100 - 1 - 6

Biblioteca Universitaria
CATALOGO
Sala: A
Estante: 32
Fondo: 85

4

21-42

? 400 40 Gallia MADE IN SPAIN

R-12.562

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΙΑΤΡΩΝ ΚΟ-
ΡΥΦΑΙΟΥ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

MAGNI

HIPPOCRATIS

MEDICORVM OMNIVM FACILE
PRINCIPIS, OPERA OMNIA
QVÆ EXTANT

In VIII SECTIONES ex Erotiani mente distributa.

NVNC RECENS LATINA INTERPRETatione & Annotationibus illustrata,

ANVTIO FOESIO MEDIOMATRICO MEDICO AVTHORE.

Adiecta sunt ad VI Sectionem Palladij Scholia Græca in lib. περὶ ἀέρων, nondum antea excusa, & nunc primùm latinitate donata.

His præterea accessere variæ in omnes Hippocr. lib. Lectiones Græcæ, ex reconditissimis manu scriptis exemplaribus summa diligentia collectæ, necnon etiam quorundam doctiss. virorum in aliquot Hippocr. libros Obseruationes.

Cum INDICE QVADRVPLICI *longè amplissimo & vtilissimo.*

FRANCOFVRTI,
Apud Andreæ Wecheli heredes,
Claud. Marnium, & Ioan. Aubrium.
M. D. XCV.

Cum S. Cæsareæ Maiestatis priuilegio ad decennium.

ILLVSTRISS. PRINCIPI

CAROLO LOTHARINGIO CARDINALI AMPLISS.

LEGATO PONTIFICIO ET MEDIOMATRICVM EPISCOPO, &c.

HIPPOCRATIS *Medicorum principis, vt autoris vetustißimi & grauißmi, ita certè obscurißimi Latinam interpretationem mihi longa animi reputatione meditanti, (Princeps Clariß.) existimaui me vestibula nimirum honesta aditúsque ad causam illustres facturum, si quæ ingeniorum nostrorum cursum sua difficultate retardabant, ea primùm adhibita diligentia superarem. Statuebam nanque hunc esse amplißimum laudis campum, in quo virtus nostra excurrere posset, si ad Hippocratem Medicinæ parentem vertendum & explicandum omnem ingenij aciem intenderem, eúmque densißimis ignorantiæ tenebris oppressum, velut ex diuturna perturbatione valetudinis, ad aspiciendam lucem reuocarem. Quam ad causam obtinendam cùm curam omnem & diligentiam adhibendam mihi proponerem, in eo primùm elaborandum esse sentiebam, quod cùm propter abstrusam rei difficultatem, & à communi hominum opinione remotam intelligentiam, longè à se omnium conatus subduceret, tum verò ob reconditam & admirabilem autoris doctrinam nobilißima ingenia deterreret, id explanatum, in communem vsum & in omnes omnium manus veniret, acutorúmque hominum admirationem assensionémque commoueret. Qua studiorum progreßione, me magnam à nostris hominibus initurum gratiam sperabam, si delitescentem, iamdudum optimi Medicinæ parentis operam, in apricum & apertum deducerem, eámque ex obscurißimis doctrinæ vmbraculis, in publicum Medicinæ Candidatis proponerem. Feci igitur (Princeps Clariß.) vt primùm quam apud me habebam sepositam Hippocraticæ dictionis supellectilem, sub OEconomiæ nomine non ingratiis in publicum ederem & superioribus aliquot annis nostros in secundum huius etiam autoris de Morb. Vulgaribus librum Commentarios, Augustiß. Principis & parentis tui auspiciis euulgarem. Qua veluti aggreßione ac velitatione ecquodnam curriculum habitura esset nostra industria mihi proponerem, & ad istius operis designationem conficiendam non inanē mihi relictam esse spem, non dubia voluntatis confirmatione ostenderem. Ad quod munus persequendum cùm eam institutam mihi initio scribendi rationem viderem, vt non prius integram huius operis interpretationem attingerem, quàm multis in Hippocratem nostrum consumptis lucubrationibus, tanquam salebrosa angustiarum voragine superata, difficilimisq; exanclatis laboribus, portum cernerem. Ex eo certo quod*

primum fecimus laborum nostrorum periculum, me bonis omnibus istam nostram causam satis probasse confido, eóque rem deduxisse videor, vt omnes intelligant ad istas reliquias persequendas, non tam mihi animum quàm consilium defuisse. Constitueram certè aliquot Hippocratis libros, velut ὑπομνήματα quædam cum nostris Annotationibus editos, in publicam istam causæ cognitionem adducere, in idq; incubuissem, nisi me repente quædam fortunæ commutatio, vel potiùs ingenij æstus, in tam vasto mari periclitantem, procul à terra abripuisset, atque in altum à conspectu penè omnium abduxisset. Nam cùm plerique acuto ingenio homines, nec stulti alieni artificij existimatores, cursum nostrum quem cum periculo institueramus reuocarent, suis sanè rationibus effecerunt, vt importunißimis fluctibus iactatam nauem, non tamen afflictam, in firmam stationem deducerem, tandémque ad littus applicarem. Quo in portu recreatis animis ac velut redintegratis viribus, ad reliquarum fortunarum subeundum naufragium erectior, & ad absoluendam nauigationem futurus videbar paratior. Ad eámque rationem eo faciliùs consilia nostra subduximus, quòd existimabam nauigationis nostræ cursum, non tam interrumpi quàm intermitti solere. Ac quod ferè in longa operis continuatione & verborum perpetuitate fieri assolet, vt ex liberali otio atque animi relaxatione eam mentis aciem contendamus, quæ poßit & cogitando & scribendo promptam ingenij celeritatem explere: sic ex hac honesta laborum vacatione & quiete, non tam extinctum quàm repressum, aut ipsa cunctatione maturatum studiorum nostrorum ardorem existimaui. Impetrarunt igitur illi ipsi efflagitatores aßidui atque acres, vt quoniam iampridem magna operis parte defuncti eramus, nostrum stylum ad integrum opus traducerẽ, & de existimationis alea potiùs in toto Hippocrate interpretando, quàm in quibusdam libris explicandis periclitarer. Existimabant enim si me ad id adiungerem, & communem vtilitatem cumulatiorem fore, & arti nostræ splendorem accessurum longè maximum, quòd facultatis nostræ præsidia ad autorem vt grauißimum ita artis complexione dignißimum contulissem. Quæ in re qui mihi optimè consultum esse cupiebant, ij non tam otij aut mearum virium, quàm publicæ vtilitatis initam rationem videri volunt. Quam in causam etsi propensiore animo incubuimus, veritus tamen sum maximè, ne ingenij nostri tarditatem aut tenuitatem arti saluberrimæ prætenderem, quam non nisi quis ab omni ingenij laude felicior, & ab omni denique disciplinarum cultura instructior, rectè verbis exornare, & mentis acumine comprehendere aut complecti queat. At verò cùm mediocriter nos à doctrina comparatos, angustius etiam à natura sentiamus, ne illi alienarum laudum profusi iactatores existimari debent, qui virium integritatis tantùm ratione habita, colorem, succum, & sanguinem negligunt, & de totius existimationis iudicio aut famæ periculo decernere nos cupiunt. Ac veluti in sanitatis ratione non satis est integritatis, valetudinis, firmitatis & neruorum corporis curam habere, neque tam metuendum est ne vitiosum sanguinem colligas, quàm vt verum & incorruptum, in quo naturalis inest non fucatus nitor, deperdas: sic in hac studiorum moderatione non vsqueadeo aliorum de te existimationi innitendum est, vt non adhibeas in consilium mentis tuæ aciem, tuámque ingenii commendationem leui alienæ laudis obtentu in suspicionem venire patiare. Subductis igitur rationibus omnibus, summam cogitationum nostrarum fecimus, vt nos ad excellentium virorum voluntatem aggregaremus. Malui enim cùm eorum studio sim obsecutus, desiderari ab iis prudentiam meam, quàm si id non facerem, beneuolentiam. Etsi autem me in hanc causæ quæstionem non leuia rationum momenta imposuerunt, imprimis tamen me plurimum mouit publicæ salutis ratio, quæ me ad artis compre-

comprehensionem velut ad quandam doctrinæ vsurpationem reuocat, quam non aliunde melius quàm ex Hippocratis limpidißimis fontibus haurias. Quo in negotio hoc à me facilè passus sum extorqueri, vt velut commutatis velis inhiberemus, neque tam rei frustrationem, quàm temporis commutationem faceremus. Et nunc quidem iam quocunque feremur, danda nimirum vela sunt, & via quamuis in lubrico posita ingredienda, in qua certè insistenda, ad nominis nostri existimationem commendabilius videtur, mihi intentata fama causam de hoc loco dicere, quam publicam studiosorum vtilitatem non solùm deserere, verumetiam prodere. Quæ in mentis assensione, quem mihi ad laudem, quæ non solùm acuere, sed etiam alere ingenium poßet, aditum sperabam amplißimum, eum mihi dicendi penè ieiunitate, & sentiendi tenuitate interclusum esse sentiebam, & verò multorum doctorum virorum prærepta gloria occupatum. In eóque negotio non tam depellendo quàm cunctatione morando, penè animo deficiebar, nisi ad stylum prehendendum quodammodo factus essem animosior, méque ista oblectatione recreassem, quòd cùm à natura ad dicendum nõ satis solutus essem aut expeditus, ad obtinendam tamen istam causam, curam etiam & studium adhiberem maximum, aut consideratam ingenii nostri tarditatem, experiendis conficiendisque rebus vincendam, aut subtilitate superandam esse existimarem. His tot tantísque causis appetitus, rem ipsam aggredior (Princeps Clariß.) Hippocratémque nostrum Latinum in existimantium arbitrium sub tuis auspiciis venire permitto. Quæ in publicatione etsi fui aliquanto fastidiosior, quòd profectò voluntatem nunc tibi facilè emetiar, rem ipsam ad huc potuisse non videar, id vt ignoscas postulo. Nam & suscipere tantam rem, quantam non modò facultate consequi difficile eßet, sed etiam cogitatione complecti, vix arbitrabar eius esse qui vereretur reprehensionem doctorum atq; prudentium. Et hoc eorum eße munus videbatur, qui non ingenium modò acuißent exercitatione scribendi, sed & ipsam aßiduitatem locupletauißent grauiorum artium instrumento, & iisdẽ artibus decus omne virtutis, cum summa rei Medicæ laude coniunxißent. Verùm cùm ab iis Medicis qui totam scribendi facultatem ad Hipp. transferrent, magna eßet in foro isto literario solitudo, non verendum mihi fuit existimatorum doctorum & intelligentium iudicium, in eo præsertim opere, quod & in Clariß. Principis nomine appareret, & suo splendore lætabile quoddã aut gloriosum scribendi genus pareret, tandémq; sua inexplicabili obscuritate omnium in se fauorem conuerteret. Neq; verò rei difficultas studium [illegible] tardauit, neq; nos desperatione debilitati id experiri noluimus, quod me aßequi poße diffiderem, cùm etsi natura nos nostra, aut illa præstantis ingenii vis deficeret, præclarum tamen existimauerim eum tenere cursum quem poßemus, & prima sequentem in secundis tertiisque consistere. Nam cùm neque illud ipsum quod est optimum desperandum est, & in præstantibus rebus magna sunt ea quæ optimis proxima, tum verò id melius est quod splendidius & magnificentius, & in bonis omnia quæ summa sunt iure laudantur. Quò sanè æquius est (Princeps Clariß.) nos amplißimi nominis tui dignitatem imbecillitati nostræ prætendere, quòd hæc tota tractatio, quam tibi iampridem ex longa animi reputatione deuouimus, vastißimas habet solitudines, quæ omnium veniam merentur, & abrupta multa præcipitia, ex quibus tuo ductu, præclarißimæque familiæ vestræ splendore nos emergere poße confidimus. Speramus enim te Hippocratem istum Medicinæ parentem, ea qua doctos omnes complecteris beneuolentia & fauore prosecuturum, tuáque amplißimi nominis dignitate aduersus maledicentium calumnias defensurum ac vindicaturum. Quam etiam ad hanc nostram causam eò lubentius adiungimus, quòd rei nouitas, operis difficultas, tractationis obscuri-

tas, in speciem quidem honesta, nobis certè ad obtrectationem & calumniam quàm ad gloriam procliuior videtur. Huius verò patrocinium eò æquiore animo tibi suscipiendum videtur, quòd nobilissima Academia vestra Mussipontana, & per vos feliciter instituta, & amplissimis muneribus & honoribus aucta, tum demum ad æternam nominis celebritatem sit peruentura, cùm ad eam quam sibi comparauit ex omnium artium excellentissimis vndique professoribus dignationem, etiam Medicinæ & Mathematon authoritatem vestra liberalitate adiunxeritis. Cùm igitur omnem studiorum rationem ita moderatissimus (Princeps Clariss.) vt quantamcunq; in his progressionem fecimus, eam semper ad Ampliss. vestræ familiæ ornamentum contulimus, æquum est sanè te totius istius operis, quod tibi sanctissimis votis nuncupamus, dedicationem istam, tanquam non ingratam, sed officii plenissimam, memoris erga te animi testificationem à nobis repetere, & lucubrationes nostras, quæ quoniam de nomine & fama periclitatur & videntur, in tui nominis splendore sibi, vt & doctis omnibus, constitutum esse patrocinium sentiunt, vestræ familiæ amplitudine protegere. Quæ & generis claritate illustris, & egregiæ stirpis propagatione, nominis antiquitatẽ tam sanctè tuetur, vt tanquam in vnam arborem plura genera, sic in istam vestram domum multum insitam atque illuminatam nobilitatem cernere possimus. Cuius fauore tecti, non dubitamus quin istam quam tibi dicamus operam maleuolentissimas hominum obtrectationes integris fortunis facilè effugere sentiamus. A te certè hanc habebunt gratiam Medicinæ studiosi, quòd ad Hippocratis reconditam doctrinam vsurpatione recolendam, cognitione renouandam, exercitatione reuocandam, & in vulgus enunciandam, facultatem omnem nostram Medicam quam toto ætatis nostræ decursu magna studiorum contentione ad eam augendam contulimus, sub tui nominis auspiciis gratissima animi propensione accepturi sunt. Quib. vt respondeamus, nos ad id toto corpore & animo semper incumbemus, nec vllis vnquam laboribus neque vigiliis parcemus. Tibi verò debebunt (Princeps clariss.) qui nobis hanc causam imposuerunt, quod hanc editionem etiamsi minus nostra commendatione, tuo tamen nomine diuulgari necesse est. Quibus cum hoc mihi tamen commune esse volo, vt si sustinere tantam causam non potuero, iniusti oneris impositi eorum culpa sit, mea recepti, in quo tamen iudicii nostri errorem laus tibi oblati muneris compensabit. Ex Mediomatricibus ipsis Non. Sextil. 1594.

AMPLIS-

AMPLISSIMO AC CONSVLTISSIMO, MEDICORVM PARISIENSIVM, ORDINI ET COLLEGIO,

ANVTIVS FOESIVS S.

CVM OEconomiam nostram adornarem, (PATRES AMPLISSIMI) tum nihil de Hippocrate publicando cogitabam, quòd & ingenij nostri viribus diffiderem, & ætatem nostram iam nutantem & penè affectam, huic oneri minimè sufficere posse existimarem. Tantum tamen valuit apud me amicorum authoritas, vt ad id quod semper pudore, aut ingenua quadam timiditate defugeram, me publicæ vtilitatis causa tandem contulerim. Qua in causa versanda, cùm me publici commodi spe sustento, mei consilij rationes (quæso) accipite. Hippocratem ipsum summum Medicinæ principem ac veluti Deum, omnium Medicorum manibus teri, & per publica Medicorum theatra personare, non solùm nobis gloriosum, sed & maximè vtile, & omnium nostrum salutis interesse semper existimaui. Ideoque ex quo me vestræ salubris militiæ, hoc est Medicæ, sacramento addixi, omnes meorum studiorum rationes ad Hippocratem ipsum versandum, pertractandum & explicandum adiunxi, in eoq; tanquam vitæ meæ tabernaculum constitui, vt Hippocrates per se pressus & subobscurus, Galeni copia & liberalitate peruius & detritus in nostris omnium manibus versaretur. Ad eamq; causam in multos eius libros ad Galeni exundantissimos fontes & profluentem copiam, nostra qualiacunque scripta, hoc est, ieiunitatem nostram apposuimus. Quod cùm in meum ipsius vsum mihi compararem, ac mihi (vt dicitur) canerem, effecit importuna amicorum efflagitatio, vt me ad Hippocratem conuertẽdum applicarem, & quod mihi destinaram, ad publicam omnium vtilitatem non ingratiis proferrem. In quo vellem non solùm coloris & sanguinis vt aliptæ, sed vt optimi etiam Medici, virium & facultatum nostrarum rationem habuissent. Quod igitur experiundi magis spe, quàm perficiundi voluntate à me attentatum est, si minùs vobis probabitur, vestrum erit, vt aut maius opus quàm à me perfici potuerit institutum putetis, aut dum amicis rogantibus voluerim obsequi, me verecundia negandi, scribendi impudentiam suscepisse, in eoque impositi oneris amicorum culpam esse, meam suscepti. Cùm igitur totum corpus Hippocraticum per se vastum admodum & confusum, multorum animis tenebras offunderet, & spectatores à se auerteret, feci quod in mercibus explicandis fieri solet, vt eas in speciem omnium ingeniis exponerem, & in ordinem ex Erotiani vetustissimi authoris mente redigerem, aut in sectiones, quò faciliùs perferri & pertractari possent disponerem. Primo igitur loco τὰ τεχνικὰ, ἢ τὰ εἰς τὸν περὶ τέχνης συντείνοντα λόγον, hoc est, quæ ad artem spectant, constitui, quòd non inauspicatè ab artis tractatione tanti operis auguria duci viderentur. Secundo loco σημειωτικὰ. quòd πάσης ἀπολογίας καὶ θεραπείας προηγεῖσθαι ὀφείλει σημείωσις, vt loquitur Erotianus. Tertio, φυσικὰ καὶ ἀπολογικά. Quarto, διαιτητικά. Quinto, θεραπευτικά. Sexto, χρεωρρούμενα. Septimo, ὀπίμυσα ἢ πόματος μυσά. Octauo, τὰ ἔξωθεν ἢ ἔξωτικά. In quibus omnibus cùm sexaginta (vt vocat Manardus) Hippocratis opera, quæ nobis ex tanto naufragio restant, comprehenderim, & in seriem ex Erotiani consilio coëgerim, in omnibus tamẽ eum me non esse secutum præ me ferò. Neque certè hoc loco mihi de librorum Hippocratis dignatione & authoritate dicendum aliquid existimo, tum quòd in eo Galeni optimi Hippocratis interpretis iudicium & censuram interponendam esse censeam, vt aliàs à nobis ea de re scriptum sit, tum etiam quòd ea de causa à magnis huius tempestatis Medicinæ dictatoribus, in Classes & Centurias sint distributi. Qua in recensione etsi multa sunt arbitraria, multa diligenti trutina examinanda. In Hippocratis tamen scriptis recensendis, vt veluti bonorum publicationem fieri non probo, ita Galeni iudicio & censura firmiter nitendum statuo. Et vt aliorum de Hippocratis scriptis trutinam minimè conuello, verum etiam maximè probo, ita certè quidem hũc à nobis seruatum ordinem, & in sectiones distributionem, ad eam quam nimis, nunquam

Ad Academiam Parisiensem,

tamen satis, ambitiosè quærimus publici commodi causam, vel maximè accommodatam existimo. Prompta enim & expedita hoc modo Hippocratis opera, quæ omnium manibus atterantur, & quouis gentium circunferantur, se offerunt, vt his non solùm in vmbram, sed etiam in Solem & puluerem, hoc est ægrorum triclinia deductis, eorum authoritate & consilio nitamur, ex eorum præscripto res ægrorum procuremus, & medicinam faciamus, nobisque ex his tantum non ad cognoscendum, verumetiam ad agendum vbique arma suppetant. Ea certè mea semper fuit opinio, quam me viuo nunquam etiam eripi mihi patiar, in Medicina facienda, non aliam adhibendam esse quàm Hippocratis cynosuram, quod etiam locupletissimis scriptis confirmauit Galenus, qui eum nobis omnium bonorum ducem & authorem, πόλυτων τ̃ καλῶν ἡμῖν ἡγεμῶνα toties suis rescriptis clamat, & ad nominis æternitatem* commendat & consecrat. Ad eam igitur tanti nominis celebritatem, si omnes nostras rationes, omnes ingenij nostri facultates aggregauimus, vt eum omnibus viæ ducem proponerem, cuius vestigiis insistentes, huius vitę vsum non tam promptè & expeditè quàm salubriter hauriemus; magna certè ab omnibus nobis ineũda est gratia, quòd nostris lucubrationibus omnium tum publicæ, tum priuatæ vtilitati prospexerim. In quo si quod spero consecutus sum, id totum vobis acceptum ferent & gratias habebunt, qui ex nostris laboribus fructum reportabunt, meóq; exemplo vestrum amplissimum nomen sæculorum immortalitati consecrabunt. Sin minùs, me tamen ad publicæ salutis commodum omnes nostras rationes aggregasse semper præ me feram, eáque me specula consolabor, nobis in scribendo nunquam in publicum promerẽdi voluntatem defuisse. Quam vobis consultissimis Medicinæ Patribus, velut ex vberrimis vestris fontibus haustam, & in vestro gremio auctam & altam, plenissimis vlnis remetior, dedico consecróque, petóque ab omnibus vt in nominis vestri amplissimi commendatione conquiescat. At verò Hippocratem ipsum suo nomine & vetustate satis commendabilem, post omnes omnium laudationes, nõ alia apud vos præcipuè, dignatione afficiam, quàm quòd in Græcia olim omnis philosophiæ parente & alumna, illi diuini honores exhibiti fuerint, eumq; M. Tullius † locupletissimus author, Æsculapio adæquarit, & cum eo contulerit. Reliquas eius laudes ab omnibus nunquam satis decantatas, & ex vestris suggestis alternante sæculorum memoria sæpissimè ab excellentissimis ingeniis proclamatas, eas ne ingenij nostri culpa deterere videar, vobis præcipuè ex hoc loco in animi notione non reponam. Satis erit si quod ad instituti nostri causam facit vobis aperuero, me ad hanc Hippocratis versionem multorum manu scriptorum codicum fidem adhibuisse, imprimisque membranas Vaticanas quibus etiam se vsum Fabius Caluus subscripserat ante annos quinquaginta perlustrasse, deinde etiam ex Bibliotheca Regia Fontanobellæa tres manu scriptos codices ad nostrarum rationum cõsilium adiunxisse. Quod cùm D. Houlerij & D. Gonpyli cura mihi procuratum fuisset, me etiam lectionum ex his codicibus à me descriptarum ante annos quadraginta D. Houlerio copiam fecisse. Quorum piis manibus hac parentatione meritam gratiam repono, vobis verò vt augustiss. Patribus, ex quorum sinu & disciplina hæc hausta sunt & delibata, nostram Hippocratis versionem, gratissimi erga vos animi testimonium, perpetua officij obseruantia deuoueo, dedico & offero. Quam si minùs nostra commendatione, certè quidem nominis vestri amplitudine sartam tectam in publicum exire volo, vt illius patrimoniũ dignitatis ne ab aliquo nefario prædone diripiatur, quasi parẽtes boni & fideles tutores defendatis, eiúsq; patrocinio suscipiatis. Ex Mediomatricibus ipsis Idib. Mart. 1594.

*Lib. ad Glauc. initio. & lib. 1. de Venæ sect. aduers. Erasistr. †Lib. 3. de Nat. Deor.

LECTO-

Lectori Candido.

CVM esset in procinctu nostra Hippocratis editio, & iam iam prælo submittenda (Lector Candide) ecce commodum Ioann. Aubrius Typographus vigilantiß. publicæq; vtilitatis studiosissimus, Lutetia duo Hippocrat. exemplaria ad nos attulit, vnum Aldinum Alberti Feurei Medici celeberrimi, alterum Frobenianum Ludouici Seruini Iurisconsulti clariß. & in amplissimo Senatu Parisiensi fisci Regij patroni, in quibus variæ ex manuscriptis membranis lectiones tam diligenter erant adscriptæ, vt mihi insperatò & nil tale cogitanti contigerit, quod me vel votis omnibus consequi posse per ætatem diffiderem, scilicet vt vnico aspectu tot bibliothecas perlustrarem tot membranarum veteramenta, hoc est clarissimorum virorum monumenta perlegerem. In quibus recensendis hoc me summo Dei Opt. beneficio consecutum gaudeo, vt reconditissimas Bibliothecæ Regiæ Fontanobelleæ gazas, quas ante annos quadraginta conquisitas oculis auidè deuoraueram potiùs quàm decerpseram, nunc demum agnoscerem, & iam tandem velut incudi redditas, suo splendori ac nitori restitutas, in lucem ponerem, & per ætatis maturitatem recoctas, iucundissima quadam temporis recordatione ad polituram & repumicationem reuocarem. Quo in negotio cum doctiß. & excellentiß. virorum arculas omnes & pigmenta quibus hanc nostram Hippocratis editionem colorari voluerunt consumpserim, opésque quas ex suis selectissimis κφμηλίοις prolixissimè pro sua liberalitate in vsum publicum contulerunt omnes exhauserim, nostri consilij (quæso) rationem accipe. In Feurei exemplari cùm multa sint ex Scholiis Græcis diligentissimè adscripta, marginibus & lineis interiecta, explicationibus & glossematis quibusdam referta, ea tantùm selegimus, quæ ad Hippocrat. literam facerent, pauca & cum delectu quodam ex Scholiis adiecimus, eáque potissimùm quæ ad sensus Hippocratici cognitionem mihi plurimùm facere videbantur, multa negleximus, quasdam etiam lectiones, vt in veteribus membranis, parum integras reiecimus. In Seruini verò exemplari, præterquàm quod ad codices Regios accuratè mihi efformatum videtur, etiam M. Cordæi Medici excellentiß. manuscripti exemplaris lectione eximiè locupletatum est, ita me gessi, vt lectionem veterem sedulò ac diligenter apponerem, varias lectiones ex Galeni quamplurimis locis studiosissimè appositas, vt cuiuis peruias, relinquerem, multas etiam ex Hippocrate ipso locorum explicationes fidelissimè annotatas omitterem, coniecturas (quas pro mentis acumine habet plurimas) omninò paucas adscriberem, eásque tantùm quæ mihi ad Hippocr. sensum appositissimè accommodatæ esse viderentur, ne vel excellentissimi viri ingenio meo iudicio præiudicium aliquod afferrem, vel eum merita laude defraudarem. Has igitur doctissimorum virorum lucubrationes & vigilias, bona fide quoad licuit expressas, ad cuiusque sectionis calcem apposuimus, eás que liberaliter acceptas ad hanc Hippocr. editionem collustrandã liberalissimè contulimus, & fidelissimè repræsentauimus. At verò de librorum Hippocraticorum ordine te admonitum volumus, non vnum & eundem in omnibus membranis esse, immò verò in Vaticanis quas ante annos sex & quadraginta iam pridem vidimus, longè varium & diuersum, præcipueq; in his quas se secutum esse M. Fabius Caluus ex scripto testatus est. Sic enim ad calcem exemplaris cuiusdam Vaticani adscriptũ legimus. ἐγράφη τεσαρ. ἰσλ. ἀδὶ φαβ. φαλαχρ. α. φ. ιβ'. Præterquàm quòd etiam alium longè ordinem in sua Interpretatione secutus videtur. Alium quoque esse eorundem librorum ordinem apparet in altero etiam exemplari Vaticano accuratissimè & elegantissimis literis Græcis descripto. Quinetiam M. Cordæi quondam doctiß. exemplar (cuius crebram suis scriptis mentionem facit, atq; etiam antea meminimus) aliã & ordinis, & in multis inscriptionis rationem sequitur, vt Seruini codex testatur. De quibus cùm neque certi aliquid statuere, neque rectè iudicare possimus te tantùm admonere æquum nobis visum est. Quòd si Capellani Archiatri quondam Regij & viri excellentiß. exemplar Medicæum quo eum vsum audio, nobis videre licuisset, de eo etiam aliquid addidissemus, & fortasse sententiam tulissemus, etsi istud esse quod à Cordæo celebratur, non vana mentis assensione auguror. Verùm te hac nostra quantulacunque diligentia, & tot veterum exemplarium lectione, quibus nec toto fortasse peragrato orbe, aut plura, aut puriora inuenias, pro tua æquanimitate contentum esse par est, nostræque iam ingrauescenti propéque affectæ ætati ignoscere, cùm præsertim possint ista ab excellentissimis ingeniis, quorum Dei Opt. Max. beneficio his quantumuis exulceratissimis temporibus adhuc magna fœtura est, noua in dies accessione splendescere & augeri, plurimáque tenebricosa & obscura (in quibus nec mihi ipse satisfacio) meliorem lucem accipere. Ad hanc autem Hippocratis editionem accesserunt Ioan. Martini Medici Parisiensis celeberrimi & doctiß. in Hippocrat. libros

Epistola ad Lectorem.

Obseruationes, quas ipse viua voce & publica professione cum Hippocrat. Interpretatione aliquot annis (vt audio) testatus est. Eas cùm pro sua humanitate ad hanc nostram operam liberalissimè contulerit, ad cuiusque lectionis calcem cum variis lectionibus apposuimus. Accessit etiam Paladij cuiusdam (etsi non admodum vetusti non tamen, opinor, aspernandi authoris) Commentarius Græcus in lib. περὶ ἀρμῶν Hippocrat. nunquam antea editus, & ex Medicæa Bibliotheca à D. Petro Laphilæo Parisiens. Medico viro humanissimo & doctissimo, mihique à primis Medicinæ incunabulis familiarissimo, descriptus, & ad huius operis dignitatem amplificandam magno animi candore & publicæ vtilitatis studio ad nos non ita pridem missus. Quem à Iacobo Santalbino in hoc publico medendi munere Collega nostro, viro etiam doctiss. Latina interpretatione donatum, in Sectionem huius operis Sextam (hoc est suum locum) reposuimus. Additæ sunt etiam variæ lectiones & correctiones quædam ex Medicæo codice ab eodem D. Laphilæo iam pridem collectæ, & ad hunc apparatum quem tibi proponimus liberaliter transmissæ. Reliquum est igitur, Lector Candide, vt his humanissimis viris & excellentiss. ingeniis quorum hîc tibi memoriam recolimus, quorúmque opera & beneficio hæc nostra Hippocratis editio plurimùm dignitatis & accessionis accepit, quam debes, & tuo, & nostro nomine gratiam referas, eámque perpetua grati animi recordatione, atque officio deuincias sempiterno. Bene vale. Ex Mediomatricibus ipsis VIII. *Calend. Nouembris* CIↃ IↃ XCIV.

CL. PRÆ-

CL. PRAESTANTISSIMOQVE V. D. ANVTIO FOESIO DOCTORI MEDICO MEDIOMATRICO, D. PLVRIMVM OBSERVANDO,

ÆMILIVS PORTVS, FRANCISCI PORTI, Cretensis F. S. P. D.

AVREVM illud (Cl. V.) Hippocratex OEconomiæ maxima cum laude nuper à te conscriptum, typisq; mandatum opus, ad accuratiorem Hippocratis lectionem me vehementer inuitauit, à qua propter incredibilem grauissimorum errorum multitudinem, ac obscuritatem inde manantem, ego medicinæ Studiosus, non mediocriter ante deterrebar: sed fauente Deo, tuis auspiciis, ductúque per densissimas Hippocrateorum librorum tenebras ad satis claram intelligẽtiæ lucem haud infeliciter euasi. Quare quod tuum est, tibi iure debetur. Ex alienis enim laboribus gloriam captare nolo. Si quid tamen & ego in ista corruptissimi codicis emendatione præstitisse videor, id ita demum ab aliis admissum iri confidam, si tu doctissimus, artisq; Medicæ peritissimus vir hoc ipsum tuo iudicio, sententiáque comprobaris. Equidem has meas animaduersiones domi seruare, nec euulgare decreueram: sed typographus, qui totũ Hippocratem pulcherrimo vestis Latinæ cultu recens à te exornatum, eruditissimisq; commentariis illustratum excudit, simul ac ab amicis admonitus, intellexit, quot, quantisq; mendis scateret Basiliensis ille codex, quem in editione sequendum sibi proposuerat, statim pro ea familiaritate, quæ ipsi mecum intercedit, ad me scribit, suam mentem aperit, petit vt Hippocrati præter expectationem grauiter laboranti, Medicinam aliquam facere ne grauarer, si quam in præsentia paratam haberem, quòd ipsa morbi grauitas diuturniorem dilationis moram non pateretur. Honestis igitur amici postulatis, votisq; satisfacere sum conatus. Quoniam autem (Cl. V.) in hac Hippocratis laboriosa, difficiliq; curatione bonam pharmacorum partem ex præstantissimis OEconomiæ tuæ thesauris deprompsi, ne quis me beneficiorum acceptorum immemorem, ingratumq; meritò vocaret, quinetiam vt omnem malæ fidei suspicionem vitarem, vtq; meæ mentis integritatem, animíque candorem cuncti mortales meliùs cognoscerent, autores syncerè laudaui, quorum scriptis, & autoritate sum vsus. Inter hos tu, Medicæ facultatis columen, & ornamentum, sine controuersia principem obtines locum. Quamobrem etiam has iucundorum fructuum, quos ex Hippocratis lectione percepi, primitias nomini tuo (Cl. V.) censui dicandas. Hoc perexiguum honoris, quo tuas eximias virtutes prosequor, pignus alacriter accipies, & in eorum numero me pones, qui te omnibus felicitatis humanæ partibus auctum, ornatumq; cupiunt. Vale præstantissimorum Medicorum decus. Datum Heidelbergæ Cal. Septembris CIↃ IↃ XCV.

ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΠΟΡΤΟΥ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΠΟΡΤΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΑΝΥΤΙΟΥ ΦΟΗΣΙΟΥ ΟΝΟΜΑΣΙΑΝ, ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑΝ.

Κλῆθι νῦν ἐπιφραδέως ὅδε Ἀνύτιος ἔργον ἀοιδῆς,
Κτήσατ' ἀθμήτου κύδεος ἀγλαΐης.
Οὕνεκα δὴ Ἱπποκράτης ὁ φόως ὁ Φοήσιος ἥσων
Ἦλυθε τὰς ζοφερὰς, τοὔνομα τῆδε φέρῃ.

Τοὔνομα τῆδε φέρῃ, τεκμήριον ἀθανομήκης
Δῆλον ἐπιστήμης, ἠ παρέπε θεσπεσίας.

Τοῦδ' αὖ τοῦδ' ἄλλο.

Δέλπων ὀδηγέοι δι' ζήμονες ἱπποκρατείων,
Ὅπ ῥ' ἔχῃ ἐν ἐπόῃ, νεῶν κέαρ ὑμὸν ἐῆς.
Πᾶσαν τὴν σκολίην ὁ Φοήσιος ἐνθεν ἀπῶσε,
Λαμπρὸν φῶς φορέων. Φωσφόρος ὦν κυρέῃ.
Σοὶ χάριν Ἱπποκράτης ὡς πλείστ' ἴδεν, ἰσῆ ἔῃ,
Νῶν αὖ τῆ δώρων, ὧν πόρες ἀθανάτων.

RODOLPHVS MAGISTER MEDICVS REGIVS CAMPANVS AD D. ANVTIVM FOESIVM EGREGIVM philosophum, & diligentissimum Hippocratis interpretem, Carmen.

Stelliferum Hippocrates scriptis æquarat Olympum,
Quem nuper detrusit in Orcum
Demens barbaries, doctrina inimica priori,
Et virtutis nescia veræ.
Ipsum, at restituis, Princeps assertor Anuti,
Antiquæ & vindex Medicinæ.
Tu explanas salebras, nodos & soluis acutè
Difficiles, & sorde repurgas:
Nunc demum vt totus nobis appareat Author
Pulchrè antiquo, purus, honore
Splendescens: miræq; tuæ hoc debebitur arti
Olim, sic vt laude nepotes
Te exornent, atq; Hippocratis dignentur honore,
Quem tu interpres restituisti.

OMNIVM SECTIONVM HIPPOCRATIS OPERVM CONTENTA.

SECTIONE I. CONTINENTVR.

Ἱπποκράτους ὅρκος,	Hippocratis iusiurandum.
Ἱπποκράτους νόμος,	Hippocratis lex.
Περὶ τέχνης,	De arte lib. I.
Περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς,	De prisca Medicina lib. I.
Περὶ ἰητροῦ,	De Medico lib. I.
Περὶ εὐσχημοσύνης,	De decente habitu, aut decoro lib. I.
Παραγγελίαι,	Præceptiones.

SECTIONE II. CONTINENTVR.

Προγνωστικόν,	Prænotinum, lib. I.
Περὶ χυμῶν,	De humoribus, lib. I.
Περὶ κρισίων,	De iudicationibus, lib. I.
Περὶ κρισίμων,	De diebus iudicatoriis, lib. I.
Προρρητικόν,	Prædictorum, lib. II.
Κωακαὶ Προγνώσεις,	Coacæ Prænotiones in breues sententias distinctæ.

SECTIONE III. CONTINENTVR.

Περὶ φύσιος ἀνθρώπου,	De natura hominis.
Περὶ γονῆς,	De genitura.
Περὶ φύσιος παιδίου,	De natura pueri.
Περὶ σαρκῶν,	De carnibus.
Περὶ ἑπταμήνου,	De septimestri partu.
Περὶ ὀκταμήνου,	De octimestri partu.
Περὶ ἐκκυήσιος,	De superfœtatione.
Περὶ ὀδόντων φύσιος,	De dentitione.
Περὶ καρδίης,	De corde.
Περὶ ἀδένων,	De glandulis.
Περὶ ὀστέων φύσιος,	De ossium natura.
Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων,	De aëre, locis & aquis.
Περὶ φυσῶν,	De flatibus.
Περὶ ἱερῆς νούσου,	De morbo sacro.

SECTIONE IIII. CONTINENTVR.

Περὶ διαίτης ὑγιεινῆς,	De salubri victus ratione.
Περὶ διαίτης,	De victus ratione, lib. III.
Περὶ ἐνυπνίων,	De insomniis.
Περὶ τροφῆς,	De alimento.
Περὶ διαίτης ὀξέων,	De victus ratione in morbis acutis.
Περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον,	De locis in homine.
Περὶ ὑγρῶν χρήσιος,	De liquidorum vsu.

SECTIONE V. CONTINENTVR.

Περὶ νούσων,	De Morbis, lib. IIII.
Περὶ παθῶν,	De affectionibus, lib. I.
Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν,	De internis affectionibus, lib. I.
Περὶ παρθενίων,	De his quæ ad virgines spectant, lib. I.
Περὶ γυναικείης φύσιος,	De natura muliebri, lib. I.
Περὶ γυναικείων,	De mulierum morbis, lib. II.
Περὶ ἀφόρων,	De his quæ vterum non gerunt, lib. I.
Περὶ ὄψιος,	De videndi acie, lib. I.

SECTIONE VI. CONTINENTVR.

Κατ' ἰητρεῖον,	Medici officina, aut de officio Medici, lib. I.
Περὶ ἀγμῶν,	De fracturis lib. I.
Περὶ ἄρθρων,	De articulis, lib. I.
Μοχλικόν,	Vectiarium, hoc est, de ossium per molitionem impellendorum ratione, lib. I.
Περὶ ἑλκῶν,	De vlceribus, lib. I.
Περὶ συρίγγων,	De fistulis, lib. I.
Περὶ αἱμορροΐδων.	De hæmorrhoidibus, hoc est, de venis in ano sanguinem fundere solitis, lib. I.
Περὶ τῶν κεφαλῆς τρωμάτων	De capitibus vulneribus, lib. I.
Περὶ ἐξαπατώσης ἐμβρύου,	De fœtus in vtero mortui exectione, lib. I.
Περὶ ἀνατομῆς,	De corporum resectione, lib. I.

SECTIONE VII. CONTINENTVR.

Τῶν ἐπιδημιῶν,	hoc est, De morbis populariter grassantibus, lib. VII. Quorum Primus, Tertius & Sextus, post Galeni Commentarios, Annotationibus sunt illustrati. Secundus verò ante annos triginta cum Commentariis editus, denuò ab authore est recognitus. Reliqui iustis Annotationibus donati.,
Τῶν ἀφορισμῶν	hoc est, Aphorismorum, lib. I. cum breuibus notis.

SECTIONE VIII. CONTINENTVR.

Ἐπιστολαί,	Epistolæ aliquot.
Δόγμα Ἀθηναίων,	Atheniensium Senatusconsultum.
Ἐπιτάφιος,	Oratio ad aram.
Πρεσβευτικός,	Thessali Legati Oratio.
Γένος & βίος τοῦ Ἱπποκράτους κατὰ Σωρανόν,	Genus & vita Hippocratis secundum Soranum.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΟΡΚΟΣ.

HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM.

ΌΜΝΥΜΙ Ἀπόλλωνα ἰητρὸν καὶ Ἀσκληπιὸν καὶ Ὑγείαν καὶ Πανάκειαν, καὶ θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἵστορας ποιούμενος, ἐπιτελέα ποιήσειν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν, ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε. Ἡγήσασθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τὰ τέχνην ταύτην, ἴσα γονεῦσιν ἐμοῖσιν, καὶ βίου κοινώσασθαι καὶ χρεὼν χρήσαντι μεταδοῦναι ποιήσασθαι. καὶ γένος τὸ ἐξ ἐωυτοῦ, ἀδελφοῖς ἴσον ἐπιτάξειν ἄρρεσι. καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, ἢν χρηίζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς. Ὁρκῶν τε καὶ ἀκροήσιος, καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος, μεταδοῦναι ποιήσασθαι υἱοῖσί τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος. καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε, καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ. ἄλλῳ δὲ οὐδενί. διαιτήμασί τε χρήσομαι, ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν. Ἢν δὲ μὴ λυμήσω τε καὶ ἀδικίην εἴργω. οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθείς, θανάσιμον. οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διαιτήσω βίον τὸν ἐμόν καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας. ἐς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἔσιω, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων καὶ ἀνδρώων, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων. ἃ δ' ἂν θεραπείῃ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, οὐ μὴ χρὴ πολλάκις ἐκκαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄρρητα ἡγεόμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. Ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι, καὶ μὴ ξυγχέοντι, εἴη ἐπαύρασθαι καὶ βίου καὶ τέχνης, δόξαν διώκοντι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον· παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι, τἀναντία τούτων.

ER Apollinem Medicum, & Æsculapium, Hygiamque & Panaceam iureiurando affirmo, & Deos Deasq; omnes testor, me quantum viribus & iudicio valuero, quod nunc iuro, & ex scripto spondeo planè obseruaturũ. Præceptorem quidem qui me hanc artem edocuit, parentum loco habiturum, eique cùm ad victum, tum etiam ad vsum necessaria, grato animo communicaturum & suppeditaturum. Eiusque posteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eosque si hanc artem addiscere volent, absque mercede & syngrapha edocturum. Præceptionum quoque & auditionum, totiusque reliquæ disciplinæ, cùm meos & eius qui me edocuit liberos, tum discipulos qui Medico iureiurando nomen fidemque dederint, participes facturum, aliorum præterea nemihem. Victus quoque rationem, quantum facultate & iudicio consequi potero, ægris vtilem me præscripturum, eosq; ab omni noxia & iniuria vindicaturum. Neq; cuiusquam precibus adductus, alicui medicamentum lethale propinabo, neque huius rei author ero. Neque simili ratione mulieri pessum subdititium ad fœtum corrumpendum exhibebo: sed castam & ab omni scelere puram, tum vitam, tum ætatem meam perpetuò præstabo. Neque verò calculo laborantes secabo, sed magistris eius artis peritis id muneris concedam. In quancunque autem domum ingressus fuero, ad ægrotantium salutem ingrediar, omnem iniuriæ inferendæ & corruptelæ suspicionem procul fugiens, tum vel maximè rerum venerearum cupiditatem, erga mulieres iuxta ac viros, tum ingenuos, tum seruos. Quæ verò inter curandum, aut etiam Medicinam minimè faciens, in communi hominum vita, vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana esse ratus, silebo. Hoc igitur iusiurandum si religiosè obseruaro, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum summa apud omnes existimatione perpetuò vitam fœlicem degere, & artis vberrimum fructum percipere. Quòd si illud violauero & peieraueto, contraria mihi contingant.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΝΟΜΟΣ.

HIPPOCRATIS LEX.

OMNIVM profectò artium Medicina nobilissima. Verùm propter eorum qui eam exercenti ignorantiam, eorumque qui temerè de his iudicant, omnibus artibus iam longè inferior habetur. Cuius quidem erroris ista mihi potissimùm esse causa videtur, quòd soli arti Medicæ nulla in vrbibus, præter quàm ignominiæ, præfinita pœna est, quæ eos qui ex ea constant minimè attingit. Qui quidem personarum, quæ in tragœdiis producuntur, maximè similes esse videntur. Quemadmodum enim illi quidem formam, habitum, & personam histrionis referunt, neque tamen histriones sunt: sic & Medici, nomine quidem multi, re ipsa perpauci. Qui enim Medicinæ scientiam sibi verè & aptè comparare volet, is horum omnium compos esse debet, vt naturam nactus sit, doctrinam, locum studiis aptum, institutionem à puero, industriam & tempus. Imprimis igitur natura opus est, qua repugnante irrita sunt omnia, eàdem verò ad optimum quodque viam commonstrante, artis doctrina paratur, quam ex institutione à puero, in loco ad disciplinam probè à natura accommodato, cum prudentia sibi comparare oportet. Ad hæc longi temporis industriam accedere necesse est, quò disciplina veluti grauidata, fœliciter & bene crescendo, maturos fructus efferat. Quomodo enim, quæ terra producuntur, eadem omninò ratione Medicæ artis cognitio se habere videtur. Natura nanque nostra, agri; doctorum præcepta, seminum rationem habent. Institutio à puero tempestiuæ sationi respondet. Locus verò disciplinæ accommodatus, aeri ambienti, ex quo iis quæ è terra nascuntur alimentum suppetit. Diligens studium agricultura est. Tempus autem omnia hæc ad plenam nutritionem cõfirmat. Quibus certè omnibus ad artem Medicam collatis, eiusq; vera cognitione percepta, hoc modo vrbes obeundo, non solùm verbo, sed etiam opere Medici existimationem tueri oportet. At verò imperitia malus est thesaurus, malæque opes reconditæ, iis qui eam tum opinione ipsa, tum reuera possident, securitatis animi & lætitiæ expers, timiditatis & audaciæ nutrix. Ac timiditas quidem impotentiam, audacia verò artis ignorationem arguit. Duo sunt enim scientia & opinio, quorum illa scientiam, hæc ignorationem parit. Hæc verò cùm sacra sint, sacris hominibus demonstrantur, prophanis verò nephas, prius quàm scientiæ sacris initiati fuerint.

Ἰ Ἡ τεχνὴ, τεχνέων μὲν πασέων ἐστὶν ἐπιφανεστάτη. ἐξ δὲ ἀμαθίαν τῶν τε χρεωμένων αὐτῇ, καὶ τῶν εἰκῇ τὰς τοιούσδε κρινόντων, πολύ τι πασέων ἥδιστα τῶν τεχνέων ἀπολέλειπται. ἡ δὲ τῶνδε ἀμφὶς ἐοῦσα, τὰ μάλιστά μοι δοκεῖ ἔχειν αἰτίαν τοιήνδε. [2] πρόσεστι γὰρ ἰητικῇ μουνῇ ἐν τῇσι πόλεσιν ὀνείδεα ἔχειν, πλὴν ἀδόξης. αὕτη δὲ οὐ πρήσσει [3] τὰς ἐξ αὐτέης συγκεκομένας. ὁμοιότατοι γὰρ εἰσὶν οἱ τοιοίδε, τοῖσι παρέστι μορμόροισι προσώποισιν ἐν τῇσι τραγῳδίῃσιν. ὡς γὰρ οὗτοι σχῆμα μὲν καὶ τολμὰν, καὶ πρόσωπον ἐπικρυπτόμενοι ἔχουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐπικρυπτοί, οὕτω καὶ οἱ ἰητροί. φήμη μὲν, πολλοί· ἔργῳ δὲ, παγχυβαροί. χρὴ γὰρ ὅστις μέλλει ἰητικῆς ξυνέσιν ἀρέσκεσθαι μόνον, τῶν δὲ μιν [4] ἐπίβολον γενέσθαι· φύσιος· διδασκαλίης· [5] τόπου εὐφυέος· παιδομαθίης· φιλοπονίης· χρόνου· πρῶτον μὲν δεῦν πεφυτῶν δὲ φύσιος· φύσις γὰρ ἀπιστεομένη, κενεὰ πέφυκε. φύσις δὲ εἰς ὀρθὸν ὁδηγεοῦσα, διδασκαλίη τέχνης ἔργον. ἢν μὴ φυσιήσιος δὲ πρόσεστι, παιδομαθέα γενόμενον [6] ἐν τόπῳ, ὁκοῖος εὐφυὴς πρὸς μάθησιν ἔσται. ἔπι δὲ φιλοπονίῃ πρόσεστι νεήκεα θαι ἐς χρόνον πολλὸν, ἵκως [7] ἡ μάθησις ἐμφυσιωθῇ, ἀξιόλογός τε καὶ εὐαλδέως τὸν καρπὸν ἐξενέγκῃται. ὁκοίη γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων γενοίη, τοιήνδε καὶ τῆς ἰατρικῆς ἡ μάθησις. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἡμέων, ὁκοῖον ἡ χώρη· τὰ δὲ δόγματα τῶν διδασκόντων, ὁκοῖον τὰ σπέρματα. ἡ δὲ παιδομαθίη, ὃ, καθ' ὥρην αὐτὰ πεσόν εἰς τὴν χρόνον. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἡ μάθησις, ὁκοῖον ἐν τῷ παρεχόντος ἠέρος τρόφὴ γενομένη τοῖσι φυομένοισιν. ἡ δὲ φιλοπονίη, ἐργασίη. ὁ δὲ χρόνος, [8] ταῦτα ἐνιαυσίῳ πάντα, ὡς ταφίῶν τελέως. ταῦτα οὖν χρὴ [9] ἐς τὴν ἰητικὴν τέχνην ἀνεκκεκομένος, καὶ ἀρετέως αὐτέης γνώσιν λαβόντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πόλιας περιιόντας, μὴ λόγῳ μοιῶν, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἐπιδεῖξαι νομίζεσθαι. ἡ δὲ ἀπειρίη, κακὸν θησαυρὸς, καὶ κακὴν κεφάλαιον τοῖσι ἔχουσιν αὐτέην, [10] καὶ ὄναρ καὶ ὕπαρ. θυμίης τε καὶ θυμεσσύνης ἄμοιρος, δειλίης τε καὶ θρασύτητος πιθανόν. δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει· θρασύτης δὲ, ἀτεχνίην. δύο γὰρ ἐπιστήμη τε καὶ δόξα. ὧν ὃ μὲν, ἐπίστασθαι ποιέει· ὃ δὲ, ἀγνοεῖν. [11] ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη ποιέει ὃ ἐπίστασθαι, ἡ δὲ δόξα ὃ ἀγνοεῖν. τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα τῷ ἱερῷ πρήγματα, ἱερεῦσιν αἰνιγματοποιεῖν δείκνυται. βεβήλοισι δὲ, οὐ θέμις, πρὶν ἢ τελεσθῶσιν [12] ὀργίοισιν ἐπιστήμης.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ.

HIPPOCRATIS DE ARTE LIBER.

NONNVLLI turpiter in sectãdis artib. artificium suum collocant, neq; id quod facere se credunt,

Ἐ Ἰσί τινες, οἱ τέχνῃ τινὰ πεποίηται, ὃ τῷ τέχνας αἰσχροποιεῖν· [2] ὡς μὲν οἴονται, οὐ τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ μόνοι, ὃ ἐγὼ

meo quidem iudicio, obtinent, sed suæ scientiæ ostentationem faciũt. At eorum aliquid quæ nondum inuenta sunt, inuenire, quódque inuenisse quàm non inuenisse præstiterit, similiterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius esse munus, qui intelligens existimari expetit. Qui verò ea, quæ ab aliis sunt inuenta, inhonestorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, sed à peritis inuenta apud imperitos traducit, is sanè prudentiæ existimationem tueri velle non videtur, sed potiùs naturam suam, aut ignorationem malitiosè prodere. Solis enim artium ignaris hoc opus competit, qui ambitiosiùs quidem contendunt, neque tamen improbitate sua vllo modo præstare possunt, vt aliorum opera vel recta calumnientur, vel non recta reprehendant. Eos igitur, qui in alias artes hoc modo inuadunt, coerceant si possint, quibus hæc cura est, quorúmque id interest. Hæc autem nostra oratio aduersus eos instituitur, qui hoc pacto artem Medicam quæstus gratia insectantur, animos quidem attollens, propter eos quos reprehendit, abundans verò, propter artem cui opem fert, potens quoque ob sapientiam qua est exculta. Ac sanè omninò nulla mihi esse ars videtur, quæ non existat. Absurdum enim est, quod non sit, esse putare. Quandoquidem eorum, quæ non existunt, quamnam quis essentiam intueri queat, & enunciare quòd sint? Si enim, quæ minimè existunt, velut ea, quæ existunt, videre licet, haud scio quanam quis ratione, ea quæ non sunt animo complecti queat, non secus ac ea, quæ sunt, quæ quidem quòd sint, & oculis intueri, & mente comprehendere licet. Neque istud aliter contingere potest, sed ea quæ sunt perpetuò cernuntur & cognoscuntur; quæ verò non sunt, neque cernuntur, neque cognoscuntur. Demonstratarum igitur artium formæ cognoscuntur, neque vlla est, quæ non ex forma quadam cernatur. Et sanè arbitror eas per formas nomina accepisse. Præter enim rationem est existimare ex nominibus formas productas esse, neque id fieri potest. Nomina nanque lege quadam naturæ sunt sancita. Formæ verò, non sancita, sed veluti quædam naturæ sunt progermina. Ac ista quidem, si quis ex iis, quæ antè dicta sunt, non satis intelligit, in aliis commẽtationibus apertiùs docebuntur. Medicinæ igitur (circa quam præsens versatur oratio) demonstrationem instituam, ac primùm mea quidem opinione definiam, Medicinam esse, quæ sanè in totum à morbis ægros vindicet, morbórumque vehementiam obtundat, neque iis qui à morbo victi sunt, manum admoueat, cùm id Medicinam præstare non posse probè constet. Quòd igitur tum hæc præstet, tum etiam semper præstare possit, sequenti oratione persequar. Simulq; dum artem esse demonstro, earum rationes, qui eam se turpiter insequi existimant, diluam, prout eorum quisque aliquid efficere se posse arbitratur. Hinc igitur orationis exordium faciam, in quo etiam omnes assentientur. Nempe plærosq; arte Medica curatos sanitati esse restitutos, in confesso est; quòd verò non omnes, ob hoc iam ars ipsa in reprehensionem incurrit. Eiúsque obiciunt, qui eam criminantur, morbis detentos, quiq; eos euaserunt, fortunæ non artis beneficio euasisse.

ἐγὼ λέγω, [3] ἀλλ' ἰσοείης οἰκείης ἐπιδείξιν ποιεῦνται. [4] ἐμοὶ γὲ μὲν τὰ τῶν μὴ εὑρημένων ἐξευρίσκειν, ὅ, τι καὶ εὑρεθὲν χρέωσον ἢ ἀνεξεύρετον, ξυνέσιος δοκεῖ ἐπιθυμημά τε καὶ ἔργον εἶ). καὶ ὃ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος ἐξεργάζεσθαι ὡσαύτως. ὃ γὲ λόγων οὐ καλῶν τέχνη τὰ τοῖς ἀλλοις εὑρημένα αἰσχύνειν προθυμέεσθαι, ἐπανορθοῦν τε μὲν μηδὲν, ἀναβάλλοντα δὲ τὰ τῶν εἰδότων πρὸς τὸς μὴ εἰδότας ἐξευρήματα, οὐκέτι δοκεῖ ξυνέσιος ἐπιθυμημά τε καὶ ἔργον εἶ), [5] ἀλλὰ καταγελῶν μᾶλλον φύσιος, ἢ ἀτεχνίη. μούνοισι γὰρ τοῖσιν ἀτέχνοισιν, ἢ ἐρασίη αὕτη ἀρέμοῖ, φιλοτιμουμένων μὲν, οὐδαμῇ δὲ δυναμένων [6] κακίης ἐπουργέειν, εἰς ὃ τὰ τῶν πέλας ἔργα ἢ ὀρθὰ ἐόντα ἀναβαλλέειν, ἢ οὐκ ὀρθὰ μεμέεσθαι. τὸς μὲν δὴ εἰς τὰς δίκας τέχνας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐμπίπτοντας, οἷσι μέλει τε, καὶ ἐν οἷς μέλει, οἱ δυνάμενοι κωλυόντων. ὁ γὲ παρεὼν λόγος, [7] τοῖς ἐς ἰητικὴν ὕττως ἐμπορευομένοις, ἐναντιώσεται, θρασυνόμενος μὲν, ἀφ' ὑψηλῆς δὲ φέρει, ἀπορέων γὲ δεῖ τὴν τέχνην ἢ βοηθῆ, δυνάμενος γὲ, ἀφ' σοφίης, ἢ πεπαίδευται. δοκεῖ δή μοι ὃ μὲν σύμπαν τέχνη εἶ) οὐδεμία οὖσα. καὶ γὰρ ἄλογον τὸ ἐόντων τὶ νοήσασθαι μὴ ἐόν. ἐπεὶ τὸ γε μὴ ἐόντων, τίνα αὖ τίς οὐσίαν θεασάμενος, ἀπαγγείλειν ὡς ἔστιν. [8] εἰ γὰρ δὴ ἔστιν ἰδεῖν τὰ μὴ ἐόντα, ὡς ἄρα τὰ ἐόντα, ἄ γε εἴη καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, καὶ νοῆσαι μὴ νοῆσαι ὡς ἔστιν, [9] ἀλλ' ὅπως μὴ οὐκ εἴη τοῦτο ἀδύνατον. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐόντα, ἀεὶ ὁρᾶται καὶ γινώσκεται· τὰ δὲ μὴ ἐόντα, οὔτε ὁρᾶται, οὔτε γινώσκεται. γινώσκεται δὴ τοίνυν δεδιδαγμένων ἤδη τὸ τεχνέων, καὶ οὐδεμία ἐστὶν ἥντε ἐκ τινος εἴδεος οὐχ ὁρᾶται. οἶμαι δὲ ἔγωγε καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῆς, ἀπὸ τὰ εἴδεα λαβεῖν. ἄλογον γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ εἴδεα ἡγεῖσθαι βλαστάνειν καὶ ἀδύνατον. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα, φύσιος νομοθετήματά ἐστι, τὰ δὲ εἴδεα, οὐ νομοθετήματα, ἀλλὰ βλαστήματα. θεὶ μὲν δὴ τούτων εἴτε τις μὴ ἰκανὸς ἐν τῷ εἰρηνικῷ ξυνίησιν, [10] ἐν δικαίοις αὖ λόγοις σαφέστερον διδαχθεῖν. Περὶ δὲ ἰητικῆς, ἐς τοῦτο τὸν λόγος, τοῦτης δὴ τὴν ἀπόδειξιν ποιήσομαι. καὶ πρῶτόν γε δὴ ὁρίζομαι, ὃ νομίζω, [11] ἰητικὴν εἶ), ὃ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τὸς καμάτος· καὶ τὸ νοσημάτων τὰς σφοδρότητας ἀμβλυνέειν, [12] καὶ ὃ μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων, [13] εἰδότας ὅτι τοῦτο οὐ δυνάσθαι ἰητικήν. ὡς δὴ ποιέει τε τοῦτο, καὶ οἴη τέ ἐστι λόγος. ἐν δὲ τῇ τῆς τέχνης ἀποδείξει, ἅμα καὶ τὸς λόγους τῶν ἀγνοιῶν αὐτῷ οἰομένων ἀναιρήσω, [14] ἢ αὖ ἕκαστος αὐτῶν πρήσσειν τι οἰόμενος τυγχάνει. ἔστιν δὴ μοι ἀρχὴ τὸ λόγου, ἢ καὶ ὁμολογηθήσεται τοῦδε πᾶσιν· ὅτι μὲν ἔνιοι ἐξυγιαίνοντα τῶν ἀπεστομένων ὑπὸ ἰητικῆς, ὁμολογέεται· ὅτι δ' οὐ πάντες, ἐν τούτῳ ἤδη λέγεται ἡ τέχνη. καὶ φασὶν οἱ τὰ χείρω λέγοντες, ἀφ' τὸς ἁλισκομένους ὑπὸ τῶν νοσημάτων, καὶ τὸς ἀποφεύγοντας αὐτὰ, τύχῃ ἀποφεύγειν, καὶ οὐ ἀφ' τοῦ τέχνου.

Ego verò vt fortunæ quidem quauis in re nonnihil tribuo, ita certe censeo, malè à morbis curatis vt plurimùm aduersam fortunam, bene verò curatis prosperam fortunam contingere. Deinde verò, qui sanati sunt, euinam alteri quàm arti hoc beneficium acceptum referant, siquidem huic se committentes & subseruientes, sanitatem sunt consecuti? In quo enim arti sese commiserunt, inanem fortunæ formam neglexerunt, adeò vt à referenda fortunæ gratia liberi sint, ab ea autem, quæ arti debetur liberare se non possint. Cui cùm sese commiserunt ac crediderunt, in eius formam intuentes, ipsius etiam facultatem re-10 confecta cognouerunt. Atque hoc sanè loco obiiciet nobis aduersarius, multos iam ægros etiam citra Medici opem sanitati restitutos, quod equidem non diffiteor. Ac fieri mihi posse videtur, vt qui Medicum non adhibent, iis ex arte Medica fœliciter succedat, neque tamen intelligant rectúmne quid in ea, an prauum insit, sed quòd per se curatis, eadem, quæ, si Medicis adhibitis curati fuissent, contigerunt. Quod ipsum sanè magnum est artis existentis argumentum, & quòd inter præclaras habenda sit, quando qui ne eam quidem esse existimant, eius ope seruati conspiciuntur. Qui enim etiam non adhibitis Medicis ex morbis conualuerunt, vt intelligant omninò necesse est, se quòd aliquid vel fecerint, vel non fecerint, iccirco sanitatem esse consecutos. Aut enim inediam, aut copiosiorem cibum & potum, aut fritim, aut balnea, aut eorum abstinentiam, aut labores, aut quietem, aut somnum, aut vigiliam, aut eorum omnium promiscuum vsum adhibentes, sanitatem consecuti sunt. Quos ex eo ipso quòd vtilitatem senserunt, quódnam sit, quod iuuet agnoscere omninò necesse est, & si qua in re læsi sunt, tum eos læsos esse, tum quidnam sit quod læsit. Neque enim, quæ vtilitate & noxia distincta sunt, est cuiusuis cognoscere. Qui igitur ægrotauit, si eam victus rationem per-30 quam sanitatem adeptus est, laudare vel vituperare nouerit, ea omnia ad sanitatem pertinere comperiet. Neque verò minus quæ offenderunt, quàm quæ profuerunt, artem esse comprobant. Siquidem hæc quòd recte adhibita fuerint, profuerunt, illa verò ob incommodum eorum vsum nocuerunt. Quanquam vbi rectum & prauum suis finibus circumscribitur, quis hoc artem esse non existimet? Neque enim artis nomine istud donandum existimo, in quo neque rectum, neque prauum inest. At vbi vtrunque adfuerit, quis non hoc ex arte potiùs, quàm sine arte effici fateatur? Ad hæc certe si in re Medica, 40 aut apud Medicos, curatio ex purgantibus aut sistentibus medicamentis tantùm constaret, parum efficax nostra esset oratio. Nunc verò qui inter Medicos maximè celebrantur, & victus ratione, & aliis etiam modis curationes faciunt, quæ non Medicus modò, sed ne plebeius quidem omninò rudis, ex arte profecta esse negare audeat. Quando igitur nihil neque in bonis Medicis, neque in arte Medica est inutile, sed in iis, quæ nascuntur aut parantur quamplurimis, insunt quædam curationum & medicamentorum species,

ἐγὼ δὲ [17] οὐκ ἀποστερέω μὴν οὐδὲ αὐτὸς τὴν τύχην, ἔργον οὐδενὸς· ἡγούμεθα δὲ, τοῖσι μὲν κακῶς διεκειμένοισι νουσήμασι, τὰ πολλὰ τὴν αὐτομάτην ἔπεσθαι· τοῖσι δὲ εὖ, τὴν εὐτυχίην. ἔπεστι δὲ καὶ πᾶσι οἷόν τε εἶναι τοῖς ὑγιαίνουσιν ἄλλό τι ἀπασασθαι ἢ τὴν τέχνην, εἰ μὴ χρώμενοι αὐτῇ καὶ ὑποπουργέοντες, ὑγιαίνησαν; ὃ μὲν γὰρ τῆς τύχης εἶδος ψιλὸν, οὐκ ἠθουλήθησαν διήσασθαι, ἐν ᾧ τῇ τέχνῃ ἐπέδεψαν σφᾶς αὐτοὺς· ὥστε τῆς μὲν ἐς τὴν τύχην ἀναφορῆς, ἀπηλλαγμένοι εἰσί· τῆς μὴν τοι ἐς τὴν τέχνην, οὐκ ἀπηλλαγμένοι. ἐν ᾧ γὰρ ἐπέδεψαν καὶ ὑπεμνήσθησαν αὐτῇ σφᾶς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ αὐτῆς καὶ ὃ εἶδος ἐσκέψαντο, καὶ τὴν δυνάμιν ἐφανέντος τοῦ ἔργου ἔγνωσαν. ἐρῶ δὴ ἐν ὀλίγῳ ὁ τοιαῦτα λέγων, ὅτι πολλοὶ ἤδη καὶ οὐ χρησάμενοι ἰητροῖσι νοσέοντες ὑγιάνθησαν. καὶ ἐγὼ τοῦ λόγου οὐκ ἀπιστέω. δοκέει δέ μοι οἷόν τε εἶναι καὶ ἰητροῖσι μὴ χρωμένους ἐπιτυχεῖν εὐεπιτυχέων. οὐμὲν ὥστε εἰδέναι ὅτι ὀρθὸν ἐν αὐτῇ ἐνείη, [18] καὶ ὅτι μὴ ὀρθόν. ἀλλ' ὥστ' αὐ ἐπιτύχοιεν διαῦτα διεκπεσαντες ἑωυτοὺς, ὁποῖά περ αὖ ἐξεκπεσόντες, εἰ καὶ ἰητροῖσιν ἐχρεοῦτο. καὶ τοῦτό γε τέως τεκμήριον μέγα τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, ὅτι ἐόντα τε ἐστὶ καὶ μεγάλη. ὅσοι γε φαίνονται καὶ οἱ μὴ νομίζοντες αὐτὴν εἶναι, σωζόμενοι δι' αὐτήν. πολλὴ γὰρ ἀνάγκη καὶ τοὺς μὴ χρωμένους ἰητροῖσιν, νοσήσαντας δὲ καὶ ὑγιασθέντας εἰδέναι, ὅτι ἢ δρῶντές τι, ἢ μὴ δρῶντες, ὑγιάνθησαν. ἢ γὰρ ἀσιτίῃ, ἢ πολυφαγίῃ, ἢ ποτῷ πλείονι, ἢ δίψῃ, ἢ λουτροῖσιν, ἢ ἀλουσίῃ, ἢ πόνοισιν, ἢ ἡσυχίῃ, ἢ ὕπνοισιν, ἢ ἀγρυπνίῃ, [17] ἢ τῇ ἀπαθίῃ τούτων πάντων χρεὼν χρώμενοι, ὑγιάνθησαν. καὶ τοῦ ὠφελεῖσθαι πολλὴ ἀνάγκη αὐτοὺς, ὅστις ἐγνωκέναι, ὅ, τι τοῦ ὠφελήσαν· [18] καὶ εἴ τι τ' ἐβλάβησαν, καὶ τὸ βλαβεῖν· καὶ ὅ, τι τοῦ ὠφέλησαν. τὰ γὰρ τοῦ ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ τοῦ βεβλάφθαι ὡρισμένα, οὐ πᾶς ἱκανὸς γνῶναι. εἰ τί μοι ὑπεσχήσεται, ἢ ἐπαινέσῃ, ἢ ψέξῃ ὁ νοσήσας τοῦ διαιτημάτων τῶν οἵοισιν ὑγιάνθη, πόσα τοῦτο τῆς ἰητικῆς οὖσα δύναται· καὶ ἔστιν οὐδὲν ἧσσον τὰ ἁμαρτηθέντα τοῦ ὠφεληκότων μαρτύρια τῇ τέχνῃ, εἰς ὃ εἶδος. τὰ μὲν γὰρ ὠφεληκότα, τοῦ ὀρθῶς τοῦ εὐεργετῆσαι ὠφέλησαν· τὰ δὲ βλάψαντα, τοῦ μηκέτι ὀρθῶς τοῦ εὐεργετῆσαι· ἔβλαψαν. καίτοι ὅσῳ ὃ ὀρθὸν, καὶ ὃ μὴ ὀρθὸν, ὅσῳ ἔχει ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ αὖ τέχνη εἴη; τοῦτο γὰρ ἔγωγε φημὶ ἀτεχνίην εἶναι, ὅσῳ μήτε ὀρθὸν εἴη μηδὲν, μήτε οὐκ ὀρθόν. ὅσῳ δὲ τούτων ἔνεστιν ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ αὖ τέχνης ἔργον, ἀλλ' ἀτεχνίης εἴη; ἔτι τοίνυν εἰ μὴν [19] ὑποφαρμάκων τοῦ καθαιρόντων καὶ τοῦ ἱστάντων ἢ ἴησις τῇ τε ἰητικῇ καὶ τοῖς ἰητροῖσι μούνοισι ἐνῆν, ἀδαμὴς ἂν ὁ ἐμὸς λόγος. Νῦν δὲ δὴ φαίνονται τοῦ ἰητρῶν οἱ μάλιστα ἐπαινεόμενοι, καὶ διαιτήμασιν ἰώμενοι, καὶ ἄλλοισί τε εἴδεσιν, ἃ οὐκ ἄν τις φαίη, μὴ ὅτι ἰητρὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἰδιώτης αἰσχυνθείη ἀκούσας, μὴ οὐ τῆς τέχνης εἶναι. ὅσῳ οὖν οὐδὲν οὔτε ἐν τοῖς ἀγαθοῖσι τοῦ ἰητρῶν, οὔτε ἐν τῇ ἰητικῇ αὐτῇ ἀχρεῖόν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείοσι τοῦ τε φυομένων καὶ τοῦ ποιουμένων, ἔνεστι τὰ εἴδεα τοῦ διεκπειρᾶν καὶ τοῦ φαρμάκων, οὐκ ἔ-

οὐκ ἔστιν ἔτι οὐδενὶ τοῦ αὐτοῦ ἰηθοῦ ὑγιαζομένων, ὃ αὐτόματον αἰτιάσασθαι ὀρθῷ λόγῳ. ὃ μὲν γὰρ αὐτόματον, οὐδὲν φαίνεται ἐὸν ἐλεγχόμενον. πόθεν γὰρ ὃ γινόμενον, διὰ τί αὐξεισκοιτ' αὖ γινόμενον, καὶ ἐν τοῖς διὰ τί. ὃ δὲ αὐτόματον, οὐ φαίνεται οὐσίαν ἔχον οὐδεμίαν, ἀλλ' ἢ οὔνομα μοιῶον. ἡ δὲ ἰητικὴ, καὶ ἐν τοῖς διὰ τὶ τοῖσι νοουμένοισι φαίνεταί τε καὶ φαίνεται ἔτι οὐσίαν ἔχουσα. τοῖσι μὲν δὴ τῇ τύχῃ τὴν ὑγείαν τοῦ εὐθῆναι, τὰ δὲ τέχνῃ, ἀφαιρέοισι, τοιαῦτ' ἄν τις λέγοι. τοὺς δ' ἐν τῇσι τοῦ ἀποθνησκόντων συμφορῇσι τὴν τέχνην ἀφανίζοντας θαυμάζω ὅτῳ ἐπαιρόμενοι αὐξιολογέω λόγῳ, τὴν μὲν τοῦ ἀποθνησκόντων ἀκρησίαν, οὐκ αἰτίαν καθιστᾶσι, τὴν δὲ τοῦ ἰητικὴν μελετησάντων σώζεσιν, αἰτίαν. ὡς τοῖσι μὲν ἰηθοῦσιν ἔνεστι, τὰ μὴ δέοντα ὀπιτάξαι, τοῖσι δὲ νοσέοισιν, οὐκ ἔστι τὰ τοῦ εὐεργετεῖν τοῦ θεραπεύειν. καὶ μὴν πολύ γε διλογώτερον τοῖσι κάμνοισιν ἀδυνατέειν τὰ τοῦ εὐεργετεῖν ὑποπουργέειν, ἢ τοῖσιν ἰηθοῦσι τὰ μὴ δέοντα ὀπιτάσσειν. οἱ μὲν γὰρ ὑγιαινούσης γνώμης, μὲν ὑγιαίνοντος σώματος ἐξικνέοντο, λοῖσάμενοι τάτε παρεόντα, τοῦ τε παροιχομένων τὰ ὁμοίως διαπεπραγμένα τοῖσι παρεοῦσιν. ὥστε ποτε θεραπεύεται εἴποι, ὅτι ἀπηλλάξαν. οἱ δ' ἔτε ἀκάμνοισιν, ἔτε δὲ ἀκάμνοισιν, οὐδ' ὅ, τι ἐν τῇ παρεόντων ἔσται, οὐδ' ὅ, τι δῶν ἐν τῇ τούτοισιν ὁμοίων ἔσεσθαι εἰδότες ὀπιτάσσουσι· ἀλγέοντες μὲν τοῦ παρεόντος φοβούμενοι δὲ τὸ μέλλον. καὶ πλήρης μὲν τοῦ νόσου· κενοὶ δὲ σιτίων. ἐθέλοντες τὰ τοῦς τοῦ νοῦσον ἡδέα μᾶλλον, ἢ τὰ τοῦς ὑγείαν τοῦ εὐδέχεσθαι· οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερῆν ἀδυνατέοντες. οὕτω δὲ διαφθείρεσι, πότερον εἰκὸς τούτους τὰ ὑπὸ τοῦ ἰηθῶν ὀπιταστόμενα ποιέειν, ἢ ἄλλα ποιέειν, ἃ οὐκ ἐπεπάγησαν. ἢ τοὺς ἰηθοὺς τοὺς σκείνους διαφθείρεσι, ὡς ὁ τοῦ σάδεν λόγος ἠρμήνευσεν, ὀπιτάσσειν τὰ μὴ δέοντα. ἆρ' οὐ πολὺ μᾶλλον, τοὺς μὲν δέοντος ὀπιτάσσειν· τοὺς δὲ, εἰκότως ἀδυνατέειν πείθεσθαι, μὴ τοῦ θυμοῦ δὲ τοῦ πίστιν ἔχειν τοῖσι θανάτοισι; ὧν οἱ μὴ ὀρθῶς λογιζόμενοι, τὰς αἰτίας τοῖς οὐδὲν αἰτίοις ἀναπτέασι, τοὺς αἰτίους ἐλεθεριοῦντες. Εἰσὶ δὲ τινες, οἳ καὶ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἐξικνέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τοῦ νοσημάτων, μεμφόμενοι τὸν ἰητικὸν λέγοντες, ὡς τοῦτα μὲν καὶ αὐτὰ ὑφ' αὐτοῦ αὖ ὀξυγιάζοιτο, ἃ ἐξικνέοισιν ἰᾶσθαι· ἃ δ' ὀπικουείης δέομαι, οὐχ ἁπτόμενα. δεῖν δὲ εἴπερ τοῦ ἡ τέχνη, πανθ' ὁμοίως ἰᾶσθαι. οἱ μὲν δῶν τοῦτα λέγοντες, εἰ ἐμέμφοντο τοῖς ἰηθοῖς, ὅτι αὐτέων τοιαῦτα λεγόντων, οὐκ ὀπιμελοῦνται ὡς τοῦ ὠφεληθέντων, εἰκότως αὖ ἐμέμφοντο μᾶλλον, ἢ οὗσνα μεμφόμενοι. εἰ γάρ τις τέχνῃ, ἐς ἃ μὴ τέχνη, ἢ φύσιν, ἐς ἃ μὴ πέφυκεν, αὐξιοῖ σφε δεῖσθαι, [20] ἄγνοος μανίῃ τοῦ ἐρμόζουσαν ἀγνοίᾳ μᾶλλον, ἢ ἀμαθίᾳ. ὧν γάρ ὅστιν ἡμῖν, τοῖσί τε τοῦ φύσεων, τοῖσί τε τοῦ τεχνέων ὀργάνοις ὀπιχειρεῖν, τούτων ἔστιν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι· ἄλλων δὲ οὐκ ἔστιν. ὅτῳ οὖν τι πάθη αὖ θεῖος καὶ κόν, ὁ κρείσσον ὄστ τοῦ ἐν τῇ ἰητικῇ ὀργάνων, ὃ τοῦ εὐδοκιμεῖν δεῖ ὑπὸ ἰητικῆς

non est certe quòd quis eorum qui citra Medici operam curati sunt, ad id quod temere fit huius causam re vera referre debeat. Quod enim temerè fit, nihil prorsus esse constat. Siquidem quicquid fit, propter quid fieri deprehenditur, & ad aliquid refertur. At quod temere fit, nullo modo subsistere videtur, sed nomen tantùm inane esse. Ars autem Medica ex his esse cernitur, quæ ob aliquam causam prouidentia quadam sunt instituta, prætereaque etiam subsistere conspicietur. Atque ad eos, qui fortunæ sanitatem acceptam ferunt, arti verò eam denegant, huiusmodi oratione quis vti possit. At verò, qui ex morientium calamitatibus artem funditus delere conantur, miror quánam satis iusta oratione elati, in morientium intemperantiam causam non reiiciunt, sed eorum, qui Medicinam exercent, prudentiam accusant, quasi Medicorum sit, quæ non conueniant præscribere, in ægrorum autem facultate non sit, aliquid contra imperata admittere. Atqui longè magis est rationi consentaneum, ægros non posse imperatis obsequi, quàm Medicos ea quæ minimè conueniunt imperare. Hi enim sana mente & corpore, tùm præsentia, tùm ex præteritis, quæ cum præsentibus similiter se habent in considerationem adhibentes, ad curationem aggrediuntur, adeò vt qui curatus est aliquando fateatur se illorum ope à morbo liberatum. Illi verò, neque quo morbo, neque quam ob causam laborent, neque quid ex præsentibus euenturum sit, neque quid ex his, quæ sunt eiusmodi, fiat, intelligentes, imperata facere iubentur, præsenti quidem morbo afflicti, euentum verò rerum metuentes, & morbo quidem grauati, cibis verò vacui, ea quæ morbo grata sunt potiùs eligunt, quàm quæ ad sanitatem conferunt, non quòd mori desiderent, sed quòd toleranter ferre morbum nequeant. Hos verò sic affectos an est vero similius, quæ à Medicis imperantur, quàm alia, quæ non imperantur facere? an Medicos eiusmodi quales antea exposuimus, ea quæ minimè conueniunt imperare? Nonne longè æquius est, eos quidem recte imperare, illos verò, vt par est, parêre non posse, eamque ob causam mortem incurrere? Quorum quidem causam, qui non recta ratione reputant, in eos qui culpa vacant reiiciunt, illis absolutis, qui maximè culpæ sunt obnoxij. Non desunt autem, qui artem Medicam reprehendunt, eo quòd nullus iis, qui à morbis sunt superati manus admouere velit, dicentes eos quidem morbos quos curatione aggrediuntur posse per sese sanari, eos verò qui auxilio indigent, non attingere. oportere autem, siquidem ars sit, omnibus ex æquo curationem admouere. Qui ergo huiusmodi verbis vtuntur, si Medicos accusant, quòd talia dicentium, tanquam delirorum, curam non suscipiunt, multò certe iustius, ob ea, quàm ob illa, incusant. Si quis enim artis facultatem, ad ea, quæ artis non sunt, aut naturæ, ad ea, ad quæ minimè apta est, requirat, is istud non intelligit magis ad insaniam cum ignorantia coniunctam, quàm ad imperitiam accedere. Quorum enim facultatem tum per naturæ, tum per artium instrumenta consequimur, eorum nos opifices profiteri possumus, aliorum non item. Si quid igitur homini contigerit, quòd Medicinæ instrumenta superet, id ne sperandum quidem est ab arte Medica

euinci posse. Atque vt exemplo rem ipsam doceamus; Ignis eorum omnium, quæ in Medicina vrendi facultatem habent, summè vrit, eo verò minùs alia plæraque. Atqui certe ex leuioribus, quæ sunt præstantiora, an curari possint nondum planè constat. Ex potentissimis autem quis dubitet ea, quæ præstantiora sunt curari non posse? In his enim quæ ignis non efficit, an non ea, quæ ab ipso superari nequeunt, satis arguunt, alia opus esse arte quàm ea, quæ igne vtitur vt instrumento. Eadem verò mihi dicenda sunt de his, quæ Medicinæ subseruiunt, in quibus singulis si res Medico non succedit pro animi sententia, meo quidem iudicio, in morbi vehementiam, non in artem ipsam culpa reiicienda est. Qui igitur eos reprehendunt, qui victis à morbo manus non admouent, non minus adhortantur ad ea suscipienda, quæ attingere fas non est, quàm quæ fas est. In cóque apud eos, qui nomine tenus Medici sunt admirationem sibi conciliant, ab artis verò peritis ridentur. Neque verò huius artificij periti tam imprudentes aut reprehensores, aut laudatores morantur, sed eos, qui recta ratione iudicant, quemnam ad finem deductæ artificum actiones perfectæ sint, & quanam in re deficientes, imperfectæ. Ac præterea earum imperfectarum actionum, quænam ad artifices, quænam etiam ad ipsa effecta sint referendæ. Quæ igitur alias artes spectant, aliud tempus aliámque orationem postulant. Quæ verò ad Medicinam pertinent, quænam sint & quomodo diiudicanda, partim quidem superiore, partim verò præsenti oratione dicentur. Sunt enim apud eos, qui artem istam probè callent, morbi partim quidem non obscuri, iíque pauci, partim verò non manifesti, iíque multi. Qui enim ad internas corporis partes vertunt, obscuri, qui verò ad corporis superficiem erumpunt, aut tumorem faciunt, manifesti. Sui enim copiam faciunt, tum visu, tum tactu, vt eorum durities & mollitudo sentiatur, & quinam calidi, quinam frigidi, & quorum in singulis præsentia aut abientia tales existunt. Atque in eorum quidem omnium remediis non peccatur. non quòd sint facilia, sed quòd inuentione constent. Et sanè non sunt à quibusuis inuenta, sed ab his qui recta inueniendi facultate valent. Valent autem tum qui in bonis disciplinis liberaliter sunt educati, tum qui à natura non infœliciter sunt comparati Hoc igitur modo ad manifestos morbos curandos artem facultate abundare oportet. Neque sanè eam in minùs manifestis deficere conuenit. Sunt autem hi qui ad ossa & cauitatem internam vergunt. Neq; verò vnum corpus habet, sed plures. Duæ nanq; sunt quæ cibum recipiunt, & demittunt, aliæq; præter has plures, quas ij nouunt, quibus ista curæ sunt. Quæcunque enim membra carnem in orbem circundatam habent, quam musculum nominant, ea omnia cauitatem habent. Quicquid enim minimè coaluit, siue pellicula, siue carne tegatur, cauum est, quod dum homo valet, spiritu quidem, dum verò ægrotat, sanie plenum est. Habent itaque brachia huiusmodi carnem, habent & femora, habent & tibiæ. Quin & in partib. carnis expertibus, huiusmodi caro inest, qualem in bene carnosis inesse diximus. Nam & thorax dictus, quo iecur concluditur, & capitis

κεκατηθῶσι αὐ. αὐτίκα γὰρ τῶν ἐν ἰατρικῇ καμόντων, πῦρ ἐργάτως κάμε. τοῦτο δὲ ἥσσον, καὶ ἄλλα πολλά. τῶν μὲν οὖν ἡσσόνων, τὰ κρείσσω οὔπω δῆλον ὅτι κ' αἰτίη εἴη. τῶν δὲ κρατίστων, τὰ κρείσσω πῶς οὐ δηλονότι αἰτίη; εἰ γὰρ πῦρ οὐ δημιουργέει, πῶς οὐ τὰ τούτου μὴ ἁλισκόμενα δηλοῖ, ὅτι ἄλλης δεῖται τέχνης, καὶ οὐ ταύτης, ἧς ἕνι τὸ πῦρ ὄργανον; οὗτος δέ μοι λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τῇ ἰατρικῇ ξυνεργεῖ, ὧν ἀπόντων φημὶ δεῖν ἑκάστου μὴ κατατυχόντα τὸν ἰητρὸν τὼ δυνάμει πάσχειν τὸ πάθεος, μὴ τὼ τέχνεω. εἰ μὲν οὖν μεμφόμενοι τοῖσι τοῖς κεκρατημένοισι μὴ ἐγχείρεοιεν, παρεκελεύοντο καὶ ὧν μὴ προσήκει ἅπτεσθαι οὐδὲν ἧσσον, ἢ ὧν προσήκει. παρακελευόμενοι δὲ ταῦτα, ἐπὶ μὲν τῶν ὀνόματι ἰητρῶν, θαυμάζονται· ἐπὶ δὲ τῶν καὶ τέχνῃ, καταγελάσται. ἐμοὶ οὕτως ἀφρόνων οἱ τούτοις τῆς δημιουργίας ἐμπείροισι, οὔτε μεμψιμοῖροι, οὔτ' αἰνέται δεόντως· ἀλλὰ λελογισμένων προς ὅ, τι αὐ αἱ ἐργασίαι τῶν δημιουργῶν τελεωτάτωνται, πλήρεις εἰσί. καὶ ὅτε ἐπιπολὺ πόνωσι ἀνδρός. ἐπὶ τε τῶν ἀνδρῶν, ἅς τε τοῖς δημιουργοῦσιν ἀναθετέον, ἅς τε τοῖσι δημιουργουμένοισι. τὰ μὲν οὖν κατὰ τέχας, ἄλλος χρόνος μετ' ἄλλου λόγου δείξει· τὰ δὲ κατὰ τὼ ἰατρικεῖω, οἷά τε ἐστιν, ὥδε κριτέα· τὰ μὲν ὁ παρὼν λόγος· τὰ δὲ ὁ παρὼν διδάξει λόγος. ἔστι γὰρ τοῖσι τούτου τὼ τέχνεω ἱκανῶς εἰδόσι, τὰ μὲν τῶν νοσημάτων, οὐκ ἐν δυσσόπτῳ κείμενα, καὶ οὐ πολλά· τὰ δ' οὐκ ἐν δηλόνῳ, καὶ πολλά ἐστι. [22] τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς τέταμμένα ἐν δυσσόπτῳ· τὰ δ' ἐξαπιόντα εἰς τὼ χροιῶ, ἢ οἰδαίνοντα, ἐν δηλόνῳ. παρέχει γὰρ ἑωυτῶν τῆπτε ὄψιν, τῷ τε φαῦσαι, τῆς περιττότητος, καὶ τῆς ὑγρότητος ἀναθάνεσθαι. καὶ ἅ τε αὐτῶν θερμὰ, ἅ τε ψυχρά. ὧν τε ἔκαστον, ἢ παρεστίν, ἢ ἀπεστίν, [23] τοιαῦτ' ἐστί. τῶ μὲν δὴ τοιούτων πόνων ἐν ἅπασι τοῖς ἀκεσίας, ἀναμάρτητός δέ ἐστι. οὐχ ὡς ῥηϊδίας· ἀλλ' ὅτι ἐξεύρηται. ἐξεύρηται γε μὲν οὐ τοῖσι βουληθεῖσιν, ἀλλὰ τούτων τοῖσι δυνηθεῖσι. δυνάσται δέ, οἷσι πάντε τῆς παιδείης μὴ ἐκ ποδῶν, πάντε τῆς φύσιος μὴ παλαίπωρα. πρὸς μὲν οὖν τὰ φανερὰ τῶν νοσημάτων, [24] οὕτω δεῖ εὐπορέειν τέχνεω. Δεῖ γε μὲν αὐτὼ, μὴ δὲ πρὸς τὰ ἧσσον φανερά. ἀπορέειν. ἔστι δὲ τοῦτο, ἃ πρὸς τὰ ἐσέα τέτρασται [25] καὶ τὼ νηδύω. ἔχει δὲ τὸ σῶμα, οὐ μίαν, ἀλλὰ πλείους. δύο μὲν γὰρ αἱ τὸν σῖτον δεχόμεναί τε καὶ ἀφιεῖσαι. ἄλλαι δὲ τούτεων πλείους, ἃς ἴσασιν, οἷσι τούτεων ἐμέλησεν. ὅσα γὰρ τῶν μυελέων ἔχει σάρκα περιφερέα, ὧν μῦν καλέουσι, πάντα νηδὺν ἔχει. [26] πᾶν γὰρ τὸ ἀσύμφυτον, ὧν τε δέρματι, ὧν τε σαρκὶ καλύπτεται, κοῖλόν ἐστι. πληρούται τε ὑγιαίνων μὲν, πνεύματος· ἀποθνήσκων δ' ἰχῶρος. ἔχουσι μὲν οὖν τοῖσιν οἱ βραχίονες, σάρκα τοιαύτην. ἔχουσι δ' οἱ μηροί. ἔχουσι δ' αἱ κνήμαι. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀσάρκοισι, τοιαύτη ἔνεστιν, οἷόν κ' [27] ἐν τοῖσιν εὐσάρκοισιν εἶναι δόξειεν. ὅ, τε γὰρ θώραξ καλεόμενος, ἐν ᾧ ἔστι καρδίη· ὅ, τε τῆς κεφαλῆς κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ἐγκέφαλος· τό, τε νεῦρον, ὅς τε ὀπίσω μέγιστον, τοῦ τῶν ὀστέων ἐστὶν ὅ, τι οὐ κ' αὐτὸ κενόν ἐστι, [28] πολλῶν διαφυσίων μεστόν. οἷσιν οὐδὲν ἀπέχει πολὺ ἀληθείας εἶναι· τῶν μὲν τοῖς βλαπτόντων τ' κεκτημένων, τ' δὲ κ' ὠφελούντων. ἔτι δὲ τοῖς τούτοισι, κ' φλέβες πολλαὶ καὶ νῦρα, οὐκ ἐν τῇ σαρκὶ μετέωρα, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ὀστέοισι [29] προσεπαμμένα, συνδεσμός ἐστι τῶν ἀρθρων. κ' αὐτὰ τὰ ἄρθρα, ἐν οἷσιν αἱ συμβολαὶ τ' κινουμένων ὀστέων εὐκυκλέονται. κ' τούτων οὐδὲν, [30] ὅ, τι οὐχ ὑπαφεῖν ἐστι, καὶ ἔχον πρὸς αὐτὸ θαλάμας, ἃς καταγελᾷ ἰχώρ, [31] ὃς οὐκ ἐν ὀλιγῳ μένων αὐτέων, πολύς τε κ' πολλοὺς λυπήσας ὀξέρχεται. [32] οὐ γὰρ δὴ ὀφθαλμοῖσι γε ἰδόντι τούτων τ' εἰρημένων, οὐδὲν ἐὼν οὐδὲν ἐστὶν εἰδέναι. [33] ὀλίγ' κ' ἄδηλα ἐμοὶ τε ὠνόμασται, καὶ τῇ τέχνῃ κέχρηται εἶναι, οὐμὲν ὅτι ἄδηλα κεκεκρίκεν, ἀλλ' εἰ δυνατὸν κεκρίκεται. δυνατὸν δέ, [34] ὅσον αὖτε τῶν νοσεόντων φύσιες ἐς ὃ σκεφθῆναι παρέχουσιν, αὖτε τῶν ἐρευνησόντων ἐς τὼ ἐρευναν πεφύκασι. [35] μὴ πλείονος μὲν δὲ πόνου, κ' οὐ μετ' ἐλάσσονος χρόνου τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶσθαί τε καὶ γινώσκεται. ὅσα δὲ τὼ τῶν ὀμμάτων ὄψιν ἀκριβόῃ, τοῦτα τῇ τ' γνώμης ὄψεκε. κεκρίκεται. ὅσα δὲ ἐν τοῖς μὴ ταχὺ ὀφθῆναι οἱ νοσεόντες παρέχουσιν, οὐχ οἱ θεραπεύοντες αὐτοὶ αἴτιοι, ἀλλ' ἡ φύσις ἥτε τῶ νοσεόντος, ἥτε τῶ νοσήματος. ὁ μὲν γὰρ ἐπεὶ οὐκ ἐῷ αὐτῷ ὄψιν ἰδεῖν ὃ μαθεῖν, οὐδὲ ἀκοῆ πυθέσθαι, λογισμοῦ μετῆκε. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀπαρρώνται οἱ τὰ ἀφανέα νοσέοντες ἀπαγγέλλειν πρὸς τ' νοσηματ' τοῖσι θεραπεύοισιν, διεξαίροντες μᾶλλον ἢ εἰδότες ἀπαγγέλλουσιν. εἰ γὰρ ἠπίστατο, οὐκ ἂν ἐπεπίστευτο αὐτοῖς. τῆς γὰρ αὐτῆς ξυνέσιός ἐστιν, ἥς περ ὃ εἰδέναι τῶν νούσων τὰ αἴτια; καὶ ὃ θεραπεύειν αὐτὰ ὀπίσσεσθαι πάσησι τῆσι θεραπείησιν, αἳ κωλύουσι τὰ νουσήματα μεγαλύνεσθαι. ὅτε οὖν οὐδὲ ἐν τῶν ἐπαγγελλομένων ἐστὶ τὼ ἀναμάρτητον σαφηνίσαι ἀκούσαι, προσσοπέον τί καὶ ἄλλο τῷ θεραπεύοντι. Τούτης οὖν τῆς βεβαιότητος οὐχ ἡ τέχνη, ἀλλ' ἡ φύσις αἰτίη ἡ τῶν σωμάτων. ἡ μὲν γὰρ ἀθανατομένη, ἀξιοῖ θεραπεύειν, σκοπουσα ὅπως μὴ τόλμη μᾶλλον ἢ γνώμη, [36] καὶ ῥαστώνη μᾶλλον ἢ βίῃ θεραπεύῃ. ὁδὶ κὼ μὲν ἀρκέσει πρὸς τὸ ὀφθῆναι, ἐξαρκέσει κ' πρὸς τὸ ἰαθῆναι· κὼ δὲ ἐν ᾧ τοῦτο ὁρᾶται, κεκατηθῆ, δεῖ τὸ βεβαιέως αὐτὸν ὅπῃ τὸν θεραπεύσοντα ἑλεῖν, ἢ ἀφ' ὃ τὸ νόσημα-τος τάχος, οἰχήσεται. ἐξ ἴσου μὲν γὰρ ὁρμώμενον τῇ θεραπείῃ, οὐκ ἔστι θᾶσσον. πρὸς λεῖον δὲ, θᾶσσον. πρὸς λαμβανῇ δὲ, ἀφ' τε τὼ τῶν σωμάτων γενότητα, ἐν ᾗ οὐκ ἐν ὀλίγῳ οἰκέουσιν αἱ νοῦσοι· [37] ἀφ' τε τὼ τῶ καμόντων ὀλιγωρείω. ὅπῃ τίθενται γὰρ, λαμβανόμενοι ὑπὸ τῶ νοσήματος, ἐθέλουσι θεραπεύεσθαι. ἐπεὶ τ' γε τέχνης τ' δυνάμει, ὁκότερω πνὰ τῶ τὰ ἀδήλα νοσεύντων αἰνάσῃσι, θαυμάζειν ἀξιώτερον, ἢ ὁκότερω ἐγχείρεισι τοῖς ἀδυνάτοις. ἔκειν ἐν ἀνῇ δημιουργίῃ τῶ ἠδὴ διρημένων οὐδεμίη ἔνεστιν οὐδὲν τοιοῦτον, [38] ἀλλ' αὐτέων ὅσα πνεὶ δημιουργεῦσι; τούτω μὴ παρέοντος ἀργοί εἰσι· [39] μὴ δὲ τούτω ἀφθῆναι ἐνεργοί.

orbis, in quo cerebrum comprehenditur, ipsumque dorsum, cui annexi sunt pulmones, hæc omnia prorsus sunt vacua, multis interuallis referta, quæ ferè vasorum naturam obtinent, cùm res eas continent, quæ partim quidem eum, qui eas possidet, iuuant, partim etiam lædunt. Ad hæc etiam venæ sunt multæ, & nerui, non ij quidem in carne extantes, sed ad ossa protensi, articulos colligant. Quinetiam ipsi articuli, in quibus ossium, quæ mouentur, connexiones voluuntur. Quorum nihil est, quod non aliquantulum spumosum sit, & circa se latibula habeat, quæ sanies ipsa arguit, quæ iis apertis copiosa, & multis molesta effluit. Neque enim sanè eorum, quæ dicta sunt, quicquam oculis intuenti conspicere licet. Ideóque non manifesti morbi à me appellati sunt, & ab arte esse censentur, non tamen quia non manifesti, naturam nostram euincunt, sed, si modò fieri potest, ab ea superantur. Potest autem fieri, cùm & ægrorum naturæ se ad inuestigationem exhibent; & qui peruestigaturi sunt ad industriam recte sunt à natura comparati. Neque enim sine multo labore & longo tempore, oculis cernuntur & cognoscuntur. Quæ nanque oculorum aspectum effugiunt, ea mentis acie comprehenduntur. Quæ verò ex eo ægris contingunt, quòd non protinus statim affectus cernatur, eorum culpa non in Medicos, sed tum in ægrotantis, tum in morbi naturam reiicienda est. Ille enim cùm neque doloris causam oculis cernere, neque auditione cognoscere queat, ratiocinatione consequitur. Qui namque obscuro morbo laborant, si quid de morbo Medicis indicare conantur, id ex opinione potiùs quàm ex certa cognitione denunciant. Neque enim si certò scirent, ipsis se committerent, cùm eiusdem sit prudentiæ, tum morborum causas cognoscere, tum omnibus præsidiis, quæ morbos augeri prohibeant, eos curare nosse. Cùm igitur ex his, quæ denunciata sunt, non liceat ad aliquam certam cognitionem peruenire, aliò sanè; qui curationem instituit respicere debet. Huius igitur moræ causa, ad corporum naturam, non ad artem ipsam referenda est. Hæc enim vbi morbum percepit, curationem instituendam censet, id vnum spectans, ne temeritate magis quàm consilio, & vt facilitate potius quàm vi curationem adhibere videatur. Illa verò si tandiu morbum ferre possit, vt à Medico recte perspici possit, curationem etiam bene feret. Sin verò interim dum morbus cognoscitur, à morbo euicta fuerit; vel quòd seriùs ad Medicum accesserit, vel ob morbi celeritatem æger peribit. Neque enim, qui ex æquio ad curationem procedit, morbus celer existimandus est, sed qui præuertit. Præuertit autem tum ob corporum densitatem, in qua non conspicui morbi delitescunt; tum etiam propter ægrotantium negligentiam, qua curationem differunt; sed tum demum morbis correpti curationem expetunt. Quare artis facultatem admirari longè certè æquius est, si quem ex obscuro morbo laborantem restituerit, quàm si, quæ fieri non possunt, aggressa fuerit. Neque verò in vlla quapiam arte iam inuenta tale quippiam inesse conspicitur, verùm ex his quæcunque igne opus suum perficiunt, si eis desit, ab omni opere feriantur, vbi verò eum contrectarunt, in opere continentur.

Et quæcunque in facilè emendabili materia opus suum exercent, vt in lignis quædam, aliæ in cornis, quædam etiam stylo, ære, ferro, atque id genus aliis quamplurimæ. Quæ tamen opera ex his & per has perficiuntur, quanquam facilè emendari possunt, non tamen celeritatem magis ad opificium requirunt, quàm vt rite minimeque perfunctoriè tractentur: sed si quod instrumentum defuerit, ab opere quiescunt: & quamuis illis mora sit ad emolumentum incommoda, ea tamen pluris æstimatur. At verò Medicina, his quidem ex pure in thorace collecto, aliis verò ex hepate & renibus, aliis etiam ex omnibus, quæ ventre continentur laborantibus, cùm ea intensa oculorum acie contueri nequeat, (quod certe omnes apertissimè vident) aliarum tamen facultatum subsidia adhibuit. Ex vocis namque claritate & tarditate, & destillationibus, quæ singulis, quà exitus datur, defluere consueuerunt, earumque partim quidem odoribus, partim coloribus, modò etiam tenuitate ac crassitudine diligenti trutina ponderatis, tum iam affectarum partium, tum verò ad affectum opportunarum signa colligit. Vbi verò ista de se significationem præbuerint, neque ea sponte natura dimittit, necessarias vias quasdam inuenit, per quas vi impulsa citra noxiam ea emittat, remissa verò & languida, artis peritis, quæ porro facienda sunt planè indicat. Ac partim quidem ignem in nobis connatum, cibi potúsque acrimonia, vt pituitam diffundat cogit, partim verò spiritum ipsum, tanquam morbi delatorem, itinere & cursu per accliuia facto, morbum prodere cogit, quò coniectura colligatur, quid sibi in his visum fuerit, quæ vt conspicerentur fabricata est. Quinetiam sudores priùs commemoratis ciendos esse, ex aquarum calidarum exhalationibus colligit. Quædam præterea per vesicam prodeuntia, euidentius morbum ostendunt, quàm quæ per carnes exeunt. Huiusmodi igitur cibos & potus adinuenit, qui cùm calidis succis sint calidiores, eos & eliquant & fluxiles reddunt, qui nunquam effluerent, nisi hoc illis contingeret. Itaque alia ex aliis, & alia per alia, tum corpus peruadunt, tum morbum denunciant, vt proinde nemini mirum videri debeat, si ad eorum cognitionem longius tempus requiratur, eósque pauci aggrediantur, cùm per aliorum expositionem ad Medici curantis cognitionem narratione deuenerint. Quòd igitur ars Medica adhibendi remedij abundantem per se habeat rationum facultatem, quódque meritò morbis, qui corrigi nequeunt, manus non admoueat, aut in iis aggrediendis inculpatam se exhibeat, tum præsens oratio manifestè indicat, tum viri huius artis periti, re ipsa lubentiùs quàm verbis demonstrant, qui non tam orationis dictioni student, quàm quòd vulgi fidem ex his, quæ vidit firmiorem, quàm ex his, quæ audierit, sibi comparaturos existimant.

καὶ ὅσα καὶ τοῖσιν ἀνεπανορθώτοισι τοῖσι σώμασι δημιουργεῦται. αἱ μὲν μὴ ξύλων· αἱ δὲ, μὴ σκυτέων. αἱ δὲ, γραφῆ, χαλκῶτε καὶ σιδήρῳ. καὶ τοῖσι τούτων ὁμοίοισιν αἱ πλεῖσαι. τὰ δὴ ἐκ τούτων καὶ μὴ τούτων δημιουργήματα, καὶ ἀνεπανόρθωτα, ὅμως οὐ πάνυ τάχιστα μᾶλλον, ἢ πάνυ ὡς ἀνδρὶ δημιουργήσαι, οὐδὲ ἐπιφοιτῶσ· ἀλλ' ἐὼν ἀπὴν τῶν ὀργάνων, [40] ἐλλείπει. καίτοι καὶ κείνας ὀ βραδὺ τοῖσ ὀ λισιτελέστερον ἀσύμφορον· ἀλλ' ὅμως τοῖσι χρήσιμα. Ἰητικὴ δὲ, τοῦτο μὲν, τῶν ἐμπύων· τοῦτο δὲ, ὀ ἢ παρ' ἢ τοῦς νεφροῖς, τοῦτο δὲ τῶν ξυμπάντων ἐν τῇ κοιλίῃ νοσεόντων ἐπιφερομένῃ τῇ δεινοψίῃ. [41] τὰ πάντα πάντες ἰκανωτάτως ὁρῶσιν. ὅμως ἄλλας ἀπορείας σωεργοὺς ἐφεῦρε. [42] φωνῆς τε γὰρ λαμπρότητα καὶ βραδυτῆτα καὶ ῥόματα, ἃ ἀφ' ἑκάστου ἐῶνται ἑκάστοισι, δι' ὧν ἔξοδοι δέδοται. ὧν τὰ μὲν, ὀδμῇσι· τὰ δὲ, χροΐσι· τὰ δὲ, λεπτότητι καὶ παχύτητι ἐξεσταθμωμένῃ τεκμήρεται, ὧν τε σημεῖα τούτων, ἅ τε πεπονθότων, ἅ τε παθεῖν δυναμένων. ὅταν δὲ τούτων μνήσωται, μὴ δὲ αὐτὴ ἡ φύσις ἐκποδὼν ἀφῖκται, [43] αὐτάρκης ἐστὶν, ἧσιν ἡ φύσις ἀζήμιος βιαθεῖσα μεθίσιν. αὐτεμβάσα δὲ δηλοῖ τοῖσι τὰ τῆς τέχνης ἰδόσιν, ἃ, ποιητέα. βιάζεται δὲ τοῦτο μὲν πῦρ ὀ σύμφυτον φλέγμα ἐξαναχθὲν, σιτίων δριμύτητι, καὶ πομάτων. ὅπως τεκμαρῆται τὶ ὀφθὲν τοῦ ἐκείνων, ὧν αὐτὴ ἐμπεριέωτο ὀφθῆναι. τοῦτο δὲ αὖ πνεῦμα ἐν κατήγεται, ὁδοῖσι τε τοῖσι αὐτοῖσι καὶ δρόμοις ἐκβιάσαι κατηγορέῃν. ἱδρῶτάς τε τοῦτοισι τοῖσι τοῖσι φρηνιῶσιν ἀγεῦσαι, ὑδάτων θερμῶν ἀποπνοίησι τεκμαίρεται. ἔστι δὲ ἃ καὶ ἐξ τῆς κύστιος διελθόντα, ἰκανώτερα τὼ νοῦσον δηλῶσαι ἐστὶν, ἢ ἐξ τοῦ σώματος διὰ σαρκῶν ἐκκρινόμενα. ὁ δὲ ἀνθρωπος ἐξ ἰόντα. ἐξ εὗρηκεν οὖν καὶ τοιαῦτα πόματα καὶ βρώματα, ἃ τῶν θερμαινόντων θερμότερα γινόμενα, τήκεί τε ἐκεῖνα, καὶ ἐξαῤῥῆν ποιεῖ. ἃ οὐκ ἂν διέῤῥυν, μὴ τοῦτο παθόντα. ἔτερα μὲν ὧν τοῖσ τοῖσ ἑτέρων, καὶ ἄλλα δι' ἄλλων ἐστὶ πάτε διιόντα, πάτ' ἐξαγγέλλοντα. ὥστ' οὐ θαυμάσιον αὐτῶν, [44] τοιάτε πίστιας, χρονιωτέρας γίνεσθαι, τοιά τ' ἐγχείρισιας, βραχυτέρας, οὕτω δι' ἀλλοτείων ἑρμηνέων τοῖσ τὴν ἀρχαπόδουσαν σύνεσιν ἑρμηνευομένων. ὅτι μὲν οὖν καὶ λόγους ἐν ἑωυτῇ εὑπόρους εἰς τὰς ἐπικουρίας ἔχει ἡ ἰητικὴ, καὶ οὐκ εὐστοχοῦσι διὰ καίτοι οὐκ ἂν ἐγχείροι τῆσι νούσοισιν, ἢ ἐγχειρεῖ μάλιστα, ἀναμαρτήτως ἂν παρέχη, οἵτε νῦν λεγόμενοι λόγοι δηλοῦσιν, οἵτε τῶν εἰδότων τὴν τέχνην ἐπιδείξιες, ἃς οὐκ τῶν ἔργων ἥδιον, ἢ οὐκ τῶν λόγων ἐπιδεικνύουσιν, [45] οὐ ὀ λέγειν καταμελετήσαντες, ἀλλὰ τὴν πίστιν τοῦ πλήθους ἐξ ὧν ἂν ἴδωσιν οἰκειοτέρην ἡγούμενοι, ἢ ἐξ ὧν ἀκούσωσι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΗΣ ἰητικῆς.

HIPPOCRATIS DE PRISCA MEDICINA, LIBER.

QVI de Medicina dicere aut scribere conantur, & suæ quæstionis genus calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum, aut aliud quiduis proposuerunt, ij, dum rem breui contrahunt, & idem morborum & mortis in vniuersum causæ principium, vnum vel duo constituunt, in multis quidem quæ dicunt, planè errasse arguuntur. At verò iustiùs artis nomine reprehendendi sunt, quæ re vera existit, quámque omnes in rebus maximis adhibent, cuiusque peritos artifices summis honoribus dignantur. Sunt autem opifices, alij quidem mali, alij verò multùm præstantes. Quod sanè minimè contingeret, si prorsus non existeret ars Medica, nihilque in ea vel obseruatione, vel inuentione constaret, omnesq; illius ex æquo inexperti & ignari essent, ægrotantiumq; rebus fortuna præesset. Verùm aliter se res habet, sed non secus ac in reliquis omnibus artibus, opifices longè inter se, tum manu, tum mente præstant, sic etiam in arte Medica. Quamobrem equidem ipsam non censeo in inane quæstione versari oportere, sicuti quæ sunt obscura & dubia, de quibus si quis dicere velit, cum rei de qua agitur accommodatam quæstionem proponere necesse est. Velut si quis de rebus sublimibus aut sub terra positis disserat, aut earum naturam se nosse profiteatur, ea vera sint nécne, neque iis, qui disserunt, neque iis, qui audiunt, satis fuerit manifestum. Neque enim datur ad quod quis veri cognitionem referat. At verò in Medicina iám pridem omnia subsistunt, in eaque principium & via inuenta est, per quam præclara multa longo temporis spatio sunt inuenta, & reliqua deinceps inuenientur, si quis probè comparatus fuerit, vt ex inuentorum cognitione ad ipsorum inuestigationem feratur. Qui verò his omnibus reiectis ac repudiatis, aliam inuentionis viam aut modum aggreditur, & aliquid se inuenisse iactitat, is cùm fallitur, tum alios fallit. Neque enim istud vllo pacto fieri potest. Quas autem ob causas istud fieri nequeat, postea ostendam, vbi artem esse dixero ac docuero. Ex quo etiam manifestum fiet, nihil omninò alia ratione inueniri posse. Ac mihi quidem maximè videtur, qui de hac arte disserere instituit, quæ plebeiis nota sunt dicere debere, cùm de nullo alio vel quærere, vel dicere conueniat, quàm de morbis quibus ij ipsi tentantur. Cùm igitur rudes sint, neq; morbos quibus ægrotant nosse, neq; quomodo oriantur, aut desinant, neq; quas ob causas increscant, aut minuãtur, iis est facile, ab alio verò inuentos & expositos, procliue, cùm nil aliud quisq; recordetur, quàm quæ sibi contigisse audit. Quòd si quis popularium sententiam nõ assequitur, nec se audientibus conciliat, is quod verè existit non assequetur, & neq; propterea vlla proposita materia indiget. Principio sanè neq; inuenta fuisset, neq; inuestigata ars Medica, neq; enim ea ægrotis opus esset, si eadem victus ratio iis offeretur, qua qui valent, vtuntur,

Ὁ ὅσοι ἐπιχείρησ περὶ ἰητικῆς λέγειν ἢ γράφειν, ἢ ἐπιθήσιν σφίσιν αὐτοῖσιν ἐπιθήρμοι ὦ λόγῳ, θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ἄλλ' ὅ, τι αὖ ἐθέλωσιν ἐς βραχὺ ἀγαγόντες, τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτῆς τοῖσιν αὐθρώποισι τῶν νοσεόντων τε καὶ θανάτου, καὶ πᾶσι τοῦ αὐτοῦ, ἓν ἢ δύο τιθέμενοι, ἐν πολλοῖσι μὲν καὶ οἷσι λέγουσι κεκλαφανέες εἰσὶν ἁμαρτάνοντες. μάλιστα δ' ἄξιον μέμψασθαι ἀμφὶ τέχνης εὐέστος, ἣ χρῶνται τε πάντες ὅτι τοῖσι μεγίστοισι, καὶ τιμῶσι μάλιστα τοὺς ἀγαθοὺς χειροτέχνας. εἰσὶ δὲ δημιουργοὶ, οἱ μὲν, φαῦλοι· οἱ δὲ, πολὺ διαφέροντες. ὅπερ, εἰ μὴ ἦν ἰητικὴ ὅλως, μὴ δὲ ἐν αὐτῇ ἐσκέπτο, μήδ' ἔγειτο μηδέν. ὁμοίως αὖ καὶ ἐν, ἀλλὰ πάντες αἱ ὁμοίως αὐτοῦ ἀπεῖρόί τε καὶ ἀνεπιστήμονες ἦσ, καὶ τὐχὴ πάντα τὰ τῶν κεμνόντων διοικεῖτο. νῦν δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνέων πασέων οἱ δημιουργοὶ πολὺν ἀλλήλων διαφέρουσι τὴν χεῖρα καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὴ καὶ ὅτι ἰητικῆς. διὸ οὐκ ἀξίοιν ἔγωγε κείνῆς αὐτέων ἐπιθήσιος διαθεῖν ὥσπερ τὰ ἀφανέα τε καὶ ἀπορεόμενα· περὶ ὧν ἀνάγκη ἐν τῆς ὅτι χρεῖν λέγειν, ἐπιθεῖν χρῆσθαι. ὁ περὶ τῶν μετεώρων ἢ τῶν ὑπὸ γῆν εἰ λέγοι τὶς καὶ γινώσκοι ὡς ἔχει, οὔτ' ἂν αὐτοῖ λέγοντι, οὔτε τοῖς ἀκούοισι δῆλα ἂν εἴη, εἴτε ἀληθὲς ἐστὶν, εἴτε μή. οὐ γὰρ ἔστι πρὸς ὅ, τι χρὴ ἐπιφερέειν τὴν γνῶσιν εἰδέναι ὃ σαφές. ἰητικῆ δὲ πάντα πάλαι ὑπάρχει, καὶ ἀρχὴ καὶ ὁδὸς εὑρημένη, καθ' ἣν καὶ τὰ εὑρημένα πολλά τε καὶ καλὰς ἐχόντα εὕρηται, ἐν πολλῷ χρόνῳ. καὶ τὰ λοιπὰ εὑρεθήσεται, ἢν τις ἱκανός τε ὦν, καὶ τὰ εὑρημένα εἰδὼς, ἐκ τούτων ὁρμώμενος ζητέῃ. ὅστις δ' ταῦτα ἀποβαλὼν καὶ ἀποδοκιμάσας πάντα, ἑτέρῃ ὁδῷ, καὶ ἑτέρῳ χρήματι ἐπιχειρέῃ ζητέειν, καὶ φύσιν τινὰ εὑρηκέναι, ἐξαπατᾶται, καὶ ἐξαπατᾷ. ἀδύνατον γὰρ, ἐξ ὧν ἀνάγκης ἀδύνατον, ἐγγίγνεσθαι ὁμολογήσομεν ὅτι δεῖ δεῖξαι, λέγων καὶ δείκνυς, τὴν τέχνην ὅ, τι ἐστίν. ἐκ δὲ τούτου καταφανὲς ἔσται ἀδύνατα ἐόντα ἀνθρώπῳ πῶς δυνήσεσθαι. μάλιστα δέ μοι δοκεῖ περὶ ταύτης δεῖν λέγειν τὴν τέχνης, γνωστὰ λέγειν τοῖσιν δημότησιν. οὐ γὰρ περὶ ἀνεῦ τινος, ὅτε ζητέειν τοῦ ἐστὶ, ὅτε λέγειν, ἢ περὶ τῶν παθημάτων ὧν αὐτοὶ οὗτοι νοσέουσιν. αὐτοὶ μὲν οὖν τὰ σφέων αὐτῶν παθήματα καταμαθὼν ὥστε γνῶ καὶ παύεται, καὶ δι' οἵας τοῦ φάσιας αὔξεται τε καὶ φθίνει, ἰδιώτας ἐόντας, οὐ ῥᾴδιον ἐστ' ἄλλου δὲ ἀρκεῖν καὶ λεγόμενα, ἀπιστεῖν. ὁ δὲ ἕτερον ἀναμιμνήσκεται ἕκαστος ἀκούων τῶν ἑαυτοῦ ξυμβαινόντων. εἰ δέ τις τῶν ἰδιωτέων γνώμης ἀποδοξεῖ, καὶ μὴ ἐξαρκέσῃ τοῦς ἀκούοντας, οὐδὲ τῶ ἐόντος ἀποδοξεῖ. καὶ ἐξαρκέσῃ ταῦτα οὖν οὐδὲν δεῖται ἐπιθήσιος. τὴν γὰρ ἀρχὴν οὔτ' ἂν εὑρέθη τέχνη ἢ ἰητικὴ, οὔτ' ἂν ἐζητήθη. οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐδεῖ τοῖσι κάμνοισι τῶν ἀνθρώπων, τὰ αὐτὰ διαιτωμένοισί τε καὶ τοῖσ τοῖσ ὑγιαίνουσι ἐδίοισι καὶ πίνοισι,

quinetiam alia victus ratio contulisset, nisi essent istis alia meliora. At nunc necessitate homines coacti, artem Medicam inuenerunt & inuestigarunt, quòd ægrotis oblata bene valentium victus ratio nihil contulerit, vt ne nunc quidem confert. Ad hæc superioribus equidem sæculis, neminem istam bene valentium victus rationem & alimoniam, qua nunc vtuntur, inuenturum fuisse existimo, si idem cibus & potus homini, boui & equo, & cæteris præter hominem animantibus satis fuisset, ea nempe, quæ ex terra oriuntur, fructus, herbæ & fœnum, quibus nutriuntur & augentur, & sana degunt, nullo alio victu indigentia. Quanquam equidem per initia hominum eodem alimento vsum esse existimo. At cibaria, quibus nunc vtuntur, non nisi arte inuenta & excogitata, longoq; temporis interuallo in vsum deducta mihi videntur, cùm nimirum ex robusto & firmo victu, intemperatis & nimium valentibus ingestis cibariis, in multos & graues morbos homines inciderent, in quos etiam hoc tempore, si iisdem vterentur, incurrerent, ex quibus grauibus doloribus & morbis correpti, breui vitam cum morte commutarent. Etsi verò est simile his malis minus conflictatos fuisse propter consuetudinem, quamuis tũc quidem graiter laborarint, & plurimos quidem imbecilliore natura præditos, interiisse, eos verò qui virib. præstarent, diutiùs exstitisse: non secus ac hoc tempore, quidam ex valentibus cibariis facilè, alij non nisi cum multis doloribus & molestiis vindicantur. Eaque sanè necessitate mihi adducti illi videntur consentaneum naturæ alimentum inuestigasse, & id quo nunc vtimur inuenisse. Triticum igitur macerantes, & omninò pinsentes, molis frangentes, subigentes, & assantes, panem confecerunt. Ex hordeo verò mazam, & plurima alia magna circa eam adhibita opera coxerunt, assarunt, miscuerunt, valentiaq; & intemperata cum imbecillib. temperantes, omnia pro hominis natura & viribus cõposuere, rati cibos valentiores ingestos, quod à natura superari non possent, dolores, morbos, & mortem afferre, eos verò, qui à natura superarentur, alimentum, incrementum & sanitatem præstare. Huic autem inuento quodnam iustius aut conuenientius quàm Medicinæ nomen imponi queat? quandoquidem ad hominis sanitatem, nutritionem & salutem inuentum est, quod in illius victus rationis vicem succederet, ex qua dolores & morbi nascuntur. Quòd si quis hanc ipsam artem esse non existimet, non absurdè prorsus sentiat. Cuius enim artis propter vsum & necessitatem nemo rudis est, sed omnes periti, illius artificem aliquem vocari fas non est. Quanquam inuentum hoc longè præstãs est, & multa arte ac obseruatione constat. Quinetiam in hodiernum vsq; diem, qui rei gymnasticæ & viribus reficiendis præsunt, eadem via inuestigãdo semper aliquid inueniunt, quo quis pro cibo & potu vsus, reliquis in certamine longè superior & seipso robustior euadat. Medicinam igitur, quã omnes ægrorum causa inuentam esse fatentur, in consideratione adhibeamus, num & nomen & artifices habeat, ipsisque superior esse velit, & vndénam originẽ traxerit.

'καὶ κατ' ἄλλα ἀμφιτρομόμενοι ξυνέφερε, εἰ μὴ ἐν ἕτερα βελτίω. νῦν δ' αὐτὴ ἡ ἀνάγκη ἐπεικεῖν ἐποίησε ζητῆσαί τε καὶ εὑρεθῆναι αὐτοῖσι· ὅτι τοῖσι κάμνουσιν τ' αὐτὰ προσφερόμενοισιν, ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες, οὐ ξυνέφερε· ὡς οὐδὲ νῦν ξυμφέρει. ἔτι δ' αὖ πάλαι ἔγωγε ἀξιῶ, οὐδ' αὖ τοῖσι ὑγιαινόντων διαιτᾶν τε καὶ ἐσθιέειν ἢ νῦν χρέονται εὑρεθῆναι, εἰ ἐξήρκει τοῖς αὐτοῖσι τοῖσι ἐσθίοντι καὶ πίνοντι, βοΐτε καὶ ἵππῳ, καὶ πᾶσιν ὅσα ἀνθρώπου· ὅσα τὰ ἐκ τῆς γῆς φύεται καρπός τε καὶ ὕλη, καὶ χόρτος. [7] οἱ ἀπὸ τούτων τε καὶ βέφονται, καὶ αὔξονται, καὶ ἄνευοι ἀμφίησιν, οὐδὲν προσδεόμενοι ἄλλης διαίτης. καὶ τοι τοῦ ἀρχαίου ἔγωγε ἀξιῶ, καὶ τὸν ἀνθρώπου τοιαύτῃ ἐσθῖν κεχρῆσθαι. τὰ δέ γε νῦν ἀμφιτήματα λίρηνθα, τετεχνημένα ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγενῆσθαί μοι δοκέει. ὡς γὰρ ἔπαθον πολλά τε καὶ δεινὰ ἀπὸ ἰχυρῆς τε καὶ θηριώδεος διαίτης σώματα, καὶ ἄκρηα, καὶ μεγάλας δυνάμας ἔχοντα ἐσφερόμενοι, οἷά περ δὴ καὶ νῦν ἐπ' αὐτέων πάσχοιεν, πόνοισί τε ἰχυροῖσι καὶ νούσοισι προσπίπτοντες, καὶ ἀμφὶ ταχέος θανάτοισιν. ἦσαν μὲν οὖν ταῦτα τότε εἰκὸς ἐν πᾶσιν, ἀμφὶ τὴν συνήθειαν. ἰχυρῶς δὲ καὶ τότε, καὶ τοὺς μὲν πλείστους τε καὶ ἀσθενεστέρην φύσιν ἔχοντας, ἀπόλλυε εἰκός· τοὺς δ' τούτων ὑπερφέροντας, πλείω χρόνον αὐτέχειν. ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῆς ἰχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσονται· οἱ δ', μετ' πολλῶν πόνων τε καὶ κακῶν. ἀμφὶ δὴ τούτῳ τῷ χρείῳ, καὶ οὗτοί μοι δοκέουσι ζητῆσαι ἐσθίειν ἁρμόζουσαν τῇ φύσει, καὶ εὑρεῖν τούτῳ, ἣ νῦν χρώμεθα. ἐκ μὲν οὖν τῶν πυρῶν βρέξαντες καὶ πίσαντες πύπτα, καὶ καταλέσαντες, καὶ ἀμασήσαντες, [8] καὶ φορύξαντες, καὶ ὀπήσαντες, ἀποτέλεσαν ἄρτον. ἐκ δέ γε τῶν κριθέων μάζαν, ἄλλα τε συχνὰ [9] περὶ τούτῳ τῷ πρηγμάτι θυσάμενοι, ἥψησάν τε καὶ ὤπησαν, καὶ ἔμιξαν, καὶ ἐκέρασαν ἰχυρά τε καὶ ἄκρηα τοῖσιν ἀσθενεστέροις. πλάσσοντες πύπτα πρὸς τὴν αὐθέπτου φύσιν τε καὶ δυνάμιν. ὑγιεύμενοι, ὅσα μὲν ἰχυότερα ἦν, καὶ δυνήσεται κρατέειν ἡ φύσις, ἐν ἐξάλλησαν. ἀπὸ τούτων δ' αὐτῶν, πόνους τε καὶ νόσους, καὶ θανάτους ἔσεσθαι. ὅσων δ' αὖ δυνήσῃ) ὑπικρατέειν, ἀπὸ τούτων ἐσθίειν τε καὶ αὔξησιν, καὶ ὑγιείην. τῷ δ' ὀνόματι, τὶ ἂν οὖν ὄνομα δικαιότερον αὖ τις προσθῇ κεῖνον μᾶλλον θεῖτο, ἢ ἰητρικήν; ὅτι εὕρηται ὑπὲ τῆς αὐθέπτου ὑγιείη τε καὶ ἐσθῖν καὶ [10] σωτηρίη, ἀλλαγμα κείνης τῆς διαίτης, ἐξ ἧς οἱ πόνοι καὶ νοῦσοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ τέχνη αὐτὴ νομίζεται εἶ), οὐκ ἀπῄκός. ἧς γὰρ μηδεὶς ἐστὶν ἰδιώτης, ἀλλὰ πάντες ὑπεύθυνοι ἀμφὶ τῷ χρῆσίν τε καὶ ἀνάγκῃ, οὐ προσήκει τούτῃς οὐδένα τεχνίτην καλέεσθαι. ἐπεὶ τόγε εὕρημα καὶ μέγα καὶ πολλῆς τέχνης τε καὶ σκέψιος. ἐπὶ γοῦν καὶ νῦν οἱ τῶν γυμνασίων τε καὶ ἀνακτήσιον ὑπιμελούμενοι, ἀεί τι προσεξευρίσκουσι κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ζητέοντες, ὅ, τι ἔδων τε καὶ πίνων, [11] ὑπικρατήσει τε αὐτέων μάλιστα, καὶ ἰχυότερος ἑωυτῷ ἔσται. Σκεψώμεθα γοῦν, καὶ τὴν ὁμολογουμένως ἰητρικὴν, τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας εὑρημένην, εἰ καὶ οὔνομα καὶ τέχνας ἔχει, καὶ κρατεῖν καὶ αὐτὴ τῶν αὐτέων ἐθέλει, καὶ ὁποθέν ποτε ἤρκται.

ἐμοὶ μὲν γὰρ ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, οὐδ' αὖ ζητῆσαι δοκέει ἰητρικὴν ἐν ἀνθρώποις, εἰ ταὐτὰ ἀμφιτήματα οἷοί τε κάμνουσιν, καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἁρμόζειν. ἔτι γοῦν καὶ νῦν, ὅσοι ἰητρικὴ μὴ χρέονται, οἵτε βάρβαροι [12] καὶ τῶν ἑλλήνων ὁμοῖοι, τὸν αὐτὸν βίον ἅπερ ὑγιαίνοντες ἀμφιέουσι, τοῖς ἡδεῖοι· καὶ οὔτ' ἂν ἀποροῖεν οὐδενὸς ὧν ἐπιθυμέουσιν, οὐδὲ κείλαιντο. οἱ δὲ ζητήσαντές τε καὶ εὑρόντες ἰητρικὴν, τὴν αὐτέων κείνοισι ἀμφίεσιν ἔχοντες τοῖς ὦν μοι οἱ πρότερος λόγος εἴρηται, πρῶτον μὲν οἶμαι, ὑφεῖλον τῶν πλήθεος τῶν σιτίων αὐτέων τοιούτων, καὶ ἀντὶ πλέονων ὀλίγα ἐποίησαν. ἐπεὶ δ' αὐτέοισι τοῦτο δῆλον μὲν ὅτε τοῖς τινας τῶν καμνόντων ἤρκεσε, καὶ φανερὸν ἐγένετο ὠφελήσαν, οὐ μὲν τοι πᾶσί γε, ἀλλ' ἥσαν τινες οὕτως ἔχοντες, ὡς μηδ' ὀλίγων σιτίων δυνάσθαι ὑπικρατέειν, ἀσθενεστέρου δή τινος ἐδόκεον οἱ ἰσοῦσθαι δόσιν, ὑγρὸν ῥοφήματα μίξαντες ὀλίγα τῶν ἰχυρῶν πολλῷ τῷ ὕδατι, καὶ ἀφαιρεόμενοι ὃ ἰχυρὸν τῇ κρόσει τε καὶ ἑψήσει. ὁκόσοι δὲ μηδὲ τῶν ῥοφημάτων ἐδύναντο ὑπικρατέειν, ἀφλον καὶ ταῦτα, καὶ ἀφίκοντο ἐς πάμαλα, [13] καὶ ταῦτα τῇσι τε χρήσεσι, καὶ τῷ πλήθει ἀμφυλάσσοντες ὡς μετρίως ἔχοι, μήτε πλείω τῶν δεόντων, μήτε ἀκρητέστερα· προσφερόμενοι, μὴ δὲ ἐνδεέστερα. οὗ δὲ χρὴ εἰδέναι τοῦτο, οἷσι τὰ ῥοφήματα ἐν τῇσι νούσοισιν οὐ ξυμφέρει, ἀλλ' ἀτίκρις, ὅτου τοῦτο ποιήσωσι παρεξιώνται σφίσιν αὐτοῖς, τε πυρετοὶ καὶ τὰ ἀλγήματα· καὶ δῆλον ὅ προσενεχθέν, τῇ μὲν νούσῳ ἐσφίγγετο καὶ αὔξησις ἐγένετο· τῷ δὲ σώματι φθίσις τε καὶ ἀρρωστίη. ὁκόσοι δ' αὖ τῶν ἀνθρώπων, ἐν τούτῳ τῇ ἀμφιέσει ἐόντες, προσεκείατο ξηρὸν σιτίον, ἢ μάζαν, ἢ ἄρτον, καὶ οὐ πάνυ σμικρὸν; δεκαπλασίως αὖ μᾶλλον καὶ ὑπιφανέστερον κακωθέν, ἢ ῥοφέοντες, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἀμφὶ τὴν ἰχνὺ τῶν βρώματος πρὸς τὴν ἀμφίεσιν. καὶ ὦ γε ῥοφὴν συμφέρει, ἐαθὲν δ' οὔ. εἰ γὰρ πλείω φάγοι, πολὺ αὖ ἔτι κακωθείη· καὶ εἰ ὀλίγα, ποιήσειν αὖ. πύπτα δὴ τὰ αἴτια τῶν πόνου, εἰς ὃ αὐτὸ ἄγεται, [14] τὰ ἰχυότατα μάλιστά γε καὶ ὑπιφανέστατα, λυμαίνεσθαι τ' αὐθέπτου, καὶ τ' ὑγιέα ἐόντα, καὶ τὸν νοσέοντα. τὶ οὖν φαίνεται ἑτεροῖον ἀμφιεσθεὶς, ὁ κελεύμενος ἰητρὸς, καὶ ὁμολογουμένως χρεστέχνης, ὃς ἐξεύρετ' ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας, διαιτᾶν τε καὶ ἐσθῖν, ἢ κεῖνος ὁ ἀπ' ἀρχῆς οἷσι πᾶσιν αὐθέπτοισι ἐσθῖν, ἢ νῦν χρεόμεθα ἐξ ἐκείνης τ' ἀγρίης καὶ θηριώδεος, ἐξιόντε καὶ ἀνάσας ἀμφιάτης; ἐμοὶ μὲν γὰρ φαίνεται οὐτὸς ὕπνος, καὶ ἕν τι καὶ ὅμοιον ὃ εὕρημα. ὁ μὲν, ὅσων μὴ ἡδύνατο ἡ φύσις ἡ αὐθέπτου ἡ ὑπικρατέειν ὑγιαίνουσα, ἐμπιπτόντων ἀμφὶ τ' ἀγελυότητά τε καὶ ἀκρησίαν. ὁ δὲ, ὅσων ἡ ἀμφίεσις ἐν οἵῃ αὖ ἐκάστοτε ἔκαστος τύχῃ ἀμφιείμενος, μὴ οἷός τε δύνατος ὑπικρατέειν, ταῦτα ἐζήτησεν ἀφελεῖν. τὶ δὴ τοῦτο ἐκείνο ἀμφιφέρει; ἀλλ' ἢ πλέον τό, τε εἶδος, καὶ ὅτι ποικιλώτερον καὶ πλείονος πρεσβυτέρου ἐμνήσθη. εἰ δέ τις σκέψαιτο τίς ἡ τῶν καμνόντων διαιτα πρὸς τὴν ὑγιαινόντων, ἐξεύρει αὐ βλαβερώτερον, ἢ περ τὴν ἡ τῶν καμνόντων θηείων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων. αὐὴρ γὰρ κάμνων νοσήματι, μήτε τῶν χαλεπῶν τε καὶ ἀφόρων, μήτ' αὖ πολυτάτων ἀνθέων,

Ac mea quidem opinione (quod supra dixi) nemo ad Medicinam inuestigandam animum applicaturus fuisset, si eadem victus ratio & ægris & sanis accommodata esset. Quare etiam in hunc vsque diem barbari & Græcis finitimi, apud quos nullus est Medicinæ locus, eadem victus ratione, qua sani ad voluptatem vtuntur, neque eo quod expetunt, abstinent, neque sibi temperant. At verò qui Medicinam perscrutando inuenêre, eandem quàm qui à me superiore oratione dicti sunt sententiam secuti, primùm quidem (vt sentio) de suis cibis copiam detraxerunt, deinde pro multis paucos sumpserunt. Quod cùm ægrotantibus quibusdam satis esset, palamque prodesse non tamen omnibus constaret, verùm quòd erant quidam ita affecti, vt ne paucos quidem cibos conficere possent, quibus sanè imbecilliore quodam cibo opus esset, sorbitiones inuenerunt, valentes cibos paucos multa aqua diluentes, eorúmque vim temperatione & coctione detrahentes. Quòd, si qui neque sorbitiones superare possent, iis etiam detractis, potiones substituerunt, obseruantes vt & vsu & copia moderatæ essent, neque iusto copiosiores, neque meraciores, neque pauciores exhiberentur. Imprimis autem animaduertere oportet, quibus in morbis sorbitiones minimè conueniunt, sed continuò vbi assumptæ sunt, febres ac dolores exacerbati, ex quo efficitur; vt quod assumptum est morbum quidem foueat & augeat, corpus verò imminuat, & imbecillus reddat. At verò, qui ita affecti cibum siccum, aut mazam, aut panem quantumuis modicum assumunt, ij decuplo magis atque manifestiùs læduntur, quàm si sorbitione vtantur, neque aliam ob causam, quàm quòd cibus viribus sit valentior quàm affectus requirat, tum quòd cui sorbere, ei edere minimè conueniat. Quò nanque plura comederint, eò peius afficietur, si verò pauca; etiam dolebit. Atq; ad id sanè referuntur omnes doloris causę, quòd valentissima edulia maximè & euidentissimè homini tam sano quàm ægro sunt noxia. Quámnam igitur aliam habuisse mentem videtur, is qui Medicus, & omnium confessione artifex vocatur, cùm victus rationem, qua ægri vtuntur, inuenit, aut qui ab initio omnibus mortalibus victum illum quo nunc vtimur, loco illius agrestis ac ferinæ victus rationis adinuenit & apparauit? mihi equidem eadem esse ratio, & vno eodémque modo excogitata videtur. Hic enim ea quæ occurrerent, & à natura humana bene valente propter feritatem & incommoderationem superari non poterant, ille verò quæ quinis quomodolibet affectus minimè superare poterat, detrahere studuit. At quid inter hoc & illud est discriminis? nisi quòd hoc multiplici & vario magis genere constat, & plus habet negocij, originem autẽ prębuit quòd priùs fuit institutum. Quòd si quis in consideratione adhibeat, atq; inter se conferat, tum ægrotantium, tum bene valentium victus rationem, is eam quæ ferarum est & cæterarum animãtium, illa quæ ægrorũ est, magis noxiam inueniet. Si quis enim morbo tentetur neque omnino difficili & intolerabili, neq; prorsus leui,

ſed quem neq; qui peccat ſit cogniturus, ſi panem, aut carnem, aut aliud quiddam eorum quod ſanos iuuet, comedat, non multùm quidem, ſed longè parcius, quàm ſanus poterat: contrà verò aliquis ſanus natura non omninò imbecilla, neq; rurſus robuſta, aliquid eorum quæ boui aut equo proſunt, comedat, nempe eruum, aut hordeum, aut aliud quidpiam eiuſmodi, non multũ quidem, ſed multò minus quàm ferre poſſit: quamuis id ſanus fecerit, non minus vtiq; grauabitur aut periclitabitur, quàm qui ægrotus panem aut mazam intempeſtiuè aſſumpſit. Ex quibus omnibus colligitur, artem Medicam via quadã inueſtigatam & inuentam eſſe. Quòd ſi re vera, quemadmodũ exiſtimant, quæ quidẽ ſunt valentiora læderent, quæ verò imbecilliora, tum ægros, tum ſanos iuuarent & nutrirent, res facili negocio conficeretur. Longè enim tutius ageretur, ſi res ad imbecillimum deducatur. At nunc non leuiùs peccatur, neq; minùs læditur ſi quis pauciora & infra modum aſſumat. Fames enim plurimum poteſt in hominum natura, tum ad ſanitatem & imbecillitatem, tum ad mortem inferendam. Multa verò alia mala & varia quidẽ ex plenitudine oriuntur, neq; verò minùs grauia ex inanitione, vt proinde in his maxima inſit varietas, & magna diligentia requiratur. Modum enim quadam coniectura colligere oportet. Modum autem, neq; pondus, neq; vllũ alium numerum, ad quem iſta referas, vt exactè cognoſcas, nõ vllum aliũ inuenias, quàm corporis ſenſum. Quocirca iſtud adeo exactè cognoſcere, vt leuiter in vtramq; partem pecces, operoſa res eſt. Quanquam equidem vehementer hunc Medicum laudarim, qui parũ peccet. At exacta certitudo rarò cernitur. Quare Medicorum plæriq; malorũ nauium gubernatorum mihi ſimilimi videntur, qui ſi trãquillo mari nauẽ regunt, nemo eos peccare deprehẽdat. Quòd ſi eos vehemens ventus aut tẽpeſtas oppreſſerit, iam omnibus manifeſtè cõſtat eorum imperitia & culpa nauẽ fuiſſe perditam. Ad hũc ſanè modum improbi plæriq; Medici, dum leuiter affectos curant, in quibus vel grauiſſimi errores commiſſi, nihil periculi admittunt (cùm multi huiuſmodi morbi ac longè frequentiùs quàm grauiores, hominibus contingant) in iis quidem ſi delinquant, plebeios latent: vbi verò in magnum & vehementem, ac perieculoſum morbum inciderint, tum ipſorũ ars & errores omnibus ſunt conſpicui. Horum enim cuiuſq; vindices pœnæ præſtò ſunt, neq; in longum differuntur. Quòd autem non minores affectus ex intempeſtiua vacuatione quàm repletione homini cõtingant, ex bene valentibus probè cognoſcas. Quibuſdam enim ſemel tantùm cibum ſumere confert, idq; quòd conferat ſibi conſtituerunt. Quidam etiam prandẽre ob eandem cauſam, quòd iis conferat, coguntur. Quod non iis contingit, qui propter voluptatem aut alium quemuis caſum, horum alterutrum facere ſtudent. Plæriſq; enim nihil refert vtrumlibet ſecuti, vel ſemel tãtùm cibũ capere, vel prandẽre etiam aſſueſcant. Quidam verò ſi quid incõmodè fecerint, non facilè degunt, verùm eorum vtriſq; die altero vix nec temerè exacto, ſupra modũ grauis oritur affectio.

[15] Ἀλλ' ὅτε αὐτέω ἀμβρώνοιι μέλλ' ὀξὺ δηλον ἔσεαθαι, εἰ ἐθέλῃ καταφαγὼν ἀρῶν, κρέα, ἢ ἄλλό τι ὧν ὑγιαίνοντες ἐαθίοντες ὠφελέοιτο, μὴ πολύ, ἀλλὰ πολλῷ αἴ ἐλάσσω ἢ ὑγιαίνων ἠδυνάτο. ἄλλος δὲ τῷ ὑγιαινόντων φύσιν ἔχων μήτε πυρῶν πασιν ἀαθενέα, μήτ' αὖ ἰσχυρὸν, φαγὼν τι ὧν βοῦς ἢ ἵππος φαγὼν, ὠφελοῖτό τε καὶ ἐσθίῃ ἐρέβινθος, ἢ κριθὴς, ἢ ὁτιοῦν τῶν τοιουτέων μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, ἢ δυνατο. [16] καὶ ἢν τοῦτον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσας πονήσῃ δέ τε καὶ κινδυνεύσῃ, κείνου τοῦ νοσέοντος, ὃς τ' ἀρῶν ἢ τῶν μὴ ἔσαν ἀκόρως ἐωυτῷ ἔκατο. Ταῦτα δὴ πάντα τεκμήρια, ὅτι ταύτη ἡ τέχνη ἐυρεθεῖη τῇ ὁδῷ ζητεομένη, εὑρέθη αὖ. καὶ εἰ μὴ ἐωῦ ἁπλῶς ὥς περ ὑφηγῆται, ὅσα μὴ ἐωῦ ἰσχυρότερα, ἔβλαπεν ὅσα δὲ ἐωῦ ἀαθενέστερα, ὠφέλει τε καὶ ἔρεφε τε καὶ μυοῖα καὶ τ' ὑγιαίνοιτο, εὐπετὲς αὖ ἐωῦ ἔχῃμα. πολὺν δὲ ἀσφαλέος αὖ ἐδεῖ τοῦ ἐλαμβάνοιτο, ἀγνῶ ὅπῃ ὁ ἀαθενέστατον. νῦν δὲ οὐκ ἔλαθον ἁμβρτημα, οὐδὲ ἢν ὀλυμπίε τ' αὖ θεῶν ἐωῦ ἐλάσσονα καὶ σὺν δεέστερα τ' ἰκανὰ προσφέρῃ). ὁ γὰρ ἐλιμὸς μέγας, δυνάται ἰσχυρὰς ἐν τῇ φύσει ἐ αὖ θεῶν τε, καὶ ὑγιαίνων καὶ ἀαθενέα ποιήσαι, καὶ ἀποκτεῖναι. πολλὰ δὲ καὶ κακὰ ἔτερα μὲν τ' ἀπὸ πληρώσιος, οὐκ ἢν ὀλίγα δὲ ἀμφὶ κενώσιος. εἰ ὧν πολλὸν ποικιλωτέρη τε, καὶ ἐξ πλέονος ἀκριβίνς ἐστί. δεῖ δὲ μέζου πρὸς σχάσεως· μέζον δὲ, οὐδὲ σταθμὸν, οὐδὲ ἀριθμὸν οὐδένα δῆλον πρὸς ὁ ἀναφέρων εἴσῃ ὃ ἀκριβὲς, οὐκ αὖ θυσίης δῆλο ἢ ἐν σώματος τ' αἰσθήσει. δεῖ δ' ἔργον οὕτω κεκαμαθῆν ἀκριβὲς, ὥστε μικρὰ ἁμβρτεῖν, ἔνθα ἢ ἔνθα. κἀν ἐγὼ τοῦτον τ' ἰδεῖν ἰσχυρὰς ἐπαινέσαιμι, τ' σμικρὰ ἁμβρτάνοντα. ὃ δ' ἀκριβὲς ὀλιγάκις ἐστὶ κατὰ δὴ. ἐπεὶ οἱ πολλοὶ δεῖ τ' ἰητροῖν, τοῦτό μοι δοκέουσι ποῖσι κακοῖσι κυβερνήτας πάσχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν γαλεὸν κυβερνῶνες ἁμβρτάνωσιν, οὐ καταφανέες εἰσίν· ὅταν δ' αὖ τοῖς κατάχῃ ἄνεμός τε μέγας, καὶ χαλεπὸν φανερὸς ἤδη πᾶσιν αὐθρώποισι δι' ἀγνωσίαν καὶ ἁμβρτίαν δῆλοί εἰσιν ἀπολέσαντες τ' ναῦν. ὅταν δὴ καὶ οἱ κακοί τε καὶ πλῆσοι ἰητροὶ, ὅταν μὲν θεραπεύσωσιν αὐθρώπους μηδὲν δῆλον ἔχοντας, ἐς οὓς αὖ τις καὶ μέλισα ἁμβρτάνων, οὐδὲν δῆλον ἐργάσαντο (πολλὰ δὲ τοιαῦτα νοσήματα, καὶ πολὺ πλέον τ' δῆλα αὐθρώποισι συμβαίνῃ) σὺν μὲν δὴ τοῖσι τοιούτοισιν ἁμβρτάνοντες, οὐ καταφανέες εἰσὶ τοῖσιν ἰδιώτησιν. ὁκόταν δὲ τύχωσι μεγάλων τε καὶ ἰσχυρῶν καὶ ὀπισθαλῆ νοσήματα, τότε σφέων τὰ ἁμβρτήματα καὶ τέχνη πᾶσι καταφανὴς ἐστίν. οὐ γὰρ ἐς μακρὸν αὐτέων ἑκάστου αἱ ἡμερεία, ἀλλὰ δὲ παλέος τὰ ῥήματα. ὅπῃ δὲ οὐδὲν ἐλάσσους ἀπὸ κενώσιος ἀκαίρου κακὰ πάθῃ γίνονται τῷ αὐθρώπῳ, ἢ καὶ ἀπὸ πληρώσιος, καταμαθάνῃν καλῶς ἔχει, ἐπῃμαφέρουσας ὅπῃ τοῖς ὑγιαίνουσας. ἐστι γὰρ οἷσιν αὐτέων ξυμφέρει, μονοσιτέειν. καὶ τοῦτο ἀμφὶ ὃ ξυμφέρει τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐπαίζαιτο. ἄλλοισί τε ἀρίστων, ἀμφὶ τῷ αὐτῷ αἰτίῃ. οὕτω γὰρ αὐτοῖς ξυμφέρει, καὶ μὴ τοῦτοισιν οἱ δὲ ἡδονῇ ἢ δι' ἀνάγκῃ τινὰ συνκυείῃ, ἐπιτηδεύσαιν ὁπότερον αὐτέων. τοῖσι μὲν γὰρ πλείοισι τ' αὐθρώπων, οὐδὲν διαφέρει πότερον αὐτῷ ὅπῃ τηδεύσωσιν, εἴ τε μοι ὁσοι τέῃν, εἴ τε ἀρίσαν, τοῦτέω ὦ ἔῃ χρῆναι. εἰσὶ δὲ τινες οἱ οὐκ αὖ δυνάμενοι ἔξω ὃ συμφέροντος ποιέοντας, ῥηϊδίως ἀπαλλαί-ῃν. [17] ἀμφὶ ξυμβαίνῃ αὐτέων ἑκατέροισι, παρ' ἡμέρην μίνν καὶ τοῦτοι ἐ σχολῇ μεταβάλλοισιν, ὑπὸ φύσης κακοπαθείν.

οἱ μὲν

[18] οἱ μὲν γὰρ ἐῶ ἀρίσησι μὴ ξυμφέροντος αὐτέοισιν, δύνῃς βαρέες, καὶ νωθεγὶ ὃ σῶμα, καὶ τ' γνώμῃ, χάσμης τε καὶ νυσταγμοῦ καὶ δίψης πλήρες. ἐῶ δ' ὅπῃ δὲ πνήσωσι, [19] καὶ φύσα, καὶ τρόφος, καὶ ἡ κοιλίη καταῤῥήγνυται. καὶ πολλοῖσιν ἀρχὴ νούσου αὕτη μεγάλης ἐλθέτω, ἐῶ τὰ αὐτὰ σιτία, ἃ μεμαθήκεῃ ἅπαξ ἀναλίσκῃν, δὶς προσενέγκηται καὶ μηδὲν ἔτι πλέον. τοῦτο δ' εἰ ἀρίσαν μεμαθηκὼς πις, καὶ ὅτως αὐτέω ξυμφέρει, μὴ ἀρίσῃσι, ὅτῃν πάχιστα παρέλθῃ ἡ ὥρη, ἀθὺς ἀδυναμίη δῆνῃ, τρόμος, ἀψυχίη· ὅπῃ τούτοισιν, ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι· ἔρευ παχὺ καὶ θερμὸν, σῶμα πικρὸν, καὶ τὰ ἀπολάγματα οἱ δοκεῖ κρεμᾶσθαι· σκοτοδίνη, δυσορίη, δυθυμίη. Ταῦτα δ' πάντα, ὅτῃν δὴ πνῇ ὅπῃ χρήσῃ. ἀναλίσκῃν δ' ἐ δυνατὸς ὁ ἀρίστοῦμβος, ἃ προτέρου ἐδείπνει. Ταῦτα δ' αὐτὰ μὴ τρόφε τε καὶ φόφε καταβαίνοῖα συσκλείῃ τὴν κοιλίῃν. δυσκοιτέοισί τε καὶ σύνπνιάζουσι τεθαραμμένα καὶ θορυβώδεα. πολλοῖσι δ' καὶ τούτων, αὐτὴ ἀρχὴ νούσου ἐλθέτω. σκέψασθαι δὲ χρὴ ἀμφὶ τινας προφάσιας αὐτέοισι Ταῦτα ξυνέβη. τῷ μὲν οἴομαι μεμαθηκότι μονοσιτέειν, ὅτι οὐκ αἰέμενε τὸν χρόνον τ' ἱκανὸν μέζεις αὐτέω ἡ κοιλίη, τῷ τῇ τεραίῃ προσενέωσγμένων σιτίων ἀπολαύσῃ τελέως, καὶ ὀπτικεφτήσῃ, καὶ λαπαχθῇ τε καὶ ἡσυχάσῃ· ἀλλ' ὅπῃ ζέουσάν τε καὶ ἐξυμφθύῃ κεμνὰ ἐπφσηνέγκατο. αἱ δ' διαῶται κοιλίαι, πολλῷ τε βεραδύτερον πέσοισι, καὶ πλέονος δέονται αὐαπαύσιός τε καὶ ἡσυχίης. ὁ δ' μεμαθηκὼς ἀρίσῃζεσθαι, ὅτι οὐκ ὀπῃ τάχιστα ἐδεήθη δόφης ὃ σῶμα, καὶ τὰ πρότερα κατεφάλωτο· καὶ οὐκ εἶχεν ὀδεμίαν ἀπόλαυσιν, ἀθέως αὐτέω παρεῤῥύετο κεμνὰ δόφή. φθίνῃ δ' καὶ σκωπτήκεται ὑπὸ λιμοῦ. πεφύκαμεν γὰρ, ἃ λέγω πάσῃν τ' δοῖσιν αὐθρώποις, λιμῷ αἰκίζεσθαι. φθίνει δ' καὶ τοὺς ἄλλους αὐθρώπους ἀπόλλυσι, οἵ πιστεύουσι αὐ ἄπτοι δύο ἢ τρῖς ἡμέρας ῥηϊδίως, ταῦτα πείσεται, οἷα πρὸς τῶν αἰαρίσεων ῥηϊδίων εἴρηκα. Τοὺς δὲ διαύτας φύσας ἔγωγέ φημι, παχέως τε καὶ ἰσχυρὰς [22] τῶν ἁμβρτημάτων ἀπολαυσάσας, ἀαθενέστερος εἶ) τ' ἑτέρων. ἐγὼ πάσῃ δ' τοῦ ἀαθενέοντος ἐστὶ ὁ ἀαθενής. ἐστι δ' ἀαθενέστερος ὁ ἀαθενὴς, καὶ μᾶλλον αὖ τοῦ ἀυτῷ προσεκῇ, ὅ, τι αὖ τοῦ κακοῦ ἀποτυχόν, πονέῃν. χαλεπὸν δ' διαύτης ἀκριβίνς εὑρεῖν τ' τέχνῃ, [23] τυχόν αἰεὶ τοῦ ἀξεκεσάτου. [24] πολλὰ δ' εἴδεα κατ' ἰητρικὴν ἐς τοσαύτην ἀκριβίνς ἥκῃ, περὶ ὧν εἰρήσεται. οὐ φημὶ δὴ ἀμφὶ τοῦτο δῆν τ' τέχνῃν ὡς οὐκ εὑρῆσαν, οὐδὲ καλῶς ζητεομένῃν τ' ἀρχαίῃν ἀποβαλέσθαι, εἰ μὴ ἔχῃ περὶ πάντα ἀκριβίνς· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀμφὶ ὃ ἐλῦς εἶ) τοῦ ἀξεκεσάτου ὁμοῦ δυνάσθαι ἥκειν λογισμῷ, οὐκ πολλῆς ἀγνοίης, θαυμάζειν τὰ ἐξεῦρημένα, ὡς καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐξεῦρηται, καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης. ὅπῃ δ' τῶν τ' κεμνὸν ἐστὸν τῶν τέχνῃν ἐξ ὑποθέσιος ζητεόντων λόγον ἐπιμελθῆν βούλομαι. εἰ γὰρ ἐστὶ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, ὃ λυμαινόμενον τ' αὐθρώπου, καὶ δῆ τ' ὀρθῶς ἰητρεύοῖα βοηθῇ, τῷ μὲν θερμῷ, ὅπῃ ὃ ψυχρόν· τῷ δὲ ψυχρῷ, ὅπῃ ὃ θερμόν· τῷ δὲ ξηρῷ, ὅπῃ ὃ ὑγρόν· τῷ δὲ ὑγρῷ, ὅπῃ ὃ ξηρόν. ἔστω μοι αὐθρώπος, μὴ τ' ἱχυρῶν φύσῃ, ἀλλὰ τῶν ἀαθενεστέρων. [25] οὗτος δ' πυρετὸς ἐαθίετω

Si enim pranſi fuerint, quibus prandẽre non conducit, ij continuò graues totoque corpore & mente ſegnes euadunt, cum oſcitatione, ſomnolentia, multáque ſiti. Quòd ſi inſuper etiã cœnauerint, & flatus & tormina excitantur, & venter erumpit. Ac multis magni morbi origo fuit, ſi cibos quos ſemel abſumere conſueuerant, bis aſſumpſiſſent, nec quicquam ampliùs. Ad hæc ſi quis prandẽre conſuetus, atque cui prandẽre conducat, non prandeat, protinus vbi tempus præteriit, ſtatim grauis impotentia exoritur, tremor, & animi defectio, ad hæc oculi pallidiores fiunt, vrina craſſa & calida redditur, os amarulentum euadit, viſcera ei pendẽre videtur, tenebricoſa vertigine corripitur, vehementer iraſcitur & mœret. Iſta verò omnia cauere volenti contingunt, neq; cibos quos priore cœna aſſumpſit, qui prandẽre conſueuit, conficere poteſt, ſed cum torminibus & ſtrepitu deſcendunt, & aluum concludunt, ipſi verò noctem inquietam agũt, & inſomniis perturbatis ac tumultuoſis vexantur, quod plæriſque etiam morbi initium extitit. Quæ quas ob cauſas his accidunt, conſiderãda ſunt. Nempe quòd is opinor, qui ſemel tantùm cibum aſſumere conſueuit, non expectauerit idoneum tempus, dum venter heſternos cibos planè confecerit, ſuperauerit, emollitus fuerit, ac conquieuerit, ſed in ipſum feruentem & fermentatum recentes ingeſſerit. At huiuſmodi ventres multò tardiùs concoquũt, maioreq; ocio & quiete opus habẽt. Qui verò prandẽre cõſueuit, quoniam, vbi quamprimum alimento corpus indiguit, prioribus cibis conſumptis, nec habuit ampliùs quo frueretur, non ſtatim ipſi nouum alimẽtum adfuit, ideoq; fame imminuitur & contabeſcit. Quæcunque enim eiuſmodi hominibus accidunt, ad famem referenda cenſeo. Quinetiam iis omnib. qui duos aut tres dies ſine cibo tranſierint, eadem contingere dico, quæ de his, qui minimè prandent, diximus. Ac eiuſmodi naturas, quæ celeriter ac vehemẽter ſuorum delictorum incommoda percipiũt, equidem reliquis imbecilliores eſſe cenſeo. Qui verò imbecillus eſt, proximè ad eum, qui ægrotat, accedit, eſtq; imbecillior qui ægrotat, multoq; grauiùs afficitur, ſi quid intempeſtiuè fecerit. Cùm autẽ eiuſmodi exacta diligentia in arte Medica adhibenda ſit, quod eſt certiſſimum ſemper aſſequi difficile eſt. Multa tamen in re Medica, tam exactam diligentiam obtinẽt, de quibus dicetur. Neque ſanè priſcam artem Medicam ideo quòd omnium exactam diligentiam non habeat, quaſi ars nulla ſit, aut non recte inueſtigata, reiiciendam cenſeo: verùm cùm prope ad veritatem accedere liceat, ſimulq; eò ratiocinando peruenire, multò magis admiranda veniunt, quæ ſunt ex magna ignoratione eruta, velut probè & rectè, non autem fortuitò inuenta. At verò nunc ad eos, qui noua quadam ratione artem ex propoſita materia inueſtigant, noſtra reuertatur oratio. Si quidem eſt calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum quod hominem lædit, & eum, qui recte mederi voleat, oportet calido per frigidum, frigido per calidum, ſicco per humidum, & humido per ſiccum opitulari. Exhibeatur mihi aliquis natura non admodum robuſta, ſed imbecilliore, qui triticum crudum, & inelaboratũ edat,

quale ex arca sustulit, & carnes crudas, & aquam bibat. Ex qua victus ratione nõ dubiũ est quin multa & grauia sit perpessurus. Nã & doloribus conflictabitur, & imbecillo erit corpore, & vẽtriculus corrumpetur, neq; diu vitã tolerare poterit. Quodnam igitur ita affecto præsidium comparandum? calidumne, an frigidum, an siccũ, an humidum? si quidem horũ quodq; simplex est. Nam q; si quod lædit ab his ipsis est diuersum, contrario dissoluere conuenit, velut ipsi fatentur. Est enim certissima & euidentissima medela, sublatis quib. vtebatur cibis, pro tritico panem exhibere, & pro crudis carnibus, coctas, & insuper vinum propinare. Neq; fieri potest quin his cõmutatis conualescat, nisi diuturniore ista victus ratione prorsus fuerit corruptus. Quid ergo dicemus? Nũ ei a frigido malè affecto, calida hæc exhibita profuerunt, an contraria? Equidẽ quid ad interrogata respondere debeat, multùm dubitaturum existimo. Qui enim panem ex tritico apparat, calidum, aut frigidum, aut siccũ, aut humidum tollit. Quòd nanq; in ignem & aquam mittatur, multisq; aliis modis cõfectus sit, quorum singula propriam facultatem & naturam obtinent, eorũ quidem quæ natura existunt, quædam reiiciuntur, aliis verò temperantur & commiscentur. Nam & hoc sanè noui plurimùm referre, vtatúrne quis pane puro, aut non puro, aut ex tritico cortice nõ repurgato, an purgato, an copiosa aqua subacto, aut nullo modo subacto, an excocto, aut crudiore, aliisq; præterea innumeris. Similiter quoq; de maza. Quorum cuiusq; magnæ sunt facultates, ac nihil inter se similes. At qui hæc subducta secum ratione non reputat, quonã modo is affectum vllum, quo quis detinetur, cognoscere poterit? Cùm ab eorum quoq; hoc vel illo modo afficiatur & immutetur, atque ex his & bene valentium omnium, & ex morbo conualescentiũ, & ægrotorum vita constet. Ex quo sanè efficitur, vt nihil neq; ad cognitionem vtilius, neq; magis necessarium existat. Vt rectè conuenienterq; ratiocinando inuestigasse mihi videantur, & ad hominum naturam accommodatè primi ista inuenisse, artémque dignam iudicasse, quæ ad Deum authorem ex maiorũ institutis referretur. Nam neq; sicco, neq; humido, neque calido, neq; frigido, neque horum quoquam hominem lædi existimauerunt, neq; horum aliquo ei opus esse. Sed quod in vnoquoque potentius esset, & supra naturam humanam adeò vt ab ea superari non posset, id lædere censuerunt, & tollere conati sunt. Est autem valentissimum inter dulcia dulcissimum, inter amara amarissimum, inter acida acidissimum, & quod in re quaque summum est. Hæc enim in homine inesse, eique nocere videbant. In homine nanque inest & amarum, & salsum, & dulce, & acidum, & acerbum, & insipidum, aliaque sexcenta, quæ pro copia & viribus, varias habent facultates. Et hæc quidem mixtione & mutua inter se contemperatione, neque cernuntur, neque quenquam molestia afficiunt. At vbi horum quidpiam secretum fuerit, & per se extiterit, tunc & conspicuum fit, & hominem molestia afficit. Quinetiám ex cibariis, quæ minimè nobis conueniunt, quæque in corpus ingesta homini sunt noxia, eorum quodque aut amarum est, & minimè temperatum,

ὃς αὖ ἀπὸ τῆ ἄλω αἰνέλη, ὠμοὶς καὶ ἀργοὶς· καὶ κρέα ὠμά· καὶ πινέτω ὕδωρ. Ταύτη χρεώμενος τῇ διαίτῃ, ἢν οἷσί τ' ὅτι πείσῃ πολλὰ καὶ δύνα. καὶ γὰρ πόνους πονήσει· καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ἔσται· καὶ ἡ κοιλίη φθαρήσῃ· καὶ ζῆν πολὺ χρόνον οὐ δυνήσῃ. τί δῆ τοι γὰρ δῶω βοήθημα τῷ θερμῷ διδόασθαι ἢ ὅτι ἔχοντι; θερμοὶ, ἢ ψυχροὶ, ἢ ξηροὶ, ἢ ὑγροί; ἁπλοῦν γὰρ ὅτι τούτων τί. εἰ γὰρ τὸ λυμαινόμενον αὐτῷ ἐστὶ τούτων τὸ ἕτερον, τῷ ἐναντίῳ τοῦτο παύειν λύσαι, ὡς ὁ σκεύων λόγος ἔχει. τὸ μὲν γὰρ βεβαιότατόν τε καὶ τοῦ φανερώτατον φάρμακον, ἀφελόντα τὰ διαιτήματα, οἷσιν ἐχρέοντο· αὐτὶ μὲν τῆ πυρῶν, ἄρτον διδόναι· αὐτὶ τῆ ὠμῆς κρεῶν, ἑφθά· πίειν τε ὅτι τούτοισιν οἶνον. Ταῦτα μεταβαλόντα οὐχ οἷόν τε μὴ ὑγιέα γενέσθαι. εὖ γε μὴ πολυτάπασιν ἢ διεφθαρμένος ἐστὶ τοῦ χρόνου τε καὶ τῆ διαίτης. τί δὴ φήσομεν; πότερον αὐτέω ἐστὶ τὸ ψυχρὸν κεκραμένον θερμῷ; Ταῦτα προσενέγκαντες ὠφέλησαν, ἢ τἀναντία; οἶμαι γὰρ ἔγωγε πολλοὺς ἀπείλω ἐρωτηθέντι τοῦτο φράσειν. ὁ γὰρ τὸν ἀρτον σιτίζων τῷ πυρῶν τὸ θερμὸν, ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ξηρὸν, ἢ τὸ ὑγρὸν ἀφείλετο. ὁ γὰρ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι δίδοῖ· καὶ πολλοῖσιν ἀνθρώποισιν εἴργασται, ὧν ἕκαστον ἰδίαν δυνάμιν καὶ φύσιν ἔχει. καὶ τὰ μὲν τῆ ἐναντίων ἀπεβέβληκεν· ἀνθρώποισι τοῖ κέκρηται· καὶ μέμικται. οἶδα μὲν γὰρ καὶ τάδε δήπου, ὅτι ἀλφφέρει εἰς τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπου, καθαρὸς ἄρτος [27] ἢ συγκεκομισμένος, [28] ἢ ἀπίζων πυρῶν, ἢ ἐπισμένων, ἢ πολλῷ ὕδατι πεφυρημένος, ἢ ἀφύρητος, ἢ ἐξόπλος, ἢ ἔνωμος· ἀνά τε τοῦ τούτοισι μυεία. ὡς δὴ αὔτως καὶ περὶ μάζης. καὶ αἱ δυνάμιες τοῖ μεγάλαι τε ἐκάστου, καὶ οὐδὲν ἢ ἑτέρη τῆ ἑτέρη ἐοικυῖα. ὅστις τοῦτα μὴ σκεπτόμενος, οὐκ οἶδε, πῶς αὐ τι δύναιτο τῆ τοῦ ἀνθρώπου πανδημεὶ εἰδέναι; ἐστὶ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου τούτων, πάντε καὶ ἐπεριέπται αὖν, θεῖον, ἢ βίον, ἢ βίον. καὶ ἀφὶ τούτων πᾶς ὁ βίος καὶ ὑγιαίνοντι καὶ οὐκ νόσου αἰαζεφορμένω καὶ κάμνοντι. οὐκ αὖν δοῦν ἕτερα τούτων χρησιμώτερα, οὐδὲ αὐαυξηρότερα· ἐπ εἰδέναι δήπου. ὡς δὲ καλῶς καὶ λογισμῷ προσήκοντι ζητήσαντες, πρὸς τὸ θεῖον φύσιν δόξαν αὐτὰ, οἱ πρῶτοι δόξαντες, καὶ ὠφελεῖν ἀξίην [29] τὴν τέχνην καὶ προσοδεῖναι, ὡς καὶ νομίζω. ὁ γὰρ ὀξὺ καὶ τὸ ὑγρὸν· ὁ τὸ θερμὸν· ὁ δὲ τὸ ψυχρὸν, ὁ δὲ ἀνθρώπου τῆ αὐτέων· ὁ δὲ νῖπα πάθεα, ὅτε μὴ λυμαίνεται τῆ αὐθρώπου ἐμπεσόντα, τούτων ἕκαστον, ἢ πικρόν τι καὶ ἄκρητόν ἐστιν· ἢ ἁλμυ-

aut salsum, aut acidum, aut alio quodam modo intemperatum & vehemens, ideoque perturbationem in corpore efficiunt, non secus ac ea, quæ ex corpore excernuntur. At edulia, quæ homo nunc edit aut bibit, ea huius intemperati & præstantis succi minimam partem habere constat, panem dico & mazam, atque his finitima, quibus homines copiosè & semper vti consueuere, præter ea, quæ ad voluptatem & satietatem condiuntur, & apparantur. Ex quib. quamuis magnâ copiâ ingerantur, turbatio & facultatum corporis secretio minimè contingit, sed robur, incrementum, & alimentum, idque nullam aliam ob causam, quàm quòd probè contemperata, nihil habent intemperati neque vehementis, sed omnia vnum fiunt, & simplex, & validum. Neque verò mihi satis compertum est, qui hac oratione vtuntur, & artem Medicam ab ista via ad materiam propositam abducunt, quónam tandem modo homines ex materia proposita curaturi sint. Neque enim (opinor) ipsis est inuentum quidnam sit per se calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum, ac nullius alterius particeps. Verùm vt sentio, iidem apud illos potus & cibi existunt, & ij quibus omnes vtimur, sed huic calidi, illi frigidi, huic sicci, illi humidi nomen apponunt. Quandoquidem illud dubitationem habet, si Medicus vt aliquid calidum ægro offeratur imperet, cùm si protinus quæratur quodnam illud sit, vel nugari cogatur, vel ad horum aliquid confugere. Quòd si fit calidum quoddam acerbum, aliud verò calidum insipidum, aliud quoque calidum turbulentam in corpore motionem excitans (sunt enim & alia calida; quæ contrarias inter se facultates habent) quodnam eorum offerri debeat, anne calidum & acerbum, vel calidum & insipidum, an frigidum simul & acerbum (tale nanque quoddam est) an frigidum & insipidum? Nanque equidem noui planè contrarium in eorum quoque euenire; neque in homine solùm, verumetiam in corio & ligno cæterisque plærisque homine longè hebetiorem sensum habentibus. Neque enim calidum est, quod magnam vim habet, verùm acerbum & insipidum, cæteraque de quibus dixi, tum in homine, tum extra hominem, in iis, quæ eduntur aut bibuntur, vel foris illinuntur, vel quacunque forma corpori admouentur. Frigidum quidem & calidum inter omnes facultates, minimũ in corpore posse has ob causas existimo. Quandiu enim calidum & frigidum inter se permixta fuerint, molestia neutiquam afficiunt. Contemperationem enim & commoderationem habet frigidum à calido, & calidum à frigido. At vbi alterum ab altero seiunctum fuerit, tunc offendit. Quo itaque tempore frigus innascitur & hominem affligit, primùm ex eo ipso calidum indidem ex homine præstò est, sine vllo præsidio atque apparatu, idque tum in sanis, tum in ægrotantibus efficit. Quòd si quis sanus hyeme siue lotione frigida, siue quouis alio modo corpus refrigerare volet, quò plus id fecerit, si planè corpus non congelarit, is vbi vestimenta sumpserit, & sub tectum se receperit, eò magis & vehementiùs corpore incalescet. At verò si multùm calefactum, aut salsum, aut acidum, aut alio quodam modo intemperatum & vehemens, ideoque perturbationem in corpore efficiunt, non secus ac ea, quæ ex corpore excernuntur. At edulia, quæ homo nunc edit aut bibit, ea huius intemperati & præstantis succi minimam partem habere constat, panem dico & mazam, atque his finitima, quibus homines copiosè & semper vti consueuere, præter ea, quæ ad voluptatem & satietatem condiuntur, & apparantur. Ex quib. quamuis magnâ copiâ ingerantur, turbatio & facultatum corporis secretio minimè contingit, sed robur, incrementum, & alimentum, idque nullam aliam ob causam, quàm quòd probè contemperata, nihil habent intemperati neque vehementis, sed omnia vnum fiunt, & simplex, & validum. Neque verò mihi satis compertum est, qui hac oratione vtuntur, & artem Medicam ab ista via ad materiam propositam abducunt, quónam tandem modo homines ex materia proposita curaturi sint. Neque enim (opinor) ipsis est inuentum quidnam sit per se calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum, ac nullius alterius particeps. Verùm vt sentio, iidem apud illos potus & cibi existunt, & ij quibus omnes vtimur, sed huic calidi, illi frigidi, huic sicci, illi humidi nomen apponunt. Quandoquidem illud dubitationem habet, si Medicus vt aliquid calidum ægro offeratur imperet, cùm si protinus quæratur quodnam illud sit, vel nugari cogatur, vel ad horum aliquid confugere. Quòd si fit calidum quoddam acerbum, aliud verò calidum insipidum, aliud quoque calidum turbulentam in corpore motionem excitans (sunt enim & alia calida; quæ contrarias inter se facultates habent) quodnam eorum offerri debeat, anne calidum & acerbum, vel calidum & insipidum, an frigidum simul & acerbum (tale nanque quoddam est) an frigidum & insipidum? Nanque equidem noui planè contrarium in eorum quoque euenire; neque in homine solùm, verumetiam in corio & ligno cæterisque plærisque homine longè hebetiorem sensum habentibus. Neque enim calidum est, quod magnam vim habet, verùm acerbum & insipidum, cæteraque de quibus dixi, tum in homine, tum extra hominem, in iis, quæ eduntur aut bibuntur, vel foris illinuntur, vel quacunque forma corpori admouentur. Frigidum quidem & calidum inter omnes facultates, minimũ in corpore posse has ob causas existimo. Quandiu enim calidum & frigidum inter se permixta fuerint, molestia neutiquam afficiunt. Contemperationem enim & commoderationem habet frigidum à calido, & calidum à frigido. At vbi alterum ab altero seiunctum fuerit, tunc offendit. Quo itaque tempore frigus innascitur & hominem affligit, primùm ex eo ipso calidum indidem ex homine præstò est, sine vllo præsidio atque apparatu, idque tum in sanis, tum in ægrotantibus efficit. Quòd si quis sanus hyeme siue lotione frigida, siue quouis alio modo corpus refrigerare volet, quò plus id fecerit, si planè corpus non congelarit, is vbi vestimenta sumpserit, & sub tectum se receperit, eò magis & vehementiùs corpore incalescet. At verò si multùm calefactum, aut salsum, aut acidum, aut alio quodam modo intemperatum & vehemens, ideoque perturbationem in corpore efficiunt, non secus ac ea, quæ ex corpore excernuntur. At edulia, quæ homo nunc edit aut bibit, ea huius intemperati & præstantis succi minimam partem habere constat, panem dico & mazam, atque his finitima, quibus homines copiosè & semper vti consueuere, præter ea, quæ ad voluptatem & satietatem condiuntur, & apparantur. Ex quib. quamuis magnâ copiâ ingerantur, turbatio & facultatum corporis secretio minimè contingit, sed robur, incrementum, & alimentum, idque nullam aliam ob causam, quàm quòd probè contemperata, nihil habent intemperati neque vehementis, sed omnia vnum fiunt, & simplex, & validum. Neque verò mihi satis compertum est, qui hac oratione vtuntur, & artem Medicam ab ista via ad materiam propositam abducunt, quónam tandem modo homines ex materia proposita curaturi sint. Neque enim (opinor) ipsis est inuentum quidnam sit per se calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum, ac nullius alterius particeps. Verùm vt sentio, iidem apud illos potus & cibi existunt, & ij quibus omnes vtimur, sed huic calidi, illi frigidi, huic sicci, illi humidi nomen apponunt. Quandoquidem illud dubitationem habet, si Medicus vt aliquid calidum ægro offeratur imperet, cùm si protinus quæratur quodnam illud sit, vel nugari cogatur, vel ad horum aliquid confugere. Quòd si fit calidum quoddam acerbum, aliud verò calidum insipidum, aliud quoque calidum turbulentam in corpore motionem excitans (sunt enim & alia calida; quæ contrarias inter se facultates habent) quodnam eorum offerri debeat, anne calidum & acerbum, vel calidum & insipidum, an frigidum simul & acerbum (tale nanque quoddam est) an frigidum & insipidum? Nanque equidem noui planè contrarium in eorum quoque euenire; neque in homine solùm, verumetiam in corio & ligno cæterisque plærisque homine longè hebetiorem sensum habentibus. Neque enim calidum est, quod magnam vim habet, verùm acerbum & insipidum, cæteraque de quibus dixi, tum in homine, tum extra hominem, in iis, quæ eduntur aut bibuntur, vel foris illinuntur, vel quacunque forma corpori admouentur. Frigidum quidem & calidum inter omnes facultates, minimũ in corpore posse has ob causas existimo. Quandiu enim calidum & frigidum inter se permixta fuerint, molestia neutiquam afficiunt. Contemperationem enim & commoderationem habet frigidum à calido, & calidum à frigido. At vbi alterum ab altero seiunctum fuerit, tunc offendit. Quo itaque tempore frigus innascitur & hominem affligit, primùm ex eo ipso calidum indidem ex homine præstò est, sine vllo præsidio atque apparatu, idque tum in sanis, tum in ægrotantibus efficit. Quòd si quis sanus hyeme siue lotione frigida, siue quouis alio modo corpus refrigerare volet, quò plus id fecerit, si planè corpus non congelarit, is vbi vestimenta sumpserit, & sub tectum se receperit, eò magis & vehementiùs corpore incalescet. At verò si multùm calefactum,

fieri, vel balneo calido, vel copioso igne cupiat, moxque cum eadem veste, eodem loco quo quis perfrigeratus fuerat, commorari, is multò frigidior, atq; aliàs magis inhorrescere conspicietur. Aut qui in magno æstu ventulo per flabellum excitato, hoc modò sibi frigus conciliare parat, is decuplo maiorem ardorem & æstum sentiet, quàm qui horum nihil fecerit. Atque istis sanè sunt multò maiora, quæ qui per niues, aut alia frigora itinere facto, supra modum pedibus, vel manibus, vel capite perfrigerati, noctu patiuntur, cùm vestibus contecti, & loco calido se continentes, pruritu & ardore diuexantur, quibusdam etiam pustulæ velut igne ambustis attolluntur, neque id iis sine caloris sensu accidit. Tam facilè eorum alteri alterum succedit. Quibus & sexcenta alia adiicere possem, verùm quæ circa ægrotos accidunt, spectemus. An non quibus rigor exoritur, iis acutissima febris instar flammæ emicat? Et quæ non adeò vehementer affligit, sed intra breue tempus quiescit, & alioqui ferè innoxia, quæque quandiu adfuerit, calore totum corpus peruadit, ea maximè in pedes desinit, in quibus rigor & frigus vehementissimum diutissimè perdurarunt. Rursus vbi sudor eruperit, & febris decesserit, multò vehementiùs perfrigescit, quàm si per initia non prehendisset. Ab eóne igitur, quid magnum aut graue expectes, aut cuiusnam magni præsidij indigeat, cui contrarium tam citò succedit, quod eius vires sponte aufert? At obiiciat aliquis febre ardente, aut pulmonum inflammatione, vel aliis vehementibus morbis detentos, qui neque calore citò liberantur, neque frigori calor succedit. Istud verò mihi magno argumento esse videtur, quòd neque calidum simpliciter febricitantium, neque ipsum solum affectionis causa sit, sed est & amarum & calidum idem, & calidum & acutum, & salsum & calidum, aliáque innumera, ac rursus frigidum aliis facultatibus coniunctum. Hæc sunt igitur, à quibus noxa prouenit, sed & calidum adiunctum est, robur ac veluti principatum habens, quod incitat, & vnà cum eo, cui coniunctum est, auget, nullam tamen peculiarem vim, quàm conueniat, maiorem obtinet. Atque ista ad hunc modum se habent. Ad hæc verò accedunt indicia imprimis quidem manifestissima, quorum iampridem omnes sæpiùs vsum accepimus, & in dies periclitationem percipimus. Siquidem vbi nobis grauedo exoritur, & ex naribus humor effluit, qui priore, & eo, qui quotidie per nares fertur, cùm longè sit acrior, nasum non modò in tumorem attollit, & calentem summoque feruentem exurit. Quòd si longiore tempore perseuerauerit, & manum admoueas, etiam locus exulceratur minimè carnosus & durus. At verò narium ardor tũ sedatur, nõ cùm fluxio fit, & inflãmatio adest, sed cùm humor crassior, & minùs acris extiterit, ac cõcoctus, eiq;, qui priùs aderat, magis permixtus. Quibusdam verò ex sola frigiditate, & nullius alterius accessione, hic affectus planè excitatur. Qui omnes liberãtur, si ex frigore quidẽ percalescant, ex ardore verò perfrigescant,

θέλοι[38] ὁκοθερμαιθῶσι φρεσὶ, ἢ λουσάσθαι θερμῷ, ἢ πολλῷ πυεί. ὁκοῖ τῶν τοιούτων, ὃ αὐτὸ εἶμι ἔχων ἐν τῷ αὐτέῳ χωρίῳ τὴν ἀφαιρεσιὴν ποιέεσθαι· ὥσπερ ὁ διψυχμένος πολὺ φανειότερος καὶ ψυχρότερος, καὶ ἀνῷος φρικαλεώτερος, ἢ ῥιπίζόμενός τις ὑπὸ πτέρυγος καὶ ἀναψυχόμενος αὐτὸς ἑωυτῷ ψυχος[39] ὁκοῖ τοῦτο τὴν ἀφαίρεσιν ποιέοντι δεκαπλάσιον πάρεστι ὃ καῦμα καὶ ὃ πτόρυβος, ἢ τῷ μηδὲν τοιούτων ποιέοντι. τὰ δὲ καὶ πολὺ μείζω, ὅσοι αὖ ἀχρὶ χιόνος ἢ ἀνῆς ψύξιος βαδίσαιλες, ῥιγώσωσι ἀφαφεόντως πόδας, ἢ χεῖρας, ἢ κεφαλὴν,[40] οἷα πάσχουσι ἐς τὰς νύκτας, ὅταν ἀφεσταλέωσί τε καὶ ἐν ἀλέῃ γένωνται ὑπὸ καύματος καὶ κινήσιος, καὶ ἔστιν οἷσι φλυκτῶναι αἴρεσιν ὡς ἀπὸ πυρὸς καταικαυμένοισι. καὶ οὐ παρέστιν τοῦτο πάσχοισιν, πρὶν ἢ θερμαθῶσιν. ὅτως ἑτέρως ἑκάτερον αὐτέων ὑπιδάτερα τῶν ἀκρέων. μυῖα δ' αὖ καὶ ἕτερα ἔρεμμι εἰπεῖν. τὰ δὲ κατὰ νοσέοντας, οὐχ οἷσιν αὖ ῥίγος γένηται τοιούτοισιν ὀξύτατος[41] ὁ πυρετὸς ὀκνάμπτει. καὶ οὐχ οὕτως ἰσχυρῶς, ἀλλὰ καὶ παυόμενος δι' ὀλίγου, καὶ ἀνῷος τὰ πολλὰ ἀσινὴς, καὶ οἷ αὖ χρόνον, παρῇ ἀφαίθερμος, καὶ διεξιὼν ἀχὶ πόντος τελευτάων ἐς τοὺς πόδας μάλιστα,[42] οὗπερ ὁ ῥίγος καὶ ἡ ψύξις νεωτατάτη, καὶ ὑπὸ πλέον ἐχέσνισε. πάλιν δὲ ὅταν ἱδρώσῃ καὶ ἀποκαγῇ ὁ πυρετὸς, πολὺ μᾶλλον ἔψυξεν, ἢ εἰ μὴ ἔλαβε τὴν ἀρχήν. ὦ δῶν ἀφαιρέος οὕτω τῶν ἀκρέων ὃ ὀναντότατόν τε καὶ ἀφελόμενον τὴν δυνάμιν ἀπὸ ταυτομάτου, τί αὖ ἀπὸ τούτου μέγα ἢ δεινὸν γένοιτο; ἢ τίνος δὲ πολλῆς ὑπὸ τούτου βοηθείας εἴποιεν ἄν τις.[43] ἀλλ' οἱ πυρετάνοντες τοῖσι καύσοισί τε καὶ ἀφεπλυμονίησι, καὶ ἀνῷοισι ἰσχυρῶσι νουσήμασιν, οὐ παντέως ὀκ τὴν θερμὴν ἀπαλλάσσονται. ὁκόσε πάρεστιν ὀκτῶν ὃ θερμὸν ὑπὸ ὃ ψυχρόν. ἐγὼ δὲ τοῦτό μοι μέγιστον τεκμήριον νενόμικα εἶ),[44] ὅτι ἢ ἀχρὶ ὃ θερμὸν ἁπλῶς πυρετάνουσιν οἱ ἀνθρωποι, ὁκόσε τοῦτο εἴη ὃ αἴτιον τὴν κακώσιος μοιῶν· ἀλλ' ἔστι καὶ πικρὸν, καὶ θερμὸν ὃ αὐτό· καὶ θερμὸν καὶ ὀξύ· καὶ ἁλμυρὸν καὶ θερμόν· καὶ ἀνῷα μυρία· καὶ πάλιν γε ψυχρὸν μετὰ δυνάμιον ἑτέρων. τὰ μὲν δῶν λυμαινόμενα, τοιαῦτά ἐστι. συμπάρεστι δὲ καὶ θερμὸν, ῥώμης μετέχον. ὡς αὖ ὃ κατεύθυνον, καὶ παρεξιὼν ὁμῶν, καὶ αὐξανόμενον ἅμα κείνω. δυνάμιν δὲ οὐδεμίαν πλείω τὴν προσκούσης δηλαδή. τοῦτ' ὧδε ἔχει. ὅτι τῶν δὲ τῶν σημείων, πρῶτον μὲν ὅτι φανερώτατα, ὧν πάντες ἔμπροσθεν πολλάκις ἤδη ἐσμέν τε καὶ γνώμεθα. τοῦτο μὲν ὅσοισιν αὖ ἡμέων κόρυζα ἐγένηται, καὶ ῥεῦμα κινηθῇ ἀπὸ τῶν ῥινέων, τοῦτο ὡς πολὺ δριμύτερον τὸ πρότερον γινόμενόν τε καὶ ὄντος, ὀκ τῶν ῥινέων κατὰ ἑκάστην ἡμέρην, καὶ οἱ δὲ μὲν ποιέει τὴν ῥῖνα, καὶ συνταράσσει θερμόν τε καὶ ἀφαίπυρον ἐκάστως.[45] τὸ δὲ τὴν κεῖρα πρὸς σφέρης, καὶ πλείω χρόνον παρῇ, καὶ ἀξεληλυθὼς ὃ χωρίον, ἀίδρεον τε καὶ σκληρὸν ἐόν. παύεται δέ πως τόγε καῦμα ὀκ τῆς ῥινὸς, καὶ ὅταν ὃ ῥεῦμα γένηται, καὶ ἡ φλεγμονὴ ἢ· ἀλλ' ἐπειδὴν παχύτερόν τε καὶ ἧσσον δριμὺ, πέπον τε καὶ μεμιγμένον μᾶλλον, τῇ πρότερον γινομένῳ, τότ' ἤδη καὶ ὃ καῦμα πέπαυται. ἀλλοισι δὲ ὑπὸ ψύχεος, φανερῶς αὐτῷ μόνου γίνεται, μηδενὸς ἄλλου ξυμπροσθεν θορυβοῦντος. πᾶσιν δὲ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ, ὀκ μὲν τῆς ψύξιος ἀφαθερμαιθῶσι· ὀκ δὲ τοῦ καύματος, ἀφαψυχθῶσι.

καὶ τοῦτα τάχεως πρόσω γίνεται· καὶ πέψις ὁδὲ μῆς προσδέχεται. τὰ δὲ δὴ τὰ πάντα ὅσα ἀχρὶ χυμῶν δριμύτητας καὶ ἀκρησίας φθὴ ἔτι γένεσθαι, τὴν αὐτὴν τόπον ἐπικαθίσαντα τε κρηδέλα, καὶ πεφθέλα. ὅσα τ' αὖ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἕρπεται τὴν ῥεῦμα, ὡς ἰσχυρὰς καὶ πάντοίας δριμύτητας ἔχοντα· ἑλκοῖ μὲν, βλέφαρα, καὶ ἐσθίει ὃ, σίνων γναθούς τε καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς, ἐφ' ὅ, τι αὖ ὑπερρύῃ, ῥήγνυσί τε καὶ διεσθίει[46] τὴν ἀμφὶ τὴν ὄψιν χιτῶνα. ὀδυνᾶται δὲ καὶ καῦμα καὶ φλεγμὸς ἔρατος κατέχει μέχρι νύκτος, μέχρις αὖ τὰ ῥεύματα πεφθῇ, καὶ γένηται παχύτερα, καὶ λήγῃ ἀπ' αὐτέων εἴη. ὅ δὲ πεφθῶσι, τοῦ ὀκ τὸ μὴ θῶσι, χρηστὴ τε καὶ ἀλλήλοισι, καὶ συνεφθῶσι. τοῦτο δὲ ὅσα ἐς τὴν φάρυγα, ἀφ' ὧν βεγχοι γίνονται, κυνάγχαι, ἐρυσιπέλαθα, περιπλευμονίαι· πάντα τοῦτα ὃ μὲν πρῶτον ἀλμυρά τε καὶ ὑγρὰ, καὶ δριμέα ἀφίᾳ· καὶ ὀκ τοῖσι τοιούτοισιν, ἔρρωται τὰ νοσήματα. ὅταν δὲ παχύτερα καὶ πεπαίτερα γένηται. καὶ πάσης δριμύτητος ἀπηλλαγμένα, τότ' ἤδη καὶ οἱ πυρετοὶ λύονται, καὶ τὰ νοσήματα τὴν αὖθεσιν. ἀφ' δὴ τοῦτα αἰτία ἑκάστου ἡγεῖται· ὧν παρεόντων μὲν, τοιοῦτον τόπον ἀνάγκη γίνεσθαι· μεταβαλόντων δὲ ἐς ἀμφὶ καὶ γίνεσθαι, παύεσθαι. ὁκόταν δὲ ἀπὸ αὐτέης τὴν θερμῆς εἰλικρινέος ἢ ψύξις γένηται, καὶ μὴ μετέχῃ ἀνῆς δυνάμεως μηδεμῆς, ἵνα παύσῃ αὖ, ὅταν μεταβαλὴ ὀκ τὸ ψυχεοῦ, ἐς ὃ θερμὸν καὶ ὀκ τὸ θερμοῦ, ἐς ὃ ψυχρόν. μεταβαλὴ δὲ οὖν μοι προσείρηται τόπον. ἔτι τίνων τάδε ὅσα κατεπαθέα αὖθεσιν, πόθεν ἀπὸ δυνάμιον γίνεται. τοῦτο μὲν,[47] ὅταν πικρότης τὸ ἀπόχυθῇ, ἢ δὴ χολὴ ξανθὴ καλέομεν, οἷαι ἀσαι, καὶ καῦμα, καὶ ἀδυναμίαι κατέχουσι; ἀπαλλασσόμενοί τε τούτων ἔνιοτε, καὶ καθαιρόμενοι, ἢ αὐτόματοι, ἢ ὑπὸ φαρμάκου, ἢ ὀκόταν τὰ αὐτέων γένηται, φανεραὶ, καὶ τὴν πόνων καὶ τὴν θερμῆς ἀπαλλάσσονται. ὅσον δὲ αὖ χρόνον τοῦτα μετέωρα ἢ καὶ ἀπεπῆα καὶ ἀκρῆα, μηχανὴ ὁδὲ μένει, ὅτε τῶν πόνων παύσασθαι, ὅτε τῶν πυρετῶν.[48] καὶ οἷσι μὲν ὀξύτητες προσίσταται δριμεῖαί τε καὶ ἰώδεες, οἷαι λύσαι, καὶ δήξιες πολλάκις καὶ θώρηκος καὶ ἀποείη· ἢ παύεται τούτου πρότερον πρὶν ἀποκαθαρθῇ τε καὶ καλασορεσθῇ, καὶ μεθῇ τοῖσιν ἀνῷοισι. πέσσεσθαι δὲ, καὶ μεταβαλὴ, καὶ λεπτύνεσθαι καὶ παχύνεσθαι ἐς χυμῶν εἶδος, ἀφ' πολλῶν εἰδέων καὶ πάντοιων. ὅθεν καὶ αἱ κρίσιες καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν χρόνων, ὀκ τοῖσι τοιούτοισι μέγα δυνάσθαι.[49] πάντων δὴ τούτων, ἥκιστα πρόσκειται θερμῶν πρὸς ψυχρὰ πάσχειν. οὔτε γὰρ αὖ τοῦτόγε σαπῇ, οὔτε παχυνθῇ. πόθεν αὖ αὐτὸ φαίνεται εἶ); [50] κρῆσις τε αὐτέων ὑπὸ, πλείω πρὸς ἀνῆλε ἔχουσα δυνάμιν. ἐπεὶ ἄλλω γε ὁδεῖ ὃ θερμὸν μὴ μὲν παύσεται τῆς θερμῆς, ἢ τῆς ψυχρῶ· ὁδὲ γε πάλιν ὃ ψυχρὸν, ἢ τῆς θερμῷ.[51] τὰ δὴ ἄλλα πρὸς τὸν αὐθεσιν, ὅσα αὖ πλέοσι μίσγηται, τοσούτου ἢπιώτερα καὶ βελτίονα. πάντων δὲ ἄρισα ἀφίκεται ὧν, θεσπος, ὅταν πέσσηται ὑπὸ ὀκνήσυχίη, μηδεμίαν δυνάμιν ἰδίαν ἀποδεικνύμενος. πρὸς μὲν δῶν τούτων, ἰκανῶς μοι νενόμισται ὑπὸ δεδήλωται. λέγουσι δὲ τινὲς καὶ ἰήτροι, καὶ σοφισταὶ, ὡς ὀκ ἔνι δυνατὸν ἐπιστάσθαι εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον, καὶ ὅπως συνεπάγη.

quæ celeriter contingunt, & nullius concoctionis indigẽt. Reliqua autem omnia, quæ ex humorum acrimonia & incommoderatione oriri asserò, eodẽ modo sedantur, commoderata & concocta. At fluxiones in oculos irruentes ex vehementi & cuiusuis humorum acrimonia, palpebras quidem exulcerant, & quibusdam genas, subiectasq; oculis partes, ad quas confluxerint, erodunt, tunicam etiam pupillam ambientem rumpunt & exedunt. Dolor autem & ardor summaq; inflammatio tandiu detinet, dum fluxio cõcocta fuerit, & crassior euaserit, lemæq; ab iis redditæ fuerint. Concoquitur verò vbi mutua fuerit permixtio, contemperatio & cum aliis coctio. Quinetiã quæ in fauces feruntur, ex quibus raucedines oriuntur, anginæ, erysipelata, & pulmonũ inflammationes, hæc omnia primùm quidem salsa, humida & acria demittunt, & in his morbi cõfirmantur. At verò vbi crassiora & magis cocta fuerint, omnemq; acrimoniã deposuerint, tum iam & febres, & quæ molestia afficiebant, desinunt. Eas verò rei cuiusq; causas existimare oportet, quæ quidẽ cùm adsunt, hoc modo prouenire necesse est, & quibus in aliud temperamẽtum cõmutatis, cessare. Quando igitur ab ipsa pauca caliditate & frigiditate, nulliusq; alterius facultatis participe, hæc contigerint, hac ratione cessabunt, si ex frigido in calidum, & ex calido in frigidum cõmutata fuerint. Commutantur verò ad eum, quem dixi modum. Præter hæc quæcunq; hominem malè afficiunt, ea omnia ex facultatibus oriuntur. Veluti quidem, si amarus humor aliquis, quem bilem flauam nuncupare solemus, effusus fuerit, quænam anxietates, æstus & impotentiæ detinent? Quib. interdum liberati vel spontanea purgatione, vel medicamento, si quid horum tempestiuè contingat, doloribus planè & calore defunguntur. At quandiu ista sublata, incocta & minimè cõtemperata fuerint, nulla arte neq; dolores neq; febres finientur. Et quibus quidem acuti, acres & æruginosi humores instant, quinam furores, & viscerum ac thoracis lancinationes, animiq; abiectio inde oriuntur? Neque priùs hæc quiescunt, quàm emaciati, deiecti, & aliis permixti fuerint. Multis autem variisq; modis concoqui, permutari, tenuari, & in humorum naturam crassescere possunt. Ideoq; in istis, & indicationes, & temporum numeri, magnum pondus habere mihi videntur. At nihil istorum sine calido aut frigido cõtingere solet, cùm neque putrescere, neque incrassari possit. Quid verò hoc ipsum esse dicemus? Nempe eorum contemperationem esse; verùm eã cùm mutuò inter se fiat, tum vim habere. Quandoquidem calidum nullius alterius permixtione, quàm frigidi calidum esse desinet, neque contrà frigidum, quàm calidi. At reliqua omnia, quæ in homine insunt, quò pluribus permiscentur, eò mitiora & meliora etiadũt. Isque tum demùm optimè affectus est, vbi concoquit, & quietem agit, nihilque in eo existit, quod propria facultate præpolleat. Ac de his quidem abunde mihi dixisse videor. At verò Medici quidam & sophistæ fieri non posse dicunt, vt quis artem Medicam cognoscat, nisi idem nouerit quid sit homo, & quænam eius prima generatio & compositio.

Equidē quæ ab his de natura vel dicta vel scripta sunt, non tam ad artem Medicam, quàm ad pictoriam spectare existimo. At manifestam naturæ cognitionem non aliunde quā ex arte Medica haberi censeo, quam is facilè percipiet, qui vniuersam artē Medicam probè complexus fuerit. Quò quidem plæriq; mihi peruenisse videtur, & istorum notitiam habuisse, vt quid sit homo, quænam eius ortus causæ, reliquáque certè cognoscerent. Quandoquidem naturæ cognitio mihi Medico esse necessaria videtur, isque omni studio contendere debet (si modò quid rectè præstare volet) vt intelligat, quonam modo quis ad ea, quæ comedū tur & bibuntur se habeat, & quidnam cuiq; ex singulis eueniat, neq; simpliciter tantùm existimet caseum malum esse edulium, quòd qui se eo ingurgitat, dolorem sentiat, sed noscat quemnam dolorem, & quasnam ob causas inferat, & cuinam eius vsus minimè sit accommodatus. Cùm enim alij plæriq; sint, tum cibi, tum potus, natura praui, nō tamen eodem modo hominem afficiunt. Quod ita se habere hac oratione veluti exemplo confirmo. Vinum merum copiosius epotum hominem quadam imbecillitate afficit, idque qui vident, omnes nouerunt eas esse vini vires, & in ipsum noxiam referunt, sed & quasnam hominis partes præcipuè afficiat, nouimus. Quod & in reliquis ita planè constat. Caseus siquidem (quoniam hoc in medium protulimus) non omnibus est noxius, sed sunt nonnulli, qui vbi eo se expleuerint, ne tantillum quidem offenduntur, quinetiam gracilibus mirū in modum conferre perhibetur, quidam etiam nō nisi cum molestia degunt. Horum autem naturæ hac ratione inter se differunt. Quod in corpore caseo est inimicum, ab eo excitatur & commouetur, in quibus eiusmodi humor plurimus in corpore redundat, quóque maiorem dominatum in corpore habuerit, eò graiiùs affici æquum est. Quòd si vniuersæ hominū naturæ infestus esset, omnibus vtique noceret. Quæ si quis nouerit, nullo modo ab eis offendatur. In iis verò, qui ex morbis conualescunt, ac præterea longis morbis conflictantur, multi velut instructa acie conflictus fiunt, partim sponte, partim ex iis, quæ sine delectu offeruntur. Plæroſq; autem Medicos noui, qui non secus ac idiotæ, si quid forte eadem die innouassent, lauando videlicet, aut deambulādo, vel alienum aliquem cibum edendo, quæ omnia etsi adhibuisse quam omisisse præstiterat, nihilominus tamen in eorum aliquod causam reiecerūt, cùm quidem causam nō agnoscerēt, & id fortasse quod fortè maximè erat commodum prorsus extinguerent. Quod certe minimè facere conuenit, sed nouisse oportet quid balnei vsus intempestiui efficiat, quid item defatigatio. Neq; enim ista eodem modo malè afficiūt, neq; quicquā aliud, vt neq; repletio, neq; hic vel ille cibus. Qui igitur hæc singula quemadmodū se ad hominem habeant, ignorat, is neq; quæ ab iis proueniunt, cognoscet, neq; iis rectè vti poterit. At verò mihi etiam cognoscendæ affectiones videntur, quæ homini tum à facultatibus, tū à figuris proueniunt. Facultatem quidem intelligo, extremas humorum qualitates & vires nosse; figuras verò, ea quæ in homine insunt. Quædā enim caua sunt, & ex latitudine in angustum coacta,

" ἐγὼ ὃ τοιέων μὴν ὅσα νῦν εἴρηται σοφίσῃσι, ἢ ἰητρικῇ, ἢ γεωμετρίῃ, ἢ τῇ γραφικῇ. νομίζω ὃ ὅτι τοῖσι φύσιος γνῶναι τὶ σοφὲς, ἐξ ἁμοῦθεν ἀνῆρθαι, ἢ ὀξὺ ἰητρικῆς. τοῦτο δὲ οἷόν τε καταμαθεῖν, ὅταν αὐτῶν τις τὴν ἰητρικὴν, ὀρθῶς πᾶσι πεπαιδεύθαι. μέγιστον δὲ τούτου πολλοῖς μοι δοκεῖ ἰδεῖν. λέγω δὲ τὴν ἰσοστοιχίαν τῶν τῶν εἰδέναι, αὐτὸ θεῖον τί ἐστι, καὶ ὁποῖόν τι τὶ ἐστὶ, καὶ τὴν τοῦ ἀκριβέος. ἐπεί τοι γέ μοι δοκεῖ αἰαῖ κῶμον εἶναι πάντι ἰητρῷ, τοῖσι φύσιος εἰδέναι, καὶ πόθεν ἕκαστον ὡς εἴτε, εἰ ἄρα τι μέλλει τῶν δεόντων ποιήσειν, τί ἐστιν ἄνθρωπος τοῖσι τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα. καὶ ὅ, τι ἀφ' ἑκάστου ἑκάστῳ συμβήσεται. καὶ μὴ ἁπλῶς οὕτω δοκεῖν, ὅτι πονηρὸν βρῶμα τυρός. πόνον γὰρ φέρει τῷ πληρωθέντι αὐτέῳ· ἀλλὰ τίνα τὸν πόνον, καὶ ὁκοτοῖ, καὶ τίνι τῶν ἀνθρώπων ἐνεόντων ἀνεπιτήδειον. ἔστι γὰρ καὶ πολλὰ βρώματα καὶ πόματα φύσει πονηρὰ, καὶ ὁκοτοῖ θησι τὸν ἄνθρωπον, ἐν αὐτῷ ἔνεστιν. οὕτως οὖν μοι ἔστω ὁ λόγος περὶ οἴνου ἄκρητος πολὺς πολεῖ, ἁμαρτοῖ θησί πως τὸν ἄνθρωπον, ἀσθενέα. καὶ ἅπαντες ἀνὴρ ἰδόντες, τοῦτο γινώσκουσιν, ὅτι αὐτοῦ ἡ δύναμις οἴνου, καὶ αὐτός ἐστιν αἴτιος. καὶ οἷσί γε τῶν ἀνθρώπων μάλιστά γε δύναται), οἴδαμεν. τοιαῦτα δὲ καὶ βούλομαι ἀληθέα καὶ περὶ τῶν ἄλλων φανερῶσαι. τυρὸς γὰρ, ὅπερ τοῦτο σημεῖον ἔχει νοῆσαι, οὐ πάντας ἀνθρώπους λυμαίνεται· ἀλλ' εἰσὶν οἵ τινες αὐτοῦ πληρούμενοι, ὀδυνῶ ὁκοῖον βλάπτον). ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐμοῖσιν ἀν' ἔγωμαι φέρειν θαυμασίως παρέχει). εἰσὶ δὲ οἱ χαλεπῶς ἀπαλλάσσουσι. διαφέρουσι δὲ τοῦτον αἱ φύσιες. διαφέρουσι δὲ καὶ τοῦτο, ὅταν ἐν τῷ σώματι ἔνεστι πολέμιον τυρῶ, ἐκεῖνο τοιοῦτον ἐγείρεται τε καὶ κινέεται. οἷσι ὁ τοιοῦτος χυμὸς πολὺς πλέον ἐνεὼν, καὶ μᾶλλον ἐνδυναστεύων ἐν τῷ σώματι, τοιούτους μᾶλλον καὶ κακοπαθέειν εἰκός. εἰ δὲ πάσι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐστὶ κακὸν, πολλοῖς ἂν ἐλυμαίνετο. ταῦτα δὲ εἴ τις εἰδείη, οὐκ ἂν πάθοι. τὰ δὲ ἐν τῇσιν ἀναχωρεούσῃσι, τῇσιν ἐκ τῶν νούσων, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇσι νούσοισι τῇσι μακρῇσι γίνονται πολλαὶ συμπεπλεγμένοι αἱ μάχαι, ἀπὸ τοιουτοτρόπου αἱ δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν προσεπιθεμένων τῷ τυρῷ. οἶδα δὲ τοὺς ἰδιώτας, τοὺς πολλοὺς, ὡς τοὺς ἰδιώτας, ἐν τύχῃσι τοῖσι τῇ ἡμέρῃ ταύτῃ τὶ κεκινηκότες, ὡς λουσάμενοι, ἢ περιπατήσαντες, ἢ φαγόντες τὶ ἕτερον, ταῦτα δὲ πάντα βελτίω, προσεκεκινήμεθα ἢ μὴ, οὐδενὸς ἧσσον τῷ αἰτίῳ τούτων, ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ· ὃ μὲν ἄριστον ἀγνοεῦσι· ὃ δὲ συμφορώτατον, ἐν ὅτῳ τύχῃσι, ἀφαιρήσαντες. δεῖ δὲ οὐ ἀλλ' εἰδέναι τὶ λοιπὸν ἀκέρως προσεχρήσθαι ἐργάτῃ, καὶ τί κόπος. οὐδέποτε γὰρ ἡ αὐτὴ κακοπαθίη τούτων, οὐδὲ ἑτέρου, οὐδέ γε ἀπὸ πληρώσιος, οὐδέ γε ἀπὸ βρώματος, τοῖσι ἢ τοῖσι. ὅστις οὖν ταῦτα μὴ εἴδῃ, ὡς ἕκαστα ἔχει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅ τε γινώσκειν τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτῶν δυνήσεται, οὔτε χρέεσθαι ὀρθῶς. δεῖν δέ μοι δοκεῖ καὶ ταῦτ' εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ πάθημα ἀπὸ δυνάμιος ἔρχεται, καὶ ὅσα ἀπὸ χρημάτων. λέγω δὲ τὴν τοῦ δυνάμιον μὲν μὴ εἶναι, τῶν χυμῶν εἶναι, τὰς ἀκροτήτας τε καὶ ἰσχύς. χρήματα δὲ λέγω, ὅσα ἔνεστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. τὰ μὲν γὰρ, κοῖλά τε καὶ ὀξὺ ῥέοντα εἰς γενὸς ὅστι συνηγμένα· τὰ δὲ,

τὰ δὲ, καὶ ἐκπεπταμένα· τὰ δὲ, στερεά τε καὶ στρογγύλα· τὰ δὲ, πλατέα καὶ ὑπεκρεμάμενα· τὰ δὲ, διαστεταμένα· τὰ δὲ, μακρά· τὰ δὲ, πυκνά· τὰ δὲ, μανά τε " καὶ τεθηλότα· τὰ δὲ, ἀποστοιβέα, καὶ ἀραιά. τοῦτο μὲν ἑλκῦσαι ἐφ' ἑωυτὸ, καὶ ὑπεκδέξασθαι ὑγρότητα ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος, πότερον τὰ κοῖλά τε καὶ ἐκπεπταμένα, ἢ τὰ στερεά τε καὶ στρογγύλα, ἢ τὰ κοῖλά τε καὶ ἐς γενὸς ὀξὺ ῥέοντα συνηγμένα, δύναιτ' ἂν μάλιστα. οἷμαι μὲν τοι τὰ τοιαῦτα εἰς γενὸς συνηγμένα ἐκ κοίλου τε καὶ ὀξέος. καταμανθάνειν δὲ δεῖ αὐτὰ ἔξωθεν ἐκ τῶν φανερῶν. τοῦτο μὲν γὰρ, τῷ στόματι κεχηνώς, ὑγρὸν ὁτοῦν ἀναπάσας. " προσπυκνώσας δὲ καὶ συσφίξας, πτέσας τε τὰ χείλεα. ἔπειτα τὸ αὐλὸν προσθέμενος, ῥηϊδίως ἀναπάσας αὖ, ὅτι θέλῃς. τοῦτο δὲ, αἱ σικύαι προσδωμόμεναι ἐς ἀέος ἐς γειώτερον ἐστενωμένῃ, πρὸς τοῦτο τιχνέαται, πρὸς ὃ ἕλκει ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ ὑπεκδέχεται, μᾶλλά τε πολλὰ τοιαῦτα. τῶν δὴ ἔστι τῷ αὐθρώπῳ, φύσις καὶ σῆμα τοιοῦτον κύστις τε καὶ κεφαλὴ, καὶ ὑστέρα γυναικεῖα. καὶ φανερῶς τοῦτα μάλιστα ἕλκει. καὶ πλήρεα ἐστὶν " ἐπάκτου ὑγρότητος αἰεί. τὰ δὲ κοῖλα καὶ ἐκπεπταμένα, ὑπεῤῥύησαν μὲν αὖ ὑγρότητα μάλιστα δέξαιτο πάντων. ὑπεκδέξαιτο δὴ αὖ, οὐχ ὁμοίως. τὰ δέ γε στερεὰ καὶ στρογγύλα, ὅτ' αὖ ὑπεκδέξαιτο, ὅτ' αὖ ὑπεῤῥύησαν ἐδέξατο. πρὸς ὀλιγιθάνει τε γὰρ αὖ, καὶ οὐκ ἔχει ἔδρην, ἐφ' ἧς μένῃ. τὰ δ' ἀποστοιβέα τὰ κοῖλα, καὶ ἀραιά. οἷ μὲν πλεῖστα, πυκνὰ, μικρὸν, καὶ μαλθοὶ προσκαθεζόμενα μάλιστα ἀναπίοι, καὶ σκληρωτὴν καὶ αὐξητὴν ὑγρότητος προσῆκομένης " ταῦτα μάλιστα. οὐ γὰρ ἂν ἐν χοιλίῃ ἐνῇ ὑγρὸν, ἔξω τὰ πρόσεστι " αὐτὴν ἡ χοιλίη ὑγρὸν, καὶ ἀναζήσιοιτ' ἂν καθ' ἑκάστην ἡμέρην. ἀλλ' ὅταν πίνῃ καὶ δέξηται αὐτὸς ἐς ἑωυτὸν ὑγρὸν τὰ κοῖλα. καὶ ἀραιὰ, καὶ τὰ σμικρὰ πάντα. καὶ αὐτὴ ἀραιοῦ τε καὶ μαλθακοῦ, πληρός τε καὶ πυκνὸς ἐγένετο. καὶ οὔτ' ἐκπέσῃ, οὔτ' ἀφίῃσι. ταῦτα δὲ πάθοι διὰ τὴν φύσιν τοῦ σήματος. ὅσα δὲ φύσαι τε καὶ " αἰχλήματα ἐνεργάζοιτο ἐν τῷ σώματι, προσήκει ἐν μὲν τοῖσι κοίλοισί τε καὶ ὀρυχωρήσεσιν· οἷ κοιλίη τε καὶ θώρηκι, φόβον τε καὶ πάταγον ἐμποιέῃν. ὅτι γὰρ αὖ μὴ ἀποπληρώσῃ οὕτως ὥστε τιῶναι, ἀλλ' ἔχει μεταβολάς τε καὶ κινήσεις, ἀνάγκη ἐν αὐτέων καὶ φόβον καὶ καταφανέας κινήσιας γίνεσθαι. ὅσα δὲ φρικώδεά τε καὶ μαλθακὰ, ἐν τοῖσι τοιούτοισι " καρκίνοι τε καὶ πληρώματα, οἷα ἐν τοῖσιν ἀποσφαγεῖσι γίνεται· ὅταν δὴ ἐλκύσῃ πλατεῖ τε καὶ αὐτικεκμηκότα, καὶ τὶ πρὸς αὐτὸ αὐτὶ πέσῃ, καὶ φύσει τοῦτο τύχῃ, μήτε ἰσχυρὸν ἐὸν, ὥστε δυνάσθαι αὐτὸ ἔχεσθαι τῆς βίης, καὶ μηδὲν κακὸν παθεῖν. μήτε μαλθακὸν τε καὶ ἀραιὸν, ὥστ' ἐκδέξασθαί τε καὶ ἐπιτρέψαι, ἀπαλόν τε καὶ τεθηλὸς, καὶ ἔνεμον καὶ πυκνόν· οἷον ἧπαρ, διὰ μὲν τὴν πυκνότητα καὶ πλατύτητα, αὐθέκτικέ τε καὶ οὐκ ἐπείκει. φύσει δὲ ἐπιδεχόμενον, αὔξεταί τε καὶ ἰσχυρότερον γίνεται. " καὶ ὁρμὰ μάλιστα πρὸς ὃ ἀντιπάσσον. διὰ δὲ τὴν ἀπαλότητα καὶ τὴν ἐναμότητα, οὐ δύναται αὐτὸ πόνον εἶναι. καὶ διὰ ταῦτα τὰ προσφάσιας, ὀδυνῶσι τε ὀξύτατα καὶ πυκνότατα πρὸς τοῦτο χωρέον γίνονται ἐκ πυήματά τε καὶ φύματα πλεῖστα. γίνεται δὲ καὶ ἐπὶ φρένας ἰσχυρῶς. ἥκιστα δὲ πολλόν. διάστασις μὲν γὰρ φρενῶν πλατεῖα καὶ αὐτικεκμηκὼς. φύσις δὲ ὑδροδεστέρη τε καὶ ἰσχυροτέρη

quædam etiam expassa, alia solida & rotunda, alia lata & pendentia, alia distenta, alia longa, alia densa, alia rara & florida, alia verò spongiosa & laxa. Videndum certè quodnam ex his humorem ex reliquo corpore ad se attrahat & pelliciat, num quæ caua & expassa, an solida & rotunda, an quæ caua & ex latitudine in angustum cōtracta sunt, id maximè efficere possint. Ac mea quidē sententia, quę ex cauo & lato in angustum contracta sunt. Ista verò ex rebus externis manifestè percipere licet. Veluti quidē si ore hiante fueris, nullum humorē attraxeris, vbi verò protensis labris constrinxeris ac compresseris, prętereaq; fistulam admoueris, quicquid libuerit, attrahes. Hoc verò quæ admouentur cucurbitulæ ex latitudine in angustū contractæ declarant, quæ eum in vsum fabricatæ sunt, vt ex carne trahant & auellant, aliaq; id genus permulta. Est autem earū, quæ intra hominem sunt, partium natura & figura eiusmodi, vesicæ, capitis, & vteri in mulieribus, eæq; maximè attrahere, & semper attracto humore refertæ conspiciuntur. Quæ verò caua sunt & expassa, ea affluentem quidem humorem omnium maximè recipiunt. Verùm non perinde attrahunt. At solida & rotunda neq; attrahūt, neq; affluentem humorem recipiunt, qui certè circum elabitur, cùm sedem in qua permaneat, non habeat. Spongiosa autem & rara, velut lien, pulmo & mammæ, prope admota maximè exugunt, eaq; præcipuè accedente humore indurescunt & augentur. Neque enim, si in ventriculo humor insit, eumq; foris contineat, & singulis diebus euacuetur, verùm cùm eum in seipso receperit, eumq; vacua & rara, ac parua penitus imbiberint, pro raro & molli durus & densus euadit, neq; concoquit, neque emittit. Istaq; illi ex figuræ natura contingunt. Quæ verò flatus eorumq; conuolutiones in corpore efficiunt, ea in cauitatibus ac laxioribus spaciis, velut ventre & thorace, strepitum & sonitum excitare æquum est. Cùm enim non sic impleāt, vt consistant; sed mutationes & motiones habeant, ab ipsis strepitum & euidentes motiones fieri necesse est. Quæ verò tum carnosa, tum mollia, in iis stupores & repletiones quales iugulatis fiunt. Quòd si in latum & renitens incurrat, eiq; aliquid resistat, quod natura neq; sit adeò robustum, vt vim eius sustinere; neque ab eo malè affici queat, neque ita molle & rarum, vt in se recipiat & cedat. sed tenerum, floridum, sanguine præditum, & densum velut hepar, ob densitatem quidem & latitudinem renititur, neque cedit, flatus verò subiens increscit, robustiòr efficitur, & impetu in id, quod obluctatur, fertur; verùm quia tenerum & sanguine præditum, doloris expers esse non potest. Easque ob causas tum grauissimi creberrimique dolores eo in loco excitantur, tum suppurationes & tubercula quàm plurima. Quæ etiam circa septum transuersum, sed longè minore vi contingunt. Septi enim transuersi natura in latum protensa & renitens, cumque sit neruosior & robustior,

ideò doloribus minùs opportuna. In his tamen & dolores & tubercula exoriuntur. Permultæ præterea tum intra, tum extra corpus existunt figurarum formæ, quæ pro affectuum ratione magnopere differũt, tam in ægris, quàm in bene valentibus, velut capita parua aut magna, ceruices graciles aut crassæ, longæ aut breues, ventres longi aut rotũdi, thoracis & costarum latitudo aut angustia, atque alia sexcenta, quorum omniũ differentias nouisse oportet, quò cognita cuiusque causa, eas rectè obseruare possis. De humorum autem facultatibus, quemadmodum etiam antea dictum est, quid eorum quisq; in homine efficere possit, considerandum, quasq; inter se cognationes habeant. Quod est, si dulcis humor in aliam formam mutetur, non per alterius contemperationem, sed ab aliis separatus qualis nam plurimùm futurus sit, amarus, an salsus, an acerbus, an acidus. Certè omnium humorum, qui assumuntur, acidus minimè accommodatus fuerit, siquidem dulcis omnium maximè accommodatus existit. Ad hunc modum si quis rerum externarum naturam inuestigando assequi possit, is semper ex omnibus quod melius est facilè eliget. Optimum verò id est, quod longissimè abest ab eo, quod humanæ naturæ minimè est accommodatum.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΤΡΟΥ.

HIPPOCRATIS DE MEDICO, LIBER.

HOc scripto Medico imperamus & dicimus quomodo officinam Medicam instruere debeat. Ad eius quidem authoritatem mihi pertinere videtur, vt ꝓspiciat, quoad eius natura feret, bene colorato & optimè habito sit corpore. Qui enim bona nõ sunt corporis habitudine, vulgò existimantur cæterorum curam nõ recte habere posse. Deinde eius cultus mundus esto, vestis sit decora, & vnguentis vtatur beneoletibus, citra omnem odoris suspicionem. Istud enim iucundũ esse ægrotantibus solet. Eum quoq; spectare oportet, vt animi temperantiam excolat, non taciturnitate solùm, verumetiã reliqua totius vitæ moderatione. Quod ad illi cõparãdam gloriam plurimùm adfert adiumenti. Bonis etiã ac honestis sit moribus, vnaq; grauitatem cũ humanitate cõiunctam habeat. Temeraria nanq; procliuitas & promptitudo, quãuis valde sit vtilis, despectui est. At cõsiderandum quando his vti liceat. Eadem enim apud eosdem, cùm rara sunt, æstimantur. Quòd ad gestum attinet, vultu sit ad prudentiam composito, non aspero tamen, ne superbus & inhumanus videatur. Qui verò in risum effusus est, & supra modũ hilaris, molestus habetur, quod vel imprimis vitandum est. Æquum autem in omni vitæ consuetudine se præstare debet. Nam cùm omnib. in rebus multum sit in iustitia pręsidij, tum verò Medico cum ęgris nõ parum est cõmercij. Ij enim se huic tractandos summittunt, isq; nunquam non ferè cũ mulieribus virginib. conuersatur, eosq; magni pretij cõtrectat, à quibus omnibus sibi temperare debet. Atq; his tum animi, tum corporis virtutibus, eum præstare oportet. Quæ verò ad artẽ Medicam præcepta pertinent, ex quib. artifex habendus est, & à quib. discendi initia sumi debent, ab initio nobis breuiter ob oculos ponenda. Quæ ergò in officina Medicã curantur, ea propemodum discenda sunt. Ac primùm quidem domus locus tam commodus habeatur, vt neque accedens ventus molestiam afferat, neque sol aut splendor gratuis sit. Lucis enim splendor, vt non sit curantibus molestus, non item tamen iis, qui curantur. Is ergo prorsus vitandus est, per quem oculos offendi contingit. Atque hoc quidem de lumine præcipitur. Deinde verò vt nequaquam splendori facies sit aduersa. Oculorum enim aciem debilem molestia afficit, cùm quæuis occasio debiles oculos perturbare possit. Atque hic luminis vsus esto. Sellæ quo ad eius fieri potest, altitudine sint æquales, vt illis sese accommodent. Æris, præterquàm in instrumentis, nullus vsus esto. Talis enim supellectilis vsus, apparatus quidam molestus esse mihi videtur. Aqua iis, qui curantur, potui commoda & pura exhiberi debet. Detersoriis puris & mollibus vtendum, ad oculos quidem, linteis; ad vulnera verò, spongiis. Hæc enim per se magno auxilio esse videntur. Instrumenta autem omnia ad vsum aptè comparata esset; oportet, conuenienti magnitudine, grauitate & tenuitate. Quæ verò admouentur, omnia quidem vt conferant, attendendum, potissimúmque si ad laborantem partem diutiùs adhærescere debeant, cuiusmodi sunt vincula, medicamenta, & ad vlcus adhibita lintea & cataplasmata; quæ diutissimè in affectis partibus commorantur. At verò, quæ postea consequuntur, horum ablatio, refrigeratio item, & perpurgatio, & aquæ perfusio, parui cuiusdam sunt temporis. In quibus, si quid faciendum, magis ne an minus adhibendum sit, diligenter attendere oportet. Permagni enim interest, an his tempestiuè vsus fueris, an verò ea neglexeris. Est autem Medicinæ accommodata deligatio, ex qua, qui curatur vtilitatem percipit. Hæc autem duo, quibus vtendum est, maximè iuuant, comprimere vbi expedit, & remissè deligare. Quòd ad anni tempora videndum, quando contegere oporteat nécne, simúlque ne imbecillitatis ignarus, vtro horũm vtendum sit hæreas. Deligationes autem concinnæ, & ad speciem comparatæ, quæque nihil prosunt, repudiandæ. Sunt enim eiusmodi molestæ, & omninò ad ostentationem factę; ac plerunq; ei, qui curatur, noxiam afferunt, qui non tam ornatum quàm vtilitatem requirit. At verò in iis, quę manus operam postulant, & sectione aut vtione efficiũtur, celeritas ac tarditas ex æquo commendantur, cùm vtraq; opus sit. Nam quibus quidem vna sectione manus opera perficitur, ea celeriter fieri debet. Nam cùm sine dolore sectio minimè contingat, debet id quod dolorem facit quàm minimo tempore adesse, quod fiet celeriter administrata sectione. At vbi multas fieri sectiones necesse est, tarda manũum opera vtendum. Qui enim celeriter sectionem adhibet, continentem multumq; dolorem infert. At qui intermittit, alleuationem quandam iis, qui curantur, exhibet. Quod de instrumentis etiam dicatur. Gladiolis enim acutis & latis vt vtendum, ita non in omnibus id ex æquo fieri edicimus. Quædam nanque corporis partes velocem habent sanguinis impetum,

ἐξαιρετον. τὰ δὲ ἰήματα ὦν ἐν ἰσχίῳ θεραπευόμενα, σχεδὸν μανθανόμενα ἐστίν. δεῖ δὲ πρῶτον μὲν, τὸ πρὸν ἐξὴν τῇ οἰκίῃ. ἔσται δὲ τοῦτο ἐὰν μήτε πνεῦμα εἰς αὐτὸν παραγινόμενον ἀνωχλῇ μηδ' ἥλιος ἢ αὐγὴ λυπέῃ. φῶς δὲ τηλαυγὲς τοῖς μὲν θεραπευομένοισι ἄλυπον· οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς θεραπευομένοις ἀναγκαῖον. πρώτως μὲν οὖν τοιαύτῃ τῇ αὐγῇ μάλιστα φυλακτέον, δι' ἣν ξυμβαίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νοσέειν. ὃ μὲν οὖν φῶς, τοιοῦτον εἶναι παρήγγελται. τοῦτο δὲ ὅπως μηδαμῶς ἐναντίως ἔξει τῇ προσέπτῳ τοῖς αὐγαῖς. προσεννοεῖν δὲ τὴν ὄψιν ἀσθενέως ἔχουσαν. πᾶσα δὲ ἰκμὴ πρόφασις, ἀσθενέοντας ὀφθαλμοὺς ἐπιπαρέξαι. τῷ μὲν οὖν φωτὶ, τοῦπον τὴ ἕδρῃ χρηστέον ἐστίν. τοῖς δὲ ἀφεσις ὁμαλοὶς εἶναι τοῖς ὕψεσιν ὅτι μάλιστα, ὅπως κατ' αὐτοὺς ὦσιν. χαλκώματι δὲ, πλὴν τῆς ὀργάνων, μηδενὶ χρήσθαι. καθαλλωπισμὸς γὰρ τις εἶναί μοι δοκεῖ φορτικὸς, σκεύεσι τοιούτοισι χρῆσθαι. ὃ δὲ ὕδωρ παρέχειν δεῖ πότιμον τοῖς θεραπευομένοις, καὶ καθαρόν. τοῖς δὲ ἀπομάγμασιν, καθαροῖς καὶ μεθθακοῖς χρῆσθαι. πρὸς μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὀθονίοις· πρὸς δὲ τὰ βαύμαλα, σπόγγοις· αὐτόμαλα γὰρ τῶν τραυμάτων βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς. τὰ δὲ ὄργανα πάντα δύνηρ πρὸς τὴν χρείαν ἐπιτήδεια δεῖ τῇ μεγέθει, καὶ βάρει, καὶ λεπτότητι. τὰ δὲ προσφερόμενα ἀπόνυτα μὲν χρὴ συνορῶν ὅπως συνοίσει. μάλιστα δὲ πλεῖστον, εἰ ὁμιλεῖν μέλλει τῇ νοσούσῃ μέρει. τοῦτο δέ ἐστιν ὅπερ δέσματα, καὶ φάρμακα· καὶ τὰ πρὸς τὸ ἕλκος ἐθόνια, καὶ τὰ κατάπλασματα. πλεῖστον γὰρ χρόνον τοῦτο πρὸς τὸν νοσέοντας ἐστὶ τόπος. ἢ δὲ μὴ τοῦτο, ἀφαίρεσις τούτων· ἀνάψυξίς τε καὶ πρόσκαθαρσις· καὶ τῆς ὑδάτων καταπλήσσεις, ὀλίγου χρόνος ἐστὶ χρόνου. καὶ τί πεισόμεθα, ὅπου χρὴ μάλιστα καὶ ἥδιστον ἐσκέφθαι δεῖ. τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἡ χρῆσις δίκαιός τε, καὶ μὴ ἀνόνητος, μεγάλων ἐξ ἀφορεῖ. ἔστι δὲ οἰκεία τοῦ δεσμοῦ τῆ ἰσχυρῶν τῆς, ἀφ' ἧς ὠφελεῖσθαι τὴ θεραπευόμενα. μάλιστα δὲ ὠφελεῖ δύο τοῦτα, οἷς ἐστὶ χρηστέον, πιέσαι ὄγκου δεῖ, καὶ ἀνάμεσος ὀλίγον πεισθῆναι. πρὸς δὲ τὸν χρόνον τῆς ὥρης, ποτὲ δεῖ σκεπαστικῶς καὶ μὴ, συνορῶν ὅκως μηδὲ ἀσθενῆς λεληθὼς ποτέρω τούτων ἐπιχρῆσθαι χρηστέον. ἀνάμεσος δὲ ὀπτιδέσεσι καὶ ἀκτεικαῖς μηδὲν ὠφελούσας, ἀπολογιώσκειν. φορτικὴν γὰρ ὁ τοιοῦτον καὶ πολυτελῶς ἀλαζονικόν. πολλάκις τε βλάπτει οἷον τῆς θεραπευομένου. ζητεῖται ὁ νοσέων, καὶ κακλωπισμὸν, ἀλλὰ ὁ συμφέρον. ὅτι δὲ τῆς χρεουργιῶν ὅσαι ἀπὸ τομῆς εἰσὶν ἢ καύσιος ὁ τάχεως ἢ βραχέδεως ὁμοίως ἐπαινεῖται. χρῆσις γὰρ ἐστὶν ἀμφοτέρων. ἐν οἷς μὲν γὰρ ἐστὶ ἀπὸ μιᾶς τομῆς ἡ χρεουργία, χρὴ ποιέεσθαι τάχειαν τὴν ἀφαίρεσιν. ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει τὸν τεμνομένους πονέειν μὲν ὀλυπέον, ὡς ἐλάχιστον χρόνον δεῖ παρεῖναι. τοῦτο δὲ ἔσται, τάχεος τῆς τομῆς γινομένης. ὅπου δὲ πολλὰς ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὰς τομὰς, βραδεῖν χρηστέον τῇ χρεουργίᾳ. ὁ μὲν γὰρ ταχὺς, ξυνεχῆ ποιεῖ τὸν πόνον καὶ παυλῶ. ὁ δὲ ἀναλιπὼν, ἀνάπαυσιν ἔχει τινὰ τούτων τοῖς θεραπευομένοις. ὃ δ' αὖτ' ὅτι τῆς ὀργάνων λέγοιτ' ἂν. ὅτι πάντων ὁμοίως τοῦ γελλομένου. μέρη γὰρ τινά ἐστιν τοῦ σώματος, ἃ ἐν τάχει μὲν ἔχει τὴν ῥύμην τοῦ αἵματος, τοῖς δὲ μαχαιρίοις, ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι καὶ πλατέσιν οὐκ ἐν τοῖς δὲ μαχαιρίοις, ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι καὶ πλατέσιν οὐκ τοῖς δὲ μαχαιρίοις, ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι καὶ πλατέσιν οὐκ

quem continere non est facile, cuiusmodi sunt varices, & aliæ quædam venæ, quarum angustas sectiones esse oportet. Sic enim nunquam fiet immodica profusio, ab his tamen sanguinem interdum detrahere confert. In his verò partibus, in quibus nihil inest periculi, & quæ tenuem sanguinem minimè continent, latioribus gladiolis vtendum, alioqui sanguis nequaquam profluet. Est autem turpissimum per manus operam non assequi quod cupias. At verò cucurbitulæ duobus modis vtiliter admoueri possunt. Cùm enim procul ab exteriore carne fluxio constiterit, eius circulum paruum esse oportet, ipsa verò ventrem minimè amplum habeat, sed qua parte manu apprehenditur, prominens sit, & minimè grauis. Quę enim est eiuscemodi, in directum trahit, & procul distantes serosos humores ad carnem probè reuellit. At dolore per carnis magnitudinem dispersò, in reliquo quidem similis, sed circulus magnus sit. Hoc enim pacto, quod dolorem mouet, ex plurimis partibus quò oportet adducere comperies. Neque enim circulus magnus esse potest, quin caro ex pluribus locis contrahatur. Quæ verò grauis est, ad superiores partes vergit, ab inferioribus tamen magis detrahit, ita vt plerunque morbos minimè attingat. Instantibus igitur fluxionibus, proculque à superioribus partibus positis, lati circuli multa simul ex reliqua carne attrahunt. Quod facit vt inde tracta humiditas, ad serosum humorem, in inferioribus partibus collectum apponatur, & ea quidem, quæ molestiam afferunt, relinquantur, quæ verò nihil nocent, detrahantur. Quin & de cucurbitulæ magnitudine, vt partibus quibus admoueri debet, sit vsui, coniectura capienda est. Cùm verò pertundere voles, altiùs scalpellum adigere oportet. Sanguis enim ex locis manus opera dissectis conspicuus profluere debet. Alioqui ne circulum quidem attractum pertundere oportet. Laborantis namque loci caro contenta magis est. Gladiolis autem recuruis, in summo non valde acutis vtendum. Prodeunt enim quandoque humores serosi, glutinosi & crassi, qui in incisuris, si angustæ fuerint, ne subsistant, periculum est. Ac verò brachiorum venæ vinculis comprehensæ detinendæ. Quæ enim eas integit caro, in multis non probè venæ coaptata est. Quæ cùm lubrica existat, vtrorumque sectiones sibi inuicem respondentes fieri nequeunt. Vena enim contecta intumescit, & sanguis fluxus impeditur, ob idq; in multis pus colligitur. Ac sanè duplici de causa eiusmodi manus opera noxia videtur, tum quòd ei, qui secatur dolorem, tum verò ei, qui secat dedecus adfert. Quod ipsum in omnibus fieri præcipitur. Atque ea sunt in officina Medica instrumenta, quibus artificiosè vti eum, qui discit, necesse est. Volsellis enim quibus tum dentes, tum columellæ comprehenduntur, quemlibet vti licet, cùm simplex earũ vsus esse videatur. De tuberculis autem & vlceribus, quæ inter maiores morbos recensentur, istud tenendum est. Tubercula quidem coercere ac dissoluere posse, eorúmque concretiones prohibere, maximè ad artem pertinere. Deinde verò ea in locum conspicuum & quàm breuissimum contrahere, ipsumq; concretionem æquabilem per totũ reddere.

καὶ καταχεῖν ἐστιν οὐ ῥηΐδιον. τοῦτα δέ ἐστιν, οἵτε κίρσοι, καὶ τινες ἄλλαι φλέβες· τὰς μὲν τομὰς χρὴ εἰ τῶν τοιουτέων γενέσθαι. οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ῥύσιν ἐκκαθαίρειν καταχρῆν. ξυμφέρει δέ ποτε ἀπὸ τῶν τοιουτέων, αἵματος ἀφαίρεσιν ποιέεσθαι. τοῖσι δὲ τῶν ἀκινδυνότατοι τόποις, καὶ τοῖσι οἷς μὴ λεπτόν ἐστι τὸ αἷμα, πλατυτέρησι χρεῶνται τοῖς μαχαιρίοισι. τὸ γὰρ αἷμα, πορεύοιτ' ἄν. ἄλλως δὲ, οὐδαμῶς. πανὸν δ' ἐστὶν ἀγαθὸν μὴ ξυμβαίνειν ἀπὸ τῆς χειρουργίης ὅτι τέλεα. σικύων δὲ τὸ δύο τρόπους εἰ χρησίμους· ὅτε μὲν γὰρ ῥεῦμα ξωεσηκὸς πόρρω τῆς ἐπιφανομένης ἕρκος, τὸ μὲν κύκλον αὐτῆς εἰ δεῖ βραχύ. αὐτὴν δ' μὴ λαγαρόν. τοιαύτην γὰρ οὖσαν, ἕλκει ἐς ἰθὺ ξυμβαίνει, καὶ τὰς ἀφεστῶτας ἰχῶρας καλῶς ἀνεσπᾶσθαι τοῖς τῶν ἕρκα. τὸ δὲ πόνου πλείονος κατεσκεδασμένου τῆς ἕρκος· τὰ μὲν ἄλλα τοιαῦτα πλησίον, τὸ δὲ κύκλον μέγεθος. οὕτω γὰρ ἐκ πλείστων μερῶν εὐρίσκεται ἀγουσαν ἐς ὃν δεῖ ὁ λυποῦν τόπον. οὐ γὰρ οἷόν τε μέγεθος εἶναι τὸν κύκλον, μὴ σπασθῆναι τὸ ἕρκος ἐκ πλείονος τόπου. βαρεῖα δ' οὖσα ῥέπει καὶ ἐς τὰς αὐτὰς τόπους. κάτω δὲ μᾶλλον τῶν ἀφαιρεσιν. καὶ πολλάκις ἐπολείπεται τὰς νόσους. τοῖσι μὲν οὖν ἐφεστῶσι ῥεύμασιν καὶ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν τόπων, οἱ πλατεῖς κύκλοι, πολλὰ ξωεπισπῶνται τοῦ τῆς ἄλλης ἕρκος. ἐπιτρεψαδεῖν οὖν ξυμβαίνει τῶν ἐκλυθέν εἰλκεσμένων νοτίδα τοῦ ξωαγομένου κάτωθεν ἰχῶρι. καὶ τὰ μὲν ἀνοχλεῦντα, ἐπολείπεται· τὰ δ' οὐδὲν λυπέοντα ἀφαιρεῖσθαι. μέγεθος δὲ σικύης τί χρήσιμον σκοπεῖσθαι χρὴ τοῖς τὰ μέρη τῶν σώματος, οἷς αὐ δέη τοῖς σεσωμένοις. ὅτεον δ' καταχρούειν κάτωθεν δέχεσθαι. ὁ γὰρ αἷμα φανερὸν εἰ δεῖ τῶν χειρουργουμένων τόπων. ἀνῶς δὲ οὐδὲ τὸν κύκλον τὸν ἐλκωδέντα χρὴ καταχρούειν. ὑπονωτέρη γὰρ ἐστὶν ἡ σὰρξ τοῦ ποιήσαντος. μαχαιρίοις δὲ τοῖς καμπύλοις ἐξ ἄκρου μὴ λίαν γενοῖς. ἐνίοτε γὰρ ἰχῶρες ἔρχονται γλίσχροι καὶ παχεῖς. κίνδυνος οὖν ἐστὶν ἐπιστῆναι τῆσι τομῆσιν, ὅτεον γενέσθαι τμηθέωσιν. τὰς δ' ὑπὸ τῶν βεκχόνων φλέβας τῆσι καταλήψεσιν χρὴ φυλάσσειν. ἡ γὰρ καλύπτουσα σὰρξ πολλοῖς οὐ καλῶς συμπέφυκεν τῇ φλεβί. ἢν γὰρ σαρκὸς ὀλιγοσαρκίης οὔσης, οὐ καθ' ἑαυτὰς ξυμβαίνει τὰς τομὰς ἀμφοτέρων γίνεσθαι. τὸν γὰρ φλέβα ἐκφυσᾶσθαι ξυμβαίνει καὶ κατεφθεῖσαν, καὶ τὸν ῥύσιν τῶν αἵματος κωλύεσθαι, πολλοῖσι δὲ καὶ πύος δεῖται τοῦ ἐκκαθαίρεσθαι. δὶς δὲ καὶ δύο βλάβας φέρειν ἡ τοιαύτη χειρουργία· τὸ μὲν μηδένα, πόνον· τὸ δὲ τέμνοντα, πολλὰ ἀδοξίαν. ὃ δ' αὐτὸ κατ' πασῶν παρίστασθαι γίνεσθαι. τὰ μὲν οὖν κατ' ἰητρικὴν ἀναγκαῖα ἔργα, καὶ τοῖς ἀ δεῖ τεχνικὴν εἶναι τὸν μανθάνοντα, τοῦτ' ἐστὶν. ὀδοντάγρησι γὰρ καὶ καταφυλάγρησι χρῆσθαι τὸν τυχόντα ἐστὶν. ἁπλῆν γὰρ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἰ δεῖ. τοῖς δὲ φυμάτων καὶ ἑλκέων ὁκόσα μεζόνων ἐστὶ νοσημάτων· τὰ μὲν φύματα, τεχνικώτατον ἐπιφανέα καὶ δυνάσθαι ἀφαιρεῖν· καὶ τὰς συστάσας αὐτῶν κωλύειν. ἐχόμενον δὲ τούτων τέλλειν εἰς τὸν ὅτι φανῆ τόπον, ὡς εἰς βεκχύτατον. καὶ τὸν σύστασιν ὁμαλῶς ἀφεῖ πάντῃ τοῦ φύματος.

Nisi enim æquabile fuerit, vt rumpatur & vlcus ægrè curabile euadat, periculum est. Æquabile itaque reddere, & ex æquo omne concoquere oportet, ac neque ante tempus aperire, neque vt sponte rumpatur sinere. Quæ verò æquabilem habent concoquendi vim, alibi dicta sunt. At verò vlcera quatuor progrediendi modos mihi habere videntur. Vnum quidem in profundum, cuiusmodi sunt fistulosa, cicatrice obducta, & intus caua. Alterum quo ad superiora tendunt, velut quæ superexcrescentem carnem habent. Tertium in latum, qualia quæ serpentia dicuntur. Quartus modus est, qui solus secundum naturam motus videtur. Atque eæ quidem sunt carnis calamitates, quæ omnes communem habent vtilitatis rationem. Quorum quidem signa alibi demonstrata sunt, & quænam curatio adhibenda sit. Quanam autem ratione quod coaluit, dissolui possit, & quod impletum est; aut cauum redditum, aut quod in latitudinem progressionem fecit, de eorum signis in aliis libris quantum conueniebat, dictum est. De iis verò, quæ in cataplasmate adhibentur, sic habeto: Quo in morbo imponendorum linamentorum accuratus vsus esse videtur, ipsi vlceri accommodatum linamentum adhibeto, quod verò cataplasmate apponitur, ad vlceris ambitum vtitor. Hic enim cataplasmatis vsus multum habet artis, plurimúmque vtilitatis præstat. Siquidem quod vlceri circumponitur, iuuandi facultatem habere videtur, & linamentum continere. Partes verò vlceris exteriores cataplasma iuuat. Ac eorum quidem vsum talem esse cõuenit. Quòd ad tempora attinet, quibus horum singulis vtendum sit, & quemadmodum eorum; quæ scripta sunt, facultates addiscere oporteat, hæc à nobis prætermittuntur, quandoquidem maiorem artis Medicæ diligentiam exigunt, & ad eum pertinent, qui magnos iam in arte progressus fecerit. Ad hæc verò consequitur vulnerum in militia acceptorum tractatio, quo ad telorum extractionem; cuius in vrbium commerciis paruus vsus existit. Quandoquidem ciuiles & hostiles expeditiones raræ ferè sunt; quæ sæpissimè assiduéque circa externa bella contingere solent. Is igitur, qui hanc manus operam exercere volet, vt externos exercitus sequatur, oportet: Hac enim ratione ad eam vsum exercitationem sibi comparabit. Ac de his quod maximè ad artem mihi pertinere videtur; hoc dixisse satis est. Quod artis & eius, quæ huc spectat manus operæ non minimum munus est, tela in corpus subeuntia certis notis deprehendere. Ex quo efficitur vt ignorari non possit, quando is, qui vulnus acceperit, minimè conuenientem manus operam expertus fuerit. Qui autem signorum cognitionem habuerit, is solus rite ad curationem aggredietur. At de his omnibus in aliis libris scriptum est.

ἀνωμάλως γὰρ ἔχοντος ἀεὶ τοῦ, ῥαγῶσί τε καὶ δυσθεραπεύτων ὁ ἕλκος κίνδυνός ἐστι γενέσθαι, ἐξομαλίζειν τὰ χρὴ πάσαν τὰ πανομοίως. καὶ μήτε ἀφαιρεῖν πρότερον, μήτε αὐτόματον εἶναι ῥαγῶσι. τὰ δὲ ἐκπέψαι δυνάμενα ὁμαλῶς ἐν ἑτέρῃσι εἴρηται. τὰ δὲ ἕλκεα δοκεῖ πορείας ἔχειν τέσσαρας· μίαν μὲν εἰς βάθος. τοῦτα δ' ἐστὶ τὰ συεκχεόμενα, καὶ ὅσα ὑπόλοιπα ἐστὶ. καὶ ἔνθεν κεκαλυμμένα· ἡ δ' ἑτέρη, εἰς ὕψος, τὰ ὑπερκρεκεῦντα· τρίτη δὲ ἐστὶν εἰς πλάτος· τοῦτα δέ ἐστι τὰ καλεόμενα ἑρπετικά· τετάρτη ὁδός ἐστιν· αὕτη δὲ μόνη κατὰ φύσιν εἰ δοκεῖ κίνησις. αὗται μὲν οὖν ξυμφοραὶ τοιαῦται σαρκὸς εἰσιν. πᾶσαι δὲ κοιναὶ τοῦ ξυμφέροντος· καὶ τὰ μὲν τούτων, ἐν ἑτέρῃσι σημεῖα δεδήλωται· καὶ ἢ χρηστέον ἐστὶν ὑπομελεία. δι' ὧν δὲ ὁ ξυμφυόμενον ἀφανιζήσεται· καὶ ὁ πληρούμενον, ἢ κοιλότερον γενόμενον, ἢ τὸν εἰς πλάτος πορείαν ποιούμενον; τοιούτοις τοῖς τούτων ἐν ἄλλοις εἴρηται σημεῖα. τοῖς δὲ καταπλασμάτων ὧδε. τῶν ἐπιτιθεμένων ὀδονίων ὄκου αὖ ἡ χρῆσις κατὰ τοῦ νοσήματος ἀκριβὴς εἶναι δοκεῖ, καὶ τῷ ἕλκει ἐφαρμόζου ὁ ἐπιτιθέμενον ὀδόνιον. τῷ δὲ καταπλάσματι τοῖς τὸν κύκλω τόπον τοῦ ἕλκεος χρεών. χρῆσις γὰρ αὕτη καταπλάσματος ἔντεχνός τε καὶ πλεῖστα ὠφελεῖν δυναμένη. ἐδοκεῖ γὰρ τῷ μὲν ἕλκει βοηθεῖν ἡ τῶν ἐπιτιθεμένων δύναμις. ὁ δ' ὀδόνιον, φυλάσσειν· τὰ δ' ἔξω μὲν τοῦ ἕλκεος, ὁ καταπλασμὰ ὠφελεῖ. τὸν μὲν οὖν χρῆσιν αὐτέων, εἰ δεῖ δὲ τοιαύτῳ. τοῖς δὲ χωρῶν, ὁκότε τούτοις ἑκάστοις χρηστέον ἐστὶ· καὶ τὰς δυνάμιας ὡς χρὴ τῶν γεγραμμένων καταμανθάνειν· τοῦ μὲν λέλεκται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐπεὶ πλεῖον τοῖς ἐπιτεταγμένοις κατ' ἰητρικὴν ὑπομελείας· καὶ πόρρω τοῦ τέχνης ἤδη τοῖς ἐλληλυθότος ἐστὶν. ἐχόμενον δὲ τούτων ἐστὶ καὶ γράμμα τὸν γινομένων φωμῶν χειρουργίη τοῖς τὸν ἐξαίρεσιν τῶν βελέων. ἐν τῇσι κατὰ πόλιν ἀφανεστέρησι βεκχεῖα τίς ἐστιν τούτων ἡ χρῆσις. ὀλιγάκις γὰρ ἐν πόλει τοῦ χρόνου γίνονται πολιτικαὶ στρατιαὶ καὶ πολεμικαί. ξυμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα, πολλάκις καὶ ξωεχέσαι τοῖς ἐξωικαὶς στρατιαὶς γίνεσθαι. τὸν μὲν οὖν μέλλοντα χειρουργεῖν, στρατεύεσθαι δεῖ καὶ παρηκολουθηκέναι στρατεύμασι ξενικοῖς. οὕτω γὰρ αὐτὸν εἶναι γεγυμνασμένος τοῖς τοῦτο τὸ χρείαν. ὁ δὲ εἰ δοκεῖ τοῖς τοῦτα τεχνικώτερον, εἰρῆσθαι. τὸ γὰρ ὅπλων ἐνόντων καὶ σημεῖα πεποιεῖσθαι, τέχνης ἐστὶ πλεῖστον μέρος καὶ τοῖς τοῦτα χειρουργίας· τοῦτο γὰρ ἐπαρξάντος, οὐκ αὖ τοῦ ἐλλείποιτο φωμάτων ἀγνοηθείς, ὅτεον χειρουργῆται μὴ τοῖς ἐκόντος. μόνος δ' αὖ ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος εἰκότως ὅτι χρείν. τοῖς τούτων ἀπόντων ἐν ἑτέρῃσι γεγραμμένον ἐστίν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΣΧΗμοσύνης.

HIPPOCRATIS LIBER, DE DECENTI HABITV, AVT DECORO.

QVI ſapientiam iſtam, quæ in vitæ communione verſatur, ad multa eſſe vtilem allegãt, ij mihi non temere facere videntur. Multæ nanque ad ambitioſam quandam operam comparatæ videntur, eæ videlicet, quæ de nulla re vtili quæſtiones agitant. Harum tamen partes ad illas referri poſſunt, cùm nulla ocioſitas, neque verò improbitas adſit. Quod enim ocioſum eſt, nihilque agit, ad improbitatem viam affectat, ad eámque tendit. Vigilantia verò & ad aliquid mentis contentio earum diſputationes ad nullam vtilitatem ſpectantes, ad ſe pertrahit, & ad vitæ honeſtatem refert. Maiorem enim apud alium ſibi gratiam conciliat, ſi ad artem traducatur, eíque decus & gloriam comparat. Quæcunque nanque neque ad turpem quæſtum ſunt comparatæ, neque illiberales, eæ via quadam artificiali opus ſuum efficiunt, quod niſi extra culpam ſit, publicatur. Adoleſcentes enim iis ſeſe committunt, vbi verò adoleuerint, præ pudore, eorum conſpectum ſine ſudore non ſuſtinent. At ſenes effecti, propter amarulentiam, eas publica legum ſanctione vrbibus expellunt. Ij enim conuentu facto, ambitioſa & quæſtuoſa ſua profeſſione decipientes, in vrbium circulis verſantur. Quos ex veſtitu & cæteris ornamentis quis cognoſcere poterit. Quinetiam quò ſumptuoſiùs ornati fuerint, eò maiore odio auerſandi, & ab eis, qui eos conſpexerint, fugiendi. Ex vſu autem fuerit contrarium in his ſpectare, quibus non ineſt exquiſitus neque curioſus ornatus, qui ſeſe ex cultus venuſtate & frugalitate, non tam ad ſuperfluam curioſitatem, quàm ad optimam exiſtimationem, prudentiam, & animi moderationem compararunt. Ad inceſſum verò eo ſemper ſunt habitu, minimè diffluentes aut ſuperflui, in hominum concurſibus graues, ad reſpondendum appoſiti, aduerſus altercantes difficiles, in ſimilium familiaritatibus contrahendis proſpicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad reſpondendum arguti & tolerantes, in occaſione prudenter captanda appoſiti & accommodati, in victu frugales & paucis contenti, ad ſuſtentandam occaſionem tolerantes, oratione efficaces, qui quicquid doctrina acceperunt, in medium proferunt, & facultate dicendi vtuntur, ad gratiam comparati, & pro gloria quæ inde prouenit, decertare parati, doctrinam ſuam ad veritatis lucem repurgantes. Ad hæc igitur prædicta omnia præcipuè dux eſt natura. Etenim ſi adfuerit his, qui artibus inſtructi ſunt, ad prædicta omnia aditus erit ampliſſimus. Vſus nanque, qui tum in ſapientia, tum in arte ei adiuncta doceri nequit, in doctrinam cadet, vt inde initium ducatur. Defluit autem natura & ſapientiæ permiſcetur, vt cognoſcantur, quæ ab ipſa natura facta ſunt. Multi etenim in vtriſque rationibus ſuperati, neutiquam vtriſq; ad rerum demonſtrationem vſi ſunt. Si quis igitur eorum aliquid, quæ ratione proponuntur ad veritatem expenderit,

Οὐκ ἀλόγως, οἱ προσδωμόλοιοι τῇ σοφίῃ πρὸς πολλὰ εἶναι χρησίμῳ, τοῦτο δὴ τὸ σὺν τῷ βίῳ. αἱ γὰρ πολλαί, [2] πρὸς περιεργίαν φαίνοιεν γεγυμνασμέναι. λέγω δ' αὖ πάντα, αἱ μηδὲν χρέος, τὸ πρὸς ἀφελέσθαι. ληφθεῖν δ' αὐ τούτων μέρεα ἐς σκέψιν· ἢ ὅτι οὐκ ἀργίαν, ἀλλὰ μὴ κακίαν. ὃ γὰρ ἀργὸν καὶ ἄπορον, ζητεῖ ἐς κακίαν καὶ ἀφέλειαν. ὃ δ' ἐγρηγορὸς καὶ πρὸς τὴν δόξαν ἀντεπαγόμενος, [3] ἐφαλκύσατο τε τὸν πρὸς κόμον βίον τῶν ἀνόντων ἑαυτῷ. τούτων τοὶ μηδὲν ἐς χρέος πιπτόντας ἀφελείας. χρειεσέρη γὰρ καὶ πρὸς ἕτερον [4] μὴ τι ἐς τέχνην πεποιημένων· τέχνῃ δὲ πρὸς δημοσιούσιν καὶ δόξαν. πᾶσαι γὰρ αἱ μὴ μετ' αἰσχροκερδείας καὶ ἀδημοσιούς, κἀκείνοισι μέθοδός τις ἐοῦσα τεχνικὴ ἐργάζεται. [5] ἀλλ' εἴγε μὴ πρὸς ἀναγτίαν δημοσιεύοι. νέοι γὰρ αὐτοῖσιν ἐμπίπτουσιν. [6] ἀκμάζοντες δὲ δι' αἰδοῦς, ἱδρῶτας τίθενται βλέποντες. πρεσβύτας δὲ, ἀφὰ πικρίαν, νομοθεσίαν τίθενται αἱρέσιν οὐκ τῇ πόλεων. [7] καὶ γὰρ ἀργοὶ ἐργαζόμενοι ἔσται, μὴ βαναυσίας ἀπατέοντες· καὶ σὺν πόλεσιν ἀνακυκλέοντες οἱ ἀνοῖ. ἴδοι δέ τις καὶ ἐπ' ἐδῆτος, καὶ τῆσιν δόξῃσι πεσυγραφῆσι. κοὐ γὰρ ἔωσιν ὑπηφανέως κενοσμεμένοι, [8] πολὺ μᾶλλον φευκτέοι, καὶ μισητέοι εἶσι θεωμένοισιν εἶσι. τοῦ σὺν τῷ χρᾶδες σκοπέειν οἷς ἀδιδακτὴ κατασκευὴ, οὐδὲ περιεργίη. ἔκ τε γὰρ πειβολῆς καὶ τὸ σὺν τῷ δημοσιούσιν, καὶ ἀφελίης, καὶ πρὸς περιεργίαν πεφυκυῖης· ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς δόξαν, τό, τε σῶον, καὶ ὃ σὺν νῷ πρὸς ἑωυτὸν σκεψάσθαι, πρὸς τε τὴν πορείαν, οἵτε ἐκάστῳ χρήματα πεποίηται. ἀσχάχυτοι. ἀπείεργοι· [9] πικροὶ πρὸς τὰς συναντήσιας· δύσκολοι πρὸς τὰς ἀποκρίσιας· χαλεποὶ πρὸς τὰς αὐτιπλώσιας· [10] πρὸς τὰς ὁμοιότητας εὔσοφοι καὶ ὁμιλητικοί· [11] εὔκρητοι πρὸς ἄπαντας· πρὸς τὰς ἀναστάσιας σιγητικοί· [12] πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας σύνθυμηματικοὶ καὶ καρτερικοί· πρὸς τὴν κρεῶν δύσκολοι καὶ λημματικοί· πρὸς τὰς τροφὰς, δύχρηστοι καὶ αὐτάρκεες· ὑπομονητικοὶ πρὸς κρεῶν πρὸς ὑπομονεῖν· [13] πρὸς λόγοις αὐστοί· [14] πολὺ δὲ ὑποδειγθὲν οἰκφέρεσιν· δυεπίκρατοι χρώμενοι· χάριν ἀφελιθέμενοι· δόξῃ τῇ σὺν τούτων διαφερόμενοι· [15] ἐς ἀληθείαν πρὸς δὲ ὑποδειγθὲν, ἀποτελματιζόμενοι. ἡγεμονικώτατον μὲν δὴ τούτων ἀπόντων τῶν προφρηνεόντων, ἡ φύσις. καὶ γὰρ οἱ σὺν τέχναισιν εἰ πρὸς τοῦτο αὐτοῖσι τοῦτο, ἀφὰ πολλῶν τούτων πρὸς πορεύωνται τῶν προφρηνεόντων. ἀδίδακτον γὰρ ὁ χρόος ἔν τε σοφίῃ, καὶ σὺν τῇ τέχνῃ πρὸς δεμένη διδαχθῆ, εἰς ὃ ἀρχεῖ λαβεῖν. ἡ δὲ φύσις κατερύη καὶ κέχυται. τῇ δὲ σοφίῃ, ἐς ὃ εἰδῆσαι τὰ ἀπ' αὐτέης τῆς φύσιος ποιούμενα. καὶ γὰρ σὺν ἀμφοτέροισι λόγοισι πολλοὶ κρατηθέντες, οὐδαμῇ σφεῖ ἀμφοτέροισιν ἐχρήσαντο τοῖσι πράγμασιν [16] ἐς δεῖξιν. ἐστὶν δὴ τις αὐτέων ἐξεπάζη τε πρὸς ἀληθείαν τῶν ὑπρήσφ πθεμένων, οὐδαμῇ

ἐδαμῇ τὰ πρὸς φύσιν αὐτέοισι χρήσφ. [17] δυείσκοντες γριῦ ἔσται πρὸς πλανοῖν ὁδὸν σὺν κείνοισι πεπορευμένοι. διὸ δὴ ἀπογυμνούμενοι, τὸν πᾶσαν ἀμφιέννυνται κακίαν καὶ ἀπιμίαν. καλὸν γὰρ σὺν τῷ διδαχθέντος ἔργον λόγος. πολὺ γὰρ ὃ ποιηθὲν τεχνικῶς, σὺν λόγῳ δυνατὸν ἐγένετο. ὃ δὲ ῥηθὲν τεχνικῶς, μὴ ποιηθὲν δὲ, μεθόδου ἀτέχνου δηλωτὸν ἐγένετο. ὃ γὰρ οἴεσθαι μόνον, μὴ πρήσσων δὲ, ἀμαθίης καὶ ἀτεχνίης σημεῖόν ἐστιν. [18] οἴησις γὰρ μάλιστα σὺν ἀντεικῆ αἰτίαν μὲν τοῖσι κεχρημένοισιν, ὄλεθρον δὲ τοῖσι χρεομένοισιν ἐπιφέρει. καὶ γὰρ τὸν ἑωυτῶν σὺν λόγοισι πείθοντες, οἰνθῶσιν εἰδέναι ἔργον ὃ σὺν μαθήσιος, καθάπερ χρυσὸς φαῦλος σὺν πυρὶ κριθεὶς τοιοῦτοις αὐτοῖς ἀπεδείξε. [19] καίτοι γε τοιαύτη ἡ προῤῥήσις ἀπαρηῤῥήτον εἰς σωφρόνων ὁμολογέοντα ὡς ἔστιν αὐτοῦ, ὃ πέρας ἐδήλωσε γνῶσις. τῷ δὴ ὁ χρόνος, καὶ τὸν τέχνῃ [20] διόδεια κατέρησεν, ἡ τοῖσι ἐς τὸν προφρηνεόντα οἶμον ἐμπίπτουσιν τὰς ἀφορμὰς δήλοις ἐποίησε. διὸ δὴ δυναλαμβανόντα τούτων τῶν προφρηνεόντων ἕκαστα, μετάγειν τὸν σοφίῃ ἐς τὸν ἰητεικὸν, καὶ τὸν ἰητεικὸν, ἐς τὸν σοφίῃ. ἰητὸς γὰρ φιλόσοφος, ἰσόθεος. [21] πολλὴ γὰρ ἀφαφορὴ ὅτι τὰ ἕτερα. καὶ ἐν τὰ πρὸς σοφίῃ, σὺν ἰητεικῇ πολλά. ἀφιλαργυρίη. αἰδοῖη. ἐρυθρίησις. καθαρότη. δόξα. κρίσις. [22] ἡσυχίη. ἐπάντησις. καθαιρότης. γνωμολογίη. εἴδησις τῶν πρὸς βίου χρηστῶν καὶ δυναγκαίων καθαρσίων. [23] ἀπεμπόλησις. [24] ἀδφοιδαμονίη. ὑπόροχη θεία. ἔχουσι γὰρ ἃ ἔχουσι πρὸς ἀκολασίαν, πρὸς βαναυσίαν, πρὸς ἀπληστίαν, πρὸς ὑπθυμίαν, πρὸς ἀφαίρεσιν, πρὸς δυαιδείαν σὺν δύσφ. αὕτη γὰρ γνῶσις τῶν πρησσόντων, καὶ χρῆσις τῶν πρὸς φιλίαν, [25] καὶ ὡς ὁκοίως τε πρὸς τέκνα, πρὸς χρήματα. τοῦτο μὲν οὖν ὑπτικοινωνὸς σοφίη τίς. ὅτι καὶ τοῦτο τὰ πλέοντα ὁ ἰητὸς ἔχει. καὶ γὰρ μάλιστα ἡ περὶ θεῶν εἴδησις [26] σὺν νόῳ αὐτῇ ἐμπλέκει. σὺν γὰρ τοῖσι δώροισι πάθεσι καὶ σὺν συμπτώμασιν δείσκεται τὰ πολλὰ πρὸς θεῶν σύμφορα κεφαλὴν ἡ ἰητεική. οἱ δὲ ἰητοὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασιν. καὶ γὰρ ἕνι πειεῖον σὺν αὐτέῃ ὃ δυναστεῦον. καὶ γὰρ ὅτι πολλὰ μὲν μεταχρέου, πολλὰ δὲ καὶ κεκρατῆ αὐτέοισι δι' ἑωυτέων. ἃ δὲ καὶ πλεονεκτεῖν ἡ ἰητεική, σὺν ὅθεν παρέξει. τὶς γὰρ ὁδὸς τῆς σὺν σοφίῃ, ὧδε. [27] καὶ γὰρ αὐτέοισιν σὺν κείνοισιν, οὕτω δὴ σὺν οἴονται ὁμολογέοισιν ὧδε, τὰ πρὸς σώματα πρὸς δηλούμενα. ἃ δὴ ἀφὰ πάσης αὐτῆς πεπορευται, μεταγραμαλιζόμενα ἡ μεταποιούμενα. ἃ δὲ, μὴ χρουργίης ἰούμενα. ἃ δὲ, βοηθούμενα. θεραπεύόμενα ἢ διαιτούμενα. ὃ δὲ κεφαλαιωδέσταον ἔστω, εἰς τὸν τοιουτέων εἴδησιν. ὄντων οὖν τοιουτέων, τῶν προφρηνεόντων ἀπόντων, χρὴ τὸν ἰητεῖν, ἔχειν τινὰ δύναμιν πολυδαιδαλέα. ὃ γὰρ αὐσηρὸν, δυσπρόσιτον καὶ τοῖσι ὑγιαίνοισι, καὶ τοῖσι νοσέοισι. τηρεῖν δὲ χρὴ ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, [28] μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων. μὴ δὲ πολλὰ λεγόμενα ὁρόμενον τοῖσιν ἰδιώτησιν, ἀλλὰ τ' ἀναγκαῖα. νομίζει γὰρ τοῦτο βίη εἶναι ἐς πρόσκλησιν θεραπηίης. ἐς πολλοὺς, ἀλλὰ τὰ ἀναγκαῖα. νομίζει γὰρ τοῦτο βίη εἶναι ἐς πρόσκλησιν θεραπηίης.

nequaquam iis ſuppeditabuntur, quę à natura inſunt. Iſti itaque conſimili cum illis via progreſſi deprehenduntur. Quapropter veritate nudati omnem improbitatem atque ignominiam induunt. Præclara enim res eſt, quæ ex opere quod quis didicit proficiſcitur oratio. Quicquid enim artificiosè factum eſt, à ratione profectum eſt. Quicquid autem artificiosè dictũ eſt, non autem factum, viam & rationem artis expertem arguit. Opinabile ſiquidem ſine actione, inſcientiæ & nullius artis indicium eſt. Opinatio enim cùm præcipuè in arte Medica, ea quidem vtentibus crimini vertitur, his verò qui ea indigent exitium adfert. Si nanque ſuis verbis perſuaſi, exiſtimant ſe opus ex ſcientia profectum nouiſſe, quemadmodum aurum adulterinum igni probatur, tales ſeipſi etiam produnt. Quanquam eiusmodi prædictio iis qui cognatam habent naturam, ad intelligentiam nullius eſt ſolatij, quòd finis quàm rectus ſit cognitio indicet. At horum arti tempus expeditam viam conſtituit, aut his qui ſimili via inſiſtunt, facultates manifeſtò ſuppeditat. Quapropter prædicta ſingula colligere oportet, & ſapientiam ad Medicinam traducere, & Medicinam ad ſapientiam. Medicus enim Philoſophus Deo æqualis habetur. Nam neque multum inter ſe differunt, & quæ ad ſapientiam requiruntur, in Medicina inſunt omnia, pecuniæ contemptio, pudor, verecundia, modeſtia in veſtitu, exiſtimatio, iudicium, lenitas, occurſatio, mundicies, ſententiarum elocutio, vtilium ac neceſſariarum in vita purgationum cognitio, earúmque liberatio, ſuperſtitioſi Deorum metus auerſatio, præſtantia diuina. Habent enim quæ faciunt ad demonſtrandam incontinentiam, quæſtuoſam & ſordidam profeſſionem, inexplebilem habendi ſitim, cupiditatem, detractionem, impudentiam. Siquidem iſta ſpectant ad eorum cognitionem cum quibus conuerſantur, & ad vſum eorum quæ ad contrahendam amicitiam pertinent, quoque animo erga liberos & pecunias eſſe oporteat. Hactenus igitur cum ſapientia communionem, eorúmque etiam plurima habet Medicus. Nam & Deorum cognitionem ipſe potiſſimùm animo complectitur, cúmque aliis in affectibus & caſibus Medicina multùm Deos colere comperitur, tum verò medici Diis plurimùm concedunt. Neque enim ipſa ſuperuacaneam potentiam ſibi arrogat, cùm ſiquidem ipſi multa aggrediũtur, in multis verò ab iis ſuperantur. In quibus autem Medicina nunc ſuperior exiſtit, hinc manifeſtum erit. Nam & via eius quædam ſecundum ſapientiam ſe habet hoc modo. Etenim illis ipſis (quod tamen non exiſtimant) pro confeſſo ita ſe habere concedum, quæ circa corpora obueniunt, quæ ſane per totam ipſam procedunt, dum transformantur aut permutantur, partim quidem per manus operam ſanantur, partim verò per auxilia aut victus rationem curationem accipiunt. Præcipuum verò omnium caput eſt, vt horum cognitio habeatur. Cùm igitur prædicta omnia ita ſe habeant, Medicum vrbanitatem quandam ſibi adiunctam habere cõuenit. Auſteritas enim tum ſanis, tum ægris difficilem acceſſum præbet. Obſeruare autem eum maximè oportet, vt ne multas corporis partes nudat, neque cùm plebeiis de rebus multis, ſed tantum neceſſariis, confabuletur. Hoc enim vis quædam ad eliciendam curationem eſſe ſolet.

Horum verò nihil neque nimis curiosè, neque ex opinione agat. In istis autem omnibus videdum vt hæc tibi sint ad facultatem vt decet præparata, alióq; cùm opus fuerit, inopia semper aderit. Horum verò omniũ diligens in re Medica cura habenda est, cum omni habitu demisso, quæ ad frictionem, illitionem, & perfusionem pertinent, vt cum concinna manuum tractatione adhibeantur. Quò ad linamenta concerpta, splenia, vincula, ea quæ ex temporis conditione petuntur, medicamenta tum ad vulnera, tum ad oculos comparata, & ex his quæ ad genus quódque referuntur, vti tibi sint accommodata, instrumenta, machinæ, ferramenta denique. Horum nanque penuria, mentis inopiam & detrimentum affert. Alter verò tibi sit apparatus simplicior, quo ad manus operam vtaris, ad peregrinationes accommodatus. Promptissimus autem est, qui via quadam & ratione comparatur. Neque enim fieri potest vt omnia Medicus enumeret. Medicamenta autem, tum eorum simplices facultates, tum si quæ descriptæ sunt, probè tibi memoria teneantur. In animi etiam notione reponantur quæ ad morborum curationem pertinent, eorúmque modi, quot, & quo modo in singulis se habeant. Hoc enim in re Medica principium, medium & finem obtinet. Malagmatum quoque genera ad singulos vsus præparata habeas, potiones item incidendi facultate præditas, ex descriptione præparatas, cuique generi accommodatas. Ad manum etiam sint quæ ad medicamentorum purgationes faciunt, ex locis conuenientibus desumpta, eo quo decet modo pro suo quęque genere & magnitudine præparata, tum quæ ad vetustatem diligenter sunt reposita, tum quæ recentia pro temporis occasione in vsum veniunt, reliquáque ad eandem rationem, vt his adornatis, cùm ad ægrotum ingressus fueris, ne quaquam animo hæreas, cùm singula habeas ad id quod fieri debeat appositè accõmodata. Prius quàm verò ad ægrum ingrediaris, fac cognitum habeas quid agendum sit. Plęraq; enim nõ ratiocinatione, sed auxilio indigent. Euenta igitur per experientiam cognita, prædicenda. Id enim gloriam adfert, & cognitu est facile. In ingressu autem te meminisse conuenit sessionis, demissi habitus, vestitus, grauitatis, breuiloquentiæ, vt ne quid perturbato animo facias, vt ægro assideas, in omnibus diligentiam adhibeas, vt ad ea quæ obiiciuntur respondeas, & ad omnes perturbationes animi constantiam adferas, tumultus verbis castiges, & ad omnia subministranda te promptum exhibeas. Ad hæc primum apparatum te memoria tenere oportet, sin minus, videdum vt in reliquis, quæ vt in promptu sint præcipiuntur, opinione tua minimè excidas. Crebrò ægrũ inuisse, diligentem consideratione adhibeas, vt iis qui decepti sunt per mutationes occurras. Facilior enim tibi cognitio supetet, simulq; te promtius expedies. Instabiliter enim mouentur quæ in humidis consistunt, ideóq; facilem cùm à natura, tum à fortuna mutatione habẽt. Quæ nisi in tempore cùm subministrari oportet percipiantur, suo impetu præoccupant & interimunt, cùm nõ adsit quod opẽ afferre possit. Multa. n. simul concurrunt, quę molestia afficiunt. At quod sigillatim se cõsequitur, promptũ quidẽ magis & ad experientiam accommodatum. Obseruandi sunt autẽ

ποιέειν δὲ καὶ μηδὲν τοιέοντας αὐτέων, μὴ δὲ μὴ φανερόσιος. ἐσκέφθω δὲ ταῦτα πάντα ὅκως ἢ σοι τετακτηρισμένα εἰς τὼ ἐπιτήδειον, ὡς δέοι. εἰ δὲ μὴ, ὅτι τοῦ χρέους, ἀπορίη ἀεὶ ἔσται. μελετάω δὲ χρὴ σε ἐν ἐντεχνῇ ταῦτα, μὴ πάσης καθαρσοῖς. τοῖσι ψιλαφίοις, καὶ ἐγχρίσιος, καὶ ἐγκατατριβήσιος τοῖς τῶν δίρυθμίων τῶν χρέων. τοῖσι πλυμάτων. τοῖσι πωλιῶν. τοῖσι ὑπεδέσμων. τοῖσι τῶν σκευασίος. τοῖσι φαρμάκων, ἐς βαύματα, καὶ ὀφθαλμικά. καὶ τουτέων τοῖς τὰ ῥήτεα. ἵν' ἢ σοι τετακτηρισμένα, ὄργανά τε καὶ μηχαναὶ; καὶ σίδηρος ὁ ἑξῆς. ἢ γὰρ ἐν τουτέοισι ἀπορέειν, ἀμηχανίη καὶ βλάβη ἐστίν. ἔστω δέ σοι ἑτέρη παρέξοδος ἢ λιβοτέρη τοῖς ἐπιδημίας, ἢ ἀφὶ χρέων. ἢ σὺ διχοεστάτη, ἀφὶ πεδόδων. οὐ γὰρ οἷόν τε διέρχεσθαι πάντα τὸν ἰητρόν. ἔστω δέ σοι δίμηνιόδια, φάρμακά τε καὶ δυνάμιες ἁπλαῖ, καὶ δυαγεγραμμένα, εἴπερ ἄρα ἐστὶν ἐν νόῳ καὶ τὰ τοῖς ἰούσιν ἰήσιος, καὶ οἱ τοιουτέων ἐόντοι, ὁσαχῶς, καὶ ὅν τρόπον τοῖς ἑκάστων ἔχουσιν. αὕτη γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰητικῇ, καὶ μέσα, καὶ τέλος. τετακαθαρσιόδια δέ σοι, καὶ μαλαγμάτων ῥήτεα. τοῖς τῶν ἑκάστων χρήσιας. ποτήματα τέμνειν δυνάμενα, ἐξ δυαγραφῆς ἐσκευασμένα τοῖς τὰ ῥήτεα. τετοιμάσθω δὲ καὶ τὰ τοῖς φαρμακίοις ἐς τὰς καθάρσιας εἰλημμένα, ἀπὸ τόπων τῶν καθηκόντων, ἐσκευασμένα, εἰς ὃν δὴ τρόπον τοῖς τὰ ῥήτεα καὶ τὰ μεγέθεα ἐς παλαίωσιν μεμελετημένα, τὰ δὲ τετόσφαλται ὑπὸ τὸν καιρὸν, καὶ τἄλλα καθὰ λόγον. ἐπὴν δὲ ἐσίης τοῖς τὸν νοσέοντα, τουτέων σοι ἀπηρτισμένων, ἵνα μὴ ἀπορῇς, ἀθέτως ἔχων ἕκαστα τοῖς ὃ ποιεόμενον. ὅταδι δὲ γνώσκων, ὃ χρὴ ποιέειν πρὶν ἐσελθεῖν. πολλὰ γὰρ οὐδὲ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ βοηθείης δεῖται τῶν τραυμάτων. τοῖς ἀφανέα γίνεσθαι οὕνεκεν χρὴ ὃ ἐκβησόμενον ἐκ τῆς ἐμπειρίης. εἰδίξον γὰρ καὶ ἀμαθές. ἐν δὲ εἰσόδῳ μεμνῆσθαι καὶ καθέδρης· καὶ καταστολῆς· θεσπεσιολῆς· ἀναχωρεώσεως· βραχυλογίης· ἀπαρακλοποιησίης· τοῖς σεβρίης· ὅπως μελείης· ἀνθυπολέξιος τοῖς τὰ ἀπαντώμενα· τοῖς τοὺς ὄχλους τοὺς ὅπη γινομένους, ἀνιαθίης τῆς ἐν ἑαυτῷ· τοῖς τοὺς θορύβους ὅπως πλήξιος· τοῖς τὰ ἐπουργίας, ἑτοιμασίης· ὅτι τουτέοισι μέμνησο τοῦ ἀσκεῖν τῆς τοιότης. εἰ δὲ μὴ τὰ κατ' ἄλλα ἀδιάπτωτον. ἐξ ὧν τοῦ γνέλλεται εἰς ἑτοιμασίαν. ἐσόδῳ χρέο πυκνῶς, ὅπως κέπτεο ὅπως μελέτερον, τοῖσιν ἀπατεομένοισιν, ὅτι τὰ μεταβολὰς ἀπαντῶν. ῥᾶον γὰρ εἴσῃ, ἅμα δὲ καὶ ἀμαρέτερες ἔσῃ. ἀστατα γὰρ τὰ ἐν ὑγροῖσι. διὸ καὶ ἀμεταπείπτα ὑπὸ φύσιος καὶ ὑπὸ τύχης. ἀβλεπτηθέντα γὰρ τὰ καθὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐπουργίης, ἔφθασαν ὁρμήσαντα καὶ αἰεὶ ὀντα. ἀ γὰρ ἐῶ ὃ ὅπη κυρῆσον. πολλὰ γὰρ ἅμα τὰ ποιέοντα τι χαλεπόν. ὃ γὰρ καθ' ἓν κατ' ἐπακολούθησιν ἀθετώτερον καὶ ἐμπεδότερον. ὅπη τηρῇ ὃ δεῖ καὶ τὰς ἀμαρτίας τῶν

κεμνόντων, δι' ὧν πολλοὶ πολλάκις διεψεύσαντο, ἐν τοῖσι τοῖσι τοῖς σαφήσασι τῶν τοῖς σφεῖς μιῶν. ἐπεὶ τὰ μισητὰ ποτήματα λαμβάνοντες, ἢ φαρμακεύομενοι, ἢ θεραπεύομενοι, ἀνηρέθησαν. καὶ αὐτῶν μὴ οὐχ ὡς ὁμολογίαν βέπεται ὃ ποιητὴν· τὰ δ' ἐν τῷ τὴν αἰτίαν τοῖς ἐπῆφαν. ἐσκέφθαι δὲ χρὴ, καὶ τὰ τοῖς ἀνακλίσεων. ἃ μὴν αὐτέων τοῖς τὼ ὤρτω, ἃ δὲ καὶ τοῖς τὰ ῥήτεα. [17] οἱ μὴν γὰρ αὐτέων, ἐς βεόνοις. οἱ δὲ, ἐς κατωγείοις καὶ σκοτεινοῖς τόποις. ταῦτε ἀπὸ ψόφων καὶ ὀσμῆς, μάλιστα δ' ἀπὸ οἴνου, καὶ κοτέρη δ' αὐτῆ. φυγεῖν δὲ ἢ μετιέναι. τρήσαν δ' ἀπόπτα ταῦτα ἡσύχως, ἀσταλέως. μεθ' εὐουρίης, τὰ πολλὰ [18] τὸν νοσέοντα εὐσυκρυπτόμενον, ὧδε χρὴ, τὸ δακελεύοντα ἱλαρῶς καὶ ἀδεινῶς [19] σφέτερα δὲ ἀποβεπόμενον, ἅμα μὴν ὅπιπλήσαν [40] μὴ πικρίης καὶ ἐνπάσεων, ἅμα δὲ τὸ δαμυτέεσθαι μετ' ὅπιτροφῆς [41] καὶ εὐπρόσδεξιος, μηδὲν εὐπροσδεικνύοντα τῶν ἐόντων, ἢ ἐνεστώτων αὐτοῖσι. πολλοὶ γὰρ δι' αἰτίαν ταύτην, [42] ἐφ' ἑκάτερα ἀπεώθησαν, ἀφὶ τὴν τοῦ ῥήσιν τὴν τοῦ ἐνεστώτων, ἢ ἐπεσομένων. τῶν δὲ μαθόντων ἔστω ἧς ὁ ἐφεστὼς, ὅκως τοῖσι τὸ δὲ θέλμασιν οὐ πικρῶς χρήσηται. ποιήσῃ δ' ἐπουργίαν ὃ τοῖς πάθεν. ἀκλέγεσθαι δὲ ἀπὸ αὐτέων ἤδη τὸς ἐς τὰ τέχνης εἰλημμένους, τοῖς σδιῶαι ἢ τῶν ἐς ὃ χρέος, ἢ ἀσφαλέως τοῖς σενεγκεῖν. ὅκως τε ἂν ἀφεστήσασι μηδὲν λαθάνῃ σε. ὅπη ἔσται τὼ τοῖσιν ἰδιώτησι μηδέποτε διδοὺς τοῖς μηδενός. εἰ δὲ μὴ, ὃ κακῶς τρηφθεν, εἰς σὲ χωρήσῃ τὸ φόρου, [43] ἐὰν μήποτ' ἀμφιβόλως ἔχῃ, ἐξ ὧν ὃ μεθοδεύθεν χωρήσῃ, καὶ οὐ σοὶ τὸν φόρον τοῖς ἀφῆφε, καὶ τὸ ἀφθεν δὲ, τοῖς ὃ ἥρος ἔσται. τοῖς λεγε δὴ ταῦτα πάντα, ὅπὶ τῶν ποιεομένων, οἷς καὶ ὃ ἐπεγνῶσθαι τοῖς κεῖται. ἐυτέων δὴ ἐόντων, τῶν τοῖς δεξίτω καὶ εὐχημοσύνην, τῶν ἐν τῇ ὄφιν καὶ ἰητικῇ, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλησι τέχνησι, χρὴ τὸν ἰήσιν διαληφότα τὰ μέρεα τοῖς ὧν εἰρήκαμεν, τοῖς εὐνεύμενον πάντοτε [44] τ' ἑτέρῳ δεξιτηρέοντα φυλάσσειν, καὶ τοῦ δεδόντα ποιέεσθαι. εὐκλέα γὰρ ἐόντα πᾶσιν ἀνθρώποισιν, ἅμα φυλάσσεται. οἵτε δ' αὐτέων ὀδεύσαντες, δοξασοί, τοῖς γονέων καὶ τέκνων. κλῶνες αὐτέων μὴ πολλὰ γινώσκουσιν, ὑπὸ αὐτέων τῶν τοῖς τρηγμῶν ἐς σωέσιν καθίσαντες.

aegrotorum errores, ex quibus multi frustrari sunt in oblatis assumendis, quandoquidem exosis sumptis potionibus, aut medicationibus, aut curationibus, è medio sublati sunt. Quod quidem se fecisse minimè fatentur, sed culpam in Medicum conferunt. In consideratione verò etiam adhibendi sunt eorum decubitus, partim quidem pro anni tempestate, partim verò pro suo quique genere. Quidam enim in sublimibus, alij verò in subterraneis & obscuris locis decumbunt. Strepitus quoque & odores, viníque præcipuè (hic enim deterrimus est) fugiendi & permutandi. Quæ omnia placidè & succinctè facienda, ità vt plærunque in ipsa administratione ægrum celet, hilari & sereno vultu esse iubeat, eumque à suis cupiditatibus deterreat, & simul quidem cum amarulentia vehementer increper, simulque eum commonefaciendo & blandè excipiendo cõsoletur, neq; quicquam eorum quæ instant aut facta sunt ipsis indicet. Iccirco enim multi ob commemoratam instantium aut post futurorum prædictionem, ad extremorum alterutrum detrusi sunt. Adsit autem ex discipulis aliquis qui præsit, quò præceptionibus citra amarulentiam vtatur, & quod imperatum est subministretur. Ex his verò deligendi qui iam in arte prouecti sunt, vt ea quæ sunt vsui exhibere, vel securè offerre sciant, neque in interuallis quicquam te lateat. Nullius verò rei curam plebeiis vnquam committas, aliòqui eius quod malefactum est reprehensio ad te redundabit. Quòd si minimè fuerit ambiguum, ex quibus quod via & ratione tractatum est procedat, neque tibi virtuperationem comparabit, & rei euentus ad genus referetur. Quamobrem ista omnia dum fiunt iis qui ad istorum cognitionem incumbunt, prædicito. Cùm igitur hæc ad comparandam existimationem & vetustatem, tum in sapientia, tum in Medicina, tum in reliquis artibus valeant, Medicus eas de quibus diximus partes complecti debet, & semper alteram sibiipsi superimponere, obseruare ac custodire, & in opere ipso cum cæteris communicare. Hæc enim ab omnibus propter nominis splendorem obseruantur, quique hac via incedunt, gloriam tum apud maiores, tum apud posteros sibi comparabunt. Qui etsi non multarum rerum cognitionem habẽt, earum tamen vsu assiduo prudentiam assequuntur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ.

HIPPOCRATIS PRAECEPTIONES.

ΧΡΟΝΟΣ ἐστὶν, ἐν ᾧ καιρός. καὶ καιρὸς, ἐν ᾧ χρόνος οὐ πολύς. ἀκέσις χρόνῳ. ἔστι δ' ἐπὶ καὶ καιρός. δεῖ γε μὲν ταῦτα εἰδότα, μὴ λόγισμῷ τοῦ τὸν πιθανῷ τοῦ ἐέρχεται ἐπιδόξῃ, ἀλλὰ τοῦ μετὰ λό-

TEMPVS dicendum est, in quo occasio consistit. Occasio autem, in qua tempus nõ multum. Medicatio in tempore fit, aliquando etiam occasionem requirit. Qui igitur ista norit, ad curationem aggredi debet, neque priùs ad ratiocinationis persuasionem, quàm ad vsum cum ratione coniunctum animum

adhibere. Ratiocinatio enim in eorum quæ sensu comprehenduntur recordatione quadam consistit. Sensus nanque euidenti imaginatione conceptus, primam eorum quæ subiecta sunt perpensionem suscipit, & ad cogitationem transmittit. Hæc verò vbi receperit, frequenterque quibus, quando & qualiter conuenit ista conseruarit, in sese reponit & recordatur. Ratiocinationem igitur plurimùm laudo, siquidem ex fortuita occasione initium ducat, & ipsam delationem ex apparentibus via quadam persequatur. Ex his enim quæ manifestò perficiuntur, si ratiocinatio initium duxerit, in mentis potestate, quæ ab aliis singula recipit, esse deprehendetur. Quamobrem existimandum est naturam à multis & cuiusliberi generis rebus vi quadam cogente moueri ac doceri. Mens autem vbi ab ea acceperit, quemadmodum antè dixi, postea ad veritatem deducit. Quòd si non ex euidenti incursione, verùm ex probabili rationis fictione initium ducatur, plærunque grauem & molestam infert affectionem. Ij verò nulla via rem ipsam aggrediuntur. Quidnam enim mali contingat, si mercedem auferant qui Medica opera publicè malè exercent? At nunc ægrotis ipsis, cùm sint extra culpam, non satis esse vis morbi visa est, nisi etiam Medici imperitia accederet. Ac de his quidem hæc satis dicta sunt, nisi quòd nullum ex his quæ sola ratione concluduntur fructum percipere licet, verùm èx his quæ ôperis demonstrationem habent. Fallax enim & ad errorem proclius asseueratio, quæ est cum garrulitate coniuncta. Quocirca his quæ fiunt in vniuersum insistere oportet, & circa ea vel maximè versari, si quis facilem & eum extra culpam habitum, quem certè Medicinam vocamus, sibi comparare velit. Maximam enim vtilitatem tum ægrotis, tum iis qui illorum res administrant comparabit. Neque vero pigeat ex plebeiis sciscitari, si quid ad curandi opportunitatem conferre videatur. Sic enim censeo artem vniuersam commonstratam fuisse, quòd singula ex fine obseruata, & ad eadem aggregata fuerint. Animum igitur adhibere oportet fortuitæ occasioni, quæ plærunque se offert, quæque cum vtilitate & lenitudine potiùs coniũcta est, quàm cum pollicitatione & facti defensione. Vtile verò etiam eorum quæ ægro offeruntur varietatem constituere. Neque enim asseuerare oportet quòd vnum aliquod exhibitum remedium profuturum sit. Affectiones etenim omnes ob varias casuum attributiones & mutationes, diuturniore quadam mora assident. Quin & istud vt consideretur admonitione indiget. Si nanque à mercede initium duxeris (quod ad totum negotium aliquid confert) ægroto quidem istam iniciès opinionem, te eo relicto non discessurum. Quòd nisi cum eo conueneris, quòd & eum neglecturus sis, neque de quibusdam ad rem præsentem necessariis sis admonitur us. De mercede igitur constituẽda curam habere oportet. Eiusmodi enim animi inductionem ægro inutilem esse existimamus, idq; multò magis in morbo acuto. Morbi enim celeritas, cùm nullã ad reuersionem occasionem exhibeat, bonum Medicum minimè impellit. vt suam vtilitatem quærat, verùm vt potiorem suæ existimationis rationẽ habeat. Itaque longè satius est a morbo seruatis exprobrare,

γου. ὁ γὰρ λογισμὸς, μνήμη τίς ἐστι ξυνετικὴ τῶν μετ' αἰσθήσεως ληφθέντων. ἐφαπτασία δὴ γὰρ ἐναργέως. ἤ τε αἴσθησις τοῦ παθήματος καὶ δύναμπος ἐοῦσα εἰς διάνοιαν τῶν ὑποκειμένων. ἡ δὲ διδαξαμένη πολλάκις, οἷς, ὅτε καὶ ὁμοίως, [2] ταῦτα τηρήσει καὶ ἐς ἑωυτὸν καταθεμένη, ἐμνημόνευσε. ξυνεπαινέω μὲν οὖν καὶ τὸν λογισμὸν, ἢν ὦν ὀρθῶς ποιῆται τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν καταφορὴν ἐκ τῶν φαινομένων μεθοδεύῃ. ἐκ γὰρ τῶν ἐναργέως ὅπῃ τελεομένων, ἢν τὴν ἀρχὴν ποιήσηται ὁ λογισμὸς, ἐν ἑκάστοισι δυνάμει ἐν τῇ ψυχῇ διείσκεται, τοῦ δεχομένου αὐτῆς ἕκαστα παρ' ἄλλων. ὑπολαμβάνειν οὖν [3] τῶν φύσιν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ παντοίων τρηχυνθείσαν τε καὶ διδαχθείσαν, βίης ἐστὶν ἐόντος. ἡ δὲ διάνοια παρ' αὐτῆς λαβοῦσα ὡς τοῦπρωτον, ὕστερον εἰς ἀληθείην ἤγαγεν. [4] εἰ δὲ μὴ ἐξ ἐναργέος ἐπιφόδου, ἐκ δὲ πιθανῆς ἀναπλάσιος λόγου, πολλάκις βαρείην καὶ δυσαρεστὸν ἐπιφέρει τὴν διάνοιαν. οὗτοι δὲ ἀνοσίων χρείζουσι. τί γὰρ ἂν εἰ τὸν κακὸν, εἰ τὰ ὑπηρεσία ἐκομίζοντο, οἱ τὰ τῆς ἰητρικῆς ἔργα κακῶς δημιουργέοντες; νῦν δ' τοῖσιν δυναμένοισιν ἐοῦσι τῶν καμνόντων, ὁκόσοισιν οὐκ ἐκανὴ ἐφαίνετο ἐοῦσα τὸ νοσέειν βίη, εἰ μὴ ξυνέλθοι τῇ τοῦ ἰητροῦ ἀπειρίῃ. τοῖσι μὲν οὖν τουτέων, ἄλις ἔστω διῃρεθμένα. τῶν δ' ὡς λόγου μόνου ξυμπεφορημένων, μὴ εἴη ἐπαύρεσθαι, τὸ δὲ ὡς ἔργου σὺν δείξιος. σφαλερὴ γὰρ καὶ ὑπάμισος ἡ μετ' ἀδολεσχίης ἠχήρησις. δεῖ καὶ καθόλου δεῖ ἔχεσθαι τῶν γινομένων, καὶ τοῖσι τούτων μὴ ἐλαχίστως χίνεσθαι, ἢν μέλλῃ ἕξιν ῥηϊδίως καὶ ἀναμάρτητον ἕξειν, ἢν δὴ ἰητρικὴν τοῦσσα ὀνομάζομεν. κέρδεα γὰρ μεγάλα ὠφελίαι τοῖσι ποιήσει τοῖσι γε νοσεουσι, καὶ τοῖσι τουτέων δημιουργοῖσιν. μὴ ὀκνέῃν δὲ τοὺς ἰδιωτέων ἱστορέειν, ἢν δοκέῃ ξυμφέρειν, εἰς καιρὸν ἥκειν ἰητρίης. οὕτω γὰρ δοκέω τὴν ξυμπασαν τέχνην ἀναδεικνύσθαι, καὶ ὃ ὅτι ἑκάστου τῶν τέλεος τηρηθῆναι, καὶ εἰς ταῦτα ξυναυλιαθῆναι. τοῦσσέχειν οὖν δεῖ τοῦσι ἐπιτρόπῃ τε τῇ ὡς ὀλίγιστα πολύ. καὶ μετ' ὠφελίης καὶ ἠρεμαιότητος μᾶλλον, ἢ ἐπαγγελίης καὶ ἀπολογίης τῆς μὴ τρήξιος. χρήσιμος δὲ καὶ ποικίλος τῶν τοῦσσφερομένων τοῖς νοσέουσι, καὶ ὁ τοῦσεισμὸς, ὅτι μάνον τι τοῦσσειεχθὲν ὠφελήσῃ. οὐ γὰρ ἰχωρήσιος δεῖ. πολύπα γὰρ τὰ πάθη διὰ πολλὰς τοῦεισαπας καὶ μεταβολὰς μανθάνει τοῦσσκαλίζῃ. παραινέσιος δ' αὖ καὶ τοῦτο ὀλιγδηείη τῆς θεωείης. εἰ γὰρ ἄρξαιο τοῦδε μισθαείων, ξυμβαλλῃ γάρ τι καὶ τοῖς ξύμπασι, τοῖς μὲν ἀλγέοντι διαιτέειν διαγνόσιν ἐμποιήσῃς, τὸν ὅτι οὐκ ἀπολιπὼν αὐτ' πορεύσῃ, μὴ ξυνθέμενος, καὶ ὅτι ἀμελήσῃς, καὶ οὐχ ὑποδήσῃς ἵνα τοῖς παρεόντι. ὅπῃ μελήσεται δεῖ οὖν τοῦτο τόπος μεθοῦ. ἄχρηστον γὰρ ἡγεύμεθα οἰήσιμον ὀχλεομένου τὸν τοιαύτῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον, [7] ἐν ὀξεῖ νοσήματι. νόσος γὰρ ταχύτης καιρὸν μὴ διδοῦσα ἐς ἀναστροφὴν, οὐκ ἐπεξιοῦσι τὸν κακῶς ἰηθέοντα. ἢ τεῖν δ' λεοντελὲς, ἔχεσθαι δ' δοξῆς μᾶλλον. χρέων οὖν ὀρθομάσιον ὀνῆσίζειν, ἢ ὀλε-

quàm perniciosè habentes emungere. Quamquam ægroti nonnulli hospitij ius aut notitiam quandam præponendum existimant, qui negligentia quidem digni sunt, non tamen pœna puniendum iudicant. Quocirca his inconstantiæ fluctibus agitatis, sicuti decet te oppones. Qui enim genuinus est Medicus, is mediusfidius fide magis quàm duritate in medendo vtetur. Quare ab initio de toto affectu diligenter inquirere, & quædam ad curationẽ conferentia subministrare oportet, ægrúmque percurare & minimè negligere. Neque verò exigendæ mercedis cupiditate duci oportet, nisi vt ad artem edisce dam tuos instruas, suadeóque ne in eo inhumaniter nimis te geras, sed & opum affluentiam & facultates respicias, interdumq; gratis cures, ita vt memoris gratitudinis potiorem quàm præsentis existimationis rationẽ habeas. Quòd si vel hospiti, vel egeno largiendi occasio se offerat, his vel maximè succurrendum est. Qui enim erga homines humanum se exhibuerit, is artis amore teneri censetur. Multi nanque ægri cùm sciant se morbo minimè salutari teneri, etiam medici probitate sanitati restitutos esse celebrari gaudent. Sanitatis autẽ causa ægris quidem præesse præclarum est, & benè valentium curam gerere vt ne egrotent. Quin & sanorum quoque cura venustatis causa suscipienda est. Qui igitur in ignorantiæ profundo submersi sunt, ij prædicta minimè percipiunt, cùm medici nomine indigni, re ipsa comprobent, quàm repente euecti sint, fortunæ tamen egentes, per diuites quosdam ex angustiis emergunt, vtrique ex euentu nominis celebritatem adepti, & in peius ruentes, luxu diffluunt, & quæ in arte nulli rationi reddendæ sunt obnoxia negligunt, quibus bonus Medicus viget, & ipsius artis opifex nuncupatur. Qui medelas in culpatas facilè perficiens, nihil horum peccat, ne in summa quidem opum penuria. Neque enim infidus est, velut qui iniustè se gerunt. Qui certè ad curationem non accedunt, vbi vident miserabilem esse affectionem & eiulatibus plenam, aliorum Medicorum congressum fugiunt, & improbos laudant, quod improbum auxilium detestentur. Ægroti verò dolore conflictati in vtraque improbitate natant, cùm sese pleniori in arte curationi ad finem vsque non commiserint. Morbi nempe cuiusdam remissio, magnum affert ægro solatium. Quapropter cùm sanitatem maximè cupiant, eundem semper remediorum vsum recipere recusant. Medici varietatem imitantes. Sumptuum quidem magnificentia cùm ægroti careant, morum improbitatem venerantur, & ingrati euadunt, vtque facultatum copiam consequi possint, de mercede plurimùm laborant, cùm verò sani esse velint, quæstum tamen ex fœnore & agricultura percipere negligunt. Atque de tam insigni admonitione ista satis sint. Ægroti enim remissio & intensio, medici administrationi moderantur. Neque sane indecorum fuerit, si Medicus in rei præsentis angustia circa ægrum versatur, imperitiæ etiam tenebris circumfusus, alios quoque accersiri iubeat, quo communi consilio quæ in rem ægri sunt disquirantur, & illi ad præsidiorum facultatem operas suas conferant. Vbi enim affi duè vrget affectio, morbúsque increscit, plurima in animi angustia ad rem præsentem opportuna elabuntur.

ὀλε-

[8] ὀλεθρίως ἔχοντας τοῦσσμύσσειν. καίτοι ἔνιοι νοσέοντες ἀξιοῦσι τὸ ξειοτοῦσρεπὲς καὶ τὸ ὀλίγιστον τοῦσσκρίνοντες, ἀξιοῖ μὲν ἀμελίης, ἢ μὴ τοι γε κολάσιος τοῦσσκρίνοντες. διὰ τοῦτοισιν δὴ τὰ ἕξη εἰκότως μεταβολῆς ὅπῃ σάλου πορευόμενοισι. τίς γὰρ ὦ τοῦσς δίκς, ἢ δελφισμένος ἰηθέος, ἰηβαίῃ πίστῃ [10] ἢ ἀτεσμείη. ὥστ' ὀν χρὴ ἀναχρινέοντας πρῶτ πάθος, μὴ ὑποθέσθαί τινα ξυμφέρειν ἐς θεραπίειν, ἀποθεραπεύσαί τε τὸν νοσέοντα καὶ μὴ παιδεύειν; τῆς δ' ὅπῃ καρπίης μὴ αὖ τῆς ὅπῃ σκυζούσης τοῦσς, μάθησιν ὅπῃ θυμίης. τοῦδε κελεύομεν δὲ μὴ λίειν ἀπεῖν, θεραπείειν εἰσάγειν, ἀλλ' ἀποβλέπειν τε πεειοσίειν καὶ ὀσίειν. ὅτε δὲ τοῦσῖκα, ἀνάφερον μνήμειν χαείσίης τοῦσστέρειν, ἢ παρεῦσαν εἰδοχιμείειν. εἰ δὲ καιρὸς εἴη χρηστίης ξένα τε ἐοῖσι καὶ ἀπορέοισι, μάλιστα ἐπαρκέειν τοῖσι πιουτέοισιν. εἰ γὰρ παρῇ φιλεῖν θεραπίη, παρέεσι καὶ φιλοτεχνίη. ἔνιοι γὰρ νοσέοντες, ἠθηθυοὶ δ τοῦεὶ ἐωυτοῦς πάθος μὴ ἐὸν ὀν ἀσφαλείη, καὶ τῇ τοῦ ἰηθοῦ ὅπῃ φείν εἰνόστοις μεταλλάσσοντες ἐς ὑγιείειν. δὴ δ' ἔχῃ νοσέοντων μὲν ὅπῃ σατέειν, ἕνεκεν ὑγιείης. ὑγιαινόντων δὲ φεσνίζειν, ἕνεκεν αἰσσίης. φεσνίζειν καὶ ὑγιαινόντων, ἕνεκεν εὐδημοσυνίης. οἱ μὲν οὖν ἐόντες ὀν βυθοῦ ἀτεχνίης, τῶν τοῦσελελεγμένων ὀνι αὐ ἀμαθάνουσι. καὶ γὰρ ὅτοι αὐτίκεσι ἐόντες, ἔλεγχοι καὶ πόδος ὑψηλύμενοι, τύχης γε μὲν δεόμενοι, ὑπὸ τινων δυπόρων [11] καὶ γενῶν ἔνδοσιν ἀναλαμβανόνται. ἑκάτεροι ὅπῃ τὰ τύχεσιν δυσκιμέοντες καὶ διαπίπτοντες ὅπῃ ὅ χρέον, καὶ καχλιδοῦσι καὶ καμεμελεκότες [12] τὰ τ' τέχνης ἀνυπόθυτα. ἐφ' οἷς αὖ ἰηθὸς ἀγαθὸς ἀκμάζοι ὁμότεχνος καὶ ἐόλμυος. ὁ δὲ τοῦ ἀκέσιας αἰαμάρτητοῖς ῥηϊδίως ὅπῃ τελέων, ἀθὲν τοῦτέων παραβαίῃ, ἢ πολὺ ἀσυμφ τῶν δυάσθαι. ἢ γὰρ ἄπιστός ἐστιν, ὡς ὀν ἀδικία. τοῦς δὲ θεραπείειν ἢ γίνονται σκοπέοντες [13] διαθέσιν, φθονεῖν δεα φυλαασόμενοι, ἑτέρων ἰηβῶν ἐπιφαγγείειν. αἰνοιῶντες ὀν μισοπονείη βοηθήσιος. οἵτε νοσέοντες αἰνιόμενοι, νίκονται ὅπῃ ἑκατέρη μοχθείειν, μὴ ἐξικεχείκοτες ἑωυτοὺς ἕως τέλεος τῇ ὀν τῇ τέχνη πλείονι θεραπίειν. ἄκεσις γὰρ νούσε πινὸς κάμνοντι παρέχει μεγάλειν αἰεωρείειν. διὰ δεόμενοι τῶν ὑγιείειν διαθέσιν, οὐκ ἐθέλοισι τῶν αὐτῶν χρῆσιν αἰεὶ τοῦσδέχεσθαι, ὁμοιοῦντες ἰηβῶν ποικιλίη. πολυτελείης γὰρ ἀπορέοισιν οἱ νοσέοντες, κακχθεσπίη τοῦσσκωπεῦντες καὶ ἀχαείσέοντες. ξωυτυχεῖν, δωναβοὶ δ' ἐόντες, ἀπορέειν, [14] διαυλίζοντες. τοῦεὶ μισθαείων ἀζεκέως ἐθέλοντες ὑγιέες εἶ) εἵνεκεν ἐργασίης τόκων, ἢ γεωργίης, ἀφεσνίζεόντες τοῦεὶ αὐτέων λαμβάνειν. [15] τοῦδε σημασίης τοιαύτης ἀγὶς ἔστω. λύσεις γὰρ ἢ ὅπῃ πασις νοσέοντος, [16] ὅπῃ νέμωσιν ἰηβικὴν κέκλην). ἀχ ἁγνμον δὴ, ὅτ' ἢ τὶς ἰηθὸς γεωχορέων τοῦ παρεόντι ὅπῃ τινι νοσέοντι καὶ ὅπῃ σχετέοντος τῇ ἀπφείη, κελεύῃ ἢ ἑτέρους εἰσάγειν εἵνεκα τοῦ ὀν κοινολογήσι ἱστορήσαι τὰ τοῦεὶ τὸν νοσέοντα, καὶ συνεργεῖν ἡμέας ἐς ἀπορείειν βοηθήσιος. [17] εἰ γὰρ κακοπαθίης παρεδρίης ὅπῃ τείνοντος τοῦσο πάθεος δ' ἀπορείειν τὰ πλέστα ὀκκλίνοισι τοῦ παρεόντι.

quàm perniciosè habentes emungere. Quamquam ægroti nonnulli hospitij ius aut notitiam quandam præponendum existimant, qui negligentia quidem digni sunt, non tamen pœna puniendum iudicant. Quocirca his inconstantiæ fluctibus agitatis, sicuti decet te oppones. Qui enim genuinus est Medicus, is mediusfidius fide magis quàm duritate in medendo vtetur. Quare ab initio de toto affectu diligenter inquirere, & quædam ad curationẽ conferentia subministrare oportet, ægrúmque percurare & minimè negligere. Neque verò exigendæ mercedis cupiditate duci oportet, nisi vt ad artem edisce dam tuos instruas, suadeóque ne in eo inhumaniter nimis te geras, sed & opum affluentiam & facultates respicias, interdumq; gratis cures, ita vt memoris gratitudinis potiorem quàm præsentis existimationis rationẽ habeas. Quòd si vel hospiti, vel egeno largiendi occasio se offerat, his vel maximè succurrendum est. Qui enim erga homines humanum se exhibuerit, is artis amore teneri censetur. Multi nanque ægri cùm sciant se morbo minimè salutari teneri, etiam medici probitate sanitati restitutos esse celebrari gaudent. Sanitatis autẽ causa ægris quidem præesse præclarum est, & benè valentium curam gerere vt ne egrotent. Quin & sanorum quoque cura venustatis causa suscipienda est. Qui igitur in ignorantiæ profundo submersi sunt, ij prædicta minimè percipiunt, cùm medici nomine indigni, re ipsa comprobent, quàm repente euecti sint, fortunæ tamen egentes, per diuites quosdam ex angustiis emergunt, vtrique ex euentu nominis celebritatem adepti, & in peius ruentes, luxu diffluunt, & quæ in arte nulli rationi reddendæ sunt obnoxia negligunt, quibus bonus Medicus viget, & ipsius artis opifex nuncupatur. Qui medelas in culpatas facilè perficiens, nihil horum peccat, ne in summa quidem opum penuria. Neque enim infidus est, velut qui iniustè se gerunt. Qui certè ad curationem non accedunt, vbi vident miserabilem esse affectionem & eiulatibus plenam, aliorum Medicorum congressum fugiunt, & improbos laudant, quod improbum auxilium detestentur. Ægroti verò dolore conflictati in vtraque improbitate natant, cùm sese pleniori in arte curationi ad finem vsque non commiserint. Morbi nempe cuiusdam remissio, magnum affert ægro solatium. Quapropter cùm sanitatem maximè cupiant, eundem semper remediorum vsum recipere recusant. Medici varietatem imitantes. Sumptuum quidem magnificentia cùm ægroti careant, morum improbitatem venerantur, & ingrati euadunt, vtque facultatum copiam consequi possint, de mercede plurimùm laborant, cùm verò sani esse velint, quæstum tamen ex fœnore & agricultura percipere negligunt. Atque de tam insigni admonitione ista satis sint. Ægroti enim remissio & intensio, medici administrationi moderantur. Neque sane indecorum fuerit, si Medicus in rei præsentis angustia circa ægrum versatur, imperitiæ etiam tenebris circumfusus, alios quoque accersiri iubeat, quo communi consilio quæ in rem ægri sunt disquirantur, & illi ad præsidiorum facultatem operas suas conferant. Vbi enim affi duè vrget affectio, morbúsque increscit, plurima in animi angustia ad rem præsentem opportuna elabuntur.

Tunc igitur confidenti animo esse oportet. Neque enim vnquam tale quid definio, cùm id ad artem pertinere censeatur, de eo minimè ambitiosè contendere, seipsos ludibrio exponere. Hoc nanque iureiurando affirmare audeam, Medicum ratione vtentem, alterum nunquam inuidiosè calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verùm id promptiùs faciunt, qui forensem quęstum sectantur. Quanquam neque hoc perperam excogitatum videtur, cùm in omni copia inopia insit. Præter hæc autem omnia magnum fuerit existentis artis argumentum, si quis rectā curationem instituens, compellando ægros cohortari non desinat, ne nimium animo perturbentur, dum salutis tempus præuertere student. Hoc nempe inutile esse censemus, neque si id imperarit, peccabit. Ipsi enim ægri ob affectionem doloris plenam animum despondentes, vitam cum morte commutant. Cui verò ægri cura commissa est, si ea quæ ad artis inuentionem faciant demonstrauerit, quòd naturam conseruare, non alienam inducere debeat, præsentem fructum reportabit, aut ei statim nulla fides adhibebitur. Est enim hominis bona habitudo, natura quædam arte singulari à natura comparata, motum non alienum adhibens, sed valde concinna, tum spiritu, tum calore, tum humorum concoctione, & in vniuersum ex omni victus ratione, reliquisque omnibus comparata, nisi aliquod ab ortu aut initio erratum adfuerit. Quod tamen si adfuerit, siquidem exile sit, conandum vt ad priorem naturam reducatur. Præter naturam enim censetur, quod imminutum est, etiam quod temporis spatio contigit. Vitanda autem etiam frictio per sudaria, propter medendi authoritatem odórque ambitiosè affectatus. Vt enim peregrinus cultus immodicus calumniam, ita modicus venustatem tibi comparabit. Est nanque in parte dolor modicus, in toto multus. Neque verò gratiam qua tibi homines demerearis subtraho, cùm sit Medici præstantia digna. Eorum autem quæ per instrumenta adhibentur, & demonstrationis eorum quæ significant, reliquorúmq; eiusmodi memoriam adesse oportet. Quòd si vulgi tibi audientiam comparare voles, id non valde gloriosè instituas, neque tamen cum ostentatione poetica fiat. Industriæ enim impotentiam arguit. Neque certò probo industriam multo labore partam in alium vsum transferri, quod per se sola vt eligatur grata sit. Inanem enim fuci laborem cum ambitiosa ostentatione tibi imponès. Optabilis autem dispositio qua quis longè absit, vt grandis natu ad discendum accessisse videatur. Quod quidem nihil præsentium perficit, absentium verò memoria toleranda est. Incidit igitur omne genus infortunij cum vehementi pernicie, quod decorum negligit, tum in definitionibus & denunciatione, tum maximis iuramentis Deorum causa interpositis, dum medicus morbo præest, cum assidua lectione, & plebeiorum tumultuantium instructione, & priusquam in morbo quid agat incertus sit, congregati sunt. Huiusmodi igitur vbi præessem, non tamen de curandi ratione cum illis conferrem, verùm vt auxilium ferrent audacter peterem. Venustę enim cognitionis intelligentia, apud istos sparsa est. Cùm igitur hi ex necessitate docti existāt, eos ad vtilem exercitationē co-

[18] θαρρητέον οὖν ὁ κεκμηκὼς τοιουτέῳ. οὐδέποτε γὰρ ἐγὼ ὀ τοιοῦδε ὀφείλομαι, ὅτι ἡ τέχνη κέκριται, πρὸς τουτέου μηδέποτε φιλονικέων, προσκυρέουσας ἑωυτοῖσι καταισλαμίων. [19] ὀ γὰρ αὐ μεθ' ὅρκου ἐρέω, οὐδέποτε ἰητρὸν λογισμὸς φθονήσειεν αὐ ἑτέρῳ, ἀκιδνὸς γὰρ αὐ φανείη. ἀλλὰ μᾶλλον οἱ ἀγχιβάλοντες, ἀγραφίης ἐργασίης πρήσσουσι τοῦτο βυμῷ ἐόντες. καὶ τοι γε οὐδὲ ψιλὸς ἐόντος καταγνοίητο. πάσῃ γὰρ ὑποείη, ἀποείη ἔνεστι. μετὰ τουτέων δὲ πολλῶν, μέγα αὐ τεκμήριον φανείη σὺν τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, εἴ τις καλῶς ἰηβόλων, προσλοιδορήσιος τοιούτης μὴ ἀπος ἀίη. κελεύων τοῖσιν νοσέουσι, μηδὲν ὀχλεῖσθαι κατὰ ἀφίνοιαν, ὁν τὰ πτεύδων ἀφικέεσθαι εἰς κακὸν σωτηείης. [20] ἡγεῦμεθα γὰρ ἀγωνιῶν, καὶ προσλασσόμενός γε οὐ ἀφαιρήσῃ. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ νοσέοντες ἀφὶ τῶν ἀλγεινῶν ἀφίεσιν ἀπαυδέοντες, ἑωυτοῖς τε μεταλλάσσουσι τῆς ζωῆς. [21] ὁ δ' ἐγκεχειρισμένος τὸν νοσέοντα, ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ τῆς τέχνης ἀξιόρρεμματα, σώζων ὀκ ἀλλοίῳ φύσιν, ἀποίσῃ τῷ παρεοῦσαν ὀπῃ καρπίῳ, ἢ τῷ παραυλίκα ἀπιστίῳ. ἡ γὰρ τοῦ δύνεσθαι ἐξίν, [22] φύσις τίς ἐστι φύσει πεποιημένη, κίνησιν ὀκ ἀλλοτείῳ. ἀλλὰ λίῳ τε ἐναρμος ἐοῦσα πνεύμαί τε καὶ θερμασίῃ, καὶ χυμῶν κατεργασίῃ. πρώτῃ τε, καὶ πάσῃ διαίτῃ καὶ τοῖσι ξύμπασι δεδημιουργημένη. ἢν μὴ τις ὀκ ἠνετῆς ἢ ἀπ' ἀρχῆς, ἔλλημμα ἢ. ἢν δ' αὐ ἠνίπαί τι ἐξιτήλου ἐόντος, πρέσσεσθαι ἐξομοιοῦν τῇ ἰσονομίῃ. [23] πρὸς γὰρ φύσιν τὸ μνεύσημα καὶ ἀφὶ χρόνου. φυκτέη δὲ καὶ [24] τρῖψις ὀπαχραλίδων ἀφὶ προσκύρησιν ἀκέσιος. ὀδμή τε πρὸς ἑτέρους. ἀφὶ γὰρ ἱκανὼ ἀξιωσείῃ, ἀφαιρολιῷ κέκτησαι· ἀφὶ δὲ τῷ ὀλίγῳ, ἐνδημοσυνείῃ. ὀν γὰρ μέρει, πόνος ὀλίγος· ὀν πάσῃ, ἱκανός. ἐνχρεισίῃ δὲ οὐ πρεπαρέω. ἀξίη γὰρ ἰητρικῆς πρήσσσσις. πρεσβύτερος δὲ ἐν ὀργάνων, καὶ σημαντικῶν ὀπιδείξιος, καὶ τῶν τοιουτέῳπων μνήμῃ παρεῶσι. ἢν δὲ καὶ εἵνεκα ὁμίλου θέλῃς [25] ἀκρόασιν ποιήσασθαι, ὀκ ἀγακλεὴς ὀπιθυμέῃς. μὴ μεύτοι γε μετὰ μάρτυρίης ποιήσῃς. ἀδυναμίῃ γὰρ ἐμφαίνει φιλοπονίης. ἀπαρνέομαι γὰρ εἰς χρῆσιν, ἑτέρῃ, φιλοπονίῃ μετὰ πόνου ἰσοειδυμίῃ. δῆλον ὀν ἑωυτῇ μωμῇ, αἵρεσιν ἐοῦσαν χαίρεσθαι. πρεπόησι γὰρ κηφῆνος μετὰ πρὸς ἀπομπῆς ἑπομοκοπίῃ. δύκτέη δὲ καὶ ἀφάθησις, ὀκτὸς ἐοῦσα ὀμμαθίης. πάρεόντων μὲν, ὀδὲν ὀπιτελεῖ· ἀπεόντων δὲ, μνήμη ἀνεκτή. γίνεται τοίνυν πάμμαχος ἀτυχίη, μετὰ λοιμίης νεαρῆς. ἀφεσνῆς ἐοῦσα ἐν ὀρετίης, ὁρισμοῖς τε καὶ ἐπαγγελίῃ, ὅρκοις τε παμμεγεθέσι θεῶν, εἵνεκεν ἰητρὸν πρεσβυτέου ὀνος, [27] ἀναγνώσιος ξυνεχείης, κατηχήσιός τε [28] ἰδιωτέων φυλαλυσέων λόγοις ὀκ μεταφορῆς [29] ἀφαιρεθλιόμενον, ἢ πρὶν νέσω καταπορέω ξυνιέναι ἐξισμένοι. τῶν μὲν οὖν τοιουτέων ὅποι αὐ ἢ ὀπιστατήσαμι, ὀκ αὐ ὀπὶ θεραπίης ξυλλόγου. αὐτήσαμι δ' αὐ θαρσελέως [30] βάθιν. ἰσοείης γὰρ ἀχρήμονος σώσεσι ὀν τετέοισι διεσπαρμένη. τετέων ἓν δ' ἀνάγκην ἀξιωέτων ἐόντων πρὸς κελεύομαι

κελεύομαι χρησίμῳ εἶ) τῷ τοιοῦτῳ μεθ' ὑστέρησιν δοξάζειν ἰσοείης. τίς γὰρ ὀπιθυμεῖ [31] δοξάζειν μὲν πολυχρονίῃ, ἀρετέων ἐθέλῃ ἰσορέειν, [32] μήτε χρεοτελείῃς ἀξιεμεότητι. διὸ παραινέω τοιτέοισι, λέγεσι μὲν, πρεσσέχειν. ποιέεσι δὲ, [33] ἐγκρίνειν ξυνεσταλμένης διαίτης, μὴ μακρῷ ἐξαιρέειν, [34] τῷ κάμνοντος χρονίῳ ὀπιθυμίῃ αὐξήσει. καὶ ξυγχωρεῖν ἐν χρονίῃ νούσῳ. ἢν δὲ μὴ πρεσσέχῃ τυφλῶ δὲ δέος ὡς μέγας φόβος φυλακτέος. καὶ χάριν δὲ ἧς ἑνότης ἡέρος, ἀφνιδίῃ ἐκεσχῇ φυλακτέη. ἀκμὴ ἡλικίης, πολλὰ ἔχει χρείεια. ἀπόλειξις ὀξύ, ἐνωαπίον. ἀσφίν ὀγλώσσης γένεται, ἢ ἀφὶ παθος, ἢ ἀφὶ ἐκ οὐάτα. πρίν τε πρεσβύτερα ἀξαγγέλλει, ἕτερα ὀπιβαλεῖν. ἢ πρὶν ὁ ἀφικνεομένου εἰπεῖν, ἕτερα ὀπιφωνεῖσθαι. ὁ μὲν δὲ πάθος ὀφθαλμοῦ λελεγμένου μόλις ξυμβαίνει, φιλοτεχνοῦσιν. ἡλικίη σμικροῦ ἐόντος τῷ ἐπικειμένου, δυνάμις εἴνιστε πάμπολις. νόσου ἀπρεπέξιν, μῆκος σημαίνει. κρίσις δὲ, ἀπόλυσις νόσου. μικρὴ αὐτίη, [31] ἄκεσιν λύεται. ἢν μὴ τὸ πρὶν κάθαρσιν πάθη. ὅτι ξυμπάθησις ἐπὸ λύπης ἐξῆς ὀχλέει, ἀξ ἑτέρου συμπαθείης λυὲς ὀχλῶνται. καταιδέησις λυπεῖ φιλοπονίης κρατερῆς ὑπο. [36] παράτησις [37] ἀλυώδης, τόπος ὀνησιφόρος.

hortor, vbi præceptorum cognitione destituuntur. Quis enim variè diffusam præceptorū cognitionem habere exactè cupiat, citra exercitationis manuum securitatem? Quare hoc vnum suadeo, vt eorum verbis quidem animum aduertant, opus autem in subtrahenda victus ratione interpellent, neque eam diutiùs instituant. Ægri enim diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quæ interdum morbum fouet. Si quis cœco quātum opus est morem gerat, is vel res horrenda vitari debet, & gratia vitanda per quam vnitas deperit. Aëris repentina turbatio vitanda est. In ætatis vigore omnia gratiora sunt, in desinente verò ætate, contrà. Linguæ obscuritas aut propter affectionem contingit, aut propter aures, vt si altera superinferat priusquam priora enunciarit, aut si antequam id quod mente conceptum est eloquatur, aliud insuper animo concipiat. Hoc quidem his qui artium studio tenentur præcipuè contingit, citra visioni subiectam appellatam affectionem. Ætatis cùm paruum subiectum existat, valde magna interdum est facultas. In morbo nō perturbari diuturnitatem indicat, iudicatio verò morbi dissolutio est. Parua causa curationibus soluitur, nisi quis præcipuus locus affectus sit. Quandoquidem ex dolore per consensionem exortus affectus affligit, quidam per alterius cōsensionem vexantur. Vociferatio dolore afficit. Præ laboris vehementia indulgens concessio, locus amœnus vtilitatem affert.

IN SINGVLOS HIPPOCRATIS LIBROS, BREVES NOTAE.

IN HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM.

QVORSVM pertineat hoc libris Hippocratis præfixum iusiurandum, ex Diuo Hieronymo & Scribonio Largo aperuit Turnebus capit. 21. libr. 19. Aduersariorum, aliiq; adscripserunt. Præterea quoque Gregorius Nanzianzenus in Oratione funebri Cæsarij fratris, adiuratorē vocat Hippocratem, quòd ex hoc iureiurando, velut formula quadam, conceptis verbis iurare cogerentur, quicunque Medicinæ artem profiteri atque exercere constituissent, vt ad artem sanctè & integrè exercēdam, iurisiurandi religione adigerentur. Hanc velut ex scripto sponsionem, ac stipulationem scripto consignatam, ξυγγραφὴν hîc vocat, qua se exoluturum, eamque planè præstiturum, religioseque obseruaturum spondet & vouet. ὅρκον autem istum εἰς ἃ δεῖ τέχνης σωτηρίνυντων λόγον primum reponit Erotianus, quòd ad artis splendorem spectet vel maximè, eaque ratione ab eo Ἱπ-πο-κρατικὰ auspicati sumus.

[1] Ἀπόλλωνα ἰητρὸν] ἰητῆρα Medicum, tanquam Medicinæ inuentorem, Medicorum Deum ac præsidem.

[2] ἡγήσασθαι μὲ] ἡγήσεσθαι legunt exemplaria quædam manu scripta Regia. Sed ἡγήσεσθαι, Θεραπεύσασθαι, & πιήσασθαι videntur legisse omnes interpretes, quos etiam secutus sum, idque alij quoque annotarunt.

[3] ἐξ ἡμέτερον ἐκμαθοῦσιν] Θεραπ. καὶ legunt exemplaria manu scripta. Et in quodam manu scripto exemplari ad hūc locum adscribitur, οἱ μὲ ἐξ γονέων, οἱ δ' συγγενέσιν, additurque testimonium ex Philebo & Rintho, neq; tamen id satis purum, quæ videtur esse illius dictionis (ἡμέτερον) explicatio.

[4] ἀμέν μοδοῦ Θ ξυγγραφὴν] Hîc ξυγγραφὴ ex scripto sponsionem, aut pactum ex scripto & syngrapha significat, & literas sponsorias, rectè latiùs syngrapha, aut syngraphus dicitur, velut cum populo agere ex syngrapha, apud M. Tullium Orat. pro Murena, & per syngrapham argentum reddere, in oratione de Responsaruspicum. Istumque locum in nostra OEconomia subnotauimus.

[5] πρεσβυγενὴς τὸ Θ ἀκροήσιος] Quid sit hîc πρεσβυγενὴς, quidque ἀκρόησις satis videmur explicasse in nostra OEconomia, hoc subnotato loco. Quædam tamen exemplaria πρεσβυγενήσιος pro πρεσβυγενὴς adscribūt. Dicuntur autem συγγεγραμμένοι οἱ μαθηταὶ, qui Medicinæ sacramento addicti, nomina dederunt, eamq; profitentur, velut συγγεγραμμένοι παπύροι Plutarcho, qui patres conscripti Latinis, & in senatum allecti.

[6] ὅπῃ δυνήσῃ ὀ] Istud ad ægros referri potest, quemadmodum etiam retuli cum interpretibus omnibus, vt profiteatur se victus rationem perniciosam & improbam euitaturum. Potest etiam de se intelligi, quò sanctiùs Medicinam tractet, sibi ab omni maleficio & improbitate temperaturum, vt longè à se omnem noxiam facessat, quemadmodum sumpsit Caluus. Qui sensus ad Medici dignitatem & integritatem prorsùs mihi spectare videtur. εἴρξω autem vt χρήσεται, aut χρήσεσθαι vt ἥξειν legendum, quod rectè annotauit Opsopœus, etsi χρήσεσθαι quidam adscribunt.

[7] οὐ δώσω ὀ οὐδὲ φάρμακον] Meminit huius totius loci Scribonius Largus in Procœmio. Cùm enim scientia sanandi, non nocendi Medicina, magni æstimauit Hippocrates, eiùs nomen decusque conseruare, pio sanctoque animo quenque secundum ipsius propositum se gerentem. Adeò vt ne hostibus quidem, malum medicamētum daturus sit, qui sacramento Medicinæ legitimè est obligatus. Quia Medicina, non fortuna, neque personis homines æstimat, verùm omnibus æqualiter auxilio suo succurrurum se pollicetur, nulliq; vnquam nocituram profitetur.

[8] ὀκχωρήσω ὀ] Hoc loco mihi duplex sensus animaduertendus videtur, vt dicantur ἐρχόμενοι πρηξίος τῆς δε, magistri secandi calculi periti (quos publico nomine etiam operatores vocant) quique eam artem profitentur: vel ὀκχωρήσω πρηξίος τῆς δε, vt sit, id mu-

neris illis concedam, aut hoc munere illis cedam, locumque secandi calculi & eius rei faciendæ facultatem dabo.

10 Φθορείης] φθορείω hîc Gorrhœus abortiui fœtus eiectionem & corruptionem intelligit. Mihi verò φθορὴν omnem morum corruptelam, & vitam omnem scelerum genere coinquinatam significare videtur, nec tam animi quàm corporis impuritatem respicere, & ad pudicitiam læsam referri. Idem quoque ἄλης legit, & ἡ πλάνης exponit, quod ab aliis annotatum video, tum etiam quòd quædam exemplaria φθορῆς hîc pro φθορείης legunt.

11 καὶ αἰδρώων] αἰδρῶν legunt alia exemplaria. αἰδρόων verò exemplaria Regia manu scripta, quam lectionem etiam alij annotant.

12 καὶ μὴ ξυγχέοντα] Id eleganter nec sine translatione dictum videtur, ab his qui numerorum aut calculorum rationes permiscent, confundunt, conturbant, & inanes reddunt, aut ab iis qui nimio ære alieno obruti, rationes omnes & fortunas conturbant, vnde Conturbatores dicuntur.

IN HIPPOCRATIS LEGEM.

ΙΗΤΡΙΚΗ' πρηΐων μ'] Hic libellus ab Erotiano accensetur inter eos qui εἰς τὸν περὶ τέχνης πονόντων λόγον referuntur, & post ὅρκον adscribitur, ideoque hîc illi locum secundum attribuimus.

2 πρῆσμον δ'] Exemplaria quædã Regia manu scripta in margine ῥημία adscribunt, quod videtur esse glossamentum quoddam, vt adscripsimus in nostra OEconomia.

3 τὰς ἐξ αὐτέης συγκειμένους] συγκειμένης vitiosè legũt quædam exemplaria manu scripta.

4 ὁλόκολον γραφέα] Istud quoque in OEconomia nostra exposuimus, simulque indicauimus exemplaria Regia manu scripta ἐπόκολον legere, & μεταχὲ aut γνωσικὸν explicare.

5 τρόπου εὐφυέος] πόπου εὐφυέος legi cum Cornario & Zuinggero, & locum natura accommodatum ad Medicinam tum faciendam, tum tradendam intelligo: etsi τρόπου εὐφυέος non reiicio, quemadmodum alij legũt & Caluus, vt optimam morum indolem intelligas, quæ sit à natura comparata, & sub ea comprehendatur.

6 ἐν τρόπῳ] Sic legunt omnia exemplaria veluti antea, sed ἐν πόπῳ legendum.

7 ἡ μάθησις ἐμφυσιοῦται] Sic legunt quotquot nobis videre licuit exemplaria, vt sit sensus, quò inflata ac veluti tumefacta disciplina, hoc est impleta ayt fœta, & veluti grauida reddita, fœlices & bene maturos ac copiosos fructus proferre queat. Nos grauidatam diximus, velut M. Tullius libr. 2. de nat. deor. terram seminibus grauidatam. ἐμφυτοῦται tamen legisse videntur Caluus & Cornarius, aut ἐμφυβοῦται.

8 ἐνισχύσει πάντα] ἐνισχύει legunt exemplaria Regia manu scripta, & Θ πραφῶλῶν.

9 ἐς ἢ ἐπιτεκλὼ τέχλω ἐνεγκαμένους] ἐπενεγκαμένους habent exemplaria quædam manu scripta, quædam etiam ἐπεισενεγκαμένους.

10 Θ ὅν χρ Θ ὕπαρ] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus.

11 ἢ μὴ οὐῶ ὀπτήμη] Hæc deleui ex melioribus codicibus, cùm neque ab interpretibus legantur, neque in Aldino codice adscribantur.

12 ὀρχέοισιν ὀπτήμης] Et hunc locum in nostra etiam OEconomia expressimus.

IN LIBRVM DE ARTE.

HVNC libellum Hippocr. tribuit finitionum Medicarum author. Erot. verò illius multa citat testimonia, eumque εἰς τὸν περὶ τέχνης πονόντων λόγον tertium refert, & περὶ τέχνης passim inscribit.

2 ὡς μὴ οἷον τε] Manu scripta exemplaria Regia legũt, ὡς μὴ οἷον τε ἦν ὁμφαρκαυόμενοι, οὐχ ὁ ἐγὼ λέγω. Quæ lectio etiam adscripta est à Zuinggero.

3 ἀλλ' ἴσον ἐς οἰκείης] Hîc adscribit Gorrhœus ex communi sermone locutum Hippocratem, ideoq; ex sensus consecutione indicasse eos suam imperitiam manifestò prodere. Quæ interpretatio etsi vera est, & à Cal. fortasse etiam animaduersa, qui (quales essent demonstrauerunt) dixit: mihi tamen non ambitiosam cognitionis & scientiæ suæ ostentationem referri aptissimè videtur, quod etiam fecerunt reliqui omnes interpretes, vt mihi valde suspecta sint exemplaria, quæ hîc οἰκείης prætermittunt. Adde quòd codices manu scripti Regij quidam pro ἴσον ἐς γνώσιος adscribũt, quod mihi videtur glossema esse quoddam.

4 ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν τὰ ἢ μὴ εὑρημένων] Codices manu scripti Regij quidam legunt, ἢ ἐωυτῷ εὑλεσκομένων.

5 ἀλλὰ καταγελὴν μᾶλλον] καταχελὴν legitur apud Galen. in Exegesi, & exponitur κακορρημοσυνὴν, κακολογίαν, vt scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum subnotauimus & aperuimus. ἀπεχθὴς etiam legitur in quibusdam codicibus manu scriptis, quod annotauit quoque Zuinggerus. Verùm ἀπεχθὴν habent meliora exemplaria.

6 κακὴς ὑπερχέειν] τῇ κακὴν ὑπερχέειν legit Gorrhœus.

7 ὅτις ἐς ἐπιτεκλὼ οὕτως ἐμπρευομένους] Hæc elegãs est phrasis, qua indicantur qui calumniando artem Medicam quæstum aucupantur, aut ex artis reprehensione nundinationem faciunt, quam aperuimus in nostra OEconomia. In codicibus autem Regiis quibusdam manu scriptis, ad hunc locum adscribitur, ἐμπρευομένους καθοδοιπροῦσι κέρδους ἐλευθέρους χάειν. Quod certè mihi videtur esse interpretamentum quoddam, præsertim cùm addatur Homericum testimonium, his verbis: Ὁμηρός φησι, ὕμπορος, οὐδὲ νηὸς ἐπήβολος, οὐδ' ἱερεῦσιν. qui versus est 319. ὀδυσ. β. decurtato tamen sensu. Addendum enim γίνομαι ex sequẽti versu videtur.

8 εἰ δὲ δὴ ἔστ' γ' ἰδεῖν] Cornarius & Zuinggerus μὴ δὴ ἔστ' γ' ἰδεῖν legunt cum Caluo, quòd ea quæ non existunt, verè intueri non liceat. Sed malui codicum pluralitatem sequi cum Gorrhæo, & mihi hæc lectio optimè quadrare videtur.

9 ἀλλ' ὅπως μὴ οὐκ εἶη] Hoc aliter sumunt interpretes, mihi tamen hæc vera videtur interpretatio, Gorrhœus ad ea quæ verè existunt retulit, quòd quæ oculis cernũtur, & mente esse comprehenduntur, ea verè existere inficiari quis nequeat. Caluus & Zuinggerus ad ea quæ non existunt referunt, quę non æquè ac ea quæ verè existunt, percipiuntur. Sed mihi propiùs ea quæ oculis cernuntur, & verè esse mente comprehenduntur, respicere videntur, quæ & perpetuò talia esse cernuntur, & animo concipiuntur, vereq; existunt, neq; aliter contingere in rerum natura potest. Quò etiam sequens ratio refertur.

10 ὐ ἄλλοις αὖ λόγοις] Exemplaria quædam Regia manu scripta λόγοισι legunt, quædam etiam αὐαλόγῳ, quod etiam annotauit Zuinggerus.

11 ἐπιτεκλὼ ἔστ'] Hanc artis definitionem sumit author definitionum Medicarum, vbi legitur πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῆς νοσημάτων πᾶς κάμνοντας.

12 καὶ τὸ μὴ ἐξαρέειν] Huius cautionis meminit Gal. Comm. ad aphor. 29. lib. 2.

13 εἰ δύπας ὅπ τῶπα οὐ δυώπαι] Caluus ὅπ πάπα οὐ δυώπαι legisse videtur, quam lectionem etiam sequitur Definitionum Medicarum author, nisi quòd illic legitur ὅπ πάπα τῶπα δυώπαι.

14 ἢ αὖ ἕκαστος αὐτῆς] Istud ad eos qui suis rationibus artem Medicam turpiter incessunt retuli, cum Cornario & Caluo, Gorrhœus & Zuinggerus ad rationes ipsas, & earum pondus aut momentum.

15 οὐ ἀποστρέω μὲ οὐδ' αὐτὸς] ἢ τέχνην legũt exemplaria Regia quædam manu scripta, non omninò improbando sensu.

16 Θ ὅπ μὴ ὀρθὸν] Θ ἅπ μὴ ὀρθὸν legũt exemplaria Regia quædam manu scripta, eademq; ἀλλ' ὅς' αὖ πειπόχοιεν legunt. Quas etiam lectiones annotauit Zuinggerus. Quædam etiam ἄλλος τ' ὀπτύχοιεν τιαῶπα habent, quam lectionem secutus videtur Cornarius. Verùm peruulgata lectio mihi multò magis probatur.

17 ἢ τῇ ἀπαιτῶν τούτων παροχῇ χρεώμενοι] Θ εσχῇ legunt exẽplaria Regia & Vaticana, vt istorum omnium promiscuum vsum indicent.

18 Θ ἅπ τ' ἐβλάβησαν] Pro his omnibus exemplaria Regia manu scripta habent, Θ ὅ, ὃ τὸ βλάψαν ἐν τῇ βλαβῶσι. Quæ lectio minimè aspernanda est.

19 ὑπὸ φαρμάκων] ὀπὶ φαρμάκων legunt exemplaria Regia manu scripta.

20 ἀγνοεῖ μανίῳ δρμάζουσ' ἀγνοίῃ μᾶλλον] Quædam exemplaria αὐοίῃ μᾶλλον legunt, quæ secutus est Cornarius.

21 οὐ μὴν οὕτως ἀφρόνων] ἄφρονες legunt exempl. quædam manu scripta,

scripta, vt Aldina, quam lectionem secutus est Cornarius, reliqua & plurima ἀφρόνων. Manu scripta etiam quædam exemplaria Regia, καὶ ὅπ ὑπολειπόμενα legunt.

22 Θ μὲ γὰρ πρὸς Θ ἐν τῇ] Hæc non leguntur in duobus codicibus Regiis manu scriptis, neq; ea legit Caluus, vt suspicio sit in Vaticanis desiderari exemplaribus, vt & in Aldino. Quædam etiam exemplaria, pro ἢ οἰδαίνοντα, ἢ οἰδήμασιν legunt, vt videtur etiam legisse Caluus.

23 τιαῶπα δεῖ] τιαῶπα δεῖ legunt manu scripta exemplaria Regia & Vaticana.

24 οὕτω δὲ εὐπορέῳν τέχλω] ἢ τέχλω legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana.

25 καὶ ἢ νηδὺ] Hîc νηδὺ cauitatem dixi, quòd Erotianus πᾶσαν κοιλότητα hîc exponat. Potui nihilominus ventrem eam cauitatem dicere, vt cæteri interpretes, idque fecimus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus.

26 πᾶν δὲ τὸ ἀσύμφυτον] πᾶν δὲ τὸ ξύμφυτον legitur apud Erotianum, sed vitiosè vt apparet.

27 ὐ τῶσιν εὐδόκιμοισιν ἔῃ δέδεικται] ὐ τοῖσιν εὐδόκιμοισιν τιαῶπα ἔῃ δέδεικ), legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

28 πολλῶν διαφύσιες μεσόν] διαφύσιες hîc quid sint, exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso loco.

29 πρὸς πεπαμένα] πρὸς πεπαμένα legunt exemplaria Regia manu scripta.

30 ὅ, ῥι οὐχ ὕπαφρόν ἔῃ] Erotianus hîc ὕπφρον legit, & κρυφαῖον exponit. Quem locum in OEconomia nostra exposuimus. Ad eamque lectionem accedunt exemplaria quædam manu scripta, quæ ὑπόφορον legunt, hoc est cauernosum. Idem etiam θαλάμας hîc καταδύσεις exponit, latibula diximus, loculos, cellas & penetralia, aut foculos intelligentes.

31 ὃς ὢν διοιγομένων] διοιγουμένων legunt exemplaria Regia manu scripta quædam. Quam lectionẽ etiam adscribit Zuinggerus.

32 οὐ γὰρ δὴ ὀφθαλμοῖσι] Hæc ratio facit vt Erotiani lectio quæ ὕπφρον legit mihi plurimùm arridear, eamque veluti genuinam & αἰρχαίαν esse spondeam, etsi mihi defecta & vitiosa videatur. οὐχ ὕπφρον enim legendum esse res ipsa clamat, & quod idem subiicit, εἰ οὖν αἱ καταδύσεις θαλάμας λέγουσι, εἰκότως πᾶν τὸ σκεπόμενον, κρυφαῖόν ἔῃ Θ ὕπφρον.

33 διὸ Θ ἄδηλα] διὸ δὴ legunt exemplaria Regia manu scripta.

34 ὅσον αἵτε τῶν νοσούντων φύσιες] ὅσαι τῶν νοσούντων φύσιες legunt exemplaria quædam Regia manu scripta & Vaticana.

35 μᾶ πλείους μὲ δ'] Hîc codicum pluralitatem secuti sumus, etsi plurimùm mihi arridet Gorrhœi lectio, quam ex Aldino codice hausit. Exemplaria autẽ quædam Regia manu scripta hîc legunt, καὶ οὐ μετ' ἐλάσσονος χρόνου ἔῃ), Θ ὢν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὀξῶπά τι καὶ γινώσκεται.

36 καὶ ῥαστώνη μᾶλλον] Hîc ῥαστώνη facilitatem ac lenitatem quandam significat, qua ars Medica inter curãdum vtitur, cùm medicamenta dolores alleuantia & benigna potiùs quam exasperantia instituit, amiceque potiùs ægrum, & vt Medicum naturæ administrum æquum est, quàm asperè & hostiliter tractat. Aliòqui ῥαστώνη dici potest natura quædam tarditas & cum prudentia coniuncta, quæ præcipiti temeritati & inconsideratæ leuitati opponitur.

37 δῆλά τε ἢ τῆς καμούντων ὀλιγοχρόνιον. ὀλπήσευται δ'] Hanc lectionem secutus sum codicum pluralitate fretus, cum Corn. & Zuinggero, in qua ὀλπήσευται pro αἰαβάλλουσαι aut αἰαπήσευται mihi poni videtur, vt ægri ipsi sua negligentia curationem differant, sed tum demum morbis correpti, curationi se committunt. Vaticana exemplaria cum Aldino sic legunt, δῆλά τε ἢ τῆς καμούντων ὀλιγοχρόνιον ὀλπήσευται, quod morborum impetum & vehementiam respicit, qua velut hostiliter ægris ob negligentiam insidiantur, eosq; inuadũt & aggrediuntur. Quæ lectio certè arridet, eamque secutus est Caluus & Gorrhœus. Verùm in eo quod sequitur vitiosa sunt exemplaria, οὐ λαμβανόμενα δέ. expungenda enim negatio videtur. Exemplaria manu scripta Regia, hîc γεγόνοσι pro γενόσι legunt. Zuinggerus etiam ὑπὸ πόνου) pro ὀλπήσευ) legi adscribit.

38 ἀλλ' αὐτέων ὅσα] ὅσα πυεὶ δημιεργεῶσαι legunt exemplaria Regia manu scripta, & ἄερροι.

39 μᾶ δ' ἢ τοῦτο ἀφλῶσι] Exemplaria quædam Regia manu scripta cum Vaticanis & Aldinis istud sic legunt, καὶ ὅσα μᾶ τῶ ὀφθῶσι ἀερροί, alia etiam εὐερροὶ legunt, quæ lectio magis probatur.

40 ἐλινυόει] Hæc mihi videtur germana lectio, etsi ἐλινυόεν legunt exemplaria Regia manu scripta, cum Vaticanis & Aldinis. Eadem quoque Regia habent, καίπει εἰ κρείνας. Hîc autem mihi sensus esse videtur, artes non tam operis celeritatem requirere, quàm vt ritè & decenter, neque perfunctoriè tractentur, in quibus sine idoneo instrumento nulla sit operis efficacitas, eaq; instrumenti mora quamuis operis perfectionem retardet, ideoque ad emolumentum plurimùm officiat, ea tamen pluris æstimatur & præfertur. Et mihi tamen probè conscius sum, reliquos interpretes aliam huius loci notionem esse secutos: verùm ista mihi magis probatur. Adscribendum quoque videtur quædam exemplaria λισπλέον pro λισπλέστερον adscribere.

41 Θ πάντα πάντες] Ionica est phrasis pro ἃ πάντες, idque ad id quod omnibus est manifestum retuli, pluralitatem secutus. Caluus & Gorrhœus ad aliarum artium artifices retulerunt.

42 φωνῆς τι δὲ λαμπρόπτα] Quædam exemplaria manu scripta λαμπρόπτη Θ βραδυτῆτι, Θ ῥευμᾶτι legunt.

43 αὐάγκας εὕρηκεν] εὑρήσῃ legunt exemplaria manu scripta Regia. Vitiosa est autem Vaticanorum manu scriptorum lectio, αὐάγκας εὕρη, κεινῆσιν ἡ φύσις ἀζήμιος μεθίησιν.

44 πάς τε πίστιας] Vaticana exemplaria πάς τ' ἀπίστιας legunt, quæ videtur secutus Caluus, sed πίστιας lego cum reliquis omnibus interpretibus, & ad morborum cognitionem retuli, alij ad fidem quam ægri Medico adhibent. Cornarius etiam βραδυτέρας pro βραχυτέρας legisse videtur.

45 οὐ τὰ λέγειν καταμαλεπόπαπτες] Hîc mihi artis Medicæ peritos exprimit, qui non tam persuasoriam verborum eloquentiam affectant, quàm vt bene medendo, & bene curando, ipsisque artis operibus suam scientiam probent. Scio alium esse interpretum sensum, sed hîc mihi valde probatur. καταμελήσωσι etiam quidam legunt, hoc sensu, non quòd orationis dictionem negligant. Tum enim vel maximè arti Medicæ sua dignitas constat, cùm ad operis fidem, dictionis puritas aut oratio non inelegans accessit.

IN LIB. DE PRISCA MEDICINA.

ΟΙ Κίσι ἐπιχείρησαν] Hunc quoq; librum Erotianus tertium εἰς τὸν περὶ τέχνης πονούντων λόγον recenset.

2 ἀμφὶ τέχνης ἑώσης] αὐὶ τέχνης legunt exemplaria Regia quædam manu scripta.

3 μὴ οἱ ἐν αὐτῇ ἔσκεπτο] Exemplaria Regia M. S. μηδὲν αὐτῇ ἔσκεπτο, Θ μηδὲν αὐτῇ εὕροιπ legunt, & αὐεπίσκεπτοι pro αὐεπισήμονες habent.

4 καὶ φύσιν] Sic ferè omnia exemplaria, sed φησί π lego, aut φήσῃ, vt Vaticana & Aldina.

5 οὐδὲν δ' ἕπρον] Sic legunt omnia quotquot videre licuit exemplaria, quæ secutus sum. Caluus & Cornarius pro ἕπρον οὐδὲ προν legisse videntur.

6 καὶ κατ' ἄλλα διαπτωμένοις] Hanc lectionem ex codicum pluralitate secutus sum, quæ sic mihi constare posse videtur. Etsi probo eam lectionem quam adscribunt exemplaria Regia manu scripta, εἰ μὴ κατ' ἄλλα διαπτωμένοις ξωιφέρε, Θ μὴ ἰῶ ἕτερα ζωτέων βελτίω, propter ea quæ sequuntur. Scio Gorrhœo aliam placuisse lectionem. Vitiosa sunt exemplaria Aldina, quæ διαπτοῦ) legunt, & καὶ εἰ μή.

7 οἱ ἀπὸ ζωτέων ἄ)] Sic legunt ferè omnia exemplaria, εἰ ἀπὸ ζωτέων quædam manu scripta, ἀπὸ ζωτέων Aldina. Corn. & Gorrhœus, ἀπὸ ζωτέων δ' legunt.

8 καὶ φορύξαντες] φρύξαντες legunt exemplaria Regia manu scripta, vt Vaticana & Aldina. φορύξαντες autem ex hoc loco mihi videtur legisse Galenus in Exegesi, & φυρῶσαντες exponere, vt scripsimus in nostra OEconomia.

9 περὶ ζωτὴν φαρμαπευσάμενοι] Cùm maza antiquis vilior cibus fuerit, istud varium eius & operosiorem apparatum indicare mihi videtur. Est enim apud antiquos μάζη πεπτὴ & ῥαυτὴ, & μάζα ἄπεπτος, & μάζα ξηρὴ Θ ὑγρὴ, & μάζα πεφυρητὴς, & εὐθὺς πεφυρηθεῖσα. Est & μάζα μιθακὴ de quibus omnibus agitur apud Hippocr. variis in locis.

10 σωπηλὴν] Pro σωπηλὴν σωπηλὴς vitiosè legitur in quibusdam exemplaribus Regiis manu scriptis.

11 ὀπικρατήσῃ τὴ αὐτέων] Cornarius & Zuinggerus ad arborum confectionem istud referunt, ego verò malui ad certatores & athletas referre cum Caluo & Gorrhœo.

12 καὶ τ̃ ἑλλιῶν ὅμοροι] ὅμοιοι legunt exemplaria quædam Regia ſcripta pro ὅμοροι.

13 Ⓖ ζῶντα τῆσι τ̃ χρήσεσι] πεχρήσεσι pro χρήσεσι legũt exemplaria Regia manu ſcripta, qua notione variam præparationem ciborum ac medicamentorum comprehendunt.

14 Ⓖ ἰχῶρόπαντα μάλιστα] Iſtud ad vehementiſſimas & euidentes dolorum cauſas retulit Gorrhœus, ego ad valentiſſima edulia, quæ ſunt euidẽtiſſimæ & maximæ dolorum cauſæ, quod etiam cæteri fecerunt interpretes.

15 ἀλλ' ὕπ αὐπέω] Mihi placet occultum morbum eſſe, & quem neque qui in victu peccat ſit cogniturus.

16 Ⓖ ἧσσον ὑγιαίνων] Sic legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Mihi tamen videtur legendum, Ⓖ οὐχ ἧσσον ὑγιαίνων ζῶντα ποιήσαι πυνθάνεσθε. Apta enim ſic & congrua mihi videtur redditio. Quod aliõqui effecit vt Cornar. & Zuinggerus aliam ſibi lectionem finxerint. Sed nos exemplarium conſenſum ſecuti ſumus, idq; mihi velle Hippocr. videtur, non aliam fuiſſe mentem eius qui agreſtem illum ac ferinum victum, in mitiorem & politiorem commutauit (quamuis ea victus ratio ſit ægrotantium victus ratione magis noxia) & illius qui ægrotis debitam victus rationem inſtituit, proindeque vtranque vt rectè eſſe inuentam, ita & eam quæ ad Medicinam ſpectat, via & methodo eſſe inueſtigatam & conſtitutam.

17 ἀλλὰ ξυμβαίνει αὐτέων ἑκατέροισι] ξυμφέρει pro ξυμβαίνει legunt exemplaria manu ſcripta Regia & Vaticana, quæ ſecutus eſt Cal.

18 οἱ μὲ ᾧ λῶ ἀρίστοισι] Eadem ferè ſcribuntur lib. 2. de rat. victu in morb. acut. vbi eos qui minimè prandẽre conſueti, ſi pranſi fuerint, fieri ſcribit, εὐθέως ἀρρώσεις Ⓖ βαρίας ὅλον τὸ σῶμα. Ⓖ ἀσθενῆς, Ⓖ ὀκνηροί. λῶ ᾧ ὀλιγοδεῖπνήσωσιν, ὀξυχρωμιόδεας. οἱοῖσι ᾧ, Ⓖ ἀπαπτὴν ἡγοῖτο αὖ, ὀκόταν τῶθρῶ τὸ ἔτος ἀχθοφορήσῃ ἡ κοιλίη. Et lib. 4. ὕγκον τ̃ χαροῦς, Ⓖ νυστεῶμον, Ⓖ πλησθάρλω adſcribit, etſi inſuper cœnauerint, κοιλίῃ ὀκπεφορτωμένῳ.

19 Ⓖ φύσει] φύσει Ⓖ ὀν ἡμῖν πνεύματα ex hoc loco, hoc libro ſumit Erotianus. Vide porrò quæ eadem in re ſcribuntur libr. de rat. victu in morb. acut.

20 Ⓖ ἐζυμωμένῳ] ἐζυμωμένῳ κοιλίῃ ex hoc loco abundè expoſuimus in noſtra OEconomia.

21 Ⓖ πλέονος δέοντας αὐ ἀσαπόσιος] αὐ ἀσαπόσιος legunt ferè omnia exemplaria, quo nomine contractio ventriculi indicatur, cum ſe ad concoquendos & amplectendos cibos colligit & contrahit, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia, etſi aliter Zuinggero ſumi non ignoro. αὐ ἀπαθὲς τοῖς tamen legunt quædam exemplaria manu ſcripta Regia & Vaticana, quæ ſecuti ſumus cum omnibus interpretibus.

22 ἢν ἀμδοτερῶς ὀπολαυόσας] Sic legunt omnia ferè exemplaria. Regia verò manu ſcripta & Vaticana ὀπολυόφς. quædam etiam ὀπολυόφς, & ὀπολιτόφς.

23 τυχαίνῃ ἀεὶ τὸ ἀπρεκεάτατον] Hîc ἀβρεκέςατον, quod eſt certiſſimum & exactiſſimum, ac rectitudinem ipſam ſignificat Erotiano, eique à vero diſtinguitur, & αὐτὸ τ̃ ἀκριβεάτατον ponitur, vt in OEconomia noſtra indicauimus, ſimulq; ipſius lectionem adſcripſimus quã hîc valde operæ pretium eſt animaduertere, quòd longè ab hac vulgari diſtet. Sic enim legit, χαλεπὸν, μὴ διαύτης ἀκριβείης ἐέσης τοῖσι τ̃ τέχνῃ, τυγχάνῃ ᾧ ἀπρεκεάτατον.

24 πολλὰ ᾧ ὕδατα] Sic legit Erotianus, πολλὰ οὖν ὕδατα κατ' ἰπτειλὶ ὀξὺν ἐς διαύτῳ ἀκριβείῃ.

25 ἔστι ᾧ πυροὺς ἐδέτω] αἰρῶ πυροὶ quinam dicantur ex hoc loco expoſuimus in noſtra OEconomia.

26 ὁ ᾧ Ⓖ πυεῖ Ⓖ ὕδατι δίδοτα] Sic ferè legunt plæraque omnia exemplaria, quædam etiam ὁ ᾧ, & manu ſcripta quędam, ὅπ ᾧ adſcriptum habent in margine, quod lectionem ex ſe perplexam videtur quaſi explicare, & phraſim obſcuram euoluere.

27 ἢ ξυσκαμνὸν] Hîc ξυσκαμνὸν αὖτον τῷ καθαρῷ oppono ex Gal. mente, qui eum ῥυπαρὸν Ⓖ μὴ καθαρὸν exponit, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia.

28 ἢ ἀπίστων πυρῶν] Ex hoc loco mihi videtur Galenus in Exegeſi, ἀπίστων exponere, ὀλοχερῶν, εἰς ὀλοχερῆ ἄλευρα διῃρημένων, ἐλλιπῶς κεκοσκινευμένων, μὴ ὀποδιεθεσαμένων τὸ πυρῶδες. Iſtumque etiam locum ſubindicaſſe mihi videtur Erotianus, cùm ἀπίστων ἀλεπίστων expoſuit, vt ſubnotaſſe nobis videmur in noſtra OEconomia.

29 ἢ τεχνῖται θεῶν τρεφθῆναι] τρεφθῆναι legũt exemplaria manu ſcripta Regia & Vaticana.

30 Ⓖ ῥυφνὸν, Ⓖ πλαδαρὸν] πλαδαρὸν cur hîc inſipidum cum Gorrhœo dixerim, curq; τῷ ῥυφνῷ opponatur, diximus in noſtra OEconomia.

31 ὥςπερ Ⓖ ὑπὸ ἡθῶν ὀκ τ̃ σώματος ὑποκρινομένων] Quædam exemplaria manu ſcripta ὑπὸ non legunt, quædam etiam ὑποκρινομένων habent.

32 Ⓖ ὑπόκρισις τ̃ ἀμφὶ τὸ σῶμα διαιάμενον] τ̃ ἀμφὶ τὸ σῶμα διαιάμενον leg. exemplaria quædam, quæ ſecuti ſunt Gorrhœus & Caluus.

33 Ⓖ ἀπλόου] ἄπλεον legunt exemplaria Regia manu ſcripta. Hîc verò ἰκμὸν ἰχῶρὸν legiſſe videtur Cornarius. Verùm ἰχῶρὸν habent quotquot videre licuit exemplaria, quod validum dixi, ex quo robur, incrementum, & alimentum corpori cum proba temperatione comparatur.

34 ὑνά ποτε τρόπον θεραπεύσεται] θεραπεύσῃ vitiosè legunt plæraque exemplaria.

35 ἢ τὰ ξυτέων τὰ τ̃ ῥηομένων καταφυγεῖν] Dixi vel ad aliquid horum cõfugere, vt ſenſus ſit, neceſſe enim vel delirare, vel ad eorum aliquid quæ facta ſunt, aut fiunt recurrere, hoc eſt ad eos cibos qui quotidie vſurpantur aut apparantur confugiendum eſſe.

36 ἀρᾶδον ἔχον] Hîc ἀρᾶδον ex Erotiani mente Ⓖ ἐρεχώδη κίνησιν καὶ σίλον accipio, vt monuimus in noſtra OEconomia. Ad hunc enim locum mihi illa Erotiani explicatio rectè referri videtur. ἀραιὸν legiſſe videtur Cornarius, aut ad id retuliſſe quòd ἀράδους λεπτὰς exponit Heſychius.

37 δεῖσθαι δέ οἱ αὐτέων] εἰ δεῖσθαι αὐτέων legunt exemplaria quædam Regia manu ſcripta & Vaticana.

38 ὀκθερμαινθῶσι τερεῶς] pro τερεῶς, ἰχῶρῶς legũt exemplaria quædam Regia manu ſcripta.

39 ὀκ ἐυτέν τ̃ τρόπον διῃρεῖται] Hanc lectionem vt valde popularem & pluribus codicibus cõteſtatam ſecutus ſum. Gorrhœus & Cornarius διῃραυσαιτο legũt, cum quibuſdam codicibus manu ſcriptis & Vatic. Quidam etiã παῦσαι pro διῃρεῖται habent.

40 οἷα πάροιθεν ἐς τ̃ νύκτα] οἱ ἀπέροιθεν ἐς τ̃ νύκτα legunt exemplaria manu ſcripta Regia quædam & Vaticana, quæ ſecutus eſt Cornarius. Nos valde popularem iſtam lectionem cum reliquis retinuimus.

41 ὁ πυρετὸς ὀκλάμπει] ὀκλάμπειν hîc per tranſlationem dici de his quæ vires intenſas exerunt, ſcripſimus in noſtra OEconomia, vt hîc de febris intenſiſſimo calore intelligatur. Hæc verò mihi per interrogationem legenda cum cæteris videntur.

42 ἔωθεν τὸ ῥίγος] ὥςπερ legunt exemplaria manu ſcripta quædam Regia & Vaticana. Poteſt quoque hic locus per interrogationem legi vt legit Zuinggerus.

43 ἀλλ' οἱ πυρετταίνοντες ὅσοι καύσωσί τ] καύμασί τε legunt exemplaria Regia manu ſcripta.

44 ὅτι οὐ δῆλα τὸ θερμὸν ἁπλῶς] θερμὸν ἑλικρινῆ poſtea vocat. ἁπλῶς autem deeſt in duobus exemplaribus Regiis manu ſcriptis, & videtur deeſſe in Vaticanis, neque id legiſſe Caluus, neque μοιῶν.

45 λῶ ᾧ τ̃ χρῆσε τοιοσφίρης] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplarja. Nos nihil immutauimus & receptam lectionem ſecuti ſumus. Zuinggerus iſtud ad ſuperiora retulit, & legit, λῶ ᾧ Ⓖ πλεῖω χρόνον πάρῃ. Quod certè ad longam manuum admotionem referunt nonnulli, nos ad diuturnam fluxionis perſeuerantiam. Cæterùm exemplaria Regia manu ſcripta tria ἐξεκεῦται legunt, & Vaticana etiam. Aldina verò ἐξυγκεῦται, quæ minùs probo.

46 τ̃ ἀμφὶ τ̃ ὄψιν χιτῶνα] ὄψις etſi totum oculum interdum denotat, præcipuè tamen videndi aciem qua cernimus, ipſamq; pupillam, quæ κόρη dicitur, atque ſæpe ſic, vel nunc maximè vertimus, quòd μάλιστα αἱ ὄψεις βλάπτονται ἑλκόμεναι (vt ſcribitur Prorrh. 2.) & inſiguem noxiam facit pupillæ acies exulcerata.

47 ὅταν πικρότης ὦσι ὑποχολῆς] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Zuinggerus tamẽ ὑποκρίσῃ legiſſe videtur. οἷαι Ⓖ ἄσαι, legunt quædam exemplaria manu ſcripta, alia etiam κένσαι vitiosè. Hunc autem locum per interrogationem lego cum Cornario.

48 Ⓖ οἷσι μὲ ὀξύτητες] Hũc etiam locum per interrogationem lego cum Corn. Quid autem hîc indicet καταστρεφῆ, ſatis appoſitè videmur expreſſiſſe & expoſuiſſe in noſtra OEconomia, in dictione καταστρέψαι.

49 κρῆσις τὸ αὐ τέων δῆ] Id mihi innuere videtur Hippocr. calidum & frigidum ſecundis qualitatibus permixtum, nullam agendi aut patiendi vim habere, ſed eum demum cùm mutuò inter ſe contemperata fuerint, ſicque morborum curationem procedere, cùm alterum alteri ſit remedium.

50 Ⓖ ἀλλ' ἄλλα πᾶσι τὸν αὔθρωπον] ἄλλα πάντα legunt exemplaria manu ſcripta Regia & Vaticana.

51 ἐγὼ ᾧ ζωτέων μὲ] ζῶντα μὲ legũt exemplaria manu ſcripta Regia.

52 πολλαὶ συμπαθέαι τάξεις] Hanc dictionem adeoque hunc totum locum appoſititiũ mihi nobis videmur in OEconomia noſtra explicaſſe & aperuiſſe. συμπαθέαι τάξεις tamen videtur legiſſe Cornar.

53 καὶ τηλόπε] τηλόπε cùm à τάλλω deduxerim in noſtra OEconomia, rationem etiam addidi, cur florida dicerem, hoc eſt ſucco turgida, aut ſucculẽta. Adſcripſi etiã cur mollia Gorrhœus, ſugentia Caluus dixerit. Cornarius verò cur hiantes verterit, non ſatis apparet, niſi quòd mihi κεχλώπε legiſſe videtur. Quædam autem exemplaria manu ſcripta Regia hîc μανὲ non legũt, vt nec Caluus legiſſe videtur.

54 πεφσωλλώσας ᾧ] Sic legunt exemplaria omnia publicata, manu ſcripta verò πεφωλλώσας, quædam etiam πεφθαρτέλας adſcribunt, ſed πεφθαρτέλας ſcribẽdum videtur, vt ſit interpretatio quædam. Hunc autem mihi locum ſubindicare videtur Galenus in Exegeſi, πεφωλλώσας exponens πεφτεύνας ἔξω Ⓖ χείλη, etſi vitiosè per ſimplex λ ſcribitur, huncque locum in OEconomia noſtra expreſſimus & expoſuimus. Ac neſcio an hîc etiam ὑπωλλώσας legerit Galenus, quod idem exponit in Exegeſi, πεφθαλὼ τὰ χείλη σωμμιμένους, licet etiam per vnicum λ ſcribatur. Nam ſolet ſæpe in Exegeſi varias vnius loci ſcriptiones producere & exponere. Certè exemplaria manu ſcripta hîc quoque αὐ ἀσαπόσης pro αὐ ἀσαπόσιος bis legunt.

55 ἐπάκτη ὑγρότητος] Sic legunt meliora exemplaria, quædam verò manu ſcripta ἐπ' ἀυτῇ, & ὀδηρόνεσται ὑγρότητος in plurali legunt.

56 ζῶντα μάλιστα] Hîc pulmonem addidit Cornarius contra omnium codicum fidem.

57 αὐτὴ ἡ κοιλίη τὸ ὑγρὸν] Exemplaria Regia manu ſcripta ἐν ᾗ τὸ ὑγρὸν legunt. Deinde pro ὀξαγγίζοιτ' αὖ, ὀξαγγίζοι & ἐξαλίζοι habent, ex quo ἐξαλίζοιτο Galenum legiſſe, & ὀπεκνοῖτο expoſuiſſe ſuſpicatus ſum in noſtra OEconomia. Gorrhœus ὀξοῦσθαι τι aut ἐξογκοῖτο legiſſe videtur. Vult autem Hippocrates, cauſas partes quæ humorem in ſe continent, neque à ſe emouent aut emittunt, vbi cum in ſeſe imbiberint, pro mollibus duras, pro laxis ſolidas, & pro paruis elatas & tumidas euadere. Exemplaria porrò Regia manu ſcripta pro πῖη, ἴη habent.

58 αἰνεκλήματα] αἰνιγμαται φρόφοις Galenus in Exegeſi ex hoc loco mihi exponere videtur, vt notauimus in noſtra OEconomia, ideoque torminum aut flatuum conuolutiones aut inuolutiones diximus.

59 νάρκας τὸ Ⓖ πληρώματα] νάρκας legunt exemplaria Regia manu ſcripta. Quædam etiam exemplaria ἃ ὀν ὕσι ὑποσφαγῆσι legunt. Quinamverò mihi οἱ ὑποσφαγῆσι dici hîc videantur, ſatis docuimus in noſtra OEconomia, ſimulque hunc locum ſubnotauimus, & lectionis varietatem indicauimus.

60 καὶ ὁρμὰ μάλιστα πρὸς τὸ αὐτοπάγον] ὁρμαὶ legunt exemplaria Regia manu ſcripta.

IN LIBRVM DE MEDICO.

TIOΜ̃ χράμμα] Hic libellus etſi ab Erotiano in proœmio inter cætera Hippocratis ſcripta non recenſetur, ad artis tamen dignationem maximè pertinere, & inter τεχνικὰ præcipuè reponẽdus videtur. Hoc enim Medici authoritatem tuendam ſuſcipit Hippocrates, qua maximè ægrotis præſit ac præſcribat. Quæ præpoſitio eſt velut totius operis argumentum, veterum ſcriptorum more. πεφτοιοῖν enim cùm varia ſignificet, hîc mihi non incommodè imperium indicat, quo imperat ac præſcribit Medico Hippocrates, quonam modo officinam inſtruere oporteat, vt paulò poſt, dignitatẽ & authoritatem qua ægro pręficitur, ac præcipit quæ agenda ſint. Ad artis igitur authoritatem cùm plurimùm conferre cenſeatur, huc mihi potiùs quàm inter χρηματιζόμενα collocãdus videtur, etſi Medici officinam non ineptè inſtruit & accommodat.

2 ὀρῶν εὐχροῆς τὸ] Illud ὀρῶν ad aſpectum Medici & exteriorem corporis habitum, qui colore & ſuperficie continetur, referũt, interpretes, nos ad curam & Medici ſtudium reſpiciendum exiſtimamus. εὔδρακος autem hîc eum qui bene habito eſt corpore indicat, & qui εὔμμετρος dicitur, mediocri temperamento ac ferè nullis vitiis obnoxio. Etſi Plato lib. 3. de repub. Medicũ omnes morbos expertum & natura valetudinariũ requirit. Exemplaria M.S. Regia quædam hîc pro ὑπαρχουσῆ, ὅσαν legunt.

3 καθαίρῃν ὡς ἔχῃν] Hîc mihi valde probatur Hieronymi Mercurialis lectio quam hoc loco adſcribit cap. 20. libr. 3. variarum lectionum, ἔπειτα Ⓖ πᾶσι αὐ τὸν καθαρῶς ἔχῃν.

4 τὸ ᾧ πεφτπτὸς] Hunc locum in noſtra OEconomia ſubnotauimus & expoſuimus.

5 σκοπὸν δὲ] Hic locus ſubobſcurus mihi ſic populariter intelligendus videtur, vt præcipuè animum intendat Medicus, rectèque proſpiciat, quando his vti liceat, vt non ſe quibuſuis, neque omni tempore propenſum & procliuem exhibeat, ne ſit deſpectui, cùm eadem etiam apud eoſdem, non niſi cùm recta ſunt, æſtimentur. Scio tamen omnes interpretes aliter ſentire, ſed is mihi facilior ſenſus videtur. σκοπεῖν autem legere malim, quàm σκοπὸν aut σκοπεῦ.

6 αὐθάδης ᾧ] αὐθάδης quinã dicatur ex hoc loco in noſtra OEconomia aperuimus.

7 ἀφ' ἧς ὠφελεῖσθαι τ̃ θεραπεύοντα] τ̃ θεραπεύοντα legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit, ſed τ̃ θεραπευόμενον cum interpretibus malo.

8 ὅκως μηδὲ ἀσθενῆ] Hic locus non parum mihi ſuſpectus eſt, etſi in eo mirum in modum ſibi conſtent quotquot videre licuit exemplaria. Quidam iſtud ad deligationem referunt, vt ne leuior quàm par ſit adhibeatur. Cornarius etiam fortiorem adhibuit, vt ὀνῃῇ legiſſe videatur. Mihi ſic ſatis expeditus ſenſus videtur, vt intelligas pro anni tempeſtate partem vel integẽdam eſſe, vel nudandam, videndum tamen eſſe, ne partis imbecillitate deceptus, vtro horum vtendum ſit, hæreas, ac veluti ignoranter hæſites. Scio tamen aliã eſſe mentem Cal. & Gorrhœo.

9 ἢ ᾧ οἶδα τε] καταχορῆ ῥύσιν ex hoc loco in noſtra OEconomia aperuimus & expoſuimus.

10 ἢ ᾧ οἴονται] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, οἶόν τε tamen lego cum Gorrhœo.

11 ὅπεν ᾧ καταπρήσῃ] Ex hoc loco καταπρήσῃ καταφλέγῃ mihi videntur Erotianus & Galenus apud Hippocrat. exponere. etſi καταφλέγῃ pro καταφλέγῃ interpretes legunt, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia. Vbi etiam κῇ κουφίῃ pro καταπρήσῃ Dioſcoridem legiſſe ex Gal. coniecimus, iſtumq; totum locum aperuimus.

11 εὐπνοωτέρη ἐφ' ὅδιν] ἀπνοωτέρη videtur legiſſe Cornarius, qui debiliorem carnem vertit. Indicat autẽ carnem compactam magis eſſe & contentam, aut ſolidiorem, ſanguine & humore attracto diſtentam.

13 ἢ ᾧ φλέβα ὀμφυσᾶσθαι] ὀμφυσᾶσθαι intumeſcentem & inflatam venam mihi ſimpliciter indicare videtur, etſi ἐμφυσᾶσθαι mihi legiſſe videtur Cornarius. Zuinggerus autem lõgè aliter accipit.

14 πᾶσαι ᾧ κοιναὶ τῷ ξυμφέρουσαι] Id mihi ſimpliciter intelligendum videtur de communi curandi methodo, quòd omnibus eadem conferat, cùm in iſta ſcriptione ſibi admodum conſtent exemplaria omnia.

15 ἐῤῥῃ σημεῖα] ἐῤῥῃ ſimpliciter leg. Cornarius & Zuinggerus.

16 τὸ ᾧ ὀθόνιον φυλάσσειν] Sic legunt exemplaria meliora, eamque notionem ſecuti ſumus, quædam etiam φλάσσειν, quæ ſecutus eſt Cornarius.

17 ἐπὶ πλέον πεφῆκται] ὀδὶ πλείω πεφῆκται vitiosè legunt exemplaria quædam.

18 ὅταν χρηματῆται] χρηματῆται legunt exemplaria M.s. Regia.

IN LIBRVM DE DECENTI HABITV, AVT DECORO.

HIc quoque liber ad Medicinæ dignitatẽ tuendam & Medici authoritatem ſpectat, quanquam ab Erotiano ſubticetur, & ab omnibus inter artis Prolegomena adſcribitur, iſtaque εὐσχημοσύνης inſcriptione proponitur, qua animi habitus, eaq; morum moderatio ab Hipp. explicatur, quam poſſit Medicus velut ſibi impoſitam perſonam ſuſtinere, eaque velut caduceo ornatus, per ora hominum & ægrorum triclinia obambulare, dignitatemque ſuam cum decoro tueri. Iſtam verò εὐσχημοσύνης dictionem apertiſſimè mihi videtur explicare Zuinggerus, & nos in noſtra OEconomia aperuimus, quam ſub Decoro Latini non malè mihi comprehendere videntur.

1 πεφὶ πεφιεργίλω φαίνοιτ'] πεφιεργίλω in noſtra OEconomia, hoc ſubnotato loco aperuimus & expoſuimus.

3 ἐφεικυσαπόν τε] λε legunt exemplar. manu ſcripta Regia, quam lectionem videtur ſecutus Cornarius.

4 μάνῃ ἐς πίχρειν πεποιημένῃν] Sic legunt omnia ferè exemplaria, πεποιημένῃν tamen legunt Cornarius & Zuinggerus. μάνῃ etiam habent exemplaria quædam.

5 ἀλλ' ἔχε μὴ πρὸς αἰκιστίν] Hunc locum in nostra OEconomia subnotauimus & expressimus hoc sensu, vt nisi eæ partes innocenter & cum integritate opus suum exerceant, publicentur, hoc est vilescant, aut publica pœna multentur eorum artifices & sophistæ. Vbi δημεύεται cum Zuinggero legimus, etsi δημευται habent reliqua exemplaria, quædam etiam Regia manu scripta δεσμεῦται.

6 ἀκμάζοντες ἢ δὶ ὑγρότητιν] Sic quoq; hunc locum in nostra OEconomia exposuimus. ἰδιώτας autem pro ἰδρῶτας legisse videtur Cornarius.

7 Ⓒ δὲ ἀχρηστίν] Ista omnia diuersis locis in nostra OEconomia exposuimus.

8 πολὺ μᾶλλον φευκτέον Ⓒ μισητέον] φευκτέον Ⓒ μισητέον habent exemplaria quædam.

9 πικροὶ πρὸς τὰ σωματικὰ] Hîc πικροὶ graues potiùs quàm amarulentos mihi significare videntur, quique scueritatem aut grauitatem magis ad occursus, quàm amarulentiam vultu praeferunt.

10 πρὸς τὰ ὁμοιότητας εὔσοχοι] εὔσοχοι dici videntur acutè ac solerter prospicientes in similium conuersatione, quique scitè ac rectè iudicant in similium familiaritatibus contrahendis, in eisque se comes ac affabiles præbent.

11 εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας] εὔκρητοι ad animi moderationẽ aut morum modestiam mihi referri videntur.

12 πρὸς τὰ ἀποστρόφους] Hunc totum locum expressimus in nostra OEconomia, & ad respondendum argutos, acutos, aut acres significare diximus, vt superioribus responderent, qui aduersus eos qui insistunt, aut ad eos qui commouentur, sunt taciturni.

13 πρὸς λόγοις αὐσοί] Sermonibus aut oratione potentes & efficaces intelligimus, tum persuadendo, tum ratiocinando, aut ad sermones expeditos & verbis promptos, vt exposuimus in nostra OEconomia.

14 πῶν τὸ ὑποδεχθὲν] ὑποδεχθὲν idem quod ὑπόδημα significat, & quod doctrina aut submonitione acceptũ est, vt illud in cõmune aut medium libenter proferant aut communicent.

15 ἐς ἀληθείαν πρὸς τὸ ὑποδεχθὲν] Hũc locum etsi in OEconomia nostra aperuimus, eam tamen interpretationem non ingratiis adhibemus.

16 ἐς δόξιν] ἐς ἔνδειξιν legunt exemplaria manu scripta Regia.

17 εὐείσκοντα γραῦν ἔτι] Sic legunt exemplaria omnia quæ adhuc vsque videre licuit. Cornarius tamen & Zuinggerus οὐ πρόχειρα πλησίον legunt. Qui igitur ad artis vniuersales præceptiones singularium experientiam non adiungunt, eadem via progredi videntur, qua qui ex vtrisq; rationibus alterã tantùm adhibent.

18 οἴησις δὲ] αἰσθῆσις μὲ legunt exemplaria quædam, alia οἰήσεν.

19 κεφάλαια διαύτη ἡ πρόρρησις] Locus est subobscurus. ὁμωγλῶσσι mihi videntur Sophistæ dici, qui in vniuersalium cognitione, & verborum lenocinio, sine singularium sensu artẽ constituunt, quibus ῥῆσιν Ⓒ μὴ πίπτουσιν adhiber, eiusmodiq; prædictionem qua eorum Methodum inutilem & inefficacem sese prodere dixit, ad intelligentiam nihil conferre indicat, quòd quam rectus finis sit, cognitio ipsa, quæ fallax est, indicet. Sic enim simplex ista notio mihi probatur, ne nodum in scirpo quærere videar. Scio aliũ esse huius loci sensum Zuinggero, qui ὁμωγλῶσσιν legit, & ad naturæ cognitionem ad opera singularia refert.

20 εὐοδέα κατέστησιν] Hunc locum in nostra OEconomia aperuimus, in dictione εὔοδος, simulq; variam exemplar. scriptionem indicauimus, quẽdam M.S. Regia εὐόδεα legere, quædam etiam εὐαδία vitiosè legunt. Significat autem illorum artem qui vniuersalium cognitionem cum rerum singularium actione aut experientia coniungunt, rectè procedere & tempore absolutionem cõsequi, cùm temporis successu experientiam coniungant & requirant, tumque prospero artis successu vtantur, ad eamque rectè amplificandam temporis diuturnitatem eis amplissimas facultates aut opportunitates suppeditare.

21 πολλὴ δὲ] Sic legunt omnia exempl. & Cal. οὐ πολλὴ tamen lego cum aliis.

22 ἡσυχίη, ἀπαύστεις] Ista simul coniungi possunt, vt leuem occursationem aut occursum indicẽt, & sermonis affabilitatem & comitatem in Medico commendet, aut mecum lenitatem, etsi aliter sumunt interpretes.

23 ἀπεμπόλησις] Hunc locum in nostra OEconomia aperuimus, simulq; varium sensum & variam lectionem indicauimus. Exemplaria autem Regia M.S. τῶν πρὸς βίον χρηστῶν legunt, & καθαρσίης pro καθαρσίων.

24 ἀδεισιδαιμονίν] Superstitiosi Deorum metus aut superstitiosæ religionis fugam significat, sed Caluus δεισιδαιμονίν legisse videtur.

21 Ⓒ ὡς ὁκοίος τί] Ⓒ ὡς Ⓒ ὁκοίος τί leg. exemplaria quædam. Regia verò manu scripta, Ⓒ ὡς μοι ὅκως τι. Locus certè subobscurus, & (vt quidem suspicor) non leuiter suspectus.

25 ὀνύσω αὐτῆ ἐμπλέκεται] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Sed ἀυτῆ aut ἀυτῇ legimus cum omnibus interpretibus.

27 Ⓒ δὲ αὐτόσιν ἐπόνυσιν] Locus est admodum lubricus & non parum suspectus, cuiúque non sine melioris codicis opera mederi queas. Quidam ad Deos referunt, vt & τὸ δυνατεῦον antea, ad numen. Sed mihi simpliciter intelligi posse videtur, vt Medicinam cum sapientia coniũgi velit Hippocrates, ex qua deorum cognitio, tum via etiam & ratio quædam, hoc est Methodus ipsa pendeat, ad quam veram, certam & indubitatam artis cognitionem referendam censeat. Scio tamen hunc locum aliter legi & accipi interpretibus omnibus.

28 μὴ πολλὰ φαίνοντα] φαίνοιν legunt exemplaria quædam vitiosè, vt etiam paulò pòst λεχμωνευόμενον, vt annotauimus in nostra OEconomia.

29 ἐς πρόκλησιν θεραπίης] Hanc lectionem secuti sumus ex codicum pluralitate. πρόκλησιν tamen habent exemplaria Regia manu scripta, hoc sensu. Hoc enim vis quædam ad curationis postulationem aut prouocationẽ esse solet, hoc est, ipsa otiosa & longa loquentia vi quadam curationem exposcere aut postulare videtur, aut vt ipsa loquentia in curationis subsidium necessariò adhibeatur. Vtranq; lectionem in nostra OEconomia adhibuimus & exposuimus.

30 πρὸς τὰ ὀδυνηρίας] Sic legũt omnia quæ huc vsq; videre licuit exemplaria, eamq; lectionem secutus est Caluus. Sed ἀποδημίας malim cum reliquis interpretibus.

31 ἡ σὶ εὐχρεστάτη] εὐφυεστάτη legunt exemplaria manu scripta Regia, eamque lectionem secutus est Caluus.

32 αἰσκυλεώσιας] Hanc dictionem in nostra OEconomia ex hoc loco aperuimus, vbi etiam monuimus quædã exemplaria manũ scripta αἰσκρίσιας legere.

33 αὐτὸ πλέξιος πρὸς Ⓒ ἀπαντώμενα] ἀπαντώματα legunt exempl. quẽdam. Dicuntur autem Ⓒ ἀπαντώμενα quæ obiiciuntur aut occurunt, quibus vt promptè respondeat verbis se opponere debet Medicus.

34 τὸ δὲ καθ' ἕν] Locus subobscurus ob variam interpretationem. Mihi εὐθετώτερον Ⓒ ἐμπρόσθεν dici videtur, quod ad experiendum magis est appositũ & accommodatum, quodque sensu & experientia magis cognoscitur, ideoque faciliùs tollitur & curatur. εὐθετώτερον alij sumunt quod faciliùs in integrum restituitur aut curatur.

31 δοκιμῆν ἢ δὲ] ἐμπειρίας pro ἀμάθειας habent exemplaria quædam.

36 ἐπεὶ Ⓒ μισητὰ ποτήματα λαμβάνουσι] οὐ λαμβάνουσι legisse videntur Caluus & Cornarius. Verùm hanc lectionem consentientibus omnibus codicibus secuti sumus, quòd etsi ingratas potiones sumerent, eas neque vt decet, neque totas assumerent.

37 οἱ μὲ δὲ κώτεον ἐς θρόνους] Quædam exemplaria ἐς πόνους vitiosè legunt, quædam ἐς εὔπνοις, quæ videtur esse explicatio quædam dictionis θρόνος, vt in OEconomia nostra scripsimus.

38 ἢ νοσέουσι ὑποκρυπτόμενον ὅδε χρὴ] Sic legunt multa exemplaria, quædam etiam ἅδε χρὴ πρόκλειόυσι.

39 σφέας δὲ ἀποστρεπόμενον] Id obscuram habet interpretationem. Potest intelligi vt sua ac propria repudiet ac reiiciat, quomodo accepisse videtur Caluus, aut vt Medicus ægrum à suis cupiditatibus deterreat aut dehortetur.

40 μὲ πικρίης Ⓒ ὀπάσιον] ὀνταίσιον habent exemplaria manu scripta quædam, quam lectionem videtur secutus Cornarius.

41 Ⓒ ὑποδέξιος] δοκιδέξιος legunt exemplaria manu scripta Regia, sed nos vulgatam lectionem amplectimur, eamque in OEconomia nostra aperuimus. Cornarius vtranque sua interpretatione inclusit. Caluus manu scriptorum codicum lectionem secutus est.

42 ἐφ' ἑκάτερα] Hoc est ad alterutram partem, alterutrum extremorum dixi, hoc sensu, vt aut ægri omninò Medicas manus respuant, animum abiiciant, ideoque vitam cum morte commutent, animum despondeant, dixit Caluus.

41 ἐαὶ

41 ἐαὶ μήποτ' ἀμφιβόλως ἔχῃ] ἐαὶ ἢ μήποτ' ἀμφιβόλως legunt exemplaria quædam minùs implicato sensu, quæ secuti sumus, vt alterum sit ratiocinationis membrum.

44 πὼ ἑτέρῳ] πὼ ἑκατέρῳ legit Cornarius, contra omnium quos hactenus videre licuit codicum fidem.

IN HIPPOCRATIS PRÆCEPTIONES.

Hic etiam libellus ad artis dignitatem constituendam spectat, ideóque iure quodam inter προλεγόμενα & πρακτικὰ à nobis reponitur, eandemq; apud omnes habet inscriptionem, etsi cum duobus superioribus ab Erotiano in prooemio tacitus est prætermissus, vt neque ab eo, neque à Galeno lecti videantur, cùm nullas inde dictiones eos attigisse & explicasse satis constet. Tum verò orationis series cum illis duobus superioribus ferè consentiens, à reliquis multum differre videtur.

2 παῦτα πρήσσεται] Exemplaria quædam παῦτα prætermittunt.

3 πὼ φύσιν ὑπὸ ἢ πολλῶν] πὼ φύσιν πὼ ὑπὸ ἢ πολλῶν legunt exemplaria Regia manu scripta.

4 εἰ ἢμὴ ἐξ ὀναρέος ἐφόδου] Hîc ἔφοδος ὀναρῆς dici videtur, euidens obseruatio aut aggressio & singularibus, & iis quæ sub sensum cadunt ducta, cui opponit πὼ πιθανὼ λόγου ἀφάπλασιν, quemadmodum exposuimus in nostra OEconomia. ἔφοδον autem naturæ tribuit (vt sæpe aliàs) externam illam & sensibus comprehensam notionem aut actionem, per quam ad singularium & sensilium comprehensionem deducimur, ex qua experientia ipsa constat.

5 καὶ ὡς παῦτα ξωαυλιόθωαι] ξωαυλιόθωαι exposuimus in nostra OEconomia, & translationem elegantem indicauimus, etsi ξωαυλησθῶαι mihi videntur legisse Caluus & Cornarius. ὡς παῦτα ξωαυλιόθωαι etiam legunt exemplaria quædam.

6 μὴ ξωθήμενος] Sic legunt omnia quæ adhuc videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. μὴ ξωθήμενος ἢ cum Interpretibus lego.

7 ὀξέι νοσήματα] Sic mihi videntur meliora legere exemplaria, quædam etiam λῶ, alia ὀξέι.

8 ὀλεθρίως ἔχοντας πρεσμύσσειν] πρεσμύσσειν hîc quid significaret ex hoc loco indicauimus in nostra OEconomia. Est autẽ hîc πρεσμύσσειν idem quod κοπρώδειν, quod est Polluci apud veteres Comicos δοῦν κέρδεα ὀξαπατέειν, argento emungere dixit Terentius.

9 μαθοῦσης δοῦν σέλας] Hanc lectionem omnibus codicibus contestatam sequimur, etsi μὲ βουλῆς legit Cornarius, & cum bolidis iactu dixit. Sunt qui etiam μὲ βόλον legi posse existiment.

10 ἢ ἀπεσμυίν] Quid sit hîc ἀπεσμυίν indicauimus in nostra OEconomia, vbi istum locum bis exposuimus.

11 καὶ τενῶν] ὁκ τενῶν cum Cornario lubenter lego, etsi aliter habent exemplaria omnia variamq; adferunt notionem interpretes.

12 τὰ τῆς τέχνης αὐτοπύθωα] Hunc totum locum in nostra OEconomia aperuimus.

13 δίμθεσιν φθεγγόδεα] Hæc simul iunximus in nostra OEconomia, licq; hunc locum exposuimus, vt miserabilem aut querulam affectionem diceremus, hoc est, eiulatu & clamoribus plenam, periculosam & difficilem, etsi hæc vox celebrem affectionem denotare potest, id est, multorum sermonibus illustrẽ & claram, ob ægrotantis authoritatem. Quidam autem hunc locum sic legunt. πρὸς δὲ θεραπηίλω ἔστι γίνοντα, sed ὑ γίνοντα habent ferè omnia exemplaria. Caluus certè cum affirmatione legisse videtur, sed idem ὑ σκοπέοντες δίμθεσιν σρυγμόδεα legit, Cornarius δίμθεσιν φθεγόδεα, aut φθυόδεα.

14 δίμπλιζον πρὸς μαθαείων] Hunc locum aperuimus in nostra OEconomia, & variam scriptionẽ indicauimus, cùm aliter distinguant codices omnes, & reliqui Interpretes, aliamq; videatur secutus lectionem Cornarius. Locus autem est subobscurus, mihiq; indicare ægrorum ingratitudinem videtur, qui cùm maximè sani esse cupiant, de mercede numeranda valde sunt soliciti, plurimũq; angũtur, cùm tamen ex suis redditibus quæstum minimè percipere curent, sanitatiq; redditi Medicum negligant. Potest etiam ita accipi, vt fœnerãdis pecuniis, aut agriculturæ intenti, de Medico remunerando parum sint soliciti.

15 θεραπηματίης πιαύτης] πρὸς σημασίης legunt exemplaria Regia M.S. quam lectionem secutus etiam videtur Caluus.

16 δπνέμλωσιν ἰπτεικλῶ] Hunc quoq; locũ in nostra OEconomia subnotauimus.

17 Ⓒ δὲ κακοπαθίης παρεδρίης] Sic legunt omnia exemplaria tum scripta, tum publicata, sed ἐν δὲ κακοπαθίης παρεδρίν lego cum Cornario, & aliis.

18 ἠδέποτε δὲ] Hic locus est lubricus & variè scribitur ab Interpretibus & explicatur. Mihi hæc simplex notio verissima videtur, quæque proximè ad lectionem omnium codicum accedit, quam temerè immutare mihi summa religio est.

19 πρεσκυρίοντας ἐουθῖσι] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus.

20 ἡγεύμθθα δὲ ἀχρηστίω] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. Cornarius ad id quod sequitur & perceptionem Medicam referens, ἐν ἀχρηστίω legit.

21 ὁ σὶ ἐγκεχελεσμένος] Huius obscuri loci hic mihi videtur esse sensus. Medicus verò cui ægri cura commissa est, si demonstrauerit sui esse muneris, naturam conseruare, non alienam inducerè aut immutare, quod est ex artis præcepto, is præsentem fructum percipiet, nimirum sua consolatione efficiet, vt illi fides adhibeatur, & promissam affore sanitatem æger alactiore animo speret. Aliò qui continget vt ei fides derogetur, subitoq; ei diffidat æger, & eius existimationi plurimùm detrahat, adeoq; animum despondeat. Exemplaria porrò omnia σώζων ἐν δημίοιω φύσιν habent, sed Cornarius ἐν δημοιῶν legisse videtur.

22 φύσι πεφεπποιημένη] Sic distinguunt & legunt omnia exemplaria quæ secuti sumus. Caluus & Cornarius πεφεπποιημένη κάνησιν ἐν δημοτείω legunt.

23 πεδὲ δὲ φύσιν τὸ μινύθημα] Mihi istud sic accipiendum videtur, vt innuat illud vitium & erratum quod spatio temporis contigit, non ab ortu aut prima natura, etiam præter naturam censeri, quod certè meliorem fortunam nactum est, ideóq; vt restituatur omni ope conandum est.

24 τείψις ὀπικραλίδων] Hunc etiam locum in nostra OEconomia aperuimus.

25 ἀκρόασιν ποιήσωσι] Quid sit ἀκρόασιν ποιήσωσι ostendimus in nostra OEconomia. (posuimus.

26 ἐπιμοκοπίω] Istam etiam vocem in nostra OEconomia ex-

27 αἰαγνώσιος ξωνεχείης] Sic legunt omnia exemplaria. Caluus verò ἀγνώσιος legisse videtur.

28 ἰδιωτέων φιλαλυσίαν] φυλαληπέων aut φιλαληπῶν legisse videtur Cornarius. Caluus verò φιλαληπῶν, aut φιλαληθικῶν, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istam dictionem exposuimus. Sunt autem hæc mirè perturbata, variéque exemplaribus scripta & distincta.

29 δίμζηλευομένων] Sic legunt exemplaria omnia, tum scripta, tum publicata, sed δίμζηλευόμενοι, vt ξωνθροισμένοι legendum, aut δίμζηλευομένων & ξωνθροισμένων, quemadmodum legimus cum Zuinggero, qui etiam καταπρέοι legit, vt & Cornarius, aliter autem Caluus.

30 βόωθω] Sic legunt exemplaria omnia, vitiosè tamen, vt scripsimus in nostra OEconomia, pro βοηθῶν aut βοηθέην, præsertim cùm lib. πεὶ εὐκρησσίης, βοηθείω συνλογισμοῦ coniungat. Caluus verò βίλω legisse videtur.

31 δυκμύτων μὲ πολυχρείω] πολυχρείω lego, hoc est, multifidam præceptorum diuisionem, aut variè diffusam cognitionem.

32 μήτε χρονοτείης ἀξεμεύσηθε] χρονοτείης ἀξεμεύσηθε operis & experiẽtiæ modicæ firmitatem ac certitudinem intelligit. Exemplaria manu scripta Regia quædam ἀξεμεύσηθε legunt, quædam etiã ἀξεμεύσθω.

33 ἐγκόπλην ξωιεταλμένης διαίτης] Hanc lectionem ex codicum pluralitate secutus sum, eo sensu, vt eorum opus in subtrahenda virtus ratione Medicus interdum interpellat, eorumq; actiones in peruersè instituenda virtus ratione præpodiat. Potest etiam dici, vt ab opere interdum eos interpellando auocet, neq; in subtrahenda victus ratione diutiùs in sistat.

34 ἢ κάμνοῦσι χρονίω] Hoc sensu istud mihi sumi rectè posse videtur, etsi scio aliam esse interpretibus notionem.

35 ἄκεσιν λύῃ] Sic legunt omnia exẽplaria, quod efficit vt curationem exoluit aut impedit, sumpserint quidã. ἀκέσιν tamẽ Caluus & Cornarius legisse videntur, quemadmodũ etiã legimus in nostra OEconomia, & ἀκέσιν ἰάμασιν ab Erotiano expositum adduximus. Etsi vero mihi magis est simile, hunc librum neq; ab Erotiano, neq; à Galeno lectum esse, & ἀκέσιν legisse Erotianum ex lib. de rat. vict. in morb. acut. pro ἀκέεσιν mihi persuadeo, cùm inter dictiones illius libri accenseatur.

16 παραίσεις] Hunc locũ in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

17 ὁμῳώδης πόνος] Et hunc etiam locum in OEconomia nostra aperuimus.

VARIÆ LECTIONES IN PRIMAM HIPPOCRATIS SECTIONEM EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTA.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

ὀν ὅρκω.

VERS. 3. Nostr. pag. 1. 3. καὶ θεοὺς πάντας καὶ πάσας] καὶ θεούς τε πάντας & πάσας leg. vtraq; exemplaria.

15. καὶ ἀν ἀρώσω] αὐ ἀρέων ex manuscript. legit cod. S. quod etiam nos adscripsimus. Minutum verò est quòd pro θεαπίνης, θεραπείης adscribit.

ὀν νόμῳ p. 21. *nostro pag.* 2.

4. nostro, lin. 5. πρεσβύτερον δ' ἰητρικῆς] pro πρεσβύτερον ζῆμα leg. cod. F. ex manuscriptis cod. quod etiam adscripsimus.

16. N. l. 13. δοκέοντα γλῶσσαν] Cod. S. adscribit, ἐπίβολον. & βόλον, μεμαίνει δὲ τὸν γρόνον ἢ τὸν γνωσίω. πνὲς ἢ ἐπίβολος χράφοισιν. Cod. verò F. ad ἐπίβολον quod in Aldino legitur, adscribit, ἢ ὁ μέπχος, ἢ ὁ γνωστικός. πνὲς ἐπιβουλὸς χράφοισι. Quam lectionem exemplaribus Regiis testatam adscripsimus.

29. ὀν τρόπω] Cod. S. al. πόπω legit, & addit manuscript. τρόπω legere, fortassè verò πόπω leg.

32. πὰ δὲ δίαιμα] Ex manuscript. διάιμα adscribit Cod. S.

33. ὁ δὲ τρόπος] γρ. πόπος, & sic ex manuscript. leg. censet cod. S. quam etiam lectionem nos adhibuimus.

35. ὁκοῖον ὀκ ἢ πελεύχνος] Idem ex manuscript. ὁκοῖον ἢ ὀκ ἢ πελεύχνος legit, quam lectionem habent Asulana exemplaria.

36. σεγκαμένοις] Idem ἐσνεγκαμένοις ex manuscrip. adscribit.

42. πρὶν ἢ πλεεῦσιν] Idem ex manuscr. πρὶν ἢ adscribit.

In lib. περὶ τέχνης. p. 1. nostr. pag. 3. l. 1.

V. 2. ὃ ἐγὼ λέγω] ἢχ ὃ ἐγὼ λεγω, leg. cod. F.

Ibidem ἀλλ' ἰσοείης] γνώσιος pro ἰσοείης idem adscribit, sed videtur interpretamentum esse quoddam.

3. ἢ μὴ εὑρημένων] εὑεσκομένων idem legit.

4. καὶ τὰ ἡμέρας ἐς τέλος ἐρᾶζεῖν] & τὸ πὰ ἡμέρας ex antiquis idem legit, quam lectionem etiam seruant Germanici codices.

5. τὸ δ' λόγου] τὸ δ' ὀκ λόγου ex manuscript. legit cod. S.

Ibidem τέχνη] τέχνη in dandi casu leg. cod. F.

9. ἐδεμᾶ] ἐδεμῶς leg. cod. F.

11. καὶ ἐν οἷς μέλει] καὶ ὧν μέλει legit cod. S. Idem κωλύοντων pro κωλυέτωσαν poni scribit, & annotat Atticismum esse vt apud Homerum πυόντων ὀδυσ. α. pro πυέτωσαν.

12. ἐμπρευομένοις] ἐμπρευμένοις ex manuscr. idem legit.

14. ἐδδικέῃ δὲ μοι] δίμοι leg. cod. F. quomodo leg. Germanici codices.

16. εἰ δὲ δὴ] Idem δὲ ex vetustis cod. delet.

19. δεδεγμένων ἤδη] ἔδη leg. cod. S.

21. καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῆς] ἀυπαθῆ leg. cod. F.

24. ὀν ἀμῆοις αὐ λόγοις] αὐκαλόγοις & αὐκαλόηρς ex manuscr. leg. cod. S. sed F. exemplar αὐκαλόγοις ex vet. addit. sed αὐ λόγοις in margine emendatum adscribit.

27. καὶ τὸ μὴ ἐχειρέειν] cod. S. μὴ delet ex manuscr. & εἰδέτω πᾶς pro εἰδότας legit, & δικῶ) pro ἐδικῶ) ex manuscr.

30. ἔστιν οὐῶ] ἔστιν μὲ οὐῶ leg. cod. F.

31. ὁμολογέῃ)] Idem ex vet. ὁμολογέετω legit.

37. ὑγιαίνωσιν] ὑγιάσωσιν leg. cod. F.

Ibidem τὸ μὲ δὲ τὴ πύχης εἶδος ψιλὸν] τὴ πύχης δεψιλὸν idem legit.

38. ὥστε ἢ μὲ] Idem ὅτι legit.

40. πεχνυδίνδης ἢ ἔργεν] ὠθρεφέδος vterque legit, sed F. vetus exemplar cum impressis consentire addit.

42. χρηστάμενοι ἰητρῶν ἰητροῖσι. leg. cod. F.

48. καὶ ὑγιαεδίσας] ὑγιαεδίσας vterque legit.

49. ἢ δίψῃ] δίψῃ leg. cod. S.

Pag. 2. v. 1. N. p. 4. l. 27. παρεχὶ χράμενοι] ὠθρεχὶ leg. cod. S. ex manuscr.

3. καὶ εἴπ τ' ἐβαλέθησαν, & τὰ βλαβλῶαι] καὶ ὅ, π τὸ βλάψαν ὀν τῇ βλαβλῶαι vterq; legit.

5. ὀνοσήματος ἢ διαιτημάτων] ἢ νοσήματα π' leg. cod. F. & τὰ post διαιτημάτων delet.

11. εἰ μὲ ὑπὸ φαρμάκων] ὑπὸ φαρμάκων vterq; legit.

40. καὶ αὐτὰ ὑφ' αὐτῶν] ἀφ' αὐτῶν vterq; legit.

44. ἀγνοίη μεῖζον, ἢ ἀμαθίη] αὐοίη & ἀμαθίαν leg. cod. S.

P. 3. v. 1. N. p. 6. l. 5. δημιουργέει] δημιουργέει cod. S. vt Vatic.

14. τὰ δ' ἐξαυθεῦντα] ἐξαυεθέντα leg. cod. F.

16. τῆς τερέοντος] ξηρότητος scribit cod. S.

20. ὅπω νέῃ εὐπρέεον τέχνω] πὼ τέχνω ex manuscr. legit cod. S. quemadmodum in Vatic.

29. πρὸς ὃ πνεύμονι] πρὸς ὦ ex manuscr. leg. cod. S.

30. πολλῶν δεῦρφύσιον] καὶ πολλῶν legit idem ex cod. manuscr.

Ibidem ἀπίχε πολλὸν] πολλῶν idem leg.

32. πρεσσεπμένα] πρεσσεπαμένα legit.

34. ὑπαφρὸν ὄζει] ὑπόρροον idem ex manuscr. adscribit.

36. διὸ & ἄδηλα] διὸ δὴ leg. cod. F.

40. πῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὀρᾶται] ὀν πῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὀχ ἑωρᾶτο γινώσκεται leg. cod. S. ex manuscr.

48. ἢ ἐσαγελλομένων] ἀσαγελλομένων idem adscribit ex manuscrip. & σαφῆνεαν.

P. 4. v. 1. N. p. 7. l. 35. ἢ μὲ δὲ] ὁ ἢ legit idem.

5. γενόσηται] γεγόσηται idem ex manuscr. leg.

7. δοκεῖ θεῖ) δὲ λαμβανόμενοι] δοκεῖ θεῖ) συλλαμβανόμενοι, idem leg.

8. ἐίχρεείσι] ῥήσιν leg. idem ex manuscr. & αἰέρροὶ pro ἀερροί.

11. ἀφλῶαι] ὀφλῶαι idem legit.

17. πάντες ἱκανοπάτως ὁρῶσιν] πάντως ἱκανοτοπάτως legit vterq;.

Ibidem ὅμως ἄλλας εὐπορίας] ὅμως & ἀλλας leg. cod. S. ex manuscr.

23. σίλιον φριμύτηλα] φριμυῶτων idem legit.

24. ἐμπηχάνων τὰ ὀφθῶαι] τὸ ὀφθῶαι idem legit.

35. καταμελετήσαντες] καταμελήσαντες leg. cod. F.

Ex lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς.

V. 45. ἰητρικὴ ὅλως, μὴ σὺ ὀν αὐτὴ] ἰητρικὴ ὅλως ἢ μηδὲν leg. cod. S.

P. 5. v. 1. N. p. 9. l. 17. κενῆς αὐτέλω ὑποθέσιος] κενῆς ex manuscr. idem leg.

2. ὀπηχρείη] idem ex manuscr. ὀπηχρείη leg. forte ὀπηχρέη.

4. ἐπανενέγκαντα] ἐπανέγκαντα ex manuscripto idem leg.

7. ὅστις ἢ παῦτα ἀποθαλὼν] ἀποθαλὼν leg. cod. F.

8. ὀπηχρέοντ ζητέει] ὀπηχρέη ζητέειν leg. ex manuscr. cod. S.

Ibidem καὶ φύσει] φυσέει ex manuscr. aut φήσι.

10. ὅ, τι δεῖν] ὅτι δεῖν legit.

16. ἢ ἐπαπτόμενον τῶν] ἐωυτῷ leg. cod. F.

19. ἅπερ ὑγιαίνοντες ἐεδίοισι] ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες ἀλλὰ & ἐεδίοισι τὰ & πίνουσι, καὶ τ' ἄλλ' ἃ διαιτέωνται) ξυμφέρουσι, leg. cod. S. ex manuscr.

20. εἰ μὴ ἰῶ ἔπεσε] καὶ ἔπεσε βελτίω leg. cod. F.

25. οἱ ἀπὸ τυπέων] οἱ ἀπὸ τυπέων πρέφοι) ex manuscr. leg. cod. S.

26. καὶ τὰ τὼ ἀρχὼ ἔχρηε ἰδίοιο, & ἢ ἀνθρωπον πειαίπη θεφῆ κεχῆθαι. Hæc non esse in veteri scribit cod. F.

36. καὶ φορὺξ αὐτῆς] φυεφέωτης ex manuscr. leg. cod. S.

48. αὐκτησίων] ἀκτησίων vel ἀπτησίων ex manuscr. leg. idem.

P. 6. v. 2. N. p. 10. l. 51. εἰ & ὄνομα] Id non legi in vet. manuscr. asserit cod. S.

4. ὀδόντες, εἰ' παῦτα διαιτήματα] ὀυ' εἰσὶ παῦτα διαιτήματα, cod. F.

5. καὶ ἢ ἐπιλεύων ὅμορροι] οἱ ὅμοιοι ex manuscr. leg. S.

14. τῆσι τὰ χρήσεσι] τῆσι τεχνήσεσι leg. cod. F.

23. εἰς τὰ αὐτὰ ἄγεται] τῇ εἰς τὰ αὐτὰ ἄγει) leg. S. ex manusc.

29. δῆλα τὼ ἀγελόντα] ὑγεόντα leg. F.

30. μὴ ἰῶ διωατὸς] μὴ ἢ leg. S.

33. ἢ τὰ καμνόντων διαῖτα] forte ὑγιαινόντων pro καμνόντων legi debere annotat. S.

35. ἀλλ' ὅπα αὐτέω] ἀλλ' ὅτι idem leg. ex manuscr.

30. ἢ ἀλλά τ' ὧν ὑγιαίνοντες] οἱ ὑγιαίνοντες vterq; legit.

49. κανόσιος] Hanc dictionem deleri in manuscr. asserit. S.

P. 7. v. 1. N. p. 12. 21. πολὺν ποικιλωτέρη τὶ] πολλὰ leg. ex manuscr. S.

2. πρὸς ὃ αὐαφέρων] πρὸς ὃν leg. F.

11. ὀν μὲ δὴ] δὴ vacare in manuscr. annotat S.

19. πότερον αὐ ὀπτηθεύσωσιν] ὁπότερον ex manuscr. idem adscribit.

23. εὐδὺς βαρέες] βαρέες deest in vet. F.

26. καὶ μηδὲν ὅπ] & μηδὲν leg. S.

30. ἢ διωατὸς ὁ ἀριστίζομενος] ἢ διωατὸς ἰῶ leg. S. manuscr.

38. ἀλ' ἐδηλήσασί τι] ἀλ' ἐπεὶ ex manuscr. leg. S.

39. φθίνει δὲ] φθίνει τὰ leg. S. ex manuscr.

43. ἢ ἐπέρων] ἢ ἐκλυτέρων leg. cod. F.

49. ἀποθαλέῃς] ἀποθάλεῃς ex manuscr. S.

Ibidem, δῆλα τὸ ἰσῆς ἢ] ἢ deest in manuscr. S.

P. 8. v. 1. N. p. 13. l. 44. ὀκ πολλῆς ἀγνωσίης] πρεσίεσθαι καὶ ὀκ πολλῆς ἀγνωσίης ex manuscr. leg S.

7. πάντα χρώμενος] πάντα δὴ χρώμενος ex manuscr. leg. S.

13. οἷσιν ἐχρῶτο] ἀχρῶτο. F.

14. παῦτα μεταβάλλοντα] μεταβαλόντα. S. ex manuscr.

18. δίδοται] δὲ δοτὰ ex manuscr. S. & pro ὁ δὲ, ὅπως δὲ.

23. ὅστις ἢ παῦτα] τίς δὲ, F. τὰ δὲ S. ex manuscript.

24. ὀκ οἶδε] ὀκ οἶδε, πῶς σ' αὐ ex manuscript. S.

25. ἄνθρωπος] ὁ ἄνθρωπος S. ex manuscr.

26. αἰὰ τρεφομένου] αἰὰ τρεφομένου idem ex manuscript.

27. ἔτι εἰδέναι] ἔτι ex manuscr. S.

28. καὶ ἀὴ πόνοι] & deest in manuscriptis S.

34. καὶ τῷ αὐθρώπῳ] καὶ ὀν τῇ αὐθρώπῳ S. ex manuscript. quemadmodum & Aldina exempl.

39. ἢ ἄλλό τ'] ἀλλ' ὅπ. S.

40. ἢ ὀν ἢ τὰ σώματος ἀποκρινομένων] ὀν τῷ σώματι ἢ ἀποκρινομένων ex manuscr. S. velut & Vatic.

45. διωαμένων] δικωαμένων ex manuscript. S. velut Vatic.

46. δὶ' ἀδὲν ἕτερον γίνεται] δ' vacat in manuscr. F. γίνεται vacat in manuscript. cod. S.

47. καὶ ἰχῶρ δὲ ἐπεὶ & ὀκ ἰχῶρ. S.

48. θερεπτύουσι] θερεπτύσσεν ex manuscr. S. & ὑποθλίβ).

P. 9. v. 2. N. p. 15. l. 18. ἔχοντα ἔῶπα] πεῶτα S. ex manuscr.

7. & ἀλάπ θερμὰ] Hæc desunt in manuscr. cod. S.

9. ἔπ δὲ & τῶν & τὸ ψυχρὸν τε καὶ πλαδαρὶν] Ex manuscr. leg. S. ἔστ δὲ τῶν τὸ & ψυχρὸν, & πλαδαρόν.

13. ὀπηχιόμενά τε καὶ πῶς πλαυόμενα] S. cod. τε delet. in Feurei verò cod. πῶς linea subnotatum reperitur.

21. ὑγιαίνου] ὑγιαίνων ex manuscr. S.

23. ἐθέλοι] θέλοι. & pro τερεῶς, ἰχῶρ ὡς ex manuscr. S. quod & superscriptum habet F. cod.

28. τυπέων] πυέτων ex manuscr. S. & ibid. πολὺ μείζω, πολλὰ μείζω.

34. ἀσινὴς] εὐσινὴς ex manuscr. S. & pro πωρῆ, ὠθρεχῆ πτα superscriptum habet F. cod.

37. ἢ εἰ μὴ ἔλαβε] εἰ' abest à manuscr. in cod. S. & δῆλα χρέως leg.

39. καύματα τὰ] καύμασίν τε adscribitur in cod. F.

42. ἁπλῶς πυρετάνοισιν] ἁπλῶς desideratur in cod. S.

43. κακώσεις μοῦσον] μοῦσον deest in manuscr. S.

P. 10, v. 2. N. p. 16. l. 44. καὶ οἰδέειν] καὶ deest in manuscr. S. ibidem συγκαίει, συγκαίειν ex manuscr. legitur.

10. ἀποκαθίστασι) ἀποκαθίστασι) & κριθῶα ex manuscr. S.

11. ὡς ἰχῶρας] ἰόμενος ex manuscr. S.

14. καὶ λήμη] λῆμαι & pro εἴη, ἴκωσι ex manuscr. S.

23. καὶ ὁπαθέει αὐθρωπος] ὁ αὐθρωπος ex manuscr. S.

25. οἷαι ἄσαι] οἷαι & ἄσαι ex manusc. S. velut & Ald.

27. ὅσσον σ' αὐ χρόνον] ὅσσον σ' αὐ χρόνον ex manuscr. S. & pro ἢ ἔῃ.

30. πρὶν ἀποκαθαρθῆ τε] πρὶν ἢ ex manuscripto S.

39. ὀκ ἔνι] ἔτι ex manuscr. S.

P. 11. v. 1. N. p. 18. l. 14. καὶ πίνει ἢ αὐθρώπων] & πίνων ἢ αὐθρώπων ἐκεῖνον αὐεπιτήδειον ὄζει. & πᾶς & ἀλμα. ex manuscr. S. καὶ etiam adscribit F. cod. & καὶ δὲ & ἀλμα leg.

2. ἢ αὐτὸν ζόσον] ἢ τὰ αὐτὸν ζόπον ex manusc. S. vt & Vatic. exempl.

10. οἷσιν ὁ παῖς] οἷσιν δὲ ex manuscr. leg. S.

11. καὶ κακοπαθέειν] καὶ deest ex manuscr. S.

12. κακὸν] κακὸς ex manuscr. S. & pro οἰδίν οἰδέῃ.

14. συμπαρεκτάξιες] συμπαρεκπεράξιες ex manusc. leg. S. quomodo etiam legisse Caluum & Corn. apparet, qui præuaricationes dixerunt, & vtranq; lectionem adhibuerunt.

Ibidem, καὶ μὲ, ὑπὸ πεῦπαμάτου] καὶ ὑπὸ πεῦπαμάτου leg. cod. F.

23. λέγω δὴ τὸ τῦτο] λέγω ὅ, S.

27. μανὰ τε καὶ] Hæc verba desiderantur in manuscr. S.

32. πρὸς μυκλώσας] πρὸς μόλλωσας margini adscribit. S. ex Exegesi (opinor) cùm nil de manuscripto codice adscribat, etsi eam lectionem ex manuscriptis cod. testati sumus. F. verò πρὸς διαβέλας margini adscriptum habet. Idem etiam pro ἀὐαπάσας αὐαπάσης legit.

36. ἐπάκτε] ἐπ' αὐτὰ leg. S. & F.

39. ἐδέξατο] δέξατο ex manuscript. S.

41. ἢ δὲ αὐ ἰῶ ὀν κοιλίη] ἢ δὲ αὐ ἰῶ ἢ κοιλίη. ex manuscr. S.

42. ὀνῆ τὸ ὑγεῦν] ὀν ἢ legit vterq; & S. & F.

Ibidem ἢ κοιλίη τὸ ὑγεῦν] τὸ ὑγεῦν deest in manuscr. S.

Ibidem ἐξαγρίζοιτο, ἐξογκίζοιτο legit.

44. καὶ ὅτ' ὀκπέσῃ] ὀκπέσῃ ex manuscr. leg. S.

49. ἐχρὴ μεταβολαὶ] ἔχει ex manuscr. leg. S.

P. 12. v. 1. N. p. 19. l. 41. οἷα ὀν πῖσιν ἀποσφαγέσιν γίνεῖ)] ἃ ὀν ἢ ἀποσφαγέσι γίνεῖ) leg. S. ex manuscr. sed ἢ ἀποσφαγῆσι malim.

Ibidem ναρκᾶς pro ναρκῇ leg. cod. F.

4. κακὸν πασθεῖν κακοπαθεῖν ex manuscr. S.

Ibidem καὶ ὑπαθίας] ὑποδιάξας ex manuscr. S. & F. leg.

8. πρὸς τῦτο χωρίον] τῦτο τὸ χωρίον ex manusc. leg. S. Illud τοῦτο etiam tanquam suspectum subnotat F.

10. νευρωδέστερη] νεύρων στερεὴ vterque ex manuscript.

11. καὶ πόνοι] καὶ desideratur in manuscript. S.

14. ἢ παχέες] post παχέες, νῶτοι μακροὶ leg. cod. F.

19. ἄκρα ὀξὺ] ἢ ἄκρα ὀξὺ ex manuscr. S. & F.

20. πρεσφόρων] ἢ πρέσφορος ex manuscr. S. πρεσφέρων. F.

Ex lib. περὶ ἑδῶν.

26. εὔχρως τὰ] ὡς εὔχρως τὰ forte leg. esse scribit S.

29. αὐτῶν καθαίρειν] αὐτὰ καθορῶν. S.

33. καὶ φιλαύθρωπον] Post hæc verba, καὶ ὀδπεικία addit F.

44. πεθαυμόμενον] ὀδπυνόμενον. F.

P. 13. v. 34. N. p. 22. l. 14. αὐεκαπᾶσθαι] αἰὰ καπᾶσθαι. S.

35. τῆς ὀρκὸς] δῆλ' ὀρκὸς. S.

38. ὑποπλέπεσθαι] ὑποπλέπτειν. S.

39. ἐφιστῶσι] ἀφιστῶσι. S.

43. ὅταν δὲ καθαχρύειν] καθαχρύης. S.

P. 14. v. 2. N. p. 22. l. 41. δὴ δοκεῖ] διὸ δοκεῖ. S.

20. ἁρμόζε] ἁρμάζειν vel ἁρμάζειν S.

In lib. περὶ εὐχυμοσύνης.

43. ἢ ὅλι ὀκ ἀργέῃ] ἀρχὴ ex manuscr. S.

45. ἐφειλκύσαι πό τε] ἐφειλκύσαι πό τε. S. ἐφειλκύσαι τε. F. & ἑωυτῦ.

46. τέρειλα δὲ πεῦς εὐχυμοσυίλω] ἢ πεῦς εὐχυμοσυίλω ex manusc. S.

49. αὐτέοισιν] αὐτὰ ἐοῖσιν ex manuscript. S.

P. 15. v. 4. N. p. 24. l. 21. ἢ δὲ ἀκαυλίλω χρεῶδες σκοπέειν. οἷς ὑ' δὲ δεκτὴ καθαρσκευή. ex M. S. leg. S. πῖς δὲ ἀκαυλίοις χρεῶδες. σκοπέειν δὲ & οἷς. At F. cod. his verbis, ἢ δὲ ἀκαυλίλω τὸ ἐτέλεθαι λιτῶς superscriptum habet.

7. οἵ τε ἐκόσω ζήμαλα] ἔτι ex manuscr. S.

9. εὔκρηστι] εὔκρητοι S. ex manusc.

11. ὑπομυνηλικοί] ὑπομυημαλικοί ex M. S. S. & κμρῦ pro κμρὸν ibid.

13. πρὸς τὸ ὑποδεχθὲν] πρὸς τῦτο δεχθὲν ex manuscript. S.

14. μὲ οὖῦ] οὖῦ deest in manuscript. S.

16. πρεσθεμένη διδαχθῆ] διδαχθῆς ex manuscript. S.

18. καὶ δὲ ὀν ἐμφοτέροισι λόγοισι] πῖσι λόγοισι ex manuscript. leg. S. quemadmodum & Vatic. exempl.

Ibidem σὺν ἀμφοτέροισιν] σὺν ἀμφοτέροισιν coniunctim ex M. S. S.

19. δείξιν] εὐδείξιν vterque legit S. & F.

21. ὠθρωπλησίλω] ὠ' ὠθρωπλησίλω ex manuscr. S.

22. καλὸν δὲ] καλὸς δὲ ex manuscr. S.

28. γνῶσις. ἢ ἢ ὁ χρόνος ex manuscr. leg. S. γνώσις ἢ. ἢ ὅσα χρόνος.

Ibidem εὐοδέα] εὐαδέα cod. F. adscribit, cuius lectionis etiam meminimus in Notis nostris & in OEconomia.

31. πολλὴ δὲ] ὠ' πολλὴ ex manuscr. S.

34. καθαρσίοι, ἀπαμπόλησις] καθαρείης ἀπεπόλησις ex manuscr. S. cuius lectionis meminimus in nostra OEconomia.

36. καὶ ὡς ὁμοίως] Ex manuscr. ὡς & ὁμοίως, S. & ex M. ὡς καὶ ὕκως τε πρὸς τέκνα. Aldina verò exempl. καὶ ὡς καὶ ὁκοίως.

49. λεῤῥωνούμενον] In margine manuscr. ἀδολεροωῦα habet S.

P. 16. v. 1. N. p. 26. l. 1. μὲ φαῦσίης] κὲ φαῦσίίλω ex M. S. S.

3. ἀεὶ δὴ] δὲ ἀεὶ ex manuscr. S.

4. καὶ ἐγκατατηκήσιος] ἐγκαῦκλυσιος ex manuscr. S.

7. ὁ ἐξῆς] ὀξεῖς ex manuscr. S. fortè ὀξύς.

8. ἢ ἐὰ ἐὰ χρεσάτη] εὐδενεσάτη ex manuscr. S.

11. τυτέων] τυπέων ex manuscr. S. & F.

12. πρεσκαῦσπευάδω] πρεσκαῦσπευάδω ex manuscript. S. velut leg. Aldin.

18. ὁ χρὴ ποιέειν] ὁ, π ex manuscr. S. & ibidem πρὶν ἐσελθεῖν, πρὶν ἢ ἐσελθεῖν, quomodo & Vatic. exempl.

31. ἢ φαρμακευόμενοι] deest in manuscr. S.

ὀν ὠθρεφελίας.

P. 17. v. 27. N. p. 28. l. 30. πρὸς ἰδιωτέων) ἰδιωτέρων. F.

29. εἰς πεῦῦα ξωυνωλαθῶαι] εἰς πεῦπὸ vel πεῦῦα S. πεῦπὸ. F.

47. τοῖσι πιυτέοισιν] τυτέοισιν F.
P.18.v.6.N.p.29.l.26. καθαχλιδῶσι] καθαχλιδῶσι. S. καθαχλιδέυσι. F.
8. αἰαμωδοτήτυς] αἰαμωτρόυτες ex manuscr. S. & F.
10. φθεγγόδεα] μεγαλορρήμονα ἐπιπρέμενον adscribit F. cod. quæ mihi glossemata ex Scholio quodam esse videntur. S. cod. fortè φθινώδεα leg. censet.
17. πθεσημασίης] πθὲ σημασίης ex manuscr. S. πθεισημασίης. F.
21. εἰ δὲ κακοπαθίης παρεδρίης] ἐν δὲ & παρεδρίῃ leg. S.
24. λογισμὸς] συλλογισμὸς. F.
32. ἐξευρέμαθα] ἐξευρήμαθα. S.
Ibidem δμοίῳ φύσιν] δμοίων. S.
46. πάμμαχος ἀπυχίη] πθεάμαχος ex manuscr. S.

IOANNIS MARTINI MEDICI VARIÆ LECTIONES.

Notæ omnes sunt distinctæ ad exemplar Frobenianum: Nostris hîc vt aliàs vbiq; appositis.

Ex lib. πθὲὶ τέχνης

PAG. 1. lin. 2. nostr. pag. 3. l. 1. οὐ ἐρῶ λέγω, Cornarius legisse videtur, ὡς ἐρῶ λέγω.

l. 16. εἰ δὲ δὴ ἔστι γ' ἰδεῖν. legendum εἰ δὲ μὴ ἔστι γ' ἰδεῖν. nam quia quæ non sunt, non videntur, sub scientiam & cognitionem cadere non possunt, quoniam eorum quæ sunt in mente, & sensibus principium cognitionis est.

l. 24. πιύτης οὐῶ. leg. πιύτης νοῦ.

P. 2. l. 20. N. p. 5. l. 6. ἀν' ἢ ὄνομα μοῦνον. leg. δηλὰ ὧν τὄνομα μοῦνον.

P. 3. l. 26. N. p. 6. l. 46. πληρῦται τ' ὑγιαῖνον μὲ πνεύματος. leg. αἱ-10 ματος.

P. 4. l. 31. N. p. 8. l. 36. βεαχυτέας. leg. βεαδυτέας.

Ex lib. πθὲὶ φλεγμαίνης ἐντεικῆς.

Pag. 5. l. 8. N. p. 9. l. 29. καὶ φύσι. leg. φησί.

P. 8. l. 47. N. p. 15. l. 13. Θ ἰχῦρόν. leg. Θ μὴ ἰχῦρόν. nam vt τὸ ἄκρηΘον alimentum est ἰχῦρὸν linea precedente, vt quod est ὖν, quia συγκεκρημένον. est μὴ ἰχῦρόν.

P. 11. l. 14. N. p. 18. l. 34. συμπεραΘέξιες. leg. σωπεραΘέξιες.

Ex lib. πθὲὶ ἰκτῆδ.

P. 13. l. 4. N. p. 22. l. 31. εὐπνωτέρη. leg. ἀπνωτέρη. debilitas enim causa est cur non oportet καπακρίνειν.

P. 14. l. 15. N. p. 23. l. 9. πΘάτη ἡ ὁδός. hic cùm Hippocrates quatuor faciat vlcerum vias εἰς βάθος, εἰς ὕψος, εἰς πλάτος, nec declaret quænam sit quarta speciei idea, suspicio est hic deesse aliquid tale, πΘάτη ἡ ὁδὸς ἔδιν εἰς ὁμαλές. si qui habeantur manuscripti codices consulantur.

Ex lib. πθὲὶ εὐχημοσυνῶς.

Pag. 14. l. vlt. N. p. 24. l. 15. ἰδιῶτας πὶ θεῦ). Cornarius legit ἰδιώτας πὶ θεῦ), pro idiotis habent.

Ibidem δὶ' εὐΘυπίω. leg. δὶ' εὐΘυπίω, vt patet ex pag. 15. l. 32.

P. 15. l. 31. N. p. 25. l. 20. πολλὴ γὰρ δίαφορὴ. Cornar. ὁ πολλὴ γὰρ δίαφορὴ, quod melius.

P. 16. l. 9. N. p. 26. l. 15. φάρμακα πΘ. pro φάρμακα κεί. l. 31. μισητὰ ποτήματα λαμβάνοντες. l. μὴ λαμβάνοντες. nam taxat ægros, qui medicatas quas oderunt potiones non acceperunt, & mortui sunt.

Ex lib πθὸς γελῶν.

P. 17. l. 40. N. p. 29. l. 2. Θ τὸ εὔδηλον πθεκρίνουντες, cùm hic reprehenduntur vitia ægrorum, puto legi melius καὶ τὸ ἄδηλον πθεκρίνοντες. & quod est incertum præferentes. sic enim melius quadrabit cum præcedente ξενοπαρεντὲς, quod Erotiano est ἐξηλλαγμένον. l. 41. secundo loco repetitum πθεκρίνοντες est expungendum. l. 43. μὴ ὑποδέδεται. Cornarius delet μὴ, & bene. est enim ὑποθέζ πνὰ ξυμφέρονΘα ἐς θεραπίω remedia ad curationem vtiliter sub-20 iicere.

P. 18. l. 10. N. p. 29. l. 32. δίαθεσιν φθεγγόδεα. Cornarius reddit perniciosam. ac fortè legit φθινώδεα, sed puto substituendũ ἐρεγώδεα, id est molestiarũ plenam. quomodo dixit in aph. καθάρσιας ἐρεγώδεας. l. 22. θαρρητέον οὐῶ, loci sensus requirit μὴ θαρρητέον οὐῶ. nam loquitur de eo affectu in quo Medicus propter difficultatẽ alios in consilium adhibere debet, nec nimium sibi fidere. l. 32. σώζων ἢν δμοίω φύσιν. leg. ἢ δμοιῶν. seruans vel immutans naturam. nam si seruat κπίσι ὀδηκαρπίω, si peruertit ἀππίω.

FINIS.

Errata.

Pag. 2. col. 1. in sectandis, leg. insectandis. p. 6. c. 1. Neque verò vnum corpus habet, vnam leg. p. 9. c. 2. inane, inani leg. p. 10. c. 1. Etsi verò est simile, vero leg. p. ead. c. 2. v. 34. ὑγιούμενοι, ὑγιούμενοι leg. Ibid. v. 46. post μίχα distinguendum. p. 12. c. 2. v. 31. Θ χειμὼν post χειμῶν distinguendum. p. 13. c. 2. cauere, cœnare leg. p. 14. c. 1. area, area leg. p. 16. c. 1. summoq;, summeq; leg. p. 17. 2. indicationes, leg. iudicationes. p. 20. c. 1. eosq;, resq; leg. p. 21. esset, oportet, leg. esse oportet. p. 22. c. 1. ipsumq;, ipsamq; leg.

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS,
OPERVM OMNIVM,
Sectio II.

Θ σημειωτικὰ, hoc est, ea quæ de signis agunt, LIB. VI. continens.

Librorum Catalogum sequens pagina indicabit.

Omnia interpretatione Latina, tum breuibus notis, tum Annotationibus donata,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectione ſecunda continentur,

Προγνωστικὸν, *Prænotionum, Lib.* I.
Περὶ χυμῶν, *De Humoribus, Lib.* I.
Περὶ κρισίων, *De iudicationibus, Lib.* I.
Περὶ κρισίμων, *De diebus iudicatoriis, Lib.* I.
Προῤῥητικὸν, *Prædictorum, Lib.* II.
Κοακὴ Προγνώσις, *Coacæ Prænotiones in breues ſententias diſtinctæ.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ.

HIPPOCRATIS PRAENOTIONVM, LIBER.

ΙΔΟΝ ἰητρὸν, δοκέει μοι ἄριστον εἶναι, προγνόειν ὁκοῖόν τι ἐνδέχεται. προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων τοῖσι νοσέουσι, τά τε παρεόντα, καὶ τὰ προγεγονότα, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες, ὁκοδιηγεύμενος, πιστεύοιτ' ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσεόντων πρήγματα, ὥστε τολμᾶν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφέας ἑωυτοὺς τῷ ἰητρῷ. τῷ δὲ θεραπείας ἄριστα ἂν ποιέοιτο προσφορὴ τῶν παθημάτων. ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἀπόνους τοῖς ἀσθενέουσι, ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποδεήσεσθαι, χρήσιμον ἂν ἦν. ὅπῃ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν, οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νόσου· οἱ δὲ, καὶ ἐσκαλεσάμενοι, πρῆγμα ἐτελεύτησαν. οἱ μὲν, ἡμέρῃ μίῃ ζήσαντες· οἱ δὲ, ὀλίγῳ πλέονα χρόνον, πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νόσημα ἀντιγωνίσασθαι. νόμιμα οὖν χρὴ τῶν παθέων τῶν τοιουτέων τὰς φύσας, ὁκόσον ἐνδέχεται τῷ δυνάμιν εἶναι τῶν σωμάτων. ἄμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσῃσι, καὶ τούτου τῷ ἐπιστήμονι γνώμην ἐκμανθάνειν. οὕτω γὰρ ἂν θαυμάζοιτό τε δικαίως, καὶ ἰητὸς ἀγαθὸς ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὗς οἷόν τε πρόνοιαν γίνεσθαι, τούτοις ἐπὶ μᾶλλον δυνάμιν ἂν ὀρθῶς διαφυλάσσοι, ἢ πλείονος χρόνου προβουλευόμενος πρὸς ἕκαστα. καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τε καὶ σωθησομένους προγινώσκων τε καὶ προαγορεύων, ἀναίτιος ἂν εἴη. Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι, πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων. μάλιστα μὲν, εἰ ὡυτὸ ἑωυτῷ. οὕτω γὰρ ἂν ἄριστον, τὸ δὴ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, διεφθαρμένον. εἴη δὴ ἂν τὸ τοιόνδε. ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι ξυμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ, καὶ ξυνεσταλμένα. καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι. καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον, σκληρόν τε καὶ τετεταμένον, καὶ καρφαλέον ἐόν. καὶ τὸ χρῶμα τοῦ ξυμπάντος προσώπου χλωρόν τε, ἢ καὶ μέλαν ἐὰν, καὶ πελιόν,

PER ÆPRETIVM mihi facturus Medicus videtur, ſi ad prouidentiam ſibi comparãdam omne ſtudium adhibeat. Cùm namq; præſenſerit & prædixerit apud ægrotos, tum præſentia, tum præterita, tum futura, quæq; ægri omittunt expoſuerit, res vtique ægrotantium magis agnoſcere credetur, adeò vt maiore cum fiducia ſeſe homines medico committere audeant. Curãdi verò rationem optimè molietur, ſi ex præſentibus affectionibus futura prænouerit. Neque enim fieri poteſt vt omnes ægroti ſanitatem aſſequantur. Hoc nempe longè præſtantius foret, quàm futurorum conſecutionem prænoſcere. Quandoquidem verò quidam vi morbi intereunt priùs quàm Medicum accerſant, quidam etiam vocato Medico confeſtim, partim quidem vnum diem, partim etiã paulò diutiùs vitam trahentes mortui ſunt, priùs quàm Medicus arte ſua ſingulis morbis viriliter ſe opponere poſſit. Proinde vbi talium affectionum naturam, quantum ſcilicet vires corporis ſuperant, cognouerit, ſimulq; & ſi quid diuini in morbis ineſt, huius quoque prouidentiam ediſcere oportet. Hac enim ratione, meritò ſibi admirationem, & boni Medici exiſtimationem cõciliauerit. Qui namque morbo ſuperiores eſſe poſſunt, eos vtique longè rectiùs conſeruauerit, ex longo antea interuallo ad ſingula conſilium dirigens, tum etiam morituros, vbi prænouerit & prædixerit, extra culpam poſitus erit. In morbis autem acutis imprimis quidem ægroti facies ſic in conſiderationem adhibenda, ſitne beneualentium, præcipueq; ſui ipſius ſimilis. Ita enim optima exiſtimanda, quæ verò ab eo plurimùm recedit, grauiſſimum periculum portendit. Qualis fuerit naſus acutus, oculi concaui, collapſa tempora, aures frigidæ & contractæ, imisq; ſuis fibris inuerſæ, cutis circa frontem dura, intenta & reſiccata, & totius faciei color ex viridi palleſcens, aut etiam niger, aut liuidus,

aut plumbeus. Itaq; si per initia morbi eiusmodi facies fuerit, neque adhuc ex aliis signis coniicere potueris, interrogare conuenit, num æger vigilauerit, aut aluus admodum liquida fuerit, aut eum inedia aliqua oppresserit. Quòd si quid horum fateatur, minùs formidandum esse existimandum. Diiudicantur autem ista die ac nocte, si ex his causis eiusmodi facies fuerit. At si nihil horum præcessisse dixerit, neque intra dictum tempus ad pristinum statum redierit, in propinquo mortem esse sciendum est. Si verò vetustiore iam morbo, aut triduo, aut quatriduo, talis facies extiterit, inquirenda ea sunt de quibus antea præcepi, & reliqua signa, tum ex vniuersa facie, tum ex corpore, & oculis, in consideratione adhibenda. Si namque lucem refugiunt, aut illachrymant præter voluntatem, aut peruertuntur, aut alter ex iis minor fit, aut quæ in iis alba esse debent rubescunt, aut in iisdem venulæ liuescunt, aut nigricant, aut lippientium oculorum sordes circa eorum aciem appareant, aut etiam assiduè mobiles, aut tumidi, aut vehementer caui fuerint, aut eorum aspectus squalidus & minimè lucidus, aut totius faciei color immutatus, hæc omnia mala perniciosaque existimanda. Quinetiam per somnum an ex oculis aliquid subappareat spectare oportet. Vbi nanque non commissis palpebris ex albo quid subapparet, id si neque alui profluuium, neque medicamentum purgans expressit, neque ita dormire consueuerit æger, prauum est indicium & lethale admodum. Quòd si peruertatur aut corrugetur palpebra, aut liuescat, aut pallescat, itemque labrum, aut nasus, cum alio aliquo signo, mortem in propinquo esse sciendum est. Lethale quoque labra resoluta, pendentia, frigida, & exalbida esse. At ægrum à Medico in latus dextrum aut sinistrum recumbentem deprehendi oportet, manibusque & ceruice, ac cruribus paulùm reductis, totóque corpore molliter posito. Hic enim ferè sani iacentis est habitus. Is autem habetur optimus decubitus, qui bene valentium similis est. Supinum verò iacere, manibus, ceruice, & cruribus porrectis, minus bonum. Quòd si pronus ad pedes de lecto delabatur, magis formidandum. Vbi verò pedes nudos, neque admodum calidos habere comperietur, & manus, ceruicem, & crura inæqualiter dispersa & nuda, malum, anxietatem enim indicat. Lethale quoque & hianti ore assiduè dormire, & vbi supinus iacet cruribus valde contortis & implexis. At in ventrem iacere ei qui per bonam valetudinem ita dormire minimè consueuit, delirium aut partium circa ventrem dolorem indicat. Ægrum verò residere velle in ipso morbi impetu, prauum quidem in omnibus morbis acutis, & pulmonum inflammatione laborantibus pessimum. In febribus autem dentibus stridere, quibus à puero minimè est consuetum, insaniam & mortem significat. Verùm ex vtrisque periculum prædicendum. Quòd si etiam deliranti id accidat, exitiale.

ἢ μολιβδῶδες. ἰὼ μὴν οἷόν τε καὶ τοιοῦτον τὸ πρόσωπον γιγνόμενον ἢ, καὶ μήπω οἷόν τε ἦν εἶναι ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπιμελέσθαι χρὴ, μὴ ἡ κοιλίη ἐπίπνησεν ὠμὸν, ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγασμένα ἢ ἰχῶρες, ἢ λιμῶδες τι ἔχει αὐτόν. καὶ μὴν καὶ τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. ἢν κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἰὼ ἀφὶ ταύτας τὰς προφάσιας, τὸ πρόσωπον γιγνόμενον ἢ. ἰὼ ἢν μηδὲν τουτέων φανῇ εἶναι, καὶ μηδὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ καταφῇ, εἰδέναι χρὴ, ἐνίοτε ἐόντα τὸν θανάτου. ἰὼ ἢν παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος, ἢ τεταίου, ἢ τεταρταίου, τὸ πρόσωπον γιγνόμενον ἢ, καὶ ἐν τούτοισι ἐπιμέρεσθαι, καὶ ὧν καὶ πρότερον σκέλλεται. καὶ τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι. Καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ἰὼ γὰρ τὼ αὐγὼ φεύγωσιν. ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ ἀμφιβρέφωνται. ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται. ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴχωσιν, ἢ πελιὰ βλέφαρα. ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτοῖσιν ἔχωσιν. ἢ λῆμμα φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας. ἢ καὶ σταφυλώδη. ἢ καὶ ἐξιόντες. ἢ ἔγκυκλοι ἰχῶρες γινόμενοι. ἢ αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπεῖς. ἢ ὁ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ἢ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν, καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἰὼ γὰρ τι ὑποφαίνηται ὑγιὲς, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐν ἀμφιῤῥοίῃ ἢ φαρμακοποσίῃ ἐόντι, ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον, καὶ θανατῶδες λίαν. ἰὼ ἢν καμπύλον, ἢ ῥικνὸν γένηται, ἢ πελιὸν, ἢ ὠχρὸν βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, μετὰ ἴνως τῶν ἀνῳῶν σημείων, εἰδέναι χρὴ, ἐνίοτε ἐόντα θανάτου. Θανατῶδες δὲ καὶ χείλεα ἀπολυόμενα, καὶ κρεμάμενα, καὶ ψυχρὰ, καὶ ἔκλυκα γινόμενα. Κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τῆς ἰσχύος, ὅτι τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν, ἢ τὸ ἀριστερὸν. καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν βάχιν καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ὑπεκεκαμμένα ἔχοντα. καὶ τὸ ξύμπαν σῶμα, ὑγρὸν κείμενον. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλῆσοι τῶν ὑγιαινόντων κατακλίνονται. ἄριστα δὲ εἰσὶ τῶν κατακλίσεων, αἱ ὅμοιαι τῆσι τῶν ὑγιαινόντων. ὕπνον δὲ κεῖσθαι καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν βάχιν, καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἧσσον ἀγαθόν. [14] εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο, καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ὅτι πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας ἀείσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας. καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν βάχιν, καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα, καὶ γυμνὰ, κακόν. [15] ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. Θανατῶδες δ', [16] καὶ ὁ κεχηνὼς τὰ καθεύδειν ἀεὶ. καὶ τὰ σκέλεα ὑπίου κειμένου ξυγκεκαμμένα ἢ εἶ) ἰχῶρες, [17] καὶ ἀμφιπλεγμένα. ὅτι γὰρ ἐστὶ κοιλίῃ τόπων. ἀναγκάζει δ' βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τὸ νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖς ἀξέσι νουσήμασι. κάκιστον δὲ, ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν. Ὀδόντας δὲ τρίζειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξυνῄστες ἐστὶν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες, ἀλλὰ περὶ ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενον. ἰὼ δ' ἢν τὰ διαφορήσεων τὸ ποιῇ, ὀλέθριον γίνεται

γίνεται κάρτα ἤδη. Ἕλκος δὲ ἰὼ τε καὶ περιγενόμενος τύχῃ ἔχων, ἰὼ τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γένηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἰὼ γὰρ μέλλει ἀπόλλυσθαι ὁ αὐθέφτος, περὶ τοῦ θανάτου, πελιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται, ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν. Περὶ δὲ χρῶν φορῆς, τάδε γινώσκω. ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν, ἢ περιπλευμονίῃσιν, ἢ φρενίτισι, ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι, περὶ τὸ πρόσωπον φερομένας καὶ θηρώδεας καὶ κενὰς: καὶ ἀποκαρφολογούσας. καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποπιλούσας. καὶ ἀπὸ τοῦ τίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πᾶσας εἶναι κακὰς, καὶ θανατώδεας. Πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐὸν, ποῖον σημαίνει, ἢ φλεγμονῶν, ἐν τοῖσιν ὑπὸ τῶν φρενῶν χωείοισι. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, τῶν διαφορησίων ἀνιῶν. ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη καὶ. ἀπνοίαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλῳ δυνάμιν ἔχειν εἰς σωτηρίαν ἐν ἅπασι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ὅσα ξὺν πυρετοῖσιν ἐστὶ, καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι κρίνεται. Οἱ δὲ ἱδρῶτες, ἀείστοι μὲν εἰσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασιν, ὁκόσοι ἐν ἡμέρῃσι τε κρισίμοισι γίνονται, καὶ τελείως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάσσουσιν. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκόσοι ἀφ' ἑκατέρου τοῦ σώματος γινόμενοι, [18] ἀπέδειξαν τὸν ἀνθρωπον ἀπὸ πετέρεων φέροντα ὀνόσημα. οἱ δ' αὖ μὴ τοιοῦτόν τι ἐργάσωνται, ἀλιστοτέλεες. κάκιστοι δὲ, οἱ ψυχροί τε καὶ μοιῶν περὶ τὴν κεφαλὴν τε καὶ τὸ πρόσωπον γινόμενοι καὶ τ' αὐχένα. ἤτοι γὰρ ἐν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θάνατον προσημαίνουσι. ἐν δὲ χρονιωτέρῳ, μάκρος νούσου. καὶ οἱ κατὰ πολὺ τὸ σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι, τοῖσι περὶ τὴν κεφαλὴν. οἱ δὲ κεγχρωδέες καὶ μοιῶν περὶ τὸν βάχιλον γινόμενοι, πονηροί. οἱ δ' μετὰ σπασμῶν καὶ ἀτμίζοντες, ἀγαθοί. καταμανθάνειν δὲ χρὴ τὸ στόλον τῶν ἱδρώτων. γίνον) γὰρ οἱ μὲν, ἐν ἔκλυσιν σωμάτων, οἱ δὲ, ἀφὸ σωτηρίας φλεγμονῆς. Υποχόνδριον δὲ, ἄριστον μὲν, ἀνώδυνόν τε ἐὸν, καὶ μαλθακὸν, καὶ ὁμαλόν. καὶ ὅτι δεξιὰ καὶ ἐπ' ἀριστερά. φλεγμαῖνον δὲ, ἢ ὀδυνῶν παρέχον, ἢ συντεταμένον, ἢ ἀνωμάλως ἀφικείμενα τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ταῦτα πάντα φυλάσσεσθαι χρὴ. εἰ δὲ καὶ σφυγμὸς ἐνεῖη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, δόρυβον σημαίνει, ἢ τὸ διαφορησίων, ἀλλὰ τοῖς ὀφθαλμοὶς ὑπικαπδεῖν τῶν τοιουτέων. ἰὼ γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μαρτυρίαι τούτοις ἐλπίς. οἴδημα δὲ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρὸν τε ἐὸν, καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν, εἰ παρ' ἄπαν εἴη ὁ ὑποχόνδριον. εἰ δὲ εἴη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, ἀκινδυνότερόν ἐστιν ἢ ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερά. σημαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ἐν ἀρχῇ μὲν θάνατον ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ἰὼ δὲ ὑποβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ ὁ οἴδημα μὴ καθιστάμενον, ἐς διαπύησιν βέπει). γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ, καὶ αἱμάτος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελεῖ. ἀλλ' ἐπιμελεῖσθαι χρὴ, εἰ τῶν κεφαλῶν δηχέοιεν, ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἰὼ γὰρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐν τούτοισι ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτέων, τῶν τὸ αἱμάτος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρὴ. τὰ δ' μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων, καὶ ἀνώδυνα [19] καὶ τὸν δακτύλῳ ὑπείκοντα, χρονιωτέρας τὰς κρίσιας ποιέεται. καὶ ἥσσον ἐκείνων ἀφίστεται. εἰ δ'

admodum iam est. Vlcus quoque siue ante morbum, siue in morbo natum sit, nosse oportet. Nam si perituris æger est, ante mortem liuidum & siccum, aut pallidum & siccum erit. De manuum verò motione ita censeo. In febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur, & aliquid frustra veriantur, & festucas colligunt, aut floccos è vestibus euellunt, & ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum & mortem portendi. Spiritus frequens dolorem aut inflammationem in locis septo transuerso superioribus indicat. Qui verò magnus inspiratur & ex magno interuallo, delirium. At frigidus ex naribus & ore expiratus, exitialis admodum iam est. Facilè autem spirare, valde magnum ad salutem momentum existimandum, cùm in omnibus morbis acutis, quibus febris coniuncta est, tum in his qui intra dies quadraginta iudicantur. Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui diebus iudicatoriis contingunt, & penitus febre liberant. Boni verò, quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque vt æger morbum faciliùs ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt, minimè sunt vtiles. Pessimi autem frigidi, quique circa caput tantummodò, faciem & ceruicem exoriuntur. Ii nanque cum acuta febre mortem, cum mitiore verò morbi longitudinem prænunciant. Quique per totum corpus eodem modo atque ex capite fiunt. Qui verò milij formam referunt, & circa ceruicem tantùm oboriuntur, praui, boni autem qui guttatim & cum exhalatione fiunt. Atque hoc in totum de sudoribus animaduertere oportet, quòd nonnulli quidem ex corporis dissolutione, quidam etiam ex inflammationis vehementia contingunt. Præcordia optima quidem quæ dolore vacant, mollia sunt & æqualia, tum dextra, tum sinistra parte. Incensa verò, aut dolentia, aut intenta, aut inæqualiter affecta dextra parte ad sinistram, hæc omnia animaduertenda sunt. Quòd si etiam pulsus in præcordiis insit, perturbationem aut delirium indicat. Verùm etiam eorum oculos intueri oportet. Si nanque oculi crebrò moueantur, insania expectanda est. At tumor in præcordiis durus & dolens, pessimus quidem vbi tota præcordia occuparit. Sin verò altera parte sit, minore cum periculo sinistra. Huiusmodi autem tumores, circa principia quidem mortem breui affore indicant. Quòd si neque intra vigesimum diem febris quiescat, neque tumor subsidat, ad suppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiã sanguinis è naribus fluxus contingit, valdéque iuuat. Verùm eos interrogare oportet, num capite doleant, aut obtusam oculorum aciem sentiant. Quòd si quid ex his accidat, eò rem tendere sciendum. In iunioribus tamen neque dum trigesimum quintum annum attingentibus, sanguinis eruptio magis expectanda est. Molles autem tumores & doloris expertes digitisque cedentes, longiores iudicationes faciunt, illisque minùs graues sunt. Quòd

ſi intra dies ſexaginta, neque febris ceſſet, neque tumor ſubſidat, fore ſuppurationem hoc loco, & reliquo ventre eodem modo ſignificat. Itaque tumores dolentes, duri & magni, periculum mortis intra paucos dies affore ſignificant. Molles verò & minimè dolentes, quiáque digito preſſi cedunt, illis diuturniores eſſe ſolent. Ac ventris tumores minùs abſcedere nati ſunt, quàm qui in præcordiis oriuntur, minimè verò qui infra vmbilicum in pus vertuntur. Sed ex ſuperioribus locis ſanguinis eruptio maximè expectanda eſt. Longorum verò omnium in his regionibus tumorum, ſuppurationes in conſideratio-
o nem adhibendæ. Suppurationum autem quæ inde prouenìunt, ea obſeruatio facienda eſt. Quæ quidem foras vertuntur, optimæ ſunt, vbi paruæ ſunt, & quàm maximè foras feruntur, & in acutum tendunt. Peſſimæ verò quæ magnæ ſunt & latæ, miniméque in mucronem attolluntur. At quæ intrò rumpuntur optimæ, vbi nihil cum externa ſede communicant, in ſeſe contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totáque regio externa vnius coloris apparet. Pus verò optimum eſt album, æquale & læue, & quam minimùm graueolens, huic autem contrarium peſſimum. Aqua inter cutem quæ ex acutis morbis oritur, mala.
Nam neque febre liberat, vehementésque dolores excitat, & lethalis eſt. Oritur autem ferè ex laterum inanitate, & lumbis, partimque ex iecore. Quibus igitur ex laterum inanitate & lumbis, initia ducuntur, iis pedes intumeſcunt, & longa alui profluuia detinent, quæ neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. At quibus à iecore aqua inter cutem ortùm ducit, his tuſſis & tuſſiendi cupiditas ineſt, ſed nihil effatu dignum expuunt, pedésque intumeſcunt, ac venter non niſi dura ægréque egerit, & circa aluum tumores fiunt, qui partim dextra, partim ſiniſtra parte oriuntur & deſinunt. Caput autem & ma-3
c nus, & pedes frigere, ventre & lateribus calentibus, malum denunciat. At corpus totum æqualiter calidum eſſe ac molle, optimum. Ægrum quoque facilè conuerti oportet, & cùm ſeſe attollit leuem eſſe. Quòd ſi grauis eſſe videatur, cum reliquo corpore, tum manibus & pedibus, maiori cum periculo eſt. Præter grauitatem verò, ſi vngues & digiti liueſcant, mors confeſtim expectanda eſt. At omninò nigri tum digiti, tum pedes, minùs quàm liuentes perniciofi ſunt. Sed alia quoque ſigna in conſiderationem adhibenda. Etenim ſi facilè malum ferre videatur, & præter hæc aliud quoddam
4o ex ſalutaribus ſignis adfuerit, morbum ad abſceſſum conuerti ſperandum, ita vt æger quidem morbo ſupereſſe, & partes corporis denigratæ decidere debeant. Teſtes autem & pudenda vbi ſurſum contrahuntur, vehementes dolores & mortis periculum denunciant. Quòd ad ſomni rationem attinet, quemadmodum à natura nobis eſt conſuetum, interdiu quidem vigilandum, noctu verò dormiendum.

ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ ὁ οἴδημα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει. [20] καὶ τοῦτο καὶ ὁ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τ' αὐτό. ὀκόσα μὲν οὖν ἐπώδυνά τε ἐστι, καὶ σκληρὰ καὶ μεγάλα σημαίνει κίνδυνον θανάτου, ὀλιγοχρόνιον. ὀκόσα δὲ μαλθακά τε καὶ ἀνώδυνα καὶ τῇ δακτύλῳ πιεζόμενα ὑπείκει, χρονιώτερα ἐκείνων. ἃς δ' ἀποχάσας ἦσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται, τῶν ἐν βίσιν ὑποχονδρίοισιν. [21] ἤκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἀποπύησιν τρέπεται. αἵμαλος δὲ ῥῆξιν ἐκ τῶν ἄνω τόπων μάλιστα προσδέχεσθαι. ἀποπτύων δ' χρὴ τῶν οἰδημάτων χρονιζόντων τοῦτο τοῦτο τὰ χρεία, ὑποσκέπτεσθαι τὰς ἐκπυήσιας. τὰ δ' ἀναπτήματα ὧδε δὲ σκέπτεσθαι τὰ ἐντοῦθεν. ὀκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄειστ' ἐστὶ. μικρά τε ἐόντα. καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα ἔξω. καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. τάδε μεγάλα τε ἐόντα καὶ πλατέα, καὶ ἤκιστα ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα, κάκιστα. ὅσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄειστ' ἐστὶ, ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ὁμοιοκινωνέῃ, ἀλλ' ἔστι πρεσβαλλόμενα τε, καὶ ἀνώδυνα. καὶ πολὺ ὁ ἔξω χωρίον, [22] ὁμόχρουν φαίνεται. τὸ δ' πῦον, ἄειστον λευκόν τε εἶναι, καὶ ὁμαλόν, καὶ λεῖον, καὶ ὡς ἤκιστα δυσῶδες. ὁ δ' ἐναντίον τούτου, κάκιστον. οἱ δὲ ὕδρωπες, οἱ ἐν τῷ ὀξέων νουσημάτων πολύτες κακοί. οὔτε γὰρ τὸ πυρὸς ἀπαλλάσσουσιν. ἐπώδυνοί τε εἰσὶ κάρτα καὶ θανατώδεες. ἀρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι, ἀπὸ τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀσφύος. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ἥπατος. οἷσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οὔτε πόδες οἰδέουσι, καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδυνίας λύουσαι τὰς ἐν τῶν κενεώνων, καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λεπαίνουσαι. ὀκόσοι δ' ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βηχές τε καὶ [23] θυμὸς τούτοισιν ἐγίνεται. καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι. καὶ ἡ γαστὴρ ὑδροπικέ, εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς αὐάγκλιν. καὶ πρὸς τὴν κοιλίην γίνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ὀπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερά, [24] ἰσάμματά τε, καὶ καταπαυόμενα. κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες, ψυχρὰ ἐόντα, κακόν. τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν πλευρῶν, θερμῶν ἐόντων. ἄειστον δὲ καὶ ὅλον ὁ σῶμα, θερμόν τε ἐὸν καὶ μαλθακόν. τρέφεσθαι δὲ χρὴ ῥηϊδίως τὸν ἀγκῶνα καὶ ἐν τοῖσιν μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. εἰ δὲ βαρὺς ἐὼν φαίνοιτο, καὶ ὁ ἄλλο σῶμα καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ὀπισκινδυνώτερον. εἰ δ' πρὸς τῷ βάρει καὶ οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται πρὸς δόκιμος ὁ θάνατος παραυτίκα. μελαινόμενοι δ' πρότερον οἱ δάκτυλοι, καὶ οἱ πόδες, ἧσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν εἰσίν. ἀλλὰ καὶ τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι χρή. ἐὼ γὰρ ὑπερτέως φέρων φαίνηται ὁ κακὸν, καὶ ἀλλοῖ τῶν προειρημένων πρὸς τουτέοισι βίσι σημείοισιν ὑποδεικνύει, ὁ νόσημα ἐς ἀπόκρισιν βαπτῶσαι ἐλπίς. ὥστε τῶν μὲν ἀνθρώπου προσδέχεσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπεσεῖν. ὄρχεις δὲ καὶ αἰδοῖα ἀνεσταλμένα, πόνοις ἰσχυροῖς σημαίνει, καὶ κίνδυνον θανατώδεα. Πρὸς δ' ὕπνον ὥσπερ κατὰ φύσιν σιωπῶντες ἡμῖν ἐστι, τὸν μὲν ἡμέρῃ, ἐγρηγορέναι χρή. τὸν δὲ νύκτα, καθεύδειν.

ἐὼ δὲ

ἐὼ δὲ εἴη τοῦτο μεταβεβλημένον, κάκιον. ἤκιστα δ' ἂν λυπέοιτο, εἰ κοιμῶτο ὁ περὶ ἐς ὁ τέτον μέρος τῆς ἡμέρης. οἱ δ' ἀπὸ τουτέου τοῦ χρόνου ὕπνοι, πονηρότεροι εἰσί. κάκιστον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι, μήτε τῆς νυκτὸς, μήτε τῆς ἡμέρης. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδυνῶν τε καὶ πόνων ἀγρυπνίη, ἢ παραφροσύνη ἔσται ἀπὸ τουτέου τοῦ σημείου. Διαχώρημα δὲ ὅτι ἄριστον, ὁ μαλθακόν τε καὶ ξυνεκτικός. καὶ τὸν ὥρῃ ἐὼ καὶ ὑγιαίνοντι ὑπεχώρει. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν ἐσιόντων. τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου, ἢ κάτω κοιλίη ὑγιαίνοι ἂν. [1] εἰ δὲ εἴη ὑγρὸν ὁ διαχώρημα, ξυμφέρει [25] μήτε ῥύγειν, μήτε πυκνόν τι εἶναι. καὶ κατ' ὀλίγον ὑποχωρέειν. κοπιῶν γὰρ ὁ ἀνθρωπος, ὑπὸ τῆς ξυνεχέος ἐξαναγκάσιος, καὶ ἀγρυπνοίη ἀν. εἰ δ' ἀθρόον πολλάκις διαχωρέῃ, κίνδυνος λειποθυμῆσαι. ἀλλὰ χρὴ κατὰ ὁ πλῆθος τῶν εἰσιόντων, ἢ δὶς, ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης ὑποχωρέειν. τῆς δ' νυκτὸς, ἅπαξ. [26] πλείονα δ' ὅτι ὁ περὶ, ὡς ὅπερ σιωπῶς ἐστι τῶν ἀνθρώπου. παχυνέσθαι δ' χρὴ ὁ διαχώρημα, ἰούσης πρὸς κρίσιν τῆς νόσου. ὑπόπυῤῥον δὲ ἔσται καὶ μὴ λίαν δυσῶδες. [17] ὁπότ' ἂν δ' καὶ ἐλμινθας φροῦδας διεξιέναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος, πρὸς κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. δεῖ δ' ἐν πάντι τῷ νοσήματι, λαμπαρὸν τὸν κοιλίαν εἶναι, καὶ ὀδυνηρόν. ὕδαρές δ' κάρτα ἢ λευκὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἰκμῶδες, ἢ ἀφρῶδες διαχωρέῃ, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν, καὶ σμικρόν τε ἐὸν, καὶ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ ὑπόχλωρον, καὶ λεῖον. τουτέων δ' θανατωδέστερα αὖ εἴη, τὰ μέλανα, ἢ λιπῶδη, ἢ πέλια, ἢ ἰώδεα, ἢ κεκονδυλα. τὰ δ' ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δ' ὅσον ἧσον. ἔστι δ' τὰ διαῦτα, ξυματώδεα. καὶ χολώδεα, καὶ [3] περιεσιδέα, καὶ μέλαινα. ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι. ποτὲ δ' κατ' μέρος. φύσαν δ' ἀνὰ ψόφου καὶ παρδήσιος διεξιέναι, ἄειστον. κρέατον καὶ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν, [28] ἢ αὐτὰ ἀνειλέεσθαι. καὶ οὕτω διῄθουσα σημαίνει ἢ πονέειν τι τὸν ἀνθρωπον, ἢ παραφρονέειν. ἐὼ μὲν ἔχων ὁ ἀνθρωπος οὕτω τὸν ἄφεσιν τῆς φύσης ποιήσηται. Τοῖς δ' ἐν τῶν ὑποχονδρίων πόνοις τε καὶ κυρτώμασι, ἐὼ ἢ νεαρὰ καὶ μὴ ξὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ. καὶ μάλιστα μὲν διεξιὼν, ξὺν κόπῳ τε καὶ οὔρῳ καὶ φύσῃ. ἐὼ δ' μὴ, [29] καὶ αὐτὸς ἀν δὴ περαινθεὶς, ὠφελέει. ὠφελέει δ' καὶ ὑποκαπεσὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. Τὸ δ' οὖρον ἄριστόν ἐστι, ὅτῳ εἴη λευκή τε ἡ ὑπόστασις, καὶ λεῖα, καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἔστ' ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει γὰρ ἀσφάλειάν τε καὶ νόσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. εἰ δ' ἀμαλεῖ ποι, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν ὀρέοιτο, ποτὲ δ' ὑφίσταται τὸ λευκὸν, καὶ λῆρον, χρονιώτερα δ' ἡ νοῦσος, καὶ ἧσον ἀσφαλής. εἰ δ' εἴη τὸ, τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη, καὶ λεῖα, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρόσθου δ', σωτήριον δ' κάρτα. κριμνώδεες δ' ἐν οἷσιν οὔρεσιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δὲ εἰσι κακίοις, αἱ πεπαλωδέες. αἱ λευκαὶ δ' καὶ λεπταὶ, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἐπὶ κακίοις εἰσὶν, αἱ πιτυρώδεες. [30] νεφέλαι ἐμφερόμεναι, οἷσιν οὔρεσι, λευκαὶ μὲν ἀγαθαί. μέλαιναι δ' φλαῦραι.

Quòd ſi iſtud immutatum fuerit, deterius exiſtimandum. At minimùm offenditur æger, ſi prima luce dormiat ad tertiam diei partem. Qui verò poſtea ſomnus contingit, deterior eſt. Peſſimum autem ſi neque noctu, neque interdiu dormiat. Nam aut ob dolorem inſania adeſt, aut delirij affuturi hæc nota eſt. Alui deiectio optima eſt, ſi mollis eſt & conſiſtat, eoque tempore quo per ſanitatem deiici ſoleat, copia verò ciborum ingeſtorum rationi reſponderit. Talis enim exitus inferiorem aluum bene valere declarat. At liquida alui egeſtio ex vſu eſt, ſi
1 oneque ſtridet, neque crebrò, neque ex breuibus interuallis excernitur. Frequens enim deſidendi labor ægrum fatigat, eique inſomniam adfert. Quòd ſi affatim & ſæpe deiicit, periculum eſt ne animus deficiat. Verùm pro ingeſtorum ciborum copia, bis aut ter interdiu, & noctu ſemel, deiici debet, plus tamen prima luce, pro hominis conſuetudine. Craſſiorem autem fieri deiectionem oportet, morbo ad iudicationem procedente. Sit etiam ſubfulua, neque admodum graueolens. Lumbricos quoque rotundos cum alui excretione prodire, morbo in iudicationem tendente expedit. In omni verò morbo ventrem mollem eſſe, & mediocriter extumeſcere conuenit.
20 At valde aquoſum, aut album, aut ex viridi pallidum, aut vehementer rubrum, aut ſpumans deiici, hæc omnia mala ſunt. Præter hæc quoque malum eſt, quod exiguum, glutinoſum, candidum, ex viridi ſub pallidum & læue exiſtit. His verò magis lethalia ſunt nigra, aut pinguia, aut liuida, aut æruginoſa, aut fœtida. Varia autem his quidem ſunt diuturniora, nihilo tamen minus exitialia. Huiuſmodi ſunt ſtrigmentoſa, biliosa, cruenta, porracea & nigra, modò ſimul inter ſe mixta, modò per vices prodeuntia. Flatum autem ſine ſonitu quidem ac crepitu exire optimum. Præſtat tamen cum ſtrepitu prodire, quàm
3o iſthic reuolui. At qui eo modo prodit, ægrum aliquo dolore vexari, aut delirare indicat, niſi æger ſua ſponte hoc modo flatum emiſerit. At præcordiorum dolores & tumores, recentes quidem & ſine inflammatione, murmur ſoluit circa præcordia exortum, idque potiſſimùm ſi cum ſtercore, vrina & flatu prodierit, aliôqui vbi ipſum per ſe tranſmiſſum fuerit, iuuat, idque magis ſi ad inferiores ſedes deſcenderit. Vrina optima eſt, in qua per omne tempus, quoad morbus iudicatus fuerit, ſubſidet album, læue & æquale. Securitatem enim breuemque morbum fore ſignificat. Quòd ſi intermittat, & interdum qui-
4o dem pura meiatur, interdum etiam ſubſidet album & læue, diuturnior & minùs ſecurus morbus euadit. At vrina ſubrubra, ſimiléque quod ſubſidet, & læue, hæc longè quidem diuturnior quàm prima fit, valde tamen ſalutaris. Sedimenta autem in vrinis craſſiores hordei toſti non exactè moliti partes referentia, praua ſunt, hisque peiora laminis ſimilia. Alba verò & tenuia, valde praua, atque his etiam deteriora furfuracea. Nubeculæ quæ per vrinas feruntur, albæ quidem, bonæ; nigræ verò, malæ ſunt.

Quoad autem vrina fulua fuerit & tenuis, crudum esse morbum indicat. Quòd si diutiùs talis vrina perseueret, periculum est ne non possit æger sufficere, quoad vrina concoquatur. At exitiosiores sunt vrinæ fœtidæ, & aquosæ, & nigræ, & crassæ. Ad hæc in viris quidem & mulieribus vrinæ nigræ, in pueris aquosæ, deterrimæ. Quibus vrinæ tenues & crudæ multo tempore redduntur, si reliqua signa salutaria sint, in iis abscessus ad loca infra septum transuersum expectari debet. Quinetiam pinguedines supra innatantes araneorum telas referentes, damnare oportet, colliquationem namque significant. In vrinis autem quæ nubeculas habent, considerandum venit, an supernè, an infernè ferantur, & quosnam habeant colores. Et quæ quidem deorsum feruntur, cum dictis coloribus, bonæ censendæ & commendandæ, at quæ sursum feruntur, malæ & vituperandæ. Neque verò tibi imponat vesica quoquo modo affecta, si huiusmodi vrinas reddiderit. Non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est. Vomitus perquam est vtilis, qui bilem pituitæ quàm maximè permixtam habet, ac neque admodum crassus est, neque multus. Qui enim sinceriores, peiores sunt. Si verò quod vomitione reiicitur porrum colore referat, aut liuidum, aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum adfuerit, prauus existimandus est. Quòd si eodem vomitu omnes hi colores reiiciantur, id exitiale est admodum. At liuidus vomitus, si grauiter olet, celerrimam mortem denunciat. Omnésque subputres & graues odores, in omnibus vomitionibus mali. In omnibus pulmonis & laterum doloribus, sputum celeriter promptéque expui conuenit, sputóque flauum valde permixtum apparere. Etenim si multò post doloris initium, quod flauum est, aut fuluum, aut multam tussim exhibeat, neque valde pexmixtum expuatur, deterius est. Flauum quippe si sincerum fuerit, periculum subesse testatur, album autem & viscidum, & rotundum, inutile. Malum quoque valde viride, aut pallidum, itemque spumans. At si adeò sincerum fuerit, vt etiam nigrum appareat, id illis deterius est. Malum quoque vbi nil expurgatur, neque ipsum proiicit pulmo, sed propter multitudinem feruet in gutture. In omnibus pulmonis morbis grauedines & sternutationes, tum præire, tum subsequi, malum. Verùm in aliis maximè lethalibus morbis, sternutamenta vtilitate non carent. At in pulmonis inflammationibus si inter initia morbi sputum excernitur flauum non multo permixtum sanguine, salutare est & confert admodum. Septimo verò die ac tardius non adeo securum. Omnia autem sputa mala sunt, quę dolorem non sedant, pessima etiam nigra. At omnium quæ excreantur optima, quæ dolorem sedant. Horum verò locorum dolores, qui neq; per sputorum purgationes, neq; fæcum alui deiectionem, neq; venæ sectionem, aut medicamenta purgantia, & victus rationem sedantur, eos ad suppurationem tendere sciendum est.

31 ἔστ' αὖ ᾧ πυῤῥόν τε εἴη ὃ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει ὃ νούσημα ἀπεπτον εἶ). 32 ἰῶ ᾧ καὶ πουλυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐόν, κίνδυνος μὴ ἂ δυνήσε) ὁ ἀνθρωπος ἀφικέσθαι, 33 ἔστ' αὖ πεπαυμένῃ ὃ οὖρον. θανατωδέστερα ᾧ τῶν οὔρων, πάδε δυσώδεα, καὶ ὑδατώδεα, καὶ μέλαινα καὶ παχέα. ἔτι ᾧ τοῖσι μὴ ἀνδράσι καὶ τῆσι γυναιξὶ, τὰ μέλαινα τῶν οὔρων, κάκιστα. τοῖσι ᾧ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα. 34 ὁκόσοι δ' αὖ ἔσε λεπτὰ καὶ ὠμὰ ἐρέοισι πουλὺ χρόνον, ἰῶ τ' ἄλλα ὡς ἀθεεσομένοισι σημεῖα ἦ, τουτέοισιν ἅπασιν δεῖ παρεσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς 35 ἄνω ὑφιστάμενας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι. σημήϊον γὰρ σημεῖα. σκοπεῖν ᾧ χρὴ τῶν ἐρεόντων ἐν οἷσι αἰνεφέλαι ἰῶ τε ἄνω, ἰῶ τε κάτω ἔωσι, καὶ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴδοισι. καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας ξυὼ τοῖς χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται, ἀγαθὰς εἶ) νομίζειν, καὶ ἐπαινέειν. τὰς ᾧ ἄνω ξυὼ τοῖσι χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται, κακὰς εἶ), καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιάσδε. μὴ ἐξαπατάτω δέ σε ἰῶ γε ἡ κύστις τὴ νούσημα ἔχουσα, τῶν οὔρων τὰ τοιαῦτα ἀποδιδῶ. ἐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖον ἐστὶν, ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑωυτῆς. Εμετος ᾧ ὠφελιμώτατος, 36 ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα, μηδὲ πολύς, ὡς μάλιστα. οἱ γὰρ ἀκριτέστεροι, κακίστοι εἰσίν. εἰ ᾧ εἴη τὸ ἐμεόμενον τοιαῦτα τὰ εἴδεα, ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ὅ, τι αὖ ἦ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶ). εἰ ᾧ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἀνθρωπος ἐμεῖ, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει ὃ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων, εἰ ὄζει δυσώδες. πᾶσαι ᾧ αἱ ἀποσταγοιδες καὶ δυσώδεες ὀσμαὶ, κακαὶ ὅτι πᾶσι τοῖσιν ἐμεομένοισιν. 37 Πτύελον χρὴ ὅτι πᾶσι τοῖσιν ἀγκήμασι, τοῖσι τοῖ τὸν πλεύμονα καὶ τὰς πλευρὰς, ταχέως τε ἀναπτύεσθαι, καὶ ἀπεπτέως. ξυμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι ὃ ξανθὸν, ἰχῶρος τῶν πτύελω. εἰ γὰρ πολλῶ ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοιτο, ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥὸν, ἢ πολλὴν βῆχα παρέχον, καὶ μὴ ἰχῶρος ξυμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται. τό, τε γὰρ ξανθὸν ἄκρητον ἐὸν, κινδυνῶδες. ὃ ᾧ λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ στρογγύλον, ἀλυσιτελές. κακὸν ᾧ καὶ ὃ χλωρὸν ἐὸν κάρτα καὶ ὃ ἀφρῶδες. εἰ ᾧ εἴη οὕτως ἄκρητον, ὥστε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δυνότερον ὅτι τοῦτο τοῦ εἰκείνων. κακὸν ᾧ καὶ μηδὲν ἀναχαθαίρει), μηδὲ πεσεῖν ὁ πλεύμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν, ζέει ἐν τῷ φάρυγι. κορύζας ᾧ καὶ πταρμοὺς ὅτι πᾶσι τοῖσι τοῖ τὸν πλεύμονα νουσήμασι, πρόγονονέναι, ἢ ὅτι πτύεσθαι κακόν. ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἀγκοισιν νουσήμασι τοῖς θανατωδεστάτοισιν, οἱ πταρμοὶ λυσιτελοῦσιν. αἷμαπτοῖ ᾧ ξυμμεμιγμένον μὴ πολλῶ πτύελον ξανθὸν, ἐν τοῖσι τοῖ πλεύμονι κοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν ἢ νέῳ πτύεται πρόσθεν καὶ κάρτα ὠφελεῖ. ἑβδομαῖος ᾧ ἐόντι καὶ παλαιότερος, ἧσσον ἀσφαλές. πολύτα δὲ πτύελα πονηρὰ ἐστι, ὁκόσα αὖ τῷ ὀδυνέοντι μὴ παύει. κάκιστα ᾧ τὰ μέλαινα, ὡς ἀμφαγκεφαλῆ. τὰ ᾧ παύοντα ὀδυνέοντα, πολύτων ἀμείνω ἀναπτύεσθαι. ὁκόσα ᾧ ἂ ἀγκήματων ἐν τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύει), μήτε τοῖς τῶν πτύελων καθάρσιας, μήτε τοῖς τῶν κοιλίης ἐκκρίσεσιν, μήτε τοῖς φλεβοτομίας τε, καὶ φαρμακείας, καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα.

38 τῶν

38 τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκοῖα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος ἂ πτύελον ἐκπυίσει), ὀλέθρια κάρτα, ἰῶ τε ἐν μέρει ὃ χολώδες ὦ πόνω δυναπτύοιτο, ἰῶ τε ὁμοῦ. μάλιστα ᾧ ἰῶ ἀρξῃ) χωρέειν ὃ ἐμπύημα, ἀπὸ τουτέων ἂ πτύελα, ἑβδομαῖος ἐόντος ἂ νοσήματος. ἐλπὶς ᾧ τ' τὰ τοιαῦτα πτύοντα, ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἰῶ μήτι αὐτέω ὅτι γένῃ) ἀγαθόν. ἔστι ᾧ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε. ὑπετέως φέρειν ὃ νόσημα. ὕπνοιν ἔῃ). ἂ ὀδύνης ἀπηλλάχθαι. τό, τε πτύελον, ῥηϊδίως ἀναβήσεται. τό, τε σῶμα ὁμαλῶς φαίνεσθαι θερμόν τε εἶ) καὶ μαλθακόν. καὶ δίψαν μὴ ἔχειν. ἔσε τε καὶ ἱδρῶτας, ὡς ἀμφαγκεφαλῆ ἔκασα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα ὅτι γίνεται. ὅτω μὲν ᾧ ἀπόντων τουτέων ὅτι γινομένων, οὐκ ἀν ἀποθάνοι ὁ ἀνθρωπος. ἰῶ ᾧ τὰ μὲν οἱ αὐτέων ὅτι γίνοιτο. τὰ ᾧ μὴ, ἐ πλείονα χρόνον ζήσας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ἀπόλοιτ' ἂν ὁ ἀνθρωπος. κτ' ᾧ τὰ ἐναντία τουτέων, δυσπετέως φέρειν τὴν νόσον. πνῶμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶ). τὴν ὀδυνέουσαν μὴ παύεται. ὃ πτύελον μόλις ἀναβήσεται. δι-ψῶν κάρτα. τό, τε σῶμα ἐπὶ πολὺ θερὸς ἀνωμάλως ἔχεται. καὶ τὴν μὲν κοιλίην καὶ τὰς πλευρὰς, θερμὰς εἶ) ἰχῶρώς. ὃ ᾧ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὰς πόδας, ψυχρούς. ἔσε ᾧ καὶ ἀμφαγκεφαλῆ καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς ἀμφαγκεφαλῆ) ἔκασα εἰδέναι, κακὰ ἐόντα. ὅτως γὰρ εἰ ὅτι γένοιτο τι ὦ πτύελω τουτέων, ἀπόλοιτο αὖ ὁ ἀνθρωπος, πρὶν ἢ ἐς τὰς τεσσαρεσκαιδεκα ἡμέρας ἀφικέσθαι, ἢ ἀναπαῦσις, ἢ ἐνδεκαταῖος. ὅτως δὲ ἂν ξυμβαίνεται χρὴ, ὡς ἂ πτύελου τουτέω θανατώδεος ἐόντος μάλα, καὶ ἂ τεθειάζοντος ἐς τὰς τεσσαρεσκαιδεκα ἡμέρας. τὰ δὲ ὅτι γένεται. τὰ δὲ ὅτι γένεται κακὰ καὶ ἀγαθὰ ξυλλογιζόμενον ἐν τουτέων, χρὴ τὰς προῤῥήσιας προλέγειν. οὕτω γὰρ αὖ τις ἀληθέοι μάλιστα. αἱ δὲ ἀνῆγαι ἐκπυήσεις, ῥήγνυνται αἱ πλευραι. αἱ μὲν εἰκοστῇ ἡμέρᾳ. αἱ ᾧ τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ. αἱ ᾧ τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ. αἱ ᾧ πρὸς τὰς ἑξηκοστὴν ἡμέρας ἀφικνέονται. ὅτι σκέπτεσθαι ᾧ χρὴ τὴν ἀρχὴν ἂ ἐμπυήματος ἔσεσθαι λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης, ἢ ὃ πρῶτον ὁ ἀνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἰ πόλε αὐτὴ πρῶτον ῥίγος ἔλαβε. καὶ εἰ φαίη αὖ τι τῆ ὀδυνῆς ἀπὸ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεον. ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχῇ τῆς ἐμπυήμα. ἐξ οὗ τουτέων τῆ χρόνων τὴν ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι τῶν ἐμπυημάτων ἔσεσθαι ἐς τοὺς χρόνους τοὺς προῤῥηθέντας. 39 εἰ ᾧ εἴη ὃ ἐμπύημα ὅτι θᾶσσον μωῶν, τρέφει τε, καὶ καθαρὰ ἦν χρὴ ὅτι τοιοῦτοι, μήτι ἔχῃ ἄγκημα ἐν ᾧ ἑτέρῳ πλευρῷ. καὶ ἢν θερμότερον ἢ ὃ ἕτερον ἂ ἕτερος, καὶ κατακλινόμενος ὅτι ὃ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴτι ἀπὸ δοκεῖ βαρὺ ἐκκρέμασθαι ἐν ᾧ αὐτῷ. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ὅτι θᾶσσον ἐστὶ ὃ ἐμπύημα, ὅτι ὀκοῖον αὖ πλευρὸν ὃ βάρος γίνη). 40 τοὺς ᾧ ξυμπεπτωκότας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ, τοῖσι δὴ τοῖσι σημείοισι. πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τ' μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τ' ᾧ νύκτα πλείων. καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ὅτι γίνονται. βῆχές τε καὶ θυμὸς εἰ γίνεται αὐτέοισιν. καὶ ἀποπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου. καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ, ἐγκοίλοι γίνονται. αἱ δὲ γνάθοι, ἐρυθήμασι ἴσοισι. καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν, γρυποῦνται. οἱ δὲ δάκτυλοι, θερμαίνονται. καὶ μάλιστα ἄκροι. καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν, οἰδήματα γίνεται. καὶ σιτίων οὐκ ὅτι θυμέοισι. καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα.

Ex suppurationibus autem admodum exitiales sunt, quæ sputo adhuc quidem biliosio existente suppurantur, siue biliosum illud separatim, siue vnà cum pure expuatur. Idque potissimùm, si ab huiusmodi sputo suppuratio procedere cœperit, cùm morbus ad diem septimum peruenerit. Qui verò talia spuit, ne decimo quarto die moriatur metus est, nisi quid boni accesserit. At in bonis quidem signis hæc numerantur, facilè morbum sustinere, bene spirare, dolore leuari, sputum sine difficultate reiicere, corpus æqualiter calidum & molle videri, sine siti esse, vrinas etiam & alui excrementa, & somnos, & sudores, velut descriptum est, singula superuenire, bona existimanda sunt. His enim omnibus sic cõtingentibus, haudquaquam æger morietur. Quòd si ex his quædam quidem contingant, quædam minimè, non vltra decimum quartum diem æger vitam producet. Contrà verò, morbum ægrè sustinere, spirationem magnam & densam esse, dolorem minimè sedari, sputum ægrè reiicere, vehementem sitim esse, corpus à febre inæqualiter detineri, aluum quidem & latera vehementer calere, fronte, manibus & pedibus frigidis, vrinas verò & alui excrementa, & somnos, & sudores, vnaquæque qualia descripta sunt, mala esse nosse conuenit. Si quid enim ex his sputo superuenerit, morietur æger priùs quàm ad decimumquartum diem peruehiat, aut nono, aut vndecimo die. Sic igitur coniicere oportet, quòd cùm sputum istud valde lethale sit, neque etiam ad decimumquartum diem perducit. Ex his verò, tum malorum, tum bonorum subducta ratione, prædictiones facere oportet. Sic enim quis potissimùm verũ assequatur. Reliquæ verò suppurationes magna ex parte rumpuntur, partim quidem vigesimo die, partim etiam trigesimo, quædam quoque quadragesimo, aliquæ etiã ad sexagesimum diem deueniunt. Suppurationis autem initium fore ratione comprehendere oportet, ab eo die quo primùm æger febricitauit, aut etiam primùm rigor prehendit, & si pro dolore, sibi pondus inesse in eo loco qui dolore affligebatur, dixerit. Ista namq; circa suppurationum initia fieri solent. Ex hoc igitur tempore suppurationum ruptionem fore intra prædicta tempora expectandum est. Quod si in altero tantùm latere suppuratio fuerit, tum vertere, tum edisce re ad hęc conuenit, num dolor aliquis alterum latus detineat, & num altero calidius fuerit, atque vbi in latus sanum decubuerit, interrogare si quod ei põdus desuper impendere videatur. Sic enim altero latere, in quo pondus extiterit, suppuratio est. At purulentos omnes his signis dignoscere oportet. Primùm quidem si febris non demittit, verùm interdiu leuior quidem, noctu verò maior detinet, & sudores multi oboriuntur, tussesque & tussiendi cupiditas ipsis inest, nihil tamen effatu dignum expuunt, oculique caui reddũtur, malæ ruborem contrahunt, & vngues quidem in manibus adunci fiunt, digiti verò maximeq; summi incalescunt, & in pedibus tumores fiunt, cibos minimè appetunt, & pustulæ toto corpore oriuntur.

Diuturnæ igitur ſuppurationes, his indicantur ſignis, quibus multa fides habenda eſt. Quæ verò breue habent ſpatium ſic indicantur, ſi quid eorum appareat, quæ inter initia fiunt, ſimulq; ſi etiam aliquantò difficiliùs ſpiret æger. At ex his quæ citiùs aut tardiùs rumpuntur, ſic deprehendere licet. Si quidem dolor inter initia oriatur, & ſpirandi difficultas, ac tuſſis ſputatioq; perſeuerant & ad vigeſimum diem extenduntur, intra hoc tempus, aut adhuc priùs ruptionem expectato. Quòd ſi mitior dolor fuerit, iisque cætera omnia pro huius ratione reſpondeant, tardiùs ruptionem ſperato. At ante puris eruptionẽ dolorem oboriri, & ſpirandi difficultatem, & ſputi excretionem neceſſe eſt. Superſunt autẽ ex morbo hi potiſſimùm, quos febris eodem poſt ruptionem die dimiſit, quiq; cibos celeriter expetiuerint, & ſiti liberãtur, venterq; tum exigua, tum coacta deiicit, & ſi pus album & læue, eiuſdemq; coloris fuerit, & à pituita liberum, citraq; dolorem aut tuſſim vehementem educatur. Sic quidem optimè & celerrimè liberantur, ſin minùs, qui ad iſta proximè accedent. Moriuntur verò, quos febris non dimiſerit, aut cùm dimiſiſſe videatur, iterum accenditur, & ſiti quidem vexantur, cibos verò non expetiuerint, & ſi aluus liquida deiecerit, pusque ex viridi pallidum, aut pituita permixtum & ſpumoſum expuerint. Si hæc omnia contigerint, moriuntur. At quibus eorum partim quædam contigerint, partim minimè, ex his nonnulli quidem intereunt, quidam etiam ex lõgo temporis interuallo ſuperſunt. Sed ex omnibus his ſignis exiſtẽtibus, tum in his, tum in reliquis omnibus coniecturam facito. Quibus ex morbis pulmonis ad aures abſceſſus oboriuntur, & ad inferiores ſedes ſuppurant, & fiſtula facta aperiuntur, iis ſecunda valetudo contingere ſolet. Iſta verò hunc in modum conſideranda ſunt. Si febris detinet, neq; dolor conquieſcit, neq; ſputum ex ratione procedit, neque bilioſæ ſunt alui egeſtiones, neque bene ſolutę ac ſinceræ, neq; vrina admodum multa, & copioſum habet ſedimentum, ſuffragãtur verò ad ſalutem reliqua omnia ſalutaria ſigna, in his huiuſmodi fore abſceſſus expectato. Ac hi oriuntur quidem in locis inferioribus, quibus circa præcordia inflammationis aliquid ſubeſt, illi autem in ſuperioribus, quibus præcordia mollia & doloris expertia perſeuerant, cumq; difficultate ſpirandi aliquandiu vexatus fuerit, quæ citra vllam aliam euidentem occaſionem quieuerit. In vehementibus & periculo proximis pulmonum inflammationibus, abſceſſus ad crura omnes ſanè vtiles. Optimi verò qui fiunt ſputo mutationem ſubeunte. Si namque tumor & dolor ſuboriatur, ſputo profluuo in pus verſo, & foras prodeunte, hoc modo tum ſecuriſſimè æger ſuperſtes futurus eſt, tum citiſſimè citra dolorem abſceſſus conquieſcet. Quòd ſi neque ſputum rectè excernatur, neque vrina bonam ſubſidentiam habere videatur, periculum eſt ne articulò claudicet æger, aut ei multum negotij exhibeatur. Si verò diſpareant abſceſſus & intrò recurrant, ſputo nõ prodeunte, & detinente febre grauis morbi periculum, & delirij, & mortis, ægro imminet. Ex ſuppuratis

ὁκόσα μὲν οὖν ἐγγονίζει τῶν ἐμπυημάτων, ἔστι τὰ σημεῖα τοῦτα. καὶ πῆς δὲ αὐτέοισι χρὴ κάρτα.[41] ὁκόσα μὲ ὀλιγοχρόνια ἐστί, σημαίνεται τουτέων, εἰ μὲ τι ἐπιφαίνοι, οἷα καὶ ἐν τοῖσιν ἐν ἀρχῆσι γινομένοισιν. ἅμα τε καὶ εἰ μὲ τι δυσπνοήσειε ἢ ὁ ἀνθρωπος. τὰ τε ταχύτερον αὐτέων καὶ βεβαιότερον ῥηγνύμενα, τοῖσδε γινώσκειν χρή. εἰ μὲ μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῆσι γίνοι, καὶ ἡ δύσπνοια, καὶ ἡ βῆξ, καὶ ὁ πτυαλισμὸς ἐξαπίνης, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, τοσόνδε λέγω τὸ ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν. εἰ δὲ ἡσυχαίτερος ὁ πόνος ἢ, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τουτέοισι κατὰ λόγον τουτέων, τοσόνδε λέγω τὸ ῥῆξιν, ἐς ὕστερον.[42] γίνεται δὲ αἰφνίδιον καὶ πόνου, καὶ δυσπνοίαι, καὶ πτυελισμὸν τοσοῦτο τὸ πυῶδες ῥήξιος.[43] πρὸς γίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲ οἷς αἰ ἀφῆ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν. καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμέουσιν. καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι. καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ἐκκοπρέει. καὶ ὃ πῦον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ἢ καὶ φλέγμαλος ἀπηλλαγμένον. καὶ ἄτερ πόνου τε καὶ βηχὸς ἰσχυρῆς ἀναχαθαίρει. ἄριστα μὲ οὕτως καὶ τάχιστα ἀπαλλάσσουσιν, ἢν δὲ μὴ, οἷσιν αἰ ἐγγυτάτω τουτέων γίνοι. ἀπόλλυσι δὲ οἷς αἰ ὅτε πυρετὸς μὴ ἀφεῖη, ἢ δοκέων αὐτέοις ἀφιέναι, αὖθις φαίνοιτο ἀναθερμαινόμενος. καὶ δίψαν μὲ ἔχωσι, σιτίων δὲ μὴ ἐπιθυμέωσι. καὶ ἡ κοιλίη ὑγρὴ ἢ. καὶ ὃ πῦον χλωρὸν καὶ πέλιον πίνει. ἢ φλεγματῶδες καὶ ἀφρῶδες. εἰ μὲ ταῦτα πάντα γίνοι, ἀπόλλυσι. ὁκόσοισι δ' αὖ τουτέων τὰ μὲ ἐπιγίνοιτο· οἱ μὲ αὐτέων ἀπόλλυνται· οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ τελευτῶσι. ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων τῶν ἐόντων ἐν τουτέοισι, σημαίνεται καὶ τοῖσιν ἀνθρώποισι πᾶσιν.[44] ὁκόσοισι δὲ ἀποστάσιες γίνονται ἐκ τῶν τελευταίων νοσημάτων, τῶδε τὰ ὦτα, καὶ ἐμπυοῦσιν ἐς τὰ κάτω χωρία, καὶ συνεγγοῦται. ἔνοι δὲ τελευτῶσι. ἐπισκέπτεται δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα, ὧδε. εἰ μὲ ὅ τε πυρετὸς ἔχοι, καὶ ἡ ὀδυνὴ μὴ παύοιτο, καὶ ὃ πτύελον μὴ ἐκχωρέοι κατὰ λόγον. μηδὲ γελώδεες αἱ τῆς κοιλίης ἀφεστήκασι, μὴ δὲ ἄλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γίνοιντο, καὶ μηδὲ ὃ οὖρον πουλύ τε κάρτα, καὶ πολλοῦ ἐπόσιον ἔχοι,[45] ἐπωρέτοιτο δὲ πεπεγεστικῶς ἐπὶ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν πεπεγεστικῶν σημείων, τουτέοισι χρὴ τὰς τοιαύτας ἐπόσιας ἐλπίζειν ἔσεσθαι. γίνοι δὲ αἱ μὲ ἐς τὰ κάτω χωρία, οἷσιν αἰ τε τὰ ἐπωχίδια τῶ φλέγματος πιέζοιτο.[46] αἱ δὲ αὖ, οἷσι ὃ ἐπωχίδιον λοπαρὸν τε καὶ ἀνώδυνον ἀφεστήκει. δύσπνοος δὲ πινα χρόνον γινόμενος, παύσοιτο, ἄτερ φανερῆς τοσοῦτος δόξης. αἱ δὲ ἀποστάσιες αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῆσι τελευμονίσι τῆσιν ἰσχυρῆσί τε καὶ ὀπισθυώδεσι, λυσιτελέες μὲ πᾶσαι. ἀεὶ γὰρ αἱ τῶ πτύελου ἐν μεταβολῇ ἐόντος γινόμεναι. εἰ γὰρ ὃ οἴδημα καὶ ἡ ὀδυνὴ γίνοιτο, τῶ πτύελου αὖτι ξανθῶ πυώδεος γινομένου, καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, οὕτως αἰ ἀσφαλέστατα ὅ, τε δύθεφτος τοσοῦτος γίνοιτο, καὶ ἡ ἀπόστασις δυώδυνος τάχιστα παύσεται. εἰ δὲ ὃ πτύελον μὴ ἐκχωρέοι καλῶς, μηδὲ ὃ ἄρρον ἐπόσιον ἀγαθὸν ἔχοι φαίνοιτο, κίνδυνος χωλὸν γενέσθαι ὃ ἀνθρωπον, ἢ πολλὰ πρήγματα παρέχειν. εἰ δὲ ἀφανίζοι καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες τῶ πτύελου μὴ ἐκχωρέοντος, καὶ ὃ πυρετὸς ἔχοιτο, δεινὸν κίνδυνος γὰρ, μὴ παραφρονήσῃ, καὶ ἀποθάνοι ὁ ἄνθρωπος.[47] τῶν δὲ ἐμπυέων, τῶν

πύων, τῶν ἀπὸ τῶ πλευμονικῶν, οἱ γεραίτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν. αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι τοσοῦτο τὸ ὀσφῦς τε καὶ τὰ κάτω χωρία, εἰ μὲ τῶν φρενῶν ἅπτοιαν, τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. τοσοῦτόν δὲ δῆλον τὸ νόον ἔχοντα σημείοισιν, ὡς εἰ μὲ τι τῶν ἀνθρώπων σημείων ἐπιφαίνοιτό τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος.[48] ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων κενοῦ, οἷσιν αἰ καθαρὸν μὲ ὃ πῦον ἢ καὶ λευκὸν, καὶ μὴ δυσῶδες, σώζοιν. οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυσι.[49] εἰ δὲ αἰκαίσονλος ἐγνοσήμαλος ὡς τοσὸς τὰς φρένας, τὰ ἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνοιτο, ἐμπυον ἔσεσθαι τῶτον πολλοὶ ἐλπίδες. Κύστεις δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, δύναι μὲ πεπωτελῶς καὶ ὀλέθριαι. ὀλεθριώτατα δὲ ὁκόσα ξὺν πυρετῷ σωεχεῖ γίνοιν. καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων τῶν κύστεων πόνοι, ἱκανοὶ ἀποκτεῖναι. καὶ αἱ κοιλίαι ἃ ἀναχωρέοισιν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, εἰ μὲ σκληρόν τι καὶ τοσὸς αἰκάλκιω. λύει δὲ ἔνιον πυῶδες ἀρηθὲν, λευκὸν καὶ λεῖον ἔχον τὴν ἐπόσιν.[50] ἐὰν δὲ μήτε τῷ ὕδρω μηδὲν ἐνδιδῶν ὁ πόνος, μήτε ἡ κύστις μαλάσσοιτο, ὅ, τε πυρετὸς ξυνεχὴς ἢ ἐν τῆσι τοσότησι τοσοῦδδισι δόξοι νοσήμαλος, ἐλπὶς τὸ ἀγχόνια ἀπολέσθαι. ὁ δὲ τόπος οὗτος ἅπτε τῶν παιδίων μάλιστα τῶν ἐπιμετέων, ἕως αἰ ἐς τὰ πενήκοντα ἔτεα λύοιν. οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνοιν ἐν τῆσιν αὐτέησιν ἡμέρησι τὸ ἀριθμόν, ἐξ ὧν τε τοσοῦτοι γίνοιν οἱ ἀδελφοὶ, καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυσι.[51] οἵτε δὲ ἐνηθέσατοι τὸ πυρετῶν, καὶ ὅτι σημείων ἀσφαλεστάτων βεβῶτες τεταρταῖοι παύοιν, ἢ τοσόνδε. οἵ, τε δὲ κακηθέσατοι καὶ ὅτι σημείων δυνατῶν γινόμενοι, τεταρταῖοι κλείνοισιν, ἢ τοσόνδε. ἢ μὲ δὲ ὅδε τοσοῦτο ἔφοδος αὐτέων ἔτω τελευτᾶ. ἢ δὲ ὑστέρη, ἐς τὸ ἑβδόμου τοσοῦτο. ἢ δὲ τρίτη, ἐς τὴν ἑνδεκάτην. ἢ δὲ τετάρτη, ἐς τὸ τεσσαρεσκαιδεκάτην. ἢ δὲ πέμπτη, ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην. ἢ δὲ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν.[52] αὕτα μὲ ὅδε ἐν τῶ ἐξυπάτων νουσημάτων ἀφ' τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσιν, ἐν τοσοῦτῳ τελευτῶσιν. ἡ δὲ νεῦρα δὲ ὅλησιν ἡμέρησιν ὧδε ἐν τουτέων[53] ἀριθμεῖται ἀδεκέως. ὧδε δὲ γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε καὶ οἱ μῆνες ὅλησιν ἡμέρησιν πεφύκασιν ἀριθμεῖσθαι.[54] μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῶ αὐτέω ἔτει τὴν αὐτὴν τοσοῦδεσιν ἡ τοσότη τοσοῦδος τεσσάρων καὶ τεσσαρακοντα ἡμερέων. ἢ δὲ β' τεσσαρακονθα ἡμερέων. ἢ δὲ τρίτη ἑξήκοντα ἡμερέων. τουτέων δὲ ἐν ἀρχῆσιν ἐστὶν χαλεπώτατον διαγινώσκειν, τὰ μέλλοντα ἐν πλείστῳ χρόνῳ κρίνεσθαι. ὁμοιότατα γὰρ αἱ ἀρχαί εἰσιν αὐτέων. δηλὰ χρὴ ἀπὸ τῶ τοσότης ἡμέρης ἐνθυμέεσθαι. καὶ καθ' ἑκάστῳ τε τῶδε τοσοτήματι ἐπιμελέως σκέπτεσθαι. καὶ ἡ λήσεται ὅπῃ τρέψεται ὃ νούσημα. γίνεται δὲ ἡ τῶν τεταρταίων κατάστασις,[55] ἐν τῶ τοιούτου κόσμου. τὰ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κρίνεσθαι, δυπετέστερα γινώσκεσθαι. μέγιστα γὰρ τὰ ἀφαφέστατα ἀπ' ἀρχῆς αὐτέων ἐστὶν. οἱ μὲ γὰρ τοσοῦτοι, δύπνοοί τε καὶ ἀνώδυνοί εἰσι. καὶ κοιμῶν τὰς νύκτας. τάτε ἄλλα σημεῖα ἔχοισιν ἀσφαλέστατα. οἱ δὲ ἀπολλύμενοι, δύσπνοοι γίνον.[56] ἀναφαίνονλες. ἀγρυπνέονλες. τάτε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχονλες. ὡς ὅδε τῶ τέων ἔτων γινομένων, ξυμβαίνειν χρὴ κατά τε τὸ χρόνον, κατά τε τὴν τοσοῦδεσιν ἑκάστῳ ὅτι τὴν κρίσιν ἐόντων τῶν νουσημάτων. καὶ τὸ δὲ αὐτὸν λόγον, καὶ τῆσι γυναιξὶν αἱ κρίσιες ἐκ τῶν

autem quos pulmonum morbi concitarunt, ferè ſeniores moriuntur, at ex cæteris ſuppurationibus, iuniores potiùs intereunt. At lumborum & inferiorum partium dolores, qui cum febre affligunt, ſi relictis inferioribus ad ſeptum tranſuerſum tranſeant, exitiales ſunt admodum. Ad alia igitur ſigna animum adhibere oportet. Si quidem ex prauis ſignis quippiam apparuerit, omni ſpe deſtitutus eſt æger. Cùm verò ſuppurati vruntur, quibus purum quidem pus eſt & album, & minimè fœtidum, ij ſeruantur. at quibus ſubcruentum & cœnoſum, moriuntur. Quòd ſi irruente ad ſeptum tranſuerſum morbo, reliqua ſigna minimè praua ſe oſtenderint, hunc ſuppuratum fore magna ſpes eſt. At veſicæ tum duræ, tum dolẽtes, graue prorſus & exitiale periculum minantur. Maximè autem exitiales quæ cũ febre aſſidua fiunt. Nam & ipſarum veſicarum dolores, ad mortem inferendam ſatis ſunt, neque alui hoc tempore excernunt, niſi durum quiddam & coactum. Soluit autem purulenta micta vrina, album & læue habens ſedimentum. Quòd ſi neq; cum vrina quicquam dolor remiſerit, neque mollior veſica reddatur, febriſq; aſſidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum ſperandum eſt. Hoc autem modo potiſſimùm tentantur pueri à ſeptimo anno ad decimumquintum. Febrium iudicationes iiſdem numerantur diebus, quibus & euadunt, & moriuntur homines. Nam & mitiſſimæ febres, & quæ ſecuriſſimis fulciuntur ſignis, die quarto aut ante definũt. Maximè verò malignæ, & quæ cum grauiſſimis ſignis fiunt, quarto vel priùs interficiunt. Primus itaque earum inſultus ad hunc modum definit, ſecundus ad ſeptimum deducitur, tertius ad vndecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum ſeptimum, ſextus ad vigeſimum. Hi igitur circuitus ex acutiſſimis morbis per quatuor facta acceſſione, ad vigeſimum terminantur. Neq; verò horum quicquam integris diebus exactè numerari poteſt, cùm neque annus etiam, neque menſes, integris menſibus numerari ſoleant. Poſt hæc autem eadem ratione iuxta eandem adiectionem, primus circuitus eſt quatuor & triginta dierum, ſecundus quadraginta, tertius ſexaginta. At inter horum initia perquam difficile eſt dignoſcere quinam longo temporis ſpatio iudicari debeant, quòd ſimilima ſint eorum principia. Verùm à primo die aduertere animum oportet, & pro ſingulorum quaternariorum additione conſiderationem adhibere, nec latebit quonam ſe vertat morbus. Quartanarum quoq; conditio eundem ſeruat ordinem. Qui verò intra breuiſſimum temporis ſpatium iudicationem ſunt ſubituri, faciliùs dignoſcuntur, cùm maximè inter ſe ab initio diſſideant. Qui enim ex morbo ſuperfuturi ſunt, facilè ſpirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaq; ſecuriſſima ſigna habent. His igitur ſic ſe habentibus, de morbis ad iudicationem tendentibus, tum ex tempore, tum ex vnaquaque adiectione coniectura facienda eſt. Ad eandem quoque rationem & mulieribus iudicationes ex

partu contingunt. Capitis dolores vehementer ac continenter cum febre, aliquo quidem ex signis accedente, admodum exitiales. Quòd si sine signis eiusmodi, dolor vigesimum diem superet, & febris detineat, sanguinis ex naribus eruptionem, aut aliũ quendam abscessum ad inferiores sedes suspectari oportet. Verùm quoad dolor recens fuerit, eodem modo sanguinis ex naribus eruptionem aut suppurationem expectare conuenit, cùm aliàs, tum si dolor circa tempora & frontem affuerit. At sanguinis eruptio magis expectanda venit in his qui nondum quintum & trigesimum annum attigerunt, in senioribus verò suppuratio. Auris dolor acutus cum febre cõtinua & vehementi grauis. Periculum enim delirij & mortis ægro adfert. Cùm igitur his modus sit lubricus, celeriterà primo die ad omnia signa animum adhibere oportet. Moriuntur autem ex hoc morbo, iuniores quidem homines septimo die aut etiam citiùs, senes verò multò tardiùs. Nam & febres & deliria minùs eis suboriuntur, auresq; eam ob causam suppuratio præoccupat. Verùm his quidem ætatibus succedentes morbi reuersiones plurimos interficiunt, iuniores verò priùs quàm auris suppuret, intereunt. Quandoquidem si pus album ex aure fluxerit, iuniorem superfuturum spes est, si quidem aliud quoddam ei bonum signum superuenerit. Fauces exulceratæ cum febre, graue aliquid portendunt. At si aliud aliquod etiam signũ adfuerit, ex his quæ antè praua esse censuimus, ægrum in periculo versari denunciandum est. Angina grauissima quidem est & celerrimè interimit, quæ neque in faucibus, neque in ceruice quicquam conspicuum facit, plurimum verò dolorem exhibet, & difficultatem spirandi, quæ erecta ceruice obitur, inducit. Hæc enim eodem etiam die, & secundo, & tertio, & quarto strangulat. At quæ in reliquis quidem similiter dolorem exhibet, in faucibus verò tumorem ac rubores excitat, admodũ quidem exitialis est, priore tamẽ longè diuturnior, si ingens rubor fuerit. Hæc verò diuturnior, cùm nõ solùm fauces, sed ceruicem quoque rubor occupat, ex eaque præcipuè euadunt, si ceruicem & pectus rubor detineat, neque ad interna erysipelas reuertatur. Quòd si neque diebus iudicatoriis dispareat erysipelas, neq; tuberculum ad exteriorem sedem se vertat, neque pus per tussim reiiciat, facileq; ac sine dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reuersionem. At securius est tumorem & ruborem ad externa conuerti. Quòd si ad pulmonem se vertat, dementiã excitat, & ex his nonnulli suppurati plærunque euadunt. Curgulio, quoad rubor & tumor occupat, non sine periculo resecatur aut pertunditur. Inflammationes enim & sanguinis profluuia ei succedunt. Verùm talia vt extenuentur aliis rationibus eo tempore tentanda sunt. Vbi verò id totum, quod καφυλὼ Græci, hoc est vuam nominant, iam secretum fuerit, & summa curgulionis pars maior & rotunda, superior autem tenuior extiterit, per id tempus manum admouere tutum est.

πόκων γίνονται. κεφαλῆς δὲ ὀδυνάων ἰσχυράων τε καὶ ξυνεχέες, ξὺν πυρετῷ. ἢν μὲν μὴ τῶν θανατωδέων σημείων παρεγένετο, ὀλέθριον κάρτα. εἰ δὲ ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδυνὴ ἐπιβάλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, [57] ὅ, τε πυρετὸς ἔχοι, ὑποσκέπτεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν ἀφ' ἑνὸς ῥινῶν. ἢ ἄλλῳ τινὶ ἀπόστασιν, ἐς τὰ κάτω χωρία. [58] ἔστ' αὖ δὲ καὶ ἡ ὀδυνὴ ἡ νεαρά, παρεγένετο χρὴ ὡσαύτως, αἵματος ῥῆξιν ἀφ' ἑνὸς ῥινῶν, ἢ ἐκπύησιν. ἄλλως τε ἢν ἡ ὀδυνὴ περὶ τοῖς κροτάφοις καὶ ὀφθαλμοῖσι πονῇ. μᾶλλον δὲ χρὴ παρεγένετο τῷ μὲν αἵματος τὴν ῥῆξιν ποῖσι νεωτέροισι, πέντε καὶ τεσσερακοντα ἐτέων. τοῖσι δὲ γεραιτέροισι, τὴν ἐκπύησιν. ὠτὸς δὲ ἐξείη ὀδυνὴ ξὺν πυρετῷ ξυνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφορῆσαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπολέσθαι. ὡς δὲ τοῦ πόνου τοῦτου τὸ ἐξαίφνης σφαλερὸν ἐόντος, παχέως δεῖ προσέχειν τὸν νόον τοῖσι σημείοισι πᾶσιν, ἀπὸ προώτης ἡμέρης. ἀπόλλυται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν δυώδεκα ἡμέρας, ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τούτου τοῦ νοσήματος. οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. [59] οἵτε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι, ἥσσονα αὐτέοισιν ἐπιγίνονται. ἢν τὰ ὦτα ἀφ' ἑνὸς τοῦ φθάνῃ ἐκπυούσκεσθαι. ἀλλὰ τούτῃσι μὲν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὑποστροφὴ τοῦ νοσήματος ἐπιγινόμενα, ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους. οἱ δὲ νεώτεροι, πρὶν ἐκπυῆσαι ὦ εὖ, ἀπόλλυται. ἐπεὶ γε ῥυῇ πῦον λευκὸν ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἐλπὶς τῷ νεωτέρῳ περιγενέσθαι, εἰ μὴ καὶ ἄλλοτι αὐτέῳ ἐπιγένηται χρηστὸν σημεῖον. φάρυγξ δὲ ἑλκωμένη, σὺν πυρετῷ, δεινὸν, ἀλλ' ἔστι καὶ ἄλλο σημεῖον γένηται τῶν προεκκριθέντων πονηρῶν εἰ), προλέγειν ὡς ἐν κινδύνῳ ἐόντος τοῦ ἀνθρώπου. [60] Αἱ δὲ κυνάγχαι, δφιόταί) μὲν εἰσι καὶ τάχιστα ἀναιρεῦσαι, ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι, μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, μήτε ἐν τῷ αὐχένι. πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν. αὗται γὰρ καὶ αὐτίκα ἀποπνίγουσι, καὶ δευτεραῖαι, καὶ τριταῖαι, καὶ τεταρταῖαι. ὅσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, ἐπαίρονται δὲ, καὶ ἐρυθήμασι ἐν τῇ φάρυγγι ποιέουσιν, ὀλέθριαι μὲν κάρτα. [61] χρονιώτεραι δὲ μᾶλλον τῶν πρόσθεν, ἢν δ' ἐρύθημα μέγα γένηται. [62] ὁκόσαισι δὲ ξυνεξέρυθρον εἶναι ἡ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν, αὗται δὴ χρονιώτεραι. καὶ μάλιστα ἐξ αὐτέων λυγγες περιφύονται, ἢν ὄ, τε αὐχὴν καὶ ὁ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ καὶ μὴ παλινδρομέῃ ὁ ἐρυσίπελας εἴσω. [63] ἢν δὲ μήτε ἐν ἡμέρησι κρισίμησιν ἀφανίζηται ὁ ἐρυσίπελας, μήτε φύματος ξυγραφέλος ἐν τῷ ἔξω χωρείῳ, μήτε πῦον ἀποβήσῃ, ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχῃ δοκέῃ, θάνατον σημαίνει, ἢ ὑποστροφὴν τοῦ ἐρυθήματος. ἀσφαλέστερον δὲ ὁ οἴδημα καὶ ὁ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. [64] ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τραπείη, παραφροσύνας τε ποιέῃ καὶ ἔμπυον ἐξ αὐτέων λυγγες ὡς τὰ πολλὰ γίνονται. [65] Οἱ δὲ λαρυγγεώνες, ὀλιγόνδυνοι, καὶ ἀποτάμνεσθαι, καὶ ἀποφύεσθαι, ἔστ' ἂν ἐρυθρεῖ τε ὦσι καὶ μεγάλοι. καὶ γὰρ φλεγμοναὶ ὀλιγόνοι) τουτέοισι καὶ αἱμορραγίαι. ἀλλὰ χρὴ τὰ τοιαῦτα τοῖσιν ἀνθρώποισι μηχανήμασι πειρᾶσθαι καθιστάνειν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. ὁπότερον δ' ἀποκριθῇ ἤδη πολὺ, ὁ δὲ καφυλὼ κελέοιτο, καὶ θλίψαι τὸ μὲν ἄκρον τοῦ λαρυγγεώνος μεῖζον τε καὶ περιφερὲς, τὸ δ' ἀνωτέρω, λεπτότερον ἐν τούτῳ τῷ χωρῷ, ἀσφαλὲς ἀφικνεῖται.

ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην ὑποκενώσασθαι χρεὼν ἐστὶν ἢν δυνατὸν ἐστι. ἢν δ', τε χρόνος ξυγχωρέῃ, καὶ μὴ ἀποπνίγωσι ὁ ἀνθρωπος. [66] Ὁκόσοισι δ' αὖ οἱ πυρετοὶ παύωνται, μήτε σημείων φανερῶν λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρησι κρισίμησιν, ὑποστροφὴν ποιεῖσθαι χρὴ τουτέοισιν. [67] Ὁκόσοις δ' ἀνθρώποις πυρετῶν μηκυνομένων ἐπιγενομένου τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτι ὀδυνῶσι ἐχούσης ἀφ' φλεγμονῆς τινος. μήτε ἀφ' ἑτέρου σημείου μηδεμίαν ἐμφανέα, τουτέων ἐπίστασθαι ἀπόστασιν μὴ οἰδήματος τε καὶ ὀδυνῶν εἴς τι τῶν ἀρθρέων, καὶ οὐχ ἧσσον ἐν τῷ κάτω. μᾶλλον δ' γίνοιο καὶ ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀποστάσιες, τοῖσι νεωτέροισι τεσσερακοντα ἐτέων. ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ ἀνθέων τὰ περὶ τῆς ἀποστάσιος, ἢν εἴκοσιν ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἔχων, ὑπερβάλῃ. τοῖσι δ' γεραιτέροισιν ἧσσον τῷ πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. χρὴ δὲ τὴν μὲν τοιαύτην ἀπόστασιν προσέχειν, συνεχέος ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. ἐς δ' τεσσαρακοστὸν καταστήσεσθαι, ἢν μὴ ἐπιλείπῃ τε καὶ καταλαμβάνῃ, πεπλανημένον τοῦ πόνου. [68] καὶ ταῦτα ποιέων πρὸς φθινοπώρου προσαπελάσῃ. ὥσπερ δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τεσσερακοντα ἐτέων αἱ ἀποστάσιες γίνονται, οὕτως οἱ τεσσαρακοντοῖοι μᾶλλον [69] τοῖσι τεσσερακοντα ἐτέων, καὶ γεραιτέροισι. τοῖς δ' ἀποστάσιας εἰδέναι χρὴ, τοῦ ἡμιτρίτου μᾶλλον γινομένας χρονιώτερόν τε παυομένας, ἧσσον δ' παλινδρομούσας. Ὁκόσοισι δ' αὖ ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδεϊ φῇ τὴν κεφαλὴν ἀλγέειν, [70] ἢ καὶ ὀρφνώδες τι περὶ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἢ καρδιωγμὸς τουτέων πρόσεστι λύπη χολώδης ἔμετος πάρεστι. καὶ δὲ καὶ ῥίγος πρόσεστι καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ἔχει, καὶ θᾶσσον ἐπὶ ὁ ἔμετος παρέσται. καὶ δὲ τι πίῃ ἢ φάγῃ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, κάρτα τοῦτο παχέως ἐμεῖται. τουτέων δ' οἷσιν αὐξήσεται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ γένεσθαι, [71] τεταρταῖοι πτέζονται μάλιστα καὶ πεμπταῖοι. ἐς δ' τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται. οἱ μὲν πλείονες αὐτῶν, ἀρχόνται μὲν πονέεσθαι, τεταρταῖοι. χαμαίζονται δ' μάλιστα, πεμπταῖοι. ἀπαλλάσσονται δὲ ἑκταῖοι, ἢ ἑνδεκαταῖοι. οἷσι δ' αὖ ἀρξωνται πεμπταῖοι πονέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον αὐτέοισι τῶν πρόσθεν γένηται, [72] ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην κρίνεται ἢ νοῦσος. γίνεται δ' ταῦτα, τοῖσι μὲν ἀνδράσι, καὶ τῆσι γυναιξὶ, ἐν τοῖσι τεταρταίοισι μάλιστα. τοῖσι δ' νεωτέροισι, γίνεται μὲν καὶ ἐν τούτοισι. μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι ξυνεχεστέροισι πυρετοῖσιν, καὶ ἐν τοῖσι γυναικείοισι τεταρταίοισι. οἷσι δ' αὖ τοιουτοδίκαιον πυρετῶν κεφαλὴν ἀλγέοισι, αὐτὴ μὲν τοῦ ὀρφνώδες τι περὶ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἀμβλυωγμὸς γίνεται, [73] ἢ μορμαρυγαὶ προσφαίνονται. αὐτὴ δ' τοῦ καρδιώσσειν, ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ ὀπὶ δυξία ἢ ἐπ' ἀριστερὰ, ξυντείνεται τι, μήτε ξὺν ὀδυνῇ, μήτε ξὺν φλεγμονῇ, αἷμα ἀφ' τῆς ῥινῶν τούτῳσι ῥυῶσι προσεδόκιμον, αὐτὴ τῆς ἐμέτου. μᾶλλον δ' καὶ ἐν ταῦτα τοῖσι νέοισι τοῦ αἵματος τὴν ῥῆξιν προσδέχεσθαι. τοῖσι δ' τεσσαρεσκαιδεκάτεσι καὶ γεραιτέροισιν, ἧσσον, ἀλλὰ τοῖς ἐμέτοις τοῖσι προσδέχεσθαι. [74] τοῖσι δ' παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται, ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ἦ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ ἀναχωρέῃ, καὶ ἀναρυπώσωσι τε καὶ ἐκπλαγέωσι, καὶ κλαυθμηρίζωσι, καὶ χρῶμα μεταβάλωσι, καὶ χλωρὸν ἢ πελιὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι. τοῖς δ' ταῦτα δὲ ἑτοιμοτάτου μὲν τοῖσι παιδίοισι, τοῖσι νεωτάτοισι, ἐς τὰ ἑπτὰ ἔτεα.

Præstat tamen vbi aluum subduxeris, manus operam adhibere, si per tempus liceat, neque suffocetur æger. Quibus febres cessant neque apparentibus solutionis signis, neque diebus iudicatoriis, iis recidiua expectanda est. In longa febre, salutariter tamen affecto ægro, si neque ob inflammationem aliquam, neque ob vllam aliam euidentem occasionem dolor detinet, in hoc abscessus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem expectandus, maximéque in inferioribus locis. Magis tamen & breuiori tempore huiusmodi abscessus contingere solent iis qui trigesimum annum non attigerunt. At statim in consideratione adhibenda sunt quæ ad abscessum spectant, si vltra vigesimum diem febris detinet, quæ tamen per longiores febres, senioribus minùs contingunt. Huiusmodi autem abscessum expectare conuenit si febris continua fuerit, in quartanam verò firmari debere, vbi intermiserit, & errabundum in modum prehenderit, & ita ad autumnum deducatur. Vt verò abscessus oriuntur in his qui triginta annis minores sunt, ita quartanæ potiùs annum agentibus trigesimum, aut senioribus. Scire autem conuenit abscessus hyeme magis contingere, & tardiùs desinere & minùs intrò recurrere. Si quis in febre non lethali dixerit caput dolere, aut tenebricosum quiddam ante oculos obuersari, si etiam oris ventriculi morsus accesserit, biliosa vomitio aderit. Quòd si quoque rigor subortus fuerit, & inferiores præcordiorum partes frigidas habuerit, adhuc citiùs vomitio aderit. Si verò sub id tempus biberit quidpiam aut ederit, id quàm celerrimè euomitur. Inter hos autem quibus primo die dolor cœpit, ij quarto & quinto die potissimùm affliguntur, at septimo liberantur. Quinetiam eorum plærique tertio die dolore vexari incipiunt, conflictantur autem maximè quinto, verùm nono aut vndecimo periculo defunguntur. Qui verò quinto die dolore affligi cœperint, & reliqua pro ratione prioribus respondeant, ad decimumquartum diem iudicatur morbus. Ista autem viris quidem & mulieribus, in tertianis præcipuè contingunt. Iunioribus verò, cùm in iis ipsis, tum etiam magis in febribus perassiduis, & legitimis tertianis. At quibus per huiusmodi febrem caput dolet, & pro tenebris ante oculos apparentibus visus hebetudo contingit, vibrantésque splendores obuersari videntur, & pro oris ventriculi morsu, in præcordiis dextra aut sinistra parte contentio quædam, neque cum dolore, neque cum inflammatione suboritur, iis pro vomitu sanguinem è naribus profluxurum expectandum est. Potiùs tamen & eo casu in iuuenibus sanguinis fluorem expectato. Iis verò qui trigesimũ annum attingunt, & senioribus minùs, sed in his vomitiones expectabis. Pueris conuulsiones accidunt, si febris acuta fuerit, venter nõ deiiciat, si vigilent, perterreantur, plorent assiduè, & color immutetur, & ex viridi pallidus, aut luuidus, aut rubor contrahatur. Hæc autem pueris quidem recens natis ad septimum vsque annum promptissimè eueniunt.

At grandiores pueri & viri non adeò per febres conuulsionibus prehenduntur, nisi vehementissimum & pessimum quoddam signum, ex his quæ in phrenitide fieri solent, affuerit. Morituros autem & superfuturos tum pueros, tum alios, ex omnibus signis coniicies, velut in singulis singula descripta sunt. Atque hæc à me & de morbis acutis, & de his qui ab iis oriuntur dicuntur. Qui verò superfuturos ex morbo, & morituros, eósque quibus pluribus diebus, & quibus paucioribus perseuerabit morbus, rectè prænoscere volet, is intelligentia comprehensam omniũ signorum doctrinam, æstimare debet, & eorum vires inter se collatas ratione expendere, velut scriptum est, cùm in aliis, tum in vrinis & sputis, vbi vnà & pus & bilis tussi reiecta fuerint. Quinetiam morborum semper vulgariter grassantium impetum, & tempestatis conditionem citò animo concipere oportet. Atqui quòd ad proprias cuiusque rei notas & reliqua signa attinet, probè nosse miniméque ignorare cõuenit, quòd quouis anno, & quouis anni tempore, mala malum, & bona bonũ denunciant. Quandoquidem & in Libya, & in Delo, & in Scythia, prædicta signa vera esse comprobantur. Ex quibus scire licet quòd non difficile est in iisdem regionibus, vt quis longè plurima ex ipsis assequatur, si ea cognitione complexus, recta mentis acie diiudicare & perpendere nouerit. Neque verò est quòd vllius morbi nomen, quod hîc adscriptum non sit, desideres. Omnes etenim qui prædictis temporibus iudicantur, ex iisdem signis cognosces.

τὰ δὲ προσεδόκεον τῶν παιδίων καὶ οἱ ἄνδρες, ὅσα ἐπὶ σὺν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑπὸ τῶν ἀπασμῶν ἀλίσκονται, ἰὼ μήτι τῶν σημείων προσγλύπτειν τῶν ἰσχυροτάτων τε καὶ κακίστων, οἷα δὴ ἐν τῇσι φρενίτισι γίνεται. τοῖς δ' ἀπολουμένοις τε καὶ προσεσομένοις τῶν παιδίων τε καὶ τῶν ἄλλων, τεκμαίρεσθαι τοῖς ξύμπασι σημείοισιν ὡς ἑκάστοισιν ἕκαστα ἀναγράφειν. ταῦτα δὲ λέγω, ὅτι τε τῶν ὀξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐν τουτέων γίνεται. [71] χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς προγινώσκειν τοὺς προεσομένους καὶ τοὺς ἀποθανουμένους, ὅσσοί τε εὖ μέλλουσι πλέονας ἡμέρας ἀναμένειν ὃ νούσημα, καὶ ὅσσοισιν αὖ ἐλάσσους, τὰ σημεῖα ἐκμανθάνοντα πάντα δυνάσθαι κρίνειν, λογιζόμενον τὰς δυνάμεις αὐτέων πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ ἀναγράφειν, ὅτι τε τῶν ἄλλων, καὶ τῶν οὔρων, καὶ τῶν πυέων. ὅταν ὁμοῦ πύον τε ἀνάσσηται καὶ χολή. [76] χρὴ δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νουσημάτων ἀεὶ ὀρθῶς μανθάνοντα, παρέχοντα ἐνθυμεῖσθαι, τά τε τῆς ὥρης καταστάσιν. δεῖ μὲν οὖν χρὴ εἰδέναι, ὅτι τῶν τεκμηρίων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων, καὶ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐν πάσῃ χώρῃ, τά τε κακὰ καὶ κακὸν σημαίνει, καὶ τὰ χρηστὰ ἀγαθόν. [77] ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθέα ἐόντα σημεῖα. [78] ὥς οὖν χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἔντε τοῖσιν αὐτοῖσι χωρίοισιν, οὐδὲν δεινὸν, τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ὀπιτυγχάνειν. ἢν ἐκμαθών τις αὐτὰ κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὀρθῶς ὀπίσηται. πρὸς ἑνὶ δὲ χρὴ οὐδενὸς νουσήματος ὄνομα, ὅ, τι μὴ τυγχάνει ἐνθάδε γεγραμμένον. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισι κρίνεται, γνώσῃ τοῖσι αὐτέοισι σημείοισιν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ.

HIPPOCRATIS DE HVMORIBVS LIBER.

HVMORVM color, nisi ij ad profunda corporis se receperint, velut in cute efflorescens conspicitur. Ducere oportet quam in partem momento feruntur, per loca accommodata, nisi quorum maturationes progressu temporis contingunt, quæ vel foras, vel intrò, vel aliò quò expedit tendunt. Cautio, imperitia, experiendi difficultas, glabrities, viscerum vacuitas, inferioribus repletio, superioribus nutritio, sursum inclinatio, deorsum inclinatio, quæ sua sponte sursum aut deorsum tendunt, quæ iuuant aut nocent, connata forma, regio, consuetudo, ætas, anni tempestas, morbi constitutio, exuperantia, defectio, quibus quantum linquitur, aut non, purgatio, euacuatio, remedia, declinatio, deriuatio in caput, in latera, quà præcipuè tendit, aut reuulsio, in superiobus deorsum, sursum in infernis, aut exiccare, aut quibusdam inferiora, aut quibusdam superiora, aut eluitur, aut quibusdam lenietur. Humores ex vasis effusos, intrò ne intercipito, sed aditus exiccato.

Τὸ χρῶμα τῶν χυμῶν, [2] ὅκου μὴ ἄμπωτής ἐστι τῶν χυμῶν, ὥσπερ αὐτέων. [3] ἀκτέα ἢ ῥέπει ἀφὲ τῶν συμφερόντων χωρίων, πλὴν ὧν οἱ πεπασμοὶ ἐκ τῶν χρόνων. οἱ πεπασμοὶ ἔξω, ἢ εἴσω ῥέποισιν, ἢ ἄλλη ὅπῃ δεῖ. [4] βλαβερὴ. ἀπειρίη. δυσπειρίη. μαδαρότης. ἀπολάγχνων κενότης. τοῖσι κάτω, πλήρωσις. τοῖσιν ἄνω, ἐφθή. ἀναῤῥοπίη. καταῤῥοπίη. τὰ αὐτόματα ἄνω καὶ κάτω, ἃ ὠφελεῖ καὶ βλάπτει. συγγενὲς εἶδος. χώρη. ἔθος. ἡλικίη. ὥρη. κατάστασις νούσου. ἐπιβολή. ἔλλειψις. οἷσιν ὁκόσον λείπεται, ἢ ἄν. [5] ἄκη. [6] ἐκκλισις. [7] παροχέτευσις ἐς κεφαλήν. ἐς τὰ πλάγια, ἢ μάλιστα ῥέπει. ἢ ἀντίασις. ὅτι τοῖσιν ἄνω, κάτω. ἄνω, ὅτι τοῖσι κάτω. [8] ἢ ξυρίωσις. ἢ οἷσι τὰ κάτω. ἢ οἷσι τὰ ἄνω. ἢ ἐκπλύσις, ἢ οἷσι παρηγορήσεται. [9] μὴ τὰ ἐκκεχυμένα εἰς τὸ εἶσω ἀπολαμβάνειν, ἀλλὰ τὴν ἀφόδους ξηραίνειν.

πάροξις. καπάκλισις. ἀφάνισις. οἷσιν ἀποσήσει τοῦς ἕδρῃσι, [10] ὅταν ἀθέλῃται. ἢ φάρμακον. ἢ ἕλκος. ἢ χυμός τις σύνεστηκώς. ἢ βλάστημα, ἢ φύσα, ἢ σῖτος, [11] ἢ θηρίον, ἢ καῦμα. ἢ ἀνὴρ πάθος. σκεπτέα τοῦτα. τὰ αὐτόμαλα λήθαργα. ἢ οἷς αἱ ἀπὸ καυμάτων ἐπεγείρονται φλύκτεις. ἐφ' οἷσιν οἷα βλάπτεται, ἢ ὠφελεῖ. σήμαλα. κίνησις. μετεωρισμὸς, παλινδρισις, ὕπνος, [12] ἐγρήγορσις, ἅτε ποιητέα ἢ κωλυτέα φθάσαι. [13] παράδοσις ἐμέτου. κάτω δὴ ἀξόδου. ἢ πτυάλου. μύξις. βηχὸς, ἐρεύξιος. λυγμοῦ. [14] φύσις. ὄρεξις. πταρμοῦ. δακρύων. κνησμῶν. πτμῶν. [15] γλαυσίων. δίψης. λιμοῦ. [15] πλησμονῆς. ὕπνων. πόνων. ἀπόνοιης. σώματος. γνώμης. μαθήσιος. [16] μνήμης. φωνῆς. σιγῆς. [17] τῇ ὑγιεινῇ. καθάρσεῖ. τὰ ἀνωθεν καταῤῥηγνύμενα καὶ τροφοποιοῦντα. λιτοῦ. ἄκρηπα. ἀφρώδεα. θερμά. δάκνοντα. ἰώδεα. ποικίλα. ξυσματώδεα. ῥυγώδεα. αἱματώδεα. ἀφυῆ. ὠμά. ἐφθά. αὖα. ἄσσα προῤῥέει. ἀνφοείου καθορέον. δυσφοείου, πρὶν κίνδυνον ἴεναι. [18] οἷα δ' δεῖ πάσχειν. πεπασμός. καπάσασις τῶν κάτω. ὀπτὸ πάλαισις τῶν ἄνω. καὶ τὰ ὀξὺ ὑστερέων. [19] καὶ ἐν ὠσὶ ῥύπος. [20] ὀργασμός. ἀνοίξις. κένωσις. θάλψις. ψύξις. ἔσωθεν ἔξωθεν. τῶν χυμῶν, [21] τῶν δ' ὄ. ὁκόταν ἐν κάτωθεν ὀμφαλοῦ ὁ τρόφον. βραδὺς. μηθαλὴς ὁ τρόφος. ἐς τὸ ἀναπτίον. τὰ ἀναχωρέοντα, ἢ ῥέπῃ. ἀνάφεσις. πέπονα. ὠμά. ψυχρά. ἀνώδεα, ξηρά. ὑγρά. ὀδμηκακώδεα. δίψα ποόθεν μὴ ἐνεῦσα. μὴ ὀ καῦμα, μηδὲ δίψη ποόφασις. οὖρον. ῥινὸς ὑγρασμός. [22] πλὴν ἔρρῃψιν, [23] καὶ τὸν ἀνασμόν. καὶ ὁ ἀσύμπωτον. [24] καὶ ὁ θολερὸν πνεῦμα. ἐπιχόνδριον. ἄχρεα. ὄμματα ποόσκακούμενα. χρώματος μεταβολή. σφυγμοί. ψύξις. παλμοί. σκληρυσμὸς δέρματος. νεῦρων. ἀρθρέων. φωνῆς. γνώμης. σῆμα ἐκνύσιον. τείχες. ὀνυχες. ὃ δ' ὄφρεον. ἢ ὀμμὴ. οἷα δὴ. σημήια τοῦτα. ὀδμὴ χρωτὸς. στόματος. ἀναχωρήματος. ὠτὸς. φύσης. οὖρου. ἕλκεος. ἱδρῶτος. πτυάλου. ῥινὸς. χρὼς ἀμμορφος. ἢ πτύαλον. ἢ ῥὶς. ἢ δάκρυον. ἢ ἀνῷοι χυμοί. πάντη ὅμοια τὰ ὠφελέοντα. τὰ βλάπτοντα. ἐνύπνια, οἷα αἰ ὁρέῃ. καὶ ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, οἷα αἰ ποιέῃ. ἰὼ ἀκρυνὴ ὀξύ. καὶ πείθεσθαι ποεσθυμέεται ἐν τῷ λογισμῷ μέζω ἰσχυρότερα τὰ πλείω. ὁπόκοτερα τὰ σώζοντα τῶν ἑτέρων, ἰὼ αἰσθάνωνται πάσῃ αἰσθήσῃ, πάντων καὶ φέρουσιν. ὀκοῖον ὀδμὰς. λόγοις. εἴματα. σήματα. τοιαῦτα διάφορος, ὥσπερ καὶ αὐτόματα ὁπόφαινόμενα ὠφελεῖ. καὶ ὁκόταν κείσιν τὰ τοιαῦτα ἐμποιέῃ. καὶ τοσαῦτα. καὶ τοιαῦτα. οἷ φύσαι. οὖρον. οἷ καὶ ὁκόσον καὶ ὁκότε. ὁκόσα δὲ τοὐναντία, ἀποστρέφειν μάχεσθαι αὐτοῖσι. [25] τὰ ἐπὶ καὶ τὰ κοινὰ τοῖσι παθήμασι ποεῖται καὶ μάλιστα κακοῦται. κατάστασιν δὲ ἐν τῶν ποεόντων ἀρχομένων, ὁ, τι αὐ ἐκκείνηται ἐν τῶν ὅρων. ὁκοῖα αὐ ἔν. καὶ οἷν τὴν συμπλωσις. χροιῆς ἀπάλλαξις. πνεύμαλος μινύθησις. καὶ τ' ἀμφὶ μὴ πάντων τὰ διαιτήματα. ὃ μὲν εἰ ὅμοια τὰ ἀπόνια δεῖ εἰδέναι, διέξοδοι. ἔσω καὶ ὑστέρας, πτύαλα καὶ ῥινας. ὀμμάτα. ἱδρὼς ἐκ φυμῆς. ἐν γαυμάτων. ἐξανθημάτων. ὁκόσα αὐτόμαλα. ὁκόσα τέχνησιν.

Conturbatio, perfusio, abluitio, quibus ad sedem aliquid abscedit, vnde emulgetur, aut medicamentum, aut vlcus, aut humor aliquis concretus, aut pullulatio, aut flatus, aut cibi recrementum, aut animalculum, aut æstus aliáve quæpiam affectio. Hæc diligenter considerãda quæ sua sponte desinunt, an velut pustulæ ab ardoribus excitatæ, in quibus quænam nocent aut iuuant. Figuræ, motio, in tumorem sublatio, ac rursum depressio, somnus, vigilia, quæque fieri aut prohiberi debent, præuertito. Vomitionis institutio, eorum quæ per inferiora subducuntur, aut sputi, muci, tussis, ructus, singultus, flatus, vrinæ, sternutamenti, lachrymarum, pruritiuum, vellicationum, contactuum, sitis, famis, repletionis, somnorum, laborum, ocij, corporis, mentis, disciplinæ, memoriæ, vocis, silentij. Mulieri vteri affectibus laboranti, purgationes, supra prorumpentia, & intestina torquent, pinguia, meraca, spumantia, calida, mordacia, æruginosa, varia, ramentosa, fæculenta, cruenta, flatu carentia, cruda, cocta, sicca, quæcunq; vndiq; confluũt, tolerandi leuitas spectanda & molestia priùs quàm in periculum incidatur, quæq; sedare minimè oportet. Maturatio, eorum quæ infra sunt per inferiora demissio, fluitatio eorum quæ supra sunt, & quæ ex vteris exeunt, & sordes quæ est in auribus, emollitio, adaperitio, vacuatio, calefactio, refrigeratio, intra, extra, horum quidem, horum verò minimè. Vbi infra vmbilicum fuerit quod intestina torquet, tardus & leuis est intestinorũ cruciatus, vice versa, contrà. Quæ per aluum secedunt, qua tendunt, minimè spumantia, cocta, cruda, frigida, fœtida, sicca, humida, malum odorem spirantia. Sitis non priùs existens, neque æstus, neque alia occasio, vrina, nasi humectatio. Proiectionem & siccitatem, corporis molem in se non subsidentem, spiritum turbidum, præcordia, extremitates, oculos malè affectos spectabis. Coloris mutatio, pulsus, refrigeratio, palpitationes, cutis durities, neruorum, articulorum, vocis, mentis, figura voluntaria, pili, vngues, tolerandi leuitas, aut secus, & qualia oportet consideranda. Signa sunt hæc, corporis odores, oris, egestionis alui, auris, flatus, vrinæ, vlceris, sudoris, sputi, naris. Corpus salsum, aut sputum, aut nasus, aut lachryma, aut alij humores, omninò similia quę iuuant, quæ nocent. Insomnia qualia quis cernat spectãda, & in somnis quæ faciat, an acutè audiat, & prompto animo obediat, an quæ commoda sunt & salutem adferunt, reliquis plura sint & valentiora, an erga omnia omnibus sensibus vigeant, & ferant, velut odores, sermones, vestitus, figuras, atq; hęc facilè, quæ etiã cùm sponte apparent, iuuant, & quando eiusmodi iudicationem afferũt, & tot, & talia, velut flatus, vrina, qualis, & quanta, & quando. Quæ verò cõtraria sunt, auertere iisq; aduersari oportet. Quæ propinqua & communia sunt, affectionibus, ea prima & maximè vitiantur. Constitutionem autem spectato, ex his quæ prima incipiunt, quicquid tandẽ excernatur, ex vrinis quoniã sint, & quænam sit corporis concidentia, coloris imminutio, spiritus imminutio, reliquęq; cũ his victus rationes. Id quidem sciendum, num quæ prodeunt sint similia, transitus, vrinæ, per vteros, sputa, per nares, oculi, sudor, ex tuberculis, ex vlceribus, pustulis quæ sua sponte, quæ per artem.

Quòd ſimilia ſunt inter ſe omnia quæ iudicationem faciunt, quæq; proſunt, quæq; nocent, & quæ tollunt, vt illa quidem euitans, auertat, hæc verò prouocans admoueat ac ſuſcipiat. Aliaq; etiam eodem modo, in cute, extremis partibus, præcordiis, articulis, oculo, ore, figuris, ſomnis, quænam iudicationem denunciant, & quãdo eiuſmodi omni ratione moliri oportet. Adhæc verò quinam huiuſmodi abſceſſus oriuntur, quænam iuuant, cibis, potionibus, odoribus, viſis, auditionibus, notionibus, ſeceſſibus, humoribus, calefactione, refrigeratione, ſiccitatibus, humectando, ſiccando, inunctionibus, illitionibus, iis quæ in cataplaſmate apponuntur, emplaſtris, iis quæ inſperguntur, & iis quæ imponuntur. Figuræ, frictio, medela, labor, otium, ſomnus, vigiliæ. Spiritibus, ſupra, infra, communibus, propriis, arte comparatis. In acceſſionibus nec præſentibus, nec futuris, neq; dum pedes refrigerãtur, ſed cùm morbus inclinat. In acceſſionibus quæ per circuitus repetunt, nulla alimenta offerenda, neq; adurgẽda, ſed ante iudicationes de his quæ apponuntur auferendum. Quæ iudicationem faciunt, aut perfectè iudicata ſunt, neq; mouere, neq; vllo modo innouare, ſiue medicamentis, ſiue aliis irritamentis, ſed ſinere oportet. Concocta medicamentis purgantibus agitanda. nõ cruda, neq; in principiis, niſi impetu ſuo ad excretionem ferantur, plærunq; verò minimè ad exitum feſtinant. Quæ ducenda ſunt, quò maximè vergunt, eò per loca conuenientia ducere oportet. Quæ prodeunt, copia minimè ſunt æſtimanda, ſed quandiu prodeant qualia oportet, & æger facilè ferat. Vbi verò virium debilitatem, aut animi defectionem iudicare oportet, quandiu hoc feceris, aliò vertendũ, aut ſiccandum, aut humectandum, aut reuellendum cuius gratia id fit, ſi ſufficere æger poſſit. Quod ex his eſt coniectãdum, ſicca quidem calida erunt, humida verò frigida, aliuum autem deiicientia, plærunq; contraria. Hæc imparibus diebus ſupra fiunt, ſi & circuitus, & conſtitutio ex ipſis acceſſionibus talis extiterit. Plurima autem diebus paribus infra contingunt. Sic enim etiam quæ ſponte eueniunt iuuant, niſi circuitus acceſſiones diebus paribus faciant. In talibus autem, paribus diebus, ſupra, imparibus verò infra fiunt. Paucæ autem ſunt eiuſmodi, talesque conſtitutiones difficiliorem habent iudicationem. Quinetiam quæ vltra tempore procedunt, ſic contingere neceſſe eſt, velut quę ad diem decimumtertium & ad decimumquartum peruenìunt, decimotertio quidem infra, decimoquarto verò ſupra fient. Sic enim ad iudicationem confert. Et quæ ad vigeſimum diem pertingunt, præter quàm quæ infra feruntur, plærunque purgare oportet, eaque non prope iudicationem ſed longiùs. In acutis autem rarò multa ducenda ſunt, in his verò qui laſſitudinis ſenſim habent, totũ. In febribus ad articulos & ad maxillas præcipuè abſceſſus contingũt, in vicinia dolorum cuiuſque, ad ſuperiorem partem magis, & in totũ. Si tardus fuerit morbus & deorſum feratur, infra etiam abſceſſus contingent. Maximeq; pedes calidi, infra futurum abſceſſum, frigidi verò ſupra, denunciant. Iis qui ex morbis conualeſcunt, ſi ſtatim in manibus & pedibus dolores contingunt, in his abſceſſus oriuntur. Quinetiam ſi quæ pars ante morbum laborarit, ibi morbi ſedes erit, velut iis contingit qui in Perintho tuſſi & angina laborarunt.

ὅτι ὅμοια ἀλλήλοισι, πάθεα τὰ κρίνοντα, καὶ τὰ ὠφελέ-
ντα, καὶ τὰ βλάπτοντα, καὶ τὰ ἀπολλύοντα. ὡς τὰ μὲν
παρεφθίνων ἀποβέπειν· τὰ δὲ παρεγκαλέων, καὶ αὔξη καὶ
δέχηται. καὶ τ' ἀνῆα δὲ οὕτω. δέρματος. ἀκρέων. ἐπω-
ιδρίων. ἀρθρέων. ὄμματος. στόματος. χρημάτων. ὕπνων.
οἷα κρίνει. καὶ ὅ, τε τὰ διαῶτα μηχανᾶσθαι καὶ ἐπὶ ὅσαι
διαῶται ἀποστάσιες γίνονται. [26] οἷαι ὠφελέουσι, βρώματα.
πόματα. ὀδμῆσιν. ὀψέμασιν. ἀκούσμασιν. ἀνοήμασιν.
ἀφόδοισιν. ὑγρῆσιν. θώλψι. ψύξι. ξηρῆσιν. ὑγρῆσιν. ξη-
ρῆσιν, χρίσμασιν. ἐπιχρίσμασιν. ἐπιπλάσεσιν. ἐμπλά-
σεσιν. ἐπιπάσεσιν. ἐπὶ ὧ εἰσὶν ἐπιθέτοισι. χρήματα.
ἀνάτριψις. ἴησις. πόνος. ἀργία. ὕπνος. ἀγρυπνίη. πνεύ-
μασιν ἀνωθεν, κάτωθεν. κινοῖσιν. ἰδίοισιν. τεχνητοῖσιν. ἐν
οἷσι παρεξύσμοισι μήτε ἐοῦσι, μήτε μέλλουσι. μήτε πο-
δῶν ψύξι, ἀλλ' ἐν καταῤῥόπῳ τῇ νούσῳ. [27] εἰσὶν ἐν τοῖσι
παρεόδοισι, παρεξυσμοῖσι, τὰ παρέφαρμα, μὴ διδόναι
μηδὲ ἀναγκάζειν, ἀλλ' ἀφαιρέειν τῶν παρεθεσίων, παρὲξ τῶ
χρισίων. τὰ χρίσματα καὶ τὰ κεχριμένα, [28] ἀρτίως μὴ κι-
νέειν, μήτε νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμακοῖσι, μήτε ἀγ-
λοις ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ' ἐᾶν. [29] πέπονα φαρμακεύειν, καὶ
κινέειν μὴ ὠμὰ, μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν, εἰ μὴ ὀργᾶ. τὰ γὰρ πολ-
λὰ, οὐκ ὀργᾶ. [30] ἃ δεῖ ἄγειν, ὅπη αὐ μάλιστα τῶν ξυμφε-
ρόντων χωρέων, ὧδε ἄγειν. τὰ χωρέοντα, μὴ τῶν πλήθε-
τε κεκμηρέαται, ἀλλ' ἕως αὐ χωρέῃ, οἷα δεῖ. καὶ φέρη εὐφό-
ρως. [31] ὅκου γὰρ δεῖ γνῶσαι, ἢ λυποθυμῆσαι ἕως αὐ τοῦτο ποι-
ήσῃς, ἐπ' ἄλλα ῥέψαι, ἢ ξηρῆναι, ἢ ὑγρῆναι, ἢ αἰτιασάσ-
θαι, οὕνεκα τοῦτο ποιέεται, ἰὼ ὀξαρκὲς ὁ νοσέων, τοῦτοισι
τεκμαίρεσθαι. τὰ μὲν ξηρὰ, θερμὰ ἔοικε, τὰ δὲ ὑγρὰ. ψυ-
χρά. διαχωρητικὰ δὲ τοιαῦτα ὡς ὀλίγα πολύ. ὧδε τα
τῆσι παρεισῆσι ἀνῶ, ἰὼ καὶ αἱ παρεόδοι [32] καὶ ἡ κατάστα-
σις διαῦτη ἐν τῶν παρεξυσμῶν. γίνεται δὲ τὰ πλέστα
τῆσιν ἀρτίησι κάτω. οὕτω γὰρ καὶ αὐτόμαλα ὠφελέει,
ἰὼ μὴ αἱ παρεόδοι οἷς παρεξυσμοὶ ἐν τῆσιν ἀρτίησι
ποιέωνται. ἐν δὲ οἷσι τοιούτοισιν, ἐν μὲν ἀρτίησιν ἄνω·
ἐν δὲ τῆσι παρεισῆσι, κάτω. ὀλίγαι δὲ τοιαῦται. αἱ τοι-
αῦται, καὶ δυσκειτότεραι καθεστάσιες. ἀπὰρ καὶ τὰ παρέ-
σω χρόνου παρεκόντα ἀνάγκη οὕτως. ὅσ παρεικαδεκα-
ταῖα. τεσσαρεσκαιδεκατεῖα. πεισκαιδεκάτη μὲν κάτω.
τεσσαρεσκαιδεκάτη δὲ ἄνω. παρὲξ γὰρ ὃ κείσιμον, οὕτω
ξυμφέρει. καὶ ὁκόσα εἰκοσταῖα. πλεῖω ὁκόσα κάτω, πολ-
λὰ ὃ δεῖ καθαίρειν. [33] ὧδε τα δὲ ἐστὶ οὕτω κείσιος, ἀλλὰ
παρεσσότερα. δεῖ δὲ ὀλιγάκις ἐξιέναι, πολλὰ ἄγειν. εἰσὶ
κοπώδεσι ὃ σύμπαν, [34] ἐν οἷσι πυρετοῖσιν εἰς ἀρθρα,
καὶ παρὰ γνάθοις μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται ἐστί τι
τῶν πόνων ἑκάστου, ὅπῃ ὃ αὖω μᾶλλον καὶ ὃ σύμπαν. ἰὼ
ἀργὸς ἡ νοῦσος ἔῃ καὶ καθαῤῥοπος, κάτω καὶ ἀποστάσιες.
μάλιστα ὃ πόδες θερμοὶ κάτω σημαίνουσι. ψυχροὶ ὃ ἄνω.
οἷσι δὲ ἀνιαμένοισιν ἐν τῶν νούσων, αὐτίκα δὴ ἐν χερσὶν
ἢ ποὶ πονέοντί τι, ἐν τούτοισιν ἀφίσανται. ἀτὰρ καὶ ἰὼ τι
πεπονικὸς ἔῃ, πρὶν ἢ νοσέειν ἐς τοῦτο ἀποπεσεῖσθαι.
οἷ καὶ εἰσὶν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι καὶ κυναγχικοῖσιν.

πυρέσσουσι

πυρέσσουσι γὰρ αἱ βῆχες τῆς ἀποστάσιας, ὡς περ οἱ πυρετοὶ
διαῦτας. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει ἢ ἀπὸ χυμῶν ἢ
σώματος συστήσιος [36] καὶ ψυχῆς. οἷς μὲν οὖν χυμοὶ εἰ-
δέναι ἐν ἧσιν ὥρησιν αὐξάνονται, καὶ οἷα ἐν ἑκάστοισι νοσήμα-
τα ποιέουσι. καὶ οἷα ἐν ἑκάστῳ νουσήματι παθήματα.
ὃ δὲ σῶμα ὃ ἀνῆρ, ἐς ὅ, τι μάλιστα νόσημα ἡ φύσις ῥέπει.
οἷόν τι, κατὰ λὼ ἐνοιδέων ποιεῖ, τούτων τι καὶ ἡ φύσις.
κεφαλὴν τι καὶ κεφάλαια κακίω. [37] καὶ σώματα σφρεῖ, καὶ
εἴτι ἄλλο, ὧδε τα διαγεγυμνᾶσθαι, [38] ψυχῆς ἀκεσσίη
πολλῶν καὶ βρωμάτων, ὕπνου, ἐγρηγόρσιος, ἢ δ' ἔρωτός τι
νας, οἷ κύβων, ἢ διὰ τέχνας, ἢ δι' ἀνάγκης καρτερέη
πόνων, καὶ ὧν λινων τεταγμένη, ἢ ἄπακτος. [39] αἱ μεταβο-
λαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα. ἐν τῶν ἠθέων φιλοπονίη ψυχῆς.
[40] ἢ ζητέων, ἢ μελετέων, ἢ ὁρέων, ἢ λέγων, ἢ εἴτι ἄλλο, οἷ
λύπαι, δυσφορησίαι, ἐπιθυμίαι, τὰ ἀπὸ συγκυρέης, λυ-
πήματα γνώμης, ἢ διὰ τῶν ὀμμάτων, ἢ διὰ τῆς ἀκο-
ῆς, οἷα τὰ σώματα. μύλης μὲν τεριφερέος παρὲς ἐ-
ωυτῶν, ὀδόντες ἠμώδησαν. [41] ὧδέ τε κοῖλον παρεόντι,
σκέλεα τρέμει. ὅταν δὲ τῆσι χερσὶν ὧν δεῖται ἄρας, αὖται
τρέμουσιν. [42] ὄφις ἐξαίφνης ὀφθεὶς, χλωρότητα ἐποίη-
σεν, οἱ φόβοι, οἷ αἰσχύνη, λύπη, ἡδονὴ, ὀργὴ, τ' ἄλλα τοι-
αῦτα [43] οὕτως ἐπιτακούει. ἑκάστῳ δὲ ὃ παρεσῆκεν τῶ σώ-
ματος τῇ ῥαπίδι, ἐν τούτοισιν ἐπιτακούει, ἱδρῶτες, καρ-
δίης παλμὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δεινάμιον τὰ ἐξωθεν
ὠφελέοντα, ἢ βλάπτοντα, ἀλεεινὸς, κατάχυσις, κατά-
ρρεσις, καταπλασις, ἐπίδεσις ἐείων καὶ τῶν τοιούτων,
καὶ τὰ ἐνδοθεν ἐπιτακούει τῶν τοιούτων, ἃ μόνον ὡς περ
τὰ ἔξω τῶν εἴσω παρεσφερομένων, ἀπὰρ καὶ τάδε [44] ἐν
ἐείοισι κοίτῃ πινώδεσι, [45] καὶ ὃ ὧδε βασιλὲ λεγόμενον
κύμινον ὁρῶσιν. ὀσφραινομένοισιν [46] ὄζα κεφαλῆς ἀγω-
γὰ, παρεγκλινὰ, λόγοι, φωνὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, μαζοὶ, γονὴ,
ὑστέρη, σημήια τάτε ἐν τῆσιν ἡλικίῃσι. καὶ ἐν οἷσι πτυαλοῖ-
σι, καὶ βηξὶ, τὰ παρὲς ὄρχιν. [47] ὥς περ οἷσι δένδροισιν ἡ γῆ,
ἅτω οἷσι ζώοισιν ἡ γαστὴρ. καὶ θέφει, καὶ θερμαίνει, καὶ ψύχει.
ψύχει μὲν κενουμένη, θερμαίνει δὲ πληρουμένη, [48] ὥς περ
γῆ κατορυσσομένη, χειμῶνος θερμὴ, οὕτω καὶ ἡ κοιλίη, δέν-
δρεα φλοιὸν λεπτὸν ξηρὸν ἔχει. ἔσωθεν ὃ ξηρέστερα, σά-
ρκες, ἄσπαρα, χρόνια, καὶ ζώων, οἷ χελῶναι, καὶ ὅ, τι
τοιοῦτον, ἡλικίῃσιν, ὥρησιν, σιτοῖσιν ὅμοια. τὰ ζῶντα
οὐ τείβεται χρωμένοισι μετείως βελτίω, [49] ὥς περ ὑ-
δρίον νέον διαπηδᾶ, παλαιούμενον τέχει. οὕτω καὶ ἡ
γαστὴρ, δίῃ τῶν ἐφθῶν, καὶ ἀποστάθμεον ἴσχει ὥς περ ἀγ-
γεῖον, οἱ ἔτοι τῶν νόσων, τὰ μὲν συγγενικά ἐστιν εἰδέναι πυ-
θόμενον, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης. οἰκέοντα γὰρ διὰ πλείονων,
καὶ πολλοὶ ἴσασι. τὰ ὃ ἐν τῷ σώματος καὶ τῶν διαιτημάτ-
[50] καὶ καθαρσίου τῆς νόσου, ἢ ἀπὸ ὡρέων. αἱ δὲ χῶραι παρὲς
τὰς ὥρας κακῶς διαχείμεναι, τοιαῦτα τοῖσι νουσή-
μασι, ὀκοῖα δὴ ὧρη ὁμοίη ἐόσιν. οἷ [51] αὐόμαλον θάλπος,
ἢ ψύχος, ἢ αὖτ' ἡμέρης, ὅτῳ τοιαῦτα ποιεῖ φθινοπωρινὰ
ἐν τῇ χώρῃ τὰ νοσήματα. καὶ ἐν τῆσιν ἄλλῃσιν ὥρησι κατὰ
λόγον. [52] τὰ μὲν ἀπὸ ὀδμέων βορεωρωδέων, ἢ ἑλωδέων. τὰ

Tuſſes enim non ſecus ac febres, abſceſſus excitant. Simili etiam ratione contingit vel ab humoribus, vel corporis colliquatione & animi. Humores igitur quibus anni temporibus efflorescunt, noſſe oportet, & quales in ſingulis morbos efficiant, & quaſnam in vnoquoq; morbo affectiones pariant. Reliquũ quoq; corpus, quem ad morbum natura præcipuè inclinat, quale quid lien in tumorem ſublatus facit. Quorum quiddam etiam natura facit, ferecq; colores deteriores ſunt, & corpora arefacit. Et ſi quid ſit aliud, in his te exercitatum eſſe oportet, velut ſi quis animi intemperantia ducatur ad cibos & potiones, ſomnum & vigilias, vel amore quodam vt alearum, vel arte, vel neceſſitate labores toleret, iiq;ue vel certo, vel non certo ordine contingunt. Mutationes ex quibus ad quænam fiant, conſiderandæ. Ex moribus animi induſtria, vel ſi quid inueſtiget, vel cogitet, vel videat, vel dicat, vel aliud quid faciat, velut dolores, iracundiæ cupiditates, quæ ex caſu accidunt, mentis moleſtiæ, quæ per viſionem aut auditionem cõtrahuntur, quales corporum affectiones. Molæ quidem in ſeſe attritu, dentium ſtupor oboritur. Iuxta foueam tranſeuntem, crurum tremor occupat. Cùm quis ea quibus opus habet manibus ſuſtulerit, eas tremor corripit. Serpens de repente conſpectus, pallorem inducit. Metus, velut pudor, dolor, lætitia, ira ſic afficiunt. Quod autem in corpore ad actionem pertinet, horum vnicuique morem gerit. Sudores, cordis palpitatio, atque id genus facultates. Quæ foris iuuant aut nocent, vnctio, perfuſio, illitus, quæ in cataplaſmate adhibentur. Lanarum & eorum quæ ſunt eiuſmodi deligatio. Interna etiam talibus afficiuntur, nõ ſolùm velut externa ab his quæ intrò aſſumũtur. Quinetiam quiæ in lanis otiium ſorde inquinatis admouentur, & quod Regium dictum eſt omnium videntibus, olfacientibus. Quæ ex capite deducunt, perturbationem adferunt ſermones, vox & talia. Mammæ, genitale ſemen, vterus, ſigna quęque in ætatibus, & in ſuffocationibus, & tuſſibus, quæ ad teſtes peruenìunt. Vt ſe habet terra in arboribus, ita in animantibus venter, alit, calefacit & refrigerat. Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit verò cùm impletur. Non ſecus ac ſtercorata terra hyeme calida eſt, ita etiã ventriculus. Arbores corticem tenuem ſiccum habẽt, intrinſecus autẽ carne ſunt ſicca, ſanæ, imputres, diuturnæ. Et ex animantibus velut teſtudines, & quicquid eſt eiuſcemodi. Ætatibus, anni temporibus, annis ſimilia. Quæ viuunt nõ atteruntur, & quibus moderatè vtũtur, melius habẽt. Quemadmodũ hydria parua recens transmittit, inueterata continet, ita & ventriculus alimentum trãſmittit, & ſubſidens retrimentũ retinet velut conceptaculum quoddã. Morborum formæ diuerſæ ſunt, cùm partim quidã ſint cõgeniti, de quibus percontãdo licet cognoſcere, partim quidã ex regionib. oriuntur, cùm multis ſint familiares, & plęrique ipſos horint, partim verò ex corpore, & vitæ inſtitutis, & morbi conſtitutione, vel ex anni temporibus. Regiones autẽ ad anni tempora malè affectæ, cuius temporis ſimilitudinem habent, eiuſmodi morbos pariunt. Verbi gratia inæqualis calor & frigus, ſi eadem die contigerint, autumnales morbos in regione creabũt, & in reliquis anni temporibus eadẽ ratio ſeruabitur. Alij quidem ab odoribus cœnoſis aut paluſtribus, alij

verò ab aquis, calculosi, lienosi, alij à ventis, tum bonis, tum malis originem ducunt. Quales verò futuri sunt anni temporis morbi, talis etiam ex his constitutiones ducentur. Si anni tempora tempestiuam & ordine procedentem temperiem habuerint, iudicatu faciles morbos pariunt. Familiares autem anni temporibus morbi, mutationes indicant. Pro anni autem temporis varietate, similes aut dissimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriũtur. Quòd si simpliciter procedat, aut eiusmodi morbi erunt, aut ad tale quid deducentur, velut ad morbum regium autumnalem, cum frigora caloribus, & calor frigori succedit. Si verò æstas biliosa extiterit, bilisque increscens intus remanserit, etiam aliquantulum lienosi erunt. Cùm igitur ver quoq; hoc modo processerit, vere etiam morbi regij oriuntur. Ad hanc enim formam hic motus anni tempori proximus est. At vbi æstas veri similis extiterit, sudores in febribus, eæque faciles, neq; peracutæ erunt, neque linguas vehementer aridas habebunt. Cùm verò ver hybernum fuerit, & extremæ hyemis frigora senserit, hyberni etiam morbi fient, & tusses, & pulmonum inflammationes, & anginæ. Et autumnus si non suo tempore, ac de repente ad hyemis naturam vergat, non continenter tales morbos facit, propterea quòd non suo tempore incœpit, sed inæqualiter fit. Quapropter etiam anni tempora iudicatione carent, & instabilia fiunt, quemadmodum morbi quoque, si ante tempus erumpant, aut excerni anticipent, aut intus relinquãtur. Anni enim tempora morborum reuersiones plærunque afferre solent, sicut & eiusmodi morbos facere. Illud præterea spectandum est, quomodo affecta sint corpora, cùm ab anni temporibus excipiuntur. Austri auditus grauitatem afferunt, oculis caliginem offundunt, capitis grauitatem inducunt, membrorum torporem ac langorem faciunt. Cùm hic inualuerit, eiusmodi in morbis contingunt, vlcera madentia, os præsertim, pudendũ, aliasque partes occupant. Quòd si aquilonia fuerit tempestas, tusses fiunt, faucium asperitates, alui duriores, vrinæ difficultates, horrores, laterum & pectoris dolores. Hac præualente, eiusmodi morbi maximè expectandi sunt. Quòd si magis redundarit, magnas siccitates febres consequuntur, itemq; imbres, qualescunque humorum redundantiæ contigerint, & quomodocunq; affecta corpora ex alio anni tempore exceperint, & quicunq; tandem humor in corpore præualuerit. Quinetiam siccitates Austrinæ sunt & Aquilonales. Differunt enim & alia ad hunc modum. Nam & hoc magnum est. Et alius in alio anni tempore & regione magnus est. Velut æstas bilem gignit, Ver sanguinem, & alia tempora, vt singulorum fert natura. Mutationes potissimum morbos pariunt, eæque præcipuè maximæ. Et in anni temporibus magnæ mutationes, itemq; in aliis. Quædam sensim accessione facta fiunt, eaque anni tempora sunt securissima, non secus ac victus rationes, & frigus, & calor, maximè si paulatim ex additione progrediãtur, itemque ætates ad hunc modum immutarę. Naturæ quòd ad anni tempora attinet, aliæ ad æstatem, aliæ ad hyemem benè aut malè affectæ sunt, quædam verò ad regiones, & ætates, victus rationem, & alias aëris conditiones. Morbi alij ad alia anni tempora benè vel malè se habent, ætates quoque ad tempora, & regiones, &

δὲ ἀπὸ ὑδάτων, λιθιῶντα, σπληνώδεα. τὰ δ' ἀπὸ πνεύματος γενομένων τε καὶ κακῶν ἀρχήν). [13] ὥρης δ' οἷα ἔσται νοῦσοι, καὶ καταστάσιες ἐκ τῶνδε. ἐὰν αἱ ὧραι ὡραίως, εὐτάκτως, εὐκρινέας νόσους ποιέουσιν. αἱ δ' ἐπιχώριοι τῆσιν ὥρησι νοῦσοι, δηλοῦσι τοὺς τρόπους. ὅτι δ' ἂν ἀλλάξῃ ἡ ὥρη, ὁμοίως ἢ ἀνόμοια ἐς αὐτὰ τὰ νουσήματα, οἷα ἐν τῇ ὥρῃ ταύτῃ γίνεται. ἐὰν δ' ὁμοίως ἄγῃ, ἢ τοιουτότροπα καὶ ὅπῃ τοιοῦτο εἰλκυσμένα, οἷς ἴκτερον φθινοπωρινόν. ψυχρὰ γὰρ ἐκ θαλπέων, καὶ θάλπος ἐκ ψύχεος. καὶ ἐὰν ὁ θερινὸν χολῶδες γένωνται, καὶ αὐξηθὲν ἐγκαταλειφθῇ, καὶ ὑποπαλλοῦσι. [14] ὅταν οὖν καὶ ὁ ἀὴρ οὕτως ἀγάγῃ, καὶ ἦρος γίνονται ἴκτεροι. ἐκλυπάτω γὰρ αὕτη ἡ κίνησις τῇ ὥρῃ ταύτῃ ὅ εἶδος ἐστίν. ὅταν δὲ θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτες ἐν τοῖσι πυρετοῖσι. καὶ ἄυροι, καὶ ἀκατέξεες, οὐδὲ καταξηροὶ γλώσσησιν. ὅταν δὲ χειμέριον γένηται ἦρ [15] καὶ ὀπιαθοχειμῶν, χειμεριναὶ καὶ αἱ νοῦσοι. καὶ βηχώδεες. καὶ περιπνευμονικαί. ἢ κυναγχικαί. [16] καὶ φθινοπώρου, ἐὰν μὴ ἐν ὥρῃ καὶ ἐξαίφνης χειμάσῃ, μὴ συνεχὲς τοιούτας νόσους ποιέῃ, ἀλλὰ ἐν ὥρῃ ἤρξατο, ἀλλὰ ἀνώμαλα γίνεται. ὅσῳπερ καὶ αἱ ὧραι, ἄκριτοι καὶ ἀκατάστατοι γίνονται. ὥσπερ καὶ αἱ νοῦσοι, [17] ἐὰν προεκκρίνωνται, ἢ προεκκρίνωνται, ἢ ἐγκαταλείπωνται. φιλυπέτροφοι γὰρ καὶ αἱ ὧραι γίνονται, ὥσπερ αἱ οὕτω νοσοποιέουσαι. προσλογιστέον οὖν, ὁκοῖός τις ἔχοντα τὰ σώματα, αἱ ὧραι παραλαμβάνουσι. [18] ὁκοῖοι βαρυήκοοι. ἀχλυώδεες. καρηβαρικοί, νωθροί, ἀφαλυπτικοί, ὅταν ἔτος δυσαφὲς ᾖ, τοιοῦτόροπα ἐν τῇσι ἰούσῃσι πάθεσιν ἕλκεα μαδαρά, μάλιστα στόμα, αἰδοῖον, καὶ τ' ἄλλα. ἐὰν δὲ βέρφον, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληρότεραι, δυσουρίαι φλυκτώδεες, ὀδυνῶν πλευρέων, κηλέων, ὀκοῖος ἂν τύπος δυναστεύῃ, τοιαῦτα προσδέχεσθαι μᾶλλον τὰ νουσήματα. [19] ἐὰν μᾶλλον πλεονάζῃ, ἀὐχμοῖσιν οἱ πυρετοὶ ἔσονται. καὶ ὀμβρεσιν ἐξ ὁποίων αὖ οἱ πλεονασμοὶ μεταπέσῃσι. καὶ ὅκως ἀὐ ἔχοντα τὰ σώματα προσλαβόωσιν ἐκ τῆς ἑτέρης ὥρης. καὶ ὁκοίου τινος οὖν χυμοῦ δυναστεύοντος ἐν τῷ σώματι. ἀτὰρ αὐχμοῖσι νότιαι, βόρειαι. ἀναφέρει γὰρ καὶ τ' ἄλλα οὕτω. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. ἄλλος γὰρ ἐν ἄλλῃ ὥρῃ καὶ χώρῃ, μέγας. οἷον ὁ θέρος γελοιοῖον. ἦρ ἔναμον. τ' ἄλλα ὡς ἕκαστα. [20] αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τοῖσι νουσήματα. καὶ αἱ μέγιστα μάλιστα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρησιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαί, καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι. τὰ δὲ ἐκ προσαγωγῆς γίνεται. αἱ ὧραι αὖται ἀσφαλέσταται, ὥσπερ καὶ δίαιται. καὶ ψυχρὸς καὶ θάλπος μάλιστα ἐκ προσαγωγῆς. καὶ ἡλικίαι ὅτῳ μεταβαλλόμεθα. φύσεις δ' ὡς πρὸς τὰς ὥρας. αἱ μὲν πρὸς θέρος. αἱ δ', πρὸς χειμῶνα δ' καὶ κακῶς πεφύκασιν. αἱ δ' πρὸς χώρας. καὶ ἡλικίας. καὶ διαίτας. [21] καὶ τὰς ἀνθρώπου καταστάσιας τῶν νόσων, ἀνθρώπου πρὸς ἀνθρώπου καὶ κακῶς πεφύκασι. καὶ ἡλικίαι πρὸς ὥρας, καὶ χώρας, καὶ

διαίτας,

διαίτας, [22] καὶ πρὸς καταστάσιας νούσων. καὶ ἐν τῇσιν ὥρησι, δίαιται, καὶ σιτία, καὶ ποτά, οἷα ὅτι ὁ μὲν χειμὼν, πρὸς ἔργων, καὶ πέπονα τὰ εἰσπόλια καὶ ἁπλᾶ. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. αἱ ὀπῶραι δὲ, ἐρχάσιμοι, ἡλιώσιες, τὰ πινόμενα πυκνὰ, ἀκατάστατα σιτία· οἶνοι, ἀκρόδρυα. ὥσπερ δὲ ἐκ τῶν ὠρέων τὰς νούσους ἔστι τεκμήσασθαι, ἔστι ποτὲ καὶ ἐκ τῶν νούσων, [23] ὕδαλα, καὶ αὐέμους, καὶ αὐσυρίας προσγινώσκειν. οἷον βόρεια, νότια. ἔστι γὰρ εὖ μαθόντι καὶ ὀρθῶς ὅθεν σκεπτέα. οἷς καὶ λέπραι πινές, καὶ πρὸς τὰ ἀρθρα πόνοι, ὕδαλα ὅταν μέλλῃ, κνησμώδεες εἰσὶ καὶ ἀνία ποιοῦσα. καὶ τῶν ὑσμάτων οἷα ἢ ἀφὶ τρίτης, ἢ ἑκάστης, ἢ ἀφὶ πρείσδων ἀνίων· καὶ τὰ στωμύλα. καὶ αὐέμων οἱ μὲν, πολυήμερεσι πνέουσι, καὶ ἀνὰ πνέουσιν ἀλλήλοισιν· ἀνίοι δ', ἀφὶ βραχυτέρων. οἱ δ' καὶ αὖθι, κατὰ πρεῖσδον. ταῦτα ἐν τῇσι καταστάσιν, ὁμοιότητας. ὅπῃ βραχύτερον δ' τὰ τοιαῦτα. [24] ἐὰν μὲν ὅπῃ πλέον ὁ ἔτος τοιοῦτο ἐν οἴῳ καταστάσιν ἐποίησεν, ὅπῃ πλέον καὶ τὰ νουσήματα τοιαῦτα. καὶ ἐὰν μᾶλλον ἰσχυρότερα, καὶ μέγιστα νουσήματα οὕτως ἐλίνετο καὶ κοινότατα, καὶ ὅπῃ πλεῖστον χρόνον. ἐκ τῶν προφτῶν ὑδάτων, ὅταν δὲ ἀυσυρίης πολλῆς μέλλῃ ὕδωρ ἔσεσθαι, ἔστι πρὸς ὑδρώπων προφήτειν. καὶ ὁκόταν τ' ἄλλα σμικρὰ σημήια φαίνῃ ἐν νεφεμίῃ, ἐν μεταβολῇ. σωακτέον οὖν, ὅσα μὲν ἐφ' οἵοισιν ὕδασιν ἢ αὐέμοισιν αἱ νοῦσι ὅπῃ σημαίνουσι, καὶ ἀκριβέον εἴτις οἶδεν [25] ὅτι τοιούτου χειμῶνος προσγιγνομένου, τοῖον ἦρ ἢ θέρος ἔσται. τὰ χρώματα οὐχ ὁμοῖα ἐν τῇσιν ὥρησιν, οὐδὲ ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισιν, οὐδ' ἐν τῇσιν ἠλιώσιν, αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. οὐδ' ἀνὴρ ἄλλῳ οὐδέν. σκεπτέον δ' δὲ ὧν ἴσμεν καὶ παρεόντων καὶ ἀφεμεόντων, πρὸς χροιάν. καὶ ὅτι αἱ ἡλικίαι τῇσιν ὥρησιν ἐμφερέες εἰσὶ καὶ χροιῇ, καὶ τρόπῳ. [26] οἱ αἱμορροίδας ἔχοντες, οὔτε πλυείπδι, οὔτε πρεπνυμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε ὀδύνῃσιν, οὔτε θερμίνθοισιν ἁλίσκονται. [27] ἴσως δὲ οὐδὲ λέπρησιν. ἴσως δὲ οὐδὲ ἀφοῖσιν. ἐνφθέντες γε μὲν ἀκαίρως, [28] συχοῖσι τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως ἥλωσαν. καὶ ὀλέθρια οὕτως. [29] καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες, οἷον σύεγγες ἑτέρων ἄκρος. [30] ὅσα πέφυκεν ὅπῃφαινόμενα παύειν. ῥύεται τούτων προσγιγνόμενα κωλύματα ἄλλοισιν εὐκοινωνίαι. [31] οἱ ὑποποῖοι τόποι, ἐπιδεξάμενοι πόνῳ, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ, ῥύονται. [32] ἀνίοισιν αἱ κοινωνίαι ἀφὶ τ' ῥοπέων, ἢ ἔτι αἷμα ἔρχει), ἀλλὰ κρῆ τ' χυμῶ τ' συγγενείω, τοιαῦτα πλύουσιν. ἔστιν οἷσιν αἷμα ἀφίεσθαι ἐν καιρῷ, ὅπῃ τοῖσι τοιούτοισιν. ἐπ' ἀνίοισι δ' ὡς ὅπῃ τούτοισι, τοῦτο οὐκ εἰκὸς [33] κώλυσις. ὅπῃ τοῖσι δ' ἢ αἱματώδεα πλύουσιν. ὥρη, πλυείτης, χολή. [34] τὰ δὲ ὅ ἔς, ὅσσοισιν ἀὖ ἀμφὶ κρίσιν γινόμενα, ἐὰν μὴ ἐκπυήσῃ, τόπου ἀπαλλασσομένου ἐπιστροφὴ γίνεται. καὶ κρὶν λόγον τῶν ἐπιστροφέων τῶν ἐπιστροφῆς κρινόμενα, οὐδὲ αὔρε) καὶ πεπεμμένα. ὡς ἂν αἱ τῶν πυρετῶν ἐπιστροφαὶ, ἐν ὁμοίῃ πρεσόδῳ. ὅπῃ τοῖσιν ἐλασσουμένοισι, μορβοῦ ἐπιστρέφεσθαι γίνεται. ἐκ τῶν ἐπιστροφῶν τῶν ἐπιστροφῆς κρ

posse sperandum est. Vrina crassa, alba, qualis Archigenis puero aderat, in febribus cum lassitudinis sensu quarto die interdum prodit, abscessuque liberat, idque si præter hæc sanguis è naribus abundè & copiosè profluat. Qui articulari morbo detentus, intestini dolore dextra parte vexabatur, quietior erat, hoc autem curato, magis dolebat.

πὶς ἐς ἀρῴθρα ἀφίσταται, ἤδεον παχὺ, λευκὸν, οἷ ὃ ἐ ἀρτηλφέος. ὅτι τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται, καὶ ῥύεται τὴ ἀπόστασιος. καὶ ἢ τοῖς τούτων καὶ αἱμορραγίσιν, ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς [75] καὶ πολλὸν. καὶ [76] ὦ ὃ ἔντερον ὅτι δεξιὰ ἀρῳθριτικῶ πάθει ἐλύετο, καὶ ἡσυχαίτερος· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἰήθη, ὅτι πονώτερος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΩΝ.

HIPPOCRATIS DE IVDICATIONIBVS LIBER.

IVDICATIONVM quæ breui meliorem fore statum portendunt, eadem ferè quæ sanitatis signa sunt. Sudores enim optimi & citissimè febrem sedare censentur, qui decernentibus diebus contingunt, & febrem ex toto finiunt. Boni etiam æstimandi, qui ex toto corpore proueniunt, & leuiorem morbum reddunt. Qui verò horum nihil præstant, inutiles si contingant. Morbo autem ad iudicationem tendente, deiectionem crassiorem reddi oportet, subfulua verò nec admodum graueolens esto. Lumbricos etiam sub iudicationem exire commodum est. Vrina optima est quæ per totum morbi tempus, quoad iudicationem subierit, albissimum, læue & æquale habet sedimentum. Securum enim ac breuem fore morbum indicat. Si suborto sudore morbus cesset, & vrina fulua cum sedimento albo conspiciatur, iis eodem die febris reuertitur, quæ quinto die sine periculo iudicatur. Qui paucissimo tempore sani futuri sunt, iis in totum maxima signa contingunt. Ij enim citra dolorem & periculum perseuerant, noctu dormiunt, cæteraq; securitatis signa præ se ferunt. Quibus in febre minimè lethali, capitis dolor est, aliaq; signa circumsistunt, in his bilis superat. Qui primis diebus dolore vexati, quarto & quinto die magis vrgentur, hi sub septimum diem febre liberantur. Febrium verò iudicationes iisdem numero diebus contingunt, quibus homines moriuntur, & quibus superstites euadunt. Leuissimæ enim febres & cum securissimis signis, quarto die aut priùs finiunt. Maximè verò lethales, & quæ cum periculosissimis signis contingunt, quarto die aut priùs interficiunt. Primus igitur earum impetus sic finitur, alter ad septimum deducit, tertius ad vndecimum, quartus decimum quartum, quintus ad decimum septimum, sextus ad vigesimum. Hæ igitur in acutissimis morbis accessiones per quatuor fiunt, & ad viginti dies producuntur. Fieri verò non potest vt horum quicquam integris exactè diebus numeretur. Neque enim anni, neque menses integris diebus constare solent. In febribus ardentibus bona signa, si qualia in sanis scripta sunt existant, minora quidem tertio die remissionem fore indicant; crassiora verò

ΠΕΡΙ κρισίων ξυντόμων ὅτι ὃ ἄμεινον, τὰ μὲν πλεῖστα τοῦτ' ἐστὶν, ἀπὸ ὑγιέων σημεῖα. ἱδρῶτες γὰ ἄριστοί εἰσιν, καὶ πάχιστα πυρετὸν παύοντες, οἱ ἂν τῇσι κρισίμοισιν ἡμέρῃσιν γινόμενοι, καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάσσοντες. ἀγαθοὶ γὰ καὶ ὅσοι, ἅμα πάντος τοῦ σώματος γινόμενοι, οὐδέτι χέρωσ ὃ νόσημα φέρει ποιήσωσιν. οἱ δὲ μὴ τούτων τὶ μὴ ἐργάσωνται, ἀνόητοι τελέσσιοι γινόμενοι. παχύνεσθαι γὰ χρὴ ὃ ἀφεστὼς τοῦ σώματος, πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. ἔστω γὰ ὃ ὑποπυῤῥον, καὶ μὴ σφόδρα δυσῶδες. ὅτι τὴ δίφον δὲ καὶ ἕλμινθας ἐξιέναι πρὸς τὴν κρίσιν. οὖρον δὲ ἄριστόν ἐστιν, ὃ αὐτὸ ἔχει λευκότατον ὑπόστημα καὶ λεῖον καὶ ὁμαλὸν πρὸς τὸ πάντα τὸν χρόνον ἕως τὴ κρίσιν ὃ νόσημα. σημαίνει γὰρ ἀσφαλέα καὶ ὀλιγοχρονίου τὴν νοῦσον ἔσεσθαι. καὶ ἱδρῶτος ἐξιόντος ἢ νοῦσος ἀκλίπῃ, καὶ ὃ οὖρον πυῤῥὸν θεωρηθῇ λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, τουτέοισιν αὐθημερὸν ὑποστροφὴ τοῦ πυρετοῦ γίνεται, οὕτως καὶ ἐν πέντε ἀκινδύνως κρίνεται. τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσι ὑπάγεσθαι μέγιστα σημεῖα ἄπτω γίνεται. [4] ἀποιώτεροι γὰρ ἅμα τελοῦσιν, καὶ ἀκίνδυνοι, καὶ τὰς νύκτας κοιμέονται, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα προφαίνουσιν ἀσφαλέα. οἷς ἐν πυρετὸς μὴ θανατώδης, κεφαλῆς ἄλγημα καὶ τὰ ἄλλα προέσχηκε σημεῖα, χολὴ τούτεων κρατεῖ. οἷς αὖ πρῶτα ὁ πόνος τῆσι πρώτησιν ἡμέρῃσι, τεταρταῖοι τε μᾶλλον, καὶ πεμπταῖοι πίεζον). ἐς ὃ τὴν ἑβδόμην, ἀπαλλάσσουσι τοῦ πυρετοῦ. [1] οἱ ὃ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέσσιν ἡμέρῃσιν τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν ἀπόλλυνται οἱ μὴ θερμοὶ, καὶ ἐξ ὧν περιγίνονται. οἵτε γὰρ ἀληθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ὅτι σημείων ἀσφαλεστάτων, τεταρταῖοι παύουσι), ἢ πρόσθεν. οἵτε φοινικώτατοι καὶ ὅτι σημείων δυνατάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτείνουσι, ἢ πρόσθεν. ἢ μὴ οὖν πρώτη ἔφοδος οὕτως τελευτᾷ. ἢ δὲ ἑτέρη, ἐς ἑπτὰ πρεσβύτερα. ἢ ὃ τρίτη, ἐς τὴν ἑνδεκάτην. ἢ ὃ τετάρτη, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ἢ ὃ πέμπτη, ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην. ἢ ὃ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν. αὕτη μὲν οὖν ὅτι τῶν ὀξυτάτων ἐστὶ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσι πρεσθέτης. καὶ δυνάται ὃ ὅλαις ἡμέραις οὐθὲν τούτεων ἀριθμεῖται ἀρχέως. οὐδὲ γὰ οἱ ἐνιαυτοὶ τε καὶ μῆνες ὅλαις ἡμέραις πέφυκασιν, οὐδὲ ξυνεστήκασιν, ἐν τοῖσι κάυσοισι τὰ ἀγαθὰ σημεῖα γινόμενα, οἷα ἐν τῇσιν ὑγιέσι γράφεται. μείονα μὲν ὄντα, ἐς τρίτην ἡμέρην δηλοῖ. παχύτερα ὃ

ἄμεινον πολύ. παχέα δὲ αὐθημερὸν. ἐν τοῖσι καύσοισιν ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ὅτι τῆλθε πυρετὸς ἴκτερος δῆλον ἱδρῶτος. ὃ γὰρ νόσημα ἐφιλεῖ ἐξιδροῦν, οὐδὲ δὴ ἀφίσταται ἀθαμὴ, [7] ἀλλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἀνάγκη [8] τοῦ θερμοῦ ἀπτόμενος ἐφ' ἑαυτὸ ὃ ὑγρὸν ἑλκύσαιτο, τὰ πυρετῷ κρίσιν ῥυέσθαι. καὶ τὰ ἄλλα ἀποχωρέοντα. ἢ καὶ τὰ ἀναχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ οὔρησιν πολλὴν, [9] ἢ ἀπὸ ὑγρὸν ἱκμὴν, ἱδρῶτα, ἢ ἔμετον. γυναικὶ ὃ καὶ ὅτι μηνοῖον ὁδὸν. μάλιστα μὲν δὴ, τοῦτο ποιέει κρίσιν, ἢ ὅ, τι αὐ τουτέων ἐγγὺς γένεται. ποιέει δὲ καὶ ἑτέρας κρίσεις. ἤπερ μὲν τουτέων. ἴκτερος δὲ ἐν ἑβδομαίῳ ὅτι τῆλθε), ἢ ὕστερον ἐν καύσῳ καὶ δυσχερείᾳ σάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ἔντε τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς καὶ τοῖς ἀκμάζοις, ἐν μηδενὸς τουτέων τῶν σημείων ἐλθόντων, ἀφίη ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι. ἢ φυμάτων μεγάλων ἀπόστασιν. ἢ ὀδυνώδας ἰχῶρας ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος. ἢ τηκεδόνας τῶν ὑγρῶν ἐκ τοῦ θερμοῦ. κρίσιες ὃ καὶ ἀφέσιες τῶν καύσων σημαίνοντων, μακρότερα ἢ νοῦσος. τῶν δὲ ἰχῶρων, θάνατος ὡς ὅτι ὃ πολύ. οἱ δὲ λοιποὶ ἀσφαλέες παύονται καύσοι, ἑβδομαῖοι ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. φιλεῖ ὃ καὶ ἐς λιπυρίαν πεσεῖσθαι. καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαρακοντα ἡμέρας καὶ ἐξηπιαλοῦται. καὶ ἢ λιπυρία τῆς αὐτῆς ἡμέρης, λαμβάνει τε καὶ μεθίησι. γίνεται ὃ καὶ τῆς κεφαλῆς ὀδυνη. ἐὰν δὲ μὴ μεθίη αὐτὸν ἢ λιπυρία ἐν ταῖς τεσσαρακοντα ἡμέραις, ἀλλ' ἄρθῃ, καὶ ὀδυνη ἔχει τὴν κεφαλὴν, καὶ φλυηρέει, ὅτι κάθηται αὐτὸν. λήρωδες ὃ καύσου αὐ ὅτι ἤλθῃ ἴκτερος, ἢ φιλεῖ ἔτι ἱδροῦν, [10] οὐδὲ ἄλλη ἐφίσταται ἀθαμὴ, ἀλλ' ὑγιὴς γίνεται. [11] τεταῖος κείνεται ἐν ἑπτὰ πρεσβύτερον, ὡς ὅτι ὃ πολύ. [12] ὀχέουσι ἐν ἀφορήτοις πυρετοῖς τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνάτῃ, ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι γίνονται, ἀγαθὸν, ἐὰν μὴ ὃ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν ἦνται, εἰ δὲ μὴ, ἐνδιαφέρει. [13] τὰ ὀξέα νοσήματα κείνεται ἐν τεσσαρεσκαιδεκα ἡμέρῃσιν ὡς ὅτι ὃ πολύ. [14] ἱδρῶτες πυρεταίνοντι ἐν γίνονται τεταταίοις καὶ πεμπταίοις, καὶ ἑβδομαίοις, καὶ ἐνατάοις, καὶ ἑνδεκαταίοις, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταίοις, καὶ μίη καὶ εἰκοστάοις, καὶ τριηκοστάοις, οὕτοι οἱ ἱδρῶτες νόσους κείνουσιν. οἱ ὃ μὴ οὕτως γινόμενοι, πόνους σημαίνουσιν. αἱ πεπονθύσιες τῶν οὔρων χρὴ μικρὸν ἐκπεπαυόμενα ἐν τοῖς κείσιμοις ἐὰν πεπονθῶσιν, λύουσι τὴν νοῦσον. [15] τοῦ δὲ φλεγμα δὴ τῶν οὔρων τὰ ἕλκεα ποιέεσθαι. πάντε γὰρ ἕλκεα, ἐὰν μὴ ἀναχωρήσῃ πύον λευκὸν, παχεῖαν θεραπείαν δηλοῖ. ἐὰν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τοὺς ἰχῶρας, κακὸν γίνεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ οὖρα σημαίνει. ἐὰν ἐκ πόνου λεπτὰ ἦνται, ἀπὸ τῆς πρεσφάσιος δεῖ λογίζεσθαι, [16] ἐὰν δὲ νόσημα παρεμένει, καὶ ταῦτα ὁρᾶν ὅτι παύεται, ὡς ταῦτης ὅτι λειπόμενης, τῶν ἄλλων σημείων ὅτι γινομένων οἷον δεῖ, οὐκ εἰ ἀπαλλαγὴν τῇ νούσῳ οἰητέον. ἐὰν δὴ ἡ κεφαλὴ, καὶ ἀπὸ τουτέου πυρετὸς ὅτι ἤλθῃ, τουτέου μὴ κεκαπαύσηται, μηδὲ τῆς ὀδυνης παυομένης, καὶ κείσιμος ὁ πυρετὸς· κείσεως μακρῆς ἐπὶ ὅτι ὃ ἄμεινον, πλεῖστα ταῦτ' ἐστὶ, καὶ ὅτι τούτεων ἄνευ ἐς ὑγιὲς ἐόντα. [17] ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν οἰδήματα μὴ θαυμαστὰ

in crastinum omninò, sed crassa eodem die. Febribus ardentibus si post septimum diem morbus regius succedat, sudoris indicium est. Neq; enim exudare morbus, neque aliàs vsquam abscessum facere consueuit, sed sanescit. Cùm calor discesserit & humiditatem ad se attraxerit, febri iudicationem fieri necesse est, & vrinas aut etiam alui egestiones procedere, aut sanguinis ex naribus fluxionem, vel copiosam mictionem, aut ob humiditatem vehementem, sudorem aut vomitum. Mulieri verò etiam mensium via patefit. Hæc igitur præcipuè iudicationem faciũt, aut quodcunque ad hæc proximè accedit. Subit autem & alias iudicationes, minùs quidem quàm has. At si morbus regius in febre ardente septimo die aut postea contingat, ægréque multum sputum procedat, tam in ardentibus quam in aliis febribus, si nullis ex his signis contingentibus febris demittat, has iudicationes pro illis fieri necesse est, aut maiorum tuberculorum abscessus contigere, vel dolores vehementes ex abscessu, aut humorũ ex calore colliquationes. Eorum quæ febrem ardentem denunciant, iudicationes & remissiones longiorem morbum ostendunt. Si verò vehementia fuerint, ferè mortem adferunt. Reliquæ febres ardentes secutæ, septimo aut decimoquarto finiunt. Solet autem in lipyriam transire, ferèque quadraginta diebus occupat, & in epialũ hoc est febrem algidam definit. Et lypiria eodem die præhendit & dimittit, capitis etiam dolor oritur. Quod si cum lipyria febris per quadraginta dies non dimiserit, sed longiùs deducta fuerit, dolórque caput detinuerit, ac deliraverit, eum purgato. At febre ardente finiente si morbus regius succedat, non solet ampliùs sudare, neque alibi vsquam abscessum facere, sed sanus euadit. Tertiana vt plurimùm septem circuitibus iudicatur. Quibus in molestis febribus septimo, nono, aut decimo quarto die morbi regij oriuntur, bonum est, nisi dextra præcordia obduruerint, sin minùs, res in dubium venit. Acuti morbi intra dies quatuordecim ferè iudicantur. Sudores febricitanti si tertio, quinto, septimo, nono, vndecimo, decimo quarto, vigesimo primo & trigesimo die contingunt, huiusmodi sudores morbos iudicant. Qui verò non sic contingunt, labores portendunt. Vrinarum concoctiones paulatim maturescentes, si diebus iudicatoriis concoctæ fuerint, morbum soluunt. Vrinas cum vlceribus conferre oportet. Vlcera nanque si repurgando pus album reiiciant, celerem curationem denunciant; sed si ad sanios humores conuertantur, malignæ euadunt. Ad eundem etiam modum vrinæ prænunciant, si ex dolore tenues euadunt, occasionem ex qua morbus adest ratione colligere oportet, eámque inspicere cùm sedatur. Si enim hæc deficiat, aliaque signa qualia oportet accedant, nullam esse morbi solutionem est existimandum. Si capitis dolor adsit, ex quo febris succedat, neque hæc sedetur, dolore non cessante, febris iudicatione non finitur. Plurima sanè eiusmodi sunt iudicationis longæ ad melius tendentis, quæ etiam cernuntur in his quæ ad sanitatem tendũt. Præcordiorum tumores molles,

doloris expertes, & tactui cedentes, longiores quidem, sed minùs formidandas, quàm his contraria tubercula, iudicationes faciunt. Ad eundem se habent modum reliqua ventris tubercula. Ex vrinis si partim quidem reddita pura sit, partim verò subsidentiam album & læuem habeat, longiorem iudicationem, aut minorem quàm optima vrina securitatem portendit. Quòd si quandoque vrina subrubra fuerit, subsidentiamque subrubram ac læuem habeat, longè quidem diuturniorem quàm prior hæc morbum significat; admodum tamen salutarem. Quibus pedum dolores contingunt, ij citra inflammationem diebus quadraginta desinunt, in his plæraque longa iudicatione in melius tendunt. Quæ ad mortem inclinant, intra diem & noctem iudicantur, quæ debilitatis signa sunt, velut epoto medicamento, aluo sursum & deorsum exturbata, anxietudine, & aliis id genus. Horum igitur signa si die ac nocte soluuntur, satis est, alioqui lethalia reputanda sunt. Sudores pessimi frigidi quiq; circa ceruicem oboriuntur, hi enim mortem & morborum longitudinem prænunciant. Alui deiectiones variæ, nigris aliisque exitialibus deiectionibus diuturniores quidem, nihilò tamen minùs perniciosæ. Cuiusmodi sunt ramentis similes, biliosæ, cruentæ, porri colorem referentes, nigræ, eæq; interdum simul quidem omnes, interdum etiam singulæ per se deiiciuntur. Vrina quandoque quidem pura reddita; quandoque verò sedimentum album & læue habens, tardiorem minoremque securitatem quàm optima vrina portendit. Si per multum tempus vrina fulua & tenuis fuerit, periculũ est ne quoad concocta fuerit æger sufficere non possit. Quòd si alioqui salutaria signa fuerint, his abscessum fore in locis septo transuerso inferioribus experta. In febribus si vrina mutationes habent, temporis longitudinem indicat, ægrumque tum ad deteriora, tum in alteram partem necessariò commutari. Vrinæ primis minimè sint similes, sed ex crassis tenues euadant, & omninò tenues, eæ difficilem & minimè certam iudicationem faciunt. Sudores frigidi cum acuta quidem febre lethales, cum mitiore verò, morbi longitudinem denunciant. Et quacunque corporis parte calor aut frigus inest, ibi morbus est, eique celeres in tõto corpore mutationes contingant. Quòd si corpus perfrigescat, aut rursus incalescat, colorq; subinde mutetur, ista morbi longitudinem portendunt. Si febricitanti sudor succedat, neque febris desinat, malo est, producitur enim morbus, & humiditatem significat. Febricitanti sudores frigidi contingentes, febrem longam denunciãt. Sano sudor copiosus immodicè contingens, morbum portẽdit, æstate quidem minorem, frigore verò maiorem. Quæ eodem concedunt, si consistere permiseris, veluti ramenta subsident, si parum paruus est morbus, si multùm, magnus, his aluũ subluere cõfert. Quibus in inferiore per aluum deiectione bilis atræ quid subest, si copiosius, maior est morbus, si parciùs, minor. Si venæ pulsent, & facies bene habita fuerit, præcordia minimè mollia, sed sublata, diuturnus morbus significatur, neq; sine conuulsione, aut copiosa ex naribus sanguinis profusione,

καὶ ἀνώδυνα καὶ ἀπείκελα ἐπεὶ ἀληθίνης αὐτέου, χρονιωτέρας μᾶλλον ἂν ἡ κρίσιας ποιέῃ. ἢν δὲ ἰδόντος φόβος ἐπιγένηται καὶ ἀναπίων τουτέοις φυμάτων. ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ φυμάτων. οὖρον δὲ ἢν μὲν οὐρηθὲν, μὴ καθαρὸν ᾖ. ὃ δ' ἐπόσημα λευκόν τε καὶ λεῖον ἔχει, χρονιωτέρη ἡ κρίσις. ἢ καὶ ἧσσον ἀσφαλὲς τῷ βελτίστου ὕδατος. ἢν δέ ποτε ἑτέρου θερμοῦ ὕδατος καὶ ὃ ἐπόσημα ἑτέρου θερμοῦ καὶ λεῖον, πολὺ χρονιώτερον μὲν τοῦτο, τῷ παρεστέρου. σωτήριον δὲ κάρτα.[19] ὁκόσοι δὲ ποδαλγικὰ νοσήματα ἔχουσι, τούτων ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπαλλάσσονται κρίσιος μακρῆς. ὅτι δὲ ἄμεινον ὅτι τοιούτων τὰ πλείστα ἐστὶν. ἀπαρὲς ἐς θάνατον ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ κρίνεται. ἀπαρὲς ἀσθενεώσεως σημεῖα. οἷς φαρμακοποσίης. κοιλίης ἐκπαράξεως καὶ ἄνω καὶ κάτω, ἀσης, καὶ τῶν ἀνίων τοιούτων. ἢν μὲν δὴν ἀπαλλάσσωσι τούτων τὰ σημεῖα ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτί. εἰ δὲ μὴ, θανατώδη νομίζειν ἔστι.[20] τὰ ἱδρῶτα κάκιστά εἰσιν, οἱ ψυχροί τε, καὶ περὶ τὰ αὐχένα γινόμενοι, ἤτοι ἐν θανάτοις καὶ μήκεος νούσων προσημαίνουσιν. τὰ ποικίλα ἐπιχρώματα, χρονιώτερα μὲν τὰ μελάνων, καὶ τὰ ἀνίων θανασίμων ἐπιχρώματα. ὅσδεν δὲ ἧσσον, ὀλέθρια. ἔστι δὲ τοιάδε, ξυσματώδεα, χολώδεα, αἱματώδεα, προσοφώδεα, μέλανα, καὶ ποτὲ μὲν ὁμοῦ, πολλάκις δὲ χωρέει. πολὲ δὲ καὶ μέρος ἕκαστον.[21] ὕδωρ δὲ ἐὰν τότε μὲν καθαρὸν ᾖ ἀνῇ. τότε δὲ ἐπόσημα ἔχον λευκόν τε καὶ λῆον χρονιώτερα καὶ ἧσσον ἀσφαλὲς, τοῦτ' ἔστι, ἢν βελτίστου ὕδατος. ἐὰν πυῤῥὸν, καὶ λεπτὸν ἢ ὃ ὕδωρ πολὺ χρόνον, κίνδυνος μὴ ἱκανὸς ᾖ ἀφικέσθαι ὁ ἀνθρωπος, ἕως ἂν πεπανθῇ ὃ ὕδωρ, καὶ εἰ ἄλλως περιεσταλμένα σημεῖα ἢ προσδέχου τουτέοις ἀποστάσιον προσεσταλμένον ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρίον.[23] ἐν οἷσι πυρετοῖσι ἐὰν μεταβολὰς ἔχῃ ὃ ὕδωρ, χρόνον τὲ σημαίνει, καὶ ἀνάγκη τῷ ἀσθενέοντι μεταβαλεῖν καὶ ὅτι τὰ χείρω, καὶ ὅτι βάτερα. εἰ δὲ ἀρχόμενα ὕδατα μὴ ὅμοια ἦν, ἀλλὰ ἀνίοντα παχέα ἐν λεπῖσι, καὶ πεπυτελῶς λεπτὰ, δύσκριτα καὶ ἀβέβαια τὰ τοιαῦτα.[23] ψυχροὶ ἱδρῶτες ξυὸν μὲν ἐξεῖ πυρετῷ, θανάσιμοι, ξυὸν δὲ ἀρηνὑτέρω, μήκεος σημαίνουσι τῆς νούσου. καὶ ὅκου τῷ σώματος θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ὅπου τοῦτο ἔνι, ἐν τούτῳ καὶ ἡ νῦσος.[24] καὶ τουτέων ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, μεταβολαὶ ὀξεῖαι γίνονται. καὶ ἐὰν ὃ σῶμα ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ ὃ χρῶμα ἑτέρου δὲ ἑτέρου μεταβάλλῃται μήκεος νούσου σημαίνουσιν.[25] καὶ πυρέσσοντι, ἱδρὼς ὅτι ἡδύνηται μὴ ἐκλείπουλος τῷ πυρετῷ, κακόν. μηκυῶ γὰρ ἡ νῦσος, καὶ ὑγιασίμου σημαίνει. πυρέσσοντι ψυχροὶ ἱδρῶτες ὅτι ἡδυνόμενοι, μακρὸν τὸν πυρετὸν σημαίνουσιν. ἱδρὼς πουλὺς ἀκρήτως γινόμενος[26] ὑγιαίνοντι νόσον σημαίνει. θέρους μὲν μείω. ψύξεος δὲ πλείω[27] ἐς ὃ ἀῶ χωρεῦντα, ἐὰν ἐάσῃς ξυζῆναι, ὑφίσταται ὀχεῖον ξυσματία. καὶ ὀλίγα, ὀλίγη ἡ νοῦσος. καὶ πολλὰ, πολλή. τουτέοισι ξυμφέρει τὸν χολίου ὅτι κλύζειν.[28] ὁκόσοις δὲ ἐν τῇ κάτω ἐπιχρήσει χολῆς μελαίνης ὑπεστιν, ἢν πολὺν, πλείων ἡ νῦσος. ἢν ἐλάσσων, ἐλάσσων. [29] ἐὰν αἱ φλέβες ὀφύζωσι, καὶ ὃ προσώπον ἐῤῥωμένον ἦ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νῦσος, καὶ αἷμα ἀπασμῷ οὐ λύει, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐν τῇ ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδύνης

ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. καὶ οἱ παλμοὶ ἐν τῇσι χερσὶν πουλυχρονίου πυρετοῦ σημεῖον, ἢ κρίσεως ξυντόμου ὅτι ὃ κάκιον. καὶ ὅτι τούτων τὰ πλείστα ἄφαρ ἐς θάνατον. εἰσὶν ἐλαχίστω χρόνῳ μέλλουσιν ἀπόλλυσθαι, μέγιστα σημεῖα ἀπ' ἀρχῆς γίνεται. δυσπνόοι γὰρ εἰσιν, καὶ οὐ κοιμέονται τὰς νύκτας, καὶ τὰ σημεῖα προφαίνουσι ὅτι κίνδυνος. ξυνεχοῖς δὲ πυρετῷ ἐὰν τεταρταῖος πονεῖται καὶ ἑβδομαῖος, καὶ μὴ κριθῇ ἐνδεκαταῖος, ὀλέθριος ὡς τὰ πολλά.[30] ὅσοι ἐπὶ τετράδου ἁλίσκονται, ἐν ταῖς τέσσαρσιν ἡμέραις ἀπόλλυνται. οἱ δὲ τούτας ἀποφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται. ἐν οἷσι καύσισιν ἐὰν ὅτι ἡδύνηται ἵκτερος καὶ λύξις πεμπταίου ἐόντι, θανατῶδες. ἐπιστροφαὶ λαμβάνονται. οἷς δὲ ἀπυρέτοισιν ἡδομένοισιν, ἀγρυπνίαι ἐῤῥωμέναι προσγίνονται, ἢ ὕπνοι παρακρούσεες, ἢ ῥάμμη τοῦ σώματος, ἢ ἀδήματα ἑνὸς ἑκάστου τῶν μελέων. καὶ ὅσοις δὲ οἱ πυρετοὶ παύσονται,[31] μήτε σημείων ἡδομένων λυτηρίων, μήτ' ἐν ἡμέρησι κρισίμησι. καὶ ἐὰν ἐκλελοιπότος τοῦ πυρετοῦ καὶ ἱδρῶτος ὅτι ἡδομένου πυῤῥὸν οὖρον ῥήσῃ, λευκὸν ὑποστάσιν ἔχον, προσδέχου τούτοις ἐπιστροφὴν πυρετοῦ αὐθημερόν.[32] αὖται δὲ καὶ ἐπιστροφαὶ, πεμπταῖαι κείνονται ἀκίνδυνοι. καὶ ἐὰν κείσιος ἐκηδομένης οὖρον ἐρυθρὸν οὐρήσῃ ὑποστάσιν ἔχον ἐρυθρὸν, καὶ τούτοις ἐπιστροφὴ γίνεται τοῦ πυρετοῦ αὐθημερόν, καὶ ὀλίγοι ἐκ ταύτης σώζονται. ὅταν δὲ ἐπιστρέφῃ ὁ καῦσος, τὰ πολλὰ καὶ ἐξιδροῖ.[33] καὶ ἐὰν ἡμέρας λάβῃ ἐπιστρέφας ὅσας ὃ πρῶτον. ἐπιβοπιάζει δὲ καὶ τρὶς πυρετὸς ἐὰν μὴ πρώιον ἡμέρη ἀφῇ ἐπιβοπιάσας τὰ πολλὰ ἐὰν ἀπέπτων ἐόντων τῶν οὔρων, καὶ τῶν ἀνίων σημείων μὴ κατὰ λόγον ἐόντων[34] ἡ νοῦσος κείσιμος ἡμέρῃ ἐπιβοπιάζει.[35] ὅταν δὲ καὶ ἐπιστρέφῃ ἐν κείσιμον ἡμέρῃ τουτέων καὶ παλεπιμιμνόων ἐνιοῦτον.[36] τὰ παρ' οἷς οἷς ἀμφὶ κείσιν ἡδόμενα μὴ ἐκπύσῃ, τούτων ἀπαλλασσομένων, ἐπιστροφὴ γίνεται κατὰ λόγον τῶν ἐπιστροφῶν, ὁμοίαι πρόσω ὅτι τοῦτοις ἐλπὶς ἐς ἀρθρα ἀφίσασθαι.[37] ἐὰν οὖν παχὺ, οἷ ὃ λευκὸν, ὅτι τοῖς κοπιώδεσι τεταρταίοισι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἐνίοις δὲ τουτέων, καὶ αἱμορραγίαι γίνονται ἐκ τῶν ῥινέων.[38] ἤτις τεταρταίοις, ἡ λυπεῖ. καὶ τοῖς πῦα ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νούσοις.[39] τοῖς μελαγχολικοῖς μετὰ φρενιτίδων ἐχομένοις, αἱμορροΐδες ἐγγενόμεναι ἀγαθόν.[40] ὅσοι μαίνονται, ἢ αὐτόματοι ἀπαλλασσόμενοι ἐκ τῶν νούσων, τουτέοις τὸν μανίαν, ὁδὺν ἐς τὸς πόδας εἰσελθοῦσα, ἢ ἐς σῆπος, ἢ βὴξ ἰσχυρὴ ἡδομένη λύει. ἐὰν τουτέων μηδὲν ἡδύνηται λυομένης τῆς μανίης, τέρησις τοῦ ὀφθαλμοῦ γίνεται.[41] ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζοισι τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται, ἔμπυοι γίνονται.[42] ἢ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐν τοῖς κάτω χωρείοις λύει. ἢ κυφότης. ἢ αἷμα πολὺ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυέν.[43] ἢ μανίη τοῦ μεγάλου νοσήματος, ἐν ᾗ ἡδομένου λύσις.[44] ὅσοις ἐν τοῖσι καύσισιν ἰχὼρ ὀδύνη. ὀφθαλμῶν ἀναστροφὴ, ἢ τύφλωσις. ἢ ὀρχέων οἰδήσεις. ἢ πτυθῶν ἔρσις. καῦσον λύει. ἢ καὶ αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥύσις. ἐν καύσει ἐὰν ὅτι λάβῃ ῥίγος, φιλεῖ ἐξιδροῦν.[45] ἐπὸ καύσου ἐχομένου, ῥίγεος ὅτι ἡδομένου λύσις.[46] ὅσοις ἐν τοῖσι

aut vehementi dolore soluitur. In manibus etiam palpitationes, admodum longam febrem, aut breuem in peius tendentem iudicationem indicant, prætereaq; plurima quæ ad mortem inclinant. His qui breui perituri sunt, maxima signa per initia contingunt. Nam & difficilem habent spirationem, neque noctu dormiunt, & periculi plena signa ostentant. In febre continente, qui quarto & septimo die laborat, neque vndecimo die iudicationem subiecit, is plærunq; perniciosè habet. Qui distentione (tetanos dicitur) corripiuntur, intra quatuor dies pereũt, quos si effugerint, conualescunt. In febribus ardentibus, si morbus regius & singultus quinto die contingat, lethalis est. Morborum reuersionibus tentantur, quibus citra febrem vehementes vigiliæ, aut turbulenti somni adueniunt, aut corporis robur soluitur, aut singulorum membrorum dolores adsunt, & quibus febres, nõ accedentibus solutionis signis, neq; diebus iudicatoriis quiescunt. Quòd si deficiente febre & accedente sudore, vrinam fuluam albam subsidentiam continentem reddiderint, his eodem die febris reuersionem sperato. Eiusmodi verò reuersiones quinto die citra periculum iudicantur. At si iudicatione facta, vrina rubra subsidentiam rubram continens reddita fuerit, his quoque febris reuersio eodem die contingit, ex eaq; pauci seruantur. Febris ardens cùm reuersionem facit, plærunq; etiam sudorem profundit, præsertim si post reuersionem tot diebus quot priùs detineat. Tertiò etiam febris reuertitur, nisi post reuersionem die impari dimiserit, & plærunq; si non coctæ fuerint vrinæ, neq; alia signa secundum rationem processerint, morbus iudicatorio die reuertitur, interdum verò his eiusmodi relictis etiam die iudicatorio reuersionem facit. Quibus iudicationis tempore exorta ad aures tubercula non suppurantur, his solutis morbi reuersio pro recidiuarum ratione simili circuitu contingit. In his ad articulos aliquid abscedere possesperandũ est. Si vrina crassa fuerit, qualis alba in morbis cum lassitudinis sensu quarto die accidit, ab abscessu liberat, horum verò quibusdam etiam sanguinis ex naribus profluuia contingunt, quæ quarto die minimè liberant, neque morbos quos pus prodiens sanat. Atra bile vexatis & phrenitide detentis, sanguinis profluuium per ora venarum quæ in ano sunt, bonum est. Qui insania corripiuntur, aut per se à morbis liberantur, iis dolor ad pedes aut pectus subiens, aut vehemens tussis oborta, insaniam soluit. Quòd si soluta insania nihil ex his accidit, cæcitas sequitur. Qui inter loquendum hęsitant ac balbutiunt, vt nec labris moderari queant, si hæc cessent, purulenti euadunt. Vehementem in locis inferioribus dolorem, surditas soluit, aut copiosus ex naribus sanguis profluens. Insania magnum morbum inuadendi consuetudine iam familiarem soluit. Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor est, oculorum peruersio aut cæcitas, aut testium tumores, aut mammarum eleuatio, hæc febrem ardentem soluunt, aut etiam sanguinis ex naribus profluuium. In febre ardente si rigor corripiat, sudorem euocare solet. In febre ardente detento rigore succedente solutio contingit. Tremores in fe-

bribus delirium soluit. Quibus in febribus aures obsurduerunt, his nisi febris soluatur, furorem contingere necesse est. Soluit autem sanguis ex naribus effluens, aut aluus biliosa effundens, aut intestinorum difficultas, aut coxendicum aut genuum dolor succedens. Febribus si rigor succedat, febris soluitur. Quibus dolores de repente oriuntur, præcordia sursum attolluntur, si dolores vehementes ad notham costam contingant, his venæ sectio & deorsum purgatio solutionem adfert. Neque enim locis inualidis vehemens febris inuadit. In aqua intercute detentis, si aquosus humor per venas in aluum aut vesicam effluat, solutio contingit. Si pituita alba detento, vehemens alui profluuium succedat, solutio cõtingit. Qui alui profluuio diutiùs cum tussi detinentur, non liberantur, nisi dolores vehementes ad pedes cõtigerint, si velit naturæ peruersio fieri, vbi nullum ampliùs alui profluuium adfuerit, aut inanis alui egestio corripuerit. flatus enim foris existentes superueniunt. Manifestum igitur nullum humorem habent, vt proinde quę ita habenti adhibentur, tuta esse noscas. Si tenuioris intestini morbus superueniat, vinum frigidum copiosum, meracum, paulatim propinato, quoad somnus aut crurum dolor oboriatur, quem etiam febris aut intestinorum difficultas soluit. Capitis morbo vehementer affecto, si pus per aures aut nares effluxerit, morbum soluit. Quibus per sanitatem de repente capitis dolores obueniunt, confestimque vox deficit, ac stertunt, intra dies septem pereunt, nisi febris prehenderit. Ex capite vehementer dolenti, quicunq; ex superioribus locis afficiatur, cucurbitulam admoueto. Coxendicum & genuum dolor, & crebra spiratio, quicquid horum contigerit soluit. Lippitudine laboranti, alui profluuio detineri bonum. Conuulsione aut corporis distentione vexato, si febris superueniat morbum soluit. Si febre detentum conuulsio prehenderit, febris eodem die, aut postero, aut tertio definit.

καύσοισι ἕωμοι ἐγίνονται, τὸ βαχηπὴ λύῃ. [47] ὅσσις δὲ ὀν ὦν τῶις πυρετοῖς τὰ ὦτα κωφωθῇ, τουτέοισι μὴ λυθέντος τοῦ πυρετοῦ, μανίωαι δυάτκη. λύῃ ᾖ ὃν τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυέν. ἢ κοιλίη ὀκτακαθαίρῃ χολώδεα. ἢ δυσεντερίη ὀπτηθομένη. ἢ ὀδυνὴ ἰσχίων, ἢ γονάτων. ὅσσοισι πυρετοῖσι ῥίγος ὀπτηθέν, ὁ πυρετὸς λύεται. [48] ὅσσοισιν ὀδυνάων γίνοιτο ἐξαπίνης, ὃ ὑποχόνδριον ἀπῆρται δύω. καὶ ἐὰν τοῦ τοῦ νόδου πλευρὴν τοῦ εἰσκελέες αἱ ὀδυνάων γίνονται, τουτέοισι λύσις φλεβοτομίη, καὶ κάθαρσις κάτω. ὑ γὰρ λαμβάνει πυρετὸς ἰσχυὸς ἀδυνατοτέων τῶν χωείων. [49] ὑπὸ οὔδρωπος ἐγιομένων κατὰ φλέβας ἐς τὴν κύστιν, ἢ κοιλίην ὑδατώδεα ῥυέντος, λύσις. [50] ὦν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένω ἀφαῤῥοιαι ὀπτηθέν ἰσχυρὴ, λύσις. [51] ὅσσοι ὑπὸ ἀφαῤῥοίης πολὺ χρόνον λαμβάνουσι ξυὺ βηχὶ, οὐχ ἁπαλλάσσουσι, ἐὰν μὴ ὀδυνάων ἰσχυραὶ ὑν τῶις ποσὶν ἐμπέσωσιν. εἰ βούλεται ἀφαιροφὴ γίνεσθαι φύσιος ἐπιδιδόμὴ ἀφαῤῥοιαίη. ἢ κενὸν ἀφαιρήσιν τοῦς πᾶσιν λάβῃ. ὀπτηθέν γὰρ φῦσαι ἔξωθεν ὄσαι. δῆλον τοίνυν ὅτι ἔχουσιν οὐδὲν ὑγιὲς, ὥστε τοιοῦτοι εἰδήσῃ τὰ ἀσφαλὲς τοῦ οὕτως ἔχοντι. [52] εἰλεοῦ ὀπτηθομένου, οἶνος ψυχρὸν δίδου πίνειν πολὺν ἄκρατον κατ' ὀλίγον ἕως ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδυνὴ γένῃ. λύῃ ᾖ καὶ πυρετὸς, ἢ δυσεντερίη. [53] κεφαλὴν τοῦ ὀδυνωμένου, καὶ νοσέοντι πόνου ῥέοντος ἢ κτὶ τὰ ὦτα, ἢ κτὶ τὰς ῥῖνας, λύῃ ὃ νόσημα. [54] ὀκόσοισιν ὑγιαίνοισιν ἐξαπίνης ὀδυνάων ἐγίνονται ὑν τοῦς κεφαλοῦς, καὶ βαχεῖμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγκοισιν, ἀπόλλυνται ὑν ἑπτὰ ἡμέραις, ἐὰν μὴ πυρετὸς ὀπτηθέν. κεφαλὴν τοῦ ὀδυνωμένοιτι ὅ, τι ἀὶ τοῦ τῶν δύο χολέων ποιήσῃ, σικύον τοῦ βαλε, λύῃ ὀδυνὴ ἐς ἰσχία καὶ γονάατα καὶ ἄθμα, ὅ, τι ἀὶ τουτέων γένῃ. [55] ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ ἀφαῤῥοίης ἀλῶναι, ἀγαθόν. [56] ὑπὸ ἀσασμοῦ ἢ τετάνου ἐχομένω, πυρετὸς ὀπτηθόμενος, λύῃ ὃ νόσημα. [57] ὑπὸ πύρετοῦ ἐχομένω ἀσασμὸς ὦν λάβῃ, παύσηται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τείτῃ. ὁπότεν ξωντεταμένος τοῦ χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας, μανίω ἐμποιέοισιν. ὦν αἱ φλέβες σφύζωσιν αἱ ὑν ταῖς χερσὶν, καὶ ὃ τοῦ πρόσωπον ἐρρωμένον ἦ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ μαλακὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα ἦ, χρονίη ἢ νοῦσος μένει τοῦ ἀσασμοῦ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ.

HIPPOCRATIS DE DIEBVS IVDICATORIIS LIBER.

ARTIS magnam partem esse duco, posse quæ recètè scripta sunt speculari. Qui enim hæc nouerit, iisque vtitur, is mihi in arte non multum falli videtur. Vnamquanq; sanè tempestatum anni & morborum conditionem exactè addiscere oportet, & quisnam morbus bonus, quis periculo coniunctus, aut in temporis conditione, aut in morbo, quinam morbus longus sit, & lethalis, longus quinam salutaris, acutus quinam lethalis, acutus quinam salutaris. Ex quibus tum iudicatoriorum dierum series con-

ΜΕγα μέρος ἡγέομαι τῆς τέχνης εἶναι, ὃ δύνασθαι κατασκοπέειν τοῦς τοιούτοισιν, ὀρθῶς. [2] ὁ δὲ γνοὺς καὶ χρεόμενος τούτοισιν, οὐκ ἀδίκοι δοκέει μέγα σφαλλεῖν κτὶ τὴν τέχνιν. δεῖ δὴ καὶ παντὸς μαθάνειν τὴν κατάστασιν τῶν ὡρῶν ἀκριβέως, καὶ τῶν νούσων. [3] ἐκάστη ὅ, τι νόσημα ἀγαθὸν, καὶ ὅ, τι κινδυνώδες, ἢ ὑν τῇ καλαστάσει, ἢ ὑν τῇ νόσῳ. μακρὸν, ὅ, τι νόσημα καὶ θανάσιμον. μακρὸν, ὅ, τι τοιοῦτον. ὀξὺ, ὅ, τι θανάσιμον. ὀξὺ, ὅ, τι τοιοῦτον. τάξιν τῶν χρεὼν ὑν τουτέων σκοπεῖν, καὶ ὃ τοῦ προλέγειν ὑν τούτων εὐπορέει. ἔπειτα ἀπὸ τούτων ἐστὶ οἷς, ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτᾶν. μέγιστον δὲ νῦν σημεῖον ὑν τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσεσθαι, ἐὰν μὴ τοῦδε φύσιν ἢ ὁ καῦσος. καὶ τ' ἄλλα ᾖ νοσήματα ὡς αὐτῶς. οὐδὲ γὰρ δεινὸν τῶν κτὶ φύσιν γίνεται, οὐδὲ θαυμαστὸν δὲ τερον ᾖ. [4] ἐὰν αὐτήτε ἡ ὥρη τοῦ νοσήματι ξυμμαχήσῃ. ὡς γὰρ ὅπὶ ὃ πολὺ οὐ νικᾷ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὸν τοῦ ὅλου δυνάμιν. [5] ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ τοῦ τρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ὑν τῇσι χερσὶ, καὶ ὑν τοῖσι κροτάφοισι, καὶ ὅπὶ τῆσιν ὀφρύσιν, ἡσυχίω ἔχωσι, τοιούτεραι μὴ ἢ συχάζουσαι. τούτω δὲ καὶ ἡ φωνὴ ἡ ἀραιοτέρη, καὶ λεπτοτέρη γίνεται, [6] καὶ ὃ πνεῦμα μανότερον, καὶ λεπτότερον, ἐς τὸν ὀπτάκιν ἡμέρων αἴρεσις τῆς νούσου. τοῦτα οὖν χρὴ σκοπεῖν, τοῦς τοῦ κείσιας, καὶ ἐς ὃ τοῦ δικροῦν τὴν γλῶττης ὥσπερ σάλω λευκὰ ἐπαλείφεται, καὶ ὑν ἄκρῃ τῇ γλώττῃ, τοῦτο τοῦτο γενήσεται. ἥσσον δὲ [8] εἰ μὴ οὕω σημεῖα τοῦτα εἴη, ἐς τὴν ἕβδομιν ἄρσις τῆς νούσου. [9] ὦν δὲ τι παχύτερον, αὔριον. ἢν δὲ τι παχύτερον αὐθημερινόν. [10] ὅτο ᾖ ὀκόταν τὴν ὀφθαλμοῦ τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου, ἀνάγκη μελαίνεται, ἐὰν ἰσχύῃ ἡ νοῦσος. τοῦτα ὦν καθαρὰ γινόμενα, τελείην ὑγείαν δηλοῖ. αὖ τὰ μὲν βραδύτερον. σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον. [11] Τὰ δὲ ὀξέα τῶν νοσημάτων τῶν ἀπὸ χολῆς, ὀκόταν ὅπὶ ὃ ἢ παρ' ὀπτῤῥοῇ, καὶ ἐς τὸν κεφαλὴν κατασῇ. τὰ δὲ ὦν πάσχει. ὃ ἢ παρ' οἰδέῃ καὶ ἀναπτύσσεται τοῦς τοῦς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος. καὶ ἀθθὶς ἐς τὸν κεφαλὴν ὀδυνῶν ἐμπίπτει. μάλιστα ᾖ ἐς τοὺς κροτάφους. καὶ βῖσι τε ὠσὶν. οὐκ ὀξὺ ἀκούει. πολλάκις δὲ καὶ βῖσι ὀφθαλμοῖσι οὐχ ὁρῶ. καὶ φέικε καὶ πυρετὸς ὀπτιλαμβάνει. τοῦτα μὲν ὦν κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος αὐτέω τῶν ἀμφιλιπάνοντα. τότε μὲν σφόδρα. τότε δὲ ἧσσον. ὀκόσω δ' αὖ ὁ χρόνος τῆς νούσου τρείη, ὅ, τι πόνος πλείων ὑν τοῦ σώματι, καὶ αἱ κόραι σκιδνάνται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ σκιαγρᾷ. καὶ ὦν τρεσφέρης τὸν δάκτυλον τοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐκ αἰσθήσεται ἀμφὶ ὃ μὴ ὁρῶ. τοῦτο δ' αὖ γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ, οὐ γὰρ σπαρδαμῶσι τρεσφερομένου τοῦ δακτύλου. καὶ τοὺς κροκίδας ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν ἱματίων, ὦν ὥσπερ εἶδη, δοκέων φθείρας εἶ). καὶ ὀκόταν ὃ ἵππαρ μᾶλλον ἀναπτύσσῃ τοῦς τοὺς φρένας, τὸ θανατῶδες. [12] καὶ τρεσφαίρεσθαι οἱ δοκεῖ τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν. ἕρπετὰ καὶ ἄλλα πολυτοδαπὰ θηρία. καὶ ὁπλίτας μαχομένους, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δοκεῖ μάχεσθαι. [13] καὶ τοιαῦτα λέγει ὡς ὁρέων, καὶ ἐξέρχεται, καὶ ἀπειλῇ, ὦν μήτις αὐτὸν ἐῶν διεξιέναι. καὶ ὦν ἀνάγῃ, οὐ δύναται ἀῤῥῆν τοῦ σκέλεα, ἀλλὰ πίπτει. οἱ πόδες δὲ γίνονται αἰεὶ ψυχροί. καὶ ὀκόταν καθεύδῃ, ἀνάγκη ἀπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ ὀνύπνια ὁρῇ φοβερά. τοῦτο δὲ γινώσκομεν ὅτι ἀπὸ ὀνυπνίων ἀναίσθησι καὶ φοβέεται, ὅτοῦ ἔννοος γένηται. ἀφηγῆται γὰρ τοῦ ὀνύπνια. τοιαῦτα ὀκοῖα καὶ τοῦ σώματι ἐποίεε τε, καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε. τοῦτα μὲν ὦν ὧδε πάσχει. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄφωνος γίνεται ὅλον τὸν ἡμέρην. καὶ τὸν νύκτα ἀναπνέων πολὺ, ἀθρόον πνεῦμα. ὅτοῦ δὲ σώσηται τοῦ φρενῶν, ἀθθὶς ἔννοος γίνεται. καὶ ὦν ἐρωτᾷς αὐτὸν, ὀρθῶς ἀποκρίνεται. καὶ γινώσκει πάντα τοῦ λεχθέντα. εἶτα πάλιν ὀλίγω ὕστερον, ὑν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται.

templanda est, tum etiam prædicendi facultas suppetit. Prætereaque ex his, quibus, & quando, & quamnam victus rationem præscribere oporteat, cognoscere licet. Maximum igitur in ægris qui superstites futuri sunt signum est, si febris ardens, cæterique morbi eodem modo, præter naturam non fuerint. Nihil enim in his quæ sunt secundum naturam, neque formidandum, neque lethale contingit. Secundum verò si ipsa etiam anni tempestas, vnà cum morbo minimè repugnet. Neque enim ferè contingit, vt humana natura vniuersi vim superet. Deinde si faciei partes extenuentur, & venæ quæ in manibus sunt, & oculorum angulis, ac superciliis quiescant, cùm antea minimè quiescerent. Huic si vox remissior & exilior, spiratioque rarior & tenuior fuerit, in sequentem diem morbi remissio cõtingit. Hæc igitur ad iudicationem in consideratione adhibenda sunt, & si linguæ bifurculum velut saliua alba obducitur, sique in summa lingua hoc idem contigerit, minùs tamen. Si quidem igitur parua hæc extiterint, ad tertium diem morbi remissio expectanda est, si verò aliquantò crassius, in crastinum, si autem adhuc crassius, eodem ipso die. Quinetiam oculorum alba per initia quidem morbi nigrescere necesse est, si morbus inualuerit. Hæc igitur si pura existunt, perfectam sanitatem, remissè quidem, tardiùs, vehementer verò, citiùs contingere denotant. At verò acuti morbi ex bile oriuntur, cùm ad iecur confluxerit, & ad caput peruenerit. Sic verò afficitur, intus intumescit, & propter tumorem ad septum transuersum expanditur, statimque ad caput, præcipuè verò ad tempora ingruit, neque auribus acutè audit, sæpe verò oculis non videt, horroráq; & febris inuadit. Hæc igitur per morbi initia ei contingunt, & quandoque valdè quidem, quandoque etiam minùs intermittunt, quoque magis morbi tempus processerit, eò corporis dolor maior est, oculorum pupillæ dissipantur, eorumque acies hebescit, sique digitum ad oculos admoueris, non percipiet, eo quòd non videat. Istud autem quòd non videat hinc cognosces, quòd admoto digito non nictatur, & floccos ex vestibus stragulis detrahit, si quos videat, pediculos esse ratus. Cumque iecur ad septum transuersum magis explicatum fuerit, delirat, sibique ante oculos reptilia, & varias cuiusuis generis feras ferri existimat, & homines armatos cum quibus pugnare videtur, & tanquam videat eiusmodi loquitur, irruit minaturq; si quis eum exire nõ permittat. Et si surrexerit, crura attollere nequit, sed cadit, pedesq; perpetuò sunt frigidi, cúmq; dormit ex somno exilit, horrendaq; insomnia videt. Quòd autẽ per somnos exiliat & terreatur, cognoscimus, cùm ad mentem redierit. Insomnia enim eiusmodi exponit, & quæ corpore gessit, quæque lingua locutus est. Istáque eiusmodi patitur, interdum verò per totum diem ac noctem voce priuatur, cum multa & confertæ respiratione, cùm delirium cessauit, statim ad mentem redit, & si quis eum interroget, rectè respondet & omnia quæ dicuntur intelligit, deinde rursus paulò iisdẽ prostratus doloribus decumbit.

Hic morbus potissimùm in peregrinatione contingit, & si quando per deserta loca quis iter fecerit, etsi etiam aliter inuadit. Neruorum distentiones duæ vel tres. Siquidem ex vulnere neruorũ distentio contingit, sic æger afficitur, maxillæ velut ligna rigescũt, os aperire non potest, oculi frequenter illachrymantur & contrahuntur, dorsum rigidum est, neque crura, neque manus, neq; spinam inflectere potest. Cùm verò lethalis fuerit, potus & edulia quæ priùs deuorauit, per nares interdum exeunt. In distentione ad posteriora (opisthotono dicta) in reliquis eodem vt plurimùm modo afficitur æger. Oritur autem cùm ad posteriores ceruicis tendones, aut ex angina, aut vua, aut locis ad tonsillas purulẽtis affectus fuerit. Quibusdam etiam ex capite, cùm febres superuenerint, conuulsio contingit. Iam verò etiam ex vulneribus in posteriora distrahitur, & præ dolore dorsum & pectus rigescit, & lamentatur. Is vehementer conuellitur, vt vix ab iis qui adsunt contineatur, quin è lecto excidat. Alia neruorum distentio minùs est prioribus lethalis, ex iisdem autem oritur, eodemq; modo totum corpus conuellitur. At febris ardens non similiter vt prædicta oritur. Semel enim natura sua prehendit, vt accendi necesse sit. Sitis igitur multa, & vehemens febris hominem detinet. Lingua autem exasperata finditur, & resiccatur, coloreq; primùm quidem pallida est, vti consueuit, procedente verò tempore nigrescit. Quòd siquidem per initia nigrescat, celeriores iudicationes contingunt; si postea, tardiores. Coxendicum morbi plærisque ex his potissimùm causis oriuntur, si quis diutiùs in sole versetur, & coxendices incaluerint, humorq; qui in articulis inest ab ardore resiccatus fuerit. Quòd autem resiccetur & cõcrescat, id magno est indicio. Æger enim articulos præ dolore qui in eis est inflectere ac mouere non potest, & eo quòd spinæ vertebræ constrictæ sunt. Dolor autem magis est ad lumbos & vertebras, quæ ex obliquò coxendicum sitæ sunt, & ad genua. Dolor autem acutus & æstuosus plurimo tempore in inguinibus, sed etiam in coxendicibus insistit, & si quis eum erigat, non transmouetur, ingemiscit autem quàm maximè potest præ dolore. Interdum verò etiam conuulsio, & rigor, & febris superuenit. Oritur autem à bile & pituita, oritur quoque etiam à sanguine, & dolores ab omnibus morbis sunt similes, & rigor, & febris leuis interdum prehendit. Morbus regius acutus est & qui celeriter necat, color totus mali punici corticem refert, vehemẽter autem ex viridi pallescit, & quemadmodum lacerti virides, simile ei corpus est, in vrina quod subsidet velut eruum fuluum, & febris & horror leuis detinet. Interdum verò etiam vestem stragulam habere non sustinet, sed matutino tempore ieiunus intus mordetur & raditur, deinde vt plurimùm viscera strepitum edunt, & si quis eum erigat, aut alloquatur, non sustinet. Hic ferè intra dies quatuordecim moritur, quos si effugerit, cõualescit. In pulmonis inflammatione hæc euenniunt, febris vehemens detinet, crebra est & cali-

αὕτη ἡ νοῦσος, προσπίπτει μάλιστα ἐν ἀποδημίῃ. [24] καὶ ἢν τῃ ἐρήμῃ ὁδὸν βαδίσῃ. λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλως. Τέτανοι δύο ἢν γένῃς, [15] ἢν μὲν ὀπτὴ φλέγματα γένηται, πάγη τάδε. αἱ γνάθοι πήγνυται, ὥστε ξύλα. καὶ [16] ὁ στόμα ἀνοίγειν οὐ δύναται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι θαμινὰ καὶ ἑλκοῦται. καὶ ὁ μετάφρενον πέπηγε. καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύναται ξυγκάμπειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας καὶ τὴν ῥάχιν. ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, ὁ ποτὸν καὶ τὰ βρώματα ἀ προτέρου ἐβεβρώκεεν αἷμα τὰς ῥῖνας. ἐνίοτε ἔρχεται. Ο δὲ ὀπισθότονος τὰ μὲν ἄλλα παρὰ τὰ πλῆθος τὰ αὐτά. γίνεται δὲ ὁκόταν τοὺς ἐν τῇ ἀυχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσέῃσι. νοσέει δὲ ἢ ἀπὸ σκιράγχης, ἢ ἀπὸ σταφυλῆς, ἢ τῶν αὐτομάτων χίων ἐμπύων γινομένων. ἐνίοισι δὲ καὶ ἀπὸ κεφαλῆς πυρετῶν ὀπτηχθημένων, ἀσασμὸς ὀπτῆς. ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ θωμῷ οὗτος ἕλκεται εἰς τοὔπισθεν. καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ὁ μετάφρενον πέπηγε. καὶ τὰ σπέρα οἰμώζει. οὗτος ἀπάτη σφόδρα, ὥστε μόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν παρεόντων, μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπτῃ. [17] ὁ δὲ τέτανος ἥσσον θανατώδης τῶν προσθεν. γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτέων, καὶ ἀπάτη πολὺ ὁ σῶμα ὁμοίως. Καῦσος δὲ τοῖσι προφρημνοῖσιν οὐχ ὁμοίως γίνεται. [18] φύσει γὰρ ἅπαξ, ὡς ἰώαίρεσθαι πυελίσασθαι. [19] δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει ὁ ἀνθρωπον καὶ πυρετὸς σφοδρός. γλῶσσα δὲ ῥήγνυται, ῥηχμωμένη, καὶ ξηρὴ γίνεται. καὶ ὁ χρῶμα αὐτῆς, ὁ μὲν πρῶτον ὠχρόν ἐστι, οἷ περ εἴωθε. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, μελαίνεται. καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇσι μελαίνοιτο, θάνατος αἱ κείσεις εἰσίν. ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτερα. [20] Ἰκτέρῳ δὲ ἀπὸ τῶνδε μάλιστα γίνονται τοῖσι πολλοῖσιν, ἢν ἔλθῃ ἐν ἡλίῳ πολλῷ χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία βαθέρμανθῇ, καὶ ὁ ὑγρὸν ἀναξηρανθῇ, ὁ ἐνεὸν τοῖς ἀρθρίοισιν, ὑπὸ τοῦ καύματος. ὡς δ' ἀναξηραίνεται καὶ πήγνυται τόδε μέγα τεκμήριον. ὁ γὰρ νοσέων, ἐνστρέφεσθαι καὶ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος τῶν ἀρθρων, καὶ τοῦ ξυμπεπηγέναι τοὺς σπονδύλους. ἀλγεῖ δὲ μᾶλλον τὸν ὀσφῦν. καὶ τοὺς σπονδύλους, τοὺς ἐκ τοῦ πλαγίου τῶν ἰσχίων, καὶ τὰ γονάτα. ἵσταται ἢ ἡ ὀδύνη πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξεῖη καὶ καυματώδης. καὶ ἢν τις αὐτὸν ἀνιστῇ, οὐ μετακινέεται. οἰμώζει δὲ ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, ὅσον αὖ μέγιστον ὀδυνῶνται. ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμὸς ὀπτῆς, καὶ ῥίγος, καὶ πυρετός. [22] τῶν δὲ ἀπὸ γελῆς. τῶν δὲ καὶ ἀπὸ αἵματος. καὶ ὀδύνας πολλοὶ ἀπὸ πολλῶν τῶν νοσημάτων. καὶ ῥίγος, καὶ πυρετὸς ἐνίοτε ἢ ὀπτὴ λαμβάνει [23] βληχρός. ἀνὰ χρὴ, ὧδε μελετῶν. [24] Ἰκτερος δέ ἐστιν, ὀξὺς καὶ ταχέως ἀποκλείνων. ἡ χροιὴ ἢ ὅλη σιδιοφλής. σφόδρα δέ ἐστι χλωρότερη, καθὰ καὶ οἱ σαῦρεοι οἱ χλωρότεροι. παρόμοιος δὲ οἱ ὁ χρὼς, καὶ ἐν τῷ ὕδρῳ ὑφίσα) οἷ ὀρόβιον πυῤῥόν. καὶ πυρετὸς καὶ φέικη βληχρὴ ἔχει. ἐνίοτε ἢ καὶ ὁ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχει ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται καὶ ξύεται τὰ ἐφεστῶτα, ἄσιτος ἐὼν τὰ ἔνδοθεν. ἔπεστα μυξὰ τὰ πλάγια ὡς ὀπιτοπουλύ. καὶ ὁκόταν ἀνιστῇ τις αὐτὸν ἢ τοῦ προσαλέγεται, οὐκ ἀνέχεται. οὗτος ὡς ὀπιτοπουλὺ θνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαιδεκα ἡμερέων. τούτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιαίνει. [25] Η δὲ περιπλευμονίη, τοιάδε ποιέει. πυρετὸς τε ἰσχυρὸς ἴσχει. καὶ πνεῦμα πυκνὸν, καὶ

lida respiratio, anxietudo & impotentia vexat, & corporis iactatio, dolórque ad lumbos, iugulum & mammam, in pectore pondus, & deliria. Interdum verò quoad tussis cœperit, sine dolore est, sed illa longior & molestior est. Primis diebus sputum album & spumosum expuit, lingua verò flaua est, sed procedente tempore nigrescit. Si igitur per initia nigrescat, celeriores sunt liberationes, postea verò, tardiores. Tandem etiam lingua finditur, & si digitum admoueris adhærescit. Morbi autem liberationem, non secus ac in morbo laterali, lingua denotat. Hæc contingunt diebus, vt minimùm, quatuordecim, vt plurimùm verò, vno & viginti, quo tempore vehementer tussit, vnaque cum tussi reiicit, primùm quidem copiosa sputa & spumosa, at septimo ac octauo die cùm febris in vigore, & humida pulmonis inflammatio fuerit, crassius, alioqui minimè, nono verò & decimo die, aliquantulum ex viridi pallescens & subcruentum, duodecimo autem ad decimumquartum vsque, copiosum & purulentum. Quibus à natura humidæ insunt corporis affectiones, iis vehementior morbus est. At quibus natura & morbi conditio sicca est, hi minùs conflictãtur. Atq; de iudicatoriis diebus iam quidem etiam antea à me dictum est. Iudicantur autem febres quarto die, septimo, vndecimo, decimoquarto, decimoseptimo, vno & vigesimo. Ex his verò acutis trigesimo, deinde quadragesimo, postea sexagesimo. Vbi verò hos numeros superant, diuturna iam euadit febrium conditio.

IN HIPPOCRATIS PRAENOTIONVM LIBRVM BREVES NOTÆ.

ON *inscrip.*] Hunc esse germanum Hippocratis fœtum res ipsa clamat, & omnium Medicorum fora & monimenta perstrepunt, adeò vt in eo docendo minùs elaborãdũ esse nobis videatur. Inscriptio verò in membranis scriptis aliquãtulum variat. Quædam enim Ἱπποκράτους προγνωστικὰ, aliæ etiã προγνωστικὸν habent. προγνῶσιν autem etsi αὐτὴ ἡ προγνώσεως hîc sumi palam testetur Galen. nos tamen prouidentiam ex M. Tullio vertimus, eamq; mentis solertiam intelligimus, qua quæ euentura sunt longè ante animo prouidentur & prospiciuntur, vt ea tum προγνῶσιν, tum Medicorum πρόρρησιν, & omnem præsentiendi, prænoscendi, ac prædicendi facultatem complectatur. Præuisionem non malè dixisse mihi videtur antiquus interpres.

2 προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων] His officiis omnis rectè præsagiẽdi doctrina, totaq; προγνῶσις, hoc est, præsciæ significationis disciplina, optimè instituitur. Quæ adhuc exactiùs his Hip. verbis circunscribitur lib. 1. epid. λέγων καὶ προγινώσκων, μανώσεις καὶ παρέσονται, προλέγων καὶ ἐσόμενα. Vbi etiam huius loci meminit Gal. & initio lib. de præcog. ex pulsibus.

3 καὶ ἐσόμενα τῆς παθημάτων] Sic leg. ferè omnes codices tum manu scripti, tum publicati. Gal. καὶ ἐσόμενα οὐκ τῆς παρεόντων παθημάτων legit. Quædam etiam membranæ, καὶ ἐσόμενα οὐκ τῆς παθημάτων habẽt. aliæ, καὶ ἐσόμενα τῆς παθημάτων οὐκ παρεόντων.

4 πρὶν ἢ τὴν ἰσχύν] In quibusdam membranis etiam scribitur, πρὶν ἢ τὴν ἰσχὺν τῆς τέχνης πρὸς ἕκαστον νόσημα αὐταρκεστάτας, hoc est, priùs quàm Medicus vnicuique morbo artem suam obluctando opponere possit. Codicum autem magna pars, τῇ τέχνῃ legit, eo sensu quem nostra interpretatione secuti sumus.

5 τὴν προσόψιν οὐκμαρανθέντα] Hîc quoq; vt antea, τὴν προσόψιν οὐκμαρανθέντα habent M. s. exemplaria quædam, reliqua τὴν προσόψιν οὐκμαρανθέντων.

6 μέλανα ἐὸν] μελανέον etiam scribitur in quibusdam exemplaribus M. s. Regiis. Quod mihi quoq; expressisse videtur Galen. ὦν γλώσσαις, cùm scribit, μελανέον τὸ ὠὸν τῶν προγνωστικῶν, ἢν ἐς ὑγρὸν ἢ αὐχνώσκωσιν, ἢν ἢ τὸ μὴ καθὼ ἔνιοι δὲ διαῤῥᾶσι χλωρὸν ἢ μέλαν ἐὸν, αὐτὰ τὰ ὦα.

7 ξωυπεκμαίρεται] ξωυπεκμαίρεται ex hoc loco συσκευῶται mihi videtur exponere Erotianus, quod est per signa coniicere aut coniecturam facere, vt & ἐπαυρέται, ἐπεραστᾶται.

8 ἢ λιμώδες ἢ ἔχει αὐτὴ] Hîc λιμώδες δὴ τὴν τῶν σιτίων ἀνδίαν efferti scribit Gal. Com. ad aph. 16. lib. 2. vbi τὴν ἔνδειαν ἔφησε exponit. Erot. quoq; λιμώδες αὐτὴ τὴν μεγάλης ἔφησε ἀπορίας sumi scribit, vt Gal. λιμὸς, πᾶσα σφοδρὰ ἔνδεια τῶν σιτίων exponitur. Quod etiam in nostra OEconomia indicauimus. Varia quoq; est huius loci lectio in diuersis membranis manu scriptis, vt etiam ex Gal. Com. patet. *aph. 16. lib. 2.

9 κρίνει ἢ καὶ διαῤῥᾶ] Hîc κρίνει δοκιμάζει ἀγνοεῖ exponit Galenus lib. 3. de dieb. decret. Potest & λύειν significare, quod vno die finitur, dixit Celsus. Intra enim id tempus eiusmodi affectio desinit & cessat, aut redintegratiõnẽ accipit. *Cap. 6. lib. 2.

10 μὴ ἢ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ κάπασῃ] Illud κάπασῃ satis videmur exposuisse in nostra OEconomia. Celsus, μηδ' ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ κάπασῃ, diutiùs durans, dixit.

11 ἢ πελιὰ βλέφαρα] Sic legunt publicati & manu scripti codices cum Vaticanis, vt satis ex Caluo patet. Sed nos, ἢ μέλανα φλέβια ἐν αὐτοῖσιν ἔχωσιν ex Gal. legimus, quam lectionem idem amplectitur Com. 1. in lib. 1. epid.

12 καὶ ἀποφάσιας] ἀποφάσιας ex hoc loco & aph. 52. lib. 6. exponit apud Hippocr. Erotianus, ὡς ἀποφαινομένας ὀφθαλμῶν κινήσεις, leuiter subapparentes oculorum per somnum motiones. Eamque Hippocrateam phrasim expressit Aretæus cap. 5. lib. 1. περὶ ὀξ. οὐ ξυμβάλλοισι τὰ βλέφαρα, ὡς τὰ λευκὰ ὀρῆσθαι ἐξ ἀποφάσιος.

13 ἰῶδη καμπύλον] Galenus hîc testatur καμπύλον aut ῥηγὸν legi in quibusdam exemplaribus, in nonnullis etiam καμπύλον tantùm, velut hîc legitur, & Comm. 1. in lib. 6. epid. In nostris omnibus exẽp. tum manu scriptis, tum publicatis, καμπύλον ἢ ῥικνὸν legitur. Quæ lectio ad Vatic. mẽbranas permanauit, vt satis ex Cal. patet. Ex istoq; loco mihi ῥικνὸν ῥυπῶν, aut potiùs ῥυσὸν in exegesi mihi videtur exponere Gal. Aldinus codex καμπύλον ἢ ῥηγὸν habet.

14 εἰ ἢ καὶ περιπτὴς γένοιτο] Hîc περιπτὴς, περιπίπτων, prociduus, qui pronus ad pedes fertur aut delabitur, exponitur Erotiano. At hic iacentis habitus Galeno ὑπόῤῥισις dicitur Com. 1. in lib. κατ' ἰητρεῖον, & ἔῤῥιψις ex lib. περὶ χυμῶν, & lib. de tremore & palp. vbi etiam istum locum exponit.

15 ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει] ἀλυσμὸν hîc disertis verbis Galenus ἀπορίαν καὶ ῥιπασμὸν exponit in Exegesi, & in Comm. διαφορίαν ἄπαντος πράγματος. Erotianus verò, ἀπορίαν & ἀμηχανίαν. Quam per anxietudinem, anxieratem & angorem non malè exprimi posse puto, etsi corporis incontinentem iactationem, inquietudinem & æstuationem hîc propriè significat.

16 καὶ τὴν κεχλιωότα καὶ θεύδειν] τὴν κεχλιωότα καὶ θεύδειν exponit Galen. lib. 2. de Motu musculorum, τὴν χάσκειν καμνόμενον. Etsi verò id de dormientis habitu potissimùm accipitur, immoderatum tamẽ somnum, & eum dormientis habitum comprehẽdit Celsus, cùm dixit, * Vbi hiat, vbi assiduè dormit. Quod etiam expressit Galenus Commentario. *Cap. 6. lib. 2.

17 καὶ διαπεπτεμένα] Hîc vulgatam lectionem secutus sum cùm διαπεπτεμένα σκέλεα crura implexa dixi, quòd ea lectio fit omnibus codicibus testatissima. At certum est veram ac genuinam lectionem esse διαπεπτηκμένα aut διαπεπτηχμένα, sicq; legisse Galenum in Exegesi apparet, aut potiùs διαπεπτηχμένα aut διαπεπτημένα. Quam etiã voce in nostra OEconomia satis expressimus.

18 ἀπέδειξαν] Hîc ἀπέδειξαν etsi propria notione sumi potest, Erot. tamen ἐπίηξε exponit, itaq; nostra interpretatione hoc loco expressimus, & in nostra OEconomia, simulque codicum Erotiani vitium deteximus, qui ἀπεδείξαμεν pro ἀπέδειξαν, & ἐποιήσαμεν pro ἐποίησαν habent.

19 καὶ τὴν δεκτύλῳ ὑπεόντα] καὶ τὴν δεκτύλῳ πιεζόμενα καὶ ὑπεόντα habent codices quidam tum scripti, tum publicati. Sed libello περὶ κρισίων, vbi hæc repetũtur, αἰῶδυνα καὶ ὑπεόντα ἐπὶ δεξιᾶς legitur.

20 καὶ τῶν καὶ τὸ ὀν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ] καὶ τὸ ὀν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ τῷ τόνῳ legunt publicata omnia exemplaria. Verùm manu scripta quædã habent, καὶ τῶν καὶ ὀν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ τῷ τόνῳ, hoc sensu, idque in reliquo ventre ad eundem se habet modum. Quod certè magis accedit ad lectionem libelli περὶ κρισίων vbi hoc modo scribitur, ὡς αὐτὸς δὲ ἔχει καὶ περὶ τὸν ἄλλον κοιλίαν φυσῶν. Hîc verò quod legitur καὶ τὸ αἷμα μὴ καθίσταται, μὴ καθιστάμενον leg. Vaticana exempl. & pro ὀλιγοχρόνιον, ὀλιγοχρονίου. Et vt semel dicam, variæ aliæ huius libri lectiones ex Vaticanis membranis sunt diligẽtissimè à Hieronymo Mercuriali adscriptæ in suo Hip. quas breuitatis gratia omittimus.

21 ἤκιστα δὲ καὶ ἀποκάτω] Hunc locum disertis verbis mihi sic expressisse Celsus videtur cap. 7. lib. 2. Cumq; omnis rumor longus ad suppurationem spectet, magis eò tendit is, qui in præcordiis, quàm is qui infra est.

22 ὁμόχροον φαίνει] ὁμόχροον ἔξω χωρεῖον, externã regionem vnius coloris esse dixi, vt huiusmodi tumores, neq; tumore, neq; dolore, neq; colore, vllã de se foris significationem prodãt. Quod eadem in re in coac. præn. dicitur, μήτε ὄγκω, μήτε πόνῳ, μήτε χρώματι διῆλθον ἔξω ποιέει. Atq; ea mihi simplex & minimè fucata interpretatio videtur, & quæ τὴν ὁμοχροίας ambiguitatẽ refugit. Quam etiam appositissimè mihi Celsus imitatus videtur, cùm istam locum his verbis * expressit. Et ex his (suppurationibus) quæ intus procedunt, hæ leuiores, quæ contra se cutẽ non afficiunt, eamq; sine dolore esse, & eiusdem coloris, cuius reliquæ partes sunt, sinunt esse. Rursusque, Ex suppurationibus hæ pessimæ sunt, quæ intus tendunt, sic vt exteriorem quoque cutem decolorent. *Cap. 8. lib. 2.

23 θυμὸς τὴν πίσιν ἐγγίνει] θυμὸς hîc tussiendi propensionẽ ac promptitudinem exponit Galenus, nos tussiendi volũtatem aut cupiditatem ex Celso diximus. Hunc enim mihi locum disertissimis verbis propriè exprimere videtur. Idem propositum periculum est, his quibus voluntas tussiendi est, venter nihil reddit, nisi ægrè & durum, rumor in pedibus est. Vbi tamen codices omnes desidendi voluntatem legunt, sed nos tussiendi voluntatem ex hoc loco legimus, quemadmodũ idem postea ad finem eiusdem capitis, in suppuratis ex eodem prog. βῆξαί τε θυμὸς ἐγίνετο αὐτοῖσι, & ἀποπτύσαι οὐδὲν ἄξιον λόγου, vertit, cupiditas tussiendi est, & pene nihil in tussi excreatur. *cap. 7. lib. 2.

24 ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα] Hæc etsi de tumoribus ventris dicuntur, qui appressu subsidunt, moxq; attollũtur: malim tamen cum Gal. ad initia generationis tumorũ referre, vbi ferè sublati tumores statim euanescunt, mox attolluntur, iterumq; oriũtur ac repetũt. Quod appositissimè mihi dixisse videtur Celsus. Tumor in pedibus est, idẽq; modò dextra, modò sinistra parte vẽtris inuicem oritur atq; finitur. Idem rursus. Quibusdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde desinunt, deinde rursus assurgunt. *Cap. 8. lib 2.

25 μὴ πρύζῃ] Ex hoc loco πρύζῃ exponit Erot. τὴν μετὰ ἔνος προφάσεως φαιδρότητα. Idẽq; ex Bacchio πρύζῃν esse scribit, τὴν μετὰ ἔνος προφάσεως φαιδρότητα & εὐθυμίαν διῆκον χωρεῖν. Quod καὶ ἀπὸ τοῦ πρυόνος dici testatur, ὅπερ ἐστὶν ὡς & γελαστικῶς φέρεσθαι. Quibusdam etiam πρύζῃν scribi asseuerat, quod & in Comm. adscribit Galenus.

26 πλέονα ἢ ὀδὶ τὰ πρῶτα] Hîc plurimùm variant exẽplaria. Vulgata quidem hoc modo legunt. Quædam, πλεῖστον ἢ ὑπὸ τὴν πρῶτα, quod est, plurimum tamen prima luce subeat, eamq; lectionẽ videtur agnoscere Gal. qui & πλέον ὑπὸ τὰ πρῶτα ẽt adscribit.

27 δοκιμάζειν δὲ & ἔλμινθας] Hunc de lumbricis locum aliter mihi legisse videtur Cælius Aurel. cap. 8. lib. 4. Tard. Passionum, cùm quædam attribuit Hippocr. de ægrotantis interfectione, cùm mortui fuerint exclusi lumbrici omnibus in morbis.

28 ἢ αὖτις αὐλιέεται] αὐλιέεται est αὖθις εἰλιέεται & συστρέφεται, sursum volui, aut reuolui & cõtorqueri, quemadmodum αὐλιζόμενοι, συστραφῶσιν exponit Gal. 29 καὶ αὐτὸς δὴ ἀφαιωθεὶς] Hîc variant membranę scriptæ & publicatæ. Quædã enim legũt, καὶ αὐτὸς διεμαφωθεὶς, ἀφῆκε δὲ & ἐπονεπτίσας ἐς τὰ κάτω χωρεῖα, eoq; modo legit Gal. com. 2. in lib. 6. ep. Reliqua exẽpl. hãc sequũtur lectionẽ velut & Vatic.

30 νεφέλας ἐμφερόμενας] Hanc lectionem publicatam & Gal. contestatam secuti sumus. quanquam membranæ quædam Regiæ manu scriptæ ὀκαιωρεύμενας pro ἐμφερόμενας legunt, quam lectionem annotare operæ pretium visum est, quòd eam assecutus sit vetus interpres, cùm nebulam pendentem in vrina dixit.

31 ἢν δ' αὖ ἢ πυῤῥὸν ἢ εἶη] πυῤῥὸν ὄρον fuluam vrinã hîc dixi, nõ secus ac aph. 5. s. 1. lib. 6. ep. φλεγμαίνει πυῤῥὰ, at enulæ fuluæ dicũtur, φ πυῤῥὸν Hip. & Gal. omnes colores complectatur qui intra pallidum & fuluum aliquid albi & rubri admixtum habent, excepto cinereo. Qua ratione neq; malè hîc rufam vrinam intellexeris, vt rectè omnes vertũt interpretes. Rubram etiam vrinam ex hoc loco dixit Celsus, qui ἀποπυῤῥὸν in deiectionibus alui antea, rufam quoq; vocauit. *Cap. 6. lib. 2. °Cap. 3. lib. 2.

32 ἰῶδη & πελιοχρόνιον] Hîc quoque publicatam lectionem secutus sum, etsi planior mihi Galeni lectio videtur, εἰ ἢ & πολυχρόνιον εἴη τὸ νόσημα, τὸ ὄρον ὁποῖον εἶναι.

33 ἢν δ' αὖ πεπαυθῇ τὸ ὄρον] Et hîc quoque publicatos codices secutus sum. Quedam enim M. s. membranæ, πεπαυθῇ ἡ νοῦσος legunt, quomodo legere videtur Vaticani codices & vetus Interpres. Quedam etiam membranæ Regiæ manu scriptæ, παυθῇ ἡ νοῦσος legũt, alię quoq; vtriusq; lectionis eadem habent vestigia, quanquam parum integra. Quædã quoq; πεπαυθῇ ἡ νοῦσος legunt, eãq; lectionẽ mihi secutus Copus videtur, diligẽtissimus huius lib. interpres.

34 ὁκόσοισι οἱ αὖ ἕδρα] Hunc mihi locum disertissimis verbis sic expressisse videtur Celsus. Interdum quoq; vrina tenuis & cruda sic diu fertur, vt alia salutaria signa sint, ex eoque casu plærunque infra septum transuersum (quod διάφραγμα Græci vocant) fit abscessus. *Cap. 7. lib. 2.

35 αὖτω ὑφισταμένας] ἐφισταμένας cum melioribus exempl. & Gal. lego, qui bis com. 3. in lib. 3. ep. hanc lectionem amplectitur, & libello περὶ μελαίνης χολῆς, τῶν αὖτω ἐφισταμένων habet. Idem quoque in fine st. pest. lib. 3. epid. hunc locum de alui excrementis accipit, & ægr. 1. lib. 3. epidem. post st. pest. ὀδοντιστὶ ἕδας pro μάμφιδας legit. Quinetiam membranæ Vaticanæ ἐφισταμένας legere videntur, vt & vetus Interpres. At publicati codices ὑφισταμένας habent.

36 ὁ φλέγματος & χολῆς ξυμμεμιγμένος] ξυμμεμιγμένος ὡς μάλιστα, lego cũ Interpr. & Gal. (etsi idem ξυμμεμιγμένος μάλιστα legisse videtur postea) Istamq; lectionem mihi secutus antiquus interpres videtur, cùm phlegma valdè permixtum dixit. At Celsus vulgatam lectionem secutus videtur cùm * dixit, si quis autem incidit vomitus, mixtus esse ex bile & pituita debet. * Cap. 3. lib. 2.

37 πύθῃ τε καὶ] Hunc totum locum exponit Gal. lib. 1. περὶ κρισεων.

38 τῶν ἐμπυημάτων] Istum totum locum propriè his mihi verbis exprimere videtur Celsus. Sputum etiam biliosum & purulẽtum, siue separatim ista, siue mixta proueniãt, interitus periculum ostendunt. At si intra septimum diem tale esse cœpit, proximum est, vt is circa quartũ decimũ diem decedat, nisi alia signa meliora peiorávе accesserint: quæ quò leuiora grauioráve subsecuta sunt, eò vel seriorẽ mortem, vel maturiorẽ denunciãt. *c. 6. l. 2.

39 εἰ ἢ εἴη τὸ ἐμπύημα] Ad hũc locum propriè mihi referri videtur quod scribit Celsus. Quod suppurat, ab ea parte quã afficit, dolorem inflammationemq; concitat, ipsum calidum est, & si in partem suam aliquis decubuit, onerare eam expondere aliquo videtur. Sed apparet locum esse corruptum, & partem sanam ex Hippocr. esse legendum. *Cap. 7. lib. 2.

40 τοῖς ἢ ξύμπαντας ἐμπύους] Huc quoq; refertur quod scribit Celsus ibidem. Omnis etiam suppuratio, quæ nõdum oculis patet, sic deprehẽdi potest. Si febris non dimittit, eaq; interdiu leuior est, noctu increscit, multus sudor oritur, cupiditas tussiendi est, & pene nihil in tussi excreatur, oculi caui sunt, malę rubent, venæ sub lingua inalbescũt, in manibus fiũt adunci vngues, digiti maximeq; summi, calẽt, in pedibus tumores sunt, spiritus difficilis trahitur, cibi fastidium est, pustulæ toto corpore oriuntur.

41 ὀκάσοι ἢ ὀλιγοχρόνιαι ἔσται] In coac. præn. hæc eadẽ repetũtur & expeditiorẽ habent explicationem his verbis: τὰ ἢ σιωπῶσας ῥηγνύμενα σημεῖα τούτων & τοῖσιν ἔσται ὀστεγνυομένοισι, & τοῖσιν ὦ αἰχὴ πόνοισι, ἄμα ἢ & λεῖα διεπνεώτερος γίνοι). 42 γίνεται ἢ αἰάλκη] περιγίνεται legunt exempl. quædam, tum scripta, tũ publicata, quæ secuti sunt multi interpretes. In Coac. præn. legitur περιγίνεται ἢ αἰάλκη, quam lectionem etiam secuti sunt quidam, cùm præire dixerunt.

43 περιγίνοιτο ἢ] Hęc quibusdam in cod. desiderantur, & à quibusdam interpr. omittuntur. In coac. Præn. breuioribus verbis repetuntur. Gal. tamen legisse videtur. Celsus etiam variis & dispersis locis reddidit cap. 8. lib. 2. 44 ὁκόσοισι ἢ ἀποπάσιες γίγνονται] Hoc apertiùs repetitur in Coac. Præn. his verbis: ὅσοισι ἢ ὀκόσα περιπνευμονίης ἀποπάσιες παρ' ἦς, ἢ ἐς & κάτω γίνοιτο), & ὀκοπτύσαι & ὀκσπυριγοῦσται, & τοι περιγίνοιτο). Quam lectionem hîc sequitur * Gal. & lib. 3. de Crisi. vbi ista repetit. Nos popularem magis & pluribus codicibus contestatam lectionem secuti sumus. * Cap. 11.

45 ὑπηρεσῖαι ἢ] In Coac. Prænot. hæc expeditiorem habẽt notionem, & τὰ ἄκρα σωτηρίως ἔχοιεν, vt reliqua signa salutem promittant, quod hîc obscuriùs dicitur. ὑπηρεσῖαι ἢ περιεσκῶς ἀπὸ τῶν λοιπῶν παθημάτων τῶν περιεσκόπων σημείων, quod est, suffragentur verò ad salutem reliqua omnia salutaria signa, hoc est, salutem suggerant, subministrent ac spondeãt, aut ab his salus indicetur & promittatur. Etsi varia est scriptio, & ὑπηρεσῖαι quædam exemplaria legunt, & περιεσκῶς, & περιεσκῶς, & περιεσκῶν σημείων.

46 αἱ ἢ αὖω] Apertiùs in coac. præn. οἷσιν αὖ περὶ & ὑπογύδρια φλεγμονὴ γένοι). 47 τῶν ἢ ἐμπύων] Huc propriè refertur quod scribit * Celsus. Atq; ex his quidem suppurationibus, quas pulmonis morbi concitarunt, ferè senes moriũtur, ex cæteris iuniores. *c. 8. l. 2.

48 ὁκόσοισι ἢ τῶν ἐμπύων] Ista omittuntur à quibusdam interpretibus, sed in omnibus exemplaribus adscribũtur, & consentiunt cum aph. 44. lib. 7.

49 εἰ ἢ αἰάσσουσι] Ex hoc loco αἰάσσουσι αἰόρμεωῶτος exponit Erotianus apud Hipp. αἴσσειν τὸ ὁρμᾶν λέγεται.

50 ἰῶδη ἢ μήτε τῷ ὄρῳ] In Coac. Prænot. vbi ista repetuntur, aperta est & valde expedita lectio, μὴ λυομένων ἢ τύπων, μήδε τῆς ὑώτος λαπιστομένης. Hîc verò ambigua est Gal. lectio, quam tamen ex Artemidori & Dioscoridis exemplaribus comprobat. & explicat, eamque videtur secutus vetus Interpres.

51 οἷσι γὰρ εὐηθέστατοι] Hic locus repetitur libello περὶ κρισίων, sed ibi βελῶσις desideratur, & pro κακοηθέστατοι φονικώτατοι scribitur. Hunc etiam totũ locum adducit Gal. lib. 2. περὶ κρισίμων ἡμερῶν, vbi pro παύονται κρίνονται legit. Et lib. 3. περὶ κρίσεων, & Com. 3. in lib. 1. ep. Ex hoc autem loco Erot. εὐηθέστατοι, οἱ μὴ κακοήθεις exponuntur,

52 αὖται μὲ οὖν ὅτι τῶν ἐξυπάτων] Libello περὶ κρισίων hoc paulò aliter legitur. αὖται μὲ οὖν ὅτι τῶν ἐξυπάτων διὰ πεντάρων εἰς ἕως ἑπτὰ ἐπὶ περιόδους, hoc sensu, vt huiusmodi quaternariorum circuituum accessiones, in morbis acutis, dies viginti conficiant, & in eas desinant. Quę lectio cum ista optimè quadrat. Galen. etiam lib. 2. de diebus decret. hunc locum sic legit αὖται μὲ οὖν ἢ δὴ διὰ πεντάρων εἰς πλὴν ἢ ὀκτὼ πολλαπλασιασμοῦ ὀκ περιόδους ἀφικνέονται. hoc sensu, Hi igitur circuitus in morbis acutissimis, per quatuor aucti, accessione facta ad vigesimum peruenient. Etsi postea lib. 3. εἰς πλὴν ἢ ὀκ περιόδους ἀφικνέονται simpliciter legit. Et verò Comm. ad aph. 24. lib. 2. αὖται μὲ ἢν διὰ πεντάρων ὀκ τῶν ἑξέων εἰς ἢ κ. ὀκ ἢ περιόδους πλευτῶσιν.

53 ἀριθμῶν ἢ ἀβρεκέας] Ex hoc loco ἀβρεκέας ἀκριβῶς sumi scribit Erot. vbi tamen αἴσσειν pro ὄλισθειν vitiosè scribi diximus in nostra OEcon. Hunc etiam locũ integrum explicat Gal. lib. 3. de dieb. dec.

54 μὴ ἢ ὧν πα] Sic legunt exemplaria omnia. Gal. autem lib. 2. de dieb. decret. μὴ ὧν πας legit, ἥνωσ ὡς κ. exponens.

55 ὁκ πῶ ὁ ἀνὴρ τοῦ κόσμου] Hic Erotianum secutus sum, qui κόσμον πάξεως hoc loco exponit, vt dierum criticorum seriem & ordinem intelligerem.

56 ἀφροφάσσοντες] Ex hoc loco ἀλλοφάσσοντες exponuntur Gal. in Exegesi ἀφεκπαίσσοντες, ἀφεφρονοῦντες. Erotiano verò ἀπορούμενοι & πεπορευμένοι, vt scripsimus in nostra OEconomia, quas omnes notiones etiam Galenus hîc comprehendit, in huius dictionis explicatione, & nos Galeni mentem maximè secuti sumus, etsi alteram interpretationem nonnulli sequuntur interpretes.

57 ὅ,τι πυρετὸς ἔχοι] Hæc verba quibusdam in exemplaribus desiderantur, neq; adscribuntur in Coac. Præn. vbi ista repetuntur, neq; leguntur à Gal. lib. 3. περὶ κρισ. vbi hunc totum locum fusissimè exponit. Vbi etiam pro ὑποσκέπεδζ παρεκεπισκέπεδζ scribitur.

58 ἐς αὖ ἢ & ὀδυών ἢν νεαρὰ πόνου σώπνεον ponit in Coac. Præn. quam hîc ὀδυών νεαρὰν vocat. Vtrunq; * Celsus cõsecutus videtur cùm propriè hunc locum expressit. Quicunque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, is alterutra ratione eum finiet, magisq; si iuuenis erit, per sanguinis profusionem; si senior, per suppurationem. Galen. quoq; in Com. νεαρὰν ὀδυώνη φορεῖν exponit, quemadmodum quoq; νεανικῶς, σφοδρῶς, ἰσχυρῶς, χθυναίως sæpè apud Hippocr. significat. * Cap. 7. lib. 2.

59 οἵ,τι ἢ πυρετοί] Hunc locum disertissimis verbis sic expressit * Celsus. Et ex eo casu iuniores interdum intra septimum diem moriuntur, seniores tardiùs quoniam neque æquè magnas febres experiuntur, neq; æquè insaniunt, ita sustinent dum is affectus in pus vertatur. Sic enim lego, cùm [intus versatur] legagatur. * Ibidem.

60 αἱ ἢ κωίαγχαι] Multis locis celebratur hic locus Gal. vt lib. 4. de loc. aff. & lib. 3. περὶ διαιτ. & Com. 2. in lib. 3. ep. Repetitur etiam longè aliis verbis in Coac. Præn. Vbi αὐθημέρους & ἡ. παίρος κτίνει legitur, quemadmodũ δευτεραῖον & τεταῖον tãtùm legit etiam Gal.

61 χρονιώτερα ἢ] Lib. 4. de loc. aff. legitur, χρονιώτερα ἢ ὁπόσον ἢ πρόσθεν, & desiderantur hæc verba, ὡῶ τὸ ἐρώτημα μέχρι γίνηται.

62 ὀκόσοισι ἢ ξυνεξερευθέη] ξυνεξαιρεῖ pro ξυνεξερευθέη habẽt quædam exẽplaria, qua lectione tumor in faucibus & ceruice comprehenditur. Cui suffragatur aph. 37. lib. 6. At tumorem & ruborem simul comprehendit aph. 49. lib. 7. Vtrunq; etiam Celsus * sic expressit. Itaq; rubore & tumore in præcordiis orto sci-40 re licet fauces liberari. In Coac. Prænot. vbi ista repetuntur, ὡῶ μὴ παλινδρομέῃ & ἐρώτημα legitur, quod hîc ἐρυσίπελας dicitur. Et testatur Galenus ἔρευθος aut ἐρυσίπελας in multis exemplaribus legi, cui lectioni suffragatur aph. 49. lib. 7. * Cap. 4. lib. 4.

63 ὡῶ τι μὴ ἐν ἡμέρῃσι] Expeditior est oratio & apertior lectio in Coac. Prænot. ὡῶ ἢ ἀφαιλίζηται, μὴτ' φύματος συφαφέντος ἔξω, μὴτε πύε ἀναχρεμπομένου φορέοις & ἀπόνοος, μὴτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὀλέθρια γένῃ.

64 ὡῶ ἢ ἐς τ' πνεύμονα ἧκε πεῖν] In quibusdam codicibus hæc verba desiderantur: neque horum fit mentio in Coac. Prænot. vbi ista repetuntur, etsi illic adscribitur, ἀράχνε ἔμπυοι γίνονται;

65 οἱ ἢ ἀραιαρεῶνες] Gal. lib. 6. compos. med. κατ' ἐπ. cap. 3. hunc locum exponit & his verbis legit, οἱ ἢ ἀραιαρεῶνες ὀπτιόνθωσι & κοπτόμενε θαι, καὶ ἀξιοκαίε θαι, καὶ κοπρώζε θαι, ἐὰν ἀν ἐρυθροὶ ὦσι & μελάνοι. & ἢ φλεγμονὴ ὀπτιόνθ' ὑῶς πύοπις & αἱμορραγία. At exemplaria Regia M. S. quædam κρίζε θαι & κοπεκαίε θαι legunt, pro κοπόμενε θαι & κοπρώζε θαι, quædam etiam κοπρίζε θαι.

66 ὀκόσοισι σὴ ἀν οἱ πυρετὶ] Istud multis locis repetitur apud Hipp. tanquam capitis in tota disciplina iudiciorũ celebertirmum, præcipuè tamen lib. περὶ κρισίων. καὶ [ὑποχροφαὶ λαμβάνουσι] ὅσοις ἀν οἱ πυρετὶ τῶ αὐῶντα, μὴτε σημείων γιγνομένων λυτικείων, μὴτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι. Et in Coac. Prænot. τ' πυρετ' οἱ μὴτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μὴτε μετ' σημείων λυτικείων ἀφιέντες, ὑποδοκαίζωσι. Istum verò locum propriè mihi sic expressisse Cellus videtur. Febris autẽ quæ subitò sine ratione, sine bonis signis finita est, ferè reuertitur. * Cap. 7. lib. 2.

67 ὅστις σὴ ἀν ἢν πυρετὸν] Hunc totum locum adscribit & exponit Gal. lib. 3. περὶ κρίσεων, & repetitur in Coac. Prænot.

68 καὶ ἢ ὧν πα πυίεων] Lib. 3. de crit. legit Galen. & ὧν πα πυίεα πυίεων, ἢ φ. θινοπώρῳ πελάσῃ.

69 ὅσοι πεικόντα ἐτέων] Exemplaria quædam M. S. Regia ὅσοι παραεκόντα ἐτέων legunt. & in Coac. Præn. ὅσοιν ὑπὲρ & ἔτη κόντα γεγονόσιν scribitur. Gal. autem hîc & lib. 3. περὶ κρισ. ὅσοι πεικόντα ἐ πεσι legit.

70 ἢ & ὀρφνῶδες ᾖ] Hunc totum locum adscribit & exponit Gal. lib. 3. περὶ κρισ. & Com. 2. in lib. 1. epid. & lib. 1. de loc. aff. Ex hoc etiam loco ὀρφνῶδες σκοτῶν exponit Erot. apud Hip. ὀρφνη ἢ λέχε ἡ σκοτία. Exempl. quędam Regia M. S. habent, ἰῶ ἢ & ῥίγος ὀπιλάδιν quam lectionem sequitur Gal. libr. de crif. & ὀκιλάδιν legit Com. 2. in lib. 1. epid. Idem etiam ἐμήσι pro ἐμέτῳ habet.

71 πεπαρταῖοι πέζειν] πεπαρταῖοι πέζοι] μᾶλλον ἢ πεμπταῖοι legit Galen. Com. in lib. 1. epid. & lib. 3. de crif. Et exempl. quędam M. S. μᾶλλον & πεμπταῖοι. Corn. autem priorem lectionem secutus videtur.

72 ἐς ἢ πεπαρεσκαιδεκάτην] Sic legunt exempl. omnia. Gal. tamen Com. 2. in lib. 1. ep. legit, ἐς ἢ ἰσ ἀπδμήσασοι], & lib. de crif. ἐς πεπαρεσκαιδεκάτῳ, sine addito. Idem pro χμαίζοι] πέζοι] legit Com. 2. in lib. 1. epid.

73 ἢ μδρμαρυγαί] Ex hoc loco μδρμδρυγαί exponuntur Erot. λαμπηδόνες πυκναί, & ὦ ἀστραπαὶ πυκναί, αἰφνίδιοι, πυρώδεις. Quædam ante oculos tanquam imagines obuersari dixit * Celsus, & Prorrh. 2. vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi & locum istum expressimus, & dictionem fusissimè exposuimus. * Cap. 7. lib. 2.

74 ὅσοι ἢ παιδίοισι] In Coac. Prænot. istud paulò obscurioribus verbis exprimitur. παιδίοισιν ὀξὺ πυρετὸς, & κοιλίης ἐπόστασις μὴ ἀχρυπνίης, & τὸ ὀκλακπίζειν, & τὸ χρῶμα μεταβάλλειν, & ἰχῶρ ἔξευθος, ἀπεκλῶδες. Vbi ea de re mẽtem nostram aperuimus. Huc verò propriè mihi referri videtur quod scribit * Celsus. Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturq; ei color, nec somnus accedit, ploratq; is, assiduè metuenda neruorum distentio est. * c. 7. l. 2.

75 χρὴ ἢ τ' ἀβλοντα] Hunc totum locum explicat Gal. Comm. 4. in lib. 4. de rat. vict. in morb. ac. vbi ὀκλωζόμενον legit.

76 χρὴ ἢ & τὰς φορὰς] Hîc secuti sumus vulgata exemplaria. Interpretes autem omnes Galeni lectionem, quæ est, & μὴ λαμβάνῃ τ' ἢ ὥρης καπάστασιν, quam etiam idem repetit Com. 1. in lib. 1. epid.

77 ἐπεὶ & ὀν Λιβύη] Operæpretiũ videtur apponere quod ad hunc locum his verbis adscribit Erotian. Λιβύη, Δήλω, Σκυθίη. νῦν Ἱπποκράτης ἠθέλησε & ῥία κλίματα τ' οἰκουμένης δηλῶσαι, Λυβίῃ μὲ αὐτικρὺ εἰπὼν, ἢ τ' Ἀσίαν ἀβὲ τ' Δήλου, τ' Εὐρώπῃ τ' ἀβὲ τ' Σκυθίας.

78 ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι] εὐ γνῶ χρὴ εἰδέναι legit Galenus, & quædam exemplaria, & μὲν ἐ & πολλαπάσια αὐ τ' ὀπτιχαίνῃ, habent, quam lectionem videtur proximè secutus vetus interpres.

IN LIBRVM DE HVMORIBVS.

Τὸ χρῶμα τ' χυμῶν] Hunc libellum περὶ χυμῶν indicatione apud omnes inscribi vt constans est fama, ita multis locis à Galeno Hippocrari attribui, qui tria etiam in eum conscripsit ὑπομνήματα, idem fatetur Comm. 3. in libr. 6. epidem. & initio quarti, quæ an ea sint quæ non ita pridem in lucem prodierunt, & hominum manibus nunc teruntur, non parua mentis speculatione indiget. Hunc verò libellum Erotianus inter σημειωτικὰ Hippocratis recenset, quem hac in re sequimur.

2 ὅκου μὴ ἄμπωτός ἐστι τ' χυμῶν] Hunc locum planè expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, & ad eius intelligentiam alios Galeni locus qui plurimùm conferre videntur accommodauimus. Ex quibus locis apparet Galenum ὡς ἀφ' αὐτέων legisse in Commentariis verò qui hodie circumferuntur, ὥς ἀφ' αὐτέων legisse videtur, vt ad colorem in cute efflorescentem referatur, etsi αὐτέων quoque explicat. 3 ἀκπαὶ ἢ ἥπατι] Huc accommodatur aph. 21. lib. 4. eumq; adducit Galenus in Commentariis.

4 εὐλαβεῖν] Ante hæc verba apparet alia multa adscripta fuisse in veteribus exemplaribus ex Gal. Com. qui hodie circumferũtur.

5 ἄκη] Hunc locum in omnibus codicibus corruptum esse apparet. Nam in his Commentariis qui Galeni nomine circumferuntur, sic legitur, καθαρσις. κένωσις. ἄκη, purgatio, vacuatio, remedia. illicque multa de purgatione & vacuatione scribuntur, quæ duo sanè remediorum aut sanationum generibus corpori humano idoneis comprehenduntur, siue à natura, siue à Medico administrentur. ἄκη autem & ἰάματα, sanationes, medelas exponit Galenus in Exegesi, hoc fortè subindicato loco.

6 ἔκκλισις] Sic quidem legunt exempl. omnia. Cal. tamen ἔκλυσις legisse videtur. 7 παροξύνοισι] Hunc locum mihi subindicare ac explicare videtur Gal. lib. 4. Meth. med. vt etiã in nostra OEconomia subnotauimus. 8 ἢ ξυρῆνται] ξηρλῶται legendũ vt legunt Ald. etiam exempl. 9 μὴ & ἀκκεχυμένα] Hunc locum expressimus & indicauimus in nostra OEcon. ἀφοῦσι autem hîc intelligi videntur, ea spatia quæ vasa circundant, eæq; cutis partes in quas sanguis ex vasis effunditur & secedit, aut carnis laxitates (& ἢ ἀρκὰς, ἀφαιμάματα dicũtur) quas quidẽ modicè calefacere & exiccare cõuenit, vt sugillationes illę curẽtur. Aut certè per & ἀφοῦσι, ipsum in has partes secedentẽ & secretũ sanguinẽ intelligit.

10 ὅθεν

10 ὅθεν ἀθέλγεται] Hunc locum Galeno indicari scripsimus in nostra OEconomia, cùm ἀθέλγεται exponit in Exegesi, ἀπαθῆται, ἀπεκλύεται. Sic enim pro παρεῖται legendum illic esse monuimus, vbi & plures huius loci expositiones ex Erotiano & Hesychio adduximus, alteriúsque Galeni lectionis meminimus.

11 ἢ ἠπείου] Istum quoque locum ex Galeno in nostra OEconomia indicauimus & exposuimus.

12 ἐχεμόρροισι] Post ἐχεμόρροισι apparet Commentarios eos qui Galeni nomine circumferuntur ista addidisse, ἄσθμα, χάσμαν, φείκιν, quorum tamen in uostris codicibus nulla omninò fit mentio.

13 πυρέσσουσι ἐκμέτρῳ] Hunc quoque locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

14 φύσις] φύσις lego cum interpretibus omnibus, etsi φύσις legunt exemplaria omnia tum scripta, tum publicata, & Vaticana vt patet ex Caluo.

15 πλησμονῆς] Post πλησμονῆς, κενώσεις videtur legere Galenus, vt & post ὕπνων, ἀχρυπνίης aut ἐχεμόρροισι, quemadmodum etiam post πόνων ἀσπονίας additur, vt per contraria curatio indicetur, cuius rei etiam Commentarij Galeno adscripti mentionem hîc faciunt.

16 μνήμης] Post μνήμης λήθης videtur legere Caluus. At pro μνήμης γνώμης legunt exemplaria quædam manu scripta.

17 τῇ ὑστερικῇ καθαρσεῖ] Sic quidem legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Cornarius tamen τῆς ὑστέρης καθάρσιος legisse videtur & superioribus iunxisse.

18 οἷα κ' δὲ πάσιν] οἷα δὲ πᾶσιν, ἢ ἄ. legit Caluus.

19 οἷα & ὠσὶ ῥύπος] Codices Regij manu scripti, & ὁ ὠν ὠσὶ ῥύπος legunt. Est autem ista velut scoporum medicorũ recensio quędã.

20 ὀρχασμοὺς] ἐρασμοὺς vitiosè legunt exemplaria quædam manu scripta. Hanc autem dictionem exposuimus in nostra OEconomia, simulq; hunc locum indicauimus variamq; explicationem adhibuimus, siue emollitionem ac subactionem, aut veluti præparationem intelligas, siue irritationem, aut concitationem, aut irrumpendi impetum, à verbo ὀργᾶν, quod fecerunt omnes interpretes præter Caluum.

21 ἢ οἱ] Post hæc verba multa adscribuntur de alui egestionibus in Commentariis Galeno adscriptis, quæ tamen in veteribus exemplaribus non leguntur.

22 πῶ ὄρριψν] Hunc locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia. ὄρριψν hîc explicat Galenus lib. περὶ ὁδῶν & ῥίγος, τὸ μὴ καθαρὲς ἀνῶδες ζόνος ὁδόν, ἀλλὰ καὶ τῶν καθαρῶν νευρῶν & ἀ. ψυχρὸν σῶμα καταφέρεται. Sic enim scribit, πῶς ὁ τῶ περὶ χυμῶν ὄρριψν ἐκκαλεῖται, τὸ καταβεβλῆδζ δίκλω ἀψύχου σώματος, πωτὸς ἢ πῶτα πλείος ὀκκελυομένου π & ὀπολωλότος. Quæ ferè omnia hîc repetuntur in his Commentariis qui Galeni nomine circumferuntur.

23 & τ' αὐασμὸν] αὐασμὸν ξηρασμὸν ex hoc loco mihi videtur exponere Erotianus, vt & αὖον τὸ ξηρὸν, adducto Homeri testimonio, vt scripsimus in nostra OEconomia.

24 & τὸ ὀλερὸν πνεῦμα] Hanc dictionem ex hoc loco & Prorrhetico exposuimus in nostra OEconomia; vbi de hac dictione eadem ferè quæ in his Commentariis scribuntur, ex Com. 2. in Prorrh. adduximus.

25 τὰ ἐγλίς] Hunc mihi locum innuere videtur Galenus lib. 11. de vsu partium, cùm rationem reddit cur temporalium musculorum vulnera sint admodum noxia, ita scribens, εἰ καθ. οὕτω ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε, πάντ' ἐγλίς, & τὰ κοινὰ, & τρεῖς μάλιστα κακῶ ται, ὅτι δ' ἐγλυπρὸν τ' κροταφιτῶν μυῶν, ὅτι δὲ πλεύσιμον νεῦρον ἐγκεφάλῳ μᾶλλον κεκοινώνηκεν ἕτερος μῦς. εὔλογον ἐπαίειν τ' κρὰ' αὐτὸς παθημάτων ὅλα πάλιστα τ' ἀρχεῖν.

Eundem quoq; istum mihi locum subindicare videtur Galenus Com. 3. in lib. de artic. his verbis, quæ vitiosissimè scribuntur nostris in codicibus, συμπάρῃ δ' τὰ ὁμοχρῶν & τὰ πλησίον, ἅπερ ἐπέλαπε & κὰν τῇ σωεγλίᾳ, & τὰ κοινὰ, & μάλιστα κακοῦται.

26 οἷα ὠφελέοισι] οἷα ὠφελέοισι lego cum interpretibus omnibus.

27 πῖσιν ὀν πῖσι πελιδόεσσι] Hæc repetuntur ex aph. lib. 1.

28 ἀρῶσι] Sic quidem legunt quotquot nobis videre licuit exemplaria. Commentarij tamen Galeno attributi, & Gal. Com. ad aph. 20. lib. 1. hîc ἀπαρῶ legunt, quam dictionem in nostra OEconomia exposuimus.

29 πέσσα φαρμακεύοι] Hæc repetuntur ex aph. 22. lib. 1. At verò ante hæc verba Commentarij Galeno attributi hanc sententiam adscribunt. τὰ κρίνοντα ὀδὶ τὸ βελτίων μὴ αὐτὰ ἐφιφαίνεται. Quam sententiam Galenus etiam ex hoc libro profert cap. 7. libr. 1. de Crisib. In codicibus tamen Græcis omnibus desideratur, & ab Hipp. scribitur lib. 2. Epid. sect. 1.

30 ἀδὶ ἀγκῶν] Hæc meliùs scribuntur aph. 21. lib. 1. Ideoq; scribendum videtur, ὅπη αὖ μάλιστα ῥέπῃ δεῖ τ' ξυμφερόντων χωρεῖν, ἔστω τῇ ἄγειν.

31 ὅκη δ' δὲ γνῶσι] γνῶσι & λυθυιῶσι legendum vt scripsimus in nostra OEconomia, etsi γνῶσι & γνῶσι vitiosè scribunt exemplaria omnia.

32 καὶ ἡ κοῦσσισις τοιαύτη ἐν τῷ παροξυσμῶν] τοιαύτη ὀν τῷ παροξυσμῶν legunt exemplaria quædam.

33 πῶτα δ' ἐγλίς ὅτω κρίσιος] ἐγλίς ὑ τῆς κρίσιος lego.

34 ὀν τῖσι πυρετῖσιν] Hæc ex aph. desumpta sunt 31. 32. 33. lib. 4.

35 δῆ & τῖσιν ὀν θείνδω] Constitutionis in Perintho tusticulosæ & pestilentis in fine sect. 7. lib. 6. Epid.

36 & ψυχῆς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, & Galeno adscripti Commentarij. ψύχοις autem pro ψυχῆς legere videntur Cornarius & Caluus. Cæterùm Vaticana exemplaria hunc locum sic legunt, κ' ἢ αὐτὸν λόγον συμβαίνει σώματος ὑπὸ χυμῶν σωτηρίς.

37 καὶ σώματα στρεοῖ] οἰδέα videtur legisse Cornarius & Galeno attributus Commentarius, vt tumor qui in naturali est corporis habitu, respondeat lienis tumori ex morbo. στρεοῖ tamen legitur in omnibus exemplaribus, idque exposuimus in nostra OEconomia.

38 ψυχῆς ἀκρασίν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ψύχοις ἀκρασίν legisse videtur Caluus.

39 αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἴων] Hũc mihi locum subindicare videtur Galenus lib. 2. de Temp. cùm scribit, πῶτα αὖ ὁμδρπεύοισιν οἱ τὰ περὶ κράσεων ἡμῖν ὑπομνήματα καὶ παλαιοτῆτες, ὅτι ἢ τρεῖς τῆτες, ὅτι μὲν δὲ μέμνηνται τοῦ περὶ Ἱπποκράτες ὀρθῶς τὰ παρηνημένα, ἢ δὲν ὑπεσκέπεδζαι τὰς μεταβολὰς ἐξ οἵων εἰς οἷα γίνεται. Rursus Com. in aph. 11. lib. 3. his verbis, εἰρήκει οἱ αὐτὸς, ὅχ' ἁπλῶς χρὴ σκοπεῖδζ τὰς ἀνεστώσας καταστάσεις, ἀλλὰ & τὰ ἐξ οἵων εἰς οἷα εἰσὶν αἱ μεταβολαὶ περεσκοπεῖδζ. Similisque locus est sect. 8. lib. 6. Epid. aph. 18. & 21.

40 ἢ ζητέων] Pro ζητέων ζητησίων legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana.

41 ὀφθαλμὸ τε κοῖλον παρόντα] Huius loci meminit Galenus Com. 1. in lib. 3. Epid. his verbis, λέλεκται γοῦν κἀν τῷ περὶ χυμῶν, καὶ ὀφθαλμὸν κρημνῶν παρόντα τὰ σπέλεα τρέμειν, ἀλλ' τὸν φόβον δηλονότι τοῦ καταλύσοντος τὴν ἀνάγκην. Vbi etiam eadem ferè de tremore scribuntur, quæ in Commentariis istis Galeno attributis. Libro quoque de motibus manifestis & obscuris Galeno attributo, cap. 8. hoc exemplum apponitur. Vbi certè pro ὀφθαλμὸ κοῖλον, ὀφθαλμὸ κρημνῶν etiam mihi interpres legisse videtur, cùm incedere super apicem pinnaculi, aut montis excelsi dixerit.

42 ὄρις ἐξαίφνης] Hoc exemplum etiam adscribitur libro de Motibus manifestis & obscuris Galeno attributo.

43 ὅπως ὑπακούει] ὅπως ὑπακύει aut ὅκως videtur legisse Galenus & Cornarius.

44 ὀν ἐλέοισι κοῖτη πτώσσεσι] πτώσσεσι ῥυπαροῖς ex hoc loco mihi exponere videtur Erotianus apud Hippocratem. κοίτῳ autem oui le aut ouium sordes intelligit.

45 καὶ τὸ ὀφθὲ βασιλεῖ λεγόμενον] Cuminum Æthiopicum Regium Hippocrati dictum testatur Dioscor. cap. 68. lib. 3. & Pl. cap. 15. lib. 20. videlicet quia efficacius in Ægypto iudicauit. Cuminum autem potum aut illitum colorẽ pallidum reddit, vnde pallens dicitur, vt pallentes curæ, quòd pallorem inferant.

46 ὅσα κεφαλῆς ἀνῶγα] ἐκ κεφαλῆς ἀνῶγα videntur legisse Galenus & Cornarius, cùm intelligantur ea quę pituitam euocant, eãque per nares ex capite educunt, aut lachrymas cient, capũque expurgant.

47 ὥς ἀφ' πῖσι Λεύδροισιν ἡ γῆ] Hunc locum profert & explicat Galenus lib. 6. de Plac. Hippocr. & Plat.

48 ὥς ἀφ' γῆ κοπρευομένη] Istum locum longè aliter mihi videtur legisse Caluus.

49 ὥς ἀφ' ὑδρίον] Hic locus mihi videtur à Galeno subindicari in Exegesi, cùm ὑδρίον, ἢ μικρὰ ὑδρία ὑποκιεστικῶς exponitur, vt scripsimus in nostra OEconomia.

50 & καθαρσίοις ἢ νόσοι] Sic quidẽ legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, & etsi tolerari potest, vt ex morbi constitutione, circũscriptione, ac veluti quadã ex totius morbi temporibus cõpositione, forma quædã morbi dignoscatur, veluti peracutũs ne sit, an acutus, an diuturnus. Malim tamẽ ἢ καθαρσίοις ἢ δὲν legere, vt aëtis, nos ambientis temperiem ac condicionem obaudias, vt ex ambientis nos status natura tum vniuersali, tum singulari, morborum forma & præcõgnitio ducatur, quod etiam iudicauit Hippocrat. lib. 1. epid. sent. 3. Eamq; mihi lectionem secuti videntur ferè Galeni Commentarij & Cornarius.

51 αὐόμαλον ἡάλτος] Eadem ferè ſcribuntur aph.4.lib.3. Quod ſequitur, ⊗ ἐν τῇσιν ἀῇσιν ἄρησι καὶ λόγον, mihi rectiùs præcedentia ſpectare videtur.

52 πὰ μὲ ἀπὸ ὀδλέων βορβορωδέων] Sic quidem rectè legunt exemplaria omnia, etſi quędam Regia manu ſcripta βοῤῥωδέων habent.

53 ἄρης δ᾽] Nunc locum aliter mihi legiſſe videntur omnes interpretes.

54 ὅταν οὖν ⊗ ὁ ἀὴρ] ὁ ἠὴρ legunt quędam exemplaria Regia manu ſcripta, vt etiam Vaticana, ἐὴρ verò Aldina. Sed πὴρ aut πὴαρ lego cum Galeno & Cornario.

55 καὶ ὀπωδηχμεῶν] Hanc dictionem expoſuimus in noſtra OEconomia, ſimúlque hunc locum expreſſimus.

55 ⊗ φθινοπώρε] Sic quidem legunt omnia exemplaria, ſed φθινόπωρον lego cum omnibus interpretibus.

57 ἐὰν περεκρηνύουσι] Iſtum locum expreſſimus & fuſiſſimè ex Galeni mente expoſuimus in noſtra OEconomia.

58 νόσοι βαρυήκοοι] Vide aph.5.lib.3.

59 ἢν μᾶλλον πλευνάζῃ] Hîc quidem codicum pluralitatem ſecutus ſum, vt ad ſequentia referrem. etſi quædam exemplaria precedentibus adiungunt. Hæc autem verba idem ſignificare videntur, quod ſcribitur aph.7.lib.3. καὶ ἢν μὲ ὀδὶ πλέον ἢ τὸ ἔτος πιῶν τὸν ἐὸν, οἷόν τὼ καθεστῶν ἐπίσκοπον, ὡς ὀδὶ τὸ πολὺ, ⊗ τὰ νεσήματα πιαίνεται δεῖ περεσδέχεσθαι, quibuscumque etiam redundantibus in corpore excrementis, & quomodocumque affectis corporibus, aut ex alio anni tempore, aut illo ipſo temporis ſtatu, & quocumq; in corpore inualeſcente humore.

60 αἱ μεταβολαί] Eadem ferè ſcribuntur aph.1.lib.3.

61 καὶ τὰς ἀῇας καταστάσιας ἢ νόσων] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed τὰς ἀῇας μετατάσιας lego, deinde ἢ νόσων ἀῇας περὸς ἀῇας, vt ὥρας ſubintelligas, quò faciliùs aph.3.lib.3. reſpondeat. Quam lectionem etiam ſequuntur Galeni Commentarij, iidemq; τὰς καταστάσιας aëris ſtatum ac condicionem, & ambientis temperiem exponunt. Ex cuius varietate pro cuiusque natura morborum genera dependent.

62 καὶ περὸς καταστάσιας νόσων] Sic legunt omnia quæ vidimus exemplaria, iſtamq; vulgatam lectionem ſecuti ſumus. Hæc autem verba ſequentibus iungũt Commentarij Galeno attributi.

63 ὕδατα ⊗ αὐέμους] Hîc ὕσματα pro ὕδατα habent exemplaria quędam, vt etiam paulò pòſt, quam etiã lectionem ſequuntur Galeno attributi Commentarij.

64 ἢν μὲ ὀδὶ πλέον] Vide aph.7.lib.3.

65 ὅπ πιότε χαμαῖνος περεγιομένε] περεγιομένε legunt Aldina exemplaria, & πιότερ ἢρ ἕτε ἕρος ἔσται.

66 οἱ αἱμορῤῥοΐδες ἔχουτες] Hic locus repetitur aph.28.ſect.3.lib.6. Epid. vbi eum fuſiſſimè expoſuimus, vt & in noſtra OEconomia.

67 ἴσως δ᾽ ὀδὲ ἀῇφοῖσιν] ὀδὲ ἀῇσιν legiſſe Galenũ apparet ex Commentariis qui eius nomine circumferuntur, velut etiam lib.6. Epid.

68 συχνοῖσι τοῖσι πυκνοῖσιν] συχνοὶ legiſſe Galenum & Cornarium apparet, quam lectionem etiam ſecuti ſumus ex lib.6.Epid.

69 καὶ ὅσαι ἀῇαι ἀποτάσιες] Hunc eſſe nobis ſenſum diximus, id eſſe ſpectandum in reliquis abſceſſibus, quemadmodum in hæmorrhoidibus multos intempeſtiuè curatos, ex ſuppreſſa humorum redundantia, multis & perniciosis morbis corripi ſolere. Quod verò ἑτέρων ἄκος ſcribitur, etſi de reliquis abſceſſibus, qui humorum redundantiam ex toto corpore effundunt, intelligi poteſt, ad fiſtulas tamen proprio quodam modo referunt Galeno attributi Commentarij. ἀποτάσιες autem pro ἀποτάσιες legitur in Epid. & longè aliter.

70 ὅσα πέφυκεν] Hic mihi horum verborum ſenſus eſſe videtur, quæ in omnibus exemplaribus hoc modo leguntur, etſi longè aliter lib.6.Epid. ſcribũtur, & ab Hippocratis interpretibus variè ſcripta & agitata eſſe teſtatur Gal. Commentariis in lib.6.Epid. & hoc loco. περεγιομένα tamẽ legiſſe Galenum apparet, cùm περεγιόμενα habeant exemplaria omnia. Eadẽ tamen eſt notio, ſiue eadem accedant impedimenta, ſiue ea impedimenta ante fiant, cùm ea ſi priùs fiant, morbos præcaueant, eósq; fieri prohibeant. Veriorem tamen ſcripturam eſſe, lib.6.Epid. diximus. Quòd verò in fine ſcribitur, ἀῇσιν αἱ κοινωνίαι, etſi in codicibus omnibus ſcribitur & Galeno attributis Commentariis, ea tamen valde ſuſpecta ſunt, quod in Epidemiis & à Cornario omittantur, etſi poſſunt ad ſequentia referri, vt fecimus.

71 οἱ ὑπόπλοι τόποι] ἄλλοι τόποι ὑποδεξάμενοι videntur legiſſe Galeno attributi Cõmentarij & Cornarius, quę lectio ex lib.6.epid. deſumpta videtur. Cuius magnam eſſe in codicibus varietatem cùm indicent Galeno hîc attributi Commentarij, & Galenus Com.in lib.6.Epid.eadem tamen eſt vtrobiq; notio.

72 ἀῇσιν αἱ κοινωνίαι] Hîc vulgatam ſcripturam & exemplaria omnia ſecuti ſumus cum Caluo, & iſta ſequentibus adiunximus, cuius etiam lectionis meminit Galenus Com.in lib.6.Epid. & Commentariis in hunc locum. Manu verò ſcripta exemplaria quædam ἀλλ᾽ οἶσιν αἱ κοινωνίαι legunt, vt ſcripſimus noſtris in lib.6. Epid.annotat.

71 κάλυσις] Hîc ſecuti ſumus Galenum & interpretes, idq; ſequentibus adiunximus, etſi iſtius lectionis meminit Galenus Com.in lib.6.Epid.in fine ſect.3.vbi hæc ſententia repetitur.

74 πὰ ὠδεῖ πὸ ὅς] Hæc eadem ſententia paulò aliter legitur initio ſect.4.lib.6.Epid. & lib. ὠδὶ κρισίων. Vbi autem hîc legitur in omnibus codibus, ἢ ὑποτροφῆς κρινόμενα, ἢ ὑποτροφῆς ἡγουμένης legiſſe videtur Cornarius & Galenus ex lib.6.Epid.

75 ⊗ πάνυ] Hæc verba duplici notione intelligi poſſunt, vt multò magis abſceſſu liberentur, ſi larga & liberalis contingat è naribus ſanguinis profuſio. Aut ſi abundè & copiosè ſanguis ex naribus erumpat, longè certiorem fieri iudicationẽ, cùm alióqui futura non ſit morbi ſolutio, quomodo ſumpſit Galenus in Commentario. Legitur autem hæc ſent. lib.6. Epid. ſect.4. & libello ὠδὶ κρισίων paulò aliter. Cæterùm omnia exemplaria hîc legunt, ὅῃ πὸ ἢ Ἀριςῤῥόεος, ſed Ἀρχῤῥόεος legunt Galeni exemplaria, vt & lib.6.Epid. Caluus verò Ἀνῤῥόεος legit.

76 ὦ πὸ ὕπερον] Hæc ſent. etiam aliter legitur lib.6.Epid.ſect.4.

IN LIB. DE IVDICATIONIBVS.

Περὶ κρισίων] Huius libelli aliud fuiſſe principium Caluo ſatis conſtat, in quo quid Criſis ſit in morbis, & quantum Medico cõferat, oſtenditur. Videturq; libellus iſte parũ integer, ſed variè ex aphoriſmis, Prognoſtico, & aliis Hipp. locis conſarcinatus. Exemplaria verò quędã ἄκρ ὀγκῆς legunt, quędã etiã ὀγκῶ.

2 ἰδρῶτες δὲ ἄῃστοι εἰσὶν] Hæc ex Prognoſtico ſumpta ſunt, eóq; referenda.

3 παχυῤῥεῦς δ᾽ ἀχρὴ] Hæc quoq; ex Prognoſtico ſumpta ſunt.

4 ὑπνώδεστεροι δ᾽ ἀῇαπελῦσιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed εὐπνόεστεροι legere malim, cũ paulò poſt iis δυςπνοήτους opponat.

5 οἱ δ᾽ πυρετοὶ κρίνοι] Iſta ex lib.3.Progn. deſumpta ſunt.

6 μείονα μὲ εὐνῶς] Caluus iſtud de vrinis ſumpſit, & μείονα μὲ ἔχει legiſſe videtur.

7 ἀῇᾳ ὑγιὴς γίνεται] ὑγιὲς legunt Aldina & Vaticana exemplaria.

8 ἢ θερμὲ ἀπόντος] ἢ θερμὲ ἐπαπόντος legunt Aldina exemplaria.

9 ἢ ἀῇᾳ ὑγείω ἰχωρίω] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria, ſed Vaticana ἀῇῤῥοίω ἰχωρίω legunt.

10 ἐ ἀ᾽ ἀῇη ἐφίσταται] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed ἀφίσταται lego cum interpretibus.

11 τεταῖος] Id de tertiana febre dici teſtatur aph.59.lib.4. quãquam Caluus aliter accipit, & τεταρταῖος legere videtur.

12 ὀκόσοις ἐν ἀφορήσις] Hæc ſententia ſumpta eſt ex aph. 63. & 64.lib.4.

13 πὰ ὀξέα νοσήματα] Aph.23.lib.2.& in Coac. Prænot. vbi hæc ſententia repetitur, non additur ὡς ὀδὶ τὸ πολύ.

14 ἰδρῶτες] Hæc ſententia ſcribitur aph.36.lib.4. ſed trigeſimũ primum diem hîc adſcribit Cornarius ex aphoriſmis, cùm τεσσεράκοντα ſcribant exemplaria omnia, vt τεσσεράκοντα Aldina, cùm in eam diem iudicationes cadant ex Hippocratis doctrina, etſi ſeptimus & vigeſimus dies & trigeſimus primus, & trigeſimus quartus rarò per ſudores iudicent, vt ſcribit Galenus.

15 ὠδρόδεσμα δύο] Caluus hoc cum negatione legiſſe videtur, contra omnium codicum fidem.

16 ἢν πὸ νόσημα παρεῤῥέῃ] ἢν lego cum cæteris omnibus exemplaribus, & ἐπὶ πάνεται.

17 ἐν πῖσιν ὑποχονδρίοισιν] Hæc ex Prognoſtico deſumpta ſunt.

18 μὴ καθαρὸν ἢ] Sic quidem legunt exemplaria omnia: iſtáque lectio retineri poteſt. Verùm cùm iſta ex Prognoſtico ſumpta ſint, nos cum Cornario negationem ſuſtulimus, & ad id quod ſcribitur in Prognoſtico retulimus. εἰ δ᾽ ἀῇαλέοιτο, ⊗ ποτὲ μὲ καθαρὸν ἠρέοιτο, πότε δ᾽ ὑφίσταιτο τὸ λευκὸν ⊗ λεῖον, χρονιωτέρε γίνεται ἡ νοῦσος, ⊗ ἧσσον ἀσφαλής. Quod etiam paulò poſt eadem notione repetitur. Nos tamen in reliquis vulgatam lectionem retinuimus, vt χρονιωτέρη ἡ κρίσις

ἡ κρίσις legimus. Aldina verò exemplaria pro κρίσις κίνησις vitiosè legunt.

19 ὀκόσ᾽ δ᾽ πόδαγρικά] Hoc deſumptum eſt ex aph.49.lib.6.

20 ἢ ἰδρώτων] Id etiam ex Prognoſtico ſumptum eſt.

21 ὅρον δ᾽ ἐὰν τὸ τε μὲ] Iſta ſine ordine repetita tumultuariam huius libelli confarcinationem arguunt, ſumpta tamen ſunt ex Prognoſtico. Aldina verò exemplaria πολὺ χρόνε, pro πολὺ χρόνον legunt.

22 ἐν τοῖσι πυρετοῖσι] Eadẽ ſcribuntur lib.4.de rat.vict.in morb. acut. vrinarum variam mutationem morbi diuturnitatem, indicare, quòd plures & varias ſubeſſe affectiones neceſſe ſit, vt illic ſcribit Galenus.

23 ψυχροὶ ἰδρῶτες] Hæc ex Prognoſtic. & aph.37.lib.4.deſumpta ſunt.

24 καὶ τυτθὸν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen aph.39.& 40.lib.4.ſecutus eſt.

25 κλῶ πυρέσσουσι] Aph.eſt 56.lib.4.

26 ὑγιαίνουσι] μὴ ὑγιαίνουσι legunt Aldina exemplaria. ἀκρήτως quoque ſuſpectum eſt, & ἀκρίτως malim.

27 ἐς τὸ αὐτὸ χωροῦσι] Apparet decerptum eſſe ex aph. 69. lib. 7. ideóque incertum eſt, an de alui egeſtionibus, an de vrinis accipi debeat. Et certè id mihi parum integrum videtur.

28 ὀκόσοις δ᾽ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει] Iſtud ſumptum eſſe ex aph.70. lib.7.apparet, etſi detruncatum videtur.

29 ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι] Iſtud de febribus intelligendum, in quibus magna eſt temporum pulſatio, largáque ſanguinis ex naribus profuſio expectanda, ſatis indicant quæ ſcribuntur in Coac. Prænot. & lib.2.Epidem. ſect. 6. vbi hæc repetuntur, ibique expoſuimus, etſi vtrobique non ſimiliter ſcribuntur, vt etiam in calce huius libelli. Quod etiam hîc ὀδυνῶς ἰσχυρῆς ſcribitur, illic ὀδυνῶς ἰσχύν. Hîc etiam ſimpliciter venæ pulſare dicuntur, quod de arteriarum in temporibus pulſatione intelligitur in Coac. Prænot. etſi de vernarum in manibus pulſatione in huius libri fine & lib.2. Epid. accipitur, de quibus etiam παλμὸς ſequente ſententia ſcribitur.

30 ὅσοι ὑπὸ πτάνε] Aphoriſmus eſt 6.lib.5.

31 μήτε σημείων ἡγουμένων] ἡγουμένων lego, etſi ἡγουμένε legunt exemplaria omnia vitiosè.

32 αὖται δ᾽ ⊗ ὑποτροφαί] Vaticana exemplaria αὖται δ᾽ αἱ ⊗ ὑποτροφαί legunt.

33 καὶ ἢν ἡμέρας λάβῃ] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Vaticana verò, ⊗ ἢν μέᾳ ἡμέρας λάβῃ legunt, quæ ſecutus eſt Caluus.

34 ἡ νοῦσος κρισίμῳ ἡμέρᾳ] ἡ νοῦσος κρίσιμος legunt exemplaria Aldina.

35 ὅταν δ᾽ ⊗ ὑποτρέφει] ὁπὲ δ᾽ lego cum Cornario.

36 τὰ παρ᾽ ἕκ.] Hæc ſumpta ſunt ex ſent.1. ſect. 4. lib. 6. Epid. & lib. ὠδὶ χυμῶν, vbi paulò aliter leguntur.

37 ἢν ἕρον παχὺ] ἢ ἕρον παχὺ legunt Aldina & Vaticana exemplaria, quæ ſecutus eſt Cornarius, vt id ad præcordia referatur, ex aph.74.lib.4.

38 ἢ τὰς τεταρταίοις] Siue id ad quartanas referas, vt faciunt Interpretes, ſiue ad iudicationem quæ quarto die contingit, certum eſt parum tutam & valdè ſuſpectam eſſe iudicationem, quæ per ſanguinis ex naribus eruptionem cõtingit, & τεταρταῖα αἱμορῤῥαγίαι Hippocratis reſcriptis multis locis damnantur, hícq; de infida iudicatione & recidiuam faciente agitur. Quod ſequitur, ⊗ τῆς πύα ἀποχωρέουσα ὑγιάζειν νόσους, valde ſuſpectum eſt, etſi in eo conſentiunt omnia exemplaria. Cornarius ⊗ τῆς δὲ ἀποχωρέουσα ὑγιάζειν νόσους legiſſe videtur, vt ſanguinis profluuia eos morbos qui per alui deiectiones ſanari ſolent, non ſoluant. Sed lego, ⊗ τοῖς πύα ἀποχωρέουσα ὑγιάζει νόσοις, hoc ſenſu, vt ſanguinis profluuia minimè eos morbos liberent, quibus pus prodiens ſanitatem confert.

39 τοῖς μελαγχολικοῖς] Aphoriſmus eſt 11.lib.6. ſed pro φρενῖτιδων νεφελῶκῶν lubentiùs legerem.

40 ὅσοι μαίνονται] ὅσοι μαίνονται κὼ πυμάτῳ ἀπαλλασσόμενοι, legiſſe videtur Cornarius, cùm tamen ἢ ὠὰ πυμάτου legant exemplaria omnia.

41 ὀκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι] Hunc locum mihi videtur ſubindicare Galenus in Exegeſi, παφλάζισιν exponens & φλάζοισιν, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia, qui etiam repetitur lib. 2. Epid. vnde ſumptus videtur, vt in eorum altero φλάζοισιν legiſſe videatur.

42 ἢ ὀδυνῇ ἰσχυρῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ſed lectionem lib.2.Epid. ſecutus ſum cum Cornario.

41 ἢ μανίῃ] ἢ μανίῃ lego cum Cornario ex libr.2. Epid. etſi illic locus iſte parum eſt, integer, quem tamen illic abundè noſtris Commentariis expoſuiſſe videmus, atque etiam expreſſiſſe quinam morbus magnus dicatur ὃν ἔθει ἡγούμενος, vt & in noſtra OEconomia. Sunt autem hæc omnia iudicationum difficilium valdè obſcura exempla, ideoq; etiam parum integra.

44 ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν] Hæc ſolutionis febris ardentis exempla repetuntur lib.2.Epid.ſect.5. & morbi comitialis ſolutiones eſſe ſcribuntur, vt illic expoſuimus.

45 ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ] Aphoriſmus eſt 58. lib. 4. qui etiam repetitur in Coac. Prænot.

46 ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισι] Hæc repetuntur ex aphoriſ. 26.lib.6.& Coac. Prænot. vbi iſtam ſententiam abundè expoſuimus.

47 ὅσοις αὖ ἐν τοῖς πυρετοῖς] Hæc ex aph.60.lib.4.ſunt petita.

48 ὅσοισιν ὀδυῶδες γίνουσι ὀξαπίνης] Hæc ſententia mihi videtur ſubobſcura & parum integra, & ex Coac. Prænot. repetenda, vbi illius explicationem attulimus, & ἢ ὠδὲ σκέλεα ὀδυώδες, pro πεσκελέες ὀδυώδες legendum diximus, etſi ὠδεσκελέες ὀδυώδες dolores moleſtos & graues ſignificare poſſunt, quòd ὠδεσκελὲς, σκληρὸς, δυσχερὴς exponitur Heſychio. Quod ſequitur, ὑῤῥὸ λαμβάνει πυρετὸς, mihi ad ſolutionem exempla referri videtur, cùm dolor ad inferiora ſecedit, velut ad coxendices, & crura, aut tibias. Neque enim vehemens febris corripit, niſi prępipua viſcera attentẽtur.

49 ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ] Aphor. eſt 14.lib.6. qui etiam repetitur in Coac. Prænot. Illud verò κὰ φλέβας non alium mihi ſenſum habere videtur, quàm quod ſcribitur in aphoriſmis, πὸ κὰ πὰς φλέβας ἐς ἢ κοιλίῃ ὕδατος ῥυέντος, aut quod ſcribitur in Coacis, κὰ φλέβας ἐς κοιλίῃ ῥαγέντος ἢ ὕδατος. Siue igitur aquoſa proluuies in venis contineatur, ſiue in ſpatiis inanibus & corporis conceptaculis, ea ſi per venas in veſicam aut aliam effundatur, ſoluitur morbus, nec aliter depellitur (quod etiam rectè dixit Horatius) niſi cauſa morbi Fugerit venis & aquoſus albo Corpore languor.

50 ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος] Ex aph. 29. lib. 7. petita eſt ſententia, quæ etiam multoties repetitur apud Hippocratem in Coac. Prænot. & lib.1.de morb.

51 ὅσοι ὑπὸ διῤῥοίης] Codices Vaticani ante hanc ſententiam hæc opponunt, ὑπὸ διῤῥοίης ἐχομένῳ ἰχωρῆς, ἔμετος δὲ ἡγούμενος ἀπὸ ἢ αὐπμάτου λύσις. Quam lectionem ſequitur etiam Caluus. Eſt autem aph.15.lib.6.lib. 1. de Morb. repetitus. Reliqua ſubobſcura & parum integra videntur, vt & Aldina exemplaria, quæ πολλὼ χρόνε legunt.

52 εἰλεοῦ δὲ πτηγομένῳ] His locus ex lib.2.Epid. ſumptus videtur, ſect.6.vbi repetitur, & paulò aliter legitur, quem noſtris in illum locum Commentariis abundè expoſuimus.

53 κεφαλὴ ὠδεωδεωνωῦτα] Aphoriſmus eſt decimus lib.6.

54 ὀκόσοισιν ὑγιαίνοισιν] Aphoriſmus eſt 51.lib.6.lib.etiam 2.de Morb. repetitus.

55 ὀφθαλμιῶντα] Sumpta eſt hæc ſententia ex aphor.17.lib.6.in Coacis Prænotionibus etiam repetita.

56 ὑπὸ ἀπαυσμοῦ] Ex aphor. 57.lib.4. petita eſt hæc ſententia, multis aliis locis apud Hippocratem repetita, vt lib.1.de Morb. & Coac. Prænot.

57 ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ] Hæc ſententia ferè iisdem verbis repetitur in Coac. ſent. 157. vbi eam abundè expoſuimus, & ex lib. ὠδὶ πόνων ἢ κατ᾽ ἄνθρωπον deſumptam eſſe meliúsque adſcriptam teſtati ſumus. Quod etiam ſatis indicant quæ ſequuntur, ὁπόσων ξυνῳδεόμενος πὰς χεῖρας καὶ πὰς πόδας μανίῃ ἐμπεσοῦσιν, quæ illic ſuo ordine adſcribuntur, hîc verò omnia interturbant nihilque cohærer, vt nec ea quæ ſequuntur de venarum in manibus pulſatione, quæ iam ſemel hoc libro repetita, vitium manifeſtè arguunt, vt ne addam vitioſam & parum conſtantem exemplarium lectionem. Quare ea omnia cum Cornario omittenda & reſecanda cenſemus. Et certè Vaticana exemplaria defecta eſſe videntur & aliquid deſiderari ſuſpectant, vt etiam ex Galeno patet.

IN LIB. DE DIEBVS IVDICATORIIS.

Μερεμόρος] Hic libellus ex variis Hippocratis ſcriptis ferè conſarcinatus, non longe meliore fortuna quàm ſuperior vlus eſt. Et vterque cùm ad σημείωσιν & prædicendi ratio-

nem pertinet, b Erotiano est præteritus. Exemplaria autem manu scripta Regia & Vaticana μόγις κέρδος legunt, sed in Vaticanis supra κέρδος adscriptum est, quam lectionem etiam secutus est Caluus. Hoc verò principium ex fine lib. 3. Epid. hic adscriptum est.

2 ὁ δ' γοιῦς] ὁ δ' νοιῦς legunt exemplaria Vaticana pro γοιῦς, sed vtramque lectionem apposuit Caluus.

3 ἑκαστὸ, πνύσημα ἀγαθὸν] ἐκάστου videtur legisse Cornarius faciliore sensu, & ad καθεστῶν retulisse, quemadmodum scribitur in fine lib. 3. Epid. vbi ista iisdem verbis repetuntur, & nos ad finem pest. status apposuimus. Potest & publicata lectio ferri, vt sigillatim quinam morbus bonus, quinam periculosus sit, aut in temporis constitutione, aut in morbo, nosse oporteat. Possumus etiam hîc sequi lectionem lib. 3. Epid. vt communem temporum cum morbis affectionem & habitudinem respiciamus. Quam lectionem etiam nostris in illum locum Commentariis ex melioribus codicibus integram reposuimus.

4 ἐὰν αὐτῇ τῇ ὥρῃ] Aldina exemplaria & Vaticana ἐὰν μὴ αὐτῇ τῇ ὥρῃ τῆς νεσήματος ξυμμαχήσῃ legunt, quam lectionem cum Interpretibus omnibus secuti sumus, etsi αὐτῇ τῇ ὥρῃ vitiosè legunt Alidini codices. Si verò anni tempus cum morbo ægrum oppugnat, & illi copias auxiliares adfert, sinistri augurij non superstitis futuri ægri signum est.

5 ἔπειτα δ' ἰῶν ἀεὶ τὸ πρόσωπον] Id videtur sumptum ex Coac. Prænot. sent. 15. vbi prædictionis ex facie notæ apponuntur, vbi istud etiam exposuimus.

6 καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον Θ λεπτότερον] λειότερον videtur legisse Caluus cùm leniorem spiritum dixit, velut etiam legitur in Coacis Prænot.

7 καὶ ἐς τὸ πρόσω δικρουῦ] Sic legunt exemplaria omnia publicata vitiosè, & manu scripta Regia, οἱ τῷ πρόσω δικω non magis integrè. Lego autem Θ οἱ πρόσω τὸ δικρουῦ τῇ γλώσσῃ ὥσπερ σιάλω λευκῷ ἐπαλείφεται, velut nostris in Coac. Prænot. Annotat. scripsimus, vnde totus hîc locus sumptus est, eúmque abundè exposuimus. Caluus verò ἐπαλείπεται pro ἐπαλείφεται ex scriptis codicibus legisse videtur, quemadmodum etiam in Coac. Prænot. καθαλείπαις pro καθαλείφεται ex manu scriptis codicibus adscripsimus.

8 οἱ μὴ οὖν] οἱ μὲ οὖν σμικρὰ παῦσε ἐν lego cum Cornario, & Caluo.

9 ἰῶ δὲ ἐπ' παχύτερον] Sic vtrobique legunt exemplaria omnia, sed vltimo loco lego cum Cornario, ἰῶ δ' ἐπ' παχύτεον, aut ἰῶ δὲ ἐπ' παχύ τεον, ex codicibus scriptis, quod etiam fecit Caluus.

10 νῦν δ'] Hæc ex sent. 213. Coac. Prænot. desumpta videntur, vbi etiam à nobis explicantur.

11 τὰ δ' ὀξέα τῶν νουσημάτων] In codicibus Regiis manu scriptis, περὶ ὀξέων νουσημάτων adscribitur. Quæ verò hoc loco acutis morbis tribuuntur, lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, περὶ παχέων scribuntur, etsi aliquantulum variant.

12 Θ προσφαίρεσθαι] προσφέρεσθαι lego aut προσφύεσθαι, vt lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

13 Θ πιαῦτα λέγῃ οὐ ὀρέων] ὡς ὀρέων μάχας Θ πολέμους legitur lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

14 Θ ἰῶν τὴν ἐρήμην ὁδὸν βαδίσῃ] Hunc locum aliter legit Cornarius, & lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν adhibuisse videtur.

15 ἰῶν μὲ δὴ τὴν τρώμαθα γίνηται] Hîc lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν adhibeo cum Cornario.

16 τὸ σῶμα αἰσίγαν ὑ δυώσεται] ὑ δυώσεται meliùs legitur ex lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν.

17 ὁ δ' πέπανος] Hîc mihi sequenda fuit lectio libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, quam hîc vitiatam esse apparet, & ex illa desumptam.

18 φύσει γὰρ ἅπαξ] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Corbnarius tamen pro φύσει, φλέγει legisse videtur. Hunc autem mihi sensum hæc verba habere videntur, vt febris ardens sua natura cùm semel inuaserit, totum corpus accendi necesse sit.

19 δίψα μὲ οὖν πολλὴ ἔχει] τὸν ἄνθρωπον lego, istaque desumpta videntur ex lib. 3. de Morb. in febre ardente, vbi iisdem ferè verbis repetuntur. Hi linguæ in febre ardente ad perniciem tendente gradus, abundè mihi explicati videntur sentent. 229. Coac. Prænot. vbi etiam istum locum adscripsimus.

20 ἰχράδες δὲ] Hæc repetuntur libr. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, vnde desumpta videntur.

21 ὑ μεθαιρέεται] Hîc interpretes omnes lectionem libri περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν vt puriorem secuti sunt, & ὅσον αὐ μέγιστον δύνῃ lego.

22 γένεται δὲ ἀπὸ χολῆς] καὶ φλέγματος addendum videtur, vt locus sit integer.

23 βληχώδες] Post hæc verba legunt exemplaria omnia, ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετᾶν, quæ reiecimus cum Cornario, quod translationem ex lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν arguant.

24 ἴκτερος δὲ ἔστιν] Hæc desumpta sunt ex libr. 3. de Morb. vbi paulò aliter leguntur.

25 ἢ δὲ περιπλευμονίη] Hæc quoque ex lib. 3. de Morb. repetuntur, & paulò aliter scribuntur.

26 τελευτῶσι δὲ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed τελευτῶσι lego vt lib. 3. de Morb.

A

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ
HIPPOCRATIS,

Hoc est,

PRÆDICTORVM,
LIBRI DVO,

Quorum vnus post iustos Galeni Commentarios, noua interpretatione Latina, & breuibus Scholiis est illustratus, alter verò Latinitate etiam & Annotationibus, quæ vice Commentarij esse possint, nunc recens donatus,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, &c.

B

IN LIBRVM PRAEDICTORVM
HIPPOCRATIS PRÆFATA.

Πρόρρησις eorum quæ mentis acie prouidentur aut præsentiuntur prædictio magnã habet in re Medica celebritatem & nominis auctoritatẽ, adeóq; prænotioni ancillatur, vt eius sensa in animi notione recondita, in lucem producat & explicet. Quarum inter se tam arcta est necessitas, vt ad tuendam quam sibi vendicant artis dignationem, mutuas ferant operas. Nam & prænotionis vis animi septis, velut tenebris immersa, non nisi prædictionis ope enitet, & prædictio, nisi quæ magna artis præceptione sunt comprehensa, aut diuturno vsu comprobata, aut deniq; contenta mentis agitatione longè ante prouisa, in medium proferat, futilis quædam & inanis loquentia potiùs quàm futura proloquens oratio esse videatur. Vnde existit

C *vt prænotioni ferè iuncta prædictio, illustres faciat aditus ad totam iudiciorum disciplinam, quæ & Medico admirabilitatem parit, & præcipuam arti conciliat existimationem. Nam & quod animo informaris aut præsenseris, in vulgus vt emanet, & in artis præcepta concludas, prædictione opus est. Eúmque in modum Medicinæ parens Hippocrates præsagium artificiosè instituens, προγινώσκειν καὶ προλέγειν Medicum iubet, & apud ægros præterita, præsentia, & futura ex arte enunciare. Et accuratius quoddammodo lib. 1. Epid. Medicum velut ad officium reuocans, λέγειν τὰ προγινόμενα, γινώσκειν τὰ παρέοντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα, eúmque in his exerceri vult. Quæ sanè totam præsentiendi artem ita concludunt, vt & ex firmissimis artis præceptionibus informata præcognitio, longè ante notatam euentorum consequentiam velut acutè animo cernens ad prædictionem viam muniat amplissimam. Quæ tandem erecta mentis acie, velut iisdem calcatis vestigiis, ad præsensionem contendens, artis mysteria tenebris abstrusa euulgat, enun-*

D *ciat, & in publicum educit, ac temporum vices moderando, tantam arti gratiam accumulat, vt in præsagiendi disciplina sola ferè prædictio primas teneat. Hinc prædictorum, prædicendi ac prædictionis exorta Latinis nomina, eadémque Medicis trita, πρόρρησις, προαγόρευσις aut προδιαγόρευσις, & προλέγειν. Vt cùm ad rectè præsagiendum & præsentiendum multum adiumenti aliundè suppetat, præcipuum tamen instrumentũ, velut & præconiũ, ex prædictione petatur. Quam certè ex arte & dignitate vt exerceas, cùm multa ad præcognoscendum & præsagitione rectè vtendum ab Hippocrate & Galeno scripta sint, demúmq; per totam iudicationis tractationẽ latissimè fusa, prædictionis tamen aperta professio ac explicatio his solis duobus prædictorum libellis insignitur. Etsi sanè quidem illius exacta cognitio ex limpidissimis fontibus & germanissimis parentis fœtibus, aut ex iis quæ per totam Hippocratis Ο Economiam ad prædictionem informandam sunt seposita, potius quàm ex turbulentis his riuulis haurienda est. Quam ad rem plurimùm*

E *conferet exactissima Galeni diligentia totam iudicationis disciplinam multis voluminibus comprehendens, ipsamq; præcognoscendi & præsagiendi rationẽ ex fidelissimis Hippocratis monimentis contestatam, velut*

in medicina adytis abſconditam ſuis plurimis commentariis in lucem proferens, & ad eam manu ducens. At A
certè ea tritiſſima via eſt quæ ad totius præſenſionis amplitudinem retinendam & confirmandam compendium adfert maximum. Eſt tamen in his duobus quiddam quamuis minimè idoneis prædictionis præconibus, quod ita probè artis exiſtimationem tuetur, vt germanitatis ſenſum præſeferat, & ex genuina ſtirpe decerpti ſurculi in Aſclepiadarum familiam rectè inſiti eſſe videantur. Quamuis enim antiquam illam originis celebritatem & Aſclepiadarum dignationem ſartam tectam non habent, ex eadem tamen familia, quæ totum orbem nominis fama compleuit, tanquam ex ſchola prodierunt. Siue namque ad Polybum,
ſiue ad Theſſalum, ſiue ad Euryphontem ortum referant, in Aſclepiadarum tamen familiam, quæ nume- B
roſiſſima fuit, velut retro repetitis cognationis ordinibus tranſeunt. Cuius rei ſententiam fert Hippocratici nominis vindex acerrimus Galenus libris de diffic. ſpirandi, qui reliquos Hippocratis libros Polybo aut Theſſalo adſcriptos, velut exauthoratos milites, militiæ ſacramento reſtituit, & in Hippocratis familiam ac diſciplinam cogit, eóque nomine in populo venditationem habere exiſtimat. Quod ſanè iudicium non temerè ſecuti ſunt antiqui, eos qui paſſim circumferuntur libros, tanquam vnum Medicinæ corpus, in Hippocratis nomen imponentes. Et certè, ſi his duobus mancipiis quæ nunc in libertatem aſſerimus ac velut
producimus, præconium facere noſtris ſcriptis fas eſt, eos ſatis locupletes exiſtimamus, qui & nobiliſſimæ C
arti grauiſſimum teſtimonium ferant, & ampliſſimæ dignitatis exiſtimationem tueantur. Ac vt de priore Prædictorum iſtorum libro ſileam, cuius vt enarrator ita laudator eſt optimus Galenus, ſatis conſtat ex eo integras ſententias tanquam ſumptiones aut lemmata quædam ab antiquis artis noſtræ magiſtris, Galeno præſertim & Aretæo, vſurpari. Et hic quoque verborum pondere, ſententiarum grauitate, ſtyli magnitudine, & breuitatis circumſcriptione tam facilè Hippocratis maieſtatem teſtatur, vt minimè abdicari debeat. Quinetiam doctrinæ genere, & dictionis nouitate, ac tractationis ſerie cum Coacis Præſagiis
tam apertè conſpirat, vt ex iisdem ducantur fontibus, & vtriusque idem auctor eſſe videatur, qui (vt in D
actionibus perſcribi ſolet) de re eadē ferè fecerit alio modo. Neq; verò ideò eius doctrina in totum reſpuenda eſt, quòd in eo nævi plurimi, & vt in tumultuario opere ac ad memoriæ ſubſidium proiecto, voragines quædam ac vaſtitates deprehendantur. Cuius quidem calamitatis infortunium ex Galeni monimentis ſolandum venit, cuius induſtria hiatus velut aggeſtione facta oppleti, æquatæ ſalebræ, & miſerabilis vaſtitatis ſpecies depulſa eſt. Quæ lamentatio à nobis aliàs id ipſum quiritantib. iam ſæpe expreſſa, hoc tempore ſupprimenda eſt, præſertim cùm extra cauſam ſit, & in vnius Galeni diligentia conquieſcat, qui horum Prædictorum librum primum ſuis Commentariis & laboribus ita complanauit, vt iam in omnium ora veniat. E
Quò faciliore operaideo defuncti ſumus, vt in eundem leues tantùm velitationes noſtras emiſerimus. In altero verſatur noſtra quæſtio, atque eò ſanè maior, quò & deterior illius eſt conditio, & profectò obſcurior cognitio. Ac primùm (vt iam ad id quod inſtat aggrediamur) in eo nobis magnum eſt propoſitum negotium explicandum, quòd cùm vterque in prædictionis & nomen & cauſam veniat, tam ſint inter ſe & toto tractationis genere, & ſerie, & ordine, ac dictionis ornatu diſſimiles, vt de germanitatis iure contendant. Deinde ea eſt ſtyli varietas, & ſcriptionis, totius habitus & formæ tanta diſſimilitudo, vt vtriusque non vnum aut eundem eſſe authorem res ipſa clamet. Certè ſcriptum iſtum librum ab eo apparet, qui F
prædictionis Medicæ dignitatem à maledicentium obtrectationibus tueretur, cùm vaticinationis aut diuinationis nomen incurreret, ac præſtigiarum potiùs quàm præſenſionis ſpeciem obtineret. Quod Medicorum quorundam ignauia, ne dicam ambitione, illis temporibus accidit, qui vt famam in populo quærerent, ad illiberalem quæſtum prædictionis nomine turpiter abutebantur, & ad quiduis potiùs quàm ad artis Medicæ dignationem obtruderent. Cuiusmodi ſanè plurima prædictionum genera hîc conuelluntur, ac tandem quòd longius aberrarint, ad artis ſaluberrimæ metas flectuntur, demùmque quanam prædictio- G
nis ſpecie Medicus velut caduceo ornatus per omnium ora hominum clarus obambulet, artique ſummam conciliet gratiam, præclarè oſtenditur. In eóque (quod ſatis apparet) verſatur totius quæſtionis cardo, vt prædictionis legibus optime conſtitutis, ad eorum modulum, quæ ſunt tam ad præcognoſcendum quàm ad rectè præſagiendum in arte facienda neceſſaria, appoſitiſſimè accommodentur. At verò vt in vtroque rectè omnia ad prædictionis leges examinantur, & quod palam profitentur re ipſa ſatis præſtant, tam diſſimilis tamen inter ſe eſt oris habitus, tam varia ſpecies, vt eſſe eiusdem parentis fœtus mihi in animum inducere nequeam. Cuius rei ſuſpicionem etiam auget Galenus paſſim in vocum obſcurarum explicatione, H
hunc librum Prorrheticum maius vocans, & quibusdam Prorrheticum ſecundum dici ſcribens. Quæ quidem nomenclatura etſi tolerari poteſt, eam tamen cùm in aliorum opinionem confert, minùs probabilem facit,

A *facit, atq; eò magis quò ſæpius vbi mentio huius libri incidit, eum ſemper Prorrheticum maius vocat. Neque verò illi longè æquior eſſe videtur Galenus in libello περὶ τοῦ προγνώσκειν, qui multorum Medicorum exiſtimatione hunc librum Hippocratis familia abdicat, quod etiam de vtroque palam fatetur Erotianus, librorum Hipp. locupletiſſimus & vetuſtiſſimus cenſor. Quæ profectò ſunt grauiſſima quibus hoc tempore premimur præiudicatæ authoritatis teſtimonia, quæque nos ab eo inſtituto, in quod iamdudum longa animi cogitatione incumbimus, reuocare facilè poſſint, niſi & publicæ vtilitatis ratio, & cauſæ in quam iam pridem ſumus ingreſſi æquitas, ad eum quem tenere cœpimus curſum perſequendum animos adderent. Imprimis verò nos in hanc cauſam impoſuit Cornelius Celſus, qui multis magnorum Medicorum decretis oppreſ-*
B *ſam huius Prorrhetici ſecundi dignitatem, ita ſuis vigiliis recreauit & ſubleuauit, vt ex eo multa in rem ſuam medicam tanquam in fundum transfunderet, & ex huius fontibus ſuos hortos irrigaret. Nam cùm cæterorum Hippocratis operum, tum verò huius libri tam eſt æmulator & mirator eximius, vt integras pene ſententias in ſuum vſum tranſtulerit, & (quod ſolet) liberius paulò Latinè reddiderit. Quorum omnium nihil à nobis eſſe neglectum, tam erit his noſtris Annotationibus manifeſtum, vt & cuiusque loci notata ac expreſſa veſtigia, & aptè loco poſita, & verò plurima ad regulam tanquam in lucem reuoca-*
C *ta eſſe videantur. Magna ſanè fateor habenda Celſo gratia pro reddita huic operi ſalute. At certè illi tam cumulatè beneficium reponitur, vt huius opera ex inſanitate & perturbatione quadam ad ſanitatem & tranquillitatem, ipſeq; ſibi quodammodo reſtitutus videatur. Hunc igitur nacti tam nobilem iſtius fabulæ actorem, non eſt cur ad verbis exaggerādas huius operis laudes, ambitioſè nimis cuiuſquam præconium requiramus. Eſt enim per ſe ſatis ampla & ferè popularis rerum ac verborum exornatio, doctrinæ verò cognitio ad eam quam præſefert prædictionis ſcientiam non minimùm accommodata. In qua tamen à Celſo*
D *plurima vbi breuitatis ſtudio contortius concluduntur, ea latius aliquantulo & diffuſius nobis dicenda fuere. Atq; iſta nobis ſit ad hos Prædictorum libros excurſio, velut præmonitio quædam.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ,

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

HIPPOCRATIS PRAEDICTORVM

E

LIB. PRIMVS.

Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι νηνέμοι, μὴ κεφαλῆς, ὀσφύος, ὑποχονδρίου, βαχήλου ὀδύνης, ἀρρυπέοντες, ἢ ἐφ' ἑωυτῶν φρενιῶν εἰσιν; μυκτὴρ ὀν τούτοισιν ἀποσάζων ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ ἢν τέλαρταίοισιν ἀρρημόοισιν.

QVi inter initia ſopore detenti, capitis, lumborum, præcordiorum, ceruicis dolore ac inſomnia conflictantur, eos conſiderare oportet, num ſint phrenitici. In his narium ſtillatio perniciem oſtentat, idq; præcipuè ſi quarto inter initia die contingat.

F Galenus in libello περὶ κώματος cap. 6. & 7. hanc ſententiam explicat, eiúsque ſcriptionis quam ambiguam facit in Commentario, meminit. Hunc verò affectum ex Lethargo & Phrenitide mixtum, quem Typhomaniam dici quibusdam in Comment. eodem nomine etiam donari ſcribit libr. περὶ κώματος cap. 4. & imperitis medicis de illius nomine ambigi, cùm tamen in Pulſuum Iſagoge & lib. 4. de Cauſ. pulſ. eundem affectum proprio carere nomine fateatur. Hippoc. κῶμα ἄζυγον vocat eodem teſte cap. 4. lib. περὶ κώματος. Typhomaniam etiam vt hîc quoque & libris de pulſibus, in Exeg. μικτὸν ὀν φρενίτιδος & ληθαργου πάθημα exponit Gal. Meminit autem huius ſent. Gal. initio Comment. 2. in lib. 3. Epid. & in ægr. 11. vbi ſententiæ ſecundæ initium primæ extremo etiam annectitur. Quod ex quibusdam codicibus non rectè feciſſe Caluum etiam apparet. Vitioſa ſunt quoque exemplaria quæ κωματώδεος & ὀσφύος legunt.

Ἀκοιλίης περίπλεοσις ὀξέρυθρος, κακὸν μᾶλλον ἐν πᾶσι πῆσι νουσήμασι. ἢν χνοῖσα ὑπὸ τοῖς παρεφρημόοις.

Alui prærubra proluuies, cùm in omnibus quidem morbis, tum verò vel maximè in prædictis, malo eſt.

G Hoc præſagium cùm ad præcedens referatur, poteſt tamen diſtingui, quod etiam facit in Cois Præſagiis, vbi etiam περίπλευσις κοιλίης antiqua vox Hip. valdè vſitata, cùm aluus aluus liquidis & tenuibus diffluit, qua etiam vtitur Aretæus cap. 5. lib. 1. περὶ ὀξέων. Hæc autem ſignorum diuerſi generis concurſio, quæ horum Prædictorum authori valdè eſt familiaris, & ad prædictionis iuſtam commentationem non multum adfert adiumenti (vt ſcribit in Com. Gal.) affectionum inter ſe mixtiones facit. Sunt autem αἱ ὑπὸ πεπλεγμέναι ἀμφίλαις ὀξυθέσις, ἐν αἷς πλείω τὰ παθήματα, ex Gal. Com. 2. in lib. 3. Epid. Exemplaria porrò quædam manu ſcripta ἐν πᾶσι νουσήμασι legunt.

Αἱ δυσφωνίαι γλῶσσαι ἐν καθαρξέσι, φρενιῶν.

Lingua ex reſiccatione denſa & aſpera, phrenitidem portendit.

H Δασῶν γλῶσσαν, ex reſiccatione denſam & aſperam diximus, vt vtramque interpretationem includeremus. Nam δυσφωνίαν πρὸ καθαρσέων Galenus exponit. Poteſt etiam & ἡ πτωσικὴ intelligi, aut quæ σκληρὰ & παχεῖα in febre ardente dicitur lib. 3. de Morb. vt ſcripſimus in Cois Præſagiis. Dicuntur etiam quibusdam δυσφωνίαι γλῶσσαι, αἱ ὑπὸ ξηρότητος πάνυ δυσκατακωμάσαι, ὡς μὴ ὀξεῖαν ῥοῦν τὰ λεγόμενα. δασὺς γὰρ ὁ ἦχος καὶ φωνὴ δυσφωνία λέγεται, ἡ πεπαχυμένῃ τῇ κατὰ πνεύμονα φερομένῃ πνεύματι. Ex Scholio quodam.

In iis qui præter rationem perturbantur & vigiliis torquentur, vrinæ decolores, nigris sublimamentis interspersæ, cum tenuibus sudoribus circa caput obortis, phrenitidem prænunciant.

[1] Τὰ ὑπὸ παραχρώδεσιν ἀγρύπνοισιν, ἢν ἄχροα, μέλαινα, ὀναγωγύλματα ἐφ' ἱδρῶσι, φρενιτικά.

Varia hîc est lectio in ἐφ' ἱδρῶσι. Galenus ἐφ' ἱδρῶτι & ἐφιδρώσι legisse videtur. Quædam exemplaria ἐφιδρώσι habent, alia ἐφιδρωῶσι. Nos dictionis ἐφιδρώσις sensum amplexi, tenues circa caput sudores ex Galeno diximus. Quod in totum hîc malè mihi omitti videtur à Caluo. Vitiosa quoq; sunt, exemplaria quæ νεφελικὰ legunt. Quæ secutus Caluus, ἐφιδρωῶσι νεφελικὰ sequenti sententiæ adiunxit.

Quin & quæ in phreniticis manifesta apparent insomnia prouidenda sunt.

[2] Ἐνύπνιά τε ἐν φρενιτικοῖσιν ἐναργῆ.

Hoc præsagium alio quidem sensu effertur in Cois Prænotionibus, sent. 90.

Excreatio frequens & irrita, si quidem aliud quoddam signum affuerit, phrenitidem portendit.

[3] Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον παρῃ, φρενιτικά.

Exemplaria quædam scripta αἰάχρεμψις πυκνὴ γε legunt. αἰάχρεμψις πυκνὴ dicitur in Cois Prænot. vbi etiam φρενιτικὸν pro φρενιτικὰ melius sonat.

Relicti in præcordiis æstus cum febre in qua totius corporis habitus perfrigeratur, malo sunt, idq; præsertim si cum sudoribus contingat.

[4] Τὰ εἰκαλαμπηνώματα καύματα ἐν ἱπποχονδρίῳ πυρετῷ παρεψυχόμενα, κακὸν, ἀλλως τε καὶ ἐφ' ἱδρῶσιν.

Huius Prorrhetici partem cum superiore malè iunxisse videtur Caluus, vt sensus satis indicat, & nulla id testentur exemplaria. Hoc verò prædictum quodammodo exprimitur sent. 69. Coacorum Præsagiorum, vt illic scripsimus.

Desipientiæ quæ iam admodum fractis & debilitatis viribus succedunt, pessimæ sunt, non secus ac Thrasynonti.

[5] Αἱ παρεξαδυνατησάντων παραφροσύναι, κάκισται, ὅτι καὶ Θρασωνίδῃ.

Membranæ Vaticanæ (vt audio) αἱ ἀπαυδησάντων παραφροσύναι legunt, & codices Regij manu scripti quidam παρεπαυδησάντων, quæ lectio ad veterem scriptionē propius accedit, & παρεπαυδησάντων legi debere testatur, quod & facit Erotianus vbi hanc dictionem exponit his verbis, παρεπαυδησάντων, παρεκαφωνησάντων, ἤγουν ἢ δηλότητι τὸ κεκαμμένον ἢ δυνάμεως. φησὶ γὰρ, παρεπαυδησάντων παραφροσύναι κάκιστα. Quibus verbis vt haud dubiè hic locus subnotatur, ita & παρεκαφωνησάντων vitiosè, pro παρεφωνησάντων apud Erot. legi existimo, quòd ἀπαυδῶμεν idem Erotianus antea ἢ ἄφωνον ἢ μόλις explicet, quod extremam viriū defatigationē significat, vt & ἀπαυδία in Epigrammatis fellim & defatigatum denotat, & ἀπαυδηκὼς confectus & viribus defectus dicitur. Galenus certè, etsi populatē & vulgatam lectionem est secutus, τὰς παρεξαδυνατήσαντας, παρεκεκμηκότας ἢ δυνάμει alibi explicat, viribus fractos & delassatos, καὶ τὰς μετ' ὀκλύσεως, ἢ ἀδυνασίας. Caluus haud dubiè longè aliter legisse videtur, velut αἰαυδησάντων, aut aliud quid tale, contra omnium exemplarium fidem & Galeni intelligentiam, quod item fecit in Thrasynonte, ita tamen vt quoddam germanæ lectionis vestigium ab eo expressum esse facilè intelligas. Quòd autem ad scriptionem attinet, in Erotiani verbis κάκισται pro κάκισται, & καλὸν pro κακὸν scriptū esse facilè quis suspicetur, nisi quis illud κάκισται sumat, quemadmodum lethargo phrenitidem succedere bonum esse dicimus, & probat Gal. Com. 6. in lib. 6. Epid. Solenne est autem Hippocrati per ἀφωνίαν neruorum principij offensam & sensus priuationem sumere.

Vehementes phrenitides in tremorem desinunt.

[6] Τὰ φρενιτικὰ νεανικῶς, τρομώδεα τελευτᾷ.

Vomitus virulenti & eruginosi, cum capitis dolore, surditate & insomnia, promptam insaniā significant.

[7] Τὰ ἐν νεφελωδεῖσι ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κεφάλου ἀγρυπνώδεα, ταχὺ ἐκμαίνει.

Huius præsagij initium cum præcedentis fine coniungit Caluus, velut & νεανικῶς τρομώδεα copulat contra Galeni intelligentiā & exemplarium fidem. Hæc quoq; prædicta in Cois Prænot. paulùm immutatis verbis reperita, eandem tamen habent notionem.

Vbi fauces in morbis acutis dolent, graciles sunt, paruæ & suffocantur, atque vbi os hiatit non promptè adduci ac claudi possit, mentis emotionem portendi oportet. Ex his phrenitis perniciosa est.

[8] Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγα ὀδυνώδεα, ἰσχνὰ σμικρὰ, πνιγώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηϊδίως συμπίπτειν τε καὶ κλείειν τὸ στόμα, παραφρονικά, ἐκ τούτων φρενιτικοὶ καὶ ὀλέθριοι.

Caluus hoc Prorrheticum in tres sententias distraxit & valdè obscurauit. Quod ideo dico quia haud scio an hominis ingenio, an verò codicum vitio contigit: vtne quis exemplaria Italica, quæ ad hanc vsq; diem magnam de se opinionem commouerunt, & quibus liberaliter vsus esse ille creditur, in hoc negotio plurimùm habere ponderis existimet. Repetitur etiam in Cois præsagiis paulùm commutatis verbis. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ αἰάγειν pro συμπίπτειν, & ὀκλείειν pro κλείειν habent.

In phreniticis initio moderatum esse, sedatum & facilem, crebrò verò permutari malum est. Quin & sputatio frequens mala est.

[9] Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇ μὲν ἥσυχα, πυκνὰ δὲ μεταπίπτειν κακὸν τοιοῦτον. καὶ πτυελισμὸς κακόν.

in δθηκεκὲς videtur legisse Caluus vitiato sensu. Idem quoque hanc sententiam sequenti annectit, cùm vbique separatæ sint. Repetitur etiam in Cois Prænotionibus hoc Prorrheticum cum sequente aliquantulum tamen diminutè.

Albicans deiectio in Phreniticis malo est, quod Archecrati accidit. Num & in his torpor fit? His si rigor contingat pessimum.

[10] Ἐν φρενιτικοῖσι λευκὴ διαχώρησις, κακὸν, ὡς καὶ Ἀρχεκράτει. ἢν δὲ καὶ ἐν τούτοισι καὶ νωθρότης γένηται, ῥίγος ἐπὶ τούτοισι κάκιστον.

In furiosa & vehementi mentis emotione succedentes tremores malignitatem denunciant.

[11] Τοῖσιν ἐξισταμένοισιν μελαγχολικῶς, οἷσι τρόμοι ἐπιγένοιντο, κακόηθες.

Quod hîc κακόηθες, in Cois Prænotionibus κακὸν dicitur.

In grauiter & acutè mente emotis, si febris iterum repetat cum sudore, phrenitici euadunt.

[12] Οἱ ἐκστάντες ὀξέως, ἐπὴν πυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι, φρενιτικοὶ γίνονται.

In Cois Prænotionibus etiam paulò aliter repetitur hæc sententia.

Phrenitici parum bibunt, ex leuibus strepitibus facilè irritantur ac percelluntur, tremuli sunt.

[13] Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπότατα, ψόφῳ καταπλήττοιοι, τρομώδεες.

A βραχυπότατα dicuntur qui ratiùs & per multa interualla bibunt, vt explicat Gal. lib. 1. περὶ δυσπν. & Com. 3. in lib. 3. Epid. Quæ vox sæpe celebratur in phreniticis à Galeno & vsurpatur etiam Aretæo. Dicuntur quoque ψόφῳ καταπλήττοιοι, qui strepitum facilè sentiunt ac percipiunt ab eóque promptè irritantur, aut qui ad quemuis strepitum expauescunt, consternantur & percelluntur. Sic Gal. in Exeg. ψόφῳ καταπλήττοιοι, ψόφῳ ῥαδίως αἰσθανομένοις, ἢ μέντοι ἢ πτοιουμένοις, ὡστε ἢ φοβοῦσθαι explicat, qui strepitum facilè sentiunt, & animo consternantur, velut φοβοῦς, hoc est, ad quemuis strepitum expauescentes, formidolosos & meticulosos, hunc nimirum locum designans. Idem καταπλήττοιοι, σφοδρῶς αἰσθανομένοις, hoc est valdè sentientes interpretatur. Alia est lectio in Cois Prænot. quam illîc aperuimus. Celebratur multis in locis hunc in sensum hic locus à Gal. ac præcipuè lib. περὶ δυσπν. & lib. 5. de loc. aff. Quò magis miror Caluum satis per se aliò qui illustrem istam sententiam, tam breuiter cum superiore conclusisse, vbi etiam βραχύποτα ψόφῳ καταπλήττοιοι legisse videtur. Hunc porrò locum de Hydrophobia accipere videtur Cælius Aurel. lib. 3. acut. cap. 15. his verbis. Ipse quoque Hippocrates, etsi non principaliter de ipsa passione tractans, sensu tamen dictorum hanc passionem memorasse monstratur,

B in Prædictiuo libro dicens Phreniticos paruibibulos, sono quolibet pulsatos, tremore affici. Ita hîc βραχυπότατα dici existimat quòd modicum biberent ob liquoris timorem. Etsi sanè mutata quasi velificatione, id rectè phreniticis non hydrophobis attribui asserit. Quos rectè βραχυπότατα dici scribit, quòd fastidio possessi non solùm cibum verumetiam potum refugiunt, vel quòd imaginatione læsa accipiendum potum non existiment, vel suspicione ob delirationem affecti, admixta putent venena liquori. Idem etiam phreniticos tremore affici asserit ab neruorū debilitatem, facileq; ad omnē sonitum commoueri, scilicet alienationis proprietate.

[14] Τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεος, κλαγγώδης φωνὴ, ὄμματα ὀπίχνοιον ἔχοντα, μανικὰ, οἷς καὶ ἡ Ἑρμοζύγου ἐκμαψάσα ὀξέως ἄφωνος, ἀπέθανε.

Vbi post vomitum anxiosum vox stridula est, oculi squalidi & puluere obsiti, insania portenditur, non secus ac Hermagoræ coniugi accidit, quæ vehementi insania correpta, voce defecta interiit.

C ὀπίχνοιον, ὀπίπαχνον, χνοῶδη exponit Gal. in Exeg. concretum, lanuginosum, vt sint ὄμματα ὀπίχνοιον ἔχοντα, oculi concretam quandam lanuginem habentes, aut puluere & sorde obsiti, squalidi, quod ex nimia siccitate accidit, velut per æstum iter facientibus. Simile est quod in Cois Prænotionibus πτυῶδες ἀχνῶδες in oculis dicitur, concreta quædam tenuis lanugo ac sordes. Quod ex nimia siccitate & magna imbecillitate accidit. Idémque quod lib. 6. Epid. scribitur, τὸ ὀπίχραινόμενον οἷον ἄχνη. Scribitur ex scholio quodam quod tamen non satis probatam habet fidem. ὄμμα ὀπίχνοιον ὅτι δοκεῖ τὸ ὀξυκίνητον, ὡς ἔνιοι φασίν, ἀλλὰ τὸ σκαλῶδες δυσκίνητον ἢ καθεῖρον εἰρημένον, παρὰ τὸ χνοῶδες, ἢ δηλοῦν ἢ περὶ μώνυχα φλεγμονὴν ἢ ξηροφθαλμίαν. Quod videtur secutus Caluus, cùm obrigescere oculos dixit, dictionis Hippocraticæ vim non satis assecutus. Reperitur etiam hæc sent. in Cois Prænot. verbis paululum immutatis.

[15] Ἐν πυρετῷ καυσώδεϊ ἤχων παρεξηλλοιωμένων μετὰ ἀμβλυωπίας, καὶ μετὰ ῥίνας παρεπιπόνου βάρεος, ἐξίσταν) μελαγχολικῶς.

In febre ardente si tinnitus aurium cum visus hebetudine fiant, & ad nares accedat grauitatis sensus, furiosa mentis emotio indicatur.

D ἐξίσταν μελαγχολικῶς, vehementem ac furiosam mentis insaniam cum Galeno diximus, quòd ἐξίστασθαι, παραφρονεῖν σφοδρῶς eidem significet. Indicat autem vehemens delirium, ex quo in insaniam erumpunt, & atra bili perciti ἐκπάντες μελαγχολικῶς dici videntur, velut de vxore Plautus Amphytr. atra bili percita'st. Nulla res tam delirantes homines concinnat citò. Reperitur hoc præsagium in Cois Prænot. sed sanguinis profluuium velut signum criticum additur.

[16] Αἱ παρακρούσεις σὺν φωνῇ κλαγγώδεϊ, γλώσσης τασμοὶ τρομώδεες. καὶ αὖταν τρομώδεες γλῶσσαν, ἐξίστανται. σκληρυσμὸς τούτοισιν ὀλέθριον.

Desipientiæ cum voce stridula & linguæ conuulsione tremula, voces quoque ipsę tremulæ, mentis vehementem alienationem significant. In his durities aut asperitas perniciem minatur.

E Caluus hanc sententiam tribus membris distinxit, cùm tamen in omnibus exemplaribus coniunctè legatur, eodémque modo in Cois Prænot. repetatur. Idem quoque omisit, καὶ αὖταν τρομώδεες γλῶσσαν.

[17] Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης.

Linguæ tremulę instabilem mentem & à sede constantiæ deturbatam significant.

Repetitur etiam hæc sententia in Cois Prænot. iisdem verbis.

[18] Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι, ὃ ἀφρῶδες ἐπαθύσμα κακόν. δηλοῖ τε καὶ ὀσφῦς παρεγκλίνει καὶ παρενεγδέλι.

In biliosis & sinceris deiectionibus spumosa efflorescentia malo est, iis præsertim quos antea lumborum dolor ac desipientia vexauit.

F Scribitur ex Scholio quodam, ἀφρῶδες ἐπαίθισμα τὸ ποικίλον, αὐτὸ δὲ ἢ αἴτησε χρώματα τὰ ποικίλα κακά. ἔνιοι δὲ τὰ πορφυρίζοντα ἢ οἷς δίαιμα ἠγοῦν. Vbi tamen vitium subesse videtur, & pro χρώματα διαχωρήματα legendum apparet. Codices manu scripti ἀκρήτοισι omittunt, vt & Caluus, & in Cois Præsagiis, vbi hæc sententia repetitur. παρενεγδέλι autem quidam sumunt de deiectionibus, quæ non eà modò quæ lumbis adhærent, sed reliqua quoq; intestina permaneant, ex Galeni etiam opinione. Nos desipientiæ vexato ægro attribui posse existimamus, quòd eo ferè sensu semper vsurpetur Hippocrati, tum quòd ista phrenitidem longè promptius præsagiunt. Quod etiam in totum omisit Caluus.

[19] Τὰ ἀραιὰ κατὰ πλεῦρον ἐν τούτοισιν ἀλγήματα, παραφροσύνῃ σημαίνει.

In his leues & per interualla lateris dolores delirium significant.

G τὰ ἀραιὰ ἀλγήματα dolores leues & per interualla dicimus, non continuos sed intermittentes. Sic nanq; Erotianus in dictione ἀραιοῦν, ἀραιὰ ἀλγήματα hîc significare scribit τὰ οὐ διαστήματος ἢ μὴ ὀλιγοχρόνια, dolores qui ex interuallis affligunt neq; continenter vrgent. Illîc enim procul omni dubio locum istum designare mihi videtur. Galenus quoque ὀδυνῶν διὰ χρόνου exponit & τῇ συνεχεῖ opponit. In Cois Prænotionibus. ἀεὶ δὲ τὸ πλεῦρον ἀλγήματος legitur, neq dubium quin ex hac sententia sit diminuta & vitiata lectio, vt illîc adscripsimus.

[20] Αἱ φωναὶ τῶν ἀφωνιῶν, κάκιστον.

Vocis defectiones cum singultu pessimæ.

[21] Αἱ μετὰ λυγγὸς ἀφωνίαι, κάκιστον.

Vocis defectiones cum virium exolutione pessimę.

[22] Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι, κάκιστον.

In vocis defectione respiratio, velut in iis qui suffocantur, cōspicuè elata & visui exposita, perniciosa est.

[23] Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα ὀξὺ τοῖσι πνιγομένοισι παρέχει, πονηρόν. ἀεὶ δὲ καὶ τὸ παρακρουστικὸν ὀξὺ ποιοῦσι.

Num verò etiam delirium prænunciet animaduertere oportet.

H Has duas sententias disiunximus, velut etiam in Cois Præsagiis longo interuallo separantur. παρέχει πονηρὸν Caluus iunxit, & Hippocraticæ dictionis vim mirificè Gal. celebratā & explicatā neglexit. Quod etiam vitiū ad Coacas Prænotiones pertinauit.

[24] Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσεις θηριώδεες εἰσίν.

Quæ pauco tempore feroces fiunt mentis emotiones in ferinas euadunt.

Codices manu scripti tres Regij ἐπ' ὀλίγον θράσος legunt. In Cois etiam Prænotionibus conuulsionis quoque denunciatio additur. Hîc verò ἐπ' ὀλίγον eas quæ sensim procedunt mentis emotiones significat, neque solùm eas quæ paucis interiectis interuallis, vt satis patet ex Galeni Commentario. Ex quo vitiosa esse exemplaria constat quædam quæ huic sententiæ ista addunt, καὶ μόνε ἐαὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνου θῴωνται. Nam præterquam quòd superuacanea, sunt etiam mendosa. ὑμόνον enim potiùs legendum esset: Caluus superioris sententiæ extremum huic prorrhetico annexuit. A

Corporis iactationes & incontinentiæ in febre cum perfrictione & superiorum partium tenui sudore, phrenitim denunciant (quod in Aristagora expertum est) atq; etiam perniciem.

[27] Αἱ μετ' καταψύξεως ὀξὺ ἀπυρέτῳ ἐφιδρώσιν τὰ ἄνω, δυσφορείας φρενιτικάς, ὡς καὶ Ἀρισταγόρῃ, καὶ μάλιστα καὶ ὀλέθριαι.

Meliùs effertur hæc sententia in Cois Prænotionibus & ad artis præceptiones magis accommodatè, αἱ μετ' καταψύξεως δυσφορείας κάκιστα. Incendium enim internum minantur. Codices manu scripti ἐφιδριώσιν pro ἐφιδρώσιν vitiosè legunt. B

Crebræ in phreniticis permutationes, conuulsiones denunciant.

[28] Τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα.

Repetitur quoque in Cois Prænotionibus hoc præsagium.

Si quibus vrinæ non recordantibus nec admonitis effluunt, pernicies portenditur. Animaduertendum etiam est, num & ab iis tales redduntur quales fiunt vbi subsidentiam conturbaueris.

[29] Τὰ οὐρήματα μὴ ἐπομνησάντων ὀλέθρια. ἆρά γε τουτέοισιν οὐρέεται οἷ εἰ τῶν ἐπόσα ἐν ἀναλαβόντες;

Huius præsagij luculentissimum proponitur exemplum ægro. 4. lib. 1. Epid, Eadem etiam sententia repetitur in Cois Prænot. C

Quos palpitationes in totum occupant, num plærumque voce defecti pereunt?

Iisdem ferè verbis repetitur hoc præsagium in Cois Prænotionibus.

Crebræ in phreniticis sputationes cũ perfrictione, non longè posteà nigrorũ vomitum affuturũ indicãt.

[30] Οἱ παλμώδεες δι' ὅλου, ἢ ἆρά γε ἀφώνως τελευτῶσιν.

Hîc πτυελίζειν frequentem sputationem aut crebram oris saliuationem significat, vt satis ex Galeno patet, & nos copiosissimè scripsimus in ægr. 12. libr. 1. Epid. quod est accommodatissimum huic præsagio exemplum. Repetitur etiam in Cois Præsagiis eadem omninò notione.

Surditas cum vrinis prærubris, non subsidentibus, & sublimamentis, mentis emotionem minantur. In his morbo regio corripi malum est. Quinetiam malo est ex morbo regio fatuitas aut stupiditas. Hos quidem vox deficere solet absq; sensuum læsione. Quin & aluus nonnunquam affatim prorumpit, quale quid Hermippo contigit, & mortuus est.

[31] Τὰ ἐν τοῖς φρενιτικοῖσι μετ' καταψύξεως πτυελίζοντα, μέλανα οὐρήματα. D

[32] Κώφωσις καὶ ἕδρα ἀκατάστατα, ὀξέρυθρα, ἀναωρήματα, θολερά. τοῖσι τουτέοισιν ἐκτεροῦσθαι κακόν. κακὴ δὲ καὶ ἡ ὅτι ἐκτέρῳ μόρωσις. τοῦτοι ἀφώνοις λύει, ἀφαυρομένους δὲ συμβαίνει γίνεσθαι. οἶμαι δὲ καὶ κοιλίαν καταῤῥηγνῦσι τουτέοισιν, οἷ ἐλθὼν Ἑρμίππῳ, καὶ ἀπέθανεν.

Ad istam signorum concursionem magnam dedisse occasionem videtur Hermocratis exemplum libr. 3. Epid. quod est huic scriptori solenne. Meminitq; huius sententiæ Gal. Com. 1. in lib. 3. Epid. eámque remerè ad delirij prædictionem à Lyco & cæteris interpretibus commemorari scribit. Vbi tamen mendosa est Galeni lectio, vt satis apparet ἀκαταστάτα autem ἕδρα ἀναωρεύμενα dicuntur quæ in Epidemiis μὴ καθαρμένα, & quod ab Hippocrate scribitur ἀναώρημα μετέωρον, καὶ ἱδρυῦν, ægr. 12. & 9. libr. 3. Epid. delirium que coindicare sæpiùs animaduertitur & Gal. significat in Com. ὀξέρυθρα etiam ἕδρα quæ hîc ponit, rectiùs in Cois Præsagiis ὑπέρυθρα dicuntur, quòd feruorem sanguinis serosi & exæstuationem significent, & ad delirij denunciationem potiùs conducant quàm ἐρυθρά, quæ renum laborantiũ indicia præseferunt. Codices manu scripti Regij κώφωσις legunt non μώρωσις. Quæ lectio etiam ad Italica exemplaria redundauit, vt satis ex Caluo patet. μώρωσιν autem fatuitatem aut stupiditatem diximus, quòd νωθρότητα Gal. explicat in Com. Exemplaria quoq; manu scripta pro οἶμαι δὲ, τοῖσι δὲ legunt. In Cois Præsagiis repetitur hæc sententia, sed diuulsè & disparatè, quam tamen ex hoc præsagio illîc restituimus. Istius etiam sententiæ pars adducitur à Gal. Com. ad aph. 51. lib. 6. E

In præcipitibus & turbulentis morbis obueniens surditas perniciem minatur.

[33] Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι θολερὴ οὖσα, κακόν. F

Repetitur quoque in Cois præsagiis hæc prædictio.

Dementiæ in quibus tremuli fiunt ægri, obscurè aut vix quidem desipere videntur, aut aliquid inuestigantium more sensim contrectant & palpant, miro quodam modo phrenitim prænunciant, non secus ac Didymarcho in Coo contigit.

[34] Αἱ ἐκμώδεες, ἀσαφέες, ψηλαφώδεες θολεραὶ, ὡς καὶ τῷ Διδυμάρχῳ ἐν κῷ.

Repetitur quoque in Cois Prænot. hæc sententia, sed aliquantulum diminutè. Codices manu scripti Regij καὶ ψηλαφώδεες legunt & Διδυμάρχου, quod etiam fecit Caluus, qui tamen huius sententiæ germanum sensum non videtur assecutus.

Vbi rigori torpor succedit, mentis alienatio significatur.

[35] Αἱ ἐν ῥίγεσι νωθρότητες καὶ πόνοι παρ' αὐτοῖσιν. G

In Cois Prænotionibus νωθρώδεα ῥίγεα κακοήθεα dicuntur.

Dolores circa vmbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatæ significationem quandam præbent. Sub iudicationem verò his plurimus & creber flatus cum singulari contensione prodit. Quin & ad suram dolores in his mentis alienationem indicant.

[36] Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἤθεσι μέν τι καὶ γνώμης θολέφεσιν, περὶ κρίσιν δὲ τουτέοισι πνεῦμα ἅλις ξυὸν τόνῳ διέρχεται, καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίας πόνοι, ἐν τουτοισι γνώμης θολέφεσι.

In Cois Prænot. repetitur hæc sententia, & φύσημα ἅλις συχνὸν legitur, quam lectionem agnoscit Gal. in Com, Codices etiam manu scripti Regij, θολέφρονες pro θολέφεσιν legunt, quòs secutus videtur Caluus, qui etiam πνεῦμα ἅλις συχνὸν & ξυὸν πόνῳ legisse videtur vt scribitur quoque in Cois Præsagiis.

Femoris dolore euanescente, si quid sublime per vrinam innatet, mentis emotionẽ expectare oportet, taliaq; qualia circa aurium sonitus contingunt.

[37] Ἢν ἐναωρήσῃ τι παρ' ἰσχίον, ἢ κατὰ μηρὸν ἀλγήσας ἀφανισθεὶς, θολερὸς, καὶ οἷα περὶ ἠχοῦς πιπτόντα. H

A Caluus in extrema hac sententia, ἢ ὅσα περὶ ὦτα πιπτόντα, videtur legisse, atque ἐν πυρετῷ addidisse. Cuius lectionis vestigia agnoscit Gal. Cuius etiam in codicibus hæc adduntur, ἄλλως τε καὶ ἐν οὐρῳ ἐναωρηθῇ. καὶ ὅσα ἀλλὰ κατ' αὐτὸ γίγνεται, θολερὰ καὶ σημεῖα. quod est præsertimque si quid sublime in vrina innatarit, aut alia quæcumque in ipsa apparere solent mentis emotæ indicia. Verùm ista parum habent ponderis, neque in melioribus codicibus scripta extant, videntúrque superioris lectionis esse quædam interpretamenta.

[38] Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κεφαλαλγικῷ, διψώδεϊ, ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυνάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ἐκφυγεῖν.

Vbi aluus humescit, æger lassitudine, capitis dolore, siti, vigiliis torquetur, obscurè loquitur, & admotum est impotens, in his casibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

B Bis repetitur in Cois Prænot. hoc præsagium, vtrobique tamen vitiosè, vt illîc ostendimus.

[39] Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλῇ ἐν ὀξέσιν ἐπόδυσφοροι, κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐπ' οὔρεσι μέλασι, καὶ ὃ θολερὸν ὅτι τουτέοισι πνεῦμα, κακόν.

In grauibus malis tenues maximè circa caput sudores obiri, & corporis incõtinentia quadam iactari, malum indicat: tum verò præcipuè pernicies intenditur, si ista cum vrinis nigris contigerint, & spiritus magnus & concitatus adfuerit.

θολερὸν πνεῦμα, dictio est huic scriptori affectata & inter obscuras reposita, ac ab interpretibus exagitata. Nos Galenum secuti magnum & concitatum spiritum diximus, crassum, halituosum & flatuosum spiritum, qui in magna expiratione & concitata plurimus emittitur, & exæstuans incendium denotat, designantes, qualis turbulentus & turbidus spiritus ab interpretibus dicitur, ac vitalis & animalis facultatis extinctionem aut resolutionem indicat, cùm lucida & simplex spiritus natura perturbatur & quodammodo offuscatur. θολερὸν enim cœnosum & turbidum significat, & θολερὸς Hesychio βορβορώδης exponitur, Galenus in Exegesi vocum Hippocr. θολερὸν πνεῦμα, μάγα καὶ δεδιωγμένον exponit, et si illîc quidam θαλερὸν legunt. Repetitur autem iisdem verbis hæc sententia in Cois Præsagiis. C

[40] Αἱ τῷδε λόγῳ κενεαγγικὴν ἀδυναμίαν, μὴ ἐέσης κενεαγγείης κακόν.

Quæ præter vacuationem fiunt impotentiæ, neq; vacuatione existente, perniciem intentant.

In Cois Prænot. his verbis repetitur, οἱ τῷδε λόγῳ, κενεαγγείης μὴ ἐέσης ἀδυναμίαι, κακόν. Quæ est istius sententiæ veluti explicatio quædam. Hîc verò exemplaria quædam manu scripta κενεαγγικὴ legunt, quæ secutus videtur Caluus.

[41] Κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικραὶ ἢ μέλανα περιεθώδεα τοῖς ἀνάγκῃσι χαλῶσι, μυκτὴρ ὅτι τουτέοισι ῥηγνύμενος, κακόν. D

Vbi aluus intercepta est & arctè conclusa, paruaq; & nigra caprarum stercoribus similia, nec nisi coacta emittit: Hoc casu sanguis è naribus erumpens periculo est.

Aliis verbis scribitur in Cois Prænot. hæc sententia, eadem tamen notione. Hîc autem ἀπολελαμμένας κοιλίας, ἀπειλημμένας καὶ ἐστηκυίας Erotiano exponuntur, Galeno verò Com. 2. in hunc lib. ἐπεχούσας.

[42] Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα ὅτι πολὺ, μετ' κάματος ἀπώδεος, ἐφιδροῦντες ὅτοι, κακόν. ἆρά γε τουτέοισι ἐκμώδεα γίγνεται; καὶ φωνὴ ὡς ἐν ῥίγει ἀδοκήτοι.

Si lumborum dolor diu detinet cum æstu implacido, tenui sudore circa caput & thoracem oborto, pernicies denunciatur. Num plærumque ij tremuli euadunt, & vox velut in rigore conspicuè tremula existit?

E Aliter quoque scribitur hoc pronunciatum in Cois præsagiis, sed vitiosè & diminutè, quod ibi scripsimus.

[43] Ἀ'χρεα ἐπ' ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτοντα, κακόν. καὶ δίψα τοιαύτη πονηρόν.

Celeres extremorum corporis ad vtraque extrema permutationes, perniciem denunciant. Quin & sitis huiusmodi (hoc est celeriter in contraria permutata) malo est.

Iisdem verbis repetitur in Cois Prænot. δίψα τοιαύτη dicitur Galeno ἡ ὅτι τοιαύτα μεταπίπτουσα ἐν ταχεῖ, celeriter ad contraria permutata. Quod non est assecutus Caluus.

[44] Ἐκ κοσμίου φασεὶ ἀπόκρισις, κακόν.

Ab homine moderato ferox & audax responsum, malum portendit.

F Celebratur hoc pronunciatum Galeno lib. 1. & 3. περὶ δυσπν. & Com. 3. in lib. 1. Epid. Scribitur etiam lib. 3. Epid. ægr. 16. post st. pest. insigne phrenitidis exemplum huic prædictioni valdè consentiens, quam in notionem etiam à Galeno adducitur lib. 3. περὶ δυσπν. Repetitur quoque in Cois Prædict. sed vitiosè vt illîc admonuimus. Hanc verò sententiam exprimit Celsus, cùm scribit, Insaniam timendam vbi subita loquacitas orta est, & hæc ipsa solito audacior. κόσμιος autem εὐτάκτοις exponit Erotianus, moderatos, modestos, & qui compositis sunt moribus.

[45] Φωνὴ ἐξαίφνης, ἐπιπόνδρια τουτέοισιν εἴσω εἰρύαται.

Quibus vox in morbis acuta redditur, iis præcordia intro trahuntur & tendunt.

εἰρύεται quidam codices legunt, quod Erotianus apud Hippoc. ἕλκεται exponit. εἰρύαται tamen agnoscit Galenus quod est plurale Ionici præt. perf. quo etiam vsus est Homerus Il. α. et si alia notione.

G [46] Ὄμμα ἀμαυρὸν, μῦον, φλαῦον, καὶ ὃ πεπηὸς καὶ ἀχλυῶδες κακόν.

Hebescentes oculi & obtusi improbandi sunt. Quin & fixi ac caligine obducti malum portendunt.

In Cois Prænot. τὸ πεπηὸς ἀχλῶδες legitur. Quam lectionem sequuntur exemplaria quædam manu scripta, eamque hîc amplectuntur quidam vt ex Caluo patet. ἀχλυῶδες autem cum Galeno legisse videtur Erotianus, quam dictionem exponens scribit, ἀχλὺς λέγεται ποιάς ἀμαύρωσις τῶν σκολιὰ περὶ τὰς ὀφθαλμούς. ἀχλὺν quoq; σκοτεινὴν τῶν ἀποφάσεων exponit Hesychius. Scribitur etiam lib. 6. Epid. τὸ ἀμαυρὸν κακόν, τῶν οἱ πεπηότες ὀφθαλμοί.

[47] Ὀξυφωνίη κλαγγώδης πονηρόν.

Vox acuta & stridula malo est.

In Cois Præsagiis ὀξυφωνίη κλαυθμώδης legitur. Quam etiam lectionem hîc Gal. agnoscit, & habent exemplaria manu scripta, tum regia tum Italica, vt satis ex Caluo patet.

H [48] Ὀδόντων πρίσις ὀλέθριον, οἷσι μὴ σκώληξ καὶ ὑγιαίνουσιν, πνιγμὸς ἐν τουτοισι πόνῳ κακόν.

Dentium stridor quibus per sanitatem minimè est consuetus, periculum denunciat, suffocatio in his valdè praua.

Aliis verbis repetitur in Cois Prænotionibus.

Benè colorata facies & valde tetrica ac superciliosa, perniciem intentat.

[49] Γεγοώπυ δ᾽ χροια, καὶ ὀφρυῶν πυκνοῦ θρωπὸν πονηρόν. A

Scribitur etiam in Cois Prænot. hoc præsagium aliis verbis. Caluus hîc aliquid de oculorum contractione addidit, contra omnium exemplarium fidem, velut quiddam de frontis contractione scribitur in Coacis.

Alui recrementa si in spumosa & syncera desinant, mali incrementum significant.

[50] Τὰ τελευτῶντα ἀποχωρήματα εἰς ἀφρώδεα, ἄκρητα, παρεξειλικά.

Repetitur hæc sententia in Cois Prænot. atque iterum hîc postea.

Vrinarum in præcipitibus malis ex perfrictione interceptiones, pessimæ.

[51] Αἱ ἐκ καταψύξιος ἐν ὀξέσι οὖρων ἀποληψίες, κάκισται.

In Cois Prænot. vniuersaliorem habet notionem hæc sententia. Caluus ἐκ καταψύξιος non legisse videtur. B

Quæ perniciem minantur, ea si absque vlla significatione alleuiant, mortis periculum denunciant.

[52] Τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, θανάτου σημήνη.

τὰ ἀσήμως ῥαστωνήσαντα] τὰ ἄλογως & παραλόγως ῥαστωνήσαντα alibi dicũtur, quomodo adducuntur Gal. Com. 3. in Progn. & ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, lib. 1. de dieb. decret. eaq; exponit Gal. ὅσα μήτε μετ᾽ σημείων λυτικῶν μήτ᾽ ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἔδοξε παῦσθαι, Com. 3. in Progn. Sic Prorrhetico 2. ῥαστῶναι γραφέντα dicuntur, μήτ᾽ ἐν ἡμέρησι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν δηπαφανέντων. τὰ παραλόγως ῥηξάντα dicuntur lib. 2. epid. & ἀσήμως ἀφανιζόμενα. Cuius generis multa ex Hippocrat adscripsimus nostris in lib. 2. Epid. Commentariis. Erotianus τὰ ἀσήμως ἐστωνησαντα, χωρὶς φανερᾶς ὀδηκνείας εἰς τὸ βέλτιον ἀποκλινάντα hîc exponit, quæ citra vllam manifestam opem in melius rendunt.

In grauibus malis & biliosis exactè candicantes, spumantes, & circumbiliosæ egestiones, malo sunt. Quin & huiusmodi vrinæ damnantur. In his animaduertendum est num iecur affectum sit.

[53] Τὰ ἐν ὀξέσι χολώδεσιν ἐκλευκα, ἀφρώδεα, περίχολα ἀποχωρήματα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ ἥπατα ποιᾶτα, ἄρα τούτοισιν ἢ παρ᾽ ἐπωδυνίαν; C

In Cois Præsagiis bis repetitur hæc sententia, & aliis quidem verbis. At melius quidem τὰ ἐκλευκον disparatè legitur. Caluus χολώδεσιν omisisse videtur, ac ἐν ὀξέσι tantùm legisse, quomodo etiam in Cois Prænot. scribitur.

Vocis in febribus defectiones, quæ conuulsionis speciem præseferunt, in vehementem mentis emotionem cum silentio vertunt, & perniciem ostentant.

[54] Αἱ ἐν πυρετοῖσι ἀφωνίαι, σπασμώδεα τέ πον ὀξέα τάσσουσι σιγῇ, ὀλέθριον.

Melius & apertiùs scribitur in Cois Prænot. αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι σπασμώδεα πρόσπαν ὀκτάσσουσι σιγῇ ὀλέθριον. Quidam εἰ pro αἱ legunt, etsi exemplaria scripta istam lectionem retinent, eámq; scriptionis vetustate & interpretum auctoritate confirmatã fatetur Galenus. Hîc Caluus σιγῇ omisit, idq; haud scio an exemplaribus Italicis fretus, an quòd eius explicatio plurimùm negotij facessat. Quod etiam nõnullos fecisse interpretes fatetur Galenus. Hîc autem videntur intelligi quæ aliàs in Cois Prænot. ὀκτάσεις σιγῇ σαι dicuntur. D

Vocis ex dolore defectiones, tandem cum summo cruciatu mortem afferunt.

[55] Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι, δυσθάνατοι.

Iisdem verbis repetitur in Cois Præsagiis.

Ex præcordiorũ doribus obortę febres malignę sunt.

[56] Οἱ ἐξ ἀποχονδρίων ἀλγημάτων πυρετοὶ, κακοήθεες.

Hanc quoq; sententiam velut circumscriptione vacuam & indefinitam fugillat Galenus initio Com. 2. in lib. 3. Epid. & Commentariis qui ei attribuuntur in lib. 2. de humor. ad sent. 10. Quæ etiam iisdem verbis repetitur in Cois Prænot.

In præcipitibus malis, si sitis temerè ac præter rationem cesset, malo est.

[57] Δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι, κακόν. E

Luculentum est huius pronunciati testimonium ac celebre exemplum in Hermocrate lib. 3. Epid. vbi & facultatum & caloris natiui extinctio indicari à Galeno significatur, si sitis nullo merito sedetur, aut si febris in maximis morbis præter rationẽ desinat. παραλόγως autem est ἄνευ λυτικῶν σημείων, aut χωρὶς σημείων, ἢ πεψεως, quod etiam vt hîc quoq;, exponit Gal. Com. ad aph. 27. lib. 2. ac longè apertiùs lib. 1. de dieb. decret. Repetitur autem hæc sententia in Cois Prænot.

Sudor in febrib. acutis multus & copiosus dãno est.

[58] Ἱδρὼς πολὺς ἅμα πυρετοῖσιν ὀξέσι γιγνόμενος, φλαῦρος.

Hoc præsagium cum aph. 56. lib. 4. magnam habet affinitatem & huic coniunctam ac planè conuenientem habet intelligentiam, & paulo aliter scribitur in Cois Prænot.

Quin & laboriosę vrinæ damnantur, atq; ab his detentæ rubræ quædam efflorescentiæ, & æruginosæ, paruæq; veluti quædam stillæ apparentes.

[59] Καὶ ἔτι δ᾽ ὅτι πονηρὰ, πονηρὸν, καὶ τὰ ἐρυθρὰ ἐν τούτεων ἐπιθυσιάματα κατεχόμενα, καὶ τὰ ἰώδεα πονηρά. καὶ ὅ μικρὰ ὅτι φαίνεσθαι, σταξίας. F

Exemplaria scripta ferè omnia πόνοι legunt. Quæ lectio etiam ex codicibus Vaticanis est contestata, vt ex Caluo suspicari licet. Quam suspicionem augent quæ in Cois Prænotionibus scribuntur, etsi aliis verbis efferuntur, ita tamen vt hunc locum vnde petita videntur satis apertè referant, quódque hoc loco signorum criticorum male decernentium quædam enumeratio facta videatur. Atque hæc certè à me afferuntur, non quo scriptorum exemplarium lectionem Galeni explicationi præferam, sed quòd nec temerè tantum exemplarium consensum damnandam existimem, vbi præsertim ad æquitatem cum ratione deflectit opinio. Cuius quidem sententiæ explicatio ex nostris in Coas Prænot. annotat. petenda est, quòd illîc aptiùs loco posita esse videatur. Quæ sequuntur etiam ferè repetuntur in Cois Præsagiis, etsi nobis in alium sensum sunt traducta.

Vomitiones quoque variæ malo sunt, præsertim si continenter & assiduè prodeant.

[60] Καὶ ἐμέσεις μὴ ποικιλίας κακόν, ἄλλως τε καὶ ἐξῆς ἀλλήλων ἰόντων. G

Summi totius corporis perfrictiones in diebus iudicatoriis, cum angore & corporis inquietudine, si sine sudore fiunt, damno sunt, præcipuè verò damnantur qui ex his superueniunt rigores.

[61] Ὁκόσα ἐν κρισίμοισιν ἀλυσμῷ ἀνιδρῶτι παρεμπύχεται, κακόν, καὶ τὰ ὑπόρριγώσαντα ἐν τουτέων κακά.

Alis verbis repetitur hæc sententia in Cois Prænot.

Vomitiones syncerę & cum angore aut incontinenti corporis iactatione, damnandæ sunt.

[62] Ἐμέσματα ἄκρητα, ἀσώδεα, πονηρά. H

Aliter etiam scribitur in Cois Prænot. hæc sententia, vbi & multis aliis rescriptis tum syncerę vomitiones, tum quæ cum angore contingunt damnantur.

[63] Τὸ καρῶδες ἐξάγει πάμπαν καὶ κακόν;

Animaduertendum est diligenter num profundus & altus sopor omninò damnari debeat. A

In Cois Præn. aliter effertur hæc sententia, καρῶδες autem καρηβαρίαν ἢ καρωτικὸν exponit Erotianus, hoc fortasse subindicato loco.

[64] Μετὰ ῥίγεος ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

In rigore familiares non agnoscere & eorum quæ gesta sunt obliuisci, malum indicat.

Iisdem etiam verbis repetitur initio Coarum Prænotionum. Vitiosa est autem lectio quorũdam scriptorum codicum & Asulani, qui ἄπνοια pro ἄγνοια habet, vt satis ex Gal. patet.

[65] Αἱ ἐκ ῥίγεος καταψύξιες, μὴ ἀναθερμαινόμεναι κακαί. B

Ex rigore perfrictiones quæ ad calorem non reuocantur, malæ sunt.

Galenus lib. περὶ τρόπου & παλμοῦ etiam rationem reddit cur ex rigore corpus calefiat & sudores oriantur: Deinde etiam cur extincto calore natiuo perfrictiones permaneant, vbi huius sententiæ meminit his verbis: ὅτι ῥίγη ψυχθέντα μηκέτι ἀναθερμαθῆναι, πονηρόν. At certè quòd hoc pronunciatum cum præcedẽte illîc significare videatur, manifestissimum vitium subesse apparet, cùm scribit, αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακόν. Scribendum enim existimo, αἱ ἐκ ῥίγεος ἄγνοιαι & καταψύξεις μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακόν. Neque enim illis verbis vtpiam apud Hippocr. scribitur, & certè hæc præsagia subindicari videntur.

[66] Οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεες ἀναθερμαινόμενοι κακὸν, ὅτι τοῖσι τοῖσι πλευρῆς καῦμα ὀδυνῶδες, καὶ ὁ πυρετὸς ἐπιγίνεται κακόν. C

Ex perfrictione exudãtes ad calorem reuocati periculum denunciant: præsertim verò si accedat lateris æstus cum dolore, & subinde rigeant, malum impendet.

Huius præsagij pars repetitur in Cois Præ. paulò aliter. Cal. vt præsagiũ distraxit, ita aliter legit, nec autoris mentẽ est assecutus.

[67] Τὰ καυματώδεα ῥίγεα ἀποῦ ὀλέθρια, καὶ ὁ φλεγῶδες ἐν προσώπῳ μεθ᾽ ἱδρῶτος ἐν τούτοισι κακὸν, ὅτι τοῖσι ἡ ψύξις τὴν ὄπισθεν ἀσασμὸν ὑπεκδέχεται.

Rigores cum æstu nonnihil periculi denunciant, & facies incensa cum sudore, in his malum significat. Insuper posteriorum partium frigus conuulsionem prouocat.

In Cois Prænotionibus repetitur hæc sententia, vbi καυματώδεα legitur, quam scriptionem etiam agnoscit Galen. & secutus est Caluus, qui etiam μεθ᾽ ἱδρῶτα legisse videtur.

[68] Οἱ ἐφιδρῶντες ἀγρυπνοι, ἀναθερμαινόμενοι κακόν. D

Ex sudoribus peruigiles & ad calorem reuocati, malè habere iudicantur.

Repetitur etiam iisdem verbis hæc sent. in Cois Prænot.

[69] Ἐξόσφυος ἀναδρομὴς ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις, κακόν.

Ex recursatione dolorum in lumbis, oculi peuersio & distortio malo est.

Hanc sententiam fugillat Gal. Comm. 2. in lib. 3. epid. quæ etiam repetitur in Cois Prænot. vitiosè tamen vt ibi monemus. Vitiosa quoque sunt exemplaria quæ ὀφρύος pro ἰσφύος, & ἕλλωσις pro ἴλλωσις legunt. Caluus hoc præsagium malè sequenti annexuit.

[70] Ὀδυνὴ ἐς στῆθος ἱδρυθεῖσα σὺν νωθρότητι κακόν. ὅτι πυρετιώντες ἔτοι καυσικοὶ, ὀξέως ἀπιδνήσκουσιν.

Dolor in pectore fixus cum torpore malum denũciat. Hi si suborta febre exæstuent, celeriter mortem oppetunt.

Scribitur etiam hoc præsagium in Cois Prænot. paulò aliter. ὀξέως ἀπυδνήσκουσιν iunximus ex scriptis & publicatis exemplaribus, quæ est etiam lectio Coarum Prænotionum. E

[71] Οἱ ἐπαναμεμεόντες μέλαινα, ἀπόσιτοι, παραφορεῖς, καθ᾽ ἥλιον μικρὰ ὀδυνώδεες, ὄμμα δρασὺ, κεκλασμένον, τοῖσι μὴ φαρμακεύειν, ὀλέθριον γάρ. Μηδὲ τοὺς ἐποιδέοντας, σκοτώδεας, ἐν ταῖς πλαναῖσθαι ἐκλείποντας, ἀπόσιτους, ἀχρόους. μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ, εἰ κωματώδεες, καταπεκλασμένους ὀλέθριον γάρ.

Qui nigra vomitione refundunt, cibos auersantur, desipiunt, ad pubem nonnihil dolent, cum aspectu feroci & clausis oculis, eos medicamentis purgare tutum non est. Neq; verò subtumidos, aut tenebricosa vertigine vexatos, aut eos qui vel leuiter moti animo deficiunt, aut cibos auersantur & decolores sunt, vt nec eos qui in febre exoluti aut fracti decumbunt, si sopore tententur, purgatione aggredi tutum est.

Scribuntur hæ sententiæ in quadam Hippocrat epistola ad Democritum de Veratri potione, vt ex hoc Prorrhetico adducuntur, vitiosè tamen, vt satis apparet. Vbi etiam quibusnam medicamentum purgans ex Hippocr. suspectum sit exponitur, vt & lib. 4. de rat. in morb. ac. Quæ omnia effecerunt vt has disparatas sententias, cum meliorum codicum assensu in vnum præsagium complecterer. Quòd verò ad scriptionem attinet Galen. εἰ κωματώδεες agnoscit, quæ lectio est publicatorum & M. S. exemplarium, etsi quædam καυματώδεες habent, vt etiam idem scribit, & testatur Caluus. καταπεκλασμένους etiam habent Galeni exemplaria, cùm omnia, tum publicata, tum scripta καταπεκλασμένους legãt. Nos vtranq; lectionem nostra interpretatione quoad potuimus comprehendimus. ὀλέθριον τὸ etiam optima habent exemplaria, Gal. ὀλέθριοι. F

[72] Καρδίης πόνος ἅμα ἀποχονδρίου σκοτόνω καὶ κεφαλαλγίη κακόηθες, καί τι ἀθματῶδες. Σφάγε ἐξαίφνης οὗτοι τελευτῶσιν; ὡς ἐν Δυσώδει, τούτῳ καὶ ἔτι ἐξυμωμένα, ἐγίνετο βιαίως ἐξέρυθρα. G

Oris ventriculi dolor cum præcordiorum contensione, atque etiam capitis dolor, malignum quidpiam & suspiriosam quandam affectionem indicat. In his certè animaduertendum est num de repente moriantur, velut in Dysode euenit, cui vrinæ valdè fermentatæ & prærubræ aderant.

Variant hîc exemplaria. Quædam enim ἅμα ἀποχονδρίου legunt, & καί τι ἀθματῶδες, quæ tamen vitium præseferunt. Codices manu scripti Regij ὡς ἐν ὀδυσσῷ legunt. Caluus, ὡς καὶ λυσίας ἐν ὀδυσσῷ legisse videtur. Galen. ὡς ἐν Δυσώδει agnoscit, & ἐξυμωμένα βιαίως.

[73] Τραχήλου πόνος, κακὸν μὲν ἐν πάντι πυρετῷ, κάκιστον δὲ οἷς ἐκμαιεῦσαι ἐλπίς. H

Ceruicis dolor in omni quidem febre malo est. In his verò pessimus in quibus vehementem insaniam metuimus.

Iisdem omninò verbis scribitur hoc pronunciatum in Cois Prænot.

[74] Κωματώδεες, κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἀγρυπνοι, ἐφιδρῶντες πυρετοὶ κακοήθεες.

Febres quæ soporem lassitudinémve inducũt, aut in quibus caligant ægri, insomnia ac tenuibus sudoribus vexantur, malignæ sunt.

Repetitur etiam in Cois Prænotionibus hæc ſententia aliis quidem verbis, eadem tamen notione. A

Crebri ex dorſo horrores ſubinde locum commutantes, graues & difficiles, laborioſam vrinæ ſuppreſſionem minantur.

[71] Ἐκ νώτου φέιγει πυκνοὶ, ὀξέως μεταπίπτουσι, δυς-φορεῖ, οὖρον ἀπολήγειν ἐπώδυνον σημαίνουσιν.

Repetitur hæc ſententia initio Coarum Prænot. iiſdem ferè verbis & vna notione comprehenditur, etſi diſtingui poteſt, vt ex Galeno patet. Caluus tamen aliter quàm Galenus hoc præſagium ſeparauit, & οὖρον ἀπολήγειν ἐπώδυνον σημαίνει, legiſſe videtur, quomodo etiam aliàs legitur, in Cois Præn. Exemplaria etiam quædam Regia manu ſcripta vitiosè οὖρεις ἀπολήγειν habent.

Quin & corporis æſtuatione & iactatione conflictati, citra vomitum ingraueſcentes, malè habent.

[76] Καὶ οἱ ἀυτώδεες, ἀνεμέτους παροξυνόμενοι, κακοί.

Scribitur etiam in Cois Prænot. hæc ſententia iiſdem verbis. B

Corporis perfrictio cum rigiditate, perniciem denunciat.

[77] Κατάψυξις μετ' σκληρυσμοῦ, σημεῖον ὀλέθριον.

Initio Coacarum Prænotionum iiſdem verbis ſcribitur hoc pronunciatum.

Tenues ex aluo abſq; mordacitatis ſenſu prodeuntes deiectiones, ei qui ſibi benè conſtat, malum portendunt, velut nonnunquam iocinoroſo contingit.

[78] Ἀπὸ κοιλίης λεπτὰ μὴ ἀιδαινομένῳ διέναι, ἐόντι παρ' ἑωυτῷ κακὸν, οἷ τῷ ἡπατικῷ.

Illud μὴ ἀιδαινομένῳ de deiectionibus mordacitatis ſenſu carentibus exponimus Galenum ſecuti, non ſecus ac in hepatico, quòd iocinoroſis id nonnunquam vſu venire ſoleat.

Vomitiones exiguæ, bilioſæ, malo ſunt, tum verò potiſſimùm ſi petuigilio conflictentur ægri. In quibus ſtillans naſus perniciem minatur. C

[79] Τὰ σμικρὰ ἐμέσματα χολώδεα κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπαγρυπνήσωσιν. μυκτὴρ δὲ ἢν ῥυτέοισιν ἀποσάζων ὀλέθριον.

In Cois Prænotionibus ſcribitur hæc ſententia, diminutè tamen, vt illic monuimus.

Quibus ex partu purgamenta alba ſubſiſtunt cum febre, & ſurditatem ac acutum lateris dolorem afferunt, cæ in vehementem & perniciosam mentis emotionem incidunt.

[80] Αἷς ἐκ τόκου γελβηκὰ, ὀπιςάντα δ' ἅμα πυρετῷ, κώφωσις, καὶ εἰς πλευρὸν ὀδυνὴν ὀξεῖαν, ἐξίσαντα ὀλεθρίως.

Hoc quoque præſagium repetitur in Cois Prænot. iiſdem penè verbis. Caluus pro ὀπιςάντα ἀποσάζοντα legiſſe videtur, & contrarium ſenſum affinxiſſe. Conſtat nanque præſagium intelligi de partus purgamentis & iis quæ à partu effluunt remerè ſuppreſſis. Quare meliotibus verbis codices ſcripti Regij ὀπιςαίνων legunt, vt & in Cois Prænotionibus. D

In febribus ardentibus cum aliqua ſummi corporis perfrictione, ac egeſtionib⁹ aquæ ſimilibus & crebris, oculorum peruertio & diſtortio malum ſignificat, tum verò præcipuè, ſi alto quodam ſtupore (quem catochon vocant) deprehenſi detineantur.

[81] Ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν ἀποτεταμμένοισι ῥιγεσι ῥιγωρήμασιν, ὑδατοχόλοις, συχνοῖσιν, ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις, σημεῖον κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν κάτοχοι γένωνται.

Scribitur quoque hæc ſententia in Cois Prænotionibus, ſed (vt apparet) diminutiuè, ſed adducitur à Gal. Comm. in ægr. 11. lib. 3. epid. Vbi tamen vitiosè legitur. E

Syderationes quæ repentè contingunt, ſi inſuper febris mediocris accedat, quæ diu trahat, perniciem minantur, quale quid Numenij filio contigit.

[82] Τὰ ἀξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως, ὀπιπυρετήσαντι χρονίως ὀλέθρια, οἷ τῷ ἐπεπόνθει ὁ Νουμηνίου υἱός.

Iiſdem penè verbis repetitur in Cois Præſagiis. λελυμένως autem ὀπιπυρετήσαντι & χρονίως iunximus Galenum ſecuti, mediocrem & moderatam febrem quæque diutiùs trahat intelligentes. Galenus βληχρὸν & χρόνιον vocat, & ἀξαὶ & θερμαὶ opponit. Omnia tamen exemplaria ἀποπληκτικὰ λελυμένως ſcribunt, vt & de apoplexia intelligatur quæ debilis ſit neq; omninò deſperata, ſed veluti ſolubilis ac ſanabilis. Quædam etiam οἷ ὁ Νυμηνίου υἱὸς ſimpliciter legunt, alia quoque οἷον ἢ ἐπεπόνθει ὁ Νυμηνίου υἱός.

Ex lumborum dolore ad os ventriculi recurſationes, cum febre, horrore, multorum tenuium & aquoſorum vomitu, delirio, vocis defectione, cæ in nigrorum vomitionem deſinunt. F

[83] Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀνάδρομαὶ εἰς καρδίην, πυρετώδεες, φεικώδεες, ἀνεμοῦσαι ὑδατώδεα, λεπτὰ, πλέονα, παρενεχθεῖσαι, ἄφωνοι, ἐμέσασαι μέλανα, τελευτῶσιν.

Repetitur in Cois Prænotionibus longè meliùs, vt ex Galeno patet. Etenim illic κακοῦχηλία vitatur, quam non animaduertens Caluus iſtud præſagium fœminis attribuit, vt ne addam quòd illud παρενεχθεῖσαι minimè aſſecutus eſt, aut aliud quiddam legiſſe videtur.

In præcipitibus malis oculi obſeratio aut perfractio, malo eſt.

[84] Ὄμματος καπάκλασις ἐν ὀξέσι κακόν.

Nos Galenum ſecuti vtranque lectionem noſtra interpretatione comprehendimus. Caluus καπάκλισιν legiſſe videtur. Antea verò prorrh. 71. ἔμμα καπακεκλεισμένον & καπακλασμένας ægros perniciosè habere ſignificauit. Quædam etiã exemplaria ἐν ὀξέα pro ἐν ὀξέσι legunt. G

Conſiderandum eſt in æſtuabundis & corporis iactatione citra vomitum & lumborum dolore conflictatis ægris, ſi audacter deſipuerint, num nigra per ſeceſſum proditura ſint.

[85] Ἀεὶ γὰρ τοῖς ἀσώδεσιν ἀνεμέτοισιν, ὀσφυαλγέσιν, ἢν θρασέως παραφρόνωσιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν.

Repetitur hæc ſententia in Cois Prænotionibus iiſdem penè verbis. Quod efficit vt vitioſa exemplaria exiſtimanda ſint, quæ iſtud præſagium præcedenti coniungunt. Cæterùm exempl. quædam manu ſcripta, ἢν ὀλίγον θρασέως παραφρόνωσιν legunt, vt & in Cois Prænot. quod etiam fecit Caluus. H

Dolentes fauces abſq; tumore, cum labore & moleſtia ac ſuffocatione, præceps exitium minantur.

[86] Φάρυγξ ἐπώδυνος ἰσχνὴ μετ' δυσφοείης, πνιγώδης, ὀλεθρίη ὀξέως.

Scribi-

A Scribitur quoque hoc præſagium in Cois Prænot. paulùm diminutè.

Qui ſpiritum trahunt cum voce ſtrangulabunda, ſi ceruicis vertebra intrò ſublidět, iis ad exitum, velut ex conuulſione, reſpiratio ducitur.

[87] Οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ πνιγώδης, ὁ αὐχὴν δυλος ἐγκάθηται, ἐυτέοισιν ἐπὶ τῷ τελευτῷ, ὡς συ-σπῶντος νευρου τὸ πνεῦμα ἕλκει.

Iiſdem quoque verbis repetitur in Cois Prænot. hæc ſententia.

Ex capite dolentes, & alto ſtupore (catochum vocant) detenti ac delirantes cum alui interceptione & ferocienre intuitu floridi, in ſcapulas rigeſcunt ac poſteriorum partium diſtenſione tentantur.

[88] Οἱ κεφαλαλγικοὶ, κατόχως ἐνδακρύοντες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, ὄμματα θρασύνοντες, δυσθεοὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.

Repetitur etiam iiſdem verbis in Cois Prænotionibus. Mirum autem ſubit hic Caluum κοιλίῃ ἀπολελαμμένῃ ventrem ſolutum diſixiſſe, repugnante communi dictionis notione & locutionis proprietate ac Galeni explicatione, ideoque aliam lectionem mihi ſecutus videtur. Quædam exemplaria manu ſcripta ὄμματα θρασυνόντα legunt.

Febribus & laſſitudinis ſenſu detento, cum oculorum peruerſione, rigor perniciem minatur. Atque in huiuſmodi caſibus ſoporati, malum denunciant.

[89] Ἐφ' ὁμμῷ θραφρόφῃ, πυρετώδεϊ, κοπιώδεϊ, ῥίγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι, κακόν.

Huius præſagij partem adſcribit Gal. lib. de Rigore, & iiſdem omninò verbis repetitur in Cois Prænot. Caluus autem huius ſententiæ prius membrum per ſe legit, velut adducitur à Gal. lib. de Rigore, alterum huic ſententiæ coniungit ſicque legit, οἷον ἐν πυρετῷ κοπιώδει πνεῦμα ἕλκει, φωνὴ δὲ ἀσφῆς, ῥίγος ὀλέθριον. & οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι πονηρόν. Cuius quidem lectionis ne vllum quidem noſtris in exemplaribus extat veſtigium. C

Præcordiorum dolores in febribus cum loquendi impotentia, ſi ſudore non ſoluantur maligni ſunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque aluus affatim prorumpens, perniciem oſtentant.

[90] Αἱ ἐν πυρετοῖσι τοῖς ἀποχόνδριον ὀδυνᾶι, ἀιδώδες, ἱδρῶτι λυόμεναι, κακοήθες. τούτοισι ἐς ἰγκὰ ἀλγήματα ἅμα καυσώδεϊ πυρετῷ, καὶ ἢν κοιλίη καπαρραγῇ, ὀλέθριον.

Hæc ſententia bis repetitur in Cois Prænotionibus, vbi αἰδιδρῶνη & αἰδιδρῶν legitur, & nos αἰδιδρωνὶ legendum duximus, vt ſit ἄνευ ἱδρῶτος, quod & hîc quoque vſurpari poteſt, ſed tum κακόηθες impropriam habebit notionem, & in malignorum ſignorum ac infidorum genere ponetur, vt & poſtea. Sed nos cum interpretibus Galeni expoſitionem ſequi maluimus. Caluus huius præſagij extremum per ſe legit, vt & aliàs in Cois Prænot. legitur, ἐν καύσῳ κοιλίη καπαρραγέοντα θανάσιμον. D

Quibus cum febribus voces poſt iudicationẽ deficiunt, ij tremore & ſopore correpti intereunt.

[91] Οἷσι φωναὶ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσαι μετὰ κρίσιν, θερμώδεες, καὶ κωματώδεες τελευτῶσιν.

Paulò aliter ſcribitur hoc præſagium in Cois Prænot.

Quibus ardore conflictatis, fatuitate & alto ſtupore (quem catochum dicunt) detentis, præcordia variant, & in cõtrarias ſubinde affectiones tranſmutantur, ac venter in tumorem præter naturam ſublatus eſt cum ciborum interceptione, & tenui circa caput & thoracem oborto ſudore: in his animaduertendum eſt, num, ſi concitatus & magnus ſpiritus, aut genituræ ſimilis excretio accidat, ſingulrum prænunciet, aut etiam ex aluo ſpumantia & bilioſa proditura ſint? Eos ſplendeſcens quiddam aut coruſcans per vrinam redditum iuuat, aluus verò in his etiam commouetur.

[92] Οἷσι καυσικὰ, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλοντα ἀποχόνδρια, καὶ κοιλίῃ ἐπιρρυέοι, σίτων ἀπολελαμμένων, ἐφ' ἱδρῶσι. ἢν δὲ τούτοις ὀδολεὸν πνεῦμα, καὶ ὀ ζονοειδὲς ἐπελθὸν, λύγγα δυσπνοίηνδ, καὶ κοιλίη δὲ ἐπα-φεσ χολώδεα προσδιέρχεται; ὀ λαμπρὸς ἐν τούτοι-σι ὠφελέει ὑρηθέν, κοιλίη δ' τούτοισιν ὅπι παροίσεται. E

Caluus in hac ſententia αἰώδεα & βορβορόεντα ὑποχόνδρια etiam legiſſe videtur. Repetitur quoque in Coacis Prænot. vbi diſparatè & corruptè legitur. Hîc autem τὰ μεμωρωμένα exponit Gal. & μώρωσιν ἐμπνοιῶπα τῇ ὀμμνοίᾳ. In Exegeſi verò & αἰαιθηπὶ, vt & antea Comm. 1. in hunc lib. μώρωσιν νωθρότητα. Porrò pro σίτων ἀπολελαμμένων, σίτων ἀπολελαμμένοι quidam legunt, vt ſatis apparet ex Gal. Comm. alij ἀπολελαμμένοι ſimpliciter, velut in Coacis Prænot. ſicq; legiſſe videtur Erotianus, qui ex Bacchio πάνυ πρὸς ὄντας exponit, aut ex Epicle θρῆς γένωνται, ἢ καθηρημένοις, aut etiam ἀπεικημένοις, quam poſteriorem expoſitionem approbare videtur. Gal. etiam in Com. vtranque explicationem includit, cùm σίτων ἀπολελαμμένης αἰωρέκτως, ὡς εἰ & ἀπολελαμμένης ἀπὸ τῶν σιτίων προσφορᾶς, ἢ ἐπερχομένοις ἢ κατέχα exponit. Hunc quoque locum diſertè mihi ſubindicare videtur Erotianus, cùm ζονοειδὲς exponit τὸ ὅμοιον ζόνῳ ζωνίσι κείμενα, & ζονοειδὲς ὕρου, τὸ λευκὸν & παχύ. Vbi ζυοειδὲς quibuſdam legi innuit, quod exponit, τὸ πνεῦμα τὸ μετὰ πόνου καὶ ζυνος σιωπνίας ἀκαπνέμενον, vt & Galen. antea Comm. 1. in hunc librum. ξυὼ πόνῳ, μετὰ πόνου δυτέεται μετὰ προθυμίας ἰσχυρᾶς exponit. λαμπρὸς autem hoc loco Erotianum legiſſe apparet, & Bacchium λαμπῶδες, quod ſignificat ex Erotiani mente vrinam ſpumam craſſiorem innatãtem habentem, quòd λάμπειν ſit craſſior ſpuma in aceto ex vino adulterato innatans. F

In ſopore affectis ægris, ſpumantibus prodeuntibus deiectionibus, febris acuta ingraueſcit.

[93] Οἷς κῶμα γίνεται ἐν ἀφρῶν προσελθόντων, πυρετὸς πιεζεύεται ὀξύς. G

Sic legunt exemplaria omnia publicata cum Galeno, & repetitur ea ſententia in Cois Prænot. his penè verbis, vitiosè tamen ſcripta, vt ſatis apparet. Codices manu ſcripti omnes has ſententias ita legũt & diſtinguunt, οἷς κῶμα γίνεται ἐν ὀμμῷ θραφρόφῃ ὀλέθριον ὀξέως. οἷσι πνεῦμα ἀνέλκει), φωνὴ δὲ ἀσαφὴς, ἐπάφρων προσελθόντων πυρετὸς παροξύνεται. Quæ lectio ad Vaticanas membranas pertuaſit, vt ex Caluo apparet. Minutùm verò eſt quòd hîc ἐπάφρων habent exemplaria quædam, alia ἐν ἀφρῶν.

In febre cum ſudoribus, vocis ex capitis dolore defectiones, ſi per ſe reſoluuntur ægri ac præter voluntatem excrementa demittunt, malumque remitti videatur, diuturniorem morbum metuere oportet. In his nouus ſubortus rigor damnandus non eſt.

[94] Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες χαλῶνται ἐφ' ἑωυτοῦ, ἐπιμένοντα χρονιώτερον, ἐπιρρηγνύναι τούτοισιν ὀπωρόν. H

Repetitur hæc ſententia in Cois Prænot. paulùm immutatis verbis. Interpretes ἐπαινοῦντα legunt, nos ἐπιμένοντα ex codicibus ſcriptis cum Galeno retinuimus. Caluus vtrunque legit & ſententiam iſtam pertur bauit, & λύγγας pro χαλῶνται legiſſe videtur. Codices manu ſcripti & αἱ κεφαλαλγίαι legunt, & ἐπὸ σφᾶς pro ἐφ' ἑωυτοῦ.

Quibus manus ſunt tremulæ, cum capitis & ceruicis dolore, leui aliqua ſurditate affecti, nigricãtes reddunt vrinas & dẽſas. In his caſibus nigrorum progreſſum expectare & ſuſpectum habere oportet.

[95] Χῆρες τρεμώδεες, κεφαλαλγέες, βαχήλου ὀδυνώδεες, ὑποκωφοι, ὑρέοντες μέλανα δεδασυμθύα, οἷσιν τῶν πα ἢ, μέλανα προς δέχεσθαι ἤξην ὀλέθριον.

A

Caluus ὑπόκουφοι pro ὑποκωφοι legit, & τῶν πα προς δέχεσθαι, neque μέλανα addit. Repetitur autem hæc ſententia in Cois Prænot. Vbi nigrorum vomitus definitur, quod hîc ambiguè ponitur.

Vocis defectiones cum viriũ exolutione, alto ſtupore (catochon vocant) detentis, perniciem minãtur.

[96] Αἱ μετ' ὀκλύσεως κατόχως ἀφωνίαι, ὀλέθριαι.

Repetitur iiſdem ferè verbis hæc ſententia in Cois Prænot.

Lateris dolor cum biliofis ſputis temerè ac præter rationem euaneſcens, ægros in vehementem & furioſam mentis emotionem agit.

[97] Πλευρὸς ἄλγημα ὀπὸ πτύσεσι χολώδεσιν ἀλόγως ἀφανιθὲν, ἐξίστανται.

B

Scribitur etiam in Cois Præſagiis hoc prognoſticum, vitioſè tamen, vt illîc oſtendimus.

Ex ceruicis dolore cum ſopore & ſudore inflata aluus, ſi quidem ex Medici induſtria liquida demittat cum aliqua proluuie, deinde quæ bilioſa non ſunt reſtituent, huiuſmodi aſſeruata diuturniorem morbum efficient. In his animaduertẽdum eſt, num proluuies alui non bilioſæ benigniores ſint, ac flatuoſo tumori conducant?

[98] Ἐπὶ βαχήλου ἀλγήματι κωματώδες, ἱδρώδες χειλίη φυσηθέσα, εἰ δὲ τι προς ἀνάκλιν ὑγρὰ χαλῶσα, ὑποπαρεμπλυθέσα, ὀκ τουτέων ἄχρια ἐξίστανται, τὰ τοιαῦτα βέλτιστα μακροτέρης βέλτιστα. πρᾶγε εἰσὶν ἄχολοι πρεμπλύσιες δυνατέρραι, καὶ ὃ φυσῶδες οὐκ ωφελέοι;

C

Nos Galeni mentem ſecuti ἐξίστανται pro ἐξίστανται legimus.

Aluus circumtenſa, ex Medici induſtria liquida demittens, celeriter intumeſcent, conuulſionis ſignificationem quandam præſefert, quod Aſpaſij filio cõtigit. In his nouus ſubortus rigor perniciem facit. Ex his caſibus conuulſione tentato aç inflato, vbi diutiùs morbũ traxerit, ex ore putrida & virulenta prodeunt.

[99] Κοιλίης πρεῖπασις προς ἀνάκλιν ὑγρὰ χαλῶσα, καὶ ὀδυνώδης, ἔχει τι παρασμῶδες, οἷς καὶ τῷ Ἀσπασίου υἱεῖ, ὃ ὀπτρίγεται τοῖς ὀλέθριον. ὀκ τουτέων παρασμώδης γενηθεὶς, καὶ ἐμφυσηθεὶς, μακρότερον βέβηκοσήσας, σόματι σῆψις χλωρὴ ἐπεγένετο.

D

Huius ſententiæ initium aliter legitur in Cois Prænot. & cæteris connexum magnam parit obſcuritatem vitiumq; præſefert.

Lumborum dolores diuturni qui ſenſim fiunt, circum præcordia inuoluti, cum febre & ciborum faſtidio, ſi intenſum capitis dolorem aduehunt, non ſine conuulſionis ſpecie celeriter interficiunt.

[100] Τὰ κατ' ὀσφῦν χρὸν λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα προς ὑποχόνδριον χειφόμενα ἀποστικὰ ἄμα πυρετῷ, τοῦτοισιν εἰς κεφαλὴν ἄλγημα σφοδρὸν ἐλθὸν κτείνει ὀξέως βέπῳ παρασμῶδες.

Aliis verbis repetitur hęc ſententia in Cois Prænot. χειφόμενα autem ἀλγήματα ὀνειλούμενα exponit Gal. inuolutos dolores & circum præcordia implicatos & irreitos, ac ſeſe reuoluentes, ἐπανειλούμενα dicit Gal. in Exeg. Alij eos intelligũt dolores, qui ſenſim & quibuſdam interuallis ad pręcordia adducuntur, contrahuntur, & quaſi conuelluntur. Alij eos qui præcordia contingunt, τὰ συνεχίζοντα τὰ συνῆθοντα exponunt, vt Bacchius, quem Scholium quoddam reprehẽdit, quòd προς ὑποχόνδριον χειφόμενα ἀλγήματα, non ſimpliciter ad præcordia pertingentes dolores ſignificent, ſed eos qui quibuſdam inuolucris, aut obſcuris quibuſdam ductibus ac ſinuoſis circumflexibus, aut implicatis conuolutionibus præcordia petunt. Sic enim ſcribitur ex Scholio quodam manu ſcripto, Βακχεῖος ὀν φησιν συνεχίζοντα τὰ συνῆθοντα, ἤνοῦσας. ἔστι δὲ ψιλῶς συνάπτοντα, ἀλλὰ μετὰ σκολιότητός τινος. χείφον δὲ οἱ παλαιοὶ τὰ αἰνιγματῶδες τὰ σκολιὰν λύγισιν. χείφον τὸν τὸ ἀλιευτικὸν δίκτυον, κατὰ τὸ κατ' ἀπολεκὼ σκολιόστοιχον. εἰκὸς οὖν τὰ Ἱπποκράτους τὸ σύμπαθες ἀφῆ νεύρων, τὰ δὲ συνεκόμενον παρασμῶδες εἰπεῖν. Quam etiam explicationem mihi videtur ſignificare Heſychius, cùm χειπούμενα (χειπόμενα malim) συνελκόμενα τὰ παρασμῶδες συμπαθοῦντα exponit, οἱ δὲ ἐγγίζοντα. Idem quoque χειφόμενα ἐπανειλούμενα exponit & γραφόμενα. Quod etiam videtur eam notionem reſpicere quam Gal. in Com. ad χειφομένοις ὑμένας refert. Hanc autem retis piſcatorij tranſlationem ſequitur Galen. in explicatione vocum Hippocrat. quam tamen hîc conuellere videtur, etſi notum eſt χείφον ſagenam & rete piſcatorium ſignificare. Qua de re plura ſcripſimus in noſtra OEconomia. Cæterùm membranæ manu ſcriptæ, τὰ πρὸς ὑποχόνδριον χειφόμενα legunt, quam lectionem etiam ſequitur Caluus.

Qui ſubinde rigore prehenduntur, & ſub noctem aliquantò grauiùs habent; peruigiles, in ſomnis nugantes aut delirantes, interdum ſeſe lotio perfundentes, ij in conuulſiones cum ſopore tendunt.

[101] Τὰ ὀπτρίγεται καὶ ἐς νύκτα μᾶλλον τὰ παροξυνόμενα, ἄγρυπνα, φλεβοδονώδεα οἷα ἐν τοῖς ὕπνοις, ἔστιν ὅτε βέβρεχε ὑφ' ἑαυτοῦ χαλῶντα, ἐς πασμοὺς ἀποτελοῦντα κωματώδεας.

φλεβονώδεα cum Galeno legimus, qui φλεγμονῶντα explicat. Sic quoque in expoſitione vocum obſcurarum Hippocr. φλεβονώδεα legit, & φλύαρον exponit. φλεβόνες γὰρ φλυαρίαι. Repetitur verò hæc ſententia initio Coacarum Prænotionum, ſed admodum corruptè, quomodo & hæc dictio vbique vitioſè legitur. Caluus φλεγματώδεα vt in Cois Prænot. legiſſe videtur, vbi huius prognoſtici ſenſum abundè aperuimus & lectionis ac exemplarium varietatem ſubindicauimus, & vulgatæ lectionis notionem expoſuimus. Ac ſanè mirum ſubit quonam Erotiani expoſitio referatur, qui etiam φλεγοδώδη legit, cuius tamen lectionis ne meminit quidem Galenus, aliôqui varias huius dictionis ſcriptiones ſedulò adſcribens. Quæ enim φλεγοδώδη μὴ πνευματώδεις ἢ σαρκῶν ὀκκρινόμενα ſignificari vult, neque loco huic neque Cois Prænot. ſatis congruunt. Quin & φλεβονώδη (quam in lectionem tamen inclinat Erotianus, niſi ſi φλεβοδονώδη potiùs legendum ſit) huic loco parum quadrare videtur, cùm ea dictio eadem quæ φλεβοπνώδεα ferè indicet, & de venarum aut arteriarum agitatione, pulſu ac concuſſione dicantur. Et certè iſtum Erotiani locum mendoſum exiſtimo, & pro φλεγοδώδη φλεβονώδη vbique ſcribendum ſpondeo, vt abundè docuimus in noſtra OEconomia, vbi de huius vocis obſcuritate & varietate plurima adſcripſimus.

Quibus circa initia tenues ſuboriuntur ſudores, & vrinæ concoctæ emituntur cum magna totius corporis æſtuatione, ſi præter rationem perfrigeſcant, & rurſus celeriter perurãtur, & torpore, ſopore, aut conuulſione tententur, ij perniciosè affecti ſunt.

[102] Οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐφιδροῶντες, ὑγιεῖς πέπονι καυστικοὶ, ἀκρίτως πρεψύχοντες ἀφ' βαρέος πρεψυκέες, νωθεγοὶ, κωματώδεες, πασμώδεες ὀλέθριοι.

H

Aliter

A Aliter paulò ſcribitur in Cois Præn. nihil tamen immutata notione. Hîc autem ἀκρίτως πρεψυχόντες & ἀσήμως indicare videtur vt in Cois Præſagiis. Galenus autem ἐξ βαχέων legiſſe videtur, vt in Cois Præſagiis.

Vterum gerentibus capitis dolores cum ſopore & grauitate, malo ſunt. Quin & huiuſmodi naturæ conuulſionibus quibuſdam fortè ſunt obnoxiæ.

[103] Τῆσιν ὀπτφόεσιν κεφαλαλγικαὶ, καρώδεα μὴ βαρέος γινόμενα, φλαῦρα, ἴσως δὲ τούτῃσι καὶ παρασμῶδες λὶ παθὴν ὀφείλει.

Bis ſcribitur hæc ſententia in Cois Prænot. vtrobique tamen vitioſè, vt ſatis apparet. Mirum eſt autem Caluum præter Galeni opinionem ὀπτφόροις lippitudini & epiphoris attribuiſſe, cùm ſatis ſit tritum ex Cois Prænot. hanc dictionem huic authori de vterum geſtantibus dici. Vitioſa ſunt autem exemplaria ſcripta quæ ὠφελέει aut ὠφείλει, pro ὀφείλει habent.

B Faucium gracilium dolores ſuffocantes cõuulſionẽ minantur, tum verò præcipuè ſi ex capite originem ducũt, quale quid Thraſynontis conſobrinæ contigit.

[104] Τὰ ἐν φαρυγγίοισι ἀλγήματα πνιγώδεα ἔχει λὶ παρασμῶδες, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶντα, οἷς καὶ τῇ Θρασυνόντος ἀνεψιῇ.

In Cois Prænot. iiſdem propè verbis repetitur hæc ſententia.

Tremoribus quæ conuulſiones accedunt cum ſudoribus, recidiuas minantur. In his iudicationem facit nouus obortus rigor, qui priùs ardore circa vẽtrem oborto prouocatur.

[105] Τὰ τρεμώδεα παρασμώδεα ῥιγώδεα ἐφ' ἱδρῶσι φιλυπόγροφα, τούτοις ἡ κρίσις ὀπτρίγασιν. οὗτοι ὀπτρίγεσι πρὸς κοιλίῃ καύματι προσκληθέντες.

Iiſdem etiam verbis repetitur in Cois Prænot.

Lumborum & capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione, conuulſionem ſuſpectam facit.

C

[106] Ὀσφύος πόνος, καὶ κεφαλαλγικὸς καὶ καρδιαλγικὸς μὴ ἀναχρέμψιος βιαίως, ἔχει τι παρασμῶδες.

Caluus καφαλαλγικῷ & καρδιαλγικῷ legit, vt habent exemplaria quædam manu ſcripta, & legitur in Cois Prænot. vbi iiſdem verbis repetitur hoc præſagium, ſed deeſt capitis dolor. Idem Caluus ἀναχωρήσιος pro ἀναχρέμψιος legiſſe videtur.

Quinetiam nonnihil metuendus eſt cum iudicatione rigor.

[107] Τὸ ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥίγος.

Hoc præſagium ex codicibus manu ſcriptis & Galeno in contextum tranſtulimus. Exemplaria omnia manu ſcripta ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥίγος legunt, quam lectionem in Cois Præn. retinuimus, vt ſubabſurdum cum iudicatione rigorem intelligamus. Quam D etiam notionem habet Galeni lectio, quæ pro ὑπάφωνον ὑπόφωνον habet, quam hîc ſecuti ſumus, ideoq; diſparatum præſagium fecimus, etſi membranæ omnes ſcriptæ ſuperiori ſententiæ coniungũt. Caluus quoq; παρασμῶδες ὑπάφωνον legit, quam ſcriptionem etiam ex vetuſtis exemplaribus agnoſcit Galenus. Mirum certè eſt exemplaria publicata nullam huiuſce lectionis habere notam.

Ex ventre quæ prodeunt ſubliueſcentia & turbulenta, vrinæ etiam tenues aç dilutæ ſuſpectæ ſunt.

[108] Ἀπὸ κοιλίης ὑποπέλια, βαρεχώδεα, καὶ ὕδρα λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα, ὕποπτα.

Caluus etiam vrinas turbulentas legit, & πταρεχμένα ex codicibus addidiſſe videtur.

Fauces leuiter exaſperatæ, & aluus ad inanes & irritas exurrectiones obmurmurans, frontis dolores, in ægris palpitantibus, & more inueſtigantium ſenſim contrectãtibus, delaſſatis, & ex ſtragulis aut veſtimentis dolentibus, & ſi quæ ex his increſcunt, moleſtiam exhibẽt. Somnus in his multus çonuulſionẽ minatur, & frontis dolores graues, ac mictio moleſta eſt.

[109] Φαρυγξ βηχωθέσα ἐπ' ὀλίγον, καὶ κοιλίη δυσβορβορυζέουσα κενεῶς ἐξαναστάσεσι, καὶ μετώπου ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, κροτιώδεες, ὀν τρόμασι καὶ ἱματίοισιν ὀδυνώδεες, τὰ ὀκ τούτων αὐξανόμενα δύσκολα. ὕπνος πολὺς ὀν τοῖσι παρασμώδησι, καὶ τὰ εἰς μέτωπον ἀλγήματα βαρέα, καὶ ὄρησις δυσκολαίνουσα.

E

Prima huius præſagij pars iiſdem penè verbis repetitur in Cois Prænot. Extrema verò pars ibidem etiam aliàs ſcribitur. Caluus eam ſequenti ſententiæ iunxit, & hoc præſagium variè diſtraxit.

In iis quibus rigores imminent vrina reſtitat, & in conuulſoriis affectionibus, velut huic mulieri contigit, quæ vbi inhorruit ſudore correpta eſt.

[110] Οὔρου ὀπόστασις καὶ οἷσι ῥίγεα ὀπὶ τοῦτοισι παρασμώδεσι, οἷς καὶ αὐτὴ φείξασα ἐφίδρωσεν.

F

Duplex elicitur huius præſagij notio, reſtitantes vrinas & rigorem imminentem, & conuulſionem ſuſpectare, quem in ſenſum poſtea ſcribitur Prorrh. 154. & repetitur in Cois Prænot. τὰ μὴ ῥίγεα ὀπορρέοντα ἢ σὺν πυνεᾷ καὶ παρασμώδεα. Quò etiam inclinat Galeni lectio, quæ ὀπὶ τοῦτοισι παρασμώδεα habet. Altera eſt notio in rigore imminente & conuulſoriis affectibus vrinas detineri. Rigoris autem impendentis indicium eſſe vrinam reſtitantem ſatis indicat aph. 9. ſect. 1. lib. 6. epid. quem huc profert Gal. & quæ ſcribitur in Cois Prænot. ex hoc præſagio traducta ſententia, οἷσι ῥίγος ὕρου ὀπόστασις. Conuulſionis etiam ſolutio quæ fit per confertam vrinarum copiam, earum detentionem præſefert. Qua ratione ſcribitur in Cois Prænotion. παρασμοὶ λυπκὸν ὕρου στέξοδος ὑαλοειδὴς πολλή. Rurſuſque de conuulſione agens ibidem, λύεται ἢ ὕρησιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσιν πολλοῖσιν ἀθρόοισιν. Atque ad hanc notionem calculum adfert Galeni explicatio, & quæ eiuſdem indicio melior eſt lectio, ὕρου ὀπόστασις οἷσι ῥίγεα, & ὀπὶ τοῖς παρασμώδεσι. Iſtam enim lectionem ab eo intellectam & probatam indicio eſt quæ huc profertur explicatio, & quod ſcribitur in ſententiam ſequentem. Caluus hanc ſententiam adeò perturbauit, vt nullus inde ſenſus erui poſſit.

G

Quæ in ſynceras tendunt vacuationes, omnibus quidem ingraueſcentis mali ſignificationem præbẽt, his verò (ſupradictis) vel maximè. Atque in huiuſmodi caſibus ad aures tubercula exoriri ſolent.

[111] Αἱ ἄκριτοι τελοῦσαι κοθάρσιες, ὀν πᾶσι παροξυνικαὶ. τοῦτοισι ἢ καὶ πολὺ ὀκ τούτων καὶ τὰ παρ' οὖς αὐίξαι).

Repetitur in Cois Prænot. hæc ſententia, & antea quoque (prorrh. 50.) ferè ſimile quiddam effertur. Quod effecit vt hîc quoque eas quæ in ſynceras tendunt vacuationes intelligerem, etſi aliter illud πλευτῶσαι capi poteſt, de iis quæ ſynceræ eſſe deſinunt, quòd hîc de ſynceris tantùm agatur, cùm ſupra & in Cois præſagiis ſpumantes ſynceris adiungantur: ſpumantes autem deiectiones ingraueſcentis mali ſemper ſignificationem præbeant, vt ſcripſit Gal. antea Comm. in hunc librum. Illud autem τοῦτοισι quòd de conuulſoriis affectibus intelligatur de quibus agitur ſuperiore ſententia, ſatis ex Galeno eſt conſpicuum & Cois Præſagiis, in quibus iſtud hoc modo ſcribitur, οἷσι ἢ παρασμώδεσι & πάνυ. Quòd ad ſcriptionem attinet, & παρ' οὖς αὐίσκεται legendum eſt, vt habent H meliora exemp. tũ ſcripta, tũ publicata, & legitur in Cois Præn.

Turbulentæ & valdè confidentes è ſomno exurrectiones conuulſiones minãtur, præſertim verò ſi cum ſudore contingant.

[112] Αἱ βαρεχώδεες θρασύταται ἐπεγέρσιες παρασμώδεες, ἄλλως τε καὶ μετ' ἱδρῶτος.

Ceruicis & dorsi perfrictiones, & quæ totum corpus videntur pertingere, insuper & spumantes mictiones, cum animi deliquio, ac oculorum hebetatio, cõuulsionem in proximo esse significant.

[113] Καὶ αἱ βαχήλου καὶ αἱ μεταφρένου καταψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος, ἐν τούτοισι καὶ ἀφρώδεες ἐρήσιες ἅμα ἀψυχίῃ, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, ἀσασμὸν ἐσῆλυς σημαίνει. A

Variè distractum est hoc præsagium & diuersa scriptione exagitatum. Mihi omninò probanda videtur lectio Coarum Prænotionum, qua hæc sententia repetitur, & quia conuulsio vtrinque denunciatur hoc præsagium conuulsionis præsensione cum sequente connectitur. Quæ etiam est Gal. notio in Commentario. Exemplaria scripta cum publicatis θρασύπαιν legunt, alia θρασύνωνης. Caluus delirij meminit, vt in Cois Prænot. In reliquis etiam post μεταφρένου μετώπου addidit, & frontis perfrictiones ponit. δοκέουσι in Cois Prænot. pro δοκέουσαι vitiosè scribitur, vt illic monuimus, & Galeni est lectio δοκέουσαι δὲ ὅλου τοῦ σώματος. Caluus ἀφρώδεες & πυώδεες ἐρήσιες, simul posuit. Nos ἀφρώδεες hîc retinuimus Galeni mentem cum interpretibus & exemplarium consensum secuti: Etsi ὑμενώδεες, vt in Cois Prænotionibus, huc non inuiti obtrudimus, quanuis etiam aliàs, vbi etiam hęc sententia adumbratur, κριμνώδεες ἐρήσιες ponãtur. Cuius rei indicium fecimus nostris in Coac. Prænot. annotationibus. Quod sequitur ἅμα ἀψυχίῃ sequentibus iungendum contra publicatorum omnium codicum fidem, & per se distinguendum est, velut his verbis scribitur in Cois Prænot. ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ, ἀσασμώδες σωτήρης. Quæ est Galen. assensio quam secutus est Caluus, qui etiam (etsi extra rem & causam) Galeni verba ex Commentario in contextum abripuit. B

Cubiti ceruicisque dolores conuulsionem minantur. Ex facie autem prodeunt ista, fauciúmque sonitus crebri cũ saliuatione. Iis sudores in somnis bono sunt. Nempe & ex sudore leuari plurimos consentaneum est. Quibus si dolores inferiores partes occupent, toleratu faciles euadunt.

[114] Πήχεος ἀλγήματα μετὰ βαχήλου, ἀσασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ βῶτα καὶ καὶ φάρυγγα, ἦχοι συχνοὶ σιελίζοντες. ἐν τούτοισι ἐν ὕπνοις ἱδρῶτες, ἀγαθοί. ἢν δὲ καὶ ἱδρῶτι κουφίζεται τῆς πλείστοις οὐ πονηρόν; οἱ εἰς τὰ κάτω μέρη πόνοι, τούτοισιν ὄφελος. C

Variè distractum est hoc præsagium & perturbatum in Cois Prænot. vbi etiam repetitur. Caluus pro ἦχοι συχνοὶ, ὀχνοὶ, ἰσχνοὶ legisse videtur, quæ est Coarum Prænotionum lectio & Capitonis authoritate Galen. contestata. Idem σιαλίζοντες pro σιελίζοντες legit, etsi vtriusque apud Galenum est altum silentium. Quod sequitur huic præsagio annexuimus, tum scriptorum, tum publicatorum codicum fidem secuti, veluti etiam legitur in Cois Prænotionibus. Mirum tamen est Caluum ista distraxisse.

In febribus tenuiter exudantes, cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulsiones proni sunt.

[115] Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδροῦντες κεφαλαλγέες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, ἀσασμώδες. D

Iisdem omninò verbis repetitur in Cois Prænot. hoc præsagium.

Quæ inter se non cohærent, sed facilè dissoluuntur, & aliquantulum friabilia sunt alui recrementa, liquida, cum summi totius corporis perfrictione, non sine febre, improbanda sunt. Ac præter hæc, si rigores vesicam & ventrem cum dolore inuadãt. Proinde in his ex sopore aliquod conuulsionis periculum impendere, nemini mirum videri debet.

[116] Τὰ ὑποψάθυρα ὑγρὰ ἀβαχωρήματα τοῦ ἰξύος ἀπύρως φλαῦρα. τὰ ὅτι τούτοισι ῥίγεα, κοῦφα καὶ κοιλίῃ ὅτι λαμβάνοντα, ὀδυνώδεα. ἢν δὲ κωματώδες τούτοισι ἔχῃ τὰ ἀσασμώδες; οὐκ ἀθαυμάσαιμι.

Aliter paulò scribitur in Cois Præsagiis, vbi ὑποψάφαρον pro ὑποψάθυρον legitur. Sunt autem τὰ ὑποψάφαρα βαχύπρα Galen. in Exegesi vocum Hipp. Caluus aliud quid legisse videtur, vbi subalbida vertit, & pro ἀπύρως ἀκάρως. E

In grauibus & præcipitibus malis distorqueri velut qui vomitione conflictantur, malum est, quin & albæ alui egestiones molestæ sunt. Quæ ex his prodeũt non viscosa, in vehementem mẽtis emotionem cum multo ardore agunt, videndúmq; est, num postea soporati ac torpescentes euadant. Qui ex his cõflictantur, diutiùs laborant. In his animaduertendũ est, num imminẽte iudicatione arescẽtes difficultate spirandi teneantur.

[117] Τὰ ἐν ὀξέσι αἱματώδεως ἐλκούμενα ἐλκήματα φλαῦρα, καὶ αἱ λευκαὶ βαχωρήσιες δύσκολοι. ἀγλίχρα ἐκ τούτων διεξελθόντα ὀξίσαι) καύματι πολλῷ. οἱ ἐκ τούτων κωματώδεες νωθροὶ, ἀπογίνονται. τὰ ἐκ τούτων μακροτέρως ὀθονοσέ. ἆρα τοῦ κρίσιν οὗτοι ξηρώδεες δύσπνοοι; F

Caluus τὰ ἐν ὀξέσι αἱματώδεως ἐλκούμενα legisse videtur contra omnium exemplarium fidem. Sunt autem τὰ ἐμετωδέως ἐλκόμενα, qui in Cois Prænotionibus οἱ ἀσαρκοτόμενοι ἀνημέτως dicuntur, & inani vomitionis auiditate distorquentur aut vellicantur. ξηρώδεες etiam rabidi & resiccati dicuntur, vt in Cois Præsagiis, οἱ διέπνοοι ξηρώδες. Sed pro ξηρώδεες βηχώδεες aut χολώδεες legisse videtur Caluus.

Quæ ex lumbis in ceruicem & caput redundant, & leuis syderationis more resolutionis sensum inducunt, conuulsionem ac mentis emotionem minãtur. Videndumque est, num talia conuulsione soluantur. Qui huiusmodi conflictantur, variè morbum trahũt, atque eadem diutiùs perseuerant.

[118] Τὰ ὀξόσφυος εἰς βάχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα καὶ παραλύσαντα, παραπληκτικὸν τρόπον ἀσασμώδεα παρακρουστικά. ἢν δὲ καὶ λύσιν τὰ τοιαῦτα ἀσασμῷ; οὐκ ἀθαυμάσαιμι τῶν τοιούτων ποικίλως βαρυνοσέοισι καὶ βαρὺ τῶν αὐτῶν ἰόντες. G

Παραλύσαντα παραπληκτικὸν τρόπον quæ leuis syderationis modo resolutionis sensum inferunt diximus; quòd παραπληξία sit partis alicuius resolutio, aut leuis quædam syderatio, qualis est ἀποπληξία totius corporis (Sic enim in Galeni Commentario legendum existimo, etsi non animaduertit interpres) vt postea hoc in Com. iisdem verbis repetit Gal. quanquàm vitiosè scribitur. Passim autem apud Hippoc. & Galen. παραπληξία & παραπληγία idem denotant, & partium resolutionem ex apoplexia aut epilepsia succedentem significat, vt scribit Gal. com. 2. in lib. 1. epid. & comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. ac. Vbi etiam qua ratione huiusmodi affectibus conferat conuulsio eleganter explicatur. Cæterùm repetitur quoq; hoc præsagium in Cois Prænotionibus, vbi huius extremum paulò aliter legitur.

Mulieres quæ ab vtero promptè strangulantur, idque sine febre, in conuulsiones propensæ sunt, quod etiam Dorcadi contigit.

[119] Οἱ ἐν ὑστερικῇσιν ἀπύρως ἀσασμοὶ ἀγχόμενοι, οἷσι καὶ Δορκάδι. H

Hoc præsagium bis repetitur in Cois prænot. etsi paulò aliter legitur.

Vesica intercepta, præsertim cum capitis dolore,

[120] Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἀνῶς τε καὶ κεφαλαλγίης, ἔχῃ

A ἔχῃ τὰ ἀσασμώδες. τὰ παρακωδέως ἐν τούτοισιν ἐκλυόμενα διέκολα, οὐ μὰν ὀλέθρια. ἆρ' ἄγε καὶ τὸ βαχρουστικὸν ὀθόνιον;

conuulsionem minatur. Quæ in his cum torporis sensu exoluuntur, molestiam exhibent, non tamen perniciem afferunt. Videndúmque est num tale quid etiam mentem excutiat.

Scribitur quoque hoc præsagium in Cois Prænot. etsi paulùm vitiosè.

[121] Ἄρ' ἄγε καὶ τοῦ κρόταφον ὀστέων ἀβεκτηταὶ ἀσασμὸν ὀθονιῶδες καλέουσαι; ἢ ὀ, μεθύοντα πληγῶν; ἢ ὀ, ῥυῆναι πολὺ ἐν ἀρχῇσι, εἰ τοῦτο ποιῇ ἀσασμώδεα;

Quinetiam considerandum est num ossiũ ad tempora præcisiones conuulsionem prouocent, an verò madido vulnus inflictum, aut circa initia sanguis magna copia effluens, conuulsionem accersit?

B In Cois Prænotionibus aliter his verbis scribitur huius præsagij initium. ἦ ἄρα ὁ κρόταφον ὀστέων ἀβεβρήγαι ἀσασμώδες; Quinetiam aliàs in Cois Præsagiis temporum sectiones cõuulsiones prouocare scribitur, vbi temporum vulnera quàm grauia & periculi plena sint, quamq; promptè conuulsiones accersant ex Hip. proposuimus. Caluus autem hanc totam sententiam mirum in modum perturbauit.

[122] Ἐν ἱδρῶτι πτύελα τραχρέοντα πυρετώδεϊ ἐόντι, ἀνήθεα, ἆρ' ἄγε τούτοισιν ὅτι ἴνας ἡμέρας χιλίας καθυγραίνοντα; οἶμαι. ἆρ' ἄγε τούτοισιν εἰς ἄρθρον ἀπόστημα ἔσεσθαι;

Febricitanti cum sudore sputa defluẽtia leuia sunt & minimè maligna. In quibus videndum est num ad aliquot dies alui madescant, quod equidem reor. Animaduertendum quoque est, num his ad articulos aliquid abscessurum speres.

C Εὐήθεα pro ἀνήθεα legimus contra omnium exemplarium fidem, Galeni authoritatem secuti, qui εὐήθη εὔξυστα exponit, etsi vitiosè in omnibus codicibus ἀνήθη legitur. Quod rectè viderunt interpretes. In Cois Prænotionibus etiam repetitur hæc sententia, etsi tamen vitiosè, vbi εὐήθεα rectè scribitur.

[123] Τὰ ἐπ' ὀλίγον φρασέως τραχρόοντα, μελαγχολικά. ἢ ὑπὸ γυναικείων ἢ, θηλώδεα. ὅτι πλείω δὲ τοῦτα συμπίπτῃ, ἆρ' ἄγε καὶ ἀσασμώδεες αὐτῶν; ἆρ' ἄγε καὶ αἱ μετ' κόρου ἀφωνίαι, ἀσασμώδεες αὐτῶν; οἷς τῇ δ' Σκυτέως θυγατεῖ, ἤρξατο γυναικείων παρεόντων. D

Quæ sensim feroces fiunt mentis emotiones, in vehementes & melancholicas euadunt. Quòd si ex muliebrium suppressione accidat, in ferinas tẽdunt, qualia sæpiùs contingunt. Videndum igitur num fœminæ huiusmodi conuulsionibus sint obnoxiæ. Animaduertendum quinetiam est, num vocis defectiones cum alto sopore conuulsionem quoq; minentur, qualiter cerdonis filiæ comparentibus muliebribus purgationibus contingere cœpit.

Huius præsagij caput antea quoque (prorrh. 26.) quod etiam scribit Galenus repetitum, & in Cois Prænotionib. bis scriptum. Cuius sensum omninò inuertit Caluus. Exemplaria autem scripta Regia ἤρξατο γυναικείων παρεόντων πυρέξαι legunt, vt & Caluus.

[124] Οἷσιν ἐν ἀσασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλεμπτοῖσιν ἀτενέως, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσιν εἰσίν, βλεφαροσέοισί τε μακροτέρως.

Quibus dũ conuellũtur oculi fixi & immoti splendent, iis mens è sede constantiæ deturbatur, & diutiùs morbum trahunt.

E Scribitur etiam in Cois Prænot. hæc sententia iisdem verbis, vitiosè tamen vt illîc monuimus.

[125] Τὰ ἀνάπαλιν αἱμορραγέοντα κακὸν, οἷ ὅτι πολὺ μεγάλῳ ἐκ δεξιοῦ ῥέῃ, καὶ τὰ κατ' ὑποχόνδριον ὡσαύτως, ἐφιδρῶντι κακόν.

Quæ ex parte aduersa & præposterè fiunt sanguinis eruptiones, malo sunt, velut in lienis tumore, si ex nare dextra effluat. Quod & circa præcordia eodem modo se habere expectandum est. Maius autem malum denunciatur, si cum tenui circa frontem & thoracem sudore istud contingat.

Celeberrimum est hoc præsagium & Hippocratis Œconomia dignissimum, ad hæmorrhagiæ æstimationem & quanam ex parte fieri debeat accommodatissimum. Cuius passim in iudicationis disciplina & pro dignitate meminit Galenus, vt Comment. 1. in Progn. τὸ κατ' ἴξιν τῇ ἀνάπαλιν opponit, & his verbis explicat: αἱμορραγίας τι ὃ ἐπ' αὐτῇ γενέσθαι φησὶν ἐκ ῥινῶν, ὠφελεῖσθαί τε πάνυ πρὸς αὐτῆς, ὅσῳ ὅτι τὸ κατ' ἴξιν ἢ παρὰ τὸ ἀνάπαλιν φλεγμονῶν συμβαίνει μάλιστα, πρὸς ὃν ἀλλαχοῦ φησι κατ' ἴξιν αἱμορραγεῖν ἐπαινεῖ καὶ τὸ ἀνάπαλιν δὲ μέμφεται, διδάσκων αὐτὸς, τί δή ποτε λέγει τὸ ἀνάπαλιν, οἷ τὸ ὅτι πολὺ μεγάλῳ αἷμα ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος ῥέῃ. Huius quoque præsagij meminit Comment. ad aph. 21. lib. 1. vbi etiam ὡ ἀνάπαλιν, τὸ κατ' ἴξιν ὅ σφῶν ὅτι κατ' εὐθὺ τῶν πεπονθότες μορίου opponit. Et lib. 3. πρὸς κρίσιν his verbis: εἰ δὲ τὸ μὲ ἀνάπαλιν αἱμορραγεῖν ἐκ ἀγαθόν ὅτιν, τὸ δὲ κατ' ἴξιν ἀγαθόν, ὡς Ἱπποκράτης λέγει, ὃ ἡ πεῖρα διδάσκει, ῥᾷστον ἤδη σοι καὶ τὸν αἱμορραγήσαντα προσεπεῖν μυκτῆρα, ἀφορμὴν τῆς αἱμορραγίας ἐξευρόντα. Sunt igitur τὰ ἀνάπαλιν αἱμορραγέοντα, quæ sanguinem non è directo, sed ex aduersa parte, & opposito quodam ductu profundunt, non κατ' ἴξιν aut κατ' εὐθυωρίαν, vt voluit Hippocrates qui lib. 6. epidem. omnem naturæ motum in directum tendentem, quod κατ' ἴξιν dicitur, probat. Et quod circa præcordia eodem modo spectari debere dicit, id in laterum doloribus ac præcordiorum contensionibus & tumoribus diligenter animaduertendum monet libr. 6. epid. sect. 2. aphoris. 10. & lib. 2. epid. sect. 1. Vbi in naturæ motionibus & excretionibus quæ solutionem adferunt naturæ ductum & ordinem rectè spectandum admonet. Hoc porrò prognosticum repetitur in Cois Prænot. ferè iisdem verbis. F

Vbi sanguis ex naribus effluit cum tenuibus sudoribus & corporis totius perfrictione, morbi malignitas & pernicies denunciatur.

G [126] Ἐκ ῥινῶν μικροῖς ἱδρῶσιν ἐπεψυχόμενα, κακόηθα, μοχθηρά.

Iisdem omninò verbis bis repetitur hæc sententia in Cois Præsagiis.

[127] Μετ' αἱμορραγίαν μελάνων διόδος, κακόν. πονηρὸν ἢ ἢ τὰ ἔξερυθρα, εἰ δὲ ἆρ' ἄγε τεταρταίοισι τῶτα αἱμορραγέῃ, κωμωτώδεες; ἐκ τούτων ἀσασμῷ τελευτῶσιν. ἆρα μελαίων προσδιελθόντων καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης; H

A sanguinis eruptione nigrarum deiectionum pertrãsitus malo est. Quin & pręrubra damno sunt, pręcipuè verò si sanguinis ista eruptio quarto die contingat, quod animaduertendum est. Quibus ista contingũt, ij tandem sopore & conuulsione conflictati moriuntur, ac fortè prægressis nigris deiectionibus & ventre in tumorem sublato.

Repetitur etiam in Cois Prænotionibus bis hoc præsagium iisdem verbis. Galenus autem legisse videtur, vt satis apparet, ἀφ' ἁ γε

παραταίοισι ἕωθα αἱμορῤῥαγέες, κωματώδεες ὀκ ἔνιστων ἀπασμῷ τελευτῶσιν. Quem ſecuti ſumus cõtra omnium codicum fidem. Quædam etiam exemplaria ἀπασμῷ vitiosè legunt. A

Qui ex vulnere cum tenui ſudore ſanguinem fundunt, ij malignè habent, & inter loquẽdum de repente moriuntur.

128 Τὰ αἱμορῤῥαγέοντα ἐφιδροῶντα ῥώματα, κακοήθεα. οὗτοι δεινὸν ἐμέοντες λαθραίως τελευτῶσιν.

Scribitur quoq; in Cois Prænot. hoc præſagium, ſed pro ἐφιδροῶντα, ὑπορρόωντα ſcribitur.

In præcipitibus malis, quæ poſt paucam ſanguinis eruptionem, aut nigrorum per aluum refuſionẽ ſurditas obuenit, malum denunciat. In his ſanguinis egeſtio perniciem affert, ſurditatem tamen diſcutit.

129 Ἡ μεθ' αἱμορῤῥαγίαν βαρυηκοΐαν καὶ μελάνων διαχώρησιν ἐν ὀξέσι κώφωσις, κακόν. αἵματος διαχώρησις ἐν τούτοισι ὀλέθριον, κώφωσιν δὲ λύει. B

Alio ſenſu ſcribitur hoc præſagium in Cois Prænot.

Lumbis dolentibus ſi oris ventriculi dolor acceſſerit, futuræ per hæmorrhoidas vacuationis ſignum eſt, ac fortè etiam eam præceſſiſſe ſignificat.

130 Ὀσφύϊ ἐπωδυνίῃ καρδιαλγικὴ παρεγένετο σημεῖα αἱμορῤῥαγώδεα. οἶμαι δὲ καὶ παρεγεγενημένον σημεῖον.

Eodem ſenſu repetitur hæc ſententia in Cois Prænot. etſi paulò aliter legitur.

Qui ſtatis temporibus ſanguinem fundunt, ſi ſiticuloſi ſint, moleſtiam ac virium exolutionem ſentiãt, nec ſanguinem effuderint, in morbum comitialem tranſeunt.

131 Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισι αἱμορῤῥαγέοντα, διψώδεα, δεύκηλα, σκοτόμενα, μὴ αἱμορραγήσαντα, ἐπιληπτικὰ τελευτᾷ. C

Repetitur quoque eodem pene ſenſu hoc præſagium in Cois Prænot. Exemplaria verò quædam manu ſcripta δεύκηλα omittunt, quod fecit Caluus, neque legiſſe videtur Galenus, vt nec ſcribitur in Cois Prænot.

Qui ſtatim ſine ratione perturbantur, peruigiles ſunt, ſanguinem è naribus ſtillant, ſexto die alleuantur, noctu laborant, ac poſtridie tenui ſudore correpti & in ſomnum delati delirant, iis largam ſanguinis è naribus fluxionem affore ſpes eſt. Ac fortè etiam tale quid diluta vrina ſignificat.

132 Τὰ αὐτὸ παραχρῆμα, ἀγρυπνα, ἀποστάζαντα, ἑκτᾶμα κουφισθέντα, νύκτα ποιήσαντα, εἰς τὴν αὔριον ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παραφρόνησαντα αἱμορῤῥαγήσαι λαύρως. φράζει δ' ὑδατώδες οὖρον διῆτόν τι σημαίνει; D

Hæc ſententia integra repetitur in Cois Prænot. & aliàs diminutè. In quibuſdam autem codicibus manu ſcriptis huius ſententiæ extremum, ſequenti præſagio adſcribitur. Quibus exemplaria Italica conſentire videntur, (vt ſatis ex Caluo patet) & Coarum Prænot. lectio, idque ſequenti præſagio adſcribere videtur Gal. Exemplaria etiam quædam εὐθὺς pro εὐθὺ legunt, tuncque modeſti & compoſiti ægri indicantur, qui ſtatim nec-opinantes perturbantur. Caluus quoque καταπνεχθέντα omiſit.

Quibus ſanguinis fluxus diu perſeuerauit, in his temporis proceſſu aluus malè habet, niſi vrinæ concoctionem præferant.

133 Οἷσιν αἱμορῤῥαγίαι πλείοσι, παρεγενηλυθότος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ τὰ οὖρα πεπανθῇ.

Iiſdem omninò verbis ſcribitur hoc præſagium in Cois Prænot.

Sanguinis eruptiones vehementes cum totius corporis perfrictionibus iudicatoriis, peſſimæ ſunt.

134 Εν κρισίμοις παρεψύξεσι τῶν αἱμορῤῥαγιῶν αἱ νεανικαὶ κακίσταί. E

Scribitur quoque paulò aliter hæc ſententia in Cois Præſagiis, eamque lectionem ſecutus hîc videtur Caluus.

Qui capite grauati, ad ſynciput dolorem ſentiunt, peruigilio torquentur, iis ſanguinis eruptionem fore ſpes eſt, tum verò præſertim ſi aliquis tenſionis ſenſus in ceruice apparet.

135 Οἱ καρηβαρικοὶ, κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμορῤῥαγικοὶ, ἄλλως τε καὶ ἢν τι ἐν βαχήλῳ ἐντείνῃ.

In Cois Prænot. repetitur etiam hoc præſagium iiſdem penè verbis.

Qui inſomnia vexantur cum ſubita corporis iactatione & inquietudine, iis ſanguinem erupturum ſperare oportet, idque præſertim ſi non antea quid profluxerit. Animaduertendum verò num id poſt horroris ſenſum contingat.

136 Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμορῤῥαγῆ, ἄλλως τε καὶ ἢν μή τι παρεῤῥύῃ, φράζει φείξαντα; F

Bis repetitur hoc præſagium in Cois Prænot. pauloque aliter.

Ceruicis dolor, oculi prærubri, ſanguinis eruptionem prænunciant.

137 Τραχήλου ὀδυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμορῤῥαγικά.

Galenus lib. 3. περὶ κρίσεων in propriis hæmorrhagiæ ſignis, oculorum fluxus lachrymationes & rubores, cum genarum & naſi rubore adſcribit. Ceruicis verò dolor & tenſio, ac capitis grauitates annotantur libr. 1. epid. ad finem ſect. 2. Quinetiam oculos prærubros ſanguinis ex naribus profluuium denunciare ſcribitur in Cois Prænot. his verbis, ὄμμα ἐξέρυθρον αἱμορροεῖ, quod ex hoc loco traductum videtur. G

Qui ſuppreſſa aluo ſanguinem ex naribus fundũt, aut nouo ſubinde oborto rigore corripiuntur, iis fortaſſe aluus inteſtinorum læuitate laborat & obdureſcit, aut tenues lumbrici (aſcarides dicti) infeſtant, aut vtrunque.

138 Οἷσι κοιλίης ὀπτάσης αἱμορῤῥαγέα, καὶ ὀπτεριγέα, φράζει κοιλίη λαευτεριώδης, καὶ ὀπτάσκληρος, ἢ ἀσκαρίδες, ἢ ἀμφότερα;

Scribitur in Cois Prænot. hoc præſagium paulò aliter. Exemplaria quædam manu ſcripta legunt, αἷς τὰ αἱμορροεῖν ὀπτισι κοιλίαι λειευτεριώδεα ποιεῖ ὀπτάσκληρον, καὶ ἀσκαρίδας, ἢ ἀμφότερα; Quæ lectio ad exemplaria Italica permanauit, & in Cois Prænotionibus (etſi paulùm vitiosè) retinetur. Cuius ſcriptionis etiam veſtigia retinet Dioſcoridis lectio Galeno atteſtata, φράζει καὶ τοὺς τὸ αἱμορῤῥαγεῖν ὀπτῶν. H

139 Οἷσιν

A 139 Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀνάδρομη ἐς κεφαλὴν καὶ χεῖρας, ναρκώδεες, καρδιαλγικοὶ, ἰχωρώδεες, αἱμορῤῥαγέουσι λάβρως, καὶ κοιλίη δὲ καταῤῥήγνυται τούτοισι παραχρῆμα.

Quibus lumborum dolor in caput & manus recurſat, & torpore affecti oris ventriculi dolorem ſentiunt, tenuibus ac ſeroſis humoribus abundãt, ij liberaliter ſanguinem profundunt. At verò his cum mentis perturbatione aluus effunditur.

In Cois Prænotionibus ſcribitur hoc præſagium paulò aliis verbis & melioribus, eodem tamen ſenſu, ad ſanguinis ex naribus profluentis prædictionem. Caluus hanc ſententiam temerè diſtraxit, & Galeni lectionem ex codicibus ſcriptis ſecutus videtur, cùm pro ἰχωρώδεες χολώδεες legit.

B 140 Οἷς ἐφ' αἱμορῤῥαγίῃ λαύρως πυκνῇ, μελάνων, συχνῶν διαχώρησις, ὀπτάσεις αἱμορῤῥαγοῦσιν, οὗτοι, κοιλίης ὀδυνώδεες, ἅμα δὲ ἔνι ῥύσις ἀδίφοροι. ἀξιοῦσι δὲ οὗτοι ψυχροῖς ἐφιδρῶσι πολλοῖς; ὃ δυνατὸν παραχρῆμα ἐν τούτοισιν ἔσον οὐ ποιεῖ, οὐδὲ ὃ ὑφιστάμενον γονοφόες. ὀπίσω δὲ οὗτοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν.

Quibus ex frequenti & larga ſanguinis eruptione, nigrorum recrementorum copioſa fit deiectio, cum alui contenſione, aut ſuppreſſione & dolore ij ſanguinem profundunt, cum aliqua verò fluxione benè habent. Ac fortè hi frigidos, crebros, tenues ſudores emittunt. In his turbida vrina mala non eſt, neque quod in ea ſubſidet genitali ſemini ſimile. Crebrò autem dilutas vrinas reddunt.

Repetitur quoque in Cois Præſagiis hæc ſententia iiſdem ferè verbis. Caluus ex codicibus manu ſcriptis, ἅμα δὲ τῆσι φύσησιν εὔφοροι legiſſe videtur, quæ eſt Coarum Prænotionum lectio. ὀπτάσεις κοιλίης ferè plæraque habent exemplaria, etſi quædam ὀπτήσεις. C Nos vtranque lectionem noſtra interpretatione comprehendimus. Quædam etiam ἐφιστάμενον, ſed meliora & plæraque ὑφιστάμενον habent.

Quibus pauca ſanguinis è naribus ſtillatio cũ ſurditate & torpore obueniens, moleſtiam quandam exhibet, iis vomitio & alui perturbatio confert.

141 Οἷς δὶς ἀπὸ ῥινῶν ὀπτικώφωσις, καὶ νωθρίη μικρὴ ἢ ἀπόσταξις, ἔχει δεύκηλον, ἔμετος τούτοις συμφέρει καὶ κοιλίης παραχή.

Bis repetitur in Cois Prænotion. hoc præſagium, & meliore ſcriptura, & facili ſenſu. Sic enim hîc legi videtur. οἷς δὶς ἀπὸ ῥινῶν ὀπτὴ κωφώσει ἢ νωθρίη, μικρὰ ἢ ἀπόσταξις ἔχει τι δεύκολον, repugnante tamen omnium exemplarium fide. Alia eſt in quibuſdam lectio, οἷς δὶς ἀπὸ ῥινῶν ὀπτὴ κωφώσει ἢ νωθρίη, μικρὰ ἢ ἀπόσταξις, ἔχει τι δεύκολον.

D 142 Οἷσιν ἐκ ῥίγεος πυρετοὶ κοπιώδεες γυναικεῖα καταβέχει, βάχηλος δὴ ἐν τούτοις ὀδυνώδης, αἱμορῤῥαγικόν.

Quibus ex rigore febres adſunt, cum laſſitudinis ſenſu, in iis muliebrium profluuium expectare oportet. Quòd ſi ceruicis dolor prehenderit, ſanguinis ex naribus eruptionem fore ſpes eſt.

Melius in Cois Prænot. ἢν ſcribitur, vbi & iiſdem verbis repetitur hoc præſagium, ſed tunc quoq; ἐώσησιν leg.

Quinetiam ſanguinis ex naribus eruptionem ſperare oportet in his quæ caput concutiunt, & aurium ſonitus excitant, aut muliebria deturbatum iri ſpes eſt, idque præſertim ſi ad ſpinam ardor ſentiatur. Fortaſſis autem & inteſtinorũ difficultas expectanda eſt.

143 Καὶ διὰ ῥινῶν αἱμορῤῥαγήσαι ἐλπὶς ἢν κατείοντα κεφαλὴν, καὶ τὰ ἠχώδεα αἱμορῤῥαγέει ἢν γυναικεῖα καταβιβάζῃ, ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παραλαθήσῃ. ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικόν. E

Iiſdem etiam ferè verbis ac melioribus repetitur hoc præſagium in Cois Prænot. vitioſa ſunt autem exemplaria quæ αἱμορῤῥαγήσαιν pro αἱμορῤῥαγήσαι habent, & αἱμορῤῥαγέει ἢ γυναικεῖα καταβιβάζει, aut αἱμορῤῥαγέν ἢ γυναικεῖα καταβιβάζειν legendum, & ad ἐλπίζειν referendum. Idem quoque vitium eſt vbi δυσεντερικῶν pro δυσεντερικόν legitur, aut παρὰ δυσεντερικῶν legendum, vt habent quædam exemplaria, quæ lectio ferri poteſt.

Quin & quæ contingunt circa ventrem palpitationes, cum præcordiorum contenſione oblonga & intumeſcẽte, ſanguinis ex naribus profluuium denunciant, idque quandoque cum horroris ſenſu.

144 Καὶ οἱ κατὰ κοιλίαν παλμοὶ, ὑποχονδρίου ἐντάσει ὑπομάκρῳ, ὀγκώδεϊ, αἱμορῤῥαγικοὶ, φρικώδεες ἔτοι. F

Leuiter adumbratur hæc ſententia in Cois Prænot. & aliis verbis ſcribitur. Lib. quoque 1. epid. inter hæmorrhagiæ ſigna. ὑποχονδρίου ξύντασις annumeratur, qua de re illic plura ſcripſimus.

Larga, vehemens & multa ſanguinis è naribus eruptio interdum ad conuulſiones deducit, ex quo venæ ſectio liberat.

145 Εκ ῥινῶν λαῦρα βίαια πολλὰ ῥυέντα, ἕτοιμον εἰς σπασμοὺς παρεγάγετο, φλεβοτομία λύει.

Pro ἕτοιμον, δοκεῖ τοῦ legi Galenus, & in Cois Prænot. ἔστιν ὅτε legitur, vbi hæc ſententia paulò alia notione repetitur, quam hîc quoque ſecutus videtur Galenus.

Frequentes deſidendi labores, paucа aliquãtulum flaua, glutinoſa excernentes, cum paucis alui recrementis, præcordiorum & lateris dolore, morbum regium prænunciant. Animaduertendum verò num ex iſtorum ſuppreſſione ij exoluantur, aut fortaſſe ſanguinem profundant. In his lumborum tenſio & dolores ſanguinis erupturi fidem faciunt.

146 Αἱ πυκνὰ καὶ κατὰ μικρὰ ἐπιθυμασάσεες ὑποξανθοὶ, γλίχραι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μετ' ὑποχονδρίου ἀλγήματος, καὶ πλευροῦ, ἰκτεριώδεες. φράζει δ' ὀπισάντων αὐτῶν ἔτι ἐκλύονται; οἶμαι τε καὶ αἱμορῤῥαγές, τούτοις ἅμα ὀφθαλμοὶ, ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμορῤῥαγικά. G

Repetitur in Cois Prænot. hæc ſententia, vbi pro ἐκλύονται, ἐκχυνδυνται legitur, quod aliàs ſæpiùs occurrit, & τὸ ἐκχυνδυνᾶν ἐκλύειν explicat Galenus, vt ſcripſimus noſtris in libr. 2. epidem. Commentariis, quod hîc non eſt aſſecutus Caluus Exemplaria quædam ἅμα τι pro οἶμαί τι legunt.

Præcordiorum contenſio cum capitis grauitate & ſurditate, adhæc quæ oculorum aciem perturbant, ſanguinis eruptionem ex naribus prænunciant.

H 147 Υποχονδρίου τάσις μετὰ καρηβαρίης καὶ κωφώσεως, καὶ τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα, αἱμορῤῥαγικά.

Repetitur in Cois Prænot. hoc præsagium longè meliore scriptione. Ex eo enim loco hîc τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα scribendum esse spondemus, contra tamen omnium exemplarium & interpretum fidem. Sunt autem τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα, quæ τὰ σκοτόδεα τῶν πυῶν in hæmorrhagiæ significatione, lib. 1. epid. ab Hippocrate dicuntur, & tenebricosas visus caligines, aut offusas oculis tenebras significant, ac visus hebetudinem & caliginem, quæ oculis obuersatur, in sanguinis profusionis suspicione. Qui locus hîc à Galeno indicatur. Exemplaria manu scripta Regia, ὑποχονδρίου ἔνταυσις legunt. A

Sanguinis è naribus stillationes quæ vndecimo die contingunt, molestiam exhibent, tum verò præcipuè si denuo nares stillare cœperint.

[148] Ἑνδεκαταίοισι στάξιες διὰ κόλαι, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπίστάξις.

Exemplaria manu scripta Regia αἱ ἑνδεκαταῖαι legunt, & ἢν ἢν ὀπτάξῃ, cætera omnia ἢν ὀπτάξις. Caluus ἢν δὶς ὀπτάξῃ legisse videtur, Galenus ἢν ὀπτάξῃ quæ melior est lectio. In Cois Prænotionibus, vbi hoc præsagium iisdem verbis repetitur, vtraque lectio apponitur. B

Quibus vbi inhorruerint iudicatorij sudores simul contingunt, postridie verò si horror repetierit & timeri è peruigilent, iis fortè sanguinem è naribus eruptum sperare oportet.

[149] Τὰ ἐν φέικησιν ἅμα ἱδρώσαντα κρίσιμα, εἰς δὲ τὴν αὔριον φείξαντα, τῷ δὲ λόγῳ ἀγρυπνέοντα, αἱμορραγήσειν οἴομαι.

Repetitur in Cois Prænot. hoc præsagium, etsi valdè corruptè, vt illîc monuimus. Exemplaria omnia tum scripta, tum publicata, τὰ πεπαυμένα αἱμορραγήσειν οἴομαι legunt. Quæ fortè lectio naturæ vires iam procurata concoctione ad iudicatorium sanguinis profluuium contendentes probat. Cùm tamen nulla in Galeni codicibus istius concoctionis mentio fiat, illud cum reliquis interpretibus omisimus. C

Liberalium ab initio sanguinis eruptionum cursum rigor sistit.

[150] Οἷσιν δὲ ἀρχῆς αἱμορραγίαι λαῦραι, ῥίγος ἵστησι ῥύσιν.

Similis est ferè sententia quam paulò ante proposuit & explicauit Gal. αἱ τῶν ἐψιξίων τῶν νεανικῶν αἱμορραγιῶν κράσεται. οὐ γὰρ ἡμέρα μανικῆς αἱμορραγίας τῶν ἐψιξίων ὀπτῶνται, πᾶς αἱμορραγίας ἰσῶσιν.

Rigores vbi sanguinis eruptioni succedunt, diuturni fiunt.

[151] Ἐξ αἱμορραγίας ῥίγεα μακρά.

Exemplaria manu scripta Regia πονηρὰ non μακρὰ legũt. Quæ scriptio etiam est Italicorum codicum, vt patet ex Caluo. Galen. tamen μακρὰ agnoscit.

Quibus capitis ac ceruicis dolor, & totius corporis impotentia cum tremore adest, ab iis sanguinis eruptio liberat. Quinetiam ista tempore dissoluuntur. D

[152] Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ βαχήλου πόνοι, καὶ ὅλου δὲ ἧς ἀκρατέφα τοῦ σώματος τρομώδης, αἱμορραγίαι λύουσιν. ἀπαὶρ καὶ χρόνῳ ὕστερον λύονται.

Scribitur in Cois Prænot. hoc præsagium iisdem ferè verbis, nisi quòd quædam de vesicæ interceptione adscribuntur. Exemplaria quædam manu scripta πόνοι cum publicatis habent, alia πόνος legunt, vt in Cois Prænot.

In his quæ ad aures abscedunt, vrinæ quæ celeriter & paruo tempore concoquuntur, damno sunt. Quin & perfrigerari itidem malum est. E

[153] Οὐρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαγόμενα, φλαῦρα. καὶ ὁ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

Iisdem etiam omninò verbis hoc præsagium bis repetitur in Cois Prænot.

In his qui quodã sopore aut morbo regio detinentur, nec admodum sentiũt, & quibus singultus adest, aluus affatim prorumpit, fortassis etiã supprimitur, atque ij exoluuntur. Videndum num abscessus ad aures in his expectare oporteat.

[154] Τὰ ὑποκαρώδεα ἰκτερώδεα ἢ πολύ αἰωδανόμενα, οἷσι λύγξες, κοιλίη καταῤῥήγνυται, ἴσως καὶ ὀπίσασις, ἢ τοι ἀκλύουσι. ἦρα τούτοισι καὶ τὰ τοῦδε τὰ ὦτα;

Paulò aliter scribitur in Cois Prænot. hoc præsagium, vbi fusè est à nobis explicatum. Exemplaria manu scripta Regia, ἢ πάνυ ἄπα legunt, quam lectionem ex codicibus Vaticanis secutus videtur Caluus, & non magnopere culpãda aut noxia significat, cùm tamen antea (prorrh. 32.) ἢ ὀδὴν ἰκτέρῳ μάρωσις damnetur, vbi & horum casuum coitio quædam adumbratur. Codices porrò omnes tum scripti, tum publicati, οἷσι λύγξες κοιλίη καταῤῥήγνυται habent, quæ lectio etiam in Cois Prænot. adscribitur, eam tamen Galeni exemplaria tacent. Pro ἀκλύουσι etiam in Cois Præsagiis ἀκχλοιοῦσι legitur, quod hîc in auriginosis melius quadrat, nisi vocis affinitate sæpiùs hocin scriptore, ἀκλύειν pro ἀκχλοιοῦν poneretur, vt aliàs scripsimus. Quod autem de tuberculis ad aures temerè hîc adscribitur, in Cois Præsagiis rectè subticetur. Caluus hanc sententiam omninò perturbauit. F

Vrinæ quæ cum rigore restitant, damno sunt, idque præsertim si altus sopor prægressus sit. Animaduertendum est, num in his abscessus ad aures sperare oporteat.

[155] Τὰ ἐπεχηλυμα μετὰ ῥίγεος ἔσεα πονηρὰ, ἄλλως τε καὶ τοῦ κάρω ἔντα τὰ παρ' οἷς. ἦρα ὀπὶ τούτοισιν ἐλπίς;

Scribitur etiam in Cois Prænot. hoc præsagium iisdem ferè verbis, nisi quòd conuulsionis etiam mentio iniicitur. Caluus ob prauam sententiæ distinctionem, quæ in omnibus ferè exemplaribus obtinuit, alium sensum affinxit. G

In alui recrementis quæ cum torminibus deiiciuntur, sedimentum limosum, subliuidum, malo est. Ac fortasse quidem ad præcordia dextra dolor adest, & in his vires exoluuntur. Videndum num abscessus ad aures paulò pòst cum dolore excitentur. In his omnibus aluus affatim prorumpens periculum intentat.

[156] Ἐκ τροφώδοις ὑποστάσις ἰλυώδης, ὑποπέλιος, κακή. ἦρά γε ἐκ τῆς ὑποχονδρίου ὀδυνᾶται, δοκέω δὲ δέξιον; ἀκλύουσι. ἦρα τὰ παρ' ὦτα τοιούτοισιν ὀδυνώδεα ἐπ' ὀλίγῳ; κοιλίη καταῤῥαγεῖσα τούτοισιν ἐν ἅπασιν ὀλέθριον.

In Cois Præn. etiam repetitur hæc sententia, sed illîc τροφώδεις pro τροφώδεα legitur, & quæ hîc τροφώδεα ἔσεα ex Dioscoride explicat Gal. ea τροφώδεα ἐν τῇ γλώσσῃ iisdem verbis esse asserit. Quod nostris in Coac. Prænot. annotationibus attigimus. Vt non mirum sit ista à Capitone & Dioscoride vrinis attribui, de quibus etiam in Cois Præsagiis enuntiantur. Quòd si quis alui deiectionibus torminosis, quæ depositam materiam limosam & subliuidam habent attribuat (quæ videtur esse Gal. & cæterorum interpretum opinio) is hepatica alui recrementa intelliget, qualia iecinorósis ex naturalis facultatis imbecillitate adesse solent. Quinetiam lienosis ex torminibus intestinorum læuor malo est, ex aphor. 43. libr. 6. & 78. libr. 7. Exemplaria autem M.S. ἐν τροφώδεσι legunt, H

Erotia-

A Erotianus verò ἐν τροφωδέων, & ἀποδεικνῦν explicat. τροφὰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ λέγεται. Et certè Erotiano Coorum Præsagiorũ lectio suffragatur, & Galenus τροφώδεα perinde ac τροφώδεα hîc exponit, incertumque est an ista ad vrinas, an ad deiectiones retulerit Erotianus. Nisi quis malit istam Erotiani explicationem ad Coa Præsagia referre. Caluus verò ἐν ὑποχονδρίῳ legisse videtur, & lectionem ominò immutasse. Deinde pro ἀκλύουσι alium videtur secutus sensum, & πυρῶν ἔντα legisse. Cuius lectionis ne vllum quidem in codicibus scriptis extat vestigium. Alia exemplaria ἀκλύουσι pro ἀκλύουσι legunt. Galenus ἐπ' ὀλίγον, reliqui omnes codices ἐπ' ὀλίγῳ habent, quod ὀπὶ βραχὺ in Cois Præsagiis scribitur. Neque mirum est ex imbecillitate hepatis, exoluta retentrice aluum affatim postea prorumpere & exitio esse.

[157] Ἐνίοισιν ἀστώδεσιν ἀγρυπνίῃσι τὰ παρ' οἷς μάλιστα.

In peruigiliis quibusdam quæ cum angore & anxietate fiunt, ad aures abscessus maximè obueniunt.

B Scribitur quoque hoc præsagium in Cois Prænotionibus iisdem penè verbis.

[158] Ἐπὶ εἰλεοῖσι διὰ κόδεσι πυρετῷ ὀξέϊ, ὑποχονδρίῳ μετεώρῳ χρονιωτέρῳ, τὰ παρ' οἷς ἐπαρθέντα κτείνει.

In tenuioris intestini morbis graueolentibus, cum febre acuta, & ex longo interuallo tumescẽtibus præcordiis, qui ad aures oboriuntur abscessus, mortem adferunt.

Repetitur in Cois Prænotionibus hæc sententia, ac meliore quidem quàm hîc sensu, atque etiam aliàs aliis verbis scribitur. Vitiosa sunt autem exemplaria, quæ ὑποχόνδρια μετέωρα χρονιώτερα, pro ὑποχονδρίῳ μετεώρῳ χρονιωτέρῳ legunt.

Ex surditate abscessus ad aures contingere consentaneum est, præsertim verò si implaciditas quædam aut inquies corporis iactatio succedat. Ac inter hos, in iis qui sopore detinentur, ista magis sperare oportet. C

[159] Ἐκ κωφώσιος ὀπτῇ κῶς τὰ παρ' ὦτα, ἄλλως τε καὶ εὐ ἀσῶδες τὴ ὀπτῇ ὑπνῷ, καὶ εἶσι κωματώδεσιν, ὀπὶ τούτοισι μᾶλλον.

Scribuntur eadem in Cois Prænotionibus & iisdem verbis.

Ex leuiter syderatis abscessus qui ad aures contingunt, malo sunt.

[160] Τὰ παρ' ὦτα φλαῦρα τοῖσι τοῦδε πληγικοῖς.

Repetitur hoc præsagium in Cois Prænot. iisdem verbis, nisi quòd τοῦδε πληκτικοῖς pro τοῦδε πληγικοῖς legitur. Caluus has sententias mirum in modum perturbauit.

Quæ conuulsionis in morem affligunt, cum alto stupore quem catochon vocant, abscessus ad aures excitant. D

[161] Τὰ σπασμῶδη τὸ ἔκπον παροξυνόμενα κατόχως, τὰ παρ' οἷς ἀνίσησιν.

Iisdem quoque ferè verbis repetitur hoc præsagium in Cois Prænotionibus. licet aliàs paulò aliter ibidem scribatur.

Conuulsio cum tremore, corporis iactatione & implaciditate, ac alto stupore, quem catochon vocant, paruulorum circa aures obortorum abscessuum spem facit.

[162] Τὸ σπασμῶδες, τρομῶδες, ἀστῶδες, κατόχως, μικρὰ παρ' οἷς ὀπὶ παροξυνόμενα.

Aliter ac melioribus verbis scribitur hoc præsagium in Cois Prænot. Apparet tamen ex Galeno suppositiam esse sententiam, ac ferè cum superiore conuenire. Vitiosa autem sunt exemplaria scripta, quæ πρὸς οὓς pro παρ' οἷς legunt.

Considerandum in quibus speramus abscessus circa aures futuros, num ex capite doleant, aut superiorum partium tenues sudores oboriãtur, aut nouus insuper rigor, ac deinde num aluus affatim prorumpat, aut aliquo sopore detineantur. Videndum quoque num vrinæ diluræ, cum sublimibus quibusdam innatantibus albidis, & quæ variè exalbescunt & graueolent, abscessus ad aures excitent? Ac fortè quidem qui- E

[163] Ἀρά γε εἰσὶ τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοί; ἦρά γε καὶ ἐφιδρῶσι τὰ ἄνω, εἶτα καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται, καὶ ἢ κωμαστῶδες; ἦρά γε καὶ ὑδατώδεα, οὖρα σαμφορυθμὰ λευκῆς, καὶ πυκνίλως ἐκλευκα, διὰ κόδεα ποιέει τὰ παρ' οἷς; ἦρά γε εἰσὶ τὰ τοιαῦτα ἔσεα, στάξιες πυκναί; ἦρά γε καὶ γλῶσσα τούτοις λεία;

bus huiusmodi vrinæ adsunt, iis crebra è naribus stillatio contingit. An & his quidem lingua læuis est (ac minimè aspera)? F

Aliter etiam paulò repetitur hæc sententia in Cois Prænotionibus. ac variè distracta est in exemplaribus. Quædam enim legunt, ἦρά γε οἷσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοὶ οὖτοι; & post tenues partium superiorum sudores, ἦρά γε τὰ ὀπτῥῥηγνύμενα addunt, quod etiam videtur legisse Galenus & Caluus ex scriptis exemplaribus. Quæ est etiam Coarum Prænotionum lectio, repugnantibus omnibus publicatis exemplaribus.

[164] Οἷσι πνεύματα τυφοῦσιν ἐοῦσιν ἰκτεροῖ, καὶ πυρετὸ ὀξέες μεθ' ὑποχονδρίων σκληρῶν κατεψύχθαι, εἰ τὰ παρ' ὦτα μεγάλα ἴσαται.

In spirituosis & anhelatoribus morbo regio laborantibus & febre acuta, cum præcordiorum duritie & tumore, si corporis summa perfrigerentur, magnorum circa aures abscessuum exortum fortassis expectare oportet. G

Scribitur hæc sententia etiam in Cois Prænot. melioribus verbis etsi admodum disparatim, vt ibidem admonuimus. Sunt autem hîc πνευματούμενοι, qui πνευματίαι Hippocrati dicuntur, quos Gal. extremo lib. 3. περὶ διαιτ. τοὺς ἀσθματώδεις ἢ τοὺς ἐμπνευματουμένους explicat, quosq; etiam πνευματώδεις dici scribit.

Qui sopore detinentur cum corporis incontinentia iactatione, præcordiorum dolore, & pauca vomitione, in iis tuberculorum ad aures exortum sperare oportet. Sed & antea quæ circa faciem contingere solent in considerationem adhibere conuenit.

[165] Τὰ κωματώδεα, ἀστῶδεα, ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα, ἐμετώδεα μικρὰ, ἐν τούτοισι τὰ παρ' οἷς ἐπεγίγνεται, πρόσθεν δὲ καὶ τὰ περὶ πρόσωπον. H

Repetitur in Cois Prænotionibus hoc prognosticum eodem sensu, sed in fine πρόσθεν δὲ καὶ τὸ πρόσωπον ἐνταῦθα legitur, quod faciei tumorem præter naturam spectat, quod etiam explicat Gal. in Commentario. Vitiosa sunt autem exemplaria manu scripta quæ ὑποχονδρίου & αἱματώδεα legunt.

Aluo ſtercora nigra demittente, ſi ſopor appareat, tubercula ad aures excitat.

166 Κοιλίης μέλαινα χοροειδέα διείσης, κῶμα ὀπτ- A
φανὲν, ὀ παρ' οὖς ἀνίησιν.

In quibuſdam exemplaribus μελαχὼ pro μέλαινα ſcribitur, & manu ſcripti codices Regij χολώδεα habent, quidam etiam κροκώδεα. Quæ ſcriptio ad exemplaria Italica permanauit, vt pater ex Caluo, qui etiam ἀχώδεα legiſſe videtur, quod vitium agnoſcit quoque Galenus in exemplaribus peruetuſtis. Repetitur autem hæc ſententia in Cois Prænot. etſi paulùm vitiosè.

Tuſſes cum crebra oris ſaliuatione, abſceſſum circa aures emolliunt.

167 Βήχεα μετ' πτυελισμοῦ ὀνίνα, ὀ παρ' οὖς ἀπαλ- λάσσει.

In Cois Prænot. vbi hæc ſententia repetitur λαπάσσει pro ἀπαλλάσσει ponitur, quod hanc dictionem explicat. Quod effecit vt emollire pro liberare ac vacuare dixerimus. Sic etiam λαπάσσεσθαι de abſceſſibus circa aures dicitur initio ſect. 4. lib. 6. ep. Vnde ſatis B
apparet mendoſum eſſe Galeni locum in Comm. & typographorum incuria deprauatum, vbi legitur εὔλογον μὴ ἑπόρας φαίνεσθαι τοὺς παρωτίδας. legendum enim μελαινωτέρας aut κενωτέρας φαίνεσθαι audacter ſpondeo, vt ſcribimus in noſtra Hipp. O Economia. Quod certè non aduertiſſe interpretem conſtat, ideoq; aliam lectionem affinxiſſe. Quædam exemplaria ſcripta βηχία λεπτὰ habẽt. Caluus hanc ſententiam malè ſuperiori annexuit. Codex Aſulanus μετ' πτυελισμοῦ etiam vitiosè habet.

In capitis dolore ſopor & ſurditas aliquem ad aures abſceſſum effundunt.

168 Εν κεφαλαλγίῃ κῶμα καὶ κώφωσις παρ' οὖς ἐξε- ρεύγεται.

Codices Regij manu ſcripti ſic legunt, ὃν κεφαλαλγίης κῶμα, κώφωσις, καὶ φωνῆς ἀμαύρωσις προσκολλήσεται, παρ' οὖς τὰ ἐξερεύγεται. Que videtur etiam Italicorum exemplarium lectio, vt ex Caluo patet, etſi quædam exemplaria corruptè μώρωσις pro ἀμαύρωσις habent. Cuius lectionis tamen altum eſt apud Galenum ſilentium. Et vocis tarditas & obſcuritas aliud quid potiùs, vt conuulſionem & epi- C
lepſiam, quàm parotidas denunciat.

Præcordiorum contenſio cum ſopore, corporis incontinenti iactatione, & capitis dolore, tubercula ad aures attollit.

169 Υποχονδρίου συνάσεις μετ' κώματος ἀσώδεις καὶ κεφαλαλγίης, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Repetitur iiſdem ferè verbis in Cois Prænot. hoc præſagium. Vitioſa ſunt autem exemplaria quæ σύνασις & κώματος, & πρὸς οὖς legunt. Quæ etiam ſecutus videtur Caluus.

Graues aurium abſceſſus qui citra iudicationem ſenſim conquieſcunt & diſſipantur, damno ſunt.

170 Τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς ἀκρίτως καταμαλακθέντα, φλαῦρα.

Τὰ καταμαλακθέντα, τὰ κατ' βραχὺ λυόμενα, τὰ κατ' βραχὺ ἀποπιμπραμενόμενα καὶ ἀφανιζόμενα significant, & de tumoribus ſecundum aures di- D
cuntur, quæ ſenſim diſparent & euaneſcunt, & ſine vlla ſignorum ſignificatione ſubſident, neque ad ſuppurationem perueniunt. Sic enim vſurpauit Hippocrates lib. 2. epid. de parotidibus ſcribens, ὧν τὰ καταμαλακθὴ καὶ ἰκ ἀποπύησιν. Cuius dictionis notionem pluribus illic expreſſimus, & noſtris in lib. 1. epid. annotat. Hic verò Galenus vniuerſale præſagium facit, nec ad parotidum dolores accommodat, ſed doloribus in vniuerſum qui præter rationem & ſine vlla alleuationis ſignificatione conquieſcunt aut diſſipantur attribuit, & τὰ ἐπώδυνα ſimpliciter legiſſe videtur, eſtque dignum certè artis complexione præſagium. Reliqua omnia exemplaria, tum ſcripta, tum publicata, τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς legunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ E
ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

HIPPOCRATIS PRÆDICTORVM
LIBER SECVNDVS.

PRÆDICTIONES Medicorum referuntur permultæ, tum præclaræ, tũ admiratione dignæ, quales neque equidem prædixi, neq; quenquam qui prædiceret audiui. Ex quibus quædam ſunt huiuſmodi. Hominem qui Medico eius curam habenti, & cæteris periclitari videretur, ingreſſum verò alium Medicum de eo pronunciaſſe, hunc non periturum, verùm oculis captum fore: Et ad alium qui prorſus malè affectus exiſtimabatur, ingreſſum prædixiſſe, eum quidem ex morbo releuaturum, verùm mancum futurum. Et in alio qui ne ſupereſſe quidem poſſe exiſtimabatur, pronunciaſſe ipſum quidem ſanum fore, at pedum digitos denigratos putrilaginem cõtracturos. Atque talia multa id genus prædicta narrantur. Aliud quoque prædictionis genus ad eos qui in auctione & negociatione verſantur ſpectat, cùm partim quidem mortem, partim verò inſaniam, quibuſdam etiam varios morbos prædicunt, ad hæc omnia quæ inſtant, & retro actis temporibus euenerunt vaticinantur & vera efferũt. Alia præterea prædictionum forma eſſe dicitur, quæ circa athletas eóſque qui propter morbos

ΤΩΝ ἰητρῶν προρρήσιες ἀπαγγέλλονται συχναί τε καὶ F
καλαὶ καὶ θαυμασταί. οἷας ἐγὼ μήτ' αὐτὸς προφήτην, οὔτ' ἄλλου τινὸς ἀκούσας προλέγοντος, εἰσὶ δ' αὐτῶν, αἱ μὲν τοιαῖδε. ἀνθρώπου δοκέοντος ὀλέθριον εἶναι, καὶ τοῦ ἰητροῦ τοῦ μελεδαίνοντι αὐτέου, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν. ἐπεισιόντα δὲ ἰητροῦ ἕτερον εἰπεῖν, ὅτι ὁ μὲν ἀνθρώπος οὐκ ἀποθανεῖται, ὀφθαλμοῦ δὲ τυφλὸς ἔσται. καὶ παρ' ἕτερον δοκέοντα παγκάκως ἔχειν, εἰσελθόντα προφῆναι, τὸν μὲν ἀνθρωπον G
ἀναστήσεσθαι, χρόνον δὲ χωλὸν ἔσεσθαι, καὶ ἀνιῶν τῶν δοκέοντι οὐ πείσεσθαι, εἰπεῖν, αὐτὸν μὲν ὑγιέα ἔσεσθαι, τοῦ δὲ ποδῶν τοὺς δακτύλους μελανθέντας, ἀποσαπήσεσθαι. καὶ ἄλλα διαπόλλα προρρήματα λέγει οὐ διαιτέων τῷ εἴδει. ἕτερος δὲ τόπος προρρήσεως ὠνεομένοισί τε καὶ ἐξεμπορευομένοισι προφήσιν. τοῖσι μὲν θανάτους. τοῖσι δὲ μανίας. τοῖσι δὲ ἄλλας νόσους. ὅσοι πᾶσι τούτοισί τε καὶ τοῖσι προτέροισι χρόνοισι, προφήσιν, καὶ πολύτα ἀληθέα. ἀλλὸ δὲ γένος προρρήσεων τοὺς δὲ λέγεται. τοὺς ἀθλητὰς γινώσκειν καὶ τοὺς τῶν νόσων εἵνεκα

γυμνάζο-

A γυμναζομένους τε καὶ παλαιπωρέοντας, εἰ τί τι τοῦ σιτίου ἀπολίπωσιν, ἢ ἑτεροῖόν τι φάγωσιν, ἢ ποτῷ πλέονι χρέωνται, ἢ τοῦ περιπάτου ἀπολίπωσιν, ἢ ἀφροδισίων τι πρήξωσι. τούτων πολλῶν οὐδὲν λανθάνει, εἰ δὴ εἰ σμικρόν τι εἰν ἀπεσθέσας ὦν, θεσπέσιος, ἢ πῶς ἐξηκριβῶται. ἔστι πολλοὶ οἱ φοιτῶντες τῶν πρηνσίων. ἐγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν B
οὐ μαντεύσομαι. σημεῖα δὲ γράφω, οἷσι χρὴ τεκμαίρεσθαι τοὺς τε ὑγιέας ἐσομένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους. τοὺς τε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἢ ἐν πολλῷ ὑγιέας ἐσομένους, ἢ ἀπολουμένους. γίγνεσθαι δέ μοι καὶ περὶ ἀποστάσιον, ὡς χρὴ ὀπτισκέπτεσθαι ἑκάστας. δοκέω δὲ καὶ τοὺς προφήτας περί τε τῶν χωλοῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν πιστεύειν ἤδη ἀποφαινομένου τοῦ νοσήματος προφήσιν, καὶ δήλου ἐόντος ὅτι οὐ παλινδρομήσει ἡ ἀπόστασις, εἰ μὴ C
νόον εἶχον πολὺ μᾶλλον, ἢ πρὶν ἄρχεσθαι τὴν ἀπόστασιν γινομένην. ἐλπίζω δὲ καὶ τ' ἄλλα προρρηθῆναι θανάτους τε καὶ νοσήματα καὶ μανίας. ταῦτα δέ μοι δοκεῖ τοιαῦτα γίνεσθαι, καὶ οὐδὲν τι δοκεῖ χαλεπὰ εἶναι προφήσιν τῶν βουλομένων τὰ τοιάδε ἀφανίζεσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς ἐφύδρους τε καὶ φιλοώδεας τίς οὐκ οἶν γνοίη; ἔπειτα τοὺς ἀδιαφορήσαντας ὅστι μὴ πολὺ λανθάνει, εἴ τις εἰδείη οἷσι τὸ νόσημα τοῦτο ἢ ξυγγενές ἐστιν, ἢ προσάδειν ποτ' ἐμαίνης. εἰ γὰρ ὅτοι οἱ ἀνθρωποι οἰνοφλυγες εἶεν, ἢ κρεπφαγοῖεν, ἢ ἀγρυπνοῖεν, ἢ τῇ ψυχῇ ἢ τῇ γαστρὶ ἀλογίστως ὁμιλοῖεν, πολλαὶ ἐλπίδες οὐκ τούτεων τῶν διαγτημάτων, ἀδιαφορήσαι ἀνθρωποι. τοὺς τε αἱμορροΐδας ἔχοντας, εἴ τις ὁρῶν τοῦ χειμῶνος πολυποτέοντάς τε καὶ ὀλιγόσιτοι D
ἐόντας, ἔστι προφήσιν ἀμφὶ τούτων. ἐς γὰρ τὸ ἔαρ κατάρραγῶσι τὸ αἷμα πολλαὶ ἐλπίδες, ὥστε ἀγρόνους τε καὶ ὑδαλέους ἐόντας τῶν θερείων τούτοις εἶναι. ἀλλὰ χρὴ προλέγειν καὶ παραινέοντα πολύτα ταῦτα, ὅστις τῶν πιστεύων ὀπιθυμεῖ ἀγωνισμάτων. ἔστι γὰρ οὐκ τῶν γεγραμμένων προφήσιν, καὶ θάνατον, καὶ μανίαν, καὶ ὀξίτιν. εἴ τοι μὴ αὖ καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ ὀγνωστότατα E
ἔδοξέ μοι γράψαι. συμβουλεύω δὲ ὡς σωφρονεστάτοις εἶναι, καὶ οὐ τῇ ἄλλῃ τέχνῃ, καὶ οὐ τοῖσι τοιούτοισι προρρήμασι. γινώσκειν ὅτι ὀπιτυχὼν μὲν αὖ τις τοῦ προρρήματος, θαυμαστὸν ἀπὸ τοῦ ξυνιόντος ἀλγεινοῦ. ἀμφὶ τῶν δ' αὖ τις, πρὸς τῷ μισεῖσθαι, τάχ' αὖ καὶ μεμψιμοιρίαν δόξειν. ὧν δ' ἕνεκα κελεύω, σωφρόνως τὰ προρρήματα ποιέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα πολύτα τὰ ταῦτα. καίτοι γε ἀκούω καὶ ὁρᾶν G
τε κρίνοντας ὀρθῶς τοὺς ἀνθρώπους τὰ λεγόμενά τε καὶ ποιούμενα σὺν τῇ τέχνῃ, τ' ἀπαγγέλλοντας.

se exercent & laboribus fatigant verſatur, & dignoſcit ſi quid in cibo ſit ab his prætermiſſum aut mutatum, aut potu pleniore vtantur, aut deambulationem intermittant, aut quid circa res venereas agitent. Quorum omnium nihil eos fugit, ne vel ſi puſillum quidem quis Medico non paruerit, cuius exactam cognitionem non habeant. Atque hæc omnia narrantur prædictionum genera. Ego autem huiusmodi vates eſſe nolo, ſigna verò deſcribam ex quibus quis ſanos fore aut morituros homines coniectura cognoſcat, eóſque qui tum breui, tum longiore temporis interuallo ſani ſunt futuri aut morituri. Scriptum eſt autem à nobis de his quæ abſcedunt, & quomodo eorum quidque exiſtimare oporteat. Ac eos quidem exiſtimo qui claudicationes & cætera id genus prædicunt, ſi modo quid mentis habuerunt, firmato iam morbo eàs prædictiones feciſſe, & cùm manifeſtum foret id quod abſcedere natum eſt, intro recurrere non poſſe, idque longè potiùs quàm ante abſceſſus initia. In ſpem autem adducor & alia prædicta eſſe, mortéſq; & morbos & inſanias, eáque mihi videntur ita accidiſſe, nihilque eorum non facilè prædici poſſe videtur, ſi quis modò ad ea mentis acie velit contendere. Imprimis nanque quotus quisque eſt qui aqua intercute aut tabe laborantes non nouerit? Denique deliraturi ne longè quidem latere poſſunt eos qui norint quibus aut innata eſt ac congenita ad hunc morbum propenſio, aut qui iam antea inſaniuerunt. Si nanque huiusmodi temulenti fuerint, aut carnibus veſcantur, aut peruigilatione, aut frigore, aut calore inconſultè vtantur, ex eo vitæ genere magna ſpes eſt ipſos deliraturos. Ac eos qui per ora venarum ſanguinem fundere ſunt ſoliti, ſi quis per hyemem liberaliore potu vſos aut bene coloratos conſpiciat, hic facilè prædixerit, ipſo vere erupturi ſanguinis magnam ſpem affore, adeò vt ſub æſtatẽ decolores & aquoſi euadant. Nempe ſic decet eum qui hæc omnia addidicerit prædicere, ſi huiusmodi contentionum præmium reportare deſiderat. Ex his nanque quæ ſcripta ſunt & mortem, & inſaniam, & bonum corporis habitum prædicere licet. Quin & alia id genus multa referre poſſem, niſi in animo eſſet, quæ ſunt cognitu facillima ſcribere. Quòd ſi quis me audiat, is quàm prudentiſſimè & cõſultiſſimè tum in cætera arte, tum in prædictis huiusmodi ſe geret, probè intelligens, qui prædictionis ſucceſſum conſecutus ſit, apud prudentem ægrum admirationi fore, qui verò deerrauerit, præter quàm quòd odio grauabitur, eum ne inſanię quidem ſuſpicionem effugere poſſe. Quapropter præcipio prædicta tum hæc tum alia omnia prudenter fieri, etſi ſentio & video quę in arte dicuntur aut fiunt perperam ab hominibus æſtimari & referri.

ANNOTATIONES.

PRÆDICTIONES Medicæ non omnibus ſæculis præclaræ habitæ, etiam Galeni temporibus impoſturæ & præſtigiarum nomen adeptæ ſunt, nec veteribus Medicis ſatis cognitæ fuiſſe exiſtimabantur, vt ſcribitur à Galeno, libello περὶ τοῦ προγινώσκειν. Et vt clara eſt & multa vetuſtate corroborata prædictionis Medicæ exercitatio: ſic non omnis præſenſio laudi habetur, ſed & quædam prædictiones artem ridiculam faciunt, & diuinationis potiùs quàm ſcientiæ genere comprehenduntur, quales hîc multæ ſugillantur. Quænam autem Prædictionem Medicam circumſcribant, ſcribit Galenus paſſim libris de Criſibus & initio libelli H
περὶ τοῦ προγινώσκειν. Variant autem hoc loco exemplaria. Nam Aſulanus codex cum ſcriptis quibusdam καὶ μαλακαὶ, non καλαὶ legit. Quæ lectio vt nec reiicienda, ita annotanda fuit. Huiusmodi enim prædictiones vt molles ac ridiculas reiicit. Reliqua exemplaria καλαὶ habent. Etſi Cornarius aliud quid legiſſe videtur, vt πιθάνας aut ἄλλας.

ἕτερος δὲ τόπος] Id ad mancipiorum auctiones ſpectare videtur. Nam cùm mancipium vitioſum aut morboſum redhiberetur,

Medici quidam suis prædictionibus magnæ erant ostentationi & quæstui, dum quibusdam morbos aut mortes prædicerent, & ita ab operarum inutilitate auerterent, reliquos velut integros præstarent. A

ἀμφὶ δ' ἀρχμα] Codices publicati vitiosè πάδε pro πάδε habent.

ἐγὼ ⊖ πιαῦτα μ] Talia præsentire ac prædicere, diuinorum & vatum esse existimat potiùs quàm Medicorum. Et pessimè olim audiuit prædictionis nomen, adeò vt vatum & diuinorum potiùs quàm Medicorum nomine censerentur, vt scribit Galenus lib. περὶ τοῦ προγινώσκειν & lib. quòd optimus medicus idem sit philosophus. Atque eò pertinere videtur quòd Martianus Medicus prædictionis Medicæ scientiam huic libello deferens, eam vaticinationis nomine intridet apud Gal. lib. περὶ τοῦ προγινώσκειν. Huc nanque spectare ea verba videntur, ἐγὼ δ' πιαῦτα μ' ἐμαντεύομαι. Est autem operis propositio, quonam referri debeant prædictiones Medicæ. Quantum autem præstent prædictiones Medicæ vatum diuinationibus docet Gal. lib. de Constit. artis Medicæ.

χρέσθαι δὲ μοι] Propositis tribus prædictionum generibus ad singula quæque respondet, & quanam mentis prouisione in his vti oporteat, medicum exercet, & quàm consultè fieri debeant prædictiones, edocet. B

δοκέω δ'] Hunc totum locum aliò qui satis apertum mirè inuoluit Caluus & obscurat, & περὶ τῶν χωλοσίων καὶ βλάβων legisse videtur. Vitium etiam est manifestum Asulani codicis ὑποσπειζομένους pro ὑποσπειζομένου legentis, quod ne commemorandum quidem fuit.

ἐλπίζω δ'] Hæc ad secundum prædictionis genus referuntur, quod certè cæteris est præclarius, magísque Medicos attingit. Nam & maximè ad Medicos attinet animi prouisione longè antè morbos, mortes, deliria, insanias aliáque id genus præsentire. Idque tum præcipuè artis est, cùm collatis inter se signorum viribus & appensis significationibus, ac dierum denunciatione æstimata, totum de morbo iudicium coniectura quadam artificiosa habetur. Quod & ritè fieri posse clarum est, & exemplis probat, vt diuinationis suspicionem remoueat. Variant autem exemplaria. In scripto quodam Regio legitur, ἐλπίζω δ' Θ τ' ἄλλα προφέρειν αὐθρωπίνως μᾶλλον, ἢ ὁσά περ ὠνεομένοισι τε καὶ ἀμφιπονεομένοισι παρίστηθι λέγεται. Quæ lectio videtur esse Calui, hac notione, vt his respondeat, qui non nisi diuinatione quadam mortes & morbos aut insanias prædici posse existimabant. Multa quidem esse præclara Medicorum prædicta, eáque humanitus præsensa, magis quidem quàm quæ circumferuntur de his rebus quæ sunt mancipi, & in auctione & negociatione versantur. Quod secutus etiam est Cornarius. pressius tamen, vt paulò aliam videatur habuisse lectionem. Publicati quidem omnes codices & cæteri scripti, nudam istam & magis explicatam, quam secuti sumus, habent lectionem. C

προσπιπτῇ δὲ τοῖς ἐφύδροις] ὑφύδροις legisse videtur Galenus in Exegesi, & τοῖς ὑδρεώδεσι exponit, aqua inter cutem laborantes.

ἢ ξυγγενὲς ὄθεν] Intelligit connatam ad eum morbum aptitudinem aut habitudinem, & quibus promptè est comparata ad eum affectum natura & ingenita quædam propensio, velut τὸ ξυγγενικὸν φθινώδες dixit in Epidemiis.

καὶ ὑδραλέοις] ὑδραλέας aquosos diximus, vel eos qui aquosum & tenuem ac dilutum sanguinem gignerent, vel qui aquosis tumoribus essent obnoxij, quales ὑδροπιάνοντες dicuntur lib. 6. Epid. & frigidiore sunt ac humidiore temperamento, refrigerato nimirum toto corpore, nimia sanguinis per hæmorrhoidas vacuatione. Ex quo plærumque sequitur Hydrops, vt scribit Gal. lib. 5. loc. aff. cap. 6. & Com. ad aph. 25. lib. 4. Hæmorrhoidum autem non temerè hic fit mentio, quòd delirium melancholicum & præcipuè melancholiam sanent ex aph. 11. lib. 6. & aph. 23. sect. 5. lib. 6. Epid. D

ἀμβρότων δὴ αὖ τις] Hæc summa est in tota præsentiendi facultate prædictionis calamitas, nec verò absimilis quæ narratur à Galeno initio libelli περὶ τοῦ προγινώσκειν, cùm præstigiarum ac prodigiorum criminatione ab indoctis incessuntur prædictiones Medicæ.

Quòd autem attinet ad eos qui exercitationibus & laboribus fatigantur, quę quidē pro certo asseuerātur, vt asserunt qui ea narrant, nec esse puto, neque si quis existimet, prohibeo. Etenim quam quis animo concepit opinionem nullum signum, neque bonum neque malum refellit, quo quis fretus, num rectè renunciatum sit nēcne possit cognoscere. Aliò quin sanè supperit ei qui volet vt credat, nihil enim impedit. Verùm existimo si quid ex his veri effertur, aut de his qui exercentur, aut de illis quos antea scripsimus, primùm quidem, qui huius cognitionem habuit ex signis coniecturam captasse, deinde dubiè & vt fert humana natura prædixisse, simúlque eos qui renunciant prodigiosius quàm res extitit commemorare. Quando neque proclive est in morbis errata cognoscere, etiamsi ægri decumbant, & parum nutrientibus cibis vtantur, adeò vt non admodum multa medicum intueri oporteat, qui hæc in consideratione adhibere velit. Etenim quidam solo potu vtuntur, alij ad potum, vel sorbitionem, vel optimum cibum adiungunt. Quare tum necesse est eos qui largiore potu vtuntur difficiliùs spirare, & maiorē vrinę copiam reddere, eos verò qui sorbitione aut cibo abundē vsi sunt, siti maiori & febre tētati. Quòd si quis ad vtraq; & potū & cibos immoderatē se gesserit, & etiā ad febrē & spirādi difficultatē, ventris circūtensionē & magnitudinē adiunget. Licet autē & in his omnib. optimē periclitandis cæterisq; eam probationē facere, quā in omnibus adhibemus & rectè vtimur. Imprimis quidē facile est mente ac oculis cōplecti, eodē loco decumbentē & diligenti victus ratione vtentē, num qua in re aut obambulādo, μοῖσιν ἄνθρωπον καταχείμενον ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ ἀδεκέως διαπτώμενον, ῥᾴον ὅστι γνῶναι, εἰ τι ἀπαθήσιον, ἢ περιοδοιπορέοντα, καὶ πάμ-

Ἀμφὶ δὲ τῶν γυμναζομένων καὶ παλαιπωρεόντων, τοῖς μὲν ἀδεκείας τοῖς λεγομένοις ὡς λέγουσιν οἱ λέγοντες, ὅ τε δοκέω ἔγω, ὅτ' εἴτις δοκέῃ, καὶ οὐκ δοκέῃ. ἀπὸ σημείου μὲν γὰρ οὐδεὶς ὀβλεπέται τὰ ἀπονοήματα, ὅ τε καλὸς, ὅ τε κακὸς, ὧν χρὴ πιστεύσαντα εἰδέναι, εἴ τε ὀρθῶς ἀπήγγελται, εἴτ' ὄ. ἄλλως δὲ οὐκ ποιέει τοῖς βουλομένοις πιστεύειν, καὶ γὰρ ἐμποδὼν ἵσταται. δοκέω ἢ αὐτῶν εἴ τι ἀληθὲς λέγει, ἢ τῶν δὲ τῶν περὶ τοὺς γυμναζομένους, ἢ οὐκ εἰῶν τῶν πρότερον γεγραμμένων, πρῶτον μὲν τὰ σημεῖα τεκμήρασθαι τοῦτον γνόντα. ἐπίστασθαι τε καὶ ἀνθρωπίνως προσέχειν. ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀπαγγέλλοντας τεσσαρεσκαιδεκάτους διηγεῖσθαι ἢ ὡς ἐκύρουν. ἐπεὶ οὐδὲν τῆσι νούσοισιν ἀμπετὲς γινώσκειν τὰ ἀμβρότιμα, καί τοι καθαρὰ τά γε οἱ ἀνθρωποι, καὶ διαπτήμασιν ὀλιγοδέοφοισι χρεῶν). ὥστε μὴ πάμπολλα δεόμενοι ἐπισκεπτόμενον τὰ μελεδαίνοντα. οἱ μὲν γὰρ πίνουσι μόνον. οἱ δὲ πρὸς τῷ πίνειν, ἢ βρόφημα ἢ σίτιον βέλτιον ὄπτι φέρει). ἀνάγκη δὲ οἱ τῷ πίνοντι, τοὺς μὲν τῷ ποτῷ πλέον χρησαμένους, δυσπνοωτέρους γίνεσθαι, καὶ ἐρέονται πλέον φαίνεσθαι. τοὺς δὲ τῷ βρόφημαι ἢ τῷ σίτῳ πλεονάσαντας, διψᾶν τε μᾶλλον καὶ πυρεταίνειν. εἰ δέ τις ἀμφοτέρεσι καὶ τῷ ποτῷ, καὶ τοῖσι τοῖσι τὰ σίτια ἀμέτρως χρήσαιτο, πρὸς τῷ πυρεταίνειν, καὶ δυσπνοεῖν, καὶ τὴν γαστέρα πρὸς τὰ τέλη μᾶλλον αὖ καὶ μείζω ἔχειν. ἔξεστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα καθαρὰ γιγνόμενα, καὶ λίσα. καὶ τ' ἀνθρώποισι τοῖσιν δοκιμοῖσι, οἷσιν ἔχουσί τε καὶ χρεόμεθα δὲ πάντα. πρῶτον μὲν γὰρ τῇ γνώμῃ τε καὶ τοῖσιν ὀφθαλ-

A χαὶ πάμπολλα ἐαθίοντα. ἐπάθεα τῆσι χερσὶ ψαύσαντα, τῆς γαστρὸς τε καὶ τῶν φλεβῶν, ἥσσον ὅστιν ὀξαπαθέα, ἢ μὲν ψαύσαντα. αἵ τε ῥῖνες, ὧν μὲν τοῖσι πυρεταίνουσι, πολλὰ τε καὶ καλῶς σημαίνουσιν. αἱ γὰρ ὀδμαὶ, μέγα διαφέρουσιν. ὧν δὲ τοῖσιν ἰαύουσί τε καὶ ὀρθῶς διαιτωμένοισιν, οὐκ οἶδα τί αὐ χρησαίμην, ὅσι' ἐν τούτῳ τῷ δοκιμίῳ.

B ἐπάθεα τοῖς ὠσὶ, τῆς φωνῆς ἀκούσαντα καὶ τοῦ πνεύματος ἔστι διαγινώσκειν, ἀ ἐν τοῖσιν ἰαύουσιν, ὅχ ὁμοίως ὅστ' δῆλα. ἀλλ' οἷως πρόσθεν. ἰῶ τὰ ἤθεα τῶν νοσημάτων τε καὶ τῶ ἀληθεόντων σκιαδὴν ὁ ἰήθεος, ὅχρὴ προσλέγειν οὐδέν. ὅχρὴ αὖ δυσπνόεος ὤν. θεῆπος ἠθοιῶ, ἔτι πλανωμένης τῆς νόσου, καὶ πυρετώδεν ὀξύτερον πυεῖ. καὶ ἢ γαστὴρ ὄπτι θαθεῖν. ὥστε διὰ ταῦτα, οὐκ ἀσφαλὲς προσλέγειν

C πρόσθεν, πρὶν αὖ καθάσαιν λεθεῖν ὃ νόσημα. μετ' δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὅ, τι αὖ τοῦ ἀλογεῖν ἠθῆται λέγειν χρή. δῆλα δὲ τὰ διὰ τῶν ἀπρεείων γινόμενα κακά. αἵ τε γὰρ δύσποιαι, καὶ τ' ἄλλα ταῦτα, τῇ ὑστεραίῃ πεπαύσεται, ἰῶ δ' ἀμβρότιδα ἠθῆται. ἰῶ δῶν τις ταῦτα τῶν κρίσιν πεειδὼν λέγοι, ὅχ ἁμβρτήσεται. ἐγὼ μὲν ἐῶν τόνδε τὸν τρόπον ἐσηγέομαι τῶν ὀπτοσκεψίων, καὶ περὶ τῶν οἴκοι μενόντων, οἷα ὀξαμβρτάνουσιν. καὶ περὶ τῶν γυμναζομένων τε καὶ τῶν ἄλλων πόνων. τοῖς δ' ἀκριβείας κείνας ἀκούω τε καὶ καταγελᾶ τῶν ἀπαγγελλόντων. σμικρὰ μὲν γὰρ ἀπαθουώτων τῶν ἀνθρώπων, οὐκ οἶδ' ὅπως αὖ ἐλέγξαμι. εἰ δ' εἴη μείζονα τὰ ἁμβρτήματα, ὃν τι ἀθρόον ἐπόσκεπεσθαι χρὴ, γράφω. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν τὸν ἀνθρωπον ὃν μέλλῃ τις γινώσεσθαι τὰ ἀπηθευμένα, ἅπασαν

E ἡμέρην ὁρῶν, ἐν τῷ αὐτῷ τε χωρίῳ, καὶ τῇ αὐτῇ ὥρῃ, μάλιστα τ' ἥμος ἠέλιος νεωστὶ καταλάμπῃ. τοῦτον γὰρ τὸν χρόνον ἐπόκεκενωμένος αὖ εἴη. καὶ νῆστις αὖ ἔστ' ὄστι, καὶ τεταλαιπωρηκὼς οὐδέν, πλὴν τῶ ὁρθρινῶν περιπάτων, ἐν οἷς ἤκιστα ἀπηθῆ. ἰῶ γε ἐπανελθεῖς ὥθρωπος ἐς τὸ περίοδον καθαρῇ. ὥστε δύνασθαι δικαίως διαπτώμενον μάλιστα ταῦτα τῶ ὥρῃ, ὁμαλῶς ἔχειν τῶ καθάσαιν τῶ χρώματος

F τε, καὶ τῶ ξυμπνοῦς σώματος, διὸ καὶ ὁ ὄπτι μελετήμενος ὀξύτατος τ' αὖ εἴη καὶ τὸν νόον καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπὶ τοῦτον τὸν χρόνον. ἐνθυμέεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τῶν γνώμῃ, τοῖς ἔθνεσι, τοῦ σώματος τῶν δυνάμιν. ἄλλοι γὰρ ἄλλα ῥηιδίως ὄπτι τελεῦσι τῶν προσταττομένων, καὶ χαλεπῶς. πρῶτον μὲν οὖν ὁ λιμαγχεόμενος εἰ πλείονα φάγοι τε καὶ πίοι, τοῦτοισι δῆλος ἔσται, καὶ ὀγκηρότερον

G αὐτοῦ ὁ σῶμα φανήσεται, καὶ λιπαρώτερον καὶ, εὐχρουστέρον ἔσται. ἰῶ μὴ κακῶς ἀμφεχωρήκει τὰ ἀπὸ τῆς γαστρὸς αὐτῷ. ἔσται δὲ καὶ εὐθυμότερος ἐν τῇ παλαιπωρείῃ. σκεπτέον δὲ καὶ ἰῶ τι ἐρυγγάνῃ ἢ ἀπὸ φύσης ἔχοιτο. ταῦτα γὰρ προσήκει γίνεσθαι, τοῖσι ὧδε ἀμφεκειμένοισι, ὅτι ταῦτα τῇ ἁμβρτάδι. ἰῶ δὲ ἐαθίον τε ἡδὴ καὶ ἀνάγκαζόμενος συχνὰ, καὶ παλαιπωρέειν ἰαμῶς, ἢ ὃ σίτιον μὴ καθαφάγῃ, ἢ θωρηχθῇ, ἢ μὴ προέλθῃ ἀπὸ τοῦ δείπνου συχνοῦ. ὧδ' ἀποσκέπεσθαι. ὃ μὲν δεῖπνον εἰ μὴ καθαφάγοι, προεκπαίσῃ δὲ τὰ μεμαθηκότα, ἡδίων τε αὖ προσιδεῖν, ὀξύτερος τε καὶ ἐργαστικώτερος, ἐν τοῖσι γυμνα-

aut multum edendo non obsecutus sit. Deinde manibus tum ventrem, tum venas attrectantem minus falli conuenit, quàm qui non attrectauit. Nares quoque in febricitantibus quidem multáque & pulchrè denunciant, odores nanque multum inter se differunt. At in valentibus & recta victus ratione vtentibus, non video quain re hac exploratione vti possim. Ad hoc vocem & spiritum audiendo licet auribus dignoscere, quæ in valentibus non equè sunt manifesta, verùm qualiter antea se habent. Quòd si morborum & ægrorum naturam medicus cognouerit, nihil necesse est quicquam prædicere. Nam nec difficiliùs quis spiraverit adhuc inerrante morbo, & grauiore febre tentabitur, ventérque intensior fuerit. Quas ob causas, ante quàm morbus consistat, secura non est prædictio. Sed hoc elapso tempore, enunciare oportet quicquid præter rationem euenerit. Neque verò obscura sunt quæ ob ægrorum contumaciam mala contingunt. Spirandi nanque difficultas cæteráque id genus, si ob erratū contingunt, postridie desinent. Quare qui hanc iudicationem in consideratione ad dicendum adhibuerit, non aberrabit. Atque hunc quidem in modum habendam esse rationem tum eorum qui domi manent, tum eorum qui exercentur, cæterorúmque omnium, in his erratis quæ committunt nunc suadeo, exquisitas autem illas narrationes & audio & derideo. Neque enim video quanam ratione eos qui parum à medici monitis aberrant deprehendere queam. Quòd si maiora fuerint errata, quonam modo inconsiderationem venire debeant, scriptis complecti est animus. Imprimis quidem oportet, si quis horum cognitionem habere volet, quę committit æger medicis non auscultando, eum tota die intueri, & eodem in loco, ac eadem hora, præsertímque cùm primùm sol collucet. Tunc enim aliquantum exinanitus fuerit, & adhuc ieiunus est, neque vllo labore, præterquàm matutinis deambulationibus, fessus, in quibus minimè medico contradicit, si quidem à somno experrectus ad deambulandum se contulerit. Quare necesse est eum qui absoluta victus ratione vtitur, ea hora præcipuè, æquabilem cum coloris tum etiam totius corporis statum nactum esse. Ideóque & qui ad hoc negotium incumbit, tunc temporis maximè mentis acumine atque oculorum acie valuerit. Præter hæc in cogitationem etiam adhibere oportet hominis mentem, mores, & corporis vires, quandoquidem quidam facilius aut difficiliùs imperata exequuntur. Imprimis igitur qui inediam subit, si abundantiorem cibum & potum sumpserit, his se prodet indiciis. Nam & eius corporis moles maior videbitur & plenior, ac meliùs coloratus fuerit, nisi malè prodierint alui excrementa, èritque ad fatigationem alacrior. Videndum quoque est num qui eructatione reiecerit, aut flatibus vexetur, quæ fieri assolent his qui in eo victus errato hunc in modum se habent. Quod si vbi pleniorem cibum edere cogitur, aut valenter fatigari, aut cibum non comederit, aut inebriatus fuerit, aut post copiosiorem cœnam non deambulauerit, hunc in modum explorare poteris. Cœnam si quidem non sumpserit, deambulet autem vti consueuit, tum aspectu iucundior fuerit, tum in exercitatio-

nibus obeundis acrior & efficacior, ſeceſſus verò & minor & maximè compactus huic contigerit. Quod ſi cœnam ſumpſerit nec deambulauerit, ructatione & flatibus conflictabitur, neque plenitudo minor videbitur, & in fatigatione magis quàm antea ſudabit, ſpirandique difficultate & grauitate laborabit, & alui ſeceſſus copioſiores & minùs glutinoſi his fuerint. Si verò neque cibum abſumpſerit, neque deambulauerit, languidior & turgidior fuerit. Sed ſi inebriatus fuerit, vtique quàm priùs magis ſudauerit, & difficiliùs ſpirabit, & ſeipſe grauior & humidior euadet. Quin & alacrior fuerit, niſi caput aliquatenus dolore vexetur. Vxore verò ſemel vſus, & acrior fuerit & magis expeditus. At ſi ſæpius venerem exercuerit, durior euadet cum quodam ſqualore, corpúsq; decoloratius erit & maiore laſſitudine tentatum.

A ὁποῖοι. ὁ δὲ ἀθλητὴς σμικρότερός τε καὶ ξυνεστηκὼς μᾶλλον αὐτῷ τούτῳ ἐοικὼς. ἢν δὲ δεῖπνον καὶ περιπατήσῃ ἐρυγγάνοι τε αὖ. καὶ φυσώδης εἴη. καὶ πλῆθος οὐκ ἔλασσον φαίνοιτο. καὶ ἱδρώσῃ αὖ μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐν τῇ παλαιστρείῃ καὶ δύσπνοος αὖ εἴη καὶ βαρύς. αἵ τε διέξοδοι τῆς κοιλίης, μέζονές τε καὶ ἧσσον γλίσχραι τούτων ἐοῦσαι αὖ. εἰ δὲ μήτε τὸ σῖτον καταφαγὼν ὧδε, μήτε περιπατήσας, κενεός τε καὶ ἀγκωδέστερος. εἰ δὲ μεθυσθείη, ἱδρώσ τ' αὖ μᾶλλον ἢ πρόσθεν, καὶ δύσπνοος αὖ εἴη, καὶ βαρύτερος αὐτὸς ἑωυτοῦ καὶ ὑγρότερος. εἴη δ' αὖ καὶ θυμοτερέστερος. ἢν μὴ τι αὐταῖ ἡ κεφαλὴ ἀνιῶτο. γυναικὶ δὲ χρησάμενος ἅπαξ, ὀξύτερός τ' αὖ εἴη καὶ λελυμένος μᾶλλον. εἰ δὲ πλειόνων ἀφροδισιάζοιτο, σκληρότερος αὖ ἐόντ. ὁ δ' ἀθλητὴς σμικρότερός τε καὶ ξυνεστηκὼς μᾶλλ' αὐτοῦ τούτῳ ἐοικὼς. ἢν δὲ δεῖπνον καὶ περιπατήσῃ ἐρυγγάνοι τ' αὖ. καὶ φυσώδης εἴη. καὶ πλῆθος οὐκ ἔλασσον φαίνοιτο. καὶ ἱδρώσῃ αὖ μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐν τῇ παλαιστρείῃ καὶ δύσπνοος αὖ εἴη καὶ βαρύς. αἵ τε διέξοδοι τῆς κοιλίης, μέζονές τε καὶ ἧσσον γλίσχραι τούτων ἐοῦσαι αὖ. εἰ δὲ μήτε τὸ σῖτον καταφαγὼν ὧδε, μήτε περιπατήσας, κενεός τε καὶ ἀγκωδέστερος. εἰ δὲ μεθυσθείη, ἱδρώσ τ' αὖ μᾶλλον ἢ πρόσθεν, καὶ δύσπνοος αὖ εἴη, καὶ βαρύτερος αὐτὸς ἑωυτοῦ καὶ ὑγρότερος. εἴη δ' αὖ καὶ θυμοτερέστερος. ἢν μὴ τι αὐταῖ ἡ κεφαλὴ ἀνιῶτο. γυναικὶ δὲ χρησάμενος ἅπαξ, ὀξύτερός τ' αὖ εἴη καὶ λελυμένος μᾶλλον. εἰ δὲ πλειόνων ἀφροδισιάζοιτο, σκληρότερος αὖ ἐόντ.

ὑποτοπήματα] ὑποτοπήματα sunt concepta animo opiniones, aut de his prædictionibus ſuſpiciones & ſententiæ qualescumque ſint, ſiue veræ, ſiue falſæ, quas nullis ſignis læditur, hoc eſt refelli aut refutari ſcribit. Hoc eſt ex nullis ſignis coniecturam duci poſſe, num rectè an ſecus prædictum ſit, ideóque licet cuiuis prout velit exiſtimare.

δοκέω δὲ αὐτῶν] Hic locus totus valde eſt apud interpretes (Caluum præſertim) implicatus & inuolutus. πρότερον γεγραμμένος autem athletas intelligere videtur.

πρόσω ἡστέοντες] πρόσω ἡστέρως melius, vt in ſcripto quodam exemplari. Quam lectionem ſecuti videntur interpretes. Idem exemplar ἢ ὡς ἐρρύθμισται habet. Quam lectionem ſecuti ſumus cum Cornario & Aſulano codice.

ἐπεὶ δοῖ ἐν τοῖι νούσοισι] Cáluus mirum in modum hunc locum peruertit. Nam de Medicorum erratis intelligit, quæ ab ægris deprehendi non poſſunt, cùm potiùs ad ægrorum errores, quos in victu committunt, referri debeat. Ac mihi videtur hic eſſe totius loci ſenſus: Non poſſe Medicum in athletis aut iis qui exercentur & ſani laboribus ſe fatigant prædicere ſi quid in victus ratione prætermittant, aut mutent cùm ne in ægris quidem huiusmodi peccata agnoſcere ſit facile, quantumuis decumbant & paucis cibis vtantur. In quibus ne adeò multa quidem, velut in ſanis, medicum ſpectare oporteat, qui hæc conſiderare velit & hanc de victus ratione prædictionem in medium adhibere.

ἢ σίλλον βέλτιον] Hanc lectionem ex magno codicum conſenſu retinuimus. Duo ſcripta exemplaria λίγιστον habent, quæ ſecuti ſunt interpretes cum Aſulano.

πῖς δὲ παροφήματα] In lib. de rat. vict. in morb. acut. quænam incommoda victus rationis mutationem ſequantur apertiſſimè deſcribuntur. Eos qui aut potu aut cibo præter modum diſtenduntur ſcribens εὐθέως ἀρρώστους, καὶ βαρέας ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀκυμόρους. Lib. verò περὶ ἀφορισμῶν ἰητρικῶν, καὶ δίψας πλήρεις adſcribit. Febricitare autem non mirum eſt ex ciborum plenitudine & cruditate, quos ὀξυφλεγμασίας vocat lib. de rat. vict. in morb. acut. Quinetiam & ventriculi repletione diſtentio, difficultas ſpirandi, & grauitas, & ex ciborum immoderantia ὄσφρησις aut δυσφορία efficitur. Interdum etiam venter adeò grauatur, vt circumtendatur ac maior reddatur, interdum etiam καταῤῥήγνυται, vt ſcribitur lib. περὶ ἀφορισμῶν ἰητρικῶν, & κοιλίη γίγνεται, lib. de rat. vict. in morb. ac.

ὄξεσι δ'] Etſi non eſt admodum promptum ne in ægris quidẽ, victus mutationem coniectura cognoſcere, præter eas tamen quas attulit notas, etiam probationem adhibet, qua explorat quænam in cibis fiat mutatio, & num in victus ratione medico ſint ægri obſequentes néc ne. Ex pulſu verò facilis eſt coniectura in victus ratione, & ſi quis ventrem attrectauerit promptè diiudicabit ex cibi ingurgitatione diſtenſionem. Venas autem pro arteriis ſolenne eſt antiquis dici ſcriptoribus, vt multis locis teſtatur Gal. & lib. de Cur. rat. per ſang. miſſ. Quòd & Latini fecerunt. Sic Tullius lib. 2 de Diuinat. Medici ſigna quædam habent ex venis & ex ſpiritu ægroti, multíſque ex aliis futura præſentiunt. At qui ſanè difficilis etiam eſt mutationis pulſus cognitio quæ ex victus mutatione contingit, & multa diſtinctione indiget ad exquiſitam mutationis cognitionem, non ſecus ac ea quæ exercitationem pulſus mutatio conſequitur, quam velut exemplum proponit Gal. lib. 2. de dignoſcendis pulſibus.

αἱ πρῖνες] Nares febricitantibus multa bona denunciant & febrium tempora facilè diſtinguũt. Et ſpiratio ipſa quæ per os & nares ducitur, putredinem etiam promptè arguit, vt non ſit difficile ſpirandi difficultatem aut febrem, quæ ex ciborum redundantia contingit, internoſcere. Huc enim iſta potiſſimùm referri poſſe videntur.

οὐ δὴ πῖσιν ἰσχύοισι] ἰσχυοῖσι legiſſe videtur Caluus, contra omnium codicum fidem. Videtur id tamen ventris circumtenſionem & tumorem reſpicere, quę in macilentis victus mutationem non prodent. Sed placet ſanè id de valentibus, qui recta vtuntur victus ratione, intelligi, in quibus ne iis quidem notis ciborum abundantiam, aut in victus mutatione peccatum explorare poſſumus, quòd & cibos probè conficiant, nec inde vllam ſpirandi difficultatem, aut febrem, aut ventris diſtenſionem contrahant, ſed qualiter ante cibum, eodem etiam modo cibo ſumpto ſe habeant. Quæ in ægris non perinde ſe habent, cùm ea ex cibo mutatio quæ in voce & ſpirandi difficultare contingit, vel ſolis auribus percipi poſſit. Hæc enim mihi videtur iſtius eſſe loci notio, qui magnam aliôqui habet obſcuritatis latebram.

ὦν πᾶσι] Redit ad propoſitam quæſtionem, non eſſe facile in ægris leuia in victus ratione errata cognoſcere, ne ſi vi morbi fiant, ob admiſſum errarum contingere credantur. Quare ne talia quidem ante morbi ſtatum prædicenda ſunt.

δεῖ δὲ ἀπειείλω] ἀπειείλω legunt publicati omnes codices cum duobus ſcriptis, & ægri inſcitiam aut imperitiam, qua ſe Medico intractabilem, nec ſatis dicto audientem reddit, reſpiciunt. Duo verò ſcripti vetuſtate probati ἀπειθίλω legunt, quem ſenſum ſecuti ſumus cum interpretibus, qui propius ad iſtam quæ in re verſatur quæſtionem ſpectat, & ad ægri inobedientiam ac contumaciam refertur.

παύτιω πλὼ κρίσιν ἀθεϊδῶν] θεϊδῶν legunt exemplaria quædam manu ſcripta, quæ ſecutus videtur Caluus.

πὰ ἀπηθευμένα] Codices omnes publicati mendum præſeferunt cum quibusdam ſcriptis, reliqui ἀπεθευμένα melius legunt.

μάλιστ' ἥμος] Scripti codices duo μάλιστα ἥμος legunt, quos ſecuti videntur interpretes, vnus etiam peruetuſtus μάλιστα δ' ἥμος. ἥμος autem & ἧμος Ionica eſt dictio & Homero familiaris.

ἐν οἷς ἥκιστα ἀπηθεῖ] ἀπειθεῖ legendum vt in manu ſcriptis codicibus. Heſychio ἀπειθὴς αὐλιγὴ ſignificat, & ἀπειθὴς ἀνυπόβακτος exponitur, qui dictis non audit, aut paret. Caluus porrò hîc alium ſibi ſenſum affinxit.

ὁ λιμαγχεόμενος] Vox eſt ex media Hippocratis Œconomia, & eum qui fame aut inedia cruciatur ſignificat, aut eum qui ex medici præſcripto inedium ſubit. Sic lib. περὶ ἀφόρων, οἱ ἀπὸ τέχνης μὴ ὀρθῶς λελιμαγχημένοι dicuntur, qui à medicis non rectè fame cruciantur. Caluus locum & dictionem ipſam obſcuratit.

A ὦν π ἐρυγγάνει] Hîc ἐρυγγάνειν, vt etiam paulò pòſt, de eructatione dici videtur, etſi in Exegeſi vocum Hippocratis Gal. ἐρυγγάνει καταλλαγὴ exponit, etſi iſta explicatio in quibusdã tantùm codicibus legitur. πρὸς ἐπιπόνῳ] In exemplari manu ſcripto πρὸς ἐπιπόνῳ legitur.

γυναικὶ δ' χρησάμενος] Veneris etſi iuxta Epicurum & Democritum nullus vſus eſt ſalutaris, magna tamen ſunt moderatæ commoda, vt immoderatæ non paruæ noxiæ, quemadmodum ſcribit Gal. lib. Salub. & 6. de loc. affect. & in arte parua, & Paulus lib. 1. cap. 35. & Aëtius lib. 3. cap. 8. Tetrab. 1. Moderata igitur venus corpus agilius & ſeipſo leuius reddit, vt immoderata degrauat, pigrum, languidum & effœtum efficit, vires robúrque exoluit. Celſus quoque lib. 1. cap. 1. breuiter hac de re ſententiam tulit. Concubitus neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt. Rarus corpus excitat, frequens ſoluit. Hîc igitur λελυμένος dicitur, qui grauitate corporis ſolutus expeditior eſt, & agilior ad actiones obeundas firmior, valentior & actior, eámque in rem ὀξύτερος accommodatur. ναρκώδεις & δυσκινησίας facit veneris abſtinentia, vt ſcribit Galenus lib. 6. de loc. affect. Sictius autem corpus nimio veneris vſu effici ſcribit Gal. lib. 3. Salub. διόπερ δὲ ἐξ ἀφροδισίων ἀραιότερόν τε καὶ ψυχρότερον ἅμα καὶ ἀσθενέστερον καὶ ξηρότερον ἀποτελεῖ τὸ σῶμα. Quæ verba Paulus tranſtulit in cap. 37. lib. 1. ἐξώχους etiam addit Aëtius, ob caloris natiui penuriam & roboris exolutionem, vnde corporis imbecillitas, grauitas ac veluti laſſitudo quædam contrahitur.

B Ἀποπάτοις δὲ χρὴ ὀλιγοχρόνῳ τοῖσι παλαιπωρέοισιν, ἐς αὖ ὀλιγοσιτέωσί τε καὶ ὀλιγοποτέωσι, σμικρούς τε καὶ σκληρούς. ἢν δὲ πᾶς ἡμέρῃ, ἢν τε καὶ ὀγδοῇ τέτης, ἢ τεταρτῇ τῆς, ἢ ὀγδοῇ πλέονος χρόνῳ ὀγδοῇ κρέῃ, κίνδυνος ἢ πυρετὸν ἢ ὀγκρρόῃσι ἢ παλαβόν. ὅσα δὲ ὑγρότερα ἐστὶ ἢ ὀγκρηματώδη, ἢ ὥστε ἐκτυπῶδες ἐν τῇ διεξόδῳ, ταῦτα δὲ πολλὰ τοῖσι καὶ κίω. τοῖσι δὲ συχνὰ ἐωθόσιν ἢδη, καὶ πολλὰ παλαιπωρέοσι, τὴν διέξοδον χρὴ μαλθακὴν εἶναι, ξηρὴν δὲ οὐ. πλῆθος τε τῶν εἰσπόντων χρὴ λόγον τῶν παλαιπωρείης. ὀγκρηματώδη δὲ ἀπὸ τῶν ἴσων σιτίων, τοῖσι μὲν ἐλάσσα παλαιπωρέοισι, πλάσσα. τοῖσι δὲ παλαιπωρέοισι πλάσσα, σμικρὸν, ἢν ὑγιαίνωσί τε καὶ δικαίως διαιτῶνται, σμικρὰ πρὸς ταῦτα συμβαίνεται. αἱ δὲ ὑγρότεραι τῶν ὀγκρηματίσεων καὶ ἄτερ πυρετῶν γινόμεναι, καὶ ἑβδομαῖαι, καὶ ἰῶσιν κρινόμεναι, λυσιτελέες, ἐς ἅπαξ πάσσαι γινόμεναι, καὶ μὴ ἐπιστρέφουσαι. εἰ δ' ὅτι πυρεταίνοιεν οἱ ἀνθρωποι, ἢ ἐπιστρέφοιεν αἱ ὀγκρῆρροιαι εἰ μακραὶ γίγνοιντο, πολύπτυς πομπαὶ, εἴτε χολώδεες εἶεν, εἴτε φλεγματώδεες, εἴτε ὠμαὶ, καὶ διαπτύματα τὰ ἴδια πρὸς δεόμεναι ἕκαστα, καὶ φαρμακοβυσίαι ἀναγκαῖαι.

Ἀποπάτοις δὲ χρὴ] A Aſulanus codex ad hunc locũ aſteriſcum appingit, quod aliàs ſolet in mendi ſuſpicione. Nullum tamen mihi vitium ſubeſſe videtur, hac notione, neq; vlla exemplaria vitij ſuſpicionem iniiciunt. Et Celſus cap. 7. lib. 2. hunc mihi locũ quadam ex parte expreſſiſſe videtur. Vbi pluribus diebus non deſcendit aluus, docet aut ſubitam deiectionem, aut febriculam inſtare.

ἢ ὥστε ἐκτυπῶδες] Ventrem probat Celſus ei qui à periculo tutus eſt, ſi mollia & figurata excernit, cap. 3. & 8. libr. 2. In Prognoſt. & Coacis Prænot. μαλθακὸν ὀγκρήματα & σωματικὸς vocat Hippocrates deiectionem, quæ eam habet probatam conſiſtentiam, vt humida non diffluat, ſed ita mollis vt coacta & cohærens maneat.

ξηρὴν] Siccam quatenus liquidæ & humenti ac effuſæ deiectioni repugnet, & aliquò conſiſtat neq; diffluat.

δικαίως πρὸς ταῦτα συμβαίνεται] Pexplexus eſt horũ verborũ ſenſus. Mihi phraſis apertè indicare videtur, ad eorũ cognitionem quæ in his qui defatigantur exquirimus, vt prædictio abſoluta fiat, ſanitatis & victus rationis conditionẽ plurimũ conferre, aliôqui fallax futurũ iudiciũ. Nam ſi ob morbũ, aut immoderatã victus rationẽ aliquid contingat, velut multã aut paucã deiectionẽ excerni, id laboris & exercitationis rationi tribui nõ debet, ſi prędictionis integritatẽ ſartã & tectã eſſe volumus. Poteſt & alius elici ſenſus,

F eorũ omniũ habendã eſſe rationẽ, eaq; inter ſe cõmittenda, vt ex his rectè coniecturã & prædictionẽ facias. Qui eſt interpretum ſenſus. ἐς ἅπαξ πάσσαι γινόμεναι] hoc eſt ἀδρόως, μηδὲ κατ' ὀλίγον, μηδὲ πολλάκις ὀκκρινόμεναι, μηδὲ ὀγδοῇ χρόνῳ πλείονος. In legib. enim deiectionis liquidę, pbatur ab Hip. in Progn. quæ neq; ex breuib. interuallis, neq; crebrò excernitur. Quod etiã his verbis ſcribit Gal. Com. 2. τὰ δὲ ὀγδοῇ χρόνῳ πλείονος ἀδροώτερα ὀγκρωρῶντα, πολλάκις ἀναθῆς ὀκκρίσεως γινοίσματα ὄντα, ἢ φύσεως ἀπολυσμένης τὰ περιττὰ κατ' πλῆθος ἢ ποιότητα, ἢ τὸ σύμπαν ζῶον, ἢ ἔν τι μόριον αὐτοῦ κενώσης ἢ καθαιρούσης. Quæ verò multo interiecto tempore confertim deiiciuntur, ſæpenumero probæ excretionis indicia preſeferunt, cùm natura copia aut qualitate redundãtia deponat, vniuerſum corpus, aut aliquã eius partẽ vacuando aut purgãdo. Hîc autẽ κρίνεσθαι ſolui, deſinere, terminari, vt aliàs ſæpe ſignificat. Caluus κρινόμεναι pro ὀκκρινόμεναι non ſatis aprè ſumpſiſſe videtur. εἰ δ' ὅτι πυρεταίνοιεν] Hunc locũ his verbis mihi videtur deũbraſſe Celſ. c. 4. lib. 2. Aluus autẽ mala eſt ex toto ſuppreſſa. Periculoſa etiã quę inter febres fluens, cõquieſcere hominẽ in cubili nõ patitur, vtiq; ſi qd deſcendit eſt perliquidũ, aut albidũ, aut pallidũ, aut ſpumans. His nanq; verbis, tam quæ his Prædictis, quàm quæ in Præſagiis ſcribuntur procul omni dubio expreſſit.

G Et quæ hîc dicuntur εἴτε χολώδεες, εἴτε φλεγματώδεες, εἴτε ὠμαί, quod in Prognoſtico ſcribitur referunt. χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ἀφρῶδες, ἢ ὑδαρὲς κάρτα, quod per crudas deiectiones ſignificatur. τὸ γὰρ ὑδαρὲς ἀπεψίας ἐστὶ σημεῖον, vt ſcribit Gal. in Prognoſt.

Οὖρον δὲ χρὴ καθ' ἡμέρην τε τοῦ πινομένου πλῆθος διουρέεσθαι, καὶ ἴσον αἰεὶ, καὶ ἀνθρῶπον ὡς μάλιστα καὶ ῥοπὴν ὀλίγον παχύτερον, ἢ οἷς ἐπόθη. εἰ δὲ εἴη ὑδατῶδες τε, καὶ πλῆθος τοῦ πεσσομένου πίνεσθαι, σημαίνει μὴ πείθεσθαι τὸν ἀνθρῶπον, ἀλλὰ πλέονι ποτῷ χρῆσθαι, ἢ ἐνδιώσεσθαι ἐνδιαφοίτησιν, ἐς αὖ τὰ τοιαῦτα ποιέει τὸ οὖρον. εἰ δὲ κατ' ὀλίγον ῥύοιτο τὸ οὖρον, σημαίνει ἢ φαρμακοβύσιος δεῖσθαι τὸν ἀνθρῶπον, ἢ νόσημά τι τῶν περὶ κύ-

H Vrinam autem copia potui reſpondentem reddere oportet, & ſemper æqualem, & quàm maximè effuſam, & ad paulò craſſius inclinantem quàm quod potui ſumptum eſt. Quòd ſi diluta fuerit & copia maior quàm quod potui ſit aſſignatum, hominem dicto non audientem ſignificat, ſed abundantiore vti potu, aut non poſſe nutritionem accipere, quandiu talis vrina reddetur. Si verò paulatim cum ſtridore vrina emittatur, aut medicamenti potione hominem indigere, aut veſicam quodammodo malè affectam de-

nunciat. At ſanguinis mictus rarus quidem & ſine febre ac dolore, nihil mali indicat, verùm laſſitudinum ſenſus ſoluitur. Quòd ſi ſæpiùs mictu reddatur, aut horum aliquid acceſſerit, periculum minatur. At prædicendum eſt, ſiue cum dolore, ſiue cum febre mictu reddatur, pus inſuper per vrinam effluxurum, atque eo pacto dolores tolli. Vrina verò craſſa, in qua quod ſubſidet album eſt, articulorum dolorem aut tumorem denunciat. Quæ autem ſunt reliqua ſedimenta in vrinis eorum qui exercentur, ea omnia à morbis fiunt qui circa veſicam affligunt. Quod manifeſtum facient dolores qui aderunt & à quibus vix liberari queant. Atque hæc quidem de his ſcribenda, aliáque id genus dicenda exiſtimaui. Cum his verò qui prædictionum exquiſitas narrationes prædicant, partim ipſe cõmercium habui, partim cum eorum filiis & diſcipulis diu diſſerui, quorundam etiam ſcripta nactus ſum, ideóque cùm cuiusque ſenſum probè percepiſſem, neque vsquam exactam diſciplinam comperiſſem, ad hoc ſcribendum aggreſſus ſum.

A ἐστὶν ἔχειν. αἷμα δὲ ἀρῆσαι, ὀλιγάκις μὲν καὶ ἄτερ πυρετοῦ καὶ ὀδύνης οὐδὲν κακὸν σημαίνει, ἀλλὰ κόπων λύσις γίνεται. εἰ δὲ πολλάκις ἀρέοι, ἢ τῇ τούτων προσγένοιτο, δῆνον. ἀνὰ πρόσλεγε δὲ τὸ ξυὶ ὀδυνῶνται ἀρέηται, ἢν τε ξυὶ πυρετῷ πόνον ἐπιδιουρήσῃ, καὶ ἅτω παύεσθαι τῶν ἀλγεόντων. παχὺ δὲ ἔσον λεπτὸν ὑπόσασιν ἔχειν, σημαίνει ἢ τοῖσι τὰ ἀζήρια πινὰ ὀδυνῶν καὶ ἔπαρσιν. αἱ δὲ ἄλλαι ὑποστάσεις αἱ ἐν τοῖσιν ἔρεσιν τῶν γυμναζομένων πᾶσαι ἀπὸ τῶν νοσημάτων γίνονται τῶν περὶ τὴν κύστιν. δῆλον δὲ καὶ ἢ ποιήσουσι, ξυὶ ὀδυνῶσί τε γὰρ ἔσονται, καὶ δυσκοπάλλακτοι. καὶ ταῦτα μὲν γράφω περὶ τούτων καὶ λέγω τοιαῦτα ἕτερα. ὧν δὲ δι' ἀκρίβειαν κατηγορέονται τῶν προρρήσεων, τοῖσι μὲν αὐτῶν, αὐτὸς ξυνεγενόμην, τῶν δὲ παισί τε καὶ μαθητῆσιν ἐλεξιβυσάμην. τῶν δὲ ξυγγεγράμμαται ἔλαβον. ὥς τε δὴ εἰδὼς οἷα ἕκαστος αὐτῶν ἐφρόνει, καὶ τὰς ἀκριβείας ἱκανῶς ἐπιχειρήσας πάνδε γράφειν.

B ὧν δὴ δ' ἀκρίβειαν] Videtur exquiſitas illas prædictionum narrationes intelligere, quas prius in his qui exercebantur & defatigationibus vtebantur irriſit & reprehendit. Hunc autem locum mirum in modum Caluus perturbauit.

ἐλεξιβυσάμην] Codices manu ſcripti quidam ἐλευχιβυσάμην legunt, quos ſecutus eſt Aſulanus, vt λευχιβυεῖν dicatur, ſed λεξιβυεῖν & λεξιβυεύεσθαι melius effertur. Et Erotianus apud Hippocratem λεξιβυεομένη ὁμιλοῦσης exponit, vt ſcripſimus in noſtra Hippocratis OEconomia & locum ſubindicauimus. Nec cuiquam dubium videri debet quin hunc ſubindicet Galenus in Exegeſi vocum obſcurarum Hipp. cùm ἐλεξιβυσάμην exponit, ὀλίγον πλεῖστον διελέχθην, quod eſt, diu multúmque diſſerui. Sic enim legendum eſſe ſatis hic locus & dictio λέχω indicat (quòd etiam poſtea ab Henrico Stephano omnis doctrinæ refertiſſimo ponu ſcriptum eſſe animaduerti) cùm præpoſterè & vitioſè ἐληχευσάμην. Significat igitur ſe diutiùs ac longiore confabulatione & otij plena de huiusmodi prędictionib. cum his fuiſſe collocutũ, neq; temerè ſe ad iſta ſcribenda contuliſſe.

C

Περὶ δὲ ὑδρώπων τε καὶ φθισίων, καὶ τῶν ποδαγρέων, τῶν τε λαμβανομένων ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου καὶ λεομένης, πάνδε λέγω. κῦ μὲν περὶ τούτων, ὃ αὐτός. τὸν γὰρ ξυγγενέα, τούτεων τῶν νοσημάτων ἔστιν εἰδέναι δυσαπάλλακτον ἐόντα. πάντ' ἄλλα καθ' ἕκαστον γράφω. χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος ἐρεθιζόμενον καὶ μέλλοντα πρήσεσθαι, δύσπλαγχνόν τε εἶναι, καὶ δυσπνοέειν τε καὶ φύσιν ἅμα πτέρεσθαι τε καὶ δύσπετέως. δύσπνοόν τε ὄντα, ἀνώδυνον τε ἐόντα, καὶ χλιαρόν. ὁμαλῶς πανῦ ὃ σῶμα ἔχειν καὶ μὴ περιτετηκὸς περὶ τὰ ἔγκατα. κρέατον δὲ ἐπαρμόσαι μᾶλλον ἔχειν ἢ τοῖσιν ἀφροδισιοῖσι. χρίσιν δὲ μηδὲ ἕτερον τούτων, ἀλλὰ μαλακά τε χρὴ καὶ ἰσχνὰ εἶναι τὰ ἀφροδίσια. καὶ τὴν γαστέρα μαλθακὴν εἶναι φυομένην. βῆχα δὲ μὴ προσφέειν, μὴ δὲ πτύειν, μὴ δὲ πλῶσιν ὑπεξιέναι, ἢν τε τῷ ἄλλῳ χρόνῳ, καὶ μετὰ τοὺς ὕπνους. γίνεται δὲ ταῦτα, καρπὰ τὰ σῖα ἡδέως δεχόμενα. ἢν ἐαδίονα ἰσχνά, μὴ τρυφᾶν. τὴν δὲ κοιλίην προσῆκον μὲν τὰ φάρμακα ὀξέα εἶναι. τὸν δ' ἄλλον χρόνον ἀφαιρεῖν μαλθακὴν ἐκπεπτωκυῖαν. ὃ δὲ οὐδὲν φαίνεσθαι περαιούμενον πρὸς τὰ ὀπτηδεύματα, καὶ τῶν οἴνων τὰς μεταβολάς. τὴν δὲ παλαιπωρείην ἀνέπτεσθαι φέρειν, καὶ ἄκοπον εἶναι. χρίσιν μὲν οὕτω πάντα ἀφαιρεῖσθαι τὸν ἀνθρωπον, καὶ ἀσφαλέστατ' αὐτὴν οὕτω εὑρήσεις. εἰ δὲ μὴ, ὡς πλεῖστα τούτεων ἐχέτω. ἐν ἐλπίδι γὰρ ἔσται περιγενέσθαι. ὃς δ' αὖ μηδὲν τούτων ἔχῃ, ἀλλὰ τὰ ἐναντία, ἀνέλπιστον ἐόντα εἰδέναι. ὃς δ' αὖ τούτων ὀλίγα ἔχῃ, ἀφημὶ χρῆσθαι εἶναι τῶν ὑδροπικῶν νοσούντα, ὀλίγας ἐλπίδας αὐτῷ. ὦ δ' αὖ αἱμορραγέει πολλὸν ἄνω καὶ κάτω, καὶ πυρετὸς ἐπιγίνηται, ὕδαλος ἐμπλησθῶσι πολλαὶ ἐλπίδες τεθνῆναι, καὶ τῶν ὑδροπικῶν, ἥδιστος ὀλιγοχρονιώτατός τε, καὶ ἐν τοῖσιν ἀφυκτοτάτοισιν. ἄλλο δὲ προσημαίνει περὶ τούτου. οἷσι δὲ οἰδήματα μεγάλα γινόμενα καταμαραίνεται, καὶ αὖθις ἐπαίρεται, ἥτοι δὲ μᾶλλον περιγίνονται τῶν ἐκ τῶν αἱμάτων ἡ ἀναρρήξιος ἐμπιπρησμένων. ἀζαπατέοισι δὲ τοὺς ἀγέοντας ἥτοι οἱ ὕδρωπες, ὡς τε ποιέουσιν αὐτοὶ ἀπόντας τοῖσιν ἰηθρῖσιν ἀπόλυσθαι.

D

E

F

G

De his verò qui aqua inter cutem & tabe laborant, & podagricis, & morbo ſacro dicto correptis, hæc dicenda exiſtimo, & aliqua quidem ex parte de omnibus idem. Qui nanque morbos iſtos connatos habet, eum ab his non facilè vindicari poſſe compertum eſt. Cætera verò in ſingulis ſcribam. Qui aqua inter cutem detentus eſt, & ſeruari volet, cum robuſtis viſceribus & contentis viribus eſſe conuenit, ſimúlque ſuapte natura facilè concoquere, ac bene ſpirare, ſine dolore eſſe, totúmq; corpus æqualiter calere, neque extremis partibus eſſe colliquefactum. Præſtat nanque potiùs extrema tumefacta eſſe, etſi optimum eſt nihil horum adeſſe. Verùm tum mollia, tum gracilia extrema eſſe oportet, ventrem contactu mollem. At neque tuſſim neque ſitim adeſſe conuenit, neque linguam, cùm aliàs, tum ne à ſomno quidem, quod admodum fieri aſſolet, inareſcere. Cibos autem ſuauiter aſſumere, ac vbi quis abundè comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis quidem celeriter moueri, aliàs verò mollia & figurata excernere. Vrinam in tranſitu, pro inſtituta victus ratione & vinorum mutatione, mutationem ſentire. Defatigationem facilè ſuſtinere, nec laſſitudinem ſentire. Atque ſic quidem in totum hominem ſe gerere optimum, vt quàm ſecuriſſimè conualeſcat. Sin minus, horum vt plurima habeat. Sic enim ſpem fore vt euadat. In quo verò nihil horum ineſt, ſed contraria ſubſequuntur, in eo ſpem tolli animaduertendum eſt. Et cui ex his quæ in aqua inter cutem laborante probauimus, pauca affuerint, parum relictum eſſe ſpei. At ne is cui multus ſanguis ſupra infraq; perruperit, prætereaq; febris acceſſerit, aqua impleatur magnus metus eſt. Et huius generis aqua intercus breuiſſimi eſt temporis & interineuitabiles numeranda, idq; alteri denunciare oportet. Quibus autem tumores magni ſuborti deſinunt, rurſusq; aſſurgunt, hi potiùs ſuperſunt quàm qui ex ſanguinis eruptione complentur. Fallunt tamẽ ægros huiusmodi hydropes, cùm eos relictis medicis in exitium præcipitent.

A in articulorum doloribus & tumoribus, λευκὸν ὑπόσασιν in vrina, non λεπτὸν ponit, his verbis, οἷσι δὲ τοῖσι τὰ ἀρθρα ὀδυνᾶται καὶ ἐπαίρονται, καὶ καθεψᾶται ὅτι ἐν τῷ ποδαγρικῷ τρόπῳ, εὑρήσεις τί τι καθαίρεμα μεγάλα, καὶ ἐν τῷ ὕδρῳ λευκὸν ὑπόσασιν. Celſus quoq; cap. 7. lib. 2. hunc locum haud dubiè exprimens, λευκὸν ὑπόσασιν legiſſe videtur cùm ſcribit, Vrina autem craſſa, ex qua quod deſidet album eſt, ſignificat circa articulos, aut circa viſcera dolorem metúmq; morbi eſſe. Quem ſecutus Plinius lib. 28. cap. 6. de vrina ſcribit, Mala ſigna rubræ, peſſima nigræ, mala bullantis & craſſæ, in qua quod ſubſidit ſi album eſt, ſignificat circa articulos aut viſcera dolorem imminere. Quibus omnibus ex locis, vt reſtitutus ſibi locus, ita prope diminutus videretur, niſi vnus eſſet omnium codicum conſenſus. Nam & phraſis illa cum diſiunctiua particula diminuti aliquid redolere, & alteram diſiunctiuam deſiderare videtur, quæ hoc modo integra eſſe poſſit. σημαίνει ἢ τοῖσι τὰ ἀρθρα πινὰ ὀδυνῶν καὶ ἔπαρσιν, ἢ τοῖσι τὰ καταίχμα, aut ἢ τοῖσι τὰ καταίχμα ἔπαρσιν, aut certè ἢ ἔπαρσιν pro καὶ legendum.

αἱ δὲ δῆμαι] Reliqua ſedimenta intelligit, quæ proprios partium ex quibus excernuntur affectus indicant, non totius corporis, cùm qui exercitationibus defatigantur, aliôqui ſatis integra valetudine fruantur. Hîc verò veſicæ nomine, & renes, & vrinam deferentia vaſa ſubaudiri poſſunt, vt in Prognoſtico, quod ſcribit Galenus lib. 1. de Criſi. cap. 7.

D ἐπιρρόοι γὰρ ἐστὶ τὸν ἄνω τῆς ἱερῆς νόσου καὶ λεομένης, πάνδε λέγω. κῦ μὲν περὶ τούτων, ὃ αὐτός. τὸν γὰρ ξυγγενέα, τούτεων τῶν νοσημάτων ἔστιν εἰδέναι δυσαπάλλακτον ἐόντα. πάντ' ἄλλα καθ' ἕκαστον γράφω. χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος ἐρεθιζόμενον καὶ μέλλοντα πρήσεσθαι, δύσπλαγχνόν τε εἶναι, καὶ δυσπνοέειν τε καὶ φύσιν ἅμα πτέρεσθαι τε καὶ δύσπετέως. δύσπνοόν τε ὄντα, ἀνώδυνον τε ἐόντα, καὶ χλιαρόν. ὁμαλῶς πανῦ ὃ σῶμα ἔχειν καὶ μὴ περιτετηκὸς περὶ τὰ ἔγκατα. κρέατον δὲ ἐπαρμόσαι μᾶλλον ἔχειν ἢ τοῖσιν ἀφροδισιοῖσι. χρίσιν δὲ μηδὲ ἕτερον τούτων, ἀλλὰ μαλακά τε χρὴ καὶ ἰσχνὰ εἶναι τὰ ἀφροδίσια. καὶ τὴν γαστέρα μαλθακὴν εἶναι φυομένην. βῆχα δὲ μὴ προσφέειν, μὴ δὲ πτύειν, μὴ δὲ πλῶσιν ὑπεξιέναι, ἢν τε τῷ ἄλλῳ χρόνῳ, καὶ μετὰ τοὺς ὕπνους. γίνεται δὲ ταῦτα, καρπὰ τὰ σῖα ἡδέως δεχόμενα. ἢν ἐαδίονα ἰσχνά, μὴ τρυφᾶν. τὴν δὲ κοιλίην προσῆκον μὲν τὰ φάρμακα ὀξέα εἶναι. τὸν δ' ἄλλον χρόνον ἀφαιρεῖν μαλθακὴν ἐκπεπτωκυῖαν. ὃ δὲ οὐδὲν φαίνεσθαι περαιούμενον πρὸς τὰ ὀπτηδεύματα, καὶ τῶν οἴνων τὰς μεταβολάς. τὴν δὲ παλαιπωρείην ἀνέπτεσθαι φέρειν, καὶ ἄκοπον εἶναι. χρίσιν μὲν οὕτω πάντα ἀφαιρεῖσθαι τὸν ἀνθρωπον, καὶ ἀσφαλέστατ' αὐτὴν οὕτω εὑρήσεις. εἰ δὲ μὴ, ὡς πλεῖστα τούτεων ἐχέτω. ἐν ἐλπίδι γὰρ ἔσται περιγενέσθαι. ὃς δ' αὖ μηδὲν τούτων ἔχῃ, ἀλλὰ τὰ ἐναντία, ἀνέλπιστον ἐόντα εἰδέναι. ὃς δ' αὖ τούτων ὀλίγα ἔχῃ, ἀφημὶ χρῆσθαι εἶναι τῶν ὑδροπικῶν νοσούντα, ὀλίγας ἐλπίδας αὐτῷ. ὦ δ' αὖ αἱμορραγέει πολλὸν ἄνω καὶ κάτω, καὶ πυρετὸς ἐπιγίνηται, ὕδαλος ἐμπλησθῶσι πολλαὶ ἐλπίδες τεθνῆναι, καὶ τῶν ὑδροπικῶν, ἥδιστος ὀλιγοχρονιώτατός τε, καὶ ἐν τοῖσιν ἀφυκτοτάτοισιν. ἄλλο δὲ προσημαίνει περὶ τούτου. οἷσι δὲ οἰδήματα μεγάλα γινόμενα καταμαραίνεται, καὶ αὖθις ἐπαίρεται, ἥτοι δὲ μᾶλλον περιγίνονται τῶν ἐκ τῶν αἱμάτων ἡ ἀναρρήξιος ἐμπιπρησμένων. ἀζαπατέοισι δὲ τοὺς ἀγέοντας ἥτοι οἱ ὕδρωπες, ὡς τε ποιέουσιν αὐτοὶ ἀπόντας τοῖσιν ἰηθρῖσιν ἀπόλυσθαι.

H νῦν δὲ ξυγγενέα] Noua eſt phraſis ideoq; exemplaria quædam manu ſcripta habent, ἢν δὲ ξυγγενὲς τι, καὶ ξυγγενέσι τούτεων τῶν νοσημάτων, quod tamen mendoſum eſt, & videtur cuiusdam additamentum eſſe.

χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος] Locus valde celebris & à Cornelio Celſo in totum ferè expreſſus cap. 8. lib. 2. ex quo ſaluris ſpes ante aquæ inter cutem curationem inauguranda eſt. Ergo cùm hydrops non niſi vitiato ac refrigerato hepate gigni poſſit (vt ſcribit Gal. cap.

1.lib.6.de loc.aff.& Oribas.cap.98.libr.4.de loc.aff.cur.& Trallianus cap.3.lib.8.)siue id illi propriè, siue aliarum partium communione cõtingat, vt lienis, ventriculi, mesenterij, tenuium intestinorum, ieiuni, folliculi fellis, pulmonis, septi trãsuersi, renum: Eum qui seruari volet visceribus firmis, ac integris & contentis virib. optimaq; natura esse præditum oportet. Nam vbi corrupta, syderata aut vitiosa viscera sunt, etiamsi sponte vel arte vacuata sit materia, malũ tamen redit, quod experientia multis retroactis sæculis est contestatũ. Neq; enim sanat emissius humor, sed medicinæ locum facit, quam intus inclusus impedit. Non temerè igitur Erasistratus iecinori succurrendum putauit. Nam & aquam inter cutem iecinoris morbum reputauit. Ideoq; ita illum sanandum, frustraq; aquam emitti, quæ vitiato illo subinde nascatur. Idem quoq; testatur Aretæus imprimis grauis author, hydropis prauitatẽ in visceru intemperie totũ corporis habitum corrumpente constituens, his verbis, cap.1.lib.2. περὶ χρονίων παθῶν. ὑγρὸ δὲ ἐν τῇ κοιλίῃ τῇ κάτω ἀθροιζόμενον ὑγρὸν ὕδρωπα καλέομεν. ἐπεὶ οὐδὲ τὸ πάθος τῇδε ὅδι, ἀλλ' ὅπῃ ξυμπαρομορσιέῃ τῇ νόσῳ ὁ ὄγκος, τὸ οἶδος, ἢ χροιὴ, ἢδὲ ἐς τὸ ὕδωρ ξωστήκασι ἐξίκοι, ὕδρωψ τὸ ὅδι καλέεται. κἢν γὰρ ὀκραχῇ κατὰ τὸ ὕδωρ αὐτοματόν τε ἔξω, ἢ παρμόν τι τὸ ὑποχόνδριον ὀκχέῃ, ἐφ' ἕδρης ἔασι οἱ ὑδροποιέες. Neq; enim in inferiore ventre fluctuantem humorem aquam inter cutem nuncupamus, quandoquidem neq; ea parte affectus residet, sed cùm morbũ consequitur tumor, inflatio, color fœdus; iste habitus in aquam colliquescens, hydrops & est & appellatur. Etenim etiamsi sponte sua nonnunquam aqua foras erumpit, aut aliquis præcordia rescindens effundit, sede sua adhuc persistunt hydropici. Rursusq; paulò ante, ἢ γὰρ ἐν ἀπάγχῃ καὶ εἰς ὀνόματα φωλεῦσ' ἔστι καὶ εἰς κακαξίλιον τι πᾶν, ἢ τὰ ξύμπαν σκιῶδες λοιμῶ καταρρέοντες, εἰς κακοχυμίαν ἡμέρῃ τὰ ἀπάγχια. εὖτε δὴ νέοι ἄμφω ἐς τὰ κακὸν ξωλιμωρίῃ. ἀσινὲς ἢ ὀδὲν, εἰξ ὕδωρ ὃ σμικρὴ τῇ φύσει γίγνοιτο αὐ ὀδηκουείν. Aut enim in præcipuo quodam viscere morbus latitans totum in malum habitum conuertit, aut totũ corpus ingruente pestilentia in vitiosum succum viscera permutauit quando sibi inuicem vtraq; ad perniciem suffragantur, nullaq; pars est noxa carens, quæ vel modicam naturæ afferre opem possit. Quibus ex verbis viscerum impuritatem ac vitium præcipuam hydropis causam coniicias licet, adeò vt ad salutem ipsam viscerum firmitas & robur, ac virium integritas & constantia præcipuè faciant, cùm sint totius vitalitatis arx & propugnacula. Illud verò ὃ αὐατένεσχ per se lego exemplariũ pluralitate fretus, non vt quidam αὐατένεσχ ὃ φύσιν, quanquã sic quoq; retineri potest. Ac mihi αὐατένεσχ contentis esse viribus, erectis, ac integris, contraq; obnitentibus ac firmis significare videtur: & αὐατένεσχ ὃ φύσιν de contenta natura & viribus se ad morbum propulsandum erigente ac quasi obnitente, ac velut comparata & exerta dici. Celsus id totum per firma viscera complexus est. Caluus quid per (demittere) intellexerit nõ satis liquet. Vitiosa autem sunt exemplaria, quæ ἀπάναχυον legunt.

ὃ χλιαρόν] Exemplaria quædam sic legunt ὃ χλιαρόν. ἐμαλῶς πᾶν τὸ σῶμα ἔχῃ ὃ μὴ περιστικὸς περὶ τὰ ἕγκατα. Quod fecisse videtur Celsus, qui hunc totum verborum ambitum facili notione complexus est, cùm dixit. Si sine calore corpus est æqualiterq; in extremis partibus macrum est. Caluus aliud sequitur est cùm postrema non tumere dicit.

βῆχα δὲ μὴ προσδοῦναι Spem tollit in hydrope tussis, vt scribit Celsus ex aph.35.libr.6.& 47.lib.7. Tussim quoq; in aqua inter cutem laborantibus damnat Hipp.lib.2.Epid.sect.5. Verùm ea inaudienda venit, quæ tumoris & aquæ pulmonum arterias asperas prægrauantis ratione contingit, ægrumq; in discrimen præcitat.

πρὸς τὰ ὀπισθεύματα] Hîc ὀπισθεύματα institutam vitæ rationem hydropicis congruentem, vrinas mouentem, aquásq; educentem, & cætera quę ad id præstandũ instituũtur, significare videntur. Nam cùm magna curationis spes in vrinas mouentib. medicamentis & aquas deducentibus collocetur, plurima eã in rem ab artis nostræ dictatoribus conscribuntur, præcipuè à Gal.lib.9. Comp.med.κατ' πόπους & Paulo lib.3.cap.48.& Aëtio cap.26.lib.10.Hipp.quoq; lib.4.de rat.vict.in morb.ac.in hydropis curatione, siccorũ & acriũ esum imperat, quib.maximè vrina moueatur. Celsus* etiã quamuis quàm minimam potionem concedit, eam tamen optimã censet, quæ vrinã mouet. Sed id ipsum tamen moliri cibo quàm medicamẽtis melius est. Quæ igitur plurima in hydropicorũ victus ratione ad eam rem instituuntur tum medicamenta, tum cibi, tum potus, cæteraq; remedia, hîc ὀπισθεύματα mihi vocare videtur. Cels.c.8.lib.2.vbi hunc totum locũ disertis verbis exprimit, ὀπισθεύματα per epota medicamenta quibus vrina mutatur explicat, his verbis, Si vrina & vini mutatione & epotis aliquibus medicamentis mutatur. Quanquam autẽ aliæ sunt insignes vrinarũ in hydropicis mutationes, præcipuè tamẽ laudatur quæ copiosa redditur, & sua multitudine aquas minuit, ventrem deplet, cùm aliôqui potionis inopia, victus ratio exiccans & calida, & sudorum prouocatio, quæ sunt hydropicorum consilia, vrinas minuant. Neq; ideo alienum est (vt scribit Cels.) metiri potionem & vrinam. Nam si plus humoris excernitur quam assumitur, ita demum secundæ valetudinis spes est. Caluus huius loci sensum non est assecutus, cùm lotiũ perfectum digestúmve dixit, & πεφυρμένον legisse videtur.

* Cap.21.lib.3.

ἢ ὃ παλαιποείῳ] Magna curationis pars in tolerando labore, motu, deambulationibus, exercitationibus, nauigationibus, frictionibus, sudationibus, sole, inunctionibus & illitib. Cõmunia omnibus hydropis generib. remedia esse scribit Gal. ex Hipp. παλαιποείαν, πυείαν ὃ ἐγκράτειαν. Lib. quoq; περὶ παθῶν hydropicorũ hæc victus ratio instituitur, σιτίοισι ὃ ὃ ποιοῖσι, ὃ πόνοισι, ὃ ἀφεστάσι διαιταῖ. Multum ambulandum (inquit Celsus currendũ aliquando est. Ideoq; faciliùs in seruis hoc morbi genus quàm in liberis tollitur. Quia cùm desideret famẽ, sitim, mille alia tædia, longamq; patientiã, promptiùs his succurritur qui facilè coguntur, quàm quibus inutilis libertas est. Idem quoq; hoc exprimens dixit, si corpus sine lassitudine est, & morbum facilè sustinet, & si modo vera sunt exemplaria, morbum pro motu posuisse videtur. ἄριστον μὲ ὅπω] Hunc locum Celsus solita breuitate sic complexus est, Si quidem in quo omnia hæc sunt, is ex toto tutus est, in quo plura ex his sunt, is in bona spe est. Et paulò pòst, At aqua inter cutem ad sanitatem rarò perducitur, vtique si contraria his quæ supra posita sunt subsequuntur.

ὦ δ' ἀὐ αἱμορραγίῃ] Vna est hydropis causã & periculi plenissima sanguinis nimium profluuium, quod anasarcam aut leucophlegmatiam inducit. Nam exhausto cum sanguine spiritu & calore, crudi humores & pituitosi venas subeunt. ὀπὶ ὃ λευκοῖ φλέγματα ὑδρωψ ὀπηνέεται ex placito 76.lib.7.& libris περὶ παθῶν. Hîc igitur αὐὰ ῥόῃκα aut ὑποσφράγιδος intelligi videtur. Est enim (vt scribit Hippocat.) ἐγχειρέων γίνεσθαι ἄφυκτος. Etsi libris περὶ παθῶν curabilis morbi notas indicet, præcipuéq; nondum senescentis. Aretæus etiam, etsi anasarcam à leucophlegmatia distinguit, eam tamen ex hydropum generibus ideo periculosissimam, quòd totum corpus noxam sentiat, & ideo sit immutandum, his verbis cap.1.libr.2.de sig. περὶ χρονίων παθῶν. χαλεπὴ ὃ τυμπανίης, καὶ τοῦδε ὁ αὐὰ ῥόῃκα μᾶλλον. τὸν δὲ ἰητρὸν ἐν τοῦδε πάσῃ ὅλον χρὴ τὰ αὐθρωπον ἀλλάξαι. τοῦδε μέντοι οὐδὲ θεοῖσι ῥηΐπρον. Difficilis autem Tympanias eaq; adhuc difficilior anasarca. Hoc enim in morbo totus homo medico est immutandus quod certè ne diis quidem ipsis facile fuerit. Celsus quoque breuissimis hisce verbis hunc locum complexus est. Item si sanguis sursum deorsumq; erupit, & aqua medium corpus impleuit. At alteri denunciandam esse perniciem præmonet author, dum ad liberandam medici fidem, tum etiam ad artis dignitatem & admirationem conciliandam. Vitiosa sunt porrò exemplaria quæ ἀφλεκτοπάτιον pro ἀφυκοπάτιον legunt.

οἷσι ὃ οἰδήματα] Pulcherrimè hunc locum ita reddidit Celsus. Quibusdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde desinunt, deinde rursus assurgunt. Hi quidem tutiores sunt, quàm qui supra comprehensi sunt, si attendũtur, sed ferè fiducia secundæ valetudinis opprimuntur. καταμαράνεσθαι autem de tumoribus dicitur qui euanescunt, emarcescunt, subsidunt, remittuntur & desinunt aut detumescunt, quod est κατίσασθαι in Prognostico.

ἐμπεφορημένων] Sic habent vulgata exemplaria, verùm ἐμπεπλαμένων ex melioribus legimus, quòd magis superiori lectioni consentiat, quæ ex sanguinis profluuio aqua impleri laborantes voluit, etsi eos quoq; incendi non est absurdum, humore circa viscera torpescente, ideóq; salsedinem & putredinem concipiente, vnde & sitis & febris inaugescit. Ferè enim in totum plurimi ex hydropicis febricitant (vt scribit Aëtius) Vtranq; autem lectionem pro codicum varietate complexus est Caluus.

ἐξαπαίοισι ὃ] Istud non videtur assecutus Caluus, dum à Medicis necatos ægros dicit. Est autem vsu & opere medico tritissimum, vt sponte, vel arte, materia vacuata & detumescente tumore malum redeat, estq; signum omninò pessimum, quòd causa sit perti-

A nax & malum viscetibus penitus inhærescat. Ideoq; ferè fiducia secundæ valetudinis sese in exitiũ præcipitant, quòd relictis medicis negligentiùs sibi consulunt. Multi sanè obseruantur qui ex alui profluuio, vacuata materia & detumescente ventre meliùs habuerunt, sed paucis pòst mensibus ex relicta causã repetens morbus, interitum attulit. Adeò non satis est ratum, hydrope correptum, aquã in ventrem aut vesicam confluente, à morbo liberari, quod scriptum est ab Hipp. passim, aph.14.lib.6.& 29.lib.7. & libello περὶ κρισίων. Ac de his scriptum videtur in Cois Præsagiis, ὕδερος πρὸς θεραπείῃ ὀνήσεις· παλινδρομέων, αἰὲν πιστοῖ.

Περὶ ὃ τῶν φθινόντων, κατὰ μὲν ὃ πύελον καὶ τὰ βῆχα, τοῦτο λέγω, ἀπὸ τῶν ἐμπύων ἔγραφον. χρὴ γὰρ ὃ πύελον ὃν μέλλει καλῶς ἀπαλλάξειν, ἀπεπτέως τε

B διαβήσεσθαι, καὶ εἰ λευκόν. καὶ ὁμαλόν. καὶ ὁμόχροον. καὶ ἀφλέγμαντον. ὃ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταρρέον, εἰς τὰς ῥῖνας τρέπεσθαι. πυρετὸν ὃ μὴ λαμβάνῃ, ὥστε τῶν δείπνων μὴ κωλύεσθαι, μὴ δὲ διψῶ. ἢ ὃ γαστὴρ ὑποχωρείτω πᾶσαν ἡμέρην. καὶ ὃ ὑποχωρέον ἔστω σκληρόν. πλῆθος δὲ κατὰ εἰσιόντα. τὸν δὲ αὖθεστηκότα ὡς ἥκιστα λεπτὸν εἶναι. ὃ ὃ σῆθος ἐπαιρόμενον χρὴ, τεταγωνόν τε εἶναι, καὶ λαβεῖν. καὶ ὁ χόν-

C δρος αὐτῷ μικρὸς ἔστω. καὶ στεγνοκωμῶντος ἰσχυρῶς. ὅστις μὲν γὰρ τοῦτα πάσχοι ἔχῃ, πρεσβυτικὸς τοῦτο γένοιτο. ὃς δ' αὖ μηδὲν τούτων ἔχῃ, ὀλεθριώτατος. ὅσοι δ' αὖ ἔμπυοι γένωνται, νέοι ἐόντες ἢ ἀποσκήπτιος, ἢ σύριγγος, ἢ ἀπ' ἄλλου τινὸς τοιούτου, ἢ ἐκ παλινδρομίης ἀποστάσιος, ἢ πρεσβύτεροι γένωνται, ἰῶ μὴ πολλὰ καρτερὰ αὐτοῖσιν ὀπιγένηται τῶν ἀγαθῶν σημείων. ἀπόλλυσι ὃ οἱ αὖθεστηκότες, ἐς ὃ φθινόπωρον.

D ἰσχυρῶς ὃ ἢν ἐκ τῶν ἄλλων νοσημάτων μακρῶν. ἐς τὸν ὧραν τοῦτον τελευτῶσιν οἱ πλέοι. τῶν δ' ἄλλων ἥκιστα πρεσβύτεροι γένωνται, οὔτε παρθένοι καὶ αἱ γυναῖκες, ἢσιν ἀπολήγῃ ὀπτμιλυίων ἢ φύσις ἤδη). εἰ ὃ μέλλοι τὶς πρεσβύτερος τῶν παρθένων, ἢ τῶν γυναικῶν, τῶν τε ἄλλων σημείων τῶν τε ἀγαθῶν δῆ πολλὰ ὀπιγένεσθαι, καὶ τὰ ὀπτμιλύια λαμπρῶς τε καὶ

E καθαρῶς ὀπιφαίνεσθαι, ἢ σόδεμία ἐλπίς. οἱ δὲ ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναρρήξιος ἔμπυοι γινόμενοι τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν παρθένων, πρεσβύτερα μὲν ἢ χῆσον. τὰ ὃ σημεῖα χρὴ πρῶτα ἀναλογισάμενον τά τε πρὸς τῶν ἐμπύων καὶ τῶν φθινόντων προσλέγειν, τόν τε πρεσβύτερόν τε, καὶ τὸν ἀπολλύμενον. μάλιστα ὃ πρεσβύτερα γένωνται, ἐκ τῶν αἵματος ἀναρρήξεων, οἷσιν αὖ διήγημα ὑπαρ-

F χήμελαγχολικὰ, ἔν τε τῷ νότῳ καὶ ἐν τῷ φθινοπώρῳ. καὶ μὴ τὸν ἀναρρήξιν ἀνωδυνώτερον ἢ πόνων). βῆχες τε ἀρὰ καρτερὰ ὀπτήνοιν), καὶ πυρετοὶ οἱ πλέοι ἐξ τελέοιον ἐόντες, δίψαν ἀπεπτέως φέροντες. ὑποχωρήσεις ὃ τὸν ἀναρρήξιος μάλιστα γένοιν) τοιοῦτον, εἰ μὴ ἀποστάσεις ὀπτήνοιν). κρίσεις ὃ τῶν ἀποστάσιον, αἱ αἱματηρότατα. ὀκόσοι ὃ ἐν τοῖσι σήθεσιν διήγημα ἔνεστι, καὶ ἀφεῖ χρόνῳ λεπτύνονταί τε καὶ βήσσουσι, καὶ δύσπνοιαι γένοιν), ἅτε πορευτῶν ὀπιλαμβανόντων, τοῦτο ἐπιμύρεσθαι, ὀκόταν ὀπιγνόμενον, τοῦτο ἐπιμύρεσθαι,

G τε καὶ δύσπνοοι ἐῶσι, καὶ ξυνεστραμμένον τι καὶ μικρὸν ὀδμὴν ἔχον, ἐκβήσσουσι.

ἀπὸ τῶν ἐμπύων] Videtur Coacas Prænotiones intelligere, in quibus multa de purulentis ac tabescentibus scribuntur, atque hæc eadem ex Prognostico sumpta repetuntur. Libro quoq; de Morbis primo & secundo, & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν multa de huiusmodi generis suppuratis scribuntur, vt non temerè περὶ τῶν ἐμπύων inscribantur.

χρὴ δὲ τὸ πύελον] Hæc in Coacis Prænot. ex Prognostico repetuntur, & reliquæ adduntur salutis purulentorum notæ. Cornelius verò Celsus hunc totum locum eleganter sic expressit cap.8.lib.2. At in tabe eius qui saluus futurus est, sputum esse debet album, æquale totum, eiusdémq; coloris, sine pituita, eiq; etiam simile esse oportet si quid in nares à capite distillat. ἀφλέγματον autem cum Celso, sine pituita diximus, & pituita vacuum significat, quòd fit in Prognostico φλέγματος ἀπηλλαγμένον. Quod etiam in Coacis retinuimus & probauimus. Laudabiles etiam puris in suppuratis notas istas prædicat Aretæus, his verbis cap.9.lib.1. περὶ σημείων χρονίων παθῶν, ἀδρόν τε καὶ πύον ἐρῆνδες, ὀκόσον μὲ λευκὸν, πέπονα, ἄνοσμα, λεῖα, σροφύλακα, ἀναδεῆ τε καὶ ἀνόφερῆ, πρεσβυτικά. In summa autem de

H pure dictũ fit, quæcũq; alba ferũtur cõcocta, inodora, læuia, rotunda, & promptè extussiuntur, aut per aluũ deturbãtur, ea sunt salutaria. τὸ δὲ ἀπὸ τῆ κεφαλῆς καταρρέον] Celsus simile esse vult sputo quod in nares distillat, breuitatis studiosus. Sed certè, etsi hoc valde est optabile, aliud quid tamẽ hæc verba sonãt. Nam cùm maximè periculosæ sint tabes, quæ ex capitis distillatione oriuntur (vt scribitur in Coac. Præsagiis & lib.1.de Morb.) ad id omni consilio contendere oportet, vt quod ad thoracem confluit, ad nares deriuetur. Quamobrem lib.2.de Morb. medicamenta naribus admoueri iubet, quæ pituitã eiusmodi euocent, his verbis, ὃ ἐπὶ τῶν

At de sputo & tussi eorum quos tabes malè habet eadem mihi dicenda sunt quæ de purulentis scripsi. Eum nanque qui probè leuari volet, conuenit sputum facilè tussi reiicere, esseq; album & æquale, vnius coloris, & sine pituita. Quòd à capite defluit ad nares vertatur, neq; febris prehendat, vt nec cibos impediat, neque sitim faciat. Aluus autem quotidie deiiciat, & quod secedit durum esto, & iis quæ assumuntur conueniens. Hominem quàm minimè tenuem esse conuenit. Pectus verò laudandum quadratum, & hispidũ, cuiusq; cartilago exigua & admodum carnosa est. In quo nanque hæc omnia inerunt, is maximè superstes futurus est. At qui nihil horum habuerit, exitio maximè est affinis. Iuuenes verò qui in pectore pus colligunt ex humorum decubitu, aut fistula, aut alio quopiam id genus, aut ex abscessus reuersione, ij, nisi multa admodũ bona signa assecuti sint, minimè euadunt. Moriuntur verò eiusmodi homines sub autumnum, valdeq; & ex aliis morbis longis plæriq; sub hoc tempus pereunt. Ex reliquis autem minimè euadunt, tum virgines, tum mulieres, quibus ex menstruorum suppressione tabes contingit. Quòd si ex his aliqua superesse volet, cùm multa laudabilia signa accedere, tum verò menses luculenter & manifestè comparere oportet, aliôqui nihil spei relictum est. At qui ex sanguinis eruptione pectore pus colligunt, tum viri, tum mulieres, ac virgines, ij certè haud minùs supersunt. Cæterùm omnia signa tam suppuratorum quàm tabescentium, animo reputantem, tum superfuturum, tum etiam perituru prædicere oportet. Ex sanguinis autem eruptione maximè supersunt, quibus in dorso & pectore dolores adsunt melancholici, & ex sanguinis eruptione dolore quodammodo leuantur. Neq; enim tusses admodum, neq; febres succedunt, ac plæriq; sitim ad extremum vsq; facilè tolerant. Sed recurrunt ferè sanguinis eruptiones, nisi abscessus succedãt, ex quibus, ij sunt optimi, qui maximè cruẽti. Qui verò in pectore dolores sentiunt, & temporis tractu extenuantur, tussi & difficultate spirandi conflictantur, si neque febres prehendant, neque suppurationes succedant, ex iis percontari oportet, si quando tussiunt & difficulter spirant, num etiam concretum quiddam & modicè olens per tussim reiiciant.

ἐς τὸ σῶμα τὴν νυκτὸς ἀυτμὴ φοῖτα δύμεν, περὶ τὰς ῥῖνας ἀυτμὴ περιτίθη μὴ φάρμακα πυκνότερα. ἰσῶ δὲ μὴ ῥέει, περιτίθη μὴ δὲ πολλὰ νόσος ἐς χόνν. Cumq; noctu ad os A
salſuginoſus humor concedit, ad nares ei crebriora medicamenta apponito: At ſi non confluit, apponito quidem, verùm ex longiore interuallo. Rurſusq;, & ἰσῶ μὲ τὸ σιαλοῦν ἐς τὸ σῶμα ἴη πολὺ & δύμωρον, περὶς τὰς ῥῖνας περιθεῖναι ὀλίγα, ἢ χολὴ μὴ ἀλῇ. ἰσῶ δὲ μὴ ἴη τὸ ῥεῦμα ἐς τὸ σῶμα, μὴ περιτίθεναι περὶς τὴν κεφαλήν. Ac ſi ſaliua quidem multa & ſalſuginoſa ad os procedat, ad nares apponito quòd bilem minimè educat. Si verò fluxio in os non feratur, capiti ne apponito. Sic quoq; lib. περὶ παθῶν, in tabe naribus admoueri medicamenta quæ caput vacuent conſulit. ἢ δὲ κεφαλὴν ἀυτὴ περὶ ὅδεν καθαίρειν, περὶς τὰς ῥῖνας περιτιθεὶς φάρμακον.

πυρετὸν δὲ μὴ λαμβάνῃ] In Coacis præſagiis & prædictionibus in ſuppuratorum ſalute febrem abeſſe vult, ἀπουσίαν & δίψαν. Celſus, longè optimum eſt febrem omninò non eſſe: ſecundum eſt, tantulam eſſe, vt neque cibum impediat, neq; crebram ſitim faciat. Idem quoq;, At in tabe ſputum mixtum purulentum, febris aſſidua, quæ & cibi tempora eripit, & ſiti affligit, in corpore tenui periculum ſubeſſe teſtatur. δεῖπνον autem cibum diximus, Celſum ſecuti, eamq; in rem ſæpius accipitur. Exemplaria quædam manu ſcripta ὕπνον pro δεῖπνον legunt, quod etiam ſignificauit Caluus.

καὶ τὸ ὑποχωρέον] Alui profluuia in tabidis exitium minantur, vt ſcribimus in Coacis Præſagiis. Hunc locum ita Celſus exponit, B
Aluus in hac valetudine ea tuta eſt, quæ quotidie coacta, eaq; conuenientia his quæ aſſumuntur reddit.

τὸν δὲ ἄνθρωπον] Sic Celſus hunc locum vertit. Corpus id quod minimè tenue, maximeq; lati pectoris atq; ſeroſi eſt, cuiusq; cartilago exigua & carnoſa eſt. Corpus certè minimè extenuatum & tenue, ſed carnoſum eſſe oportet & optimè quadratum, ſi quis exitium effugere volet, cùm in dies extenuatur & à morbo contabeſcat, vt ſcribitur lib. 2. de Morb. & lib. περὶ ἱερῆς νούσου. Et in corpore tenui & longo cauendam eſſe tabem teſtatur Celſus. Sic libr. περὶ ἱερῆς νούσου, περὶς τὴν τοιαύτην νόσον, ὃ ξυμφέρει λεπτὸν εἶναι. Quò magis mirandum eſt Caluum contra omnium codicum quos adhuc videre licuit fidem, pectoris muſculos non carnoſos probare.

ὅστις δὲ αὖ ἴμπυοι] Hunc locum etſi alio ſenſu ſic expreſſit Celſus. Solent etiam in adoleſcentibus ex eo morbo vomicæ fiſtulæque oriri, quæ non facilè ſaneſcunt, niſi ſi multa ſigna bonæ valetudinis ſubſecuta ſunt.

ἐς τὸ φθινόπωρον] Autumnum tabeſcentibus noxium eſſe ſcribitur placito 11. libr. 3. & ferè plærosq; ad autumnum perire ſcribit C
Hipp. lib. 1. epid. & lib. 3. Ideoq; φθινόπωρον φθινῶδες dicitur lib. 6. epid. Ibidemq; aph. 13. ſect. 7. τῶν φθινόντων τὸ φθινόπωρον κακὸν ſcribitur. Sic autumno grauiſſimos & maximè extiales morbos circumferri ſcribit Hipp. lib. 2. Epid. & aph. 9. lib. 3. Eaq; notione φθινόπωρον μελαγχολῶδες nuncupatur Hippocrati lib. 2. & 6. Epid. Celſus autumnũ longè periculoſiſſimum; quiq; multos opprimat dixit cap. 1. lib. 2. Horatius graue tempus autumni vocat, & Iuuenalis lethiferum. Hunc porrò locum Celſus tabidorum exitium indicans ſic expreſſit, Vtiq; ſi tempus autumni eſt, quo ferè qui cætera parte anni traxerunt, reſoluuntur.

ἢν δὲ ἀγῶν ἤκῃσι] Celſus hunc locum etſi alia longè notione ſic expreſſit, Ex reliquis verò minimè facilè ſanantur virgines, aut hæ mulieres, quibus ſuper tabem menſtrua ſuppreſſa ſunt. Porrò ex menſium ſuppreſſione exitioſiſſimam tabem ſuboriri, & ex qua ſupereſſe nefas ſit, ſcribit Hipp. lib. 1. περὶ γυναικείων.

μάλιστα δὲ περιγίνονται] Sic Celſus hunc totum locum exprimere videtur. Super tabem ſi mulieri quoq; ſuppreſſa menſtrua fuerint, & circa pectus atq; ſcapulas dolor manſit, ſubitóq; ſanguis erupit, leuari morbus ſolet. Nam & tuſſis minuitur, & ſitis atq; D
febriculæ deſinunt. Sed iisdem ferè, niſi redit ſanguis, vomica erumpit, quæ quò cruentior, eò melior eſt. Verùm Celſus longè alio ſenſu quæ hîc ſanguinis eruptioni in vniuerſum tribuantur, mulieribus ex menſium mora tabe conflictaris concedit. Dolores verò melancholici hîc innui videntur diutiùs permanentes & pertinaces, nimirum ex humoribus craſſis & crudis ſuborti, quemadmodum apoplexia & conuulſio morborum melancholicorum nomine accenſentur aph. 56. lib. 6. & 40. lib. 7. Quod etiam ſignificare per (dolorem manentem) Celſus videtur, & quòd tandem hi humores tractu temporis in abſceſſus vertuntur. Aut certè eos dolores intelligit, qui ex tumoribus denigratis & liuidis oriuntur, quales in eas partes translato & impacto craſſiore ſanguine fieri ſolent, vnde tandem abſceſſus conſequuntur. ἀποστάσεις autem hîc ſunt, quæ ὀκπύημαῖα aut ὀκπυήσεις in Prognoſtico dicuntur, vomicas vocat Celſus.

καὶ πυρετοί] Iſtud ſuperioribus iunximus, meliora exemplaria & Celſum ſecuti, reliquum membrum per ſe diſtinximus.

αἱ & ξωνεφραμμένου τι] ξωνεφραμμένου τι quiddam concretum, contortum, compactum aut conglobatum intelligit veluti concretam quandam pituitam, & grandini ſimile quiddam & induratum: velut συρρέφεσθαι concreſcere & colligi, ac coacerua ti denſariq; E
ſignificat Hippocrati aph. 40. lib. 5. quod alibi συλλέγεσθαι dicitur. Lib. 2. de Morb. in Phrhoë ſcribitur, αἱ δὲ ἐκπύησιν ἐποιέοντο τὸν πυον & χάλαζα, καὶ ὅδε περιεβόμενον ἐν τῇσι δακτύλοισι σκληρὸν & κάκοδμον γίνετο. Pus veluti grando tuſſi reiicitur, & digitis attritum durum & graueolens exiſtit. Ex ſputi autem graueolentia quàm exitialis rabis ſigna cenſentur, vt ſatis pater ex aphoriſmis, Coacis Præſagiis & libr. 2. de Morb. Vnde effectum eſt vt Caluus pro ἐπιπόρεσθαι ἐπιρρήσσειν legiſſe videatur. Etſi enim ea indicia proximam perniciem indicant, exemplarium tamen conſenſum ſequi malim.

At de his qui podagra tentantur iſta nobis dicenda videntur. Qui in ſenectute tofos aut callos in articulis induratos habent, aut laborioſè vitam tolerant, cum aluo ſicca, ij ſanè omnes (vt ſentio) humana arte ſanari nequeunt. His certè ſuccedentes inteſtinorum difficultates optimè medentur, quin & quæcunq; aliæ colluctationes infernæ, eos valde iuuant. Iuuenes verò cui necdũ circum articulos calli induruerunt, cuiq; victus ratio curæ eſt, ad laborem eſt impiger, aluumq; habet vitæ inſtituto probè cedentem is ſanè prudentem nactus medicum, ſanus euadet.

Περὶ δὲ ποδαγρικῶν τῶν τάδε. ὅσοι μὲν ἢ γέροντες, ἢ περὶ τοῖσι ἄρθροισιν ὀπτιπωράματα ἔχουσιν, ἢ ἐν ὅσῳ παλαίπωρον ζῶσι καὶ λιχνίας ξηρὰς ἔχοντες, ὅτοι μὲν πολῖται ἀδυνάτοι ὑγιέες γίνεται δυνάμει ἀφικνέεται τέχνη, ὅσον ἐγὼ οἶδα. ἰῶν δὲ τούτους, ἄριστα μὲν δυσεντερίας, ἢν ὀπτιγένωνται, ἀταρ καὶ ἀνῆται ὀκτήριες ὠφελέουσι κάρτα, αἱ ἐς τὰ κάτω χωρία ῥέπουσι. ὅστις δὲ νέος ἐστὶ, καὶ ἀμφὶ τοῖσιν ἄρθρεσιν ὄπτω ὀπτιπωράματα ἔχει τ' ἐν ὅσῳ ἐστὶν ὀπτιμελὴς τε καὶ φιλόπονος, καὶ λιχνίας ἀγαθὰς ἔχων, ἐπὶ ἀκόρεν πρὸς τὰ ὀπτιποθήματα, ἔτος δὲ ἐν ἐνεστῶτι μῆνα ἔχοντος ὀπτιτυχὼν, ὑγιὴς αὖ γένοιτο. G

ὅσοι μὲν ἢ γέρουτες] Hunc locum ſic expreſſit Celſus. Articuli verò qui ſic dolent, vt ſuper eos ex callo tubercula quædam innata ſint, nunquam liberantur: Quæq; eorum vitia vel in ſenectute cœperunt, vel in ſenectutem ab adoleſcentia peruenerunt, vt aliquando leniri poſſunt, ſic nunquam ex toto finiuntur. ὀπτιπωράματα autem vocat, quos alij πώρους dicunt, lapidoſas in articulis duri ties, & tofos aut callos induratos qui vbi ſemel increuerint, priſtinæ ſanitatis in articulo ſpem tollunt, vt ſcribit Gal. lib. 10. Comp. med. κατὰ πόδ. Hos verò Aurelianus inſolenter admodum tranſitus vocat, πόρους, cùm πώρους dicendi ſint. Vitioſus porrò eſt codex Aſtilanus, qui pro ἀδυνάτοι ἀδυνάτου legit.

ἰῶνται δὲ τούτους] Sic Celſus expreſſit & ſequentibus iunxit. Articulorum verò vitia, vt podagræ chiragræque, ſi iuuenes tentarunt, neque callum induxerunt, ſolui poſſunt, maximéque torminibus leniuntur, & ex quocumque modo venter fluit. Vbi ὀκπήξιες αἱ ἐς τὰ κατὰ χωρία ῥέπουσι, humorum ſeceſſus & eliquationes per alium effuſæ, ac humorum profluuia, quæ corpus eluunt, exinaniunt & exoluunt intelliguntur. Sic πόκεν apud Theonem gymnaſten pro λύειν ἢ κενοῦν accipi ſcribit Galenus lib. 2. Salub. Alui autem ductiones & infernæ purgationes in articulorum vitiis plurimùm habent momenti, eásque conſulit Hippocrates libr. περὶ παθῶν. Quas tamen Eraſiſtratus in podagricis expulit, ne in inferiores partes factus curſus pedes repleret, cùm tamen euidens ſit omni purgatione,

A purgatione, non ſuperiora tantummodo, ſed etiam inferiora exinaniri. Hunc autem locum innuere videtur Aurelianus cap. 1. lib. 5. Chronion ſcribens, Vtilem inquit Hippocrates iſchiadicis dyſenteriam. Habet enim imitationis quiddam recorporationis faciundæ, quanquam plurima vexatione corpus afficere videatur. Vitioſum autem eſt quod in quibusdam exemplaribus ὀκπήσιες pro ὀκπήξιες legitur.

καὶ τὸν πρόσπον ὀξὺν δημελῆ] Attentum ac maximè ſolicitum & diligentem in victus ratione, gnauúmque & ad labores impigrum requirit eum qui articulorum vitiis curandis prouidere vult. Celſus quoque, quibus articulorum dolor certis temporibus reuertitur hos antè & curioſo victu cauere vult, ne inutilis materia corpori ſuperſit.

καὶ κοιλίας ἀγαθὰς ἔχων] Aluum pro inſtituto vitæ genere benè reſpondentem, ac vitæ ſtudiis & moribus audientem requirit, hoc eſt liberam & medicamentis facilè parentem, quod magnum eſt in articulorum vitiis præſidium. Idq; reſpondet ærumnoſæ vitæ
B quam ſupra poſuit cum aluo ſicca.

Ex morbo ſacro, quem comitialem dicunt, ægerrimè emergunt, quibuſcum vnà à puero increſcit morbus, & in virilem ætatem ſimul adoleſcit, deinde quibus ætate florente ortus eſt, nempe poſt annum quintum & vigeſimum, ad quadrageſimum quintum vsque. Quos deinceps conſequuntur quibus morbus accidit, neque antè in corporis partibus aliquis venientis mali ſenſus eſt. Quibus nanque ex capite initium ducere videtur, aut latere, aut manu, aut pede, ij faciliùs ſanantur. Hæc tamen etiam inter ſe differunt. Ex his nanque moleſtiſſimi ſunt qui à capite originem trahunt, deinde ex latere, qui verò à manibus ac pedibus, præcipuè ſanitatem recuperant. His autem manum admouere medicum oportet, qui rectè curationis rationem tenuerit, vbi iuuenes fuerint, & laboribus dediti, niſi ſi cui mens malè ſit affecta, aut quis attonitus fuerit. Eiusmodi nanque vehementes mentis emotiones nihil conducunt. Reliquę verò omnes naturæ emotiones, quæ ad inferna tendunt, probantur, longéq; optimæ hoc loco cenſendæ ſunt, quæ maximè cruentæ. At ſenes qui corripi cœperunt præcipuè moriuntur, ac ſi pereant, celerrimè ſua ſponte ſeruantur, minimumq; à medicis iuuantur.

C

D

E

F

G

H

Τῶν δὲ ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου λαμβανομένων, χαλεπώτατα μὲν ἐξίσταται, ὀχόσοισι δ' αὖ ἀπὸ παιδὸς ξυμβήσεται καὶ συναυξηθῇ ὁ νόσημα. ἐπιφέρει δὲ ὅσοισιν αὖ ἡλίκια ἐν ἀκμάζουσι τοῦ σώματος τῆς ἡλικίης. εἰ δὲ αὖ ἀπὸ εἴκοσι, καὶ πέντε ἐτέων, ἐς πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα. μετὰ δὲ τούτους, ὅσοισι αὖ ἤρξηται ὁ νούσημα μηδὲν παρεσημήνον, ὀχόθεν ἀρξάμενα τοῦ σώματος. οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δοκέει ἀρξεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ἢ ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἢ ποδὸς, οὐ πετέεσθαι ἰᾶσθαι. ἀμφιφέρει γὰρ καὶ ἄνω τε καὶ κάτω. τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα. ἐπιφέρει τὰ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα οἷά τε ὀξυγαίνεσθαι. ὅστις χρέων ἐστὶ τουτέοισι τὸν ἰητρὸν, εἰδότα τὸν ἐόντα ἰητρὸν, καὶ ἐόντα τὸν φύσιν ἀνθρώπου τοῖσι νέοισι τε καὶ φιλόπονοι. πολλὰ ὅσσα αἱ φρένες τὶ κακὸν ἔχουσιν. ἢ εἴτις ἀπόπληκτος γένηται, αἱ μὲν γὰρ μελαγχολικαὶ αὖται ἀκρατέστεραι, καὶ λυσιτελέες. αἱ δὲ ἄλλαι, αἱ εἰς τὰ κάτω ῥεπόμεναι, πᾶσαι ἀγαθαί. ἀρίστη δὲ καὶ ἀνέωνται πολλαὶ, αἱ αἱματηραί. ὁπόσοι δὲ γέγονται, ἢ ἤρξαντο λαμβάνεσθαι, ἀποθνήσκουσί τε μάλιστα, καὶ ἢν μὴ ἀπόλωνται, πάντα ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τῷ αὐτομάτου. ὑπὸ δὲ τῶν ἰητρῶν ἥκιστα ὠφελέονται.

Comitialis morbus Græcis ἱερὰ νόσος dicitur, aut ob magnitudinem, vnde etiam magnus vocatur morbus Hippocrati lib. 6. Epid. aliis Herculeus, vt ſcribit Galenus Comment. 6. in lib. 6. Epid. aut quòd ſacer ſit & à dis immiſſus, (vnde diuinus Apuleio & Aureliano appellatur, quæ tamen opinio exploditur libello de morbo ſacro. Quod etiam teſtatur Gal. Com. in lib. 6. Epid.) aut quod ſacram mentis arcem, hoc eſt cerebrum, aut ſacram animam occuper, vt vult Aurelianus & Alexander Trallianus. Eius etiam nomenclaturæ cauſas plurimas affert.* Aretæus his verbis, ἀλλὰ καὶ ἄδοξος ἢ ξυμφορὴ, δοκέει δὲ τοῖσι ἐς τοῦ σελήνου ἀνιεῖσι ἀφικνεῖσθαι ἢ νοῦσος. τοιοῦδε καὶ, ἱερὴν κικλήσκουσι τοῦ πάθεος. ἀταρ καὶ δι' ἄλλας παρφράσιας, ἢ μέγεθος τοῦ κακοῦ, ἱερὸν τὸ μέγα. ἢ ἥσσος ἐστὶ ἀνθρώπινος, ἀλλὰ θείης. ἢ δαίμονος ὀξὺς ἐς τὸν ἄνθρωπον ἐπόδου, ἢ ξυμπεπτωκὼς ὁμοῦ, τοιοῦδε ὀνείκησκον ἱερόν. Quin & præter opinionem hominum euenit hæc calamitas. Nam & quidam exiſtimant flagitioſis hominibus à Luna immitti, cuius rei cauſa ſacrum hunc morbum nominant. Verùm & aliàs ob cauſas iſtud nomen fuit impoſitum, aut ob mali magnitudinem (quòd enim magnum ſacrum dicitur) aut quòd humana ope minimè tollatur, ſed diuina, aut quòd dæmone correptus homo videatur, aut ob hæc omnia ſimul, ſacrum appellarunt.

* Cap. 4. lib. 1. περὶ σημείων χρόνου. παθ.

ὀλίσθησι δὲ αὖ ἀπὸ παιδὸς] Morbus comitialis ante pubertatem ortus, ætatis mutatione profligatur (ex aphor. 45. lib. 2. & 7. lib. 5. & aph. 4. ſect. 1. lib. 6. Epid.) & ante pubertatem ortus, non ægrè finitur, vt ſcribit Celſus. Vbi verò pubertatis tempus exegerit, & ad virilem ætatem adoleuerit, diuturnus eſſe ſolet, velut cæteri morbi, qui neque pubertate, neque primis coitibus, neque in fœmina primis menſtruis finiti ſunt, ex aphoriſ. 28. libr. 3. Quem expreſſit Celſus cap. 1. libr. 2. & Plin. cap. 4. libr. 28. his verbis, Multa genera morborum primo coitu ſoluuntur, primóque fœminarum menſe. Aut ſi non id contingat, longinqua fiunt, maximéque comitiales. Quod etiam innuit Hippocrates lib. 6. Epid. ſect. 5. his verbis, παῖς ἐπαυξέα νόσοις μίξις. Morbos qui ſucceſſu temporis augentur, coitus lædit. Hanc etiam morbi comitialis ſolutionem ex ætatis immutatione eleganter circumſcribit Iſagoges author Hippocratem exprimens, his verbis, ἔστι δὲ πάθος ὅθεν μὲν ἢν περὶ ἥβης παιδῶν ἡ φύσις ὀκλαμψάσα πρὸς ἥλιον, & κρίσιν τῶν νοσημάτων ἐργασαμένη τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ αὐξηθεῖσα τὸ αἷμα. Affectum autem ſanat in pueris impuberibus natura circa pubertatem elucens, & calore innato exiccatis cauſis morbum iudicatione terminans. Sic Aretæus in morbi comitialis curatione, pubertatis profectum per hæc verba intelligit † ἐπεὶ δὲ ἡ τῆς φύσιος ἐς ἀῤῥῶστα μεταβολὴ ἀγαθὸν ἢ ἀφίησι. Quandoquidem naturalis in virilitatem mutatio aliquid boni efficit. Rurſusque cap. 4. libr. 1. de ſig. diutur. morb. ἐξηλάθη δὲ κοπ ὑπ' εὐπαρίης, δι' ἄλλης ἡλικίης μείζονος εὖτε τοῦ κάλλεος ἀπωίξεισι τῆς ὥρης. Interdum fecunda fortuna per ſuccedentem prouectiorem ætatem abigitur, quando ſimul eum ætatis flore euaneſcit.

† Cap. 4. lib. 1. Cur. diutur. morb.

ἔπειτα δὲ ὅσοισιν] Hunc totum locum ſic expreſſit Celſus cap. 8. lib. 2. Morbus quoque comitialis poſt annum quintum & vigeſimum ortus ægrè curatur, multóque ægriùs is qui poſt quadrageſimum annum cœpit, adeò vt in ea ætate aliquid in natura ſpei, vix quicquam in medicina ſit. Hippocrat. quoque aph. 7. lib. 5. morbum comitialem poſt annum quintum & vigeſimum ortum ferè ad mortem comitari ſcribit. Et Aretæus, ἐπὶ ἐπαρβάλλῃ τοῦ ἀκμοῦ τῆς ἡλικίης, ξυγγνέῃ τι & ξωναποθνήσκει. Si ætatis vigorem excedit, conſenelcit cum ægro commoritúrq;. Hic autem iuuentus ſiue ipſe ætatis flos intelligitur, & ab anno quinto & vigeſimo ad trigeſimũ quintum circumſcribitur, vt ſcribit Gal. Com. ad aph. 30. lib. 3. & 9. lib. 5. Et iuuenibus morbos comitiales familiares facit Hippocrat. aph. 20. lib. 3. Virilis quoque ætas quæ iuuentutem ſequitur, & conſtans ætas, ac ἀκμὴ Galeno dicta lib. 6. Salub. hîc comprehenditur, quæ à quinto ſeptenario ad ſeptimum & annum 49. extenditur, vt ſcribit Gal. Com. ad aph. 30. lib. 3.

* Cap. 5. lib. 1. Cur. ac.

μᾶλλον γένοιτο) Sic Celsus, In eodem morbo si simul totum corpus afficitur, neque ante in partibus aliquis venientis mali sensus est, sed homo ex improuiso concidit, cuiuscumque is ætatis est, vix sanescit. Attingit autem tertium morbi comitialis genus rarum vt scribit Galenus libr. 3. de loc. affect. nostris tamen temporibus satis frequens, in quo ab vna corporis parte venientis accessionis sensus incipit, & auræ cuiusdam venenatæ, aut frigoris notionem in parte quadam sentiunt, qua deinde cerebrum attentari videtur, vnde casus & totius corporis concussio accidit. Quod in iuuene ex pedis tarso Trallianus annotauit, multi ex tibia suscitari animaduerterunt. Quibusdam è pedis pollice aut manus digito quodam mali venientis significatio editur, vnde membri tremor aut torpor, deinde conuulsio & capitis concussio. Quæ omnia variè animaduertuntur in opere medico. A

οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς] Comitiales ex parte aliqua obortos sine totius corporis concussione, sed ex solius partis affectu intelligit, in quibus epilepticæ quædam videntur in parte affecta conuulsiones, & veluti quædam per interualla palpitationes, citra perpetuam conuulsionem, vt loquitur Galenus. Atque id mihi indicare visus est Celsus, cùm totum corpus simul affici dixit, & hominem ex improuiso concidere. In capite autem solo, citra vllam subiectarum partium concussionem epilepsiam fieri, solo capite concusso, etsi rarum est, à quibusdam tamen est annotatum. Celsus quoque hunc locum elegantissimè his verbis expressit. Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, non ægrè finitur, & in quo ab vna parte corporis venientis accessionis sensus incipit. Optimum est à manibus pedibúsve initium fieri, deinde à lateribus, pessimum inter hæc à capite. B

πλεῖστον αἱ φρένες] Celsus etiam hunc locum his verbis adumbrat. Si verò aut mens læsa est, aut neruorum facta resolutio, medicinæ locus non est. Aut igitur malè affectam mentem simpliciter intelligit, quòd in morbo comitiali interdum ea tentetur, vt scribit Aretæus, * ἀποτείνεται δέ κοτε καὶ πλεῖστον διάνοιαν ἡ νοῦσος, ὡς τὰ πολλὰ μαραίνων. Aut humorem ventriculorum cerebri obstructionis commitentem, in cerebri substantiam sese immisisse, & eius temperamentum commutando ei nocere, quod δηλοῖ πλεῖστον διάνοιαν ῥίπτων dicit Hippocrates †, vt scribit Galenus. Ex quo efficitur vt epilepsia sæpe in melancholiam aut furorem transeat. ἔστρεψε δέ κοτε καὶ γνώμην ἐς μανίην, vt scribit Aretæus, interdum etiam mentem in furorem adegit. Quæ de re permulta scripsimus nostris in lib. 2. Epid. Commentariis. Apoplexia autem morbo comitiali valde affinis est, quòd eodem humore & loco affecto consentiant, vt scribit Galenus Comment. ad aphor. 45. lib. 2. C

*Cap. 4. lib. 1. de sign. diutur. aff. †Lib. 3. de loc. aff. cap. 6.

αἱ μὲν δὴ μελαγχολικαί] ἔκστασις μελαγχολική, vehemens & furiosa mentis emotio Hippocrati crebrò dicitur Prorrhetico primo. Hîc igitur vehementes mentis excessus intelliguntur, cùm in melancholiam aut furorem morbus comitialis conuertitur, quæ tantum non conducibiles existimandæ sunt, vt etiam morbum deteriorem faciant. Etsi ἔκστασις pro vehementi mentis emotione, quæ magnæ cuiusdam perturbatione & naturæ impetu obstructiones ventriculorum cerebri leuat, sumi potest, aut quæ lentum humorem ex cerebri meatibus in eius substantiam & mentem propellit: Qua ratione morbi comitialis impropria quædam solutio furor aut insania dicitur libr. 2 Epid. & libello περὶ κρισίων. Eóque intellectu ἔκστασις vehementem naturæ conatum, excessum & perturbationem molientem ad solutionem morbi futuram, aut commutationem ac dimotionem quandam significare videtur, velut aphoris. 5. lib. 7. ἔκστασιν πολὺ κίνησιν καὶ παρεκλῦσαι μάλιστα κρίνεσθαι, interpretatur Philotheus. Sic αἱ κάτω τρεπόμεναι ὀκρίσεις hic dicuntur vehementes naturæ motiones & commutationes, quæ per alui excretiones fiunt, & veluti quadam solutione morbi materiam ad infernas partes transponunt. Quod satis indicat Celsus qui hunc locum disertis verbis exprimens, hunc humorẽ depositum per deiectiones excerni scribit, his verbis, Atq; in his quoque ea maximè prosunt, quæ per deiectiones excernuntur. Quòd autem ὀκράσιος μελαγχολικῆς nomen apoplexiæ tribuatur, id aut ob morbi vehementiam, aut humoris naturam, pertinaciam & crassitudinem contingere posse viderur, vt patet ex aph. 56. lib. 6. & 40. lib. 7. D

τρεπόμεναι πᾶσαι] pro πᾶσαι ἀποστάσεις legit Cornarius. Cuius tamen lectionis in codicibus scriptis quos quidem videre licuit, nusquam extat vestigiũ. Verùm illum id in eam causam impulit, quòd hîc idem quod supra abscessibus est attributum. Deinde quòd eiusmodi naturæ emotiones & commutationes ὀκρίσεις designant, quæ ἀποστάσεων κατ' ἔκκρισιν genere censentur. Et Aretæus in Epilepsiæ curatione alui deiectiones plurimùm probat cùm scribit, κοιλίης ἔκκρισις ὀλίγη πῖσι ὑπνοισι ἄριστον, μάλιστα πνεύματων καὶ φλεγμάτων. Verùm hîc maximè cruentæ excretiones intelliguntur, cùm αἱματηρὰ δυσεντερία totum corpus veluti per abscessum eluit ac expurgat. E

Cap. 4. lib. 1. de cur. diutur. aff.

ὀλίγοι δὲ γέρονες] Celsus. Multóque ægriùs curatur is morbus comitialis qui post quadragesimum annum cœpit, adeò vt in ea ætate aliquid in natura spei, vix quicquam in medicina sit. Aëtius quoque cap. 24. lib. 6. senum curationem edocet, & quinam senes ab eo morbo vindicentur.

Pueri verò quibus oculi de repente peruertuntur, aut peius affecti sunt, aut tubercula sub ceruicem enascuntur, aut aliquantulum lingua hæsitant, aut tusses siccæ trahentes permanent, aut vbi adoleuerint, ad ventrem dolor contendit, neque conturbatur, aut iis latera distorquentur, aut venæ crassæ circa ventrem in varices conuertuntur, aut omentum descendit, aut testis intumuit, aut manus extenuatur & impotens redditur, aut pes & tibia tota citra aliam occasionem claudicat. In his omnibus animaduertendum est, morbum ista omnia præcessisse. Id quod plærique eorum qui pueros educant interrogati fatebuntur, quidam etiam, quòd eos lateat, tale quid accidisse se scire negant.

Οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μεῖζόν τι καὶ ἐν ἔπαθον, ἢ φύματα ἐκ τοῦ τραχήλου ἐφύη, ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιοι παρεστήκοισι, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μεῖζοσι ἠλοιήθησαν ὀδύνῃσι φορεῖται, καὶ οὐκ ἐταράσσετο.) ἢ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διεστρέμματα ἐγένετο ἢ κιρσώδεα. ἢ ὀπίσω πλοῦν καταβαίνει. ἢ ὄρχις μέγας γένοιτο, ἢ χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατής. ἢ πούς. ἢ κνήμη ξύμπασα ἐκωλώθη, ἄτερ παραφάσιος ἄλλης, τούτοισι πᾶσιν εἰδέναι ὅτι ἡ νοῦσος παρεσκεύαζε πρὸ τούτων ἀπαλλάσσων. καὶ οἱ μὲν πολλοὶ τῶν γονέων τὰ παιδία, ἐρωτῶν εἰ μοι ὁμολογήσουσι, τοῦτο καὶ λανθάνει. καὶ οὐ φασὶν εἰδέναι τοιοῦτον οὐδὲν γεγενημένον. G

οἷσι δὲ τῶν παιδίων] Hîc attingere videtur morbi comitialis depulsiones & solutiones, quæ in aliqua corporis parte labem cum quadam impotentia firmant, vt non leuiore quàm partis cuiusdam interitrimento, portentosi illius morbi liberatio contingat. Has morbi huius veluti successiones exprimit Hippocrat. lib. 2. Epid. his verbis, τὰ νοσήματα τῶν μεγάλα ἐν πόσῃ ἠρμένη λύσις, ἡράων ὀδύνων, ὀφθαλμῶν διεστροφαί, πύφλωσις, ὀξέων ὀδύνεις, μαζῶν ἄρσις. Magni morbi quem comitialem dicimus vehementiam soluit coxendicum dolor, oculorum peruersiones, occœcatio, testium tumor, & mammarum eleuatio. Et nos fusioribus verbis ac exemplis probauimus nostris eum in locum Cõmentariis, vbi & huius loci autoritatem interposuimus. Libro quoq; de Morbo sacro hæ morbi comitialis reliquiæ, veluti nota quadam ac vestigio ex labe partibus quibusdam impresso celebrantur. Eámque notam partibus intustam eleganter δόσημα ἐνθλῶσαι, aut δόσημα γίνεσθαι dicit, quemadmodum eos qui in totum sine partis cuiusdam vitio liberantur, ἀσύμπτωτοι παντελέως ἔσεσθαι. Qui locus mirificè hîc quadrat & huius authoris sensum optimè aperit. καὶ ὁκόσα τε παιδία σμικρὰ καθαλιπόντα γίνεται τὴν νοῦσον ταύτην, τὰ πολλὰ ἀποδυσπίσκει διὰ πολὺ τὸ ῥεῦμα δοκεῖν ἔνι. τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα καὶ δυνάμενα καταδεδεγμένα τὸ φλέγμα ἐκ τοῦ πάχους καὶ πλήθους, ἀλλὰ ἀποψύχεται καὶ πήγνυται τὸ αἷμα, καὶ ὅπως ἀποδυσπίσκει. διὸ καὶ ὀλίγον εὖν ἐς αἱμορραγέας τοῖς φλέβας τὴν καθαίρουσι τὴν σπίσκεται. ἢ ἐς τὰς ἐνδὸν θάτερα, παρεγίνεται δόσημα ἐόντα. ἢ γὰρ σῶμα καταπάσσεται, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ αὐχὴν, ἢ χεὶρ, ὁκόθεν αὖ τὸ φλέβιον πληρωθὲν καὶ φλέγματος κρατηθὲν καὶ πήγνυται τοῦτο ἢν τῷ φλεβίῳ

A τῷ φλεβίῳ αὐξάνεται ἀσθενέστερον τῷ. καὶ ἐνδεέστερον πάσῃ τῷ σώματος τὸ βλαβέν. ἐς ὃ δὲ πλείονα χρόνον ὠφελεῖ ὡς δόσις πολλὴ, ὑγιὲς δὲ ἢν δόσις ἥδιον γένεται, διὰ δὲ πολλὴ δόσις σημαίνει. διὰ τόδε τοῦ δ' αἰδοῖος τούτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται, καὶ μέρος τι σωιοχρώνεται, ὡς τὰ μὴ ἔχειν δέχεσθαι, τὰ δὲ φλέγματος καταῤῥοον, μανίαι ὁμοίως τοῖς ἀῤῥόῤῥοιν. ἀδενέστερα μὲν τι ὁμοίως καὶ μέλαια εἰκὸς τῷ. τὰ φλεῶν κακωθεισῶν. Pueri quidem parui hoc morbo correpti, vt plurimùm moriuntur, si nulla fluxio contingat eaque humida existat. Venæ enim tenues cùm sint, pituitam propter crassitudinem ac copiam suscipere nequeunt, verùm sanguis refrigeratur ac congelatur, sicque moriuntur. Quòd si modica existens in vtraque venas defluat, aut in alteram partem, supersunt, nota tamen ex morbo inusta. Aut enim os conuellitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, quacunq; quidem parte venula pituita referta extenuata fuerit & euicta. Hanc itaq; venam necesse est infirmiorem esse, & hanc corporis partem affectam defectuosiorem. Vt plurimùm verò id in longum tempus prodest. Neque enim amplius hoc morbo corripitur, si semel nota inusta fuerit. Eamq; ob causam ex necessitate reliquæ venæ affliguntur, ac ex parte simul extenuantur, vt aërem quidem capiant, pituitæ autem fluxio non amplius eo modo allabatur. Venis tamen affectis membra æquè imbecillia esse æquum est. B

ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο] ἰσχνοφωνοῖς hîc lingua hæsitantes & qui inter loquendum hærent intelligit, ex impotentia quadam musculorum gutturis, & neruorum ad eos perreptantium stupore, ab humore frigidiore in illas partes transfuso, balbutientemque quandam linguæ impotentiam efficiente, non secus ac in naturalis conformationis imbecillitate & frigidiore temperie ἰσχόφωνοι accensentur & in balborum genere numerantur, vt fusioribus verbis indicauimus nostris in lib. 2. epid. Commentariis, vt & huius loci mentio iniecta est. ἐν τοῖσι πλευροῖσι διεστρέμματα] διεστρέμματα sunt laterum obliquationes cùm latera distorquentur & peruertuntur, quod fit aut mole quadam incumbente, aut malo cum quarundam partium conuulsionibus aut peruersionibus erũpente. Possunt hîc intelligi tumores quidam in latera decumbentes, quos per μαζῶν ἄρσιν innuere videtur Hippocr. lib. 2. ep. vt aliàs diximus. ἢ φλέβας παχέας] Varices magnorum malorum sæpè tutissima præbent effugia. Varicum in imo ventre meminit Celsus cap. 17. lib. 7. & Paulus lib. 6. cap. 82.

C ἢ ὀπίσω πλοῦν καταβαίνει] Rupto aut laxato peritonæo omentum in scrotum deuoluitur, vnde herniæ nomen indecorum ὀπισθοκήλη nascitur. De omenti procidentia agit Celsus cap. 18. lib. 7. & Paulus cap. 63. lib. 6. Est alius omenti prolapsus vulnerato aut rupto peritonæo cuius meminit Hipp. aph. 58. lib. 4. & Gal. 6. Meth. & Celsus cap. 21. lib. 7. & Paulus cap. 52. lib. 6.

ἢ ὄρχις μέγας γένοιτο] ὄρχιος οἰδήσιος meminit lib. 2. epid. in morbi comitialis depulsione, aut testium tumor ille ad protrahentem tussim siccam & diuturnam refertur ex lib. 2. epid. sect. 1.

χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατής] Aretæus cap. 4. lib. 1. de signis diutur. morb. in morbi comitialis reliquiis χειρὸς ἀκρασίλιν ponit, ἢ παραστοῦν διεστροφλῶ, ἢ πάρασιν ἕνος αἰσθήσιος. Huius autem extenuationis aut exolutionis membrorum causa adscribitur lib. περὶ ἱερῆς νούσου.

Τοὺς γὰρ περὶ τῶν ἑλκέων μέλλοντα γνώσεσθαι, ὅκως ἕκαστα τελευτήσει, πρῶτον μὲν χρὴ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων ἐξετάσασθαι, τά τε ἀμείνω πρὸς τὰ ἕλκεα καὶ τὰ κακίω. ἔπειτα τὰς ἡλικίας εἰδέναι, ὅποι ἥσιν ἕκαστα τῶν ἑλκέων, διαπάλλακται γὰρ. τά τε χωρία ὅπισθεν τῶν τοῖσι σώμασιν, ὅσον διαφέρει θάτερα θατέρων. τά τε ἐνέα ὁκοῖα τὰ ἐφ' ἑκάστοισιν ὅπη γῆ ἀγαθά τε καὶ κακὰ εἰδέναι. εἰδὼς μὲν γὰρ αὐτὸς τούτων πολλὰ εἰδῆ αὐτὸς καὶ ὅκως ἕκαστα ἀποβήσεται. μὴ εἰδὼς δὲ τούτων, οὐκ αὐτὸς εἰδῆ, ὅπως αἱ τελευταὶ ἔσονται ἀμφὶ τῶν ἑλκέων. εἰδέα μὲν γὰρ ἀγαθὰ ἐστι τὰ διάδεα. ἐλαφρὰ. καὶ ξύμμετρα. καὶ διάπαλτα. καὶ μήτε σφριγώδεα ἰσχυρῶς, μήτε σκληρά. χρῶμα ἔστω λευκὸν. ἢ μέλαν. ἢ ἐρυθρόν. ταῦτα γὰρ πάντα ἀγαθά, ἀκρητα ἐόντα εἰ δ' εἴη μιξόχλωρον, ἢ χλωρὸν, ἢ πελίδνον τὸ χρῶμα, κάκιον τῷ. τάδε εἴδεα ὅσα αὐτοῖσι πεγενεγραμμένοισι τῶν ἀντία πεφύκη, εἰδέναι χρὴ κακίω ἐόντα. E

At vlcera qui nosse volet qualem quæque exitum habitura sint, is imprimis quidem hominum naturas animaduertere debet, quęnam ad vlcera meliùs, quęnam etiã deteriùs affectæ sunt. Deinde ætates in quibus sua cuiusque generis vlcera non facilè profligantur. Locos etiam corporis in considerationem adhibere, quantum alij aliis præstent. Aç præcipuè quænam horum cuique bona malàve accedunt, nosse debet. His siquidem omnibus cognitis, quænam cuiusq; euenta futura sint facilè assequetur. Neque existimãdum est eum qui hæc non cognouerit, quinam futuri sint vlcerum exitus perspicere posse. Corporis autem naturæ probandæ sunt leues, moderatæ, firmis visceribus præditæ, neque admodum carnosæ, neque duræ, tum quæ colore sunt albo, aut nigro, aut rubro. Hæ etenim omnes probantur si puræ sunt. Deterius est, si ex pallido mixtum colorem, aut pallidum, aut liuidum habeant. Quæ verò naturæ suprà positis aduersantur, eas deteriores esse constat.

F τῶν περὶ τῶν ἑλκέων] Vlcus hîc pro vnitatis solutione in carnosa parte sumitur, quemadmodum apud veteres, vt patet ex Gal. 3. & 6. Meth. Præclarè autem vlcerum prædictio instituitur & grauiter. Nam qui probè euenta cognoscere volet, is hominum naturas, ætates, tum vniuersalem corporis temperiem, tum particularem partis affectæ naturam, ac vlcerum symptomata & differentias in considerationem adhibere debet, vt ex Gal. curandorum vlcerum methodo satis patet lib. 3. Meth. med.

εἴδεα τῶν ἀνθρώπων] Naturas diximus, hominum formas, species, ac cuiusq; propriam temperiem aut habitum, quibus inter se præstant homines, intelligentes. Nam ad vlceris curationem corporis natura æstimanda est, mollisne an laxa sit aut humida, an dura, sicca & compacta, vt scribit Gal. 3. Meth. Præterea corporis quædam habitudines ad vlcera meliùs, quædam deteriùs habent ac peius offenduntur, pro innata cuiusq; ac proba qualitatum inter se temperie. Hîc igitur hominum naturæ spectandæ docentur tam quæ à prima conformatione suscipiuntur, & innatam cuiusq; temperiem designant, q̃ quæ adscititiæ sunt, & corporum habitudines faciunt, ὀξέσις vocat Gal. ex Hipp. lib. 3. de cauf. pulf. Atq; eum in modum Hipp. lib. de artic. in articulorum luxationibus, tum hominum naturas, tum etiam corporum habitus spectari iubet. G

ἔπειτα τὰς ἡλικίας] Etsi ad vlcerum curationem, tum ætatum, tum anni temporum & aëris temperiem in consideratione adhibere oportet, hîc tamen sua quæq; ætatibus vlcera conuenientia indicare videtur. Atq; hos vniuersales scopos eleganter his verbis in curationis iudicium adhibet Cels. cap. 26. lib. 5. Quin etiã confert aliquid & ætas, & corpus, & vitæ propositum, & anni tempus, quia faciliùs sanescit puer vel adolescens, quàm senior, valens quàm infirmus, neq; nimis tenuis neq; nimis plenus, quàm si alterum ex his est: integri habitus quàm corrupti, exercitatus quàm iners, sobrius & temperãs, quàm vino veneriq; deditus. Opportunissimũ curationi tempus vernum est, aut certè neq; feruens, neq; frigidum. Siquidem vulnera & nimius calor, & nimium frigus infestant, maximè tamen horum varietas, ideoq; perniciosissimus autumnus est. τὰ πλεῖστα ὁκοῖά τε] Locorum corporis natura inter se comparanda est, vt de vulnerum differentia iudicium fiat, tum symptomatum complexus cum vulnere coniunctorum aut superueniendum habenda ratio, vt de vulneris malignitate & toto curationis euentu æstimetur. Quæ igitur singulis corporis locis bona malave contingunt, ad symptomatum complexum & partis cuiusque naturam referentur, ex quibus maximè existunt inter se vulnerum differentiæ. Potest id quoque referri inter eas corporis partes quæ sunt eiusdem generis, ad occultam quandam partis cuiusque temperiem aut ἰδιοσυγκρασίαν, vnde totius curationis exitus pendet, vt de pollice pedis in articulorum genere scribit postea. Hunc autem locum ita perturbauit Calnus vt inde germana intelligentia eruì non possit. H

ἕδρα δ' δ] Corporum naturæ ad vlcera benè habent neque nimis tenues, neque nimis plenæ (vt loquitur Celsus) sed moderatæ ac temperatæ, neque admodum carnosæ neque valenter extenuatæ aut duræ, densæ & asperæ, sed molli mediocritate ac viscerum firmitate prædítæ. A

εἰ μὴ ἐν μελίχλωρον] Ex cutis colore corporis integritas aut impuritas æstimatur. Qui viscerum aut humorum corruptela prauum habitum contraxerunt, eumque vultu & colore produnt, ad vlcera malè habent, quales qui ex virore pallescunt, ac luteo ac luridо colore bilis redundantiam succorumque prauitatem indicant. Quibus pituita aut sanguis abundat, ij promptiùs sanantur.

Quòd ad ætates autem attinet, tubercula quidem suppurantur, atque eadem strumosa magna ex parte pueros exercent, faciléque ex his leuantur. At iisdem, vbi paulùm ætate processerint atque adoleuerint, nascuntur quidem minùs ac difficiliùs tolluntur. Viris autem id genus tubercula non admodum fiunt, verùm faui formidabiles & caneri abditi, demersi, & ex pustulis noctu inquietantibus (quas ὀθονυκτίδας vocant) vlcera serpentia, quos herpetes nominant, donec annos sexaginta lõgè superarint. Senibus verò ex huiuscemodi tuberculis nullum accidit, at cancri latentes quiq; summa corporis infestant, fiunt, & ad mortem comitantur. Ex locis difficiliùs sanantur alæ, ac laterum cauitates & femora. In his nanq; humores subsident & recidiuæ fiunt.

Περὶ δὲ ἡλικιῶν, φύματα μὲν ἔμπυα γίνεται καὶ τὰ χειρώδεα ἐν τοῖσι πλείστοισι τῶν παιδίων ἐγίνετο. καὶ ῥᾷστα δὴ ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσει. τοῖσι δὲ γεραιτέροισί τε τῶν παιδίων, καὶ νεηνίσκοισιν, φύεται μὲν, ἐλάσσω. χαλεπώτερον δὲ, ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσουσι. τοῖσι δὲ ἀνδράσι, τὰ μὲν ἰσχία τοῖσι φύματα, καὶ κάρτα ὀλίγα. τὰ δὲ κηλέα, δεινά. καὶ οἱ χρυπτοὶ καρκῖνοι οἱ ὑποδρύχιοι. καὶ οἱ ἐκ τῶν ὀθονυκτίδων ἕρπητες ἐς ἔτη ἀνὰ ἑξήκοντα ἔτεα συνεχὲς ἐπιφέρουσι. τοῖσι δὲ γέρουσι τῶν μὲν ἰσχιοτέρων φυμάτων, οὐδὲν ὀλίγα. οἱ δὲ καρκῖνοι οἱ κρυπτοὶ καὶ οἱ ἀκρόπαθοι γίνονται, καὶ ξυναποδυήσκουσι. τῶν δὲ χωρίων, μαράλαι δυσιητότεραι. καὶ κενεῶνες τε καὶ μηροί. ὑποστάσιές τε γὰρ ἐν αὐτοῖσι γίνονται, καὶ ἐπιφορεῦ.

φύματα] φύματα in vniuersum tumores omnes in qualibet corporis parte erumpentes significant, qui statim accendunturb & ad suppurationem tendunt, quorum plurima est in alis & inguinibus propter glandulas generatio, vt scribit Gal. Comm. ad aph. 26. lib. 2. Ideoque propriè φῦμα est Galeno glandularum inflammatio ad suppurationem spectans, libr. 2. ad Glauc. & Paulo libr. 4. cap. 22. Quam in notionem hîc sumi videtur, quòd his strumas adiungat, quæ sunt glandulæ induratæ Paulo cap. 33. libr. 4. & vitiosi succi soboles in curem irrumpẽtis, pueris admodum familiares. Hunc quoq; locum sic meo iudicio videtur adumbrasse Celsus cap. 28. lib. 5. de phymare scribens. Id autem in pueris & sæpiùs nascitur, & faciliùs tollitur, in iuuenibus rariùs oritur, & difficilius curatur. Vbi ætas induruit ne nascitur quidem. B C D

κηλέα] κηλεὸν Græcis dicitur vlceris genus cutem frequentibus foraminibus perrodens, ex quibus humor melli similis effluit, vnde nomen sumpsit & fauus Latinis vocatur. Plinius cap. 2. lib. 20. ceria vlcera in modum faui concreta vocat, Theodorus Priscianus Ceriones. Interdum musculosas corporis partes afficit, plærunque verò capitis cutim, vt patet ex lib. 1. κατ' ἰητρεῖον & Paulo cap. 3. lib. 6. & Aëtio lib. 6. cap. 68. vbi & Meliceris dicitur. Gal. lib. de tumor. præter naturam ἔστι δὲ ὁ ἀχὼρ ἕλκος μικρὸν ἐν τῇ δέρματι τῇ κεφαλῆς. εἰκάσειε δ' αὐτὸ φλέγματος ἀληθινοῦ. καὶ γὰρ ἐκ τούτου ἔκκριν ἐπιφέρει. ἐκροῇ γοῦν αὐτοῦ ὑγρὸς ἰχώρ, οὐθ' ὑδατώδης ἁπλῶς, οὔτ' ἤδη παχὺς ὡς καθ' τὸ μέλι, καθάπερ ἐν τοῖς κηρίοις ὀνομαζομένοις. ἔστι δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιφανῶν καὶ καταφθίσεσι πλείοσι γίγνεται μελιτώδοις ἐκρέοντες ὑγρόν. μικρὸς δὲ ἐπὶ τούτων ὁ ὄγκος, ἀλλ' ἐπὶ εἰς τοσοῦτον εἰς ὅσον ἀχώρος. Achor est vleus paruum in cute capitis, idq; coniicias pituitæ salsæ & nitrosæ esse sobolem. Ex eo igitur sanies quędam effluit, neque simpliciter aquosa, neque iam crassa vt mel, velut in iis quæ κηλέα, hoc est faui, nominantur. Hæc enim cum tumore quodam & pluribus foraminibus fiunt, mellito effluente humore. Paruus autem horum est tumor, neque tamen tantum quantum qui Achoris est. Sic quoque Isagoges ac Medici author inter capitis affectus κηλέον & μελικηρίδα annumerat. Author verò Medic. Definit κηλέον in vniuersum sic describit, κηλέον δὲ ἕλκος σπονδυλῶν ἔχον καταπρήσεις, ἐξ ὧν μελιτώδες ὑγρὸν ἐκκρίνεται. Ac fauum intelligit qui toto corpore redundat, quemadmodum Paulus de fauo propriè agens cap. 35. lib. 4. & Celsus cap. 28. lib. 5. sub μελικηλέα comprehendit, si modò vera est lectio, pro qua tamen μελικηλὶς melius audit, & quidam ex codicibus manu scriptis cerium legũt. μελικηλὶς tamen alia notione in abscessuum corporis numero recensetur, vt satis patet ex Gal. libello de tumor. præter naturam. Atque hoc loco meliùs ista audiuntur, quàm quòd apud Erotianum ex hoc loco κηλέα pro latis vermibus accipiuntur. E

οἱ κρυπτοὶ καρκῖνοι] Abditi cancri & occulti dicuntur Galeno qui sine vlceratione sunt, aut absconditi nec apparentes, sed in corporis profundo demersi sunt, quos hîc ὑποδρυχίους eleganter vocat, altè demersos & corporis penetralia exercentes, quibus ἰσχία κρυπτοὶ ἀκρόπαθοι postea opponit, eos qui extrema corporis occupant ac conspicui sunt, ἰσχία ὀθόνιαι. κρυπτοὶ igitur καρκῖνοι οἱ ὑποδρύχιοι hîc dicentur cancri, qui sine vlceratione in profundo corporis sæuiunt, velut in vtero, intestinis, sede ac palato: Quanquam peculiariter κρυπτὰς vocabant antiqui (velut Philoxenus) eos qui in vtero ac intestinis essent, & Paulus vteri cancris Hippocratis aphorismum accommodat cap. 67. lib. 3. Postea verò κρυπτοὶ καρκῖνοι & οἱ ἀκρόπαθοι vocantur οἱ ὀθόνιοι & χαλεὶς ἑλκώσωσι, vt loquitur Galenus. Ac fortè hoc loco non malè & οἱ ὑποδρύχιοι legatur, vt postea καὶ οἱ ἀκρόπαθοι. F

ἐκ τῶν ὀθονυκτίδων] Epinyctidas pustulas liuidas noctibus inquietantes vocat * Plin. notationem secutus. Inde enim Græcis nomen habent quòd noctu oriantur vt ait Celsus, aut quòd noctu quàm interdiu grauiùs infestent, vt vult Paulus cap. 9. libr. 4. & Aëtius cap. 61. lib. 16. In genere vlcerum aut pustularum cutim infestantium reponuntur, & à Galen. tumoribus præter naturam ad cutim protuberantibus accensentur. Quare non video cur hîc pustulas oculorum manantes vocarit Caluus, etsi secutus Plin. videtur. Sed pustulæ intelligi videntur subliuidæ vel subnigræ, vt vult Celsus, aut vlcuscula sponte erumpentia [vt alij], pustulosa, subrubra, cutim infestantia, pessima, vehementer inflammantia, & graues dolores inferentia, ex bilioso & feruente sanguine sub cutem effuso orta. Ideoque hîc herpetibus adiungit, quòd ex bilioso & efferuescente sanguine vtraque ortum habeant, & vitiosi succi sint soboles. ἕρπητες autem φλυκταινώδεις hîc intelligi videntur. Celsus verò herpetas velut cancros maximè in senibus fieri scribit, vel his quorum corpora mali sunt habitus, quos hîc etiam ad sexagesimum annum producit. G

* Cap. 6. lib. 20.

ἀκρόπαθοι] Sic videntur dici qui extremas partes, aut qui etiam corporis summa tentant. Id enim vitium (vt scribit Celsus) fit maximè in superioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammas fœminarum.

ὑποστάσιες] ὑποστάσιες hîc intelliguntur cùm humores intrò sistuntur, subsistunt ac subsident, velut humorum quos vacuari oporteret status ac concretiones, cùm intus manent ac remorantur. Cornarius ideò non ineleganter moras vertit, si vim dictionis expressisset. In his igitur locis velut reconditis ac profundis, humorum crassitiem altè subsidentem & fundum petentem, intróque subsistentem, qui nec facilè digeri aut educi possit intelligit, atque ideò recidiuas faciat. Atque in eundem sensum ὑποστάσις sumit Hippocr. lib. περὶ ἀρθρων in auris fractura: ἐὰν δὲ ὁ χόνδρος ἀρξηται ψιλοῦσθαι, & ὑποστάσιας ἔχῃ πυώδεας ἢ μυξώδεας, ὀχληρόν. Vbi enim cartilago nudari incipit, in eaq; purulenta aut mucosa subsident, id molestum est. Sic enim legit Gal. contra omniũ exemplarium fidem, H

A fidem, idemque ὑποστάσιες exponit πᾶν ἔνδον μενὲν τῶν ὑγρῶν ἀποστήκειν ἀκρίνεσθαι. Atq; inde fortè manauit vt ὑποστάσις καὶ λίθος pro alui suppressione crebrò vsurpetur apud Hipp. in Coac. Prænot. Caluus autem hîc ὑποστάσιες legit, & crebros abscessus fieri voluit. Quod etsi experientiæ suffragatur, & humorum crassitudo ac mora, abscessus aut recidiuas in iis locis creat: neq; tamen ideò tam temerè ex quibusdam codicibus vulgata & germana lectio labefactari debuit. Hunc porrò locũ his verbis adumbrasse Celsus videtur, Præter hæc malum vulnus est quodcunque in alis vel fœminibus, vel inanibus locis, vel in articulis, vel inter digitos est.

Τῶν δὲ περὶ ἄρθρα ὀδυνηρότατοι οἱ μεγάλοι δάκτυλοι, καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ποδῶν. οἷσι δὲ τῆς γλώττης ἐν ᾧ πλαγίῳ ἕλκος γένοιτο, καταμαθὲν τῶν ὀδόντων, ὡς ἐξῆς τῶν κατ' αὐτό. B

In his quæ circum articulos contingunt, in maximum discrimen præcipitant pollices, ac præcipuè pedũ. Quibus verò ad linguæ latus vlcus fit diuturnum, animaduertendum ex dentibus qui iuxta sunt num aliquis acutus sit.

οἱ μεγάλοι δακτύλοι] Pollicis vulnera, ac præcipuè pedum, valdè suspecta esse indicat Critonis exemplum lib. 1. epid. quem ex pollicis dolore insania & mors postridie sustulit. Harpali quoque filius lib. 5. & 7. epidemiõn. ex pollicis laxatione opistothono periit. Q. Æmilius Lepidus iam egrediens incusso pollice limini cubiculi exanimatus est. C. Aufidius egressus cùm in Senatum iret, offenso pede in comitio, (vt testatur Plin. cap. 53. lib. 7.) Ac vt in totum dicam, maximos cruciatus exhibent ac conuulsionis periculum minantur, pollicis tum manus, tum pedum, fereque extremarum partium vulnera, vt summorum digitorum, sedis, pudendorum, calcanei, oculorum plurimùm molestiæ faciunt, chirurgisq; suspecta sunt, vt scripsimus nostris in libr. 1. epid. annotat. in ægr. 9.

οἷσι δὲ τῆς γλώττης] Hunc locum haud dubiè æmulatus est Celsus cap. 12. lib. 6. Sed quæ in latere linguæ vlcera nascuntur, diutissimè durant. Videndumq; est, num contra dens aliquis acutior sit, qui sanescere sæpè vlcus eo loco non sinit, ideoque limandus est. C

C Asulanus verò codex hîc vt paulò antea asterisсum apponit, nullo tamen (vt opinor) merito.

Τὰ δὲ φύματα θανατωδέστερα μὲν, τὰ ἐς τὰς φλέβας τὰς παχείας τὰς ἐν τῷ φαχήλῳ τε καὶ βοῖς βυβῶσιν. ἔπειτα ἐς τὴν ἐγκέφαλον, καὶ ἐς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα τὰ ἐς ἐντέρων καὶ ἐς κύστιν. ἐς δὲ τὰ ἰσχία πεφύματα ὀλέθρια ἐόντα ἰαχυρῶς, οὐκ ἔστιν ἄφυκτα ὡς δοκεῖ. τάτε γὰρ χωρία ὀνόματα ἔχοντα τὰ ἰσχία, μέγα ὄγκον φέρει. καὶ οἱ αὐτοὶ τοιοῦτοι. πολὺ δὲ ὄγκον φέρει, τὸ αὐτὸ δὲ θεῖον τοῦ σώματος ἡ τῶν ἀσκοῦν. ἐστὶ μὲν γὰρ ὅτε ὑπὸ πυρετοῦ, οὔτε φλεγμαίνει φανεῖς. ἐστὶ δ' ὅτε καὶ αὐτὸ τοιοῦτόν ἐπυρέτωνεν αὖ, καὶ φλεγμαθεῖν τι τῷ σώματος πεφύτωσ. ἀλλ' ἐὰν ὅτε ἕλκος ἔχων τὸ ἀκρόφρονέν, ἐὰν πετέως τε φέρῃ τὸ σῶμα, ἐὰν γὰρ ἐν τῷ σώματι ὡς ἀποβησομένῳ κατὰ λόγον τὴν ἰνδείης τε, καὶ τὴν ὀπτηνομένων. D

ἀποδυήσκουσι μὲν γὰρ οἱ αὐθέφοι ὑπὸ τῷ σώματι πεφυτοίων. πολλαὶ μὲν τὰ φλέβες εἰσὶ, καὶ λεπταὶ καὶ παχεῖαι. αἱ ἕνες αἱμορραγοῦσαι ἀποκτείνουσιν, ἐὰν αὐτὰ τύχωσιν ὀργῶσαι. αἱ δὲ ἑτέρω καιρῷ ἀγαθοὶ πονέες, ὠφελέουσι τὰ σώματα. πολλὰ δὲ τῷ σώματι, ἐν χωρίοισί τε εἰ δὲ ὑπηθέσι, καὶ τοῦτον ἢ δεινὰ φαινόμενα, οὕτως ὠδύνησεν ἡ πληγὴ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀναπνεῦσαι. ἀλλοὶ δὲ ὑπὸ τὸ ὀδυνῶν τὸ σώματος, τοῦτον δὴ τὰ ἀδυνοῦ ἐόντος, ὃ μὲν πνεῦμα ἀνέωγκαν. παρεφρόνησε δὲ καὶ πυρετώντες ἀπέθανον. ὅσοι γὰρ αὖ ἡ τὸ σῶμα πυρετῶδες ἔχουσιν, ἡ τὰ γνώμας θορυβώδεας, τὰ ἰσχία πεφυτοῦν. ἀλλὰ χρὴ μήτε τῷ σώματι θαυμάζειν, μήτε ὀρρωδεῖν, κάνα εἰδότα, ὅτι αἱ ψυχαί τε καὶ τὰ σώματα πλεῖστον ἀγαθὸν φέρουσιν αὐτὸ αὐθέφοιν, καὶ δυνάμιν ἔχουσι μεγίστην. ὅσα μὲν ἐν τῷ σώματι κατεγνῶ ἔτυχεν, ἡ σώματος τε καὶ γνώμης ἰσότητος, ἡ ὀργῶντος ὅτω τὸ σώματος, ἡ μέγεθος τοσοῦτον ἦν, ὥστε μὴ δύνασθαι καταπνεῖν τὸ αὐθέφοιν εἰς τὸν ἵππον καταφερόντα. ὅσοι μὲν ἐξίστασθαι χρὴ ὁποῖα δὴ ἦν, πλὴν τῶν ἐφημέρων λιποθυμιῶν. ὅσοι δ' ἄλλοισι πᾶσιν ὀπτηχρέον, νεοφώτοισι ἐόσιν, ὡς αὐτὰς τὰς τε πυρετὰς ἀφαφίζωσιν οἱ αὐθέφοι, καὶ τὰς αἱμορραγίας τε καὶ τὰς νομὰς, τὰ δεκέκατα δὲ καὶ ὀλίγα πλεῖστον χέόνον τὰς φυλακὰς ἀεὶ τῶν δεινοπαθεόντων ποιέεσθαι. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως. E H

Τὰ δὲ φύματα] Vulnerum cognitio maximè ad prædictionẽ medicã facit. In his enim ante omnia scire medicus debet, quæ insanabilia sint, quæ difficilẽ curationem habeant, quę promptiorem. Est enim prudentis hominis, primùm eũ qui seruari non potest, non attingere, nec subire speciẽ eius, vt occisi, quem sors ipsius peremit. Deinde vbi grauis metus, sine certa tamen desperatione

est, indicare necessariis periclitantis in difficili rem esse, ne si victa ars malo fuerit, vel ignorasse, vel fefellisse videatur. Atque hui- A
iusmodi prædictiones medicis sunt splendidæ ac gloriosæ, vt scribit Hippocr. lib. de art. Καὶ τὰ προρρήματα λαμπροὶ καὶ ἀφροντιστικὰ ὅσα τε δέ-
νουσκαν, ὅσα τε ἕκαστον, καὶ οἵως, καὶ ὁκόσα τε πλευτήσει, καὶ τινὰ εἰς τὸ ἄκεστον, καὶ ὁκόσα τινὰ, καὶ τινὰ εἰς τὸ αὐτίκεστον. Hîc verò vulnera lethalia recensentur ex partis di-
gnitate & actionis præstantia, velut in Coacis Præsagiis & aph. 18. lib. 6. de quibus Celsus fusissimè lib. 5.

ἐς τὰς φλέβας καὶ τὰς παχείας] Celsus. Periculosa etiam vulnera sunt vbicunq; venæ maiores sunt, quoniam exhaurire hominem profusione sanguinis possunt. Idque euenit non in alis tantùm atque poplitibus, sed etiam in his venis quæ ad anum testiculosq; peruenìunt. Idem. Seruari non potest, cui circa fauces grandes venæ vel arteriæ præcisæ sunt.

καὶ ἐς ἔντερον] Tertius est vulnerum gradus eorum quæ ventrem attingunt, & intestina. Inter quę tenuius intestinum aut ieiunum vulneratum spem tollunt. Vixq; ad sanitatem perueniunt (vt scribit Celsus) quibus vlla parte vllum intestinum vulneratum est. Aut καὶ ἐς ἔντερον intelliguntur quæ corporis penetralia subeunt vulnera, quòd hîc καρδίην καὶ φρένας omiserit, quæ tamen alibi (in Coac. & aphor.) recenset, & meritò sub secundo ordine latent. B

τρόποι] Hîc τρόποι partis cuiusque naturam aut essentiam significant, quæ in proba cuiusque primorum corporum temperie consistit, quamq; ad vulnerum curationem in consideratione adhiberi conuenit, vt scribit Galen. cap. 3. lib. 3. Meth. med. Sic τρόπος rei cuiusque propositæ ἰδέαν aut οὐσίαν, naturam, formam, aut differentiam antiquis indicare scribit Gal. Comm. 3. in lib. 1. epid. Partium igitur inter se dignitatem & præstantiam spectari hîc iubet ex nominum differentia, deinde etiam singularem partium naturam & formam. Possunt & hîc τρόποι vulnerum modos, figuras & genera, ac naturam significare. Aliquid enim in vulneris genere figuraq; est, vt loquitur Celsus. Nam peius est quod etiam collisum, quàm quod tantùm discissum est, adeò vt acuto quoque quàm retuso telo vulnerati commodius sint. Peius etiam vulnus est, ex quo aliquid excisum est, ex quóve caro alia parte abscissa, alia dependet. Pessima plaga in orbem est, tutissima quæ lineæ modo recta est. Quò deinde propius huic illive figuræ vulnus est, eò vel deterius, vel tolerabilius est.

παραφρονέει] Delirium cum febre inter pessima numeratur vulnerum adiuncta vt postea sequitur. Quare in contemnendo vul- C
nere, quodq. facilem successum sit habiturum, delirium non temerè coniungitur. Vt existimem pro παραφρονέει, παραφρονέει legi posse, quod καταφρονῶν hoc est paruipendere & despicere significat. In leuium autem vulnerum curatione etiam cautionem medico adhibet, vt de his non temerè, nec nisi inter artis opera eorum quæ succedunt ratione adhibita, prædictionem exerceat. Exemplaria quædam manu scripta leg. ἄλλος ὅπερ ἕλκος ἔχων, quæ sequitur Asulanus codex.

ἀναπνεῦσαι] De ægris spiritum trahentibus & ducentibus, vt paulò post, intelligitur, aut de his qui dolore respirare ac recreari nequirent, veluti respirare à metu ac morbo dicitur. Similisque ferè est locutio apud M. Tullium lib. 1. de finib. bonorum & mal. Itaque non ob ea solùm incommoda quæ eueniunt improbis fugiendam improbitatem putamus, sed multò etiam magis, quòd cuius in animo versatur, nunquam sinit eum respirare, nunquam acquiescere. Quem in sensum ἀναπαῦσαι legi potest ex codice vno manu scripto, quod de doloris cessatione & quiete dicitur, vt aph. 48. lib. 2. & 13. lib. 4. Quam enim lectionem videtur agnoscere Caluus. D

πνεῦμα ἀπολωλέκασι] πνεῦμα ἀναφέρειν est spiritum ducere & trahere, de iisque dicitur, qui spiratione intercepta ad eam redeunt eámque recipiunt, velut qui viribus defecti eas recipiunt ac resumunt. ἀναφέρειν πνεῦμα quoq; de subsultante ac velut intercepta interruptaq; respiratione intelligitur, velut ἀναφέρειν τὸ ὑποπολύζειν καὶ ἀναπνέοντα exponit Gal. in Exeg. vocum Hipp. vt singultientem spiritum aut offensantem respirationem indicet. Aut ἀναφέρειν πνεῦμα de magna expiratione dicitur, quæ vehemens internum incendium & æstum indicat, neq; leue etiam periculum minatur, velut exposuimus in nostra OEconomia Hippocr.

ὅσοι τὸ καῦ] Febris & delirium pessima sunt vulnerum symptomata. Celsus. Protinusq; si mens homini consistit, si nulla febris accessit, scire licet maturè vulnus sanum fore.

ψυχῇ] Solenne est Hippocrati (vt & antiquis Philosophis) cùm de toto homine agit ψυχὴν & σῶμα ponere. Et ψυχὴ facultatum ac naturalium functionum essentiam, & natiuam cuiusq; ex primis corporibus temperiem indicat, σῶμα verò corporis habitum. Hîc igitur inter se plurimùm differre vult cuiusq; ex primis corporibus ortam temperiem, aut corporum habitus, maximamq; in E
homine aut seruando aut perdendo vim præstare. Videturq; quos priùs τρόπους dixit hîc innuere, qui ad animi functiones referuntur. Atq; ad hanc causam referri vult quòd quidam ex leuissimis ac contemnẽdis vulneribus interierunt, alij ex grauissimis & maximè lethalibus seruati sunt. Quorum exempla ex lib. epid. Hippocr. ac præcipuè septimo peti possunt.

καιροῦ ἔτυχον] Incommodam temporis occasionem intelligit & ἀτυχέω de qua lib. 1. de morbis.

ὀργῶντες] Exemplaria vulgata & manu scripta ferè omnia σώματος legunt. Vnum vetustate eximium αἵματος habet. Quam lectionem secutus est Corn. Glisccntem autem aut ita concitatum sanguinem intelligit, vt ad exitum feratur & hæmorrhagiam excitet: Impetum ruentis sanguinis vocat Celsus. Aut ὀργῶν σῶμα plenum & turgidum, aut plenitudine laborans intelligitur. Cæterùm hic mihi videtur esse locus quem in Exegesi vocum Hippocrat. Galen. indicat, vbi καταφρονέοντα, τὰ αὐτόθεν αἰωρούμενον, hoc est, eum qui sensuum integritate non fruitur aut solutè ac remissè sentientem explicat, & ex hoc Prædictorum lib. adducit. Quem locum etiam Varinus adducit, corruptè tamen. Quonam enim aptiùs referri possit non video. Quod in causa fuit vt eum sensum versio- F
ne nostra exprimerem, eo intellectu, vt curatione ipsa sensuum integritas restitui non possit, aut quòd tanta essent vulnera, vt curatione ipsa reuocari aut constitui integritas sensuum nequiret. Vulnus enim quodcunque sensu caret, quod non naturaliter sentit, purum non est, vt scribit Cels. cap. 26. lib. 5. Etsi mihi non parum suspecta est Gal. lectio, vt scripsimus in nostra OEconomia.

πλεῖω τῶν ἐπιμέρων] Diarias animi defectiones, leues, momentaneas & contemnendas vocat. Aliôqui deficere animum vel ipsa curatione, vel postea, pessimum omnium est, vt scribit Celsus cap. 3. lib. 7. Caluus certè alium sensum secutus est.

Nomæ verò maximæ sunt lethales, quæ putredines altissimè descendentes habent, suntq; nigerrimæ & siccissimæ. Vitiosæ quoque & in periculum præcipitant, quæ saniem nigram reddunt. At albæ & mucosæ putredines, mortem quidem afferunt minùs, sed potiùs recidiuas faciunt, & diutiùs perseuerant. Herpetes autem ex his quæ depascendo serpũt, minimum habent periculi, at secundum abditos cancros difficiliùs tolluntur. Ac his omnibus febrem vno die succedere confert, & pus quàm maximè candidum & crassum. Prodest quoque in altè conditis & nigris putredinibus, nerui syderatio, aut ossis, aut amborũ. Pus enim multum in syderationibus effluit & putredines liberat.

Αἱ δὲ νομαὶ θανατωδέστατα μὲν, ὧν αἱ σηπεδόνες βαθύτατα, καὶ μελάνταται, καὶ ξηρότατα. πονηραὶ δὲ καὶ ὅσαι κίνδυνοι, ὅσαι μέλανα ἰχῶρα ἀναδιδοῦσιν. αἱ δὲ λευκαὶ καὶ G
μυξώδεες τῆς σηπεδόνος, ἧσσον τείνουσι μὲν ἧσσον· ὑποτρέφουσι δὲ μᾶλλον. καὶ χρονιώτερα γίνονται. οἱ δὲ ἕρπητες ἀκινδυνότατοι πάντων ἑλκέων ὄντες· νέμεται. δεύτερα πάλλακοι δὲ μάλιστα, κατάγει τοὺς κρυπτοὺς καρκίνους. ὅτι πᾶσι δὲ τοῖσι τοιούτοισι, πυρετόν τε ὅτι γίνεσθαι ξυμφέρει μίαν ἡμέρην, καὶ πῦον ὡς λευκότατον, καὶ παχύτατον. λεῖστε τε δὲ καὶ σφακελισμὸς νεύρου, ἢ καὶ ὀστέου, ἢ καὶ ἀμφοῖν, ὅτι τε τῆσι βαθείησι σηπεδόσι καὶ μελαίνῃσι. πῦον γὰρ ἐν τοῖσι σφακελισμοῖσι ῥεῖ πολὺ, καὶ λύει τὰς σηπεδόνας.

αἱ νομαὶ] Nomas passim vocat Plinius. Sunt autem vlcera putredinosa & proserpendo depascentia, quæ vicinas partes erodunt ac putrefaciunt. Eas sub erysipelate aut vlcere nigro videtur comprehendere Celsus, quæ sunt cancri apud eum genera. Curatio autem per medicamenta valentissimè deficcantia, erodentia & vstionem instituitur, vt patet ex Aëtio libr. 14. cap. 49. & Paulo lib. 4. cap. 44.

οἱ ἕρπητες] Hic locus apertissimè testatur Corn. Celsum herpetem exedentem aut depascentem, ἐσθιόμενον Græci dicunt, sub ignis sacri altera specie comprehendere. Sic enim locum istum expressisse videtur cap. 28. lib. 5. Omnis autem sacer ignis, vt minimum periculum habet ex his quæ serpunt, sic propè difficillimè tollitur. Medicamentum eius fortuitum est, vnò die febris quæ humorem noxium absumat. Pus quò crassius & albidius est, eò periculi minus est. Sic enim postrema ista sententia legenda est, & ex hoc loco commodissimè, vt videtur, restituenda. Nam quòd exemplaria omnia pro [pus] (cuius) legunt, non video quemnam idoneum sensum ex illis verbis elicias. Præterea idem Corn. Celsus cap. 26. lib. 5. vbi puris notas exponit. Pus (inquit) crassis- B
simum albissimumque glutinosius & sanguine & sanie. Ibidem quoque, Melius est quò minùs est, quò crassius, quò albidius.

καπαγε κρυπτοὺς καρκίνους] O occultos cancros in senibus difficulter tolli posse iisq; commori, antea dixit. Hîc verò significat post cancros abditos, herpetas difficillimè submoueri. κρύπτειν enim idem quod secundum aut post innuere videtur. Quomodo dixit M. Tullius Acad. quæst. 2. quibus ille secundùm fratrem plurimùm tribuebat. Interpretes verò quemadmodum verterunt, eadem ferè notione. Celsus quoque corpus senile aut mali habitus herpete huiusmodi tentari scribit, vt de cancro prius dixerat. Atque hoc quoque malo ferè corpora seniora tentantur, aut quæ mali habitus sunt, sed in cruribus maximè. Et propriè magis de herpete exedente. Vt runque sicut omnis cancer, fit maximè in senibus, vel his quorum corporum mali habitus sunt.

λειπαλεῦ] Id de vlcere nigro quod cancri speciem facit, & putrescendo intenditur carnemq; corruptam habet, exprimere videtur Celsus his verbis, Interdum etiam nerui ac membranæ resoluuntur, specillumque demissum descendit, aut in latus, aut deorsum, eoque vitio nonnumquam os quoque afficitur. Idem quoque enixè magis in secunda ignis sacri specie, Prodest etiam infra C
os vlcerum cædi, quò plus puris exeat, & id quod ibi corruptum corpus est, extrahat. Sic enim legendum censeo.

Τῶν δὲ κὴν κεφαλῇ τρωμάτων, θανατωδέστατα μὲν, καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον ὡς κὴ παρεγγράπται. δεινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα. ὀστέον φιλὸν μέγα. ὀστέον ἐμπεπλασμένον. ὀστέον κατερρωγός. εἰ δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἕλκεος σμικρὸν εἴη, ἢ δὲ ῥωγμὴ τοῦ ὀστέου ὅτι πολὺ παραμείνοι, ὅτι κινδυνώ- D
τερον ἔστι. ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα ἐστὶ, καὶ κατὰ ῥαφὴν τεόντα. καὶ τῶν χωρείων αἰεὶ, τὰ ἐν τοῖσι αὐλῶνι τῶν κεφαλῆς. πανταχόθεν δὲ χρὴ ὅτι πᾶσι τοῖσιν αὐξίοις λόγου τρώμασιν, καὶ ἔτι νεόρρωτοι αἱ πληγαὶ ἔασιν, ἢ βλήματα εἴη, ἢ κατέπεσεν ὠνὴ θραῦσις, ἢ εἰ σύκκαρω θῇ. καὶ ὅτι τρόπῳ τῶν ἢ γεγονὸς, φυλακῆς πλείονος δεῖται, ὡς τοῦ ἐγκεφάλου ἐσαχεύσαντος τοῦ τρώματος. εἰ δὲ μὴ νεόρρωτος εἴη, E
ἐς τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι καὶ βουλεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν μήτε πυρετῶσα, τὸν δὲ ἕλκος ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ, μήθ' αἷμα ἐπαναῤῥαγῶσα αὐτῷ, μὴ δὲ φλεγμονῶ, μήθ' ἅμα μηδεμίαν ὀδυνῶν ὅτι πυθέσθαι. εἰ δέ τι τούτων ὅτι φαίνοιτο, ἐν ἀρχῇσι τε γίνεσθαι ἀσφαλέστατον, καὶ ὀλίγον χρόνον τοῦ θαμινοῦ. ξυμφέρει δὲ ἐν τῇσιν ὀδυνῶσιν καὶ τὰς φλεγμονὰς τὰς ὅτι τοῖσιν ἕλκεσιν ὅτι γί- F
νεσθαι. τῆσι δὲ αἱμορραγίῃσι, πῦον ὅτι τῆσι φλεγμαίνεσθαι. τοῖσι δὲ πυρετοῖσιν ἃ ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν ἔγραψα, ξυμφέρει ὅτι τούτοισι θεῖναι τὰ τοιαῦτα. καὶ ἐν τῷ δὲ λέγω ἀγαθὰ εἶ). τὰ δὲ ἐναντία, κακά. ἄρξασθαι δὲ πυρετὸν ὅτι κεφαλῆς τρώσει τεταρταίῳ, ἢ ἑβδομαίῳ, ἢ ἑνδεκαταίῳ, θανατώδες μάλα. κρίνεται δὲ τοῖσι πλείστοισιν. ἐν μὲν τεταρταίῳ ἐόντος τοῦ ἕλκεος πυρετὸς ἄρξηται, ἐς G
τὸν ἑνδεκάτιον. ἐν δὲ ἑβδομαίῳ ἐὼν πυρετῶν, ἐς τὸν τεσσαρεσκαιδεκάτιον ἢ ἑπτακαιδεκάτιον. ἐν δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρξηται πυρεταίνειν, ἐς τὸ εἰκοστὸν, ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἐξαγγεγράπται, τοῖς ἄνευ παρεφάσεων ἐμφανέων γινομένοισι. τῆσι δὲ ἐν ἀρχῇσι τοῦ πυρετοῦ, ἐν τε τῷ θαφεσσιόν ὅτι γένηται, ἐν τε ἀπόπληξις τῶν μελέων τινὸς, εἰδέναι τὸν ἀνθρωπον ἀπολλύμενον, ἐν μὴ H
πολυπάσσῃ ἢ τοῦ κωμάτων τι σημεῖον ὅτι γένηται, ἢ σώματος ἀρετὴ ἀποκείται, ἀλλ' ἀποσκεπέσθω τὸν τόπον. τοῦ ἀνθρώπου ἔτι γὰρ αὐτῇ ἐλπὶς τοῦ σωτηρίας. χρὴ δὲ γνέσθαι ὃ ἀρξάμενον ἐς ὃ ἀπεκείλεν, αἰσχρὸν ὅστιν, ἐν ἀρξάμενον καὶ ἀποκείται ὁ ἄνθρωπος.

Quòd ad vulnera capitis attinet, præcipuè mortem afferunt (vt antea scripsimus) quæ cerebrum attingũt. Quin & huiusmodi omnia terrent, os insigne denudatum, os medium desidens, os diffissum. At si vlceris osculum exiguum fuerit, ossis verò fissura longè pertingat, maius periculum subest. Quæ omnia magis terrent, vbi iuxta futuram contingãt, & in summa capitis parte existunt. Percontari autem conuenit in omnibus effatu dignis capitis vulneribus, vbi adhuc recentes plagæ sunt aut ictus, num qui læsus fuit conciderit, aut profundo sopore correptus fuerit. Hoc enim in casu maiore cura opus est, nimirum quòd vulnus cerebrum senserit. Quòd si recens plaga non fuerit, alia signa in consideratione ac consilium adhibere oportet. Præstat igitur eum qui capitis vlcere laborat, neque febricitare, neq; insuper sanguinis profusionem, aut inflammationem, aut simul dolorem aliquem accedere: Aut si eorum quippiam appareat, circa initia tutissimum est fieri, paucoq; tempore perseuerare. Confert quoq; in doloribus, etiam inflammationes, quæ in vlceribus fieri assolent, superuenire. In sanguinis autem profusionibus pus in venis conspici. Quæ etiam in morbis acutis febribus conferre scripsi, ea in his conducere, bonaq; hîc esse, vt contraria mala, existimanda sunt. At febris in capitis vulnere die quarto, aut septimo, aut vndecimo exorta, valdè exitialis est. Quamplurimis autem iudicationem subit, si quarto quidem vlceris die cœperit, vndecimo. Si verò die septimo febricitarit, decimo quarto aut decimo septimo. Quòd si vndecimo febris cœperit, vigesimo, velut scriptum est in febribus, quæ ex non euidentibus causis originẽ trahunt. At si febrium initiis delirium succedat, aut aliquod membrum syderetur, de hominis morte existimatio facienda est, nisi aut prorsus optimum aliquod signum superuenit, aut corporis virtus subsit. Verùm quanam id ratione contingat animaduertẽdum est. Nam & homini spes salutis adhuc restat, at claudum fieri articulũ in quem malum decubuit necesse est, si modò æger superstes futurus est.

Τῶν δ' ὀνκεφαλῆ] De vulneribus capitis quæ lethalia sunt abundè scriptum est in Coacis Præsagiis & aph.18. lib. 6. enixè verò ac propriè libro de vulneribus capitis ad extremum. In quo inter ossium offensiones, ὀστέον ψιλὸν aut ψιλωθὲν ἢ σαρκὸς ponitur, quomodo etiam loquitur lib de artic. Videndum etiam iubet an os à telo nudatum sit, & in nudato osse, an fissum sit, collisum, aut medium desidat, quæ per ῥήγνυσθαι, φλᾶσις & ἐσφλᾶσις, aut ἔσω ἐσφλᾶσις exprimit Hippocr. Atque hæ sunt præcipuè ossium iniuriæ. Ex quo sanè efficitur vt hîc ὀστέον ἐμπεφλασμένον legendum existimem, vt idem significet quod ἔσω πεφλασμένον, aut ἐσφλώμενον ἔσω, quomodo loquitur lib. de vuln. cap. & medium desidens (vt loquitur Celsus) & depressum & intro cedens indicat. Intro reclinatum dixit Caluus. Quidam codices εἱκκλασμένον habent, minùs tamen (vt apparet) accommodatè, etsi hoc videtur secutus Cornarius.

εἰ δ' τὸ ὀστέον τῶ ἕλκεος] Os fractum nisi succursum est, grauibus inflammationibus afficit, difficiliusque postea tractatur, ideoque si nondum satis cutis patefacta est, latiùs aperienda, donec quicquid læsum in conspectu sit. At quia latentes sæpè rimæ sunt, ex ægri sermonibus primùm noxam explorare iubet Hippocrates, deinde ratione & operâ citra specillum, denique etiam specilli iudicium adhibet. Igitur vbi fissura longiùs permeat quàm vt oculis deprehendi possit, sectione opus est. Quod enim hîc ῥωγμὴν ἐπιπολὺ τεταμένην longiùs permeantem ac pertingentem rimam dicit, ἐκας ἐοῦσ' τῶ ἐρρωγότος ὀστέου lib. de vuln. cap. posuit: Etsi hîc subaudiri potest quæ diutiùs perdurat & curantem latet. At hæ noxæ grauiores sunt quò propiùs suturas & summam capitis partem ad sinciput attingunt. Nam & ea capitis parte tenuissimum & debilissimum os est, & paucissima carne contegitur, & plurimùm cerebri subest, vt scribit Hippocr. Ad suturas quoque impactum vulnus magis terret, quòd sutura ad resistendum & ictui & telo infirmissima est, idque vel maximè si plaga in sinciput inflicta sit, quâ parte caput est infirmissimum, vt his verbis testatur Hippocr. lib. de vuln. cap. ῥαφὴ δ' ὁ ἕλκει φανεῖσ' ὀστέου ψιλωθέντος, παντὶ χρὸ ἢ κεφαλῆς τῶ ἕλκεος ῥηγνυμένης, ἀσθενέστατον γίνεται τῆ ῥάσει τ' καὶ βέλει αὐτῆς, εἰ τύχοι τὸ βέλος ἐς αὐτὴ ἢ ῥαφὴν πεπεχθὲν. πάντων δ' μάλιστα ὧν τὸ βέλος ἐν τῆ βρίσκεται ῥηγνυμένου κ' τὸ ἀσθενέστατον ἢ κεφαλῆς, καὶ αἱ ῥαφαὶ εἰ τύχοιεν ὖσαι πᾶσαι τὸ ἕλκος, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν τύχοι τῆ ῥαφῶν. At vbi nudato osse sutura in vulnere conspicitur, quacunque capitis parte vulnus extiterit, minimè omnium vulneri ac telo resistit, si fortè telum in ipsam suturam incubuerit, tumque vel maximè si telum sincipite, quâ parte caput debilissimum est, exceptum fuerit, suturæq; in vulnus incurrant, & telum suturas ipsas attigerit. Quàm sint autem cognitu difficilimæ quæ ad suturas sunt capitis fracturæ, abundè nobis dictum est in Coacis Præsagiis, citato Hipp. & Celsi testimonio.

πωδιάνεδ' δ' χρὴ] Hippocrates quoque lib. de cap. vuln. præter oculorum iudicium, ex ægri quoque sermonibus grauioris aut leuioris plagæ augurias sumit, & oculorum caliginem & vertiginem addit. ἀλλὰ χρὴ πρὸς τῇ ὄψῃ τῇ ἑωυτοῦ, ὅ, τι ἂν σοι φαίνηται ὑπ' τῆ ὀσέω, καὶ ἐρώτησιν ποιέεσθ' πάντων τούτων. τὸ δ' μέγιστον τε καὶ ἥκιστον βρωδύνη τῶν τοῦ σήμεια. καὶ ὧν ὀφθαλμοὶ κατηφὴς, καὶ σκότος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ δῖνος, ἢ καὶ πόνος. Cæterùm præter id quod oculis tuis subiicitur, quicquid in osse tibi apparere videbitur, etiam ex ægro requirendum. Etenim magis aut minùs vulnerati hæc sunt indicia, tum si æger alto sopore detentus fuerit, aut tenebræ oculis offusæ, aut si vertigo prehêderit, aut ipse conciderit. Celsus verò cap.4.lib.8. de caluariæ curatione agens omnia signa simul complexus est. Igitur vbi ea pertusa, protinus requirēdum est, num bilem is homo vomuerit, num oculi eius occæcati sint, num obmutuerit, num per nares aurésve sanguis ei effluxerit, num conciderit, num sine sensu quasi dormiens iacuerit. Hæc enim non nisi fracto osse eueniūt. Atque vbi inciderunt, scire licet necessariam, sed difficilem curationem esse. Si verò etiam torpor accesserit, si mens non constat, si neruorum vel resolutio, vel distentio secuta est, verisimile est etiam cerebri membranam esse violatam, eoque in angusto magis spes est. Reliqua etiam signa ex quibus graues cerebri offensæ explorantur in Coac. Prænot. dicta sunt.

ἐς τ' ἄλλα σημεῖα] Alia sunt signa quibus ossis offensiones significentur, si sub prima curatione febris intenditur, breueq; somni & iidem per somnia tumultuosi sunt, vlcus madet, neque alitur, & in ceruicibus glandulæ oriuntur, magni dolores sunt, cibique super hæc fastidium increscit, & quæ in Coacis præsagiis scripta sunt. Verùm ea videtur in consilium adhibere signa, ex quibus in capitis insignibus vulneribus ægrum intereundum iudices, vt rectè prædictionem instituas. Ea verò describit Hippocr. lib. de cap. vulner. ad extremum.

μηθ' ἅμα. μηδ' μίλιν ὀδυνῶν] Sic legunt emendatiores codices. Nam quòd illud μηθ' ἅμα superiori τ' τὸ ἕλκος ἔχοντα iungunt exemplaria quædam, id vitiosum esse apparet.

εἰ δὲ ἐν τούτοισι ὅπη φαίνοιτο] Initiis quidem vulnerum vbi humorū fluxus mouetur, ista adesse præstat & vulneris ratione. Sic ingentibus doloribus inflammationes superueniunt, aliòqui humores in præcipua viscera ferri necesse est, & maius creare periculum, vt scribit Gal. Com. ad aph. 66. lib. 5. De febre autem sic statuit Celsus. Ac ne febris quidē terrere deber, si in magno vulnere, dum inflammatio est, permanet. Illa perniciosa est, quæ vel leui vulneri superuenit, vel vltra tempus inflāmationis durat, vel delirium mouet, vel si neruorum rigor, aut distentio, quæ ex vulnere orta est, eam non finit. Sanguinis autem in vulnere profusionem ex puris acrimonia adesse præstat potiùs quàm ex corporis, aut humorum, aut symptomatum occasione.

ἃ ἂν πῶς ὀξέα] Quænam hîc conducere intelligat & febribus cōferre scripserit, valdè est incertum, quod multis locis pollicitam morborum acutorum amplissimam tractationem, velut signa & curationem libris de rat. vict. in morb. acut. aut non præstiterit Hippocr. aut iniuria temporum intercederit. Etsi certè referri possunt ad eas febrium solutiones de quibus agitur in nothis lib. de rat vict. in morb. ac. adiunctis. Id enim potissimùm hoc loco spectare videtur. Aut multa febrium adiuncta, tum bona, tum mala, quę illic febribus attribuuntur, respicere. Illorum enim librorum & horum prædictorum idem ferè author existimandus est.

ἀξέα δ' ἢ πυρετὸν] Lib. de vuln. cap. febris æstate maturiùs, hyeme tardiùs prehendens, vulneris periculum intendit, aliaque describuntur quædam signa ex quibus vulnerati perniciem præsentias. Multa autem scribuntur in Prog. de dierum iudicatoriorum circuitu, & lib. 1. ep. & lib. περὶ κρισίων. At verò hîc perperam interdum quaternarij omittuntur, qui in tota iudicatione maximam habent vim. Febres porrò intelligit, quæ nullam externam euidentem causam habent, & eas quæ primam habēt ortus sui causam & morbi sunt, neque ad alia consequuntur. Quòd ad scripturam attinet, pro δαυε πῶδες μάλα, μᾶλλον habent exemplaria quædam manu scripta. Hunc autem locum mirè perturbat Caluus.

ἰῶν τε κόπος πλῆξις] Hi casus quoque grauia capitis vulnera consequuntur vt patet ex lib. de vulner. cap. vbi attonitos fieri ex vulnere quosdam & delirio corripi, breuiq; interire scribit. In cerebri quoq; grauibus offensis, partis alicuius stuporem in Coac. Præsagiis adscripsimus, ex aph. 50. lib. 6. & lib. de morb. * Celsus quoque eò magis in angusto spem esse dicit, si torpor accessit, si mens non cōstat, si neruorū vel resolutio, vel distentio secuta est. Et aph. 14 & 24. lib. 7. in capitis graui offensione ἔκπληξις & παραφροσύνη malum denunciant. *Cap. 4. lib. 8.

ἢ σώματος ἀρετὴ] Sunt etiam quidam qui inuicta animi constantia & firmitate, ac indefesso naturæ ac corporis virium robore vel grauissima vulnera perferunt. Sunt qui vel à minimis grauiter offenduntur. Robustæ enim vires (vt scribit Gal. lib. 10. Meth.) omnia contemnunt ac tolerant, vt infirmæ abs quouis offendūtur. Et quod scripsit Hipp. lib. de fract. μέγα διαφέρουσιν & φύσεις φύσιος τῆ σαρκὸς εἰς εὐφορείλιν.

ἀλλ' ὑποσκεπέοντα] Quædam exemplaria ἀλλ' ὑποσκελέοντα τῆ τόπον τῆ ἀνθρώπου legunt & distinguunt. Hunc autem locum sic mihi expressisse videtur Celsus cap. 4. lib. 2. Iteṁq; in prima febre protinus mētem esse turbatam, membrúmve aliquod esse resolutum. Ex quo casu quamuis vita redditur, tamen id ferè membrum debilitatur.

Magna autem vulnera quæ in articulis fiunt, si penitus abscissi nerui sunt qui continebant, absq; dubio claudos reddēt. Sin dubiū est quomodo nerui affecti

Τὰ δ' τρώματα τὰ ἐν τοῖσιν ἀρθρέοισι, μεγάλα μὲν ὄντα καὶ τελέως ἀποκόψαντα τὰ νεῦρα τὰ σκυτέλια, εὔδηλον ὅτι χωλὺς ἀποδείξει. εἰ δ' ἀνδάσιον εἴη ἀμφὶ τὴν νεῦρον, ὅπως

ὅπως ἔχοι, ὀξέος μὲν ἐόντος τοῦ βέλεος τοῦ ποιήσαντος, ὀρθὸν δ' τρῶμα εἴη, ἄμεινον ὑπακροάσθαι. εἰ δ' εἴη βαρὺ τε καὶ ἀμβλὺ δ' τρῶμα, οὐδὲν διαφέρει. ἀλλ' ἔσται βάθος τε τῆς πληγῆς σκεπτέεσθαι, καὶ τὴν ἀνίαν σημεῖα. ἔστι δὲ τάδε. πῦον μὲν ὅτι ῥήγνυται ὅτι δ' ἀρθρέων, σκληρότερον αὐάσκει ῥηγνύειν. μὲν δὲ καὶ οἰδήματα συμπεσόντα μείνῃ, σκληρὸν αὐάσκει πυλὼν χρόνιον τοῦ τόπου χρόνιον γίνεσθαι. καὶ δ' οἴδημα ὑγιέος ἐόντος τοῦ ἕλκεος πεσόντα μένῃ αὐάσκει, συγκαμπτέεσθαί τε καὶ συλλείνειν ὀκόταν αὖ τοῦ ἀρθρέου καμπτοῦ ἐόντος ἀναπτύσσωσι. οἷσι δ' αὖ καὶ νοῦσον δοκέῃ σκπεσεῖσθαι, ἀσφαλεστέρως τὰ πεῖν τὰ χολώσιος ἢ πρὸς λέχθ, διψῶν τε καὶ μὴ τῆ κάτωθεν νόμων ἢ δ' σκυλούμενον. γνώσῃ δὲ τοῖσι νοῦσον μέλλον σκπεῖσθαι. πῦον λευκὸν λεπτὸν καὶ παχὺ, καὶ πουλὺ χρόνον σαπρόν. ὀδυνᾶται τε καὶ φλεγμοναὶ γίνονται πεῖ δ' ἀρθρέων ἐν ἀρχῆσι. τὰ δ' αὐτὰ τοῦτα ἢ, καὶ ὀστέον μέλλοντος σκπεσεῖσθαι.

Τὰ δ' τρώματα] Celsus *hunc locum sic disertè vertit. Propriè quædam in articulis visenda sunt, in quibus si præcisi nerui sunt qui continebant, debilitas eius partis sequitur. Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, ea transuersa commodiòr est: si retuso & graui est, nullum in figura discrimen est. Hîc autem νεῦρα τὰ σκυτέλια ligamenta & tendines dicuntur, velut in Coacis Prænot. νεῦρα παχέα vocantur. νεῦρα ὅσα παχέα ὑπερώσκεται ὡς ὅπ πολὺ χωλοῦται, & λόξα ὑβρωσκόμενα. Nerui quicunque crassi vulnus accipiunt, vt plurimùm claudos reddunt, præcipueq; si obliquum vulnus fuerit. Neruorum verò transuersa vulnera maiorem conuulsionis metum iniiciunt, recta verò & quæ per longitudinem & in directū fiunt, minori periculo patent, ex Gal. cap. 3. libr. 6. Meth. medendi. Sic in Coacis, σκήσκοισι δὲ & ἐς & ὀπὸς νεῦρα, ὧν τέ ἢ ἢ λεπῶν ὑβρωθῶσιν, ὧν τε ἢ παχέων, ὧν ὅπ κάρσιος ἢ πληγὴ γίνηται & μεγάλη. εἰ δ' μικρὴ καὶ εὐθεῖα, πρόκριν ἔχει. Intereunt verò quibus nerui interiores, siue tenuis aliquis, siue crassus, vulnus acceperint, si plaga transuersa fuerit & magna. Quòd si parua & recta, nonnulli periculo eximuntur. Caluus pro οὐδὲν διαφέρει, contrarium sensum affinxit, non videns nullum inesse ex telo graui aut retuso in vulneris figura discrimen. Vitiosa sunt autem exemplaria quædam manu scripta, quæ pro ὅπακροῦ ὑπακροάσθαι legunt.

*Cap. 26. lib. 5.

ἀλλ' ἔσται] Pro ἔσται ἐς τ legunt exemplaria quædam manu scripta.

πῦον ὧν ὅπ ῥήγνυται] Vbi neruus nullus præcisus est, sed vulnus telo retuso & graui inflictum est, videndum ad prædictionem ritè instituendam, num pus in articulum altè sit reconditum, aut tumor durus diu perseueret. Vlcus enim tum fore diuturnum, ac tumorem in multum tempus, sano quoque etiam vlcere, perseueraturum sperandum est. Atque ideò etsi claudicationis nullus metus est, ægrè tamen flecti aut extendi membrum posse prædicere poteris. Isque huius loci subobscuri sensus esse existimandus est, quem sic expressit Celsus. Quamuis autem non abscissus neruus est, tamen si circa tumor durus diu permanet, necesse est & diuturnum vlcus esse, & sano quoque eo tumorem permanere, futurumque est, vt tardè membrum id extendatur vel contrahatur. Maior tamen in extendendo mora est, vbi recuruato articulo curatio adhibita est, quàm in recuruando eo quod rectum conuuerimus.

γνώσῃ δ' οἷσι] Celsus hunc locum sic adumbrat, At visendum est pus supra articulum, an infra nascatur. Si sub eo nascitur, albumque & crassum diu fertur, neruum præcisum esse credibile est. Magis quoque, maiores dolores inflammationesque quò maturiùs excitatæ sunt.

τὰ δ' αὐτὰ τοῦτα] Lib. de fract. Hippocr. ossis discessum significari scribit, si pus multum effluat, & pars vlcerata turgeat, & ad excretionem contendat, quod deprehenditur ex labris vlceris inter se nequaquam coalescentibus, sed dissidentibus & obuersis, & si æger obtusum quendam motus sensum in fundo partis laborantis se percipere fateatur, vt scribit Gal. Comm. 3. in libr. de fract. verba Hipp. funt, σημεῖον δ' τόδε, ὧν μέλλοι ὀστέων ἀπόσασις ἔσεσθαι ἐν τῆ τρόπῳ τούτῳ τῆς ἰατρείης. πῦον δὲ συχνὸν ῥεῖ ἐκ τῆ ἕλκεος, & ὀργᾶν φαίνεται. Signum autem hoc erit, si in hoc curationis modo ossium discessio futura est, pus copiosum ex vlcere effluit, & turgere videtur.

Τὰ δ' ἐν τοῖσι ἀγκῶσι δεδεκόμματα ἐν φλεγμονῇ μάλιστα ἐόντα, ἐς διεπύησιν ἀφικνέεται, καὶ θολερὰ τε καὶ κακώσιας. ὁ δὲ νωτιαῖος μυελὸς ὧν νοσέει, ὧν τε ἐκ τῆ σώματος, ὧν τε ἐξ ἄλλης ἕνος τρεφάσιος, ὧν τε ἀπὸ αὐτομάτου, τῆ τε σκελέων ἀκρατὴς γίγνεται ὁ ἀνθρωπος, ὥστε μηδὲ διηλαύνουσι ἐπαίειν καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς κύστιος. ὥστε τὰς μὲν τρόφας χρόνους, μήτε κόπρον, μήτε οὖρον διαχωρέειν, ὧν μὴ πρὸς ἀνάγκαι. ὅτοισι καὶ παλαιότερον γίνεται ὁ νέσημα ἐκ ὀλιγοστοῦ τῆ ἀνθρώπου, ἢ τε κόπρος διαχωρέει, καὶ ὁ οὖρον. ἀποθνήσκει δὲ μὲν τούτοι, οὐ πολλῷ ὕστερον χρόνῳ. ὧν δὲ ἐμπίπλαται αἵματος ἡ φάρυγξ, πολλάκις τῆς ἡμέρης τε καὶ τῆς νυκτὸς ἐκείης, οὔτε κεφαλὴν πρεσβυτέρῳ, οὔτε βηχὸς ἐχούσης, οὔτε ἐμεόντι οὔτε πυρετοῦ λαμβάνοντος, οὔτε ὀδύνης ἐχούσης, οὔτε τοῦ στήθεος, οὔτε τοῦ μεταφρένου, τόπου καταδεῖν ἐς τὰς ῥῖνας καὶ τὴν φάρυγγα,

Quæ in cubitis discissa sunt, præcipuè cum inflammatione, ad suppurationem sectionemq; & vstionem perueniunt. At verò si spinalis medulla, aut ex casu, aut aliqua quapiam externa causa, aut sua sponte laborarit, & crurum impotentiam facit, vt ne tactum quidem percipiat æger & ventris & vesicæ, adeò vt ne primis quidem diebus stercus aut vrina nisi coactè reddatur. Quòd si morbus inueterauerit, & stercus & vrina ægro inscio prodit, tandemque non longo pòst interuallo perit. Quibus fauces sanguine frequenter & noctu & interdiu replentur, dum neque capitis dolor prægrestus fuerit, neque tussis, neque vomitus, neque febris prehenderit, neque pectoris aut dorsi dolor tenuerit, in his nares & fauces inspiciendæ,

num quod vlcus eo in loco, aut hirudo compareat. ἢν ἕλκος ἢ ἕλκεα φαίνηται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ βδέλλαν. A

Τὰ δὲ τοῖσι αἱμώσι] διακόμματα dissectiones ac præcisiones Hippocrati significant, idemque quod διακοπή, cùm vulnus magnum & altè discissum fuerit. Sunt enim διακεκομμένα εἰς τὸ βάθος ἔχοντα διὰ κενοῦσιν τῶν διαλείψεων, vt scribit Galenus Comment. ad aphoris. 19. lib. 6. Sectiones autem atque vstiones suppurationes istæ postulant, tum vt puri via fiat, tum vt pars ipsa confirmetur, desiccetur & constringatur. Sed à ligamentis & neruis abstinere & inflammationi supersedere oportet, vt præcipit Hippocrates libro de fracturis.

ὀξύνωτος μυελὸς] Obliquata spina, aut peruersa, aut gibba facta, spinalis medulla contorquetur, inflectitur, ac premitur. πολλοὶς δὲ καὶ κατοπελαμμένος ὀνωτάτος, πολλῶν αὖ τῶν μεγάλων τῶν ὀπίσω κάμνειν κατοκωχὴν ποιήσειν, vt scribit Hippocr. libro de artic. Sunt autem B spinæ affectus quibus consentire spinalem medullam par est, κύφωσις, λόρδωσις, σκολίωσις, & οἴσεις, vt ex libro de articul. colligi potest. Sed & sinuata & introò luxata & obliquata spina, crurum imbecillitatem ac motionis impotentiam, vrinæque & stercoris suppressionem consequi, affectis consortij lege neruis qui ex spinali medulla partibus sensum & motum præstant, vero est simile, & scribit Hippocrates libr. de art. Et verò qualiter his casibus vrinam & stercus inuitis profluere contingat, docet Galenus libro sexto, de loc. affect. capite quarto. Quod etiam adnotauit Hippocrates libro de art. his verbis: καὶ ἢν ἀποκλίνωνται δὲ, ῥυόσδεες τὰ οὖρα μᾶλλον οὖσι, καὶ ἢν σκελέων ἀκρατέστεροι καὶ ἀναρκοδέστεροι. Quòd si euadant, his magis vrina profluit, & crurum impotentia ac stupore torquentur. Celsus quoque eadem in spinæ luxatione apponit capite 14. libro octauo. Si sub septo vertebræ exciderunt, femina resoluuntur, vrina supprimitur, interdum etiam sine voluntate prorumpit. Idem libro quinto. Medulla verò quæ in spina est, discussa, nerui resoluuntur aut distenduntur, sensus intercidit, interposito tempore aliquo sine voluntate inferiores partes vel semen, vel vrinam, vel etiam stercus excernunt. Paulus etiam eadem adscribit in spinalis medullæ compressione & spinæ peruersione libr. 6. capite 117. Hic autem vt prædictio meliùs instituatur, causas quas procatarcticas vocant oculis subiicit, quas etiam inspiciendas monet Galenus. In quibus casus, aut rei cuiusdam grauis illapsus aut pondus ab Hippocrate enumerantur, & à Galeno inflicta plaga accensetur. Internis autem & latentibus causis annumerari possunt tubercula magna, dura & diuturna ad spinam adnata, quæ eam interdum sinuant & propellunt, vt scribitur initio lib. 3. de artic. Atque ea sponte fieri dicuntur, quòd nullam ortus sui euidentem occasionem indicent.

ἐκ ὀδύνων τοῦ ἀνθρώπου] ἐκ ἐπιθύμων lego, ex duabus membranis scriptis, vt sit ægro inscio nec percipiente, quod est sine voluntate. Etsi ὀδύνων vt habent reliqua omnia exemplaria, stare potest, quod est non cogente, adnitente, aut instante ægro & vrgente. Calnus hunc locum miserè peruertit ac perturbauit, nec authoris mentem assecutus est, cùm hoc loco deambulantem ægrum intellexit.

ἀποθνήσκει δὲ] Iis celerrimè mors superuenit, quorum in spina vertebræ exciderunt, vt scribit Celsus. Id enim fieri non potest, D nisi ex medulla, quæ per medium, & duabus membranulis, quæ per duos à lateribus processus feruntur, & neruis qui continent, ruptis. Ex eiusmodi luxationibus, vt tardiùs quàm ex capitis, sic tamen intra triduum homo moritur. Paulus quoque celeriter ægros mori scribit, præsertim si superiores & ceruicis vertebræ affectum fuerint expertæ.

οὗ δὲ ἐμπίπλαται] Faucium cruentarum causas, vt rectè prædictio procedat, exequitur. Quem locum haud dubiè expressit Celsus capite septimo libri secundi. Cui fauces sanguine & interdiu & noctu replentur, sic vt neque capitis dolores, neque præcordiorum, neque tussis, neque vomitus, neque febricula præcesserit, huius aut in naribus, aut in faucibus vlcus reperietur. In quibus etsi Celsus hirudinis nihil meminit, Galenus tamen libro quarto de loc. affect. capite sexto expuitionis sanguinis causas perquirens, si ab hirudine contingat, his in diciis prodi scribit: ἐὰν δὲ ὦσι αἱ ἀκρόμυκτοι καὶ ἀπομυκτοί τε καὶ ἀπόμαλα πλείοσιν ἐφεξῆς ἡμέραις, μήτε κεφαλῆς ὀδύνης, ἢ βάρους, ἢ τι συμπαρόντος, ἢ τραυματισθέντος, μήτε πληγῆς αὐτῆδε γεγενημένης, ὅπου τε τῆς ῥινὸς πέρυσι ἀκριβῶς ὅλου, ὁκοῖόν τι τὸ σῶμα τὸν τόπον, ὕθεν σωτικώτερον τοῦ τῆς ῥινὸς. γένεται γὰρ ποτε τοιοῦτο σύμπτωμα, βδέλλης ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τοῦ προσφυείσης, ἣν αὔξεται καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἴ γε καὶ τῶν τοῦ τρόπου ἡμέρας ἐλαθάνεν δι' σμικρότητα, μὴ τρεῖς γε ἢ τέσσαρας ἐπίμους ὁρῶσα. E Quòd si pluribus deinceps diebus aliquis cruorem & screauerit & emunxerit, idque citra capitis vel dolorem vel grauitatem, siue præsentem, siue præteritam, neque plaga eo loco existente, huius & rotum per nares meatum, atque eam oris partem qua ad nares perforatur, exactè considerare oportet. Istud enim aliquando contingere potest, hirudine huic loco adhærescente, quæ quidem in dies augeri solet: quamuis enim primis diebus, quòd sit exigua, latere potest, tertio tamen quartóve die, haud obscurè conspicitur. Quæ etiam repetit Aëtius capite 59. lib. 8. Est & historia iuuenis, cui ad narium foramen in eo meatu vbi nasus ad oris regionem perforatur, hirudinem latentem conspexit Galenus, quæ huic loco plurimùm addit lucis. Huius porrò loci & autoritatem & vtilitatem prædicat his verbis Galenus in Exegesi vocum Hippocratis. βδέλλαν δὲ τοῦ μείζονι τοῦ ῥοῦ καὶ δευτέρου τοῦ ἰνῶν ὑπηρεφομένῳ, τὸν κροτάφου φλέβα φασὶν ἔνιοι ὀνομάζειν Διοσκουρίδης. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ κυρίως εἰρῆσθαι τοιοῦτο κατ' αὐτὸ τὸ ῥῶν, καὶ τὸν παρέντερον ποτὲ τοῦτο τὸ βιβλίον ὀνομάζειν λεγομένου, καὶ ἀπορουμένων πολλῶν δοξῶν τῶν γινομένων, τοιόνδε μόνος ὁ τοῦ γράμματος ὁρμηθεὶς τ' ἀληθές. βδέλλαν, quod est hirudinem, in maiore Prorrhetico, à quibusdam secundo inscripto, varicosam venam sic nominatam esse Dioscorides ait. At mihi propriè hæc vox de animali ipso dici videtur. Etenim fortè aliquando incidi cùm illud eo in libro legeretur, & multis hac de re ambigentibus, solus ipsa scriptione impulsus verum prædixi. Quibus certè verbis historiam illam quam attingit lib. de loc. aff. innuere mihi videtur Galenus. Verùm locus ille vitiosè in omnibus nostris exemplaribus legitur, vt docuimus in nostra OEconomia, vbi & huius loci mentionem iniecimus. βδελλίων meminit Herodotus in Euterpe de Crocodilo verba faciens & de Trochilo aue, qui crocodili ad Zephirum hiantis os ingressus, affixas ibi hirudines deuorat & illæsus exilit. Quam etiam historiam Aristot. paulò aliter recenset lib. 9. de hist. anim. cap. 6. Ad epotam autem sanguisugam remedia habes apud Dioscoridem lib. 6. Celsum lib. 5. Paulum libr. 5. cap. 37. Nicandrum in Alexipharmacis, & in facile parabilibus remediis apud Gal. lib. 3.

G

Oculi gramiosi optimum habent successum, si simul lachryma & gramia & tumor cœperint. Aut si lachryma gramiæ permixta, neque vehementer calida fuerit, gramia verò alba & mollis, & tumor leuis ac solutus. His etenim sic se habentibus noctu oculus conglutinabitur, vt dolorem non sentiat: isque casus minimè periculosus, minimèque diuturnus fuerit. At si lachryma multa & calida, cum paucissima gramia & exiguo tumore,

Ὀφθαλμοὶ δὲ λημῶντες ἧσσα ἐπαλλάσσουσιν. ἢν τό, τε δάκρυον, καὶ ἡ λήμη, καὶ ὁ οἴδημα ἧσσηται ὁμοῦ ἠρέμα. ἢν δὲ ὁ μὲν δάκρυον τῇ λήμῃ μεμιγμένον ᾖ, καὶ μὴ θερμὸν ἰχῶρῶς. ἡ δὲ λήμη λευκή τε ἦ καὶ μαλθακὴ, τό, τε οἴδημα ἔλασσον τε καὶ λεῖον. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ' ἔχει, ξυμπλάσσοιτ' ἂν ὀφθαλμὸς ἐς τὰς νύκτας ὥστε ἀνώδυνος εἶ), καὶ ἀκινδυνότατον ἔσται ἢν εἴη, καὶ ὀλιγοχρονιώτατον. εἰ δὲ ὁ δάκρυον χωρὲς πολὺ καὶ θερμὸν ξὺν ὀλίγῃ λήμῃ, καὶ σμικρῷ οἰδήματι, εἰ μὲν

H

A εἰ μὲν ἐκ τοῦ ἑτέρου τοῦ ὀφθαλμοῦ, χρόνιον μὲν κάρτα γίνεται, ἀκίνδυνον δὲ. καὶ ἀνώδυνος οὗτος ὁ τρόπος. ἐν τοῖσι μάλιστα τόδε κρίνειν ἐπισκέπτεσθαι. τὸν μὲν πρώτιστον, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας. ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐς τὰς τεσσαρακοντα προσδέχεσθαι. ἢν δὲ μὴ δὲ ἐν τούτοισι παύσηται, ἐν τῇσι ἑξήκοντα κρίνεται. τοῦδε πρόσθε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ἐν-

B θυμεῖσθαι τὸν λήμιον, ἢν ἐν τῷ δακτύλῳ τὲ μίσγηται, καὶ λευκή τε καὶ μαλθακὴ γίνεται. μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦς χρόνους τοῦς κρισίμους. ἢν γὰρ μέλλῃ παύεσθαι, ταῦτα ποιήσει. εἰ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφότεροι ταῦτα πάθοιεν, ὀπισινδυνότεροι γίνονται ἑλκωθέντες. ἡ δὲ κρίσις ἐλάσσονος χρόνου ἔσται. λῆμμα δὲ ξηρὰ, ἐπώδυνοι κάρτα. κρίνονται δὲ ταχέως, ἢν μὴ ῥῶμα λάβῃ ὁ ὀφθαλ-

C μός. εἴδημα δὲ ἢν μέγα ᾖ, ἀνώδυνόν τε καὶ ξηρὸν ἀκίνδυνον. εἰ δὲ εἴη ἐξὼ ὀδυνῶν, κακὸν μὲν ξηρὸν ἐὸν καὶ ὀπισινδυνον ἑλκῶσαν τὲ τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ξυμφύσαν. δεινὸν δὲ καὶ ἐξὼ δακρύω τὲ ὂν καὶ ὀδυνῶν. εἰ γὰρ δάκρυον χωρὲς, θερμὸν καὶ ἁλμυρὸν. κίνδυνος τῇτε κόρῃ ἑλκωθῆναι, καὶ τοῖσι βλεφάρεσιν. εἰ δὲ ὁ μὲν οἴδημα κατασαίη, δάκρυον δὲ πολὺ ὀπιχέεται πολὺ χρόνον, καὶ λῆμμα ἔωσι, τοῖσι μὲν ὀδράσι βλεφάρων ἐκ βραχὺ τὸ περὶ λέγω.

D τῇσι δὲ γυναιξὶ, καὶ τοῖσι παιδίοισιν, ἑλκωσιν, καὶ τῶν βλεφάρων ἐκ βραχύ. ἢν δὲ λῆμμα χλωρὰ καὶ πελιδνὰ ἔωσι, καὶ δάκρυον πουλὺ καὶ θερμὸν, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ κάῦμα ᾖ, καὶ ἀφὸ τοῦ κροτάφου ὀδυνᾶται ἐς τὸν ὀφθαλμὸν καταστείξωσι. καὶ ἀγρυπνίη τοιούτοισιν ὀπιγίνεται, ἕλκος ἀνάκη γενέσθαι ἐν τῷ ὀφθαλμῷ. ἐλπὶς δὲ καὶ

E ῥαγῆναι ὃ τοιοῦτον. ὠφελεῖ δὲ καὶ πυρετὸς ὀπιγιόμενος ἢ ὀδυνῶν, ἐς τὴν ὀσφῦν ἐπείξαι. παρελέγω δὲ δὴ τοῦτοισι τὰ ἐσόμενα, ἐς τε τὸν χρόνον σκεπτόμενον, ἐς τε τὰ ἐν τοῦ ὀφθαλμοῦ ῥέοντα, ἐς τὰς παρειωδυνίας τε καὶ ἀγρυπνίας. ἐπὶ δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν οἷόν τε ἢ καταδεῖν. ἢν μὲν δύρεῃ ἐρρωγὼς τε καὶ ἀφὸ τῆς ῥωγμῆς ὑπερέχουσα ἡ ὄψις, πονηρὸν καὶ χαλεπὸν καθιδρύσαι. εἰ δὲ καὶ σπεδὼν ὑπὸ τῇ τοιούτῳ, τελέως ἀχρηστος ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ. τοῦς δὲ ἄλλοις τρόποις τῶν ἑλκέων ἐς τὰ χωρία σκεπτόμενοι παρελέγω, καὶ τὰς τε σπεδόνας καὶ βαθυτῆτας, ἀναγκαῖον κατὰ τὶ ἰσμὶ τῶν ἑλκέων τὰ οὐλὰς γίνεσθαι. οἷσι μὲν οὖν ῥήγνυται οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ μὴ ὑπαρίσχουσιν ὥστε ἔξω τὴν ὄψιν τῆς χώρης εἶ), ἀδύνατοι ὠφε-

G λέεσθαι καὶ χρόνῳ καὶ τέχνῃ εἰς ὃ βλέπειν. τὰ δὲ σμικρὰ μετακινήματα τῶν ὀφρύων οἷά τε καθιδρύεσθαι, ἢν μήτε κακὸν ὀπιγένῃ μηδὲν, ὅ, τε ἀνθρωπος νέος ἦ. αἱ δὲ ἐκ τῶν ἑλκέων ὑλαὶ, οἷσιν αὐ μὴ κακόν τι ἀνῷο παρεσῇ, πᾶσαι οἴεσθαι ὠφελέεσθαι καὶ ὑπὸ τῶν χρόνων καὶ ὑπὸ τῶν φλέγματος. μάλιστα δὲ αἱ νεωστάταί τε καὶ ἐν τοῖσι νεωστάτοισι τῶν σωμάτων. τὰ δὲ χωρία, μάλιστα μὲν αἱ ὄψιες βλέπουσι ἑλκόμενοι. ἔπειτα δὲ ὑπαράνω τῶν ὀφρύων. ἔπειτα δὲ καὶ ὅ, τι αὐ ἄλλο χρῆσιν ἢ τόπων τῶν τόπων. αἱ δὲ χῶραι πλαωκοῦμεναι, ἢ ἀργυεοειδέες γινόμεναι, ἢ κυανέαι, οὐδὲν χρηστόν. τοῦτέων δὲ ὀλίγαι ἀμείνους. ὁκόσαι δὲ σμικρότεραι φαίνονται. ἢ βρυτεραι. ἢ γανίας ἔχουσαι, εἶτ' ἐκ παρεφασίων τοιαῦται γενοίατο, εἶτ' αὐτόμαται, ἀχλύες, καὶ νεφέλαι, καὶ αἰγίλιδες ἐκλεαίνονταί τε καὶ ἀφανίζονται. ἢν μὴ ῥῶμα τὶ ὀπιγένῃται ἐν τοῦτῳ τῷ χωρίῳ.

idq; ex altero oculo profluat, valde diuturnum id quidem, sed sine periculo fit, idq; lippitudinis genus doloris expers est. Et in his præcipuè iudicatio considerandaest, quæ prima quidem fit circa vigesimũ diem. Quod tempus si superat, quadragesimus dies expectandus est, aut si neq; in his desinit, in sexaginta diebus soluitur. At toto tempore ad gramiam attẽtum esse oportet, num in digito misceatur, & alba ac mollis fiat, idq; præcipuè sub iudicationis tempus, tum nanque vbi finitur, id euenire solet. Quòd si hæc vtrunq; oculum inuaserũt, maius est vlcerum periculum, sed breui soluẽtur. Gramiæ autem siccæ vehementes dolores afferunt, breui tamen soluuntur, nisi oculus vulnus acceperit. Tumor verò magnus, doloris expers & siccus, sine periculo est. Quòd si cum dolore est, siccus quidem malus, metuq; est ne oculum exulceret ac palpebræ coeant. Formidabilis quoq; est, vbi cum lachryma coniũctum dolorem habet. Nam si lachryma calida & salsa profluit, in pupilla & palpebris exulcerationis periculũ est. At si tumor quidem constiterit, lachryma verò multa diutiùs effunditur, & gramię tenent, viris quidem palpebrarum euersionem rectè prædixeris, at mulieribus & pueris exulcerationem & palpebrarum euersionem. Si verò gramiæ pallidæ aut liuidæ fuerint, lachrymãque multa & calida, caput ardor occupet, ex temporibus ad oculum dolor tendat, insomniaq; his accesserit, vlcus in oculo factum esse necesse est, ac vt rumpatur metus est. Iuuat autem succedens febris, aut dolor in lumbos firmatus. His verò futurorum prædictionem rectè institues, si & temporis & eorum quæ ex oculo fluũt rationem inieris, tum etiam grauissimorum dolorum, tum vigiliarum. Sed vbi oculum introspicere licet, si quidem ruptum inueneris, & per rimam pupilla extiterit, malum significat, nec facilè restituitur. Quòd si etiam putredo subsit, nulli ampliùs est vsui. Reliqua verò vlcerum genera prædicere licet, & locorum putredines & altitudines intuenti. Provlcerum magnitudine cicatrices fieri necesse est. Quibus igitur rumpuntur oculi, posteaque adeò extant vt pupilla loco mota esse videatur, iis nec vllo tempore, neque arte, vt videant, opem ferre licet. At paruæ pupillarum dimotiones restitui possunt, dum ne quid mali accesserit & iuuenis sit æger. Vlcerum verò cicatrices, si non aliud malum subsit, omnes & à tempore & ab arte iuuari posse existimandæ sunt, ac præcipuè quæ recentissimè & in iuuenum corporibus contractæ sunt. Ex locis autem insignem facit noxiam pupillæ acies si exulceretur, secundum eam id quod est supra supercilia, deinde verò quicquid his locis fuerit proximum. Pupillæ quoque cæsium, aut argenteum, aut cæruleum colorem nactæ, improbandæ sunt. His aliquantùm meliores existimandæ sunt, quæ aut minores, aut ampliores apparent, aut angulos habent, siue id ex manifesta causa, siue sponte contingat. Caligines & nubeculæ, ac subalbicantes cicatrices ægides dictæ, exteruntur ac euanescunt, nisi eo in loco vulnus aliquod subortum sit,

aut illic antea cicatricem aut vnguem esse contigerit. Quòd si in oculi nigro resplendens cicatrix orta sit, nigri aliquid dealbat, ita vt si diutiùs perseueret & aspera & crassa, etiã vestigiũ aliquod postea relinquat. Iudicationes verò non secus ac in febribus scripsi, ita & hic se habent. Sed & obseruatis signis, pro genere quidem lippitudinum, prædictionem instituas licet. Nempe diuturnas lippitudines fore, vbi pessima signa affuerint, velut in singulis descriptum est. Breues verò, vbi optima signa comparuerint, eásque septimo die aut proximis diebus finiendas prædicere, ac alioqui in tuto esse existimare oportet. Quibus autem lenamentum adfuerit, si id neque iudicatoriis diebus, neque cum bonis signis contingat, in iis recidiuæ metuendę sunt. Imprimis verò in oculorum affectibus vrinæ status in cosiderationem adhibendus est. Occasio nanque præceps est & lubrica.

ἢ πρόσθεν τύχῃ οὐλὴ ἔχων ἐν παχέϊ τούτῳ, ἢ πρε- A
ρύγιον. ἢν δὲ πρόληψις ἴδωσι ἀπολευκαίνῃ τὸ μέλα-
νος μειόνων, εἰ πουλὺ χρόνον πρόσθεν, καὶ ῥηγεῖν τὲ
καὶ παχεῖν, καὶ μυκτιῶν ὑποκαταλιπεῖν. αἱ δὲ κρί-
σιες ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἔγραψα, οὕτω καὶ ἐνθάδε ἔ-
χουσιν. ἀλλὰ χρὴ τὰ σημεῖα σκοπεῦντα προλέγειν. τὰς
μὲν ἀμφοτέρας τῶν ὀφθαλμῶν, ὅταν τὰ κάκιστα τῶν
σημείων ὑπάρχῃσι, τὰς δὲ πολυχρονίους τῶν ὀφθαλμῶν, B
ὡς ἀμφοτέρας ἐφ' ἑκάτερα. τὰς δὲ ὀλιγοχρονίους, ὅ-
ταν τὰ σημεῖα προφαίνεται τὰ ἄριστα, τότε προλέγειν
ἑβδομάδας παύσασθαι, ἢ ἐλάσσους τούτων, καὶ ἄλλως ἀσφα-
λῶς νομίζειν ἔχειν. τὰς δὲ ὑποστροφὰς προσδέχεσθαι, οἷ-
σιν αὖ ῥαστῶναι ἤδωνται, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μή-
τε σημείων ἀγαθῶν ὑπαρχόντων. πρὸ πάντων δὲ χρὴ μάλιστα C
τὴν κατάστασιν τοῦ οὔρου, ἐν οἷσι δεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνθυμεῖσθαι. οἱ γὰρ κυρεῖ ὀξέες.

Ὀφθαλμοὶ δὲ λημῶντες] Lippientium oculorum prædictionem instituit, ex tumoris, lachrymarum, ac pituitæ quæ in ipsa lippitudine videntur, tum qualitate, tum quantitate. Idque eò fit, quòd cum ingentibus & variis casibus oculi nostri pateant, iidemque magnam partem ad vitæ simul & vsum & dulcedinem conferant, summa cura tuendi sunt. Hunc autem locum disertè Celsus totum expressit ac in vsum suum transtulit cap. 6. lib. 6. Protinus autem orta lippitudine, quædam notæ sunt, ex quibus quid euenturum sit colligere possimus. Nam simul ac lachryma, & tumor, & crassa pituita cœperint, si ea pituita lachrymæ mixta est, & ea lachryma calida est, pituita verò alba & mollis, tumor non durus, longæ valetudinis metus non est. Vbi aduertere licet mendosè in omnibus Celsi codicibus legi (& ea lachryma calida est) pro, (neque ea lachryma calida est) vt ex Græco contextu & sequentibus ex aduerso his respondentibus manifestò patet. Denique λήμων, quæ sordes est lippientium oculorum & pituita concrescens, Celsus pituitam vertit, nos gramiam dicimus, quòd sint gramiæ Nonio oculorum pituitæ, vnde gramiosi oculi dicantur. Plinius cap. 13. lib. 25. Cretheus agrios gramias tollit oculorum impositus. Caluus hîc pro ἐπημάθοισιν ἀπαλλάθοισιν aut ἀπαλλάθοντας, legisse videtur, sed ἐπαλλάθειν hîc successum & quid euenturum sit ostendit.

ἢν δὲ δάκρυον] Celsus. At si lachryma multa & calida, pituitæ paulum, tumor modicus, idque in vno oculo est, longum id sed sine periculo futurum est. Idque lippitudinis genus minimè cum dolore est, sed vix ante vigesimum diem tollitur, nonnunquam per duos menses durat, sed quandoque finitur.

πρόσθεν παύσασθαι ἢ ἐλάσσονα] Celsus breuissimè hoc totum complexus est. Si pituita alba & mollis esse incipit, lachrymæque miscetur aut si simul hæ oculum vtrunque inuaserunt, potest esse breuior, sed periculum vlcerum est. Ex quibus cuiuis patet Celsum ἢν πρὸ δακρύων τι μίσγῃ τοῦ, legisse, aut ἢν σπὼ τῷ δακρύῳ, pro δακτύλῳ. Atque ea mihi germana esse lectio videtur, contra tamen omnium quæ adhuc videre licuit exemplarium fidem. Etsi publicata lectio quodammodo stare potest, vt ad digiti contactum pituita hæreat ac misceatur lachrymæ, quo exploret, an mollis sit & maturari cœperit. Vitiosus est autem Afulanus codex, qui ὑπαιμοτέρου pro ἐπικινδυνώτερος legit. Oculos enim indicat vlcerum periculo promptè esse expositos. E

λῦμαι δὲ ξηραὶ] Sic Celsus. Pituita autem sicca & arida dolorem quidem mouet, sed maturiùs desinit, nisi quid exulcerauit. Tumor magnus si sine dolore est & siccus, sine vllo periculo est. Si siccus quidem, sed cum dolore est, ferè exulcerat, & nonnunquam ex eo casu fit, vt palpebra cum oculo conglutinetur. Eiusdem exulcerationis timor in palpebris pupillisve est, vbi super magnum dolorem lachrymæ salsæ calidæque eunt, aut etiamsi tumore finito diu lachryma cum pituita profluat. Sic enim legendum censeo, non vt vulgata exemplaria habent (tumore infinito) Hîc enim καθίστησι οἴδημα tumorem subsidentem & finitum vocat Celsus. Fit autem palpebrarum euersio lachrymis calidis, salsis, acribus diutiùs euntibus, pituitaque sicca & arida cum tumore & dolore vrgente, & iugi exulceratione prægressa, supercrescente carne. Idque vitij genus ἐκτρόπιον Medicis dicitur. De quo agit Paulus lib. 3. & 6. & Aëtius lib. 7. cap. 71. ac Celsus lib. 6. cap. 7. F

ἢν δὲ λῦμαι χλωραὶ] Celsus sic expressit, Peius etiamnum est, vbi pituita calida aut liuida est, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, à temporibus ad oculos dolor peruenit, nocturna vigilia vrget. Siquidem sub his oculus plærunque rumpitur, vorumque est, vt tantùm exulceretur. Ex quibus manifestum vitium apparet, & in omnibus obtinuit exemplatibus. Nam pro calida pituita, haud dubiè pallida legenda est. Horum autem prædictionem adornant quæ scribuntur in Coacis Præsagiis, οἷσιν ὀφθαλμοῖσι καφαλαλγίη προσγίνεται, ἢ πρόσκοπος ἐθεῖ χρόνον πολὺ, κίνδυνος τυφλοῦσθαι. Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit diuque perseuerat, cæcitatis metus impendet.

ὠφελέει δὲ] Celsus. Intus ruptum oculum febricula iuuat. In Coacis etiam, ὀφθαλμῶν τι αὐδρὶ, πυρετὸ ὑπηνθυμένῳ λύσις. Lippitudine affecto suborta febris solutionem affert. Qua de re illic scripsimus. Firmatus autem in lumbos dolor, transpositi humoris ratione prodesse potest, sicque per aluum secedere, quomodo in Coacis dixit, αἱ περὶ ὀφθαλμοῦ ἐπαναστάσιες ἐν τῇσιν αἱ κοιλίαι, κοιλίῃ καταῤῥηγνυσιν. Erumpentes circa oculos eminentiæ, dum ægri ex morbo recreantur, proruptura alui spem faciunt. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ ὀφρῦν pro ὀσφῦν legunt. Quædam etiam manu scripta σκέλεσι legunt. G

πόψις] ὄψις id quo cernimus indicat & pupillæ foramen quod videndi aciem effundit, & per quod spiritus visorius viam facit, & acies ac videndi facultas proficiscitur, indeque pro pupilla sumitur Tullio lib. 2. de Natura Deorum. Sic Rufo ὄψις κόρη dicitur, & quod in oculo medium cernimus. Idem quoque aliàs scribit, κόρας καὶ ὄψις dici, vel vt aliis placet, ὄψιν ἣν βλέπομεν.

αὐτοκρίνον μὴ] Interpretes τὸ legisse videntur, quod optimè quadrat, contra tamen omnium exemplarium fidem.

εἶσι μὲν οὖν ῥήγνυται] Celsus. Si foras iam ruptus procedit, sine auxilio est.

πόσον οἴεσθαι] οἷαί τι legunt exemplaria duo Regia manu scripta.

αἱ ὄψιες] Hîc pupillæ aciem dixi, pupillæ foramen vnde cernendi potentia & spiritus visorius effunditur, intelligens, speciem non ineptè Caluus vertit, esseq; videtur quam γλαῦκα Rufus vocat. Exulceratus autem locus ille insignem ac præcipuam noxam facit, cùm omnem videndi potentiam effundat. Exemplaria autem quædam ἑλκόμενοι pro ἑλκούμεναι legunt. H

A Εὐπτων τῶν πόπων] Vitiosa sunt exemplaria manu scripta quæ πρόσπον legunt.

αἱ δὲ κόραι γλαυκούμεναι] Hoc loco natiua oculorum temperies non instituitur, sed de offensionibus oculorum & iniuriis externis agitur, à quibus offensæ pupillæ glauescunt, aut argenteum colorem, hoc est lucidum & albidum assumunt, condẽsato & resicato humore crystallino, aut eo humoris aquei impuritate & copia obtenebrato, cæruleæ fiunt. Glaucedo igitur est humoris crystallini in glaucum transmutatio, quæ aut illius contractione & densatione fit, aut humorum affluxu eius albedine & splendore obsepto & offuscato. Sic enim recentiores apud Paulum hæc crystallini humoris vitia ab humiditate proficisci statuunt. Quæ certè etiam huic loco in quo maxima est fluxionis humorum in oculos actio, competere videntur. De glaucis verò oculis & eorum attributionibus & causis, multa à nobis ex Galeno & Arist. dicta sunt Com. in lib. 2. epid. Hic autem pupillæ vitium γλαύκωσιν aut γλαύκωμα intelligit. Est autem γλαύκωσις τῶν κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ εἰς λευκὸν ὑδατώδη χροιὰν μεταβολή, δι' ὧν τὸ βλέπειν κωλύεται, Authori definit. Medicarum, hoc est, humoris crystallini in album & aqueum colorem mutatio, à qua visus impeditur. De ea etiam agit Gal. B lib. 10. de vsu partium. De glaucomate verò Paulus lib. 3. & Aëtius lib. 7. & Gal. Comm. ad aphor. 31. libr. 3. & nos fusissimè in nostra Œconomia.

Ἐυπτέων ὀλίγου ἀμένους] ὀλίγας pro ὀλίγον legunt exemplaria publicata. Hoc verò vitium σύγχυσις ὀφθαλμοῦ Græcis dicitur, & insignia vulnera aut vuea tunicæ inflammationem sequitur, vt scribit Aëtius lib. 7.

ἀχλύες] Ἀχλὺς autori Isagoges est vitium in nigro oculi & cicatricula à superficiaria exulceratione contracta. Sic enim definitur, ἀχλὺς ὅτι πρὸς ὅλον τὸ μέλαν ἀπὸ ἑλκώσεως ὑπόπολαιὸς ἐστι λεπτοτάτη αἰεὶ ἀχλυώδεις φαντασία. Aëtio autem ἀχλὺς ὑπόπλαιος δέ ἐν ἕλκωσιν ὅτι τὸ μέλανος γιγνομένη, φαντασία ἀχλυώδεις αἰεὶ τῷ χρώματι κυκεῶδ, πολλοῦ τι περὶ ἐπέχουσα τὸ μέλανος. ὅταν δὲ ὅτι τὴ κόρης ἤθηται, ῥᾴδιος ὁρᾶσι. ἀχλὺς est superficiaria vlceratio in oculi nigro orta, aëri caligini oso affinis, colore cæruleo, magnam nigri partem occupãs. Cùm verò in pupilla extiterit, non facilè videt.

νεφέλαι] νεφέλιον δὲ ἕλκος ὑπόπολαιον Ο μικρῷ μᾶλλον αἰρέμου Ο λευκὸν Authori Isagoges, hoc est, vlcus superficiale & argemo paulo maius C ac album. Aëtio verò νεφέλιον καλεῖται τὸ ὅτι τὸ μέλανος βραχύτερον τὴ ἀχλύος ἕλκος Ο μικρότερον, τῇ δὲ χρόᾳ λευκότερον. Nubecula vocatur vlcus in nigro caligine profundius ac minus, & colore albius. Paulo autem lib. 3. νεφέλιον vt hîc quoque inter summas & superficiarias oculorum cicatrices accensetur.

αἰγίδες] αἰγίδες hîc dicuntur subalbicantes cicatrices ex actioris in oculos pituitæ affluxu contractæ, vt ex Galeno ὀνομάζεται patet, in dictione ἀγλίν, etsi in Coacis aliud quid significant. Qua de re in Coacis Præsagiis plura adscripsimus, huiusq; loci mentionem iniecimus. Dicuntur autem αἰγίδες fortè παρὰ τὸ αἰγίζειν, quod Hesychio ἀγαπᾶν, dilacerare significat. Cal. hîc αἰγίδας stillas lucidas fulgentes interpretatur, Varinum fortè secutus, qui ἀποστίλβας τὴ ὀφθαλμοῦ esse scribit. Sed certè hunc locum mirè perturbauit cùm ista superioribus iunxit, adeò vt ne germanus authoris sensus ex eo erui possit.

περύγιον] Vnguis, quod πτερύγιον Græci vocant, est membranula neruosa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque peruenit, eiq; officit, vt scribit Celsus lib. 7. cap. 7. Authot quoque Isagoges πτερύγιον esse dicit, ὅταν ὅτι πλέον ἕλκωθῇ τῷ ὑποδοκάσιν τῇ λευκοῦ, ὑμὴν νευρώδης ὑπεδράμῃ τὴ ὀφθαλμὸν, αἰζάμενος ἀπὸ ἄνως τοῦ καθ' ὅλου, ἕως οὗ μέλανος Ο τὴ κόρης ἐφάψῃται. Vnguis est in D albo oculi vlcera modum exulcerato & carne impleto, membranula tenuis & neruosa ad oculum excurrens, ab angulo exoriens donec ad nigrum & pupillam pertingat. Sic enim κόρης potiùs quàm κορυφῆς legendum existimo, ex Paulo & Aëtio, contra omnium codicum & interpretum fidem. Caluus porrò contrarium planè sensum sibi affinxit.

πρόληψις] Exemplaria omnia tum scripta, tum publicata, vitium retinent, cùm πρόληψις indubitata fide legendum sit, vt patet ex Gal. ὀνομάζεται γλαῦκωσις. Illic enim πρόληψιν explicatur ἡ ὧν τῷ μέλανι τὴ ὀφθαλμοῦ ὑπόπλαμπτον Ο ἀνὴ, δι' ὃ τὸ ἡσυχῆ παχυτέρων (ἢ) τὴ αὐγίδος, in oculorum nigro splendicans cicatrix, eò quòd paulò crassior sit quàm quæ ægis dicitur. Neque enim video cuinam loco aptiùs accommodari possit. Quod etiam rectè vidit Cornarius, non est autem assecutus Caluus. Celsus verò hunc locum aliqua ex parte sic expressit. Si de nigro aliquid albidum factum est, diu manet. At si asperum aut crassum est, etiam post curationem vestigium aliquod relinquit. Sic enim legendum esse vel ex hoc loco patet. Quòd ad literam attinet, ὑπολευκαίνει τὸ μέλανος μειόνων ἢ, ὡς εἰ πολὺ χρόνου προσμένη &c. lego ex codicibus integrioribus. Quam lectionem etiam secutus est Cornarius. E

πολυχρονίους] Integriora exemplaria manu scripta πολυχρονίους habent.

πρὸ τὴ προλέγειν] Sic ferè omnia exemplaria tum publicata, tum scripta, & hanc lectionem secuti sunt interpretes: πρὸ, πρὸς tamen mihi magis placet ex scripto εοφ; fidelissimo codice, quem secutus est Morelius.

πολὺ χρόνον προσμένη] Caput est in tota iudicij disciplina celeberrimum, quod præcipuè febribus accommodatur ab Hipp. in Progn. & Coac. Præsagiis. Καὶ ὁ ἀλόγος ῥαστωνὴ πάντα φιλοπόροφα. δῆλον δ' ὅτι τῶν ἀλόγως ῥαστωνήσαι λέγοιτ' αὖ (vt scribit Gal.) ὅταν μὴ πρὸ σημείων λυσιτελοῦν, μήτε ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἔδοξε πεπαῦσθαι. πάντων δὲ χρὴ μάλιστα] In oculorum affectibus vrinæ statum adhiberi vult, vt plenior instituatur prædictio, non secus ac in pleuritide & peripneumonia, in Coac. Præsagiis, etsi inde propria affectus cognitio peti non possit aut debeat. κατάστασιν verò pro κατάστασιν legunt exemplaria quædam, quod vidit etiam Caluus.

F Αἱ δὲ δυσεντερίαι ἐκ πυρετῶν μὲν ἢν ὑπάρχωσιν, ἢ ποικίλοισί τε δυσχρήμασιν, ἢ ἐκ φλεγμονῆς ἥπατος, ἢ ὑποχονδρίου, ἢ γαστρὸς, ἢ ὅσαι ἐπώδυνοι, ἢ ὅσαι τῶ σιτίων ἀπολαμβάνουσιν, δίψαν τε παρέχουσιν, αὗται μὲν πᾶσαι ποιηραί. καὶ ὃς ἂν πλήσῃ ἐκ τούτων τῶ κακῶν, τάχιστα ἀπολήσει. ὧν δ' ἂν ἐλάχιστα τῶ τοιούτων προσῇ, πλήσῃ αὐτῷ ἐλπίδες. ἀποθνήσκουσι δὲ ὑπὸ τούτης τῆς νόσου μάλιστα παιδία τὰ πεντάετέα, καὶ γραῦς τρεῖς τε τὰ δεκαετέα. αἱ δ' ἡλικίαι ἥδιστον. ὅσαι δὲ τῶ δυσεντεριῶν λιστίβεες, τὰ μὲν κακὰ τοῦτα οὐκ ἐμποιέουσιν. αἷμα δὲ καὶ ξύσματα δυσχρήσαντα, ἐπαυσαντο ἑβδομαῖα, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖα, ἢ εἰκοσταῖα, ἢ τεσσαρακονθήμερα, ἢ ἐντὸς τούτων τῶ χρόνων. τὰ τοιαῦτα δὲ δυσχρήματα καὶ ὑπάρχοντα πρόσθεν ἐν τοῖσι σώμασι, νοσήματα ὀλιγάκις. τὰ μὲν πθραιότερα, ἢν πλείονι χρόνῳ. τὰ δὲ νεώτερα, δυσὶν καὶ ὀλίγησιν ἡμέρῃσιν ἀπθραίσεν. ἐπεὶ καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι καὶ αὗται πρόσκαιρον. μᾶλλον ἐς τὰς πόλεις τε καὶ ἐν τῶν πόκων, καὶ τὰ ἔμβρυα ἀμαυρόοισιν, αἵματός τε καὶ ξύσματος ἀμαυρεόντων, καὶ πολλοὶς μὴ-

At tormina ea quidem omnia mala sunt, si cum febre quidem inuadunt, aut variis alui recrementis, aut iecoris inflammatione, aut præcordiorum, aut ventris, aut quæcunque doloribus cruciant, aut cibos cohibent, sitimq; inferunt. Ac celerrimè is perit, quem maxima pars horum malorũ occupat. Huic verò plurimum inest spei, cui horum paucissima adsunt. Itéque morbus præcipuè pueros à quinto anno perimit, & qui eum superant ad decimum vsque, cæteræ ætates tutiores sunt. Vtilia autem tormina sunt quæ his malis non affligunt. At vbi sanguis & strigmẽta per aluum reiecta fuerint, septimo die desinũt, aut decimoquarto, aut vigesimo, aut quadragesimo, aut intra hoc tempus. Huiusmodi nanq; deiectiones etiam eos qui ante fuerunt in corporibus morbos tollunt: inueteratos quidem spatio temporis maiore, recentes verò etiam paucis diebus leuare possunt. Siquidem & prægnantes ipsæ etiam plærunque ad partum supersunt, & ex partu, fœtumq; conseruant, etiamsi per multos men-

ses ſanguis & ſtrigmenta per aluum ſecedãt, niſi ſi dolore affligantur, aut aliquod ex malis ſignis quæ in difficultatibus inteſtinorum adeſſe ſcripta ſunt, acceſſerit. Quòd ſi horum aliquod adeſſe viſum fuerit, & fœtui perniciem, ac prægnanti periculum denunciat, niſi poſt fœtus abſolutionem, aut ſecundarum dimiſſionem, ipſa tormina eodem die, aut non multò poſt, ceſſauerint.

νας, ἢν μὴ ἡ ὀδὼν αὐτῆσι παρεσῇ, ἢ ἄλλοσε τῶν πονηρῶν ἔνεστι σημείων ἐστί) ἐν τῇσι δυσεντερείῃσι, ὅκοσοι τοῦ εἰ δὲ ἢ κενεὼν ὁκοῖος φαίνοιτο, τῷ τε ἐμβρύῳ ὄλεθρον σημαίνει. καὶ τῇ ἐγκύῃσι κίνδυνον, ἢν μὴ μετὰ τὸ ἐμβρύου τὴν ἀποφόλιν, καὶ ὑστέρου τὴν ἀπόλεσιν, ἢ δυσεντερείη παύσηται αὐθημερὸν, ἢ μετ' ὀλίγον χρόνον.

A

αἱ δὲ δυσεντερίαι] Corn. Celſus hunc locum ſic expreſſit cap. 8. lib. 2. Deiectionibus quoq; ſi febris acceſſit, ſi inflammatio iocinoris, aut præcordiorum, aut ventris, ſi immodica ſitis, ſi lõgius tempus, ſi aluus varia, ſi cum dolore eſt, etiam mortis periculum ſubeſt, maximeq; ſi inter hæc tormina vetera eſſe cœperunt. Reliqua quæ hîc deficiunt, Celſus ex lib. περὶ παθῶν mutuatus eſt. Cæterùm tenuibus inteſtinis exulceratis, dolores circa vmbilicum conſiſtunt, biliosa & porracea atque omninò variegata per aluum excernuntur, ſtercori commixta, citra tamen ramentorum complexum, cum torminibus & mordacitate deſperationeq; ac exolutione, vt non procul ægri abſint ab animi deliquio, ſiti quoque infeſtantur, ac febricitant. Atq; ea ſunt perniciosiſſimæ dyſenteriæ ſigna ex Aëtio.

B

ἢ ὅσαι τῶν σιτίων ἀπολαμβανόντων] Nouè dictum eſt σιτίων ἀπολαμβανόντων, pro ἀνορέκτοις & cibos faſtidientibus, velut antea Prorrh. 1. ἀπολελαμμένα σῖτα, intercepti cibi & cohibiti, & pro iis qui ciborum admotione excluduntur, ponuntur. Sic enim explicat Gal. ὥσπερ ⊖ σίτων ἀπολελαμμένων, οὓς ἐφοῖτο ἐμεμνήνευσεν, ἔνιοι μὲ τὰς ἀνορέκτους θαείν εἰρῆσθ ῥιῶ. ὡς εἰ ⊖ ἀπεκλησμένοις εἰρήκει τῶν σιτίων παρεσόρας. Ἀπόσιτοι autem & ciborum faſtidia in diuturnis inteſtinorum difficultatibus, præſertim cum febre peſſima, ex aph. 3. lib. 6. Aëtius quoque in ieiuni inteſtini exulceratione, ſitim multam, nauſeam, vomitum, à cibis auerſum animum, ac febres malignas, deniq; præſens periculum adeſſe teſtatur.

C

ἀποθνήσκουσι δ'] Celſus. Iſq; morbus maximè pueros abſumit vſque ad annum decimum. Cæteræ ætates faciliùs ſuſtinent. Item, prodeſtq; in hoc morbo, ſi iam ætate aliquis proceſſit. Aëtius pueros ab vlcere depaſcente ac ſerpente magis opprimi ſcribit, ad ætatis vigorem. Eos autem qui in ætatis vigore ſunt conſtituti, ſanguinis eruptioni magis eſſe obnoxios. Seniores quoque à fluxionibus promptiùs læditur.

τὰ μὲ παλαιότερα] Exemplaria manu ſcripta duo ὀλίγονι χρόνῳ legunt, reliqua τῷ πολύνι χρόνῳ. Hîc verò agitur de dyſenteria quam hepaticam & cruentam vocat Gal. lib. 6. de loc. aff. & Com. 4. in lib. de art. & quæ interdum ſalutariter plurimos iudicat morbos. Aut certè id excretionis cruentæ genus ſubindicatur, quod proprio nomine caret, & à Paulo libr. 3. ſub dyſenteria comprehenditur: In quo melancholicus & ſplendeſcens ſanguis reiicitur, (vt ſcribit Gal. lib. 6. de Sympt. Cauſ.) & bile flaua vel atra permixta, propter acrimoniam venarum orificia ſtimulata reſerantur, ac plærunq; iudicatoriè nigra & pici liquidæ ſimilia ſalutariter egeruntur, vt ſcribit Gal. lib. de atra bile & lib. 6. de loc. aff. idq; in dies experimur in opere faciundo medico.

D

ἐπεὶ ⊖ ἀνωφερὶ ἔχουσι] Hunc totum locum ſic expreſſit Celſus, Acria tormina quidem periculoſa non ſunt, ſi ſanguis & ſtrigmẽta deſcendunt, dum febris cæteræq; acceſſiones huius morbi abſint, adeò vt etiam grauida mulier non ſolùm reſeruari poſſit, ſed etiam partum reſeruate. In quibus verbis vitium mihi ſubeſſe videtur, cùm non agatur hic de veris torminibus aut germana dyſenteria quæ & prægnanti plurimùm officit, atque etiam ſi ipſa conualuit, fœtum tamen perdit, vt poſtea ſcribit Celſus: neq; aliàs ferè ſoleat acria tormina dyſenteriam vocare, etſi crebra tamen incidit mentio: Tum quòd non videantur acria dici debere tormina, quæ abſq; febre, dolore, cæreriſq; grauibus ſymptomatis inuadunt. Legendum igitur exiſtimo, Ac ea tormina, pro acria, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem.

ἢ ἄλλο τῶν πονηρῶν] Hæc ſyncera eſt & germana lectio. Vitiosa verò exemplaria cum Aſulano quæ legunt, ἀλλ' ὅπ τῶν πονηρῶν ἔχει σημείων ἐστί) ἐν τῇσι δυσεντερείῃσι ὀδηχυίας.

E

εἰ δὲ ἢ κενεὼν ὁκοῖος φαίνοιτο] Celſus ſic de torminibus ac dyſenteria agens. Mulier quoque grauida eiuſmodi caſu rapi poreſt, atque etiam ipſa ſi conualuit, partum tamen perdit. Et ex aph. 34. lib. 5. Mulieri grauidæ ſine modo fuſa aluus, elidere partum poteſt.

Aliquot diebus dyſenteria, ſi ſanguis & ſtrigmẽta deſcendunt, ſi febris acceſſerit, ſi inflammatio iocinoris, aut præcordiorum, aut ventris, ſi immodica ſitis, ſi longius tempus, ſi aluus varia, ſi cum dolore eſt, etiam mortis periculum ſubeſt, maximeq; ſi inter hæc tormina vetera eſſe cœperunt. Reliqua quæ hîc deficiunt, Celſus ex lib. περὶ παθῶν mutuatus eſt. Cæterùm tenuibus inteſtinis exulceratis, dolores circa vmbilicum conſiſtunt, biliosa & porracea atque omninò variegata per aluum excernuntur, ſtercori commixta, citra tamen ramentorum complexum, cum torminibus & mordacitate deſperationeq; ac exolutione, vt non procul ægri abſint ab animi deliquio, ſiti quoque infeſtantur, ac febricitant. Atq; ea ſunt perniciosiſſimæ dyſenteriæ ſigna ex Aëtio.

Aἱ δὲ λιεντερίαι, ξυνεχέες μὲν καὶ πολυχρόνιοι, καὶ πᾶσαν ὥρην ξὺν φόφοισί τε καὶ αὐξῇ φόφων ἐκτεταρασσόμεναι. καὶ ὁμοίως νυκτός τε καὶ ἡμέρης ἐπικείμεναι, καὶ τῶν διαχωρήματος ἐμπιόντος, ἢ ὠμοδιχυρῶς, ἢ μέλανος τε καὶ λείου, καὶ δυσώδεος. αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ λαὸ δίψαν παρέχουσι. καὶ ὃ ποτὸν οὐκ ἐς τὴν κύστιν βέπουσιν, ὥστε δυρέεσθαι. καὶ ὃ σῶμα ἀξελκοῦσι, καὶ ἔρυθρος ἀξηρμένον, ὅκοῖ τοῦ προσώπου ποιέουσι. καὶ ἐφήλιδας πολυτοῖα χρώματα ἐχούσας. ἅμα δὲ καὶ τοῖς γαστέρας ἀποζύμους τε καὶ ῥυπώδας ἀποδεικνύουσι, καὶ ῥυπαράς. ἐν δὲ τοῦ τοιούτων, ἐαθίφ τε ἀδυνάτοι γίνονται οἱ ἀνθρωποι, καὶ τῇσι πρόσθισι χρῆσθαι, καὶ τ' ἄλλα τὰ προσαστέα ποιέειν. ὃ γὰ νούσημα τοῦτο δεινότατον μὲν τοῖσι πρεσβυτέροισιν. ἰσχυρὸν δὲ καὶ, καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν. τῇσι δὲ ἄλλησιν ἡλικίῃσι, πολλὰ ἐπόνησε. ὃς ἂς δὲ μὴ τε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὅτι τοιούτοισιν ἔσι φημί, ἐπὶ τοῦ νοσήματος τούτου κακῶς πρεπέσθαι. ἐλέχιστα τε τοῦ σημείων ἔχει τοῦ πονηρῶν ἀνέχρα ἐστί), ἀσφαλέστατα διαφέρεται τοῦτο. θεραπείης δὲ πρόσδεῖται ἡ νοῦσος αὕτη, ἔτ' ἀν τύ, τε οὐδὲν χωρέηται τοῦ πινομένου κατ' λόγον, καὶ ὃ σῶμα τοῦ σιτίων εἰσιόντων αὔξηται. καὶ τοῦ χρειῶν τῶν πονηρῶν ἀπαλλαγῆ.

H

αἱ δὲ λιεν-

A αἱ δὲ λιεντερίαι] Celſus cap. 8. lib. 2. hunc locum ſic expreſſit, vitiosè tamen legitur omnibus in exemplaribus. At inteſtinorum læuitas periculoſior eſt, ſi frequens deiectio eſt: ſi venter omnibus horis & cum ſono, & ſine hoc profluit: ſi ſimiliter noctu & interdiu. Si quod excernitur aut crudum eſt, aut nigrum, & præter id etiam leue & mali odoris ſit: ſi ſitis vrget, ſi poſt potionem vrina non redditur, quod euenit, quia tunc liquor omnis nõ in veſicam, ſed in inteſtina deſcendit, ſi os exulceretur, ſi ruber facies, & quaſi maculis quibusdam colorum omnium diſtinguitur, ſi venter eſt quaſi fermentatus, pinguis atque rugoſus, ſi & cibi cupiditas non eſt. Inter quæ cùm euidens mors ſit, multò euidentior eſt, ſi iam longum quoque id vitium eſt, maximeq; ſi etiam in corpore ſenili eſt.

ἢ ἀμοδιχυρῶς] In læuitate inteſtinorum cibi ſecedunt inconfecti, liquidi & crudi, & nihil immutati vt ſcribit Galenus, σίτια ἄπεπα ὑγρὰ, vt ſcribitur lib. περὶ παθῶν. Et hîc quoq; (ſcribit Celſus cap. 6. lib. 4.) inteſtina nihil continere poſſunt, & quicquid aſſumptũ eſt imperfectum protinus reddunt. Qua ex cauſa cibum non ſentiunt, & malum corporis habitum acquirunt (Aëtius cap. vlt. lib. 9.

B καὶ ὃ ποτὸν οὐκ ἐς τὴν κύστιν] Huius rei cauſam reddit Celſus, quòd liquor omnis, non in veſicam, ſed in inteſtina deſcendat. Ventris nanque humore vnà cùm ciborum reliquiis exeunte, aluus quidem humidior fit, atque ideò plura deiicit, vrina verò paucior reddatur, vt ſcribit Gal. Com. ad aph. 83. lib. 4. Id quoque in Cholera morbo contingere ſcribit Aretæus, ἀλλ' ἐδὲ ἕρων ἀμίζεται ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἔν περιόν ἀθὸ ὑγρῶν μεταχεῖσιν.

γαστέρας ἀποζύμους] Fermentatum ventrem ex Celſo diximus, quod eſt in tumorem ſublatum, aut ſcabie & puſtulis exaſperatum, corrugatum, quæ omnia ex ſuccorum prauitate & humorum acrimonia contingunt, vnde & atrophia & cacochymia, deinde etiam corporis totius tabes ac extenuatio, & hydrops, ad inteſtinorum læuitatem ſuccedunt, vt ſcribimus in Coacis Præſagiis. Quin & ſqualidus ac rugoſus venter ex ſcabritie, & aſperitate, aut ſiccitate, propter iam confirmatam cachexiam aut ſuccorum corruptelam redditur, vnde etiam κνησμὸς & cutis prurigo ob humorum acrimoniam & morſum in Coacis annotatur. Satis autem patet Celſum ῥυπαρὰς pro ῥυπώδας malè legiſſe. Ac vt videtur lectio innouata & inſolens ἀποζύμως γαστὴρ, ſic haud ſcio an locus ſit integer, & num rectius ὑποζύριος pro ἀποζύμιος, aut ὑποζύμος rectius legi debere facili lapſu ſuſpicandum ſit, & locum iſtum à Galeno in Exegeſi indicari, cùm ὑποζύριος πρὸς γαστέρων dici hoc in Prorrhetico ſcribit, & παφυσοπιέσας aut προσεσταλμένας ſignificare, hoc eſt ventres reſiccatos, extenuatos, compreſſos & contractos. Quod ne vſpiam quidem hoc in Prorrhetico aptius quàm huic loco quadrat. Vbi etiam pro ὑποζύριος quidam ὑποξύρους legunt, vt & ὑποξήνεσα dicuntur Hippocrati libr. de fract. membrorum partes extremæ in acumen tenuatæ: vbi etiam ὑποξυεσα quidam legunt, veluti derasa, decisa. Cæterùm vitiosa ſunt exemplaria quæ πρὸς πρεπέσθαι pro πρεπέσθαι legunt.

C

θεραπείης δὲ προσδεῖται] Celſus. Contra, inteſtinorum læuitas faciliùs à teneris ætatibus depellitur, vtique ſi fieri vrina, & ali cibo corpus incipit. Etſi verò fieri vrina, vt facere vrinam, eleganter & populariter dicitur, ferri tamen pro reddi tolerabilius eſt, quòd χωρέεται hîc ponitur. In longis autem & perſeuerantibus inteſtinorum læuitatibus, ex ſuccorum prauitate alimoniam defraudante, corporis extenuatio ac malus habitus ſequitur: vnde ægri cibum non ſentiunt, decolorantur, & tandem tabeſcunt, vt patet ex

D lib. περὶ παθῶν & Coacis Præſagiis.

Reliqua alui profluuia quæ ſine febre ſunt, & paruo tempore durare, & mitia eſſe ſolent. Aut enim elota, aut ſua ſponte deſinent. Ceſſaturum autem alui ſeceſſum denunciaueris, vbi contrectato manu ventre nullus motus ſuberit, & ad extremam deiectionem flatus prodierit. Sedes autem procidit, viris quidem, quibus ora venarum ſanguinem fundunt (hæmorrhoidas vocant) vt alui fluxus corripit, pueris quoque calculoſis, & in diuturnis ac ſynceris inteſtinorum difficultatibus, ſenibus verò quibus mucoſæ quædam concretiones affixæ ſunt.

Αἱ δὲ ἀλιεντερίαι ὅσαι αὐθ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ λύθεες. ἢ λὸ κατοιμιφθεῖσαι πεπαύσονται), ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτοματίου. προσαναρρόφῳ ὃ χρὴ παύεσθαι τὴν ὑπόξεσθν, ὅτοῦ τὴν τε κοιλίαν φαύσῃ τὸ γαστρὸς, μηδεμία κίνησις ἐπῇ. καὶ φύσα διέλθοι ὅλη τελευτῇ τοῦ διαχωρήματος. Ἕδραι δὲ ἀκρέπουν), αὐδράσι μὲν, ὅς αἱ αἱμορροΐδα λάβῃ ἔχουσας αἱμορροΐδας. παιδίοισι δὲ λιθιῶσί τε καὶ ἐν τῇσι δυσεντερείῃσι τῇσι μακρῇσί τε καὶ ἀκρήτοισι. προεσθυπαίθοισι δ', οἷς αἱ προσαπήγματα μύξης ἐνῇ.

E

αἱ δὲ λιεντερίαι ὅσαι] Celſus hunc locum ſic exprimit. Ipſa autem deiectio ſine vlla noxa eſt, quæ ſine febre eſt, ſi celeriter deſinit, ſi contacto ventre nullus motus eius ſentitur, ſi extremam aluum ſpiritus ſequitur. Verùm exemplaria vitiosè contracto ventre legunt pro contrectato. Idem quoque cap. 19. lib. 4. Sed vno die fluere aluum ſæpe pro valetudine eſt, atque etiam pluribus, dum febris abſit, & intra ſeptimum diem id conquieſcat. Purgatur enim corpus, & quod intus læſurum erat vtiliter effunditur, verùm ſpatium periculoſum eſt. Vitiosa ſunt autem exemplaria manuſcripta quæ φαύσῃται pro φαύσῃ legunt.

ἢ λὸ καταιμιφθεῖσαι] Sic legunt omnia quæ adhuc licuit videre exemplaria, & ablutum alui fluxum aut excocto lacte deterſum ac

F perpurgatum ſignificant. Sic enim alui fluentis curationem edocet lib. περὶ παθῶν. διαιμίφαι δὲ ⊖ πρὸ κοιλίαν γάλακτι ἐφθῷ. Veteres quoq; alui fluxione laborantibus lac bubulum ac caprinum recens mulctum & excoctum propinabant, in eoq; fluuiales ſilices ferrioq; laminas igne candefactas extinguebant. vt ex Philumeno patet apud Aëtium. Eiusmodi lac πεπυρωμένον γάλα dicitur libr. 7. Epid. in Eratolai puero, & γάλα ἐφθὸν lib. περὶ παθῶν, vt & γαλακτοῦδες Cœlio Aureliano. Caluus καταπεπυθεῖσαι, aut νίσι καθαρσαῖσι legiſſe videtur, cùm inedia remoratas fluxiones vertit. Inedia nanq; impetum ventris ſiſtit, in eoq; non ſolùm à cibo, ſed etiam à potione abſtineri vult Celſus.

ἕδραι δ' ἀκρέπουσι] Sedes procidit ac extra anum rectum inteſtinum prolabitur, affectis muſculis aut neruis, vel membranis alligantibus. Oritur autem vitium aut laxatis neruoſis corporibus, aut imbecillioribus ob nimiam mollitiem & humiditatem, vt in pueris; aut intemperiem aliquam frigidam. Interdum ob magnum adnixum in reddendis alui excrementis, aut iis acrioribus, vt in dyſenteriis & tineſmis. Interdum quoque ob inflammationem obortam, vt ſcribitur libello de fiſtulis. Ibidem quoq; à pituita aut

G bile ad rectum inteſtinum decumbente & affixa, hic morbus fieri ſcribitur, quas hîc mucoſas concretiones affixas aut agglutinationes vocare videtur, quales in ſenibus frequentes eſſe ſolent. Celſus mucoſo humore circumdatũ anum vocat cap. 18. lib. 6. Ad anum autem prolabentem ſcribuntur remedia ab Hipp. lib. de fiſtulis & Gal. lib. 9. κῆ πῆ. Celſ. cap. 18. lib. 6. Paulo lib. 3. & Aëtio lib. 14. cap. 7.

At mulieres quænam magis aut minus vterum geſtare ſint idoneæ, hunc in modum æſtimare licet, imprimis quidem in formas intuendo. Paruæ nanque grandioribus ad conceptum præſtant, tenues craſſis, candidæ rubris, nigræ liuentibus. Præſtant item quibus venæ extant, iis quibus minimè apparent. Quinetiam grandiori natu exuberans carnis moles, malo eſt: mammæ autem turgidæ & magnæ probantur.

Τῶν δὲ γυναικῶν ὅσαι μάλιστον καὶ ἥκιστον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν πεφύκασιν ὧδε ἐπισκέπτεσθαι. πρῶτον μὲν τὰ εἴδεα. σμικραί τε γὰρ μείζονων ἀμείνονες ξυλλαμβάνειν. λεπταὶ παχέων, λευκαὶ ἐρυθρῶν, μέλαιναι πελιδνῶν. φλέβας ὅσαι ἐμφανέας ἔχουσιν, ἀμείνονες, ἢ ὅσῃσι μὴ καταφαίνονται. σάρκα δὲ ὅτι θρεπτὸν ἔχειν προεσθυμικῇ πονηρόν. μαζοὶ δὲ ὀγκηροί τε καὶ μεγάλοι, ἀγαθόν.

H

Atque ista quidem visui sunt exposita. At scisciterioportet num menstrua singulis mensibus appareant, & num satis idonea copia, & an boni sint coloris, æquali copia in singulis temporibus, & ratis mensium diebus effluant, quod quidem optimum est. Locus verò conceptui idoneus, quem sanè vterum nominamus, sanus esse, & siccus, & mollis debet, ac neque contractus, neque procliuis, neque ore distorto aut compresso, aut diducto. Etenim quicquid horum contigerit conceptum fieri impedit.

Τοῦτα μὲν τοῖς τῆς ὄψεως δηλαδή ἐστι. πιθανόν τε καὶ τοῖς περὶ τῆς κοιλιακῆς, ὡς πολλῆς φαίνοιτο. καὶ ὡς πλῆθος ἱκανὸν. καὶ ὡς ὀξεά τε καὶ ἴσα ἐν ἑκάστοισι τῆς χρόνων, καὶ ἐν τῆσιν αὐτῆσιν ἡμέρῃσι τῆς μινῶν. ὅπω γὰρ τοῦτα γένεται ἄριστον. ὃ δὲ χωρίον ἐν ᾧ ἡ σύλληψίς ἐστιν, ὃ δὴ μήτρεω ὀνομάζομεν, ὑγιὲς τε χρὴ εἶ, καὶ ξηρὸν, καὶ μαλθακὸν· καὶ μήτ' ἀνεστραμμένον ἔχω, μήτε τετραπετὲς, μήτε ὀρθὸ σῶμα αὐτῆς ἀπεστραφθω, μήτε ξυμμεμυκέτω, μήτ' ἐκπεπλήχθω. ἀμήχανον γὰρ ὅ, τι αἱ ἡ τῆς τοιούτων κωλυμάτων σύλληψιν γένεται.

τῆς δὲ γυναικῶν] Ad generis propagationem, quæ omnium animos natura duce peruasit, plurimùm conducit fœcunditatis ac sterilitatis dignotio, summáque artis Medicæ pars est conceptus procuratio. Vt ergo ad hanc rem rectè instituatur prædictio, primùm mulieres ad procreandum habiles aut ineptæ præuidendæ sunt, deinde conceptum impedientes aut remorantes causæ auertendę & expugnandæ. Quod quidem ab Hippocrate, diligenter est factitatum in tota muliebrium morborum tractatione, & libris περὶ ἀφόρων, & περὶ γυναικείας φύσιος, & περὶ ὀλιγαιμίης. Quòd autem ad mulierum formas attinet, eæ ad concipiendum idoneæ statuuntur, quæ corporis habent proceritatem moderatam, lumbos latos & superiorem ventrem, nates eminentes, pectus angustum, mammas amplas, quæ neque viragines, neque corporis habitu denso, aut duro præditæ sunt, neque contra humecto ac languido, neque alui fluxione assidua laborant, sed & recta ratione & læta mente funguntur, vt scribit Aëtius.

πιθανόν τε χρὴ] In conceptus ratione magna est habenda mensium ratio, num ritè & statis temporibus, num verò abundantiùs aut parciùs effluant. Vtraque nanque immoderatio conceptus spem adimit, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικείων, & lib. περὶ ἀφόρων, & περὶ φύσιος παιδίου, nósque ea testimonia expressimus nostris in lib. 2. Epid. Com. Quinetiam vitiosa menstruorum qualitas conceptum impedit, eáque ad illum procurandum priùs depellenda est, posteáque liberis studendum. Libr. 1. περὶ γυναικ. ἢν μὲ ὠφὴ καθαρὰ τε καὶ ἀκραφνὲς καὶ ἱκανὸν γένηται, (τὸ δημιλίας) ὅπως ἴσω πρὸς τὸν οὐδέρα ἐν ἀφικνέοισιν ποιεῖν δημιλίοισιν. αἄριστον δὲ ἐν ἀπολείπειν, καὶ ἐπὶ ἰόντων μᾶλλον ἢ ἀφικνέων. Si igitur puri, synceri ac cruenti menses exiterint, ita virum adeat incipientibus mensibus. Optimum autem desinentibus & adhuc euntibus, potiùs quàm disparentibus. Sic conceptum procurantia desinentibus menstruis danda consulit libr. περὶ ἀφόρων. An verò ad fœtum concipiendum necesse sit menstruas purgationes apparere, ex Hippocratis & Aristot. opinione plurima scripsimus nostris in libr. 2. Epid. Com. Quam opinionem sequitur Gal. lib. de vteri dissectione, etsi aliter experientia contestatum habemus.

ὃ δὴ μήτρεω ὀνομάζομεν] Vterus μήτρα Græcis dicitur (vt scribit Aëtius) quòd ex eo ipso velut ex matre omnia oriantur animantia, & vt scribit Soranus, ὅτι μήτηρ ἐστὶ τῶν ἐξ αὐτῆς γιγνομένων ἐμβρύων, ἢ ὅτι παῖς ἐχούσας αὐτὴν μητέρας ποιεῖ. καὶ δέ τινες, ὅτι μέχρι τοῦ χρόνου τοῦς καθαρσιν καὶ ὑπόπτυξιν. Quòd autem ad vterum attinet, & quænam eius affectiones conceptum impediant, quáq; arte depelli queant, scribit Hippocrat. lib. περὶ γυναικ. φύσιος & lib. περὶ γυναικείων, idque amplissimè quod hìc leuiter tantùm attingitur.

ὑγιὲς τε χρὴ εἶ] Vterum ad conceptum procurandum bene habere oportet, & omni immoderatione vacare, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικείων. Quam in rem & toti corpori prius, deinde etiam vtero consulit vt conceptui habilem reddat. Sic ficcioris aut humidioris vteri curam habet, iisque victus rationem adhibet. αἱ γὰρ ὑγροτέραι τε πάνυ φευκτέαι. libr. 1. περὶ γυναικείων. Neque enim concipiunt, quæ vteros quàm par sit humidiores aut ficciores habent, vt ibidem scribitur.

μήτ' ξυμμεμυκέτω] ξυμμεμυκὸς τῆς μήτρας στόμα sæpe effert Hippocrat. vteri os conniuens, compressum aut conclusum, vt libr. περὶ γυναικείης φύσιος & lib. 2. περὶ γυναικείων, eíque remedium adhibet lib. περὶ ἀφόρων. Sic & διὰ ξυμμύσεων αἱ μῆτραι, medicationem per emollientia & balnea facit ibidem.

μήτ' ὀκπεπλήχθω] ὀκπεπλῆσθαι καὶ διεκπεπλῆσθαι Hippocrati significat diuaricari, diduci, disparari, aut diductis esse cruribus, vnde τὰ διεκπεπλημένα dicuntur, quæ distracta sunt aut disiecta, longéque inter se distantia. Et ὀκπεπλημένον translatè, quod diductum est, disparatum & degrediens, & velut ἕλκος ὀκπεπλημένον libr. de fract. vlcus euersis labris, deductis & expansis, metaphora sumpta à crurib us per gressum diuaricatis. Vbi tamen ὀκπεπεσμένον aut ὀκπεπεσμένον publicata exemplaria omnia vitiosè legunt. Nam & ὀκπεπλημένον ὀκπεφαμένον explicat Galenus in Exegesi, hunc fortè locum subindicans. Quod facit vt rectè interpretes τὸ ὀκπεπλημένον στόμα os euersum dixerint: Nos diductum, disparatum & expansum quódque hians est intelligimus. Erotianus ἐξεπτυμένον quod est explicatum exponit. Nam lib. 2. περὶ γυναικείων στόμα διεκπεπληχὸς, αὐτακεχωὼς extulit lib. περὶ γυναικείης φύσιος. Hanc verò dictionem fusiùs exposuimus in nostra Hipp. Oeconomia, vbi & suum locum in hac orchestra assignauimus.

Mulieres igitur quæ concipere nequeunt, & pallidæ videntur, absque febre, neque aliqua causa in visceribus existente, iis caput dolet, & menses malè ac syncerè prodeunt, aut certè pauci, neque ex longo interuallo sic affectis apparent, & vteri purgatione indigent. At quæ tum benè coloratæ sunt, tum bene carnosæ & pingues, & venas latentes habent, & doloris expertes sunt, hísque menstrua aut nullo modo prodeunt, aut pauca & syncera fluunt: In huiusmodi naturis difficillimè conceptus procuratur. Quòd si liberè apparentibus menstruis, inculpato sit corpore mulier, neque concipiat, locus in quo vterus continetur in causa existimandus est, quò minus fœtus tollatur. Aut enim contractus est, aut diductus. Reliqua enim quæ huc contingere solent, cum dolore, & decoloratione, ac colliquatione fiunt.

Οκόσαι μὲν οὖν τῶν γυναικῶν, μὴ δύνανται ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, φαίνονται δὲ χλωραὶ, μήτε πυρετοῦ, μήτε τῶν ἄλλων αἰτίων ἐόντων, αὗται φήσουσι κεφαλὴν ἀλγέειν, καὶ τὰ καταμήνια ποιηρῶς τε σφίσι καὶ ἀκρήτως γίνεσθαι. καὶ ὀλίγως δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐν τῆσιν ἔτεσι διαφθείρεσθαι ἀφανέα ἦ, αἱ μὴ ἄν καθαρσίου τούτοισι προσχρήζοιεν. ὁκόσαι τε ἀγχοῖοί τε εἰσι, καὶ φῦκα πολλὰ τε καὶ πιηρὰ ἔχουσι, καὶ φλέβια κεκρυμμένα, ἀνώδυνοί τε εἰσι, καὶ τὰ καταμήνια τούτοισι ἢ πολὺ ἀπάσαισι ἐ φαίνεται, ἢ ὀλίγα τε καὶ ἀκρήτως γίνεται. τῶν ἐόντων ἔτος ἐν τοῖσι γαλεπωτάτοισι ἐστὶ καθαίρεσθαι ὡς ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. διὰ δὲ ὀπιφαινομένων τῶν καταμηνίων ἀποφάσιος, τό, τε σῶμα ὧδε διαφθείρεται ἡ γυνὴ, κἂν μὴ συλλαμβάνῃ, ὃ χρεὸν ἐν ᾧ ἡ μήτρη εἴπον, ὥστε μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ἔκγονα. ἢ γὰρ συνεστασμένον ἐστὶν, ἢ ὀκπεπλημένον. τὰ γὰρ ἄλλα καταινόμενα ἐν τούτῳ ξυὶ ὀδυνῆσί τε γίνεται, καὶ ἀχροιήσι τε καὶ τήξει.

Ὁκόσαι δ' ὦν] Celsus. Quibus fœminis menstrua non proueniunt, necesse est capitis acerbissimi dolores sint, vel quælibet alia pa s morbo infestetur. Aliarum verò partium dolores postea attinguntur, & ex aph. 57. libr. 5. & lib. 6. de loc. affect. satis parent. Hic autem exponuntur conceptus impedimenta, tum quæ ex vtero, tum verò quæ ex toto corpore pendent. Exemplariaquædam manu scripta pro πολὺν χρόνον, πολυχρόνως legunt, alia πολύχρονος vitiosè.

ὁκόσαι τε εὐχροοί τε] Sunt quædam præter naturam crassæ & pingues, ideóque neque concipere idoneæ, de quibus agitur aph. 46. lib. 5. & lib. περὶ ἀφόρων, & περὶ γυναικείης φύσ. Quibus etiam remedium adhibet, & extenuandas docet libr. περὶ ὀλιγαιμίης & lib. περὶ ἀφόρων.

τὰ δὲ ἄλλα] Reliquos vteri præter naturam affectus intelligit, vt duritiem, inflammationem, peruersionem, obliquationem, aut menstruorum etiam suppurationem, & eos quos ante commemorauit, de quibus plurima scribuntur ab Hippocrate in libris Muliebribus & de Natura muliebri.

Quibus verò vlcus in vtero ortum est, siue ex partu, siue ex tuberculo, aut alia quapiam causa, iis febres & inguinum tumores obueniunt, illorúmque locorum dolores. Quod si partus purgamenta simul quoque restiterint, tum ea mala omninò sunt immoderata & diuturna, accedúntq; & præcordiorum & capitis dolores. At verò vbi vlcus sanatum est, locus ille læuior ac durior necessariò efficitur, & minus conceptui idoneus. Quod si vlcus sinistra tantùm occupet, muliérque concipiat, aut vbi adhuc vlcus habet, aut postea vbi conualuit, eam matrem potiùs enixuram spes est. Sed si vlcus dextra teneat, & mulier concipiat, fœtus fœmineus magis expectandus est. At si febris prehendat eam quæ concipere nequit, & tussicula detineat, quęrendum num vterum vlcus aliquod occupet, aut ex his malis quæ scripsimus aliud quippiam. Etenim vbi nihil mali eo in loco subesse constiterit, quod extenuationem aut conceptus impedimentum afferat, sanguinis vomitione refusi metus impendet. Ei verò mulieri menstrua ex necessitate disparuerunt. Si verò febris sanguinis eruptione tollatur, & menses appareant, concipiet. Quòd si ante sanguinis eruptionem aluus effusa fuerit prauum in modum, periculum est ne mulier ante sanguinis eruptionem intereat.

Ἤσι δ' ἂν ἕλκος ἐγένετο ἐν τῇσι μήτρῃσιν, εἴτε ἐκ τόκου, εἴτε ἐκ φύματος, εἴτε ὀξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, πυρετοί τε καὶ βουβῶνας τούτοισιν ἀνάγκη ὀπτιγένεσθαι. καὶ ὀδυνῶνται ἐν τοῖσι χρεοῖσι τούτοισιν. εἰ δὲ καὶ τὰ λοχία συναπολέφθειν, τοῦτο ἐπαρχόντα κακὰ πάντα ἀκρητότερά τε καὶ χρονιώτερα. καὶ πρὸς τούτοισι ἐπιχονδρίων τε καὶ κεφαλῆς ὀδυνᾶται. ἕλκεος δὲ γινομένου, καὶ ἐξυγιασθέντος, ὃ χρεῖον τῶν ἀνάγκη λεπτότερον καὶ σκληρότερον γένεσθαι, καὶ ἧσσον δυνάσθαι ἐν γαστρὶ λαμβανέειν. εἰ δὲ μοῦνον ἐν τοῖσι ἐπὶ δεξιτερὰ γένοιτο ἕλκος, ἢ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ λάβοι, εἴτε ὃ ἕλκος ἐπὶ ἔχουσα, εἴτε λοιπὸν ἤδη ὑγιὴς ἐοῦσα, ἄρσεν μᾶλλον τεκεῖν αὐτὴν ἐλπίς ἐστιν. εἰ δὲ ἐν τοῖσι ἐπὶ δεξιὰ ὃ ἕλκος γένοιτο, ἢ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχοι, θῆλυ μᾶλλον ὃ ἔκγονον χρὴ δοκέειν εἶναι. ἐὰν δὲ πυρετοὶ γένωνται, ἢ δυναμένη ἐν γαστρὶ λάβοι, καὶ λεπτὴς βηχὸς ἐχούσης, πιθανόν τε καὶ μὴ τὰ ἐκ γαστρὸς ἐκκρίματα ἐν τῇσι φλεβίοισιν ἔχουσι, κινδυνεύει ἀπολέσθαι τὴν γυναῖκα ἐμπρεσθεν, ἢ ὃ αἷμα ἐμέσαι.

Quibus verò vlcus in vtero ortum est, siue ex partu, siue ex tuberculo, aut alia quapiam causa, iis febres & inguinum tumores obueniunt, illorúmque locorum dolores. Quod si partus purgamenta simul quoque restiterint, tum ea mala omninò sunt immoderata & diuturna, accedúntq; & præcordiorum & capitis dolores. At verò vbi vlcus sanatum est, locus ille læuior ac durior necessariò efficitur, & minus conceptui idoneus. Quod si vlcus sinistra tantùm occupet, muliérque concipiat, aut vbi adhuc vlcus habet, aut postea vbi conualuit, eam matrem potiùs enixuram spes est. Sed si vlcus dextra teneat, & mulier concipiat, fœtus fœmineus magis expectandus est. At si febris prehendat eam quæ concipere nequit, & tussicula detineat, quęrendum num vterum vlcus aliquod occupet, aut ex his malis quæ scripsimus aliud quippiam. Etenim vbi nihil mali eo in loco subesse constiterit, quod extenuationem aut conceptus impedimentum afferat, sanguinis vomitione refusi metus impendet. Ei verò mulieri menstrua ex necessitate disparuerunt. Si verò febris sanguinis eruptione tollatur, & menses appareant, concipiet. Quòd si ante sanguinis eruptionem aluus effusa fuerit prauum in modum, periculum est ne mulier ante sanguinis eruptionem intereat.

Ἤσι δ' ἂν ἕλκος] Vlcerum vteri vt maxima habenda est ratio, quòd in parte tenera & exquisito sensu prædita & neruosa innascantur, ita exactissima curatio adhiberi debet, cùm ad generis propagationem plurimùm officiant, & perpetuam sterilitatem adferant. Quod diligenter monet Hippocrates libr. 1. de Morb. muliebr. vbi eorum quoque causas, signa & sanationem exactè profitetur. Aëtius quoque libr. 16. exulcerationis vteri causas ex Archigene & curationem etiam describit. Et de his agit Paulus cap. 66. lib. 3. Celsus potrò hunc locum obscurè admodum exprimens scripsit cap. 7. lib. 2. Si mulieri & ex inguine febricula orta est, neque causa apparet, vlcus in vulua est. Nam quod Hippocrates febrem, inguinum tumores & dolores, Celsus ex inguine febriculam dixit. Vt non absurda omninò mihi videatur quorundam exemplarium lectio, quæ sic apud Celsum legunt, Si mulieri inguen & febricula orta est, vt inguen αἰνὴ πὸ βουβῶνος, & pro inguinum tumore sumatur. Quæ lectio ex Castellani Medici Regij doctissimi codice sumpta est, quam non ingratiis mihi non multis ante obitum diebus communicauit Nicolaus Piso Ducis Lotharingi Medicus primarius. In mulieribus quoque multa alia vlcerum vteri signa addit Hippocrates, vt causas quoque, præter eas quæ hìc annumerantur, vt aborsionem, fœtus corruptionem puerperij purgamentorum putredinem, & assiduum vteri fluxum.

εἰ δὲ καὶ τὰ λοχία] Significat restitantibus & interceptis partus purgamentis, sæuiora esse mala & vehementiora, ac diuturniora. Nam & grauiores vrgent dolores, lumborum, inguinum, inanitatis laterum, imi ventris, augetur quoque odoris & corporis totius grauitas, perfrigeratio ac imbecillitas, crurum tumor, animæ defectio, capitis dolor, febris, ac interdum delirium. Cæteráq; accedunt mala plurima, quæ ex puerperij purgamentorum remoratione contingere scribit Hippocrates libr. 1. de Mulieb. morb. Hìc autem ἀκρητότερα dicuntur quæ vehementer sæuiunt, & sunt immoderata ac summa, vs ἀκρήτου καύματος immoderatus æstus dicitur. Caluus ἀκρητότερα legisse videtur, nec sensum esse assecutus.

ἕλκεος δὲ γινομένου] Vteri læues à natura, aut ab vlceribus ad cicatricem perductis, conceptum impediant: Neque enim exceptum semen continent, vt scribit Hippocrat. lib. περὶ ἀφόρων & lib. περὶ γυναικ. φυσ. & Gal. in libr. de Vteri dissectione, vbi conceptum incipientibus aut desinentibus menstruis fieri contendit, quòd eo tum tempore illa vteri asperitas semini adhæsum quendam præbeat, nec aliàs ante mensium affluxum contingat. λεῖα γὰρ ὄν (vt scribit) ἡ μήτρα πλωικὸν πᾶν ἐστὶ, μαμωκώδων τῆς ἀγρείας. ὥστε ἀπορρεῖ τὸ σπέρμα καὶ ἐχεύεται τῆς χρόνου αὐτῆς. ὅλῃ τῇ δὲ πρὸς σύμφυσιν τὸ τραχὺ τῆς λείου. Quod autem scribitur vlcere sinistra occupante fœtum masculum proditurum: Id ex ea opinione pendet, qua vult Hippocrat. mares dextra vteri parte & fœminas sinistra concipi, ex aph. 38. & 48. lib. 5.

διὰ δὲ πυρετοὶ γένωνται] Has innuit quæ præter naturam extenuatæ non concipiunt, aut abortiunt priùs quàm corpus reficiatur, aut tandem tabescentes consumuntur. De quibus igitur aph. 44. lib. 5. & libr. περὶ ἀφόρων. Pro λεπτὴς βηχὸς, λεπτωνίος legisse videtur Cornarius.

At quæcunque se concepisse existimant, neque conceperunt, & multis mensibus decipiuntur, quòd menstrua non compareant, ac venter turgescere ac moueri videatur, eæ capitis ac ceruicis præcordiorúmque dolore conflictantur, neque lac in ipsarum mammis innascitur, nisi paucum quiddam & aquosum. Cùm verò ventris tumor dissolutus fuerit, ac molles euaserint, eæ nisi quid aliud obstet concipient. Quandoquidem affectio ista ad mutationem vtero afferendam valet, adeò post hoc tempus concipiant. Eæ verò quæ conceperunt, doloribus istis non tentantur, nisi consueti fuerint. His capitis dolores accedunt, & lac in mammis innascitur. Quas autem longæ fluxiones exercent, de capitis dolore, lumborum, & imi ventris interrogandæ sunt. Scisciturí quoque oportet, num dentium stuporem sentiant, aut visus hebetudinem, aut aurium sonitum. At quæcunque ieiunæ multis diebus aliquantulum biliosa vomitione reiiciunt, si neque vterum gerunt, neque febre detinentur, interrogabis num lumbricos rotundos vnà etiam vomitu refundant. Id enim, ni fateantur, ipsis affuturum prædices. Porissimùm autem mulieres inuadit hic morbus, deinde etiam virgines, reliquos verò homines minùs.

A Ὁκόσαι δὲ ὀν γαςρὶ δοκέουσιν ἔχειν, οὐκ ἔχουσαι, καὶ πολλοὺς μῆνας ἐξαπατῶνται τοῦ καταμηνίου ἢ φαινομένου, καὶ τὰς γαςέρας ὁρῶσιν αὐξανομένας τε καὶ κινεομένας, αὗται κεφαλίῃ τε ἀλγέουσι, καὶ βάχηλον, καὶ ἀποχόνδρια. καὶ ὀν τοῖσι πτθοῖσι γάλακτα οὐκ ἐγίνετο σφίσιν, εἰ μὴ ὀλίγον τι καὶ ὑδαρές. ἐπὴν δὲ ὃ κύρτωμα ὃ τῆς γαςρὸς ἀπολυθῇ, καὶ λεπαραὶ γένωνται, αὗται ὀν γαςρὶ λήψονται, ἢν μή τι ἄλλο κώλυμα γένηται σφίσιν. ἐπεὶ ὃ πάθος γε τοῦτο ἀγαθόν ἐςι, μεταβολὴν ποιῆσαι ὀν τῇ ὑςέρῃ, ὥςε μὴ τοῦτον τὸν χρόνον ὀν γαςρὶ λαμβάνειν. τῆσι δὲ ἐκθυσῆσιν ὀν γαςρὶ τὰ ἀλγήματα ταῦτα γίνεται ἢν μὴ ξυναίμια ἔωσι ταύτησιν αἱ κεφαλαλγίαι, καὶ γάλακτα ὀν τοῖσι πτθοῖσιν ἐγίνετο. τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ῥόων τῶν πολυχρονίων ἐκμυῶας ἐρωτᾶν, εἰ κεφαλίῃ ἀλγέουσι, καὶ ὀσφύϊ, καὶ ὀ κάτω τῆς γαςρός. ἔρεαν δὲ καὶ περὶ αἱμορροίδας, καὶ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ ἤχων. ὁκόσαι δὲ νήςτιες ἐοῦσαι, ἀποχολαίνουσι πολλὰς ἡμέρας, μήτε ὀν γαςρὶ ἔχουσαι, μήτε πυρεταίνουσαι, πιθανέαν ἔλμινθας προσφύλαξαι εἰ ξυμμύουσι. ἢν γὰρ μὴ ὁμολογέουσι, προσλέγειν αὐτῆσι τοῦτο ἔσεται. γίνεται δὲ μάλιςα μὲν, τῆσι γυναιξὶ ὃ νόσημα τοῦτο. ἐπίςαται δὲ καὶ παρθένοις. τοῖσι δὲ ἄλλοισι ἀνθρώποισιν ἧσσον.

ὁκόσαι δὲ] Incidit sæpe conceptus fallacia retentis menstruis, ac ferè omnia prægnantibus habent similia. Nam & oris ventriculi dolore tentantur, & totius corporis grauitatem habent, & ciborum fastidio ac desiderio afficiuntur, venter intumescit, ad vmbilicum, ceruicem, inguina & lumbos dolor est, & multis mensibus se prægnantes credunt. Quod etiam scribit Hippocrat. lib. 1. de Morb. mulieb. Hîc verò quò certior prædictio instituatur, ac ne quis in conceptus prædictione fallatur, edocet. D

τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ῥόων] Alia multa signa adscribuntur in fluxibus lib. 2. de Mulieb. morb. ac inter cætera illapsus humorum in dentes, ac dentium fremitus, oculorum aquosorum & lippientium gramiæ, hebetudines. Hîc verò stupor dentium adscribitur & aurium tinnitus, quæ sunt frigidiorum humorum, aut iam perfrigerati corporis incommoda. ἀμβλυωσμὸς autem ἀμβλυωπίαν & visus hebetudinem hîc indicat, vt in Exegesi explicat Gal. cùm aliàs abortionem significat. ὁκόσαι δὲ νήςτιες] Lumbricorum rotundorum vomitione refuforum prædictionem instituit, in his mulieribus quæ neq; ex fœtu, neque ex febre, ciborum fastidio aut etiam vomitu matutino tempore vexantur. Contrárq; etiam recto conceptus præsagiri potest, ex aph. 61. lib. 5.

Dolores qui sine febre inuadunt, ne interficiunt quidem, at plurimum diuturni sunt, multásque mutationes ac recursus habent. Atque horum genera primùm quidem in capitis doloribus spectantur, quorum quidam leues sunt, quidam etiam longè grauiores. Vtrorumque verò ea sic ineunda est ratio. Quibus autem visus caligat, & rubor quidam in ipsis oculis fit, cum quadam frontis prurigine, eos iuuat sanguis sua sponte aut ex necessitate profluens. Atque hic modus simplex est. At quibus dolores capitis & frontis contingunt, tum ex ingentibus ventis, tum ex frigore post vehementem æstum, eos grauedines potissimùm quidem omninò liberant. Iuuant quoque & sternutamenta, & mucosæ pituitæ in naribus ortæ, præcipuè quidem sponte fluentes, sin minùs vi expressæ. Grauedines verò in totum fiunt adeò vt tusses cõsequantur. Et sternutamenta vbi succedunt, neque dolores sedãt, iis tubercula & coloris prauitates ex necessitate aderunt. Quos verò dolores sine causa & diuturni, & totũ caput occupantes, iam graciles & viribus exhaustos affligunt, in his attendendum morbum priore multo esse grauiorem. Quòd si in ceruicem & dorsum relicto capite dolor descendit, rursúsque in caput recurrit, adhuc grauior existimandus est. At omnium maximè terret, si in capite ad ceruicem & dorsum peruenit. Eos verò iuuari spes est, si abscessus aliquis καταβαίνῃ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ πολὺ, καὶ αὖθις πάλιν, παλινδρομέῃ εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὶ χαλεπώτερον γίνεται. τούτων δὲ πολύτων δυνάσθαι εἰ ξυνιέναι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὴν βάχηλόν τε καὶ τὴν νῶτον. τοῖς δὲ ὠφελείας τοιαύτας προσδέχεται ἐξ ἀπο-

B Ὁκόσαι δὲ αὖ τῶν ἀμβλυώσσοισι] Hunc locum his verbis reddidit Celsus cap. 8. libr. 2. At dolores capitis, quibus oculorum caligo & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt, sanguinis profusione, vel fortuita, vel etiam petita summouentur. Quo ex loco lectionis nostræ sensum hausimus, alitérque literam distinximus, contra tamen omnium tum publicatorum, tum reconditorum exemplarium fidem. Nam illud ἐξ ἀνάγκης, τῷ ἐπὸ τοῦ αὐτομάτου opponitur & respondet, velut ex his quæ paulò post sequuntur apparet. Sanguinis igitur è natibus aut ore eruptionem, sponte, aut arte, ac necessitate expressam intelligimus, quæ capitis dolorem humoris quadam effusione leuat, velut etiam pus vel aqua, aphorism. 10. libr. 6. aut sputa crassa & inodora, vlcerúmque pullulatio, ac interdum somnus & alui fluxus, ex Coac. Prænot. Codices porrò manu scripti ὁκόσαι habent, quos secuti sunt interpretes, publicati ὁκόσοι, vt ad mulieres referatur. Amplior tamen est notio, quæ in vniuersum omnibus attribuitur, & præsagium ex arte illustrius fit, cùm sententiæ veritas omnibus ex æquo accommodari possit. Atque in hunc fortasse sensum dicitur esse simplex hic modus, quòd expeditus sit & explicatus, & qui omnibus ingenuè conueniat, aut cuius notio aperta est & simplex, non intorta C aut obscura, vt cæterorum, aut etiam cuius liberatio sit plenior & magis absoluta. Codices Regij manu scripti ἁπλὸς legunt, alij ἁπλοῦ.

οἷσι δὲ ὀδυνᾶται] Celsus. Si capitis, ac frontis dolores, ex vento, vel frigore, aut æstu sunt, grauedine & sternutamentis finiuntur. Est autem βλέννα Hippocrati, quæ & πλέννα (vt scribit Galenus in Exegesi) crassior pituita, quæ per palatum & nares effluit, & μοῦκα quibusdam, aliis κόρυζα dicitur, vt scribit Galenus extremo lib. 2. de Semine. Hæc per nares fluens, iam coctionis initæ signa edit in fluxionibus à cerebro. Quod scribit Gal. lib. de temporibus totius morbi. Sternutamenta verò vtilia sunt in omnibus morbis, in quibus nulla pulmonis est affectio, vt scribitur in Progn. Salutem enim & coctionem præseferunt, ac facultatis expultricis robor, flatuoso spiritu vnà cum humore per nares excreto.

κόρυζαι γίνονται] Difficilis est & implicata lectio. Mihi sensus esse videtur, In his salutaribus dolorum capitis iudicationibus, quæ D per excretiones velut per grauedinem & sternutamenta fiunt, interdum tantam adesse humorum copiam, vt etiam destillationem & rheumatismum moueat, & in fauces ac asperam arteriam decumbat, interdum quoq; in thoracem, vnde tusses consequi prædicere necesse est. In quodam codice manu scripto, ἐξ ἀνάγκης κόρυζαι γίνονται πλέαι scribitur.

ὁκόσοισι δὲ ὀδυνᾶται] Sic Celsus hunc locum expressit. Si sine causa longus dolor capitis est, & in ceruices ac scapulas transit, rursúsq; in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices scapulásq; peruenit, perniciosus est, nisi vomicam aliquam excitauit, sic vt pus extussiretur, aut sanguinis ex aliqua parte prorupit, aut nisi in capite multa porrigo, totóve corpore pustulæ ortæ sunt. Sic enim ex hoc loco emendandus Celsus videtur, cùm in omnibus codicibus (prurigo) legatur. Est enim πτυείασις pilorum morbus, cùm caput immensa pexum porrigine ningit, Copia farris vti frendentibus edita saxis. Porriginem & furfures Latini vocant. Q. Serenus eleganter farream nubem, & de ea agit Celsus cap. 2. lib. 6.

καὶ ἀμενληωδέσι προσφέρεται] Sic omnia exemplaria ferè præter vnum manu scriptum quod aliter distinguit. Quam lectionem secutus est Cornarius & nos quoquíe. Nam illud προσφέρεται ad prædictionem retulimus. Caluus ἀμενληνὸς προσφέρεται, visu non validos E dixit. ἀμενληνὸν autem ἀσθενὲς Galeno significat in Exegesi, & vsurpatur Hippocrati libr. 1. περὶ γυναικείων debilémq; significat, exhaustum viribus & euanidum. Dictio est Homerio familiaris, vt patet ex Luciano & Odyss. κ. sæpe νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα dicuntur.

A ποτασίων ἔσεται, ἢ πῦον βήξασιν. ἢ αἱμορροΐδας ἔρευσιν. ἢ ἰξαν, ἢ ἡμαλοῖ ὀν τοῖς σώμασι. λυσιτελέει ὃ καὶ πιτυρωθῆσαι ἡ κεφαλή.

ὅσοις δὲ ἄνευ πυρετῶν] Capitis dolores varij & grauissimi plærunque affligunt, quorum vt prædictionem instituat, eorum variam naturam, genera & causas aperit. Hîc ergo τρόποι (quod antea sæpe) genera, formas ac differentias significant, & cuiusque naturam qua inter se differunt.

ἐκ παρεκ αὐτῶν] Exemplaria quædam manu scripta vitiosè ἔκπων legunt, pro αὐτῶν, aut ὀν τῷ ὧδε, aut ὀν τῷ δὲ.

B ὁκόσαι δὲ αὖ τῶν ἀμβλυώσσοισι] Hunc locum his verbis reddidit Celsus cap. 8. libr. 2. At dolores capitis, quibus oculorum caligo & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt, sanguinis profusione, vel fortuita, vel etiam petita summouentur. Quo ex loco lectionis nostræ sensum hausimus, alitérque literam distinximus, contra tamen omnium tum publicatorum, tum reconditorum exemplarium fidem. Nam illud ἐξ ἀνάγκης, τῷ ἐπὸ τοῦ αὐτομάτου opponitur & respondet, velut ex his quæ paulò post sequuntur apparet. Sanguinis igitur è natibus aut ore eruptionem, sponte, aut arte, ac necessitate expressam intelligimus, quæ capitis dolorem humoris quadam effusione leuat, velut etiam pus vel aqua, aphorism. 10. libr. 6. aut sputa crassa & inodora, vlcerúmque pullulatio, ac interdum somnus & alui fluxus, ex Coac. Prænot. Codices porrò manu scripti ὁκόσαι habent, quos secuti sunt interpretes, publicati ὁκόσοι, vt ad mulieres referatur. Amplior tamen est notio, quæ in vniuersum omnibus attribuitur, & præsagium ex arte illustrius fit, cùm sententiæ veritas omnibus ex æquo accommodari possit. Atque in hunc fortasse sensum dicitur esse simplex hic modus, quòd expeditus sit & explicatus, & qui omnibus ingenuè conueniat, aut cuius notio aperta est & simplex, non intorta C aut obscura, vt cæterorum, aut etiam cuius liberatio sit plenior & magis absoluta. Codices Regij manu scripti ἁπλὸς legunt, alij ἁπλοῦ.

οἷσι δὲ ὀδυνᾶται] Celsus. Si capitis, ac frontis dolores, ex vento, vel frigore, aut æstu sunt, grauedine & sternutamentis finiuntur. Est autem βλέννα Hippocrati, quæ & πλέννα (vt scribit Galenus in Exegesi) crassior pituita, quæ per palatum & nares effluit, & μοῦκα quibusdam, aliis κόρυζα dicitur, vt scribit Galenus extremo lib. 2. de Semine. Hæc per nares fluens, iam coctionis initæ signa edit in fluxionibus à cerebro. Quod scribit Gal. lib. de temporibus totius morbi. Sternutamenta verò vtilia sunt in omnibus morbis, in quibus nulla pulmonis est affectio, vt scribitur in Progn. Salutem enim & coctionem præseferunt, ac facultatis expultricis robor, flatuoso spiritu vnà cum humore per nares excreto.

κόρυζαι γίνονται] Difficilis est & implicata lectio. Mihi sensus esse videtur, In his salutaribus dolorum capitis iudicationibus, quæ D per excretiones velut per grauedinem & sternutamenta fiunt, interdum tantam adesse humorum copiam, vt etiam destillationem & rheumatismum moueat, & in fauces ac asperam arteriam decumbat, interdum quoq; in thoracem, vnde tusses consequi prædicere necesse est. In quodam codice manu scripto, ἐξ ἀνάγκης κόρυζαι γίνονται πλέαι scribitur.

ὁκόσοισι δὲ ὀδυνᾶται] Sic Celsus hunc locum expressit. Si sine causa longus dolor capitis est, & in ceruices ac scapulas transit, rursúsq; in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices scapulásq; peruenit, perniciosus est, nisi vomicam aliquam excitauit, sic vt pus extussiretur, aut sanguinis ex aliqua parte prorupit, aut nisi in capite multa porrigo, totóve corpore pustulæ ortæ sunt. Sic enim ex hoc loco emendandus Celsus videtur, cùm in omnibus codicibus (prurigo) legatur. Est enim πτυείασις pilorum morbus, cùm caput immensa pexum porrigine ningit, Copia farris vti frendentibus edita saxis. Porriginem & furfures Latini vocant. Q. Serenus eleganter farream nubem, & de ea agit Celsus cap. 2. lib. 6.

καὶ ἀμενληνοῖσι προσφέρεται] Sic omnia exemplaria ferè præter vnum manu scriptum quod aliter distinguit. Quam lectionem secutus est Cornarius & nos quoquíe. Nam illud προσφέρεται ad prædictionem retulimus. Caluus ἀμενληνὸς προσφέρεται, visu non validos E dixit. ἀμενληνὸν autem ἀσθενὲς Galeno significat in Exegesi, & vsurpatur Hippocrati libr. 1. περὶ γυναικείων debilémq; significat, exhaustum viribus & euanidum. Dictio est Homerio familiaris, vt patet ex Luciano & Odyss. κ. sæpe νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα dicuntur.

Ναρκαὶ δὲ κνιδώσιες οἷσι ἀφὰ τῆς κεφαλῆς διάγουσι, τό τε μὲν ἀφὰ πάσης, τό τε ὀφὲ μέρεος πινὸς, πολλάκις δὲ καὶ ψυχρόν τι δοκέει αὐτοῖσιν, εἰ ἀφαχωρέει ἀφὰ τῆς κεφαλῆς, τοῦτο ἐπιφέρεται, εἰ καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἄκρην ἀφικνῆται ἡ κνίδωσις. εἰ γὰρ τοῦτο ποιέει, τέλεον ὃ νούσημα γίνεται, καὶ χαλεπώτερον ἀπαλλάξαι. ὑπερτὲς δὲ αὖθι τούτου. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῶν ὠφελεῶν ὀξὺ ἀποτασίων οἷς περ προγέγραπται. ἧσσον μὲν τοι ὅτι γίνονται ἀποτάσιες ὅτι τούτοισιν ἢ ὀκείνοισιν. Ὁκόσοις δὲ ξυὶ τῆσιν ὀδυνῶσιν σκοτόδινοι λαμβάνοισι, δυσαπάλλακτον καὶ μανικόν. γέρεσι δὲ ὁ ὀφθαλμὸς οὕτος G μάλιςα γίνεται. αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι αἱ ἀμφὶ κεφαλὰς ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν, ἀσφαλῶς ἰχυρότατα καὶ πολυχρονιώτεραι. γίνονται δὲ καὶ νεανίσκοισί τε καὶ παρθένοισι τῆσιν ὀν ἡλικίῃ, καὶ μάλιςα τῶν καταμηνίων ἐς τὴν πρόοδον. τῆσι δὲ γυναιξὶν, ὀν τῆσι κεφαλαλγίῃσι, τὰ μὲν ἄλλα πάντα γίνεται, ἃ καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν. αἱ κνιδώσιες δὲ καὶ τὰ μελαγχολικὰ, ταῦτησιν ἧσσον, ἢ τοῖσιν ἀνδράσιν, ἢν μὴ τὰ καταμήνια τελέως ἠφανισμένα ἦ.

Quibus autem torpores & prurigines pungentes, per caput, interdum quidem totum, interdum etiam aliqua in parte percurrunt, sæpius verò frigoris alicuius sensus caput peruagari videtur, ab iis suscitari oportet, num etiam ad summam linguam pungens ille pruritus pertingat. Sic enim magnus morbus est, & qui ægrè soluatur: aliôqui verò facilis. Auxilium autem consequuntur ex abscessibus, velut antea scriptum est. Qui tamen his minus quàm illis contingunt. Tenebricosæ autem vertigines si cum doloribus adfuerint, malum in insaniam erumpit, nec facilè profligatur, & senes præcipuè affligit. Reliqui capitis morbi, tum viris tum mulieribus vehementissimi sunt, ac diutiùs perseuerant, ac cum securitate. Contingunt autem & iuuenibus & virginibus in ætatis flore, potissimúmque circa menstruorum exitum. At mulieribus circa capitis dolores, reliqua quidem omnia quæ etiam viris contingunt. Pungentes tamen prurigines & atræ bilis vitia minùs hæ quàm viri sentiunt, nisi menses penitus euanuerint.

H ναρκαὶ δὲ] Sic quoq; Celsus. Æquè magnum malum est, vbi torpor atque prurigo peruagantur, modò per totum caput, modò in parte, aut sensus alicuius ibi quasi frigoris est, eáque ad summam quoque linguam peruenium. Et cùm in iisdem abscessibus au-

xilium ſit, eò difficilior ſanitas eſt, quò minus ſæpe ſub his malis illi ſubſequuntur. κνιδώσιες autem dicuntur pungentes prurigines aut puncturæ pruriginoſæ, velut vredines ab vrtica. νύξεις πνὰς κνησμώδεις, οἷαι καὶ ἀπὸ κνίδης γίγνονται, exponit Galenus in Exegeſi. Vitioſè autem in Aldino codice ἐπανέρχεσθαι legitur pro ἐπανέρεσθαι. A

Quibus iuuenibus diu coloris fœdatio ineſt, non tamen continenter ad inſtar Regij morbi, ij & viri & fœminæ capitis dolore conflictantur, & lapides ac terram edunt, aut profluuium per ora venarum ſanguinem fundere ſolita patiuntur, hæmorrhoidas Græci dicunt. At colores cum virore pallidi diuturni, abſque vehementi Regio morbo, cætera quidem eadem facere ſolent: verùm præcordiorum dolores eos magis vexant quàm cæteros, neque tamen lapides aut terram edunt. Qui verò diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum eſt, aut capitis, aut viſcerum dolore laborare, aut ſedem internam quodammodo malè affectam eſſe. Magna autem ex parte vbi hæc adfuerint, non vnum aliquod malum ineſſe videtur, ſed interdum multa, aut etiam omnia.

Οἷσι δὲ τὰ χρώματα νέοις ἐόσι πονηρὰ ὀξὺ πολὺ χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτεριώδεα ἔῃσι, ἤτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, κεφαλὴν ἀλγέουσι. καὶ λίθοις τε καὶ γῆν ῥώγουσι. καὶ αἱμορροΐδας ἔχουσι. τὰ δὲ χλωρὰ χρώματα ὅσα χρόνια εἰσί, καὶ μὴ ἰκτεροὶ ἰκτεροί εἰσι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ ποιέει αὐτοῖσι ξυμβαίνει. αὐτὰ δὲ τῶν λίθων τοῦσι καὶ τῆς γῆς ῥώξιος τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον ἢ τοὺς ἑτέρους. ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτοις τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους, ἢν μὲν τὰ παλάγματα ἀγνήμονα ἔχοντας, ἢν ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἐουσῖσι. τοῖσι δὲ πλείοσι τῶν τοιούτων φαινομένων, οὐκ ἔνι τούτων τῶν κακῶν φάνεῃ), ἀλλ' ἔστιν ὅτε πολλὰ, ἢ καὶ πάντα. B C

Οἷσι δὲ τὰ χρώματα] Celſus hunc locum breuiter ſic expreſſit cap. 7. libr. 2. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur, vel terram edunt. Hæc autem coloris fœdatio, inſignem cacochymiam, humorum prauitatem ac corruptelam, præcipuorúmque viſcerum vitium, magnámque crudi ſucci coaceruationem indicat. Qua humorum prauitate læſo ventriculi oſculo, inordinata huiusmodi rerum aridiſſimarum, vt terræ, lapillorum, aut carbonum appetentia oritur, velut in mulieribus pica laborantibus, vt ſcripſimus noſtris Coacis Præſagiis, vbi huius quoq; loci ſenſum adduximus.

αὐτὰ δὲ τῶν λίθων τοῦσι] Exemplaria quædam manu ſcripta legunt, αὐτὰ δὲ τῶν λίθων καὶ τῆς ῥώξιος, περὶ τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον. Quæ ſecutus eſt Aſulanus codex. Melior tamen eſt iſta lectio, & plurimorum exemplarium habet aſſenſum.

ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον] Celſus quoque, Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite, aut viſceribus, aut aluo laborant.

Quos Nyctalopas nuncupamus, qui noctu cernunt, hi morbo prehenduntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adoleſcentes, & ſponte euadunt, partim quidem quadrageſimo die, partim verò ſeptimo menſe, quibusdam etiam toto anno perſeuerat. Et tempus quidem æſtimari debet, & magnitudinis morbi, & ægri ætatis ratione adhibita. Hos iuuant quidem ſuperuenientes abſceſſus & ad infernas partes tendentes, qui tamen per iuuentutem non admodum contingunt. At neque mulieres neque virgines quibus menſes apparent hoc morbo tentantur. Qui verò ex diuturno lachrymarum fluxu nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet, num quis dolor ante iſtorum iudicationem occupauerit.

Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁρῶντες, οὐδὲν νυκτάλωπας καλέομεν, ἤτοι ἀγίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος νέοι, ἢ παῖδες, ἢ καὶ νεανίσκοι. καὶ ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου. οἱ μὲν, τεσσαρακονθήμεροι. οἱ δὲ, ἑπτάμηνοι. τὸ δὲ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον παρέμενε. σημαίνεσθαι χρὴ τοῦ χρόνου, ἔς τε τὴν ἡμῶν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, ἔς τε τὴν ἡλικίαν τοῦ νοσέοντος. αἱ δὲ ἀποστάσιες, ὠφελέουσι μὲν τούτους ὅτι φανόμεναί τε καὶ ἐς τὰ κάτω ῥέουσαι. ὅτι γίνονται ὑπὸ τοῦ καρτοῦ. ἀφ' τῆς νεότητος. αἱ δὲ γυναῖκες οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου. οὐδὲ παρθένοι ἢν τὰ ὀπτιμύια φαίνωνται. οἷσι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια ἢ, νυκτάλωπες γίνονται, τούτοις ἐπιμεραῖν, ἢν τῆς νεφαλῆς τι πεπληγότες ἔωσι, περὶ τῶν ἀποκριμάτων τουτέων. D E

Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁρῶντες] Νυκτάλωπες dicuntur præcipuo ſignificato, qui nocturna cæcitudine laborant, & noctu nihil cernunt, ſole occiduo obſcurius, vt ſcribunt Paulus & Aëtius. Galenus quoque in obſcurarum vocum explicatione idem teſtatur apud Hippocratem intelligi, his verbis, νυκτάλωπες οἱ τῆς νυκτὸς ἀλαοί. Quibusdam etiam dicuntur νυκτάλωπες qui noctu quidem melius cernunt, interdiu verò deteriùs, & ſi luna luceat, nihil cernant. Quod tamen rarum eſt, vt teſtatur Aëtius, illud verò frequens & maximè vſitatum, verùm ab authore Iſagoges vſurpatum, cum ſcribit, νυκτάλωπες δὲ λέγεται, ὅταν ἡμέρας μὲν βλέπωσιν ἀμαυρότερον, διομένου δὲ ἡλίου λαμπρότερον, νυκτὸς δὲ ἧττον μᾶλλον, ἢ ὑπεναντίως, ἡμέρας μὲν ὀλίγα, ἑσπέρας δὲ ἢ νυκτὸς ὑπὸ ὅλως. Idem quoque in Definit. Med. Νυκτάλωψ δὲ ἐστὶ πάθος καὶ διάθεσις ὀφθαλμῶν δίχα φανερᾶς αἰτίας. συμβαίνει δὲ τοῖς ὕπνῳ διαχειμένοις ἡμέρας μὲν μὴ ὁρᾶν, νυκτὸς δὲ βλέπειν. Qua quidem notione, etſi rara, hîc νυκτάλωπες indicari videntur. Etſi Caluus priorem ſignificationem, exemplaribus ſuis fretus, ſecutus videatur, & Celſus quoque breuiter hunc locum ſubindicans, cùm ſcribit lib. 6. cap. 6. Præter hæc imbecillitas oculorum eſt, ex qua quidem interdiu ſatis, noctu nihil cernunt, quod in fœminam bene reſpondentibus menſtruis non cadit. Accidit autem hoc vitium (vt ſcribit Aëtius) propter aliquam capitis imbecillitatem, maximéque viſui ſpiritus craſſitudinem, & reliquorum oculi humorum ac tunicarum. F

οἷσι δὲ ῥεύματα] Exemplaria quædam leg. οἷσι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια, ἢ νυκτάλωπες γίνονται. G

Quibus abſque febre & coloris fœditate frequens adeſt verticis & temporum dolor, ſi plane nullus alius adfuerit faciei abſceſſus, aut vocis grauitas, aut dentium dolor, iis ſanguinis ex naribus eruptionem fore ſpes eſt. At quibus ſanguis è naribus profluit, etſi aliôqui ſani videntur, iis tamen aut lienem tumidum, aut caput dolere aut ſplendicans quiddam ante oculos obuerſari comperies. Magna verò

Ὁκόσοι δὲ μήτε πυρετιώντες, μήτε ἄχροοι ἐόντες, ἀγίσκονται πολλάκις τῶν τε κορυφῶν καὶ τῶν κροτάφων. ἢν μὴ τῶν ὀμμάτων φανερὰ ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέουσι, τούτοισιν αἱμορραγίαν ἀφ' τῶν ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥῇ, δοκέουσιν οἷσι ὑγιαίνειν τ' ἄλλα. τούτοις δὲ ἢ πλευρὰ ἀρήσῃ ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέοντας τε καὶ μύρμυγγάδες τι περὶ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσι. τοῖσι δὲ πλείοσι τῶν τοιούτων H

ἐκ πολλῶν ἄμα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὅτως ἔχοντα φαίνεται, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν πλευρῶν. A

ὁκόσοι μήτε πυρετιώντες] Abſolutior eſt in Prognoſtico & Coacis Prænotionibus huius rei doctrina, & hæmorrhagiæ in capitis doloribus prænunciatio. Alium autem manifeſtum abſceſſum addit, propter ſuppurationem quæ puris vacuatione per nares aut aures, ſanguinis profluuium auertit, & plærunque capitis dolores ſedat, vt priùs diximus, & ſcribitur aph. 10. lib. 6. & in Coac. præſagiis. Caluus alium dolorem & abſceſſum addit, contra omnium quæ vidimus exemplarium fidem, ſed fortè id ex Prognoſtico repetitur atque additur præcipuè propter frontis & temporum dolorem, qui ſanguinis profluuium prædicit. Hîc autem vocis grauitatem dicit, quam βαρυφωνίαν in Coacis & φωνὴν βαρυνομένην vocat, ſcilicet inexpeditam & balbutiẽtem ac veluti humore nimio præpeditam linguam, humorum affluxu irriguis neruis, indeq; ad ſermocinationem impotentem, velut ἀκρατῆ γλῶσσαν vocat Hippocrat. aph. 40. lib. 7. Poteſt & grauis vox acuta intelligi (quod facit Caluus) ex humorum quoque redundantia & in aſperam arteriam aut fauces affluxu. Hæc autem omnia cùm ſint indubitata humeſcentis cerebri indicia, aut apoplexiam, aut paralyſin, aut epilepſiam, aut conuulſiones non temerè minantur. B

οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν] Celſus iſtud ſic exprimit, Quibus ſæpe ex naribus fluit ſanguis, his aut lien tumet, aut capitis dolores ſunt, quos ſequitur, aut quædam ante oculos tanquam imagines obuerſantur. Exacta verò profluuij ſanguinis ex naribus prædictio, ex Prognoſtico & lib. 1. Epid. & lib. 3. de Criſibus petenda eſt.

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι πολλοῖς μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι πολλοὺς μεγάλους, μήτε αἱμορραγίαν γίνονται, μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι. καὶ ὕλας μελαίνας. ἢν δ' ἄλλῳ φανερῷ ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέουσι τουτέοισιν αἱμορραγίαν ἀφ' ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι δὲ τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπαίρεται ἰσχυρῶς, τούτοις πολλοὺς μεγάλους ὀρήσεις ἔχουσας. εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα προσγίνονται, καὶ ὕδωρ φανήσονται ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ τῶν γαστέρα καὶ τῶν ὀσφῦν ὀπισθαλδέσι. D

Οὖλα] πονηρὰ] Quæ hîc lienoſis prædicuntur, magnam habent artis commendationem. Quæ ſic Celſus reddidit, At quibus magni lienes ſunt, his gingiuæ malæ ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit. Quorum ſi nihil euenit, neceſſe eſt in cruribus mala vlcera & ex his nigræ cicatrices fiant. In ſplenicis autem gingiuarum corruptionem, animæ grauitatem, vlcerum in cruribus malignitatem, & coloris fœditatem adſcribunt primæ notæ Medici, vt Paulus lib. 3. cap. 49. & Aëtius lib. 10. cap. 11. Celſus quoque (cap. 9. lib. 4.) Vlcera aut omninò non ſaneſcere, aut certè cicatricem vix recipere ſcribit. Cælius Aurelianus lib. 3. Tard. Paſſ. cap. 4. lienoſos oris fœtore affici, cum gingiuarum putredine ſcribit. Deinde vlcera in cruribus difficilè in cicatricem vel indecenter venire Hippocrat. lib. 2. Epid. ſect. 1. δυσελκίας τῶν ἀκλεύκων τῶν ὑποφαιοτάτων, καὶ τὸ δέρμα καθαρόρρηγνυσθαι & τὰ χείλεα ſcribit. Idem lib. 4. Epid. Lycino Grammatico lienoſo labiorum vlcera adſcribit. Lib. etiam περὶ παθῶν, qui magno ſunt lienes κακοήχροοι, & κακεκκέες, καὶ δυσώδεες ἀπὸ τοῦ σώματος eſſe traduntur. Et libr. περὶ τῶν τοῦ παθῶν, lienoſis ἡ χροιὴ τρέπεται καὶ θερμοῖσι μέλας, ἔπωχρος, σιδηρώδης, καὶ ὀπὸ τοῦ ὠτὸς κακὸν ὄζει. καὶ τὰ ἕλκεα κακὸν ὄζει. καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀφίσταται. καὶ ἐν τῷ κνημείῳ ἕλκεα ὀκρήγνυται ὁκοῖα περ ὀδοπυκλίδες. Ibidem quoque ἀμαυρὰ ἐν τῇσι κνήμῃσι καὶ ἕλκεα μελαίνα ἐξ αὐτέων annotantur. Aretæo lienoſi dicuntur πολυελκέες πάντη, μάλιστα δὲ ἐς κνήμας. Et σφρόβιλα πελιδνὰ, κοῖλα, ῥυπεινὰ, δυσειδέα τὰ ἕλκεα. Procedente autem tempore aquam inter cutem lienoſis ſuboriri aut tabem tradunt artis noſtræ dictatores, præcipuéque Hippocrat. libr. περὶ παθῶν, & Aretæus, & Paulus, quod & experientia teſtatum facit. Sunt autem quidam qui hoc loco Plinij Stomacacen libr. 25. cap. 1. aut Stomacaxiam Hollandicam depingi exiſtiment. Hoc quoque loco pro ὕλας μελαίνας, ἢ ὕλας legunt quidam. Verùm καὶ legiſſe Cornelium Celſum apparet. E

τοῦ ἄλλῳ φανερῷ] Hæc etſi videntur inanem habere ſuperiorum repetitionem, ea tamen inducere mihi religio fuit, propter exemplarium omnium conſenſum in quibus adſcribuntur, quanquam iis carere poſſumus & integer aliôqui ſenſus ſtare. Quod etiam vidit Cornarius, qui ne adſcripſit quidem, haud ſcio an codicis, an verò melioris mentis fiducia. Iſta autem videntur, humorum ad ſuperiora momento, ſanguinis per nares eruptionem, lienoſis aliôqui ſatis ſolennem, prænunciare, cùm ſuperiora tantùm ſanguinis aliqua ex parte eruptionem indicent, aut eam quæ fit per anum & hæmorrhoidas, aut eam quæ per inteſtina & aluum, vt aphoriſm. 43. & 48. libr. 6. Cui ſententiæ etiam Celſus adſcribere videtur, qui illîc ſanguinem aliqua parte prorumpere vertit. F

οἷσι δὲ τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς] Huiuſcemodi oculorum concauitates κοῖλα vocantur, vt ſcribit Medici author. & διὰ τοῦτο τὸ κοιλιδιῶν, τὸ πάθημα ὀνομάζεται, ὅτι τῶν κοίλων οἴδημα ἐστι, vt ſcribit Rufus. Earum verò partium tumor inſignis cachexiæ aut cruditatis index eſt, vt hîc non mirum ſit ſplenicos arguere. Iſagoges author ſcribit τὰ κοῖλα ἐπαίρεσθαι διὰ νόσους ἐκ ἀπεψίας, ἢ δυσφορεσήματος. Rufus verò, ὁκόταν τῶν ὑδέρων, καὶ ἄλλως πυνθάνῃς γιγνομένης τῆς ἕξεως ὅτι τὰ χρονίοις αἱμορρόοισι, καὶ ὅτι γυναικὸς χρονίου ἰχῶρι, ὅτε ἢ καὶ ὀφθαλμίαις ἀφιγμένοις. Libr. etiam 6. Epid. ὑποφροφαὲς denunciare ſcribitur: Etſi illîc de tumore cauitatis ſuperiorum palpebrarum agi videatur. Sed ſuperioris palpebræ cauitas κοίλον Rufo dicitur, vt inferioris ὑπόκοιλον.

Τὰ δὲ ἐν τοῖσι προσώποισι τῶν διαστρέμματα τῶν μηδενὶ ἄλλῳ τοῦ σώματος ὀπτικοινωνέει, ταχέως παύεται, καὶ αὐτόμαται καὶ πρὸς δυάγκας. οἱ δ' ἄλλοι ἀποπλήκτοι. οἷσι μὲν τῶν μὴ δυνάσθαι κινέειν, λεπτυνέεται ὁ νευρώδης τοῦ σώματος. ἤτοι ἀδυνάτοι εἰς τὸ καθίσταθαι. οἷσι δὲ ξυντήξιες μὴ ὀπτιλύωνται, ἤτοι δὴ ἔσονται ὑγιέες. περὶ δὲ τοῦ χρόνου ὁπότε ἔσονται, προσλέγειν ἔς τε τὴν ἡμῶν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, καὶ ἐς τὸν χρόνον, καὶ ἐς τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐς τὴν ὥρην, εἰδὼς ὅτι τὰ παλαιοτάτα τῶν νοσημάτων, καὶ τὰ κάκιστα καὶ κυλινδούμενα, βαρύτατα ἐστὶ ἀκοῦσαι. καὶ τὰ ἐν τοῖσι γεραιτέροισι, H

Oris peruerſiones quę nulli corporis parti conſentiunt, celeriter aut ſua ſponte, aut ex neceſſitate ſedantur. In reliquis verò corporis ſyderationibus, quibus præter motionis impotentiam pars corporis affecta extenuatur, ij reſtitui non poſſunt. At quibus colliquationes non ſuccedent, ij profectò ſanitatem conſequentur. Tempus autem quo iſta contingent prædicere licet, ad morbi vim & tempus, & hominis ætatem, ac anni tempeſtatem attendendo, vbi in animũ induxeris veteſtiſſimos morbos, & peſſimos, & qui ſæpiùs repetunt, eósq; qui in corpore ſunt admodum ſe-

nili, non facilè cedere. Est etiam autumnus & hyems vere & æstate ad eos morbos tollendos minùs accommodatus.

σι τῶν σωμάτων. ἔστι δ' ὃ καὶ ὁ φθινόπωρόν τε καὶ ὁ χειμὼν, τῶν ἦρος τε καὶ τοῦ θέρους, ἀνεπιτηδείότερος τοῦτο τὰ νοσήματα ἀφιέναι.

τὰ δὲ ἐν τοῖσι παρεστῶσι] Transitus est ad neruosarum partium affectus, in quibus prædictio instituitur. Hîc autem τὰ ἐν παρεστῶσι παραξυρέμματα dicuntur oris distortiones aut peruersiones, cùm faciei partes in obliquum distorquentur ac contrahuntur. Oris torturam vulgus vocat, conuulsionisque genere censetur, & παραγωγὸς κωμικὸς Græcis dicitur. Est autem faciei musculorum resolutio, ex qua aut nasus, aut labrum, aut oculus, aut dimidia faciei pars peruertitur. Oris resolutio Celso dici videtur. Interdum verò cerebri consensum habet, túncque corporis partes in communionem labis trahuntur, interdum quoque neu ui qui ad faciem deferuntur. Plærunque verò faciei pars quædam sola afficitur, vt scribit Galenus libr. 4. de loc. affect. cap. 10. Ac leuius malum est quod cæteris corporis partibus resolutionem non communicat, ac naturæ viribus & sponte, aut interdum arte solicitatis vacuationibus sedatur. Quod etiam his verbis significauit Celsus. Oris resolutio etiam aluo cita finitur. Caluus licenter admodum & indistinctè τὰ ἐν παρεστῶσι παραξυρέμματα, quæ vultum perunt vertit.

οἱ δ' ἄλλοι ἀποπληκτοῖσι] Id rectè ad superiora referri potest. Graues nanque oris distortiones, quæ cerebro communicant, & medici diligentiam postulant, corporis resolutiones, aut comitiales morbos, aut apoplexias suspectant. Potest etiam corporis resolutiones de quibus hîc agitur respicere, & iis corporis sydcrationibus accommodari, quas Græci apoplexias, Celsus passim neruorum resolutiones vocat. Quod feci exemplaria partim publicata, partim manu scripta & Celsum etiam secutus, qui hunc totum locum breuiter elegantissimis his verbis complexus est, * Quacunq; verò parte corporis membrum aliquod resolutũ est, ſi neq; mouetur & emacrescit, in pristinum habitum non reuertitur, eóq; minus, quò vetustius id vitium est, & quò magis in corpore senili est. Omníque resolutioni neruorum ad medicinam non idonea tempora sunt hyems & autumnus, aliquid sperari potest vere & æstate. Porrò in membrorum resolutionibus si pars affecta gracilescit, extenuatur, & colorem immutat, difficilem aut prope nullam redintegrationem sperare oportet. Non modò enim animales functiones, sed & naturales ac vitales quadammodo deficere iudicantur. Hîc autem lego, ἢ ἀδυνάτοι εἰς τοὐτὸ καθίστασθαι, pro εἰς τοῦτο, Hippocrati familiari phrasi, quod est in pristinum statum restitui, aut ad integritatem redire.

* Cap. 8. lib. 2.

Humerorum verò dolores, qui ad manus tendunt, torporésque & dolores exhibent, abscessus certè non consequuntur, at bilis atræ vomitione sanantur. Eos autem qui in humeris perdurant, & ad dorsum pertingunt, puris aut atræ bilis vomitione effugiunt, quorum hæc ineunda est ratio. facilè quidem spirantes & extenuatos vomitione nigram bilem effusuros magis sperare oportet. At difficultate spirandi laborantes, si in faciem color subruber aut niger, antea non visus, subuehitur, pus expuitione potiùs redditurus spes est. Præterea etiam animaduertendum num pedes tumoribus infestentur. Hoc enim iis indubitatum est signum. Hic autem morbus viris vehementissimus accidit, à quadragesimo anno ad sexagesimum vsque. Quam ætatem etiam coxendicum dolores præcipuè vexant.

Αἱ δὲ ἐν τοῖσι ὤμοισι ἀλγήματα ὀδυνᾶται, ὁκόσαι μὲν ἐς τὰς χεῖρας ἐπικαταβαίνουσαι, ἀνάρχας τε καὶ ὀδυνᾶς παρέχουσιν, τούτων ἀποστάσιες μὲν οὐκ γίνονται. ὑγιαίνονται δὲ, μέλανας χολὰς ἐμέοντες. ὁκόσαι δὲ αὖτε μένουσι ἐν τοῖσιν ὤμοισιν, ἢ καὶ ἐς τὸν νῶτον ἀφικνέονται, τούτας πῦον ἐμέσαντες, οὐκ φυγγάνουσιν, ἢ μέλαιναι χολαί. καταμανθάνειν δὲ χρὴ τούτων ὧδε. ἢν μὲν γὰρ εὐπνοοι ἔωσι καὶ ἰχνοῖ, μέλαιναν χολὴν ἀλγεῖν μᾶλλον ἐλπὶς ἐμέσαι. εἰ δ' αὖ δυσπνοώτεροι, καὶ ὅτι τῶν πεζῶν ὅτι βέλτιστά τι ἀλγεῖν χρῶμα, ὁ πρόσθεν οὐκ ἐπεγένετο, ὑπόπερυθρον, εἴ τε μέλαν, τούτοις πῦον ἐλπὶς μᾶλλον πλύνειν. σκέπτεσθαι δὲ πρὸς τούτοισι, καὶ εἰ ἐν τοῖσι ποσὶν οἴδημα ἔνεστι. καὶ γὰρ τοῦτο ὃ σημεῖον, τούτοισι ὁμολογέον ἐστί. τὸ δὲ νόσημα τοῦτο, τοῖσιν ἀνδράσι πρὸς γίνεται ἰσχυρότατον, τοῖσιν ἀπὸ τεσσαρακοντα ἐτέων, ἐς τὰ ἑξήκοντα. τῶν ἡλικιῶν δὲ τούτων μάλιστα ἰσχιάδες βιάζονται.

αἱ δὲ ἐν τοῖσιν ὤμοισι] Celsus breuissimis verbis hunc locum sic expressit, Humorum dolores, qui ad scapulas vel manus tendunt, vomitu atræ bilis soluuntur. Idem. Difficilis æquè curatio est in eadem ætate, vbi humerorum dolor, vel ad manus peruenit, vel ad scapulas tendit, torporémque & dolorem creat, neque bilis vomitu leuatur. Quod autem de abscessibus ac puris reiectione dicitur, ad ea quæ suprà scripta sunt in capitis doloribus, ac membrorum torporibus referenda sunt, vnde leuamentum capiunt, cùm ista ferè cum illis consentiant, ac sint veluti illorum soboles. Quamobrem Celsus horum Prædictorum assiduus interpres, ista ferè cum illis coniungit.

De coxendicum autem doloribus sic existimandum est. Quibus senioribus vehementissimi torpores adsunt, & lumbi ac crura frigescunt, nec pudendum erigere valent, aluúsque non nisi coacta egerit, & mucosum alui recrementum plurimum prodit, his maximè diuturnum fore, ac prædicendum ex quo morbus cœpit, annum vt minimùm perseueraturum, iuuamentúmque non nisi aut vere aut æstate sperandum. At iuuenibus quidem non minores dolores afferunt coxendicum morbi, sunt tamen breuiores: etenim quadragesimo die liberantur. Quin nec vehementes torpores, neque crurum ac lumborum perfrictiones fiunt. Quos autem morbus iste in lumbis & cruribus vexat, neque tamen adeo vt decumbere cogantur, animaduertere oportet, num aliquid vspiam in coxa concrescat, percontaríque num ad inguen dolor peruenia t. Etenim si vtraque adfuerint, morbus efficitur diuturnus. Percontandum quoque num femur torpores sentiat, & ad poplitem pertingant. Quo concesso rursus petendum num per tibiam ferantur ad primam summi pedis partem, quæ tarsos dicitur. Qui enim istorum bonam partem fatentur, his ipsis crus modò calidum, modò frigidum fieri rectè prædixeris. At quibus hic morbus relictis partibus quæ ad lumbos sunt, infra vergit, eos bene sperare iubeto. Quibus verò coxendicem & lumbos occupat, & supra vergit, iis grauem fore prædicito. Quibus autem ad articulos dolores oriuntur & tumores, desinuntque sine podagra, iis & magna viscera adesse comperies, & in vrina quod subsidet album. Ac si cui tempora attollentur, ea sæpe dolere fatebitur, & sibi nocturnos sudores contingere. Quòd si neque tale quicquam in vrina subsidet, neque sudores contingunt, metus est ne articuli claudicent, aut in his abscessus fiat, quem melicerida vocant. Iis autem morbus iste contingit, quibus pueris aut iuuenibus ex naribus sanguinis fluor consuetus desiit. Ex quibus percontari oportet num in iuuentute sanguinis fluxus contigerit, & num pungentes prurigines ipsis in pectore aut dorso insint. Aut eadem contingunt quibus vehementes alui dolores absque perturbatione adsunt, aut quibus per ora venarum quæ sunt in ano sanguis effunditur. Hinc nanque istorum morborum origo petenda est. Quòd si viris huiusmodi fœdus color appareat, num etiam capitis dolor adsit percontandi sunt, quod fatebuntur. Ex quibus qui ventris dextra parte dolores sentiunt, iis vehementes dolores fiunt, idque vel maximè si in præcordiis ad hepar dolor restiterit. Quibus malis confestim leuat strepitus qui in ventre fit. At vbi dolor conquieuit, vrina crassa & pallida redditur. Atque hoc morbi genus neutiquam letale est, sed valde diuturnum. At vbi iam morbus inueterauerit, homines ocuiorum caligine vexat. Percontari igitur oportet, num sanguis in iuuentute fluxerit, aut oculorum caligatio contigerit, aut vrina pallida vacuata fuerit, aut intus excitati spiritus & superuenientes iuuamentum attulerint. Ista nanq; omnia fatebuntur.

Σκέπτεσθαι δὲ δὴ ὧδε πρὸς ἰσχιάδων. ὁκόσοισι γὰρ τῶν γεραιτέρων αἵτε ἀνάρχαι ἰσχυρόταται καὶ καταψύξιες τῆς ὀσφύος τε καὶ τῶν σκελέων, καὶ ὃ αἰδοῖον ἐπαίρῃ οὐδυνατέοισι, καὶ ἡ γαστὴρ ὑδαρχορέῃ, εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκῃ, καὶ κατοφόδης μύξα πολλὰ διεξέρχεται, τούτοισι χρονιώτατον ὁ νούσημα ἔσται. καὶ πρὸς ἑλέγχῳ σιταῶν ὁ ἐλάχιστον, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο ὁ νούσημα γίνεσθαι. καὶ τὰς ὠφελείας ἐς ὃ ἦαρ τε καὶ ὁ θέρος προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν, ἐπώδυνοι μὲν οὐχ ἧσσον αἱ ἰσχιάδες, βραχύτεραι δέ. καὶ γὰρ τεσσαρακονθημέρου ἐπαλλάσσουσαι. ἀλλ' οὐδὲ αἱ ἀνάρχαι ὅλοι γίνονται ἰσχυραί. οὔτε αἱ καταψύξιες τῶν σκελέων τε καὶ τῆς ὀσφύος. οἷσι δὲ ὁ νούσημα τοῦτο ἔστι μὲν ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τῷ σκελεῖ, βιάζεται δὲ οὐχ οὕτως ὥστε καταχέεσθαι, ξυστρέμματα σκέπτεσθαι μὲν ἤπου ἐν τῷ ἰσχίῳ. καὶ ἐπιφέρεσθαι, εἰ εἰς τὸν βουβῶνα ἡ ὀδυνη ἀφικνῆται. τοῦ γὰρ τοῦτ' ἔχῃ ἄμφω, χρόνιον

χρόνιον ὁ νούσημα γίνεται. ἐπιφέρεσθαι δὲ καὶ εἰ ἐν τῷ μηροῖ ναρκαὶ ἐγγίνονται, καὶ ἐς τοὺς ἰγνύας ἀφικνοῦνται. καὶ τοῦ φῆ αὐδῆς ἐρέεσθαι, καὶ τοῦ ἀφὸ τῆς κνήμης, ὅτι τὸν ταρσὸν τοῦ ποδός. ὁπόσοι δ' ἂν τούτων τὰ πλήσια ὁμολογέωσι, εἰπεῖν αὐδῶσι, ὅτι ὁ σκέλος σφιν τότε μὲν θερμὸν γίνεται, τότε δὲ ψυχρόν. ἡ δὲ νῆσος αὕτη ὁκόσοισι μὲν ἀνὰ τοὺς ὀσφῦς ἐκλείπουσα ἐς τὰ κάτω βέπεται, θαρσεῖ. ὁκόσοισι δὲ κατὰ τε ἰσχία καὶ τοὺς ὀσφῦς μὴ ἐκλείπουσα εἰς τὰ ἄνω βέπεται, πρεσβύτερον δεινὰ ἔῃ). οἷσι δὲ περὶ τὰ ἀρθρα, ὀδυνᾶται τε γίνονται καὶ ἐπαίρσιες καὶ καταπαύονται, οὐκ ἐν τῷ ποδαγικῷ ἔτει, διῆρσε πάτε πολλάγχια μεγάλα, καὶ ἐν τῷ ἤρῳ λευκὰ ὑποστασιν. καὶ τοὺς κροτάφους οὐ ἐπαίρει, φησὶ πολλάκις δηγέειν. φησὶ δὲ καὶ ἱδρῶτας αὐτῷ γίνεσθαι νυκτερινούς. οὐ δὲ μήτε ὑπὸ τῷ ἤρῳ ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνονται, κίνδυνος ἢ χωλωθεῖναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι γίνεσθαι ὑπ' αὐδῆσι. γίνεται δὲ ὁ νούσημα τοῦτο, οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνῆνες ἐόν, αἷμα ῥεῦν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται. ἐπιφέρεσθαι δὲ καὶ τῆς τοῦ αἵματος ῥήξιος, εἰ ἐθλύβετο ἐν τῇ νεότητι. καὶ αἱ κνηδώσιες ἔν τε τῷ στήθει καὶ τῷ μεταφρένῳ εἰ ἔνεισι. καὶ ὁκόσοις αἱ χειλίαι ἰχυρὰς ὀδυνᾶς παρέχουσιν ἀνὰ δὺο ἐκπαρεξίων. καὶ ὁκόσοισιν αἱμορροΐδες γίνονται. αὕτη γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν νουσημάτων τούτων. οὐ δὲ κακόχροοι οἱ ἀνθρωποι ἤτοι φαίνωνται, ἐπιφέρεσθαι καὶ νεφαλίαι εἰ ὀδυνῶνται. φήσουσι γὰρ. τούτων δὲ ὁκόσοισιν αἱ χειλίαι ἐπώδυνοι, ἔντε τοῖς δεξιοῖς εἶεν, τὰ ἀλγήματα ἰσχυότερα γίνεται. καὶ μάλιστα ὅτου πρὸς τῷ ὑποχονδρίῳ τῷ ἧπαρ ὁ ὑπόλημμα τῆς ὀδυνῆς ἦ. ὠφελεῖ δὲ τοὺς τοιούς τὰς ὀδυνᾶς, ὁ παραυλικὸς ψόφος ἐν τῇ γαστρὶ θορυβούμενος. ὁκόταν ὃ ἡ ὀδυνη παύσῃ), ὁ ὄξυρον παχὺ καὶ χλωρὸν ἀρέοισιν. ἔστι δ' θανατώδης μὲν ὀδαμῶς ὁ τρόπος ἧπος. χρόνιος δὲ κάρτα. ὁκόταν δὲ παλαιὸν ἤδη ἦ ὁ νούσημα, ἀμβλυώσοισιν οἱ ἀνθρωποι ὑπ' αὐτοῦ. ἀλλ' ἐπιφέρεσθαι πρὸς τῷ αἵματος, εἰ νέος ἐόντι ἔῤῥῃ, καὶ πρὸς τῷ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ πρὸς τῷ ὄρου τῆς κενώσιος χλωρότητος. καὶ ἀμφὶ τῷ ψόφων εἰ ἐγγίνονταί τε καὶ ὠφελέοισιν ὅτι γινόμενοι. φήσουσι γὰρ πολλὰ τοῦτα, εἴ τε ἔρυθρόν τε, εἴ τε μέλαν, τουτέοισι πῦον ἐλπίζειν μᾶλλον ἢ πλύειν. σκέπτεσθαι δὲ καὶ τούτοισι καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα. τοῦτο δὲ σημεῖον τουτέοισιν ὁμόλογον ἐστίν.

σκέπτεσθαι δὲ δὴ ὧδε] Sic Celsus. In coxæ verò doloribus si vehemens torpor est, frigescitq; crus & coxa, aluusq; nisi coacta non reddit, idq; quod excernitur mucosum est, iamq; ætas eius hominis quadragesimum annum excessit, is morbus aut longissimus, miniméque annuus, neque finiri poterit nisi vere aut autumno. Atque ex hoc loco lucem afferri Celso manifestum est. Nam & minimum pro minimè legi oportere, & autumnum pro æstate positum, aut pro æstatis fine quæ in autumnum vergit, liquidò constat. Sunt autem ad autumnum ἰσχιάδες doloris cruciatu sæuissimæ, vt aph. 22. libr. 3. vbi scribit Galenus, πολὺ δ' ἰσχιάδας εὔλογον ὑδρόπι τι κακοκηθείας τῷ χυμῷ ὡς τῇ ψύξει μάλιστα γίνεσθαι.

G καὶ κατοφόδης μύξα] Hoc morbum coxarium ex pituitoso & frigido humore fieri testatur. Quamobrem vehementioribus medicamentis, tum infuso, tum purgatione vtimur.

τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν] Celsus quoq; his verbis hunc locum exprimit. Eadem ætas prodest & in coxæ dolore & humerorum, & in omni resolutione neruorum. Ex quibus coxa si sine torpore est, si leuiter friget, quamuis magnos dolores habet, tamen & facilè & maturè sanatur.

ξυστρέμματα] ξυστρέμματα vocat duras humorum concretiones & collectiones, aut tubercula, & quas συστροφὰς dicunt. Galenus φύματα καὶ σκληρίας explicat. Celsus humoris coitum omnem vocat. fiunt etiam in coxariis tofi seu calli, ex humoribus crassioribus & viscidis, qui in articulis vbi diutius moram traxerint, eos ne curare quidem posse sperandum est, vt scribit Gal. libr. 10. Compos. phar. secundum loc.

ὅσσ' τὸν ταρσὸν] ταρσὸς est prima summi pedis pars, quatuor ossibus constans, & manus carpo respondens. In morbo autem coxario dolor ipsis à natibus inguinibúsque ad genua vsque, in plurimis autem ad summum vsque pedem pertinet, vt scribit Paulus. Archigenes etiam libr. 2. Compos. pharm. secundum genera de morbo coxendicum, sic scribit apud Aetium. Antecedit & quasi auspicatur hoc malum aliquando quidem vicinorum musculorum dolor, & maximè lumborum, aliquando verò ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam verè quandoq; etiam contingit vt vertebri dolore fere sublato, circa poplitem solum afflictio hæreat,

aliis autem iuxta talum. Quibusdam verò totum crus æqualiter dolore affligitur : multis item circa inguina dolor figitur, & tum A
sanè vesica ipsa molestiam transsumens, vrinæ difficultatem inducit , & tunc maximè totum crus à coxendicibus vsque ad calcaneum dolorem perfert, & non solùm si ipsum crus moueatur, conuulsiones infert, verùm si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Cælius etiam Aurelianus lib. 5. Chron. cap. 1. hæc ferè exprimens scribit. Et primò in vertebro dolor sentitur, dehinc partis suæ penetrans loca vsque ad mediam natem, ac superius ad inguen, vel ad ancalen peruenienis atque suram, dehinc etiam talum & pedis summitatem.

οἷσι δὲ πᾶσι πᾶν ἄφορα] Ista magnam crassorum humorum redundantiam & corporis impuritatem arguunt, qua grauata natura, aut in articulos deponit, aut per vesicam excernit. Est vbi etiam flatibus à calore exagitata materia in caput redundat, ibique dolores nonnunquam etiam parotidas aut hæmorrhagiam excitat, quæ reliquorum absolutionem faciunt, ex aph. 31. & 74. lib. 4. Celsus hunc locum concinna breuitate adumbrat, & tam arctè concludit, vt hinc explicari deleat. Eademq; his pericula sunt, quibus articulorum vitia, dolores, tumoresq; sine podagra similibusq; morbis oriuntur & desinunt. Vtriq; si sæpe tempora iisdem dolent, B
noctuq; corpora insudant, frons prurit, lippitudinis metus est.

καὶ ἐν τῷ ἄρῳ] De vrina antea præsagium est institutum quod huc referendum est, itidem ex Celso expressum.

ἰῶ ὃ μήτε ἐκπυον τῷ ἄρῳ] Humoris redundantia & crassitudo, si neque per vrinas, neq; sudoribus expurgetur, in articulos decumbit, vbi aut claudicationem, aut abscessum ex humore melli simili contento, melicerida dictum excitabit, pro quibus Celsus graues in articulis exulcerationes, vel aliquo morbo debilitari posuit. μελιτηρὶς autem in tumorum genere præter naturam qui abscessum faciunt, reponitur Galeno lib. 14. Meth. & lib. de Tumor. præter naturam nomenq; ab humore melli simili effuso habet.

γίνεται δὲ τὸ νόσημα] Celsus paulò aliter ex his capitis dolores producit, & hunc locum innuit. Quibus in pueritia sanguis ex naribus fluxit, dein fluere desiit, hi vel capitis doloribus conflictentur necesse est, vel in articulis aliquas exulcerationes graues habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur.

καὶ τῷ μετωφρένῳ] Celsus ἐν τῷ μετώπῳ legisse videtur cùm dixit, si frons prurit. Et Caluus vtrunq; apposuit exemplaribus Italicis C
fretus.

καὶ ὀκόσοις αἱ κοιλίαι] Sensus esse videtur. Istam esse morborum horum originem, eaq; prædici debere, quibus plurimus crudus, crassus & flatulentus humor in toto ventris alueo contentus distentionem & dolores vehementes excitarit, qui neq; tamen irruptione, velut critica quadam excretione, effusus fuerit (sic enim ἐκκάθαρσις κοιλίης Hippocrati sumi solet, pro qua Celsus alui resolutionem posuit ex aph. 60. lib. 4.) Quæ materia eodẽ impetu, aut grauitate, aut humorum qualitate hęmorrhoidas tentare potest.

ἰῶ ὃ κακόχροοι] Hæc reliqua symptomata, coloris prauitas, capitis, ventris ac hypochondrij dextri dolor, corpus non esse integrum testantur, sed multa crassa & flatulenta materia distentum, præcipuéq; si id citra alui deiectionem & hęmorrhoidum profluuium accidat. Ex quibus malis liberat vrinæ multitudo, maximè si crassa & alba reddatur, & aluus erumpat, per eamq; vitium strepitu quodam euoluatur, vt aph. 73. & 74. lib. 4. Hic autem vrina pallida & quæ ad albam proximè accedit intelligenda est, non viridis, aut ex virore pallescens, qua significatione apud veteres χλωρὸν ὠχρὸν designat, vt multis locis scribit Gal. Eumq; in modum scribi- D
tur lib. de rat. vict. in morb. ac. in his qui cibum bis capere consueti, prandium omittunt, κρεμᾶται δοκέει τὰ ἀσθένεα αὐτοῖσι, καὶ ἐρέουσι θερμὸν καὶ χλωρόν. Aliô qui sanè viridis vrina perniciem intentat, vt scribit Gal. & Celso viscerum dolorem tumoremq; cum aliquo periculo subesse, aut certè corpus integrum non esse minatur. Vbi sanè quodammodo hunc locum adumbrare videtur.

εἴ τε ἐρυθρὸν] Quædam exemplaria hunc locum asteriscо notant, & manifestum mendum detegunt. Apparet nanque ista ex superiore loco huc temerè irrepsisse, quæ expungenda duximus. Quod etiam rectè vidit Cornarius, siue huc mentis acie contendens, siue codicum meliore fortuna vsus. Ac vt neq; huic loco quadrant, ita nec constantem habent codicum inter se consensum. Quidam nanq; μεσῆον πίδυον legunt, quidam etiam μεσῆον ἢ πίδυον. Magna est tamen atq; adeò sanè periculosa in tam fœdo vitio retinendo codicum quos adhuc videre licuit conspiratio, vt ne ex Italicis quidem exemplaribus (quæ mihi multis amicorum sermonibus celebrantur, & magna spe deuorantur) huic loco salutem afferri posse sperem, cùm Caluus ad hos quoq; scopulos illiserit.

E

Impetigines & lepræ, albicantesq; vitiligines, si iuuenibus quidem aut pueris horum aliquid contingat, aut sensim se prodens, diuturnitate temporis augetur: in iis quidem eæ pustulæ abscessus esse minimè existimandæ sunt, sed morbi. At quibus ex his aliquid subito multumq; contingit, id certè abscessus dici possit. Oriuntur autem albicãtes vitiligines ex maximè quidem lethalibus morbis, velut quæ tabes dicitur. Lepręverò & impetigines, ex iis qui ab atra bile fiunt. Ex quibus quæ valde iuuenibus contingunt, & recentissima quæque sunt, ea faciliùs curationem recipiunt, tum quæ in summè mollibus & carnosis corporis partibus nascuntur.

λειχῆνες ὃ ἢ λέπρας καὶ λεύκας, οἷσι μὲν νέοισιν, ἢ παῖσιν ἐόσιν ἐγγίνεται τούτων, ἢ καὶ μικρὸν φανέν, αὔξεται ἐν πολλῷ χρόνῳ, τούτοισι μὲν οὐ χρὴ ἀπίστασιν νομίζειν ὀξεῖαν ἔσεσθαι, ἀλλὰ νόσημα. οἷσι δ' ἐγγίνεται τούτων τὶ πολύ τε καὶ ἐξαπίνης, τοῦτο ἂν εἴη ἀπόστασις. γίνονται δὲ λεῦκαι μὲν, ὁκόσοι θανατωδεστάτων νοσημάτων. οἷς καὶ ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη. αἱ δὲ λέπραι καὶ οἱ λειχῆνες, ὁκόσοι τοῖσι μελαγχολικῶν. ἴσαται δὲ τούτων ὑπερτέρη ἐστὶν, ὅσα νεοπαθέοισί τε γίνεται, καὶ νεόπαθά ἐστι, καὶ τοῖσι σώμασι ἐν τοῖσι μαλθακωτάτοισι, καὶ σαρκωδεστάτοισι φύεται.

λειχῆνες] λείχω impetigo est, summæ cutis vitium, vt ψῶρα & λέπρα, cum asperitate & leui pruritu, deterius quidem pruritu, psora autem & lepra leuius. Gignitur Galeno ex serosis, tenuibus & acribus succis, cum crassis permixtis, estque via quædam ad psoram & lepram, vt ad lichenem pruritus. Cornelius Celsus lichenem papulam vocare videtur, quam reliquus medicorum chorus impetiginem. Lepra verò asperitas est cutis profundior, cum pruritu maiore & squamis, cuius materia est humor melancholicus, multus, viscosus, crassus, acris, terrestris & siccus. Ex cuius qualitate & malignitate squamæ in summa cute oriuntur, quæ illi G
peculiares sunt, cum asperitate cutis profundiore & pruritu. Hæc ad elephantem aditum facit, & in quatuor genera Celso distribuitur, sola intensione & remissione malignitatis distincta. Lepra velut squamosa, ἀπὸ τῆς λεπίδος dici videtur. λεύκη autem vitiliginis species, cutis carnisque subiectæ præter naturam albedo. Albicantem vitiliginem dicimus, vt Gaza albuginem. Vitiosa cutis macula est, & fœdæ scabiei soboles, ex malo corporis habitu excitata, & facultatis altricis errore pituitosum sanguinem, lentum & viscosum gignentis. Leuce quem occupauit, non facilè dimittit, eáque censetur esse quæ vulgo lepra alba dicitur. Sic quæ à Domino lepra curatur in Euangelio, vitiliginosæ cutis deformitas quibusdam existimatur, & vitiliginem eam vocat Arnobius de Domini miraculis loquens. Atque hæc cùm scabiei sint genera, cutis fœditates & vitia censentur potiùs quàm morbi. Quod etiam scripsit Hippocrates libr. περὶ παθῶν, αἴσχος μᾶλλον ἢ νουσήματα ea esse censens. Cuius quoque sententiam sequitur Auicennas, Canone primo, cùm scribit eas affectiones, cùm morbi non sint sed potiùs dedecora, morbis tamen annumerari. Atque ea fortè notione huius Prorrhetici author has in cutem eruptiones in pustularum genere reponit, cúmque corpus vitiosis humoribus H
natura expurget, & in cutis superficiem quadam velut excretione deponat, in ἀποστάσιων numero, quæ κατ' ἀπόθεσιν fiunt, censet, vt & libro secundo Epidem. Nemini autem dubium est quin hac parte mendosi sint codices omnes, cùm ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη scribitur. Nam φθινικὴ νόσος ex Galeni Exegesi procul omni dubio reponendum, vt in nostra Hippocrat. Œconomia satis testatum

A tum reliquimus. Sic enim exponitur Galeno ἡ κατ' φοινίκων ἢ κατ' πᾶν ἄλλο αὐαλέον καὶ μέρη πλεονάζουσα, δηλοῦσθαι δὲ κατὰ τῶν ἀπὸ δοκεῖ ἡ ἐλεφαντίασις. Quibus verbis morbum apud Phœnices cæterasque orientis regiones frequentem intelligit. Indicari autem videtur Elephantiasis. Etsi φοινίκιος etiam videtur legisse Galenus, vt satis ex indicatura in Exegesi patet, qua voce, ἀπὸ τοῦ χρώματος ὅπερ εἰρῆσθαι τὸν ἐλεφαντίασιν, suspicari aliquem posse scribit, hoc est puniceo colore aut palmeo, quo Elephanticorum cutis inficitur. Est porrò hic Asulanus codex diminutus & vitiosus, vt satis apparet.

B

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟ-
ΓΝΩΣΕΙΣ.

C HIPPOCRATIS COI
COACARVM PRAENOTIO-
NVM LIBER VNVS, IN VARIAS
sententias distinctus,

Nunc recens Latina interpretatione, & Annotationibus donatus,

D ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico, &c.

AD COACAS PRAENOTIONES
PRÆFATA.

E PRÆDICTORVM *multa cùm sint genera, artificiosum tamen quod longa sæculorum æternitate, excipiente memoria prodendisque monumentis artis complexionem est adeptum, & euentorum consequentia notatum ac animaduersum, præcipuè artem Medicam subit. Ex quo existit & illa medicorum in morbis temporis longinquitate inueterata, artis præceptionibus confirmata, & diuturna euentorum obseruatione nobilitata præsensio futurorúmque prædictio, ac velut animi longè ante quæ euentura sunt acutè cernentis præsagitio. Sagire enim (inquit ille) sentire acutè est, & qui ante sagit quàm oblatares est, dicitur præsagire, id est, futura ante sentire. Vnde etiam ad hominum communionem & vsum traducta sunt medicorum præsagia, velut præscita quædam, aut eorum quæ in morbis obuentura sunt prædictiones aut prænotiones quædam: quæ & artis admirabilitatem quandam authori pariunt, & ad cognitionis* F *dignitatem illustres aditus patefaciunt, medicosq; vt omni inuidia liberant, sic etiam ægros salutis fiducia & bonorum spe erigunt. Cuius quæstionis tractatio cùm valde esset obscura & difficiles haberet explicatus, subtiliter est admodũ ab ipso Hippocrate Medicinæ parente, multis libris expressa, posteáque à Galeno, velut omnium bonorũ secundum Hippocratem fonte, mirabiliter ex doctrinæ umbraculis & ocio, non modò in solem atque puluerem, verumetiam in ipsum discrimen aciémque perducta. Atque ad eam sese applicant quæcunque Prognostici aut Prorrhetici nomine scripta, prædictionum aut prænotionum scientiam* G *præseferunt; & quæ totam κρίσεων disciplinam cum decernentium dierum cognitione coniunctam amplectuntur, quæque alia multa sunt in Hippocratis monimentis ad iudicij denunciationem non illiberaliter fusa, ad eam futurorum præsensionem referuntur. Cuius magna quidem professio, sicut est, quondam à multis claris Medicis illustrata, pressius quidem & politius ab Hippocrate tractata, à plerisque Galeni ætate exagitata, & longè latéque peregrinata, abfuit ab ægrorum tricliniis, tandem verò ab vno Galeno summa authoritate & scientia sustinetur, multis ea de re conscriptis voluminibus, & variis ad* H *eam facultatem comparandam propositis doctrinæ adiumentis. Quo in genere, cùm non paranda solùm nobis ea sit, sed etiam fruenda scientia, præcipua vis eorum enitet, quæ in parentis Prænotiones & Prædictiones á Galeno edita, amplissimam huius instrumenti materiam atq; uberrimam copiam continet. Ex quibus*

velut ex puris fontibus prædictionis leges optimè constitutæ hauriendæ sunt, ad quas velut ad Cynosuram A
nauigandi, ita rectè prædicendi cursus dirigatur. Quæ sanè efficiunt in hoc quæstionis genere, quod maximè rem causamq; continet, vt Galeno, sicut in cætero medico ornatu, palmarem gloriam concedamus, & huic nos plurimùm, & longè latéque plurimùm tribuere velut parenti oporteat, ex quo post Hippocratem tanquam refertissimo doctrinæ penu, conceptas & ratas prædicendi ac præsagiendi leges accepimus. Cuius ex præceptionibus, vt adulteratam pecuniam, ita fucosæ doctrinæ lenocinium, & (vt ait Accius) fallaciloquentiam, quæ plerunque in præsentiendo locum occupat, probari debere existimamus. At verò
vt nec vndecunque rectè prædicendi integritas peti debet, sic in tam variè comparata huius ornatus su- B
pellectile, delectus quidam eximius habendus est, magnáque adhibenda est cautio, ne vitiosum sanguinem pro incorrupto colligamus, & succum illum in quo naturalis inest, non fucatus color, deperdamus, aut potiùs siccitates quàm habitus corporis opimos consectemur. Sed ad eas præceptorum leges quæ à Galeno passim scriptæ sunt in Prognostici & Prorrhetici Commentariis, rationes nostræ adiungendæ sunt, & vt Polycleti Doryphorum sibi Lysippus aiebat, sic in hac prædictionis exercitatione, Galeni meditationem velut magistram adhibebimus. Nam cùm magna instabilitate referta sit hæc disciplina; diligenter animaduertendum est, ne ambigua pro veris, infirma pro certis, arbitraria pro ratis, fluxa & caduca pro per- C
petuis amplectamur: sed quæ longa sæculorum perennitate immutabilitatem nacta sunt, & diuturna temporis obseruatione æternitatem adepta, quæque semel existentia necessariam euentorum efficientiam proponunt, ea prædictorum præceptiones & velut consectaria concludunt, iudiciorúmque nostrorum limam subitura sunt: Diligentérque prouidendum est, ne in signorum recensione ieiunitatem, aut siccitatem, & exilitatem potiùs quàm plenam & exuberantem causarum copiam amplectamur, rarámque fortuitorum concursionem pro necessariis ducamus. Sed adhibenda est cum obrussa ratio, & omnia ad Galeni trutinam exigenda, pariúmque rationum momenta perdiligenter sunt facienda, vt prædictionis D
medicæ integritatem sartam tectam tueamur, eíque antiquam existimationem retineamus. Quam certè annitendum est vt domi teneamus septam liberali custodia, & hos ignotos atque imprudentes procos repudiemus, tueamúrque vt adultam virginem castè, & ab amatorum impetu quantum possumus prohibeamus. Quod profectò commodiùs præstabitur, si postulatis secundum libertatem vindiciis eam Galenus liberali causa manu asserat, suáque rogatione in pristinum dignitatis gradum deducat. Neque enim cuiquam, nisi Galeno ductore, in hos compos ingrediendum existimo, superuacaneáque mihi videtur omnis opera, quæ ad prædictionis leges aut ex Hippocrate eruendas aut explicandas adhibetur, nisi Galeni E
exercitatio, velut præsultoria quædam disciplina, nostræ præsensionis leges ac iudicium totum moderetur. Quò sanè æquius est decurso toto iudiciorum campo, & semensis prænotionis spatiis, quæ in Præsagiorum & Prædictorum Commentariis latissimè patent, non indiligenter inter se collata signorum facultate & æstimatione habita, & hanc Prænotionum Coacarum planitiem descendere, magna animi contentione adhibita, ne in breuia & syrtes quasdam deducti, cursum ipsum quem Galeno duce cepimus, tenere nequeamus, & ad quamcunque fuerimus disciplinam quasi tempestate delati, ad eam tanquam ad saxum adhærescamus. Neque enim ad speciem egregiè comparatis titulis, aut ad fastum emendicata indicatura nos du- F
ci oportet, neque si parentis nomen aut clarissimæ familiæ genus superbè nimis prætenditur, non ideò ad iudiciorum leges & præceptorum formulas doctrina tota æstimanda est: sed vt senticosum & ruderatum solum ita totus locus perpurgandus est, & velut in summa luxurie multa interlucanda, quædam etiam auerruncanda, plurima verò in familiam vnde orta sunt deducenda. Quotus enim quisq; est qui Coaca hæc Præsagia ad Hippocratis Coi fœtus, aut clarissimam Asclepiadarum familiam referat? Cùm & multa sint toto genere dissentanea, plurima temerè assuta, nonnulla dictionis quadam vbertate redundantia, no- G
uata quædam & ipso dicendi genere insolentia: ad summam, ex multis genuinis Hippocratis scriptis consarcinata quædam fartura, & velut ex aduersariis ac pugillaribus in memoriæ subsidium comparatis, nullo delectu aut ordine, quasi in promptuarium quoddam centones tumultuariè conditi. Nam & in his, vt in plerisque Hippocratis monimentis, genera etiam falsa sunt, & velut ad plebem transitiones plurimæ, cùm homines humiliores in alienum eiusdem nominis infunduntur genus, quò faciliùs tantæ familiæ claritas nobis imponeret, & animorum nostrorum aciem nominis splendor perstringeret. Ad hæc nõ rara rerum ac verborum insolentia, ambiguitas, scribendi nouitas, tam crebræ fortuitorum euentorum concursiones, ex quibus tanquã ex obseruatione quadam præsagiorum decreta eruuntur, ac iisdẽ de rebus sæpe quasi H
dictata reddũtur, vt vel ex iisdem pene verborum præstigiis limata quædam rerum & verborum tenuitas existat,

A existat, quæ tantam interdum obscuritatem parit, vt sors ipsa penè ad sortes referenda sit. Quo in negõcio etsi huic præsagio multa familiæ nomen detrahunt, patriam tamen & ciuitatis ius plurima assignant, tam multa ctiam libertatem vendicant, vt pene familiæ erciscundæ iure teneatur. Et quia iniqua est in omni re accusanda prætermissis bonis malorum enumeratio vitiorumque selectio, hic quoque plurima esse quæ doctorum admirationem assensionemque commoueant fatendum est, & ad quorum cognitionem diuina illa ingenia transferri oporteat. Imprimis verò tam insignis elucet Hippocraticæ doctrinæ comprehensio, vt ad eam ipsam rem de qua agitur, totam Hippocratis officinam adhibeat, & arculas consumat in quibus selecta quodam compendio artis præcepta continentur. Quæ etsi domesticam Hippocratis breuitate conditam verborum ac rerum circunscriptionem non retinent, in Hippocratis tamen monimentis
B egregiè versatos & detritos ita delectant, vt iis meritò videantur digitos ad fontes intendere, ac doctrinam à capite arcessere, & ea quæ in re dispersa sunt atque infinita, ratione & distributione sub vno aspectu in omnium oculis ponere. Ac certè illud est in quo vel maximè consueuit hoc in opere iactare se nostra oratio, & ad quod præcipuè doctorum iudicium elaborare debeat, vt vno quasi compendio totius artis Hippocraticæ comprehensio, ac admirabilis doctrinæ euolutio quædam, vel facili momento tanquàm in o-
C culis, ita in animi notione velut in vestigio reponatur. Multa equidem fateor sunt ex obseruatione nata & malo quodam exemplo in artis præceptiones deducta, verùm tempore immenso sunt excepta, & significatione euentorum animaduersa ac notata. Nihil est autem quod non longinquitas temporum excipiente memoria prodendisque monumentis efficere atque assequi possit. Qualia multa sunt à Medicis selecta remedia ad morsus bestiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera, quorum vim atque naturam ratio nunquàm explicauit, vtilitate & iudicio ars est probata. Quæ etsi non sunt satis idonea artis prædicendi præcepta, quod nunquam perfectè veritatem casus imitetur, in his tamen artibus quæ artificiosa quadam con-
D iectura continentur, & sunt opinabiles, vtranque ferè paginam faciunt, multumque habent momenti & ponderis. At verò vt est obscura huius præsagij origo, ita plerunque tenebras offundit, & rerum ac verborum compressione tam breuis est interdum hæc tractatio, vt ob eam ipsam causam vel sæpè sit subobscura. Neque nos admodum mouet quòd Erotianus in Hippocr. scriptis veterator acerrimus, nullam omninò harum Coacarum Prænotionum mentionem faciat. Sed decet sanè timidè ingredientem ad hoc genus sermonis, nullo negotio huiusmodi causis respondere, & ad eos qui talia proponunt hanc orationem adhibere. Harum Coacarum Prænotionum etsi Hippocratem ipsum authorem iure vendicare non pos-
E sumus, certè ex Hippocratis familia assensorem aliquem aut cognitorem ius attribuimus, eiusdem propè dignitatis ac famæ, qualem Prorrhetico tribuunt non iniqui rerum æstimatores. Ac sanè eandem & nominis & fortunæ aleam vterque fœtus subire potest, cum & tractatione & dictionis genere tam sint inter se similes, vt penè germanitatis impressas notas habeant. Nam & rerum ac verborum continuatione tam valde interdum consentiunt, vt eadem ex eodem penu hausta videantur, nonnunquam etiam quæ in Prorrhetico pressiùs comprehensa, in hoc præsagio latiùs fusa, vberiorem nacta sunt explicationem. Adeò
F vt ne his quidem de causis de eorum doctrina iniquè existimari non debeat, vt vel inertissimæ sit segnitiæ, aut fastidij delicatissimi, ab eorum consuetudine mentis aciem abducere, quòd genuinam Hippocratis stirpem non referant. Verùm vt nec tam autoritatis quàm rationis momenta quærenda sunt, sic nec opinio præiudicata tantùm posse debet, vt etiam sine ratione valeat authoritas. Sint hi sanè subditij fœtus & Hippocratis nomen falsò prætendant. At sunt in Asclepiadarum familiam multis retroactis sæculis, si quis memoriam temporum replicare velit, adoptati & asciti, qualia multa sunt in Hippocratis monimentis, quæ si eo nomine abdicentur, quod Hippocraticæ stirpis splendorem non retineant, aut eius nomini
G tanquàm luminibus obstruant, verendum sanè est ne amplissimæ familiæ nomen in paucorum ac velut abortiuorum fœtuum nomine consenescat, & contabescat. Ac velut in clarissimam familiam adoptionis iure multæ stirpes sunt insitæ, & libertinorum greges familiæ nomen maiorum consuetudine assumunt: sic in hanc nobilissimam Asclepiadarum stirpem, in qua plures eiusdem gentis nomine fuerunt, multi sunt cooptati viri celebres & summa eruditione clari, qui dissipatas vndique parentis reliquias, ex aduersariis & schedis in vnum veluti doctrinæ corpus componerent. Ex quo existit hæc quæ hodie omnium manibus teritur absolutissima artis Medicæ encyclopædia, quam si ad veræ stirpis originem ad calculum reuoces, au-
H gustissimæ artis facultatem nudam, inanem, fractam, debilem, & deformem reddideris, cuius ne decretum quidem vllum sine maximo scelere prodi nequit. Ad has igitur Coacas Prænotiones cùm tam illustris velut postliminio patefactus sit aditus, eæ non immeritò in hanc præclaram familiam, tanquam fugitiua man-

cipia, deducendæ sunt. Quæ si Hippocraticæ orationis neruos, vires, aut habitum desiderant, neque succu- A
lentum illum sanguine diffusum, sed potiùs fuco illitum eruditionis colorem retinent; habent tamen plurima quæ in re Medica veteratorem acerrimum obruere nescio quo sapore vernaculo, nec verò solùm retinere, sed etiam alere ingenium possint. Ac veluti in aliquam domum refertissimam, sic in hunc Prænotionum campum ingresso, multa magnificè exculta, multa suo loco posita, & velut tabulæ benè pictæ in bono lumine collocatæ, plurima etiam plenissimè instructa tam auidè legentium & discentium animos abripiunt, vt ea non quiuis vnus ex populo, sed non nisi existimator doctus & intelligens possit cognoscere. Imprimis verò tam insignis est & copiosa affectuum totius corporis in partes velut gradus quosdam percensio, B
vt in hoc veluti Medicinæ compendium, quæcunque ad partium corporis morbos dignoscendos vbiq; per Hippocratis O Economiam late fusa sunt, velut in promptuarium quoddam videantur esse seposita. De pleuritide & peripneumonia tam notabiles loci, tam propria signa, vt nusquam aliàs eius doctrinæ expressa magis extent vestigia. Iam verò spiratio ipsa quantis decretis sancita, quàm multis sententiis explicata, vrinarum quoque & alui recrementorum speculatio, quàm altè exaggerata, quàm multis, non dicam insignibus, sed veluti rogationibus exornata, quantis etiam plebiscitis confixa? vt non facilè alibi in tota Medicinæ facultate tantam & tam variam huius materiæ supellectilem suppetere quiuis existimare debeat. C
Quibus si satis ingenuum existimationis præconium facere non possumus, velut iis quæ ad huius facultatis professionem tuendam ab Hippocrate sunt edita, plenamq; huius doctrinæ soliditatem continent, non ideò tamen penitus sunt abroganda, sed delectus quidam est habendus, atque is non aurium sed animi quodam iudicio ponderandus, vt etiamsi germanis Hippocratis fœtibus præiudiciũ facere nequeant, reliquæ tamen arti aliquem cumulum afferre videantur, atque ita existimationem tueri, vt eam aliquando obtineant, etsi id ipsum lacinia (vt inquit ille) teneatur. Reliquus est eorũ sermo qui operis obscuritatem ac difficultatem, D
& verò insolens scriptionis genus satis idoneam causam arbitrantur, cur hæc Coaca Præsagia Medicorum societate exulent. Et sanè quidem eam esse Coacarum Prænotionum obscuritatem, quæ ad confessionem ignorationis plerunque vel acutissimum adducat, non inficior, quòd ambigua quædam & cùm iccirco obscura, quia breuis, tum insolentia quadam cœcata oratio multis locis tenebras offundit, tum quòd repente præceps quidam obseruationis æstus nos tam procul à terra abripit, atq; in altum à conspectu pene omnium abstrahit, vt eum quem instituimus cursum tenere vix possimus. Quinetiam tam importuna est persæpè
nauigatio, vt non nisi multis præteruectis vadis & syrtibus, nos portum tenere posse diffidamus. Ex quo E
sanè effectum est, vt cùm nec vlla ætate vberior Medicorum fœtura extiterit, maiorem autem mihi quidem omnes isti videantur ætatis cursum ad ea quæ in re Medica cum plausu attrectantur transtulisse, ab his verò tanquàm ab altissimis scopulis adeò deflexisse, vt fortunarum suarum naufragio deterriti, animum omnem cum spe cursus potiundi abiecerint. Quorum præclaris exemplis cautiores effecti, poteramus vela contrahere & remos inhibere, ac de his rebus quas meditabamur assensionem totam sustinere, nisi & nos publicæ causæ patrocinium longè ante suscepissemus (cuius præuaricatores existimari turpe esse ducimus) etiam pridem ad huiusmodi plagas prorsus occalluissemus. In his igitur animi angustiis & tanta
operis vastitate, tanto etiam opinionum tormento, in hanc tamen exercitationem incubuimus, vt Prænotionum Medicarum adyta quantum in nobis esset patefaceremus, nec in huius disciplinæ tractatione, quæ F
Medicis omnibus ingenij & laudis fructus affert vberrimos, minuti & angusti, aut omnia propè desperantes videremur. Cuius rei tantæ tamq; difficilis facultatem consecutum esse me non profiteor, secutum esse præ me fero. Etsi multis sentio mirabile videri eam nobis potissimum tentatam esse Medicinæ partem, quæ lumen eriperet, & quasi noctem quandam rebus offunderet, desertæq; veluti disciplinæ & iam pridem relictæ patrocinium nec opinatum à nobis esse susceptum. Sed sanè me causæ publicæ susceptione sustentabam, G
cùm præcipuè hac tempestate incurrerem in memoriam communium miseriarum, quarum obliuionẽ quærens, me ad ea studia conuerterem, ex quibus laboris nostri fructum caperem, & ocij non inertis grato atq; honesto fungerer munere, si animus molestiis hac potissimùm re leuaretur, & prodessemus ciuibus nostris quacunq; re possemus: præsertim cùm maximè mihi laudandus videatur qui hoc tempore ipso cùm liceat, in communi nostro & quasi fatali bellorum ciuilium malo, consoletur se, cùm conscietia optimæ mentis, tum etiam vsurpatione & renouatione doctrinæ. Atq; certè eò me minùs instituti nostri pœnitet, quòd facilè sentio, quàm multorum non modò discendi, sed etiam scribẽdi studia commoueam, quodq; dum in his nostris
studiis acquiescimus, mihi liceat & isti rei quam nunc in existimantium arbitrium ponimus, & multis vberioribus atq; maioribus operæ quantum velim dare. Etsi mihi optimè conscius sum istud nec instituisse H
nisi præ-

A nisi præparato ocio, nec exiguo tempore absolui, cumq; qui se ad scribendum applicat, ab omni animi impeditione liberum esse oportere, idque maximè si ad grauiora studia mentem conuertat, cùm cessationem liberam atque ociosam exercitatio ista postulet. Quò magis eniti oportuit ne quid priuatis studiis de opera publica detraheremus, quòd quædam rei Medicæ procuratio nos multis officiis implicatos & constrictos detinet. Quòd si cùm fungi munere publico debeamus, non modò operam nostram nunquàm à populari cœtu remouemus, sed ne literam quidem vllam facimus nisi medicam, quis reprehendet nostrum ocium, qui in eo non modò nosmetipsos hebescere & languere nolumus, sed etiam vt plurimis prosimus enitimur. Atque
B iis fortasse de causis huius Coaci Præsagij difficultatem & obscuritatem absorbuimus, & lõgi fastidij nausea, cùm iisdem de rebus sæpè quasi dictata decantentur, animo decoximus. Cui quidem (vt iam tandem omni me inuidia liberem) non vllam aliam gloriationem apponam, quàm quæ à Galeno adscribitur, his Coacis Prænotionibus & Prorrhetico tantùm tribuendum authoritatis & fidei, quantum ea quæ ex Aphorismis, Prognostico & Epidemiõn libris excepta sunt, reposcunt; in reliquis autem quantum de authoritatis dignatione, tantundem etiam de iudicij existimatione detrahi oportere. Constat certè ex multis sæculorum obseruationibus & diuturnis artis præceptionibus in Cô insula esse decerptas, indeq; fortassis de-
C nominationem traxisse, vt κωακὴ προγνώσις, interdum etiam à † Galeno κωϊκὴ appellarentur. Et quoniam stili & dictionis genere cum Prorrhetico consentiunt, parem & originis & nominis fortunam experiuntur. De exemplaribus nil est quod moneam, me ferè ab his (quod minimè rebar) in vadis esse desertum, & cùm maximè oportuit, tum verò vel minimè adiutum. Etenim quæ plus habebant vetustatis, ea in medio pene opere deficiunt. Quæ vastitas tam latè etiam peruagauit, vt ad exemplaria Italica redundasse quoque videatur. Cuius rei suspicionem mouet Calui versio prope interrupta, & ad illos scopulos ad quos cæterorum est afflicta nauis, velut facto naufragio adhærescens. Quò nos quoque tempestate delati, tabel-
D lam appendimus, & importuni maris æstus præteruecti, cursum tamen quem cœpimus quibus potuimus remis confecimus. Annotationes autem nostras, quas in existimantium arbitrium nunc tandem venire volumus, ita temperauimus, vt si quæ occurrerent à Galeno quibusdam in locis explicata, ea notatis duntaxat locis indicarentur, ne cum summo tædio iisdem de rebus quasi dictata à nobis redderentur. Neque sanè diffiteri mirum cuidam videri posse, quòd post editos eruditissimos Doctoris Hollerij, ac omni varietate & copia redundantes Facotij Commentarios, & Ludouici Dureti accuratissimas lucubrationes, no-
E stras commentationes in publicum proponam. Sed is sciat velim longè ante istas à nobis esse susceptas & verò elaboratas meditationes. Neque certè iniquum existimo, vt in rebus per se subobscuris & magna occœcatione inuolutis explicandis, omnium liberalitatem prolixissimè amplectimur, ita nos & rerum & ingeniorum similitudine in eadem incurrere vestigia, præsertim quòd eo nomine fidem iam pridem in O Economia nostra obstrinximus. Sed iam sentio me lõgiùs esse prouectum quàm proposita ratio postularet. Nunc cominus agendum, & Coaca Præsagia nobis cum interprete audienda sunt. *Comm. 1. in lib. 3. epid.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ.

HIPPOCRATIS COACAE PRAENOTIONES.

G QVI ex rigore perfrictione detinentur, cum capitis ac ceruicis dolore, vocis defectione ac tenui sudore, ij vbi vires resumpserint ac sese velut recollegerint, moriuntur.

Οἱ ἐκ ῥίγεος παρεψυχόμενοι, κεφαλαλγέες, βράχηλον ὀδυνώδεες, ἄφωνοι, ἐφιδροῦντες, ἐπαμενέξαντες, θνήσκουσιν.

Ἐπαμενέξαντες] Hîc ἐπαναφέρειν vires resumere, se recolligere ac recreari, refici, ac animum recipere significat, vt sit idem quod ἀναπαμίζειν aut ἀναλαμβάνειν, non secus ac ἀναφέρειν est ad vitam redire, vt vertit Celsus ex aphor. 43. lib. 2. cap. 8. In hac igitur casuum concursione, cùm tanta materiæ copia opprimantur ægri, vt animalium functionũ noxiam non mediocrem sentiant (quod ἀφωνία ipsa indicat) excitata paululum natura, conatum extremum tentauit, sese recollegit, ac vires veluti resumpsit, languentibus tamen viribus ac defatigatis, exhaustis spiritibus & humorum copia oppressa, tandem manus dedit, ac in eo conatu succubuit, victaque concidit. Vt in feris videre est, quæ vbi accepto magno vulnere sese recollegerint, resurgunt & velut conatu facto impe-
H tum sustinent aut fugiunt, paulò post tamen concidunt. Istud verò in dies experimur in his qui sensu & motu priuati, voce etiam defecti, velut syderati concidunt: Quibus interdum paulò ante exitum vox restituitur ac vires resumuntur, adeò vt non minimam salutis futuræ spem multitudini iniiciant. Aliò verò respiciens Caluus dictionem hanc de rigoris repetitione intellexit, quòd sit ἐπαναφορὰ repetitio ac reductio. Rursus hîc ἐπαναφέρειν sumendum existimant nonnulli de subsultante ac singultuosò spiritu, & fau-

cibus eliso, quòd ἀναφέρειν ἀπολύζιν ἀναπνέοντα, de reuocato bis foras spiritu aut singultiente exponat Gal. in Exeg. vocum Hippocr. A
Atque vtranque istam expositionem scriptis suis comprehendit Præceptor Hollerius postea cùm ante annos sex & triginta primam viua voce Luteriæ publicè professus approbasset. Parum autem refert num illud ἐφιδροῶντες casuum multitudini, num verò adfinē referamus, quòd soleant huiusmodi ægri, velut ex naturæ conflictu, moribundi tenuibus huiusmodi sudoribus circa frontem, collum aut thoracem perfundi.

Corporis iactationes & incontinentiæ cum perfrictione, pessimæ.

Αἱ μετὰ καταψύξιος δυσφορίαι κάκιστα.

Huic sententiæ (quam fusioribus verbis extulit Prorrh. 27.) etsi expresso Aristagoræ nomine pondus & authoritatem aliàs detraxit Prorrhetici author, huiusmodi tamen corporis implaciditates ac incontinentiæ (quas per δυσφορίαν, ῥιπασμὸν, βλησρισμὸν, ἄσθμα, ἀλυσμὸν & ἀσθένειαν effert Hipp.) cum perfrictione in præcipitibus malis indubitata confessione Hippocr. damnantur prog. 2. B
aph. 48. lib. 4. & aph. 26. & 74. lib. 7. quòd internum incendium & inflammationem suspectam habeant.

Vbi totum corpus ita perfrixit vt obrigeat, perniciem affert.

Καπάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ, ὀλέθριον.

Iisdem verbis repetitur hæc sententia Prorrh. 77. & illic σημεῖον additur.

Ex perfrictione metus ac animi abiectio præter occasionem, in conuulsionem tendit.

Ἐκ καταψύξιος φόβος καὶ ἀθυμίη ἄλογος, ἐς σπασμὸν ἀποτελοῦσα.

ἀθυμίαν καὶ τὴν δυσθυμίαν sumpserũt interpretes. ἀθυμίαν autem animi despõsionem aut abiectionem dicimus ac velut desperationem. Quæ cùm melancholiæ signa sint, non semper suspectam conuulsionem faciunt. Credibile est in mulieribus quibusdam ex purgamentorum menstruorum suppressione, aut ex humorum assatione prætensa animæ euaporatione, subortam huiusmodi casuum complexionem, interdum conuulsiones attentasse, vt ex historia secunda, vndecima, & decima quarta lib. 3. epid. post st. pest. ac etiam ex ægr. octauo lib. 3. epid. coniicere licet. Quod quidem vt non necessarium, ita valde est ἀμφίδοξον, & appetitum C
cerebrum humorum quantitate aut qualitate significat, ex cuius veluti consecutione conuulsiones imminent, præcipuè vbi totum corpus valde perfrixit, & genus neruosum valde est imbecille. Eas autem non necessarias probat Euryanactis filiæ historia lib. 3. epid. in qua conuulsionem nusquam nominat, vt nec in magna totius corporis, ceruicis & dorsi perfrictione ἀψυχίη & ἀμαυρώσεις conuulsionem satis suspectam Prorrh. 113. sed velut ex consecutione attestantur, vt illic scribit Galenus.

Vrinarum ex perfrictione interceptiones pessimę.

Αἱ ἐκ καταψύξιος οὔρων ἀπολήψιες, κάκιστον.

Repetitur hæc sententia Prorrh. 51. cum distinctione quadam quæ periculum auget. In præcipitibus enim malis vbi totum corpus ita perfrixit vt vesicæ functio intercepta sit ac intermortua, magnam calidi natiui extinctionem ac facultatum internecionem D
suspicari oportet. καταψύξιν verò ἡ κύστις καταψύξιν exponit Galen. etsi de totius corporis perfrictione sumi debeat.

In rigore familiares non agnoscere malum. malum quoque eorum quæ gesta sunt obliuisci.

Μετὰ ῥίγεσι ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

Sententia est 64. in Prorrh. quam cum ea quæ hîc ordine tertia præcessit transponunt codices quidam manu scripti, & paulò post iis adscribunt quæ de rigore mentionem faciunt. Alij etiam μετὰ ῥίγος habent. ἄγνοιαν autem καὶ λήθην, τὸ μὴ γινωσκέειν τὰς συμπτώσεις, & τὸ μὴ μεμνῆσθαι ἢν προσεγκλήματα, ex Galeno interpretati sumus.

Rigores cum sopore nonnihil periculi denunciãt, & facies incensa cum sudore malignitatem significat. Insuper posteriorum partium frigus, conuulsionem prouocat. Ac omninò posteriorum partium refrigeratio, conuulsionem minatur.

Τὰ κωματώδεα ῥίγεα ἐπιπόλαια. καὶ ὁ φλογώδης ἐν προσώπῳ μετ' ἱδρῶτος ἐν τούτοισι κακόηθες. ὅτι τυτέοισι ψύξις τῆς ὀπισθεν, σπασμὸν ὀπιπαλέεται. B
καὶ ὅλως ἡ ψύξις τῆς ὀπισθεν σπασμώδης.

Paulùm immutatis verbis hanc sententiam repetit Prorrh. 67. Et hîc clausula additur vniuersitatis notionem comprehendens, quò faciliùs in artis complexionem sese insinuet. Non temerè enim perfrigeratis posterioribus corporis partibus, quæ neruosæ sunt & frigidæ, conuulsio intenditur. ἡ γὰρ ψύξις σπασμοῦ ποιητική, vt scribit Galenus.

Crebri ex dorso horrores, subinde locũ cõmutantes graues sunt & difficiles. Laboriosam quippe vrinę suppressionẽ minãtur. His tenuiter exudate pessimũ.

Αἱ ἐκ νώτου φρίκαι πυκναὶ, καὶ ἐξέως μεταπίπτουσαι, δύσφορεαι. ἔστι γὰρ ἀπόληψιν καὶ ἐπώδυνον σημαίνουσι. ὃ ἐφιδροῶν τούτοισι κάκιστον. F

Repetitur hæc quoq; Prorrh. 75. ac paulò etiam aliter. Codices Regij duo manu scripti pro ἐξέως μεταπίπτουσαι, ἕκως αὖ μεταπίπτουσαι legunt, quam lectionem secutus videtur Caluus. In eo quod sequitur καὶ ἐπώδυνον, καὶ ex vetustissimis codicibus & Prorrhetico interpunximus. Vbi etiam mirari non desino quomodo illud ἐπώδυνον Caluus omiserit, cùm manu scripti omnes codices illud retineant, & in Prorrhetico agnouerit & Galenus retinuerit. Quibus etiam ratio ipsa subscribit. Etenim cùm subinde commutari horrores, partes ad dorsum, velut lumbos, spinalem medullam, & coxendices peruaserint, ac vesicæ aut earundem partium inflammationem significarint, non potest non laboriosa esse vrinæ interceptio. Etsi hoc ex coitione empirica non satis firmam habet doctrinæ constantiam.

Continenter & assiduè vexans rigor imbecillo iam corpore, lethalis est.

Ῥῖγος ἐν συνεχείᾳ τοῦ σώματος ἀσθενέος ἤδη ἐόντος, θανάσιμον.

ἐν συνεχείᾳ hîc dicitur pro ἐν συνεχεῖ, quod aph. 46. lib. 4. πυρετῷ μὴ διαλείποντι. Huic autem sententiæ fidem facit locupletem exemplum ægr. 12. libr. 3. epid. ante st. pest. G

Qui crebrò tenuiter exudant ac subinde rigent, ij perniciosè habent, & tandem sub mortem suppurati & aluum conturbatam habere deprehenduntur.

Οἱ πυκνὰ ἐφιδροῶντες καὶ ὑπαρρίγεοντες, ὀλέθριον. καὶ ὅτι τῆσι τελευτῆσιν ἀναφαίνονται ἐμπύημα ἔχοντες καὶ κοιλίας ταραχώδεας.

De suppuratis ista intelligenda esse satis indicat sententia Prorrh. 66. Sic in purulentorum indiciis multos sudores & febris crebram repetitionem posuit in Progn. Hippocr. In iis verò desperatis & iam moribundis διαῤῥοίλου ὑπερθυμούμενον adscripsit aph. 12. libr. 5. & ῥύσιν aph. 16. lib. 7. Quæ dictio aluum nõn mediocriter perturbatam, sed diffluentem indicat, quod sæpè solet per ταραχώδεας κοιλίας efferre Hippocrates, vt aliàs scripsimus. Quod quidem symptoma cùm causæ & signi malignitatem præferat, perniciem H
in proximo adesse denunciat. Libro etiam 7. epid. in Polycratis vxore purulenta, ad extremum κοιλίαν ὑγροτέρην adesse scribit. Et lib. 6. epid. sect. 2. aph. 31. οἷσι μέλλουσιν ἐμπυεῖν, αἱ κοιλίαι ὀκταραχώδεαι. Neque secus Prorrh. 2. ex pure tabescentibus deiectiones siccas probat, quæ tamen quotidie prodeant.

A Τὰ ὀκ νώτου ῥίγεα δυσφορώτερα. ὃς δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, τετάρτῃ καὶ εἰκοστῇ ὑπαῤῥιγοῖ, δύσκολον.

Qui rigores ex dorso proficiscũtur grauiores sunt & molestiores. Vbi verò quis decimo septimo die rigore correptus, quarto ac vigesimo die insuper riguerit, difficulter habet.

Rigores ex dorso proficisci ac posteriores partes peruadere testatur aph. 69. lib. 5. qui repetitur lib. 2. & 6. epid. Quod sequitur nempe ὃς δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, superiori sententiæ adiunximus, codicum pluralitatem secuti, etsi quidam hîc interponunt eam sententiam quam prius ordine sextam posuimus, quos secutus est Caluus. Ista autem de rigore critico intelligi debere vt est notissimum, ita ex obseruatione empirica non admodum esse rata colligere est facile. Quod effecit vt τὸ δύσκολον difficulter habere expresserimus, quo significamus morbum non ita periculosum & lethalem, difficillimè solui aut iudicari. Aliô qui τὸ δύσκολον ἀνὰ δύσκολον & ἐκ δυσκολίας ἐόντων significat Gal. Com. 3. in Prorrh. ac de exiguis malis & his quæ parui sunt momenti solere efferri ibidem scribit. Mirum B
autem videri possit quomodo prius illud membrum, & ὀκ νώτου ῥίγεα omiserit Asul. codex contra omnium veterum exempl. fidem.

Οἱ φρικώδεες κεφαλαλγικοὶ ἐφιδροῦντες κακόηθεες.

Qui subinde inhorrescunt, ex capite laborantes, tenuiter exudantes, ij malignè habent.

φρικώδεες dicuntur qui subinde & magna morbi parte, non semel inhorrescunt. Huiusmodi tamen crebri rigores, cum capitis dolore & tenui sudore, materiæ crudæ exagitatæ copiam indicant, vnde & morbi malignitas iudicatur.

Οἱ φεικώδεες ἐφιδροῶντες πολλά, δύσκολοι.

Qui subinde inhorresunt, sæpe tenui sudore corripiuntur, difficili morbo laborant.

ἐφιδροῶντες πολλά] Ista quoque ἐφίδρωσις naturam materiæ copia grauatam, aut virium imbecillitatem denunciat, ideoque morbi difficultatem.

C Τὰ πολλὰ νωθεώδεα ῥίγεα, κακόηθεα.

Rigores multi cum torpore, malignum quiddam denunciant.

Rigores multi cum torpore meritò suspecti sunt, quòd refrigeratum principium, & magna frigidæ materiæ copia iam tentatum cerebrum, indeq; sopitas motiones indicent. Malignitatem verò ex summa humorum inæqualitate denunciant, quæ aliôqui difficillimos & valde exiciales morbos parit, vt sæpè aliàs scripsimus. Sic succedentem rigori torporem damnat Prorrh. 35. αἱ ἐκ ῥίγεος νωθρότητες, οὐ πάνυ παρ' ἑωυτῆσιν. Idem quoque sent. 13. phreneticorum torporem & rigorem his verbis non leuiter suspectat. ῥίγος ὀδὴ τὸ ποιοῖ κάκιστον.

Οἷσιν ἐκπυοῖσι ῥίγεα ἄκρα, δύσκριτον.

Rigores qui in sextum diem incidunt, difficile iudicium adferunt.

D Ferè idem scribitur aph. 29. lib. 4. vbi de rigoribus qui in febrem ardentem incidunt agitur. δύσκριτον verò eum Galeno diximus κακῶς ὀδὴ φέρον κρίσιν, ὡς εἰ καὶ κακόκριτον ἐλέγετο, ἢ ἀβεβαίαν, quod difficilem solutionem facit, ac recidiuas adfert, aut in longum tempus morbum protrahit, aut cum grauibus symptomatis iudicium molitur. Sic & ἐκπαῦα ῥίγεα δύσκριτα ex Hip. adducit Gal. libr. de Rigore tremore & palp.

Οκόσοισι φεικῶν πυκναὶ ὑγραίνοισιν, ἤτοι ἐξ αἵματος ῥύσιος ἐκπυίσκοντα. Τὸ φεικῶδες καὶ ὁ δύσπνοιοι ἐν τοῖσι πόνοισι, σημεῖα φθινώδεα.

Qui per sanitatem crebrò inhorrescunt, ij ex sanguinis fluxu purulenti euadunt.

Vbi horror in malis subinde incidit cum difficultate spirandi, tabes denunciatur.

Ista de purulentis intelligi debere satis notum est, qui collecto in thorace pure sua acrimonia membranas internas viscera vestientes vellicante & pungente, toto corpore inhorrescunt. Deinde etiam ob materiæ pondus & copiam quæ vias spiritales inter- E
cipit, difficultate spirandi vrgentur, vt scribit Galen. Com. ad aph. 27. lib. 6. Quem locum subnotauimus nostris in lib. 1. epid. annotat. vbi φεικώδεας πυρετοὺς tabis in austrina constitutione factæ comites facit Hippocrates.

Ἐξ ἐμπυήσιος πλεύμονος καὶ κατὰ κοιλίαν ἐνίοτε ἀλγήματα καὶ κνίδα, καὶ ὁ ὑποπορφύρεος ἀσώδεα, σημαίνει τοῦ πλεύμονος πλῆθος ἐν τῷ πλεύμονι.

Ex pulmonis suppuratione interdum circa vẽtrem dolores ac clauiculam, & cum incontinenti corporis iactatione aliquantulum stertere, sputi copiam in pulmone indicant.

πλεύμονος ἐμπύησιν hîc pro thoracis totius suppuratione sumit, cùm materia in pulmones transsumitur. In purulentis verò cùm acris materiæ fluxio perpetuò vrgeat, impetus diuturnitate & humoris acrimonia vẽtriculi robur læditur, interdum etiam aliquid materiæ, præcipuè pars tenuior, ex thorace in ventrem resudat, ita vt per aluum nonnunquam naturæ veluti miraculo effun- F
datur, vt scribit Gal. Comm. ad aph. 30. libr. 7. & cap. 4. libr. 6. de loc. affect. nec mirum videatur dolores ad ventrem pertingere. Deinde verò cùm corporis totius colliquatione conflictentur, in his ventriculi vis exoluitur, ac aluus & venter malè habent, fereque plurimi alui fluxu moriuntur. Clauicularum autem & iuguli dolor, puris in thorace collecti multitudinem denotat. Pondere nanque pressum mediastinum & tunica succingens deorsum propendent, & clauiculæ membranam, quòd propius ossi insideat, detrahunt. Quod etiam in pleuritide contingit. Stertunt etiam purulenti ob materiæ copiam in bronchiis pulmonis conclusam, quæ à feruore aut spiritu agitata, in angustias bronchiorum incidens, strepitum & stertorem facit. Incontinens quoque corporis iactatio & anxietas ob æstum contingit & materiæ agitationem, quæ primis venis circa ventrem comprehenditur, interdum quoq; ob oppressionem. Hîc verò πλεύμονα pro puris copia sumitur, vt sputum purulentum significet, quod aliàs scribimus.

Οἱ φεικώδεες, ἀσώδεες, κοπιώδεες, ὀσφυαγγέες, κοιλίας καταγραίνονται.

Qui subinde inhorrescunt, ac incontinenti corporis iactatione cum lassitudinis sensu & lumborum dolore conflictantur, iis alui effunduntur. G

In febribus acutis quæ ex magna permixtionis humorum inæqualitate fiunt, vbi in visceribus vrget acrimonia & æstus, ac natura veluti multitudine grauatur, nil mirum est huiusmodi casus incidere. In quibus magna lassitudinis pars in lumbos, spinam & renes decumbit ob ingentem materiæ feruorem quæ in insignibus vasis illuc perreptantibus commouetur. Interdum verò naturæ robore materia in habitum corporis deturbatur & venis excluditur, ac in lumbos & articulos firmatur. Quod febribus laboriosis accidere scribit Hip. aph. 31. & 73. lib. 4. Quas quidem vt vrina multa absoluit, sic deposita interdum ad lumbos ac adiacentia intestina materia, ad iudicationem comparatur, & alui profluuio vacuationem molitur. Cal. pro ὀσφυαγγέες etiam ὀφθυαγγέες legisse videtur & vtrunq; temerè addidit. Quam lectionem nulla quæ adhuc videre licuit testantur exemplaria.

Τὰ ὑπαῤῥιγέοντα ἐς νύκτα μνήσιν παρεξιόμενα, ἀγρυπνα, φλεγμαλώδεα, ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ἔστιν ὅτε ἕρον ὑφ' ἑωυτοῦ χαλῶντα, φλεβοδιώδεα ἐς σπασμὸν ἀποτελοῦντα. H

Qui subinde rigore prehenduntur, & sub noctem aliquandò grauiùs habent, peruigiles, in somnis nugãtes ac delirantes, interdum sese lotio perfundentes, ij in conuulsionem tendunt.

Hæc ſententia cùm ex lectionum varietate mirum in modum obſcurata ſit & perturbata, ex Prorrh.101. reponenda eſt & ſequenti connectenda. Qui φλεγματώδεα retinent iſtud de febribus acutis obaudiunt, quæ plurimam habent pituitam putreſcentem bili permixtam, & ſub noctem grauiores quoque acceſſiones aut exacerbationes, ex pituitæ motu, deinde ex vtriuſq; putrilagine & bilis exagitatione, crebros incidentes rigores. φλεγματώδεα igitur duobus ſumunt modis & de febre pituitoſa intelligunt, quæ ex pituita humore frigido & albo oriuntur; aut de iis quæ incendium aut flammeam caliditatem conceperunt. Qua in notione φλέγμα φλόγωσιν apud Hippocr. ſignificat, vt exponit Galen. in Exeg. & pro inflammatione aut igneo præter naturam calore ſumitur in Progn. καὶ ὅλως ὡς ἐπὶ φύσιν θερμασίας τῆς φλογώδους εἰρῆσθαι τὸ φλέγμα illic ſcribit Galenus, vt φλεγμαίνῃ, διψῇ, καὶ φλέγεσθαι, καὶ πυροῦσθαι plurimùm ſignificare crebrò annotat. In huiuſmodi igitur febribus ardentibus & acutis ex magna putredinis acrimonia, magnum excitatur incendium, ac vehementer exæſtuant ægri, vt nil mirum ſit peruigilium inde oriri, aut in delirium etiam erumpere, tum quia acceſſiones in noctem incidunt, tum quia vapores calidi & acres cerebrum tentant. Ex quo rationis arce oblæſa, inuoluntaria vrinæ perfuſio ſuccedit, quæ & humorum acrimoniam ad inuitam expulſionem veſicam ipſam irritantem cauſam habere poteſt. Poſtremo neruorum principio iam affecto, quod ſatis indicant peruigilium, dementia, & vrinæ inuita profuſio, quid mirum eſt conuulſiones, aut ſopores, phrenitidem, aut ἀφωνίαν, aut cætera id genus ſuſpectari, vt ſcribit Gal. in Prorrh? Cæterùm qui φλεγματώδεα in φλεβοδευώδεα vertunt, qualis eſt plurimorum ac meliorum exemplarium cum Prorrhetico conſenſus, hanc dictionem cum Galeno de venarum ac arteriarum, ex humorum efferueſcentia, ac ſanguinis feruore, agitatione ac concuſſione intelligunt. Cuius loco etiam φλεβοπνώδεα cum quibuſdam exemplaribus ſumunt, & de venarum intenſione cùm agitantur, ſubſiliunt aut diſtenduntur accipiunt. Quod in intenſis capitis doloribus, qui cum magno ardore fiunt, videre eſt, in quibus diſtentæ arteriæ temporales aut venæ iugulares concutiuntur, ac quodammodo pulſant. Quod eò accuratiùs in hoc caſu ſpectari debet, quòd in nullo genere febrium maior ſit in venis perturbatio, quàm in iis quæ pituitam ſalſam cum bile permixtam & putreſcentem fouent. Cuius rei ſignificationem præſeferunt vrinæ conturbatæ & vrinis ſubitugalium, aut longo tempore depoſitis ac perturbatis ſimiles, quales ſæpè annotat Hippocr. in Epidemiis & Aphoriſmis. Vt etiam nil mirum ſit in tãta venoſi generis perturbatione, vaporibus cerebrum attẽtari, & vigiliis, conuulſionibus, aut etiam delirio conflictari. Quod ſanè me mouit vt veram & germanam parentis dictionem retinendam putarem, quæ vbique in Hippocratis ſcriptis vitioſè legitur, & haud dubiè ex Galeni Exegeſi emendanda occurrit. φλεβοδυώδεα enim vtrobique legendum exiſtimamus (quod aliàs ſcribimus) vt de delirantibus ægris dictio ſumatur. Sunt enim φλεβόνες, φλυαρίαι, nugæ, ineptiæ, deliramenta, λῆροι, vt explicat Gal. & à Varino ex Hippocrate citatur, ac φλεβδυώδη, φλυαρεῖ, & ληρώδη explicat Heſychius. Quam in notionem me impulit Galen. qui hanc dictionem delirantibus ægris attribuit in Prorrhetico, etſi locus mendoſus eſt. φλεβόνες enim pro φλεβοιδόνες paſſim reponendum conſtat. Eoque modo παραφρονέοντα addendum non erit, quod faciunt codices quidam. Atque adeò etiam minùs anxiè verſabimur in varia codicum lectione, quæ nullius eſt momenti. Ex quibus Regius vnus peruetuſtus φλεβοπμώδεα habet, quem Caluus ſecutus videtur, etſi φλεγματώδεα etiam addidit, quod ex ambigua exemplarium authoritate feciſſe videtur. Alter recentior φλεγοπμώδεα manifeſto habet vitio, vt præſtiterit ne meminiſſe quidem. Reliqui φλεβοδυώδεα cum impreſſis retinent, nec φλεγματώδεα addunt, quod nec fecit Aſulanus codex, qui etiam φλεβοδυώδεα απεσμὼν ἀποπλευτῶ vitiosè legit, vt apparet, contra omnium exemplarium fidem. Hanc verò ſententiam Caluus ambigua codicum lectione mirè obſcurauit, vt ne addam quod videtur à ſeipſe in Prorrh. diſſenſiſſe, nec illud ſatis expreſſiſſe, ὅρον ἐπ' ἑωυτὸς χειρώσῃται.

A

B

C

D

Continentes in præcipitibus malis rigores, malo ſunt.

[21] Τὰ ξυνεχέα ῥίγεα ἐν ὀξέσι, πονηρόν.

Crebros in febribus rigores quibus indiciis damnet Galenus vide Com. ad aph. 46. lib. 4.

Virium exolutiones ex rigore cum capitis dolore pernicie denunciant. Cruentæ in his vrinæ malo ſunt.

[22] Αἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλύσιες, ὀλέθριον. τὰ αἱματώδεα ἔχει ἐν τούτοισι πονηρόν.

E

Ἔκλυσις multis interdictis damnatur in Hippocratis doctrina. Siue enim virium exolutionem & proſtrationem ſignificet, ἀδύνειαν καὶ ἐῤῥωσίαν, velut in Prorrh. exponit Galenus, ſiue animi deliquium & præcipitem virium caſum, vt aph. 41. lib. 2. ſiue membrorum aut corporis ad motum impotentiam quandam ac exolutionem (quam in notionem ſumit Galen. Comm. 3. in Prorrh.) ſemper metuenda eſt, eamque perpetuò in ſymptomatum genere improbat Hippocrates, vt ſatis apparet ex Prorrhetico. Cæterùm cruentæ vrinæ quæ prærubras ſignificant Gal. Com. 1. in Prorrh. vt in cõcurſione empirica heterogenei ſunt generis, & rerum affectiones indicant. Caluus in hac ſententia ἐκ ῥίγεος non legit, contra omnium quotquot videre licuit exemplarium fidem.

Rigor cum poſteriorum partium diſtẽtione mortem adferit.

[23] Ῥῖγος ὀπισθοτονῶδες κτείνει.

Rigor iſte conuulſionem promptiſſimè minatur & mortem, ex partium poſticarum frigoris ſenſu.

Quibus vbi inhorruerint iudicatorij ſimul ſudores contingunt, poſtridie verò ſi horror repetierit & temerè peruigilent, iis fortè ſanguinem erupturum ſperare oportet.

[24] Τὰ φρικώσαντα καὶ ἀνιδρώσαντα κρισίμως, ἐς δὲ τὸν ὕστερον φρίξαντα τῇ δευτέρῃ, μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαυόμενον, αἱμορραγήσειν ἔοικεν.

F

Obſeruatio eſt empirica aliunde fidem emendicans, quæ quia hîc valde vitioſa eſt, ex Prorrhetico 149. repetenda nobis fuit. In quo mirari ſubit quamobrem interpretes tam variè à ſeipſis diſſenſerint. Exemplaria etiam plurimùm variant, vnum cum impreſſis αἰνιδρώσαντα legit. Alterum ἀνιδρώσαντα, vetuſtiſſimũ ἐφιδρώσαντα habet. Nos ἅμα ἰδρώσαντα ex Prorrhetico legimus. Quod ſequitur μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαυόμενον, in Prorrh. τῇ δευτέρῃ ἀγρυπνέοντα, & πεπαυόμενα αἱμορραγήσειν οἴομαι, legitur. Quæ lectio plurimùm habet probabilitatis, vt ſudore critico intra modum ſubſiſtente, ſi poſtridie morbus repetierit, natura vacuationẽ per ſanguinis fluxionem iam procurata concoctione ex iudicationis legibus tentarit. Quò ſanè & πεπαυόμενα referri arbitror, etſi illud ex Galeno in Prorrh. ſuſtulimus, vt ne addam exemplarium in hiſce diſſenſionem. Vnum enim ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαυόμενα, alterum μήτε ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαυόμενα habet. Noſtrum verò τῇ δευτέρῃ ἀγρυπνεῦντα, & οἰομαυόμενα αἱμορραγήσειν οἴομαι. Quæ lectio etſi tolerabilior cæteris videri poteſt, neque tamen genuinam eſſe arbitror. Quare cùm iſtud in concurſione empirica ſemel atq; iterum obſeruatum ſit, præcognitionis leges refugit, & ex dubitatione, quæ inſeritur, autoritatem labefactat. Aſulanus pro μήτε πεπαυόμενον, μήτε πεπαυομένων legit.

G

Vrinæ quæ cum rigore reſtitarunt malum & conuulſionem prænunciant, tum verò præcipuè ſi antea alto ſopore æger detentus fuerit. In his autem abſceſſus ad aures ſperare oportet.

[25] Τὰ μετὰ ῥίγεος ἐπιγόμενα οὖρα, πονηρὰ καὶ ἀπεσμώδεα, ἄλλως τε καὶ τοῖς καρωδεῦσι. ἐλπὶς δ' ἐπὶ τούτοισι, καὶ τὰ τοῖσδε τὰ ὦτα.

H

Iiſdem pene verbis repetitur Pror. 155. ſed tamen dubia magis fide, cùm ἄρα particulam addat, quò propius concurſionis empiricæ indicaturam exprimat. Vbi neque conuulſionis meminit, quam credibile eſt ex materiæ copia oppreſſo neruorum principio & acrimonia irritato excitari.

[26] Τει-

A

Rigores velut in iis febribus quæ propius ad tertianarum naturam accedunt, ſi in medio ingraueſcũt, febre nullum ordinem ſeruante, maligni valdè ſunt. Quæ verò contra ingraueſcunt, in conuulſione vexatis cum rigore & febre perniciem denunciant.

[26] Τεταρταῖα ῥίγεα ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα πυρετῷ ἀπύκτῳ πάνυ κακοήθεα. τοιαῦτα δὲ παροξυνόμενα τῇ τῶν πόνων, τῇ μετὰ ῥίγους καὶ πυρετοῦ, ὀλέθριον.

Hanc ſententiam expreſſimus noſtris in lib. 1. epid. annotat. ſt. 2. vnde tranſlata videtur, atq; de his febribus quæ tertianarum formam & ſpeciem propiùs referunt, liberaliſque ſemitertianarum notione comprehenduntur intelligi poſſe diximus. Quòd ſi quis propriè ad febres πεπαιμοφυεῖς referendum putet, habet ille aſſenſores præcipuos, magnos huius artis dictatores. Semitertianas tamen hîc ſuis reſcriptis damnare videri poteſt author, ac de his locus intelligi. Illud enim ἐν μέσῳ παροξυνόμενα, ad propriam ſemitertianarum notionem ſpectare poteſt, hoc eſt inſultus cum horroris ſenſu inſignes, ac acceſſionum ingeminationes, quas ἐπαναλήψεις aut ἀναδιπλώσεις vocari ſcribit Gal. lib. de Temporibus morb. & lib. de Typis. Quæ quoniam ex materiæ putreſcentis inæqualitate & vario motu oriuntur, ita plurium & inordinatarum acceſſionum formã exhibent. Quò referri etiam poteſt quod ſequitur, πυρετῷ ἀπύκτῳ, cuius explicationem his verbis protulit lib. 1. epid. ſt. 2. ῥίγεα δὲ πᾶσιν ἀπύκτως καὶ πεπαιωμένως ἐγίνοντο. Quem in ſenſum illud mihi potiùs accipiendum videtur, quàm ſi quis huiuſmodi verbis febrium continuitatem interrumpat, ac ideo ſemitertianarum nomẽ labefactet. Cuius quidem opinionis contentionem ſatis videmur mouiſſe noſtris in lib. 1. epid. annot. Quæ verò ſequuntur τεταρταῖα παροξυνόμενα, etſi ad rigores referri poſſunt, qui tertianarum febrium typum non ſeruant, eas tamen acceſſiones reſpicere videntur, quæ conuulſiones in febribus & rigores nullo ſeruato aut expectato ordine conuehunt. Quæ ſymptomatum ſignificatio non parum eſt perniciosa. Ac fortè παταρταῖα παροξυνόμενα de iis febribus intelligentur, quæ πεπαιμοφυεῖς dicuntur, & cùm ad tertianarum naturam accedant, contrario modo inuadunt, cùm acceſſiones habeant diebus paribus & in iis ingraueſcant, quas poſtea ἐς ἀρτίας μεταπεσοῦσας ſcribit. Quæ quòd variam habeant ſuccorum permixtionem & inæqualitatem, autumno ferè graſſantur, & difficilimæ ſunt ac periculi pleniſſimæ. Conuulſionis enim ſæpiſſimè & frequentia animi deliquia inducunt. Ac certè ſi locus eſt integer (quem tamen inordinata oratio [ἐν μέσῳ παροξυνόμενα] valde ſuſpectum facit) hac potiùs coniectura in re admodum obſcura mihi nitendum eſſe arbitror, quàm ſi παροξυνόμενα πάνυ κακοήθεα τῇ τῶν πόνων, de contrariis conuulſis acceſſionibus, quales ſunt reſolutiones, intelligamus. Quò magis eam omnibus amplectendam propono, quòd in tam præruptro & vadoſo loco, ab omni ſpe deſtituti, inſuper etiam ſcriptorum codicum toties expertam fidem votis ſolis proſequimur. Neque enim ex his aliquid opis ſperari poteſt, cùm pro πόνων, ῥιγέων tres codices Regij manu ſcripti habeant, quos ſecutus eſt Caluus. Alter verò ῥιγέων καὶ ῥιγούντων. Caluus autem hanc ſententiam per ſe valde obſcuram, etiam cum ſuperiore temerè confundit.

B

C

D

Quæ ex rigore fiunt vocis defectiones, tremore ſoluuntur, atque eos qui ſubinde nouo rigore corripiuntur, ſuccedentes tremores iudicant.

[27] Αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι, θόρῳ λύονται. καὶ τοὺς ὑπερῥιγέοντας θόρυβοι γινόμενοι κρίνεν.

Hîc λύειν καὶ κρίνειν impropriè de humorum tranſpoſitu & μεταπτώσει dici conſtat, quemadmodum aph. 26. lib. 6.

Qui ex rigore virium exolutiones & capitis dolores ſentiunt, ij in dubium de vita veniunt. In his cruẽta vrina malum denunciat.

[28] Οἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλυόμενοι σφαλεροί. ὀυρήματα δὲ ἐν τούτοισι κακόν.

Hoc ex vniuerſali placito pendet, quo infida iudicatio damnatur, vbi decernentia non iudicarint, ideoque σφαλεροὶ additur, vt lubricam, incertam, ac infidam iudicationem ſuſpectam habeas, & quæ periculum denunciet. Sic enim legunt meliores codices.

E

Quòd ſi σφαλεροὶ cum impreſſis retineas, erratum ac offenſionem, lapſum, ac vitium, aut perniciem ex iudicatione fallaci ſignificabit eodemque recidet. Codices ſcripti duo μετὰ ἀσφαλείης addunt, alter verò λυόμενοι habet, quos ſecutus eſt Caluus, ſed non ſine vitio, vt arbitror. Malim enim hîc repeti ſuperiùs poſitam ſententiam 22. velut in tumultuario opere atque hîc ſubindè fieri aſſolet.

Quibus rigor adeſt, iis vrina reſtitat.

[29] Οἷσι ῥῖγος, οὐρεῦ ὑπίστασις.

Vrinæ ſuppreſſionum rigoris comitem facit Hippocr. aphor. 9. ſect. 1. lib. 6. epid. & ſæpè reperit author Prorrhetici præcipuè ſent. 110. ex qua videtur hæc deducta. Sic quoque ſent. 155. τὰ ἐπιγιγνόμενα μετὰ ῥίγεος ἔχει πονηρά, vt hîc quoque paulò antea ſcripſit. In quibus ſententiis cùm conuulſionum meminerit, ſunt qui hanc ſententiam ſequenti coniungant. Non neceſſe eſt autem rigori adeſſe vrinæ ſuppreſſionem, vt non temerè quoque in rigore critico materia in habitum corporis tranſlata & aliò velut deducta, lotium reſtitat.

F

In febre conuulſio, manuúmque ac pedum dolores malignum quiddam prenunciant. Malignus quoque ex femore doloris impetus. Sed & neq; genuum dolor probari poteſt. Quin & ſurarum quoque dolores maligni ſunt, ac mentis emotio, tum verò præcipuè ſi ſublime quid in vrina innatet.

[30] Σπασμὸς ἐν πυρετῷ, χειρῶν καὶ ποδῶν πόνοι, κακόηθες. κακόηθες δὲ καὶ ἐν μηροῦ ὁρμὴ ἀλγήματος, ἀλλ' οὐδὲ γονάτων πόνος χρηστός. ἀπὸ γὰρ καὶ καχεκτικῶν πόνοι, κακοήθεες, καὶ γνώμης παραφορὴ, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐν τῇ κνάφῃ ᾖ.

Coitio eſt empirica quæ ex diuerſi generis ſignis coaleſcit, & ex aphoriſmis & Prorrhetico deſumpta eſt. Conuulſionem in morbis acutis multis reſcriptis damnat Hippocrates: præcipuè verò aphoriſ. 66. lib. 4. In Prorrhetico verò (ſent. 36. & 37.) ad ſũram dolores cum mentis emotione in flatuum permixtione commemorat. Quin & femoris dolore euaneſcente ſublimamentis per vrinam innatantibus, mentis emotæ ſigna & abſceſſus ad aures colligit. Quæ omnia vt certam doctrinæ complexionem reſpuunt, cùm heterogenei ſint generis, ita flatuum materiam aut crudi humoris imperum portendunt. Quorum in articulos aut partes inferiores tranſpoſitu, abſceſſus oriri non eſt abſonum. Sic quoque partium inferiorum doloribus euaneſcentibus & ad caput ſublatis, conuulſionis aut malignitatis cuiuſdam & delirij metum impendere vero non eſt abſimile. Cuius rei non minimam ſignificationem exhibebit in vrina ſublimamentum diuulſum & γονυεγρὲς. κρήγυον autem Galenus in Exegeſi τὸ ἀγαθὸν exponit, Heſychius quoque ἀγαθὸν, ὠφέλιμον, ὑγιές. Sed κρήγυον legit Heſychius, vt & Aſulanus codex cum quibuſdam membranis ſcriptis, reliqua omnia exemplaria κρήγυον vt & Homerus Iliad. α (v. 106. κρήγυον autem Varinus dici ſcribit τοῦ τὸ νῦν καὶ τὸ ἡδὺ, velut κηρήδυον & per ſyncopem κρήδυον, deinde δ verſo in γ. κρήγυον, τὸ πολὺ ψυχῶν ἡδύνον. Idemque κρήγυον exponit ἀληθὲς, θυμῆρες, ἀγαθὸν, ὑγιές. Erot. κρήγυον ἀληθὲς, οἱ δὲ ἀγαθὸν, apud Hipp. ſignificare ſcribit, & verſum Homericum adducit. Codices quidam manu ſcripti καὶ γνώμης παραφόροις legunt ex Prorrhetico, & ad καρποκηριῶν πόνους referunt, quam lectionem ſecutus videtur Cornarius. Alter etiam παραφρόνοις habet. Nos nihil immutauimus communemque lectionem recepimus.

H

Ex præcordiorum dolore obortæ febres, malignæ ſunt. In his profundus ac altus ſopor peſſimus.

[31] Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγήματος πυρετοὶ, κακοήθεες καὶ κωφώδεες ὅστις βύοισι κάκιστον. A

Celebris eſt hic locus ex Prorrh. 56. ſed qui appoſita circunſcriptione & dioriſmo ad doctrinæ complexionem egeat, qualem adhibuit Galenus in Prorrh. & initio Comm. 3. in lib. 3. epid. Poſtrema verò ſententiæ pars ex Prorrh. 63. deſumpta videtur.

Qui in febre non intermittente tenuiter & crebrò exudant, cum præcordiorum diſtenſione, ij vt plurimùm malignè habent, atque in his dolores in humeri caput ac iugulum affixi, praui ſunt.

[32] Οἱ μὴ ἀμελείποντες ἐφιδροῦντες πυκνὰ μετ' ὑποχονδρίου σπάσεως, ὡς ὅπι τὸ πολὺ κακοήθεες. καὶ ἐς ὠκρώμιον καὶ κλεῖδα σπειζόμενα ἀλγήματα ἐν τούτοισι πονηρά.

In hepatis aut viſceris alicuius inflammatione febris vrget continens & vehemens, non tamen omninò lethalis. In qua ſi crebrò & tenuiter exudant, ob magnam virium imbecillitatem malignè habent. Præcipuè verò morbus intenditur, ſi ad ſummum humerum, clauiculas & iugulum dolor pertingat, quod affectionis conſenſione per magnam venam & membranas contingit. Inflammationis nanque pondere viſcus propendet, ſurſumque detrahitur diaphragma, mediaſtinum, totumque thoracis membranaceum genus. Nam vt ſcribit Aretæus cap. 13. lib. 1. de morb. diutur. ὁ δὲ ἀμφεφέσμαπος τὸ ὑπερ ἧρτται, τὸ δ' ἀμφεφεσμα τὸν ὑπὸ τῆσι πλευρῆσι ὑμένα βείει. ξωνέπται γὰρ αὐτέω. ὀδ' ὅτι καὶ κλεῖδα καὶ δὲ ἄκρω ἦβι ὤμοιν ἀποτέτε), καὶ ἐόδε ξωνεφέλκεται κάτω. Ex ſepto tranſuerſo iecur ſuſpenſum eſt, ſeptum verò tranſuerſum membranam coſtis ſubſtratam degrauat. Ipſum enim illa conſequitur. hæc verò ad iugulum vſque & ad ſummum humerum extenditur, atq; hæc omnia vnà ad inferiora detrahuntur. Hîc igitur ex affectuum ſyndrome obſeruatam fuiſſe viſceris inflammationem ſatis indicat ὑποχονδρίου ἔνπασις plurimum apud Hippocr. celebrata. Quod efficit vt μὴ ἀμελείποντες, ὁ μὴ ἀμελείποντ πυρετῷ ſumendum ſit, familiari admodum phraſi. B

Febres quæ proximè ad tertianarum naturam accedunt, cum incontinenti corporis iactatione, malignæ ſunt.

[33] Οἱ τεταρταφυέες ἀσώδεες πυρετοὶ, κακοήθεες. C

Siue veras τεταρταφυεῖς, ſiue ſemitertianas dictas intelligas, febres hæ neq; leuiter affligunt, neque ſuſpicione carent, præſertim ſi ſint implacidæ, ac in iis anxiè ſe habeant ac variè iactentur ægri, quales celebrat libr. de rat. vict. in morb. acut. Hippocrat. & his verbis explicat Galenus: ἀσώδεις ὀνομάζει πυρετοὺς, ἐν οἷς οἱ κάμνοντες ἀσῶνται καὶ ἀηδῶς ἔχοισι.

In febre mutum eſſe malo eſt.

[34] Αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι, κακόν.

ἀφωνίαι τοῦ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἀδυναμίαν, ſermonis & loquendi impotentiam eſſe pluribus probauimus noſtris in libr. 2. epidem. Comm. & noſtris in ægr. 3. lib. 3. epid. poſt ſt. peſt. annotat. ἀφωνίαν verò vocis eſſe priuationem & defectum, ex ſenſuum & motionis interceptione, cerebro læſo & offenſo, quò certè maior calamitas ſignificatur, quàm ex ἀφωνίας & ſermonis impotentia, quæ locutionem præpeditam & vocis articulatæ inſtrumentum eſſe reſolutum ſignificat, vt fuſiſſimè explicat Galenus Comm. in ægr. 3. lib. 3. epid. poſt ſt. peſt. Quod efficit vt ἄφωνον mutum diceremus. Quarum vocum explicatio cùm ſit alterius tractationis in Œconomiam noſtram reiicienda eſt, vbi copioſioribus verbis expeditur. κακὸν hîc igitur dicit, non κάκιστον, vt in ἀφωνία frequenter in Prorrh. cùm maior pernicies intendatur. D

Delaſſati ægri, caligine obducti, peruigiles & ſopore detenti, cum tenui ſudore recaleſcentes, malè habent.

[35] Κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, κωματώδεες, ἐφιδροῦντες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν.

Concurſio iſta empirica ſymptomatum diuerſi generis enumerationem complectens, in febribus damnatur Prorrh. 74. de quarum vehementia ἀναθερμαινόμενοι dicuntur, hoc eſt ἀναπρέπουτες, vt exponit Gal. Comm. 2. in Prorrh. ἀχλυώδεες verò caligantes ægri dicuntur, quibus tenebræ & caligines oculis offunduntur, cùm fit oculorum affectio, vt ſcribit Gal. etſi quidam hac voce totius corporis perturbationem quandam ex humorum agitatione comprehendunt, aut eos quibus faciei & totius corporis nitor obſcuratur. Reliqua ſymptomata ex magna humorum inæqualitate ac permixtione ortum habẽt, qua grauatum cerebrum & totius corporis facultates appetitæ ſunt, vt non temerè malum quoddam, ac velut ex incerto concurſu & vaga obſeruatione, phrenitis ſuſpectari debeat, cui ſæpe κῶμα ἄγρυπνον attribuit. Eſt & ſententia in Prorrh. 68. quæ huius partem poſteriorem continet, & paulò poſt repetitur. E

Laſſitudine laborantes cum horrore, iudicij modo leuiter exudantes, celeriter ad calorem reuocati, malè habent, tum verò præſertim ſi iſta inſuper ſanguinem è naribus ſtillarint. Circa hæc aurigine admodum fœdati, & largiùs colorati moriuntur, iiſque album alui recrementum prodit.

[36] Οἱ κοπιώδεες μετὰ φρίκης ἐφιδρώοντες κελεύμασι, ἀναθερμαινόμενοι ἐν ὀξῇ, κακόν. ἀνῶς λεκ' ἐὼ ῥῶπα ὀπισάζωσι. ῥεῖ ῥῶπα ἰκλερώδεες κατακορέες δνήσκοισι, λευκὸν ἀμχώρημα ῥουτέοισι ῥεῖ ἐξέρχεται. F

Magna iſta caſuum varietas parum aut nihil ad doctrinæ complexionem valet, niſi quòd κρισιμῶν μὴ κρινόντων authoritate fidem emendicant. κρίσιμοι verò non χρήσιμοι ex meliorum codicum conſenſu & interpretum legimus, quemadmodum illud ἐν ὀξεῖ pro ὀξέως ſumſimus. Codices etiam manu ſcripti ἄνευ τε κ' ἐὼ αἷμα ὀπισάζωσι legunt, etſi quidam cum impreſſis conſentiũt. Quod tamen non immutauimus, cùm ὀπισάζειν & ὀπισάζειν & σπάζειν plærunque abſolutè ſumat Hippocrates. Quæ etiam ſequuntur ex ſcriptorum codicum conſenſione ſimul iunximus, etſi ab interpretibus ſeparantur. ἰκτεροῦσας verò καπακορέας, diximus admodum aurigine fœdatos & impẽſiùs coloratos, quales ſunt qui ex aurigine multa & ſyncera bile ſuffuſi ſunt, nõ ſecus ac ἰκτεροῦσας καπακορέας ex morbo regio largiùs coloratos dixit[6] Aretæus, aut ἀμχώρημα καπακορέας χολώδεα, abſũdè colorata, aut exquiſitè biliosa vocat Hippocr. & ἰκτεροῦσας ἰκτεροῦσα explicat Gal. Comm. 3. in lib. de rat. vict. in morb. acutis. G

[6] Cap. 13. lib. 1. de diutur. morb.

Febres ad tertianarum naturam accedentes, vagę & errantes, vbi in dies pares tranſierint, moleſtiam exhibent.

[37] Οἱ τεταρταφυέες πλανώδεες, ἐς ἀρτίας μεταπεσόντες, δύσκολοι.

Febres quæ propè affecta æſtate ac impendente autumno graſſantur, & tertianarum notharum nomen aſſumunt, vbi tertianos habuerint circuitus, vago quodam & incerto ordine trahunt, ac errantes fiunt, tandẽ in quartanas tranſeunt, ac diu multumque ægros affligunt, vt in dies experimur. Quod hîc ἐς ἀρτίας μεταπεσόντες dicere videtur, vbi febres quæ tertianarum naturam præferebant, in dies pares acceſſiones commutarint & paribus diebus prehenderint.

Qui in diebus iudicatoriis cum angore aut incontinenti corporis iactatione, abſque ſudore perfrigerantur, atque omninò qui ſine ſudore perfrigerantur citra iudicationem, malè habent.

[38] Οἱ ἐν κρισίμοισιν ἀλυσμοὶ ἀνιδρώτοι ῥεῖψυχόμενοι, καὶ ἄπτωτες δὲ οἱ ἀνῶν ἱδρῶτος ῥεῖψυχόμενοι ἀκρίτως, κακόν. H

A [39] Καὶ οἱ ἐπαρρίγωσαντες, ἐκ τούτων ἐμέσαντες ἄκρητα, ἀσώδεες, ῥομφώδεες ἐν πυρετῷ, κακόν. καὶ φωνὴ δὲ ἐν ῥίγεος.

Quin & qui ſubinde riguerunt, poſt hæc ſyncera vomitione refuderunt, anxietate vexati, tremuli in febre, malum portendunt. Quinetiam ex rigore vox intercepta perniciem denunciat.

Hæ duæ ſententiæ ex Prorrh. 61. & 62. tranſlatæ videntur, neque tamen magis explanatæ, ſed ἀνῶν κρισίμων μὴ κρινόντων decreto damnatæ. Quidam codices ἀλυσμοὶ ἀνιδρῶτες legunt, quod propius ad Prorrhetici lectionem accedit, ἀλυσμοὶ ἀνιδρῶτι. Sed vt perfrictio omnis, ac inquies corporis iactatio & incontinentia, ſiue cum ſudore ſiue ſine ſudore contingant, malo ſunt, præcipuè tamen iudicium ſubeunte natura perniciem intentant: ita ex rigore perfrictio damnanda eſt, ſiue cum ſudore, ſiue abſque ſudore proueniat. Atq; poſt huiuſmodi rigorem ſyncera vomitio, anxietas & tremor damnum intendunt. Quod efficit vt hæ duæ ſententiæ ſimul iungi poſſint, non ſine codicum quorundam aſſenſione, cùm etiam in Prorrh. non hoc modo diſtinguantur. Sed nos pluralitatem & frequentem conſenſum ſecuti ſumus. Quod verò ſequitur, καὶ φωνὴ δὲ ἐν ῥίγεος, ex omnibus codicibus retinuimus. Quò magis miror à Cornario eſſe prætermiſſum, niſi quia vitium eſſe animaduertit. Nos certè ex præceptoris Hollerij ſententia, quam viua voce & poſtea ſcriptis teſtatus eſt, ἀφωνίαν non ingratiis ſubſtituimus, tum quòd Vaticani Codices huc inclinare ex Calui lectione videantur. Aut certè φωνὴ ἐκλείπουσα intelligenda venit, quam phraſim vſurpauit Prorrh. 91. οἷσι φωνὰ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσα μετὰ κρίσιν, vnde fortè quodammodo expreſſum iſtud videri poſſit. Si quis verò antiquam iſtam & omnibus codicibus conteſtatam lectionem amplectitur, poterit meo iudicio ad tremulam vocem referre, velut in rigore conſpicitur, & qualis ad tremorem conſequi poteſt ex magna neruoſi generis imbecillitate & reſiccatione, nec temerè in tam tumultuaria ſymptomatum congerie eò ſpectare. Atque iſtud καὶ φωνὴ δὲ ἐν ῥίγεος eandem habebit notionem, quam habet illud Prorrh. 42. καὶ φωνὴ ὡς ἐν ῥίγει αὐτοπάλιν. Sic nec vno modo tremulam vocem in Prorrh. damnat Hippocrates, cùm inde vehementem mentis emotionem non leuiter ſuſpectet, B vt ſent. 19. γλώσσης σπασμοὶ ῥομώδεες, καὶ αὖται ῥομώδεες γλυκύμεναι, ἐξίστανται. Et, αἱ ῥομώδεες γλῶσσαι, σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης.

[40] Τὰ δὲ ἐν ῥινῶν μικροῖσιν ἱδρῶσι ῥεῖψυχοντα, κακόν. C

Qui verò poſt ſanguinis ex naribus eruptionem ex tenuibus ſudoribus perfrigeſcunt, malè habent.

Ἐν ῥινῶν legunt Interpretes omnes, pro ἐν ῥιγέων, quæ plauſibilis eſt omninò lectio. Nam ῥεῖψυξις à rigore damnatur, præcipuè ſi cum tenuibus & frigidis ſudoribus acciderit, cùm ritè & ordine ægros incaleſcere oporteat, vt multis probat Gal. lib. ῥιγέων & Prorrh. 65. αἱ ἐν ῥίγεος καταψύξεις μὴ αἰαθερμαινόμεναι, κακά. Quin & poſt ſanguinis è naribus profuſionem huiuſmodi caſus valde ſuſpecti ſunt, ideoque eam lectionem vulgatam retinuimus ex Prorrh. 126. cùm eam etiam agnoſcat Gal. & poſtea repetitur ſent. 342. Caluus autem μακροῖσιν ἱδρῶσι, non μικροῖσιν, legit.

D [41] Οἱ ἐφιδροῦντες ἀγρυπνοι ἀνθερμαινόμενοι, κακόν.

Ex tenuibus ſudoribus peruigiles, ad calorem reuocati, malè habent.

Repetitur iiſdem verbis Prorrh. 68. Vbi tamen οἱ ἐφ' ἱδρῶσιν ἄγρυπνοι legimus.

[42] Οἱ ἐφιδροῦντες ἐν πυρετῷ, κακοήθεες.

In febre tenuiter exudantes, malignè habent.

Ἐφίδρωσις Hippocrati multis modis damnatur, tum quòd naturæ ex humorum multitudine & copia oppreſſionem, tum quòd vitium imbecillitatem indicet. In febribus verò malignitatem denunciat, vt Prorrh. 74. & 115.

[43] Οἷσι χολώδεος ἀμφιχωρήσιος ἐέσσης, ῥεῖ στῆθος δῆξις καὶ πικρότης, κακόν. E

Quibus prodeunte egeſtione alui bilioſa, ad pectus morſus ac amaritudo ſentitur, ij malè habere iudicantur.

Hanc ſententiam à ſuperiore ſeiunximus, codices ſcriptos meliores ſecuti, quod etiam fecerunt interpretes. Hîc verò στῆθος ventriculi oſculum ſignificare videtur, vt hac velut partis externæ circunſcriptione, inſigne illud orificium ad humorum acrimoniam & morſum tam promptè expoſitum populariter intelligatur. Neq; enim huiuſmodi iniuria in ſterno aut pectore ſentitur, ſed in iis naturis quæ biliosi humoris copiam gignunt (quales πικροχόλοις facit libr. de rat. vict. in morb. acut. Hippocrat.) & in ventriculum plærunque redundat cordis morſum & acrimoniam excitans, quod vulgus [mal de poitrine] vocat.[7] Quam in notionem στήθεος πόνοις in epidemiis commemorat Hippocrates, & ῥεῖ στῆθα πόνοις in Prorrhetico, & στήθεα καπακορέα dicuntur velut exponit in Exegeſi Gal. Quid autem per proruptionem intellexerit Caluus, mihi ſatis notum non eſt, niſi pro δῆξις ῥῆξις legiſſe videtur.

[7] Aegin. 14. lib. 1.

F [44] Ἐν πυρετοῖσι κοιλίης ἐμφυσωμένης, πνεῦμα μὴ διεκπίπτον, κακόν.

In febribus, aluo à flatibus diſtenta, flatum non erumpere, malum.

Κοιλίη ἐμφυσωμένη, quæ & φυσηθεῖσα in Prorrhetico dicitur, & ἐμπνευματωμένη, καὶ φυσώδης, καὶ πνευματώδης. aluus à flatibus diſtenta dicitur, quemadmodum πνευματῶδες flatu impleri exponit Gal. in lib. de rat. vict. in morb. acut. & πνευματώδεις flatuoſos ibidem vocat Hippocr. τὰς ἐμπνευματωμένας καὶ φυσώδεας. Flatibus igitur diſtenta aluo, flatus non prodire, caloris natiui imbecillitatem & flatuum copiam, craſſitiem & cruditatem denotat, quos ad expulſionem tenuari, concoqui, & præparari oportet.

[45] Κοπιώδεες, λυγγώδεες, κάτοχοι, κακοί. G

Laſſitudine conflictati ægri, ſingultuoſi, & alto ſtupore (quem catochum vocant) detenti, malè habere ſignificantur.

Plena eſt periculi hæc concurſio. λυγγώδεες autem dicuntur qui continenter & aſſiduè ſingultiunt, quemadmodum λυγώδη πυρετὸν vocat Hippocr. lib. de rat. vict. in morb. ac. febrem in qua ſingultus diutiùs affligit, aut per totum morbi decurſum exacerbatur. In hepatis quoque inflammatione ſingultus perniciem adfert ex aph. 58. lib. 5. & aph. 17. lib. 7. cùm eam inſignem eſſe oporteat, vt ſcribit Galenus. Dicuntur autem κάτοχοι ſtupefacti & alto ſtupore detenti, quem κάτοχον vocant, vbi ægri immoti & omninò fixi manent, diductis palpebris, apertis oculis & obrigeſcentibus membris, vt ſcribit Gal. Comm. 2. in Prorrh. Id autem non leuiter appetitum eſſe cerebrum indicat, & ſingultus os ventriculi, vt ideò inſignis noxia eſſe videatur.

[46] Ἐκ νώτου πυκινῆσι καὶ λεπτῆσι φρίκησιν ἐφιδροῦντες δύσφορεοι. ὄρεον ἀπόληψις ἐπώδυνον σημαίνει. Ὀ ἐφιδροῦν τούτοισι κακόν. H

In crebris & tenuibus ex dorſo horroribus tenuiter exudantes ægri, moleſtè habent. Laborioſa quippe vrinæ interceptio ſignificatur. In his tenuiter exudare malo eſt.

Hanc ſententiam codices quidam, vt interpretes, omittunt, quidam etiam diſparant. Verùm quia in optimis codicibus deſeti-

pta est, eam ex Prorrh. 75. & sent. 8. priùs apposita explanauimus, & coniunximus. ἐν νώτῳ etiam retinuimus, cùm ἐν νώτῳ multi legant, & οὖρον ἐπίληψιν ἐπώδυνον cum melioribus exemplaribus & Asulano legimus. ἀσφοδέλα verò tam corporis inquietudinem & Implaciditatem, quàm morbi difficultatem qua implicatur respicit. ἐφίδρωσις autem secundo loco posita, extremam perniciem & mortem in propinquo esse significat. A

Præter cõsuetudinem aliquid facere, vt verbi gratia aliquid propensius curare & magno studio eniti, prius non consuetum, aut contrà, prauum & delirio proximum.

47 Τὸ παρὰ τὸ ἔθος ποιέειν τι, οἷς προθυμέεσθαί τι πρότερον μὴ εἰθισμένον, ἢ τὠναντίον, πονηρὸν, καὶ πλησίον παραφροσύνης.

Ægrorum communem & propriam naturam ita spectari vult Hippocr. vt quod contra fit generali quadam notione damnati iubeat. Sic initio Progn. hortatur σκέπτεσθαι τὰ πρόσωπα εἰ ὅμοια ὄντα τοῖσι πολλοῖσι ὑγιαινόντων, μάλιστα δὲ εἰ ἀπαθῆ ἔοντα. οὕτω γὰρ ἂν ἄριστον. τὰ δὲ ἐναντιώτατα τῷ ὁμοίῳ, δεινότατον. Et initio libri κατ' ἰητρεῖον generalius quiddam effert, ἢ ὅμοια, ἢ αὐ ὅμοια ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων, ἀπὸ τῶν ῥηϊστων, ἀπὸ τῶν πάντα τὰ πάντως γιγνωσκομένων. Quod vniuersale præceptum cùm multum ad prædictionem conferat, ita ægrorum ἤθη τε καὶ ἔθη, & φύσις spectare debet, vt illic explicat Galen. Eodem etiam refertur ὀξὺ κοσμείου θρασεῖα ἀπόκρισις paulò post celebrata sententia, & ex Prorrhetico desumta. Hîc autem προθυμέεσθαι legimus ex melioribus codicibus, quod est propẽso animo aliquid curare, cum studio & cura aliquid instituere aut suscipere, anniti, elaborare & affectare, vt animi liberas actiones ex consilio & electione complectatur. Etsi exemplaria quædam manu scripta προεσδίχεσθαι habeant, alia etiam προεμηθέεσθαι, quæ videtur secutus Caluus, & omnia sua interpretatione complexus. Et vtranque lectionem etiam alij sequuntur Interpretes. B

Quæ cum malignis signis alleuamentum adferũt, & quæ cum bonis non remittunt, molesta sunt & difficilia.

48 Τὰ ἐν πονηροῖσι σημείοισι κουφίζοντα, καὶ τὰ ἐν χρηστοῖσι μὴ ἀνιεῖ ὄντα, δύσκολα.

Hæc sententia totam ferè criseos doctrinam complectitur, & multis locis ab Hippocr. adumbratur, præcipueque aph. 27. lib. 2. & Prorrh. 52. & illic à Galeno fusissimè est explicata, vnde propriè excepta videtur. Quam in rem multa scripta sunt nostris in lib. 2. epid. Commentariis. C

In præcipitibus malis, tenues circa caput maximè sudores oboriri, & corporis incontinentia quadam iactari, malum indicat, tum verò præcipuè pernicies intenditur, si ista cum vrinis nigris contigerint, & spiritus magnus & concitatus adfuerit.

49 Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ὀξέσι ὑποδυσφόροι, κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐν οὔροισι μέλασι. καὶ ὀλεθρῶδες ὅτι τούτοισι πνεῦμα, κακόν. D

Iisdem omninò verbis repetitur hæc sententia Prorrh. 39. & à Galeno explicatur, simulque ὀλεθρῶδες πνεῦμα quàm variè ab Hippocratis enarratoribus sumatur, scribitur, vt & Prorrh. 92.

Celeres summitatum corporis in vtraq; extrema permutationes, perniciem denunciant. Quin & sitis huiusmodi (hoc est, celeriter in contraria permutata) malo est.

50 Ἀκρέα ταχὺ ἐν ἀμφότερα μεταπίπτοντα, καὶ δίψα δὲ τοιαύτη, πονηρόν.

Eadem scribuntur Prorrh. 43. δίψαν verò τοιαύτην, τὴν δοκεῖν εἶναι πάμπολλον ὑπὸ τῶν ἐσχάτων, ὥσπερ πάσχουσι τοῖς ἄκροις, ex Galeno diximus. Quin & subitas huiusmodi corporis inæqualitates, dum modò calet, modò friget, damnat Celsus cap. 5. libr. 2. & Hippocr. aph. 40. libr. 4. E

In homine moderato ferox & audax responsio, & vox acuta, malum portendũt. Iis præcordia intrò trahuntur & tendunt.

51 Ἐν κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις, φωνὴ ὀξέα, κακόν. ἱππογόνδρια τείνεσιν εἴσω εἵρυται.

Distinguuntur duæ sententiæ Prorrhetic. 44. & 45. hîc autem vniuntur, quòd huiusmodi casus phrenitidem prænuncient, & ex diaphragmatis inflammatione, aut ex febrili incendio, resiccatione quadam & tensione vox acuitur, & præcordia intrò trahuntur aut reuelluntur. Quin & ex membranæ succingentis inflammatione cõtrahuntur hypochõdria & diaphragma, quod etiam affectum sua vicinia & consensione viscera contrahit, membranis quibus ea vestiuntur & vinculis connectuntur circuntensis. Detrahitur etiam pulmo, aspera arteria & larynx, atque angustior fit, indeque vox acuitur. Quòd si quis has sententias distinguat, velut in Prorrh. de voce quæ in morbis acuitur intelligenda erit postrema sententia, quod facit Gal. atque eiusmodi acuræ vocis caussa resiccatio & angustia instrumentorum voci destinatorum ex incendio interno æstimabitur, atque inde præcordiorum contractio & tensio. Quidam verò ad præcordiorum reuulsionem vocem acutam consequi, non autem contrà, intelligunt. Quod voluit etiam Præceptor Houllerius. Exemplar autem vnum Regium manu scriptum pro εἵρυται in margine adscriptum ἕλκεται habet, quæ est illius vocis glossema & interpretatio, vt ex Gal. in Comm. Prorrh. patet. Erotianus pro εἵρυται ἐρύεται legit, quod præsens est & tertia persona singularis. εἵρυται verò tertia persona pluralis Ionica præteriti perfecti, Homero frequens, vt & ἐρύεαι, εἵρυεαι, & ἐρύσαται pro ἕλκεαι. εἵρυται autem etiam Galenus agnoscit. F

Qui ex sudoribus perfrigerantur ac celeriter recalescunt, malè habere iudicantur.

52 Τὰ ἐκ καταψύξιος ἱδρώσεος ταχὺ ἀναθερμαινόμενα, κακόν.

Hæc sententia pars est Prorrhetici 66. vbi ægris quæ hîc morbis attribuit. Sic enim scribitur, οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρώσεος αὐαθερμαινόμενοι, κακόν. G

Qui in grauibus malis tenuiter exudant, & quadam corporis incontinentia iactantur, malè habent.

53 Οἱ ἐν ὀξέσι ἐφιδρεῦντες ὑποδυσφόροι, κακόν.

Hæc sententia ex parte quadam repetita paulò ante Prognosi 49. & 13.

Qui temerè ac præter rationem nulla existente vasorum inanitione impotentes fiunt, ij malè habent.

54 Οἱ παραλόγως κενεαγείης μὴ οὔσης ἀδυνάτοι, κακόν.

Hæc sententia ad præsagiendi & curandi rationem magnum habet momentum, & sæpe ab Hippocr. adumbratur, & Prorrh. 40. paulò aliis verbis, sed tamen eadem notione, exprimitur. αἱ παρὰ λόγον κενεαγικὸν ἀδυναμίαι, οὐκ οὔσης κενεαγείης, κακόν. Humorum nanque copiam actiones grauantem, aut insignem alicuius visceris intemperiem suspectam facit. Quinetiam μάλιστα τὰ κατὰ λόγον συμπτώματα, ἀδύνατα σημαίνει, (vt scribit Hippocr. aph. 28. lib. 2.) aut humorum tenuitatem & corporis raritatem, quod illîc addit Galenus, ideoque neque periculo caret. H

55 Ἐν

A 56 Ἐν πυρετῷ ἕλξις οἷς ἀπὸ ἐμέτου ἐς ἀνάχρεμψιν τελευτῶσα, κακόν.

In febre distractio velut à vomitu, in excreationem desinens, malum portendit.

Inusitata est phrasis & insolens, ideoque obscura, quales plurimæ in his Prænotionibus & Prorrhetico conspiciuntur. Videtur autem ἕλξις οἷς ἀπὸ ἐμέτου idem significare quod Prorrhetico. 117. τὰ ἐμετωδῆ ἑλκόμενα, aut qui postea ἀνημέτους ἀπεκρεμασάμενοι dicuntur. Quibus verbis distrahi aut distorqueri significantur & conturbari qui vomitione conflictantur ex humorum cacochymia, aut etiam ex inflammatione interna, ventriculo ad nauseam concitato. Vnde & tractus quidam velut ex vomitu significatur, cùm defluentes in ventriculi cauum humores, aut ex inflammatione resudantes innatant & vires grauant. Ex quo ad expulsionem irritata natura, osculum commouet, & nausea reiectionem molitur, totumque corpus frequenti concussatione conturbat. Id enim ἀπεκρεμασάμενοι exponit Gal. Atque eo nomine hoc symptoma, & causæ, & signi ratione damnatur. In screatum verò frequenter desinit, si quis ἀνάχρεμψιν pro πτυελισμῷ & sputatione sumat, quòd imbecillum ventriculi osculum exundantem humiditatem ac velut ex phlegmone expressam oris saliuatione refundat. Quòd si ex affecto & humorum copia oppleto cerebro casus huiusmodi accidat, malum intendi necesse est, ac non temerè in febribus suspectam phrenitidem facient πτυελισμὸς & ἀνάχρεμψις, phreniticis in Prorrhetico attributa, atque ex interna plegmone certa pernicies ægro conflabitur. B

57 Ναρκὴ ἐς ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτουσα, κακόν.

Torpor in contraria celeriter permutatus, perniciem denotat.

Ἐς ἀμφότερα, in contraria diximus ex Gal. in Prorrh. 43. Vbi in vtraque extrema permutationem, in contraria sumit. Sunt & in ægris μεταπτώσεις omninò damnandæ, quæ ex humorum transfluxu & transpositu fiunt, quales in phreniticis & mente captis conspiciuntur, quas pluribus verbis explicat & sugillat Gal. Com. 1. in Prorrh. Sic τὰ ἐν φρενίτιδι πυκνὰ μεταπίπτοντα ab Hippocr. damnantur. Torpor quoque subitò in contraria permutatus, cùm vagantem materiam & in corpore fluctuantem significet, resolutionis metum iniicit, aut ne in aliquam principem partem firmetur, suspicionem facit. Quin & vbi subitò permutatur, animalium functionum ac sensationum extinctionem mentisq; læsionem portendere non immeritò significatur. Et quomodo δίψα ὀλίγον ἀνάντια μεταπίπτουσα damnatur, sic ναρκὴ ἐς ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτουσα, πονηρόν, quæ modò abest, modò etiam adest, & in contraria celeriter permutatur. C

58 Σταξίες αἱ ἐλάχιστα, κακόν.

Perpusillæ sanguinis è naribus stillæ, damno sunt.

Sanguinis stillas, quas σταξίας aut ἀποσταξίας vocat Hippocr. constanti doctrinæ consensione pluribus in locis damnat, præsertim si crassus, niger & paucus sanguis primis diebus & criticis intet initia effundatur; cùm in signiorum iudicatoriorũ legibus receptum sit ne quid infra modum subsistat, & in sanguinis eruptionibus liberalis & larga ad morbi solutionem ferè semper commẽdetur. Sic σταξίες δύσκολαι dicuntur in Prorrh. & perniciosissimæ censentur Galeno Comm. 3. in Prorrh. Eaque de re plura scripsimus nostris in lib. 1. epid Commentariis, & in lib. 2. epid. Com. sect. 1. D

59 Κακὸν ἢ πόωτος ἐν ὀξέϊ δίψα παραλόγως λυθῇ.

Ac penitus quidem in graui morbo sitim temerè ac præter rationem cessare, malum est.

Sententia est Prorrhetici 57. Hippocratis doctrinam redolens & illîc à Galeno explicata, πολὺ κρείσσων doctrinam complexa, & πολὺ ἀσύμμετρος ῥαστωνιασάντων nomine comprehensa. ἐν ὀξέϊ verò, quod in Prorrhetico ἐν ὀξέσι expressimus, etsi ὀξέως aut ὀξὺ significare potest. Vtraque enim notione pernicies denotatur, siue in præcipiti morbo sitis temerè cesset, siue celeriter & citò desinat. πάντως etiam duplicem habet notionem, siue ad κακὸν, siue ad δίψαν λυθεῖσαν referas. παντελῶς γὰρ κακὸν (vt scribit Galen. Comm. 1. in Prorrh.) τὸ παύεσθαι πολέος τὴν δίψαν ἐν ὀξέσι νοσήμασι. At Caluus propter codicum varietatem & vitium, duplicem sibi sensum affinxit. E

60 Οἱ πρὸς χεῖρα αὐαίνοντες, κακοί.

Qui ad manus contactum resiliunt, malè habere iudicantur.

In ægris quibusdam istud diligenter est obseruandum. Vbi enim manus in carpum mittitur, quodammodo resiliunt, & cum paruo quodam tremore obniti videntur, aut interdum ad pulsum assilire & leuiter assurgere. Quod quidem parui tremoris exordium, conuulsionem, delirium, aut etiam phrenitidem prædicit, nec leuiter suspectum esse debet, cùm ἀπισκοτοδινιώδεας ægros faciat. Eoque modo hîc αὐαίνοντες πρὸς χεῖρα dicuntur, quibus pulsus veluti resilit, aut quasi tremebundus subsultat, & ad manum apparet exiguus tremor. Aliôquin αὐαίνοντες intelligi possunt, qui iniecta manu exiliunt, & furibundo mentis impetu feruntur, aut irrequietos in sanientium motus præseferunt, de quibus ἐξίσταδαι & ἐξαίσταδαι sæpè effert Hippocr. cùm αὐαίνειν ἐξορμᾷν καὶ αἰίσσεσθαι significet, & αἴσσειν τὸ ὁρμᾷν κέκραται, vt scribit Erotianus. F

61 Οἷσιν ἅμα πυρετῷ καυσώδει, οἰδήματα ἱππωνώδεα νένευκε, θρόμβωμα, ἐς πλευρὴν ὀδυνὴ ἐπελθοῦσα, παραπλησίως κτείνει.

Quibus in febre ardente tumores cum somnolentia & torpore obueniunt, eos lateris dolor accedens, cum leui partis alicuius syderatione necat.

Coitio est empirica ex diuersi generis casibus conflata. Νωθρότης nanque cùm cerebri refrigerationem, aut humectationem, aut etiam vtrunque indicet, (vt scribit Galenus) & symptoma sit animalium functionum, à crassis, frigidis, & glutinosis humoribus grauatarum, non facilè cum febre ardente aut biliosis succis coit, ac non nisi cum præcipiti periculo in huiusmodi casibus cernitur, vt scribit Galen. Comm. 1. in Prorrh. Ideoque non temerè ac leuiter νωθρότης ἐν φρενιτικοῖς in Prorrhetico damnatur, vt & postea his in Præsagiis. At verò quoniam constat genus quoddam esse febrium ardentium ex multa frigida & inæquali materia, quæ à veris & legitimis descisciunt, quales plurimæ instante autumno grassantur, in iis tumores huiusmodi ex materiæ crassæ, frigidæ & viscidæ depositu suboriri possunt, cum somnolentia & torpore, atque etiam grauato materiæ copia neruorum principio in latus aliquod transfundi, & tentatis motionis organis, leuis cuiusdam syderationis species non sine pernicie induci. Tumores istos quidam ad bubones pestilentes referunt, quos magna ex parte febris ardẽs, & somnolentia, ac torpor ex maligna humorum qualitate & naturæ resolutione comitatur. Quin & huiusmodi tumores ad inguina in statu pestilenti subnotauit Hippocr. libr. 3. epid. & cum iis torpidam in somnum degrauationem cum pernicie, his verbis damnauit: ἀλλ' ἤδη τινὶ καὶ παραφορῇ κακῇ νοσερῇ βαρέως ἀπαλλοῦντα. Sed neque ij resolutionis in speciem, sed syncope & præcipiti virium lapsu, velut grauitate oppressi pereunt. Quidam etiam istud ad aurium tuberculà aut parotidas quæ in febre ardente contingunt referunt, quæ soporem ferè coniunctum habent, & cerebrum humorum copia grauatum. G

62 Πνιγμὸς ἐν ὀξέσιν ἐλθοῦσιν ἰσχνοῖσιν, ὀλέθριον.

In præcipitibus malis strangulatus, gracilescẽtibus faucibus, perniciem minatur.

Hæc sententia referri videtur ad celebratissimam vbique anginæ speciem, quæ præsentissimum periculum creat, & passim ab Hippocr. sugillatur, præcipuè verò in Prognostico, lib. de rat. vict. in morb. acut. aphoris. 34. lib. 4. & Prorrh. 11. 86. & 104. Hîc igitur non leuiter suspecta est suffocatio & strãgulatio, quæ nullo existente aut in faucibus apparente tumore, sed iis gracilescen- H

tibus & extenuatis inducitur. Quod vniuersaliori quadam sententia in Prorrhetico ac postea hoc Præsagio reperitur φαρυγξ ἐπώδυνος, ἰσχνὴ, μὴ διεροὶς, πνιγώδης, ὀλεθρίη ὀξέος. πνιγμὸν enim aut πνίγα significat, quæ est subita internecio ex spirandi defectu, fitque ex spiritalium instrumentorum angustia. Aut certè ὀρθόπνοιαν indicat atque eam spirandi difficultatem, quæ non nisi arrecto thorace & extento collo obitur, atque laborantium partium respirationi destinatarum angustiam ac præclusionem denotat, vt ne decubitum quidem absque strangulatu ferre possint. Atque eam spirãdi difficultatem Hippocrates in præcipitis anginæ specie in Prognost. & libro quarto de rat. vict. in morb. acut. ὀρθόπνοιαν vocat. In Prorrhetico verò πνιγώδη φάρυγγα, & ἢ κῇ φάρυγξ πνιγώδεα, & ἢ ἐν φαρυγγῖ ἀλγήματα πνιγώδεα, eóque modo explicat Galen. Illud quoque ἰσχνῶσιν etsi de extenuatis & gracilescentibus ægris intelligi potest in quibus nullus iuxta fauces tumor apparet, malui tamen propius ad gracilescentes & nullo tumore conspicuas fauces referre, quod in superioribus exemplis huiusmodi anginam absque vlla insigni inflammatione describens Hippocrates, φάρυγξ ἰσχνὴ, aut ἢ κῇ φάρυγγα ἰσχνὰ expresserit, eadem omninò notione qua in aphorismis, οἰδήματα μὴ ἐόντα ἐν τῇ φάρυγγι, scripsit, aut in Prognostico, μήτε ἐν τῇ φαρυγγι μηδὲν ἕκδηλον ποιῶν, μήτ' ἐν τῷ αὐχένι. Quem in sensum explicat Gal. Comment. 2. in Prorrh. ἰσχνὸν nanque partibus phlegmone obsessis & præter naturam tumentibus opponitur, vt his verbis scribit Gal. Comment. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acutis. τὸ δὲ ἰσχνὸν ἐνίοτε λέγεται πρὸς αὐτὴν θέσιν τῶν κατὰ φύσιν οἰδουμένων. Hippocrates quoque libro quarto de rat. vict. in morb. acut. periculosam huiusmodi anginam commemorans, πνιγμὸν & ἰσχνὸν eadem significatione complectitur, cùm scribit, καὶ πρηξπόσι πνιγμὸς ἐν φαρυγγῖ, ἰσχνῶν ἐόντων τῶν κατὰ φάρυγγα. Quæ omnia effecerunt vt vulgatam lectionem scriptis etiam codicibus fretam retineam, qua πνιγμὸς legitur, etsi Regij codices quidam πυρετὸς pro πνιγμὸς legunt. Quam lectionem etiam secutus est Caluus. Illud autem ὠξέσιν febrem includit, vt sit idem quod in aphorismis, ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ, & libr. de ratione victus in morb. acutis. ἐόντων ἐν πυρετῆσιν, etsi in febre non adeò intensa strangulatio contingere potest, vt scribit Galenus. At verò quonam ἐλθοῦσιν referatur non satis paret, neque bene admodum quadrat cum ἰσχνῶσιν, neque mihi parum suspecta est hæc dictio ab omnibus interpretibus prætermissa.

A

B

Vbi iam pernicies imminet, parui tremores & æruginosa vomitio, & in quibus inter potãdum strepitus quidam percipitur, quique præ siccitate murmur quoddam sentiunt, & qui ob spiritum tussiculosum ægrè deuorant, in grauibus malis perfrigeratis, perniciosè habere iudicandi sunt.

[62] Ἐπὶ τοῖσιν ἤδη ὀλεθρίοισι τὰ σμικρὰ τρόμοδεα, καὶ ἰοῦδης ἔμετος. οἱ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποφορέοντες καὶ ὑποβορβορίζοντες ξηροῖσι, καὶ οἱ χαλεπῶς καταβρωθίζοντες πνεύματι βηχώδει, ὀλέθριοι ἐν ὀξέσι κατεψυγμένοισι.

C

Obscuritatis plena est hæc sententia, & cuius sensus non nisi ægrè erui possit. Dubium est enim num ista ad anginã referantur, in qua ægri magno negotio, ac ne vix quidem deuorant aut deglutiunt. Potest & per se intelligi & in duas sententias diuidi, quod facit magna pars exemplarium manu scriptorum. Vbi igitur iam edita sunt signa lethalia, tremores parui & vomitio virulenta aut æruginosa, vt in mali accessione, perniciem cumulant. Tremores nanque neruosi generis offensam ac resolutionem ex intemperie denunciant, interdum quoque conuulsionem accersunt, præcipuè verò ex virulenta ac maligna humorum vomitione malum geminant, nonnunquam etiam delirium aut tandem phrenitidem suspectant. Quod sequitur, οἷον τοῖσι ποτοῖσιν ὑποφορέουσι habent publicati codices, Regij manu scripti, οἱ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν, velut ex alterius sententiæ sensu, quod quidem æquius videtur. Præcipuè verò Hippocrates cum vulgo inter lethalia delirij signa strepitum descendentis potus & murmur ac difficilem deglutitionem annotare solet. Fit nanque vbi ex magna æstuatione aut intensissimo incendio reficcatur œsophagus aut stomachus, vt sua copia descendens potus, velut in cauum quoddam illabens, sonum edat ac strepitum. Quod signum non temerè vulgus præsentissimum periculum portendere anguratur, ac in Chartade febre ardente laborante, his verbis annotauit Hippocrates libro septimo Epidemiõn. καὶ πόνοι ἢ ἢ ψόφοι ἀεί τι ἢ ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ κατόντες τὰ πίματα. Idem quoque in Cydis filio ægr. 7. & in Theodori vxore ægr. 27. celebrat, qui omnes cum delirio perierunt. Difficilis etiam transglutitio ex stomachi resolutione & angustia, aut ex reficcatione, aut tumore præter naturam accidit, cum spiritu tussiculoso, quandoquidem inter respirandum tussis mouetur, dum ex potu aliquid in asperam arteriam redundat, nec fauces peruadit, ac respirationi spiritus quidam occursat qui tussim mouet. Quæ omnia cùm per se pessima edant exempla, in grauibus etiam morbis & cum perfrictione maximè sunt lethalia.

D

Manuum ac pedum tumores cum rubore, perniciem denunciant.

[63] Τὰ ἐν χερσὶ καὶ ποσὶν ἐρυθήματα, ὀλέθρια.

Ερυθήματα tumores flammeos vocat, qui interdum temerarij sunt, interdum etiam affecta natura apparent, periculumque minantur, & ægrum cum maximis doloribus conficiunt. In extremis autem partibus apparentes rubores, deficientis iam natiui caloris significationem exhibent, & morbi victoris velut erecta de illo trophæa ostentant.

Qui vehementer efflant & reflexis sunt palpebris, ac per somnum leuiter suspiciũt, aurigine admodum fœdati & largiùs colorati moriuntur. In his album alui recrementum præcedit.

[64] Οἱ ὀκφυσῶντες καὶ ἀπακεκλασμένοι ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ὑποβλέποντες, ἰκτερώδεες καὶ κατακορέες θνήσκουσι. λευκὸν δὲ χρῶμα τὸ ποῖσι κατέρχεται.

F

Coitio est empirica ex obseruatione nata. ὀκφυσῶντες sumi videntur qui in expiratione vehementer efflant, & qui ex incendio interno aut exæstuante thorace atræ fuliginis multam copiam expirant, magnamque respirationem edunt, & πνευματιῶντες aut πνευματίαι & πνευματούμενοι dicuntur lib. περὶ διαιτῶν ὀξέων. Est enim ὀκφύσησις ἀέρια ἢ πνεύματος ἔξω φορὰ, & violenta quædam respiratio, cuius sunt opifices musculi intercostales cum externis qui ex scapulis & dorso ad thoracem pertingunt, succenturiatis in opus magnis epigastrij musculis. ἀπακεκλασμένοι verò dicuntur qui reflexis ac refractis sunt palpebris, ex musculorum qui palpebras claudunt conuulsione. Sic τὰ ὄμματα κατάκλασιν in Prorrhetico celebrat, & in aphorismis ac prognostico διεστροφὴ, quæ sunt grauissimorum morborum ac febrium assiduarum perniciosa admodum symptomata, quæ non nisi appetito neruorum principio & valdè affectis viribus contingunt. Quòd si quis ἀπακεκλασμένους simpliciter perfractos, delassatos & viribus fractos intelligit, & ad τὰς ἢ ἄρθρων κατακλάσεις referat, de quibus agit Galenus Comment. ad aphor. 18. libr. 6. epidemiõn. sect. prima. is propriè magis languentes ac labantes vires exprimit, nec ægrum periculo eximit, cùm nihilò leuioribus casibus conflictetur, ac frequens sit in acutis morbis ex continuo incendio & graui humorum agitatione delassatio, ac velut confractio. Quod sæquitur de oculorum per somnum suspectione, magnam facultatum exolutionem significat, & ab Hippocrate sugillatur, cùm τὰς ὑποφάσιας ἢ ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, in Prognost. & aphorismo 52. libr. sexti. damnat. Eoque magis nostram ἀεὶ ἢ ἀπακεκλασμένων explicationem, de refractis ac retortis palpebris approbat. Quod est reliquum de largiùs coloratis & admodum aurigine fœdatis, alterius est generis, nec hoc loco nisi in malorum accessione admodum quadrat, & velut in diuersa casuum concursione ex sententiæ 36. prius descriptæ sine desumptum est, nisi quòd illic κατεξιέρχεται, hic verò κατέρχεται legitur. Codex Regius manu scriptus ἐμφυσῶντες habet, qua dictione περὶ πνευματιουμένοις καὶ πνευματιῶντας, inflatos & à flatibus distentos, quósque ἐμπεφυσημένους in Exegesi explicat Gal. intelligit, quales ferè sunt ἰκτεροῶδεις, & qui ex præcipuorum viscerum obstructionibus & tumoribus magnam in toto me-

E

G

H

A to mesenterio & viscerum cauo flatuum distentionem sentiunt, tandémque fatiscentibus viribus lenta morte & aquæ inter cutem degrauatione contabescunt. Quam in notionem πνευματούμενοι ἰκτεροὶ dicuntur in Prorrhetico, & φυσώδεις ἰκτεροῶδεις Apollonius ab Hippocrat. describitur lib. 3. Epid. ægr. 13. post ft. pest. illícque ἐμφύσημα κακὸν annotatur, vbi plurima à nobis hanc in rem adscripta sunt. Caluus hanc sententiam, quòd ea quæ diuersi sunt generis contineret, distinxit suis exemplaribus fretus, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem.

In febribus vehementes mentis emotiones cum taciturnitate, in eo qui voce defectus non est, perniciem minantur.

[65] Αἱ ὀκτάσιες σιγῶσαι μὴ ἀφώνῳ, ὀλέθριαι.

ὀκτάσιες σιγῶσαι dicuntur insaniæ ac vehementes mentis emotiones silentes & taciturnæ, αἱ μετὰ σιγῆς, qualiter ἐξίστασθαι σιγῇ dixit Prorrh. 54. vt melancholicas insanias, quæ ἀπὸ μελάγχολος καὶ κραυγῆς fiunt, indicet, & valde lethales sunt. Humoris nanque biliosi exaltationem & ex phrenitide insaniam portendunt, meritóque damnantur, velut οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς in Prorrh. μὴ ἀφώνῳ autem addidit, vt vocis organorum resolutionem, aut conuulsionnm, aut aliam quamuis affectionem excluderet, quam per ἀφωνίαν in Prorrh. intelligit Galenus, eóque magis insania vehemens ac insignis mentis lęsio denunciaretur, quam gesticulationibus, nutibus, & incompositis motionibus aut distractionibus ægri satis apertè proderent, etsi voce prorsus defecti non essent: tum etiam vt huiusmodi vehementes mentis emotiones cum silentio, ab his quæ ἀφωνίαν adiunctam habent, distinguãtur, de quibus agitur in Prorrh.

B

Vbi liuores in febre fiunt, prope affore mors significatur.

[66] Τὰ πελιδνὰ γινόμενα ἐν πυρετῷ, στίγμον θανάτου σημαίνει.

πελιδνὰ sunt quæ Græcis πελιώματα dicuntur, huiusmodique liuores si in corporis summis partibus contingant, in breui expectanda mors est. Extremam nanque caloris natiui extinctionem & depopulationem præferunt, vt in febribus continuis ad exitum tendentibus videre est νεκρώσεις δὲ δεῖ καὶ σβέσεις τῆς ἐμφύτου θερμασίας σημεῖον ἢ ἢ ἄκρων ψύξις τε καὶ πελίωσις ἐν ὀξέσι πυρετῆς γινομένη, vt scribit Gal. Com. 2. in lib. 3. Epid. Cur autem eiusmodi liuores in extremis corporis partibus magis contingant, ab aliis Interpretibus est abundè dictum.

C

Quibus cum febre lateris dolore accedente, aluus aquosa multa bile permixta transmittens alleuationem adfert, deinde verò cibos auersantur & sudoribus diffluunt, cum bene colorata facie ac humescente aluo, & dolor aliquis oris ventriculi succedit, ij diutiùs morbum trahentes pulmonum vitiis laborantium more intereunt.

[67] Οἷσιν ἐν πυρετῷ ἀγκάλης πλευρὸς ἀναλγέος χολῶδεα ὑδατόχρωα πολλὰ διαδιδούσης, ῥιγέει δὲ ἀσιτία δὲ τοῖσι κατεσθίουσι καὶ ἱδρῶτες μετὰ τοῦ προσώπου ἀνιεῖσι, καὶ χολῶδεα ὑγρῆς, καί τι καὶ καρδιαλγίης, ἔστι μακροτέρως νοσήσαντες τοῖς πλεμονικῶς τελευτῶσι.

D

Casuum multorum concursus iste ex empirica obseruatione ductus est, atque adeò fortè ex morbo laterali in pulmonum inflammationem verso. In morbo laterali laborantibus & pulmonicis alui profluuium suspectum est ob virium exolutionem. Aluus tamen aquea multa & biliosa exonerans, naturam aliqua ex parte alleuat, non pro ratione tamen, ideóque ad tempus aliquatenus leuantur ægri exonerata materiæ quantitate, sed nõ tollitur morbus, statíuq; redit ferè. Cuius rei significationem præbet deiecta apperentia & cibi fastidium, sudorésque multi irriti aut nihil alleuantes, materiaéque multitudine & virium imbecillitate ferè prouocati. In tanta igitur humorum copia, vbi fatiscentibus paulatim viribus nullam satis idoneam morbi solutionem molitur natura, non est absonum diutiùs morbum trahentes ægros, lenta corporis consumptione pulmonicorum more contabescere, aut μετὰ πνιγμοῦ καὶ ῥοιζμοῦς, hoc est, cum strangulatu & gutturis stridore (sic enim ῥοιζμὸν vertit Aurelianus) vt scribitur lib. de rat. vict. in morb. acut. Præsertim cùm ἀσιτίαι huiusmodi, quas pro ciborum fastidio & deiecta appetentia sumimus (quemadmodum frequenter ἀσιτίας pro ἀπροσιτίας ponit Hippocrat.) naturalium functionum prostrationem, ventriculi offensam, ac præcipuorum viscerum nutricationi subministrantium intemperiem denuncient. Floridus quoque & flammeus faciei color cùm non raro suspectus sit Hippocrati, capitis repletionem & sanguinis copiam præsefert, ac nonnunquam iecoris ac lienis incommoda sequitur, sæpe verò ac ferè semper pulmonum vitia prælagit, in iisq; malarum rubor cernitur. Quibus casibus qui conflictantur, assiduis humoribus diffluunt, aluos ex humorum acrimonia irritatas & fluidas habent, ac ex perpetua in ventriculum humoris degrauatione, & humoris maligna qualitate cardialgia laborant, & de oris ventriculi dolore conqueruntur. Quapropter nihil mirum est eos longa in pulmones defluxione tentatos, pulmonicorum more consumptos, lenta corporis tabitudine deficere, aut tandem etiam suffocari. Codices quidam hanc sententiam diuidunt in duo membra, sed nos exemplarium pluralitatem secuti sumus. Et certè non satis mihi videtur huius sententiæ lectio integra, & malim καὶ λίη ὑδατόχρωα πολλὰ διαδιδούσης ῥιγέει.

E

F

Febrium initio si atra bilis sursum aut deorsum prodeat, lethale est.

[68] Πυρέασον ἐν ἀρχῇ μέλαινα χολὴ ἄνω ἢ κάτω διελθοῦσα θανάσιμον.

Quod hîc de febribus effertur, morbis quibuslibet recentibus tribuitur aph. 22. lib. 4. eámque sententiam his verbis exprimit Celsus, Et is consumitur cui protinus in recenti morbo bilis atra, vel infra, vel supra se ostendit.

Quibus adsunt superiorum partium tenues sudores cum perfrictionibus, nec sine febre, ij corporis incontinentia & phrenitide vexati, præceps periculum denunciant.

[69] Οἱ μετὰ καταψύξιων ὀξὺ ἀπύρων ἐφιδρούντες ἄνω, δύσφορεοι, φρενιτικοί τε καὶ ὀλέθριοι ἐν ὀξέῃ.

G

Paulo aliter scribitur hæc sententia Prorrh. 27. & Aristagoræ nomine, vt in re dubia & sola obseruatione nixa insignitur. Illud verò ἐν ὀξέῃ, idem quod ὀξέως sumimus cum Præceptore Hollerio, vt supra ἐν ὀξέῃ αὐαδεσμαθίνης sentent. 36. aut vt in Prorrhetic. 86. ὀξέως ὀλέθριον ponitur. Potest & ἐν ὀξέῃ periculi indignitatem in grauibus malis significare, vt passim, & ab interpretibus sumitur. Est autem malignorum symptomatum connexio quædam, cuius prope designata est adumbratio quædam paulò supra sent. 53. Et verò per ἐφιδρούντες febris ardentis malignę quædam vestigia pressius adumbrantur vt Prorrh. 7. Illic enim πυρετὸ τοῦ ψυχόμενος, idem quod hoc loco μετὰ καταψύξιον ἐν ἀπύρῳ, significat. Codex vnus Regius manu scriptus recentior tamen, pro ἐφιδρούντες ἐφιδρῶντα habet, vitiosè tamen, vt & codex Asilanus ἐφιδρώοντα, & αἱ pro οἱ, sed tunc δυσφορείαι leg. esset vt in Prorrh.

Dolores sensim ingraueſcentes, si ad iugulum & superiores partes transeant, perniciem minantur.

[70] Τὰ ἐπ' ὀλίγον ὀξέα ἀγκάλας εἰς κληῖδα καὶ τὰ ἄνω πτίπτοντα, ὀλέθρια.

H

In naturæ motibus & motionibus, velut abscessibus, effluuiis, & materiæ quodam depositu, probatur semper impetus qui in inferiora procumbit, vt fusissimè nostris in lib. 2. Epid. Com. ostendimus. Sic enim in dolorum aut casuum concursu, qui supe-

riora corporis petunt, vi morbi & malignitate, non naturæ sollicitatione fiunt, ideóq; damno sunt. τὰ ἐπ' ὀλίγον ὀξέα διζήματα, sensim ingrauescentes dolores diximus; partim vt eorum incrementa, partim verò damnosæ humorum transpositionis successionem indicaremus. Possunt etiam ἐπ' ὀλίγον ὀξέα διζήματα intelligi qui pauco tempore ingrauescunt dolores, vt visceris alicuius interni, aut membranæ succingentis non contemnenda phlegmone intelligatur, & dolores acuti, continui & stabiles inflammationis magnitudinem suspectent. Quo in casu & iugulum & caput appetitur, eóque ad superiora progressu peripneumoniæ in Phrenitidem transitus suspectatur. A

In longis periculis sedis dolor mortem affert.

[71] Ἐν μακροῖσι ὀλεθρίοισιν, ἕδρης ἄλγημα θανάσιμον.

Istud indistinctè admodum prolatum (vt cætera multa) pronunciato fidem abrogat. Neque enim sedis dolor lethalis est, sed plærunque morbi solutionem per hæmorrhoidas procurat. Nisi igitur naturæ procuratione aut iudicationis modo fiat, vt in malorum accessione, damnandus est, non ideo tamen lethalis. Aut certè post longum & diu trahentem morbum, iam defectis viribus sedis inflammationem plærunque subortam intelligit, aut in illas partes depositam materiam, quæ vt plurimùm exitio est. B

In his qui propter imbecillitatem non vident, nec audiunt, aut quibus labrum, aut oculus, aut nasus peruertitur, mors denunciatur.

[72] Τοῖσιν ἀσθενέως ἤδη ἀμφικειμένοισι, μὴ βλέπῃ, ἢ μὴ ἀκούῃ, ἢ ἀμφιτρέφεται χεῖλος ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, θανάσιμον.

Hæc sententia ex aph. 19. lib. 4. & Prognost. 14. libr. 1. integritatem accipit. Neque enim simpliciter mortem denunciant, sed tum si in febre assidua fuerint, & cum aliis indiciis pondus attulerint, ex facultatis animalis ac sensilis internecione, mortem in propinquo esse significant. Et ista etiam Celsus * in mortis notis reponit, si labra & nares, oculique & palpebræ, & supercilia, aliquáve ex his peruertuntur, isque propter imbecillitatem iam non audit, aut non videt. C

*Cap. 6. lib. 2.

In febribus ex glandularum tumoribus dolores morbi diuturnitatem prænunciant.

[73] Ἐν πυρετοῖσι βουβῶνος ἄλγημα, νοῦσον χρονίην σημαίνει.

Glandularum tumores in febribus semper suspectam habent originem, cùm viscerum inflammationem, impuritatem, & magnam humorum corruprelam ac vitium prænuncient, ideóq; nõ est vero absimile ex abundante & maligno humorum penu, valdéque affecta corporis habitudine, morbi diuturnitati velut alimentum subministrari: idque præcipuè humorum crassorum & frigidiorum copiam natura in huiusmodi glandulas, velut ad abscessum deponente. Aliôqui certè humorum malignitate, magna viscerum corruprela & inflammatione, non parum suspecti sunt huiusmodi bubones, exitiumq; minantur.

Iudicationis cessationes in febribus, temporis quidem longinquitatem, non tamen perniciem inducunt. D

[74] Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀκρισίαι, χρόνους μὲν ἐμποιέουσιν, ἀταρ οὐχὶ ὀλέθρια.

ἀκρισίαι, quæ iudicationis cessationes dicuntur, & nullam aut certè difficilem solutionem significant, malignorum & crudorum humorum sunt soboles, & dolores, aut diuturnitatem, aut mortem, aut etiam morborum reuersiones denunciant, vt scribit Hippocrat. lib. 1. Epid. Hæc igitur sententia indefinita est, & ad doctrinæ complexionem nisi adhibitis diorismis parum facere videtur. Etsi enim huiusmodi ἀκρισίαι naturæ robore morborum concoctione procurata, temporis diuturnitate in salubritatem verti possunt: par est tamen ad artis complexionem pronunciatorum vniuersales notiones in consilium adhibere, nec singularibus aut semel atque iterum obseruatis casibus fidei authoritatem credere. ἀκρισίαι autem legimus ex manuscriptis duobus codicibus, etsi quidam ἀκρασίαι cum impressis habeant, quidam etiam ἀκρησίαι, quam lectionem adhibuisse videtur Caluus. ἀκρασία autem Hippocrati victus intemperantiam & incontinentiam ac luxuriam ex multa cruditate, crapula, venere, aliisque id genus significat, interdum etiam motionis impotentiam quandam ac vitium exolutionem. E

Ex vehementibus doloribus obortæ febres, diuturnæ.

[75] Οἱ ἐξ ἀζημάτων ἰσχυρῶν πυρετοὶ, πολυχρόνιοι.

Hæc quoque sententia circumscriptionem aut distinctionem requirit. Vehementes enim & acres dolores plærunque è medio ægrum sustulerunt, velut ægr. 9. lib. 1. Epid. Quòd si à materia multa, cruda & crassa, affectis etiam visceribus originem febres duxerint, ad illius concoctionem temporis diuturnitatem intercedere non temerè existimandum est.

Dementiæ in quibus ægri sunt tremuli, aut aliquid inuestigantium more sensim contrectant aut palpant, phrenitim prænunciant. Quin & ad suram dolores, in his mentem emouent. F

[76] Αἱ θορυβώδεες, ψηλαφώδεες τῶν ἀκρούσιος, φρενῖτιν σημαίνει. καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίων πόνοι ἐν τούτοισι, γνώμης τῶν δόξεσι.

Sententia est 34. Prorrhetici in qua phrenitidis obscurum genus quo ddam depingitur, paulóque aliter enunciatur. Quomodo autem phrenitim simpliciter, aut etiam eam vehementem prenunciet, explicat Galenus in Prorrhetico. Quod sequitur de suræ doloribus ex sententia 36. Prorrhetici huc translatum, & priùs sentent. 30. expressum, nullam necessitatem inuehit. Neque enim delirium portenditur, nisi ea materia relicta sura caput petat. Caluus hanc sententiam cum superiore obscurè admodum coniungit.

Qui in febre assidua voce defecti iacent, & oculis conniuentibus nictantur, hi euadunt quidem si post sanguinis ex naribus fluxum ac vomitum, ad loquelam & ad seipsos redeant. Sin verò secus accidat, cum spirandi difficultate celeriter intereunt. G

[77] Ὅσοι ἐν ξυνοχῇ ἄφωνοι κείμενοι, μύοντες σκαρδαμύσσουσιν, καὶ αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν ἐμέσαντες φθέγξωνται, καὶ παρ' αὐτοῖσι φρόνοι, σώζονται· μὴ φρονεόντων δὲ τούτων, δύσπνοοι φρονέοντες θανάσιμοι συντίμως.

Vocis defectio in febre assidua virtutis animalis oppressionem significat, occupato à materiæ copia neruorum principio, ex cuius quidem degrauatione oppressa natura, motionum efficacitates implicatas habuit, ex eáque imbecillitate nictationes & oculorum conniuentiæ originem traxerunt, vix sese aperientibus oculis ac subinde claudentibus, velut in dormitutientibus ac somno depressis accidit, vbi se continere volunt, neque tamen præ grauitate possunt, sed subinde oculos claudunt & aperiunt. Quod si nictationes illas ad continentem genarum motum, quo assiduè conniuent oculi, referas, poterit oculorum instabilitas, inconstantia & volubilitas subindicari, atque ex humoris cerebrum afficientis qualitate delirium significari. Oculi nanque incontinentes & instabiles (quales ἀστήρικτοι καὶ ὀφθαλμιῶντες vocant, quíque τῶν πεπηρῶσι opponuntur) mentem è sede constantiæ deturbatam portendunt, ex Hippocratis doctrina. Naturæ igitur onere leuato, & per sanguinis effluuium depleto cerebro, ac vomitione humorum abundantia refusa, nil mirum est morbi solutionem rite atque ordine procuratam, vocémque expeditam, & mentem esse redditam. Aliôqui credibile foret humorum copiam in pectus & pulmones illapsam, spiritales angustias præclusisse, H

ac ægrum

A ac ægrum difficultate spirandi breui iugulasse. Cæterùm cùm μύειν genarum oculos integentium sit officium, conniuere, vt σκαρδαμύσσειν nictari ex Plinio diximus. Est autem σκαρδαμύσσειν & καρδαμύσσειν (vtrunque enim scribitur Erotiano) τὸ συνεχῶς τὰ βλέφαρα κινεῖν. καὶ οἷς δόξειεν ἄγειν. ἔρηται δ' ἀπὸ τῆς καρδάμου, ὃ αὐ ὑπὸ τῶν καρδάμων, ὃ αὐ ὑπὸ τῶν καρδάμων, ὃ αὐ ὑπὸ τῶν καρδάμων

leno significari auguror, qua ὑμενώδεις ὑρήσις mediæ coniecturæ inter ἀφρώδεις ac πυώδεις ad conuulsionem denotandam ponuntur, A
eásque intelligi quæ crassam quandam materiam, crudam & flatulentam continentes, returbatæ membranis similia quædam
ramenta conuehunt, aut quæ viscidam & frigidam pituitam membranis similem vacuant. Neque verò ἰχωνώδεις ὑρήσις apud Hip-
pocratem temerè vspiam repetiuntur, & postea hoc præsagio ὑμενώδες ὄρον conuulsionem denunciare scribitur. Quanquam etiam
postea sent. 264. vbi eiusdem sententiæ pars quædam repetitur, κριμνώδεις ὑρήσιες ponuntur & à nobis probantur. δοκέουσι autem
meliùs ex Prorrhetico quàm δοκέοισι hîc legatur.

Desipientiæ cum sopore conuulsiones minantur. 84 Αἱ ἐν κώμασι παραφρόσυνες, σπασμώδεες.

Obscurum desipientiæ genus ac ἀσυφέες παραφρόσυνες innuuntur, cùm graui sopore & torpore oppressi ægri insaniæ speciem eludunt, & magna in somnum degrauatione delirium colant. Quod transmutationis genus vt periculi plenum, passim ab
Hippocrate damnatur. Quæ de re scribit Galen. initio Prorrh. & in fine Com. 1. in Prorrh. & satis multa diximus nostris in lib. 3. B
epid. annot. Hîc enim, vt alibi passim, κώμασι nomine καταφορὰς inaudiēda est, vt testatur Gal. in Prorrh. & in cap. 4. & 5. libelli περὶ κώμασι. Cùm igitur eiusmodi in somnum degrauatio magnam habeat materiæ inæqualitatem, frigidam nempe putrescentem ex
qua sopor excitatur, & calidam ac acrem permixtam desipientiæ causam, phrenitis pessima plærunque, interdum mors non sine
conuulsionis miserabili specie denunciatur. Codices impressi ἐν κώμασι habent, sed κώμασι cum interpretibus & manu scriptis Regiis legimus. Quod vitium aliàs apud Hippocratem frequens est.

Quæ sensim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas euadunt. Quin & conuulsiones quoq; prænunciant. 85 Αἱ ἐπ' ὀλίγον δρασσαι παραφρόσυνες, θηριώδεες, καὶ σπασμοὺς ἢ παρασημήνοισιν.

Sententia est 26. Prorrhetici, in quo conuulsionis nihil meminit. Sed huiusmodi insaniæ ac ferinæ desipientiæ ferè cum con- C
uulsionibus mortem afferunt. Quarum etiam meminit Prorrhet. 123. quod etiam istius sententiæ expressam habet effigiem, &
postea repetitur hoc præsagio.

Temerarij ventris tumores in morbis longis conuulsiones afferunt. 86 Ἐν τοῖσι μακροῖσι κοιλίης ἄλογοι ἐπαίρσιες, σπασμώδεες.

Tumores ventris qui præter modum ac præter rationem fiunt, cùm heterogenei sint generis, nihil habent cum conuulsionibus commune, idcóque temerè adscriptum videtur, vt ex hydropicis videre est, qui pluribus tumoribus abundant. Videtur verò
ex Prorrh. 98. & 99. adumbrata hæc sententia. ἔπαρσις autem idem quod ἔπαρμα, tumorem omnem præter naturam Hippocrati
significat.

Qui statim sine ratione perturbantur, peruigiles sunt, sanguinem è naribus stillantes, sexto die noctu alleuantur, postridie verò laborantes tenui sudore correpti, & in somnum delati delirant, iis larga sanguinis è naribus profusio morbum soluit. Cuius rei indicio est diluta vrina. 87 Τὰ αὐτὰ παραχώδεα, ἄρχυπνα, ὀπτιάζοντα οὐκ D ῥινῶν, ἑκταῖα καυφιαστέοντα νύκτα, πονέοντα δὲ ἐς τὴν αὔριον, ἐφιδρώοντα, κατενεχθέντα, παραφρόνεοντα, αἱμορροΐσι λαύρωσι, καὶ λύει τὰ πάθεα. Τὸ ὑδατῶδες ἔρον τοιαῦτα σημαίνει.

Concursio est empirica quæ in vnius aut alterius ægri obseruatione, hæmorrhagiæ signa plurima simul contulit, eámque futuram prædicit. Credibile verò est hoc in morbo magnam inesse vim crassioris succi melancholici, ad atram bilem accedentis.
παραχώδεις autem ægri dicuntur οἱ ἀλόγως παραπόμενοι, quod est indicium mentis leuiter oblæsæ, & phrenitidis rudimentum quod-
dam. Repetitur hæc sententia Prorrh. 132.

Qui cum his quæ suprà dicta sunt furiosa & vehementi mentis emotione tenentur, ij si tremuli euadunt, malignè habere iudicantur. 88 Μετὰ τῶν εἰρημένων, τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἱ θερμώδεες γινόμενοι, κακοήθεες. E

Contingit interdum vt exusto ab atra bile restitante sanguine, nec dum liberaliter satis effusa per nares materia, ægri in furiosam & vehementem mentis emotionem efferantur, quę ἔκστασις μελαγχολικὴ, posteáque παραφορὰ Hippocrati dicitur. Appetito igitur
huiusmodi humore neruorum principio, atra bile perciti fiunt, ac tremuli euadunt, túncque malignè admodum habent, parúm-
que sperabilis vitæ salus est. Rectè igitur hæc sententia superiori iungitur, licet & per se efferri possit, vt Prorrh. 14. & paulò post.
Caluus pro καπνεχθέντα παρενεχθέντα aut aliud quid legisse videtur.

Desipientia cum difficultate spirandi & sudore lethalis est. Quinetiam cum difficultate spirandi & singultu, mortem adfert. 89 Παραφροσύνη ἐν πνεύμασι καὶ ἱδρῶτι θανατώδης. θανατώδης ἢ καὶ ἐν πνεύμασι καὶ λυγμός. F

ἐν πνεύμασι ex manu scriptis codicibus Regiis legimus cum interpretibus. πνεῦμα autem Hippocrati simpliciter elatum difficultatem spirandi significare testatur Galenus lib. 3. περὶ δυσπν. & in Exegesi, vt πνευματώδεις & πνευμαῖας anhelatores & suspiriosos vocat,
interdum πνεῦ πνευματεμένους, hoc est, τοὺς μέγα καὶ πυκνὸν ἀναπνέοντας, vt exponit Galenus Com. 3. in Prorrh. Huiusmodi igitur respira-
tio incendium internum ac inflammationem cùm denunciet, non longè abest à periculo, diffluentibus sudore ægris ex vitium
imbecillitate. Neque tamen cuiquam mirum videri debeat, hoc difficultatis spirandi genus quo increbrescit spiritus, cum delirio
hîc iungi, quòd delirij magnitudinem inflammationis internæ causa superet, ideóque leui παραφροσύνης appellatione desipientiam
eleuet. Quod multis in locis Hippocrati alias familiare est, vt satis constat ex Galeno libr. 3. de diff. spirandi, & nos in Epidemiis
scripsimus. Singultus quoque in huiusmodi respiratione, quòd ad internam phlegmonem insignem ac præcipuè hepatis conse-
quatur, ex aph. 58. lib. 5. & aph. 17. lib. 7. non temerè mortem intentat, cùm etiam conuulsionis rudimenta præseferat, humorum G
acrimonia & feruore irritato ventriculi osculo, insignibus ad sensum neruis prædito. Quòd si quis communem & publicatam lectionem retineat, de thoracis suppuratione intelligenda veniet, quando puris huiusmodi collectio ex concepto incendio delirium excitabit, & dimanantibus sudoribus ægrum ad exitum perduxerit.

Quæ in phreniticis manifesta apparent insomnia, probanda sunt. 90 Ἐνύπνια τὰ ἐν φρενίτιδι ἐναργῆ, ἀγαθόν. G

Sententia est Prorrhetici 5. quæ tamen hîc aliam habet notionem. Sunt autem phreniticis insomnia manifesta, quæ turbulentis & perturbatis opponuntur. Ea vt variam & cōfusam vaporum materiam in cerebrū sublatorū, ita magnam corporis perturba-
tionem significant. Quæ verò manifesta sunt & euidētia, ac veris suis formis animæ prætensa, ea animi firmitudinē ac minorem
quoq; perturbationē, tum stabilem humorum & spirituum sedationem præseferunt. Aut certè quæ in phreniticis apparent ma- G
nifesta insomnia ad phrenitidis denunciationem valere existimandum. Eoque sensu cum Prorrhetico cōsentiet hoc præsagium.
Codex vnus manu scriptus Regius pro ἐναργῆ ἐν ὀφθῇ non sine mendo legit, cuius lectionis etiam meminisse videtur Caluus, qui
vtranque lectionem adhibuit.

91 Ἐν

A 91 Ἐν φρενίτιδι ἀλφοχρώσιες λευκαί, καὶ νωθρότης, κακόν. ῥῖγος τούτοισι κάκιστον.

In phrenitide albicans deiectio ac torpor, malum denunciat. His succedens rigor pessimus.

Huius sententiæ explicatio ex Prorrh. 13. assumenda est. Illic nanque Archecratis nomine, & particulæ (ἄρα) additione quodammodo in dubium vertitur, & in obseruatione empirica fidem tuetur. νωθρότης autem quæ est animalium functionum ac sensationum symptoma, cùm ex frigidis, crassis, glutinosis & tardis succis originem ducat, non temerè huiusmodi casibus succedit. Præceps nanque vitalitatis exitium, ac calidi natiui omnimodam extinctionem desultorij huiusmodi casus ac transmutationes significant, velut ex phrenitide & continuis vigiliis, veternus, ignauia & sopor. Sic νωθρὴ καταφορὰ in phreniticis lib. 3. Epid. in st. pest. exitium attulit. In his rigor cùm vitibus iam confectis accidat, non iudicationis ratione, perniciem denunciat, quod etiam vulgus agnoscit, & damnatur Prorrh. 35.

B 92 Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῆσι τὰ ὀπτιφκῶς ἔχοντα, πυκνὰ τὲ μεταπίπτοντα, κακόν.

In Phreniticis cùm omnia circa initia moderatè & sedatè se habeant, ac subinde permutentur, malum denunciatur.

Ex Prorrhetic. 12. videtur hæc petita sententia & aliquantulum diminuta. Crebras verò in phreniticis permutationes etiam Prorrh. 28. damnat, vbi & quænam hîc crebræ permutationes intelligantur, Galenus fusissimè explicat.

93 Τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἷς θόρυβοι ὀπτάνονται, κακόν.

In vehementi & furiosa mentis emotione accedentes tremores, exitio sunt.

Hæc sententia cum Prorrh. 14. & sententia 88. paulò antè expressa conuenit. In atra enim bile perciti tremores cùm neruosi generis intensam resiccationem ac motionis imbecillitatem præseferant, extremam perniciem denotant. Quare τὸ κακὸν hîc exi- C
tio esse diximus, quòd κακόηθες in tanti mali significatione nimis leue esse scripserit Gal. & τὸ ἐρέθισμα ὀλέθριον exposuerit.

94 Οἱ ἐξισταμένοι μελαγχολικῶς, θερμώδεες γινόμενοι καὶ πτυαλίζοντες, ἢ καί γε φρενιτικοί.

Vehementi insania detenti, tremuli, cum crebra sputatione, metus est ne phrenitici euadant.

πτυαλισμὸς frequentem sputationem & crebram oris saliuationem significat, quæ ex humidiore ac imbecilliore ventriculo, tunicæ continuitate os humectante, aut ex cerebro in palatum humoris copiam refundente oritur, vt scribit Gal. Com. in Prorrh. 1.
In phreniticis verò plærunq; annotatur ob laborantem mentem, vt αὐάλεος πυκνὴ, præsertim si vtraq; sit inanis & irrita. Etsi interdum etiam ex meningum cerebri inflāmatione, tenuis humoris vt ichoris aliquid in palatū & fauces exudare conspiciatur, velut in pleuritide & ophthalmia laborantibus oculis accidit. Cùm igitur libri huius autor dispersa phreniticorum signa temerè col-
D ligeret, πτυαλισμὸν ex Prorrh. 13. & 31. huc adsciplit, etsi vero similius est vomitionem ab huiusmodi crebra oris saliuatione quàm phrenitidem sperari oportere. Codices Regij manu scripti omnes has duas sententias (vt par est) coniungunt, vnámq; hoc modo efficiunt, τοὺς ἐξισταμένους μελαγχολικῶς, οἱ θερμώδεες γινόμενοι, καὶ πτυαλίζοντες, ἄρά γε φρενιτικοί. Quam lectionem secutus videtur Caluus.

95 Οἱ ὀκταέτες ὀξέως ὀπτιπυρέξαντες, φρενιτικοὶ γίνονται.

Vehementer & acutè mente emoti, si febris iterum repetat, phrenitici euadunt.

Sententia est 15. Prorrhetici, vbi ὀπτιπυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι legitur. Codices manu scripti duo Regij ὀπτιπυρέξαντες ὀξέως legunt, non sine ratione. Cuius lectionis meminit Gal. in Prorrh.

96 Οἱ φρενιτικοὶ βεραχυπόται, ὑφὸ καθαπόμενοι, θερμώδεες ἢ σπασμώδεες. E

Phrenitici parum bibunt, ex leuibus strepitibus facilè irritantur, tremuli sunt aut conuulsionibus tentantur.

βεραχυπόται ex Prorrh. 16. legimus, duobus codicibus manu scriptis nixi. Quin & Gal. lib. 3. περὶ δυσπν. & lib. 5. loc. affect. in phrenitidis notione βεραχυπότας legit. Aretæus quoque in Phrenitidis curatione βεραχυπότας phreniticos facit, hoc genus phrasis exprimens, etsi alio ferè sensu. Cæterùm captæ mentis indicium est rara in phreniticis potio, cùm magna linguæ resiccatio, & affectio calida & sicca inexplebilem sitim faciat, cuius extinctio animalium sensationum prostrationem præsagit. Exemplariū bona pars βεραχύποτε legit, quam lectionem vt suspectam asteriscо subsignat Asulanus, eamq; sequuntur interpretes, & βεραχύποτε ὑφου καθαπόμενοις φρενιτικοῖς intelligunt, ὡς βεραχύποτε ὑφοῦ καθαπόμενοις, qui vel minimis strepitibus irritantur & percelluntur, quòd ab his vel nullo negocio in furorem agantur, & in totum abalienentur. οἷς γὰρ οὐκοῦν καὶ ἡδὺ ὑφου καθαπόμενοι φρενιτικοί, vt scribit Aretæus. Galenus quoq; in Prorrhetico τοὺς τὰ βεραχύποτα ὑποπτευόμενος interpretatur, quòd maximè sint suspicaces & facilè irritabiles, ideóque vel re
F leuissima statim perturbentur, & quouis strepitu promptè deterreantur. Alias autem vocis huius notationes in Prorrhetico adscripsimus. Sunt qui istud etiam ad strepitum qui inter bibendum editur, & sonum qui inter labendum ex potione auditur referunt, cuius causa in summam œsophagi resiccationem reiicienda est. Tremoribus autem & conuulsionibus tentantur phrenitici ingrauescente morbo & prope iam affectis viribus, ex insuperabili neruosi generis imbecillitate & resiccatione. οὐχ ἥκιστα δὴ τὸ ἀλγῶν τοῖσι φρενιτικοῖσι τὰ νεῦρα πυέει. μάλα γὰρ τι αὐτοῦ φρενιτικοὶ, vt scribit Aretæus in phrenitidis curatione.

97 Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι νεανικῶς θερμώδεα, θανάσιμα. In intensa phrenitide tremores lethales.

Tremores in phreniticis multis rescriptis sugillantur ab Hippocrate, valdeq; iis affectis accidunt & ad extremam perniciem adductis, vt scribit Galenus Com. 1. in Prorrh. in eosq; frequenter desinunt, vt testatur Prorrh. 9. ex quo translata est hæc sententia. Mirum tamen subit cur contra Galeni mentem νεανικῶς θερμώδεα iunxerit Caluus.

G 98 Αἱ παρὲξ ἀναγκαῖα παραφροσύναι, κάκιστα, αἱ ἐν τούτων παροξυνόμεναι, ὀλέθριαι. Desipientiæ quæ circa necessaria fiunt, pessimæ, & quæ ex his ingrauescunt, exitium portendunt.

Mentis error qui fit circa opinabilia & quæ δόξασι aut ἔνδοξα vocant, leuius malum facit, quàm si in necessariis & his quæ æternitatem à natura nacta sunt alienatio fiat. Tunc enim planè depositam mentem & valde læsam, ac bile occupatam ista significant, quæ promptissimè concepto incendio in atram vertatur, & μανιώδεις παραφροσύναι aut παρανοίαι inuehat, cùm leues illæ desipientiæ veluti madidorum aut ægrorum vanæ species, ex efferuescente succorum beneuolentia ortæ, momentaneos casus faciant. Sic ioculares desipientiæ & quæ cum risu fiunt minùs suspectæ sunt, quàm quæ graues & seriæ, & quæ cum studio fiunt, vt scribitur aphorism. 53. libr. Hîc ergo ἀναγκαῖα dici videntur τὰ ἀναγκαῖα, res graues & seriæ, aut actiones vitæ necessariæ, & quæ vitam tuentur, quarum certè negligentia valde suspecta est. Sunt & ἀνάγκαι Hippocrati, quæ dicuntur violenta & quibus vis ad-
H hibetur, & ἀνάγκαι quibus vis omnis continetur, libris de fract. ἀνάγκλω etiam Erotianus αἰπὴ τῆς βίας ex Bacchio poni scribit. Quæ certè nullum hîc habent locum. Non igitur abs re quæ ex his ingrauescunt desipientiæ, exitio sunt, quòd in vehementes & furentes mentis emotiones tendant. Quidam codices has sententias distingunt, verùm mihi aptè coniungi videntur. Codices Regij manu scripti, οἱ ἐν τούτων παροξυνόμενοι legunt, eodem prope sensu.

Desipientiæ cum voce stridula, linguæ reuulsione, ac ipsi quoque tremuli; vehementem mentis alienationem significant. In his durities aut asperitas perniciem minatur.

[99] Αἱ ὠδὶ κρούσεες, φωνῇ κλαγώδεες, γλώσσῃ σασμώδεες, καὶ αὐδῇ ἐμμόδεες γινόμενοι, ὀξύτατοι. σκληρυσμὸς ἐμφαίνει ὀλέθριον.

Sententia est Prorrh. 19. à Galeno explicata, vbi tremor ad linguam & vocem refertur, quæ fit tremula & intercisa, reuulsis præ siccitate nerui vocalibus. Intremiscit verò lingua, ob nimiam siccitatem impotenti animali facultate: ac tremori coniuncta est conuulsio, resiccatis musculis & ad cerebri intemperiem compatientibus. Hîc verò tremor ad ægros & totum corpus refertur, quod symptoma phreniticis ob nimiam resiccationem familiare est, & passim annotatur. Ad quam totius quoque corporis, aut cutis scabrities & asperitas consequitur. Hîc quoque Cornarius lectionem Prorrhetici secutus videtur, & γλώσσης σασμοὶ ἐμμόδεες, & αὐδαὶ ἐμμόδεες γινόμεναι legisse.

Desipientiæ quæ iam admodum fractis & debilitatis viribus succedunt, pessimæ sunt.

[100] Αἱ προξεαδωατησάντων ὠδὶ φρενοῦσαι, κάκιστα.

Sententia est Hippocratis Oeconomiam redolens, ex Prorrh. 9. translata, nulla tamen (vt illîc) nominis circumscriptione deformata. Sunt autem οἱ προξεαδωατήσαντες (vt exponit Gal. Com. 3. in Prorrh.) οἱ προκαμνικότες πλὴν ἀκμάσαι, καὶ οἱ μὴ ὑπολύσεως. Codices manu scripti Regij in Prorrh. προεπαυδησάντων pro προξεαδωατησάντων legunt, paulùm à genuina deflexa lectione, ex quibus προπαυτησάντων legi debere coniiciendum est, non immutata notione, nisi recepta esset omnibus codicibus & Galeno postrema lectio. Sunt nanque προπαυδήσαντες iam longè antè defatigati & fracti, velut viribus deficientes, vt ὑπὸ λιμοῦ ἀπηυδηκότες dicuntur fame enecti, confecti, & qui præ fame deficiunt. Et hæc quoque Erotiani est lectio, qui προπαυδησάντων alia notione sumit pro iis qui antea voce defecti sunt.

Crebræ in phreniticis permutationes, conuulsiones denunciant, ac pluuias sunt.

[101] Τὰ ὑπὸ φρενιτικοῖσι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σασμώδεα, πυκνεά.

Sententia est Prorrhetici 28. fusissimè à Galeno explicata. Caluus duplicem apposuit huius præsagij versionem, parum tamen Hippocratis mentem est assecutus.

Crebræ in phreniticis cum perfrictione sputationes, nigrorum vomitionem prænunciant.

[102] Οἱ ὑπὸ φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξιος πτυαλίζοντες, μέλαινα ἔμεσιν δηλοῦσι.

Aliis verbis, eadem tamen notione, effertur Prorrh. 31. πτυαλισμοὶ inter vomitionis signa accensentur ab Hippocrate, cùm exoneranda materia in ventriculo coit, & quod serosius est regurgitat, crebráque saliuatione expuitur. καταψύξις quoque quæ totius corporis perfrictionem indicat, comparatam intrò naturam ad motum & noxiorum expulsionem significat, interdum etiam humoris vomitione refusi qualitatem præsefert, non secus ac in vomitionis præsagio præcordiorum frigus adscribit Hippocr. in Prognostico. Nigrorum autem vomitum affore ex succorum assatione & adustione in phreniticis, nil mirum est, in quibus nigra sæpe refunduntur, ac qualia apparent si aquæ atramentum permisceas. Habes accommodatum huic sententiæ luculentum exemplum ægr. 12. lib. 1. Epid. in quo hac de re satis multa scripsimus.

In his qui variè morbum trahunt & mente mouentur, si subinde sopor incidat, prænuncia expectandam esse nigram vomitionem.

[103] Τοῖσι ποικίλως νοσέουσι καὶ ὠδὶ κρούσι, πυκνὰ κωμάδεσι, προσδέχεσθαι λέγε μέλαιναν ἔμεσιν.

Temeraria est & sine ratione obseruata concursio. Varia autem morbi & inæqualis materia, varias affectiones & diutiùs trahentem morbum facit, quíque nullam staram aut propriam constitutionem seruet, sed frequentem habeat casuum commutationem. In his mentis emotio cum frequenti sopore nigram vomitionem non necessariò elicit, nisi phrenitidem priùs suspectaueris.

Quæ conuulsionis in morem affligunt, ea altum stuporem (catochum vocant) inducunt.

[104] Τὰ παρεξιούσματα τοῦπον σασμώδεα, κάτοχα.

Aliter effertur hæc sententia Prorrh. 161. & ad aurium tuberculorum prædictionem facit, ad quam etsi desultorio quodam modo viam munit hic author, tamen eam ne leuiter quidem hîc adumbrauit. Conuulsiones membrorum initiis cùm non temerè ex plenitudine fiant, redundantem magnam in cerebro humorum copiam significant, ex qua neruosum genus afficitur, & mentis arce occupata, sopores & alti stupores (catochos dicunt) oriuntur. Quem in sensum simplex huius sententiæ notio trahi potest. Quod si (vt in Prorrhetico) abscessuum ad aures significationem elicere velis, non abs re ex huiusmodi redundante crassorum & crudorum succorum in cerebro copia, ad aures tubercula proditura sperabis, cùm scribat Galenus, καὶ πίνων καὶ τὰ σκληρὰ κοιλίας ἀνεστομωμένας εὐκοπόν ἐστιν ὅλῃ τῇ σασμώδεσι καὶ κωμαπώδεσι χρονίζοισι γίνεσθαι, μέλλοντος τοῦ κάμνοντος. Hoc igitur modo τὰ κάτοχα τὰ πολὺν καπνὸν ἀποφέροντα significant. Quòd si & redundantis humoris conditionem, & morbi naturam spectaueris, possunt stabiles, firmos, inhærentes aut pertinaces morbos denotare, quòd τὰ κάτοχα τὰ βεβαίως ἱδρυμένα, καὶ ἃ καταχόμενα νοσήματα quibusdam præseferant, vt scribit Gal. Com. 3. in Prorrh. Codices quidam σασμοδωμώδεα πρόπον habent. Quam lectionem etsi agnoscit Gal. in Prorrh. eam tamen sugillat.

Parui in longis morbis aurium tumores, si subinde sanguis è naribus profluat, & tenebricosa vertigo excitetur, exitio sunt.

[105] Τὰ παρ' οὖς ἐπαίρματα ἐν μακροῖσι μικρὰ, αἱμορροώδεα καὶ σκοτώδεα ὁκόσα φαινόμενα, ὀλέθρια.

In longis morbis cùm magna sit materiæ frigidæ & crassæ copia, sæpe à natura abscessus tentantur, quos quidem humorum multitudini respondere oportet, aliôqui huiusmodi excretiones & abscessus nullum adferent leuamentum. Sic enim lib. 2. Epid. probat Hippocrates τὰ ἀποστάσεις ἀξίους τῆς ἐκκρίσιος τῆς νοσήματος γινομένας. Subinde verò sanguinem profundere, morbi peruicaciam ac naturæ imbecillitatem ostentat, cùm degrauantem materiæ copiam vno impetu exonerare nequeat. Quin & tenebricosa vertigine vexati, magnam spirituum agitationem ac natiui caloris imbecillitatem significant, qui humores conficere nequeat, ac proinde plurimos in flatus conuertat. Dicuntur autem σκοτώδεες Galeno οἱ ὡς τῆς κνήφεσι σκοτούμενοι, qui inter mouendum tenebricosa vertigine ac caligine rotantur. Qui cùm valde affectis sint viribus, exitium in longis morbis non abs re minantur, quòd eas ad morbi diuturnitatem alacriter superesse oporteat.

Febres vertiginosæ & cum tenuis intestini morbo, & sine hoc, perniciem intentant.

[106] Οἱ ἰλιγγώδεες πυρετοὶ καὶ αὐδὶ ἰλέων καὶ μετ' ἰλέων, ὀλέθριοι.

λυγγώδεες habent exemplaria manu scripta quædam, quòd λυγγώδεες πυρετοὶ dicantur Hippocrati vsitata phrasi, febres in quibus diu singultiunt ægri, aut per totum morbi decursum singultus intenditur, vt scribit Galenus Com. in libr. de rat. vict. in morb. acut. Febres igitur huiusmodi singultuosæ periculi plenæ sunt, vt supra diximus, cùm internam viscerum phlegmonem, præcipuéque

A puéque hepatis indicent. Quòd si ἰλιγγώδεας febres retineas, vertiginosæ febres intelligentur, in quas subinde vertigines incidunt, & in quibus ægri perpetuò offusas menti caligines ac nubes sentiunt, crebrásque spiritus circumuolutiones ac rotationes, ex pleniore humidi & crassi succi in cerebro à flatibus distenti copia. Ac per se huiusmodi casus satis suspecti sunt, & plærunque magna inducunt deliria, vt nil necesse sit ad morbi perniciem ileum adiungere, quòd sit alterius naturę & generis, & vt plurimùm ex lesę exitialis. At cum singultu huiusmodi ilei esse possunt, sed non sine exitio, vt scribitur aph. 10. lib. 7. & hoc Præsagio postea reperitur. Exemplaria quædam ἰδέων pro ἰλέων habent, eamque lectionem probabat Præceptor Hollerius, & pro sudoribus accipiebat. Nam & ἴδοι ἱδρῶς dicitur, aliôqui ἴδος τὸ πόνος, hoc est æstum præfocantem significat, & ἴδεος πόνος exponit Hesychius. Idem ἰδέα, ἱδροῦ, ἀγωνία, & ἰδέειν ἱδροῦν explicat.

B Τοῖσι πνευμαλέοισιν ἐξοῦσι πυρετὸς ὕστερον ὀξύς. μετ' ὑποχονδρίου ξυντόνου καὶ λιγυφθείσι, παρ' οὖς μέγα ἔπαρμα.

In anhelatoribus & suspiriosis febris postea acuta, cum præcordiorum contensione perfrigeratis, magnum circa aures tumorem expectare oportet.

Sumpta est hæc sententia ex Prorrhetic. 164. Quos enim illîc πνευματιῶντας, hîc πνευμαλέας dixit, vt libr. de rat. vict. in morb. ac. τοὺς πυκνὸν ἀναπνέοντας exponit Gal. Eamq; ob causam sententias istas coniunximus, non repugnantibus exemplaribus manu scriptis, quod etiã Caluum fecisse animaduertimus. Hîc igitur ὑποχόνδριον ξυντόνον vocat, quòd illîc ὑποχόνδριον σκληρὸν, præcordiorum distentionem cum tumore subfrigido, indicans abscessuum sobolem potiùs quàm phlegmonem, quæ sanguinis ex naribus profusione soluitur. Exemplaria quædam manu scripta πνευμαλίσσιν pro πνευμαλέας habent, quod magis est Ionicum, reliqua omnia πνευμαλέοισιν, non sine mendi suspicione tamen. Nam quos alibi πνευμαλέας vocat, hîc πνευμαλέοις dici non temerè aliàs reperias, sed πνευμαλικὰς potiùs & πνευματιῶντας in Prorrhetico. Ex hac etiam Prognosi Prorrheticum illud emendare licet.

C Οἷσιν αὖ ἐν πυρετῷ ὀδυνάω γλουτοῦ τε ὀσφύος καὶ τὰ κάτω χωρία, φρενῶν ἄπλοιαι, ὀκλείουσι τὰ κάτω, ὀλέθρια, ἀνάγκη τε κοῦ δύο τι σημεῖον προσγένηται πονηρόν. κοῦ τ' ἀνία σημεῖα μὴ πονηρὰ γένηται, ἔμπυον γενήσεται ἐλπίς.

Lumborum atque inferiorum partium dolores quibus febris etiam accedit, si relictis inferioribus septum transuersum appetant, tum verò præsertim exitio sunt si aliquod periculosum signum accesserit. Quòd si reliquorum signorum nullum periculum ostenderit, futuræ suppurationis metus est.

Celebratur hæc sententia in Prognostico, quod effecit vt has sententias temerè disiunctas in codicibus publicatis coniungeremus, melioribus etiam exemplaribus freti. Eam his verbis explicat Celsus cap. 7. libr. 2. Si à coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus transit, neq; vllum signum malum accessit, suppurationis eo loco periculum est. Huiusmodi quoque dolorum occursationes ad superiora, ἀναφορὰς vocat in Prorrh. & damnat sent. 69. & 83. Asulanus ὀκλείουσιν vitiosè pro ὀκλεῖ πυσιν legit, & ἔμπυον γενήσεται pro γενήσεσθαι. Caluus hanc verò Hippocraticam sententiam ita obscurauit, vt vix quid elicias statuere possis.

D Παιδίοισιν ὀξὺς πυρετὸς καὶ κοιλίης ὑπόστασις μετ' ἀγρυπνίης, καὶ ὀκλακλίζειν, καὶ ὀχρῶμα μεταβάλλειν, καὶ ἰγδὶν ἔρεθος, σασμώδες.

In pueris febris acuta cum alui suppressione & peruigilio, calces velut iactare, ac colorem mutare, & ruborem contrahere, conuulsionem minatur.

Ex Prognostico quoq; illustratur hæc sententia, vbi de puerorum in febre conuulsionibus agit, quibus promptissimè tentantur, ob alimenti cruditatem, & ex lactis vitio acrimoniã, tum verò neruosi totius generis imbecillitatem, vt testatur Gal. Com. ad aph. 25. lib. 3. & Com. 3. in Progn. Hîc autem ὀκλακλίζειν ponitur, quod est calcitrare, calces iactare & cædere, qua dictione materiæ agitationem & feruorem subindicat, ac corporis incontinentiã, qua pueri ἐπιπλήττοι, & cõmoti humores neruorum principium faciliùs tentant. Cuius loco in Prognostico ἐκπαλαίειν & κλαυθμηρίζειν posuit, quod est perterreri ac lugere aut plorare, vel (vt Gal. exponit) φοβηθεῖσαι φοβερῶς. Quæ cùm sint pueris familiaria ob rationis infirmitatem, ac humorũ ex lactis corruptione os ventriculi E grauantium vitium, aut cerebrum exhalationum acrimonia replentium, meritò φόβος in ætatum morbis, pueris adscripsit Hipp. aph. 24. libr. 3. Nec verò infœliciter ὀκλακλίζειν ex voce κλαυθμηρίζειν consequi aut cogitatione deduci poterit, cùm pueri lugentes aut eiulantes assiduè calcitrent aut calcibus impetant, indeq; maximè, non corporis contensione, eiulatus vehementiam prodant. Regia exemplaria manu scripta quædam ὀκλύζειν pro ὀκλακλίζειν legunt, quod de vehementi singultu dicitur, & cùm sit conuulsionis velut rudimentum quoddam, eam informare certè potest. Cuius etiam lectionis vestigia prope subsecutus videtur Caluus, & κλύζειν ac ὀκλυκαίνειν, aut aliud quid tale legisse, cùm (subluereq; exalbescereve) dixit, alieno planè sensu. Ex quibus scriptionibus etsi vitiatis, confidentior aliquis certi aliquid eruere posse sperans, κλαῦσαι potiùs quàm ὀκλύζειν legendũ esse coniiciat, quod flere & eiulare significat. Et certè Celsus ex Prognostico assiduè plorare dixit hanc sententiã dilucidis verbis exprimens. Si in continua febre puero venter nihil reddit, muraturq; ei color, nec somnus accedit, ploratq; is assiduè, metuenda neruorum distentio est. Nouum quoq; est & planè insolens ὑποστάσιος nomen, etsi huic authori non infrequens postea, pro alui suppressione ac retentione, quam in F conuulsionis causis non temerè accensent Hipp. & Gal. Et aph. 25. lib. 3. αἱ σκληραὶ κοιλίαι ad conuulsionem in pueris propensionem adscribuntur. ὑποστάσιος quoq; Hippocrati humorũ subsistentias ac collectiones, cùm intro subsistunt ac remoratur, aliàs significãt, vt Prorrh. 2. & lib. de art. πὼ ὀδὸν μουσᾶ τῆ ὑγρῶν exponit Gal. vt pluribus aliàs scripsimus. Quam tamen vocis obscuritatem reformidantes quidam, κοιλίης ὀλίσεσιν legunt, vsitata Hippocrati locutione, qui ὀλίσεσιν ad alui suppressionem non rarò accommodat in Prorrh. vt crebertimè ὕρε ὀλίσεσιν, αὐτὴ δ' ὀλιγόσιος ponit. Colorum porrò variam mutationem, vitiosam plurium humorum qualitatem denotantem, ponit in Prognostico, cùm hîc tantùm sanguinis copiam ex ruboris contractione indicet.

Qui statim sine ratione perturbantur, peruigilio torquentur, nigra & compacta ex aluo demittunt, interdum sanguinem è naribus profundunt.

[110] Τὰ δίκην παραχρῆμα ἀγρυπνα, μέλαινα ἢ τὰ σιώθεα, αἱμόρροος ἔνια.

G Coitio est empirica ex multis hæmorrhagię obseruationib. temerè instituta, ideoq; ambigua. Interdum enim sanguinem fundere scribit, nulla necessitate imposita. In hæmorrhagiæ autem signis τὰ παραχρῆμα ac peruigilium passim meritò celebrantur, vt antea quoq; sent. 87. Est vbi aluus restricta ob materiæ motum deprehenditur, ac nigrorum & compactorum secessus resiccata aluo & ab ardore vehemẽti exucta humiditate obseruatur, qualia hîc μέλαινα τὰ σιώθεα. nigra & colligata aut compacta vocat. Sic in sanguinis per nares refusione μελάνων δίκην χώρησιν ἢ δίκην, ἢ κοιλίης ὀλίσεσιν, aut κοιλίαν ὀλίσεσιν, & πὼ χαίρεσι ὀλίσκηρον apposuit in Prorrhetico. Et Prorrh. 41. nares sanguinem stillantes sugillantur, κοιλίης ὑπολελαμμένης σμικρὰ μέλαινα ἀπυρεκτώθεα ἀνὰ ἄγκιλα χαλώσης. Codices Regij manu scripti quidam μελαιδέα pro μέλαινα ἢ τὰ legunt. Qua voce etsi suspecta, nigra excrementa colligata significare voluit, ac fortè μέλαινα σιώθεα. Huius sententiæ pars ex Prorrh. 132. desumpta videtur.

H Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης δύσμορα, αἱμόρροεά, δίκην τε καὶ ἐν πυρετέρρυκη. ἢ ἐφάνη καὶ μεταφέξαντες οἱ ἐπ' ὀλίγον τρεψύχοντες.

Qui insomnia vexantur cum subita corporis iactatione & inquietudine, iis sanguinem è naribus eruptum sperare oportet, idq; præsertim, si quid antea profluxerit. Animaduertendum verò num in modicè perfrigeratis id post horroris sensum contingat.

Nulla hîc certa hæmorrhagiæ spes est, quòd in ambigua sententia nulla necessaria ad sanguinis profluuium signa describantur. A
Reperitur tamen Prorrh. 136. etsi non minus cõfidenter, vbi pro ἰῶ π παρεφρόνικεν, ἰῶ μὴ π παρεφρόνει, scribitur, pugnante quidem sensu, eodẽ tamen recedente sententia. Nam perequè profluxurum sanguinem sperare oportet, siue quid profluxerit, velut hæmorrhagię rudimentum tentante primoribus diebus natura, vt tandem certo ad iudicium die vires in sanguinis profluuium effundat, siue nihil priùs experta, collectas vires in firmam iudicij diem cum fœnore reseruarit. Neq; etiam hęmorrhagiam exprimunt horror aut corporis perfrictio, etsi sanè materiæ agitationem & naturæ conatum significant, neq; ideo perfrictionis in Prorrh. meminit.

At verò qui per accessiones tussiunt & tenuiter exudant, ij malignè habere iudicandi sunt.

112 Περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς βήσσοντες, καὶ ὑδροῦντες μικρὸν, κακοήθεες.

Codices quidam istud cum superioris sententiæ extremo coniungunt & sententiam vnam efficiunt, vt ad perfrigeratos & inhorrescentes referatur. Secutus sum tamen omnes interpretes qui seorsum efferunt. Initiis autem accessionum leues tusses sæpe irritantur ex materiæ agitatione, interdum etiam destillatione, idque sine periculo. In his sudores intempestiuè nulla naturæ promotione procurantur. Codices Regij manu scripti quidam pro βήσσοντες βοήσαντες habent, alij etiam βοήσοντες, quos secutus videtur Caluus. B

Ad lateris dolorem insuper accedente strangulatu, suppurationis futuræ spes est.

113 Ἐς πλευρὸν ὀδύνης καὶ πνιγμοῦ παρεγγενομένου, ἔπει ἐμπυοῦται.

πνιγμὸς hîc ὀρθόπνοιαν & eam spirandi difficultatem indicat, quæ non nisi arrecta ceruice & exporrecto collo obitur, ex spiritalium organorum angustia & pręclusione, vt antea, cui interdum succedit suppuratio, interdum verò strangulatus & subita internecio, vt experientia quotidiana constat, ex qua, velut ex obseruatione, ducta est hæc sententia, cùm longè sint plurima alia & fida suppurationis indicia ex Prognostico in animi notione reponenda. Præsagium tamen istud locum aliquem habere potest in lateris morbo ad suppurationem iam tendente. C

Quibus per febres assiduas pustulæ toto corpore enascuntur, lethale est, nisi quid purulentum abscedat. In his verò præcipuè adnasci ad aures tubercula solent.

114 Οἷσιν ἐν συνεχέσι φλυζάκια καὶ πανταχοῦ τοῦ σώματος ἐκφύῃ, θανάσιμον, μὴ γενομένου πυώδους ἀποσήματος. μάλιστα δὲ εἰθίσασι γίνεσθαι τόποισι παρ' ὦσι.

φλυζάκια φλυκτίδας exponit Galenus Com. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut. & pustulas significant quæ toto corpore erumpunt, papularum genus & ἐξανθημάτων, quos varos vocant. Ea acrium & efferuescentium malignorum humorum sunt soboles, vbi à natura in cutis laxitatem & corporis superficiem amandantur, eamque velut excretione lancinant & pungunt. φλυκτιώδες D
dicuntur initio lib. 2. Epid. Galenus verò in Exegesi, ψυδράκια exponit, etsi non nihil differre videntur. Oriuntur autem huiusmodi pustulæ in febribus malignis, verna præcipuè humorum expurgatione & ebullitione, quo tempore ἐξανθήσιας ἐλκώδεας subnotat Galenus túncque ferè salutares sunt. Nam quæ ad autumnum feruntur, humorum sauitia & feritate magis infamantur. Cùm igitur huiusmodi pustulæ humorum corruptelam expurgent, in ἀποστάσεως κατ' ἀπόθεσιν genere non temerè reponuntur, easque naturæ viribus solicitari oportet & coqui, aliôquì si fatiscente natura cursum remorentur aut subsistant, periculum creabunt maximum. Quod his verbis mihi innuere videtur huius Præsagij author (μὴ γενομένου πυώδους ἀποσήματος) Siue nanque hoc nomine pustulas donet, siue alterius alicuius abscessus eruptionem significet, naturæ certè procurationem requirit. In his verò febribus assiduis quibus coniunctæ sunt papulæ huiusmodi, ferè suboriri ad aures tubercula solent, quæ non leuiter suspecta esse quotidiana experientia docet, in quibus ægerrimè conualescunt ægri, ac non nisi magno negotio releuantur. Quò sanè huius sententiæ extremum retulimus, etsi aliorsum detorqueri possit. Exemplaria Regia omnia manu scripta φυζάκια pro φλυζάκια habent. φλυζάκια E
verò à φλύω & φλύζω deducuntur, quod est Hesychio αἰαζίω, vt sint αἱ ἀποκαύσεως φλύκταιναι, aut τὰ ἀποκαύσεως ἐν ὀφρύσι αἰαστήματα, pustulæ velut ambustæ, & in corporis planitiem efferuescentes aut erumpentes, ex humorum acrimonia exortæ, qualia ἐξανθήματα κηκισμώδεα θερμὰ, ὥσπερ πυέκαυσα, vocat libr. 7. Epidem. & quæ libr. 5. Epidem. οἷα τὰ ἐπὶ κοινώπων ἐξανθήματα nominat, aut quæ (vt aliàs scribit) τὸ χρῶμα ἐπὶ κοινώπων ἐγκαταδαμάζοισιν, hoc est corpus velut à culicibus commorsum & afflictum reddunt. Galenus tamen aliam nominis notationem respicere videtur, cùm φλυζέσησι βλυούσας, & φλύεται ὑγραίνεται exponit ex lib. 2. Epid. vt illîc restituimus. Ea certè omnia in pustularum genere Celso censentur lib. 5.

In præcipiti morbo, si partes externæ perfrigerentur, internæ verò vrantur, ac sitis vrgeat, malum denunciatur.

115 Ἐν ὀξεῖ τὰ μὲν ἔξωθεν ψυχόμενα, τὰ δ' εἴσωθεν καόμενα, καὶ διψῶν, κακόν.

Hæc sententia ex media Hippocratis Œconomia hausta est, multísque in locis repetitur, præcipuè verò aph. 48. libr. 4. & 74. F
lib. 7. & aph. 1. & 26. lib. 7. & initio lib. 2. Prognost. Eamq; sic expressit Celsus. Seruari is non potest, cui febre non quiescente exterior pars friget, interior sic calet, vt etiam sitim faciat. Huiusmodi autem inęqualitas inflammationis internæ ac nobilium visçerum vehementiam indicat, aut caloris natiui extinctionem, velut in febribus ardentibus exitiosis contingere solet.

Febres assiduæ, quæ tertio quoq; die intenduntur, in periculum ducunt.

116 Οἱ συνεχέες ἀφ' τέτης ἐπιτείνοντες, ἐπικίνδυνοι.

Si quibus aliquando febris intermiserit, periculum abesse significat.

117 Οἷσιν αὖ ποτε πυρετὸς ἀφαλίπῃ, ἀκίνδυνον.

Aphorismus est 43. libr. 4. ex quo deductæ sunt hæ duæ sententiæ, quæ ideò, vt illîc, coniungi possunt. Eas autem febres quæ G
neque tertio quoque die leuantur in malis signis valetudinis reponit *Celsus, vt neque terrere debere eam febrem scribit, quæ eodem die finita est, ac ne eam quidem, quæ quamuis longiore tempore euanuit, tamen ante alteram accessionem ex totò quieuit, sic vt corpus integrum (quod εἰλικρινὲς Græci vocant) fieret. †Eæ quoque febres, quæ certum habent circuitum & ex toto remittuntur, tutissimæ sunt, maximéque curationes admittunt.

*Cap. 4. lib. 2. †Cap. 12. lib. 3.

In febribus longis, aut tubercula, aut ad articulos dolores proueniunt, quos neque tamen temerè fieri existimandum est.

118 Ἐν μακροῖς πυρετοῖσιν, ἢ φύματα, ἢ ἐς ἀρθρα πόνοι ἐγίνονται, καὶ οὐ ῥηΐδιον ἄνευ σήψιος.

Aphorism. est 44. libr. 4. & 65. lib. 7. febres diuturnæ cùm plurimam habeant crudam, frigidam & crassam materiam, concoctione aut abscessu vt plurimùm, interdum etiam excretione liberantur, vt acutæ & præcipites sudoribus ac iudicatione. Sic lib. 4. H
de rat. vict. in morb. acut. in febribus longis abscessus ad aures ac collum auriotat. Et libr. 6. Epidem. sect. 4. aphorism. 1. τὰ παρ' ὦς in diu trahentibus febribus adscribit, καὶ ὅσοι τύφλοι εἰς ἄρθρα ἀφίκοντο. φύματα verò cùm aliàs sæpe omnes corporis tumores in quamcunque corporis partem erumpentes significent, hîc certè ea quæ abscedere nata sunt denotant, quod indicat Celsus qui hanc sententiam

A sententiam explicans, abscessus vocat, quòd in totum corpus abscedant, eóque velut humorum depositu à febribus vindicent. Verba Celsi sunt cap. 7. libr. 2. Quibus autem longæ febres sunt, his abscessus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Quò magi. miror Caluum secundum aures tubercula dixisse, nisi si ἐπαύμαστα legit, aut rei consecutionem ex Hippocrate libr. de rat. vict. in morb. ac. aut 6. Epid. expressisse sibi visus est. Codex Regius vnus manu scriptus ἀρθρων πόνοι habet, eadem sanè notione, nisi quòd reliqui omnes vno consensu εἰς ἄρθρα πόνοις habent, qua locutione humorum in articulos decubitum, aut abscessum enixè magis exprimunt, à quibus vindicare poterit vrina multa, crassa & alba, ex aphor. 74. lib. 4. & aphorism. 2. sect. 4. lib. 6. Epidem. Neque verò ista temerè fieri existimandum est, cùm naturæ procurationem præseferant, tandemq; concoctione malorum exitum solicitent, nisi si pleniorem cibum suspectum reddunt, ex aph. 45. lib. 4. & 66. lib. 7.

In præcipiti morbo, capitis dolor, & præcordia reuulsa, nisi sanguis ex naribus profluat, ad phrenitidem deueniunt.

119 Κεφαλαλγίη ἐν ὀξεῖ, ὑποχόνδριον ἀνεσπασμένον, μὴ ῥυήσας αἵματος ἐκ ῥινέων, ἐς φρενῖτιν τρέπει.

Duplex est lectio. Quædam exemplaria Regia manu scripta cum impressis, κεφαλαλγίῃ legunt, vt sensus sit, reuulsa præcordia in morbo acuto capitis dolorem, non profluente ex naribus sanguine, ad phrenitidem deducere, deuoluere, conuertere & immutare. Alia etiam exemplaria manu scripta κεφαλαλγίη habent, vt capitis dolorem & sursum tractum hypochondrium, nisi sanguis ex naribus effluat, in phrenitidem cedere ac deuolui, aut deuenire indicent, morbúmque eò tendere ac degenerare. Cæterùm inter communia hæmorrhagiæ signa, capitis dolor accensetur in Prognostico & libr. 1. Epidem. vbi ξώπασις ἢ μετ' ὀδυνῶς adscribitur, cùm hypochondrium ex nulla propria affectione, intrò retrahitur, aut contrahitur, sed septi transuersi aut cerebri, velut neruorum principij, communione. Interdum nanque cerebro ex longò interuallo grauato, ac per febrium incendium plurimis vaporibus, aut biliosis & acribus humoribus oppleto, tandémque ipsa febrium intensione resiccato neruorum principio, affectionis conspirationem sentit septum transuersum, neruorum communione consentiens, ac siccitatis impendio sese velut contrahens, hypochondrium ipsum intrò vellicat ac velut abripit. Ipsum etenim septum transuersum aut phlegmone tentatum, aut resiccatione contensum, aut à succingente costas membrana retractum, præcordiorum reuulsionis causa est, vt scribit Galenus Com. 2. in Prorrh. & Com. 2. in lib. 3. Epid. Quo in casu non temerè conuulsionis, aut intensissimi delirij & phrenitidis suspicio oritur. Quod etiam exemplum Philistæ libr. 3. Epidem. comprobat, in quo ῥέπειν πρὸς ὑποχόνδριον, hoc est, intrò vergere & inclinari posuit Hippocrates, nullo proprij hypochondrij affectu, sed ex septi transuersi affectione intrò retracto & reuulso, vt illîc scripsimus. Est & αἰαστὸν ἐνὸν ὑποχόνδριον in visçerum internorum phlegmone, & in plurimis phrenitide tentatis, vt scribit Galenus Comment. 2. in Prorrhetic. Verùm cùm ad hæmorrhagiæ fidem, materiæ sursum motæ momentum prouideri debeat, τὸ αἰαστὸν ἐνὸν ὑποχόνδριον, nullo proprio subsistente in præcordiis affectu, ad Hippocratis rescripta rectè mihi accommodari B
videtur, idq; quodam naturæ nutu & ad superiora contentione fieri dicitur, in qua contractione neque dolor, neque inflammatio subest. Mirum autem videri non debet, si subsistente sanguinis profluuio, ex facilè putrescentis sanguinis corruptela, phrenitis portenditur, quam certè liberalis hæmorrhagia subleuasset.

Febres lipyriæ, non nisi per choleram effusa bile, soluuntur.

120 Τὰ λιπυρικὰ, μὴ χολέρας ἐπιγινομένης, οὐ λύεται.

Febris lipyria ex genere continuarum censetur, in qua interna ardent, extrema verò frigent, nec nisi ex interno incendio aut visçerum phlegmone ortum habet, vt satis patet ex Gal. Comment. 2. in Progn. & Com. ad aph. 48. libr. 4. Aëtius verò Tetrab. 2. serm. 2. cap. 89. Lipyriam febrem accendi ab erysipelate circa ventrem consistente scribit. In huiusmodi ergo visçerum inflammationibus, in cauum corporis serosis, aut biliosis & acribus collectis humoribus, choleram gigni non est à ratione alienum, ex qua bile effusa, phlegmones internæ remiserint aut penitus constiterint, iudicatione naturæ vi per vomitum & deiectionem bi- E
liosam tentata, quam hîc choleram vocat. Cholera autem ex flaua bile originem ducit, vt scribit Galenus Com. ad aph. 30. libr. 3. Cuius etiam causam facit acres, mordaces & biliosos succos Comment. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut. Caluus τὰ λυπηρικὰ molestantia dixit, ac nescio an febres lipyrias ab anxietate & molestia sic dictas intellexerit. τὰ λειπηρικὰ tamen meliùs scribitur, quòd corporis externa λείπεται πυρός, vt scribit Aëtius, interno exæstuante foco.

Morbus regius si ante diem septimum accesserit, malum significat: septimo autem, nono, vndecimo, ac decimo quarto, iudicationem adfert, dum præcordia non induret. Quod si seçus contingat, res in dubium vertitur.

121 Ἰκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγιγνόμενος, κακόν. ἑβδόμῃ τε καὶ ἑνδεκάτῃ, καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, κρίσιμον. μὴ σκληρυνόντων ὑποχόνδρια. ἢν δὲ μὴ, ἐνδιαιτόν.

F Hîc morbus regius qui in febribus obuenit inaudiendus est, vt aph. 63. & 64. libr. 4. disertis verbis ponitur, vnde huc translata est hæc sententia. Cuius explicationem abundè scripsimus nostris in lib. 1. Epid. annot. & in Hermocrate lib. 3. Epid. Exemplaria autem Regia manu scripta omnia hîc ὑποχόνδριον legunt.

Crebræ iisdem perseuerantibus casibus morborum reuersiones, impendente iudicatione sanguinem profundentes, nigram vomitionem excitant. Quin etiam tremulos ægros faciunt.

122 Αἱ πυκναὶ ἀφ' τῆς αὐτῆς ὑποστροφαὶ, πρὸς κρίσιν αἱματώδεες, μελάνων ἔμεσιν ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

ἀφ' τῆς αὐτῆς phrasis est Hippocrati valde vsitata, præcipuè libris Epidem. vbi iidem perseuerant casus, aut eadem affligunt symptomata, velut in Prorrh. ἀφ' τῆς αὐτῆς ἰούσης dicuntur, quibus eadem perseuerarunt, vbi morbus diutiùs traxit. Credibile est igitur in diutiùs trahente morbo, atque iisdem perseuerantibus, crebras fieri morborum reuersiones. Præceptor Hollerius ἀφ' τῆς αὐτῆς G
per eadem interualla explicabat, & ad dierum criticorum periodos referebat, vt recidiuæ iisdem dierum interuallis fierent, velut per quaternarios, vt si morbus die septimo desierit, ac vndecimo repetierit, aut si morbus iudicationem die vndecimo subierit, recidiuam verò decimoquarto attulerit. Nigram verò vomitionem fieri nil est necesse, nisi diminuta & subsistens sanguinis profusio aliqua ex parte vacuata materia, relictos humores torrefecerit, & ex longo morbi tractu cumulato vitio, ac subsecuta intemperantia, plurimi exassati succi in ventriculum redundarint, sæpiúsque varios & permixtos vomitus excitarint. Quod in dies ipsa ægrorum obseruatione experimur. Tremuli fiunt autem ægri, diuturnitate morbi & frequentibus recidiuis imbecilla reddita natura, & affecto genere neruoso. Caluus πρὸς κρίσιν omisit, quæ verba tamen in omnibus quotquot videre licuit exemplaribus obseruauimus. Aliter etiam ferè repetitur hæc sententia in his Præsagiis postea.

Qui in febribus tertianis ingrauescunt dolores tertianarum naturam assumunt, & sanguinis grumos per secessum egerunt.

123 Τὰ ἐν τεταρταίοισι πυρετοῖσι ἀγήματα παροξυνόμενα τεταρταιοῦν ποιέεται, καὶ θρομβώδεα αἵματα ἀφαιρεῖ. H

In febrium tertianarum insultibus plerunq; inuadunt dolores, qui tertiani generis morbum faciunt, & eius naturam præsefe-

runt, aut tertio quoque die cum febris tertianæ accessionibus repetunt. Id quod indicat materiam quodammodo in partes quas- A
dam discessionem fecisse, quæ & cum febris periodo sæuitiam exercet, & eundem febris typum humorisque motum retinet. Crebri nanque videntur in tertianis circuitibus laterum dolores, qui singulis accessionibus irritantur, aliàs verò quiescunt. Quos ideò tertianarum febrium naturam assumere dicit, quòd tertio quoque circuitu repetant, eisque vero simile ab eodem humore foueri. Sanguinem autem concretum excerni non admodum est necesse, idque ex obseruatione dependet cuiusdam ægri lateris dextri dolore affecti, in quo hepate vitiato, grumosæ per aluum deiectiones effundebantur.

In febribus, venæ quæ est in ceruice pulsatio & dolor, rem ad intestinorum difficultatem deducit.

124 Ἐν πυρετοῖσι καὶ φλέβα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ σφυγμὸς καὶ πόνος, ἐς δυσεντερείην ἀποτελεῖ.

σφυγμὸν antiquis dici de partium inflammatarum pulsu, deinde ad omnem arteriarum pulsum, earúmque percussum violentum & maximè conspicuum accommodari, ex veterum monimentis aliàs docuimus. In huiusmodi ergo arteriarum pulsu, vbi B
& dolor humorum collectionem, & naturæ ad superiora metum ac momentum significat, hæmorrhagiam potiùs quàm intestinorum difficultatem præsagias, nisi (quod sæpe fit) vitiis interceptis irrita ad superiora naturæ promotio, prouidentia quadam & humorum reuocatione & transpositu in intestinorum alueum aut alias inferiores partes materiam deponat: Quod aliàs multis contigisse scribit libro primo Epidem. qui ex febre ardente post sanguinis ex naribus eruptiones, ἐς δυσεντερώδεα καθίστασιν πάθεα-θρόνως. Quibus etiam post longum morborum tractum, ἐς δυσεντερώδεα ἐπλεύσασαν, hoc est, res ad intestinorum difficultatem deducta est, eandem quam hîc phrasin vsurpans. Sic libro secundo Epidem.* & paulò pòst in hoc Præsagio (sent. 128.) in euidente & manifesta humorum sursum latione, vbi conspicua apparebat arteriarum pulsatio, & facies benè habita cum præcordiorum contensione ac tumore, non abs re liberalem sanguinis ex naribus profusionem aut conuulsionem suspectat Hippocrates. Quibus velut subsistentibus, in coxendicum dolorem morbum demitti scribit. *Sectio. 6.

Frequens coloris cum calore mutatio, bono est.

125 Τὸ μεταβαλλόμενον πολλάκις χρῶμα καὶ θερμασίαν, χρήσιμον. C

Hoc indistinctè scriptum iudicij assensionem paulisper sustentat. Etenim in aphorismis & libello περὶ κρισίων huiusmodi inæqualitatem damnat Hippocrates, & vbi corpus modò calidum, modò frigidum est, & color alius ex alio fit, longæ valetudinis tractum suspectat. Quod etiã repetit Celsus c. 5. lib. 2. In Prognostico quoq; ὁμαλῶς θερμὸν τὸ σῶμα commendatur, huiusmodi verò inæqualitas damnatur, quòd multiplicem naturę contentionem, variúmque cum morbo certamen aut affectionum pluralitatem indicet, vnde & longus morbi tractus non abs re expectandus est. Quod effecit vt quidam hîc κρίσιμον, non χρήσιμον, legendum existimarint, quòd in ea naturæ cum morbo concertatione, velut de tota lite iudicium impendeat, naturáque spiritum calorem contra morbum tanquam succenturiatas copias immittat. Quædam etiam exemplaria καὶ θερμασίαν legunt. Quam lectionem secutus videtur Cornarius & Præceptor Hollerius. D
*Aph. 40. lib. 4.

In bile redundantibus magna spiratio cum febre acuta & præcordiorum contensione, abscessum iuxta aures promouet.

126 Τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς μετὰ ὑπογονδρίου τάσιος, παρ' οὖς ἀφίσταται.

Tam sunt hæmorrhagiæ communia quàm abscessuum ad aures signa, magna spiratio & præcordiorum distensio, cùm naturam cum calore sursum vehi, & humorum ex inferioribus sedibus ac superiora momentum & transpositum significent. Nisi si fortè χολώδεσι addidit, quòd sanguinis profusio in succulenta sanguinis beneuolentia liberaliùs contingat, abscessus verò ad aures materiæ calidæ copiam frigidæ permixtam ad huiusmodi momentum requirunt.

Qui ex longa valetudine sese recolligentes cibum bene sumunt ac nihil proficiunt, ij malignè relabuntur.

127 Οἱ ἐκ μακρῶν ἀναλαμβάνοντες εὖ σιτοῖ, μηδὲν E
ὀφελοῦντες, ὀπισθρέφουσι κακοήθως.

εὖσιτοι dicuntur οἱ τροφὴν λαμβάνοντες καὶ ὀρεγόμενοι, vt exponit Galenus Comment. ad aphorism. 31. & 32. lib. 2. ex quibus traducta est hæc sententia, vt satis apparet. Illic enim de his qui ex morbo conualescunt agitur, qui initio cibum appetentes, tandem eum fastidiunt. Hîc igitur ὀπισθρέφειν, reflecti, relabi, ac conuerti ad inappetentiam significat, quam ἀσιτίαν καὶ ἀνορεξίαν vocant. Alioqui ὑποστρέφειν meliùs de morbi reuersione ac recursu diceretur, nisi postea quoque hoc † Præsagio ὀπισθροφὴ αἰτία τῆς ὑποστροφῆς poneretur, quam in notionem pro recidiua sumpserunt omnes interpretes. κακοήθως autem quædam exemplaria legunt non κακοήθης.
†*Sent. 257.

Si venæ temporum in febribus pulsent, & facies bene habita fuerit, absque præcordiorum mollitie, longum fore morbum sperare oportet, qui nec sine liberali sanguinis ex naribus profusione, aut singultu, aut conuulsione, aut coxendicum dolore, desinet.

128 Οἷσιν ἐν πυρετοῖσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι σφυγματώδεες, καὶ τοῦτο πονηρὸν ἐρρωμένον, καὶ ὑπογόνδριον μὴ λεπαρὸν, χρόνιον. καὶ ἢν παύσωνται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλῆς, ἢ λυγγὸς, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχίων. F

Obscura est hæc sententia sed apertioribus verbis scripta lib. 2. Epid.* & lib. περὶ κρισίων repetita, & abundè à nobis explicata nostris in lib. 2. Epid. Commentariis. Quod autem hîc de temporum arteriis effertur, libr. περὶ κρισίων de arteriis simpliciter dicitur, quanquàm & ibidem de manuum arteriis, vt & lib. 2. Epid. repetitur. χρόνιον verò quod totum locum obscurat, his verbis in superioribus locis explicatur, χρονίη ἡ νοῦσος γίνεται: vt mihi mirum videatur quomodo Caluus χρόνιον ad ὑποχόνδριον retulerit, refragante omninò sensu. Exemplaria quædam manu scripta χρόνιοι habent, & ad ægros referunt ex literæ consecutione, quò etiam refertur καὶ ἢν παύσωνται. Quidam etiam codices ἢν παύεται legunt, ad morbum referentes. *Sect. 6. G

Aluus in febre ardente affatim prorumpens, mortis periculum adfert.

129 Ἐν καύσῳ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα, θανάσιμον.

Istud ἀδιορείστως scriptum magna indiget circumscriptione. Est enim vbi morbo eunte in iudicationem, & coctione à natura superato, aluus effusa febris ardentis materiam deponit, vt ex rigore iudicatorio euenire scribit Gal. Com. ad aph. 58. lib. 4. Quòd si crudo adhuc morbo, aut ægro debili aluus affatim prorumpat, cùm in graui morbo magna sit virium indigentia, eas prosterni & ægrum ad internecionem duci metus est. Quamnam igitur aluus affatim prorumpens distinctionem postulet, indicat Galenus Com. 2. in Prorrh.

Febris ardens ex laborioso ventris dolore, perniciem minatur.

130 Ἐκ κοιλίης ὀδύνης ὀπισθόνου πυρετὸς καυσώδης, ὀλέθριον. H

ὀπισθόνον ὀδύνην laboriosum & vehementem dolorem vocat, qui ex phlegmone aut viscerum internorum erysipelate ortum habet, velut aphor. 66. lib. 4. τὰς ὀπισθονικὰς ἀπὸ τῶν πόνων ἐρυσιπελατώδεις. Tunc enim valde malignum & intensum incendium oritur, ac febris lipyriæ genus est, non secus ac febrem ardentem in lipyriam tendere ac degenerare scripsit Hippocr. libello περὶ κρισίων. In huiusmodi

modi igitur casu præsens imminet pernicies propter vehementia & maligna symptomata, quæ his febribus succedunt, velut extremorum refrigeratio, sitis intensissima, cæteraq; huiusmodi, qui passim in Hippocratis doctrina sugillantur. A

131 Ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ἤχων παρεγγιγνομένων μετὰ ἀμβλυωπίας, καὶ κατὰ ῥῖνας βαρέος, ἐξίσταται μελαγχολικῶς μὴ αἱμορῤῥαγήσαντες.

In febre ardente laborantibus, si aurium sonitus cum visus hebetudine & ad nares grauitate accedant, nisi sanguis ex naribus profluat, furiosa & vehemens mentis emotio metuenda est.

Signa sunt hæc hæmorrhagiæ criticæ ex media Hippocratis Oeconomia desumpta, quæ vt plurimùm febres ardentes soluit, ita si subsistat non diffiato sed computrescente sanguine, insania ac furiosa mentis emotio meritò portenditur. Ex Prorrh. 18. depromptaest hæc sententia, vbi hæmorrhagiæ nulla mentio, & à Galeno explicatur.

132 Τοὺς ἐν καύσεσι τρόμους, τοῦ παρακοπὴ λύει. B

In febribus ardentibus tremores delirio soluuntur.

Placitum est 26. lib. 6. aphorismorum, quod libr. περὶ κρισίων ab Hippocrate repetitur. Hîc autem impropriè verbum λύειν (vt alibi passim) de humorum transpositu ac translatione effertur, cùm penitus ægrum non absoluat, sed veluti morbi successio quædam potiùs enascatur. Quod efficit vt quidam hoc in aphorismo λύειν pro succedere capiant. Familiaris tamen admodum est huius impropriæ solutionis phrasis Hippocrati.* Sic ἔκκρισις μανίαν soluit, & febris ipsa (quod maximè mirum videri potest, vt ait Celsus) quibus præsidio est, ea tollit. Sic conuulsiones, si postea cœpit, ex toto tollit, aphor. 26. lib. 2. & præcordiorum dolores, si sine inflammatione sint, finit, aph. 40. lib. 6. aut iecinoris vehementem dolorem succedens febris soluit aph. 52. lib. 7. & tenuioris intestini morbum ex vrinæ difficultate leuat, aph. 44. libr. 6. & τὰ μανικὰ πυρετοῖς ὀξέσι παραχρῆμα λύουσι, vt postea scribitur hoc præsagio. Idem quoque libr. 2. Epidem.† μανίαν τοῦ μεγάλου νοσήματος ἐν ἕξει γιγνομένου λύειν facit. Ibidem etiam comitialis morbi coxendicum C
dolorem, oculorum peruersiones, occœcationem, testium tumorem & mammarum eleuationem solutionem facit. Quæ omnia sunt succedentium morborum, non integræ solutionis exempla. Porrò in hac sententia haud ambiguo sensu tremorem à delirio solui ponitur, etsi in aphorismis & lib. περὶ κρισίων ex verborum ambiguitate febrem ardentem à tremore & delirio solui volunt. Cuius opinionis sensum retinet Galenus in aphorismi Commentario, & Auicennas lib. 3. fen 2. cap. 11. in eamque concedit Manardus epist. 5. lib. 6. Ambiguitatis quoque huius notam retinuit Celsus cap. 8. libr. 2. cùm scripsit. Cui calor & tremor est, saluti delirium est. Ac etiam Auicennas lib. 4. fen 1. cap. 41. dum aliter quàm priùs febris ardentis tremorem delirio solui scripsit.
**Aph.* 5. *lib.* 7. †*Sectio.* 5.

Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente quarto die obueniens, malo est, nisi aliud quippiam bene ceciderit. Quod si die quinto contingat, minus adfert periculi.

133 Ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ, κακόν, εἰ μή τι ἄλλο ἀγαθὸν ξυμπέσοι. πεμπταίῳ δ' ἧσσον κινδυνώδες. D

Quarto die, cùm sit ὀπόδηλος ὁ κρίσιμος, significationem aliquam edi, non autem excretiones promoueri oportet, quòd initiis morborum non nisi cruda moueantur, tunc q; funestus sit signorum iudicatoriorum apparatus. Eamq; in sententiam scripsit lib. 2. Epid. αἱ τεταρταῖαι αἱμορῤῥαγίαι διάκριδι. Idem quoque libello περὶ κρισίων morborum absolutionibus hæmorrhagiam accommodans, eam quæ quarto die procuratur damnat, his verbis, ὁκόσοι δ' πυτέων καὶ αἱμορῤῥαγίαν γίνονται ἐκ τῆς ῥινέων, ἢ πρὸ τεταρταίου ἢ λυγκὴ. Etsi aliam esse interpretum notionem optimè mihi sum conscius. Neque verò si quinto die sanguis profluat prorsus à periculo vindicat, sed illud quodammodo eleuat aut lenit, quòd iudicij aliquam dignationem subeat.

134 Οἱ ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ὑποπαφεῖ ψύχεσι λαγχω- E
ρήμασι ὑδαροχόλοισι, συρροῖσιν, ὀφθαλμοῖσι κακοῖν, ἀμῶς τε κἠν κάτοχοι γίνωνται.

In febre ardente laborantibus eum aliqua summi corporis perfrictione, egestionibus aquæ similibus & crebris, oculis periculum intenditur, tum verò præcipuè, si alto stupore (quem catochon vocant) detineantur.

Hæc scriptio (si modò vera est) vt plaræq; aliæ in Prorrhetico & Coacis, solœcismum habet & magnam obscuritatem. Cuius tamen notio ex Prorrh. 81. petenda est, eaq; omninò (vt mihi videtur) reponenda. Describitur verò febrium ardentium spurium genus quoddam, quod ex magna humorum inæqualitate permixtam multam crudam & frigidam biliosæ materiam habet, vnde huiusmodi casus inducuntur. Nam & leuis summi totius corporis perfrictio, materiam intrò reuocari, aut leuiter moueri significat ad alui deturbationem, quæ crudis plurimis, perliquidis, acribus ac biliosis egestionibus irritatur. Quòd si huiusmodi materiæ frigidæ magna pars in caput subleuetur in eoq; consistat, catochi fiunt, ac peruersionis aut distortionis periculum oculis intendi- F
tur, vt scribitur in Prorrhetico. Isq; mihi sensus optime quadrare videtur, vt malum illud oculis denuncietur, quod in Prorrhetico disertis verbis exprimitur, nisi si quis hanc minùs aptam verborum consecutionem, in totum ex Prorrhetico reponendam putet. Neq; tamen me latet συρροῖσι ὀφθαλμοῖς multos coniungere, & ad oculos densos obscurosq; ex humorum crassitie, frigore, & impuritate referre, hoc est, malè lucentes aut turbulentos, etsi alij per densos, concretos intelligunt. Malo tamen συρροῖσι διαχωρήμασι simul iunctum ad crebras & frequentes deiectiones accommodare.

135 Καῦσος ῥίγεος ὀπτηθομένῳ λύεται.

Febrem ardentem succedens rigor soluit.

Placitum est 58. libr. 4. aphorismorum, quod effertur his verbis, ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ὀπτηθομένῳ ῥίγεος, λύσις. Ardente febre correptum rigor si superueniat, liberat. Reperitur quoq; libello περὶ κρισίων iisdem etiam verbis, ibidemq; etiam scribitur, ὅσσοισι πυρετοῖσι ῥίγος ὀπτηθῶνται, ὁ πυρετὸς λύεται, vniuersaliore quadam notione.

136 Καῦσοι ὑποδιπτάλξιν εἰώθασι, καὶ ἡμέρας τέσσαρας ὀπισημαίνοντες, ἐπτὰ καὶ ἑφιδρῶσι. εἰ δὲ μὴ τῇ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ. G

Febres ardentes quæ recurrere solent, quatuor diebus de se significationem exhibent, deinde exudant. Sin minus die septimo & vndecimo.

Valde perplexus est huius sententiæ sensus. Mihi certè accipi posse videtur de illegitimo febrium ardentium genere, quod propter inæqualitatis permixtionem, & materiam crudam plurimam & frigidam, non tam liberè soluitur, sed facillimè recurrit. Vbi igitur reuerti solet, primis quatuor diebus, & intra primum circuitum, huius rei significationem edit, & leuibus quibusdam sudoribus remissionis alicuius sensum adfert, deinde copiosiùs exudare solet. Quòd si conatus irriti fuerint, tandè die septimo aut vndecimo portentantur. Vult enim Hipp. morborum reuersiones diebus criticis procurari, vt scribit lib. περὶ κρισίων, simul etiam reuersionum causas annectens, iis difficillimis verbis quæ mihi in hanc notionem aptissimè cadere videntur, πάντα ὅσα ἐὰν ἀπόπνοον ἐόντα τῶν ἔργων, ἢ τῶν ἀλλῶν σημείων μὴ κατὰ λόγον ἐόντων, ἢ ὑγιὲς κρισίμου ἡμέρῃ ὑποδιπτάλξῃ. Quod effect vt exemplaria scripta secutus sim quæ ἑνδεκάτῃ H
pro δεκάτῃ habent. Reliqua tantùm septimum addunt & decimum omittunt. Quod etiam fecere Caluus & Cornarius. Solere verò exudare in reuersionibus huiusmodi febres plærunq; ex materiæ abundantia scribit ibidem Hipp. his verbis, ὅταν ὑποστρέφῃ ὁ καῦσος, πάντα τὰ πολλὰ ἐξιδροῦν. febris ardens si recurrat, plærũq; etiam exudat. Sic enim hoc loco ἐξίδρωσις potiùs quàm ἐφίδρωσις cõueniat, quæ non temerè aliàs sudorem huiusmodi criticum qui febres ardentes absoluit, designat, sed tenuem ferè totius corporis

aut quarundam partium ſudorem, imbecillitatis magis aut malignitatis indicem, ideoq; in malis ſæpiùs annumerandum. Caluus extremis verbis alium ſenſum affinxit, dum ſudorem diebus ſeptem attribuit. A

De febre ardente laborantibus dies quatuordecim, aut alleuando, aut perimendo decernunt.

137 Τὺς καυσώδεας ἀφικρίνουσιν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι, κυφίζουσαι ἢ ἀναιροῦσαι.

Siue iudiciorum legem, ſiue de toto febrium ardentium ſtatu quatuordecim diebus decidi & decerni poſſe intelligas, ſententia Hippocratis diſciplina digna eſt & ex aph. 23. lib. 2. pender.

Ex febre ardente, niſi qui circa aurem fit abſceſſus ſuppuret, non admodum liberantur.

138 Ἐκ καύσου μὴ ἡ ὑπομένουσα πυώδεος παρ' οὖς ἀπόσημα, οὐ πάνυ σώζονται. B

Cùm plurima alia ſint in febre ardente ſolutionum genera, hîc de ſolis paroditibus agere videtur, quæ vt ſunt his febribus, ac nothis præcipuè, admodum familiares, ita & periculoſiſſimas eſſe feréq; lethales experiẽtia eſt cognitum. Iis (vt & cæteris abſceſſibus) ſuæ leges conſtant, vt non niſi die iudicatorio procurentur, & pro morbi dignitate fiant, nec intrò recurrant, quod vt valde eſt exitioſum, ita vt plurimùm occurrit, tũncque alia plurima ſigna in conſilium adhibenda ſunt. Exeri vt bono eſt, ita ſuppurari & à natura euinci non niſi laudi duci oportet. Ac ea fere eſt vnica naturæ ad ſalutem via, eáque admodum ardua & difficilis. Et vt rara eſt huiusmodi abſceſſuum ſuppuratio, ita neque ſemper certa ſalutis indicia præſefert. Vſu nanque eſt cognitum diutiſſimè morbum trahere ægréque conualeſcere quibus huiusmodi ad aures tubercula pus colligunt. Noſtrisque in regionibus rara eſt admodum in his abſceſſibus ſuppuratio, feréque euaneſcunt ac diſcutiuntur huiusmodi tubercula, nullo periculo, procuratis tamẽ per ſudores aut alui fluxum vacuationibus, velut anno ſuperiore 1587. ſub æſtatem & autumnum in his febrium ardentium generibus quæ paſſim graſſatæ ſunt, in hac Mediomatricum vrbe celeberrima contigiſſe eſt à nobis obſeruatum. C

Qui lethargo aut veterno conflictantur, ex manibus tremunt, ſomnolenti ſunt, malè colorati, tumidi, pulſus habent tardos & lentos, ac oculorum genas inferiores ſublatas, ſudores ſuperueniunt, aluiq; ſubtumeſcunt, impotentes ſunt, ac bilioſa effundũt. Quòd ſi reſiccatæ fuerint, vrinæ aluíque recrementa clam prodeunt, vrinæ quales in veterino genere reddunturr, neque potum, neque aliud quicquam poſtulant. Mentis verò compotes facti, de ceruicis dolore conqueruntur, ac incertos ſonitus per aures impetu ferri ſentiunt.

138 Οἱ ληθαργικοὶ θορυώδεες ἀπὸ χλιῶν, ἰκτερώδεες, δυσχρεῶντες, οἰδήματώδεες, σφυγμοῖσι νωθροῖσι, καὶ μετάρσια τὰ ὑποφθάλμια, καὶ ἱδρῶτες ὀπτανόοι, καὶ κοιλίας ὑποιδέοισι χολώδεας καὶ ἀκρατέας. ἢν καταξήρας ἴδωσιν, ἔσω καὶ ἀφανῆ τὰ πρηόμενα λανθάνει, ὅ δεῖται ὑποζυγίου, πτύόν τε οὐκ αἰτέουσιν, οὐδὲ ἐάτερον οὐδέν. ἔμφρονες δὲ ἠλυόμενοι, βάχηλον ἐπώδυνον φασὶν ἔχειν, καὶ ἀφὸ τῶν ὠτάων ἤχους διάγουσιν. D

Hæc ſententia parum ad præſagium compoſita, lethargicorum διάγνωσιν continet, totiúsq; morbi theoriam tam aptè per ſumma capita complectitur, vt in plenam ac exactam illius cognitionem deducat. Tremor autem etſi non omnibus veternoſis adſit, malis tamen ita familiaris, vt etiam conuulſionis in his metus ſit, & ab iis his creari periculum ſcribat Aretæus in morbis curandis aut cognoſcendis præcipuè nobilis author, cap. 2. de Cur. morb. acut. Cùm nanque cerebri ſenſationum offenſio ſit, totam ſpinam neruorum velut propaginem affici par eſt, vnde & manus præcipuè ac brachiá partésq; à ceruicis initio neruos deducentes, facilè tremoribus tentantur. Idem quoq; author περὶ ὀμφακίων καὶ χλιῶν & κεφαλῆς in lethargicis annotat.

ὑποιδέες] Somnuloſos eſſe toto morbi tempore lethargicos, ita vt excitari vix queant, teſtatur vſus medicus. In his βαθὺ κῶμα E ponit Aretæus, Celſus marcorem & inexpugnabilem penè dormiendi neceſſitatem. Sic Paul. cap. 9. lib. 3. ὑποιδέες τε διὰ παντὸς οἰσίν & διεγερσίει. Hipp. lib. 3. de Morb. βαθὺς & κῶμα μιν ἔχει.

δυσχρεῶντες] Malè ſunt colorati lethargici quia pallidi & albicantes, plumbei, liuidi, refrigerati, velut ſopito, languido & oppreſſo calore natiuo, attonitis proximi. ψύξις γὰρ ἐμφυτος ἡ ἀγχόνη, vt ſcribit Aretæus. Deinde ob perpetuam ſomnolentiam (ὅτι ὕπνος ἀδελφὸς θανάτου ἐστὶν, vt ſcribit Galenus libr. 3. de Cauſ. pulſuum, vt conſanguineum lethi ſoporem vocauit Maro) expalleſcentes ac tumida facie, quales qui plurimam crapulam obdormierunt, aut qui leucophlegmatia laborant, ob plurimam vaporum craſſorum multitudinem ex materia frigida in cerebro concluſa excitatam, tum à febre, tum à calore imbecillo.

σφυγμοῖσι νωθροῖσι] Lethargicis pulſus ſunt magni, molles languidi, tardi, rari, vndoſi & fluctuantes, turbulenti ac tumultuantes, intermittentes potiùs quàm intercurrentes, vt docet Galenus in Iſagoge pulſuum, quod repetit & explicat libr. 4. de Cauſ. pulſ. Paulus quoq; οἱ δὲ σφυγμοὶ τάσει μικροὶ τε & ἀραιοὶ, & κλονώδεες εἰσὶ, & αἰφνιδίως δὲ ἄγαν ἀραιοὶ & ἀόριστοι. Sunt igitur pulſus ſegnes, torpidi, tardi F & languidi, magni in ſpecie, inflati, vndoſi, ac inæquales.

τὰ ὑποφθάλμια] τὰ ὑποφθάλμια ſunt Rufo ἐν τῷ περὶ ἀνθρ. μορ. & ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπανεστηκότα ὀστᾶ, οἱ δὲ ὑπόπια καλοῦσιν. Hîc genas inferiores earúmque ſubiectam cauitatem intelligere videtur, quæ aliôqui in prauo corporis habitu, & quotidianam crapulam deſpumantibus, aut plurima cruditatis abundantia, ex benigni ſucci inopia, & magna ſpiritus flatuoſi copia, velut in ſanguine defectis, vt plurimùm intumeſcere ſolent. κοῖλα vocat Hippocrates paſſim huiusmodi cauitates, quæ in longis morborum tractibus, vt pedes quoque, plærumque intumeſcunt & attolluntur, vt libro ſecundo, de Morb. & libr. 2. de Morb. mulieb. in diuturnis ex vrero ſanguinis profluuiis. Prorrhetico autem 2. τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς vocat, & in magnis lienibus plurimùm attolli ſcribit. Author etiam Iſagoges hanc nominis appellationem, his verbis agnoſcit, ἑκατέρωθεν δὲ τῆς ῥινὸς, τὰ μὲν κοῖλα, ἰδίως τὰ ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, κοῖλα καλεῖται, ἃ δὲ ὧν λέγεται πνεῦ κοῖλοι. διὰ νόσους δὲ ταύτας ἐπαίρεται ἃ δὲ ἀπ' ἰξύος ἢ δυσεντέριμα. (Sic enim interpungendus hic mihi locus videtur, qui aliôqui mendoſus eſt, vt aliàs ſcripſimus) Ex vtraq; autem naſi parte cauitates quidem inſunt, propriè ſub G oculis κοῖλα vocantur. vnde & quidam κοῖλοι, velut caui dicuntur. Hæc autẽ per morbos ex cruditate, aut moroſa ex mala valetudine implaciditate, attolli ſolent. Rufus τὰ κοῖλα & ὑπόκοιλα appellat, harumq; partium tumorem κοιλιδιᾶν dici ſcribit, ὅτι τῷ κοίλων οἰδήματι ἔχει. Etrotianus verò ὑποφθάλμιον τὸ κοῖλον τοῦ ὀφθαλμοῦ exponit, oculi cauitatem.

ἱδρῶτες ὀπτανόοι] Sudores in lethargicis inualeſcẽte malo tenues & frigidi, ex materiæ copia & naturæ imbecillitate proueniunt. Ac vtranq; cauſam videtur complexus Paulus, πνεῦ δὲ & ψύχουσι & ἀξιδρόοῦσι.

κοιλίας ὑποιδέοισι χολώδεας & ἀκρατέας] Impotentes ac incontinentes aluos, quæ bilioſas geſtiones effunderent diximus. Quibusdam nanq; lethargicis aluus effluit, magnaq; ex parte liquida demittit, tuncq; parum ſperabilis vitæ ſalus remanet, ſed ſunt appetentis mortis indicia. Quod ſcribit Hipp. lib. 3. de Morbis. καὶ ὅταν μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι, κάτω ὑποχωρέει ὀλίγον & ὑγρόν. τότε ἐλπὶς μὲν πάνυ βραχεῖα ἀξιχθυέος. Humidam etiam aluũ Paulus adſcribit, διαχωρήσει δὲ διὰ γαστρὸς, οἱ μὲν πολλοὶ ὑγρότερα, ποτὲ δὲ & τὸ ὠμαυλίον ἢ γαστὴρ ἀποξηραίνει). Bilioſa igitur & liquida cùm interdũ aluus effundat, ἀκρατέας κοιλίας quidã ſyncera & meraca deiiciẽtes intelligut. Nos tamen potiùs H impotentes, aut velut exolutas ac incontinentes accipimus. Etſi nanq; in lethargo permixta eſt humorũ inæqualitas quædã, & bilioſi ſucci aliquid redũdat, ita vt cum liquidis & crudis bilioſa etiã dimittãtur: ſynceras tamẽ in his deiectiones raro videre eſt, cùm cõtrà vt plurimùm aluus ſicca ſit, nihílq; niſi ſolicitata reddat, & ad excretionẽ ignaua ſit ac emortua. Quod his verbis ſignificauit

Aretæus,

A Aretæus, ψυχρὸν δὲ τὸ κάτω ἔνπροσθεν ληθαργικοῖσι, & ὥσπερ ἔνκριτον νεκρῶδες. Imum enim inteſtinũ lethargicis frigidum eſt, & ad excretionem emortuũ. Rurſuſque, φυσέων δὲ σπουδαιότερον ληθαργικοῖσι, καὶ ἐν τῇσι κοιλίῃσι, καὶ ἐν τῷ ὅλῳ σιτίῳ ἀφλογίν, & νωθείν, & ἀψυχίν. Lethargus nanque flatus colligit, & in ventriculis & in toto corpore ignauia, & ſegnities animæque defectio. Ex flatibus verò intumeſcere aluum æquum eſt, quibus plurimùm abundant Lethargici, vt ex eorum theoria apparet, in qua magna penus medicamentorum quæ flatus educunt ac ſolicitant conſumitur. Quin etiam ſcribit Galen. lib. 4. de cauſ. pulſ. Lethargicis totum corporis habitum οἰδήσκεσθαι καὶ λύεσθαι, in eoque à Catochis differre.

οὖσα καὶ διαχωρήματα] Lethargus cùm ſit ſymptoma functionum principum cerebri, ac βλάβη τῶν τῆς λογικοῦ, vt ſcribit Paulus, in eo mentem laborare videmus totumque genus neruoſum, ex quo animales effectiones obeuntur, quarum exolutione inuitis ac nil ſentientibus egeſtiones prodeunt, quod λαθραίως hîc dixit quaſi ἀπεφαρέτως. Quod etiã accidere poteſt non ſentientibus ſed marceſcentibus iis paribus per quas excretio fit ac velut emortuis & reſolutis.

B τὰ οὖρον ὑποζυγίου] Quas intelligat vrinas veterini generis Hippocrates abundè docuimus noſtris in lib. 1. epid. annotat. ægr. 2. & 4. nempe craſſas, & returbidas ex magna crudorum, flatuoſorum ac bilioſorum humorum agitatione ac perturbatione, quales in Lethargicis ac aliis morbis ex inæquali materiæ permixtione, quæ per ſe admodum exitialis eſt, apparent. Eiuſmodi vrinas annotat Paulus his verbis: καὶ οὖρόσιν ὁποῖαι & τῷ ὑποζυγίῳ. & vrinas, quales in veterino genere, reddunt. Bilioſas autem vrinas, ac ex humorum acrimonia laborantem veſicam adſcripſit Aretæus, in medendis & dignoſcendis morbis vir grauiſſimus. πῶσι δὲ μὲν οἱ & τῷ κύπτι καταιουσῶν, & ὡς νεῦρον πάχουσαν, καὶ ὡς οὖρον ὁδὸν κάμνουσαν. ἀταρ & τῇ δριμύτητι τῷ χυμῷ ἀχθομένου. χολώδεα δὲ & οὖσα. His quoq; vesica eſt fouenda, quæ velut neruus patitur, & tanquam vrinæ via laborat, quin etiam humorum acrimonia vexatur. Bilioſæ enim ſunt vrinæ.

ἔμφρονες ἠλυόμενοι] Vbi morbus vincitur & ad ſe redeunt lethargici, materia craſſa & frigida tenuata in flatus vertitur, qui cùm aures peruadunt, ſonitum edunt. Collum autem cerebro vicinum cum ſpina, affectionis depulſionem primùm ſentiũt. Aretæus quoq; βάρος δὴ τῆς κεφαλῆς & ἦχον, ἢ βόμβον adſcribit. C

140 Ὁκόσοι ἢ σώζονται τῶν ληθαργικῶν, ἔμπυοι ὡς ὀπτοτοπολὺ γίνονται.

Qui verò ex Lethargo euadunt, magna ex parte pus intrò colligunt.

Ferè inexpugnabilis eſt Lethargus & ſeptem diebus præcipitium adfert, quos qui ſuperant, ſani euadunt, vt ſcribit Hippocr. lib. 2. de Morb. Verùm libertatis ſpes non niſi pure interno in thoracis cauitate collecto prætenditur, eoſque qui ex hoc præcipitio emergunt purulentos fieri idem ſcribit lib. 3. de Morb. vt non niſi intrò concepta puttilagine, ac vitalitatis penetralibus lenta tabitudine confectis, tanta labes depelli queat. ἔμπυοι verò dicimus qui pus internum colligunt & ſuppurati fiunt, cùm purulenta illa materia in thoracis cauitate concepta eſt. Sunt enim ἔμπυοι Galeno lib. 4. de cauſ. pulſ. οἱ ἐν τῇ μεταξὺ διαφράγματος τε καὶ πνεύμονος εὐρυχωρείᾳ πλῆθος αἷματος πύου ἀθροιζόμενον ἔχοντες.

D 141 Ὁκόσοισι ἢ πυρετοῖσιν ἀκρίτως τὰ θορυώδεα παύεται, τούτοισι χρόνῳ ἐς ἄρθρα ἀπόστασις ὀδυνώδης σκυπούσα, καὶ κύστις ἐπώδυνος.

Quos febris detinet, ſi tremor abſque iudicatione conquieſcit, iis temporis ſucceſſu abſceſſus cum dolore purulenti ad articulos decũbunt, & veſica dolet.

Tranſitus eſt ad ſignorum iudicatoriorum denunciationem, quæ excretiones criticas continent, & ſignorum cauſarumque ſimul rationem complectuntur, morborumque ſolutionem expediunt. Quibus igitur in febribus tremores, citra excretionem criticam (id enim ſignificat ἀκρίτως, ἀσήμως καὶ ἀδιαλύτως) conquieſcunt, ea materia ad articulos tranſlata abſceſſus facit (quod etiam in diuturnis febribus contingere antea dictum eſt *) vbi à natura euicta in pus vertitur doloreſque facit. Quòd ſi ad veſicam cæteraque vrinæ effluuia, velut in corporis ſentinam demittatur, iis veſica dolet, quæ vbi acres, bilioſos, mordaces ac tenues humores exceperit, ab iis irritatur & plærunque vrinæ ſtillicidiũ facit, quales ὑπόπαστος δὴ ἡ ὀρχεγουέαν, quæ κατ' ἔνκρισιν fierẽt, in febrium continuarum abſolutione celebrat Hippocr. lib. 1. epid. ſt. 2. Atque par eſt in huiuſmodi humorum depoſitione & tranſitu, partes vrinæ deſtinatas, vt renes, vreteres, & veſicam, acrimoniam ipſam experiri, indeque dolorem conciliari. Interdum etiam contingit, vt velut via facta atque eluuione quadam, abſque vllo partium illarum moleſto ſenſu erumpant, vt exemplo eſt Pythionis hiſtoria lib. 3. epid. Quod dixit Hippocrates lib. 1. epid. ſt. 2. ἢ νεφριτικὰ, ἀλλὰ ξυτοῖσιν ἄλλα αὖτ' ἄλλων.

*Sent. 118.

E 142 Τῶν πυρεσσόντων οἷσι μὲν ἐρυθήματα ὀπτὶ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ πόνος κεφαλῆς ἰσχυρὸς, καὶ σφυγμὸς φλεβῶν, αἵματος ῥύσις & πολλὰ γίνεται. οἷσι δὲ ἄσσα, καὶ καρδιωγμοὶ, καὶ σπασμοὶ, ἔμετος. οἷσι δὲ ἐρεύγμοι, φῦσα, ψόφοι κοιλίης, καὶ ἐπάρσιες, καὶ ἀκατάσχετος κοιλίη.

Quos febris detinet cum faciei rubore, & capitis vehemenci dolore, in iis ſi venæ pulſent, ſanguinis fluxus plærunque expectandus eſt. Quos verò ſtomachi faſtidia vexant, cum oris ventriculi morſu, & crebra ſputatione, iis vomitio adfutura eſt. Quibus autem ructus adſunt, flatus, ventris ſonitus cum inflatione, iis aluus exturbatur.

Perſequitur excretiones criticas, & primùm hæmorrhagiæ ſigna interſpergit, quæ paſſim per Hippocratis θεωρήματα fuſa ſunt, præcipuéque in Prognoſtico deſcribuntur, & repetuntur libr. 1. epid. Sunt autem hæc quæ hîc adſcribuntur efferueſcentis ſanguinis & ad ſuperiora delatorum humorum indicia, ex quibus plærunq; ſanguinis fluxum ſequi par eſt. Aſulanus codex huius ſententiæ initium vitiosè ſuperiori ſententiæ coniungit.

οἷσι δὲ ἄσσα] Vomitionis iudicatoriæ ſigna in Progn. deſcribuntur & repetuntur lib. 1. epidem. ſt. 2. in quibus καρδιωγμοὶ & ἄσσα numerantur, quæ ſtomachi faſtidia, & nauſeam, aut ſtomachi anxietatem indicant, vbi ventriculus à vitioſis humoribus, quos natura à corporis cauo & venis expellit, velutique ad excretionem ſecernit, vellicatur aut grauatur, tuncque ægri nauſeabundi facilè in vomitionem erumpunt. πτυαλισμοὶ verò crebram ſputationem ſignificant & oris ſaliuationem, quæ vomitionem præcedit, ac ex ventriculo in os, ob vtriuſque tunicæ communionem, regurgitat. At inter vomitionis ſigna quæ pleniùs exequitur Galenus libro tertio. de Criſ. τὸ σιέλον θεραπεύον λεπτὸν adſcribit. Sic πτυαλισμοὶ frequentes apud Hippocratem vomitionem denunciant, vt priùs adſcripſimus. G

οἷσι δὲ ἐρευγμοὶ] ἐρευγμὸς, ἔρευξις & ἐρυγὴ eſt halituoſi ſpiritus & flatus in ventriculo collecti per os excretio, eructatio aut ructus dicitur. Quæ ſi per inteſtina adſedem deuoluitur, flatus ſilentes, aut cum ſtrepitu, ſono, & crepitu facit. Quæ omnia cùm ſint ex flatuum genere, abundè à nobis explicata ſunt noſtris in lib. 1. epid. annotat. Vbi quid ſit ἐρευξις, & quid φῦσα, ἠχώδεες ἢ ψοφώδεες ex Hippocratis mente aperuimus.

& ἐπάρσιες] ἐπάρσιες κοιλίης hîc dicũtur vẽtris inflationes, eleuationes, & intumeſcẽtiæ à flatibus, quas ὑπὸ τῶν φυσῶν κύρτωμα τε dixit in Prog. & οἴδημα τε, ſignificãtq; τὰς ἀθρόας φύσεις πνευματώδεις, Gal. Atq; huiuſmodi inflatam aluũ ſoluunt murmurilli (quos βορβορυγμοὺς vocant) à flatibus cum humore excitati & ad inferiora tranſmiſſi, eoq; modo deiectionis iudicatoriæ ſpem faciunt, aluumque conturbant & effundunt. Sic dicuntur Hippocrati ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα, & ἐμπεφυσημένα, & φυσώδη hypochondria ſublata murmurantia, à flatibus diſtenta & flatulenta, in quibus αἱ κοιλίαι καὶ ξυγκαίνουσι, alui effundunt. Eſt autem κοιλίης ὀκκάτεχξις H

alui exturbatio, cùm magna vi erumpunt, ac ſemel & repentè multa profluunt, quæ in inteſtinis continentur, τὴν θεράπαιναν ῥήματος, οὐ πάνυ σύμμετρον ὑποχώρησιν, ἀλλὰ τὴν πλεονάζουσαν δηλοῦντος, verbo θεράπαιναν non moderatam deiectionem, ſed copioſam declarante, vt ſcribit Gal. Comm. 3. in lib. de rat. victus in morb. acutis. Etſi porrò excretionis criticæ per alui profluuium nulla eſſe propria ſigna ſcribit Gal. (extremo lib. 3. de Criſ. & libello de Præcognitione) verùm ipſam præſagiri oportere vbi cæterarum criticarum ſolutionum ſigna nulla adfuerint, non ſunt tamen negligenda iſta perturbationis alui indicia.

* *Aphor. 73.*

Quibus febris aſſidua diutiùs cum ſecuritate trahitur, ſi neque ex dolore, neque ex inflammatione, neque ex alia vlla manifeſta cauſa contingat, in iis abſceſſum cum dolore & tumore, præcipuéque ad inferiores partes ſperare oportet. Maximè autē in his expectare abſceſſus oportet, qui trigeſimum annum ſuperarunt. Tum verò in his conſiderandi ſunt abſceſſus, vbi febris vigeſimum diem præterierit. Maioribus autem natu minùs accidunt, etſi febres longo tempore detinent. Quæ verò febres intermittunt, incertoq; ac vago ordine prehendunt, eæ autumno præcipuè in quartanam ferè tranſeunt, idq; in his maximè qui trigeſimum annum ſuperarunt. Per hyemem verò abſceſſus potiùs accidunt, & tardiùs ceſſant, minúſque recurrunt.

[143] Τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ, χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἄλλης τοιαύτης σαφοῦς, ἀποστάσιν τοιήσασθαι, μὴ πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. τοιήσασθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσας, τοῖσιν ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἔτεα μᾶλλον. ὑποστέπεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσας, ἐν τῇ εἰκοστῇ ἡμέρῃ πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γιγνομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ ἀγαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλασμένως, φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον ὀπτάκις μεθίστανται, καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὑπὲρ τὰ τεσσεράκοντα ἔτεα γεγονόσιν. αἱ δὲ ἀποστάσιες τῶν χρόνων γίνονταί τε μᾶλλον, καὶ παύονται βραδύτερον, καὶ ἧσσον παλινδρομέουσι.

Poſt excretiones criticas abſceſſuum ſigna exequitur, quæ ex Prognoſtico deſumpta ſunt, & illic pleniùs abſoluuntur. Vitioſè autem in quibuſdam exemplaribus huius ſententiæ initium præcedentis ſententiæ extremo annectitur. Illud enim τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ, his Prognoſtici verbis reſpondet, ὅσις οἱ αὐτῷ πυρετῷ μηκιῶν θεμελιηκῶς ἐξηκεμένῃ τῷ αὐθρώπου. Quæ febris diutiùs trahit, ex qua tamen liberari æger poteſt. Febres nanque quæ prorrahuntur & ſalutares ſunt, aut ex quibus ægri ſecuritatem expectant, ad abſceſſus comparatæ ſunt, velut acutiores & præcipites, ad alia excretionum genera promptè ſe habent. Hunc porrò totum locum ex Prognoſtico * Celſus (vt eſt limata quadam & rerum & verborum tenuitate) his verbis comprehendit, Nam ſi longæ febres ſine dolore, ſine manifeſta cauſa remanent, in aliquam partem id malum incumbit, in iunioribus tantùm: in ſenioribus ex eiuſmodi morbo quartana ferè naſcitur.

* *Cap. 1. lib. 2.*

πόνου καὶ οἰδήματος] μὴ πόνου καὶ οἰδήματος lego ex manu ſcriptis exemplaribus ac Prognoſtico. Vnde neſcio quid in mentem venerit Caluo, vt diceret potiùs abſceſſum his quàm laborem dolorémve & tumorem expectandum. Nam qua parte dolor aut labor, in eam faciliùs materia concedit, ibiq; abſceſſus firmatur ex aph. 32. & 33. lib. 4.

ἐς τὰ κάτω χωρία] μέρεα pro χωρία legunt omnes membranæ Regiæ manu ſcriptæ.

τοῖσι ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἔτεα μᾶλλον] In Prognoſtico ſcribitur τοῖσι νεωτέροισι τεσσεράκοντα ἐτῶν. Hîc verò eos qui trigeſimum annum ſuperarunt ponit, haud magno cum diſcrimine, cùm, (vt ſcribit Gal.) ob crebras quæ aliæ aliis inuicem ſuccedunt mutationes, non ſit facilè in ætatum ratione certum aliquem ac definitum temporis limitem aut terminum cuiuis præſcribere. Quod effecit vt ætatis vigorem trigeſimo anno circumſcripſerit Hippocrates, quandoque etiam trigeſimo quinto. Hîc igitur ætatem à vigeſimo quinto anno ad trigeſimum quintum comprehendit, in qua humores crudi & contumaces ob intemperantem vitam plurimi coaceruantur, qui naturæ viribus facilè ad abſceſſus propelluntur.

τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται] Hîc πρεσβυτέροις vocat, quos γεραιτέροις in Prognoſtico dixit, habita eorum ratione, qui trigeſimum aut trigeſimum quintum ætatis annum agunt, eoſque intelligit qui ætate florentibus collati, prouectiores ſunt & natu maiores, ac medij ſunt inter ſenes & ætate florentes, ὠμογέροντας qui crudam & viridem ſenectam agunt, ac μεσηπολίοις, ſemicanos vocat Galenus, quos γεραιτέρους Hippocrates nominauit. Quidam etiam eos πρεσβύτας intelligunt, qui primum ſenium attigerunt, quamuis Hippocrati πρεσβῦται qui vltimum ſenium agunt & γέροντες dicantur, vt ſcribit Gal. Comment. ad aphor. 31. libr. 3. Illud verò quod ſequitur, καὶ πολλῷ χρόνῳ γιγνομένων τῶν πυρετῶν, etſi obſcurum habet ſenſum & à Cornario non ſatis explicatum, his Prognoſtici verbis aperitur, πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ.

ὀπτακέως μεθίστανται] ὀπτακέως cùm variam habeat pro ſibi adiunctis ſignificationem, hîc quomodo ſumi debeat non ſatis eſt expeditum. Interpretes pro leniter & blandè aut moderatè ſumpſerunt, quòd huiuſmodi febres vagæ & erraticæ non ſtatim ac repentè, ſed velut ſenſim ac leniter, & ex quodam temporis interuallo, in quartanas tranſeant. Nos [ferè] diximus, ad euentorum & rei cõſecutionem reſpiciẽtes, quòd plurimùm ac ferè huiuſmodi erraticæ febres in quartanas deſinant. Deinde propter promptam ad eam rem de qua agimus inclinationem, facilè, promptè, conſentaneè ſignificare poteſt, velut in Prorrh. ὀκωφώσιος ὀπτακέως τὰ παρ' ὦτα, ex ſurditate abſceſſus ad aures contingere conſentaneum eſſe diximus, cùm iſtud conſentaneum rei conſecutionem, facilem ac promptam ex ſurditate ad abſceſſus propenſionem ſignificet. Quidam τὸ ὀπτακέως præter expectationem ac opinionẽ interpretantur, quòd huiuſmodi febres cùm aliquot diebus conquieuerint, paulò poſt tamen inopinatè repetant, & quarto quoque die moleſtiæ ſenſum quodammodo afferant, deinde quartanarum ſpem confirment. Ac quia id leniter fit & ſenſim, veluti procurata à natura morborum in abſceſſus ſeceſſione, μεθίστασθαι hîc de tranſitione quadam dicitur, in Prognoſtico verò καταστήσασθαι. Lib. autem 1. epid. * πυρετῶν ἀποστάσις εἰς τεταρταίους γίνεται. * *Sect. 2.*

καὶ μεῖζον τοῖσι ὑπὲρ τὰ τεσσεράκοντα ἔτεα γεγονόσιν] In Prognoſtico ſcribitur, οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι τεσσεράκοντα ἐτέων καὶ γεραιτέροισι.

καὶ ἧσσον παλινδρομέουσι] παλινδρομεῖν propriè cùm dicatur Hippocrati de recurrentibus intrò humoribus, & eandem originem repetentibus, hîc tamen vt & in Prognoſt. ſimpliciter recurrere, repetere ac reuerti ſignificat, etſi vtraque ſignificatio quodammodo includi poteſt.

Quibus autem ſæpiùs recidiuæ contingunt, ſi ſextum menſem ſuperauerint, in tabem coxariam ferè incidunt.

[144] Τοῖσι δὲ πολλάκις ὑποτεσσεπαθεῖσιν, ἐὼν ἑξάμηνον ὑπερβήσωσιν, ἰσχιαδικὴ φθίσις ὀπτάκεος γίγνεται.

Sententia eſt ex ægri obſeruatione nata, in quo multa, craſſa & frigida materia redundans, ægerrimè ad abſceſſum ablegari poteſt. Eiuſmodi nanque recidiuarum fomes, in cauſariis corporibus nouas in dies querelas facit, tandemque ferè in marcorem corpus trahit. Quòd ſi in coxendicem (vt ferè aſſolet) depoſita materia diutiùs inhæſerit, coxariam aut coxendicum rabem inuehit. Coxa nanq; cùm pro articuli magnitudine, neruis, tendinibus, ac ligamentis multis ſcateat, doloris magni & vigiliarum cauſa eſt, ve-

A eſt, venæque in ea multa materiæ copia refertæ & oppreſſæ, alimentum ad crus tranſmittere nequeunt, indeque gracileſcit ac emarceſcit, quod ſæpè in coxendicum doloribus contingit, eaque tabes coxaria dicitur. φθίσις verò cùm Hippocrati dicatur quælibet corporis atrophia, marcor & extenuatio, quacunque ex parte illa originem ſumpſerit, inde denominationem accipit. Sic cùm plures ſint huiuſmodi tabis apud Hippocratem ſpecies, φθίσις ἰσχιαδικὴ dicitur, quòd in coxendice tabis rudimentum factum ſit. Libro quoque 2. de Morbis tabes dorſalis ſcribitur, quæ ex dorſi ſpina oritur, quam ἡ ὄπισθεν φθίσιν vocat lib. de Locis in homine. Et lib. περὶ τῆς τῶν παιδίων corporis tabem quæ ex renum vlcere prouenit, φθίσιν νεφρείπληκτα vocat. Ac præter eam quæ ex pulmonis vitio initium ducit, ac verè germana φθίσις dicitur, has omnes tabis ſpecies ex cerebri in partes ſubiectas defluxione ortum habere ſcribit Hippocr. lib. περὶ ἀέρων, vbi αἱ νῦσοι φθειναδες dicuntur, atque etiam huius tabis coxariæ cauſam aperit his verbis: ἄλλη νοῦσος ἐξῷ φλεβῶν ὅθεν ἀπὸ νωτιαῖον ἐστὸ κατὰ ῥόον κεφαλῆς. αἵδοτε δ' ἐνταῦθα ὅθεν ἱερὸν ὀστέον ἄκρον τῆς κοτύλης τῶν ἰσχίων. καὶ ἐὼ πυίει φθίσιν, καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει. ἐκχὼ δὲ πυέει ἡ κεφαλὴ, καὶ ἅμα τὼ πόδε καὶ μύρω παρέπονται. καὶ αἰεὶ πλείως ἔλκωσται χρόνῳ πολ-

B λῷ μαλεξαμένου, καὶ ἐπιτύδηκε καὶ ἐπίσκει. Alius morbus per venas in ſpinalem medullam ex capite defluit. Inde autem in os ſacrum irruit, ſpinali medulla eò fluxionem deducente, & in coxendicum acetabula deponente. Et ſi tabem fecerit, homo hoc modo marceſcit, neque viuere expetit. Statim enim ſcapulæ dolent, ſimulque & pedes ac crura conſequuntur, & ſemper tandem pereunt multo tempore curati, ac neque voce defecit, & moritur. Eaſdem etiam tabis ſpecies ex fluxione celebrat Hippocrates libr. περὶ ἵππων κατ' ἄνθρωπον. Quin & ab Authore Iſagoges φθίσις ἰσχιαδικὴ & νεφρειπληκτὴ ex Hippocrate celebratur. Sextum autem menſem hîc addidiſſe videtur, ad indicandam propriam partis temperiem affectus diuturnitate corruptam, tum etiam morbi & fluxionis pertinaciam. Sic enim ſæpe morbi longi ſexto menſe ſoluuntur, vt morbi æſtiui hyeme, & contrà hyberni æſtate, vt ſcribit Hippocr. lib. 3. epid.

[145] Ὁκόσα πυρετῷ ἀντιδίδοται, καὶ μὴ ἀποσηματώδεα σημεῖα, κακοήθεα.

Quæcunq; febri ex aduerſo reſpondent, niſi abſceſſum faciant, malignitatem denunciant.

C Phraſis eſt obſcura & inſolens, vbi ἀντιδίδωμι dicitur de ſignis quæ febri inuicem quodammodo reſpondent ac opponuntur, qualia ſunt quæ abſceſſuum ſignificationem præbent, & priùs ac fuſiùs in Progn. deſcripta ſunt, vt morbi ſalutaris diuturnitas, & protractio, materiæ qualitas, velut tarditas atque momentum, vrinarum tenuitas atque cruditas, & eorum quæ hæmorrhagiam aut excretionem ſignificant priuatio. Ea nanque cùm velut ex æquabilitate quadam febri reſpondeant, eamque quaſi compenſent ac rependant, ἀντιδίδωμι dicuntur, etſi iſtud propriè in beneficij ac gratiæ repoſitione vſurparur. Poſſunt & ὁκόσα ἀντιδίδοται ſignificare ea quæ febri ex aduerſo opponuntur, eamque velut oppugnant, velut eam ſoluentia & liberantia, quæque aduerſus febrium vehementiam exhibentur eamque propulſant, qualia ſunt abſceſſum facientia. Quòd ſi ἐνδιδόναι aut ἐνδιδόντα legatur, vt volunt quidam, ea quæ febri cedunt intelligentur, & quæ cùm ſignificationem de ſe ediderunt, remiſſiores aut languidiores habent impetus, in ipſoque curſu, velut ſubſiſtunt aut fatiſcunt. Quæ ergo abſceſſuum ſignificationem oſtentant, ea ſi ſubſiſtant aut re-

D morentur, neque abſceſſum faciant, communi κρισίμων lege damnantur, & materiæ malignitatem denunciant, aut naturæ imbecillitatem ſuſpectam faciunt. Sunt qui ἀντιδιδόντα etiam legant, verùm quæcunque videre licuit exemplaria ἀντιδίδοται habent.

[146] Τῶν πυρετῶν, οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε μετὰ σημεῖον λυτήριον ἀφιέντες ὑποξηραίνοιτο.

Febres quæ neque diebus criticis, neque poſt apparentes ſolutionis notas dimittunt, repetere ſolent.

Hoc ex media Hippocratis diſciplina petitum, magnam ad prædictionem addit dignationem, & ex Prognoſtico ſumtum, etiam libello περὶ κρισίων repetitur his verbis: [ὑποτροφαὶ λαμβάνοντα] καὶ ὅσοις αὖ οἱ πυρετὸ παύσωνται, μήτε σημείων γιγνομένων λυτηρίων, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι. Sic Prognoſtico 2. in morborum reuerſionibus hanc cauſam adſcribit. τοῖσι δ' ὑποτροφαὶ τεσσεσδίκαις, οἷσιν αὖ ἑκάστων αἱ γένωνται μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν δηφανέντων. Celſus etiam cap. 7. lib. 2. hunc locum cum cæteris qui apud Hippocratem ad hanc rem faciunt, ita expreſſit. Febris quæ ſubitò ſine ratione, ſine bonis ſignis finita eſt, ferè reuertitur. Exemplaria quæ-

E dam μὴ σημείων λυτηρίων legunt, vt & in Progn. reliqui cum impreſſis conſentiunt.

[147] Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων ἐν ἡμέρῃσι κρίνεται τεσσαρεσκαίδεκα.

In præcipitibus morbis, iudicatio in quatuordecim diebus expectanda eſt.

Placitum eſt 23. lib. 2. quod repetitur lib. περὶ κρισίων his verbis: τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν, ὡς ὀλίγα τὸ πολύ.

[148] Τεταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε, ἢ ἐν ἑπτὰ τεσσεσδίσιν, ἢ ὀ μακρότατον ἐν ἐννέα κρίνεται.

Tertiana exacta quinto aut ſeptimo, aut ſummum nono circuitu terminatur.

Aphor. eſt 59. lib. 4. & repetitur lib. περὶ κρισίων his verbis: τεταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ τεσσεσδίσιν, ὡς ὀλίγα τὸ πολύ. Qua de re ampliùs ſcripſimus noſtris in lib. 1. epid. annotat. Cùm autem ſit τεταῖος (vt ſcribit Hippocrat.) ἀκρικρίσιμος, nonnunquam etiam ſolutionem

F quarto circuitu præcurrit, tandem autem & eam ſeptimo perfectè abſoluit, neque poſtea reuertitur, vt ſcribitur lib. 1. epidem.

[149] Οἷσιν ἀρχομένοισι πυρέσσειν αἵματος σταγόες ἐν ῥινῶν τοιαρμοῦ γιγνομένου, λευκὸν ὑποφέρουσιν ὀ οὖρον, ἑβδόμῃ ἐν τῇ τετάρτῃ, λύσιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ σημαίνει.

Febricitare incipientibus, ſanguinis ſtillationes cum ſternutatione accedentes, & quod in vrina deſidet album quarto die viſum, ſeptimo ſolutionem afferre denunciant.

Sanguinis ſtillatio, cùm ſæpe ab Hippocr. conuellatur, nihil habet ad prædictionem momenti, præſertim ſi circa morborum initia contingat. Quòd ſi ex ſternutatione fiat, vt mali augurium leuat, ita ad ſolutionis denominationem nihil indicat. Sternutamentum verò (vt inquit Celſus ex Hippocrate in Progn.) inter bona indicia eſt, & aliàs, niſi in pulmonis morbis & deſtillatione, ſalutare habetur, quod etiam vulgus annotat. Sed præcipuam ſolutionis ſeptimo die futuræ ſpem oſtentat, coctionis ſignũ quar-

G to die emicans, quod in vrina ſubſedit album & laudabile. Nam ſi nubecula quarto die conſpicua, ſeptimo criſim prænunciat, eam prædictionem ſtabiliorem faciet multoq; magis confirmabit ſedimentũ laudabile die iudice viſum, vt ſcribit Gal. Com. ad aph. 71. lib. 4. Cæterùm exemplaria manu ſcripta Regia λεπτὸν vitioſè pro λευκὸν habent. Quod vitium etiam ad Vaticanas membranas redundauit, quas ſecutus videtur Caluus.

[150] Τὰ ὀξέα κρίνεται αἵματος ἐν ῥινῶν ῥυέντος ἐν κρισίμῳ, ἢ ἱδρῶτος πολλοῦ γιγνομένου, ἢ ὕδατος πυώδεος καὶ ὑαλώδεος γιγνομένου, ὑποστάσιν χρηστὴν ἔχοντος, ἢ ἀέρος γιγνομένου. καὶ ἀποσήματος ἀξιολόγου, καὶ χολίνης μυξώδεος καὶ αἱματώδεος, καὶ ὀξαπίνης καταῤῥαγείσης, καὶ ἐμέτων οὐ μορφηρῶν κτλ. κείσιν.

Morbi verò præcipites & acuti effluente ex narib. ſanguine iudicatione abſoluuntur, idq; die iudicatorio, ac ſudore copioſo exorto, vrinaq; purulenta ac vitrea affatim reddita, in qua quod ſubſidit lauda *b* ile fit, aut abſceſſu effatu digno, & aluo mucoſa & ſanguinea deiiciente, ac de repente prorumpente, vomitionibuſq; non prauis ſub iudicationem contingentibus.

Morborum abſolutionẽ per ſigna exequitur, quæ quòd ſolutionẽ prænuncient, λυτήρια dicuntur. Quæ cùm partim ſignorum

causarumq; simul rationem obtineant, partim verò signa tantùm dicantur, hîc signorũ & causarum, quòd præcipuã absolutionis authoritatẽ habeant, enumerationem facit. Atq; hæc cùm totam ferè iudiciorũ disciplinam adornent, propriè à Gal. describũtur cap. 14. lib. 1. περὶ κρίσεων & cap. 2. libr. 3. ista verò vt neque ante morborum statum certa salutis indicia esse possunt, sic non nisi die iudicatorio ostentata, ac die indice denunciata, stabilem habent iudicij authoritatem.

καὶ ὕρου πυώδους] Multæ sunt his in Prænotionibus vt & Prædictionum libro impropriæ & obscuræ vrinarũ appellationes, quæ antiquis expositoribus & Galeno non minimum negocium exhibuerunt, & ad germanam Hippocratis doctrinam, qua in Prognostico vrinarum cognitionem absoluit, referendæ sunt. Ex quarum albo hîc purulentæ vrinæ recensentur & vitreæ, quæ morborum absolutionem iudicatione procurant. Vt enim passim à Galeno vrinæ multum profluuium inter iudicatoria signa numeratur, ita & vrina benè colorata, in qua subsidit album, læue & æquale, certam salutis spem in coctione habet. Quæ duo cùm hîc disertis verbis sub conferta vrinæ copia & laudabili subsidentia exprimantur, purulẽtæ vrinæ obscuram cognitionem ita faciunt, vt non satis propriè ad probam & ab Hippocrate tam benè commendatam in Prognost. vrinarum in morbis coctionem, appellatio ista referri queat. Enimuerò cùm tanta sit subsidentiæ in vrinis cum pure passimque à Galeno ac præcipuè Comment. 1. in Progn. & lib. 1. de diff. feb. decantata similitudinis ratio, vt etiam non dubitarit Erasistratus febricitãtium in vrinis subsidentiam, merum pus esse credere, tantaque sit in puris generatione naturalium functionum benignitas, vt ad exactam totius commendationem non sit veritus Galenus semen puri esse simile dicere: non temerè cuipiam videbitur ad coctionis probitatem in vrinis significandam, puris notio esse expressa. Nam quemadmodum apud antiquos, atq; in veteribus artis præceptionibus apud Hippocratem putria concoctionem præseferunt, & σῆψις Galeno πῆψις rationem obtinet: sic ad puris generationem cùm magna sit naturæ ad coctionem perficiendam contentio, non infœliciter in vrinis præcipuè quæ coctione subsidentiam deponunt, puris nominatione, vrinarum à natura subactio ac commendabilis concoctio designatur. Sed certè cùm ista probitatis indicatura in laudabile sedimentum cadat, mihi videtur hîc author per purulentas vrinas aliò respicere, ac eas vrinas subindicare, quæ puri similes, crassæ, albæ, copiosæ, & cum multo sedimento morborum materiam solutione deponunt, & coctione finiunt. Nam cùm à natura procurata sit crudorum & crassorum succorum concoctio, ac decernendi ratione per vrinæ effluuium emissa, solutionis causa & signum in vrinis emicat. Qua ratione eædem sæpè ab abscessibus vindicant, vt in Archigenis puero aph. 2. sect. 4. lib. 6. epid. & aph. 74. libr. 4. & ex Prognost. apparet, præcipuè verò si iudicij firmitatem diei dignatione stabilierint. Quæ quidem cùm naturæ robur præseferant, & coctione probitatis notas acceperint, ob similitudinem purulentæ dicuntur. Atque eò quidem mihi spectare videtur quòd Zeuxis apud Hippocratem τὰ πέπονα ἔχει, ὅσα τὰ ἔχει πυώδη καὶ παχὺ ἔχοντα sumat, etsi à Rufo Ephesio reprehenditur, & quæ Galenus dilucidiùs explicans in Prorrh. Comm. 3. παχέα καὶ λευκὰ vocat, ἐπειδὴ διαύτη ὑποστάσεις ὀφείπει ἐν τοῖς ἀληθῶς πεπόσιν οὔροις. Sic & vrinæ quæ crassum & crudum succum coctione deponunt, purulentæ dicuntur, & Gal. Comm. 3. in Prorrh. τὰς πυώδεις εὐρήσιας ἀκύρως τὰς τῆς ὠμῆς καὶ παχέων οὔρων ὀκκρίσεις dici scribit. Et crassum illud excrementum & multum quod in vrinis sanorum desidem aut sedentariam vitam agitantium, & plurimo cibo se ingurgitantium ex crudorum succorum euictione apparet, πῦον dicitur ab authore eorum quæ extremo libro περὶ φύσιος ἀνθρώπου annexa sunt, & à Galeno his verbis apertissimè declaratur, ἀλλ' ἐπεὶ γέμει δοκεῖ τὰ ὠμὰ ὀνομαζόμενον χυμὸν, ὅταν πεφθῇ γε, πῦον ἔτι ἡγεῖται. καὶ τὸ θαυμαστὸν, ὅπου γε καὶ ὁ Ἐρασίστρατος παῖς ἐν τοῖς ἔρεις ὑποστάσεις ὅτι τῆς πυρετοῦντων, τὸ ἕν τι ἔτι τὰ χυμὸν, ἀλλὰ πῦον ἡγεῖται, μιᾷ ὅτι τῆς ὑγιαινόντων τοῖς ἀδιαφορῦσιν ὑφίεται πολὺ τὸ τοιοῦτον ἀγνοῶν. πεθεάσθαι γοῦν παμπόλλοις τῆς αὐχῶς βιόντων εἰς χρόνων ἤνων ὀκκρινομένοις εἰς τῆς ἕραν, τῇ καλουμένῃ μύξῃ τῆς φλεγμονῆς πάμπολλα, καὶ ἴσιν αὐτῶν βραδεῖαν ποιησάμενον τὰ διέξοδον, πύῳ τῆς φλεγμονῆς φαίνεται τὸ ἀκριβέστερον, καθάπερ γε καὶ τὰ αἰσπνευστικῶν εἰς τὰ πλέον χρόνῳ καπνῳ ωσμένα πέπεται τὰ ὀλιγῶτα. (Sic enim legendus mihi videtur locus iste vitiosè nostris in exemplaribus exscriptus.) At hic mihi quidem videtur eum quem crudum humorem appellant, vbi fuerit percoctus, pus esse existimare. Et quid dicam? quandoquidem & Erasistratus ea quæ in vrinis febricitantium subsidunt, non hunc humorem, sed pus esse existimat: Neque in bene valentium vrinis, qui paulò voraciores sunt, multa huiusmodi subsidere ignorat. Permultos igitur vidimus, qui cùm diu in otio vixissent, permagnam eorum copiam quæ muco vocato sunt similia per vrinas excernerent. Ac cùm quibusdam tardè permearet, id quod excernitur puri simile esse visum est, non secus ac in respiratoriis organis, propterea quòd longo tempore tincta sunt, eiusmodi cocta esse videntur. At certè propriè magis succus crudus dici deber, cùm à pure multis notis distinguatur, vt scribit Gal. lib. 1. de Aliment. fac. Quæ cùm ita sint, hîc mihi purulenta vrina potiùs dici videtur crassa & alba, & quæ concoctione crudioris succi crassum, copiosum & album sedimentum deponit, & iudicatione morbos absoluere sæpe videtur, quàm si quis istud referat ad purulentam vrinam, quæ pus admixtum habeat, & vesicæ acrenum, aut etiam superiorum partium mitescentem coctione inflammationem significari credat. Etsi enim de vesica inflãmmata in Progn. scriptum est, λύει δὲ ὕρου πυώδες ἀνῆρ ἀθῦν, λευκὸν τὸ λοίπον ἔχον † ὑπόστασιν: nihil tamen tale priùs attigit, ac ne talium quidem partium ac vomicæ cuiusquam mentio priùs facta est, & hîc de iudicationis termino morborum acutorum agitur.

καὶ ὑαλῶδες ῥυομένη] Hîc ὑαλῶδες ὕρου, vitrea vrina dicitur, quæ pituitam crudam, vitream, viscidam & frigidam iudicatione deponit, indeq; vacuata morborum materia solutionem facit. Quam postea hic author διέξοδον ὑαλοειδῆ in cõuulsionis solutione vocat. Neque enim absurda est morbi illius absolutio, cùm plurima vitrea & albuminea pituita, frigida & viscida, cruda, compacta, velut morbi fomes magna copia deponitur. Ex quibus coniicitur ὑαλῶδες οὖρον idem significare quod & χονοειδὲς οὖρον, quod est Erotiano τὸ λευκὸν τῷ παχύ. Et verò sæpe χονοειδὲς οὖρον vsurpatur Hippocr. in vrinæ emissione, quæ genitali semini non absimile quiddam continet grandinosum, grumosum, compactum, viscidum, genitale semen consistentia & colore referens, quale quid in pituita vitrea & albuminea apparet, & in ægris ex multa, frigida, cruda & conferta materia laborãtibus videtur, in quibus ex magna flatuum permixtione ὀναιώρημα χονοειδὲς sæpe damnat Hippocrates, vt ægr. 1. lib. 1. epid. & ægr. 3. lib. 3. & ægr. 4. Ac huius explicationis ampliorem notionem facit quod scribit Gal. Comm. 2. in lib. 6. epid. τὸ χονοειδὲς ὑγρὸν ἢ τὸ διῳχωρήματα ῥυοῖτ' ἂν ποτε κρίσιμον, ὅταν ὁ καλούμενος ὑπὸ Πελεξαγόρου χυμὸς ὑαλώδης ὀκκενοῦται. Et quod in fine Comment. 1. in Prorrh. de eo quod χόνῳ ἐκκενοῦται, & genituræ simile defertur, obscurissimis verbis scribit, & quod χονοειδὲς ἐπληθὺν insinuat in fine Comment. 2. in Prorrh. Quæ omnia exempla, cùm ad huius rei notitiam fusissimè congesserimus nostris in libr. 1. epid. annot. non necesse hîc adscribere. ὑαλῶδες verò ὕρου idem dici quod χονοειδὲς satis probat quod postea huius libri author in opisthotono & posteriorum partium inflexibili distentione, vrinas genituræ similes solutionem adferre his verbis scribit: πυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα, χονοειδὲς οὐρήσιες λύουσι. Quod enim priùs in vniuersaliori conuulsionis absolutione ὑαλοειδῆ διέξοδον dixerat, hîc οὐρήσιας χονοειδέας vocat, non secus ac in Theodori vxore lib. 7. epid. crebris conuulsionibus appetita, τὸ ὑρέμενον τῆς κάρφῃ ἔλκετο, γλίχρον, χονοειδὲς apposuit, quibus verbis morbi materiam confectam, viscidam & frigidam fuisse indicat, & quæ festucis diducta adhæresceret. Cui quoque non est absimile quod in Scopo scribitur lib. 2. epid.* qua de re etiam abundè illîc diximus. Quomodo verò vrina vitrea excretione solutionem morborum faciat, illud Hippocrat. lib. 6. epid. sect. 2. satis apertè indicat, ὦν φεύγῃ τὸ χονοειδὲς, τὸ τοιοῦτον ὅτι κρίσιμον, καὶ τῆς ἥτρων καὶ διαῦτα. Quod etsi valde est perplexum, hoc tamen innuere velle videtur Hippocrates, solas vrinas genituræ similes iudicatione depositas, eos qui ad imum ventrem aut etiam hypochondria sunt tumores, recentes & sine inflammatione, leuare posse, cùm ne copiosis quidem flatibus, aut multo stercore & viscoso demisso remitterentur. Eandem pene iudicij causam subit quod in Prorrh. † Hippocr. circa vmbilicum dolores cum palpitatione ex flatibus multis, per deiectiones genituræ similes cum flatibus erumpentes iudicatione leuatos scribit his verbis: οἱ φεῦ ὠμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχοισι μέν τι καὶ χώμης φθεῖφορον. φεῦ κρίσιν ἢ δυσποίσι πνεῦμα ἄλις χόνῳ ἄκελον διέρχεται.

* Sect. 3. † Prorrh. 36.

καὶ ὑποσήματος ἀξιολόγου] ὑπόσημα ἀξιόλογον effatu dignum abscessum diximus, & qui morbi magnitudini aut dignitati respondeat, vt neque dignitate minor, neq; viribus superior appareat, aliòqui in abscessuum disciplina damnationem incurret, & eorum genere,

A nere, quæ in morbis μὴ κατ' λόγον τῶν ἀξίων fiunt, comprehendetur. Sic eos abscessus probat Hippocr. libr. 1. & 2. epid. qui ἀξίωσις τῆς φλεβοτομίας ἢ ὀκκρίσεως τῶν νοσημάτων fiunt. Quod his verbis submonuit Galen. Comm. 3. in Prorrh. ἐμάθομεν δὴ παρ' Ἱπποκράτους εἰπόντος ἀκριβῶς ὑποστάσεις τῶν), ἀξίας τὰ φλεβοτομίας τῶν νοσημάτων εἰς τὰ κάτω τῶν σώματος γινομένας. Ex Hippocrate autem dicente didicimus bonos esse abscessus, qui pro morbi ratione ad inferiores corporis partes demittuntur. Et Comment. 2. οὕτω γὰρ τι τοῖς ἐν τοῖς τῆς ὀπτεδημίων μεμφόμθα γενομένας ὑποστάσεις, ἢ μείοις, ὡς ἔφλω, ὡς μηδὲν ἀφελεῖν, ἢ μείζοις, ὡς μὴ δυνάσθαι φέρειν. Sic nempe in libr. de Morb. vulgaribus abscessus culpamus, vel minores (vt dixi) tanquàm nihil iuuantes, vel maiores, quàm qui ferri possint. Eadem quoque notione Galenus cap. 2. libr. 3. de Crisibus ἀξιόλογος ὑποστάσις vocat, per quæ subitam ad sanitatem conuersionem fieri conspicimus, his verbis: μόνη δὲ τίνων ἁπλῶς κρίσις εἰς ὑγίειαν ἀξιόλογος μεταβολὴ τοιαῦτα γίνεται, φησὶν) μὴ πάντως δὴ φανερᾶς ἴσιν ὀκκρίσεσιν, ἢ ἀξιολόγοις ὑποστάσεσιν. Sola igitur subita ad sanitatem mutatio simpliciter crisis nominatur. Et fit quidẽ omninò euidentibus quibusdam excretionibus, aut effatu dignis abscessibus. Hanc verò abscessium moderationem his verbis eleganter circunscribit Hippocrates lib. 1. epid. * ὅτι δυτέων ὑποστάσεις ἰσόμνον τε, ἢ μείζοις ὥστε ὑποφέρειν μὴ δυνάσθαι, ἢ μείοις, ὥστε μηδὲν ὠφελεῖν. In his abscessus fiebant, aut maiores quàm vt ferre possent, aut minores, quàm vt iuuarent. Qua de re etiam illîc plura scripsimus.

B

* Sect. 2.

καὶ κοιλίης μυξώδεος] Hîc ὑποστάσις κατ' ἄκρωμα indicat, cùm corpus integrum per humorum effluuium ac corporis emissatia quędam expurgatur, veluti per vrinas ac alui fusiones contingere sæpe solet. Mordaces nanque cumulati humores in corpore, tẽnuesque ac superflui plærunque & acres, aut pituitosi, interdum per vrinæ vias, nonnunquam etiam per intestinorum inuolucra, aliò ad iudicationem erumpente repurgantur, & φραγγουεριώδεις καὶ δισεντεριώδεις ὑποστάσις obueniunt, quarum non ratò meminit Hippocrates lib. 1. epid. & fusiùs prosecuti sumus nostris in lib. 2. epid. Comment. In huiusmodi ergo pituitosorũ humorum per aluum eluuionibus, mucosa quædam prodeunt, deinde inualescente acrimonia ramentosæ aut strigmentosæ egestiones fiunt, postea tandem cruentæ & in dysenterias tendunt. Ac videre est in quibusdam superfluam humorum congeriem crebriùs naturæ robore in aluum erumpere, & dysenteriam creare, quam αἱματηρὰν τὴν ἀπαπικὴν vocat Gal. lib. 5. & 6. de loc. aff. cap. 7. & 2. Quæ omnia sunt valentis naturæ, & in salutarem iudicationis spem sese erigentis, certissima indicia, vt testatur Gal. Com. 4. in lib. de artic.

C

καὶ ἐμέτων ἐμοχθηρῶν] Quales damnantur in Progn. syngeræ, aut virulentæ ac æruginosæ vomitiones, aut qualia ἐμίσματα ἄκρητα, ἀσώδεα, πυνῳδεῖ in Prorrh. suis decretis confodit Hippocr.

[151] Ὑπνοι βαθέες, μὴ τεραχώδεες, βεβαίαν κρίσιν σημαίνουσιν· οἱ δὲ τεραχώδεες μετ' ἀλγήματος σώματος, ἀβέβαιοι.	Profundi somni neque turbulenti, iudicij firmitatem denunciant, turbulenti verò non sine corporis offensione, instabiles sunt & infirmi.

D Somnus cùm requietem corporibus & medicinam quandam laboris afferat, interdum in morbis repẽtinam mutationem facit, & coctionis ratione iudicationis dignationem, etsi omninò leuem, habet. Nam quia simpliciter crisis subitam ad sanitatem conuersionem significat, quæ cum repentinis excretionibus aut effatu dignis abscessibus contingit, vt scribit Gal. ista non satis aprè somno conuenient, etsi in pueris præcipuè, ac verò in nonnullis aliis, profundo & alto somno morbos alleuari percipimus. Ac vt huius rei tabellare (vt ita dicam) testimonium in medium producamus, id his verbis confirmat Gal. Comm. 3. in Progn. ἐμάθετε δὴ τῶς αἱ κρίσεις ἄπασαι, μετὰ ἕνος φανερᾶς γίνονται κενώσεως, ἢ ὑποστάσεως. ἐν δὲ τῇ ἀπειρίᾳ πολλὰ μόνα δι' ὕπνων βαθέων τῶν μακρῶν, ὀξείας ἐπιπίπτοντα μεταβολαὶ ὡς δὴ τὰ βέλτιστα, οἱ ἔνιοι μὲ ἀξιοῦσι καὶ αὐτὰ ὀνομάζειν κρίσεις, ἔνιοι δ' οὐ συγχωροῦσιν. Edocti autem estis quòd omnes crises cum quadam euidente euacuatione fiunt, aut abscessu. Rarò enim pueri soli per somnum profundiorem ac longiorem, celeres in melius fecerunt mutationes, quas nonnulli quidem etiam iudicationes nominari existimant, alij nequaquam concedunt. Comm. quoque 2. in Prorrh. ἐώρακα μὲ οὖν ἐπ' ὀλίγων ἀρρώστων ἡσυχιαστικῶν ἑφεξῆς ἡμέρας τρεῖς ἢ τέτρασι, διελθόντων ὕπνον γινόμενον, ὡς ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὠφελεῖσθαι μεγάλως. δοκεῖ δὲ πεφυκέναι θᾶττον πολλάκις, οὐ μιᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ δυοῖν ἡμερῶν ἑφεξῆς, ἐπὶ τὸ ὠφελεῖν μεγάλη ῥυόμενον τοιοῦτον. Vidi quidem in ægris quibusdam, qui tribus aut quatuor consequenter diebus vigilauerant, difficilem excitatu somnum exortum, qui tota die aut nocte magnum attulerit adiumentum. In pueris verò sæpiùs vidi eiusmodi superueniẽtem somnum, non vno solùm die, sed duobus ex ordine diebus magno illis fuisse adiumento. Quibus verbis quidnam in morbis conferat somnus satis intelligimus, cuius etiam momentum ac pondus ex Comm. ad aph. 1. lib. 2 facilè excipias. Nam & febres somno mitescere, & dolores leuari, & languores dissolui, firma sunt salutis indicia, præcipuè si neque inter dormiendum perturbatur aut commouetur æger, quiritatur, nugatur, aut delirat, neq; turbulentis insomniis diuexatur: qui sunt βαθέες τῶν μὴ τεραχώδεες ὕπνοι. Actuarius quoque lib. 2. Meth. med. cap. 2. somnos accedentes qui antea deerant, ægrum à languoribus leuare scribit, & in phrenitide similibusq; morbis iudicij firmitatem stabilire. Quin & salutis securitatem somnos in ægris confirmare scribit Hippocr. libello περὶ κρισίων his verbis: τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μάλλοισιν ὑγιάζουσι, μάλιστα σημεῖα ἅπαντ' γίνεται. ὑπνοῦσι γὰρ οἱ δι' ἡμέρας τοῖσιν, καὶ ἀκίνδυνοι, τῶν τῶν νυκτὶ κοιμέωνται, τῶν τῶν ἄλλα σημεῖα ἀσφαλέα. His qui breuissimo tempore sani futuri sunt, maxima in totum signa contingunt. Sine dolore enim degunt & extra periculum, & noctu dormiunt, aliaque securitatis signa præseferunt. Hîc autem μετ' ἀλγήματος σώματος dicuntur, qui in aphorismis πόνου πειόνυς. Minutum est, admonendum tamen, quòd exemplaria Regia manu scripta pro μὴ τεραχώδεες, οὐ τεραχώδεες legunt.

E F

[152] Ἑβδομαῖοισιν, ἢ ἐνατοῖοισιν, ἢ τεσσαρεσκαιδεκατοῖοισι ῥύσιες ἐκ ῥινέων λύουσιν ὡς ὀλίγιστα πολὺ τὸν πυρετόν. ὁμοίως δὲ καὶ κοιλίης ῥύσις χολώδης, καὶ δυσεντεριώδης, καὶ πόνους χρωσάτων, ἢ ἰχῶνα, καὶ ἕδρον πεπονθὼς τρεῖς κρίσιν, ἐν γυναικὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ῥύσις.	Quibus ex naribus fluxiones, quæ septimo, nono, aut decimo quarto die contingunt, vt plurimùm à febribus vindicant. Eodem verò modo & biliosus alui fluxus, & qualis in intestinorum difficultate fieri assolet, ac genuum & coxendicum dolor, vrinaque sub iudicationem concocta, & verò in muliere mensium profluuium.

G

Hæ alui fluxiones & alluuiones quæ morborum materiam iudicatione secernunt, ὑποστάσεων κατ' ἄκρωμα genere continentur, quales sunt περὶ ἔρροιαι χολώδεις καὶ διῴδροιαι Hippocrati celebratæ lib. 1. epid.* & περιπνεύσεις κοιλίης. Idem rursus libr. 1. epidem.** febres ardentes plurimis in intestinorum difficultatem concessisse ac constitisse scribit, quæ ægros eo veluti humorum depositu, periculo exemerit. In mulieribus verò sæpe profusam ac liberalem mensium abundantiam febres liberare exemplo est Laryssæa virgo ægr. 12. lib. 3. epid. post st. pest. idemque multis contigisse testatur Hippocrates lib. 1. epid.*** Quin & libello περὶ κρισίων mensium abundãtiam in febrium solutione ponit, sanguinis è naribus fluxum, alui secessionem, vrinæ copiam, sudores & vomitum, his verbis: καὶ τῶν οὖρα ὑποχωρέουσι, ἢ καὶ τῶν διῳχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ὀκ τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ ὕρησιν πολλὴν, ἢ ἱδρῶτα ἢ ἔμετον. Codices manu scripti quidam ἐνδεκαταῖοισιν pro ἐνατοῖοισιν legunt, non magno certè momento, cùm dies vndecimus significationis potiùs quàm iudicij authoritatem habeat.

H

* Section. 2. ** Stat. 3. *** Stat. 3.

Quibus per febres alicunde ſanguis largiter effluxerit, iis dum ſeſe recolligunt, alui humeſcentes effunduntur.

[155] Οἱ ἐν πυρετοῖσιν αἱμορῤῥαγήσαντες ἰκανῶς ὁκόθεν- A
οῦν, ἐν τῇσιν διαλείψεσι κοιλίας καθυγραίνονται.

Aphoriſmus eſt 27. lib. 4. qui & poſtea in hoc præſagio aliis verbis repetitur, & ex Prorrh. 133. reſumitur. Codices editi κοιλίας habent, vbi manu ſcripti quidam κοιλίαι legunt, eadem notione.

Qui per febres tenuiter exudant, cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulſiones proni ſunt.

[154] Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδρώοντες, κεφαλαλγέες, κοι-
λίῃ ἀποτελαμμένοι, ἀπασμώδεες.

Hæc ex Prorrh. 115. repetuntur. Sunt autem iſta oppleti & humorum ſarcina grauati cerebri indicia, vnde appetita neruorum origine, propenſiores eſſe ad conuulſiones eſt vero ſimile, neq; tamen neceſſarium. Quam ad rem facit etiam Prorrh. ſent. 88. B
Sunt verò οἱ κοιλίῃ ἀποτελαμμένοι, qui aluo ſunt ſuppreſſa, intercluſa & intercepta, familiari admodum Hippocrati locutione, qui κοιλίῃ ἀποτελαμμένῃ ἐπεχομένῃ vocat, vt exponit Galenus. Idemque κοιλίας ἀποτελαμμένας ἐπεχομένας ſignificare ſcribit. Erotianus autem ἢ ἴσως τὰς ἀπειλημμένας καὶ ἐστεγνωμένας poni vult.

Quæ ſenſim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas euadunt, & conuulſiones portendunt.

[155] Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασέως παραφρούσιες, καὶ θηριώ-
δη καὶ ἀπασμὸν σημαίνουσι.

Ex multis Prorrhetici ſententiis nata eſt hæc ſententia. Præcipuè verò ad eius notionem conducit Prorrh. 26. & 123. & antea ſcripta ſent. 85. Deliria in febribus perſæpe ex leuibus initiis magnum faciunt incremẽtum, & paulatim aduſta materia malignam qualitatem contrahunt, & in furentes, melancholicas ac vehementes mentis emotiones tendunt, in quibus ægri calcitrant, feriunt, mordent, ac contineri nequeunt. Et hæ ſunt μελαγχολικαὶ παραφροσύναι, ἐν αἷς καὶ πατοῦσι, καὶ λακτίζουσι, καὶ δάκνουσι, καὶ χολοῦσιν, ὡς ὑπὸ C
πολέμιοι εἰς ἰόντας νομίζοντες, hoc eſt ferinæ deſipientiæ, in quibus pedibus feriunt, calcitrant, mordicus impetunt, indignantur, & ingredientes pro hoſtibus habent, vt ſcribit Gal. Comm. 1. in Prorrh. Eæque ferè ex atrabilis incendio oriuntur, idque θηριωδεῖς παραφρόνεσι ſæpe vocat Hippocrates. ὀνειδίζεται δ' (vt ſcribit Galen. Comm. 3. in Prorrh.) ἤδη τῆς φωνῆς τοῦ τῆς ὀλιγοπαιδίας τὸ μελαγχολικόν. ἐπίμονον γὰρ ὄν τῶν εἰς τὸ κακουργεῖν τὰς πέλας ἢ μελαγχολικῶς παραφροούντων, ὅταν μαχόμενα ποιῶσι τινὰ κακουργίας, θηριώδεις αὐτὰς ὀνομάζει. Per hanc autem vocem melancholici affectus intenſionem declarauit. Cùm enim prompti ſint ad mala propinquis inferenda qui melancholia deſipientia laborant, vbi ingentia mala perpetrant, eas ferinas deſipientias appellat.

Conuulſio in febre ſuborta eademq; die deſinens, bono eſt.

[156] Σπασμὸς ἐν πυρετῷ ἠρμένος, καὶ παυόμενος
αὐθημερεὸν, ἀγαθόν.

Conuulſio in febre ſuborta, febrem primo die, aut poſtero, aut tertio finit. Quòd ſi horam qua prehendit ſuperet, nec deſinat, malo eſt.

[157] Σπασμὸς ἐν πυρετῷ ἠρμένος, παύῃ τὸν πυρετὸν D
αὐθημερεὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τείτῃ. ἐπιβάλλων δὲ τὴν
ὥρην ἐν ᾗ ἤρξατο, καὶ μὴ παυόμενος, κακόν.

Hæc conuulſionum placita non ſatis conſentiunt cum Hippocrat. diſciplina, nec authoritatis conſtantiam ſatis firmam tuentur. Vulgatum nanque eſt in Hippocr. OEconomia, atque multis reſcriptis reſtatum, præcipuè verò aph. 26. libr. 2. & 57. lib. 4. & 5. & 70. lib. 5. febres conuulſionibus ſubortas, eas diſcutere atque præſtabiliores eſſe, quàm ſi conuulſiones febribus ſuperueniant. Quod eſt aliàs paſſim etiam ab Hippocrate ſcriptis traditum. Conuulſiones verò in febribus ortas, eas ſoluere, non temerè in patentis monimentis reperias, cùm ne tanti ſit febris vt conuulſione ſanationem accerſas, nec tanto malo leuius dependendum ſit: Niſi ſi quis naturæ impetum & vehementem concuſſionem ac agitationem quæ fit in conuulſione, materiæ morbi depulſionem facere ac febrim ſoluere putet, non ſecus ac rigor morbum comitialem ſoluit, aut etiam quartana propter rigorem, E
aut τὰ παροξύνοντα παρὰ πλεῖστον πρόπον, ἀπασμῷ λύει, ſcribitur Prorrh. 113. & poſtea hîc repetitur. Vehementi nanque concuſſione, quæ in rigore aut conuulſione contingit, materiæ excretio procuratur, & à venis aliò, vt in habitum corporis aut neruos amandatur, ex eoq; motu calor excitatur, qui materiam exagitatam tenuat & in habitum diſſipat & ſudores, & humorum coctionem molitur. Quæ certiſſima eſt morborum depulſio, vbi excretione & coctione finiuntur, vt ſcribit Gal. Com. ad aph. 70. lib. 5. Aut certè exiſtimandum eſt vehementem cauſarum efficientium impetum ac motum febrem tollere, ὥςπερ ἤδη καὶ τοῖς ὀξέσι νοσήμασι τὰ παροξύνοντα τῆς νόσου ἐστὶν ὅτε κρίσις ἀγαθὴ ἐργάζεται, vt ſcribit Gal. Comm. ad aphor. 5. lib. 7. Sic enim perſæpe deteriores morborum ſucceſſiones, quæ veluti noua morbi acceſſione affectionem augere videntur, morbos ſoluere Hippocrati dicitur, vt vehemens, mentis alienatio furorem ſoluit (aph. 5. lib. 7.) & delirium ſuccedentes febribus ardentibus tremores (aph. 26. libr. 6.) aut inſania epilepſiam, vt multis exemplis teſtati ſumus noſtris in lib. 2. epid. Com. Quòd autem ad huius ſententiæ notionem attinet ea repetitur lib. περὶ κρισίων his verbis: ἀπὸ πυρετοῦ ἐχομένου ἀπασμὸς ἢν λάβῃ, παύεται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τείτῃ. Verùm videtur ex F
libello περὶ τόπων τῆς κατ' ἄνθρωπον illîc diminutè adſcripta, vt ſatis apparet ex iis verbis quæ ſequuntur & mendosè illuc ſunt tranſpoſita. Rectius igitur ſcribitur lib. de locis in homine, ἀπὸ ἀπασμοῦ πυρετὸς ἢν ὀλιγοπαιδίαν, παύῃ αὐθημερὸν ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τείτῃ ἡμέρῃ. Quæ & in Hippocratis diſciplinam conſpirant, & his quæ poſtea in hoc præſagio de conuulſionibus ſcribentur ſunt valdè conſentanea. Etſi ægrorum obſeruatione eſt exploratum conuulſiones plaraſque febri ſuperuenientes eſſe ſalutares, nempe ſi in motu ſint, neque diu perſeuerent, neque à ſtabili cauſa ortæ ſint, ſed initio morbi accidant, ex repletione non inanitione, tranſlata nimirum materia à venoſo genere in neruos, per concuſſionem & violentum motum quem conuulſio intulit. Sic lib. 1. epid. ſtatu frigido & humido, conuulſiones pueris multis initio contingebant, idque in febribus ipſis. At certè ſuſpectum magis locum reddit codicum varietas. Nam & exemplaria quædam primam ſententiam cum ſecundæ parte permiſcent & confundunt, vt ex Caluo ſatis apparet.

Qui per febres intermittentes, inæqualiter incaleſcentes, aluum habent flatibus diſtentam, pauca trãſmittentem, iis poſt iudicationem lumborum dolore ſuborto, alui prorumpunt. Qui autem ad manus contactum exaſperaſcunt, torpore, ſiti ac corporis incontinenti iactatione vexãtur, ij aluo intercepta grauati exoluuntur. Interdum verò etiam prærubra in pedibus ambuſta eadem denunciant.

[158] Οἱ διαλείποντες, ἀνωμάλως δὲ χλιαινόμενοι, G
κοιλίης ἐμφυσωμένης, μικρὰ διαδίδοσης, ὀσφυαλγήσασι μετὰ κρίσιν, ῥυτέοισι κοιλίαι καταῤῥήγνυνται. οἱ δὲ
ῥιγώδεες τοῖς χρόα, νωθροὶ, διψώδεες, ἀσώδεες, κοι-
λίης ἀπειλημμένης βαρυνόμενοι ἀκλύονται. ἔστι δ' ὅτε
καὶ τὰ ἀξέρυθρα ἐν ποσὶ καταπαύματα, τὰ αὐτὰ ση-
μαίνει.

Eſt hoc ex obſeruatione empirica natum, & per ægrorum triclinia ſuggeſtum, huc traductum. χλιαίνεσθαι dicit Hippocrates de H
his qui intepeſcunt, aut ociosè ac ſenſim concaleſcunt, & febribus mitioribus ac moderatis detinentur, quales φλιαροὶ vocat Gal. & acutis opponuntur. In his igitur inæqualiter intepeſcentibus & incaleſcentibus, quòd calor modò deſinat, modò etiam repetat, magnam humorum inæqualitatem in corporis habitu ac primis venis ineſſe oportet, ex cuius permixtione, flatuum ſuborta copia

A copia, aluus diſtenta eſt, tandem verò vtcunque præparata materia, & ſuccorum acrimonia ſolicitata, naturæ robore ad iudicationem per aluum effuſa, in tranſitu lumborum dolorem attulit. Ac ſæpe inter ſigna alui erumpentis, lumborum dolorem ſubnotat Hippocrates. Qui verò febribus ardentibus diuexantur, quales vocat ἀθερμαίνας περὶ χεῖρας, quòd ad manus contactum vehementiſſimus ardor percipiatur, ſi torporis ſenſu tenentur, neruoſi generis ac animalium functionum læſionem ex ſpirituum à calore reſolutione ſentiunt. Quapropter neque mirum eſt eos degrauatos exolui, ac viribus proſtratis ἀκλύεσθαι, quod de virium proſtratione dicitur, vbi totum corpus ad motionum liberas actiones & ſenſationes velut eſt impotens & exolutum, velut etiam τὰ ναρκωδῶς ὀκλυόμενα explicat [44] Gal. in Prorrh. Sic ἀθερμαίνας νωθροὶ iunxit in Prorrh. & καυματώδεσιν annumerauit. In huiuſmodi autem febribus, ob ardorem aluus ſæpe reſiccatur ac ſupprimitur, vnde & grauitatis ſenſus maior. κατακαύματα porrò, quæ ſunt ambuſta, & incendioſæ quædam puſtulæ aut ambuſtiones in corporis ſummo ab vſtulatione enatæ, quales φλύκτιδας vocat poſtea, cùm ex acri & mordaci materia fiant concalfactu lancinante, vnde & æſtuoſi & ſiticuloſi ægri redduntur, huiuſmodi humorum pu-
B tredinem, aut etiam exurentes febres prænunciare, non alienum abs re videbitur. Quorum in pedes ſeceſſus, naturæ onus deponentis robore ſolicitatus, bono augurio eſt. His ſimiles ſunt quas initio libr. 2. epid. φλυκταινίδας ὡς ἐπὶ πυελικαύσεις dixit Hipp. Cæterùm vbi publicata exemplaria διαδιδούσης legunt, Regia exemplaria manu ſcripta διδούσης habent. Vitioſa verò ſunt quæ ὑστερικαλῆσαι legunt, quæ tamen ſecutus videtur Caluus, nulla cum huiuſmodi caſibus ſuperciliorum communione, etſi vtranque lectionem adſcripſit.

* *Comment. ad aph. 37. lib. 4.* [44] *Prorrh. 102.*

Hybernæ quartanæ ferè in morbos acutos tranſeunt.

[159] Οἱ χειμερινοὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ὀπτιχέως μετα-
βαίνεται ἐς τὰς ὀξείας νόσους.

Quod in quorundam ægrorum obſeruatione ſemel atque iterum eſt annotatum, id non rectè in præceptionis exemplum tra-
C hitur. Certum eſt hybernas quartanas eſſe longiſſimas, plurimumque negotij ægris faceſſere, maliſque diuturnitatem plerunque graui moleſtia dependere: verùm in morbos acutos deſultorio quodam modo tranſire, non ſatis eſt artis vſu comprobatum, niſi externarum cauſarum ope contingat, vt ægri vitio, medici ignorantia, latente interna corporis noxia, grauiſſimis caſibus feneſtra patefacta ſit. Sic enim quandoque ex vitæ intemperantia, quartanæ vbi diutiùs afflixerunt, in continuas tranſeunt, nulla tunc ferè ſperabili ſalute. Hybernas verò quartanas vocat eas quæ hyeme ortæ ſunt (quales ſunt rariſſimæ) aut quæ inſtãte hyeme cœperunt, quas περὶ τὴν χειμῶνα σπανίζουσας dixit aph. 25. lib. 2. Hippocr. Mirum autem mihi videtur Caluum febres ſimpliciter dixiſſe, quartanas prætermiſiſſe.

In febre acuta continens capitis dolor, cum grauibus aliis ſignis, mortem minatur. Quòd ſi neque alia præterea ſigna mala ſunt, & viginti dies ſuperat, aut ſanguinis ex naribus, aut puris effluxum, aut abſceſſus ad inferiores corporis partes denunciat. Præcipuè quidem in his qui nondum trigeſimum quintum annum attigerũt, fluxiones, in ſenioribus autem abſceſſus ſperare conuenit. Si verò dolor vehemens circa frontem ac tempora affligat, fluxiones expectandæ ſunt.

[160] Κεφαλῆς πόνος σιωπῶνος μετ' ὀξέος πυρετοῦ, καὶ
ἄλλου σημείου τοῦ δυσχάλεπον, θανάσιμον. ἀνθ' ὧν σημείων
D φαύλου, ἐπιβάλλων τὰς εἴκοσιν ἡμέρας, αἵματος ῥύσιν,
ἢ πύον ἐκ ῥινὸς, ἢ ἀποστάσιας ἐς τὰ κάτω σημαίνει. μάλιστα
μὲν νεωτέροισι τοῦ τεσσαρακοντα πέντε, τὰς ῥύσιας· τοῖσι δὲ
πρεσβυτέροισι, τὰς ἀποστάσιας πρὸς δὲ χρόαν. καὶ μέ-
τωπον δὲ καὶ κροτάφους ὄντος τοῦ πόνου, καὶ σιωπῶντος τὰς
ῥύσιας.

Transitio eſt ad partium corporis affectus, primumque capitis dolores attingit, qui aut adiunctam habent febrim, aut ſine ea
E affligunt. Nunc verò capitis dolores cum febre continua attingit, quos Prognoſt. 3. aliis verbis celebrauit, vnde hæc ſententia huc eſt traducta. σιωπῶνος πόνου quem hîc vocat intenſum dolorem & continentem, ἰσχυρὸν καὶ ξυνεχῆ ὀδυνῶν in Prognoſtico dixit. δεύτερον verò cùm de morbo non periculoſo ac lethali, & de paruis malis neq; magni momenti dicatur (vt ſcribit [45] Gal.) ideoque ἀκίνδυνον ſignificet, hîc de ſignis exitialibus & perniciosis effert, quæ θανατώδεα in Prognoſtico, hîc φαῦλα vocat. Poſtremò intenſus ac vehemens dolor circa tempora ac frontem affligens, ſanguinis è naribus fluxionem prædicit, quem hîc σιωπῶνος πόνου publicata exemplaria, codices quidam manu ſcripti σιωπῶνον, vt priùs, ſcribunt. Hippocrates in Prognoſtico νεανικὸν ὀδυνῶν dicit, Galenus σφοδρὰν exponit, vehementem & intenſum, quòd recentes dolores plerunque intendantur ac inualeſcant, quemadmodum νεανικῶς apud Hippocratem contentionem ac vehementiam vt plurimùm ſignificat. Celſus cap. 7. lib. 2. hos Hippocratis locos latinos faciens, ingentem dolorem dixit. Niſi quis σιωπῶνον breuem aut velocem dolorem intelligat, quaſi vehementem; aut qui magis recenti conueniat, quòd morbi qui primis circuitibus iudicium ſubeunt, excretionibus ferè abſoluantur, qui diutiùs protrahuntur, per
F abſceſſum finiunt. Monendum etiam ſuccurrit, hîc vbi editi libri ἢ πῦον ἐκ ῥινὸς habent, codices manu ſcriptos Regios omnes ἢ πύον legere, vt ad ῥύσιν referatur.

[45] *Comm. 3. in Prorrh.*

Qui capitis doloribus & aurium tinnitibus citra febrem, aut tenebricoſa vertigine, & vocis tarditate, manuúmque ſtupore tentantur, in iis aut ſyderationem, aut morbum comitialem, aut etiam obliuionem ſperare conuenit.

[161] Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ ἦχοι ἀπυρέτοισι, καὶ σκοτο-
δινίη, καὶ φωνῆς βραδυτὴς, καὶ ναρκὴ χειρῶν, ἢ ἀποπλη-
κτοι, ἢ ὀπισθοπληξιαὶ πρὸς δὲ λόγου βούτοις ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἐ-
πιλήψιμοι.

Hoc præſagium Hippocratis diſciplina maximè dignum, magnam in cerebro humoris frigidi redundantiam indicat, quæ à
G languido calore commota, flatus cum tenebricoſa vertigine excitat. Præcipuè verò ſyderationis metus eſt, ſi capitis dolor de repente ac ſine febre contingat, vt ex aph. 51. lib. 6. ſatis eſt teſtatum. Vertigo etiam morbi comitialis quodammodo eſt prænuncia. Vocis autem tarditatem (quam βαρύτητα vocat Prorrh. 2.) inexplicatum ſermonem ac veluti balbutientem linguam vocat, humore nimio irrigatis linguæ muſculis ac neruis. Quæ calamitas in ſyderatorum aut epilepticorum denunciatione apparet. Manuum quoque ſtupor ac torpor ſentitur, neruorũ propagine ac ſpina dorſi humoris affluxum ex poſteriore cerebri parte ſentiente, vnde etiam propter imbecillitatem neruorum, contremiſcunt apoplectici & epileptici. Ex eodem etiam fonte memoriæ deprauatio ac obliuio manat, per quam Lethargus ſignificari videtur. Cæterùm hîc ſecuti ſumus publicatos codices, qui ἀπυρέτοισι legunt, quòd febris his malis remedium afferat ex aph. 5. lib. 5. & 51. lib. 6. etſi in quibuſdam ἐμπυρετοῖσι legatur, alij etiam ἐν πυρετοῖσι habent. Codices manu ſcripti Regij omnes hanc dictionem omittunt, quod etiam fecit Cal. Vaticanos codices ſecutus.

Ex capite dolẽtes, & alto ſtupore (quem catochum dicunt) detenti, ac delirantes, cum alui interceptione & ferociente intuitu, floridi, in ſcapulas rigeſcunt, ac poſteriorum partium diſtentione tentantur.

[162] Οἱ κεφαλαλγέες, κατόχως παραφρούοντες, κοι-
λίης ἀποληφθείσης, ὄμμα θρασυνθέντες, ἀνθηροὶ, ὀπι-
σθοτονώδεες γίνονται.

Sententia est Prorrhetici 88. indeque repetenda est & eruenda explicatio.

Quę caput quodammodo concutiunt, cum intensa oculorũ rubedine, ac manifesto delirio, perniciem denunciant. Neque tamen hoc ad mortem comitatur, verùm circa aurem tumorem excitat.

163 Τὰ ὑποσείοντα κεφαλῆς ὄμματα ἐρεύθεα, τὰ δακρύοντα ἀφῶς, ὀλέθρια. ἐξαπιδνήσκει τοῦτο, ἀλλὰ παρ' οἷς οἴδημα ποιέει.

Obscurum est quid per τὰ ὑποσείοντα κεφαλῆς intelligatur, & τὰ σείοντα κεφαλῆς in affectata de industria obscuritate reponit Galenus in Prorrh. Ea tamen intelligi possunt quæ aliquo modo caput commouẽt & concutiunt, qualia sunt quæ in caput subuehuntur & illud tentant. Quo in genere malè habentia caput symptomata reponentur. Audiri quoq; possunt venarum ac arteriarum in capite pulsationes, palpitationes ac succussiones quædam, aut capitis motiones tremulæ & conquassationes ob neruorum ac virtutis imbecillitatem. Oculi verò prærubri meningum cerebri inflammationem, aut sanguinis sublati & incensi copiam denotant. Atque in huiusmodi redundantiæ copia promptè excitato incendio, deliria manifesta ac apparentia fiunt, quæ sunt pessimè affecti cerebri certissima indicia, & perniciem intentant. Ex quibus salus etiam sperari potest, si sanguinis ex naribus profluuium incendium restinxerit, aut copiam depleuerit, aut si humorum sæuitiam natura concoctione mitigauerit, & per abscessum ad aures deposuerit. ἐξαπιδνήσκειν autem de morbis dicitur, qui cùm diutiùs perdurarint & consenuerint, mortem tandem adferunt & ad eam concomitantur, vt aph. 39. lib. 2. & aph. 7. lib. 5. συνήθεσιν exponit *Aretæus, & χρονίζειν Gal. aph. 28. lib. 3. Hîc verò τὰ ὑποσείοντα κεφαλῆς lego, familiari Hippocrati phrasi, etsi reliqua exemplaria manu scripta ὑποσείοντα κεφαλῆς ὄμματα coniungunt, quæ secutus etiam videtur Caluus. Quæ lectio de inconstantibus ac volubiliter motis oculis intelligi potest, ac inter phrenitidis & insaniæ præsagia habetur. Scripti porrò codices Regij hîc ποιέει omittunt.

*Cap. 5. lib. 1. de Cur. acut.

Dolor capitis cum sedis ac pudendorum dolore, torporem ac impotentiam adfert, vocemque exoluit, neq; ista molestiam exhibent. Verùm ex his somnolenti ac singultuosi nono mense euadunt, & voce libera reddita in integrum restituuntur.

164 Κεφαλαλγίαι μεθ' ἕδρης καὶ αἰδοίων ἀλγήματος, καὶ νωθρότητα καὶ ἀκρησίλιν παρέχει, καὶ φωνὴν τὴν δαλοῦ. ταῦτα οὐ χαλεπά, ὑπνώδεες δὲ καὶ λυγώδεες γίνονται ἐνάτῳ μηνὶ ἐκ τούτων. φωνῆς λυθείσης ἐς ὃ αὖθις καθίστανται.

Coitio est signorum diuersi generis, neq; enim sedis aut pudendorum dolor aliquid habent cum capite consensionis. Dolor capitis affecto humiditate plurima ac frigiditate neruorum principio, ad motum impotentiam ac ex neruorum imbecillitate torporis sensum exhibere potest, & increscẽte damno atq; calamitatem sentientibus sextæ & septimæ coniugationis neruis, vocem præpedire, vnde & singultuosi fiunt. Sed neq; ista exiguæ calamitatis sunt indicia, neq; leue periculũ intentant, impeditis ac quodammodo sopitis animalibus effectionibus, ex quibus somnolenti redduntur. Neque verò vocis exolutio aut ἀφωνία apud Hippocratem exigui est momenti, præsertim si κεφαλαλγία accedat. Aut enim morbũ comitialem, aut apoplexiam, aut syderationem aliquam, aut conuulsionem non tenere suspectat. Quorum omnium absolutionem ac sensationum præpeditarum libertatem ac redintegrationem, φωνὴ λυθεῖσα significat, quæ vocem restitutam, liberam, expeditam ac explanatam denotat, & φωνὴ δεδαλευμένη opponitur, idemque quod φθόγξις denunciat, quæ ἀφωνίαν oppugnat aph. 5. lib. 5. Quinetiam Hippocrates lib. 2. epid. conuulsionis ac morbi comitialis depulsionem ex vocis libertate reddita fœliciter auguratur, his verbis: τῆς φωνῆς λυομένης πυκνὰ λύεται. ἡ γὰρ λύσις τῇ φθόγξι ὁμοίη. Inconsulta autem est & præter rationem in nonum mensem mali dilatio, cùm ista calamitas non tantas ferat inducias, vt & vitiosa est ἐξαπάτεως ratio κεφαλαλγίας παρίστη, quales multæ sunt impropriæ orationes in huius Præsagij ac Prorrhetici authore, nisi si huc mendum obrepsit & κεφαλαλγία legendum quod fecerunt omnes interpretes. Codices manu scripti Regij καὶ νωθρότητα καὶ ἀκρησίας καταχεῖ legunt, non satis integra lectione, quã tamen retinuisse videtur Caluus & ἀκρασίας legisse. Sunt qui etiam ἀκρησίλιν καταχεῖ scribunt, non ineleganti (vt reor) phrasi, quæ ex capitis dolore ac sensationum principio, velut ex mali fonte in neruorum riuos deriuatam & quodammodo effusam motionis impotentiam innuit. Atque hîc ἀκρησίαν αὐτὴ τῆς ἀκρατείας mihi sumi videtur, vt ἀκράτειαν Θερμωδὴ ex Prorrhetico, paulò post ἀκρατίλιν vocat Ionicè, ac debilitatem, imporentiam ac incontinentiam quandam & ὀκνησίαν significat, velut aph. 16. lib. 5. νεύρων ἀκράτειαν, neruorum imbecillitatem intelligit. Neque alia notione ἀκρατὴς γλῶσσα ** Hippocrati dicitur, ἀσθενέστερος ὡς μὴ διαῤῥοῦσα ἀκριβῶς ἢ φωνεῖ, ἢ ἀκίνητος ἢ τοῦ θελομένου, vt explicat Galenus, Varino verò ἀδιάῤῥωστος & ἀκρατὴς ἰσοῦ δυσκινησίας.

** Aphor. 40. lib. 7.

Lumbricis verò tenuibus & longis (qui ascarides dicuntur) in capitis dolore vexatis, consequente surditate & sopore, tubercula ad aures excitantur.

165 Ἀσκαριδώδεες ἢ ἠλιθμοὶ ἐν κεφαλαλγίῃ, κώφωσις καὶ κῶμα τὰ δακολουθοῦντα, τὰ παρ' οἷς ἐπαίρει.

Ascarides qui tenues sunt lumbrici in inferiore crassioris intestini parte geniti (vt scribit Gal. Comment. ad aphor. 26. lib. 3.) nihil habent cum abscessibus ad aures commune, nihilque ad eorum præsagium conferunt. Quare huius sententiæ principium quidam superioris fini connectunt, vt voce in integrum restituta verminosi euadant. At quibus caput pituita & humiditate oppletur cum frigiditate plurima, iis contingit sopore & surditate pressis, vt tubercula ad aures suboriantur. Huc accedit quòd eiusmodi sententia ex Prorrhetico repetita, in quo sæpe sopor & surditas parotidas denunciant, ne minimam quidem ascaridum significationem præbet. Præcipuè verò ex Prorrh. 168. desumpta videtur. ἐν κεφαλαλγίῃ κῶμα καὶ κώφωσις παρ' οἷς ἐξερεύγεται. Cui etiam subscribit Prorrh. 159. ἐν κωφώσεσι ὀπισθεν, τὰ παρ' ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἐὰν ἀσῶδες τι ὑπηρξεν τὰ τοῖσι κωματώδεσιν, ὀδυνᾶ τοῦπισθεν μᾶλλον.

Qui capitis dolore vexãtur, ac alto stupore (quem catochum vocant) cum dolore detinẽtur, oculos habent prærubros, in iis sanguinis profluuium sperandum est.

166 Οἱ κεφαλαλγέες, κατόχως ὀδυνώδεες, ὄμμα ἐξέρυθρον, αἱμορροῦν.

κατόχως ὀδυνώδεες qui alto stupore (quem Catochon vocamus & Catalepsin imitatur) detinẽtur cum dolore dici possunt. Nam etsi cataleptici præpeditis sensibus non dolent, hîc tamen comatosus quidam affectus catoches in modum, cum capitis dolore intelligitur, in quibus etiam ex humorum abundantia facies prærubra apparet, ideoque αὐθηροὶ, quod idem est quod ἐξέρυθροι, nuncupantur. Non me latet tamen de fixo pertinaci, inhærenti & firmo dolore, κατόχως illud explicari posse, quod familiare est huius Præsagij & Prorrhetici authori: velut τὰ κατόχως παροξυνόμενα in Prorrhetico, grauiter & firmiter affligentia, & κατόχως δακρύοντες paulò antea, vehementer ac pertinaciter delirantes intelligi possunt. Non secus ac hîc quoq; pertinax ac altè infixus capitis dolor sanguinis profluuium promouere potest. Est enim κεφαλαλγία commune ad parotidas & hæmorrhagiam signum. Sed præcipuè sanguinem profundunt oculi prærubri, vt ex hac Prorrhetici sententia indicatur, πρηχλὸν ὀδυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμορροῦντα. Est vbi interdum neruorum principij, aut meningum aut etiam vẽtriculi inflammationem oculorum rubedo præsefert, vt scribitur aphor. 3. lib. septimi.

Quæ caput concutiunt, & aurium sonitus excitant, sanguinem è naribus profundunt, aut mulieri

167 Τὰ σείοντα κεφαλὴν, τὰ ἠχώδεα, αἱμορροῦν, ἢ γυναικὸς τὰ γυναικεῖα, καταβιβάζει, ἄλλως τε καὶ ἐὰν ἀήρ τις ἐπιῤῥάξῃ καῦμα τὰ δακολουθοῦντα. ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικά.

menstrua deturbant, idq; præsertim si ad spinam ardor consequatur. Fortasse etiam difficultas intestinorum expectanda est.

Desumpta est hæc sententia ex Prorrh. 143. Quò magis publicatorum codicum vitium apparet, qui hanc sententiam cum superiore connectunt. τὰ σείοντα κεφαλὴν hîc de micantibus & palpitantibus temporum arteriis sumuntur, vbi sanguis feruidus & æstuans, aut vaporosus vasa inflat & attollit, vnde palpitationes & aurium sonitus excitantur, aut ex biliosi & concalefacti sanguinis agitatione, hæmorrhagiæ spes obiicitur. In mulieribus quoque mensium abundantia per vterum deturbari potest, præcipuè verò si in maioribus vasis feruidus ille sanguis ebullit, & in magna arteria & vena, quæ spinæ incumbit, exæstuat, vnde ad spinam ardoris sensus commouetur, & παλμὸς conspicitur, qui Agathino etiam πρυμὸς dicitur, vt scribit Galen. lib. 4. de differ. puls. Sic & interdum humoris transpositu, vbi materia illa acris & biliosa in aluum erumpit, suaq̃ue acrimonia intestina lacinat, intestinorum difficultas expectari potest.

Qui capite grauati ad synciput dolorem sentiunt, peruigilio torquentur, iis sanguinis eruptionem fore spes est, tum verò præcipuè si aliquis contẽtionis sensus ad ceruicem pertingat.

168 Οἱ καρηβαρικοὶ, τὴν βρέγμα ὀδυνώδεες, ἀγρυπνοι, αἱμορραγέουσιν, ἄλλως τε καὶ ἐὰν τις ἐς τράχηλον σωτείνῃ.

Repetitur hæc sententia Prorrh. 135. inter communia hæmorrhagiæ signa. Melior autem est lectio ἐὰν ἐς τράχηλον σωτείνῃ, pro ἐὰν. Quam etiam lectionem ex codicibus Vaticanis mihi secutus videtur Caluus, cùm dixit, si quid in ceruicem collúmve contendat.

Vomitus virulenti & æruginosi in capitis doloribus cum surditate & insomnia, promptam insaniam significant.

169 Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσιν ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος, ἀγρυπνοῖσι τάχυ ἐκμαίνει.

Prorrh. 10. repetitur hoc præsagium & illic à Galeno explicatur.

Quibus capitis & ceruicis dolor, ac totius corporis impotentia quædam cum tremore adest, ab his sanguinis eruptio liberat, fortassisque ista tandem dissoluuntur. Verùm interim vesicæ intercipiuntur.

170 Οἷσι κεφαλῆς καὶ τραχήλου πόνος, καὶ ὅλου δέος ἀκρατὴς τρομώδης, αἱμορραγίη λύει. ἀπαρκεῖ *ἔτι χρόνῳ λύονται. εἰ δὲ κύστεις ἐν τούτῳ ἀπολαμβάνονται.

* οὔτι

Plethorica ista symptomata ac redundantem corporis succulentiam, ex qua capitis dolor, ceruicis contensio, ac tremula quædam corporis impotentia, & ad motiones grauitas impendent, liberalis sanguinis fluxus soluit. Quin & fortassis ista naturæ benignitate ac robore, tempore discuti possunt, eiusmodique copia in vesicæ alueum velut depositu quodam exonerari & ad effluuium ablegari. Ex quo præ materiæ abundãtia vesicæ interceptiones fiant, ac veluti φραγμοειδεῖς ἀποσέλαι, tot nominibus ab Hippocrate, in ea quæ κατ' ἀπόκοπον fit absolutione concelebratæ. Huicque præsagio exemplo esse potest ager primus lib. 3. epid. Aut certè naturæ ductu, effusa aliqua per partes superiores euacuatione, inferiores vias intercludi solenne est. Aliòqui sanè perplexa est hîc vesicæ interceptio, vt nec Prorrh. 152. (vbi hæc sententia repetitur) vllo modo expressa. Quòd si quis velicam suppressam ac veluti exolutam, ex neruorum affecto principio, & totius corporis ad motum imbecillitate tremula augurari volet, indeque promptam conuulsionem suspectare, cui sanguinis eruptio medelam afferat: næ ille mẽ non valdè iniquum habebit assensorem, ac proinde suæ opinioni sequentem sententiam & Prorrh. 120. accommodabit: vbi illud τὰ νεφροδῆ ἐκλυόμενα ob multiplicem ambiguamque significationem, istam neruorum imbecillitatem affectamque totius corporis inotricem facultatem partim respiciet, partim verò ad vesicæ suppressionem non ineptè omninò adaptabitur, si τὰ ἐκλυόμενα αὐτὰ τὰ ἐκκρινόμενα obaudias. Sed sanè ista mihi ad mali totius absolutionem potissimùm spectare videntur. Quidam verò codices λαμβάνονται pro ἀπολαμβάνονται habent. Verùm illam lectionem suspectam facit, tum vsitata Hippocrati phrasis, tum etiam perpetuus in prima lectione retinenda ex pluteo reconditorum codicum consensus, ex quibus Regij omnes πόνοι pro πόνος legunt.

In grauibus & acutis capitis doloribus, cum torpore & grauitatis sensu, procliues sunt conuulsiones.

171 Ἐν τῇσιν ὀξείῃσι κεφαλαλγίῃσι, καὶ τῇσιν ναρκώδεσι μετὰ βαρέος, ἐπέλαι σπασμώδεα γίνεται.

Hæc symptomata ex capitis repletione affectam & oppressam neruorum originem præseferunt, ad quas affectiones animalium functionum noxias, tum verò sensationum ac motionum prauitates consequi est consentaneum, non autem necesse, vt scribit Gal. Comm. 3. in Prorrh. Sic in capitis dolore cum sopore ac grauitate, suspectas conuulsiones facit *Prorrhetici author. Illud verò τῇσιν ναρκώδεσι Caluus ad temporum offensionem retulisse videtur & longè aliam habuisse lectionem.

* Prorrh. 103.

Ex capitis dolore liberat pus è naribus effluens, aut sputa crassa & inodora. Liberat quoque & vlcerum eruptio, interdum verò & somnus, ac alui fluxus.

172 Κεφαλαλγίῃ λύει πῦον διὰ ῥινῶν, ἢ τὰ πτύελα παχέα καὶ ἄοσμα. λύει δὲ καὶ ἑλκέων ἔκθυσις, ποτὲ δὲ καὶ ὕπνος, καὶ κοιλίης ῥύσις.

Plurima habentur apud Hippocratem ex capitis dolore solutionum exempla, humore noxio effuso, aut aliò translato & depositio. Præcipuè ad hanc rem facit aphor. 10. lib. 6. qui & libello περὶ κρισίων & multis locis ab Hippocrate repetitur. Lib. quoque de Morbis Hippocrates in capitis doloribus huiusmodi ferè solutionum meminit. Nam & pus è naribus aut auribus effluens, aut mucus & pituita per nares & os reiecta, aut sanguis effusus dolorem huiusmodi leuant. Hîc verò pituitam concoctione subactam per sputa crassa & inodora, & quæ nihil putredinis haberet intellexit, siue ex pulmonibus tussi, siue ex oris saliuatione reiiceretur. Est vbi etiam somnus capitis dolores benignos & leues discutiat, malignos interdum exasperet. Vlcerum verò eruptio & alui fluxus, humoris transpositi & aliò demissi rationem habent. Quæ ferè omnia solutionum remedia in capitis doloribus varia ratione adhibentur Prorrh. 2. Qui locus ad huius notionem non minimùm facit: ὁκόσοι ἢ αὐτοῖσι ἀμβλυώσσουσι καὶ ἀρευθὲς ὄψεται, ὅτι ἢν ὀφθαλμοὶ αὐτῶν γένεται, καὶ κωφοὶ ἔχει τὸ μέτωπον, τοῦτοισιν αἱμόῤῥοι ἔσται τὴν αὐτομάτου καὶ ἐξ αὐλίης. ἁπλοῖ εἰσι ὁ τρόπος. οἷσι δὲ ὀδυνῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέτωπον, ἢν τε τὴν αὐτέμου τὴν μεγάλων γίνωνται, τὰ ἐκ τῆς ψυχῶν ὅταν διαφθείρωσιν ἰχῶρες, τούτους δὲ κόρυζα μὲν πλείως μάλιστα ἀπαλλάσσουσιν, ὠφελέουσι τε καὶ ἠπαροῖ καὶ βλέψαι ἐν τῇσι ῥοῖσι γινόμενοι, μᾶλλον μὲν ἀπὸ τὴν αὐτομάτου, εἰ δὲ μὴ, ἐξ αὐλίης, κόρυζα γίνωνται πλείως, ὥσπερ καὶ βῆξις ὀδυνῶν. οὗτοι δὲ ἠπαροῖ ὀδυνώμενοι, τοῖς ὀδυνῶσι μὴ παύωσι, φύματα αὐλίαν ὀδυνῶν καὶ ἀρχοίας τούτοισιν. ὁκόσοισι δὲ ὀδυνῶν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν τε γίνωνται, τὰ πολυχρόνιοι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ, ἰσχοῦσι τε ἐοῦσι καὶ ἀμβλυωσοῖσι, προσορᾶσθαι τούτοισι τὸ νόσημα πολλὰ χαλεπὸ πρὸ τὸ προσόψιον. τὰ δὲ καὶ ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ ἐς τὸν ὦτον ἢ ὀδυνῶν καταβαίνῃ πλὴν κεφαλῆς ἀπολιπούσα, καὶ αὖθις πάλιν παλινδρομέει ἐς τὴ κεφαλὴν, καὶ ἐπὶ χαλεπὸ πρὸ γίνεται. τούτων δὲ πάντων δεινόταται, ἢν ξυμπίνοι ὀκόσ' ἢ κεφαλῆς ἐς τὴ τράχηλόν τε καὶ τὴν νῶτα. τοῖς δὲ ὠφελείας τούτοισι προσεδόκησε ἐξ ἀποπασίων ἔσεσθαι, ἢ πῦον βηξάσιν, ἢ αἱμόῤῥοΐδες ἐρεύσιν, ἢ ἐξαιμάσσεται ἐν τοῖς σώμασι. κοιλιοπλέει δὲ καὶ πυρωθῆσι ἢ κεφαλή. Quem certè locum Celsus cùm suo more in vsum suum transtulerit, eius

versionem apponam ex cap.8. lib.2. At dolores capitis, quibus oculorum caligo & rubor cum quadã frontis prurigine accedunt, A
sanguinis profusione vel fortuita, vel etiam petita summouentur. Si capitis ac frontis dolores ex vento, vel frigore, aut æstu sunt,
grauedine & sternutamento finiuntur. Et rursus paulò pòst, Si sine causa longus dolor capitis est, & in ceruices ac scapulas transit,
rursusque in caput reuertitur, aut à capite ad ceruices scapulasque peruenit, perniciosus est, nisi vomicam aliquam excitauit, sic vt
pus extulliretur, aut nisi sanguis ex aliqua parte prorupit, aut nisi in capite multa porrigo, totóve corpore pustulæ ortæ sunt. Vbi
edititij codices pruriginem pro porrigine manifesto vitio ponunt, vt satis patet ex Hippocrate, & nos admonuimus nostris in lib.
2. Prorrh. annotat. Hic porrò admonẽdum est Caluum ex quibusdam codicibus pro παχία ταχία legisse, cùm vtranque lectio-
nem apposuerit, atque idem ὕπνοι pro ὕπνος legit.

Moderatus capitis dolor cum inexhausta siti, aut sudore febrem non soluente, gingiuarum abscessus, aut circa aures tubercula denunciat, nisi aluus erumpat.

171 Κεφαλῆς ἄλγημα μέτριον μετ' δίψης ἀνιδύσης, ἢ μετ' ἱδρῶτος μὴ λύοντος τὸν πυρετὸν, ἀποστάσιας ἐν οὔλοις B
ἐστιν, ἢ παρ' οὖς σημαίνει, μὴ κοιλίης ἐκπεσούσης.

Signa sunt ἐπιρρωῦῆ & minimè necessaria. Neque enim sitis habet aliquid cum gingiuarum abscessu aut aurium tuberculis com-
mune, neq; etiamsi infida est sudorum qui febres non soluunt aggressio, necessaria est ad capitis dolorem huiusmodi abscessuum
consecutio. Est autem peregrina, vt in opere tumultuario, & alioqui in hoc authore insolens sitis appellatio, ac vt mihi de men-
do suspecta est lectio, ita murari quidem subit, tam constantem fuisse reconditorum exemplariorum in ea dictione retinẽda con-
sensum, nisi quod reconditiora ἀνιδύσης legere videntur nec certè satis explicata literatura, quæ tamen lectio mihi præ cæteris am-
plectenda videtur. Neque sanè quid Cornarius per [sitim cibum capientem] indicare voluerit coniicere satis licet, etsi mihi videtur aut aliter legisse, aut istam dictionem aliò detorsisse, nisi quòd ἀνιδὴ dicitur ἡ τὸν σῖτον ἀναχωρέουσα, ventriculus cibum capiens. Cal- C
ui paulò æquior esse videtur conditio, qui [non peculiarem sitim] dixit, si eam non vulgarem, sed intensam intellexit. Verùm hic
mihi aliam lectionem secutus videtur, ac pro ἀνιδύσης μὴ ἰδίας ὕσης legisse, aut in affectata dictione non temerariam omninò significationem attulisse. Nos vt coniecturæ nostræ calculum ferremus, inexhaustam diximus, & ἀνιδύσης ex vetustioribus codicibus po-
nimus, ac ἀνιδυσίου δίψης quasi ἀνίδυμον, vsurpata magis dictione intelligimus, sitim inexhaustam, intensam, vehementem, profun-
dam, ac velut altè insidentem, & ex viscerum penetralibus exortam, aut quasi penetralem, & cui δύσπολλος δίψα opponitur. Siue
enim ἀνὴ priuantis, siue inrentionis sensum indicat, ex ἀνὴ & δύω aut ἀνδύω coagmentata est dictio, & vt ἀνίδυμον, βαθὺ, ἔγκατον, ἀνιάκδυτον,
καὶ ἄδυμον Hesychio significat. Et quia ἀνιδύεται ἐν τῇ κοιλίᾳ, ὀπίσω, ἐνυπνίοις καὶ ἀνδὴ καὶ ἀνδὴ καὶ ἀνδὴ ἀνιδύεται denotant, in ventriculo ac imis visceru pe-
netralibus conceptam sitim, dictionem istam indicare, aliquando cùm Præceptore Hollerio existimauimus, vt sit quasi ἀνιδυὴς ὕσις. Cuius opinionis nos nedum pœnitet aut pudet, cùm ista sitim intendant & incrementi fidem faciant, ac in prioris dictionis
notionem recidant: præsertim q. quòd sciam ἀνιδὴ ventriculum indicare Hippocrati, vt lib. περὶ τέχνης, & lib. περὶ ἀέρων, inferiorem D
ventriculum, vt alibi copiosius scribimus, & τὰ περὶ τὴν ἀνδὴ, τὰ περὶ τὴν γαστέρα explicet Gal. Comm. 4. in lib. de rat. vict. in morb. acut.
Et sanè ad sitim excitãdam plurimùm habet momenti ventriculus, cuius veluti focus in eo delitescit, vt ibidem testatur Galenus.
At verò quia hìc coniecturæ locus est, existimaui aliquando ob rei leuitatem & doloris capitis moderationem, ita & placidam ac
blandam sitim ex dictione ἀνιδύσης intelligi posse, vt sit idem quòd ἀνίδυμος, hoc est dulcis ac placida, qua notione sæpe ἀνίδυμον ὕπνον
effert Homerus, aut certè pro ἀνιδύσης, ἀπὸ ἀνίσης legi posse, cùm non longè remota sint in codicibus scriptis ab hac lectione vestigia:
& aliòqui solenne sit Hippocrati ἄπνοον, ἀνεφελῆ, ἄσιτον, μαλθακὸν, ὀλιγοσιτίας, ἥμερον significare. Et verò placabilis & moderata, aut
benigna sitis in capitis dolore humorum qualitatem satis denotat, ad quam huiusmodi abscessus consequi non est à ratione alie-
num, cùm in siti intensa præsertim cum febre & capitis dolore, non omninò leue damnum sit, nec huiusmodi abscessus, sed ferè
hæmorrhagia, aut sudor consequatur. Eiusmodi autem abscessus faciliùs denunciari potest, vbi in febre sitis quæ aliòquì ante a in-
tensa fuerat, mitescit, quod calorem ipsum deferbuisse, iamque materiam ipsam ad abscessus compositam indicat, idque præci- E
puè si sudores irriti adfuerint. Nec verò me latet quàm parum exquisita huius dictionis notatio ad rei cognitionem faciat, aut
quàm aptè alium in locum amandari queant. Cùm tamen ad dictionis notionem ad quam explicandam hoc in authore non in-
gratis incumbimus, plurimùm habeant ponderis, ea duximus huic loco pro deposito commandanda, quæ nobis in alium vsum
atque aliis etiam reseruaret. At verò longè post nostras istas lucubrationes Oplopœi viri doctissimi coniectura vti licuit, qui μὴ ἰδίου legendum non absurda omninò ratione existimat, à verbo ἱδρόω, quod ἱδρωῦν, sudare significat, vt sit non sudãtibus: cuius lectionis vestigia ex manu scriptis codicibus expressa esse voluit.

Capitis dolor cum sopore & grauitatis sensu, quodammodo conuulsionem accersit.

174 Κεφαλαλγὴς καρώδης μετὰ βαρέος, ποιεῖ σπασμῶδες.

Ad huius sententiæ explicationem facit quod antea scriptum est sent. 171. Parum autem valet ad artis constantiam huiusmo- F
di ambigua scriptio qua vtitur huius præsagij ac Prorrhetici author, cùm ἢ addit. Id enim aut rarum, aut leuem rei euentum prædicit. Sic in Prorrh. in eadem pene conuulsionis causa dixit, ἴσοις ἢ τούτοισι καὶ σπασμῶδες * ἢ παθὼν ἀφελῆ.

* *Prorrh.* 103.

Qui capitis dolore, siti, leui peruigilio detinentur, obscurè loquuntur, ad motum impotẽtes, humescente alui lassitudine vexantur. In iis fortasse insania metuenda est.

171 Οἱ κεφαλαλγικοὶ, δυσφώνεες, ἀπάγρυπνοι, ἀσαφέες, ἀδυνάτοι, ὅτι κοιλίη ὑγρὴ κοπώδεη, κεφαλαλγικῷ, δυσφώνεη, ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυνάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ὀκτὼ ὧραι. Ex quo exemplaria omnia manu scripta Regia ἄγρυπνοι, non ἀπάγρυπνοι legunt. Sic ἐξίστανται meliùs legi apparet, cùm tamen codices omnes, tum publicati, tum reconditi, ἐξανίστανται legant. Quod certè Caluum impulit vt istud de frequenti ægrorum exurrectione sumeret, cui sæpiùs ab Hippocrate accommodatur.

Qui capite dolent cum leni aliqua surditate, manuum tremore, ceruicis dolore, nigricantes reddentes vrinas & densas, ij si nigra vomitione refuderint perniciosè habere suspicandi sint.

176 Κεφαλαλγέες, ἀπόκωφοι, χεῖρας τρομώδεες, βάχηλον ὀδυνώδεες, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμμένα, ἐμέοντες μέλανα, ὀλέθριοι.

Hoc præsagium Prorrhetico 95. lucem affert, vnde desumptum videtur. Caluus sententiam istam præcedenti anteposuit. H

Tenuiter exudantes cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulsiones proni sunt.

177 Οἱ κεφαλαλγέες, ἐφιδροῦντες, κοιλίαι ἀπειλημμένοι, σπασμώδεες.

Idem.

A Idem paulò ante sent. 154. de febribus est expressum, & ex Prorrh. repetitum.

178 Τὸ καρῶδες πάνυ βαθὺ κακόν.

Sopor profundus & altus omninò damnandus est.

Quod Prorrh. 63. hæsitanter nec non nisi ambiguè assensionem sustinens extulit, hìc definitè quodammodo pronunciat & vniuersali decreto configit: vt non dubium sit τὸ καρῶδες hìc κάρον νοσῶδη exprimere, ex cerebri offensa humore frigido & pituitoso grauati, qui etiam sensationum actiones præpeditas reddit, & κῶμα aut καταφορὰν refert, & διαδίεκρησις κατάστασις dicitur, ab eo profundo & alto sopore qui humorum benigna succulentia oppletum cerebrum significat non parum differens, quem βαθὺ καὶ διαδίεκρησιν ὕπνον vocat Galenus. Cuius rei coniectura inde etiam petenda est, quòd decursis in vniuersum capitis affectibus singulares partium capitis affectiones, vt cerebri, aurium, faciei, ipsius denique oris particulas prosequitur, hinc à comate initium faciens. Sed & antea præsagio 31. ad extremum tale aliquid attexuisse videtur.

B 179 Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι θηρώδεες μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, βαχήλου, ὑποχονδρίου ὀδυνῶν: ἀναπνέοντες, ἢ ἐόντες φρενιτικοὶ; πυκτὴρ ἐν τούτοισιν ἀποσάζων, ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, ἢ ἀρχομένοισι. Κακὸν δὲ καὶ κοιλίης ἐπίπλοησις ἐξέρευθος.

Qui inter initia sopore detenti, capitis, lumborum, ceruicis, præcordiorum dolore ac insomnia conflictantur, considerandi num phrenitici euadant. In his narium stillatio perniciem ostentat, tum verò vel maximè, si quarto die, aut inter initia cõtingat. Alui quoque prærubra proluuies, malo est.

Hæc sententia descripta est initio Prorrhetici, vbi & fusissimè à Galeno explicatur, & libello † περὶ κώματος. Quin & ab eodem
C expenditur Comment. 2. in lib. 3. epid. † *Cap. 6. & 7.*

180 Οἱ κωματώδεες ἐξ ἀρχῆς ἐφιδρώσαντες, οὐρεῖσι πέπροσι, καυστικοὶ, ἀκρίτως δὲ ἀναψύχοντες, ἀφθαχέων θανατικέες, νωθροὶ, κωματώδεες, ἀπασμώδεες, ὀλέθριοι.

Qui sopore oppressi circa initia, tenuiter exudantes, concoctas vrinas emittunt, cum magna corporis æstuatione, citra iudicationem verò perfrigescunt, & rursum ex breuibus interuallis peruruntur, torpore, sopore, aut cõuulsione tentati, perniciosè affecti sunt.

Concursus est multorum symptomatum, quæ si simul coëant, valde est perniciosus & lethalis, aliter paulò descriptus Prorrh. 102. ex quo hoc loco restitui potest: etsi κῶμα inter initia ex materiæ copia, progresso autem morbo, ex virium & spirituum exolutione adesse potest. Magnæ autem humoris abundantiæ cerebrum prægrauantis, & sensationum arcem occupantis, in æqualiD
terque corpus affligentis indicatura hoc præsagio valde suspecta redditur, vnde æstuantes citra rationem aut iudicationem perfrigerantur (id enim significat, ἀκρίτως, ἀθρόως, ἀκόμως, aut ἀσήμως) modò etiam ex breuibus interuallis peruruntur, quod δι' ὀλιγοχρόνου θανατικέες denotant. δι' ὀλιγοχρόνου tamen in Prorrhetico legitur, quod aliàs intensionem & celeritatem denotat.

181 Οἱ κωματώδεες ὕπνοι, καὶ αἱ καταψύξιες, ὀλέθριον.

Somni, quales sopore oppressis, & totius corporis perfrictiones, perniciem ostentant.

Cùm sit κῶμα εἰς ὕπνον καταφορὰ καὶ διαδίεκρησις κατάστασις (vt scribit Gal.) κωματώδεες ὕπνοι dicuntur, somni profundi quique cum alto & graui sopore fiunt, à quibus non facilè excitantur ægri, quod κῶμα βαρὺ dicitur Hippocrati lib. 3. epid. aliquando etiam κῶμα βαθὺ καὶ ὑπνῶδες, cui τὸ ἄγρυπνον κῶμα καὶ ἀχ ὑπνῶδες opponit. Quod cùm eueniat valde refrigerato neruorum principio & sensationis arce, accedente etiam humiditate, lethargicæ affectiones fiunt, vt scribit Galen. †† quas hìc per καταψύξις innuere videtur, præser-
E tim cùm celebre sit huius præsagij, vt Prorrhetici authori, per κῶμα lethargum denunciare, vt scribit Gal. in fine Prorrh. Aliòquì haud minus sunt lethales perfrictiones, quæ calidi natiui extinctionem consequuntur.

†† *Comment. 2. in Prorrh. & ad aph. 3. lib. 2.*

182 Κωματώδεας, κοπιώδεας, κεκωφωμένους, κοιλίης καταρρωγίης, ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κεῖσιν, ὠφελεῖ.

Sopore, lassitudine ac surditate tentatos, aluus erumpens & ad iudicationem rubra demittens, iuuat.

Ista prægrauati cerebri symptomata, transmissis per aluum humoribus, natura ad iudicationem contendente, non abs re leuantur. ἐρυθρὸν verò ad eum colorem qui ad ruffum accedit, extenditur, vt bilis rubra intelligatur, quæ egestiones rubras tingit, vnde nomenclaturam habet. Possunt etiam sanguineæ deiectiones materiam deturbare, quæ huius coitionis causa est, vbi à fer-
F uidiore sanguine pendet.

183 Κωματώδεες, ἀσώδεες, ὑποχόνδριον ὀδυνώδεες, σμικρὰ ἐμετώδεες, τὰ παρ' οὖς ἴσχουσι. πρόσθεν δὲ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπάρματα μετὰ κώματος.

Qui sopore detinentur cum incontinenti corporis iactatione, præcordiorum dolore, & parua vomitione, ij tubercula ad aures habent. Sed & antea circa faciem tumores apparent cum sopore.

Digna artis complexione sententia ad parotidum denunciationem, quæ paulò aliter scribitur Prorrh. 165. & satis à Galen. explicatur. Codices quidam manu scripti αἱματώδεες pro ἐμετώδεες legunt, quemadmodum etiam in Prorrhetico scribitur. In extremo quoque pro μετὰ κώματος, κώματος legunt, quòd faciei tumor & rubor non sine æstu aut calore sursum repentem materiam indicet.

G 184 Τὰ ἐξαίφνης θαλαχρόσαντα ἀλυσμοὶ, αἱμορραγίαι.

Quibus in morbis subita fit mentis perculsio, cum inquieta corporis iactatione, iis sanguinis eruptionẽ fore spes est.

Prorrh. 136. & antea sent. 111. aliter scribitur hæc sententia, nec ita diminutè, & pro θαλαχρόσαντα ἀγρυπνήσαντα legitur, quòd insomnia ac delirium communia sint hæmorrhagiæ signa.

185 Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὀδυνώδεα ὑποχονδρία, θαμινὰ σμικρὰ φύοντα, τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα, κωματώδεες, ἢ ἐξ ἀγρυπνίας ἀσασμώδεες.

Qui sopore, corporis inquietudine, præcordiorum dolore affliguntur, cum frequenti & pauca sputatione; iis tubercula ad aures exoriuntur, ac fortassis sopore tentati ad aliquam conuulsionem deueniunt.

H Communia sunt hæc sursum ad cerebrum repentis humoris signa, vnde & sopor & parotides excitari possunt, quinetiam fortasse conuulsiones imminere. Quod verò scribitur de pauca & frequenti sputatione, id materiæ vacuatione abscessus ad aures emollit potiùs quàm excitet, vt scribitur Prorrh. 167. Extremam autem huius sententiæ partem quædam exemplaria distinguunt, plurima verò huic annectunt. Aliter etiam distinguit Caluus.

Quibus ſopore conflictatis, fatuitate & alto ſtupore (quem catochon vocant) detentis, præcordia variant, ac venter in tumorem præter naturam ſublatus eſt, cum ciborum faſtidio ac alui interceptione, tenui circa caput & thoracem oborto ſudore. In his animaduertendum eſt, num concitatus & magnus ſpiritus, aut genituræ ſimilis excretio prodiẽs, ſingultum prænunciet? aluus verò fortaſſis etiam biliosa demittat? Eos ſplendeſcens quiddam per vrinam redditum iuuat, aluus verò in his etiam commouetur.

[186] Κωματώδεα, μεμορωμένα, κάπυα, ποικίλλοντα ὑποχόνδρια. καὶ χειλίκιν ἐπηρμένοι, ἀπόσιτοι, ἀπολελαμμένοι, ἐφιδρῦντες. ἦρα τελέοισι ὀδολεῦν πνεῦμα καὶ ὁ γονοειδὲς διελθόν, λύγξα σημαίνει; χειλίκιν ὀξὺ ἦεν γελώδης τοῦ διέρχεται; ὁ λαμπτῶδες ἐν βουτέοισιν ὑρηδὲν ἀφελές. καὶ χειλίαι δὲ βουτέοισιν ὅπτα ἐράωνται. A

Coitio eſt & multum perplexa concurſio, quæ Prorrh. 92. repetitur, & à Galeno fuſiſſimis verbis explicatur. Ex quo vitioſo interductu diſparata in publicatis codicibus ſententia, reponenda eſt ſimulque coniungenda, etſi quidam diſtinctio non eiuſmodi probant. Codices ſcripti καυματώδεα pro κωματώδεα legunt, & Prorrhetico conſentiunt, vbi καυτικὰ ſcribitur, etſi κῶμα cum μωρώσει aptam habet ad communem cauſam cognationem. Hic ἀπόσιτοι, ἀπολελαμμένοι, ſcribitur, in Prorrh. αἴσιτοι ἀπολελαμμένοι legitur. Atque iſtis verbis vtraque Gal. expoſitio comprehenditur: etſi Galen. eam notionem quæ τοὺς ἐπηρμένους ἢ γαστέρα ſignificat magis amplectitur. Atq; hic mihi videtur locus diſertis verbis ab Erotiano indicari, cùm ſcribit ἀπολελαμμένους Bacchio denotare τοὺς πλήρεις ὄντας, Epicli verò ὑφῆς γέμοντας, ἢ καπνιζομένους, ἢ ἀπεκλημμένους, quam poſtremam explicationem amplectitur, vt ſit idem quod Galenus ſignificat, τοὺς ἢ κοιλίαν ἐπεγομένους. Idem quoque Erotianus τὸ γονοειδὲς ad οὖρον refert, & τὸ λευκὸν καὶ παχὺ exponit, & τὸ γονοειδὲς quibuſdam legi innuit, vt ſcripſimus in Prorrh. B

Vbi cerebrum ſyderatione periclitatur, quidam tribus diebus, quidam etiam ſeptem moriuntur, quos ſi euaſerint, ſeruantur. Ex quorum numero pereunt quibus per ſectionem os diſparatum apparuerit.

[187] Ἐγκεφάλου σφακελιζόντος, οἱ μὲν ἐν τῇσι τρίῃσιν ἡμέρῃσιν, οἱ δὲ ἐν τῇσιν ἑβδόμῃσι τελευτῶσι. τούτους ὑγιαφύλοντες, σώζοιτο. οἷσι δὲ διάλμηθῆσι τῶν ὀστέων διεγκὼς εὑρεθῇ τὸ ὀστέον, ἀπόλλυται. C

Hîc agitur de cerebro ex inflammatione ad ſyderationem & corruptionem tendẽte. Sic enim σφάκελον ſumi pro nondum confirmata ſyderatione & eo qui ad corruptionem fit congreſſu, ex Galeno indicauimus noſtris in lib. 2. epid. Com. Sumpta autem eſt hæc ſententia ex aph. 50. lib. 7. & libr. de Morb. 2. & 3. Vbi quintum etiam addit diem, & ſectionis viam ac modum aperit. Fit autem ſectio, vt via fiat puri & tetris vaporibus, ac faciliùs ad locum affectum remedia admoueantur. Dicitur autem διεγκὸς τὸ ὀστέον, os diſparatum aut diſiunctum quia inualeſcente corruptela caluariæ os à membranis quæ oſſi colligantur, præcipuè quâ parte D ſuturæ ſunt, ſeparatur, & ab iſta vnionis ſolutione mors imminet, maximè verò ſi membranæ iam nigricant, & motus cerebri nullus ampliùs apparet. Poteſt etiam intelligi os diſiunctum, quòd oſſis pars quædam corruptione putrefcens ab integra ſecedat, non æquè tamen vrgente periculo, velut in membranarum ab oſſe ſeparatione. Exemplaria omnia manu ſcripta pro σώζονται, ζῶσιν habent, quam etiam lectionem adhibuit Caluus.

Quibus ex poſteriore parte oſſibus fractis, capitis dolor ineſt, vehemens, & craſſa è naribus fluxio malo eſt. Ij dolore antea ad oculum ſuborto, rigore corripiuntur. Quinetiam oſſium ad tempora effracturæ, conuulſiones accerſere ſolent.

[188] Τοῖσι κεφαλαλγικῆσιν ὀστέα ῥαγεῖσιν ἐκ τῶν ὀπιθεν, ῥύσις ἐκ μυκτῆρος λαῦρος, παχεῖα, κακόν. ὀφθαλμὸν τρεψάγησαντες οὗτοι, ῥιγέουσιν. ἦρα αἱ κατὰ κεφαλὴν ὀστέων διαῤῥάγαι ἀπασμώδεες; E

Magnas & inſignes capitis offenſiones attingit. Cùm nanque os capitis poſterius ſit duriſſimum & craſſiſſimum, minorque quàm cæteris partibus cerebri portio illi ſubſit (vt ſcribit Hippocrates) non niſi in validè impactis offenſionibus rumpitur, eæq; noxiæ diuturniores eſſe ſolent, promptiuſque periculum effugiunt. Liberalis autem & magna ſanguinis è naribus fluxio, inſigne in poſteriorem capitis partem inflictum eſſe vulnus indicat, ex quo maiores venas, quæ in anteriorem partem feruntur, diruptas eſſe conuenit. Quam in rem in capitis vulneribus ſolemus ægrorum interrogationes adhibere, num ſanguinem è naribus aut ore effuderint, aut velut attoniti conciderint, aut conſopiti fuerint. Quæ lethalium vulnerum indicia adſcribit Hippocrates. Idem quoque in graui bus capitis offenſionibus, rubicundum aut ἐρισιπελατώδη faciei tumorem, aut amborum oculorum, aut etiam alterius, ex inembranarum cerebri affectione annotat, rigorem quoque & febrem, quæ hyeme tardiùs, æſtate autem celeriùs occupet. Quibus affectibus medicamento bilem deturbante conſulit. Ac aliàs quoque in oculorum doloribus alui profluuium plerunque moueri ſolet & ſalutare eſſe.* At verò ad grauium capitis offenſionum numerum temporum vulnera meritò adiungunturque, quòd temporum oſſa ſint admodum tenuia & imbecilla, magnuſque ad eum locum ſit venarum, arteriarum ac neruorum concurſus, proximaq; cerebri vicinia. Quamobrem periculoſa admodum ſymptomata conuehunt, conuulſiones & ſopores accerſunt, quòd (vt ſcribit Hippocr. lib. de art.) ὁ ἀπασμοῖσι τῷ πεπόνθοισι, πάντα τρόπον τὸ ἄῤῥον ὑπόσημαίνει σὺν πεπαμένῳ, τῷ ὅπ πληγαὶ κάμνοι καὶ κατρεῦσαι τῷ κροταφίνδες γίνονται. Qui locus quoque in eam cauſam pertrahitur Galeno Comm. 3. in Prorrh. Quin & Prorrh. 21. ſuſpectæ ſunt temporum præciſiones, his verbis: κράγε καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διαῤῥαγὴ ἀπασμὸν ὅπα καλέουσι; Hippocrat. quoque libello περὶ τῆς ἐν κεφαλῇ τρωμάτων temporum ſectiones cauet, quòd hæ offenſiones conuulſiones accerſant. Quod etiam exemplis quibuſdam docetur lib. 5. epid. Cæterùm quòd ad ſcriptionem attinet, reconditi quidam manu ſcripti codices ταχεῖα pro παχεῖα legunt, vt larga & celeriter offenſioni ſuccedens ſanguinis fluxio intelligatur, aut quæ celeriter cùm impetu aut vehementer decurrat. Quæ lectio non videtur aſpernabilis. Quidam etiam manu ſcriptus codex, ἦεν οἱ κατὰ κρόταφον ὀστέων διαῤῥαγαὶ legit: Alter quoque Regius codex διαῤῥαγὰς vitioſè, vt & Aſulanus διαῤῥαγάς. F G

Auris intenſus dolor cum febre acuta, ac cęteris aliquantò grauioribus ſignis, iuuenes quidem intra ſeptimum diem, aut etiam celeriùs, cum delirio necat, niſi puris copia ex aure, aut ſanguis ex naribus effluat, aut aliud quoddam laudabile ſignum extiterit. Ætate autem prouectiores tardiùs aut minùs tollit. Nam & in his aures ante ſuppurant, & delirium minùs infeſtat. Sed & in hac ætate multis morbus reuertitur, ac proinde interficere ſolet.

[189] Ὠτὸς πόνος σὺν πόνῳ, μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, καὶ ἄλλου τοῦ σημείου τῶν ἐπιδεικνύντων, τοὺς μὲν νέους ἑβδομαίους κτείνει; καὶ σὺν τρομώτερον τὸν θανατοῦντας, μὴ ῥυέντος πολλοῦ πύου ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἢ ἐκ ῥινῶν αἵματος, μηδὲ ἄλλου τοῦ σημείου χρηστοῦ γενομένου· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους βραδύτερον καὶ ἧσσον ἀναιρεῖ. τάχα γὰρ ὅπα φθείνει ἐκπυέειν, καὶ τὸν θανατῶδες καὶ ἀγαθὸν σημεῖον γίνεται. τοῖσι δὲ νεωτέροισιν ἐπὶ πολλοὶ βουτέων, καὶ οὗτοι ἀπόλλυται. H

Hoc præſagiũ luculentis verbis ab Hip. in Prog. deſcriptum eſt, paucis quidẽ immutatis. Sed illîc ſanguinis per nares effluentis altum

A altum eſt ſilentium. Et hunc locum ex Prognoſtico vertit Celſus cap. 7. lib. 2. his verbis, quæ in omnibus noſtris codicibus vitioſè adſcripta ſunt. Auris dolor acutus cum febre continua vehementiq;, ſæpe mentem turbat, & ex eo caſu iuniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur, ſeniores tardiùs, quoniam neque æquè magnas febres experiuntur, neque æquè inſaniunt. Ita ſuſtinent dum is affectus in pus vertatur. Sic enim legendum eſſe ſatis teſtatur quòd hîc ſcribitur, τὰ τε γὰρ ὅπα φθείνει ἐκπυέειν, & quod in Prognoſtico ἐκπυίσκεται legitur. Sed publicati omnes codices (intus verſatur) habent, alieno aut prope nullo ſenſu.

[190] Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ παρεγχόεσι τῷ βαχελουδοῦσα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν. ἀλγὲ δὲ τετέοισι καὶ ἐς ἰσχία πόνους.

In præcipitibus & turbulentis morbis obueniens ſurditas malo eſt. Quin & in longis morbis malum portendit, ac in his ad coxendices labores conuehit.

Huius præſagij prima pars repetitur ex Prorrhet. 33. Poſtrema verò ex ſolutionum legibus pendet, ex quibus & ſurditas in febribus abſoluitur, vt ſcribitur libello περὶ κρισίων. λύει δὲ ὃν τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκκαθαρθεῖσα χολώδεα, ἢ διεντερίη ὀδυνηρομένη, ἢ ὀδυνῶν ἰσχίων ἢ γονάτων. Quod etiam comprobat hiſtoria ægri 9. poſt ſt. peſt. libr. 3. Epid. quæ ad huius ſententiæ intelligentiam plurimùm mihi facere videtur. B

[191] Ἐν πυρετοῖσι κώφωσις, χειλίκιν ἐφίσησιν.

In febribus enata ſurditas, aluum remoratur & ſiſtit.

Hoc ex materiæ ſurſum repentis motu pendet, ſibiq; inuicem mutuas operas conferunt ſurditas & alui profluuium, vt ex aph. 28. lib. 4. patet. Non ſecus lib. 2. Epid. ὀδυνῶν ἐν τοῖσι κάτω χωρεῖσιν ἰσχυρὴ κωφότης λύει, ἅμα πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν.

[192] Ὠτα ψυχρὰ καὶ διαφανέα, καὶ σπασταλμία, ὀλέθριον.

Aures frigidæ, pellucidæq; perniciem minantur.

In Prognoſtico & poſtea hoc præſagio ὅπα ψυχρὰ καὶ σπασταλμέα inter lethales faciei notas reponit, ſed hîc διαφανέα adduntur, quòd aures cartilagineæ, excarnes, & exangues ſiccitate contabeſcant & pelluceant, ideoq; facillimè contrahantur. C

[193] Βόμβος ἐν ὀξέσι, καὶ ἦχος ἐν ὠσὶ, θανάσιμον.

In præcipitibus morbis murmur edentes ac tinnientes aures, mortem prænunciant.

Hæc ſententia διοεισμοῖς indiget ad circumſcriptionem, & in conſilium cætera ſigna adhibenda ſunt. Flatuum enim magna copia ex craſſa & cruda materiæ abundantia denunciatur, qui ad aures conuoluti & agitati, vbi in anguſtiis reuoluuntur, ſonitus, tinnitus ac ſtridores faciunt. Quòd ſi in amplitudinem cauam effundantur, & locorum anguſtiis concludantur, murmur reſonans, ſtrepitum & bombos faciunt, quales in apibus aut veſpis inaudiuntur. Eſt igitur vbi natura huiusmodi materiæ abundantiam ac craſſitudinem ſuperat, ac in ea à calore natiuo ſubagitatione, flatus erumpunt, ac nullius periculi metus eſt. Interdum verò ex magna ſpirituum perturbatione, ac bilis quæ in vaſis feruet concitatione, flatus plurimi in cerebrum feruntur, quibus ſuccenſis delirium aut conuulſio, ac tandem pernicies imminet. D

[194] Ἠχοι μετὰ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ κατὰ ῥινὰς βαρέος, τῷ βαχρυστικὸν, καὶ αἱμορραγές.

Aurium ſonitus cum viſus hebetudine, & ad nares grauitatis ſenſu, mentis exceſſum, ac ſanguinis ex naribus profluuium præſagiunt.

Iſta in febribus ardentibus intelligenda eſſe docet Prorrh. 18. & ſententia 131. huius præſagij ſuprà explicata. Hîc autem βαχρυστικὸν legitur, quod illîc ὀξίσπασται μελαγχολικῶς effertur. Quò certè reſpiciunt publicati codices, qui βαρίως βαχρυστικὸν legunt. Sed nos reconditis membranis ac locis annotatis, κατὰ ῥινὰς βαρέος ſcripſimus.

[195] Οἷσι κώφωσις μετὰ καρηβαρίης, καὶ ὑποχονδρίου ἐνάσιος, καὶ τοὺς αὐγὰς ἐνοχλεῖν, αἱμορροῦσι. E

Qui ſurditate cum capitis grauitate, ac præcordiorum contenſione vexantur, ſi oculorum acies perturbatur, in iis ſanguinis è naribus fluxum ſperare oportet.

Prorrhet. 147. hæc repetitur ſententia, vbi ex hoc loco τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα cum Galeno legimus, contra interpretum fidem. Sunt enim quæ τὰ σκοτώδεα τοῦ τῶν ὄμμα, hoc eſt, tenebricoſas viſus caligines, aut offuſas oculis tenebras, libr. 1. Epid. protulit Hippocrates, in hæmorrhagiæ ſignis, ac alibi per ἀμβλυωπὸν denotat. Atque ea verior eſt lectio quàm quæ πρὸς αὐτὰ habet, vt Prorrh. cùm etiam manu ſcriptorum codicum fide teſtata ſit. Etſi exemplaria Regia manu ſcripta duo aliter legunt, ex quibus vnum πρὸς αὐτὸ ἐνοχλεῖν habet, alterum etiam ἐνοχλεῖν ſcribit. Quæ lectio ad ξυμπτωσιν ὑποχονδρίου μετ' ὀδυνῶν ſpectat, quam Capitonis ſectatores lib. 1. Epid. adſcripſerunt, eámque reprehendit Galenus. Qua de re pluribus egimus noſtris in eum librum Annotationibus. Quò etiam Caluum reſpexiſſe codicibus manu ſcriptis innixum conſtat, cùm (præcordiorum diſtenſionem quæ vexet) dixit, & illud F πρὸς αὐγὰς omiſit. Codices quoq; manu ſcripti hîc ἐνθέσεις pro ἐνάσιος legunt, eôdem omninò ſenſu.

In acuta febre aures obtuſæ vehementem inſaniam portendunt.

[196] Ἐν ὀξεῖ πυρετῷ ὅπα κωφοῦσθαι, μανικόν.

Sic rectiùs & cum circumſcriptione libello περὶ κρισίων, ὅσοις αἱ ἐν τῇς πυρετῇς τὰ ὅπα κωφοῦνται, τούτοισι μὴ λυθέντος πυρετοῦ, μανιῶσι αἰάγκη. λύει δὲ ὃν τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκκαθαρθεῖσα χολώδεα, ἢ διεντερίη ὀδυνηρομένη, ἢ ὀδυνῶν ἰσχίων, ἢ γονάτων. Vnde aph. 60. lib. 4. decerptus videtur. Aures autem obſurdeſcentes obtuſas ex Celſo diximus, atq; hîc μανικὸν pro vehementi ac furioſa inſania, vt aliàs ſæpe, accipimus, quam certè ſurditas quæ à bile effervеſcente aut ab inflammatione cerebri excitatur, promouere poteſt.

[197] Οἱ δὲ κωφοὶ, ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, γλῶσσαν τῷ βελελυμένοι, νωθεῖ, κακόν. G

Graui ſurditate tentati, dum aliquid prehendit tremuli, linguæ reſolutione ac torpore affecti, malè habere iudicantur.

Oportuit in hac concurſione neruorum ac ſenſuum principium valdè affectum fuiſſe, vnde ſubiectorum neruorum irrigatio, imbecillitas, aut obſtructio ſubſecuta, manuum tremores, linguæ reſolutionem, ac torporem attulit. Prorrh. 95. χῆρες τρομώδεες, κεφαλαλγέες, τραχήλου ὀδυνώδεες, ὑπόκωφοι, ex eadem cauſa producuntur, ſed coitio illa ex diſſimilis naturæ ſignorum mixtione perturbationem accepit. Sunt autem ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, qui cùm aliquid prehendunt, ſiue cibum intelligas, ſiue quid aliud, tremulas habent manus, velut in Prorrh. χῆρες τρομώδεες dicuntur.

[198] Πεδσηχύσης ἀῤῥωστίης κώφωσις, καὶ ἔστιν ὑπόπυρον, καὶ ἀκάθαρτον, καὶ ἀμαυρὸν, τῷ βαχρυστικόν. Ὃ ἰκτερᾶσθαι ἐν τούτοισι κακόν. κακὸν δὲ καὶ ὅτι ἰκτέρου μόρωσις. τούτους ἀφώνους ἀποθανόμενοι ξυμβαίνει πτύειν. τάχα δὲ καὶ χειλίκιν πονηρὸν τούτοισι. H

Procedente morbo ſurditas, ac vrina ſubrubra, cum nullo ſedimento, ſed cũ ſublimamentis in medio innatantibus, mentis emotionem prænunciant. In his morbo regio corripi malum eſt. Quinetiam malo eſt ex morbo regio fatuitas. Hos voce defectos, absque ſenſuum læſione præfocari contingit. Ac fortaſſis etiam in his aluus malè afficitur.

Duas istas sententias in codicibus publicatis disparatas, ex Prorrh. 32. coniunximus, vnde explicationem mutuare debent. Ac A videtur signorum ista concursio ex Hermocrate lib. 3. Epid. non satis prudenter in istam vniuersalem artis complexionem deducta, vt cuiuis facta inter se casuum collatione patebit. Quod quidem Prorrhetici ac huius præsagij authori præter modum ac artis rationem est solenne, & à Galeno sæpe reprehensum. Cuius quidem etiam temeritatis fidem facit in Prorrhetico, cùm Hermippi subindicato nomine comprehensionem istam integram eleuauit (nisi si fortè Hermocratem illum in Epidemiis celebrem significare voluit) quod hîc omninò silentio suppressit. Sunt autem ἀκαθάρτα ὕδατα, quæ passim Hippocrati πυῤῥὰ καὶ μὴ καθαρὰ, in genere ἢ αἰωρεόμενον καὶ θολερῶν. Quæ cùm magnam venosi generis ex flatuum & cruditatis permixtione perturbationem indicent, exuberantem calidioris materiæ ac spirituum copiam subleuant, vnde & sublimamenta per medias vrinas suspensa feruntur, & capitis dolores ac deliria plærunque imminent, etsi ista nullam necessitatem inuehunt, vt scribit Galenus Comment. 3. in lib. 1. Epid. & Com. 3. in Prorrh. Vnde fit vt apud Hippocratem in Epid. ὀναιώρημα μετέωρον, mentis inconstantiam sæpe designet. Hîc autem quod dicitur ἀκαθάρτου ὕδατος ὀναιωρεύμενον, Galenus in Prorrhetico τὰ ἀκαθάρτα ὕδατα ἐν ὀναιωρήμασι ponit, quæ sublimamenta confusam ex magna perturbatione humorum agitationem denotant. Ac rursus quæ posuit in Prorrh. ὕδατα ἐξερυθρὰ, hîc ὑπέρυθρα vocat, quæ cùm crudioris & serosi sanguinis abundantiam indicent, ex calidiore materia multam subuectam exhalationem significant, vnde & surditas & delirium, vt ἐξέρυθρον hîc meliùs legatur. μώρωσιν verò fatuitatem aut stupiditatem intelligimus, quòd νωθρότης ex alio Hippocratis loco explicet Galenus in Prorrh. μώρωσις tamen habent exemplaria manu scripta, qua etiam sensuum hebetatio, extinctio & stupiditas intelligitur. μωρὸς enim μωρὸν & ἀμαυρὸν significat, hebetem & stolidum. Quod sequitur τότε ἀφώνοις αἰφνιδιόμενοις συμβαίνει γίνεσθαι legitur in Prorrh. quam lectionem etiam agnoscit Galenus Comment. ad aph. 51. lib. 6. eámque hîc secutus est Cornarius. Exemplaria tamen manu scripta πίγνεσθαι habent & publicatorum codicum fidem attestantur. Quæ etiam constare potest, dum voce defecta & laryngis musculis affectis, spiritus viæ ita coarctantur vt præfocatio impendeat. Quod verò in Prorrh. καταῤῥήγνυσθαι καὶ λίθω posuit, hîc πονηρεύεσθαι dicitur, quod cruciatu & torminibus malè affici aut diffluere significat. φλεγμονὴ ἀῤῥωστίης exemplaria etiam quædam scripta legunt, alia quoque φλεγμονὴ ὑγρίης. Vitiosa autem exemplaria C quædam quæ κατ' ὄρθρον pro καὶ ὄρθρον habent.

Quæ cum dolore exoriuntur ad aures tubercula, perniciem minantur.

199 Τὰ δὲ ὀδυνηρῶς παρ' οὖς φυσήματα, ὀλέθρια.

Ex insigni dolore inflammationis vis colligitur, quæ facilè cerebro consentit, indeq; mors sæpe consequitur, tum quòd frequenter parotides iam affecto morbo & viribus exhausto ægro ferè superueniunt, vnde symptomatum vehementia ægros sæpe conficiunt. Aliôqui salutares abscessus in Hippocratis disciplina parotides annotantur, quas tamen ferè insalubres his in regionibus experimur.

In febribus ex prægresso dolore rubores ad aures subnascẽtes, ignis sacri in facie spem faciunt. Quin & conuulsiones cum vocis priuatione & virium exolutione ad hæc consequi par est.

200 Τὰ παρ' οὖς ἐν τῷ ἔμπροσθεν φλεγμαίνοντος ἐρυθήματα ἐν πυρετοῖσι γινόμενα, σημεῖον μὲν ἐρυσιπέλατος D ὅτι πρόσω τοῦ ἐσωμένου. ἀτὰρ καὶ ἀπασμοὶ ἐν τῷ τοιούτεων γίνονται μετ' ἀφωνίης καὶ ἐκλύσιος.

Erysipelatos aut ignis sacri cum semper ista spem faciunt, sed interdum parotidum, interdum etiam hæmorrhagiæ designationem. Sunt enim ista repentis sursum materiæ cum calore indicia. Sunt autem hîc ἐρυθήματα tumores flammei ac rubores, qui sublatis in cerebrum cum sanguinis copia vaporibus in facie apparent, ac inter plethorica cerebri symptomata adscribuntur. Sic antea in abscessuum ad aures denunciatione, ὅτι τὸ πρόσωπον ἐρυθήματα, & Prorrh. 165. quæ circa faciem contingere solent, in consilium adhiberi admonet. In quibus τὸ ἔρευθος προσώπου, καὶ ὄγκων ἀθροὶ φύσιν annumerat Galenus. Consentaneum autem est cum vocis defectione ac virium exolutione conuulsiones plærunque ad istam humorum copiam consequi, quæ sunt multitudine grauati ac malè affecti cerebri noxiæ, vt scribit Galenus in Prorrh. Quin & in αὐτηροῖς, quos ἐξέρυθροις vocant, ex succorum in cerebrum E calore sublatorum copia, κεφαλήλγειαν καὶ ὀπισθότονον antea in hoc præsagio, vt & ex Prorrh. 88. annotauimus. † Fieri etiam potest vt materia ipsa intrò recurrens relicta ignobili sede, mentis arcem petat, vbi sua acrimonia vi neruis illata, conuulsionem accersit & vocis defectionem cum virium exolutione. Quod autem de tumoribus flammeis dicimus ad aures subnascentibus, quidam ad tubercula circa aures exorta referunt, quæ prægresso in facie rubore excitentur, & τὰ παρ' οὖς, vsitata Hippocrati locutione, pro tumoribus circa aures subortis accipiunt. Quam lectionem secutus Caluus videtur. Atque etiam ex tabulis in hanc rem velut à præcone testes citantur. Nam & membranæ scriptæ hanc habent lectionem, τὰ παρ' οὖς ὅτι τοῦ ἔμπροσθεν ἐρυθήματος ἐν πυρετοῖσι γινόμενα. Et quidam codices etiam manu scripti Regij vtranque lectionem addunt & φλεγμαίνοντος habent, vitiosè ex altera efficta lectione, cùm alterum tantùm aut φλεγμαίνοντος, aut ἐρυθήματος legi debeat. †*Sent.* 162.

In plurimis graueolentibus deiectionibus cum febre acuta, præcordiorum contensione, ex longo interuallo oborta ad aures tubercula, mortem adferunt.

201 Τὰ παρ' οὖς ὅτι πλείοισι δεξώδεσι, πυρετῷ ὀξέϊ, F ὑποχονδρίων σεσυτόνῳ, χρονιωτέρως ἐξηνέχθη, κλεινά.

Deiectiones graueolentes magnam putredinem & humorum corruptelam, aut naturæ imbecillitatem denotant. In febre igitur acuta cum viscerum inflammatione, tardiùs excitati abscessus ad aures, vires naturæ fractas ac subsistentes significant, vnde mors impendet. Etsi verò ad istam rerum notionem Præsagij sensus accommodari potest, ex antiquorum exemplarium in eam lectionem consentientium præscripto: Videtur tamen hæc sententia ex Prorrhetico 158. repeti debere, vnde deprompta esse potest, eademq; etiam ferè notione, aut meliore lectione scribitur postea hoc præsagio sent. 292.

Tubercula ad aures excitata in leuiter syderatis malo sunt.

202 Τὰ παρ' οὖς φῦλα ποῖσι τοῦδε πληκτικοῖσι. G

Hoc præsagium repetitur Prorrh. 160. & à Galeno explicatur.

In diuturnis morbis non suppurantia aurium tubercula, mortem adferunt. Iis autem alui ferè demittuntur. Quin & in his considerandum in quibus speramus abscessus circa aures futuros, num ex capite doleant, num superiorum partium tenuibus sudoribus diffluant, nunquid etiam subinde nouum rigorem sentiant, an fortè etiam alui affatim perrumpant, aut aliquo sopore detineantur. Videndum quoque num & in his vrina diluta cum sublimibus quibusdam in medio suspensis, albidis, & aliquantum variantia, exalbicantia, aut graueolentia appareant.

203 Τὰ παρ' οὖς ἐν μακροῖσι μὴ ἐκπυοῦντα. ἰατέα σημα. κοιλίαι δ' τοῖσι τοιούτοισι τάχα φίεσθαι. ἢ ἐάν γε οἶσι τὰ παρ' ὦτα κεφαλήλγησιν; ἢ ἐάν τι ἐφιδρῶσι τὰ ἄνω; ἢ ἐάν τι καὶ ὑπερῤῥιγέουσιν; ἢ ἐάν γε αἱ κοιλίαι καταῤῥήγνυται, καὶ τοι καὶ κωματώδεες, ἔστι καὶ ὁ ὑδαρὴς ὧδε ἔχει, σκαιωρούμενον λευκοῖσι, καὶ τὰ ἐπόικια, ἐκλευκαίνει δυσώδεα. H

In Epi-

A In Epidemiis Hippocrat. * τὰ παρ' οὖς ἐν ἀρμαῖσι μὴ ἐκπυόσιν τα, ἢ μωλυόμενα καὶ ἐόντ' ὑπεκμαίνοντα damnat, nisi huiusmodi materia intrò recurrens, per alui effluuium aut intestinorum difficultatem, aut vesicæ alueum, & vrinarum deturbationem, solutione deponatur, quod in plurimis nominatim expressit. Ac sæpe in huiusmodi circa aures tumoribus, materia intrò versa per aluum diffluentem elabitur. Quod effecit vt κόπτω φίρον τε legerint omnes interpretes. Sic enim in chartarum veterum entis reperio: Etsi φέρεσθαι absolutè positum demissam aluum significare potest. Quæ sequuntur in quibusdam codicibus distinctionem accipiunt, ac velut Prorrh. 163. sententiam per se complent, vnde explicationem mutuare debent, vt & ortum. Nam, vt satis apparet, huius præsagij author, signorum coitiones multas per Prorrheticum ac Hippocratis scripta diffusas, temerè collectas, ad doctrinæ complexionẽ, non bene subducta disciplinæ ratione simul cõfert. Hîc igitur κεφαλήλγικοὶ meliùs, vt in Prorrhetico, retineatur, nisi (quod quibusdam placet) κεφαλήλγικοί εἰσιν legatur, quòd quibus futuri ad aures abscessus spes fit, ij sæpe capitis dolore tententur, vnde & κεφαλήλγεια & κῶμα passim in his annotatur. Hinc etiam ἐφίδρωσις superiorum partium pendet, cerebro & superioribus partibus ma- B teriæ copia oppressis & imbecillitate degrauatis. Rigor quoque subinde mouetur ex biliosæ materiæ agitatione & subita naturæ commotione vacuationem molientis ac sæpe frustra tentantis, irrito conamine. Quod effecit, vt ex hoc loco & codicibus scriptis ac etiam Galeni Commentario, rigoris hoc membrum in Prorrhetico defectum reponendum existimauerimus. Quod sequitur de vrina aquosa cum innatantibus in medio sublimamentis albicantibus, etsi à Galeno satis est explicatum, sæpiùs tamen per Hippocratis OEconomiam in humorum ad cerebrum raptatione & libramento, suspensa in vrinis apparent, quæ flatuosæ & feruentis materiæ copiam sursum conuehi significant, vnde & deliria, & capitis dolores impendent: Quemadmodum paulò antè ὀναιωρεύμενα ὕδατα mentis emotæ signa posuit, & in Epidemiis sæpe ὀναιώρημα μετέωρον mentis inconstantiam prænunciat. Haud secus quoque ὕδατα διαφανέα, λευκὰ (quæ ὑδατώδη dicuntur) & omnimodam cruditatem præseferunt, humores ad cerebrum ferri portendunt aph. 72. lib. 4. Et in Epidemiis in tuberculorum ad aures prædictione, ὕδατα λεπτὰ, ἄχροα, ἄπεπτα καὶ καθαρὰ ponuntur. Albicantia verò huiusmodi sublimamenta, ex materia pituitosa, cruda ac flatuosa permixta videri queant. & in contentorum ratione concoctio- C nem quandam præseferre. Eámque subuectam flatuum aut materiæ copiam eò obnixiùs exemplaria manu scripta Regia respiciunt, quæ αἰωρεύμενον ὄρον legunt, etsi ὀναιωρεύμενον magis est huic scriptori familiare. Huiusmodi verò suspensa alba in aquosa vrina, partim coctionem, partim cruditatem indicantia, in longo & salutari morbo ad abscessum faciliùs inclinant. Reliqua huius prælagij pars potest ad deiectiones referri, quòd in maligna huiusmodi humorum cruditate, varia interdum deiiciantur, vt æruginosa, biliosis, flauis & albicantibus aut pituitosis permixta, & graueolentia, putredinem ac succorum corruptelam indicent. In Prorrhetico tamen ista ambigunt, & inter vrinas & deiectiones hærent. Sunt qui ἐν ὀξέσι pro ἐν μακροῖσι legant, quòd in diuturnis morbis ferè paruæ sint parotides & quæ vix suppurent. ἐν μακροῖσι tamen legunt omnia exemplaria.

* *Lib.* 1. *sent.* 1. § 2.

Tussiculæ quæ cum crebris oris sputationibus procedunt, tubercula ad aures emolliunt.

204 Τὰ παρ' οὖς λαπάσσοντα βηχία μετ' πτυαλισμῶν D ἰάσιμα.

Ex Prorrh. 167. repetitur hæc sententia. Crebra autem oris saliuatio ac sputatio defluente in oris capacitatem tenuiore humore abscessuum materiam & fomitem deplent, vnde emolliuntur, vacuantur, ac contrahuntur huiusmodi tubercula, quòd hîc λαπάσσει dicitur, in Prorrh. ἀπεπάσσει, eadem omninò notione. Ab huiusmodi enim abscessibus vindicantur & liberantur, cùm emollici fuerint & vacuati. λαπαρθῶσαι autem in Exegesi, κενεὸς ἢ τὸ κενωθῆναι, ἀφ' ἧς δὲ καὶ τὸ μαλαχθῆναι significat, vt aliàs pluribus à nobis explicatur, & ex tabulariis in eam significationem testes citantur. Caluus ex ambigua Prorrhetici scriptione alium sensum colligit, cùm tusses à tuberculis exortis emolliri vult & conquiescere. Quod etsi non est à vero alienum & aliquando contingere possit, hæc tamen notio est vniuersalior & Hippocrati familiarior.

In tumoribus ad aures vrinæ celeriter ac pauco tempore concoctæ damno sunt. Quin & perfrigerari itidem malum est.

205 Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαν- E νόμενα φλαῦρα. καὶ ὁ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

Prorrheticum est 153. iisdem verbis expressum. πεπαυόμενα autem cùm concoctionem adhuc pendere ac fieri significet, nisi eadem bonitatis significatio perseueret, pernicies denunciatur. Idem igitur est ἐπ' ὀλίγον πεπαυόμενα, quod paruo tempore concoctæ permanentes, & non diu ita perseuerantes. Eiusmodi nanque coctionis inæqualitas vitium prodit. Istam autem sententiam sic cum cæteris interpunximus, quòd in multis cùm publicatis, tum scriptis exemplaribus, vitiosè superiori præsagio annectatur. Eadem etiam postea iisdem verbis in hoc præsagio repetitur. *Sent.* 587.

In diuturnis morbis suppurati ad aures tumores, nisi pus admodum album ac sine odore reddant, exitium, præcipuecq; mulieribus, afferunt.

206 Τὰ παρ' οὖς ἐν τοῖσι χρονίοισιν ἐκπυούμενα, μὴ F λευκῷ σφόδρα καὶ ἀνόδμῳ κτείνει, καὶ μάλιστα γυναῖκας.

Paulò antè parotidas quæ in longis morbis non suppurant damnauimus. At nunc quæ suppurant, nisi laudati puris commendabiles notas præseferant, hoc rescripto configuntur. Præcipuéque mulieribus exitium imminet ob delicatam & effœminatam corporis mollitiem, ac frigidam naturam. Caluus hanc sententiam duabus superioribus præposuit. In reconditis etiam manu scriptis exemplaribus quibusdam σφόδρα non legitur. Sed hîc σφόδρα λευκὸν non exactæ albedinis (qualis est nix) pus esse vult, sed eam quoad puris naturæ fieri potest maximè accommodatam ac appositam indicari vult, qualem ferè seminis genitali similem, ac vrinarum subsidentiæ facit Galenus. Sic & ἄνοδμον dici potest, non quod omninò odoris sit expers, sed quod quàm minimè fœtet, & ὡς ἥκιστα δυσῶδες, vt scribit Hippocrates. Nam cùm puris ortus ex mixta quadam, quæ secundum naturam est, causa, & ex ea quæ præter naturam est, petatur, sine odore omninò esse non potest. Quò respexisse auguror exemplaria quædam scripta, quæ G σφόδρα & εὐώδεα legunt, eaque ad tuberculorum magnitudinem & indolentiam referunt, quæ sunt extincti caloris natiui indicia. Sed certè longè petita videtur illa lectio, hæc verò maximè popularis & multis testimoniis confignata. Hîc quoque (vt antea) ἐν ὀξέσι quidam legunt. Sed ἐν τοῖσι χρονίοισιν leg. omnia exemplaria.

Ex præcipitibus morbis in febribus ardentibus maximè tubercula ad aures exoriuntur, ac nisi iudicatoriè soluantur & maturescant, aut sanguis ex naribus profluxerit, aut crassum sedimentum vrina acceperit, ægros interimunt. Priùs verò huiusmodi tumores subsidunt ac conquiescunt. Sed & insuper febres ipsas in consideratione adhibere conuenit, num intendantur aut remittant, atque ita de tota re sententiam ferre.

207 Τὰ παρ' οὖς μάλιστα ἐκ τῆς ὀξέων ἐν τοῖσι καυσώδεσι γίνεται, κλὶν μὴ κρίσιν ποιήσῃ, καὶ ἐκπτεπαύηται, ἢ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥυῇ, ἢ ἕως ἐπόησιν παχεῖαν λάβῃ, ἀπόλωται. τὰ πολλὰ δὲ τῶ τοιούτων οἰδήματα πρεσβυτικὰ (πρεσβυτικὰ δὲ καὶ τοὺς πυρετοὺς ἰῶ τε ὅτι τείνωσιν, ἰῶδε λύωσι, καὶ ὅτως ἀποφαίνεσθαι. H

Febres ardentes vt plurimùm sanguinis profluuio iudicantur, interdum quoque ad aures abscessu, atque præcipuè quæ per-

mixtam crassam & crudam plurimam biliosis humoribus materiam habent, ex quorum calore in caput aliquid subuehitur & in abscessus firmatur, vt antea sentent. 138. & aph. 31. lib. 4. exprimitur. Atque eæ febres plærunque iudicatione absoluuntur, & abscessuum maturatione, aut certè sanguinis ex naribus excretione, aut materiæ à natura euictæ per vrinarum crassum sedimentum depositione, rúncque ab abscessibus ferè vindicantur, vt scribit Hippocrates aphorism. 74. libr. 4. Verissimum autem est & experientia comprobatum, in moribundis duobus ferè diebus antea abscessus subsistere, conquiescere, ac velut subsidere & euanescere, quod πεξαποκαθίσταται dicit. Ac ista sunt fatiscentis ac intrò subsistentis naturæ pessima auguria. Cornarius rei consecutione ductus, propulsari dixit, quòd eiusmodi subsidentia velut deponantur. Sed nos videmur cum Caluo & reliquis interpretibus priùs rei naturam expressisse. Cæterùm exemplaria quædam Regia manu scripta pro καυσώδεσι καυματώδεσι legunt. Vt autem æquius de tota re æstimationem ac prædictionis sententiam feras, febrium ipsarum intentionem aut remissionem in consilium adhiberi iubet, temerarij iudicij assensionem sustinens, ad artis dignationem & authoramentum. Procedentibus enim ad solutionem morbi excretionibus, febrium symptomata imminui oportet, vt contra, frustrata iudicationis spe, omnia intendi & augeri. Quod effecit vt istam sententiam superiori coniungerem, contra publicatorum codicum fidem. A B

In surditate ac torpore ex naribus substillatio molestiam quandam exhibet. Iis vomitio ac alui perturbatio conueniet.

208 Ἐπὶ κωφώσει καὶ κωφρίῃ ἐκ ῥινῶν ἐπιστάζει, ἔχει τι δύσκολον. ἔμεσις τουτέοισι ξυμφόρη, καὶ χειλίης ταραχή.

Hoc præsagium Prorrh. 141. respondet, illiq; lucem non paruam adfert, vt ex hoc loco non sit difficilè illius genuinam lectionem eruere. Postea quoq; repetitur hoc præsagio sent. 334. Exemplaria quædam non malè κοπάζειν habent.

Ex surditate tubercula ad aures exoriri consentaneum est, idque præsertim si anxietas quædam contingat. Qui netiam iis qui sopore detinentur, tumores ad aures sperare magis oportet. C

Eadem scribuntur Prorrh. 159. & ad tuberculorum circa aures denunciationem plurimùm conferunt.

209 Ἐκ κωφώσιος ὑπολύσεως τὰ παρ' ὦτα, ἀλγέων τε καὶ ἐπὶ ὀσφῦς ἀνθρώπους τὴν γένη), ἀταρ καὶ τοῖσι κωματώδεσιν ὑπὸ τουτέοισι καὶ μᾶλλόν τι τὰ παρ' ὦτα.

Surditatem in febribus enatam sanguinis ex naribus profluuium ac alui perturbatio tollit.

210 Κώφωσιν ἐκ πυρετῶν ῥύσις ἐκ ῥινῶν λύει, καὶ χειλίης ταραχή.

Placitum est 28. & 60. lib. 4. aph. ac priùs in eam rem sententiam ex libello περὶ κρισίων adduximus.

Facies ex tumida depressa, ac vox læuior ac remissior euadens, spiritus quoque rarior ac lenior, postera die remissionem fore denunciat.

211 Πρόσωπον ἐκ μετεώρου πεπρησμένον, καὶ φωνὴ λιγοτέρη καὶ ἀραιοτέρη γινομένη, καὶ πνεῦμα μανώτερον, ἀμείνων ἐς τὴν ὑπόκρισιν σημαίνει. D

Prædictionis notas ex facie attingens, remissionis febrium denunciationem facit, si facies ex tumida atque inflammata (qualis esse solet in summis ardoribus, euecta sursum cum spiritu materia) deprimatur & subsidat, si vox quoque ex aspera & violenta, propter materiam in fauces ac pulmones decumbentem, lenior fiat ac minùs violenta. Spiratio itidem quæ ex materiæ affluxu in thoracem ac pulmones crebrior erat, difficilior, turbulentior & inæqualis, earumque partium incendium denotabat, si rarior, remissior, placidior, & æqualis euadat. Ita nanque febrilem calorem subsedisse ac desæuisse indicant. Eóque firmior spes futura est, si istud die iudicatorio & cum excretione critica contingat. Similis ferè scribitur sententia lib. 2. Epid. ἢν πυρετὸ ἔχοντος τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχαίνῃ, ὀνήσει χρόνῳ, τῷ ὑπνῶσαι λύσει. Longè verò apertiùs hanc sententiam explanant quæ scripta sunt in libello περὶ κρισίμων, vnde traducta videtur. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχαίνεται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι χροιῇ, καὶ ἐν τοῖσι καυθοῖσι, καὶ ὅλῃ τῇσιν ὀφρύσιν ἡσυχίαν ἔχουσι πρόσπρον μὴ ἡσυχάζουσι, τότε γ' ἢν ἡ φωνὴ ἀραιοτέρη, καὶ λειοτέρη γένεται. καὶ τὸ πνεῦμα μανώτερον καὶ λειότερον, ἐς τὸν ὑπνῶσαι ἡμέρην αἴνεσις τῆς νόσου. Vbi pro λειότερον λεπτότερον scribitur, ex eadem prope rei natura. E

Faciei corruptela lethalis est, minùs tamen si ob peruigiliam, aut inediam, aut alui perturbationem contingat. Nam quæ ex his causis orta est corruptelæ species, vna die aut nocte in integrum restituitur. Huiusmodi autem faciei hę sunt notæ, oculi concaui, nares acutæ, collapsa tempora, frigidæ aures contractæque, cutis dura, color pallidus aut niger. Ad hæc quoque liuescens palpebra, aut labrum, aut nasus, mortem in propinquo esse significat.

212 Πρόσωπον ξυμφθορὴ, θανάσιμον. ἧσσον δὲ εἰ δὶ' ἀγρυπνίαν, ἢ λιμὸν, ἢ χειλίης ἐκτάσεξιν ἢ ὕπνου. καθίσταται δὲ ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ ὃ ξυμφθαρέν. ἠρέμα δὲ αὖ τοιοῦτον. ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, ῥὶς ὀξεῖα, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, δέρμα σκληρὸν, χρῶμα ὠχρὸν ἢ μέλαν. πελιαρὸν δὲ ὑπὸ τουτέοισι βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, συντόμως θανάσιμον. F

Ista ex Prognostici initio notam habent originem & explicationem. Hîc autem πρόσωπον ξυμφθορὴ dicitur, cùm facies à naturali sanorum habitu recedit, eique valde aduersatur, cùm ex morbo extabescit atque extenuatur, πρόσωπον νεκρῶδες vocat Galenus in Prognost. Atque ita in morbis ineundam rationem cum benè valentium facie præcipit Hippocrates. Sic quod postea dicitur, τὸ ξυμφθὲν παῦσαι ξυμφθαρέν, ad extenuatam & contabescentem faciem referri debet. καθίσταται verò est in integrum restitui & ad pristinum statum redire, aut ad naturalem statũ reduci, quod ἐπανορθώσεως τυγχάνειν exponit Galenus in Progn. Potest etiam καταπαύσασθαι significare, quod est sedari, consistere, conquiescere, desinere, finiri, considere, vt in Prognostico καθίσταται dicitur. Exquisita autem prædictionis ratio & plena iudicij æstimatio, vt hîc diminutè scribitur, ita ex Prædictionibus Hippocratis confirmanda & supponenda est. G

Vultus bene coloratus, tetricus ac superciliosus in morbo acuto, malo est. Insuper frons contracta phrenitidem denunciat.

213 Πρόσωπον ὀξὺ καὶ σκυθρωπὸν ἐν ὀξέι, κακόν. μετώπου ξυναγωγὴ ὑπὸ τοιούτοισι, φρενιτικόν.

Eadem damnatur Prorrh. 49. Est autem σκυθρωπὸς qui Scythico est vultu, tetrico, superciliosò, austero, toruo & inamœno aspectu, quod est tristium & morosorum, quibus hilares opponuntur. Quin & μετώπου ξυναγωγὴ frons est contracta, corrugata & caperata, superciliosorum & melancholicorum vulgò indicium, vt nil mirum sit melancholicam insaniam, & in acutis phrenitidem imminere. Caluus prius huius sententiæ membrum præteriit, & posterius antecedenti præsagio annexuit.

Benè colorata facies cum sudoribus diffluentibus absque febre, vetusta stercora subesse, aut inordinatam victus rationem præsefert.

214 Πρὸ εἰ πρόσωπον ὀξὺ καὶ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κόπρανα παλαιὰ ὑποτέοντα, αἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίαν. H

A Floridus faciei color (sic enim πρόσωπον εὔχροιον, εὐανθὲς exponit Galenus) materiæ cum spiritu & sanguine ad superiores partes momentum præsefert, ad quod alui inferioris exiccationem consequi par est, vt & sudorum copia diffluentis humidi abundantiam indicans, aluum sistit. Vt igitur non temerè vetustorum & resiccatorum stercorum denunciatio, aut prægressa inordinata victus ratio prætenditur, ita humorum copia vacuatione & purgatione deplenda est. Ista verò consequi ad hanc symptomatum coitionem, vt non est dissentaneum, sic neque est necesse. Et hanc sententiæ dignitatem eleuant exemplaria manu scripta Regia, istoq; modo distingunt. πρὸ εἰ πρόσωπον εὔχροια ἢ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κακόν. κόπρια παλαιὰ ὑποτέοντα οἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίαν. Quam lectionem secutus est Caluus, itaque in duas sententias distinxit. κόπρια verò dici videntur quasi oletula quædam, quòd inueterata stercora & resicata, duriuscula ac ferè cõglobata, aut disparata esse soleant, qualia quæ σπυρεδώδη dicuntur. Singularem autem esse obseruationem quandam, ὑποτέοντα οἱ σημαίνει.

Narium rubores alui liquidæ & diffluentis sunt indicia.

215 Τὰ κατὰ ῥῖνας ἐρυθήματα, χειλίης ὑγραινομένης σημεῖα. B

Disparatam habent ista naturam & heterogenea signa sunt, neque necesse est quibus facies rubet aut nasus, aluum diffluere, cùm contrà plærunque siccescat, & quibus aluus est liquida, his ferè facies palleat. Possunt autem rubores in naribus excitari ex tenui sanguine, aut vaporibus acribus sursum ab intemperatis visceribus sublatis. Quibus si imbecillitas etiam accedat, aluus liquida effluere potest.

Quæ ad præcordia aut pulmonem dolores faciunt, si in pus vertuntur, malum denotant.

216 Τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια ἢ τὸν πλεύμονα πόνοισι ἐμπυομένοισι, κακόν.

Neque enim contemnendæ sunt inflammationes, quæ viscera aut cauum thoracis appetunt, quas ex tumorum præter naturam legibus, resolui præstaret, non in pus verti. Eò accedit quòd pus nouas querelas facit & vlcus, ac in thoracis conceptaculo non temerè cohibitum, vt statim emitti debet, ne sua acrimonia sinus aut cũniculos agat, ita plærunque metus est, ne non satis sint libera ad exitum spatia, aut ne rupta vomica, vlcus non facilè coalescat, feréque ad huiusmodi vlcera tabes, aut hydrops, aut insignis virium exolutio sequitur. Nonnulli istam sententiam cum superiore coniungunt, nec malè, etsi etiam per se subsistere potest. C

Oculorum claritas, ac eorum album ex nigro aut liuido clarum fieri, ad iudicationem confert. Ac quò celeriùs clarescunt, eò celeriorem iudicationem, at tardiùs tardiorem significant.

217 Ὀφθαλμῶν καθαρότης καὶ τὰ λευκὰ αὐτέων ἐκ μελάνων ἢ πελίων καθαρὰ γένεται, χρήσιμον. ταχέως μὲν οὖν καθαιρομένων, ταχέα σημαίνει χρίσιν, βραδέως δὲ βραδυτέραν. D

Ex oculis magna vitæ ac necis significatio sumitur, & accommodatissimum est ad prædictionem oculorum lumen, vnde non paruum trahitur ad præsagium momentum, vt non abs re in Epidemiis scripserit Hippocrates, ὀφθαλμοὶ ὡς αὐγάζουσιν, ὅπῃ καὶ γνῶσιν. Quæ igitur per totam Hippocrat. Oeconomiam fusa sunt oculorum præsagia, huc plenissimè congesta, non omninò temeraria faciunt prædictionem. καθαρότης autem oculorum est lucidus ac luminosus oculorum splendor & claror (vt Plautino verbo vtar) qui ex animalis spiritus ac humorum puritate prouenit, quòd (vt scribit Galenus) αὐγοειδὲς πνεῦμα ψυχικὸν δι' εὐγενεστάτου πλήσιον εἰς ὀφθαλμοὺς ἀφικνεται. κρίσιμον autem sequutus sum ex scriptorum exemplarium consensu, ob eam quæ sequitur iudicationis æstimationem & quòd ea morbi absolutionem præseferat, quod decernere Celso dicitur. Etsi χρήσιμον retineri etiam iure optimo potest, ex optimis etiam codicibus. Eámque in sensus notionem pertrahunt quæ scribuntur libello περὶ κρισίμων, & apertè sententiam istam explanant. πῶς δὲ ὁκόταν τὼ ὀφθαλμὼ τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν νοσου αὐγάζωσι μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχύῃ ἡ νοῦσος. ταῦτα οὖν καθαρὰ γινόμενα, πελίδνα γένεται σκληρὰ, ἀσφέρια βραδύτερον, σφοδρὰ δὲ γινόμενον, θᾶσσον. Minutum autem est quòd pro πελίων πελιδνῶν legunt scripti quidam codices. E

Caligine obducti oculi, aut eorum album rubescens, aut liuescens, aut nigris venis refertum, nihil probi præsefert. Malum quoque est & lucem refugere, aut illachrymare, aut peruerti, atque ex his alterum minorem esse perniciem denunciat, & oculos crebrò disticere, gramias ac paruas sordes ipsis adhærescere, aut albescentem humorem concretum & tenuem (ęgida nominant) habere, aut eorum album augeri, nigrum autem imminui, aut nigrum à superiore palpebra contegi. Vitiosa quoque est oculorum cauitas, & vehemens oculi foras expressio, ac splendoris elisio, adeò vt pupilla extendi nequeat, & cilia retorta, ac fixi oculi ac continenter conniuentes, coloris immutatio, aut palpebras per somnum non committere, perniciem ostentat. Quin & distortus oculus malo est.

218 Τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ ὃ λευκὸν ἐρυθραινόμενον, ἢ πελιαινόμενον, ἢ φλεβῶν μελάνων πλεῖον ἐόν, ἐκ ἀστεῖον. φλαῦρον γὰρ ὃ τῶν αὐγῶν φύγῃ, ἢ δακρύῃ, ἢ ἀναστρέφεται, καὶ τὸν ἕτερον ἐλάσσω γίνεται, πονηρόν. καὶ ὃ τῶν ὀφρύων τυκνὰ ἀναρρίπτῃ, ἢ λημία μικρὰ περὶ αὐτῷ, ἢ αἰγίδα λεπτὴν ἔχῃ. ἢ ὃ λευκὸν μέζω γίνεται, ὃ δὲ μέλαν ἐλάσσω. ἢ κρύπτεται ὃ μέλαν ὑπὸ ὀφρύος βλέφαρον. πονηρὸν δὲ καὶ κοιλότης ὀμμάτων, καὶ ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ, καὶ λαμπηδόνος ἔκθλιψις, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν κόρην ἐκτείνεσθαι. καὶ βλεφαρίδων καμπυλότης, καὶ πῆξις ὀμμάτων, συνεχέως τε μύῃ, καὶ χρῶμα μεταβάλλῃ, καὶ βλέφαρα μὴ συμβάλλῃ ἐν τῷ καθεύδειν, ὀλέθριον. κακὸν δὲ καὶ ἰλλαίνων ὀφθαλμός. G

Caligine obducti oculi, aut eorum album rubescens, aut liuescens, aut nigris venis refertum, nihil probi præsefert. Malum quoque est & lucem refugere, aut illachrymare, aut peruerti, atque ex his alterum minorem esse perniciem denunciat, & oculos crebrò disficere, gramias ac paruas sordes ipsis adhærescere, aut albescentem humorem concretum & tenuem (ęgida nominant) habere, aut eorum album augeri, nigrum autem imminui, aut nigrum à superiore palpebra contegi. Vitiosa quoque est oculorum cauitas, & vehemens oculi foras expressio, ac splendoris elisio, adeò vt pupilla extendi nequeat, & cilia retorta, ac fixi oculi ac continenter conniuentes, coloris immutatio, aut palpebras per somnum non committere, perniciem ostentat. Quin & distortus oculus malo est.

τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφθαλμῶν oculorum caliginem significat, cùm quodam crassamento velut nubecula obducti, obtusam aciem habent. Est enim ἀχλὺς Galeno, σύνωσις ἀέρος, ὃν τῷ μεταξὺ νέφους τε καὶ ὀμίχλης ἔχουσα τὸ πάχος, ὡς ὀμίχλης μὲν μᾶλλον πεπυκνῶσθαι, νέφους δὲ ἧττον. aëris turbatio, medium inter nubem & nebulam habens crassamentum, adeò vt plus quàm nebula concreuerit, minus autem quàm nubes. Fit autem huiusmodi caligo aut propter affectus ficcitatem & calorem, aut propter spiritus animalis à crassis aut tetris vaporibus offusionem, aut eius extinctionem & humorum oculi perturbationem. Est etiam ἀχλὺς pupillæ affectus, velut superficiaria quædam & eminens tenuis exulceratio, totum oculi nigrum comprehẽdens, aëri caliginoso persimilis. Quod his verbis indicat Iagoges author, ἀχλὺς δέ ἐστι περὶ ὅλον τὸ μελαν ὑπὸ ἐλκώσεως ὁποπολαίου ἢ λεπτοτάτη, ἀέρι ἀχλυώδει παραπλησία. Cæterùm quod hîc de oculorum albo liuescente dicitur, in Prognostico venulis liuescentibus ac nigricantibus tribuitur. Celsus oculorum venulas pallidas extulit, cap. 6. lib. 2. H

Com. 2. in Prorrh.

H οὐκ ἀστεῖον] ἀστεῖον etsi venustum, elegans, vrbanum & gratum denotat, hîc tamen probum, mansuetum ac laudabile significat, vt ferino & maligno opponatur. οὐκ ἀστεῖον ergo intelligitur quod finistri aliquid portendit. Potest dici quod improbandum est, & nullo loco æstimandum, vt πρὸς ἀστεῖῳ φλαῦρον opponatur. Varinus annotat, τὸ ἀστεῖον λέγεσθαι τὸ δεξιὸν, καὶ θαυμάσιον, καὶ θαυμαστὸς ἄξιον, καὶ ἀποδοκιμῶν.

πυκνὰ ὄψιας πυκνὰ ἀμφιβρίπτων] In Prognostico ἀναμορευόμενοι ὀφθαλμοὶ dicuntur, Gal. ἀσπεικτοῖς ἢ κινουμένοις ἀμφιπεσοῖς exponit. In Prorrh. ἐνδεδινημένους vocat, instabiles oculos, mobiles ac volubiles significans, quales videre est in ea affectione quæ Græcis ὕπνος dicitur. In Epidemiis etiam ὄμματος ῥίψεις damnantur. A

ἢ αἰγίδα] αἰγίδα quid vocet non satis est explicatum, quòd vox sit rara & insolens. Nos albescentem humorem concretum vertimus, crassiusculum quiddam albicans oculorum pupillam occupans intelligentes, concrementum quoddam excrementosum ex vapore crasso ortum, nubeculam quandam aut caliginem referens, quod oculorum aciei prætenditur, eámque velut offuso quodam crassamento obscurat, leuisque cuiusdam suffusionis species esse videtur. Quod ealotis natiui, aut spiritus extinctionem, summam etiam resiccationem, aut humorum oculi perturbationem, facultatisque naturalis oculum regentis maximam imbecillitatem denotat. Sic Prorrh. 2. in oculorum vlceribus, aut pupillæ vitiis, quæ ex ophthalmia illabente acriore pituita contingunt, αἰγίδας inter ἀχλύας & νεφέλας reponit Hippocrates. Vbi αἰγίδες pro subalbicantibus cicatriculis ab authore γλωσσῶν ὀξηνάσεως sumi videntur. Sic enim scribit, ἀγλίη, ἡ ὀν τῆς ὀφθαλμοῖς ἐπιπολεῦσα ὀλίγη, καθάπερ ἐν τῷ μείζονι περιφέρηται, ἢ οἱ λευκανθίζοντες ὀξέος ἐπιπαρέοντος ἐν κακοκοιλίῃ περιγνόσεσιν. Idem quoque, περιβλεμμυῖς, ἡ ὀν τῷ μέλανι τῷ ὀφθαλμῷ ὀπτικὰ μπεσσα ὑαλῆ, ἀμφὶ τὸ ἥσυχα παχυτέρου ἔῃ τῆς αἰγίδος. Ex quibus huius loci (cuius proculdubio indicatura denunciatur) explicatio hauriendа est, ac manifestum vitium eluendum. Nam hæc dictio ἀγλίη vitiata est, ac pro ea αἰγὶς reponendum esse, tum nomenclaturæ ex elementorum serie ducta ratio, tum verò citatorum testium fides clamat. Neque enim in Prorrhetico aut his Coacis Præsagiis alius locus est qui αἰγίδα nominet, neque vsquam ἀγλίη ibi reperitur. Tum etiam quòd περιβλεμμυῖς illic inter vlcerum oculorum cicatrices annumeratur, ac vitiosè περιβλεμμὶς scribitur. Quòd si quis hîc αἰγίδα pro tenui subalbicante cicatrice sumat, quæ ex vlcere propter innatantem acrem in oculis pituitam orta sit, velut in Prorrhetico sumitur: næ ille parum Galeni fidem ἐν τῇ γλωσσῶν ὀξηνάσει æstimat, vnde proculdubio huius dictionis explicatio depromi debet. Atque αἰγὶς dicetur albicans quædam concretio, quæ ex caliginoso vapore ac crassiore quodam excremento pupillæ inhæret, eiúsque lumini obstruit. Caluus non inscitè guttam albam ex rei similitudine expressit, aut certè nonnihil ad nominis notationem respexit, cùm crassius illud excrementum velut turbine quodam agitatum, vi in oculum irruit, & suo concremento quasi guttam paruam imprimit. Quò etiam alludunt qui αἰγίδα oculorum turbinem ac vertiginem accipiunt. τὸ δὲ αἰγὶς (Varino) ἀπὸ τοῦ αἴσσω τὸ ὁρμῶ, καὶ αἰγὶς ἡ καθεῖς, καὶ ἡ ὀξεῖα ποιεῖ, καὶ αἱ ἀποτίλλεις τῷ ὀφθαλμῷ. Cæterùm exemplaria quædam manu scripta λευκὶω pro λεπὶω habent, cui lectioni suffragari videtur Exegeseos explicatio, οἱ λευκανθίζοντες ὀξὺ παρέοντος, hoc est, explicantes concretiones. C

καὶ τὸ λευκὸν μείζω γίνεσθαι] Pro λευκὸν λευκὶω vitiosè habent exemplaria quædam Regia manu scripta. Oculorum autem album augeri, & nigrum imminui, tensionis & contractionis signa sunt, & conuulsionem minantur. Resolutionis verò est indicium ac extinctionis nigrum à superiore gena contegi, quod in moribundis & animi deliquiis apparet, & hoc loco positum videtur pro eo quod in Prognostico ἀναμορευόμενοι ὀφθαλμοὶ posuit, quos etsi Galenus ἀσπεικτοῖς καὶ ἀμφιπεσοῖς κινουμένοις capiat, intelligi tamen possunt oculi in sublime retracti, ac velut suspensi, conuulsis qui sursum mouent musculis, vnde in caput contorqueri videntur.

κοιλότης ὀμμάτων] Hîc exprimit quos in Prognostico oculos ἐγκάλοις ἰσχυρῶς ἢ ὀξέρωπες vocat, oculos vehementer cauos aut exertos & prominulos, Celsus vehementer subsidentes, aut tumidiores factos vertit. Eleganter verò pro eminentibus & exertis oculis ἔκθλιψιν ἔξω σφοδρὰν posuit, quòd vaporum sublatorum impetu, spiritus, sanguinis, aut feruentis materiæ copia oculi intumescant & foras exprimantur ac velut extringantur. At verò cùm oculi magnam partem ad vitæ simul vsum & dulcedinem conferant, ideóque igneum quiddam plurimum habeant, atque in febribus aut internis incendiis tenuati spiritus & agitatio ne incalescentes, ignem facilè concipiant, λαμπηδόνος ἔκθλιψιν dixit, vbi ignei splendores ac fulgores ex oculis eiaculantur, & fit velut quædam luminis elisio ac euibratio, quale quid in oculis emissitiis qui huc & illuc aciem eiaculantur, cernitur. Quæ omnia sunt maximi incendij indicia, & in iratorum aut furiosorum oculis apparent, in quibus fulgores & splendores quidam emicant, velut foras emisso aut extruso cum spiritu lumine. Atque in eo spirituum & materiæ conferto impetu, tanta contensionis vis apparet, vt pupilla ipsa ad intendendum visus aciem sese explicare non queat, sed ad huiusmodi splendores velut ad solares radios contrahatur. Nam quemadmodum contractione visus acies subsistit & hebescit, ita & contensione vires exerit, quod dixit τὼ κόρλω ὀκτείνεσθαι. Quæ exemplaria λαμπηδόνος ἔκλαμψιν habent, etsi valde enixè oculorum fulgorem & resplendentiam exprimunt, nullus tamen contensionis impetus, aut eorum quæ vi foras emittuntur extrusio ac expressio tam aptè proponitur, quàm si ἔκθλιψιν retineas. Quanquam ὀκλάμπειν de resplendentibus oculis crebrò ab Hippocrate vsurpatur, & in Prorrh. ὀκλάμπουσις ἀπνέως ὀφθαλμοὶ dicuntur. Longè tamen alio sensu αἱ ἀπὸ νηπίων ὀκλάμψεις efferuntur in Epidemiis, etsi venustam istam translationis elegantiam quodammodo referre possunt. Quidam etiam codices ἔκθλαμψις vitiosè legunt, & vbi ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ legitur, in manu scriptis duobus exemplaribus Regiis ὀξὼ desideratur, quam lectionem sequitur Caluus, qui etiam vtrobique ἔκπεσιν legisse videtur, vt & Cornarius λαμπηδόνος ἔκπεσιν. D E

καὶ βλεφαρίδων καμπυλότης] Hîc ciliorum curuitas intelligitur. In Prognost. βλέφαρον καμπύλον dixit, vt & cilia Plinius palpebras vocat. Caluus supercilia dixit, velut ὀφρύες ἀμφιστρέφεσθαι dicuntur aph. 49. lib. 4. & 75. lib. 7.

πῆξις ὀμμάτων] Exemplaria manu scripta πῆξις vitiosè legunt, quam lectionem etiam secutus est Caluus. πεπηγότες autem ὀφθαλμοὶ intelliguntur, vt in Epidemiis, & πεπηγὸς ὄμμα in Prorrh. & postea, oculi fixi & immobiles. F

μύειν] μύειν cùm genarum oculos claudentium officium sit, istúdque extremam imbecillitatem virtutis & musculorum indicet, conniuere potiùs quàm nictari diximus, quod neruorum generum musculos mouentium infirmitatem denotat, sitq; nictatio in oculis, quod tremor in reliquis membris.

χρώματα μεταβάλλειν] In Prognostico τὸ χρῶμα ἢ ὄμμαπτος πρεσσόπου ἠλλαγμένον obseruari iubet, & hîc ad oculos restringit, vnde etiam fortassis χρώματα dixit, quòd in his plures colorum species appareant, ac magna humorum ex hac colorum immutatione perturbatio ac inæqualitas designetur.

καὶ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν] In Prognostico πρὶν ὑποφάσεις τῷ ὀφθαλμῷ ἐν πίσιν ὕπνοισιν obseruari præcipit, & aph. 52. lib. 6. quæ extremam virium exolutionem denotant. Sic prius ἐν πίσιν ὕπνοισιν ὑποβλέπουσας in hoc præsagio damnauit. Et huiusmodi suspectiones valde attendendæ sunt, cùm per somnum (vt inquit Celsus) palpebræ non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neq; id fluens aluus expressit. G

ἰλλαίνων ὀφθαλμὸς] Quod hîc ἰλλαίνειν ὀφθαλμὸν, antea διαστρέφεσθαι dixit, vt & in Prognost. & ex aphorismis oculum peruerti Celsus vertit. Quid autem sit ἰλλαίνων ὀφθαλμὸς fusiùs aperuimus nostris in lib. 3. Epid. Annotationibus & in OEconomia.

In febre ortus oculorum rubor, diuturnam alui malignitatem præfert.

219 Ὀφθαλμῶν ἔρυθρος ἐν πυρετῷ ἠλιθίωνος, κοιλίης πονηίης χρονίης σημήνη.

Fieri potest vt cerebro humore acri & feruente oppleto (vnde etiam oculorum rubor contingit) dum deorsum deturbatur, aluus malè afficiatur, vt in lippitudinibus alui profluuium & procliue est, & confert. Neque tamen istud necesse est, cùm & oculorum rubor aut membranarum cerebri & osculi ventriculi inflammationem interdum causam habeat. πονηείη autem κοιλίης de maligna ventris afflictione dicitur, cùm aluus acri ac mordente humore irritata cum torminibus & cruciatu diffluit, ac doloris sensu pungitur. Ac antea πονηρεύεσθαι κοιλίαν dixit, quod in Prorrh. καταῤῥήγνυσθαι extulit. Et quod aph. 27. lib. 4. καταψυχαίνεσθαι κοιλίη ponitur, in Prorrh. πονηρεύεσθαι dicitur, quod de alui affectione intelligitur, cùm ex caloris natiui imbecillitate, aut cruditate, aut acidis ructibus affligitur, aut flatibus distenditur, aut humorum acrimonia irritata malè habet. H

220 Αἱ παρ'

A 220 Αἱ παρ' ὀφθαλμοὺς ἐπαναστάσιες ἐν τῇσιν νούσοις μαλθήσι, κοιλίαι καταῤῥηγνύουσιν.

Erumpentes circa oculos eminentiæ, dum ægri ex morbo recreantur, prorumpentis alui spem faciunt.

ἐπαναστάσιες παρ' ὀφθαλμοὺς dicuntur oculorum eminentiæ, aut assurgentes in tumorem oculi, intumescentibus palpebris & exruberantibus humorum copia membranis, & defluentis ex cerebro humoris redundantia, quæ si in aluum redundet, eam effundit. Intelligi possunt etiam ἐπαναστάσιες velut ἐπανασήματα Dioscoridi pustularum eruptiones, quę ex humorum acrimonia in cornea vlcera excitant, velut φλυκταινῶν ἐπανάστασιες dicitur. Nos vt vtrunq; assequeremur, erumpentes circa oculos eminentias diximus.

221 Ἐπὶ ὀμμάτων διαστροφῇ, κοπιώδεϊ, πυρετώδεϊ, ῥίγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι, κακόν.

Cum oculorum peruersione, febribus & lassitudinis sensu detento, rigor perniciem minatur. Atque in huiusmodi casibus soporati, malum denunciant.

B Hæc sententia repetitur Prorrh. 89. & adducitur à Galeno libello περὶ ῥίγους.

221 Ὀφθαλμῶν ἐν ὑδρὶ, πυρετῷ ὀπιγδομένῳ, λύσις. εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος τυφλωθῆναι, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότερα.

Lippitudine affecto suborta febris solutionem affert. Sin minus, cæcitatis, aut mortis, aut etiam vtriusque metus est.

Hoc præsagium temerariam sine distinctione habet assensionem. Plærunque nanque ex acrium humorum defluxione suborta oculorum inflammatio, tantùm non à febre præsidium, sed mali accessionem habet. Est etiam vbi crassioris sanguinis aut pituitæ copia lippitudinem facit, & vt interdum vino remediũ quæritur, ita febris remedio esse potest, concoquendo, resoluendo & tenuando. Quin & Prorrh. 2. Hippocrates in lippitudine ex febre auxilium petit. Et ex illo loco Celsus, intus ruptum oculum febriculam iuuare scripsit. ὀφθαλμία igitur quamuis ad oculos fluxionem vocat, vt libro περὶ ἀδένων, ἐπ' ὀφθαλμοὺς ῥέον. Cùm autem ex oculorum inflammatione, vlcerum, aut ruptionis oculi, aut etiam putredinis metus sit, cęcitatis aut mortis periculum impendêre potest, aut vtriusque, quod tamen non legit Caluus. Videtur enim ista duo membra, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότερα, omisisse. C

221 Οἷσιν ὀφθαλμῶσι κεφαλαλγίη παρεγένετο, καὶ παρεκτείνοντος χρόνου πουλιῶ, κίνδυνος τυφλωθῆναι.

Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit, & longo tempore perseuerat, cæcitatis metus impendet.

Ex capitis dolore perseuerat in oculos fluxio ac lippitudo, & ex diu trahente inflammatione putredo humorum imminet & suppuratio tandem oritur, sæpe etiam albugo aut suffusio nascitur, metúsque est etiam ne neruus opticus contabescat aut concidat, vnde visio deperditur. Prorrh. 2. scribit Hippocrates, εἰ δὲ καὶ σπασθῶν ἐπὶ τῇ πύστῃ, πλείας ἄρχηται ὀφθαλμὸς γίνεται. Vbi etiam multa hanc in rem scribuntur. Caluus hanc sententiam omninò præter misit. D

224 Ὀφθαλμῶν διάῤῥοια ἀπὸ ἑωυτοῦ, χρήσιμον.

Lippitudine laborantem, sponte aluus profluens iuuat.

Placitum est 17. lib. 6. Aphorismorum, & his verbis repetitur libello περὶ κρισίων, ὀφθαλμῶν ἐπὶ διαῤῥοίης δίψαι, ἀγαθόν. Celsus cap. 8. lib. 2. Omnis deiectio lippienti prodest. ἀπὸ πωλόμενον autem χωρὶς τῆς ὀξὺ αἰτίας, ἢ ὀξαίφνης significat ex aph. 78. libr. 4. Hîc verò spontaneum impetum magis ostendit.

225 Ὀμμάτων ἀμαύρωσις, καὶ ὁ πεπηγὼς, ἀχλυῶδες, κακόν.

Oculi hebescentes & obtusi, concreti ac caligantes, malum portendunt.

Prorrh. 46. repetitur hæc sententia. Est autem ἀμαύρωσις Galeno, ἢ ἀμυδρὰ τῶν ὀργάνων αἴσθησις, & oculorum hebetudinem, aut obtusam & elanguescentem eorum functionem indicat. Authori autem Isagoges ἀμαύρωσις δὲ ἐστιν ὅταν πανελὴς παρεμπόδισμὸς ἢ τῶν ὁρατικῶν φαντασιῶν αἰτίας. In morbis autem acutis τὸ ἀμαυροῦσθαι τὰς ὄψεις ἀῤῥωστίαν καὶ νέκρωσιν σημαίνει τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως, vt scribit Galenus.* Sic τὸ ἀμαυρὸν κακὸν, in Epidemiis scribitur, & οἱ πεπηγότες ὀφθαλμοὶ, ὅπερ ἐστὶν ἀκίνητοι, ἢ πολλοπάτιν ἐοδὲ κινοῦντα νέκρωσιν ἢ κατὰ τὰς μῆς δυνάμεως, ὑφ' ἧς ἀκινοῦνται τοιοῦδεν ὅτ' ἄχρι κατὰ φύσιν. Ἀχλυῶδες autem retinui ex Prorrhetico & manu scriptis quibusdam, quam etiã lectionem agnoscit Galenus, etsi publicata exemplaria ἀχνῶδες legunt, quam lectionem amplectitur præceptor Hollerius. Sic in Epidemiis de oculis scribitur, κακὸν ἢ ὅταν ἐπιξηραινόμενον τῇ ἄχνῃ, cùm præ extrema ariditate & summa imbecillitate sordes in oculis velut lanugo, aut tenuis spuma, tenuissimáque ramenta concrescunt. Sic enim τὸ πεπηγὸς iungunt. Cui etiam lectioni suffragatur quòd Hesychius τὸ ἀχνῶδες ἄχνῃ ὅμοιον exponit. Codices manu scripti Regij ἅμα καὶ τὸ πεπηγὸς legunt. Caluus hanc sententiam Hippocrate dignam prætermisit.

*Com. 1. in lib. 6. epid.

F 226 Ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ, σπασμῶδες σιωπόμενος.

Oculorum hebetatio cum animi defectione promptam conuulsionem denunciat.

Hoc præsagium extrema pars est Prorrhetici 113. Oculorum autem obscuratio cum animi deliquio, quòd neruorum principium appetitum indicet, non simpliciter ac ex necessitate conuulsionem accersit, sed velut ex accidenti.

227 Ὀμμάτων ὀρθότης ἐν ὀξεῖ, καὶ κίνησις ὀξεῖα, καὶ ὕπνος παρεγχώδης, ἀγρυπνίη ποτὲ ἢ καὶ φάξιες ἐκ ῥινῶν, οὐδὲν ἀγαθόν.

In præcipiti malo rectus oculorum obtutus ac motus pernicitas, somnus turbulentus, peruigilium, interdumq; sanguinis ex naribus stillationes, nihil boni denunciant.

G Vt manifestum est phreniticorum præsagium, ita non æquè explicata est literæ scriptio. ὀμμάτων ὀρθότης dici videtur rectus & intentus oculorum obtutus, ὀφθαλμοὶ ἀπνέες interdũ vocantur. Quin & ὀμμάτων θράσος & ὄμμα θρασὺ fortassis concipi potest, ac ferociens aut truculentus oculorum aspectus in animi notione reponi, cùm ex truci illo obtentu intentam ac velut directam oculorum aciem erigunt ægri. Quæ latè sparsa sunt per totam Hippocratis περιγραφὰς phreniticorum indicia, cúmque ex siccitate tensionem quandam inducant, conuulsionem promptissimè minantur. κίνησις autem ὀξεῖα, ὀνομαζόμενος καὶ ἀσπεικτοῖς ὀφθαλμοῖς, hoc est, instabiles ac perniciter motos oculos, inordinatéque proiectos significat. πυκνὼ κίνησιν eandem in Prorrhetico quam hic ὀξεῖαν vocans, cum scribit, ὦν δὲ αἱ ὄψεις πυκνὰ κινέουσαι, μανίας τὸ πρὸς ἐλπίς. Qui affectus etsi penè sunt inter se contrarij, insaniam tamen prædicunt: vt non temerè videatur hæc sententia libro sexto Epidem. exprimi his verbis, ὄμμασι θρασὺς περιφρουτικὸν, καὶ ῥίψις. At quàm manifestè insaniam prodant sanguinis ex naribus stillationes, multis ex Prorrhetico locis apertè satis apparet. In eo verò quod sequitur magna est exemplarium varietas. Quidam codices vnico contextu ista omnia comprehendunt, quod de phreniticis aut etiam conuulsionibus explicentur. Sunt qui in duas sententias distinguunt, quos etiam cum interpretibus secuti sumus, ac post πῆξις ἐκ ῥινῶν, ἐκ ἀγαθὸν ex illis adscripsimus, quam etiam lectionem Caluus & Cornarius sunt secuti, etsi κακὸν aut φρενῶν malim. In quibusdam etiam codicibus illis in verbis lacunæ asterisci subnotatæ deprehendunt. Et in tanta varietate nihilò sanè deterior quàm ex salua integritate lectio eruitur, cùm in turbulento huiusmodi opere ac veluti suffarcinato centone, velut H

ad incitas redacti, rarò nec sine labore expeditum ac explanatum sensum emendicemus. Poterunt ergo ista aut coniunctè, aut disparatè legi, & ad phreniticorum prædictionem referri. σείεις autem, non σίσεις, scribendum.

Qui in febribus ad tactũ nullũ ardoris sensum præferunt, phrenitici fiũt, idq; magis si sanguis fluxerit.

218 Πρὸς τοὺς ἁφὴν μὴ παρεκταίοντας, φρενιτικοὶ γίνονται, καὶ μᾶλλον ἢν αἷμα ῥυῇ.

Περὶ τοὺς ἁφὴν μὴ παρεκταίοντας intelliguntur qui febribus ardentibus & malignis detenti, nullum ardoris sensum ad manus contactum, aut in attrectando exhibent, sed in penetralibus concepto intrò incendio, vruntur & ardent, corporis autem extrema planities friget. Quæ est febris pestilentis & maximè exitialis damnabilis nota, & aphorism. 48. libr. 4. fugillatur. Antea quoque παρεκταίοντας πρὸς χεῖρα cos vocauit. Huiusmodi autem sententiæ mihi videntur exprimere quod in Prorrhetico scribitur, his verbis, τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα καύματα ἐν τῷ πυρετῷ, πυρετὸ παρεμφυχθέντος, κακόν. &c, κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικρὰ δὲ μέλανα ἀπυεσα. ἢν δὲ τὰ πρὸς τὴν ἀγκλῶνα χαλῶσαι, μικτὴν δὴ τὴν τοιοῦτοι ῥηγνύμενος, κακόν. Istud nanque, καὶ μᾶλλον ἢν αἷμα ῥυῇ, sunt qui de subsistente & præparata aut infra modum commota hæmorrhagia accipiant, quod in huiusmodi incendio interno ac ardentibus febribus præsentissimum minatur exitium. Verùm mihi quidem potiùs de sanguinis fluxu sumendum videtur, cui ῥέειν accommodat Hippocrates, quique materiæ sursum sublatæ momentum ac impetum ostendit, indeq; celeriorem phrenitidis præsensionem conficit. Solétq; in exitialibus huiusmodi febribus & malignis, sanguinis profluuium etiam liberale, lethali admodum ostento, nec nisi pestifera conditione excitari. Ferè enim statim excitato vehementi delirio ægri pereunt, vt in statu pestilenti videre sæpe contingit. Ideóque μᾶλλον καὶ ἢν αἷμα ῥυῇ legit Præceptor Hollerius.

Lingua circa initia quidem horrida, in eodem verò colore perseuerans, procedẽte verò tempore vbi exasperatur, liuescit, finditur, mortem denunciat. Quòd si admodum nigrescat, decimo quarto die iudicationem promittit. Periculi autem maximè plena est nigra & ex virore pallescens.

219 Γλῶσσα δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν πεφρικυῖα, τοῖ δὲ ἀρχόμενοι ἀβαρθύουσα, περισσίοντος δὲ τοῦ χρόνου βραχυνομένη, καὶ πελιαινομένη, καὶ ῥηγνυμένη, θανάσιμον. σφόδρα δὲ μελαινομένη, ἢν παραρεσκαιδεκάτῃ κρίσιν ἡλυέσθαι δηλοῖ. χαλεπωτάτη δέ ἐστιν ἡ μέλαινα καὶ χλωρή.

Lingua cùm rata sit, fungosa, & spongiosa, insignibus vasis plena, promptissimè succorum corporis colores imbibit, vt non abs re scriptum sit in Epidemiis, γλῶσσα οὖρον σημαίνει. & γλῶσσα ὁμόχροος τῇσι φλεγμασίσι, διόπερ παύτῃ γινώσκομεν τὰς χυμούς. Hic autem videtur describi linguam qualis solet esse in magno febrium ardentium incendio, primùm horrida, ex resiccatione densata & contracta deinde aspera, denique rimis dehiscens. Quibus veluti gradibus ex humiditatis inopia in perniciem itur (vt scribit Galenus*) demúmque lingua fuliginosa & nigra, exhalante intus concepto incendio, conspicitur. Ac videtur hîc πεφρικυῖα dici, quam θαασσῶσα in Prorrhetic. & paulò pòst vocat. Horrida ergo lingua est, siue inæqualitas quædam in motu indicetur ab agitatione humorum ac spirituum, siue à leui in superficie cutis asperitate inhorrescat, cùm humidi inopia (quo summa cutis cõtinuitas exæquatur) exasperatur aut stringitur. Non secus ac Ouidius† de leui maris agitatione primóque maris æstu quo eius planities exasperatur, æquor exhorrescere dixit, exigua cùm summum stringitur aura, quo φρίκα Homeri exprimere videtur, quam primùm leuiter agitato mari sæpe tribuit, & explicat Galenus Comment. 3. in lib. 6. Epidem. vbi φρικῶδες exponit de cutis rugosæ inæqualitate cui πόλιον opponitur. Qua notione etiam πυρετικὴ γλῶσσα scribitur ab Hippocrate libr. 3. de Morb. in febre ardente. πεφρικυῖα tamen laudo, & huius scriptionis coniecturam maximè probo, sed πεφρυγμένη. aut φρυγῶσα, torrida & arida magis dicitur. Quinetiam χλωρὴ γλῶσσα Hippocrati dicitur pallida, & quæ bilis pallidæ colore infecta est, quemadmodum γλῶσσα χλωρὰ, χολώδεις in Epidemiis notat Hippocrates. Illîc enim (vt testatur Gal.) αἱ χλωραὶ γλῶσσαι ἤρξαντο ἀπὸ φῶς αὐτὰ τῷ ὠχρῷ, ἀπὸ τῆς ὠχρᾶς χολῆς βαφθῆναι. Idque ex vulgi consuetudine qui χλωρὸν pro ὠχρὸν sæpe vsurpat, quod his verbis refertur Galenus, χλωρὰς οὖν γλῶσσας ἔφην αὐτοὺς ὀνομάζειν οἱ ἰατροὶ τὰς ὠχρὰς ἐν τοῖς ἀρρωστοῦσι, ὅς αὐ ἔστι τὸ χλωρὸν ἕτερον ἢ χρόα μεταβάλλειν, τὴν ὠχρὰν ἀπὸ τῆς χολῆς. Et si χλωρὰ γλῶσσα hîc verè dicuntur ex virore pallidæ, quæ ex bilis flauæ incendio ac feruore & in bilẽ æruginosam mutatione contigerunt in febribus acutis ac deurentibus, atque ideo maximum periculum denunciant, μέλαινα autem γλῶσσα dicitur quæ ex fuliginosa adustione in febribus ardentibus nigricat, & vehementem resiccationem semper coniunctam habet, quemadmodum ex his Galeni verbis apertum est, τοῖς δὲ αὖ οἷς ὕδωρ ἐστὶ ξηρὸς ἱκανῶς, ὀκτὼ πυρετῷ ὁλοκαυστοῦ, οὓς δὴ πῦρ καταφλέγον τὸ αἷμα. λιγνοῦ μᾶλλον ἢ καθ' ἁπλῶ, ὥστε πλήσιον αὐαινόμενον ἐργάζεται, διὸ καὶ μέλαινα ἡ πλείστη αἱ τοιαῦται φαίνονται γλῶσσαι. Quamuis enim μέλαινα γλῶσσα ἀπὸ μελαίνης χολῆς καὶ μὴ τῆς ἐν μεταφορᾷ μελαίνης fiant, vt scribit Hippocrates, quia tamen hoc loco ex linguæ indicatura morborum acutorum specimen facere videtur, præstat ἀπὸ λιγνοῦδους ἐγκαυσιος nigricantem linguam deduci. Quod & facit Galenus libr. 8. de Placitis Hipp. & Platonis, illam Hippocratis libr. 6. Epid. sententiam producens. Ac vt magis ista ad febrium ardentium incendia referri existimes, æquum videtur eorum originem à capite arcessere, vt & genuitatis indicaturam præferant, & ad sui cognitionem ampliores faciant aditus. Sumpta autem videntur ex libello περὶ κρισίμων, atque in istum locum ex his verbis translata, καθάπερ οἱ τῇσι φλεγμαινούσῃσι ἐκ ὑγιείας γίνεται. φύσει γὰρ ἄπαξ, ὡς ἀνάγκη, ἀπὸ πυρετάσας. δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει τὸν ἄνθρωπον ἐν πυρετῷ σφοδρῷ. γλῶσσα δὲ ῥήγνυται τραχυνομένη, καὶ ξηρὴ γίνεται. ἐν τῷ χρώματι αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὠχρὸν ἐστι, οἷον καὶ ἔωσε. περιόντος δὲ τοῦ χρόνου, μελαίνει. καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ μελαίνοντο, θάνατος αἱ κρίσιες ἦσαν. ἢν δὲ ὕστερον χρονιώτερα. Quæ sanè ex lib. 3. περὶ ἑπτὰ repetita videntur, vbi hunc in modum scribuntur, ἡ δὲ καυσώδης λεγομένη. δίψα τε ἔχει πολλὴ, ἐν ἡ γλῶσσα πέφρικε. τὸ δὲ χρῶμα αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὠχρὸν, οἷον καὶ ἔωσε, ξηρὴ δὲ σφόδρα. περιόντος δὲ τοῦ χρόνου σκληρύνεται, ἐξηρανθεῖσα, καὶ παχύνεται, ἐὰν μελαίνῃ. ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ ταῦτα πάθῃ, θάνατος αἱ κρίσιες γίνονται, ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτερα. Quod autem de lingua nigricante ad celeriorem iudicationem dicitur, ex eodem libro deductum est. Scribit enim in καθεκπνευμονίᾳ, ἡ δὲ γλῶσσα ξανθὴ. περιόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνει). ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνῃ), θάνατος αἱ ἀπαλλαγαί. ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτερα. πλευτῶσι δὲ καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα. καὶ ἢν περιόντος τὸν δέκατον, ἔχει). Quæ etiam reperuntur libello περὶ κρισίμων. Porrò quod ad literam attinet, duo exemplaria Regia manu scripta ἐν τῇ παραρεσκαιδεκάτῃ κρίσιν δηλοῖ legunt. Vbi κρίσις vt aliàs crebrò, tam eam morborum immutationem ex qua pernicies imminet, quàm quæ salutis spem concipit, innuere videtur.

*Com. 1. in Prorrh. †Lib. 4. Metamorph.

Linguæ bifulcum velut saliua alba obductum, febris remissionem indicat, eo quidem quod agnatum est crasso existente, eodem die, si verò tenuius fuerit, postridie, perendie quoque si adhuc tenuius fuerit. Eadem etiam significatio est, si hæc circa summam linguam contingant, minus tamen firma.

220 Γλῶσσα δὲ ὀξυκρόου ὡς ἐπὶ σάλω λευκῷ καταλείφεται, σημεῖον αὐέσεως πυρετοῦ, παχέος μὲν ἐόντος τοῦ ὀπτῆμερος, αὐθήμερον. λεπτοτέρου δὲ ἐς τὴν ὑστεραίην. ἐπὶ λεπτοτέρῳ τεταμένῳ. τὰ δ' αὐτὰ σημαίνει καὶ ἐπ' ἄκρῳ τῇ γλώσσῃ γινόμενα. ἧσσον δέ.

γλῶσσα λευκὴ ἀπὸ φλέγματος vt scribit Hippocrates, Quæ igitur velut saliua quadam alba aut pituita obductæ sunt, remissionem febri, significant, cùm desaeuiente febrium ardentium feruore ista appareant, velut testineto in corporis penetralibus incendio, ac humectato ventriculo, & humorum in vasis concoctione procurata, vnde linguæ ariditas & asperitas infuso quodam rore demulcetur. Ac quò crassior huiusmodi salinatio ex tenui processerit, eò breuiorem fore remissionem, ex concocta magis morbi materia sperandum est. Atq; hîc λεπτότερον pro minus crasso sumitur, quemadmodum aph. 69. lib. 4. λεπτὸν ὕδωρ non ita crassum lotium dicitur, vt satis apparet ex libello περὶ κρισίμων, vbi ista aliis verbis repetũtur & valde vitiosè scriptis in nostris codicibus, quę sic legenda sunt, παῦτα ἢν χρὴ σκοπεῖν πρὸς τὰς κρίσιας. Ἢν εἰ παχὺ τὸ δικρῶν ἢ γλάσσης, ὡς ἂν σιάλῳ λευκῷ ἐπαλείφῃ), ἢν ὀπτὴ τῇ γλάσσῃ πυτὸ ἢ ὀ γεφύρη), ἥσσον δέ. εἰ μὲ ἢ ὠμὴ σμικρὰ ταῦτα εἴη, ἐς ἢ τεῖτον αὔεσις ἢ νόσου. λῶ δὲ ἢ παχύτερον, αὔριον. λῶ δ' ἢν παχύτερον, αὐθημερινῶν. Hæc igitur ad iudicationes in considerationem adhibere oportet, & si linguæ bifurculum velut saliua alba obducatur, etsi in summa lingua hodiem contigerit, minus tamen. Siquidem igitur tenuia hæc extiterint, ad tertium diem morbi remissio expectanda, sin verò quid crassius, in crastinum, si autem adhuc crassius, eodem ipso die. δίκρουν autem legit Galenus in Exegesi, & hunc locum subindicans, exponit, τὸ ὅλῳ δίκραιον, ὅπερ Θ διχῆ ἐς ὀνομάζουσι, velut biceps & bifidum. δίκραια verò Erotianus ex lib. περὶ τόπων τῶν κατὰ ἀνθρωπον exponit τὰ διῃρημένα εἰς δύο, Θ ὅλῳ δίχηλα, Θ διώρυφα. Sed apud Hipp. δίκραια & δίκραιον legitur, quemadmodum apud Galenum in Exegesi legendum existimo. Nam quod scribitur, τὸ ὃ καὶ τὸ Θ ἥδικρον δηλοῖ, prò ἥδικρον, δίκραιον legendum censeo, nisi si cui ἡ δικρόα placeat, cùm δικρόα etiam substantiuè reperiatur. Dicitur autem δίκραιον, bifidum, bifulcum, & δίκραιον velut δικράεσσον, biceps, & τὰ δίκραια ligna bifurcata. Hîc autem variant exemplaria, cùm manu scripta καταλείπεται pro καταλείφεται legant, & μένοντος pro μὲ ἐόντος. Quam lectionem secutus est Caluus, & ferci potest, si febrium ardentium transitum spectes. καταλείφεται tamen malim ex libello περὶ κρισίμων. Vitiosi sunt etiam publicati codices, qui sententiam istam nullo sensu disparant, cùm coniunctè legenda sint omnia. *Lib. 6. epid.

Lingua tremula cum narium rubore & aluo humecta, si reliqua quę sunt circa pulmonem nullam iudicationis significationem præferant, malo est, ac celeres perniciosas purgationes denunciat.

221 Γλῶσσα τρομώδης μετ' ἐρυθήματος τῶν ῥινῶν καὶ κοιλίης ὑγρῆς, τὰ δ' ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα τῶν πλευμόνα, πυρετὸν, καὶ ὀξείας καθάρσιας ὀλεθρίους σημαίνει.

Linguę tremor animalis facultatis summã imbecillitatem ac motionum inefficacitatem præsefert, in phreniticis siccam cerebri intemperiem referens, interdum etiam ad profusam humorum abundantiam, cerebri facultates prægrauãtem & neruos irrigantem consequens, non secus ac in reliquis membris oppressa onere animalis facultas, velut fatiscentibus viribus, tremebundas actiones obit. Decumbentibus igitur huiusmodi humoribus in ventris alueum, irritari aluus potest, præsertim si qualitate aliqua externa vires acquisierint, nec in pulmonum cauitatem redundarint. Hunc enim in sensum accõmodari posse videntur hæc verba, τὰ δ' ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα τῶν πλεύμονα, vt in reliquis nulla pulmonis affecti significatio edatur. Possunt etiam ista ad peripneumoniam lethalem referri, hac notione. si in reliquis nulla circa pulmones iudicationis significatio extiterit, vt ἀσήμως ἀκρίτως accipiatur, vt nulla salutaris iudicij aut melioris spei signa sese ostentent. Grauissima autem & maximè lethalis est peripneumonia, ad quam cerebri inflammatio velut quædam mali fit accessio. Eoq; sensu καθάρσιες eæ quæ per sputa fiunt euacuationes sumentur, vt aph. 8. lib. 5. aliò qui de iis quæ per aluum repurgantur intelligi possunt.

222 Γλῶσσα τοῦδε λόγου ἀπαλλοιουμένη, καὶ ἀσώδης μὲν ἱδρῶτος ψυχροῦ ὅτι κοιλίη ὑγρὴ, μελάνων ἐμέτων ὅτι σημεῖον. Ὁ κοπιώδες ἐν τούτοισι κακόν.

Lingua præter rationem mollis reddita, ac nauseabunda, cum sudore frigido, ab aluo liquida, nigræ vomitionis significationem affert. In his lassitudinis sensus malum denunciat.

Plena est obscuritatis sententia, tum ob insolentes, quibus hic author non rarò vtitur, dictiones, tum etiã propter non satis artis legibus accõmodatam signorum, quę hic adhibentur, disciplinam, sed quę omninò ambiguam, nullam autẽ propriam affectuum speciem circumscribant. Quæ veluti ramenta, quòd in hac cumultuaria opera tam frequenter, quàm non sine tædio, occurrant, nobis cũ summo stomachi fastidio conuerrenda fuere, ac nisi quis probet, reuerrat licet, vt loquitur parasitus Plautinus. Mihi igitur accõmodatè satis ad phreniticos referri videtur hæc sententia, in quibus non temerè resiccata lingua & aspera, mollis ac humescens, & tenui saliuatione obducta, non longè postea vomitionem affuturam prædicit. Adeò vt ista sententia mihi Prorrh. 31. exprimere videatur. τὰ ἐν τοῖς φρενιτικοῖσι μὲ καταψύξεως ἀνελίσσοντα, μέλανα ἀνεμεῖ). Sed dictionis insolentia obscuritatem parit. ἀπαλλοιουμένη γλῶσσα dicitur quæ lenis est & mollis, aut humescẽs, velut asperę, duræ, ac pręsiccitate cõtractę repugnans, & quę humiditatis copia ac saliuatione imbuitur & tenerescit. Quòd cùm impendente in phreniticis vomitu repente fiat, παῦτα λόγου ἀπαλλοιουμένη dici existimanda est. Caluus debilitatam & resoluta linguam dixit, ob eius mollem laxamq; substantiam, exoluto calore & spiritu, & motionis imbecillitatem, vt mihi videatur aliam secutus lectionem, & ἀπολυομένη potiùs quàm ἀπαλλοιουμένη legisse. ἀσώδης autem lingua, vt nouè dicitur, sic non temerè ad æstuabundos ac nauseabundos ægros refertur, eaq; intelligi videtur, quæ nauseæ sensum sentit, & ex stomachi redundantia, vnde ventriculi os mordetur, fastidij plenitudinem ac restagnantem in gulam tenuem saliuam combibit, indeq; ciborum gustum non percipit, affectis tertiæ coniugationis neruis & nimio humore perfusis. Ex eoque humorum morsu os ventriculi subuertitur, & in promptam vomitionem refundit, dum æstuatione nauseabunda conflictatur æger, quæ ἀσὼ dicitur. Sudor verò frigidus humoris vomitione refusi qualitatem indicat, vt & καταψύξις, ac idem in nigrorum vomitu efficere potest. κοιλίη ὑγρὴ τὸ κοπιῶδες, cùm sint communia morborum symptomata, propriam nullam affectuum naturam hîc circumscribunt, sed planè ambigunt, etsi commota & irritata bile flaua aluus, & lassitudinis affectio ex mordaci humorum acrimonia orta, ad phrenitidis causam aliquid leuiter addit. Fusis quoque & liquatis per aluum humoribus, aut in habitum corporis compulsis, & à febre carnosarum partium humiditate consumpta ista oriri possunt.

223 Αἱ θαμὰ δὲ γλῶσσαι ἐπὶ καὶ κοιλίῃ ὑγρῇ ὁτέοτε ποιέουσι. μελανθεῖσαι δ' ἐν τούτοισι, τὰ χωὶ θάνατον σημαίνουσιν. ἢ σὰ γε θαμὰ γλῶσσα σημαίνει ἐκ ἱδρυμένου γώμου;

Linguæ tremulæ quibusdam etiam aluum humectam nõnunquam reddunt. In his autem si nigricent, etiã mortem denunciant. Ac fortassis lingua tremula instabilem mentem & à sede constantiæ deturbatam significat.

Sunt hæc phreniticorum symptomata, in quibus obtensam calorem ac siccitatem, affecto neruorum principio, imbecillis reddita animalis facultas, tremulas actiones ac conuulsiones sentit. Ex eadem incendij intensione lingua nigricat & mens à sede constantiæ deturbatur. Hîc autem meliùs quàm Prorrh. 20. assensionem sustinet, cùm inde tamen translatum videatur. Aluus etiam lubrica nihil habet hîc commune aut proprium, vt superioribus sententiis est demonstratum, & quòd raritatem euentus habeat ac nullam perpetuitatem (vt his verbis satis apertè ostenditur) ratis prędictionis legibus non comprehenditur. Potest quoque ob largam humiditatem & mollitiem linguæ imbecillitas & tremor fieri, vnde humiditate etiam imbutus ventriculus, aluum fluidam reddit, vt in balbutientibus accidit, aph. 32. lib. 6. Quod etiam repetitur in fine huius prælegij.

224 Αἱ δασύφωνα καὶ ξηραὶ, φρενιτικαί.

Linguæ densæ & peraridæ, phrenitidẽ portendunt.

Prorrh. 3. repetitur hæc sententia, & eandem habet explanationem. Siue igitur δασύφωνας γλώσσας, τραχείας accipias ex Galeno, siue πεφρικυίας vt supra, siue σκληρὰς aut παχείας, vt in lib. περὶ νόσων, eandem tamen habeat ex resiccatione originem.

225 Ὀδόντες συνεείξιν ἢ τρίξιν, ὦ μὴ σιωπῶντες ἐκ παραλίω, μανικὸν καὶ θανάσιμον. ἤδη δὲ τῶν φρενιτικῶν τοῦ ποιεῖν τοῦτο, πάντελῶς ὀλέθριον. ὀλέθριον δὲ καὶ ξηραίνεσθαι τοὺς ὀδόντας.

Dentium collisio aut stridor, præter consuetudinem à teneris contractam insaniam ac mortem denunciat. Quòd si iam delirantibus id accidat, prorsus exitiale est. Quin & dentes resiccari perniciem denotat.

Habet hæc ſententia ex Prognoſtico reperita artis theorematum communitatem. Nam quæ à conſuetudine aut ſanorum actionibus abſunt, ea præter naturam fieri dicuntur. In febribus autem iſta accidere inaudienda ſunt, quod & in Prognoſtico addit. Repetitur etiam in Prorrhetico his verbis, ὀδόντων πρίσις ὀλέθριον, οἷσι μὴ σώιηθες καὶ ὑγιαίνουσιν. σωιεείζειν autem hîc paſſim ſcribitur quod dentes inter ſe committere aut contendere ſignificat, cùm σωιεφείδειν aut ξωιεφείδειν ſæpe ſcribat Hippocrates, quod collidere & conſerere dentes ſignificat, indéque ξωιέφεισις ὀδόντων & aliquando ξωιέρξις, cùm dentes inter ſe conſeruntur, concludunturque, & confirmantur, vt alibi ſcripſimus. Quod autem hîc etiam de reſiccatione dentium dicitur, in febribus ſubauditum, caloris intenſionem denotat, velut aph. 53. lib. 4.

Dentis ſyderatio abſceſſum ad gingiuas enatum ſoluit.

236 Ὀδόντος σφακελισμὸς ἀπέσημε τὸν ἐξελθόν ῥυόμενον λύει.

Fit interdum vt gingiuarum abſceſſus corrupto dente qui exciderit, via puri inde facta, tollatur, idq; præſertim ſi is dentis vitio contigerit. Interdum quoque vſu videtur euenire, vt quamuis dentis vitium abſceſſum non fecerit, tamen dens qui exciderit, leuiorem abſceſſum, velut pure liberatum, faciat, idque in dies experimur in iis fluxionibus quæ ad dentium dolores conſequuntur.

Ad dentis ſyderationem vehemens accedens febris cum delirio, mortem minatur. Quòd ſi ſeruentur ægri, vlcera pus colligent, & oſſa abſcedent.

237 Ἐπὶ ὀδόντος σφακελισμῷ πυρετὸς ὀξὺς ἐπιῤῥυήμενος σφοδρὸς, καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον. λοὺς δὲ σωζοῖ, ἕλκεα σκληρύνει, καὶ ὀστέα ἀφίστησι.

Dentium dolor cùm à Galeno lib. pharm. κατ' ἐπ. in inteniſſimis doloribus numeratur tantam adeſſe febrem, vt delirium aut mortem minetur periculo proximum eſt. Vlcera autem purulenta oſſa corrumpunt, vnde & ſanies emanat, & teſtulæ ac ſquamę excidunt, indéque abſceſſum facere dicuntur. Codices, manu ſcripti quidam, καὶ ἕλκεα σκληύνει, ὀστέα ἀφίσταται legunt. Aſulanus ἕλκεα καὶ σκληύνει. Eſt autem σφάκελος aut σφακελισμὸς propriè oſſis corruptio, rectéq; in dente ponitur.

Quibus ad palatum humor colligitur, plærunq; in pus vertitur.

238 Οἷσι πρὸς τὸν ὑπερῴον ὑγρὸν σύστασις γίνεται, ὡς τὰ πολλὰ πύεται.

Quæ ad internam oris cauitatem collinuntur & coeunt, ob natiuam oris humiditatem & temperiem, plærunque vel ſine magno negotio in pus vertuntur. Hîc autem πωίεσθαι idem quod aliàs συρρέεσθαι & συλλέγεσθαι ſignificat, vnde etiam συρροφὰ & σύγρεμμα apud Hippocratem. Sic lib. 2. περὶ νούσων φλέγμα συρὸν ἐς τὸν ὑπερῴον dicitur, quod in tumorem attolli & pus colligere vult.

In vehementibus circa maxillas doloribus, periculum eſt vt os fluctuet.

239 Τὰ περὶ γένυας ἀγχόνη καὶ σφοδρὰ, κίνδυνος εἰς ὀστέου ἀνάπλυσιν ἐλθεῖν.

Vt eſt hic author crebrò in obſcuris ac impropriis dictionibus iactatus, ita quid hîc ἀνάπλυσις ὀστέου indicet, non eſt facilè explicatu. Maxilla inferior cùm ab Hippocrate inter rara oſſa annumeretur, promptè pure imbuitur, fluitat, ac velut humore exundat, ex quo facilè corrumpitur. Huiuſmodi igitur humoris in os redundantiam velut reſtagnationem, concepto pure ἀνάπλυσις oſſis & fluctuatio ſequitur, quòd veluti fluctuet & enatet pure redundans, aut quòd ſubiecta carne corrupta demergatur (vt accipit præceptor Hoilerius) ac veluti deſidat, & cauum relinquat. Sic libr. 4. Epid. de vlcere excedente, indéque corruptis dentibus & tandem excidentibus, οἱ ὀδόντες ἀνέπλυν dixit Hippocrates, etſi alij ἀνέπεσον legunt. Cornarius hîc ὀστέ ν ἀνάπλυσιν oſſis eductionem dixit, quòd os pure eroſum ac imbutum decidat & deſquametur, ὀστέου λεπίδωσιν & ψίλωσιν vocat Hippocrat. lib. de fract. Caluus in os recurrere dixit, translatione ex propria nominis notatione ſumpta. Hic porrò ἀλγήματα, vt aliàs ſæpe, pro ea diſpoſitione quæ dolores infert, inaudienda ſunt. Exemplaria manu ſcripta quædam Regia εὐρῶν pro ἐλθεῖν ſcribunt, minùs rectè, vt opinor.

Contractum labrum bilioſæ alui perruptionem denunciat.

240 Χεῖλος συσπασθὲν σημαίνει κοιλίης χολώδεος καταῤῥηξιν.

Iſta labri inferioris contractio oris ventriculi morſum ex humorum acrimonia denotat, quorum impetu irritata aluus in bilioſam proluuiem prorumpere poteſt. Caluus iſtam labri contractionem ſuperiori ſententiæ connectit & σκοπῶνον etiam legiſſe videtur. In exemplari etiam quodam Regio manu ſcripto καταῤῥαγησομένῳ καὶ καταῤῥαγεισομένῳ adſcribitur. Quæ dictiones καταῤῥηξιν explanant, vt ſatis apparet.

Sanguis ex gingiuis cum humecta aluo profluens, perniciem minatur.

241 Τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ὅτι κοιλίη ὑγρὴ, ὀλέθρια.

Sanguis ex gingiuis facilè & ſæpiùs profluens, inſignem cacochymiam & ſanguinis vitium, aut oris putredinem denotat, non ſecus ac vitiatas gingiuas & oris fœtorem in lienis tumore annotat Hippocrat. Prorrhetic. 2. Aluus verò humorum acrimonia irritata effundi poteſt ſine vllo periculo. Poteſt quoque ad venoſi generis imbecillitatem alui profluuium, velut hepaticum ſympto ma conſequi, & malo eſſe. Caluus ſuperioris ſententiæ partem huic annexuit.

In febre ſputi excreationes liuidæ, nigræ, bilioſæ, ſubſiſtentes quidem malę ſunt, ſi verò pro ratione excernantur, vtiles.

242 Πτύαλου ἀναχρεμψίες ἐν πυρετῷ πελιδναὶ, μέλαιναι, χολώδεες, ὅπισθεν μὲν κακόν. ἀπεχωρέουσαι δὲ κατὰ λόγον, χρήσιμον.

Ex aph. 47. lib. 4. & 71. lib. 7. repetitur hæc ſententia. Ex quibus pro ὅπισθεν πᾶσαι legunt optimè quidam, etſi tamen hoc modo mihi conſtare poſſe ſententia videatur, vt indicentur excreationes quantumuis malæ, ſi rite & ordine, hoc eſt die critico ac prægreſſis coctionis ſignis, & cum ægri leuamento excernantur, vtiles eſſe & naturæ robur indicare; contrà verò ſi ſubſiſtant.

Quibus ſalſa ſputa cum tuſſi ſubſiſtunt, iis corpus velut efflorescentibus puſtulis rubeſcit, ante obitum verò exaſperatur.

243 Οἷσιν ἀνεμώδεα πτύελα, καὶ βηξὶ ὑφίσταται, τούτοισι χρὼς ἐρυθραίνει, οἷς ἐξανθήματα. πρὸ τοῦ τελευτῆς βαχμίεται.

Iſtud cùm valde ſit arbitrarium, & in vno obſeruatum, non rectè ad artis complexionem eſt traductum. Artem verò negabat eſſe vllam Carneades apud M. Tullium, niſi quæ cognitis penitusq; perſpectis, & in vnum exitum ſpectantibus & nunquã fallentibus rebus contineretur. Neq; (vt ſcribit Gal. Com. 2. in Prorrh.) τὴν ἀπατεῶνα, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀληθεστάτην, ἢ ὡς τὸ πολὺ γινομένων εἰς τὰς προῤῥήσεις χρήσιμον. Poteſt autem ex humoris acrimonia & ſaſſugine in thoracẽ à capite defluente tuſſis excitari, & huiusmodi ſputũ reiici. Ac deinde inualeſcente ſuccorum acrimonia & corruptela, ſuppreſſo ſputo puſtularum eruptio fieri, ac veluti in cutem efflorescere, vnde & cacochymia totum corpus occupat, deinde etiam atrophia, macies ac tabes. Ac ferè conuenit hæc ſententia cum ea quæ poſtea in hoc præſagio adſcribitur 443. Poteſt etiam iſtud de faciei colore accipi. Nam ſuppreſſa in pulmonibus materia & concalefacta, vapores in caput plurimi & acres ſuſtolluntur, vnde facies rubet, in eaque puſtulæ poſtea excitantur & vlcera, quæ ſcabritie quadam ſub mortem exaſperantur.

244 Ἀνάχρεμ-

A 244 Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, λοὺς δηλοῖ καὶ σημεῖον παρεστῶ φρενῖτιν.

Exſcreatio frequens, ſiquidem etiam aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem portendit.

Iisdem planè verbis ſcribitur Prorrh. 6. & à Galeno definitis diſtinctionum cancellis circumſcribitur. Niſi quòd illic Galenus φρενῖτικὰ agnoſcit, etſi inſolens eſt phraſis & abſurda. Hic autem φρενῖτικὸν conſtanter exemplaria omnia retinent.

245 Αἱ μετ' ὀκλύσιος ἀφωνίαι, κάκισται.

Vocis defectiones cum virium exolutione peſſimæ.

Ex Prorrh. 24. & 96. huc eſt traductum.

246 Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασέες τε καὶ θυμώδεες, πονηρὸν καὶ

B θηριώδες.

Quæ breui tempore durant feroces mentis emotiones, malæ ſunt & in ferinas euadunt.

Idem etiam ferè ſcribitur Prorrh. 26.

247 Οἷσι φωνὴ ἅμα πυρετῷ ὀκλείπει μετ' ἀκρισίας, τρόμωδεες θορυβοῦσιν.

Quos vox cum febre & abſq; vlla iudicatione deficit, ij tremuli intereunt.

Ex Prorrh. 91. huc eſt translatum hoc præſagium & paulìſper immutatum. Illîc nanque μετ' κρίσιν legitur, quod hîc μετ' ἀκρισίας ex perpetuo exemplarium omnium conſenſu retinetur. Ἀκρισίαν igitur accipimus iudicationis defectum, aut quam κακὴν κρίσιν interpretatur Galenus, & μετ' ἀκρισίας idem quod ἀσήμους ſignificat. κῶμα etiam in Prorrh. cum tremore additur, cuius hîc altum vbique eſt ſilentium.

C 248 Αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι, παρασμώδεα τρόπον, σιγήσασαι σιγῇ, ὀλέθριαι.

Vocis defectiones in febre quæ conuulſionis ſpeciem pręſeferunt, & in mentis emotionem cum ſilentio deſinunt, perniciem oſtentant.

Eadem ſententia repetitur Prorrh. 54. iisdem pene verbis, niſi quòd ἀφίσανται pro σιγήσασαι legitur.

249 Αἱ ἐν πόνου ἀφωνίαι, δυσθάνατοι.

Quibus voces cum dolore deficiunt, ij tandem non ſine ſummo cruciatu vitam cum morte commutant.

In Prorrhetico vt hîc quoque, ad præcedentem ſententiam conſequitur hoc præſagium.

250 Αἱ μετ' ὀκλύσιος κατόχως ἀφωνίαι, ὀλέθριαι.

Vocis defectiones cum virium exolutione, ac alto ſtupore quem catochon vocant, perniciem minãtur.

Iisdem omninò verbis repetitur hæc ſententia Prorrh. 96. Illud autem κατόχως vt ambiguam habet notionem, ita præſagij ſen-

D ſum variat. Poteſt enim ad altè infixam pertinacem, nec facilè eluibilem vocis defectionem referri: poteſt quoque ad propriam catoches notationẽ, quæ cum virium exolutione & vocis defectione coniungitur, accommodari. Quem in ſenſum accipit Galenus in Prorrhetico, etſi non dubia alterius notionis ſignificatio præſentiri poteſt.

251 Αἱ κεκλασμέναι φωναὶ, μετὰ φαρμακείου, ἢ ἀπὸ πονηροῦ; τουτέων οἱ πλῆθοι ἐφιδρῶσι, καὶ χιλιάς καθυγραίνονται.

Confractæ voces poſt medicamenti purgantis potionem, conſiderandæ num prauæ ſint. Horum plærisque tenues ſudores diffluunt, & alui humectantur.

κεκλασμένη de oculis dici ſolenne eſt Hippocrati in Prorrhetico & Epidemiis, pro palpebrarum peruerſione, at de voce cùm non ſit ita vſitatum, quid per κεκλασμένας φωνὰς hîc intelligatur, non eſt æquè explicatu facilè. Quòd ſi quis κεκλασμένη vt & κεκλασμένη ad

E diſtortionem ac peruerſionem referat, velut κεκλασμένας φωνὰς dictæ ſunt Hippocrati, voces implicatæ, præpeditæ, ac ex diſtillatione in fauces interceptæ, tanquam peruerſæ ac diſtortæ. Sic hoc loco κεκλασμένας φωνὰς ſumi poſſe videntur, voces confractæ, interruptæ, aut omninò peruerſæ, cùm ex humorum defluxione in muſculos laryngis, contenſio conuulſiua aut prope reſolutio indicatur, & vox ipſa intercipitur aut deficit. Quod certè non paruam periculi ſpem concipit, idque præcipuè ſi neruorum principium in conſenſionem adducitur. Aut etiam κεκλασμένας φωνὰς intelligi videntur, voces ex ſpiritu in faucibus eliſo interciſæ, velut abrupræ & effractæ, aut quaſi interruptæ, ſubſiſtente videlicet inter reſpirandum & efflandum ſpiritu, idq; propter ſummam reſiccationem & muſculoſi generis conuulſionem, qualis in phreniticis apparet, aut etiam ſummam virium imbecillitatem. Sic in fullone phrenitide affecto lib. 7. Epid. φωνὴ κεκλασμένη ponitur, & in Nicoxeno febre ardente laborante, φωνὴ κεκλασμένη, cum ſumma virium exolutione. Sic enim σώματος ἔκλυσις δεινὴ additur. Et in Pherecyde cum magnis animi defectionibus φωνὴ κεκλασμένη ſcribitur. Quæ ſanè præſentiſſimã perniciem denotant, & appetitæ mentis, aut inſtantis cõuulſionis certiſſima ſunt indicia. Sunt

F qui hanc dictionem ad querulam & gemebundã, aut ſuſpirioſam vocem referant, velut offenſante ac interſpirante ſpiritu, vt κεκλασμένας φωνὰς, κλαυθμώδεες intelligantur, de quib. tamen paulò pòſt agetur. Alij elanguescentes & obſcuras voces effractas intelligunt, velut quæ vix obaudiantur, ex iisq; ſummam virium exolutionẽ concipiunt. Quæ certè ſunt indubitatæ perniciei non leuia auguria. Ac ſi quis popularem loquendi vſum interponere cupit, quem Hippocrati valde vſitatum fuiſſe clamat Galenus, poſſunt κεκλασμένας φωνὰς intelligi voces quaſſatæ & quas vulgus Gallicum non malè quaſſas vocat, quæque ex organorum reſiccatione exaſperantur, ac veluti conuoluto in faucibus ſono refringuntur, vixque nec niſi turbatæ educuntur, & à planis & liquatis vocibus (vt eſt in Hoſtij carmine apud Macrobium) aut claro & defœcato earum ſono deflectunt. Quòd ſi à medicamento tanta reſiccatio, aut etiam conuulſionis ſuſpicio contingit, aut etiam tanta virium imbecillitas, vt animales motiones, eæque præcipuè quæ thoracem mouent & ſpiritum concipiunt reſtitent ac veluti earum actiones intercidant ad extrema ventum eſſe, ſummeq; appetitas vitalitatis arces cenſendum eſt.

G 252 Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷς τοῖσι πνιγομένοισι παρέχει, πονηρόν. ἢ ἐπί γε καὶ θανατικόν;

In vocis defectione reſpiratio velut iis qui ſuffocantur conſpicuè elata & viſui expoſita, perniciem minatur. Animaduertendum etiam eſt num delirium prænunciet.

Prorrh. 25. repetitum hoc præſagium, atque illic à Galeno explicatum. Caluus exemplaribus deceptus παρέχει πνεύματος genuinam ſignificationem, & mirificè à Galeno multis locis celebratam, corrupit, & παρέχει πονηρὸν vitiosè ſimul iunxit, cùm præſens malum dixit, quod etiam Prorrhetico retinuit.

H 253 Αἱ ἐν κεφαλαλγίῃ ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες, χαλῶσι μὲν ἐπ' αὐτοῖς, ἀμείνω δὲ γενόμενα. ὑπαρρίγοιοι τούτοισιν, καὶ πονηρά.

In febre cum ſudore, vocis ex capitis dolore defectiones, ſi per ſe reſoluuntur ægri, ac præter voluntatem excrementa demittantur, malúmque remitti videatur, diuturni morbi metus eſt. In his ſubinde obortus rigor damnari non debet.

Paulò aliter ac meliore ſcriptione legitur hæc ſententia Prorrh. 94. Cornarius ἐπανιόντα pro αὐτίκα legiſſe videtur, vt & in Prorrhet. à Galeno inductus, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem. Quorum conſenſum ex Galeni etiam ſententia ſecuti ſumus. A

Vehementes inſaniæ cum vocis defectione, perniciem intentant.

254 Αἱ μετ' ἀφωνίης ὀκτάσιες, ὀλέθριαι.

Huiusmodi vocis defectiones neruorum principium valde appetitum, & calidi extinctionem ſignificant. Exemplaria quædam manu ſcripta regia pro ὀκτάσιες συτάσιες legunt. Quam lectionem ex membranis Vaticanis ſecutus videtur Caluus cùm (conſiſtere) dixit. Melior tamen eſt vulgata lectio. Nam quænam concrementa intelligantur non ſatis eſt expeditum.

Vocis defectiones rigore ſubinde correptis lethales, fereq; ij capitis dolore conflictari ſolent.

255 Αἱ τοῖσιν ὀπισθοτονέουσιν ἀφωνίαι, θανάσιμαι. εἰσὶ δὲ κεφαλαλγέες οἱ τοιοῦτοι ὀπισθοτόνοι. B

Vocis defectiones quæ ex appetito neruorum principio prodeunt, maximè ſuſpectæ ſunt, præcipuéque in febribus. Capitis igitur dolore conflictari ferè conſentaneum eſt, vnde & origo indicatur, iſtaq; potior eſt vocis huius ὀπισθοτόνου ſignificatio, quàm quæ mali moderationem in maxima pernicie deſignet.

Vocis defectiones cum virium exolutione, in acuta febre ſine ſudore, ſunt quidem lethales, cum ſudore verò minùs, at temporis diuturnitas ſignificatur. Ac fortaſſe quidē quibus ex morbi reuerſione tale quid contingit, ſecuriſſimè habent. Ex iis autem maximo in periculo verſantur, quibus ſanguis ex naribus perfluit, & alui effunduntur.

256 Αἱ μετ' ὀκλύσεως ἀφωνίαι, ἐν πυρετῷ ὀξέϊ ἀνδρῶσι, εἰσὶ μὲν θανάσιμοι, ἧσσον δὲ τοῖσι ἱδρῶσι, χρόνον δὲ σημαίνει. ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐξ ὀπισθοτόνου παθόντες τοιοῦτον, ἀσφαλέστατοι. ὀλεθριώτατοι δὲ τῶν τοιούτων, οἷσι τὰ ἐκ ῥινέων, καὶ οἷσι κοιλίαι καθυγραίνονται. C

Viditur hæc ſententia conuenire cum ſuperiore 253. eiúsque veluti eſſe explicatio quædam, præſertim ſi χάλασις ἐπ' αὐτοῖς αὐτῶν τῆς ὀκλύσεως ſumatur, & pro ἐπανιόντα legatur, & τὰ ἐπανερχόμενα νοσήματα intelligantur, quam notionem etiam indicat Galenus in Prorrh. Aliôqui in acuta febre crudioris ſucci magna copia cum virium exolutione & vocis defectione non minimùm ſuſpecta eſt. Sudor autem cùm humoris abundantiam indicet, & iudicationis alacritatem præſeferat, malum non temerè mitigat, & leniendo producit, præſertim affectis iam viribus, naturáque ad ſolutionis impetum fatiſcente. Qua ex occaſione in morbi reuerſione peſſimè habent, quos planè iam profligatis viribus, ſanguinis ex naribus excretiones, aut alui effuſæ prorſus è medio tollunt. Profluentibus autem ſudoribus & malum pauliſper alleuantibus, in morbi recurſu ſecuriſſimè habuerunt. Pro ἀσφαλέστατοι membranæ quædam ſcriptæ ἀφέλεσθαι legunt, quas ſecutus eſt Aſulanus, eadem prope notione. Hac enim dictione ſignificantur integerrimè, perfectiſſimè, & valde moderatè ſe gerentes. Cornarius in hac ſententia legiſſe videtur, ἧσσον δὲ τῶν τοῦ ἐφιδρούσιν, contra omnium quos adhuc videre licuit exemplarium fidem, atque etiam ipſo refragante ſenſu. D

Vox acuta eiulabunda, ac oculorum hebetudo, conuulſionem minantur. His dolores ad inferiores partes demiſſi, toleratu ſunt faciles.

257 Ἡ ὀξυφωνίη κλαυθμώδης, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, ἀπασμώδες. οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι τοιοῦτοισιν εὔφορον.

Damnatur Prorrh. 47. ὀξυφωνίη κλαυγώδης. vbi & κλαυθμώδης legi annotat Galenus, vnde hæc ſententia deducta videtur. Vox autem acuta obaudienda eſt quæ in febribus ob inſtrumentorum voci deſtinatorum reſiccationem contingit, vnde voces ſtridulæ & eiulabundæ, aut planctum referentes pendent, vt ſcribit Galenus, intenſione ac remiſſione modò diſparatæ. Accedens quoq; oculorum hebetudo periculum auget, ac proſtratam cerebri ſenſationem arguit. Atque ex his non temerè conuulſiones porrendi denunciantur, quas leuiter alleuare poſſunt dolores ad inferiora demiſſi, ex μεθέσεως ratione, quod ex fine Prorrh. 114. huc videtur translatum. & paulò pòſt repetitur. Exemplaria quædam ἡ ὀξυφωνίη κλαυθμώδης legunt vitiosè, vt apparet, ex codicum pluralitate & Galeni authoritate. E

Alui ſolutio quæ præter rationem accidit, cum voce tremula, in his diutiùs perſeuerante perturbatione pernicies intentatur.

258 Ἅμα φωνῇ τρομώδεϊ, λύσις κοιλίης παρὰ λόγον, ἐν τοιούτοισι διεκνέουσι χρονίοισιν ὀλέθριον.

Vox tremula animalis facultatis imbecillitatem ac inſtrumentorum vocem concinnantium intemperiem ſiccam plærunque conſequitur, vnde & phrenitis & conuulſio frequenter imminet. Temeraria autem ventris ſolutio & quæ præter rationem accidit, vt nec malum ſoluit, ita ex Hippocratis diſciplina, communi τῶν παρὰ λόγον, ἢ ἀκρίτως, ἢ ἀσήμως ῥηιζόντων decreto conuellitur. Quin etiam quæ diutiùs perſeuerat, velut noua morbi acceſſione, perniciem auget, ægrumq; conficit, & aliôqui in præcipitibus ac vehementibus malis plærunque ſuſpecta eſt. Illud autem ἐν τοιούτοισι διεκνέουσι χρονίοισιν non leuiter mihi ſuſpectum eſt, etſi in eo retinendo magnus eſt omnium codicum conſenſus. F

Crebræ & quæ cum ſopore quodam conſiſtunt vocis defectiones, tabem denunciant.

259 Αἱ πυκναὶ καὶ καρώδεες ἀφωνίαι ξυστᾶσαι, φθινώδεα προσημαίνουσι.

Æquius eſt conuulſionem ſuſpectari ex Prorrh. ἔστι γὰρ καὶ αἱ μετὰ κώρου ἀφωνίαι ἀπασμώδεες αὖται; Etſi magna frigidi atque humidi in cerebro coaceruatio ſoporem inducens, & in demiſſas faucium partes illabens, vocem intercipiens, longa & diuturna defluxione thoracem conſumens, tractuq; temporis vitium acquirens, tabem creare poteſt.

Spiratio frequens quidem & parua; aut inflammationem aut dolorē principalium partium indicat, magna verò & ex longis interuallis deliriū aut cōuulſionem. Et frigidus quidem ſpiritus lethalis eſt, mortem quoq; affert febriculoſus & fuliginoſus, frigido tamē minùs. Et magnus quoq; foras expiratus, paruus verò intrò, & paruus foras, magnus verò intrò. Peſſimus quidem ad mortemq; proximè accedit & qui protēſus eſt ac vrgens, & obſcurus, duplicataq; intrò reuocatio, qualis inſpirationem conduplicantibus. Facilis autem ſpiratio in omnibus morbis qui cum febre acuta infeſtant, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum habere ad ſalutē momentū exiſtimanda eſt. G

260 Πνεῦμα πυκνὸν μὲν καὶ σμικρὸν ἐόν, φλεγμονὴν καὶ πόνον, ἐν τοῖσι κατὰ εἴσοισι τόποισι σημαίνει. μέγα δὲ καὶ ἀραιὸν πολλῶν, παρὰ φρένα σωίλιον ἢ ἀπασμόν. ψυχρὸν μὲν θανάσιμον. θανάσιμον δὲ καὶ πυρετῶδες καὶ λιγυρῶδες πνεῦμα. ἧσσον δὲ ψυχρόν. καὶ τὸ μέγα ἔξω πνεόμενον. σμικρὸν δὲ εἴσω. καὶ τὸ μικρὸν ἔξω, μέγα δὲ εἴσω. κάκιστον δὲ καὶ πλησίον θανάτου. καὶ τὸ σκληρὸν καὶ κατεπῆρον, καὶ ἀμαυρόν. καὶ διπλῆν εἴσω ἐπανάκλησις ὁποῖον ἐπιφαίνεται. εὔπνοια δὲ ἐν πᾶσιν, ὁκόσα ἐν πυρετῷ ὀξέϊ, κλιμακτηριάζοντα ἡμέρησι κρίνει, μεγάλῳ ἐκβήματι ἐς σωτηρίαν. H

Ad hanc

A Ad hanc ſpirationis collectionem quicquid vsquam eſt ab Hippocrate in genuinis eius libris de hac traditum, huc non temerè videtur collatum, & ex Prognoſtico & Epidemiis ſuffarcinata eſt ſententia: vt planè inde mihi videatur huius Præſagij author ingenium ſuum prodere, & ex vndiq; corrogatis ſententiis, hos veluti centones condere. Atque huius ſententiæ initium vt eſt ex Prognoſtico tranſlatum, ita originis fidem non vſquequaque retinet. Nam cùm in Prognoſtico ſpirationis crebræ caput ſolùm propoſuiſſet, indeq; duplicem coniugationem elici poſſe ſpem faceret Hippocrates, hoc totum in vnam coniecit huius præſagij author, & in frequenti & parua ſpiratione ſpectari contendit. At verò Galenus libris περὶ δυσπνοίας iſtam Prognoſtici ſententiam accuratiſſimè explicans, tota mente contendit, crebram & paruam ſpirationem partium thoracem mouentium, aut ei conſenſionis iure confœderatarum, dolorem aut laborem ſignificare, magnam quoque & cerebram earundem partium incendium denotare. Nec ideò tamen quę hîc produntur velut ab Hippocratis inſtitutis aut Galeni mente aliena explodenda ſunt, ſed altiùs inueſtiganda, & ad totam de difficultate ſpirandi tractationis normam expendenda ſunt. Itaque quod in Prognoſtico vniuerſali B mentis notione de crebra ſpiratione ad magnam & paruam collecta reponitur, id ipſum hoc loco quodammodo ſuccinsum; & in vno defectum, in altero ſpirationis membro, alia tamen ratione, ſpectandum exhibet, videturque hîc author velut fuco factō teſtatiſſimam illam Prognoſtici ſumptionem imitari velle. Et certè iis qui ſunt in tractatione Galeni de ſpirandi difficultate abundè verſati, ſatis eſt vſu cognitum, crebram & paruam ſpirationem partium thoracem mouentium, & ſpirationem ipſam concinnantium laborem & anguſtiam, interdum etiam dolorem denotare. Phlegmonem quoque earundem partium, & laboris ac anguſtiæ ratione ſubindicari, velut in peripneumonia ac pleuritide laborantibus ſatis eſt teſtatum, dum phlegmonē pro tumore præter naturam duro & dolorem inferente obaudiamus, non quemadmodum in Prognoſtico, pro partium incendio & exæſtuatione, quam πύρωσιν aut φλόγωσιν vocat Galenus: ſic nanque magna & crebra ſpiratio induceretur. In hanc ergo crebræ & paruæ ſpirationis ſpeciem variæ affectionum formæ concluduntur, quas τῶν κοιλέων πάθων, hoc eſt principalium partium denominatione comprehendit: in Prognoſtico verò earum dignitatem ſepti tranſuerſi limitibus circunſcripſit, & partes ſepto tranſuerſo ſuperiores C vocauit. At ſanè videtur earum dignatio longè lateque ſparſa, primùm ad omnes ſpiritus vias redundare, & ad ipſam præcipuè ſpirationis officinam, & quæ ipſam conflant inſtrumenta, referri, velut ſunt pulmones, aſperæ arteriæ, totus thorax eiuſque capacitas, & quæ ſepto tranſuerſo circunſcribuntur: deinde verò communionis quadam ratione ad eas etiam partes ſpectare, quæ ſpirationis velut ſunt adminiſtræ, & in ſpirandi muniis primis illis partibus quodammodo ancillantur. Quo in numero accenſentur ventriculus eiuſq; oſculum, hepar, lien, peritonæos tunica, colon, tenuium inteſtinorum pars ſuprema, & hypochondria contegentes muſculi. Quibus partibus laborantibus crebram & paruam ſpirationem effici ſcribit Gal. multis in locis libris περὶ δυσπν. præcipuè verò lib. 2. vbi de earum quoque inflammatione agit, quem adeò locum ſuis verbis adſcribam: εἰ δέ τι τὸ τέρνον, ἢ τὰ πλευρὰς, ἢ ὦν περὶ τὰ κοῖλα ἢ φαρυγξὰ πασχέωσι τῷ φλεγμαίνει, καὶ ἀραὶ τὸ μικρὸν πυκνὸν ἐξ αὐλίκης ἀναπνεῖν, ὡς ὁ τῷ πρόσθεν ἐπεδείκνυτο λόγῳ, γεάφω δὲ καὶ ἤξιωσα ἑπτακράτης, ὅτι τὸ τῶν δυσπνοίας εἶδος, οὕτω τὰ ἀρχὼ ὅτι δύσπνοις ἐνθύετο. πολὺ δὲ ἥδιστα τὸ τοιοῦτον τῆς δυσπνοίας εἶδος, ἑκάστης σχεδὸν ἡμέρας ὁράμενον ὑπὸ τῶν πρὸς πνευμονικῶν καὶ πλευρικῶν, ὅ σωματικοῦ, καὶ παντὸς ἀπλῶς οἷς ἂν κρῖνῃ τὸν θώρακα ὁ τῶν πνεύμονα φλεγμαίνῃ. ὁ τῶν ἥπατος ὑφ' φλεγμονῆς, ὁ μάλιστα τῶν D κρῖνῃ καρπὰ, ὁ τῶν σπληνὸς, ὁ τῶν κεφαλῆς αὐτῆ, ὁ τῶν πρὸς πνεύμα, τὸ δοῦπον εἶδος ἔστιν τῆς δυσπνοίας. ἀλλὰ ὁ οἷς ἡ γαστὴρ φλεγμαίνει, καὶ μάλιστα τὸ στόμα τε καὶ ὁ στόμαχος αὐτῆς, καὶ οἷς ἢ ὑμένων ἦς. ἢ ἢ μυῶν τῶν κατὰ ὑποχόνδριον, ἢ αἱ φρένες αὐτὰ, οὗτοι ἅπασι μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. πολλάκις δὴ καὶ οὐ ἑτέρων οἷς ἢ λεπῶν, καὶ μάλιστα ἢ κρῖν τὸν καὶ τὸ κοῖλον τὰ ἄνω, μειζόνως φλεγμαίνοντα, δυσπνοεῖν ὅτιος ἰωάγκαστ τῶν αἷ θρόπων. φλεγμονῆς νῦν ἀκουόμενοις, τὸ σκληρὸν καὶ θερμὸν καὶ ὀδυνῶντες ὄγκον, καὶ θώρακα τῷ Ἑρασιστράτῳ καλεῖν ἔδος δεῖ, ὁ οἷς νεωτέροις ἀεῖς πᾶσιν, ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῶν φλόγωσιν ὅτιος ἀνόμαζον οἱ παλαιοὶ. σχεδὸν οὐδεὶς ἀγνοεῖ. δι' δεικτικὰ δὴ ἐν τῷ περὶ τοῦ πυρὸς λόγῳ, ὁ δὸ τοῖς ὑδεικτικοῖς, καὶ τοῖς ἀφεμπεπτικοῖς, ἢ πόματος, ἢ σιτίων, ὁ τῶν κυνόσις, ὁ οἷς περιόδοροι μικρὸν ὁ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα, ὁ καθόλου φαίαι, πᾶσιν ὅσοις ἐν χωρεῖται τὶ τῶν αἰσπνευστικῶν ὀργάνων. οὕτω δὲ ὁ οἷς ἀθμαλεωδῆς, ὁ τῶν πνευμαπωδεῖσι, ὁ οἷς ἐμπύοις, ὁ οἷς ἢ ῥάχις διέρραται μεγάλως, ὁ οἷς ἀπέπλων φυμῷ συνασις, ἢ ἐν θωρακι, ἢ ἐν πνεύμονι, ὁ ὅλως ἅπασιν οἷς σπάρρος, ἢ ὅλως οἷς ἀξιόλογος ὅπου δὴ τῶ περειρημένων μορίων ὄζιν ἀπὸ πάντων, μικρὸν ὁ πυκνὸν αἰσπνεῖν αἰάγκη. Nam ſi pectus, aut latera, aut ea quæ ſunt circa iugulum & fauces, alicui inflammatione tentari contingat, atque idcirco paruam & crebram ducere ſpirationem ex neceſſitate, velut priore libro eſt demonſtratum, Hippocrates neque difficilis reſpirationis genus, neque prorſus quod difficulter ſpira- E bat, adſcribendum duxit. Frequens enim eſt hoc difficilis ſpirationis genus, & ferè quotidie cernitur in peripneumonia & pleuritide laborantibus, & in angina, ac in omnibus ferè quibus aliquid circa thoracem & pulmonem inflammatione tentatur. Quin & ad hepatis inflammationem, præcipuéque gibbarum partium, & ad lientis, maximeque ipſius capitis, & peritonæi inflammationem eiuſcemodi difficilis ſpirationis ſpecies conſequitur. Sed & quibus ventriculus inflammatione laborat, magiſque ſi eius oſculum & ſtomachus, & quibus membrana aliqua, aut ex muſculis qui ſunt circa hypochondria, aut ipſum ſeptum tranſuerſum fuerit inflammatum, iis omnibus parua & crebra fit ſpiratio. Sæpe verò aliquod etiam ex tenuibus inteſtinis, maximéque ex his quæ circa ieiunum ſunt, & ſupremæ coli inteſtini partes, valde inflammatæ, ita difficilem ſpirationem induxerunt. Phlegmones nomine nunc intellecto duro, calido, & dolente tumore, quemadmodum Eraſiſtratus vocare conſueuit, & recentiores medici omnes, quandoquidem veteres φλόγωσιν hoc nomine donaſſe nemo ferè eſt qui neſciat. Demonſtratum verò eſt ſuperiore libro quam ob cauſam aqua inter cutem laborantibus, aut iis qui ſe potu aut cibis ingurgitarunt, & prægnantibus, iiſq; qui ventre ſunt F prominulo, parua & frequens inſit ſpiratio, atq; in vniuerſum loquendo, iis omnibus qui in reſpirationis inſtrumentis anguſtiam aliquam ſentiunt. Hunc enim in modum & anheloſos & pulmonarios, & ſuppuratos, coſque quibus ſpina dorſi vehementer diſtorta eſt, aut quibus cruda tubercula, aut in thorace aut in pulmone coaluerunt, ac in totum eos omnes quibus tumor aliquis indolens (ſcirrhum vocant) aut alius aliquis tumor effatu dignus in quacunq; priùs commemorata particula exiſtit, paruam & crebram ſpirationem ducere neceſſe eſt.

μέγα δὲ καὶ πολλῶν] Hoc ex Prognoſtico deſcriptum luculentam habet Galen. explicationem libris de diff. ſpirandi: ſed nec vtrobique conuulſionis vlla eſt mentio. Et cuiuis in hac ſpirandi tractatione vel mediocriter verſato ſatis eſt perſpectum, conuulſioni eam ſpirationem attribui, quæ interciſa, eliſa, offenſans, intrò reuocata aut retracta dicitur, & à Gal. abundè iis libris tractata, à nobis etiam ex illius mente lib. 2. epid. & lib. 1. in Philiſco fuſiſſimè explicata. Quin & placitum 68. lib. 4. propriam conuulſionis ſpirationem his verbis ſatis indicat: ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα περιεκόπτου, κακοῦ, ἀπασμὸν δὲ σημαίνει. Quod etiam multis in difficultatis G ſpirandi tractatione docet Galenus. Quod igitur hîc ſcribitur magnam & raram ſpirationem delirium indicare id & Hippocratis & Galeni monimentis eſt teſtatum. Quinetiam ſcripſit Celſus, vbi quis raro & vehementer ſpirat, inſania timenda eſt. Verùm conuulſionem ea ſpiratione indicari, neque eſt perpetuum, neque Hippocratis doctrinæ admodum conſentaneum. Vt igitur in hocincondito & tumultuario opere multa ab authore è germanis Hippocratis fœtibus eruta, non ſatis aptè ſunt collocata, ita & hîc conuulſio delirio addita ab eo videtur, quòd ſenſerit Hippocratem in quibus coniunctam delirio conuulſionem ſignificare voluerit, magnæ & ratæ ſpirationi πνεῦμα αἰσκαλόμενον ἢ αἰσπασμένον addidiſſe, vt vtroque affectu pariamomenta faciente, ſua cuique peculiaris nota adderetur. Quod in tota Hippocratis theoria & verò Epidemiarum πρεσκηματείᾳ eſt ſolenne. Illic enim ex tantro ægrorum numero, in ſolo Philiſco & Dromeadæ coniuge, magnæ & raræ ſpirationi proprio quodā modo delirium denuncianti, huius interciſæ ſpirationis notas addidit, vt vtriſq; affectibus per totum morbum intuleſcentibus, eorum per ſpirationis notas ſigna ederentur. Nam etſi conuulſionum in Philiſco altum eſt omninò ſilēcium, eas tamen non leuiter ſuſpectari docuimus no- H ſtris in lib. 1. epid. annotationibus. Atque (quod ſemel finiam) vt mihi videtur magna & rara ſpiratio delirij eſſe propria, quòd non omni ſed ſoli conueniat, ita ad conuulſionem interciſa ac intrò reuocata ſpiratio affecta eſſe videtur. Non enim omnem conuulſionem indicat, cùm multi conuulſionibus tentati, nullum talis ſpirationis ſignum ediderint, vt cuiuis notum eſt ex ægr. 4. & 8. lib. 1. epid. & ægr. 4. lib. 3. & 11. & 14. lib. 3. poſt ſtatum peſtil. Sed quibus eliſa huiuſmodi ſpiratio adfuit, eos conuulſionibus ex-

positos fuisse est credibile, etsi non est semper ab Hippocrate expressum, vt in Philisco & Lycia suspicari licet. A

ψυχὸν μὲ θανάσιμον] Alterum difficilis spirationis genus indicatur, quod parua & rara spiratione continetur, vt scribit Gal. lib. 3. περὶ διαπνοίας, vbi hunc locum ex Prognostico peritum luculentis verbis explicat.

θανάσιμον ἢ καὶ πυρετῶδες] Etsi febrile intus conceptum incendium spiratio ista indicat, tandemque calidi natiui extinctionem affert, non ita tamen præsentem perniciem ac frigida spiratio præsefert, quæ iam in propinquo exitium adesse significat, quod his verbis in Prognostico innuit Hippocrates. ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται, vt scribit Galen. lib. περὶ διαπνοίας. febrilem autem & fuliginosam spirationem eam esse quæ ex fuliginoso & crasso intus incendio ac terrestri materia exhalat, & flammæ instar acris est, mordet & exæstuat, tandemque calidum natiuum depopulatur, & minus noxiæ quàm frigidus spiritus affert. Ea que spirationis species per θερμὸν πνεῦμα in epidemiis denotatur, vtque frigidæ opponitur, ita magnam, crebram & velocem spirationẽ designat. Quæ omnia indicantur à Galeno his verbis lib. 1. περὶ διαιτ. ἃ γὰρ ἂν ἐξικνῆται τὴν ἀναπνοὴν καὶ καπνὸν καθιστάμενα καλοῦμεν, ὧν πᾶν ἢ θερμαίνει ἢ ψύχει, χειμὼν οἷοί τε ὦσι καὶ πάντα, ὅσ' ἂν ἡμῖν πᾶν συμφύτῳ θερμῷ, καθάπερ καπνὸς πᾶν πυρί. φαίνεται γὰρ ἀναρρῶν ὅλῃ τοῦτο δριμείᾳ πάντα καὶ θερμῇ καὶ καπνώδεϊ καὶ ὕλῃ περιεστῶτα, οἱ δὲ ἐνοῦ μενα, δεδίχθαι μὲ εἰς ἑαυτὰ καὶ τὸ πυρὸς δεῦ κάμνω, οὐ μὴν πάντα γε ὑπ' αὐτοῦ κεκρατεῖσθαι. φλὸξ γὰρ οὐ οὕτως ἐγείρουσ, ὥσ' ἐκ καπνός. ὥσπερ οὖν ἵλης θερμασίας καπνώδους ἐν τοῖς σώμασι τῶν ζώων πλεονεκτούσης, καὶ ἐκπνοὴ λέγ μεγάλη τι ἅμα γίνεσθαι καὶ ψυχρὰν, ὡς αὖ ἀμέρπει. δῆλον δὲ ὅτι καὶ τὸ θεῦ ἀμμου ἐρρῶσθαι χρὴ πλωικαίνα, καὶ τὸ ὀργάνων μηδὲν πεπονθέναι. Quæ enim velut in fauillas conuersa, & fuliginosa, & fumosa excrementa appellamus, in caloris genere, ea omnia terrestria sunt ac veluti semicocta ad calorem innatum relata, quemadmodũ fumus ad ignem. In eo enim manifestè apparent acria omnia, & calida, & fumosa materiæ recrementa, quæ quidem ostendunt susceptam esse in seipsa ignis vim, non tamen omnia ab ipso esse superata. Sic enim flamma euaderet, neque adhuc fumus esset. Quare vbi fumosa caliditas in animantium corporibus redundarit, si quis expirationem simul magnam & velocem fieri dixerit, non vtique errauerit. Constat autem & tunc facultatem integram esse oportere, nullumq; instrumentum malè affectum. Caluus pro λιγυῶδες, λυγμῶδες etiam & ἀχλυῶδες legisse videtur, nullo nostrorum codicum consensu.

καὶ τὰ μέχρι ἔξω πνεόμενον] Hic explicantur complexæ respirationis differentiæ, quæ κατὰ διάστημα spectantur, vt scribit Gal. & in spiratione & expiratione continentur, & in spiritus magnitudine aut paruitate concluduntur. Et hæ quidem ex libris epid. peritiæ. hîc integræ supponuntur, etsi altera parte diminutæ adscribuntur lib. 2. epid. Verùm illic integras ex lib. 6. & Gal. libr. 3. de diff. spir. reposuimus. Quibus ex locis huius loci explicatio petenda est. C

καὶ τὸ ἀκτεῖνον] Aliæ sunt respirationis differentiæ quæ ad motionem referuntur, & in velocitate ac tarditate spectantur, ex libr. 2. epid. translatæ, & illic à nobis ex Galeni sententia explicatæ. Quòd autem in omnibus exemplaribus δι' ἀμαυρὸν adscribitur, id valde perplexum sensum facit. Ad ἀκτεῖνον relatum tardam respirationem & protensam, obscuram quidem esse significabit, ideoque tanquam valde suspectam damnabit, cùm ferè huic rara & parua spiratio coniuncta sit, indeque calidi natiui extinctio summaque perfrictio denotetur. Quòd si ad καπνῶδον referatur, aliam habebit notionem, & ad extinctionem progressum significabit, & pro vsus necessitate præsentissimum adesse exitium, velut in præfocatis ac strangulabundis, & præcipiti virium lapsu, aut extrema partium vitalium & caloris natiui refrigeratione moribundis accidit, καὶ ἢ καλυμάνας ἀπολαίς, ἢ ἢ ὑστεικαῖς πνῖξι, in quibus ἄσημον πνεῦμα adesse scribit Hippocr. & Galenus σμικρὸν & δῆλ. τῶν ἀφανὲς exponit in fine lib. 3. de diff. spir. Atque in hunc modum τὸ δι' ἀμαυρὸν aut obscuram spirationem præferet, quòd (vt scribit Gal.) ὅσα μὴ δίδημα ἐφῶς πνεύματα, μηδ' ἔστιν ἡμῶν καπνὸ ἐλα, τοῦτ' ἄσημα κεκλήκεν ὁ Ὑπποκράτης, eoque spectare videntur exemplaria quæ δ' ἀμαυρὸν legunt: aut certè extinctionem & languorem significabit, quo in sensu ἀμαυρὸν etiam ponitur, & præsentissimum exitium denotabit. Caluus ἀμαυρὸν nigricantem spiritum dixit, non explicata satis ratione, quòd ἀμαυρὸν de obscuro & fusco dicatur: nisi si caliginosam ac fuliginosam ideoque obscuram & fuscam spirationem intelligit, quæ ex plurimis fuliginosis incensis excrementis ducitur, & quæ paulò ante explicata est magnumque & velocem spiritum facit. Præceptor Hollerius ὀκτεῖνον πνεῦμα de longo & producto spiritu accipit, qui longius protenditur & per quedam media suspiria educitur, vt & ἀμαυρὸν, de obscuro & adeo paruo, vt ferè nullus appareat. Cæterùm hanc scriptionẽ hoc modo distinximus, ac exitij præsentiam huic sententiæ addiximus, refragantibus reliquis exemplaribus, cùm priori sententiæ tam certò intentata pernicies iure accommodari non possit. Etenim quæ magna est intrò spiratio & foris parua, cùm calidi natiui intensionem, & fuliginosi recrementi defectum indicet, vt scribit Gal. lib. 1. περὶ διάτ. tam præsentem mortem intentare nequit. At sanè cùm tam operosa sit harum vocum explicatio, quòd & in epidemiis, vnde ferè cætera desumpta sunt, earum sit altum silẽtium, & verò hoc loco perplexa significatio: per quidem mirum videatur, in spirationis tractatione, ex hoc præsagio locos istos non fuisse à Galeno pertractatos, nisi si in eam cognitionem reiectos fuisse arbitrãmur, in qua eorum quæ Hippocrati attribuuntur quæstionem exercere posse sperauerat, quod in his quæ ad difficultatem spirandi attinent omninò instituerat, vt scribit extremo lib. 3. de diff. spir. D

διαπνὴ ἐσω ἐπανάκλησις] His verbis altera spirationis inæqualitas, quæ interrupta, elisa ac desinens dicitur, comprehenditur. & in vtraque spirationis parte spectari debet, etsi inspirationis modò scriptor meminerit, vt fusissimè scripsimus nostris in libr. 2. epid. Commentariis, vbi huius loci ex Galeno explicationem attulimus. Quorum verborum sensum ad Hippocratis mentem non satis aptè mihi videtur accommodasse Caluus, cùm duplo maiorem spiritum si includatur, quàm si expiretur, dixit. Etenim tam in inspiratione quàm expiratione elisionem ac offensionem illam spectari iubet Hippocrates, vt ex Galeno libris περὶ διάτ. satis est manifestum. E

εὔπνοι. α ἢ] Hic locus ex Progn. repetitus inde etiam explicationem sumere debet, & ex Galeno lib. 3. περὶ διάτ. Meliore autem notione scribitur in Prognostico, quæ huc referri debet. F

Ceruix dura cum dolore, & maxillarum cõnexio, ac iugularium venarum palpitatio vehemens, cum tendinum distensione, perniciem minantur.

261 Τραχήλου σκληρὸς καὶ ἐπώδυνος, καὶ ἢ φλεβῶν σφαγιτίδων παλμὸς ἰσχυρὸς, καὶ τενόντων ξυνάσεις, ὀλέθριον.

Sunt hæc plethorica symptomata, & perniciem fereque conuulsionem minantur, præcipuè verò si ista affecto neruorũ principio contingant, non ex singulari aliquo partium affectu, vt scribit Gal. Com. 1. in Prorrh. Præcipuè verò ceruicis musculorum phlegmone denotatur hoc placito, & musculorum temporalium conuulsio, vnde maxillæ inferioris consectio fit. παλμὸς autem phlegmonis magnitudinem indicat, ex aspectabili arteriarum percussu, ἀπὸ τοῦ σφυγμοῦ, vt in Prognost. & aphor. 21. lib. 7. Sic enim παλμὸς ἀπὸ τοῦ σφυγμοῦ apud Hippocratem sumi scribit Galen. in Prorrh. ξύνασιν autem νευόντων neruosorum tendinum distensionem intelligit, qui à temporalibus musculis, à temporum ossibus descendentibus, comprehenduntur, ceruicemque inferioris maxillę circumcirca totam circundant. Possunt & manducatoriorum musculorum etiam tendines intelligi. Hos enim neruosos tẽdines ex vtrisque maxillæ capitibus oriri scribit Hippocrates, ex quibus annexi sunt musculi temporales & masticatorij. Ideoque quòd vicinia cerebrum afficiant, promptè conuulsiones & sopores inducunt. G

Faucium gracilium præfocãtes dolores, vbi ex capitis dolore ortum duxerint, conuulsiones adferunt.

262 Τὰ ἐν φάρυγξι ἰσχυρὰ ἀλγήματα πνιγώδεα, ἀπὸ κεφαλῆς ἀλγηδόνος ὁρμώμενα, σπασμώδεα. H

Hanc sententiam ex ægrorum particularium obseruatione natam, nec dum perpetuitate constantem, ostendit Prorrh. 104. vbi quibusdam immutatis verbis scribitur, & Thrasynontis consobrinæ exemplo ambiguitatem facit. Ac in his casibus conuulsiones su-

A nes suspectas potiùs quàm necessarias, hæc Prorrhetici verba satis indicant, ἴσως δὲ σπασμώδεις. Qua phrasi, aut paruas, aut raras esse conuulsiones innuit Hippocrates (vt scribit Galenus) Solent autem hi ferè sub mortem strãgulari, etsi appetito neruorum principio possunt etiam conuulsiones non immeritò suspectari.

263 Αἱ τραχήλου καὶ μεταφρένου ψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου τοῦ σώματος, σπασμώδεες. ἐν τουτέοισι κριμνώδεες οὐρήσεις.

Ceruicis ac dorsi perfrictiones, quæ etiam totum corpus peruadere videntur, conuulsiones denunciãt, in quibus vrinæ hordei tosti nõ exactè moliti crassioribus fructulis similia continent.

Ex Prorrh. 113. scripta est hæc sententia, & antea quoque ab hoc authore in hoc præsagio adumbrata. Vbi ὑμενώδεας οὐρήσιας posuit, & ex Galeno probauimus, cùm in † Prorrh. ἀφρώδεες scribantur. κριμνώδεες verò vrinæ, quæ hordei tosti negligentiùs moliti B crassioribus fructulis similia continent; cùm à nobis sint sæpiùs explicatæ in epidemiis, summamque materiæ inæqualitatem & ex febrili materia colliquationem indicent, non absurdè conuulsiones suspectant, præsertim si partium solidarum tabitudinem præseferunt. At verò quia interdum huiusmodi κριμνώδεες vrinæ magnam pituitæ vitreæ & crudæ exassatæ copiam per vrinas repurgari indicio sunt, & summæ inæqualitatis & cruditatis ex flatuum permixtione suspicionem augent, quales quæ κρίματα γονοειδῆ continent, & celebrantur ægr. 3. lib. 3. epid. nil mirum est in tanta flatuum & cruditatis materia, præsertim si neruorum principium appetitum fuerit, conuulsiones subortiri posse. Eamq; causarum coniunctionem in spumantibus vrinis spectari iubet Galenus in Prorrh. atque huc inclinat vt ὑμενώδεας vrinas, velut conuulsionis indices magis probet, vt antea diximus, & cuiuis non mediocriter in Galeni & Hippocratis signis versato satis apparet, ad quas κριμνώδεες propiùs accedere & facilè ab iis deflexisse videntur. Et profectò mirum est in retinenda hac lectione tam constantem extare exemplarium omnium consensum: vt hinc vel nullo negotio discas, in tam inconstanti & temerario præsagio æquiùs assensionem sustineri posse quàm iudicium interponi. C

† *Sent.* 83.

264 Οἷσι κατὰ φάρυγγα ἐρεθισμοὶ, ὀπτικέως τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα.

Quibus ad fauces irritamenta fiunt, iis moderata aurium tubercula excitantur.

Ερεθισμὸς cùm vox sit ambigua & variæ notionis apud Hippocratem, & Galen. quodcunque naturæ irritamentum vires dissoluens significet, siue causam habeat prægressam, siue nullam, (vt scripsimus in epid.) hîc vellicationem quandam, aut morsum, ac pruriginem ex humoris in fauces illabentis acrimonia ortam, & dolorem prouocantem significare videtur, non secus ac aliquando cutis pruritum indicare (vt scribit Gal. Comm. 2. in lib de rat. vict. in morb. acut.) & ex caustìcis medicamentis morsum, & ex cucurbitulis offensionem Archigeni denotat apud †† Galenum. Ex hac igitur faucium irritatione, humoris cerebrum grauantis & in subiectas partes demissi iudicium sumitur, vt aph. 15. lib. 2. & ex ista humoris defluxione veluti quadam deriuatione, credibile est aurium tubercula alleuari. Quam in notionem non malè ὀπτικέως accommodari videtur. Sunt qui per ἐρεθισμοὺς βῆχας βραχέα ἐρεθιζούσας, hoc est tusses leuiter irritantes, probabili ex aphorismis coniectura intelligant, vt quibus fauces irritantur à tussi, iis lenia circa aures tubercula fiant, ex Prorrh. 167. βήχα μὲ πνευματοῦ ὄντα, τὰ παρ' οὖς ἀπαμάσσει. Aut certè ἐρεθισμοὶ pro rubore, ac D faucium flammea quadam incensione aut leui tumore sumuntur, qualia ἐρυθήματα in tuberculorum ad aures denunciatione passim inculcat Hippocrates, ex sursum repente sanguine cum spiritu. Atque iis iungi potest ὀπτικέως, vt fecisse Caluum apparet, aut dubiam euentus (vt ferè fit) significationem indicare. Præceptor Hollerius ἐρυθισμοὺς, & non secus ac ἐρυθήματα flammeos tumores indicare non infœliciter augurabatur, sed dictionis insolentia non minimùm suspecta est.

†† *Lib. 3. de loc. aff.*

265 Φαρυγξὶ ἐπώδυνος, ἰσχνὴ, μετὰ δυσφορίης, ὀλέθριον ὀξέος. E

Vehementer dolentes fauces, absq; tumore, cum labore & molestia, præceps exitium minantur.

Repetitur hæc sententia Prorrh. 86. sed hîc πνιγώδης malè omittitur, vt patet ex aph. 34. lib. 4.

266 Οἷσι πνεῦμα ἀνέλκεται, καὶ φωνὴ πνιγμώδης, ἀσύνδυλός τε ἐγκάθηται, τουτέοισι ὀπτὸ τῆσι τελευτῆσιν ὀξὺ συναπόντος λινος ὁ πνεῦμα γίγν.

Quibus spiritus retrahitur, & vox strangulabunda est, iis ceruicis vertebra intrò desidet, & ad exitũ velut ex conuulsione quadam respiratio ducitur.

Prorrheticum est 87. fusissimè à Galen. explicatum, istamque sententiam exposuimus nostris in lib. 2. epid. comment. Exemplarium magna pars ἀσύνδυλος ἐγκάθηται τουτέοισιν legit, quæ secuti sumus.

267 Φάρυγξ βηχωδὴς ἐστὶ ὀλίγον, καὶ χειλίν κενεῆσιν ἀναστάσεσι, μετώπῳ ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, ὀδυνώδεες. τὰ ἐν τεταίνων αὐξανόμενα, δεξκηλα. F

Fauces leuiter exasperatæ, & aluus inanibus exurrectionibus fatigata, frontis dolores in ægris palpantibus & more inuestigantium sensim contrectãtibus, aut dolore affectis, si quæ ex his increscũt, molestiam exhibent.

Ex Prorrh. 109. videtur desumpta sententia, & quibusdam partibus diminuta, indeque restituenda, & quæ ob diuersi generis casuum coaceruationem parum ad præsagij doctrinam conferat. Caluus ψηλαφώδεες, ὀδυνώδεες omisit.

268 Τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα, ὃ παρ' οὖς ἔπαρμα καὶ σπασμοὺς ἐργάζεται, καὶ τραχήλου κενώτεα δήγματα. G

Vehementes faucium dolores aurium tubercula & conuulsiones excitant, itemq; ceruicis ac colli dolores.

In faucium affectibus non necessariam esse conuulsionem ex superioribus decretis satis patere potest. At affecto neruorum principio, ad ceruicem ac dorsum (quæ ex spinali medulla riguos habent neruorum riuulos) noxiam pertinere æquum est, ac inde conuulsiones facilè præsentiri. Quòd si foras materia conuertitur, & ad aures diuertit, parotidas facit, si ad collum & dorsum spectat, ibi dolores & tumores excitat, ex aphor. 37. lib. 6. & 49. lib. 7. Caluus ceruicis & dorsi dolores in sequentem sententiam reiicit, quod etiam faciunt exemplaria nonnulla, secuti tamen sumus pluralitatem & omnes interpretes.

269 Μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, σπασμοὶ ὀλέθριον.

Conuulsiones cum febre acuta perniciem denunciant.

H Conuulsiones in febre acuta non parum suspectæ sunt ex Hippocratis doctrina, vt patet ex aphorisf. 66. libr. 4. & 26. libr. secundi & 57. lib. quarti, & priùs quoque ostendimus. Exemplaria quædam hanc sententiam cum prioris fine connectunt & sic legunt: καὶ τραχήλου καὶ νώτου ἀλγήματα, μετὰ πυρετοῦ ὀξέος καὶ σπασμοὺ, ὀλέθριον. Quam lectionem ex codicibus Vaticanis videtur secutus Caluus.

Ceruicis cubitorumq; dolores conuulsiones minantur, ex facie autem ad fauces ista procedunt.

270 Τραχήλου καὶ πηχέων ἀλγήματα, σπασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ ἕως τῶν, καὶ ἐς φάρυγγα. A

Conuulsiones meritò denunciant neruosarum partium affectiones, si conspirante neruorum principio contingãt, quod hæc verba indicant [ἀπὸ προσώπου ἕως τῶν] Galenus nanque in Prorrh. idem quod ἀπὸ κεφαλῆς significare scribit, quod etiam Prorrh. 104. effertur, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶνται. Progressum autem ex capite & facie, per fauces, in ceruicem, scapulas & cubitum ista denotant, ex Prorrh. 114.

Pallidis, gracilibus & crebra oris saliuatione laborãtibus, in somnis sudores boni sunt. Nempe quidem & horum plurimos sudore leuari non improbãdum. Quibus si dolores ad inferiora decumbant, toleratu faciles existunt.

271 Ὠχροὶ, ἰσχνοὶ, σιαλίζοντες, ἐν ὕπνοισιν ἱδρῶτες ἀγαθοί. ἢν δὲ καὶ τὰ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι, ὅσοισι πλείστοισι καὶ πονηρόν; οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι ξυντείνουσιν B εὔφορα.

Hæc valde sunt obscura, & in Prorrhetico superiori sententiæ connectuntur, varieque leguntur. Quin & ex Gal. Commentario huius lectionis varietatem petas licet, quæ etiam exemplaribus manu scriptis contestata est. Meliùs certè coniũgi videntur, & ad conuulsionum denunciationem (quamuis parum conferant) referri, vt ad Galeni mentem in Prorrhetico accedamus, cùm conuulsiones legitimis sudoribus iamiam superato morbo soluantur, & humorum transpositu ad inferiores partes leuentur. Caluus hanc sententiam codicum varietate plurimùm conturbauit, & ὄχλοι & ὠχροὶ legit, idemque sententiæ huius initium ἀπὸ προσώπου fecit.

In dorsi ac pectoris dolore, cruentæ mictionis suppressio, laboriosum exitum affert.

272 Ἐν ἀλγήματι νώτου καὶ στήθεος αἱματώδης οὔρησις ἐπισχεθεῖσα, ὀλέθριος ὅτι πόνος. C

Hoc præsagium ex obseruatione quadam enatum obscuram habet cognitionem, paruamq; doctrinæ complexionem. Cruenta vrina si propriè intelligatur, per quam sanguis demittitur, ea si subsistat, ex sanguinis grumis, & ex ea putrilagine cõcepto intus incendio, laboriosum & cum dolore exitium portendi æquum est, tuncque ad febrem attendendum est. Quòd si αἱματώδης οὔρησις dicitur quæ ἐξέουθρα ἔσται demittit, velut omnibus in confesso esse testatur Galenus, & malè affectos renes & imbecillitate laborantes indicat, vnde & dorsi & pectoris, hoc est ventriculi dolor (sic enim sæpiùs apud Hippocr. sumitur) cõtingere potest, huius suppressio curata intemperie non ita molesta est. Dubium verò est num hîc per dorsi & pectoris dolores, earũ partium nempe neruosarum, membranosarum & frigidarum perfrictionem aut rigorem indicet, quem vrinæ suppressio præcedere solet, vt ex Hippocrate apparet, (aph. 9. sect. 1. lib. 6. epid. & Prorrh. 110.**) in quo etiam antea cruentas vrinas damnauit. Atque ad huiusmodi affectiones promptè conuulsiones sequuntur, de quibus hîc agere videtur. **Sentent. 22.

Ceruicis dolor in omni quidem febre malum. In his verò pessimum in quibus etiam vehementis insaniæ metus est.

273 Τραχήλου πόνος, κακὸν μὲν ὅτι πυρετῷ παντί. κάκιστον δὲ ἐν οἷσι καὶ ἀκμαιότατα ἐλπίς. D

Repetitur iisdem verbis hæc sententia Prorrh. 73. Hippocrates quoque libr. primo epidemiõn ***, ceruicis dolores & capitis grauitates cum febre valde suspectas habet, & in phreniticis quidem conuulsiones cum æruginoso vomitu & præceps exitium accersere scribit. ***Stat. 2.

Pectoris dolor cum febre, & aluus perturbata cum torpore, nigras deiectiones præsefert.

274 Ἐπὶ στήθεος ἀλγήματι πυρετώδει, καὶ κοιλίη ταραχώδης, ναρκώδης, σημεῖα μελαινῶν ἀποχωρησίων. E

Quod semel est in quibusdam ægris obseruatum, id malo prædictionis exemplo ad vniuersi generis naturam refertur. Signorum nanque diuersi generis complexio, ad cuiusq; proprios fontes deducenda est, non temerè ad vniuersas notionum quæstiones (si rerum vsum quærimus) accommodanda. Hîc igitur aluus perturbata & diarrhœa in pleuriticis doloribus & peripneumonicis significatur, quæ vt vires exoluit & hepatis imbecillitatem indicat, ita non necessariò nigras deiectiones conuehit, nisi ex bilis adustione quæ in atram vertitur. ναρκώδης autem κοιλίη cùm ad varias causas referatur, hîc sentiendi facultatem sopiram sequi videtur, etsi δακνώδης quidam legunt, vt ad biliosarum deiectionum morsum ac irritamentum referant, ex sentent. 83. antea adscripta.

Vbi fauces in morbis acutis graciles sunt, paruæ ac dolentes, atque vbi os hiarit, si gracile appareat, nec facilè contrahi possit, mentis emotionem metuere oportet, indeq; succedens phrenitis perniciosa est.

275 Τὰ ἐν ὀξέσι τῇ φάρυγγα ἰσχνὴ, μικρὰ, ὀδυνώδεα, ὅτε χανοῖ μὴ ῥηϊδίως συνάγοντι ἰσχνά, τὸ στόμα χρουστικά. ἐκ τούτων φρενιτικοὶ, ὀλέθριον. F

Ex variis colli & faucium affectionibus longo sententiarum ambitu decursis, & ad anginam sensim irrepentibus, tandem ad anginæ genus periculosum deuenit, quod in Prognostico describitur, vbi neque in ceruice, neque in faucibus, alicuius præter naturam affectus signa conspicua eduntur. Et huius sententiæ explicatio ex Prorrhet. 11. (vnde huc translata videtur) peti debet. Quod sanè me impulit vt μικρὰ, ὀδυνώδεα, ad τὰ κατὰ φάρυγγα referrem & dispararem, non, vt cæteri interpretes, coniungerem. Neq; enim in huiusmodi angina modicus inest dolor, cùm ex Hippocr. in Prognostico plurimum molestiæ & negotij exhibeat. Quin potiùs his verbis indicatur nullum subesse in externis colli partibus ad fauces pertingentibus, tumoris aut doloris sensum. Nam etsi per φάρυγγα ἰσχνὴν Hippocrates, vt sæpe aliàs, fauces minimè tumentes, sed graciles intelligit, voluit tamẽ etiam externum colli prospectum adhibere, vt nullo apparente in his partibus proprio affectu, promptior ex neruorum principio offensa pereretur, vnde & mentis emotio & phrenitis penderent. Quæ etsi non necessariò ad huiusmodi anginæ genus consequuntur, præsens tamen exitium denotant, vt scribit Galenus. Atque ea verba mihi respicere videntur quod in Prognostico scribitur, ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἕκκηλον ποιέουσι, μήτ' ἐν τῷ αὐχένι. Quinetiam vt externam colli faciem prospectandam admoneret, adiunxit ὅπ χανοῖ μὴ ῥηϊδίως συνάγοντι ἰσχνά, vt significaret ore adaperto nullum subapparere tumorem aut molem in faucibus, neque tamen os claudi aut adduci posse, vt latens quoddam vitium valde suspectum faceret. Ita quæ intus hîc adaperto ore præmonstratur gracilitas, priùs illis verbis in externarum colli partium specie in consideratione veniret, vbi nullus tumoris, doloris, aut molis sensus percipereturi. Etsi in quibusdam exemplaribus manu scriptis, ἰσχνῷ in his vltimis verbis desideratur, nec eius vestigia vlla in Prorrhetico apparent. Quòd si quis hoc in præsagio exemplarium aut interpretum authoritatem non dedignatur, & μικρὰ ὀδυνώδεα coniungere velit, is gutturis affectum præfocantem, ac etiam sine dolore tumorem obaudire poterit, velut aph. 34. lib. 4. causas easdem ex Galeno inducens. Caluus pro ἰσχνῷ συχνῷ legisse videtur.

Vbi febricitanti fauces exulcerãtur, si aliud quoq; ex grauioribus signis affuerit, periculum denuncian dum est.

276 Φάρυγξ ἑλκουμένη ἐν πυρετῷ μετ' ἄλλου σημείου τῷ δεινοτάτῳ, κινδυνώδης. H

Hæc sen-

A Hæc sententia experientia confirmatam habet veritatem. Febres enim sunt periculosissimæ, in quibus fauces aut exulcerantur, aut inflammantur. Humoris enim malignitatem, feruorem & acrimoniam indicãt, siue à capite, siue alunde in fauces irruat, vnde & febres creantur grauissimæ, & seuissima inducuntur symptomata, crebræ virium exoluiones. ἄσαι & continentes corporis inquietudines, iactationes, quandoque etiam totius corporis colliquationes, tum demum ita exulceraris faucibus nihil deglutire possunt. Quod autem hîc σημεῖον δύσκολον, τοι πρὸν in Prognost. dicitur, vbi his verbis ista sententia repetitur. φάρυγξ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινῷ, ἀλλ' οὐ καὶ ἐν σημεῖον ὅπ τῷ ἤδη προκεκριμένων πυνθάνῃ, προσλέγει οἷς ὁ κινδυνώδη ἔοντα τὸν ἀνθρώπου.

277 Ἐν πυρετοῖσιν ἐξαπίνης πνίγεσθαι, καὶ καταπίνειν μὴ δύνασθαι, χωρὶς οἰδήματος, κακόν.

Per febres repente strangulari, & deuorare non posse, citra tumorem, malum est.

Eam quoq; anginæ speciem hic respicere videtur de qua agitur aph. 34. lib. 4. & 60. lib. 7. Et hunc locum propriè quidem mihi B respexisse videtur Celsus cùm scribit. Neque is seruari potest, qui sine vllo tumore febricitans subitò strangulatur, aut deuorare saliuam suam non potest. Neque enim alibi difficilis deglutitionis mentio subit.

278 Τράχηλον ὀπισθοφλιῶσι μὴ δύνασθαι, μηδὲ καταπίνειν, θανάσιμον ὡς τὰ πολλά.

Collum neque conuerti, neq; deuorare posse, plærunque lethale.

Quin & alterum anginæ genus ex vertebratum colli peruersione attingitur, quod pluribus lib. 2. epid. aperuimus, & ex aph. 35. lib. 4. & 61. lib. 7. desumitur, & his verbis disertè expressit Celsus. Cuiue in eodem febris corporisque habitu ceruix conuertitur, sic vt deuorare æquè nihil possit. Hoc enim præsagium in febre intelligendum venit, etsi eius nulla hîc fiat mentio, quòd de acutis agatur. Hîc verò vt in aphorismis tumor non excluditur, vt inde inflammationem colligas, & maiorem neruorum, vicino- C rum & colligatorum corporum contractionem coniicias. Quanquam exemplaria quædam istas duas sententias simul cõiungunt, quod fecisse Caluum apparet, neque κακὸν priori sententiæ addidisse, sed legisse ὁ πρόχυλον.

279 Υποχόνδριον ὀξὺ χρὴ μαλθακὸν εἶναι, καὶ ἄπονον καὶ ὁμαλές. φλεγμαῖνον ὀξὺ ἢ ἀνωμάλως ἔχον, ἢ ἀλγοῦν, σημεῖον ἀρρωστίης ἐστὶν οὐκ ἀνήθεος.

Præcordia verò sine vllo doloris sensu æqualiter mollia esse oportet. At inflammatione tentata, aut inæqualiter affecta, aut dolore vexata, non contemnendę ægritudinis notas præseferunt.

Ordine quedam ad præcordia delapsus, eorum affectiones attingit, & ferè ex Prognostico repetit.

280 Οἴδημα δὲ ἐν ὑποχονδρίοισι σκληρόν τε ἐὸν καὶ D ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν εἰ τῷδε πάντων εἴη τῷν μερέων. τῷν ὀξὺ οὐκ τοῦ ἑνὸς μέρεος, ἀκινδυνώτερον ὃ οὐκ τῷν ἀειραρῶν. σημαίνει ὀξὺ ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ ἰσχιάσματα θάνατον σύντομον. ὑπερβάλλοντα ὀξὺ τὰς εἴκοσι, τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐμπύησιν. ἢν δὲ τοῦ τε ἐν τῇ προσόψει πελιδνοῦ. ῥῆξις αἵματος ἀφ' ῥινῶν κάρτα ὠφελεῖ. τὰς δὲ πολλὰ κεφαλὴν δ- E τοι πονέουσι, καὶ ὄψις ἀμαυροῦται. καὶ μᾶλλον εἰς τῶτα προσγίνεσθαι, προσδέχου τὴν ῥῆξιν. ἡλικίησι δὲ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἐτέων. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν, ἧσσον.

Præcordia verò tumida, dura ac dolentia, si in vniuersum sic affecta sunt, maximum quidem malũ portendunt: si verò altera parte duntaxat, ex sinistra minus periculum impendet. Cæterùm per exordia quidem mortem prope affore ista denunciant, vbi verò vigesimum diem superarunt, & febris detinuerit, in pus vertuntur. Atque intra primum circuitum istud contingit, ac sanguinis è naribus fluxus plurimùm cõducit. Etenim plærunq; his caput dolet, & oculorum acies hebescit: atque tum sanguinis eruptio magis expectari debet, idq; circa quintum & trigesimum ætatis annum. In senioribus verò non item.

Locus ex Prognostico notus est vnde ista sunt petita. * Celsus etiam præcordia in flammata, dolentia, dura, tumida, intenta, suspecta habet, magisque si hæc dextra parte quàm sinistra sunt. Caluus istud εἰ τῷδε πάντων εἴη τῷν μερέων parum expressit, & τὸ πα- εόπτων legisse videtur. Meliusque scribitur in Prognostico, εἰ παρ' ἄκραν εἴη τὸ ὑποχόνδριον. Quod sequitur γίνεται ἢ πέπ, ambiguum est quonam referatur. Codices publicati prioribus coniungunt. Nos ad vtrunque accommodamus, & poussimùm ad sanguinis eruptionem ex Prognostico retulimus, ex quo etiam melius legatur, γίνεται ἢ ὀυπιεσιν ἐν τῇ προσόψει πελιδνοῦ ῥῆξις αἵματος ἀφ' ῥινῶν, contra tamen omnium codicum fidem. Omnes enim γίνεται ἢ ἐν τῇ προσόψει πελιδνοῦ legunt, & duo vetustissimi Regij manu scripti hîc subsi- F stunt omninoque deficiunt, nihil de sanguinis ex naribus fluore apponentes, etsi locum ex Prognostico integrum maximè adscribi oportuit. Quæ etiam calamitas ad Vaticana exemplaria permanauit, vt satis pater ex Caluo, qui hîc quoq; Coacarum Prænotionum interpretationi finem imposuit, nulla hiatus aut vastitatis aliôqui vel minima iniecta suspicione, quod per sanè mirum mihi videtur. Nos verò, etsi nihilô sumus meliore fortuna, omnem tamen aleam subire oportet, & reliqua spatia emetiri.

*Cap. 4. lib. 2.

281 Τὰ μαλθακὰ ὀξὺ καὶ ἀνώδυνα τῷν οἰδημάτων, χρονιώτερα ὀξὺ τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσόν ἐστιν ὀπτικίδυνα. τὰς ὀξέας ἐξίκοντα καὶ τῶτα ἐπαρβάλλοντα, τοῦ πυρετοῦ μέ- G νοντος, ἐμπυοῦται. τὰ δὲ πλήσια δὲ σημαίνει τοῖσιν ὑπο- χονδρίοισι καὶ τὰ περὶ κοιλίαν, πλεῖστον ἧσσον ἐκπυοῦται τῶτα ἐκείνων, ἤκιστα δὲ ἐπὶ ὀμφαλόν. καὶ γίνεται δὲ τῶτα μὲν ἐν γυναῖκι, τὰ δὲ δύο κεχυμένα. θανάσιμα δὲ ἐστιν αὐτῷ, ὅταν ἐν ἑσπέρῃ. τῷν ὀξὺ λοιπῶν ἐμπυη- μάτων, τὰ μὲν ἔξω ῥηγνύμενα, βέλτιστον μὲν ὡς εἰς ἐλάχιστον καὶ ὀξύτατον συλλέγεσθαι. τὰ δὲ εἴσω, μήτε ὀγκῷ, μή- H τε πόνῳ, μήτε χρώματι ἀφανὲς ἐν τῷ ἔξω ποιέεται. ὃ ὀξὺ ἐναντίον κάκιστον. ἵνα ὀξὺ τῶτων ἀφανὲς πάθος πάθῃ, ἀ ἀφανεσημάνεται.

At verò molles & doloris expertes tumores, longiore spatio finiuntur, nec ita graue periculum afferunt. Quòd si neque intra sexaginta dies desinunt, ac febris detinet, suppurationem expectare oportet. Idem verò haud secus quàm in præcordiis perpendi- tur in tumoribus qui circa ventrem fiunt, nisi quòd hi quàm illi minùs suppurant, minimùm verò qui sub vmbilico constituuntur. Atque hi quidem in tunica concluduntur, illi autem sursum diffundũtur. Ex quibus etiam mortẽ magis afferunt, quicunq; intrò rumpuntur. Reliquas autẽ suppurationes quæ quidẽ foras erumpunt, maximè sanè conducit, in quàm exiguum & acutissimum locum colligi. Quæ autem intrò vergunt, vt neque tumore, neque dolore, neque colore, manifestas foris notas edant. Quod verò contra fit, pessimum est. Harum autem quædam propter puris crassitudinem nullam de se significationem ostendunt.

At recẽtes præcordiorũ tumores inflammationis expertes, ac dolores qui in ipsis fiunt, murmur circa præcordia exortum soluit, sed potissimùm quidẽ vbi per vrinas ac deiectiones elapsum fuerit, sin minùs, vbi etiam hoc ipsum trãsmissum fuerit. Quinetiam ad infernas sedes deuolutum iuuat.

Τὰ δὲ πεόσφατα τῶν οὐ ποῖσιν ὑποχονδρίοισιν ἐπαρμῷ, ἢν μὴ σὺν φλεγμονῇ, καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν πόνους λύει βορβορυγμὸς γιγνόμενος ἐν ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεκπεσὼν δι' οὔρων καὶ ἀφαιρεθῇ. εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτὸς ἀφαιρεθείς. ὠφελεῖ δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. A

χρονιώτερας] χρονιωτέρας ex manu scriptis codicibus & Prognostico legimus, & libello περὶ κρισίων vbi istud repetitur. Atque ex eodem præconio & melioribus codicibus publicatis, καὶ ἥκιστα ὑπόκινδυνα scripsimus. Celsus cap. 7. lib. 2. ista sic expressit, At si præcordia tumorem mollem habent, neque habere intra sexaginta dies desinunt, hæretque per omne id tempus febris, tum in superioribus partibus fit abscessus. B

ἥκιστα δὲ ἐπ' ὀμφαλοῦ] Sic in epid. ' suppurationes vmbilico circunscribit Hippocrates. τοῖσιν ἐμπυήμασιν ὀμφαλὸς ὅρος. Celsus. Cumque omnis longus tumor ad suppurationem ferè spectet, magis eò tendit is, qui in præcordiis, quàm is qui infra est.

' *Lib. 6. sect. 2.*

καὶ γίνεται τοῦτο μᾶλλον] Aptè sanè videntur ista ad suppurationum differentiam referri, vt partim quidem ad cutem prorumpãt, partim verò profundum & interiora petant. Quod scripsit Gal. in Progn. ἀφορίζεται δὲ τὸ καθ' αὑτὸ πῦον, οἷον μὲν ἐπὶ τοῦ δέρματος, πολλάκις δὲ καὶ βάθει, νὴ τὸ ἄνω, partium corporis superficiem respiciat, ὁ χιτὼν verò τὸ βάθος, interiorem latitudinẽ quæ peritonæo circunscribitur.

Σαυάσιμα δὲ οὐ τῶν αὐτῶν] Tumores omnes tolerabiliores sunt qui extra vergunt, quàm qui intrò procedunt, vt satis patet ex Prognostico. Sunt tamen & suæ vtrisque leges. Nam qui foras vertuntur, minima mole concludi, maximeque extra vergere, & in acutum fastigiari debent. Et in epidemiis, φύματα ἔξω ἐξοιδέοντα, & τὰ ὀπίσθια, & τὰ καρυῴδεα probat. Qui verò intus excitantur, maximè probantur, si in externa superficie nullas sui manifestas notas edant, neque tumore, aut dolore, aut colore, significationem vllam præbeant, sed intus contrahantur. Quas suppurationum leges his verbis " Celsus expressit. Ex suppurationibus verò hæ tolerabiles sunt, quæ in exteriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his quæ intus procedunt, hæ leuiores, quæ contra se cutem non afficiunt, eamque & sine dolore esse, & eiusdem coloris, cuius reliquæ partes sunt, sinunt esse. Idem, Ex suppurationibus hæ pessimæ sunt, quæ intus tendunt, sic vt exteriorem quoque cutem decolorent. Ex his deinde, quæ in exteriorem partem prorumpunt, quæ maximæ, quæque planissimæ sunt. C

" *Cap. 8. lib. 2.*

δύο πάχος πύου] Duæ sunt puris intus delitescentis causæ, puris crassitudo, & loci quo concluditur densitas, aph. 41. lib. 6. proditę, & à Galeno in Prognostico repetitæ, dum scribit: μὴ φθείσαι πῦον εἰς τὸν ἐκτὸς χῶρον ἀφικέσθαι διὰ γλισχρότητα, ἢ πάχος, ἢ τὸν τῆς κοιλίας κατῶνος πυκνότητα. D

Τὰ δὲ πεόσφατα] Idem disertis pene verbis ex Prognostico repetitum, & ex aph. 73. lib. 4. expressum. Celso verò adumbratum cap. 3. lib. 2. sed non sine manifesto vitio nostrorum omnium codicum. Sic enim locus legendus est, Si non inflammatio in superioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum signum est sonus ventris inde ad inferiores partes deuolutus, magisque etiam si sine difficultate cum stercore excessit. Aut certè vt volunt quidam scribendum, Si sine inflammatione in superioribus partibus, dolorem tumoremque quid fecerit, bonum signum est sonus ventris, &c. Quam lectionẽ Castellani codex & Pantinus retinent.

Præcordiorum pulsus cum turbatione mentem emouet, idque præcipuè si oculi frequenter moueantur.

Σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ μετὰ θορύβου τοῦ καρδιακοῦ, καὶ μᾶλλον τῶν ὀμμάτων πυκνὰ κινέοντα. E

Mentis perturbationem aut delirium non solùm elicit in Prognostico Hippocrates, sed & insaniam expectandam significat, idemque præsagium secutus est Celsus, cùm scribit "', Protinus timendam insaniam vbi quis venas concitatas habet præcordiis duris & tumentibus. Vbi etiam oculorum frequentem motum addit.

"' *Cap. 7. lib. 2.*

Oris vẽtriculi dolor ac præcordiorum pulsus cum febre in qua totus corporis habitus perfrigeratur, malum denunciant, idque præsertim si cum tenuibus sudoribus contingunt.

Καρδίης πόνος καὶ σφυγμὸς ὑποχονδρίων, πυρετοῦ τοῦ ψυχροῦντος, κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν ἱδρῶσιν.

πυρετοῦ τοῦ ψυχροῦντος] Phrasis est ex Prorrh. repetita, febrem indicans quæ interna depascitur (externo corporis habitu perfrigerato, quod est malignæ febris certissimum indicium. Cùm autem per se mala sint quæ concursionem istam faciunt, hoc symptomatum inter se concursu certior pernicies intenditur. Vitiosa sunt autem exemplaria quæ ὑποχονδρίῳ & ἱδρῶσι legunt. F

Ingruentes ad præcordia dolores, cùm alias praui sunt, tum verò si aluos profundant. Deteriores autem si paruo tempore fiant. Quin & inde suborta ad aures tubercula, aliæque suppurationes malignitatem præferunt.

Ἐς ὑποχόνδριον ἐμπίπτοντα ἀλγήματα, ἄλλως τε πονηρὸν, καὶ ἢν κοιλίας καθυγραίνῃ. κακὸν δὲ καὶ ὀλίγα γινόμενα. καὶ τὰ παρ' οὖς τε δυσιάτατα ἐκ τούτων, κακοήθεα. καὶ τὰ ἄλλα ἐκπυήματα.

Magnam & periculosam præcordiorum ac hepatis inflammationem esse oportet, quæ recentèr orta, paruoque tempore adeò vehementer vires affligat & aluum profundat. Aliõqui sanè in huiusmodi casibus aluus suppressa plurimùm damnatur, quod etiam postea docet. Et Gal. Comm. 2. in Prorrh. in hepatis inflammatione aluum effusam suspectam esse satis testatur. Quin & inde oborta ad aures tubercula aliæque suppurationes, morbum producunt, humorumque malignitatem & irritum naturæ conatum denotant. G

Oris ventriculi dolores cum intestinorum cruciatu, interaneorum animalia deiiciunt.

Καρδιαλγικὰ καὶ μετὰ τρόφου, κοιλίης θηρία καταρρήγνυται.

Ista de lumbricis aluum infestantibus accipi, testatur quod scripsit Hippocrates in epidemiis. "" τὸ θηριῶδες φθινοπώρου & αἱ καρδιαλγίαι. τὸ θηριῶδες nanque & θηρίον de lumbricis aluum torquentibus Hippocrati dici ostendimus nostris in lib. 2. epid. Commentariis, vbi & huius sententiæ meminimus, indeque explicatio peti debet. Intestinorum autem cruciatus & tormina (quæ per φόρους intelligimus) ob vehementem morsum fiunt (vt scribit Gal. Comm. ad aph. 11. lib. 4.) interdum quoque à flatibus.

"" *Lib. 6. sect. 1.* H

Oris ventriculi dolor seniori crebrò adueniens, repentinam mortem denunciat.

Καρδίης ἄλγημα πρεσβυτέρῳ πυκνὰ ὀπτφοιτῶν, θάνατον ἐξαπίναιον σημαίνει.

Vehemen-

A Vehementem & frequentem esse oportet oris ventriculi dolorem, qui ob nimis exquisitum eius sensum ac debilitatem, eamque quam habet partium consensione cum corde conuenientiam, in senibus repentinum minatur exitium. Quod ob vitalis facultatis imbecillitatem & præcipitem virium lapsum, dissipatis spiritibus, & conferto affluxu suffocato calore, velut in syncope & ἐκλύσει accidit aph. 41. lib. 2. πυκνὰ verò pro πυκνὰ in quibusdam codicibus scriptum vitiosum est, & ὀπτφοιτῶν pro ὀπτφοιτῶν Ionicum est, vt & ἐξαπίνεον pro ἐξαπίναιον in codicibus publicatis malè scribitur.

Præcordia sublata subsistente aluo, malum denũciant, præcipuè verò in his qui ex lõgo interuallo cõtabescunt, & quibus alui diffluunt.

Οἷσιν ὑποχόνδρια μετεωρίζεται, κοιλίης ὑπόστασις, κακόν. μάλιστα δὲ φθινώδεσι τῶν μακρῶν, καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται. B

ὑποχόνδρια μετεωρα, & ἐμπεφυσημένα & φυσώδη vocat Galenus in aphor. 64. lib. 5. dicunturque tumida & inflata, aut in altum sublata, & ἐπαιρόμενα, sublimia & intumescentia ex aliquo præter naturam affectu. ὑπόστασις autem κοιλίης pro remorata & subsistente aluo ponitur, & in omnibus codicibus constantissimè retinetur idem significans quod ὄπισθασις, aut certè κοιλίης ὄπισθασις legẽdum, quæ phrasis aliòqui Prorrhetici authori perfamiliaris est, qua subsistentem & suppressum aluum indicat. Quam etiam notionem secutus videtur Cornarius & reliqui interpretes. Sunt qui ὑποτάσσης κοιλίης legunt. φθινώδεες autem τῶν μακρῶν qui ex longis interuallis & iam diu contabescunt intelligi videntur, aut qui propè consenescentibus ac diu trahentibus morbis tabitudinem contraxerunt, & ita inueteratum malum corporis habitum compararunt, vt intumescentibus vitalitatis penetralibus, velut iam fatiscentibus viribus, aluo fusa & humescente colliquescunt.

Quibus præcordia inflammatione tentãtur, & pus colligunt, iis sub mortem nigra deiiciuntur.

Ἐν ὑποχονδρίῳ φλεγμονὴ ἀποπυητική ἐστιν, οἷς τὸ τῶν θανάτων μέλανα ἀφαιρεῖ. C

Nigras deiectiones vocat, quæ sunt sanguini atro non dissimiles, aph. 21. lib. 4. aut qualis fex sanguinis & limus, quales solent in hepaticis affectibus deturbari, ex superassato sanguine, vt scribit Gal. libr. 5. de loc. aff. atque eæ plærunque sunt lethales. Cæterùm codices edititij omnes istam sententiam superiori coniungunt, & cum aluo effusa præcordiorum inflammationẽ ponunt, vt Prorrh. 155. aptè congruere videatur. ἐκ γροφωδέων ὑπόστασις ἰκνώδης, ὑποπέλιος, καὶνὴ. ἢν δὲ τοῦτο ὑποχονδρίων ὀδυνῶσι καὶ ὀδυνῶσι δὲ ξιόνες ἐκλύουσι. Ista nanque de hepaticis, vt & τοῦ γνώσιν istam de iecoris inflammatione intelligi, nemini est dubium. Nos tamen membranarum reconditarum lectionem secuti sumus.

Præcordiorum contensio cum sopore & incontinenti corporis iactatione, capitis dolore vexato, tubercula ad aures excitat.

Ὑποχονδρίων σύνταση μετὰ κώματος ἀσώδους, κεφαλαλγικῷ, & παρ' οὖς ἐπαίρει. D

Ex Prorrh. 169. vbi eadem sententia repetitur, explicatio sumi debet. κώματος autem legimus ex manu scriptis codicibus cum interpretibus. κώματος tamen habent exemplaria omnia publicata, sed in Prorrh. κώματος leg.

Ex præcordiorum tumore, biliosis spiratio magna & febris acuta, tubercula ad aures suscitat.

Μετὰ ὑποχονδρίων ἐπαρσιν, οἷσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα καὶ πυρετὸς ὀξὺς, & παρ' οὖς ἐπαίρει.

Adumbrata est hæc sententia Prorrh. 164. & antea hoc in præsagio sent. 107. quodammodo expressa, sent. verò 126. disertis verbis repetita. Hic verò πνεῦμα μέγα dicit, spirandi difficultatem in his obaudiens quos πνευματιῶντας aliàs & πνευματίας vocat, τοὺς μέγα καὶ πυκνὸν ἀναπνέοντας. πνευματώδεις in Exegesi dicuntur, etsi aliòqui πνευματώδεις ἐμπεφυσημένοι, & qui magnam flatuum copiam ventre colligunt, dicuntur aph. 72. lib. 5. & Comm. 3. in Prorrhet. χολώδεες etiam nuncupantur (ac fortè χολώδεες) quos ἱκτεριῶντας in Prorrhetico dixit, ex bilis suffusione nomenclaturam adeptos, qui tamen parum aut nihil ad parotidum sublationem conferunt, vt & in biliosis febribus & acutis cum magna spirandi difficultate, potiùs eruptionis sanguinis ex naribus, quàm abscessum ad aures spem haurias. Quod etiam in præcordiorum tumore contingit, vt tubercula ad aures exoriri rari sit in his exempli. E

In præcordiorum dolore cum aliquo murmure, succedens lumborum dolor in febribus, aluos plærunque humectat, nisi flatus eruperit, aut vrinæ copia prodierit.

Ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι, ὀσφύος ἄλγημα ἐπιγιγνόμενον ἐν πυρετοῖς, κοιλίας ὑπεπολὺ καθυγραίνῃ, ἢν μὴ φῦσα καταρραγῇ, ἢ οὔρου πλῆθος ἔλθῃ.

Placitum est 73. lib. 4. aphorismorum huc omninò translatum, ac paulò ante superiore quadam sententia ex Prog.* expressum. Quod effecit vt ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι simul iungerem, adstipulantibus codicibus manu scriptis, quæ malè in publicatis exemplaribus disparantur. Cur autem ἐν πυρετοῖς addatur, ex Gal. in aph. petas licet. F

*Sentent. 281.

In præcordiis ex longo interuallo afflictis & graueolente aluo, subnatum ad aures tuberculum, mortem adfert.

Ἐπὶ ὑποχονδρίῳ χρονίῳ, καὶ κοιλίη δυσώδει, παρ' οὖς ἀπόστημα κτείνει.

ὑποχόνδριον χρόνιον hîc vocat quæ in Prorrh. ὑποχόνδρια μετέωρα χρονιώτερα, quemadmodum ὑποχόνδριον χρόνιον antea sumpsit Callius sent. 128. Sic κοιλίαι δυσώδεις, τὸν εἰλεὸν δυσώδη, quonamcumque modo fœtidum tenuioris intestini morbum intelligas. Ex Prorrh. enim 158. repeti videtur hæc sententia, & antea lõgè meliore notione expressa sent. 201. vt certè nõ leuiter suspecta sit hęc scriptio.

Ex præcordiorum doloribus aluus aliquantum viscida paulatim transmittens, stercoracea pauca effundit, ac fortassis sanguinem profundit.

Τοῖσιν ἀπὸ ὑποχονδρίων ἀλγήμασιν κοιλίη κατὰ μικρὸν ὑπόγλισχρα ἀφαιδεῦσα, βεγχέα κατεφόδεα ἐκκλοῖ, ἀδρὰ καὶ αἱμορραγές. G

Nil necesse est sanguinis profusionem consequi, vt ne ad confectam illam diuersi generis symptomatum concursionem, quæ Prorrh. 146. describitur, ac etiam postea iisdem verbis hoc in Præsagio repetitur, vnde quodammodo decurtata hæc sententia videtur. Codices publicati ἐκχλοιοῖ pro ἐκχλοῖ legunt. ἐκχλοιοῦσθαι sanè apud Hippocratem pro χλωραίνεσθαι, quod est ex pallido virescere, ex Galeni interpretatione significare scripsimus nostris in lib. 2. epid. Comment. & fusiùs in Œconomia Hippocr. eique dictioni frequens addiximus testimonium, quod in ἐκχλοιοῦν non temerè reperias. Ac fortassis tam varia huius dictionis scriptio, non minimam vitij suspicionem iniicit. In Prorrh. enim ἐκλύουσι scribitur, & in hoc præsagio (vbi eadem Prorrh. sententia repetitur) ἐκχλοιοῦσι. Qua dictione cutis color ex viridi pallescẽs aut flauescens indicatur, quòd in hac cõcutione bilis quædam sit refusio.

Quos de repente absq; febre præcordiorum aut oris ventriculi dolor, aut crurum, & inferiorum partium affligit, aluúsque intumescit, venæ sectio, aut alui fluxus solutionem adfert. Iis febricitare noxium est. Nam & longæ & vehementes febres subnascun-

Οἷσιν ἐξαίφνης ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν, ὑποχονδρίου καὶ καρδίης πόνος, καὶ τῶν σκελέων καὶ κάτω μερέων, καὶ κοιλίη ἐπῆρται, λύει φλεβοτομίη, καὶ κοιλίης ῥύσις. πυρέσσειν βλαβερὸν τούτοισι. μακροὶ γὰρ οἱ πυρετοὶ καὶ ἰσχυροὶ γίνον- H

tur, ac tusses, & spirandi difficultas atque singultus fiunt. Quibus in solutionem spectantibus, vehemens coxarum dolor, aut crurum, aut purulenta sputatio, aut oculorum orbitas succedit.

τα, καὶ βῆχες, καὶ πνεῦμα, καὶ λυγμοὶ γίνονται. λύεται δ' ἢν μελλόντων τούτων, πόνος ἰσχυρὸς ἰσχίων, ἢ σκελέων, ἢ πύου φύσις, ἢ ὀφθαλμῶν ἀπόστασις ὅλου. A

Non temerè præcordiorum & oris ventriculi repentinus dolor fluxionis magnitudinem arguens, sanguinis missione, aut alui tumor fluore soluitur. Reliqua verò solutionum exempla humorum depositum testantur, & plærunque in morbo magnam habent vim & liberationis famam, vt libr. 2. epid. videre est. Ista verò sententia quodammodo exprimi videtur libello περὶ κρισίων his verbis: ὅσοισιν οἰδέα γίνεται ἐξαπίνης, τὸ ὑποχόνδριον ἐπῆρται αἴφω, & ἐὰν περὶ ἢ νόον πλευρὶν περισκελέες αἱ οἰδέαι γίνονται, ζυσέοισι λύσις φλεγμονὴν καὶ κάθαρσις κάπω. ἢ γὰρ λαμβάνει πυρετὸς ἰσχυρὸς ἀδιωπαπόνων ἢν χωρέων. Qui locus tamen vitiosè scribitur in nostris codicibus, & pro περισκελέες οἰδέαι, ἢ περὶ σκέλεα οἰδέαι, ex hoc loco scribendum videtur, etsi περισκελέες οἰδέαι graues & vehementer irritantes dolores dici possunt, quemadmodum sumpsit Cornarius. B

Qui præcordiorum doloribus, oris ventriculi, iecoris, ac earum quæ sunt circa vmbilicum partium conflictantur, cruenta alui deiectione liberantur, secus autem, moriuntur.

291 Οἷσιν πόνοι ὑποχονδρίων, καρδίης, ἥπατος, τῶν περὶ ὀμφαλὸν μερῶν, αἵματος διεχωρήθαντος, σώζονται, μὴ διεχωρήθαντος δ', θνήσκουσιν.

Vt non necesse est huiusmodi partium dolores cruenta egestione liberari, ita nimis temerè enunciatum est aluo cruenta non egerente mortem affuturam. Certum est tamen plurimi & synceri sanguinis interdum ex aluo egestionem, vniuersum corpus plærunque euacuare, haud secus quàm per hæmorrhoidas aut muliebre profluuium contingit, vt scribit Galen. libr. 2. & 5. de loc. affect. eamque δυσεντείαν αἱματικὴν vocant medici. Aliôqui sanguis extra vasa contentus putrescit, & in grumos coit, exitiumque creat. C

Præcordia non mollia, & facies bene habita, non nisi liberali sanguinis ex naribus profluuio, aut conuulsione, aut coxendicum dolore, solutionem accipiunt.

296 Οἷσιν ὑποχόνδρια λαπαρὰ, πρόσωπον ἐρρωμένον, οὐ λύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλοῦ, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδυνῶν ἰσχίων.

Hîc truncata videtur sententia & ex libro περὶ κρισίων & libr. 2. epidemiῶν. integra apponenda. ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον ᾖ & τὸ ὑποχόνδριον μὴ λαπαρὸ, ἀλλὰ ἐπηρμένον, χροιὴν ἢ νῆσος, & αὖ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδυνῶν ἰσχιήων. Et lib. 2. epid. * ἰῶ αἱ φλέβες σφύζωσιν ὡς τῆσι χεροί, & τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον, & τὸ ὑποχόνδριον μὴ λαπαρὸ ᾖ, χροιὴν ἢ νῆσος γένεται. αὖ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν, ἢ ὀδυνῶν ἐς τὰ ἰσχία. Quibus etiam ferè respondet sent. 128. antea hoc præsagio commemorata. Nam quibus ver bis hæc eadem sententia repetitur in fine libelli περὶ κρισίων, ea planè sunt depraua ta, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. Comm. D quibus iustissimis vindiciis huic sententiæ integritatem & explicationem asseruimus. Hîc autem μὴ λαπαρὸ legò ex lib. 2. epidem. & lib. περὶ κρισίων, & sent. 128. antea hoc præsagio scripta, etsi λαπαρὸ retineri possunt, quòd scribatur in Prognost. πολὺ ὑποστάσιας αἴφω γίγνεται, οἷσι τὸ ὑποχόνδριον λαπαρὸν τε & οἰδέων διέμπλεον. Verùm ista potiùs de abscessibus ad aures quàm de sanguinis profluuio accipienda videntur.

* Sect. 6.

Præcordiorũ dolores in febre, ægro fari nequeunte, si absque sudore soluantur, malum indicant. His ad coxendices dolores decumbunt.

297 Αἱ περὶς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδυνῶν αἰαῦδω, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακόν. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα.

ἀιαύδως in Prorrh. scribitur quod hîc αἰαῦδω. Galenus quoque ἰδρῶτα μὴ λυόμεναι legit. Sed rectè cohærere potest αἰαύδως, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, vt sit, ἀπόνοιαι αἴφω ἰδρῶτος λυόμεναι. Sic enim ἀνιδρωτὶ, τὸ μὴ ἐν ἰδρῶτι, ἢ ἄνευ τοῦ ἰδρώτος significare scribit Galenus Comment. 3. in Prorrh. ἀνιδρωτὶ igitur potiùs quàm ἀνιδρῶτι, aut ἀνιδρῶτα (quod habet exemplar Germanicum) legendum est. Et tamen non parum mihi suspecta est hæc prognosis, velut diminutè ex Prorrh. decerpta, & quæ hîc paulò post integra repetatur. E

Quæ contingunt in febre circa ventrem palpitationes, mentis emotiones adferunt. Quin & sanguinis ex naribus profluuium cum horroris sensu interdum accedit.

298 Οἰκτὶ χειλίῳ ἐν πυρετῷ παλμοὶ ἐκστάσιας ποιέουσιν. αἱμορροίη δὲ φεικώδης.

Prorrh. 144. aliter scribitur hæc sententia, & ὑποχονδρίου ὕπασις ὑπόμακρος, ὀγκώδης, additur, vt præcordiorum tumorem cum inflammatione intelligas, atque illud Prognostici faciliùs quadret. ἰῶ δ' & σφυγμὸς ἀνίη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνιον. Et certè ad institutum præcordiorum sermonem ista potiùs pertinebunt, aut paulò post ad ea quæ de ventre & vmbilico dicentur ableganda sunt. At sanè quidem si in hoc tumultuario centone ordinem requiras, haud aliter feceris quàm si cum ratione insanias. Hepatis igitur aut diaphragmatis, ac oris ventriculi inflammatio, ac mediorum & rectorum epigastrij musculorum, mentis alienationem aliquando adferre potest, interdumque sanguinis ex naribus profluuium denunciare. Quo in naturæ conatu, sursum sublatis humoribus totum corpus concuritur, & horroris sensum inuehit. Quam in notionem ista vsurpari debent, αἱμορροίη δ' φεικώδης. F

Dolores in febre ad præcordia assilientes, sine sudore soluti, maligni sunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atq; aluus affatim erumpens, perniciem ostentant.

299 Αἱ ἐς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδυνῶν αἰαῦσουσαι, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακοήθεες, τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα πυρετῷ καυσώδει, χειλίῳ καταῤῥαγεῖσα, ὀλέθριον. G

Ordinis ista perturbatio, & eorundem præpostera repetitio, tumultuariam operam indicat. Sententia autem integra legitur Prorrh. 90. Sed pro αἰαύδως quod superiore sententia retinebatur, hîc αἰαῦσουσαι legitur, quod de sursum remeantibus ac assilientibus doloribus dicitur Hippocrati in Progn. Præceptor Hollerius huiusmodi dolores palpitatorios ac subsultantes capit, παλμώδεις vel σφυγμώδεις, vt inflammationis magnitudinem indicent.

Dolores circa vmbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatæ significationem quandam præbent. At iis sub iudicationem conferta & crebra pituita cum dolore prodit.

300 Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι ῥοφῶδε & γνώμης παραφοροσύνη. περὶ κρίσιν δ' ὀδυνῶν τούτοισι φλέγμα ἅλις συχνὸν σὺν πόνῳ διέρχεται. H

Scribitur hęc eadẽ sententia pror. 36. sed paulùm immutatis verbis. Illîc enim πνεῦμα ἅλις ξὺν πόνῳ διέρχεται legitur. Sed φλέγμα ἅλις agnoscit Gal. Redundãtibus. n. crassiorib. & frigidis succis, plurimi flatus in corpore subnascũtur, qui tandẽ naturæ robore euicti, iudi-

A iudicatoriè valde multam pituitam deponunt, cum singulari contensione & dolore. Pituita enim huiusmodi, siue vitrea (quam potiùs albumineam dixeris) siue salsa, intestinorum inuolucris retenta, eademq; peruadens, intensissimos dolores non sine contensione excitat, vt non malè ξὺν πόνῳ, aut ξὺν πόνῳ legatur. Sic enim Galenus, διέρχεται οἱ αὐτῶν κριπώδες φλέγμα συχνὸν καὶ πολὺ μετὰ πόνου, ὥστε μετὰ θυμίας ἀρρωστίας, ὁποῖα κατὰ τὰς γενεσιουργίας γίνεται. Codices publicati φλέγμα ἅλες legunt, pituitam condensam & coaceruatam intelligentes, quæ intestinorum ambitus peruadens, sua quantitate pungit & lancinat, singularemque dolorem ciet.

301 Μετὰ χειλίης ὑποστάσιν ὑποχόνδρια μετέωρα, κακόν. μάλιστα δ' οἷσι φθινώδεσι τῶν μακρῶν, καὶ οἷσι χειλίαι ὑγραίνονται.

Ex alui suppressione sublata præcordia malum denunciant, præcipuè verò in his, qui ex longo interuallo contabescunt, & quibus alui humectantur.

Hîc etiam κοιλίης ὑπόστασις accipienda vt priùs, vbi hæc eadem sententia * repetitur. Crebra autem huiusmodi sententiarum repetitio, scripti huius fidem eleuat, & ex plurimis schediis aut tabellis excerptas huiusmodi prænotiones, in tumultuariam aut incompositam operam temerè congestas testatur.

* Sentent. 287.

302 Τοῖσιν ἀλυσμώδεσιν ἐν ὑποχονδρίῳ τὰ παρ' οὖς ἐπαρθέντα κτείνει.

Anxietate vexatis præcordiis oborta ad aures tubercula mortem adferunt.

ἀλυσμώδεος ἐν ὑποχονδρίῳ vocat quibus præcordia exæstuant, anxietate aut angore premuntur, & ex feruente intus acri materia magna corporis iactatione conflictantur. Quibus hæmorrhagiæ aut parotidum spes affulget potiùs quàm mortis metus. Quod scribit in Prorrh. ἢν ἕλκεσιν ἀσώδεσιν ἀχρεοπνίσι τὰ παρ' οὖς μάλιστα. Istud itaque nullam rectam circumscriptionem, & indefinitè traditum aliò transferendum, vt illud ἐν ὑποχονδρίῳ, ὑποχόνδριον σώπνευν aut μετέωρον indicet, quemadmodum antea sent. 201. ex Prorrh. 157. est expressum. Hinc enim deduci videtur, vt C οἷσιν ἀλυσμώδεσιν pro ὅσοι ἕλκεσι δεσώδεσι scriptum sit. Aut certè cæteris additis expleri sententia poterit, & certior spes parotidum concipi, velut antea ex Prorrhet. descriptum est, ὑποχονδρίων σώπασις μετὰ κώματος ἀσώδεος, κεφαλαλγικῷ τὰ παρ' οὖς ἐπάρσι. Neque tamen confestim præsens exitium minantur.

303 Τὰ κατὰ χειλίῳ σκληρύσματα μετὰ πόνου, πυρετοῖσι φεικώδεσιν, ἀποσίτοισι, σμικρὰ ἐφυγραινομένης, καὶ θαρσιν δ' διδόντα, ἐς ἐμπύησιν ἥξει.

Alui durities cum dolore, in febribus horroris sensu insignibus, ac cibi fastidio laborãtibus, nisi paulùm humectata aluo purgationem faciat, ad suppurationem tendet.

τὰ σκληρύσματα μετὰ πόνου vocat τὰ σκληρὰ & ἐπώδυνα οἰδήματα, nempe inflammationes ipsas, quibus τὰ μαλθακὰ & αἰώδυνα in Prognostico opponuntur. Horum ergo tumorum suppurationem, etsi tardiùs in ventre quàm in præcordiis contingit, hæc prognosis e- D docet. Dicuntur autem πυρετοὶ φεικώδεες Galeno Comm. 1. in lib. 1. epid. ὅταν τὸ μὲν χρὶ πλέον ᾖ αἰαῦδεσώς τε & ὀλιγόδοσος καλουμένης τῆς παροξυσμοῦ, αἱ φέικαι γίνονται τοῖς νοσοῦσιν. Quæ vt sunt tabis comites, ita & sæpiùs suppurationum significationes edunt. Dixit autem κάθαρσιν οὐ διδόντα popularimore, quod significat οὐ καθιστάμενα. Nisi enim purgatione concedant humores, aut alui fluxu diffipentur, aut aliôqui resoluantur, non subsidebit tumor, ideoq; spatio temporis mutationem secundum qualitatem molietur, ac puris collectionem (si vires ferunt) faciet, vt scribit Gal. Comm. 1. in Prognost. Hæc eadem sententia in fine huius Præsagij repetitur, vbi ἐφυγραινομένης καθαρσιν κοιλίης, meliore notione scribitur.

304 Υπὸ ὀμφαλὸν πόνος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ λυόμενα, ἐς ὑδρωπιώδες ξηρὸν ἀποτελεῖται.

Supra vmbilicum labor, ac lumborum dolor, qui remediis non cedit, in hydropem siccum desinit.

Placitum est 11. lib. 4. aphorismorum paulò aliter & meliore notione scriptum. Illic enim flatuum causam addidit, vbi circa vmbilicum intestina torquentur, (ῥόφοις Græci nominant) ac lumborum dolor est, qui neque medicamentis, neque aliis remediis cedit. Nam neque à solo medicamento purgante soluitur, sed interdum alia præsidia medico admouenda sunt, & quandoq; lumborum dolor aluo humescente dissoluitur, aut flatus erumpit, & vrinæ multitudo subit, vt scribitur aph. 73. lib. 4. ** Celsus quoque aphorismum illum exprimens, vbi ea neque tempore, neque remediis soluuntur, dixit, & coxarum dolores, pro lumbis, suo more posuit. ** Cap. 7. lib. 2

305 Τὰ δὲ ὀσφύος ἀλγήματα χρονιώτερα, πυρετῷ παροξυνόμενα τεταμογλῶς, ποιεῖ τὰ δεμβώδεα αἵματα διαχωρέειν.

Diuturni lumborum dolores, qui cum febre ad tertianæ naturam propius accedente ingrauescunt, sanguinis grumosi secessuri spem faciunt.

Ex obseruatione natum est præsagium. Sanguinis grumus humoris extra venas & propria conceptacula effusi alienam sedem F indicat. Neque tamen necesse est hunc per aluum effundi, etsi plærunque lumborum dolores alui effusione deturbantur. Nam quod experientia constat & in plurimis est obseruatum, diuturni huiusmodi lumborum dolores sanguinis grumos per vrinas effuderunt, quibusdam antea interuallis & frequenter, idque sine ordine febre cum rigore insidente & sæpiùs repetente. Febris autem huiusmodi crebrò & cum rigore repetens, tertianæ naturam ferè referre videtur ac interna suppurationis comes est, aut humorum acrimoniam & putrilaginem suspectam facit, quæ iam prope vasorum tunicas arrodit. Sanguinis igitur per aluum aut vrinas erupturi spes esse potest, cùm διαχώρησις excretionem, aut ἔκκρισιν quancunque, aut vacuationem significet, & de omni humore quacunq; corporis parte prodeat, dicatur, vt patet ex aph. 18. lib. 2. Aliôqui ad dysenteriam cruentam, quam αἱματεσὴν vocat Galenus, istud referri poterit, qua constat plærunque lumborum dolores velut materiæ depositione solui. Potest quoq; sanguis iste in hæmorrhoidas depositus, lumborum dolores alleuare. Sed tunc nec febris cum rigore subinde repetens affligit, quam necesse est putrilaginem quandam intus conceptam comitari.

306 Τὰ ἐν ὀσφύϊ ἀλγήματα, αἱμορροϊκά.

Lumborum dolores sanguinis profluuiũ excitant. G

Infida sunt hæmorrhagiæ signa lumborum dolores, nec ab Hippocr. in Prog. aut lib. 1. epid. enumerata, etsi Prorrh. 36. in diuersi generis signorum concursione, nôn nisi ambiguè adscribuntur, his verbis: τοῦπις πάσις ὀσφύος, ἀλγήματα ἐν τοῦπισιν αἱμορραγικά. Quin & muliebre sanguinis profluuium ex lumborum dolore significari potest, præsertim si ad spinam calor sentiatur, aut etiam materia illa in vasis ebulliens, per aluum secedere, ac in intestinorum difficultatẽ erumpere potest, (vt scribitur prorrh. 143.) aut verò per hæmorrhoidas purgatio significari, vt Prorrh. 130. quod paulò post hîc quoque repetetur.

307 Αἱ δὲ ὀσφύος ἀλγήματος αἱμορροίαι, λαῦραι.

Ex lumborum dolore liberales sunt & largæ sanguinis fluxiones.

Ampla sunt & insignia quæ spinam & lumbos perreptãt vasa, ideoque ebullientem magnam materiæ copiam liberaliter effundunt & deturbant. H

308 Οἷσιν δὲ ὀσφύος ἀλγήματος αἰαδρομὴ ἐς κεφαλὴν, καὶ χεῖρες ναρκώδεες, καὶ καρδιαλγικὰ,

Quibus lumborum dolor in caput recursat, & manus torpore affectæ, ac oris vẽtriculi dolorẽ sentiunt,

aut aurium ſonitus, ij liberaliter ſanguinem profundunt. Sed & his aluus effunditur, & mentis perturbatione, vt plurimùm, tentantur.

καὶ ἠχώδεα, αἱμορῥαγικὰ λάβρως, καὶ κωλίαν καταῤῥήγνυται Ϛούτοισι, καὶ γώμην Ϛ᾽ εκχώδεες ὀξὺ πολύ. A

Prorrh. 139. repetitur hoc præſagium iiſdem pene verbis, niſi quòd hîc ἠχώδεα ſcribitur, in Prorrh. ἰχωρώδεες, nec niſi ambigua ſcriptura, cùm Galenus teſtetur in quibuſdam exemplaribus χολώδεας ſcribi. Certum tamen eſt aurium ſonitus ad profluuij ſanguinis prædictionem magis accedere, pro reptantis ſurſum materiæ momento. Atque ideò ἠχώδεες legendum eſſe in Prorrhet. vt ſint quibus aures ſonant & tinniunt. Hîc verò γώμας Ϛ᾽ εκχώδεες dicuntur, ſed in Prorrh. Ϛ᾽ εκχώδεες, idque ſine addito, quod etiam mentem perturbatam denotat.

Quæ ex dorſi dolore initia ducũt ægritudines, difficiles.

309 Αἱ ὀκ νώτου ἀλγήματος ἀῤῥωστίης ἀρχαὶ, δυσχολοι. B

Dorſi dolor propter ſpinalis medullæ naturam & conſenſionem facilè per neruos cerebro communicat, ac etiam propter poſteriorum partium mollitiem ac frigiditatem, facilè alteratio ſentitur ad lumbos & dorſum. Hinc eſt quòd morborum principia cum rigore ferè ex lumbis & dorſo initia ducant, vt patet ex aphor. 69. lib. 5. & aph. 15. ſect. 3. lib. 6. epid. Ex ſpinalis etiam medullæ affectibus, interdum partium reſolutiones, aut ſtupores ſequuntur, interdum etiam tuberculorum durorum (vt loquitur Hippocrates*) exortus. Quorum omnium moleſta eſt & difficilis ſolutio. δύσκολον autem, vt aliàs, graue & moleſtum ſignificat, & de morbo qui non facilè ſoluatur dicitur, nec aliôqui periculoſo aut lethali.

*Lib de art.

In intenſo lumborum dolore & alui ſubductione largiore, ſumpto veratro, ſpumoſorum crebra vomitio prodeſt.

310 Εν ὀσφύος ἀλγήματι σκυτόνῳ, καὶ ὑποφορῇ πλέονι, ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώδεα, συχνὰ, ὠφελεῖ. C

Lumborum dolor alui ſubductione creberrimè ſedatur, ſed longum alui profluuium vomitus ſæpe compeſcit & morbum ſoluit, aphor. 15. lib. 6.

Spinę peruerſionem & ſpirandi difficultatem ſanguinis fluxus liberat.

311 Ράχιος διαστροφὴν καὶ δύσπνοιαν, αἵματος ῥύσις λύει.

διαστροφὴ ſpecies eſt luxationis, qua non ſolùm articulus, ſed & ea quæ articulos connectunt neruoſa corpora leuiter deprauantur & ſede ſua dimouentur. Quin & διεστραμμένα dicuntur quæcunque peruertuntur, & vitiato naturali ordine, præpoſterum aut peruerſum occupant, vt ne id ſolis articulis attribuas, vt videre eſt apud Gal. initio Com. 3. εἰς τὸ κατ᾽ ἰητρεῖον. Eam autem ſpinæ peruerſionem, quæ ex inflammatione orta eſt, ſanguinis profluuium iuuare poteſt, & ex qua ſpiritalium partium compreſſione, ſpirandi difficultas pendet.

Dolentibus lumbis ſi oris ventriculi dolor acceſſerit, futuræ per hæmorrhoidas vacuationis ſignum eſt, aut etiam eam præceſſiſſe ſignificat.

312 Εν ὀσφύϊ ἐπαδινώσῃ καρδιαλγικὰ προσελθόντα σημεῖα αἱμορροΐδεα, ἢ καὶ προγεγενημένα. D

Inſtantis aut etiam prægreſſæ & futuræ per hæmorrhoidas purgationis ſunt hæc ſymptomata, lumborum diuturnus dolor ac oris ventriculi, vt explicat Galenus ad Prorrh. 130. quod his iiſdem verbis repetitur. Exemplaria verò pauliſper variant, quædam enim σημεῖα αἱμορροΐδη ἢ legunt, alia σημεῖα αἱμορροΐδη, ἢ καὶ προγεγενημένα, habent. Hæc enim diſtinctio potior eſt, etſi in impreſſis codicibus aliter diſtinguitur.

Quæ ex lumbis in ceruicem & caput redundantia, leuis ſyderationis more reſolutionis ſenſum inducũt, conuulſionem ac mentis emotionem minantur. Videndumque eſt num talia conuulſionibus ſoluantur, aut in huiuſmodi habentibus alui malè habeant, atq; eadem diutius perſeuerent.

313 Τὰ ὀξὺ ὀσφύος ἐς ῥάχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα, τὸν θολούντα τὸν θρεπλικτικὸν ἔθνον, ἀσασμώδεα, τὸν θορυβώδη. ἆρα καὶ λύεται Ϛ᾽ τοιαῦτα ἀσασμοῖσιν; ἢ τῶν τοιούτων κωλίαν νοσέοισι ἀμὰ τῶν αὐτῶν ἰόντων; E

Eadem ferè repetuntur Prorrh. 118. niſi quòd iſtius præſagij extremum aliter legitur. In Prorrh. enim ὀκ τῶν τοιούτων ποικίλως διαγοσέοισι, Ϛ᾽ ἀμὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες, ſcribitur. Ex quibus variè morbum trahere, qui huiuſmodi caſibus conflictantur, eademq; diutiùs perſeuerare ſignificatur, eamque explicationem exemplo amplificat Galenus. fieri quinetiam poteſt vt talia per aluum deturbentur naturæ robore, atque iiſdem perſeuerantibus & diutiùs trahentibus, tam varia malorum congeries diſſoluatur.

Ex recurſatione doloris in lumbis, oculorum peruerſio aut diſtortio, mala eſt.

314 Εξ ὀσφύος αἰαδρομὴς πόνου, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, κακόν. F

Scribitur Prorrh. 69. hoc præſagium iiſdem verbis, & à Galeno quadantenus ſugillatur Comm. in ægr. 11. lib. 3. epid. Quid autem ſit ἴλλωσις ὀφθαλμῶν ſcripſimus in libr. 3. epid. & aliàs pluribus huius vocis notatio explicata eſt. Vitium autem eſt in publicatis codicibus, qui legunt ἐξ ὀσφύος αἰαδρομὴ πόνου, pro ἐξ ὀσφύος αἰαδρομῆς πόνου. Sic enim in Prorrhetico legitur, vbi πόνου omittitur.

Dolor in pectore fixus cum torpore, ſuborta febre malum indicat, iiſque celeriter mortem oppetunt.

315 Πόνος ἐς στῆθος ἱδρωθεὶς νωθρώτητι, κακὸν ὀξὺ πυρετῷ. οὗτοι ὀξέως ἀπόλλυται.

Paulò aliter effertur Prorrh. 70. hæc ſententia. νωθρότης autem vt magnam cerebri noxiam atque extremam corporis refrigerationem, facultatumque omnium proſtrationem indicat, ita non temerè morbis acuris aut febribus ſuccedit, vniuerſaliſque eſt enunciatio, νωθρότης ὀν ὀξέσι κακόν. Atque huius ſententiæ ſenſus eſt, vt ſuborta febre perniciem indicet, parumq; refert an hoc modo intelligas, an verò ſuborta febre celeriter intereant, quæ eſt Prorrhetici intelligentia.

Lumborum dolores ad os ventriculi recurſantes, cum febre, horrore, ſi tenuia & aquoſa vomitione reiecerint, delirarint, voce defecti ſint, ij poſt nigrorum vomitionem moriuntur.

316 Εξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀυαδρομὴ ἐς καρδίαν πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀναμέσαντες λεπτὰ, ὑδατώδεα, παρενεχθέντες, ἄφωνοι, ἐμέσαντες μέλαινα τελευτῶσι.

Repetitur hæc ſententia Prorrh. 83. atque hîc meliùs quàm illîc ſcribitur, vt ex Gal. Comment. ſatis apparet.

Lumborum ac tenuioris inteſtini diuturni dolores & circum præcordia labores, in ægris vnà cum febre cibum faſtidientibus, eos, dolor intenſus ad caput progreſſus, non ſine conuulſionis ſpecie celeriter interficit.

317 Τὰ κατ᾽ ὀσφῦν καὶ τὸ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα, καὶ τοὺς ὑποχονδρίου πόνοι, ἀπόσιτοι ἅμα πυρετῷ. οὗτοι ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σκότωσιν ἐλθὸν, κτείνει ὀξέως ἔθνον ἀσασμώδεα. H

Prorrh.

A Prorrh. 100. aliter paulò ſcribitur hæc ſententia, quæ hîc nonnihil diuerſam habet notionem, & tamen à Galeno agnoſcitur.

318 Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα, οὗτοι κακοί. ἆρα τούτοισι τρόμωδεα ἦξ καὶ φοῖδες ὀν ῥίγει;

Qui lumborum dolore conflictantur, ij malè habent. Num his tremores fiunt, & maculæ rubentes quales in tibiis, cum rigore?

Circunſcriptione indiget hæc ſententia, aliôqui temerè valde pronunciata. Neq; enim quiuis lumborum dolor periniciem aut tremores adfert. Rectiùs igitur ad Prorrhet. 42 referatur, vnde & apertiſſimè deducta videtur & diminutè ac vitioſè exſcripta. Lumborum nanq; dolor ſi diuturnus eſt cum æſtu implacido & tenui ſudore circa caput & thoracem oborto, perniciem affert. Quòd ſi ſpinalis medulla quæ eſt ad lumbos, noxiam ſenſerit, neruorum affectum atq; inde tremorem conſequi conſentaneum eſt, & vocem tremulam affecto neruorum genere fieri, velut in rigore conſpicuè tremula cernitur. Sic enim ex Prorrh. conſtans & integer ſenſus erit, vt & lectio, ſi ſcribatur: Ϛ᾽ φωνὴ ἀς ὀν ῥίγει. Cuius quidem lectionis veſtigia, quamuis lubrica, in Aſtilano codice remanent. Etſi enim vitioſa eſt lectio & aſteriſco notata [καὶ φωνῆ δὺς ὀν ῥίγει] ex ea tamen iſtam veluti genuinam eruas licet. Quòd ſi φοῖδες retineatur (quod faciunt omnes interpretes ex codicum conſenſu) eæ ex vitioſo humore aut feruentibus ſuccis ſub cute aut in aliqua parte reſtitantibus & per rigorem impulſis excitari par eſt. Id autem rari eſt exempli, & ex vnius aut alterius obſeruatione ad prædictionem traductum. Sunt autem φοῖδες Galeno in Exegeſi, φαύσιγγες, οἱ ἀπὸ τοῦ πυρὸς ὀν τῇ κνήμαις ἐπανιστάμενοι κόκκοι ἐρυθροὶ, maculæ aut circuli rubentes qui ex ignis vicinia in tibiis oriuntur. Heſychio etiam φοῖδες, Ϛ᾽ ἀπὸ πυρὸς, ὀν σώματι γινόμενα ὀκ φυσήματος, ἢ φλυκταίνας ſignificant. φῶδες Erotiano exponuntur Ϛ᾽ ὀκ πυρὸς γινόμενα, μάλιστα ὅταν ὀκ ψύχοις ὀν τῷ πυεῖ καθίστωσι σροχοῦλα ὅθεν φλογίσματος, quædam ex igne contracta incendia, præcipuè vbi ex frigore ad ignem propiùs acceditur. Eamque dictionem Diocles Caryſtius ἀπὸ τοῦ φωτὸς Ϛ᾽ ἐρεύθους deriuari ſcribit. Sunt qui etiam παῖ φλυκτῶδες puſtulas ſignificare putent. φῶδον meminit in Pluto Ariſtophanes, vbi Scholiaſtes φλυκταίνας explicat. Apollodorus φῶδες Ϛ᾽ ὀκ πυρὸς ἐρυθήματα Ϛ᾽ ὀθόνια καύματα eſſe ſcribit.

C 319 Αρα τοῖς ὀσφυαλγέσιν, ἀσώδεσιν, αἱμέμεσιν, ὀλίγα θραστέως τὸ θυμοῦσθαι, ἐλπὶς μέλαινα διελθοῦν;

Conſiderandum eſt in lumborum dolore conflictatis & anxietate citra vomitum, & pauliſper ferociter deſipientibus ægris, num nigra per ſeceſſum proditura ſint?

Hic ſymptomatum concurſus repetitur Prorrhet. 85. ideoque hæc ſententia nobis à ſuperiore diſtinguitur, quòd per ſe ſententiam faciat, & parum cum priore conueniat. Videntur autem eſſe materiæ copia grauantis aut in venis turgentis ſymptomata, vnde & lumborum dolor, anxietas, cibi faſtidium, & nauſea ſine vomitione originem ducunt. Poſſunt quoque iſta internum incendium, aut alicuius viſceris phlegmonem conſequi.

D 320 Οσφύος πόνος καρδιαλγικῶν, μὴ δυναχρέμψιος βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες.

Lumborũ & oris ventriculi dolor cum forti ſcreatione, conuulſionem quodammodo ſuſpectam facit.

Capitis dolor additur Prorrh. 106. vnde huc traducta videtur hæc ſententia.

321 Υπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

Subabſurdus eſt qui cum iudicatione rigor fit.

Vitioſa ſunt hîc omnia exemplaria, quod etiam Aldinus codex aſteriſco notatus ſatis indicat. Quare & ex Prorrh. 107. (quod ex Galeni Commentario in contextum repoſuimus) tranſcribenda hæc ſententia venit, atq; ita legenda, ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος, vt ſuſpectus ac ſubabſurdus ſit rigor naturæque munia atque totam κρίσεως O Economiam interturbans, qui vacuationibus criticis intermiſcetur, eaſque diſtinet potiùs & moratur quàm promoueat. Etenim legibus naturæ conſentaneum eſt, vt vacuationes criticas rigor præcedat, non comitetur aut ſubſequatur. Galenus in Prorrhetico ὑπόφοβον ex codicum varietate agnoſcit, quod E eſt Cornarij interpretatione approbatum, eaque etiam notione ὑπόδεινον hîc quædam exemplaria legunt, vt aliquatenus horrendus ſit rigor cum iudicatione coniunctus.

322 Οσφύος ἄλγημα, ἀνὺ τοῦ φάσιος πυκνὰ ὀθοφοιτέον, κακοηθέος ἀῤῥωστίης σημεῖον.

Lumborum dolor abſque cauſa manifeſta crebrò inuadens, morbi malignitatem indicat.

Lumborum multæ cùm ſint partes, cuiuſnam partis dolorem ſignificet non ſatis eſt expreſſum, atque adeò indiſtinctè admodum pronunciatum eſt præſagium. Vero tamen eſt ſimile trahentes & diuturnos lumborum dolores, ſi nullam manifeſtam occaſionem prodant, ac crebrò repetant, occultam aliquam perniciem præſeferre. Frequens enim recurſus maligni & pertinacis morbi index eſt. πυκνὰ ὀθοφοιτέον eadem phraſi (vt ſupra*) effertur.

*Sentent. 286.

F 323 Οσφύος ἄλγημα μὴ καύματος ἀσώδεος, πονηρόν.

Lumborum dolor cum æſtu implacido & anxio, malum ſignificat.

Apparet ex Prorrh. 42. decerptum eſſe hoc præſagium, ideoque μὴ καύματος meliùs legitur, etſi μὴ κάματος habent exemplaria quædam, quæ ſecutus eſt Cornarius.

324 Οσφύος σκύπασις ὀκ γυναικείων πλήθεος, ὀκπυητικόν. καὶ Ϛ᾽ ποικίλως ἰόντα, γλίχρα, δυσώδεα, πνιγώδεα ὀθὶ τοῖσι τρεφρηλοῦσιν, ὀκπυητικόν. οἶμαι ὃ καὶ θορυβῶν τὰς τοιαῦτας. G

Lumborum contenſio ex menſium copia ſuppurationem fore indicat. Quin & variè prodeuntia, glutinoſa, graueolentia, ſtrangulatum cum antea commemoratis inducentia, ſuppurationem denunciant. Fortaſſis verò & tales aliquantum delirare cõtingit.

Ex ſuppreſſa muliebrium abundantia inflammationem ſubnaſci, indeque ſuppurationem fore docet diſertis verbis Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικ. & Gal. Comm. in aph. 57. libr. 5. Quin & malè habiti menſes, graueolentes & fœtidi permixta humorum acrimonia & corruptela, vterum interdum lacerant & pus deducunt. Cui rei adhibenda maxima cura eſt, & vt ſcribit Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικ. χρὴ δὲ μαλάττειν ἀσφρεώδεα ποιέοντα ἑλκέων τοῦ ὀν τῇσι μήτρῃσιν. ἅπερ δὲ ὀν ἀπαλῷ ἔοντα Ϛ᾽ εὐεπαφοδήτῳ, Ϛ᾽ νευρώδει τῇ κοιλίῃ. Remorati quoque menſes, aut craſſiores, aut glutinoſiores, aut etiam ex morbo, aut obuoluto & conniuente vteri oſculo, ſtrangulatum, febres, & interdum deliria conuehunt, grauioreſque multò nonnunquam caſus, quorum mentionem facit Hippocr. lib. 1. περὶ γυναικ. φυσ.

325 Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα καὶ πλευρὸν ἀνὺ τοῦ φάσιος, ἰκτεριώδεες γίνονται. H

Qui lumborum & lateris dolore abſque vlla occaſione tentantur, ij in morbum regium incidunt.

In ictericis iam diu confirmatis & morbum trahentibus, lumborum & lateris dolor plurimùm fatigat, idque vbi induruit hypochondrium aut viſcus aliquod, aut inflammatione vexatur hepar. Aliôqui lateris & lumborum dolor parum ad icterum denunciandum conferunt, & ſigna ſunt ἐπροφῶν, indiſtinctumque pronunciatum faciunt.

Ex ſanguinis eruptionibus vehementes die iudicatorio obuenientes perfrictiones, peſſimæ.

326 Αἱ ἐν κρισίμοισιν ἐκ τῆς αἱμορραγιῶν παρεψύξιες νεανικαὶ, κάκισται.

Vehementes totius corporis perfrictiones diebus iudicatoriis ex hæmorrhagia obuenientes, tantùm non naturam leuant, vt morbum recrudeſcere & nouas ſubortas iniurias ſignificent, ideoque damno ſunt. Aliter paulò ſcripta eſt hæc ſententia Prorrh. 134. vbi vehementes ſanguinis eruptiones cum perfrictionibus iudicatoriis ſugillantur, & aliam agnoſcit lectionem Galenus, iudicatorias totius corporis perfrictiones, vehementes ſanguinis eruptiones ſiſtere & remorari. Quam notionem etiam amplectuntur exemplaria quædam manu ſcripta, quæ κράτησαι pro κάκιστα legunt, niſi quòd perfrictionibus vehementiam, non ſanguinis eruptionibus attribuit.

Sanguinis ex parte aduerſa profluuium, malũ eſt, velut ſi in lienis tumore ex dextra nare effluat. Et circa præcordia idem ſpectari oportere exiſtimandum eſt.

327 Τὸ ἀνάπαλιν αἱμορραγέον, πονηρὸν, οἷον ὅτι τοῦ λοιμοῦ μεγάλου ἐκ τῆς δεξιῶν. καὶ ὑποχονδρια ὡσαύτως.

Celebratiſſima eſt hæc ſententia & ex media Hippocratis OEconomia petita, & in humorum tranſmutatione & effluxibus inſigniter decantata. In naturæ nanque motibus ſemper ſpectandam eſſe εὐθυωρίαν, directionem, rectum partis ſitum, & τὸ κατ' ἶξιν, vbique docet Hippocrates, veluti ea quæ ex oppoſito & aduerſa parte fiunt, perpetuò damnantur. Sic in ſanguinis profluuio τὸ ἀνάπαλιν αἱμορραγέον πα cleuat Hippocrates, & in abſceſſium doctrina τὸ ὅλον τοῦ σώματος ῥέπουσα lib. 2. epid. Ad hunc verò locum explicandum plurimùm facit quod ſcribitur lib. 2. & 6. epid. κατ' ἶξιν τὸ πλευρῶν ἔκπυσις ὀδυνώδης, τὸ ὀκτάσεις ὑποχονδρίων, τὸ παλιωδες ἐπάρσεις ἐκ ῥινῶν ῥήξεως. Quòd autem hæc ſententia repetatur Prorrh. 125. hîc eam ex melioribus codicibus diſtinximus, etſi quædam exemplaria ſuperiori connectunt. Huius etiam pronunciati meminit Galenus Comment. 1. in Prognoſt. & Comment. ad aphoriſ. 21. lib. primi.

Qui ex vulnere ſubinde rigentes ſanguinem profundunt, ij malignè habent, ac inter loquẽdum de repente moriuntur.

328 Τὰ αἱμορραγοῦντα, ὑπερριγοῦντα φύματα, κακοήθεα, ὀξυλεγέμενοι λαθραίως τελευτῶσι.

Prorrhet. 128. ex quo tranſlata videtur hæc ſententia, pro ὑπερριγοῦντα ἐφιδρούντα legitur, eamque lectionem agnoſcit Galenus.

Quibus quinto die liberales ſanguinis profuſiones contingunt, & ſexto nouo oborto rigore corripiuntur, ſeptimo perfrictionibus tentati celeriter recaleſcunt, iis alui malè afficiuntur.

329 Τὰ πεμπταῖα αἱμορραγοῦντα λαῤῥοῦς, ἕκτῃ ἐπιρριγώσαντα, ἑβδόμῃ παρεψυχθέντα, ἀνάθερμαινθέντα ὀξέως, τούτοισι κοιλίαι πονηρεύονται.

Liberalis ſanguinis ex naribus profuſio quinto die contingens, interdum illuſtrem habet iudicationis prærogatiuam, vt lib. 1. epid. in Merone, interdum verò paruam, vt inter morbi initia, præſertim verò ſi rigor ſexto die, aut perfrictiones ſeptimo, cum febris reuocatione, velut malorum cumulus, ſuccedant. ἀναθερμαίνεσθαι enim Galeno τὸ ἀνακαυρεῖν ſignificat, & οἱ ὀκ παρψύξεως ἀναθερμαινόμενοι damnantur in Prorrhetico. In naturæ motibus rite procedentibus rigor hæmorrhagiam præcedit, & tunc totum conatum ad totius corporis expurgationem intendit. Eſt interdum vbi ſanguinis largam fluxionem rigor ſequitur, eamque ſiſtit, vt ſcribitur in Prorrh. οἷσιν ἐξ ἀρχῆς αἱμορραγίαι λαῤῥαι, ῥίγος ἴσχει φύσιν. Sed vbi ſanguinis profluuio ſuccedunt rigores, diuturni ſunt & maligni, vt ſcribitur in Prorrh. ὃς αἱμορραγίας ῥίγεα μακρά, aut (vt alij ſcribunt) πυνθανόμενα. πονηρεύεσθαι autem κοιλίαν de alui vitiis & affectionibus intelligitur Galeno, quæ ad caloris natiui imbecillitatem ſuccedunt, & ἐξυγραίνεσθαι aut καταῤῥήγνυσθαι ſignificat.

A ſanguinis eruptione nigrorum per aluum egeſtio malo eſt. Quin & prærubræ ac æruginoſæ deiectiones damno ſunt. Quibus eiuſmodi ſanguinis eruptiones quarto die contingunt, tandem ſopore & cõtuulſione conflictati moriuntur, prægreſſis nigris deiectionibus & ventre in tumorem ſublato.

330 Μετ' αἱμορραγίαν μελάνων διαχώρησις, κακόν. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ ἐξερυθρα ἰώδεα. τεταρταίοισιν αἱ διαπαντα αἱμορραγίαι, κωματώδεες ἐκ δισσῶν ἀπαθέντες θησαυροῖσι, μελάνων προσθελθόντων, καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης.

Scriptum eſt hoc præſagium prorrh. 127. paulò tamen aliter, ibique eſt à Gal. explicatum. De nigris autem deiectionibus habes Hippocratis & Gal. ſententiam aph. 21. & 23. lib. 4.

In præcipiti malo quæ poſt ſanguinis eruptiones & nigrorum per aluum refuſiones ſurditas obuenit, malum denunciat. In his ſanguinis egeſtio perniciem affert, ſurditas autem ſoluit.

331 Μετ' αἱμορροίας καὶ μελάνων διαχωρήσιας ἐν ὀξὺ κώφωσις, κακόν. αἵματος διαχώρησις τούτοισιν ὀλέθριον. κώφωσις δὲ λύει.

Repetitur hæc ſententia Prorrh. 129. paulò tamen immutato ſenſu. Illic enim in ſanguinis eruptione parcitatem damnat, & ſurditatem diſcuti ſanguinis per aluum egeſtione ſcribit. Hîc verò ſurditas huiuſmodi ſanguinis egeſtionem ſoluit, ex aphoriſ. 28. libri quarti.

Quibus ſanguinis eruptiones diu perſeuerant, in iis temporis progreſſu aluus malè afficitur, niſi vrina concocta prodierit. Ac fortaſſis tale aliquid diluta vrina denunciat.

332 Οἷσιν αἱμορραγίαι πλείοσι, παρεγίνοντο χρόνου κοιλίαν πονηρεύοντες, ἢν μὴ ὕδωρ πέπον ἔλθῃ. δοκέει δὲ ὑδαπώδες ὕδωρ τοιοῦτον τι σημαίνειν.

Iiſdem verbis repetitur hæc ſententia Prorrh. 133. & aliis verbis effertur aphoriſ. 27. libr. 4. quem antea expreſſit hoc præſagio ſent. 154. Non neceſſe tamen eſt poſt ſanguinis eruptiones aluum ſemper effundi, cùm ex hæmorrhagia interdum reſiccetur, & ἐξ αἱμορραγίας δύσπαλπρος γαστὴρ notetur in Prorrh. Sed quòd ſpiritu cum ſanguine exhauſto, calorem natiuum languere plerunque accidat, vnde & concoctiones deficere, cæteraque naturæ munia ignaua eſſe contingat, ac vrinas dilutas & aquoſas velut caloris imbecilli indices prodire. Ac ſanè ſuperfluum videretur huius prælagij extremum membrum ex Prorrhet. 132. tranſlatum, niſi ex manu ſcriptis exemplaribus in Prorrh. adſcriberetur, & à Galen. in Commentario ſubindicaretur, vt noſtris in Prorrh. Scholiis teſtati ſumus.

Quibus ex larga & frequenti ſanguinis eruptione, copioſa fit nigrorum deiectio, cum alui verò ſuppreſſione ſanguinem profundunt, iis aluus

333 Οἷσιν ὅλῃ αἱμορραγίῃ λάβρα πυκνῇ μετ' μελάνων ξυχνὴ διαχώρησις, ὑπεστάσης δὲ αἱμορροοῖ, οὔτοι κοιλίης

ὀδυνώ-

A ὀδυνώδεες, ἅμα δὲ ποτὶ φύσησιν δύφορεοι. ἔρρει οἱ ποιοῦσι ἐφιδρῶσι πολλοῖσι ψυχροῖσι; ὃ δ' ἀνατεθραυσμένον ἔρρει ἐν τούτοισιν ὑ πονηρὸν, οὐδὲ ὃ ἐφιστάμενον γονοῤῥές. ὅλπαπολὺ δ' ὅτοι ὑδατώδεα ὑρέουσιν.

dolore conflictatur, vnà autem cum quibusdam flatibus tolerabiliùs ferunt. Ac fortè hi copioſis, frigidis & tenuibus ſudoribus diffluunt. In his returbata vrina mala non eſt, neque quod in ea inſidet genitali ſemini ſimile. Vt plurimùm autem hi dilutas vrinas reddunt.

Repetitur hoc præſagium Prorrh. 140. Ac neque hoc loco magis reputauit variam ſignorum vim hic author & efficaciam, ſed indiſtinctum præſagium effecit, paulùm variata dictione. Quod autem hîc legitur, ἅμα δ' τῆσι φύσησιν εὔφοροι, in Prorrhetico meliùs ſcribit, ἅμα δὲ πνι ῥύσῃ εὔφοροι. Vnde etiam probatur manu ſcripti exemplaris lectio quæ habet, ἅμα δὲ τῆσι ῥύσισιν. inde enim deducta
B videtur. Sed nos ἅμα δὲ ποτὶ legimus.

334 Οἷσιν ἐκ ῥινῶν ὅλῃ κωφώσῃ καὶ νωθεσύνῃ μικρὰ ἀποτάξῃ, ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τούτοισι συμφέρει καὶ κοιλίης παραχή.

Quibus cum ſurditate & torpore paucus è naribus ſanguis ſtillat, nonnihil moleſtiæ exhibet, iis vomitus & alui perturbatio confert.

Præſagium eſt Prorrh. 141. hîc repetitum & iam antea expreſſum, vbi neque pro dignitate ἀποτάξις ſatis reputatur cùm non in leuibus malis apud Hippocratem reponatur. Vomitus autem & alui perturbatio, etſi humorum tranſpoſitione & vacuatione iuuare poſſunt, diſtinctione tamen indigent, quam ex Galeno haurias licet.

*Sent. 208.

C 335 Αἱ ἐν ἀρχῇσι μεγάλαι αἱμορραγίαι, τὸν ἀνακαμβαίνοισι κοιλίας καθυγραίνοισι.

Quæ magnæ ſunt in principiis ſanguinis eruptiones, dum ægri vires recolligunt, aluos effundunt.

Neque ſolùm morborum initiis iſtud contingit, ſed quandocunque aut vndecunque largæ ſanguinis effluxiones fiant, vt antea ſent. 154. & 332. ex aphoriſmis ſcriptum eſt.

336 Τὰ ἐκ ῥινῶν λάβρα βίῃ ἀποληφθέντα, ἔστιν ὅτε ἀπασμὸν ὅλῃ καθαίρει, φλεβοτομίη λύει.

Largæ ſanguinis ex naribus eruptiones per vim ſuppreſſæ, interdum conuulſiones accerſunt, vnde liberat venæ ſectio.

Aliter effertur hæc ſententia Prorrh. 145. atque vtraque lectio vera eſt. Vehementes enim, multæ ac liberales ſanguinis è naribus eruptiones, prompte ad conuulſiones deducunt: Aut quæ per vim ſiſtuntur largæ ſanguinis eruptiones, hoc eſt, fronti,
D ceruici, aut capiti adhibita nimia refrigerantium remediorum copia (quod interdum fieri ſolet) conuulſionibus viam aperiunt. Quæ Galeni explicatio hanc lectionem, quæ βίῃ ἀποληφθέντα habet, magis probat. Quomodo autem venæ ſectio remedium offerat, à Galeno petendum eſt.

337 Αἱ ἑνδεκαταῖαι γάξιες, δύσκολοι, ἀνῴγως τε κἠν δὶς ὑπεστάξῃ, καὶ ἢν ὑπεστάξῃ.

Sanguinis è naribus ſtillationes quę vndecimo die contingunt, moleſtiam afferunt, tùm verò præſertim ſi bis ſanguis ſtillarit, aut rurſus nares ſtillare cœperint.

Prorrh. 148. aliter ſcribitur hoc præſagium. Verùm in vniuerſum in Hippocratis doctrina ſanguinis ſtillationes (quod antea ſcripſimus) multis decretis conſiguntur, non eæ modò quæ vndecimo die contingunt, id tamen præſertim ſi diebus criticis appa-
E rent. Quòd ſi diebus indicibus ſtillare nares cœperint, ac poſtea diebus iudicatoriis ſtillatio repetierit, inter peſſima ſigna, non δύσκολα tantùm reponendum, cùm fractum & irritum naturæ conatum ſignificet. Idque videtur eſſe ὑπόταξις Hippocrati. In Prorrhetico codices Regij manu ſcripti huius præſagij lectionem propius aſſequuntur, cùm κἠν πε ὑπεστάξῃ legunt. Hîc verò vtraque lectio, tum manu ſcriptorum tum etiam publicatorum exemplarium appenditur, vt facilè appareat alteram ab aliquo margini aſcriptam in contextum irrupiſſe, atque pro κἠν πε ὑπεστάξῃ, κἠν δὶς ὑπεστάξῃ appoſitum fuiſſe. Atque certè parum referre videtur, an καὶ ἢν ὑπεστάξῃ, an κἠν πε ὑπεστάξῃ, an verò κἠν δὶς ὑπεστάξῃ legatur.

338 Ἐπὶ αἱματος ῥύσει πολλῇ, ἢ λυγμὸς, ἢ ἀπασμὸς, κακόν.

In copioſa ſanguinis fluxione, aut ſingultus, aut conuulſio, malum denunciant.

Ex aph. 3. lib. 5. & 9. lib. 7. deſumpta eſt hæc ſententia Hippocrate digniſſima.

F 339 Τοῖσιν ἕως ἐπὶ τῶν ἑβδόμων διώκαμεν μετ' ἀχροίης, καὶ πνεῦμα ἀζιζόμενον ἐν τῇσιν ὀδοῖσι, καὶ γῆς ἐπιθυμίαι, αἵματος φθορὴν καὶ ἐκλυσιν σημαίνει.

In his qui ad ſeptimum progreſſi ſunt cum caloris fœdatione, inter ambulandum ſpiratio coaceruata, & terræ appetentia, ſanguinis corruptionem ac virium exolutionem denunciat.

Phraſis eſt admodum inſolens & obſcura, ideóque ſuſpecta. Cornarius διώκαμεν διακαμβαίνοισι, aut aliud quid tale, ad faciliorem intelligentiam, aut legiſſe aut ſub intellegiſſe viſus eſt. Mihi nil aliud hac ſententia ſubindicari videtur, quàm in his qui diuturna coloris fœdatione, aut viſcerum impuritate laborarunt, cum denſa & concitata ſpiratione, & terræ appetentia, inſignem humorum cacochymiam ac corruptelam, indéque virium exolutionem portendi. Cuius ſententiæ notio ex Prorrhetici ſecundi verbis petenda videtur. οἷσι δὲ τὰ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά· ὅτι πολὺ χρόνου, ξανθοχρόως δὲ μὴ ἐκπρόσθεν τρόπον, ὅτοι καὶ ἢν ὠδῆν καὶ ἢν γυναικῶν, κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθοις τὰ καὶ γλὼ τρώγουσι, καὶ αἱμορροΐδας ἔχουσι. τὰ δὲ χλωρὰ χρώματα ὅσα χρόνια εἰσὶ, καὶ μὴ ἰωμοειδέα εἴσι, τὰ δὲ ἄλλα τὰ αὐτὰ
G ποιέει αὐτοῖσι ξυμβαίνει, αὐτὰ δὲ ἢν λίθων τύπτις καὶ τῆς γῆς τρώξιας τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον, ἢ τὰς ἑτέρας. δοκέουσι δὲ πολὺ χρόνου ὠχροὶ φαίνουσι, καὶ τὰ προσωπα ἐπιρρεόντα ἔχουσι, εἰδέναι χρὴ τύπτις πλὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένοις, ἢ πρὸς τὰ ἀπάγχια δίψιμα ἔχουσι, ἢ ἐν τῇ ὄδῃ καυσὸν τι ἐν ἐουσῇ. ποιοῖ δὲ πλείστοισι ἢν πάντων φαινομένων, ἐκ ἑνὸς τινὸς ἢν κακῶν φαίνεται, ἀλλ' ἔστι ὅ τι πολλὰ, ἢ καὶ πάντα. Quibus ſententiis paulò diffuſiùs, quod hîc preſſiùs, exprimitur. Celſus autem cap. 7. lib. 2. his verbis contrahit. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis dolotibus conflictantur, vel terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam, & tumidam, aut capite, aut viſceribus, aut aluo laborant. Hîc autem ἀχροΐη pro colore fœdo & deprauato ponitur, qualis in magna crudorum & vitioſorum humorum coaceruatione & cacochymia conſpici ſoleat, vnde & terræ ac rerum aridarum appetentia, velut in mulieribus malacia aut pica laborantibus, cæteráq; ciborum faſtidia læſo ventriculi oſculo contingunt, vt ſcribit Gal. Com. ad aph. 61. lib. 5. Diximus autem ad ſeptennium progreſſos, vt diuturnam coloris deprauationem indicaremus, ac ſuſpectam & inſolentem phraſim qua poſſemus ratione, codicum ope deſtituti, exprimeremus. Exemplaria quædam Regia manu ſcripta, τοῖς νέοις ἐπὶ τῶν ἑβδόμων legunt, quæ lectio Prorrhetici
H ſecundi ſenſum magis refert. πνεῦμα autem πνεύμενον, ab ἄλις quod frequens eſt apud Hippocratem, inter oſcuras & inexplicatas dictiones reponendũ. Ac videtur ea dictione coaceruata ſpiratio intelligi, velut concitata & denſa, qualis vitio laborantibus viſceribus ac præcordiis, vel minimo labore contingit. Quod effecit vt illud ἐν τῇσιν ὀδοῖσι, inter ambulandum dixerimus, quòd inſigni cacochymia laborantibus, vbi vel minimùm ſe commouent, difficilis illa reſpiratio contingat. Quibus ſic ſe haben-

tibus non est difficilè sanguinis vel humorum corruptelam, aut languentibus præcipuis visceribus, virium exolutionem, ac cæ- A
tera quæ Prorrhetico secundo describuntur, suspicari. Præceptor autem Hollerius ἀιωρόμενον πνεῦμα magis probat, hoc est, spiritum anxium, vt ab ἄμα aut ἀήματος deducatur, aut ab ἀΰειν & ἀΰτζειν. Sed nos istius dictionis notationem & testimonia aliàs expressimus. Porrò hîc est admonendum omnia exemplaria γῆς ὀπωπυμίω legere, ista tamen mihi potior lectio visa est, vt γῆς ὀπωπυμίη scribatur.

Diuturnis in morbis paruæ apparentes sanguinis ex naribus fluxiones, perniciem ostentant.

341 Ἐν τοῖσι μακροῖσι τὰ μικρὰ ὀπιφαινόμενα αἱμορροώδεα, ὀλέθρια.

In longis morbis, qui coctione aut abscessu leuari debent, non parum suspectæ sunt paruæ & ex interuallis sanguinis ex naribus fluxiones, vt quæ hepatis & venosi generis affectionem & exolutionem indicent. Quin & μικρὰ ὀπιφαινόμενα vocantur, quæ non pro dignitate morbi leuant aut apparent. B

Tenebricosas vertigines circa initia sanguinis ex naribus fluxio soluit.

341 Τὰ σκοτώδεα ἐξ ἀρχῆς αἱμορροίη ῥινὸς λύει.

σκοτώδεις dicuntur Hippocrati tenebricosa vertigine vexati, aut quibus tenebrosæ caligines circum oculos versantur. Quibus igitur in capite magna caliginosorum vaporum & flatulentorum humorũ abundantia ex feruidiore sanguine collecta est, aut ex humorum efferuescentia tanta fit turbulentorum spirituum agitatio, vt tenebras oculis offundat, eos leuare potest circa initia sanguinis ex naribus fluxio, aliôqui maioris morbi metus iniicitur, & epilepsia aut apoplexia timenda est. Illud verò ἐξ ἀρχῆς ad vertigines quæ initio cientur ex plethora quadam particulari, aut ex recursu quodam sanguinis symptomatico in febre acuta, & fumidis vaporibus ab impuro stomacho, aut inflammatis visceribus exhalantibus, quarum solutionem sanguinis ex naribus profluuium non temerè procurat. Videntur autem hæ duæ sententiæ antea vno præsagio comprehensæ & ad aurium tubercula C
relatæ, sent. 105.

Vbi sanguis ex naribus effluxit, totius corporis perfrictio cum tenuibus sudoribus morbi malignitatem denunciat.

342 Τὰ ἐκ ῥινῶν σμικροῖς ἱδρῶσι παρεψυχόμενα, κακήθεα.

Prorrhetico 126. †scripta est hæc sententia, & antea quoq; hoc præsagio expressa. †*sent.* 40.

In corporis perfrictione cum temporis sensu, sanguinis detractio, mala est.

343 Αἵματος ἀφαίρεσις ἐν καταψύξει νεανιθρόμενη, κακόν.

Istud indistinctè pronunciatum cautione indiget. Neque enim in his fluxionibus in quibus humores corporis concrescunt, fixi sunt, ac congelantur, quales sunt apoplexia, aut catalepsis, aut in quibus (vt loquitur Hippocrates) †ὀξυθαρέος τοῦ αἵματος, καὶ ἅμα D
πνευμάτων ἐξαιμάνων ἐν ἀπορίῃ κατὰ φύσιν ὁδοὶ βαδίζειν, καταψύξιες γίνονται τῶν πῆς τούπνου, καὶ σκοτώσιες, καὶ ἀφωνίη, omnino interdicenda est sanguinis missio, sed accurata priùs præparatione opus est, vt frictionibus, ligaturis, corporis concussione & motu, fotibus, vnctionibus, ac cæteris id genus, vt sanguis crassior & frigore congelatus recalescat, attenuetur, & liberiùs effluat, aliôqui periculosa est sanguinis missio in tanta frigiditate. Quod consilium ex Hippocrate etiam ineundum est, cùm scribit, ᾽ἀλλὰ χρὴ τὸς πόνους παρεσκευακότας φλεβοτομέειν ἐν ἀρχῇσιν εὐθέως, μετεώρων ὄντων πάντων τῶν λυπούντων πνευμάτων καὶ ῥευμάτων, εὐσωμοτόμα γὰρ ἔσται. Verùm hæc sententia de torpida perfrigeratione accipitur, quæ caloris natiui extinctionem & virium exolutionem sequitur. Sunt qui sanguinis detractionem ex naribus intelligant, vt præceptor Hollerius. Certum autem est hæmorrhagiam ex naribus in morbis cum perfrictione & torporis sensu non parum esse suspectam.

†*Lib.4.de rat.vict.in morb.acut.* ᾽*Lib.4.de rat.vict.in morb.acut.*

Qui suppressa aluo sanguinem ex naribus fundunt, & vna cum sanguinis profluuio subinde rigent, iis aluus intestinorum læuitate laborat & obdurescit, aut tenues lumbrici (ascarides dicti) infestant, aut vtrunque.

344 Ὅσοι κοιλίης ὑπεγείσης αἱμορροέουσι, καὶ ὑπαρρίγου- B
σιν ἅμα τῷ αἱμορροΐῃ, τούτοισι κοιλίαι λαφεντεριώδεα πιέει, καὶ ὑπόσκληρον καὶ ἀσκαρίδας, ἢ ἀμφότερα.

Prorrhetico 138. aliter legitur hoc præsagium & cum dubitandi nota, quæ & in quibusdam manu scriptis exemplaribus retinetur, licet vitiosa sit scriptio, ἄρα τῷ αἱμορροΐῃ, pro ἄρα τὸ αἱμορροεῖν. Quæ Dioscoridis videtur esse lectio, cuius meminit Galenus in Com. Prorrh. Et aliôqui facilis est lapsus communis lectionis ἅμα pro ἄρα.

Qui statis temporibus sanguinem fundunt, si siticulosi sint, neque sanguinem profuderint, comitiali morbo pereunt.

345 Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμορροώδεα, διψώδεα, μὴ αἱμορραγήσαντα, ὑπολιπιχῶς θνήσκει. F

Prorrh. 131. repetitur hoc præsagium ac paulò aliter exprimitur.

Ex venis in ano sanguinem fundere solitis aliquantum apparentibus, tenebricosæ vertigines obortæ, paruam ac sensim factam partium resolutionem indicant, ex quo liberat venæ sectio. Et quicquid huiusmodi apparere solet, mali aliquid denunciat.

346 Ἐξ αἱμορροΐδος ὅσον ὑπεφανείσης σκοτώδεα ἐλθόντα, παρεμπληκτικὸν μικρὸν καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον σημαίνει. λύει φλεβοτομίη. καὶ πᾶν ὅ τι ἂν φαινόμενον, κακόν τι σημαίνει.

Hæc vacuationem intra modum subsistentium genere concludantur, & velut exemplum quoddam proponuntur, quo fatiscentes naturæ vires subindicantur. Præcipuè verò venarum per anum sanguinem fundere solitarum suppressio hoc præsagio G
sugillatur, ex qua Plethorica symptomata plurima & morbi ex redundantia gignuntur, de qua scribitur libris Epid. ac præcipuè aph. 28. sect. 3. lib. 6. & Galeno Com. ad aph. 10. sect. 6.

Quos palpitationes in totum occupant, num voce defecti intereunt?

347 Οἱ παλμώδεες δ᾽ ὅλου, ἄρα καὶ ἄφωνοι τελευτῶσι;

Hoc præsagium pene iisdem verbis repetitur Prorrh. 30.

Ex tremoribus quæ conuulsiones fiunt cum sudoribus, recidiuas minantur. In his iudicationem facit nouus subinde obortus rigor. Sed is priùs ardore circa ventrem exorto prouocatur. Somnus in his multus conuulsionem minatur, & frontis grauitates, ac mictio molesta est.

348 Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα θυμώματα ἐφιδρῶσι, φιλυπόφροφα. τούτοισι κρίσις ὑπαρρίγωσασιν. ὑπαρρίγοῦσι δ᾽ αὖτοι ὑπὸ κοιλίαι καύματι παρεγκληθέντες. ὕπνος πο- H
λὺς ἐν τούτοισι σπασμώδες, καὶ τὰ ἐς μέτωπον βαρέα, καὶ ὄρθρος δυσκολαίνουσα.

Præsagium

A Præsagium est Prorrhetico 105. repetitum, & ab interpretibus Hippocratis (vt scribit Gal.) varia lectione exagitatum. Cuius pars extrema ex Prorrh. 109. velut ex concursione, ita variis diuersæ naturæ casibus suffarcinata, huc est temerè assuta. Verùm hic πρὸς μέτωπον βαρέα legitur, vbi in Prorrh. πρὸς μέτωπον δυσκόλως βαρέα.

349 Οἱ εὐγερὲς πνίγουσιν ἄπειροι σπασμοί, καὶ χερσί.

In vteri strangulatu non antea expertę conuulsiones, faciles sunt.

εὐγερὲς hîc facilè & πνίγουσιν significare videtur, vt non antea cognitas aut expertas in vteri strangulatu conflictatis conuulsiones, minimè suspectas, aut periculo vacare indicet. Potest etiam significari propensio quædam ad conuulsiones, q̃ huiusmodi mulieres vteri suffocatione laborantes, ad conuulsiones valde sint procliues, & aliôqui vterus ipso valde animatus & sensilis, conuulsionibus non parum sit opportunus, vt ex multis historiis lib. Epid. & Galeno lib. 6. de loc. aff. satis patet. Quem in sensum et- B
iam sumpsimus Prorrhetici sententiam 119. vbi hoc præsagium repetitur, etsi ἄπειροι in omnibus exemplaribus legitur, quòd illic ἀπύρως, vt hîc ἄπυροι legendum esse fortè coniicias. Cui lectioni suffragatur postea hoc præsagio sent. 531. & 554. Neque verò refert ἐν ὑστερικοῖσιν, an verò ἐν ὑστερικοῖς legas, vt in Prorrhetico. ὑστερικὰ enim vteri strangulatus significant, vt & ὑστερικαὶ dicuntur quæ strangulatu ab vtero suffocari videntur.

350 Τὰ σπασμώδεα ἀνιδρῶτι πύελα τῷ δαρρέοντα πυρετώδη ἐόντι, ἀνήθεα. τούτοισι ἐπεὶ χιλίαι τὴ καθυγραίνουσι. τάχα δέ τι καὶ ἐς ἄρθρα ἀποσήσουσι.

Cum conuulsionibus & sudore febrienti defluentia sputa, minimè mala sunt. His præterea alui aliquãtulum madescunt, ac fortassis aliquid ad articulos abscessurum sperandum est.

τὰ σπασμώδεα πύελα videntur ab Hippocratis Oeconomia aliena. Et certè apparet hoc esse translatum ex fine Prorrhetici 121. vt totam istam sententiam ex Prorrh. 122. assumptam esse constat. Quanquã istius quoq; lectionis meminit Gal. & ἀνιδρωτὶ quos- C
dam legisse scribit, vbi ἀνιδρῶτι habent exemplaria publicata quædam etiam cum manu scriptis ἀνιδρῶτι, vt hîc meliùs retinetur. Hic quoque meliùs εὐήθεα quàm ἀνήθεα legitur, cùm εὔθεπτα Galenus exponat in Prorrhetico. Variant hîc etiam exemplaria. Quædam nanque τέπισιν ἐῦ legunt, vt & meliora ἀποσήσουσι pro ἀποσήσουσι.

351 Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ οὐκ λαμπόμενοι, ἀτενέες, ὥστε παρ᾽ ἐωυτοῖσιν εἰσὶ, ἀγρυπνοέοντί τε μαχρότερος.

Quibus in conuulsionibus oculi intentè splendent, iis mens non constat, & diutiùs morbum trahunt.

Videtur ex Prorrh. 124. huc translatum esse præsagium. Sunt autem phreniticorum indicia oculi immoti, fixi & intenti, aut intentè relucentes, quod ex media Hippocratis doctrina hauriendum est, vt ὀμμάτων ὀρθότης. ὄμμα θρασύ, aut ὀμμάτων θράσος. Et huic D
sententiæ lumen adfert quod scriptum est lib. 6. Epid. †ὀμμάτων θράσος τῷ δακρυωτικῷ. Vitiosa sunt autem exemplaria edititia, quæ ἐκλαμπαύοισιν aut ὀκλαμπαύοισιν aut ὀκλαμπαίνοισιν legunt, pro ἐκλάμπουσιν. In iis enim velut in ira admodum percitis oculi relucent ac micant. Quod expressit in Turno Virg. ᾽ —*totoq; ardentis ab ore*
Scintillæ abfistunt, oculis micat acribus ignis.

ἀπνὲς autem aut ἀπνέες, aut ἀπνεῖς (vt in Prorrhetico) legendum. †*Sect.* 1. ᾽*Æn. lib.* 12.

352 Τὰ σπασμώδεα τῷ πόνῳ παρεξιώμενα κατόχως, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρει.

Quæ conuulsionis in morem affligunt, eum alto stupore, quem catochum vocant tubercula ad aures attollunt.

Prorrhetico 161. iisdem ferè verbis exprimitur hoc præsagium, nisi quod αἰώρησιν pro ἐπαίρει ponitur.

353 Τρομώδεσιν, ἀσώδεσι, μικρὰ τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρεται σπασμοὶ σημεῖον χιλίης πονηρὸν ὀμφῆς. E

In tremulis & anxietate vexatis, parui ad aures tumores excitati, conuulsionem denunciãt, si aluus malè affecta sit.

Videtur ex Prorrh. 162. expressa sententia, quæ meliorem tamen hîc nacta est intelligentiam. Ad finem Prorrh. parotidum prędictio conficitur, in sopore, anxietate, capitis dolore, surditate, ac cæteris id genus tentationibus vexatis, quæ signorum naturam cõprehendũt. Est autem vero simile in tremulis ex cerebri intemperie, ac neruosi generis imbecillitate, cum magna corporis imbecilitate, paruarum parotidum exortum tantùm non leuare morbum, vt etiam conuulsionis spem accersant, cùm non nisi pro morbi dignitate apparentes abscessus probet Hippocratis doctrina. Quod etiam potiùs continget malè affecta aluo, & morbi fomitem continente, humoribus ad cerebrum raptis & illuc momentum facientibus.

354 Τὰ σπασμώδεα καὶ τετανώδεα πυρετὸς ὑπεγδόμενος λύει. F

Conuulsiones & neruorum distentiones succedens febris soluit.

Hippocratica est sententia ex aph. 57. lib. 4. petita & libello περὶ κρισίων ad finem repetita. Quin & in Epistola ad Demetrium Regem his verbis exprimitur, ὅταν σπασμῶν πυρετὸς ὑπεγδόμενος, ἴσχει τὴν νόσημα.

355 Σπασμὸς ὑπὸ τρώματος θανάσιμον.

Ex vulnere conuulsio lethalis.

Ex aph. 2. lib. 5. desumptum præsagium, quod etiam hîc postea (vt in tumultuario opere) repetitur.

356 Σπασμὸς ὑπὸ πυρετῷ γινόμενος, ὀλέθριον. ἥκιστα δὲ παιδίοισιν.

Conuulsio febri succedens, periculum denunciat, minimùm verò pueris.

Hæc sententia cum sequente ex Prognostico petitæ sunt, & in eandem notionem coalescunt. Conuulsio igitur febri succedens, G
etli merò suspecta est, in pueris tamen timenda est, si in febre aluus nihil deiiciat, neq; somnus accedit, sed terrentur, flent, ac colorem mutant. At in his nupertime editis necdum septimum annum excedentibus, minus periculum est (Aliôqui promptissimè conuulsionibus prehenduntur, præsertimq; ij qui crassissimi sunt, & aluos duras habent, vt scribitur aph. 25. lib. 3.) ἥκιστα δὲ καὶ διωνύσιοι (vt scribit Hipp.) οἷσιν αὐ οἰκείη τῆς φύσιος ἐστὶ ἡλικίης ἡ νοῦσος ἦ. Grandiusculos autem & adultos non adeò in febribus conuulsio prehendit, & aliôqui maius periculum denunciatur, & vehementis admodum malitiæ signum aliquod adesse oportet.

357 Οἱ φρικώδεστεροι ἑπτὰ ἑτέων ἐν πυρετῷ ἤχ ἀλιεύει ἢ ἐπὶ σπασμοῦ. εἰ δὲ μὴ, ὀλέθριον.

Adultiores & qui septimum annum excesserunt, conuulsione in febre non prehenduntur, aliôqui periculum denunciatur.

358 Σπασμὸς λυθεὶς πυρετὸς ὑπεγδόμενος ὀξὺς, μὴ πρότερον γεγονώς. εἰ δὲ εἴη πρότερον γεγονὼς, παρεξιωμένος. ὠφελεῖ δὲ καὶ ἔρρυσις διάξοδος ὑαλώδης πολλὴ, καὶ ῥύσις χολίης, καὶ ὕπνοι. τῷ δὲ ἀζαπίνης σπασμῶν λυθεὶς, πυρετὸς, χολίης ῥύσις. H

Conuulsionem soluit febris succedens acuta, quæ priùs non aderat, aut si priùs adfuit, ingrauescens. Cõfert autem & vrinæ vitreæ copiosus pertransitus & alui fluxio, & somnus. Conuulsiones autem de repente ortas febris soluit ac alui fluxus.

Ambiguum est quid intelligat per ὕρου διέξοδον ὑαλοειδῆ. Neque enim frequens est admodum ista vrinarum apud Hippocratem attributio. Mihi certè significare videtur ὕρου ὑαλῶδες, ac eam vrinam quæ multam pituitam vitream, aut potiùs albumineam, crassam, frigidam & glutinosam continet, ac eadem quæ in multis Epidemiῶν historiis γονοειδὴς ὕρησις, ac postea in hoc Præsagio, dicitur, & in pluribus conuulsione laborantibus ab Hippocrate in Epidemiis adscribitur. Qua de re fusissimè scripsimus nostris in libros Epid. Annotat. Cùm autem conuulsiones fiant ab humoribus frigidis, lentis, ac pituitosis, qui partibus neuosis inserti sunt, nil mirum est huiuscemodi materiæ per vrinas excretione, tanquam causæ vacuatione, morbum depelli. Adde quòd etiam antea in morborum iudiciaria absolutione [1], ὑαλῶδες ὕρου posuit, quod illic pluribus verbis exposuimus. Quòd verò ad scriptionem attinet, meliora exemplaria scripta cum interpretibus secuti sumus, etsi publicatis sua constare potest lectio, εἰ ὃ ἔτι, παρέ πρου γεγονὼς, παροξυνθεὶς ὑ ὠφελεῖ. Quod verò sequitur, quidam codices per se legunt. Sed cùm constet eadem notione comprehendi, ex melioribus exemplaribus huic sententiæ attexuimus. Repentinæ autem conuulsiones dicuntur, quæ à proprio principio & sine manifesta causa inuadunt, ac ex repletione ortum habent, vt his verbis testatur Galenus. *ὅταν οὖν πινὰ ὑγιαινόντων ἐξαίφνης συμβῇ καταδυῶσι, τὸν τοῖς πόνοις κατασμὸν αὐταρκῶς ὑπὸ πληρώσεως γεγονέναι. Cuius quidem conuulsionis cùm duo sint curationis scopi, concoctio & excretio (vt scribit Galenus†) febris suo calore huiusmodi materiam attenuat, digerit, calfacit, dissoluit ac concoquit, quod etiam faciunt somni, alui verò fluxu deponitur, vacuatur & excernitur. Quem in locum etiam vacuationis ratione, subeunt, sudores, vomitiones, ventris subductio (vt scribit Gal. Com. 6. in lib. 6. Epid.) & vrinarum abundantia, cuius meminit sent. sequente.

[1] Sent. 151. * Com. ad aph. 26. lib. 2. Com. ad aph. 70. lib. 5.

Loquendi impotentia in conuulsionibus multùm perseuerans, malo est. Quæ verò parum durat, aut linguę syderationem, aut brachij, aut eorum quę in dextra parte sunt, denunciat. Soluitur autem magna vrinarum confertim & de repente prodeuntium abundantia.

359 Ἐν τοῖσι κατασμοῖσιν ἀυαυδίη ὀλίγη πολὺ, κακόν. Ὃ δὲ ὀλίγη μικρὸν, ἤτοι γλώσσης ἀποπληξίου, ἢ βραχίονος, καὶ τοῦ ὀλίγη δεξιὰ σημαίνει. λύεται δὲ ὕρησιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσιν, πολλοῖσιν, ἀθρόοισιν.

Illud ἐν τοῖσι κατασμοῖσιν, quod vitiosè in publicatis exemplaribus superioris sententiæ fini adscribitur, cum interpretibus huic sententiæ annexuimus, quæ apoplexiæ præsagium instituere videtur. Longa enim & diu perseuerans sermonis impotentia, vt valde appetitum cerebrum, summamque animalis facultatis oppressionem, & multam humoris frigidi copiam & contumaciam indicat, ita non temerè totius corporis syderationem, aut validam apoplexiam suspectat. Quæ verò parum durat loquendi impotentia, vt minora omnia habet, ita & debilem apoplexiam minatur, quæ partium aliquarum resolutione plerunque dependitur & absoluitur. Quinetiam cùm κατασμῶν nomine epilepsiam non raro intelligat Hippocrates (vt constat ex aph. 70. lib. 5.) quòd epilepsia totius corporis conuulsio quædam sit, vt scribit Galenus Comment. 6. in lib. 6. Epidem. potest hoc præsagium de morbo comitiali intelligi, qui interdum probro quodam & quorundam partium intertrimento reliquam vitam contaminat. Nam & præcipuas partes appetit, & vultum ipsum fœdissimis peruersioribus, aut nobilium sensuum priuatione deformat, & partium quarundam impotentiam ac syderationem affert, vt fusius ex Aretæo vetustissimo & nobilissimo scriptore nostris in lib. 2. Epid. Commentariis scripsimus. Ex quo etiam Hippocrates ipse in morbi comitialis solutione, ἰσχίων ὀλιγίη, ὀφθαλμῶν διαστροφὰς & κάτω πλωσιν ponit. Ἀποπληξίου autem resolutionem Hippocrati & partis cuiusdam paralysin per abusionem significare non est admodum insolens. Sic quoque αὐαυδίη loquendi aut sermocinandi impotentiam sumimus, non vocis priuationem (vt Cornarius) quòd multùm ab ἀφωνίᾳ differ, vt aliàs persæpe docuimus. Nec sanè mirum est inde linguæ syderationem portendi, cùm αὐαυδία vocem præpeditam, ac voci destinatorum organorum resolutionem significet, vt testatur Galenus Com. 3. in lib. 3. Epid. Multa autem, conferta ac repentina vrinæ copia conuulsionis causam vacuatione liberare potest, quæ est rite instituta à natura mali absolutio.

Sudores autem partim quidem sensim procedentes, iuuant partim verò vniuersim effusi, & quæ effatim fiunt sanguinis detractiones nocent.

360 ἱδρῶτες δὲ, οἱ μὲν κατὰ μικρὸν, ὠφελέουσιν. οἱ δὲ ἀθρόα, καὶ αἱ τοῦ αἵματος ἀφαιρέσιες αἱ ἀθρόοι, βλάπτουσιν.

De sudoribus consummata est doctrina & prædictio in Prognostico & libello περὶ κρισίων. In criticarum autem vacuationum genere, quod vniuersim & affatim effunditur ex iudicationis legibus damnatur. Sudores verò acceruatim & confertim effusi, & sanguinis detractiones quæ cumulatè fiunt, syncopas ac denique mortem etiam afferunt. Quinetiam quod toto genere præter naturam est, si affatim deturbetur, periculum affert, vt patet ex aph. 27. lib. 6. ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον, vt scribit Aretæus. Siceriam Hippocrates ἱδρῶτας ἐν τῇσι κρισίμοισι γινομένοις σφοδροὺς, & πυκνὰς, ὀξυνδινώδεις vocat. Hanc autem sententiam, quòd de conuulsionibus probè dicatur in iisque locum habeat, priori sententiæ annectunt quidam. Nos codicum pluralitatem secuti sumus.

In neruorum distentionibus & iis quæ in posteriorem partem fiunt, dissolutę maxillæ mortem afferunt. Quinetiam lethale est in posteriorem partem distentione sudare & corpus dissolui, ac in eodem malo per nares reuomere, aut vbi per initia vox defecta fuit, clamare aut nugari. Postridie enim affuturam mortem significat.

361 Ἐν τοῖσι τετανοῖσι καὶ ὀπισθοτόνοισι γλῶσσα λυόμενα, θανάσιμον. θανάσιμον καὶ ἱδρῶτα ὀπισθοτόνῳ, καὶ τὸ σῶμα ἀναλύεσθαι, καὶ ἀνεμεῖν ὀπισθοτόνῳ ἀναῤῥίνων, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄφωνον ἐόντα βοᾶν, ἢ φλυηρῆν. ἐς γὰρ τὴν ὑστεραίην θάνατον σημαίνει.

Neruorum distensiones aut rigores cùm annumerentur conuulsionibus valde præcipites afferunt exitus, & triplici genere distinguuntur. Modò nanque scapulis caput, modò mentum pectori annectitur, modò recta & immobilis ceruix intenditur. Tetanum rigorem Celsus vocat, reliquas species emprosthotonum & opisthotonum dicunt, & quod hîc de duobus generibus effertur, Cornarius ad reliquam etiam distentionis speciem extendit. Maxillæ autem dissolutæ perniciem denunciant, cùm sint πέπανσι (vt scribit Aretæus[1]) μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι & πονόνων πάσεα. Quin etiam lib. 3. de Morb. in tetano, αἱ γλῶσσαι πεπήρασιν ὡς ξύλα. Et libr. περὶ τῶν ἐν τῇσι κεφαλῇσι, αἱ γλῶσσαι πήγνυνται. Quod etiam vtrobique opisthotono attribuitur, & Aretæus omnibus distentionum generibus concedit. Sudores verò quòd syncopas minentur ac mortis rudimentum afferunt, corpûsque ac vires exoluunt, meriò suspecti sunt. Quod autem hîc scribitur de reiectione per nares in posteriorum partium distentione, inter mortis notas adscribitur ab Hippoc. lib. 3. περὶ νούσων, his verbis, καὶ ὁκόταν ἀποθνήσκειν μέλλῃ, ἀνεμέει διὰ τῶν ῥινῶν & τὸ σῶμα, & τὸ ῥόφημα, & τὸ φλέγμα. Lib. verò περὶ τῶν ἐν τῇσι κεφαλῇσι (quod etiam repetitur libello περὶ κρισίμων) ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν, καὶ τὰ βρώματα, ἃ τρέψειν ἐδόκουν, αὐτὰ τὰς ῥῖνας αὐτῶν ἐπέρχεται ἐνίοτε. Aretæus etiam author sua vetustate memorabilis, id his verbis indicat. [1] ξυνέστι μὲ αὐτοῖσι, ἀθρόον μὲ ἅπασι εἰρῆσθαι, πόνοι καὶ ἀποστάσεις πονόντων καὶ ῥάχεος, καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ κεφαλῇσι. ἐρεύδοιτο δὲ τὰ κάτω γλῶσσα τοῖς τὰ ἄνω, ὡς μηδὲ μοχλοῖσιν ἢ σφιγγὶ διὰ ῥηϊδίως ἔτι διωσθῆναι. καὶ δὲ καὶ βίη διαταχρὸν τὰς ὁδόντας ἐνταξὶ τῆς ὀγδοῦ, & καταπίνοιεν, ἀλλ' ἐκρέοιεν, ἢ ἐν τῷ σώματι ἴδροιεν, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας αὐτὰ ἀκόντιζεν. ὁ, τε ἐν ὑγιαίνοντι ἱδρὼς σπανιώτερος ἔστω, καὶ τὰ παρόδυνα σκληρὰ καὶ ὀπτεταμένα ἐόντα, ἐξυμπίπτει ἐς τὰ ἔνθλιψιν τοῦ καταπινομένου. Hæc quidem ipsis inesse dicuntur, omnes quidem subitò atque

A rò atque affatim inuadit affectus, tendonum & spinæ labor & intentio adest, ac musculorum qui sunt in maxillis & thorace. Inferiorem enim maxillam superiori ita annectunt, vt neque vectibus, aut cuneis facilè dirimi possit. Quòd si quis per vim dentes seducens humorem instillauerit, non deglutiunt, sed effundunt, aut in ore continent, aut in nares retruditur. Angustia enim faucium impingitur, & tonsillæ duræ & intentæ, eius quod deuoratur impulsioni non cedunt. Etsi hic locus in nostris codicibus non satis mihi videtur integer. De vocis autem defectione, clamore, aut nugis, sic scribitur libr. 3. de Morb. καὶ βοᾷ καὶ φλυαρέει ἐνίοτε, καὶ ὁ δεύω παῦ ἐαυτὸν κατέχει, ἀλλ' αἰκάλοσει ἐνίοτε. ὅταν ἡ ἀδυμία ἔχῃ. ὅταν δ' αὖτη ἡ ἀδυμία, ἡσυχίαν ἔχει. ἐνίοτε δ' & ἄφωνοι γίνονται ἅμα ἀμυσκόμενοι, ἢ μανικοί τε καὶ μελαγχολικοί. ὅτοι τειταῖοι ξυνίασι τῆς φωνῆς λυθείσης, & αἱ εμέουσι διὰ τῶν ῥινῶν. Et vociferatur, & nugatur quandoque, neque seipsum potest continere, sed interdum exilit, vbi dolore vexatur, vbi verò dolor remittit, quiescit. Nonnunquam etiam simul ac morbo prehenduntur vox deficit, aut insania, aut atra bile vexantur. Hi intra tertium diem voce libera moriuntur, & per nares reuomunt.

B 362 Γυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα, γονοιδέες οὐρήσιες λύουσι.

Febres cum posteriorum partium distentione, vrinæ genitale semen referentes soluunt.

γονοειδέας ὑρήσας, vrinas genitali semini quiddam non absimile continentes, eas esse quæ multam pituitam vitream, albumineam, glutinosam, lentam & frigidam continerent, multis in locis diximus, præcipuè verò nostris in libr. 1. & 3. Epid. Annotat. Quomodo verò eiusmodi vrinæ conuulsiones, veluti deposita materia, liberent, antea satis explicatum videtur, & aliàs attingendum.

C 363 Τὰ κύναγχικὰ τὰ μήτε ἐν τῇ βραχήλῳ, μήτε ἐν τῇ φάρυγγι, μηδὲν ἀδηλον ποιέοντα, πυιγμὸν ὑ νεανικὸν ὑ δυσπνοιαν παρέχοντα, αὐθημέρους ὑ τεταίους κτείνει.

Anginæ in quibus neque in collo, neque in faucibus quicquam apparet, sed quæ vehementem suffocationem ac spirandi difficultatem adferunt, eodem aut tertio die necant.

Quæ de angina hîc scribuntur præcipua capita, proprium habent in Prognostico locum, vnde & tractationem & explicationem eruere debent.

364 Τὰ δὲ ἐπάρματα ὑ ἔρυθος ἐν τῇ βραχήλῳ λαμβάνοντα, τὰ μὲν λοιπὰ τῶν ἀπλήσια, χρονιώτερα δέ.

Quæ verò tumorem ac ruborem in collo capiunt, in reliquis quidem eodem modo se habent, verùm diuturniores sunt.

Secundum anginæ genus hîc describitur, in quo attollitur ceruix & fauces rubent. Hîc verò ceruicem tantùm posuit, vt in Prognostico solas fauces addidit. Quòd autem scribitur, τὰ μὲ λοιπὰ τῶν ἀπλήσια, hunc habet ex Hippocrate & Galeno sensum, τὰ μὲ δηλὰ τῶν ἀπλησίως πόνου παρέχοσιν, καὶ ὀλίθρια καρτῶ. Hoc enim anginæ genus superiore non minùs periculosum est, ac in reliquis non minore quidem dolore afficit, verùm diuturnius spatium accipit, nec perinde vt prædictum, celerrimè interficit.

D 365 Ὅσοισι δὲ συνεξέρυθείη ἢ τε φάρυγξ, καὶ ὁ αὐχὴν, καὶ ὁ τῆθος, χρονιώτερα. καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν σώζονται, ἐὰν μὴ παλινδρομέη τὰ ἐρυθήματα. ἐὰν δὲ ἀφανίζηται μήτε φύματος συγραφέντος ἔξω, μήτε πόνου ἀναχρεμπτομένου τρηχέος ὑ ἀπόνου, ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὀλέθρια γίνεται. ἆρά γε ἔμπυοι γίνονται; ἀσφαλέστατον δὲ ὁ ἔρυθρος ὑ τᾶς ἀποστάσας ὅτι μάλιστα ἔξω τρέπεται.

Præcipuè autem malum prorogatur quibus non solùm fauces, sed ceruicem quoq; & pectus vnà rubor occupat. Maximè verò potest inde secunda valetudo contingere, si rubores ad interna maximè reuertantur. Quòd si euanescant, neq; in exteriores partes cõuersum sit tuberculum, neq; pus facilè & sine dolore excreetur, aut neque ista diebus iudicatoriis contingant, perniciem denunciant. Ac fortasse etiam suppurati fiunt. Securitatis autem indicium est, ruborem & abscessus ad externas quàm maximè partes vergere.

Reliquum & tertium anginæ genus, cùm in fauces, aut ceruicem, aut pectus fluxio conuersa est. Quod autem hîc συνεξερευθείη legitur, quidam codices ξυνεξαιρεῖη (vt in Prognostico) scribunt. Interpretes tamen συνεξερευθείη legunt, & de rubore accipiunt.

Λοῦ μὴ παλινδρομέη τὰ ἐρυθήματα] In Prognostico καὶ μὴ παλινδρομέη τὰ ἐρυσίπελας εἴσω scribitur, & ea est communis & laudabilis tumorum omnium nota. Atque vt hoc est securissimum anginæ genus, ita ab Hippocrate expressum placito 49. libr. 7. & 36. lib. 6. Ἐπὰν κυναγχικὴ ἐχομένω, οἴδημα καὶ ἐρύθημα ἐν τῷ τράχηλῳ ἐκφανῆ, ἀγαθόν. Ἔξω τὸν τρέπεται τὸ νόσημα. Libro verò 2. de Morbis, εἰ δὲ οἱ οἴδημα ἐκφύη καὶ οἱ δύσκεται πρὸς τὰ τήθεα καὶ ἐρυθρὸν ἔῃ, καὶ καίηται, ἐλπίδες πλέονες σωτηρίης. Et rursus, ὅταν δὲ ἐξοιδήσῃ ἐς τὰ τήθεα, οἱ πλέονες ὀκρεύγουσιν.

μήτε φύματος συγραφέντος ἔξω] Eadem verba repetuntur in Prognostico. συγρίφεσθαι autem Hippocrati dicitur de humoribus vitiosis qui in partem aliquam confluunt, in eoq; colliguntur & coaceruantur. ὅταν πυὸς χυμοὶ μοχθηροὶ συρρέωσί τι & ἀφορίζωσι καπά τι μόριον, ὅ, τι τοῦ, ὡς ἔφην, συρρέφεσθαι λέγεται ἐν τῷ δεμοείῳ, vt scribit Gal. Com. in lib. de rat. vict. in morb. acut. Sic τῶν νοσημάτων συγρεφαὶ dicuntur, αἱ ὑπὸ τῆς ὀγκουμένοις μοείοις γιγνόμεναι, collectiones quæ ad partium tumores consequuntur. Hæc igitur verba, μὴ φύματος συγραφέντος ἔξω, significant si nullum foris tuberculum colligatur aut nullo extra apparente tuberculo ad suppurationem se colligente, aut ad vomicam comparato.

ἆρά γε ἔμπυοι γίνονται;] Suppurati quidem deueniunt, si morbus ad pulmonem diuertat, vt scribitur in Prognostico & libr. 2. de Morbis, vbi etiam eorum curationem procurat, his verbis. Λοῦ τῆς φαρύγγος καὶ δυσκηκίης & τῆς οἰδήματος, γραφῆ ἐς τὸν πλεύμονα ἡ νοῦσος, πυρετὸς εὐθὺς ἐπανέλαβε & ὀδύνη τῆ πλευρῇ, & ὡς ὄπτο πολὺ ἀπέθανε, ἐπ' αὐ τῶν ῥήματα. Λοῦ τῆς φαρύγγ ἡμέρας πέντε, ἔμπυος γίνεται. Λοῦ μὴ μὲν βίῃ ὀπτάλεσθαι αὐθέκα. Λοῦ τῆς ὑπολάβῃ ὑποχρεμψάμενος & ὀπτὰ καθαρὸν ἐς, ὑγιὴς γίνεται. πῶς οὖν ἔς τ' αὐ ἡ ὀδύνη τὸ πλευρὸν ἔχει, χλιαίνει τὸ πλευρὸν, & περιφέρεται τῆ πλευμονίῃ. Λοῦ τῆς φαρύγγ ἡμέρας, & πυρετὸς αὐτῆ, ἢ τῆ βίῃ ἔχει, τὰς μὲ περὶ πνεῦμα ἡμέρας ῥοφήμασι διαχρῆται. ἐπλοῦ τῆς τῶν οἰδέων ἀρξῇ, ὡς λιπαρὸ πᾶν & ἀμόκατα τῶν ἐσθίῃ. Λοῦ δὲ πι βίῃ μὴ ἔῃ, ἀλλὰ χυνόσκεῳ ἔμπυον γινόμενον, & ἐπιπόσεται ἐπλοῦ μάλιστα & ἐκθλίψῃ σκόροδα ἐν θέτω ὀμμὰ ὡς πλεῖστα, & ὅπτ πυέτω οὖνον οἰνῶδε ἀκρητέστερον. & Λοῦ μὲ ὅ πως οἱ ῥαγῇ τὸ πῦον. Λοῦ τῆς μὴ, τῇ ὑστεραίῃ λύσας θερμὰ δυμάσω. & Λοῦ ῥαγῇ, ἴσῃ ἐς ὡς τὰ ἔμπυον. Quòd si subsidentibus faucibus & tumoribus, morbus ad pulmonẽ vertatur, febris statim corripit, & lateris dolor, atq; vbi istud contigerit, plęrunq; moritur. Ast vbi dies quinq; euaserit, suppuratus fit, nisi eum confestim tussis prehenderit. Quæ si inuaserit, exscreatione repurgatus conualescit. Huic, quoad lateris dolor affligit, latus calefacere oportet & adhibere quæ pulmonum inflammationi conueniunt. Si verò dies quinq; superauerit, & febris remiserit, tussis autem vexet, primis quidẽ diebus sorbitionib. vtatur. Atq; vbi cibis vti cœperit, quàm maximè pingues & salsissimos edat. Sin autem tussis non adfuerit, verùm suppuratum fieri dignoscas, cœnato cùm dormire volet, allia cruda plurima edenda præbero & insuper vinum generosum meracius propinato. Atq; si sic quidem pus eruperit, bene habet: sin minus, postridie calida loto suffitum adhibere oportet: & si eruperit, velut suppuratum curare.

H 366 Ἐρυσίπελας ὑ ἔξωθεν μὲν ὀπτὸν λεῖον, χρήσιμον. εἰ δὲ τῆ βρέπει, θανάσιμον. βρέπει δ', ὅταν ἀφανιζομένου τοῦ ἐρυθήματος βαρυνθῇ τὸ τῆθος, καὶ δυσπνοώτερος γένηται.

Erysipelas verò foris quidem extare vtile, intro autem vergere lethale. Cuius quidem rei indicium est cùm rubore euanescente pectus grauatur, & ægriùs spiritum trahit æger.

Exemplum est particulare loci vniuersalis, quod repetitur placito 25. lib. 6. & libr. 1. de Morbis. Locus est autem communis & valde celebratus in abscessuum doctrina, vt quàm longissimè abscedant, & quàm maximè extra vergant, vt fusiùs scribitur lib. 2. Epid. Sect. 1. A

Quibus angina ad pulmonem diuertit, partim quidem intra septem dies pereunt, partim verò liberati, pus intro colligunt, nisi pituitosa sursum educantur.

367 Οἷς δὲ κυνάγχη ἐς τὸν πλεύμονα τρέπεται, οἱ μὲν ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται. οἱ δὲ ἀναφυγόντες, ἔμπυοι γίνονται, μὴ γινομένης αὐτοῖς διαγωγῆς φλεγματώδεος.

Placitum 10. lib. 5. aphorismorum lib. 2. de Morb. propriè expressum, loco paulò antea à nobis adscripto. His verò verbis Celso est adumbratum, Si angina subitò finita est, in pulmonem id malum transit, idq; sæpe intra septimum diem occidit. Quod nisi incidat, sequitur vt aliqua parte suppuret. B

Quibus in vehementi pulsatione stercus de repente deiicitur, lethale.

368 Οἷσι ἀναφὴ σφοδρότητος σφυγμοῦ, κόπριον ὀξαπίνης ἀναχωρέει, θανάσιμον.

Huius præsagij obscura est notio ob vocis ambiguitatem. σφοδρὸν σφυγμὸν vehementem pulsum, magnum & elatum intelligi, & de conspicua ac euidenti arteriarum pulsatione Hippocrati dici, multis loci testatum fecimus. Sumitur etiam de palpitatione, & vehementi partis inflammatæ pulsatione. Vnde ad inflammationis magnitudinem ac perniciosum anginæ genus referri videtur, in quo conspicua est & euidens arteriarum in temporibus & ceruice pulsatio, ex quo morbi vehementia & malignitas non immeritò suspectatur, vt lib. 6. Epid. οἷσι δὲ καὶ φλέβες αἱ κατὰ κρόταφον καὶ αὐχένα ἐπαίρουσαι, ἐπόνουν. Quale quid etiam refertur lib. 2. Epid. Quod sequitur de subita stercoris deiectione, id musculorum ani resolutionem & facultatis animalis extinctionem, vt in moribundis obstrangulatum, significare videtur. Ideoq; πνιγμοῦ pro σφυγμοῦ quidam legunt, vt referatur ad aph. 42. lib. 2. C

In angina laborantibus subarida sputa gracilescentibus faucibus, malum prænunciant.

369 Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσι τὰ ἐπτύξεα πύσματα ἰσχνῶν, κακόν.

Quæ multæ postea sequuntur anginæ circumscriptiones, corrogatam habent vndique authoritatem, & ex præcipuis Hippocratis fontibus ductam, neque tamen assatis idoneam doctrinæ tractationem. Hîc verò ἰσχνῶν valet quod alibi dixit Hippoc. ἰσχνῶν ἐόντων πάντῃ πάντῃ φαύγματα, & οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φαύγγι.

In anginis linguæ tumores absque vlla significatione euanescentes, periculum denunciant. Quinetiam dolores citra euidentem causam disparentes, perniciem ostentant.

370 Τὰ κυναγχικὰ ἐν γλώσσῃς οἰδήματα ἀσήμως ἀφανιζόμενα, ὀλέθρια. καὶ τὰ ἀλγήματα ἀφανιζόμενα χωρὶς προφάσιος, ὀλέθρια. D

Locus est communis ex media Hippocratis theoria deductus, & καθόλου λόγος passim celebratur, quem hîc singulariter effert, & ad linguæ tumores in angina transtulit. ἀσήμως autem ἀκρίτως καὶ ἀμόρφως, ἢ παραλόγως valet, aut αἴτιον σημείων λυπηρῶν, cui proprium & vsitatum ea in locutione verbum ἀφανίζεσθαι adiunxit. Quæ cùm alterius sint tractationis in mediam Oeconomiam reiicienda, & aliàs à nobis lib. 2. Epid. amplissimis exemplis sint comprobata & explicata dum scribit, ὁκόσα ἀσήμως ἀφανίζεται δύσκριτα. Et τὰ οἰδήματα παραλόγως ῥηίζοντα, κίνδυνον. Et in Prorrh. τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥασώνησαν θάνατον σημαίνει.

Angina laborantes nisi celeriter cocta expuant, perniciosè habent.

371 Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσιν οἱ μὴ ταχὺ ἀναπτύοντες πέπονα, ὀλέθριοι. E

Angina cùm valde præceps sit, nisi breui per sputa expurgetur, aut ægrum celeriter opprimit, aut suppuratum facit. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ ταχὺ pro ταχὺ (quod est ταχέως) legunt.

In angina absque vlla significatione redundantes in caput dolores cum febre, periculum indicant.

372 Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως εἰς κεφαλὴν ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια.

Ista cùm perseuerante febre contingant, sunt potiùs morbi incrementa quàm alleuationes, præsertim cùm legitimæ μετάστασεις, morborum aut solutionis nullas notas edant, quod ἀσήμως dixit.

In angina absque vlla significatione delati ad crura dolores cum febre perniciosi.

373 Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως ἐς σκέλη ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια. F

Et hæc quoque temeraria est & infida transpositionis nota, neque minimùm suspecta.

In angina laborantibus citra iudicationem præcordij dolor, cum impotentia & torpore obueniens, latenter necat, etsi moderatè admodum habere videatur.

374 Ἐκ κυναγχικῶν ἀκρίτως ὑποχονδρίου ἄλγημα, μετ' ἀκρασίης καὶ νωθρότητος ἐγιγνόμενον, κλεῖν λαθραίως, εἰ καὶ πάνυ δοκεῖεν ὀπτῆσθαι κακῶς ἔχειν.

Hoc quoque periculosum est transpositionis exemplum, vbi absque iudicatione contigerit. ἀκρασίη autem αὐτὴ ἡ ἀκρατοῦς ponitur (vt antea quoque)[g] & partis incontinentiam, imbecillitatem, impotentiam & languorem quendam significat, ac ferè plerunque Hippocrati cum torpore iungitur, vt[h] antea quoque, & Prorrhetico 151.

[g] *Sent. 165.* [h] *Sent. 171.*

In angina laborantibus absque vlla significatione gracilescentibus faucibus dolor intensus ad pectus aut ad aluum progressus, purulentas deiectiones facit. Aliôqui autem tale quid solutionem præsefert. G

375 Ἐκ κυναγχικῶν ἀσήμως ἰσχναινόντων ἐς στῆθος ἄλγημα καὶ ἐς κοιλίην ἐλθὸν σκώληκας, ποιέει πυώδες ἀναχωρέειν, ἀλλὰ καὶ λυομένου τοῦ πυέτου.

ἀσήμως ἰσχναινόντων valet παραλόγως ἢ αἴτιον παρεφάσιος ἰσχνῶν ὄντων πάντῃ πάντῃ φαύγματα, absque vlla ratione gracilescentibus aut detumescentibus faucibus. Transpositionis autem morbi exemplum est insigne admodum & rarum, si ad thoracem delatus per aluum pus effundat, quòd non ita solennis sit, sed rara, thoracis per aluum expurgatio, à Gal. tamẽ celebrata lib. 6. de loc. aff. & Com. in aph. 30. lib. 7. Illud autem, ἀλλὰ καὶ λυομένου τοῦ πυέτου, perplexum est, eam tamen mihi significationem habere videtur, vt aliôqui morbi solutionem præseferat per aluum effusi, etsi longa sit & difficilis per eam viam puris deiectio. Codices quidam σκώληκας πυώδες coniungunt, quod sententiam nostram magis amplectitur, etsi mihi vulgata lectio magis arridet. Corn. λυομένου pro ὀλλυομένου sumpsit. Quidam etiam ὁ λυομένου τοῦ πυέτου legunt. Mihi tamen λυόμενον aprè etiam legi posse videtur. H

376 Ἐκ

A 376 Ἐκ κυναγχικῶν πάντα ὀλέθρια, ὅσα μὴ ἔκδηλον ἐποίησεν ἀλγημα. ἀταρ καὶ ἐς σκέλεα ἀλγήματα χρόνια φορέει, καὶ οὐκ πυοῦται δυσκόλως.

In angina quæcunq; conspicuum dolorem non produnt, periculi plena sunt. Quinetiam diuturni sunt qui ad crura progrediuntur dolores; ægreq; ad pus deducuntur.

Istud de infida iudicatione intelligi potest, dum morbus absque legitima vacuatione aliò transmissus est. Quòd si in crura secedat, diuturna vlcera fiunt & curatu difficilia. Sed rarum est anginæ liberatæ exemplum, in qua tamen (vt in peripneumonia) in crura abscessus valere interdum potest.

B 377 Τὰ ἐκ κυνάγχης πτύαλα γλίσχρα, παχέα, ἐκλελυκα, βιαίως ἀναχρόμενα, κακόν. καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος πεπασμὸς, κακόν. κάθαρσις πολλὴ κάτω τοῦς τοιούτοις παραπλησίως ἀπόλλυσιν.

Sputa ex angina viscida, crassa, exalbida, vi educta, malum denunciant, omnisque eiusmodi maturatio mala est. In his multa deorsum purgatio leuis syderationis modo mortem adfert.

Huiuscemodi sputa crassa & viscida caloris præter naturam immoderationem arguunt, ideóque improbantur. Multa autem per aluum expurgatio colliquationem & humorum per aluum effluxum, indéque partium naturalium exolutionem & prostrationem significat, vnde quoque tandem prostrata animali facultate, ac velut exoluto corpore, proiecti & immoti iacent & moriuntur. Aliôqui & particulari membrorum resolutione multi in angina periculosissimè laborarunt lib. 2. Epidem. *in qua etiam sputa concocta prodierunt. *Sectio 2.

C 378 Ἐκ κυνάγχης ὑπόξηρα πυκνὰ πτύελα, βηχώδεα, πλευροῦ ὀδυνώδεα, ὀλέθρια. καὶ τὰ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποβήσσοντα, καὶ καθάπερ βιαῖα, πονηρά.

Sputa ex angina subarida, crebra, per tussim & cum lateris dolore educta, perniciem minantur. Atque ea quæ inter potandum per tussim reiiciuntur, quæque difficulter deglutiuntur, malum portendunt.

Hæc pessima sunt ad pulmones transpositæ anginæ exempla. Quin & inter potandum tussim quodammodo excitantia, aut per tussim educta, & deuoratio difficilis, anginæ periculum circumscribunt, vt patet ex anginosæ mulieris historia lib. 3. Epid.

D 379 Τῶν πλευρικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ πάμπυοι αἱ πύσεις, τετραῖοι δηήσκουσιν, ἢ πεμπταῖοι. φυγόντες δ' ταύτας, μὴ πολὺ ῥᾶον ἔχοντες, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνάτῃ, ἢ ἑνδεκάτῃ, ἢ δωδεκάτῃ ἔμπυοι γίνονται.

In morbo laterali, quibus circa initia in totum purulentæ sunt spuitiones, ij tertio die aut quinto moriuntur. Quos si superent, nec longè meliùs habuerint, septimo, aut nono, aut vndecimo, suppurati fiunt.

In libris de Morbis, vbi pleuriticorum circumscriptio & curatio tota absoluitur, & inde in hoc Prognosticum plurima sunt traducta, paulò aliter hic locus legitur, οἷσι δὲ αἱ πύσεις εὐθὺς παχυδεσταταί εἰσι, καὶ τὰ ἀλγήματα πάνυ ὀξέα, ὥστε τετραῖοι δηήσκουσι. ταύτας δὲ ἢν φυγόντες, ὑγιαίνουσιν, ὁ μὴ χθιζόμενος δὲ ὑγιὴς, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνδεκάτῃ, ἢ τῇ ἐνδεκάτῃ ἀρξαμένῃ ἐμπυίσκεται. (Sic enim ex hoc loco legendum apparet, cùm passim τῇ δεκάτῃ legatur.) Omnis autem generis expuitiones circa morborum initia summam cruditatem & variè affectam naturam indicant. Sic etiam in totum purulentæ initio maximam corruptelam denotant, cùm pus paulatim in sputis & per quosdam gradus procedere debeat, sputúmque quod probari debet, permixtum vehementer flauo, non syncerè prauum esse oporteat, quale est πάμπυον. Suppurationis autem rudimentum decimo quarto die ponit Hippocrates in Aphorismis.[i] Mihi autem summè arridet lectio quæ παντοῖαι pro πάμπυοι habet, ex lib. 3. de Morb. huc traducta.

[i] *Aph. 8. lib. 5.*

E 380 Οἷσι δὲ λόβῳ ὠτὸς ἔρυθρος, τῇ πλευριτικῶν, καὶ ὁμοίως θερμαίνονται, καὶ κοιλίη παρέχει χολώδεα καὶ δυσώδεα. εἰκοσαῖοι καὶ πεντηκοσταῖοι κινδυνεύουσι. φυγόντες δ' ταύτας σώζονται.

Quibus supra aurem rubor contingit, neque aliter quàm morbo laterali affecti incalescunt, aluusq; biliosa & graueolentia exturbat, ij vigesimo & quadragesimo die periculum subeunt, quos si superauerint, seruantur.

Videtur hæc sententia corrupta, & non sine scriptionis vitio ab authore ex libris de Morbis hunc in locum traducta. Etsi nanque parotides interdum in pleuritide suboriuntur, morbum tamen non sine periculo alleuant, neq; parum suspectæ sunt, vt ferè experientia testatur, nusquam tamen apud Hippocratem solent ea phrasi efferri, vt per αὖ ὠτὸς ἔρευθος intelligantur. Deinde ambiguum valde est quidnam velit per ὁμοίως θερμαίνεσθαι. Nam quantumuis facilis sit eius rei sensus, & de febris incendio perseuerante intelligatur, non optimè tamen huic loco quadrare videtur. Mea est opinio locũ hunc de pleuritide quæ dorsum affligit & ab Hippocrate in libris de Morbis pessima censetur, sumi debere, sicq; restitui posse, οἷσι δ' ἐν νώτῳ ἔρευθος τῇ πλευριτικῶν, καὶ ὅμοις θερμαίνουται: eo sensu, Quibus verò in morbo laterali in dorso rubor excitatur, & humeri incalescunt. Cuius certè lectionis fidem facit quod scribitur libr. 3. de Morbis hoc modo, ὁκόταν δ' τούτων ἢ πλευριτικῶν νυὶ παρεγγίνηται τὸν νῶτον ἐρυθριαῖν, καὶ τὰς ὤμους θερμαίνεσθαι, καὶ ἀνακαθίζοντα βαρυώδεσθαι, καὶ ἡ γαστὴρ ὀλιγεόσηται χλωρά καὶ δυσώδη σπόδυγα, ὅπως δὲ τὰ ὑποχώρησιν τῆς γαστρὸς, εἰκοστῇ καὶ μιῇ ἀποδηήσκει. ταύτας δ' διαφυγὼν, ὑγιαίνει. Quo ex loco haud dubiè istam sententiam esse translatam constat, & mendosè scriptoris vitio esse expressam. Facilem nanque literæ lapsum quis non videt? vt pro εἰκοστῇ καὶ μιῇ huius Prognostici scriptor εἰκοσταῖοι καὶ πεντηκοσταῖοι scripserit? Dorsalem hanc pleuritidem Hippocrates lib. 2. de Morbis in tertio pleuritidis genere ponit, ac periculosissimam esse censet, ex qua pauci euadant. In qua τὸ μετάφρενον ὑπέρυθρον γίνεται, καὶ ἡ γαστὴρ παρέχει, καὶ τὸ ἀποπάτημα πάνυ χλωρὸν καὶ κακόδμον. Verùm vigesimum diem morbi terminum facit. Graueolentes autem & biliosę deiectiones in pleuritide perniciem augent, præcipuè quæ morbi ratione contingunt. Mirum verò est in loco tam lubrico nullas nobis à codicibus manuscriptis factas esse suppetias, nec vllam quidem corruptionis vel minimam iniectam esse suspicionem, quòd aliàs vel creberrimè contingit. F G

381 Αἱ ξηραὶ τῆς πλευρίδων καὶ ἄπνοοι χαλεπώταται. φοβεραὶ δὲ ἐν οἷσιν ἄνω τὰ ἀλγήματα.

Morbi laterales sicci & in quibus nihil expuitur grauissimi sunt. Metuendi quoq; in quibus dolores ad superiora tendunt.

Locus est lib. 3. de Morb. qui pulcherrimè hanc sententiam adumbrat, & in publicatis codicibus vitiosè scribitur, εἰσὶ δὲ καὶ ξηραὶ πλευρίδες ἄπνοον, χαλεπαὶ δ' αὐταί. αἱ δὲ κρίσιες ὅμοιαι τῆσιν ἄλλησιν. ὑγρασίης δὲ πλέονος δόντα τῆς ἄλλων ἐν τῷ πόνῳ. Vnde satis constat pleuritidem siccam esse quæ nihil expuit & nullum sputum promouet, ideóque periculum intendit. Cuius causam in siccitate ponit Hippocrates lib. 1. de Morbis, vbi & quæ sit ἄπνοος πλευρίτις & ἀβλεπνευμονίη apertissimis verbis indicat, simúlque præcipuos curationis scopos attingit. Præter autem causam ab Hippocrate adscriptam (nempe siccitatem aut sputi resiccationem ex calore oborta) ἀπνόων πλευρίδων aliam adfert causam Gal. Com. 1. in lib. 1. Epid. humores nempe crassos & lentos pulmonum bronchiis infartos adeoq; adhærescentes vt ægrè educi possint. Quòd autem præcipuè metuendæ sint pleuritides, in quibus dolor ad superiora tendit, satis ex Hippocratis rescriptis constat. H

Morbi laterales grauiores qui sine diuulsionibus quàm qui cum diuulsionibus contingunt.

[382] Αἱ ἀπὸ σπασμάτων πλευρίτιδες χαλεπώτεραι τῶν μετὰ σπασμάτων.

σπάσματα quæ vulsa aut conuulsa indicant, hìc dicuntur fibrarum in parte carnosa, velut in musculis fibrosarum ac neruosarum partium diuulsiones ac distentiones. Hic ergo vehemens thoracis motus ac concussio, validáque facultatis animalis contentio in expectorando sputo indicatur. Ideóque laudabilior est illa pleuritis, in qua vis eiusmodi facultatis ad educendum & repurgandum sputum eniteat. Suspecta verò in qua vis illa elanguescens & infirma, nullos naturæ conatus exerit & sputorum repurgationem remoratur ac retardat. σπάσματα etiam violentum quendam motum, aut partium internarum distractionem tensionémque sæpe indicant Hippocrati libro primo de Morbis, eáque in thorace fieri scribit, indéque crebrò suppurationes creari. Quà notione in musculis thoracis huiusmodi cõtentiones aut distractiones hìc significant, vt & postea hoc præsagio. Quæ ergo pleuritides huiusmodi distensiones habent, securiores videntur, quòd non nisi robustis ac validioribus naturis eiusmodi contractiones contingere soleant. σπάσματα quoque hoc loco indicare possunt eas corporis concussiones, ac velut intro retractiones aut compressiones, quæ initiis pleuritidum contingunt cum rigoribus aut magno totius corporis horrore. Quod ferè in his pleuritidibus contingit quæ ab externa aliqua aut manifesta causa fiunt, vt frigore, immoderato exercitio, aut potionibus. Atque eæ quidem pleuritides, quòd externas causas habeant, ferè quidem securiores sunt, quàm quæ ab occasione occulta & interna accidunt, tum quòd robustis ferè corporibus eueniant, tum etiam quòd citiùs contentis naturæ viribus ad iudicationes procedant, nec tantam humorum cacochymiam indicent. Has verò corporis concussiones ac contractiones cum cutis densatione pleuritidis initiis agnoscit Hippocrates libr. 1. de Morbis, his verbis, ἡ δὲ πλευρίτις γίνεται, ὁκόταν πόσις αἱλὲς τὸ καὶ ἰχῶρες καὶ αἷμα λαβοῦσι. ἐξῳδοιοῦνται δὲ τὸ σῶμα ἅπαν ὑπὸ τοῦ πόνου καὶ ὀχλέονται. μάλιστα δὲ ἤν τι φλέγμα ἐξῳδοιοῦται καὶ τὸ φλέγμα ἐξῳδοιοῦται. καὶ διὰ τούτων κενουμένου τὸ ἐγκασσάμενον, συγκωρήσῃ ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα ἢ ἐν νήφοντι, ἅπερ ἐὸν τὸ πλευρὸν ψιλὸν φύσει σῶμα ἐστί, καὶ ἐν τούτῳ ὡς ἐν τῷ πλευρῷ ἐστιν ἀμφοτέρῳ τὸ αὐτὸ πάσχειν ὀδύνας, ἀλλὰ κεῖται, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα τοῦ ῥίγους. καὶ ὁκόταν ῥιγήσῃ τὸ καὶ ψυχθῇ, σωίζεται τὸ καὶ συναπάγεται ἢ τὸ σῶμα ἢ ὀδὴ τοῦ πλευροῦ, καὶ τὰ ἐπίλοιπα. καὶ ὅπου τι ἐν αὐτῷ τῷ σώματι ἐνῇ χολὴ καὶ φλέγμα, ἢ ἐν τούτοισιν ἐν αὐτῷ φλεγοῦσι, τοῦ πολλοῦ ἢ πᾶν ἐξοπρόσθεν ἐστὶ ἔσω σωιζόμενον ὥστε τὸ θερμὸν, πυκνουμένης τῆς σαρκὸς ἐξωθεῖν. καὶ ὥστε πιέζεται ὥστε τοῦ πλευροῦ, καὶ ὀδυνῶν παρέχει ἰσχυρῶς ἐξῳδοιοῦται. ἐξῳδοιοῦται δὲ τῆς θερμότητος ὅταν ἐν τῷ ἔσω τὸ, ἐξ ὧν πλησίον ἐστὶν ὀστέων ἐξῳδοιοῦται, φλέγμα τὸ χολῶν. Oritur quidem pleuritis, cùm potiones copiosæque & validæ admodum corripuerint. Totum enim corpus incalescit & humectatur à vino, præcipuè verò bilis & pituita tum incalescit, tum humectatur. Quibus sanè commotis & humectatis, tradidum aut siccum rigere continget. Præcipuéque cùm latus præ omnibus corporis partibus, natura carne nudum sit, neque intus quicquam habeat in se quod renitatur, præter ventriculi cauitatem, rigorem percipit. Cúmque riguerit & perfrixerit, contrahitur & conuellitur tum caro quæ est in latore, tum venæ. Et quicquid in ipsa carne inest bilis & pituita, aut in ipsius venis id magna ex parte, aut totum intrò compulsum ad caliditatem secernitur, carne foris condensata, & ad latus affigitur, & vehementerem dolorem exhibet ac incalescit, & per calorem à vicinis venis in carnibus pituitam & bilem ad seipsum trahit. Et rursus paulò post, πήγνυται δὲ τὸ πλευρὸν ἅτε ἐν ἀκρῳ τῷ πλευρῷ φλέβια ἐξωσταται. ἐξ ὁκόσου ἐν ἀκρῳ τῷ φλέγματος ἐξ χολῆς, ὥστε ὑπὸ τῆς θερμασίας ἐνεσκληκε τὸ ἐξωθεῖν παρέχει. Condensatur autem latus & quæ in ipso sunt venæ, & contrahitur, quantúmcq; in ipso inest pituitæ & bilis id à caliditate reficcatur & dolorem exhibet.

Sent. 425.

Quibus in morbo laterali lingua circa initia biliosa est, hi intra septimum iudicantur, quibus verò tertio aut quarto die, circa nouum.

[383] Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ γλῶσσα χολώδης γίνεται, ἑβδομαῖοι κρίνονται. οἷσι δὲ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, περὶ τὸν ἐνάτον.

In veris sputi legibus & salubri pleuritide, sputum bile coloratum initio esse debet, & ita ad concoctionem progredi. Biliosam autem pleuritidem indicat lingua bile tincta, quæ & leuior esse & securior iudicatur ab Hippocrate libr. 3. de Morbis, ideóque promptè ad iudicationem procedit. In pleuritide autem & peripneumonia, à lingua signa peri debere docet Hippocr. lib. de Morbis & libello περὶ κρισίμων, his verbis τὸν δὲ ἀπὸ λιθῶν τῶν νόσων σημαίνει ἡ γλῶσσα, ὥσπερ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὅλοιοι. Quæ verò hìc γλῶσσα χολώδης dicitur, χλωνὴ scribitur lib. de locis in hom. ὁπόταν δὲ τὸν κίνδυνον ῥεῖν τὸ χολὴ ἢ, πρῶτε δὴ κόνον ὀδὴν. ὀλιγὴν ἔχει ἐς τὸν λαπάριον, τὸ ἐς τὸ κληίδα περὶ τὸν λαπάριον, τὸ πυρετὸς, τὸ ἡ γλῶσσα τὰ ἄνω χλωνὴ γίνεται. τὸ ἀποχρίμπεται ξυμπεπηγός. ἐκ τούτης τῆς νούσου ἑβδομαῖος ὁ κινδυνώδης ὀδὴν ἢ ἀναπαύει. Cùm verò in thoracem bilis fluxionem commouerit, hinc conspicuum fiet. Dolor lateris mollitudinem occupat, & ad iugulum eiusdem partis pertingit, febris adest, & lingua superiore parte ex viridi pallescit, & condensata excreantur. Huic morbo periculum septimo aut nono creatur.

Quòd si bulla aliquantulum liuescens in lingua apparcat initio, qualis excitatur ferro candente in oleũ intincto, difficilior fit solutio, & iudicatio quidem ad decimum quartum diem deducitur. Sanguinem autem vt plurimùm expuunt.

[384] Πομφόλυγος δὲ ἐπιπολάζουσης γενομένης ὀλίγης τῆς γλώσσης ἐν ἀρχῇ, οἷον σιδηρίου βαφέντος ἐς ἔλαιον, χαλεπωτέρη ἡ ἀπόλυσις γίνεται, καὶ ἡ μὲν κρίσις ἐς τὸν ἰδ' ἀφικνεῖται. αἷμα δ' ὡς ὀλίγιστον πολὺ πτύουσι.

Hic locus videtur ex libro tertio de Morbis expressus. Sic enim illic scribitur, ἀνὴρ δ' ὑπὸ σπασμοῖσι τοῖσιν εἰρημένοισιν, ὁκόταν ἢν πλευρίτιδων τὸ πάθος ἀρξῇ κινεῖσθαι τὸν γλῶσσαν. πομφόλυγος δὲ ἐπιπολάζουσα γενομένης ὀλίγης τῆς γλώσσης, οἷα σιδηρίου βαφέντος ἐς ἔλαιον, ἐν ἀρχῇ ἐγένετο χαλεπωτέρη ἡ ἀπόλυσις γίνεται, καὶ ἡ μὲν κρίσις ἐς τὴν ἡμέρην ἐν ἡμέρῃ ἐν ἡμέρῃ ἐν ἡμέρῃ

mantia, & flaua, & nigra, & eruginosa viscosaq;, & quecunque celeriter colorantur. Mucosa autem & fuliginosa, tum celeriter colorantur, tum securiora sunt. Quæ verò intra quintum diem dum coctionem accipiunt, colorantur, meliora censentur.

καὶ τὰ ξανθὰ, καὶ μέλαινα, καὶ ἰώδεα, καὶ ἐξώδεα, καὶ ὅσα πα- A
χέως χρωματίζει. τὰ δὲ μυξώδεα καὶ λιγνυώδεα, καὶ χρω-
ματίζει παχέως, καὶ ἔστι, ἀσφυγέτερα. τὰ δ' ἐντὸς πέμ-
πτης ἐς πέψιν χρωματιζόμενα, βελτίω.

Quæ hîc de sputis scribuntur ex Hippocratis Prognostico omnia huc sunt traducta. Quod verò dicitur μεμιχθαι τὴν τοῦ ξανθοῦ τῷ πυέλῳ, in Progn. ξυμμεμιγμένον ἰσχυρῶς ξανθὸν τῷ πυέλῳ exigit, quod in excrementorum coctione legitima requiritur, vt ἀκράτῳ opponatur, quemadmodum ἐκπεφυρμένῳ Hippocrati censetur, ὁ φλέγματος χολῆς ξυμμεμιγμένος οἷς μάλιστα. Quanquam idem per ξυμμεμιγμένον simpliciter efferri contendunt, quod multis locis τῷ ἀκράτῳ opponit Hippocrates.

πυκνοῦ δὲ παντὸς καὶ ξανθοῦ] Rectius in Prognostico pauitatis gradus ponit Hippocrates. B

καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα] χλωρὸν καρδίᾳ in Progn. scribitur. χλωρὸν autem hîc ex viridi pallidum significat Hippocrati, & τὸ ὠχρὸν & τὸ ἰῶδες continet (vt multis in locis testatur Galenus) etsi ἰῶδες additur, vnáque & eadem dictione vtrunque in Prognost. complectitur. *Celsus tamen τὸ χλωρὸν Hippocratis, pallidum reddidisse videtur cum scribit. Et tamen nihil peius est quàm syncerum id edi, siue ruffum est, siue cruentum, siue album, siue glutinosum, siue pallidum, siue spumans, nigrum tamen pessimum est. Sed certè pallidum sputum non ita damnatur, quemadmodum viride aut ex viridi pallescens, quod summum partis æstuantis incendium & ardorem indicat. At ἰῶδες (quod hîc additur) æruginosum ac merè viride indicat. *Cap. 8. lib. 2.

καὶ τὸ πελιῶδες] In Prognostico istud non legitur, & sub nigredinis gradibus continetur, & in vomitione satis exprimitur. Ex aph. tamen 47. lib. 4. & 71. lib. 7. αἱ πελιδναὶ ἀποχρέμψιες damnantur.

αἱματῶδες δὲ λίαν] Istud non legitur in Prognostico, & superuacaneam quandam ac minimè necessariam repetitionem redolet, vtilem tamen habet doctrinam.

καὶ ὅσα παχέως χρωματίζεται] De sputorum vitiosorum coloribus qui initiis morborum apparent, intelligendum, aliôqui ad concoctionem vbi fit progressus, colorem accipere laudabile est, vt supra diximus, atque hîc etiam rursus repetitur. Siue igitur seorsum colores huiusmodi accipias, siue simul permixtos, in vitiis reponendos censet Hippocrates. Nam & πύελα κεχρωσμένα ἀκρήτῳ χρώματι improbat, & πύελον ὑμόχροον esse vult Prorrh. 1, & ὀλίθριον καρδίᾳ εἴ τε ὁ μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ καὶ ἀσπίδιον, ἢ τὸ ὁμοῦ, in Prognostico censet. Quod etiam expressit de sputo Celsus his verbis, † Quantoq; magis mixtos neq; inter se diductos colores habet, tanto deterius. †Cap. 8. lib. 2. C

καὶ τὰ μυξώδεα] Mucus humor est crudus, lentus & pituitosus. πύελα igitur μυξώδεα sub glutinosis & albis in Prognostico ab Hippocrate comprehendi videntur. Quin & Prorrh. 2. sputum ἀφλέγμαντον exigitur, quod Celsus sine pituita vertit. Ista verò hîc mediocriter crassa, viscida, & cocta sunt, & crassitudinis mediocritate coctionem indicant. Idemq; etiam testantur fuliginosa sputa, quæ feruentium humorum vapore & fumo velut fuligine in superficie tinguntur, aut quæ diutiùs contenta & concalfacta, odore aut sapore fuliginem referunt, non autem per totum aut sua substantia ingrescunt. D

Sputum autem quodcumque dolorem non tollit, malum significat, quod verò soluit, bonum.

Idem legitur, aliis tamen verbis, in Prognostico.

[391] Πᾶν δὲ πύελον μὴ λύον τὸν ὀδυνέον, πονηρόν. λύον δὲ, χρήσιμον.

Quibus cum bilioso purulentum sputum, aut seorsum, aut simul permixtum educitur, ij vt plurimùm decimoquarto die intereunt, nisi malum aut bonum aliquod ex his quæ priùs descripta sunt, cõtingat. Aliôqui certè pro ratione mors expectanda est, atque in his præcipuè quibus septimo die sputum huiusmodi procedere cœpit.

[392] Ὅσοι δὲ μετὰ τῶν χολώδεος πυώδες ἀνάγουσιν, ἢ χω-
ρεῖς, ἢ μεμιγμένον ὡς ὀπτίβολον, πεπαρεσκαιδεκαταῖοι
θνήσκουσιν, ἢν μὴ τι κακὸν ἢ ἀγαθὸν ὀπτηνθῇ τῇ τρεγε-
γραμμένων. εἰ δὲ μὴ, κατὰ λόγον. μάλιστα δὲ οἷσιν ἑβδομαῖοι- E
σιν ἄρχεται ὁ τοιοῦτος πύελος.

Hæc eadem ex Prognostico huc traducta videntur, vbi meliore ordine scribuntur. Illud autem εἰ δὲ μὴ, κατὰ λόγον, obscuram habet explicationem. Mihi verò sic accipiendum videtur, vt decimusquartus dies, medius quidam sit mortis terminus, vt si omnia medio quodam modo procedant, in eum diem mors sit expectanda. Quòd si mala multa vrgeant, præceps magis exitium acceleratur, neque in eum diem differtur. Bona verò plurima, pro ratione interitum remorantur. κατὰ λόγον igitur idem valet, ac subductis signorum rationibus, & collatis inter se viribus, indeq; facta prædictione celerioris aut tardioris mortis. Quod fusissimè explicat Gal. Com. in Progn. Celsus verò, vt totam istam sententiam disertissimè expressit, ita & obscuristima ista verba dilucidè explanauit his verbis, ‡ Sputum etiam biliosum & purulentũ siue separatim ista, siue mixta prouenium, interitus periculũ ostendunt. F Ac si circa septimum diem tale esse cœpit, proximum est vt is circa quartum decimũ diem decedat, nisi alia signa meliora peiorave accesserint. Quæ quo leuiora grauiora ve subsecuta sunt, eò vel seriorem mortem, vel maturiorem denunciant. ‡ Cap. 6. lib. 2.

In his igitur & omnibus qui pulmonem affligunt morbis, bonum quidem est facilè morbum sustinere, dolore defungi, sputum promptè expuere, facilè spirare, siti esse vacuum, reliquum corpus æqualiter incalescere ac molle esse. Ad hæc somnos, sudores, vrinarum eductionẽ laudabiliter fieri: quibus contraria mala sunt. Quandocunq; ergo bona hæc omnia huic sputo aderunt, poterit secunda valetudo contingere. Quòd si quedã adfuerint, quedã etiam abfuerint, non vltra decimumquartum diẽ vita producetur. At verò si contraria signa accesserint, celeriùs mors contingent.

[393] Ἐν τοῖσι ἀγαθὸν μὲν καὶ τούτοισι καὶ πᾶσι τοῖσι περὶ πλεύ-
μονα, φέρειν ῥηϊδίως τὸ νόσημα. τὸ ὀδυνᾶν ἀπαλλάσσεται, τὸ
πύελον εὐπετέως ἀνάγει, εὔπνοον ἐόν καὶ ἄδιψον, τὸ σῶ-
μα ἄπαν ὁμαλῶς θερμαίνεσθαι, μαλθακὸν ἐόν. καὶ περὶ
τοῖσιν οὔροισι, ἱδρῶτας, ἄριστα διακρίνειν χρηστὰ γίνεται. κα-
κὰ δὲ τὰναντία τούτων. εἰ μὲν οὖν πάντα περιγένοιτο τῷ
πύσματι τούτῳ τὰ χρήσιμα, σώζοιτ' ἄν. εἰ δὲ τὰ μὲν πολλὰ δὲ
μὴ, καὶ πλείους τῶν παραπεσόντων δεκαβιώσας. τὰ δὲ ἐναν-
τίων σημείων ἐπιγενομένων, συνεμπίπτειν.

Aliis verbis eadem & copiosiora scribuntur in Progn. Quòd verò omnibus in exemplaribus ἄριστα διακρίνειν legitur, ἄριστον, διακρίνειν, scribendum puto, vt & vrinæ & alui excrementis attribuatur, velut in Prognostico scribitur, & rectè vidit Interpres. πλείους τῶν ἐβιώσας] Apparet addendam esse negationẽ, quod etiam sensus requirit, & eorum quæ in Prognostico scribuntur reditio, vt fecit Cornarius, etsi desideratur in omnibus codicibus.

Dolores in locis huiusmodi, qui neq; ad expuitiones, neq; ad venæ sectionem, aut victus rationem desinunt, ad suppurationem tendunt.

A In Prognostico ventris subductionem & medicamentum addit, Celsus † etiam cucurbitulas adhibet, medicamentum prætermittit. Et certè his in morbis medicamenta veterum iure quodam Galeno suspecta sunt.

† Cap. 7. lib. 2.

[394] Ὅσοισι δὲ ἐκ τῶν πλευμονίης ἀποστάσιες παρ'
οὖς, ἢ ἐς τὰ κάτω γίνεται, καὶ ἐκπυοῦσί τε, καὶ ἐκσυεκχοῶν-
ται. τοῖς γίνονται δὲ, οἷσιν αὐτὸ, τε πυρετὸς, καὶ ὁ πόνος πα-
ραχρόνιος ἦν, καὶ τὸ πύελον χωρὲς καὶ λόγον. μηδὲ χολώ-
δεες αἱ διαχωρήσιες, ὀλιγοῦσί τε καὶ ἄκρηβοι γίνονται, μη-
δὲ ἄγαν παχύ τε σφόδρα, καὶ πολλοὺς ἐπόστασιν ἔχον, πά-
τε ἄλλα σωτηρίας ἔχοιεν. γίνονται δὲ, αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω,
οἷσιν αὐτοῖσι ἐπιχονδρία φλεγμονὴ γίνεται. αἱ δὲ ἐς τὰ
ἄνω, οἷσιν αὐ, τὸ μὲν ἐπιχόνδριον λεπταῖόν τε καὶ ἀνώ-
δυνον ἦ. δύσπνοοι τὸ πνεῦμα χρόνον διόμενοι, πόνωσιν τε
χωρὶς τοιαῦτα σημεῖα.

Ista quoque ex Prognostico sumpta videntur, neque tamen integritatem retinent, sed illic meliùs scribuntur. Hunc autem mihi locum subindicare videtur Galenus cùm in Exegesi, ὀκπυεκχοῶνται, ἀνοιγνυῶνται exponit, quod est aperiuntur, aut in fistulas abeunt & cauantur. Nos vt Galeni explicationem & dictionis vim comprehenderemus, per fistulam via aperta effunduntur, aut fistula facta aperiuntur, dicimus, quod in Prognostico simpliciter συεκχοῶνται ponitur. Quod sequitur, ἀποκρίνονται δὲ, meliùs ex Prognostico legatur, γίνονται δὲ, cùm signa abscessuum futurorum contineant, etsi tamen potest vtcunque tolerari hæc lectio. Præceptor quoque Hollerius Prognostici lectionem amplectitur, & post ὀκπυεκχοῶνται, ὅπτι ἀποκρίνονται legit.

καὶ τὸ πύελον χωρὲς] μὴ χωρὲς legimus ex Prognostico vnde hæc sunt desumpta. Et verò addendam esse negationem satis patet ex Galeni Commentario. Quod etiam vidit Cornarius eámque lectionem secutus est, omnésque alij Interpretes, repugnantibus tamen omnibus exemplaribus.

εὔλυπί τε καὶ ἄκρηπι γίνονται] In Prognostico negatio additur, & aliam habet significationem, quanquam hanc etiam lectionem
D agnoscit in Com. Galenus, & εὐλυπίας διαχωρήσεις καὶ συμμέτρως ἐπιφορομένας explicat, & ἀκρίπτοις τοῖς ὑδατώδεσι καὶ ἀμίκτοις.

μηδὲ ἄγαν] In Prognostico κάρτα πολύ τε & παχὺ scribitur, & Galenus μηδ' ἄγαν πολὺ καρτὰ agnoscit.

[395] Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῆς ἀποστάσιον, οὐ τῆσιν ὀπι-
κνημίδωσι περὶ πλεύμονίησι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι.
βέλτιστα δὲ αἱ τὸ πύελον πυώδεος ἀνὰ ξανθοῦ ἐλυο-
μένου. μὴ χωρέοντος δὲ τοῦ πυέλου κατὰ λόγον, μηδὲ τοῦ
οὔρου χρηστὸν ὑπόστασιν ἔχοντος, κίνδυνος χωλὸν γενέσθαι
τὸν ἄνθρωπον, ἢ καὶ πολλὰ τρήματα τῶν ἀρτηριῶν. ἢν δὲ
παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, πυρετοῦ παρακολουθοῦν-
τος, καὶ τοῦ πυέλου μὴ χωρέοντος, κίνδυνος θανεῖν καὶ
παραφρονῆσαι. ὅσοι δὲ τῶν περὶ πλευμονικῶν μὴ δυνάμε-
θα ἀπαλλαγῆναι ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλὰ παρέλαβον τε-
λεῖς διέφυγον τὰς πεντεκαίδεκα, κίνδυνος ἐμπύους
γενέσθαι.

At verò in pulmonis inflammationibus quæ periculum creant, abscessus in crurib. non inutiliter fiunt. Quibus nec potest quicquam melius accedere, quàm si sputum pro flauo purulentum existat. At si neq; sputum pro ratione excernitur, neq; in vrina bonum apparet sedimentum, periculum est ne claudicet æger, aut ne res multum negotij sit exhibitura. Quòd si abscessus intrò recurrant, perseuerante febre neq; prodeunte sputo, periculum aut mortis, aut delirij imminet. Quicunque verò pulmonis inflammatione laborant, neque diebus iudicatoriis repurgantur, verùm cum delirio quatuordecim dies superarunt, iis suppurationis metus impendet.

E

F Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῆς ἀποστάσιον] περιφανείων manifesto vitio legitur in omnibus publicatis exemplaribus, sed ἀποστάσιον ex Prognostico legimus cum omnibus interpretibus.

τὸ πύελον πυώδεος] Addendum fuerat, vt in concoctionis argumento, καὶ ἐκχωρέον τοῦ ἔξω, vt in Prognostico, & postea in malignitatis indiciis μὴ χωρέον additur: idque satis ex Galeni Commentario in Prognost. apparet. Sed in tumultuario opere accuratam diligentiam nimis ambitiosè requirimus.

ὅσοι δὲ τῶν περὶ πλευμονικῶν] Ex lib. 1. de Morb. hæc videtur desumpta sententia, vbi amplioribus verbis proponitur. καὶ ἰῶν μὲν ἐν τῇσι κυρίῃσι τῶν ἡμερέων σκεπτόμενα πτυσίν, ἀπεκρίνετο, ἰῶν δὲ πάντα ὁπόσα πῶν ἀρχὴν διέκριναν, καὶ παρεσκηνῶντα ἔπεσε, καὶ μὴ τὰ πύον, μὴ τὰ σήματα κρατίστη, ἀπὸ πλήθεος τῶν δεδηγμένων, ἀποθνήσκουσιν ὡς τὰ πολλά. ἰῶν δὲ τῶν τὰς ἡμέρας διεγένοντο τὰς δύο καὶ ἑκοσι, καὶ τὸ πῦρ μεθῇ, ἐν τούτῳ τῷ μὴ ὀκπυοῦσι, ἐμπυοι γίνονται. γίνονται δὲ μάλιστα ὁκ τούτων οἷσιν ἰσχυρῶς ἢ τε πλευρίτις ἐν ἢ τὰ πλευμονίαι. Et superstes quidem euadit, si in iudicatoriis diebus putrefacta, (hoc est concocta) sputo reiecta fuerint. Quòd si ea quæ per initia aduenerunt susceperit; aliáque insuper accesserint, ac
G neque ea spuens, neque putrefaciens euicerit, ob eorum quæ insuper accedunt copiam ferè moriuntur. Si verò ad dies ctios & viginti perueniant, & febris remiserit, & in his sputum repurgati non fuerint, ad suppurationem deueniunt. Præcipuè autem hi suppurati fiunt, quos vehementissimæ pleuritides & pulmonum inflammationes vexant. Rursusque ibidem, ἰῶν πλευμονίη λήφθεις μὴ ἐπιδαρῇ ἐν τῇσι κυρίῃσι ἡμέρῃσιν, ἀλλ' ὑπολειφθῇ ἐν τῷ πλεύμονι πύελόν τε καὶ φλέγμα, ἔμπυος γίνεται. καὶ ἰῶν μὲν αὐτίκα διεκπυοῦται, διαφεύγει ὅς καὶ πυοῦται. ἰῶν δὲ ἀμελήσῃ ἐν τῷ πλεύμονι, διαφθείρει, ἀνεπιμένει τὴν ἐν σπαρμένῃ τὴν ἐν σπαρμένῃ, ἐλκοῦται τὰ ὁ πλεύμων, καὶ διέμπυος γίνεται. ἐν δὲ ἐλκεῖ ἔσω ἕλκει ἐς ἑαυτὸν ὁ, τὴν ἐξιοῦ λόγου τῆς ὀφῆς, ὅπτε τὴ ἀποκαθαίρει. ἀπ' αὐτοῦ αὖ ὠδίν, ἀνὰ πάντα τὰ ἐν σπαρμένῃ, ἐν ῥέγχει ἀνεπαίσθητον, ἐν αἰσθάνεται ἀεὶ ὀδὴ μάλιστα, ἐν ῥέγχει ἀνεπαίσθητον, ἐν αἰσθάνεται αὐτὴ δεῖν αὐ αὖθεν ὁκ τῶν ἐνδεῶν, πέλος δὲ, ἀποφεύγει· ἐπὸ τῶν πύσματος, ἐν ἀποθνήσκει. Si pulmonis inflammatione correptus non purgetur in diebus iudicatoriis, sed relinquatur in pulmone sputum & pituita, suppuratus existit. Ac si quidem confestim curatus fuerit, ferè euadit. Si verò neglectus fuerit, ex eo quod in pulmone inhærescit & putrescit, corrumpitur, vlceraturq; pulmo & suppuratur, neque ampliùs ad se intrò effatu dignum alimentum trahit, neque quicquam sursum repurgatur, sed suffocatur & semper maiore spirandi difficultate vexatur, & respirando stertit, & inde sursum respiratio ex pectore ducitur. Ad extremum verò offarcto à sputo pulmone moritur.

H [397] Τῶν περὶ πλευμονίων αἱ ἐκ πλευρίτιδος μεταστάσεις, τῶν δὲ ἐκ χῆς ἡμερῶν ἀσφυγέτεραι.

Pulmonis inflammationes quæ ex morbo laterali permutationem accipiunt, iis quæ ab initio fiunt securiores sunt.

πνεύμων (vt ſcribit Aretæus) μανός τι καὶ θερμὸς, καὶ ἐς ὀλκὴν διωκαπώλαπις, πλευρῶν γάνυμα, καὶ κοινωνὸς ἀήρεων. Ideóque facilè poſt lateris dolores vitia pulmonum fiunt, quod ſcribit Celſus ex aphoriſm. 11. libr. 7. Maior autem eſt inflammatio quæ ſubitam & nouam occaſionem in pulmones detulit, quàm quæ ex lateris inflammatione permutationem accepit. Paucior nanque eſt humor & tenuior qui ex lateribus in amplam thoracis capacitatem venit, ideóque promptiùs à natura ſuperatur. At Cælius Aurelianus cap. 25. lib. 2. Acut. periculi pleniorem peripneumoniam facit quæ pleuritidem ſequitur, quòd iam vitibus exoluti & remediis fruſtra erogatis defatigati ſint ægri. Cuius etiam opinionis videtur eſſe Aretæus cap. 10. lib. 2. θεραπ. ὀξ. Quod deſumptum videtur ex eo theoremate quod ſcribitur libro περὶ παθῶν ab Hippocrate περὶ τῶν ὀδυνωμένων νοσημάτων. Quod effecit vt quidam hanc ſcripturam non immeritò ſuſpectam habeant, & pro ἀσφαλέστερα, χαλεπώτερα legant, &, locum hunc περὶ ὀδυνωμένου accipiant, qui hoc modo quo hîc legitur ſcriptus, περὶ παθῶν intelligendus eſt.

Denſa & exercitationi dedita corpora, citiùs ex morbo laterali & pulmonis inflammatione intereũt, quàm quæ ſine exercitatione degunt.

[358] Τῶν δὲ σωμάτων τὰ γεγυμνασμένα καὶ πυκνὰ θᾶσσον ἐκ τοῦ τῶν πλευρικῶν καὶ περιπνευμονικῶν ἀπόλλυται τῶν ἀγυμνάστων.

Scribit Hippocrat. libr. περὶ ἑβδομάδων, ἀφαιρέσις σώματος ἐς ἑβδομηκοστὸν οἷσι πλέον ἀφαιρέεται, ὑγιεινότερον. πυκνότης σώματος ἐς ἑβδομηκοστὸν οἷσιν ἔλαττον ἀφαιρέεται, νοσερόν. Sic huiusmodi morbis promptiùs tentantur iuuenes & ætate vigentes, quàm ſenes, vt ſcribit Hippocrates in Prognoſtico. Iuuenes etenim tum propter humorum naturam, tum ætatis ratione procliuiùs febribus, doloribus, ac inflammationibus internis corripiuntur, quàm ſenes. Compacta quoque corpora & exercitata, cùm mollia ſint, rara, laxa & fluida, propenſiùs periculo exponuntur. Qua etiam ratione ſcribit Aretæus (imprimis grauis & vetuſtate memorabilis author) iuuenes & viros, vt rariùs in pleuritidem incidant, ita neque frequenter euadere, cùm non niſi ex valentiſſimis cauſis ægrotent. Senes verò quamuis ſæpiùs eo morbo tententur, ferè tamen liberati, tum ob corporis temperamentum, tum etiam partium internarum, nempe pulmonum, naturam. Eius verba ſunt cap. 10. lib. 1. περὶ ὀξ. ἡλικίη, ὥσπερ τῶν ἄλλων πάντων, γέροντες οἱ καὶ μᾶλλον ἑτέρων τὰ πάθεα ἐξαδίως φεύγουσι. ὅτε γὰρ μεγάλη αὖ γένοιτο φλεγμονὴ ἐν ξηρᾷ τῷ σκελέϊ, ἢ τε πνεύμονα ἡ μεζέων εἰς. ψυχρότερος γὰρ, ἢ ὅδε ἄλλης ἡλικίης, καὶ αὐαίνει σμικρὴ, καὶ ἡ ὀλκὴ ἀπαύστων ὀλίγη. νέοι δὲ καὶ οἱ ὅδε ἀκμῆς, ἢ μάλα μὲ πάθεσι, ἀταρ ἢ δὲ μάλα θερμαίνονται. ἢ δὲ αὖ πάθοιεν ὅδε σμικρῇ φλεγμονῇ, ὅδε ἢ τοῖσι μεγάλοισι μείζων ὁ κίνδυνος. Quòd ætatem attinet, præ aliis morbo ſunt obnoxij ſenes, qui etiam citiùs quàm alij morbum effugiunt. Nam neque in ſicco corpore magna inflammatio exiſtere poteſt, neque in pulmonem tranſitus eſt facilis, quippe qui frigidior ſit quàm alia in ætate, túncque ſpiratio parua ſit, & attractio omnium exigua. Iuuenes verò & ætate vigentes, haud ita quidem hoc morbo tentantur, at non admodum euadunt. Neque enim ob exiguam inflammationem morbo conflictantur & in magnis maius ineſt periculum. Eadémque ferè ſcribit Hippocrat. lib. 1. de Morbis, vbi iuuenum corpora denſa, compacta & robuſta facit, ideóq; ceſſeriùs ab his morbis interire quàm ſenes.

In morbis pulmonis grauedines & ſternutamenta tum præcedere, tum verò ſuccedere, malo eſt. In reliquis verò morbis ſternutamentum vtilitate non vacat.

[359] Κορύζας καὶ φαρμοὺς τοῖσι περὶ πλεύμονα γινομένοις ἐπιγίνεσθαι καὶ ἐπιγίνεσθαι, πονηρόν. τοῖσι δὲ λοιποῖσι φαρμὸς οὐκ ἀχρεῖος.

Id ex Prognoſtico translatum videtur, vbi aliis paulò verbis ſcribitur. Illud verò, τοῖσι λοιποῖσι, quod obſcurum videtur, plenius in Prognoſtico ſcribitur, ἐν τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασι θανατωδεστάτοισι. Celſus de ſternutamento eleganter (quod aliàs ſalutare videtur) extulit, cap. 8. lib. 2.

In pulmonis inflammationibus ſi lingua tota alba fiat ac aſpera, ambæ pulmonis partes inflammatione vexantur, quibus verò dimidiata lingua, quà parte id apparet, inflãmatio affligit. At quibus quidem ad vnã clauiculam dolor ſubit, iis vna ſuperior pulmonis ala laborat: quibus verò ad ambas clauiculas dolor extenditur, ambæ ſuperiores pulmonis alæ laborant: quibus ad mediã coſtam, media: quibus verò ad quam partem pulmo extenditur dolor permeat, inferna ala laborat: quibus vna tota pars laborat, quæ ei parti reſpondent omnia ægrotant. Si quidem igitur ſuſpenſæ vtrinque pulmonis partes aortæ dictæ, tanta inflammatione tententur, vt ad latus adhæreant, illâ corporis parte reſolutionem ſentiunt, & ad coſtam liuores foris fiunt, quos veteres ictos aut ſydere percuſſos vocabant. Quòd ſi tanta non eſt inflammatio vt adhæreant, dolor quidem totum occupat, neq; tamen reſolutionem ſentiunt, neq; liuores habent.

[400] Τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν οἷσι γλῶσσα πᾶσα λευκὴ καὶ βηχία γένηται, ἀμφότερα φλεγμαίνει τὰ μέρεα ἢ πλεύμονος. οἷσι δὲ ἥμισυ, ἓν καθ' ὃ φαίνεται. καὶ οἷσι μὲν περὶ τὴν ἀκανθίδα ὁ πόνος γίνεται, ἡ ἄνω πτέρυξ τοῦ πλεύμονος ἡ μία νοσέει· οἷσι δὲ περὶ ἀμφω τὰς κληῖδας ὁ πόνος γίνεται, αἱ ἄνω πτέρυγες τοῦ πλεύμονος ἄμφω νοσέουσιν. οἷσι δὲ κατὰ μέσον τὴν πλευρὴν, ἡ μέση. οἷσι δὲ περὶ τὴν λαπάρην, ἡ κάτω. οἷσι δὲ ἓν μέρος πονέοισι, πάντα τὰ κατὰ τοῦτο μέρεος νοσέει. ἐὰν μὲν οὖν σφόδρα φλεγμαίνωσιν αἱ ἀορταί, ὥστε περισκαιῆναι περὶ ὃ πλεῦρον, τοῦτο ἀλγέουσι· ἐὰν δὲ μὴ σφόδρα φλεγμαίνωσιν, ὥστε μὴ περισκαιῆναι, ἀλγηδὼν μὲν γίνεται παρ' ὅλον, ἡ μὲν τοῦτο ἀλγέουσά γε, οὐδὲ περιλύματα ἴσχουσιν.

In pulmonia dolor ad iugulum, dorſum, ſcapulas, ſpinam, coſtas, & mammas, grauitatísque ſenſus ad pectus peruadit, vt ſcribitur libris de Morbis. Ex his autem indiciis & ſignis propriis rectè diſtinguas. Linguam vero in pulmonia flauam adſcribit Hippocrates lib. 3. de Morb. & temporis progreſſu nigreſcentem, moribundis autem ſcabram, diffiſſam, & digitis adhæreſcentem. Hîc tamen albam ex halituoſo vapore & inflammationis pituitoſæ natura ponit. Eſt vbi περιπλευμονικὴν γλῶσσαν peculiari denominatione inſigniat, & ὠχρόλευκον eſſe ſcribat, vt ὠχροπέρλω, lib. de loc. in homine.

[399] *Lib. 1. ἐπ. 3.* [400] *Lib. 7. epid.*

καὶ οἷσι μὲν περὶ τὴν ἀκανθίδα] Exemplaria quædam περὶ τὴν κληῖδα legunt, quædam etiam μίαν κληῖδα. Clauiculam autem primam nominat, quòd in coſtarum ordine primum videatur quodammodo locum obtinere, aut certè meliùs primam quaſi vnam accipit. Per clauiculas autem & iugula ſuperiores pulmonis alas indicat, vt & per nothas coſtas & infimam thoracis partem, inferiores alas quas ἀβρόχους φύσιας vocat αἃς καλέουσι λοβοὺς, & quinque numero facit.

[401] *Lib. περὶ αἰδοίων.*

οἷσι δὲ περὶ τὴν διάφραξιν] Hic διάφραξις quà pulmo extenditur ac peruadit ſignificare videtur, & infimam thoracis partem & diaphragma denotat, qua notione diſcriminationẽ vertit Cornarius, niſi ſi fortè διάφασιν legiſſe videatur. διάφασις autem dicitur quòd ad inferiorem thoracem diſtendatur.

αἱ ἀορταί] ἀορταὶ hîc dici videntur (ſi modò locus mendo caret) quæ ἄορτρα ἐν ταῖς γλώσσαις Galeno explicantur his verbis: ἄορτρον τὸ κατηρτημένον τοῦ πνεύμονος μέρος ἑκατέρωθεν, οἷς ἐν τῇ κοιλίᾳ νόσων τῇ μείζονι. ἔτι δὲ ἄορτρωλὸν τὸ αὐτὸ τοῦτο ὀνόματι καλοῦσι οἱ πάνυ δεξιοί. ἐστὶ πάνυ σαφὲς ὅτι. Quam dictionem etiam agnoſcit Varinus, & ἄορτρον τὸ κατηρτημένον τοῦ πνεύμονος μέρος καθὰ τῇ λιπαικράτει eſſe ſcribit. Eſt igitur ἄορτρον pars pulmonis vtrinque dependens, quæ vbi inflammatione tentatur, diſtenditur atque inflatur, in coſtas & latera incumbit, eiſque adhæreſcit. Lib. 2. de Morbis (qui Galeno liber primus de Morbis maior dicitur, vt multis teſtimoniis conteſtatum habemus) ἄορτρα τοῦ πνεύμονος καταδέντα deſcribuntur, atque etiam curatio edoceturſ, ſiue pars illa vtrinque ſuſpenſa per ſe, ſiue ambæ ſimul diſtendantur & diuellantur. Vbi tamen publicata exemplaria vitiosè ἄφρα, recepta vbique lectione, legunt. Et ſanè illum locum à Galeno in Exegeſi deſignatum mihi haud dubia fides eſt, etſi ab interpretibus minimè eſt animaduerſum. Hæ igitur dependentes vtrinque pulmonis partes ad latera adhæreſcentes, hîc ἀορταὶ dicuntur, aut potiùs vt reor ἀορτραὶ ex Dioſcoridis opinione. Hunc enim expreſſum à Galeno & Dioſcoride locum arbitror, cùm ſcribit Galenus ἀορτραὶ aut potiùs ἀορτρωλὸ (vt meliora habent exemplaria) aliquando ab Hippocrate ex Dioſcoridis opinione vocatam. Sunt autem ἀορταὶ Hippocrati dictæ libro de loc. in homine, arteriæ aſperæ cartilagines propè circulares, in totum pulmonẽ à gutture quaquauerſum in renues ramos ac fiſtulas diſperſæ, eiuſque totam ſubſtantiam contexentes. Quæ vbi inflammatione tentantur, diſtenduntur, inflantur, ac tumore intumeſcentes vias faciunt anguſtiores, ac difficiliorem reſpirationem, ita vt concepto humore turgentes lobi in latè incumbant eíque adhæreſcant. Quem in ſenſum appoſitiſſimè accommodari poteſt quod ſcribitur ab Hippocrate lib. de loc. in homine, de fluxione in pulmones ingruente, ὅπαν ἐς τὴν πλεύμονα ῥεύσῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐξ βρόγχου καὶ τῆς ἀορτέων, ὁ πνεύμων ἀπαραφορὸς ἐὼν τῇ ξηρὸς φύσει, ἑλκεῖ ἐφ' ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν ὅπ αὖ διώκῃ. καὶ ἐπὶ πολὺ εἰσρύσῃ, μείζων γίνεται. καὶ ὅταν μὲ ἐς ὅλον ῥεύσῃ, μείζων ὁ λοβὸς ἀγομένος, ἀμφοτέρων ἔψαυσεν τῶν πλευρέων, καὶ περιπλευμονίαν ἐποίησεν. Sic enim locum illum legendum exiſtimo, cùm publicata exemplaria ἀρτηριῶν pro ἀορτέων legant, etſi Erotiano vulgatam lectionem atteſtatam non diffiteor. Niſi quis etiam ibi ἀορτρῶν aut ἀορτήρων pro αορτῆ non temerè ſcribendum exiſtimet. Quæ lectio quoque eodem in libro aliàs ex manuſcriptis codicibus eſt confirmata. Qua ratione hîc ἀορταὶ dici poſſunt huiuſmodi lobi & pulmonis vtrinque dependentes partes. Eamque in ſententiam fortè à Galeno ſcriptum videtur, ἀορτρὸν aut potiùs ἀορτρῶ ex Dioſcoridis opinione Hippocrati dictam, cùm ipſe exiſtimaret ἀορτῶ hîc procul omni dubio vocatam fuiſſe, vulgatamq; lectionem nullo merito eſſe mutandam. Aut certè ἀορτῶ etiam Dioſcoridi dictam exiſtimare quis poſſit, itaq; potiùs legendum quàm ἀορτρεῖν aut ἀορτρῶν. Quæ certè omnia ſunt valde arbitraria, & ex coniectura ſola auguranda, præſertim cùm addat Galenus οὐ πάνυ ἐξ σαφές ὅτι. ἀορτεὶς autem aut ἀορτῆ, vt & ἄορτρον ἀπὸ τοῦ ἀορτῆσθαι dici videtur, vt & ἀορτὴρ lorum dicitur Homero ἀδυσ. λ. ex quo clypeus aut enſis dependet. Porrò de pulmonum vitiis multa habes ſcitu digniſſima apud Hippocratem libro de Morbis primo & ſecundo, & lib. de locis in homine, vbi & ἀορταὶ ſæpe tenues illas appendices & σύριγγας, βρογχία appellatas, in totum pulmonem veluti ramulos quoſdam diſſeminatas ſignificant.

βλητοὶ] Rectè ac propriè βλητοὶ antiquis dictos ſignificat, quaſi ſyderatos, ictos, aut ſydere afflatos, aut ex plaga liuidos. Pleuriticos nanque ſic dictos ſcribit Hippocrates lib. de rat. vict. in morb. ac. quòd ſterrore aut difficultate ſpirandi repente ſuffocati totum latus in quo inflammatio deliteſcebat, tanquam ex plaga liuidum habeant: quod etiam περιπνευμονικὸς cõtingit. διὰ τώπας οὖν τὰς προφάσιας τῶν ἑτέρας διαιτᾶσι ἐπὶ μᾶλλον οἱ ὅλοι χρόαμενοι πλευριτικοῖσιν, ἐξαδράσι τῶν ὀλιγημερόπροι θνήσκουσιν. οἱ μὲν γὰρ καὶ τὴν γνάμψιν βλαβέντες, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ὀρθοπνοίας, καὶ τῆς ἑτέρας ἀποπνιγῆναι. μάλα δὲ τοὺς διαιτέοντας οἱ ἀρχαῖοι βλητὰς ὀνομάζουσι, διὰ τὸ δὲ μάλιστα. οὐχ ἥκιστα δὲ ὅτι ἀποθανόντων αὐτῶν, ἡ πλευρὴ πελὴ εὐέλκεται ἠκελοῦν πληγῆ. Quibus in verbis duplicem notationis cauſam exprimere videtur Hippocrates, quòd ſyderati aut icti dicti ſint antiquis, qui de repente tanquam ſydere afflati concciderent, aut quibus poſt mortem liuores tanquam plaga percuſſis, ex inflammatione in latus incumbente, apparerent. Quod etiam innuere videtur his verbis Galenus, καὶ διὰ τὸ ἔχος μὲ τῆς ἀπωλείας ἡ διαιώνη δόξα τοῖς ἀρχαίοις ἀσῃει, καὶ διὰ τὸ πελιδνοῦσθαι ὅτι τῆς πλευρᾶς ἑκάστης ἑκάστοις, ἐὐδὰ δηλονότι ἡ φλεγμονῆς λῶν ἡ ῥίζα. Quorum etiam meminit initio Com. 1. in Progn. Atque hinc fortaſſe teli nomen antiquis petitum videtur, & à Q. Sereno in lateris morbis annumeratum,

Eſt & vis morbi, quod telum commemoratur,
Cùm ſubito dolor inſanus furit incitus ictu.

Varin. quoq; βλητοὶ antiquis dictos ſcribit, ὅσοι ἀπὸ ὀξέων νοσημάτων αἰφνιδίως ἐπελεύτων. Ex eadẽq; opinione pendet quod veteres venenatos pleuritide ſublatos exiſtimauerunt, vt ſcribit Aurelianus cap. 16. lib. 2. acut.) cùm illis expirantibus ſæpe latus aut nigrum, aut liuidum compertũ ſit. At βλητοὶ deſcribuntur libris de Morbis, qui capitis ſtupore ac veluti attoniti, ſtupefactis ſenſibus, tanquàm ſyderati concidunt, ac de repente moriuntur, interque cerebri vitia annumerantur.

Quibus autẽ vnà cum corde pulmo totus inflammatur, ita vt in latus incumbat, ij toto corpore neuorum reſolutionem ſentiunt, & ſine ſenſu iacet ger frigidus, ſecundo autem aut tertio die interit. Quòd ſi contingat vt cor nihil tale quiddam, aut etiam minus patiatur, diutiùs viuunt, nonnulli verò etiã ſeruantur.

[401] Οἷσι δὴ ἅπασα πλεύμων φλεγμαίνει μετὰ τῆς καρδίης, ὥστε περιπεσεῖν τοῖς τῆς πλευρῆς, τοῦδε λύεται πᾶς ὁ νοσέων, καὶ κεῖται ψυχρὸς ὁ νοσέων ἀναίσθητος. θνήσκει δὲ δευτεραῖος, ἢ τεταῖος. ἐὰν δὲ καὶ χωρεῖς ἡ καρδίης συμβῇ, καὶ ἧσσον, πλείονα χρόνον ζῶσιν. ἔνιοι δὲ καὶ διαφεύγουσιν.

Illud, καὶ ἧσσον, obſcurum habet ſenſum. Cornarius ſequentibus iunxit, ac minùs diu viuunt, dixit. Nos ad præcedentia retulimus, vt minus malum & minorem phlegmonem intelligamus.

Ex lateris morbo præcipuè aut pulmonis inflammatione purulentos, calores interdiu quidem tenues, noctu verò intenſiores conſequuntur, neque quicquam effatu dignum expuunt, circa ceruicem & clauiculam ſudores occupant, oculi cauantur, malæ verò rubent, digiti quidem manuum ſummi calent & ſcabri redduntur, vngues autem vnci fiunt & perfrigeſcunt; in pedibus tumores & puſtulas toto corpore habent, ac cibos refugiunt. Atque hæ ſunt diuturnarum vomicarum notæ. Quæ verò celerẽ eruptionem habent, tum ex notis quæ ad eas conſequuntur comprehenduntur, tum etiam ex doloribus qui circa initia fiunt, ſimulque ſi ſpiritus aliquantò maiori cum difficultate trahitur. Rumpuntur autem magna ex parte ſuppurationes, partim quidem vigeſimo die, partim quadrageſimo, partim etiam ſexageſimo,

Quibus igitur inter initia intensus dolor instat, nec non spirandi difficultas, & tussis cum frequenti sputatione, circa vigesimum diem, aut celeriùs ruptio expectanda est. Quibus autem leuiora hæc insunt, pro ratione serior eruptio futura est. Sed & dolorem, & spirandi difficultatem, ac crebram spirationem, eruptionem ipsam præcedere necesse est. Temporis autem ratio ineunda est, ex quo primùm quis dolorem aut grauitatem sensit, aut febricitauit aliquis, aut si quando etiam rigor prehendit. Vt plurimùm igitur breui seruantur, quos febris statim atque eruptio facta est dimittit, & cibos appetunt, & quibus pus facilè educitur album, odoris expers, læue, eiusdemque coloris, sine pituita, ac aluus exigua & coacta reddit. At verò ij moriuntur, quos febres consequuntur, & sitis, & cibi fastidium, si pus liuidum, aut ex pallido virescens, aut pituitosum, aut spumans, ac insuper si aluus est liquida. Quibus autem ex prædictis partim quædam adsunt, partim verò absunt, hi quidem moriuntur, illi verò post longa temporum interualla sani euadunt.

οἷσι μὲν οὖν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇ ἔγκειται σὺν πόνῳ, καὶ δύσπνοια, καὶ βὴξ μετὰ πτυαλισμοῦ, τοῖσδε τὰς εἴκοσιν ἢ σὺν τριήκοντα ἐστὶν ἰδεῖν ἀφόρητα δὲ τὸν χρόνον ἀφ' οὗ τοῦ πόνου ἤλγησεν, ἢ ἐβαρύνθη, ἢ ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε ῥῖγος ἔλαβε. τοῖσι γίνεσθαι ἐν ἀνάγκῃ καὶ πόνον, καὶ δύσπνοιαν, καὶ πτυαλισμὸν, τοῖσι τῆς ῥήξιος. οἷσι μὲν οὖν ὅ, τε πυρετὸς λύσεως ἀπὸ τῆς ῥήξιος. οἷσι μὲν οὖν ὅ, τε πυρετὸς λύσεως ἀπὸ τῆς ῥήξιος, καὶ σιτία ὀπτὰ ἐσθιόμενοι, καὶ ὃ πῦον λυάσεται ῥηϊδίως λευκὸν ἐὸν, καὶ ἄοσμον, καὶ λεῖον, καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγματον, καὶ λίπ τε μικρὸ σὺν ἐστὶ κόπτοντι ὑποχωρέει, ὡς ὀλίγη ὀλίγον σὺν τῷ πόνῳ σώζονται σὺν τῷ πόνῳ. οἷσι δὲ πυρετοί τε παρακολουθοῦσι, καὶ δίψα, καὶ ἀποστίν, καὶ ὃ πῦον πελιὸν ἢ χλωρὸν, ἢ φλεγματῶδες, ἢ ἀφρῶδες, καὶ λίπ τε ἐφυγραίνεται, τελευτῶσι. οἷσι δὲ τῶν μὲν ὀλίγον τῶν τῶν τοιούτων μὲν οἱ μὲν ἀποθνήσκουσιν, οἱ δὲ πολλῷ χρόνῳ σώζονται.

Hæc suppuratorum indicia in libros de Morbis sparsa, & ex Hippocrat. Prognostico desumpta, translatione mutationem aliquam acceperunt.

καὶ πτύουσιν] Tussiendi irritam cupiditatem addit in Prognostico, ex qua nil quicquam insigne expuitur, quod hîc omitti non debuit.

χεῖρον δ'] Sic legunt quotquot licuit videre exemplaria, verùm χεῖρον ex Prog. legendum contendo, vt ad δεκτικοὺς referatur, explicato admodum sensu. Quod etsi pusillum est, sensum tamen aliò qui valde immutat, & ab interpretibus non esse animaduersum miror.

τὰ δὲ οὖν χρονίζοντα τοῦ οἰδήματος] ἐμπυήματος legunt interpretes ex Progn. communiore notione, sed nos pluralitatis consensum retinuimus, & vomicas diximus, & aliàs οἴδημα τος nomen suppuratis tumoribus attribui ex Hippocrat. authoritate probauimus.

τοῖσιν ὀπτηθεῖσι] Quæ suppurationes consequuntur indicia tria sunt numero, grauitas, tigor, febris multò quàm antea grauior, ex Progn. σημεῖα τα autem longè explicatiorem sensum præbet, etsi σημαίνεται legitur in Progn.

ἅμα δὲ καὶ ἢν ᾖ] In Progn. ἅμα δὲ ἢν ᾖ ὁ ἑτέρος ἢ ὁ ἄνθρωπος, legitur. Quam lectionem hîc amplectuntur exemplaria quædam. Alia ἢν τε ἑτεροῦ τρόπος legunt.

ῥήγνυται δὲ] Ductæ à rei substantia suppurationum differentiæ, celeriores, aut tardiores eruptiones faciunt. Septimo etiam quædam rumpuntur, (quod rarum est) & vigesimo & trigesimo, vt patet ex Progn. hîc verò prætermittitur.

περιγίνεσθαι δ' ἀνάγκη] Hæc temerè videntur transposita, ideoque suum in locum hoc ordine ex Prognost. inserenda videntur, quem nostra interpretatione retinuimus.

λογίζεσθαι δ'] Ista ad ruptionis tempus referēda sunt, vt inde sit temporis ineunda ratio, ex quo ad præfinitum ruptionis diem peruenias, ex his indiciis suppurationis initium colligens, vt scribitur in Progn. vnde tam temerè sunt suo loco emota.

καὶ τὸ πῦον] Sitim hîc reticet, quam addit in Progn. & ex antithesi sequente addenda videtur. Pus autem ἄοσμον in Progn. reticetur, & ἀφλέγματον, φλέγματος ἀπηλαιωμένου explicatur. Celsus sine pituita dicit, & ὁμόχροον eiusdem coloris, atque etiam vnius coloris. Prorrh. etiam 2. tabescentium sputum laudabile facit ὁμόχροον & ἀφλέγματον, quod alij interpretes, sine inflammatione aut igneo calore dicunt. Vitiosa autem sunt edititia exemplaria quæ ὠμόχροον legunt.

Qui pus intrò collecturi sunt, iis primùm quidem salsuginosum sputum expuitur, deinde dulcius.

[403] Οἱ δὲ μέλλοντες ἔμπυοι γίνεσθαι, τοῦτον, ὃ μὲν πρῶτον ἁλμυρὸν, εἶτα γλυκύτερον.

Libr. 1. & 3. de Morb. sputum dulce in peripneumonia, pulmonis suppurationem indicare, & morbum longum annuumque fore scribitur. Dulce autem sputum ex salso cōcoctionem significat, & humorum temperationem ac fusionem, non secus ac sordium aures colliquato cerebro dulcescere scribit Galenus Com. ad aphor. 18. sect. 5. lib. 6. epid.

Quibus tubercula in pulmone oriuntur, ij pus intra dies quadraginta, ex quo fit ruptio, expuunt, quos si superent, vt plurimùm tabidi fiunt.

[404] Οἷσι δ' ἐν πλεύμονι φύματα γίνεται, ὃ πῦον λυάσεται ἐς μὲν ἡμέρας μετὰ τὴν ῥῆξιν. τούτους δὲ ἐκφεύγοντες, ὡς τὰ πολλὰ φθισικοὶ γίνονται.

Quod antea, & aph. 15. lib. 5. de pleuritide extulit, hîc in vniuersum tumoribus qui in thorace concipiuntur & in pus vertuntur attribuit. Dicuntur nanque φύματα tumores omnes, qui statim oborti augētur, inflammantur, & in pus vertuntur, vt scribit Gal. ad aph. 8. lib. 7. & aph. 26. lib. 3. Sic etiam φυματίαι dicuntur lib. de art. quibus tubercula circa pulmones oboriuntur.

In dolore lateris, sanguinis è naribus stillatio, mala est.

[405] Ἐπὶ πλευροῦ ἀλγήματι, σάξις ἀπὸ ῥινῶν αἵματος, κακόν.

σάξις apud Hippocr. pluribus in locis damnatur, & κρισίμων μὴ κρινόντων iudicium subit, idque præcipuè si die critico contingit, vt fusiùs aliàs scripsimus. Etsi verò pleuritis αἱμορραγίᾳ ἀπὸ ῥινῶν λάβρας ἀθρόον λύεται, (vt scribit ** Aretæus) ea tamen rara est, ac ne vix quidem contingit, vt scribit Gal. cap. 3. lib. 3. de crisibus, ideoque hîc euentus suspectam magis è naribus stillationem facit.

** Cap. 10. lib. 1. de.

Purulentos moderatiùs habentes, si sputa graueolentia consequantur, recidiua interimit.

[406] Οἷσιν ἐμπύοισιν ὀπτὰ κέκαυται ἐγκρίσιν, δύσωδα καὶ τοῦ πτυσμοῦ παρακολουθοῦσι, τούτους ὑποθυμαίνει.

Sputa graueolentia putrilaginis grauitatem, calidi natiui extinctionem, & extranei vehementiam indicant, & tabidorum lethalia

A thalia sunt signa, vt postea scribetur. Sic putis vesicæ graueolentiam damnat Hippocr. aph. 81. lib. 4. & quod ex aure effluit probari vult num grauiter oleat, aph. 12. sect. 5. lib. 6. epid.

Qui in morbo laterali sputa reiiciunt purulenta, aliquantulum biliosa, rotunda, aut purulenta aliquantulum cruenta, iis temporis progressu periculū creatur. Perniciem etiam denunciant sputa nigra, fuliginosa, aut quibus qualia ex vino nigro fiunt.

[407] Οἱ ἐν πλευριτικοῖσιν ἀναπτύοντες πυώδεα, ὑπόχολα, γρηγύλα, ἢ πυώδεα ὕφαιμα, τοῦ ἐλληλυθότος χρόνου. ὀλεθριοι δὲ καὶ οἱ τὰ μέλανα λιγνυώδεα πτύοντες, ἢ οἷσιν ἀπὸ οἴνου μέλανος γίνεται πτύσματα.

ἢ οἷσιν ἀπὸ οἴνου μέλανος] In sputis nigrescentibus insolens est phrasis. Incertum nanque est, num sputa ex rubro nigricantia intelligat, velut quæ vino nigro tincta sunt, an verò fœci ex vino nigro similia, vt & fœculenta intelligantur etiam cum nigredinis vitio.

B Certum tamen ex vtroque modo nigricantia inauditi, quæ ad nigredinem & fuliginem ipsam tendunt calore igneo aucto, & ad exitum adducente, & incoctam putredinem indicante. Quemadmodum αἴθοπα οἶνον sæpiùs Homero dici contendunt, non solùm μέλανα & nigrum, sed & καυστικὸν, quod incendat & ardere faciat.

Qui spumantem sanguinem sputione reiiciunt, cum præcordiorum dextrorum dolore, iis ex iecinore prodit, & plærunque pereunt.

[408] Ὅσοι αἷμα ἀφρῶδες πτύουσι, πονέοντες ὑποχονδρίου δεξιοῦ, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, καὶ οἱ πολλοὶ ἀπολλύνται.

Hæc sententia iisdem verbis postea repetitur in his Præsagiis. Sanguinem autem ex hepate & liene sputione reddi satis testatur Areræus vetustissimus author lib. 2. περὶ αἰτ. cap. 2.

C Quibus si concutiuntur, pus lutulentum & graueolens prodit, vt plurimùm moriuntur.

[409] Οἷσι σειομένοισι πῦον βορβορῶδες ἔρχεται καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

Illud [σειομένοισι] purulentorum sectionem aut vstionem prodit. Quanam enim parte pus decumbat ad sectionem & vstionem concussione explorat Hippocr. lib. 2. de Morb. Aut certè validum thoracis motum indicat, dum cōcutitur ad puris exclusionem, quo concussu pus educitur & virus suum exhalat. Verùm [ὡς τὰ πολλὰ] concussionem ad sectionem aut vstionem instituendā magis spectare videtur, quòd illius ope interdum euadant. Pus autem βορβορῶδες & δυσῶδες in purulentis mortem denunciat ex libris de Morbis, aph. 44. lib. 7. & Prognostico.

Quibus specillum à pure, velut ab igne, coloratur, ij ferè moriuntur.

[410] Οἷσιν ἀπὸ τοῦ πυὸς ἡ μήλη χρωματίζεται, καθάπερ ἀπὸ πυρὸς, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

D Vehementem & indomitam putrilaginem summamq; puri acrimoniam aut malignitatem adesse oportet, qua specillum vulnerarium ad puris eductionem in fistulam immissum velut ab igne, vritur, coloratur, rubescit aut nigrescit. Primis autem sæculis & frugalioribus moribus, ærea erat chirurgica supellex, vt satis patet ex libello περὶ ἐπιδεσμῶν apud Hippocrat. † & Arist. sect. 1. quæst. natur. quòd æri vis quædam remediabilis inest & siccifica (vt loquitur Macrobius) quam in vulnere dimittit.

† quæst. 35. & 36.

Lateris dolore citra inflammationem affecti, cum turbulentis, tenuibus, moderatis, in phrenitidem labuntur.

[411] Μετὰ πλευροῦ ἀλγήματος, μὴ πλευριτικοῦ, καὶ τραχεῖαι λεπτῶν ὀπτῶν, οὗτοι φρενιτικοὶ ἀποβαίνουσιν.

Obseruatio est empirica ex diuersi generis signis conflata, & nulla habens propria phrenitidis signa. Quales sunt multæ his in E Præsagiis & Prorrhetico quæ ἀπίκοπον ἑρμηνεῖαν faciunt, vt scribit Galenus. Τραχεῖαι autem quonam referat ambiguum est, an ad mentem, an verò ad alui deiectiones, etsi vero est simile hîc potiùs mentem spectare. Quem verò lateris dolorem sine pleuritide ponit τὰ ἀφανὰ κατὰ πλευρὴν ἀλγήματα exprimere videtur, ex Prorrh. 22.

In pulmonum vitiis supra modum rubræ sanguinis stillæ, malum denunciant.

[412] Ἐν τοῖσι κατὰ πλεύμονα αἱ λίτραι ἐξέρυθροι, δηλοῦσι ἀποστάξιες, πονηρόν.

Sanguinis stillæ, vt neque in lateris doloribus, ita neque in pulmonis morbis conducunt, ac ferè vniuersali enunciato Hippocrati damnantur, quod sæpè diximus. Quòd si prærubrum & supra modum rubro colore exaturatum sanguinem effundant, ita vt crassior & nigrior quodammodo euadat, vehementis incendij metus est, & seri ab immodica exæstuatione consumpti.

Sputa viscida, salsuginosa, cū raucitate malo sunt. Quòd si adhæc aliquid etiam in pectore sublatum sit, malum significat. In his extenuatis ceruicis dolores perniciem denotant.

F [413] Μετὰ βεγκτοῦ πτύελα γλίσχρα, ἁλμυρώδεα, κακόν. τὰ δὲ καὶ ἐπαίρηται κατὰ στῆθος, ὅτι τούτοισι κακόν. τὰ ἐς βάχηλον ἀλγήματα, τούτων ἰσχναινόντων, ὀλέθριον.

Hæc prompta via est ad tabem, suntque ipsius certissima rudimenta. Vbi enim tanta acris, salsuginosi & viscidi humoris copia è cerebro affluit, vt fauces, thoracem, ac spirituum instrumenta irriget, suspecta ex destillatione tabes est, & ex affluxu ceruicem dolor occupat, morboque trahente corporis extenuatio subsequitur, velut in Thaso contigisse scribit Hippocr. sect. 1. lib. 1. epid. Interdum etiam musculorum laryngis inflammatio, nullo foris se prodente tumore, aut resiccatio suboriri potest. Quomodo i-G σχναινόντων τούτων sumit Præceptor Hollerius, vnde suffocationis, velut in angina, metus impendet.

Raucitas cum tussi & aluo liquida, pus educit.

[414] Βεγκτὸς μετὰ βηχὸς καὶ κοιλίης ὑγρῆς, πῦον λυάσει.

Hoc quoque præsagium tabem ex destillatione minatur. Publicata autem exemplaria αἰκαγὴ pro αὐάγη habent, vt aliàs apud Hippocr. lib. 3. de Morbis in peripneumonia, ἢν μὴ ἐν τῇσι πεπαιεσμένοισι ἡμέρῃσι ἀνύδασιν αἰκαγὴ τὸ πῦον.

In pulmonis inflammatione, quibus circa initia vrinæ crassæ sunt, deinde ante quartum diem tenues euadunt, mors impendet.

[415] Οἷσι ἐν πεπλευμονίῃ ἔστι παχέα ἐν ἀρχῇ, εἶτα πρὸ τῆς τετάρτης λεπταίνεται, θανάσιμον.

Vrinæ istæ tenues raptam sursum materiam statim primo circuitu significant, vnde phrenitis impendet, quæ in pulmonis inflammatione periculum denunciat, ex placito 12. lib. 7.

In pulmonis inflammationibus siccis qui pauca concocta educunt, metuendi sunt.

H [416] Οἱ ἐν ξηροῖσι πεπλευμονικοῖσιν ὀλίγα πεπονα λυάζοντες, φοβεροί.

Pneumonia sicca quenam sit ex Hippocr. monimentis lib. 1. de morb. satis testatum est, nempe in qua pulmonum incendium

humidum omne resiccat & exurit, ita vt nihil educatur, vnde præsens periculum impendet. ὦν δὲ μὴ πνοὴ, σκληρότερός τε γίνεται, ὁ πλεύμων, καὶ συναυαίνεται, καὶ τὴν ἀναπνοὴν ἀπόλλυσι, vt scribitur lib. 1. de Morb. A

His aliquantulum extenti in pectoribus rubores fiunt, & perniciem denunciant.

417 Τὰ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἐρυθήματα ὑποπλατέα, γίνεται τοῖς τοιούτοισιν ὀλέθρια.

Etsi sententia ista per se, non relata ad pulmoniam, sumi potest, vt rubores in pectoribus leuiter effusos damnet, quomodo antea quoque in manibus ac pedibus rubores perniciosos scripsit, ac experientia comprobatum sit rubores in extremis partibus ac superficie corporis per morbos acutos enatos, periculi plenos esse, & deficientis caloris natiui significationem exhibere, morbique victoris velut erecta esse de illo trophæa: tamen mihi aptiùs ad peripneumoniam referti & superiori sententiæ coniungi videtur, in qua ob incendij interni vehementiam, ex thoracis & vasorum conceptaculis humor interdum exprimitur, & in superficiem effunditur, talesque apparent rubicundi tumores aut in pectore, aut in aliis corporis partibus, symptomatici potiùs quàm critici, & sunt irrita fatiscentis naturæ ac prope deficientis testamẽta. Aç experientia testatum est huiusmodi rubores præsentem interitum denunciare. Quinetiam in pulmonis incendio Hippocr. lib. 3. de Morb. flammeos tumores in pectore, acuum puncturas ac morsus annotat. ἢν τε ὀδύνη ὀξεῖα ᾖ, καὶ τὸν τόνον καὶ τὴν στήθεα, καὶ παὶ πλευρὰς ὡς βελόναις κεντέοιτο. καὶ κάματος ἅπαν, ὡς πρὸς πῦρ καθήμενος. ἐρυθήματα ὀκφύσει ἐς τὸ σῆθος καὶ τὸν φλογοειδέα. Lib. verò περὶ ἑπτὰ παθῶν, οἰδήματα κατὰ χεῖρας καὶ στήθεα, καὶ ἐρύθημα ὀν τῇ ὄψει, adscribit. At certè aliôqui præceps morbus est, vt qui intra diem septimum plærunquè interficiat. B

Lateris dolor cum bilioso sputo præter rationem euanescens, ægros in vehementem & furiosam mentis emotionem agit.

418 Πλευρὸς ἄλγημα ἐν πτύσει χολώδει ἀλόγως ἀφανισθὲν, ὀξίσταται.

Ex Prorrh. 97. repetita est hæc sententia, vbi pro ἐξίσταται, ἐξίστανται legitur, & πλευροῦ ἄλγημα adscribitur, cùm in edititiis codicibus πλευροῦ tantùm legatur, & ἐρύθημα referendum sit, aut ἄλγημα subaudiendum. C

Quæ ob puris intrò collectionem febres intermittunt, in his magna ex parte ægri tenuibus sudoribus diffluunt.

419 Οἱ δὲ ἐμπύημα πυρετοὶ ὀξυλείποντες, ἐφιδροῶντες οἱ πολλοί εἰσι.

In suppuratis febres sunt leues, obscuræ & inæquales, crebris repetitionibus affligentes, interdiu mitiores, noctu & cibo sumpto vehementiores, vt scribitur in Progn. & antea his in Præsagiis est annotatum. Quod effecit vt intermittentes vocaret, ob obscuritatem, non secus ac ὀξυλείποντας interdum dici scribit [t] Galenus, eas quæ licet ad integritatem non desinunt, remissiores tamen quasdam habent accessiones & mutationes. In his quoque suppuratorum febribus, sudoris copia elicitur, & magna ex parte sudorificæ sunt, idque ob virium imbecillitatem, vt scribit Gal. in progn. & nos antea adscripsimus. Has verò febres velut latentes Aretæus ἀμυδροὺς vocat, easque in tabidis planiùs his verbis [u] describit: ξωΐσεσι δὴ καὶ πῦρ ξωιεχὲς, ὡς μὴ δοκέειν, λήθον μὲ ἔκοπε, λήθον δὲ δι' ἡμέρης ἱδρῶσι καὶ ψύξει τὴν ἀπαλιώσεος. καὶ γὰρ καὶ ἐόδρα φθίσις ἔσι, ὦν ἡ θέρμη ζωπυρῆ, καὶ ἐς νύκτα ἐκλάμπει, ἡμέρην δὲ αὖσις ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι φωλεύει. D

[t] *Comm. 3. in lib. 1. epid.* [u] *Cap. 10. lib. 1. χρον. παθ.* *Cap. 8. eiusd.*

Surditas pus intrò colligentibus suborta, sanguinolentam deiectionem denunciat. His sub mortem nigra egeruntur.

420 Τοῖσιν ἐμπύοισι κώφωσις γλωλεὴν, αἱματώδεα ἀφεχώρησιν σημαίνει. τούτοισι πρὸς τὴν τελευτὴν μέλαινα ἀφεχωρεῖ.

Nil est necesse in suppuratis surditate tentatis ob cerebri imbecillitatem, sanguinolẽtam deiectionem videri, & aliôqui diuersi sunt generis signa & valde disparata, neque quod semel obseruatum est illico in artis præceptiones trahi debet.

Lateris dolor cum diuturna febre, puris eductionem fore denotat.

421 Πλευρὸς ἄλγημα μετὰ πυρετοῦ χρονίου σημαίνει πῦον ἀναίξειν. E

Lateris dolor cum diuturna & lenta febre suppurationis metum non abs re iniicit, præsertim si longa tussis aut difficultas spirandi adfuerit. Hîc verò codices publicati asterisco apponũt, vitij notam, cùm tamen aliôqui locus integer videatur. Quod non alia fieri ratione credo, nisi quod codices scripti quidam πτυσμοῦ pro πυρετοῦ legũt, vt diuersa lectio notetur, & per strangulatum difficultas spirandi insignis & vehemens, quæque diu traxerit intelligatur, quod & antea ab hoc authore factitatum est. At que hunc in sensum accipi poterit sententia huius præsagij 113. antea expressa.

Qui subinde horrore corripiuntur, ad suppurationem deueniunt. Quinetiam febris talem ad suppurationem ducit.

422 Οἱ φεικώδεες πυκνὰ ἐς ἐμπύησιν ἔχουσι. ἀπαρὴ πυρετὸς τοιοῦτον ἀγαγὲς ἐμπύησιν. F

φεικώδεες πυρετοὶ tabis comites diximus initio huius præsagij. Quin & eos quibus pus intrò collectum est toto corpore subinde inhorrescere scripsimus, & ex Prognost. testatum fecimus.

Quos ex lateris dolore cibi fastidia comitantur, iis os ventriculi aliquantulum dolet, & sudoribus diffluunt. Vbi autem facies ruboribus velut efflorescit, & aluus est liquidior, pus in pulmonibus collectum habent.

423 Οἷσιν ἐκ πλευρὸς ἀλγήματος ἀσιτίαι τοῦ στομαχοῦ ὀδυνοῦσιν, ὑπὸ δὲ καρδίαν λυγκὶ, ἱδρώδεες. ἔχοντες δὲ τὸ πρόσωπον ἀνθῆ, καὶ κοιλίης ὑγρότερης, ἐκπύημα κατὰ πλεύμονα ἔχουσι.

Hæc sententia diagnostica est, & puris collectionem circa pulmones indicat. Quæ ratio me mouit vt in publicatis codicibus disparatas istas sententias simul connecterem, tum etiam quòd symptomata ista ferè pulmonũ vitia consequuntur, & antea quoque adumbrata esse videntur (sent. 67.) & illic explicata. Quin & ciborum inappetentiæ, & malarum ruboris in purulentis, antea facta est mentio, & ex progn. traducta. Et in suppuratis * ἀσιτίαι δεικνύει, scribit Hipp. lib. 1. de morb. In his quoque Aretæus * διαφοείλω, ἀποστείλω, annotat, & in tabidis ἄσιτοι, διαφοείνω, ἀποστείνω. Sic quoque in vitiis pulmonum malarum rubor notatur, & τὸν κύκλον τοῦ προσώπου ἐρυθριῶν scribitur lib. 2. de morb. & τὰ μῆλα exponit Gal. in Exegesi. Aretæus etiam ἐρυθρὰ τὰ πρόσωπα, δηλῶν μᾶλλον τὰ μῆλα, & μῆλα ὑπόχρουα καὶ ἐρυθρὰ, hoc est malas extantes & rubẽtes, phthificis adscribit. Hîc igitur τὰ πρόσωπου αἴθη, floridum faciei colorem & ruboribus quasi efflorescentem significant, & aliàs sæpe πρόσωπον εὐχροῆν vocat Hippocr. Et Gal. in Exeg. τὰ αἴθεα ἐρυθήματα ex his Coac. Prænor. significare scribit, haud dubiè hunc locum exprimens, vt alibi scripsimus.

* *Cap. 9. lib. 1. περὶ χρ. παθ.*

Spirationes quę non nisi erecta ceruice ducuntur, hydropem siccum faciunt.

424 Τὰ ὀρθοπνοϊκὰ ποιέει ὑδροπικὸν σκληρόν. H

Ambigua est scriptio. Incertum nanque an in hydrope erectæ ceruicis spirationem (quam orthopnœam vocat) adesse velit, ob insignem tumorem, & spiritus angustiam, vt experientia testatur, & scripsit Hippocr. lib. περὶ ἑπτὰ παθῶν, & hîc interpretes sunt assecuti:

A assecuti: an verò ex vitiis pulmonum & thoracis, quæ eam spirandi difficultatem quæ fit erecta ceruice, habent, hydropem siccum contrahi velit, quod magis est probabile. Nam quòd hîc thoracis & spiritalium partium vitia expediat, ὀρθοπνοϊκὰ pro thoracis malis in quibus est erectæ ceruicis spiratio, sumere videtur. Certum est enim hecticos, tabidos, asthmaticos, & qui ex pulmonia laborant, hydrope magna ex parte corripi, intemperie hepati à pulmone, aut alia ex parte communicata. Aliquando etiam aqua in spacio thoracis collecta, hydrops thoracem occupat, atque eorum sectionem edocet Hippocr. lib. περὶ ἑπτὰ ἐνὸς παθῶν & lib. 2. de Morb. vulgariter inscripto. Hydropem autem siccum hîc contrahi scribit, aut σκληρὸν, quod Interpretes ad ὕδερον πλευμονικὸν ex tuberculo duro & grandinoso enatum referunt, de quo scribitur ab Hippocrate libris de Morbis & περὶ ἑπτὰ ἐνὸς παθῶν. Siccumque vocari existimant, quòd nihil per eum tussi educatur, aut quòd interdum in pulmonibus reficcata vi caloris pituita & indurata grandinis aut lapidis instar, asthma & orthopnœam inducat. Etsi solenne est Hippocrati hydropem siccum vocare, qui aliis Tympanites dicitur, vt antea scripsimus, quem μετ' ἐμφυσήματος, quòd à flatibus fiat, nominari scribit lib. 4. de rat. victus in morb. acut. & B ὑπὸ τῶν νευρώνων καὶ τῆς ὀσφύος ἀρχομένου, in Prognostico. Quem hîc quoque non temerè inaudiri æquum est, quòd & in pulmonum vitiis ex imbecillo calore & affecta facultate naturali, flatibus distento corpore nonnunquam oboriatur. Quod etiam Aretæus in Medendi arte non ignobilis author obseruauit, & in pulmonariis non temerè suspectat, cùm scribit, [t] μετεξέτεροισι δὴ ἐς ὕδερον πρὸς λαγόνα ἢ αὐαιδρόκρα τὸ πάθος πλευτᾶ. Sic enim ὕδερον πρὸς λαγόνα, ὑδρωπικὸν ξηρὸν non malè subintelligas. At certè hîc ὑδρωπικὸν σκληρὸν, idem quod antea ὑδρωπικὸν ἄκρον ξηρὸν, intelligi videntur, & fortè ξηρὸν pro σκληρὸν rectiùs scriberetur, nisi constantissimus esset codicum omnium consensus, & σκληρὸν καὶ τὴν ξηροῦ Hippocrati sumi interdum mihi optimè conscius essem. Sic δέρματα καρφαλέα καὶ σκληρὰ, cutem aridam & siccam vocat aph. 71. lib. 5. & aphor. 15. sect. 6. lib. 6. epidem. Vbi nullo sensus discrimine interpretes omnes siccum pro duro posuerunt, cùm cutis sicca dura sit, & ex consecutione siccum durum. Cumque hydrops siccus passim Hippocrati dicatur, eum potiùs retinere cum interpretibus, quàm hydropem durum dicere maluimus.

[t] *Cap. 12. lib. 1. χρ. παθ.*

C

Diuulsa omnia quidem molestiam exhibent, & intẽsos dolores circa initia creant, ac interposito temporis spacio quibusdã sui sensum in memoriam suggerunt. Grauissima autem sunt quæ circa thoracem fiunt, præcipueq; in periculum adducunt.

425 Τὰ σπάσματα μὲν πόνον παρέχει λυγκὶ, καὶ πόνους τε ἐν ἀρχῇ σφοδροὺς παρέχει, καὶ ὀξὺ ὑστέρου σπάσας ὑπομιμνήσκει. δεξιολωτέρα δὲ τὰ τοιαῦτα θώρηκα, μάλιστα δὲ κινδυνεύουσιν.

σπάσματα vulsa dicuntur & distentiones quæ neruosis partibus accidunt, cùm quæ in ipsis sunt fibræ conuelluntur, vbi ex ictu aliquo vim sentiunt, aut irruente aliqua causa externa subitò & affatim intenduntur. In vnitatis solutione citra vulnerationem reponuntur Galen. lib. 3. Meth. quanquam quod in carne est ἔρεισμα, id in neruosis partibus σπάσμα intelligatur. σπάσματα verò quan- D nam sint, & quanam ex causa plurima fiant, circa thoracem præcipuè, indeque suppurationes oriantur, ac interdum mors accessatur, lib. 1. de Morb. fusissimè persequitur Hippocrates, vt inde liberalissimè haurire liceat, vbi & σπάσμα interdum σπασμὸν dicitur, & tractum quendam violentum aut distensionis sensum in vena aut carne significat. Quod autem scribitur, ἐξ ὑστέρου ὀνίης ὑπομιμνήσκει, hunc sensum habere videtur ea locutio, vt indicet, in quibusdam longo pòst tempore diuulsa sui significationem exhibere ac dolores facere, aliosque progressu temporis futuros denunciare, velut quibusdam circa initia intensos dolores creare, imbecillitatemque ex diuulsione relictam fluxionem facere & excipere, indeq; non probè confecto alimento dolorem & morbum temporis successu renouari. Ac ferè similis est phrasis lib. 1. de Morb. cùm conuulsiones ac ruptiones iuuenibus adesse scribit: Θ πόνοι τε καὶ παραυτίκα ἐκδηλα γίνονται, καὶ ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ αὖ καταφαίνεται.

Qui sanguinem euomunt cum febre multa, dolore ad mammam, thoracẽ & dorsum, quibus inquam hæc insunt omnia, ij breui moriuntur, quibus autem non omnia, neque intensè adsunt, tardiùs. Ad summum autem diebus quatuordecim inflammationem concipiunt.

426 Οἷσιν αἷμα πολὺ μετέωρον καὶ θερμότερον, ὅταν ἐγκεκλισμένοισιν ὀπὴ φάτνης ἀνοιγῇ, βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκεῖ, τούτοισι δὲ πῦον οὐκ ἐνὸς μέρεος ἐστίν. E

Mihi videtur ista sententia rectiùs cum superiore coniungi, vt de diuulsis intelligatur. Sic enim scriptio & sensus postulare videntur, contra tamen omnium codicum fidem. Aptiùs nanque hoc modo congruet, μάλιστα δὲ κινδυνεύουσιν οἷσιν ἔμετος αἵματος &c. In conuulsis autem ac ruptionibus circa thoracem, sanguinis adesse vomitum fidem facit Hippocrates lib. 1. de Morbis. Ac offensio quidem celeriùs interficit, si cum febre & vehementibus circa thoracem doloribus adfuerit, aliôqui diutiùs trahit. Ad summum F autem diebus quatuordecim aut viginti inflammatio suboritur, ac nisi thorax per spata repurgetur, ad suppurationẽ tẽdit. Quòd si quis vomitum per se accipiendum contendit, huic loco aph. 37. lib. 7 accommodari possit, ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲ αὖ ἐν πυρετῷ γένηται, εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν.

Sanguinem spuitione reiicientibus sine febre esse conducit, ac tussi & dolore leuiter conflictari, sputumq; ad dies quatuordecim tenuari. Intensè autem febricitare, ac tussire, aut dolere, sanguinémq; recentem semper spuere minimè conducibile.

427 Τοῖσιν αἷμα πτύουσιν ἀπυρέτοις εἰ συμφέρει, καὶ βήσσειν καὶ πονέειν ἐλαφρῶς, καὶ ὀλίγον λεπτύνεσθαι πρὸς τὰς δίς ἑπτά. πυρέσσειν δὲ καὶ βήσσειν, καὶ πονέειν σκληρῶς, καὶ αἷμα πρόσφατον ἀεὶ πτύειν, ἀσύμφορον.

Ruptis ista ferè accidunt, quæ quò leuiora sunt, eò minorem perniciem ostentant. Aliôqui nisi sanguis in breui per sputa reiiciatur ac repurgetur, concepta in thorace inflammatione, pus intrò colliguat, & tabe periclitantur. De his verò omnibus amplissimè agitur lib. 1. de Morbis. G

Quibus latus in tumorem sublatum est ac calidius existit, vbi in alterum latus incumbentibus, pondus quoddam suspensum esse videtur, iis pus vna in parte collectum est.

428 Οσοισι δὲ πλευρὸν μετέωρον καὶ θερμότερον, ὅταν ἐγκεκλισμένοισιν ὀπὴ φάτνης ἀνοιγῇ, βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκεῖ, τούτοισι δὲ πῦον οὐκ ἐνὸς μέρεός ἐστιν.

Tumor & dolor materiæ affluxum ad thoracem indicant, & sunt solennia collecti puris indicia libris de Morbis. Quin & ponderis ac grauitatis in latus incumbentis sensus est, nec ferè tolerabilis est in sanum latus inclinatio, ex puris in latus collecti copia H & pondere. Quæ nota celebratur in omnibus offensionibus quæ latera grauant, veluti in lateris tuberculo, aut pulmone in latus illapso, vt scribitur lib. 3. de Morbis. In Prognostico, vnde hæc sumpta videntur, dolorem & calorem notas addit puris in alterutro latere latentis, & ægro in latus sanum reclinato ponderis sensum & grauitatis. In his igitur reliqua spes ad sectionem & vstionem conuertenda, quæ ex libris de Morbis & libro περὶ τῶν ἑπτὰ παθῶν petenda est.

In pulmone pus colligentibus, per aluum pus secedere, mortiferum.

429 Τοῖσιν ἐμπύοισι τὴν πλεύμονα, καὶ κοιλίῃ πῦον ὑποχωρέει, θανάσιμον.

Pus in thorace collectum interdum naturæ quodam miraculo in aluum effunditur, per cœcas & anfractuosas vias quasdam quas docet Galenus lib.5.& 6.de loc.affect.& Comm.ad aph.30.lib.7. γινωσκόντων ἡμῖν (vt idem scribit*) ὡς ἀεὶ τῇ ὕλαις ὁδὸν εὐείσκειν οἷεται τὴ φύσιν ὁ Ἱπποκράτης, ὅταν ἐῤῥωμένη τυγχάνει, καὶν ὅτι μάλιστα παχεῖαι πῶς εἰσὶ, καὶ διᾷ λεπτῶν ὁδοὶ πορεύσι πόρων. Magna tamen ex parte quibus pus per aluum secedit, eos mors consequitur, quòd puris acrimonia aluum vellicet & effundat, ac naturales facultates prosternat. Adeò vt in his alui fluxus inter lethalia signa ab Hippocrate recenseatur aph. 12. & 14.lib.5.& 16.lib.7. Quò etiam τὴν περὶ πλεύμονα διᾷ δόσιν κάτω in rabidis maluimus referre nostris in libr.3. epid. annot. quàm ad puris per aluum effusionem, quod ab aliis factitatum scimus. Qua autem ratione exitium afferat pus per aluum secedens, eleganter his verbis explicat Hipp.lib.1.de morbis: Ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀέρα, καὶ ἐς τὴν κοιλίαν μάλιστα συῤῥεῖ, καὶ γίνεται πύος, πᾶσι τοῖσι ἐνεόντι. τὸ δὲ καὶ ἐς τὴν κάτω κοιλίαν ῥεῖ, καὶ ὀνίσκει καὶ ἀναστρέφει τὴν κοιλίαν ἐπ' αὐτὸ, καὶ διὰ φορέει τὴν αἰθρωπον. καὶ ὅ εἰσιόντα τῆς σιτίων, διαχωρέει ἄπεπα. καὶ ὅφρ' ἀπ' αὐτῆς οὐ γίνεται τῇ σώματι. ἢ τῆς πύσματος ἀέρα καθαρσις, ἐκ ὀμαλὴ γίνεται. ἄπτει διαθερμαίνεις τὴ κοιλίης ἀγρύσης πάντα κάτω, ἐφ' ἑωυτέω. καὶ ἐπὶ μὲν τὴν πύσματος, πίγνεται τε καὶ ῥέῃ ἡ καθαιρόμενος. ἐπὶ δὲ τὴν χαρος ῥεύσιος, ἐξαπολύει, ὡς τὸ πολλὰ διαφθείρεται. Et partim quidem à superioribus partibus, in superiorem præcipuè ventrem confluit, & pus fit, præter id quod iam adest. Partim verò etiam in inferiorem ventrem confluit, ac interdum ab ipso aluus conturbatur, & ægrotũ peremit. Ingesti enim cibi inconcocti secedunt, neque alimentum ab ipsis corpori accedit. Neque sputi per superiora expurgatio æqualis fit, concalefacta nimirum aluo, & omnia deorsum ad se deducente. Et à sputo quidem suffocatur cum stertore, dum non repurgatur, à fluente verò aluo debilitatur, fereque interimitur.

* *Com.ad aph.54.lib.7.*

Vulnere in thoracem accepto, siquidem externa vulneris pars sanitatem receperit, interna verò nequaquam, suppurationis periculum impendet. Quibus autem interni vulneris cicatrix debilis effecta est, promptè rescinditur.

430 Ὅσοι τρωθέντες ἐς τὴν θώρηκα, ὁ μὲν ἔκτος τῆς τρώματος ὑγιάσθησαν, ὁ δ' ἔντος μὴ, κινδυνεύουσιν ἔμπυοι γενέσθαι. ὅσοισι δ' αὖ ἀσθενὴς ἐνέοδεν ἡ οὐλὴ γένηται, ῥηϊδίως διαῤῥήγνυται.

Hic agitur de purulentis ex vulnere, quorum euentus & occasiones fusiùs prosequitur Hippocrates lib.1. de morb. vnde hæc apertè translata videntur. Quod autem hîc διαῤῥήγνυται dicitur, αὔξησιν ποιεῖται ponitur lib. de Morbis, vt vlcus denuò renouari & cicatricem refricari, rescindi, aut refringi indicet. Quam in notionem aliàs etiam διαῤῥήγνυται vsurpatur Hippocrati libr. 1. de Morbis.

At sanè ex suppurationibus quas pulmonum morbi excitarunt, ferè senes moriuntur, ex cæteris verò iuniores.

431 Ἀπόλλυται δ' ὀκ μὲν τῶν περὶ πλεύμονιακῶν ἐμπυημάτων οἱ γεραίτεροι μᾶλλον. ὀκ δὲ τῶν λοιπῶν οἱ νεώτεροι.

Ex Prognost. huc translatum videtur. At lib.1. de Morbis causas affert, ob quas in pulmonis inflammationibus iuuenes senibus difficiliùs anguntur, etsi senes faciliùs repurgari contendit.

Quibus purulentis ab humeris concussis, multus editur strepitus, ij minùs habent puris, quàm quibus paulò difficilior inest spiratio, iique meliùs colorati videntur. Quibus verò nullus intus fit strepitus, difficultas tamen spirandi vehemens adest, & liuescunt vngues, ij pure pleni sunt, & perniciosè habent.

432 Τῶν ἐμπύων οἷσι στενοθύοισιν, ἀπὸ τῶν ὤμων πολὺς τῶν φόφος, ἕλκεσιν ἔχουσι πῦον, ἢ οἷσιν ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν ἐῶσι καὶ εὐχροωτέροισιν. οἷσι δ' φόφος μὴ μηδὲ εἷς ἐγγύς, δυσπνοια δ' ἰσχυρὴ, καὶ ὄνυχες πέλιοι, πλήρεες οὖτοι εἰσὶ πύου, καὶ ὀλέθριοι.

Pus intrò collectum obscuras interdum habet dignotionis notas, quò postea ad vstionẽ & sectionem (quæ vnica reliqua spes est) tendatur, & inde pus effluat. Quocirca in puris deprehendendi doctrina plurimùm elaborat Hippocrat. libris de morbis, & emittendi puris viam sectione & vstrina aperit, lib. præcipuè 2 & 3. de Morbis & lib. περὶ τῶν ἐνόντων παθῶν. Quibus ex locis deprompta videntur hæc prognostica. Corpore igitur priùs calida probè loto & ab humeris concusso, ea quam Hipp. tradit ratione, si pus intus fluctuare & strepitum edere audiatur, quanam in parte redundet videndum est, vt illic vstione aut sectione, magna adhibita cautione, via fiat. Quòd si ne sic quidem ex corporis concussione pus deprehendas, quòd nulla fluctuatio aut nullus strepitus inaudiatur, non continuò tamen pure vacuum corpus existimandum, cùm interdum suppuratio interna ob puris copiam & crassitudinem, aut loci, delitescat, ex aph. 41.lib.6. Ideoque reliquæ puris deprehendendi notæ ab Hipp. enumeratæ in consideratione adhibendæ sunt, velut crebrior ac difficilior spiratio, pedum tumor, febricula perseuerans, oculi caui redditi, totius cutis ac cauitatis oculorum tumor quidam, tussis perpetuò affligens, vngues liuidi ac curui, sudores crebri & tenues frontem præcipuè ac ceruicem occupantes. Ea enim ferè sunt pure plenorum indicia. Ac demum ad locum sectioni designandum adhibendum Hipp. consilium, & ex his locis quos indicauimus, firma puris emittendi doctrina hauriendà. Quantum autem ad scriptionem attinet, σημαίνοισιν ἀπὸ τῶν ὤμων iungimus, facilioris intelligentiæ gratia, quòd Hippocrat. corpus in firma sella collocatum, ab humeris correptum concuti velit: etsi ferri potest vulgata lectio, ἀπὸ τῶν ὤμων πολὺ γίνεται φόφος, quòd in ea ab humeris concussione, si aures propiùs admoueantur, strepitus inaudiatur. In hoc etiam omnium codicum consensum secuti sumus, quòd ἢ οἷσιν ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν legimus, etsi Cornarius aliique interpretes ὀλίγης legisse videntur, & ad paucum puris strepitum retulisse, quòd puris copia thoracem replens fluctuationem impediat. Neque enim me latet pus multum sua crassitudine, paucum aut prope nullum strepitum edere, vt ex his etiam quæ sequuntur patet, quæ simul quoque coniunximus, vetustatis authoritatem, vt in cæteris, amplexi: tum quòd δύσπνοια ἰσχυρὴ quodammodo τοῖς ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν ex aduerso respondere videatur. Et certè vtrobiq; idem est doctrinæ consensus, nisi quòd exemplarium consensio mihi magnę semper fuit religioni. Illud autem εὐχροωτέροισιν ad malarum ruborem referri debet, quod est purulentorum indicium, vt antea diximus, & ex Hipp. Prædictionibus satis annotatur. πλήρεες autem legendum esse constat, manifesto in publicatis codicibus mendo, qui πλήρες pro πλήρεες aut πλήρεις, legunt.

Qui spumantem sanguinem euomunt, partibus infra septum transuersum dolorem nequaquam sentientibus, iis ex pulmone vomitio fit. Ac quibus quidem insignis in eo venæ ruptio fit, copiosus vomitione reiicitur, periculúmq; imminet. Quibus verò minor, minùs reiiciunt, & maiorem sanitatẽ promittunt.

433 Ὅσοι ἀφρῶδες αἷμα ἐμέουσι, πόνος μὴ ἐόντος κάτω τοῦ διαφράγματος, ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ἐμέουσι, καὶ οἷσι μὲν ἡ μεγάλη φλὲψ ὀν αὐτῇ ῥήγνυται, πολύ τε ἐμέουσι καὶ εἰσὶν ὀπτικίνδυνοι. οἷσι δὲ ἡ ἐλάσσων, ἕλκεσίν τε ἀναγρεσι, καὶ εἰσὶν ἀσφαλέστεροι.

Sangui-

A Sanguinem spumantem expui, ex pulmone reiici testatum est ex placito 13. lib.5. Hîc autem ἐμέειν impropriè sumi videtur pro eo quod copia quadam sursum per os reiicitur, quemadmodum lib.1. de Morbis in sanguinis copiosi sursum ex thorace reiectatione sæpiùs sumi videtur, & aph.13.lib.5.in quibusdam exemplaribus legi testatur Galen. Aut certè eo verbo quęcunque ex pulmone aut thorace educuntur, complectitur huius Progn. author. Qua notione sumi videtur aph.37.lib.7. Necesse autem est copiosum & spumantem sanguinem ex insigni aliquo pulmonis vase educi, etsi potest ex pulmonum substantia paucus & spumans efferri. Quantum autem discrimen ex vasis alicuius insignis in thorace ruptione impendeat, & quàm maximè ex huiusmodi offensionibus periclitentur iuuenes, eleganter scribitur ab Hippocr. lib.1. de Morbis.

434 Τῶν φθισικῶν οἷσιν ὅπτι τῦ πυρὸς ὀζῇ ὁ πθίαλον κνίσης βαρὺ, καὶ αἱ τρίχες ὀκ τῆ κεφαλῆς ῥέουσιν, ἀπόλλυται.

Tabidi quorum sputum igni impositum grauem nidorem redolet, & capilli è capite defluunt, moriuntur.

B A suppuratis ad tabidos facilis est transitus, quibus graueolens sputi nidor & capillorũ defluuium impendens exitium denunciat, ex placito 11.lib.5. Sic lib.2.de morb. idem scribitur, τούτῳ μὲν δὴ αἱ τρίχες ἤδη ὀκ τῆ κεφαλῆς ῥέουσι, ὁ ψιλῶσι τὴν κεφαλὴν αἱ, ὀκ νόσῳ, ὁ πθίον τὸ ἐπ' αὐθράκας βαρὺ ὄζῃ τὸ σίδηρον, φαίαι αὐτὴν ἀποθανεῖσθαι ἐν τῆς ὀλίγου χρόνῳ. Cod. editi tij ὀζῇ pro ὄζῃ aut ὄζει hic manifesto vitio legunt. Sed neque in cæteris consentiunt. A sulanus nanque κνίσης legit, Germanicus κνίσῃ. Quæ lectiones etsi mihi non improbantur, animaduertenda tamen est quorundam exemplarium lectio, quæ sic legunt. τῶν φθισικῶν, οἷσιν ὅπτι τῦ πυρὸς τὸ πθίαλον κνίσῃ βαρὺ, hoc est, igni impositum grauem nidorem reddiderit aut exhalarit. Quam lectionem sequuntur omnes interpretes. Quæ quamuis plurimùm arridet, ὄζει κνίσης βαρὺ tamen rectè retineri potest, quòd eam lectionem vsurpet lib. de Morb. 2. vnde ista videntur translata, τῷ πυρὸς ὄζῃ κνίσης ὅπτι τοῖσιν αἴθραξι, istud prunis impositum nidorulentum odorem exhalat.

C 435 Τῶν φθισικῶν οἷσιν ὅπτι θαλασσαῖον πθύοισιν, ἐς τὴν πυθμένα βαδίζει ὁ πῦον, ὀλέθριον σωτόμως. ἔστω δ' ὀν χαλκῷ ἡ θάλασσα.

Tabidis in aquam marinam expuentibus, si pus fundum petit, celerem perniciẽ denunciat. Sit autem marina aqua in æneo vase.

Puris grauitas, consummata putredo, & caloris natiui defectio, aut spiritus priuatio indicatur, cùm in aquam demissum fundum petit, eoque magis si in aquam marinam, quæ sua salsedine densior est ac spissior, mergatur. Aretæus autem medendi nobilissimus author, huiusmodi puris probandi igne aut aqua notas, quibus vtuntur qui de morbo dubitant (inquit Celsus) his verbis contemnit: * ὅσοισι δὴ ἡ πυελὴ, ἢ ὕδατι ὡς ὑγρὰ τεκμαίρουται, ἢ κάρτα μοι δοκέουσι φθίειν οὔδε γινώσκειν. πιστοτέρη δὲ ἡ ὄψις κάπασης ἄλλης αἰσθήσιος, ἢ πθὶ αἰωρεομένων μορίων, ἀλλὰ ὡς τῆ ἴδιος τῦ νοσέοντος. ἰῶν δὲ ὡς δίκαστης, ἴδη τὴν αὐθρωπον ἀκρὸν, κόσμαίνη, αἰαλόωντα, ξωντηκόπα, ἀπρεκέα μαν πύεται φθίει. Quicunque enim aut igne, aut aqua, humiditatum notas explorant, ij non admodum tabem mihi dignoscere videntur. Nam & inspectio ipsa quouis alio sensu certior est, non solùm eorum quæ sursum educuntur, sed & ipsius ægrotantis habitus. Si quis enim vel plebeius hominem viderit pallidum, imbecillum, tussi conflictatum, extenuatum, certò tabem denunciat. Verùm hæc indicia, non ad morbi aut puris dignotionem, sed ad mortis prædictionem adhibenda censet Hippocrates.

D

* *Cap.8.lib.1. Curat. morb.*

436 Ὅσοισι τῶν φθισικῶν αἱ τρίχες ὀκ τῆ κεφαλῆς ῥέουσιν, ἀπὸ διαῤῥοίης ἀπόλλυται. καὶ ὅσοισι φθισικοῖσιν ἐπιγίνονται διάῤῥοιαι, δυνήσκουσιν.

Tabidi, si capilli è capite defluunt, alui profluuio moriuntur. Et tabidis si succedant alui profluuia, moriuntur.

Aphorismus est. 12.lib.5. Et ῥύσις, quæ alui profluuium, aut capillorum defluuium aliquando denotat (vt aph.16.lib.7.) tabidos E morti vicinos denunciat. Alui autem profluuium in tabidis vt signum & causa damnatur, etiamsi solum adfit, ex aph.or.14.lib.5. etsi non tam præsentem mortem denunciet, quàm cum capillorum defluuio, aut sputi graueolentia. Lib.2.de Morbis, in tabidis, τὴ δὲ κτένιον ἔσεται διάῤῥοιαι, scribit. Et Aretæus, τοῦτοισι ἰῶ κοιλίη ὀκπαρεαχθῆ, αἰὲ ἔλπιστος. Alui autem profluuium accipiẽdum quod vi & morbi ratione accidat, vt scribit Gal. aliôqui fallax esset prædictio.

437 Αἱ ὀν φθινώδεσιν ὅπταχέσιες πθυάλων ἐξιᾶσι ληρωδῶς. αἱμορῤροίδα τούτοισιν ἐλπὶς ὅπι φανεῖται.

Sputorum retentiones in tabescentibus mentem ad delira verba commouent. In his sanguinis profluuium per ora venarum in ano sanguinem fundere solita existere posse spes est.

In tabidis formula mortis est sputi suppressio, cùm ob puris copiam, aut virium imbecillitatem, spiritus angustiæ occluduntur, & ægri strangulantur. Vnde non abs re Hippocrates mortis modum his qui tabe pereunt denunciat his verbis: † ἐπὶ τῶν πθύελον ἴσχει, ἀπὸ θνήσκουσιν. Sputum autem suppressum sua putredine febrem auget, & vaporum calidorum magna copia in cerebrum subuehit, vnde ad delira verba & nugas mens conuertitur, & promptius periculum imminet, morsq; potiùs prædicenda quàm sanguinis ex ano profluuium, aut vena in ano sanguine distenta & tumefacta. Vtrunq; nanq; significat αἱμορῤροίς, & cùm venam in ano sanguine melancholico tumefactam indicet, symptomatis tamen nomen etiam accipit, vt scribit Galen. lib. περὶ μελαίνης χολῆς. Possunt autem hæmorrhoides vacuationis ratione prodesse, quòd exustum & feruidiorem sanguinem, vnde delirium mouetur, liberent, ex placito 21.lib.6. Et sanè aliôqui hæmorrhoides in morbis thoracis non minimo sunt auxilio, ex aph.28.sect.3.libr.6. epid.

F

† *Aph.16.lib.7.*

438 Φθίσιες ὅπτικινδυνώτατα, αἵτε ἀπὸ ῥήξιος φλεβῶν τῶν παχέων, καὶ ἀπὸ καπάῤῥου τοῦ ἀπὸ κεφαλῆς.

Tabes maximè periculosæ sunt, quæ ex ruptione venarũ crassarũ, & ex capitis distillatione contingunt.

Oritur ferè tabes à capite (vt scribit Celsus) & inde in pulmonem distillat, exulceratioq; accedit, acribus & salsis humoribus in thoracẽ affluentibus & pulmones erodentibus. Quod genus tabis primum enumeratur ab Hipp. lib. περὶ τῶν ἐνόντων παθῶν, & plerunque lethale esse, paucosque euadere scribitur. Meminit etiam lib.1. de Morbis, vbi purulentos ex distillatione capitis in pulmones fieri scribit. Gal. verò Com.1. in lib.1. epid. duas maximè facit tabis differentias, vnam quidem ex capitis distillationibus, alteram verò ex affectibus ipsius pulmonis originem ducentem, omninoque postquam expuitur sanguis, potissimùm vase rupto: sæpiùs verò fluxione impleto vlcere ob aliam quandam causam ex partibus aliis, non ex capite. Quibus sanè verbis, hanc prognosin mihi potissimùm adumbrasse videtur. Cæterùm Celsus longè periculosissimam speciem facit eam quam Græci φθίσιν nominant.

G

439 Τῶν δὴ ἡλικιῶν ὅπτικινδυνώτατα τοῖς φθίσιν ἀπὸ ἰῆ ἐτέων, μέχρι ἑξήκοντα.

Tabe maximè periclitantur ætates ab anno decimo octauo ad trigesimum quintum.

H Placitum est 9.lib.5. aph. huc aliis verbis translatum. Celsus verò ætate firmissima maximè oriri hunc morbum scribit, id est ab anno duodecimo ad annum quintum & trigesimum. Vbi aliter apud Hippocratem legisse videtur.

In tabidis pruritum sentientia corpora ab alui suppressione, malo sunt.

440 Τὰ κνησμώδεα σώματα μετὰ χειλίης πάσιν ἐν φθισικοῖσι, κακόν.

Pruritus iste in tabidis malum corporis habitum & iam consummatam cachexiam indicat, adeò vt omnium humorum ac etiam alimentorum corruptio consequatur, quæ etiam aluo suppressa intenditur. Celso quoque altera tabis est species, quam Græci καχεξίαν appellant, vbi malus est corporis habitus.

In naturis ad tabem promptè comparatis, si fluxiones ad gingiuas & dentes compareant, malum denunciant.

441 Ἐπὶ τῇσι φθινώδεσιν ἕξεσι μετὰ πυρετοῦ ἐς οὖλα καὶ ὀδόντας ῥεύματα· ἢν δὲ φαγέδαινα, κακόν.

Ex huiusmodi nanque defluxione acrioris & salsi humoris à cerebro promptus est ad pulmones impetus, qui tandem temporis successu exulcerantur. Sunt autem φθινώδεες ἕξεις habitus ad tabem à natura comparati, quales sunt angusto thorace & restricto, oblongo collo, & quibus à capite ad pulmones defluxio defertur (vt aph. 13. lib. 3. & 8. lib. 4.) quos πτερυγοειδεῖς vocant * Hippocr. & Gal. quòd iis scoptula operta alarum in morem promineant. B

* lib. 1. epid.

Præcordia in tumorem sublata omnibus quidem mala sunt, præsertim verò his qui ex longo interuallo tabidi existunt.

442 Ἐπὶ πᾶσιν ὑποχόνδρια μετέωρα, κακόν· κάκιστον δ' ὅτι τοῖσι φθισικοῖσι τῶν μακρῶν.

Intumescentia & in altum sublata præcordia, vitalitatis penetralibus affectu præter naturam appetitis, omnibus quidem periculum denunciant, maximum verò his qui ex longis & diu trahentibus morbis tabitudine confecti sunt, in quibus exhausto spiritu & calore natiuo, facultatum robur labascit, & corpus malum habitum contrahit, tandemq; hydrops & mors ipsa portenditur. Sic enim hîc malim legere ὅτι φθισικοῖσι τῶν μακρῶν, contra tamen omnium codicum fidem, quàm publicatos sequi, tum quòd in diuturna tabe ex longis morbis contracta, hoc symptoma procliue sit admodum, tum verò quòd antea (sent. 287. & 301.) eadem locutione vsus sit huius Præsagij author eodemque sensu, & φθινώδεες τῶν μακρῶν vocarit eadem omninò notione. Cuius lectionis coniecturam augent edititij codices, qui huic loco velut lubrico & anfractuoso asteriscum apponunt. C

Ex his qui cum pernicie consumpti sunt, nonnulli ante mortem subinde rigoribus corripiuntur.

443 Ἐπὶ τοῖσι τετηκόσιν ὀλεθρίοισιν, ἔνιοι πρὸ τῆς τελευτῆς ὑπὸ ῥιγέων λύονται.

In consumptis ac colliquescentibus ad extremum rigores apparere, cuiusdam inflammationis ac deinde suppurationis est indicium. Potest etiam rigor variam vlceris putrilaginem ac malignam acrimoniam subnotare, qua vellicatæ membranæ subinde totum corpus concutiunt & contrahunt, tuncq; certissimus impendet exitus. Et antea quoq; huius Prognost. author crebros rigores in suppuratis adscripsit. Aliòqui etiam rigoris nomine horror subaudiendus est, quod in Hip. disciplina minimè est insolès. D

Pustularum eruptiones velut summa cute leuiter lacerata aut vellicata, totius habitus tabem & corruptionem denunciant.

444 Τὰ ἀμυχώδεα ἐξαιπίσματα, φθίσιν ἕξιος σημήνασι.

Alteram attingere videtur tabis speciem, quam Græci καχεξίαν appellant (vt scribit Celsus) vbi malus corporis habitus est, ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod ferè fit, cùm longo morbo vitiata corpora, etiam si illo vacant, refectionem tamen non accipiunt, aut cùm malis medicamentis corpus affectum est, aut cùm diu necessaria defuerunt, aut cùm inusitatos & inutiles cibos aliquis assumpsit, aliquidve simile incidit. Huic præter tabem illud quoq; nonnunquam accidere solet, vt per assiduas pustulas aut vlcera, summa cutis exasperetur, vel aliquæ corporis partes intumescant. Quæ sanè verba huic loco mirè in modum conuenire eumque quodammodo exprimere mihi videntur. Sunt autem ἀμυχαὶ leues cutis lacerationes, incisuræ [illegible] exulcerationes, velut quæ scarificatu fiunt. Quas ὀδοπολάσας & λεπίδας interdum Galenus, vt quæ per summa leues fiũt, vocat, interdum quoque βωθάσας & μακρὰς, altas & longas, nonnunquam etiam τὰς διὰ μέσου τοῦ ἀμφοτέρων, intermedias. ἀμυχὴ ὀδοπολάσιον ἕλκος exponitur Hesychio & Varin. φθίσιν autem ἕξιος totius habitus tabem iam confirmatam, & solidas corporis partes occupantem, aut totius corporis marcorem & corruptionem intelligit, cùm malus habitus in totum occupauit. Sed & ἐξαιπίσματα legi debet, cùm ἐξαυτήματα vitiosè scribatur, & ἐξαυτήματα ferri possint. E

Cum spirandi difficultate arescentes, in tabe cruda multa educentes, exitialiter habent.

445 Οἱ δυσπνοοι ξηρώσει, πολλὰ ἀπεπτα ἀπάγοντες ἐν φθίσει, ὀλέθριοι.

οἱ δυσπνοοι ξηρώσει, qui arescentes difficultate spirandi laborant dicuntur, velut in Prorrh. ξηρώδεες δυσπνοοι. Quibus verbis intelligũtur qui multo pure intus collecto cum multa putredine & febre, exiccati difficultate spirandi conflictantur. Cornarius pro ξηρώσει, ἐν σήψει legisse videtur, aut ξήρωσιν σῆψιν sumpsisse, quòd ξηρῆ, σηπεδόνι apud Hippocr. in Exegesi exponat Galenus. Et Varinus ξηρῆ pro σηπεδόνι apud Hippocratem poni testetur. Sic enim legisse apud Galenum videtur, vt & legendum censeo, & quidam eam lectionem ex melioribus codicibus apponant, cùm tamen passim σηπεδωνώδεα legatur. Asulanus huic loco asteriscum ascribit, vt suspecto, constans tamen est in hac retinenda lectione codicum omnium consensus. F

Hepaticis sputum multum cruentum, siue intus subputridum, siue syncerè biliosum fuerit, statim perniciem denotat.

446 Οἷσιν ἡπατικοῖσιν πολὺ πτύαλον αἱματῶδες, εἴτε ἐνυπόστατον εἴτε χολῶδες ἄκρητον, ὀλέθριον δηλοῖ.

Hepatici dicebantur veteribus qui hepatis inflammatione laborabant. Gal. verò, qui citra manifestum aliquem affectum, hepatis imbecillitate laborant, ex intemperie. Sputũm autem cruentum ex hepate educi & si primis sæculis parum fuit animaduersum, nunc verò curationibus Medicis satis est contestatum, quod & antea ex Aretæo obseruatum adscripsimus. G

Hepatico colliquatio cum raucedine malum portendit, idq; præcipuè si cum quadam tussi contingat.

447 Ἐφ' ἡπατικῷ τῆξις ἅμα βραγχῷ, κακὸν, ἀλλως τε καὶ ἐν ὑποβήχῃ.

Ista de hepatis inflammatione dici videntur, quæ ex aliis multis longè fideliorem habent indicaturam aut dignotionem. Colliquantur autem primùm humores, deinde ipsius etiam hepatis caro, vbi inflammatio aliquãtulum traxit: vnde ab Aretæo † ξηροὶ τὸ παλαιὸς dicuntur, & αὐχμῶν ξωπήξεις adscribuntur, idque præcipuè si suppuratio non adsit. Galen. etiam lib. 8. Comp. phar. κατ' γον. in intemperie hepatis calida, primùm humorum, deinde hepatis ipsius substantiæ colliquationem fieri scribit, cum bilis crassæ, abundè coloratæ & graueolentis per aluum deiectione, quemadmodum in pestilentibus febribus contingit. Tussicula autem ista inanis, & quædam tussiendi promptitudo à Gal. adscribitur lib. 5. de loc. aff. & ab Aretæo ‡ elegantissimè his verbis apponitur. διαφερόμενα & ὑπερξηρανθὲν ἕλκος). ἀπὸ τοῦδε γὰρ ἄχθος τὸ ἧπαρ ἤρτηται. διὰ τὸ δὲ εἰς τὴν κατ' ἴξιν κλῖσιν ἀναδιδοῦν καρτερῶς. βηξὶ δ' ἀπελής. πρὸς θυμὸν δὲ μόνον. κλῶ ἐς τέλος κοπὴ ἀφίεται, ξηρή. Qui tamen locus aliter legitur in publicatis codicibus. Neque verò me latet quosdam ista ad hepaticos ex hepatis ἀπυίας & ad hepaticam affectionem ex intemperie referre cum tabe coniunctam. H

† Cap. 7. libr. 2. περὶ ὀξ. παθ. Cap. 13. lib. 1. χρ. παθ. ‡ Cap. 7. lib. 2. ὀξ.

A 448 Οἱ καθ' ἧπαρ ὀδυνώδεες, καρδιαλγικοὶ, καρώδεες, ῥιγώδεες, χειλίαι θερμαίνοντες, λεπτοὶ, ἀπόσιτοι, ἐφιδροῦντες πολλῷ, πυώδεα κατὰ χειλίου τρέπει.

Quibus hepar dolet, cum oris ventriculi dolore, sopore, rigore, ij aluo exturbata, cum corporis extenuatione, ciborũ fastidio, multis tenuibus sudoribus difluunt, & purulenta per aluum demittunt.

Hæc hepatis inflammationem in pus versam subindicant, & pus per intestina effundẽtem. Quæ via Aretæo teste periculi plena est, & plærunque difficultatis intestinorum & hydropis comes. Quòd si per vrinas & vesicam vomica secedit, longè tutior est successus. λεπτοὺς verò hic vocat graciles, extenuatos & toto corpore consumptos, ξωπηκτικοὺς dicunt: καὶ γὰρ δὴ & τούς δὲ ὀπίσκησιν ξωπηκτικοὺς, τοὺς ὅπερ ἕλκεσι ἥπατος ἰσχνοὺς ὑποθήσκουσας, vt scribit * Aretæus.

* Cap. 13. lib. 1. χρ. παθ.

449 Τοῖσιν ἧπαρ δεξιῆς τρεψιωδυνοῦσιν, πυρετὸς ἐπιγιγνόμενος λύει. B

Quibus iecur de repente vehementer dolet, iis febris succedens remedio est.

Ex aph. 52. lib. 7. petitum & 40. lib. 6. Et febris ipsa (quod maximè mirum videri potest) sæpe præsidio est, & in iocinoris dolore succurrit, vt scribit † Celsus.

† Cap. 8. lib. 2.

450 Οἷσι δ' ἀφρῶδες αἷμα πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος τρέπουσι, καὶ θνήσκουσιν.

Quicunq; spumantem sanguinem expuunt, cum præcordiorum dextrorũ dolore, iis ex iecore expuitur, & pereunt.

Sanguis spumans ex pulmonum substantia sanguinem ferri certissimè indicat, vt scribit Galen. * lib. 4. de loc. aff. & Comm. ad aph. 13. lib. 5. 30. lib. 7. 43. lib. 2. & lib. 5. Meth. medendi. Aut igitur verbo πτύειν abutitur horum præsagiorum author, aut ex thorace ferri huiusmodi sanguinem indicat. Ac priùs etiam reperita ista sententia, ex tabellis velut aduersariis quibusdam tumultuariè collectam hanc operam palam profitetur. Potest autem sanguis sua copia ex hepate & liene in ventriculum ferri, & inde vomitu, aut in thoracem, & sputo reiici, vt priùs quoque scriptum est. C

* Cap. 6.

451 Οἷσιν ἧπαρ καθῆσιν οἷον ἀμόργη ἔρχει, θανάσιμον.

Quibus ex hepatis vstione pus amurcæ simile prodit, lethale.

Integrum est præsagium aphor. 45. lib. 7. Quòd si iecoris vomica extra feratur, neque illius substantiam attingat, in tunica pus continetur, album que & purum effluit. At verò si illius interiorem substantiam putredo aut corruptio depasta est, pus fœci olei & amurcæ simile prodit, putredinem incoctam & alteratricis imbecillitatem indicans. Id expressit Celsus lib. 2. cap. 8. Si in iocinore vomica est, & ex ea fertur pus purum & album, salus ei facilis. Id enim malum in tunica est. Ex iecinore verò si pus cruentum exit, mortiferum est. Vstionis autem hepatis per fusos buxeos oleo feruenti intinctos, aut per fungos, meminit Hippocrates lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. At vstionem simul & sectionem adhibet Hippocr. aph. 44. lib. 7. vt & Aretæus cap. 13. lib. 1. περὶ χρ. παθ. idemq; D periculum edocet his verbis: ἰῶ δ' ἔξω ῥέπει, κακὸν μὲν ἰῶ τοῦτο· τὸ δὲ ὅπως ἔσται, αἰεὶ δὲ τὸ πυὸν τὸ ἧπαρ, καὶ ἐν ἐς ἀμβολὴν ὁ θάνατος. ἰῶ δ' θέλης θεῖναι, αἰμορραγήσει κίνδυνος, & αὐτίκα τὸ αὖθις πυὸν ἀπόλλυται. ἄρα τοι δὲ αἱμορραγίη ἐν ἧπαρ. ἰῶ δὲ οὐδὲ ἐς αἰκίαν κλῶ δομῆς κεπῖς κατὰ, καυτῆρα ἐμπυρον ἐμφανέα πυρῶσαι, & διῶσαι μέσφι τοῦ πύου. πωτὸ τὸ σοι πέμψ τε καὶ κεῖται. & ἰῶ περὶ χίγνεται, πῦον ἀκρεῦσαι λευκὸν, πέπον, λεῖον, καυῶδες, ὅπ παχύ. At si extra fertur vomica, eam non secare vtique malum est. Et siquidem sic fuerit, iecur à pure eroditur, neque mors diu differtur. Quòd si secare velis, profluuij sanguinis ac ne statim mors ægrotum occupet, metus est. Neque enim sanguinis profusio ex hepate coërceri potest. Si igitur ad sectionem interdum ex necessitate deueneris, vstorium ferramentum igni impositum & candens, vsque ad puris locum impellito. Idem enim tibi sectionem & vstionem præstabit. Et si superstes euadit, pus effluet album, concoctum, læue, malè olens, quoniam crassum est. Codices autem edititij οἷ ἀμόργης legunt, quidam etiam οἷ ἀμόργη, ex aphorismis eodem omnino sensu.

E 452 Οἱ ὑδρῶπες οἱ ἐκ τῶν ἐξέων νοσήσαντες, ὅτι πονοι γίνονται καὶ ὀλέθριοι. ἀρχόμενοι, οἱ πλῆσοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. τοῖσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων ἀρχομένοισιν, οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ διαῤῥοίαι πολυχρόνιοι τοῦ γαστρὸς γίνονται, καὶ λαπάσσουσαι χειλίαν, καὶ δὲ τὰς ὁδοὺς λύουσαι τὰς ἐξ ὀσφύος καὶ κενεώνων. ὅσοις δ' ἀπὸ τοῦ ἥπατος, βηξὶ ἔτ' ἐτύμως ἐπιγίνεται, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ χειλίη σκληρὴ διαφαίνεται, καὶ τρὸς ἀνάπλεω, οἰδήματά τε καὶ τρὶ αὐτῆς, τὰ μὲν ὅτι δεξιὰ, τὰ δ' ἐν' ἀριστερά, καὶ πάλιν καταπαύεται. F

Aqua inter cutẽ quæ ex acuto morbo cœpit, molestiam ac perniciem affert. Oritur verò fere & à laterum inanitate, vel à iecore. Sed vbi à laterum inanitate ortum contraxit, pedum tumor, & alui diuturnus fluor consequitur, qui neque ventrem emollit, neq; lumborum aut ilium tumorem soluit. At quibus è iecore aqua inter cutem proficiscitur, ij prompte tussi vexantur, pedes intumescunt, & aluus non nisi dura & ægrè reddit, tumoresque modò dextra, modò sinistra parte ventris oriuntur, ac rursus desinunt.

Hepatis inflammatio ac durities facilè in aquam inter cutem transit, estque in morbis huiusmodi κορυφὴ τῶν κακῶν ὕδρωψ, vt eleganter loquitur Aretæus. Quare meritò & ex ordine ad aquam inter cutem transitus fit. Qui locus ex Hippocr. Prognost. paucis immutatis desumptus est.

πολὺ ἐξ ὀσφύος & κενεώνων] Hoc satis indicat defectum esse prius membrum, & ex Prognostico legendum, ἄρχονται δ' οἱ πλῆσοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων & τῶν ὀσφύος. Celsus ex Prognostico breuiter (vt solet) hunc locum sic reddidit, Vbi pedes turgent, longæ deiectiones sunt, vbi dolor in imo ventre & in coxis est, aqua inter cutem instat. Sed hoc morbi genus ab ilibus oriri solet.

βηξὶ ἔτ' ἐτύμως ἐγίνεται] Aptior mihi lectio ex Progn. reponenda videtur, βηξὶ τῷ & θυμὸς ἐγγίνεται, contra tamen omnium quos videre licuit codicum fidem. Est enim θυμὸς Galeno προθυμία πρὸς τὸ βήσσειν, tussiendi cupiditatem & voluntatem vertit Celsus, qui hunc quoque locum sic reddidit. Idem propositum periculum est his quibus voluntas tussiendi est, venter nihil reddit, nisi ægrè & durum, tumor in pedibus est, idemque modò dextra, modò sinistra parte ventris inuicem oritur atque finitur: sed à iocinore id malum proficisci videtur. Qui locus in publicatis codicibus vitiosè legitur. Tussis autem quantum periculum creet hydropicis ostẽdit aph. 35. lib. 6. & 47. lib. 7. & aliàs scripsimus nostris in lib. 2. epid. comment. G

καὶ πάλιν καταπαύεται] Hæc lectio defecta esse videtur & aliud membrum desiderare ac ex Prognostico repetere, ἴσταται & & πάλιν καταπαύεται, vt hydropis originem significet, cùm ventris tumor statim desinere videatur, mox rursum attolli, ac rursus subsidere, deinde etiam rursus efferri, tandemque permanere. Sed illud πάλιν fortè ad γίνεται vicissitudinem illam referre potest. Hunc verò locum ex Prognost. sic Celsus exprimit, Quibusdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde desinunt, deinde rursus assurgunt. Hi quidem tutiores sunt, quàm qui supra comprehensi sunt, si attenduntur, sed ferè fiducia secundæ valetudinis opprimuntur. H

453 Ἐπὶ τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι τὰ τραχήλεα, μαθητέον. φλαῦρα δ' ἢν τὰ μακρὰς ἀποστάσιας ἔχοντα.

In hydrope sicco vrina stillatim effluẽs malum denunciat. Mala quoq; est quæ exigua habet sedimẽta.

Communis est curandi hydropis scopus vrinarum prouocatio, & foras deducendi humoris sollicitatio. In coq; allaborat Hip. lib. 4. de rat. vict. in morb. acut. cùm scribit in hydrope curando: ξηρὸν δὲ ⊕ δρυμέα ἐστὶ τέω, ὅτῳ δὲ αὖ ὑγρὸν καὶ ὑπαπκώπτος εἴη, ⊕ ἰχῶρι μάλιστα. Ex vrinæ autem retentione interdum hydrops subitò & repente enascitur. Aliôqui pus, aut vrinæ crassamentum, hydropis rudimentum quoddam adfert, quod apertis viis & crassis effluentibus vrinis leuatur.

Hydropicis succedentes morbi comitialis offensiones, perniciem adferunt, prauis inuicem succedẽtibus signis, & aluos humectant.

454 Τοῖσιν ὑδρωπικῶν ἐπιλαμπικὰ ἐπιγιγνόμενα, ὀλέθριον, ἀλλήλων σημεῖον μοχθηρῶν, καὶ κοιλίης ἐξυγραίνοισιν.

Morbo comitiali nihil est cum hydrope commune, cùm diuersi sint generis & naturæ. Ideoque communi ratione quadam & epilogismo, hydropicis exitium minatur. Obscura autem est prorsus significatio, τοῦ ἀλλήλων σημεῖον μοχθηρῶν, & cuius sensus in tam turbulento opere non facilè explicari possit. Mihi ista sumi posse videntur velut interiecta, vt aliôqui comparata inter sese hæc signa, praua censenda sint & mutuò in ægri perniciem conspirantia. Potest & alius sensus erui, vt etsi hæc inter se succedentia signa praua sint, aluos tamen humescẽtes designent, quæ videntur esse in hydrope mali leuamẽta quædam. Potest etiam vt in obscuro sensu & sententia, alia quædam notio educi. Sed in loco ex obseruatione empirica notato, otiosum est diligentiam aut disciplinã requirere, præsertim cùm sit difficile verum sensum eruere, cũq; (vt scribit Gal.) οὐ τῷ ἀξιόφεστι ῥήσεσι, ὡς αὖ ἐθέλοι τις ἀκούειν ἔξεστιν.

Biliosis aluus perturbata, exigua reddens genituræ similia & mucosa, doloremq; ad imum vẽtrem inferentia, vrinæ quoque non facilè prodeuntes, ad hydropem tendunt ex huiusmodi casibus.

455 Εν τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης, σχεδιδοῦσα σμικρὰ γονώδεα, μυξώδεα, καὶ πόνον περὶ ἧπαρ ἐμποιέοντα, καὶ ἔστι οὐκ ἀλύτως ἰόντα, ἐς ὕδρωπα ἀποτελοῦντα ἐκ τῶν τοιούτων.

γονώδεα] Quod sæpiùs in Hippocr. doctrina ad vrinas refertur, hîc alui deiectionibus attribuitur. Alui igitur excrementa genituræ similia intelligenda, quæ pituitam multam acidam, vitream & albumineam deiiciunt, quod de vrinis sæpiùs dicitur. Sic in Prorrh. τὸ γονοειδὲς ἐπελθὸν, εἴτε ἄρρεν, εἴτε θῆλυ, χώρημα. interpretatur Gal. γονοειδὲς ἐκκρισιν. Quã dictione etiam vsus est antea huius Præsagij author. Γονώδεα autem dicuntur postea, quæ hîc γονώδεα, vbi hoc Prognosticum repetitur paulò aliter.

⊕ ἔστι οὐκ εὐλύτως ἰόντα] Vrinæ non facilè prodeuntes intelliguntur, neq; solutæ hoc est facilè effluẽtes, sed crassæ & quæ promptè subsistunt, quales hydropem facilè suspectant. In Progn. quoq; μιθὲν εὐλύτως διαχωρίσεις dicit, neque solutiores, aut solutu faciles, neque liquidas deiectiones, quæ crassis adiacent, siue copiam, siue moderationem spectent, easq; morbi ad suppurationem tendentis indices facit, non secus ac hydropem minari hîc dicit vrinas quæ non facilè procedunt, neq; solutæ sunt, sed crassæ & quodammodo restitantes. εὐλύτως quoque hîc συμμέτρως ex Galeno significare potest.

Aqua inter cutem laboranti cum febre, vrina pauca & conturbata, perniciem denotat.

456 Υδερεῶντι πυρετώδει, ὕδατος μικρὸν καὶ τεταραγμένον, ὀλέθριον.

Vrinæ paucitas in hydrope obstructionem aut renum imbecillitatem denotat. Perturbata verò venosi generis perturbationem & agitationem cum cruditate indicat.

Aquæ inter cutẽ initio aquosum alui profluuium absque cruditate exortum, morbum soluit.

457 Επὶ δὲ ὑδέρῳ ἀρχομένῳ ἀναῤῥοιαι χυμώδεις ὑδατώδης, χωρὶς ἀπεψίης, λύει τὸ νόσημα.

Id de ea hydropis specie quæ anasarca aut Leucophlegmatia dicitur, testatur aphor. 29. lib. 7. (quod etiam hîc postea repetitur) & Hippocr. lib. 2. de Morbis. οὐ φλέγματα λευκὰ, τούτῳ ὧν μὴ (inquit) ἡ γαστὴρ ταραχθῇ αὐτοματίῃ ἀρχομένης τῆς νόσου, ἐγγυπάτω ὑγιὴς γίνεται. Tollit autem morbi causam ac materiam alui profluuium aquosum, si sponte, aut naturæ robore, ac integris viribus, nec dum syderatis aut corruptis visceribus, neq; ex imbecillitate contingat, aliôqui perseuerante causa, aut statim repetente morbo, interitus consequitur. Quod igitur hîc additur (χωρὶς ἀπεψίας) vires integras & robusta viscera, si quis liberetur, requirit, idq; videndum esse admonet antequàm curationem instituamus. Istud autem peculiariter de Leucophlegmatia intelligendum (quæ & ὕδερος & ὑδρωπικὸς sæpe dicitur, & Sereno aquosus languor, vt & Horat aquosus albo corpore languor) testatur Areræus* de ea verba faciens. πολλὰ δὲ ⊕ ποικίλη ὀπῆ τῶν ἐν ἡ εὐπυκίη. ἰδρῶτες ἢ ὄραν ἢ κοιλίης κοπὲ ἐσ αὐτοῖς καπερράγη, λυομένης ἤδη τῆς ὑδρωπος ἕξιος. Sic enim Hipp. lib. 1. de Morb. ὑφίδρω ⊕ πολιὼ δεῖ ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ ⊕ ταραχθεῖσα ἢ κοιλίη ἰσχυρῶς ἀκαθής. Etsi huiusmodi liberatio per alui profluuium nonnemerè Asciti conuenit. *cap. 1. libr. 2. χρ. παθ.

Vbi hydrops siccus de se significationem præbet, tormina ad tenue intestinum incumbentia, malum denunciant.

458 Τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι ταραχωμένοισι, τροφοι περὶ τὸ λεπτὸν ἐμπίπτοντες, κακόν.

Tormina circa vmbilicum ac tenuia intestina, vbi neq; tempore, neq; remediis soluũtur, si accedat lumborum dolor, flatuum sobolem intestinorum inuoluens contentam, & hydropẽ siccũ suspectum faciunt, ex ap. 11. l. 4. hîc verò confirmant & damnant.

Ex aqua inter cutem morbus comitialis perniciem adfert.

459 Τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν ἐπιλαμπικὰ, ὀλέθρια.

Paulò ante explicata & repetita est hæc sententia, vt inde facilè tumultuariam operam colligas.

Aqua inter cutem quæ curationi cessit, vbi recurrit, spem tollit.

460 Υδερος πρὸς θεραπείην ἐνδιδοὺς παλινδρομέων, ἀνέλπιστος.

Signum nanq; est pessimum vbi vacuata sponte vel arte materia, malum redit. Causa enim pertinax censetur, & vitalium partium magna corruptio. Idq; sæpiùs obseruatur, vt subsidente & detumescente tumore, eos qui sibi restituti videntur, intra paucos dies repetente malo, interitus consequatur, in signiter læsis vitalitatis visceribus & extincto calore natiuo.

Aqua inter cutem laboranti, aqua quæ in venis est ad aluum erumpente, soluitur morbus.

461 Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγεῖσα τὸ ὕδατος, λύσις.

Ex aph. 14. lib. 6. sumptum, de anasarca intelligitur, & lib. περὶ κρισίων repetitur. ὑπὸ ὑδρωπος ἐχομένων κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις. Vbi aquosam materiam, aut in vesicam, aut in aluũ erumpere vult & effundi. Neq; tamen est perpetuum aquosis per aluum extuberatis & erumpẽtibus superesse salutem, quomodo nec sectis, siue aqua in ventre, siue in thorace collecta fuerit. Est vbi quoq; ex nimia humoris effusione, vnaq; exhausto spiritu, mors consequitur. Aqua etiam in thorace cõclusa in aluum erumpente, sibi sanitati restitutus videtur æger, sed paulò post malum grauius redit, quod experientia testatur, & indicat Hipp. lib. 2. de Morb. & lib. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. Parum autem refert an ὑδρωπιώδεας κατὰ φλέβας intelligas eos qui pituitosa cacochymia per venas redundant, quæ ipsius hydropis forma est, vnde etiam canes & tota cutis intumescit ac turgescit, vt κατὰ φλέβας idem quod αἱμα σῶρκα significet: an verò κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγεῖσα τὸ ὕδατος dicas.

462 Δυσεν-

A 463 Δυσενλεείη ἀχράρως ὀπισθάτα, ἀπόσασιν ἐν πλευροῖσιν, ἢ πολάτ χοισιν, ἢ ἐν ἀρθρίοισιν ποιέει. ἀξαὶ ἢ μὴ χολώδης ἐν ἀρθρίοισιν, ἢ ὁ αἱματώδης ἐν πλευροῖσιν, ἢ πολάτ χοισι;

Intempestiuè suppressa intestinorum difficultas, absceſſum in costis, aut visceribus, aut articulis inducit. Ac fortè biliosa quidem in articulis, sanguinea verò in costis ac visceribus absceſſum facit.

Ex intempestiuè suppressa dysenteria & hæmorrhoidibus, varia oriuntur incommoda indeque insaniam, apoplexiam, melancholiam, pleuritidem, hydropem, sanguinis sputum & vomitum sequi scribit Gal. lib. de venæ sect. contra Erasistr. his verbis: ⊕ ἔγωγε πολλὰς οἶδα ⊕ μελαγχολήσαντας, ⊕ ἄλλως ἐκμανέντας δὴ διαφόρως κενώσεσιν ἰατρῶν ἀμαθέα καλυθείσας. οἱ δὲ ἕνες καὶ τοῦ πλευρίτιδι ⊕ νεφρίτιδι ἑάλωσαν. ἄλλοι δ' αἵματος ἤμεσαν ἐκ γαστρὸς, ἢ ἐκ θώρακος αἱ ἔβηξαν, ἢ τοῦ πνεύματος, ἢ ὁ ἔρις ἀπόλοντο. Audiui ex suppressa dysenteria insanum factum, & mulierem cui in reliquam vitam ita aluus adstricta fuerit, vt non nisi septimo quoque die egereret. Et nobilem quendam pictorem in fœdam scabiem incidisse. Quod autem scribitur ἀξαὶ ἢ μὴ χολώδης, interpretes ad absceſſus biliosos & sanguineos referunt, sed aptè ad dysenteriæ differentias biliosam aut sanguinem accommodari potest. Ad hanc autem sententiam aptissimè adscribitur quod refertur lib. de rat. vict. in morb. acut. διεντεείη, ἀπόσημα, ἢ ἔπαρμα ἢ παυσαμένη ποιήσῃ, λῷ μὴ ἐς πυρετὸς, ἢ ἱδρῶτας, ἢ ὕδατα πολλὰ ⊕ λευκὰ, καὶ λίαν ὀπῆ φαῦλ, ἢ ἐς πειταίης, ἢ ἐς κιρσὸν, ἢ ἐς ὄρχιν, ἢ ἐς σκέλεα ἀλγήματα, ἢ ἐς ἰρὸν σπελίζῃ ὀδυνῶν.

Intestinorum difficultate laborantibus, vomitio biliosa circa initia, malo est.

464 Δυσεντεεικοῖσιν ἔμετος χολώδης ἐν ἀρχῇ, κακόν.

Vomitio biliosa ventriculi perturbationem ab humoris acrimonia indicat, & vlcus in tenuibus ac superioribus intestinis ventriculo vicinis, ipsoq; ventriculo suspectum facit, tuncq; vexant febres acutæ, extremorum perfrictiones, cibi fastidia, vigiliæ, ructus graueolentes, nauseæ, & tenebricosæ vertigines. His accedit crebra virium exolutio, genuum resolutio, sitis, æstuatio, corporis inquietudo, pulsus exiles & debiles, ac magna tormentorum intensio ac perseuerantia. Quæ omnia annotauit Aretæus. Adolescenti dysenteria laboranti cum febre, vomitione, ventris dolore acerbissimo, vigesimo die mortuo, vlcus inuentum est in ambitu vstulatum, exesis ventriculi tunicis quâ parte decliuis est ad pylórum.

Oῖσιν ἐν διεντεείῃς ὀξείης ἐς πυώδεα ἥκει ὁ ὑγρὸς, ὁ ἐφισάμενον ἕκλυκεν ἔσαι καὶ πολύ.

In graui intestinorum difficultate quibus humor ad pus peruenit, quod summum insidet exalbidum erit & copiosum.

Videtur vlcus in superioribus & tenuibus intestinis denotari. Tunc enim grauissimæ sunt dysenteriæ, & in summo pus insidet ac deiectionibus superstat. Aut acutas intestinorum difficultates & vehementiores indicat, in quibus quæ deiiciuntur purulenta ex pituita lenta & salsa, ab iis quæ colliquamentum carnis aut pinguedinis consequuntur, albedine distinguit.

D 465 Τὰ διεντεεικὰ, ἑτέρου φύσα, ἰλυώδεα, λεπτὰ ἐκ χωρήματα, ὅθεν φλεγμώδεσιν, ἐξερύθεσι χρώμασι λυόμενα, ἐλπὶς ἐκμανίων.

Intestinorum difficultate laborantibus, aliquantulum tubræ, limosæ & copiosæ deiectiones, in flammeo colore & prærubro perfusis solutæ, insaniam suspectam faciunt.

Id de hepatica dysenteria intelligendum aut de crassioribus intestinis exulceratis, quæ carnosiora sunt, & quorum vlcera, crassa, carnosa, valde rubicunda grumosa, nonnunquam nigra & tabo aspersa, interdum multis modis variantia reddunt. Insania igitur suspecta esse potest in sanguineis & flammeo colore perfusis, si deiectiones fœculentæ ac limosæ, in prærubras & cruentas tendant, tandemq; velut solutæ, intempestiuè supprimantur. Sic enim sursum ad cerebrum raptam humorum copiam significãt, vnde insania metuitur.

E 466 Δυσεντεείη ἀπλανώδεσι μὴ μακρὴ, ἀρήσιμον, μακρὴ δὲ πονηρόν. λιηγούσης δὲ, εἰ ὕδρωπες ἢ λιεντεείαι γίνονται, θανάσιμον.

Intestinorum difficultas non longa, vtilis; longa verò, mala. Vbi enim desinit, si aquæ inter cutem, aut intestinorum læuitates oriuntur, mortem afferunt.

Lienosis, hoc est iis qui diu durum habent lienem, bono tormina sunt, vt scribit Celsus ex Hipp. aph. 48. lib. 6. Quæ si diutiùs perseuerent & vltra modum extendantur, in læuitatem intestinorum aut aquam intercutem transeunt, & tandem mortem afferunt, ex placito 43. lib. 6. Læuitas autem intestinorum difficultati intestinorum succedit ex aph. 78. libr. 7. Vitiosa etiam est lectio publicatorum codicum, qui μὴ μακφῆσι, pro μὴ μακρὴ legunt. Quod etiam vidit Cornarius.

F 467 Εν λιεντεεικοῖσι μετὰ θηείων, ὀδυνῶσι τρόφαι λυόμενα, τὰ περὶ τὰ ἄρθρα μετεωείζουσιν. ἐν τοιούτῳ λέπια ἐξέρυθρα, φλυκταινώδεα. ἐφιδρώσαντες ὅτοι διαφοινίσσονται οἷα μάστιξι.

In intestinorum læuitate laborantibus, cum sæuissimis vlceribus, dolores ex intestinorum cruciatu soluti, articulorum partes attollunt, ac ex huiusmodi tenues squamæ cũ rubore & pustulis fiunt. Ij post multos ac tenues sudores, velut acceptis ex flagris vibicibus, rubescunt.

Est intestinorum læuitas quædam quæ salsam, acrem, aut calidam habet materiam, & ex humorum acrimonia totius ventriculi atq; intestinorum planiciem abradit, progressiúque temporis in intestinorum difficultatem permutatur. Hæc periculi plena est, præsertim si (vt scribit Celsus ex Hip. Prorrh. 2.) os exulceratur, si rubet facies, & quasi maculis quibusdam colorum omnium distinguitur, si venter est quasi fermentatus, pinguis atque rugosus, si & cibi cupiditas non est. Hæc ergo succorum corruprela & G acrimonia, quæ cacochymiam & atrophiam, totiusq; corporis tabem facit, vbi in articulos decumbit, eos tumefacit, cutemque ipsam siccitate & asperitate corrugat, scabram reddit, & succorum prauitate alimoniam corrumpente ac partes corporis defraudante, scabie & pustulis deformat, tandemq; desquamat, aut in cutis planiciem effusa, velut scutica cœsos vibicibus flagellat ac rubefacit. Inter quæ cùm euidens mors sit, multò euidentior est, si iam longum quoque id vitium est, maximeque si etiam in corpore senili est. Hîc autem θηείον, ἄγριον ἕλκος, (vt aliàs quoq;) apud Hippocr. significat, etsi interaneorum animalibus, hoc est vermibus, non malè accommodatur, vt scripsimus nostris in lib. 2. epid. comment.

Oἱ ἐν λιεντεεώδεσι μακροῖσι ἅμα θηείοισι τρόφωδες, ὀδυνώδεες, λυομένων ἐπιδέοντοι. ὀδοπτρίγιον τούτοισι κακόν.

Longis intestinorum læuitatibus laborantes, vnà cum sæuissimis vlceribus, intestinorum cruciatu & dolore, iis solutis intumescunt. His insuper exortus rigor, malo est.

H Intestinorum læuitas quam cacochymia, atrophia, ac malus corporis habitus ex succorum prauitate sequitur, promptè hydropem minatur, vt scribit Aëtius, & his verbis testatur Aretæus. * ἀκμὴ καὶ ὑδρωπὲς κοπὲ ἐς πόδε ἀπόσκηψαν εὐπυκῶς, ἐς κακὸν μὲν ἐν κακοῦ, ἀλλὰ κρίσιμον ἡ διαδωχή. Est autem huius Præsagij phrasis insolens, quales multæ in hoc tumultuario opere & Prorrhetico reperiuntur. Eaque de causa fortè asteriscum apponit Asulanus. * Cap. 51. lib. 9.

Inteſtinorum læuitates cum ſpirandi difficultate, & pectoris morſu, ad tabem tendunt.

[469] Λφνιτεεινὰ μὴ δυσπνοίης, ἢ πλευρόδυνη κνήσμ, ἐς φθίσιν ἀποτελοῦσι.

κνῆσις hîc κνησμὸν aut κνίδωσιν Hippocr. ſatis familiarem ſignificat, hoc eſt pruritum, pruriginem, vellicationem, aut puncturam, velut quandam ab vrtica vredinem aut morſum. Idemque quod κνισπάσις, aut κνίφη, meliùs tamen κνίσις aut κνισμός. Sic paulò antea κνησμώδεα σώματα in tabidis damnauit, quòd huiuſmodi pruritus aut punctura iam confirmatam cachexiam & ſuccorum corruptelam indicet: aut certè morſus illa & vellicatio acrem diſtillationem in thoracem & cauitatem pectoris ſignificat, & tabis rudimentum. Vitium eſt autem in publicatis codicibus, vbi κενώσις pro κνήσις ſcribitur, nec dum omninò ſuſpicione carere locus mihi videtur.

In tenuioris inteſtini morbo laborantibus, vomitio & ſurditas malo ſunt.

[470] Εἰλεώδεσιν ἔμετος ἢ κώφωσις, κακόν.

In Ileo, quem tenuioris inteſtini morbum Celſus vocat, vomitio damnatur ab Hippocr. placito 10. lib. 7. Exitialis quoq; morbi nota eſt vomitus, vt ſcribit Galenus, & (quod dicit Celſus) adiicitur periculo vomitus bilioſus, mali odoris, aut varius, aut niger. Surditas autem malè affecto neruorum principio ex ſtomachi conſortio, oritur, vt & deſipientia & conuulſio.

Veſica dura & grauiter dolens omninò quidẽ mala eſt. Peſſima verò ſi febris continua acceſſerit (veſicæ nanque dolores interimendi vim obtinent) & aluus his nihil admodum reddit. Eos autem metu liberat vrina purulenta procedens, in qua album & læue ſubſidet. Quòd ſi neque hæc leuata fuerint, neque veſica mollior reddatur, intra primos circuitus laborantem moriturum expectandum eſt. Hoc verò pueris à ſeptimo anno ad decimum quintum præcipuè contingere ſolet.

[471] Κύστεες ἢ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, πάντων μάλ' κακόν. κάκιστον ἢ πυρετῷ συνεχεῖ. καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν. καὶ κοιλίαν ἔουτεόσιν ἢ πάνυ ἐλαχωρέοσιν. λύει ἢ τούτους ὕδωρ πυῶδες ἐλθόν, λευκὸν καὶ λεῖον ἔχον ὑπόστασιν. μὴ λυομένων ἢ τούτων, μηδὲ ἡ κύστις λαπαινομένης ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι ἐλπὶς ἀπολέσθαι τὸν νοσέοντα. μάλιστα ἢ γίνεται τοῦτο ἔτεσιν ἀπὸ ἑπτὰ ἐτέων, μέχρι πεντεκαίδεκα.

Id ex Prognoſtico ſumptum, abſolutiorem illic habet doctrinam, & quod hîc παίτων μὲ κακόν, illic δεινοτὴ μὲ παντελῶς καὶ ὀλέθριαι legitur, ac fortè melius πάντως.

καὶ κοιλίαν ἔουτεόσιν] Aluus in hac veſicæ inflammatione nil prope niſi dura reddit, nec niſi coacta. Sic enim in Progn. καὶ αἱ κοιλίαι ἢ ἐλαχωρέοσιν ἐν ἔουτέῳ τῷ χρόνῳ, εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς αὐάγκλυ.

λύει ἢ τοῦτο] Celſus ex Progn. ſic vertit, Ex veſica dolente, ſi purulenta vrina proceſſit, inque ea læue & album ſubſedit, metum deterrabit.

μὴ λυομένων ἢ τούτων] Contracta & breuis eſt hæc lectio, & generale quiddam complectitur, quòd propriè magis in Progn. effertur. Nam & dolorem remitti, aut vrinam concedere, ac febrem deſinere intelligit, quod diſertis verbis illic exprimitur.

Calculo laborantes eo habitu conſtituti, vt ne in vrinariam fiſtulam calculus illabatur, promptè vrinam reddunt.

[472] Οἱ λιθιῶντες ῥηματιζόντες, ὥστε τὸν λίθον μὴ προσπίπτειν πρὸς τὴν ἀρητῆρα, ῥηϊδίως ἀρέουσιν.

Vt pueris accommodata erat extrema ſententia, ita in his hoc Prognoſtico ex calculo in veſicæ ceruicem illapſo, vrinæ ſuppreſſionem curat. Eſt autem λιθίασις πάθημα παιδικὸν, & pueris familiaris morbus, vt ſcribunt Hippocr. & Galen. cuius ortus & cauſa ex †Hippocrate lib. 4. de Morbis, & lib. de Natura humana, & aphoriſ. 11. ſect. 3. libr. 6. epidem. perenda eſt. Hæc autem vrinæ ſuppreſſio ex calculo in veſicæ ceruicem illapſo, certam morbi notitiam facit, vt arenulæ ſubſiſtentes ex aph. 79. lib. 4. & ad curationis quoque modum non paruam præbet coniecturam, vt his verbis ſcribit Galenus lib. primo, de loc. affect. ſimulque tam apertè curationem demonſtrat, vt non alium huius loci interpretem poſtulemus. φέρε δὲ ὑποκείσθω παιδίον εἰς τὸ κάμνον. ἔμπροσθεν οἱ αὐτῷ γεγενημένῳ τῷ λίθου σημεῖα. τὸ μὲ ἕρον ὑδατῶδες, ὑποστάσεις δὲ ἔνας ψαμμώδεις· ὀν αὐτῷ, καὶ κνώμενον τὸ αἰδοῖον συνεχῶς. καὶ χαλαμώμενον ἢ ὀντενούμενον ἀλόγως, ἔπειτ' ἐξαίφνης ἰσχυρῶσαι. δῆλ' τοίνυν ὅτι ἐκ αὐτοῦ λόγου ὑποπτήσεν ἐμπεπτωκένα τῷ τραχήλῳ τῇ κύστεως ἢ λίθον; ὑπόλιον τὸ σῶμα τῶν τε παιδίου, ὑψηλότερόν τι πολλῷ τῶν λοιπῶν σώματος ἐρασάμενος τῷ σκέλει, δίψεσός· πολυειδῶς, ὅθεν τὸ χρόμενος ὀκπεσεῖν ἢ πόρε τῇ λίθου. ἐπεὶ δὲ ἢ ἕωνα τῷ τρόχῃς, κέλευε τὸν ἐμβιβῶντα τὸ παιδίον ὑρῆσαι. κἀν μὲ ὑπακούσῃ τὸ ἕρον, ὀκμήσῃ τε τὸ ἕρον, ἅμα τῇ τ' αἰτίας ἀκριβῆ δίδαγκωσιν ἐμμένειν, καὶ τῇ θεραπείας εὐπορηκέναι τὸν θεραπευόμενον. μενυόσις ἢ ἐπὶ τῇ ἰσχυείας, ὀκ δευτέρῳ δίψεσίσεις σφοδρότερον. εἰ ἢ δίψεσίσαι τις καὶ νωῦ ἔτι μένοι, δίψῃ τῇ καλυμένῃ καθαῖρας, ἅμα μὲ ἀπιόσι τῇ λίθου ὀκ τῷ τραχήλου τῇ κύστεως, ἅμα δὲ πεδηγήσῃς τοῖς ὕρους. Sic quoque lib. 6. δῆλ δὲ τὸ παιδίον λιθιόντων κὴ κύστιν, ἐθεραπεύθα πολλάκις ἰσχυείαν ῥηομένων, ἐφ' ᾗ ῥηματισαντες ὠιάῤῥοπον τὸ σῶμα μὴ καπαιέσασις, ὑποκινεῖσθαι τῇ λίθον τῇ πόρε ἐποιήσαμεν††. Aretæus quoque calculum veſicæ ceruicem obſtruentem ſic deturbat, ἰῶ ἢ λίθων ἔμφραξις δοθεῖσα ἢ ὑρητῆρι, τῷ ὀρχάνῳ τῷ κατεστηκότι ὠθεῖν τὸν λίθον, ἡδὲ ἄγῳν τὸν ὕρον, ἰῶ μὴ ἔωσι φλεγμαί. Celſus††† etiam in calculoſis iſtud attingere videtur, cùm ſcribit, Vrinam quidam promptiùs recti, quidam reſupinati, maximeque hi qui grandes calculos habent, quidam etiam inclinati reddunt. Hîc autem πρὸς τὴν ὑρητῆρα, pro πρὸς τὴν ὑρήθραν ponitur. Meatum nanq; vrinarium fiſtulam vrinariam quæ ad pudendum eſt & colem permeat, intelligit.

† *Aph. 26. lib. 3. & 11. lib. 6. epid. ſect. 3.* †† *Cap. 9. Chir. ὀξ παθ. lib. 2.*
††† *Cap. 7. lib. 2.*

At quibus tuberculum ad veſicam adnaſcitur, vrinæ difficultatem adferens, iis quiuis corporis habitus negotium faceſſit, cuius quidem ſolutio cõtingit per puris eruptionem.

[473] Οἷσι ἢ φῦμα πρὸς τῇ κύστιν ὀῖ, ὃ παρέχον τὴν δυσουρείαν, πθυτοίως ῥηματιζόντες ὀχλέουσι. λύσις ἢ τούτου ἢ, πύος ῥαγῆτος.

Suppreſſionis vrinæ curatio eſt, quæ à tuberculo innato oritur. Contingit nanque fiſtulam vrinariam ab eo quod præter naturã innaſcitur occupari, ſiue callus ſit, ſiue caruncula, ſiue tuberculum, vt ſcribit Gal. lib. 1. de loc. aff. Tuberculũ autẽ vrinæ meatui adnatum ſuppurari aut diſrumpi præcipit Hippocr. aph. 82. lib. 4. quem Celſus ita reddidit, Quibus in fiſtula vrinæ, vti minuti abſceſſus (quos φύματα Græci vocant) eſſe cœperunt, iis vbi pus ea parte profluxit, ſanitas redditur. Tuberculi verò ruptionem, velut carunculæ, Galenus[1] catherere, aut illius diſſolutionem medicamento procurat.

[1] *Lib. 1. de loc. aff.*

Quibus incogitantibus vrina decidit, ac pudendum contrahitur, ij deſperati ſunt.

[474] Οἷσι λανθάνῃ ὃ οὖρον πρὸς πίπτον, καὶ ὃ αἰδοῖον ἕλκηται, ἀνέλπιστοι.

Inuoluntariam vrinæ profuſionem facit veſicæ exolutio, ac præcipuè muſculi veſicæ ceruicem ambientis, ſiue id per ſe partis actionem lædat, ſiue neruis, per quos animalis facultas eò defertur, læſio contingat. Et hunc caſum cùm multæ cauſæ faciant, indefinita eſt ſentẽtia quæ deſperatos facit. Pueris familiaris eſt muſculi veſicã ſtringentis relaxatio ac diſſolutio (vt ſcribit[2] Paulus) neque

neq; difficulter per medicamenta leuantur. Sed inuoluntariam vrinæ profuſionem, quæ fit ob veſicæ ceruicis vulnus, aut caſum, aut vertebræ intrò luxationem, nulla fere medicina periculo ſubtrahit (vt ſcribit Paulus[1]) Quos vehementes caſus hoc Progn. intelligere videtur, quos cõuulſio comitatur, quæ pudendorũ cõtractione ſatis indicatur. Reſolutæ nanq; partes vel cõuelluntur, vel laxantur, idque à repletione aut inanitione. Hippocrates etiam libr περὶ ἀρθρων in interna ſpinæ obliquatione ob caſum aut grauis rei cuiusdam illapſum, ῥυώδεας τὰ ἕρα, ob profluam vrinam, fieri ſcribit. Cæterùm vulgatas editiorum codicum lectiones ſecutus ſum, ob pluralitatem, quanquam & aliorum exemplarium lectio plurimùm arridet, quæ eſt, οἷσι λανθάνει τὸ ἕρον προσπίπτον ἐς τὸ αἰδοῖον, ἕκλυνται ἀνέλπιστοι. Quæ ſatis indicant vehementem quandam ex grauicaſu exolutionem ſubauditi, & ad vrinæ inuoluntariam emiſſionem ex ſenſus ſtupefactione referri, quæ certè ſpem ademit. Eamque lectionem ſecutus eſt Cornarius. De vrinæ autem inuoluntaria eiectione ex reſolutione, abundè Galenus libr. 1. & 6. de locis affect. & Paulus cap. 45. & 18. libr. 3. & Aëtius fuſiſſimè ſerm. 3. Tetrab. 3. cap. 24.

[1] *Cap. 45. lib. 3.* [2] *Cap. 18. lib. 3.*

Tenuioris inteſtini morbus vrinæ ſtillicidio ſuccedens, intra ſeptimum diem interimit, niſi ſuborta febre vrina affatim prodierit.

[475] Ἐπὶ φαγεδαίνῃ εἰλεὸς ὀπιθυμόλυμος ἑβδομαίοις ἀπόλλυσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ὀπιθυμόλυμος ἀθρόον οὖρον ἔλθῃ.

Aphoriſmus eſt 44. libr. 6. aliis paulùm verbis expreſſus, & à Celſo duas in ſententias diſtractus. Morbus inteſtini tenuioris niſi reſolutus eſt, intra ſeptimum diem occidit: &, febris ex difficultate vrinæ morbum tenuioris inteſtini ortum, ſi vrinam per calorem mouet, leuat.

Torpores & ſtupores præter conſuetudinem euenientes, ad futuram ſyderationem denunciant.

[476] Ναρκαὶ καὶ ἀναισθησίαι γινόμεναι παρὰ τὸ ἔθος, ἀποπληκτικῶν συμβησομένων σημεῖον.

Torpor ac ſtupor cùm ſint motricis ac ſenſibilis facultatis ſymptomata, partium reſolutiones minantur, aut corporis totius, ſi caput occupent, vnde ſyderationes contingunt. Eſt enim ἀποπληξία (vt ſcribit Galenus) ἡ παντὸς τοῦ σώματος παράλυσις, ἅμα τῆς ὑγιεινομονικῆς ἐνεργείας. Sic ναρκας & κνιδώσιας, velut pruriginoſas quasdam puncturas, ſi caput occupent ac per illud pertingantur, magni & difficilis alicuius mali metum facere ſcribit Hippocrates Prorrh. 2. & Celſus in fine cap. 8. lib. 2. Eſt autem ναρκη Galeno καθ' ὅλον τὸ σῶμα, & μάλιστα κατὰ τὰ κῶλα, σύνθετος ὢν δυσαισθησίας τε & δυσκινησίας ὑπαρχουσῶν διάθεσις.

Quibus ex vulnere corporis impotentia accidit, ij quidem febre citra rigorem oborta ſani euadunt, aliôqui dextra aut ſiniſtra parte ſyderantur.

[477] Ὅσοι ἂν βώμαλιν ἀκρατέες γένωνται τοῦ σώματος, πυρετοῦ μὴ ὀπιθυμόλυμου χωρὶς ῥίγεος, ὑγιάζουσι. μὴ ἡμιπληγοὺς δὲ, ἀποπληκτικοὶ γίνονται τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερά.

Capitis vulnera quę neruorum principium attingunt ad motum impotentiam faciunt, vnde & partium ſyderationes ac reſolutiones contingunt. Febris autem in capitis vulneribus, cùm aliôqui admodum ſuſpecta ſit, (vt ſcribit Hippoc. Prorrh. 2.) interdum tamen præſidio eſt, præcipuè ſi humorum aut viſcerum vitio minimè contingat (quod hîc χωρὶς ῥίγεος dicitur) aut ſi circa initia oriatur, & exiguo tempore perſeueret. Nam & humores crudos, pituitoſos & flatuoſos diſſoluit, extenuat & calefacit, ac inæqualem intemperiem frigidam ad temperiem reuocat, vt ſcribit Galenus. * Quinetiam neruorum affectibus qui mouendi aut ſentiendi impotentiam afferunt, febris & plurimùm confert, vt ſcribit Gal. Com. 2. in Prorrh. Eſt autem ἀκράτεια τοῦ σώματος, corporis ad motum impotentia, vt σκελέων τε & χερῶν ἀκρατέες dicuntur lib. de art. quibus crurum ac manuum motiones inefficaces reddunturἀποπληκτικοὶ autem pro paraplecticis ſumuntur, & iis qui partium ſyderatione laborant, vt ἀποπληξις τῆς μελέων dicitur Prorrhet. 2. & ἀποπληξίας δὴ τὰς ἰδίως καθαπληγίας λεγομένας μεταφέρουσιν ἐφ' ἃς εἰς ἀναισθησίαν & αἰαισθησίαν μελέων πινῶν καταστήσει τὸ νόσημα, vt ſcribit Galenus.[1]

* *Aph. 40. 44. & 51. lib. 6.* [1] *Com. 2. in Prorrh.*

In ſyderatis ſuccedentes hæmorrhoides vtiles, refrigerationes verò & torpores malum denunciant.

[478] Ἀποπληκτικοῖσιν αἱμορροΐδες ὀπιθυμόλυμαι, χρήσιμον. ψύξιες ἢ καὶ ναρκώσιες, πονηρόν.

Apoplexiæ cùm ex atra bile fiant, vt ſcribit Galenus ad aph. 56. & 57. libr. 6. ſuccedentes hæmorrhoides bono eſſe poſſunt. Aliôqui etiam τοῦ φλεγῶν ἀπόληψιν & venarum à craſſiore & copioſiore ſanguine interceptiones, quas apoplexiæ comitantur, hæmorrhoides obtingentes leuare poſſunt. ψύξιες autem & ναρκώσιες partis cuiusdam reſolutionem minantur, ideóque valde ſuſpectæ ſunt. Sic Prorrh. 2. τὰς ναρκας & καταψύξιας τῆς ὀσφύος τε & τοῦ σκελέων in Iſchiade valde ſuſpectat Hippocrates.

In ſyderatis ex magna ſpirandi moleſtia ſubortus ſudor, mortem adfert. In his rurſus ſi febris accedat, ſolutio contingit.

[479] Ἐν τοῖσιν ἀποπληκτικοῖσιν ὀπὶ τῇ δυσφορείῃ τοῦ πνεύματος, ἱδρὼς ὀπιθυμόλυμος, θανάσιμον. ἐν αὐτοῖσι ἢ πάλιν τούτοισιν ἢν πυρετὸς ὀπιθυμήσῃ, λύσις.

In apoplecticis (quos attonitos vocat Celſus) ex noxæ quam reſpirationi infert vehementia, diſcernitur affectionis magnitudo, vt ſcribit Galenus lib. 3. de loc. affect.[1] Cùm enim naturalem ordinem plurimùm egreditur, magnam; cùm verò paulùm impedimenti eſt, paruam in cerebro noxam eſſe coniicere oportet. Ex quibus apoplexiæ gradus exiſtimandi ſunt. Sanè omnium peſſima ſpiratio putanda eſt, quæ & intermittitur & magna cum vi trahitur, & vehementem apoplexiam facit: etſi maxima eſt & acutiſſima, in qua prohibetur ſpiratio. Vehemens quoque eſt, minùs tamen, quibus neque intentus, neque violentus, inæqualis tamen atque inordinatus prætereaq; intermittens ſpiritus trahitur: ſicuti in quibus aliquem ſeruat ordinem debilior exiſtit. Hîc igitur πνεύματος δυσφορίαν vocat, intentam illam ac violentam, & magna cum vi ac intermiſſione factam ſpirationem, quæ fortem apoplexiam ſignificat, & per ſtertorem indicatur aph. 51. lib. 6. & quam ſoluere nefas eſt. Sudor verò extremum naturæ conatum & oppreſſionem, maximámque imbecillitatem denotat. Febris autem apoplexiam ſoluere poteſt ex aph. 5. lib. 5. & 51. lib. 6.

[1] *Cap. 10.*

Syderationes quæ repente fiunt, ſi inſuper febris exolutionis in modum contingat, quæ diutiùs trahat, pernicíem minantur.

[480] Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ὀπιπυρετιώσαι χρόνῳ, ὀλέθρια.

Ex Prorrh. 82. petita ſententia, quæ illic Numenij filij exemplum additum habet. Vbi etiam Galenus λελυμένως ὀπιπυρετιώσαι χρονίως iungit, & βληχρὸν καὶ χρόνιον, ἰσχὺν ἐξαῦ καὶ θερμὸν πυρετὸν exponit. Meliùs tamen ἀποπληκτικὰ λελυμένως iunguntur, vt apoplexia moderata ac veluti ſanabilis intelligatur vt ſcripſimus in Prorrh. Hic autem χρόνῳ pro χρονίως ponitur.

Quos ex aliqua ægritudine hydrops circumuenit, iis alui reſiccatę caprinis ſtercoribus ſimilia deiiciunt, cum mucoſa eliquatione, neque laudabili vrina. Pręcordiorum autem diſtentiones, ventris dolores ac tumores, & circa laterum inanitates ac ſpinæ muſculos dolores incidunt. Febres quoque, ſitis, & tuſſes ſiccæ comitantur, & ad motiones ſpirandi moleſtia, & crurum grauitas. Cibos etiam auerſantur, paucisq; ſumptis, explentur.

A 481 Οἷσιν ἐκ πινὸς ἀῤῥωστίης ἐς ὕδερον τρεψίσεται, τάδε τοισι χειλίαι ξηραὶ ἀπυρεξιώδεες ἔρχονται, μετὰ τρεῖπτιξιος μυξώδεος καὶ ὄρεγν ἐκκλοῦ. διαβρώσιές τε περὶ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ πόνοι καὶ ἐπαύρματα περὶ χειλίας, καὶ πόνοι περὶ νεύρωνας, καὶ περὶ τοὺς ῥαχιαίους μύας τρεσαπόποισι. πυρετοί τε καὶ δίψαι, καὶ βῆχες ξηραὶ τὸ δὲ κοιλιῶθοι, καὶ δύσπνοια περὶ τὰς κινήσιας, καὶ σκελέων βαρύτης, σπλίων τε ἀφίξασι, καὶ τρεσενεγκάμενοι μικρὰ πλεριῶται. B

Quæ antea de hydrope in his præſagiis ſcripta ſunt, ex Hippocratis Prognoſt. deducta, ordinem & tractationem acceperunt: nunc verò permixtis inter ſe aquæ intercutis generibus, & cuiusq; ſpeciei attributionibus, confuſa exoritur doctrina, huic tumultuariæ operæ admodum familiaris, ac velut nullo loco poſita, perſonato tamen & mutato habitu, in orcheſtram venit. A qua autem intercus quæ longo antecedente morbo fit, vt quæ longis febribus ſuperuenit, admodum formidabilis eſt, vt ſcribit Paulus, omnium peſſima quæ ex acuto naſcitur.

πάπυρι κοιλίαι ξηραὶ ἀπυρεξιώδεες] Indicium eſt ortæ à iecore aquæ inter cutem, cum eóque conuenit quod antea ſcripſit ex Prognoſtico, ἢν κοιλίη ξηρὴ διαδίδωσι ἢ τρὸς αὐάγκιν. Cuius rei rationem adfert Galenus in Progn.

μετὰ τρεῖπτιξιος μυξώδεος] Hîc τρεῖπτιξιν μυξώδη vocat alui fluorem diutinum, cruda & mucoſa non ſine morſu effundentem, cùm C ventriculi vel inteſtinorum, maximéque icciuni vitio & totius meſenterij, vt phlegmone, iecur ipſum conſenſione quadam afficitur, & ad hydropem res deuenit, ac ab ilibus oritur (vt ex Hippocrate ſcribit Celſus) In hac autem aquæ intercutem ſpecie, cruda & incocta deiiciuntur alimenta, velut onere debilia inteſtina grauantia, corruptionémque ex inflammatione & bilis copia accipiunt, vnde morſum & naturæ ad excretionem contentionem habent, profluuiſque diuturnitatem. Cùm verò neque dolorem leuent, neque tumorem, ſed cum dolore & morſu excernantur propter inflammationem, rectè τρεῖπτιξιν vocat, velut eroſionem quandam & ex morſu eliquationem, qua cruda, liquida & mucoſa egeruntur. Videtur autem iſtud referri ad eam ſententiam antea ſcriptam, in qua aluum perturbatam & mucoſa egerentem, ad hydropem tendentem facit. Aliôqui τρεῖπτιξις iſta ſolidarum partium colliquationem præſefert, à febre hectica illiúsque malignitate, & corporis atrophia ex viſcerum corruptione, vbi corpus totum exuccum & velut eliquatum contabeſcit. Vrinas verò quales in aqua intercute damnet, antea quoque ſcriptum eſt. D

διαβρώσιές τε περὶ ὑποχόνδρια] διαβρώσιες legi ex melioribus codicibus cum omnibus interpretibus, ſententiámque continuaui: quanquam διαπόνιες retineri poteſt, quòd per huiusmodi tumores materia intus contenta hypochondria quodammodo ab internis dirimat & ſeducat. Sunt autem communes quæ hîc ſcribuntur hydropum affectiones, velut ventris tumores, dolores, hypochondriorum diſtenſiones, ſitis (in his maximè qui Aſcite laborant) & ciborum faſtidium, niſi ventriculi oſculum ex intempeſtiua frigidæ potione refrigeratum fuerit, vt ſcribit Galenus libr. 5. de loc. affect. febricula etiam comitatur aſſidua, lenta, ac ferè in totum plurimi ex hydropicis febriunt, vt ſcribit Actius. Grauitas quoque ac totius corporis langor, color vitioſus, corpus laxum, pallidum & emortuo ſimile. Spirandi difficultas à cibo præcipuè, & diſtenſiones etiam in pauco ingeſto, ob plenitudinem & venarum tenſionem. Quas affectiones his verbis Aretæus hydropicis in commune attribuit.[4] ξύμπασι ἢ ὁμοῦ ξυνέει, ὦχρος, δύσπνοια, βῆξ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε νεῦραι θέες, ἔκνος, πυλὺς, ὑπόσιτοι. ἰῶν δὲ τὴν τρεσάμραντα κὴν βαρχὺ ἢ ἄφυσυν, φυσώδεες, διαβρώσιες ὡς ἀπὸ πλησμονῆς.

[4] Cap. 1. lib. 2. χρον. παθ. σημει.

Aquæ inter cutem vitio, cui leucophlegmatias nomen eſt, laborantes, alui profluuium ſedat. Animi abiectiones cum ſilentio, & ab hominibus ſolitudines fere eos conficiunt.

E 482 Τοὺς λευκοφλεγμαβιῶτας διάῤῥοια παύει, αἱ μετὰ σιγῆς ἀθυμίαι, καὶ ἀπόνοιαι, καὶ ἐρημίαι τῶν ἀνθρώπων ἀνθρωπίνων τὸν τρόπον τὸν τῶν κατεργαστικῶν.

Leucophlegmatias nomen Celſi exemplo retinuimus. Vehemens autem & diuturnum alui profluuium eſſe oportet, ex aph. 29. libr. 7. vnde ductum eſt hoc præſagium. Hanc in ſententiam ſcripſit Hippocrates lib. 1. de Morbis, ὑδρωπικὸν καὶ λευκοφλεγμαβιῶτα ἢ κοιλίη ἰχωρώδης, ἀγαθόν. In hoc verò alui profluuio cruditatem antea damnauit, vbi hæc ſententia adumbrata eſt & à nobis confirmata. Quod ſequitur etſi magna ex parte diſiunctum ſcribitur, connecti tamen oportere videtur. Vbi illud, αἱ τῶν κατεργαστικῶν, ambiguam habet ſignificationem. Incertum nanque num ad cauſam referatur, & animi abiectionem F cum ſilentio, & hominum auerſationem ac fugam (quæ melancholici humoris ſigna ſunt) ad hydropem efficiendum ponat, quæ tamen rara cauſa eſt, ideóque ὀθνεῖον: ab authore adſcribitur. Poteſt & ad ægritudinis modum aut mores accommodari, & periculum circumſcribere, quòd animi deſponſiones ac ſolitudines huiusmodi ægros conficiant ac opprimant. Quinetiam αὐτῶν κατεργαστικῶν intelligi poteſt, quòd eos exerceant, profligent, & conficiant, velut κατεργασμένος exercitatus, confectus & profligatus dicitur. Quam in rem eleganter ab Aretæo ſcriptum eſt his verbis cap. 1. lib. 2. περὶ χρον. παθ. σημειω. ὀθνεῖ δὲ τοῖσι αὐτὰ σάρκα καὶ τὸ φλεγματῶδες οἴδεῖ ἄπαντα κρύπτεται. ὕπνοι βαρέες, νωθροὶ, σμικροὶ, ἀψυχίη, σμικρολογίη, φιλοζωΐη, καρτερίη ἐν ἀπ' εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης, ὅκως τοῖσι ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος. Has autem omnes quas expreſſimus τοῦ καταρράζεσθαι notiones, vno vt potuimus (conficienti) verbo concluſimus.

Quibus vehemens mentis emotio ex metu cum perfrictione contingit, febres cum ſudoribus & ſomni ſermonem omninò intercipientes hæc ſoluunt.

G 483 Οἷσι φόβου μετὰ καταψύξιος ἐξίσανται, πυρετὸ μεθ' ἱδρώτων, καὶ ὕπνοι οἱ πόνωδοι τῶνδε λύουσιν.

Ex dictione inſolenti & affectata de induſtria, obſcurata eſt ſententia. Primum φόβῳ pro ἐν φόβῳ poſitum, & aliàs huiusmodi phraſis huic authori vſurpata. Deinde οἱ πόνωδοι ὕπνοι quinam dicantur non ſatis conſtat, & inſolens dictio ſcriptionis fidem ſuſpectat. Quam tamen ex codicum pluralitate ſecuti, ſomnos ſermonem omninò intercipientes, hoc eſt, tranquillos, profundos, & minimè turbulentos diximus, quibus ſolui velit mentis emotionem ex metu cum perfrictione & febre, excitatis ſudoribus vt κρίσεως legibus. Etſi ἄαυδοι potiùs quàm πόνωδοι legendum cenſemus, cùm ἄαυδος ἄφωνον ſignificet Heſychio. Cornarius ὑπ' ἀαυδοι ὕπνοι legit ex coniectura fortè potiùs quàm vllorum codicum lectione, & ſomnos aliquantulum vocem intercipientes dixit, cùm loquelam intercipientes dicere debuerit. Eſt enim ἄαυδον aliud quàm ἄφωνον apud Hippocratem, vt noſtris in libr. 3. Epid. Annotat. & verò plenius in noſtra OEconomia ſcripſimus. Somni igitur aliquantulum ſine voce intelligi poſſunt profundi, alti, H & in quibus nulli ſermones, nulla vox, nullę vociferationes, clamores, aut eiulationes exaudiuntur. Qui etiam ſanè velut ſudores ipſi ſolutionis criticæ cautionem inire poſſunt. Sunt qui pro πόνωδοι, νήδυμοι legant, vt ſint νήδυμοι ὕπνοι profundi ſomni & alti. Quæ dictio Homero familiaris eſt, & νήδυμον, ἡδὺ καὶ βαθὺ Heſychio exponitur.

A 484 Ἐκ μανίης ἐς βεβήχον μετὰ βηχὸς ἀπόστασις. Ex inſania in raucedinem cum tuſſi fit ſeceſſio.

Idq; ex humoris tranſpoſitu contingit, & κατ' ἀπόθεσιν ἀπόστασις iſta fieri ſolet. Hîc nanque ἀπόστασις (vt aliàs ſæpe) μετάστασιν ἐξ ἑτέρου νοσήματος εἰς ἕτερον ſignificat, velut ἀποστάσης ἐκ φραγγονείας, καὶ ἀποστάσης εἰς παρωτάδας dicit Hippocrates[4] quod aliàs ſcripſimus.

[4] Lib. 1. epid.

B 485 Ἐν τοῖσι μανικοῖσι ἀπασμὸς τρεσγινόμενος, ἀμαύρωσιν ἴσχει. Inſanientibus accedens conuulſio, oculorum aciem retundit.

ἀμαύρωσις Hippocrati non niſi oculis hebeſcentibus attribuitur & obtuſis. Par eſt igitur in inſanientibus & furioſis reſiccato calore neruorum principio, conuulſione oculorum aciem hebeſcere ac retundi. Quod quàm ſit damnandum in morbis præcipitibus ſatis teſtatur Hippocr. lib. 6. Epid. In aphoriſmis quoque ab humore melancholico ἀποσκοτήσεις, vt hîc etiam ſuſpectat, & cæcitates fieri ſcribit. Hoc verò loco ἀμαύρωσιν extinctionem ægri & exitium ex natura rerum accipit Præceptor Hollerius. Qua notione certè mihi diſſipationem, dixiſſe videtur Cornarius.

Vehementes mentis emotiones ſilentes, abſque quiete, oculis quoquouerſum intuentes, ſpiritum efflantes, perniciem minantur, diuturnas verò faciunt partium reſolutiones. Quinetiam vehementer inſaniunt hoc modo affecti. Quibus autem cum ventris perturbatione huiusmodi affectus ingraueſcunt, iis nigra per aluum ad iudicationem prodeunt.

486 Αἱ σιγῶσαι ἐκπλήξιες ἐκ ἡσυχάζουσαι, ὄμμασι τρεμβλέπουσαι, πνεῦμα ἔξω ἀναφέρουσαι, ὀλέθριαι. ποιοῦσαι δὲ τὰς παρατάσιας χρόνια. ἀταρ καὶ ἐκμαίνονται ὅτοι. οἷσι δὲ ὅτι τρεσχὴ χειλίης ὕτω παρεξιόνοι, C τρεὶ κρίσιν μέλαινα διέρχεται.

Iſtud obſeruationem habet empiricam, ac ferè conſentit cum ſent. 64. & 65. antea hoc Prognoſtico deſcriptis. Hæ verò vehementes mentis emotiones taciturnæ & ſilentes, neque tamen quieſcentes, ſed μετὰ θορύβου & inordinato corporis motu, manuum geſticulatione & calcitratione, melancholicas inſanias ſuſpectant, ex bilioſi humoris exaſſatione. Poſſunt autem leues partium ſyderationes ex humorum tranſpoſitu contingere, idque depoſitionis quadam ratione, velut nigrorum ſeceſſus cum alui perturbatione ad iudicationem tendentes grauiſſimos caſus liberant. Quod verò dicitur ὄμμασι τρεμβλέπουσαι, ſuo more morbo attribuit quod ægros afficit, idque inſaniam indicat & inconſtantem oculorum motum quoquouerſum circumſpicientium denotat. πνεῦμα etiam ἔξω ἀναφέρουσαι ſpiritum efflantes ſignificat, quos antea ἀκφυσῶντας dixit, qui ex concepto intus incendio magnam ſpiritus copiam expiratione efflant. Etſi nonnulli ad ſpirationem magnam & raram delirij propriam non malè referunt. Hîc autem in magna exemplarium varietate, pluralitatem ſecuti ſumus, & ποιοῦσι, non ποιοῦσαι, cum Cornario legimus.

D 487 Οἷσιν ὑγιαίνοισι χειμῶνος ἐόντος τρεὶ τὼ ὀσφὺ ψυχρότης καὶ βάρος ἀπὸ βεχείης τρεφάσιος, ἢ χειλίης ὀπίσασις, τῆς ἄνω κοιλίης ὑπερετάσης, ἰσχιάς, ἢ νεφρῶν πόνος, ἢ φραγμείης πάγα αὐ συμβαίνει. Si per ſanitatem hyemis tempore lumborum frigiditas & grauitas leui ex occaſione orta ſit, & alui ſuppreſſio, ſuperiore ventre probè officio ſuo fungente, coxendicum, vel renum dolor, aut vrinæ ſtillatio fortè expectanda eſt.

Humorum in lumbos decubitus qualitate aut copia noxiorum, grauitatem & frigiditatem infert, & ferè coxendicum laborem minatur, aut renum dolores, & vrinæ ſtillicidium, ſi per vrinæ vias deducta humorum multitudo, craſſitudine ſua reſtituet, aut noxia qualitate veſicam vrgeat. Poteſt etiam meritò quodam colicus labor ex loci vicinia ſperari, & id in dies contingere videmus. Neque id ſolùm hyemis tempeſtate, ſed ſi quouis tempore contingat, præcipuè tamen hyeme, aëris ambientis & frigoE ris, humoriſq; eo tempore redundantis ratione.

488 Οἷσι τὰ κάτω κακοῦται, κνησμῶν ἐγγενομένων ἔμπροσθεν ἰχῶρων, τὸ ποιεῖν ἀμμώδες ὄζον γίνεται, καὶ ἐφίσαται. τοῖσι δὲ ὀλεθρίοισιν αὐτῶν ἡ διάνοια ἀπονάρκοῦται. Quibus inferiores partes malè afficiuntur, vehementibus pruritibus priùs obortis, iis vrina ſabuloſa fit & ſubſiſtit. At qui perniciosè habent, iis mens obtorpeſcit.

Indefinita eſt ſententia, neque enim ſatis compertum eſt quaſnam partes inferiores intelligat, nec ſatis expreſſum quonam virio affici ſentiat. Vero tamen eſt ſimile partes inferiores renes pertingentes, lumbos & coxendicem ſubaudiri, quas in renum calculis & ſabuloſa vrina grauari, morderi, tundi ac premi contingit. Neque verò etiam neceſſe eſt vehementes pruritus antecedere, niſi illarum partium morſus ac coxendicis grauitatem, dolorem ac ſtuporem capiat. Sic ſubſiſtere vrinam ac ſupprimi à calF culo crebrò contingit. Quòd autem mens obtorpeſcat, id non niſi morti iam vicinis ex ſuppreſſa vrina & extincto calore natiuo emortuis ac ſopitis ſenſibus animaduertitur, ac in his ex vrinæ ſuppreſſione perniciosè habent, ſublatis ſurſum vaporibus & oppreſſis vitalitatis viſceribus, grauari cerebrum ſæpe videtur, & ſenſationes quodammodo obſtupeſcere, indeq; præſentiſſimum vitæ periculum colligitur.

489 Οἱ τὰ ἀῤῥαφλυκταίνοι ἐξερύθρεσιν ὅτι πολλοῖσι, ὅτι ῥιγώσαντες, ὅτοι χειλίας καὶ βουβῶνας ἐκφοινίσσουσι, οἷα πληγῆσιν ἐπωδυνίοισι, καὶ ἀποδυήσκεισι. Quibus ad articulos prærubræ puſtulæ ſuperficiales enatæ ſunt, ac ſubinde rigent, iis velut ex acceptis plagis cum dolore venter & inguina rubeſcunt, & pereunt.

Huiusmodi puſtulæ exanthematum genere cenſentur & valde ſuſpectas habent notas, qualia peſtilente cœlo in morbis poG pulariter graſſantibus paſſim animaduertuntur, & venenatæ materiæ indicia præſeferunt. Sic ἐρυθήματα in febribus crebrò damnat Hippocrates. & ἐξανθήματα οἷα ἀπὸ κωνώπων, velut culicum morſus ac punctura toto corpore enaſcentes, in morbis popularibus valde ſuſpectas habet, velut in fullone Syrio ac Pherocyde, & Euphranoris filio apparet lib. 7. Epid. Atq; hæc aliquando ſine vlcere apparent, & vibices velut acceptis verberibus præſeferunt, vnde μώλωπες dicuntur: interdum etiam vlcus & cruſtam faciunt.

490 Τὰ ἰκτερώδεα, ὅ πόνου τι ἐπαυξανόμενα. οἷσι λύγγες χειλίας καταῤῥήγνυνται. ἴσως ἢ ὀπίσασις. ὅτοι ἐκχλοιοῦνται. In morbo regio affectis, nec admodum ſentientibus, quibus ſingultus adeſt, iis aluus effunditur, fortè verò etiam ſupprimitur, atq; hi cum virore palleſcunt.

Sumpta ex Prorrh. 154. ſententia paucis quibusdam immutatis. Raræ autem ſunt in ictericis affectiones adſcriptæ, ſingultus, ſenſus hebetudo, ac ſtupor, & alui effuſio, & vt diuerſam à morbo regio habent, naturam; ita ſi quãdo accidant, periculum creant, H vt ſymptomatum huiusmodi concurſio in Hermippo ſatis indicat ex Prorrh. & Hermocrate lib. 3. Epid. Sic ἡ ὅτι ἰκτέρῳ μώρωσις καὶ κωφὴ (vt antea hoc in Prognoſtico eſt ex Prorrh. adſcriptum) quam νωθρότητα, ſtupiditatem ac ſenſuum tarditatem interpretatur Galenus. Alui verò ſuppreſſio vt icterici eſt familiaris, ita & ex bilis refuſione cum virore palleſcens color, qui & ex in ſigni viſcerum obſtructione in cachexia laborantibus ſæpe viſitur, & per ἐκχλοιόδεα Hippocrati ſignificatur, quod idem eſt ac χλωραίνεσθαι, vt

χλοὰς, χλωρότης, καὶ χλωῶδες, χλωρόν dicitur, vt aliàs ſcripſimus ex Galeno. Hic autem color à bile pallida & crocea in auruginoſis ex viridi ſubluteus conſpicitur, atque huius argumentum in oculis proditur, qui promptè colorem ex virore palleſcentem imbuunt, quos herbeos dixit Plautus Curculione. At in Prorrh. ἐκλύονται pro ἐκχλοιοῦνται legitur, ex vocis affinitate aut rei conſecutione, quemadmodum aliàs ſæpe pro ἐκχλοιοῦσθαι ἐκλύεσθαι ſcribitur apud Hippocratem, & id per ἔκλυσιν expo nit Galenus, quòd ſi hepaticum ſymptoma, vt idem ſcribit Com. 3. in Prorrhet. & nos aliàs fuſiùs expreſſimus. Hîc autem χλοιοῦνται pro ἐκχλοιοῦνται videtur legere Gal. in exgeſi vocum Hipp. & pro χλωραίνουσ) poſitum eſſe ſcribit. A

Lateris dolores in febribus leuiter firmatos, & abſque vlla ſignificatione, venæ ſectio lędit, ſiue auerſum à cibis animum, ſiue ſublata præcordia æger habeat. Quinetiam in corporis perfrictione torpeſcentes non ſine febre, ſanguinis detractio lędit, & cùm videantur leuiùs habere moriuntur.

491 Τὰ κατὰ πλευρὸν ἀλγήματα ἐν πυρετοῖσιν ἰσχνῶς ἐστηκότα, ἄσημα, φλεβοτομίη βλάπτει, κἢν ἐπόσιτος ᾖ, κἢν ὑποχόνδριον μετέωρον. ἢν δὲ καταψύξῃ. οὐκ ἀπύρετος νεωστὶ δρεψάμενος αἵματος ἀφαίρεσις βλάπτει. καὶ δοκέοντες δὲ ὀλιγοχρόνιοι ἔχειν, ἤτοι θανήσεται. B

Leues videtur intelligere laterum dolores & à flatibus ortos, tenuantibus & diſcutientibus medicamentis ſedari poſſe, & phlebotomia lædi. Sed obſcura eſt phraſis & inſolens, ac de induſtria quadam huius Prognoſtici authori affectata. ἀλγήματα nanque ἰσχνῶς ἑστηκότα intelligere videtur, leuiter conſiſtentes ac firmatos dolores, leues, nec ita fixos ac ſtabiles, quemadmodum in Prorrhetic. dicuntur περὶ ὠδίνων καὶ πλευρὸν ἀλγήματα, aut περὶ κεφαλὴν ἀλγήματα, τὰ μὲν σμικρὸν γινόμενα, τὰ δὲ ἀόριστα, vt exponit Galenus. ἄσημα verò vocat leuem de ſe ſignificationem præſeferentes dolores, neque effatu dignos: Aut certè ἄσημα ἰσχνῶς ἑστηκότα ſimul iuncta, ἀσήμως ἰσχναινόντα (velut antea dixit) ſubintelligit, aut ὠδηλόγως ἢ οὐκ εὐφάνειαν ἔχοντα, absque vlla ſignificatione euaneſcentes & diſparentes dolores, velut πλευροῦ ἄλγημα ἀλόγως ἀφανιζόμενον, temerè & præter rationem euaſcentem lateris dolorem in Prognoſtico ſcribit. Quod ſequitur de perfrigeratis & torpeſcentibus, non temerè eſſe adhibendam ſanguinis miſſionem his caſibus conſulit, vbi frigidæ materiæ copia ſtupefacti ſunt ſenſus, & totum corpus perfixit, quod etiam eſt antea hoc præſagio ſignificatum. ἀπύρετοι autem addit, velut in Prorrhet. περὶ ἀποψύξεων μὴ ἀπύρετοι dicuntur. Exemplaria quædam βλάπτει pro βλάπτει habent, quod eſt minutum. C

Caput, pedes & manus frigidas eſſe, ventre & lateribus calentibus, mali morbi ſignum eſt. Optimum verò totum corpus æquè calidum & molle eſſe.

492 Κεφαλὴν καὶ πόδας καὶ χεῖρας κατεψύχθαι, κοιλίης καὶ πλευρῶν θερμῶν ἐόντων, κακόν. βέλτιστον δὲ πάντῃ ὁμοίως τὸ σῶμα θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν.

Id de morbis acutis intelligi ſatis patet ex Prognoſtico, vnde hic totus locus deſumptus eſt. Et per totam Hippocratis Œconomiam ἀκροτελεύτοις ψύξις damnatur, vt aphoriſm. 1. & 26. lib 7. & 48. lib. 4. Celſus hunc locum ex Prognoſtico ſuo more ingenio indulgens, ſic vertit, Mali etiam morbi ſignum eſt, caput & pedes manuſq; calidas habere, ventre & latere frigentibus, aut frigidas extremas partes, acuto morbo vrgente. Idem quoque in valetudinis turæ ſignis reponit, corpus quod æqualiter molle & calidum eſt. *Cap. 4. lib. 2.* D

Ægrum quoque facilè conuerti oportet, & dum ſurgit leuem eſſe. At grauitas quæ totum corpus, vel manus ac pedes premit, vitioſa eſt. Quòd ſi cum grauitate digiti quoque ac vngues liuidi fiant, in propinquo mors eſt. At ſi omninò nigreſcant, minus quam liuentes periculum portendunt. Verùm tunc reliqua conſiderandа ſunt. Etenim ſi facilè morbum ſuſtinet æger, & aliud quiddam ex his quæ ſecuritatem pollicentur ſe prodit, morbus in abſceſſum vergit, & denigratæ corporis partes decidunt.

493 Σφέφεσθαι δὲ ῥηϊδίως χρὴ τὸν νοσέοντα, καὶ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. βαρύτης δὲ ὅλου τοῦ σώματος, καὶ χειρῶν καὶ ποδῶν, πονηρόν. εἰ δὲ καὶ περὶ τοῦ βαρέος πέλιοι γίγνονται οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες, πλησίον ὁ θάνατος. μελαινόμενα δὲ παντελῶς, ἧσσον ὀλέθρια τῶν πελίων. ἀλλὰ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν. εὖ γὰρ ὑπτέτεος φέρῃ ὁ νόσημα, καὶ ἄλλο τι τῶν ἐνεόντων ἐπιδεικνύῃ, ὁ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τρέπεται, καὶ τὰ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπίπτει. E

μετωρισμοὺς σημαίνουσι exponit Galenus in Prognoſt. ægrorum exurrectiones, dum ſe erigunt & attollunt.

Teſticuli pudendumq; retractum, malum denunciant.

494 Ὄρχεις καὶ αἰδοῖον ἀνέσπασμένα πονηρὸν σημαίνει. F

ὀρχὶς ἀνεσπασμένος κριθινὸν Hippocrati. At hæc contractio ac reuulſio facultatis vitalis ac animalis extinctionem & reſiccationem aut reſolutionem ſignificat, vt patet ex Prognoſtico.

Lib. de rat. vict. in morb. acut.

Flatum verò abſque crepitu ſono emitti, inter optima ſigna eſt. Præſtat tamen cum ſtrepitu prodire quam illic reuolui: Quanquàm hoc pacto prodiens, dolorem & delirium denunciat, niſi ſua ſponte id æger fecerit & flatum emiſerit.

495 Φῦσαν δὲ αὖθι ψόφου παρὸν ἄριστον διεξιέναι, βέλτιον. κρέασον δὲ καὶ στὺ ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτὸ ἀνιᾷ καὶ ἀλγεῖν. καὶ τοι τοῦτον διελθοῦσα, σημαίνει πονηρὸν καὶ παραφροσύνην, ἢν μὴ ἑκὼν τοῦτο ποιήσῃ τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης. G

Et hic quoque locus ex Prognoſtico ſumptus eſt. Etſi verò conſtare poteſt lectio. αὖθι ψόφου παρὸν ἄριστον, vt ſit abſque crepitu ſtrepitu, quod legunt omnia exemplaria, tamen αὖθι ψόφου καὶ παρὸν ἄριστον ex Prognoſtico malim: non ſecus ac paulò pòſt, σημαίνει πόνον & παραφροσύνην lego, vbi exemplaria πονηρὸν habent. Quod etſi retineri poteſt, vt pernicies & delirium denuncietur, cuiuis tamen patet priorem lectionem eſſe germanam. Idem eſt iudicium in eo quod ſequitur, ἢν μὴ ἑκὼν τοῦτο ποιήσῃ, quod legunt omnia exemplaria, ex Prognoſtico tamen meliùs legatur, ἤτοι ποιήσῃ τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης.

Vlcus liuidum & aridum, aut pallidum effectum, mortem indicat.

496 Ἕλκος πέλιον καὶ ξηρὸν, ἢ χλωρὸν γινόμενον, θανάσιμον.

Etſi χλωρὸν apud Hippocratem paſſim ex virore palleſcens ſignificat, hîc tamen pallidum indicare ſatis apparet ex Prognoſtico, quòd illîc ὠχρὸν hîc χλωρὸν poſuerit, & ex Galeni Commentario, qui etiam χλωρὸν αἱ τὴν ποδώκεος positum agnoſcit, & ex Celſo quoq; qui pallidum vertit. Porrò vlcera liuida quomodo mortem præſagiant indicat Hippocrates lib. περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, & libr. de Capitis vulneribus. H

497 Ἀνάκλισις βελτίστη μὲν, ὡς εἴθισται τις ὑγιαίνων. ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, τὰ σκέλεα ἐκτεταμένον, οὐκ ἀσφαλές. εἰ δὲ καὶ καταρρέοι περιπετὴς ὀλίγον ποδῶν, χεῖρον. θανάσιμον δὲ καὶ κεχηνέναι, καὶ καθεύδειν ἀεί. καὶ τὰ σκέλεα ἐπὶ πλεῖστον κεκμηκότα συνκεκαμμένα τε εἶναι ἰσχυρῶς καὶ ἐξηπατημένα. ὃ δ' ὅτι γαστέρα κεῖσθαι οἴεται μὴ σώφρων, παραφροσύνῃ σημαίνει, καὶ πόνοις περὶ κοιλίαν. πόδας δὲ γυμνοὺς ἔχειν καὶ χεῖρας, μὴ θερμὸν ἐόντα ἰσχυρῶς, καὶ τὰ σκέλεα διερρίφθαι, κακόν. ἀγχόνιον γὰρ σημαίνει. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι, κακὸν τοῖσι ὀξέσι. κάκιστον δὲ ἐν τοῖς πλευριτικοῖσι, καθεύδειν δὲ καὶ τὴν νύκτα, τὴν δὲ ἡμέρην ἐγρηγορέναι. ὃ δ' ἐναντίον, πονηρόν. ἥκιστα δ' αὖ βλάπτει ὃ τοιοῦτος κοιμώμενος ἕως τῆς τρίτης τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ μὴ τοιοῦτοι ὕπνοι, πονηροί. κάκιστον δὲ μὴ καθεύδειν, μήτε ἡμέρης, μήτε νυκτός. ἢ γὰρ ἐπὶ ὀδύνῃσι τε καὶ πόνοις ἀγρυπνοίη αὖ, ἢ παραφροσύνης ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου. A B C D E

εἰ δὲ καταρρέοι περιπετὴς] Celſum ſecutus, deorſum delabi ad pedes, idem ac pronum, dixi. Sic enim illud ex Prognoſtico vertit. *Cap. 6. lib. 2.*

καὶ κεχηνέναι & καθεύδειν ἀεί] In Prognoſtico hiantem aſſiduè dormire damnatur. Sed & hiantem, & aſſiduè dormientem exitio eſſe, ex quibusdam exemplaribus agnoſcit Galenus. Quem ſenſum ſequitur huius Præſagij author. Celſus quoque dum ſcripſit, vbi hiat, vbi aſſiduè dormit. †Et de ſomno agens, Æquè verò ſignum malum eſt, etiam ſomno vltra debitum vrgeri, peiúsque quò magis ſe ſopor interdiu noctuq; continuat. †*Cap. 4. lib. 2.*

σκέλεα ξυγκεκαμμένα] Genua contracta dixit Celſus, quòd crura non niſi curuatis genibus contrahi poſſint. ἐξηπατημένα verò reducta dixi, quòd diſperſa ac diducta, & à ſe inuicem diſtantia ſignificent, cùm Galenus παρὰ μέχρι πλείστου διεστῶτα σημαίνειν ſcribat, & ἐν παῖς γλώσσῃς ἐξηπατημένα (etſi aliunde natum eſt) παρὰ ὅτι πολὺ κατὰ τὴν πληγὴν δεῖται διεστῶτα exponit, non ſecus ac ἐκπεπληγμένα & ἐξηπατῆχθαι lib. 6. Epid. & τὸ ἐκπεπληγμένον ὅτι πολὺ διεστῶτων σκελῶν lib. de fracturis.

καὶ τὰ σκέλεα διερρίφθαι] In Prognoſtico ἀνωμάλως διερριμμένα σκέλεα dicuntur, quod Celſus inæqualiter diſpergere dixit. Sunt enim crura diſperſa & diſiecta, velut proſtrata, omni robore exoluto. ἔρριψις nanque eam proiectionem ſignificat, qua corpus proſtratum eſt, velut exanime & emortuum, exolutis viribus omnibus & deiectis. Qua dictione vtitur Hippocrates libro περὶ χυμῶν. ἐρρίφθαι verò & καταπεσεῖν ea ratione, differre inter ſe quà καταπίπτειν & καταπεσεῖν ſcribitur à Galeno libr. de Tremore palpitat. &c.

ἀνακαθίζειν] Reſidere Celſus dixit, quod eſt erectum ſedere velle, & illud in morbi vigore vehementem ſpirandi difficultatem, aut inquietem corporis iactationem, aut delirium portendit.

καθεύδειν δὲ χρὴ] Integra eſt ſententia in Prognoſtico, quam eleganter Celſus vertit cap. 4. libr. 2. hîc verò conciſa eſt & defecta.

Optimus ille quidem iacentis habitus, quem ſanus aliquis vſurpare conſueuit. Supinum verò iacere cruribus porrectis, probari non poteſt. Id quoque deterius vbi ſubinde deorſum ad pedes prolabitur. Exitioſum eſt vbi hiat, aut aſſiduè dormit. Aut vbi ſupinus iacet cruribus vehementer contractis ac reductis. Pronum autem iacere ei qui non conſueuit, delirium aut circa ventrem dolores portendit. Quòd ſi pedes & manus nudat, neq; vehemens calor ei ſubeſt, & crura diſpergit, mali morbi ſignum eſt, angorē nanque portendit. Vbi verò reſidere vult æger, malum quidem indicium in acutis morbis, ſed longè peſſimum in pulmonum & laterum affectibus. Noctu dormiendum, interdiu vigilandum, contra verò malum. Minimum autem offendit, ſi quis matutino tempore ad tertiam diei partem dormiat. Qui verò ab hoc tempore ſomnus eſt, malus. Peſſimum tamen eſt ſi ſomnus neque noctu neque interdiu accedit. Id enim ob dolorem laboremq; accidit, vel delirium fore ſignificatur.

498 Ὀχέοισι χρόταφος πάλλεται, ἀπασμὸς ἐκ τῶν ἐναντίων ἢ τομῆς ὅλης γίνεται.

Quibus tempora ſecantur, iis ex aduerſa ſectionis parte conuulſio contingit.

Hic locus multa ad chirurgiam pertinentia tractat. Digna autem Hippocratis doctrina hæc ſententia & ex media eius Œconomia tracta eſt. Nam in capitis ſectionibus tempora cauet, & temporum vulnera ac diruptiones, conuulſiones & ſopores accerſunt, vt antea ſcriptum eſt hoc Præſagio. Quod etiam indicatur libr. de vulner. cap. his verbis, Τάμνουσι δὲ κεφαλὴν, παρὰ μὲν ἄλλα τῆς κεφαλῆς ἀσφαλέστερον ἔχει τεμνόμενα. ὁ δὲ κρόταφος, καὶ αὖθις ἔνθα τῶν κροτάφων, κῆρ τῶν φλέβα τῶν ἀξιῶν κροτάφων φερομένων, τοῦτο δὲ τὸ χωρίον μὴ τέμνειν. ἀπασμὸς γὰρ ὅλης λαμβάνει τὸν τρόπον τοῦτον. In Prorrhetico quoque, ἀεί γε καὶ περὶ κρόταφον ὀξέων σημαίνει ἀπασμὸν ὅλης κακοῦνται; Tempora nanque ob cerebri viciniam, promptè conuulſiones & reliquas noxias ſentiunt. Quod etiam ſcribitur libro περὶ ἕλκων, ὀλίγα μὲν αὐτῶν ἐν τοῖσι κροτάφοις τὸ ἕλκος ὅλης σημαίνει σωτηρίαν μένον. & ὀλίγα πληγαὶ καίριαι & καρώσεις αἱ κροτάφιαι γίνονται, & ἐν ἄλλοις λόγοις εἴρηται. Quem locum adducit Galenus Com. 3. in Prorrhet. Hæc verò conuulſio longè alia eſt quàm quæ ex capitis vulneribus accidit, quæ etiam vt ex altera ſectionis parte contingat, diſertè ſcribitur lib. de capitis vulneribus, & ἢν μὲν ἐπὶ ἀρίστερα τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος τὸ ὅλον τὸ δεξιὰ τοῦ σώματος ὁ ἀπασμὸς λαμβάνει. ἢν δὲ ἐν τῷ ὅλῳ τῷ δεξιᾷ τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος, τὸ ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ σώματος ὁ ἀπασμὸς ὅλης λαμβάνει. Sic quoque ancillæ in Omilo libr. 5. Epidem. ex capitis vulnere conuulſio contigit. ἀπασμὸς ἢ χέρσα τὸν ἀριστερὸν ἐπελάμβανεν. οὐ γὰρ τοῖσι δεξιοῖσι μᾶλλον εἶχε τὸ ἕλκος. F

499 Ὅσοισιν αὖ ὁ ἐγκέφαλος σφοδρῇ, καὶ πονέσῃ πληγῇσιν, ἢ ἄλλως πίπτοισι, παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ ἔτε ὁρῶσιν, ἔτε ἀκούοισι, καὶ τὰ πολλὰ θνήσκουσιν.

Quibus concuſſum fuerit cerebrum, vel ex plaga doluerit, aut aliquo caſu, his illico vox deficit, neque vident, neque audiunt, fereq; intereunt.

Ex Aphoriſmo 58. libr. 7. petita ſententia, quæ integra diſertè expreſſa eſt libr. 1. de Morb. ἢν ὁ ἐγκέφαλος σφοδρῇ τε καὶ πονέσῃ πληγῇσι, ἄφωνον παραχρῆμα γίνεται καὶ ἀνάγκη, & μήτε ὁρᾶν μήτε ἀκούειν. Fit autem concuſſio aut ex caſu aliquo ex editioribus locis, aut plaga inſigni (quam etiam conſequitur ἔκπληξις καὶ παραφροσύνη, periculúmque denunciat, ex aphoriſm. 14. libr. 7.) aut capite ad durum aliquod illiſo, aut telo aliquo obtuſo percuſſo. Sic qui lapide in caput à Macedone percuſſus eſt libr. 5. Epidem. ἔπεσε, ἄφωνος ἦν, οὐκ ἐνεῖδεν οὐδὲν οὐδὲ ἤκουεν, οὐδὲ ἐφρόνεε, quæ ſunt inſignis vulneris & cerebri appetiti non leuia indicia. Interdum contractio aut conuulſio contingit, & tunc nulla vitæ ſpes eſt. G

500 Οἷς ἐγκέφαλος πιέζοιτο, πυρετὸς ὡς ὀξὺς πολὺ καὶ χολῆς ἐμέσις ὅλης γίνεται, καὶ ἀποπληξίη σώματος, καὶ ὀλέθριοι οἱ τοιοῦτοι.

Ex cerebri vulnere, febris vt plurimùm, ac bilis vomitus ſuccedit, & corporis reſolutio, iíque perniciosè habent. H

Hi quoque casus insignia capitis vulnera sequuntur, quæ membranas aut cerebrum attingunt, vt patet ex aphorism. 50. lib. 6. & lib. 1. de Morbis scribitur, vnde expressa videtur hæc sententia. Ὧν δὴ τρωθῇ (ὁ ἐγκέφαλος) πυρετὸν τε ὀπισθοβαρὲς, καὶ χολῆς ἔμετον, καὶ ὑποπληκτόν τε τὴν σάρκα ῥιγέσας, καὶ ἀπολέσας. Quòd autem in capitis vulneribus bilis vomitione refundatur, (χολομετίας vocat Galenus) id in insignibus capitis vulneribus ex ventriculi consensione contingere scribit Galenus. * Corporis etiam stuporem, aut alicuius partis syderationem (ὑποπληξίαν vocat) & febrem, in huiusmodi casibus mortis adferre periculum scribit Hippocrates lib. de Cap. vulneribus, & Prorrh. 2. & Celsus cap. 4. lib. 8. vt & ἔκπληξις vulneribus capitis adscribitur aph. 14. lib. 7.

*Cap. 3. de loc. aff.

Ossium capitis fracturæ cognitu difficillimæ, quæ circa suturas sunt. Fiunt autem potissimùm à grauibus ac rotundis telis, aut ex his quæ ex opposito feruntur, neque ex plano. At ossa, de quibus fissa sint néc ne ambigitur, sic discernas, si in vtranque maxillam albucum aut ferulam manducandam exhibueris, atque animum aduertere iusseris, num os aliquod strepere videatur, confracta nanq; strepere videntur. At processu temporis, fissa quidem septimo die, partim verò decimoquarto, partim etiam aliàs, sui significationem edunt. Nam vel caro ab osse abscedit, aut os liuescit, aut dolores ex saniei influxu excitantur, eaq; iam remediis ægrè cedunt.

[501] Τῶν ῥηγνυμένων κεφαλῆς ὀστέων, χαλεπώτατον γνῶναι τὰ κατὰ τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενα. ῥήγνυται δὲ ὑπὸ τῶν βαρέων καὶ τροχύλων βελέων μάλιστα, καὶ οὐκ τῶν ἐξ B ὑψηλοῦ φερομένων, καὶ μὴ ἐξ ἰσοπέδου. τὰ δὲ ἀποῤῥήγνυμενα, πότερον ἔρρωται ἢ ὀ, κρίνειν δεῖ, ἐξαμασάσθαι διδόντα ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ σιαγόνα, ἀνθέλκειν, ἢ ναρθηκα, καὶ τριβόμενον κελεύειν, εἰ πι φοφεῖν αὐτῷ δοκεῖ ὁ ὀστέον. Τὰ γὰρ κατεηγότα δοκεῖ φοφεῖν. περιόντος δὲ τοῦ χρόνου τὰ ἔρρωγότα μὴ ζ', τὰ δὲ ιδ', τὰ δὲ καὶ ἄλλως ἐξαισημάνα. τῆς τε γὰρ σαρκὸς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ὀστέου C γίνεται, καὶ ὁ ὀστέον πελιὸν καὶ πόνοι, ἰχῶρων ἐπιῤῥεόντων. γίνεται δ' ταῦτα ἤδη δυσβοήθητα.

In capitis vulneribus, quæ ad suturas fiunt, periculo non carent, in quibus præcisio, aut teli sedes, aut fractura, aut etiam fissura plærunque fallit, nec nisi ab exercitato diligenti industria deprehendi potest, ex quo errore prætermissa, sectio ægrum pessundat. Quod sibi accidisse in Autonomo non temerè fatetur [a] Hippocrates, more magnorum virorum & fiduciam magnarum rerum habentium, vt scribit Celsus. Quò certè magis diligentem & industrium medicum esse oportet in capitis vulneribus, quę suturas attingunt, quòd longis ante seculis à nostro Medicinæ parente, magna mentis sagacitate periculum prouisum est, & hac sententia cautio rectè adhibita, quæ ex libello de Capitis vulneribus expressa, suam tuetur fidem & authoritatem. Locus integer apponendus, tum quòd ad eam rem quam quærimus plurimùm faciat, tum quòd mendosè passim circumferatur. Ὅτ' αὖ δὲ τύχῃ D ψυλωθὲν τὸ ὀστέον τῆς σαρκὸς ἀπὸ τῆς βέλεος, καὶ τύχῃ κατ' αὐτὰς τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενον τὸ ἕλκος, χαλεπὸν γίνεται. καὶ τῷ ἔσθλῳ τῆς βέλους φερόμενον τῷ ὀν τῷ ἄλλῳ ὀστέῳ φανερὸν γινομένῳ, εἴτ' ἔνεστιν ὀν τῷ ὀστέῳ, εἴτε μὴ ἔνεστιν, λῶπα τύχῃ γινομένη ἡ ἔσφη ὀν αὐτῆσι τῆσι ῥαφῆσι. συγκλείσει γὰ αὐτὰ ἡ ῥαφὴ τρηχυτέρη ἐοῦσα τῆς ἄλλου, καὶ ὁ ἐξαιδηλοῦσι τι αὐτὸ ῥαφὴ δέιν, ὦ ὅτι τῆς βέλεος ἔφη, ὦ μὴ κάρβα μεγάλα ῥήψιπται ἡ ἔφη. περιγίνεται δὲ τῆς ῥήξις τῆ ἔφη ὡς ὀπήσοπολὺ αὐτῆ ὀν τῆσι ῥαφῆσι γινομένη, τῆς γίνεται τῆς αὐτῆ ἡ ῥῆξις χαλεπωτέρη φερόσεσθαι ἐρρωγότος τῆς ὀστέου, ἐξαιδηλοῦσι, ὅτι κατ' αὐτὸ τὸ ῥαφῶ ἡ ῥῆξις γίνεται ὡς ὅπι τὸ πολύ. ἔτι μὴν δὲ πωτὶ τὴν ῥήγνυσι τὸ ὀστέον, τῆς ἐξαιρεῖ ἐξαιδ. τὴ ἀοδένειαν τῆ φύσιος τῆ ὀστέο πωὶν τῆς ἀφαίσης τῆς ὀστέο πωὶν τῆς ῥαφῆς ἐπίμησις ἐοῦσα ῥήγνυσι τῆς ἐξαιρεῖ. πάτ' ἀήμα πα' ὀστέα πα' ἀθενέςνεσι τῆ ῥαφῶ μένῳ αἰρεῖται, ὅτι ἰσχυρώτερα ἐστὶ τῆ ῥαφῆς. ἡ δὴ ῥῆξι ἡ κτ' πωὶ ῥαφῶ γινομένη τῆς ἐξαιρεῖ ἐστὶν τῆ ῥαφῆς. καὶ φεύσεσθαι ἐν εὐμορέσι ἢ, ἤτε ἀπὸ ἔδρης τῆ βέλεος ῥηγνύμενης ὀν τῆ ῥαφῆ, ἐπεὶ δὲ ῥαῖν καὶ ἐξαιρεῖ. ἀλλ' ὅτι χαλεπώτερον φερόσεσθαι πῶν ἀπὸ τῆ φλάσιος ῥωγμῶν. συγκλείσει γὰ πῶν γεγόμενα καὶ πῶν ὕλιν ἐπίσω αὐτῆ αἱ ῥαφαὶ ῥωγμοειδὲς φαινόμενεα, καὶ ἡ κρύτερα εὔσα τῆ ἄλλου ὀστέου, ὅτι μὴ ἰσχυρῶς διεκόπη, καὶ διεχέλασι. At vbi osse à telo nudato vulnus ad ipsas suturas fieri contigerit, teli vestigium, quod in alio osse relictum néne fuerit conspicuum est, si in suturis ipsis extiterit, asserere est difficile. Fallit enim sutura ipsa reliquo osse asperior, neque constat sit ne illìc sutura, an E teli vestigium, nisi admodum magnum teli vestigium relictum sit. Accedit quoque ad teli vestigium plærunque rima ipsa in suturis existens, ruptóque osse rimam asserere ideò difficilius est, quòd vbi plurimùm rumpi contingit, ad suturam ipsam rima existat. Promptè enim os hac parte, ob eam quam à natura habet imbecillitatem & raritatem, rumpitur & elaxatur, aut quia sutura promptè rumpi ac elaxari solet. Reliqua verò ossa suturam ambientia, quòd sutura sunt robustiora citra ruptionem permanent. At fractura ad suturam existens, suturæ etiam laxatio est, quam, vbi rupta fuerit & elaxata, neque si id à teli vestigio in sutura existente contingat, asserere est facile. Verùm rimam vbi ex collisio contigerit difficilius est asserere. Suturæ enim rimæ speciem referentes, & reliquo osse asperiores, medici iudicium & visum fallunt, nisi os vehementer dissectum sit & elaxatum. † Celsus quoque fissuras circa suturas plærunque fallere his verbis scribit, Potest autem sutura eo nomine fallere, quæ æquè aspera est, vt aliquis hanc esse, etiamsi rima est, existimet eo loco quo subesse hanc verisimile est. Ergo eo nomine decipi non oportet. sed os aperire tutissimum est. Nam neque vtique certa sedes, vt supra posui, suturarum est, & potest idem, & naturaliter commissum, & F ictu fissum esse, iuxtáve aliquid fissum habere. Hìc autem animaduertendum est apud Asulanum ἐγκέφαλος vitiosè pro κεφαλῆς legi.

[a] Lib. 5. epid. † Cap. 4. lib. 8.

ῥήγνυται δὲ] Telorum varietatem & læsionis modum propriè magis distinguit Hippocrates libello de capitis vulneribus. Quænam tela frangant aut contundant his verbis indicat, πα' δὴ βελέων ῥήγνυσι μάλιστα τὸ ὀστέον, πα' τε φαινεσθαι ῥωγμαὶ ἐπὶ τῆ ἀφανίας, καὶ φλᾶται, καὶ ἐσφλᾷ ἀπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτῆ τὸ ὀστέον, πα' τροχύλα τε καὶ ἀπεφερέα, καὶ ἀβλεσομα, ἀμβλέα τὸ ὄγκα καὶ βαρέα καὶ σκληρά. Sub telis sanè quæ rotunda sunt, orbiculata, omni ex parte plana, retusa, grauia & dura, os maximè rumpitur tum rimis conspicuis, tum obscuris, & colliditur, & à naturali statu recedens medium desidit. Hìc autem πα' ἐξ ὑψηλοῦ φερόμενα vocat, quæcumque vulnus impetu quodam infligunt, siue ab hoste, siue à casu, aut ictu, aut iactu, aut ex edito loco plaga accepta sit, aut è directo, quod εἰς ἰσοπέδου τρωθῶσι, καὶ εἰ κατ' ὀνειδίου γένοιτο τὸ ὀστέον ἢ βέλεος, dicit Hippocrates. Quibus verbis, quæ ossi ex aduerso occurrunt & illud vulnerant, accipit G Hippocrates. At varias telorum differentias explicat Paulus lib. 6. cap. 88.

πα' δ' ἀπορεύμενα] Cùm caluaria fracta sit néne ambigitur, id rectè explores licet aliquid teres & solidum dentibus indendo, & mandere iusso ægro, velut Asphodeli caulem hìc exhibet & ferulaceum. Nostri Chirurgi linteum, aut pannum, aut etiam lorum aliquod dentibus prehendi iubent, quo tracto fissuram explorant, etsi quibusdam fallax & arbitrarium istud indicium esse videtur. Quidam etiam nucleos dentibus confringi volunt. * Hippocrates nigro aliquo cum medicamento mixto & illito, deinde scalpro erasso, ossis fracturam dubiam & sensum fugientem inuestigat. † Paulus nigrum medicamentum liquidum, aut atramentum scriptorium infusum imponit. Quod etiam [a] Celsus his verbis procurandum iubet. At si ne tum quidem rima manifesta est, inducendum super os atramentum scriptorium est, deinde scalpro id detrahendum. Nigritiem enim continet si quid fissum est. Hìc porrò αἰθέλικον pro Asphodeli caule & scapo ponit, veterum more (vt scribit [b] Plinius) Theophrastus & ferè Græci, princépsque Pythagoras, caulem eius cubitalem & sæpe duùm cubitorum, foliis porri sylueſtris, anthericon vocauere: radicem verò, id H est bulbos, asphodelon. Nostri illud albucum vocant, & asphodelum hastulam regiam. Nos igitur cum Plinio albucum diximus, pro albuci caule & scapo cubitali, amplo, puro, læui. Sic quoque Theophrasto & Idæo pro caule sumi scribit Varinus, & Apollodoro eo nomine solum caulem dici. [c] Dioscoridi αἰθέλικος asphodeli flos dicitur, vt & cæteris Græcis Varino & Hesychio, qui etiã

αἰθέλικα

A αἰθέλικα ponit, vt & Theocritus & Herodotus, qui (teste Suda) antherica vocat asphodeli caules, quos & tenaciores air esse quàm vt frangi queant. αἰθέλικα etiam quidam aristarũ culmina & fastigia, aut culmos vocant, velut apud Homerum Il. 0. (v. 227) de Dardani equabus, ἄλοον ἐπ' αἰθέλικων καρπῶν θέον, οὐδὲ κατέκλων. quæ per summa culmorum aut aristarum fastigia currerent. Quod de Iphicle Hesiodus est imitatus, & ** Maro de Camilla expressit, *Illa velintactæ segetis per summa volaret Culmina, nec teneras cursu lessisset aristas.* Est autem αἰθέλιξ Hesychio & Homeri Scholiastæ, ὁ τῆ ἀσφοδέλου καρπός. Et Theocriti Sch. Idyl. 1. αἰθέλικων ἀσφοδέλου καρπῶν esse dicit, αἰθέλικα verò τὸν καυλόν, vt & Hesiodi Schol.

* Lib de Cap vuln. † Lib. 6. cap. 90. [a] Cap. 4. lib. 8. [b] Cap. 17. lib. 21. [c] Cap. 199. lib. 2. ** Æneid. 7.

περιόντος δὲ τῆ χρόνου] Caluariæ fissuræ aut collisiones non apparentes, ex ægri sermonibus primùm, (vt scribit Hippocr.) deinde ratione & opere inuestigandæ sunt. Atque in his quæ latent, manifesta se produnt indicia, interdum primis diebus febris, vt æstate, die septimo occupat, hyeme tardior, vt decimo quarto, inflammatio oritur, carnis ab osse discessus fit, os liuescit, pallescit, & exal- B bescit, corrumpitur & nigrescit, vlcus decolor fit, & ex ipso sanies pauca & tenuis effluit, aut viscosa, fulua & muriæ similis, deliria & conuulsiones accedunt, dolores intenduntur, túncque medicinæ locus non est. Si verò sub prima curatione (inquit Celsus) febris intenditur, breuesq; somni, & iidem per somnia tumultuosi sunt, vlcus madet, neque alitur, & in ceruicibus glandulæ oriuntur, magni dolores sunt, cibique super hæc fastidium increscit, tum demum ad manum scalprumq; veniendum est.

[502] Ὅσοισιν ὀπίσθιον ὀκπίπτῃ, ἀνάγκη ἀποσαφῶσαι. — Quibus omentum procidit, vt putrescat necesse est.

Aphorismus est 58. lib. 6. libro 1. de Morbis iisdem verbis expressus. Abdomine igitur rupto aut vulnerato, cùm omentum plapsum aut liuescat, aut nigrescat, funiculo exceptum, ne sanguinis profusionem faciat, pręciditur, vt docet * Galenus, & † Paulus. Celsus libr. 7. cap. 21. in omenti prolapsione cautionem adhibet his verbis, Fuerunt etiam qui omentum forfice præcide- C rent, quod in paruulo non est necessarium. Si maius est, potest sanguinis profusionem facere. Siquidem omentum quoque venis quibusdam etiam maioribus illigatum est. Neque verò si discusso ventre id prolapsum forfice præcidatur, cùm & emortuum sit, & aliter tutius auelli non possit, inde huc exemplum transferendum est. Vulnus autem curari, si relictum omentum est, sutura debet. Si id amplius fuit, & extra emortuum est, excisis oris, sicut supra propositum est.

* Lib. 4. Meth. cap. 4. † Lib. 6. cap. 52.

[503] Ἢν ἔντερον ἐξαιρεθῇ τῆς λεπτῶν, ὁ συμφύεται. — Ex tenuibus intestinis si quod dissectum fuerit, non coalescit.

Hæc sententia ex aph. 24. & 18. libr. 6. expressa est. [a] Celsus, si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse scribit, eiusq; vulnus incurabile esse profitetur Galenus lib. 6. Meth. med. [a] Cap. 16. lib. 7.

[504] Νοῦσον ἐξαιρεῖν, ἢ γαστέρος ὁ λεπτὸν, ἢ ἀκροποδίου, ὁ συμφύεται. — Præcisus neruus, aut quod in gena est tenue, aut præputium, non coalescit. D

[505] Ὀ, τι αὖ ἐν τῷ σώματι ὀστέον ἀποκοπῇ, ἢ χόνδρος, οὐκ αὔξεται. — Neque corporis os quodcunq; resectum, neq; cartilago augetur.

Hæ sententiæ ex aph. 19. lib. 6. petitæ sunt, & libro 1. de Morb. his verbis expressæ, νεῦρον ἐξαιρεθὲν ὁ συμφύεται, οὐδὲ κύστις, οὐδὲ ἄλλο τῶν ἐν τῷ λεπτῶν, οὐδὲ φλέψ αἱμόῤῥοις, οὐδὲ γαστέρος τὸ λεπτὸν, οὐδὲ τὸ ὄπισθεν αἰδοίου δέρμα.

[506] Ἐπὶ τραύματι σπασμὸς ὅτι χρόνιος, κακόν. — Vulneri succedens conuulsio, malo est.

Placitum est 2. lib. 5. aph. supra quoque hoc Prognostico, aliis verbis expressum.

[507] Ἐπὶ τραύματι χολῆς ἔμετος ὅτι χρόνιος, κακὸν, καὶ μάλιστα ὅτι τοῖσι κεφαλικοῖσι. — Bilis vomitus vulneri succedens malum denunciat, præcipueq; in capitis vulneribus. E

Hæc vulnus in parte neruosa acceptum significant, cui consentiat os ventriculi. Velut musculis temporalibus affectis, soporem induci & bilem syncera vomitione reiici scribit Hippocrat. lib. 2. de fract. Idem quoque lib. 5. & 7. Epid. in Aristippo sagitta magna vi in ventriculum impacta, biliosam vomitionem affuisse scribit, & septimo die mortem. Quinetiam bilis vomitio cerebri vulnera, & membranæ id ambientis dilacerationem consequitur. Sunt & alia vulnerati cerebri indicia, partim superioribus decretis sancita, partim etiam ex libello de capitis vulneribus, & Paulo libr. 6. haurienda, & ex ægri sermonibus eruenda. Nam in magnis capitis offensionibus interrogare iubet Hippocrates, num altior sopor ægrum occupauerit, num caligo oculis offusa fuerit, aut vertigo prehenderit, aut conciderit. Paulus quoque lib. 6. in insignibus plagis vertigines, vocis defectionem & subitum F collapsum annotat. In cerebri verò aut membranæ vulneribus, bilis vomitum, conuulsionem, mentis delirium, febrem acutam ponit, in quibus manum admoliri non oportet. * Celsus certè hæc omnia indicia eleganter his verbis expressit. Igitur vbi caluaria pertusa, protinus requirendum est, num bilem is homo vomuerit, num oculi eius occæcati sint, num obmutuerit, num per nares aut ésve sanguis ei effluxerit, num conciderit, num sine sensu quasi dormiens iacuerit. Hæc enim non nisi osse fracto eueniunt. Atque vbi inciderunt, scire licet necessariam, sed difficilem curationem esse. Si verò etiam torpor accessit, si mens non constat, si neruorum vel resolutio, vel distentio secuta est, verisimile est etiam cerebri membranam esse violatam, eóque in angusto magis spes est. Idem quoque lib. 5. [a] Sin cerebrum membranáve eius vulnus accepit, sanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit, feréque bilis vomitus insequitur. Quorundam sensus obtunduntur, appellaríque ignorant. Quorundam trux vultus est, quorundam oculi quasi resoluti, huc atque illuc mouentur, feréque tertio vel quarto die delirium accedit, multorum etiam nerui distenduntur. Ante mortem autem plærique fascias, quibus caput deligatum est, lacerant, ac nudatum vulnus frigori obiiciunt. Hippocrates etiam Prorrhet. 2. lethalia capitis vulnera multum præcauet, eorúmque indicia & affectiones fusioribus G verbis prosequitur.

* Cap. 4. lib. 8. [a] Cap. 26.

[508] Νεῦρα ὅσα παχέα τρώσκει, ὡς ὅπι τὸ πολὺ χωλοῦται, καὶ λοξὰ τρωσκόμενα μάλιστα, καὶ τῶν μυῶν αἱ κεφαλαὶ, μάλιστα τῶν ἐν μηροῖσιν. — Nerui quicunq; crassi vulnus accipiunt, vt plurimùm claudos reddunt, præcipuéque si obliquum vulnus fuerit, ac in musculorum capitibus, præsertim fœmorum.

Idem ferè scribitur circa initium lib. 1. de Morb. ὧν δὲ τῆσι τρώμασι, νεῦρα τὰ παχέα τρωσκομένοις ἀνάγκη χωλεύειν, καὶ τῶν μυῶν τὰς κεφαλὰς, μάλιστα τῶν ἐν τῆσι μηροῖσιν. Præcisi autem nerui qui articulos continent, partium debilitatem, aut claudicationem pariunt. Puncti conuulsiones & dolores intensissimos, vigilias & deliria adferunt, idq; obliquè vulnerati, vt interdum præcidi eos necesse sit. Et in transuerso nerui vulnere maior conuulsionis metus impendet vt scribit Galenus. * Vt autem claudicationis metus est H præfectis ad articulos neruis aut ligamentis, præcipuéque musculorum in fœmore capitibus. Ita πυκνὰ τραύματα dicuntur Hippocrati, quæ capita aut fines musculorum maximè neruosorum apperunt. Hìc autem neruos crassiores ligamenta & tendines vocat, vt pluribus docuimus in nostra Hippocratis Œconomia. Est & Prorrh. 2. locus huic sententiæ affinis, ex quo claudicationis periculum prædicendum monet.

* Lib. 6. Meth.

Ex vulnere autem ferè mors contingit, si cui vulneratum fuerit cerebrum, aut spinalis medulla, aut iecur, aut septum transuersum, vel cor, aut vesica, aut quædam grandis vena. Mors quoque subit si in arteriam & pulmonem insignes valde plagæ inflictæ sunt, ita vt percusso pulmone, minor sit qui per os prodit spiritus, quàm qui per vulnus excidit. Intereunt verò quibus nerui interiores, siue tenuis aliquis, siue crassus, vulnus acceperit, si plaga transuersa fuerit & magna: quòd si parua & recta, nonnulli periculo eximuntur. Minimè autem ab his vulneribus mors impendet, quæ in corporis partes, in quibus hæc non sunt, aut ab his quàm longissimè absunt, infliguntur.

[109] Ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τραυμάτων, τῷ τις ἐγκέφαλον τραυθῇ, ἢ ῥαχίτιν μυελὸν, ἢ ἧπαρ, ἢ φρένας, ἢ νεῦρον, ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχέων. θνήσκει δὲ, κἢν ἐς ἀρτηρίην καὶ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γένωνται, ὥστε τὸν πλεύμονος πληθύος, ἐλάσσονα τοῦ ἐρχόμενον πνεῦμα κατὰ στόμα γίνεσθαι, ἢ ὃ ἐκπίπτον ἐκ τοῦ τραύματος. θνήσκουσι δὲ καὶ οἱ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, τῷ τέ τι τῶν λεπτῶν πιεσθῶσιν, τῷ τε τῶν παχέων, τῷ ὅτι καίριος ἡ πληγὴ γένηται καὶ μεγάλη. εἰ δὲ μικρὴ καὶ βαθεῖα, οὐκ εἰ γένοιντο ἔνιοι. ἤκιστα δὲ θνήσκουσιν οἱ πτρωσκόμενοι ἐν οἷσι τοῦτα μὴ ἔνι τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἢ τούτων ἐγγυτάτω.

Vulnera lethalia & quæ magna ex parte mortem afferunt, ex læsæ actionis præstantia hîc censentur, vt aphorism. 18. libr. 6. Quorum (vt reliquorum etiam morborum) magnitudo, aut in partis affectæ præcellentia, aut propria affectus essentia, aut symptomatum complexu, & facultatis quæ læsum corpus gubernat æstimatione perpendenda est. Pro rrhetico secundo vulnera lethalia recensentur quædam ex istis, quorum etiam attributa & differentias in considerationem exhibendas monet, ex quibus de vulneris dignitate æstimandum censet. [a] Celsus verò eleganter quænam insanabilia sint vulnera, & quænam difficilem curationem habeant, his verbis complectitur, Seruari non potest cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cui iocinoris portæ, cui in spina medulla percussa est, cuiq; aut pulmo medius, aut iciunum, aut tenuius intestinũ, aut ventriculus, aut renes vulnerati sunt, cúive circa fauces grandes venæ vel arteriæ præcisæ sunt. Vix autem ad sanitatem perueniunt, quibus vlla parte pulmo, aut iocinoris crassum, aut membrana quæ continet cerebrum, aut lienis, aut vulua, aut vesica, aut vllum intestinum, aut septum transuersum vulneratum est. Hi quoq; in præcipiti sunt, in quibus vsq; ad grandes intusq; conditas venas, in alis vel poplitibus mucro desedit. Periculosa etiã vulnera sunt, vbicunq; venę maiores sunt, quoniam exhaurire hominẽ profusione sanguinis possunt. Idq; euenit non in alis tantùm atque poplitibus, sed etiam in his venis quæ ad anum, testiculósq; perueniunt. Præter hæc malum vulnus est, quodcun que in alis, vel feminibus, vel inanibus locis, vel in articulis, vel inter digitos est. Item quodcunque musculum, aut neruum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem læsit. [a] *Cap. 26. lib. 5*

ὥστε τὸν πλεύμονος πληθύος] Pulmone icto (vt scribit Celsus) spirandi difficultas est, sanguis ex ore spumans, ex plaga rubens, simúlque etiam spiritus cum sono fertur. In vulnus inclinari iuuat, quidam sine ratione consurgunt. Multi si in ipsum vulnus inclinati sunt, loquuntur, si in aliam partem, obmutescunt. Percusso etiam pulmone ceruicis vasa attollunturque (vt scribit [a] Paulus) lingua alium colorem assumit, multùm spiritus attrahitur, frigidum appetunt ægri. [a] *Cap. 88. lib. 6.*

θνήσκουσι δὲ] Cornarius οἱ ἐς τὰ ἔντερα legit, quam lectionem sequuntur omnes interpretes, & certè vt plausibilior cæteris anteponenda videtur: Etsi publicata lectio etiam tolerari potest, præsertim cùm hîc nulla intestinorum mentio subeat, & crassiora intestina sanatu sint facilia, tenuia verò difficilia, vt scribit * Galenus, etsi periculum facit quodcunque magnum vulnus est, vt scribit Celsus. Neruorum verò (quorum etiam nomine ligamenta & tendines obaudiuntur) transuersa vulnera, maiorem conuulsionis metum faciunt, inflammatione scilicet à defectis fibris ad non sectas communicata, conuulsione autem ab ipsis non sectis excitata. At recta & quæ per longitudinem aut directum fiunt, minori periculo patent. Quod scribitur Prorrh. 2. his verbis, εἰ δὲ ἀνδρεικῶν εἴη ἀμφὶ τὸ νεῦρον ὕπως ἔχει, ὀξέως ἢ ἑοῦτος ἢ βίλεος ἢ ποιήσαιτος, ὀρθὸν τὸ τρῶμα ἢ ἀμεινον ὀδηκαρσίν. Quem locum haud dubiè ita vertit [a] Celsus, Si id dubium est, & ex acuto telo plaga est, ea transuersa commodior est. Vitiosi autem sunt codices qui ὀδηκαρσις pro ὀδηκάρσιος legunt, & legendum videtur. θνήσκουσι δὲ οἱ εἰ τι ἐντὸς νεῦρα, ἢ τῶν τι τῶν λεπτῶν τρωθῶσιν, aut εἰ ἐς τι ὠπὸς νεῦρα, aut εἰ ἐς τὰ ἔντερα. *Lib. 6. Meth. [a] *Cap. 26. lib. 5.*

ἤκιστα δὲ θνήσκουσιν] Præcipuarum partium dignitatem & periculum subeunt, quæ consensione quadam aut actionis ministerio cum visceribus communicant, pariterq; cùm iis vitalitatem profundunt.

At in vulneribus quæ in supercilium, aut paulò altiùs inferuntur, visus acies obtunditur, & quò vulnus recentius est, eò magis vident. Inueterascente autem aut tardante cicatrice, magis obtundi solet.

[110] Τοῖσι δὲ ὄφρυν ἀμφιτρωθεῖσιν ἢ τοῖσι τρώμασιν ἐς τὴν ὀφρῦν, ἢν μικρὸν ἐπάνω. ὅσον δ' αὖ ὀφθαλμὸν νεώτερον ἦ, μᾶλλον βλέπουσι. χρονιζομένης δὲ τῆς ἕλκης, ἀμβλυωπεῖν μᾶλλον συμπίπτει.

Hebescit oculorum acies nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam sine hac propter senectutem imbecillitatémve, aut naturâ, aut ex vulnere, aut aliunde contractam. Externæ noxiæ in supercilium, aut anteriorem capitis partem impingentes, oculorum aciem retundunt. Ac quò recentius est vitium, eò minor imbecillitas ferè esse solet. Inueteratum nanq; & longas moras trahens, imbecillitatem auget paulatimq; aciem consumit.

Ex fistulis maximè molestiam adferunt, quæ in cartilaginosis aut carne vacuis locis fieri solent, cauæ sunt, & longiùs excurrunt, assiduéque sanie manant, & in quarum osculo caruncula inest. Faciliùs autem curantur, quæ in mollibus & carnosis locis, & non neruosis oriuntur.

[111] Αἱ σύριγγες χαλεπώταται εἰσιν, ὅσαι ἐν τοῖσι χονδρώδεσί τε καὶ σαρκίοισι τέτοισι πεφύκασιν, εἰσί τε κοῖλαι, μολυνόμεναί τε, καὶ ἰχωρεόουσιν ἀεὶ, σαρκίον τε ὀλίγον τοῦ στόματός ἐστιν αὐταῖς. εὐθεραπευτότεραι δὲ, ὅσαι ἐν τοῖσι μαλθακοῖσι τόποισι καὶ σαρκώδεσί τε καὶ οὐδεόεσι πεφύκασι.

Fistula vlcus est altum, angustum, sinuosum & callosum, sinúsque malè curatus consequitur. Cuius plura genera & differentiæ, ac curationes ex * Celso, † Paulo & [a] Aëtio petendæ sunt. Expedita curatio est in fistula simplici, recenti, intra carnem, in molliori bus locis, si neque ad neruos, neque ossa aut interiora procedat. Quæ etiam breues sunt & rectà intus feruntur, & intra carnem desinunt, curatu facillimæ, adiuuátque ipsum corpus, si iuuenile, si firmum est. Inimica contraria his sunt. Nam quæ altiùs penetrant, & transuersæ sunt, aut etiam in plures sinus diuiduntur, aut flexæ, aut tortuosæ, cum difficultate sanantur. Idem quoque iudicium subit vbi ad ossa aut cartilaginem penetrant, aut vbi neutrum horum subest, ad interiora perueniunt. Itemq; si fistula os vel cartilaginem, vel neruum, vel musculos læsit, si articulum occupauit, si vel ad vesicam, vel ad pulmonem, vel ad vuluam, vel ad grandes venas arteriásve, vel ad inania, vt guttur, stomachum, thoracem penetrauit. Ad intestina quoq; ea tendere sæpe periculosum,

*Cap. 28. lib. 5. † Cap. 49 lib. 4. [a] Tetrab. 4. ser. 2. c. 55.

A periculosum, sæpe pestiferum est. Quæ vt à Celso eleganter scripta sunt, ita huic loco optimè quadrant, qui haud dubiè mihi suspectus est, nec nisi ex fidelissimis vetustarum membranarum pigmentis, colorem & sanguinem recipere potest. Salebram arguit asteriscus Asulano codici suppositus, & inusitata orationis phrasis. μολυνόμεναι retinent omnes ferè codices, quos adhuc videre licuit, præter vnum qui μογεόωται habet facili (vt apparet) lapsu. Regia exemplaria duo μολυνόμεναί τε legunt. Quo in erroris tormento quiddam tamen quod laborem soletur eruendum est. Cornarius & reliqui interpretes μολυνόμεναι pro μολῶσιν aut μολέουσιν, aut μολοῦσι, sumpsisse videntur, cùm procedere dixit, quod idem est ac ad interiora peruenire & longiùs excurrere. Quæ vulgata est & recepta lectio, quámque non illubenter secuti sumus, vt μολεῖσθαι pro μολεῖν vsurpetur, vt ex Æschyli Prometheo annotatum reperitur. Est autem μολεῖν, ἔρχεσθαι, ἐλθεῖν, Hesychio, atque etiam πρέχειν, δραμεῖν, quod est currere. Qua notione accipiuntur fistulæ, quæ altiùs procedunt, cuniculos agunt, & in flexus sinuosos veniunt. Sed μολοῦσθαι poëticum magis est, nec temerè hanc in vsionem vsurpatum, μολοῦνται ergo retineri potest, aut (quod aliquando suspicatus sum) μοθοῦνται αἱ ἢ μοθεύονται legi. Est

B enim μόλος & μόθος, πόνος, ac eas fistulas intelligimus, quæ laborem ac molestiam exhibent, & dolore ac tædio grauant. Quo significato μογεόωται etiam sumendum erit, pro μογοῦσι aut μογεύουσι. μόγος nanque πόνου καὶ μόχθον denotat, vnde μογοτόκοι εἰλείθυιαι dicuntur Homero Il. λ. (v. 270.) Quanquam (vt ingenuè fatear) nec dum mihi in hac scriptionis consensione satisfacio, & si licet antestari, locum esse mendosum profiteor. Quòd si locus coniecturis esse potest, quando nunc aliter remediari non datur, μολυραί τε, aut μολοραί τε legi potest. Est enim μολυρὸς & μολορὸς Hesychio, ἀηδής, ἀείαρος, λυπηρός, & molestum, iniucundum impudentem & ingratum significat. Ideóque ad fistulas putrilagine sordidas & odore graues rectè referri potest. μογηραὶ etiam scribi potest, hoc est δύσοσμοι καὶ μοχθηραὶ, quòd laboriosæ sint graues & molestæ. Verùm etsi hæ coniecturæ propiùs ad scriptionem accedunt & lacunam explere videntur, quia tamen paulò longiùs petitæ sunt, nonnunquam dubitaui & æquius esse iudicaui, (vt pro μολυνόμεναι μολιώνοι) legatur, & sit μολιώνοι idem quod μιαίνονται, & sanici corruptelam qua assiduè manant & fœdantur fistulæ, indicet. Sic enim Hipp. libr. de fistulis, abominandum illum fœtorem & execrandam fœditatem quam fistulæ euomunt, & grauitate fastidium affe-

C runt, βδελυμίαν vocat. Sordida enim (vt plurimùm) sunt vlcera, varia excrementorum putrilagine fluentia, & (vt scribit * Galenus) ἀφιεάμενα δι' ὀπῆρόλω σκεπωμάτων. Atque haud scio an per μολυνόμεναι fistulæ quæ in ano & podice consistunt, intelligi debeant, quòd μολυνὴ ἡ πυγὴ, hoc est, podex dicatur, quódque huius loci fistulæ operosam valde ac difficilem curationem subeant. Ea igitur lectio in præsentia huic exulcerato loco tolerabilior mihi visa est, dum melior medicina ex fideliorib us codicibus conquiritur, ad quos tanquam æquos iudices iam dudum non sine magna quiritatione prouoco. Etsi non diffiteor quosdam μολοῦσθαι legere, hoc est cuniculosæ sunt aut tortuosæ, quòd μόλιον Hesychius κοκλόν, καμπύλον, σπόλιον, hoc est curuum & tortuosum exponat. Est & μολοῦσθαι indurati, occalescere, vnde ἐμολύθη, ἐπυλύθη, ὠκλήρωθη exponitur Galeno apud Hippocratem. Qua notione fistulæ callosæ & induratæ accipi possunt.

* *Lib. de Tumor. præt. nat.*

D [112] Τὰ δὲ κοινὰ ἥβης ἀγίνεται νοσήματα, κεφαλαλγικὰ, κεφαλαλγικὰ, ποδαγικὰ, νεφριτικὰ, κιρσὸς κατὰ κνήμας, ῥοῦς αἱματηρὸς, καρκίνος μὴ σύμφυτος, λεύκη μὴ συγγενὴς, καταῤῥοῦς νωθαρὸς, αἱμορροΐς, μὴ σύμφυτος χορδαπός. τούτων τῶν νοσημάτων κοινὰ ἥβης ἀγεῖ κατὰ κεφαλὴν ἀναμιμνήσκουσα ἀπὸ ἰδ' μέχρι β' καὶ μ' ἐτέων, πάμφορος ἡ φύσις νοσημάτων ἤδη τοῦ σώ-

E ματος γίνεται. πάλιν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡλικίης μέχρι ξγ' ἐτέων, ἀγίνονται χοιράδες, οὐδὲ λίθος ἐν κύστῃ, ὦν μὴ τύχῃ πρότερον ἐνεόντα χρόνῳ, οὐδὲ καταῤῥοῦς νωθαρὸς, οὐδὲ νεφριτικὸς, ὦν μὴ κατακολουθῶσιν ἐξ ἄλλης ἡλικίης. οὐδὲ αἱμορροΐδες, οὐδὲ ῥοῦς αἱματηρὸς, ὦν μὴ πρότερον τύχῃ γενόμενος. ταῦτα μέχρι γήρως ἀπέχεται νοσήματα.

Sed neque ante pubertatem occupant hi morbi, pulmonum inflammationes, laterum dolores, podagræ, renum vitia, varix in tibia, fluor sanguineus, cancer non innatus, albicans vitiligo non cognata, defluxio in spinalem medullam, sanguinis per ora venarum profluuium, tenuioris intestini morbus (quem χορδαπὸν vocant) non à natura insitus. Horum morborum nullus antè pubertatem metuendus est. Ab anno autem decimo quarto ad quadragesimum secundum vsque, natura omnis generis morborum corporis ferax est. Contra verò, ab hac ætate ad annum sexagesimum tertium, neque strumæ fiunt, neque vesicæ calculus, nisi antea occupet, neque in spinalem medullam defluxio, neque renum morbus, nisi ex alia ætate sequantur, neque sanguinis per ora venarum profluuium, neque fluor sanguineus, nisi priùs adfuerit. Atque hi morbi ad senectutem vsq; absunt.

F Vt tempestatum, ita & ætatum mutationes, morbi consequuntur. Ac velut omnibus temporibus morbi ferè oriuntur, ita quibusdam tempestatibus aut ætatibus peculiares morbi ferè fiunt, túncque grauant magis. Nam cùm omnibus morbis obnoxia maximè infirmitas sit, æquum est quasdam ætatis partes, corpora maximè tuta, vel periculis opportuna reddere. Non quò nõ omni tempore, in omni tempestatum genere, omnis ætatis, omnis habitus hominum per omnia genera morborum & ægrotent & moriantur, sed φ frequentiùs tamen quædam eueniant. Quæ morborum genera pro temporum & ætatum mutatione, cuiq; rectè accommodat Hippocrates lib. 3. aph. Pubertatis autem etsi non est vnus omnium certissimus terminus, vt scribit Galenus, ferè tamen secundo septenario inchoat, & ad annum vigesimum quintum extenditur, vt aph. 28. lib. 3. & 7. lib. 5.

νεφριτικὸς] Renum vitia dixi, vt Celsus renum dolores ex Hippocratis aphorism. 3. libr. 3. Galenus renum calculos & obstructiones intellexit. Sic aphorif. 11. lib. 6. per renum vitia, renum calculum peculiariter obaudire videtur Hippocrates. Et author libelli de renum affectuum dignotione, νεφριτικὸν propriè renum calculum significare scribit. Sed & aphor. 6. libr. 6. renum vitia, præter

G calculum, vlcera & inflammationes intelligi videntur, quæ in senioribus curationem non accipiunt, nec vltra quinquagesimum annum sanescere vidit Hippocrates aphor. 4. sect. 8. lib. 6. Epid. Renum autem calculos iam prouecta ætate & declinante nasci scribit Galenus Comment. 3. in libr. 6. Epidem. eámque ætatem quæ grauis est & constans dicitur per πρεσβύτας intelligi ab Hippocrate aphorism. 6. libr. 6. satis patet: quanquam per πρεσβύτας vltima ætas & totum senectutis curriculum accipi videatur aphorif. 31. libr. 3. vt scribit Galenus. Quam ætatem pulmonum inflammationibus & laterum doloribus opportunam facit Hippocrates.

κιρσὸς κατὰ κνήμας] Varix vena est latior & distenta à crasso & flatulento sanguine, vt plurimùm melancholico, interdum quoq; pituitoso. Fit præcipuè in cruribus & testiculis, interdum in imo ventre sub vmbilico, nõnunquam etiam in temporibus, tibiis, & (si Aëtio credimus) in palpebris, & in pulmone lib. κατὰ ἡβῶν ὀνομ παθῶν. Varicum in tibiis meminit Galenus Com. ad aph. 21. lib. 6. & author Medici siue Isagoges κατὰ κνήμας κιρσοὺς celebrat.

H ῥοῦς αἱματηρὸς] ῥοῦν antiqui simpliciter, quem alij ῥοῦν γυναικεῖον vocant, fluorem dicimus, estque φορὰ ὑγρῶν ἀπὸ μήτρας ὁπὶ πλείονα χρόνον, vt scribit author Definit. Medic. ῥοῦς αἱματηρὸς fluor est muliebris sanguineus, quem ἐρυθρὸν vocat Hippocrat. libr. 2. περὶ γυναικείων, maximeq; iunioribus accidere scribit, cuius etiam meminit Aretæus cap. 11. lib. 2. χρον. παθ. σημεῖ ῥοῦν etiam αἱματώδη celebrat ibidem Hippocr. Sunt autem qui hîc profluuium sanguinis è naribus aut etiam abundè intelligant.

καρκίνους] Prorrhetic. 2. καρκίνους κρυπτοὺς καὶ ὑποβρυχίους viris attribuit. Sunt autem ξυγγενῆ νοσήματα, (quæ ξυγγενέα vocat Hippocrates Prorrh. 2.) morbi qui cum semine & lacte imbibuntur, & connati aut congeniti dicuntur. In quorum numero hîc cancrum, vitiliginem & ileum ponit. Prorrh. autem 2. hydropem, tabem, podagram, & morbum comitialem. A

λεύκη] λεύκιλα albicantem vitiligem dicimus, albuginem dixit Gaza. Lepræ & impetiginis est species, quæ Arnobio vitiligo dicitur, qui lepram à Domino in Euangelio curatam, fœdas vitiligines vocat. Sunt autem hæ sanguinis crassi, lenti, melancholici & pituitosi, acrisq; soboles.

καταῤῥοὺς ναυλιώδεις] Videtur defluxio in spinalem medullam hoc nomine intelligi, quæ à capite fertur. Sic enim καταῤῥοὺς omnem fluxionem quæ à capite in inferiores partes defertur, significat aph. 12. lib. 3. & lib. de aëre loc. & aq. Cornarius defluxum spinalis medullæ dixit, φθίσιν νωτιαίαν intelligens, (de qua agitur lib. 2. de Morbis & lib. περὶ ἱερῆς νούσου τῶν παιδίων) aut αὔανσιν. Quam opinionem secutus est Præceptor Hollerius.

αἱμορροΐδες] In constanti ætate & iam prouectis, sanguinis per ora venarum profluuium (hæmorrhoidas vocant) familiare est (aph. 30. lib. 3.) ex atra bile, quando ad venas quæ in sede sunt abundantiùs decumbit. B

χορδαψοί] χορδαψὸς Galeno lib. 6. de loc. affect. dicitur, qui cæteris εἰλεός, & morbus est tenuioris intestini, ab inflammatione, vel aridi stercoris obstructione ortus, in quo tumor in tenuium intestinorum parte eminet, ita vt videatur intestinum ad chordæ similitudinem conuolutum. Ac videtur χορδαψὸς dici, ἀπὸ τῆς χορδῆς ἅπτεσθαι, quòd qui loco dolenti manum admoueat, videatur chordam tangere, ob tenuioris intestini tensionem. † Areteus χορδαψὸν voluuli speciem facit, cùm ad tormina intestinorum compressio & remollitio, cum magno imi ventris renixu, accessit, aliámque nominis notationem sequitur. Nam velut intestinorum elixationem aut emollitionem χορδαψὸν dictum vult, quasi χορδῆς ἕψησιν. ἕψησις μὲν γὰρ ἡ μάλαξις, χορδὴ δὲ τὴν ἐντέρων ἐπώνυμον. Quam notationem sequutus est Archigenes apud Aëtium Tetrab. 3. lib. 1. cap. 28. Est etiam χορδαψὸς voluulus Tralliano initio lib. 9. Diocles Carystius apud Celsum, tenuioris intestini morbum χορδαψὸν, plenioris εἰλεὸν nominauit.

*Cap. 2. † Cap. 6. lib. 2. περὶ ὀξ. παθ.

πάμφορος ἡ φύσις] Etsi ὅλος ἄνθρωπος ὁκ. ἡλικίης νοῦσοι ἔσται (vt scribit Hippocrates) pro ætatis tamen ratione morbis quandoque magis est obnoxius. Et temeritas cùm sit florentis ætatis comes, prudentia senectutis, non mirum est ob vitæ intemperantiam, eam ætatem omnis generis morborum feracem esse. Quod etiam scripsit Hipp. senes magna ex parte iuuenibus ægrotare minus, & Tullius Catone Maiore, faciliùs in morbos incidunt adolescentes, grauiùs ægrotant, tristiùs curantur. Hic autem comprehenditur iuuentus & virilis ætas, quæ etiam constans dicitur, & ad septimum septenarium peruenit, vt scribit *Galenus, quãquam Prorrhet. 2. ad 45. annum extendat, vt hoc loco ad 42. annum, qui sextum septenarium claudit, si modò integra est lectio. C

*Com. ad aph. 30. lib. 3.

πάλιν δὲ] Ætas media (vt scribit Celsus) tutissima est, quæ neque iuuentæ calore, neque senectutis frigore infestatur.

χοιράδες] Struma pessimus colli morbus, cùm sit vitiosi succi & multi ad superficiem tendentis soboles (vt scribit Galenus) tertiæ ætati familiaris est ex Hippocrate aphorism. 26. libr. 3. Est autem struma glandulosi corporis tumor, ex pituitosiore & frigidiore materia præcipuè consistens, & glandularum indurata inflammatio, Galeno lib. Tumor. præt. nat. D

μέχρι γήρως] Hîc γῆρας pro senio & vltima ætate sumitur, qualiter γέροντας dicuntur Græcis qui in vltima & decrepita ætate sunt constituti, ex aph. 31. lib. 3.

In muliebribus purgamẽtis, quæ ante partus aquosa prodeunt, malum denunciant.

513 Ἐν γυναικείοισι τὰ πρὸ τοῦ τόκου ἰόλια ὑδατώδεα, κακόν.

Hic locus muliebres locos attingit, & præcipuè quæ ad purgationes spectant. In quibus naturæ quidam ductus est, quem abundè explicat Hippocrates lib. περὶ φύσιος παιδίου. In edendo enim partu, vbi ruptis membranis in lucem prodit, primùm cruenta proluuies quædam, nempe vrina & sudor diffluunt, vt certa naturæ prouidentia os vteri emolliant & lubricent, quò faciliùs irrumpente fœtu dehiscat. Hanc proluuiem (quam rectè vulgus aquas) Hippocrates sanguinem vocat, quòd disruptis tunicarum venis cruor immixtus sit: Medio loco fœtus erumpit. Post quem sanguis crassus & fœculentus effunditur, ac velut excrementum vniuersi sanguinis, qui absumptus est in alimentum fœtus. Hanc saniem crassam & cruentam, ἰχῶρα παχὺ αἱματῶδη vocat Hippocrates, & ὕδρωπα αἱματώδη, & simpliciter ἰχῶρα. Hîc igitur τὰ ὑδατώδη intelliguntur, quæ aquosam illam saniem referunt, & ὕδρωψ αἱματώδης ab *Hippocrate nuncupatur, & interdum ὑγρὸν simpliciter dicitur. Quæ quidem si reclusis apertísque vteri acetabulis, per quæ loci ipsi cum vtero cohærent veluti nodis quibusdam, affatim effundantur (quod per ἰόλια significari videtur) periculum denunciant, & fœtum mortuum præsagiunt. Quod scribit Hippocrates lib. περὶ ὀπτικῆς νόσου: Λῶ τινι αὖ ὠδίνουσι τοῦ τῆς παιδίου ῥοὴ πολλὸς αἱματώδης ῥύηται αὐτόδιχος, κίνδυνος τὸ παιδίον πεπνικὼς ὑποτυθῆναι, ἢ ἡ βιώσιμον γένεσθαι. Atque hæc rectè huic loco quadrare expositio videtur. At si eiusmodi aquosa proluuies aut vterinæ aquæ ante partum aliquot diebus, aut longè à partu prodeant, difficilem omninò partionem faciunt, & secundarum suppressionem plerunq; minantur. E F

*Lib. 1. περὶ γυναικ.

Serpentia oris vlcera in prægnantibus bono non sunt. Ac fortè etiam alui humectantur.

514 Στόματα ἀφθώδεα, τῆσιν ὀπτοφόροισιν ἀγρηστόν. ἔστι δὲ καὶ χειλίαι καὶ δυγραίνοιτο.

στόματα ἀφθώδεα sunt serpentia oris vlcera ex Celso, fiúntque ex bilioso, feruidiore, & maligno actioréque succo in fauces irrumpente, qui aluum deorsum cum morsu subiens, ventris perturbationem (quæ vterum gerentibus non parum suspecta est) inferre potest, velut libr. 3. Epidem. in st. pest. Etsi verò ista de manantibus oris vlceribus intelligi possunt, quæ ἄφθαι propriè & verè dicuntur (vt aphorism. 24. lib. 3.) reliquis tamen etiam partibus ἄφθαι attribuuntur. Et ἀφθῶντας testes curat Galenus libr. 9. Comp. pharm. κατ' στομ. & Paulus libr. 3. cap. 54. Libro quoque de Morb. 2. fistulæ pulmonis ἄφθας celebrat Hippocrat. Et libr. 1. περὶ γυναικείων pudendorum ἄφθας in prægnante curat, quod etiam reperit libr. περὶ γυναικείης φυσ. Atque haud scio an ista de vteri oculo superficiario vlcere affecto intelligi possint, quod στόμα & στόμιον sæpe vocat Hippocrates libris περὶ γυναικείων, & στόμαχον libello περὶ ὀπτικῆς νόσου. Sícque per συμπάθειαν cum recto intestino ac cæteris partibus nutritioni dicatis perenni acrioris humoris transitu, aluus erit profusior. Sunt autem ὀπτοφόροι vterum gerentes & vicinæ partui Galeno Comment. 3. in Prorrhetic. cùm scribit, τοῖς ὀπτοφόροις ἔνιοι μὲν ἤκουσαν τοὺς ἐγκυμονούσας ὅσαι πλησίον εἰσὶ τῆς ὀπτικῆς νόσου. ἔνιοι δὲ τοὺς ῥαδίως συλλαμβανούσας καὶ σωιζομένας κύουσας. Sententiam verò istam à superiore distinximus, codices manuscriptos & interpretes omnes secuti. G

Ex laterum inanitate ad tenue intestinum migrantes dolores, in diuturnis morbis ex abortione, neque admodum purgata muliere, perniciem denunciant.

515 Ἐκ κενεῶνων μετιστάμενα ἀγήματα ἐς τὸ λεπτὸν ἐν μακροῖσιν, ἐκ διαφθορῆς καὶ μὴ λίαν καθαρθείσης, ὀλέθριον. H

Innuere videtur ex longis morbis & magna corporis impuritate, diuturnos ilium & tenuis intestini dolores fœtum perdere & abortus facere, velut ægr. 10. lib. 3. Epid. contigit. Aut certè ista ex abortu & defecta purgatione contingere censet, & periculum creare, vt magis sequenti sententiæ congruat. λεπτὸν autem tenue intestinum significat (sub eoque nomine ad mesenterium & hepar loca comprehendi possunt) aut τὸ πλατὺ καὶ ἱερὸν ὀνομαζόμενον ἔντερον, vt scribit Gal. Com. 3. in Prorrh. διαφθορὴ verò idem quod ἀποφθορά lib. 6. Epid. & ἄμβλωσιν ac abortum, aut eiectum fœtum denotat.

516 Τὰ ἐκ τόκου καὶ διαφθορῆς πολλὰ ἕξεως ὁρμήσαντα, ἐπιτιθέμενα, δύσκολα. ῥίγος σώτησι πολέμιον, καὶ χειλίης παραχή. ἄλλως τε καὶ ὑποχονδρίου ὀδυνώδεες.

Quæ ex partu & abortu copiosa celeriter cum impetu feruntur, si subsistant molestiam exhibent. Huiusmodi mulieribus rigor inimicus est & alui perturbatio, præcipuè verò si præcordiorum dolore vexentur.

Partus purgamenta subsistentia variis nec paruis periculis obnoxium corpus reddunt, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικ. in quibus rigorem, horrorem & febrem annumerat. Alui autem turbationem moderatam, qua nigra & graucolentia interdum secedunt, in his probat, vehementem autem & effusam damnat, quæ ipsa purgamenta retineat. Eadem verò & maiora pericula abortiones subeunt, vt scribit Hippocrat. lib. 1. περὶ γυναικ. καὶ κινδυνεύουσιν αἱ φθείρουσαι μᾶλλον. αἱ γὰρ φθοραὶ ἥδιστον χαλεπὸν πρᾶγμά εἰσιν. ἡ γὰρ ὅτι μὴ βιαίως φθειρῶσα τὸ ἔμβρυον, ἢ φαρμάκῳ, ἢ ποτῷ, ἢ βρωτῷ, ἢ πιέσει, ἢ ἄλλῳ τινί. βίη δὲ πονηρόν ἐστιν. ἐν δὲ τῷ πιόντι κίνδυνος ἐστι καὶ μήτρας ἐλκωθῆναι ἢ φλεγμανθῆναι. τὸ δὲ ἐστὶν ἐπικίνδυνον.

Ἐν τῇσιν ὀπτοφόροισι κεφαλαγικὰ καρώδεα, μετὰ βαρέος γινόμενα καὶ πασμοῦ, φλαῦρα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

In vterum gestantibus capitis dolores qui cum sopore, grauitate & conuulsione fiunt, vt plurimùm malo sunt.

Hæc sententia paulò pòst repetitur aliis verbis ex Prorrh. 103. Quod fidem facit huic lectioni quam secuti sumus ex melioribus codicibus manuscriptis & Cornario, cùm vitiosè legatur in publicatis exemplaribus. Ac vitium subolere videtur asteriscus Asulano codici præfixus. C

518 Ἡσυ ἐν γυναικείοισι περὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ λεπτὸν πόνοι στιῤῥοῖοι, χειλίας καθυγραίνοιτο, ὑποκαθέες. σώτῃσι περὶ κρίσιν καὶ φορὰς, καὶ ἀδυνάτοι κενεαγγικῶς, ἐφιδρῶσι καὶ περιψύχοιτο, αἱ τοιαῦται ὑποστροφαὶ τῆσι πλείῃσι γινόμεναι μετὰ τὴν ἄφεσιν, ταχέως κτείνουσι.

Quibus ex muliebribus purgamentis dolores intensi ad superiorem ventris partem & tenuius intestinum excitati, aluos humectant, & leuem anxietatem inducunt. His ad iudicationem, in somnum propensiones fiunt, & impotentes ex capitis dolore cum tenuibus sudoribus & perfrictionibus vexantur. Huiusmodi recidiuæ plurimis post remissionem ortæ, celeriter interimunt.

Siue de menstruæ purgationis retentione, siue de partus purgamentis id intelligatur, symptomata indicantur quæ huiusmodi purgamentorum moram sequuntur. De quibus abundè agitur lib. 1. περὶ γυναικείων, & libr. περὶ γυναικείης φύσιος. τὸ ἄνω verò superior ventris pars intelligitur, in qua restitat huiusmodi proluuies (vnde ἀστιλία & ἄσιν) etsi in huiusmodi casibus frequenter τῆς νειρᾶς ἀκρὸς dolores annotat Hippocrates. Capitis autem dolor & ventris subductiones his purgamentis subsistentibus disertis verbis adscribuntur libr. 1. περὶ γυναικείων. Ἄφεσις an morbi remissionem significet incertum est, cùm membrorum exolutionem aut resolutionem, ac τοῦ μορίου τοῦ σώματος παρέσιν indicare possit, velut lib. 3. Epid. in st. pest. vt ἀδυνάμεις respondeat, & membrorum ad motum impotentiam innuat, in quæ huiusmodi abundantia decubuerit, quam etiam ἀκρασίαν τινὰ τοῦ μορίου ποιήσεσθαι scribit Hip. lib. 1. περὶ γυναικ. Varia autem est hîc scriptio. Quidam enim codices ὑποκαθέες καθεφοραὶ iungunt. Sed maluimus post ὑποκαθέες distinguere ex scriptis meliorib. membranis. κεφαλαγικῶς etiam quidam legunt quos secuti sumus cum Cornario, etsi κενεαγγικῶς legunt publicata exemplaria, qua lectione laterũ inanitatem & τῶν κενεώνων dolores intelligi possunt, quamuis inanium locorum corporis dolores accipiat Præceptor Hollerius. Non desunt etiam qui κενεαγγικῶς probabili admodum lectione legant, vt quæ ἄφεσιν, ἀδυναμίαν, & ἐφίδρωσιν probè respiciat. Verùm ista de purgamentorum suppressione rectiùs mihi dici videntur, quàm de vasorum inanitione aut vteri apertione, quod tamen facit Doctor Hollerius. D E

519 Τὰ μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα, καὶ τῆξις τοῦ ἀλόγου, τῆσιν ὀπτοφόροισιν ἐκλυῤῥωσιν.

Spirationes suspiriosæ quæ foras educuntur, ac citra rationem facta colliquatio in vterum gerentibus abortiones indicant.

Hîc μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα idem quod paulò pòst πὰ μυχθώδεα πνεύματα significant, & difficilis spirationis genus indicant, quod in ea quæ extra fertur latione intercisum est & interruptum, ac velut offensantem & elisum spiritum habens, in medióque expirationis cursu deficientem velut reuocans, ingeminanti similem facit, & iterato quodammodo spiritu resarcit. πνεῦμα πρὸς πταῖον ἐν τῇ αὔω φορῇ aliàs dicitur *Hippocrati, aut πνεῦμα προσκόπτον. Magis autem propriè luctuosa suspiria referunt quæ κλαυθμώδεις αὐτμοὶ dicuntur Hippocrati aphoris. 54. libr. 6. Atque hæc difficilis spirationis species interrupta & subsistens, in expiratione consideranda, quemadmodum & ea quæ lib. 2. & 6. Epidem. celebratur ingeminata & velut intro reuocata spiratio, ad inspirationem spectat. Conuulsionem aut præsagit elisa huiusmodi spiratio, aut organorum spirationi deseruientium duritiem, resiccationem, & facultatis animalis imbecillitatem, interdum etiam magnum intus conceptũ incendium & fuliginosi recrementi copiam, vt patet in Philisco ac Dromeadæ vxore lib. 1. Epid. & ex Galeno libr. 3. περὶ διαπνοίας. Est igitur μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενον πνεῦμα, & μυχθῶδες πνεῦμα, suspiriosa expiratio, & velut in pueris plorabundis medio suspirio interrupta. καὶ δὴ καὶ τοῦτο παντὸς ἐστι τοῦ κατὰ τὸ περὶ διαίτης εἰρημένον, πνεῦμα προσκοπῶν ἐν τῇ αὔῳ φορῇ. ὡς γὰρ εἰσπνοὴν τινες οὐχ ἕνεκα τοῦ ὁρᾶσθαι, ἀλλ' ἡσυχίᾳ ἀναπαύσασι τὰ ὀνόματα ὁμοίως τοῖς κλαυθμηριζομένοις παιδίοις, οὕτω καὶ ἐκπνέουσι. (vt scribit Galenus) Etsi enim insolens est & noua dictio, nec nisi (vt reor) hoc præsagio vsurpata in tam celebrata apud Hippocratem spirandi difficultate, neque à Galeno tota de spirandi difficultate tractatione commemorata, potest tamen per ea quæ adscripsimus Galeni verba explicari. Quòd si eiulabundam & gemebundam expirationem intelligimus, aut sonum qui in flentibus exauditur accipimus, iam doloris affectum aliquem exprimi necesse est, neque sola spiritalium instrumentorum motio spectanda est, velut in luctuosa spiratione accidit. Abortionis autem causa non est in prægnantibus huiusmodi suspitiosa spiratio: sed cùm non nisi magnos affectus comitetur, fœtus periculum indicat. Sic etiam repentina extenuatio aut colliquatio in vterum gerentibus, quæ interni alicuius visceris vitio, aut Œconomia naturalis culpa contrahitur, fœtus corruptionem prædicit. Et quod de mammis effertur aph. 37. lib. 5. id de toto corpore dici potest. μᾶλλον γὰρ κατ' λόγον σωματικὴν ἀσθένειαν corporis imbecillitatem significat *Hippocrati, quam facilè abortus sequitur. F

*Lib. de rat. vict. in morb. acut. & aph. 68. lib. 4. *Aph. 28. lib. 2.

520 Ὀδυνῶν χειλίης μετὰ τόκον, ὀπτὶ σώτῃσι πυώδεα καθαίρει.

Ventris dolor à partu, in his purulenta expurgat. H

Indistinctè scriptum videtur præsagium. Neque enim omnis à partu dolor purulenta expurgat, sed qui vel ab vlcere, vel partus purgamentis tardantibus & putrefactis excitatur, cùm & morantes menses purulenti fiant. Cui affectui magnam curam ad-

hibendam censet Hippocrates lib.1.περὶ γυναικείων. Videtur autem istud superiori annectendum, & de dolore ex abortu, vnde e- A
nata sunt vteri vlcera, intelligendum. Omnes tamen quotquot videre licuit codices distinguunt. Aut certè de pituitosis recrementis accipiendum, quæ vbi intestinis aut vtero adhærescunt, & in flatus à calore vertuntur, tormina & tensiones excitant, cocta verò & calore liquata, puri similia existunt & repurgantur. Quod ferè in his videtur, quæ multò grauiditatis tempore pica laborarunt.

Quæ torporis sensu afficiuntur, præcipuéque ad motiones impotentes & perfractæ, circa iudicationem vexatæ, anxietate laborantes, multo & tenui sudore diffluunt, in his aluus effusa malum denunciat.

[522] Αἱ ναρκώδεες καὶ μάλιςα ἐν τῆσι κινήσεσι μὴ ἀδυναμίης κατακλασμέναι, περὶ κρίσιν ἐνοχληθῆσαι, ἀσώδεες, ἐφιδρῶσι πολλῷ. κοιλίαι καθυγραινθῆσαι τούτῃσι, κακόν.

Incertum est quibus hanc symptomatum collectionem attribuat, quæ frigidorum humorum grauantem abundantiam in- B
dicat. Istud tamen videtur (vt cætera) vterum gerentibus, aut quibus menses restitant accommodari. Sunt autem καταικλασμέναι ἐν κινήσεσι μὴ ἀδυναμίης, quæ viribus sunt fractis & exolutis, & ad motiones inceptæ aut impotentes, quales sunt extremæ languentes & membris perfractæ, aut delassatæ, humorum copia animalem facultatem opprimente & spiritus vitales exoluente, vt idem καταικλασμένων quod καταικεκλιμένων, & quæ viribus exolutis prostratæ iacent, significat, non secus ac καταικλασμένοι κωματώδεες dicuntur Hippocrati libello περὶ ἐπιθεωρεσιμοῦ, qui in Prorrhetico καταικεκλισμένοι κωματώδεες vocantur, & ἔκλυσις hoc est exoluti & fractis viribus exponuntur Galeno.

Muliebria purgamenta non subsistere vtile, ac fortè ex talibus comitiales morbi oriuntur, partim verò diuturnæ alui subductiones, partim etiam sanguinis per ora venarum profluuium.

[522] Τὰ γυναικεῖα μὴ ἱστάμενα, χρήσιμον. ἐπιληπτικὰ ἐν τοιούτοισι, οἴμαι. ἐνίοισι δὲ ὑποφοραὶ μακραί, ἐνίοισι δὲ αἱμορροΐδες. C

Hæc sententia Hippocrate digna & veritate sua constantissima, siue de statis menstruis purgationibus, siue de partus purgamentis intelligatur. Nam & huiusmodi muliebria remorata maximam noxiam adferunt, vt patet ex Hippocrate lib.1.περὶ γυναικ. & Galeno lib.5.de sympt.caus.& lib.6.de loc.affect.& Comment.ad aph.57.lib.5. In vteri autem peruersionibus aut præfocationibus, quæ plærunq; tardatis mensibus fiunt, comitialis morbi symptomata cernuntur, qualia enumerantur libr.1.περὶ γυναικείων, cùm vterus in hepar aut hypochondria obuoluitur. ἐὰν δὲ ὑπὸ τὴν ἧπαρ ἔωσιν αἱ μήτραι, καὶ πόνοι ὑποχονδρίοισιν πάγωσι, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν αὐξάνεται. ἐνίοτε δὲ καὶ πελιδναὶ γίνονται. ἡ δὲ τοῦ ὀδόντος βρύχη, καὶ σιαλα ὀδὴ σόμα ῥέει, καὶ ἐοίκασι πόνοι ὑπὸ τῆς ἠσακλείης νόσου ἐπιοχεμένοισιν. Idem libr.2.in vteri procidentia, epileptica symptomata annotat, quæ etiam membrorum contractiones, peruersiones, aut conuulsiones significant. Alui autem diuturna profluuia sæpiùs antea commemorata, & hîc quoque molestiam exhibent, vt satis paret ex libr.1.περὶ γυναικείων. ἰῶ δὲ ἐς τὴ κοιλίαν ἔλθῃ ἄλες, ἐπειδὰν σταθῇ, παρέχειν αὐτὴν καὶ οὐχὶ πόρρω. πυρέσσειν δὲ ὡς μὴ ἐν τούτῳ ἐξαίφνης ὀσφρομένη σάμαλα φλαύρος ἔχουσα, πυθέσθαι μιν. Rursusq; ibidem, ὅταν δὲ ἡμέρη πέμπτη ἢ ἑβδόμη, ἔστιν ὅτε ἡ κοιλίη παρέχει, καὶ ὑποχωρέει μέλαινα, καὶ καθαρμα καθαρὸν ἄλλοτε καὶ ἀμίγα, καὶ ὡς ὄνειον ὕδωρ. καὶ ἰῶ ὑπνέλφοι, δοκέει οἱ ῥηϊτερον εἶναι. καὶ μαλεδαινομένη ἐν τῇ χρὴ ὡς ὑγιὴς γίνεται, ἰῶ δὲ μὴ, κινδυνεύσῃ διαῤῥοίης αὐτῇ ἰσχυρῆς δι' ἀποτεύσης. Fiunt autem alui profluuia diuturna à sanguinis in hepar refluxu, calidíque natiui oppressionem indicant & periculo sunt, fieri etiam possunt perenni in aluum & intestina fluxione, ideóque summam naturalium facultatum imbecillitatem denunciare. Quòd ad hæmorrhoidas attinet, solet retenta illa abundantia interdum ad sedem deduci, & per ora venarum effundi. Quod etiam indicauit Galenus Comment.ad aph.33.lib.5.& Hippocrat.libr.1.περὶ γυναικ. cùm menstruam purgationem interdum ad sedem deriuari scribit, etsi id rariùs mulieribus, virginibus verò crebriùs apparere dicit. Et sanè in opere medico non semel reseratis hæmorrhoidibus huiusmodi abundantia vacuari visa est.

Vterum gerentibus præcordiorum dolor malum denunciat, hic etiam alui euntes & rigore subinde corripi malo est. Ventris dolor, si limosa expurget, in huiusmodi leuius malum indicat. Quæ ex his faciles partus habent, eæ postea vehementer anguntur.

[523] Τῆσιν ὑποφορήσιν ὑποχονδρίου ἄλγημα, κακόν. ἢν κοιλίαν τούτῃσι φερόμενα, κακόν. ἢν δ' ὑπαῤῥιγοῦν τούτῃσι κακόν. ὀδυνᾶται κοιλίης ἐν τῇσι τοιαύτῃσιν ἥσσον κακόν, ἰῶ ἰλυώδεα καθαίρῃ. ἢν σπανίδιος τῶν τοιούτων πίπτῃ), μετὰ τόκον δύσφορα σφόδρα. E

Aluum prægnantibus effundi abortionis periculum denunciat, ex placito 34.lib.5. Limosa autem excrementa cùm ventris & præcordiorum dolore, & rigore qui subinde repetit, viscerum impuritatem, præcipuéque iecoris imbecillitatem significat, vnde deiectiones hepaticæ cum torminibus subeunt. Alleuant autem huiusmodi limosorum & cœnosorum deiectiones, ex quo leuius malum iudicatur. Eæ etsi faciliores ac promptiores ex rigoris concussione habent partiones, postea tamen torminibus grauiter conflictantur, ob collectam viscerum cauo humorum impuritatem. Sic enim tota connecti posse meliùs existimo, quod etiam manu scripti codices faciunt, etsi pro ἢσι, τῆσι legunt. Quam scriptionem Asulanum exemplar, quia suspectam habet, asterisco notauit. F

Quibus prægnantibus tabi opportunis faciei rubor exoritur, hunc stillationes è naribus auertunt.

[524] Τῆσι κυήσησι φθινώδεσιν, ἧσιν ἔρυθος ὅτι τρεσσώπου γίνεται), αἱ ἀπὸ ῥινῶν ἀποσταξίες τοῦτο ἀποτρέπουσι γινόμεναι.

Malarum rubor succensi & infirmi pulmonis signum ex distillatione ferina aut concalfacto capite in tabi obnoxiis, quem iu- re reuocant & auertunt sanguinis ex naribus stillationes. Malarum quoque cauitatem partus purgamentis retentis rubescere an- G
notat Hipp.lib.1.περὶ γυναικ.φυσ.& lib.1.περὶ γυναικ.sublato illuc sanguine, velut vtero erysipelate laborante faciei ruborem adscribit lib.2.περὶ γυναικ.

Quibus à partu alba prodeunt, & his subsistentibus surditas cum febre & lateris dolor acutus excitatur, eæ in vehementem & perniciosam mentis emotionem incidunt.

[525] Ἧσιν ἐκ τόκου λευκὰ, ἐπιστάντων δὲ, ἅμα πυρετῷ κώφωσις, καὶ ἐς πλευρὸν ὀδυνὴ ὀξεῖα, ἐξίστανται ὀλέθριοι.

Hæc sententia ex Prorrh.80.petita est, vbi iisdem pene verbis repetitur & à Galeno explicatur.

Prægnantibus salsuginosa, post partum molestias ex albis, mordacibus denunciant. Purgationes huiusmodi duritiem adferunt. In his singultus malo est, & vterorum procidentia, quæ & vnà interficit.

[526] Τὰ ἐν τῇσιν ὑποφορήσισι ἁλμυρώδεα, σημαίνει μετὰ τόκον δύσκολα λευκῆσιν δακνώδεσιν. αἱ τοιαῦται καθάρσιες ἀποσκληρύνουσι. λυγξὶ δὲ τὸ τοῖσι φλαῦρον, καὶ πτῶσις ὑστερῶν, καὶ σωττεινή. H

Salsuginosa

A Salsuginosa multa collecta prægnanti, post partum purgationes molestas & mordaces, biliosas & acres fore præsagiunt, ex quibus interdum vlcera excitantur & vteri indurantur. Sic etiam in scirrhum indurescere scribit Hippocrates, ex mensium corruptione & putrilagine, lib.2.περὶ γυναικείων, & repetit lib.περὶ γυναικείης φύσιος. Et ex huiusmodi vterorum duritie, facilis est in cancrum transitus. Scribit nanque lib.περὶ γυναικ.φυσ.& lib.2.περὶ γυναικ. γυναικὶ ὅταν ὑστέραι σκληραὶ γένωνται, καὶ οἱ τε αἰδοῖα ἐξέρωσι, καὶ οἱ βουβῶνες σκληροὶ γένωνται), καῦμα ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἐνῇ, καρκινώδεσι ἀρχῇ. Vt non immeritò apud Hippocratem καρκινώδεσι σκληροὶ γένωνται exponat Erotianus. Quod sequitur καὶ πτῶσις ὑστερῶν parum cohæret, & rem totam obscurat. Neque enim video quidnam hîc πτῶσις significet, nec quomodo huic loco conueniat. Et certè locus conclamatus videtur, cùm ita se gerant omnia exemplaria, vt manifestum vitium, nullam autem medelam ostentent. Asteriscum enim vt scopuli indicem plæraque præfigunt. Cornarius hoc totum velut nil ad rem faciens prætermisit. Quòd si coniecturæ locus esse debet (quandoquidem in tam exulcerato loco nulla alia quàm coniecturæ medela est) πτῶσις legi potest, vt vteri lapsum & procidentiam intelligas ex calamitosa mordacium & acrium purgamen- B
torum effluxione, quæ & locorum duritatem & distensionem parit. πτῶσις enim ὑστερῶν & ἔκπτωσις adeo familiaris est, vt (quod scribit Hippocr. lib.2.περὶ γυναικ.) ἔκπτωσις ἐκπεσὴ παῖς ὑστέρας παροτρύνει, καὶ ἔχουσι καὶ φλαῦρον. Quæ etiam sæpiùs celebratur libris περὶ γυναικ. Potest etiam πτῶσις legi, aut πτύξις, (quod postea Præceptorem Hollerium fecisse video) & pro vteri ceruicis complicatione aut reduplicatione sumi, ex qua sequitur σώπασις distensio aut peruersio, locorumque duritas, vnde & purgamenta exitu prohibentur, & morborum congeries succedit. Sic lib.περὶ γυναικ.φυσ.& lib.2.περὶ γυναικ. ὑποπτύξις τῶν σώματος τῆς μητρέων Hippocrati celebratur. σωττεινὴ quoque exemplaria quædam legunt, vt corrugatum & complicatum vteri osculum contractio aut contensio consequatur: alia etiam σωκτεινὴ habent, quæ hîc secuti sumus.

Ex purgamentis muliebribus ad pedes & lumbos pertingentes tensiones, suppurationes indicant, & viscosa graueolentia ex aluo cum dolore prodeuntia. Ex præscriptis quoque suffocationes, suppurationes denunciant.

[527] Ἐς πόδας καὶ ἐς ὀσφὺν σωττάσιες ἐκ γυναικείων ἐκπυητικὸν, καὶ τὰ ἀπὸ κοιλίης γλίχρα, δυςώδεα ἀπὸ πόνου ἰόντα. πνιγμοὶ ὅτι τοῖσι προγεγραμμένοισιν, ἐκπυητικόν. C

Mensium abundantia retenta & corrupta, interdum suppurationes mouet & vteri vlcera. Ex quibus & lumbotum distensio aut per sympathiam cum vtero contractio, & pedum contensiones aut tumores, quæ sunt symptomata hydropica ex multa cacochymia suboriri possunt. Quæ etiam interdum vitio totius corporis contingunt, quod indicant graueolentia & putria per aluum cum dolore effusa. Vteri quoque strangulatus ex iisdem causis, corruptam putrilaginem euoluunt, & suppurationes faciunt. Hîc verò καὶ πνῖγμα potiùs lego quàm ἀπὸ κοιλίης, ex sentent. huius Prognost. 324. quæ huic valde affinis est & longè purioribus verbis scripta.

Vterinæ ventris duritates cum dolore, celerē perniciem denunciant.

[528] Τὰ ὑστερικὰ ἐν κοιλίῃσι σκληρύσματα ἐπώδυνα, ὀξέως ὀλέθριον. D

Vteri duritates quæ tactu in ventre percipiuntur intelligit, & verè Medicis σκληρώματα dicuntur, quæque velut oneris aut lapidis incumbentis pondus præferunt, vt scribitur lib.2.περὶ γυναικ. vbi etiam variæ causæ adscribūtur. Aut certè vterorum inflammationes accipiuntur, cùm solenne sit Hippocrati σκληρύσματα ἐπώδυνα tumores duros & dolentes dicere, quæ οἰδήματα σκληρὰ καὶ ἐπώδυνα vocantur in Progn. Vteri autem inflammatio & doloris acerbitate, & febris vehementia non paruam perniciem minatur. Ideoque ὀξέως ὀλέθριον iunximus, vt mali acerbitatem indicaremus, etsi plæraque exemplaria ἐπώδυνα ὀξέως legunt.

In vterum iam gerentibus, fluxiones serpentia oris vlcera cum dolore excitantes malum denunciant. In his sanguinis per ora venarū profluuiū pessimum.

[529] Τῆσιν ὑποφορήσιν ἤδη ἀφθώδεα ῥεύματα ἐπώδυνα, πονηρόν. αἱμορροΐς τούτῃσι κάκιστον. E

Hîc ἀφθώδεα ῥεύματα dicūtur, quæ paulò ante sent.515. ἀφθώδεα σόματα, addito causæ genere. Huiusmodi autem fluxiones tabem aut alui profluuium minantur, ideóque abortionis metum afferunt, vt & sanguinis quodcunque per ora venarum profluuium (αἱμορροΐδα vocant) in grauidis fœtui alimentum surripit, præcipuéque si iam longè progressa sit imprægnatio & fœtus grandior, ex placito 31.lib.lib.5. Etsi hîc αἱμορροΐς quancunque sanguinis profusionem, aut etiam ex venis pulmonum sanguinis eductionem significare potest.

Quibus in tumorem sublato ventre, pudendum rubor occupauit, muliebribus purgamentis albis humidis subitò procedentibus, diuturnis febribus intereunt.

[530] Ἧσι κοιλίης ἐπαρθείσης ἐς αἰδοῖον ἔρευθος ἦλθε, γυναικείων λευκῶν ὑγρῶν καθελθόντων ἐξαπίνης, ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι τελευτῶσι. F

Vteri tumore cum vlcere aut phlegmone laborantis sunt indicia, quemque sæpe cancer occupat, & quo laborantes diuturnis ac lentis febribus tabescentes consumuntur. ἐξαπίνης autem magnam & confertam purgamentorum putrilaginem denotat.

Conuulsionem, muliebria si circa initia appareāt, neque febris accesserit, soluunt.

[531] Σπασμῷ, γυναικείων ἐν ἀρχῇσι φανέντων, πυρετοῦ μὴ ἐπιγενομένου, λύσις.

Conuulsiones intelligit quibus solent mulieres hystericæ plærunque esse obnoxiæ purgationibus muliebribus remoratis, & quibus procedentibus continuò liberantur, vt satis indicat historia ægr.11.lib.3.epid.post st.pest. Quòd si febre accedente (quæ conuulsiones etiam sanare potest) circa initia morbi purgationes erumpant, eiusmodi vacuatio maximo malo est, cùm sit sym- G
ptomatica & morbi, non naturæ, impetu contingat, quod etiam sæpiùs obseruare licet in opere medico. Illud igitur πυρετοῦ μὴ ἐπιγενομένου, huic suffragatur lectioni quam antea (sent.350.) adscripsimus, quæ ἄπυροι σπασμοὶ legit, aut quæ ex Prorrh. ἀπύρως, easque conuulsiones, quæ magnis vteri inflammationibus succedunt, distinguit, quibus febres coniunctæ sunt. ἐν ἀρχῇσι verò conuulsionis initium, aut primùm apparentes menses, hoc est pubertatis tempus, quo primùm menstrua erumpunt, & comitiales, conuulsiones, aut pueritiæ morbos etiam soluunt, vt scribit Hippocr. aph.28.lib.3. Plinius nanque cap.4.lib.28. multa verborum genera, maximeque comitiales, primo coitu solui scribit, primoque fœminarum mense.

Vrinæ tenues, nubeculam quandam in medio assumentes, rigorem denunciant.

[532] Οὖρα λεπτὰ ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρεύμενα, ῥῖγος σημαίνει.

Absurdum est nubeculas in vrinis tenuibus rigorem denunciare, neque etiam si in medio suspensæ sint, ideóque hæc senten- H
tia demonstratione caret, præstatq; Hip. doctrinam de vrinis in mētis notione reponere. Quinetiam phrasis est insolens, & illud ἐρεύμενα locū suspectū facit. Quod tamen pro μεταλαμβανόμενα sumpsimus, quòd ἐρεύμενον apud Hesiod. μεταλαμβανόμενα exponat Varneq; huic loco hac notione malè quadrare videatur. Quia aūt infrequens est dictio, nō omninò temerè ἀναῤῥεύμενα, aut ἐωρεύμενα scriptū fuisse coniicias, etsi hāc lectionē suis rescriptis damnat Gal. Com.1.in prorrh. Aut certè ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρεύμενα, idē quod

ἀναωρήματα ὑπηνέφελα indicare videntur, de quibus aliàs ſcripſimus. Ερεύμενα etiam pro ἐρευγόμενα, per ſyncopem, legi poſſe aliquando ſuſpicatus ſum, vt ſint vrinæ quæ nubeculas in medio eructant aut effundunt, vt τὴ ἐρευγῆς nomine effuſa quædam copia aut abundantia intelligatur. A

Sanguinis fluxus ſi quarto die oriatur, diuturnitatem indicat, & aluus effunditur, cruraque intumeſcunt.

533 Ην ἀπὸ τὴ τεταράδος αἵματος ῥύσις γένηται, χολέρια σημαίνει, καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται, καὶ σκελέων οἰδήματα.

Indiſtinctè admodum prolata eſt iſta ſententia. Neque enim quemnam ſanguinis fluxum intelligat ſatis certum, neque quomodo quarto die exortum ſanguinis profluuium diuturnitatem indicet compertum eſt, quin potiùs iudicationis diſciplinam labefactat & ſubuertit. Neque cuinam affectui iſta accommodentur, ſatis intelligitur. Poſſunt fortaſſis iſta conuulſionibus attribui, in quibus ob frigidam & crudam materiam qua abundant, vrinæ tenues conſpiciuntur, & hæmorrhagia quarto die exorta nihil promouet, quinetiam morbi initio contingens iudicationem irritam facit. In criſeos ratione celebre eſt ex lib. 2. epid. αἱ παρτάων αἱμορῤῥαγίαι, διάκριτοι. Et τὰ κρίνοντα ἐν αὐτῇ τῇ ὑπαφανίσει: etſi morbi quidam, præcipuéque ſanguinei, & qui paribus diebus moueantur (idéque maximè in iuuenibus) ſalutares habere hæmorrhagias quarto die obſeruantur. Sed quanam ratione iſta in hunc muliebrium morborum ordinem irruperint, ſuperuacaneum eſt quærere, neque quomodo crurum tumor inde, aut alui eruptio ſperetur, niſi hæc ex liberaliore hæmorrhagia contingant. B

In vterum gerentibus capitis dolores cum ſopore & grauitate malo ſunt: forteque huiuſmodi naturæ vna etiam conuulſionibus quibuſdam ſunt obnoxiæ.

534 Τῆσιν ὑπιφόρησι κεφαλαλγικὰ καρώδεα μετὰ βαρέος ῥεόμενα, φλαῦρα, ἴσως δὲ τούτῃσι καὶ ἅμα ἀπασμώδες τι ὠφελέει. C

Ex Prorrh. 1 03. diſertis verbis huc traducta ſententia & paulò antea expreſſa. Ideoq; lectionem Prorrhetici ſecuti ſumus, cùm ſint exemplaria omnia vitioſa, & ὠφελέει pro ὀφέλῃ legant. Poteſt etiam legi ἀπασμῶδές τι παθὼν ὀφέλῃ, quæ eſt Galeni lectio & à Cornario vſurpata.

Quæ ante partionem in modum choleræ morbi affliguntur, faciles quidem partus edũt. Febre autem tentatæ, malignè habent, tum verò præcipuè, ſi quid fauces vexet, aut in febre maligni aliquid appareat.

535 Αἱ πρὸ τῆς γενήσιος ὑπὸ χολερώδεα πρὸ τῶν τόκων, λίκνοισι μὲν ῥηϊδίως. πυρέξασαι δὲ, κακοήθεες, ἄλλως τε κ' ἐν τῇ κατὰ φάρυγα ὀχλῇ, ἤ τι τῶν ἐν πυρετῷ κακοήθων ὑπιφανῇ σημεῖον.

Magnam ventris perturbationem cruda multa & bilem per vomitum ac ſeceſſum excernentem cum ſumma corporis iactatione, interiorum oppreſſione & crurũ conuulſione, velut in cholera morbo, intelligere videtur, quæ partui vicinas terrere non mediocriter debet, idéque præſertim ſi cum febre ſit & malignis ſymptomatis, bilioſa acrimonia in venas delata ibiéque corrupta, non ſecus ac in cholera morbo ex alimentorum inſigni cruditate & corruptione. D

Erumpentia ante partus aquoſa, mala.
Hoc paulò antea expreſſum eſt ſent. 513.

536 Τὰ πρὸ τῆς τόκων ῥηγνύμενα ὑδατώδεα, φλαῦρα.

In vterum gerentibus ſalſuginoſę ad fauces fluxiones malum denunciant.

537 Τῆσιν ὑπιφόρησι κατὰ φάρυγα ἁλμυρώδεες ῥύσιες, πονηρόν.

ἁλμυρώδεις ῥύσεις nunc * dicuntur, quæ paulò antea ἁλμυρώδεα ſimpliciter. * ſent. 526.

Ante partus ſubinde rigore corripi, & citra dolorem parere, periculum indicat. E

538 Τὸ πρὸ τῆς τόκων ὑπαῤῥιγοῦν, καὶ τὰ ἀνώδυνα λικτόμενα, κινδυνώδεα.

Rigor ante partum ſubinde corripiens, materiæ agitationem & ad neruos aut ſuperiora tranſpoſitionem indicat, ex qua concuſſus partus faciliùs elabitur. At ſine dolore parere cùm præter naturam ſit, magnum aut fœtui, aut parturienti periculum denunciat. In partu enim dolor eſt totius corporis, præcipuè verò lumborum & coxendicum. δίεται γὰρ σφέων τὰ ἰσχία, (vt ſcribit *Hippoc.) καὶ φλᾶται ἡ ὀσφὺς ὑπὸ τῆ ἐμβρύου. * Lib. περὶ φυσ. παιδίου. Lib. 1. περὶ γυναικ.

Prægnantibus fluxiones cum ſerpentibus oris vlceribus, malo ſunt. Hæ conuulſionibus, exolutionibus, poſtea perfrictionib. tentatæ, celeriter calefiunt. Quinetiam prægnantibus moleſtiam exhibent, qui circa tenue inteſtinum contingunt tumores, quales circa extremas vteri oſculi oras, in erectę ceruicis ſpirationis difficultate detentis, eueniunt. Quinetiam fortaſſis huiuſmodi tumores gemellorũ partum prænunciant, aut fortè conuulſiones tumores huiuſmodi indicant.

539 Τῆσιν ὑπιφόρησι τὰ ἀφθώδεα ῥύματα, πονηρόν. ἀπαθείσαι, ἐκλυθῆσαι, μετὰ καταψυχθεῖσαι, ἐκθερμαίνονται ὀξέως. ἢν μὲν τοι καὶ διέκολαι ἐπιβαίνῃ τῆσιν ὑπιφόρησι τὰ περὶ τὸ λεπτὸν οἰδήματα, οἷα τὰ περὶ τὰς ὀρέας γίνεται, ἐπιλαμβανόμενα ὀρθοπνοίῃσιν. ἆρα τὰ τοιαῦτα οἰδήματα διδυμοτοκῇ; ἆρα καὶ ἀπασμῶδες τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ποιεῖ; F

Syndrome eſt empirica, difficilis, ex obſeruatione nata, & demonſtratione carens, quæque quò obſcurioribus vtitur vocibus, eò perplexam magis ſententiam facit. Nam quid per πὰ ὀρέας intelligatur non facilè coniicias. ὄρχεις enim omnes hîc aut ὀρέας ferè ſumunt, & ſcrotum intelligunt, quod & ὄρχεα & ὄρχη dicitur lib. 2. περὶ γυναικείων. ὀρέας tamen cum paſſim legant omnia exemplaria, dubium relinquitur an hîc ὀρέων idem quod τὰ ὀρέων indicet, quod exponitur Galen. in Exegeſi ἡ περὶ τὸ σῶμα τῆ μήτρας ἑλικοειδὴς ἐπανάστασις, flexuoſa circa vteri oſculum extuberãtia, quomodo etiam ſumpſiſſe videtur Cornarius, an verò pro ὀρέων in Exegeſi ὀρέων legendum ſit, vt iſtum locum ſubindicet, & exponendum ſit, αἱ περὶ τὸ σῶμα τῆ μήτρας ἑλικοειδεῖς ἐπανασταίσης. Neque quòd ad notionem attinet, ſatis eſt explicatum quinam tumores circa huiuſmodi oſculi vuluæ eminentias fieri intelligantur, in ea ſpiratione quæ erecta ceruice obitur detentis, aut quæ huiuſmodi ſpirandi difficultatem inducant. Mihi, ſi quid coniicere licet, tumores ſubindicari videntur, qui in longa tuſſi & magna ſpirandi difficultate, ad genitales partes. velut reſtes aut ſcrotum, iudicationis quadam lege decumbunt. Nota nanque ſatis eſt thoracis cum genitalibus partibus communitas, & ὄρχεις οἰδήσεις ἀπὸ βηχέων, vt ſcribit Hippocr. lib. 2. epid. Quam conſenſionem pluribus locis confirmauimus noſtris in lib. 2. epid. Commentariis. Sic igitur ἐν τῇ ὀχέῳ & in extremis oſculi vteri oris non eſt abſurdum ex longa tuſſis contentione & ſpirandi difficultate tumores fieri, quo in loco etiam ſæpiùs herniæ viſuntur. Quæ ratio magis etiam notionem noſtram confirmabit, qua κινέω apud Hippocratem lib. 2. epidem. vterum indicare proponebamus, vt luculentus vteri cum thorace & ſpiritalibus partibus cõſenſus innoteſcat. Quod autem ſcribitur huiuſmodi tu-

A modi tumores circa tenue inteſtinum enatos gemellorum partum ſubindicare, id ſemel obſeruatum non temerè in dubium adducitur. Et ſanè longè eſt æquius inde conuulſiones impendêre.

540 Τὰ μυξώδεα ἐξαναφέροντα πνεῦμα ἐν πυρετοῖσιν, ἐκπροώσκοντα.

Quæ ſuſpirioſæ ſpirationes foras educuntur in febribus, abortionis periculum afferunt.

Hoc præſagium ſuprà ſcriptæ ſententiæ (519) lucem adfert eamque explicat. Hîc enim τὰ μυξώδεα ἐξαναφερόμενα πνεύματα dicuntur, quæ illic τὰ μὴ μυξῶδες ἐξω φέρεσθαι πνεύματα. Indeque hîc eſſe legendum fortè coniicias τὰ μυξώδεα ἐξαναφερόμενα πνεύματα, aut τὰ μυξώδεα ἐξαναφέρουσα πνεύματα, quemadmodũ legiſſe videtur Corn. aut μυξῶδες πνεῦμα, vt luctuoſam expirationẽ, & eam quæ foras fertur cum ſuſpirio intelligas.

541 Φρικώδεσι, κοπιώδεσι, καρηβαρικοῖσι, γυναικεῖα καταῤῥήγνυται. B

Horrore ſubinde tẽtatis, laſſitudine & capitis grauitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

Publicati codices hanc ſententiam ſuperiori connectunt, & ἐν πυρετοῖσι φρικώδεα intelligunt. Poteſt & per ſe accipi, quod faciunt reliqua exẽplaria, quæ ſecuti ſumus cum Corn. Et hoc ſæpe accidit vt in magna humorũ inæqualitate & copia totum corpus degrauante, menſes erumpant, interdum natura morbum deponente, ſæpiùs verò impetu ſibi qua ratione cunq; exitum moliente.

542 Αἱ πρὸς χεῖρα νωθραὶ, καταξηροὶ, ἀδιψοῖ, γυναικεῖα πολλὰ χαλῶσαι, ἐκπυητικαί.

Quæ ad manus contactum torpeſcunt, peraridæ, ſitis expertes, muliebria multa profundentes, pus intrò colligunt.

Ex menſium abundantia & interno vitio tabeſcentes, areſcentes & ſuppuratas intelligit, quæ febre lenta conflictantur, quas ideò πρὸς χεῖρα νωθρὰς vocat, quòd ad manus contactum lenta ſit febris, eæque velut tardæ ac torpeſcentes, totoque corpore quodammodo pigræ ac plumbeæ. C

543 Τὰ ἐξαίφνης λευκὰ καταῤῥέοντα ὑπὸ βωμῷ, ὠδὶν ῥιγῇ, καὶ ἐς μηρὸν ὁρμᾷ, θόμος δύσκολον.

Ex abortione vbi alba de repente percurrunt, ſi rigor aliquis corripiat, & ad femur impetus fiat, tremor moleſtus ſubit.

Ex abortu quæ fiunt febres periculi plenæ ſunt, præcipuè verò ſi vteri inflammatio, aut exulceratio ſuccedat, aut quauis alia de cauſa in fœmur decumbat, quod in vteri tumoribus valde ſolenne eſt, vt aphor. 47. lib. 5. Aliôqui ex mucoſorum & pituitoſorum fluxione, quæ abortionem fecit, in fœmur decubitus, & tremor, materiæ ad ſuperiora reflexu, & à venis ad neruos tranſpoſitu, difficilis & calamitoſus eſt. Exemplaria autem publicata ῥηγῇ pro ῥιγῇ legunt. Quæ lectio abortum magis & vlcera ſuſpectat, ideoque plauſibilior videtur.

544 Τὰ ἀφθώδεα σώματα τῆσιν ὑπιφόρησι κοιλίας καθυγραίνει. D

Serpentiá oris vlcera in vterum gerentibus, aluos humectant.

Sæpiùs antea expreſſa ſententia, ex qua & alui profluuium, indeque periculoſa abortio ſuſpectatur.

545 Αἱ τῶν κυοσέων, πρεσβυοσέουσαι πρὸ τῶν τόκων, ὑπαῤῥιγοῦσι.

Quæ prægnantes ante partus laborarunt, ſubinde rigore corripi ſolent.

Publicatorum codicum lectio valde eſt implicata, quæ ἧσι δὲ τῶν κυοσέων habet, & iſtam ſententiam ſuperiori connectit. Quæ etſi referri poſſunt ad aphthoſas illas fluxiones & ferinas, quæ ante partiones prægnantes affligerent, aptiùs tamen diſtingui videntur & ad prægnantium morbos accommodari, quæ ante partus ſubinde rigoribus tentantur ex magna humorum inæqualitate & E viſcerum impuritate, quale quid Epicratis vxori contigit. lib. 1. epid. vnde deducta videtur hæc ſentẽtia. Eamq; lectionem ſequuntur reliqua omnia exemplaria cum Cornario, & αἱ τῶν κυοσέων legunt.

546 Αἱ ναρκώδεες ἐκλύσιες, δύσκολοι μὲν ἐν τῇ τόκων ἐπιβαίνουσι καὶ πρόδηκεν σύκαι, ἐ μὲν τοι ὀλέθριοι. ἀπὰρ καὶ πλῆθος γυναικείων πρεσημαίνουσιν.

Quæ ex partionibus contingunt exolutiones cum torpore, moleſtiam quidem exhibent, & mentem emouent, nullam tamen perniciem afferunt. Verumetiam purgamentorum muliebrium abundantiam denunciant.

Quod ſemel obſeruatum, id in exempli authoritatem transferti non debet. Neque huiuſmodi exolutiones periculo carent, ſiue ad motionis impotẽtiam, ſiue ad animi defectiones referas. In laborioſis & moleſtis partionibus, præcipuè ſi grandiores fœ- F tus educantur, huiuſmodi membrorum exolutiones cum torpore contingunt. Sed quòd mentis emotionem addidit, cerebrum appetitum ſignificat, & exundantem toto corpore vitioſæ & inæqualis materiæ abundantiam, quæ per muliebria purgamenta deducitur.

547 Αἱ ἐν τόκῳ καρδίῃ πρεσαλγήσασαι, ὀλίγῳ ὕστερον ἐπιβάλλουσι.

Quæ in partu oris ventriculi dolorem antea ſenſere, paulò poſt fœtus deponunt.

Hippocr. lib. 1. περὶ γυναικείων in parturientibus crebram ſpirationem, lumborum dolorem, & oris ventriculi morſum (καρδιαλγὴν vocant) adſcribit. Hîc autem ἐπιβάλλειν, ἀφιέναι, & fœtum deponere, demittere, excludere & eiicere ſignificat.

548 Τὰ φρικώδεα, κοπιώδεα, καρηβαρικὰ, βαχήλου ὀδυνώδεα, γυναικεῖα καταῤῥήγνυσι. πρὸς κεῖσιν δὲ τοιοῦτον γινόμενον μετὰ βηχὸς ἐπιῤῥιγεῖ. G

Horroris & laſſitudinis ſenſus, capitis grauitas cum ceruicis dolore, muliebres purgationes deiiciunt. Quòd ſi quid huiuſmodi circa iudicationẽ cum tuſſicula contingat, ſubinde rigorem adfert.

Iſtud fidem facit ſuperiorem paulò ſententiam (541) rectè diſiunctam eſſe. Quod inſuper de tuſſicula additur, ex obſeruatione ductum eſt, nec ſatis ad demonſtrationem accommodatum.

549 Ὅσαι κόρησιν ὀρθοπνοϊκὰ συμβαίνει, ἐν τῇσιν ὑπιφόρησι, λιθοὺς ἐκπτυοῦσαι. γυναικεῖα ὑπιφαίνεσθαι ἐν ἀρχῇ, κακόν.

Quæ puellæ erectæ ceruicis ſpiratione vexantur, iis vterum ferentibus mammæ pus colligunt. Muliebria purgamenta circa initia apparere, malum.

Ex magna & continua in thoracem & pulmones defluxione, orta huiuſmodi ſpirandi difficultas, partem imbecillam reddidit, H in quam geſtationis vteri tempore deducto ſanguine, pus fortaſſe collectum eſt, & muliebres purgationes ſtatim ad initia eruperunt. Ex quibus nil niſi fœtus corruptionem aut etiam tabem ſperare queas. Poteſt & in viro maturis puellis ſuppreſſa menſtrua purgatio huiuſmodi erectæ ceruicis ſpirationem ad ſuperiora recurſu adducere, ex quo pars poſtea imbecillior reddita, ſuppuratum excepit.

Febres acutas cum mentis perturbatione, in oris ventriculi dolore non bilioso, insania soluit.

550 Τὰ μανικὰ πυρέτου ὀξέος παραφόδεας ἀχόλῳ καρδιαλγικῷ λύουσι. A

παραφόδεας febres dicuntur in quibus ægri sunt turbulenti, & sine ratione mentis perturbatione vexantur, quod est initium malè affectæ mentis, vt scribit Galenus in Prorrh. Impropria est autem solutionis acceptio, ac potiùs morbi successio, cuius varia aliàs descripsimus exempla. Et hîc insania huiusmodi febres soluit, velut μανίην ἔκστασις aph. 5. lib. 7. & aliôqui (quod scribit Galenus) vehementes casus in morbis acutis, interdum probas solutiones promouent. Insania igitur febres acutas huiusmodi ita soluit, velut febres ardentes tremoribus ac delirio soluuntur ex aph. 26. lib. 6. Oris autem ventriculi dolor qui sine bile fit, breuem morbum fore indicat, aliôqui appetito cerebro in furorem & vehementem insaniam erumperet.

His quæ non pariunt, ad conceptum sanguinis vomitus prodest.

551 Τῇσιν ἀπόκρισιν αἵματος ἔμετος παρὸς ὃ συλλαβεῖν ὠφελεῖ. B

Sanguinis copia interdum fœtum primis mensibus suffocat, ideoque deplenda est, interdum ita vasa implet ac distendit, vt fœtui concipiendo locus non sit. Sanguinis igitur vomitus velut ad causam relatus confert. Sic lib. περὶ ἀδικωνίου Hippocrates ad conceptum sanguinem detrahendum consulit. γυνὴ ἥ τις ἀρτίκυμων ἐοῦσα πέπαυται κυϊσκομένη, φλεβοτομέοντω δὶς ἢ τρὶς ἐν ἐπιαυτῷ ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τῆς σκελέων. Et lib. περὶ ἀφόρων vt conceptum procuret, brachij sinistri venam aperiendam consulit. Sunt autem hîc ἄπκοι, non quæ steriles dicuntur, sed quæ vel probè non repurgantur, vt exponit Galenus extremo lib. 3. de difficult. spirandi, vel quæ viri congressu non vtuntur.

Oculorum caligines crebris apparentibus mensibus, soluuntur.

552 Τὰ ἀχλυώδεα γυναικείων συχνῶν ὀπιφανέντων λύεται. C

Mensibus restitantibus ex sanguinis impuritate caligo oculis obtenditur & spiritus visorius conturbatur. Quibus erumpentibus ista reuulsione quadam conquiescunt.

Quæcunque mammarum dolore ex febribus vexantur, eas sanguinis concreti spuitio non fœculenta, dolore liberat.

553 Ὅσῃσι γυναῖξὶν ἐκ πυρετῶν ἄλγημα στηθῶν γίνεται, τούτοις αἱμόλωπος ἀφυγόδης ῥιπισμὸν, λύει τοὺς πόνους.

Non magnam fuisse neque admodum corruptam sanguinis concreti copiam eiectam, significat ἀφυγόδης adiectum. Neque enim fœculentum, crassum, aut sanioſum fuisse suspicandum est. Aliôqui magna sanguinis concreti & fœculēti reiecta copia, insigne vasorum vlcus indicaret. Mammarum autem dolor humoris ex vtero recursum ex partium consortio præseferre potest, qui potuit sanguinis concreti spuitione depelli. Hîc autem πύσις αἱμόλωπος, idem quod πύσις αἱματώδης aut αἱμολώδης significat, cùm propriè αἱμόλωψ in oculis sugillationem indicet, sitque vt scribit Erotianus, συγκεφὴ ὕφαιμος ὡς ὀπίσω ἐκ πληγῆς περὶ τὴν κεφαλειδῆ χιτῶνα γινομένη. A sulanus ἐγγενομένη legit, reliqua exemplaria γινομένη.

In mulieribus quæ vteri suffocationibus tentantur, idque sine febre, faciles sunt conuulsiones, quale quid etiam Dorcadi contigit.

554 Οἱ ἐν ὑστερικῇσιν ἀπνοίῃσι παρασμοὶ εὐχερέες, ὅτι καὶ Δορκάδι. D

Hoc præsagium ex Prorrh. 119. sumptum, & antea expressum & explicatum.

Quibus ex rigore febris cum lassitudinis sensu adest, in his muliebrium profluuium expectare oportet. Quòd si ceruicis dolor prehenderit, sanguinis è naribus eruptionem fore spes est.

555 Ἡσιν ἐκ ῥίγεος πυρετὸς κοπιώδης, γυναικεῖα καταβήσεται. βάχηλος ἐν τούτοισιν ὀδυνώδης, αἱμορραγικόν. E

Ex Prorrh. 142. sumpta sententia & in hoc præsagium traducta.

Vomitio autem maximè est innoxia, quæ pituita & bile permixta est, dum ne admodum copiosa sit. At synceriores vomitiones deteriores sunt. Viridis quoq; vomitus & niger, & liuidus vitiosus est. Quòd si omnes colores idem vomat, exitiale est. Celerrimum autem exitium indicat liuidus & mali odoris. Mortem quoque adfert ruber vomitus, isque præcipuè si cum maiore conatu & dolore contingat.

556 Ἔμετος ἢ ἀλυπότατος φλέγματος καὶ χολῆς συμμεμιγμένος. μὴ πολὺς ἢ κάρτα ἐμείσθω. τὸ ἢ ἀκριβέστερα τῶν ἐμουμένων κακίω. τὸ μὲν χλωρὸς δὲ ἔμετος, καὶ μέλας, καὶ πελιός, πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πόνῳ τὸ χρῶμα τὸ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέθριον. τάχιστον ἢ θάνατον σημαίνει ὁ πελιός καὶ κακώδης. ἔστι ἢ θανάσιμος ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος, καὶ μάλιστα εἰ μὴ διὰ σκῆνος ἐμέοιτο ἐπωδυνίου. F

Hæ vomitionis leges ex Prognostico sumptæ sunt. Et si quis incidit vomitus (inquit Celsus) mixtus esse ex bile & pituita debet. Hic autem ἀλυπότατον dixit, quod in Prognostico ἀφελεμόπατον. Cùm nanque vomitus in symptomatum genere censendus sit, eum qui maximè sit innoxius perquàm vtilem esse dicimus. In Prognostico etiam, vt nec admodum copiosum, ita neque admodum crassum esse vult, vt ex eo loco hic rectè καὶ μὴ παχὺ κάρτα, μηδὲ πολύ, legendum videatur.

παρασπεστὴς] παρασθεσὶς dicitur prasinus & porraceus, qui in porri morem viret, (vt scribit Gal.) nos viridem cum Celso dicimus. Variè autem coloratum & grauem vomitum his verbis damnat ** Celsus, Atque in omni morbo vomitus pestiferus est, qui varius & multorum colorum est, præcipueque si malus in hoc odor sit.

** *Cap. 6. lib. 2.*

ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος] Quemnam intelligat rubrum vomitum est ambiguum. Significari nanque potest croceæ bilis per vomitionem refusio, quæ tamen synceri vomitus nomine censetur. Quòd si sanguinis vomitum copiosum accipit, ex venæ alicuius insigni reseratione, præsens periculum ostentatur, vt antea scriptum est. Eumque hîc quoque subindicare videtur Celsus cùm post cætera de vomitu scribit. Ac sanguinem quoque in febre vomuisse pestiferum est, etsi placitum 37. lib. 7. disertis verbis exprimit. G

Corporis æstuatione & inquieta iactatione conflictati, citra vomitum ingrauescentes, malè habent, atque etiam qui vellicantur citra vomitum.

557 Οἱ ἀσώδεες δυσέμετοι παρεξιώμενοι, κακὸν, καὶ οἱ παρεσπόμενοι δυσέμετοι.

Prorrheticum est 76. cuius hæc sententia explicationem adfert. Nam cùm ἄσῃ duobus contingat modis (vt scribit Galenus) vno, cùm corporis virtus mole & humorū copia ita opprimitur, vt nullo statu quiescat, sed omnes figuras mutet; altero, cùm ventriculi os vitiosis humoribus lancinatur, de priore sententiam intelligi vult Galenus. Hîc autem vtrique significato locus est, cùm nauseabundi ventriculi symptomata indicentur. Quod etiam innuit quod scribitur οἱ παρεσπόμενοι ἀνεμέτως, quibus significantur qui ore ventriculi ex humorum vitio lancinantur & vellicantur. H

558 Τὰ μικρὰ ἐμέσματα, χολώδεα, ἄλλως τε καὶ ὦ ἀχρυπνέουσιν. A

Vomitiones exiguæ, biliosæ, malum denunciant, tum verò præcipuè si peruigilio conflictentur ægri.

Diminuta est sententia & ex Prorrhetico 79. restituenda, ideoq; κακὸν addendum videtur, ne quid absurdi affingamus. Huiusmodi verò vomiciones breui phrenitim prænunciant, quam per ἀχρυπνίαν sæpe indicat Hippocr.

559 Ἐπὶ μελάγχολοι ἐμέτοιν κώφωσις, ἢ βλάβη.

Ex nigris vomitibus oborta surditas, noxia non est.

Author Prorrheticinigrorum vomitum cum surditate in phrenitidis suspicione sæpe coniungit, istaque symptomatum connexio non leuiter affectum cerebrum indicat, tantumque abest vt bono sit, cùm potiùs vehementem & furiosam insaniam denunciet, humore retorrido & exaſſato iamiam appetito cerebro. Quòd si tale quid vacuationis ratione & criseos munere contingat, interdum salutare est, velut in Epicratis vxore lib. 1. epid. verùm id est rarissimum exemplum. B

560 Οἱ ἐκ μικρὰ βαχῆς, χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι, κακὸν, ἢν ὑποφορῇ πλείονι ἢ ὀσφύος ἀλγήματι συνῳδόνῳ.

Vomitus parui & frequenter repetētes, biliosi, synceri, mali sunt in copiosiore vētris subductione & intenso lumborum dolore.

Vomitiones biliosæ, synceræ, paucæ & crebræ damnandæ sunt, ob magnam bilis & corruptelæ copiam, quæ etiam sua acrimonia intestina lancinat & lumborum dolorem facit, non secus ac ἐν χολώδεσι ἀκρήτοισι ἐξαχωρήμασι ὀσφύος ὀδυνῶν ponit in Prorrh. ἐν ὑποφορῇ autem legunt exemplaria publicata pro ὑποφορῇ, facili lapsu, quæ vox huius Præsagij authori familiaris est. Etsi ὑποφορὴ humorum corruptelam & proluuiem aluo refusam subindicare potest.

561 Τὰ ἐξ ἐμέτων ἀσώδεα, κλαγγώδεα, ὄμμαλα ὀπιχροιῶ ἴχνια, μανικά. ὀξέως μανέντες θνήσκουσιν ἄφωνοι. C

Vbi ex vomitu anxietudo occupat, vox stridula est, oculi puluere obsiti, insania portenditur, ac tales vehementi insania correpti, voce defecti intercunt.

Hæ duæ sententiæ ex Prorrh. 17. natæ sunt, in vnamque coalescunt. ὀπίχροιω autem ὀπίπαλον χροάδη (etsi varia scriptione) exponit Galenus in Exegesi, & concretum puluisculum aut lanuginem significat, vt sint ὄμματα ὀπίχροιω ἴχνια, oculi puluerulēti, squalidi, & puluere veluti lanugine ac sorde quadam obsiti, quod per nimium æstum iter facientibus præ intensa siccitate accidit, & in insanientibus, aut ex ardentibus febribus marcescentibus inspicitur. Insaniam igitur eamque non leuem, sed vehementem & furiosam portendi non est absurdum, & ex siccitate & vitalitatis resolutione, cum vocis defectu interitum. Hoc autem loco vniuersalem doctrinæ complexionem habet, quod in Prorrhetico Hermozygis coniugis nomine insignitum, ex obseruatione enatum apparet, ideoque non temerè coniunximus ex publicatis exemplaribus, etsi quædam cum Cornario separant. Exemplaria omnia, tum scripta, tum publicata, κλαγγώδεα ὄμματα iungūt, vitiosè tamen, vt satis apparet, cùm κλαγγώδεα ad vocem stridulam referatur, & voci destinatorum instrumentorum siccitatem denotet, vt in Prorrhetico κλαγγώδης φωνὴ dicitur. Demetrius tamen Epicureus κλαγγώδη ὄμματα ex hoc loco legisse videtur, & εὐκίνητα interpretari, vt satis constat ex Erotiano, qui eum hac in re grauiter hallucinatum existimat. Quinetiam (si modo vera est lectio) hunc locum indicare videtur Erotianus, cùm κλαγγώδη exponit, etsi ad vocem referre oportet, vt satis ex Prorrhetico patet, & ex his quæ hoc modo scribit Erotianus. ἢ γὰρ ἢ ὀμμῦχ ἔρπεται κλαγγῶδη, ποιά τις ἢ ὀφθῶνησις, ὁπόταν μάλιστα ἐρεθίζεται ἔμετος ἀσώδης. ἔστι ἢ ἡ ἀπαρχομένη ὑπὸ βαρείας θλίψεως ἐς ὀξὺ, ὡς καὶ ἀπαυδῶντος λυσῶς. Vt satis appareat ex hoc loco in Prorrhet. legendum esse, τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεα, κλαγγώδης φωνὴ, vt etiam admonuimus in nostra OEconomia. D

562 Ἐν ἐμέτῳ δι ψώδεα ἐόντα, ἄδιψον θλιβέσθαι, κακόν. E

In vomitu eum qui siti premitur sitis expertem esse, malum est.

Istud delirium ac phrenitidem prænunciat, & ex his Prorrhetici loeis pendet. δίψα πολυλόγῳ λυθείσῃ ἐν ὀξέσι, κακόν. Et, ἄκρεα ἐπὶ ἀμφότερα τὰ μεταπίπτοντα, κακόν. καὶ δίψα διαύτη πυρετῶν. Et, τὰ ἐν φρενῖτιδι πυκνὰ μεταπίπτοντα, παραφρόνεα.

563 Ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις τὰ παρ' οὖς μάλιστα.

In angore & peruigilio vexatis, ad aures abscessus maximè obueniunt.

Hæc sententia ex Prorrh. 157. desumpta apparet, eumque in modum mihi reponenda videtur, & si in exemplaribus valde discerpta est. Cornar. illud ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις superiori sententiæ iungit, quò plenior phrenitidis spes fiat. Reliqui codices hanc cum sequenti simul iungunt. Sed etsi abscessuum ad aures non satis firma spes sit, quòd & alia signa (qualia scribit Galenus in Prorrh.) in consideratione adhibenda sint, constat tamen integram istam esse ex Prorrh. sententiam.

564 Τοῖς ἀσώδεσι χειλίης τὰ παραχώδης ὀπίσασις, ἀφὶ τὰ χέων ἐξαιθῆ οἷα κωνώπων κεντήματα, καὶ ἐς ὄμματα δακρυώδης ἀπόσασις ἔρχεται. F

In anxietate laborantibus cum alui turbulēta suppressione, celeriter velut culicum punctureę in cutem erumpunt, & ad oculos lachrymosus abscessus procedit.

Ambigua valde sententia & ex obseruatione nata. Incertum nanque est num de abscessibus ad aures ista intelligantur, quod facit Cornarius. In quibus significandis magnam facit spem alui suppressio, facieiрubor, & humentes oculi, qualia per τὰ ἀεὶ παρεστῶτα ἔρευθος καὶ ὕγκον τοῦ φύσιν indicabit. Oculi autem lachrymosus abscessus, ἢ ὀφθαλμῶν ὑγρότητα. Quæ sunt sursum repentis materiæ & ad superiora abscessuum significationes. Mihi tamen magis arridet vt de anxietate per se laborantibus, absque parotidum significatione, ista intelligantur. Nam cùm ἄσῃ (vt sæpe diximus) oppressarum corporis virium, aut vitiosi humoris os ventriculi lancinantis symptoma sit, quod in malignis febribus sæpe visitur: non mirum est ebullientis materiæ feruorem, in cutem prorumpere, & velut culicum morsus papularum speciem præseferre. Quæ indubitata sunt certæ malignitatis indicia. Potissimùm autem in cutem efferuntur aluo suppressa, & materia intro exagitata, cuius vapores sursum sublati & condensati, in oculos facilè deriuant. Quæ autem hîc κωνώπων κεντήματα dicuntur, αἰκιδίγματα vocat lib. 7. epid. & hos culicum morsus ac punctures in Pherecyde ac fullone in Syro valdè suspectas habet. Cæterùm hîc κοιλίης τὰ παραχώδεος malim quàm τὰ παραχώδης, quod tamen legunt omnia exemplaria, tum publicata, tum manu scripta. G

565 Ἐπὶ ἀκρήτοις ἐμέτοις λυγμὸς, κακὸν. κακὸν ἢ καὶ σπασμός. ὁμοίως ἢ καὶ ἐν τῇσιν ὑπορροαῖσι τῇσιν ἐν τῷ φαρμακείῳ. H

In ex ceris vomitionibus singultus malus est, mala quoque conuulsio. Quinetiam idem existimandum est in immodicis purgationibus, quæ ex medicamētorum potionibus fiunt.

Ex placito 3. lib. 7. & 3. lib. 5. æstimationem sumit hoc præsagium. Vbi κακὸν, vt illic etiam, θανάσιμον significat. Extrema verò pars ex aph. 4. lib. 5. & 41. lib. 7. notionem accipit.

566 Οἱ μέλλοντες ἐμεῖν, σιαλίζουσιν ἔμπροσθεν.

Qui vomituri sunt, iis antea os crebra saliuatione impletur.

πτυαλίζει significat Galeno τὸ πτύειν πολλάκις, ἢ πληροῦσθαι σιαλοῦ τὸ σῶμα, & per crebram ſputationem, aut oris ſaliuationem indicat, quæ vomitum inſtantem præunciat. Quod his verbis ſignificat Galenus in Prorrh. ſimulque eius rei cauſam indicat. καὶ μέν (ὁ φαύλε) πληρούμενον σιάλου λεπτοῦ τὸ σῶμα ὅσοις μέλλουσι ἐμεῖν, δῆλον ἡ κοινωνίαν τῆς χιτῶνος, ἐνὸς ὄντος ἀμφοῖν σιαλοχοῦντος τὸ σῶμα πᾶν ἔνδον ὑπαλείφοντος τῇ φαρυγγι, καὶ τῆς κυνὸς τὸ σῶμα χόνδρου καὶ πολὺ γαστέρα. ὁ δὲ τοιοῦτος πάσχει ὁ μὲν τοῦ σώματος ἡ ῥοφός. ἀνδέκνυται γὰρ ἡ σέσις ἐκ χείλους, διάκενεται τε καὶ σπερμαίνεται, καὶ κλονεῖται τὸ ὑπεταμένου ὑπὸ τοῦ σώματος ὅθεν ἡ γαστέρα χιτῶνα. Harum porrò ſententiarum diſtinctio iſta longè melior viſa eſt, quàm quæ publicatis codicibus conteſtata eſt. A

Ex epoto veratro conuulſio exitium adfert.

Placitum eſt 1.lib.5.quod repetitur in Epiſt. περὶ ἐλλεβορισμοῦ.

567 Ἐπὶ ἐλλεβόρῳ σπασμὸς, ὀλέθριον.

In omni ſuperflua purgatione, frigus cum ſudore exitiale. Et inter hæc qui ſubinde vomunt, & ſiticuloſi ſunt, malè habẽt. Qui verò anxietate laborant cum lumborum dolore, iis aluus humectatur.

568 Ἐπὶ πάσῃ καθάρσει πλεονάζουσῃ, ψύξις μεθ' ἱδρῶτος, ὀλέθριον. καὶ οἱ ἐπιθυμέοντες διψώδεες ἐν τούτοισι κακόν. οἱ δὲ ἀσώδεες ὀσφυαλγέες, κοιλίῃ καθυγραίνουσι. B

κάθαρσις φαρμακείῳ significat, vt τὸ καθαίρειν φαρμακεύειν exponit Galenus Comm.4. in lib. de rat.vict.in morb.ac.& in Prorrh. In redundante igitur & ſuperflua medicatione, refrigeratio cũ ſudoribus ſyncopas minatur, tãdemq; etiam exitium ex calidi natiui extinctione & ſolidarum partium diſſolutione. Quòd ſi præterea creber adſit vomitus & ſitis, magnam oris ventriculi exolutionem ac vitium à medicamento factum indicatur. Poſſunt & iſta de inſanientibus & phreneticis malè affectis intelligi, qui ad medicationes malè habent, vt patet ex Prorrh. quos ſæpe per ἐπιπνεόντας μέλανα, διψώδεας, & ἀσώδεας intelligit Prorrhetici author, quòd in huiuſmodi ventriculus ac illius oſculum bile redundet. Sic quoque lib 4.de rat.vict. in morb. acut. διψώδεας purgatione tẽtari vetat. Quod ſequitur, οἱ δὲ ἀσώδεες, poteſt per ſe intelligi & de his accipi quibus acri humorum vitio & malignitate vellicatur ventriculi os, cuius per inteſtina depoſitu, morſus, lumborum vellicatio & dolor ſentitur. Sed tunc αἰχμέπνοις faciunt, idq; citra vomitum contingit. Quod interdum inſanientibus attribuitur, præſertim ſi nigra aluus profundat, vt ſcribitur in Prorrh. & antea quoque hoc Præſagio expreſſum eſt. C

Ex epoto veratro prærubrorum & nigrorum purgationes vitioſæ. Virium exolutio cum talibus mala eſt.

Veratrum vtranq; bilem purgat & pituitam Meſueo, ſed vomitiones, ſtrangulatus, & conuulſiones accerſit exolutioneſque, vt ſcribit Hippocrates ἐν τῷ περὶ μανίης λόγῳ. Violenta autem & periculoſa eſt purgatio, quæ ſyncopas & animi defectiones, aut nimia concuſſione ac vi ſanguinem etiam elicit. Quod euenit non rectè exhibito veratro, nec antea emollito aut præparato corpore, vt docet Gal. Com.1.in lib.6.epid. Nam propter nimiam diſtenſionem ac vellicationem, aut vehementem concuſſionem (quam μοχλείαν ἰσχυρὴν vocat Galenus & Paulus) à veratro excitatam, vas aliquod rumpitur, & ſanguis exhauritur. Quod etiam ab effera & vehementiori cuiuſuis medicamenti vi contingere etiam poteſt. D

569 Αἱ ἐξερύθρων, μελάνων, ἐπὸ ἐλλεβόρου καθάρσεις, ποιηραί. καὶ ἔκλυσις ἢ μὴ ἴσιν τῶν, κακόν.

Epoto veratro rubra, ſpumantia, pauca, vomitione reiicere iuuat. Duritias tamen facit, & magnas puris intrò collectiones eximit. Qui verò talia vomitione refundunt, pectoris præcipuè dolore conflictantur, & in rigoribus crebrò & tenuiter exudant, teſtes in tumorem ſublatos habent. Quo in caſu ſubinde rigent, & graciles euadunt.

470 Ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἐρυθρὰ, ἀφρώδεα, ὀλίγα, ὠφελέει. ποιεῖ μὴ ἴσι σκληρύσματα, καὶ ἐμπνύσιας μεγάλας ἀφίησιν. εἰσὶ δὲ οἱ ἴσιωτα ἐμέοντες ἄλλως τε καὶ σῆθος ἐπώδυνοι, καὶ ἐν ἴσις ῥίγεσιν ἐφιδροιῶντες, καὶ ὄρχας ἐπαίρονται. ἴσιν τοιούτοις γινομένοις, ἢ πταρίζουσι καὶ ἰσχαίνονται. E

ἐρυθρὰ hîc vt antea, ſanguinolenta intelliguntur. Sumi etiam poſſunt bilioſa, quæ ex ruffo ad rubrum accedunt, qualis eſt bilis vitellina craſſa, quæ deiectiones rubentes facit, qualia antea quoque huius præſagij author annotauit, ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κρίσιν ὠφελεῖ. σκληρύσματα vet ò quænam hîc intelligantur non ſatis perſpicuum. Poſſunt tamen ea ad corporum ſoliditatem & duritiem referri, quæ ad veratri purgationem antea emollienda & præparanda ſunt cum humorum attenuatione, ex Hippocr. præſcripto, quò ductilia ad diſtenſiones & vellicationes reddantur, aliôqui periculũ fore ne in concuſſionibus contracta, propter duritiem rumperentur, aut diſtorquerentur, quod ſcribit Gal. Com.1.in lib.6. epid. Has igitur in conuulſionibus diſtortiones, quæ malè exhibito veratro contingunt, ὅταν (vt ſcribit Galenus) ἀπαλθήσεται δῆλον τὸ σκληρὸν ἐν ἴσις ἀπαρεγκλίνοις ὁ καθαιρόμενος, σκληρύσματα vocare videtur. Aut certè σκληρύσματα ἴσι σκληρὰ, & quæ καρποσκληκότα in Exegeſi exponit Gal. ſumi poſſunt. vt σκληρύνεσθαι σκελετεύεσθαι, quod eſt reſiccari, arefieri, rigere ac dureſcere, quòd veratrum crebrò ſumptum rigiditatem inducat. Quod ſequitur, καὶ ἐμπνύσιας μεγάλας ἀφίησιν, admodum eſt obſcurum & inſolens, ac (ſi modò lectio vitio non carat) ſuppurationes magnas eximere aut in hibere veratrum ſignificat, quòd inueteratis, diuturnis, ac deploratis morbis, & quibus ſpes ex aliis præſidiis adempta eſt, veratrum exhibeatur, vt ſcribunt Paulus & Galenus, Sed ſanè pus intrò colligentibus veratro abſtinendum eſt, & μὴ διδόναι δῆλα ἐμπύων præcipit Hippocrates, & lib.de rat.vict.in morb.acut.diſertis verbis ſuppurationis cauſas excludit. Quod effecit vt exiſtimarim aliquando hîc legendum eſſe, καὶ ἐμπυήσιος μεγάλης ἀφίησιν, meliore phraſi, cuius opinionis me necdum pœnitet, vt ſit ſenſus, veratrum à magnis intrò collectis ſuppurationibus auocare, abducere, auertere aut dehortari. Reliqua ſunt difficilis vomitionis & anguſti thoracis, ac nimiæ in vomitu contentionis ſymptomata. Antea autem huius præſagij prima pars aliquo modo expreſſa videtur, ſed illîc ἀφρώδεα ſuxuá. non ὀλίγα, legitur. F

Crebrò repetentes iiſdem perſeuerantibus caſibus vomitiones, ad iudicationem nigra vomitione refundunt. Quinetiam tremulos ægros faciunt.

Aliter antea expreſſa eſt hæc ſententia (ſent.122.) & explicata. Poteſt etiam hoc præſagio vehemens inſania ſubindicari, quòd illîc nigrorum vomitum, & tremulos ægros ſæpe annotet huius Præſagij & Prorrhetici author, præcipuè verò vomitu, & peſſimis cum eo perſeuerantibus caſibus. Hîc autem ἐπωφροφαὶ ἐμετώδεες dicuntur, quæ antea αἱματώδεες. G

171 Αἱ πυκναὶ ἀφὶ τῶν αὐτῶν ἐπωφροφαὶ ἐμετώδεες περὶ κρίσιν μέλανα ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

Sudor optimus ſanè qui febrẽ die iudicatorio tollit. Vtilis autem & qui alleuat. Malus verò frigidus, & vbi caput duntaxat & ceruix inſudat. Nam & temporis diuturnitatem, & periculum denunciat.

172 ἱδρὼς ἄριστος μὲν ὁ λύων τὴν πυρετὸν ἐν ἡμέρῃ κρισίμῳ. χρήσιμος δὲ καὶ ὁ κουφίζων. ὁ δὲ ψυχρὸς καὶ μοῦνον περὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον γινόμενος, φλαῦρος. καὶ νόσου χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. H

ὁ κουφίζων] Alter ſudoris gradus hîc vtilitatis, in Progn. bonitatis indicaturam habet. κουφίζων autem, ὁ ἀποδεικνύων τὸν ἄνθρωπον εὐπετέστερον φέρουσα τὸν νόσημα, dicitur in Prognoſtico.

ἐξυ-

A ὁ δὲ ψυχρὸς] Hîc omittitur medius ordo ſudorum qui mediocriter mali ſunt, quem ex Prognoſtico ſumas licet. Frigidorum autem ſudorum alij ſunt gradus in Prognoſtico, & hîc duobus modis frigidus ſudor damnatur, qualiter libello περὶ κρισίων repetitur, ex placito 37.& 42.lib.4. Celſus* multum ſudare, maximeque frigido ſudore, mali morbi ſignum eſſe ſcribit. Idem, vbi frigidus ſudor inter febres non acutas, circa caput tantùm & ceruices oritur, malum longius tempus habiturum ſignificat. At ſudorum tractatio plena eſt & abſoluta in Prognoſtico & libello περὶ κρισίων, vnde iſta ſunt in hoc præſagium traducta. Præcipua autem ſudoris laus eſt, vt & die critico febrem finiat, & toto corpore diffundatur, ex placito 36.& 56.lib.4. Celſus †etiam ſudores nouorobat non per totum corpus æquales, quique febrem non finiant. Et, vbi febre non quieſcente corpus inſudat, morbum longius tempus habiturum †† ſcribit. *cap.4.lib.2. †cap.4.lib.2. ††cap.5.

Sudor autem frigidus, cum acuta quidem febre, exitium, cum mitiore verò, diuturnum fore morbum ſignificat.

173 Ἱδρὼς δὲ ψυχρὸς, ἐν ὀξέϊ μὲν πυρετῷ, θανάσιμος, B ἐν δὲ ὀρθιωτέρῳ δὲ, χρόνιον σημαίνει.

Ex placito 37.lib.4. expreſſa ſententia, niſi quòd χρόνος hîc, μῆκος νόσου ſignificat. Et frigidus ſudor in acuta febre peſtiferus eſt * Celſo. *cap.6.lib.2.

Sudor vnà cum febre, acuto morbo vrgẽte, malus.

174 Ἱδρὼς ἅμα πυρετῷ θυόμενος ἐν ὀξέϊ, φλαῦρος.

Prorrh. 58. aliter paulò ſcribitur, vbi copioſus ſudor in febre acuta damnatur. Et Celſus, acuto morbo vrgente, multùm ſudare, mali morbi ſignum eſſe ſcribit. Et aph. 42.lib.4.& 63.lib.7. ſudor copioſiùs fluens, ſiue frigidus, ſiue calidus, damnatur.

Vrina in febre album & læue depoſitum habẽs ſedimentum, celerem liberationem denunciat. Celerem quoque quæ diluta indiſcretam quandam habet pinguedinem. Quæ verò aliquantulum rubet, ſubrubrum habet ſedimentum & læue, ſi quidem ante ſeptimum diem appareat, ſeptimo die ſolutionem fore deſignat, poſt ſeptimum autem tardiorem, aut planè diuturnam. Et quæ quarto die ſubrubrã nubeculam capit, ſeptimo die liberat, dum reliqua pro ratione habeant. Tenuis autem & bilioſa, & ægrè lentum habens ſedimentum, & quæ in meliùs ac deteriùs commutatur, temporis diuturnitatem poſtulat. Quòd ſi iſtud diutiùs perſeuerat, aut ad iudicationem temporis longinquitas requiratur, periculo non vacat.

175 Οὖρον ἐν πυρετῷ λευκὸν ἔχον καὶ λεῖον ἐπόασιν ἱδρυμένον, ταχὺ ἄφεσιν σημαίνει. ταχὺ δὲ καὶ C ὃ ἐξ ἀκρίτου λίπος ἔχον ἢ ἐξιδατούμενον. ὃ δ' ἐπόασιν ἔχον, καὶ τὸν ἐπόασιν ἔχον, ἐν τῷ μὴ τῆς ἑβδόμης θυομένου, ἑβδομαῖον ἀπολύει. μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην, χρονιώτερον, ἢ πολύπους χρόνιον. τό, τε ἐν τετάρτῃ λαβὸν ὅπτι ἐφέλων ἐπόρυθρον, ἑβδομαῖον ἀπολύει, τὴν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. ὃ δὲ λεπτὸν καὶ χολῶδες, καὶ ὃ μόλις γλίσχρον, ἔχον ἐπόασιν καὶ ὃ μεταβάλλον ὅπτι ὃ βέλτιον, καὶ χθές, χρόνιον. ὅπτι πλεῖον δὲ τοῦ ἐπακολουθοῦν, ἢ περὶ κρίσιν χρόνων θυομένων, οὐκ ἀκίνδυνον. D

Vrinarum iſta ſpeculatio (qua non alia toto hoc Præſagio relucet amplior aut copioſior) etſi ambiguè conſarcinatã habet texturam, plena tamen eſt varietatis & doctrinæ, fereque quicquid ad vrinarum cognitionem paſſim in Hippocratis monimentis eſt diſperſum, & in artis opere diligenter obſeruatum, id totum velut in vnum corpus, ad eam facultatem huc confertur. Plenior verò huius doctrinæ abſolutio, tanquam regula ex Prognoſt. petenda, vnde multa huc ſunt tranſlata.

τὸ ἐξ ἀκρίτου λίπος] Vrina diluta & aquoſa, inter tenues repoſita, taras habet probitatis notas, niſi ex maioris & minoris collatione. Valde igitur perplexus eſt hic ſenſus, & quamnã pinguedinem intelligat non eſt facilè explicatu. Mihi tamen intelligi videtur concreta illa & continua vrinæ ſuperficies, qualis lacti aut iuſculo refrigerato ſuperinducitur, & χαῦς Græcis dicitur, quòd ſit veluti in vetuſis rugoſa quædam cutis ſuperficies, quæ & in ſalubribus ſignis, & coctione firmata viſitur, vt ſcribit Galenus lib.4. ſalubrium. ἐξ ἀκρίτου autem continuam & non diuulſam rugoſam illam ſuperficiem eſſe vult, non ſeparatam, aut velut guttis reſperſam, velut in colliquationis ſignis contingit, & oleoſas vrinas repræſentat. Eaque ſuperficiei velut pinguedinis continuatio, firmum naturæ concoquentis robur indicat. Aliôqui non video quanam ratione ſupernatans pinguedo vrinas probas reddat. Poteſt etiam accipi, τὸ ἐξ ἀκρίτου ἐξυδατούμενον ὕδρον, vrina, quæ ex confuſa & returbida ſubſidit ac conquieſcit, dum natura coctionem procurante, terreum ab aqueo calore ſecernitur, aut quæ ex confuſa, hoc eſt, craſſa, grumoſa, pauca, diluta redditur, id eſt tenuis & copioſior, qualis laudatur aph. 69.lib.4. Eadem quoque pingue quiddam, lentum & adipoſum ſupernatans habere poteſt, in ſpecie quidem, & quale quid modò indicauimus, non autem veram pinguedinem exprimens, quæ ſanè toto genere præter naturam eſt, & σωίνειν ſignificat. E

τὸ δ' ἐπόασιν] Ex Prognoſtico & præcipuè ex aph.71.lib.4. facilis eſt huius loci explicatio. Illud autem, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων idem quòd in aphoriſmis, καὶ τὰ ἄλλα κατὰ λόγον, ſignificat, & reliquorum ſignorum quæcunque futuram iudicationem prænunciant, in conſilium rationem adhiberi poſtulat, eorumque ſignificationem per reliquas excrementorum notas exquiri vult. Ac velut in vrinis, ita in alui inferioris deiectionibus & ſputi reiectionibus, ac reliquis criticis ſignificationibus, ad iudicationem omnia reſpondere oportere ſignificat. F

τὸ δὲ λεπτὸν καὶ χολῶδες] Hîc videtur tenues & crudas vrinas oſtendere, & quæ morbum protendunt, & ad concoctionem temporis longinquitatem deſiderant, tum quæ ſæpiùs mutantur, & inconſtantes ſunt, modoque puræ emittuntur, modò etiam ſediris longinquitatem deſiderant, tum quæ ſæpiùs mutantur, & inconſtantes ſunt, modoque puræ emittuntur, modò etiam ſedimentum aliquod læue deponunt, quæ quidem ex Prognoſtico diuturniorem morbum ſignificant. Hoc autem loco τὸ χολῶδες ὕδρον dicit, quod in Prognoſtico πυῤῥὸν, ex bilis flauæ quantitate, aut vbi ſyncera vrinæ permiſcetur, & abundè croceo colore vrinam tingit. Rufam aut fuluam dicunt: Celſus* rubram, quòd impensè colorata ſit, vocat. Quod verò bilioſæ huiuſmodi vrinæ nullum G aut pauciſſimum habeant ſedimentum (vt ſcribit Galenus) τὸ μόλις γλίσχρον additur, ideoque ſanè ad ἐπόασιν retulimus, quanquam aliter videatur legiſſe Cornarius, non tamen abſimili ſenſu. Et quam ægrè lentam ac viſcidam ſubſidentiam hîc intelligimus parcam aut paucam dicere potuimus, tum quòd rei notioni optimè congruat, tum quòd etiam in eam rem γλίσχρον reponatur. Poſtremò quod ſequitur, ὅπτι πλεῖον ἢ τῶν ἐπακολουθοῦν, hunc mihi ſenſum habere videtur. Vrinas varias & tenues ſi diutiùs perſeuerent, morbusque protrahatur, & ad iudicationem temporis longinquitatem requirat, periculo non vacare, metuendumq; ne ſæpe antequam ſpatio maturaſcat, hominem rapiat, quod etiam ex Prognoſtico Celſus expreſſit. De variis autem vrinis & inconſtantibus ſcribitur libello περὶ κρισίων. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι εἰ αἱ μεταβολαὶ ἔχει τὸ ὕδρου, χρόνου τε σημαίνει, καὶ αἰδέσιν τῷ ἀσθενέοντι μεταβάλλειν καὶ ὅτι τῷ χείρω, ἢ ὅτι θάνατος. Quod etiam repetitur lib.4.de rat.vict.in morb.acutis. *cap.6.lib.2.

Diluta verò & alba in diuturnis morbis perſeuerans, difficilem & non ſecuram iudicationem facit.

176 Ὑδατώδες δὲ καὶ λευκὸν ἀφαιτελέως ἐν χρονίοισι, δύσκριτον καὶ οὐκ ἀσφαλές. H

Huiuſmodi vrinæ aquoſæ & albæ, quæ diluræ dicuntur, tenues ſunt, vt ſcribit Galenus, & ſummam indicant humorum crudi tatem facultatisq; naturalis imbecillitatem, ideoque exitiales ſunt Hippocrati in Prognoſtico. De his ſcribitur libello περὶ κρισίων.

ἰῶ αἰχμένα ἕως μὴ ὅμοια ᾖ, ἀλλὰ ῥήσσῃ παχέα οὐ λεπτῶν, ⊖ παντελῶς λεπτὰ, διέκριτα καὶ ἀδέβεια ⊖ διαφανῆ. A

In vrinis nubeculæ, albæ quidem & quæ infimum locum tenent, vriles sunt, rubræ verò, nigræ ac liuidæ, molestiam exhibent.

577 Νεφέλαι δὲ ἐν οὔροισι λευκαὶ μὲν ἐν κάτω, λειοτελέες. ἐρυθραὶ δ' ἐν μέλαιναι, ἐν πελιαῖ, δεξκόλοι.

Aliter scribitur in Prognost. vbi & nubeculas ἐμφέρεσθαι, hoc est, per vrinam inuehi scribit, nigras autem solas vitiosas esse dicit, vbi & liuidas comprehendit.

In præcipitibus morbis periculum denunciat vrina biliosa, neque aliquantulum rubra, & quæ hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis similia habet sedimenta, alba, & quæ colore ac sedimento variat, præcipueq; in iis quæ ex capite fiunt defluxionibus. Perniciem etiam præsefert, quæ ex nigra in biliosam tenuem transit, & quæ sedimentum habet diuulsum, quæq; ex his quæ densata per vrinam feruntur, quod subsidet habet aliquantulum liuescens & limosum. Ac fortasse ex his quidem præcordia dextra dolor occupat, aut ex virore pallescũt, aut abscessus ad aures cum dolore excitantur. In his paulò pòst effusa aluus periculum denunciat.

578 Κινδυνῶδες τῶν οὔρων ἐστὶ τὸ χολῶδες, μὴ ἐπέρυθρον, οἷον εἰσὶν ὀξέσι, καὶ τὸ κεκμηνῶδες, λευκὸν ἔχον ὑποστάσας, ἐν οἷσιν ἀξέσι, καὶ τὸ ποικίλον χροιῇ καὶ ὑποστάσει. καὶ μάλιστα εἰσὶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥεύματα ποιοῦσι. κινδυνῶδες δὲ καὶ τὸ ἐκ μέλανος μελιτάμβλυον ἐς λεπτὸν χολῶδες, καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διεσταλμένον, ἐν τῷ ⊖φιώδεος ὑποστάσιον ἴχνος ὑποπελιον, ἰλυώδεα. ἢ ἐν τοιούτῳ ὑποχόνδριον ὀδυνῶντας; δοκέω δ' ἄξιον. ἢ καὶ χολώδες γίνονται, ἐν τῷ παρ' οἷς ὀδυνώδεες. τὸ τοῖσιν ὅτι βέχει χὠ χειλίη καὶ παρραγεῖ ὀλέθριον. B

κριμνώδεες ὑποστάσιες quænam sint ostendit Galen. Commẽt. in Prognost. vbi candicantia etiam huiusmodi sedimenta damnantur, & copiam crudæ, incoctæ, & flatuosæ materiæ significare scribitur. Est vbi magnam materiæ inæquabilitatem, pituitæ crudæ & crassæ pertinaciam, interniq́ue incendij vehementiam huiusmodi sedimenta denotant, & morbi longitudinem difficilemq́ue liberationem faciunt, vt patet ex aph. 31. lib. 7. & Philisco, Sileno, Philini & Epicratis vxore lib. 1. epid. Colliquationis quoque & æstuantis incendij periculum denunciant huiusmodi vrinæ, vt scribit Gal. lib. 1. de Crisi. & Comm. 5. in lib. 6. epid. Ac de iis abundè scripsimus nostris in lib. 1. & 3. epid. annot.

⊖ τὸ ποικίλον χροιῇ] Vrinæ inconstantes & variæ, variæq́ uoque affectas naturæ vires & ingentem materiæ inæqualitatem indicãt, pro cuius qualitate & copia, modò erigitur, modò etiam natura deprimitur. Quod in capitis defluxionibus manifestò percipitur, in quibus vrinæ pro fluxionis modo & copia sæpiùs tenues, interdum etiam paulò coloratiores & magis concoctæ apparent. D

καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διεσταλμένον] Noua phrasis quæ sedimentum diuulsum indicat & inæquale, ingensq́ue naturæ inæqualitas denunciatur ac turbatio à flatuoso spiritu, qui naturam distrahit & materiæ continuitatem dissipat, & in altum subuehit, vnde sæpe huiusmodi vrinæ nigræ & tenues cum contentis diuulsis ac dispersis phrenitidem & delirium denunciant, vt satis videre est ex historiis epid. præcipuè ægr. 13. 14. & 15. lib. 3. epid. post st. pest.

καὶ τὸ οὐ ⊖φιώδεος] Insolens est dictio & inter obscuras reposita, tantumq́ue ab Hippocrate hoc Præsagio & lib. 7. epid. in Philistide vsurpata. ⊖φιῶδες autem ὄρον intelligi videtur vrina quæ contenta densata & compacta quædam innatantia habet, & veluti quædam sublimamenta grumosa, conferta & densa, ex multa materia cruda & flatulenta. ⊖φιῶδες explicat Galenus οὐ γλώσσας, ἔχον ἐμφερόμενά τινα πεπηγότα, ὥσπερ τὸ τρέφειν, ὅ ὅτι πήγνυσι, quemadmodum & ⊖φιῶδες Hesychio παχώδες significat. Ac huiusmodi vrina crebrò videtur in periculosis morbis ex magna crudæ materiæ succensæ & agitatæ copia, ac videntur referre, quæ Hippocr. ὀκωωρήματα σρογγύλα, διεσπασμένα dicuntur, fereq́ue conuulsiones ac deliria portendunt, magnumq́ue intrò conceptum incendium agitationemq́ue significant. Quod apparet ex pluribus epid. historiis, præcipuè ægr. 1. & 8. lib 1. & ægrot. 3. & 4. lib. 3. & ægr. 11. lib. 3. post st. pest. Compacta igitur illa per vrinam sublata, materiam crassam, flatulentam, agitatione & incendio commotam sursumq́ue subuectam denotant, fereq́ue tales vrinæ nigrescunt ex incendio, & perniciem præseferunt, viscerumq́ue effœtam virtutem ac resolutionem quandam, maximè verò hepatis, vt ex annotatis historiis cuiuis liquidò patet. Nec sanè mirum est in tam maligna humorum complexione, tantoq́ue viscerum cauo concepto incendio, visceris alicuius inflammationem adesse, ac præcipuè dextri, cuius intrò inclinationem & contensionem adscribit in Philiste lib. 3. epid. velut splenis tumorem in Philisco libr. 1. epid. Subsidentia autem limosa & subliuescens inde existens, exaltationem & torrefactionem indicat. Arq; si modò vera est hæc scriptio, istam mihi interpretationem iure quodam sibi vendicare videtur. Sed Prorrhet. 156. vnde huius sententiæ extremum deductum est, οὐ φροφώδεος legitur, & Galenus ex Dioscoride & Capitone οὐ φροφώδεων agnoscit, & φροφώδεα ἕως dici scribit, ⊖ ἔχοντα ἐνιὰ ἐν αὐτῇ ἐμφερόμενα πεπηγότα, ὥσπερ τὸ διαφρέφειν, ὅ ὅτι πήγνυσι, γενόμενος τῷ ὀνόματος. Vnde satis apparet apud Galenum ⊖φιώδεα ἕως Dioscoridem & Capitonem legisse, aut eandem esse notionem apud eum τῶν ⊖φιώδεις & φροφώδεις ὄρα, quòd ex eodem ferè significato pendeant, ὥσπερ τὸ τρέφειν quod coalescere, cogi ac densari, aut velut concrescere significat. Sic enim Eustathius τρέφεσθαι πήγνυσθαι interpretatur, Galenique lectionem vitiatam esse apparet ex hemistichio Homerico Iliad. secundo, v. 903. Indeóque eas vrinas intelligi, quæ crassamenta quædam in vrina velut contorta, densata, compacta, & conglobata habent contenta, ex conferta quadam materia & intenso calore concreta. χλοώδεες porrò (sic enim ex melioribus codicibus leg. existimo, cùm Germanica exemplaria χολώδεες legant) dicuntur qui ex virore pallescunt, καὶ ὅσοι οὐκχλοιοῦνται καὶ χλωραίνουσιν. χλοὴ enim, χλωρότης, καὶ χλοιῶδες χλωρὸν significat vt scribit Galenus, & nos sæpiùs τὸ οὐκχλοιῶδες ex Hippocrate exposuimus, præcipueq́ue lib. 2. epid. quod magnam viscerum impuritatem & insigne humorum vitium sequitur, & in Prorrhetico per ὀκλύεδες designatur, nisi vocis affinitate vitiosa est scriptio. Aluus autem effusa periculum intentans, ægri alicuius obseruationem ob oculos ponit, in quo naturæ quidam impetus ad aures humores sustulit, sed facultatis naturalis imbecillitate & viscerum corruptela irritata excretio perniciem attulit. E

Vrinæ de repente præter rationem parum concoctæ, vitiosæ sunt. Ac in totum quæ in morbo acuto vrina præter rationem cocta est, vitium denotat. In his quoque malo est prærubra efflorescentia contenta atque æruginosa. Alba verò effusa & perspicua vrina mala est, præcipuè in phreniticis apparens. Mala quoque quæ post potionem celeriter meiitur,

579 Οὖρον ἐξαφνης τῶν χολόγων ἐπὶ ὀλίγον πεπαγόμενα, φλαῦρα. καὶ ὅλως ὃ τῶν χολόγων πέπων οὐ ἐξῇ, φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ ὃ ἐξέρυθρον οὐκ τούτων ἐπόμενα ἰῶδες κατεχόμενον. λευκὸν δὲ καὶ κατεχόμενον διαφανὲς, οὖρον, πονηρόν. μάλιστα οὐ φρενιτικοῖσιν ὅτι φαίνεται. πονηρὸν δὲ καὶ ὃ μετὰ ποτὸν ταχέως διουρούμενον, καὶ μόλις. H

A καὶ μόλις πλευριτικοῖσι καὶ περιπνευμονικοῖσι. πονηρὸν δὲ καὶ ὃ τῶν ῥίγεος ἐλαιῶδες ἐρεύμενον. πονηρὸν δὲ οὐ οἷσιν ὀξέσι καὶ τὰ χλοιώδεα μὴ ὅτι χροιῇ ἐόντα.

Vt parum metuenda sunt mala quæ præter rationem eueniunt, ita & valde suspecta bona sunt quæ temerè & subitò leuant, ex aph. 27. lib. 2. Et caput est in tota iudicationis tractatione celeberrimum, τὰ ἀλόγως ῥαστωνίσαντα φιλυπόροφα. Sic & vrinæ quæ repente ac præter rationem, hoc est nullis consequentibus solutionis signis, aut die iudicatorio non ante significatis, suspectæ sunt, & morbi reuersionem aut difficilem iudicationem denunciant. Natura nanq; motiones statis temporum circuitionibus & mo-
B mentis exercet, quòd scribit Gal. lib. 1. de dieb. decret. ἡ γὰρ φύσις κίνησις γίνεται μὲ ὀν τεθειόδοις πεπαμένοις. Et, πεπαμένου τὸ χρῆμα ἐστὶν ἡ φύσις, ἐπειδὰν κρατῇ τῆς ὕλης, αἱ ἀλογίαις τῆσιν ὠεσαμένοις, καὶ τεθειόδοις πεπαμένοις αἱ κινήσεις αὐτῆς γίνοιν). Quod appositè dixit Hippocrates initio lib. περὶ χυμῶν. οἱ πεπασμοὶ ὀν ἐν χρόνῳ. Atque hæc interpretatio optimè huic loco mihi quadrare videtur, & magnam Prorrh. 59. lucem afferre. Quod quidem variè diffiipatum, ex hoc loco vel facile restitui potest. Nam, & illic Galenus ex vetustis exemplaribus πέπονα agnoscit & totus locus critica signa malè decernentia damnat, vt δίψα τεθρελόγεος λυθῆσα, & ἱδρὼς πολὺ μὴ λύων ἢ πυρετὸν, satis indicat. Nec sanè video quomodo hîc ὅτι πέπονα ἕως subsistere possint, etsi ea retinet in Prorrh. Galenus. Nec quæ de concoctis vrinis adfert, huic loco conueniunt, qui satis est per se perspicuus, nec πέπονα ἕως simpliciter damnat, sed quæ ἀξαφνης & τεθρελόγεος, & iudicij seriem subuertunt. τὰ δ' κρίνοντα ὅτι τὸ βελτίον, μὴ αὐτίκα ὀπφαινέσθω, vt scribitur libr. 2. epidem. In hunc autem ferè sensum scribitur libro περὶ κρισίων. αἱ πεπάνσεις τῶν ὕρων κατ' μικρὸν ὑπεπαυόμεναι, οὐ τοῖς κρισίμοις ἐαὶ πεπαυθῶσι, λύουσι ἢ νόσον.

C καὶ τὸ ἐξέρυθρον οὐ τούτων] Prærubræ vrinæ efflorescentias æruginosas continentes quænam sint non facile est cognitu. Videntur autem intelligi valdè rubentes vrinæ, permixta multa sanguinis incocti copia, ex renum aut magna facultatis naturalis imbecillitate, in quibus supereminent biliosa quædam, & velut in ambitu spumantes efflorescentiæ ex bile incendiosa & prærubra enatant. (Est enim ἐπάθημα Galeno Comment. 1. in Prorrh. τῇ αὐτῇ αὔωθεν ὀπκείμενον.) Quales in hepatis aut visceum inflammationibus cum insigni obstructione videri possunt, in quibus vrinæ saturato rubore nigricantes ex bile incensa, & in ambitu ex viridi flauescentes apparent, & in arquatis sæpe conspiciuntur, vt in Hermocrate celebrantur lib. 3. epidem. Illic enim rubræ vrinæ impensè rubras adumbrare videntur, vt diximus, & hîc prærubræ ponuntur, quas in Prorrh. rubras simpliciter dixit. Eiusmodi ergo vrinæ cùm naturalis facultatis aut renum imbecillitatem summam indicent, magnumq́ue intus incendium denotent, vnde bilis ista adustio oritur, meritò vitium præseferunt. Neque verò hîc nobis necesse fuit Galeni interpretationem ex Prorrh. sequi, neque καταχόμενα ἕως subsistentes aut retentas vrinas dicere æquum videtur, cùm longè petita videatur notio, neque hîc ὅτι πέπονα ἕ-
D ως intelligantur, neque τὸ μικρὸ ὀπφαίνεσθαι τῇ σείσιας addatur. οὐ τούτων autem ad vrinas ipsas in genere retuli, non ad concoctarum vrinarum species, cùm prærubræ vrinæ serosi humoris & incocti magnam copiam præseferant: etsi de fugacibus concoctionis signis & de concoctionis leuitate aut inconstantia ista dici possint. Adeo difficilis est & inexplicata obscuræ dictionis notio, & vbi ad æquitatem res deducitur, æquanimiter toleranda explicationis dissensio, in tanto præsertim præcipitio, aut tam lubrico opere.

διεφανὲς ὄρον] Ex aph. 72. lib. 4. locus hic explicationem sumit, & quod sit διεφανὲς ὄρον in Sileno abundè diximus lib. 1. epid. Celsus cap. 4. lib. 2. & Plin. cap. 6. lib. 28. dilutam vocant, cùm albam iungant & Hippocratis aphorismum interpretentur, ea tamen aquosam explicat. Et hîc καταχόμενον effusam vrinam, velut exundantem, aquosam ac dilutam referre videtur, aut certè καταχόμενον διεφανὲς rectè iungi potest.

καὶ τὸ μετὰ ποτὸν] Magnum naturalis œconomiæ vitium & contentricis facultatis imbecillitatem, internarumq́ue partium nu-
E tricationi deseruientium, ac præcipuè hepatis ac renum exæstuantẽ intemperiem denotat, quæ statim post potionem vrina reddit, aut vini aquei & tenuis exuperantem potum. Quod additur de pleuriticis ac peripneumonicis, partium internarum phlegmonas designat, in quibus (vt scribit Gal.) sola salus in virium robore est posita. In his etiam vrina potioni concolor naturalis facultatis imbecillitatem indicat, non secus ac alui profluuium perniciem significat aph. 16. lib. 6.

ἐλαιῶδες ἐρόμενον] Oleosarum vrinarum gradus ac denunciationem fusissimè aperuimus nostris in lib. 1. & 3. ep. Annotat. & ex veterum ac recentiorum decreto eas ostendimus exæstuans incendium præseferre, pro caloris tamen modo & coloris intensione, perniciem aut eleuare aut exaggerare. Quæ tamen oleosæ ferè omnes vrinæ veteribus adeò suspectæ fuerunt, vt non leue colliquationis aut exæstuantis incendij periculum denunciarent, vt satis ex historiis epidemion patet, in quibus oleosæ vrinæ miserabiles solicitarunt exitus. Quod certè nos non parum mouet, cur hîc ante rigorem oleosas vrinas vitiosas censeat. An quòd
F postea & iam obita iudicatione eas periculo vacare suspicetur? Rigorem nanque pro iudicatione & ea quæ rigorem sequitur liberatione sumere videtur. Mihi certè æquius videtur, vt oleosas vrinas intelligat, quæ tota natura, & colore & consistentia oleum referunt, & ἐλαιώδη ὄρα à recentioribus dicuntur, easq́ue ex veterum præcipueq́ue Hippocratis decreto in totum damnet & prauas censeat, siue ante iudicationem, siue postea apparuerint, siue febrem præcesserint (quod tamen vix fieri posse videtur) siue eam comitentur, quod sæpiùs contingit. Eoque modo rigor febrilis insultus significationem præbet, & quod sequitur, πονηρὸν οὐ οἷσιν ὀξέσι, huic è diuerso respondere videtur, & propiùs ad oleosas vrinas refertur, quæ certè in morbis acutis funestæ admodum animaduertuntur ex historiis epidem. præcipuè ægrot. 11. & 12. lib. 1. & 14. & 16. lib. 3. post st. pest. Quæ postea sequuntur, καὶ τὰ χλοιώδεα, non parum negotij facessunt. Mihi videntur intelligi vrinæ quæ ex viridi pallescunt, biliosi & æruginosi succi permixtione, qui oleosas vrinas facit & repræsentat. Quæ tamen pro materiæ modo, aut caloris temperatione, remissionem aut intensionem accipiunt, quæ ex colore æstimatur. Vt enim oleum ipsum vnius neque coloris, neque naturæ est, ita & oleosæ vrinæ quædam ad candidum vergunt exoluto pallido, & ἐλαιώχροα recentioribus, colliquationisq́ue rudimentum designare dicuntur: quæ-
G dam etiam biliosi humoris vberiorem copiam & exaltationem maiorem caloris intensione referunt, & ἐλαιοφανῆ vocantur, colliquationisq́ue incrementum prædicunt: iisque duobus oleosarum vrinarum generibus rectè ista accommodari posse videntur, cùm certum sit ex biliosi & æruginosi succi feruore ac torrefactione, ex viridi pallescentes vrinas fieri. Quæ si colorem pro febris & incendij magnitudine, & materiæ copia intendant, iam in viridantes & nigricantes transeunt, & oleum ipsum tota natura repræsentant, verè quæ ἐλαιώδη recentioribus appellantur, & colliquationis vigorem præseferunt. Quas superiora verba denotasse videntur, vbi propriam significationem accipiunt, & ἐλαιώδη rectè dicuntur. Sic μὴ ὅτι χροιῇ ἐόντα in colore non persistentes aut perseuerantes accipiuntur, quæ colorem pro incendij & biliosi humoris moderatione modò remittunt, modò intendunt, non autem ex viridi iam ferè nigricantem exactè retinent, quales tota natura oleosæ, & quæ perfectæ colliquationis statum, vt priores rudimentum & incrementum, indicant. More autem suo facit huius præsagij author, nec satis exactè signorum dignationem æstimat, cùm par vtrisque damnationis decretum assignat, etsi longo inter se interuallo ac veluti quibusdam gradibus
H dissentiunt. An quòd oleosæ omnes vrinæ iure quodam suspectæ sunt, & cùm colliquationem proponant, nullos, quamuis leuiter progressæ sint, contemnendos exitus faciunt. Possunt etiam τὰ χλοιώδεα simpliciter accipi de vrinis quæ biliosi humoris exustionem præseferunt, ideóque ex viridi pallescunt, neque tamen colore incendium satis produnt, neque in eodem perseuerant,

quales interdum phreniticis apparent. Possunt & dici quæ non in colore aut extima superficir, verùm in sua substantia aut liquore ex viridi pallescunt. Quod etiam ad oleosas tota natura & substantia referri potest. χλωῶδες autem idem quod χλωρὸν significat, & ex bilis incendio fit, estque ad nigrum transitus quidam & via, vt scribit Gal. lib. 1. de Crif. cap. 12. At vrina viridis Celso (cap. 7. lib. 2.) & Plinio (cap. 6. lib. 28. viscerum dolorem tumoremque cum aliquo periculo subesse, aut certè corpus integrum non esse testatur. A

Perniciem verò indicat vrina in qua nigrum est quod subsidet, & quæ nigra est. In pueris etiam tenuis potiùs quàm crassa. (In tenuibus autem contrà quam in commutatis vrinis accidit.) Et quæ grandinem refert & genituræ similis effunditur, itemque dolorem exhibet. Perniciosa quoque est quæcunque inscio ægro redditur. At in pulmonum inflammationibus periculum indicat, quæ initio coctionem habet, verùm post quartum diem tenuis euadit.

180 Ολέθριον δ' ὅ,τι ἂν τῶν ὕρων τότε μέλαιναι ὑποστάσιν ἔχῃ, καὶ ὃ μέλαν. μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι παισὶ ὃ λεπτὸν τῆς παχέος. τοῖσι δ' λεπτοῖσι ὃ ἀνάπαλιν τοῖσι σωεσραμμένοις, καὶ ὃ χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχρόμενον, ὃ δ' αὖ καὶ ὀπίσω πόνον. ὀλέθριον δ' ὅ,τι καὶ πρὸς ὃ λαθραίως ἐρεύγμενον. τοῖσι πλεύμονικοῖσι δ' ὅ,τι ὀλέθριον καὶ ὃ ἐν ἀρχῇ μὴ πέπον, μετὰ δὲ τὴν τεσσαρακαιδεκαήμερον, ὃ δ' ἂν ἀρχῇ μὴ πέπον, μετὰ δὲ τὴν τεσσαρακαιδεκαήμερον λεπτυνόμενον. B

Incendij magni & extinctionis caloris natiui nota est si τὸ χλωρὸν nigrum consequatur, ideoque non temerè vrinas nigras damnat, de quibus in Prognost. agit Hippocrates, fusiùs autem Galen. lib. 1. de Crif. cap. 12. Vbi & nigrarum vrinarum, & nigrorum contentorum pulchrè æstimationem facit.

μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι παισὶ] In pueris vrina aquosa & tenuis damnatur in Prognost. Naturæ nanque puerorum repugnat, in quorum vrinis secundum naturam multa & crassa sedimenti copia detinetur. Cuius rei rationem adfert Gal. lib. 1. de Crif. In pueris etiam cùm maximè vigeant concoctiones, tenuis vrina & diluta meritò exitialis censetur. C

τοῖσι δὲ λεπτοῖσι] Perplexus est valdè horum verborum sensus & non parum suspectus. Mihi velut per parenthesin ista interiecta videntur, & contrà in tenuibus vrinis quàm in crassis & returbatis spectari debere significare, & quia tenues vrinas in pueris damnarat, eas tenues inaudiēdas innuit, quæ tenues manent & aquosæ, nec vllam mutationē ad crassius habent, summamq; crudiratē significant, ideoq; in pueris perniciosæ habentur. Aut igitur simpliciter tenues vrinas commutatis & returbatis crassisq; opponi intelligit, aut certè in tenuibus vice versa quàm in crassis fiat, spectandum indicat, & quemadmodum crassas & returbidas vrinas apud Hippocratem intelligi, quæ perpetuò returbidæ manent, ita & tenues obaudiendas, quæ tenues perseuerant, nec ad crassitiem commutantur, easque in pueris præcipuè damnari. Quod scribit Gal. Comm. 2. in Progn. his verbis: ἐὰν οὖν φαίνῃ τοῖς παισὶ τὸ ὕδατῶδες, δῆλον πλείονα χρόνον παραμένον, οὐς μηδεμίαν μεταβολὴν ἴσχον δῆλον τὸ παχύτερον, ὀλέθριον γίνεσθαι τὸ σημεῖον. Atque hunc in sensum satis expedita videtur lectio. Quòd si absolutè returbidas vrinas tenuibus opponi intelligat, & in his diuersum quid spectari velit, nempe vt tenues ad crassitiem tendere præstat, ita & crassiores ad mediocritatem quandam spectare: per σωεσραμμένα ἤθεα, τὰ αὐεσραμμένα intelligit, & τὰ παχὺ καὶ μὴ καθιστάμενα, (quæ & θολερὰ & ἀνάπαρεσμένα ἤθεα dicuntur, vt scribit Gal. Comm. 1. in lib. 3. epid.) accipit, & returbidas vrinas ac crassas quæ sedimentum non deponunt, perpetuoque turbatæ manent designat, quales per ἀνάπαρεσμένα aut αὐεσραμμένα ἤθεα intelligunt Hippocrati aph. 70. lib. 4 & in Epidemiis, vt ostendimus in Sileno & Philini vxore. Nam & αὐεσραμμένα, aut ἀναπεπραμμένα ἤθεα vt scribitur libr. 7. epid. commutatæ vrinæ vulgi more pro returbatis ponuntur, & Comment. in aphor. 70. lib. 4. καὶ τὰ περὶ ἀναπεπασμένων, vbi tamen codices Græci vitiosi sunt. Nam vbi ἀναπεπασμένα priore loco leguntur, αὐεσραμμένα aut ἀναπεπραμμένα reponi debent, etsi Gal. in Exeg. αὐεσραμμενα de vrinis, non ἀναπεπραμμένα dici attestatur. D

καὶ τὸ χαλαζῶδες] χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχρόμενον ὕρον huius Præsagij author eam vrinam accipere videtur, quæ multam pituitam vitream aut albumineam, confertam, compactam, ac grumosam & veluti grandinosam deiicit, quæ per γονοειδίας ἐρήσιας, aut ὑαλῶδες ὕρον, aut διΐξ: δὲν ὑαλοειδῆ antea expressa est, † qualisque sæpe in acutissimis morbis ex ambigua humorum permixtione annotatur in historiis epid. In quibus ob caloris immoderationem & materiæ crassitiem, multa pituita viscida & compacta glomeratur, ac veluti in grumos retundatur, aut similis grandini effunditur. Eaque sunt Hippocrati sæpiùs annotata ὀναωρήματα φλεγμονῶδεα, & ὀναωρήματα τῆς κρίσεως γονοειδέα, de quibus fusius scribimus nostris in lib. epid. annotat. Quæ quantam perniciei denunciationem faciant, & quàm crebras conuulsiones prædicant, ex historiis epid. & antea enumeratis huius Præsagij sententiis satis patet. E

† *Sent.* 150. & 158.

καὶ ὀπίσω πόνον] ὀπίσω πόνον ἤθεα dicuntur Hippocrati ex Rufo τὰ μὴ πόνου ἀποκρινόμενα, vrinæ laboriosæ & quæ cum dolore aut molestia excernuntur, vt refert Galenus Comm. 2. in Prorrh. & quæ τὰ μὴ πόνου κινούμενα etiam exponit, Com. 3.

τὸ λαθραίως ἐρεύγμενον] Delirium nanque & mentis alienationem, aut partium vrinæ destinatarum exolutionem denotat.

καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ μὲ πέπον] Antea huius præsagij author in morborum pulmonis recensione, ἤθεα ἐν ἀρχῇ παχέα, εἶτα μετὰ τὴν πεπτάδος λεπτυνόμενα damnauit, vnde huius fortè sententiæ sensus depromi ac restitui debet. Etsi suus quoque huic sententiæ sensus constare potest, dum coctam vrinam, non eam quæ perfectam coctionem indicet, sed pleniùs ac vniuersaliùs sumptum intelligas, quæ institutæ cuiusdam coctionis habet rudimenta, deinde verò tenuis & cruda effunditur post quartum diem, indeque longioris morbi sumuntur auguria. F

In laterum doloribus vrina cruenta, obscura, cum eo quod subsidet vario & indiscreto, vt plurimùm in quatuordecim diebus mortem adfert. Laterum quoque dolore affectis in propinquo mortem esse significat, quæ viridis nigrum habet sedimentum, aut furfuribus simile. Febre verò ardente cum alto stupore (quem catochum dicunt) detētis, ex albida vrina pessima est.

181 Πλευριτικοῖσιν ἤθεα αἱματῶδες, ζοφῶδες, μετὰ ὑποστάσιος ποικίλης, ἀδιακρίτου, θανάσιμον ἐν δὲ καὶ ἡμέρῃσιν ὡς ὀλίγοισι πολύ. θανάσιμον δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσι σκωτώμασι, καὶ ὃ τεσσαρεσκαιδεκαήμερα μέλαινα ἔχουσι· πόσαιν, ἢ πιτυρώδεα. καυσώδεσι δὲ καὶ κατόχοις, κάκιστον ὅρον ὅτι ὃ ἐκλευκον. G

ζοφῶδες] Quænam sit vrina obscura & tenebricosa non facilè est explicatu, cùm ζοφῶδες inter inusitatas vrinæ attributiones reponatur. Mihi sanè ex eo quod cruentum addidit, obscura intelligi videtur, crassa & valde tui bulenta vrina & prærubra, quæ magnam interni incendij exæstuationem, insignemque humorum exagitationem, præcipuè verò bilis rubræ & serosi sanguinis in venoso genere concalefactionem præsefert, neque paruam humorum perturbationem aut materiæ crudæ copiam indicat, ex qua veluti densata & conferta incendio succensa, opaca ac velut obscura redditur vrina, mulcaq; caligine obducta, spiritibus ipsis & lucido humorum splendore materiæ crassitudine & exagitatione extincto aut obtenebrato. Non secus ac H

— cùm effusis imbribus aëra
Tempestas sine more furit, tonitrusq; tremiscunt.
Ardua terrarum, & campi ruit æthere toto

Turbidū

A *Turbidū imber aqua, densq; nigerrimus Austris*, (vt inquit ille) multa caligine nubes densantur ac aër obducitur, offuscatur, vnde nubes atra & obscura dicitur. Pleuriticis igitur vrina huiusmodi non parum suspecta est, cùm ingens incendium varieque affectam naturam magnaque copia obrutam ac exagitatam indicet, in quibus solo virium robore spes nititur.

καὶ τὸ παραθειδὲς] Vrina hæc viridis porraceæ bilis permixtione, exæstuans incendium denotat, præcipueq; si ad nigredinem vergat (vt scribit Gal. lib. 1. de Crif. πυρώδης quoque ὑπόστασις deterrima est Hipp. in Progn. & sanguinis torrefactionem, aut venosi generis atque etiam totius corporis colliquationem ab immoderato calore denotat, vt scribit Gal. Comm. ad aph. 77. lib. 4.

καυσώδης ἢ κατόχους] Incertum an febrem ardentem cum stupore intelligat, an verò illud κατόχους de pertinaci & firmiter inhærente affectu dicatur, & de febre ardente grauiter affligente, quæ phrasis huius præsagij authori valde est familiaris. Exalbidæ autem vrinæ tum quòd morbi naturæ repugnent, tum verò quòd naturalium facultatum imbecillitatem præseferant, pessimæ sunt. Istud verò rectè in melioribus exemplaribus distinguitur.

B 182 Οὖρον ἢ ὠμὸν πλῆθος χρόνον μενόμενον, τῆς ἄλλων σημείων ἐόντων, ἀποστάσιν καὶ πόνον σημαίνει, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι ὑπὸ φρένα. ἀλγημάτων δὲ ἐν ὀσφύϊ πλανωμένων, ἐς ἰσχίον, καὶ ἐν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ. ὃ δ' ἐκπεμπόμενον λίπος ἔχον ὕδατος ὑποστάσιν, σημαίνει πυρετόν. ὃ δὲ αἱματῶδες ἐν ἀρχῇ ἐρηθὲν, χρόνιον. ὃ δ' ἀπαλεπαρασμένον μεθ' ἱδρῶτος, ὑποδιηπεῖν. ὃ δ' λευκὸν ὅσ τῆς ὑποζυγίων, κεφαλαλγίαν. ὃ δ' ὑπωδῶδες, ἀπαστμόν. ὃ δὲ τῆς ὑαλώδεας ἔχον ὑποστάσιας ὕδατος, ἢ ἰλυώδεας, ῥίγεος δηλωτικόν. ὃ δὲ ἀραχνιῶδες, σκωληξιος. τὰ δ' ἐν πλανώδεσι πυρετοῖσι μέλαινα νεφέλια, τεταρταίου. τὰ δ' ἄχροα μέλαιν ὀνεωρώμενα μὴ ἀγχυπνίης καὶ παραφροσύνης, φρενιτικά. τὰ δὲ χυνιώδεα μὴ δυσπνοίης, ὑδατώδεα.

Vrina cruda, quæ sic diu perseuerat, vt reliqua signa salutaria sint, abscessum & dolorem præcipueq; infra septum transuersum denunciat. Doloribus verò ad lumbos oberrantibus, ad coxam, idque in febre & sine febre. At quę emittitur vrina in qua quod subsidet pinguedinem habet, febrem significat. Cruenta verò circa initia reddita, morbi diuturnitatē. Returbida quoque cum sudore, morbi reuersionem. Alba autem qualis in veterino genere redditur, capitis dolorem: membranosa conuulsionem. Quæ verò sputo similia habet sedimenta, aut limosa, rigorem denunciat, quæ araneorum telis similia quædam habet, colliquationem. At in errātibus febribus nigræ nubeculę quartanam denunciant, decolores autem vrinæ suspensa quædam in medio nigra habentes, cum peruigilio & perturbatione, phrenitidem, cineritiæ verò cum spirandi difficultate, aquam inter cutem. C

D Ex Progn. petita est sententia, vbi cruda & tenuis diutiùs reddita vrina ponitur. Quod etiam ex Pythione lib. 3. ep. satis patet, in quo tenues per totum morbum vrinæ, abscessum ad sedem & vesicam procurarunt.

ἐς ἰσχίον] In febribus ad articulos abscessus fieri testatur aph. 31. & 74. libr. 4. Oberrantibus ergo ad lumbos doloribus, in coxam firmari rationi est consentaneum, si neque per vesicam, neque alium materia expurgetur.

τὸ δ' ἐκπεμπόμενον λίπος] Neq; simplicem febrem huiusmodi vrina denunciat, sed deurentē & cum colliquatione. Quòd autem ὑποστασιν scribit, vt tota phrasi, ita & lectione non parum suspectum est. Nam & pinguedines per summum innatare solent, non per medium, aut ad fundum ferri scribit, vt scribit Gal. (Com. 3. in lib. 3. epid. & Comm. ad aph. 35. lib. 7.) sicque ὑδάτεως, non ὑποστασις inaudienda est, vt in Progn. περὶ ἐφιστάμενας αὖον λιπαρότητας ponit, & aph. 35. lib. 7. ὑδάτεσιν λιπαροῖς, etsi ex quibusdam codicibus vtrobique ὑποστασις scribitur. Aut certè eam ὑποστασιν intelligit, quæ tabitudinis & colliquationis index est, qualis κριμώδης aut πυρώδης, & in his vrinis apparet, quæ ex deurente febre aut exæstuante incendio pinguedinis affusæ notas indicat. Et aliôqui vitij suspicionem iniiciunt publicati codices, qui ἰσχὸν pro ἴχνον habent, etsi vulgatam lectionem nonnulli commendant. E

τὸ δὲ αἱματῶδες] Hic αἱματῶδες οὖρον dicitur quod in Progn. ὑαῤῥοῦρον.

τῆς τῆς ὑποζυγίων] Vrinæ istæ vererini generis, returbatæ & crassæ, multum humorem crudum flatuoso spiritu permixtum, & à calidioribus succis exagitatum ac fusum, velutique mustum feruentem indicant, vt scribit Gal. Comm. 1. in libr. 3. epid. & Com. 5. in lib. 6. & lib. 4. Salubrium. vnde vigiliæ, deliria, capitis & stomachi dolores ac conuulsiones consequuntur, vt patet ex ægr. 4. lib. 1. epid. & aph. 70. lib. 4. Albæ autem sunt huiusmodi vrinæ ob succorum crudorum copiam & feruorem, vt satis experientiæ testatur, easque sub albedine colliquationem præseferre existimabat Sabinus, quod tamen reprehendit †† Galenus.

†† *Comm. 5. in lib. 6. epid.*

ὑμενῶδες] ὑμενῶδες ὕρον quodnam sit, antea hoc in Præsagio explicatum. Videtur nanque ea vrina intelligi, quæ pelliculosa aut membranacea quædam continet, aut crudam, viscidam, & frigidam materiam, membranis similem neruis affixam vacuat, quæ aut neruorum distensionem, aut neruosi generis consumptionem proniptè indicat, aut propter crudam materiam & crassam returbida, membranarum ramentis similia multa contuehit. ὑμενώδεας autem vrinas eas esse quæ vitiosè apud Galen. ὑπονώδεας scribuntur, mediaque inter ἀφρώδεας & πινώδεας ambigunt, ad conuulsionis indicaturam, ex his quæ supra in conuulsionis denunciatione scripta sunt, satis testatum esse existimo.

τὸ ἢ πυαλώδεας ἔχον] Vrinam intelligit sputo similem habentem subsidentiam hoc est spumantem pituitam referentem, quæ pituitosæ materiæ sobolem indicat, indeque rigorem promptiùs denunciat. Vt non malè mihi augurari cum Præceptore Hollerio videantur, qui ὑαλώδεας pro πυαλώδεας supponunt, quòd ista sit inusitata vrinarum attributio, illa verò pituitæ vitreæ & albumineæ copiam testetur, neque immeritò rigoris sit prænuncia. πυωλώδεις etiam subsidentiæ dici possunt, quæ crassam, inflatam aut tumentem materiam habent, qualia sæpe sunt crassioris pituitæ sputa. Cuiusmodi materia incendio tādem & vstione fœcem & limum refert, & nobilium viscerum resolutionem indicat potiùs quàm rigorem. Aliôqui, quòd lubricus sit hic locus, & insolens admodum vrinarum attributum, non malè fortè πυαλώδεας legatur, cuius etiam lectionis non leuis ex quibusdam codicibus iniecta est suspicio. Huiusmodi nanque subsidentiæ, neruosum genus ac vasorum tunicas appetitas significant, vnde etiam rigor ortum ducit, vt scribit Hippocr. aph. 15. sect. 3. lib. 6. epid. Vitiosa autem sunt publicata exemplaria, quæ πυωλώδεις pro πυωλώδεας habent, vt non temerè suspectam loci fidem faciant. F

ἀραχνιῶδες] Vrina araneorum telis similis subauditur quæ innatantem habet pinguedinem ex Prognost. & aph. 35. lib. 7. corporisque consumptionem denunciat. ἀραχνιῶδες autem retinui ex omnibus exemplaribus, vt vrina indicetur supra innatantem habens pinguedinem, quod etiam ex Prognostico exponit Galenus (Com. 3. in libr. 3. epidem.) etsi ἀραχνοειδεας legisse videtur Cornarius, & ad subsidentias retulisse, Celsum secutus, qui in tabe mortis signum esse scribit, vbi vrina quædam araneis similis subsidentia ostendit. *Cap. 8. lib. 2.*

τὰ δ' ἄχροα] Id ad vrinas non nubeculas referendum videtur, & ἄχροα ἤθεα vrinas aquosas significare, quæ sæpe tenuibus coniunguntur in phrenitide, velut ægr. 13. lib. 3. ep. Ex huiusmodi autem vrinis phrenitidē denunciari fidem faciunt historiæ libr. epid. vt ægr. 13. 14. & 15. lib. 3. epid. post st. pest. Etsi possunt ista contentis attribui, & ad nubeculas referri, & ἄχροα μέλαινα ὀναωρούμενα intelligi, sublimamenta malè colorata vrinis nigris innatantia. Priorem tamen notionem sequitur Prorrh. 3. vbi ista reperi videtur. τὰ δὲ τεσσαρεσκαιδεκαήμερα ἄχροα, μέλαινα ὀναωρούμενα, ἐφ' ἱδρῶτι φρενιτικά. G H

κονιώδεα] Insolens est vrinarum attributum, vt cætera multa, nec satis explicatum. Videntur autem κονιώδεα ἕδεα dici velut libr. 7. epid. αποδοειδέα, vrinæ quæ cineritij sunt coloris, aut velut puluerulentæ, aut quodammodo calce perfusæ & exalbescentes, quæ insignes vasorum obstructiones ex magna pituitosæ & crassæ materiæ copia testantur. κονιώδεα etiã intelligi possunt vrinæ cineri lixiuo aut lixiuio similes, hoc est rufo colore saturatæ, quæ impuritatem viscerum arguunt, vnde ad hydropem facilis est transitus. A

Vrina diluta aut arenida & facilè dissolubili asperitate returbata, liquidam fore aluũ denunciat. Quæ verò admodum tenuis spissa euadit, fortasse eruptur um sudorem indicat, iam autem erupisse, quæ spumam in seipsam insidentem habet.

[183] Οὖρον ὑδατῶδες ἢ τεταραγμένον φαφερῇ ῥηχύτητι, καὶ λίθῳ ὑγρῷ ἐσομένῳ σημαίνει. Ὃ δὲ ἔκλεπτον ἔδον δασυώμενον, ἆρα ἰδρῶτα μέλλοντα δηλοῖ; γεγυμνωμένον δὲ, ἀφρῶδες ἐφ' ἑαυτῷ ἐφιστάμενον.

Quidnam intelligat per φαφερὸν ῥηχύτητα in vrinis, non est explicatu facilè, neque quænam sit vrina facilè dissolubili aut arenida asperitate returbida, quæ liquidam fore aluum denunciet. φαφερὸν etsi φαυρὸν significat apud Hippocratem Galeno teste & Varino, solidis quidem attributum, εὔδρασον aut εὐδιάλυτον, aut idem quod κραυρὸν Galeno, aut[66] Aristot. θραῦον dicitur, significat, & quod Atticis φαῦρον scribitur, præcipueque eduliis attribuitur quæ friabilia sunt & tenera, nihilque lentoris aut pinguedinis in se habent, vt scribit Galenus lib. 3. de aliment. facult. φαφαρὸς etiam aut φαφερὸς, & φαθερὸς, aut φαθαρὸς, ἀπαλὸν καὶ ἀδενῆ, ἐλαφρὸν, vt & αὐχμηρὸν & ξηρὸν significat, tenerum, delicatum, tenuem & mollem. Qua notione in vrinæ liquore φαφερὴν ῥηχύτητα, mollem ac tenuem, aut facilè dissolubilem & friabilem intelligere possumus, cùm φαφαρὴ λεπτὴ Varin. explicetur, & quæ solent vrinæ aluos humidas denunciare, non admodũ sint returbatæ, sed vt plurimùm, dilutæ, aut leuiter & obscurè quodammodo perturbatæ, quales sunt quæ crudioris succi effusam copiam & extremam imbecillitatem indicãt. Sic & φαφερὴ τραχύτης idem quod φαφαρὴ accipi potest, vt intelligatur quædam velut obscura perturbatio, cùm & φαφεροὶ, aut φαφαροὶ, & ζοφοειδῆ & μελανειδέα, aut μελανίζοντα Dioscoridi significent apud Gal. Atque ea videtur vrinæ liquori accommodari posse explicatio. Quòd si solidis attribuatur, friabilitatem quandam indicat, & asperitatem quandam facilè dissolubilem, & quæ in frusta quædam facilè discerpatur, vt sunt mollium calculorum fragmenta, quæ per vrinam feruntur & vrinam conturbant, talesque sunt calculosorum vrinæ, nisi quòd aluum liquidam ferri non est necesse. B C

[66] Lib. 11. Meth. [67] Lib. 4. Meteor.

δασυώμενον] δασυώμενον ἕδον & δεδασυμένον inter obscuras necdũ satis explicatas, aut ex industria affectatas dictiones à Gal. reponitur, eaq; vsus est Prorrhetici & huius Præsagij author antea. Quidam densas vrinas intelligunt, quæ in superficie crassæ sunt & spissæ, ac inter returbidas ponuntur, velut lib. 7. epid. δασέα ἕδεα καὶ ἀνεστραμμένα simul iunguntur in capitis doloris indiciis. Sic δασυνόμενον ἕδον hoc loco vrina spissa & quæ crassa euadit rectè accipi potest, vt quæ valde tenui ex aduerso respõdeat, & succorũ concoctiones naturã aggredi testetur, vnde ad salubres excretiones & sudores promouendos excitari potest, præcipuè si ex tenui crassa euadat, vt non improbãda sit lectio quæ ἀν λεπτοῦ habet. Hincq;[68] A uicennas vrinas, quæ quarto die tinguntur, & septimo crassitudinem accipiunt, sudorem prædicere scribit. Alij etiam δασυώμενα ἕδεα intelligunt, quæ inæqualem habent superficiem & extuberantibus quibusdam eminentiis exasperatam. Sunt qui etiam spumosas intelligant, vt quæ spumam inæqualiter dispersam in superficie habeant. Quo certè referri potest τὸ ἀφρῶδες ἐφ' αὑτὸ ἐφιστάμενον. Quòd cùm internam naturæ à spiritu flatulento & feruore agitationem indicet, & tenacem ac glutinosam coniunctam esse materiam, interdum contingere potest vt inde sudores commoti fuerint, quod tamen non est necesse. D

[68] Lib. 4. sen 2. tract. 1. cap. 7.

In tertianis cùm horrore nubeculis nigris similia, inconstãtem horrorem indicant. Membranosæ quoque mictiones, & quæ cum horrore subsidunt, conuulsiones prædicunt.

[184] Τὰ δ' ἐν τεταρταίοισι μετὰ φρίκης οἷα νεφέλια μέλαινα, φρίκης ἀκαταστάτου δηλωτικά. καὶ ὑμενώδεες ὑρήσιες, καὶ αἱ μετὰ φρίκης ἐφιστάμεναι, σπασμώδεες.

Indistinctè istud videtur scriptum. In Prognost. nanque nubeculæ nigræ simpliciter damnantur, quod exuperantem calorem summamq; exæstuationem, interdum etiam νέκρωσιν quandam indicent. Hic verò videtur humoris biliosi exæstatio significari per nigras nubeculas, vnde fit transmutatio & quidam in quartanum circuitum transitus. Id enim quodammodo inconstans horror subindicare videtur, quòd à certa & præstituta sibi forma aberret, neq; eandem, aut debitum tempus ac numerum obseruet. Sic nanque ἡ φρίκη ἀκατάστατος dicitur, μὴ διαστήσουσα ἢ ἰδέαν μίαν ἀκριβῶς. De membranosa aut pelliculosa vrina antea affatim dictum est. Hanc autem sententiam contra publicatorum codicum fidem distinximus. E

Vrina in qua quod subsidet bonum est, & derepente euanescit, dolorem ac mutationem denunciat. At quæ sedimentum habet, returbida, residens, rigorem circa iudicationem, fortè etiam & in tertianam aut quartanam transitum.

[185] Οὖρον χρηστὸν ἔχον ὑπόστασιν, ἐξαπίνης μὴ ἔχον, πόνον καὶ μεταβολὴν σημαίνει. Ὃ δ' ὑπόστασιν ἔχον, ἐπιταραχθὲν καθιστάμενον, ῥῖγος τεῖ κείσιν. Τάχα δ' καὶ ἐς τεταρταῖον ἢ τεταρταῖον μετάστασιν.

In Progn. si vrina modò liquida est, modò sedimentum habet candidum aut læue, morbi diuturnitas aut minor securitas portenditur. Celsus quoque in longæ valetudinis signis, vrinam modò liquidam & puram, modò quæ subsidentia quædam habeat reponit. καθιστάμενον autem οὖρον vrina est quæ residet & conquiescit, & in qua deposita subsidunt quædam, crassæque & perpetuò returbidæ opponitur, vt ex libris epid. satis apparet, vbi familiaris est locutio, ἕδεα παχέα καθίσαι. Huiusmodi autem in vrinis inæqualitas, naturæ laborem materiæque peruicaciam præsefert, vnde morborum reuersiones aut transmutationes meritò suspectandæ sunt. Vitiosus autem est hoc loco Asulanus codex, vbi & asteriscum apponit. F

Laterum dolore affectis vrina aliquantulum rubra, læuem habens subsidentiam, securam iudicationem prænunciat. Quæ verò aliquantulum pallida, bene florulenta est, & albam habet subsidentiam, celerem quoque. At quæ admodum rubra & bene florulenta, sedimentum pallidum, læue ac purum habet, diuturnum valdeque turbulentum morbum fore & in alium transiturum, non tamen perniciosum. Alba verò, diluta, hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simile habens sedimentum, fuluum, dolorem & periculum denunciat. At quę pallida, fuluum habet sedimentum, hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simile, diuturnitatem ac periculum indicat.

[186] Ἐν πλευριτικοῖσιν οὖρον ὑπέρυθρον ἔχον λεῖον ὑπόστασιν ἀσφαλέα κείσιν σημαίνει. Ὃ δ' ὑπόχλωρον βλαθὲς, λευκὸν ἔχον ὑπόστασιν, καὶ παχύαν. Ὃ δ' ἐρυθρὸν σφόδρα καὶ βλαθὲς, ὑπόστασιν χλωρὸν ἔχον λεῖον, εἰλικρινέα, πολυχρόνιον, σφόδρα θερμὰ δέα νοῦσον μεταβαλεῖν ἐς δηλον, καὶ μὴ ὀλέθριον. Ὃ δ' λευκὸν, ὑδατῶδες κεμμῶδεα πυρρὴν ἔχον ὑπόστασιν, πόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. καὶ ὃ χλωρὸν πυρρὸν ἔχον ὑπόστασιν κεμμῶδεα χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. G H

Melius

A Melius & ad doctrinæ complexionem laudabilius quod in Prognost. & antea quoque hoc in Præsagio de subrubra vrina scriptum est, diuturnum quidem, verùm salutarem morbum denunciari, neque in pleuriticis solùm, sed in omnibus acutis morbis.

εὐανθὲς] Quidnam per εὐανθὲς ἕδον intelligatur, non satis est expeditum. Videtur intelligi benè florulenta vrina, quæ efflorescentias quasdam spumeas extantes habet, (quæ ἐπανθίσματα vt plurimùm dicuntur) & veluti flores supereminentes. Quod in vrinis quæ ob magnum incendium, ingentem sanguinis feruorem ac bilis efferuescentiam produnt, conspicitur. Atque hic vrinarum status præcipitem ac celerem morbi motum denunciat. Alij εὐανθὲς pellucidam ac puram vrinam intelligunt, & quæ ad naturalem vrinæ colorem prope accedit, quæque pellucido colore floreat & parum superiore parte rubescat, qualis, ob sanguinis motum, securum & breue iudicium indicare interdum potest. παχεῖαν autem manifesto vitio, pro παχύαν, multa habent exemplaria. Sed nos παχεῖαν cum Cornario & melioribus codicibus amplectimur.

B [69] In Prorrh. & Coac. Prænot.

εἰλικρινέα] Purum, manifestum, merum ac verum sedimentum intelligendum, nullo alieno humore permixtum, quod subsidentiæ speciem referat, vt securitas indicetur.

κριμνώδεα] De subsidentia hordei tosti non exactè moliti crassioribus frustulis simili, quam κριμνώδη vocant, celebris est Galeni[70] locus, qui ad hunc sensum probè admodum accommodari potest. δῆλον οὖν ὅσοι μὴ σωθήσεσθαι μέλλοισι τοῦ ὑρησαύτων κριμνώδη, χρονίζουσιν. ὅσοι δ' ὀλέθριον ἔχοισι, τότε τις οὐδὲ χεται καὶ δεῖ παχέως ἀποθανεῖν. Ac mihi videntur ista perturbata, & (nisi fallor) parum integra.

[70] Com. ad aph. 31. lib. 7.

In his quæ circa aures abscedunt, vrinæ quæ celeriter & paruo tempore concoquuntur, damno sunt. Quin & perfrigerari itidem malum est.

[187] Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα, ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαγνόμενα, φλαῦρον. καὶ ὃ κατεψύχθαι ὧδε, πονηρόν. C

Ex Prorrh. 113. desumpta sententia, iisdemq; verbis etiam antea repetita (sent. 206.)

Vesica intercepta maximéque cum capitis dolore conuulsionem quandam minatur. Quæ in his cum torporis sensu exoluuntur, molestiam, non perniciem afferunt. Ac fortè etiam aliquantulum desipiunt.

[188] Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκώδεα ἐν τοιούτοισιν ἀναλυόμενα, δέγκεται, ὀλέθρια. ἆρά τι καὶ παραφρούοισι;

Prorrheticum est 120. huc traductum. Ex quo manifestum publicatorum codicum vitium apparet. Aut enim ὑμὶν ὀλέθρια ex Prorrh. reponendum, aut manuscriptorum codicum lectio, ἐν ὀλέθρια, reponenda, quam etiam secutus est Cornarius.

De repente obortus renum dolor cum vrinæ suppressione, calculorum aut vrinæ crassæ mictionem indicat.

[189] Νεφροῦ ἀπόπνιγμα, μετ' ὀξυδόρπιος, λιθιδίων ὑρήσιν ἢ παχέων ὑρῶν, σημαίνει. D

Suppressionis vrinæ, quæ fit renibus aut vreteribus interceptis, hoc præsagium causas assignat, nempe calculorum exortum, aut vrinarum crassitudinem. De renum verò calculo intelligentia sumitur, cuius ortus & causa Galeno explicatur Comment. 3. in lib. 6. Epid. & Com. ad aph. 26. lib. 3. & Aretæo cap. 3. lib. 2. de signis diutur. morb.

Tremores senioribus in febre contingunt, atque vbi apparent, calculi fortasse per vrinas excluduntur.

[190] Τρόμοι τοῖσι γεροντοτέροισιν ἐν πυρετῷ, καὶ ὅτως ὑποφαινόμενα λιθίδια πῶς διουρεῖ.

Tremorem intellige corporis concussionem quæ in exturbando calculo, in vreterum ductibus aut angustioribus viis restitante, contingit, βρασμὸν ὡς ἀπορίας vocat Aretæus. Fiunt autem plerunque (vt idem scribit) πυρετοὶ δακνώδεες, ὀξύπυροι. Quæ quia grauem ætatem magis affligunt, præsentius etiam periculum circumscribunt. Illud verò καὶ ὅτως, de repentino etiam in senibus renum dolore cum vrinæ suppressione, intelligi potest. E

Vrina intercepta & ad imum ventrem pondus, vt plurimùm futurum vrinæ stillicidium denunciat: sin minus, alium aliquem morbum ex consuetudine affligentem.

[191] Οὖρον ἀπόληψις καὶ βάρος ἐν ὑπαίθρῳ, σημαίνει ὡς τὰ πολλὰ φραγμοῦ ἐσομένου. εἰ δὲ μὴ, ἄλλου ἀρρωστίου ἐθῶν εἰωθεν ἀρρωστεῖν.

Hæc vesicæ vitio vrinæ stillicidium contingere indicant, ibique sitam esse morbosam affectionem, ἡ δὲ νοῦσις (inquit Aretæus) ἐν τῇ κεφαλῇ γεγονὶ καὶ πάντα τὰ τοῦ. Cæterùm alios morbos pro consuetudine vitio vesicæ affligentes intellige, dysuriam & ischuriam, quorum causa est aut grumus, aut calculus, aut vlcus, abscessus, aut phlegmone. Ex quibus ὀξύπυρος πόνος & ἐλεβρὸς ὄμπνος, (vt loquitur Aretæus) Nam etsi vesica aliarum partium vitiis communicat, difficiliores tamen magisque mortiferos habet dolores, si per se laborare incipit, quandoquidẽ toti corpori, & neruis, & menti labem traducere valentissimè potest. Vnde etiam alij morbi statu quodam tempore pro consuetudine redeuntes accipi possunt, vt arthritis & dolor colicus, cæteriq; id genus. F

In biliosis vrina intercepta mortem breui affore significat.

[192] Ἐν χολώδεσιν οὖρον ἀπόληψις κτείνει σεσημμένος.

Siue renum vitio, siue vesicæ affectu vrina supprimatur, periculum minatur & citam mortem. ἡ δὲ ὄπισθεν τοῦ ὑρου διεκπόδισις, Aretæo. σεσημμένος verò, aut symptomatum vehementiam & intensionem, aut periculi celeritatem indicat. ἡ δὲ ὄπισθεν τοῦ ὑρου πάντα τὰ δεινὰ ἀρήσει. ἐν χολώδεσιν autem additur, ὡὸ δὲ τοῦ ὑρου δεμὼ καὶ δακνώδες ἐγγίνεται, ψύξις, τρόμοι, σπασμοὶ, διψάσεις καὶ πληρώσεις τῶν ὑποχονδρίων, vt scribit Aretæus. Hoc autem Præsagium ferè respondet Prorrh. 51. αἱ ἂν καταψύξιος ἐν ὀξέσι ὑρων ἀπολήψιες, κάκιστα.

Febricitanti vrina densitatem habens diuulsam, morbi reuersionem aut sudorem portendit. G

[193] Οὖρον ἐν πυρετῷ δάσυν ἔχον διεσπασμένον, ὑποδεπικὸν, ἢ ἱδρῶδες.

Vrina spissa quædam continens diuulsa, magnam adhuc superesse agitationem in corpore, nec planè confectas esse morbi reliquias ostendit, & sudoris copiam ex materiæ cruditate & naturæ oppressione, atque ideo recidiuam minatur, quòd natura totam semel materiam coquere non possit.

In febribus longis, paruis, vagis, tenuium vrinarum eiectiones, lienis affectionem denunciant.

[194] Ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι, λεπτοῖσι, πλανώδεσι, λεπτῶν ὑρων ὑρήσιες, μηκυνόοισι.

Febres hæ diuturnæ, lentæ, mites & incertæ, magnas internorum viscerum obstructiones prænunciant, quibus valde est opportunus lien. H

In febre variarum interdum vrinarum mictiones, morbum producunt.

[195] Ἐν πυρετῷ ἄλλοτε ἄλλοιων ὑρήσιες, μηκυνόοισι.

Vrina huiusmodi quæ materiæ inæqualitatem atque humorum varietatem indicat, ideóque mutationem accipit, morbum

producit ex Prognost. & hoc præsagio. Quod etiam scribitur libello περὶ κρισίων & lib. de rat. vict. in morb. acut. ἐν πίσι πυρετοῖσι ἐὰν μαζοειδὲς ἔχῃ τὸ οὖρον, χρόνου σημαίνει. A

Vrinæ quæ non sentientibus effluunt, aliàs perniciem denunciant. Animaduertendum num tales his reddantur quales fiunt vbi subsidentiam conturbaueris.

[596] Τὰ οὐρούμενα μὴ ὑποστησάντων, ἄλλως δὲ ὀλέθρια. ἆρα τούτοισιν ὑρᾷται εἰ τῷ ὑποστάσιν παρέξας.

Satis constat ex Prorrhet. 29. locum hunc esse corruptum, & μὴ ὑποστησάντων esse reponendum, sententiamq; per se esse distinguendam, quod etiam vidit Cornarius.

Quibus vrinæ paucæ, grumosæ, non sine febre, si ab iis tenues & copiosæ prodierint, iuuat. Talibus autem circa initia procedunt, aut non multò post sedimentum habent.

[597] Οἷσιν ἦρα ὀλίγα, θρομβώδεα, οὐκ ἀπυρέτοις, πλῆθος οὐ τούτων ἐλθὸν λεπτὸν, ὠφελῆ. ἔρχεται δὲ πισὶ τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ἢ μετὰ παχέων ὑποστάσιν ἔχει. B

Hoc in Præsagio vrinæ crassæ temerè deficiunt, quæ tamen ex aphor. 69. libr. 4. reponi debent, aut per grumosas intelligi. Quod sequitur ἔρχεται δὲ πίστις, etsi obscurè est positum, ex aphorismo tamen lucem accipit, & de vrinis crassis accipi haud dubiè debet, quæ statim circa initia, non naturæ lege, sed grauitatis materiæ ratione, sedimentum accipiunt, vt scribit Galenus. Aliòqui si de tenuibus vrinis sumatur (quod faciunt interpretes) mediocriter crassæ ac comparatè tenues obaudiendæ sunt.

Quibus in vrinis citò aliquid subsidet, hi breui iudicantur.

[598] Οἷσιν ἦρα παχέως ὑποστάσιν ἴσχει, παχέως ἔσι κρίνοντες.

Hoc caput in tota iudiciorum disciplina est celeberrimum. πεπασμοὶ δὲ παχύτητα κρίσιος καὶ ἀσφαλείας ὑγείας σημαίνουσιν, sic quibus quarto die in vrinis nubecula aut subsidentia cernitur, solutio septimo die denunciatur, vt antea scriptum est hoc in præsagio & aph. 71. lib. 4. C

Vrinæ præter consuetudinem tenues & crudæ, absque repletione, in morbo comitialiobnoxiis, morbi insultum denunciant, idque præcipuè si in summum humerum, aut ceruicem, aut dorsum dolor aut conuulsio incidat, aut torpor totum corpus occupet, aut turbulentum in somnium visum fuerit.

[599] Ἐπιληπτικοῖς ἦρα λεπτὰ καὶ ἄπεπτα παρὰ τὸ ἔθος αὖθις πλησμονῆς, ὁπόταν ψιν σημήνῃ, ἢ ὤμου τε κεφαλῆς τις ἐς ἀκρώμιον, ἢ ῥάχιν λυσι, ἢ μετὰ φρένων πόνος, ἢ σπασμὸς ἐμπεπτώκῃ, ἢ ναρκὴ παρεγίνηται τῷ σώματος, ἢ παρεκχῶδες σύπνιον ἐωρᾶκῃ.

Hoc præsagium plurimùm facit ad morbi comitialis prædictionem, vt inde impendenti malo prouideatur & insultus præcaueatur. D

Quæ parua copia apparent, velut stillæ sanguinis, vrinę, vomitiones, & deiectiones, malum quidem penitus denunciant, pessimum verò si exiguis interuallis sese consequantur.

[600] Τὸ μικρὰ ὀπτιφαίνεσθαι, οἷς σάξιας, καὶ ἦρον, καὶ ἔμετον, καὶ θρομβρήματα, κακὸν μὴν πάντως. κάκιστον δὲ, ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα.

Id de excretionibus criticis accipiendum quæ infra modum erumpunt. Vniuersalis nanque est præceptio in criseos disciplina (vt scribit Galenus) μοχθηρὰν ἢ σημεῖον ἀποκείνεσθαι σμικρὰ. οὐδὲν δὲ τῶν κεκρίμενων, σμικρὸν ἐκκείνεσθαι προσῆκον. Siue igitur sanguis à naribus, siue vomitiones, siue alui secessus, siue vrinarum, sudorum, aut vteri eruptiones infra modum subsistant, mali augurij omen habent, vt fusiùs scripsimus nostris in lib. 2. Epidem. Comment. Prorrhetico 59. huius præsagij initium vrinis accommodatur, non satis tamen aptè, ita vt multò sit clarior hæc notio integram iudicationis authoritatem conseruans. Quod sequitur ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα, etsi Prorrhet. 60. vomitionum varietatem, quæ continenter & assiduè fiunt, sugillat, hîc tamen excretionibus criticis aptari potest, quæ quò propiùs aut minori interuallo apparent, tandemq; subsistunt, eò sanè præsentiùs periculum denunciant. Nam tunc fatiscentes naturæ vires meritò suspectamus, vbi pluribus excretionibus tentatis, nihil tamen erumpit, sed intrò omnia subsistunt. ἐγγὺς autem ἀλλήλων, idem quod ἐμὴ πολὺ χρόνου significat teste Galeno. E

Com. 2. in Prorrh.

Alui recrementum optimum est molle, constans, aliquatenus fuluum, nec admodum graueolens, eóque tempore quo per secundam valetudinem deiici solet, excretum, copia verò ingestis cibis respondens. Crassum autem fieri oportet in iudicationem eunte morbo. Vtile quoque quod lumbricos teretes ad iudicationem exire cogit.

[601] Διαχώρημα κοιλίης βέλτιστον, μαλθακὸν, σπυεγκὸς, ὑποπυῤῥον, μὴ σφόδρα δυσῶδες, θρομβρέον τῷ εἰθισμένῳ ὥρῳ. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων. παχυνέσθω δὲ πρὸς τὸν κρίσιν. χρήσιμον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι, πρὸς κρίσιν προσάγον. F

Quod in vrinis factitatum est, idem in deiectionum attributionibus vsurpat huius Præsagij author, & vndique emendicata suffragia eadem politura in hanc tractationem coniicit. Hoc ex Prognostico, vt cætera, desumptum est. σπυεγκὸς διαχώρημα alui recrementum constans & cohærens, coactum, quódque consistentiam & figuram seruat, dicitur, figuratum *Celso, & liquido, diffluenti aut humido ex aduerso respondet. *Cap. 13. lib. 2.

ὑποπυῤῥον] Rufam aluum dicit Celsus. Id autem hîc loco & ordine positum videtur, ac meliùs quidem quàm in Prognost. vt consistentia, tempore, quantitate & qualitate deiectiones ipsæ probarentur. Quod etiam testatur Galenus in Prognost. Repetitur quoq; libello περὶ κρισίων. G

παχυνέσθω] In Prognost. & libello περὶ κρισίων, πρὸς τὸν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου legitur, & de aluo liquida aut molli meliùs effertur. Celsus procedente tempore paulatim contrahi vult.

χρήσιμον δὲ] Id quoque in Prognost. in libello περὶ κρισίων repetitur, Celsus. Lumbricos quoque aliquos sub fine morbi descendisse nihil nocet. Adeò iudicationis aut criseωs nomen subtimidè ac superstitiosè efferit, aut certè contemnit. προσάγον autem ad alui recrementum refertur, quod suo momento lumbricos agit ac deturbat. Quod ideò dicitur, ne quis id superuacaneum existimet, quod aliàs deficit, nec satis ab interprete expressum est.

In præcipitibus malis spumans & circumbiliosum alui recrementum, malo est. Malum quoq; & exactè candicans. Adhuc verò deterius farinæ molitæ instar, & stercorosum. Præter hæc sopor malo est, & cruenta alui deiectio, ac immoderata vasorũ inanitio.

[602] Ἐν ὀξέσι δὲ ἀφρῶδες, περίχολον διαχώρημα, κακὸν. κακὸν γὰρ καὶ δὲ ἔκλυκον. ἔτι γὰρ καὶ κάκιον δὲ ἀκηδῶδες. κάρος ὁπόταν τύποισι κακὸν, καὶ αἱματῶδης διαχώρησις, καὶ κενεαγχίη παρὰ λόγον. H

περίχολα

A περίχολα διαχωρήματα dicuntur *Galeno τὰ χολώδεα, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν ἔχοντα χολὴ τῇ συστάσει λεπτῇ, circumbiliosæ egestiones, & quæ in ambitu sunt coloratæ ac bile obductæ, quales ἐκκρίσεις περίχολοι vocant, & quę efferuescentis caloris copiam indicant. ἔκλυκον autem διαχώρημα, id est, quod in Prognost. παρὰ λευκὸν dicitur. Ac meliùs hîc separatim ponitur, quàm si ad περίχολα διαχωρήματα adiungas, quod fit Prorrh. 53. vnde ista huius præsagij portio desumpta videtur. Αληπεδὲς etiam nouè quodammodo positum videtur, ac obscuram habet notionem. ἀμὴν ἀλευρὸν exponit Erotianus apud Hesychium, idémque deducit Hesychius, ab ἀμέω aut ἀμήθω, vt sit παῦν ἀμηλεγμένον σῖτον, & cereale subactum, quasi ἀμέτον, aut ἐν τῷ ἀμέτῳ φερόμενον ἄμφιτον, farina molendo confecta & subacta. Videtur igitur excrementum intelligi, quod farinam molendo subactam refert, tum candore, tum consistentia ac læuore, aut quod velut pultaceum est, ac statim depositum errat ac dissoluitur, quale in magnis viscerum ac totius mesenterij obstructionibus, & facultatis naturalis imbecillitate, aut etiam tenuioris intestini inflammationibus nonnunquam cernitur. Stercorosum autem summam putrilaginem ac corruptionem indicat. Quod sequitur de sopore, deiectione cruenta, & vasorum inanitione B quæ præter rationem contingit, id alterius est generis & valde pernicioſum.

*In Prorrh.

[603] Κοιλίης ἀπόληψις μικρὴ, μέλαινα, σπυεγθώδεα, πρὸς αὐάγκλω χαλῶσα μυκτὴρ τύποισι ῥηγνύμενος, κακόν.

Vbi aluus modicè intercepta, nigra stercoribus caprarum similia, nec nisi coacta demittit, hoc casu nasus erumpens, malo est.

Prorrh. 41. repetitur hoc præsagium, ex quo meliùs μικρὰ μέλαινα legeretur. πρὸς αὐάγκλω autem χαλῶσα κοιλίη, phrasis est Hippocrati admodum familiaris in Prorrh. quæ Galeno teste, μήτ' ἀφαιματτόμενοί τι τὸν ἰατρὸν, ἢ διὰ κλυσῆρος, ἢ διὰ βαλανείου significat. Hæc autem conflagrantis interni incendij certissima signa sunt, vnde exiccato corpore & imbecillo, quæuis excretio etiam critica non minimùm suspecta est.

C [604] Γλίσχρον ἀχρῆον, ἢ λευκὸν διαχώρημα, φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ ὃ ἅλις ἐζυμωμένον, ὑποφλεγματῶδες, πονηρὸν ἢ ἢν ὀφθῶδεων ὑπόστασις ὑποπέλιος, πυώδης μὴ χολώδεος.

Alui recrementum glutinosum, syncerum, aut album, in vitio est. Vitiosum quoque quod abundè fermentatũ est, & aliquantulum pituitosum. Prauum etiam cùm ex his quæ densata feruntur, quod subsidet aliquantulum liuescit, purulentum ac biliosum est.

ἐζυμωμένον] Hac attributione vrinas insigniuit Prorrhetici author. Vbi ἕψεα ἐζυμωμένα hoc est fermentatæ vrinæ dicuntur Galeno, quæ spissæ & crassæ magnam crudæ & flatuosæ, materiæ copiam continent, vnde leuis quidam feruor per agitationem excitatur, adeò vt motis & rarefactis spiritibus, in maiorem quàm cùm primùm excretæ fuerunt molem attolluntur. Atq; eæ sunt quæ turbulentam continent humorum crudorum agitationem ac feruorem, ita vt flatibus humorum acrimoniæ ac ebullitioni D permixtis, in maiorem tumorem attollantur, ac inflentur, interdum etiam bullas & spumam excitent. Quæ quidem affectio alui excrementis crudis, flatuosis, & humorum acrimonia agitatis aut efferuescentibus attribui potest. Possunt etiam recrementa alui fermentata dici, quæ plurimam bilem atram retorridam continent, quæ in terram effusa, eam abradit, & partes omnes in alum attollit, vnde motio quædam spirituosa ac fermentatio assurgit. Est enim ζύμωσις Platoni, πᾶς χώδος κίνησις ὁμοῦ κίνησις καὶ αἴρωσις. Atque ex bilis illius agitatione succensa alui recrementa, ebullitionem ac feruorem accipiunt, acrimoniamque contrahunt, vnde concepto aëre distenduntur, inflantur, ebulliunt & in tumorem quendam attolluntur, interdum etiam à crassa & flatuosa materia, spumæ & bullæ efferuntur. Ὀφιώδεα verò διαχωρήματα etsi intelligi possunt, quæ concreta quædam frustulatim discerpta efferuntur, mihi tamen germana propè lectio videtur, si ἐκ ὀροφωδέων ὑπόστασις ὑποπέλιος, ἰλυώδης, ex Prorrhetico legatur. Atque ea omnia liquidæ aluo optimè conuenire videntur, quæ cum torminibus sæpe effundi solet, cum humorum corruptione ex viscerum vitio, vnde huiusmodi subliuida & purulenta materia educitur. Erotianus tamen hanc hoc loco lectionem agno- E scere ac mihi subindicare videtur, cùm Ὀφιωδέων ἀποδιωδῶν exponit, Ὀφιὰ γὰρ ἡ ἀποδιὰ λέγεται. Vt cinereæ deiectiones intelligi videantur veluti exassatæ ac torrefactæ. Etsi Erotiani lectionem quidam ad Prorrhetici lectionem referre malint. ὑπόπαιον verò in deiectionibus poni nouum non est, & aliôqui huic præsagio admodum familiare. Vitiosus quoque hoc loco est Asulanus codex, vt satis apparet, si quis cum cæteris publicatis conferat.

[605] Αἷμα λαμπρὸν διαχωρέῃ, κακὸν, ἄλλως τε κλῶπις ὀδυνῶν παρῇ.

Sanguis splendidus aluo per secessum reiectus, malo est, præsertimque si dolor aliquis adsit.

Sanguis per aluum secedens niger probatur aphor. 25. libr. 4. purus autem & splendidus effusus, vitæ thesaurum profundit, præsertim si dolor adsit aut hypochondriorum, aut abdominis, qui visceris alicuius vitium, aut vlcus prodit. Aliôqui purus aliquando statis interuallis, absq; periculo secedere potest.

F [606] Τὸ ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα, φλαῦρον. καὶ ἰκτεριῶντα ἢ ὃν τοιοῦτον.

Spumans & bile obductum alui recrementum, vitio est. Quin & inde morbus regius contrahitur.

Prorrh. 53. hoc præsagium explicatur, vnde etiam fluxit, vt non malè ἔκλυκον hîc adscribatur. Quin & illic ἢ παρ' ἐπόδωνον annotatur, aut tumore, aut obstructione, aut inflammatione obsessum, ex quibus morbus regius contrahitur. Quem in sensum etiam expressum est paulò antè Prognost. 602.

[607] Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι δὲ ἀφρῶδες ἐπόδωδισμα, κακὸν. μάλιστα δὲ ὀσφὺς πεπονηκότι, καὶ παρεξθένῃ. ἆρα δὲ τούτοισι τὰ ἀδήματα;

In biliosis deiectionibus spumosa efflorescentia, malo est, iis verò præcipuè quos antea lumborum dolor aut desipientia vexarit. Fortéque etiam dolores iis adsunt.

G Ex Prorrh. 21. desumpta est sententia, vbi meracas deiectiones biliosis adiungit. Huius autem præsagij finis, quæ in Prorrh. desideratur, hunc sensum habere videtur, vt renum dolores perseuerare indicet, ex humoris biliosi feruore & acrimonia per intestina delati. Fortassis etiam & reliquorum intestinorum dolores vrgere significat, non eorum tantùm quæ circa renes feruntur, cùm scribat Galenus, ἢ γὰρ ποιότης διαχωρήματος παρενεχθέντος τοῖς ἐντέροις, οὐ δὴ κατ' ὀσφὺν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς, ὀδυνᾶν τύποις ἐπακολουθοῦσιν. Aut certè ex Prorrh. 22. corrupta est lectio ac diminuta, quod est vero simile.

[608] Λεπτὸν ἐπάφρον διαχώρημα, ὑδατόχλοον ἔχον ὑπόστασιν, πονηρόν. πονηρὸν ἢ καὶ δὲ πυῶδες, καὶ δὲ μέλαν αἱματῶδες πονηρὸν σὺν πυρετῷ, καὶ ἀκῶς. καὶ δὲ ποικίλον καθαρὲς διαχώρημα, φλαῦρον. καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν οὐ φαρμακείησιν. οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν ἀ- H

πόδωνον

cat, copia non exuperans. Friabilis quoque mollis in febre alui fecessus, vitio est. Vitiosus quoque siccus, qui facilè dissoluitur, nec cohæret, decolor, idq; præcipuè si aluum humectet, lethalis verò si nigra antea prodierint.

κίνδυνον μὴ πλήθῃ ὑποφόλλον. καὶ ὃ φαφεὸν μιγδαλῶν ὀν πυρετῷ ἀφαχώρημα. φλαῦρον ὃ καὶ ὃ ξηρὸν, φαθαρὸν, ἄχλοον, καὶ ὁμῶς, ἢ ἢν κοιλίῃ καθυγραίνῃ. μελάνων ὃ προσιελθόντων, κτείνει. A

καὶ τὰ μέλανα αἱματῶδες] Hic αἱματῶδες idem videtur significare quod ὀκοῖον αἷμα μέλαν, vt aphor. 21. libr. 4. & paulò pòst scribitur. Et καὶ ἄλλως, pro αἄνευ πυρετοῦ sumitur, etsi quædam exemplaria sequentibus iungunt.

καὶ τὸ ποικίλον καθαρὲς] ποικίλον καθαρὲς simul iungi potest, vt admodum & abundè varium excrementum sugillet, velut ἰκτερώδες καθαρέες antea dicti sunt hoc præsagio aurigine impensiùs fœdati & colorati: aut καθαρὲς per se abundè saturatum & syncera bile coloratum significat. Potest & καθαρὲς accipi de variis alui excrementis, quæ syncera & impermixta egeruntur, ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος, (vt scribitur in Prognost.) & vt loquitur Celsus, quæ modò diuersis temporibus, modò simul, & in mixtura quadam, discreta tamen repræsentant. B

καὶ χεῖρον] Aph. 21. lib. 4. καὶ ὁκόσοι αὖ τὰ χρώματα ὑποχωρημάτων πλέω πυνηρότερα ἦν, μᾶλλον κάκιον, σὺν φαρμάκῳ δὲ ἄμεινον. καὶ ὁσόσοι αὖ πλέω χρώματα ἢ πυνερά.

φαφερὸν] Hic φαφερὸν μιγδαικῷ iunctum deiectionem friabilem ac veluti saniosam indicat, ex viscerum corruptione aut colliquatione, qualis in suibus cernitur, aut iis qui pyris & pomis victitant, aut pane furfuraceo aut hordeaceo vescuntur. Potest & nigricans designare, quòd φαφεὰ aut φαφεὰ διαχωρήματα, ζωροειδῆ καὶ μελανειδεῖς Galenus exponit, & Dioscoridi μελαγχροῖα significant apud Galenum. φαθαρὸν autem aut φαθυρὸν in excrementis explicat Galenus τὸ εὐδιάλυτον καὶ μηδεμίαν ἔνωσιν ἔχον διέλυτον, aut ἄγριζον, quod est arenidum, friabile, non cohærens, & quod promptissimè teritur aut dissoluitur, qualia sunt eorum excrementa qui panicum aut milium, aut hordeaceos panes esitarunt, aut ex pyrorum sylueſtrium esu ruri se vidisse testatur Galenus. Interdum verò talia euadunt nec cohærent, tenui humore & dissoluto facili excrementis admixto & continuitatem impediente, etiam si quis integris cerealibus vtatur. Quod corporis vitio contingere potest, summámque & cruditatis & materiæ inæqualitatem, aut etiam colliquationem indicat, aluo tunc effusa, velut φαφερὸν μιγδαικὸν hîc iungitur. C

Liquidum alui recrementum, & breuibus interuallis cumulatum, malo est. Partim nanque vitium & insomniam, partim verò exolutionem pariet.

609 Ὑγρὸν διαχώρημα, καὶ ἀθρόον, καὶ κατὰ μικρὸν, κακόν. ὃ μὲν γὰρ κακὸν καὶ ἀγρυπνίῃ, ὃ δὲ ἔκλυσιν πάχ' ἀποιήσῃ.

Melior lectio ex Prognost. ὑγρὸν διαχώρημα, καὶ ἀθρόον, καὶ κατὰ μικρὸν, κακόν. Liquida enim alui deiectio & cumulata vires exoluit, frequens verò & ex breuibus interuallis insomniam quoque & vigilias parit. Hîc autem publicatorum codicum lectionem secutus sum, etsi mihi vitio carere non videtur. Nam τὸ μὲν γὰρ κακὸν, quanquam redundare videtur, viscerum tamen intemperaturam, aut naturæ oppressionem indicare non temerè potest. κατὰ μικρὸν quoque quod ex breuibus interuallis egeritur significat, & idem quod κατ' ὀλίγον ὑποχωρέειν, ἴκλυσις verò λειποθυμίαν. D

Perliquidum & aliquantulum friabile alui recrementum, cum summi totius corporis perfrictione, nõ sine febre, vitiosum est. Rigores præterea vesicam & aluum corripiunt. Valde verò aquosa deiectio in præcipitibus malis non desinens, malo est, atq; eo magis si sitis vacuitatem fecerit.

610 Ἐνυγρὸν ὑποφάφαεσα διαχώρημα τῆς ψυχρόμβου μὴ ἀπύρῳ, φλαῦρον. τὰ ὅτι τύτοισι ῥίγεα κύει καὶ κοιλίῃ ὅτι λαμβάνῃ. ὑδατῶδες δὲ σφόδρα διαχώρημα μὴ παυόμενον ἐν ὀξέσι, κακόν. καὶ μᾶλλον εἰ καὶ ἀδιψήσῃ.

Prorrh. 116. ὑποφάφαεσα διαχωρήματα dicuntur quæ hîc ὑποφάφαεσα, vt eadem sit vtriusque dictionis notio. Quam mutationem etiam agnoscit Galenus cùm à Dioscoride ὑποφάφαεσα in ὑποφάφαεσα versum scribit. Postrema verò huius prælagij pars in publicatis exemplaribus vitiosè scripta, quæ est de perliquida & aquosa deiectione diutiùs perseuerante nec mutationem in morbis acutis accipiente, sammam cruditatem & caloris natiui imbecillitatem indicat cum perenni materiæ affluxu. E

Prærubrum in alui proluuie excrementum vitio est. Vitiosum etiam admodum ex viridi pallescens, aut albicans, aut spumans, aut aquosum. Item malum est quod exiguũ, glutinosum, læue & ex viridi subpallidum. Pessima quoque deiectio liquida in sopore & torpore detentis. Lethale verò est etiam multum sanguinem grumosum ex aluo effluere, itémque candidum & liquidum excrementum cum alui tumore.

611 Ἐξέρυθρον ἐν πεῖπλυσι διαχώρημα, φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ ὃ σφόδρα χλωρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ἀφρῶδες, ἢ ὑδαρές. καὶ ὃ μικρόν τε καὶ γλίχρον, καὶ λεῖον καὶ ὑποχλωρὸν, κακόν. καὶ ὃ κωματώδεσι νενοσηθυμένοισιν ὑγρὸν διαχώρημα, κάκιστον. θανατῶδες δὲ καὶ αἱμορροῦν αἱματῶδες πολὺ θεμελῶδες. λευκόντε καὶ ὑγρὸν μὴ κοιλίης μετεώρου. F

πεῖπλυσιν vocat alui proluuiem multa tenuia & liquida effundentem. quæ hepaticum est symptoma, vt scribit Galenus & antea hoc præsagio πεῖπλυσις ἐξέρυθρος damnata est. Cæterùm sententiam istam ex melioribus codicibus distinximus, etsi multi coniungunt. Quæ tamen omnia non satis aptè cohærent.

καὶ τὸ σφόδρα χλωρὸν] Id ex Prognost. sumptum est.

Alui excrementum nigrum, velut sanguis, & cum febre, & sine febre, malo est. Mala item quæcunque varia, & quæ bile abundè sunt saturata.

612 Διαχώρημα μέλαν οἷ αἷμα, καὶ σὺν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετῦ, πονηρόν. πονηρὸν δὲ καὶ ποικίλα, καὶ τὰ καθαχρέα πονηρά. G

Hæc sententia aph. 21. lib. 4. exprimit. καθαχρέα autem intelligi possunt bile admodum saturata, aut quouis etiam alio colore exaturata, vt viridi, flauo, nigro aut rubro, cùm ποικίλα simul iungantur, eadémque proprij seri consumprionem indicent.

Alui recrementa quæ in spumosa & syncera desinunt, omnibus quidem ingrauescentis mali significationem præbent, conuulsione verò tentatis, vel maximè. In huiusmodi casibus ad aures tubercula oriri solent. At quæ perliquida, ac rursus consistentia, syncera, stercoracea, morbi longitudinem denunciant. Prærubrum verò in febre, delirium. Candicans

613 Τὰ ἐς ἀφρώδεα ἄκρητα τελευτῶντα διαχωρήματα, παρεξωυλικὰ μὲν πᾶσι, τοῖσι δὲ ἀσπασμώδεσι ἢ πόνῳ. ὀλιγοτοιύτων τὰ παρ' οἷς ἀνίσαν). τὰ δὲ ἐξυγραινόμενα, ἢ πάλιν σωιστάμενα, ἄκρητα, κεστρώδεα, μῆκος νύσου σημαίνει. ὃ δὲ ἐξέρυθρον ἐν πυρετῷ, παραλληλῶ. ὃ δὲ λευκὸν H

κεστρῶδες,

A κεστρῶδες, ἰκτέρῳ δύσκολον. ὃ δὲ ὑγρὸν ἐν πυρετῷ τεθνήκασι λαβὸν ἔρευθος.

Ex Prorrhetico 111. præcipuè & Prorrhetic. 50. sumpta sententia. Meliùs verò in quibusdam Prorrhet. exemplaribus, πᾶσι μὲν παρεξωυλικὰ, pro πᾶσι, legitur, quòd huiusmodi deiectiones in synceras desinentes, non omninò ingrauescentis mali significationem præferant, sed tum præcipuè vbi talia excrementa perseuerant, & præterquàm quòd non desinunt, etiam in spumosa syncera, & prioribus longè deteriora mutantur. Quod sequitur miserè est exagitatum nostris in exemplaribus. Quædam etiam ista distingunt, quædam coniungunt.

τὸ δὲ λευκὸν] Alba & stercorosa deiectio in ictero negocium facessit, icterique magnitudinem & causæ pertinaciam ostendit. At B quæ liquida in matula deposita ruborem accipit, hepatis imbecillitatem aut alicuius visceris in flammationem portendit. Exemplaria publicata λαῦρον ἔρευθος legunt, qua lectione exaturatus ac copiosus rubor accipitur. Sed nos cum Cornario & Hollerio λαβὸν legimus.

614 Αἱμορραγέοι γλίχρον διαχώρημα μέλασι διαποίκιλον, κακοηθὲς, μάλιστα δὲ ἐκλυόμενοις.

Sanguinem effundentibus glutinosum alui recrementum, maculis nigris distinctum, malignitatem denotat, præcipueq; in exalbidis.

ἔκλευκοι dicuntur valde candicantes, qui pituita redundant, quorum naturæ respondere alui excrementa debent, non autem variegata, aut nigris maculis distincta, quæ humorem retorridum eiusq; malignitatem denotant.

615 Ἔκλυκον διαχώρημα ἐν πυρετῷ ὂν δυκρινές. C

Exactè candicans alui recrementum in febre nullam bonam iudicationem denunciat.

Exactè candicantes deiectiones obstructionum indices bilis flauæ auersionem significant, & icterum minantur. Quare nullam habent probatam iudicij notam. Videtur autem huius præsagij author tacitè eam quæ fit à morbo regio in febre iudicationem sugillare, quòd non nisi molestiæ & laboris plena fit.

616 Κοιλίη παραχρῶδης σμικρῆσι πυκνῆσιν ἀναστάσεσι, σηρόνας ἐντείνει. κοπῇ δὲ καὶ ὅτι παρεστῶτος ἀλγήματα ἐρυθήματα.

Aluus perturbata cum frequenti desidenti labore, maxillas intendit, rubores etiam faciei soluit.

Laborem & insomniam potiùs facit frequens desidendi labor, quàm rigorem aut conuulsionem, cuius rudimentum ponit σηρόνας ἐντείνειν. κοπῇ ὁ ἀνθρωπος ὑπὸ τῆς ξωυερέος ἐξαναστάσιος καὶ ἀγρυπνίαν αὖ, vt scribitur in Prognostico. Secutus sum autem sensum D maximè popularem, vt rubores faciei soluat huiusmodi frequens desidendi labor, etsi frequentes deiectiones faciei ruboribus exortis subsistere non sit alienum, vt etiam surditate aluum in febribus retardari contingat.

617 Κεστρῶδης μετὰ πόνου διαχώρησις, κοιλίης πόνηρείῃ σημαίνει. φλεγματώδης ὃ ὀξέως μετὰ καρδιωγμοῦ, δυσεντερείῃ. πάχα δὲ καὶ ὀσφυαλγίῃ. τοῖσι τοιούτοισι κοιλίης τρέψασις τρὸς διάγκῃ ὑγρὰ χαλῶσα τάχιον κυλλοραθύη, ἔχει τι πασμῶδες. ὃ δὲ πιρίγραφῶ τούτοισιν ὀλέθριον. E

Stercoracea alui egestio cum tensione, aluum malè affectam denunciat. Pituitosa verò repente cum oris ventriculi dolore, intestinorum difficultatem, & fortasse etiam lumborum dolorem. In talibus aluus circumtensa, ex necessitate liquida demittens, celeriter intumescens, quandam conuulsionis significationem præsefert. In his nouus subinde rigor, periculum creat.

Stercorosa deiectio cùm alui contentione flatuum copiam indicat, vnde malè afficitur. Pituitosa verò cum oris ventriculi motsu ob pituitam salsam, dysenteriam denunciat. Quod sequitur ex Prorrh. 99. desumptum videtur, neque paruam hîc parit obscuritatem. τρέψασις nanque legendum videtur, & κυλομένη pro ὀγκωμένη positum insolentiam facit, ac fortè vitium subolet. κυλὸν enim cùm dicatur Hippocrati distortionis species qua membrum in exteriorem partem conuersum luxatur, & intrò flexum extra protuberat, pro alui inflatione & tumore poni nouum est, quòd intus flectatur ac cauetur, extra verò gibbum faciat ac protuberet. Ac certè παχὺ ὀγκωμομένη, aut παχέως, legendum videtur facili lapsu, isque mihi videtur esse locus quem subindicat Erotianus, cùm ὀγκωμομένου ἤκοιλίου apud Hippocratem explicat. Scribit nanque, ὀγκύλεος μὲ ἀθλικῶς λέγεται, τὸ μέγα καὶ ἐπηρμένα φρονεῦν. ὁ δὲ Ἱπποκράτης ὀγκωμομένου λέγει κοιλίου, πλὴν παχέως εἰς ὄγκον αἰρομένου. ὀγκύλεος tamen & ὀγκωλομένου, apud Erotianum scriptum F est. Neque verò ex ista casuum concursione conuulsionem prædici necesse est, vt satis patet ex Galeno in Prorrh. Cornarius pro κυλομένη ἐπηρμένη, legisse videtur, quem etiam secutus est Præceptor Hollerius. Aut certè inflatam aluum retentis fœcibus, restitantem dixerunt.

Quibus nigra per aluum secedunt, ij tenuibus & frigidis sudoribus diffluunt.

618 Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.

Deiectiones nigræ in vehementi aut pertinaci morbo, suspectas pernicici notas habent, viribus plurimùm affectis ac extincto calore natiuo, vnde sudores frigidi & tenues mortis rudimenta sunt. Liene tamen expurgato, interdum criticè & salutariter nigra per aluum deiiciuntur.

Quibus circa initia aluus turbatur, vrinæ autem G paucæ sunt temporis progressu aluus quidem reficcatur, vrina verò tenuis abundat, his abscessus ad articulos fiunt.

619 Οἷσι κοιλίη κατ' ἀρχὰς ταράσσεται, τὰ δὲ οὖρα μικρὰ, τρεσαγόντων κοιλίη μὲν ξηραίνεται, ὃ δ' οὖρον πληθύει λεπτὸν, τούτοισιν ἀποστάσιες ἀρθρα.

Id fit materia ad intestina conuersa, vt & aluo reficcata vrina copiosior affluit, quæ vt tenuis est, cruditatis notas exhibet, ideoq; abscessum in articulos suspectat.

Frequentes desidendi labores rigorem adferunt, & quibus alui recrementum vitiosum est, id maximam molestiam exhibet, si quarto die initium fecerit.

620 Αἱ κατὰ μικρὰ διαστάσιες ῥιγώδεες. καὶ οἷς φλαῦρον διαχώρημα, δυσκολώτατοι τεταρταίοισιν ἀρχόμενοι. H

Exemplaria quædam φεικώδεες pro ῥιγώδεες legunt, quæ secutus videtur Cornarius, qui etiam κάθαρον διαχώρημα legit, & ἀρχόμενοισιν. Frequens autem desidendi labor in Prognost. damnatur, quòd fatigationem & insomniam afferat. Probatur nanq; μήτε πυκνὸν μήτε κατ' ὀλίγον ὑποχωρέειν. Valde autem suspecta mala sunt quæ quarto die malignitatis indicia præseferunt, & statum naturæ ordinem grauant. Nam & multum molestiæ exhibent, & difficilem solutionem faciunt.

Frequentes & ex paruis interuallis desidendi labores, aliquantulum glutinosa excernentes, cum paucis stercoraceis, præcordiorum & lateris dolore, morbum regium prænunciant. Animaduertendum autem num ex istorum suppressione ij cum virore pallescant. Eos verò etiam existimo sanguinem profundere. Hos quoque lumborum dolores affligunt, & his sanguinem profundentibus, sanguis splendidus prodit. Cum sopore & capitis dolore subinde incalescere, perniciem denunciat.

[621] Αἱ πυκναὶ καὶ μικραὶ ἀναστάσιες ὑπογλίσχροι, ἐχουσαι μικρὰ κοπρώδεα, μετὰ ὑποχονδρίου καὶ πλευροῦ ἀλγήματος, ἰκτερώδεες, ἃς ἐπιστάντων οὔτοι ὀκλοιοῦται. οἶμαι δὲ καὶ αἱμορροΐδων τούτοις. τὰ δὲ ἐς ὀσφὺν ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμορροοῦσιν αἷμα λαμπρὸν. καὶ κάρου καὶ κεφαλαλγίης, ὁ ἐπιχλιαίνεσθαι, ὀλέθριον.

Hæc casuum multorum coaceruatio ex Prorrhet. 146. de scripta est, in quo etiam ὑποξανθοι additur, & pro ὀκχλοιοῦται, ὀκλύουται (vt aliàs sæpe) legitur. Postrema verò pars valde est conturbata. Sunt qui eam aliter distinguant. Solet autem lumborum distentio interdum per dysenteriam cruentam, nonnunquam etiam per hæmorrhoidas leuari, túncque sanguis purus ac splendidus effunditur.

Glutinosæ, biliosę deiectiones magis quodammodo abscessus iuxta aures excitant.

[622] Τὰ γλίσχρα, χολώδεα μᾶλλόν τι τὰς ἀποστάσιας παρ' οἷς ποιέει.

Sunt alia parotidum propria magis signa & veluti ἀναγκαῖα ac necessaria quæ in Prognost. & Prorrh. describuntur, & doctrinæ complexione comprehenduntur, vnìusque sunt generis. Et aluo erumpente parotides attolli rarum est, quin potiùs subsidere constat ex Olazomenio ægr. 10. lib. 1. Epid.

Tumores humescente aluo sublati in altum cum doloribus, malo sunt, aluo verò suppressa, dum ne quid aliud innouetur, celeriter rumpuntur, & maligniores sunt. In his vomitus praui & maligni.

[623] Ὅσα κοιλίης καθυγραινομένης οἰδήματα μετεωρίζεται μετ' ἀγκωνίων, καὶ κόν. κοιλίης δὲ ἐπιστάσης, ἄλλου δέ τινος μὴ νεωτεριαθέντος, ταχέως καταῤῥήγνυται, καὶ κακοηθέστερον. τὰ ἐμέματα ἐπὶ τούτοισι πονηρὰ καὶ θηριώδεα. C

Hoc Prognostico ventris tumores cum doloribus sugillantur, & in aluo suppressa maius periculum quàm in effusa denunciant. Sic aphor. 7. lib. 6. τὰ ἀγκώνια καὶ οἰδήματα τὰ μὲ μετέωρα κυφόπεα, τὰ δὲ μὴ μετέωρα, ἰχωρόπεα. θηριώδεα verò malignitatem & humorum feritatem vomitione refusorum, ac fortè etiam lumbricos denotant.

Quibus facies incendium & intensus rubor soluitur, & graueolens est alui egestio, redundans & subrubra, in his insaniæ metus est.

[624] Οἷσιν ἐπὶ φλογώδεσι καὶ ἀξερύθεσι λυομένοις, δυσώδεσι, λάβρεσιν, ὑπέρυθρον, ἐλπὶς ὀκμανίης. D

Idque præcpuè si faciei ardor & inflammatio cerebrum appetat, interdúmque effusis per aluum æstuantibus & acribus succis, quæ sensu λυομένοις quidam sumunt. φλογώδες autem de facie incensa & exaturato rubore colorata, dici Hippocrati solenne est, quod effecit vt hîc ad faciei incendium referrem, etsi ad deiectiones flammeas ac ardentes ex bile syncera & vitellina alij referant.

Cutis corporis squallida & plus æquo sicca, malæ affectæ alui index est. In his prærubræ carunculæ purulentæ ferè ex aluo prodeunt.

[625] Ὁ αὐχμώδης χρὼς σημαίνει κοιλίην πονηρόν. ἐπὶ τούτοισιν ἐρυθρὰ σαρκύδια μάλιστα δίδοται. E

Lethalis dysenteriæ indices sunt carunculæ purulentæ ex aluo prodeuntes, ex placito 26. lib. 4. febris verò tanta vt humores exasperet. & corpus squallidum & resiccatum reddat, periculum etiam intendit. A liôqui etiam viscerum vitio & labefactata naturali œconomia, interdum prærubra excrementa effunduntur, carnis purulentæ instar, quæ carnis teneræ & mollis colliquationem præseferunt, vnde corporis cutis squallescit & resiccatur. χρὼς autem dicitur Hippocrati, quælibet corporis pars carnosa, aut quicquid in corpore est carnosum, cuius generis præcipuè sunt cutis & musculi, vt scribit Galenus Comment. 2. in libr. de fract.

In biliosa aluo, molli, stercoracea egerente, apparentes æstus tumorem ad aures excitant.

[626] Ἐπὶ κοιλίῃ χολώδει, μαλθακῇ, κοπρώδει, καύματα ἐπιφανέα, παρ' οἷς ἔπαρμα ποιέει. F

Ex Prorrhet. 168. petitam esse apparet hanc sententiam, ex quo etiam κόματα pro καύματα reponi debere constat. Neq; enim καύματα ad parotidum prædictionem plurimùm possunt, cùm κῶμα earum sufficiens nota sit. μέλαινα etiam pro μαλθακὰ legunt illic exemplaria, & χολώδεα expungunt.

Biliosas alui deiectiones surditas, & surditatem biliosa alui deiectio sedat.

[627] Χολώδεα ἀναχωρήματα κώφωσις παύει. κώφωσιν δὲ παύει χολῶδες ἀναχώρημα.

Ex aphorism. 28. & 60. libr. 4. sumptum hoc præsagium. Celsus quoque, nihil plus aduersus surditatem quàm biliosam aluum posse, scribit.

Serpẽtia vlcera supra inguina, ad laterum inanitatem & pubem enata, malè affectam aluum denunciant.

[628] Τὰ ἑρπητικὰ ὑπερεφύη βουβῶνος, πρὸς κενεῶνα καὶ ἥβην γινόμενα, σημαίνει κοιλίην πονηρὴν γινομένην. G

Biliosum nanque & acrem humorem multum illis in partibus adesse significatur à quibus aluus solicitata malè afficitur.

Virium exolutio dolorem soluens, aluum maximè humectam reddit.

[629] Ἔκλυσις ὀδυνῶν λύουσα, κοιλίην μάλα καθυγραίνει.

Habitum enim totius corporis refrigerat & humectat, corpúsque elaxat, vnde contingit vt relaxatis ventriculi fibris & reuocatis spiritibus aluus effundatur, siue virium & animi defectio ἔκλυσις intelligatur, siue membrorum impotentia quædam. Nam & istud in dies conspicimus vsuuenire in ea animi defectione quæ ex liberali sanguinis missione in maximis doloribus aut febribus ardentibus imperatur, & membrorum exolutio & ad motum impotentia coli dolores soluens interdum & iudicans, totum corpus emollit & humectat. H

[630] Τὰ καθ'

A [630] Τὰ καθ' ἕδρην ὀδυνώδεα ὀκπυήματα, κοιλίην ἐπιτα ρασσει.

Quæ circa sedem eum dolore suppurant, aluum conturbant.

Doloris ratione fit attractio, & puris acrimonia aluus etiam irritatur & effluit.

[631] Θανατώδεα ἐστὶ τὴν ἀναχωρημάτων ὃ λιπαρὲς, καὶ ὃ μέλαν, καὶ ὃ πελιὸν μετὰ δυσωδίης, καὶ ὃ χολῶδες ἔχον ἐν ἑωυτῷ φακῶν ἢ ἐρεβίνθων ἐείκασι τῷ πλήσια, ἢ οἷ ἀεγμοὺς αἵματος διαθῇς, καὶ τὴν ὀδμὴν ὅμοιον τῇ τῶν νηπίων, καὶ ὃ ποικίλον, ὃ δὲ αὖ καὶ χέγνον. γίνοιτο δὲ αὖ τοιοῦτον αἱματῶδες, ξυσματῶδες, χολῶδες, μέλαν, τραγοῤῥδες, καὶ ὁμοῦ, καὶ ἐνδιαλείξ. θανατῶδες δὲ καὶ τοῦτ' ἐστὶ ὃ ἀναιδήτως διεξιόν. B

Exitialis est deiectio pinguis & nigra, ac liuida cum odoris grauitate, itémque biliosa simile quiddam lentium aut cicerum lomento continens, aut veluti bene florulentos sanguinis grumos, & infantium egestionem odore referens, ac varia, eadémque diu perseuerans. Talis etiam fuerit cruenta, strigmentosa, biliosa, nigra, viridis, & simul, & per vices excreta. Exitialis quoque quæcunque prodeundo sensum ægri fallit.

ἔεγμα etsi idem quod ἐρεγμὸς aut ἔρεγμα, & fabam fresam fractámque significat, aliis tamen leguminibus etiam accommodatur. Deiectionem igitur biliosam intelligit, quæ simile quiddam lentì aut ciceri fresо & fracto continet, aut eorum lomento similis est, tum colore subrubro, tum etiam substantiæ inæqualitate, bilisque incendium in angustissimis venæ portæ anfractibus indicat. Cornarius κώμων ἐείκασι pro φακῶν legisse videtur, sed φακῶν ἐρέγματα Erotianus legit, & αὐτὴ δ' διαῤῥήματα sumi scribit. καὶ ὃ ἐρεγμὸς κυρίως λέγει ὁ δίχα διηρημένος κώκυος. Deducuntur autem ista ab ἐρείκειν, quod est χαίειν, ῥαίζειν, scindere, diuidere, vnde ἐρείκιδες Galeno in Exegesi, etsi ἐείκιδες quidam legunt.

ἢ οἷον θρόμβους] Sanguinis benè florulentos grumos, interspersas sanguinis floridi notas in biliosa deiectione intelligit, quæ molestam & tandem exitialem dysenteriam minatur.

καὶ τὴν ὀδμὴν] Id de biliosa egestione intelligẽdum, quæ infantibus valdè familiaris est, & odore grauis, etiam si solo lacte, ad corruptionem & putredinem admodum procliui, nutriantur. Vnde etiam virides & porraceæ illis egestiones fiunt, cibum huiusmodi non probè concoquentibus, sed cruditate laborantibus. Hîc autem exprimitur quod in Progn. scriptum est, ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα. Vnde etiam reliquæ exitialium deiectionum attributiones sumtæ sunt.

γίνοιτο δ' αὖ τοῖον αἱματῶδες] Hîc cruentam deiectionem periculo adiicit, quæ à quibusdam etiam additur in Progn. & eam Celsus legisse videtur, cùm scribit, † Aluus quoque varia pestifera est, quæ strigmentum, sanguinem, bilem, viride aliquid, modò diuersis temporibus, modò simul, & in mistura quadam, discreta tamen, repræsentat. (Sic enim ex membranis melioribus lego.) †*Cap. 6. lib. 2.*

C Vbi etiam ὁμοῦ καὶ ἀναλὰξ disertè explicatur.

Exitialis est deiectio pinguis & nigra, ac liuida cum odoris grauitate, itémque biliosa simile quiddam lentium aut cicerum lomento continens, aut veluti bene florulentos sanguinis grumos, & infantium egestionem odore referens, ac varia, eadémque diu perseuerans. Talis etiam fuerit cruenta, strigmentosa, biliosa, nigra, viridis, & simul, & per vices excreta. Exitialis quoque quæcunque prodeundo sensum ægri fallit.

[632] Ποτὸν χαλεπῶς καταβρογχίζοντι πνεύματι βηχώδεϊ, ἐρεύγμοὺς ὑποσπώμενος, εἴσω καὶ ἐξω, καὶ πνεύμα βηχώδες, ὅμοιον κοιλίης. πονηρὸν δὲ καὶ ἀξερύθεα ἰώδεα τεταρταίοισι, καὶ αἱ πυκνῶται, αἱμόῤῥοιαι κωματώδεες. ἐν τούτων ἀσημῷ. τελευτῶσι, μελάνων τραγοῤῥελεθόντων.

Potum ægrè deglutienti cum spiritu tussiculoso, eructatio quodammodo reuulsa, intro conuoluta, ventris dolorem denunciat. Vitiosæ etiam sunt prærubræ deiectiones, æruginosæ quarto die apparentes, ac eiusmodi sanguinis profluuia soporem inducunt. In his casibus ex conuulsione moriuntur, nigris ante prodeuntibus.

πνεῦμα βηχώδες vocat difficultatem spirandi tussi coniunctam, aut spiritum tussiculosum, vt diximus antea hoc præsagio. Atq; E hîc idem significant πνεῦμα χαλεπῶς καταβρογχίζοντες πνεύμα βηχώδες, quod illic οἱ χαλεπῶς καταβρογχίζοντες πνεύμα βηχώδες, quod symptoma in extrema pernicie laborantibus posuit. Atque haud scio an hîc quoque καταβρογχίζοντι legi debeat. pendent autem hæc à defluxione in fauces & ventriculum, tunicam ori toti, faucibus & ventriculo communem irritante & lancinante. ἐρευγμὸς verò idem quod ἔρευξις, & flatum qui ex ventriculo mouetur significat, ructum & eructationem, quandoque etiam quancunq; ex corpore flatus eductionem, siue supra, siue infra fiat, vt scribit Gal. Com. 2. in librum 6. epid. ὑποσπώμενον autem dicit velut subtractam & subductam eructationem, qualis est iis qui erumpentem ventriculi flatum verecundè continent, ac veluti subducunt, & retrahunt, qui intus conuolutus dissipatur. Quæ sunt cruditatis & imbecilli ventriculi flatúsque colligentis certa indicia. Reliqua ex syndrome pendent, quæ huic sententiæ non satis cohærent, & videtur per se distingui debere, eique adiici quod de nigris deiectionibus diminutum videtur, ex Prorrh. 127. & iis quæ antea hoc præsagio scripta sunt (sent. 331) μετὰ αἱμορῤῥαγίας μελαίνων διαχωρήσις, κακόν. Cuius rei suspicionem auget Asulanus codex, qui huic Prognostico asteriscum præfigit. *Sent. 62

F [633] Οἷσι μέλανα ἀναχωρέει, ἐφιδρῶσι ψυχεῖς.

Quibus nigra per aluum secedunt, ij tenuibus & frigidis sudoribus diffluunt.

Antea quoq; iisdem verbis expressa hæc sententia, & ex Prorrh. 139. deducta, & supra etiam adumbrata (sent. 334.) *Sent. 618.

[634] Αἱ ἐξαίφνης ὠδάλοισι ἐκλύσιες κοιλίης, ἐν τοῖσι τετηκόσι χέουσι, ἅμα ἀφωνίῃ θεμώδεϊ, ὀλέθριοι.

In iis qui longo tempore consumpti sunt, temerariæ & quæ præter rationem finiunt alui exolutiones, vnà cum vocis defectione tremula, perniciẽ denuntiant.

In morbum trahentibus & longo temporis tractu extenuatis, repente & sine ratione aluus effusa, facultatis naturalis extinctionem, vocis verò defectio cum tremore, animalis spiritus consumptionem indicat.

G [635] Αἱ λεπταὶ μελάνων ἀναχωρήσιες αἱ φειδώδεες, βελτίοσι τοῖσι τοιούτοισιν. αἱ τοιαῦται ὠφελοῦσι μάλιστα κατὰ τὴν ἡλικίην ἢ τραυματίζοισι.

Tenues nigrorum deiectiones horrorem inducentes in talibus meliores. Tales præcipuè iuuant ætatem quæ vigorem antecedit.

Hæc sententia paulò ante superiori cohærere videtur, & de his intelligi quibus aluus nigris excrementis fertur. Ætas autem quæ vigorem antecedit, aut iuuentus intelligitur, aut ea quæ nondum tricesimum annum attigit, in qua ob ætatis robur & calorem exuperantem, humorum tenuitas & acrimonia maior inest, sanguis etiam copiosior abundat, vnde nigrorum secessus horrorem inducentes fiunt.

H [636] Πᾶσι τὰ κνησμώδεα μελάνων διαχώρησιν σημαίνει, καὶ ἔμετον θρομβώδεα. καὶ θεμώδεα σὺν ὀνήματι καὶ κεφαλαλγίης, τὰ μέλαινα διαχωρήματα τρεῖς τοιούτων ἔμετος διέρχεται, καὶ ἐμέσασι συχνὰ τοιαῦτα τραγοσκαλεα πᾶσι.

Pruritus omnibus nigrorum secessum denunciant & grumos vomitione refusos. Tremulæ etiam affectiones cum morsu ac capitis dolore, nigras deiectiones prædicunt. Tales verò præcedit vomitus, & vbi vomuerint, talia multa præterea reuelluntur.

Turbulenta est & temeratia nigrorum secessuum ista prædictio. Neque enim in pruritibus nigra necessariò secedunt, aut vomitione grumosa refunduntur. Θρομβώδης ἔμετος num sanguinis grumos vomitione refusos, num etiam retortidos humores & adustione crassos aut grumosos indicet, non satis est compertum. In magna humorum adustione & acrimonia, ex summa viscerum intemperie & infirmitate, pruritus toto corpore excitati possunt, indéque nigra & retortida per aluum secedere, ac vomitu veluti sanguinis grumi reiici. Quòd si humores huiusmodi malignitatem & virus conceperint, otis ventriculi morsus (quem δηγμὸν vocat) cum capitis dolore & tremore consequitur. Sic enim θρομώδεα ad tremulas affectiones ex oppressione referre malim, quàm ad vomitum. Interdum etiam oppleto ventriculo vomitus præcedunt, & frequenti vomitione talia reuelluntur ac detrahuntur. A

Quibus autem cum alui perturbatione sub iudicationem morbus ingraueſcit, iis nigra per aluum prodeunt.

637 Οἷσι δ' ὀξὺ κατὰ κοιλίης παρεξιόντα, τοῦ κρίσιν, κάτω μέλαινα διέρχεται. B

Nihilo etiam certiùs nigrorum secessus hac sententia sperari debet. Ac incertum est an ad superiora & tremulas affectiones cum oris ventriculi morsu & capitis dolore referatur, an verò simpliciter intelligi debeat & seorsum distingui, quod faciunt publicata exemplaria, quæ cum aliis secuti sumus.

Ex diuturno ventris affectu, vomentibus, biliosis, cibum auersantibus, copiosus sudor obortus cum repentina, virium impotentia lethalis.

638 Ἐπὶ κοιλίῃ μακρῇ ἐμετώδεσι, χολώδεσιν, ἀποσίτοις, ἱδρὼς πολὺς, μετ' ἀδυναμίης ἐξαπίνης, κτείνει.

Hæc omnia vires præcipitant, quibus effectis ac languidis quæuis excretio, quantumuis critica, lethalis est. Nouè autem dicitur κοιλίη μακρὴ, de diuturno ventris affectu ac profluuio. Parum autem refert an ἐξαπίνης repentinam virium impotentiam, an verò repentinam mortem spectet, cùm vtrumque rectè subsistat.

In medicamentorum purgantium vsu & circumfluo humorum affluxu, sanguis tenuis frequenter eliquatus, vitio est. C

639 Ἐν φαρμακείῃσιν ὀν τοῦ ῥοῦ λεπτὸν συχνῶς αἷμα ἐκτηκόμενον, φλαῦρον.

ἐκτηκόμενον αἷμα sanguis eliquatus & expressus intelligitur, aut humoris affluentis impetu & acrimonia, aut vi medicamenti purgantis. Hîc autem secuti sumus exemplarium pluralitatem & Cornarium ipsum, publicata nanque mendosa sunt. Aldinus codex συχνῶν ἐξετηκομένοισιν legit, nullo sensu & manifesto vitio. Deinde illud, ἔπειτα δὲ, redundare certum est.

Alui durities cum dolore, vnà cum febribus horroris sensu insignibus, ac cibi fastidio laborantibus, paulùm humectata ad purgationem aluo, ad suppurationem non tendit.

640 Τὰ κατὰ κοιλίαν σκληρύσματα μετὰ πόνου, πυρετοῖσιν ἅμα φρικώδεσιν, ἀποσίτοις, σμικρὸν ἐφυγραινομένης ἐς κάθαρσιν κοιλίης, οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν. D

σκληρύσματα κατὰ κοιλίαν hîc dicuntur tumores duri cum dolore ventrem affligentes, vt antea quoque hoc præsagio (sent. 304.) vnde hæc sententia describenda, explicanda, & reponenda. In publicatis enim exemplaribus variè est mutilata & perturbata. Aldinus codex ἀποσίτοις pro ἀποσίτοις legit, deinde κοιλίης omittit, & huius sententiæ extremum tam distractè & oscitanter, multóque interposito spatio legit, vt facilè mendum indicet, ac videatur in lectionem priùs descripti præsagij descendere velle. Cæterùm οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν eum sensum habet, ἐς ἐμπύησιν οὐκ ἤξει, & eandem habet notionem cum superiore illa prognosi. Nam si alui tumores ad purgationem concedant, suppurationis spes nulla futura est. Si verò restitent neq; per aluum effluant, pus intrò colligent.

Aluus perturbata salsuginosa demittens, vnà cum febre, non admodum sopore & torpore oppressos cõsequitur.

641 Αἷμα πυρετῷ κοιλίη παρεχώδης ἔφπον ὀλιγωρώδεα, κωματώδεσι νω, θερῖς δ' πόνῳ παρέπεται. E

Sic enim & febris materiam morbi discuteret, & perturbata aluus salsuginosa & acria multa demittens, morbum leuaret. Adde quòd sopor & torpor, cùm ex frigido, lento & nulla acrimonia prædito humore fiant, toto genere differunt. Asulanus codex hîc etiam vitium præsefert.

Vbi aluus humecta est, ægri lassitudine, capitis dolore, siti, insomnia torquentur, in prærubro colore liberatis insaniam metuere oportet, si spirandi difficultas adfuerit. Quos etiam ex virore pallescentes facilis spiratio iuuat, aluo subinde prorumpente.

642 Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπιώδει, κεφαλαλγικῇ, διψώδει, ἀγρύπνοι, ὀξερὺ θεραπεύεται λυομένους ἐλπὶς ἐκμανιῶναι, οὐ δὶς πνοὶ ἔωσι. τοὺς δ' ἐκχλοιοῦσθαι ὀξύπνοον, σινόν τε κοιλίης ἐπιστελλούσης. F

Ex Prorrh. 38. sumptum videtur præsagium, & antea quoque hîc adumbratum, sed hoc loco variè perturbatum. Vt enim neque ista signorum coitio necessaria est ad sperandam insaniam, ita lectio valde & obscura & insolens. Quid enim per ἐξερὺθρῳ χρώματι λυομένους intelligatur admodum est ambiguum. Mihi videntur sumi posse prærubro colore absoluti ac liberati, quibus totum corpus incendiosum & flammeũ paulatim subsedit, intrò concedente & sursum repente cum humore spiritu & sanguine, vnde facilis insaniæ metus, præsertim accedente spirandi difficultate, quæ ex illorum humorum momento cumulatur. Quòd si restinctum incendiũ deferbuerit, & spirandi difficultas cesserit noxiis per aluum prorumpentibus, magna salutis spes erigitur. Quod effecit vt disparatas istas in multis codicibus sententias coniungerem, & malè mutilatas quâ possem ratione restituerem. Exemplaria quædam κοπιώδες, κεφαλαλγικὰ, διψώδες, ἀγρύπνους legunt, reliqua κοπιώδες, κεφαλαλγικὲς, διψώδες, ἀγρύπνῳ, vt in Prorrhetico. Cornarius etiã ἐξερὺθρῳ ὀξεχρώματι λυομένους legit, præter omnium quos adhuc videre licuit codicum fidem, quibus innixi maluimus lectionis insolentiam leni quodam sensu temperare, quàm accommodatam sensui lectionem sine authoritate cum fraude affingere. τοὺς τὸ ἐκχλοιοῦσθαι etiam lego cum publicatis codicibus, & si quædam τοὺς τοῦ ἐκχλοιοῦσθαι habent, quæ secutus videtur Cornarius, qui etiam ὀ σινόν τε, aut ἄσινόν τε legit faciliore notione, cui nos quoque lubenter suffragamur. G

Æstuosæ deiectiones & cum contentione procedentes, malè affectam aluum prænunciant.

643 Τὰ καυματώδεα ὀξεχρώματα πόνου ἔχοντα, κοιλίῃ πονηρὸν μηνύει.

πόνου ἔχοντα ὀξεχρώματα vocat deiectiones quæ cum multa contentione & conatu feruntur, vt siccæ & duræ ab exæstuante intus incendio, vnde καυματώδεα, quæ cum feruore & æstu prodeunt, ac adustæ sunt, dicuntur, etsi exemplaria publicata καυματώδεα (vt aliàs sæpe) legunt.

In biliosis perturbata aluus, pauca crebrò reddens, & cum paucis mucosis distentionem facientia, oborto circa tenue intestinum dolore, nec facilè prodeũtè vrina, ex his casibus in aquam intercutem tendit.

644 Τοῖσι χολώδεσι κοιλίη παρεχώδης, μικὰ πυκνὰ ὀχεδιδοῦσα, πονώδεα μικροῖσι μυξώδεσι, πόνον τοῦ δ λεπτὸν ποιέουσι, οὐ ὄρον σὺν ὀλίγῳ ἰόν, ἐς ὕδρωπα ἐκ τούτων ἀποτελοῦσι. H

A πονώδεα dici videntur qualia in tinesmis & inani egerendi cupiditate mucosa, pituitosa, pauca cum multa contentione egerun tur. Fortè etiam quæ multo flatu aluum distendunt, & ex intemperie ac pertinaci partium nutritioni dicatarum imbecillitate orta, totum ventrem, intestina, lumbos & renes flatibus implent, & tandem hydropem accersunt, ex aph. 11. lib. 4. Id autem sæpe obseruatur in biliosis & implacabilibus torminum cruciatibus, vt pauca egerente aluo & mucosa non sine magna contentione, dolore ad renue intestinum aut circa vmbilicum obfirmato, vrina tandem paulatim restituet, & in hydropem transitus fiat. Repetitur autem hæc sententia hoc' præsagio antea paulò tamen aliter, vbi χονώδεα pro πονώδεα legitur. *Sent. 455.

645 Αἱ θρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οἰνοῖσι κοιλίης καταῤῥαγησομένης. Lingua tremula nonnullis prorupturæ alui significationem præbet.

Supra' expressa quodammodo est hæc sententia, & pro eruptura aluo, humecta posita, linguæque tremor ad mentem è sede B constantiæ deturbatam attributa ex Prorrhet. etsi nimia exundantia commota aluus, tunicæ toti ori communis consortio, linguam interdum vellicare potest. *Sent. 234.

646 Οἷσι κῶμα γίνεται, ἐφιδρῶσι δ' ἐλθόντων, πυρετὸς παρεξιόντα. Qui æstum sentiunt, & progressis deiectionibus, tenuibus sudoribus diffluunt, iis febris ingraueſcit.

ἐλθόντων insolenter positum, ad prodeuntes deiectiones rectè refertur. In ardoris autem sensu & sudorum copia, bene respondente aluo, magnam adesse incentiæ materiæ redundantiam & naturæ imbecillitatem est probabile. Videtur autem esse corruptum præsagium ex Prorrh. 93. οἷς κῶμα γίνεται ἐπ' ἄφρων τοῦ ἐλθόντων, πυρετὸς παροξυνόμενος ὀξύς.

647 Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι κατάψυξις μετ' ἱδρῶτος, In humecta aluo perfrictio cum sudore, vitiosa.

C φλαῦρον.

Perfrictio, siue totius sit corporis, siue extremarum partium, cum sudore contingens, in aluo effusa, extremam virium imbecillitatem & prope calidi extinctionem præsefert.

648 Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι τὰ ἀπὸ ἁλῶν αἵματα ὀπτῤῥυείσα, θανατώδες. Humescente aluo sanguis ex gingiuis effluens, lethalis.

Supra quoque expressum hoc præsagium eadem phrasi'. Nam vtrobique αἵματα, pluralitatis notione, sanguinis effusi copiam, aut ex pluribus locis erumpentem indicant. ἀπ' ἁλῶν autem, non ἀπ' ἁλῶν lego, contra omnium codicum fidem, vt ex gingiuis, non è cicatrice & vulnere obducto sanguis effluens significetur, & cum superiore prognosi consentiat. *Sent. 24.

D 649 Διαχώρημα καθαρὸν ἐπιγιγνόμενον, λύει πυρετὸν ὀξὺ μετ' ἱδρῶτος. Alui recrementum purum succedens, febrem acutam soluit cum sudore.

καθαρὸν διαχώρημα fortassis ἄκρητον & syncerum intelligit, aut biliosum alui profluuium, quod cum sudoribus inter signa febres decernentia numeratur. Est & διαχώρημα καθαρὸν ὃ ἀμεμπτον, ὁ οἷον ἐπὶ ὑγιαινόντων, vt scribitur lib. de rat. vict. in morb. ac. Aliô quin malum est alui recrementum quod post febres longas syncerum est, vt scribit Celsus. Cap. 4. lib. 4.

VARIÆ LECTIONES IN SECVNDAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Froberiani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

VERS. 40. pag. 402. N. p. 4. l. 3. μὴ ἠρεύπησεν ἄνθρωπος] ex manuscr. ὁ νοσέων pro ἀνθρωπος leg. S. quod adscribit etiam F.

47. πὼ ἀρχὼ] πὼ αὐχὼ ex manuscr. S.

49. ἢ πλιὰ βλέφαρα] βλέφαρα deest in manuscr. S.

P. 403. v. 18. N. p. 6. l. 19. τοῦ στεναλμένα τε] τοῦ στεναλμένα S.

26. βῆχές τε] βῆξαί τε ex manuscr. S.

42. ἢ δὲ] ἢ δὲ S Ald. ex. εἰ δὲ ὑπὸ ὀδυνῶν τε ἢ πόνων ἀγρυπνίη αὖ.

P. 405. v. 2. N. p. 8. l. 47. τοῦ εκλυκὸν leg. S. pro τοῦ εκπεκὸ.

P. 406. v. 12. N. p. 10. l. 30. καὶ συεγχοῦ τε] ὀκπνεγχοῦτα S.

16. ἢ τοῦ εκεστικῶν] τοῦ εκλυκων, leg. S. vt & pag. seq v. 49. pro 10 τοῦ εκεστικῶς, τοῦ εκλυκῶς.

37. εἰ μὴ σκληρόνῃ] σκληρότῃ F.

P. 407. v. 20. N. p. 12. l. 12. ὡὸς δ' ὀξεῖη ὀδυνῶν] leg. ὡὸς δ' ὀξεῖη κακὴ ὀδυνῶν F.

In Prorrh. primum.

P. 409. v. 1. N. p. 44. l. E. ὀσφύος] leg. ὀφρύος F.

6. μέλαινα ὀναμορύμενα] μέλασιν ὀναμορευμενα ex manuscr. S.

Ibidem, ἐφιδρῶσι, φρενῖτικα] leg. ἐφιδρῶντα φρενῖκα F.

9. αἱ τοῦ καθαιμοῦ πεσόντων] τοῦ αἱματωθεσόντων ex manuscr. S. & F.

12. μὴ ῥηϊδίως σωιάγῃ τε] leg. μὴ ῥηϊδίως σωιάγοντα ἰσχνὰ τοῦ εκρυεικὸν 20 κτύπι. ὀλίθριοι ex Sch. & πυκμοὶ leg. non πυκμός.

τὸ πεῖδον. Deinde pro φρενῖτικοι Θ ὀλέθριοι, leg. φρενῖτικῶν Θ ὀλεθρίων F.

13. ὀν αἰρῇ τὸ ὀπτεικὲς] leg. ὀν αἰρῇσι τὸ μὴ ὀπτεικὲς F.

15. ὡς Θ Ἀρχεκράτε] παῦ Ἀρχεκράτε F. & pro γίνοι, ὀπτίνοι κοί.

18. θρωδεες] post θρωδεες γίνοι adscribit F.

20. τοῦ εγθρομένων] leg. τοῦ εγθυμένων, & pro βαρέος βαρέως F.

22. σκληρυσμὸς τυτοῖσιν] πωτῆσιν. F.

31. θῇ εἰ πὼ ὑποτεῖσιν αὐ ἀπεξέξεις] leg. θῇ ἐπὶ ὑποτᾶσι τοῦ εξέξεις F. quæ tamen lectio mihi non videtur integra.

32. ἀφόνως] leg. ἄφωνοι F.

33. ὀναμορύμενα] leg. ὀναμορήματα F.

35. πῖσι τυτοῖσιν ἰκτῆρ θαῦ κακὸν] κάκιον F. & ibidem, τοῦ εκρυεικὸν pro τοῦ εκρυεικὰ

Ibidem, κακὴ δὲ ἢ ὀδὴ ἰκτῆρ μώρωσις] leg. κακὸν δὲ ὀδὴ ἰκτῆρ κόφωσις F.

38 ἀσαφέες] leg. ἀσαφῶδες in Vatic. cod.

40. ξυὶ πόνο] πόνο F.

41. ἰῶ ὀναμορηῇ] leg. τὰ μετ' μηρὸν ὀν πυρετῷ ἀγρήματα, ὄχι τοῦ εκρυεικὸν. ἀμῶς τε Θ ἰῶ ὄρον ὀναμορηῇ λεῖον. Θ ὁκόσα τοῦ κύσιν ἴρωσι, πεῖα Θ. ἅμα πυετῷ κοιλίη παρεχώδες, τρόπω χολεῤῥόεα, εἰ καματώδεες, νωδροι, ὑ παὶ τοῦ αὐτῆσιν F. Sed τρόπω χολεῤῥόεα malim, aut τρόπω χολεῤῥοῦς, & παρ' αὐτῆσιν.

42 κοπιόδη] leg. κοπεῤῥόδει F.

46. τοῦς αμυγκίλω] κατ' αἰάγκιω F.

47. μικτὴρ δὲ τυτοῖσι ῥηγνύμενος] σιὼ τυτοῖσι δὴ τῆ ῥηγνύμενος F.

48 καὶ φωνὴ δ'] φωὶς δὲ adscribit S. deinde αὐ πάλιν velut adulterinum subsignat, quod & facit Feureus.

P. 410 v. 2. N. p. 50. l. f. ὄμμα ἀμαυρόμενον] ὄμματα ἀμαυρόμενα φαῦλον leg. F. & Ibidem καὶ ἀχλυῶδες, καὶ delet.

3. κλαυθῶδης] κλαυθρῶδης ex manuscr. leg. S. & F. qui & κακὸν pro πυκνὸν scribit.

Ibidem ὀδόντων ὀρίσις] πρόσεις leg. Feureus, & exponit βρυγμοὶ, 20 κτύπι. ὀλίθριοι ex Sch. & πυκμοὶ leg. non πυκμός.

9. ὀξίσιντα] ὀξίσαντες F. & σιγὴ delet.

11. ἱδρὼς πολὺς] ἱδρὼς πολὺ ἐγγυόμενος ἅμα πυρετῷ ἐν ὀξίσι, φαῦλον F.

Ibid. Θ ἔσχ.] leg. Θ ἔσχ ἢ πίπτα F. & exponit πεπεμμένα, κεχωνευμένα. Idem πυνεσχ leg. S. verò ad ὀπίπτα, πεχὶ Θ ἐπ' ὀλίγον πίπτα adscribit.

12. ἐπαυδίσματα κατηγμένα] ἐπαυδίσματα ἰῶδεα κατηγμένα leg. F. & καὶ τὰ ἰῶδεα delet.

13. θῇ σαξίας] σαξίες idem leg. & μετ' πικιλίης, & ἰῶνα.

14. ὁκόσα ὀν κρισίμοισιν] F. leg. ὁκόσα ὀν κρισίμω ἀγυσμοῖς ἐν ἱδρῶτι τοῦ εκ-

30 ψυχῇ. 27. τύπω Θ ἔσχ.] πυτω τὰ ἔσχ F.

30. ὀκ νώτε φέικαι] Sic leg. F. αἱ ὀκ νώτε φέικαι πυκναὶ, εἰ Θ ὀξέως μετεπιπῆσαι.

33 ἢ πῷ ἢ πάλιν] ὑπαλιν ex manuscr. S.
35 ὀλεθρίως] ὀλέθρια F.
Ibid. ἐν πυρετοῖσι] Sic leg. F. πυρετὸν αἷμα τῆς ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν.
41 ἰῶ θρασίως] θραχρύσσωσιν] ἰῶ ὀλίγα θρασέως F.
42 πυηρόδης] πυηρόδους F.
43 ὁ ἀπόδυλος ἐγκάθηται] ἐγκαθήσει F.
46 δίψαροφῆ] χρ. δίψαροφῆς F.
48 τύπτισιν ἐς ἰγδα] τυπτοισιν ἐς ἰγμάδα δίγήμαῦ F.
49 καὶ κοματώδεις] ἢ κωματώδεις F.
P. 411. N. p. 54. l. D. ἁρα τύπτις] ἢ εα τύπις & ἐξελθὸν F.
7. κεφαλαλγέες, βαχήλα] κεφαλήγιν, πρὸ ἔχελοι F.
12. ἄχολοι ἀβεκπλύσιες] αἱ ἄχολοι F.
26. καὶ κεφαλαγικοὶ] κεφαλαγικὰ & καρδιαγικὰ F.
27 ἀπαρκιῶδες] Post ἀπασκιῶδες, πᾶν ἄφωνον adscribit F.
35. ἐν τύπτισι καὶ ἀφρώδεις] ἐν τύπτισι ἢ & πυώδεις ὀρήσιες & ἀφρώδεις, & ἀμωρώσς F.
39. πῖς πλείστις] πις πλείστις F.
41. ἀπύρος] ἀκαίρος F.
43. ἰμετωδέας] αἱματώδεσιν F.
44. ἄγλιχρα] πτλιὰ ἄγλιχρα F.
45. ξηρώδεις] βηχώδεις F.
48. οἱ ὑστεκκαῖσιν ἀπύρος] ὑστεκκῆσιν ἀπύροις F.
49. εὐχρῆς] εὐχερὲς F.
P. 412. v. 2. N. p. 58. l. A. ἁρα γε & ἀεὶ κρόταφον] ἢ εα γε & κῷ κρόταφον.
3. ποιεῖ ἀπασκιώδεα] τὰ ἀπασκιώδεα F.
4. ἀνὴ θεα] εὐὴ θεὰ F.
6. ἰῶ ἢ ὀπὸ γωναικείων] καὶ ὀπὸ γωναικείων F.
Ibidem δὴ πλεῖο, δὴ πλῆον, idem.
9. ἀπνέοις] χρ. ἀπνεῖς sed vitiosè ἀχῦνὲς scribitur) F.
10. ῥέειν] χρ. ῥυέν & F.
11. κρίκιον] χρ. κακὸν. F.
Ibidem, ἐκ ῥινῶν] ὀκ ῥίγεων. S. τὰ ὀκ ῥινῶν F.
12 πυηρὰ ἢ] χρ. πυηρὸν ἢ & τὰ ἐξερυθρόδεα, ἢ εα γε τὰ ἀρτεῦα αἱμορραγῆσαι F. ἐξερυθροειδέα etiam S.
14. τὰ αἱμορραγέοντα] χρ. τὰ αἱμορραγῆτα, ἐφιδροῦτα, σπυθμὸς κακοήθεα F. & τῶμεα delet.
15. ἢ μὴ αἱμορραγίαν] μὴ αἱμορραγίω F.
16. ὀν τύπτισι] ἐν delet F. 17. ὀσφύϊ] ἐν ὀσφύϊ F.
Ibidem, αἱμορραγῆδεα, αἱμορῆδεα, & πεσοῦρυθμεια.
19. μὴ αἱμορραγήσωσι] χρ. αἱμορραγεύσωσι), ὀδὴ πλῆκῶς πλευσᾶ F.
20. ἄχρυσπα] & ἄχρυσπα F.
21. αἱμορραγήσῃ λαύρας] αἱμορῆ αγεῖ λάβρος F.
22. περελπυθῆς χρόνῳ] πεφελπυδῆς, χρόνῳ S.
23. λῶ μὴ τὰ ἔεσα πιπαυθῆ] χρ. πεπαῦνε ἢ χρωνεύν.
Ibidem, ὀν κρισίμοις πεῖ ψύξεσι, αἱ ὀν κρισίμοις πεῖ ψύξιες ἢ αἱμορραγικῶν νεανικὴ κακὸς ἢ F.
26. βαχήλα ὀδωνώδεα] ὀὶς βάχηλον, & pro αἱμορῆ αγικὰ κεφαλαγικὰ F.
29. ἰχωρώδεες] ἰχλώδεες S. Post ἰχωρώδεες & χολώδεες F.
30. τὲ πισι πεσχώδεσιν] pro πεσχώδεσιν, κῶμαι πεσχώδεες ὡς ὀδὴ ὁ πολὺ F.
31 ἅμα δὲ πνι ῥύσῃ] ἅμα ἢ ποὶ φύσηεν F.
Ibidem, αἷρα ἢ πι] ἢ ἅ οἱ πῶπι F.
33. οἷς αὖ ὀπὸ ῥινῶν ὀδὴ κώφωσις] ὀδὴ κωφῶν. S. οἷσιν αὖ ὀπὸ ῥινῶν ὀδὴ κωφώσῃ & νωθρίῃ, μικρὰ ὀπὸ πᾶξις ἔχῃ τὶ διέκολον, ἔμετος τυτέοις σπωφέλεν, καὶ κοιλίης πεσχῇ F.
35. οἷσιν ὀκ ῥίγεος] ἢσιν S. αἷς F.
36. καὶ δὲ ῥινῶν αἱμορραγῆσαι ἐλπίζειν, hæc delent S. & F. deinde τὰ σεῖοῦα κεφαλὰς & τὰ ὀχῶδεα αἱμορραγέει, & γωναικῆα καταβιβάζῃ F. & τῶθρεκολυθῆ.
38. καὶ οἱ κῷ κοιλίῃ] οἱ κῷ κοιλίῃ F. & αἱμορραγικῇ.
39. ὀκ ῥινῶν λαῦ εα] τὰ ὀκ ῥινῶν λαῦ εα F.
40. ἔπιμον] ἔσιν ὅτι S. ἔσι οἱ οἷσι F. & πεσάχῃ).
42. ἅρα ἢ ὀπὸ πάντων αὐτῶν] ἢ εἰ χε ἐπανα πάντων τύπων F.
Ibid. οἷμαι τὲ & αἱμορραγέειν τυτέοις. τὰ ὀδὲ ὀσφῦ. ἀῆμαῦα. Et in quibusdam, τυτέοις πᾶσι ὀσφύος.
44 πεῖς αὐτὰ] πεῖς αὐχὰ S.
Ibidem, ἑνδεκαπαῖσι] αἱ ἑνδεκαπᾶῖαι ταῖξιες F.
46 τὰ πεπυρόμενα] πεπυρωμένων F. quod exponitur χωνευμένων.
47. αἱμοῤῥαγίαι λαῦραι] λαῦροι F. & ῥύσιν delet.
Ibidem, ἐξ αἱ ὑῤῥαγίας] αἱμορῆαγίης & ῥίγεα πυνεῖ F.
48. ὅλα δὲ ἢς ἀκράτεα ἔρωῶθη] ὅλα ἢ ἢ σῶματα τὰ ἄκρα ἔρωῶθη. F. & αἱμορραγικαῖ. & ὕπω χρόνω νύν).
49. ἔεσα πῖσι παρ ὦπα] πεῖρῷ τὰ ὦπα F.

P. 413. v. 2. N. p. 61. l. E. ἐ πάν αἰωνιόμενα] ἐ πάν αἷμα ex M S. S. & F. deinde αἰωνιόμενα.
Ibidem, κοιλίη καταῤῥήγνυ], κοιλίαι καταῤῥήγνυ) F. & ὀμοιοῦται pro ὀκλύοῦ.
4. τὰ παρ ἔς] τὰ πεῖς ἔς F.
Ibid. ὀκ ῥοφώδεις] ὀκ ῥοφοδέων, F. & ἁρά γε ὀκ πύτων ὑποχόνδριον.
6. ὀκλύονται] Sic hoc totum leg. F. ἢεσα & ἀχλυώδεες οἱ πύτοι, & τὰ πεῖρῷ τυτέοισιν ὀδωνώδεα ἐπ' ὀλίγον κοιλίη καταῤῥαγεῖσα τυτέοισιν ὀλέθριον.
7. ἐν πεῖν ἀπώδεσιν ἀχρυπνῖσι] ἀχρυπνῖσι delet F.
Ibidem, ὀδὴ ἐλεοῖσι] τὰ ὀδὴ ἐλεοῖσι F.
10. πεῖρῷ πληκοῖς] πεῖρῷ πλεκοῖσι F.
12. ὀδὴ παροξαυόμενα] post ὀδὴ παροξαυόμενα αἰῖσιν add. F.
Ibidem, ἁρά γε εἰσὶ τὰ παρ' ὦα] Hoc totum sic leg. F. ἢεσά γε οἷσι τὰ παρ' ὦα κεφαλῆγικοὶ ἔσι; ἢεσά γε ἐφιδρῶσι & αὖω, ἰῶ π & ὀπὸρ ῥόσειν, αἷῤῥ & κοιλίη καταῤῥήγνυ), καὶ π & κωματώδεις. ἢεσά γε & & ὀδεκτώδεσ' ἐπ' ὀναιωρεύμενα λευκοῖς, & & πυκίλος ἔκλευκα, δυσώδεα πτέει & παρ' ἔς. ἢεσά γε οἷσι & πιαῦπα ἢεσα, σαῖξις πυκνά. ἢεσά γε & γλῶσα τύπτις λείη;
16. οἷσι πνευματιμένοισιν] Sic leg. F. οἷσι πνευμαῦῆσιν ἐῆσιν ἴκτεροι καὶ πυρετὶ ὀξέες ὀδηγίνου), μεθ' ὑποχονδρίων σκληρῶν καταψυχθῆσι, & ἀβρὰ & ὦπα μεχάλα αἰῖσιν). Ex manuscr. etiam καταψυχθῆσι & αὐῖσιν) S.
17. ὑποχόνδρια ὀδωνώδεα] ὑποχονδρίω F.
18. τὰ παρ' ἔς] & πεῖρῷ τὸ ὕς F. & τὰ πεῖ τὸ πρόσωπον.
19. κοιλίης μέλανα κοπρωδεα] χολώδεα κοπρωδέα F.
Ibidem, βήμα μὴ πνευεισμῦ ὀῦσε] ἰοῦ) F. & τὰ παρ' ἔς λάπασιν (sed λαπάσει malim vt etiam leg. videtur Gal.)
20. & κώφωσις] Post hæc verba add. F. τὰ φωνῆς μόρωσιν πεῖρῷ κολουθοῦσα.

In Prorrh. secundum.

25. ἀπαγέλλουται] ἐπαγγέλλοντα F.
31. παχυκίκῳς ἔχῳν] αὖ κακῶς ἔχῳν F.
42. τὰς τὸ ὀλίγα χρόνῳ] ὀλιγίστω ex manuscr. S.
47. Post πρόῤῥηθῶσι addit F. αἱ θρωπωπόνος ἢ ὡς ἐπαγγέλλ). ἀῆ πῖσιν ὀνομόμενοισι τὰ & πόνομένοισι λόγῳ) πεῤῥηθῶσι. Quæ etiam add. S. & videntur adiunxisse Corn. & Cal. Sed nos aliam ferè huic similem lectionem ex manuscripto exemplari adduximus in nostris Commentariis.
P. 414. v. 11. N. p. 64. l. F. ἀμῤῥῶν] ὀδὴ πυζῶν ex manuscript. S.
22. ἐπεὶ ἢδὲν πῖσι νόσησιν] ἢδὲ ὀν ex manuscr. S.
P. 415. v. 35. N. p. 116. l. 43. ἢῶν] ex manuscr. εἴῃσιν S.
37. ἀῤῥόου] ἀῤῥόος F.
P. 416. v. 2. N. p. 70. l. C. & φθιείου] & ἢῶν φθιείων S.
20. ἀῆῶν ἢ] ἀῆῶ ex M. S. S. 31. πεῖεσιπόπαῖες] πεῖεκλικόπαῖος S.
P. 417. v. 1. N. p. 72. l. F. καὶ μικρὸν] μίκρῳ ex manuscr. S.
46. ὑποτάσιές π] ὑποτάσεις F.
P. 418. v. 10. N. p. 78. l. E. ἰῶ ἀυπῷ τύχωσιν ὀργῶσιν] ὀργῶσαι S.
18. ἢ σάμαῖος] αἷματος S. 44. κεφαλῆς πρώσῃ] πρὸ ἁμαῖῳ F.
45. θανατῶδες μεθὲ] μεθῆον F.
P. 419. v. 2. N. p. 80. l. H. ὑπόκειται] ὑποκέηται S.
Ibidem, ὑποσκεπέῶω] ὑποσκεψέῶω F.
8. ἀλλ' ἔσαι] ἔσι ex manuscr. S.
23. πολλάκις τῆς ἡμέρης] πολλάκις ὀδ F.
25. ἰῶ ἕλκος] ἰῶ ὀδ ἕλκος F.
36. ἰῶ ὀν πῷ δακτύλω] ὀν delet S. & δακτύλω leg. Quam lectionem ante annos quatuor & viginti ex Celso coniecimus, & in Annotat. nostris apposuimus.
49. σκείξα & σκείξα F. Cuius etiam lectionis meminimus in nostris Annot.
P. 420. v. 10. N. p. 82. l. G. πᾶσαι οἴεσθαι] οἷαι ex M. S. S. Quam lectionem ex membranis Regiis in nostris Annot. adscripsimus.
14. ὀλίγαι ἀμείνοις] ὀλίγον ἀμείνοις S. 17. πεῖῤῥέψις] πεῖῤῥέψαμψις S.
18. ἀπολευκάνῃ] & ἀπολευκόνει F. Sed nos ἀπολευκῶνει legimus.
46 ὑπεῖμοις] ὑποξύροις ex Gal. lexico S.
P. 421. v. 18. N. p. 87. l. A. ὀν τῆσιν αὐτῆσιν] ἰῶ τῆσιν F.
25. ὁκόσαι τὲ εὔχροοι τε εἰσι] ὁκόσαι εὔχροοί τε leg. S.
P. 422. v. 47. N. p. 89. l. B. πυηρὸν ῥόπον] πὺν ῥόπον F.
5 αἱ κεφαλῆγίαι] & κεφαλῆγίαι F.
18. πλείοις] πλέαι F.
19. μᾶλλον] μάλιστα F.
25. πάλιν] delet S.
44. αὐτὴ ἢ ἢ λίθων] Post λίθων, τύπις add. F.
P. 424. v. 23. N. p. 93. l. D. πυῷ] πῦσιν S.
28. ἢ φοινικὴ] φοινίκιη S.

In Coacas Prænotiones.

36. ἀπολήψις] ex manusc. καταχόσις S. & F.

38. μετὰ ῥίγεος] ῥῖγος S. & & κωματώδεα, καυματώδεα.
39. ὑποχλέθρια] ὑπὸ ὀλέθρια. S. ὀδὴ ἢ ὀλέθεια F.
P. 425. v. 4. N. p. 102. l. H. φλεγματώδεα] φλεδονώδεα S. & ex MS. φλεγοπμώδεα F. verò φλεγματώδεα. ad Aldinum exemplar adscribit, quod φλεδοδονώδεα legit.
7. αὐὶ ἱδρώσαντα] καὶ ἱδρώσαντα, vel καὶ ἅμα ἱδρώσαντα. S.
9. ὀδηπρόμενα ἔεσα] ἐπρομένα. S.
13. σφαλμοὶ] σφαλεροὶ ex manuscr. S. & μῷ ἀσφαλείης pro κεφαλαλγίης.
16. & ῥοφορὴ] & ῥοφόροι. S.
22. χρησίμως] κρισίμως S.
23. ἀῆῶ & ὦπα ὀδηπεύσωσι] ἅμα ὀδηπεῦσοι. S.
28. & φωνὴ] ἀφωνίη ὀκ ῥίγεος S.
Ibid. ὀκ ῥινῶν] ὀῥίγῶν S.
30. ὀδῆς] ὀῆῆς S. & F.
P. 426. v. 2. N. p. 110. l. B. & πλιδνὰ] πτιαμνόμενα F.
11. ἀκεσσίαι] ἀκεσίαι. S.
16. πεῖτω ὀδηρόυπς] ὀδηρόυπς S.
21. θρασύτητα] θερσυπεπῃ. S.
23. ὑμενώδεες ὀρήσιες] ἀφρώδεες ex quibusdam, aut πυώδεες, aut ὑπονώδεες leg. S.
23. αἱ ὀν καύματ] κάματ S.
26. ὀδηπεῦοντα] ὀδηπεῦοντα S.
28. μῷ ἢῷ ἠρημένων] εἰ μῷ ἢ ἠρημένων F.
29. ἐμπνήματ] ὀν πνεῦματ S.
30. ὀαρχῇ] ὀν ἀρχῇ. F.
38. & αὐτὶ ὁμῶδες] αὐτὴ S.
44. οἱ ἰλυῶδες πυρετὶ λυγῶδες S.
Ibid. αὔευ ἰδέων] ἰλέων S. & F.
49. ὀκλακλίζῳ] ὀκκλύζῳ F.
P. 427. v. 2. N. p. 116. l. F. μέλανα ἢ & μελαῦδετα F.
βήσαντες] βοήσαντες ex manuscr. S.
9. ἢ φύματα, ἢ ἐς ἀῆθεα πόνοι] ἢ φύματα ἐς & ἀῆθεα, ἢ πόνοι leg. S. aut ἢ φύματα & ἀῆθρα πόνοι.
11. & λειπυεικὰ] λιπυεικὰ & λυπιεικὰ leg. S.
18. & θερμασίλω] ἢῷ θερμασίλω S.
ibid. χρήσιμον] κρίσιμον vel χρόνιον. S.
28. ὀφθαλμοῖσι] ὀφθαλμῷ ἰλκωσις S.
30. καὶ δεκάτη] ἐνδεκάτη S. Pro τῇ ἐδόμῃ, ἢ ἑδόμῃ F.
38. ἐυτέοισι χρονω] Pro χρόνω χρονίως F. sed χρόνιος malim.
44. ἀῆῶ πεῖκοντα] ἀπὸ πεῖκοντα. S.
48. ἀῆῶ & πεῖκοντα] πεσαεῖκοντα S.
P. 428. v. 21. N. p. 127. l. G. δίψαδυσύνης] δυσύνης S.
27. ἢ πῦον] πύῳ S.
35. & νωθρότητα, & ἀκρησίλω παρέχῃ] & νωθρώτητος, καὶ ἀκρησίης, καταχέει. F.
37. ἀσκαελοῦδες] οἱ ἀσκαελοῦδες F.
48. δύψης νηδύσης] νηδύσης, aut μὴ ἰδῆσι S.
P. 429. v. 7. N. p. 132. l. B. πεῖπλεισις] πεῖπλισις S.
8. ἐφιδρώσαντες] ἐφιδροῦσι F.
Ibid. πέποσι] ὀδηπύοισι S.
12. ἐμετώδεες] αἱματώδεα S.
Ibid. κώματος, καύματος S.
13. κωματώδεα] καυματώδεα S. & pro αἱμορραγικὰ, αἱμορροϊκὰ F.
16. θολερὸν πνεῦμα] θαλερὸν S.
17. πεῖεδιέρχεται] πεῖεδιέρχεται S.
20. σώζονται] σώζειν. F.
22. παχεῖα] & χεῖα S.
35. ὑῤῥυθρον] ἐξέρυθρον. S.
37. πτίρεσθαι] γένεσθ S.
40. ὀδὴ πλείοισι] ὀδὴ εἰλέοισι S. aut κοιλίησι.
43. & τὰ φέρονται] κὰ τὰ φέρου) S.
48. αὐόδλω] αὐόδωα S.
49. καυσώδεσι] καυματώδεσι. F.
P. 430. v. 14. N. p. 137. l. H. ἀπυρέτοισι] Post hæc verba κακὸν ad. F. & κώφρια pro κόφρεσνα legit.
17. πτίλων] πτιλίδων F.
Ibid. χρήσιμον] κρίσιμον S.
22. αὐῖδα λεπτὶ] ἀχλιῶν vel αἰγλίῳ λευκλῷ. S.
25. & ἢῶξις ὀμμῷ] πῆξις S.
33. ἀχῶδες] ἀχυῶδες S.
35. σάσης] σαῖξις S. σαῖξις F. qui & post ῥινῶν κακὸν, addit.
36. πεφευγμα] πεφυγμα S.
40. μένοντες] μὲ ἰόντες S. 48. ἢ πρίν] πρῷζῳ F.
P. 431. v. 7. N. p. 143. l. F. ὀδηπᾶσαι μὲ κακὸν] πᾶσαι μὲ κακαὶ S.
26. ψυχρὸν μὲ] ψυχρὸν ἢ F.
29. ἐπεισπνέοισι] ὀδὴ εἰς πνέοσιν, vel ὀδὴ σπνέοσιν S.
32. ἰσχαῖ] ἰσχῇ S.
36. αὐέλκεται] αὐέχεται vel αὖω ἕλκεται. S.
Ibid. πυκνῶδης] πυηρόδης S.
41. αὐχροὶ] ὄχλοι vel ἠχροὶ S.
42. πτυαλίζοντες] σιελίζοντες S.
43. εὔφοροι] δύσφοροι S.
44. ὀδὴ πυρετῷ] ὀν πυρετῷ F.
49. ἐξαπίνης] ἐξάπινα F.
P. 432. v. 6. N. p. 150. l. D. γίνεται ἢ πῶπ] γίνεται ἢ τυπόεισ. S.
7. δίψα ῥινῶν κάρτα ὠφελεῖ] καὶ κάρτα ὠφελεῖ S.
26. ὑποστασις] ὑποστάσης. S.
28. καύματος] κώματος. S.
44. αὐῖδῶσι] αὐῖδῶσι S.
P. 433. v. 13. N. p. 155. l. F. αὐαδρομὴ] αὐαδρομῆς S.
23. κάματος] καύματος S.
24. πτικίλως] ἀπὸ κοιλίης. S. Ibid. ὀκπυηλικὰν] ἐμπυηπικὰν F.
27. κάπεσαι] κράπεσαι S.
28. & αἱμορραγεῖῶπα] ὀπορραγεῖῶπα S.
29. ὀδηρίγμῶτα] ἐφιδρῶπα S. Ibid. πρώματα] al. προμώδεα S.
37. ὀδῆσαις] ὀδῆτασις S.
45. ἀλιζμενον] ἀλυζομενον al. αἰαλιζόμενον S.
P. 434. v. 1. N. p. 159. l. E. ἀσκαρίδες] ἀσκαριδώδεα S.
8. ἄπειροι] ἄπυροι S.
10. ὀκλειμπύσιν] ὀκλαμπύσιν S.
Ibid. παρ' ἑαυτῆσιν εἰσὶ] πεῖρῷ σφίσιν αὐτῆς S.
13. πρώματ] πρώμαπ S.
P. 435. v. 3. N. p. 164. l. E. αὖω ὠῆς] ὀν τῷ νώτω. S. Ibid. & ὑμῷωσ, καὶ οἱ ὦμοι. S.
4. εἰκοσαέτοι καὶ πεντεκοσαέτοι] εἰκοσῇ καὶ μιῇ. Quas etiam lectiones in nostris annot. iamdudum apposuimus.
12. & ἀλγήματα ὕσει πλευμελικοῖσι] Post ἀλγήματα leg. S. & ἐν πάσησι τῆσι πλευρίσιν ὡς ὀδὴ πνευμονῖ, κουφίζῃ μεθ' ἡμέρεω μᾶλλον, ἢ νύκτωρ. Quæ lectio ex lib. 3. de morb. decerpta est.
36. ἄρων] ὄρκε, & χρησεῖ, χρησεῖ S.
38. & ἢ μὴ, πλείοις] Hoc sic leg. S. & δὴ μὴ, ἢ πλείος ἢῷ ἰοῦ βιώσας ἀπόλοιτ' αὖ ὁ αὐθρωπος.
40. 41. πεκτίνου)] γίνοντα S.
42. κῷ λόγον] ἢ κῷ λόγον.
43. ἐὔλυπι τε καὶ ἄκρηπι] ἀλλ' ἐὔλυπι & ἄκρηπι S.
P. 436. v. 14. N. p. 169. l. F. φλεγμαίνουσιν] φλεγμαίνουσιν S.
22. σωπεμόπραι] σωπυόπραι S.
P. 437. v. 8. N. p. 173. l. B. πλευροῦ ὀν πλύσῃ] πλευροῦ ἄλγημα S.
15. σπληνὸς] ἔεσα S.
35. ὀξεῖ] Delet S.
46. ξηρωσῃ] ξωὶ σήψῃ S.
P. 438. v. 8. N. p. 178. l. E. βήξ ἐτ' ἐπύμφις] βήξ τε & ξυμὸς S.
17. ὑδρωπώδεσι] & ὀξ ὑδρωπικῶν F.
38. καὶ τὰ αἰῶδιον] ἐς τὰ S. & pro θ ἕλκοῦ), σκλυοῦ).
P. 439. v. 4. N. p. 183. l. G. οἱ πιῶσι δεῖ] ὑπαῖαι δεῖ S.
31. δίψα πεπλεγμένα] πεῖπεπλεγμένα S.
P. 440. v. 2. N p. 188. l. E. ὀδὴ πρώματ] πρεῦμαπ S.
31. κενεαλγικῶς] κενεωγικῶς S.
46. ἀπὸ κοιλίης] ποικίλως S.
P. 441. v. 34. N. p. 198. l. A. χολώδεα] Post χολώδεα κακὸν ad. S.
36. κακὸν] Post κακὸν, ἄλλως τε καὶ add. S.
39. πεσεχώδης] πεσεχώδους S.
41. ὀν ὕσιν] ὀν τῆσιν S.
P. 442. v. 40. N. p. 204. l. C. ὑδατώδεα] ὑδεῤῥώδεα S.
48. παχεῖαν] & χεῖαν S.
P. 443. v. 5. διέκολα] Post διέκολα, ἢ μὲν ὀλέθεια S.
9. ὀν χολώδεσιν] ἐκλεώδεσιν S.
12. ὑπομνησαντων] μὴ ὑπομνησάντων S.
35. φαρερὸν] ψεφαρὸν S.
38. κακὸν καὶ ἀχρυπτίλω] κακὸν καὶ delet S.
39 ὑπὸ ψόφαρον] ὑπὸ ψέφαρον S.
40. κύπν, κοιλίῃ] κύσιν καὶ κοιλίῃ S.
P. 444. v. 1. λαῦρον] λαβὸν S.
6. & ἅμα κυκλομένη] & χυ' ὀγκυλομένη S.
12. ὀκχλοιδῦντα] ὀκλοῦν). S. 13. & ἢ ἐς ὀσφῦ] & σις ὀφρύων S.
Ibid. αἱμορροΐσιν] αἱμορροῖσι ὀῖσιν S.
46. & καματώδεα ὀδηχωρήματα] καυματώδεα ὀδηχωρήματα S.

In lib. περὶ χυμῶν.

P.114.v.27.N p.14.l.30.τὸ χῶμα] τὸ ῥῶμα vel χῦμα. S.
33.ἔκκλισις] ἔκλισις S.
34.ξυ.λῶν] ξηρῶν S.
36.ἀφόδους] ἐφόδους F.
43.καθάρσις.ℭ ἀὔωθεν] καὶ καθάρσις πὰ ἀὔωθεν ex manuscr.S.
48.ℭ διῳχωρίοντα] ℭ ὃ διῳχωρέ.ντα.F.
49.διεῴδεα] διόδοπα ex manuscr.S.&F.
Ibid.ὀδμὴν κακώδεα] ὀδμὴ, κώδεια leg S.
P.115.v.18.N.p.16.l.3.πεφευγόν] ἀποφεύγον S.
21.εἶαι] εἶα S.
22.ψύξι] ψύχι.
29.ὅσα μὰ λιστα τ ξυμφερόντων]ὅσα μὰ λιστα ῥέπει ὅμῶ τ ξυμφερόντων.S.
46.εἰς ἑῶτα] χ.ὀνπαῦτα S.
P.116.v.2.N.p.17.l.8.σφεοῖ] πυρεοῖ ex manuscr.S.
6.ζωπέων] ζωπόσιον S.
8.χλωρόπτα]χλωρόπρον ex manuscr.S.& ἐπόησαν οἱ φόβοι.
22 ἰῷῳ] ἔῳῳ S.
24.οἰκέοντα]οἰκέοντα ex manuscr.S.
P.117.v.7.N.p.18.l. 17.πεῖς χέρας]καὶ ὦας add F.
23.πεσηγυμένῳ]πεσεγκρυμνῳ S.
29.συχοῖσι] συχοῖ S.
31.ἄλλοισιν]ἀλλ᾽ εἶσιν S.
36.τέπτω ἀπαλλαστμένῳ]ζωτέων λαπεαστμένων S.
37.ὡς ἢν αἱ πυρετ᾽]ὡς ἢν αἱ πεῖ τ παρτῶν τ πυρετ᾽ ὑποτροφαί.F.

In lib. περὶ κρίσεων.

P.385.v.46.N.p.21.l.35.πυρετάμενον π]πυρετάμοισι S.
P.387.v.19.N.p.23.l.46.ἢ ὀδυὼν ἰχυρὴ]ὀδυῶν ἰσχυρὴ S.
20.ἢ κωφότης]κωφότης S.

In lib. περὶ κρισίμων.

P.388.v.2. N.p.24.l.41.μέγα σφάλλεται μεγάλως.F.
15.ἐς τ ἀβρωδικρουῶν]εἰ τ ἀβρωδικρουῶν F.
Ibid.ἐπαλείφεται]σκαλείφεται F.
16.εἰ μὴ οὖ]ἢ μὴ οὖ.F.
30.πεσοφαίνεται] πεφαίνεται F.
33 ὑπὸ τ ὕπνε]ὀκ τ ὕπνου F.
39.ἔπα πάλιν]ἐπ᾽ ὠδῖς F.
42.ἐκκοῦνται]ἔκκοιν S.
45.δῆλ πλῆσε.]delet S.
46.ὑπὸ σωλάγκης]ὑπὸ κωλάγκης S.
Ibid.ἀνπθεαγίσιν] ἀμφιθεαγίσιν S.
49.κατέχει]ὑπὸ τ πυρεύοντων] κατέχοισι οἱ πυρέοντες F.
P.389.v.13.N.p.26.l.40.ἢ μετακινέεται] μετακινέῃ F.
19.ℭ ἐώθινα]delet S.
20.ℭ ἔνδοθεν.ἔπειτα μὴ ζ ℭ πολλίχια] ℭ ἐώθινα ἀμοῦστεται πολλάχια. S.Quæ lectio fumitur ex lib.3.de Morb.
37.πεῦς τὴ μία] πεῦς τη F.

DIVERSÆ LECTIONES EX CODICE MEDICEO.

Paginas & versus sequimur Tomi quinti Græcorum librorum Gal.editionis Germanicæ.

PAG.117.v.51. N.p.3.l.2.πεύοιαν ὅπτ πηδεύῳν.i. λέγῳ ℭ πεσγνόμενα, γινώσκῳ ℭ παρίοντα, πεσλέγῳ ℭ ἐόμενα, καὶ μελετᾶν ℭ ὦα. ex lib.1.epid.

P. 118. v. 6. ἀβρωδιλέπισιν] ἀβ ἐρυθρὰ ℭ μῆλα ℭ ἐς πεπνευμωνικοῖς. ἔνια γὰ ἀβ τοῖσ τῶν ἀβρωδιλέπισι.19.πᾶ ἐπτρῶ.ὅτπω ὑ ℭ τ θεραπέων.20.ὑ-γιέαις μὲ γὰρ πίῤῥῳ. 21.τῷ τε γὰ καὶ τ πεσγινώσκῳ ℭ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι. κρεῖσσον αὖ εἴη. 26.ἐπεὶ ὑ οἱ ἀὔρωσι. οἱ μὲ ἀρὴν καλέσαι τ ἐπτρῶ sublato ὕ. 27.ἰχῶς τ νόβῳ κατηχρόμενοι,οἱ ὑ ℭ ἐσκαλ. 29.καὶ ἢ μὲ ἡμέρῳ μίλῳ ζίσαντες. οἱ ὑ ὀλίγον πλείονα. 30.ἐπτρὸν τὴ τέχνη πεσεῖἔκασον. 31.γινώσκουῖα ὠῶ.In alio cod. γνῶναι ὖν. 32.εἴπ θεῖον ὅτι ὀ ζῖς νοσέοισι, καὶ ζωτέων τ πεόνοιαν ὅπτ πηδεύειν. 33.ὅτπω γὰ αὖ ἢς θαυμαζοῖτο δίκαιον.καὶ ἐπτρ.

P.120.v.vltimo.ὅπτ σκιάζεσδε δὲ. & in marg.περὶ τ κῦ τὸ πεόσωπον σημεῖον.

Pag.121.v.1.ἐς ὅμοιόν ὅτι ζῖσι πεσσώπισι τ ὑγιαινόντων, ℭ μαλίστα ὑ ὀ ὠὐτῷ. 23.ῥεῖς ὀξέα.i.κεφὸς, ℭ κῦ τὸ ὦρας ἰσχνή.In comm.meminit Galen.epilogismi & analogismi,quod hęc in veteri cod. habetur definitio. ἀναλογισμὸς ὅτι λόγος ὀκ τ φαινομένων ὁρμώμενος, ℭ τῶ ἀδήλῳ καταπληῤῥ πιστωνῶν. ὑπολογισμὸς ὑ ὁ κοινὸς ὀκ τ συμφαινομένων ἀβρὸ πιόντων λόγος. περὶ τ ὑπολογισμοῦ, ℭ ἀναλογισμοῦ, ὀν τῷ ὑπομνήματα. εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν.p.528.v.35.ℭ οἱ λοβοὶ αὖτ ἀπεγραμμένοι.38. ἢ μολυβδῖδες. In alio codice deest.

P.122.v.27.ἐπανίρεδε χρὴ.ἐρωτᾶν δεῖ. 28.ἐξυγασμένα ἔτη.ἰσχυρῶς. 29.ℭ λῶ μὲ ζωτόν ὅτι ὁμολογῆσι. 31.λῶ ὑ μηδὲν ζωοῦσιν.

P.124.v.11.πεστᾷν ἢ τ παρτῷν τ πεσ᾽ ὦπον ἢ ζωστέον ἐπανεῤῥωτᾶν χρὴ. 12.ἐκέλευ ℭ μὲ, καὶ ℭ πλε ὑ σημεῖα. 13.ξύμπαση σώμαη, καὶ ℭ ὀν πῖσι ὀφθαλμοῖσιν. λῶ ὑ ἢ αὐχμὼ ἀποφεύγοσιν sic connectatur initium huius 10 sententiæ cum fine prioris. 25.ἢ διῳῤῥέφοντες,ἢ διῳφέρῳ ἔπρος τὴ ἑτέρῳ ℭ ἐλάσσων γίνεται. 26.ἢ πειὰ βλέφαρα. ibid.ὀφ αὐ τόισιν ὦσιν ἢ κῦμα ἐόντες φαίνοῖ. περὶ τὰ ὄψα ἢ ℭ ὀκαυρούμενα. 28.ἀλαμπᾶς ἰσάμεναι. καὶ τ πεσόσωπον πέλιον ℭ φοβερὸν ἰδεῖν ℭ οἱ ὀδόντες πέλιοι γίγνοῦ. 28.λῶ ζῶτα πάντα ὕτως εἶη κακά. ὀλέθρια πάντα ζῇ.

P.125.v. 50. λῶ δὲ καμπύλον ἢ ἐείκεον ῥῆγεται. οὐχὸν τὸ βλέφαρον. 51.ἐόντα τ θανάτου.θανατῶδες δὲ ὃ τὸ ℭ χείλη ὑπολυόμενα. 52.καὶ λευκὰ γινόμ.sublato ὀκ ante λευκὰ. Ceterum à θανατῶδες vsq; ad finem sententiæ γινόμενα, non habentur in antiquo.

P.126.v.1.In margine è regione πεῖ καθεκλίσεως ἢ ῥήμαπος τῶ νοσέοντος. 31.καὶ τ τράχηλον.hoc in antiquis duobus abest. 36.δεινότερον ὄζιν τῶν εκείνου. 54.κάρτα ἐόντες ὀν οἷς ℭ πὰ χέρας. 55.αὐχμάλοις διηρημένα,καὶ γυμνὰ κακὰ νόμιζε.ἀλυσμ.

P.127.v.9.καθεῦδεν ἀεί.abest ἀεί. 18.καὶ πὰ χέρας,ℭ ℭ σκέλεα. ζῇ ἰχῳῶς abest ζῇ.sequitur ἢ pro καὶ διῳπεπηγμένα.Germanicam lectionem notauit doctissimus Foesius in OEconomia Hipp. 24.ὅπῃ γαστέρα δὲ κατακεῖδε. καὶ ὑγιαίνοῦσι ὕπω καπυδεῖν ℭ ὅπω κακὸν, ἀβρωδροσώλω ὑ σημεῖνῳ,ἢ ὀδυῶν ἕνα ἢ τ γαστέρα τόπου. sic duo hi versus leguntur in antiquo. 31.τ νεῦμ μάλιστα ἀκμαζόσης. 40.ὀδόντες δὲ πεῖζῳ ὀν πυρετῷ ὀκόσοισι ὀπὸ πᾶσιν καὶ μανικὸν ℭ θανατῶδες σφόδρα, ἀλλὰ χρὴ πεσλέγῳ ὀν ἀμφοτέροισι τόποισι κίνδυνον ἐσόμενον. In marg.φρίσις τῆῒ ὀδόντων.

30 P.128.v.16.ἕλκος δὲ λῶ. Vlcera si quæ sint in acutis morbis etiam consideranda. 17.λῶ ὑ ὁ ἀὔρωπος μάλιν ὑπόλυσθαι πεῖ τ θανάτου ἢ πειδνὸν τε καὶ ξηρὸν ἔσαι ἢ χλωρον. 29.πεῖ δὲ χρῶῒ φορῆς ℭ δὲ χρὴ γινώσκῳν: ὁκόσοι ὀν πυρετῆς ὀξίσι.ἢ ὀν πλευρίσι, ἢ ἀβεπ. καὶ ὀν κεφαλαγίσι abest. 30.πεσσώπου ὀίσαι οἱ φερόμενα πὰ χέρας καὶ μῖρας ἠρεύῳς. 31.ἱμάτιον ἀφαιρύῳς.ὑπὸ τῶν ἔιχῶν ἄχρι ἐν ὑποστόῳς,ζῶντα ζῇ κακὰ καὶ θανατῶδα.

P.129.v.13.πεῦμα. In marg.περὶ ἀναπνῆς. 13.πόνον σημαίνῳ καὶ φλεγμονῶ. 15.ὀκ τε ἢῒ ῥινῶν,ℭ τ. 29.εἰς σωτηρίαν ὀν πᾶσι τόισι.

P.130.v.1.οἱ δ᾽ ἱδρῶτες.in marg.περὶ ἱδρῶτων 2.ἀγαθοὶ δὲ οἱ. καὶ ὀ-40 ἰδ᾽ διῳ πωτᾶς.4.αὖ μὴ πυτέου ὖ ἐξεγαίζοῦ). 4.οἱ ψυχροὶ καὶ μοῦνον. 5.ℭ τ αὐχένα γινόμενοι καὶ θερμοὶ συγκαόμενοι ὄντες. 6.θάνατον σημαίνοῦσι. ℭ οἱ κῦ πᾶν τὸ σῶμα. non sunt verò Hippocratis quæ sequuntur post θάνατον.πεσσημαίνοῦσι, ξῶν᾽ δὲ φρηνῖτερῳ μῆκος νόσου. 9.τὸ σώλοῦν ὀδὲ ἢῒ ἱδρῶτων. 41.ὑπόχονδριον δέ.In marg.περὶ τῆῒ ὑπόχονδρίων. 41.δὲ ἀρίσον μὲν.ὅτι εἰ ἀμάθεωον. 42.φλεγμαίνον δὲ καὶ ὀδυῶν παρίχον sublato ἢ. 43.ℭ ἀριστερὰ,ἢ ἀριστερὰ πάλιν πεῖς ℭ δεξιά. φυλάτθεσθαι.

P.131, 4.εἰ δὲ ℭ σφυγμὸς ἔνι ὀν ᾧ ὑπόχ.5.ὄψεις πυκνὰ κινέοῦ) τρεπῆναι πυτέου ἐλπίς. 36.οἴδημα.è regione in margine περὶ τῆῒ οἰδημᾶτος. 36.ad finem versus.εἰ περὶ πᾶν εἴη τῆ ὑπόχονδρίῳ, εἰ δὲ τὸ εἴη ὀν τῆ ἐπί-50 ρῳ μέρῃ, τῆῒ δεξιᾶῒ ἢ ἐκπάρεισ.ν,ἀκινδυνώτερόν ὅτι ὀν τῆῒ ἐπ᾽ ἀριστερᾷ.& in marg. λῶ δὲ τῆῒ ἀριστερᾷῒ ἐὸν ἦπον κακόν. 53.ἐς διῳπόσιν τρέπεται σημαίνῳ.

P.132, 6.αἷματος ῥεύξις διῳ τ ῥινῶν. 7.ἀλλ᾽ ἐπανίρεδε χρὴ. 8.λῶ ὀρ ὖ πυκτῶν ἔιν.ὀνπαῦτα. 22.μᾶλλον δὲ χρὴ τόῖσι κωτ. ῥῆξιν χρὴ θεῖσ.ῆ. abest χρὴ. 27.ℭ δὲ ἄλλα μηζακὰ πεῖσόμενα καὶ.abſunt hæc. eademq; verò habentur infra cap. 36. v. 47. 38.λῶ δὲ ἀσθάλμη πᾶῒ ὀξυκόνα ἡμέραι. 47.τε καὶ αὐτίδωα ὅτι ℭ οἰδήμαᾶ ℭ τῆῒ δακτύλῳ πεῖς. 48.pro ὀκόνων, scriptum est ὀπεῖς σημαίνῳ. 53.ℭ ὀν χαρῇ sublato τῆ. 54 ὀμφαλοῦ ἐς ὑποκύησιν.

P.133,9.ὅπῃ σκιέπεδε πᾶῒ ὀκπυήσ. 14.ℭ δὲ ἐμπνήματᾶ. ὀκόᾶ μὲ αὐτέων ἔξω τρε. 15.καὶ ἐς ὀξὺ ὑποκορυφώμενα. 16.ℭ ἤκιστα ἐς ὀξὺ σπιεσαμένα,κάκιστα. 32.ἀρίστ ὄζιν ἀ μηδὲν τῆῒ ἔξω χωείῳ. 43.τὸ δὲ πόνον τὸ ἄριστον λευκὸν τε ἐὸν καὶ ὁμαλόν. 44.ζωτέῳ,κάκιστον. & è regione in marg.περὶ πόνου.

Libri secundi τῆῒ πεσγνωστικῶν.

Pag.134.v.25. οἱ δ᾽ ὕδρωπες. In marg.περὶ ὑδρωπος vel ὑδρόπων. 26.ἀπαλλάσσοῦσι ℭ ἐπώδεσιν. 27.πεῖσοι μὲ ὀκ ἢῒ κευεῶνων.

P.135,1.ὀκόζοισι μὲ οὖῶ. 2.πόδες οἰδαίνοῦσι,ℭ αἱ διῳῤῥοίαι πολὺ χρόνον ἴρεισν. 3.γαστέρα ἀπαλλάσσοῦσι.19.οἱ ὕδρωπες εἰσί.20.ℭ οἱ πόδες οἰδαίνοῦσι.

P.136,v.11.θερμὸν τε ζῇ ℭ ὀμαλόν. 17.φρέφεσθαι ὑ χρὴ.abest χρὴ. 17.ῥηϊδίως τ νοσέοντα. 39.λῶ ὑ βαρὺ ἐάν.τε,τε ὅλον σῶμα. 46.λῶ ὑ καὶ πεῖς τῆῒ βαῤῥεῖ ℭ οἱ ὄνυχες ℭ οἱ δάκτυλοι πελιοὶ γίνοῦτο.47.πάντες αὐτῆκα. abest.αὐτῆκα. 55.δάκτυλοι ἢ οἱ πόδες. 56.ἢῒ πελιῶν. & ὀσὶν quod sequitur abest.vltimo versu.ζωτέοισι σημείοισιν,vt in Aldino,ὅπῃδεικνύῳ τὸ νόσημα.

P.137.v.1.

P.137.v.1.πρέπεσθαι. ἐλπὶς abest.9.καὶ αἱ δόῦν αὐξεσσομένοῦ πόνοῦ σημαίνῳ ℭ πάνα πν.sublatis κίνδυνοῦ θανατῶδεα.15.περὶ τῆῒ ὕπνε ὀκ ἢῒ ἡμῶν ὅτι ἔχοῦσι δες & in marg.è regione.περὶ τῆῒ ὕπνου. 16.πὰ δὲ γενῶα.& pro κάκιον, habetur κακὸν γίνῳ. 27.μὴ τ ἢ ἡμέρης.abest τ. λῶ ὑ ὑπὸ ὀδυῶν τε ℭ πόνου ἀχρυπνῶ,ἢ ἀβρωδροσῶν ἔσαι ὑπὸ τῶν ἐπ᾽ τῶ νοσήμα-πος, sublato ἢ quod est ante ἀβρωδροσῶν. 32.ἀρίσ᾽ ὄζι τὸ μαλθακόν. è reg. in marg.περὶ τῆῒ διῳχωρήσεῖς vltimo versu.ξυμῤῥέῳ μὴ πῆζῳν.

P.138,1.ὀλίγον διῳχωρέῳ.κακὰ τῷ. Aldus.ὁ αὐθρωπος ὑπὸ τ ξωεχοῦ ἀναστίσεως, ἀχρυπνεῖ αὖ. λῶ ὑ ἀθρώος πολλάκις διῳχωρέῳ κίνδυνος λεῖ τοῦ θυμῶσαι.17.ἀπαῦῒ τὸ πλῆον σῇ. τὸ πεσ᾽ ὦπον ℭ σεωῆς ἢ ὀβ᾽ αὐθρώπου. 29.λίαν διεῴδες. 44.δεῖ δὲ ὀν ἄπαση νεσσίμαση sublato τῷ λαπαρῷ τε ἢ κοιλίῳ. 49.κάρτα ℭ λευκόν. ἐρυθρὸν non legit Galen. quod deletum in antiquo cod.ὑπόχωρέῳ. 57.πυπρὸν ὑ ὀλίγεον ℭ μικρὸν ℭ λεῖον καὶ ὑπόχλωρον.

P.136, 22. ξυσματώδεα τε ℭ αἱματώδεα ℭ χολώδεα ℭ πεφλεγμένῳ.In quibusdam exemplarib.hæc duo αἱματ.& χολωδ.obliterantur. 23.πτὶ τῆ ℭ κῦ μέρος. 28.φύσαι δέ.abest ὑ, μὲ quoque. καὶ καρδίαος ὑπόκλίνεα ἀῤῥεῖον ἔσι.κρέωνῳ ὑ ℭ σὺ ὑφῷ διεξῆθεῖν,ἢ αὖτῷ αἰεὶ κλέεσθῒ.καὶ. aliàs ἢ αὖτῷ ἐναπολιηθῆναι. καὶ ℭι ℭ ὕτω σωωξελθοῦ ℭ σημαίνῳ πυνέῳ ὖ τῶν αὐθρωπῶν. 39.τὰς ὑ ἢ ὑπόχονδρίον πόνοις ℭ κυρτώσαι πα νεσσῳ, λῶ τε καὶ μὴ λῶ φλεγμονῆ λύει βορβορυγμὸς ὀβῆχθομένος ὀν τῷ ὑπόχ. 41.ὕρῳ καὶ φύσαν.51.ἀρίσον μὲν ὄζιν ὅταν λευκὸν τε ἐὸν ἢ ὑπόσασις ἢ ℭ λεῖ,& in marg. περὶ τῆ ὕρου.52.ℭ τὸ νόσημα. 53.εἰ ὑ μὴ διῳλίποι. 53.καθαρὸν ὀρέοι. ποτὲ ὑ ὑφίσῃ τὸ λευκὸν τε ℭ λεῖον.

P.140.v.34.λῶ δὲ ἢ τὸ μὲ ὕρου ὑπῷθρον, ℭ ἢ ὑπόσασις ὑπῷῤῥυθρὸς τ. 35.πολυχρονιώτερον μὲ πῶτο τὸ πεσ᾽ ὦπον(πεσῆρε τυγχάνῳ φανῆται) γίνεται. 41.κριμνώδεις ὑ ὀν εἶσιν αἱ ὑποστάσιες πυπραὶ, πυτέων τε ἐπ κακοῖς αἱ πελαπῶδες. Deficiunt in veteri quæ sequuntur,λεπῖα ὑ vsq; ad πυρώδες.

P.141, 14.ἐς᾽ αὖ ὑ λεπῖον ℭ πυῤῥὸν ἢ τὸ ὕρον σημαίνει τὸ νόσημα. 25.ὃ-30 ρον ζωυτέον ἐὸν κίνδυνος μὴ,ὑ ὑ δεινότερα ἀβρωκέαται ὁ αὐθρωπος. ad finem sententiæ τὸ ὕρου vel ἢ νεῦρ. 31.ἢῒ ὕρου ὅτι ℭ τε ὑ δεπῶδεα ℭ δεῴδεα. 41.ζῶσι μὲ αὐθρώοι. abest.μέν,ℭ τε μέλανα. 54.ὁμὰ ὀρέοισι.λῶ ℭ τ ἄλλα ὡς πεπεσσμένοισι σημεῖα ἢ ὀν ζωτέοισιν ὑπόσασιν. ℭ κάτω χωεῖα ἢῒ φρενῶν vel ἢῒ νεφρῶν.

P.142,9.πὰ αὖω(κάτω)ὑφεσταμένας.ἀφαχροεῖδες μεμφεῖς.10.ξυνπῆξεως ὑ σημεῖον. 13.σκοπεῖν δὲ χρὴ τ ὕρου ὀν οἷσιν ἐσὶν αἱ νεφέλαι, λῶτε κάτω ἐῶσι.λῶτ᾽ αὖω.14.χρώμασιν οἷα ἀῤῥῆ,ἀγαθὰ ζῇ ℭ ἐκκ.15.χρώμασιν οἷα ἀῤῥῆτα κακὰ ζῇ) μεμφεῖς, quod sequitur πὰ ζιαὼπα abest. 27.ἔχουσ᾽ ℭ πῷ ὕρα ζιαὼπα αὖτὰ ὑποδῶ. 18.ζῶν abest. eodem versu ἀλλ᾽ αὖτῆς κατ᾽ ἐσυνῆῒ τ κύστεως. 41.In marg.περὶ ἐμέτου] ὁ φλέγματός τε ℭ χολῆς συμμεμιγμένος. abest ὁ. 42.μῆτε πολὺ abest,οἱ δὲ ἀκρηπέστεροι, κακίνς abest εἰσίν. 56.λῶ ὑ ἐὰν τὸ ἐμεῦμ.μέλαν ἢ ὕλι αὖ ἢ ἢῒ χρωμῷ τυπέων,νομίζειν χρὴ πυυηρότατον κάρτα ζῇ).

P.143,16.λῶ ὑ καὶ πᾶτα ℭ χρώματα ὁ αὐτὸς αὐθρώπος ἐμέῃ κάρτα ὀλέθρωῶτατον abest ἢδη γίνῳ). 20.καὶ εἰ ὄζει δεῴδεες.22.πᾶσιν δὲ αἱ ὑπόℭ πεσι. 24.ὅπῃ πᾶσι τόῖσιν ὀξέσι νοσήμασι. 24.πεῦμονα τ καὶ πᾶῒ πλευσὸς ἔκκτα τε ὑποπῦόεῖ καὶ εὐπεπέος. è regione in marg.περὶ πῦόεν.

P.144.1.λῶ ὑ πολλᾷ ὑποπῦόεται ξαεθλῶ ἐόν. 2.ἢ βῆχα παρέχον,ἢ μὴ ἰ-γωῶς ἔυμμα. κακίον γὰρ γίνεται sublatis in secundo versu: πολὺ & καὶ. 11.τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλιχὲν sublato π. 21.καὶ τὸ χλωρὸν τε ἐὸν κάρτα. 50.λῶ δέ. ἢ ὅτπω χαλεπώτερον δεινότερόν ὅτι ὀκόταν sublato τῷ π. κακὸν δὲ hic secundus versus vsque ad φαρυγγι in duobus antiquis exemplaribus deest. 54.In marg.περὶ κορύζης. 55.ἀλλ᾽ ὀν ζῖσιν ἄλλοισιν ζῖσι γαναπῶδεσιν νοσήμασιν,οἱ ἢ πάρμοι λιστέλεες.

P.145, 21. αἷμαν δὲ αἱαμεμιγμένον μὴ πολλᾷ πῦόεν ξαεθῶ ὀν πῖσι πεῖπνευ. 22.ἢ νόβῳ ὠφελεῖ vel λιστπελέει. 49.πάντα ℭ πῦόεα. 50.ℭ πεῴοντα δὲ abest ℭ. 50.πάντα ἀμένω αἰαπτύομ.(κάκιστα ὑ ℭ μέλαινα ὡς διῳῤῥαγέα) hæc non leguntur in veteribus codicibus.

P.146,8.In marg.è reg.περὶ ἢῒ ἐμπυημᾶτος.ibid.ὀκόᾶ μὲν ὅτι χολώδεα. ἐκπυῖσκεσθαι ὀλέθριον κάρτα ὅτπε ὀν μέρῃ τὸ χολῶδες πᾷ πῦόεῳ αἰαπῦοιτο ὅτπε ὁμοῦ. 24.τ νοσήματος additur ἢ παλαιότερα. 31.ἐλπὶς δὲ πὸν νοσοῦντα ὑποθαπῶδες sublatis ζῇ πιαὼπα πῦόοντα.

Pag. 147,5.ὀρᾶσθαι. πάδε ζῶπα vel πιαὼπα. τὸ νόσημα. Dubitant nonnulli an totus hic contextus sit Hippocratis. Certè agnoscit Galenus in commentario. 6.πότε πῦόεῖον.abest πότε. πότε σῶμα πᾶῒ ὀμφαλῶῒ ζῇ) abest π. 7.θερμὸν τε ζῇ) καὶ μαλθακὸν καὶ δίψαν. abest καὶ.9.ἀπάντων ἢῒ πούτων ὑπτηνομένων.ὑν ὑποθαμῶῖτα ὁ αὐὸς. εἰ δὲ τὸ μὲν πα αὖτέων ὑπτήνοιτο, τὸ δὲ μὴ, ὑ πλέονα χρόνον ad finem decimi versus ὁ αὐθρωπος abest. 12.secũdum numerum qui est in minori margine. 12.κακὰ δὲ πάνατα. 13.ὀδυῶν μὴ πεπαῦεῖς. ibid.σῶμα ὑπὸ τ πυρετοῦ ἀομόῳν ἔχαῖς, καὶ ἢ μὲ χαστέρα.14.καὶ τὰς πόδας ψυχροί. ℭ-ℭι τε καὶ διῳχωρήμ. 15.λῶ σῇ ὅτπω ὑπτήνοιτο. 17.ὡς τ πῦόεῖον μὲν πυτέῳ. 18.περὶ ἀγουπε τ νοσοῦντα εἰς πὰ τέσσερας. 19.ὑπτηνόμενα ἀγαθά τε καὶ κακὰ συλλογιζόμενον. 20.πεσρῆησίαν ποιεῖῖς.30.in marg.è reg.περὶ ὀμπυήσεως ὀν πῦόεῳ. 30.ὀκπυήσεις αἱ πλέσαι ἐπίγνωσται, αἱ μὲ ἐκτοσαὶ, αἱ ὑ πεκτοσαί. 45.ὑπὸ τῆς πεσῴσης ἡμέρης ἢ τὸ πεσῴσον ὁ αὐθρωπος ἐπυοξεῦσ ἢ τὸ αὐτὸ ῥῖγος ἔλαβε, ℭ λῶ εἰ φαίη αὐτὶ τ ὀδυῶν,αὐῦβαρος ἐγένετο ὅτι ὀν τῷ πτω ὦ πλγ.αὐχῦσι γίνεῖῖς τ ἐμπυημᾶτος.48.ῥῆξιν χρὴ abest χρὴ.πεσῴῖῖς τ πῦόεῖσθαι εἰς τὰς χρόν.

P.148,v.7.μαλθάνῳ χρὴ. sublato καπά. 8.μὴτ ἔχει ἄλημα ὅτπ τὸ πλευρ. ℭ λῶ ἔπ θερμότερον ἢ θάτρον τ ἑτέρῳ κατακλυόμενον ὅτπ τὸ ὑγιαίνον πλευρόν.ἐρωτᾶῒ ἔπ αὐτέων δοκέει βαῦν ἐγκρέμασθαι αὐτέα ὀκ τ αὔωθεν.εἰ ὑ ὅτπ θάτρα ὅτι τὸ ὀκπύημα ἐφ᾽ ὁκοτέρῳ αὖ πλεύρῳ τὸ ὅτπ ὀκοῖον αὖ πλευρὸν ζῶρος ἐγγίνεται.24.βῆχ καὶ θυμὸς αὐτέοισι. 26.καὶ οἱ δάκτυλοι.μάλιστα οἱ ἄκροι.27.οἰδήματα γίνῳ) ἰσάμενα τε καὶ καπαταιόμενα, ℭ στῆσιν.

P.149, 4.ἰῷῳ ζῶ σημεῖα.5.ὀλιγοχρόνια ὅτι, ὅπῃσημαίνεῖῖς ζωτέοισιν εἰ ὑ ὅπῃφαίνεται. 6.ἄμα ὑ καὶ ὑῶ εἰ ὑ ἀεεπν. 15.πεσεῖῖς χρὴ ἢ ῥῆξιν. 16.τῆ πῦόπῦόσεως.ℭ ῥῆξιος.27.ℭ δῆλος ἀππλαγ.28.καὶ λέον ὁ ὀμόχροον, ℭ φλέγματος sublato ἢ. 29.ἰῷῳῆς αἰὴ ὄψεα αὖ ὕτως ℭ ζῶσα. 31.ἀπαλλάξοιτο.λῶ δὲ μὴ.ὀῖσιν.γίγνωνται vel ὑ γίνοιτο.ὑπόλλυνται ὑ οἱ αὖ ὕ,τε πυρετὸς αὐῆμερὸν ἀφῆῒ ἢ δυκέων ἀφίενα φαίνεται αὖ ὄις αἰαθερμαινόμενος vel,ὅ, τε πυρετὸς μὴ ἀφεῖῒ, ἀλλὰ δοκέων ἀφίενα, φαίνῳ) αὖ ὄις αἰ ἀαθερμ.ℭ δῆλον μὲ ἔχοισι σιπὰν δὲ ἐν ὑπῃυμέσαι ℭ ἢ κοίλη.χλωρὸν καὶ πιλιδνὸν πῦόεῖον sublatis ℭ πέλιον πῦόν.34.ἢ ὀῖσι φλεγματῶδες ῥῆῒ).35.ζωτέων,ℭ μὲ ῥῆῒ) sublato ὅπῃ.36.πάντων ἢῒ πκιμελέων ζωτέων ἐν ζωτέοισι πκιμαίρεῖῖς ℭ ὀῖσι ἄλλοις ἀπ.42.ὀῖσι ὑ ὑποτάσεις in marg.περὶ ὑποτάσεων] περὶ ζῶπα ℭ ὀκπυέοισι.ἢ quod sequitur abest. χοεῖα ℭ ῥήγνωται καὶ συρίγγωῶ τα.51.ὑπῃσπέπεῖῖς ζῇ πυρετὸς ἰῷῳ.52.χολῶδες αἱ διῳχωρήσεις ἢ κοιλιηεῖόσι μηδὲ εὐλυπῖ τε καὶ ἄκρητι.μηδὲ ὕρου sublato τὸ κάρτα παχὺ τ ℭ πολλὼ ὑπόσασιν ἔχον, ὑπηρετῆτα ὑ περιεστικὸς sublato καί.

P.150,v.31.γίνονται μὲ αἱ μὲ ἐς ζῶ κάτω χωεῖα οἷς αὖ περὶ τὸ ὑπόχόνδριον τῆ.32.ζῶ ἐγλῥῆται ἐὸν αὖ ὑ αὖω, οἷσιν αὖ τ μὲ ὑπόχ.ἀμφεπλῆ. 33.δύπνοις δὲ ἔνας χρόνω γιγνομένοις παύσιται ἄπρ φαυερῆς. 45.πυέλω αἱ τ τῆ ξανθοῦ. 47.ἢ ὑπόσασις εἰ ἀνόδωνος ζῶ,κα αὖ παύσιται. λῶ δὲ τὸ πῦόεῖον μὴ ὀιῳχωρέοι sublato κακῶς μηδὲ τὸ ὕρου ὑπόσασιν ἀγαθὴν ἔχον. vlt. versu περὶ γίνεται.

P.151,19.λῶ δὲ μὴ ἀφανῖζ.20.ἀβρωδροσῆσι τε καὶ ὑποθάνῃ ὁ αὐθρωπος.39.in marg.περὶ ἐμπύων.

Libri tertij τεσγνωστικῶν.

P.152,1.In marg.è reg.περὶ πυρετῆ.ibid.ὀδυῶσι ῥηγνύμενα περὶ τῶν. 2.ζῶ κάτω χωεῖα ὀκλείπουσα ὀλέθριον κάρτα. ℭ πεσεῖῖς χρὴ δεῖ τ νοῦν ℭ τόῖσι ἄλλοισι σημεῖοισιν ὧν εἰ ὑ καὶ τῆ ἄλλων σημείων πυυηρὸν ὑπῃφαίνῳ), αὐέλπιστος ὁ αὐθρωπος. Duo versus qui sequuntur ὀκόσοι δὲ᾽ vsque ad ὑπόλλυνται inclusiuè non habentur in aliis codicibus,quæ nihil ad hũc locum pertinent, & quorum non meminit Gal. in comment. 5,πῦόν ἢ ℭ λευκὸν ὀμρεῖῖ.ℭ μὴ διεῴδες.vlt.vers. πολλᾷ ἐλπίδες ἢῒ πν σωῆναι. 20.è reg. in marg.περὶ κύσεως φλεγμαινούσης. πανπελῶς ℭ ὀλέθριοι. in aliis cod.non habentur. 22.ℭ αἱ κοιλίαι δὲ᾽ ἢ διῳχω. ὅπῃ ἢῒ πειυπέου quod sequitur εἰ μὴ vsque ad αἰάγκλω non habetur in duob. antiquis exempl. 40.πυρετὸς ξωεχῆς ἔσαι ὀν τῆσι πεσάγησι ἐφεῴδεισι ἀῤῥέοντα ὑποθαυεῖῖς.51.ὁ δὲ τρόπος ὅσῖ ἀπέπεται μᾶλλον τ πυῤῥῶν ἢῒ ὑπόπλασεῖῖς.ἐ᾽ αὖ πυυηκαῖδεκα ἔτεα ῥῆῒ).

P.153,1.οἱ δὲ πυρετοὶ γίνοῦ) ὀν τῆσιν & in marg.rursus περὶ τῆ πυρετῆ.

P.154, 27.περὶ αγεπται. 29.ὀκ ἢῒ ὀξυπέταων νεσσιμᾶτος.hoc non habetur in veteri.ὀκ πεσῴσεῖσι πελευτῶσιν hæc quoque desunt.quocunque loco scriptum est ἀφικνέοῦ). 34.ὑ ἀωὰ πα ὀ ὄλησιν ἡμερ. 49.τρόπῳ ℭ κῦ τῆ αὐτέλω πεσῴσεσιν.

P.155,6.ζῶ μέλλοντα, ὀν πλέοῦσι δὲ χρόνω. 8.σκιέπεσθαι sublato ὅπῃ. 9.ὅπῃ τρέχῃ τὸ νόσημα. 32.γίνοῦ) δὲ ἢ πεπαῦῶα καπάσεσις ὀκ τῆ πυυτέου κόσμου. 51.πεσῴσκεσθαι. 52.ἀπ᾽ αρχῆς αὐτέου ὅτι. 53.καὶ κοιμῶνται. 54.δύπνοοι γίνοῦ) ἀχρυπνέοντες,ἀλοφώσοντες ζῶ τ ἄλλα.

P.156,12.χρὴ καὶ κῦ τῆ χρόνου.13.ὅπῃ ἢ κρίσιν ἰόυσιν τῆ νουσημ.19.κῦ δὲ τῆ αὐτὸν τρόπον καὶ τῆσι κρίσιες γίνοῦ) ὀκ τῆ πάκου.

P.157,31.In marg.è reg.περὶ κεφαλῆς ὀδυῶς.32.κάρτα.λῶ δὲ ἀπρ. 34.ἢ ἄλλω ὑπόσασιν sublato ἰκνά. 34.ἐς᾽ αὖ δὲ ἢ ὀδυῶν ἢ ὀν αρχῆ πεσεδέχεσθαι.sublatis καὶ & νεαρά

Ibid. δεινὸν, ἀλλὰ μὴ εἰ ἄλλο σημ. 22. τῶ περιειρημένων πυκνῶν τῆ). 29. è regione. ὡσεὶ τὸ κωμάτων. αἱ μὲ κωμάτων, δεινότατα εἰσι Θ ὀχ. sublato μὲ ὀλίγα μὴ ἐν τῶ φαρυγγι. ἐκδήλων μὴ δὲν ποιέοισι. 43. ὡσῤῥαπνοίσι ἔχοισι. πόνον ὃ παρέχοισιν ἐπαίρονται τὰ Θ ἐρυθήματα ποιέοισιν ἐν τῆ φαρυγγι ὀλέθριαι μὲν κάρτα, χρονιώτεραι ὃ ὀλιγῶν τῶ πρόσθεν. desunt autem in antiquis exempl. quæ sequuntur ad finem huius sententiæ. λῶ τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. 51. οἷσι ὃ ξυνωδέουσι ὁ φαρυγξ Θ αὐχὴν sublato ὁ. αὐτεῖ ὃ χρονιώτεραι. 52. ὧς αὐτέων ὡσεῖ γινόμενοι, λῶ ὅτι αὐχὴν, Θ τὸ σῶμα ἐρυθήματα ἔχει.

P.159,13. ἐμφαίνηται τὸ ἐρύθημα μὴ τὸ φύματος. 14. πῦον αἰαβύοσι, 10 μηδίδιως ὕτε αὐῤῥωστοῖς ἀπόνας ἔχει δοκεῖ, θάνατον σημαίνει. 26. ἀσφαλέστατον ὃ τὸ οἴδημα. Θ τὸ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεται. quæ sequuntur vsque ad finem sententiæ desunt in antiquis exemplaribus, quæ tamen ita legũtur λῶ ὃ ἐς τὸ πύμφωνα τρέπωνται, ὥσθ' ὁμοιαίν τι ποιέοισι, Θ ἤμπυοι. è regione verò in marg. ὡσεὶ τὰρ τρεῖς ὠνος. 30. καὶ ἀποσάζεται. χρῆ. ἀπηκρωῶς. 32. Θ καὶ σκαιυψὴν χρόνῳ. ὅταν ὃ ἀποκρεμασθῆ ἤδη παῦ. 33. Θ γλυκὺ τὸ μὲ ἄκρον. 34. μέζον τι Θ πελιδνὸν, τὸ τε αὐῶτερον. 44. ὁσοῖσι ἢ αὐ πυρετοὶ. 50. αὐῤῥώπου μὴ τὸ ὀδυνῶν ἔχοντος ὀξὺ φλεγμ. 51. ad finem versus ὑστέων ὡσεὶ δέχεσθαι. 52. οἰδήματος τε Θ ὀδυνῶν ὀκ ἦν αὖω, Θ ὀχ ἔλαττον ὀκ ἦν κάτω.

P.160,7. πειάκοντα. 24. ὑποσκιάζεται ὃ χρὴ τοῦτοισι εὐθέως ὡσεὶ τὸ ἀποτελοῖσις, εἰ εἴκοσιν. 25. ὑαφθάλμα. 40. χρὴ ὃ τὴ διαῶτην ἀποτάσσειν. In marg. ὡσεὶ ἀποτάσσεως ὀν πυρετῆ. 42. Θ ὧῶτα πάντα πτέρα.

P.161,7. μάλλον οἷσι πατασσάκοντα. 32. πανυδρομαίσας. 43. καὶ ῥῖγος ὀλιγάκις, Θ τὰ κάτω μέρη τῆ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ἦ, Θ ὀχέως ἔπὶ ὀέματος.

P.162,17. πτερτῆοι μάλιστα πτεζεῶνται Θ πτυπλάῖον. 18. οἱ μὲν οἷ πλεῖστοι αὐ ἦν ἀρχοῖ). 22. αὐτέοισι ὡσόθεν γίγνεῖ). 36. γίγνεῖ) ὃ ὧῶτα οἷσι μὲ αὐδράσι. 37. Θ ὀν τέτοισι μάλιστα ὃ ὀν τοῖσι ξυνεχές. 45. ὀδὼν ὃ αὐ ὀν οἷς τροφῶ πυρετῆ. 47. ἢ δὴ δεξιὰ, ἢ ἀριστερὰ σωτείνηται ὦ.

P.163,7. In marg. ὡσεὶ ἀπασμοῦ. 7. μὴ ὑποχωρέῃ καὶ ἀρρωστοῖ τι Θ ὀκπλαγῶσι. 10. χλωρὸν ἢ πελιδνὸν, ἢ ἐρυθρόν. 15. οἷα ὧῶ ὀν τῆσι φρενίσι. 32. τὰς ὃ ὡσεὶεθμένους τε καὶ ἀπολυμένους τε ἦν πυρέτων τε, ἢ Θ ἦν ἄλλων. 46. τὰς τε ὡσεὶεθμένους Θ τὰς ἀποσαυκμένας. 49. ὀκμαθήνοντα ὧῶτα δύνασθαι κρίνειν. 52. πόντε Θ χολῶ αἰαβίωσι.

Pag.164,v.50. χρὴ δὲ Θ τὰ φοβεῖν τῆ νοσημάτων Gallicè dicimus, le cours des maladies.

P.165,17. ὡσεὶ τὴν πυμνείων. 18. ἔτει Θ πάσι χώρῃ. Ibid. κακὸν ὦ σημαίνει.

166,v.31. αὐ ἦν ὀλιγυχαίνῃ. abest αὐ τῆ. 43. τυγχαίνει γεγραμμένον ὀνόματα ἄπαντα ὃ ὅσα ὀν τοῖσι χρόνοισι.

IOANNIS MARTINI MEDICI VARIÆ LECTIONES.

Ex lib. ὡσεὶ χυμῶν.
Pag.115.lin.31. δῶ γνῶσαι leg. δὲ ἀδυνῶσαι. lin.40. ὕπω leg. ὕπνω.

Errata.

In lib. Prænot p.3.c.2.v.28. tum etiã morituros, tum euasuros (adde). p.4.c.2.v.3. ἐπωνερέσθαι *l.p.5.v.44.* ἀκυθλωδέστερον ὀθεῖν, ἢ ἐν ὦ ἐν' ὀρίστερά. ἢ *del. p.6.v.51.* ὡσεὶ δὲ ὕπνον, ὕπνων *l.p.8.c.1.v.51. post, pessima etiam nigra, add. velut prius scriptum est. p.10.v.25.c.1. post pallidum (adde) & lividum. p.11.c.2.v.57. post habent repone. At perituri, difficultate spirandi vexantur, delirant, vigilant, cæteraque pessima signa habent. p.12.c.1.v.1. & 2. vehementer ac continenter, l. vehementes ac continentes. p.13.c.1.v.9. μεθ' οἰδήματος, l. μετ' οἰδήματος. ib.v.vlt.* ἢ πελιδν, *l.* πέλιον. *p.15.v.9.* μῶξις *l.* μώξις. *ib.c.2.v.49. quonam sint, l. quænã sint. p.16.v.25.* λυποθυμῆσαι *leg.* λειποθυμῆσαι. *p.17.v.22. ira add. atq; reliqua huiusmodi. ib.v.29. omniũ l. cuminũ. p.18.c.1.v.3. talis ẽt, l. tales. ib.v.9. simpliciter l. similiter. p.19.c.2, 16. post spirãt ad. aliq; per pauciores dies, ib.v.40. neq; l. atq; ib.v.51. eo subsidẽte, l. iis subsidẽtibus, etsi Græce est ἀριθμῶ μετὰ ὀάσεις, quæ, vt generis, Ionibus etiam familiaris est. ib.c.1.v.48.* αἷρε) ἄρε) *l.p.21.15. demittat, dimittat l. ib.v.19. secuta l. securæ. ib.v.23. cum leg. eum. p.22.c.2,10.* ἡμέρας, *l.* ἡμέρως. *ib.v.24.* λεῖον, *post* λῶον *distingue. ib.c.1,27. experta expecta l. ib.v. seq. habent l. habeat. ib.v.31. sint sinuiles, sint dele, aut lege Sic vrinæ. p.23.c.2,9. subiecit l. subierit, p.24.v. vlt.* κρισίμων *l.* κρισιμῶν. *25.c.2,29. intus iecur l. ib.v.31. ingruit, dolor ingruit l.p.26.c.2,49.* μῶξι, μῶζι *l.p.27.c.2,2. lumbos scapulas l. p.29,13.* κομώμενον κοιμώμενον *l.p.34.v.2.* δινδεῖται δινθεῖται *l. ib.v.18.* ἀπονίως ἀπονῆς *l.p.36,66.* φ' quod *l.p.36,6. Nunc Hunc l.p.38,33. vernarum venarum l.p.39,5. videmus l. videmur. p.41,8.* πολίμοις *l.* πολέμοις. *p.42,24. quoddammodo quodammodo l.p.43.v.1. medicina, medicinæ l.p.44,39.* κομαπόδεος, κωμαπόδεος *l. ibid.44. aluus aluus alterum dele. p.48,17. Hermagoræ Hermozygæ l. ib.48. permaneant permeant l.p.50,12. obiri, oboriri l.p.51,17.* ἀστονήσαι, ῥαστονήσαντα *l. ib.53. damnandam damnandum l.p.53,35. diminutiuè diminuì è l.p.54,48.* ἐσῤῥιμένες ἐπῤῥιμένες *l.p.61.v.vlt. ienosis lienosis l.p.65,8.* θιαῶται πιαῶται *l.p.66,30. inconsiderationem, in considerationem l.p.69,38.* φρύζειν πεύζειν *l.p.70,28. cum eum l.p.71,20. præcitat, præcipitat l.p.73,1.* ὡσὲ ὡσὲ *l. ib.47.* ἐπαιρεῖς *l.* αἰειρεῖς. *p.74,12.* χαλεπώτατα, χαλεπώτατοι *l. ib.32. ac si, ac nisi l. ibid.65. Ec Et l.p.78,1.* ὑποστάσιες ὑποσάσις *l. ib.12. laxatione luxatione l. ib.24. (vt quod quidam l. vt (quod quidam. p.79,30. enim etiam l.p.82,58.* ἐμεόντι, ἐμέοντι *l. p.86.39. vt & l.p.87,44. degrediens digrediens l.p.88,55. vs vt l.p.89.10. post adeò (adde) vt. ib.12.* ξυωάγματα ξυωήγα *l. ib.18.* ξυμμύσσι, ξυμμέοισιν *l. ib.28. significat significet l. ib.31. rectore rectò l. ib.56. in capite à capite l.p.90,35. sanguinis sanguis l. ib.46. suscitari scissitari l.p.91,40. post indicationem (adde) caput. ib. indicationem indicationem l.p.92,9. acuta rauca l.p.93,54.* ἐπαλλάσσονται ἀπαλλάσσονται *l. p.95,18. producit prædicit l.p.97,33. & ad l.p.100,1. cumq; eumq; l. ib.26. diffiteri. diffiteor l. ib.27. Facotij Iacotij l.p.101.v.25. suspectam suspectant l. pag.104,22. Conuulsionis Conuulsiones l.p.106,41. ad notã Æginet.14. l.1 illud dele. p.107,52. Qui Quæ l. p.108. v.26. insigniorum in signorum l.p.110,12. conuulsionum conuulsionem l.p.113,9. colant, celant l. ib.51.* πνευματεμένης πνευματεμένης *l. p.114,59. lib. lib.6. l.p.115,16.* ὡσαπωπαῦπων ὡσαπωδησαῦπων *l.p.140,6.* ἐπανασάσιες ἐπανάσασις *l.p.141,5.* Πεὶ Πρὸς *l.p.142,57. ob tensam ob intensam l.p.144,40. abruptæ abruptæ l.p.146,28.* τῆ τὸ *l. ib.31.* ἐς εἰ *l.p.147,61. confectio confertio l. ib.64. cerniceq; corniceq; l.p.148,17. signis scriptis l.p.151,17.* χλῶνι, χλῶνι *l.*

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS
OPERVM OMNIVM,

Sectio III,

τὰ φυσικὰ καὶ αἰτιολογικά, hoc est, quæ ad causas naturales spectant,
LIB. XIIII continens.

Librorum Catalogum sequens pagina indicabit.

Omnia Latina interpretatione & breuibus notis donata,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectione tertia continentur.

Περὶ φύσιος ἀνθρώπου, *De natura hominis.*
Περὶ γονῆς, *De genitura.*
Περὶ φύσιος παιδίου, *De natura pueri.*
Περὶ σαρκῶν, *De carnibus.*
Περὶ ἑπταμήνου, *De septimestri partu.*
Περὶ ὀκταμήνου, *De octimestri partu.*
Περὶ ἐπικυήσιος, *De superfœtatione.*
Περὶ ὀδοντοφυΐης, *De dentitione.*
Περὶ καρδίας, *De corde.*
Περὶ ἀδένων, *De glandulis.*
Περὶ ὀστέων φύσιος, *De oßium natura.*
Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, *De aëre, locis & aquis.*
Περὶ φυσῶν, *De flatibus.*
Περὶ ἱερῆς νούσου, *De morbo sacro.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

HIPPOCRATIS
DE NATVRA HOMINIS, LIBER.

ΕΣΤΙΣ μὺ εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, ὡς σοφωτέρων ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς ἰητρικὴν ἀφίκται, τούτῳ μὺ οὐκ ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. Ἔστι γὰρ ὃ μὲ πάμπολυ πέρα λέγω τοῦ ἀνθρώπου εἶναι, οὔτε πῦρ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε γῆν, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ὅτι μὴ φανερόν ἐστιν ἐν ἐόν· ὃ τοῦτο ἀνθρώπου. Ἀλλὰ τοῖσι βουλομένοισι ξυνιέναι τὰ λέγεν παρείημαι. δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. γνώμην μὺ γὰρ τὴν αὐτέην, πολύτες χρέον ἐόν, λέγουσι, οὐ ξυνιᾶσι. Ἀλλὰ τοῦτο μὺ γνώμης τοῦ ἐπιλέγειν, τοῦ αὐτὸν ποιέοντα. Φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι, ὅ, τί ἐστι καὶ τοῦτο εἶναι ὃ ἕν τε καὶ ὃ πᾶν. καὶ ὀνόματα, οὐχ ὁμολογέουσι. λέγει δὴ αὐτέων ὁ μὺ τις φάσκων, πέρι τοῦ εἶναι, ὃ ἕν τε καὶ ὃ πᾶν· ὁ μὲν, πῦρ· ὁ δὲ, ὕδωρ· ὁ δὲ, γῆν. καὶ ἐπιλέγει ἕκαστος τὰ ἑωυτοῦ λόγῳ, μαρτύρια τε καὶ τεκμήρια ἄγε ἔστιν οὐδέν. Ὅτι μὺ γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ πολύτες χρεόν ἐόν, λέγουσι δὴ οὐ τὰ αὐτά, δῆλον ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν αὐτά. γνοίη δὴ αὖ τὰ δέ τις μάλιστα, ὁ δοκιμώμενος αὐτέοισιν ἀντιλέγουσι. χρὸς γὰρ ἀλλήλους ἀντιλέγοντες οἱ αὐτοὶ ἄνδρες, τῶν αὐτέων ἐναντίον ἀκροατέων, οὐδὲ πόλε τῆς ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος φαίνεται, ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ. ἀλλὰ ποτὲ μὺ, οὗτος ἐπικρατέει, ποτὲ δὲ, οὗτος· ποτὲ δὲ, ὦν αὐ τύχῃ μάλιστα ἡ γλῶσσα ῥυῶσα χρὸς τὸ ὄχλον. καίτοι δίκαιον ἐστὶ τὰ φαίνεσθαι ὀρθῶς γινώσκειν ἀμφὶ τῶν χρεομένων, παρέχειν αἰεὶ ἐπικρατέοντα τὸν λόγον τὸν ἑωυτοῦ, εἰ καὶ ἐόντα γινώσκει, καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνεται. Ἀλλ' ἐμοί γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς καταβαλεῖν ἐν τοῖσιν ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτέων, τοῦ ἀστοιχείου. τὸν μελίσσου λόγον ὀρθῶν. χρὲ μὺ οὖν τούτεων, ἀρκέει μοι τὰ εἰρημένα. Τῶν ἰητρῶν οἱ μὺ τινες λέγουσιν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, αἷμα μοῦνον ἐστίν. οἱ δ' αὐτέων, χολήν φασιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. ἔνιοι δέ τινες, φλέγμα. ἐπιλέγουσι ποιοῦντες καὶ αὐτοὶ πολύτες τὸν αὐτόν. εἰ γὰρ τι εἶναι φασιν, ὅ, τι ἕκα-

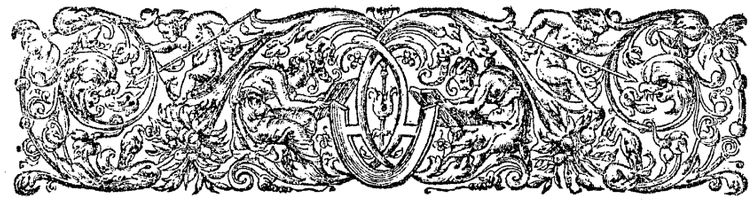

VT de natura humana ſupra quàm ad Medicam facultatẽ attinet diſferentes audire cõſueuit, huic certè minimè eſt accommodata hæc oratio. Neque enim in totum aërem hominem eſſe dixerim, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque aliud quicquam, cùm minimè apparearet vnum in homine eſſe. Verùm iis qui hæc volent dicere, permitto. Nec verò qui talia affirmant, rectè mihi ſentire videntur. Siquidem cùm eadem omnes ſentiant, eadem tamen non dicunt, ſed ſententiæ ſuæ eandem ratiocinationem adferunt. Aiunt enim vnum quid eſſe quodcunque eſt, & idipſum tum vnum eſſe, tum vniuerſum, nominibus autem minimè conſentiunt. Hic ſiquidem hoc vnum & vniuerſum aërem eſſe aſſerit, alius ignem, ille aquam, alius terram. Tum vnuſquiſque ſuam orationem teſtimoniis & indiciis confirmat, quæ nullius ſunt momenti. Quòd enim eadem omnes ſentiunt, neque eadem dicunt, ex eo patet, quòd neque ea intelligunt. Idq; vel ex eo maximè quis cognouerit, ſi eorum contentionibus interfuerit. Nam cùm iidem inter ſe contendant, coram iiſdem auditoribus, nunquam in diſputando idem ter ordine ſuperior exiſtit, ſed modò hic vincit, modò ille, interdumque is cui potiſſimùm volubilis lingua & ad popularem auram accommodata contigerit. Quanquam par eſt eum qui rectè ſe de rebus ſentire profitetur, vt ſemper in diſputatione ſuperiorem ſe præſtet, ſi quidem de iis quæ ſunt rectè exiſtimat atque pronunciat. Sed ij quidem (vt mihi videtur) ſuis ipſorum quibus in diſſerendo vtuntur verbis, ſeipſi præ imprudentia oppugnant, Meliſſi verò ſententiam reſtituunt. Ac de his quidem hactenus. At verò ex Medicis, hi quidem hominem ſanguinem ſolum, alij bilem, quidam etiam pituitam eſſe affirmant. Atque ij omnes eandem afferunt ratiocinationem. Vnum enim eſſe quid affirmant, quod eo-

rum quisque appellare voluerit: atque id vnum cùm sit à calido & frigido coactum formam ac facultatem mutare, dulceq; & amarum, & album, & nigrum, vel aliud quiduis fieri. At hęc aliter mihi se habere videntur. Plurimi igitur talia quædam, atque amplius his proxima pronunciant. Ego autem sic sentio, quòd si homo vnum esset, neutiquam doleret. Neque enim esset, cùm vnum existat, à quo doleat. Quòd si etiam doleat, necesse est & quod medetur vnũ esse. At nunc plura habentur, siquidem multa insunt in corpore, quæ cùm mutuò inter se præter naturam calescunt & refrigerantur, siccanturq; & humectantur, morbos pariunt. Ex quo multæ quidem sunt morborum formæ, & multiplex quoque eorum curatio existit. At mea quidem sententia, qui hominem sanguinem solum, nihilque aliud esse affirmat, & neque eum formam mutare, neque omne genus mutationum subire, ostendere deberet. Sed vel tempus anni aliquod, vel hominis ætatem dare, qua sanguis solus in homine inesse appareat. Consentaneum nanq; rationi videtur, vt vnum aliquod tempus sit, quo id ipsum per se vnum existere appareat. Eademq; censeo de eo etiam qui pituitam, & de eo qui bilem esse asseuerat. Nam & ego quæcunque hominem esse dixero, ea & pro lege, & pro rerum natura, tam in iuuene, quàm sene, tum tempore tam calido quàm frigido, semper similia inesse demonstrabo. Tum indicia etiam proferam, & causas aperiam, ex quibus necessariò vnumquodque in corpore auctionem & imminutionem accipit. Primùm quidem igitur generationem non ab vno fieri necesse est. Quonam enim pacto vnum cùm existat, aliquid generabit, nisi cum aliquo misceatur? Deinde nisi eiusdem generis sint quę miscentur, eandemque facultatem obtineant, neque generent, neque similia nobis efficiantur. Ac rursus, nisi calidum cum frigido, & siccum cum humido, moderatè & æquabiliter inter se respondeant, sed alterum altero, & valentiùs imbecilliore longè excellat, nulla generatio futura est. Quocirca quomodo rationi cõsentaneum fuerit, vt quid ab vno generetur, cùm ne à pluribus quidem generetur, nisi probè mutua inter se temperie conueniant. Cùm igitur eiusmodi sit natura cùm reliquorum omnium, tum hominis, non vnum esse hominem necesse est, sed eorum vnumquodque quæ ad generationem conferunt, talem in corpore vim, qualem contulit, obtinere. Rursus cùm homo interit, singula in suã naturã secedere necesse est, humidum nempe ad humidũ, siccum ad siccum, calidũ ad calidum, frigidum ad frigidũ. Talis autem tum animantium, tum reliquarum omnium rerum est natura, oriunturque similiter omnia, & similiter occidunt. Eorum enim natura ex prædictis omnibus constat, & vt prædictum est desinit, in idipsum vnde conflatum est vnumquodque, eodem etiam se recipiens. Hominis autem corpus in se sanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauam nempe & nigrã continet, ex quibus corporis ipsius natura constat; & per hęc dolet, & sanũ est. Sanum quidẽ vel maximè, cùm hæc moderatam inter se, tũ facultatẽ, tum copia, temperationẽ habuerint, idq; præsertim, si permixta fuerint. Dolet autem,

ος ἠθέλησεν ὀνομάσαι αὐτέων. καὶ ἕν τε ἓν ἐόν, μεταλλάσσον τὸν ἰδέων καὶ τὸν δυνάμιν· ἀναγκαζόμενον ὑπό τε τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ γίνεσθαι καὶ γλυκύ· καὶ πικρόν· καὶ λευκόν· καὶ μέλαν· καὶ πυρωτῖον τι ἄλλο. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ταῦτα δοκέει ὧδε ἔχειν. οἱ μὲν δὴ πλῆστοι τοιαῦτά τινα, καὶ ἔτι ἐγγυτέρω τούτων, ὅσα φαίνονται. ἐγὼ δὲ φημὶ εἰ ἓν ἐὸν ὁ ἀνθρωπος, οὐδέποτ' ἂν ἤλγεεν. [12] οὐδὲ γὰρ ἂν ἐν τῷ ὑπό του ἀλγήσαι ἓν ἐόν. εἰ δὴ καὶ ἀλγήσει, ἀνάγκη καὶ ὃ ἰώμενον, ἓν εἶ. νυνὶ δὲ, πολλά. πολλὰ γὰρ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἐόντα. ἢν ὁκόταν ὑπ' ἀλλήλων τῶδε φύσιν θερμαίνηται τε καὶ ψύχηται, καὶ ξηραίνηται τε καὶ ὑγραίνηται, ἰόσις πίκτει. ὥσε πολλαὶ μὲν ἰδέαι τῶν νοσημάτων, πολλὴ δὲ καὶ ἴησις αὐτέων ἐστίν. ἀξιῶ δὲ ἔγωγε τὸν φάσκοντα αἷμα εἶ μοῦνον τὸν ἀνθρωπον καὶ ἄλλο μηδὲν, δεικνύειν αὐτὸ μὴ μεταβαλόντα τὸν ἰδέων, μὴ δὲ γίνεσθαι πολυτρόπον. [13] ἀλλ' ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾧ αἷμα ἐνεὸν φαίνεται μοῦνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰκὸς γὰρ ἐστὶ μίαν τινὰ ὥρην, ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ ἓν ἐόν. τὰ αὐτὰ δὴ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα εἶ καὶ περὶ τοῦ χολοῦ φάσκοντος. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀποδείξω ἃ ἂν φήσω τὸν ἀνθρωπον εἶ, [14] καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν φύσιν, εἰ ταῦτα ἐόντα ὅμοια, καὶ νέου ἐόντος, καὶ γέροντος, καὶ τῆς ὥρης ἐούσης καὶ ψυχρῆς καὶ θερμῆς. καὶ ἱκμήεια παρέξω, καὶ αὐάγας ἀποφαναῖ, δι' ἃς ἕκαστον αὔξεται τε καὶ φθίνει ἐν τῷ σώματι. [15] τοιοῦτον μὲν οὖν, αὐάγκη τὴν ἡμέσιν γίνεσθαι, μὴ ἀφ' ἑνός. πῶς γὰρ ἓν γ' ἐὸν, τὶ ἡμιήσοιεν, εἰ μή τινι μιχθεῖν; ἔπειτα οὐδὲ, αἰ μὴ ὁμόφυλα ἐόντα μίσγηται, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν, ἡμυνᾶ. οὐ δὴ αἰ ταῦτα ἡμῖν συντελέοιτο. [16] καὶ πάλιν, εἰ μὴ ὃ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ ὃ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετείοιο τοῖς ἀλλήλοις ἕξει καὶ ἴσως, ἀλλὰ θάτερον θατέρου πολὺ τοιοῦτο, καὶ ὃ ἰσχυρότερον ἢ ἀσθενεστέρου, ἢ ἡμέσις οὐκ αἰ ἡμέοιτο. [17] ὥσε πῶς εἰκὸς ἀπὸ ἑνὸς τι ἡμιηθῆναι; ὅτε γε οὐ δὴ ἀπὸ τῶν πλείόων ἡμυνᾶται, ἐὰν μὴ τύχη καλῶς ἔχοντα τὰ κρήσιος τῆς τοῖς ἄλληλα. [18] αὐάγκη οἷνιν τῆς φύσιος οἱαύτης ἐπαρχούσης, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἓν εἶ τὸν αὐτὸν ἀνθρωπον, ἀλλ' ἕκαστον τῶν ξυμβαλλομένων ἐς τὴν ἡμέσιν, ἔχειν τινὰ δύναμιν ἐν τῷ σώματι, οἵην περ ξυνεβάλετο. [19] καὶ πάλιν γε αὐάγκη ἀποχωρέειν εἰς τὰ ἑωυτοῦ φύσιν ἕκαστον, τελευτῶντος αὐανθρώπου, τόν τε ὑγρὸν, τοῖς ὃ ὑγρὸν, καὶ ὃ ξηρὸν, τοῖς ὃ ξηρὸν, καὶ ὃ θερμὸν, τοῖς ὃ θερμὸν, καὶ ὃ ψυχρὸν, τοῖς ὃ ψυχρόν. [20] οἱαύτη δὲ καὶ τῶν ζώων ἐστὶν ἡ φύσις, καὶ τῶν ἄλλων πάντων. γίνεται τε ὁμοίως πάντα, καὶ τελευτᾶ ὁμοίως πάντα. ξυνίστασαι γὰρ αὐτέων ἡ φύσις ἀπὸ τούτων τῶν τοιοῦτον πάντων. καὶ τελευτᾶ κατὰ τὰ εἰρημένα, εἰς ὃ ἑωυτὸ ὅθεν περ ξυνέστη ἕκαστον· ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἀπεχώρησε. [21] τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει ἐν ἑωυτῷ αἷμα καὶ φλέγμα, καὶ χολὸν διπλοῦν, ἥν τε καὶ μέλαιναν. καὶ τοιοῦτ' ἐστὶν αὐτέων ἡ φύσις τοῦ σώματος, καὶ δι' ἃ ταῦτα ἀλγεῖ καὶ ὑγιαίνει. ὑγιαίνει μὲν δὴ μάλιστα, ὁκόταν μετείοιο ἔχῃ ταῦτα τῆς τοῖς ἄλληλα κρήσιος καὶ δυνάμιος καὶ τοῦ πλήθεος· καὶ μάλιστα ἢν μεμεγμένα ᾖ. [22] ἀλγεῖ δὲ, ὁκόταν

ὁκότερον τῶν τούτεων, ἔλασσον ἢ πλεῖον εἶν, ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι καὶ μὴ κεχρημένον ἢ τοῖσι ξύμπασιν. [23] αὐάγκη γὰρ ὁκότερον τῶν τούτεων χωρισθῇ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ γένηται, ἔνθεν τε ἐξέσηκεν, οὐ μόνον ὅτι ὃ χωρὶς νοσερὸν γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἐπιχυθῇ, ἐπιπαρεμπλάμενον, ὀδυνᾶν τε καὶ πόνον παρέχει. [24] καὶ γὰρ ὅταν τι τούτεων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλεῖον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδυνᾶν παρέχει καὶ κένωσις. [25] νῦν τοῦτο πάλιν ποιήσῃ) εἴσω τε κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τῶν ἀγγείων, πολλὴν αὐτέων αὐάγκη διὰ πλῆθος τε ὀδυνῶν παρέχειν κατὰ εἰρημένα. ἔνθεν τε ἐξέσῃ καὶ ἔνθα ἐπιρρέσειεν. [26] εἴ που δὴ καὶ αἷμα φήσω τὸν ἀνθρωπον εἶ), ἀποφαίνειν αἰεὶ ταῦτα ἐόντα καὶ κατὰ νόμον καὶ κατὰ φύσιν. φημὶ δὴ εἶ) αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ χολὸν, ξανθὸν τε καὶ μέλαιναν. καὶ τούτεων πρῶτον μὲν κατὰ νόμον [27] τὸ ὀνόμα τοῦ διωρίσθαι φημι, καὶ οὐδενὶ αὐτέων, ὃ ὠυτὸ ὄνομα εἶ. ἔπειτα τὰς ἰδέας κατὰ φύσιν κεχωρίσθαι, καὶ οὔτε ὃ φλέγμα οὐδὲν ἐοικέναι τῷ αἵματι, οὔτε ὃ αἷμα, τῇ χολῇ· οὔτε τὸν χολὸν, ὃ φλέγματι. πῶς γὰρ αἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα ἀλλήλοισιν, ὧν οὔτε τὰ χρώματα ὅμοια φαίνεται προσορώμενα, [28] οὔτε τῇ χειρὶ ψαύοντι ὅμοια δοκεῖ εἶ. οὔτε γὰρ θερμὰ ὁμοίως ἐστὶν, οὔτε ψυχρὰ, οὔτε ξηρὰ οὔτε ὑγρά. ἀνάγκη οἶνιν ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τὸν ἰδέων τε καὶ τὸν δυνάμιν, μὴ ἓν αὐτὰ εἶ. εἰ δὲ μὴ πῦρ γε καὶ ὕδωρ ταὐτὸν ἐστί. γνοίης δ' ἂν τοῖσδε, ὅτι οὐχ ἓν ταῦτα πάντα ἐστὶν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτέων ἔχει δυνάμιν τε καὶ φύσιν τὴν ἰδίην. εἰ γὰρ τὴν ἰδίην αὐθρώπῳ φαρμάκων, ὅτι φλέγμα ἄγει, ἐμέεται σοι φλέγμα· καὶ εἰ τὴν ἰδίην φάρμακον, ὅτι χολὸν ἄγει, ἐμέεται σοι χολός. κατὰ ταῦτα δὴ καὶ χολὴν μέλαιναν καθαίρει, τὴν ἰδίην φάρμακον, ὅ, τι χολὸν μέλαιναν ἄγει. [29] καὶ τὴν ῥώσης αὐτέων τοῦ σώματος τὸν μέρεος τι, ὥσε βραῦμα γένεται, ῥυήσει) αὐτέων αἷμα. καὶ ταῦτα ποιήσει σοι πάντα πᾶσαν ἡμέρην καὶ νύκτα, [30] καὶ χρόνος, καὶ θέρεος, μέχρις αὐ δυνατὸς ἢ ὃ πυθμὴν ἕλκειν εἰς ἑωυτὸν, καὶ πάλιν μεθιέναι, [31] δυνατὸς δὲ ἐστ', ἐστ' αὐ τινὸς τούτεων τερπῆ τῶν ξυγγενόντων. ξυγγένεια δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα. πῶς γὰρ οὐ ξυγγένεια; [32] πρῶτον μὲν φανερόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑωυτῷ ταῦτα πάντα αἰεὶ, ἕως αὐ ζῇ. ἔπειτα γένεν ἐξ αὐανθρώπου, ταῦτα πάντα ἔχοντος. ἔπειτα τιθεραπεύει ἐν ἀνθρώπῳ, ταῦτα πάντα ἔχοντι, ὁκόσα ἔγωγε νῦν φημί τε καὶ ἀποδείκνυμι. [33] οἱ δὲ λέγοντες ὡς ἓν ἐστιν αὐανθρωπος, δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ κεχρῆσθαι, ὁρέοντες τοὺς πίνοντας τὰ φάρμακα, καὶ ἀποθνήσκοντας ἐν τῇσιν ἀποκαθάρσεσι, τοὺς μὲν χολὴν ἐμέοντας· τοὺς δὲ τινας, φλέγμα· ὅτο ἕκαστον αὐτέων ἐνόμιζε εἶ τὸν ἀνθρωπον, ὅ, τι καθαρόμενον εἶδον αὐτὸ ἀποθανόντα. καὶ οἱ ὃ αἷμα φαίνοντες εἶ τὸν ἀνθρωπον, τῇ αὐτέων γνώμῃ χρέονται. ὁρέοντες ἀποσφαζομένους τοὺς αὐθρώπους, [34] καὶ ὃ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώματος, ὅτο νομίζουσιν εἶ τὸν ψυχὸν ἐν τῷ αὐανθρώπῳ. καὶ μάρτυροι τούτεοισι πάντες χρέονται ἐν τοῖσι λόγοισι. [35] καὶ τοι τοῦτον μὲν ἐν τῇσιν ἀποκαθάρσεσιν οὐδεὶς πω ἀπέθανε χολὸν μόνον καθαρθείς. ἀλλ' ὁκόταν τὶς πίνῃ φάρμακον, ὅ, τι χολὸν μέλαιναν ἄγει, τοῦτον μὲν χολὸν ἐμέει· ἔπειτα δὲ ὅπῃ τῇ χολῇ, ἐμέουσι χολὸν μέλαιναν ἀνάγκη ζόμενοι·

vbi horum quicquam vel minus, vel copiosius fuerit, aut in corpore separatum, nec reliquis omnibus contemperatum. Cùm enim horum aliquid secesserit, & per se constiterit, necesse est non solùm locum ex quo excessit morbo tentari, sed eum etiam in quem nimia copia influxerit, dolore & labore vexari. Nam si quid horum ampliùs quàm redundantia requirat, extra corpus effluat, euacuatio ipsa dolorem exhibet. Sin contrà intrò vacuationem & transitionem, ac ab aliis secretionem fecerit, duplicem sanè dolorem (velut dictum est) vt concitet necesse est, & vnde excessit, & vbi redundat. At sanè cùm dixerim quæcunque hominem esse affirmaro, ea me semper talia esse, & pro instituto, & pro natura, demonstraturum. Iccirco assero sanguinem esse, & pituitam, & bilem, tum flauam, tum nigram. Atq; horum quidem primùm nomina instituto distincta esse asseuero, nulliq̃ue ipsorum idem esse nomen inditum. Deinde naturâ formas discrepare, nullamq; pituitam similem esse sanguini, neque bilem sanguini, neque pituitæ bilem. Quænam enim eorum inter se similitudo esse possit, quæ neque colore ad visum, neque ad manus contactum similia esse videntur, cùm neque consimiliter calida, neque frigida, neque sicca, neque humida existant? Itaque cùm tantùm inter se, tum formâ, tum facultate differant, ea non vnum esse necesse est, siquidem neque ignis & aqua idem sunt. Ex his autem tibi constabit, quòd hæc omnia vnum non sint, sed suam quodque ipsorum facultatem & naturam obtineat. Si enim alicui medicamentum exhibueris quod pituitam educat, pituitam tibi vomitione reddet, & si medicamentum quod bilem ducat exhibeas, bilem tibi euomet. Eadem quoq; ratione, atram bilem purgat medicamentum quod dederis atram bilem ducens. Quòd si aliqua corporis parte sauciata vulnus accipias, sanguis inde effluet. Atque hæc omnia tibi vsuuenient semper tam interdiu, quam noctu, & hyeme quàm æstate, quoad spiritum ad se trahere vicissimq; reddere valebit. Valebit autem, donec aliquo ex his, quæ illi sunt connata, priuatus fuerit. Sunt autem quæ diximus connata. Qua enim ratione connata non sint? cùm primùm quidem hæc omnia homo quoad vita fruitur, semper in se manifestè contineat. Deinde ex homine natus sit hæc omnia obtinente. Postea in homine nutritus sit, ista omnia quæ nunc quidem asseuero & demonstro habente. Qui verò vnum esse hominẽ asserunt, ij mihi in hanc opinionem venisse videntur, quòd ex iis, qui epotis medicamentis, per nimias purgationes interiissent, hos quidem bilem, illos pituitam cuomere conspicati, horum vnumquodque hominem esse existimarunt, in cuius purgatione eum morientem viderunt. Eadem etiam ratione niituntur, qui sanguinem esse hominem asseuerant, eùm iugulatis hominibus manantem ex corpore sanguinem conspicati, eum hominis animum esse existimant, hisque argumentis omnes inter disserendum vtuntur. Quanquam primùm quidem in immodicis purgationibus, sola euacuata bile nullus vnquam mortuus est. Verùm epoto medicamento quod bilem ducat, primùm sanè quis bilem vomitione refunder, mox etiam pituitam, deinde quoque præter bilem, atram bilem, idque per vim,

ſub mortem verò ſanguinem etiam purum euomet. Idem quoq; contingit ex medicamentis pituitam ducentibus. Primùm enim pituitã euomunt, mox bilem flauam, deinde atram, ſub exitũ verò purum ſanguinem, ſub coq; moriuntur. Etenim cùm medicamentũ corpus ſubierit, primùm quidem quodcunque ſibi ex omnibus quæ in corpore inſunt, ſecundum naturam maximè familiare fuerit, educit: deinde verò reliqua etiam trahit & purgat. Non aliter quàm quæ ex terra oriuntur, & in eam cõſeruntur, vbi terram ſubierint, eorum quodq; trahit quod ſuę naturę accõmodatum in terra ineſt. Eſt autem & acidum, & amarũ, & dulce, & ſalſum, & cuiuſque modi. Imprimis igitur ex eo plurimùm quod ſuæ naturæ accommodatum fuerit ad ſe allicit, tum etiam reliqua attrahit. Tale quiddã etiam medicamenta in corpore faciunt. Quæ enim bilem educũt, primùm meraciſſimam quidem bilẽ purgant, deinde mixtam. Itemq; quæ pituitam reſpiciũt medicamenta, primùm quidem eã meraciſſimam educũt, pòſt etiam mixtam. Et in iugularis, primùm quidẽ ſanguis tum calidiſſimus, tum maximè ruber, mox verò magis pituitoſus, magisq; bilioſus profluit. Per hyemẽ verò augetur in homine pituita, cùm ea ex omnibus quæ in corpore inſunt, ad hyemis naturã maximè accedat, quòd ſit frigidiſſima. Cuius rei hęc ſunt indicia pituitam eſſe frigidiſſimam, quòd ſi pituitam & bilem & ſanguinem attingere voles, pituitam frigidiſſimam eſſe comperies. Quæ quamuis eſt lentiſſima, nec niſi ſumma vi, ſecundum atrã bilem, educitur: (quæ verò per vim veniunt, ea per violẽtiam compulſa calidiora redduntur.) Nihilò minus tamen præ his omnibus pituita ſuapte natura frigidiſſima eſſe cõſpicitur. Quòd autem hyeme corpus pituita repleatur, hinc conſtat, quòd per hyemem homines maximè pituitoſa tũ expuunt, tum emungunt, hocq; anni tempore pręcipuè, tumores laxi & albi (οἰδήματα dicti) & reliqui morbi pituitoſi oriuntur. At verò adhuc quidem in corpore viget pituita, ſed ſanguis increſcit, quòd & frigora remittant, & imbres ſuccedãt. Tuncq; ſanguis augetur, tum ex imbribus, tum ex dierum calore. Eorum enim naturæ id anni tempus cùm ſit calidum & humidum, maximè reſpondet. Quod hinc cognoſcas, quòd homines vere eſtiuoq; tempore potiſſimùm inteſtinorum difficultatibus corripiantur, iiſq; ſanguis ex naribus profluat, & ſint maximè calidi & rubicundi. Æſtate verò ſanguis adhuc viget, & bilis in corpore attollitur, & in autumnũ protẽditur. At per autumnum modicus quidem ſanguis gignitur, quòd illius naturæ autumnus aduerſetur. Bilis autem æſtate & autumno in corpore obtinet. Quòd his indiciis cognoſcas, cùm hac tempeſtate homines ſua ſpõte bilem euomant, & per medicamentorum potiones bilioſa repurgentur. Id quoq; ex febribus & hominum coloribus patet. At pituita æſtate longè imbecillior eſt, quòd ea tẽpeſtate, ob ſiccitatem & caliditatem, eius naturæ aduerſetur. Per autumnum verò ſanguis pauciſſimus in homine gignitur, ſiquidem ſiccus eſt autumnus, & hominem iam refrigerare incipit. Bilis autem atra autumno, tum plurima, tum vehementiſſima eſt. At ineunte hyeme, bilis perfrigerata pauca gignitur, & pituita

τελευτῶντες ὑγιεῖς· καὶ αἷμα ἐμέουσι καθαρόν. τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσι καὶ ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῶν τὸ φλέγμα ἀγόντων. πρῶτον μὲν γὰρ φλέγμα ἐμέουσιν· ἔπεστι χολὴ ξανθή· ἔπεστι μέλαινα· ἀποθνήσκουσι τελευτῶντες· εἷμα καθαρόν· καὶ οὐ τοῦδε ἀποθνήσκουσιν.[17] ὅ γὰρ φάρμακον, ὁκόταν ἐσέλθῃ ἐς τὸ σῶμα, πρῶτον μὲν ἄγει, ὁ ἂν αὐτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα ᾖ, τὰ ἐν τῷ σώματι ὀνεόντων· ἔπεστι δὲ καὶ τὰ ἀλλὰ τὰ καὶ καθαίρει.[18] ὥσπερ τὰ φυόμενά τε καὶ σπειρόμενα, ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον ὅ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεόν ἐν τῇ γῇ· ἔνι δὲ καὶ ὀξὺ καὶ πικρὸν καὶ γλυκὺ καὶ ἄλμυρὸν καὶ πάντοιον.[19] πρῶτον μὲν οὖν πλῆσον τοῦτο εἵλκυσεν εἰς ἑωυτό, ὅ, τι αὐτῇ ἐπιτήδεον κατὰ φύσιν ἔπεστι· ἕλκει καὶ τὰ ἄλλα.[20] οὕτω δὲ καὶ τὰ φάρμακα ποιέει ὑπὸ τῷ σώματι, ὁκόσα αὐτὰ χολὴν ἄγει πρῶτον ἀκρητέστατον ἐκεῖνο ἔπεστι· ἔπεστι δὲ μεμιγμένον. καὶ οἷσιν ἀποσφαζομένοισιν, πρῶτον μὲν τὸ αἷμα ῥεῖ, θερμότατόν τε καὶ ἐρυθρότατον· ἔπεστι δὲ ῥεῖ φλεγματωδέστερον καὶ χολωδέστερον.[21] αὖξει δὲ καὶ τὰ ἀνθρώπου, τὸ μὲν φλέγμα χειμῶνος. [21] τοῦτο δὲ τὰ χειμῶνι κατὰ φύσιν μάλιστα τὸ ὑπὸ τῷ σώματι ὀνεόντων· ψυχρότατον γὰρ ἐστι. τεκμήρια δὲ τούτων, ὅτι τὸ μὲν φλέγμα ψυχρότατον· εἰ ἐθέλεις ἅψασθαι φλέγματος καὶ χολῆς, καὶ αἵματος, τὸ φλέγμα δύρισας ψυχρότατον ἐόν, καὶ τοι γλιχρότατόν ἐστι καὶ βίῃ μάλιστα ἀγκῶ) μετὰ χολὴ μέλαινα.[41] ὁκόταν δὲ βίῃ ἔρχεται, θερμότερα γίνεται, ἀναγκαζόμενα ὑπὸ τῆς βιης· ἀλλ' ὅμως καὶ πρὸς πάντα ταῦτα ψυχρότατον ἐόν τὸ φλέγμα φαίνεται· ὑπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτῆς. ὅτι δὲ ὁ χειμὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος, γνοίης ἂν τοῖσδε. οἱ ἄνθρωποι πτύουσί τε[44] καὶ ἀπομυσσονται φλεγματωδέστατον τῆς χειμῶνος.[45] καὶ τὰ οἰδήματα, ἀλυκάτατα γίνεται μάλιστα τούτῳ τῷ ὥρῃ· καὶ τὰ ἄλλα νοσήματα φλεγματώδεα. τῆς δὲ ἦρος,[46] τὸ φλέγμα, ἔστι μὲν ἰσχυρότερον ἐν τῷ σώματι, καὶ τὸ αἷμα αὔξει). πάντα γὰρ ὑγρὰ ἀξαίνει· καὶ τὰ ὕδατα ἐπιγίνεται.[47] τὸ δὲ αἷμα κατὰ τοῦτο αὔξει), ἀπὸ τε τῶν ὄμβρων, καὶ τῶν θερμημερειῶν.[48] κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέων τοῦτο ἐστὶ μάλιστα τῷ ἐνιαυτῷ· ἐπιγίνεται γὰρ ἐστὶ καὶ θερμὸν· γνοίης δ' ἂν τοῖσδε· οἱ ἄνθρωποι τῷ ἦρος καὶ τῷ θέρεος, μάλιστα ἀπό τε τῶν δυσεντερειῶν νοσέουσιν), καὶ ἐν τῇ ῥινέων αἷμα ῥεῖ αὐτέοισι. καὶ θερμότατοι εἰσὶ καὶ ἐρυθρότατοι, τῷ θέρεος, καὶ τὰ σπερμάτια ἐς τὸ φθινόπωρον.[49] ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ, ὀλίγον τὸ αἷμα ὀλίγον γίνεται.[50] ἐναντίον γὰρ αὐτέου τὸ φθινόπωρον τῇ φύσει ἐστίν. ἡ δὲ χολὴ, τῷ θερείῳ κατέχει τὸ σῶμα, καὶ τὸ φθινόπωρον· γνοίης δ' ἂν τοῖσδε· οἱ ἄνθρωποι αὐτόμματοι τούτῳ τῇ ὥρῃ χολῶδες ἐμέουσι, καὶ ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι χολωδέστερα καθαίρεται). δῆλον δὲ καὶ τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ τοῖσι χρώμασι τῶν ἀνθρώπων.[51] ὅ δὲ φλέγμα τὸ θερεινὸν, ἀσθενέστατόν ἐστι ἀπὸ τοῦ· ἐναντίη γὰρ αὐτέῳ ἐστὶ τῇ φύσει, ἡ ὥρη.[52] ξηρή τε γὰρ ἐστὶ καὶ θερμή. ὅ δὲ αἷμα τὸ φθινοπώρου, [52] ἐλάχιστον γίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ξηρόν τε γὰρ ἐστὶ ὁ φθινόπωρον, καὶ ψυχρὴ ἤδη ἀρχεται τὸ ἄνθρωπον· ἡ δὲ μέλαινα χολὴ, καὶ φθινοπώρου πλείστη τε καὶ ἰσχυροτάτη ἐστίν. ὁκόταν δὲ ὁ χειμὼν καταλαμβάνῃ, ἥτε χολὴ ψυχροτάτη, ὀλίγη γίνεται· καὶ τὸ φλέγμα

αὔξεται

αὔξεται πάλιν, ἀπό τε τῶν ὑετῶν τοῦ πλήθεος, καὶ ὑπὸ τοῦ μήκεος τῶν νυκτῶν. ἐγγὺς μὲν οὖν[16] τῶν πάντα αἰεὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ τῶν τοιούτων μάλιστα ὥρης, ποτὲ μὲν, πλείω τῶν σφῶν αὐτὰ ἑωυτέων, ποτὲ δὲ, ἐλάσσω ἕκαστα κατὰ μέρος καὶ κατὰ φύσιν.[17] ὥσπερ ὁ ἐνιαυτὸς μετέχει μὲν πάντων πάντων, καὶ τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν ὑγρῶν. οὐ γὰρ μὲν μείνειν οὐτέων οὐδὲν, οὐδὲ ἕν χρόνον, ἀλλὰ πάντων τῶν ὀνεόντων ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ,[18] ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλίποι, πάντ' ἂν ἀφανισθείη. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτέης ἀνάγκης, πάντα ξυμφέρεταί τε καὶ βέφεται· ὑπὸ δὴ λήλων. οὕτω δὲ καὶ εἴ τι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλίποι τοιούτων τῶν ξυγγενομένων, οὐκ ἂν δυνάμενον ζῶν ὁ ἄνθρωπος. ἰσχύει δὲ ἐν ᾧ ἐνιαυτῷ, ποτὲ μὲν, ὁ χειμὼν μάλιστα· ποτὲ δὲ, ὁ ἔαρ· ποτὲ δὲ, ὁ θέρος· ποτὲ δὲ, ὁ φθινόπωρον. ἔστι δὲ καὶ τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ, ποτὲ μὲν, ὁ φλέγμα ἰσχύει· ποτὲ δὲ, ὁ αἷμα· ποτὲ δὲ, ἡ χολὴ πρῶτον μὲν ἡ ξανθὴ,[19] ἔπεστι δὲ ἡ μέλαινα καλεομένη. μάρτυρον δὲ σαφέστερον, εἰ ἐθέλοις τῷ αὐτέῳ αὐτῷ ἀνθρώπῳ δοῦναι ὁ αὐτὸ φάρμακον τι τράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐμέεται σοι τὸ μὲν χειμῶνος, φλεγματωδέστατα· τὸ δὲ ἦρος, ὑγρότατα· τὸ δὲ θέρεος, χολωδέστατα· τὸ δὲ φθινοπώρου, μέλαινα.[60] ὀφείλει οὖν οὐτέων ὧδε ἐχόντων, ὁκόσα μὲν τῶν νοσημάτων τοῦ χειμῶνος αὔξεται, θέρεος λήγει· ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται), χειμῶνος λήγει· ὁκόσα μὴ αὐτέων, ἐν τῷ ἐξόδῳ ἡμερέων ἀπαλλάσσει). τὰ μὲν ἐξόδου αὖθις φεύγω, τὰ τῶν ἡμερέων. ὁκόσα δὲ ἦρος ἰσόμετρα, πρὸς δὲ χεῖρον τῶν φθινοπώρου[61] τὰ ἀπαλλαγά. ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ ἰσόμετρα, οὐτέων τοῦ ἦρος αἰεὶ τὰ ἀπαλλαξιν ἡδύνεται. ὅτι δὲ αὐτοῖς ὥραις τούτοις ἐπιφέρεται νόσημα, εἰδέναι χρὴ ὡς ἐνιαύσιον αὐτὸ ἐσόμενον.[62] καὶ τὰ ἐν ἑξῆς οὕτω χρὴ ἐπιθεῖναι τὰ νοσήματα, ὡς ἑκάστου οὐτέων ἰσχύον τος ἐν τῷ σώματι κατὰ τὰ ὥρα τὰ ἑωυτοῦ κατὰ φύσιν οὖσαν μάλιστα. εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ τάδε, πρὸς σκεύεσιν, ὅτι ὁκόσα πλησμονὴ πίπτει νοσήματα, κένωσις ἐπιγίνεται· ὁκόσα δὲ, ἀπὸ κενώσιος γίνεται νοσήματα, πλησμονὴ ἐπιγίνεται· ὁκόσα δὲ, ἀπὸ ταλαιπωρείης γίνεται, ἀνάπαυσις ἐπιγίνεται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ ἀργίης πίπτεται, ταλαιπωρία ἐπιγίνεται. ὃ δὲ ξύμπαν γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν, ἐναντίον ἴσασθαι τοῖσι κακοῖσι καὶ νοσήμασι, καὶ εἴδεσι, καὶ ὥρῃσι, καὶ ἡλικίῃσι, καὶ τὰ συνεξεύνοντα λύειν, καὶ τὰ λελυμένα συνεξεύνειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὁ κάμνων ἀπαλλάσσοιτο, ἥτε ἴησις, τοῦτο μοι δοκεῖ εἶναι.[40] αἱ δὲ νοῦσοι γίνονται, αἱ μὲν ἀπὸ τῶν διαιτημάτων· αἱ δὲ ἀπὸ τῶν πνευμάτων, ὃ ἐσαγόμενοι ζῶμεν· τὰ δὲ γνώσιν χρὴ ἑκατέρων, ὧδε ποιέεσθαι. ὁκότερα μὲν ὑπὸ νοσήματος ἑνὸς πολλοὶ ἂν ἄνθρωποι ἁλίσκονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὰ ἀπίθεα χρὴ ἀναπείθειν οὐτέω, ὅ, τι κοινότατόν ἐστι, καὶ μάλιστα αὐτέῳ πάντες χρεώμεθα. ἔστι δὲ τοῦτο ὁ ἀναπνεόμεν.[64] φανερὸν γὰρ ἤδη, ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάστου ἡμῶν, οὐκ αἰτιά ἐστιν, ὅτε ἄπαξ) πάντων ἡ νοῦσος ἑξῆς, καὶ τὸ νεωτέρων, καὶ τὸ πρεσβυτέρων, καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως· καὶ τὸ θαρσαλέων καὶ τὸ ὑδροποτεόντων· καὶ τὸ μάζαν ἐσθιόντων, καὶ τὸ ἄρτον σιτεόντων· καὶ τὸ πολλὰ ἰδιωτικῶν καὶ τὸ ὀλίγα. οὐκ ἂν οὖν τὰ τοιαῦτα διαιτήματα αἴτια εἴη, ὁκόταν διαφέρωμεν πάντας ὅσους οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκουσι) ὑπὸ τῆς αὐτέης νόσου. ὁκόταν δὲ αἱ νοῦσοι γίνωνται) πολλοὶ ἀνθρωποι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνο-

rursus augetur, tum ob pluuiarum copiam, tum noctium longitudinem. Hæc igitur omnia perpetuò hominis corpus obtinet, ſed pro circunſtantis anni temporis ratione, ſingula tum pro parte, tum pro natura, modò inter ſe augentur, modò etiam imminuũtur. Vt annus omnis omnium quidem & calidorum, & frigidorum, & ſiccorum, & humidorum eſt particeps: neque enim eorum quicquam, ne minimo quidẽ tempore, ſine omnibus quæ in hoc mundo exiſtunt, perduraueret, verùm ſi vnum quodpiam deficiat, omnia aboleantur, cùm ex eadem neceſſitate conſiſtant omnia & alantur inuicem: ita ſi quid ex his quæ in homine ſunt connata defecerit, is vtiq; viuere nequeat. In anno autẽ, modò hyems maximè viget, modò ver, nunc etiam æſtas, nunc autumnus. Sic quoque in homine, modò quidem pituita inualeſcit, modò ſanguis, interdum etiam bilis, primùm quidẽ flaua, mox quoque atra appellata. Cuius rei euidentius eſt argumentum, quòd ſi eidem homini idem medicamentũ quater in anno exhibere voles, hyeme quidem maximè pituitoſa tibi euomet, vere autem valde humida, æſtate admodum bilioſa, & autumno nigerrima. Cùm igitur hæc ita ſe habeant, oportet morbos qui hyeme augentur, æſtate deſinere, & eos qui æſtate increſcũt, hyeme ceſſare, niſi intra certum dierum circuitũ ſoluantur. De hoc autem dierum circuitu, aliàs nobis dicendum eſt. Morborum verò qui vere oriuntur liberatio ad autumnum expectanda eſt, & autumnalium morborum diſceſſum, vere fieri neceſſe eſt. Quòd ſi quis hæc anni tempora morbus ſuperauerit, hunc annuum fore ſciendum eſt. Atque ita Medicum morbis mederi conuenit, adhibita horum cuiuſque conſideratione, quod in corpore præualet, pro anni temporis ratione, quod ſuæ naturæ maximè accommodatũ exiſtit. Inſuper hæc quoq; noſſe oportet, quòd morbos quos repletio parit, ſanat euacuatio; & qui ex euacuatione oriuntur, repletione curantur; & qui ex immoderato labore fiunt, eos quies ſanat; quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur. Omninoque Medicum ſua prudẽtia obuiam ire conuenit morbis inſtãtibus, & naturis, & anni temporibus, & ætatibus, contentaq; ſoluere, & ſoluta intendere. Hac nanq; ratione vel maximè quod moleſtiam exhibet quieuerit, eaque mihi curandi ratio eſſe videtur. Morbi verò partim ex viuendi ratione, partim etiam ex ſpiritu quem viuendo trahimus, prouenìunt. At vtrunq; hac ratione diſcernas. Vbi complures vno morbo eadem tempeſtate vexantur, in id quod maximè commune eſt, quoq; omnes vtimur potiſſimum reiiciendà cauſa eſt. Id autẽ eſt quod inſpirando trahimus. Quòd enim viuendi cuiuſq; noſtrũm ratio in cauſa nón ſit, iam liquidò conſtat, cùm morbus omnes cõtinenter attingat, & iuuenes & ſenes, & mulieres & viros, perindeque temulentos & abſtemios, tam eos qui maza, quàm qui pane victitant, & eos qui multis, quàm qui paucis exercitationibus vtuntur. Non igitur victus rationi aſſignanda cauſa eſt, cùm cuiuſuis generis victu vtentes, eodem morbo corripiuntur. Cùm verò eodem tempore cuiuſque modi morbi oriun-

tur, ſua procul dubio cuique viuendi ratio in cauſa eſt, adhibendaq; curatio, aduerſus morbi cauſam inſtando, quemadmodum aliàs etiam à nobis dictum eſt, & victus rationem immutando. Quandoquidẽ conſtat victus genus quo quis vtitur, aut ex toto, aut magna ex parte, aut in eorum aliquo minimè ei eſſe accõmodatum. Quo cognito, immutare, & adhibita in conſiderationẽ cuiuſq; natura, ætate, forma, anni tempore, & morbi genere, ad curationem aggredi oportet, nũc quidẽ detrahendo, nunc verò addendo, ita vt (quemadmodum iamdudum à me dictum eſt) ad ſingulas ætates, & anni tempora, & naturas, & morbos, contrariam tum medicamẽtorum, tum victus rationem adhibeas. At verò vbi morbus aliquis populariter graſſatus fuerit, nõ victus rationem in cauſa eſſe, ſed quod ſpirãdo ducimus, manifeſtum eſt, ipſumq; morboſam quãdam excretionem planè obtinere. Eo igitur tempore his exhortationibus homines ſunt admonẽdi, vt ne victus quidem rationẽ immutẽt, cùm morbi cauſa minimè exiſtat. Prouideãt etiam, vt corpus quàm minimè intumeſcat, ſitq; attenuatiſſimũ, tum cibos, tum potus quibus vti cõſueuerint ſenſim demẽdo. Si quis enim ſubitò victus rationem immutet, ne quid in corpore ex immutatione innouetur, periculũ eſt. Sed ſolita victus ratio ſeruanda eſt, vbi nihil quidem lædere videtur, atq; inſuper vt aëris quam minimũ in corpus influat, iſq; vt maximè peregrinus ſit, prouidẽdum, tũ regionum loca, in quibus morbus cõſiſtit, quoad eius fieri poterit permutando, tũ corpora extenuando. Ita enim minimè multum ac frequẽtem ſpiritũ homines ex neceſſitate attrahẽt. Morbi autẽ à validiſſima corporis parte orti, grauiſſimi exiſtunt. Etenim ſi vnde originem ſumpſerunt, iſthic perſtiterint, cùm pars valẽtiſſima laboret, corpus vniuerſum laborare neceſſe eſt. Quòd ſi ad imbecilliorem aliquam ex validiſſima deuenerint, difficiles habent abſolutiones. Quicunq; verò ab imbecilliorib. ad valentiores veniunt, faciliùs ſoluuntur, quod quæ influũt facilè per vim liberãtur. At venę craſſiſſimę hũc natura ortũ ſortitæ ſunt. Quarum cùm ſint in corpore paria quatuor, Vnũ quidem ex capite retro per ceruicẽ, parte exteriore ad vtraq; ſpinæ latera, indeq; in coxendices & crura peruadit, deinde per tibias ad exteriores malleolos & pedes peruenit. In dorſi igitur & coxendicum doloribus, ex poplitibus & malleolis exterioribus venæ ſectiones fieri debent. Alteræ autẽ venę ex capite exortæ, iuxta aures per ceruicem, iugulares dictę, intro ſecundũ ſpinam vtraq; ex parte ad lumbos, in teſtes & femora, & per poplites interiore ex parte, indeq; ꝑ tibias ad malleolos internos & ad pedes deferuntur. Proinde in lũborum & teſtium doloribus, ſanguis ex poplitibus & malleolis interioribus mittendus eſt. Tertiũ par venarũ ex temporibus per ceruicem ſubter ſcoptula operta, inde ad pulmonẽ defertur, & hæc quidẽ ex dextris ad ſiniſtra, illa verò à ſiniſtris ad dextra, puenit. Et dextra quidẽ ex pulmone mãmam ſubiẽs, & ad lienem & ad renem tendit. Quæ verò à ſiniſtris ad dextra procedit, ex pulmone mãmam ſubiens, & iecur, & renem petit.

νον, δῆλον ὅτι τὰ διαιτήματα ἐστὶν αἴτια ἕκαστα ἑκάστοισι. καὶ τοῦ θεραπεύειν χρὴ ποιέεσθαι ἐναντιώματον ἧι προφάσεϊ τοῦ νούσου, ὥσπερ μοι πρόσθεν εἴρηται καὶ ἑτέρωθι, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ διαιτήματος μεταβαλλόντα. δῆλον γὰρ ὅτι οἷσι γε χρῆναι εἴωθεν ὁ ἄνθρωπος διαιτήμασιν, καὶ ὁκοῖα τοιαῦτά ἐστι, καὶ πόσα, καὶ τὰ πλείω, καὶ εἴ τι τῶν αὐτέων. αἱ δὲ καὶ μαθόντα μεταβαλλόντα καὶ σκεψάμενον τὸν ἄνθρωπον τὴν φύσιν, τὴν ἡλικίην, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν ὥρην τοῦ ἔτεος, καὶ τὴν νοῦσον τοῦ ἔθνεος, καὶ τὴν θεραπείαν ποιέεσθαι. ποτὲ μὲν ἀφαιρέοντα· ποτὲ δὲ, προσιέντα. ὥσπερ μοι καὶ πρόσθεν εἴρηται, πρὸς ἑκάστας τὰς ἡλικιέων, καὶ τὰς ὥρεων, καὶ τὰς ἰδεῶν, καὶ τὰς νούσων, ἔνθεν τῆσι φαρμακίσι προσδέπεται καὶ ἐν τοῖσι διαιτήμασιν. ὁκόταν δὲ ἰνσίμαλος ἑνὸς ὅλου δημίου καθεστήκει, δῆλον ὅτι καὶ τὰ διαιτήματα αἰτιά ἐστιν, ἀλλ' ὁ ἀναπνέομεν τὸ αἴτιόν ἐστι. καὶ δῆλον ὅτι τὸ νοσηρόν τινα ἀπόκρισιν ἔχον αὐτὸ εἴη. ὅτι χρὴ τὸν γόνον τὰς παραινέσιας ποιέεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι, τοιάς δὲ. τὰ μὲν διαιτήματα μὴ μεταβαλλέτω, ὅτι γε ἐκ αἴτια ἐστὶ τῆς νούσου. ὅ δὲ σῶμα ὁρᾶν, ὅκως ἔσται ὡς ἀδεκέστατον καὶ ἀδυνέστατον τῶ σιτίων τε καὶ ἀφαιρέοντα, καὶ τῶ ποτῶν, οἷσιν εἰωθὼς χρέεται κατ' ὀλίγον. ἢν γὰρ μεταβάλῃ παχέως τὴν δίαιταν, κινδυνος καὶ ἀπὸ τῆς μεταβολῆς νεώτερόν τι γίνεσθαι ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι μὲν διαιτήμασιν ὅτῳ χρέεσθαι, ὅτε γε φαίνοιτο μηδὲν ἀδικέοντα τὸν ἄνθρωπον. τὸ δὲ πνεύματος, ὅκως ἐλαχίστη ἡ ῥέυσις ἐς τὸ σῶμα ἔσται, καὶ ὡς ξενοπάτη ἔσται τὸ σῶμα θέεσθαι. τὸ τε χωρίον τοῖς τόποις μεταβαλλόντα εἰς δυνάμιν, ἐν οἷσιν αὐτὴ ἡ νοῦσος καθεστήκει, καὶ τὰ σώματα λεπτυνόντα. ὅτῳ γὰρ αὐτὴ ἤκιστα πολλὸ τε καὶ πυκνὸ πνεύματος χρήζοιεν οἱ ἄνθρωποι. ὁκόσα δὲ τῶν νοσημάτων ἀπὸ τῶν σώματος γίνεται μυέων τὸ ἰχυροτάτου, τοῦτο δὲ ὁκοτατά ἐστι. καὶ γὰρ ἡ αὐξὴ μὲν ἔνθα αὐ ἀρξῇ, ἀνάγκη τὸ ἰχυροτάτου τὸ μυέων πονεομένου, ἀπόθεν τοῦ σῶμα πονέεσθαι. καὶ ὅτῳ τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀφίκηται ἀπὸ τοῦ ἰχυροτέρου, χαλεπαὶ αἱ ἀπολύσιες γίνονται. ὁκόσα δὲ αὖ ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ὅτι τὰ ἰχυρότερα ἔλθοι, εὐλυτώτερα ἐστί. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἰχυρὸς ἀποθραύεται ῥηϊδίως τὰ ὅτι ῥέοιτο. αἱ παχύταται τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι. τέσσαρες ζεύγεά ἐστιν ἐν τῷ σώματι. καὶ ἓν μὲν αὐτέων, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν ὅτι τὴν ῥάχιν, εἴσω τε καὶ ἔνθεν τοῦ τὰ ἰσχία ἀφικνέεται, καὶ ἐς τὰ σπέλεα. ἔπεται δὲ τῶν κνημέων καὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας διήκει. δεῖ οὖν τῶν φλεβοτομίας τῶν ὅτι τὴν μὲν τῶν ἐν τῷ σώματι τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δὲ ἕτεραι φλέβες ἔχουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ τὰ ὦτα, διὰ τοῦ αὐχένος, αἱ σφαγίτιδες καλεόμεναι, εἴσωθεν τοῦ τὴν ῥάχιν ἑκατέρωθεν φέουσαι τοῦ τῶν ψοῶν ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηρούς. καὶ διὰ τῶν ἰνύων, ἐκ τοῦ εἴσωθεν μέρεος. ἔπεται δὲ τῶν κνημέων τοῦ τὰ σφυρὰ εἴσωθεν, καὶ ἐς τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τῶν φλεβοτομίας, τοὺς τῶν ὀδύνας ποιέεσθαι, τῶν ἀπὸ τῶν ψοῶν καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν εἴσωθεν. αἱ δὲ τείνουσι φλέβες, ἐκ τῶ κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος, ἀπὸ τῶν ὠμοπλατῶν. ἔπεται συμφέρουσαι ἐς τὴν πλεύμονα, καὶ ἀφικνέεται. ἡ μὲν ἀπὸ τῆς δεξιῆς, ἐς τὰ ἀριστερά· ἡ δὲ ἀπὸ τῆς ἀριστερῆς, ἐς τὰ δεξιά. καὶ ἡ μὲν δεξιὴ, ἀφικνέεται ἐκ τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τὴν μαζὸν, καὶ ἐς τὴν κοιλίην, καὶ ἐς τὴν νεφρόν. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς ἀριστερῆς, ἐς τὰ δεξιά, ἐκ τοῦ πνεύμονος, ἀπὸ τὴν μαζόν. καὶ ἐς τὴν νεφρόν.

[74] τελευτῶσι δὲ εἰς τὴν χεῖρα, ἀμφότεραι. αἱ δὲ τέσσαρες φλέβες, ἀπὸ τοῦ ἐμπροσθεν τοῦ κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀπὸ τὴν αὐχένα καὶ τὰς κληίδας. [75] ἔπειτα δὲ τῶν βραχιόνων, ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπάς. ἔπειτα δὲ [76] διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν, καὶ ὅτι τοῦς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. [77] ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύλων πάλιν διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπάς, καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ κατοπτέρου μέρεος, εἰς τὰς μασχάλας. καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν, ἡ μὲν, εἰς τὴν πλεῦνα ἀφικνέεται· ἡ δὲ, εἰς τὸ ἧπαρ. ἔπεται γὰρ τὸ γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλεβῶν, ὧδε ἔχουσιν. [78] εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ κοιλίης φλέβες, αἱ τὸ σῶμα πάμπολλαί τε καὶ πυκνοῖαι. καὶ δι' ὧν ἡ τροφὴ ἐν τῷ σώματι ἔρχεται. φέρουσι δὲ ἀπὸ τῶν παχέων φλεβῶν [79] εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα, [80] καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω καὶ ἀπὸ τῶν εἴσω. καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν, αἵτε εἴσωθεν ἔξω· καὶ αἱ ἔξωθεν εἴσω. τὰς δὲ φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι, [81] κατὰ τοῦτους τοὺς λόγους. ὅτι ἐνδοῦν δὲ χρὴ τὰς τομὰς, ὡς τρεψόμενα τὸν τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα αὖ αἱ ὀδυνῶαι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. ὅτῳ γὰρ αὖ ἥκτε μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης. καὶ τὸ ἔθος μεταχάσεως αὖ, ὡς ἐλεμηκέτι εἰς τὸ αὖθις χρέον ξυλλέγεσθαι. ὁκόσοι πόνον πολλὸν πόνοισιν, ἄτερ πυρετῶ ἐόντες. καὶ ὁκόσοισιν ἀπὸ τοῦ ἔργον πόνον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδυνῆς ἐούσης. καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα, αἱματώδεα, ὥσπερ οἱ πῆσι δεξιελεέησι καὶ χρόνια ἀνέοισι ἐοῦσι, πένιε καὶ τειήκοντα ἐτέων, καὶ θραυτέρεισι, τοῦτοισι πᾶσιν [82] ἀπὸ τοῦ αὐτέω τὰ ἰσημήματα γίνεται. ἀνάγκη γὰρ τοῦτοῦς, θαλαπώρους τε γενέσθαι καὶ φιλοπόνους τοῦ σώματι, καὶ ἔργα τάς νεανίσκους ἐοῖσας. ἔπεται δὲ ἐξανθεῖν τὰς πόνων, θρακωδῆ καὶ μαλθακῆ θρίξι, καὶ πουλὺ δεῖ φερούσῃ τὴν τρεψτέρης. καὶ πολλὸν δεῖ κεχριμένον ἔχει τὸ σῶμα, τόδε τρεψοῦ πάρχειν καὶ τὸ ὅτι τάφεν ὥστε μὴ ὁμοιοῦν. ὁκόταν δὲ νόσημά τι καταλάβῃ τοῦς οὕτω δεῖ κεκριμένοις, τὸ μὲν τρῶγεῖν τῆκεται τὸ σῶμα, καὶ ῥέει δεῖ τῶν φλεβῶν, ἢ δὲ ἀδυρυχωεῖν μάλιστα τύχει, ἰχωροειδές. ἢν μὲν δὲ ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, φεδὸν δὴ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεῖν, οἷοῦτον καὶ τὸ δεῖ χώρημα γίνεται· ἀ τε γὰρ τὸ ὁδοῦ κατοψέος ἐόσης, καὶ χίσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρω. ὁκόσοισι δὲ αὖ ἐς τὸ ἧπαρ ἐσρυῇ, ἀπόπυοι γίνονται. ὅτε τὸ καθάρσιος δυνάτεος ἐόσης [83] καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πυλεῖν ἐν τῷ σήψει, καθαίρεται, καὶ γίνεται πυοειδές. ὁκόσοισι δὲ αὖ ἐς τὴν κύστιν ἐξεροῦγηται, [84] ἀπὸ τὸ θερμότητος τοῦ χωείου τοῦ καὶ θερμὸν καὶ λαυκὸν γίνεται, καὶ δεῖ κρίνεται· καὶ ὅ μὲν ἐρυθρόπαλον, ἐφίσταται αὐτῶ· ὅ δὲ παχύπαλον, κάτω· ὅ δὲ πόνον καλέεται. γίνονται δὲ καὶ λίθοι τοῖσι πάθοισι δεῖ τὸ θερμότητα τοῦ χωείου τουτέου, καὶ τοῦ ὅλου σώματος. τοῖσι δὲ αὐσφᾶσιν οὐ γίνονται λίθοι, διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. οὐ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅ τι ὁ αὐθεφτος, τῆ τρεφτῆ τῶν ἡμερέων, θερμότατος ὅτι ἐν αὐτὸς ἑωυτοῦ τῆ δυσάτη, ψυχρόταλος. αὐάγκη γὰρ αὐξανόμενον καὶ χωρέον τὸ σῶμα τρεψ βίῳ θερμὸν εἶ. ὁκόταν δὲ ἄρχηται μαραίνεσθαι τὸ σῶμα, [85] καταῤῥέον τρεψ δύπεῖσθαι, ψυχρότερον γίνεται τοῦτέον τὸν λόγον. ὁκόσον τουτέων τῶν ἡμερέων τὴν τρεφτὴν πλεῖστον αὔξεται ὁ αὐθεφτος, τοσοῦτον θερμότερος γίνεται.

Vtraque poſtremò in rectum inteſtinũ deſinit. Quartum par ex interiore capitis parte & oculis, ſub ceruicem & clauiculas, indeque per ſuperiora in brachiorum flexus tendit, poſteaque per cubitos, ad primas manuum iuncturas & digitos, rurſusque à digitis per cubitos & ſuperiores manuum partes in flexuras, & per ſuperiorem brachiorum partem ad axillas, perq; ſummas coſtas hæc quidem ad lienem, altera verò ad iecur deuenit, poſtea ſupra ventrem in pudendum vtraque deſinit. Atque ea eſt venarum craſſiſſimarum natura. Exiſtunt etiam ex ventriculo permultæ & variæ venæ, per quas in corpus alimentum tranſmittitur. Quod etiam ex craſſis venis, tam externis, quàm internis, in ventriculum & reliquum corpus deferũt, ſibique mutuò ſubminiſtrant, internæ externis, viciſſimque externæ internis. Hæ igitur mittendi ſanguinis rationes ſeruandæ ſunt, ſtudendumq; eſt, vt quàm longiſſimè à locis, in quibus dolores fieri, & ſanguis colligi conſueuit, venarum ſectiones fiant. Hac nanq; ratione, cùm minimè magna de repẽte mutatio contiget, tum etiam conſuetudinem tollendo effeceris, vt ne amplius eodem colligatur. Qui pus copioſum citra febrem expuunt, quibusque abſque dolore pus multum in vrina ſubſidet, & qui alui deiectiones, velut in difficultatibus inteſtinorum, cruentas habent & diuturnas, quales in iuuenibus annos quinque & triginta natis, & grandioribus natu ineſſe ſolent, iis omnibus ex eadem cauſa morbi oriuntur. Hos nanque immodicis corporis exercitationibus & laboribus addictos, & cùm iuuenes eſſent operas exercuiſſe neceſſe eſt: Deinde dimiſſis laboribus, molli carne & multùm à ſuperiore differente expletos, tam longè inter ſe diſſidentem corporis habitum habere, vt priſtinus cum eo qui poſtea accreuit, nulla in re conſentiat. Qui igitur ita affecti ſunt, ſi quando in morbum incidunt, ij confeſtim euadunt, ſed poſt à morbo temporis ſucceſſu corpus liquatur, & per venas, quâ latiſſimę eſſe ſolent, ſanici quiddam non diſſimile defluit. Si quidem igitur ad inferiorem aluum impetu deferatur, quale quid fere in corpore ineſt; tale etiam per deiectiones ſecedit. Neq; enim, cùm via decliuis ſit, diutiùs in inteſtinis ſubſiſtit. At quibus in pectus influit, ij purulenti fiunt, quòd nimirum cùm purgatio accliuis ſit, & diutius moram trahere in pectore computreſcat, & puris ſimile euadat. Quibus verò in veſicam effunditur, ex loci calore incaleſcit, exalbeſcit & ſecernitur, quodq; rariſſimum exiſtit ſupra innatat, craſſiſſimũ verò, quod ſanè pus appellatur, ſubſidet. In pueris quoque ob loci huius & totius corporis caliditatem gignuntur calculi, quod viris ob corporis frigiditatem minime vſuuenit. Iſtud enim probe noſſe conuenit, hominem prima ætate in omni vita eſſe calidiſſimum, poſtrema verò frigidiſſimũ. Siquidem quod augeſcit corpus & ad robur tendit calidum eſſe neceſſe eſt, at vbi marceſcere & ad exitiũ præcipitare cœpit, frigidius euadit. Atq; hac ratione quò magis his primis diebus homo increſcit, eò calidiòr euadit,

& quantò magis vltimis diebus marcescit, tantò frigidiorem esse necesse est. Qui autem sic affecti sunt, sua sponte sanescunt, plærique quidem quo anni tempore colliquescere cœperint, quinto & quadragesimo die. Qui verò hoc anni tempus superauerint, anno conualescunt, nisi quid aliud hominem male habuerit. Qui morbi ex paruo temporis interuallo oriuntur, & quorum causæ cognitu sunt faciles, ij securissimè prædicantur. Quorum curationem sic instituere oportet, vt morbi causæ occurramus. Ita siquidē quod morbum in corpore excitauit, facilè dissoluatur. Quibus in vrina arenulæ vel lapilli subsident, iis per initia ad crassam venam tubercula enascuntur, & suppurant, deinde cùm ea tubercula haud ita citò rumpantur, lapilli ex pure coalescunt, qui per venam cum vrina in vesicam foras extruduntur. At quibus vrinæ quidem cruentæ sunt, iis in venis vitium est. Quibus vna cum vrina crassa prodeunt minutæ carunculæ capillamentorum speciem referentes, eas à renibus & articulari morbo laborantibus prodire nosse conuenit. Quibus vrina pura est, & aliàs atque aliàs furfuracea quædam per summam vrinam feruntur, iis vesica scabie laborat. Febres magna ex parte à bile oriuntur, quarum genera sunt quatuor, præter eas quæ dolores eximios comitātur. Earum autem nomina sunt, continens, quotidiana, tertiana & quartana. Quæ continens appellatur, ex copiosissima & meracissima bile prouenit, & perquàm breui iudicatur. Corpus nanq; vehementi calore incalescens, neq; vnquam refrigescens, celeriter colliquescit. Quotidiana secundum continentem, ex plurima bile ortum habet, & præ aliis citissimè liberat, at continente eò longior, quò ex pauciore bile prouenit, quódq; in ea corpus requietem habet, quod in continente nullo vnquam tempore quiescit. Tertiana verò quotidiana longior, & à pauciore bile fit, quóque diutius in ea, quàm in quotidiana corpus quiescit, eò diuturnior hæc febris est, quàm quotidiana. At quartanæ in reliquis eandem rationem obtinent, sed tertianis tantò longiores sunt, quantò minùs bilis calorem exhibētis obtinent, tum quia in his corpus liberaliùs refrigeratur, iisque ab atra bile is cumulus accedit, vt non nisi ægrè depelli possint. Bilis enim eorum omnium quæ in corpore insunt cùm sit glutinosissima, maximè diuturnas stationes facit. Quòd autem quartanæ humoris melancholici sint participes, ex eo cognosces, quòd autumno præcipuè homines quartanis corripiantur, & ea ætate quæ est ab anno vigesimo quinto ad quadragesimum quintum, tum etiam quòd hæc ætas inter alias omnes atræ bili potissimùm est obnoxia, vt & inter anni tempora autumnale maximè accommodatum. Si qui verò extra hoc anni tempus & eam ætatem quartana correpti fuerint, pro comperto habeas hanc febrem, nisi quid aliud hominem malè habeat, minimè diuturnam fore.

ἐς τὴν ὑστάτην τοῦ ἡμερέων, ὅσον πλεῖστον καὶ θερμότατον, ὅσῳπερ ἀνάγκη ψυχρότερον ἔῃ. οἱ κενεῶνες οὐ γίγνονται αὐτόματοι, οἱ ἤτοι ἀφροδισιάζοντες. πλεῖστοι μὲν οὖν τῇ ὥρῃ, ὡς ἀρξάμενοι τὴν κεφαλὴν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρας. ὀλίγοι δὲ αὐτῶν ὡρῖαι θεραπεύουσιν. σημεῖα δὲ αὐτόματοι οἱ κενεῶνες γίνονται, ὡς μή τι ἄλλο κακουργεῖται ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσοι τοῦ νοσήματος ἐς ὀλίγον χρόνον, καὶ ὁκόσων αἱ προσφάσιες εὖ γινῶσκοι, θεῶνται ὡς ἀσφαλέστατά ἐστι προσεπιχειρεῖν. τοῦ ἴσιν χρὴ ποιέειν αὐτέων σκαντιζόμενον τὴν περιφάσιν τοῦ νοσήματος. ἤτοι γὰρ αὐ λύοιτο ὃ τῶν νεῦρον τὸ ἀλγεῖν ἐν τοῦ σώματος. [86] ὁκόσοισι φλεγμονὴ δεῖ ὑφίστασθαι, ἢ πῶς ἐν τοῖσιν ἤδεσι, τοῦτο τοῖσι τῶν ἀρχῶν φύματα ἐγίνετο πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ, καὶ διεπύησεν. ἔπειτα ὅ ἅτε ἐκ παχέος ἐκκαθαίροντα τοῦ φυματος, πῶς ἐστι ἐκφύσησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵ τινες ἔξω θλίβονται ἀφὶ τοῦ φλεβός, εἰς τὴν ἔρυθρὸν ἐς τὴν κύστιν. ὁκόσοισι δ' [87] αἱματώδεα μὲν τὰ ἐρήματα, τοῦτοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν. ὁκόσοισι δ' ἐν τοῦ ἐρήματι παχεῖ ἐόντι, ψῶρα μικρὰ περιφόδεα ἐστὶ ἐρχεται, τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ νεφροῦ, εἰδέναι χρὴ ἐόντα καὶ ἀπὸ ἀρθριτικῶν. ὁκόσοισι δ' καθαρὸν ὂ ἔῃ, ἀλλοῖα καὶ ἀνόλα, [88] ὀκγίον δ' πιτυρα ὀπτφέρε) ἐν τοῦ ἐρήματι, τοῦτων ἡ κύστις φαεινή. οἱ πλεῖστοι τῶν πυρετῶν, γίνονται ἀπὸ χολῆς. εἴδεα δ' σφέων εἰσὶ τέσσερα, χωρὶς τῶν ἐν τῆσιν ὀδυνῆσι γινομένων, [89] τῆσιν ἀποκεκριμένῃσιν. ὀνόματα δ' αὐτέοισιν ἐστί, ξυνόχος· ἀμφημερινός· τεταρταῖος· τεταρταῖος. ὁ μὲν ἂν ξυνόχος καὶ λεόμενος, γίνεται ἀπὸ πλείστης χολῆς καὶ ἀκρητεστάτης. καὶ θερμὰς κρίσιας ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ποιέει. ὃ γὰρ σῶμα, ἀ διαφυχόμενον οὐδένα χρόνον, συνεχέεται θερμαίνεσθαι, ἅτε ἐπὶ πολλὰ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον. ὁ δ' ἀμφημερινὸς μετὰ τὸ ξυνόχου, ἀπὸ πλείστης χολῆς γίνεται, καὶ ἀπαλλάσσει πάλιν τὸ ἀνθρώπου. μακρότερος δέ ἐστι τοῦ ξυνόχου, ὁκόσῳ ἀπὸ ἐλάσσονος γίνεται χολῆς, καὶ ὅτι ἐν ἀπάπαυσιν ὃ σῶμα, ἐν δ' τοῦ ξυνόχου οὐκ ἀναπαύεται οὐδένα χρόνον. ὁ δ' τεταρταῖος, μακρότερός ἐστι τοῦ ἀμφημερινοῦ, καὶ ἀπὸ χολῆς ἐλάσσονος γίνεται. ὁκόσῳ δ' πλείονα χρόνον ἐν τοῦ τεταρταῖου τοῦ ἀμφημερινοῦ, ὃ σῶμα διαναπαύεται, τοσούτῳ χρονιώτερος ἐστὶ ὁ πυρετὸς τοῦ ἀμφημερινοῦ ἐστιν. οἱ δ' τεταρταῖοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ λόγον. χρονιώτεροι δ' μάλιστα τοῦ τεταρταίων εἰσὶν. ὁκόσῳ ἐλάττων τι μέρος μετέχουσι χολῆς, τοῦ θερμοτέρου καὶ πυρεχούσης. ὅτε δὲ διαψύχεται ὃ σῶμα, πλέον μετέχουσι. [90] πρὸς γὰρ δ' αὐτέοισιν, ἀπὸ μελαίνης χολῆς, ὃ πρὸς ἐλαττον ἔτι καὶ δυσεξαπάλλακτον. μέλαινα γὰρ χολὴ τοῦ ἐν τοῦ σώματι ἐνεόντων χυμῶν, γλισχρότατον, καὶ τοῦ ἕδρας χρονιοτάτου πεποίηται. γνώσῃ δ' ἐν τῷδε, ὅτι οἱ τεταρταῖοι πυρετοὶ μετέχουσι τοῦ μελαγχολικοῦ. φθινοπώρου γὰρ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν τεταρταίων, καὶ ἐν τῇ ἡλικίῃ, ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων, ἕως τῶν πέντε καὶ τεσσεράκοντα. [91] ὅτι καὶ ἡ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαίνης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων· ὅτε δὴ καὶ ἀλώσιν ἔξω τῶν ὥρης τούτης, καὶ τῆς ἡλικίης, ὑπὸ τε τεταρταίου, δι' χρὴ εἰδέναι μὴ χρόνιον ἐσόμενον τὸν πυρετόν, ἢν μὴ ἄλλό τι κακουργῇ ὁ ἄνθρωπος.

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΟΝΗΣ.

HIPPOCRATIS DE GENITVRA, LIBER.

ΝΟΜΟΣ μὲν, πάντα κρατεῖ· ἡ δὲ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς, ἔρχεται [2] ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑγροῦ, τοῦ ἐν τοῦ σώματι ἐόντος, ὃ ἰσχυρότατον ἀποκρίνει. τούτου δὲ ἰσόμενον, τόδε, ὅτι ἀποκρίνεται ὃ ἰσχυρότατον, ὅτι ἐπὶ λαγνεύσωμεν, σμικρὸν οὔτω μειόντες, ἀσθενέες γινόμεθα. ἔχει δὲ οὕτω. φλέβες καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, τείνουσιν ἐς ὃ αἰδοῖον, οἷσιν ὑποτειρομένοισι καὶ θερμαινομένοισι καὶ πληρουμένοισιν, ὥστε κνησμὸς ἐμπίπτει, [3] καὶ τοῦ σώματι παντὶ ἡδονὴ καὶ θέρμη ἐκ τούτου τοῦ διαγίνεται. τειρομένου δὲ τοῦ αἰδοίου καὶ τοῦ ἀνθεστοῦ κινουμένου, ὃ ὑγρὸν θερμαίνεται ἐν τοῦ σώματι, καὶ διαχέεται, καὶ κλυζέεται ὑπὸ τῆς κινήσιος, καὶ ἀφρές· καθάπερ καὶ τ' ἄλλα ὑγρὰ σύμπαντα κλονούμενα ἀφρές. οὕτω δὲ κ' αὖ τοῦ αἰθεστοῦ, ἀποκείνεται ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀφρέοντος, ὃ ἰσχυρότατον καὶ ὃ πότατον, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. [4] τείνουσι γὰρ ἐς τοῦτον, ἐκ πάντων τοῦ σώματος. καὶ διαχεῖ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὸν ὀστεῶν, καὶ ἐς πᾶν ὃ σῶμα, καὶ ἐς τὸν μυελὸν, καὶ δὴ αὐτοῦ τείνουσιν ὁδοὶ, ὥστε καὶ ὀπτέεται τοῦ ὑγροῦ ἐς αὐτὸν καὶ ἀποχωρέει. ἐπὴν δὲ ἔλθῃ ἐς τοῦτον τὸν μυελὸν ἡ γονὴ, χωρέει τοῦδε τοὺς νεφροὺς. τούτη γὰρ ἡ ὁδὸς ὅτι διὰ φλεβῶν. κοῖλοι οἱ νεφροὶ ἐλκωθῶσιν, ἔστιν ὅτε καὶ αἷμα ξυμφέρεται. τοῦδε δὲ τῶν νεφρῶν, ἔρχεται διὰ τῶν ὀρχέων μεσάτων ἐς ὃ αἰδοῖον καὶ χωρεῖ οὐχ ὅπῃ ὃ οὖρον, ἀλλὰ οἱ ἄλλη ὁδὸς ἔστιν αὐτῆς ἐρημίη. καὶ οἱ ἀξιονφρώσοντες διὰ τάδε ἀξιονφρώσοισιν· ἐπὴν ὃ ὑγρὸν ἐν τοῦ σώματος, διαχεχυμένον ἔῃ καὶ διάθερμον, εἴτε ὑπὸ θαλαττωθείης, εἴτε ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἀφρές· καὶ ἀποκεινομένου ἀπ' αὐτοῦ ὀρθῶν παείσαται, οἵη λαγνεῖν. ἔχει γὰρ ὃ ὑγρὸν τοῦτο ἐκεῖ λαγνεύοντι· ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ ἀνδρωσόντων καὶ πάντος τοῦ νοσήματος τί ἐστι, καὶ ὁκόσα ἐργάζεται, καὶ διότι τοῦ λαγνεῖν. καὶ θῶμα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἰρέσθαι, οἱ δ' ἀνίκα διὰ θῶμα διὰ λαγνεύοισιν, ὅτι σφέων ἡ ὁδὸς ἀμαλδυνέται τῆς γονῆς. ἔστι γὰρ δι' αὐτῶν τῶν ὀρχέων ἡ ὁδός. καὶ νεῦρα τείνει λεπτὰ καὶ πυκνὰ, εἰς ὃ αἰδοῖον ἐκ τῶν ὀρχέων οἷσιν ἀείρεται καὶ κατίεται. καὶ θῶμα ἐν τῇ τρυφῇ ἀποτέμνεται, διότι καὶ οὐκ ἐπὶ ἀρχόμενοι οἱ δύνοδοι χρηστοί. τῶν δὲ τάδε ἐκτελεσθέντων, ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ἐμπέφραγται. πῶς ὦν τὰ γὰρ οἱ ὄρχεις καὶ τοῦ νεῦρα σκληρὰ καὶ μορφὰ γινόμενα ὑπὸ τοῦ πόνου, οὐδὲ δύναται τείνειν καὶ χαλᾶν. ὁκόσοι δὲ παρ' οὓς τετμήμεθοι εἰσὶν, οὗτοι λαγνεύοισι μὲν καὶ ἀφίασιν· ὀλίγον δὲ, καὶ ἀσθενέες, καὶ ἄγονον. χωρεῖ γὰρ ὃ πλεῖστον τοῦ γόνου, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦδε τὰ οὐάτα, εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. αὕτη δὲ ἡ ὁδὸς ὑπὸ τῆς θρμῆς οὐλῆς ξυμμιμνήσης, στερεὴ γέγονεν. θῶσι δὲ παιδίοισι, λεπτὰ τὰ φλέβια ἐόντα καὶ πληρούμενα,

Lex quidem omnia sibi subiicit. At verò viri genitura ex vniuerso humido, quod in corpore continetur, proficiscitur, vbi id, quod validissimum est, excernitur. Cuius rei istud est argumentum, quòd vbi rem veneream exercemus, tantillo emisso, imbecilles euadimus. Istud verò sic se habet. Ex toto corpore venę & nerui in pudendum procedunt, quorum attritu, excalefactione & repletione, velut pruritus exoritur, indeq; ad totum corpus voluptas & calor permanat. Trito autem pudendo & moto homine, humidum in corpore concalescit & diffunditur, & motum agitatur & spumescit, non secus ac reliqua omnia humida agitata spumescunt. Sic verò etiam in homine quod validissimum est & pinguissimum, à spumescente humore secernitur, & ad spinalem medullam progreditur. In hanc enim ex toto corpore viæ quædam feruntur, & ex cerebro in lumbos, vniuersum corpus, & spinalem medullam diffunditur, ex eaq; viæ quædam procedunt, ita vt ad eam humidum deferri, & ex ea secedere queat. At vbi ad spinalem medullam genitura peruenerit, per venas quasdam, quibus illi via patet, ad renes fertur, quibus exulceratis, interdum etiam sanguis vnà defertur. A renibus autem per medios testes ad pudendum peruenit, neque quâ via vrinæ est prodit, sed alia ipsi via est huic proxima. At verò qui per somnum veneris ludibrio tentantur, ideò per somnum venerea exercent, quòd humidum in eo diffusum & excalefactum, siue ex vehementi exercitatione, siue ex alia quauis causa spumescat, dum ab ipso excernitur, veneris imaginem quandam exhibet. Perinde enim se habet hoc humidum, vt in eo qui venerem exercet. Sed neque de his qui per somnum venerem exercent, neq; de toto morbo quid sit, quæve efficiat, neque cur coitus loco habeatur, dicendum nobis est, & de his quidem hactenus. At verò eunuchi eam ob causam venerem minimè peragunt, quia genituræ transitus ipsis aboletur. Per ipsos enim testes ei via est, & nerui tenues & crebri ex testibus in pudendum feruntur, quibus assurgit & demittitur, iiique in ipsa exectione dum castrantur rescinduntur, ideoque ad obeundam venerem inutiles existunt. Qui verò istorum attritionem passi sunt, iis genituræ via obstructa est. Callum enim contrahere testes solent, neruiq; à callo indurati & hebescentes, neque pudendum intendere, neque laxare possunt. At qui iuxta aures sectionem experti sunt, ij venerem quidem exercent, verùm semē paucum, imbecillum & infœcūdum emittunt. Maxima siquidem seminis pars è capite secundum aures in spinalem medullam fertur, ipse verò transitus, sectione ad cicatricē perducta, solidior euasit. Pueris autem venę exiles & plenæ,

genituram ferri prohibent, neq; pruritus eodem modo excitatur, nec proinde humidum in corpore agitatur, vt genitura secerni queat. Virginibus quoque eandem ob causam, intra pubertatis annos, menses minimè prodeunt. Vbi verò adoleuerint, tum virgo, tum puer venæ quæ ad pueri pudendum, & in virginis vterum feruntur, incremento accepto ampliores redduntur, & aperiuntur, viaque & transitus per illarum angustias patet, tuncq; humidum agitari incipit, & spatia ampliora in quibus agitetur habet, pueroque cùm adultus fuerit, ob eam causam & virgini mẽstrua prodeunt. Atque ista mihi ad hunc modum se habere comperta sunt. At verò genituram ex toto corpore, & ex solidis & mollibus partibus, & ex vniuerso totius corporis humido secerni asseuero. Humidi autẽ quatuor sunt species, sanguis, bilis, aqua, & pituita. Homo enim tot sibi cognatas species habet, ex quibus tum morbi fiunt, tum diiudicantur. Atque hæc mihi quidem de genitura dicta sunt, & vnde, & quanam ratione, & quanam ex causa ortum habeat, & in quibus, & quare nulla insit, simulq; de virginum mensibus. Mulieribus autem in coitu attrito pudendo & commotis veteris, pruritus quidam in seipsis sentitur, & reliquo corpore voluptas calorq; exoritur. Semen verò è corpore etiam emittit mulier, interdum quidem in vterum, ex quo humidus redditur; nonnunquam verò foras, si plus æquo vterus dehiscat. Illa etiam vbi coire cœperit, toto tempore voluptatem percipit, dum vir semen emiserit. Quòd si coitum ardenter quidem mulier appetat, ante quàm vir semen emittit, neque deinceps eadem voluptate perfunditur: sin verò venerem non vehementer appetat, vnà cum viro voluptate affici desinit. Ac habet se res ad hunc modum, vt si quis ad aquam feruentem frigidam affundat, ferueré desinit, ita etiam virile semen in vterum illapsum, mulieris calorem & voluptatem extinguit. Effertur autem voluptas & calor, simul ac semen in vterum decidit, deinde desinit, non secus ac si quis ad flammam vinum affundat, ea primùm ad vini affusionem attollitur, & paulatim increscit, deinde desinit: eodem modo in muliere calor ad viri semen effertur, postea desinit. At verò in venere exercẽda longè minorem quàm vir, voluptatem mulier percipit, vir verò etiam diuturniorem. Cumque maiorem vir percipiat voluptatem, ei repente ab humido maiore agitatione quam mulieri secernitur. Sic autem se res habẽt mulierum, si quidem cum viris rem habeant, magis sanę sunt; sin contrà, minùs bene habent. Nam & coitu veteri humidiores euadunt, qui si plus æquo siccescant, vehementer contrahuntur, sicq; contracti corpori dolorem afferunt, simulq; coitus sanguinem excalefaciens & humectans, causa est vt menses faciliùs profluant, quibus minimè prodeuntibus, morbis obnoxiæ mulieres redduntur. Cuius rei causam in morbis muliebribus exponemus. Ac de his quidẽ hæc dixisse satis sit. Post coitum autem, siquidem mulier minimè conceptura sit, semen ab vtrisque emissum, pro more foras cùm volet, profluet. Quòd si conceptura sit, semen minimè foras profluit, sed in ipso vtero manet. Eo nanque excepto vterus clauditur & retinet,

κωλύϑ τ̃ γονεὼ ἱέναι. καὶ ὁ κυησμὸς, οὐχ ὁμοίως τοῖσδε γίγν. ἀλλὰ τοῦτα οὐδὲ κλονέεται ἐν τῷ σώματι ὃ ὑγρὸν, ἐς ἀποκρισιν τ̃ γονῆς. καὶ τῆσι παρθένοισι μέχρις αὖ νέαι ἐοῦσιν, καὶ χωρέϑ τὰ καταμήνια, δι' αὖτον ὃ αὔξω. ἐπὴν δ' αὔξων καὶ παρθένος καὶ πᾶς, αἱ φλέβες αἱ ἐς ὃ αἰδοῖον τείνουσαι τ̃ παιδὸς, καὶ τ̃ παρθένε, καὶ ὅτι τοῖς μήτρας, διέοασι γίνον ὑπὸ τ̃ αὔξης, καὶ τρεμένται, καὶ ὁδὸς καὶ διοδος ἀλλὰ τεναὶ γίγν. καὶ ὃ ὑγρὸν κλύσιν τότε ἴσχ. διὰ ρυχωείη γὰρ οἱ τότε γίγν, ἔνϑα κλοιήσεται· καὶ τῷ παιδὶ χωρέϑ, ἐπεὶ ἀδρὸς ἔη, ἀλλὰ τόδε καὶ τῇ παρθένῳ τὰ καταμήνια. ταῦτα δέ μοι οὕτως ἀποπέφανται. τὴν δ' γονὴν φημὶ ἀποκρίνεσϑαι ἀπὸ παντὸς τ̃ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν γεραιῶν, καὶ ἀπὸ τῶν μαλϑακῶν, καὶ ἀπὸ τ̃ ὑγροῦ παντὸς τ̃ ἐν τῷ σώματι. εἰσὶ δ' τέσσαρες ἰδέαι τ̃ ὑγροῦ· αἷμα· χολή· ὕδωρ, καὶ φλέγμα. τοσαύτας γὰρ ἰδέας ἔχει ξυμφυέας ὁ ἄνϑρωπος ἐν ἑωυτῷ, καὶ ἀπὸ τουτέων αἱ νοῦσοι γίνον, ἢ αἱ ἐκ νόσων διακρίσιες. καὶ ταῦτα μὲν εἰρέαται μοι περὶ γονῆς, ὁκόϑεν γίγν, καὶ ὅκως, καὶ διότι, καὶ οἷσιν τ̃ γίγν ἡ γονὴ, καὶ διότι τ̃ γίγν, καὶ περὶ καταμηνίων παρϑένων. τῆσι δ' γυναιξὶν ἐν τῇ μίξει τεϑορυβύϑ τ̃ αἰδοίου, καὶ τῶν μηδέων κνιδωνύων, ὥσπερ κνησμὸν ἐμπίπτειν ἐς αὐτας, καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἡδονὴν καὶ θέρμην παρέχει. μετὰ δ' καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τ̃ σώματος· ὅτε μὲν ἐς τὰς μήτρας, αἱ δ' μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται, ὅτε δ' καὶ ἔξω, ἢν κάσκωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τ̃ κυεοῦ. καὶ ἥδεται ἐπὴν ἀρξῆται μίσγεσϑαι. ἀλλὰ πάντος τ̃ χρόνου, μέχρις αὖ αὐτὴν μεληϑῇ ὁ ἀνήρ. κὴν μὲν ὀργᾷ ἡ γυνὴ μίσγεσϑαι, πρόσϑεν τ̃ ἀνδρὸς ἀφίεται· καὶ ὃ λοιπὸν οὐκ ἔτι ὁμοίως ἥδε ἡ γυνή. ἢν δ' μὴ ὀργᾷ, σκληρέ τῷ ἀνδρὶ ἡδομένη· καὶ ἔχει οὕτως, ὥσπερ εἴτις ὕδωρ ζέον, ἕτερον ψυχρὸν ὕδωρ ἐπιχέοι, παύει ὃ ζέον. ὥτω καὶ ἡ γυνὴ πεσοῦσα τ̃ ἀνδρὸς ἐς τὰς μήτρας, σβέννυσι τ̃ θέρμην, καὶ τ̃ ἡδονὴν τ̃ γυναικός. ἀξαίνει δ' ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ θέρμη ἅμα τῇ γονῇ πιπτούσῃ εἰς τὰς μήτρας, ἐπέφατα λήγει· ὥσπερ εἴτις ὕδωρ ϑλόγα οἶνον ἐπιχέοι, συμβαίνει τοιαῦτα μὲν ἀξαίνειν τ̃ ϑλόγα καὶ αὔξεσϑαι δ' ὀλίγον, τοῖς τ̃ ἐπιχυσιν τ̃ οἴνου, ἔπέφατα λήγει. ὡσαύτως δ' καὶ τῇ γυναικὶ ἡ θέρμη ἀξαίνει τοῖς τ̃ γονὴν τ̃ ἀνδρὸς, ἐπέφατα λήγει. ἥσσον δ' πολλῷ ἥδε ἡ γυνὴ τ̃ ἀνδρὸς, ἐν τῇ μίξει. πλείονα δ' χρόνον, ὁ ἀνήρ. διότι δ' μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἥδε, ἀποκρίνει αὐτῷ ἀξαπίνης ἀπὸ τ̃ ὑγροῦ ἀπὸ ϑωρηχῆς ἰσχυροτέρης, ἢ τῇ γυναικί. ἔχει δ' πόδε ὥτως τῆσι γυναιξὶν, ἢν μὲν μίσγων αἰδράσι, μᾶλλον ὑγραίνουσιν· ἢν δ' μὴ, ἥσσον. ἅμα μὲν αἱ μῆτραι, ἰκμαλέαι γίνον ἐν τῇ μίξει. καὶ ἢν ξηραὶ ἔῶσι μᾶλλον τ̃ χρόνου, συγρέφον ἰσχυρῶς. συγρεφόμεναι δ' ἰσχυρῶς, πόνων τῷ σώματι παρέχουσιν· ἅμα δ' ἡ μίξις ὃ αἷμα θερμαίνουσα καὶ ὑγραίνουσα, ποιέει ὀδὸν ῥηϊτέρην τοῖσι καταμηνίοισι. τῶν δ' καταμηνίων μὴ χωρεόντων, τὰ σώματα τῶν γυναικῶν ἐπίνουσα γίνονται. διότι δ' ἐπίνουσα γίνονται, εἰρήσεται μοι ἐν τῆσι γυναικείοισι νουσοισι. καὶ ταῦτα μὲν μοι εἰρέαται ἐς τοσοῦτον. ἐπὴν δὲ μιχϑῇ ἡ γυνὴ, ἢν μὲν δὴ μὴ μέλλη λήψεσϑαι, οὐ χωρέϑ ἔξω, ἀλλ' ἐμμένει ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονή. αἱ γὰρ μῆτραι δοξ ἐκϑυαι καὶ μύσασαι, ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσιν, ἄτε

συσσαϑέντος

συσσαϑέντος τ̃ στόματος ὑπὸ τ̃ ἰκμάδος, καὶ μίσγεται ὁμοῦ, τό, τε ὑπὸ τ̃ ἀνδρὸς ἐλϑὸν, καὶ ὃ ἀπὸ τῆς γυναικός· καὶ ἢν ἡ γυνὴ τόκων ἔμπειρος ἔη, καὶ ἐννοήσῃ ὁκότερον ἡ γονὴ μὴ ἐξέλϑῃ ἀλλ' ἐμμείνῃ, εἰδ' ὁκόσῃ ἡ ἡμέρη ἔλαβεν ἐς ἑωυτῷ. ἔχει δὲ οὕτως καὶ τόδε. ὅτε μὲν ἰσχυρότερόν ἐστι ὃ μεϑεπέμψαν ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ὅτε δὲ ἀδυνέστερον· καὶ ὃ ἀπὸ τ̃ ἀνδρὸς, ὡσαύτως. καὶ ἔστι καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, ὃ ϑῆλυ σπέρμα καὶ ὃ ἄρσεν· καὶ ἐν τῇ γυναικὶ ὁμοίως. ἰσχυότερον δὲ ἐστι ὃ ἄρσεν τ̃ ϑήλεος. ἀνάγκη δὴν ὑπὸ ἰσχυροτέρου σπέρματος γίνεσϑαι. ἔχει δὲ καὶ τόδε, ἤτω. ἢν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων ὃ σπέρμα ἰσχυότερον ἔλϑῃ, ἄρσεν γίγν ὃ πικτόμενον· ἢν δ' ἀδυνὲς, ϑῆλυ. ὁκότερον δ' ἂν κρατῇ τοῦ κτ̃ πλῆϑος, ὁκῆνο καὶ γίγν. ἢν γὰρ πολλῷ πλέον ὃ ἀδυνὲς σπέρμα τ̃ ἰσχυροτέρου, κρατέει ὃ ἰσχυόν, καὶ μιχϑὲν τῷ ἀδυνῇ, ἐς ϑῆλυ τρέπει. ἢν δὲ πλέον ἔῃ ὃ ἰσχυὸν τ̃ ἀδυνέος, κρατηϑῇ τε ὃ ἀδυνὲς, ἐς ἄρσεν περιστρέφει. ὥσπερ εἴ τις κηρὸν καὶ πίαρ μίξας ὁμοῦ, πλέον ποιήσας ὃ πίαρ, τήξειεν πρὸς πῦρ, μέχρις μὲν ὑγρὸν ἔῃ, οὐ διακρίνεται γίγν ὃ κρατέον. ἐπὴν δὲ παγῇ, τότ' ἐμφανὲς γίγν, ὅτι κρατεῖ ὃ πίαρ τ̃ κηροῦ κτ̃ πλῆϑος. οὕτως ἔχει καὶ τῶν ἄρρενος καὶ τ̃ ϑήλεος ἡ γονή. ξυμβάλλεσϑαι δὲ παρέχει, ὅτι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, ἔστι γόνος καὶ ϑήλεος καὶ ἄρσενος, τοῖσιν ἐμφανέσι γινομένοισι. πολλαὶ γὰρ γυναῖκες ἤδη ἐϑηλυτόκησαν παρ' ἀνδράσιν ἰδίοις· τοῖσδε δὲ ἑτέροις ἀνδράσιν ἐλϑούσαι, ἐκυεστόκησαν. καὶ οἱ ἄνδρες οἱ αὐτοὶ κεῖνοι, παρ' οἷσιν ἐϑηλυτόκεον αἱ γυναῖκες, ἑτέρων γυναικῶν ἐς μίξιν ἀφικόμενοι, ἄρσενα γόνον ἐποίησαν· καὶ οἷσιν ἄρσεν γόνος ἐγίνετο, εἰς ἑτέρας γυναῖκας μιχϑέντες, ϑῆλυ γόνον ἐποίησαν. οὕτως ὁ λόγος ἐρεῖ καὶ τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν γυναῖκα, ἔχει καὶ ϑῆλυ γόνον, καὶ ἄρσενα. τοῖσδε μὲν τοῖσιν ἐϑηλυτόκεον, ἐκρατέετο ὃ ἰσχυότερον, πλέονος πλυϑμύου τ̃ ἀδυνέος, καὶ ἐγίνετο ϑῆλεα. τοῖσδε δὲ τοῖσιν ἐκυεστόκεον, ἐκρατέετο ὃ ἀδυνέστερον, καὶ ἐγίνετο ἄρσενα. χωρεῖ δὲ οὐκ ἀεὶ τ̃τὸ ἀπὸ τ̃ αὐτέου ἀνδρὸς ἰσχυρὴ· ἀλλ' ἐνδὲ ἀδυνὴς ἐς ἀεί· ἀλλ' ἄλλό τε ἄλλοίν. καὶ τῆς γυναικὸς οὕτως ἔχει· ὡς μὴ θαυμάζειν τὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ τοῖς αὐτοῖς ἄνδρας, γόνον καὶ ἄρσενα καὶ ϑῆλυ ποιέειν. ἔχει δὲ καὶ τοῖσι κτίσεσιν οὕτως, τὰ πρὸς γονῆς ϑήλεος καὶ ἄρρενος. καὶ ἐν αὐτῇ σφὶ τῇ γονῇ, διέρχεται καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τ̃ ἀνδρὸς, ἀπὸ παντὸς τ̃ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν ἀδυνέων, ἀδυνῆς· καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν, ἰσχυρή. καὶ τῷ τέκνῳ οὕτως ἐστὶν ἀνάγκη, ἀποδίδοσϑαι. καὶ ὁκόϑεν ἀπὸ τ̃ σώματος τ̃ ἀνδρὸς πλέον ἔλϑῃ ἐς τὸν γονέα ἡ τ̃ γυναικὸς, ὃ τέκνον κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῷ πατεί· ὁκόϑεν δ' πλέον ἔλϑῃ ἀπὸ τ̃ γυναικὸς τ̃ σώματος, κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῇ μητεί. ἔστι δὲ οὐκ αὐτὸν πάντα τῇ μητεὶ ἐοικέναι, τῷ δὲ πατεὶ μηδέν. ἢ δ' αὐτοὶ οὗτοι, μηδ' ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδέν· ἀλλ' ἀμφοτέροισιν, ἀνάγκη τί ἐστιν ἐοικέναι τινί. εἰ γὰρ ἀπ' ἀμφοτέρων τ̃ σωμάτων, ὃ σπέρμα χωρεῖ ἐς ὃ τέκνον. ὁκότερος δ' ἂν πλέον ξυμβάλῃ ἐς ὃ ἐοικέναι καὶ ἀπὸ πλείόνων χωείων τ̃ σώματος, κείνῳ τὰ πλείονα ἔοικε. καὶ ἔστιν ὅτε θυγάτηρ ἡμιόλιον, τὰ πλείονα ἔοικε κάλλιον ᾧ πατεί, ἢ τῇ μητεί καὶ κοῦρος γε-

eius nimirum osculo ob humiditatem contracto, simulq; miscetur tum quod à viro, tum quod à muliere procedit. Quòd si mulier partum aliquando experta fuerit, & animaduerterit quando genitura non exciderit, sed intus remanserit, sciet quâ die conceperit. Sic quoque se res habet. Quod à muliere emissum est, quandoque quidem robustius est, quandoque verò imbecillius. Similiter quoque quod à viro emissum est se habet. Et in viro tum muliebre, tum masculum semen inest, eodémque modo in muliere se habet. Masculum verò fœmineo robustius est. Generationem igitur à robustiore fieri necesse est. Hoc quoque modo se res habet. Si quod ab vtroque semen prodit robustius fuerit, mas generatur, si debile, fœmina. Vtrumlibet verò copia superarit, illud ipsum generat. Si nanque debilius semen multò maiore copia valentius superet, euincitur quod valentius est, & debili permixtum ad fœminam transfertur. Quòd si validum debili copiosius fuerit, superatur debile, & ad marem redigitur. Ac veluti si quis ceram & adipem simul commisceat, & adipe multò maiore copia addito, ea ad ignem liquefaciat, dum quidem liquida fuerint, quod copia superat manifestum non est, vbi verò concreta fuerint, tunc quòd adeps ceram copia superat conspicuum est. Sic maris & fœminæ genituram se habere existimandum est. Quòd autem tam in muliere quàm viro, tum fœmineum, tum masculum semen insit, ex his quæ manifestè contingunt coniicere licet. Plæreque enim mulieres suis viris fœminas iam peperêre, quæ cum aliis congressæ, ex iis filios susceperunt. Et viri illi ipsi quibus mulieres fœminas peperêre, cum aliis mulieribus congressi, masculam prolem genuerunt, & quibus masculus fœtus suscipiebatur, & aliis mulieribus congressi, fœminas genuerunt. Eoque modo hæc ratio demonstrat, tam virum quàm fœminam, & fœmineum, & masculum semen continere. Siquidem quæ fœminas suscipiebãt, in iis quod erat validius à debilioris copia superabatur, & fœmellæ generabantur. Neque verò ab eodem viro semen validum, neque semper debile procedit, sed aliàs aliud, & in muliere ad eundem modum se habet, vt proinde minus mirum videatur, easdem mulieres eosdemq; viros & masculam & fœmineam prolem gignere. Eadem verò in brutis, tum fœminam, tum marem procreandi, seminisque ipsius est ratio. Prodit autem & mulieri & viro ab vniuerso corpore, & ab imbecillibus imbecillum, & à validis validum, eodemque modo fœtui distribui necesse est. Cumque plus ex viri quàm mulieris corpore ad genituram accesserit, fœtus ille patris magis erit similis, cùm verò plus ex muliere prodierit, matrem magis referet. Neque verò fieri potest, vt per omnia matris similis sit, patrem nihil referat, aut contrà, neque alterum referat. Verùm vtriusque aliqua in re similem esse necesse est, siquidem ex vtrisque semen ad procreandum fœtum prouenit. Quisquis autem plus & ex pluribus corporis partibus ad similitudinem contulerit, illius pluribus in rebus similis erit. Ac interdum contingit, vt nata filia maiore ex parte, patrem meliùs quàm matrem referat, & editus filius non-

nunquam matris magis quàm patris similis existit. Atque hæc mihi tamque multa sunt superioris sententiæ argumenta, quòd tum in muliere, tum in viro, & masculæ, & fœmineæ prolis generandæ facultas inest. Quinetiam istud interdum contingit, vt tenues & imbecilli fœtus ex parentibus crassis & robustis gignantur. Quòd si multis iam editis eiusmodi liberis accidat, fœtum in vtero ægrotasse perspicuum est, vel à matre aliquid eius incrementi foras prodiisse, vtero nimirum dehiscente, proindeque debilem existere. Animantium autem quodcunq; pro virium suarum ratione ægrotare videtur. At verò si omnes editi liberi debiles extiterint, vteri plus æquo angusti in causa esse existimantur. Si quidem cùm desit amplum spatium in quo fœtus nutriatur, ipsum debilem existere necesse est, deficiente nimirum satis amplo ad incrementum spatio. Quòd si neq; desit amplum spatium, neque fœtus ægrotet, æquum esse videtur, vt ex magnis parentibus magnus partus edatur. Istud autem hoc modo se habet, perinde ac si quis cucumerem iam deflorescentem, tenellum tamen & adhuc cucumerario adhærescentem, in vas aliquod angustum imposuerit, æqualis ac similis ipsius vasis angusti cauitati euadet. At si quis in vas amplum imponat, quod probè cucumerem capere possit, neque eo multò maius sit, æqualis etiam & similis vasis cauitati cucumis euadet. Increscendo enim vasis capacitatem æmulatur, & quæ è terra ferè nascuntur omnia, eodem quo quis ipsa coëgerit prouenint modo. Ad eundem quoque modum in puero se habet, siquidem ampliore loco incrementum accipiat, maior, sin verò angustiore, minor euadit. At verò mutilari in vtero puerum censeo, vel collisione, si circa fœtum mater percussa fuerit, vel in eum ceciderit, vel aliam vim quampiã perpessa fuerit. Quâ verò parte colliditur, ea mutilatur puer. Quòd si vehementiùs etiam colliditur, ita vt quæ eum continet membrana disrupta sit, corrũpitur fœtus. Quin & alio huiuscemodi modo mutilantur pueri, vbi vteri locus in quo mutilati fuerint angustus fuerit, cùm necesse sit corpus quod angusto loco mouetur, illic mutilum fieri. Non secus ac arbores quæ terra continentur, neque satis amplum spatium habent, sed vel à lapide, vel alia quapiam re detinentur, cùm exoriuntur, tortuosæ euadunt, aut parte vna crassæ, altera tenues: sic certe circa puerum contingit, si pars quædam corporis in vtero angustiore loco quàm antea contineatur. Ex mutilatis autem hominibus vt integri pueri nascantur, vt plurimùm contingere solet, cùm quod mutilatum est omnem partium numerum expleuerit, perinde ac sanum. Verùm vbi parentes morbo aliquo laborate contigerit, neq; humidi ipsius, ex quo semen oritur, species quatuor quę naturâ insunt, genituram tótam præbuerint, sed imbecillior sit quæ ex mutilato membro prouenit, nil mirũ videri debet, si vt parens ita & fœtus mutiletur. Et hæc mihi ea de re dicta satis sunt. Iam verò quem initio proposui sermonem repetam.

νόμιμος, ἔστιν ὅτε κἀλλιον ἔοικε τῇ μητρὶ, ἢ τοῦ πατρί. καὶ ταῦτα μοι καὶ τοσαῦτα ὅστιν ἰσόρροπα τοῦ πρότερου λόγου, ὅτι ἔνεστι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ κοινὸς γονίη καὶ θηλυγονίη. τοῦτο δὲ καὶ τόδε. ἔστιν ὅτε τὰ τέκνα λεπτὰ καὶ ἀσθενέα γίνεται, οὐκ παῖδες καὶ μηδὲς, παχέων τε καὶ ἰσχυροὶ ἐόντων. κἠν μὲν πολλοὶ καὶ ἡ γλυκυθύμων τοῦ παιδίων [18] ποιῆται γένη), δῆλον ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνόσησε ὁ ἔμβρυον, [19] καὶ ἀπὸ τῆς μηδὸς, ἢ τῆς αὔξης αὐτὸ ἔξω παρῆκε, τοῦ μηδέων χρηστοτέων μᾶλλον, καὶ ἀεὶ τοῦτο ἀσθενὲς ἐγίνετο. νοστέει ὁ ζῴων ἕκαστον, καὶ τὴν ἰσχὺν ἑωυτοῦ. ἐν δὲ πυρὶ τὰ γλυκύθυμα παιδία ἀσθενέα ἐστὶ, αἱ μήτραι αἴτιαι εἰσὶ, θερμότεραι ἐοῦσαι τοῦ καιροῦ. ἐν γὰρ μὴ ἔχει ὑγροειδέα, ἔνθα ὁ ἔμβρυον τρέφεται, ἀνάγκη ἐστὶν αὐτὸ λεπτὸν γίνεσθαι, ἅτε οὐκ ἔχον τῇ αὔξῃ ὑγροειδίνι· ἐν δ' ἔχει ὑγροειδέα καὶ μὴ νοσέῃσι, ὁκοῖαί κέες ἐστὶ μεγάλων τοκέων, μέγα τέκνον γίνεσθαι. ἔχει δ' ὅτως, ὥσπερ εἴ τις σίκυον νέον ἀπεσπακότα, ἐόντα δὲ νεογνὸν, καὶ τροφεόντα τοῦ σικυηλάτου, [20] θείη ἐς ἀρυστῆρα, ἔσται τοῦ ἀρυστῆρος τοῦ κοίλου καὶ ὅμοιος. ἐν δὲ τις ἐς ἄγγος θῇ μέγα, [21] ὅτι καὶ ὁκοῖοί κέες ἐστὶ σίκυον χαδέειν, ἀλλὰ μὴ πολλοῦ κάρτα μέζονα φύσιος ἔχει σικύου, ἴσος ἔσται ὁ σίκυος τοῦ ἀγγέος τοῦ κοίλου καὶ ὅμοιος· ἐεὶ γὰρ ἐν τῇ αὔξῃ τοῦ κοίλου τοῦ ἀγγέος. χρεὸν δὲ καὶ πολλὰ τὰ φυόμενα ὅτως ἔχει, ὅκως αἴ τις κατθεμένοισι αὐτὰ ὅτω δὴ ἔχει ἐς τοῦ παιδίου, ἐν μὲν ἀρυστῆρι οἱ ἐὴν ἐν τῇ αὔξῃ. μεῖζον γὰρ ἐγίνετο. ἐν δ' ἐν κοιλοχείρι, ἔλασσον. ὁ δ' πηρωθὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι παιδίον, φημὶ αὐτὸ, ἢ φλασθὲν πηρωθεῖσα τῆς μηδὸς πληγείσης κατ' ὁ ἔμβρυον, ἢ πεσούσης, ἢ ἀνῇ τινὸς βιαίῃ πασῇ μαλθῇ τοῦ θυμοῦ τῇ μητρί. [22] ἐν δ' φλασθῇ ταύτῃ, πηρούται ὁ παιδίον. ἐν δὲ μᾶλλον φλασθῇ ὁ ἔμβρυον τοῦ ὑμένος ῥαγῆτος τοῦ θερμοῦ ἔχοντος αὐτὸ, φθείρει ὁ ἔμβρυον· ἢ ἑτέρῳ τῷπῳ τοιῷδε πηρούται παιδία, ἐπὴν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατ' ὁ χωρίον καθότι καὶ ἐπηρώθη ἐγένετο, ἀνάγκη ἐν τοιῷ κινδυνεύῃ τοῦ σώματος, πηρούσθαι κατ' ἐκεῖνο ὁ χωρίον. ὥσπερ καὶ τὴν δένδρων ἅσσα ἐν τῇ γῇ ἐόντα, μὴ ἔχη ἐν ὑγροειδέι, ἀλλ' ὑπὸ λίθου ἢ ὑπό τινος ἄλλου ἀπολήφθῃ, δυσατέλλον σκολιὸν γίνεται· [23] ἢ τῇ μὲν παχὺ, τῇ δ' λεπτόν. ὅτω δ' ἔχει [24] καὶ ἐν παιδίῳ γίνεσθαι, ἐὰν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατά τι τοῦ σώματος, στενότερον εἴη ἕτερον τοῦ ἑτέρου. ὅτι καὶ ἐκ πεπηρωμένων ἀνθρώπων, ὑγιέα τίκτονται τὰ παιδία, ὡς ὅλῳ πλέον συμβαίνει. ἔχει γὰρ τὸ ἀριθμὸν πάντα ὁ πεπηρωμένου τοῦ ὑγιοῦς, ἐπὴν δὲ τί οἱ νόσημα τοιοῦτον, [25] καὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ σπέρμα γίνεται, τέσσαρες ἰδέαι ἐοῦσαι· ὁκόσαι ἐν φύσει ὑπῆρξαν, τὸν γονέων, οὐκ ὅλον παρέχουσιν. [26] ἀσθενέστερον δὲ ὁ καὶ ὁ πεπηρωμένον. οὐ θαῦμα δέ μοι δοκεῖ, καὶ πηρωθεῖσαι, καθάπερ ὁ ὄγκος. ταῦτα δέ μοι εἰς τοῦτο εἰρέαται. αἰεὶ δὴ ἐπιστρέψω τὸν λόγον ὃν ἔλεγον.

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ.

HIPPOCRATIS DE NATVRA PVERI, LIBER.

HIN ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ' ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικὸς, πρῶτον μὲν μίσγεται ὁμοῦ, ἅτε τῆς γυναικὸς οὐκ ἀφεμεούσης, καὶ ἀνθεγίζεται καὶ παχύνεται θερμαινομένη. [2] ἔπειτα πνεῦμα ἴσχει, ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα. ἔπειτα τῆς μηδὸς πνεούσης. ἔπειτα δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν πληθῇ, ὁδὸν οἱ αὐτὸ ἑωυτοῦ ἔξω ποιέει. καὶ κατὰ μέσον τῆς γονῆς ὁ πνεῦμα ἐξίσταται. ὅταν δὲ ὁδὸς γένηται τοῦ πνεύματος ἔξω θερμῷ ἐόντι, αὖτις ἕτερον ψυχρὸν εἰς πνεῦ ἀπὸ τῆς μηδὸς. καὶ τοῦτο ποιέει ἀεὶ πάντος τοῦ χρόνου. θερμαίνεται μὲν γὰρ, ἅτε ἐν τοῦ θερμῷ ἐοῦσα· ψυχρὸν δὲ ἴσχει, ἀπὸ τῆς μηδὸς πνεούσης. πάντα δὲ ὁκόσα θερμαίνεται οἱ ὁδὸν αὐτὸ ἑωυτοῦ καὶ χωρεῖ ἔξω. αὖτὸ δὲ ὁ θερμαινόμενον, ἕλκει ἐς ἑωυτὸ αὖτις ἕτερον πνεῦμα ψυχρὸν ἀπὸ τῆς ῥαγῆς ἀφ' οὗ βέφεται. τοῦτο δὲ γίνεται καὶ ὅτι τοῦ ξύλων, καὶ ὅτι τοῦ φύλλων, καὶ βρωτοῦ καὶ ποτοῦ ὁκόσα θερμαίνεται ἰχυρά. ἀναπνοῖσι δὲ παρέξει ξύλα καὶ φύλλα. ἄπαντα μὲν γὰρ ξύλα ποιήσει τοῦ μάλιστα τὰ νεόφλοια. μείγνυσι γὰρ καὶ τὸν θερμὸν πνεῦμα. ὁ δὲ πνεῦμα ὁκόταν ἔξω χωρήσῃ, ἐλίσσεται ἀεὶ τὸν τομόν. καὶ τοῦτο γινόμενον ὁρᾶται ἀεί. δῆλος οὖν ὁ ἀναλογισμός ὅτι τοῦ πνεύματος, ὅτι ἐν τοῦ ξύλου ἐὸν θερμὸν, αὐτίαν ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ βέφεται, καὶ ἐν ἑωυτοῦ ἀφίησιν. εἰ μὲν γὰρ μὴ αὐτέαν, οὐκ ἂν ὁ πνεῦμα εἰλίσσετο ἔξω ἰόν. [4] πᾶν γὰρ ὁ θερμὸν, τοῦ ψυχροῦ βέφεται τοῦ μετέου. καὶ ὁκόταν ἀναθερμανθῇ ὁ ὑγρὸν ὁ ἐν τοῦ ξύλου ἐνεὸν, πνεῦμα γινόμενον, χωρεῖ ἔξω· καὶ τῇδε ἐξίον ἔξω ὁ θερμὸν ὁ ἐν τοῦ ξύλου ἐνεὸν αὐτίαν ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ βέφεται. ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ φύλλα χλωρὰ· ὅταν δὲ καίηται πνεῦμα ἴσχει. ἔπειτα ῥήγνυσι ὁ πνεῦμα καὶ ὁδὸν ποιέεται, καὶ χωρεῖ ἔξω ἐλισσόμενον. χωρέον δὲ φόφον παρέχει, [5] ἢ τὸν εἰς πνοὴν ποιέεται. καὶ χέδροπα καὶ σῖτος, καὶ ἀκρόδρυα θερμαινόμενα, πνεῦμα ἴσχει, καὶ ἔξω ἐξέρχεται ῥαγὴν ποιησάμενον. καὶ ἐν νοτέῃ ἐν πλέον ὁ πνεῦμα ἀφίησι, καὶ τὸν ῥαγὴν μέζω ποιέεται. καὶ τί δεῖ μακρηγορέειν; πάντα γὰρ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἀφίησι, καὶ ἕτερον ψυχρὸν κατὰ τοῦτο αὐτίαν, ἀφ' οὗ βέφεται. καὶ αὗται μοι ἀνάγκαι τοιαῦταί εἰσιν, ὅτι ἡ γονὴ θερμαινομένη ἐν τῇσι μήτρῃσι, πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι. ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μηδὸς πνεούσης, πνοὴν ἴσχει καὶ ἡ γονή. ὁκόταν γὰρ ἡ μήτηρ ψυχρὸν ἑλκύσῃ ἐς ἑωυτὴν ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ἐπαυξήσεται ἡ γονή. θερμὴ δέ ἐστιν, ἅτε δὴ ἐν θερμῷ ἐοῦσα· καὶ τότε δὴ πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι. καὶ ἡ γονὴ, ὑμηνοῦται φυσαμένη. πεπιεσμένα γὰρ ἀμφὶ αὐτὴν ὁ ἔξωθεν, συνεχὲς γινόμενον ἅτε γλίσχρον ἐὸν, ὥσπερ ἐπὶ ἀρτοῦ ὀφθαλμός, λεπτὸν ἐξίσταται ὑπὸ τοῦ ὑμένος·

SI genitura ab vtroque parente profecta in mulieris vtero permanserit, primùm quidem, cùm mulier minimè quiescat, simul permiscetur, condensatur, & calore incrassescit, deinde spiritum cõcipit, tum quia loco calido existit, tum quia mater spirat. Quæ cùm spiritus plena fuerit, viam ipse sibi foras facit, qua per mediam genituram excat. Vbi verò via facta spiritus ille calidus foras eruperit, alium rursus frigidũ à matre ad se attrahit, idque toto tempore perseuerat. Incalescit siquidem cùm loco calido existat, matre autem spirante, frigidum concipit. Quæ verò calent omnia, spiritum continent. Erumpit autem spiritus, viamque ipse sibi aperit & foras fertur. Quod verò incalescit, alium rursus ad se spiritum frigidum, quo nutriatur, per scissuram attrahit. Quod etiam contingit in lignis, foliis, & cibis, & potibus, quæ vehementer incalescunt. Id verò videre licet in lignis ardentibus. Quæ quidem omnia istuc faciunt, tum verò præcipuè si subuiridia fuerint. Spiritum siquidẽ per sectionem emittunt, qui vbi foras prodierit, circa fissuram conuoluitur, idque perpetuo fieri videmus. Bene igitur subducta ratione, existimare licet, quòd spiritus in ligno cùm calidus existat, alium frigidum, à quo nutriatur, attrahat, & à seipso dimittat. Nisi enim attraheret, spiritus exiens minimè conuolueretur. Omne nanque calidum frigido moderatò nutritur. Et vbi percalefactum fuerit humidum, quod in ligno inest, & in spiritum conuersum fuerit, foras prodit, eademque via qua exit calor ille, qui in ligno existit, alium frigidum, quo nutriatur, attrahit. Ad eundem quoq; modum folia viridia cùm vruntur spiritum concipiunt, qui postea erumpit, & viam faciens, foras conuolutus prodit, cúmque exit strepitum exhibet, qua parte inspirationem facit. Quin & legumina, triticum & arborei fructus, vbi incaluerint, spiritum concipiunt, qui rima facta foras prodit, & si humida fuerint, copiosiorem spiritum emittunt, & rupturam maiorem efficiunt. Et quid longiore oratione opus est? Quæcunq; enim incalescunt, spiritum emittunt, & alium frigidum vicissim, quo nutriuntur, attrahunt. Atque eæ quidem à me adductæ rationes necessariò efficiunt, vt genitura in vtero incalescens, spiritum habere & emittere videatur, simulq; à matre spirante spirationem habere. Cùm enim mater aerem frigidum ad se attraxerit, eo genitura frutitur. Quæ cùm loco sit calido, calida est, túnequé sanè spiritum concipit & emittit, & spiritu distenta, membrana obducitur. Ei enim exteriore parte quiddam obtenditur, quod cùm viscidum sit, vndique sibi cohæret, & non secus ac in pane tosto, tenue quippiam ad instar membra-

næ in ſuperficie extat, qui incaleſcens & inflatus attollitur. Quà verò parte inflatur, iſthinc quod membranam refert, exoritur. At verò vbi genitura tota incaluit, & flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circunducitur, per quam ad mediam genituram intro & foras ſpiritui tranſitus fit, eáque parte membranæ tenue quiddam à genitura recedit, quæ in his locis pauciſſima ineſt, ipſa verò reliqua in membrana continetur. Equidem genituram ſex diebus in vtero retentam & foras prolapſam ipſe vidi, & qualis tunc meo iudicio viſa eſt, ex eo reliquorum coniectura facio. Quanam autem ratione iſtud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari perelegans erat fidicina, quæ cum viris conuerſabatur, & quam minimè decebat grauidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Hæc audierat quæ mulieres inter ſe narrant, ſi quando mulier conceptura ſit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis & intellectis, ea ſemper in animo habuit, cumque aliquando genituram non exire percepiſſet, rem ad dominam detulit, quæ ad me etiam peruenit. Quo audito ipſa vt in terram deſiliret iuſſi. Quod cùm iam ſepties feciſſet genitura in terram cum ſonitu defluxit. Quam illa videns non ſine admiratione ſpectauit, ego verò qualis erat referam. Vt ſi quis ouo crudo externam teſtam vndique auferat, in quo interiore membrana contentus humor pelluceat, ad hunc ferè modum (vt vno verbo dicam) ſe habebat liquor ille, prætereaque ruber erat & rotundus. Conſpiciebantur autem fibræ albæ & tenues in membrana cum ſanie craſſa & rubra contentæ, & ipſa membrana exteriore parte cruore ad inſtar ſugillatorum ſuffuſa erat. In cuius medio tenue quiddam extabat, quod mihi vmbilicus eſſe videbatur, & per illum primùm reſpiraſſe, ex eoque protendebatur membrana tota genituram complectens. Atque hæc quidem mihi viſa eſt genitura ſex diebus concepta. Adducam autem paulò poſt aliam cognitionis rationem, his omnibus qui horum deſiderio tenentur manifeſtam, quæ quantum homini de re eiuſmodi dicere conceditur, omnem orationem meam probabit. Ac de his quidem hactenus. Cùm verò genitura in membrana continetur, ſpirationem intro & foras habet, & ſanguine à matre in vterum delapſo incrementum accipit. Neque enim menſes prodeunt mulieri quæ prægnans eſt, ſi puer ſanus futurus ſit, præter quàm quibuſdam perpuſillum primo menſe, ſed promanans ab vniuerſo muliebri corpore ſanguis, omni ex parte foris circum membranam diffunditur, iſque vnà cum ſpiritu per membranam, quà perforata eſt & extat, attractus condenſatur, & in futuri animalis augmentum cedit. Succedente autem tempore rurſus aliæ multæ tenues membranæ, eo modo quo prima, intrà primam protenduntur, eæque ex vmbilico dependentes, mutuis inter ſe vinculis connexæ ſunt. Quod cùm extiterit, ex delapſo & concreto materno ſanguine caro gignitur, ex cuius medio vmbilicus extat, per quem ſpiritum & incrementum recipit. At verò mulier cùm vtero gerit, etiamſi menſes minimè prodeant, neque τοῦτο γίνεται, κατὰ τοῦτο τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς μήτρης καὶ πηγνυμένου σὰρξ γίνεται. καὶ τὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνεῖ καὶ τοῦ αὔξησιν ἴσχει. ἡ δὲ γυνὴ ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχῃ. ἀπὸ τοῦ καταμηνίων μὴ χωρεόντων, οὐχὶ

δὲς. θρομβούμενος γὰρ καὶ φυσώμενος αἴρεται. ἢν δὴ αὐ φυσᾶται, κείνῃ ὁ ὀμφαλὸς ἐξέρχεται. τῇ δὲ γυνῇ θρομβουμένῳ καὶ φυσωμένῳ πάσῃ, ὑμένι ἔξωθεν περιέχει, καὶ τὰ δὲ μέσον τῆς γυνῆς, τῷ πνεύματι δίοδος καὶ ἔξω καὶ ἔσω ἐξ διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ. καὶ τούτῳ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀπέχει ὁ λεπτὸν καὶ τῆς γυνῆς ἐν αὐξῆσιν ὀλίγιστόν ἐστιν. αὕτη δὲ ἡ ἄλλη γυνὴ προσγύλη ἐστὶν ἐν ὑμένι καὶ μέσῳ ἔξ ἡμέρας μείναντα ἐν τῇ καρδίῃ γενέσθαι καὶ ἔξω πεσοῦσαν αὐτὸς εἶδον. καὶ ὁκοῖόν μοι ἐφαίνετο ἐν τῇ γνώμῃ τότε, ἀπ' ἐκείνων τὰ λοιπὰ τεκμήρια ποιεῦμαι. ὡς δὲ εἶδον τὴν γυνὴν ἐκπαίδευσαν, ἐγὼ διηγήσομαι. γυναικὸς οἰκείης μουσικοῦ ἐοῦσαν, ἐγὼ δι' ἀνδρὸς φοιτέουσα, ἵνα μὴ ἐλάσσων ἐν καρδίῃ, ὁκοῖόν μὴ ἀπιμεστέρη εἴη. ἠκηκόει δὲ ἡ μουσικὸς ὁκοῖα γυναῖκες λέγουσι πρὸς ἀλλήλας· ἐπὴν γυνὴ μέλλῃ λήψεσθαι ἐν καρδίῃ, οὐκ ἐξέρχεται ἡ γυνὴ, ἀλλ' ἔνδον μένει. ταῦτα ἀκούσασα, ξυνῆκε. καὶ τοῦτο ἐφύλασσεν ἀεί. καὶ πως ὡς ἤκουσεν οὐκ ἐξιοῦσαν τὴν γυνῆν, καὶ ἔφρασε τῇ δεσπίνῃ, καὶ ὁ λόγος ἦλθεν ἕως ἐμέ. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐκελευσάμην αὐτὴν, πρὶν τὴν γῆν πηδῆσαι, καὶ ἐπαίαν ἤδη ἐπεὶ ἐπεπήδητο, ἡ γυνὴ κατέρρυη ὅτι τὴν γῆν, καὶ φόφος ἐγένετο. κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα, ἐθήητο καὶ ἐθαύμασεν. ὁκοῖον δὲ ἰδεῖν, ἐγὼ ἐρέω· ὅς εἴτις ὠὸν ὠμοῦ ὃ ἔξω λεπύειν πρὸς ἐλαίειν, ὃν τρόπον ἔνδον ὑμένι, ὃ ἔνδον ὑγρὸν ἀφαφαίνοιτο. τόπος μὲν τις ἐν τοῖσι ἐοῦσι, ἄλις εἰπεῖν. ἐν δὲ καὶ ἐρυθρὸν καὶ προσγύλον. ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι ἶνες λευκαὶ καὶ παχεῖαι, εἰλημμένοι ξὺν ἰχῶρι παχεῖ καὶ ἐρυθρῷ, καὶ ἀμφὶ τὸν ὀμφαλὸν ἔξωθεν ἀμάλωπες. τὰ δὲ μέσον τοῦ ὑμένος, ἀπεῖχε λεπτὸν ὅτι μοι ἐδόκεεν εἶναι ὀμφαλός· κἀκείνου τοῦ πνεύματος ἄπας, πρὸς ἔχων τὴν γυνῆν. τοιαῦτα μὲν ἐγὼ εἶδον ἐκπαίδευσαν οὖσαν τὴν γυνῆν. ἐρέω δὲ καὶ ἄλλον λόγον γνῶσιν· ὀλίγον ὅτι τοῦτο ὕστερον ἐκφανέα, πρὸς τὸν βουλομένῳ εἰδέναι τοῦτο πρῆξαι καὶ ἰσόμενον, πρὸς τὸν ἐμὸν λόγον, ὅτι ἔστιν ἀληθὴς ὡς εἰπεῖν ἄνθρωπος πρὸς τοιούτου πράγματος· καὶ ταῦτα μὲν, ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. ὅτι δὲ ἡ γυνὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ, καὶ πνεῦμα ἔχει καὶ εἴσω καὶ ἔξω, καὶ αὔξεται ὑπὸ τῆς μήτρης τοῦ αἵματος καπόντος ὅτι τὰς μήτρας. τὰ δὲ καταμήνια οὐ χωρέει, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ πρὸς ἐωυτὴν, ἢν μέλλῃ παιδίον ὑγιαίνειν· εἰ μὴ ἔστιν ἧσιν ὅτι σημαίνει τὸ πρῶτον μῆνα ὁκόσον ὀλίγον· ἀλλὰ κατὰ τὸν αἷμα ἀπὸ πάντος τοῦ σώματος τοῦ γυναικὸς, κυκλόσε πρὸς τὴν ὑμένα ἔξω. ἅμα δὲ τῇ πνοῇ ἐλκομένῳ εἴσω τοῦ αἵματος ἀφὶ τοῦ ὑμένος, καὶ τὸ τεθραμμένον καὶ ἀπέχον συμπήγνυται καὶ αὔξει τὸ μέλλον ζῶον ἔσεσθαι. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγένηται, αὖθις ἕτερον ὑμένες εἴσω τοῦ πρώτου ὑμένος λεπτοὶ καὶ πολλοὶ περιείληφται, τρόπον τοιοῦτον, οἷον καὶ ὁ πρῶτος ὑμὲν ἐγένετο. τεταμένοι δὲ εἰσὶ καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ ἐς ἀλλήλους ἐξηρτέδασμενοι ἔχουσι. ὁκόταν δὲ ἤδη

τόδε οὐ πονέεται, ὅτι τὸ αἷμα οὐ πρήσσεται, βύζιν ἀπὸν κατὰ μῆνα ἕκαστον· ἀλλὰ χωρέει ἥσυχῃ καὶ κατ' ὀλίγον αὖθις πόνου κατὰ ἡμέρην εἰς τὰς μήτρας. καὶ τὸ ἔνδον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν αὔξεται. κατὰ ἡμέρην δὲ ἑκάστην, τοῦτου ἕνεκα χωρέει, ἀλλ' οὐκ ἐς ἅπαξ κατὰ μῆνα· ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γυνὴ ἐνεοῦσα, ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος αἰεὶ, ὁκοῖόν αὐ καὶ δυνάμιος ἔχει. ταῦτα καὶ ἡ πνοή. καὶ τὸ μὲν πρῶτον σμικρὴ ἡ πνοὴ γίνεται· καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον χωρέει ἀπὸ τῆς μήτρης. ὁκόταν δὲ ἡ πνοὴ ὅτι πλέον γίνηται, μᾶλλον ἕλκει τὸ αἷμα, καὶ ὅτι πλέον κατέρχεται ὅτι τὰς μήτρας. τῆσι δὲ ἐν καρδίῃ μὴ ἐχούσῃσι, ὁκόταν τὰ καταμήνια μὴ χωρέῃ, διὰ τάδε ὁ πόνος γίνεται. πρῶτα μὲν τὰ πρήσσεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι κατὰ μῆνα ἕκαστον, ἀνάγκης τοιῆσδε· ὅτι μὲν μόνος διαφέρει πολὺ, καὶ κατὰ ψῦξιν καὶ κατὰ θερμασίαν. καὶ τούτου αὐξάνεται τὸ γυναικὸς τὸ σῶμα. ὑγρότερον γὰρ ἐστιν ἢ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ πρησθέντος τοῦ αἵματος καὶ πληρώσαντος τὰς φλέβας, ἀπέρχεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ πῶς τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ φύσει ἐπήρξεν. ὥστε μὲν μὴ ἐπεκένωται τοῦ αἵματος ἡ γυνὴ, λαμβάνει ἐν καρδίῃ· μὲν ἢ πλήρης ἐστὶ, οὐ κενέων τὸ τῶν μηδέων καὶ τῶν φλεβῶν γινομένων τοῦ αἵματος, λαμβάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τοῖς πάνδας. κατὰ δὲ τῶν καταμηνίων τὴν κάθαρσιν, αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν καρδίᾳ. αἴτιον ἢ τὸ εἰρημένον. ὁκόταν δὲ πρεσβύτερον τὸ αἷμα καὶ ἀποκριθὲν, μὴ χωρέει ἔξω, ἀλλ' ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι μὴ χαίνωσι, θρομβούμεναι δὴ ὑπὸ τοῦ αἵματος χρονιώτερον λύουσαι αἱ μῆτραι θερμὴν τῷ ἄλλῳ σώματι παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ διαδίδοσιν αἷμα ἐς τὰς φλέβας τοῦ σώματος, ὅπῃ αἱ φλέβες πληρούμεναι πονέουσι), καὶ οἰδήματα παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ κίνδυνος ἐν τοῦ τοιούτου χολωθείσῃ. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὴν κύστιν πρησίζανται, καὶ πτέζουσι καὶ κάμνουσι τὴν κύστιν, καὶ γραφουείῃ παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε πλήρεες αἵματος ἐοῦσαι αἱ μῆτραι πρὸς πίπτουσιν ἢ πρὸς τὰ ἰσχία, ἢ πρὸς ὀσφύν, καὶ πόνον παρέχουσιν. ἔστι δ' ὁκόταν ἐξηρεθίσῃ τὸ αἷμα μιᾶς πέντε ἢ ἓξ ἐν τῇσι μήτρῃσι σαπέν, πύος γίνεται. καὶ ἐνίοισι τὸ αἰδοῖον ἐξέρχεται τὸ πύος. ἔστι δὲ ἧσι καὶ κατὰ τὸν βουβῶνα ὡς φύμα γίνεται, καὶ κεῖ πύον θυόμενον, ἐξῆλθε. καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τῇσι γυναιξὶ τοιουτότροπα γίνονται, ὁκόταν μὴ ἀποκαθαίρωνται τὰ καταμήνια. ἀλλὰ τί δεῖ λέγειν αὐτὰ ἐνθάδε; εἰρήσεται γὰρ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νοσήμασιν. ἀλλ' ὅθεν ἀπέλιπον περαινέω τὸν λόγον. ὁκόταν δὲ θύνται σάρξ, τότε οἱ ὑμένες αὐξόμενοι τοῦ ἐν τῇσι μήτρῃσιν αἵματος, αὔξονται καὶ αὐξεῖ καὶ κολποῦται, καὶ μάλιστα οἱ ἔξωθεν. καὶ τὸ αἷμα κατελθὸν, τὸ ἀπὸ τῆς μήτρης, ὅτι ἡ σὰρξ πνέουσα ἐλκύσῃ, καὶ ἡ αὔξη ἐθύνεται καὶ χρηστὸν ἴη, ἐς τὰς κόλπους τῶν ὑμένων ἀποκείνεται. καὶ ὁκόταν κολποῦται καὶ τὸ αἷμα δέξωνται, τότε ἤδη καλέεται χορίον. ταῦτα δὲ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἡ δὲ σὰρξ αὐξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀρθεῖσα, καὶ ἔρχεται ἐν ταύτῃ ἕκαστον ὅμοιον, ὡς τὸ ὅμοιον. τὸ πυκνὸν, ὡς τὸ πυκνόν· τὸ ἀραιὸν, ὡς τὸ ἀραιόν· τὸ ὑγρὸν, ὡς τὸ ὑγρόν. καὶ ἕκαστον ἔρχεται εἰς χώρον ἴδιον καὶ τὸ ξυγγενὲς, ἀφ' οὗ καὶ ἐγέ-

tamen iccirco laborat, quòd ſanguis ſingulis menſibus cumulatè exire ſolitus, non agitetur, ſed ſenſim paulatimque quotidie in vterum citra dolorem ſecedit, ex quo augetur, quod intro in vtero continetur. Singulis autem diebus, & non quolibet menſe ſemel, iccirco defertur, quod genitura quæ in vtero continetur, ſemper aliquid è corpore, pro virium ratione trahit, ad eundemque modum etiam ſpiratio habet. Ac primò quidem parua eſt ſpiratio, & paucus ſanguis ex matre fertur. Cùm verò amplior fit ſpiratio, plus quoque ſanguinis attrahit, & maiore copia in vterum deſcendit. Iis verò quæ minimè vtero gerunt, vbi menſes non prodierint, eas ob cauſas dolor accedit. Primùm quidem quolibet menſe ſanguis in corpore ex eo neceſſario agitatur, quòd menſes plurimùm inter ſe frigore & calore diſtant, id quod mulier ſenſu percipit, cùm viro longè ſit humidior. Vbi autem agitatur ſanguis & venas impleuerit, ex corpore deorſum fertur, id quod ei quodammodo ab initio à natura inſitum eſt. Quare ſi illo ſanguine vacuata mulier fuerit, concipit, ſi verò is redundarit, minimè. Vteris enim & venis ſanguine vacuis, mulieres fœtus concipiunt. Hæ nanque poſt menſtruam purgationem, ob iam dictas cauſas, vtero concipiunt. Quòd ſi agitatus ille & ſecretus ſanguis, minimè foras, ſed in vterum feratur, iſque non hiarit, tum ſanè diutiùs immorante ſanguine incaleſcit, caloremque reliquo corpori diſtribuit, eſt vbi etiam ſanguine in venas corporis refuſo, eæ impletæ dolent, & tumores excitant. Nonnunquam verò ex eo claudicationis periculum impendet. Quinetiam interdum veſicam offendunt, eamque premunt & vrunt, vrinæque ſtillicidium adferunt. Quandoque verò vteri ſanguine redundantes, in coxendicem & lumbos procumbunt, dolorésque exhibent. Eſt vbi ſanguis quinque aut ſex menſibus in vtero immoratus, ibique putreſcens in pus vertitur, quod quibuſdam per pudendum extra fertur. Nonnullis etiam in inguine velut tuberculum oboritur, ibique in pus conuerſum foras prodit, & plæraque alia eiuſmodi mala mulieribus contingunt, quæ per purgationes menſtruas non repurgantur. Sed quid ea hoc loco recenſere opus eſt? De his ſiquidem in morbis muliebribus dicetur. Verùm eò vnde digreſſi ſumus reuertamur. Cùm caro producta fuerit, tum ſanguine in vtero increſcente, etiam ipſæ membranæ, præcipuéque externæ, augentur, & in ampliores ſinus diſtenduntur. Et quicquid ſanguinis à matre deſcendit, & caro ſpirando attraxerit, & in incrementum ceſſerit, quódque vtile fuerit, in membranarum ſinus ſecernitur, quæ vbi in ſinus excauatæ fuerint, & ſanguinem exceperint, tum rectè Græcis χωρίον, Latinis Loci & Secundæ appellantur. Ac de iſtis hæc mihi dicta ſint. At verò caro dum increſcit à ſpiritu diſcernitur, in eáque ſimile quódque ad id, quod ſibi ſimile eſt, fertur, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, ferturque vnumquodque in propriũ locum, ad id cum quo cognationem habet, & ex quo etiam

ortum est. Et quæcunque ex densis orta sunt, densa sunt, & quæcunque ex humidis, humida, reliquáque ad eandem rationem augentur, caloréque ossa condensata durescunt. Ac sanè ad instar arboris in ramos etiam diuiduntur, multoque meliùs in membra tum corporis interna, tum externa distinguntur, ipsumque caput ab humeris distans exoritur, brachia item & cubiti à costis, & crura inter se separantur, neruique ad articulos prosiliunt, os per se diducitur, nasus & aures in carne eminent & perforantur, oculi humore puro implentur, pudendum quodnam sit, manifestum est, & viscera ipsa conspicuò discernuntur. At sanè superioribus etiam partibus, ore nempe & naribus, spiritum trahit, & venter spiritu inflatur, eoque inflata intestina, ex superioribus per vmbilicum insuper spiritum accipiunt, & absumunt, & à ventre ac intestinis in podicem, similiterque in vesicam via foras patet. Atque horum singula vi spiritus distinguntur. Spiritu nanque distenta omnia, pro generis affinitate distant. Quemadmodum si vesicæ fistulam alligaris, per eamque in vesicam terram, arenam, & tenuia plumbi ramenta iniicias, deinde aqua per fistulam affusa flatum immittas: primùm quidem illa cum aqua permiscebuntur, deinde verò temporis progressu, flatu agitata secedent, plumbumque ad plumbum, arena ad arenam, & terra ad terram se conferet. Ac si quis ea arescere permittat, disruptaque vesica contempletur, simile ad sui simile se contulisse comperiet. Ad eundem certe modum genitura & caro discernuntur, in eaque simile quodque ad sui simile secedit. Atque ista quidem ea de re à me dicta sunt. Iam verò genitus est infans eoque peruenit, vt fœmina quidem primam concretionem duobus & quadraginta diebus, cùm longissimè, accipiat, mas verò triginta diebus, quod longissimum. Vt plurimùm enim intra hoc tempus, vel paulò minus, vel maius, ista distingui contingit. Nam & purgatio à partu fit mulieribus vt plurimùm, iis quidem quæ fœminam susceperunt, duobus & quadraginta diebus, eaque vt maximè diuturna, ita perfecta est. Extra tamen periculum fuerit, si etiam quinque & viginti diebus purgetur. In masculo verò purgatio diebus triginta contingit, sicque cùm longissima, perfecta est, quæ tamen extra periculum posita fuerit, si diebus viginti perseueret. Postremis verò diebus, quàm minima purgatio procedit. Quin & iuniores paucioribus diebus, seniores verò, pluribus repurgantur. In partu autem & puerperij purgamentis maximè laborant, quæ primos partus expertæ sunt, & quæ minùs sæpè, quàm quæ sæpiùs peperere, magis conflictantur. At verò purgationes à partu ea de causa mulieribus contingunt, quòd primo tempore ad duos & quadraginta dies in fœmina, in masculo verò ad dies triginta, paucissimus sanguis in pueri alimentum cedit, ex eo verò ad partum vsq; tempore, copiosior. Ac sanè purgationem in partus purgamentis reddi & foras exire pro dierum ratione oportet.

νετο. καὶ ὅσ' ἀπὸ πυκνοῦ ἐλθύετο, πυκνά ἐστι· καὶ ὅσα ἀπὸ
ὑγροῦ, ὑγρά. καὶ τ' ἄλλα κατ' τὸν αὐτὸν λόγον γίνεται ἐν τῇ
αὐξήσει. καὶ τὰ ὀστέα σκληρύνεται ὑπὸ τῆς θερμῆς πη-
γνύμενα. καὶ δὴ καὶ διήθεται ὡς δένδρον. καὶ ἀναθεῖται
ἐπὶ ἄμεινον, καὶ τὰ εἴσω τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἔξω. καὶ
ἥτε κεφαλὴ γίνεται ἀφεστηκυῖα ἀπὸ τῶν ὤμων. καὶ οἱ
βραχίονες καὶ οἱ πήχεες ἀπὸ τῶν πλευρέων. καὶ τὰ
σκέλεα διίσταται ἀπ' ἀλλήλων. καὶ τὰ νεῦρα ἐπαίσ-
σεται ἀμφὶ τὰς φύσιας τῶν ἀναθεόντων, καὶ αὐλοειδοῦται.
καὶ ἡ ῥὶς, καὶ τὰ οὔατα ἀφίσταται ἐν τῇσι τρυξί, καὶ τε-
τρύπται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπίπλανται ὑγροῦ καθα-
ροῦ. καὶ τὸ ἀιδοῖον δῆλον γίνεται, ὁκότερόν ἐστι. καὶ τὰ σπλάγ-
χνα διαφαίνεται. καὶ δὴ καὶ τοῖσιν αὖτε τῶν πυόων ποιέ-
εται, τά τε στόματα καὶ τὴν ῥινί. καὶ ἥτε κοιλίη φυσᾶται. καὶ
τὰ ἔντερα καταφυσώμενα κατ' τὸ αὖθεν ἐπιλαμβανόμενα
τῶν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ πνοῶν· καὶ ἀμαλδύνει. καὶ ἐς
τὸν κύστιν ὁδὸς γίνεται ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐν-
τέρων ἔξω, καὶ ἐς τὸν κύστιν ὁδὸς ἔξω. τούτων δὲ διαφαι-
νόμενα ἀπὸ τῆς πνοῆς ἕκαστα. φυσώμενα γὰρ διίσταται
ξύμπαντα κατ' συγγένειαν. καὶ γὰρ εἰ θέλοις αὐλίσκον προσ-
δήσας τῇ κύστῃ, καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβάλοις ἐς τὸν κύ-
στιν λῶτα καὶ ψάμμον, καὶ μολίβδου κονιάματα λεπτά,
καὶ ὕδωρ ἐπιχέας φυσῶν διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον
μὲν ὀκτὼ ἀναμείξεται τῷ ὕδατι. ἔπειτα δὲ, χρόνῳ
φυσώμενα ἐλθύσεται ὅ, τε μόλιβδος, ὡς τὸν μόλιβδον· καὶ
ἡ ψάμμος, ὡς τὸν ψάμμον· καὶ ἡ γῆ, ὡς τὸν λῶτ.[26] καὶ
ἐν τῷ πῖς αὐτὰ ἀναθεῖναι ἐάσῃ, καὶ ἀπερρήξας τὸν κύστιν
σκέψηται, διήσει αὐτῶν ὁ ὅμοιον ἐς ὁ ὅμοιον ἐληλυθός.
οὕτω δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ σὰρξ διαφαίνεται, καὶ ἔρχεται
ἕκαστον ἐν ὠῴῃ, ὁ ὅμοιον ὡς ὁ ὅμοιον. ταῦτα δέμοι ἐς τοῦ-
το εἴρηται. καὶ γέγονεν ἤδη παιδίον, καὶ εἰς τοῦτο ἀφικνέε-
ται, ὁ μὲν θῆλυ τῶν τριῶν πῆξιν, ἐν τεσσεράκοντα
ἡμέρῃσι καὶ δύο· ὁ μακρόταλον· ὁ δὲ ἄρσεν, ἐν τεσσερά-
κοντα ἡμέρῃσι ὁ μακρόταλον. ὡς γὰρ ὅτι πολὺ ξυμβαίνει ἐν
τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἢ ὀλίγῳ μείονι, ἢ ὀλίγῳ πλείονι, ταῦ-
τα διαφαίνεται.[27] καὶ γὰρ ἡ καθαρσις γίνεται τῇσι γυναι-
ξὶ μετὰ τὸν τόκον ὡς ὀκτάποδος, ὅτι μὲν τῇ κούρῃ, ἡμέρ-
σι τεσσεράκοντα καὶ δύο. οὕτως ἡ χρονιωτάτη, τελείη.
ἀκίνδυνος δ' αὖ εἴη, καὶ ἐν εἴκοσι καὶ πέντε ἡμέρῃσιν, εἰ
καθαίροιτο. ὅτι δὲ τῷ κούρῳ, ἡ καθαρσις γίνεται ἡμέρ-
σι τεσσεράκοντα. οὕτως ἡ χρονιωτάτη τελείη. ἀκίνδυνος δ'
αὖ εἴη καὶ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν εἰ καθαίροιτο. τὸ δὲ ὑστα-
τον χρόνου, ἐλαχίστη χωρέει ἡ καθαρσις. ὅτι δὲ τῇσι νεω-
τέρῃσιν ἐλάσσοσιν ἡμέρῃσι καθαίρονται· ὅτι δὲ τῇσι
πρεσβυτέρῃσι, πλείοσι. μάλιστα δὲ πονέονται αἱ γυναῖ-
κες ἐν τῷ τόκῳ, καὶ ἐν τοῖσι λοχίοισιν αἱ πρῶτοτόκοι, καὶ
αἱ ἐλάσσω τεθοκυῖαι, τῶν πλείω τεθοκυιέων, μᾶλλον πο-
νέονται. αἱ δὲ καθάρσιες αἱ ἐν τῷ τόκῳ τῇσι γυναιξὶ,
τοῦτο εἴνεκα γίνονται, ὅτι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, μέχρι τεσσεράκοντα ἡμερέων καὶ δύο ὅτι τῇ κούρῃ, ὅτι δὲ τῷ κού-
ρῳ, μέχρι τεσσεράκοντα ἡμερέων ἐλάχιστον αἷμα κατέρχεται. ὅτι τῶν αὖξιν τῷ παιδίῳ. ὁ δὲ ἀπὸ τούτου πλῆθος,
μέχρι τέσσ. δεῖ δὴ τῶν καθαρσιν ἀποδοθῆναι ἐν τοῖσι λοχίοισι, καὶ ἐξιέναι ἔξω, κατ' τὸν λόγον τῶν ἡμερέων.

ἀρχὴ δ' ἐν τοιούτῳ τῇ γυναικὶ ἐν τῇ ὠδῖνι· ὁ αἷμα τα-
ρασσόμενον τῇ γυναικὶ καὶ θερμαίνεται πολὺ ὑπὸ τῆς κι-
νήσεως τοῦ παιδίου σφοδρῆς οὔσης. ταραχθὲν δ', προῖ-
σιν μὲν ἔρχεται ἔξω. [28] μετὰ δὲ τὸ παιδίον, ἰχὼρ παχὺς αἱ-
ματώδης· καὶ ὑφήνησις ἐγίνετο τούτῳ, ὥσπερ ὕδατι ὅτι
βαπτίζῃς· ἔπειτα μετ' ὀλίγον αἰὰ πάσας τὰς ἡμέρας χω-
ρεῖ ἡ κάθαρσις, ἕως τοῦ εἰρημένου χρόνου, [29] πλῆθος ἀπί-
κη κοτύλη ὅλη καὶ ἡμίσεια τὸ πρῶτον, ἢ ὀλίγῳ πλείω,
ἢ ὀλίγῳ ἐλάσσω, κατ' λόγον τούτου μέτρου αὐξήσει. χω-
ρεῖ δὲ αἷμα, οἷ ἀπὸ ἱερείου ἐὰν ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ, καὶ ἐὰν μέλλῃ
ὑγιαίνειν, καὶ ταχὺ πήγνυται· ἐὰν δὲ μὴ ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ, μὴ
δὲ μέλλῃ ὑγιαίνειν, χωρεῖ ἡ κάθαρσις ἐλάττων, καὶ εἶδος
ποιηρότερη, καὶ οὐ ταχὺ πήγνυται. ὧδε δὲ τοῦτο ἔχει. ἐὰν τι
ἡ γυνὴ ἐν τάχει ἔχουσα νόσημα ἔχῃ μὴ συγγενές, [30] ἐν
τῇ λοχίῳ καθαρσῇ ἀπόλλυται. ἐὰν δὲ μὴ ἀπεκαθαρθῇ
ἐν τῇσι πρώταισιν ἐν τάχει ἔχουσα, διὸ ὑγιαί-
νει ἐοῦσα, εἴτε καὶ μή, ἐαυτοῦ· ἢν δὲ οἱ ἡ κάθαρσις, εἴτε ὑπὸ
φαρμάκων, εἴτε καὶ αὐτομάτη ἐξαίφνης, κατ' λόγον τῶν
ἡμερέων χωρήσῃ, ὧν οὐ χωρεῖ ἐς ἅπαξ. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπο-
καθαρθῇ τὰ λοχία ἡ γυνὴ, νοῦσος αὐτῇ μεγάλη ἔσται καὶ κι-
νδυνωδεστάτη ἀπαθανεῖν, ἐὰν μὴ μελεδαίνηται ἐν τάχει, καὶ
τις αὐτῇ προσηκουσαν ἐπάγῃ τὴν καθαρσιν. ταῦτα εἰσ-
ενεγκεῖν ἐστιν ὧδε διὰ τοῦτο, ὅκως ἀπαφίω ὅτι τῶν παι-
δίων γίνεται ἡ διάκρισις τῶν μελέων ἡ μακροτάτη· ὅτι μὲν
τῇ κούρῃ, ἐν τεσσεράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν· ὅτι δ' τῷ
κούρῳ, ἐν τεσσεράκοντα ἡμέρῃσιν. ἰσόρροπον ἡ καθαρσις τῶν λε-
χέων, ὅτι ὅτι μὲν τῇ κούρῃ γίνεται ἐν τεσσεράκοντα καὶ δυοῖν
ἡμέρῃσιν· ὅτι δὲ τῷ κούρῳ ἐν τεσσεράκοντα ἡμέρῃσιν, ἡ γονιωτάτη. μέλλω δὴ τὸ δεύτερον νεῦν ὀνομάζειν, σαφηνείας
ἕνεκεν. φημὶ γὰρ αὐτὰ παραδίδοσθαι, ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν
εὐούσῃσι τῇ γυνῇ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναι-
κὸς ὅτι τὰς μήτρας θήλεια γονὴ ἐοῦσης ἐν τεσσεράκοντα
καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν. ἐν γὰρ τούτῃσι διαφαίνεται τὰ μέ-
λεα τῶν παιδίων. ἀπὸ τοῦ τούτου τοῦ χρόνου, ὅτι πλῆθος ἔρ-
χεται αἷμα· καὶ ὅτι τῷ κούρῳ πάλιν, κατ' λόγον τῶν τεσ-
σεράκοντα ἡμερέων. ὧδε δὲ ἔχει ἕτερον ἰσόρροπον τοιόνδε ὅτι τοῦ-
τό ἐστιν ἀληθέα. τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων ὁκόταν ἡ γυ-
νὴ ἐς τὰς μήτρας πέσῃ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυ-
ναικὸς ἐς τὰς μήτρας. ἔπειτα ὅ ὅτι πλῆθος. εἰ γὰρ ἀθρόον καὶ
πολὺ ἔλθοι ἐς ἅπαξ, οὐκ ἂν δυνατὸν ἡ γυνὴ πνοὴν ἔχειν, ἀλλ'
ἀποπνιγεῖν ἂν τῷ αἵματος ἰόντος πολλοῦ. αὐτὰ τὰ δίδοται ὅ ἐν
τῇ καθαρσῇ τέκνα τόν. χωρεῖ γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων ἐν
τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, πλείστη. εἶτα ἐπ' ἐλάσσω, ἕως
λήξῃ. πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κόρον ὀλίγῳ
πρόσθεν τεσσεράκοντα ἡμερέων, καὶ δι' ὕδατος ἐφαίνετο. ὁκόσαι
δ' ὕστερον, ἢ αἷμα τῇσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι, διαφθείρουσα
ἐφαίνετο ἐόντα· καὶ ὅτι τῇ κούρῃ κατ' λόγον τῶν τεσσερά-
κοντα καὶ δυοῖν ἡμερέων ὁκόταν δι' ἀφθαρῇ, φαίνεται ἡ διάκρι-
σις τῶν μελέων. ἐὰν τε πρόσθεν φθαρῇ ὁ παιδίον,
ἐὰν τε ὕστερον, ὧδε φαίνεται, καὶ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ ἡ διάκρισις ἐοῦσα. ὅτι μὲν τῇ κούρῃ, ἐν τεσσεράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν· ὅτι δὲ τῷ κούρῳ ἐν τεσσεράκοντα. ἰσόρροποι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσιες τῶν παιδίων, καὶ τῶν λοχίων αἱ καθάρσιες.

Cuius in eiusmodi muliere tale est principium. In partus doloribus sanguis mulieri commouetur, & à valido pueri motu vehementer incalescit. Commotus verò is quidem primus foras prodit, post puerum verò sanies crassa & cruenta, sitque huic ductus quidam, non secus ac aqua in mensam effusa. Post quam singulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primò quidem quantum hemina Attica vna & dimidia, vel paulò plus, aut minùs, pro eius ratione, dum cesset. Prodit autem veluti à victima sanguis, si bene habeat, & bene habitura sit mulier, eiusque concrescit. Quòd si neque rectè valeat, neque sana futura sit, purgatio tum parcior, tum specie deterior prodit, neque citò concrescit. Sic autem se res habet. Si mulier vterum gerens morbo aliquo minimè cognato laboret, in partus purgatione perit. Quòd si vterum gerens statim primis diebus non repurgetur, siue benè valeat, siue non, eique de repente purgatio siue sponte, siue à medicamento commoueatur, pro ratione dierum, quibus non semel profluxit, procedet. Nisi enim à partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitaque periculum incurret, nisi quis celeri adhibita curatione conuenientem purgationem promoueat. Hæc eo loco à me adducta sunt, quò demonstrarem membrorum distinctionem in pueris fieri, fœminæ quidem intra duos & quadraginta dies, vt longissimè, masculo verò intra dies triginta. Cuius rei fidem faciunt partus purgamenta, quæ quidem, si suscepta puella fuerit, duobus & quadraginta diebus contingunt, si verò masculus editus fuerit, quàm longissimè, triginta diebus. Ac sanè denuo ista, quò clariora sint, repetam. Affeuero enim quòd semine in vtero contento, sanguis ille qui à muliere in vtero fœmineam genituram gerente paucissimus venit, duobus & quadraginta diebus vicissim redditur. Puerorum enim membra his diebus distinguntur. Ex eo verò tempore copiosior sanguis affluit. Quod rursum in masculo pro ratione triginta dierum accidit. Quæ quidem ita esse hoc altero argumento constat. Postea quàm in vteros genitura delapsa est, primis diebus paucissimus sanguis à muliere in vterum fertur, deinde verò copiosior. Si enim confertus multúsque vnico impetu accederet, genitura spiritum trahere non posset, sed sanguinis irruentis copia suffocaretur. Contrà verò in purgatione vicissim redditur. Partus enim purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde sensim imminuuntur, donec desinant. Plæræque autem iam mulieres fœtum masculum paulò ante trigesimum diem oborsione reddidere, sed is indistinctus conspectus est. Qui verò paulò post, aut eo ipso die reiecti sunt, omnes distinctis membris visi sunt. Sic etiam in fœmella pro ratione duorum & quadraginta dierum, si quando abortu perierit, membrorum distinctio apparet. Siue autem priùs, siue posteriùs puer abortione pereat, sic se habere membrorum distinctio necessaria ratione conspicitur; in puella quidem duobus & quadraginta diebus, in puero verò, triginta. Huius siquidè rei fidè faciunt fœtuum abortiones & puerperij purgationes.

Quòd autem fœmella posteriùs concrescat & membrorum distinctionem recipiat, in causa est ipsius genitura imbecillior & humidior quàm mascula, eâque ratione fœmellam tardiùs quàm masculum concrescere necesse est, & in puella diuturniorem esse purgationem quàm in masculo. Nunc verò ad id, vnde digressus sum, reuertar. Postea quàm in membra distinctus puer fuerit, tum eorum forma increscit, tum etiam ossa duriora euadunt & excauantur, eâque vi spiritus proueniunt. Ex quo caua reddita, ad se à carnibus, quicquid in sanguine pinguissimum est, attrahunt, & temporis successu extrema ossa in ramos diducũtur, & quemadmodum arborum summæ partes postremò in ramos scinduntur, sic & in puero manuum & pedum digiti inter se dissident, eorumque partibus extremis vngues adnascuntur. Venæ enim omnes corporis humani in pedum & manuum digitos desinunt. Et crassissimæ quidem venæ sunt in corpore, & in capite, deinde in cruribus, brachiis, & cubitis. At in pedibus & manibus tenuissimæ, densissimæ, & plurimæ venæ sunt, itémque nerui tenuissimi, densissimi, & plurimi, ossaque magnitudine minima, eaque præcipuè in manuum ac pedum digitis. Ex digitis autem, nimirum cùm ossa densa & parua habeant, venas etiam ac neruos itidem paruos ac densos, ita ex ipsis vngues tenues & densi oriuntur, qui extremas venas comprehendunt, adeò vt nec vlteriùs progrediantur, neque alia aliam excedat. Vt proinde minimè mirum videri debeat, si vngues exteriore corporis parte densissimi sint, cùm ex densissimis constent. Quinetiam vnà cum vnguibus pili in capite radices accipiunt, eorumque natura sic se habet. Hi siquidem maximi & plurimi nascuntur, quâ summa corporis cuticula rarissima est, & vbi pilus moderatum habet humorem quo nutriatur. Ac sicubi summa cuticula postea rara euadit, ibi postea quoque pili nascuntur, velu-
ti in mento, pube, & alio quouis loco. Nam simul ac genitale semen oritur, caro & extrema cuticula rarior euadit, venulæque magis quàm antea aperiuntur. Cùm enim adhuc puer est, venulæque tenues existunt, neque per eas genitura ferri potest. Eadémque ratio est de mensibus virginum. At simul ac mensibus & genituræ via patet, tum puero & virgini, extrema cuticula rarescente, pilus in pube nascitur, simulque moderatum neque pauciorem quo alatur humorem habet. Ad eundem modum de pilo in viti mento se res habet. Rarescit enim summa cuticula, delata in eam à capite humiditate. Si-
mul siquidem & in coitu, & intermedio tempore, moderatam humiditatem qua nutriatur pilus habet, túmque maximè, cùm humiditas in coitu à capite descendens, in mento longè à pectore restiterit, ibique moram fecerit. In ratissimis autem summæ cuticulæ partibus pilos enasci indicio est, quòd si inusta extrema cuticula, pustulam solùm excites, eamque persanaueris, vbi summa cutis densior euaserit, nullum ex cicatrice pilum emittet.

αἵματον δὲ ἐστιν, ὅτι ὁ ἐπίλυπος πήγνυται ὕστερον, καὶ ἀναρθροῦται, ὅτι ἡ γονὴ ἀραιοτέρη ἐστὶ, καὶ ὑγροτέρη τῆς ἐπιλείης ἢ τοῦ ἄρρενος. καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κοῖλα τοῦτον τὸν λόγον, ὕστερον πήγνυσθαι ὁ ἐπίλυος, ἢ ὁ ἄρρεν· καὶ ἡ καθαρσις χρονιωτέρη τούτου εἵνεκεν ἐστὶ τῇ ἐπιλείᾳ ἢ τοῦ ἄρσενος. ἀναδήσομαι δὲ αὖθις ὀπίσω, ὅθεν ἀπέλιπον. ὁκόταν δὲ ἀναρθρωθῇ ὁ παιδίον, καὶ εἴδεα τῶν μελέων αὐξομένου αὐτοῦ, τότε ὀστέα ἐπισκληρότερα γίνεται, καὶ κοιλαίνεται, ἐκ τούτου τοῦ πνεύματος γίνεται. κοῖλα δὲ ἐόντα, ἕλκει ἐς ἑωυτὰ ἀπὸ
10 τῶν σαρκῶν [31] τὸ αἱμάλωπος ὁ πιώτατον. καὶ χρόνῳ ὀλίγῳ ἀναζοῦται αὖθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, ὥσπερ δενδρέου τὰ ἀκρότατα ὕσταται ἀναζοῦται· οὕτω καὶ τοῦ παιδίου διίστανται ἀπ' ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ἐπὶ δ' αὐτῶν τῶν ἄκρων οἱ ὄνυχες φύονται. τελευτῶσι γὰρ αἱ φλέβες αἱ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσαι, εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν. καὶ παχύταται μὲν εἰσιν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες, [32] αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ. ἔπειτα δὲ ἐν τοῖσι σκέλεσι καὶ τοῖσι βραχίοσι καὶ τοῖσι πήχεσιν. ἐν δὲ τοῖσι ποσὶ καὶ τῇσι χερσὶ, λεπτόταται, καὶ πυκνόταται, καὶ πλεῦσαι φλέβες εἰσὶ, καὶ νεῦρα λεπτότατα καὶ πυκνότατα,
20 καὶ πλεῦσα· καὶ ὀστέα ἐλάχιστα τῶν μεγάλων. τῶν δὲ χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ἐν τοῖσι δακτύλοισι τούτοισι μάλιστα ἐστὶν. ἐκ τούτων τῶν δακτύλων ἅτε πυκνὰ ἐχόντων ὀστέα σμικρὰ καὶ φλέβας καὶ νεῦρα, οὕτως οἱ ὄνυχες φύονται ἐξ αὐτῶν, λεπτοὶ καὶ πυκνοί. καὶ ἐπιλαμβάνουσι τῶν φλεβῶν τὰ ἄκρα, ὥστε μηκέτι αὔξεσθαι αὐτὰς, μὴ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ἑτέρης. ὥστε μὴ θαυμάζειν ὅτι οἱ ὄνυχες ἐξωτάτω τοῦ σώματός πυκνότατοί εἰσιν. ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσίν. ἅμα δὲ τοῖσιν ὀνύξι καὶ αἱ τρίχες ἐν τῇ κεφαλῇ ῥιζοῦνται. ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἀμφὶ τῶν τριχῶν τῆς φύσιος. φύονται μὲν γὰρ μέγιστα καὶ πλεῖστα, ὅκου τοῦ σώματος ἡ ὀπιδερμὶς ἀραιοτάτη ἐστὶ, καὶ ὅκου ἡ ἀρὶξ μετείλιν ἰκμάδα ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἔχει. καὶ ὅκου ἡ ὀπιδερμὶς ὕστερον ἀραιὴ γίνεται, ἐκεῖ καὶ ὕστερον αἱ τρίχες φύονται, ἐπί τε τοῦ ἡβείου καὶ τῇ ἥβῃ, καὶ εἴπου ἄλλοθι. ἅμα γὰρ τοῦ χρόνου γινομένου, ἡ σὰρξ ἀραιὴ γίνεται, καὶ ἡ ὀπιδερμὶς, καὶ τὰ φλέβια γιομοῦται μᾶλλον, ἢ ἐν τοῦ πρὶν χρόνου. παρὸ γὰρ ἐόντι, καὶ τῶν φλεβίων λεπτῶν ἐόντων, ἐκ ἐχωρέει δι' αὐτῶν ἡ γονὴ· καὶ τῇσι παρθένοισι ὡσὶ τῶν καθαρμυίων, οὗτος λόγος. ἅμα δὲ ὁδὸς ὡς γίνεται, καὶ τοῖσι καθαρμυίοισι καὶ τῇ γονῇ, τῇσι παρθένοισι. καὶ τεχθεῖσα ἡ ἥβη τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου, ἀραιῆς τῆς ὀπιδερμίδος γινομένης. καὶ ἅμα ἡ ἀρὶξ ἰκμάδα μετείλιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἔχει· ἐκ οὐκ ἐλέασονα. οὕτω ὁ ἐν ἡ ὀπὶ τοῦ γενείου τοῦ ἀνδρὸς ἔχει. ἀραιὴ γὰρ γίνεται ἡ ὀπιδερμὶς, χωρεούσης εἰς αὐτὸν τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἅμα μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ λαγνείᾳ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τοῦ μεταξὺ χρόνου, ἡ ἀρὶξ μετείλιν ἔχει τὸν ἰκμάδα ἐς τὸν ἐγκέφαλον τότε μάλιστα, ὁκόταν ὁ χρόνος ἐγγίνηται τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐν τῇ λαγνείᾳ. [33] ἀπέχων τῶν σήθεων, ὅπῃ ὁ ἐπίφυον. σημεῖον δὲ ὅτι ἐν τοῖσι ἀραιοτάτοισι τῆς ὀπιδερμίδος φύονται αἱ τρίχες εἴτις ἐθέλοι ὀπικαῶσαι τὸν ὀπιδερμίδα, καὶ φλυκταίναν μόνον ποιῆσαι καὶ ὑγιῆναι, πυκνὴ γενομένη ἡ ὀπιδερμὶς κατὰ τὸν ἀλεὸν τοῦ τρίχας ἐκ ἐκφύεται.

ὁκόσοι δὲ εὐνοῦχοι παῖδες ἐόντες γίνονται, διὰ τοῦτο οὔτε ἥβωσιν, οὔτε ἐπιφύσι, λεῖοί τε γίνονται ὅλοι, ὅτι ἡ ὁδὸς ἡ γονῆς οὐκ ἐπιθυμεῦν, οὐκ ἀραιοῖ τὸν ὀπιδερμίδα [34] ὑπὸ τοῦ ξυμπεφυτοῦ δέρματι. ἀπολέλειπται γὰρ ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ὥσπερ μοι εἴρηται, ὀλίγῳ πρότερον. αἱ γὰρ γυναῖκες λεῖαι γίνονται τό τε γένειον καὶ τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῇ λαγνείᾳ σφέων τὸ ὑγρὸν, οὐχ ὁμοίως κλονεόμενον ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τὸν ὀπιδερμίδα οὐ ποιεῖ ἀραιόν. ὁκόσοι δὲ φαλακροὶ γίνονται, [35] οὗτοι δὴ φλεγματώδεες εἰσί. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἅμα τῇ λαγνείᾳ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, πρὸς πίεσιν πρὸς τὸν ὀπιδερμίδα καὶ τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας, καὶ ἀκρέουσιν αἱ τρίχες. οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ γίνονται φαλακροὶ, ὅτι σφέων ἡ ἥβη κίνησις ἰχυρή. οὐδὲ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα ἐν τῇ λαγνείᾳ, καὶ τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας. [36] αἱ δὲ πολιαὶ διὰ τοῦτο γίνονται, ὅτι ἐν πολλῷ χρόνῳ διηνεκεῖ τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ αὐθρώπῳ, ἀποκρίνεται ὁ λευκότατον, καὶ πίπτει πρὸς τὸν ὀπιδερμίδα. καὶ ἡ ἀρὶξ λευκοτέρη ἐκμάδα ἔλκουσα ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, λευκοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ὀπιδερμὶς, καὶ μᾶλλον ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῶν ἄλλων γίνεται. καὶ ὁκόσοι ἐν ἡλικίῃ πολιόν τι ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, κείνοισιν ἡ ὀπιδερμὶς, ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης ἐστὶν. ἐκ γὰρ ὁ λευκότατον ὑγρὸν ἐστὶν. ἔχει δὲ καὶ τόδε, ὧδε. ὁκοῖόν αὖ ἡ σὰρξ ἰκμάδα ἕλκει, τοῖόν τε λευκὸν, τοῖόν τε πυῤῥὸν, τοῖόν τε μέλαναν, τοιαύτη τὸν χροιὴν καὶ ἡ ἀρὶξ γίνεται. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἐλεύσομαι δὲ αὖθις [37] εἰς ὃ ἀπέλιπτες τοῦ λόγου. ὅτεν δὲ δὴ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος τοῦ παιδίου ὀζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες ἐρρίζωθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται. καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται. πρῶτον μὲν ἄρσεν, ἕβδομαι· τῇ δὲ ὀγδοήκοντα, τέσσαρες. ὧδε γὰρ ὀπτοῦ πλεῖστον ξυμβαίνει. ἔστι δ' ἀ καὶ πρόσθεν τῶν παιδίων τούτου τοῦ χρόνου κινέεται. κινέεται δὲ πρῶτον ὁ ἄρσεν, ὅτι ἔστιν ἰσχυρότερον τοῦ θήλεος. καὶ πρῶτον πήγνυται ὁ ἄρσεν, ἀπὸ γὰρ ἰσχυροτέρης καὶ παχυτέρης γονῆς γίνεται. ὁκόταν δὲ κινηθῇ ὁ ἐμβρυον, τότε δὴ ὀπισημαίνει καὶ ὁ γάλα τῇ μητρί. οἱ γὰρ μαζοὶ αἴρονται, καὶ αἱ θηλαὶ ὀργῶσι. ὁ δὲ γάλα, οὐ χωρέει. καὶ τῇσι μὲν πυκνοσαίρκοισι τῶν γυναικῶν, ὕστερον ὁ γάλα ἐπισημαίνει καὶ ἔρχεται. τῇσι δὲ ἀραιοσάρκοισι, πρόσθεν. [38] δι' ἀνάγκην δὲ τοιόνδε, γίνεται ὁ γάλα. ὁκόταν αἱ μήτραι ὀγκηραὶ ἐοῦσαι ἀπὸ τοῦ παιδίου, πιέζωσι τὸν κοιλίην τῆς γυναικὸς. τῆς δ' ὁκόταν πλήρεος ἐούσης ὁ πιεσμὸς ἦνται, ἀποπηδᾷ ὁ πότατον ἀπό τε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω, ἐς ὁ ἐπίπλοον, καὶ τὸν σάρκα. ὥσπερ δέρμα εἴτις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ, καὶ ἐὰν ἀναπίῃ, καὶ ἐπὶ τὸν ἀναπίν πιέζῃ ὁ δέρμα, ἀναπηδᾷ αὖ πιεζομένου τοῦ δέρματος ἔξω ὁ ἔλαιον. οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης ὁ πιεσμὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν πιεζομένης ὑπὸ τῶν μητέων [39] ἀναπηδᾷ ὁ πίαρ εἰς ὁ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὸ σάρκα. καὶ ἀραιόσαρκος ἐπὶ γυνὴ, ἥσσον αἰσθάνεται ἡ ἀναπηδήσιος· ἢν μὴ, ὕστερον. καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κλίνεα, ἢν μὴ πι νοσέῃ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποδὸς καὶ σίτου, πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο. ὁμοίως καὶ ἡ γυνὴ. ἀπὸ γὰρ τοῦ πόνος ἀναθερμαινομένου καὶ λευκοῦ ἐόντος ὁ γλυκαινόμενον ἀπὸ τοῦ θερμῆς

Qui verò ætate adhuc puerili eunuchi existunt, eam ob causam neque in pube, neque in mente pilos habent, læuesque toti sunt, quòd, cùm nondum via genituræ facta sit, nusquam rarescit summa superficiei cuticula. Nam quemadmodum paulò ante à me dictum est, intercepta est genituræ via. Mulieres autem mento & toto corpore glabræ sunt, quòd ipsis in actu venereo non perinde agitatus humor ac viris, summam cuticulam rarã efficere nequeat. At qui caluescunt, ij sanè phlegmate redundant, quod per coitum in eorum capite agitatum & incalescens, in summam
10 cuticulam illapsum, pilorum radices exurit, ita vt pili effluant. Eunuchi autem eam ob causam non caluescunt, quòd neque vehementiùs moueantur, neque phlegma in coitu incalescens, pilorum radices exurat. Cani autem ob id contingunt, quòd longo tempore permeante in homine humido, id quod candidissimum est secernitur, & in summam cuticulam illabitur, ita vt attracta candidiore humiditate pilus quàm antea candidior euadat, ipsaque summa cuticula, eo præsertim loco vbi cani sunt, quàm quouis alio candidior existat. Quique à prima origine canos habent in capite, illis summa cuticula, vbi cani sunt,
20 quàm alia quæuis candidior existit, quòd illic albissima humiditas insit. Sic autem se res habet. Qualem humorem caro attraxerit, siue album, siue flauum, siue nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Ac de his quidem hactenus. Deinceps verò quod est reliquum persequar. Postea autem quàm summæ corporis pueri partes ramos foras emiserint, vngues que ac capilli radices egerint, tunc sanè etiam mouetur: ad idque masculo trium mensium tempus conceditur, fœmellæ verò quatuor. Sic enim vt plurimùm contingit, etsi etiam quidam pueri ante hoc tempus mouentur. Primùm autem mas mouetur, quòd fœmella sit robustior: primùm quoque concrescit masculus, cùm ex validiore & crassiore genitura constet. Cùm autem fœtus mouetur, tunc sanè lac de se significationem matri exhibet. Mammæ enim attolluntur, & papillæ turgescunt, neq; tamen lac prodit. Et mulieribus quidem, quæ denso sunt corporis habitu, tardior est lactis significatio, seriusque fertur, citiùs verò his quæ rarum habent corporis habitum. Lac autem propterea necessariò gignitur. Cùm vterus fœtu intumescens, mulieris ventrem comprimit, si eo pleno compressio illa contingat, quod in cibo & potu est pinguissimum foras in omentum & carnem prosilit. Ac veluti si corium copioso oleo perunctum quis imbibi sinat, eoque imbibito corium premat, quo compresso foras oleum exilierit: sic certè vbi venter pinguedinem à cibis & potibus continet, & ab vtero comprimitur, quod pingue est in omentum & carnem transilit. Et si raro habitu mulier fuerit, hanc exudationem faciliùs percipit, sin minùs, tardiùs. Quin & pecora cùm vterum gerunt, nisi morbo aliquo laborent, potu ciboq; ob eam causam pinguiora euadũt, itidemq; mulier. Pingui nanq; incalescente & candido effecto, quod vteri calore edulca-

tum est, in mammas expressum tendit, & in vteros quoque exigua portio per easdem venas defertur. Ad mammas enim & vteros eiusmodi venulæ & consimiles aliæ feruntur. Cúmque ad vterum peruenerit, lactis formam habet, eoq; exiguo puer fruitur. Mammæ verò vbi lac exceperint, attolluntur & implentur. Atque vbi mulier pepererit, suppeditato motus initio, lac in ipsas mammas fertur, si puerum lactauerit. Sic enim se res habet. Dum mammæ exuguntur, venæ quæ ad eas tendunt, ampliores redduntur, & ampliores effectæ, quod pingue est à ventre attrahunt, & in mammas transmittunt. Vir nanque si venerem crebrò exerceat, ampliores venæ redditæ, semen attrahunt. Quinetiam hæc se res habet ad hunc modum. Cùm, quæ à matre ferri consueuerunt, ad vterum peruenerint, tum pueri nutriri & augeri incipiunt, atque vt mater sana ac debilis est, ita etiam puer valet. Et quemadmodum quæ è terra gignuntur, è terra nutriuntur, quæ & eodem, quo terra, se habent modo. Semen enim cùm in terram demissum fuerit, humore quodam ab ipsa impletur, cùm cuiusuis generis humorem terra in se contineat, quo, quæ ex ea nascuntur, nutrire possit. At semen humoris plenum, flatu distenditur & intumescit, & vis quæ in semine leuissima est, ab humore cogitur, illaque vi spiritus coacta, & humore in folia verso, semen rumpit, & primùm folia foras emergunt. Quæ cùm emerserint, vbi amplius ab humore, qui in semine inest, nutriri non possunt, tum folia inferiore parte rumpuntur, ipsumque à foliis coactum, vim suam, quæ in eo propter grauitatem est reliqua, ad inferiora demittit, & ex foliis oriuntur radices, ex iisque dependent. Vbi verò planta firmas radices in terram iecerit, ex eaque alimentum sumpserit, tum sanè totum euanescit, & in plantam, excepto cortice qui solidissimus est, absumitur. Qui rursus etiam in terra putrescens, progressu sanè temporis euanescit, & folia quædam in ramos finduntur. Ex semine igitur vtpote ex humido ortum, quandiu quidem molle & aquosum fuerit, ad incrementum tum inferiore, tum superiore parte fertur, & nullum fructum edere potest. Neque enim facultas valida & pinguis ei inest, vt ex eo semen cogatur. Vbi verò temporis successu soliditatem maiorem acceperit, & firmiores radices egerit, tum iam etiam venas amplas, tum superiore, tum inferiore parte obtinent, tunc que sanè ex terra non ampliùs aquosum attrahit, sed crassius, pinguius, & copiosius, quod à sole calefactum, in extremitates efferuescit, & fructus nascitur, cum eo ex quo ortum est cognationem habens, multúsq; ex pauco iccirco oritur, quòd quæ è terra nascuntur, copiosiorem ex ea vim trahant, quàm ex quo orta sunt, neque vno in loco, sed pluribus efferuescunt. Quo ex feruore prodiens fœtus, planta sua nutritur, quæ quicquid ex terra trahit, in fructum transfert. Sol autem ab ipso aquosum ad se alliciens, fructum coquit & solidiorem reddit. Atque hæc à me quidem dicta sunt de his, quæ ex semine de terra & aqua producuntur.

τῆς ἀπὸ τῶν μηρέων, ἀποθλιβόμενον ἔρχεται εἰς τοὺς μαζούς. καὶ εἰς τοὺς μηροὺς δὲ ὀλίγον ἔρχεται, ἀφ' ὧν τῶν αὐτέων φλεβῶν. τείνουσι γὰρ εἰς τοὺς μαζοὺς καὶ εἰς τοὺς μηροὺς, φλέβια τοιαῦτά τε καὶ τοσαῦτα πλήσια ἄλλα. καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς τοὺς μηροὺς ἰδέων ἁλὴ τὸ γάλακτος, [40] ἢν ὁ παῖδίον ἀπ' αὐτοῦ ἐπαυσίσκεται ὀλίγον. οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα, αἴρονται πιμπλάμενοι. καὶ ὁκόταν τέκνα ἀρχῆς κινήσιος ἐπιγιγνομένης, χωρέῃ τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς τούτους, τὼ ἀναλίσκεται. ἐὰν γὰρ οὕτω. ἀναλισκομένων τοῖν μαζοῖν, διεφώτερα γίνεται τὰ φλέβια ἐς τοὺς μαζούς. διεφώτερα γὰρ γίνομενα, ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκονται τὸ παιδίον, τοῖν μαζοῖν ἀφαιδίδασι. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ τὼ λαγνείω πολλὰ, διεφώτερα γινόμενα τὰ φλέβια, [41] μᾶλλον ἐπαίρει τὼ λαγνείω. ἐὰν δὲ καὶ τόδε, ὧδε· ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις τῶν παιδίων γίνεται, [41] ὁκόταν οἱ τῆσι μήτρῃσιν ἐόντες ἀπὸ τῆς μήτρης. καὶ ὅκως αἱ ἡ μήτηρ ἔχει, οὕτείης ἢ ἀδυνείης, ὧδε καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα τρέφεται ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ὅκως αἱ ἡ γῆ ἔχει, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει ἐν τῇ γῇ. τὸ, τε γὰρ σπέρμα, ὁκόταν κατακλασθῇ εἰς τὼ μαζὼ, ἰκμάδος τινὸς ἐμπίμπλαται ἀπ' αὐτῆς. ἔχει γὰρ ἐν αὐτῇ ἡ γῆ ἰκμάδα πολυτοίαν, ὥστε τρέφει τὰ φυόμενα. ἰκμάδος δὲ πλησθὲν τὸ σπέρμα, φυσᾶται καὶ οἰδέει, καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἰκμάδος συστρέφεσθαι ἡ δύναμις, ἡ ἐστι κουφοτάτη ἐν τῷ σπέρματι. συστραφὲν δὲ ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἰκμάδος φύλλα ἠθροῦσα, ῥήγνυσι τὸ σπέρμα, καὶ ἀνατέλλει πρόσω τὰ φύλλα. ἀνατείλαντα δὲ, ὁκόταν μηκέτι δύνηται τρέφεσθαι τὰ φύλλα ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ σπέρματι ἐνεούσης, ῥήγνυταί τε ἐς τὸ κάτω τὸ, τε σπέρμα καὶ τὰ φύλλα. καὶ βιαόμενον ὑπὸ τῶν φύλλων, μεθίησι τῆς δυνάμιος ἐς τὸ κάτω, ἡ ἐν αὐτῷ ὑπολείπεται ἀφ' τῶν βαρυτήτων. καὶ γίνονται ῥίζαι ἐκ τῶν φύλλων ἀφιστάμενα. ὁκόταν δὲ κάτω βεβαίως ῥιζώσῃ τὸ φυὲν, καὶ τὼ τροφὼ ἀπὸ τῆς γῆς ποιέηται, τότε ἤδη ἀφαίνεται πᾶν, καὶ αὐξάνεται ἐς τὸ φυὲν πλεῖστον τοῦ λεπτυείου, ὅτι τερεώτατόν ἐστιν. αὖθις δὲ τὸ λεπτύειον σαπὲν ἐν τῇ γῇ, ἀδηλον γίνεται χρόνῳ δὴ, καὶ ὀλίγα τινὰ τῶν φύλλων. ἐκ σπέρματος γὰρ ὥσπερ ἀφ' ὑγροῦ γινόμενον, τέως μὲν ἀπαλὸν ἔν τῇ ὑδαρέϊ, εἰς αὔξησιν ὁρμᾶται καὶ ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ ἄνω, οὐ δύναται τὴν καρπὸν ἐκβαλλειν. οὐ γὰρ ἐστιν αὐτῷ δύναμις ἰσχυρὴ καὶ πυκνὴ ἐξ ἧς τὸ σπέρμα συγκρίνοι). ὁκόταν δὲ τερεωθῇ μᾶλλον καὶ ῥιζωθῇ τὸ πεφυκὸς ὑπὸ χρόνου, τότε ἤδη καὶ φλέβας ἴσχει εὐρείας, καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω. καὶ τότε δὴ ἐκ τῆς γῆς ἕλκεται, οὐκ ἔτι ὑδαρὲς, ἀλλὰ παχύτερον καὶ πιότερον καὶ πλεῖον. τὸ δὲ θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐκζεῖ ἐς τὰ ἄκρα, καὶ γίνεται καρπὸς, καὶ τὸ ξυγγενὲς ἐξ οὗ ὁκοῖόν τι ἐλκύει. καὶ πολὺς ἐξ ὀλίγου ἀφ' τόδε γίνεται, ὅτι ἕλκει ἕκαστον τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς δυνάμιν πλείονα, ἢ ἐξ οὗ ἐλκύει. καὶ ἐκζεῖ οὐ καὶ πολλά. ὁκόταν δὲ ὁ καρπὸς ἐκζέσῃ, τρέφεται ὑπὸ τοῦ φυομένου. ἕλκει γὰρ τὸ φυόμενον ἀπὸ τῆς γῆς, τῷ καρπῷ ἐκδίδωσιν. ὁ δὲ ἥλιος πέπανε καὶ τερεοῖ τὸν καρπὸν, τὸ ὑδαρέστερον πρὸς ἑωυτὸν ἕλκων ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται μοι, περὶ τῶν ἐκ σπέρματος φυομένων, ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος.

[41] πὰ ὀ

At deplantatis in terram surculis, ex arboribus aliæ arbores hunc in modum producuntur. Ramus in infima ad terram parte, quà ab arbore euullus est, vulnus habet, & vnde radices prodeunt, quod hoc fit modo. Cùm planta in terram defixa, ab ea humorem acceperit, intumescit, & spiritum concipit, quod non facit quod terræ supereminet. Spiritus autem & humor, collecta in inferiore plantæ parte vi, efficiunt vt quod grauissimum est deorsum erumpat, ex eoque teneræ radices oriuntur. Quod cùm inferiore parte acceperit, tunc sanè ex radice attractum humorem ei, quod supra terram eminet, transmittit; tuncque certe superiore parte intumescit & spiritum cõcipit, & collecta facultate quæ in planta leuis inest, folia germinant, iamque tam superiore quàm inferiore parte incrementum capessit. Sic iam contrario modo germinant quæ ex semine, & quæ ex taleis in terram defixis proueniunt. Prius enim ex semine folium oritur, deinde radices ad inferiora demittuntur. At arbor primùm radices agit, deinde folia accipit, quandoquidem in ipso semine humoris copia inest, & ei quod terra continetur, tantum per initia alimenti suppetit, quantum ad alendum folium satis sit, donec radices iecerit. Quod in talea non contingit. Neque enim ex alio nascitur vnde folium primùm alatur, verùm ramus ipse arboris loco est, eiusque magna pars supra terram prominet, vt proinde humore repleri nequeat, nisi ex inferioribus partibus magna vis quædam proueniat, quæ ad superiora humorem transmittat. Et primùm quidem necesse est taleam è terra sibi ad radices alimentum subministrare, deinde à terra attractum sursum transmittere, indeq; folia erumpere & increscere. Cùm autem planta incrementum ceperit, ista de causa necessariò ramos emittit. Vbi magnam humoris copiam è terra attraxerit, præ copia erumpit, qua parte abundat, illicq; planta ramos emittit. Increscit autem & in latum, tum supra, tum infra, quòd terræ inferiora hyeme quidem sint calida, æstate verò frigida. Quod ea de causa contingit quòniam terra hyeme imbribus è cœlo delabentibus madet, iisque grauioribus existentibus in sese comprimitur, ideóque densior euadit, & nullam prorsus transpirationem habet. Neque enim ampliùs magna raritas adest, ideóque terræ inferior pars hyeme calida est. Nam & fimum densiùs pressum, maiorem in se calorem habet, quàm quod rarum est, præterea que humecta quidem & compressa per seipsa incalescunt, & à calore exusta putrescunt, quòd cùm densa sint, per ea spiritus permeare nequeat. Sicca verò & rara, multò minùs incalescunt & putrescunt. Sic etiam triticum & hordeum humidum & madefactum, multò citiùs incalescit, quàm si siccum fuerit & ratum. Quin & vestes pellíceæ vehementer colligatæ & compressæ, per se exuruntur, velut ego vidi, non secus ac si igne conflagrarint. At si cui reliqua in consideratione adhibere placeat, is ea omnia quæ compressa sunt, calidiora ex se comperiet, quàm quæ laxiùs sunt composita, cùm perflari nequeant.

πὰ ὀ ὐκ φυτὸν τῆς ἐλαίας, ἀπὸ δενδρέων δένδρεα γίνεται, τῷ τρόπῳ τοιῷδε. βάσμα ἴσχει ὁ κλάδος ἐν τῷ κατωτάτῳ τοῦ πλαγίου, ἢ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκκόπτεται ὅθεν αἱ ῥίζαι ἀφίενται. τῷ τρόπῳ ὀ τοιούτῳ μεθίεται· ὁκόταν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ ἐνέον, ἰκμάδα λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς, οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει. τὸ ὀ ὑπὸ τῆς γῆς, οὐδὲ πω. τὸ ὀ πνεῦμα καὶ ἡ ἰκμὰς συστρέφεται ἐν τῷ κάτω τοῦ φυτοῦ πλὴν δυνάμιν, ὅστι μὲν βαρυτάτη, ἔρρηξεν εἰς τὸ κάτω, καὶ γίνονται οἱ αὐτοῦ ῥίζαι ἁπαλαί. ὁκόταν ὀ ἐς τὸ κάτω λάβῃται, τότε δὴ ἕλκει ἐκ τῆς ῥίζης ἰκμάδα, καὶ ἀφαιδίδωσι τῷ ὑπὲρ γῆς ἐόντι. καὶ τότε δὴ αὖθις τὸ ἄνω οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει. καὶ ὅσῃ δύναμις ἐν τῷ φυτῷ κούφη ἔστι ξυστρεφεῖσα φύλλα γινομένη βλαστάνει, καὶ ἐς τὸ ἄνω ἤδη τὼ αὔξησιν ποιέεται, καὶ ἐς τὸ κάτω· οὕτως ἐς τὸ ἐναντίον ξυμβαίνει ἤδη τῶν ἐκ τοῦ σπέρματος γινομένων, καὶ τῶν ἐκ τοῦ φυλλοτηείου πρεσβύτερον γὰρ ἐκ τοῦ σπέρματος τὸ φύλλον ἀνατέλλει· ἔπειτα αἱ ῥίζαι εἰς τὸ κάτω ἀφίενται. τὸ ὀ δένδρον, ῥιζοῦται πρόσθεν ἔπειτα φυλλοῦται ἀφ' τόδε, ὅτι ἐν μὲν τῷ σπέρματι αὐτῷ, ἰκμάδος πλῆθος ἔνεστι, καὶ ἐν τῇ γῇ πολυτροφοῖ τι, τρέφει ἔνεστι τὸ πρόσθεν τῷ φύλλῳ ἀρκεῖ ἐοῦσα, ὅθεν τὸ φύλλον ἀφέεται, μέχρις αὖ ῥιζωθῇ. ἐν δὲ τῷ κλάδῳ οὐ γίνεται. οὐ γὰρ γίνεται δὲ ἕτερον ὅθεν τὸ φύλλον τραφῇ τρέφει· ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλάδος ἐστὶν, ὥστε καὶ τὸ δένδρον ἔχει. καὶ ἔστι ὑπὸ γῆς ἐστὶ πολύ. ὥστε οὐκ αὖ δύναιτο ὑπὸ γῆς ἐὸν, ἰκμάδος πλησθῆναι, εἰ μὴ ἐν τῷ κάτω μεγάλη τις δύναμις ἐλθοῦσα, τῷ ἄνω ἐκδώσει τὴν ἰκμάδος. καὶ πρόσθεν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ, ἀνάγκη ἐστὶν ἑωυτῷ τρέφειν ποιήσασθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῆσι ῥίζησι· ἔπειτα ἤδη ὡς ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον ἄνω ἀποδίδοται, καὶ φύλλα ὁρμᾶται εἰς βλαστὸν τε καὶ αὔξησιν. ὅταν δὲ αὔξηται τὸ φυτὸν, ὀζόμενα ὑπὸ ἀνάγκης τοιῆσδε, τῷ ἐρέω. ὁκόταν ἰκμὰς αὐτῷ πλεῖον πρὸς γένηται ἐκ τῆς ἕλκομένης ὑπὸ τοῦ πλήθους, ῥήγνυται, ἢ αὐ πλείστη ἔῃ, καὶ τοιούτῃ ὀζόμενα τὸ φυτόν. [44] αὔξεται ὀ ἐς τὸ βάθος, καὶ ἐς τὸ ἄνω, καὶ ἐς τὸ κάτω, ἀφ' τόδε· ὅτι τὸ κάτω τῆς γῆς, τοῦ μὲν χειμῶνος, θερμόν ἐστι· τοῦ ὀ θέρους, ψυχρόν. τοῦτο ὀ ἀφ' τόδε ἐστὶν· ὅτι ἡ γῆ ἰκμαλέη ἐστὶν ἐν χειμῶνι ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντος, καὶ πίεζεται ἐφ' ἑωυτῇ, ἅτε βαρυτέρης οὔσης τῆς ἰκμάδος. πυκνοτέρη δὲ ἐστὶν ὑπὸ τούτου καὶ οὐκ ἔχει ἀφ' πνοὴν οὐδεμίαν. οὐ γὰρ ἔτι ἔνεστι τὸ ἀραιὸν μέγα καὶ ἀφ' τοῦ τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ χειμῶνος θερμόν ἐστι. [45] καὶ γὰρ ἡ κόπρος ἰωναγμένη μὲν διθερμοτέρη ἐστὶν, ἢ ἡ ἀραιὴ οὖσα, καὶ ἄλλως, τὰ μὲν ἰκμαλέα καὶ πεπιεσμένα, ὑπὸ σφαῖρ αὐτῶν οὐκ θερμαίνεται, καὶ οὐ τάχα κάρτα ὑπὸ τῆς θερμασίης συλλεγόμενα σήπεται. οὐ γὰρ δίεστι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. ἐὰν ὀ ξηρὰ ἔῃ καὶ ἀραιὰ, κεῖλυα, πολλῷ ἧσσον θερμαίνεται καὶ σήπεται). ὅτῳ ὀ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ νοτερὰ ἐόντα καὶ βεβρεγμένα, [46] διθερμοτερά ἐστι, ἢ εἰ ξηρὰ εἴη καὶ ἀραιὰ κεῖλυα· καὶ ἱμάτια συμπεπιεσμένα καὶ κατεσφιγγμένα [47] ἰσχυρὰ δεικνὰ, καταφλέγεται ὑπὸ σφέων αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἤδη εἶδον, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαέντα· καὶ τ' ἄλλα εἴ τις θέλοι σκοπεῖν θεῶν, [48] πολλὰ ὅσα πεπίεσται ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, θερμότερα δύναιτο, ἢ τὰ ἀραιὰ κεῖλυα. οὐ γὰρ ἔχει ἀναπνέειν ψυχρὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων.

Sic quoque cùm terræ inferiora humore plena ſint, ipſaq;, cùm humore grauis ſit & denſa, per ſe comprimatur, per hyemem incaleſcit, quòd nullam prorſus habeat caloris perſpirationē. Verùm poſtea quàm de cœlo aqua in ipſam delapſa fuerit, in eaq; ſpiritum excitarit, is vltra propter terræ grauitatem permeare non poteſt, ſed contrà in aquam fertur, eamq; ob cauſam & fontes & mare hyeme quàm æſtate, tum calidiores, tum copioſiores ſunt. Excitatus nanque ſpiritus, cùm propter terræ denſitatem per eam permeare nequeat, in aquam conuertitur, quæ ſua copia quocunque fertur, eo prorumpit, viamq; ſibi ampliorem facit, quàm ſi modica eſſet. Neque enim aqua in terra conſiſtere poteſt, ſed ſemper in decliuem locum fertur. Quòd ſi ſpiritum ex aqua prouenientem terra per hyemem tranſmitteret, paucior ex ipſa aqua prodiret, neq; per hyemem fontes increſcerent. Atque iſta omnia eò à me dicta ſunt, quò terræ inferiora hyeme quàm æſtate calidiora eſſe conſtet. Nunc verò dicēdum eſt, cur terræ inferiora æſtate quàm hyeme frigidiora eſſe cōſpiciantur. Terra æſtate rara eſt & leuis, nimirum cùm ſol vehementiùs irruat, & omnem ad ſe ex ea humorem attrahat. Aquam autem plus minúsve terra ſemper in ſe continet. Spiritus verò omnes nobis ex aquis proueniūt. Quod ita ſe habere efficiam vt conijcere poſſis. Ex omnibus enim fluminibus & nubibus ſemper ſpiritus prodeunt. Sunt autem nubes aqua in aëre continua. Ac tunc ſanè terra per æſtatem rara eſt & leuis, aquamque in ſe continet, quæ in decliue profluit, eaque decurrente, alius ex alio ſpiritus inde ſemper excitatur. Is autem ſpiritus, per terram leuem & raram fertur, terramque ita refrigerat, vt ſimul quoque aqua perfrigeretur. Exempli gratia, veluti ſi quis aquam vtre contentam vehementer premat, & per acus puncturam, vel paulò minorem, aquę perſpiramentum exhibeat, vtremque in ſublimi ſuſpendat, ſpiritus quidem nullus ſed aqua tantùm per foramen prodibit, quòd amplum ſatis ſpatium, quo exhalet, aqua non habeat. Ad eundem ſanè modum aqua in terra per hyemem ſe habet. Quòd ſi vtre ſublimi ſuſpenſo, aquæ in eo contentæ amplius ſpatium conceſſeris, per foramen ſpiritus exibit. Spatium enim amplius quo per vtrem exeat, aqua mota habet, eamque ob cauſam per foramen ſpiritus peruadit. Sic certè per æſtatem in terra aqua ſe habet. Amplum enim ſatis locum ob terræ raritatem obtinet, quódque ſol ab ea ad ſe humorem attrahit, ipſaque terra ſpiritum frigidum ab aqua excitatum, cùm rara ſit & leuis, per ſe tranſmittit. Ideóque pars eius inferior frigida exiſtit, quin & aqua multò magis quàm ſpiritus in terra frigidus, ipſaque in ſeſe & in terram ſpiritum immittit. Simul quoque aquam quæ ex parte hauritur, ſemper ſpiritus, velut flabellum agitat, qui & aquę frigiditatem inducit. Quæ verò non hauritur æſtate, ſed immota manens denſatur, ea neque perinde vt illa ſpiritum à terra in ſeſe ſuſcipit, neque ex ſeſe in terram tranſmittit, ſimulq; à ſole & aëre per puteum minimè diſperſo, ſed ſtabili manente, ſumma eius ſuperficie primùm incaleſcit, deinde altera pars alteri,

ὕτω δὲ καὶ τῆς γῆς ὁ κάτω πλείης ἐούσης καὶ αὐτῆς ὑφ' ἑωυτῆς πεπιεσμένης, ἅτε βαρείης καὶ πυκνῆς ἐούσης ἀπὸ τῆς ἰκμάδος θερμαίνεται σὺν χλιμῶνι.[19] ἡ γὰρ ἐστι αὐτῆς ἀραιοτὴ οὐδεὶς τῷ θερμοῦ. ἀλλ' ὁκόταν πέσῃ σὺν τῷ ὑετῷ ὁ ὕδωρ ἐς αὐτό, ὅτεν ἀποπνέει σὺν τῇ γῇ ἀπ' αὐτῷ, οὐ δίξῃσι πρόσω, ἅτε πυκνῆς ἐούσης τῆς γῆς· ἀλλ' ἡ πνοὴ, ὁπόσον ἐς ὁ ὕδωρ ἔρχεται). καὶ ἀραιοῦ ἔστι αἱ πηγαὶ καὶ ἡ θάλασσα θερμότεραί εἰσι ἢ χλιμῶνος, καὶ μείζους, ἢ ἢ θέρεος· ὅτι ἀποπνέοντος ἢ πνεύματος, ὁπόσον ἔρχεται) ἐς ὁ ὕδωρ, ἅτε τῆς γῆς πυκνοτέρης ἐούσης, καὶ ἐξιείσης δι' αὐτῆς ὁ πνεῦμα. καὶ ὁ ὕδωρ πολὺ ἐόν, ᾗ αὐτύχῃ, ἔστι δὴ ῥήγνυσι χωρέον, καὶ ὁδὸν οἱ αὐτῷ ποιέεται εὐρυτέρην, ἢ εἰ ὀλίγον εἴη. ὃ γὰρ ὕδωρ σὺν τῇ γῇ οὐκ ἔσχεν, ἀλλ' ἀεὶ χωρέει εἰς ὁ κάτω μέρεα. εἰ ὦν δίδοιτο τῷ χλιμῶνος ἀπὸ ἢ ὕδατος ὁ πνεῦμα, ἢ γῆ δι' ἑωυτῆς, ἔλασσον ὁ ὕδωρ ἐχώρεεν ἂν αὐτῆς. καὶ αἱ πηγαὶ οὐκ αὖ ἦσαν ἢ χλιμῶνος μεγάλαι. πόθεν ταῦτα εἴρηται μοι, ὅτι τῆς γῆς ὁ κάτω θερμότερον φαίνεται ἐὸν ἢ χλιμῶνος, ἢ ἢ θέρεος. νῦν ὦν θέλω εἰπεῖν ὅτι τῷ θέρεος ὁ κάτω τῆς γῆς, ψυχρότερον φαίνεται ἐὸν ἢ ἢ χλιμῶνος. ἡ γῆ ἢ θέρεος, ἀραιή ἐστι καὶ κούφη, ἅτε τοῦ ἡλίου σφοδρότερον προσβάλλοντος, καὶ ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἑωυτὸν τὰς ἰκμάδας. ἔχει ὦν ὕδωρ ἡ γῆ σὺν αὐτῇ ἀεὶ πλεῖον ἢ ἔλασσον. τὰ ὦν πνεύματα ἡμῖν ἐστι πόθεν ἀφ' ὕδατος. τούτου δὲ πέρι, ὅτι δείξω συμβαίνεσθαι, ὅτι οὕτως ἔχει. ἀπὸ γὰρ τοῦ ποταμοῦ πάντων, πνεύματα χωρέει ἑκάστοτε, καὶ τὰ νεφέων. τὰ ὦν νέφεα ἐστὶν ὕδωρ ξυνεχὲς σὺν ἀέρι, καὶ τότε δὴ ἡ γῆ ἀραιή ἐστι καὶ κούφη τοῦ θέρεος· καὶ ὕδωρ σὺν αὐτῇ ἔχουσα· καὶ ὁ ὕδωρ ῥέει εἰς τὰ κατάντεα· χωρέοντος ὦν ἢ ὕδατος, αἰεὶ ἀποπνέει αὐτόθεν ἕτερον ἐξ ἑτέρου πνεῦμα. ὃ ὦν ἀποπνέον ἐξ ἢ γῆς ἔρχεται κούφης καὶ ἀραιῆς ἐούσης, καὶ ψυχρὸς τῇ γῇ ποιέει. καὶ αὖθις ὁ ὕδωρ συμψύχεται. ἔχει ὦν ἢ ὅτως, ὡς ἂν εἴπῃς σὺν ἀσκῷ ὕδωρ σὺν ἐόν· ἀποπιέσθεν ἰσχυρῶς, καὶ τὸ στόμα τοῦ ὕδατι ποιήσθεν, νύγμαθι βελόνης[20] ἢ μικρῷ μείζονι, καὶ τὸν ἀσκὸν κρεμάσας αἰωρέοιν, οὐδὲν ἐξῃ τοῦ τετρημένου πνεῦμα χωρήσῃ, ἀλλ' ὕδωρ. καὶ ὁ ἔχει ἐξιχνεύειν ἢ ἀποπνεύσῃ) ὁ ὕδωρ. ὧδε δὴ ἔχει καὶ ἢ χλιμῶνος τοῦ ὕδατι σὺν τῇ γῇ. ἐὼν ὦν τοῦ ὕδατι σὺν τοῦ ἀσκοῦ ἢ ἐξιχνεύειν ποιήσῃς, καὶ κρεμάσας αἰωρέοιν ἢ ἀσκὸν, πνεῦμα ἐξεχωρήσῃ ἐξῃ τετρημένου. εὐρυχωρέειν γὰρ ἐστὶ ὁ πνεῦμα τι ἀπὸ ἢ ὕδατος κινδυνεύει ἐξεχωρέειν ἐξῃ ἢ ἀσκοῦ. καὶ ἐξεῖ ἢ τετρημένου ὁ πνεῦμα[21] ἐξεῖ τόδε δίξῃσιν. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ θέρεος σὺν τῇ γῇ, ἢ ὕδατι. ἐξιχνεύειν γὰρ ἐστὶ αὐτοῦ, ἅτε τοῦ γῆς ἀραιῆς ἐούσης, καὶ τοῦ ἡλίου ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰκμάδος πρὸς ἑωυτόν, καὶ δίξῃσι ὁ πνεῦμα, ἅτε ψυχρὸν ἐὸν ἀπὸ ἢ ὕδατος δι' αὐτῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ κούφης. ἐξεῖ τοῦτο ψυχρὸν ἐὸν αὐτῆς ὁ κάτω τοῦ θέρεος. καὶ ὁ ὕδωρ μᾶλλον ἢ πνεύματος, τοῦ σὺν τῇ γῇ ψυχροῦ ἐόντος,[22] καὶ αὖθις ἀφίησιν ἐς ἑωυτὸ ὁ πνεῦμα, καὶ ἐς τὸν χλῶ. καὶ ἅμα ὁ αὐτὸ ἐπιλείπει σὺν τοῦ φρέατι, ἀεὶ ἐξεκινέει ὁ πνεῦμα, ὡς ἂν ῥιπὶς. καὶ ποιέει αὖθις, ψύχος παρέχει τοῦ ὕδατι. ὃ ὦν μὴ αὐτὸ ἐπιλείπει τοῦ ὕδατος τοῦ θέρεος, ἀλλ' ἐστὶ κὲς, πυκνὸν ἐόν, οὐχ ὁμοίως δέχεται ὁ πνεῦμα ἐς ἑωυτὸ ἀπὸ τῆς γῆς· οὐδὲ ἐς τὸν χλῶ ἀπ' ἑωυτοῦ ἀποδίδωσι. καὶ ἅμα ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος,[23] οὐκ ἐξεκινέει σὺν τοῦ φρέατι, ἀλλὰ στάσιμον ἐόντος, θερμαίνει) τοῦτον αὐτοῦ ὁ ὅπῃ πολῆς· ἔπεται ὁ ἕτερον ὅπῃ τοῦ ἑτέρου ἐς ὁ κάτω

ἐς ὁ κάτω ἐξεδίδωσι τὴν θερμασίην. καὶ ἐξεῖ ὅτο ὁ μὴ αὐτὸ ἐπιλείπει ὕδωρ τοῦ θέρεος, θερμότερον ἐστὶ ἢ αὐτὸ ἐπιλείπει. αἰ τε πηγαὶ αἱ βαθεῖαι μᾶλλόν τι θέρεος ἀεὶ ψυχραί εἰσι. καὶ ἀρυσθὲν ὁ ὕδωρ, τὴν χλιμῶνος τῆς γῆς θερμῆς ἐούσης, ἐκ τούτου ὁ μὲν παραυτίκα θερμόν ἐστιν. ὅταν ὁ χρόνος δίκῃ, ψυχρὸν ἐστὶ ὑπὸ τοῦ πέρος δηλονότι χλυκαίνει, ψυχρὸν ἐόντος. ἐξαιρεῖται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ ὁ πνεῦμα δι' αὐτοῦ δίηθέν. καθάπερ καὶ ὁ ἀπιλείπει ὕδωρ τοῦ θέρεος, ὁκόταν ἀρυσθῇ, ψυχρὸν αὐτίκα ἐστί. θερμὸν ὁ χρὸ ἐξεῖ τόδε. ὅτι τὴν γῆς ἀραιῆς ἐούσης, καὶ πνεύματος ἐόντος σὺν αὐτῇ, ψύχει) ὅταν ὁ χρὸ αὐτέντι χρόνος ἐξῃλύθῃ), στάσιμον χρὸ καὶ θερμὸν ὁρᾶται. θερμαίνει) γὰρ ἀπὸ ἢ πέρος, θερμοῦ ἐόντος. ὡς ἂν καὶ ὁ μὴ αὐτὸ ἐπιλείπει ὕδωρ σὺν τῷ φρέατι τοῦ θέρεος, ἐξεῖ ὅτο θερμὸν χρὸ. τοῦτα μὲν ἐς ὅτο μοι εἴρηται). αὐδηλήσομεν ὁ αὖτις, ὅτι ἢ θέρεος ὁ κάτω τῆς γῆς ψυχρὸν ἐστὶ τοῦ δὲ χλιμῶνος, θερμόν. ὁ ὁ ἄνω τῆς γῆς, τοὐναντίον τούτου. καὶ δεῖ τῷ δένδρῳ, μὴ δύο θερμὰ ὁμοῦ προσγίνεσθαι, μὴ ὁ δύο ψυχρὰ ὁμοῦ, ἢν μὴ γὴ ὑγαίνῃ· ἀλλ' ἢν μὲν σὺν τοῦ ἄνωθεν προσγίνῃ) θερμὸν, σὺν τῷ κάτωθεν δεῖ ψυχρὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι.[14] καὶ πάλιν, ἢν σὺν ἢ ἄνωθεν προσγένηται ψυχρὸν, ἐκ ἢ κάτωθεν δεῖ θερμὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. αἵτε ῥίζαι ὅταν ἐλκύσωσι, τῷ δένδρῳ προσεδίδασι, καὶ ὁ δένδρεον τῆσι ῥίζῃσι. καὶ χρὸ ἔστω ἀμείβειν καὶ ψυχρῷ καὶ θερμῷ. ὡς ἂν ὁ ἀνθρώπω ἐσιόντων ἐς τὴν κοιλίην σιτίων, ὅσα πεπόθμενα θερμαίνει, δεῖ ψύξιν ἀποδίδοσθαι ἀπὸ τοῦ πότου. ἔστω καὶ ὁ δένδρῳ δεῖ αὖτα ποδίδοσθαι σὺν ἢ κάτω προσεῖ ὁ ἄνω, καὶ ἀνάπαλιν. καὶ αὔξεται) ὁ δεῖ δρέον, καὶ ἐς ὁ ἄνω καὶ ἐς ὁ κάτω δεῖ τόδε. ὅτι ἡ ἐῃφὴ ἐστὶ καὶ σὺν ἢ κάτωθεν καὶ σὺν τοῦ ἄνωθεν. καὶ ἕως μὲν αἱ ἀπαλαὶ ἐν σφόδρα, ἡ καρποφορεῖ. καὶ γὰρ ἐστὶν αὐτῷ πίδακα δυώαμις, οὐδὲ παχεῖν, ἥτις ἐς καρπὸν ξυμβαίνεσθαι εἴη τε ἐστὶν. ὁκόταν ὁ χρόνος ἐξῃλύθῃ, τότε ἤδη σὺν αὐτῷ αἱ φλέβες δύρσαι γινόμεναι, ποιοῦν) σὺν αὐτῷ σὺν τοῦ γῆς πίδακα καὶ παχεῖαν τὴν ῥύσιν. ὁ ὁ ἥλιος δίκῃ χέων αὐτὸν, ποιέει ἐκζῆν ἅτε κούφην ἐοῦσ' ἐς τὰ ἄκρα καὶ καρπῶσθαι. καὶ τὴν μὲν λεπτὴν ἰκμάδα, ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἀποφέρει· τὴν ὁ παχεῖαν, πέσσων ὁ ἥλιος καὶ θερμαίνων γλυκαίνει. τὰ ὦν καρποφορέοντα τὰ δενδρέων, σὺν ἔχει πίαρ σὺν αὐξῆσιν, ὅσσον ἐς τὴν καρπὸν σὺν δώσει). ὁ ὁ πολὺ δένδρεον ὁκόταν σὺν τοῦ χρόνου ἔρεω, θῇ, καὶ λάβῃται σὺν τοῦ κάτω τῆσι ῥίζῃσιν, ἤδη βεβαίως πέπαυται αὐξόμενον πολύτη. ὁκόσοισι δὲ ἐς δένδρεα ἀφ' ἑτέρων δενδρέων ὀφθαλμοὶ ἐνετέθησ, καὶ δένδρεα γινόμενα σὺν τοῖσι δένδρεσι. ζῇ καὶ καρποφορεῖ καρπὸν οὐχ ὅμοιον οἷσιν ἐξῃκείμενα ἐστίν. ὧδε τοιάδε τοῦτο γίνεται. ξυμβαίνει τὰ ὀφθαλμῶ, πρῶτον μὲν βλαστάνειν. ἔῃφην γὰρ εἶχε, πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἀφ' οὗ ἀπεκόπη. ἔπειτα σὺν ὦ ἐνετέθη. ὁκόταν ὁ βλαστήσῃ, οὕτως μεθίῃσιν ἐς ὁ δένδρεον ῥίζας ἀπ' αὐτοῦ λεπτὰς. καὶ πρῶτον ἀπαυξάνει) ἀπὸ τοῦ ἰκμάδος τῆς σὺν τοῦ δενδρέου ἐνεούσης, σὺν ὦ ἔῃκεται. ἔπειτα χρόνου καὶ ἐκλεῖνομένου, ἀφίησι ῥίζας ἐς τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τοῦ σὺν ὦ ἐνετέθη. καὶ ἐπαυξάνει) ἀπὸ τοῦ γῆς ἕλκων τὴν ἰκμάδα. καὶ ἔῃφὴ αὐτοῦ ἐκεῖθεν ἐστίν. ἄλλε μὴ θαυμάζῃν ἑτέρῳ καρπὸ ἐστὶ) τὰ ἐντεθὰ τοῦ δενδρέων. ζῇ γὰρ ἀπὸ τοῦ γῆς. τοῦτα μοι εἴρηται περὶ τοῦ δενδρέων καὶ τοῦ καρπῶν, καὶ τόδε, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐμοὶ τὸν λόγον ἡμιτελέα καταλιπεῖν. αὐαδήσομεν δ' αὖθις ὁ πί-

ad imum vſque, caliditatem ſuam communicat. Eaq; cauſa eſt cur aqua, quæ æſtate non hauritur, eâ, quæ hauritur, ſit calidior. Quin & fontes multùm profundi, æſtate ſemper frigidi ſunt, & aqua ex iis per hyemem hauſta, quādo terra caleat, ea quidem calida eſt, intercedēte verò tempore frigida eſt, ab aëre ſcilicet frigido refrigerata. A vento quippe perflatur, & per eam ſpiritus percolatur. Quemadmodum etiā aqua per æſtatē protinus ac hauſta fuerit, frigida eſt, eamq; ob cauſam caleſcit. Refrigeratur ſiquidem quòd terra rara ſit, & ſpiritus in ſe contineat. At poſtquam hauſta fuerit, ſi tempus intercedat, quia immota manet, calida cōſpicitur. Incaleſcit ſiquidem ab aëre calido, non ſecus ac putealis aqua per æſtatem; quæ non hauritur, ob idipſum calida redditur. Ac iſta quidem hac de re à me dicta ſunt. Rurſus autē repetam, quòd inferior terræ pars æſtate frigida eſt, hyeme verò calida. Superior autem terræ pars, contrariò ſe habet modo. Neque arbori opus eſt, ſi modò valere debeat, geminum ſimul calorem aut frigus adeſſe. Verùm ſi ſuperiore quidem parte calor adſit, inferiore refrigerari oportet, contraque, ſi ſuperiore parte frigus accedat, eam inferiore parte incaleſcere neceſſe eſt. Ac radices vbi attraxerint, arbori communicant, arboríq; radicibus, ſicque calidi & frigidi mutua fit diſpenſatio. Atq; haud aliter quam in homine ingeſtis in ventriculum cibis, qui dum concoquuntur, calefaciunt, frigiditatē à potu reddi oportet, ſic & in arbore, mutua quædam retributio ex imis ad ſumma, & contrà, fieri debet. Ideoq; tum inferiore, tum ſuperiore parte arbor increſcit, quòd alimentum ex inferioribus & ſuperioribus partibus capeſſat. Et quandiu tenella admodum fuerit, fructum non profert. Neque enim vis illi pinguis & craſſa ineſt, quæ ad fructum ſatis eſſe poſſit. Procedente verò tempore, tunc iam ampliores venæ effectę, in eam ex terra pinguem & craſſum humoris fluxum deducunt, quem ſol diffundens, & cùm leuis ſit, efferueſcentem in ſummas partes educit, fructumq; profert, & ab eo tenuem quidem humorem deducit, craſſiorem verò concoquens & calefaciens condulcat. Quæ verò arbores fructum non ferunt, non tantā habent in ſe pinguedinem, quæ in fructum conſumatur. Quęcunq; autem arbor temporis ſpatio robur acceperit, & firmas radices egerit, iam penitus omni ex parte creſcere deſiit. At verò arbores, quæ ex aliarum inoculatione proueniunt, eæ non illarum ſimilem, in quas inſitæ ſunt, fructum ferunt. Quod hoc modo cōtingit. Principio quidem oculus germinare incipit, cùm ſiquidem alimentū habeat, primùm quidem ab arbore à qua auulſus eſt, tum verò ab ea in quam inſitus eſt. Vbi pullularit, tenues ex ſe radices in arborem demittit, primumque arboris humore, in quam inſitus eſt, fruitur. Deinde temporis ſpatio radices in terram demittit, per eam in quam inſitus eſt, & attracto è terra humore fruitur, indeq; alimentum ſumit: vt proinde minimè mirum videri debeat, ſi inſitæ arbores alios fructus proferant, cùm è terra viuant. Hæc quidem de arboribus & fructibus iſtam ob cauſam dicta ſunt, quòd imperfecta oratio relinqui à me non debuerit. Nunc verò ad ea reuertar,

quorum gratia ista à me dicta sint. Quæ ex terra nascuntur, ea omnia ex terræ humore viuere assero, & quemadmodum terræ humor habet, ita & se habere, quæ ex ipsa oriuntur. Sic & puer in vtero ex matre viuit, & vt valet mater, ita & puer. Quòd si quis, quæ de istis dicta sunt, ab initio ad finem vsque secum reputare volet, is eorum quæ è terra nascuntur, & hominum naturam per omnia similem esse comperiet. Ac de his satis. At verò puer vbi in vtero existit, manibus ad genas adhæret, caputq; pedibus proximum habet, neq; certò dignoscere queas, etiamsi puerum in vtero videas, vtrum caput sursum, an deorsum vergat. Verùm quę cum sustinent membranæ, ex vmbilico protenduntur. Nunc verò rationem eam explicabo, quam paulò antea me demonstraturum dixi, quæ, quãtum humanum ingenium consequi potest, aperta est iis omnibus, qui ea de re nosse volẽt, quòd genitura membrana continetur, & in eius medio vmbilicus extat, per quem primùm spiritum ad se attrahit, & foras emittit, quódque ex vmbilico membranæ protenduntur. Quin & reliquam pueri naturam, velut à me demonstrata est, ita prorsus se habere comperiet, qui his argumentis, quæ à me proferentur, vti voleт. Si quis enim oua viginti, aut etiam plura, gallinis duabus, aut pluribus, vt excludantur, supponat, & singulis diebus, à secundo exorsus, ad vltimum vsque, quo oui putamen detrahetur, subtrahat, frangat, diligenter inspiciat, is eo, quo dixi, modo, omnia se habere deprehendet, si modo auis naturam cum humana conferre licet. Ex vmbilico enim membranæ protendi, aliaq; omnia quæ de puero dicta sunt, eodem prorsus se habere modo in ouo gallinaceo comperies. Quanquam, qui hæc nondum obseruauit, is in ouo gallinaceo vmbilicum inesse mirabitur. Atqui ista ad hunc, quæ à me dicta sunt, modum, se habere conspiciũtur. Quando verò mulieri partus instat, tum se mouente puero, & manibus ac pedibus se iactante, membranam quandam internam abrumpi contingit. Qua rupta cæteræ imbecilliores fiunt, primumq; rumpuntur, quæ illam contingunt, deinde postrema. Ruptis autem membranis, tum fœtus vinculo exoluitur, & agitatus foras prodit. Neque enim laxatis membranis quicquam ampliùs virium habet, neq; vteri puerum ampliùs continere possunt, laxatis vti dixi membranis & ab ipsis ablatis. Et membranæ quæ puerum circumplectuntur, nõ admodum magna vi vtero adhærescunt. Cùm verò puer prodit, vtero dilatato, qui mollis est, vi sibi viam aperit, & in caput fertur, si secundum naturam exierit. Grauissimæ enim ei sunt superiores partes, ex vmbilico libratæ. Quãdiu autem in vteris manet, validior semper euadit, dum membranas decimo mense perrumpat, quando matri partus instat. Quòd si vis quædam puero cõtingat, etiam ante prefinitũ tempus ruptis membranis foras prodit. Quinetiam si alimento à matre priùs destituatur, sic quoque ante tempus matri partio ingruit, & ante decimum mensem puer egreditur. At verò si quæ vltra decem menses vtero gestare sibi visæ sunt, (quod iam sæpè audiui) eæ hoc, quem referam, modo fallunt.

σω δ' εἴνεκά μοι λόγυ πάδε ἀμφὶ τῶνδε εἴρη). φημὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα, πάντα ζῆν ἀπὸ τ γῆς τ ἰκμάδος, καὶ ὅκως αὖ ἡ γῆ ἔχει ἰκμάδος ἐν ἑωυτῇ, ὅτω καὶ τὸ φυόμενα ἔχει. ὅτω καὶ ὁ παιδίον ἐν ἀπὸ τ μήτρης, ἐν τῆσι μήτρησι. καὶ ὅκως αὖ ἡ μητὴρ ὑγιείης ἔχει, ὅτω καὶ ὁ παιδίον ἔχει. ἢν δέ τις βάλεται ἐπιστῆσαι τὰ ῥηθέντα ἀμφὶ τούτων, ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος διήσει τὴν φύσιν πᾶσαν τοῦ πλησίου ἐοῦσαν, τῆ τε ἐν γῆς φυομένων, καὶ τῶν ἐξ αἰθρώπων. καὶ ταῦτα μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ὁ δ' παιδίον ἐν τῆσι μήτρησιν ἐὼν, τὼ χεῖρε ἔχει πρὸς τοῖσι γλύσι, καὶ τὼ κεφαλὼ πλησίον τοῦ παιδίου. καὶ οὐκ ἔστιν ἀφεκεῖν κρίναι, ἢ δι' αἰδῆς ἐν τῆσι μήτρησι ὁ παιδίον, πότερον τὼ κεφαλὼ ἄνω ἔχει ἢ κάτω. οὐ γὰρ ὁμοφαλοί τε παμμοι εἰσὶν οἱ ὀμμάτες, ἀντέχοντες ἀλλήλω. τῶ γὰρ ἐναντίω τῶ ἀρχόντω εἰσὶν, ὡς ἀνυστὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ ἐμφανέα ἐόντα, πολλοὶ τοῦ θέλοντι εἰδέναι τούτου πέρι. ὅτι ἤτε γένη, ἐν ὀμέν ἐστι. ὅθεν κατὰ μέσον αὐτῆ ὁ ὀμφαλός ἐστι. καὶ κεῖται πρὸς τὸν πολὺ ἕλκει ἐς ἑωυτῶν, καὶ μέτεισιν ἔξω. καὶ οὐκ τῶ ὀμφαλῶ ὀμμάτες εἰσὶ. καὶ τὼ ἀνὴν φύσιν τῶ παιδίω ἢν εἴρηκα,

[20] ὧδε ἔχουσι διήσεις πᾶσαν, μέχρις ἐς τέλος, ὅκως μοι ἐν τῆσι λόγοισιν ἀποπέφανται, εἰ βάλεται τις τῆσιν ἰσοπέροισιν, ὁκόσοισι μέγιστα λέγω, χρῆσθαι. εἰ γὰρ τις ἐθέλει ὠὰ εἴκοσιν ἢ καὶ πλείονα ὅκως σκεπάσῃ, ἐπιθεῖναι ἀλεκτορίσιν, εἴ τε δ' ἐστὶν εἰ καὶ πλείοσι· καὶ ἑκάστης ἡμέρης ἀπὸ τ δευτέρης ἀξάμενος μέχρι τ ὑστάτης ἢ ἐκλέψῃ τὸ ὠόν, ὑφαρεῶν καὶ καταγνύων, σκοπῶν, διήσει ἔχοντα πάντα κατ' τ ἐμὸν λόγον, ὡς χρὴ ὄρνιθος φύσιν ξυμβαίνειν αὐ θεώπου φύσει. ὅτι γὰρ ὑμένες εἰσὶν ἐν τῷ ὀμφαλῷ τελαμόνες, καὶ τ' ἄλλα ὁπόσα εἴρη) πρὸς τῷ παιδίῳ, ὅτως ἔχοντα ἐν τῷ ὠῷ τῷ ὀρνιθείω διήσεις ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος. καὶ τοι ἢν τις μηδέπω εἶδε, θαυμάσῃ ἐν ὀρνιθείω ὠῷ ἐνεόντα ὀμφαλόν. ἔχει δὲ ὧδε τάδε. καὶ ταῦτα δέ μοι ὧδε εἴρη). [18] ὁκόταν δὲ τῇ συναμφοτέρω ὁ τόκος πρόσθεν ἀγλῇ), ξυμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινεομένῳ, καὶ ἀσκαρίζοντι χερσί τε καὶ ποσὶ, ῥηγνύναι τινὰ τῶν ὑμένων τῶν ἔνδον. ῥαγέντος δὲ ἤδη ἑνὸς, καὶ οἱ ἄλλοι ἀκιδνοτέρην δύναμιν ἔχουσι. καὶ ῥήγνυται πρῶτον μὲν, οἱ κείνυ ἐχόμενοι· ἔπειτα ὁ ὑστάτος. ὁκόταν δὲ ῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, τότε λύεται ἀπὸ τῶ δεσμοῦ τὸ ἔμβρυον· καὶ χωρέει ἔξω κλονηθέν. οὐ γὰρ ἔτι ἔχει σθένος τῶν ὑμένων προσόντων. ὅσοι δὲ αἱ μήτραι δυώδεκα τῷ ἔτει τὸ παιδίον ἴσχει, τῶν ὑμένων, ὡς ἔφην πρόσθεν, καὶ τούτων ἀπενεγθέντων. προσλαμβάνονται γὰρ οἱ ὑμένες καὶ τῶν μηνέων ὁκόταν ἀμφὶ τὸ παιδίον ἑλίσσωνται οὐ πολλῇ δυνάμει. ὁκόταν δὲ χωρέῃ τὸ παιδίον, βιῆται καὶ διρώσι τὰς μήτρας ἐν τῇ διεξόδῳ, ἅτε ἀπαλὰς ἐούσας. χωρέει δὲ ὅτι κεφαλήν, εἰ κατὰ φύσιν ἴη. βαρύταται γὰρ ἐστιν αὐτῷ, τὰ ἄνω ἐν τῷ ὀμφαλῷ καθιεμένα. ἐν δὲ τῆσι μήτρησιν ἐνεόν, ἐγκρατὲς μᾶλλον γὰρ εἰς τὸ ὑμένων τὸ καταῤῥηξιν, ἅμα δεκάτῳ μηνὶ, ὅτε ὁ τόκος τῇ μητρὶ πρόσθεν γίγνεται. τὸ δὲ βίαιον πάθημα πάσχει τὸ παιδίον, καὶ πρόσθεν τῶ ὀεσιμένου χρόνου ῥαγέντων τῶν ὑμένων ἐξέρχεται). καὶ ἢν ἡ ἔφη πρόσθεν λήξῃ ἀπὸ τ μήτρης τοῦ παιδίου, καὶ ὅτω πρόσθεν ὁ τόκος τῇ μητρὶ πρόσθεν γίγνεται. θᾶσσον δὲ δεκαμηνιαῖον ἐξέρχεται). ἀλλ' ὅσαι δὴ ἔδοξαν πλείονα χρόνον δεκαμηνιαῖον ἔχειν, ἤδη γὰρ ὅτο πολλάκις ἤκουσα, [19] κύειν διελήθησι τοῦτο τοιάδε, ὦ μέγιστε ἐρέω.

ὁκόταν

ὁκόταν αἱ μήτραι πνεῦμα λάβωσιν ἐς σφᾶς αὐτὰς ἀπὸ τ κοιλίης φύσει παρεχούσης καὶ ἐξαρθῶσι, γίγνεται γὰρ ὅτο, δοκέοντι δὴ αἱ γυναῖκες πρὸς σφᾶς ἔχειν τόκετον. καὶ ἢν καταμήνια μὴ χωρέοντα ξυγραφῇ ἐν τῆσι μήτρησι, καὶ ἐν χρονιώτερα, ἀεὶ διαῤῥεῖ ἐς τὰς μήτρας· ἔστι μὲν ὅτε ξὺν τῷ ἀπὸ τ κοιλίης πνεύματι· ἔστι δ' ὅτε καὶ θερμαινόμενα. καὶ δὴ καὶ τότε ἐν χαστρὶ δοκέοντι ἔχειν αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶ καταμηνίων μὴ χωρεόντων, καὶ τῶ μηνέων ἡρεμεόντων. εἶτα ἔστιν ὅτε τὰ καταμήνια ἐῤῥάγη αὐτόμαλα, ἢ ἑτέρων ὀπισθεβόντων ἀπὸ τ σώματος ἐς τὰς μήτρας καὶ καταγνύντων τὰ πρόσθεν, καὶ φύσει ἐξῆλθε, καὶ πολλοῖσιν ἤδη διθεὶς μετὰ τῶν καταμηνίων κάθαρσιν αἱ μήτραι ἔχουσιν. καὶ κατὰ τὸ αὐδιὸν ἐγράφης, καὶ τηνικαῦτα μιχθεῖσαι ἀνδράσιν, ἐλάβοσαν πρὸς σφᾶς τὸ γόνον, αὐθήμερον ἢ αἷμα ὀλίγησιν ἡμέρησιν. λογίζονται δὲ αἱ ἀπάγεσι τούτων τῶν λόγων καὶ τῶ πρωτοῦ κάκεῖνον τὸν χρόνον ἐν χαστρὶ ἔχει, ὅτε τὰ καταμήνια οὐκ ἐχώρεεν αὐτῆσι, καὶ αἱ μήτραι ἡρεμέουσαι ἐτύγχανον. ὅτι δὲ ἐστὶ χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν χαστρὶ ἔχει, ἐγὼ φράσω. [6] ἡ ἔφη καὶ ἡ αὔξησις ἡ ἀπὸ τ μήνος κατῆσα, οὐκ ἔτι ἀρκεῖ τοῦ παιδίου ἐστὶν, ὁκόταν οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσι καὶ ὁ ἔμβρυον αὐξηθῇ. ἔλαχε γὰρ ἀπὸ τῶν ἀμάλος ἐς ἑωυτὸ ὁ γλυκύπαιδον, ἄμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς γάλακτος ἐπαυείσκε) ὀλίγον. ὁκόταν δὴ αὐτοῦ πρωιώτερα ταῦτα γένη), καὶ ἀδρὸν ἐν ὁ παιδίον, πολὺ πλείονα τ ὑπαρχούσης ἐφῆς, ἀσκαρίζει καὶ ὀλυνάς ῥήγνυσι. καὶ μᾶλλον ὅτο πάρεισιν αἱ τῶ γυναικῶν πρόσθοτόκαι. ὅτι λείπει γὰρ τοῖσι παιδίοισιν ἡ ἐφὴ ἐς ἀρχέσαι, ἀχρεῖς αὐτῶ δέκα μηνῶν. ὅτι λείπει δὲ ἀμφὶ τοῦτον τοιόνδε. εἰσὶ τῶν γυναικῶν τινες, αἱ μὴν, ἀρχέοντα τὰ καταμήνια, καθαίρονται, αἱ δὲ, ἐλάσσονα. τῶ τοῦ δὲ καὶ ἀεὶ γένε) ἐν φύσει καὶ ἐν ἡλῇ, [62] μήτραν σφίν ἔστιν. αἱ δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μιθήσαι, αὗται καὶ τοῖς παιδίοισι, τῶ χρόνῳ ὁ ὕσταιον, ὅτε μὴ ἤδη ἀδρὸν ἐν, τὸν ἐφῆν πολὺ πλείονα τοῦ νέων μήτραν χωρέει ὁ αἷμα. ὡς δὲ καὶ ὅτι ὁ πλέον ξυμβαίνει, καὶ ἀγαλακτίστοις εἰ) ταῦτα τὰς γυναῖκας, τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μιθιέσας. ἐνεότερα γὰρ καὶ πυκνοφορκότερα εἰσιν. οὕτω δὲ τοῦ λόγου ὅτι ἐπιλείπουσιν ἡ ἐφὴ ἐξέρχεται ὁ ἔμβρυον, [64] ἵν' μὴ τι αὐτοῦ βίαιον πάθημα προσπέσῃ, καὶ ἰσόμετρον τόδε ἐστὶ ὁ ὄρνεον γὰρ οὐκ τῶ ὠοῦ τῶ χλωροῦ, ὅτω τοιάδε· ὅτι καθεζομένης τῆς μήτρης θερμαίνεται ὁ ὠόν. καὶ ὁ ἐν τοῦ ὠοῦ ἐνεόν, ἀπὸ τῆς μήτρης κινέει). θερμαινόμενον δὲ πνεῦμα ἴαχε ὁ ἐν τοῦ ὠοῦ ἐνεόν, καὶ αὐτοπαῖ ἕτερον ψυχρὸν ἀπὸ τῶ πέρος, ἀλλὰ τῶ ὠοῦ. ὁ δὲ ὠὸν ἀραιόν ἐστιν οὕτως, ὡς πολὺ ἐλκομένῳ ἀρκέουσαν, διέναι τοῦ ἔνδον ἐόντι. καὶ αὔξεται ὁ ὄρνεον ἐν τοῦ ὠοῦ. καὶ ἀλαρθεσθαι ὅτω τοῦ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἀπλησίου, ὡς καὶ ὁ παιδίον, ὡς μοι ἤδη καὶ πρόσθεν εἴρηται. γίγνεται δὲ ἐν τῶ χλωροῦ τῶ ὠοῦ ὁ ὄρνεον. [61] ἐφῆν δὲ καὶ αὔξησιν ἔχει, ὁ λευκὸν ἐν τοῦ ὠοῦ. τῶ τοῦ ἤδη πᾶσιν ἐμφανὲς ἐγένετο, ὁκόσοι πρόσθεν τὸν νοῦν. ὁκόταν δὴ ἐπιλείπῃ ἡ ἐφὴ τοῦ νεοσσῶ ἐν τῶ ὠοῦ, [66] ἐν ἔχον ἀρκέσαν ἀφ' ἧς ζήσεται, κινέεται ἰχῶρος ἐν τοῦ ὠοῦ, ζητέον ἐφῆν πλείονα. καὶ οἱ ὑμένες πρόσθεν ῥήγνυται). καὶ ὁκόταν ἡ ὄρνις αἰάζῃ) τὸ νεοσσὸν κινηθέντα ἰχῶρος, κολάψασα ἐξέλεψεν. καὶ ταῦτα ξυμ-

Cum vteri à ventre flatum suppeditãte spiritu distenduntur & intumescunt (id enim contingit) tunc mulieres se concepisse existimant. Et si menses minimè prodeuntes in vteris collecti fuerint, longioremque moram fecerint, subinde alij eò confluunt, interdum quidem flatibus, qui à ventre procedũt, permixti, interdum verò incalescentes. Tunc quoque sanè non prodeuntibus mensibus, & in tumorem sublatis vteris, mulieres vtero sibi gestare videtur. Deinde quandoque menses sua sponte erumpunt, aut cùm alij insuper ad vteros ferantur, & priores deturbent, etiam flatus egreditur, ac multis iam statim post mẽstruam purgationem vteri dehiscunt, & ad pudendum conuertuntur, atque eo tempore cum viris congressę, eodem ipso die, vel paulò pòst, concipiunt. Atq; harum rationum ac rerum ignaræ, eo tempore se concepisse reputant, quo menses suppressi erant & vteri intumuerant. Cur autem nõ longiore quàm decem mensium spatio, fœtum vtero gestari contingat, referam. Post exactos decem menses, vbi fœtus grandior est, alimentum & incrementum, quod à matre demittitur, non ampliùs puero sufficere potest. Quod enim in sanguine dulcissimum est, ad sese attrahit, simulq; aliquãtula lactis portione fruitur. Quæ cùm ipsi pauciora sint, puerque iam plenior factus, plus alimenti quàm adsit, requirat, ipse sese iactans, membranas disrumpit. Idque frequentiùs experiuntur mulieres quę primùm pariunt. Neque enim pueris alimentum ad decimum mensem satis esse potest. Quod ad hunc modum deficit. Mulieribus quibusdam quidẽ menstruę purgationes abundantes, quibusdam pauciores expurgantur. Quod si in natura & in genere semper cõtingat, ipsis vterinum est. At quibus pauciora menstrua effluunt, hæ pueris quoq; sub postremum tempus, vbi iam auctiores fuerint, cùm parcius alimẽtum suppeditent, eos vt iactentur cogunt, & vt ante decimum mensem prodeant, compellunt. Paucus enim sanguis de iuuenculis matribus fertur. Vt plurimùm verò, quę pauca menstrua demittunt, eas sine lacte esse contingit. Sicciores enim sunt, & densiore corporis habitu. Quòd verò deficiente alimento fœtus exeat, nisi vis quædam inferatur, hoc argumento comprobatur. Auis ex oui luteo nascitur hoc modo. Vbi mater insidet, ouum incalescit, & quod in ouo continetur, à matre agitatur, concalfactumq; spiritum concipit, & alium frigidũ ab aëre per ouum attrahit. Ouum enim adeò rarum est, vt attractum spiritum satis copiosum ei, quod intus est, transmittat. Et increscit auis in ouo, & eodem prorsus consimiliq; modo in membra distinguitur, velut puer, vti iã antea à me dictum est. Procreatur autem auis ex oui luteo, alimentum verò & incrementum continet, quod in ouo est candidum. Quod omnibus qui animum aduerterint, conspicuum esse potest. Cùm autem alimentum ex ouo pullo deficit, neque satis ei suppetit vnde viuat, copiosius alimentum postulans, vehementer mouetur in ouo, & membranę circumcirca disrumpuntur. Et vbi auis pullum vehementer moueri senserit, putamen tundendo excauans, ipsum excludit. Atq; hæc

intra viginti dies contingere ſolent, idq; ita ſe habere manifeſtum eſt. Nam vbi volucris oui teſtam cõtundendo excauarit, nihil penitus humoris, quod alicuius ſit momenti, in ea ineſt, quòd totus in pullum abſumptus ſit. Sic etiam cùm puer increuerit, mater ei ſufficiens alimentum ampliùs ſuppeditare nõ poteſt. Plus itaq; alimenti quàm quod adit fœtus poſtulans, ſeſe iactando membranas diſrumpit, ſimulq; vinculis ſolutus foras prodit. Atque iſta, vt longiſſimè, decimo menſe contingunt. Eaq; eſt ratio, cur brutis & feris eo ipſo tempore, quo quæque parere conſueuit, nec tardiùs, partus ingruat. Vnicuiq; enim animanti tempus eſſe neceſſe eſt, in quo fœtui parcius alimentum ſuppetat ac deficiat, tumq; partio inſtet. Et quæ quidem minùs alimenti fœtui ſuppeditant, celeriùs pariunt, quæ verò plus, tardiùs. Atque de his quidem hactenus. Puer autem, vbi circuncirca diſruptæ ſunt membranæ, ſiquidem ſuo momento in caput magis inclinet, facile mulier parit. Quòd ſi in latus, aut in pedes prodeat, (id enim ſæpiùs contingit, ſi illuc momẽtum vergat, vel propter vteri amplitudinem, vel ſi mater in ipſo partus dolore primùm quieſcere nõ potuerit) ſi ſic inquam prodeat, difficilem partum mulier ſentiet. Iam verò ex his plurimę, vel ipſi fœtus, vel vnà etiam cũ ſuis fœtibus matres periere. Ex puerperis autem præcipuè laborant, quæ primos partus experiuntur, eò quòd doloribus non aſſueuerint, & totum quidem corpus dolor occupat, præcipuè verò lumbos & coxendices, quæ ipſis diducuntur. Quæ verò magis partus expertæ ſunt, minores dolores ſentiunt, quam quæ primùm pariunt. At quæ multoties peperêre, omnium minimè dolent. Quòd ſi fœtus in caput feratur, primùm caput foras prodit, deinde alia membra conſequũtur, poſtremus eſt vmbilicus, ex quo ſecundæ dependẽt. Poſt hæc humor exit cruentus, à capite & reliquo corpore vi doloris & caloris ſecretus, qui viam partus purgamentis facit. Poſt exitum autem ſaniei, purgatio procedit, quo ante dictum eſt tempore. Et tum mammæ, tum aliæ partes humidiores, mulieribus effunduntur, minimùm quidem in ea quæ primùm parit, ac in aliis deinceps, quò plures partus expertæ ſunt, eò magis offenduntur, venis à puerperij purgamentis euacuatione exinanitis. Atque iſta à me hac de re dicta ſunt. Gemelli autem ex vno veneris complexu procreantur ad hunc modum. Vteri ſinus plures & incuruos habent, hos quidẽ longiùs diſtantes, illos verò pudendo viciniores. Et ex animalibus, quæ plura gignunt, plures ſinus habent, quàm quæ pauca. Quod in auibus, feris & volucribus ad eũdem ſe habet modum. Cùm genitura ad duos ſinus diuiſa peruenerit, eamq; vteri receperint, neq; ſinus alter ad alterum tranſmiſerit, ea vtroque ſinu ſeparata, membrana veſtitur, vitamq; eo modo accipit, quo & vnus fœtus, de quo hæc diximus. Quòd verò ex vno congreſſu gemini procreentur, hoc argumento conſtat. Canis, ſus, & alia animalia, vno cõgreſſu duos & plures fœtus pariunt, quorum quiſq; in vtero ſuo ſinu & membrana conditur. Atq; hæc ipſi contingere cernimus, eosq; omnes eodem vt plurimùm die parere. Ad eundem quoque modum in muliere, ex vno veneris complexu nati gemelli, vterque ſuo ſinu & inuolucro

βαίνῃ γίνεαθαι, ὃν εἴκοσιν ἡμέρησι. καὶ ἐμφανές ἐστιν, ὅτι ὧδε ἔχει. ἐκόταν γὰρ κολάψῃ ὄρνεον, ὀλίγ τοῖσι λεπυείοισι τοῦ ὠοῦ, ὑγρὸν ἔνεστιν οὐδὲν, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου. ἐξαπίνης δὲ ἐς τὸ νεοσσοῦ. οὕτω δὴ καὶ ὁ παῖδιον, ὁκόταν αὐξηθῇ, οὐκ ἔτι δύναται ἡ μήτηρ τροφὴν παρέχειν ἀρκέουσαν. ἐντεῦθεν πλείω τροφὴν τὰ παρεόντα τοῦ ἐμβρύου, ἀσκαιρέζον ῥήγνυσι τοὺς ὑμένας. καὶ λυθὲν τῶν δεσμῶν, χωρεῖ ὁμοῦ ἔξω. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἐν δέκα μησὶ ὁ μακρότατον. καὶ κῆ δ' τοῦ τὸ λοιπὸν, καὶ τοῖσι κτήνεσι καὶ τοῖσι θηρίοισιν, ὁ τόκος τοιοῦτος ἐν χρόνῳ ὧν ἕκαστον τίκλει δ' μακρότερον. ἐκάστῳ γὰρ τῶν ζώων αἰάλκη ἔστι χρόνον εἶναι, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ ποσμιωτέρη ἔσται τοῦ ἐμβρύου καὶ δηπλείψῃ, καὶ ὁ τόκος παρέσται. καὶ τὰ μὲν ἐλάσσω τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα, θᾶσσον τίκτει. τὰ δὲ πλείω, ὕστερον. καὶ τοῦτα μὲν ἐς δ' τὸ μοι εἴρη). ὃ δ' παῖδιον ὅταν τρεπῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, ἡν μὲν δὴ ὀπίσω κατήσῃ ἡ κεφαλὴν ῥοπὴ, ῥηϊδίως τίκτει ἡ γυνή. εἰὶ δ' πλάγιον ἢ ὀπὶ πόδας χωρήσῃ, γίνεται δ' οὕτω πολλάκις, ἐὶ δ' οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ, βλιμμὸν ἢ ἀπὸ ἀδυναμείης τῆς μὴ δέων, ἢ καὶ ἢν ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὠδῖνι μὴ ἠσυχάσῃ ὃ τρῶτον. κεἰὶ οὕτω χωρέῃ, χαλεπῶς τέξει ἡ γυνή. πολλαὶ δ' ἤδη ἢ αὐταὶ ὤλοντο, ἢ τὰ παιδία, ἢ ἅμα αἱ μητέρες, καὶ τὰ ἐν αὐτῇσιν· ὅκ δ' τῶν τικτουσῶν μάλιστα πονέουσιν αἱ τρωτότοκαι, διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πόνων. καὶ πονέουσι μὲν πᾶν ὃ σῶμα· μάλιστα δ' τὰ ὀσφύ τε καὶ τὰ ἰσχία. διίστανται γὰρ σφέων τὰ ἰσχία. αἱ δ' μᾶλλον ἐμπειρέουσι τόκων, ἧσσον πονέουσι τῶν τρωτοτόκων. αἱ δὲ πολυτόκαι, πολὺ ἧσσον πονέουσι. ἢν δ' ἔτι κεφαλὴ ἐν ὃ ἔμβρυον, ἡ κεφαλὴ τρῶτον ἔξω χωρεῖ ἑπτά τ' καὶ μία μέλεα ἑπόμενα. ὕστερος δ' ὁ ὀμφαλός. ὁκ δ' τοῦ ὀμφαλοῦ, ὃ χρεῖον τελαμὼν ὀστέμ. μετὰ δ' ταῦτα, ὕδρωψ ἔρχει) αἱματώδης, ἀπὸ τε τῶν κεφαλῆς, καὶ τῶν σώματος, ἀποκριθεὶς ἀπὸ βίης τε καὶ πόνου καὶ θέρμης. καὶ ὁδὸν ἀφηνίασε τῇ τῶν λοχίων καθαρσεῖ. μετὰ δ' τὴν ἔξοδον τῶν ἰχῶρος, ἡ κάθαρσις γίνεται, χρόνον τῶν τρῶσθεν εἰρημένον, καὶ οἵτε μαλοὶ καὶ τὰ ἄλλα μέλεα ὁκόσα ὑγρότερα ἐστὶ καὶ ἁρρήγνυν) τῆς χωαγκῶν, ἥκιστα μὲν ὀν ὀ τρῶτον τόκον. ἔπεσθαι δ', ὡς ἂν πλείονων τρέων) τόκων, ἔτι μᾶλλον καὶ ἁρρήγνυν) διεκενωμένων τῶν φλεβῶν ἀπὸ τῶν καθάρσιος τῶν λοχίων. ταῦτα δέ μοι ἐς τόδε εἴρη). τὸ δίδυμα δ' γίνον) ἀφ' ἑνὸς λεχωδύμαθος, ὅτως. ἔχουσιν αἱ μῆτραι κόλπους συχνοὺς καὶ χαμψοὺς· τοὺς μὲν τὴν ὑστέρω, τοὺς δ' πλησιαίτερον τῶν αἰδοίων. τὰ πολύγονα τῶν ζώων, πλείους ἔχει κόλπους, τῶν ὀλίγα κυεόντων. ὁμοίως δ' καὶ τὰ τρεσβάτερα, θηρία τε καὶ ὄρνεα. ὅταν δ' ἡ γονὴ τύχῃ διαθεῖσα εἰς δύο κόλπους ἀφικομένη, καὶ αἱ μῆτραι δέξωνται) τὴν γονὴν, οἱ κόλποι τε μὴ ἕτερος τρὸς τὸν ἕτερον χαλάσῃ, ἡ χωρισθεῖσα ἐν ἑκατέρῳ κόλπῳ, ὑμένῃ κατὰ καὶ ζωῇ τῇ αὐτῇ τρόπῳ, ὥσπερ καὶ ὁ ἓν ἐν ἐνεκεν εἴπομεν. ὅτι δ' ἀφ' ἑνὸς λεχωδύμαθος, δίδυμα γίνεται, ἰσόμετρον τόδε. ἔστι κύων καὶ ὗς καὶ ἄλλα ζῶα, ὅσα ἀφ' ἑνὸς λεχωδύμαθος τίκει καὶ δύο καὶ πλείονα, καὶ ἕκαστον τῶν ζώων ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ἐν κόλπῳ τε καὶ ὑμένι ἐστί. καὶ ταῦτα αὐτοῖ ὁρέομεν γινόμενα. καὶ ταῦτα τίκει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντα ὡς ὀπίσω πλήσιον. ὧδε δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἀπὸ μιᾶς μίξιος γινόμενα τὰ παιδία, ἑκάτερον ἐν κόλπῳ καὶ χωρίῳ ἐστί. καὶ

ἐστί. καὶ τίκει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀμφότερα, καὶ τρότερον καὶ ὕστερον ἀπέρχεται χωρεῖ ἔξω, καὶ ὁ χωρίον αὐτοῦ. ὅτι δ' δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἀνδρὶ, καὶ ἐν πάντι ζῴῳ, ἐκάστῳ γονὴ ἐστὶν καὶ ἀσθενέστερον καὶ ἰσχυρότερον. καὶ οὐκ ἐς ἅπαξ χωρεῖ ἡ γονὴ, ἀλλὰ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀποβάλοντα. καὶ οὐκ αὐτοῦ ἀεὶ ὁμοίως ἐστὶ) πᾶν ἰσχυρὸν, τόθε τρότερον ἐξιόν, καὶ ὁ, ὕστερον. ἐς ὁκότερον αὖ δῶν τῶν κόλπων τύχῃ ἡ γονὴ παχυτέρη καὶ ἰσχυροτέρη ἐσῆσα, κεῖθι ἐπὶ τρῶτον γίνεται. ἐς ὁκότερον δ' αὖ ὑγροτέρη καὶ ἀσθενεστέρη, κεῖθι ἐπὶ τὸ γίνεται. ἐὰν δ' ἐς ἄμφω ἰσχυρὴ εἰσέλθῃ, ἄμφω ἐπὶ τρῶτον γίνεται. ἐὰν δ' ἀσθενὴς ἐς ἄμφω, ἄμφω ἐπὶ λεα γίνεται. οὗτος ὁ λόγος ὧδε εἰρημένος ἅπας, τέλος ἔχει.

conditur, & eadem die in lucem prodit, alterumque priùs cũ ſuo inuolucro foras egreditur. Quòd autem ex gemellis vnus mas ſit, alter fœmina, id ideo contingere aſſeuero. In muliere & in viro, & in quouis animalium genere, in vnoquoque tum imbecillior, tum valentior genitura ineſt, neq; vnico impetu genitura procedit, ſed & ſecunda & tertia iactatione emittitur, neque fieri poteſt, vt quæ priùs & quæ poſteriùs exit, eiuſdem ſint roboris. Quemcunque ergo ſinum craſſior validiorq; genitura ſubierit, in eo mas procreatur, quemcunq; verò humidior ac imbecillior, in eo fœmella generatur. At ſi in vtrunque valida ſubeat, ambo mares naſcuntur, ſin debilis vtrunque, ambo fœmellæ. Atque omnis iſta oratio, ad hunc expoſita modum, ad finem perducta eſt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ.

HIPPOCRATIS DE CARNIBVS, LIBER.

ΕΓΩ τὰ μὲν χρεὼ τοῦ λόγου τούτου κοινῶσι γνώμησι χρέομαι ἑτέρων τε τῶν ἐμπροσθεν ἀπὰρ καὶ ἐμεωυτοῦ. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει κοινῷ ἀρχῷ ἐπιθεσθαι τῆσι γνώμησι βουλόμενον ξωωθῆναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης τῆς ἰητρικῆς. περὶ δὲ τῶν μετεώρων, οὐδὲ δέομαι λέγειν, εἰὶ μὴ ἐστὶ δοῦναι ἐς ἄνθρωπον ἀποδείξω, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὁκόσα ἔφυ καὶ ἐγένετο· καὶ ὅτι ψυχή ἐστιν· καὶ ὅτι ὁ ὑγιαίνων· καὶ ὅτι ὁ κάμνων· καὶ ὅτι ὁ ἐν ἀνθρώπῳ κακὸν καὶ ἀγαθὸν, καὶ ὅτεν ἀποθνήσκει. νῦν δ' ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐμεωυτοῦ γνώμας. [2] δοκέει δέ μοι ὁ καλεόμενος θερμὸν, ἀθάνατόν τε εἶναι) καὶ νοῦν πάντα καὶ ὁρῶν καὶ ἀκούων· καὶ εἰδέναι πάντα καὶ τὰ ὄντα, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τοῦτο δὲ θεῖον ὁ πλῆθον, ὅτε ἐπεσέλθῃ πάντα ἐξεχώρησεν εἰς τὼ ἀνθρώπου τὸ σῶμα. [3] καὶ ὀνομάζω μοι αὐτὸ δοκέοντα οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ἡ δὲ γῆ μοιέρα [4] κάτωθεν αὐτῇ κατέχεται μὲν γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ πολὺ κινοῦν· καὶ ἐν τούτῳ ἐνῆν δὴ πολὺ τὸ θερμόν. ἡ δὲ τέτη μοῖρα, καὶ τὸ ἠέρος μέσον χωρίον εἴληφε θερμόν τι ὄν. ἡ δὲ τετάρτη τὸ ἐλάχιστον τρόπος τῇ γῇ ὑγρότατόν τε καὶ πα-30 χύτατον. κυκλεομένων δὲ τούτων ὅτε δῶν ἐπεσέλθῃ, ἀπελείφθη τὸ θερμὸ πολὺ ἐν τῇ γῇ ἄλλοθι. τὰ μὲν, μεγάλα· τὰ δὲ, ἐλάσσω. τὰ δὲ καὶ πάνυ σμικρά. [6] πλῆθος πολλά. καὶ τοῦ χρόνου ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινομένης τῆς γῆς, ταῦτα καὶ ἐλαφθέντα τρὸς αὐτὰ, σπεδόνας ποιεῖ [7] οἷ τρὸς χιτῶνας. καὶ πολλοῦ χρόνου θερμαινομένου, ὁκόσον μὲν ἐτύγχανεν ἐν τῇ γαίῃ σπεδόνος λιπαρώτερα ἐόν καὶ ὀλίγιστον τοῦ ὑγροῦ ἔχον πάντα ἐξεκαύθη καὶ ἐγένετο ὀστέα. ὁκόσα δ' ἐτύγχανε χολλωδέστερα ἐόντα καὶ τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα, ταῦτα δὲ θερμαινόμενα οὐκ ἠδύνατο σκληρυθῆναι, [8] οὐδὲ μὲν τοῦ ὑγροῦ ἠρέατο, ἀφ' τοῦ τὸ εἴδεα ἀλλοιωτέρω ἔλαβε τῶν ἄλλων, καὶ ἐγένετο νεῦρα τρεφά. [9] οὐδὲ γὰρ οὐδὲ δ' ψυχροῦ αὐτοῦ. αἱ δὲ φλέβες τοῦ ψυχροῦ εἶχον πολύ. καὶ τούτου τοῦ ψυχροῦ ὃ μὲν πέριξ, ὅσον χολλωδέστατον ἦν, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ

ΕΟΥΙΔΕΜ adhuc vſque communibus ſententiis, tum eorum, qui ante me fuerunt, tum etiam meis vſus ſum. Neceſſe enim eſt eum, qui hanc de arte Medica tractationem ſuſcipere volet, cõmune ſententiis principium ponere. De cœleſtibus autem rebus & in ſublimi poſitis nihil dicere attinet, niſi quantum conferunt ad demonſtrandum de homine & de reliquis animantibus, quòd ex his conſtant & procreata ſunt, quódq; animo ſunt prædita, & quòd ſanitas & morbus, quódque in homine ineſt boni vel mali, & mors ipſa inde proficiſcitur. Nunc verò ipſe meam ſententiam proferam. Quod calidum vocamus, id mihi immortale eſſe videtur, cunctaque intelligere, videre & audire, ſentireq; omnia tum præſentia tũ futura. Cuius pars maxima, cùm omnia perturbata eſſent, in ſupremum ambitũ ſeceſſit, quod mihi veteres videntur Æthera appellaſſe. Altera pars locum infimũ ſortita, terra quidem appellatur, frigida & ſicca, multasque motiones habens, & in qua multùm ſanè calidi ineſt. Tertia verò pars medium aëris locum nacta eſt, calidum quid exiſtens. Quarta pars terræ proximum locum obtinẽs, humidiſſima & craſſiſſima. His igitur in orbem agitatis, cùm turbata eſſent, calidi magna pars aliàs in terra relicta eſt, partim quidẽ magna, partim verò minor, aliàs etiam valde parua, ſed in multas partes diuiſa. Et temporis ſucceſſu reſiccata terra, iſta in ea tanquam in membranis contenta, circum ſe putredines excitant. Ac longo tempore incaleſcens, quod quidem ex terræ putredine pinguedinem ſortitũ eſt, & minimum humidi habet, id citiſſimè exuſtum, oſſa produxit. Quæ verò naturam glutinoſiorem ſortita ſunt, & frigidi communionem habent, ea neq; calefacta exuri potuerunt, neq; etiam humida fieri, ideò formam longè ab aliis diuerſam nacta ſunt, & nerui ſolidi extiterunt, cùm non multũ in iis frigidi ineſſet. At venæ frigidi multum habebãt, cuius pars circumcirca ambiens, & quod erat glutinoſiſſimum, à calido

exaſſatũ, membrana extitit. Quod verò erat frigidum à calido ſuperatum, diſſolutum eſt, ideoq; humidum euaſit. Ad eandem omninò rationẽ, fauces, gula, venter, & inteſtina ad podicem vſq; caua extiterunt. Frigido enim ſemper incaleſcente, quod in eius ambitu glutinoſum erat exaſſatum eſt, & ambiẽs membrana tunica euaſit. Quod verò frigidũ intus erat, quoniam in ipſo neq; pingue, neq; glutinoſum multum inerat, colliquatum eſt, & humidum extitit. Eadem quoque veſicæ ratio fuit: frigidum multum relictũ in eius ambitu, à calido calefactum & diſſolutum, humidũ extitit, cùm neq; in eo pingue, neque glutinoſum ineſſet. Quod verò ſuperfuit tunica euaſit. Sed & alia quę caua ſunt ad eundem habent ſe modum. Vbi enim glutinoſum pingue ſuperauit, membrana in tunicã euaſit. Et vbi pingue ſupra glutinoſum abũdauit, oſſa extiterunt. Oſſium verò eadem eſt ratio. Vbi enim glutinoſum minimè inerat, ſed pingue & frigidũ abundauit, id celeriter propter pinguedinem exuſtũ fuit, oſſaq; duriſſima & maximè ſolida facta ſunt. Vbi verò pingue & glutinoſum ſimili portione reſpõdent, hæc oſſa ſunt fiſtuloſa. Ac de his quidem hæc videtur eſſe ratio. Frigidum quidem denſat, calidũ verò diſſipat, longo etiã interpoſito tempore exiccat. Quòd ſi quid pinguedinis affuerit, citiùs exurit & exiccat. Verùm vbi glutinoſum cum frigido affuerit, citra pinguedinem exuri non ſolet, ſed temporis ſucceſſu incaleſcẽs cõdenſatur. At verò cerebrum frigidi & glutinoſi ſedes eſt & matrix, calidum verò pinguedinis, ſedes & matrix. Quod enim dum incaleſcit primùm omnium diffunditur, pingue fit. Atq; iccirco cerebrum, quòd minimum pinguis, plurimum verò glutinoſi habeat, à calido exuri nequit, ſed temporis ſpatio tunicã membranam, videlicet craſſam, nactũ eſt, circa membranam verò oſſa, ex eo quod calidũ ſuperauit, & in quo pingue inerat. Medulla etiã, quæ dorſalis appellatur, à cerebro ducitur, & neq; in ipſa multum pinguis, neq; glutinoſi ineſt, non aliter quàm cerebro, eãq; ob cauſam neq; medullæ nomine iure donatur. Neq; enim reliquorum oſſiũ medullæ ſimilis eſt, cùm ſola membranas habeat, quas alia medulla non habet. Atq; horũ manifeſta ſunt indicia, quòd, ſi quis neruoſa & glutinoſa, itemq; alia aſſare volet, cætera quidem citò aſſentur, neruoſa tamen & glutinoſa aſſari nequeant, cũ minimum pinguedinis habeant, quod verò dulciſſimum eſt & pingue, celerrimè aſſatur. At verò viſcera hoc modo mihi conſtare videntur. Et de venis quidẽ antea à nobis dictum eſt. Cor autẽ multum glutinoſi & frigidi obtinet, quod à calido calefactũ, caro dura & viſcida euaſit, ipſumq; membrana inuolutũ cauum factũ eſt, non quẽadmodum venæ, & ad venæ maximè cauæ caput annexum eſt. Duæ enim ſunt à corde venæ cauæ, & hęc quidem arteria, illa verò vena caua nominatur, iuxta quam cor poſitũ habet. Arteria verò calidi plus continet quàm vena caua, & ſpiritus penus eſt. Ac præter has duas venas, aliæ quoq; in corpore inſunt. Quæ autẽ valde caua eſt, & cordi annectitur, ventrem totum & ſeptum tranſuerſum peruadit, & in vtrunq; renem & lumbos ſcinditur, tũq; alias in partes, tum in vtrũq; crus fertur. Quinetiam ſupra cor ad arteriam, partim quidem dextra, partim etiam ſini-

ἐξοπλισθὲν μήνιγξ ἐγίνετο.[10] ὃ δὲ ψυχρὸν ἐὼν κεκαυμένον ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, διῃθεῖν καὶ ἐγίνετο ὑγρὸν ὀλίγον τοῦ. καὶ τὸ αὐτὸ λόγον καὶ ἡ φάρυγξ, καὶ ὁ στόμαχος· καὶ ἡ λαγὼν καὶ τὰ ἔντερα ἐς τὸ ἀρχαῖον, κοῖλα ἐγίνοντο. τοῦ γὰρ ψυχροῦ αἰεὶ θερμαινομένου, ὃ μὲν πρῶτος ἐξωπλίσθη ὅσον αὐτῷ κολλώδες ἦν, καὶ ἐγίνετο χιτὼν ὁ περὶ αὐτὸ μήνιγξ.[11] ὃ δὲ ἐντὸς τοῦ ὀγκοῦ, τὰ γὰρ ἐνὶ οὐ αὐτῷ, ὅτε λιπαρὸν, ὅτε κολλώδες πολὺ διεπάκη καὶ ἐγίνετο ὑγρόν. καὶ τὸ αὐτὸ λόγον καὶ ἡ κύστις πολὺ ψυχρὸν ἀπολαφθὲν[12] ὃ περὶ αὐτὸ θερμοῦ θερμαινόμενον. διῃθεῖν καὶ ἐγίνετο ὑγρόν. τὰ γὰρ ἐνὶ οὐ αὐτῷ ὅτε τοῦ λιπαροῦ, ὅτε τοῦ κολλώδεος. ὅσα δὲ περὶ ἐκείνῳ χιτὼν ἐγίνετο. ἀπὰρ καὶ περὶ τὸ ἀγγεῖον ὅσα κοῖλα τὸ αὐτὸν ἔχει τρόπον. ὅκου μὲν οὖν τοῦ κολλώδεος πλέον ἢ τοῦ λιπαροῦ, χιτὼν, μήνιγξ ἐγίνετο. ὅκου δὲ τὸ λιπαρὸν πλέον ἢ τοῦ κολλώδεος, ὀστέα ἐγίνετο. αὐτὸς δὲ λόγος καὶ τῶν ὀστέων. ὅκου μὲν μὴ ἐνῆν τὸ κολλώδες, τὸ δὲ λιπαρὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, ἐξεκαίετο τάχιστα τάχιστα καὶ τὸ λιπαρόν. καὶ ταῦτα τὰ ὀστέων καὶ σκληρότατα[13] καὶ τριφιστάλα. ὅκου δὲ λιπαρὸν καὶ κολλώδες ὁμοίως πλήσια. ταῦτα δὲ τῶν ὀστέων, σπεκλῴδεα. περὶ μὲν οὖν τούτων ὅτως. τὸ μὲν ψυχρὸν, πήγνυσιν· τὸ δὲ θερμὸν, ἀφανίζει.[14] ἐὰν δὲ πολλὰ καὶ ξηραίνῃ χρόνῳ. ὅκου δὲ τὸ λιπαρὸν ξυμίσγοιτο, τούτοισι τάχιστα οὐκ καίει καὶ ξηραίνει. ὅκου δὲ αὖ τὸ κολλώδες ξυμίσγοιτο τῷ ψυχρῷ αὖθις τοῦ λιπαροῦ, οὐκ ἐθέλει οὐκ καίεσθαι. ἀλλὰ τὰ χρόνῳ θερμαινόμενον πήγνυται. ὁ δὲ ἐγκέφαλος,[11] ἔστι μὴ τῷ πόλις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ κολλώδεος. τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μὴ τῷ πόλις. θερμαινόμενον γὰρ τὸ πρῶτον πάντων ἀφανίζεται, λιπαρὸν γὰρ ἐόν καὶ ἀφανίζεται τοῦ ἐγκέφαλος, ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώδεος πλήσιον, καὶ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἀλλ' ἐν ᾧ χρόνῳ χιτῶνα μήνιγγα παχεῖαν ἔλαβεν. περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὀστέα ὀκόσον τὸ θερμὸν ἐκράτησεν. καὶ ἐν ὁσοισι τὸ λιπαρὸν ἐνῆν, καὶ ὁ μυελὸς ὁ καλεόμενος νωτιαῖος, καὶ δηκὲ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖσι τοῦ λιπαροῦ ἢ τοῦ κολλώδεος πολὺ, ὥσπερ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου. ἀφανίζεται τοῦτο οὐκ ἂν δικαίως[16] καὶ αὐτῷ εἴη μυελὸς οὐνομα. οὐ γὰρ ὁμοίως τοῦ ἄλλου μυελοῦ ὡς ἐν πᾶσιν ἄλλοισιν ὀστοῖσιν ἐστὶν. μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει, ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. τεκμήρια δὲ τούτων σαφέα, εἴ τις ἐθέλοι ὀπτᾶν νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα. καὶ τὰ μὲν ἄλλα, ταχὺ ὀπτᾶται· τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι. ἐλάχιστον γὰρ ἔχει τοῦ λιπαροῦ.[17] ὃ δὲ πιώτατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὀπτᾶται. τὰ δὲ σπλάγχνα, ὧδέ μοι δοκεῖ ξυνῆκται. περὶ μὲν οὖν τοῦ φλεβῶν, εἴρηται μοι πρότερον. ἡ δὲ καρδίη, πολὺ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἔχει. καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον, κρέας ἐγένετο σπληρὸν καὶ γλίσχρον. καὶ μήνιγξ περὶ αὐτὴν. καὶ ἐκκαλώθη, οὐχ ὥσπερ φλέβες. καὶ ἔστιν ὀπτὴ τοῦ κεφαλῆς τοῦ φλεβὸς τοῦ κοιλοτάτης. δύο γὰρ εἰσὶ κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τοῦ καρδίης. τῇ μὲν οὖν ὄνομα ἀρτηρίη· τῇ δὲ κοίλη φλέψ. πρὸς ἣν ἡ καρδίη ἐστὶν. καὶ πλήσιον ἔχει τοῦ θερμοῦ ἡ ἀρτηρίη ἢ ἡ κοίλη φλέψ. καὶ λαμβάνει ὁ πνεῦμα. πρὸς δὲ τὸν τῶν φλεβῶν ἀγκῶνα τοῦ σῶμα. ἡ δὲ κοιλοτάτη φλέψ πρὸς ἣν ἡ καρδίη ἐστὶ τοῦ κοιλίης ἀπάσης διήκει καὶ ἐστὶ τοῦ φρενῶν. καὶ διέξεισι ἐς ἑκάτερον τοῦ νεφροῦ. καὶ ὅτι τῇ ὀσφύϊ καὶ αἰόνες ὅτι τε τὰ σπλάγχνα, καὶ ἐς ἑκάτερον σκέλος. ἀπὰρ καὶ αὖθις τοῦ καρδίης πρὸς τὸ ἀυχένα, τὰ μὲν, ὅτι δέξιά τὰ δὲ

ἐπ' ἀριστερά. καὶ τότε ὅπῃ τοῦ κεφαλῆς ἄγει, καὶ ἐν τοῖς κροτάφοισι διέζεται ἑκατέρῃ. ἔστι δὲ καὶ ἀριθμῷ εἰπεῖν τὰς φλέβας τὰς μεγίστας. εἰ δὲ λόγῳ ἀπὸ τοῦ κοίλης φλεβὸς, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀρτηρίης σπεῖται φλέβες ἐρριμμέναι εἰσὶ καὶ πολὺ τὸ σῶμα. κοιλόταται δὲ αἱ πρὸς τῇ καρδίῃ καὶ τῷ ἀυχένι καὶ τῇ κεφαλῇ. καὶ κάτωθεν τοῦ καρδίης μέχρι τοῦ ἰσχίου. καὶ τὸ θερμὸν πλῆσον[18] ἐν τῇσι φλεψὶν καὶ τῇ καρδίῃ. καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἔχει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ αὐθρώπῳ. ῥηΐδιον δὲ καὶ τοῦτο καταμαθεῖν, ὅτι θερμόν ἐστι τὸ πνεῦμα. ἡ καρδίη καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες κινέονται αἰεὶ, καὶ τὸ θερμότατον πλῆσον ἐνὶ ἐν τῇσι φλεψίν. διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἔλκει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ αὐθρώπῳ. ἔστι καὶ δῆλον ὡς.[19] πῦρ εἴ τις θέλοι κάειν ἐν οἰκήματι ὁκόταν ἄνεμος μὴ εἰσπνέῃ, φλὸξ κινέεται, ποτὲ μὲν, μᾶλλον, ποτὲ δὲ, ἧσσον.[20] καὶ λυχνὸς καόμενος τοῦ αὐτοῦ τρόπον κινέει. ποτὲ μὲν, μᾶλλον, ποτὲ δ', ἧσσον, ἀνέμου τοῦ ἐνόντος κινέοντος, ὃν τινα καὶ ἡμεῖς οἷοί τε ἐσμὲν γινώσκειν πνέοντα. καὶ τοῦτο ἔστιν τοῦ θερμοῦ τὸ ψυχρόν.[21] ὃ δὲ παῖδιον ἐν τῇ μαστοῖ σπεύδει τὰ χείλεα μύζει ἐκ τοῦ μητρέων τοῦ μητρὸς, καὶ ἕλκει τὸν τοῦ τοῦ φυσῶ, καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἰσω. τοῦτο γὰρ θερμότατόν ἐστιν ἐν τοῦ παιδίῳ, ὅτι μάλιστα ἡ μήτηρ ἀναπνεῖ. τοῦτο δὲ καὶ τοῦ ἀγῶνα σώματι τὸν κίνησιν παρέχει τὸ θερμὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. εἰδέ τις ἐρωτοῖν πῶς τοῦτο οἶδε τις, ὅτι ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ἕλκει καὶ μύζει,[22] πάδε αὐτοῦ ἐστιν ἀποκρίνασθαι. κόπρον ἔχοντα ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἐστὶ, καὶ ἀπὸ πατρὸς ἐπειδὴ ἡλίκα τάχιστα καὶ οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ πρόβατα,[23] καὶ τοι οὐκ ἂν εἶχε κόπρον εἰ μὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐμύζεν. οὐ δὴ ἀν ἠθέλεν τι μανθάνειν ἀπίστατο ἡμῶν ἀμφίκα, εἰ μὴ καὶ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε. καὶ πρὸς τὸ κινήσιος τοῦ καρδίης καὶ τῶν φλεβῶν οὕτως ἔχει. ὁ δὲ πνεῦμον πρὸς τῇ καρδίῃ ἐγένετο ὧδε. τὸ ὑγρὸν ὀκόσον ἐν τῷ κολλώδεα ἐν τῇ καρδίῃ θερμαίνεται, ταχὺ ἀέρα ἐγένετο, ὅκως περ ἀφρὸς καὶ ἐποίησεν σπεκλῴδες· καὶ φλέβια πολλὰ ἐν αὐτέῳ. διὰ τοῦτο ἐποίησεν τὰ φλέβια. ὁκόσον ἐν τοῦ κολλώδεος ἐν τῷ ψυχρὸν τοῦτο μὲν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ διεπάκη, καὶ ἐγένετο ὑγρόν. ὃ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλώδεος, αὐτὸς ὁ χιτών. ὃ δὲ ἤπαρ ὧδε ξυνέστη. ξυὶ τοῦ θερμοῦ[24] πολὺ τοῦ ὑγροῦ ἀπολαφθὲν ἀπὸ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ λιπαροῦ, ἐκράτησε ὃ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ καὶ ἐπάγη. τεκμήριον δέ μοι τόδε. ὁκόταν σφάξῃ τις ἱερεῖον, τέως μὲν αὖ θερμὸν ἦ, ὑγρὸν ἐστὶν ὃ αἷμα· ἐπειδὴ δὲ ψυχθῇ, ἐπάγη. τὸ δὲ τις αὖθ' τι νάσσῃ, καὶ πήγνυται. αἱ γὰρ ἵνες εἰσὶ ψυχραὶ καὶ κολλώδεες. ὁ δὲ πολὺ σπεύδει ὧδε. σπεύδει τοῦ θερμοῦ καὶ κολλώδεος καὶ τοῦ θερμοῦ πλῆσον, τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον. τοσοῦτον μόνον, ὁκόσον πῆξαι ὃ κολλώδες αὖθ'. ὅ εἰσιν αἱ σινοῦσαι ἐν τοῦ πολλοῦ. καὶ ἐκ τοῦ ἵνας τοῦ τοῦ, μαλακώς ὅστιν ὁ πολλοῦ καὶ ἰνώδης. οἱ δὲ νεφροὶ, ξυνέστησαν ὧδε. ὁλίγον τοῦ κολλώδεος, τοῦ θερμοῦ ὁλίγον. τοῦ ψυχροῦ πλῆσον, καὶ ἐπάγη ἀπὸ τούτου καὶ ἐγένετο σπληρότατον ὃ πολλοῦ γνῶμα, καὶ ἤκιστα ἐρυθρὸν, ὅτι οὐ πολὺ τοῦ θερμοῦ ξυνέστη. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν φρενῶν. ὃ μὲν ψυχρὸν, ἔστησε καὶ ξυνέπηξε καὶ ἐποίησε στερεὰ· ὃ δὲ κολλώδες, βάγλαι ἐγένετο.[25] ἐν δὲ τῇσι βάγλοισι τούτῃσι ὃ ὑγρὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶν, τῇσι μεγάλῃσιν. ὃ δὲ θερμὸν ἐν πολυτῇ τοῦ σώματι,[26] πλῆσον δὲ τοῦ σώματι

& multum frigidi in humido, nimirum quantum humidum condensare queat, verùm à calore superatum ab eo diffunditur. Quòd autem humidũ sit calidum, sic ostenditur. Si quis corporis humani particulã quãcunq; volet, secet, sanguis calidus effluet, & quandiu quidem calidus fuerit, liquidus erit. Vbi verò, tum ab instro, tum ab externo frigido perfrixerit, pellicula & mẽbrana obducitur. Qua detracta, si quis pauco tempore sinat, aliam enatam pelliculam videbit, eamq; si quis semper auferat, alia à frigido pellicula producetur. Sed huius rei gratia longior sum, vt ostẽdam corporis summum aeri obuersum, à frigido & ventis ingruentibus necessariò pelliculam cõtrahere. Articuli verò hunc in modum producti sunt. Quãdo ossa constituta sunt, quod quidẽ in his pingue fuit, celerrimè exustum est, quẽadmodum superiore oratione à nobis dictum fuit. Quod autem ex his glutinosum erat, id cùm peruri nequiret, medio loco inter vstũ & exiccatum comprehensum, à calido in neruos & mucum transiit. In mucum verò, quatenus quod ex glutinoso humidissimum erat, calefactum crassius euasit, cùm humidum esset, indeq; mucus extitit. Ex hoc ipso autem glutinoso vngues producti sunt. Quod enim in eo maximè est humidũ, ab ossibus & articulis semper in vngues foras secedit, & à calore exiccatum & arefactum glutinosum redditur. Dẽtes autem postremi istam ob causam gignuntur. Ex capitis & maxillarum ossibus glutinoso incrementum accedit, & pingue quod inest, à calido exiccatũ exuritur, & dentes fiunt reliquis ossibus duriores, quoniam nihil frigidi inest. Ac primi quidem dẽtes ex victus ratione in vtero nascuntur, & vbi in lucem editus est puer, ex lacte, dum mãmam fugit. Cùm verò hi exciderint, ex cibo & potu. Excidunt autem, vbi ad primi alimẽti annos deuenerint, quibusdam etiam priùs, si ex morbido alimẽto pulularint, plurimis verò cùm ad annos septem peruenerint. At qui postea nascuntur, ad senectutem vsq; remanent, nisi ex morbo corrumpantur. Istã verò ob causam dentes reliquis partibus tardiùs oriuntur. In maxilla venæ sunt, eæq; huic ossi inter omnia ossa ex ventre inferiore alimentũ exhibent. Ossa autẽ qualia quidem sunt, tale dant incrementum, vt & reliqua omnia tale exhibent incrementũ, qualia ipsa existunt. Venæ enim quæ per ventrem & intestina feruntur, in quibus cibi & potus coaceruantur, vbi hi incaluerint, id quod est tenuissimum & humidissimum attrahũt, crassissimum autem isthic relictũ, in inferioribus intestinis in stercus abit. Tenuissimũ, inquam, venę trahunt ex ventre & intestinis quæ supra ieiunũ sunt, vbi cibi incaluerint. Qui superato ieiuno in inferiora intestina collecti, in stercus abeunt. At postquã alimentum eò peruenerit, vnumquodq; eam quã habuerat formam cuiq; reddit. Irrigata nanq; alimento singula incrementũ accipiunt, calidum, frigidũ, glutinosum, pingue, dulce, amartũ, & ossa, & reliqua omnia quæ in homine insunt. Ideoque posteriùs dentes producuntur. Dictum autem à me etiã est antea, maxillas solas inter ossa venas in sese habere, vt proinde copiosius ad eas alimentum, quàm ad reliqua ossa trahatur.

[27] καὶ τοῦ ψυχροῦ πολὺ ὂν ὑγρόν. τοσοῦτο δέ ἐστι τοῦ ψυχροῦ, [28] ὁκόσον δύναται πῆξαι ὑγρόν· ἀλλὰ νικᾶται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ ἀπόδοξις τοῦ ὑγροῦ ὅτι θερμόν ἐστιν. εἴ τις ἐθέλοι τὰ μὲν τοῦ αἱματώδους τοῦ σώματος, ὅκου ἐθέλοι. ῥεῖ σφόδρα τὸ αἷμα θερμόν. καὶ τέως μὲν αἰεὶ θερμὸν ἦ, ὑγρὸν ἔσται· ἐπὴν δὲ ψυχθῇ, ὑπὸ τε τοῦ ἀνέμου τοῦ ψυχροῦ, καὶ τοῦ ὀκτὼ ἐλθόντος δέρματος καὶ ὑμένος· καὶ εἴ τις ἀφελὼν ἕτο ὃ δέρμα, ἐάσῃ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ὁ ἕτερος ἀνὴρ δέρμα γινόμενον. εἰ δέ τις ἕτο αἰεὶ ἀφαιρεῖ, ἄλλο δέρμα γίνοιτ' ἂν τοῦ ψυχροῦ. [29] τοῦ δὲ εἵνεκα πλείω ἔλεξα τέως ἀποδείξω, ὅτι ὁ ἐφαρμόζων τοῦ σώματος τοῦ τοῦ πέρος αἰσθήσεως ἐκ δέρμα γινόμενον. τὰ δὲ ἄρθρα ὧδε ἐγένετο. ὅτε τὰ ὀστέα ξηαίνετο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπῶδη ἦν, τάχιστα ἐξεκαύθη, ὥς περ τοῦ πρόσθεν λέλεκται ἐν τῷ τοῦ τέρω λόγῳ. ὁκόσον δὲ αὐτέων κολλώδες ἦν, τοῦτο δὲ οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, ἀλλὰ μέλιτος ἀπεπλήσθη [30] τοῦ κρομμύου ξηραινομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ σίαλον ἐγένετο· ὃ δὲ σίαλον, ὁκόσον τοῦ κολλώδεος ὑγρότατον ἦν τόδε θερμαινόμενον, παχύτερον ἐγένετο ὑγρὸν ἐόν· καὶ ἀπὸ τούτου σίαλον ἐγένετο. οἱ δὲ ὄνυχες, ἀπὸ τούτου ἐγένοντο τοῦ κολλώδεος. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὀστέων καὶ τοῦ ἀρθρων αἰεὶ [31] ὃ ὑγρότατον αὐτοῦ ἀπιὸν κολλῶδες γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον καὶ ἐξαυαινόμενον [32] τοῦ ἐξ εἰς ὄνυχας. οἱ δὲ ὀδόντες ὀστέινοι γίνονται, διὰ τόδε. ἀπὸ τοῦ ὀστέων τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῶν γνάθων ἡ αὔξησις γίνεται τοῦ κολλώδεος [33] τοῦ λιπαροῦ. ὃ δὲ ὀστέον ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον οὐκ καίεται], καὶ γίνοιται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀστέων, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ψυχροῦ. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τοῦ διαίτης ἐν τῇ μήτρῃ καὶ ἐπὴν γένωνται ἀπὸ τοῦ γάλακτος θηλάζοντι παῖς παιδίον. ἐπειδὰν δὲ ἀποπέσωσιν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν. ὁκοπόσοι δ' ἐπειδὰν ὦσι τὰ ἕτερα εἴη τοῦ τρόπου τῆς ὀφῆς, ἔστι δὲ καὶ οἷς πρότερον ἢ ἀπὸ νοσερῆς ὀφῆς φύσωσιν. πῖς δὲ πλείοσιν, ἐπειδὰν ἔπλα ἕτερα ἴδῃ). οἱ δὲ μεταφύοντες συνκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ἀπὸ νόσου διαφθαρῶσι. διὰ δὲ τοῦτο φύονται οἱ ὀδόντες ὕστερον τῶν ἄλλων." ἐν τῇ γνάθῳ φλέβες εἰσὶ, καὶ ἐν τῇ κάτω χειλίνῃ μένοισιν τῶν ὀστέων, αὗται τοῦ ὀφθαλμοῦ παρέχουσι τὸ ὀστέον. τὰ δὲ ὀστέα διαύτιν αὔξησιν ὁποῖα περ ἐστὶν. καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα, διαύτιν ἀποδίδωσιν αὔξησιν, ὁποῖα αὐτὰ ἐστίν. [34] καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇ ἰνδύος τῶν ἐντέρων, εἰς ἃ συλλέγεται τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ, ἐπειδὰν θερμανθῇ τοῦτα, ἕλκουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ὑγρότατον. [35] τὸ δὲ παχύτατον αὐτοῦ καταλείπεται, καὶ γὰρ καὶ κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖσι κάτω. τὸ δὲ λεπτότατον αἱ φλέβες ἕλκουσιν ἐκ τῆς ἰνδύος [36] καὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς ἰνίου θερμαινομένων τῶν σιτίων. ἐπεὶ δὲ περήσει τὸν ἰνὸν ἐς τὰ κάτω ἔντερα ξυνεστράφη καὶ κόπρος ἐγένετο. ἡ δὲ ὀφὴ ἐπειδὰν ἀφίκηται ἔκαστον διαύτιν ἀπέδωκε τοῦ εἰδένι ἑκάστου ὁκοῖά περ ἦν. ἀρδόμενα γὰρ ἐκ τοῦ τῆς ὀφῆς αὔξεται ἕκαστα τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ κολλῶδες, καὶ τὸ λιπαρὸν, καὶ τὸ γλυκὺ, καὶ τὸ πικρὸν, καὶ τὰ ὀστέα, καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα. ὁκόσα ἐν τῷ σώματι ἐστί. διὰ τοῦτο ὕστερον ὀδόντες φύουσι. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μέγιστα τῶν ὀστέων αἱ γαῖαι φλέβες ἔχουσιν αὐτὰ ἐν ἑαυτοῖσι. καὶ διὰ τοῦτο ἔφη ἔλκεται πλέον ἢ ἐς τὰ ἄλλα ὀστέα.

[37] καὶ πλέονα

[37] καὶ πλέονα τῶν ἐφθῶν ἔχοντα καὶ ἀθρωτέρην τὴν ὑπόρροιαν ἀποτίκτει αὔξησιν αὐτὰ ἀφ' ἑαυτέων τοιαύτην, οἷα περ ἐστὶν αὐτὰ τέως ἀπὸ καὶ ἀνθρωπος ἕλος αὐξάνει). αὐξανέ) ὅ, ἐπὴν ἡλικίαν ὑπόδηλος. ὑπόδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἑπταετέος μέχρι τεσσαρεσκαιδεκαετέος. καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, οἵ τε μέγιστοι τῶν ὀδόντων φύονται καὶ ἀνοῖοι πολύτες, ἐπὴν ἀκοπέσωσιν, οἱ ἐκφύοντο ἀπὸ τῆς ὀφῆς τὸ ἐν τῇ μήτρῃ. αὐξάνεται δὲ καὶ ἐς τὸ τέτλιον ἑβδόμαδα, [38] ἐν ᾧ νεωτέρῳ γίνεται μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ ὅ ἑβδομάδι ὀδόντες φύονται δύο τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων, [39] ὅτι καλέουσι) σωφρονιστῆρες. αἱ δὲ τέγγες φύουσι) ὧδε. ὁκόταν εἰδὶ καὶ ἐγκέφαλος, ἀφ' ὧν ἡ διαύτη αὔξησις, ὅτι ὅ πέριξ κολλώδεος, ὅπως περ τοῖσι νεύροισιν, καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνεστιν. εἰ γὰρ οἰκεῖον τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκαίετο ἂν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. πάχα δὲ θαυμάσῃ ἂν τις ὅτι καὶ ἐν τῇσι μασχάλῃσι [40] καὶ ἐν τῷ ὀπισθίου τέγγες πολλαὶ καὶ ἐν τῷ σώματι πανταχοῦ εἰσιν. [41] οἷσιν αὐτὸς λόγος περὶ τούτου. ὅπου τυγχάνει τὸ σῶμα ὂ κολλῶδες ὄν, ἐνθαῦτα αἱ τέγγες γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἀκούει δὲ δὲ ἀφὰ τόδε. τὰ βήματα τῶν ἀάτων τοῦ κατὰ τοῦ ὀστέου σκληροῦ τε καὶ ξηροῦ ὅμοιον λίθῳ. τοῦτο δὲ πέφυκε τοῦ ὀστέου κοίλωσις σεσυβῆκώς. οἱ δὲ φόροι, ἀφαιρεῖ δοῦναι τοῦ σκληροῦ. ὃ δὲ ὀστέον ὃ κοῖλον ἐπιπλεῖ διὰ τὸ σκληροῦ. ὃ δέρμα ὃ τοῦ τῇ ἀκοῇ τοῦ τοῦ ὀστέου παρὰ σκληρὰ λεπτόν ἐστιν ὥς περ ἀράχνιον, ξηρότατον δὲ ἄλλο δέρματος. λεκμήρια δὲ πολλὰ, ὅτι ξηρότατον ἠχεῖ μάλιστα. ὅταν δὲ μέλιτος ἠχήσῃ μάλιστα ἀκούσωμεν. καὶ εἰσί τινες, οἱ ἔλεξαν φύσιν ξυνεφαφοῖλες, ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ ἠχέων. τοῦτο δὲ οὐκ αὐτὴ). αὐτὸς τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός ἐστιν καὶ μαλακῶς τοῦ ἐκ τοῦ ὀστέου ὑγρὸν καὶ πάχειν καὶ τοῦ τὴν μάλιστα ἀκού

Sunt autē multæ hæ tunicæ, quæ oculi pellucido prætenduntur, ipsiq; sunt similes. In hoc enim pellucido lumen & splendida cuncta lucem reflectunt. Per hoc igitur in quo lumen reflectitur, visio fit. Quod verò minimè est splendidum, neque oblucet, per illud visio non fit. Reliquum circum oculos album, caro est. Pupilla autem oculi nominata, nigra ob id apparet, quòd in profundo sita sit, & tunicę eam ambientes nigræ existunt. Tunicam verò appellamus, id quod velut pellicula inest, quæ neutiquam ad conspectum nigra est, sed alba & pellucida, & oculi humidum, glutinosum. Sæpe enim conspeximus oculo disrupto, prodiisse humorem glutinosum, qui quandiu calidus est, liquidus existit, vbi verò perfrixit, siccus euadit, ad instar thuris transparens. Quod in hominibus & feris ad eundem modum se habet. At oculo infestum est, quicquid in eum incursat, & venti, & quæcunque splendidiora quàm in seipso sint. Idq; quis ideo fieri iudicet, quòd vnius & eiusdem sint coloris. Quemadmodum os & lingua, & reliquus venter, humida existunt. Sermonis autem in homine causa est, quòd totum corpus spiritum intrò trahit, eumq; plurimum in suas quisque cauitates. Is verò per inane foras pulsus, strepitum facit. Caput enim resonat, lingua verò in faucibus interseptum, suo appulsu format, & ad palatum ac dentes impingens, clarum reddit. Quòd nisi lingua suo semper appulsu formaret, nō distinctè homo loqueretur, sed singula vnam naturâ vocem ederent. Cuius rei indicio sunt muti à primo ortu, qui distinctè loqui nequeunt, sed solam vocem edunt. Neque verò si quis spiritu foras emisso loqui conetur, id facere queat, quod hinc cōstat. Qui magnam volunt vocem edere, ij attractum externum spiritum foras propellunt, & quādiu perdurat spiritus, magnam vocem fundunt, quæ postea deficit. Quinetiam citharœdi, si vt magna voce vtantur opus sit, spiritum intrò summopere attrahunt, & plurimum emittunt, ac vociferantur, vocemq; quandiu spiritus suffecerit, magnam edunt. Vbi verò spiritus defecerit, desinunt. Ex quibus manifestum est, spiritum vocem edere. Vidi præterea quosdam, qui, cùm seipsos iugulassent, guttur in totum sibi præsecuerant. Atque hi viuunt quidem, verùm nullam vocem emittunt, nisi quis guttur constringat, ac tum demum ij vocem edunt. Quin & hoc patet, quod præsecto summo gutture, spiritus in cauitates internas attrahi nequit, sed per præsectam partem foras effertur. Ita sanè de voce ac sermone simili modo se res habet. Hominis autem vita septem dierum numero circūscribitur. Ac primùm quidem, vbi genitura ad vteros peruenerit, habet intra septem dies, quæcunque ex corpore ei accedere necesse est. Id verò quomodo nouerim fortasse quis mirabitur, verùm multa ad hunc modum vidi. Meretrices publicæ, quæ in seipsis sæpiùs id expertæ sunt, vbi cum viro congressæ sunt, noscunt quando conceperint, moxq; conceptum intra se perdunt. Quo postea iam perdito, veluti caro excidit. Eam in aquam cōiectam si accuratiùs inspexeris, membra omnia habere deprehēdas, & oculorum regiones, & aures, & brachia. Quin & manuum digiti, & crura, & pedes, & pedum digiti, & pudendum, & reliquū totum corpus in con-

πολλὰ ὀ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δέρματα,[48] περὶ δ' ὀρέοντος λαμφανέος, ὀκῖον περ αὐτό ἐστιν. τάτω γὰρ τὰ λαμφανῆ αὐγαγέα ὁ φῶς καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα. ξυντέω δῶν ὁρῆ ὦ αὐγαγέοντι. ὅτι ὀ μὴ λαμπρόν ἐστι,[49] μὴ ὀ αὐγαγῆ, ξυντέω οὐχ ὁρῆ. ὁ ὀ ἀμφὸ ὁ περὶ ὁκοῖς ὀφθαλμοῖς λευκὸν χρέας ἐστίν. ἡ ὀ κόρη καλεομένη δ' ὀφθαλμῶ, μέλαν φαίνει ὀ λαμπὰ τάτο, ὅτι ἐν βάθει ἐστίν, καὶ χιτῶνες περὶ αὐτὸ εἰσὶ μέλανες. χιτῶνα ὀ καλέομεν, ὁ ὀνεον ὥς περ δέρμα. ἔστι ὀ ἡ μέλαν ὀφθ, ἀλλὰ λευκὸν καὶ διαφανές. ὁ ὀ ὑγρὸν, κολλώδες. πολλάκις γὰρ ὀπτώπαμεν ὅτι συῤῥαγέντος ὀφθαλμοῦ ὄζιον ὑγρὸν, κολλῶδες. καὶ ὦν ἢν ἐπὶ θερμὸν, ὑγρὸν ἐστίν. ἐπὰν δὲ ψυχθῇ, ἐγένετο ξηρὸν, ὥς περ λιβανωτὸς διαφανής. καὶ τὰ ἀνθρώπων καὶ τὰ θηρείων ὅμοιόν ἐστι. τὰ ὀ ὀφθαλμῶν ἀνιᾶ πάντ' ὅτι ἂν ἐμπέσῃ, καὶ τὰ πνεύματα περιβλέποντα, καὶ τὰ φαίνοντα ὅσα λαμπρότερα ἢ κατ' αὐτόν ἐστι.[50] καὶ ὦν τις ἐν κρίσει διαβάλοι, ὅτι ὁμόχροια ἐστίν. ὥς περ ὁ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ἡ φωνὴ καὶ κοιλίη, ἕνεκα ἐστίν. διαλέγει ὀ[51] διὰ τὸ πνεῦμα ἕλκων εἴσω πάντ' ὁ σῶμα. ὁ πλεῖστον δὲ ἐς τὰ κοῖλα αὐτὸς ἑωυτοῦ. αὖθι ὀ θύει ἀθρόμενον διὰ τὸ κενὸν τόπον ποιέει ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ· ἡ ὀ γλῶσσα ἀφίησι περιστελλομένη καὶ ἐν τῷ φάρυγι ἀποφράσσουσα, καὶ περιστελλομένη πρὸς τὴν ἰσχάνην καὶ πρὸς τὴν ὀδόντας ποιέει σαφηνίζειν. ἢν ὀ μὴ ἡ γλῶσσα ἀρθροῖ περιστελλομένη ἑκάστοτε, οὐκ ἂν σαφέως διαλέγοιτο, ἀλλ' ἢ ἕκαστα φύσει τὰ μονόφωνα. λεκμήριον δέ ἐστι ξυντέω,[52] οἱ κωφοὶ οἱ οὐκ ἠμεῖς ἐκ γενετῆς) διαλέγεται· ἀλλὰ τὰ μονόφωνα μοῦνον φωνέουσιν.[53] ἐὰν δὲ εἴτις ὁ πνεῦμα ἐκπνεύσας πέρασ τὸ διαλέγεσθαι. δῆλον ὀ τόδε. οἱ ἀνθρωποι ὁκόταν βάλωνται μέγα φωνῆσαι, ἕλκουσιν ὁ πνεῦμα ὁ ἔξω, ὠθέουσι θύραζε, καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχει ὁ πνεῦμα· ἔπειτα ὀ, καταμαραίνεται ὁ φθέγγομα. καὶ οἱ κιθαρῳδοὶ, ὁκόταν δὴ κάμῃσι μακροφωνέοντες, ἐπ' ἄκρον ἑλκύσαντες ὁ πνεῦμα ἔσω[54] πολὺ ἐκλείπουσι τὴν ἐκφορὴν, καὶ φωνοῦσι καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχουσιν τοῦ πνεύματι. ἐπὴν ὀ ὁ πνεῦμα ἐκλίπῃ, καταπαύουσι. ξυνίεσι δῆλον ὅτι ὁ πνεῦμά ἐστιν ὁ φθεγγόμενον. εἶδον ὀ ἤδη οἱ σφάξαντες ἑωυτοὺς,[55] ἀτέραμον τὴν φάρυγγα πεπυτάσιν. ὅτοι, ζῶσι μὲν φθέγγονται ὀ ὀλίγον, εἰ μή τις συλλάβοι τὴν φάρυγγα. ὅτοι ὀ φθέγγονται. δῆλον ὀ καὶ ὅτο,[56] ὅτι ὁ πνεῦμα ἡ διὰ φάρυγγος ἕλκει ἔσω ἐς τὰ κοῖλα, ἀλλὰ χρὴ ὁ διαστελλομένου τὸν λάρυγγος ἕλκει ἔσω ἐς τὰ κοῖλα, αὐτὸς ἑωυτοῦ. αὖθι ὀ θύει ὀ ὠθόμενον διὰ τὸ κενὸν τόπον ποιεῖ ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ· ἡ ὀ γλῶσσα ἀφίησι φωνῆς ἴσως καὶ διαλέξεως.[57] ὁ ὀ αἰὼν ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἑπτὰ ἡμέρης. περῶτον μὲν ἑπτὰ ἐς τὰς μήτρας ἔλθῃ ὁ γόνος σὺν ἑπτὰ ἡμέρησιν ἔχει ὁκόσα περ ἐστὶν ἔχειν τὸ σώματος. τῶτο δέ τις ἂν θαυμάσειεν, ὅκως ἐγὼ οἶδα. πολλὰ ὀ εἶδον τοιῶδε. αἱ ἑταῖραι αἱ δημόσιαι αἱ τινες αὐτέων πεπείρωται πολλάκις, ὁκόταν περὶ ἄνδρα ἔλθῃ, γινώσκουσιν ὁκόταν λάβωσιν ἐν γαστρί· καὶ πάντ' ἐν διαφθείρουσιν. ἐπειδὰν ὀ ἤδη διαφθαρῇ, ἐκπίπτει ὥς περ σάρξ. ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι λύσῃς ἔχει πάντα μέλεα, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς χώρας, καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὰ γένεια. καὶ τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ οἱ πόδες, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν· καὶ ὁ αἰδοῖον, καὶ ὁ ἄλλο πάντ' σῶμα

δῆλον.

δῆλον. δοκέει δῆλον ὀ καὶ ὅτ' ἂν λάβῃ ἐς γαστέρα τῆσιν ὀπτισαμένῃσιν, αὐτίκα ἐφρίξεν καὶ θέρμη καὶ βρυγμὸς[60] καὶ ἀπασμὸς ἔχει καὶ ὁ ἀζήθεον καὶ ὁ σῶμα πᾶν, καὶ τὴν ὑστέρην ὀκνος. καὶ ὁκόσαι καθαραί εἰσι, ἢ τὸ πάροισιν. ὁκόσαι ὀ πάροισιν παχεῖαι καὶ βλεννώδες, οὐ γινώσκουσι ξυντέων τῶν γιγνομένων πολλά. ἥδε μοι ἐδόξαν, καὶ τῶτο δὴ καὶ ὀπτισαμένη εἰδέναι. δῆλον ὀ τόδε ὅτι ἑπτήμερος ὁ αἰὼν, εἴτις ἐθέλοι ἑπτὰ ἡμέρας φαγέειν ἢ πιέειν μηδέν. οἱ μὲν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν αὐτῇσιν· εἰσὶ δέ τινες καὶ οἱ ἐπιβρωθέντες, ἀποθνήσκουσι δ' ὅμως. εἰσὶ δέ τινες οἱ καὶ ἐπείθησαν ὡς μὴ ἀποκαρτερῆσαι, ἀλλὰ φαγέειν τε καὶ πίειν· ἀλλ' ἢ κοιλίη, οὐκέτι καὶ δέχεται. ἡ γὰρ νῆστις σωφρὴν ἐν τούτῳ τῇσιν ἡμέρῃσιν· ἀλλὰ θνήσκουσιν καὶ ὅ τοι. ἔστι ὀ καὶ τόδε τεκμήριον. ὁ παγδίον ἐπιμείνον γένος ἡλυθμῶν, λόγῳ γενέσθαι καὶ ζῆν, καὶ λόγῳ ἔχει διέξοδον καὶ ἀριθμὸν ἀζεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. ὀκτάμηνον ὀ ἡλυθμῶν, οὐδὲν βιοῖ πώ ποτε. ἐννέα ὀ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γένος γίγνεται καὶ ζῆ, καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀζεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας.[61] τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶν δυκόσαι ὀγδοήκοντα. ἐς δὲ τῶν δεκείδα τῶν ἑβδομάδων, ἑβδομήκοντα ἡμέραι. ἔχει ὀ καὶ ὁ ἐπτάμηνον ἡλυθμῶν, ῥῆς δεκάδας ἑβδομάδων. ἐς ὀ τῶν δεκάδα ἑκάστην ἑβδομήκοντα ἡμέραι. ῥῆς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι δέκα καὶ δυκόσιαι. καὶ αἱ νῦσοι οὔπω τοῖς δυθεόποις ὀξύπατον γένος,[62] ἡμερέων πάροιθοι ἐν τῇσιν ἀνακρίνοντα, καὶ ἀπέθανον ἢ ὑγιέες ἐγένοντο. καὶ τεσσαροι ἑβδεκα ἡμέρησιν ἐν μιᾷ ἑβδομάδι καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος.[63] καὶ τεσσαροι ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν. καὶ αἱ πεμπταῖαι,[64] ἐν δυοῖν δέουσαι εἴκοσιν ἡμέρησιν. δυοῖν τὲ ἑβδομάδιν καὶ ἡμίσυ ἑβδομάδος. αἱ ὀ ἀκμαὶ ἴσοισι οὐκ ἔχουσι λόγῳ γνώμιον ἐν ὁκόσῳ ὑγιέες ἔσονται ἀποφαίνεται. ὅτῳ ὀ καὶ τὰ ἕλκεα τὰ μεγάλα τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰ ἐν τοῦ ἀνῶ σώματι, τεσσαρτῆα φλεγμαίνει ἀρχέ). ἐν ἑπτὰ ὀ καθίστανται φλεγμαίνοντα, καὶ ἐν πεντεκαιδεκάδι,[65] δυοῖν δεούσιν.[66] ἰῶ δὲ τὴν ἀνακῶς θεραπεύει, καὶ μὴ καταφῇ ἐν τούτῳ τοῦ χρόνῳ τὰ ἐν τῇσι κεφαλῇσι μεγάλα ἕλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἀνθρωποι. θαυμάσαι δὲ δ' ἂν τις καὶ τῶτο ὅστις ἀπόρεος ἢ εἰ ἐπτάμηνον γίγνεται παιδίον. ἐγὼ μὲν οὖν αὖθι ὠπώπα καὶ συγγράφω. εἰ δέ τις βούλεται καὶ τῶτο ἐλέγξαι, ῥηΐδιον πρὸς τὰς ἀκεστρίδας αἳ πάρεισι τῇσι τίκτουσι ἐλθὼν πυθέσθαι. ἔστι ὀ καὶ δύο τεκμήριον. τοῖς ὀδόντας οἱ παῖδες ἐπὰ ἐτέων διελθόντων πληθύουσι. καὶ ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἔστι ὀ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἀζεκέως[67] δεκάδες ἑβδομάδων ἑξήκοντα καὶ τεσσαρακόσιαι. τὸ ὀ φύσιος τὸ ἀνάγκην, ὅτι ἐν ἑπτὰ τούτων ἔκαστα δίκαιόν ἐστιν ἐν ὀδοῖσιν.

Decades hebdomadum sexaginta quatuor quadringentæ, cui hebdomadas exquirunt cui triginta.

spicuo est. Liquidò autem constat harum rerum peritis, quòd mulier vbi concepit, statim inhorrescit, & incalescit, ac dentibus stridet, & articulum reliquumque corpus conuulsio prehendit, & vterum torpor; idq; iis quæ purę sunt accidit. Quæ verò crassiæ & mucosæ istud experiuntur, earum plęræq; hoc non sentiunt. Ac sanè quantum illæ mihi ita indicarunt, tantum etiam me scire profiteor. Quòd verò hominis vita septem dierum numero circunscribatur, hoc quoque manifestum est. Plęrique quidem ex his qui septem diebus nihil edere aut bibere volunt, in his moriuntur, quòd si qui eos superauerint, nihilominus tamen moriuntur. Nonnulli etiam ne per inediam à vita discederent, sed vt comederent & biberent persuasi sunt, verùm venter non ampliùs admittit. Ieiunum enim intestinum in his diebus cohærescit, quinetiam illi moriuntur. Quin & illud ipsum ex his coniicere licet. Puer septimo mense natus, certa ratione in lucem prodiit & vitalis est, cùm is rationem & numerum exactè ad hebdomadas respondentem habeat. Octauo autem mense natus, nullus vnquam vixit. Nouem autem mensium & decem dierum fœtus editur & vitalis est, numerumq; ad hebdomadas exactè respondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum, dies sunt ducenti & octoginta. Hebdomadarum autem decuriam dies septuaginta constituunt. At septimo mense editus partus tres hebdomadarum decurias obtinet, & ad vnamquanque decuriam dies concurrunt septuaginta. Tres itaque hebdomadarum decuriæ, in totum dies ducentos & decem faciunt. Quinetiam morbi acutissimi ad hunc modum hominibus contingunt, volientibus diebus quibus iudicantur, & moriuntur, aut conualescunt. Et tertianæ diebus vndecim, vna & dimidia hebdomada. Quartanæ duabus hebdomadis. Quintanæ duodeuiginti diebus, hoc est, duabus hebdomadis & dimidia. In cæteris verò morbis, quoto tempore homines sani euadent, certa sententia pronunciari non potest. Ad eundem autem modum, vlcera quoq; magna in capite & reliquo corpore, quarto die inflammatione tentari incipiunt, septimo verò inflammatio sedatur, aut decimoquarto, aut duodeuigesimo. Quòd si quis diligentem curam adhibeat, neque vlcera capitis magna hoc tempore sedentur, homines moriuntur. Ac fortè quis harum rerum imperitus, mirabitur fœtum septimo mense nasci, atque id quidem certè, & sæpiùs vidi. Quòd si quis volet, id facilè deprehendet, obstetrices quæ parturientibus præsunt adeundo & percontando. Est verò & aliud argumentum. Pueri sæpiùs anno exacto dentes explent. Et septem annos pleno & iusto numero exactè trecentę & quinquaginta hebdomadas conficiunt. Quòd autem horum singula septenariis à natura regantur, alias declarabo.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΓΤΑΜΗΝΟΥ.

HIPPOCRATIS DE SEPTIMESTRI PARTV, LIBER.

SEPTIMESTRES nascuntur diebus centum & octoginta duobus, & insuper addita quadã diei particula. Si etenim primi mensis dies quindecim supputaueris, quinque verò mensium dies centum quadraginta septem & dimidium (sexaginta nanque diebus, vno dempto, ferè duo menses constant) his sic se habentibus, ad septimum mensem supersunt dies plus quàm viginti, quod est anni dimidium, vnà cum aliquantula parte ad diei partem accedente. Cùm fœtus iam auctior ad hanc perfectionem deuenerit, & robur increuerit, ipso iam perfectè aucto magis quàm cæteris temporibus, membranæ in quibus iam inde ab initio enutritus est, elaxantur, non secus ac spicarum membranæ, ad id vi impulsæ, antequam fructus perfectè auctus fuerit, & fructus quidem robustissimi & maximè pleni, vi illata membranas dilacerant, partumq; accelerant, & ex his plæriq; pereunt. Nam cùm parui existant, maiore quàm cæteri vtuntur mutatione, & ex vtero expressi per quadraginta dies ex necessitate malè afficiuntur, quod etiam multos decimo mẽse natos interimit. Ex his autem, qui septimo mẽse nati sunt, supersunt quidam, licet ex multis pauci, propterea quòd ratio & tempus, quo enutriti sunt in vtero, effecit, vt ea omnia consequantur, quorum etiã perfectissimi, & qui maximè superstites euadunt, compotes fiũt, tum etiam quòd permutationem senserunt, priùs à matre in lucem emissi, quàm octauo mense ægrotarent. Etenim si hos labores superant, ita vt in lucem puer prodeat, is tamen superesse nequit ob commemoratas affectiones, quas octauo mense, multos quoque decimo natos, interimere affirmo. Multi autem fœtus eius ætatis, quæ est septem mensium, cùm laxatis membranis in id quod cedit secedunt, ibiq; alimentum capiunt, primis quidem quadraginta diebus, hi quidem magis, alij minùs laborant. Ac propter permutationem ex locis in quibus alebantur, alterationem sentiunt, & circa vmbilicum vellicantur, alioq; migrant, tum etiam propter matris labores. Membranæ nanque dum tenduntur, & vmbilicus vellicatur, dolores matri pariunt, fœtusq; pristino vinculo exolutus grauior euadit. Plæreq; etiam mulieres ex hoc casu insuper febre corripiuntur, quędam quoque vnà cum fœtu pereunt: verùm omnes hac febre paucis diebus tentantur. At verò se veteros difficillimè gestare nono mense rectè dicunt. Est autem octauus mensis, non solùm tempus hoc, verumetiam dies à septimo mense, & nono, & ab anno accedunt. Verùm dies non eodem modo, vel dicunt, vel agnoscunt mulieres. Ex eo enim decipiuntur, quòd neq; eodem modo se habent, verumetiã quòd quandoq; plures dies à septimo ad quadraginta accedunt,

Οἱ δὲ ἑπτάμηνοι γίνονται, ὁκ τῶν ἑκατὸν ἡμερέων καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ δύο, καὶ τεσσάρων μοιρέων. ἢν γὰρ τὸ πρότερον λογίσῃς μηνὸς πεντεκαιδέκα ἡμέρας τῶν ὁ πέντε μηνῶν ρμ, καὶ ζ, καὶ ἥμισυ ἡμέρας. ἐπὶ γὰρ ἑξήκοντα μῆνας δεύσας ἡμέρης ἐγίνετο δύο μηνῶν ὀκτὼ ἐλελείπετο. οὕτως οὖν τούτων ἐόντων, ἐς τὸν ἕβδομον μῆνα τεκνοῦται ἡμέραι πλείον ἢ εἴκοσιν, ἥμισυ τοῦ ὀνιαυτοῦ καὶ τῆς ἡμέρης, τοῦ μέρεος τοῦ μέρους ποιοῦ γινομένου. ὁκόταν ἐς τὸν ἀκμὴν τῆς ἡλικίης ἔλθῃ τοῦτον ἀδρυνομένου τοῦ ἐμβρύου, καὶ τὸν ἐπὶ πολὺ χρόνον ἐπιδιδόντος ὁ τῇ τελείῃ μᾶλλον, ἢ ὁ τοῖς ἀνθρώποις χρόνος· οἱ ὑμένες ὁ οἷς τὸν ἀρχὴν ἐράφη, ὥσπερ καὶ τῶν ἀσταχύων, ὁπότ' ἐξεκάλασαν, τεταμένον αὐαλέοι γόμενοι ἢ τελείως ἐξαδρυνθῶσι τὸ καρπόν, τὰ μὲν ἰσχυότατα καὶ ἀδρότατα τῶν ἐμβρύων βιαστὰ μὰ, καὶ ἐξαρρήξαντα τοὺς ὑμένας, ἠνάγκασε τὸ τόκον γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τούτων ἀπώλοντο. μικρὰ γὰρ ὄντα, τῇ μεταβολῇ μείζονι χρέονται τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ τεσσαρακοστὸν ἡμέρεον καὶ κακοπαθεῖν ἀναγκάζουν κακοπαθοῦν, ἐξεγείροντα ὁκ τὸ μήτρης. καὶ τῶν δεκαμήνων πολλὰ ἀποκτείνει. ἐστὶ δὲ ἃ τούτων τῶν ἑπταμήνων καὶ τεκνοῦται ὁκ πολλῶν ὀλίγα· ὅτι ὁ λόγος καὶ ὁ χρόνος ἐς οὗ ἐράφη ὁ τῇ μήτρῃ κατέρησεν· ὥστε μετέχειν πάντων, ὧν περ καὶ τὰ τελεώτατα μετέχει, καὶ μάλιστα τεκνοῦται. καὶ ἐξεκλαύξε τὸ μήτρης τεσσάρων ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, καὶ τῶν ὀνιαυτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνιαυτοῦ. ἀλλὰ τὰς ἡμέρας οὐχ ὁμοίως, οὔτε λέγουσιν, οὔτε γινώσκουσιν αἱ γυναῖκες. πλανῶνται γὰρ ἀπὸ τοῦ μήτε αὐτὸ γίνεσθαι, ἀλλ' ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, πλέονας ἡμέρας τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, καὶ πολλὰς ἡμέρας τῶν ὀγδόου μηνὸς, καὶ τῶν ἐνάτου, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀκτὼ τῶν ὀνιαυτοῦ. ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνιαυτοῦ. πότε γὰρ ἀνάγκη γίνεσθαι, ὅκως αὐτύχῃ ἡ γυνὴ ὁν γαστρὶ λαβοῦσα, τοῦ μηνός τε καὶ τοῦ χρόνου. ὁ μὲν ὁ ὀγδοος ἀμφιβολώτατος ἐστι. κατὰ τοῦτον γὰρ, ὥστε δεκαπέντε ἐχρίτως ἔχει. κατ' ἐμὲ καὶ ὁ μέρος ὁν τοῖς ἑνδεκαμηνοῖ, μήνς ἐστὶν, ὥστε τοῦτον ἀμνημόνευτον εἶναι. καὶ γὰρ δὲ ὁκόσαι ἀπιστεῖν τῇ γυναικὶ τοῖς τόκοις. λέγουσι γὰρ πάντα, καὶ αἰεὶ λέγουσι, καὶ αἰεὶ ἐρέουσιν. ἀ γὰρ ἀν πεφαθείης οὔτ' ἔργῳ, οὔτε λόγῳ, ἀλλ' ὅ, τι γνώσεται ὁ τοῖσι σώμασιν αὐτέων γινόμενον. τοῖς ὁ βουλομένοις ἀκούειν λέγειν ἔξεστιν. αἱ δὲ κρίνουσαι, καὶ τὰ νικητήρια διδοῦσαι τοῖς αὐτῶν τοῦ λόγου, αἰεὶ ἐρέουσι, καὶ φήσουσι τὶς ἑπτάμηνα, καὶ ὀκτάμηνα, καὶ ὁ ἐνιαέμηνα καὶ δεκαέμηνα, καὶ τούτων τὰ ὀκτάμηνα ἀ τοῖς γενέσθαι. φήσουσι δὲ καὶ τοῖς ῥωμοῖς πλείστοις ὁ τῇ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι γίνεσθαι. καὶ τ' ἄλλα τὰ καταγεγραμμένα ὁ τῆσι τεσσαρεσκαιδεκάτοισι, καὶ ὁ τοῖσι μηνὶ ἑκάστοισιν. ὅταν δὲ τὰ ἑβδόμῳ μηνὶ τοῖς τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι οἱ ὑμένες, καὶ ὁ ἔμβρυον μεταχωρήσῃ, ἐπέλαβον οἱ πόνοι οἱ τοῖς τὸν μηνὰ τὸν ὄγδοον ἀγωνιῶντες, καὶ τοῖς τὸν ἕκτὸν τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. τούτου δὲ τοῦ χρόνου παρελθόντος ὁπόσαις μέλλει δοῦναι, αἱ φλεγμοναὶ ἐλύθησαν καὶ τῶν ἐμβρύου, καὶ τῆς μήτρης, ὥστε γαστὴρ μαλακὴ, καὶ ὁ ὀσφὺς ὑποκαταβὰν, ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων, καὶ τῶν κενεώνων εἰς τὰ κάτω χωρία· ἐς δὲ θεραπεῖαν τὸν ἕβδομον τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. καὶ τὸν ἕβδομον τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι ὑπὸ τῶν ὑπὸ τῶν τόκων ἐπιόντων· ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν χρόνου τὰ ἔμβρυα. τὰ γὰρ χωρία αὐτοῖς μαλθακὰ καὶ αἱ μεταχωρήσεις αὐτοῖς δι' πετέστερα γίνονται καὶ πυκνότερα. καὶ ἀφ' ὧν τοῦτα κατέρηκε πρὸς τὸν τόκον δι' λυτώτερα. καὶ πάσης τεσσαρεσκαιδεκαταῖος. τοῦτας αἱ γυναῖκες φέρουσι τὰς τελευταίας ἡμέρας δι' πετέστερον τὰς γαστέρας. ἔστ' αὖ ὁρμόσῃ ὁ ἔμβρυον τρέφεται. μετ' ὀ τοῦτα, αἱ τε ὠδῖνες εἰσὶ καὶ οἱ πόνοι ὀξύτατοι, ἔστ' αὖ ἐλευθερωθῇ τὸ παιδίον καὶ τὸ ὑστέρου. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν ἔτεκον πολλὰ παιδία, καί τι αὐτέων ἐνέμετο χολὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ ἀλλό τι κακὸν ἔχον, φήσουσιν ὀξύτατον τῶν τούτων τὸ παιδίου τὸν ὄγδοον μῆνα, χαλεπώτερον ἀναγκαῖον, ἢ ἐφ' ὧν ἔτεκεν, οὐδὲν κακὸν ἐχόντων. ὁ γὰρ ἔμβρυον ὁ πηρώθη, ὁ τῷ ὀγδόῳ μηνὶ ἰχῶρας ὁνόσησεν, ὥστε καὶ ἀπόσασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος· ὡς καὶ τοῖς ἀνθράσιν αἱ ἰχῶρες νόσοι ἐποίησαν. ὅσα δ' αὖ τῶν ἐμβρύων ὁ ἀπὸ χρόνῳ ἰχῶρας νοσήσῃ, ἀπόλλυ τεσσάρων, ἢ αὐτέω ἀπόσασιν γενέσθαι. ὅσα δ' αὖ τῶν ὀκταμήνων ἐμβρύων μὴ σφόδρα νοσήσῃ, ἀλλὰ κατ' ἔν τι ὁ μόνον ὁ μόνον κακοπαθήσῃ, τὰς μὲν τεσσαρεσκαιδεκαταῖος διετέλεσεν ὁ ἀδενείν. τὰ δὲ πλείστα, ὁ τῇ μήτρῃ, δι' τὰς αἰτίας τὰς τεσσαρμηνιαίας, ἐγένοντο δὲ ὑγιαίνοντα. ὅτι δ' αὖ γένηται ὁ τεσσαρεσκαιδεκαταῖος ἡμέρας ταύτας, ἀδύνατον τεκνοῦσθαι. νοσέοντι γὰρ αὐτέω ἔτι ὁ τῇ μήτρῃ, ὅτι γίνονται αἱ μεταβολαὶ, καὶ αἱ κακοπαθίαι, κατ' τὸν τόκον. ὅτι δ' αὖ ἀπονοσήσαν ὁ τῇ μήτρῃ, ἐς τὸν ἔνατον μῆνα ἔλθῃ, καὶ ὁ τοῦτέω τῷ μηνὶ γένηται, τεκνοῦται. τεκνοῦται μὲν ὀξὺ ἔλαχιστον ἢ ἑπτάμηνα. ὀλίγα δὲ καὶ τοῦτέων ὁ τρέφεται. ὅτε γὰρ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίης τῶν βρεφέων ἔχουσιν, ὅτε πόνοι οἱ ὁ τῇ μήτρῃ, καὶ πάλαι πεπονηκότοι εἰσὶν αὐτέοις, ὥστε λεπτὸν γενέσθαι. συν-

quandoque verò à nono. Sic enim pro ratione mensis ac temporis in quo mulier conceperit, contingere necesse est. At mensis octauus minimè ambiguus est. Per hunc enim cõtingit, vt indicatio difficilis sit. Mea sententia pars in vndecim mensibus, mensis est, licet nõ admodum commemorari debeat. Mulieribus autem de partu fides habenda est. Nã & omnia narrant, semperq; dicunt, & semper proferunt. Neq; aut opere aut sermone cuiusquam se persuaderi sinunt, sed ex eo, quod sibi contigisse norunt. Etsi verò volentibus aliud dicere licet, quæ tamen decernendi, aut de hac sententia pronunciandi victoriæ potestatem habent, semper proferunt & affirmant septimo mense, & octauo, & nono, & decimo, & vndecimo, partus in lucem prodire, & ex his octauo mense natos minimè superesse. Quin & abortiones plurimas primis quadraginta diebus contingere asseuerant, & cætera quę in quadragenariis ac singulis mensibus euenire conscripta sunt. Cùm verò septimo mẽse diruptis membranis fœtus sedẽ mutarit, labores, qui circa octauum mensem & circa sextum quadragenarium in partu edendo fieri recensentur, prehendunt. Quo tempore elapso, quibus partus fœliciter successurus est, inflammationes tum fœtus, tum matris dissoluuntur, adeò vt venter emolliatur, tumorque ex præcordiis & laterum inanitate in loca inferiora descendat, ad aptam conuersionem, quę facilem partus progressionem faciat. Et septimo quadragenario magnam temporis partem fœtus illic permanent. Nam & loci ipsis molles sunt, & transmotiones ipsis faciliores & frequentiores cõtingunt, ideoq; ad partum expeditiores reddũtur. Et ex toto quadragenario, per vltimos hos dies mulieres faciliùs vteros ferunt, quoad fœtum cõuerti cõtigerit. Postea verò partus dolores & labores incũbunt, donec puero & secundis mulier liberetur. Quæ verò mulieres multos pueros pepererũt, in quibus aliquis claudus, aut cœcus, aut alioqui malè affectus fuit, eæ affirmant se in his gestandis, pueri octauũ mensem molestiùs tulisse, quàm in his quos nullo modo malè affectos pepererũt. Mutilus enim fœtus octauo mense vehementer ægrotauit, adeò vt etiam morbus abscessum fecerit, non secus ac viris morbi grauissimi facere consueuerunt. At fœtus, qui alio quouis tempore vehementer ægrotarint, ij priùs intereunt, quàm eiusmodi abscessum morbus experiatur. Octimestres autem fœtus, qui non valdè ægrotant, sed vna quapiam parte propter digressionẽ malè affecti sunt, eorum plęriq; per quadraginta quidem dies, ob commemoratas causas necessarias, in vtero imbecilles sunt, verùm sani euadunt. Qui verò intra hos quadraginta dies natus fuerit, is superesse nequit, cùm huic adhuc in vtero ægrotanti, post partum mutationes & afflictiones præterea accedant. At qui in vtero ægrotans ad nonum mensem peruenerit, eoque editus fuerit, is quidem superesse poterit. Et supersunt quidem hi non minùs quàm septimestres, quanquam etiam ex his pauci educantur. Neque enim eam habent corpulentiam, quam perfectissimi nacti sunt, & laboribus quos in vtero non ita pridem pertulerunt, conflictantur, ita vt tenues reddantur. Is ve-

rò potissimùm fœtus seruatur, qui nono mēse iam affecto in lucem editur. Validior autem euadit, plurimumq; abest à morbis, qui octimestribus contingere consueuerunt. Qui enim septimo quadragenario in lucem eduntur, decimestres appellati, hāc ob causam præcipuè educātur, quod validissimi sunt, plurimūq; absunt ab vsitatorum puerorum tempore, in quo circa octauum mensem diebus quadraginta ęgrotantes, malè habent. Quin & nonimestres tenues editi in lucem, eorum qui octauo mēse nati sunt morbos & affectiones declarāt. Quamuis enim pro temporis longitudine corporis magnitudo existit, accedēte tamen morborum affectione, neq; eduntur carnosi, neq; vegetam habent corpulentiam, velut septimestres, qui gestationis tempus in vtero sine morbis peregerunt. At verò mulieribus fœtuum cōceptiones, & abortiones, & partiones, eodem tempore iudicantur, quo & morbi, & sanitas, & mors cunctis mortalibus contingunt. Sed istorum omnium alia quidem diebus, alia mēsibus, alia dierū quadragenariis, alia annuo spatio de se significationem præbent. In his enim omnibus temporibus multa quidem cuiq; conferentia, multa quoq; aduersa insunt. Ex quibus quæ conducunt, sanitatē & incrementa, contraria verò morbos & mortem adferunt. Dies igitur inter alios maximè insignes sunt primi & septimi, ac multùm quidem in morbis, multùm etiam in fœtibus possunt. Abortiones enim plurimę his diebus cōtingunt. Tales verò effluxiones nominantur, non abortus. Reliqui autem dies intra quadragesimum, minùs quidem insignes sunt, multi tamen decernunt. In mensibus verò omnia, quæ in diebus contingunt, eadem ratione. Et singulis mensibus bene valentibus mulieribus menstrua cōparent, tanquā peculiarem in corporibus vim mensis habeat. Ex quibus sanè septimi menses in pregnantibus, fœtibus perfectionis initium adferunt. Pueris verò vbi septem menses attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt, tū eo tempore dentes apparere incipiunt. Eadem quoque est ratio dierum indicatoriorum; si quis fortè ea quæ à me dicta sunt, quæque cognitionis gratia dicentur, istis accommodare velit. Etenim Medicum qui de ægrorum salute rectè cōiectare volet, animaduertere oportet, vt omnes quidem dies in contemplationem adhibeat, ex paribus verò decimum quartum, & vigesimum octauum, & quadragesimum secundum. Hic enim terminus pro harmonię ratione, & integer perfectusque numerus à quibusdam ponitur. Quam verò ob causam longum foret in præsentia referre. Ad hunc autem modum per ternarios aut quaternarios contemplari oportet, ternariis quidē omnibus copulatis, quaternariis verò duobus ad duos connexis, & duobus ad duos coniugatis. At verò quadragenariæ primū quidē in fœtibus indicāt. Qui verò primos quadraginta dies superauerit, is abortiones quæ ex quauis causa cōtingūt effugit. Plures autem primis quadraginta diebus, quàm aliis omnib. abortiones fiūt. Quo tempore præterito, fœtus valentiores existunt, & singula corporis mēbra discernuntur. Et in maribus quidē valde manifesta fiunt omnia.

θείη δ' αὖ μάλιστα, εἰ ἔν τινάτου μῆνός γένοιτο ἐν ὀξόδῳ. ἰσχυρότερον δ' αὖ γένοιτο, ἢν πλεῖστον ἀπέχῃ τῶν ἰούσων, τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γενομένων. καὶ γὰρ τὰ ἐν ἑπτὰ τεσσερακοντάσι γινόμενα, τὰ δεκάμηνα καλέομεν, ἀφ' ὧν τοῦτο μάλιστα ἐκφέρει, ὅτι ἰσχυρότατά ἐστι καὶ πλεῖστον ἀπέχει τῶν γωρείων παιδίων τὸ χρόνῳ ἐν ὧ ἔκακοπάθησε τὰς τεσσαρακοντα ἡμέρας τὰς νοσηρόμας, ἀεὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον. σαφηνίζει δὲ ἀεὶ τῶν νοσημάτων καὶ παθημάτων τοῖς ὀκταμήνοις γινομένων. καὶ τὰ ἐνεάμηνα λεπτὰ πίπτομενα[34] κατὰ μὲν τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον, ἐν νόσῳ κακοπαθίης ἀφιγμένης, οὐχ ὡς τὰ ἑπτάμηνα πίπτεται σὺν σαρκωμάτῳ, καὶ ὁ πάχος ἔχοντα δύσαφέως, αἴτια δὲ λεγόμενα. ὃν χρόνον ἐν τῇ μήτρῃ διεφέρετο. πᾶς δὲ γιγνώσκειν ἀφ' συλλήψιος τῶν ἐμβρύων, καὶ οἱ βωμοί τε καὶ οἱ πόκοι ἐν βουτέῳ τῷ χρόνῳ κρίνονται, ἐν ὧν τε αὖτε νοῦσοι, καὶ αἱ ὑγίειαι, καὶ οἱ θάνατοι τοῖς σύμπασιν ἀνθρώποισιν. βῶτα δὲ πάντα τὰ μὲν, καθ' ἡμέρας· τὰ δὲ, κατὰ μῆνας ὀπτισμένα· τὰ δὲ κατ' ἐνιαυτόν. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς χρόνοισι βουτέοισιν ἔνεστι τρὸς ἕκαστον, πολλὰ μὲν ξυμφέροντα, πολλὰ δὲ πολέμια. ἐκ μὲν οὖν τῶν συμφερόντων αὔξει τε νοῦσοι καὶ οἱ θάνατοι. αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ὀπτισμόταται εἰσὶν ἐν τοῖς πλείστοις, αἷς τε τρέπεται καὶ ἑβδομαῖαι. πολλαὶ μὲν, ἀεὶ νόσων, πολλαὶ δὲ, καὶ τοῖς ἐμβρύοις. βωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλῆσται βάπτας τῆς ἡμέρας.[36] ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα, ἐκρύσεις ἀλλ' οὐ βωσμοί. αἱ δὲ ἀνῆκαι ἡμέραι ὅσαι ἐν τῷ τεσσαρακοντα, ὀπτίσμοι μὲν, ἥσσον, πολλαὶ δὲ, κρίνουσιν. ἐν δὲ τοῖς μησὶ βῶτα τε καὶ ἐν τῇ ἡμέρῃ γινόμενα ἔνεστι κατὰ λόγον. καὶ κεφαλαλγία γιγνόμενα τῇ ὑγιαινούσῃ φαίνονται καθ' ἕκαστον τῶν μηνῶν, ὡς ἔοικεν τοῦ μηνὸς ἰδίῳ δυνάμιν ἐν τοῖς σώμασιν. ἐκ δὲ ὧν δὴ καὶ οἱ ἑβδομοι μῆνες τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃς, τὰ ἔμβρυα εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστᾶσι τὴν τελεώσεως. τοῖσι δὲ παιδίοις ἐπιαμηνοίσιν ἔνεστι, καὶ δόντα ἀναφέρεται γίνεται ἐν τοῖς σώμασι, καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεται κατὰ χρόνον ἐν βουτέῳ τοῦ χρόνου. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ὀπτὶ χρησίμων. οὐ γὰρ ἴσως καὶ τοῖσδε τὶς συνέβη, ἐπὶ τὴν ὀκτάμηνον, ἐκ ὀκτὼ ἐτῶν ἐλεξας ἰσοτιμίας τε ἕνεκα εἰρήσθω. σκοπῶν γὰρ χρὴ τὴν μέλλοντα ἰήσεν ὀρθῶς σταθμᾶσθαι τὴν τῶν καμόντων σωτηρίας.[38] θεωρεῦντα μὲν, ἀεὶ τὰς πάσας τῶν ἀρτίων, τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, καὶ τὴν ὀγδοήκοντα, καὶ τὴν ὀγδοήκοντα εἰκοστὴν, καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ δεύτερον. οὗτος γὰρ ὁ ὅρος τῆς τῶν ἁρμονίης λόγῳ πρός τινων, καὶ ὁ ἀρτιφυὴς τελεωτάτος ἀριθμός. διὰ τοῦ αἰτίου, μακρότερον αὖ εἴη ὀπτὶ τὸν παρόντος διεξιθεῖν. θεωρῶν δὲ χρὴ ἔτεσι, βιάσι τε καὶ τεράσι. τοῖς μὲν, τεκάσι σεσημασμένοις ἀπάσαις· τοῖς δὲ, τεράσι.[39] δύο μὲν, ἀεὶ δύο δύο σεσημασμένοις· δύο δὲ, ἀεὶ δύο σεσεισμένοις. αἱ δὲ τεσσαρακοντάδες, πρῶτον μὲν κρίνουσιν ὀπτὶ τῶν ἐμβρύων. ὅ, τι δὴ αὖ ἀναβάλλει τὰς τεσσαρακοντα ἡμέρας τὰς πρώτας, σκοφὸν καὶ τὸν βωσμοὺς ὀπτὶ πρῶτος γινομένους. πλέονες δὲ γίνονται ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι βωσμοί, ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις εὐούσαις. τὸν δὲ τὸν χρόνου παρελθόντος, ἰσχυρότερα ὀπτὶ ἐστὶ τὰ ἔμβρυα, καὶ ἀφικνέονται καθ' ἕκαστα τῶν μελέων ὁ σῶμα. καὶ τῶν μὲν πρόσθεν, σφόδρα ἀφανὲς γίνεται πάντα. τὰ δὲ

τὰ ὀπίσθια, ἐς τὸν τὸν χρόνον, σάρκες φαίνονται[40] ἀποφύσιας μετῶν ἔχουσαι. πλείονα γὰρ χρόνον τὰ ὅμοια ἐν τῷ ὁμοίῳ ὅμοιον ὄντι, καὶ κρίνεται βεβαιότερον, ἀφ' τῶν συνήθειαν τε καὶ φιλότητα. καὶ τοι πάντα ἄλλα ὅτου χωρεῖ θῶσιν τὴν μήτρης αἱ δυνατέρες τῶν κούρων θᾶσσον ἡβῶσι, καὶ φρονέουσι, καὶ γνεσιώτεροι ἀφ' τῶν ἀναπνεύσιν τε τῶν σωμάτων, καὶ τῶν διαιτῶν. ἀνὴρ δὲ πεσσαρακοντάς, ἐν ἢ ἀεὶ τὸν ὄγδοον μῆνα τὰ ἔμβρυα ἐν τῇ μήτρῃ νοσεῖ, ἀεὶ ὧν ὁ λόγος λέγει ὧδε σύμπας. τεῖτο δὲ, ἐν ἢ τὰ παιδία, ὅτῳ γίνεται τὰ κακοπαθήσαντα, ἰῶν ἀεὶ φύγῃ τὰς πεσσαρακοντα ἡμέρας, ἐφαίνη ἰσχύοντα δῆπα μᾶλλον καὶ φρονέοντα.[41] καὶ γὰρ τὰς αὐτὰς ὁρᾷ σαφέστερον καὶ τὸν φόβον ἀκούει ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενα, ὡς ὀπτίδοσιν ἔχοντος τοῦ χρόνου τούτου κατὰ φύσιν, καὶ τὴν φρόνησιν τὴν ἀφ' τοῦ σώματος. ὃ μὲν γὰρ ἰδίῳ φρόνημα δῆλόν ἐστιν ἐνὸν ἐν τῷ σώματι, ἔνεστι τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ. ἔνεστι γὰρ τοῖς ὕπνοισιν ἐοῦσιν ἀθρόως ἐπὶ τὸν γελῶντα, γελῶντα φαίνεται τὰ παιδία καὶ κλαίοντα. ἐγκεφάλου τε αὐτόματα, ἀθρόως γελᾷ τε καὶ κλαίει, πρῶτον ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἡμέρα γίνοιατο.[42] οὐδὲ γελᾷ, φανόμενά τε καὶ ἐρέθη ὁρόμενα πρῶτον, ἢ αὐτὸς ὁ χρόνος οὗτος γίνεται. ἀμβλυώπου γὰρ αἱ δυνάμεις, ἐν ταῖς μύξῃσι. καὶ γε ὁ θάνατος[43] ἀφ' τὸν μοιείτω ἔλαχεν. ὥστε τοῦτο δείγμα τοῖς πᾶσιν εἶη, ὅτι πάντα φύσιν ἔχει ἐν τῷ αὐτέων ἐόντα, μεταβολὰς ἔχει ἀφ' χρόνων τῶν ἰκνουμένων. σαφηνίζεται δὲ ἐν ἑκάστοισι ἀπὸ τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων. ἐν δὲ ὀκτὼ ἐνιαυτῷ τελευμένῳ, πολλαὶ μὲν νοῦσοι γίνονται, πολλαὶ δὲ ὑγίειαι, κατὰ λόγον τῶν χρόνου, πρὸς τοὺς μῆνάς τε καὶ τὰς ἡμέρας ἑκάστας,[44] τοῖς ἐοδόμοις, καὶ τ' ἄλλα πολλὰ γὰρ ἀφαφέρεται τοῖς σώμασι. τοῖσι δὲ παιδίοισι οἱ ὀδόντες ἐκπίπτοισι, καὶ ἕτεροι φύονται. βῶτα γὰρ ὀπὶ σώμασι, πάδε γράφω.

In fœmellis verò per hoc tempus carnes conspicuæ sunt, protuberantias tantùm habentes. Lōgiore enim tempore similia in similibus similiter se habēt, & propter familiaritatem ac amicitiam tardiùs discernuntur. Etsi in cæteris, vbi à matre seiunctæ fuerint, puellæ citiùs quàm pueri pubescunt, sapiunt, & senescūt, propter corporum imbecillitatē, & victus rationem. Altera verò est quadragenaria, in qua per octauum mensem fœtus in vtero ægrotant, de quibus hæc tota oratio ad hunc modum est instituta. Tertia verò, in qua, si nascuntur pueri, licet malè affecti, si quadraginta dies euaserint, valentiores sanè magisq; intelligentes esse videntur. Nam & splendorem pleniùs intuentur, & strepitum audiunt, cùm antea nō possent, tanquam hoc tempus plurimùm conferat, tum ad alia, tum ad intelligentiam, quæ in corpore inesse percipitur. Singularem siquidem intelligentiam in corpore inesse prima sanè die constat. Nam & in somnis pueri statim vbi nati sunt, ridere & plorare conspiciuntur. Quinetiam sponte vigilantes statim rident ac plorant, etiam priùs quàm diem quadragesimum attigerint. Neque verò tacti aut irritati ante hoc ipsum tempus rident. Hebetantur enim vires muccorum copia. Quin & mors fatali sorte contingit. Quod omnibus documento est, omnia quæ existunt, ex iisdem natura constare, & mutationes per congruentia tempora obtinere. Quod ex singulis manifestum fit, quæ partim oriuntur, partim decedunt. Anno verò vertente multi quidem morbi, multæ etiam sanitates contingunt, pro temporis ratione quam habēt menses aut dies singuli ad septenarios. Quinetiam multa alia eximia in corporibus fiūt, pueris verò dentes excidunt, & alij oriuntur. Quæ autem corporibus accidunt, hæc à me scribentur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΚΤΑΜΗΝΟΥ.

HIPPOCRATIS DE OCTIMESTRI PARTV, LIBER.

ΠΕΡΙ δὲ ὀκταμήνου γένεσιος φημὶ, δυοῖν ἐφεξῆς κακοπαθείας γενομένας, ἀδύνατος εἶ ποιέειν φέρειν τὰ παιδία. καὶ ἀφ' τοῦτο οὐ τελειοῦσθαι τὰ ὀκτάμηνα. συγκυρεῖ γὰρ αὐτοῖς ἐφεξῆς κακοπαθεῖν, τόν τε ἐν τῇ μήτρῃ γενομένῳ κακοπαθείῃ, καὶ τὸν ὅτου ὁ τόκος γένηται. καὶ ἀφ' τοῦτο τῶν ὀκταμήνων οὐδὲν τελειοῦται. ἐπεὶ καὶ τὰ δεκάμηνα καλέομεν λέγω ἐν ἑπτὰ πεσσαρακοντ' ἡμέρας, μᾶλλον πίπτεται καὶ μάλιστα τροφὴν οὐκ φέρεσθαι. καὶ τελεώτατον ἐστιν ἐν τοῖς τεσσαρεσκαιδεκα ἡμέρας. ἐπ' οὗ δὲ γένηται πλείω, ἐπόλλυται. ἀναβάλλεται γὰρ πολλὰ μεταλαμβανόντα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ νοσεῖν, ἐκ ὧν οἱ θάνατοι γίνονται. ἄρχεται δὲ πονέειν ὁ παιδίον πρὸς τὸν τόκον γινόμενον, καὶ

AT verò quod ad partum, qui octauo mense editur, attinet, fieri non posse asseuero, vt duas continenter consequentes afflictiones pueri perferant, ideoq; eos qui octauo mense nascuntur, minimè superesse. His etenim accidit, vt ea quæ in vtero est, & ea quæ in partu fit afflictione consequenter laborent, propterea què eorum qui octauo mense eduntur, nullus est superstes. Quin & decimestres nuncupatos, septem dierum quadragenariis potissimùm, in lucem edi, sentio, maximèque vt educentur, conuenire. Et perfectissimus fœtus est primis quadraginta diebus, si verò plures accesserint, perit. Cùm enim multa pauco tempore assumere coguntur, eos multum ægrotare necesse est, ex quibus mors consequitur. Puer autem cùm partus instat, laborare incipit, &

in vitæ periculum venire, cùm in vtero vertitur. Producuntur siquidem omnes capite sursum, in lucem verò prodeunt in caput mulri, ac multò securiùs liberant, quam qui in pedes eduntur. Neq; enim corporis flexiones puerum in caput procedentem impediunt. Verùm vbi in pedes erumpit, obturamẽta magis contingunt. Quin & conuersiones in vtero, aliud creant periculum, & puerorum vmbilici iam sæpè circa colla implicati conspecti sunt. Ad quamcunq; enim partem vmbilicus in vtero se extenderit, per hanc, dum vmbilicus vertitur, puer caput potiùs circumaget, quàm si circa ceruicem conuoluatur. Quòd si ad humerum vmbilici iniectio obnitatur, tunc etiam matrem magis laborare, & puerum aut interire, aut difficiliùs exire necesse est. Quare multi iam pueri morbi initium intus obtinentes, in lucem prodiere, ex quo alij quidem perierũt, alij verò morbum trahentes superfuerunt. At verò qui facilem & tutum exitum nacti, de repente sublata vi, quam in vtero pertulerunt, in lucẽ exierunt, ij crassiores & maiores statim quàm ratio postulet euaserunt. Quod cùm iis non ex incremento, sed ex corporis laxo tumore contingat, ex his sanè multi perierũt. Nisi enim citiùs quàm tertio die, aut paulò longiore tempore subsidat, ex eo morbi oriuntur. Quin & lubricæ sunt alimenti & respirationis permutationes. Nam si quid morbosum inuehũt, per os & nares inducunt. Et vt tantum alimenti assumatur quantum satis sit, ac minimè superet, multò plura ingeruntur, ita vt pro ingestorum copia, & pro corporis pueri affectu, alia quidem tum per os, tum per nares rursus exire cogantur, alia verò per intestinum & vesicam infernè transmitti, cùm nihil tale antea contingeret. Quin & loco spirituum & tam cognatorum humorum, cum quibus familiaritatem ac amicitiam in vtero intercessisse necesse est, externis omnibus vtitur, crudioribus, siccioribus, & ad vsum humanum minùs accommodatis, ex quibus multos suboriri dolores, plarisque etiam mortes necesse est, quandoquidem & plærunque viris, tum locorum, tum victuum mutationes, morbos pariunt. Eadem etiam de vestibus est ratio. Pro eo enim quòd carne & succis vestiebantur, tepidis & liquidis ac cognatis, iisdem quibus viri vestibus, induuntur pueri. Vmbilicus autem, per quem ad pueros ingressus patet, solus ex reliquis corporis partibus, matri adhærescit, per quas vias eorum, quæ ingrediuntur, participes fiunt, cùm reliquæ clausæ sint, nec priùs apertæ quam puer exitum ex vtero tentarit. Quod cùm fit, tum reliqua quidem omnia patẽt, vmbilicus verò extenuatur, conniuet, & exiccatur. Quemadmodum enim in his, quæ ex terra oriuntur, fructus turgescentes ad interstitium, ex quo enati sunt, secernuntur ac decidunt: sic etiam adultis pueris & perfectis, vmbilicus quidem clauditur, reliqua verò aperiuntur, tum vt ea quæ ingrediuntur, suscipiant, tum exitus secundum naturam habeant, qui ad vitæ vsum sunt necessarij. Secedunt enim singula, quæ sensim repentia in modum collectæ cohortis coaceruata fuerunt.

κινδυνεύειν ἀπολέσθαι, ὅτεν σὺν τῇ μήτρῃ γρίφηται. φύεται γὰρ πρότερα, εἰς τὸν κεφαλὴν ἔχοντα. [3] πίπτεται δὲ πολλάκις, ὅτι κεφαλὴν. καὶ ἀσφαλέστερον ἀπαλλάσσει τῶν ὅτι πόδας πεπτωκότων. τὰ γὰρ συνκαμπτόμενα τοῦ σώματος ὅτι κεφαλὴν οὔπω κωλύει ἴοντος τοῦ παιδίου. ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ὅτι πόδας ὁρμήσῃ, τὰ ἐμφράγματα γίνονται. αἱ γὰρ τροφαὶ σὺν τῇ γαστρὶ, καὶ ἄλλος κίνδυνος. [4] καὶ οἱ ὀμφαλοὶ πολλάκις ἤδη τῶν παιδίων ἐφάνησαν περὶ τοὺς βραχίονας. [5] ἢν γὰρ κατὰ τὸ μέσον ὁπότερον αὐτύχῃ ὁ ὀμφαλὸς τῇ μήτρῃ περιστρεφόμενος, μᾶλλον τοῦτο τὸ παιδίον τῆς κεφαλῆς τὴν περιαγωγὴν τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφόμενον, ποιήσει, ἢ περὶ τὸν αὐχένα. [6] ἢν δὲ κατὰ τὸν ὦμον τὴν περιβολὴν τοῦ ὀμφαλοῦ ἀντιτείνῃ. τοῦτο δὲ γίγνεται, καὶ τὴν μητέρα ἀνάγκη ποιῆσαι μᾶλλον. καὶ τὸ παιδίον ἢ ἀπολέσθαι, ἢ χαλεπώτερον ἐξελθεῖν. ὥστε ἤδη καὶ πολλὰ ἔνδον τὴν ἀρχὴν τὸν νόσον τῶν παιδίων ἤλθεν ἔχοντα. [7] ἐξῆς τὰ μὲν, ἀπώλετο· τὰ δὲ νοσήσαντα, περιεγένετο. ὀκόσα δ' αὖ διὰ πορίσιν, καὶ ἀσφαλέως, καὶ ἐς τὸ μφανὲς ἐξίν αὐξήσεται ἐξαίφνης σὺν τῆς ἀνάγκης τῆς σὺν τῇ γαστρὶ, παχύτερα καὶ μέζω παραυτίκα ἢ κατὰ λόγον ἐγένετο. οὐκ αὐξήμαλος, ἀλλ' οἰδήμαλος γινομένου, ἐξ ὧν δὴ πολλὰ ἀπώλετο. κινεῖ γὰρ μὴ σκωλίζει τὸ οἴδημα θᾶσσον ἢ τεταῦτον ἢ ὀλίγῳ πολυχρονιώτερον νεῦσαι γένοιτο ἀπ' αὐτέων. [8] ὥστε ἐκφαῖ καὶ ἀναπνοαὶ σφαλεραὶ μεταλλασσόμεναι. [9] κινεῖ τι γὰρ νοσηρὸν ἐπάγονται, κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ ῥῖνας ἐπάγονται. καὶ αὖτε τὸ ἔσωθεν τὰ ἐσιόντα εἰ τὰ ἐσιόντα ὅσα ἐξ αρχῆς καὶ μὴ περιγίνεται, πολλὰ πλέω εἰσέρχεται. ὥστε ἀνάγκη ἔχειν ὑπὸ τὸ πλήθεος τῶν ἐσιόντων καὶ ὑπὸ τῆς ἀμαθίης, ἧς ἀμάχεται τὸ σῶμα τὸ παιδίου, [10] ἤδη τὰ μὲν κατὰ τὸ σῶμα τε καὶ κατὰ ῥῖνας πάλιν ἐξιέναι· τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κύστιν κάτω φέρεται· ἀλλ, πρόσθεν οὐδὲν τοῦτέων οὕτως γινομένων. [11] καὶ αὖτε πνεῦμα τε καὶ χυμῶν, οὕτω συνηθέων. οἷς δὲ αὐάγκη ἐν τῆσι μήτρῃσι γίνεσθαι στενοχωρίη τε ἔχοντα καὶ ἀμηχανείη, πᾶσι ξένοις, χρῆται ὠμοτέροισι καὶ ξηροτέροισι, καὶ ἧσσον ἐξηνθρωπισμένοισιν, ἐξ ὧν ἀνάγκη πόνοις γίνεσθαι πολλοῖς· πολλοὺς δὲ καὶ θανάτοις. ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι πολλάκις αἱ μεταλλαγαὶ τῶν χωρείων τε καὶ τῶν διαιτημάτων, [12] κατὰ νόσους ποιέουσιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ, καὶ περὶ τῶν ἐσθημάτων. ἀντὶ γὰρ τοῦ σαρκὶ καὶ χυμοῖς ἠμφιέσθαι χλιερῇς τε καὶ ὑγρῇς καὶ συνηθέσι, διαῦτα ἀμφιέννυται τὰ παιδία οἷά περ οἱ ἄνδρες. ὁ δὲ ὀμφαλὸς δ' οὐ αἱ εἰσοδοί εἰσι τοῖσι παιδίοισι [13] μοιῶν τοῦ σώματος τῇ μήτρῃ περιφέρεται. διὰ τουτέων καὶ κινεῖται τῶν ἐσιόντων. τὰ δ' ἄλλα ξυμμυῖ· καὶ οὐκ ἀνεσομμένα ἐστὶ περὶ ἔθεν, ἢ σὺν ἐξόδῳ ἢ τὸ παιδίον σὺν τῆς γαστρός. ὁκόταν δὲ σὺν ἐξόδῳ ἦ, τὰ μὲν ἄλλα διασομοῦται· ὁ δὲ ὀμφαλὸς λεπτυνέται τε καὶ ξυμμυῖ, καὶ ἀποξηραίνεται. ὥσπερ γὰρ τοῖς σὺν τῇ γῆς φυομένοις οἱ καρποὶ ἀδρυνόμενοι ἀποκρίνονται καὶ ἀποπίπτουσι [14] τῶν διαφέρουσιν, ἔστι καὶ τοῖσι παιδίοισι ἀδρυνομένοις τε καὶ τελείοις γινομένοις, ὁ μὲν ὀμφαλὸς ξυνέμυσε, τὰ δὲ ἄλλα ἀνεσομώθη. ὥστε εἰσδέχεσθαί τε τὰ ἐσιόντα, καὶ ἐξόδους ἔχειν κατὰ φύσιν, ἧσιν ἀνάγκη τοὺς ζῶντας χρέεσθαι. ἕκαστα γὰρ χωρίζεται ῥέποντα, [15] κατὰ τὰς συλλογίας.

[16] κρατηθέντα τὰ τῶν ἡλίου ξυνεφώτισα. οἱ δὲ δεκάμηνοι τῶν τόκων καὶ ἑνδεκάμηνοι, σὺν τῶν ἑπτὰ τεσσαρακονταδῶν τὸν αὐτὸν τρόπον γίνονται. καὶ σὺν τοῦ ἡμίσεος τοῦ σιτοῦ οἱ ἑπτάμηνοι. ταῖς γὰρ πλείσταις τῶν γυναικῶν, ἀναγκαῖον ἐστὶν σὺν καθαρὶ λαμβάνειν, μετὰ καθαρμοῦ, [17] διὰ ἴσου. ἡ λύσις [18] τίνεται τῇ γυναικὶ γενόμενον δυῶν ἡμέρας δ' μηνὸς σὺν ᾧ αὐτῇ ἡ καθαρσὶς ἔσται. καὶ ὁ γενόμενος τοῦτ' ἔσται ἔσται ἐλάχιστος ἐν τρισὶ ἡμέραις, ταῖς δὲ πλείσταις καὶ πολὺ πλείονες. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ κωλύματα [19] καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐξ ὧν βεβαιώσεται ἡ σύλληψις. χρὴ δὲ σὺν τοῖς μάλιστα καὶ τόδε λογίζεσθαι. [20] ὅτι ἡ νουμηνία, ἡμέρη μία ἐόδοσα, ἐν γὰρ τῷ τεσσαρακοστημόριον ἐστὶ τοῦ μηνός. αἱ δὲ δύο ἡμέραι, τρεῖς δὲ πεντεκαιδεκατημόριον τοῦ μηνός. αἱ δὲ τρεῖς ἡμέραι, δεκατημόριον τοῦ μηνὸς, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον τούτεων. καὶ οὐκ οἷόν τε σὺν τοῖς ἐλάσσοσί τε μορίοις μᾶλλον γίνεσθαι, οὔτε τὴν λύσιν τῶν καθαρμοῦ, οὔτε τὴν σύλληψιν τοῦ ἐμβρύου. σὺν τούτων δὲ ἀπόντων, ἀνάγκαιον ἐστὶ ταῖς πλείσταις τῶν γυναικῶν, περὶ διχομηνίου [21] σὺν καθαρὶ λαβεῖν, καὶ πορρωτέρω, ὥστε πολλάκις δοκεῖν ὅτι λαμβάνειν τοῦ ἑνδεκάτου μηνός, [22] τοῦ ὀγδόου καὶ καὶ δεκάτου. ὅτι γὰρ ἐστὶν, ἐπὶ τὰ τεσσαρακοντάδες. [23] ὅτι γὰρ ἔξω τῆς διχομηνίης ξυλλαμβάνει ἡ γυνὴ, ὅτι πολὺ ἀνάγκαιον ἐστὶ τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς ὅτι λαμβάνειν, [24] ἵνα περ ἐς τὴν ἑπτάμηνον περὶ ὁδὸν καθαρῶν.

Sunt autem validissimi fœtus, qui sole maximè nutriti sunt. Decimestres autem & vndecimestres partus septem quadragenariis eduntur, eodem modo quo & dimidio anno septimestres. Plæréque enim mulieres post menstruas purgationes necessariò concipiũt, cùm ab his liberatæ fuerint. Mulieri igitur tempus menstruum, in quo purgatio ipsa procedet, cõcedendum, quod vt breuissimum tres dies implet. Plærisq; autem etiam multò plures. Sunt etiam & alia multa, quæ in viris conceptiones impediunt & morantur. In his istud vel maximè in consideratione adhibendum, quòd nouilunium, cùm dies vnus existat, prope trigesima mensis pars est. Duo autem dies ferè decimam quintam mensis partem constituunt, tres verò dies decimam mensis partem, cæteraq; ad horum rationem considerãda, quódq; nec minori spatio mensium solutio contingere potest, neque fœtuum conceptio fieri. Ex his igitur necesse est plærasque mulieres circa plenilunium & vlteriùs vtero concipere, ita vt sæpè videantur ducenti triginta dies vndecimum mensem attingere. Hi siquidem dies septem quadragenarios complent. Cùm enim vltra pleniluniũ mulier concipit, hoc totum vndecimum mensem attingere necesse est, vt siquidem ad extremum circuitum perueniat.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE SVPERFOETATIONE, AVT, ALTERO CONCEPTV, LIBER.

ΟΚΟΤΑΝ ἐπικύσκηται γυνὴ, τὸ μὲν σὺν τὰ μέσῳ τῆς μήτρης τὸ πρῶτον ἔχει παιδίον, καὶ τὸ ἐπικύημα περισπάσθη ἔστω τὸ ἀρχαίου ἐξωθούμενον. [2] τὸ δὲ σὺν τὰ κέρκι τὰ ἑτέρῳ τὸ ἐπικύημα ἔχει, ἐπικτᾷ ὕστερον οὐ γνήσιον, ἐπ' τὸ καλάσσει ἡ μήτρη καὶ ὑγραίνεται, [3] τὸ γνήσιον ἀπολυθεῖσα. [4] τὸ δὲ μὴ αὐτίκα ἀποχωρεῖ τὸ ἀποκύημα ὀδυνᾶς τε παρέχει, καὶ ῥεῦμα δυσῶδες, καὶ πυρετόν. καὶ οἰδεῖ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας. [5] καὶ τὸ διαλήγει, ἀσιτεῖ ἕως αὐτὸν σὺν πέσῃ. [6] ἐπικυήσκοντα δὲ τῶν γυναικῶν, ὧν αὐτὸ σῶμα μετὰ τὸ πρῶτον κύημα ξυμμεμύκει, κάρτα ἐπιφαινομένων τῶν σημείων. συμμεμύκει δὲ τάδε ἐπικυήματα τὰ ἐπικτόμενα ὕστερον, τὸ μήπω διάκειται ἔχει, ἀλλὰ σαρξ ἦ, οἰδέει μὲν οὐ, ἀλλὰ καταπίπτει μέχρι αὖ ἐξέλθῃ τῆς μήτρης. τὸ πινὶ αὖ σὺν δύνῃ τὸ χωρίον τὸ παιδίου σὺν τῆσι μήτρῃσι, πρὶν ἔξω ἀφίκεσθαι χωρεῖ τὸ παιδίον, δυσχερές, [7] μᾶλλον καὶ ἐπικίνδυνος, τὸ μὴ ἡ κεφαλὴ ἠρέκηται. τὸ πινὶ δὲ ἴν' ἔξω στὸ τὰ χωρίω τὸ παιδίον καὶ τοῦ σῶμα σὺν δύνῃ τὸ χωρίου ῥαῴτερος, διὸ τοκέη μᾶλλον. [8] καὶ τὸ μὲν παιδίον ἰσχυρῶς χωρεῖ· τὸ δὲ χωρίον ἴσχεται, καὶ διαστᾷ ἑωυ-

Cvm mulier superfœtarit, si quidem primus fœtus in medio vtero contineatur, superfœtatum quoque à priore expulsum prolabitur. Quòd si in altero cornu præposterè conceptum contineat, ipsum postea partu eiicit, minimè vitalem, postquam vitali fœtu liberatus vterus, laxatus & humectus fuerit. Nisi verò superfœtatum confestim secedat, dolores excitat, fluxum graueolentem, & febrem, faciem, tibias & pedes tumor prehendit, qui si dissoluatur, cibum auersatur, quò ad exciderit. Superfœtant autem mulieres, in quibus vteri os (stomachus dicitur) post primum conceptum, non ita valdè clauditur, quod euidentibus quibusdam signis constat. Clauditur verò, vbi superfœtatum, quod posteriùs in lucem emittitur, nondum partium distinctionem habet, sed caro existit, neque intumescit, verùm putrescit, donec vtero exeat. Si cui fœtus in vtero inuolucrum exierit priùs, quàm fœtus foras prodeat, ea difficilem habet partum, maioreque cum periculo, nisi caput præcedat. At cui fœtus cum suo inuolucro foras prodierit, & ad vteri osculum accedens rupto inuolucro exierit, ea tantò faciliorem habet partum. Et fœtus quidem foras procedit, sed inuolucrum retinetur, & in se

contractum illic manet. Cùm fœtus minimè vitalis natus fuerit, huius vngues caro supereminet, vngues verò tam in manibus, quàm pedibus deficiunt. Cùm vitali edito fœtu manus prominet, ea retro impellenda, quò ad supra repuleris, & si ambæ promineãt, ambas retrudito. Quòd si crus promineat, hoc quoq; retro propellendum. Cùm verò vtraque crura in conspicuo permanserint, neque alium processum fecerint, fotu vtendum, quo maximè humidus reddatur vterus. Odoratum autem fotum esse oportet. Quinetiam siquidem caput in conspectum venerit, reliquum verò corpus intus fuerit, hoc quoque fotu vteris. Cúmq; pars quidem corporis in vtero, pars verò in pudendis, pars quoque extra pudenda intumuerit & permanserit, eodem etiam fotu vtitor. Et si quidem per fomentum discesserit, bene habet, sin minùs, os vteri medicamento aliquo agitatorio, crasso, aqua diluto, illinito, quod partus dolores adferat. Quin & cibis ac potibus dolores partus promouendi, & pudenda ipsa, si plus quàm conueniat sicca tibi esse videantur, cerato inungenda. Cùm pueri capite extra vteri osculum in apertum veniente, corpus reliquum non ampliùs progrediatur, puer verò mortuus fuerit, digitis aqua madefactis inter vteri osculum & caput insertis, digitum in orbem circunducito, deinde digito mento subdito, in os traiecto, foras extrahito. Cùm verò reliquum corpus extra pudenda, caput autem intus fuerit, siquidem fœtus in pedes feratur, circunductis in orbem digitis, manus ambas aqua madefactas inter vteri osculum & caput immittito, & extrahito. Quòd si extra vteri osculũ, verùm intra pudenda fuerit, manibus immissis caput apprehensum extrahito. Sin autem fœtus intus maneat mortuus, neq; sponte, neque per medicamenta naturaliter excidat, manu cerato maximè lubrico illita, & in vterum inclusa, humeros à ceruice valido pollicis appressu diuidito. Quam ad rem vnguis pollici adaptandus, eaq; diuisione facta brachia educenda, deinde rursus excitato opere venter discindendus, eoq; discisso interanea sensim eximenda: his deinde exemptis molles costas conterito, quò considens corpusculum expeditius reddatur, cumque minimè tumidum existat, faciliùs exeat. At verò si secundæ non facilè decidãt, eæ quidem cum fœtu quò ad fieri potest, propendeant, puerperaque velut super lasano collocetur. Sit autem in altum quid comparatum, vt fœtus propendens, suo pondere eas vnà secum foras extrahat. Id verò sensim, non vi, faciendum, ne præter naturam distractæ secundę inflammationem excitent. Suppo-
nendæ igitur fœtui lanæ quàm maximè sublatæ, recens carptæ, quò paulatim cedant, aut vtriculi duo copulati aqua pleni, supra quos lanæ imponendæ, & supra lanas fœtus collocandus, deinde vterq; vtriculus stilo pungendus, quò sensim aqua defluat, qua effluente, vtres demittantur ac considant, his autem demissis fœtus vmbilicum attrahit, vmbilicus verò secundas extrahit. Quòd si supra lasanum sedere nequeat, in sella recubitoria perforata locetur. Si verò præ imbecillitate prorsus sedere nequeat, lectũ à capite quàm erectissimũ extruito, vt deorsum declinet, δὲ ὀμφαλὸς ἐφέλκῃ τὸ χοεῖον. ἢν δὲ μὴ δυνῇ) καὶ δῆλος ἦ ὅτι τὸ λασάνιον, τὸ κλίνιον ὡς ὀρθοτάτιον ἀπὸ τῆς τοῦς τῆς κεφαλῆς μεραῖν ἀξαιῆες, ἵνα κάτω ῥέπῃ, ὡς

ὡς μάλιςα ξυνεπιςαῖται τὸ κάτω βάρος. ὑπὸ δὲ τὰς μαςάλας[21] δῆσαι τὸ λέχος ἐξωθεν τῶν ἱμαντίων, τοῦς τῆς κλίνης τῆς ταινίης, ἢ ἱμάντι πλαῖῃ, καὶ μαλθακῶ. ὅκως μὴ, ὀρθῆς ἐούσης τῆς κλίνης, κάτω τὸ σῶμα φέρῃ). τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο κἢν ἀπορῥαγῇ ὁ ὀμφαλὸς, κἢν ἀπολάμῃ τὶς τῶν τῆς κοιλίης βαρέα σύμμετρα ἐκκρεμαννύντα, τὸ ἐξαλωγὴν τῆς χοείης ποιέεται. βλῆτέον δὲ αὖτη θεραπείη τῶν τοιῶνδε γίνῃ, καὶ ἤκιςα βλάπτῃ. ἢν δέ τινι ἀναπαλαίνῃ τὸ παιδίον ἐν τῇ μήτρῃ καὶ μὴ ἐξέλθῃ, ὑγρῆς ἐούσης τῆς μήτρης, καὶ μὴ ἐχούσης ἔτι τὸ ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηραθῇ ἡ μήτρη, τοῦτον τὸν οἰδίσκε τὸ ὀμφαλὸν ἀπὸ τῆς ἅπτα τῆς κεφαλῆς) ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ ῥέῃ θύρηφι. ὑπάγει δὲ τὰ ὀςέα χωρέῃ. καὶ ῥόος ἐπίολε λαμβάνῃ, ἢν μὴ τοῦτο ἀποθάνῃ. ὁκόταν τὸ παιδίον ἐτεθνήκῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπὸ τῆς μεμέρεος σημείοις, καὶ κελεύῃ, τότε μὲν ὅτι δεξιὰ κλίνοι, τότε δὲ ἐπ' ἀριςερὰ μεταβάλλῃ. μεταπίπτει δὲ ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον, ὁποτέρωθι αὖ καὶ ἡ γυνὴ, ὡς ἢν λίθος ἢ ἀνήρ τι, ἢν τεθνήκῃ. καὶ τὸ ἧπαρ ψυχρὸν ἔχει. ἢν δὲ ζῶν, τό τε ἧπαρ θερμὸν ἔχει. καὶ ἡ μὲν γαστὴρ, ὅλη μεταπίπτει, τεταμένη μὴ τῆς τοῦ σώματος. ἐν αὐτῇ δὲ, οὐδὲν μεταπίπτει χωρὶς τῆς τοῦ σώματος. ἢν τινι αὖ ὠδίνουσι πρὸ τοῦ παιδίου ῥόος πολλὸς αἱματώδης γένηται) ἀνώδυνος, κἢ ἀδύνατος τὸ παιδίον γενόμενος ἀπολυθῆναι, ἢ τὸ βιώσιμον ἀρρένος. κυοσέων τῶν γυναικῶν, ὁ σῶμαχος τῆς πλείςων ἐγγὺς τυγχάνει ἐών, τοῦ τοῦ τόκου κυέουσα ἡ γυνὴ, ἢν μὴ λαγνεύῃ), ῥηϊτέρων ἀπολυθήσεται τοῦ τόκου.[22] ἡ τὰ δίδυμα κύουσα, τὸ τὶς τῇ αὐτῇ ὥσπερ συνέλαβεν. ἔχει δὲ ἐνὶ χωρείῳ τὰ παιδία ἀμφότερα γυναικὶ δεξιοκεύσῃ, ἢν τὸ παιδίον ἐν τῇσι γοιῆσιν ἔχῃ) καὶ μὴ τὸ πορφὸς ἐξέλθῃ, ἀλλὰ σεῦ πόνω, καὶ μηχανῆσιν ἐπιβοῦ,[23] ὥστε τὰ παιδία ἀρτίζωα. τούτεων δὲ χρὴ τὸ ὀμφαλὸν ἀποτάμνειν πρὶν αὖ ἅρπσαι, ἢ πλάρῃ, ἢ φωνῆσαι, ἀλλὰ ἐὰν τοῦς χωρῆσαι δὲ τὸ γυναῖκα ὡς ἐλχυτάτω τὸ παιδίον. καὶ ἢν διῇ, πινέτω μελίκρητον. καὶ ἢν ὁ ὀμφαλὸς ἐμφυσῆται ὥσπερ τόμαχος, καὶ κινῆσαι), ἢ πλαρῆται τὸ παιδίον, ἢ φωνὴν ῥήξῃ, καὶ τότε ἀποτάμνειν ἀναπνέοντος τοῦ παιδίου. ἢν δὲ μὴ φυσῆται ὁ ὀμφαλὸς, μὴ δὲ κινῆται, χρόνον ἐγγενομένου,[24] βιώσει). [25] κυέουσαι γυναῖκα ἢν μὴ δοκῶς γινώσκῃς, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἐλκυσμένοι καὶ κοιλότεροι γίνονται. καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν, οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τὴν λευκότητος, ἀλλὰ πελιδνότερα. διὸ τὶς ὅτι τοκὸς ἐέσα, κοίλη δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ὑποιδὲς τὸ τοῦσωπον, καὶ ὅλη αὐτὴ καὶ οἱ πόδες οἰδέοισιν, ὥσπερ ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ ἐγγενοῦς φαίνεται. καὶ τὰ ὦτα λευκὰ, καὶ τὴν ῥίνα ἄκρην λευκὴν,[26] καὶ τὰ χείλεα πελιδνὰ, αὐτέν τε θνησκόντα φέρει ἀ τίκτει· ἢ ζῶντα, πονηρὰ καὶ οὐ βιώσιμα· καὶ αἷμα ὡς νοσηλεύοντα. ἢ τοῦ τέκνου οὐ γένηται. τοῦτο δὲ αἷμα ἐξυδατώδη. δεῖ δὲ τῇ τοιαύτῃ μὴ τὸν τόκον, τὰ δὲ ὠδεῖν τοῦς πίνειν· καὶ ἐαδίῃ[27] καὶ πίνειν ἐλώδεα. καὶ τοῦτον τὸ πρόσωπον ἢ ῥὶς, ἐνσήμας γίνῃ ἄκρη καὶ χρῶμα λαμβάνει. [28] ἢν τοι κυίσκοισι λεῦ ὅτι θυμῆται ἐαθεῖαι ἢ αὐλῶκας, καὶ ἐαθίονται, ὅτι τὸ κεφαλὴς τὸ παιδίον φαίνεται, ὁκόταν τεχθῇ, σημεῖον ἀπὸ τῶν τοιούτων. γυναικὶ χρὴ εἰδέναι τὸν μαζὸν ὁκότερος ἐστὶν αὐτῇ μέζων, κεῖθι γὰρ τὸ ἔμβρυον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμόν. ἔςαι γὰρ μέζων καὶ λαμπρότερος τοῦ πρὸ εἴσω τοῦ βλεφάρου ὁκότερος ἢ ὁ μαζὸς μέζων.

Si cui ex appositis ſubditiis medicamentis non admodum valentibus, dolores ad articulos obueniant, & dentium ſtridor occupet, pandiculatioque totius corporis & oſcitatio detineat, eam magis concepiſſe ſpes eſt, quàm quæ nihil tale patitur. Mulier quæ præter naturam craſſa & pinguis euaſit, & pituita repleta, eo tempore non concipit. Quæ verò ſua natura talis eſt, horum gratia concipiet, niſi aliud quid impediat. Mulieribus plærisque cùm menſes venturi ſunt, vteri oſculum ſeſe magis, quàm aliàs, contrahit. Quæ citò concipiebat, ſi concipere deſinat, bis in anno manuũ & crurum venam ſibi ſecari iubeat. Quæ coxẽdicum doloribus, aut capitis, aut manuum, aut alterius cuiuſpiam partis conflictatur, ſi, vbi cõcepit, deſinunt, cùm verò liberatus eſt vterus, rurſus inſunt, huic conducit, odorata in potu & ſubditititiis medicamẽtis, ad vteri os apponere. Mulierem cui conceptus gratia medeberis, vbi perpurgata eſſe, oſq; vteri bene habere videbitur, lotam & capite deterſo nullo modo inungito. Deinde linteo inodoro loto circundatis capillis, reticulo mundo aut nihil olente obligetur, primùm impoſito linteo, poſtea galbano cocto, & ad ignem non ſolem emollito, in ſubdititio ad os vteri appoſito, quieſcere permittatur. Deinde mane exuto reticulo cum linteo, verticem ſuum alicui olfaciendũ præbeat, qui ſiquidem oleat, probè purgata videbitur, ſin minùs, malè. Hæc autem ieiuna faciat. Quæ ſi cõceptura non ſit, nec purgata, nec aliàs vnquam olebit, neq; ſi prægnanti in ſubdititio apponatur, ſic bene olebit. Quæ verò crebrò prægnans futura eſt, facilè concipit, & bene valet, ſi nullum ſubditititium medicamẽtum apponas, neque purges, eius vertex olebit, aliud verò nihil. Cùm verò probè omnia habere videbuntur, & ad virum accedere oportebit, mulier quidẽ ieiuna eſto, vir autem minimè ebrius, frigida lotus, & commodis alimentis enutritus. Quòd ſi noſcat ſe genituram ſuſcepiſſe, tũc ne virum adeat, ſed quieſcat. Id autem cognoſcet, ſi quidem vir ſe ſemen emiſiſſe dicat, mulier verò præ ſiccitate ignoret. Sin vterus genituram aut pudenda remiſerit, & mulier humecta euadat, rurſus cum viro concumbat, quoad concipiat. Mulier quæ concipit quidem, fœtus autem bimeſtres perdit, eo exacto tempore, neque priùs, neq; poſteriùs, idq; bis aut ter illi contigit, quinetiam ſi trimeſtres, aut quadrimeſtres, aut etiam maiores fœtus ad eũdem iſtum modum perdat: his vteri in maiorem amplitudinem non ampliùs increſcunt, ſi fœtus augeatur, & bimeſtre aut trimeſtre ſpatium, aut quantulumcunq; tempus ſuperet, vel ſi quando aliàs augetur, vteri non ampliùs capiendo fœtui eſſe poſſunt, ſed hac de cauſa eo tempore perditur. Huic cucurbitula ad vterum apponenda, qua ſummota eum per huiuſmodi ſubdititia medicamenta, quàm maximè inflare oportet. Cucumeris agreſtis medullam tuſam & cribratam, deinde paucam melle copioſiore cocto ſubigito, parumque laſeris adiicito. Mel autem coctum eſto. Hoc medicamentum ſpecillo illitum, & ea craſſitudine redditum, quam vteri oſculum ſuſcipere poſſit, in ſubdititio ad os vteri apponito, introq; quò ad eius interiora penetret, pellito. Liquefacto medicamẽto, ſpecillum edu-

29 ἰῶ τινι καὶ ἀπὸ τοῦ θέτων μὴ λίπω ἰσχυρῶς ὀδυνᾶσθαι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφικνεῖται· καὶ βεβιγμὸς ἔχει· καὶ σκληρύνεται· καὶ χασμᾶται, ἐλπὶς τοῦ τὴν κύησιν μανῆναι, ἢ εἴ τις αὖ τοῦτέων μηδὲν πάσχει. 30 γυνὴ ἥτις παχεῖα τῷ φύσιν ἐγένετο, καὶ πιδεῖα, καὶ φλέγματος ἐπλήσθη, οὐ κυίσκεται τοῦτο τῷ χρόνῳ. ἥτις ἡ φύσις τοιαύτη ἐστὶ, κυίσκεται τοῦτεῳ ἕνεκεν, ἢν μή τι ἄλλο κωλύῃ αὐτό. τῶν γυναικῶν τῇσι πλείῃσιν ὅτῳ τὰ ὑπεμμήνια μέλλει φαίνεσθαι, 31 ὁ σῶμαχος αὐτὸς ἑωυτὸν ἀιέσσαχε μᾶλλον ἢ ἧσσοτε. γυνὴ ἥτις 32 ἐρικύμων ἐοῦσα πέπαυται κυισκομένη, φλεβοτομείσθω ἢν τῷ σκιαῦ ἀπὸ τῶν χρῶν καὶ τῷ σκελέων. 33 ἰῶ τινι ὀδυνᾶται ἐν τῷ ἰσχίῳ, ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐν χερσὶν, ἢ ἀνῷδή τι τῷ σώματος, ὅταν ἡ κύη ἐκλείποισιν· ὀκόταν δὲ ἀπολυθῇ ἀπὸ τῶν μηδέων, ἔνδοσι, ξυμφέρει τὰ διώδεα καὶ πίνειν καὶ προσπιέζειν πρὸς τὸ σῶμα τῇ μήτρης. ὅταν τινὰ ἐπῇ δύνῃ γυναῖκα κυίσιος ἕνεκεν, ὀκόταν δοκέῃ κεκαθάρθαι, καὶ τὸ σῶμα καλῶς ἔχειν τῆς μήτρης, λουσάσθω· καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλήν· 34 μὴ ἀλείφεσθω ἡ μηδενί. ἔπειτα ὀθόνιον ἀνόδμον περιθεῖσα περὶ αὐτὰς τὰς τρίχας πεπλυμένον κεκρυφάλῳ πεπλυμένῳ, ἢ μηδενὸς ὄζοντι, καταδησάσθω, τὸ ὀθόνιον ὑπεθεῖσα περῶτον. ἔπειτα ἀναπαύεσθω περιστείλασα χαλκαῖνι περὶς τὸν σόμαχον, ἐνίησαι κεφαλὴν ἀξασα ἐς πῦρ, καὶ μὴ εἰς τὴν ἥλιον. ἔπειτα περὶ ἀποδυσαμένη τὴν κεκρύφαλον μὴ τὸ ὀδόνιον, ὀσφραντῶσα παρεχέτω τινὶ τῶν αὐτῆς κρυφίων. καὶ ἢν μὲν ἀζέσῃ, καλῶς ἔχει τὴν καθάρσιος· 35 ἢν δὲ μὴ, κακῶς. ἀσίτως δὲ ταῦτα ποιείτω. καὶ ἢν μὴ τέκνωσα ἦ, ὀδὲ πόλε ὀζέσῃ, οὔτε καθαρεσμένη, οὔτ' ἀνῷως. ὑσὶ δὲ ἢν κυήσῃ περῶτη, ὑσὶ δ' ἤτοι καλῶς ὀζέσῃ ἥτις δὲ κυήσῃ) ἀμείνων καὶ ἀειμόνων ὅτι καὶ ὑγιαίνῃ, 36 ἢν μὴ περῶτη μηδὲ κεκθήρας ὀζέσῃ αὖτε ἡ κορυφὴ, ἀνῷο δὲ ὀδέν. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν πάντα, καὶ δέῃ πρὸς τὴν ἀνδρα ἐλθεῖν, ἢ μὴ γνῷ, ἀσιτος ἔστω· 37 ὁ δὲ ἀνὴρ, ἀθώρηκτος ψυχρὸν λουσάμενος, καὶ σιτηθεὶς τὰ ξύμφορα. καὶ ἢν γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν ῥοὴν, μὴ ἔλθῃ τῷ χρόνῳ περὶς τὸν ἀνδρα, ἀλλ' ἡσυχαζέτω. γνώσεται δὲ, ἢν μὲν ὁ ἀνὴρ φῇ ἀφιέναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοῇ· ἐπὶ ἐκστήθος. ἢν δὲ ἀποδοῦναι πάλιν ἡ μήτρη τὴν ῥοὴν ἐς τὰ ἀιδοῖα, 38 καὶ λύπη ὀυρεῖ, πάλιν ξυμμιγέσθω, μέχρις οὗ συλλάβῃ. 39 γυνὴ ἥτις κυίσκει μὲν, φθείρει δὲ δίμηνα τὰ παιδία, ἀριθοῦς ἐς τὴν αὐτὸν χρόνον, καὶ μήτε περότερον, μήθ' ὕστερον, 40 καὶ τοῦτο πάθῃ δὶς ἢ τρὶς· ἀμὰ καὶ ἢν τρίμηνα ἢ τετράμηνα, ἢν τε πλέονα χρόνον γενόμενα, φθείρει, κατὰ τὰ αὐτὸν τοῦτον τρόπον, 41 τοῦτῃσιν αἱ μήτραι ἔτι διδάσιν ὅτι μέζον τὸ παιδίον αὐξανόμενον, καὶ ἀναβαινόντος τοῦ σκέλεος, ἢ δίμηνον, ἢ τρίμηνον, ἢ ὁπηλίκον· 42 ἢν πόλε αὖ ἀνῷο τε μὴ αὐξανέ· αἱ δὲ μήτραι ἔτι εἰσὶν ἰσχναὶ, ἀμὰ καὶ τοῦτο φθείρει· ἐς τὰ αὐτὰ χρόνον. 43 τοῦτῃ χρὴ σκύνην ἐμποιῆσαι ἐς τὴν μήτρην. δεῖ δὲ ὧν ἀπὸ ποιῆσαι καὶ φυσῆσαι ὡς μάλιστα περὶς θέτοισι φαρμάκοισι τοῖσιδε. τὸ σικύης τὸ ἀντιεώτου κεφαλὴν πάσσε δεῖ ποιῆσαι. ἔπειτα σὺν μέλιτι ἑφθῷ μίξαι ὀλίγῳ πλείονι ὀνῆ τῷ μέλιτι, καὶ σιλφίου ὀλίγον. τὸ δὲ μέλι κάθαρμον ἔστω. τοῦτο περιπλάσαι περὶ μήλιν, τὸ πάχος παιδόνται ὀκόσον τῷ δεξέται ὁ σόμαχος. περὶς πθέναι καὶ περὶς τὸ σόμα τῆς μήτρης καὶ ὦσαι ὀκῶς αὖ ἄρηται ἐς τὸ εἴσω τῆς μήτρης. ὅταν δὲ ἀποτακῇ τὸ φάρμακον, ἐξελεῖν τὴν μήλιν.

λίω. καὶ τὸ ἐλατήριον ὧδε ποιέων περὶς θέναι, καὶ τῆς κολοκυνθίδος τῆς ἀγρίης ὠσταύτως. καὶ ἐνθέτω τοῦτον τὸν χρόνον, σκόρδα ὡς πλῆσαι καὶ καυλὸν σιλφίου· καὶ ὅτι φύσει ἐμποιέει ἐν τῇ κοιλίῃ. περὶς πθέτω δὲ ὃ περὶς θέτων, ἀπὸ τρίτης τῆς ἡμέρης, ἕως αὖ δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ πλῆθος 44 ὀκόσον προσίῃ. τὰς δὲ μεταξὺ μαλθακτηρίοισι χρῆσθαι. ἐπιδεῖν δὲ καὶ λαῖσι τοῖσι μαλθακτηρίοισι τὸ σόμα τῆς μήτρης μὴ τὸ ὑπεφυλῶν ὑπεμείναι. 45 ὀκόταν δὲ ἐξηρὸν μίγνυσθαι. 46 ἰῶ τινι αὖ ἡ μήτρη ἔμπυος γένηται, ἢ μὴ τόκον ἢ ὀλεθρῆς, ἢ ἀνῷως πῶς, 47 καὶ μὴ ἐντεύχῃ ἑτέρως, καὶ χιτῶνι τὸ πύον ὡς ἂν ὑπὸ φύμαχος ἢ, ξυμφέρει τοῦτον μήλην ὑπαλείφειν καθιέναι ἐς τὸ σόμα τῆς μήτρης. 48 ἧσσον γὰρ δεήσει καύσιος, εἰ χωρήσαι περὶς τὴν μήλιν. ἔπειτα κάμπας τοὺς ἀπὸ τῆς πθυμαλίδος ξυλλέξας, 49 ὡς ἂν οἱ κέγχραι ἔχουσιν, αὐτοὺς ἀποτάμνειν ἠσυχῇ ὄκως αὖ ἡ φορβὴ μὴ ἐκρυῇ. ἔπειτα ξηραίνειν αὐτοὺς ἐν ἡλίῳ καὶ τείβειν. καὶ τοὺς σκώληκας οἱ τοὺς κυπαρίσσινας ὠσαύτως ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ, 50 ἔπειτα τείβειν. καὶ τῆς μὲν κάμπης, δύο ὀβολοὺς σταθμῷ ἀμυαίους· τὸ δὲ σκωλήκων διπλάσιον· καὶ ἀνῆσαι ὀλίγῳ οἰνάνθῃ, ἢ τῷ τοιούτῳ πινός. καὶ κῶδες δὲ γίγνεται. ταῦτα δὲ τείλας λεῖα, 20 δοῖς οἴνῳ λευκῷ διώθει. καὶ ἐπὴν πίῃ, βάρος ὅτι γίγνεται, καὶ κάρκη ἐμπίπτει ἐν τῇ καρδίῃ. ἢν δὲ ὀπτῇ, μελίκρητον ὅτι πινέτω ὀλίγον. 51 κυήσιος δὲ καὶ παιδοποιίης ἥτις δέῃται, καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα, καὶ ἤδη κυήσασα, ἐοῦσα δὲ τέκνωσα, ἢ ὅταν ὁ σόμαχος ξηρὸς 52 ἢ ἀκρόπαστος, ἢ ξυμμεμιγμένη, καὶ μὴ ὀρθῶς ἢ, ἀλλὰ περὶς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμένος τὸ ἕτερον, 53 ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεκρύφη, ἢ ἀνεπτάκη ἑωυτὸν, 54 ἢ τὸ χείλος ὅτι τοιοῦτο ἢ τὸ σόμαχον. ὁκόθεν οὖν ἐφ' ἑωυτὸν, ἢ βηχὺς καὶ πεπωρωμένος ἢ. σκληρὸς δὲ γίγνεται καὶ ἀπὸ συμμύσιος καὶ ἀπὸ πωρώσιος, τοῦτῃσι τὰ ὅτι μλύια φαίνεται, 55 ἢ ἐλάσσονα τοῦ δέοντος· καὶ ἔστι πλέονος χρόνου ὅτι φαίνεται. ἔστι δὲ ἢσι τὰ ὑπεμμύια, καὶ κατὰ ὑγείου τοῦ σώματος, καὶ τῶν μηδέων τὸ ἔξοδον διείσκεται· καὶ κατά γε τὸ ξύμφυτον καὶ δίκαιον, καὶ ἀπὸ θερμότητος καὶ ὑγρότητος τῶν ὑπεμμυίων, καὶ τοῦ σόμαχου μὴ κάρπα βεβλαμμένου. τῷ δὲ γονῷ ἀρχὴ τοῦ τὸ δέγεται 56 κατὰ τὸν βλάβεα, ἐὰν τις ἐὰν κολύῃ ἀπὸ τοῦ σόμαχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι, τοῦτῳ χρὴ πυείσκειν τὸ σῶμα ὅλον, δοῦναι πρῶτ φάρμακον, καθαρὸν ποιήσασθαι τὸ σώματος περῶτον, ἐὰν τε ἄνω καὶ κάτω δέῃ), ἐὰν τε ἄνω μοῦνον. καὶ ἢν τε ἄνω διδοῖς φάρμακον, 57 μὴ πυείου τῆς καθάρσιος. πυείσῃς δὲ, μετὰ πίσας κάτω. ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖν αἰωρεείου, περὶς πιρίσας, κάτω πίσας. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος τὸ σῶμα, μὴ τὸ πυείου τὰς μήτρας, εἰ καθίζοντα αὐτὰς πυκνά· 58 αὖ δοκέῃ ξυμφέρειν. ὅτι βαμμὴν δὲ ἐς τὸ πυείημα, κυπαρίσσου ρίνημα καὶ δάφνης φύλλα κόψας. καὶ λύσῃ πολλῷ καὶ θερμῷ. ὅταν δὲ νέολυβος ἢ καὶ νεοπυείστος, αὐθρωπῷ τὸ σῶμα τῆς μήτρης, τῇ μήλῃ τῇ κατατείνῃ, καὶ αἰωρεῖν ὅπῃ αὖ δέῃ). ἢ μολιβδαίνῃ, ἀργάλλῳ ὀκ λεπῆς. 59 εἶτα παχυτέρης εἰ περὶς δεχθῇ), ἕως αὖ δοκέῃ καλῶς ἔχειν. βάπτειν δὲ τὰς μήλας, ἐν ἑνὶ τῶν μαλθακτηρίων διεμμύω. ὅταν δὲ δοκέῃ ξυμφέρειν ὑγρὸν ποιήσας. τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὅπισθεν κοίλας. εἶτα περὶ ξύλοισι μακροτέροισιν ἁρμόσαι, καὶ ὅτως χρῆσθαι.

cito, & cucumeris agreſtis ſuccum eodem modo præparatũ, ſimiliterq; colocynthidem ſylueſtrem in ſubditio apponito. Sub hoc autẽ tempus in cibo ſumat allia quamplurima, & laſeris caulẽ, & quicquid ventrem inflare poteſt. Tertio verò quoque die ſubditium medicamentum apponatur, donec rectè habere videatur, ea copia quam recipiet. Intermediis diebus mollientibus vtendum. Poſtea verò quàm vteri os emollientibus compoſitum fuerit, cùm menſes apparuerint, quieſcat, vbi verò ficca fuerit, ad virum accedat. Quæ purulentum habet vterum ex partu, aut abortione, aut alia quauis cauſa, neque aliter in alueo & tunica, velut in tuberculo aſſoleat, pus cõtineatur, huic ſpecillum lenitoriũ in vteri os demittere confert. Minùs enim vſtione opus erit, ſi ſpecillo cedat. Poſtea erucas ex tithymalide collectas, velut aculeos habẽtes, quos ſenſim excindito, ne pabulũ effluat, deinde ſole ſiccatos terito. Quinetiã vermes ſtercorarios eodem modo in ſole ſiccato, deinde terito. Et erucæ quidem duorum obolorum Æginenſium pondus, vermium autem duplum, & aniſi puſillum, aut aliquid id genus permiſceto. Mali enim odoris medicamẽtum euadit. Iſta autẽ leuiter trita vino albo odorato diluito, & vbi epota fuerint, venter grauatur, & torpor ingruit. Quæ ſi adfuerint, aquam muſſam inſuper potui exhibeto. Quę conceptionis & procreationis liberorũm eſt cupida, quæq; liberis caret, & iam prægnans fuerit ac pepererit, ſi vteri os ſiccum aut ſumma parte affectum fuerit, aut conniueat, neq; rectè ſe habeat, ſed in alteram coxẽdicem, aut ad anum obuerſum lateat, ſeſe contraxerit, aut oris labrũ in ſe incubuerit: vnde cunque igitur aſperũ aut calloſum fuerit, (dureſcit autem & conniuens & calloſum) iis menſes nõ reſpondent, ſed pauciores quàm debeant, nec per longius tempus apparent. In nonnullis verò menſes, pro corporis ſanitate, & vterorum exitu, naturalem & iuſtũ modum nacti ſunt, vteri etiam oſculo non admodum ex menſium caliditate & humiditate obtuſo. Geniturам verò ideò non ſuſcipit, iuxta eam læſionem, quæ impedimento eſt, quominus eam os vteri male affectum ſuſcipiat. Huic fomentum toto corpore adhibeto, ac medicamentum purgans propinato, primumq; toto corpore mundam reddito, ſiue ſupra, ſiue infra opus ſit, ſiue ſupra tantùm. Quòd ſi ſupra medicamentum purgans exhibueris, ante purgationem ne foueto, fouebis verò, poſtea infra purgaturus. Si verò ſupra purgante medicamento minimè opus eſſe videatur, fomento ante adhibito, infra purgãs propinato. Vbi autem probè purgatũ corpus videbitur, poſtea vteros, ſi conferre videatur, crebris inſeſſionibus foueto. Ad fomentum verò cupreſſi ramenta, laurique folia contuſa immittito, & calida multa lauato. Poſt recens adhibitum balneum & fomentum, ſpecillo ſtãneo os vteri diducito, & vbi opus eſſe videbitur dirigito. Aut plumbeo vtitor, initio à tenui ducto, deinde craſſius adhibeto, ſi ſuſcipere queat, donec probè habere videatur. Specilla autem aliquo mollente diluto, & ſi conferat, liquido reddito, intingito. Quæ poſtrema parte caua reddita, deinde ad longiora ligna adaptato, ad eumque modum vtitor.

Per hoc autem tempus in potu ſumat tædam quàm pinguiſſimam tenuiter conciſam, in vino albo odorato, dulci quàm gratiſſimo decoctam, & apij ſemen contuſum, & cumini Æthiopici ſemen, thusq; quàm optimum. Hæc moderata copia, quotque diebus ſatis eſſe videbitur, ieiuna bibat, & catellos coctos edat, & polypum vino dulci coctum, iuſculumq; in potu ſumat, & braſſicam coctam, ſuperpoto vino albo, neq; ſitiat, & bis die calida lauet. Sub hoc autem tempus à cibis abſtineat, per quod, ſiquidem per vteri os quid decedat, & purgatio quædam extra ferri videatur, vno aut altero die adhuc potione vtendum, & ſpecillis abſtinendum, tentandaque per ſuppoſititia medicamēta vterorum purgatio. Si cui verò cùm vteri os rectum, magnum, & ſanum, beneque habitum, & loco conuenienti ſitum fuerit, menſtrua nequaquam apparuerint, vel pauciora, & per longius tempus, minimeq; ſana, quonam morbo vteri laborēt, inueſtigato, & ſi corpus etiam aliquid cōferre videatur, perueſtigata cauſa ob quam non concipiat: hisque hoc ſe habentibus modo, ſi adhibitam curationē ſuſcipiat, medelam facito, initio à valentibus ducto, quātum temporis ratio poſcere videbitur. In molliora autem deſinendum, donec vterus ex purgatione bene habere, eiusq; os rectè conſtitutum, & bene loco poſitum eſſe videatur. Quòd ſi neq; à potione, neq; medicamento menſtrua proceſſerint, nec tamen ſi moderato tēpore biberit, ab hac potione deſiſtendum. Vbi verò ex ſpecillorum vſu rectè habuerit, os ſtomachi molliēdum, faciendumq; vt dehiſcat, ad viam medicamento ſubdititio faciendam, ex medicamentis ad ſuffitum accommodatis & emollientibus comparato. Cùm verò ex emollitione & ſuffitu bene habuerit, vteri purgationem per ſubdititium medicamētum facito, donec bene habere videatur, ducto ab emolliēntibus initio, & ad valentia progreſſu facto, tū rurſus per emollientia & odorata deſinens. Plæraq; enim medicamenta valentia os vlcerant ac mordent. Tum os rectū & ſanum conſtituito, & ad ſuſcipiendam genituram bene accōmodato, vteroq; ſicco reddito flatum inducito. Quæ vteros præ pinguedine ad conceptum offenſos habere videtur, eā quàm maximè extenuato, & poſt reliquam curationē gracilem reddito. Vernū autem tempus ad cōceptum maximè accommodatum. Vir autem neq; inebrietur, neq; vinum album bibat, ſed valētiſſimum & meraciſſimum, cibisq; vtatur valentiſſimis, calida ne lauet, robuſtus ſit & ſanus, & cibis abſtineat, qui ad rem minimè cōferunt. Cùm marem procreare volet, menſibus deſinentibus, aut ceſſantibus vxorem adeat, & quàm penitiſſimè intrudat, dum ſemē excernat. At vbi ſœminam generare volet, cùm plurimi menſes mulieri fluxerint, necdum ceſſarint. Dexter aūt teſtis, quoad maximè ferri poterit, obligādus, ſiniſter verò ſi maris procreatio expetitur. Vteri oſculū vbi conniuet, à ſuffitu quidē dehiſcit, ab emolliētibus verò emollitur. Ad ſuffitum autem adhibeto loti corticem, lauri ſemen, eiusq; folia contuſa, thus, myrrham, artemiſię ſemen aut folia, aniſum etiā contuſum, aut adipem, & ceram, ſulphur, cupreſſi ſemen,

τὸ ὀξύρροιον τοῦτον πινέτω καθεψήσας ἐν οἴνῳ λευκῷ ἡδέϊ λευκῷ ὡς ἡδίστῳ γλυκεῖ, δάφνα ὡς πιωτάτῳ καταχρίσας λεπτά, καὶ σελίνου καρπὸν κέφας, καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν ὡς κάλλιστον. Τουτέου πινέτω νῆστις ὁκόσον αὐ δοκέῃ μέτρεον εἶναι πλῆθος, ἡμέρας ὁκόσας αὐ δοκέῃ δύῃς ἔχειν. [60] καὶ ἐσθιέτω σκυλάκια ἑφθά, [61] καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ ἑφθὸν γλυκεῖ. καὶ τοῦ χωμοῦ πινέτω. καὶ κράμβῃ ἑφθῇ. καὶ οἶνον λευκὸν ὀπτὸ πινέτω, καὶ μὴ διψήτω. καὶ λουέσθω θερμῷ δὶς τὴν ἡμέρης. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. μετὰ δὲ τοῦτον, ἢν μὴ χωρέῃ κατὰ τὸ στόμαχον καὶ φαίνηται τι ἔξω καθάρσιος, πίνειν τὲ ἐπὶ τοῦ πόματος ἡμέρας μίαν, καὶ δύο. καὶ τῆσι μετὰ ταῦτα ἡμέρῃσι παύεσθαι χρεομένους. καὶ πειρᾶν καθαίρειν τὰς μήτρας τοῖσι φαρμάκοισι. ἢν δὲ τὸ στόμαχον ὀρθὸν [62] καὶ μεγάλου καὶ ὑγιέος ἐόντος καὶ καλῶς ἔχοντος, καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ὀπτήλια μὴ φαίνηται πάμπαν ἢ ἐλάσσονα, καὶ ὀξὺ πλείονος χρόνου, καὶ μὴ ὑγιαίνει, τὸν νοῦσον ἀνιαρὸν, ἢν τινὰ ἔχοισιν αἱ μῆτραι. τὸν τε καὶ ὁ σῶμα ξυμβάλληται τι ἐξ ὑδρῶν ὁ αἴτιον, ἀφ' ὧν ἡ κοίσκη. καὶ τοῦτα οὕτως ἔχει, τὸν ἴησιν ποιέεσθαι τοιόσδε φέρων [63] ἢν δὲ ἔχῃται θεραπεύειν, ἀρχόμενος ἐξ ἰχυρῶν, ὅκως αὐ δοκέῃ κατὰ τὸ ἐόν. τελευτῶν ὲς μαλθακώτερα ἕως αὐ δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἢ μήτρη, καὶ ὁ στόμαχος καθεστηκέναι ὀρθῶς ἔχων, καὶ ἐν τῷ ἐξαρχέοντι κείμενος. ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαρμάκου μὴ τοιοῦτον ᾖ, μὴ δὲ πτύσῃς χρόνον τὸν μετέπειτα, τουτέου δὲ οὐ παύεσθαι τὸ πόμαος. ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου, μαλθάσσαι τὸ στόμα τοῦ στομάχου καὶ ποιῆσαι ὅκως αὐαχάνηται ἐς ὁδὸν τῷ τοιούτῳ, ἀπό τε θυμιημάτων καὶ φαρμάκων καὶ μαλθακτηρίων. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν μαλθάξιος καὶ θυμήσιος, τοιοῦτοις φαρμάκοις, καθαρσιοποιέεσθαι τὴν μήτρης ὡς αὐ δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀρξάμενος ἐκ μαλθακῶν ὀπὶ ἰχυρότερα. τελευτῶν δὲ αὖθις, εἰς μαθηκὰ καὶ βώδεα. τῶν γὰρ ἰχυρῶν φαρμάκων τὰ πλήσα, ἑλκοῖ τὸ στόμαχον καὶ δάκνει. ἔπειτα τόντε στόμαχον καθιστᾶν, ἐς ὀρθὸν καὶ ὑγιέα. καὶ καλῶς ἔχοντα τοῖς τῶν δίεξιν τὸ γονῆς. καὶ τὸν μήτρεω ξηρὸν ποιέειν, [64] καὶ φύσαι ἐμποιέειν. ἢν γυνὴ δοκέῃ ἐκ τοῦ πιμελῆς τὰς μήτρας βεβλάφθαι ἐς τὸν κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα καὶ ἰχναίνειν τοῖς τοῖσιν ἄλλοισιν. ὄρνιθος δὲ ἐστὶν [65] ἐρίθακος κύησις. ὁ δὲ αἰὴρ μὴ μεθυσκέσθω. μὴ δὲ οἶνον λευκὸν πινέτω. ἀλλ' ὅσος ἰχυρότατος καὶ ἀκρητέστερος. καὶ σιτία ὡς ἰχυρότατα. καὶ μὴ θερμαλουτείτω. ἰχνέτω δὲ καὶ ὑγιαινέτω. καὶ σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τοῖς τοιούτοισι. ὅταν βούληται ἄρσεν φυλάσσειν, τῶν ὀπτιλίων ἀποληγόντων, ἢ ὀκλειστοῦ μίγνεσθαι. καὶ ὠθέειν ὡς μάλιστα, [66] ἕως αὐ ἐκμείνῃ. ὅταν δὲ θῆλυ βούληται γενέσθαι, ὅταν πλήσα ὀπτιλία εἴη τῇ γυναικὶ [67] καὶ ἐπὶ δεόντων. τὸ δὲ ἔρχιν τὸν δεξιὸν ἀποδῆσαι, ὡς αὐ μάλιστα καὶ αὐέλκεται δυνῇ. ἐπὴν ἀνοίξῃ βάλῃται φυλάσσειν, τὸ ἀριστερὸν ἀποδῆσαι. στόμαχος μήτρης ἀπὸ μὲν θυμιημάτων ξυμμεμικτῶν αἰαχάσκει. ἀπὸ δὲ τῶν μαλθακτηρίων, μαλθάσσεται. θυμιῶν δὲ λωτοῦ φλοιὸν, σπέρμα δάφνης, καὶ [68] φύλλα τὸ αὐτὸ χλωρὰ κεκεμμένα· λιβανωτὸν· σμύρναν· ἀρτεμισίης καρπὸν, ἢ φύλλα· καὶ ἀνήσσον κόφας, ἢ σέαρ· καὶ κηρὸν, καὶ θῆον, καὶ κυπαρίσσου σπέρμα· πολυκεδρῶν ῥίζαν, μυρσίνης φύλλα χλωρὰ κεκεμμένα, [69] κάστορος ὄρχιν, ὀνείδας ἄρσενος ὄνου, σκόρδα, σύσκα, ὗς σέαρ. καὶ ἐπεσταμμένον τὸ σῶμα, τοιοῦτοισι θυμιῶν. αἰαχάσκει μὲν οὖν οὕτως καὶ σφέφεν. μαθάσσαν δὲ ἀπὸ τουτέων τὸ σῶμα τὸ μήτρης. σαυδαράκινι σέαρ αἰγὸς· [70] ὀπὸν σικύης, ὀπὸν σιλφίου· κυκλαμίνου χυλόν· θαψίου· ὀπὸν θυμάλου· [71] καρδαμώμου καρπόν· ποίου ἢ κόμης πέπλος· [72] κάστορος ὄρχιν· λίνου καρπόν· λίβανον· ἄνησσον ῥίζαν, σταφίδα ἀγρίου· καλαμίνθης φύλλα χλωρὰ· τριβόλου καρπόν· [73] σπίλλης τὸ ἐκ τοῦ μέσου· φαρμακομαθηκίδια· καὶ πρὸς τὸ ἰχμὴν καθαρσιν γλυκέος ἀνακιήσας θαψίης ῥίζαν· μυῶν βοός· χλιῶν σέαρ· ῥόδινον. τοῦτα τείψασα καὶ ἀναζέσασα προσλιθέσθω ἡμέρας τέσσαρας. [74] καὶ πινέτω τοιάσδε χυλὸν· καὶ οἶνον γλυκὺν λευκὸν· καὶ ῥητίνην· καὶ ἔλαιον χλιαρὸν· καὶ κύμινον· λίβανον· [75] ῥητίνην· μέλι ἐν ῥυπαρῷ εἰείῳ χρέσθω ἡμέρας τέσσαρας, πίνουσα σελίνου καρπόν· [76] καὶ λιβανωτὸν πυρήνας πέντε· καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀκρήτῳ γλυκεῖ. καὶ λουέσθω δὶς τὴν ἡμέρης· σμύρνα· λίβανος· ὠοῦ χολή· ῥητίνη τερεβινθίνη, ἢ νέτωπον. τοῦτέων ἴσον ἑκάστου μίξασα, προσλιθέσθω ἐν εἰείῳ καθαρῷ, ἢ ῥάκει λεπτῷ. βάψασα δὲ [77] ὁ ῥάκος ἐν μύρῳ λευκῷ αἰγυπτίῳ βώδει, καὶ ἀποδήσασα λίνῳ λεσταμένῳ προσλιθέσθω. καὶ πόλυπον φλέψασα ἐσθιέτω, καὶ πινέτω σελίνου καρπὸν, καὶ ἀσπαραγοῦ. καὶ οἶνον λευκὸν ἓξ τὴν ἡμέρης νῆστις ἐοῦσα· σμύρνα· κασίη· λιβανωτὸς· κινναμωμον· νέτωπον. τουτέων ἑκάστου δὶ ἴσον ἐν εἰείῳ ἢ βοδαίοις ποιέεσθα προσλιθέσθω. [78] χολοκύνθης ἀγρίης, κύμινον πεφρυγμένον· ἀνήθου καρπόν· κυπαρίσσου ῥίζαν· τοῦτα ἕνα λφα, μέλιτι ἐφθῷ φυρήσας βοδαίοις ποιέων δίδου προσπιθέναι· καὶ πινέτω γλυκυσίδης ῥίζαν· σελίνου καρπόν· σιλφίου χυλὸν σὺν οἴνῳ. ἀλλὰ δὲ βόλβιον καὶ αὖθι καθαιρῷ προσλιθέσθω. [79] καὶ σμύρναν πρώτην· αὖθος ὀλίγον ἐν οἴνῳ λευκῷ βώδει προσπίπτει. φάρμακα προσθετὰ εἰς τὸ μήτρην κοιλίην ὀπτίλοδόπαλα. λαβὼν αὖθος χαλκοῦ καὶ λίβυ τείτον μέρος, μέλιτι ἐφθῷ φυρήσας, βοδαίοις ποιήσαι, ὁκόσαι αὐ δοκέωσι μέτειμι εἶναι. [80] μέγεθος καὶ πάχος, ὅτως προσπίπτει πρὸς τὸ στόμα τὴ μήτρης. ἢν δὲ βύλλι ἰχυρότερον εἶναι, ἐλαστήριον προδαμίξαι καὶ τὸ αὖθος μᾶνον. καὶ ὅτως ποιέων, δίδου προσπίπτειν. [81] καὶ κεφάλης προδαμιγνῦσαι φλοιὸν ξύων, καὶ τείβων λεῖον, ὅταν τὸ στόμα δοκέῃ ξηρότερον εἶναι τὴ μήτρης τὸ ἥμισυ ὡσαύτως. Ἄλλο· Τείψας ἐλαστήριον καὶ αὖθος χαλκοῦ λφα, δύο μοῖρας αὖθος, ἐλαφηρείου δὲ μίαν, τοῦτα δίεξαι κυκλαμίνου τείψας, τοῦτο ἀναμίξαι, ὅκως αὐ δοκέῃ κατὰ τὸ ἐόν. καὶ ποιησαμένην προσθετὰ, προσπίπτειν ἐν εἰείῳ. [82] Προσθετὰ, λευκά· Καθαρὸν· ἀρτεμισίου τὸ ποιόν· λίβανον, κυκλάμινον ἡμίξηρον· κύμινον. Ἕτερον· Ἀρτεμισίου ποίου χλωρὸν τείψας· καὶ σμύρνης τείτον μέρος· οἴνου ἀναμίξας βώδεος εἰείῳ λευκῷ προσλίξας αὐτὸ, ἐν οἴνῳ τε βρέξας, δὸς προσπίπτειν. [83] Ὅταν δὲ χαλάσῃ αἱ μῆτραι, λίβανον, σικύης ἀλεείνου, κυκλάμινον ἡμίξηρον ἐν εἰείῳ προσπίπτειν. Προσθετὰ πολυδία καθαιρῷ δυνάμενα. Σταφίδας ἀγρίου τείψας χλωρὸν προσπλάσας, ἀρτεμισίης ποίης τείψας τὰ φύλλα, [84] φλοιὸν τε πλάσας καὶ ξηρήνας ἐν σκίῃ, ἀπὸ τουτέου ποίῃ προσθετά. καὶ δίδου τῇ γυναικὶ προσπίπτειν.

peucedani radicem, myrti folia viridia contuſa, caſtoreum, aſini maſculi ſtercus, allia, ſtyracem, adipē ſuillum. Quin & ſi diſtortum os fuerit, ex his ſuffitus adhibendus. Hoc quidem igitur modo dehiſcit & conuertitur. Ad emolliendū autem os vteri hęc adhibeto, ſandaracham, adipem caprinum, fici ſuccum, laſeris ſuccum, cyclamini ſuccum, thapſiam, tithymali ſuccum, cardamomi ſemen, herbā peplum nominatam, caſtoreum, lini ſemen, nitrum, ari radicem, ſtaphim agriam, calaminthæ folia viridia, ſtruthij ſemen, ſcillę interiorem partem. Medicamenta emollientia, & vehementem purgationem faciētia & cientia. Thapſiæ radicem, medullam bouis, anſerinum adipem, roſaceum, hæc trita & ſimul feruefacta, per quatuor dies in ſubdititio medicamento apponat, & porri ſuccum, vinumq; dulce album bibat. Et reſinam, oleum tepidum, cuminum, nitrū. Reſina & mel, lana ſordida excepta, per dies quatuor adhibeātur, apij ſemen, thuris granula quinq;, & cuminum Æthiopicum in vino albo mero dulci bibat, bisq; die lauet, myrrha, thus, fel bubulum, reſina terebinthina, aut netopum, horum ſingula æquali pondere mixta, in lana pura, aut tenui linteo, ſubdititio apponātur. Linteum autē vnguento albo Ægyptio odorato intinctum, & filo obligatum, lota in ſubdititio apponat, & polypum cōtuſum edat, apij & aſparagi ſemē ex vino albo ter die ieiuna bibat. Myrrha, caſia, thus, cinnamomum, netopum, ſingula æquali ſemē ex vino albo ter die ieiuna bibat. Myrrha, caſia, thus, cinnamomum, netopum, ſingula æquali pondere lana excepta, aut in glandes efformata, in ſubdititio apponantur. Cucurbitæ agreſtis interiorem partem, cuminum toſtū, anethi ſemē, cupreſſi radicē, læuiſſimè trita, & melle cocto ſubacta, in glandulas efformata, ſubdititio apponito, & pæoniæ radicem, apij ſemen, & laſeris ſuccum in vino bibat. Quin & bulbulus ipſe in ſubdititio appoſitus purgat. Et myrrham primariam, & floris ęris modicū, cum vino albo odorato, in peſſo ſubdito. Medicamenta in ſubdititio apposita ad vterum purgādum maximè accōmodata. Æris florem & nitri tertiā partem, melle cocto ſubigito, & in glādulas eius magnitudinis & craſſitudinis quę conuenire videatur, efformata, ad vteri os in ſubdititio apponito. Quòd ſi valentiuś medicamentum voles, elaterium & ſolum æris florem admiſceto, & ita efformatas glandulas in ſubdititio apponendas præbeto. Et ficulnei rami corticem deraſum ac læuiſſimè tritum ammiſceto, cùm os vteri ficcius eſſe videbitur, dimidia portione eodem modo apponito. Aliud. Elaterium & æris florem læuiter trita, ad duas æris partes vna elaterij addita, hæc diluito, cyclaminum tritum cùm opportunum eſſe videbitur, huic ammiſceto, & in ſubdititia medicamēta efformata, in vellere apponito. Medicamenta ſubdititia albos humores purgātia. Artemiſiam herbam, nitrum, cyclaminum ficciſſimum cuminum. Aliud. Artemiſiam herbam viridem tritam, & myrrhæ tertiam partem, vino odorato ammixto, lana alba conuolutam, eamq; vino madefactam, in ſubdititio apponendam exhibeto. Vbi verò laxati fuerint vteri, nitrum, cucumeris agreſtis medullam, cyclaminum ficciſſimum in vellere apponito. Subdititia medicamenta omnis generis humores purgare valentia. Staphidem agriam viridem tritam in glandulas efformatam, artemiſiæ herbæ folia tritamelle cocto obducta, & in vmbra ſiccata, in ſubditi, tia medicamēta redacta, mulieri vt ſubdat exhibeto.

Aliud. Aëris florem mixtum, aut alumen Ægyptium cyclamino dilutum, velut priora melle cocto obducito, vel in ficum siccum etiam myrrhæ modicum indito. Aliud. Cyclaminum tritum vino albo odorato ammixto, in linteo tenuissimo filo puro obligatum, subdendum exhibeto. Aliud. Cyclaminum siccissimum, nitrum, cantharidas, adipem, sandaracam, eodem modo apponito. De virgine. Virgini, si menses suo tempore non appareant, multum & febricitat, & dolet, sitit, esurit, vomit, insania vexatur, ac rursus ad mentem redit. Vteri mouentur, & cùm ad viscera vertuntur, vomitus & febris, ac delirium accedunt. At vbi cessant, esurit & sitit, & febris mitis ac lenta Epialos dicta detinet. Huic quidem pelles agninas cum lana & villis calidas ad ventrem adhibere oportet, cáque super amphoræ collo desidere iussa, in ipsa pudenda quam penitissimè fumum immittere. Myrrham fabæ quantitate, & thuris duplam portionem, hæc mixta & feruefacta simul confracta ad suffitum adhibeto, & in ignem iniicito maximè cùm ieiuna est, multaque calida lauato. Subdititium medicamentum. Alumen Ægyptium liquidum, lana conuolutum, in subdititio medicamento apponat. Aliud. Artemisiam tritam, & vino albo maceratam, in subdititio apponendam exhibeto. Ad puerperam recens enixam. Rosaceum, myrrham, ceram, mixta, in vellere subdenda exhibeto. Cùm verò vteri procederint, sicca & acerba, tum bibenda, tum admouenda offerto: ficum nigram, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia læuissimè trita, in vellere subdenda exhibeto. Aliud. Sepiæ testam læuissimè tusam, & vino maceratam, cum leporinis pilis in vellere subdito. Quòd si à partu vteri doleant, ptisanam, porrum, & adipem caprinum coquat, ex eo modicum sorbeat. Subdititium medicamentum. Nitrum, cuminum, fici ęquam portionem. Purgans subditium & emolliens. Netopum, rosaceum vnguentum, anserinus adeps, tenuibus linteis excepta. Si menses multi decurrant, pœoniæ grana nigra bis septem cum vini cyathis duobus propinato. Quòd si vteri crebrò exeant, muliere supina reclinata, vteros tepida perluito, admixto mali punici putamine, galla, rhoe rubra in vino contrita, eo illitum vterum intro reponito. Deinde lauri folia ex vino austero propinato. Si verò prægnans mensium profluuio vexetur, stercus asininum siccum, minium, sepiæ testam, læuiter trita, linteo obligata, in subdititio apponito. Quòd si secunda non purgetur, elaterium oboli Attici pondere tritum, in vini albi cyathi mensura potui exhibeto & purgabitur.

Αλλο· Ἄνθος μιγνὺς χαλκοῦ, ἢ συσπηείλω αἰγυπτίῳ διεὶς τῇ κυκλαμίνῳ, ὥσπερ τὰ πρότερα· ἐν ἑφθῷ μέλιτι πλάσας, ἢ ἐν ἰχάδι ποιήσας καὶ σμύρνῃ ὀλίγῃ.

Αλλο· Τὸν κυκλάμινον τρίψας[84] πλὴν λευκοῦ οἴνῳ διόδῃ προσμίξας, ἐν ῥάκει δήσας ὡς λεπτοτάτῳ λίνῳ καθαρῷ δίδου προσπίτεσθαι. Αλλο· Κυκλάμινον ἡμίξηρον λίβον· κάνθαριδας· σάρκας· σανδαράκην. Περὶ παρθένου. Παρθένῳ ὁκόταν τὰ ὡραῖα μὴ ἴδῃται, πολλὰ καὶ πυρεταίνει καὶ ὀδυνᾶται· δίψῃ, καὶ πτυῖσι· καὶ ἐξεμεῖ, καὶ μαίνεται, καὶ πάλιν σωφρονέει· κινέονται αἱ μῆραι· καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ παλάγγια βάπτωνται, ἐξεμεῖν καὶ πυρέσσειν, καὶ παραφρονεῖν αὐτῇ ἔρχεται. ὅταν δὲ ἀπολίπωσιν, πτυῖσι καὶ δίψῃ, καὶ[81] ἡ πίαλος πυρετὸς ἔχει. χρὴ τούτῃ γε ἀρναχίδας προσπιθέναι θερμὰς πρὸς γαστέρα· καὶ ὑποκαπνίζειν ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα ὅτι μάλιστα ἐπ' ἀμφορέως αὐχένι καθήσας. σμύρνης ὅσον κύαμον· λιβανωτόν τε δὶς ὅσον,[87] τοῦτο μίξας καὶ ξέσας, ἐρπετιγμένας ὁμοῦ θυμιῶν, καὶ ὅπτι ὁ πῦρ ὑπιβάλλων, νῆστις ὡς μάλιστα, καὶ λούειν πολλὰ θερμῷ. Περὶ θετοῦ. Αἰγυπτίῳ συσπηείλω μαλθακῷ, εἰείω πρεσβήσας προσπιθέσθω. Αλλο· Ἀρτεμισίῳ τρίψας, ἐν οἴνῳ τὲ λευκῷ δοῦσας, δίδου προσπιθέναι. Νεοτόκῳ γυναικί. Ῥόδινον, σμύρναν, κηρὸν μίξαντα ἐν εἰείῳ δεῦσαι προσπίτεσθαι. ὅταν δὲ οἱ πρόσπτωσιν αἱ μῆραι, τὰ ξηρὰ καὶ τρυφνὰ προσφέρειν, καὶ πίνειν, καὶ προσέχειν.[88] Σύκον μέλαν· σκόροδον· λίβανον· κύμινον· τοῦτα πάντα τρίψας λεῖα, ἐν εἰείῳ δοῦναι προσπίτεσθαι. Ετερον· σηπίης ὄστρακον κόψας λεῖον ἐς οἴνου τε δοῦσας σὺν λαγῴῳ θρίξὶ καὶ εἰείῳ προσπίτεσθαι. ἢν δὲ μὴ πόκον τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ, πλατυφύλλου καὶ πρασία καὶ τέαρ αἰγίον ἑψήσας, ῥοφείτω τούτου ὡς ὀλίγιστον. Περὶ θετοῦ· λίβανον· κύμινον· σύκου ὅ ἴσον.[89] Καθαρτήριον πρὸς θετοῦ ἢ μαλθακτήριον. Νέτωπον· ῥόδινον μύρον· χυμὸς ἀλφάρ, ἐς ὀδόντια λεπτά.[90] Ἢν τὰ ἐπιμύια πολλὰ ἴδῃται, γλυκυσίδης κόκκους τοῖς μέλασι δὶς ἑπτὰ πίνειν ἐν οἴνῳ δυσὶ κυάθοις. ἢν δ' ἐξέρχωνται αἱ μῆραι πυκναί, βρέξας ὕδατι χλιαρῷ τὰς μήτρας ὑπίειν ἀνακλίνας, μίξας σίδηρον, κηκίδα, ῥοιῶν πίνειν ἐρυθρῶν, ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀφαψήσας, τούτῳ χρίσας ὑπτιάσας. ἔπειτα πίσσῃ δάφνης φύλλα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ. ὅταν γυνὴ κύουσα πρεσβύτερα, ὀνίδα ξηρῶν, καὶ μίλτον, καὶ ὄστρακον σηπίης, τοῦτα τρίψασα λεῖα, ἐν ῥάκει ἀποδήσασα πρεσβήσθω.[91] ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ ὁ ὕστερον, λεαίνειν ἐν οἴνῳ λευκῷ, ὅσον κυάθου, καὶ τρίψας ὁλόλεον ἀπίκον διδόναι πίνειν καὶ καθαίρει.

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΑΣ.

HIPPOCRATIS DE DENTITIONE, LIBER.

ΤΑ φύσει δ' ἔλαφα τῶν παιδίων, οὐκ ἀνάλογον τῆς βρώσεως καὶ τὸ γάλα θηλάζει. τὰ βοεῖα καὶ πολὺ ἕλκοντα γάλα, οὐ πρὸς λόγον βρώσεται. τὰ πουλὺ δίουρέοντα τῶν θηλαζόντων, ἥκιστα σιταύσια. ὁκόσοισι πολλὴ φέρεται ἡ κοιλίη, καὶ διπεσεῖσιν, ὑγιαίνοντες. ὁκόσοισιν ὀλίγη, βοεῖσιν ἔωσι, καὶ μὴ ἀνάλογον βεβρωμένοισιν, ὀπίσω. ὁκόσοισι δὲ πουλὺ γαλακτῶδες ἀπεμεῖται, κοιλίη ξυνίσταται. ὁκόσοισιν ἐν ὀδοντοφυΐῃ ἡ κοιλίη πλείω ἐπάγει, ἥσσον ἀπᾶται,[2] ἢ οὕτως ὀλιγάκις. ὁκόσοισιν ὅτι ὀδοντοφυΐη πυρετὸς ἐξεῖ ὅτι γίγνεται, ὀλιγάκις ἀπῶνται. ὁκόσα ὀδοντοφυεῦντα δ' ἔλαφα μαλά, καὶ ἀφορμικὰ ἐόντα, κίνδυνος ἀπασμὸν ὅτι λαβεῖν. τὰ ἐν χειμῶνι ὀδοντοφυεῦντα, τῶν ἄλλων ὁμοίων ἐόντων, βέλτιον ἀπαλλάσσει. οὐ πολλὰ τὰ ὅτι ὀδόσι ἀπαθέντα, τελευτᾷ· πολλὰ δὲ καὶ ἀφαιρεῖται. τὰ μὴ βηχὸς ὀδοντοφυεῦντα, χρονίζει. ἐν δὲ τῇ ἀφικεντήσει, ἐπιγίνεται μᾶλλον. ὁκόσα ἐν τῷ ὀδοντοφυέῃ κίνδυνος ἔχει, τούτων καὶ προσεχόντως ἡμέρα, ῥᾶον φέρει ὀδοντοφυΐαν. τὰ δίουρεῦντα πλέον ἢ ἀφαιρεῦντα πρὸς λόγον δ' ἔλαφότερα. ὁκόσοισιν οὐρῆται μὴ πρὸς λόγον, κοιλίη δὲ πυκνὰς ὠμὸν ἐν παιδίων παρῃ-ῃ, ὀπίσσοσα. τὰ δ' ὕπνα καὶ δ' ἔλαφα πολὺ ἀνάλαμβανά καὶ πρόκριτα[3] οὐχ ἱκανὰς διακρίνον. τὰ παρεδίοντα ἐν τῷ θηλάζειν, ῥᾶον φέρει ἀπολακτισμόν.[4] τὰ πολλάκις παρηθεῦντα διαμον καὶ ἀπεσθίον κοιλίῃ, πλῆσα τῶν ἐν πυρετῷ ἐπανάστασα. τὰ ἐν παιδίοις ἕλκεα αἰδοῖ πυρετῶν γινόμενα, ἀσφαλέστερα. ὁκόσοισιν ἐν τῷ θηλάζειν τῶν κυπίων βῆξ προσίσταται, σαφυλὴ εἴωθεν μείζονα ἔχειν. ὁκόσοισι τάχεως ἐν παιδίοις νομῇ ἐφίσταται τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχέων, κίνδυνος πάλιν θηλέσθαι ἕλκεα.[6] τὰ παλινδρομήσαν ἐν τοῖσι ἰδιοῖσι. ἕλκεα τοῖσιν ὁμοίοισι, κινδυνώδη. τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παιδοῖοισι, καὶ ἀπιόντα, σωτηρίας ἐστίν. ὁκόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ διωκομένων καὶ ἀπίκνεῖ ἐν παιδοῖοισι ἕλκεσι,[7] πολὺ δὲ χολώδες ἀνεμεῖσθαι, ἢ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνώδες. ἐν τοῖσιν ἐν παιδοῖοισιν ἕλκεσιν, ἀραχνιώδές τι ἐόν, οὐκ ἀγαθόν. ἐν τοῖσι παιδοῖοισιν ἕλκεσιν μὴ τοῖς πρώτοις χρόνοις, ἀφαῤῥῆν φλέγμα ἀφὰ τὸ στόματος πρότερον οὐκ ὄν, χρήσιμον. ὅμως ἀνακτέον. ἢν δ' ἀρξῃται ξυνιδιδῶ πολύτως, ἀσμενιστέον. ὃ δ' μὴ οὕτως ἀφαῤῥέον, ἀλαβεῖν τέον. ῥοματιζομένοις παιδία, κοιλίη κατενεχθεῖσα πλείω λύει τὰς ἐκεῖσε βῆχας. παιδίοισιν αἰνεχθὲν τὴ πεπεμμένον, πλείω λύει. τὰ πολὺν χρόνον ἐν παιδοῖοις ἕλκεα αὐαξῆ μένοντα, ἀκίνδυνα πρὸ τῶ πέντε ἢ ἑξ ἡμερέων. τὰ πυκνὰ δόξα τῶν θηλαζόντων αὐξανόμενα, ὡς

PVERI naturâ pleniores, etiam pro corpulentię ratione lac non fugunt. Voraces & qui magnam lactis copiam trahunt, non pro ratione incrassantur. Ex lactentibus qui vrinam multam reddunt, minimè per annum durant. Quibus aluus multùm defertur, si bene concoquunt, ij meliùs habent. At quibus parum fertur, si voraces fuerint, neque pro ratione nutriantur, ij morbosi sunt. Quibus verò lacteus cibus multus vomitione refunditur, iis aluus sistitur. Quibus cùm dentes erumpũt, aluus crebriùs demittit, minùs conuulsione tentantur, quàm quibus sic rarò aluus subducitur. Quibus in dentitione febris acuta accedit, ij rarò conuulsionibus tentantur. Qui cum dentitione, bene habito corpore permanent, graui somno premuntur, periculum est ne eos conuulsio prehendat. Quibus hyeme dentes erumpunt, si cętera similiter se habeant, ij meliùs degunt. Non omnes dẽtibus erumpentibus conuulsione tentati moriuntur, plęrique etiam seruantur. Qui cũ tussi dentiunt, iis tardiùs dentes erumpunt, in ipsa autẽ punctione, magis extenuãtur. Quibus dentientibus hyems superuenit, ij si diligenter curentur, dentitionem faciliùs ferunt. Qui plus meiũt quàm egerũt, ij pro ratione pleniores sunt. Qui nõ pro ratione meiunt, aluus verò à puero cruda crebrò transmisit, ij morbis sunt obnoxij. Qui bene dormiunt, & bene habito sunt corpore, ij copiosum alimentum assumunt, & corpori apponitur non sufficienter distributum. Qui interim dum lac fugũt cibum capiunt, faciliùs à mamma depelluntur. Qui sæpiùs cruentum & crudum per aluum transmittunt, plæriq; cùm febricitant, somnolenti sunt. Tonsillarum vlcera quę sine febre contingunt, securiora sunt. Quos infantes dum lac fugunt tussis vrget, ij vuam maiorem habere consueuerunt. Quibus in tonsillis vlcera serpentia citò superueniũt, febribus & tussi perseuerantibus, periculum est ne vlcera recurrentia suboriantur. His vlcera in faucium angustiis periculi plena. Pueri qui effatu digna habent tõsillarum vlcera, si deglutiant, salutis signum est. Qui verò in tonsillarum vlceribus, magis quàm priores deuorare nõ possunt, iis bilem vomitione refundere, aut per aluum prodire, periculosum. In tonsillarum vlceribus si quid araneosum insit, non bonum. In tonsillarum vlceribus, post prima tempora, pituitam per os defluere, quod antea non adfuit, vtile, educenda tamen est. Quod si cùm incœperit, postea omninò remittat, lubẽter amplectendum. Si verò non sic defluat, verendum. Quibus tonsillæ destillatione tentantur, plurimùm subducta aluus tusses siccas discutit. Pueris quid concoctum supernè eductum, magis soluit. Tonsillarum vlcera longo tempore citra augmentum manentia, antè quintum aut sextũ diem periculo carent. Qui dum mammam fugunt, multum lactis assumunt, vt pluri-

mùm ſomnolenti ſunt. Qui cùm mãmam ſugunt, non bene habito ſunt corpore, ij macilenti permanent, & ægrè reficiuntur. Tonſillarum vlcera æſtate ſuborta, peiora ſunt quàm quæ aliis oriuntur temporibus, citò enim ſerpunt. Serpentia circa vuam tonſillarum vlcera, in iis qui ſeruantur, vocem immutant. Serpẽtia circa fauces vlcera, quæ magnam moleſtiam exhibent, & acuta magis ſunt, vt plurimùm ſpirandi difficultatem adferunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΑΡΔΙΗΣ.

HIPPOCRATIS DE CORDE, LIBER.

COR figura quidem metæ ſimilis, colore autẽ admodum puniceo, tunica læui circũtegitur, in qua humor modicus, qualis vrina ineſt, vt cor in veſica cõuerſari exiſtimes. Ea verò de cauſa extitit, vt validum in cuſtodia vigeat. Humiditatem autem tãtam habet, quanta maximè ad æſtuantis medelã ſatis ſit. Hoc humidum, cor in ſerum vertit, pulmonis potũ clambendo ebibens, aſſumens & conſumens. Nam cùm quis bibit, maximam partem in ventrem demittit. Gula enim velut infundibulum, & potus copiã, & quæcunq; expetimus excipit. Cùm bibit autem in guttur demittit, verùm quaſi ex mamma ſugens, quantum ſuo impetu influens latere poſſit. Epiglottis enim Græcè dicta, operculum exactum, ne amplior quidem potum tranſmiſerit. Cuius rei hoc eſt indicium: Si quis enim aquam cœruleo colore aut minio inquinatam, valde ſitienti potui exhibeat, præcipuè verò ſui. (hoc enim pecus, neq; curam adhibet, & immundum eſt.) Deinde adhuc bibenti iugulum ſecuerit, hunc potu coloratum reperiet. Verùm nõ cuiuis hanc manuum actionem aggredi datur. Nõ igitur nobis fides eſt detrahenda de potu, quòd in hominis arteriam conuertatur. Verùm quanã ratione aqua affatim incidẽs, moleſtiam & multam tuſſim exhibet? hac ſanè de cauſa, quòd ex aduerſo reſpirationi occurrit. Nam quod per rimam influit, cùm iuxta parietẽ feratur, aëris ſurſum elationi non obſiſtit, ſed quãdam vel læuem ipſi viam humectatio præbet. Hunc autem humorem vna cum aëre à pulmone abducit. Aërem itaque, cùm medela exiſtat, retrò vt per eandem viam per quam adduxit, ex neceſſitate reiiciat oportet. Humoris verò partem quidem in ſuam vaginam abſorbet, partem etiã rurſus vna cum aere foras ferri permittit. Iſtaq; via cùm ſpiritus retrofertur palatum diuidit. Iuſta autem ratione retro recurrit. Neq; enim hæc hominem alere poſſunt. Qua verò ratione ventus & aqua, cruda cùm ſint, in hominis alimentum cedant? Verùm connatæ affectioni potiùs moderãtur. Sed vt ad inſtitutum ſermonem reuertatur noſtra oratio, cor muſculus eſt validus admodum non neruo, verùm carnis ſpiſſamento, duos diſcretos habens in vno amictu ventriculos, vtrinque quidem vnum, qui nullo modo inter ſe ſunt ſimiles. Vnus quidem in dextris ad os ſitum habet, alteram venam attingens, & hic dexter, inquam, in ſiniſtris. (In his enim totum cor ſedem fixit.) Quinetiam hic in totum ampliorem habet capacitatẽ, & longè altero laxior eſt, neq; cordis extremam partem occupat, ſed poſtremum mucronem relinquit, ſolidus item eſt, tanquam foris aſſutus. Alter verò ſub ſiniſtra quidem mamma præcipuè ſitus eſt, cui maximè è directo reſpõdet, vbi etiam ſaltu ipſo de ſe ſignificationem præbet. Septum autem habet craſſum, & intus tanquam foſſicula excauatur, quæ eſt ad inſtar pilæ. Quinetiam pulmonem ſubit, & ſuo circumiectu caloris incrementum blandè moderatur. Pulmo enim naturâ frigidus, quin & inſpiratione perfrigeratur. Ac ambo quidem interiore parte ſunt aſperi ac velut aliquantulum eroſi, & ſiniſter magis quàm dexter. Conatus enim à natura ignis in dextro non eſt, vt mirum ſubeat ſiniſtrum aſperiorẽ fieri, cùm intemperatum aerẽ inſpiret. Sed hac parte vt calidi robur cuſtodiat, craſſitudo intus extructa eſt. Eorũ verò oſcula aperta non ſunt, niſi quis cordis auriculas eiusq; caput præcidat, tuncq; duplicia oſcula in duobus ventriculis erunt conſpicua. Vena enim craſſa ex vno decurrens, ſi ſecetur, viſum fallit. Hi ſunt humanę naturæ fontes, hincq; flumina excurrunt, quibus corporis alueus irrigatur. Atq; hæc vitam homini conferunt, & ſi reſiccata fuerint, homo perit. Prope autem venarũ exortum, ventriculis circumobducta ſunt corpora mollia, caua, quæ aures quidem nominantur. Neque aurium foramina habent, non enim clamorẽ obaudiunt, verùm inſtrumenta ſunt, quibus aerem natura ad ſe rapit. Et certè præſtantis artificis opus eſſe cenſeo. Qui cùm ſpeculatus fuiſſet, viſcus ipſum ex ſanguinis extra venas effuſi diſtenſione forma ſolida futurum, totumq; trahẽdi facultate præditum, huic felles admouit, quemadmodum fornacibus fuſoriis fabri aſſolẽt, per quos ſpiritum acciperet. Huius autem orationis inde ſumas argumentum, quòd cor tota ſua natura agitari cernas, aures verò priuatim tum intumeſcere, tum concidere. Atq; eam ob cauſam, quod ſentio, venulæ quidem in ſiniſtrum vẽtriculum reſpirationem efficiunt, arteria verò in alterum. Quod enim molle magis attrahit & augetur. Nobis autem erat ex vſu ſuperiniecta cordi tegumẽta magis perfrigerari. In dextris enim calor ineſt, adeoq; ob affectionem nõ ſuſceperunt amplum inſtrumentum, vt ne in totum ab eo quod ingreditur ſuperarentur. Reliquæ ſunt cordis membranæ latentes oratione explicandæ, opus maximè vtile. Aliæ nanque quædam membranæ in ventriculis, velut aranearum telæ expanſæ, oſcula vndiq; cingunt, & in ſolidam cordis ſubſtantiam filamenta immittunt. Hæ mihi videtur viſceris eſſe nerui, & vaſorum principia aortis exhibere. Eſt autem earum par vnum. Tres enim membranæ ad oſtiola ſingula excogitatæ ſunt, in ſummo rotundæ, quantum dimidiatus circulus. Adeò vt qui rem intelligunt, mirentur quomodo oſcula ipſa, hoc eſt aortarum fines claudãt. Ac ſi quis veteris inſtituti probè gnarus, mortui animalis corde exempto, hanc quidem demat, illã verò reclinet, neq; aqua in cor penetrare, neq; flatus emitti poterit. Eæq; præcipuè in ſiniſtræ partis vaſis, iuſta ratione exactiorem ſunt molitionẽ adeptæ. Mens enim humana in ſiniſtro ventriculo à natura inſita eſt, & re-

Κ Ἀρδίη, σῆμα μὲν ὀκοίη πυελαμὶς, χροιὴν δὲ καπνοῦ φοινικέα. καὶ περιβεβλέται χιτῶνα λεῖον. καὶ ἔστιν ἐν αὐτέῳ ὑγρὸν σμικρὸν ὁποῖον ἂν εἰκάσῃς ἐν οὐρήσει τῇ καρδίῃ διὰ τρέφεται. μεγίστη δὲ τοῦτο εἵνεκα ὅκως θάλλῃ. ῥωσκόμενος ἐν φυλακῇ. ἔχει δὲ ὁ ὑγρασμὸς, ὁκόσον μάλιστα καὶ πυρὸς μέγιστος. ἔστι δὲ ὁ ὑγρὸν διαβρεῖ ἡ καρδίη πίνουσα, ἀναλαμβανόμενον καὶ αἰωρίσκουσα, λαμπτουσα δὲ πνεύμονος ὁ ποτόν. πίνει γὰρ ὦν ἄνθρωπος ὁ μὲν πολλὸν, ἐς ἡμᾶς. ὁ γὰρ σόμαχος, ὀκοῖον χώνος καὶ ἐκδέχεται ὁ πλῆθος, καὶ ἅπαντα προσαρέσθαι. πίνει δὲ, καὶ ἐς φάρυγα. πλεῖστον δὲ οἷ καὶ ὁκόσον αὐ λάθοι ἀφ' ἁρμῆς ἐσρυέν. πῶμα γὰρ ἀβρεχὲς ἡ ἐπιγλωττὶς ἐκ αὐ δίνοσ μεῖζον ποτὸ οὐδὲν. σημεῖον τοῦτο. τῷ γὰρ τις κυανῷ ἢ μίλτῳ φορύξας ὕδωρ δοίη δεδιψηκότι πολὺ πιεῖν, μάλιστα δὲ συί. (ὁ γὰρ κτῆνος τοῦτο ἐστὶν ἐπιμελὲς. ἐ δὲ φιλόκαλον) ἔπειτα δὲ εἰ ἔτι πίνοντος ἀνατέμοις τὸ λαιμὸν, ὄψεις αὐ τοῦτον κεχρωσμένον τῷ ποτῷ. ἀλλ' ἐ πᾶσι τὸς ἀνδρὸς ἡ χειρουργία. ἐκεῖν ἀπιστέον ἡμῖν περὶ ἐ ποτοῦ εἰ ἐμπίπτει τὸ σύριγγα τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ πῶς ὕδωρ ἀναγδὲς εἴσεισιν ὄχλον καὶ βῆχα περέχει πολλὸν; ἕνεκα φημὶ, ἀπωθήσεως ἡ ἀναπνοῆς φέρει. ὁ γὰρ ἀφ' ἁρμῆς ἐρέον, ἅτε παρὰ τοῖχον ἰὸν, οὐκ ἀνίσταται τῇ ἀναφορῇ τοῦ πνεύματος, ἀλλά τινα καὶ λεῖον ὁδὸν οἱ παρέχει ἡ ἐπιτεγξις. τοῦτο δὲ ὁ ὑγρὸν, ἀπάγει τοῦ πνεύμονος ἅμα τῷ πνεύματι. τὸ μὲν οὖν πνεῦμα χρὴ γινόμενον θεραπείαν, ἀναγκὴ ὀπίσω τὸν αὐτὸν ὁδὸν ὀκοδωκέν εἴσιν ἤγαγον. ὁ δὲ ὑγρὸν, ὁ μὲν εἰς τὸν κολεὸν αὐτοῦ ἀποπίπτει, ὁ δὲ αὖ ξὺν τῷ πνεύματι. θύραζε χωρεῖν ἐῇ. τοῦτο καὶ διαῤῥῆ τὸν οὐρανὸν ὁκόταν παλινδρομέῃ ὁ πνεῦμα. παλινδρομεῖ δὲ κατὰ δίκαιον. ἐ γὰρ ἔστιν ἀνθρώπου φύσις τροφὴ τοῦτα. κῶς γὰρ ἀνθρώπου τροφὴ ἄνεμος καὶ ὕδωρ τὰ ὠμά; ἀλλὰ μᾶλλον ὁμοιοῦται ξυμφυέος πάσης. ἀεὶ δὲ οὖ ὁ λόγος, ἡ καρδίη μοῦ ἐστὶν κάρτα ἰσχυρὸς, ἐ τῷ νεύρῳ, ἀλλὰ πιλήματι σαρκός. καὶ δύο χαρέσεσι ἔχει ἀφ' ἑκατέρης μοίρας ἐν ἑνὶ περιβόλῳ, τὸν μὲν, ἔνθα· τὸν δὲ, ἔνθα. οὐδὲν δὲ ἐοίκασιν ἀλλήλοισιν. ἡ μὲν γὰρ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἐπὶ στόμα κέεται [13] ὁμιλέουσα τῇ ἑτέρῃ φλεβί. [14] ἡ δὲ δεξιὴ φημὶ τῶν ἐν λαιοῖς. ἡ γὰρ πᾶσα καρδίη, τουτέοισι τὴν ἕδρην ἐμπεποίηται. ἀπὰρ ἥδε καὶ πάμπαν οὐρυκοίλιος, [15] καὶ λαγαρωτέρη πολλῷ τῆς ἑτέρης, οὐδὲ τὴν καρδίης νέμεται τὴν ἐσχατιὴν, [16] ἀλλ' ἐκλείπει τὴν ὄγχον καὶ στερεόν ἐστιν, ὥσπερ ἐξωθεν προσῆρμοσμένον. ἡ δὲ ἑτέρη κέεται ἐπὶ ἐνερθεν μὲν μάλιστα, καὶ κατ' ἰθυωρίαν, μάλιστα μὲν μαλῷ ἀριστερῷ, ὅπη καὶ ὀξυσημαίνει ὁ ἄλμα. [17] πεῖρόλον δὲ ἔχει παχὺ, καὶ βόθρον ἐμβεβόθρωται ὁ εἶδος εἴκελον ὄλμῳ. [18] ἀλλὰ γὰρ ἥδε καὶ τὸ πνεύμονος ἐνδύεται μὴ προσιόντος τε, καὶ κολάζει τὴν ἀκρασίην θερμῶν περιβαλομένη. ὁ γὰρ πνεύμων φύσει ψυχρός. ἀπὰρ καὶ ψυχρῇ τῇ εἰσπνοῇ. [19] ἄμφω γε μὲν δασέε πάνυ ἔνδον, καὶ ὥσπερ ἐπιστοιβεβραμμένα μᾶλλον τῆς δεξιῆς ἡ λαιή. ὁ γὰρ ἔμφυτον πῦρ ἐκ ἐν τῇ δεξιῇ, ὥστε θαῦμα ἧκον τερὴν γενέσθαι τὴν λαιὴν ἐς πνεύσεως ἀκρήτου. [20] τοῦτο καὶ παχὺ τὸν ἐνδεδόμηται φυλακῆς εἵνεκα τὴν ἰσχὺς τοῦ θερμοῦ. στόματα δ' αὐτοῖσιν οὐκ ἀνέῳγασιν, εἰ μή τις ἀποκείρει τῶν ἄκρων τὴν καρδίην καὶ τὴν καρδίης τὴν κεφαλὴν. τὼ δ' ἀποκείρῃ, φανήσετε καὶ διανοίγματα ὅπη δυσὶ γαστέραις. ἡ γὰρ παχεῖα φλὲψ οὐκ μιῆς ἀναγέουσα, πλανᾶται τὼ ὄψιν ἐὼ ἀναλαμπῆναι. [21] αὕτη πηγαὶ φύσιος ἀνθρώπου· καὶ οἱ ποταμοὶ ἐνταῦθ' ἀνὰ τὸ σῶμα, τοῖσιν ἀρδεῖ τὸ σιτῶος. ὅτοι καὶ ζωὴν φέρουσιν τοῖ ἀνθρώπῳ. κἠν ἀναγέωσιν, ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος. [22] ἀρχοῦ δὲ ἡ φύσις τῶν φλεβῶν σώματα τῆσι κοιλίησιν ἀμφιβεβήκασιν, μαλθακὰ σπεγγώδεα ἃ κλείουσεται μὲν ἠᾶλα, [23] ῥήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἠάτων. τοῦτα γὰρ ἐκ ἐναχούουσιν ἰαχῆς· ἔστι δὲ ὄργανα τοῖσιν ἡ φύσις ἀρπάζει τὴν ἠέρα. καίτοι δοκέω τὸ ποίημα χρώνακτος ἀγαθοῦ. κατασκευάμενος γὰρ ἐῆμα στερεὸν ἐσόμενον τὸ πολλὸν. [24] ἀφ' τὸ πλατὺν τοῦ ἐγχύματος, ἔπειτα, πρὸς ἐὸν ἐλκτικὸν, [25] παρέθηκεν αὐτέῳ φύσας, καθάπερ τοῖσι χαλκεῖσιν οἱ χαλκέες. ὥστε ἀφ' τουτέων χρεοῦται τὸν πυρόν. τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου. τὸν μὲν καρδίῃ, ἴδοις ἂν ῥιπαζόμενον [26] ἠλομελῆ. τὰ δὲ ἠᾶλα κατ' ἰδίην ἀναφυσώμενά τε καὶ ξυμπίπτοντα. [27] ἀφ' τοῦτο δὲ φημὶ, καὶ φλεβία μὲν ἐρᾶζεται τὸν ἀναπνοὸν ἐς τὸν ἀριστερὸν κοιλίῃ· ἐς πεῖνα δὲ εἰς τὸν ἄλλον. ὁ γὰρ μαλακὸν, ἑλκεῖ κότερον, καὶ ἐπιδοσίας ἔχει. ἔχει δὲ ἡμῖν μᾶλλον τὰ ἐπικείμενα τῆς καρδίης ἀφαυχεσθαι βλήματα. [28] ἔστι γὰρ ὁ θερμὸν ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν. [29] ὥστε ἀφ' τὸ πάθος οὐκ ἔλαβεν ὑπὸ τὸ ἐσόντος. λοιπὸς ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τὴν καρδίης ὑμένες ἀφανέες, ἔργον ἀξιαγαπητόταν. ὑμένες γὰρ καὶ ἀγγοί τινες ἐν τῇσι κοιλίῃσιν ὁκοῖον τράχηα ἀφ' ἑκατέρας ζώσαιμες πολὺ τὰ στόματα, [30] κιβδόνας ἐμβεβαίοισιν ἐς τὸ στερεὸν καρδίῃ. ὅτοί μοι δοκέουσιν οἱ τόνοι τοῦ ἀορτέων ἀρχαὶ καὶ τὸ ἀγγείων, ἀρχαὶ τῆσιν ἀορτῆσιν. [31] ἔστι δὲ αὐτέων ζεῦγος, οἱ θύρεσι μεμηχανήκασι. τρῆς ὑμένες ἑκάστη, ἀεὶ φερέες ἐξ ἄκρου τοῦ ὁκόσον ἡμίτομα κύκλου. οἵ τε ξυνιέντες θαυμάζουσιν ὡς κλείουσι τὰ στόματα τῶν ἀορτέων πόρας [32] καὶ τὸν καρδίῃ ἀποθανόντος εὖ τις ἐξεπιστάμενος, τὸν μὲν ἀρχαῖον κόσμον ἀφελὼν, τὸν μὲν ἀποτρήσῃ τὸν δὲ ἐπιθυμαχλινῇ, οὔτε ὕδωρ αὖ ἐλθοι εἰς τὸν καρδίῃ, οὔτε φῦσα ἐμβαλλομένη. καὶ μᾶλλον τῶν τῆς ἀριστερῆς. [33] ὅτι γὰρ ἐμηχανήθησαν ἀβρεχέστερον κατὰ δίκαιον. γνώμη γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίῃ, καὶ ἀρχὴ

iam hic in totum ampliorem habet capacitatẽ, & longè altero laxior eſt, neq; cordis extremam partem occupat, ſed poſtremum mucronem relinquit, ſolidus item eſt, tanquam foris aſſutus. Alter verò ſub ſiniſtra quidem mamma præcipuè ſitus eſt, cui maximè è directo reſpõdet, vbi etiam ſaltu ipſo de ſe ſignificationem præbet. Septum autem habet craſſum, & intus tanquam foſſicula excauatur, quæ eſt ad inſtar pilæ. Quinetiam pulmonem ſubit, & ſuo circumiectu caloris incrementum blandè moderatur. Pulmo enim naturâ frigidus, quin & inſpiratione perfrigeratur. Ac ambo quidem interiore parte ſunt aſperi ac velut aliquantulum eroſi, & ſiniſter magis quàm dexter. Conatus enim à natura ignis in dextro non eſt, vt mirum ſubeat ſiniſtrum aſperiorẽ fieri, cùm intemperatum aerẽ inſpiret. Sed hac parte vt calidi robur cuſtodiat, craſſitudo intus extructa eſt. Eorũ verò oſcula aperta non ſunt, niſi quis cordis auriculas eiusq; caput præcidat, tuncq; duplicia oſcula in duobus ventriculis erunt conſpicua. Vena enim craſſa ex vno decurrens, ſi ſecetur, viſum fallit. Hi ſunt humanę naturæ fontes, hincq; flumina excurrunt, quibus corporis alueus irrigatur. Atq; hæc vitam homini conferunt, & ſi reſiccata fuerint, homo perit. Prope autem venarũ exortum, ventriculis circumobducta ſunt corpora mollia, caua, quæ aures quidem nominantur. Neque aurium foramina habent, non enim clamorẽ obaudiunt, verùm inſtrumenta ſunt, quibus aerem natura ad ſe rapit. Et certè præſtantis artificis opus eſſe cenſeo. Qui cùm ſpeculatus fuiſſet, viſcus ipſum ex ſanguinis extra venas effuſi diſtenſione forma ſolida futurum, totumq; trahẽdi facultate præditum, huic felles admouit, quemadmodum fornacibus fuſoriis fabri aſſolẽt, per quos ſpiritum acciperet. Huius autem orationis inde ſumas argumentum, quòd cor tota ſua natura agitari cernas, aures verò priuatim tum intumeſcere, tum concidere. Atq; eam ob cauſam, quod ſentio, venulæ quidem in ſiniſtrum vẽtriculum reſpirationem efficiunt, arteria verò in alterum. Quod enim molle magis attrahit & augetur. Nobis autem erat ex vſu ſuperiniecta cordi tegumẽta magis perfrigerari. In dextris enim calor ineſt, adeoq; ob affectionem nõ ſuſceperunt amplum inſtrumentum, vt ne in totum ab eo quod ingreditur ſuperarentur. Reliquæ ſunt cordis membranæ latentes oratione explicandæ, opus maximè vtile. Aliæ nanque quædam membranæ in ventriculis, velut aranearum telæ expanſæ, oſcula vndiq; cingunt, & in ſolidam cordis ſubſtantiam filamenta immittunt. Hæ mihi videtur viſceris eſſe nerui, & vaſorum principia aortis exhibere. Eſt autem earum par vnum. Tres enim membranæ ad oſtiola ſingula excogitatæ ſunt, in ſummo rotundæ, quantum dimidiatus circulus. Adeò vt qui rem intelligunt, mirentur quomodo oſcula ipſa, hoc eſt aortarum fines claudãt. Ac ſi quis veteris inſtituti probè gnarus, mortui animalis corde exempto, hanc quidem demat, illã verò reclinet, neq; aqua in cor penetrare, neq; flatus emitti poterit. Eæq; præcipuè in ſiniſtræ partis vaſis, iuſta ratione exactiorem ſunt molitionẽ adeptæ. Mens enim humana in ſiniſtro ventriculo à natura inſita eſt, & re-

liquæ animæ imperat. Neq; verò nutritur cibis ac potibus, qui ex inferiore ventre prodeunt, verùm ex pura & clara abundantia ex ſanguinis ſecretione orta. Alimentum autem ei abundè ſuppetit ex proximo ſanguinis conceptaculo, radios immittens, & tanquam diſtribuens ex inferiore ventre inteſtinorum non naturale alimentũ. Ne verò quæ in arteria inſunt, cibum in fluctuatione conſtitutum remorẽtur, viam quæ ad ipſam tendit concluſit. Arteria enim magna ventrem & inteſtina depaſcitur, & alimento non primario referta eſt. Quòd verò arteria magna non alatur eo ſanguine qui cernitur, ex hoc manifeſtum eſt. Iugulati animalis aperto ventriculo ſiniſtro, in totum ſolitudo apparet, præterquàm ſeroſi cuiuſdam humoris, & flauæ bilis, & membranarũ de quibus iam à me dictum eſt. At arteria minimè ſanguine deſtituta eſt, neque dexter ventriculus. Hoc igitur vas, meo quidem iudicio, membranis occaſionem dedit. At rurſus quod ex dextro ventriculo fertur, id quidẽ etiam ipſum membranarum commiſſura coniungitur, ſed propter imbecillitatem non magno cum aſſultu impetit. Verùm aperitur quidem in pulmones, vt eis ſanguinem ad alimentum præbeat, in cor autem clauditur, non confertim tamen, quò aër quidem ingrediatur, neque tamen admodum multus. Imbecillum enim his eſt calidum, frigidi copia ſuperatum. Neq; enim ſanguis natura calidus eſt, vt neq; alia quædam aqua, ſed caleſcit. Pleriſque tamen natura calidus videtur. Et de corde iſtà quidem à me dicta ſint.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

HIPPOCRATIS DE GLANDVLIS, LIBER.

GLandularum integra & abſoluta natura ſic ſe habet. Earum quidem natura ſpongioſa, raræ, ſiquidem & pingues, & neque carnem habẽt reliquo corpori ſimilem, neq; aliud quicquam corpori ſimile, ſed friabilem & multis venis refertã. Quam ſi feces, ſanguis cõpioſus, ſpecie albus, & velut pituita effunditur, ad tactum verò tanquam lana apparet. Ac ſi multa vi digitis contrectaris, oleoſum humorem glãdula emittit, ipſeq; plęrunq; conteritur ac diſſoluitur. Neq; verò admodum ægrotant, verùm cum reliquo corpore. Cùm autem vel proprio morbo laborant, (parũ nanq; etiam cum corpore affectionem cõmunicant) morbi ſuboriuntur, tubercula, & ſtrumæ ſubſiliunt, febriſq; corpus detinet. Quibus afficiũtur, vbi humore ad eas ex reliquo corpore confluente, impletæ fuerint. Ex reliquo autem corpore influit per venas, quæ per eas multæ & raræ extenduntur, ita vt ad eas attractus humor facilè conſequatur. Quòd ſi copioſa & morboſa fluxio fuerit, glandulę etiam reliquum corpus diſtendunt, eoq́ue modo febris accenditur, glandulæ attolluntur, & inflammationem concipiunt. Glandulæ autem in corpore ſubſunt, plures & maiores in ipſius cauitatibus, quàm in articulis, & quæcunq; in aliis hu-

Πεεὶ ᾿ᾶδένων ὑ᾽λομελῆς, ὧδε ἔχει. φύσις μὲν αὐτέοισιν ἡ ᾿ασπογγώδες· ᾿ᾶραιὰ μὲν ὐ πίονες· ᾿ὐ ἔεστν ὅτε ᾿ᾶρκία ἴκελα τῷ ἀνθρώπῳ σώματι, ὅτε ἄλλο τι ὅμοιον τῷ σώματι, ἀλλὰ ᾿ᾶφαεὰ, ὐ φλέβας ἔχει συχνάς. εἰ ᾿ὃ ἐξεστάμοις αἱμορῥαγίη λεύκεος· ὃ εἶδος λευκὴ, ὐ ὅῃ φλέγμα ἐπαφομέῳ ᾿ὃ ὅῃ εἰεία. κεῖ ἐρᾶται τοῖς δακτύλοις ὅτι πουλὺ βιπσάμενος, ἡ ᾿ᾶδεὶ ὑγρὸν ᾿ᾶφίησιν ἐλαῖδες· ὐ ὠῦ ᾿ᾶρύπεται πολλὰ καὶ ᾿ᾶξαπόλλυται. πονέοισι δὲ οὐ κέρτα· ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐπὴν πονέοισι δὲ ἡ ἰδίῳ νοῦσον. πᾶσα δὲ καὶ τῷ σώμαθι ξυμπονέοισιν. αἱ νοῦσοι, φύμαθα γίνονται καὶ χοιᾶδες ἀνάπηδῶσιν, καὶ πῦρ ἔχει ὃ σῶμα. πάθοισι δὲ ταῦτα, ἐ᾿ὰν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ὅπῃ τῷ ἄλλου σώματος ὅπτῤῥεούσης ἐς αὐτάς. ὅπτῤῥέῃ ᾿ὃ ἐκ τῷ ἄλλου σώματος ᾿ᾶφὶ τῷ φλεβῶν, αἱ δ᾽ αὐτῷ τέτμηται πολλαὶ καὶ κοῖλαι, ὥῃε ἀκολουθεῖν ὃ ὑγρὸν ὅπῃ ἂν ἕλκωσιν ὐ πετέως ἐς αὐτάς. κεῖ πουλὺ εἴη καὶ νοσῶδες ἡ ῥοὴ, ᾿ ξωτείνησιν αἱ ᾿ᾶδένες ὅπῃ σφᾶς ὃ ἄλλο σῶμα, καὶ οὔτω πυρετὸς ὀξὺς ᾿ᾶπαντᾶται, καὶ ᾿ᾶείρονται καὶ φλεγῶσιν αἱ ᾿ᾶδένες. ᾿ᾶδένες δὲ ὕπεισιν ἐν τῷ σώματι, πλείοις ἢ μείζοις ἐν τοῖσι κοίλοισιν αὐτέου ἢ ἐν τοῖσιν ᾿ᾶξίθεσιν, καὶ ὁκόσαι ἐν τοῖσι ἄλλοισιν ὑγρῆδν καὶ

mectis & ſanguine redundantibus locis continentur. Atq; illæ quidem, vt id quod ex ſuperioribus locis in cauitates influit exceptum ad ſe trahant. Hę verò, vt in articulis ſubortam ex laboribus copioſam humiditatem, quamcunq; articuli emittunt, excipiant, ſicq; ſuperflua humiditas in corpore minimè redundet. Si quid enim ſtatim ſuboriatur, nõ tamen poſtea ſuccedet nimia corporis humectatio. Etenim rũ multa, tum pauca in glandulas expẽditur. Eoq; modo reliqui corporis abundantiã, glandulæ in lucro ponunt, & iis eſt alimentum accõmodatum. Quare vbi vliginoſæ corporis partes, ibi etiã glandulæ ſunt. Quod hoc indicio conſtat, quoniam vbi glandula, ibi etiam ſunt pili. Natura ſiquidem glandulas & pilos creat, ambo eiuſdem vtilitatis gratia. Illas quidẽ, vt quod influit (quemadmodum antè dictum eſt) excipiant. Pilos verò, vt ex glandulis opportunitatem nacti, producantur & augeãtur, quodq; in extremas partes redundat & expellitur, colligant. Vbi autẽ corpus ſiccum, ibi neq; glandula, neque pilus ineſt. Teneræ verò & labore agitatæ partes ac humectæ, glandulas & pilos habent. Glandulę verò etiam ſunt ad vtranq; aurium partem, circa iugulares colli venas, pili quoq; ibidem. Sub alis vtraque ex parte glandulæ & pili ſunt. Inguina & pubes non ſecus ac alæ glandulas & pilos habẽt. Hæ quidem inter corporis partes cauæ ſunt, & facilè humoris abundãtiam excipiunt. Ex omnibus enim corporis partibus, hæ maximè laborant & mouentur. Reliquæ autem quæ glandulas tantùm habent, velut inteſtina, (habent enim & hęc glandulas ad omentum maiores) pilos nõ habent. Neq; enim in vliginoſis & humectis terræ locis ſemen naſcitur, neq; ſurſum emergit, ſed humoris redundantia, quæ vim ſemini infert, putreſcit & ſuffocatur. Quinetiam in inteſtinis redundãtia & humoris copia vim infert, neque pilos ex oriri ſinit. Glandulæ verò maiores ſunt quàm alia corporis parte, & expreſſam ex inteſtinis redundantem humiditatem depaſcuntur. At inteſtina ex vaſis ad omentum pertingentibus, humiditatem excipiunt & emittunt, omentum verò his glandulis tranſmittit. Sed & renes glandulas habent, hi ſiquidem multa humiditate redundant. Sũt autem hac parte maiores, quã aliæ quæuis glandulæ. Neque enim qui influit humor, in renes imbibitur, ſed infra ad veſicã defluit. Quare quicquid ex ductibus lucrifaciunt, id ad ſeſe attrahunt. Sunt & aliæ in corpore glandulæ admodum paruæ. Sed nolo mea oratione longiùs aberrare, cũ ad inſignes tantùm hæc noſtra ſcriptio inſtituta ſit. Nũc igitur vt ad inſtitutũ ſermonem reuertar, de integra glãdularum colli natura dicẽdum. Collum vtraq; ex parte, hinc & hinc glandulas habet, tonſillas voçant, in hunc vſum comparatas. Caput cauum & rotundum ſuperiore parte ſitum eſt, & humiditatem ex reliquo corpore circum ſe complectitur, ſimulq; vapores cuiuſuis generis ſurſum ad caput tranſmittit, quos rurſus caput retro demittit. Neque enim quod influit, cùm illic ſedem non habeat, immorari poteſt, niſi caput ęgrotet. Tũc enim nõ dimittit, ſed illic retinet. Vbi verò quod attractum eſt remiſerit, fluxio fit in glandulas, quę nullam adfert moleſtiam, quoad pauca & moderata fuerit, eamque

δὲν καὶ κεῖ τὰ αἷμα τῷδεα χωεῖα· αἱ μὲν ὡς ὃ ὅπτῤῥέον ἄνωθεν ἐς τὰ κοῖλα ὅπῃ δεχόμθαι, ὅπῃ σφέας ἕλκωσιν. αἱ ᾿ὃ ὥῃε τῷ αὐτῷ γινομθίῳ ᾿ὰ τὸ τῷν πόνων ἐργασίην ἐκδεχόμθαι, ἐν τοῖσιν ᾿ᾶξίθεσιν τῷ πληθῳ, ἵῳ πνα μεθίῃσι τὰ ἄρθεα· ὅτω πλάδος ὀκ ἔνι ἐν ᾿ᾶφ σώματι. εἰ γὰρ ἢ καὶ γίνοιτο παραυτίκα ὀκ ἀν ὅπτιγίνοιτο πλάδος ὀπίσω. ᾿κατθμασιμοῦται γὰρ καὶ ὃ πουλὺ καὶ ὃ ὀλίγον ἐς τὰς ᾿ᾶδένας. καὶ ὅτως τῷ πλεονεξίῳ τῷ ᾿ᾶλλῳ σώματος αἱ ᾿ᾶδένες κέρδος ποιεῦμθαι, ᾿᾿ὅφη ξυῤῥοφος αὐτέοισιν ᾿ὅῃιν. ᾿᾿ὥῃε ὅκου ἢ ἐλμαλῶδεα, ἐκεῖ καὶ τείχες. ἡ γὰρ φύσις ποιεῖ ᾿ᾶδένας καὶ τείχας, ᾿᾿ ἄμφω χρέος τοῦτο λαμβάνοισιν, αἱ μὲν ἐς ὃ ὅπτῤῥέον ὀκδεχόμθαι, ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται· αἱ δὲ τείχες, τῷ ἀπὸ τῷν ᾿ᾶδένων ὅπτικαιείῳ ἔχουσαι φύονταί τε καὶ ᾿ᾶξονται, ᾿ᾶναλεγόμθαι τό, τε πλεῖστον ᾿᾿ καὶ ὀκδεχαόμθαιον ὅπῃ τὰς ἐσχάτιας. ὅκου δὲ αὖον ἐὸν ὃ σῶμα, οὔτε ᾿ᾶδεῖ, οὔτε θείξ· τὰ ᾿᾿ ἁπαλὰ καὶ πονδύμθα καὶ κάθυρα, ᾿ᾶδεῖ ὧδε καὶ τείχες. ᾿ᾶδένες δὲ καὶ κατ᾽ τοῖν οὐάτοιν ἔνθα καὶ ἔνθα ἑκατέρωθεν κατ᾽ τὰς σφαγὰς τῷ βαχήλου, τείχες τε ὀνῷῶν. ἑκατέρωθεν ὅπῃ ταῖς μαγάλησιν ᾿ᾶδένες καὶ τείχες. βυθῶνες καὶ ὅπίσθιον ἰκέλως μαγάλησιν ᾿ᾶδένας καὶ τείχας. ταῦτα μὲν κοῖλα τῷν ἐν τῷ σώματι καὶ ῥηίδιᾳ ἐς τὰ πλεῖστα ὑγρῆδ. καὶ γὰρ πονέῃ ταῦτα καὶ κινέεται μάλιστα τῷν ἐν τῷ σώματι. τὰ δ᾽ ἀνῷῷ ὀκόσα ᾿ᾶδένας ἔχει μοῦνον, ὅῃ ἔντερα (ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα ᾿ᾶδένας ἐς ὃ ὅπῃ πλοον μείζονας) τείχας ὀκ ἔχει. καὶ γὰρ ἐν τοῖσι τέλμασι τῷ γῆς καθύρεσιν, ὐ φύεται ὃ σπέρμα, ᾿᾿ ὅτ᾽ ἐθέλῃ ἀναβαίνειν τῆς γῆς αὖω, ἀλλ᾽ ᾿ᾶποσήπεται καὶ ᾿ᾶποπνίγεται τῇ πλεονεξίῃ. βιῆται γὰρ ὃ σπέρμα. βιῆται ᾿ὃ καὶ ἐν τοῖσιν ἐντέρεσιν ἡ πληθυς, καὶ ὃ ὑγρὸν πουλὺ, ᾿᾿ καὶ ὀκ αὖ φύσει τείχας. αἱ ᾿ὃ ᾿ᾶδένες μείζονες ἤκου ἄλλοθι τῷ σώματος. καὶ νέμονται αἱ ᾿ᾶδένες ἐν τοῖσιν ἐντέρεσιν ὀκπιεζόμθαι τῇ πλάδου. τὰ ᾿ὃ ἔντερα ὀκ τῷν τθλχέων ἐς τὰ ὅπῃ πλοα ὀκδέχεται καὶ καθίῃσι τῷ ὑγρασίῳ· ὃ ᾿ὃ ὅπῃ πλοον ᾿᾿ ᾿ᾶφαδιδῇ τῆσιδε ᾿ᾶδένησιν. ἔχουσιν ᾿ὃ καὶ οἱ νεφροὶ ᾿ᾶδένας, καὶ γὰρ ὅτοι κθείσκοντα πολλῆς ὑγρασίης. μείζοις δὲ αἱ ᾿ᾶδένες ταύτῃ, ἢ αἱ ἄλλαι ᾿ᾶδένες εἰσί. καὶ γὰρ ἐμπίνεται τοῖσι νεφροῖσιν ὃ ὑγρὸν ὃ ὅπτῤῥέον. ᾿ᾶλλὰ ᾿ᾶφῤῥέῃ ὅπῃ κύστιν κάτω. ᾿᾿ὥῃε ὁτιοῦν ᾿ᾶποκερδαίνουσιν ᾿ᾶπὸ τῷ ὀχετῷ, ὅτο ἕλκουσι πρὸς σφέας. καὶ ᾿ᾶλλαι δὲ εἰσιν ἐν τῷ σώμαθι ᾿ᾶδένες σμικραὶ καὶ πάνυ, ᾿ᾶλλ᾽ οὐ βούλομαι ᾿ᾶποπλανᾶν τὸν λόγον. ἐς γὰρ τὰς ὅπτικαίρεις, ἡ γραφή. νῦν δὲ ᾿ᾶναβήσομαι τῷ λόγῳ καὶ ἐρέω περὶ ᾿ᾶδένων οὐλομελῆς βαχήλου. βάχηλος ᾿᾿ τὰ μέρεα αὐτῷ ἑκάτερα ἔνθα καὶ ἔνθα ᾿ᾶδένας ἔχει, καὶ παείθμια καλέονται αἱ ᾿ᾶδένες αὗται χροιῇ τοιῇδε. ἡ κεφαλὴ ὑπέρκειται ᾿ᾶνω κοίλη ἐοῦσα καὶ περιφερής, ᾿᾿ καὶ τῆς περὶ αὐτῷ ᾿ᾶπὸ τῷ ἄλλου σώματος ὑγρασίης, καὶ ᾿ᾶμα ᾿ᾶναπέμπει ὃ σῶμα ᾿ᾶτμοὺς ἐς τὸν κεφαλὸν πθμυτίοις ᾿ᾶνω, οὓς αὖθις ἡ κεφαλὴ ὀπίσω ᾿ᾶφίησιν. οὐ γὰρ δύναται ἐμμένειν ὃ ὅπτῤῥέον ὀκ ἔχον ἔνθα ἕδρῃ, ἵῳ μὴ τῷ κεφαλῷ πονέῃ, τότε ὀκ ᾿ᾶφίησιν, ᾿᾿ ᾿ᾶυτῷ κεῖται. ᾿᾿ ἐπὶ δὲ αὖῃ τῷ ἕλξιν, ἐς τὰς ᾿ᾶδένας ἡ ῥοὴ γίνεται, καὶ ὀδὲν λυπεῖ ὃ ῥεῦμα, ἐς τ᾽ αὖ ὀλίγον τε ἦ καὶ ξύμμετρον, καὶ ἐγκρατέες ἐασιν

mectis & ſanguine redundantibus locis continentur. Atq; illæ quidem, vt id quod ex ſuperioribus locis in cauitates influit exceptum ad ſe trahant. Hę verò, vt in articulis ſubortam ex laboribus copioſam humiditatem, quamcunq; articuli emittunt, excipiant, ſicq; ſuperflua humiditas in corpore minimè redundet. Si quid enim ſtatim ſuboriatur, nõ tamen poſtea ſuccedet nimia corporis humectatio. Etenim rũ multa, tum pauca in glandulas expẽditur. Eoq; modo reliqui corporis abundantiã, glandulæ in lucro ponunt, & iis eſt alimentum accõmodatum. Quare vbi vliginoſæ corporis partes, ibi etiã glandulæ ſunt. Quod hoc indicio conſtat, quoniam vbi glandula, ibi etiam ſunt pili. Natura ſiquidem glandulas & pilos creat, ambo eiuſdem vtilitatis gratia. Illas quidẽ, vt quod influit (quemadmodum antè dictum eſt) excipiant. Pilos verò, vt ex glandulis opportunitatem nacti, producantur & augeãtur, quodq; in extremas partes redundat & expellitur, colligant. Vbi autẽ corpus ſiccum, ibi neq; glandula, neque pilus ineſt. Teneræ verò & labore agitatæ partes ac humectæ, glandulas & pilos habent. Glandulę verò etiam ſunt ad vtranq; aurium partem, circa iugulares colli venas, pili quoq; ibidem. Sub alis vtraque ex parte glandulæ & pili ſunt. Inguina & pubes non ſecus ac alæ glandulas & pilos habẽt. Hæ quidem inter corporis partes cauæ ſunt, & facilè humoris abundãtiam excipiunt. Ex omnibus enim corporis partibus, hæ maximè laborant & mouentur. Reliquæ autem quæ glandulas tantùm habent, velut inteſtina, (habent enim & hęc glandulas ad omentum maiores) pilos nõ habent. Neq; enim in vliginoſis & humectis terræ locis ſemen naſcitur, neq; ſurſum emergit, ſed humoris redundantia, quæ vim ſemini infert, putreſcit & ſuffocatur. Quinetiam in inteſtinis redundãtia & humoris copia vim infert, neque pilos ex oriri ſinit. Glandulæ verò maiores ſunt quàm alia corporis parte, & expreſſam ex inteſtinis redundantem humiditatem depaſcuntur. At inteſtina ex vaſis ad omentum pertingentibus, humiditatem excipiunt & emittunt, omentum verò his glandulis tranſmittit. Sed & renes glandulas habent, hi ſiquidem multa humiditate redundant. Sũt autem hac parte maiores, quã aliæ quæuis glandulæ. Neque enim qui influit humor, in renes imbibitur, ſed infra ad veſicã defluit. Quare quicquid ex ductibus lucrifaciunt, id ad ſeſe attrahunt. Sunt & aliæ in corpore glandulæ admodum paruæ. Sed nolo mea oratione longiùs aberrare, cũ ad inſignes tantùm hæc noſtra ſcriptio inſtituta ſit. Nũc igitur vt ad inſtitutũ ſermonem reuertar, de integra glãdularum colli natura dicẽdum. Collum vtraq; ex parte, hinc & hinc glandulas habet, tonſillas voçant, in hunc vſum comparatas. Caput cauum & rotundum ſuperiore parte ſitum eſt, & humiditatem ex reliquo corpore circum ſe complectitur, ſimulq; vapores cuiuſuis generis ſurſum ad caput tranſmittit, quos rurſus caput retro demittit. Neque enim quod influit, cùm illic ſedem non habeat, immorari poteſt, niſi caput ęgrotet. Tũc enim nõ dimittit, ſed illic retinet. Vbi verò quod attractum eſt remiſerit, fluxio fit in glandulas, quę nullam adfert moleſtiam, quoad pauca & moderata fuerit, eamque

glandulæ retineãt. Si enim copiosa & acris fluxio fuerit, & acris & glutinosa perseueret, inflammatur & intumescit, collumq; distenditur, sicq; ad aurem procedit. Et si quidem ad vtranq; aurem, vtraq; auris, si verò ad alteram, altera dolet. Quòd si pituitosa, copiosa ac lenta fluxio fuerit, sic etiam inflammationem concipit, ex qua, cùm humor sit stabilis, strumæ generantur, iiíque pessimi colli morbi numerantur. In alas autem tunc quidem etiam quid confluit, verùm vbi copiosi & serosi humores fuerint, ad hunc modum in ipsis quoq; tubercula oriuntur. Quin & in inguinibus glandula ex superioribus partibus humiditatẽ trahit, aliôqui si magna copia fuerit, inguinum tumores, bubones dicti fiunt, qui pus colligunt, & inflãmationem concipiunt, non secus ac alæ & collum. Atq; hæc tum bona, tum mala præstare videntur. Et de his quidem hactenus. At verò intestina multùm à cibis & potibus explentur. Quin & humiditatem sub cute continent, quæ tota, veluti prior, absumitur. Morbos verò nõ facit, quemadmodum etiam in articulis contingit. Crebræ siquidem glandulæ & expassæ, neque cauæ sunt, neq; admodum altera alterius copia fruitur, quando si qua plus abundare velit, neq; tunc copiam cõtinere queat. Sed quod in articulum influit, in singulas paucum, & in multas partes diuisum, æqualitatẽ ipsis præbet. Caput quoq; ipsum glandulas habet, cerebrum nempe glandulæ simile. Cerebrum enim non secus ac glãdulæ, album est & friabile, iisdemq; commodis quibus glandulæ sunt præditæ caput afficit, cùm id humiditate, quæ, ob prædictas à me causas, inest, cerebrum, velut auxilium adferens, defraudat, & ad extremitates magna ex parte per fluxiones, foras emittit. Maius autem est cerebrum quàm reliquæ glandulæ, & capilli etiã maiores quàm reliqui pili. Maius enim cerebrũ, & in amplo capitis spacio situm habet. Morbos autem & minores & maiores parit, quàm reliquæ glandulæ. Parit verò cùm ad inferiores corporis partes copiam qua redundat, mandarit. De capite autem fluxiones velut secretione contingunt, per aures secundum naturam, per oculos, per nares, tres numero. Aliæ per palatum in fauces, in gulam, aliæ per venas in spinalem medullam, in sanguinem, omnes numero septem. Eæ si discedunt, cerebri purgamenta sunt, & nisi discedant, ipsi morbum creant, non secus ac reliquo corpori, si intrò, & minimè foras discesserint. Ac rursus multa turbatio affatim attrahit, si quidem cerebrum acrem fluxionem emittat, quæ cæteras fluxiones corrodit & attrahit. Et si quidem quod influit magna copia fuerit, descendens fluxio minimè cessabit, quoad defluentẽ copiam exhauserit. Et id quidem quod affluit foras emittens, alterum verò excipiens, semper eodem statu consistens, tum humores trahit, tum morbos creat. Amboq; magna molestia naturam debilitant, licet affectiones malitia distent. Prædictæ siquidem fluxiones naturam affligentes, copiam molestè admodum ferunt, & mordentur si quid præter rationem & consuetudinem contingat. At cerebrum noxiam sentit, ipsumque etiam non bene habet. Sed si quidem mordeatur, multam turbationem habet, & mens desipit, cerebrumque conuulsionem sentit, totumque hominem trahit, neque in se vocem edit, sed suffocatur, huicque affectioni apoplexiæ nomen est.

αἱ ἀδένες. ἰῶ γὰ πουλὺ ὀπτῤῥοῦῆ ὁρίμῳ, ἰῶ μὴν ὁριμὺ ἢ χολῶδες, φλεγμαίνῃ, ἢ αὐοιδίσκεται, ἢ ξυῤῥεῖνῃ ὁ ῥαχίλος καὶ ὅπω τοῦτο ἐς οὖς. κὢν μὴν ἐς ἑκάτερα τὰ μέρεα, ἑκάτερον· ἰῶ ἢ ἐς θάτερον, πονεῖ θάτερον. ἰῶ ἢ ἡ φλεγματῶδες ἢ πολὺ ἢ ἀῤῥὴν ἡ ῥοὴ, φλεγμαίνῃ ἢ ἢ ὧδε. ἢ ἡ φλεγμονὴ, τάσιμον ἐὸν ὑγρὸν, χρὶ σῴδες ἐγίνου). [20] αὕται χείρυς αἱ νῶσοι ῥαχίλυ. μαῤῥάλποι ἢ, ξυῤῥέῃ μὴν καὶ σὺν τῷ, ἀλλ' ὅταν πλῆθος ἦ, ὁριμῆς ἰχῶρες, καὶ ὧδε γίνονται φύμαλα κ' τῷ τα. ἢ σὺν τοῖσι βυῤῥῶσιν ἕλκῃ τὶν ἀπὸ τῆ τοῦ ἀφικνῥμένων ὑγρασίῃ ἡ ἀδὶν· ἀνῆῳ εἰ πλῆθος λεῦοι, βυῤῥωνῆται, ἢ ὀῤῥαπύσκεται ἢ φλεγμαίνῃ ἰκέλως μεῤῥάλποί τε ἢ ῥαχίλω. τὰ δ' αὐτὰ ἢ δοκέῃ παρέχειν ἀγαθὰ ἢ κακά. καὶ τῷ τα μὴν ἀμφὶ τῆ ὧδε. τὰ ἢ ἔντερα ἔχῃ κόεον πολὺ ἀπό τε σιτίων ἢ ποτῆ· ἔχῃ ἢ καὶ τὶν ὑπὸ τὴ δέρμαῤῥος ὑγρασίῃ. [21] αὕτη πᾶσα ἀπῳωασμοῦται ἰκέλη τὴ τοῦ ἀδεν. νῦσοις ἢ ὑ ποιῇ τὰ πολλὰ, ὅκως ὥῃ καὶ σὺν τοῖσιν ἀῤῥθῃσιν ἢ ὑ. συχαὶ γὰῤ τοι ἀδένες ἢ αἰαπετέες καὶ ὑ κοῖλαι, ἢ ὑ πολὺ πλῆθος ἐπαωεισκόμῳαι ἡ ἑτέρη τὴ ἑτέρης. ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκλῆν ἐθέλῃσα, [22] ὑδὲ μίη τὸ τε πλῆθος ἔχῃν δῳῶται, ἀλλ' ἐς ὀλίγον ἑκάστης ξυῤῥέον ἐς ὃ ἀῤθῃ λὴ καὶ αὖτη τοῖς ἀδένας [23] ἔχῃ, τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι. ἐγκέφαλος ἢ καὶ λῷκὸς καὶ ψαφαῤὸς, ὅκως ὥῃ καὶ ἀδένες. καὶ τῷ τὰ ἀγαθὰ τῆσιν ἀδέσι ποιῇ τὶν κεφαλὴν [24] ἐῦσαν, ἀῤῥὰ τὰ εἰρημῳία μοι, ὑμῳρέων ὁ ἐγκέφαλος ἀποῳερέῃ τὶν ὑγρασίῃ, καὶ ὅτι τοῖς ἐφαπτὰς ἔξω ἀποῳέλλῃ ὃ πλέον ἀπὸ τῆ ῥοῶν. μείζων δ' ὁ ἐγκέφαλος τῆ ἄλλων ἀδένων, καὶ αἱ τείχες μείζοες ἢ αἱ ἄλλαι τείχες. μείζων τε ἢ ὁ ἐγκέφαλος καὶ σὺν ὑρυχωείῃ κέεται τῇ κεφαλῇ. ποιέῃ ἢ νῦσοις ἢ ἤσονας ἢ μείζονας ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ποιέῃ ἢ ὁκόταν ἐς τὰ κάτω τὸ σῶμαῤος τὶν σφετέρῳν πλεονεξίῃ ἀποῳείλῃ. ῥοοι ἢ, ἀπὸ κεφαλῆς [25] ἕως ἀποκρίσιος, δι' ὤτων κ' φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, ἀῤῥὰ ῥινῶν· ἢ ἢ οὗτοι. καὶ ἄλλοι δι' ὑπῳώνης ἐς φαρύγα, ἐς σόμαχον. ἄλλοι ἀῤῥὰ φλεῤῶν ὅτι κωπῶοι, ἐς ὃ αἷμα. οἱ πόνοι τες ἐκῷά. οὗτοι τὸ τε ἐγκεφάλου λύμαπά εἰσιν ἀπίοντες· καὶ εἰ μὴ ἀπίοιεν, νοῦσος αὐτέω· οὕτω δὲ καὶ τῆ ἄλλω σώματι. [26] ἰῶ δ' ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι ἢ μὴ ἔξω, [27] καὶ αὐῤῆς ὄχλος πολὺς χωνδόθεν ἕλκῃ ἢ ἀδρὶ μὴν μὴῃ, τοῦτο ὁ ἐγκέφαλος ῥῶμα, ὃ τὰ ὅπῤῥοὰς ἐαθῇ καὶ ἕλκῃ. καὶ ὃ μὴν ὅπτιον, ἰῶ ἢ πλῆθος, κατὸν τέλος ὅτε αὖ ἔχοι ὁ ῥοὸς, ἔστ' αὖ εἰς ἀεία τὶν πληθὼ τὸ καθόντος. ἢ ὃ μὴν ὅπῤῥέον ἀποτέμπων ἔξω, ἕτερον ἢ εἰς δεχόμῳος, ἐς ὃ ὅμοιον αἰεὶ καθιῤάμῳος· πάτε ὑγρὰ ἕλκῃ ἢ ποιέῃ νῦσοις. [28] ἀμφὶ δὲ σὺν ἀκνδίῃ καταγῆ τὶν φύσιν· ἢ ἰῶ πάθῃ, δύεσον κακία. τὰ μὴν γὰ πάθῃ τὸ φύσεως οἱ τροφρηῳμῳοι ῥοοι δεῦφορέῃσι ὃ πλῆθος, ἢ ὀδάξονται ὃ ἄλῳῳον ἢ ὑ ξωνῆῳες ἐόν. ὁ δὲ ἐγκέφαλος, πῆμα ἴῃ καὶ αὐτὸς ὑχ ὑγιαίνων. ἀλλ' εἰ μὴν δάκνοιτο, τάῳῳον πυλὶν ἴῃ, [29] ἢ ὁ νοῦς ἀφῳονῆ, καὶ ὁ ἐγκέφαλος σπᾶται καὶ ἕλκῃ τὸν ὅλον αὖ, ἀθῳῳοῖ. [30] σὺν ἑωυτῆ δ' ὑ φωνέῃ ἢ πίῃ), ἀποπληξίῃ τῆ πάθῃ τὔνομα. ἀλλ'

ἀλλ' ὅτε ὃ ὁριμὺ μὴν ὑ ποιέῃ αὐτῆ ὃ ῥῶμα, πλῆθος δ' ὃν ὃ ἐμπεσὸν, πονέῃ τὔτο ἢ ἡ γνώμη παῤάπεῃ). ἢ παείπσιν ἄλλοῖα φρονῶν, ἢ ἄλλοῖα ὁῤέων· φέρων ὃ ἦθος τὶ νῦσου [31] σεσηεῤῥῳ μηδιήμασι ἢ ἀλλοκότοισιν φαντάσμασιν. ἀνῆος ῥοὸς ἐπ' ὀφθαλμοὺς, ὀφθαλμία. ἢ οἰδέοισιν αἱ ὄψῃς. εἰ δὲ ὅπτὶ ῥίνας ὁ καταῤῥοὺς, ὀδάξονται μυκτῆρες καὶ ἀνῆο ὀῤῥὲν δῳνόν. αἴτε γὰ ὀδὸὶ ἕυτέων εὐῤέες ἢ ἰχῳμαὶ τιμῳρέῳν σφίσιν. τοῦῳῳς ὃ καὶ ἀσύῳροφοι ὃ ἀπίον αὐτέῃσι. τὰ ὃ οὔατα, σκολιὸς μὴν πόῳος καὶ ῳῳνός· ὁ δ' ἐγκέφαλος, πλησίον αὐτέῳ αὐῳῆσιν ἐμπτιέζεται. νοσέων ὃ τὶ νῦσον τῷ τίω τὰ πολλὰ ἀποκρίνῳ, [32] καὶ ὃ οὐς ἀπὸ τῆς πυκνῆς ῥοῆς αὐὰ χῳόνον ὤειαί τε καὶ ῥέῃ δυσῶδες πῦον. [33] ὅτως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι τῆ ὀφθαλμῶ ῥοοι, καὶ ἢ πάμπαν θανατῶδεες. ἰῶ δὲ ὃ ὀπίσω ῥῶμα ἢ δι' ὑπῳώνης ὃ ἀφικνῥμένων φλέγμα ἐς τὶν κοιλίῃν· ῥέοισι μὴν ἢ αἱ κοιλίαι τὔτων, νοσέοισι δὲ, οὔ. [34] αὐαιμῳόντος καὶ ὅπω τὔ φλέγμαῤος, εἰλεοὶ τὰ πάθῃ χῳόνια. ἄλλοις δ' ὑπῳώνης ὅπτὶ φαρύγα, ἰῶ πουλὺ ῥυῆ, καὶ ὅπτὶ πουλὺ αἱ νῦσοι φθινάδες. κῳείσκοι). ἀῤῥὰ τὔ φλέγμαῤος οἱ πνεύμονες, [35] καὶ ἀῤῥὰ ὃ πῦον. τὔτο διεαδίῃ τὸς πνεύμονας, καὶ οἱ νοσέοντες, ἢ ῥᾶῳον τοῦῳῳνονται. καὶ ἡ γνώμη ὃ ἰνῳῆῳῳ, καὶ ἰῶ ἀγαθὸς, καὶ ἰῶ ἀῤῥίνοος τὰ πολλὰ ἔῳωετέῃ τὶ τοῦῳφάσιος. [36] ἀλλ' ἡ νῦσος ἀῤῥὰ φλεῤῶν ὅτὶ νωπῶῳον ἀπὸ καταῤῥῆῳ κεφαλῆς· ἀίοῃ δὲ σὺν ἔῳῳῳ

Commoda verò ſuperioribus ſimilia obtinent, & reliqui corporis abundantiam interuertunt. Cuius rei teſtimonium prębent mulieres, quibus per morbum, aut aliam quãdam calamitatem mamma aufertur, & vox ferox efficitur, humoresq; ad gulam deferuntur, multa ſputatione vexantur, caput dolent, & ex iis ægrotant. Lac enim ab vtero veniens & influẽs, quemadmodum etiam antea ad ſuperiora vaſa tranſmittebatur, cùm ea propria non habeat, in principes corporis partes incidit, cor videlicet, ac pulmonem, & ſuffocantur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΣΤΕΩΝ ΦΥΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE OSSIVM NATVRA, LIBER.

MAnus oſſa, ſeptem & viginti numerantur; pedis, quatuor & viginti, ceruicis; ad magnam vertebram vſque, ſeptem; lumborum, quinque; ſpinæ, viginti; capitis, vnà cum oculorum oſſibus, octo. In totum vnum & nonaginta, cum vnguibus verò, cẽtum & vndecim. Hominis verò oſſa, vt didicimus, ſic habent. Vertebræ ſupra clauiculam vnà cum magna, ſeptem numerãtur. Ad coſtas verò, totidem quot & coſtæ, duodecim numero. Ad laterum inanitatem, exteriore parte, vbi coxendices & lumbi, quinque. Semen verò velut fauus, ab vtraque veſicæ parte fertur. Ex his autẽ locis venæ ab vtraq; meatus vrinarij parte, in pudendum feruntur. Potus per fauces & gulam, arteriæ ſummum (quod larynx dicitur) in pulmonem & arteriã, ex quibus in ſummam veſicam. Hepar quinque ſummas fibras habet, fel autem quartæ fibræ adhęreſcit, quod oſculo ſuo ad ſeptum tranſuerſum, cor, & pulmones fertur. Cor autem tunica circunueſtit. Homo inteſtina craſſa maiora, quàm canis habet. Appendent autem ex medianis membranis, quæ Meſocẽla dicũtur. Hę verò ex neruis à ſpina ſub ventre procedentibus, renes ex neruis de ſpina. Cor arteriæ fons cognatus. Vena per ſeptum trãſuerſum fertur, hepar, lienem, renes, ad coxẽdicem, circa poſteriorem tibiæ partem carnoſam, ad primam ſummi pedis partẽ, quæ παρὰ πόδα dicitur. Altera autem ex corde ſub alas, clauiculas, iugula, caput, naſum, frontem, iuxta aures, humeros, dorſum, pectus, ventrem, per cubitum. Alia verò per alas ad cubitum, in ſummam manum. Neruorum exortus ab occipitio vſq; iuxta ſpinam, iuxta coxendicem fertur in pudenda, in femora, pedes, tibias, & in manus. Quin & ad brachia, partim quidem in carnes, partim verò iuxta fibulam, in magnum digitũ, partim etiam ex carnibus, ad reliquos digitos. Quin & ad latum ſcapularum os, pectus, vẽtrem, oſſibus, ligamentis connectuntur. A pudendo verò iuxta podicem, ad coxendicis cauitatem, partim quidẽ ſupra femur, partim verò infra ad genua. Inde ad genu extẽtus, ad tendinẽ, calcis os, pedes, alius verò ad fibulã, alij etiã ad renes. At verò venæ ipſæ vtraq; ex parte bifariã maximè diuidũtur, partim quidem ab ipſa vtriuſq; renis parte, partim verò ab altera, & in renes foraminib. ſunt peruiæ. Ipſi verò cordis foramen, iidemq; cauitatẽ habẽt.

ἀγαθὰ δὲ ἔχουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια· ἀποστερέοντο τῶν πλεονεξίων τῶν ἄλλου σώματος. μαρτύριον τῆσι γυναιξὶν, ἧσιν ἀφαιρῆται νοῦσῳ ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυμφορῇ μαζὸς, [47] καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα, καὶ ὑγρὰ εἰς στόμαχον, καὶ πτυελίζουσιν, καὶ τῶν κεφαλῶν ἀλγέουσιν, καὶ ἀπὸ τῶν δὲ νοσέουσιν. [48] ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς μήτρης καὶ ὑπαῤῥέον τὸ γάλα, ὡς περ πρὶν καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ἔχων ἀθύρεα, συντυγχάνει τῆσι κυρίοις τῆς σώματος καρδίῃ, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγει.

Ο[1.2] Σπέα χέρος εἰκοσιεπτά. ποδὸς εἰκοσιτέσσερα. βραχίονος ἐς τὸν μέγαν, ἑπτά. ὀσφύος πέντε, ῥάχιος εἰκοσι. κεφαλῆς ξυὺ ὀπωπίοις ὀκτώ. [3] ξύμπαντα ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα. οἱ δὲ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἀνθρώπου ὀστέων κατεμάθομεν, τοσόνδε τοσοῦτοι οἱ ἄνω τῆς κληῖδος σὺν τῷ μεγάλῳ ἑπτά. οἱ δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς, ὅσσα περ αἱ πλευραὶ, ιϛ'. οἱ δὲ κατὰ κενεῶνας ὀκτὼ ἐν ᾧ τὰ ἰγμία ἐν τῇ ὀσφύϊ, πέντε. ὃ δὲ σπέρμα οἷον κηρίον ἑκατέρωθεν τῆς κύστιος. [4] οὐκ δὲ αὐτῶν φλέβες ἑκατέρωθεν τῶ οὐρητῆρος ἐς ὃ αἰδοῖον τείνουσι. ποτὸν, διὰ φάρυγος καὶ στομάχου. λάρυγξ, ἐς πλεύμονα καὶ ἀρτηίαν. ἀπὸ δὲ τούτων ἐς ἄκρην κύστιν. ἥπατος, πέντε λοβοί· ὅπῃ δὲ τῶ τεπάρτου λοβοῦ, ὅπτίκειται ἡ χολὴ, ἡ ὃ σῶμα ὅπῃ φρένας καὶ καρδίην, καὶ πλεύμονα φέρει. καρδίην, ὑμένι περίεστι. [6] τὰ κῶλα ἔχει κοινοῦς μείζω· ἄρτηται δὲ οὐκ τῶν μεσοκώλων, ταῦτα δὲ οὐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα. νεφροὶ, οὐκ νεύρων ἀπὸ ῥάχιος καὶ ἀρτηείης. καρδίης πηγὴ ξυνῳκῆς. φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν, ἥπατος, σπληνὸς, νεφροῦ ἐς ἰγνίον· περὶ γαστροκνημίην, [7] ὅπῃ τὸν παρσόν. ἑτέρη δὲ οὐκ καρδίης, ὑπὸ μασχάλας, κληῖδας, σφαγὰς, κεφαλὴν, ῥῖνα, μέτωπον, πρὸς τὰ ὦτα, ὤμους, μετάφρενον, στῆθεα, γαστέρα. διὰ πήχεος. ἡ δὲ διὰ μασχαλῶν ὅπῃ πῆχυν, ὅπῃ παρσόν. νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τῶ ἰνίου ἄχρι πρὸς ῥάχιν. πρὸς ἰγνίον, ἐς αἰδοῖα, ἐς μηροὺς, πόδας, κνήμας, ἐς χεῖρας. ἀλλ' ἐς βραχίονας, τὰ μὲν, ἐς ὦμον· τὰ δ', πρὸς τὴν ὠμοπλάτην, ἐς τὴν μέγαν δάκτυλον. τὰ δ' οὐκ τῶν ὠμῶν ὅπῃ τοῖς ἄλλοις δακτύλοις. ἀλλ' ἐς ὠμοπλάτην, στῆθος, γαστέρα ὀστέοισι, σὺν δεσμοῖσιν. ἀπὸ δὲ αἰδοίου παρ' ἀρχὸν. [8] κοτυληδόνα, ὃ μὲν ὄπισθεν μηροῦ· ὃ δὲ κάτωθεν ὅπῃ τὰ γονάατα. [9] ἀντοῦθεν γονάατα ξυνάπτει, ὅπῃ τένοντα, πτέρναν, πόδας. ὃ δὲ ἐς περόνην. ἄλλα δ' ἐς τὰς νεφροῦς. αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ' ἑκάτερα διχῇ τὰ μέγιστα μείζονται. τὰ μὲν, ἔνθεν τῶ νεφροῦ ἑκατέρου, τὰ δὲ, ἔνθεν. καὶ διατέτριπται ἐς τὰς νεφροὺς, καὶ εἶδος καρδίης οἱ νεφροὶ ἔχουσι, καὶ οὗτοι κοιλιώδεες.

ὁ δὲ νεφρὸς

ὁ δὲ νεφρὸς τὴν κοιλίαν ἐοὐτῶ πρὸς τὰς φλέβας ἔχων κεῖται τὰς μεγάλας, ὅθεν οὐκ πεφύκασιν αἱ φλέβες, αἱ ἐς κύστιν, [10] ἢ εἵλκετο ὃ ποτὸν διὰ τῶν φλεβῶν ἐς τοὺς νεφροὺς. ἔπειθ' ὥς περ ἐν διὰ τῶν ἱεροῦν διηθῆται ὃ ὕδωρ. καὶ δὴ αὐτέων τουτέων τῶν ἑτέρων ὧν ξυνεπαχθλυθῆ. αποδηλοῖ γὰρ ὅτι ὃ ἀπ' αὐτέων ἐς τὴν κύστιν. καὶ οὐ τῷ διηθούμενον καὶ ἀποκρινόμενον ἀπὸ τῶ αἵματος ὃ ἔστιν, [11] διὰ δὴ ἑρμηνεύεται ὅτι. οὐδὲ γὰρ ἐς τοὺς νεφροὺς ἧσαν ἀνῆκαι φλέβες ἢ αἱ εἴρηται). διὰ ὅ τι ποτὲ ὃν ξυντήκοιτο, ὅσον ἐγὼ οἶδα. αἱ πρὸς τὰς πλευρὰς κατατείνουσαι, κάτωθεν εἰσὶν ἐκ τῆς πλευρέων, διὰ πρὸς κεφαλῆς, κατωτέρω ἢ καὶ ἀπὸ ἀρτηείης. ἀρτηείη μὲν οὖν εἶθ' ὑποῤῥύεται διὰ διδοῦ τῆσι πλευρῆσι. [12] ἀπὸ ἢ παχείης ἀπὸ καρδίης παλινδρομέει μία ἐς τὰ ἀριστερὰ ἐγκεκλασμένη. ἔπειτα ἡ μὲν, διὰ μέσων ἀπονδύλων μέχρις ἄκρων πλευρέων παρῴδε), πλευρῆσιν οὐκ ἐξ ἴσου διαδιδοῦσα τοῖσι δεξιοῖσι τοῖσιν ἀριστεροῖσι διαμάδας, [13] ἀλλ' ἴσας μὲν, αὐτωτέρωθεν ἢ οὐ τοῖσι δεξιοῖσιν ἀποτάξεται. πρὸς δὲ ἢ κλεῖδος ἑκατέρης τῶν φλεβῶν. δύο μὲν, ἄνω. δύο ἢ, κατὰ τὸ σῆμα, αἱ μὲν, ἐς δεξιά. αἱ ἢ, ἐς ἀριστερὰ ἀπεκάθησε ἀποτάδες [14] πρὸς αὐχένος μὲν μᾶλλον αὖται. δύο ἢ πρὸς καρδίῃ μενῆον. αἱ μὲν, ὅπῃ δεξιά. αἱ ἢ ἐπ' ἀριστερά. ἀφ' ἑκατέρης πρὸς τὰς πλευρὰς. καὶ ἀπ' αὐτέων, ὥς περ αἱ κάτω ἐκβάλλοντο μέχρις ὅπου ξυνέμιξαν τῇ κάτω παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης. [15] ἡ ἢ αἱμόῤῥοος, ἀπὸ τῶ ἀρτηείης ταύτης διὰ τὸ ἐρᾶσθαι, ὅτι μετέωρος οὐ ταῦτα ἐστι, διὰ καρδίας παρῴδομένη. τὰ δὲ κάτω πλευρέων ἡ αἱμόῤῥοος ἡ παχεῖα καλεομένη φλὲψ, τοῖσι σφονδύλοισιν αὐτῆς ἐφ' ἑοὐτῆς διαδιδοῦ καὶ οὐ ταῦτα πρὸς ἐχῇ), καὶ οὐκ ἐπὶ κρέμαται ὡς περ ἀνὼ δὶ ἥπαλος ἰοῦσα. ἔστι ἢ κατὰ μὲν ὀσφῦν ἀνὼ ἡ ἀρτηεία. ὑποκάτω δὲ, ἡ αἱμόῤῥοος, ἡ ἀπὸ τῶ ἥπαλος διὰ φρενῶν ἐλθοῦσα μετέωρος, πρὸς τὰ ὅπῃ διδοῦ τὴν καρδίης φέρεται ἄχρις κληῖδων, ἁπλῆ, πλὴν ὅσον αὐτῇ τῇ καρδίῃ κοινωνεῖ. τὰ μὲν κατ' αὐτὸ διὰ ζόμενα ὅπῃ πολαιότερα. τὰ ἢ τὸ κοιλίῃ τῆς καρδίας διέχοντα. ἔπειτα ἀπὸ τῆς καρδίας ὃ ἐπ' ἀριστερὰ κάθηται ἁπλῆ [16] πρὸς ῥάχιν παλινδρομέει. ἐς μὲν ὃ ἄνω τῆς σώματος, ἄχρις τῆς ἀνωτάτω πλευρέων. καὶ ἀποδιδοῦς ἀφ' ἑαυτῆς ἔχει παρ' ἑκάστην πλευρὴν πρὸς διαπεμπόμενος κατὰ φύσιν [17] ἄχρις στήθεος σπονδυλικῆς. καὶ ἐπ' ἀριστερὰ. καὶ ὅπῃ δεξιά. καὶ ὃ ἰδὺ αὐτέης, πρὸς σφονδύλῳ μᾶλλον ἐστὶν, [18] ἢ ὁ ἀπὸ τῆς ἀρτηείης τόνος, καὶ ὁ ἀπὸ τῶ ἥπατος φλεβός. πρὸς δὲ ὃ κάτω μέρεος τῆς καρδίης ὁ μὲν ἰδὺς τόνος ἀπ' αὐτέης πρὸς σφονδύλων μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ὁ τῆς ἀρτηείης. [19] ὁ δὲ ἕτερος ὁ πρὸς καρδίῃ καὶ ἐς τὰ κάτω μέρη φρενῶν ἐρᾶται πρὸς τὰς ῥάχιος ἡρτημένα. ἀντοῦθεν δὲ, ἀποτάδες ἐς ἰδὺ ἕκαστον ὅπῃ φέρονται, διὰ ὀστέων καὶ σαρκῶν πρὸς αὐτοῦ θῆσαι ἀλλήλας. αἱ φλέβες δὲ αἱ παχεῖαι, ὧδε πεφύκασιν. οὐκ τῶ ὀφθαλμοῦ πρὸς τὴν ὀφρῦν, διὰ τῶ νώτου, πρὸς τὴν πλεύμονα ὑπὸ τῶ σήματος. [20] ἡ μὲν οὐκ τῶ δεξιῶ, ἐς ὃ ἀριστερὸν, ἡ δὲ οὐκ τῶ ἀριστεροῦ, ἐς ὃ δεξιόν. ἡ μὲν οὖν οὐκ τῶ ἀριστεροῦ διὰ τῶ ἥπατος ἐς τὴν νεφρὸν καὶ τὴν ὀρχιν. ἡ ἢ οὐκ τῶ δεξιῶ, ἐς τὴν κοιλίαν καὶ νεφρὸν καὶ ὄρχιν. ταύτης δὲ ὃ σῶμα, αἰδοῖον. ἀπὸ δὲ τῶ δεξιοῦ πτυοῦ, ἐς ὃ ἀριστερὸν ἰξύον, καὶ ἐς ὃ σκέλος. καὶ ἀπὸ τῶ ἀριστεροῦ ἐς τὰ δεξιά.

Ren autem cauitate ſua ad magnas venas ſitus eſt, vnde procedunt ex ipſo venæ in veſicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur, deinde per renes aqua velut excoletur, & per ipſa inteſtina, per quæ ſimul emittitur. Spongiæ enim eſt ſimile quod ab his ad veſicam tendit, illicque vrina à ſanguine percolatur & ſecernitur, eamq; ob cauſam ſanè rubra eſt. Neq; enim in renes aliæ venæ feruntur, quàm quæ dictæ ſunt, neque, quantum ego ſentio, alius locus vbi potus colliquetur. Venæ quę ad coſtas porriguntur, ſub vnaquaque coſta ſunt, non ad caput, ſed inferius, & ab arteria. Arteria quidem igitur ſubtermeans, in coſtas propagines ſuas tranſfundit. A craſſa autem vena ex corde recurrit vna in ſiniſtram partem incluſa. Deinde huic quidem per medias vertebras ad ſummas vſq; coſtas incedit, non ex æquo ſuas ſectiones coſtis dextris ac ſiniſtris tranſmittens, ſed æquas quidem ſupernè verò in dextris ſcinditur. Iuxta verò clauiculam vtranque, duæ quidem venæ ſurſum, duæ etiam ſub pectore feruntur, & partim in dextram, partim quoq; in ſiniſtram propagines diſcindũtur, ad ceruicem hæ quidem magis, duæ verò ad cor magis, partim quidẽ ad dextram, partim verò ad ſiniſtram, ex vtraque parte ad coſtas tendunt, & ab his velut quæ infra ſunt ſcinduntur, donec ei quæ infra à corde recurrit, commiſceantur. At verò quæ ſanguinem fundit ab arteria hac ideò ſcinditur, quòd hic ſublimis eſt, per cor procedẽs. Sed infra coſtas, quæ ſanguine fluit & craſſa eſt appellata, rurſus vertebris ſeſe tranſmittit, & illic adhærescit, nec ampliùs pendet, velut ſupra cùm per iecur fertur. Ad lumbos autẽ ſupra quidem eſt arteria, infra verò quæ ſanguinem fundit, quæ de iecore per ſeptum trãſuerſum ſublimis procedit, & ad cordis dextram partem, ad iugula vſque, ſimplex fertur, præterquàm quãtum cum ipſo corde cõmunicationem habet, partim quidem iuxta ipſum leuiter ſciſſa, partim verò cordis vẽtriculum penetrans: Deinde à corde in ſiniſtram ad ſpinam ſimplex demittitur, & ad ſuperiora quidẽ corporis ad ſummas vſque coſtas recurrit, & propagines habet à ſeipſa, iuxta vnamquanq; coſtam, ad pectoris connexionem vſque, tum in dextram, tum in ſiniſtrã, naturaliter protenſas, ipſiusq; rectitudo magis ad vertebram vergit, quàm arteriæ extenſio, & venæ quæ ex hepate proficiſcitur. Ab inferiore verò cordis parte, recta ipſius extenſio magis ad vertebras eſt, quàm quę arteriæ. Altera autem iuxta cor eſt, & ad inferiores ſepti tranſuerſi partes ad ſpinam appenſas conuertitur. Hinc verò propagines ad vnamquanque rectitudinem inferuntur, per oſſa & carnes ſe inuicem traiicientes. Venæ autem craſſæ ſic ſe habere natura videntur. Ex oculo iuxta ſupercilium, per dorſum ſecundum pulmonem, ſub pectore, altera quidem ex dextra in ſiniſtram fertur, altera verò ex ſiniſtra in dextram. Quæ autem ex ſiniſtra procedit, per hepar in renem ac teſtem deſcendit, quæ verò ex dextra, in lienem, renem & teſtem. His pudendum pro oſculo eſt. A dextra verò mamma in coxendicem ſiniſtram, in crus fertur, & ex ſiniſtra in dextram.

Oculus verò dexter ex ſiniſtro recipit, ad eundemq; modum teſtis ſiniſter ex dextro. At venæ craſſiſſimæ hoc modo naturaliter ſe habent. Earum quatuor paria ſunt in corpore, & quędam quidem ex capitis parte poſteriore, per ceruicē, parte externa iuxta ſpinam ex vtraq; parte ad coxendices & crura deueniunt, deinde per tibias ad malleolos exteriores & pedes pertingunt. In dorſi igitur & coxendicum doloribus, ex poplitibus & malleolis exterioribus venæ ſectiones facere oportet. Alteræ venæ è capite iuxta aures per ceruicem, iugulares appellatæ, parte interiore ſecundum ſpinam, ad lumbos vtraq; ex parte in teſtes & femora tendūt, & poplites interiores, deinde per tibias ad malleolos & pedes interiore ex parte. Ad lūborum igitur & teſtiū dolores ex poplitibus & malleolis interioribus venæ ſectiones facere oportet. Tertiæ venæ ex temporibus per ceruicem in ſcoptula operta, deinde in pulmonem deferuntur, perueniuntq; vna quidem à dextris in ſiniſtras ſub mammam, & in ſplenem & in renem. Altera verò à ſiniſtris in dextras ex pulmone ſub māmam, in iecur & renem. Hæ autem ambæ in rectum inteſtinum deſinunt. Quartæ verò venæ ex anteriore capitis parte & oculis, ſub pulmonem & clauiculas ferūtur, deinde ex brachiorum ſuperiore parte ſub flexuras, mox per cubitos, in manus primas iuncturas & digitos. Poſtea rurſus ex digitis per manuum volas & cubitos, ad flexuras, per brachia verò inferiore etiam ex parte ad axillas, & ex coſtis ſuperiore parte, vna quidem ad lienem peruenit, altera verò ad iecur. Deinde ſupra ventrem ambæ in pudendum ſiniunt. Et craſſæ quidem venę ad hunc modum a natura ſe habent. Multæ autem & cuiuſuis generis venæ ex ventre per corpus feruntur, per quas alimentum corpori accedit. Tendunt autem & a craſſis venis in ventrem & reliquum corpus, tum ab exterioribus, tum ab interioribus, & inter ſe mutuò internæ foras, & externæ intrò, transfundunt. Ad eos igitur modos venæ ſectiones faciendæ: danda eſt autem opera vti quàm maximè procul à locis in quibus dolores fieri & ſanguis colligi ſolet, ſectiones faciamus. Ad hunc enim modum vel minimè magna repente mutatio continget, & tranſlata conſuetudine efficiet, vt ne ampliùs ad eundem locum coeat. Iecoraria autem per lumbos ad magnam vſque vertebram deorſum fertur & verticulis ſe adiicit, indeque ſublata per ſeptum tranſuerſum cor petit, & hęc quidem recta ad iugula tendit. Hinc verò partim ad ceruicem, partim ad ſcapulas, quæ dam etiam inferiùs paulò reflexæ, ad vertebras & coſtas declinant, à ſiniſtris quidem vna prope iugula, à dextris verò in aliquem ipſius locum. Alia verò vtrinq; reflexa, alia paulò inferiùs deflexa, vbi illa quidē deficit, coſtis ſe adiicit, donec ei quæ ab ipſo corde procedit, ad ſiniſtras deflexa ſe adiunxerit. Deorſum verò demiſſa, ſecundū vertebras deſcendit, donec ea perueniat vnde ſe ſublimē erigit, coſtis ad-

ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς, ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ, καὶ ὁ ὄρχις τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁ ἀριστερός. αἱ παχύταται τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι.[21] τέσσαρες ζεῦγέα εἰσὶν ἐν τῷ σώματι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν παρὰ τὼ ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς τὰ ἰσχία ἀφικνέεται καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων, ὀπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας ἀφίκται. διὰ δὴ τοῦ τὰς φλεβοτομίας ὀπὶ τῶν ἰσχίων καὶ τῶν ἰγνύων ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δὲ δύο τέραι φλέβες ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ ὦτα διὰ τοῦ αὐχένος, σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν παρὰ τὼ ῥάχιν. ἑκατέρωθεν φέρουσι παρὰ τὰς ὑφὰς ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηροὺς.[22] καὶ ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ὀπὶ τὰ σφυρὰ τὰ ἔσωθεν καὶ τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ποιέεσθαι πρὸς τὰς ὀδύνας τὰς ἀπὸ τῶν ὑφῶν, καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τοῦ σφυροῦ ἔσωθεν. αἱ δὲ τέταραι φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων, διὰ τοῦ αὐχένος ὀπὶ τὰς ὠμοπλάτας, ἔπειτα ξυμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα. καὶ ἀφικνέονται ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸν παλλῶα, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πνεύμονος ἐπὶ τὸν μαζὸν, καὶ ἐς ὃ ἧπαρ, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ ἐς τὸν ἀρχὸν αὖται ἀμφότεραι. αἱ δὲ τέταραι ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶ ὀφθαλμῶ ἐπὶ τὸν αὐχένα. καὶ ἐπὶ τὰς κλεῖδας. ἔπειτα ἀπὸ τῶν βραχιόνων αὖθις, ἐπὶ τὰς συγκαμπάς. ἔπειτα διὰ τῶν πήχεων ἐς τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τῶν δακτύλων,[23] διὰ τῶν σηθέων καὶ τῶν πήχεων τῶν χείρων, ἐς τὰς συγκαμπάς. διὰ δὲ τῶν βραχιόνων καὶ τοῦ κάτωθεν μέρεος, ἐς τὰς μασχάλας, καὶ ἐκ τῶν πλευρέων αὖθις. ἡ μὲν, ἐς τὸν παλλῶα ἀφικνέεται. ἡ δὲ, ἐς ὃ ἧπαρ. ἔπειτα ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἐς ὃ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχεῖαι τῶν φλεβῶν, οὕτω πεφύκασιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν κοιλίης φλέβες αἱ ἀ ὃ σῶμα πολλαί τε καὶ ποιοῖαι, δι' ὧν ἡ τροφὴ τῷ σώματι ἔρχεται. φέρουσι γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν παχέων φλεβῶν, ἐς τὴν κοιλίαν καὶ ὃ ἄλλο σῶμα, καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω, καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτάτω. καὶ ἐς ἀλλήλας διαδίδασιν. αὖτε ἔσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν ἔσω. τὰς οὖν φλεβοτομίας ποιέεσθαι χρὴ, κατὰ τοιόδε τοῖς τρόποις.[24] ὀπιτηδεύειν δεῖ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω παμεῖν ἀπὸ χωρίων, ἔνθα αἱ αἱ ὠδυνῶσαι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ ὃ αἷμα ξυλλέγεσθαι. οὕτω γὰρ αἱ ἥκιστα ἥτε μεταβολὴ γένοιτο μεγάλη ἐξαπίνης, καὶ ὃ ἔθος μεταστήσας αἰ, ὥστε μηκέτι ἐς ὃ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι.[25] ἡ δὲ, ἡπατίτις ἐν ὀσφύϊ, μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, κάτωθεν καὶ σπονδύλοισι προσεδιδεῖν.[26] ἐνθεῦθεν μετέωρος, καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην. καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα, ἐς κλεῖδας. ἐνθεῦθεν δὲ, αἱ μὲν ἐς βάχιν ἐστὶν, αἱ δὲ ἐπ' ὠμοπλάτας. αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, ὧδε σπονδύλοις καὶ πλευρῇσι, ἀποκλίνουσιν. ἐξ ἀριστερῶν μὲν, μία ἐγγὺς κλεῖδων. ἐκ δεξιῶν δὲ,[27] ὀπί τι αὐτῆς χωρίον.[28] ἄλλη δὲ ἑκατέρωθεν ἀποκαμφθεῖσα. ἡ δὲ σμικρὸν κατώτερον ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε πρόσεδεν τῆσι πλευρῆσιν, ἔστ' αὖ τῇ ἐπ' αὐτέης τῆς καρδίης προσεγγύς τι ὀπικαμπτομένη ἐς τὰ ἀριστερά. ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω, ὀπὶ σφονδύλοις κοιλαίνῃ, ἔστ' αὖ ἀφίκηται.[29] καὶ ἔνθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι ἀποδοῦσα

δοῦσα τῆσι πλευρῆσι,[30] καὶ τῆσιν ὀπιτλοίποις ἁπάσαις, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποφάσας παρ' ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ὀπὶ τὴ χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον ἐοῦσα. ἔπεφυκε κατὰ τὴν ἀρτηρίης,[31] ἔστ' αὖ καταφαλωθῇ. ὅθεν ἡ ἡπατίτις ἐμείωε εἰδη. πρόσθεν μὲν ἐλθοῦσα, ὧδε τὰς ἐφάτας δύο πλευράς, ἐδιχώθη. καὶ ἡ μὲν ἔνθα· ἡ δὲ ἔνθα τῶν σφονδύλων ἐλθοῦσα, κατηνθηκώθη· ἡ δὲ εὐθεῖα ἀπὸ καρδίης πρὸς κλεῖδας τείνουσα, αὖωθεν τῆς ἀρτηρίας ὀπί. καὶ ἀπὸ τούτης ὥσπερ καὶ παρ' ὀσφῦν[32] κατωθεν τῆς ἀρτηρίης. καὶ ἀπὸ τούτης, αἱ ἀστὴ ἐς ὃ ἧπαρ. ἡ μὲν ὀπὶ πύλας καὶ λοβὸν ἡ δὲ ἐς ὃ ἀνῶ.[33] ἐξῆς ἀφορμὴ κεῖς σμικρὸν κατωθεν φρενῶν. φρένες δὲ πρὸς πεφύκασι τῶν ἥπατι, αἷς τὰ ῥάβδον χωείσαι. διαστὰ δὲ ἀπὸ κλεῖδων, αἱ μὲν ἔνθεν. αἱ δὲ, ἔνθεν ἐπὶ τὸ σῆμα ἐς ἡ ἔσω. ὅποι δὲ ἀνίδυσιν, τὰ πῶ οἶδα. φρένες δὲ[34] κατὰ τὴν τὸν σπονδυλον τὴν τῶν πλευρέων, ἡ νεφρὸς δὲ ἐς ἀρίνειης τούτῃ[35] ἀμφιβεβήκασι. αἱ δὲ ἀρίνειαι δὲ ἐκ τουτέων ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀρίνειάσι[36] ὅπου ἔχουσαι. τούτῃ τῇ πολυνδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης, ἡ ἡπατίτις ἔλικηλυ. ἀπὸ δὲ τὴν ἡπατίτιδος διὰ τοῦ φρενῶν αἱ μέγιστα δύο. ἡ μὲν, ἔνθεν. ἡ δὲ, ἔνθεν φέρουσι) μετέωρα. πολυγλδεῖς δὲ διὰ τοῦ φρενῶν εἰσὶν, ἀμφὶ τούτας καὶ πεφύκασιν, αὖωθεν δὲ φρενῶν. αὗται δὲ μάλιστα ἐμφανέες. δύο δὲ παχεῖς τόνοι ἀπ' ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀστέον τὸ μεγάλου σφονδύλου αὖωθεν, καὶ πρὸς τὸ στόμαχου μάλιστα ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης παρῆθον ἑκάτερος εἰς ἑαυτὴν ἤλθεν ἕκελος ἑνί.[37] ἔπεφυκε οἱ σφόνδυλοι καὶ φρένες, πεφύκασιν ἐκείνῳ, καὶ ἐτελεύτων. καὶ τινες διαδιδοῦσι πρὸς ἧπαρ καὶ παλλῶα ἀπὸ τούτου τοῦ κοινωνήματος ἐδόκεον τείνειν. ἀνὴρ τόνος ἑκατέρωθεν ἐκ τῆς κλεῖδα σφονδύλων πρὸς ῥάχιν παρέτεινεν,[38] ἐκ πλαγίου σφονδύλου, καὶ τῆσι πλευρῆσιν ἀπένεμεν. ὥσπερ αἱ φλέβες αὖται. διὰ φρενῶν ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν.[39] ὅθεν δὲ αὖται δὲ ἐλίπον, οὐδὲ ἔνθεν φρένες δὲ ἐπεφύκεσ ἀπὸ τοῦ, ξυνεχέες ἐόντες, κατὰ μέσον κάτωθεν ἀρτηρίης. ὃ δὲ ὀπίλοιπον, ὧδε σπονδύλοις ἀπεδίδου.[40] ὥσπερ αἱ φλέβες, μέχρι κατεμυκώθη πολὺ διεγείρεσθαι ὃ ἱερὸν ὀστέον. τὰ ὀστέα τὰ σώματι φύσιν καὶ ὀρθότητα, καὶ εἶδος παρέχει) τὰ δὲ νεῦρα, κάμπτειν, καὶ ἐκτείνειν. αἱ δὲ σάρκες καὶ ὃ δέρμα, πολύτων[41] ἐκτείνεσιν, καὶ ἐκτάσιν. αἱ φλέβες διὰ τοῦ σώματος κεχυμένῳ. πνεῦμα, καὶ ῥεῦμα, καὶ κίνησιν παρέχει). ἀπὸ μιᾶς πολλαὶ διαβλαστάνουσα. καὶ αὕτη μὲν ἡ μία[40] ὅθεν ἤρξατο, καὶ ἡ τέλος ἐτέλευτησεν, ἐκ οἶδα. κύκλῳ γὰρ γεγραμμένῳ, ἀρχὴ καὶ τέλος εὐρέσθαι. τὰς δὲ ἀποφύσεις αὐτῆς, ὅθεν ἤρξατο) καὶ ὡς ἡ παύεται) τὸ σώματος, καὶ ὡς ἡ μία τούτησιν ὁμολογέει,[41] καὶ ἐν ὁποίοις τόποις τέτακται) τοῦ σώματος, ἐγὼ δηλώσω. περὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸ μέσον ἐν πλαγίου περίκειται) ἡ φλέψ. αὐτὴ πλαίσια καὶ λεπτὴ, καὶ πολύαιμος. παρὰ γὰρ ἐγκεφάλω κατὰ τὰς ἀρμονίας ἐνερρίζωκε πολλὰ καὶ λεπτὰ φλέβια. καὶ περὶ τὸν ὅλον κεφαλὴν[44] ἐκ τεσσαρώσαται μέχρι τοῦ μετώπου, καὶ τῶν κροτάφων.[45] αὐτὴ δὲ ἀπίθωται ἐς ἐνόπισθεν τῆς κεφαλῆς ἐκεῖ ὧδε τὰ ἀχαίνθης ὃ δέρμα. ἐνθεῦθεν δὲ καθίσταται ὧδε τὸν ἔξωθεν καὶ τὸν εἴσωθεν φλέβα τῶν ἐν τῇσι σφαγῇσι. περὶ δὲ τῆς ἀκρῆς ἐπορεύθεισα ἀπὸ τῆς ῥίνυος[46] ἔξωθεν δίνιν παχεῖν.

Ab hac multæ & tenues ad linguam procedunt, præter eam quæ ſub lingua, aut ſub maxillares dentes fertur, quę lata per clauiculam, ſubter ſcapulas pertingit, eaq; parte ab ipſa pullulat vena humeralis appellata, per neruum qui ſummo humero ſupponitur. Hęc autem ſanguine fluit & redundat, ruptaque & diuulſa non niſi ægrè curatur. Altera ſiquidem ex parte neruo lato cõnectitur, altera verò cartilago eſt. Medium verò horum locum ipſa continet, & pellicula ſpumoſa. Loco igitur vacuo exiſtente, cùm neque illi carnes adnaſcantur, facilè frangitur. Quòd ſi hanc in partem ſanguis ſuffundatur, locum amplum nactus, liberationẽ non habet, ſed indureſcit. Induratus verò morbum & dolorem creat. Atque hæc quidem quâ priùs dixi permeat. Illa verò ſub ſcapulis, crebris & tenuibus, ac implicatis inter ſe venis, ſub mammas propagines emittit, & per humeratiam, cartilaginem declinans, ipſa ſubter diſtributa, ad brachium tendit, muſculum ad ſiniſtram habens. Dextra verò circa humerum ſcinditur, & cubiti ſuperiorem partem, inde cubitum vtrinq; interſecans, poſtea rurſus ad primam manus iuncturam fertur, indeq; iam defluens, tota per manum pererrabundè radicibus inhæret. At verò vena principalis, quæ ſecundum ſpinam ſparſa, per dorſum iugula & gulã, in cor inſeritur, ex ſeſe venam inſignis magnitudinis & multa oſcula habẽtem circa cor emittit, inde verò ad os procedens, fiſtulam fecit, quæ arteria per pulmonem permeans nominatur, paucum quidem ſanguinem, ſed multum ſpiritum continens. Nam propter viſceris amplitudinem & raritatem, multis quidem locis per pulmonem riuos deducit, cætera verò cartilagine facta eſt. Quare ſi quid ſanè vel in potu, vel in ſpiritus ac ſanguinis tranſitu, non conſuetum ad has pulmonis vias delatum fuerit, nimirum cùm venæ eiuſmodi exiſtant, & viſcus ad inſtar ſpongiæ, multum humorem capere poſſit, ſupraque vt ſit à natura comparatum habeat: cumq; hæc lex ſit humoribus ingredientibus conſtituta, prætereaque non multus ſanguis per has venas conſtringatur, neque citò procedens, ea quæ illabuntur educat, his non ſubductis, ſed intus remanẽtibus, calloſa concretio & durities enaſcitur, πῶρος Græcis dicitur. Sic autem deperit quicquid alimenti vicinum eſt, cùm ſummi arteriæ capitis aditus etiam ad externas partes talis exiſtat. Atque interceptis à calloſa duritie trãſitibus, velox & difficilis ſpiratio corripit, cùm hi ſpiritum neque per hanc viam emittere, neque facilè attrahere queant. Ex quibus ſanè hi morbi oriuntur, quales ſunt crebræ & dẽſæ ſpirationes (ἄσθματα vocant) & tabes ſiccæ. Quòd ſi collecta in his humoris copia ſuperet, ita vt craſſior redditus cogi nequeat, & putridum pulmonem vicinaſque partes reddit, euaduntq; ſuppurati & tabidi. Huiuſmodi autem morbi ex aliis etiam cauſſis oriuntur. Inde autem vena hæc pulmonem occupat, & per duas magnas fibras ad interiora conuerſas, ſub ſepto tranſuerſo ad ſpinam extenditur, alba & neruoſa, in reliquum condenſatum corpus venulas emittens, indeque per vertebras crebris venulis in ſpinalem medullã hederæ in modum conuoluta inſeritur. Atque aliæ quidem venæ in cor-

ἀπὸ τούτης ἐς τὴν γλῶσσαν, πολλαὶ καὶ λεπταί. πλείω ἡ κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἡ κατὰ τοὺς γομφίους. αὕτη δὲ παχεῖα ἀρξαμένη ἡ κληῖδος καὶ θήκας κατὰ τὸν ὠμοπλάτην. καὶ τούτη ἀπ' αὐτοῦ βεβλάστηκε φλὲψ ἀρξαμένη τοῦ νοῦρου τοῦ κατὰ τὸν ἐπωμίδα [47] τοῦ ἐπωμιαίης ὀνομαζομένης. αὕτη δὲ αἱμόρροος, καὶ αἷμα· τῶν δὲ νεῶν, καὶ δυσίητος ἢν ῥαγῇ ἢ κατεαγῇ. [48] τῇ μὲν γὰρ αὐτέων, νοῦσον ποιέει φλεγμονὴ πλατύ· τῇ δὲ χόνδρος. [49] ὃ δὲ μεταξὺ αὐτοῦ, αὐτή τε ξωειδὴς, καὶ ὑμένα ἀφρώδης. ἀμφίκυρτον δὲ ἐόντος τοῦ τόπου, ῥηϊδίως ῥήγνυται· καὶ ἐχουσα ποιεῖ φύεσθαι σάρκας. εὖ τε κατοδράμη ἐς τὸ αἷμα τοῦ μέρους ὀξυτυχὲν βύρυκωείης, καὶ ἐκ ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ σκληρῶται. σκληρωθὲν δὲ, [50] νῆσον παρέχει. αὕτη μὲν φαίνεται, ἡ ποιότερον εἶπον. ἡ δὲ κατὰ τὸν ὠμοπλάτην ἀποβεβλάστηκεν κατὰ τοῖσι μαζοῖσι, πυκνῆσι καὶ λεπτῆσι καὶ ἐπιπλαγμένησι φλεψί. καὶ ἀρξαμένη τοῦ ἐπωμιαίης παραλλάσσουσα τὸν χόνδρον, [51] αὐτὴ νέρθεν κατανεμομένη, ἐς τὸ βραχίονα τείνει, τὸ μιῦν ἐν ἀριστερῇ ἔχουσα. ἡ δὲ δεξιὴ, διαίρεται αὐτὴ παρὲ τὸ ὦμον, καὶ τοῦ ἀγκῶνος τὸ ἄνω μοῖραν. ὃ δὴ ἐνθεῦτεν ἀρξαμένη πέφυκε τοῦ ἀγκῶνος ἑκατέρωθεν. ἔπειτα αὖθις παραὶ τὸ καρπὸν τὸ χλιδεός. ἐνθεῦτεν δὴ ἡ ἀορρέουσα διὸλης ἀνὰ τὸ χεῖρα πολυπλανὴς ἐρρίζωται. ἡ δὴ ἀρχαίη φλὲψ ἡ νεμομένη παρὲ τὴν ἀκάνθαν. ἀρξαμένη δὲ τοῦ μεταφρένου τὸ σφαγῆς καὶ τοῦ βρόγχου, ἐμπέφυκεν ἐς τὸ καρδίην. ἀφ' ἑωυτῆς φλέβας ἀμεγέθεα πολύσμικρα κατὰ τὴν καρδίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἐς τὸ στόμα ἐσυείγωκεν. ἡ παρὰ ἀρίστερα δὲ τοῦ πλεύμονος ὀνομαζομένη, ὀλιγαιμός τε καὶ πνευματώδης. ἐν δὲ αὐτῷ ἐκρυχοῦν καὶ ἀραιὸν σῶμα πολλαχὴ μὲν τοῦ πλεύμονος ὀχεῖται). χονδρώδης δὲ τοῖς ἀνθρώποις πεποίηται. [52] διὸ δὴ καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι κατὰ τὴν ἀνάθεσιν τῶν ἀνθρώπων, ἢ ἐν ποτῷ, ἢ ἐν τῇ τοῦ πνεύματος τε καὶ αἵματος δόῳ. ἅτε τοῦ φλεβῶν τοιούτων ἐόντων, καὶ τοῦ παλαίου ἀσυγκοφδέος πολύ τε ὑγρὸν δυναμένου δέξασθαι αὖτε τὸ πεφυκότος. τοῦ δὲ εἰσόντων ὑγρῶν, νόμος κατέστηκεν. ἔπι τὸ ὃ αἷμα ἀρξάμενον τοῦ φλεβῶν τούτων, καὶ πολὺ πρὸς φύεται. καὶ καὶ τὰ χρέος χωρέον, οὐκ ἐξάγεται τὰ ἐμπίπτοντα. καὶ ὑπεξαγομένων αὐτῶν, ἀλλ' ἐμμένοντων, γίνεται πῶρος. [53] οὕτω δὲ ἀπολλύει ὃ πλησιάζον τῆς ἀναπνοῆς τούτης εὐσῆς τὸ πρόσω καὶ τὸ λάρυγγος, καὶ πρὸς τὰ ἔξω. ἐγκαταλαμβανομένων δὲ τῶν ὀδόων ἀπὸ τοῦ πόρου, ταχύπνοιά τε καὶ δύσπνοια γίγνεται. τῶν δὲ μὴ δυναμένων [54] τὴν φύσιν ἐξίσνα τῇδε οὐκ δύπορος ἐχόντων καθαροῦ, οὐ δὴ τοιουτέων αἱ τοιαῦται νοῦσοι γίνονται. οἷ ἄθματα, καὶ ξηραὶ φθινάδες. ἐν δὲ οὐ αὐτοῖσι ξωιστάμενον πλέον ὃ ὑγρὸν κρατήσῃ, ὥς τε μὴ δυνάσθαι παχυνθὲν παχύνειν, καὶ σαπρὸν τὸ πλεύμονα ποιεῖ, καὶ τὰ πλησιάζοντα, καὶ γίνονται ἐμπυοί τε καὶ φθινώδεες. γίνεται δὲ τὰ νουσήματα ταῦτα, καὶ διὰ ἄλλας αἰτίας. ἐντεῦθέν τε ἡ φλὲψ αὕτη κατέχει τὸν πλεύμονα. καὶ ἀρξαμένη τοῦ λοβοῦ τοῦ δύο τοῦ μεγάλων τοῦ ἔσω τεταμένων κατὰ τὰς φρένας, ὅθι τέταται τῇ ἀκάνθῃ, λεπτὴ καὶ νευρώδης, ἀρξαμένη πουστὶ φλέβια, ἀρξαμένη τοῦ ἄλλου σώματος πεπυκνωμένου. ἔντονα δὲ ἀρξάμενα τοῦ σφονδύλων πυκνοῖσι φλεβίοισιν ἐς τὸν νωτιαῖον μυελὸν [55] ἐγκισσοῦται. καὶ αἱ μὲν ἄλλαι φλέβες ἐν τῷ σώματι τεταγμέναι ἐκ πάντων τῶν μερῶν συμπίπτουσαι ἐς τὸν ἀκάνθαν ὀλεπόπατον καὶ εἰλικρινέστατον ἐκάστη ξωάγουσα, ἐν τῷ ὀξερδίῳ. [56] αὕτη δὲ ἡ διατεταμένη ἀρξαμένη τῶν καθημένων πλεκτοῖσι, ἐς τὸν ξωαγὴν. ἐνθεῦτεν δὲ καὶ ἐς τοὺς νεφροὺς ἀπερρίζωται, κατὰ τὸν νῶτον πλευρῶν, λεπτοὶ καὶ ἰνώδεσι φλεψί. καὶ ὀνθεῦτεν συμπεπύκνωται. ἔπεστα καὶ νευρώπεια πρὸς τὸ ἄρχον, πιέσασά τε τοὺς ξωαγωγέας, ἐμπέφυκεν αὐτῷ. τὸν τε κύστιν, καὶ τοὺς ὄρχας, [57] καὶ τοὺς κατὰ τὰς ἐρρίζωκε, πολυπλόκοισι λεπτῆσι τε καὶ τερεῆσι καὶ ἰνώδεσι φλεψίν. ἐνθεῦτεν αὖτε ὃ παχύτατον καὶ ἰθύτατον αἰδοῖον, καὶ παλιν ἀναπέφυκεν, πρὸς κεκαύλικεν, ὅ ἐστιν αἰδοῖον. ἐν δὲ τῇ αἰδοίῳ, ἐμπίπτει) ἐς τὰ αὐτὰ τοῦτα. καὶ ἀρξάμενα τοῦ κλειτοῦ αἴω κατὰ τὸ δέρμα τοῦ γαστρὸς καὶ τοῦ φλεβὸς αὐτέης [58] ὁρμήκασι πρὸς τὰς κάτω φερούσας, αἱ ἐς ἀλλήλας ἐπιπλεῖδοῦν). ἀρξαμένα δὲ φύεται καὶ ἀρξάμενα τὰ αἰδοῖα φλέβες παχεῖαι καὶ λεπταί, καὶ πυκναί, καὶ καμπύλαι. τῆσι δὲ θηλείησιν, αὐτὴ σκιρρεῖνε ἐς τὰς μήτρας, ἐς τὸν κύστιν, καὶ ἐς τὸν ὑρηθρίω. ἐνθεῦτεν δὲ ἰθυπόρηκε. καὶ τῆσι γυναιξὶ μᾶλλον, πρὸς τὰς μήτρας ἥρτηται). τοῖσι δὲ ἄρρεσι πρὸς τοῖς ὄρχας [59] ἐπειρῶται. ἀρξάμενα τοῦτον τὸν φύσιν αὐτὴ ἡ φλὲψ καὶ τὰ γόνιμα πλέκεται ξυλλαμβάνει, ἀπὸ γὰρ τῶν πλείστων καὶ εἰλικρινεστάτων μερῶν τεθρομμένη, ὀλιγαιμός τε ἐστι καὶ κοίλη καὶ νευρόπαχυς καὶ πνευματώδης, ἐνθεῦτεν τε κατὰ τὸν αἰδοῖα τὰ καθήμενα ἐς τὴν ἀκάνθαν φλέβια βιάζει). [60] τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα ὥσπερ σικύη ἐς ἑωυτὰ πάντα ἐκδιδοῖς ἐς τὴν αἴω φλέβα. συλλείβει δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν μεγάλη σώματος, ἐς τοῦτον. ὃ δὲ πλέον, ὥσπερ εἴρηται, [61] ἀπὸ τῶν μεγάλων τοῦ σπερμαίνει). Ἡ δὲ ἡδονὴ τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου, τὸ φλέβιος τούτης πληρευμένης τοῦ γόνης. εἰωθυῖης οὖν τὸν ἀνδρὸν χρόνον ὑφαίμου τε εἶναι καὶ πνευματώδεος, πληρουμένης τε καὶ θερμαινομένης, καὶ ξυρρέοντος καὶ πάντα τοῦ σπέρματος, πρὸς ἐπιφέρει τὰ ἐν ἑωυτῇ. ὃ δὲ πνεῦμα ὃ ἐνεὸν καὶ ἡ παρεῦσα βίη καὶ ἡ θερμότης. καὶ τὸν φλεβίων πόνος πολλαχόθεν ἡ ἐκ τονίη, γαργαλισμὸν ἐμποιεῖ. ἐκείνη δὲ ἡ ἀφ' ἑωυτῆς διέβλασται. ἀρξάμενα τε τοῦ μέλα φρένα καὶ σφαγῆς πρὸς τὰ ἄκανθαν νεμομένη, πολλοῖσι φλεβίοισι τὰς πλευρὰς ἀρξάμενα πέπλοχε. καὶ τοῖς σφονδύλοις ἀρξάμενα τὸν ὀφρῶν ἐπιπλαγμένως, ξυμπεπύκνωκεν, ὥστε εὐφιμός τε καὶ ἔναιμος εἶναι). αὐτὴ δὲ πρὸς τὰ γλουτὸν ἴεται, ἀρξάμενα μὲν τὰ μηρὰ κατὰ θυρεῶν. πρὸς δὲ τὸν γλουτὸν [62] τῇ κατυλῆδονι τοῦ μηροῦ πρὸς τὰ κεφαλῶν, ἐσελεξύπηκε φλεβί, ἡ γὰρ αἰαπνοῶν τὰ μηρὰ παρέχει. ἐν πέρα τοῦ μηροῦ, πρὸς τὸν πρὸς ὃ γόνυ καμπτῶν. ἑτέρην δὲ πρὸς τὰ βουβῶνα κάθηκε πυκνόρριζον, καὶ [63] διεξάπηλον. ἡ δὲ ἀρξάμενα μὲν μυὸς λείνεται, πρὸς τὰ ὃ γόνυ ἐπειρῶ), καὶ ἀρξάμενα ὀξὺ κνημαίνει ἄκρα σεσυείγωκε φλέβα, ἡ τέφρα τὰ μυελὸν καὶ ἐξοχεῖται ἀρξάμενα τοῦ νεκτάτου τοῦ κνημαίνει, πρὸς τὸν ἔνδεσιν τοῦ ποδός. αὐτὴ δὲ ἀρξάμενα τῆς ὀπισθοκνίδος ἐς ὃ ἐντὸς ἀρξάμενα τοῦ κνήμης τοῦ μυὸς, βρυχᾶν τέπαται. καὶ ἐμπέπλεκε ἀρξάμενα τοῦ σφυροῦ. ἐντὸς παχεῖα καὶ ἔναιμος. καὶ ἐνθεῦτεν πρὸς ὃ σφυρὸν καὶ τὰ τένοντα, διεκρίτοις φλέβας [64] μεμύρηκεν. αὐτὴ δὲ ἐπιδεδράμηκε κάτωθεν τοῦ ποδός, ἐπὶ τὰ παρόν. καὶ ἐνθεῦτεν ἀρξάμενα πλέξασα καὶ ἐς τὰ μέγαν δάκτυλον ἐνερείσαται, διπλοῦν ἔναιμον φλέβα αἴωθεν ἐπὶ ὃ δέρμα ἐν τοῦ παροῦ ἀναχέκαμπται, καὶ πέφαται παχυθεῖσα πρὸς ὃ ἐντὸς τοῦ σφυ-

pus diſtributæ, ex omnibus partibus ad ſpinam contendunt, quarum vnaquæque quod tenuiſſimum eſt & puriſſimum colligens, hac effundit. Ipſa verò quæ ſuperextenditur per demiſſos cirrhos in idem adducit, indeque in renes tenuibus ac fibroſis venis iuxta ſpuriam coſtam radicibus firmatur, & hinc contendens condenſatur, poſtea etiam ad podicem in neruum abit, muſculosq; adducentes comprimens, ipſi inſeritur, & in veſicam, teſtes, & adſtites, multiplicibus intextis tenuibus & ſolidis ac fibroſis venis, radices mittit. Inde craſſiſſima & rectiſſima ipſius pars, retro verſa, in caulem abiit, quod eſt pudendum. In reflexione autem ad eadem ipſa adaptatur, & per pectinem ſupra, ſub ventris & venæ ipſius cute, prorumpit ad eas quæ deorſum feruntur, quæque in ſeſe mutuò deriuantur. Per pudendum autem enaſcuntur venæ craſſæ & tenues, & denſæ & incuruæ. In fœminis verò, ipſa ad vteros tendit, veſicam & vrinę meatum, indeq; recta procedit, & mulieribus quidem circa vteros ſuſpenſa eſt, maſculis verò circa teſtes diſſeminatur. Ob eam ipſam naturam, hæc vena plurima vim genitalem habentia comprehendit. A plurimis enim & maximè ſinceris partibus nutrita, cùm paucũ ſanguinem contineat, caua, & nerui inſtar craſſa, ſpirituque referta exiſtat, ſub pudendoq; contenta, pertingentes ad ſpinam venulas vi adducit. Quæ verò non ſunt vi adducta, tanquam cucurbitula in ſeipſas trahens, omnia in ſuperiorem venam emittit. De cæteris autem corporis partibus in hanc confluit, eius verò pars multò maxima de medulla (velut dictum eſt) coaceruatur. Ad id verò voluptas accedit, quòd vena iſta genituræ ſit plena. Cùm ergo per reliquum tempus aliquo ſanguine & ſpiritu abundare ſoleat, ea plena & calefacta, deorſumq; confluente ſemine, quæ in ſe habet cõſtringit. Spiritus autem qui inſit, præſensque vis & caliditas, venularumq; continens vndique contentio, titillationem intus facit. Illa verò quæ ex ſe propaginem deduxit, & per dorſum & iugulum ſecũdum ſpinam diſtribuitur, venulis multis coſtas inuoluit, & vertebras per carnes alternatim obducit, ita vt bene nutrita & ſemine referta ſit. Ipſa autem iuxta nates progreditur, per muſculum ſub femore altè demerſa, ad nates verò in coxæ acetabulo, iuxta caput, in venam perforatur, quæ femori reſpirationem præbet, & vltra femur, flexuram verſus quæ eſt ad genu fertur. Alteram verò ad inguina demittit, crebris radicibus, & quæ non facilè conuertitur. Quæ autem per muſculum tendit, circum genu diſpergitur, & per oſſis tibiæ ſummam partem venam in fiſtulam excauat, quæ medullam nutrit, & per infernam tibiam iuxta pedis connexionem deducitur. Ipſa verò per genu patellam, interiore parte per tibiæ muſculum profundè extenditur, & implicatur per malleolum, intus craſſa & ſanguine referta, hicq; circum malleolum & tendinem, ægrè diſcretas venas conuoluit. Ipſa verò ad inferiorem pedem ſub primam plantam decurrit, hicq; implicata, & ad magnum digitum innixa, duplicem venam ſanguine refertam, ſuperiore parte ſub cute ex prima planta reflectit, & ad malleo-

lum externũ crassa apparet, supraq; distribuitur iuxta oppositum anteriori tibiæ radium. At iuxta posteriorem tibiæ partem carnosam, fundam facit, quodque hinc est reliquum, iuxta internam genu partem extensum est. Immittit etiam & in patellæ genu venas, & ad interiorem patellæ partem cauam, venã inuoluit, quam si quis dolore afficiat, celerrimè biliosum ac serosum humorem colligit, ipsa verò iuxta internam genu cauitatem prorumpit. In poplites verò multas implicatas venas, velut stolones producit, quæ inde iuxta neruos femoris inferiores extẽsæ, etiam in testes & in podicem radices emittunt, & circa os sacrum in vnum circuntenduntur. Quæ verò ad interiorem genu partem peruenit, sursum iuxta internam femoris partem, ad inguen tendit, & per coxendicem vltra ad spinam & lumbum foras procedens, crassa & lata, sanguineque referta, sursum porrigitur ad hepar, & bifidam producens sanguine plenam, dextram hepatis fibram ad renem continet. Ipsa verò subter hepatis regionem distributa, in crassam venam scinditur, reflexaq; in partem hepatis crassiorem inseritur, & altera quidẽ ipsius pars in visceris superficie adhęrescens, vbi fel est, multis radicibus tanquam cirrhis per hepar est implicata, altera verò per internam eius partẽ velut per riuos deducta. Duæ verò venæ inter duas latas fibras se explicant, & vna quidem per vertices & cutem penetrans, ex vmbilico emergit. Altera verò suo appressu spinam & renem attingens, in vesicam pudendumq; ancoræ in modum insita est. De coxendice autem sursum procedẽs, ad imum ventrem multas errabundas venas deduxit, costasque & vertebras ad spinam annulorum modo connexuit, & propagines in multas venas transmisit, intestinaq; ac ventrem inferiorem inuoluit. Et hæ quidem ex imo ventre ad mammas, & supra mentum ac summos humeros exporrectæ, connexæ sunt. Quæ verò iuxta hepatis crassitudinem peruenit, supra vbi fel in fistulam excauatuit, sub spinam distribuitur, via per septum transuersum facta. At verò vena quæ ex sinistris tendit, cætera quidem iuxta eandem naturam non secus ac ea quæ de dextris prodit, radicibus firmatur. Ex sinistris tamen ascendens, in hepar propagines non emittit, sed in lienem inseritur ad caput quod in ipsius parte crassa existit. Inde intro subit, & lienem sanguinolẽtis venulis, tanquam araneæ telis intexuit. Totus autem ex omento eleuatur, ipsum venulis de se sanguine explens. At quæ de lienis capite ad spinã impingunt, per septum trãsuersum procedunt. Inde verò inferiorem in partem, tũ dextra, tum sinistra, sub pulmonem ducta est. Quæ autẽ sanguine refertæ sunt, sub ipsum & in ipsum velut riui deducũtur. Pauci verò sanguinis & tenues à pulmone intrinsecus exortæ, cũ rarus natura existat, in cor, nimirum ab ipso emulctę, circa eius auriculas velut fræni iniiciuntur, & in cauitates internas defluũt. Quin & hæ priores in ipsum propagines immittũt. In angustia enim transitus intus collocatũ est, velut ex omni corpore fibras habens. Quam ob rẽ ex omni corpore potissimùm circa thoracẽ sensus inest,

μονες ἐοῦσαι ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐξοχετεύουσι ἐς αὐτὸν. ὀλίγαιμοι δὲ καὶ λεπταὶ, αἱ ἀπὸ πνεύμονος ἕσωθεν ῥηγνύμεναι τῇ φύσει βραχεῖ ἐόντος ἐς τὴν καρδίην, ἅτε ἐπ' αὐτῇ[81] ἐξαθελῃρημέναι,[82] ἐγκεχαλίνωνται περὶ τὰ ὦτα αὐτέων. καὶ ἐς τὰ κοῖλα τὰ ἐντὸς διεῤῥυήκασιν. ἐμβάλλουσι δὲ καὶ αἱ πρότεραι καὶ αὗται ἐς αὐτὴν. ἐν δὲ γενοχωρείῃ τῇ δεξιῇ συνίδρυται ὡς ἐκ πάντος τοῦ σώματος[83] τὰς ἰνίας ἔχουσα. διὸ καὶ πάντος τοῦ σώματος περὶ τὸν θώρηκα μάλιστά ἐστιν ἡ αἴσθησις.

καὶ τῶν

καὶ τῶν χρωμάτων αἱ μεταβολαὶ γίνονται), τούτων ἀποσφιγγούσης τὰς φλέβας[84] καὶ χαλώσης. χαλώσης μὲν οὖν,[85] ἐρυθρὰ τὰ χρώματα γίνονται, καὶ εὔχροα καὶ διαφανέα. συναγούσης δ', χλωρὰ καὶ πελιδνά. τὰ δὲ ἰσχνὰ τὰ δ' παρόντα λάσκει, ἐκ τῶν παρεόντων ἑκάστῳ χρωμάτων.

colorumq; mutationes contingunt, hoc venas constringente & laxãte. Laxante igitur colores rubicundi fiunt, bene colorati, & pellucidi, constringente verò, ex virore pallidi & liuidi. Qui certè euariant, prout præsentes cuique adsunt colores.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ, ΥΔΑΤΩΝ, ΤΟΠΩΝ.

HIPPOCRATIS DE AERE, LOCIS ET AQVIS, LIBER.

ΙΗ τεχνικὴ, ὅστις βούλεται ὀρθῶς ζητῆσαι, πάντα χρὴ ποιέειν τοῦτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ, τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάστη. οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐδὲν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὗται τε ἑωυτῇσι, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. ἔπειτα δ', τὰ πνεύματα, τὰ θερμά τε καὶ τὰ ψυχρὰ· μάλιστα μὲν τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν, ἔπειτα δὲ, καὶ ἐν ἑκάστῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. δεῖ δὲ καὶ τοῦ ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ σώματι διαφέρουσιν καὶ ἐν τῷ σταθμῷ, ἅτε καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου. ὥστε ἐς πόλιν ἐπειδὴν ἀφίκηται τις, ἧς ἄπειρος ἐστὶ, διαφερωτέον χρὴ τὸν νοῦν ἀντῆς, ὅκως κείεται καὶ πρὸς τὰ πνεύματα, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. ἡ γὰρ αὐτὴ δύναται, ἥτις πρὸς βορέην κείεται, καὶ ἥτις πρὸς νότον. οὐδ' ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, οὐδ' ἥτις πρὸς δυόντα. ταῦτα δ' ἐνθυμέεσθαι, ὡς κάλλιστα. καὶ τῶν ὑδάτων πέρι, ὡς ἔχουσιν, καὶ πότερον ἐλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν,[2] ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ πετεώρων, καὶ ἐκ πεδιάδων, εἴτε ἀλυκοῖσι, καὶ ἀτεράμνοισιν. καὶ τὸν γλῶ πότερον ψιλή τε καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐστὶ καὶ πνιγηρὴ, εἴτε μετέωρος καὶ ψυχρὴ. καὶ τὸν διαιτέων τῶν ἀνθρώπων ὁκοῖόν τινα· πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστῆται καὶ ἀπελαὶ πωγεῖς, ἢ φιλογυμναστάι τε καὶ φιλόπονοι,[3] καὶ ἐδωδοὶ καὶ ἀπόποτοι. καὶ ἀπὸ τούτων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα. εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τις καλῶς, μάλιστα μὲν πάντα· εἰ δὲ μὴ, πάντα πλήσσα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ἦ, οὔτε νοσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοῖή τις ἐστὶν. ὥστε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θεραπείῃ τῶν νούσων, μηδὲ διαμαρτάνειν· ἃ εἰκὸς ἐστὶ γίνεσθαι, εὖ μάλα τις ταῦτα προσέτερον εἰδὼς προσφέρων τὶς ἢ. πεῖρ ἑκάστου δ' χρόνου πρησόντος καὶ ἐξ ἐνιαυτοῦ λέγει αὐ ὁκόσα τε νοσήματα[4] μέλλει πάσχειν τὴν πόλιν κατὰ χώρην, ἢ θέρεος, ἢ χειμῶνος· ὁκόσα τε ἐόντα ἐκάστῳ κίνδυνος γίνεσθαι ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄστρων ὁπότολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον ἐυτέων γίνεται, προσδείη αὖ ὁ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίνεσθαι. οὕτως αὖ τις ἐρθυνόμενος καὶ προγινώσκων τὰς κατρικὰς, μάλιστ' αὖ εἰδείη πεῖρ ἑκάστου, καὶ τὰ πλήσσα τυγχάνει τῆς ὑγιείης, καὶ κατ' ὀρθὸν φέρεται ἐκ ἐλαχίστα ἐν τῇ τέχνῃ.

QVi artem Medicam recta inuestigatione consequi volet, is primùm quidẽ anni tempora in considerationem adhibere debet, quid horũ quidq; possit. Neq; enim quicquam habent simile, sed cùm inter se plurimùm differunt, tum etiam propter varias quæ in eis contingunt mutationes. Deinde verò vẽtos tum calidos, tum frigidos, præcipuè quidem eos qui omnibus sunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni sunt familiares. Quinetiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim gustu & pondere, ita & facultate singulæ plurimùm differunt. Quare si quis ad vrbem sibi ignotam peruenerit, is eius situs curam habere debet, vt cognoscat quomodo ad ventos aut solis exortum sit exposita. Neque enim easdem vires habet, quæ ad septentrionẽ, & quæ ad austrum sita est, vt neque eius quæ ad exorientem solem aut occidentem spectat. Et hæc quidem optimè animo concipienda sunt, & quomodo ad aquas habeant, num palustribus & mollibus vtantur, an duris, & ex sublimi ac saxosis locis scaturientibus, siue salsis ac coctu difficilibus. Terra etiam ipsa inspicienda, nudáne sit & aquis careat, an densa & irrigua, & an cauo loco sita sit & æstuoso, an verò sublimi & frigido. Hominum quoq; victus ratio, quanam maximè delectentur, inspicienda, an potui & cibis, & otio dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeãt, & an edaces sint, & à potu sibi temperent. Et ex his singula reputare oportet. Hæc enim præcipuè quidem omnia, aut certè plurima probè qui agnouerit, cùm ad vrbẽ sibi ignotã peruenerit, eum neq; morbi regioni familiares, neq; communium quę sit natura latẽre poterit, vt neque in eorũ curatione hæsitare aut aberrare possit. Quæ certè contingere solẽt, si quis istorum cognitionem non antè animo perceptam habuerit. Qui verò ista rectè cognouerit, is cuiusq; temporis impendentis, & anni statum prædicere poterit, & quinam morbi tam æstate quàm hyeme, in vrbe communiter sint grassaturi, tum etiam quinã cuiq; priuatim ex victus mutatione impendere debeant. Qui enim temporum mutationes, astrorumque ortus & obitus, vt horum quæque eueniant, tenuerit, is vtique futurum anni statum præuidere poterit. Hac ratione inuestigando qui temporum occasiones præsenserit, is maximè cuiusque naturam cognouerit, & plerunq; sanitas illi succedet, minimumque in arte à recta via aberrauerit.

Quòd si cui ista ad rerum sublimium speculationem pertinere videantur, is si sententia destiterit, facilè intelliget, ad artem Medicam Astronomiam ipsam non minimùm sed plurimùm potiùs cõferre, quippe cùm vnà cum anni temporibus hominum ventriculi mutationem accipiant. Quonam autem pacto quæ diximus singula considerandâ & exploranda sint, deinceps aperiam. Ciuitas quæ ventis calidis est exposita, iis videlicet qui inter brumalem solem exorientem & occidentem perflant, eiq; sunt peculiares, à septentrionalibus autem ventis tecta est, ea aquarum subsalsarum copia abundat, quæ cùm è sublimi scaturiãt, eas æstate quidem calidas, hyeme verò frigidas esse necesse est. Et vrbes quidem quæ soli & ventis probè sunt expositæ, & aquis probis vtuntur, eę quidem huiusmodi mutationes minùs sentiunt. Quæ verò aquis palustribus ac lacustribus vtuntur, neq; probè ventis ac soli sunt expositæ, eę magis sunt obnoxiæ. Ac si quidem ęstas sicca fuerit, morbi celeriùs desinunt, sin verò imbribus scateat, diuturni fiunt, vlceraq; exedentia (phagedænas vocant) ex quauis occasione in vlceribus suboriri est consentaneum. Hyeme verò frigida, homines capita humida & pituita redundãtia habere æquum est, & pituita ex capite defluente, eorum aluos crebrò exturbari, eosque vt plurimùm, habitu corporis esse debiliore, ac neque probè edere nec bibere posse. Quibus enim capita debilia fuerint, ij nunquam egregij potores fuerint, quòd eos crapula magis vexet. Morbi autem hi sunt patrij. Primùm quidem mulieres morbis & fluxionibus sunt obnoxiæ, deinde multæ ex morbo, non natura steriles, crebrisque abortionibus conflictantur. Pueris verò conuulsiones impendent, & crebri anhelitus, quos puerilem affectum efficere, & sacrum esse existimant. Viris autem intestinorum difficultates & alui profluuia, febres algidæ, & hybernæ diuturnæ, pustulæ multæ nocturnæ epinyctides dictæ, & sanguinis profluuia per ora venarum quæ in ano sunt, hæmorrhoides vocantur. Morbi autem laterales, pleuritides dictæ, & pulmonum inflammationes, febres ardentes, & quicunq; acuti morbi censentur, ratò contingunt. Neq; enim eiusmodi morbi, vbi alui liquidæ fuerint, inualescere possunt. Lippitudines verò humidæ oboriuntur, neque molestæ, neque longæ, nisi ex temporum immutatione morbus aliquis omnibus cõmunis inuadat. Ac vbi quinquagesimum annum excesserint, destillationes ex cerebro superueniunt, quę homines aliqua corporis parte resolutos reddunt, vbi caput de repente soli expositum, aut frigore correptum fuerit. Atque ij quidem morbi his sunt patrij, præter quàm quòd si morbus aliquis omninò communis ex anni temporum mutatione occupauerit, huius etiam participes existunt. At quæ ciuitates his contrarium situm habent, & ventis frigidis inter ortum & occasum solis æstiuum sunt expositæ, iisq; hi venti sunt patrij, ab austro autem & æstiuis obtectæ sunt, de his sic se res habet. Primùm quidem aquæ tum duræ, tum frigidæ, ferè dulces euadunt. Homines autem robustos & exuccos esse necesse est, & plęrosque ventres inferiores indomitos & duros habere, superiores verò fluxiliores, bileq; magis quàm pituita redundare. Capita sana & dura habent, & plęraque vasa ipsis intrò rumpuntur. Morbi autem apud eos passim vagantur, laterales multi & qui acuti esse censentur. Quod sic se habere necesse est, cùm alui duræ existant. Multi quoq; quauis ex occasione pus intrò colligũt. Cuius rei causa est corporis distensio, & ventris duritiés. Siccitas enim & aquę frigiditas in causa sunt, vt vasa intrò rumpantur. Eiusmodi autem naturas cibis, non multis potibus obnoxias esse necesse est. Neq; enim fieri potest vt simul multum edant aut bibãt. Lippitudines autem iis quidem per interualla contingunt, ita tamen asperæ ac vehementes, vt confertim oculi rumpantur. Æstate verò iis qui nondum trigesimum annum attigerunt, vehemẽtes fiunt sanguinis è naribus eruptiones. Morbi enim qui sacri appellãtur, pauci ij quidem, sed vehementes. Hos longioris esse vitæ quàm cæteros æquum est, iisq; vlcera citra inflammationem suboriri, neq; admodum exasperari, moresque agrestes potiùs esse quàm mansuetos. Ac viris quidem hi morbi sunt familiares, præter quàm si quis omnes communiter ex temporum anni mutatione inuadat. Quòd autem ad mulieres attinet, multæ ob aquas duras, cocku difficiles & frigidas, duræ sunt. Neque enim commodæ contingunt purgationes menstruæ, sed paucæ & pratiæ. Deinde non nisi ægrè pariunt, neque admodum abortionibus tentantur. Cùm verò pepererunt, pueros enutrire non possunt. Lae siquidem aquarum duritate & cruditate extinguitur. Tabes etiam frequentes à partu contingunt. Præ violentia enim ruptis ac vulsionibus præhenduntur. Pueris verò dum parui sunt, testium tumores aquosi suboriuntur, qui procedente ætate disparent, feroq; hac in ciuitate pubescũt. Ac de ventis quidem calidis & frigidis, & iis expositis vrbibus, quẽadmodum antè dictum est, ita se res habet. At verò ciuitates quæ ad ventos inter æstiuum solis ortum & hybernum sunt expositæ, & quæ iis contrario modo se habent, de his sic se res habet. Quę quidem soli orienti sunt expositæ, eas salubriores esse par est, his quæ ad septentriones & ventos calidos obuersæ sunt, etsi stadium vnum interest. Primùm siquidem calor & frigus temperatè se habent, deinde aquas quę solis ortum spectant, omnes limpidas esse, & odoratas ac molles, & amœnas in hac ciuitate suboriri necesse est. Sol nanque emergens & perlustrans eas reprimit. Diluculum enim ipse aër vt plurimùm semper affundit. Hominũ habitus coloratiores & viuidiores sunt, nisi alius quis morbus prohibeat. Homines clara voce sunt prediti, & ad irã ac prudentiam meliùs sunt comparati quàm septentrionales, siquidem & reliqua illic nascentia præstantiora sunt. Ac ferè sic sita ciuitas, quo ad calidi & frigidi temperationem, veri similis est, tum etiam morbi quidem pauciores & debiliores gignuntur, eorumque morborum sunt similes, qui in ciuitatibus, quæ ad calidos ventos spectant, oriuntur. Et mulieres illic valdè fœcunda euadunt, facileque pariunt. Ac de his hoc quidem habet modo. At verò quæ ad occasus sunt expositæ, & à ventis qui

εἰ δὲ δοκέοι τὶς τῶτα μελεωρέλογα εἶ), εἰ μεταιρίν τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι ὀλίγον μέρος συμβάλλεται ἀςρονομίν ἐς ἐπιτεκιὼ, ἀλλὰ πόλυ πλέιςον. ἅμα γὰρ τῆσιν ὥρησιν, καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλοισιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν, ὅκως δὲ χρὴ ἕκαςα τῶν ωρεφρηνῶν σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω ὧφέως. ἢ τὶς μὲν πόλις ωρὸς τὰ πνεύματα κεῖται τὰ θερμὰ τῶτα σὴ ἔςαι μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν. καὶ αὐτέη τῶτα τὰ πνεύματά ἐςι ξυνόμα. τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἀρκτῶν πνευμάτων, σκέπη. ὁ τῶτο τῇ πόλει ἐςὶ, πάντε ὕδατα πολλὰ καὶ ὕφαλα, καὶ ἀναγκη εἶ) μὴ μετέωρα. τοῦ μὲν θέρεος, θερμὰ, τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχρά. καὶ ὁκόσαι μὲν τῶν πόλεων, κέονται γε καλῶς ἐς ἡλίν καὶ τῶν πνευμάτων, ὕδασί τε χρῶνται ἀγαθοῖσιν, αὕται μὲν ἧσσον αἰσθάνονται τῶν ποιητέων μεταβολέων. ὁκόσαι δὲ ὕδασί τε ἐλείοισι χρέονται καὶ λιμνώδεσιν, κεῖται τὰ μὴ καλῶς τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ἡλίου, αὕται δὲ μᾶλλον. κὦν μὲν ὁ θέρος αὐχμηρὸν ᾖνται, θᾶσσον παύονται αἱ νοῦσοι. ἐὰν δὲ ἐμβρέσῃ, πολυχρόνιοι γίνονται. καὶ φαγεδαίνας κοιλας ἐγγίνεσθαι ἀπὸ πάσης ωρεφάσιος ἐὰν ἕλκος ἐγγένηται. τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχροῦ, τοῦς τε αἰθρέοις τῶν κεφαλὰς ὑγρὰς ἔχῃν καὶ φλεγματώδεας, τῶν τε κοιλίας αὐτέων πυκνὰ ἐκκαθαίρεσθαι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ φλέγματος ὀπτὰ καταῤῥέοντος. τάτε εἴδεα ὀπτὰ ὁ πλῆθος αὐτέων ἀπονώτερα ἐςί. ἐαθέν δὲ, οὐκ ἀγαθοὺς ἐςὶ) οὐδὲ πίνειν. ὁκόσοι μὲν γὰρ κεφαλὰς ἀδυνέας ἔχοισιν, οὐκ ἂν εἴησαν ἀγαθοὶ πίνειν. ἢ γὰρ κραπάλη μᾶλλον πιέζει. νοσήματά τε τάδε ὀπτιχώρια ἐςί). ωρῶτον μὲν τῶν γυναικῶν νοσερὰς καὶ ῥοώδεας ἐςί). ἔπειτα πολλὰς ἀτόκους. ὑπὸ νόσου καὶ οὐ φύσει, σκληρύνεσθαί τε πυκνά. τοῖσι τε παιδίοισιν, ὀπιπίσθιον ἀσμοὺς καὶ ἀδήματα ἃ νομίζουσιν ὁ παιδίον ποιέειν, καὶ ἱερὸν νοῦσον εἶ). τοῖσι δὲ ἀνθρώποισιν, δυσεντερέιας, καὶ διαῤῥοίας, καὶ ἠπάτους, καὶ πυρετοὺς πολυχρονίους χειμερινοὺς, καὶ ὀπτινυκτίδας πολλὰς, καὶ αἱμορροΐδας σὺν τῇ ἕδρῃ. πλευρίτιδες δὲ καὶ ωερίπνευμονίη καὶ καῦσοι, καὶ ὁκόσα ὀξέα νοσήματα νομίζονται, οὐκ ἐγγίνονται πολλά. οὐ γὰρ οἷόν τε, ὅκου μὴ κοιλίαι ὑγραὶ ἔασι, τὰς νούσους τὰς τοιάδε. ὀφθαλμίαι τε ἐγγίνονται ὑγραὶ καὶ οὐ χαλεπαὶ, ὀλιγοχρόνιοι, ἐὰν μήτι καταχη νόσημα πᾶν κοινὸν σὺν μεταβολῇ. καὶ ὁκόταν τὰ πεντήκοντα ἔτεα ὑπερβάλλωσι, καταῤῥοοι ὀπτηλυόμενοι σὺν τῷ ἐγκεφάλου ωρόσπληκτικοὶ ποιέοισι τὰς αἰθρόους, ὁκόταν ὀξαίφνης ἡλιωθῆσι τὸν κεφαλὸν ἢ ῥιγώσωσι. τῶτα μὲν τὰ νοσήματα αὐτέοισιν ὀπτιχώρια ἐςί. χρεὼν δὲ ἐὰν τι πάγκοινον καταχη νόσημα σὺν μεταβολῇ τῶν ὡρέων, καὶ ξυντέου μετέχοισιν. ὁκόσαι δ' αὖ τικέοιται ξυντέων ωρὸς τὰ πνεύματα τὰ ψυχρὰ μεταξὺ τῶν δυσμῶν τῆς χειμερινῆς καὶ ἡλίου καὶ ἀνατολῆς τῆς χειμερινῆς. καὶ αὐτῆσι τῶτα τὰ πνεύματα ὀπτιχώρια ἐςί. ὧν νότου καὶ τῆς χειμερινῆς σκέπη. ὧδε ἔχει ωρὸς τῶν πόλεων ξυντέων. ωρῶτον μὲν τὰ ὕδατα τὰ σκληρά τε καὶ ψυχρὰ, ὡς ὀπὶ ὁ πλῆθος γλυκέα ἐςί). τοῦς ὁ αἰθρώποις σὺν τόνοις τε καὶ σκελιφρεσὶ καὶ ἀνάγκη εἶ). τοῦς τε πλείους καὶ κοιλίας ἀτρεμέας ἔχειν καὶ σκληρὰς τὰς

ἐὰς τὰς κάτω. τὰς δὲ ἄνω ὑγροτέρας. χολώδεάς τε μᾶλλον ἢ φλεγματίας εἶ). τὰς δὲ κεφαλὰς ὑγιεινὰς ἔχοισι καὶ σκληράς. ῥηγματίας τε εἰσὶν ὀπὶ ὁ πλῆθος. νοσήματα δὲ αὐτέοισιν ὀπτὸ ἡμέρῃ, τὰ πλευρίτιδες τε πολλαί. αἵ τε ὀξέαι νομιζόμεναι νοῦσοι. ἀνάγκη δὲ ὧδε ἔχειν. ὁκόταν κοιλίαι σκληραὶ ἐάσοι, ἔμπυοί τε πολλοὶ γίνονται ἀπὸ πάσης ωεριφάσιος. ξυντέου δὲ αἰτίον ὀπὶ τοῦ σώματος ἡ ἔντασις καὶ ἡ σκληρότης τῆς κοιλίης. ἢ γὰρ ξηρότης ῥηγματίας ποιεῖ εἶ), καὶ τοῦ ὕδατος ἡ ψυχρότης. ἐδωδοὺς ὁ ἀνάγκη τὰς ὀλιγίστας φύσας εἶ) καὶ τοῦ πολυπότας. τοῦ γὰρ οἷόν τε ἅμα πολυβορτεῖν εἶ) καὶ πολυπότας. ὀφθαλμίας τε γίγνεται μὲν ὀλιγοχρόνιος. γίγνεται δὲ σκληραὶ καὶ ἰχωραί. καὶ θέρους ῥήγνυται τὰ ὄμματα. αἱμορροΐας ὁ ὀκ τῶν ῥινέων τοῖσι νεωτέροισι τετήκοντα ἐτέων γίγνεσθαι ἰχωρὰς τοῦ θέρεος. τάτε ἱερὰ νοσεύματα καλεύμενα, ὀλίγα μὲν τῶτα, ἰσχυρὰ δὲ. μακροβίης ὁ τοῖς αἰθρόοις ξυντέοις μᾶλλον εἴκοι εἶ) ἑτέρων. τάτε ἕλκεα τοῦ φλεγματώδεα ἐγγίνεσθαι, οὐδὲ ἀγειοῦσθαι. τάτε ἥβεα, ἀγειώτερα ἢ ἡμερώτερα. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν τὰ νοσήματα ὀπιχώρια ἐςί. χωρὶς δὲ ἐὰν τι πάγκοινον καταχη νόσημα σὺν μεταβολῇ τῶν ὡρέων. τῆσι ὁ γυναιξὶν ωρῶτον μὲν ἐρυφιαὶ πολλαὶ γίνονται. ἀφ' τὰ ὕδατα ὄντα σκληρά τε καὶ ἀτέρεμνα, καὶ ψυχρά. αἱ γὰρ καθάρσιες οὐκ ὀπιγίνονται τῶν ὀπιμηνίων ὀπὶ τὴν ἕδραν, ἀλλὰ ὀλίγαι καὶ πονηραί. ἔπειτα πίκροισι χαλεπῶς. σκιρτῶσι τε καὶ σφόδρα. ὁκόταν δὲ τέκωσιν, τὰ παιδία ἀδυνάτοι ῥέφειν εἰσί. ὁ γὰρ γάλα ἀποσβέννυται ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς σκληρότητος καὶ ἀτρεμνίης. φθίσιές τε γίνονται συχναὶ ἀπὸ τῆς τοκετῶν. ὑπὸ γὰρ βίης ῥήγματα ἴσχουσιν καὶ σπάσματα. τοῖς δὲ παιδίοισιν ὕδρωπες ἐγγίνονται σὺν τοῖσιν ὄρχεσιν ἕως μικροῦ ἢν. ἔπειτα ωρεσβύσης τῆς ἡλικίης ἀφανίζουσι. ἢν δὲ καὶ τε ὀφθῇ σὺν τῷ τῇ πόλει. ωρὸς μὲν οὖν τῶν θερμῶν πνευμάτων καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν πόλεων ξυντέων, ὧδε ἔχει ὡς ωρεείρηται. ὁκόσαι δὲ κέονται ωρὸς τὰ πνεύματα μεταξὺ τῶν θειναῖν ἀνατολέων τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν χειμερινῶν, καὶ ὁκόσαι ὀ σκαντίον ξυντέων, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. ὁκόσαι μὲν ωρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κέονται, τούτας εἰκὸς εἶ) ὑγιεινοτέρας τῶν ωρὸς τὰς δύσεις ἐστραμμένων, καὶ τῶν ωρὸς τὰ θερμά, ἐὰν καὶ σάφρον ὀ μεταξὺ ἢ. ωρότερον μὲν γὰρ μετειώτερον ἔχει ὀ θερμὸν καὶ ὀ ψυχρόν. ἔπειτα τὰ ὕδατα ὁκόσα ωρὸς τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολάς ἐςιν, τούτα λαμπρά τε εἶ) ἀνάγκη. καὶ ὀλώδη. καὶ μαλακά. καὶ ἐρευτνὰ ἐγγίνεσθαι σὺν τούτῃ τῇ πόλει. ὁ γὰρ ἥλιος κωλύει αἰέρων καὶ καθαλάμπων. ὀ γὰρ ἐωθινὸν ἐκάστοτε αὐτὸς ὁ ἥλιος ὀπιχεῖ ὡς ὀπὶ ὀ πολύ. τά τε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων, ὀὐχροά τε καὶ ἀνθηρὰ ἐςὶ μᾶλλον, ἐὰν μή τις νοῦσος ἀμὴ κωλύῃ. λαμπροφανοί τε οἱ ἄνθρωποι. ὀργήν τε καὶ ξυνέσιν βῆτίες εἰσὶ τῶν ωρὸς βορέην. εἰ γὰρ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐμφυόμενα ἀμείνω ἐςίν. ἔοικέ τε μάλιςα ἡ τοῦτο κεκλῦσθαι πόλις, ἤει κατὰ τὴν μεσιώτηλα τῶν θερμῶν καὶ ὀ ψυχρῶν. πάντε νοσεύματα ἐλάχιςα μὲν γὰρ καὶ ἀσθενέςερα. ἔοικε ὁ τοῖς ὀὐ τῶν πόλεσιν ἠλιωμένοις νοσεύμασιν, τῶν ωρὸς τὰ θερμὰ τὰ πνεύματα ἐςραμμένοισιν. αἵ τε γυναῖκες αὐτόθι, ὀνηριμόμενες εἰσὶ σφόδρα, καὶ τίκτουσι ῥηιδίως. ωρὸς μὲν ξυντέων ὧδε ἔχει. ὁκόσαι δὲ ωρὸς τὰς δύσεις κέονται), καὶ αὐτέησιν ἐςὶ σκέπη τῶν πνευμάτων

ab oriente ſpirant obtectæ, tũ à calidis ventis, tũ etiam frigidis à ſeptentrione leuiter perflantur, harũ vrbium ſitum maximè morbo eſſe obnoxium neceſſe eſt. Primùm ſiquidem aquæ minimè ſunt limpidæ. Cuius rei cauſa eſt, quòd aër plurimùm matutinum tempus occupat, qui aquæ admixtus, illius ſplẽdorem obſcurat. Neq; enim niſi in altum euectus ſol ſplendeſcit. Per eſtatem verò mane quidem auræ frigidæ ſpirant, & ros decidit, de reliquo verò, ad ipſas ſol ſe demittẽs, quàm maximè homines percoquit. Quare & decolores eos eſſe par eſt & infirmos, prædictisq; omnibus morbis participare, cùm nulla ex parte ab eis ſeparentur. Grauem etiam & raucam vocem eos habere eſt cõſentaneũ, ob aërem qui iſthic vt plurimũ impurus & morboſus exiſtit. Neq; enim ab aquilonibus multùm perpurgatur, cùm non aſſiduè perflent, qui verò aſſiduè perflant iiſq; incũbunt, aquoſiſſimi ſunt. Quandoquidem qui ab occaſu ſpirant venti, autumno ferè ſimiles ſunt, ſimiliſq; eſt hic ciuitatis ſitus, quo ad diei mutationem, q; multum inter matutinũ & veſpertinũ tempus intercedit. Ac de ventis quidem conueniẽtes ſint nécne, ſic ſe res habet. Deinceps verò de aquis nobis cõmemorandum eſt, & quę morboſæ, & quę ſaluberrimæ exiſtant, & quæ ab aqua tũ mala, tũ bona prouenire ęquũ eſt. Plurimùm enim momenti ad ſanitatem confert. Quæ igitur ſunt paluſtres, & ſtabiles, & lacuſtres, eas per æſtatẽ quidẽ calidas, craſſas & olidas eſſe neceſſe eſt. Cùm enim nõ perfluant, ſed ſemper nouo imbre accedente augeãtur, & à ſole exurãtur, eas decolores eſſe & prauas, & bilioſas neceſſe eſt. Per hyemem verò glaciatas & frigidas, & tũ à niue, tũ à glacie returbidas, adeoq; maximè pituitã gignere, & raucedinem excitare. Bibentibus autem lienes ſemper magnos eſſe & compreſſos, ventres verò duros & tenues, ac calidos. Humeros verò & iugula, & faciẽ extenuari. In lienẽ enim carnes colliqueſcunt, ideoq; graciles ſunt. Tales verò edaces & ſiticuloſos eſſe neceſſe eſt, ventresq; tum ſuperiores, tum inferiores ſiccißimos habere, proindeq; medicamentis valentioribus indigere. Hic quidẽ morbus ipſis & per æſtatẽ & per hyemem eſt conſuetus. Ad hæc etiam aquæ inter cutem tum frequentes, tũ maximè lethales contingũt. Multę enim inteſtinorum difficultates, & alui profluuia per ęſtatem incidunt, & febres etiam quartanæ diuturnę. Hi autẽ morbi cùm longiùs producuntur, huiuſmodi naturas ad aquam inter cutem deducunt, & perimũt. Et hi quidem morbi ipſis per eſtatem contingunt. Per hyemem verò iunioribus pulmonum inflãmationes & inſaniæ: ſenioribus autem febres ardentes, ob ventris duritiem. Mulieribus verò tumores proueniunt & pituita alba, vixq; concipiunt, & cũ difficultate fœtus magnos & tumidos pariũt, quiq; poſtea dum educantur cõtabeſcunt, & deteriores euadũt. Neq; bona poſt partum mulieribus purgatio cõtingit. Pueris verò herniæ potiſſimùm ſuperueniunt, & varices viris, tibiarumq; vlcera, vt proindè eiuſmodi naturæ longę eſſe vitæ nequeant, ſed antè tempus ſeneſcant. Præterea mulieres ſibi prægnantes videntur, & cùm pariendi tempus inſtat, ventris moles diſparet. Quod

τῶν ἀπὸ τῆς νότου πνεόντων, πάντε θερμὰ πνεύματα τῶν ἀρρῆ καὶ τὰ ψυχρὰ ἀπὸ τῶν ἀρκτῶν, ἀνάγκη τοῦτας τὰς πόλιας δεῖν κείεσθαι νοσερωτάτας. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὕδατα, ἢ λαμπρὰ. αἴτιον δ᾽ ὅτι ὁ ἥλιος ὁ ἐωθινὸν κατέχει, ὡς ὀλίγον πολύ, ὅστις τῶν ὕδατι εἴκ᾽ ἀναμιγνύμενος ὁ λαμπρὸν ἀφανίζει. ὁ γὰρ ἥλιος πρὶν αἴρειν ἀνὰ ἀρχαῖον ἀκτῖνας οὐκ ὀλίγον λάμπει. ἢν δ᾽ ἀέρεος ἕωθεν μὲν αὖραι ψυχραὶ πνέουσι. καὶ δρόσοι πίπτουσιν. ὁ δ᾽ λοιπὸν ἥλιος εἴκ᾽ ἀπαλαίων. ὥστε μάλιστα διέψυχε τοὺς ἀνθρώπους, διὸ καὶ ἀχρόους τε εἰκὸς εἶναι καὶ ἀρρώστους. τῶν τε νοσεόντων πάντων μετέχειν μέρος τῶν τοιούτων. βαρυφώνους τε εἰκὸς εἶναι καὶ βραγχώδεας διὰ τὸν νέφος. ὅτι ἀκάθαρτος ὡς ὀλίγον πολὺ αὐτοῦ γίνεται. καὶ νοσώδης. ἢν τε γὰρ ὑπὸ τῶν βορείων οἰκεῖν σφόδρα. ἢ γὰρ τοιούτοισι τὰ πνεύματα. ἄν τε τοιούτοισιν αὐτοῖσιν καὶ τοιούτοις πνεύματα, ὑδαλέα πάντα ἐστί. ἐπεὶ τὰ ὀλίγα τῆς ἑωθινῆς πνεύματα ἔοικεν εἶναι τὰ μεσημβρινὰ μάλιστα διὰ τὸ ἀνθρώπους τὸν πόλιος κατὰ τε ἡμέρης μεταβολάς, ὅτι πολὺ ὁ μέσον γίνεται. ἢ τε ἑωθινὴ καὶ ἡ τοιούτοις δείλαιν. τοῦτο μὲν πνεύμασι, ἄν τε ἐστὶν ὀλίγα καὶ ἀνεπιτήδεια ὧδε ἔχει. τοῦτο δὲ λοιπῶν ὑδάτων βάλωμεν διηγήσασθαι. ἄν τε ἐστὶ νοσώδεα. καὶ ἃ ὑγιεινότατα. καὶ ὁκόσα ἀφ᾽ ὕδατος κακὰ εἰκὸς γίνεσθαι. καὶ ὅσα ἀλαθά. πλεῖστον γὰρ μέρος ξυμβαίνει ἐς τὴν ὑγίειαν. ὁκόσα μὲν οὖν ἐστὶν ἑλώδεα. καὶ γάσιμα, καὶ λιμναῖα, τοῦτα ἀνάγκη ἢ μὲν θέρους εἶναι θερμὰ καὶ παχέα, καὶ ὀδμὴν ἔχοντα, ἄν τε οὐκ ἀπόῤῥυτα ἐόντα, διὰ τὸ τὲ ὀμβρίου ὕδατος ὀπτεῖν φορεῖν ἀεὶ νέον, τό τε ἡλίου καίοντος, ἀνάγκη ἀχρεά τε εἶναι καὶ πονηρὰ καὶ χολώδεα. τῶν δ᾽ χειμῶνος, παλεπὰ τε καὶ ψυχρὰ καὶ πεπολωμένα, ὑπὸ τε χιόνος καὶ παγέων, ὥστε φλεγματωδέστατα εἶναι καὶ βραγχώδεστατα. τοῖσι δ᾽ πίνουσι, σπλῆνας μὲν ἀεὶ μεγάλους εἶναι καὶ μεμυωμένους. καὶ τὰς γαστέρας, σκληράς τε καὶ λεπτὰς καὶ θερμάς. τοῖς δ᾽ ὤμους καὶ τὰς κληῖδας καὶ τὸ πρόσωπον καταλεγέστατας. ἐς γὰρ τὴν σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται, διότι ἰχῶροί εἰσιν. ἐδωδοί τε εἶναι τοῖς τοιούτοις καὶ δι᾽ ὑπηρεσίας. τὰς τε κοιλίας ξηροτάτας τε καὶ τὰς αἴω καὶ τὰς κάτω ἔχειν, ὥστε τὸν φαρμάκων ἰσχυροτέρων δεῖσθαι. τοῦτο μὲν τὸ νόσημα αὐτοῖσιν ξύνοικον ἐστὶν καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. πρὸς δ᾽ τοῦτοισιν οἱ ὕδρωπές τε καὶ πλῆσοι γίνονται καὶ θανατωδέστατοι. τὸ γὰρ θέρεος δυσεντερίαι τε πολλαὶ ἐμπίπτουσι, καὶ διψῶδες, καὶ πυρετοί τε τεταρταῖοι πολυχρόνιοι. τοῦτα δ᾽ τὰ νοσήματα μηκυνθέντα, τὰς τοιαύτας φύσιας ἐς ὕδρωπας καθίστησι, καὶ ἀποκλείνει. τοῦτα μὲν αὐτοῖσι τὸ θέρεος γίνεται. τὸ δ᾽ χειμῶνος, τοῖσι νεωτέροισι μὲν πρὸς πνευμονίαι τε καὶ μανιώδη νοσήματα. τοῖσι δ᾽ πρεσβυτέροισι, καῦσοι, διψῶν τῆς κοιλίης σκληρότητα. τῆσι δ᾽ γυναιξὶν, οἰδήματα ἐστὶ. καὶ φλέγμα λευκόν. καὶ οὐ γαστρὶ ἴσχουσι μόλις. καὶ τίκτουσι χαλεπῶς. μεγάλα τε τὰ ἔμβρυα καὶ οἰδέοντα. ἔπειτα οὐ τῆσι ξυφῆσι φθινώδεα τε καὶ πονηρὰ γίνεται. ἢ τε κάθαρσις τῆσι γυναιξὶν οὐκ ὀπτεῖ ὡς χρὴ μετὰ τὸ τόκον. τοῖσι δ᾽ παιδίοισιν, κῆλαι ὀπτιγίνονται. μάλιστα μὲν τοῖσιν ἀνδράσιν κίρσοι καὶ ἕλκεα οὐ τῆσι κνήμησιν, ὥστε τὰς τοιαύτας φύσιας, οὐχ οἷόν τε μακροβίους εἶναι, ἀλλὰ πρεσγηρασκέειν τὸ χρόνου τὸ ἰκμαδῶδες. ἐπὶ δ᾽ αἱ γυναῖκες δοκέουσιν ἔχειν οὐ γαστρὶ, καὶ ὁκόταν ὁ τόκος ἦ, ἀφανίζεται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρός.

τοῦτο δ᾽

τόπο δ᾽ γίγνεται ὑπὸ ὑδάτων ὁκόταν ὑδροπιπώσωσιν αἱ ὑστέραι. τὰ μὲν τοιαῦτα ὕδατα νομίζω μοχθηρὰ εἶναι πρὸς ἄπαν χρῆμα. δεύτερα δ᾽ ὅσων εἶεν αἱ πηγαὶ οὐκ πρὸς ἑῴων. σκληρὰ γὰρ ἀνάγκη εἶναι. ἢ εἴτε ὄκως θερμὰ ὕδατά ἐστιν. ἢ σίδηρος γίγνεται. ἢ χαλκὸς. ἢ ἄργυρος. ἢ χρυσὸς. ἢ θεῖον. ἢ ἡφαιστεία. ἢ ἄσφαλτον. ἢ νίτρον. ταῦτα γὰρ πάντα ὑπὸ βίης γίνεται τοῦ θερμοῦ. ἐξ οἵων οὐκ τοιαύτης γῆς ὕδατα ἀγαθὰ γίνεται, ἀλλὰ σκληρά τε καὶ καυστώδεα. διαῤῥεῖ χαλεπά. καὶ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν ἐναντία εἶναι. ἄρίστα δ᾽ ὁκόσα οὐκ μεταίωρον χωρεῖον ῥεῖ καὶ λόφων γενομένων. αὐτά τε γὰρ ἐστὶ γλυκέα καὶ λευκά. καὶ τὸ οἶνον φέρειν ὀλίγον οἷά τε ἐστί. ἢν δ᾽ χειμῶνος θερμὰ γίνεται. ἢ δ᾽ θέρους, ψυχρά. ἤτοι γὰρ αἴ εἰσι οὐκ βαθυπάτων πηγέων. μάλιστα δ᾽ ἐπαινέω, οἷς τὰ ῥεύματα πρὸς τὰς αὐαιτόλας καὶ ἡλίου ἐρρώασι καὶ μάλιστα πρὸς τὰς θείας. ἀνάγκη γὰρ λαμπρότερα εἶναι καὶ εὐώδεα καὶ κοῦφα. ὁκόσα δέ ἐστιν ἀγλυκέα καὶ ἀτέραμνα καὶ σκληρά. τὰ μὲν πάντα πίνειν οὐκ ἀγαθά. εἰσὶ δ᾽ ἔνιαι φύσιες καὶ νοσεύματα εἰς ἃ ὀπτιτήδεά ἐστιν τὰ τοιαῦτα ὕδατα πινόμενα, πρὸς ἃ φέρουσιν αὐτίκα. ἔχει δ᾽ καὶ πρὸς τοῦτεον ὧδε. ὁκόσων μὲν αἱ πηγαὶ πρὸς τὰς αὐαιτόλας ἔχουσιν, ταῦτα μὲν ἄριστα αὐτὰ ἑωυτέων ἐστίν. δεύτερα δ᾽ τὰ μεταξὺ τῶν θείων αὐαιτολέων ἐστὶ καὶ ἡλίου καὶ δύσεων. καὶ μάλιστα τὰ πρὸς τὰς αὐαιτολάς. ἔστι τὰ μεταξὺ τῶν δυσμέων τῶν θείων καὶ τῶν χειμερινῶν. φαυλότατα δ᾽ τὰ πρὸς τὸν νότον καὶ τὰ μεταξὺ θείνης ἀναβολῆς καὶ δύσιος. καὶ ταῦτα τοῖσι μὲν νοτίοισιν πολὺ πονηρά. τοῖσι δ᾽ βορέοισιν ἀμείνω. τουτέοισι δ᾽ τρέπει ὧδε χρεόεσθαι. ὅστις μὲν ὑγιαίνει τε καὶ ἔῤῥωται μηδὲν διακρίνειν. ἀλλὰ πίνειν αἰεὶ τὸ παρεόν. ὅστις δ᾽ νόσον εἵνεκα βούλεται ὀπτιτηδεύειν πίνειν, ὧδε αὐ ποιέων μάλιστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης. ὁκόσων μὲν αἱ κοιλίαι σκληραί εἰσιν καὶ ξυνεκταὶ ἀγαθαὶ εἶναι, τούτοισι μὲν τὰ γλυκύτατα ξυμφέρει καὶ κοῦφα καὶ λαμπρότατα. ὁκόσον δ᾽ μαλθακαὶ αἱ νηδύες καὶ ὑγραί εἰσι καὶ φλεγματώδεες, τούτοισι δ᾽ τὰ σκληρότατα καὶ ἀτεραμνότατα. καὶ τὰ ὑφαιρεῖ, ὅτου μὲν αὖ ξηραίνοιτο μάλιστα. ὁκόσα δὲ ὕδατα ἐστὶν ἔνεστιν ἄριστα, καὶ τὰ κουρεώτατα, ταῦτα καὶ τὴν χοιλίαν διαλύει εἰκὸς μάλιστα καὶ διαστήκειν. ὁκόσα δέ ἐστιν ἀτεραμνα καὶ σκληρὰ καὶ ἥκιστα ἔνεστιν ἁλαθά, ταῦτα δ᾽ ξυνίσταται μᾶλλον τὰς κοιλίας καὶ ξηραίνει. διὰ δὲ ψευσάμενοι εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι τὴν δίψαν ὑδάτων πρὸς τὴν ἀπείλιν, καὶ ὅτι νομίζει διαχωρήσειν. τὰ δὲ ἐναντιώτατά ἐστιν πρὸς τὴν διαχώρησιν, ἀτεραμνα γὰρ καὶ ἀνέψαυα, ὥστε καὶ τὴν κοιλίαν ὑπ᾽ αὐτῆς τρύφειν μᾶλλον ἢ τήκειν. καὶ πρὸς μὲν τὴν πηγέων ὑδάτων ὧδε ἔχει. πρὸς δ᾽ τὴν ὀμβρείων, καὶ ὁκόσα ἀπὸ χιόνος φέρουσιν ὅκως ἔχει. τὰ μὲν ἐν ὄμβρια κουφότατα καὶ γλυκύτατά ἐστιν καὶ λεπτότατα καὶ λαμπρότατα. πλεῖστον τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος αὐαίνει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τὸ τε λεπτότατον καὶ κουφότατον. δῆλον δὲ αὐ ἅλες ποιέουσιν. ὃ μὲν γὰρ δημιουργὸν λείπει αὐτὸν ὑπὸ παχέος καὶ βαρέος, καὶ γίνεται ἅλες. ὃ δὲ λεπτότατον ὁ ἥλιος ἀναρπάζει ὑπὸ κουφότητος. αὐαίνει δ᾽ ὃ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τοῦ ὑδάτων μόνον τὸ λιμναίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ὅσα ἀπόῤῥυτα ἐν ὁκόσοισιν ὑγρὸν τί ἐστιν. ἔνεστι δ᾽ ἐν πάντι χρήματι. καὶ ὅσα αὐτέων τῶν ἀνθρώπων ἄγει τὸ λεπτότατον τῆς ἰκμάδος, καὶ κουφότατον

contingit ob aquam inter cutem, cùm ea vteri laborarint. Ac huiuſmodi quidem aquas ad quiduis paratas eſſe cenſeo. Secũdo loco eas quarum fontes in ſaxoſis locis ſunt (quas duras eſſe neceſſe eſt) aut ſi vbi calidæ æquæ exiſtũt, aut ferrum naſcitur, aut æs, aut argentũ, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrũ. Hæc enim omnia caloris vi proueniunt. Neq; igitur ex huiuſmodi terra bonæ aquæ naſcuntur, ſed duræ & æſtuoſæ, quæq; per vrinas nõ facilè ferũtur, & alui egeſtioni aduerſantur. At verò optimæ ſunt, quæ ex ſublimib. locis & terræ tumulis profluũt. Hæ enim dulces ſunt & albæ, modicumq; vinum ferre queunt, per hyemem calidæ, per æſtatem frigidæ. Tales enim ex profundiſſimis fontibus proueniũt. Maximè verò cõmendantur, quarum fontes ad ſolis exortus, præſertimq; eſtiuos decurrunt. Limpidiores enim & boni odoris, & leues eſſe neceſſe eſt. Salſæ verò & indomitę, & duræ, in totum quidem vt bibantur, improbandæ. Sunt tamen naturæ quædam & morbi, quibus tales aquæ potu ſunt cõmodæ, de quibus mox dicam. Ac de his res ita ſe habet. Quarum quidem fontes ad oriẽtes ſpectant, eæ inter omnes optimæ. Secundum has, quæ ſunt inter æſtiuos ſolis exortus & occaſus, ſed præcipuè ad exortus. Tertio loco, quæ ſunt inter occaſus eſtiuos & hybernos. Deterrimæ verò quæ ad auſtrum ſpectãt, quæq; ſunt inter æſtiuum ortum & occaſum. Et hæ iis quidem qui ſunt ad auſtrum, valdè prauæ, iis verò qui ad ſeptentrionẽ, præſtantiores. His hoc modo vti conuenit. Qui ſanus eſt ac valet, is nullo habito diſcrimine, ſemper eã quæ adeſt, bibat. Qui verò morbi cauſa eam quæ maximè conueniat bibere volet, is hoc modo præcipuè ſanitatem cõſequatur. Quorum quidẽ ventres duri ſunt, & qui promptè ſuccẽduntur, iis certè dulciſſimæ, leuiſſimæ, & limpidiſſimę conferunt. Quibus verò ventres inferiores molles ſunt, humidi & maximè pituitoſi, iis duriſſimę, & maximè cõcti difficiles, & aliquantulum ſalſæ accõmodatę ſunt. Hoc enim modo maximè reſiccari poterint. Quæ nãque aquę coquendo ſunt optimę & facilè liqueſcunt, eas vẽtrem diſſoluere ac liquefacere maximè æquum eſt. Indomitæ verò ac duræ, & quæ coquẽdo minimè idoneæ, eæ ventres magis cogunt & reſiccãt. At verò de aquis ſalſis propter imperitiam falluntur quidam, quodq; aluum ſoluere exiſtimẽtur, cùm maximè alui deiectioni repugnent. Indomitæ enim ſunt & coqui nequeunt, proindeq; ab eis venter potiùs adſtringitur quàm eliquetur. Ar de fontiũ quidem aquis hoc modo ſe res habet. Quæ autem ex imbribus colliguntur, & ex niue fiunt, quomodo ſe habeãt enarrabo. Aquæ igitur ex imbribus collectæ, leuiſſimæ & dulciſſimæ ſunt, tenuiſſimæ & limpidiſſimæ. Sol enim quod imprimis in aqua eſt tenuiſſimum & leuiſſimum ſurſum educit & rapit. Id autẽ ex ipſo mari patet, in quo quod ſalſum eſt, propter craſſitudinem & grauitatem remanet, & mare euadit; tenuiſſimum verò propter leuitatem ſol ad ſe rapit. Neque verò tale quid ex aquis ſolùm lacuſtribus ſurſum educit, verùm etiam ex ipſo mari, & ex omnibus in quibus aliquid humoris ineſt, quod quauis in re ineſt. Quinetiam ex ipſis hominibus tenuiſſimum ac leuiſſimum humorem educit.

Cuius rei maximũ est indicium, cùm homo vestibus indutus in sole ambulauerit aut sederit. Quaſcunq; enim corporis partes ſol aſpicit, hæ nullum ſudorem emittunt. Sol enim quicquid ſudoris cõparet, ad ſe rapit. Quæ verò veſte, aut alia quauis re cõteguntur, hæ exudant. Per vim enim à ſole ſudor elicitur, ſeruatur autem à tegumento, ne à ſole deleatur. Cùm verò ad vmbram peruenerit, tũ corpus æqualiter ſudore diffluit. Neq; enim ampliùs ſol affulget. Atq; eã ob cauſam inter aquas etiam hæ citiſſimè putreſcunt, odoremq; prauum habet aqua pluuia, & quòd ex pluribus collecta eſt & permixta, proindeq; celerrimè putreſcat. Ad hæc quoque cùm rapta eſt in ſublime euecta circumfertur & aëri permiſcetur, quod quidem in ea eſt turbidum & noctem referens, excernitur & ſecedit, & aër ac nebula euadit. Tenuiſſimum verò & leuiſſimum relinquitur, & à ſole vſtum & coctum dulceſcit. Quin & alia omnia quæ coquũtur ſemperdulcia euadunt. Dum igitur diſperſa nec dũ collecta fuerit, in ſublime fertur. At vbi coaceruata & à vẽtis inter ſe aduerſariis de repentè in ſe coacta fuerit, tum deorſum prorumpit, qua parte copioſa collecta fuerit. Tũc enim iſtud magis cõtingere par eſt, cùm nubes vento ſtabilitatem minimè habente agitatæ ac delatæ, de repentè cõtrario vento & aliis nubibus occurſarint. Hic quidem prima ipſius pars cogitur. Poſterior verò inſuper accedit, eaq; ratione craſſior & nigrior euadit, ac pondere deorſum prorumpit, imbreſq; oriuntur. Atq; has quidẽ aquas optimas eſſe rationi eſt conſentaneum, vt tamen excoquãtur & excolentur opus habent. Sin minùs, odorem prauum obtinent, & bibentibus raucitatem & vocis grauitatem adeſſe æquũ eſt. Prauæ verò omnes quæ ex niue & glacie fiunt. Vbi enim ſemel concreuerint, nõ ampliùs ad priſtinam naturam redeunt. Sed quod in his quidem eſt ſplendidũ, & leue, & dulce, excernitur & euaneſcit, remanet verò quod turbidiſſimum & põderoſiſſimum. Quod hac ratione deprehẽdas. Si enim hyemis tempore vaſculum certã aquæ menſura affuſa, ſub dio exponere voles, vt maximè congeletur, deinde poſtridie in locum calidum delatum, vbi glacies maximè liquefcat, tumq; ſoluta fuerit, iterũ aquam metiaris, aquã multò pauciorẽ reperias. Hoc certè indicio cognoſces, quòd congelatione id quod eſt leuiſſimum & tenuiſſimum euaneſcit & expirat, non quod grauiſſimũ & craſſiſſimũ, cùm id ei contingere nequeat. Hãc igitur ob cauſam aquas de niue & glacie liquatas, earũq; ſimiles, ad quiduis peſſimas eſſe exiſtimo. Atq; de aquis quidem quę ex imbribus, niuibus & glacie colliguntur, ad hũc modum ſe res habet. At verò calculo maximè tentantur, & renũ morbis, ac vrinæ ſtillicidio, & coxẽdicum affectionibus corripiũtur, herniæq; iis ſuboriũtur, qui cuiuſq; modi aquas bibũt, aut de magnis fluminibus, in q̃ alia decurrũt, & deſtagno in quod multarũ & cuiuſuis generis aquarũ riuuli deueniũt, quiq; aduectitiis aquis vtũtur, quæ ex longo & minimè breui interuallo deducũtur. Neq; enim fieri poteſt vt aquæ inter ſe ſimiles ſint, verùm alię dulces ſunt, aliæ ſalſæ, & aluminoſæ, aliæ de calidis effluũt. Atq; hæ ſimul permixtæ inter ſe diſſident, & ſemper ſuperat quæ valentiſſima eſt. Neq; ſemper cadẽ viribus pollet, ſed aliàs alia.

τεκμήριον ὂν μέγιστον ὅτου αὐ. θερμὸς ἐν ἡλίῳ βαδίζῃ, ἢ καθίζῃ ἱμάτιον ἔχων. ὁκόσα μὲν γὰρ χρωτὸς ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, οὐχ ἱδρώσει αὐ. ὁ γὰρ ἥλιος ἀναρπάζει ὃ προσφαινόμενον τοῦ ἱδρῶτος. ὁκόσα δὲ ὑπὸ τῆς ἱματίου ἐσκέπασται, ἢ ὑπ' ἄλλου τευ, ἱδροῖ. ἐξάγει μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ βιάζει. σώζει δὲ ὑπὸ τοῦ σκέπης, ὥστε μὴ ἀφανίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ὁκόταν δὲ εἰς σκιὴν ἀφίκηται, ἀπέρχεται ὃ σῶμα ὁμοίως διιδρῶ. οὐ γὰρ ἔτι ὁ ἥλιος ὀπτιλάμπει. ἐξάγει δὲ τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ὑδάτων πάχεα τοῦτο, καὶ ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν ὃ ὄμβριον. ὅτι ἀπὸ πλείστων συνῆκε καὶ συμμέμικε, ὥστε σήπεσθαι πάχεα. ἔτι δὲ τρὸς ζουτέοισιν ἐπιδδὺ ἀρπασθῇ καὶ μετεωρισθῇ περιφερόμενον καὶ καταμεμιγμένον ἐς τὴν ἠέρα, ὃ μὲν θολερὸν αὐτέου καὶ νυκτῶδες, σκκρίνει καὶ ἐξίσα καὶ γίνεται ἠὴρ καὶ ὀμίχλη. ὃ δὲ λεπότατον καὶ κουφότατον αὐτέου, λείπει καὶ λυκαίνει ὑπὸ τοῦ ἡλίου καθαρόμενόν τε καὶ ἐφόμενον γίνεται δὲ καὶ ἰσχὰ πάντα τὰ ἐφόμενα αἰεὶ γλυκέα. ἕως μὲν οὖν διεσκεδασμένον ἢ καὶ μήπω ξυνεσηκέ, φέρει μετέωρον. ὁκόταν δέκα ἀθροισθῇ καὶ ξυστραφῇ ἐς ὃ αὖθι ὑπὸ αἰέμων ἀλλήλοισιν ἐναντιωθέντων ἐξαίφνης, τότε καταῤῥήγνυται ἢ αὖ τύχῃ πλῆσον ξυστραφέν. τότε γὰρ ἐοικὸς ἤδη μᾶλλον γίγνεται. ὁκόταν τὰ νέφεα μὴ ὑπὸ αἰέμων σείεσθαι ἔχοντος, ὡρμημένα ἐόντα καὶ χωρέοντα ἐξαίφνης αὐτικὰ ἢν πνεῦμα ἐναντίον καὶ ἕτερα νέφεα, ἐν τούτῳ τὰ μὲν πρῶτον αὐτέου ξυστρέφει. τὰ δὲ ὄπισθεν, ὅτι φέρεταί τε, καὶ ἤδη παχύνει καὶ μελαίνει καὶ ξυστρέφεται ἐς ὃ αὖθι, καὶ ὑπὸ βαρέος καταῤῥήγνυται, καὶ ὄμβρον γίνεται. [35] τοῦτο μὲν ὅστιν ἄδηλα χρὴ ὃ εἰκὸς. δεῖται δὲ ἀφέψεως [37] καὶ ἀποσήπεσθαι. εἰ δὲ μὴ, ὀδμὴν μὲν ἴσχει πονηρὴν, καὶ βεβίηρος καὶ βαρυφωνίην τοῖς πίεσι παρείσεται. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων, πονηρὰ πάντα. [38] ὁκόταν γὰρ ἅπαξ παγῇ, οὐκ ἔτι ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν καθίσταται, ἀλλὰ ὃ μὲν αὐτέου λαμπρὸν καὶ κοῦφον καὶ γλυκὺ σκκρίνει καὶ ἀφανίζεται. ὃ δὲ θολωδέστατον καὶ βαθυφορέστατον, λείπεται. γνοίης δ' ἂν ὧδε. εἰ γὰρ βάλοις ὅταν οἱ χιμῶνες ἀτῆσον μέτρῳ ἐγχέας ὕδωρ, θεῖναι ἐς τὴν αἰθρίην ἵνα πήξῃ μάλιστα. ἔπειτα τῇ ὑστεραίῃ εἰς ἐνεγκὼν εἰς ἀλέαν, ὅπως χαλάσῃ μάλιστα ὁ πάγετος. ὁκόταν δὲ λυθῇ, αὖ αμετρήσῃς ὃ ὕδωρ, εὑρήσεις ἔλασσον συχνόν. ὅ τοι τεκμήριον [39] ὅτι οὐκ ἐστὶ πῆξις, ἀφανίζει καὶ ἀναξηραίνεται ὃ κουφότατον καὶ λεπότατον, καὶ ὃ βαρύτατον καὶ παχύτατον, καὶ γὰρ δυνάμει. τοῦτο δὴ νομίζω πονηρότατα τοῦτο τὰ ὕδατα εἶναι. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων, τὰ τοιαῦτα ἐόντα πρὸς ἄπαντα χρήματα. τοῦτο μὲν οὖν ὀμβρίων ὑδάτων, καὶ τῶν ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων, ἔστιν ἔχοντα. λιθιάσι δὲ μάλιστα αἰθρωποι. καὶ ὑπὸ νεφριτίδων καὶ στραγγουρίης ἀλίσκονται καὶ ἰσχάδων, καὶ κήλαι γίνονται, ὅσοι ὕδατα πίνουσι πολυοδαπάτατα, καὶ ἀπὸ πολαμῶν μεγάλων εἰς ὃς πολαμὸς ἕτερος ἐμβάλλουσιν. καὶ ἀπὸ λίμνης, εἰς ἣν ῥέουσαι πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ ἀφικνεῦται. καὶ ὁκόσοι ὕδασιν ἐπαικτοῖσιν χρέονται δεῦμα μακρὸν ἀπεχόμενοι, καὶ μὴ ὀκ βεβρεχότες. ἀ γὰρ οἷόν τε ἕτερον ἑτέρῳ ἐοικέναι ὕδωρ. ἀλλὰ τὰ μὲν γλυκέα ἐστὶ. τὰ δὲ ἀλυκά τε καὶ στυφελεώδεα. τοῦ δὲ ἀπὸ θερμοῦ ῥεῖν. ξυμμισγόμενα δὲ ταῦτα ἐς ταὐτὸν ἀλλήλοισιν ταράσσει, καὶ κρατεῖ ἀεὶ ὃ ἰσχυρότατον. ἰσχὺς δὲ οὐκ ἀεὶ ταὐτό. ἀλλ' ἀνάγκη καὶ τὰ

καὶ τὰ πνεύματα. ταῦ μὲν γὰρ βορέης τὴν ἰσχὺν παρέχει. ταῦ δὲ νότου. καὶ τῶν λοιπῶν τοῦτο αὐτὸς λόγος. ὑφίσταται οὖν πᾶσι διατέοισιν ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἰλὺς καὶ ψάμμος. καὶ ἀπὸ τούτων πινομένων τὰ νοσήματα γίγνεται τὰ τοιάδε. ὅτι δὲ οὐ πᾶσιν ἐξῆς φράσω. ὁκόσων μὲν ἡ κοιλίη εὐρεῖα τε καὶ ὑγιὴς ἐστιν. καὶ ἡ κύστις μὴ πυρεώδης. [40] μὴ δὲ ὁ σύμαχος τῆς κύστιος ξυμπέπτωκε λίθῳ. ἔστι μὲν διῤῥυσιήδιος. καὶ ἐν τῇ κύστῃ οὐδὲν ξυστρέφεται. ὁκόσων δὲ αὖ ἡ κοιλίη πυρετώδης ἢ ἀνάγκη καὶ τὴν κύστιν τοῦτο πάσχειν. ὁκόταν γὰρ θερμαινθῇ μᾶλλον τῆς φύσιος, ἐφλήμηνεν αὐτῆς ὁ σύμαχος. ὁκόταν δὲ τοῦτο πάθῃ, ὃ ἔργον οὐκ ἀφίησιν, ἀλλ' ἐν ἑωυτέῳ ξυνέψει καὶ συγκαίει. καὶ ὃ μὲν λεπότατον αὐτέου, ἀποκρίνεται, καὶ ὃ καθαρώτατον, διίῃ καὶ ἐξουρέεται. ὃ δὲ παχύτατον καὶ θολωδέστατον, ξυστρέφεται καὶ συμπήγνυται. ὃ μὲν πρῶτον μικρόν. ἔπειτα μεῖζον γίγνεται. κυλινδούμενον γὰρ ὑπὸ τοῦ οὔρου, ὅτι αὖ ξωίσηται παχύ, ξυναρμόζει πρὸς ἑωυτό. καὶ οὕτως αὔξεται τε καὶ πρηγνύται. καὶ ὁκόταν οὐρέῃ, πρὸς τὸν σύμαχον τῆς κύστιος πρὸς πίπτει ὑπὸ τοῦ οὔρου βιαζόμενον, καὶ κναύει οὐρέειν, καὶ ὀδυνᾶται παρέχει ἰσχυρά. ὥστε τὰ αἰδοῖα τείνουσι καὶ ἕλκεσι καὶ τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα. δοκέει γὰρ αὐτέοις ὃ αἰπὸν ἐνεῶν εἶναι τῆς οὐρήσιος. τεκμήριον δὲ ὅτι οὕτως ἔχει. ὃ γὰρ οὖρον λαμπρότατον οὐρέουσιν οἱ λιθιῶντες πρὸς τὸν μηνοειδὲς ὀρρόν. ὅτι ὃ παχύτατον καὶ χολωδέστατον αὐτέου μένει. [41] καὶ συστρέφεται, τὰ μὲν πλῆσα οὕτω λιθιά. γίγνεται δὲ παισὶν καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος, ἢν μὴ ὑγιηνὸν ᾖ, ἀλλὰ θερμόν τε λίθῳ καὶ χολωδές. τῷ γὰρ κοιλίῃ ἀθερμαίνει καὶ τῷ κύστιν, ὥστε ὃ οὖρον ξυκκαιόμενον τοῦτο πάσχειν. καὶ φημὶ ἀμμῶνα εἶναι τοῖς παιδίοισιν τὸν οἶνον ὡς ὑδαρέστατον διδόναι. ἥκιστα γὰρ τὰς φλέβας ξυγκαίει καὶ σκληραίνει. [42] τοῖσι δὲ θήλεσιν αἰδοίοις γίγνεται οὐχ ὁμοίως. ὁ γὰρ οὐρητὴρ βραχύς ἐστιν ὁ τῆς κύστιος καὶ ἀρτιός, ὥστε βιάζεται ὃ ἔργον ῥηιδίως. οὔτε γὰρ τῇ χρείῃ τείνει ὃ αἰδοῖον, ὥσπερ ὃ ἄρσεν. οὔτε ἀπέχει τοῦ οὐρητῆρος. [43] ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξωτέρω ἐστί. καὶ ὅτι οἱ οὐρητῆρες εἰσὶν ἀρρῆς, καὶ πίνουσι πλῆσον, ἢ οἱ παῖδες. τοῦτο μὲν οὖν ζουτέων ὧδε ἔχει, ἢ ὅτι ζουτέων ἐγγύτατα. τοῦτο δὲ ἔτι ὧδε αὖ τις σκεψαίμεθα ἀρχηνιώσκει, ὁκοῖόν τι μέλλει ἔσεσθαι ὃ ἔτος. εἴ τε νοσερὸν εἴτε ὑγιηρόν. [44] ὡς μὲν γὰρ κατὰ λόγον γίνεται τὰ σημεῖα ὅτι τοῖς ἄγροισι διώσεσί τε καὶ ὅτι τέλεσιν. ἔν τε τῷ μετοπώρῳ ὕδρωπα γίγνεται. καὶ ὁ χιμὼν μέτριος. καὶ μήτε λίθῳ ἄγχος μήτε ἐπιβάλλων τὴν κεφαλὴν τῷ ψύχει. ἔνθε τῷ ἦρι ὕδατα γίγνεται ὥραια καὶ ἐν ὧρῃ θέρει. ὅτῳ ὃ ἔτος ὑγιεινότατον εἰκὸς ἐστί, [45] ἢν δὲ ὁ μὲν χιμὼν, αὐχμηρὸς καὶ βόρεος γίγνεται, ὃ δὲ ἦρ ἐπόμβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη ὃ θέρος πυρετώδες γίνεσθαι, [47] καὶ ὀφθαλμίας ἐμποιεῖν. ὁκόταν γὰρ ὃ πνίγος ὅτι γίγνεται ἐξαίφνης, τῆς τε γῆς ὑγρῆς οὔσης ἐπὶ τῶν ὀμβρων τῶν ἐαρινῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ νότου, [48] ἀνάγκη θέρος πολύ τε καῦμα εἶναι, ἀπό τε τῆς γῆς θέρος οὔσης καὶ θερμῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ ἡλίου κάοντος, [49] τῶν τε χειλέων μὴ ξυνεφηκόντων τοῖς ἀνθρώποις. μή τε τοῦ ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου. καὶ γὰρ οἷόν τε τοῦ θέρος τοιοῦτον ὄντος, [50] μὴ καὶ πλαδῶδες ὃ σῶμα καὶ τὸν φρένα, ὥστε τοῦ πυρετοῦ ὅτι πάθῃ ὀξυτάτους ἅπασιν. μάλιστα δὲ τοῖσιν

Sed & ex ventis, huic quidem boreas vires præbet, illi verò auſter, & de reliquis eadem eſt ratio. Ex his igitur limum & arenam in vaſis ſubſidere neceſſe eſt, & ex earum potu prędicti morbi gignuntur. Quòd verò nõ omnibus, deinceps dicam. Quibus quidem aluus tum fluida, tum ſana eſt, & veſica minimè ignea, neq; veſicę os cum ea valde conſpirat, ij quidem facilè vrinam emittunt, neque quicquam in veſica colligitur. Quibus verò aluus ignea fuerit, veſicã etiam eadem affectione teneri neceſſe eſt. Cùm enim magis quàm natura poſtulet calefacta fuerit, os ipſius inflammatione tentatur. Sic autem affectum, vrinam non emittit, ſed in ſeſe concoquit & adurit, & quod quidem in ea eſt tenuiſſimum ſecernitur, quodque puriſſimum trãſit & cum vrina educitur, quod verò craſſiſſimum ac turbidiſſimũ, colligitur & concreſcit, primùm quidem minore copia, deinde maiore. Cùm enim per vrinam volutatur, quicquid craſſum conſtitit, ad ſeſe applicat, eoque modo augetur, & in tofum dureſcit. Dumq; vrinam emittit, ab vrina vi propulſum ad veſicæ os collabitur, & vrinam impedit, doloremq; vehementem exhibet. Proindeque pueri calculo laborantes pudenda confricant & vellicãt, quòd ipſis reddendæ vrinæ cauſa eo loco eſſe videatur. Hoc autem ita ſe habere indicio eſt, quòd qui calculo laborant vrinam ad inſtar ſeri limpidiſſimam reddũt, cùm quod in ea eſt craſſiſſimum ac maximè returbidum iſthic maneat ac verſetur. Ac plærique quidem hoc modo calculum gignunt. Gignitur autem & pueris ex lacte, ſi non ſalubre fuerit, ſed valde calidum & bilioſum. Ventrem enim concalefacit & veſicam, ac proindedum vrina ſimul aduritur iſtam affectionem ſentit. Et mea quidem ſententia, præſtat pueris vinũ quàm maximè dilutum exhibere, cùm nimirum venas minùs adurat & reficcet. At in muliebribus pudendis nõ eodem modo cõtingit. Veſicæ enim fiſtula vrinaria brevis eſt & ampla, vt facilè vrinam propellat. Neq; enim manu pudendum, velut maſculus, confricat, neque fiſtulam vrinariam contingit, quòd intrà pudenda perforata ſit. Cumq; meatus vrinarij ampli ſint, plus enim quàm pueri bibunt. Ac de his quidem hoc modo ſe res habet, aut ad hæc quàm proximè accedit. De annis autem hoc modo cõſideratione adhibita quis ſtatuat, qualisnam annus futurus ſit, númne ſalubris, an morboſus. Si quidem ſecũdum rationem in ſyderum ortu & occaſu ſigna appareant, ſi per autumnũ pluat, & hyems ſit moderata, neq; admodum blanda, neq; præter modum frigida, & vere ac æſtate aquæ tempeſtiuæ eueniant, ſic annum ſalubertimum eſſe conſentaneum eſt. Quòd ſi hyems quidem ſicca & aquilonia, ver verò pluuium & auſtrinum fuerit, æſtatem febribus abundare, & lippitudines inducere neceſſe eſt. Vbi enim ab imbrib. vernis & ab auſtro terra humectata fuerit, & plenior æſtus de repente ſupervenerit, tum à terra madida & calida exiſtente, tum à ſole adurente, ardorem conduplicari neceſſe eſt, hominum ventribus minimè conſiſtentibus, neq; reficcato cerebro. Neque enim vbi ver tale extiterit, fieri poteſt, quin corpus & caro nimio humore diffluant, ita vt omnibus, ac maximè pituitoſis, acutiſſimæ febres

immineant. Mulieribus verò & naturis maximè humidis, inteſtinorum difficultates contingere par eſt. Ac ſiquidem ſub caniculæ exortum aqua & hyberna tempeſtas ſuperuenerit, eteſiæque ſpirauerint, quietis ſpes eſt, autumnumque ſalubrem fore. Aliôqui periculum eſt ne pueri & mulieres moriantur, minimè verò ſenes, aut ne qui euaſerint in quartanas tandem incidant, & ex quartanis in aquam inter cutem. At ſi hyems quidē auſtrina, pluuioſa & placida fuerit. Ver verò aquilonium, ſiccum & tempeſtuoſum, primùm quidem mulieres quæ prægnantes extiterint, & quibus partus in ver imminet, abortionem facturas eſt veriſimile, quæ verò etiam pepererint, adeò imbecillos ac morboſos fœtus parituras, vt aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles, & valetudinarij viuant. Atq; hæc quidem mulieribus, reliquis verò inteſtinorum difficultates & lippitudines ſiccas, nonnullisq; defluxiones a capite in pulmonem. Pituitoſis itaque inteſtinorum difficultates fieri par eſt, ac mulieribus pituita à cerebro defluente propter naturæ humiditatem. Bilioſis verò lippitudines ſiccas, ob carnis caliditatem & ſiccitatem. Senibus autem defluxiones ob venarum raritatem ac diſtentionem, vt ex his nonnulli repente intereant, alij dextra parte reſoluti iaceant. Cùm enim hyeme exiſtente auſtrina & calida, corpus non conſtringatur, neque venæ, vere aquilonio & ſicco, ac frigido ſuperueniente, cerebrum quod vna cum vere diſſolui & purgari à grauedine & raucedine oportebat, tunc denſatur & cogitur, proindeq; accedente de repente æſtate, æſtuque ac mutatione contingente, hi morbi ingruant, tandemq; reliquis morbis, cum ventres facilè reſiccari nequeant, inteſtinorum læuitates, & aquæ inter cutem ſuccedant. Si verò æſtas pluuioſa fuerit & auſtrina, & autumnus ſimiliter, morboſam eſſe hyemem neceſſe eſt, iiſq; qui pituita abundant, & quadrageſimum annum exceſſerunt, febres ardentes contingere æquum eſt, bilioſis verò morbos laterales, & pulmonum inflammationes. At ſi æſtas ſicca & aquilonia fuerit, autumnus verò pluuius & auſtrinus, ſub hyemem capitis dolores & cerebri ſyderationes fieri par eſt, ac præterea raucēdines, grauedines, & tuſſes, & nonnullis quoque tabes. Quòd ſi aquilonius & ſiccus fuerit autumnus, ac neque ſub canem, neq; ſub arcturum pluuioſus, pituitoſis quidem præcipuéque natura humidis & mulieribus confert, bilioſis verò hoc eſt maximè aduerſum. Admodum enim reſiccantur, iiſque lippitudines aridæ contingunt, & febres acutæ ac diuturnæ, quibuſdam etiam melancholiæ. In bile nanque quicquid eſt humidiſſimum & aquoſiſſimum conſumitur, quod verò craſſiſſimum & acerrimum remanet, quod in ſanguine eadem quoque ratione accidit, vnde ij morbi illis contingunt. Pituitoſis verò hæc omnia auxilio ſunt. Reſiccantur enim & ad hyemem peruenīunt, ab aliis temporibus inuicem ſuccedentibus reſiccati. Qui igitur hęc mente complexus & contemplatus fuerit, is ex mutatio-

φλεγματίνοι. καὶ δυσενλεείας εἰκὸς ἐστιν γίγνεσθαι καὶ τῆσι γναυξίν· καὶ τοῖς εἰδέσιν τοῖς ὑγροτάτοισι.[52] καὶ ἢν μὲν ὅτε κυνὸς ὀρτιβολῇ ὕδωρ ὀρτιμνῇ καὶ χίμων, καὶ οἱ ἐτησίαι πνεύσωσιν ἐλπὶς παύσασθαι, καὶ ὃ μετόπωρον ὑγιηρὸν γενέσθαι. ἢν δὲ μὴ, κίνδυνος θανάτοις τε γενέσθαι τοῖσι παιδίοισι καὶ τῆσι γναυξίν. τοῖσι δὲ πρεσβύτησιν ἥκιστα. τάς τε τεσσερακονθήμερος εἰς τεταρταίους ἀποτελεῖ τοῦ. καὶ ὃν τὸν τεταρταίων ἐς ὕδροπας.[53] ἢν δὲ χίμων νότιος γένηται, καὶ ἕπομβρος, καὶ ἄνυδρος. ὃ δὲ ἦρ βορέου τε καὶ ἀνχιμεῶν καὶ χίμεριον. τεσσαρακοντοῦ μὲν τὰς γναῦας ὁκόσαι ἂν τύχωσιν ἐν ἔαρι ἔχουσαι, καὶ ὁ τοκετὸς αὐτέσιν ἦ,[54] τεσσὸς τῷ ἔει ἐκπρόσκεσθαι. ὁκόσαι δὲ ἂν καὶ τέκωσιν, ἀκεραιότατα τὰ παιδία τίκτειν καὶ νοσώδη. ὥστε ἢν αὐτίκα ἀπόλλυσθαι. ἢν ζῶσι λεπτά τε ἐόντα καὶ ἀσθενέα καὶ νοσώδεα. ταῦτα μὲν τῆσι γναυξίν. τοῖς δὲ λοιποῖσι δυσενλεείας, καὶ ὀφθαλμίας ξηράς. καὶ οἰνοῖσι καταῤῥεῖν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὅτι τὰ πνεύμονα.[55] τοῖσι μὲν οὖν φλεγματίνοισι, δυσενλεείας εἰκὸς γίγνεσθαι. καὶ τῆσι γναυξὶν φλέγματος ὀρτικαταῤῥυέντος ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ἀραιοῦ τε καὶ ὑγροτητος τῆς φύσιος. τοῖσι δὲ χολώδεσιν,[56] ὀφθαλμίαι ξηραὶ ἀραιοῦ τε θερμότητος καὶ ξηροτητος τῆς χρόας.[57] τοῖσι δὲ πρεσβύτησι, κατάῤῥεῖν ἀραιοῦ τε καὶ ἀραιότητος καὶ τοῦ ἔκτασιν τῶν φλεβῶν. ὥστε ἐξαίφνης τοὺς μὲν ἐπὸ φρενίτιδος ἀπόλλυσθαι. τοὺς δὲ παραπλήκτους γίνεσθαι τὰ δεξιά.[58] ὁκόταν δὲ τοῦ χίμῶνος ἐόντος νότου τοῦ θερμοῦ τοῦ σώματος μὴ ξωνίσῃ, μὴ δὲ φλέβες, τοῦ ἦρος ὀρτιμηνιαίου βορέου καὶ ἀνχιμεῶν καὶ ψυχροῦ ὁ ἐγκέφαλος ὀπτανίκα αὖτε ἅλμα καὶ ὀφθαλμίαι καθαίρεσθαι ὑπό τε κρύζης καὶ βράγχων, ἡνίκα αὖπε πόδιν τε καὶ συνίσῃ), ὥστε ἐξαίφνης δ' ἦρεος ὀρτιμηνιαίου καὶ τοῦ καύματος καὶ τοῦ μεταβολῆς ὀρτιγενομένης, τῶν τὰ νοσήματα ὀρτιπίπτει. καὶ λιγεντερίαι καὶ ὕδροπες τελευτῶσι τοῖσι νοσήμασι ὀρτιγίνονται. καὶ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως.[59] ἢν δὲ ὃ ἦρος ἕπομβρον γένηται, καὶ νότιον,[60] καὶ ὃ μετόπωρον χίμῶνα αὐαίνει νοσερὸν ἐόν. καὶ τοῖς φλεγματίνοισι, καὶ τοῖς φαγαίνοισι παταγαίνοντα ἑτέων, καύσοις γίνεσθαι εἰκὸς· τοῖσι δὲ χολώδεσιν, πλευρίτιδας, καὶ τεσσερακονθαμονίας.[61] ἢν δὲ ὃ ἦρος αὖχμεῶν γένηται καὶ βόρεον. ὃ δὲ μετόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χίμῶνα, καὶ σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίνεσθαι. καὶ τεσσερεσκαιδεκάτῃ βεβήχοις, καὶ κρύζας, καὶ βῆχας, οἰνοῖσι δὲ καὶ φθίσιας.[62] ἢν δὲ βόρεόν τε ἦ καὶ αὔυδρον, καὶ μήτε κύνα ἕπομβρον μήτε ὀρτὶ τοῦ ἀρκτούρου, τοῖσι μὲν φλεγματίνοισι φύσει ξυμφέρει μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας καὶ τῆσι γναυξὶν· τοῖσι δὲ χολώδεσι τοῦτο πολεμιώτατον τοῦ. λίθων δὲ αὐαξηραίνονται, καὶ[63] ὀφθαλμίαι αὐτοῖσιν ὀρτιγίνονται ξηραὶ, καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι οἰνοῖσιν, καὶ μελαγχολίαι.[64] τῆς γὰρ χολῆς ὃ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον ἀναλοῦται, ὃ δὲ παχύτατον καὶ δριμύτατον λείπεται καὶ τοῦ αἵματος τοῦ τὸν αὐτὸν λόγον, ἄφνω ταῦτα νοσήματα αὐτέοις γίνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίνοισι, πάντα ταῦτα ἀρωγά ἐστιν.[65] ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χίμῶνα ἀφικνέονται, ὥστ' ἄλλων τ' ἐς ἄλλα αὐαξηραινόμενοι. ἢν δὲ ὁ χίμων, βόρεος γένηται καὶ ξηρὸς, ὃ δὲ ἦρ, νότιον καὶ ἔπομβρον, τοῦ δὲ ἦρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἐξαίφνης· τοῖσι δὲ πεπαυμένοις καὶ γναυξὶν, πυρετοί. καὶ κατὰ ταῦτα τὰς ὁ νοσήμνος καὶ σκοτούμενος, τεσσεῤῥαδεῖν αὐτὰ πλέα

πλέα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῆς μεταβολέων. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων τὰς μεγίστας, καὶ μήτε φάρμακον διδόναι ἐκείνα, μήτε κοιλίῃ, μήτε ἐς κοιλίῃν, μήτε τέμνειν πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα ἢ καὶ πλείονες· μέγιστα δὲ εἰσιν αἱ δέκα. καὶ ὀρτικινδυνότατα ἡλίου τροπαὶ ἀμφότεραι, καὶ μᾶλλον θεειναὶ καὶ ἰσημεεναὶ νομιζόμεναι εἶναι) ἀμφότεραι, μᾶλλον δὲ αἱ μεταπωεναί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ὀρτιτολὰς φυλάσσεσθαι, καὶ μάλιστα τὸν κυνός. ἔστι δὲ ἀρκτοῦρος, καὶ ὀρτὶ πλειάδων δύσις. πάντε γὰρ νοσεύμαλα μάλιστα ἐν τούτοισι τῆσιν ἡμέρησιν κρίνει). καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει·[67] τὰ δὲ λήγει. τὰ δὲ ἀεὶ πάντα μεθίστα) εἰς ἕτερον εἶδος, καὶ ἑτέρην κατάστασιν. ὥστε μὲν τούτεων οὔτως ἔχει. βούλομαι δὲ ὥστε τὴν Ἀσίης καὶ τὴν Εὐρώπης δεῖξαι, ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα. καὶ ὥστε τὸ ἔθνεα τὴν μορφῆς, τί διαφέρουσι, καὶ μηδὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. ὥστε μὲν δὴ ἀπάντων πολὺ αὐ εἴη λόγος· ὥστε δὲ τῶν μεγίστων, καὶ πλεῖστον διαφερόντων, ἐρέω ὥς μοι δοκεῖ ἔχειν.[68] τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐν τῇ γῇ φυομένων, καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάντα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ. ἥτε χώρη τῆς χώρης ἡμερωτέρη,[69] καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα, καὶ ἀνερρωγότερα. ὃ δὲ αἴτιον τούτεων, ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων, ὅτι τῷ ἡλίου ἐν μέσῳ τῶν δυναπολῶν κεῖται ὥστε τὴν νῆσον, τῷτε ψυχρῷ πορρωτέρω. τὴν δὲ αὔξησιν καὶ ἡμερότητα παρέχει πλεῖστον ἀπάντων, ὁκότερον μὲν δὲν ἢ ἐπικρατοῦν βιαίως, ἀμὰ πάντος ἰσομοιρίη δυναστεύει, ἔχει δὲ τὴν Ἀσίην, οὐ πάντα χῆ ὁμοίως. ἀλλ' ὅσα μὲν τῆς χώρης ἐν μέσῳ κεῖται τῷ θερμοῦ καὶ τῷ ψυχροῦ, αὕτη μὲν δύκαρποτάτη ἐστὶ, καὶ εὐδενδροτάτη, καὶ εὐδιεξάτη, καὶ ὕδασι μάλιστα κέκρηται, τοῖσι τε οὐρανίοισιν, καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. οὔτε γὰρ ἐπὶ τῷ θερμοῦ ἐκκέκαυται λίαν, οὔτε ἐπὶ αὐχμῷ καὶ ἀυδρίης ἀναξηραίνεται,[70] οὔτε ἐπὶ ψύχεος βεβιασμένη. νοτία τε καὶ διάβροχός ἐστιν ἐπὶ τε ὄμβρων πολλῶν καὶ χιόνος. ταῦτε ὡραῖα αὐτόθι πολλὰ ἔοικεν γίνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ ἀστερμῆς, καὶ ὁκόσα αὖτη ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτά. ὧν τοῖσι καρποῖσι χρέονται αὐθεφοῖ, ἡμερεσιώτες δὲ ἀγρίων, καὶ εἰς ἡμέτερον μεταφυτεύοντες. πάντε ἐνθρέφομενα κτήνεα βίθιώδη εἶναι καὶ μάλιστα πίκτειν τε πυκνότατα, καὶ ἐκτρέφειν κάλλιστα. τῶν τε αὐθεφοῖς βίαφῆς ἐστὶ), καὶ τὰ εἴδεα καλλίστοις, καὶ μεγέθη μεγίστοις. καὶ ἥκιστα διαφόρεσι ἐς πάντε εἴδεα αὐτῶν καὶ τὰ μεγέθεα. εἰκὸς γὰρ τὴν χώρην ταύτην τῶν τῶν ἐγγύτατα ἐστὶ) τῶν χῆ τὴν φύσιν καὶ τὴν μετεώτητα τῶν ὡρέων.[71] ὃ δὲ ἀνδρῶν καὶ ὃ ἀλαλαίπωεν, καὶ ὃ ἔμπονον, καὶ ὃ θυμοῤῥὲς, οὐκ ἂν δύνατο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίνεσθαι[72] μήτε ὁμόφυλον, μήτε ἀλλόφυλον, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν κρατέει, δόξῃ πολύμορφα τῶν τὰ ἐν τοῖς θηρίοις. ὥστε μὲν δὴ Αἰγυπτίων, καὶ Λιβύων, οὕτως ἔχει μοι δοκεῖν. ὥστε δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ[73] τὸ ἡλίου τῶν ἀναπολῶν τῶν χῆ μεεινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης (ὅστε γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης) ὧδε ἔχει ὥστε αὐτέων. πάντα τὰ ἔθνεα τοῦτα, τοῦτῳ διαφόρεσι αὐτὰ ἑωυτέων μᾶλλον ἐστὶ τῶν ὥστε διηνεκέων, δόξῃ τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων καὶ τῆς χώρης τὴν φύσιν,

nibus plurima ferè prætuidebit. Præcipuè verò maximæ anni temporum mutationes obſeruandæ ſunt, vt neque medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neq; partes circa ventrem vramus aut ſecemus, ante dies decem, aut etiam plures. Maximè tamen ſufficient decem. Ac maximi periculi plena ſunt ambo ſolſtitia, præcipueq; æſtiuum. Periculoſiſſima etiam ambo æquinoctia exiſtimantur, maximè verò autumnale. Syderum quoq; ortus obſeruandi, præcipueq; caniculæ, deinde arcturi, & vergiliarum occaſus. His enim potiſſimùm diebus morbi iudicationē ſubeunt, & alij quidè perimunt, alij verò deſinunt, aliiq; omnes in aliam formā & ſtatum tranſeunt. Ac de his quidem ad hūc ſe res habet modum. Ac de Aſia & Europa indicare volo quantum inter ſe per omnia diſtent, tum quantū homines formis varient, nihilq; inter ſe ſimile habeant. De omnibus certè longa foret oratio, verùm de præcipuis & plurimùm inter ſe differētibus dicam vt ſe res habere mihi videatur. Mea quidem ſententia Aſia plurimùm Europæ præſtat, tum eorum omnium natura quę è terra producuntur, tum hominum. Longè enim pulchriora & maiora omnia in Aſia gignuntur, regioq; ipſa hac noſtra mitior, & hominum mores humaniores & benigniores. Quorum quidem cauſa eſt, tempeſtatum anni temperatio, cùm in medio ſolis exortu ad auroram ſit expoſita, à frigore longè procul remota. Incrementū autem & moderationē omnium maximè præbet, cū nihil ſit quod per vim ſuperet, ſed omnium ſit æquabilis poteſtas. Neq; tamen vbiq; per totam Aſiam ad eundem modū ſe habent omnia. Sed quæ quidem regio in medio calidi & frigidi ſita eſt, ea certè feraciſſima eſt, & arboribus maximè conſita, & blandiſſima, aquisque præcipuè fruitur cœleſtibus & ex terra prouenientibus. Neq; enim calore admodum exuritur, neq; ſqualoribus & aquarum penuria reſiccatur, neq; frigore violatur, ſed auſtro obiecta, imbribus multis & niue perfunditur, multaq; illic ſua tempeſtiuitate naſci par eſt, quæ ex ſeminibus quæque ex terræ plantis proueniunt, quorum fructibus homines fruūtur, ex agreſtibus domeſticos faciēdo, & in ſuum vſum transferendo. Pecoraq; illic enutrita abundare vel maximè æquum eſt, crebriusq; parere, & optimè educare. Homines q; habitiores eſſe, formaq; præſtantes, & magnitudinis eximiæ, formaque & corporum proceritate non admodum inter ſe diſſimiles. Hanc regionem ad anni temporum naturam & moderationem proximè accedere conſentaneum eſt. Virilis autem animus, ærumnarum & laborum tolerantia, atq; audacia, in huiuſmodi naturis innaſci nequit, neque eiuſdem generis aut diuerſi coniunctione ducuntur, verùm in ipſis libidinem dominari neceſſe eſt. Ideoque multiformes in feris partus gignuntur. Atque de Ægyptiis ac Libycis ad hunc quidem modum ſe res habere videtur: De his verò qui ſunt ad hyberni ſolis ortus dexteram, ad Mæotidem vſq; paludem, quæ eſt Europæ atq; Aſiæ terminus, habet ſe res ad hunc modum. Atq; hæ quidem gentes, cùm propter anni tempeſtatum mutationes, tum ob regionis naturam, lōgè magis inter ſe differunt, quàm quę antè ſunt enarratę;

Habet autem hoc ſolùm eodem planè modo, quo etiam apud reliquos homines. Vbi nanq; anni tempora maximas & creberrimas mutationes faciunt, illic efferatiſſima & maximè inæqualis regio exiſtit, monteſq; plurimos & denſos, campos item & prata in ea inuenias. At vbi anni tempora non admodum variãt, illic ea regio maximè æqualis eſt. Ad eundẽ verò modum ſe in hominibus habet, ſi quis animum aduertat. Sunt enim quædam naturæ, montoſis locis, ſyluoſis, & aqua carẽtibus ſimiles, quædam tenuibus & aquoſis, quædam etiam pratorum & paludum naturam referunt, quædam etiam ad planitiei, nudorumq́ue & ſiccorum naturã accedunt. Anni enim tempora, quæ formarum naturam variant, inter ſe differunt, cumq; inter ſe diuerſa exiſtant, varias & multiplices formas producunt. Ac eas quidem gentes quæ parum inter ſe differunt, prætermittam, quæ verò plurimùm aut natura, aut inſtitutis inter ſe diſcrepant, de his quemadmodum ſe habeant mihi dicendum eſt, imprimisq́ue de Macrocephalis, cùm ex his nulla alia gens capita ſimilia habeat. Ac initio quidem hominũ inſtitutum longitudinis capitis cauſa fuiſſe videtur. Nũc verò natura etiã ad inſtitutũ accedit. Lõgiſſima enim habentes capita, generoſiſſimos exiſtimant. Huiuſmodi autem eſt inſtitutũ. Cùm primùm editus eſt infans, caput eius adhuc tenellum & molle manibus effingunt, & in longitudinem adoleſcere cogunt, vinculis & idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur, & lõgitudo augeatur. Hoc inſtitutum primum huiuſmodi naturæ dedit initium. Succeſſu verò temporis, in naturã abiit, vt proinde inſtituto nil ampliùs opus eſſet. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus prouenit, ex ſanis quidem ſanum, & ex morboſis, morboſum. Si igitur ex caluis calui gignuntur, ex cæſiis cæſij, & ex diſtortis, vt plurimũ diſtorti, eademq; in cæteris formis valet ratio, quid prohibet cur non etiam ex Macrocephalo Macrocephalus gignatur? Etſi nunc quoq; perinde vt antea nõ naſcuntur, obſoleſcente per hominum incuriam inſtituto. Ac de his quidem ſic ſentio. Iam verò de his qui Phaſim accolũt. Regio eſt paluſtris, calida, aquoſa & denſa, imbribusq; copioſis & vehementibus ferè ſemper perfunditur. Homines in paludibus vitam degunt, & domos ligneas & arundineas in aquis fabrefactas habent, rarò vrbes & emporia adeunt, verùm nauigiis ex ligno vno cauatis ſurſum ac deorſum traiiciunt, cũ foſſas habeant plurimas. Aquas bibunt calidas, ſtatarias, ſole putrefactas, & imbribus auctas. Ipſeq; Phaſis præ cæteris fluminibus maximè ſtagnans eſt, & leuiſſimè defluit; fructusq; quæ illic naſcuntur, nullum incrementum accipiunt, effœminati ſunt, & præ aquarum copia imperfecti, ideoq; ad maturitatem minimè peruenium. Aër quoq; caliginoſus ab aquis ſublatus hanc regionẽ occupat. His ſanè de cauſis Phaſiani corporis formam à cæteris hominibus longè diuerſam habent. Proceritate enim corporis & craſſitudine valdè excedunt, neq; articulus vllus, neque venæ comparent, pallidoq; ſunt colore, velut morbo regio

ἔχει ὁ καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν ὁμοίως, ἀλλ' καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίστας μεταβολὰς ποιέουσι καὶ πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη καὶ δυσμαλωτάτη ἐστίν. καὶ διὰ τοῦτο ὄρη τε πλήρεα καὶ δασέα καὶ πεδία καὶ λειμῶνας ἔχει. ὅκου αἱ ὧραι μὴ μεγάλας ἀλλάσσουσιν, ἐκείνοις ἡ χώρη ὁμαλωτάτη ἐστίν. οὕτω καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων εἴποι τις βούλεται σκοπούμενος. [74] εἰσὶ γὰρ φύσεις, αἱ μὲν ὀρέσιν ἐοικυῖαι, δενδρώδεά τε καὶ ἀφύδροισι. αἱ καὶ, λεπτοῖσι τε καὶ εὐύδροις. [75] αἱ καὶ λειμακεφέσι τε καὶ ἐλώδεσι. αἱ καὶ πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ. αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τὴν μορφῆς τὴν φύσιν, εἰσὶ διάφοροι. καὶ καὶ διάφοροι ἔασι μὲν σφᾶς αὐτέων, διάφοραι καὶ πλείονες γίνονται τοῖς εἴδεσιν. καὶ ὅκοσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων, παραλείψω. ὅκοσα καὶ μεγάλα ἡ φύσις ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. καὶ περὶ τῶν μακροκεφάλων. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχοι οὐδέν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τῆς μήκους τῆς κεφαλῆς. νῦν δὲ, καὶ ἡ φύσις ξυμβάλλεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γενναιοτάτους ἡγέονται. ἔχει καὶ περὶ νόμου ὧδε. ὅ παιδίον ὁκόταν γένηται, πάχιστα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦσαν μαλακοῦ ἐόντος, ἀναπλήσουσι τῇσι χερσὶν, καὶ ἀναδήσουσιν ἐς ὃ μήκος αὔξεσθαι, δεσμάτε τε ἐπιφέροντες, καὶ τεχνήματα ἁρμοδίδεια ὑφ' ὧν ὁ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται, ὁ δὲ μῆκος αὔξεται. αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατεργάσατο, ὥστε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι. τοῦ δὲ χρόνου προιόντος, καὶ φύσις ἐγένετο, ὥστε τὸν νόμον μηκέτι ἀναδεῖσθαι. [76] ὁ δὲ χρόνος πανταχόθεν ἔρχεται, ἀπὸ τε τῶν ὑγιεινῶν ὑγιεινὸς τοῦ σώματος, ἀπὸ τε τῶν νοσερῶν, νοσερός. εἰ οὖν γίνονται ἕκτε τῶν φαλακρῶν, φαλακροὶ, καὶ καὶ γλαυκῶν, γλαυκοὶ, καὶ διεγραμμένων, γραῖοι, ὡς ὅπερ ὁ πλῆθος, καὶ περὶ τῶν ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λόγος, τί κωλύει καὶ καὶ μακροκεφάλου μακροκέφαλον γίνεσθαι; νῦν δὲ ὁμοίως [77] οὐκέτι γίνονται ὡς πρότερον. ὁ γὰρ νόμος οὐκ ἔτι ἰσχύει, διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν οὖν τούτων, οὕτως μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν κατὰ φάσιν, ἡ χώρη ἐκείνη ἑλώδης ἐστὶ, καὶ θερμὴ, καὶ ὑδατεινὴ, καὶ δασεῖα. ὄμβροι τε αὐτόθι γίνονται πᾶσαν ὥρην πολλοί τε καὶ ἰσχυροί. ἥτε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τοῖς ἕλεσιν ἐστίν. πάντα οἰκήματα ξύλινα καὶ καλάμινα κατὰ ὕδασι μεμηχανημένα. ὀλίγη τε χρέονται βαδίσει κατὰ τὴν πόλιν, καὶ ὁ ἐμπόριον, [78] ἀλλὰ μονοξύλοις διαπλέουσιν ἄνω καὶ κάτω. διώρυγες γὰρ πολλαί εἰσιν. τὰ δὲ ὕδατα, θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε τοῦ ἡλίου σηπόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα. αὐτός τε ὁ φάσις στασιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν, καὶ ῥέων ἠπιώτατα. οἱ τε καρποὶ γινόμενοι αὐτέοι πάντες [79] ἀναλθέες εἰσὶν καὶ παλεθηλυσμένοι καὶ ἀτελέες ὑπὸ πολυπληθείης τοῦ ὕδατος. διὰ καὶ οὐ πεπαίνονται. [80] ἤπερ τε πόλις κατέχει τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. διὰ ταῦτα δὴ τοῖς προφάσεις, τὰ εἴδεα ἀπηλλαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν οἱ Φασιανοί. πάντε γὰρ μεγέθη μεγάλοι: τὰ πάχεα δὴ ὑπερπαχέες. διὰ θεν τὲ καταδηλον οὐδὲν, οὐδὲ φλέψ. τὴν τε χροιὰν ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι. φθέγγονται τε

πάντε βαρύτατον ἀνθρώπων, πάνυ ἐοικότες χροιὰν λαμπρῷ, ἀλλὰ χροιὰ δὴ τὲ [81] καὶ διερά. πρὸς τὰ λαμπρὰ πυρέσσουσι τὸ σῶμα. πρότερον πεφύκασιν. αἱ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν, οὔτε πρὸς τὸ πνεῦμα, οὔτε πρὸς τὸ ψυχός. πάντε πνεύματα πολλὰ νότια, πλὴν αὐτῆς μιᾶς ὀπωρινῆς. αὕτη δὲ πνεῖ σκέτοτε, βίαιος καὶ χαλεπὴ καὶ θερμὴ, καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσιν τοῦτο τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνεῖται. ὁκόταν δὲ πνεῖ ἀσθενὴς καὶ βληχρός. [82] περὶ μὲν τῆς φύσιος, καὶ τῆς διαφορῆς, καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ, οὕτως ἔχει. [83] περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσιν τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιανοὶ, καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας τὰς μεταβολὰς ποιούμεναι, οὔτε ὅτι τὸ θερμὸν, οὔτε ὅτι τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ παραπλήσιαι. οὐ γὰρ γίνονται ὀκνοπλήξιες τῆς γνώμης, οὔτε μετάστασις ἐκ χρηῒ τοῦ σώματος. ἀφ' ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγειρόδαι τε, καὶ τοῦ γνώμιος καὶ θερμοῦ μετέχειν μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς αὐτέων ἀεὶ ὄντα. αἱ γὰρ μεταβολαὶ εἰσὶ τῶν πάντων, [84] ἀεί τε ἀγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐάσι ἀδεμίαν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκεῖ κατὰ τὰς προφάσιας, [85] ἀνάλκες εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀσιανόν. καὶ πρὸς τὰ νόμιμα. τῆς γὰρ Ἀσίης τὰ πολλὰ βασιλεύεται. ὅκου γὰρ μὴ αὐτοὶ ἑωυτέων εἰσὶ καρπεροὶ ἀνθρώποι, μηδὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, καὶ περὶ τούτου αὐτέων ὁ λόγος ἐστὶν, ὅπως τὰ πολέμια ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅκως μὴ δόξωσι μάχιμοι εἶναι. οἱ γὰρ κίνδυνοι καὶ οὐχ ὅμοιοι εἰσὶν. τοῖς μὲν γὰρ στρατεύεσθαι εἰκὸς, καὶ παλαιπωρέειν, καὶ ἀποθνήσκειν ἐξ ἀνάγκης ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, ἀπὸ τε παιδίων καὶ γηραιοῖς ἐόντας, καὶ τῶν λοιπῶν φίλων. καὶ ὁκόσα μὲν αὐτῶν χρηστὰ καὶ ἀνδρεῖα ἐργάσωνται, οἱ δεσπόται ἀπ' αὐτέων αὔξονταί τε καὶ σκιοῦνται. τοῖς δὲ κινδυνεύοις καὶ πανάποτοις αὐτοὶ καρποιῶνται. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισιν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, [86] ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό τε πολεμίων καὶ ὀργῆς, ὥστε καὶ εἴτις φύσει πέφυκεν ἀνδρεῖος καὶ ἄψυχος, ἀποδιέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων. μέγα δὲ τεκμήριον τούτων. ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες ἢ βάρβαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ' αὐτόνομοί εἰσι καὶ ἑωυτέοισιν πολεμοῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοι εἰσὶ πάντων. τοῖς γὰρ κινδυνεύοις ἑωυτέων πρὸς κινδυνεύουσιν. καὶ τῆς ἀνδρείης αὐτέοι τὰ ἆθλα φέρουσι, καὶ τῆς δειλίης τὴν ζημίην ὡσαύτως. [87] διόρισις δὲ καὶ τοῖς Ἀσιανοῖς διαφέρουσι αὐτοῖς ἑωυτέων, τοῖς μὲν βελτίονας, τοῖς δὲ φαυλοτέρους ἐόντας. τούτεων δὲ αἱ μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὠρέων, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖς πρότερόισι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, οὕτως ἔχει. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ, ἔστιν ἔθνος σκυθικὸν, ὃ περὶ τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρει τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων, Σαυροματαῖ καλεῦνται. τούτεων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε καὶ τοξεύουσιν, καὶ ἀντιάζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ μάχονται τοῖς πολεμίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἔωσιν. οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ μέχρις ἂν τοὺς πολεμίους τρεῖς ἀποκτείνωσι, καὶ οὐ πρότερον συνοικέουσιν, [88] ἤπερ τὰ ἱερὰ θύουσαι τοῖς ἐν νόμῳ. ἢ δὲ ἂν ἀνδρα ἑωυτῇ λάβωσι, παύονται ἐν παρθενίῃ, ἕως οὗ μὲν ἀνάγκη καταλαβοῦσα παρείνῃ γραῦς: τὸν δεξιὸν δὲ

detenti: cũq; aëre vtãtur minimè puro, ſed caliginoſo & maximè humido, grauiſſimã præ aliis omnib. vocẽ edunt. Sunt etiam ad corporis exercitationem natura pigriores, anniq; tempeſtates, quo ad æſtũ aut frigus, non multũ variant. Venti iis plurimi ſunt auſtrini, potiſſimùm vnus eius regionis peculiaris, qui interdum violentior, moleſtior & calidior ſpirat, quem Cenchrona nominant. Boreas verò non admodum huc peruenit, quòd ſi aliquando ſpiret, debilis tamen & valdè lenis exiſtit. Atque hunc quidem in modum, qui Aſiam & Europam incolunt, tum natura, tum forma inter ſe differũt. Quòd autem ad animi ignauiam & mollitiem attinet, cur Aſiatici Europæis minùs bellicoſi exiſtant, & moribus ſint lenioribus, anni tempeſtates in cauſa ſunt, quæ non magnas tum ad calorem, tum ad frigus permutationes faciunt, verùm ſimiles permanent, vnde neque mens ſtupore percellitur, neque corpus vehementer à ſuo ſtatu dimouetur. Ex quibus iram exaſperari, ac prudentiæ & caloris compotes fieri magis æquum eſt, quàm ſi eodem ſemper ſtatu permaneant. Mutationes enim inter omnia hominis mentem ſemper excitant, neque ſinunt quieſcere. Quas ob cauſas mihi Aſiaticorum genus omni ope deſtitutum videtur, quibus præterea eorum inſtituta accedere debent. Multò enim maxima Aſiæ pars regum imperio regitur. Qui verò ſui poteſtatem non habent, neque ſui iuris ſunt, ſed dominis ſubditi, ij rerum bellicarum nullam curam habent, ſed vt ne bellicoſi videantur. Neque enim æqualia pericula impendent. Hos ſiquidem pro dominis in militiam proficiſci, & labores tolerare, mortemq; oppetere neceſſe eſt, relictis domi liberis, vxore, ac reliquis amicis. Quòd ſi probè ac viriliter ſe geſſerint, inde dominis opes augentur & creſcunt, ipſi præter pericula & cædes nullum fructum percipiunt. Ad hæc ab huiuſmodi hominibus propter rei militaris inertiam ac otium, regionem relinqui neceſſe eſt, cùm vt quiſque natura fortis eſt & magni animi, ita maximè leges detrectat. Cuius rei hoc magnum eſt indicium, quòd quicunque in Aſia Græci ac Barbari dominis minimè ſunt ſubditi, ſed liberi, & ſui laboris quæſtum faciunt, ij omnium bellicoſiſſimi exiſtunt. Sibi enim ipſis pericula ſubeunt, & vt fortitudinis præmia reportant, ita ignauiæ pœnas luunt. Aſiaticos autem plurimùm inter ſe differre, & hos quidem nobiliores, illos verò ignobiliores eſſe comperior. Quorum quidem cauſa ad anni tempeſtatum mutationes, quemadmodum antea diximus, referenda eſt. Atque ſic quidem de his qui Aſiam incolũt. In Europa autem gens eſt Scythica, quæ Mæotim paludem incolit, & à reliquis plurimùm differt, Sauromatæ appellantur. Eorum fœminæ equitant, arcu vtuntur, & ex equo iaculantur, & cum hoſtibus bellum gerunt, quoad virgines exiſtunt, neque antè virginitatem deponunt, quàm tres hoſtes interfecerint, neque priùs cum viris congrediũtur, quã ſacra Deo patrio more peregerint. Quòd ſi qua ſibi virum delegerit, equitatu ſoluta eſt, niſi cõmunis expeditionis neceſſitas ingruat. Dextrã autem

mammam non habet. Puellis enim adhuc infantibus, ferro ad id fabricato & candente, dextræ mammę admoto, eam matres exurunt, vt ne incrementum accipiat, ſed ad dextrum humerũ & brachium omne robur & copia tranſmittatur. De reliquis autem Scythis, cùm forma inter ſe ſint ſimiles, & aliis diſſimiles, eadẽ ratio quæ de Ægyptiis habenda eſt, niſi quòd hi calore, illi frigore vrgentur. At verò ſolitudo Scythica appellata, in planicie ſita eſt, & pratis abundat, nuda & modicè aquoſa eſt. Magni enim fluuij aquam ex campis per riuos deducunt. In hac Scythæ Nomades dicti degunt, quòd domos nullas habeant, ſed in curribus habitent, quorum vel minimi quatuor, reliqui ſex rotis agũtur. Hi autem inſuper coactilibus ex lana craſſa compactis ſunt obducti, & ad inſtar domorum fabricati, alij quidem ſimplici, alij etiam triplici tabulato, ipſiq; in anguſtũ coarctati aduerſus omnes aquarum, niuis, ac ventorum iniurias. Currus trahunt alios quidem duo boum paria, alios tria, atq; hi præ frigore cornua non habent. His igitur in curribus mulieres degunt, ipſi verò viri in equis vehuntur. Eos ſequuntur pecorum greges, & boues, & equi. Tandiuque vno in loco ſubſiſtunt, quoad ipſis pecoribus pabulum ſufficit, quo deficiente ad aliam regionem commigrant. Carnibus coctis veſcuntur, & lacte equino in potu vtuntur, & hippaco, hoc eſt caſeo equino victitant. Ac de eorũ victus ratione & curribus hactenus quidem dictum eſt, ſimulq; de anni temporibus, quodq; Scythica gens forma multùm à reliquis hominibus diuerſa eſt, ſibi ipſi ſimilis, non ſecus ac Ægyptij. Minimè fœcundum eſt hoc hominum genus, ipſiq; regio pauciſſimas feras alit, neq; magnitudine, neque multitudine inſignes. Sub ipſis enim vrſis Riphæ isque montibus, vnde Boreas ſpirat, eſt poſita, ſolq; cùm ad extremam conuerſionem æſtiuam venerit, proximè accedit, & tunc quidem exiguo tempore calefacit. Neque venti ex calidis locis ſpirantes, niſi rari ac debiles, huc admodum perueniunt, ſed venti frigidi ab vrſis, niue, glacie, & multis aquis, perpetuò ſpirant, neque vnquam montes deſerunt, vnde non niſi ægrè habitari poſſunt. Aërq; multus tota die campos occupat, ipſiſque in humidis locis degunt. Quare perpetua fere illis eſt hyems, æſtas verò pauciſſimis diebus, neque his admodum magna. Planities enim illis ſublimis eſt & nuda, neq; montibus cincta, ſed ſub vrſis accliuis. Neque feræ illis magnæ, ſed quæ ſub terra abſcondi poſſint, naſcuntur. Hyems enim & terræ nuditas prohibet, quanquam & apricis & opacis locis caret. Nã neq; magnæ, neq; vehementes ſunt anni temporum mutationes, ſed ſimiles & parum differentes, vnde & formas inter ſe ſimiles habent. Eodem etiam victu ſemper & amictu vtũtur hyeme & æſtate, aërẽq; aquoſum & craſſum attrahunt, & aquas ex niuibus & glacie bibunt, nullãq; corporis exercitatione vtuntur,

μαζὸν οὐκ ἔχουσιν. παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις, αἱ μητέρες χάλκεον τετεχνημένον [89] ἢ ἐπ' αὐτῇ πυρώσασαι ποιέουσαι, ὥστε τὸν μαζὸν πιέζουσιν τὸν δεξιόν, καὶ ὀπτικόν ἐστιν, ὥστε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἀποδιδόναι. ὧδε δὲ τῶν λοιπῶν Σκυθέων τῆς μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὐτοῖσιν ἐοίκασι, καὶ οὐδαμῶς ἄλλοις· ὡυτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰσὶ βεβιασμένοι· οἱ δ' ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ. ἡ δὲ Σκυθέων ἐρημίη καλεομένη, πεφυκὼς ὄζει, [90] καὶ λεμακώδης, [91] καὶ ψιλὴ, καὶ ἔνυδρος μετρίως. πολλαὶ γὰρ εἰσι μεγάλαι, αἱ ἐξοχετεύουσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων. ἐν ταύτῃ καὶ οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ καλεῦνται, ὅτι οὐκ ἔστιν οἰκήματα, ἀλλ' ἐν ἁμάξαις οἰκέουσιν. αἱ δὲ ἁμάξαι εἰσὶν, αἱ μὲν ἑλίκας αἱ, τετράκυκλοι, αἱ δὲ ἑξάκυκλοι. [92] αὗται δὲ πίλοισι περιπεφαγμέναι. εἰσὶ δὲ καὶ τετεγασμέναι, ὥσπερ οἰκήματα τὰ μὲν ἁπλᾶ, τὰ δὲ τριπλᾶ. [93] ταῦται δὲ καὶ γειναῖοι ὕδωρ, καὶ ποῖοι χιόνα, καὶ ποῖοι τὰ πνεύματα. ταῖς δὲ ἁμάξαις ἕλκουσι βόες, ταῖς μὲν δύο, ταῖς δὲ, τρία βοῶν κέρως ἄτερ. οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα ὑπὸ ψύχεος. ἐν ταύταις μὲν οὖν ταῖς ἁμάξαις γυναῖκες διαιτεῦνται. αὐτοὶ δ' ἐφ' ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες. ἕπονται δὲ αὐτέοις [94] καὶ τὰ κτήματα ἐόντα καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι. νέμουσι δ' ἐν τῷ αὐτέῳ ὅσσον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρῃ αὐτέοισιν τοῖς κτεῦνεσιν ὁ χόρτος· ὁκόταν δὲ μηκέτι, εἰς ἑτέρην χώρην ἔρχονται. αὐτοὶ δ' ἐσθίουσι κρέα ἑφθὰ, καὶ πίνουσι γάλα ἵππων. [95] καὶ ἱππακὴν φαγέουσιν, τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων. τὰ μὲν εἰς τὸν διαιτῶν αὐτέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νόμους, ὥστε τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς μορφῆς, ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ὁ Σκυθικὸν γένος, καὶ ἔοικεν αὐτῷ ἑωυτέῳ, ὥσπερ ὁ Αἰγύπτιον. καὶ ἤκιστα πολύγονον ἐστὶν καὶ ἡ χώρη ἐλάχιστα θηρία φέρει τῷ μεγέθει καὶ πλῆθος. κεῖται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις, καὶ τοῖς ὄρεσιν τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει. ὅτε ἥλιος τελευτῶν ἐγγύτατα γίνεται, ὁκόταν ὀλίγον χρόνον θερμαίνῃ. καὶ οὐ σφόδρα τὰ ἀναπνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλιγάκις καὶ ἀσθενέα, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἀεὶ πνέουσιν πνεύματα ψυχρὰ ἀπό τε χιόνος, καὶ κρυστάλλων, καὶ ὑδάτων πολλῶν. οὐδέποτε δὲ τὰ ὄρεα ἀπολείπει. ἀπὸ τούτων δὲ δυσοίκητά ἐστιν. ἠήρτε κατέχει πουλὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία. καὶ ἐν νόμοισι διαιτεῦνται. ὥσπερ τὸν μὲν χειμῶνα, ἀεὶ ἔνι. ὁ δὲ θέρος, ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ λίαν. μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ καὶ οὐκ ἐστεφάνωται ὄρεσιν, [96] ἀλλ' ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. καὶ τὰ θηρία οὐ γίνεται μεγάλα. ἀλλ' οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ χλῶ σκεπάζεσθαι. ὁ γὰρ χειμὼν κωλύει, καὶ τῆς γῆς ἡ μαλότης. καὶ τοι οὐκ ἔστιν ἀλέα, οὐδὲ σκέπη. αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι, οὐδὲ ἰσχυραὶ, ἀλλ' ὅμοιαι καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διόπερ καὶ τὰ εἴδεα, ὅμοια αὐτὰ ἑωυτοῖσι εἰσὶν. σιτοῦνται δὲ ἀεὶ ὁμοίως, ἐσθῆτι τε τῇ αὐτῇ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. τοῦτο δὲ πέρι ὕδατι ψυχρῷ ἐλκόντες καὶ παχεῖ. τάτε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ πάγου τῶν τε βραχυπόρων ἀπεόντος. οὐ γὰρ

οἷόν τε ὁ σῶμα θαλαπωρέεσθαι, οὐδὲ τῷ ψυχρῷ, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί. διὰ ταῦτα τὰς ἀνάγκας, τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐστὶ καὶ σαρκώδεα. [97] καὶ ἐν θέρει καὶ ὑγρὰ καὶ ἄτονα. αὕτη κοιλίη ὑγρότατα πασέων κοιλιῶν αἱ κάτω. ἐν γὰρ οἷόν τε νοτῷ αὐαίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ χώρῃ καὶ φύσει καὶ ὥρῃς καταστάσει, ἀλλὰ διὰ πιμελῆ τε καὶ ψιλὸν τὸν σάρκα, πάντε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισιν, πάντε αἰσθήσεα τοῖς αἰσθήσεσιν, καὶ τὰ θήλεα τοῖς θήλεσι. τὰ γὰρ ὠρέων τῶν ἀναπλησίων ἐουσέων, φθορὰ οὐκ ἐγίγνου) οὐδὲ κακώσιες [98] ἐν τῇ τοῦ γόνου ξυμπήξει. ἢν μή τινος ἀνάγκης βιαίου τύχῃ ἢ νοῦσου. μέγα δὲ τεκμήριον ἐς τὸν ὑγρότητα παρέξομεν. Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἀπόνοιας ὅσοι Νομάδες, οὐρήσας κεκαυμένους τοὺς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν, καὶ τὰ σήθεα ἰσχνὰ, καὶ τὸν ὀσφῦν, οὐ λαν οὐδὲν, ἢ διὰ τὸν ὑγρότητα τοῦ φύσιος καὶ τὸν μαλακίαν. ἐν γὰρ δυνάμει) οὔτε τοῖς τόξοις ξυνιείναι, οὔτε τοῦ ἀκοντίου ἐμπίπτοντος τοῦ ὤμου ὑπὸ ὑγρότητος καὶ ἀπονίας. ὁκόταν δ' ἀναξηραίνεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁ πολὺ τοῦ ὑγροῦ. καὶ ἐντονώτερα μᾶλλον γίνεται καὶ εὐφυιμώτερα καὶ ἠρθεμόνα τὰ σώματα μᾶλλον. [99] ῥοὴ δὲ γίνεται καὶ πλατέα, πρῶτον μὲν ὅτι οὐ παραγνοοῦσι, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, [100] οὐδὲ νομίζουσιν διὰ τὸν ἱππασίαν ὅκως ἀν' ἔνεδροι ἔασιν. ἔπειτα ὑπὸ διὰ τὸ ἔδρον. τὰ τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἀν' ἦχ οἷά τε ἐφ' ἵππου ὀχέεσθαι, ὁ πολὺ τοῦ χρόνου καθήνται ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταστάσιας καὶ τὰς ἐλάσιας. τὰ δ' θήλεα θαυμαστὸν οἷ ῥοὴ καὶ εἶ) τὰ εἴδεα. [101] πυῤῥὸν ὁ γένος ἐστὶν ὁ Σκυθικὸν διὰ τὸ ψυχρὸς, οὐκ ὀπτιμόμενον ὀξέως τοῦ ἡλίου. ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, ἡ λαμπρότης ὀπτικαίῃ), καὶ γίγνεται πυῤῥή. πολύγονον δ' οὐκ οἷόν τε εἶ) φύσιν ποιεῖν. ὅτε γὰρ τοῦ ἀνδρὶ ἡ ὀπτιθυμία τῆς μίξιος γίνεται πολλὴ διὰ τὸν ὑγρότητα τοῦ φύσιος, καὶ τοῦ κοιλίης τὸν μαλακότητά τε καὶ τὸν ψυχρότητα, ἀπὸ τοῦ, ἤκιστα εἰκὸς εἶ) ἀνδρα οἷόν τε λαγνεύειν. καὶ ἐπὶ ὑπὸ τῶν ἵππων ἀεὶ καθήμενοι, ἀδυνατοῦσι γίνονται εἰς τὸν μίξιν. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ παρεφάσιες γίνονται· τῆσι δὲ γυναιξὶν, ἥτε πιότης τοῦ σαρκὸς καὶ ὑγρότης. οὐ γὰρ δυνάνται ἐπὶ ξυναρπάζειν αἱ μῆδαι τὸν γόνον. οὔτε γὰρ ὀπτιμλίνος καθαρὸς αὐτέσι γίγνε) ὡς χρεὼν ἐστὶν, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ χρόνου. τὸ, τε σῶμα τῶν μηδέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται, καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον. αὖταις τε ἀπαλαίπωσι καὶ περαί. καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ μαλακαί. καὶ ὑπὸ τούτων τῶν ἀναγκαίων οὐ πολύγονόν ἐστιν ὁ θῆλυς ὁ Σκυθικόν. μέγα δὲ τεκμήριον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν. [102] οὐ γὰρ φαίνουσι τοῦδε ἄνδρα ἀφικνούμεναι, καὶ ἐν χαρὶ ἔασι διὰ τὴν παλαιπωρίαν καὶ ἰσχύτητα τῆς σαρκός. ἔτι τε πρὸς τούτοισιν δύνουται γίνονται οἱ πλήσιοι ἐν Σκύθεσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται, καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονταί τε ὁμοίως. καλεῦνται τε οἱ τοιοῦτοι [103] ἀνανδρίης. οἱ μὲν ὀπτιμόμενοι τὴν αἰτίαν πρὸς θεῶν θεῶν, καὶ σέβονται τούτους τὸν ἀνθρώπους, καὶ προσκυνέουσι, δεδοικότες περί τε ἑωυτέων ἕκαστοι. ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ τὰ πάθεα θεῖα εἶ) καὶ τὰλλα πάντα καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου ἧττον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα. ἕκαστον

rum quodq; ſuam naturam habeat, neque quicquam citra naturam fiat. Atqui quomodo hic affectus mihi cõtingere videatur, enarrabo. Ex equitatione eos prehendunt diuturnæ ex defluxione affectiones (quæ κίδματα dicuntur) nimirum ſemper pendentibus ex equis eorum pedibus. Deinde qui vehementer ægrotant, claudicant, iisq; coxendices contrahuntur. Hac autem ratione ſibi medentur. Cùm ægrotare cœperint, vtranque venam poſt aures incidunt, cumq; ſanguis effluxerit, præ imbecillitate ſomno corripiuntur & obdormiſcunt, deinde alij quidem ſani excitantur, alij minimè. Ac mihi quidem videntur hac curatione ſeipſos perdere. Iuxta aures enim venæ ſunt, quas ſi quis incidat, ſectione ſterilitatem inducũt. Has igitur venas mihi ſecare videntur. Poſtea verò vbi ad vxorem accedunt, neq; cum iis rem habere poſſunt, primùm nil animo reputantes quieſcunt, cùm autem bis, ter, aut ſæpiùs id tentantes, nihil profecerint, dum in quem culpam conferunt ſe offendiſſe exiſtimantes, muliebri ſtola amicti, ſuam ignauiã accuſant, & cum mulieribus victitantes, earum opera tractant. Qua affectione tentantur opulentiſſimi quiq; Scythæ, minimè verò infimi ſed generoſiſſimi, & qui ad maximas opes per equitationem aſcenderunt, pauperes autem qui nõ equitant, minùs. Quanquam oportebat ſi hæc affectio cæteris diuinior eſſet, vt non generoſiſſimos & opulentiſſimos Scythas ſolos, ſed omnes ex æquo inuaderet, idq; potiùs eos qui paucas opes poſſident, neq; honorem exhibent, ſi modò Dij hominum cultu gaudent, & pro eo his beneficia conferunt. Diuites enim, cùm pecunias quidem poſſideant, Diis ſæpè ſacra facere, & donaria offerre, eosq; honoribus afficere æquũ eſt, pauperes verò minus, cùm nihil habeant, qui etiam eos incuſant, quòd eis opes non ſuppeditẽt, ac proinde qui pauca poſſidẽt, ſuorum ſcelerum pœnas luere potiùs q̃ diuites, videantur. Verùm (quemadmodum iam antè dixi) hæc quidem diuina ſunt, perinde vt reliqua, & ſecundum naturã quæquæ accidũt. Et hic quidem morbus, ob eam quam dixi cauſam, Scythis contingit. Quin & in reliquis hominibus ad eundem ſe habet modum. Vbi enim plurimum & creberrimè homines equitant, ibi plurimi diuturnis ex defluxione affectionibus, coxendicum morbis, pedumq; doloribus corripiuntur, & ad venerem exercendam peſſimè ſe habẽt. Hæc autem Scythis adſunt, & ob eas cauſas omnium ineptiſſimi ad coitum reddunturꝛ tum etiam quòd fœminalia ſemper geſtant, & in equis magnam temporis partem degunt, vt ne quidem pudenda manu attrectare liceat, neq; præ frigore & laſſitudine coeundi appetentiam ſentiant, nilque aliud penſi habent, quàm vt virilitate priuentur. Atq; hactenus quidem de Scytharum gente. At reliquum in Europa hominum genus, tum magnitudine, tũ forma, inter ſe eſt diſſimile, propter magnas & crebras anni temporum mutationes. Habent enim calores vehementes, & hyemes acres, ac imbres multos, rurſusque ſqualores diuturnos, & ventos multos, ex quibus multæ & omnis generis mutationes contingunt. Neque eſt à ratione alienum ex his aliam perçipi generationem in ſeminis conformatione,

ὑγρὴ φύσιν τῶν ποιητέων, καὶ οὐδὲν ἀλλ' φύσιος γίγνεται. καὶ τοῦτο ὁ πάθος ὡς μοι δοκέει γίγνεσθαι, φεύγω. [104] ἀπὸ τῆς ἱππασίης αὐτέας [104] κέδμαλα λαμβάνει, ἅτε ἀεὶ κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσίν. ἔπειτα ἀποχωλοῦται καὶ ἕλκη τὰ ἰσχία [105] οἱ αὖ σφόδρα νοσήσουσιν. ἰᾶται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τῇδε τῷ τρόπῳ τοιῇδε. ὁκόταν ἀρξῇται ἡ νοῦσος, ὀπισθεν τὼ ὤτε ἑκατέρην φλέβα τάμνουσιν. ὅταν δὲ ἀπορρυῇ τὸ αἷμα, ὕπνος ἀναλαμβάνει ὑπὸ ἀδυνείης, καὶ καθεύδουσιν. ἔπειτα ἀναγείρονται, οἱ μὲν τινες ὑγιεῖς ἐόντες· οἱ δ' οὐ. ἐμοὶ μὲν δοκέει οὐκ ἐν τούτῳ τῇ νόσῳ ἀφαιρεῖσθαι. [106] εἰσὶ γὰρ τῶν τὰ ὦτα φλέβες, ἃς ἐὰν τις ἐκτάμῃ, ἄγονοι γίνονται οἱ ἐκτμηθέντες. τούτας δοίνω μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐκτάμνειν. οἱ δὲ μὴ τοῦτο, ἐπειδὴ ἀφίκωνται πρὸς γυναῖκα, καὶ μὴ οἷοί τε ὦσι χρῆσθαι σφίσιν αὐταῖς, οὐ πρότερον οὐκ συνιᾶσι, ἀλλ' ἡσυχίαν ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ δὶς καὶ τρὶς καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πραγμάτοισιν μηδὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνῃ, νομίσαντες τι ἠμαρτηκέναι τῇ θεῷ ὃν ἐπαγιῶν, ἀνδρόνιν γυναικείην καταγνόντες ἑωυτέων ἀναπείθουσιν γυναικίζοντά τε καὶ ἐργάζον. μετὰ τῶν γυναικῶν, ἀνὴρ ἐκφύεται. τοῦτο δὲ πάσχουσιν, Σκυθέων οἱ πλούσιοι καὶ οἱ κράτιστοι, ἀλλ' οἱ δυνάμενοι καὶ ἱππικὴν πλείστην κεκτημένοι, ἀφ' ἵππων οἰκέοντες οἱ δὲ πένητες, ἥσσονες καὶ οὐ ἱππάζονται. καὶ τοι ἐχρῆν, ἐπεὶ θεότερον τοῦτο τὸ νόσημα τῶν λοιπῶν ἐστιν, καὶ τοῖς γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις τοῦ πάντων μειοῦσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἅπασιν ὁμοίως. καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, καὶ ἀμφιμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ δοῦναι τούτεων χάριν ἀποδιδόασιν. εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους, θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς, καὶ ἀναθήματα καὶ ἀγάλματα ὀνήσασθαι καὶ τιμᾶν, τοὺς δὲ μὴ ἔχειν. ἔπειτα καὶ ὀλιγοχρόνιοι εἰσὶν ἐκ τῆς συμπήξιος τοῦ γένους ἀλλὰ καὶ μὴ ταὐτὰ τῶν αὐτέων γίνεσθαι, εἴτε ταὐτὰ θέρος, καὶ ταὐτὰ χειμῶνι· μηδὲ ἐν ἐπομβρεῖν καὶ αὐχμῶ. [110] δῆλον τὰ εἴδεα διηλλάχθαι νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν Ἀσιανῶν. καὶ τὰ μεγέθη ἀφαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσι ἐστὶ πόλιν ἐκείνην. [111] αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγίγνονται τοῦ γένους ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν τῇ μεταλλαγαῖς τῶν ὡρέων πυκναῖς ἐούσαις, ἢ ἐν τῇσι τῶνδε πλησίοισι καὶ ὁμοίοισιν. τοῖσί τε τῶν ἡθέων ὁ αὐτὸς λόγος. τό, τε ἄγριον, [112] καὶ τὸ ἀμείλικτον, καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγίγνεται. αἱ γὰρ ἐν πλήξιες πυκναὶ γινόμεναι τὴν γνώμης τῶν ἀγριότητα ἐνιτείνασιν. [113] τὸ δὲ ἥμερόν τε καὶ ἥπιον ἀμαυροῦσιν. [113] δῆλον δὴ ψυχροτέρους νομίζω τοὺς Εὐρώπην οἰκοῦντας ἢ, ἢ τοὺς τῶν Ἀσίων. ἐν μὲν γὰρ τοῦ ἀεὶ τῶνδε πλησίον αἱ ῥαθυμίαι ἔνεισιν. [114] ἐν δὲ τοῦ μεταβαλλομένου, αἱ ἀλαιπωρίαι τοῦ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης, ἡ δειλία αὔξεται· ἀπὸ δὲ τῆς ἀλαιπωρίης καὶ τῶν πόνων, αἱ ἀνδρίαι. διὰ τοῦτο εἰσὶ μαχιμώτατοι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες, καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται, ὥσπερ οἱ Ἀσιανοί. ὅκου γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δειλοτάτους εἶναι. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον. αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδουλῶνται, καὶ οὐ βουλόμενοι τοῦ κινδυνεύειν ἐκόντες εἰκῇ ὑπὲρ ἀλλοτρίης δυνάμιος. ἔτοι δὲ αὐτόνομοι (ὑπὲρ αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους αἱρεῦνται, καὶ οὐκ ἄλλων) προθυμεῦνται ἐκόντες, καὶ ἐς τὸ δεινὸν ἔρχονται. τὰ γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοῖσι φέρονται. ὅπως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν ἀνδρείην ἐργάζονται. τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ ἄπορον, οὕτως ἔχει, τοῖσί τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης. ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ φύλα διάφορα ἕτερα ἑτέροις, καὶ τὰ μεγέθεα, καὶ τὰς μορφὰς, καὶ τὰς ἀνδρείας. τὰ δὲ διαλλάσσοντα τοῦτα ἐστὶν, ἃ καὶ ἔτι τῶν πρότερον εἴρηται. ἔτι δὲ σαφέστερον φράζω. [115] ὁκόσοι μὲν χώρῳ ὀρεινῷ τε οἰκοῦσι τρηχείῳ καὶ ὑψηλῷ καὶ ἔνυδρον, καὶ αἱ μεταβολαὶ αὐτέοισι γίνονται τῶν ὡρέων μέγα διάφορα, ἐν τούτοισι εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶναι, καὶ πρὸς τὸ παλαίπρεπες, καὶ τὸ ἀνδρεῖον δὴ πεφυκότα. καὶ τό, τε ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχουσιν. ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία, καὶ λάμακώδεα, καὶ πνιγηρὰ, καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσι ἢ τῶν ψυχρῶν, ὕδασί τε χρέονται θερμοῖς, οὗτοι δὲ μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν, [116] οὐδὲ εὐμορφίαν. ἐς δὲ ὄψιν δὲ πεφυκότες καὶ φρακώδεες, καὶ μελανότριχες. καὶ ἀμβλεῖς μέλανες μᾶλλον ἢ λευκότεροι· φλεγματίαι δὲ ἥσσον ἢ χολώδεες. τό, τε ἀνδρεῖον καὶ τὸ ἀλαιπωρεῖν ἐν τῇ ψυχῇ, φυσὶ μὲν [117] οὐκ ἂν ὁμοίως ἐνείη. νόμος δὲ προσχρώμενος, ἀφ' ἁσυχίαν τ' ἂν καὶ εἰ μὲν ποταμοὶ ἐνείησαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵ τινες οὐκ τῆς χώρης ἐξοχετεύουσιν τὸ, τε κάσιμον καὶ τὸ ὄμβριον, ἤτοι ἀνύγιεινοί τε εἶνεκεν καὶ λαμπροὶ· εἰ μὲν ποτὲ ποταμοὶ μὲν μὴ εἴνεκ, τὰ δὲ ὕδατα κρίνοντά τε καὶ κάσιμα πίνοιεν καὶ ὀδώδεα, ἀνάγκη τὰ σώματα [118] τῆς γαστρὸς ἀτιρέα εἶναι καὶ πολλοὺς. ὁκόσοι δὲ ὑψηλῷ τε οἰκέουσι χώρῳ, [119] καὶ λείῳ, καὶ ἀνεμώδεα, καὶ ἔνυδρον, εἴη αὖ εἴδεα μεγάλα, καὶ ἑωυτοῖς ἀφαπλήσια, καὶ ἀπορθότερα· καὶ ἱππιώτερα αἱ γνῶμαι. [120] ὁκόσοι λειτὰ τε καὶ ἄυδρα καὶ ψιλὰ, [121] τοῖς δὲ μεταβολαῖς τῶν ὡρέων οὐ κέκρηνται, ἐν τούτῳ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκὸς λα σκληρά τε εἶναι καὶ ἔντονα, καὶ ξανθότερα, ἢ μελαντέρα.

neq; ex eodem eandem eſſe, vel æſtate, vel hyeme, vel pluuioſo, vel ſicco tẽpore. Eaq; de cauſa, vt exiſtimo, Europæi magis quàm Aſiatici forma inter ſe variãt, & perſingulas vrbes magnitudines maximè inter ſe tunc differẽtes. Plures enim corruptiones circa ſeminis cõcretionem contingunt, vbi crebræ fiunt anni temporum mutationes, quàm ſi eædẽ ſint & ſimiles. Eadem autem eſt de moribus ratio. Agreſtes, hominum ſocietate minimè gaudentes, & animoſæ huiuſmodi naturæ exiſtunt. frequẽtes enim mentis emotiores, morum ferociam inducunt, lenitatem autem & comitatem retundunt. Quocirca eos qui Europam incolunt, plus animi quàm Aſiaticos habere cenſeo. Rerum ſiquidem vno ſe habentium modo æquabilitas, ſocordiam ingenerat, varietas verò, corpus & animum ad laborem excitat. Quinetiam ſocordia & quiete ignauia creſcit, exercitatione verò & laboribus, animi fortitudo. Hanc ob cauſam bellicoſiores ſunt qui Europam incolunt, iam etiam propter leges, quoniam Regum imperio non parent Aſiatici. Qui enim Regibus ſubiiciuntur, eos timidiſſimos eſſe neceſſe eſt, & veluti antea à nobis dictum eſt, ſeruitute preſſi animi, neque lubenter, neque volentes, temere ſeſe pro alieno imperio periculis obiiciunt. Hi verò cum ſuis legibus viuant, ſibi non aliis pericula ſubeunt, & magna animi alacritate volentes ad grauia queq; feruntur, cùm pro re geſta victoriæ præmia ſint accepturi. Ita vt conſtet leges ad animi magnitudinem plurimùm facere. De Europa igitur & Aſia in genere ac toto, ſic ſe res habet. Sunt autem in Europa gentes, tum magnitudine, tum forma, tum magnanimitate inter ſe differentes. Varietatis cauſæ eædem quæ ſupra dictæ ſunt, quasq; iam manifeſtiùs aperiam. Qui regionem quidẽ montanam, aſperam, altam, & aquis carentem incolunt & anni temporum mutationes habent admodum differẽtes, illic hominum formas magnas eſſe par eſt, tum ad laborem, tum ad robur à natura optimè eſſe comparatas, at agreſtibus & ferinis moribus eiuſmodi naturæ non parum ſunt præditæ. At qui loca concaua, herboſa & æſtuoſa habitãt, quiq; ventis calidis magis quàm frigidis perflantur, & aquis vtuntur calidis, hi magni quidem eſſe non poſſunt, neq; recti & ventre ſubſtricto, in amplam verò corporis molem à natura producuntur, corpore ſunt carnoſo, & capillis nigris, colore potius nigro quàm candido, & minùs pituitoſi quàm bilioſi. At animi robore & laborum tolerantia, non æquè à natura valent, ſed accedẽs vitę inſtitutum id efficit. Quòd ſi flumina ea regio habeat, quæ ſtagnantes & pluuias aquas educant, ij incolumes degũt, & colore cutis ſunt ſplendido. Sin verò nulla ſint flumina, aquasq̃ue fontanas ſtatarias & malè olentes bibant, has ventri & lieni noxias eſſe neceſſe eſt. Qui verò regionem altam, planam, ventis perflatam & aquoſam incolunt, ij corporis habitu ſunt prægrandi, inter ſe ſimiles, & erecti, & animo trãquilliore. At qui gracilia & arida loca, aquis carentia & nuda tenent, neque temperatas habent anni temporum mutationes, hac in regione homines duro & robuſto corporis habitu eſſe par eſt, & colore flauo potiùs quàm nigro,

moribus & animi appetitionibus ſibi nimis placentes & ſuperbos, & in concepta opinione permanentes. Vbi enim anni temporum mutationes, tum crebrę, tum plurimùm inter ſe differunt, ibi & formas, & mores, & naturas plurimùm diuerſas comperias. Atque hæ quidem maximæ cauſæ ſunt, cur naturæ permutētur, deinde etiam regio in qua quis nutritur, & aquæ. Magna enim ex parte hominum formas & mores regionis naturam imitari reperias. Vbi enim terra pinguis eſt, & mollis, & aquoſa, aquæ verò valdè ſublimes, ita vt æſtate ſint calidæ, & hyeme frigidæ, quæq; ad anni tempora probè habet, ibi homines carnoſi ſunt, articulis non diſcreti, humidi, labores non ferentes, ac vt plurimùm praui animi. Quinetiam ſegnes ſunt & ſomnolenti, & ad artes craſſi, neq; ſubtiles, neque acuti. Aſt vbi regio nuda eſt, non munita, aſpera, queq; hyeme prematur, & ſole exuratur, ibi duros, graciles, articulis diſcretos, carnoſos & hirſutos homines cernas, & qui ad aliquid agendum natura ſunt induſtrij & vigilantes. Mores autem habent ſuperbos, in iram procliues & perrinaces, magisq; feritatis quàm lenitatis participes, eosq; ad artes acutiores & ſolertiores, & ad res bellicas gerendas meliores deprehendas. Quin & reliqua omnia quæ è terra producuntur, terræ ipſius naturam ſequuntur. Atque maximè quidem contrariæ naturæ & formæ ſic ſe habent, ex quibus coniectura ducta, ſi reliqua conſideres, minimè aberrabis.

καὶ τὰ ἤθη[122] καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεις τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ μεγάλαι εἰσὶ πυκνόταται τῶν ὡρέων, καὶ πλεῖστον διαφέρουσι αὗται ἐκουτέροισιν, ἐκεῖ καὶ τὰ εἴδεα καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς φύσιας διῃρημένας πλεῖστον διαφερεούσας. μέγιστα μὲν οὖν εἰσιν αὗται τῆς φύσιος διαφοραί. ἔπειτα ὁ[123] καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ αὖ τις τρέφεται καὶ τὰ ὕδατα.[124] διῃρημένα γὰρ ὅπῃ ὃ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ[125] ἡ γῆ πιδηρὴ καὶ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος[126] καὶ τὰ ὕδατα καρπὰ μετέωρα, ὥστε θερμὰ ἐόντα τὸ θέρεος, καὶ χιμῶνος ψυχρά, καὶ τῶν ὡρέων κακῶς κέεται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι βραχύσαρκοι εἰσὶ καὶ ἀναρθροι καὶ ὑγροὶ καὶ ἀπαλάπτωροι· καὶ τὸν ψυχμὸν καὶ[127] ὡς ὅπῃ ὃ πολύ. τό, τε ῥάθυμον καὶ ὃ ὑπνηρὸν ἐστιν ἐν αὐτέοισιν. ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, καὶ λεπτοί, οὐδὲ ὀξέες. ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλὴ τε[128] καὶ ἀνώχυρος καὶ ψηχεινὴ, καὶ ὑπὸ τοῦ χιμῶνος πιεζομένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη, ἐνταῦθα ὀκληροί τε[129] καὶ ἰσχνοὶ καὶ διηρθρωμένοι, καὶ ἐντόνοι καὶ δασεῖς.[130] τό, τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἔνεστιν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ, καὶ ὃ ἄγρυπνον. τά τε ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς, αὐθάδεας καὶ ἰδιογνώμονας. τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχουσι, ἢ τοῦ ἡμέρου· ἔς τε τὰς τέχνας, ὀξυτέρησί τε καὶ σωφρονεστέρησι,[131] καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους διῃρημένα, καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. οἱ μὲν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι, ἔχουσιν οὕτως. ἀπὸ τούτων τεκμηριούμενος, τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐκ ἀμαρτήσῃ.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ.

HIPPOCRATIS DE FLATIBVS, LIBER.

ARTES quædam ſua quidem cognitione quibuſdam multum laboris exhibent, vſu verò nonnullis vtiles exiſtunt, & vulgo quidem commune bonum conferunt, his autem qui eas tractant plenę ſunt moleſtiæ. Ex quarum artium numero eſt quam Græci Medicinam appellant. Medicus enim non niſi quæ periculo ſunt proxima intuetur, & quæ ſunt ingrata contrectat, ac ex aliorum calamitatibus ſibi dolorem conciliat. Ægrotantes verò artis opera maximis malis, morbis, laboribus, dolore & morte vindicantur. His enim omnibus Medicina manifeſtam medelam adhibere deprehenditur. Huius autem artis vilia noſſe difficilè, ſeria verò facilè. Ac vilia quidem ipſis Medicis, vulgò autem minimè ſunt cognita, cùm mentis quidem non corporis opera exiſtant. Quæcunq; quidem manuum tractationem poſtulant, ea in vſum traducere oportet. Eſt enim manuum vſus, optimus docendi magiſter. At obſcuriſſimos & maximè difficiles morbos, opinio magis quàm ars iudicat, etſi in his plurimùm imperitiæ peritia præſtat. In quibus ſanè hoc præcipuum eſt, quænam ſit morborum cauſa, & ex quo principio ac veluti fonte corporis vitia oriantur. Qui enim morbi cauſam cognouerit, is vtique ex

ΕΙσὶ τινὲς τῶν τεχνέων, αἱ τοῖσι μὲν κεκτημένοισιν, εἰσὶν ὀλίγα πονοι· τοῖσι δὲ χρεωμένοισιν, ὀνησοί. καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτησι, ξυνὸν ἀγαθὸν· τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν σφᾶς, λυπηραί. τῶν δὲ διὰ τῶν ἰδιωτῶν ἐστὶ τεχνέων, καὶ ἣν οἱ ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν. ἣν μὲν γὰρ ἰνδέῃς, ὁρέει τὰ δεινὰ, διηνεκέ ἐστι ἀνδρέων, καὶ ἐπ' ἀνθρωπείοισιν ξυμφορῆσιν, ἰδίας καρποῦται λύπας. οἱ δὲ νοσέοντες, ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν δι' τὴν τέχνην νόσων, πόνων, λύπης, θανάτου. πᾶσι γὰρ τούτοισιν, αὕτη κρίνει ἰητρικὴ δυείσκε ἀκεσείς. τούτης δὲ τῆς τέχνης τὰ μὲν φλαῦρα, χαλεπὸν γνῶναι· τὰ δὲ σπουδαῖα, ῥηϊδίως. καὶ τὰ μὲν φλαῦρα, τοῖσι ἰητροῖσι, καὶ οὐ τοῖσιν ἰδιώτησιν. οὐ γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα εἰσίν. ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ, χρὴ συνεθιζόμενα. δεῖ δὲ τῶν χεροὶ κάλλιστον διδασκάλου. ταῦτα δὲ τῶν ἀφανεστάτων καὶ χαλεπωτάτων νοσημάτων, δόξη μοῦνον ἡ τέχνη κρίνεται· διὰ φέρει δὲ οὐ αὐλέοισι πλεῖστον, ἢ πείρη τῶν ἀπρεέσι. εἰ δὲ τι τῶν τοιούτων ἐστὶ, τόδε. τί πόλε ὁ αὐτόν ἐστι τῶν νόσων, καὶ τὶς ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῶν ἐν τῷ σώματι κακῶν. εἰ γὰρ τις εἰδείη τὸν αὐτίκα τὸ νοσήματος, οἷός τ' ἂν εἴη παρεσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῶν ἐν

τῷ σώματι, ἐκ τῶν ἐναντίων ὀπισάμενος τὰ νοσήματα. αὕτη γὰρ ἡ ἰητρικὴ, μάλιστα τῇ φύσιν ἐστίν. αὐτίκα γὰρ λιμὸς, νοῦσός ἐστιν. ὅ, τι γὰρ ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέεται νοῦσος. τί οὖν λιμοῦ φάρμακον; ὅ, τι παύει λιμόν. τοῦτο δ' ἐστὶ βρῶσις. τοῦτο ἄρα ἐκείνου ἰητέον. αὖθις αὖ δίψαν ἔπαυσε πόσις. πάλιν αὖ, πλησμονὴν ἴππαν κένωσις· κένωσιν ὁ πλησμονή. πόνον ὁ, ἀπονίη. ἀπονίην δὲ, πόνος. ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ, τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα.[8] ἰητρικὴ γὰρ ἐστι, προσθέσις καὶ ἀφαίρεσις· ἀφαίρεσις μὲν τῶν ὑπερβαλλόντων, προσθέσις δὲ τῶν ἐλλιπόντων. ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων, ἄριστος ἰητρὸς, ὁ ὃ τουτέου πλεῖστον ἀπηλλαγμένος, πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχνης. τὰ μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλοντος εἴρηται. τῶν δὲ ἀνὴ νούσων ἁπασέων, ὁ μὲν τόπος ὁ αὐτὸς· ὁ δὲ τόπος ἀφανέστερος. δοκεῖ μὲν οὖν τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλήλοισι ἐοικέναι, διὰ τὴν ἀλλοιότητα καὶ ἀνομοιότητα τῶν τόπων. ἔστι δὲ μία τῶν νουσέων ἁπασῶν καὶ ἰδέη, καὶ αὐτὴ ἡ αὐτή. τίς δ' ἐστὶν αὕτη, διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου φανήσεται πειρησόμεθα.[9] τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀπὸ τριττέων τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῆσι τροφῆσι ταύτησι ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτὰ, πνεύματα. πνεύματα δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι, φύσεα καλέονται, τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων, ἀήρ. οὗτος δὲ μέγιστός ἐστιν ἐν ἅπασι τῶν συμπάντων δυνάστης. ἄξιον δὲ αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν δύναμιν. ἄνεμος γὰρ ἐστιν ἡ ἐέρος ῥεῦμα, καὶ χεῦμα. ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ, ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνάσσασθαι τοῖσι ῥίζαις τῆς γῆς διὰ τὴν βίαν τῶν πνευμάτων. τό, τε πέλαγος κυμαίνεται. ἐλκάδες τε ἄπειροι τοῦ μεγέθους, ἐς ὕψος διαῤῥίπτονται. τοιαύτην μὲν οὖν ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ μὴν ἐστί γε τῇ μὲν ὄψει, ἀφανής· τῇ δὲ λογισμῷ, φανερός. τί γὰρ αὖθις τουτέου γένοιτο ἄν; ἢ τίνος οὗτος ἄπεστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἄπεστι γὰρ ὁ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, πνεύματος συμπλέον ἐστί. τοῦτο καὶ χιμῶνος καὶ θέρεος αἴτιον. ἐν μὲν τῷ χιμῶνι, πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον. ἐν δὲ τῷ θέρει, προσαυὴ καὶ γαλήνιον. ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὁδὸς, διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι. τῷ γὰρ πυρὶ, ὃ πνεῦμα ἐστί. τοῦ δὲ πνεύματος ὃ πῦρ τρέφεται, ὅτι αὖ δύναιτο ζῴειν. ὥστε καὶ τὸν ἥλιον δρόμον ἀένναον ἐόντα ὁ ἀὴρ ἀένναος καὶ λεπτὸς ἐών,[10] ὃ ἐν παρέχεται. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πελάγους ὅτι μέθεξιν ἔχει τοῦ πνεύματος πολυτί που δῆλον. οὐ γὰρ αἴποτε τὰ πλωτὰ ζῶα ζῴειν ἠδύνατο, μὴ μετέχοντα πνεύματος· μετέχοιεν δέ πως αὖ ἄλλως, ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ ὕδατος; ἐλθόντα τὸν ἀέρα;[11] καὶ τῇ μὲν, ὅτι τουτέου ὃ βάθεον, δῆτά γε τῆς ὀχήμα, κενεόν τε τοῦδέ ἐστιν τούτου. δι' ὅτι μὲν τοῖσιν ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔρρωται, εἴρηται. τοῖσι δ' αὖ ἀνθρώποισιν οὗτος αἴτιος τοῦ βίου, καὶ τῶν νοσέων τοῖσι νοσέοισι. τοσαύτη δὲ τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι τοῦ πνεύματος ἐοῦσα, ὥστε τῶν μὲν ἄλλων ἀπεχόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ σιτίων, καὶ ποτῶν δυνάιτ' ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείονας διαγίνεσθαι τοῦ δὲ πνεύματος εἰς ὃ σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης, ἀπόλοιτο ἄν.[12] ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος, ἐπὶ

his quæ in corpore inſunt, adepta per contraria morborum cognitione, facilè poterit quæ cōferunt offerre. Ipſa enim ars Medica maximè à natura ineſt. Ne longè abeam, fames morbus eſt. Quicquid enim homini moleſtiā adfert, morbus appellatur. Quodnam igitur famis eſt remedium? hoc certè quod famem ſedat. Id autē cibus facit, illius ergo hic medela eſt. Rurſus quoq; ſitim potio ſedat. Plenitudinem itidem euacuatio ſanat, euacuationem verò plenitudo, laborem otium, & otium labor. Atq; vt vno verbo dicam, contrariorum cōtraria ſunt remedia. Medicina enim additio eſt & ſubtractio. Et eorum quidem quæ exuperant ſubtractio, eorum verò quæ deficiunt additio. Qui verò iſtud optimè facit, is optimus Medicus exiſtimandus eſt, quiq; plurimùm abeſt ab eo præſtādo, is plurimùm in arte Medica deficere cenſetur. Atque hæc quidē obiter præter inſtituti ſermonis rationem dicta ſunt. Morborum autē omnium cùm idem modus ſit, locus tamen diuerſus eſt. Morbi igitur ob locorum varietatem & diſſimilitudinem, nihil inter ſe habere ſimile videntur. Eſt tamen vna & eadem omnium morborum forma & cauſa, quam procedente oratione quæ nā ſit declarare conabor. Hominum enim & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cuius hæc ſunt nomina, cibus, potus, ſpiritus. Ac ſpiritus quidem qui in corporibus inſunt, flatus nominantur, qui verò extra corpora, aër. Qui cùm in omnia quæ corpori accidunt plurimùm habeat facultatis, illius vim inſpicere operæ pretium videtur. Ventus enim eſt aëris fluxio & effuſio. Cùm igitur copioſus aër vehementem fluxionem fecerit, tum & arbores vi ſpiritus è terra radicitus euelluntur, mare æſtu fluctuat, & immenſæ naues onerariæ in altum iactantur. Hanc igitur vim in iſta obtinet. Qui etſi oculis minimè cernitur, ratione tamen conſpicuus eſt. Quid enim ſine hoc fit tandem? aut a quonam hic abeſt, aut cui non præſens eſt? Quod enim cœlum & terram interiacet, id omne ſpiritu plenū eſt, idq; hyemis & æſtatis cauſa exiſtit, per hyemem quidem condenſatum & frigidum, per æſtatem verò leue & tranquillum. Quinetiam ſolis, lunæ & aſtrorum viam ſpiritus dirigit. Igni enim ſpiritus nutrimentum præbet, eoq; priuatus ignis viuere non poteſt. Atq; adeò perennem ſolis curſum, aër perennis & tenuis eſſe facit. Quin & in mari quādam eſſe ſpiritus communionem cuiuis eſt manifeſtum. Neq; enim natantia animātia ſine ſpiritu viuere poſſent. Quónam autem alio pacto cum illo commercium habeant, ſi non per aquam & ex aqua ſpiritum attraherent? Et lunæ in eo ſedes eſt ac fundamentum, hicq; terræ vehiculum, neq; quicquam ſpiritu eſt vacuum. Atq; hæc quidem cauſa, cur in cæteris aer tantum poſſit, dicta eſt. Mortalibus autem hic tum vitæ, tum morborum ægrotis cauſa eſt. Tantaque corporibus omnibus ſpiritus ineſt neceſſitas, vt ſi quidem aliis omnibus & cibis, & potionibus quis abſtineat, duos tamen & tres, vel plures dies poſſit vitam ducere. At ſi quis ſpiritus in corpus vias intercipiat, vel exigua diei parte, homini pereūdum ſit. Adeò neceſſarius eſt vſus ſpiritus in corpore. Ad hæc

quoq; cùm ab omnibus aliis actionibus homines quiescant, quòd mutationibus innumeris vita sit exposita, ab hac tamen sola actione nunquam desistunt animantia, quin aut spiritũ adducant, aut reddant. Quòd igitur omnibus animantibus cum aere maxima intercedit communio dictum est. Huic quoque orationi subiiciendum, morbos vnquam vix aliunde quàm ab aere oriri posse, cùm is aut copiosior, aut parcior, aut etiam plenior, aut & morbidis inquinamẽtis infectus in corpus subierit. De tota re igitur hæc mihi sufficere videtur. Deinceps autem ad opera ipsa oratione progressus, morbos omnes istius sobolem esse, & ab hoc oriundos demonstrabo. Ac primùm à febre maximè communi morbo exordium ducam, quæ omnium aliorum morborum, præcipuè verò inflammationis comes est. Quod indicant ex pedum offensionibus exortæ noxiæ. Mox enim cum inflammatione inguinum tumor & febris consequitur. febrium autẽ duo sunt genera (vt id quoq; hic attingam) vnum quidem omnibus commune, pestis appellatur, alterum verò ob priuatam cuiusque malam victus rationem contingens. Horum autem vtriusque aer author existit. Communis igitur febris ideò communiter omnes inuadit, quòd eundem omnes spiritum attrahunt, & simili corpori spiritu similiter permixto, similes oriuntur febres. At fortè obiiciat quispiam, cur igitur non omnibus animantibus, sed alicui ipsorum generi eiusmodi morbi contingunt? Cuius rei causam esse dixerim, quòd corpus à corpore, natura à natura, & alimentum ab alimento differt. Neque enim cuiuis animantium generi eadem sunt commoda aut incõmoda, sed alia aliis conueniunt. Cùm igitur aer inquinamentis huiusmodi, quæ hominum naturæ aduersantur, plenus fuerit, tum homines ægrotãt. Quando verò alteri cuidam animãtium generi aer incommodus fuerit, tunc eo morbo corripitur. Quinam igitur populares sint morbi, & quamnam ob causam, & quanam ratione, ex quibus, & vnde oriantur, dictum est. febrem autem quæ ex praua victus ratione oritur, tibi deinceps exponam. Est autem eiusmodi praua victus ratio, primùm quidem cùm quis copiosiores cibos, aut liquidos, aut siccos corpori exhibeat, quàm ipsum ferre possit, neq; labore aliquo ciborum copiam compensat: Deinde cùm varios & dissimiles inter se cibos immittat. Dissimilia enim seditionem excitant, & alia citiùs, alia tardiùs concoquuntur. At cum multis cibis multum etiam spiritum ingeri necesse est. Nam cum omnibus his quæ eduntur aut bibuntur, spiritus aut copiosior, aut paucior subit. Atq; id inde manifestum est, quòd eructationes plæriſque post assumptos cibos & potus accidunt, nimirum cùm inclusus aer recurrat, vbi bullas in quibus latet perfregerit. Quando igitur corpus cibis expletum fuerit, tum spiritus quoque magna copia accedit, diutiùs immorantibus cibis, qui quidem cùm præ multitudine exire nequeãt, diutiùs immorantur. Obstructo autem inferiore ventre, in vniuersum corpus flatus percurrunt, & ad sanguine refertas corporis partes illapsi, eas refrigerãt. At refrigeratis his locis, in quibus fontes & radices sanguinis continentur, per vniuersum corpus horror penetrat. Vniuerso autem sanguine perfrigerato, totum quoq; corpus horror occupat. Hanc igitur ob causam primùm horrores antè febres oriuntur, & quò maiore copia & frigiditate flatus irruperint, talis quoq; rigor consequitur, à pluribus quidem & frigidioribus, vehementior, à paucioribus verò minusque frigidis, minus quoq; vehemens. Cum horroribus autem corporis quoque tremores ad hunc modum contingunt. Sanguis enim præsentem horrorem metuens, per totũ corpus perreptat, & ad maximè calidas partes concurrit. Atq; hi sunt eius saltus. Desiliente autem ab extremis corporis partibus sanguine, & viscera, & carnes contremiscunt. Aliæ enim corporis partes copioso sanguine refertæ, aliæ exangues existunt. Atq; exangues quidem ob frigus minimè conquiescunt, sed concutiuntur, quòd eas calor destituerit. Quæ verò sanguine replentur, ob sanguinis copiam contremiscunt, & inflammationes excitant. Neque enim fieri potest vt sanguinis copia cõquiescat. Oscitationes autem febres præcedunt, cùm magna copia coaceruatus aër fuerit, cõfertimq; ad superiora erumpens, tanquã machinatione aliqua os diducit, quòd hâc ei facillimus exitus pateat. Quemadmodũ enim ab aqua in lebetibus ebulliente, vapor copiosus euehitur, sic corpore concalefacto, aër coaceruatus & vi quadam delatus, per os erumpit. Articuli quoq; ante febres exoluuntur. Calefacti enim nerui relaxantur. Coacto autem cumulatim plurimo sanguine, aër ipse qui sanguinem refrigerauit, à calore superatur, rursus in calescit, incensusq; ac velut igneus existens, in toto corpore calorem excitat, ad id etiam subseruiente ipso sanguine. Quod enim incensum est liquatur, ex eoq; spiritus oritur, quò ad corporis meatus irrumpente, sudores fiunt. Coactus autem spiritus in aquam abit, & per meatus subiens, ad eundem modum foras erũpit, quo à feruentibus aquis sublatus vapor, si ad solidum quiddam impingat, incrassescit ac condensatur, guttæq; ab his corporibus, in qua vapor impegit, decidũt. Capitis autem dolores vna eũ febre, hanc ob causam oriuntur. Sanguinis in capite viis angustia contingit, cũ aëre replentur, eæq; repletæ ac distentæ capiti dolorem afferunt. Sanguis enim vi pulsus, cùm calidus existat, per angustam viam transire celeriter nequit, quòd eum multa remorentur quæ impediunt & obstruunt. Eamq; sanè ob causam pulsationes circa tempora contingunt. Ad hunc ergo modum, quem dixi, febres contingunt, & cum febribus dolores & morbi. Aliarum autem ægritudinum, quales sunt voluuli, aut intestinorum conuolutiones, aut tormina, aut alij obfirmati & inherentes morbi, à flatibus causam dependere euidũs esse manifestum existimo. Horum enim omnium spiritus traiectio causa est. Hic enim vbi ad loca tenera, inassueta, nec priùs attacta incubuit, ad instar spiculi infixi carnes subit, & interdum quidem ad præcordia, interdum etiam ad laterum inanitates, quandoq; verò ad vtranque partem irrumpit. Eam sanè ob causam etiam foris adhibitis calidis fomentis, dolorem lenire conãtur. Rarefacta enim cute per fomenti calorem, spiritus extra corpus peruadit,

τίνιν τὰ μὲν ἀνῆα πάντα διαλείπουσιν αὐ, ἀεῤῥοῦσι τρησόντες.[13] ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ἐστί. τοῦτο δὲ μειῶν ἀεὶ διαπτελέουσιν ἄπαντα τὰ ἐνιαυτὰ ζῶα τρησόντα, τοτὲ μὲν ἐμπνέοντα, τοτὲ δὲ, οὐκ πνέοντα. ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστίν, εἴρηται. μετὰ τοῦτο δίνιν, διὰ τέων ῥητέον, ὅτι οὐκ ἀλλοθέν ποθεν εἰκὸς ἐστὶ γίνεσθαι τὰς ἀῤῥωστίας μάλιστα, ἢ οὐκ τοῦθεν. ὅταν τοῦτο ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον, ἢ καὶ ἀεῤῥοῦστερον,[14] καὶ μεμιασμένον νοσεροῖσι μιάσμασιν, ἐς ὃ σῶμα ἐσέλθῃ.[15] πρῶτοι μὲν οὖν ὅλου τοῦ τρήματος, ἀρκεῖ μοι ταῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα, τρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ λόγου πορεύσεις, ὅθεν δεῖ ἔξω τὰ νοσήματα τούτου ἀπόγονά τε καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. τρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου νοσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ. οὗτος γὰρ ὁ νόσημα πᾶσι ἐφεδρεύει τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι, μάλιστα δὲ φλεγμονῇ.[16] δηλοῖ δὲ τὰ μανόμενα τρὸς κόμματα. ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβῶν, καὶ πυρετὸς ἕπεται. ἔστι δὲ διαταὶ ἔθνεα πυρετῶν, ὡς τούτῳ διελθεῖν. ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καὶ λοιμὸς λοιμός· ὁ δὲ ἰδίῃ τῇ διαίτῃ ἰδίου, τοῖσι πονηραῖς διαιτεσμένοισι γινόμενος. ἀμφοτέρων δὲ τουτέων, αἴτιος ὁ ἀήρ.[17] ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς, διὰ τοῦτο ὁιοδήποτε ἐστὶν, ὅτι ὁ πνεῦμα τοῦτο πάντες ἕλκουσιν.[18] ὁμοίῳ δὲ ὁμοίως τοῦ πνεύματος τοῦ σώματι μιγθέντος, ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται. ἀλλ' ἴσως φήσει τις. διὰ τί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι,[19] ἀλλ' ἔθνεά τινι αὐτέων ἐμπεφυκότα τοῖσι ἀεὶ διαπαντὸς νοῦσοι; ἐξότι, φαίμεν ἄν, διὰ φέρει σῶμα σώματος, καὶ φύσις φύσιος, καὶ τροφὴ τροφῆς. ἀ γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων τοῦτο ἀτ' ἀναρμόσια, οὔτ' ἐναρμόσιά ἐστιν, ἀλλ' ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιουτέοισι πλήσθῃ μιάσμασι, ἀὶ τῇ αὐτῇ πνοῇ φύσει πολέμια ἐστὶν, αὐτῇ τοῖσι τότε νοσεροῖσιν. ὅταν δὲ ἑτέρου τινὸς ἔθνεος ζώων ὁ ἀὴρ ἀναρμοστος ᾖ,[20] τοῦ νούσημα κείνα νοσεροῖσιν. αἱ μὲν οὖν δημόσιαι οὖσαι τῶν νόσων, εἴρηται. καὶ ὅ, τι, καὶ ὅκως, καὶ οἷσι, καὶ ἀφ' οὗ γίνονται. τὸν δὲ ἀπὸ πονηρῆς διαίτης γινόμενον πυρετὸν, δίεξιμί σοι. πονηρὴ δὲ ἐστὶν ἡ τοιήδε διαίτα· τοῦτο μὲν οὖν ὅταν τις πλείονας τροφὰς ἢ ὑγρὰς, ἢ ξηρὰς δίδωσι τοῦ σώματος ἢ τὸ σῶμα δυνάται φέρειν,[21] καὶ πόνον μηδένα τοῦ πλήθους τῶν βοσφῶν ἀντιτίθησι· τοῦτο δὲ ὅταν ποικίλας καὶ ἀνομοίους ἀλλήλησιν ἐς πέμπῃ τροφάς. τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει. καὶ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ βολαίτερον πέσεται. μετὰ δὲ πολλῶν σιτίων ἀνάγκη, καὶ πολλὸν πνεῦμα εἰσιέναι. μετὰ πνεύματος γὰρ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, εἰσέρχεται πνεῦμα ἐς τὸ σῶμα, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. φανερὸν δὲ τοῦτο, τοῦδε ἐστίν. ἐρευγμοὶ γὰρ γίνονται μετὰ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ τοῖσι πλείοσιν. ἀναῤῥήγνυται γὰρ ὁ κατακλασθεὶς ἀὴρ, ὁκόταν ἀναῤῥήξῃ τὰς πομφόλυγας, ἐν ᾗσι κρύπτεται, ὅτε οὖν τὸ σῶμα σιτίων πλησθῇ, καὶ πνεῦμαος πλησμονὴ ὀλίγον γίνεται, τῶν σιτίων χρονιζομένων. χρονίζεται δὲ τὰ σιτία, διὰ πλῆθος[22] οὐ δυνάμενα διελθεῖν. ἐμφερεῖσης δὲ τοῦ κάτω χειλίνης, εἰς ὅλον τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φύσεις.[23] τρεσπεσοῦσαι δὲ τὰ σκαιμότατα τοῦ σώματος, ἐψύξαν.[24] ζουτέων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων, ὅκου αἱ πηγαὶ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ αἵματος εἰσὶ, διὰ πάντος τοῦ σώματος ἡ φρίκη διήθη.

ἄπαντος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος, ἄπαν τὸ σῶμα φρίσσει. διὰ τοῦτο μὲν οὖν τρῶτον, αἱ φρίκαι γίνονται τρὸ τῶν πυρετῶν. ὅκως δ' αὖ ὁρμήσωσιν αἱ φύσεις πλήθει καὶ ψυχρότητι, διὰ τοῦτον δὲ καὶ ῥίγος. ἀπὸ μὲν πολλόνων καὶ ψυχροτέρων, ἰσχυρότερον· ἀπὸ δὲ ἐλασσόνων, καὶ ἧσσόν τι ψυχραίνει,[25] ἧσσον ἰσχυρόν. αἱ δὲ τῆσι φρίκησι καὶ οἱ τρόμοι τῶν σώματος, κατὰ τόνδε γίνονται τὸν τρόπον. τὸ αἷμα φοβεόμενον τὴν παρεοῦσαν φρίκην, σπουδάζει καὶ διέξεισι κατὰ πάντος τοῦ σώματος ἐς τὰ θερμότατα. αὗται μὲν οὖν αἱ ἀλκαί. καταλλομένου δὲ τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος, τὰ σπλάγχνα τρεμέουσι, καὶ αἱ σάρκες. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος, πολύαιμα· τὰ δὲ ἄναιμα.[26] διὰ τὴν ψύξιν οὐκ ἀτρεμέουσιν, ἀλλὰ πάλλονται. τὸ γὰρ θερμὸν ὀξὺ αὐτέων ἐκλέλοιπε. τὰ δὲ πολύαιμα, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος, τρέμουσι καὶ φλεγμονὰς ἐμποιεῖ. ὀλίγα γὰρ διώματα πολλὸν κινούμενον ἀτρεμίζειν. χασμῶνται δὲ τρὸ τῶν πυρετῶν, ὅτε πολὺς ἢ ὁ ἀὴρ ἀεῤῥοιδεὶς,[27] ἀεῤῥόον τε ἄνωθεν διεξιὼν, ἐξεμόχλυσε, καὶ διέκρηξε τὸ στόμα. τούτῳ γὰρ εὐδιεξοδός ἐστιν. ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀείρει πολὺς ἐφορμῶν τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου, δίφσι διὰ τοῦ στόματος[28] ὁ ἀὴρ ξυνεστραμμένος, καὶ βίῃ φερόμενος.[29] καὶ πάντε ἀρθρα διαλύουσι τρὸ τῶν πυρετῶν. χαλαινόμενα γὰρ τὰ νεῦρα διήσαν. ὁκόταν δὲ συνωθηθῇ ἀεῤῥοιδὲς τὸ πλῆσον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνει· πάλιν ὁ ἀὴρ, ὁ ψύξας τὸ αἷμα, κρατηθεὶς ὑπὸ τοῦ θερμότητος.[30] διὰ πνεῦρος καὶ μύδρος γινόμενος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τῷ θερμαίνει ἐκφρίσσαι. συνεργὸν δ' αὐτῷ τὸ αἷμα ἐστί.[31] τήκεται γὰρ πυρούμενον, καὶ γίνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. τοῦ δ' πνεύματος τρεσπίπτοντος τρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος, οἱ ἱδρῶτες γίνονται. τὸ δ' πνεῦμα συνιστάμενον, ἐς ὕδωρ ἔρχεται, καὶ διὰ τῶν πόρων διεξελθὸν, ἔξω τραφῆναι, τὸ αὐτὸν ἔστιν, ὃν τρόπον ἀπὸ τῶν ἐναιμόνων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπάνω, εὖ ἔχει τρέφεσθαι τρὸς ὅ, τι χρὴ τρὸς τὸ τῆδε, παχύνεται, καὶ πυκνοῦται, καὶ σταγόνες ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τῶν σωμάτων, οἷσιν αὖ ὁ ἀτμὸς τρεσπίπτει. πόνοι δὲ τὰ κεφαλῆς ἅμα τοῦ πυρετῶ γίνονται, διὰ τόδε. γενόμενοι ἐν τῇσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵματος γίνεται.[32] πεπλήρωνται γὰρ ἡ ἔρως. πληθέοντα δὲ καὶ θρηνθέοντα, τὸν πόνον ἐμποιέουσι ἐν τῇ κεφαλῇ.[33] βίᾳ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον διὰ στενῆς ὁδοῦ θερμὸν ἐὸν, οὐ δύνατα τραφῆναι τὰ χέως. πολλὰ γὰρ ἐμπόδων ἐστὶν αὐτῷ κωλύματα, καὶ ἐμφεράγματα. διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἀμφὶ τοῖς κροτάφοις. οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔφην, γίνονται, καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νοσήματα. τῶν δὲ ἄλλων ἀῤῥωστημάτων ὁκόσοι μὲν αὖ εἰλεοὶ εἶεν,[34] ἢ εἰλήματα, ἢ τρόφοι,[35] ἢ ἕτερα ἀποσηείγματα. φύσας δὲ ἀῖπα ἅπασιν ἡγέομαι φανερὸν εἶναι. πάντων δὲ τῶν τοιούτων αἰτίη τοῦ πνεύματος.[36] ἡ δὲ ὀδύνη. ὅτι γὰρ ὁκόταν τρεσπέσῃ τρεὸς τόποις ἀπαλοῖς καὶ ἀήθεσι καὶ ἀθίκτοις, ὥς τρὸ τοῦ μὲν ἐκείνου ἀεῤῥοῦσιν, διὰ τῆς ῥαχὸς τρεσπίπτει ποτὲ μὲν τρὸς τὰ ὑποχόνδρια, ποτὲ δὲ τρὸς τὰς λαπάρας, ποτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. διὰ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυκνώσεις πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν πόνον.[37] ἀραιουμένου γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυκνώσεος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος,

ac proinde dolorem quies quædam consequitur. Ac fortasse dixerit quispiam. Quanam ergo ratione fluxiones à flatibus contingunt? aut quonam modo sanguinis eruptionum circa pectus causa existunt? Hæc autem istis de causis fieri me declaraturum existimo. Cùm capitis venæ aere repletæ fuerint, primùm quidem caput vrgentibus flatibus grauatur. Deinde spiritus vnà cum sanguine propter viarum angustiã intus conuoluitur, id verò quod in sanguine est tenuissimum, per venas foras eliditur. Hoc sanè humidum vbi copiosum coaceruatum fuerit, per alios meatus effluit, cumq; confertum ad aliquam corporis partem peruenerit, ibi morbus cõtrahitur. Vbi igitur ad oculos venerit, ij laborant; si ad aures, ibi morbus est; si ad nares, grauedo exoritur; si ad pectus, raucedo appellatur. Pituita nanq; acribus humoribus permixta, vbi in loca minimè assueta irruperit, ea exulcerat. Cùm verò ad fauces teneras etiam fluxio ingruit, eas exasperat. Spiritus enim per fauces respiratione attractus, ad pectus fertur, ac rursus per eandem viam effertur. At vbi deorsum delata pituita spiritui ascendenti occurrerit, tussis superuenit, & pituita supernè reiicitur. Quibus ita se habentibus, fauces exulcerãtur, exasperantur, & incenduntur, calefactæ verò humorem ex capite attrahunt, caput autem rursus à reliquo corpore assumens, iis transmittit. Cùm igitur hunc in modum fluxio effluere consueuerit, meatusque velut in torrentis alueum excauati fuerint, ad pectus quoque transfundunt. Acris autem existens pituita, & in carnem irrumpens, venas exulcerat & refringit. Sanguis verò in alienum locum effusus, mora computrescens in pus vertitur, neq; sursum conscendere, neque infra subire potest. Neq; enim naturæ humidæ, vt neq; quibusuis aliis rebus quæ in se admixtam grauitatem habent, facilis est sursum via, cùm accliuis existat. Infra autem subire septum transuersum vetat. Quam sanè ob causam fluxionem interdum citra spiritum perrumpi contingit, & partim sponte quidem, partim verò ob dolores. Ac spõtè quidem, cùm aer vltro venas subiẽs, sanguinis vias coarctat. Compressus enim sanguis, sua copia, qua maximè impressionem fecerit, venas perrumpit. Vbi verò sanguinis copia effusa fuerit, in his etiam dolores spiritu venas complẽt. Affectum enim locum spiritum continere necesse est, aliaq; dictis similia contingere. At verò ruptiones has ob causas contingunt, cùm vi quadam à se inuicem carnes discedunt ac diuellũtur, & in ipsam discessionem spiritus dolorem inferẽs subiit. Quòd si flatus per carnes perrumpentes, corporis meatus rarefecerint, eos humiditas consequitur, cui viam aer antea struxit. Corpore autem madore perfuso, carnes quidem colliquescunt, tumores ad tibias descendunt, & morbus hic hydrops dicitur. Quòd autem huius morbi causa ad flatum referri debeat, id maximo est argumento, quòd iam perniciosè affecti quidam, aqua euacuata planè sunt liberati. Quæ quidem simul atq; è ventre erumpit, multa apparet, paulùm autem morata, imminuitur. Cuius rei etiam causa manifesta est, quòd quæ quidem statim erumpit aqua aere plena est, eoq; valdè intumescit. Cùm autem spiritus decesserit, eadem planè aqua relinquitur, quæ sanè quidem pauca apparet, cùm tamen æqualis sit. Est & hoc aliud eius rei indicium, quòd venter penitus vacuatus, intra triduì spatium, rursus impletur. Quidnam igitur aliud quàm spiritus impleat? quidve aliud tam citò implere possit? Neq; enim tanta potus copia in corpus ingesta est, ac neq; carnes quæ colliquescent, in causa esse possunt, cùm ossa superstint, & nerui, & fibræ, ex quibus nulla quidem tãta aquę copia augeri potest. Atq; hydropis quidem causa iam dicta est. At verò etiã syderationes corporis (apoplexię dictę) ex flatibus oriuntur, nimirũ quando flatus frigidi & copiosi carnes subierint & inflarint. Hæ enim corporis partes stupidæ redduntur. Et siquidem multi flatus totum corpus permeant, totus homo attonitus redditur, si verò partem aliquam, pars illa. Atq; vbi quidem flatus illi discesserint, morbus cessat, vbi verò permanserint, permanet & morbus. Hæc autem ita se habere continuæ oscitationes indicant. Ac mea quidem opinione, hi etiam morbum sacrum vulgò dictum, producere videntur. Quibus autem rationibus adductus sim, iisdem eos qui audire volent, persuadere conabor. Imprimis autem in animum induco, ex iis quæ in corpore insunt, nihil magis ad intelligentiam conferre quàm sanguinem. Is nanque vbi consistente habitu persistit, prudentia etiam constat. Permutato verò sanguine, simul quoque intelligentia concidit. Cuius rei multa sunt testimonia. Ac primùm quidem somnus, qui animantibus omnibus communis est, quæ dicta sunt confirmat. Is enim vbi corpus corripuerit, tum sanguis refrigeratur, cùm suapte naturâ somnus refrigerare soleat. Perfrigerato autem sanguine, tardiores fiunt eius pertransitus. Id verò inde fit manifestum, quòd corpora sua grauitate inclinentur (cùm grauia omnia ad imum ferri natura soleant) oculi clauduntur, & intelligentia permutatur, opiniones etiam alienæ diutiùs immorantur, quæ certè insomnia appellantur. Rursus verò per ebrietatem auctò repente sanguine, animi functionẽs, eiusque intellectus concidit, & malorum instãtium obliti, futurorum bonorum optimam spem concipiunt. Multa etiam eiusmodi commemorare possem, in quibus sanguinis permutationes, intelligentiam immutant. Perturbato igitur in totũ sanguine, prorsus quoque intelligentia deperit. Affectus enim & recognitiones inter cõsuetudines numerantur. Cùm verò à solita consuetudine discedimus, intelligentia nobis tollitur. At sacrum morbum ad hunc modum fieri censeo, cùm spiritu copioso per totum corpus vniuerso sanguini permixto, obstructiones multæ multis modis circa venas cõtingunt. Cùm igitur in crassiores & sanguine abundãtes venas, copiosus aër prorupit, progressusque immoretur, sanguinis pertrãsitus prohibetur, atq; hîc quidẽ sistitur, ibi verò tardiùs permeat, alibi autem citiùs. Ex qua per corpus peruadẽtis sanguinis inequalitate, varię inęqualitates contingunt. Totũ enim corpus vndiq; contrahitur, & corporis partes perturbãtur, sanguine ipso ad tumultũ & conturbationẽ ministram operã suppeditante,

ὥςτε παῦλαν τινὰ γενέσθαι τῶν πόνων. ἴσως δ' ἄν τις ἀπορήσειε, πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ τὰς φύσας; ἢ τίνα τόπον τῆς ἀναῤῥαγείσης τῶν περὶ τὰ στέρνα τοῦτο αἴτιον ἐστίν; οἷμαι δὲ ἃ λέγω, ἀπὸ τούτων γενόμενα. [38r] ὅταν περὶ τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρυνέται τῶν φυσεῶν εἱκεμένων. [39] ἔπειτα συνέλκηται ὁ πνεῦμα κατὰ τὸ αὖμα διὰ τὴν γενόμενα τῶν ὁδῶν. ὃ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος, ἀπὸ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. [40] ὅπερ δὴ ὁ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ, ῥεῦσαι δι' ἄλλων πόρων. ὅκαν δὲ αὖ ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίστα. ἡ νοῦσος. ἐπὴν μὲν οὖν ὀφθαλμοὺς ἔλθῃ, ταύτας ὁ πόνος· ἐὰν δὲ ἐς τὰς ἀκοὰς, ἐνταῦθ' ἡ νόσος· ἐὰν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας, κόρυζα γίνεται· ἐὰν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βράγχος καλέεται. ὃ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν τύχῃσι πίπτον ἐς ἀνθρώπους ἕλκεσι. τῇ δὲ φαρυγγὶ ἁπαλῇ ἐόσῃ καὶ ὀλίγῃ πίπτον, ξαχύτητα ἐργάζεται. ὃ γὰρ πνεῦμα ὃ ἀναπνεόμενον ἀπὸ τοῦ φαρυγγος, ἐς τὰ στέρνα βαδίζει, καὶ πάλιν ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης. [41] ὅταν δὲ ξυμβαλλῇ τῷ πνεύματι ὃ ῥεῦγμα κάτωθεν τοῦ ἀπίοντι, βήξ ἐστι γίνεται, καὶ ἀναῤῥίπτεται ἄνω ὃ φλέγμα. τουτέων δὲ γινομένων, ἡ φαρυγξ ἕλκεται, καὶ ξηραίνεται, καὶ θερμαίνεται, καὶ ἕλκος ὃ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑγρὸν θερμὴ ἐόσα. [42] ἡ δὲ κεφαλὴ πάλιν τῶνδε τῶν ἄλλων σώματος λαμβανούσης, ταύτῃ δίδωσιν. ὁκόταν γὰρ ἐνιῇ ἔθνεα ὃ ῥεῦγμα ὕπως ῥέῃ· [43] καὶ κατεαγῶσιν οἱ πόροι, ἀπὸ δίδωσι δὴ καὶ ἐς τὰ στέρνα. δριμὺ δὲ ὂν ὃ φλέγμα πρὸς πίπτον τε τῇ ἀρχῇ, ἕλκει καὶ ἀναῤῥηγνύει τὰς φλέβας. ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ ὃ αἷμα εἰς ἄλλο χῶρον τόπον, χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον, γίνεται πῦον. καὶ οὔτε ἄνω δύναται ἀνελθεῖν, οὔτε κάτω ὑπελθεῖν. ἄνω μὲν γὰρ οὐκ ἐθέλει πορεῖν ἡ πορείη πρὸς ἀνάτης τὴς ἕδρας [44] ὑγρὸν ἀρρήκτῳ καὶ ἑτέρῳ πυκνὶ βάρος ἔχοντι· κάτω δὲ κωλύει φρένας ὀξὺ φρενῶν. [45] ὅθεν δὴ πόλλ' ὃ ῥεῦγμα ὃ αὐτὸ πνεύματος ἀναῤῥηγνύμενον, ἀναῤῥήγνυται ὃ μὲν αὐτόματον, ὃ δὲ ὀξὺ πόνοις· αὐτόματον μὲν οὖν, ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ εἰσελθὼν εἰς τὰς φλέβας, ξενοχωρείσας ποιήσῃ τῆσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. τὸ γὰρ πιεζόμενον ὃ αἷμα πολὺ θρόμβωνα, ἀναῤῥηγνύει τὸν πόρον, [46] ἢ αὖ ὡς τὰ μάλιστα βέλος. ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμορραγήσῃ τοιούτοισι οἱ πόνοι πνεύματος ἐκπλήσῃ τὰς φλέβας (ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα) παλλομένοις εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται. [47] τὰ δὲ ῥήματα τάδε. ὁκόταν ὑπὸ βίης ἀφαιρεθῶσιν αἱ σάρκες ἀπ' ἀλλήλων, ἐς δὲ τὸν ἀράσσοντα ὑποδραμὼν πνεῦμα, τοῦτο τὸν πόνον παρέχει. ἐὰν δὲ ἀφ' τῶν σαρκῶν αἱ φύσαι διεξιοῦσαι τὰς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν· ἐπεὶ δὲ τῆσι φύσεσιν ὑγρασίη, ἧς τὸν ὁδὸν ὁ ἀὴρ ἀπηρεάσατο. ἀμφιβόρου δὲ ἐνεόντος τοῦ σώματος, ὑπεκκρίνεται μὲν αἱ σάρκες, οἰδήματα δὲ ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει· καὶ λέγεται ὃ ὑδρωπικὸν νόσημα, ὕδρωψ. μέγιστον δὲ σημεῖον, ὅτι φύσαι τοῦ νοσήματος εἰσὶν αἴτιαι, τόδε ἐστίν. ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες, [48] ἐκλύθησαν, καὶ ἐκενώθησαν τοῦ ὕδατος. παραυτίκα μὲν οὖν ὃ ὀξὺ ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ, πολὺ φαίνεται. χρονιζόμενον δὲ, ἔλασσον γίνεται. [49] ἀφανὲς δὴ γίνεται καὶ τοῦτο δῆλον· ὅτι παραυτίκα μὲν ὃ ὕδωρ, πέρης πλῆρες ἐστίν· ὁ δὲ ἀὴρ ὀγκεῖ παρέχει μέγα.

ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, ὑπολείπεται ὃ ὕδωρ αὖθις· ὀλίγον δὴ φαίνεται μὲν μικρὸν ἐόν, ἔστι δὲ ἴσον. ἄλλο δὲ αὐτῶν τόδε σημεῖον· κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης, οὐ πολλῆς ἡμέραι διέλθωσι, καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. τί οὖν ἄρα ἐστὶ ὃ πληροῦσαν, ἀλλ' ἢ ὃ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο ταχέως δύναιτο πλήρωσιν; οὐ γὰρ δήπου ποτὸν ἴσως τοσοῦτον, [50] εἰσῆλθεν ἐς ὃ σῶμα. καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ἀναῤῥαγεῖσαι αἰτίαι ἀποτακησόμεθα. λείπεται γὰρ ὀστέα, καὶ νεῦρα, καὶ ἶνες, ἀφ' ὧν οὐδενὸς οὐδὲ μία δύναται ἂν αὔξησις ὕδατος γενομένου. ὃ μὲν οὖν αἴτιον τοῦ ὑδρωπικοῦ ἤδη εἴρηται. αἱ δὲ ἀποπληξίαι γίνονται καὶ αὗται ἀπὸ τῶν φύσας. ὅταν γὰρ αἱ φύσαι ψυχραὶ οὖσαι καὶ πολλαὶ ἀφικνῶσι, καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας, ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα τοῦ σώματος. ἐὰν μὲν οὖν πολλαὶ φύσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι ἀφικνέωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται· ἐὰν δὲ ἐν μέρει τινὶ, τοῦτο ὃ μέρος. καὶ ἐὰν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὖται, παύεται ἡ νοῦσος· ἐὰν δὲ παραμένωσι, παραμένει. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, τεκμαίρομαι σωεχῶς. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸν ἱερὸν καλεόμενον νόσον τοῦτο εἶναι ὃ παρεχόμενον. οἷσι δὲ λέγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα, τούτοισιν αὐτέοισι καὶ τοῖς ἀκούοντας πείσειν πειρήσομαι. ἡγέομαι δὲ ἐμοὶ πρόσθεν μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν αὖ, ἢ ὃ αἷμα. τοῦτο δὲ ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σώματι μένῃ, μένει καὶ ἡ φρόνησις· ἐξαλλάσσοντος δὲ τοῦ αἵματος, μεταπίπτει καὶ ὃ φρόνημα. ὅτι δὲ ταῦθ' οὕτ' ἔχει, πολλὰ τὰ μαρτυρέοντα. πρῶτον μὲν ὅσῳ ἄπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, ὅτι μάρτυρά τοῖσιν εἰρημένοισιν. [51] ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε ὃ αἷμα ψύχεται. φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν. ψυχθέντος δὲ τοῦ αἵματος, νωθεστέραι γίνονται αἱ διέξοδοι. δῆλον δὲ· ῥέπει γὰρ τὰ σώματα, καὶ βαρύνεται. πολύπα γὰρ τὰ βάρεα, πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι. [52] καὶ τὰ ὄμματα κλίεται· καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦται. δόξαι δέ τινες ἕτεραι ἐνεγκτέοισιν, αἳ δὴ ἐνύπνια καλέονται. πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι, πλέονος ἐξαίφνης γινομένου τοῦ αἵματος, μεταπίπτουσιν αἱ ψυχαὶ, καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες, τῶν δὲ μελλόντων ἐλπίδες ἀγαθῶν. ἔχοιμι δ' ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν, ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαὶ, τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. ἐὰν μὲν οὖν πανυτελὴς ἄπαν ἀναθερμανθῇ ὃ αἷμα, πανυτελὴς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται. [53] τὰ γὰρ παθήματα καὶ τὰ ἀναγωγείσματα, ἐθίσματα ἐστίν. ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος μεταβαίνῃ, ἀναίρεται ἡμῖν ἡ φρόνησις. φημὶ δὲ τὸν ἱερὸν νοῦσον οὐδὲν γίνεσθαι· ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν ὃ σῶμα πανὶ τοῦ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνεται, πολλαχῇ κατὰ τὰς φλέβας. ἐπειδὴ οὖν εἰς τὰς παχείας καὶ πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βίῃ, βίᾳ σας δὲ μένῃ, κωλύεται ὃ αἷμα διεξιέναι. [54] τῇ μὲν οὖν ἔσχε, τῇ δὲ κενεῶς διεξέρχεται, τῇ δὲ θᾶσσον. ἀνομοίως δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος κατὰ τοῦ σώματος γενομένης, πανυτοῖαι ἀνομοιότητες. πολὺ γὰρ ὃ σῶμα πανταχόθεν ἕλκεται καὶ τετάρακται τὰ μέρη τοῦ σώματος, [55] ὑπηρετεόντος τοῦ θορύβου καὶ τοῦ αἵματος.

& ex ſanguinis peruerſione, variæ etiam vndiq; corporis peruerſiones oriũtur. Sub id verò tempus, nihil omninò ſentiunt, neq; quæ dicuntur audiunt, neque quæ fiunt vident, neq; vllos dolores ſentiunt. Ad hũc enim modum conturbatus aër, ſimul quoque ſanguinem conturbauit & infecit. Quinetiam ſpuma per os non ſine cauſa excurrit. Per iugulares enim venas aër ſubiens, exit quidem ipſe, ſecumq; id quod in ſanguine eſt tenuiſſimum ſubuehit, humidum verò ſimul permixtũ, albeſcit. Aër enim purus per tenues membranas pellucidus apparet, eamq; ſanè ob cauſam ſpumæ omnes albæ conſpiciuntur. Qui igitur hoc morbo corripiuntur, quomodo morbo & præſenti tempeſtate liberentur, ego enarrabo. Cùm laboribus exercitatum corpus incaluerit, incaleſcit etiam ſanguis, qui calefactus, flatus quoque calefacit. Ij verò calefacti diſſoluuntur, & ſanguinem coactum ſimul diſſoluunt, partimq; cum ſpiritu, partim cum pituita foras prodeunt. At vbi deferbuit ſpuma, & ſanguis conquieuit, tranquillitasque in corpore oborta eſt, morbus ceſſat. Horum igitur ſanè omnium multis modis flatus cauſæ eſſe videntur, cætera verò omnia vel adiuuantis, vel conſequentis cauſæ rationem habere. Hæc verò eſſe morborũ cauſa nobis eſt demonſtrata, quod me declaraturum receperam. Spiritum autem cùm in aliis rebus, tum vel maximè in animantium corporibus plurimùm poſſe demonſtraui. Orationem verò ad morborum & ægritudinum cognitionem perduxi. in quibus hoc argumentum verum eſſe apparuit. Quòd ſi reliquas ægritudines oratione perſequi velim, prolixior ſanè foret oratio, nihilò tamen minùs aut veritatis aut fidei habitura.

[16] Ἀπὸ μὲν τῆς ἀναφορῆς τοῦ αἵματος, αἱ ἀναφοραὶ τοῦ σώματος πνευματώδεες γίνονται. καὶ τὰ δὲ τοῦτον τὸν τρόπον, αἰφνίδιοι πνεύματων εἰσί, καυφοί τε τῶν λεγομένων, καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων, ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους. οὕτω γὰρ ἀὴρ παρεμπεσὼν, ἀνεπάρεσε καὶ ὁ αἷμα καὶ ἐμίανε. καὶ ἀφροὶ ἀνὰ τοῦ στόματος ἀναδέχονται εἰκότως. ἀνὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν ἀναδιδῶν ὁ ἀὴρ, ἔρχεται μετ' αὐτοῦ· ἀνάγει δὲ μετ' αὐτοῦ ὃ λεπτότατον τοῦ αἵματος. ὃ δὲ ὑγρὸν ὃ παρεμπεφυρμένον, λευκοῦται. ἀνὰ λεπίδων γὰρ [10] ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ ἀναφαίνεται. ὅτῳ δὴ λευκὰ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. ποτὲ μὲν οὖν παύονται τῆς νόσου [17] καὶ τοῦ παρεόντος χείμωνος, οἱ ἀπὸ τοῦ νοσήματος ἁλισκόμενοι, ἐγὼ φράσω. ὁκόταν γυμνασθὲν ἀπὸ τῶν πόνων ὃ σῶμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ ὃ αἷμα· ὃ δὲ αἷμα θερμανθὲν, ἐξεθέρμανε τὰς φύσας. [18] αὖται δὲ θερμανθεῖσαι, ἀναλύονται, καὶ ἐξελύουσι τὼ ξύστασιν τοῦ αἵματος· αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι μετὰ τοῦ πνεύματος, αἱ δὲ μετὰ τοῦ φλέγματος· ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀφροῦ, καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος, καὶ γαλήνης ἐν τῷ σώματι γενομένης, πέπαυται ὃ νόσημα. φαίνονται οὖν αἱ φύσαι [19] ἀνὰ πάντων τούτων, πολύδεσπότεραι αἰτίαι οὖσαι· τὰ δὲ, ἄλλα πάντα, σημεῖα καὶ μεταβολά. ὃ δὲ ἄιτιον τῶν νουσέων ἐὼν, τοῦτο ἐπιδείκνυμί μοι. [20] Ἐπανέρχομαι δὲ ὃ ἄιτιον τῶν νουσημάτων φράσαι. ἐπέδειξα δὲ ὃ πνεῦμα καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πράγμασι δυνατόν, καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. ἤνεγκον δὲ τὸν λόγον ὅτι ὃ γνώρισμα καὶ τῶν νοσημάτων, καὶ τῶν ἀρρωστημάτων, ἐν οἷσιν ἀληθὴς Ἀπόδοσις ἐφαίνη. [21] ἀμφὶ δὲ τῶν ἀρρωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν ὁ λόγος γένοιτο αὐτῷ ἀξυνετέρεος δὲ οὐδὲν ἥσσον, οὐδὲ πιστότερος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΡΗΣ ΝΟΣΟΥ.

HIPPOCRATIS DE MORBO SACRO, LIBER.

DE Morbo ſacro vulgò appellato ſic ſe res habet, neque quicquam aliis morbis diuinius aut ſacratius, ſed eandem ex qua reliqui morbi oriuntur naturam habere mihi videtur. Homines verò ex imperitia & admiratione ei naturam quandam & cauſam diuinam ineſſe cenſuerunt, quòd nulla in re reliquorum morborum ſimilis eſſet. Et per conſilij inopiam quòd morbum non cognoſcunt, illi diuinitatem aſſeruant, per facilè parabilem verò curationis modum, ei medentur, cùm expiationibus & incantationibus ab eo liberentur. Quòd ſi ideò diuinus eſſe cenſeatur, quòd admirabilitatem quandam habeat, multi morbi ſacri futuri ſunt, & non vnus, quos ego diuerſos eſſe demonſtrabo, neque minùs admirabiles, neque minùs prodigioſos, eos tamen nemo ſacros eſſe exiſtimat. Ac primùm quidem febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, neque minùs ſacræ eſſe, neque minùs quàm hic morbus à Deo fieri mihi videtur, quamuis admirationem nullam habeant. Deinde verò furore correptos ac deſipientes multos ex nulla manifeſta cauſa, cùm multa, tum ſimul etiam intempeſtiua facere videmus. Quinetiam multos in ſomno lugentes & vociferantes vidi, quoſdam etiam ſuffocatos, quoſdam exilientes & fugientes, ac deſipientes quoad excitarentur, poſtea verò ſanitati reſtitutos, & vt antea reſipiſcentes, quamuis pallidos & debiles. Idque non ſemel ſed ſæpiùs contingere vidimus. Quin & multa ſunt & varia, quæ ſi ſigillatim enumerare velimus, prolixa foret oratio. Ac mihi certè qui primi hunc morbum ad deos retulerunt, tales eſſe videntur, quales ſunt Magi, expiatores, circulatores, ac arrogantes oſtentatores, qui ſe valde pios eſſe plurimumq; ſcire ſimulant. Hi quippe diuinitatis obtentu ac prætextu, cùm nulla ope prodeſſe poſſent, ne inſcitiam ſuam proderent, ſacram hanc eſſe affectionem cenſuerunt, & additis idoneis rationibus, tutam ſibi curationis viam propoſuerunt, oblatis expiationibus & incantationibus, balneiſque interdictis, & multis cibis ad laborãtium vſum minimè accommodatis. Ac marinis quidem, mullo, melanuro, mugili & anguilla, qui piſces præcipuè vitandi ſunt. Carnibus verò, caprina, ceruina, ſuilla & canina. Nã & eiuſmodi carnes ventriculum maximè conturbant. Ex volucribus, gallo, turture & otide, prætereaque ab his quę valentiſſima eſſe cenſentur. Ex oleribus autem, mentha, allio, & cæpa. Acrimonia enim ægrotanti nullo modo conducit. Veſtimento etiam nigro vti prohibent, quòd niger color mortem ſignificet, aut in pelle caprina decumbere, aut eam geſtare, ac ne pedem pedi, aut manum manui ſuperimponere. Hæc enim omnia curationem impedire. Quæ omnia diuinitatis gratia addunt, velut amplius quiddam ſcientes, & alia in ſpecie prætexentes, vti ſi conualeſcat æger, iſtud eorum gloriæ & ſolertiæ attribuatur, ſin verò moriatur, tutam ſibi proponant defenſionem, & occaſionem nanciſcantur, quominus ij in cauſa, ſed dij eſſe videantur, cùm nullum quidem medamentum edendum aut bibendum exhibuerint, neque balneis excoxerint, vt in eos cauſa reiici poſſit. Ac mea quidem opinione, ex iis qui Africæ mediterranea incolunt, nullus ab hoc morbo ſanus euadet, quòd in pellibus caprinis recumbant, & caprinis carnibus vtantur, cùm ne ſtragulum quidem, neque veſtimentum, neq; calceamentum aliud habeant quàm caprinum. Neq; enim aliam vllã habent pecudem, quàm capras & boues. Quòd ſi iſta oblata & cibo ſumta morbum augent, & cibo minimè ſumta medentur, nullius ſanè Deus author eſt, neq; expiationes iuuant, ſed quæ eduntur medentur & nocent, numiniſque vim obſcurant. Quare qui hoc modo ad iſtorũ morborum curationem aggrediuntur, hos neq; ſacros, neque diuinos reputare mihi videntur. Si enim huiuſmodi expiationibus taliq; curatione tolluntur, quid prohibet quominus ex ſimilibus artibus ab hominibus remoueantur, aut in eoſdem incidãt? Adeò vt non ampliùs diuinum, ſed humanum quiddam in cauſa mihi eſſe videatur. Quiſquis enim luſtrationibus & magicis artibus huiuſmodi affectionem abigere valuerit,

Πέρι μὲν τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης, ὧδε ἔχει. οὐδὲν τι μοι δοκεῖ τῶν ἄλλων θειοτέρη εἶναι νούσων, οὐδὲ ἱερωτέρη, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει, ἣν καὶ τὰ λοιπὰ νουσήματα, ὅθεν γίνεται. φύσιν δὲ αὐτῇ καὶ τοιαύτην οἱ ἄνθρωποι νομίσαντες θεῖον εἶναι, ἀπὸ ἀπειρίης καὶ θαυμασιότητος, ὅτι οὐδὲν ἔοικεν ἑτέρῃσι νούσοισι. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀπορίαν ἀνθρώποισι τοῦ μὴ γινώσκειν, θεῖον αὐτῇ ἀξιοῦσθαι. ἀπολύονται γὰρ ἢ καθαρμοῖσιν, ἢ ἐπαοιδῇσιν. εἰ δὲ ἀπὸ θαυμάσιον, θεῖον νομιεῖται, πολλὰ τὰ ἱερὰ νουσήματα ἔσται, καὶ οὐχὶ ἕν. ὡς ἐγὼ ἀποδείξω ἕτερα οὐδὲν ἧσσον ἐόντα θαυμάσια, οὐδὲ τιερατώδεα, οὐδὲ θεῖα νομίζεται ἱερὰ εἶναι. τοῦτο μὲν γὰρ οἱ πυρετοὶ οἱ ἀμφημερινοί, καὶ οἱ τεταρταῖοι, καὶ οἱ τεταρταῖοι, οὐδὲν ἧσσον μοι δοκέουσιν ἱεροὶ εἶναι, καὶ ἀπὸ θεοῦ γίνεσθαι τούτου τῆς νούσου, καὶ οὐ θαυμαστῶς ἔχουσι. τοῦτο δὲ ὁρέω μαινομένους ἀνθρώπους, καὶ παρεφρονέοντας, ἀπὸ μηδεμιῆς προφάσιος ἐμφανέος. καὶ πολλά τε ἅμα καὶ ἄλογα ποιέοντας. ἔστι τοι ὕπνῳ οἶδα πολλοὺς οἰμώζοντας καὶ βοῶντας. τοὺς δὲ καὶ πνιγομένους. τοὺς δὲ καὶ ἀναΐσσοντάς τε καὶ φεύγοντας ἔξω, καὶ παραφρονέοντας [3] μέχρεις οὗ ἐξεγερέωνται. ἔπειτα δὲ καὶ ὑγιέας ἐόντας καὶ φρονέοντας ὥσπερ τοπρότερον. ἐόντάς τε αὐτοὺς ὠχροὺς τε καὶ ἀσθενέας. καὶ ταῦτα οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. ἀλλά τε πολλὰ ὅσα καὶ πανοδαπὰ, ὧν ἕκαστον λέγειν, πολὺς ἂν εἴη λόγος. Εμοὶ δὲ δοκέουσι οἱ πρῶτοι τοῦτο τὸ νόσημα ἀφιερώσαντες, τοιοῦτοι εἶεν ἂν γόητες. οἷοι καὶ νῦν εἰσὶ μάγοι τε καὶ καθάρται. καὶ ἀγύρται. [4] καὶ ἀλαζόνες, ὁκόσοι δὴ τοιοῦτοι ἐόντες σφόδρα θεοσεβέες εἶναι, καὶ πλέον τι εἰδέναι. οὕτοι τοίνυν παρεμπεχόμενοι καὶ φροδομόμενοι τὸ θεῖον τὴν ἀμηχανίης τὸ μὴ ἔχειν ὅ, τι προσενείκωσι τὴν ὠφελίησιν, ὡς μὴ καταδηλοι ἔωσιν, οὐδὲν ὑπεσάμενοι. ἱερὸν ὀνομάσαντες τοῦτο τὸ πάθος εἶναι. καὶ λόγοις ἐπιλέξαντες ὑπιτηδείοις, τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν ἐωυτοῖσι, καθαρμοὺς ποιεύμενοι καὶ ἐπαοιδὰς. λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες, καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν, καὶ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν. θαλασσίων μὲν τριγλης. καὶ μελανούρου. κεφρέος. ἐρυθρίνος. [5] οὗτοι γὰρ οἱ ἰχθύες εἰσὶν ὑπνωμοτάτοι. κρεῶν δὲ αἰγείου καὶ ἐλαφείου. καὶ χοιρείων καὶ κυνός. [7] ταῦτα γὰρ κρεῶν παρακτικώτατά ἐστι τὴν κοιλίης. ὀρνίθων δὲ ἀλεκτρυόνος καὶ τρυγόνος. [8] ὠτίδος. ἔτι δὲ ὃ, τι νομίζεται ἰσχυρότατα εἶναι. λαχάνων δὲ μίνθης. σκορόδου καὶ κρομύου. σκιλλῆς γὰρ ἀνθρώποι νοσέοντι οὐδὲν ξυμφέρει. ἱμάτιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν, θανατῶδες γὰρ ὃ μέλαν. μηδὲ ἐν αἰγείῳ κατακεῖσθαι δέρματι, μηδὲ φορεῖν, μηδὲ πόδα ἐπὶ ποδὶ ἔχειν. μηδὲ χεῖρα ἐπὶ χειρὶ κεῖσθαι. ταῦτα γὰρ πάντα, κωλύματα εἶναι. ταῦτα δὲ πάντα ὅ θεὸς εἵνεκεν ποιεῖ τοιαῦτα. ὡς πλέον τι εἰδότες καὶ ἄλλας προφάσιας ποιεῖσθαι. ὅκως εἰ μὲν ὑγιὴς γένοιτο, αὐτὸς ἡ δόξα εἴη καὶ ἡ δεξιότης. εἰ δὲ ἀποθανοῖ, ἐν ἀσφαλεῖ κείσεται αὐτὸς αἰ ἀπολογίαι. καὶ ἔτι πρὸς τοῦτο φασὶν, ὡς ἐκ αὐτοῖ εἰσὶν αὐτοὶ, ἀλλ' οἱ θεοί. ὅτε γὰρ φαγέειν ὅτε πιέειν ἔδοσε φάρμακον οὐδέν. οὔτε λουσέσι καθήκε, ὥστε δοκέειν αὐτοῖ εἶναι. ἐγὼ δὲ δοκέω Λιβύων τοῖσι μεσόγαιον οἰκεόντων, οὐδένα ὑγιαίνειν, ὅτι ἐν αἰγείοισι δέρμασι κατακείονται, καὶ κρέασι αἰγείοισι χρέωνται, ἐπεὶ οὐκ ἔχουσι οὔτε φρῶμα ὅτε ἱμάτιον, ὅτε ὑπόδημα, ὅ, τι μὴ αἰγέιον ἐστιν. ὃ γὰρ ἐστιν αὐτοῖς ἀνὴρ ἢ βοῦς. εἰ δὲ ταῦτα προσφερόμενα καὶ ἐσθιόμενα [10] τὴν νοῦσον αὔξει, καὶ μὴ ἐσθιόμενα ἴσα, οὐκ ἔστιν ἄρα ὁ θεὸς αἴτιος οὐδενὸς, οὐδὲ οἱ καθαρμοὶ ὠφελέουσιν, ἀλλὰ τὰ ἐδέσματα τὰ ἰώμενα τε καὶ βλάπτοντα. τοῦ δὲ θείου ἀφανίζεται ἡ δυνάμις. οὕτως οὖν ἐμοί γε δοκέουσι οἱ ἅτινες ἱλάσκεσθαι τῷ θεῷ πειρέονται ἵνα μὴ ταῦτα τὰ νοσήματα, οὔτε ἱερὰ νομίζειν εἶναι, οὔτε θεῖα. ὅκου γὰρ ἀπὸ καθαρμῶν τοιούτων μετάσταται τῆς, καὶ ἀπὸ θεραπείης τοιῆσδε, ἢ κωλύει καὶ ὑφ' ἑτέρων τεχνημάτων ὁμοίων τούτοισιν, ἀπογίνεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι καὶ παρεστήκῃ; ὥστε μηκέτι θεῖον αἴτιον εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον. ὅστις γὰρ οἷός τε ἐστὶ καθαίρων καὶ μαγεύων ἀπαλλάσσειν τοιοῦτον πάθος,

is etiam aliis artibus abiget, istaque ratione diuinitatis opinio prorsus deperditur. Hac oratione & molitione multam scientiam præ se ferunt, hominesque decipiunt, his lustrationes & purificationes proponendo, cùm multum faciant de diuinitate & numine sermonem. Quanquam mihi quidem non de pietate (vt rentur) verùm de impietate potiùs verba facere videntur, & Deos non esse profiteri, eorumque pietas & diuinitas, in impietatem & nefarium scelus vertitur. Si enim lunam deducere, & solem obscurare, tempestatemque ac serenitatem inducere, & imbres ac siccitates, mareque sterile & terram facere, cæteraque id genus se scire profitentur, siue ex sacrorum mysteriis, siue ex alio quouis consilio aut cura hanc sibi potentiam vendicent, qui his rebus operam nauant, mihi quidem impij esse videntur, neq; deos esse existimare, neq; si sint, quicquam posse, neq; aliquod summum malum propulsare posse. Cuius rei gratia, cur non ipsis infesti sint? Si quis enim magicis artibus & sacrificiis lunam deducet & solem obscurabit, tempestatemque & serenitatem inducet, non equidem horum quicquam diuinum, sed humanum esse censuerim, si vtique diuina potentia humano consilio superatur, & in seruitutem asseritur. Ac fortassis hæc aliter se habent, sed homines in vitæ inopia multa & varia moliuntur, & tum ad reliqua omnia, tum etiam ad hunc morbum variè se habent, in vnaquaq; affectionis specie Deo causam attribuentes. Neque enim semel sed sæpiùs eadem meminerunt. Siquidem nanq; capram imitentur, & balatum edant, dextramque in partem conuellantur, deorum matrem in causa esse asserunt. Si verò acutiorem & vehementiorem vocem edat æger, equo simile esse dicunt, & ad Neptunum causam referunt. Quòd si stercoris aliquid emittat (quod nonnullis morbo pressis contingit) Hecates Enodię appellatio adhibetur. Sin autem tenuius & crebriùs deiiciat, velut aues, Apollo Nomi[o]. Si verò spumam ex ore demittat, & pedibus calcitret, Mars author est. Pauores verò qui noctu adsunt, timores, deliria & terriculamenta, cùm ægri è cubili exiliunt & fugiunt, Hecates insidias, & Heroum inuasiones esse affirmant, expiationibusq; & incantationibus vtuntur, ac meo quidem iudicio, sceleratissimum & maximè impium diuinum numen faciunt. Morbo enim detentos expiant, & sanguine aliisq; quibusdam sceleribus inquinatos ac facinerosos & scelerato s, aut quibus ab hominibus est exhibitum venenum, aut eos qui nefarium aliquod facinus perpetrarunt, quos contrà facere decuerat, sacra facere nimirum & precari, ad templa deducere, & diis supplicare. Nunc verò horum quidem nihil faciunt, sed expiant, & partim quidem expiationes in terra recōdunt, partim in mare proiiciūt, partim etiā in montes deportant, vbi eas nemo attingat aut cōculcet. Has autem oportuerat, si quidem Deus author est, ad templa delatas, Deo reddere. Neq; tamē hominis corpus à Deo inquinari existimo, impurissimum à purissimo. Quin si fortè contingat vt ab alio coinquinetur, aut quid patiatur, à Deo expiari ac purificari magis q̄ inquinari cupiat.

ὅδε καὶ ἐπάγει ἕτερα τοιαῦτα, ὅ τι τοῦτο τῷ λόγῳ θεῖον ἀπόλλυται. διὸ ὧν λέγοντες καὶ μεμιμημένοι τοῖς πρόσθεν πολὺ μᾶλλον εἰδέναι. καὶ ἀνθρώποις ἐξαπατέουσι, τοῖς τηθήνοισι τούτοισιν ἀγνείας τε καὶ καθαρότητας, ὅτε πολὺ αὐτοῖσι τῶν λόγου ἐς θεῖον ἀφικέ, καὶ ὁ δαιμόνιον. καὶ τοι ἔμοιγε οὐ τοῖς ἀσεβείης δοκέουσι τοὺς λόγους ποιέεσθαι, ὡς οἴονται, ἀλλὰ τοῖς δυσεβείης μᾶλλον. καὶ ὡς οἱ θεοὶ οὐκ εἰσί. τό, τε ἀσεβὲς καὶ θεῖον αὐτῶν ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιόν ἐστιν, ὡς ἐγὼ διδάξω. [11] εἰ γὰρ σελήνην τε καθαιρήσ. καὶ ἥλιον ἀφανίζῃ. χειμῶνά τε καὶ ἀνέμους ποιέῃ. καὶ ὄμβρους καὶ αὐχμούς. καὶ θάλασσαν ἄφορον, καὶ γῆν, καὶ τ' ἄλλα τοιαῦτα ὁκόσα τοιούτοισι πρήσσει, ὅτι δέοντα ὁκόσα ἐπίστασθαι, εἴτε καὶ οὐκ τελετέων. εἴτε καὶ ἐξ ἄλλης τινὸς γνώμης ἢ μελέτης φασὶν οἷοί τε εἶναι, οἱ ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, δυσσεβέα ἔμοιγε δοκέουσι, καὶ θεοὺς οὔτε νομίζειν, οὔτε ὄντας, ἰσχύειν οὐδέν. οὔτε εἴργεσθαι αὐ οὐδενὸς τῶν ἐναντίων [12] ποιέοντες ἕνεκά γε, πῶς οὐ δεινοὶ ἀν αὐτοῖσιν εἰσίν; εἰ γὰρ ἀνθρωπος μαγεύων τε καὶ θύων σελήνην τε καθαιρήσ. καὶ ἥλιον ἀφανίσ. καὶ χειμῶνα καὶ αὐχμὸν ποιήσ, οὐκ ἀν ἔγωγε οἶμαι θεῖον νομίσαιμι τοῦτον εἶναι, ἀλλ' ἀνθρώπινον. εἰ δὴ τῶν θείου ἡ δυνάμις ὑπὸ ἀνθρώπου γνώμης κρατέεται καὶ δεδούλωται. ἵνα δὲ οὐχ οὕτως ἔχῃ ταῦτα, ἀλλ' ἀνθρωποι βίου δεόμενοι, πολλὰ καὶ παντοῖα τεχνέονται καὶ ποικίλλοισιν, ἔς τε τ' ἄλλα πάντα καὶ ἐς τὴν νοῦσον ταύτην ἑκάστω εἴδει τῶν πάθεος θεὰν τὴν αἰτίην προστιθέντες. οὐ γὰρ καθάπαξ. ἀλλὰ πλεονάκις τ' αὐτὰ μεμνῆται. κὴν μὴν γὰρ αἶγα μιμεῦται, [13] κὴν βρύχηται, κὴν τε δεξιὰ πάσηται, μητέρα θεῶν φασὶ αἰτίην εἶναι. ἐὰν δὲ ὀξύτερον καὶ δύσνωτερον φθέγηται, ἵππου εἰκάζουσι. καὶ φασὶ, Ποσειδῶνα αἴτιον εἶναι. ἐὰν δὲ καὶ τῆς κόπρου βιαιότερον παρίῃ, ὁ πολλάκις διὰ γίνεται ὑπὸ τῆς νούσου βιαζομένοισιν, [14] Ενοδίου προσκέκληται ἡ προσωνυμίη. [15] ἐὰν δὲ λεπτότερον καὶ πυκνότερον, οἷ ὄρνιθες, Απόλλων νόμιος. ἐὰν δὲ ἀφέρων τὴν τοῦ σώματος ἀφίῃ, καὶ ἵππους ποσὶ λακτίζῃ, Αρης τὴν αἰτίην ἔχει. ὁκόσα δὲ δείματα νυκτὸς παρίσταται, καὶ φόβοι καὶ παραφροσύνοιαι, καὶ ἀναπηδήσιες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ φεύγειν, καὶ φύξιες ἔξω, Εκάτης φασὶν εἶναι ἐπιβουλάς, καὶ ἡρώων ἐφόδους. καθαρμοῖσι τε χρέονται καὶ ἐπαοιδῆσι, καὶ ἀνοσιώτατόν γε [16] καὶ ἀθεώτατον ποιέουσιν, ὡς ἔμοιγε δοκέει θεῖον. καθαίρουσι γὰρ τοὺς ἐνεόντας τῇ νούσῳ, αἵματι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι μιάσμασιν ἔχοντας, [17] ἢ ἀλάστορας, ἢ πεφαρμαγμένους ὑπὸ ἀνθρώπων, ἢ τι ἔργον ἀνόσιον ἐργασμένους, οὓς ἐχρῆν τὰναντία τούτοισι ποιέειν. θύειν τε καὶ δύχεσθαι, καὶ εἰς τὰ ἱερὰ φέροντας ἱκετεύειν τοὺς θεούς. νῦν δὲ τούτων μὲν ποιέουσιν οὐδέν, καθαίρουσι δὲ. καὶ τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν, γῇ κρύπτουσι. τὰ δὲ ἐς θάλασσαν ἐμβάλλουσι. τὰ δὲ ἐς τὰ οὔρεα ἀποφέρουσιν, ὅπῃ μηδεὶς ἅψηται, μηδὲ ἐπιβήσηται. τὰ δὲ ἐχρῆν ἐς τὰ ἱερὰ φέροντας τῷ θεῷ ἀποδιδόναι, εἰ δὴ θεός γε ἐστιν αἴτιος. οὐ μὲν τοι ἔγωγε ἀξιῶ ὑπὸ θεοῦ, ἀνθρώπου σῶμα μιαίνεσθαι, [18] ὃ τι ἀποκρότατον ὑπὸ τῶν ἀγνοτάτου. ἀλλὰ κὴν τυγχάνῃ ὑπὸ ἑτέρου μεμιασμένον, ἢ τι πεπονθὸς, ἐθέλοι δὴ ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθαίρεσθαι, καὶ ἁγνίζεσθαι μᾶλλον ἢ μιαίνεσθαι.

τὰ γοῦν μέγιστα τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἀνοσιώτατα, ὅ θεῖον ἐστι, ὅ καθαῖρον καὶ ἁγνίζον, καὶ ἔρυμα γενόμενον ἡμῖν. ἀνεῖ τε ὅρους τοῖσι θεοῖσι τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν τεμενέων ἀποδεικνύμενοι, ὡς αὖ μηδεὶς ὑπερβαίνοι, ἢ μὴ ἁγνεύοι, εἰσιόντες τε περιρραινόμεθα, οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ' εἴτι καὶ πρότερον ἐγένετο μῦσος, τοῦτο ἀπαγνιόμενοι. καὶ περὶ νῦν τῶν καθαρμῶν, οὕτω μοι δοκέει ἔχειν. ὃ δὲ νούσημα τοῦτο, οὐδέν τι μοι δοκέει θειότερον εἶναι τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα νουσήματα. καὶ πρόφασιν, ὅθεν ἔκαστα γίνεται. φύσιν δὲ τοῦτο καὶ πρόφασιν, ἀπὸ τούτου ὅ θεῖον γίνεσθαι, ἀφ' ὅτου καὶ τ' ἄλλα πάντα. καὶ ἰητρὸν εἶναι. καὶ οὐδὲν ἧσσον ἑτέρων, ὅτι μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου πολλοῦ κατεβεβιασμένον ἐν, ὥστε ἤδη εἶναι ἰσχυότερον τῶν φαρμάκων τῶν προσφερομένων. δοκέει δὲ ὥσπερ καὶ τ' ἄλλα νουσήματα κτ' ἔθνος. εἰ γὰρ ὁκόσοι τῶν φλεγματώδεος, φλεγματώδης. καὶ ὁκόσοι χολώδεος, χολώδης γίνεται. καὶ ὁκόσοι φθινώδεος, φθινώδης. καὶ ὁκόσοι πολιώδεος, πολιώδης, τί κωλύει ὅτου πατὴρ καὶ μήτηρ εἴχετο τούτου τοῦ νοσήματος, τούτου καὶ τῶν ἐγγόνων ἔχεσθαι πυκά; [20] ὡς ὁ χρόνος ἔρχεται πόθεν τῶν σώματος, ἀπό τε τῶν ὑγιηροῦ, ὑγιηρός, ἀπό τε τῶν νοσεροῦ, νοσερός. ἕτερον δὲ μέγα τεκμήριον, ὅτι οὐδὲν θειότερον ἐστι τῶν λοιπῶν νουσημάτων. τοῖσι γὰρ φλεγματώδεσι, φύσις γίνεται· τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὐ προσπίπτει. καίτοι εἰ θειότερόν ἐστι τῶν ἄλλων, τοῖσιν ἅπασιν ὁμοίως ἔδει γίνεσθαι τὴν νοῦσον ταύτην. καὶ μὴ ἀφαιρεῖν μήτε χολώδεα, μήτε φλεγματώδεα. ἀλλὰ γὰρ αὐτοῖσιν αἴτιος ὁ ἐγκέφαλος τούτου τοῦ πάθεος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων νουσημάτων τῶν μεγίστων. ὁτέῳ δὲ τρόπῳ καὶ ἐξ οἵης προφάσιος γίνεται, ἐγὼ φράσω σαφέως. Ο ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐστὶ διπλόος, ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι ζώοισιν ἅπασι. ὃ δὲ μέσον αὐτοῦ διαιρεῖ μήνιγξ λεπτή. δῆλον ὅτι οὐκ ἀεὶ κατὰ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖ, ἀλλ' ἐν μέρει ἑκάτερον. ὁτὲ δὲ ἅπασα. καὶ φλέβες τε εἰς αὐτὸν τείνουσιν ἐξ ἁπάντων τοῦ σώματος, πολλαὶ καὶ λεπταί. δύο δὲ παχεῖαι. ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ σπληνός. καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ὦδε ἔχει. ὃ μὲν τῆς φλεβὸς, κάτω τείνει, ἀμφὶ τὴν δεξιὰ παρ' αὐτὸν τὸν νεφρὸν καὶ τὸν ψοῦν, ἐς ὃ ἐντὸς τοῦ μηροῦ, καὶ καθήκει ἐς τὸν πόδα, καὶ καλέεται κοίλη φλέψ. ἡ δὲ ἑτέρη, ἄνω τείνει ἀμφὶ φλεβῶν τῶν δεξιῶν καὶ τοῦ πνεύμονος. ἀπέρχεται δὲ καὶ ἐς τὴν καρδίην, καὶ ἐς τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. ὃ δὲ λοιπὸν, ἄνω φέρει ἀμφὶ τῆς κληίδος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ αὐχένος, ἐς αὖθις ὃ δέρμα, ὥστε καταδηλός ἐστι. τῶν δὲ ὃ οὐκ κρύπτεται. καὶ ἐν τούτῳ φαίνεται. καὶ ὃ μὲν παχύτατον καὶ μέγιστον καὶ κοιλότατον, ἐς τὸν ἐγκέφαλον τελευτᾷ. ὃ δὲ ἐς ὃ οὖς ὃ δεξιὸν, φλέβιον λεπτόν. ὃ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιόν. ὃ δὲ ἐς τὸν μυκτῆρα. ἀπὸ μὲν τοῦ ἥπατος, οὕτως ἔχει τῶν φλεβῶν. ἀμφοτέραι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς φλὲψ, εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ κάτω καὶ ἄνω, ὥσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. λεπτότερη δὲ καὶ ἀσθενεστέρη. καὶ τὰ ταύτας δὲ τὰς φλέβας καὶ ἐσκεψόμεθα ὃ πουλὺ τοῦ πνεύμονος. αὗται γὰρ ἡμέων εἰσὶν αὐαιμοῦσαι τοῦ σώματος, τὸν πέρι εἰς σφᾶς ἕλκουσαι. καὶ ἐς ὃ σῶμα ὃ λοιπὸν ἐκτείνουσαι. καὶ τὰ φλέβια καὶ ἀναψύχουσι καὶ πάλιν ἀφιᾶσιν. οὐ γὰρ οἷόν τε ὃ πνεῦμα ἑστῶσα, ἀλλὰ

Maxima ergo & sceleratissima peccata Deus expiat & purificat, tutelaque nostra existit, nosque Diis ipsis templorum ac delubrorum terminos constituimus, quos nemo nisi purus transcendat, & ingressi, nō tanquam inquinati, respergimur, sed vt si quod etiam antea scelus contraximus, illud expiemus. Ac de expiationibus quidem ad hunc modum se res habere mihi videtur. At verò hic morbus nihil mihi reliquis diuinius, sed eandem etiam quam alij morbi naturam, & originis causam habere videtur, eiusq; natura & causa, vt aliorum omniū diuina existimanda est, nihiloq; minùs quàm cæteri curationem recipit, nisi ex longo temporis spatio vrgeat atq; adeò inualescat, vt oblata medicamenta superet. Initium autem ducit, veluti alij morbi, secundum cognationem. Si enim ex pituitoso pituitosus, & ex bilioso biliosus oritur, & ex tabido tabidus, & ex enoso lienosus, quid vetat vt cuius parentes hoc morbo detineantur, eo quoq; & posterorum aliquis corripiatur? Cùm nempe genitura ab omnibus corporis partibus procedat, à sanis sana, & à morbosis morbosa. Est præterea magnum aliud argumentum, hunc morbum reliquis nihilò diuiniorem esse, quòd natura pituitosis oboriatur, biliosis verò minimè contingat. Quanquam si reliquis diuinior esset, omnibus ex æquo morbum hunc contingere oporteret, neq; biliosorum & pituitosorum discrimen facere. Sed enim ipsis huius affectionis cerebrū, velut etiam aliorum magnorum morborum in causa est. Quod quónam modo & quánam ex causa contingat, apertè enarrabo. Cerebrum homini, vt reliquis omnibus animantibus, duplex est. Cuius medium tenuis membrana diuidit. Ideò non semper eadem capitis pars dolet, sed sigillatim vtraque, interdum verò totum. Quinetiam venæ multæ & tenues ex vniuerso corpore ad ipsum feruntur, duæ verò crassæ, vna quidem ab iecore, altera autem à liene. Et quæ ex iecore ducitur, ad hunc se habet modum. Vna quidem venæ pars ad dexteram, iuxta ipsum renem & lumbum, ad internam femoris partem, deorsum fertur, & ad pedem pertingit, vocaturq; vena caua. Altera verò per venas dextras & pulmonem sursum tendit, & in cor & brachium dextrum discinditur. Reliqua autem parte per iugulum ad dextram ceruicis partem sursum tendit in ipsam cutem, quò conspicua fiat. Iuxta aurem autem conditur, ibique scinditur, & crassissima, maxima & amplissima sua parte, in cerebrum desinit, altera verò parte, quæ vena tenuis est, ad aurem dextram fertur, altera ad oculum dextrum, altera ad nasum. Atque hoc modo venæ ab iecore se habent. A liene autem vena etiam ad sinistram deorsum & sursum contendit, non secus quàm ab hepate, tenuior tamē & imbecillior. Per has verò venas plurimū spiritum adducimus. Hæc enim corporis nostri sunt spiracula, cùm aërem ad se trahant, & in reliquum corpus deducant, ac per venulas refrigerent, rursusq; emittant. Neque enim fieri potest vt spiritus consistat, sed

eum ſurſum ac deorſum ferri neceſſe eſt. Vbi enim ſiſtitur & intercipitur, pars ea ad motionem impotens redditur. Cui rei hoc eſt indicio, cùm ſedenti aut iacenti venulæ ita comprimũtur, vt ſpiritus à vena non irrumpat, ſtatim torpor occupat. At reliquæ venæ hoc modo ſe habent. Hic autem morbus pituitoſis contingit, biliosis verò minimè. Ac originis initium ſumit, cùm adhuc fœtus in vtero exiſtit. Purgatur enim & adoleſcit etiam cerebrum, velut aliæ partes, priùs quàm in lucem edantur. Quę purgatio ſi rectè & moderatè proceſſerit, neque plus minúsve quàm oportet defluxerit, hoc modo maximè ſanum caput fœtus habet. Sin verò à toto cerebro copioſior colliquatio facta fuerit, cùm adoleuerit, morbis obnoxium & ſonitus plenum caput habebit, neque ſolem, neque ſigus perferet. Sin verò vnius cuiuſdam partis colliquatio facta fuerit, nimirum oculi, aut auris, aut vna aliqua gracilis reddita fuerit, ſic ille malè afficitur, prout ſinè ex colliquatione ſe habebit. Quòd ſi purgatio non acceſſerit, ſed in cerebro collecta fuerit, hoc modo pituitoſum fœtum eſſe neceſſe eſt. Ac quibus quidem in puerili ætate vlcera in caput, in aures, & reliquum corpus erumpunt, ſi ſaliuoſi mucoſique extiterint, ij procedente quidem ætate facillimè degent. Tunc enim pituita, quam in vtero repurgari oportuerat, emittitur & purgatur, quique ſic purgati fuerint, ferè hoc morbo comitiali minimè corripiuntur. Qui verò puri fuerint, vt neque vlcus vllum habuerint, neque mucus aut ſaliua vlla prodierit, neque in vtero repurgati fuerint, periculum eſt, ne ij hoc morbo corripiantur. Quòd ſi defluxio ad cor viam affectarit, cordis palpitatio & anhelationes præhendunt, pectus corrumpitur, quidam etiam incuruantur. Vbi enim pituita ad pulmonem & cor deuenerit, refrigeſcit ſanguis, venaeque per vim refrigeratæ ad pulmonem & cor reſiliunt, corque palpitat, indeque neceſſario anhelatio & ſpiratio quæ erecta ceruice trahitur, incidit. Neque enim ſpiritum ſuſcipere poteſt, donec quod influxit à pituita ſuperatum, & calefactum per venas diffuſum fuerit. Deinde palpitatio & anhelatio ceſſat, idque prout eius copia ſe habuerit. Si enim magna copia defluxerit, tardiùs, ſi pauciore, citiùs. Et ſiquidem crebriores defluxiones fuerint, frequentior morbi inſultus fit, ſin minùs, rarior. Atque hoc modo afficiuntur, cùm pulmonem & cor defluxio petierit. Quod ſi ad ventrem feratur, alui profluuia corripiunt. Sin verò his quidem viis excludatur, ſed ad commemoratas venas defluxionem fecerit, tum voce deficitur, tum ſuffocatur, ſpumaque ore effluit, & dentes inter ſe cohærent, manus contrahuntur, & oculi peruertuntur, ac nihil intelligunt, nonnullis etiam ſtercus per inferiora demittitur. Atque hæc quidem interdum ſiniſtra, interdum dextra, quandoque etiam vtraq; parte contingunt. Quanam autem ratione in ſingulis afficiatur, enarrabo. Vox quidem deficit, vbi pituita de repente in venas ſubiens, ſpiratione intercepta aërem excluſerit, neq;

χωρές αὖω καὶ κάτω. ἐὼ γὰρ ϛῆ που καὶ ἀπολαφθῆ, ἀκεραῖος ἐξ ἐκεῖνο ὃ μέρος, ὅπου αὐ ϛῆ. τεκμήριον δὲ, ὁκόταν γὰρ καθημένου ἢ κατακειμένου φλέβια πιεσθῆ, ὥϛε ὃ πνεῦμα μὴ διεξιέναι ἀπὸ τῆς φλεβὸς, αὐθὶς παρακρῆ ἔχει. περὶ μὲν τῆς φλεβῶν τῆς λοιπῶν, οὕτως ἔχει. Ἡ δὲ νοῦσος αὕτη ϛῆ, τοῖσι μὲν φλεγματίαιν. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὔ. γίγνεται δὲ φύεσθαι ὅτι τῆ ἐμβρύου ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντος. καθαίρεται γὰρ καὶ αὐτέη, ὥϛερ τ' ἄλλα μέρεα πρὶν ῥηγνύεσθαι, καὶ ὁ ἐγκέφαλος. ἐν ταύτῃ ὃ τῇ καθαρσέι, ἐὼ μὲν καλῶς καὶ μετρίως καθαρθῆ, καὶ μήτε πλέον μήτε ἔλασσον τῆ δέοντος ἀπόρρυῃ, οὕτως ὑγιαίνοντα τὸν τὸν κεφαλὲν ἔχει. ἐὼ δὲ πλείων ἀπὸ πολυτὸς τῆ ἐγκεφάλου ῥήγνυται ἢ ἀποτήξις, νοσώδεά τε τὸν κεφαλὲν ἕξει αὐξόμενος, καὶ ἤχου πλέων. καὶ οὔτε ἥλιον, οὔτε ψῦχος ἀνέξεται. ἐὼ δὲ ἀπὸ ἑνὸς τινος ῥήγνυται, ἢ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ, ἢ οὔατος, ἢ φλέψ τὶς στιγμαιδῆ, ἐκείνος κακοῦται οὕτως, ὁκοίως αὖ καὶ τῆς ἀποτήξιος ἔχει. ἐὼ δὲ καθαρσις μὴ ἐπιῥήγνυται, ἀλλὰ ξυγραφῆ ταῖ ἐγκεφάλω, οὕτως ἀνάγκη φλεγματώδεα εἶ. καὶ ὁκόσοισι μὲν παιδίοισιν ἐγγίνεται ἐξαιφνὴς ἕλκεα ἐς τὸν κεφαλὲν, καὶ ἐς τὰ οὖατα, καὶ ἐς τὸν ἄλλον χρῶτα, καὶ σιαλώδεα ῥήγνυται καὶ μυξόρροα, ταῦτα μὲν ῥηϊσα ἀφίκται περὶ ἡβύσης τῆς ἡλικίης. οὐ ταῦτα γὰρ ἀφίϛ καὶ καθαίρεται ὃ φλέγμα, ὃ ἐρχεῦ ἐς τὸν μήϛιον καθαρθῆναι. καὶ τὰ οὕτω καθαρθέντα, οὐκ ὀπίλληπτα γίγνεται ταύτῃ τῇ νούσῳ ὡς ὀπίσω πολυ. ὁκόσα δὲ καθαρά ἐϛι καὶ μὴ ἕλκος μηδὲν, μήτε μύξα, μήτε σιαλον περέρχεται μηδὲν, μήτε ἐν τῆσι μήτρῃσι πεπείνηται τὸν κάθαρσιν, τοῖσι τοιούτοισιν ὀπίσω κίνδυνόν ἐϛιν ἁλίσκεσθαι ὑπὸ ταύτης τῆς νούσου. ἐὼ δὲ ὀπὶ τὸν καρδίν ποιήσηται ὁ καταῤῥοὺς τὸν πορείν, πάντ μὸς ὀπιλαμβάνει καὶ ἄθματα, καὶ τὰ ϛήθεα ἀφαφίρεται, εἴσι δὲ καὶ κυφοὶ γίνονται. ὁκόταν γὰρ ὀπικατέλθῃ ὃ φλέγμα ψυχρὸν ὀπὶ τὸν πνεῦμονα, ἢ ὀπὶ τὸν καρδίν, ἀναψύχει ὃ αἷμα. αἱ δὲ φλέβες περὶς βίαν ψυχόμεναι, περὶς ταῖ πνεύμονι καὶ τῇ καρδίῃ πηδῶσι. καὶ ἡ καρδίη πάλλεται, ὥϛε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης τὰ ἄθματα ὀπιπάσθαι, καὶ τὸν ὀρθοπνοίαν. οὐ γὰρ δέχεται ὃ πνεῦμα ἐθελῇ, [21] μέχρις αὖ κατιδῆ ὑπὸ τῆ φλέγματος ὃ ὀπιῤῥυέν, καὶ ἀφαθερμανθὲν ἀφαχυθῆ ἐς τὰς φλέβας. ἔπειτα παύεται τῆ παλμοῦ καὶ τῆ ἄθματος. παύεται ὃ οὔκως αὖ τῆ πλήθεος ἔχει. ἐὼ μὲν γὰρ πλέον ὀπικαταῤῥυῇ, χολαίτερον. ἐὼ δὲ ἔλασσον, θᾶσσον. καὶ ἐὼ μὲν πυκνότεροι ἔωσιν οἱ καταῤῥοι, πυκνότερα ὀπίλληπτος γίνεται. ἐὼ δὲ μὴ, ἀραιότερα. ταῦτα μὲν οὖν πάφ, ἐὼ ὀπὶ τὸν πνεῦμονα καὶ τὸν καρδίν ἴῃ. ἐὼ δὲ ἐς τὸν κοιλίν, ἀφαῤῥοιαν λαμβάνουσιν. ἐὼ δὲ ἐυτέων μὲν τῆ ὁδῶν ἀποκλαφθῆ, εἰς δὲ τὰς φλέβας αἷς περείρηκε τὸν καταῤῥοον ποιήσηται, ἄφωνός τε γίνεται καὶ πνίγεται. καὶ ἀφεῖς ἐκ τῆ ϛόματος ἐκρέει. [22] καὶ οἱ ὀδόντες σιωπήρασι. καὶ αἱ χεῖρες συαπῶνται. καὶ τὰ ὄμματα ἀφαφρέφονται. καὶ οὐδὲν φρονέουσιν. ὀνίοισι καὶ ὑποχωρεῖ ἡ κόπρος κάτω. καὶ ταῦτα γίνεται, ὁτὲ μὲν ἐπ' ἀρίϛερά. ὁτὲ δὲ ἐς τὰ δεξιά. ὁτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. Ὁκως δὲ τουτων ἕκαϛον πάφ, ἐγὼ φράσω. ἄφωνος μὲν ἐϛιν, ὁκόταν ἐξαίφνης ὃ φλέγμα ὀπικατελθὸν ἐς τὰς φλέβας, ἀποκλείσῃ τὸν ἀέρα, καὶ μὴ δυνα-

μὴ δὲ δέχηται, μήτε ἐς τὸν ἐγκέφαλον, μήτε ἐς τὰς φλέβας τὰς κοίλας, μήτε ἐς τὰς κοιλίας. ἀλλ' ὀπιλάβῃ τὸν ἀναπνοὸν. ὅταν γὰρ ὀπιλάβῃ αὖ, θερμὸς κατὶ ὃ σῶμα καὶ τοῖς μυκτῆρας, ὃ πνεῦμα περὶ τὸν μὲν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἔρχεται. ἔπειτα δὲ ἐς τὸν κοιλίν ὃ πλεῖϛον μέρος. ὃ δὲ ὀπὶ τὸν πνεῦμονα· ὃ δὲ ὀπὶ τὰς φλέβας. οὐκ δυνατέων ἢ σκίδναται ἐς τὰ λοιπὰ μέρεα κατὶ τὰς φλέβας. καὶ ὅσον ἐς μὲν τὸν κοιλίν, ἀναψύχει καὶ ἄλλο τι οὐδὲν ξυμβάλλεται. τῆτο δ' ἐς τὸν πνεῦμονα. ὁ δὲ ἐς τὰς φλέβας ἀὴρ, ξυμβάλλεται ἐς τὰς κοιλίας εἰσιὼν καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον. καὶ ὕπω τὸν φρόνησιν κατὶ κίνησιν τοῖσι μέλεσι παρέχει. ὥϛε ἐπειδὰν ἀποκλαφθῶσιν αἱ φλέβες ἐπ' ἔος τῆ φλέγματος, καὶ μὴ παραδεχωνται, ἄφωνον καθιϛᾶσι καὶ ἄφρονα τὸν ἀνθρωπον. αἱ δὲ χεῖρες ἀκρατέες γίνονται καὶ πιπῶνται, τῆ αἵματος ἀϛερεισαντος καὶ μὴ ἀναχεομένου ὥϛερ εἰώθει. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀναστρέφονται τῆ φλεβίων ἀποκλαομένων τῆ ἔος, [23] καὶ σφύζονται. [24] ἀφεὶς δὲ ἐκ τῆ ϛόματος περέρχεται, ὁκ τῆ πνεύμονος. ὅταν γὰρ ὃ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς ἑωυτὸν, ἀφρές καὶ ἀναβλύει, ὥϛερ ἀποθνήσκων. ἢ δὲ κόπρος ὑπερέρχεται ὑπὸ βίης πνιγομένου. πνίγεται ὃ τῆ ἥπατος κατὶ τὴ κοιλίης αὖω περὶς τὰς φρένας περιπεπτωκότων. [25] κατὶ τῆ ϛομάχου τῆς γαστρὸς ἀπειλημμένου. περιπίπτει δὲ ὁκόταν ὃ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς ὃ ϛόμα ὅσον εἰώθει. λακτίζει δὲ τοῖσι ποσὶν, [26] ὁκόταν ὁ ἀὴρ ἀποκλαφθῆ ἐν τοῖσι μέλεσι, καὶ μὴ οἷός τε ἐὴ διεκδυνῆναι ἔξω, ὑπὸ τῆ φλέγματος· αἰάσσων ἀφὶ τῆ αἵματος, αὖω καὶ κάτω ἀπασμὸν ἐμποιεῖ καὶ ὀδυνᾶται, ὀφὶ λακτίζει. ταῦτα δὲ πάφ πάσχει, ὁκόταν ὃ φλέγμα ψυχρὸν πολλὰ ῥαῤῥυῇ, ἐς ὃ αἷμα θερμὸν ἐόν. ἀποψύχει γὰρ κατὶ ἔϛηϛι ὃ αἷμα. κατὶ μὲν ὃ ῥεῦμα πουλὺ ἐὴ καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκλείει. κρατεῖ γὰρ τῆ αἵματος τῆ ψυχῆ καὶ πήγνυσιν. ἐὼ δὲ ἔλασσον ἐὴ, ὃ μὲν παραυτίκα κρατεῖ, ἀποφέρει τὸν ἀναπνοὸν. ἔπειτα τῆ χρόνω, ὁκόταν σκιδναθῆ κατὶ τὰς φλέβας, κατὶ μιγῆ τῆ αἵματι πολλῷ ἐόντι κατὶ θερμῷ, ἐὼ κρατηθῆ οὕτως, ἐδέξαντο τ' ἠέρα αἱ φλέβες, κατὶ ἐφόρησαν. κατὶ ὁκόσα μὲν παιδία σμικρὰ καπάλληλα γίγνεται τῇ νόσῳ ταύτῃ, ταῦ πολλὰ ἀποθνήσκει, ἐὼ πολὺ ὃ ῥεῦμα ὀπιῤῥυῇ, κατὶ νότιον ἐὴ. τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα, οὐ δυνάτα ἐϛὶ δέχεσθαι ὃ φλέγμα ὑπὸ πάχεος κατὶ πλήθεος, ἀλλ' ἀποψύχεται καὶ πήγνυται ὃ αἷμα, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. [27] ἐὼ δ' ὀλίγον ἐόν ἐς ἀμφοτέρας τὰς φλέβας τὴ καταῤῥοον ποιήσῃ, ἢ ἐς τὰς ὀπὶ θάτερα, τοῦ γὰρ ὀπίσημα ἐόντα. ἢ γὰρ ϛόμα τὸ ἀναπᾶται, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ αὐχὴν, ἢ χεὶρ, ὁκόθεν μὲν ὃ φλέβιον πληρωθὲν τῆ φλέγματος, κρατηθῆ καὶ ἀπιῤῥωθῆ. τοῦτο οὖν τῆ φλεβίου, ἀνάγκη ἀσθενέϛερον εἶ) καὶ ὀνδεέϛερον τῆτο τῆ ϛόματος ὃ βλαβέν. ἐς δὲ τὸν πλείονα χρόνον, ὠφελεῖ ὡς ὀπίσω πολυ. οὐ γὰρ ἐπ' ὀπίλληπτον γίγνεται, ἐὼ ἄπαξ ὀπίσημαν θῇ, [28] ἀφ' τόδε. ὑπὸ τῆς δυνάμης ταύτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται, καὶ μέρος τι στιγμαίνονται. ὡς τὸν μὲν ἠέρα δέχεσθαι, τὸν δ' τῆ φλέγματος καταῤῥοον, μηκέτι ὁμοίως ἀναῤῥέφειν. ἀσθενέϛερα μὲν τοι ὁμοίως τὰ μέλεα εἰκὸς ἔϛι, τῆ φλεβῶν κακωθέντων. [29] ὁκόσοισι δ' αὖ τελείοισί τε, καὶ πάνυ ὀλίγον ἀναῤῥῇ, καὶ ἐς τὰ δεξιὰ, ἀσήμως περιγίνοι). κίνδυνος δὲ

in cerebrum, neque in venas cauas, neque in ventriculos receperit. Cùm enim ſpiritum ore & naribus homo accipiat, primùm quidem cerebrum petit, deinde magna ex parte in ventriculum fertur, pars quidem ad pulmonem, pars etiam ad venas, indeque per venas ad reliquas partes diſpergitur. Quique ad ventriculum fertur refrigerat, nihilq; aliud confert, quod etiam ad pulmonem delatus præſtat. Aër verò qui ad venas peruenit, cerebrum ſubiens ad ventriculos accedit, ſicque intelligentiam & motionem membris præbet. Quare vbi pituita à venis aërem excluſerit, eumque minimè admiſerint, voce defectum & minimè intelligentem hominem efficiunt. Manus autem ad motionem impotentes redduntur, & contrahuntur, ſanguine conquieſcente, neque, vt conſueuit, diffuſo. Oculi peruertuntur cùm venæ aëre excluduntur & contorquentur. Spuma autem ex pulmone per os prodit. Cùm enim ſpiritus in ipſum minimè ſubit, velut moriens ſpumeſcit & ebullit. Stercus verò ſubmittitur, dum violenter ſuffocatur. Quod fit cùm hepar & ventriculus ad ſeptum tranſuerſum irrumpit, & os ventris occluditur. Irrumpit verò, cùm ſpiritus non quantus ſolebat in os ingreditur. Pedibus autem calcitrat, cùm aër in membris intercluſus, foras præ pituita emergere non valet, & cum ſanguine ſurſum ac deorſum impetu delatus, conuulſionem & dolorem infert, ideoque calcitrat. Atque hæc quidem omnia patitur, cùm pituita frigida in ſanguinem calidum defluens, eum ſiſtit & refrigerat. Et ſi quidem fluxio copioſa & craſſa fuerit, ſtatim necat. Sanguinem enim frigore ſuperat & congelat. Sin verò paucior extiterit, in præſentia quidem ſuperat & reſpirationem intercipit. Deinde temporis ſpatio cùm per venas diſperſa, & copioſo ſanguini ac calido permixta fuerit, ſi hoc modo ſuperetur, venæ aërem ſuſcipiunt, ægrique ad intelligentiam redeunt. Qui ætate parvula hoc morbo corripiuntur, plærunque intereunt, ſi copioſa & humida fluxio contingat. Venæ nanque cùm tenues exiſtant, pituitam craſſam & copioſam recipere nequeunt, ſed refrigeratur & condenſatur ſanguis, hocque modo pereunt. Quòd ſi pauca fuerit & in vtraſque, aut alterius partis defluxionem fecerit, ſuperſtites euadunt, nota ex morbo impreſſa relicta. Aut enim os contrahitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, quacunque parte venula pituita repleta, ſuperata & extenuata fuerit. Hanc igitur venulam debiliorem eſſe, iſtamque corporis partem læſam viribus deficere neceſſe eſt. At verò in longius tempus plærunque iuuat. Neque enim ſi ſemel notam ex morbo impreſſam habuerit, ampliùs morbo corripitur. Eam ob cauſam venæ reliquæ neceſſariò malè afficiuntur, ſimúlque quadam ex parte graciles efficiuntur, ita vt aërem quidem ſuſcipiant, & pituitæ defluxio non ampliùs ſimiliter affluat. Venis tamen malè affectis membra ſimili modo debilia eſſe par eſt. Quibus autem grandiori ætate & valdè etiam pauca pituita, & in dextram partem affluxerit, ij citra notam ex morbo relictam ſuperſunt, periculum tamen

est ne morbus familiaris reddatur, & simul increscat, nisi accommodata curatio adhibeatur. Pueris igitur ista, aut his proxima contingunt, grandiores verò natu, cùm superuenerit, neque interficit, neque contorquet. Nam & venę amplam habent cauitatem, & sanguine calido refertæ sunt, ideoq; neque superare pituita potest, neque sanguinem refrigeratum cogere, sed ipsa superatur, & celeriter sanguini permiscetur, hocq; modo venæ aërem suscipiunt, & intelligentia permanet, & propter virium robur, signa priùs commemorata minùs prehendunt. Valdè senes autem, cùm superuenerit hic morbus, ideò interficit, aut parte aliqua resolutos reddit, quòd venæ iam vacuæ redditæ, paucum sanguinem, tenuem & aquosum continent. Si quidem igitur copiosa fluxio fuerit, & hyems instet, interficit. Suffocando enim spirationem intercipit, & sanguinem congelat, si in vtranque partem defluxio contingat, sin verò in alteram partem tantùm, parte quadam syderatum reddit. Neque enim sanguis, tenuis cùm sit, frigidus & paucus, pituitam superare potest, sed superatus ipse congelatur, vt proinde partes illæ in quibus corruptus sanguis fuerit, ad motionem impotentes euadant. In partem autē dextram magis quàm in sinistram defluxio fit, quia venæ ampliores sunt & plures quàm in sinistris, cùm de iecore & liene tendant. Pueris autem maximè defluxio fit & eliquatur, quibus sanè siue ex sole, siue ex igne caput concaluerit, siue etiam de repente cerebrum inhorruerit, tum etiam pituita excernetur. Colliquescit siquidem calore & cerebri diffusione, frigore autem & concretione excernitur, sicque defluxio fit. Et hæc quidem quibusdam causa est, quibusdam etiam cùm post aquilonares ventos auster mutationem fecerit, concretum ac debile cerebrum de repente soluitur & laxatur, ita vt pituita exundet, sicq; defluxionem faciat. Insuper etiam defluit, si obscurus aliquis metus contingat, si vociferante quidem aliquo territreatur, aut etiam cùm plorat, si spiritum quidem citò recipere nequeat, qualia frequenter pueris contingunt. Ex quibus sanè totum corpus inhorrescit, vox ægrum deficit, & spiritum non attrahit, sed spiritus conquiescit, & cerebrum concrescit, sanguisq; sistitur, sicq; pituita excernitur & defluit. Ac pueris quidem hæ per initia comitialis morbi causæ sunt. Grandioribus autē natu hyems maximè est infensa. Cùm enim ad multum ignem caput & cerebrum concalefecerit, deinde ex frigore rigore correptus fuerit, & ex frigore ad locū tepidum accesserit, & iuxta ignem sederit, hoc idem etiam patitur. Atque hoc morbo, velut antè est commemoratum, ad hūc modum corripitur. Multùm autem periclitatur, ne idem per ver patiatur, si caput ad solem exponatur, per æstatem verò minimè, cùm tunc repentinę mutationes non contingāt. Cùm verò vigesimum annum præterierit, non ampliùs prehendit hic morbus, aut certè paucos, aut nullum, nisi pueritiæ fuerit familiaris. Venę enim sanguine refertæ sunt, & cerebrum compactum est & rigidum, ita vt non defluat in venas. Quòd si defluxerit, sanguinem copiosum & calidum minimè superat.

ξωσαφιῶαι καὶ ξωαυξηθιῶαι, διὰ μὴ θερμαθῶσι βίαιον ἐπιτηδείοσι. τοῖσι μὲν οὖν παιδίοισιν ἔστω γνῶσις, ἢ ὅτι τούτων ἐγγυτάτω. τοῖς δὲ πρεσβυτέροισι σὺν ἀποκλείει ὀκόταν ἐπιγένηται σὺν δὲ ἀφαιρέει. αἴτιον γὰρ φλέβες εἰσὶ κοῖλαι, καὶ αἷμα λεπτὸν μεταὶ θερμοῦ, διότι σὺν δὲ δυνάται ἐπικρατῆσαι τὸ φλέγμα, οὐδὲ ἀποψύξαι τὸ αἷμα, ὥστε καὶ πῆξαι. ἀλλ' αὐτὸ κρατέεται καὶ καταμίγνυται τῷ αἵματι ταχέως. καὶ οὕτω πολλαὶ ἔχονται αἱ φλέβες τὸν νέον, καὶ τὸ φλέγμα γνῶσις. τάτε σημήια τὰ πρεσβυτικὰ, ἤδιστον ἐπιλαμβάνει αἷμα τῶν ἡμῶν. τοῖσι δὲ πρεσβυτάτοισιν, ὀκόταν ἐπιγένηται τὸ τοῦ νόσημα, διὰ τοῦτο ἀποκλείει, ἢ πολύπληκτον ποιέει, ὅτι αἱ φλέβες κενέονται, καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον τέ ἐστι, καὶ λεπτὸν, καὶ ὑδαρές. διὰ μὲν οὖν πολὺ καταῤῥυῆ καὶ χειμῶνος ἢ καιρὸς, ἀποκλείει. ἀπέπνιξε γὰρ τὰς ἀναπνοὰς, καὶ ἀπέπηξε τὸ αἷμα διὰ ἀμφότερα ὁ καπάῤῥος γίνεται. διὰ δὲ ὅτι μάτερα, μοιοῦν πολύπληκτον ποιέει. οὐ γὰρ δυνατὸν τὸ αἷμα ὑπικρατῆσαι τὸ φλέγματος, λεπτὸν ἐὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ὀλίγον, ἀλλ' αὐτὸ κρατηθὲν, ἐπάγη. ὥστε ἀκρατέα εἶναι, καθ' ἃ τὸ αἷμα διαφθαρῆ. ἐς δὲ τὰ δεξιὰ μᾶλλον καπάῤῥεέ, ἢ ἐς τὰ ἀριστερά, ὅτι αἱ φλέβες εἰσὶ κοιλότεραι καὶ πλείονες, ἢ ὅσαι τοῖσι ἀριστεροῖσιν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἥπατος τείνουσι, καὶ ἀπὸ τοῦ σπλῆνος. ὑπικαπαῤῥεέ δὲ καὶ ἀποτήκεται, τοῖσι μὲν παιδίοισι, μάλιστα, οἷσι δ' ἂν διαθερμανθῇ ἡ κεφαλὴ, διότε ἀπὸ ἡλίου, διότε ἀπὸ πυρός. διότε καὶ ἐξαπίνης φέξῃ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τότε ἀποκείνεται τὸ φλέγμα. ἀποτήκεται μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς θέρμης, καὶ διαχύσει τοῦ ἐγκεφάλου. ἀποκείνεται δὲ ἀπὸ τῆς ψύξιος τε καὶ ξυστάσιος. καὶ οὕτως ὑπικαπαῤῥεέ. τοῖς μὲν αὕτη ἡ πρόφασις γνῶσις. τοῖσι δὲ καὶ ἐπειδὴν ἐξαπίνης μετὰ βόρεια πνεύματα νότος μεταβάλῃ, ξυνεστηκότα τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἀραιούμενα ἔλυσεν καὶ ἐχάλασεν ἐξαίφνης, ὥστε πλημμυρεῖν τὸ φλέγμα, καὶ οὕτω τὸν καπάῤῥοον ποιέεται. ὑπικαπαῤῥεέ δὲ καὶ ἐξ ἀδήλου φόβου γινομένου, διὰ δείσημά τι ἢ βοὴν ἀνθρώπινον. ἢ καὶ μεταξὺ κλαίων, μὴ οἷός τε ἐὼν τὸ πνεῦμα ἀναλαβεῖν, οἷα γίνεται παιδίοισι πολλάκις. ὅ, τι αὖ τούτων αὐτῶν γίνεται, διὰ τὴν ἐφεῖξε τὸ σῶμα. καὶ ἄφωνος γενόμενος τὸ πνεῦμα οὐχ εἵλκυσεν. ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἠρέμισε, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ξυνέστη, καὶ τὸ αἷμα ἔστη, καὶ οὕτως ἀπεκείθη καὶ ὑπικατέρρυε τὸ φλέγμα. τοῖσι μὲν παιδίοισιν, αὕτη αἱ προφάσιες τῆς ἐπιλήψιος εἰσὶ τῶν ἀρχαί. τοῖσι δὲ πρεσβύτησι, χειμὼν πολεμιώτατός ἐστιν. ὅταν γὰρ πνεῦσι πολλὰ διαθερμανθῇ τὼ κεφαλὼ καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειτα ἐν ψύχει γένηται καὶ ῥιγώσῃ, καὶ ἐν ψύχει εἰς ἀλέω ἔλθῃ, καὶ πρὸς πῦρ καθίσῃ, καὶ αὖθις τοῦτο πάσχει. καὶ οὕτως ὑπίληπτος γίνεται τὰ πρόσθεν. κίνδυνος δὲ πολὺς καὶ ἥκιστα παθέειν, ἐν αὖθις τοῦτο ἐὼν ἡλιωθῇ ἡ κεφαλή. τοῦ δὲ θέρους, ἥκιστα. οὐ γὰρ γίνονται μεταβολαὶ ἐξαπίναιαι. Ὁκόταν δὲ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, ἐν ἔτι ἡ νοῦσος αὕτη ὑπιλαμβάνει, διὰ μὴ ἐν παιδίου σωίζοφός ἔῃ, ἀλλ' ἢ ὀλίγοις, ἢ οὐδένα. αἱ γὰρ φλέβες μεταὶ εἰσιν αἵματος. καὶ ὁ ἐγκέφαλος σωέστηκεν, καὶ ἔστι γρυφνὸς, ὥστε οὐκ ὑπικαπαῤῥεέ ὑπὸ τὰς φλέβας. διὰ δ' ὑπικαταῤῥύη, τοῦ αἵματος οὐκ ὑπικρατέει, πολλοῦ καὶ θερμοῦ ἐόντος. ὧν δὲ

ὧν δὲ ἀπὸ παιδίου σωηνύξηται, καὶ σωεύδοφεν, ἔθος πεποίηκεν ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τοῦτο πάσχειν, καὶ ὑπίληπτον ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι νοτίοισιν, ἤτε ἀπάλλαξις χαλεπὴ γίνεται. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος ὑγρότερος γίνεται τῆς φύσιος, καὶ πλημμυρεῖ ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὥστε τοῖς μὲν καταῤῥόοις, πυκνότερος γίνεσθαι. ἐκκεκριθῆναι δὲ μηκέτι οἷόν τε εἶναι τὸ φλέγμα, μὴ δὲ αὐξηθῆναι τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ διαβρέχεσθαι, καὶ εἶναι ὑγρόν.[32] γνοίη δ' ἄν τις τόδε μάλιστα, τοῖσι πρεσβύτοισι, τοῖσι καταλήπτοισι γινομένοισιν ὑπὸ τῆς νόσου τούτου, καὶ μάλιστα τῆσιν αἰγίν. αὕτη γὰρ πυκνότατα λαμβάνουσι. διὰ δὲ ἀναχέψας τὼ κεφαλὼ, διήσας τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸν ἐόντα, καὶ ἱδρῶτος πλείονος, καὶ κακὸν ὄζοντα. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῦσι γνώσιν, ὅτι οὐχ ὁ θεὸς τὸ σῶμα λυμαίνεται, ἀλλ' ἡ νόσος. οὕτω δ' ἔχει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. ὁκόταν γὰρ ὁ χολὸς ἡλίῳ τῇ νούσῳ, οὐκ ἔτι ἴσιμος γίνεται. διεαθέεται γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τοῦ φλέγματος καὶ τήκεται. τὸ δὲ ἀποτηκόμενον, ὕδωρ γίνεται. καὶ πρόσχει τὸν ἐγκέφαλον ὀκτὼς καὶ πρόσκλυζε. καὶ διὰ τοῦτο πυκνότερον ὑπίληπτοι γίνονται καὶ ῥᾶον. διὰ δὴ πουλυχολὸς ἢ νοῦσος, ὅτι τὸ ὑπῤῥέον λεπτὸν ἐστιν ὑπὸ πολυπληθίης. καὶ διθὶς κρατέεται ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ διαθερμαίνεται. Ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νούσῳ, προγινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι, καὶ φεύγουσι σὺν τῶν ἀνθρώπων. διὰ μὲν ἐγίς αὐτῶν ὁ οἶκος ἐστὶν, οἴκαδε. διὰ δὲ μὴ, ἐς τὸ ἐρημότατον, ὅπη μέλλουσιν ὄψεσθαι αὐτὸν ἐλάχιστοι πεσόντα, διθὶς τε ἐκκαλυφθέεται. τοῦτο δὲ ποιέει ὑπὸ αἰσχύνης τοῦ πάθεος, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου. Τὰ δὲ παιδάρια τὸ μὲν πρῶτον πίστιοσιν ὅπῃ ἂν τύχωσιν ὑπὸ ἀνθίης. ὅταν δὲ πλεονάκις καταλήπτοι γίνωνται, ἐπειδὴν προσαίσθωνται, φεύγουσι πρὸς τὰς μητέρας, ἢ παρὰ ἄλλον ὅν τινα μάλιστα γινώσκουσιν ὑπὸ δέους καὶ φόβου τῆς πάθης. Ὃ γὰρ αἰσχύνεσθαι παῖδες ὄντες, οὔπω γινώσκουσιν. Ἐν δὲ τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων, διὰ τάδε φημὶ ἐπιλήπτους γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τοῖσι νοτίοισιν. ἔπειτα καὶ τοῖσι βορείοισιν. ἔπειτα καὶ τοῖσι λοιποῖσι πνεύμασι. Ταῦτα δὲ ἐστὶ, ὅσα τῶν πνευμάτων ἰσχυρότατά ἐστι, καὶ ἀλλήλοισιν ἀναντιώτατα χρὴ τὼ σώματος καὶ χρὴ τὼ δυνάμιν. ὁ μὲν γὰρ βορέης, ξυνίστησι τὸν αἰθέρα. καὶ ὀλεθρεύει τε καὶ ὀνεφελίδας ἀκκείνει, καὶ λαμπρότερον καὶ διαφανέα ποιέει. χρὴ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τ' ἄλλα πνεύματα τὰ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀρξάμενα, καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων. ἀκκείνει γὰρ ἐξ ἀπόντων τὼ νοτίδα καὶ ὀνοφερόν, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, διὰ καὶ ὑγρότατός ἐστι τῶν ἀνέμων. ὁ δὲ νότος, τὰναντία τούτων ἐργάζεται. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγίνεται τὸν αἰέρα ξυνεστεῶτα τήκειν καὶ διαχέειν. καὶ ὅτι καὶ οὐκ διθὶς πτέει μέγας,[33] ἀλλὰ λαγαρίζει πρῶτον, ὅπῃ ἂν διθὶ κρατῆσαι τῶν αἰέρος αὐτίκα, τὸ πρόσθεν πυκνῶ τε ἐόντος, καὶ ξυνεστηκότος, ἀλλὰ ὀλίγον ἀναλύει. ὃ δ' αὖθις τοῦτο καὶ τὼ γλῶ ἐργάζεται, καὶ τὼς θαλάσσας, καὶ τὼς ποταμοὺς, καὶ τὰς κρήνας, καὶ τὰ φρέατα, καὶ ὅσα φύεται, καὶ ἐν οἴσιν ὑγρὸν ἔνεστιν. ἔστι δὲ ἐν πάντι ἐν μὲν τῷ πλέον. ἐν δὲ τῷ ἐλάσσον. ἀπόντα δὲ τοῦτα, αἰθάνεται τὸ πνεύματος τοῦτο. καὶ ἐκ τε λαμπρῶν, δνοφερώδεα γίνεται. ἔκτε ψυχρῶν, θερμά. καὶ ἐκ ξηρῶν, νοτώδεα

In quo verò vnà à puero increuit & adoleuit, is pventorum mutationes id pati consueuit, & plerunq; hoc morbo corripi, præcipueq; australi temporis conditione difficilis eius liberatio contingit. Cerebrū enim humidius quàm pro natura existit, & pituita exundat, ita vt crebriores defluxiones contingāt, neq; ampliùs fieri possit vt pituita excernatur, neq; vt cerebrum resiccetur, sed irriguum & humidum esse necesse est. Id ipsum autem præcipuè ex quibus hoc morbo correptis quis cognoscere queat, ac præsertim capris, quæ frequentissimè hoc morbo prehenduntur. Harum si caput secueris, cerebrum humidum, & sudore redundans, & malè olens deprehēdes. Ex quo certè cognosces morbum, non Deum, corpus infestare. Sic etiam in homine se res habet. Cùm enim inueterauerit morbus, ampliùs curari non potest. Cerebrum enim à pituita eroditur & colliquescit. Quod colliquatum est, in aquam vertitur, foris cerebrum ambit & circumcirca alluit. Ideoq; frequentiùs & faciliùs hoc morbo corripiuntur. Diuturnus verò ob id morbus est, quoniam quod affluit præ copia tenue est, & statim à sanguine superatur & incalescit. Quibus verò morbus iam in consuetudinem venit, ij se correpturos iri præsentiunt, & hominum conspectum fugiunt, domumque, si propè sit, se cōferunt, sin minùs, in solitudinem, quò quàm paucissimi eos cadentes videant, statimq; se contegunt. Quod facinus propter affectionis verecundiam non (vt plærique existimant) propter numinis metum. At verò pueri primùm quidem propter insuetam nouitatem, quocunque loco sors obtigerit, concidunt. Cùm autem sæpiùs prehēdantur, vbi præsenserint, ad matres, aut alium quemuis maximè sibi notum, propter affectionis timorem ac metum confugiunt. Neq; enim, cùm pueri sint, verecundiam adhuc sentiunt. In ventorum autem mutationibus has ob causas morbo corripi censeo, ac præcipuè australibus tempestatibus, deinde etiam borealibus, postea verò reliquis etiam flantibus ventis, ex iisq; qui sunt valentissimi, & inter se, tum situ, tum viribus, maximè aduersi. Aquilo siquidem aëra cogit, turbulētum ac nubilosum fecerit, limpidum & lucidū reddit. Ad eundem verò modum reliqui etiam omnes venti ex mari & aliis aquis venientes. Ex omnibus enim atque ex ipsis hominibus humiditatem & caliginem expurgāt. Ideoque ventorum saluberrimus est aquilo. Huic autem contraria auster efficit. Primum siquidem concretum aëra liquare & diffundere incipit, ex quo etiam non confestim vehemens est, sed primò leuiter spirat, cùm aërem priùs densum & coactum statim superare non possit, quem tamen temporis spatio dissoluit. Idem etiam ipsum per terram efficit, per mare, per flumina, per fontes & puteos, & ea quæ ex terra nascūtur, ac in quibus humidum inest. Id autem quauis in re, modò plus, modò minus inest. Hæc verò omnia istius venti vim sentiunt, & ex lucidis caliginosa, ex frigidis calida, & ex siccis humida redduntur.

Quæq; in domibus vasa fictilia in terra sita sunt, vino aut alio quouis liquore plena, ea omnia austrum sentiunt, formamq; aliam in speciem transmutant. Solem autem & lunam, & sydera, longè quàm sint naturâ hebetiora facit. Cùm igitur in hæc tam magna & valida tãtum possit, corpusq; sensu afficiat, & in horum ventorum permutationibus transmutet, ab austris quidem cerebrum dissolui & humescere, venasq; magis elaxari necesse est, ab aquilonibus autem, quod in cerebro maximè sanũ est cogi, quod verò maximè morbosum est & humidum secerni, & foris circumcirca alluere, eaq; ratione defluxiones in horum ventorum mutationibus contingere. Sic morbus hic oritur & pullulat, tum ab his quæ adsunt, tum ab his quæ decedunt, nihiloque eius curatio aut cognitio reliquis est difficilior, neque magis quàm cæteri diuinus est. Ac nosse homines conuenit, non aliundè nobis voluptates, lætitias, risus, & iocos, quàm hinc contingere, itemq; dolores, molestias, tristitias, & eiulatus. Hacq; parte præcipuè sapimus & intelligimus, & videmus, & audimus & turpia & honesta cognoscimus, malaq; & bona, itemq; quæ iucunda sunt & iniucunda, partim quidem consuetudine discernimus, partim verò vtilitate percipimus. Hac etiam parte voluptates & molestias temporibus dignoscimus, neq; eadem nobis placent. Eademq; ipsa parte & insanimus & deliramus, terroresq; & metus, partim quidẽ noctu, partim etiam interdiu nos circunstant, insomniaq; & errores intempestiui, & curæ non conuenientes, indeq; rerum præsentium ignoratio, desuetudo & imperitia nobis prouenit. Atque hæc omnia ex cerebro nobis contingunt, cùm minimè sanum, sed natura calidius extiterit, aut frigidius, aut humidius, aut siccius, aut aliam quandam præter naturam & consuetudinem affectionem senserit. Ac insania quidem nobis ab humiditate contingit. Cùm enim natura humidius fuerit, agitari necesse est, atque vbi mouetur affectio, neque visionem, neq; auditionem conquiescere, sed aliud interdum cernere & audire necesse est, linguámque eadem quæ singulis momentis videt & audit effari. Quoq; tempore cerebrum conquiescit, eo etiam homo sapit. At cerebri corruptio ex pituita & bile oritur, vtrunque autem hoc modo dignosces. Qui ex pituita quidem insaniunt, quieti sunt, neque vociferantur, neque tumultuantur, qui verò ex bile, clamosi & maligni, & minimè quieti, semper aliquid intempestiuum faciunt. Ex his igitur causis continuò insaniũt. Quòd si terrores & metus adsunt, ex cerebri trãsmutatione contingit, quod fit, dum à bile cerebrum incalescit, vbi per venas sanguinem deferentes in cerebrum ex corpore impetu delata fuerit. Metus autem circunstat, donec rursus in venas & corpus redierit, deinde sedatur. Intempestiuè autẽ tristatur & angitur, dum cerebrum perfrigescit, & præter cõsuetudinem cogitur. Id verò & ex pituita cõtingit, ex eaq; affectione obliuiosus euadit. At vbi cerebrum de repente percalescit, nocte clamat & vociferatur (idq; biliosis contingit, minimè verò pituitosis, cũ hi non percalefiant)

ὀκόσα τε ἐν οἰκήμασι κεφάλια κεῖται γῆς ἐστι[34] μετὰ οἴνου ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, πάντα ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ νότου, καὶ ἀλλοιοῦται τὴν μορφὴν εἰς ἕτερον εἶδος. τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα, πολὺ ἀμβλυωπότερα καθίστησι τῆς φύσιος. ὅτε οὖν καὶ τούτων ἕκαστα μεγάλων ἐόντων καὶ ἰσχυρὰ τοσοῦτον ὑπερκρατέει, καὶ τὸ σῶμα ποιεῖ αἰσθάνεσθαι, καὶ μεταβαλὼν ἐν τῇσι αὐτῶν τούτων[35] ἐν τῇσι μεταλλαγῇσιν, ἀνάγκη τοῖσι μὴ νοήσοισι λύεσθαί τε[36] καὶ φλοιδοῦν τὴν ἐγκέφαλον, καὶ τὰς φλέβας χαλαρωτέρας εἶναι. τοῖσι δὲ βορείοισι, ξυνίστασθαι τὸ ὑγρότατον τοῦ ἐγκεφάλου. τὸ δὲ νοσερώτατον καὶ ὑγρότατον, ἐκκρίνεσθαι καὶ περικυλίεν ἔξωθεν. καὶ οὕτω τοῖς καταῤῥόοις ὑπτιάνεσθαι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τούτων. οὕτως ἡ νῦσος αὕτη γίνεται καὶ θάλλει ἀπὸ τῶν περισσόντων τε καὶ ἀπιόντων.[37] καὶ οὐδέν ἐστιν ἀπορωτέρη τῶν νούσων, οὔτε ἰῆσθαι, οὔτε γνῶναι. οὔτε ἡδοτέρη ἢ ὡς αἱ ἄλλαι. εἰδέναι δὲ χρὴ ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῖν αἱ ἡδοναὶ γίνονται, καὶ αἱ ὀδυνεραί, καὶ γέλωτες, καὶ παιδιαί, ἢ οὐκ ἄλλοθεν. καὶ λύπαι, καὶ ἀνίαι, καὶ δυσφροσύναι, καὶ κλαυθμοί. καὶ τούτῳ φρονοῦμεν μάλιστα καὶ νοοῦμεν. καὶ βλέπομεν. καὶ ἀκούομεν. καὶ γινώσκομεν τά τε αἰσχρὰ καὶ τὰ καλά. καὶ τὰ κακὰ καὶ ἀγαθά. καὶ ἡδέα καὶ ἀηδέα. τὰ μὲν, νόμῳ διακρίνοντες· τὰ δὲ, τῇ συμφέροντι αἰσθανόμενοι. τῇ δὲ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀηδίας, τοῖσι χρεῖσι διαγινώσκοντες. καὶ οὐ τοῦτο ἀρέσκει ἡμῖν, τῇ αὐτῇ τοῦτο καὶ μαινόμεθα καὶ παραφρονέομεν. καὶ δείματα καὶ φόβοι παρίστανται ἡμῖν. τὰ μὲν, νύκτωρ· τὰ δὲ, μεθ' ἡμέρην. καὶ ἐνύπνια καὶ πλάνοι ἀκρήστοι. καὶ φροντίδες οὐκ ἐκπνέουσαι καὶ ἀγνωσίη τῶν παρεόντων. καὶ ἀπορίη. καὶ ἀπειρίη. καὶ τοῦτο πάσχομεν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάσχοντος, ὅταν μὴ ὑγιαίνῃ, ἀλλ' ἢ θερμότερος τῆς φύσιος γένηται, ἢ ψυχρότερος, ἢ ὑγρότερος, ἢ ξηρότερος, ἤτι ἄλλο τι παθὼν παθος παρὰ τὴν φύσιν, ὃ μὴ εἰώθει.[38] καὶ μαινόμεθα μὲν ἀπὸ ὑγρότητος. ὁκόταν γὰρ ὑγρότερος τῆς φύσιος ἐνῇ, αἰνάγκη κινέεσθαι. κινούμενον δὲ τοῦ παθεος, μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν, μήτε τὴν ἀκοὴν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο ὁρᾶν καὶ ἀκούειν. τὴν τε γλῶσσαν διαπαρλέγεσθαι, οἷα αὖ βλέπει τε καὶ ἀκούει ἐκάστοτε. ὁκόταν δ' αὖ ἀτρεμήσῃ ὁ ἐγκέφαλος χρόνον, τοσοῦτον καὶ φρονέει ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου, ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς. γινώσκειν δὲ ἑκάτερα, ὧδε. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τε εἰσι, καὶ οὐ βοῶσιν, οὐδὲ θορυβέουσιν.[39] οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, κεκραγότες καὶ κεκθόρτοι, καὶ οὐκ ἀτρεμοῦσι, ἀεί τι ἄχθεσι δρῶντες. ἢν μὲν οὖν ξυνεχέως μαίνωνται, αὖται αἰτίαι εἰσὶν τῶν παραφασίων εἰσίν. ἢν δὲ δείματα καὶ φόβοι παρίστωνται, ὑπὸ μεταβασίου τοῦ ἐγκεφάλου. μεθίσταται γὰρ, θερμαινόμενος. θερμαίνεται γὰρ, ὑπὸ τῆς χολῆς, ὁκόταν ὁρμήσῃ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον,[40] κατὰ φλέβας τὰς αἱματίτιδας ἐν τοῦ σώματος. καὶ φόβος παρέσηκε, μέχρις ἀπέλθῃ πάλιν ἐπὶ τὰς φλέβας καὶ τὸ σῶμα. ἔπειτα πέπαυται. αἰνίαται δὲ[41] ἀσάται παρὰ καιρὸν, ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ξυνισταμένου παρὰ τὸ ἔθος. τοῦτο γὰρ ὑπὸ φλέγματος πάσχει. ἐν αὐτῇ γὰρ τοῦ παθεος καὶ ἐπιλήθη). ἐν νυκτὶ γὰρ βοᾷ καὶ κέκραγε, ὁκόταν ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος ἀναθερμαίνηται). τοῦτο δὲ πάσχουσι οἱ χολώδεες. οἱ φλεγματώδεες γὰρ, οὐ ἀναθερμαίνονται).

ἐπὴν γὰρ αἷμα ἐπέλθῃ πολὺ ἐπὶ τὴν ἐγκέφαλον καὶ ἐπιζέσῃ. ἔρχεται γὰρ κατὰ τὰς φλέβας πολὺ τὰς περιφερομένας. ὁκόταν τυγχάνῃ ὁ ἄνθρωπος ὁρέων ἐνύπνιον φοβερὸν, καὶ ἐν τῷ φόβῳ ἐὼν, ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἐγρηγόροι, τότε μᾶλλον ὁ πρόσωπον[42] φλογιᾷ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρεύθονται, ὁκόταν φοβῆται. καὶ ἢν γνώμην ἔχῃσι τινὸς κακὸν ἐργάσασθαι, ἢ τοῦ καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει. ὁκόταν γὰρ ἐπέγερθῃ), καὶ καταφρονήσῃ, καὶ ὁ αἷμα πάλιν ἀποσκεδασθῇ εἰς τὰς φλέβας τὰς περιφερομένας, πέπαυται). κατὰ τοῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δυνάμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἐστὶ γὰρ ἡμῖν ὅστι τὸν ἀπὸ τοῦ πνεύματος γινομένων ἑρμηνεύς, ἐὼν ὑγιαίνων τυγχάνῃ. τὸ δὲ φρόνησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ οὖατα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γνώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετοῦσι. γίνεται γὰρ πάντῃ τῷ σώματι τὸ φρόνησις, ὡς ἂν μέτεχῃ τοῦ νόου. ἐς ὃ τὶ τῶν σύνεσιν, ὁ ἐγκέφαλος ἐστὶν ὁ διαγγέλων. ὁκόταν γὰρ πασῃ ὁ πνεῦμα ὁ ἀνθρώπου ἐς ἑωυτὸν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον πορεύεται. καὶ ἐπὸς ἐς ὃ λοιπὸν σῶμα σκίδναται ὁ ἀὴρ, καταλιπὼν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἑωυτοῦ τὴν ἀκμὴν, καὶ ὅσα ἂν ἔνι φρόνιμόν τε καὶ γνώμην ἔχον. εἰ γὰρ ἐς ὃ σῶμα πορεύεται ἀφικνέεται, καὶ ὕστερον ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ἐν τῇσι φρεσὶ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ, καταλειπόντων τὴν ἀγχίνοιαν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἀνίεται θερμὸς ἐπὶ ἐών. καὶ οὐχὶ ἀκραφνὴς, ἀλλ' ἐπιμεμιγμένος τῇ ἰκμάδι τῇ ἀπὸ τῶν φρενῶν καὶ τοῦ αἵματος, ὥστε μηκέτι εἶναι ἀκερδής. ὅτι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνεύοντα τὴν ξύνεσιν. αἱ δὲ φρένες ἄλλας οἴομαι ἔχουσι τῇ τύχῃ κεκτημένον, καὶ τοῦ νόου, τοῦ ὄντι οὐκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ οἶδα ἔγωγε, τίνα δυνάμιν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν. πλὴν εἴτι ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ χαρᾶς ἐξ ἀδοκήτου, ἢ ἀνιαθείη, πηδῶσι[43] καὶ ἀσῶν παρέχουσιν ὑπὸ λεπτότητος. καὶ ὅτι ἀνατέτανται μάλιστα ἐν τοῦ σώματι. καὶ κοιλίην οὐκ ἔχουσι πρὸς ἣν δέξωνται ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν πρόσπτωσιν, ἀλλ' ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων, τεθορύβηται) διὰ τὴν ἀσθενείην τῆς φύσιος, ἐπεὶ αἰσθάνονται γε οὐδενὸς πρότερον τῶν ἐν τοῦ σώματι ἐόντων, ἀλλὰ μάτην οὔτο ὄνομα ἔχουσιν. καὶ τὴν αἰτίην, ὥσπερ τὰ πρὸς τὴν καρδίην ἅπερ ὦπα καλέεται), οὐδὲν ἐς τὴν ἀκοὴν ξυμβαίνομενα.[44] λέγουσι δέ τινες ὡς φρενούμεθα τῇ καρδίῃ, καὶ ὁ ἀνιώμενον τοῦτο ἐστὶ καὶ ὁ φρονέειν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος ὅπως ἔχει, ἀλλὰ πάσῃ μὲν ὡς ἂν αἱ φρένες. καὶ μᾶλλον ἐξαίρεται αὐταὶ αἰτίας. ἐξ ἀπόνου γὰρ τοῦ σώματος, φλέβες ἐς αὐτὴν συμπίπτουσι. καὶ συνκλείσας ἔχει ὥστε αἰσθάνεσθαι, ἢν τις πόνος[45] ἢ σύγκρισις γένηται τοῦ ἀνθρώπου. ἀνάγκη γὰρ καὶ ἀνιώμενον φείδειν τὸ σῶμα. καὶ συστέλλεσθαι. καὶ ὑπαρχόμενον ὁ αὖτε τοῦτο πάσχει. ὅτι ἡ καρδίη, αἰσθάνεται τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μὴ τοι φρονίσιος, οὐδὲ τέρω μέτεστιν. ἀλλὰ πολλῶν τουτέων ὁ ἐγκέφαλος αὐτός ἐστιν. ὥσπερ οὖν καὶ τῆς φρονήσιος καὶ τοῦ νόου, ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἐν τοῦ σώματι ἐόντων. ὅτως καὶ ἢν τις μεταβολὴ ἰσχυρότερον γένῃ) ἐν τοῦ νόου, ὑπὸ τοῦ ὠρέων, καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ διαφόρος γίνηται ἐν τοῦ νόου. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος διὰ τοῦτο πρῶτος αἰσθάνεται, ὅτι καὶ τὰ νοήματα[46] ἐς αὐτὸν ἐμπίπτει φημὶ ὀξύτατα, καὶ μέγιστα, καὶ θαυματωδέστατα, καὶ δυσκεντότατα τοῖσι ἀπείροισι.

postquam copiosus sanguis cerebrũ inuaserit, in eoq; ebullierit. Is autem multus subit per venas prædictas. Cùm fortè contingit vt quis horrendum insomnium videat, & in metu sit, non secus certè ac si vigilaret, tũc magis facies exardescit cũ rubore, & oculi rubescunt, cùm timuerit, mensq; aliquod malum perpetrare cogitat, sicq; ei etiam per somnum contingit. Ac vbi experrectus fuerit & ad se redierit, sanguisque rursus in venas commemoratas dispersus fuerit, cessat. In hæc ipsa plurimam vim hominis cerebrũ habere existimo. Hoc enim si sanum esse contigerit, nobis quæ ab aëre fiunt indicat. Prudentiam verò ei aër subministrat. Oculi autem, aures, lingua, manus & pedes, ea quæ cerebrum cognoscit administrãt. Quantum enim aëre communicarit, tantùm vniuerso corpori prudentiæ accedit. Intelligentiæ autem cerebrum internuncius est. Cùm enim quis ad se spiritum attraxerit, primò in cerebrum defertur, itaque in reliquum corpus aër dispergitur, in cerebro suam relinquens vigorem, & quicquid habuit prudentiæ & mentis. Quòd si primùm ad corpus deueniret, posteaq; ad cerebrum, relicto in carnibus & venis indicio, in cerebrum calidus adhuc, & minimè sincerus, sed carnium & sanguinis humori permixtus subiret, proindeq; neque amplùs exactè purus esset. Quocirca cerebrum intelligentiæ indicem & nuncium esse censeo. At septum transuersum (φρένες Græcis dictum) temerè ac fortuitò sortitum nomen videtur, & ex instituto, non re vera, neq; à natura. Neq; sanè video quámnam vim ad prudentiam & intelligentiam septum transuersum habeat, præter quàm si quis ex insperato nimio gaudio aut tristitia affectus fuerit, talit & anxietatem præ tenuitate exhibet, & quòd in corpore vehementer distenditur, neq; ventriculum habet in quem bonum vel malum illapsum suscipiat, sed ab eorum vtroq; propter natiuam imbecillitatem perturbatur. Siquidem nihilo peius quam cætera quæ in corpore insunt, sentit, sed frustrà hoc nomen & causam habet, non secus ac quæ cordi annexæ sunt aures appellatæ, cũ nihil ad auditionem conferant. Quidam autem nos corde sapere dicunt, quodq; ipsum tristitiam & curam sentit. Verùm non ita res habet, sed contrahitur quidem velut septum transuersum, atque etiam magis easdem ob causas. Ex toto enim corpore ad ipsum venæ tendunt, illicque claudantur, vt sentiat cùm quis dolore aut molesto aliquo sensu contrahitur. Cùm enim molestiam sentit corpus inhorrescere & distendi necesse est, idémque contingere si quis summo gaudio afficiatur. Quamobrem cor præcipuè & septum transuersum sentiunt, neutrum tamen prudentiæ ius habet, sed horum omnium cerebrum author est. Quemadmodum igitur ex omnibus quæ in corpore insunt, cerebrũ primum intelligentiam & aërem percipit, ita si quæ vehementior mutatio per anni tẽpora in aëre contingat, ipsum etiam in aëre sibi dissentit. Hanc enim ob causam primum sentit cerebrum, quia in ipsum (vt censeo) grauissimi, maximi, præcipueq; lethales morbi incidunt, quiq; apud inexpertos difficilimum habẽt iudicium.

Hic verò morbus qui ſacer appellatur, ex iiſdem cauſis ex quibus etiam reliqui originem trahit, ex his nempe quæ accedunt & decedunt, velut frigore, ſole, ventis, & mutationibus nunquam conquieſcentibus. Atque hæc diuina ſunt, vt nihil opus ſit exiſtimare hunc morbum reliquis diuinitate præſtare, ſed omnes diuini, omneſque humani reputandi. Naturam autem & vim in ſe quiſque habet, & nullus eſt qui remedium aut auxilium reſpuat, & plærique ab iiſdem, à quibus oriuntur, ſanantur. Alterum enim alteri alimentum eſt, alteri verò pernicies. Hoc igitur Medicum, cuiuſque captata temporis occaſione, noſſe conuenit, quodque huic quidem per alimentum incrementum dabit, illum verò detrahet & imminuet. Oportet autem tum in hoc, tum in reliquis omnibus morbis, non augere morbos, ſed properanter profligare, id quod cuique morbo eſt maximè aduerſum, non amicum aut familiare exhibendo. Ab eo enim quod eſt conſuetum viget & augetur, ab eo verò quod eſt inimicum, extenuatur & retunditur. Quiſquis autem huiuſmodi mutationem in hominibus adhibere nouerit, & per victus rationem hominem humidum & ſiccum, calidum item & frigidum reddere poterit, is ſanè hunc morbum citra expiationes & magicas artes, citraque omnem ſordidam huiuſmodi & illiberalem profeſſionem, ſi eorum quæ conferunt opportunitatem dignoſcat, curare poterit.

Αὕτη δὲ ἡ νοῦσος ἡ ἱερὴ καλεομένη, ὑπὸ τῶν αὐτῶν πρηγμάτων γίνεται, ἀφ' ὧν καὶ αἱ λοιπαί, ἀπὸ τῶν προσιόντων καὶ ἀπιόντων, οἷον ψύξιος. ἡλίου. πνευμάτων, [47] μεταβαλλομένων τε, καὶ μηδέποτε ἀτρεμιζόντων. Ὥστε οὐ ἔστι θεῖα, ὥστε μηδὲν ἄλλο κρείσσονα τὸ νούσημα, ἢ ὅσα τῶν λοιπῶν νουσημάτων νομίζειν, ἀλλὰ πάντα θεῖα, καὶ αὖ θεράπαινα πάντα. φύσιν δὲ ἔχει ἕκαστον καὶ δύναμιν οἰκείην. καὶ οὐδὲν ἀπρόσδεκτόν ἐστιν οὐδὲ ἀμήχανον. [48] ἀκέσματά τε τὰ πλείστα ἐστὶν αὐξήσιν τούτοισιν, ἀφ' ὅτων καὶ γίνεται. ἕτερον γὰρ ἕτερῳ, τροφή ἐστι. [49] τῷ δὲ, κάκωσις. τοῦτο δὴ δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίστασθαι, καὶ τὸν κάμνοντα θεραπεύειν ἑκάστου, [10] ὡς αὐτὸ μὲν αὐξήσει τροφῇ, καὶ αὐξήσει· τὸ δὲ ἀφαιρέσει καὶ μειώσει. [11] χρὴ δὲ καὶ ἐν τούτῳ τῇ νούσῳ, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἁπάσῃσι, μὴ αὔξειν τὰ νουσήματα, ἀλλὰ παρεύδειν τοιαῦτα προσφέροντας τῇ νούσῳ τὸ πολεμιώτατον ἑκάστῳ, μὴ τὸ φίλον καὶ συμπηθές. ἐκ τοῦ μὲν γὰρ τὸ συμπηθέος, θάλλει καὶ αὔξεται. [12] ἐκ τοῦ δὲ τοῦ πολεμίου, [13] φθίνει καὶ ἀμαυροῦται. [14] ὅστις δὲ ἐπίσταται ἐν ἀνθρώποις τῷ τοιούτῳ μεταβολῷ, καὶ δύναται ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ποιέειν, καὶ θερμὸν καὶ ψυχρόν. ἐκ τοῦ διαίτης τὸν ἄνθρωπον, οὗτος καὶ τούτῳ τῷ νούσῳ, ἰήσατο ἄν, εἰ τοῦς κρείσσοσι θεραπεύοι καὶ τῶν ξυμφερόντων, ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγγανείης, καὶ πάσης δυσγενοῦς βαναυσίης τοιαύτης.

Finis Sectionis tertiæ.

IN LI-

IN LIBRVM HIPPOCRATIS
DE NATVRA HOMINIS,
BREVES NOTÆ.

ΣΤΙΣΕΩΝ] De huius fœtus origine minimè laborãdum videtur, cùm Galenus ipſe tot teſtimoniis, & ex ipſo Platonis Phædro, ad Hippocratem referat; & ad Aſclepiadarum familiam liberali aſſerat cauſa manu. Quod etiã ex libro de Elementis ſatis conſtat, in quo cùm plæraque ex hoc libello excutiantur, tum verò hoc initium fuſiſſimè explicatur. Exemplaria verò manuſcripta in collocationis ordine minimè conſentiunt, & quædam lõgo poſtea interuallo eum collocant, vt etiam ex Caluo ſatis apparet. Nos tamen inter φυσικὰ aut ἀναπολογικὰ ex Erotiano eum reponimus, & iure quodam, velut à natura exordium ſumentes, primum ei locum in hoc ordine concedimus. Conſtat autem hos de Natura humana libros, antiquis ad libros περὶ διαίτης adiunctos fuiſſe, ex his quæ de Venis Hippocrati adſcripta ſunt, quæ Galenus lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. ad librum de Natura humana, & lib. 2. περὶ διαίτης adiecta fuiſſe ſcribit.

2 οὔτε γὰρ τὸ πάμπαν] Galenus lib. 1. de Elementis hunc locum ſubnotat, fuſiſſimeque explicat, & Ὅπάμπαν οὐδὲν λέγει τὸ ἀνθρώπου ὅλον, τοῦ δεῖν οὐ παντελῶς ἓν, οὔτε μόνον, exponit.

3 ὅπ μὴ φανερόν ἐστιν ἓν ἐόν] Gal. lib. 1. de Elementis diſertiſſimis verbis hîc diuiſis ſyllabis ἓν ἐὸν legendum eſſe monet, vt & hoc Commentario, cùm ἐνεὸν plæraq; haberent exemplaria.

4 ἀλλὰ πῆς μὲ γνώμης τὸν ὁπόλογον] ὁπόλογον hîc συλλογισμὸν ex Galeno lib. 1. de Elemẽtis expono, hoc eſt ratiocinationem & eam rationem quæ ex mutua elementorũ mutatione orta eſt, quaq; ij vtuntur qui vnum quodlibet eſſe elementum ſtatuebant, alij concluſionem vertunt.

5 φασὶ γὰρ ἓν ἅ ἔστι] Gal. lib. 1. de Elementis hîc legit, φασὶ γὰρ ἓν πε ἔστι, &, κατ' ἐκ ὀνόματα ἀλλήλοις ἐκ ὁμολογέοισι.

6 λέγει δ' αὖ πάλιν] Rurſus Gal. hoc ſic legit, λέγει δ' αὖ τῶν ὁ μὲν ὅλος ἀέρα ἔστι, τῶτο τὸ ἓν τι καὶ τὸ πᾶν, ὅδε ὕδωρ, ὅδε γῆν, ὅδε πῦρ.

7 μαρτυρεῖ τε ἡ πυκνότερα] Hæc teſtimonia ἀνάπαιδικτα vocat Galenus, & nugacia ac fallacia, & quæ potiùs ſuas rationes euertãt, quàm aliquid conficiant, ideóque nullius ſunt momenti, nempe cùm de diuerſis ac pugnantibus rebus eandem inferre demonſtrationem conentur.

8 ὅπ μὲ γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ] Eorum inſcitiam damnat Galenus lib. 1. de Elementis, his verbis, οἱ ἐκ αἰωδάνουται διαφόρου τι καὶ μαχομένων πρηγμάτων ἀπόδειξιν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν εἰσηγούμενοι λέγειν, huncque locum explicat, vbi χρέονται legit, & ὅπ οὐδὲ γινώσκοισιν.

9 πρὸς τὴν ὄχλον] ὄχλον hîc vocat Galenus ἀπαιδεύτων διηλονότι πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ οἰκείοτων, ὅ, τι ποτέ ἐστιν ἀπόδειξις. lib. 1. de Elementis, vbi etiam πρὸς γίνεται τῷ λόγῳ legiſſe videtur.

10 ἀλλ' ἐμοί γε δοκέοισιν] Sic leg. Gal. lib. 1. de Elementis, ἀλλ' ἐμοί γε δοκέοισιν οἱ ἰδιῶται αὐτοὶ ἑαυτοὺς καταβάλλειν τοῖς ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτῶν ἀπὸ ἀξιωσεσίης. τὴν μελίσσου λόγον ὀρθοῦν. vbi etiam quanam ratione Meliſſi opinionem confirment, aut reſtituant, fuſiſſimè docet.

11 τῶν δὲ ἰνδῶν] Hunc etiam locum aliter legit Galenus lib. de Elementis.

12 οὐδὲ γὰρ αὖ ἰδῶν] Hunc quoque locum fuſiſſimè exponit Gal. lib. 1. de Elementis, vbi etiam ὑφ' ὅπου legit.

13 ἀλλ' ἢ ἄρλω ἰνὰ τῇ ὀνιαυτῇ] Et locum iſtum Gal. adducit lib. de Elementis, vbi iſtud paulò aliter legit hoc modo, ἀλλ' ἢ ἄρλω ἰνὰ τῇ ὀνιαυτῇ, ἢ τῆς ἡλικίης τῆς τῇ ἀνθρώπου, ὀν ἢ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται αὐτὸ, ὀν ἑωυτῷ ὅ, τι ὄτι. τὰ αὐτὰ δ' λέγει καὶ περὶ τῶ φάσκοντος φλέγμα μόνον εἶναι, τῶ ἀνθρώπου, καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος χολήν. Quæ vltima verba etſi meliore loco ſunt, quàm quæ in codicibus noſtris ſcribuntur, pluralitatem tamen maximè ſecutus ſum. Et ſi quædam exemplaria legunt, περὶ φάσκοντος φλέγμα εἶναι τῶ ἀνθρώπου, facili & aperta lectione. Quibus in verbis Cornarius φλέγμα μόνον legiſſe videtur, aut ex ſenſu addidiſſe cum cæteris Interpretibus. Sunt etiam quædam exemplaria quæ δίχα ἄρλω ἰνὰ τῇ ὀνιαυτῇ legunt, & μίαν γὰρ ἰνὰ ἄρλω ὀν ἢ φαίνεται αὐτὸ ἑαυτῷ ἓν ἐόν. Quædam etiam legunt, ὀν ἢ αἷμα ἓν ἐὸν φαίνεται κρεῖττον ὁ ἀνθρωπος. Cæterùm monendum quoque videtur quædam exemplaria manu ſcripta hîc μετεσχήκοντα τῶ ἰδέην legere, ſecundum quam

30 καὶ χλιῶνος, καὶ θέρους] Pro θέρους ἤρους ibidem legit Galenus. At idem postea, καὶ χλιῶνα & θέρος legit. Idem etiam lib. 2. de Elementis legit, καὶ πάσην ἡμέρην καὶ νυκτὶ, & χλιῶνος καὶ ἤρους. Adscribendum quoque videtur exemplaria quædam manu scripta pro μαθίνας μαθίστας legere.

31 δυνατὸς ἢ ἔσται] Hæc verba quædam exemplaria prætermittunt. Galenus autem, καὶ δυνατὸς ἔσται, ἐν οἷς νόσοι &c. legit.

32 πρῶτον μὲν] φανερὸς ἐστὶν ἀνθρώπος legit Gal. πρῶτον μὲν legunt alia exemplaria. Idem lib. 2. de Elementis, φανερὸς ἐστὶ ὁ ἄνθρωπος rectè legit, & ὁπόσα φημὶ π.

33 οἱ δὲ λέγοντες] Huius loci meminit Gal. lib. 1. de Elementis, eumque integrum profert lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. vbi legit, ὡῶν τε καὶ πίνοντας ἀνθρώπους & φάρμακα ἀπολυμένους ἐν τῇσι καθάρσισι.

34 καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τῶν σώματος] & τὸ αἷμα καταῤῥέον legit Gal. & πλὴν ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, & μυρμηκιόσι τοῖσι χρῶντες. vbi πάσης omittitur.

35 καίτοι πρῶτον μὲν] Gal. lib. 1. de Elementis hoc producto loco, χολὴ μόνη καθαρθεὶς legit. Exemplaria etiam quædam manuscripta, & Aldina πρόσθεν pro πρῶτον legunt.

36 ἔπειτα δὲ δῆλον τῇ χολῇ] Idem lib. 2. de Elementis hunc etiam locum explicat, vbi legit, ἔπειτα δῆλον τέτοις χολὴ ἐμέοισι μέλαιναν. πλευτῶντες οἱ αἷμα καθαρόν. vbi αἰκαθαρόμενοι omittitur.

37 τὸ δὲ φάρμακον] Hanc integram clausulam præteriit Caluus.

38 ὥσπερ τὰ φυόμενά τε] Hunc etiam locum profert Gal. in fine lib. 2. de Elementis, vbi legit, ὡς δὲ & κατιρμενά τε & φυόμενα, & εἰς τὴν γῆν εἰσέλθοι, & ἔκκοιον ἔκκοιον & κατὰ φύσιν ἑκάστου τῆς γῆς.

39 πρῶτον μὲν οὖν] legit Gal. πρῶτον μὲν οὖν & πλεῖστον ἐκλυσιν εἰς ἑαυτὸ, ὅ, τι ἀεὶ ἢ ἀκμὴ κατὰ φύσιν μάλιστα. Quam lectionem secuti sunt omnes interpretes. Quædam etiam exemplaria legũt, ὅ, τι αὐ ἢ αὐτὸ κατὰ φύσιν μάλιστα.

40 διοῦτον δὴ τὸ] τοιοῦτον δὴ τὸ legit Gal.

41 αὔξεται δὲ ἐν ᾧ ἀνθρώπῳ] Hunc integrum locum profert Gal. lib. 8. de plac. Hippo. & Plat. vbi etiam τῶν χλιῶνος legit, vt cætera etiam exemplaria.

42 ἔστι γὰρ τοῦ χλιῶνος] Id sic legit Gal. ἔστι γὰρ τοῦ χλιῶνος κατὰ φύσιν μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ψυχρόταταν ὄντα.

43 ὁκόσα δὲ βίη ἔρχεται] ὅσα δὲ βίη ἔρχεται legit Galenus. ἄλλα τε καὶ verò pro ἔρχεται legunt exemplaria quædam. ἔλκει videtur leg. Cornarius cum aliis Interpretibus.

44 καὶ ἀπομύσσουσι] ἀκμάσουσι legunt Galeni exemplaria. Idem tamen ἀπομύσσουσι retinet loco supra adducto.

45 καὶ & οἰδήματα λευκότατα] & & οἰδήματα λευκὰ γίγνονται legit Galenus. & & οἰδήματα αὐτῆς λευκὰ γίνεται legunt exemplaria quædam, &c, κατὰ τοῦτο τὸν ὅρον, vt etiam Gal. Hîc verò per οἰδήματα λευκὰ, tumores laxi & molles, albique (propriè οἴδημα recentioribus dicti) subintelligi videntur, quod in nostra OEconomia subnotauimus.

46 τὸ φλέγμα ἐστὶ μὲν ἰχῶρόπρον] ἔστι μὲν ἰχῶρον τὸ φλέγμα ὀξὺν legit Galenus. Alia exemplaria habent, τὸ φλέγμα ἔστι μὲν ἰχῶρον ἐν τῷ σώματι.

47 τὸ δὲ αἷμα] τὸ δὲ αἷμα legunt exemplaria manu scripta. Gal. τὸ δὲ αἷμα αὔξεται ὑπὸ τε τοῦ ὕδατος, καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ.

48 κατὰ φύσιν δὲ αὐτέων] Hîc codicum manuscriptorum pluralitatem secutus sum. Galenus tamen αὐτέω legit, vt multa exemplaria. Quam lectionem sequuntur omnes Interpretes, & ad sanguinem referunt.

49 ἐκ τοῦ ῥινέων αἷμα ῥεῖ] ἐκ τῶν ῥινῶν & αἷματα ῥεῖ αὐτῶν legit Galenus. Qua dictione copiosum ex naribus sanguinis profluuium indicatur. Idem ἐρυθροὶ habet, reliqua exemplaria ἐρυθρόταται.

50 καὶ ἡ χολὴ ἀείρεται] αἴρεται legit Galenus loco præscripto, vt & Erotianus, qui ἐπαίρεται exponit ex hoc loco, vt subnotauimus in nostra OEconomia, simúlque hunc locum aperuimus. ἀείρεται autem bilis æstate, hoc est, eleuatur, erigitur, efferuescit, effertur superiora petens, ac μεταβοείζεται, Galenus αὔξεται exponit, increscit, suppullulat.

51 ἐν τῇ φθινοπώρῳ] Hæc quidem verba redundare quidam arbitrati, sustulerunt, nos autem ex omnibus exemplaribus adscripsimus, cùm publicatis, tum manu scriptis, & Vaticanis, vt patet ex Caluo, tum etiam ex Galeno, qui ea legit loco à nobis adscripto.

52 ἐναντίον δὲ αὐτέου] αὐτέω legunt plæraque exemplaria. αὐτῇ τῇ φύσει legit Gal. & pro τῷ θέρει, τὸ θέρος idem legit.

53 τὸ δὲ φλίγμα] & θέρεος κάτω ἐστὶ legit Galenus, vt & antea χολὴ ἐστὶ πα. Reliqua exemplaria κάτω ἐστὶ πρὸς legunt.

54 ξηρὰ τε καὶ ὀξὺ] ξηρὰ τε & καὶ θέρμη legit Galenus.

55 ἐλάχιστον γίνεται] ἐλάχιστον ὄντων legit Galenus.

56 ὧν τὰ πολλὰ αἰεὶ] αἰεὶ δὲ legit Galenus, cùm δὲ πολλὰ & βίς exponit. Idem etiam ἀεὶ legit lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. & ἕκαστα κατὰ μέρος τε καὶ κατὰ φύσιν, quemadmodum etiam plurima exemplaria quæ fecuti sumus.

57 ὥσπερ ὁ ἀκμαστὴς] ὡς γὰρ legit Gal. plæraque etiam exemplaria ὡς ὅταν ἀκμάσῃ. Idem etiam Gal. μετὰ γὰρ μὲν πάσι πάντων legit.

58 ἀλλ' εἰ ἔν τι ἐκλείποι] ἀλλ' εἰ ἔν τι γε ἐκλείποι legit Galenus. Ita etiam paulò post ἐκλείποι legit.

59 ἔνθα οἱ ἡ μέλαινα καλεομένη] Sic meliores codices & Galenus legunt. Alia exemplaria καλεομένην prætermittunt. Deinde μορφέων & φέρεται legit Gal. vt & exemplaria quædam.

60 ὀφείλῃ οὖν] φιλεῖ γὰρ agnoscit Galenus. Quædam etiam exemplaria θέρους φθίνῃ legunt.

61 πῶς ἀπαλλαγῇ] πῶς ἀπαλλαξῇ ἔσεται αὐτέων legunt exemplaria quædam.

62 καὶ τὸν ἰκτῆρα οὕτω χρὴ ἴδεται & νοσήματα] οὕτω χρὴ ἴσεται πρὸς & νοσήματα legunt exemplaria Galeni, & κατὰ ἄρκτον τῶν ἐνυπνίων & φύσιν ἑκάστου μάλιστα.

63 αἱ δὲ νόσοι γίνονται] Hunc locum integrum adscribit Galenus Com. 1. in lib. 1. Epid.

64 φανερὸν δὲ ἤδη] Hoc sic legit Galenus, φανερὸν δὲ ἤδη, ὅτι & διαπνέματα ἐκάστου ἡμέων ἐκ αἷμα ἐστὶν ὧν τὸ τε ἀπέπεται ἡ νοῦσος πάντων ἐφεξῆς, & τὸ νεωτέρων, καὶ τὸ πρεσβυτέρου, & τὸ γυναικῶν, & ἀνδρῶν ὁμοίως, & τὸ θερμαινομένου, & τὸ ὑδροποτοῦντος, & τὸ μάζας ἐσθιόντων, & τὸ ἄπνοον ἐστόντων, καὶ τὸ ὀλίγα & πολυπορεύοντων, καὶ τὸ πολλὰ κεμωδόντων. Etsi Com. ad aph. 21. lib. 2. paulo aliter legit, & exemplaria nostra ferè sequitur.

65 ἔν τε τῇσι φαρμακίῃσι] Hîc προσφέπεται Galenus sumi scribit, οὐδὲ τὰ προσφέρεται τοῖς νοσήμασιν ἀλλ' ἐναντία, quod est contraria morbis admouere, aut per contraria cum morbis agere, vt non malè mihi videatur, ὁ τῆς γλώσσης hoc loco subindicato, προσφέπεται μεταφορᾷ exposuisse, consecutionis potiùs notione quàm verbi notatione expressa, vt indicauimus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus, simúlque admonuimus Galenum τῇ φαρμακείῃ προσφέπεσθαι καὶ τῇσι διαπνέμασιν legisse, cùm alia omnia exemplaria ἐν τῇσι φαρμακίῃσι, aut ἐν τῇ φαρμακείῃ habeant, & ἐν τῇσι διαπνέμασι. Potest & hîc προσφέπεσθαι cõsilium Medici, tam in medicamentorum quàm in victus ratione instituda respicere, vt habita cuiusque ætatis, naturæ, anni temporis, & morbi generis ratione, ad id tam in medicamentis, quàm in victus ratione consilium suum dirigat & adhibeat, quomodo mihi ferè sumpsisse videntur omnes Interpretes.

66 νοσερὸν ὄνυξ ὑπόκριστον ἔχον] ὑπόκριστον excretionem diximus, simulque quid sit aperuimus in nostra OEconomia. Exhalationem alij vertunt Interpretes, quòd Galenus hîc exponat ἀναθυμίασιν, ἰδιότητα μᾶλλον ὅλης τῆς οὐσίας, οὐχ ἁπλῆ ποιότητα λυμαινομένου τοῖς σώμασι.

67 τὸ δὲ σῶμα ὁρᾶν] ἀοξότατον σῶμα hîc quid sit exposuimus in nostra OEconomia.

68 ὑπὸ δὲ τῆς ἰχῶρος ἀπαλλάσσεται] Hunc locum satis expressisse & exposuisse nobis videmur in nostra OEconomia, in dictione ἀποπάλλησις, vbi ἀποπαλλήσεται Galenum legisse in Exegesi indicauimus.

69 αἱ παχύτατα δὲ τοῦ φλεβῶν] Hanc venarum ex capite originem exagitat etiam Galenus lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. Repetitur quoque iisdem verbis libello περὶ ὀστέων φύσιος, & ab Aristotele lib. 3. hist. animal. cap. 3. Polybo tribuitur, contra tamen Galeni mentem.

70 ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν] ἔμπροσθεν videtur legisse Gaza apud Aristotelem, cùm à syncipite dixerit, contra omnium codicum fidem.

71 ἔνθεν πορεύεται τὸν ῥάχιν] Sic legunt omnia fere exemplaria quę secuti sumus, etsi quædam habent, ἔνθεν ὑπὸ τῆς κοίλης πορεύεται τὸν ῥάχιν. Quam lectionem esse vitiosam ex Galeni Commentario satis apparet, qui venæ cauæ nullam esse factam mentionem disertissimis verbis indicat & reprehendit. Apud Aristot. legitur, ἔνθεν πορεύεται τὸν ῥάχιν ἑκάτερα φέρουσα. lib. περὶ ὀστέων φυσ. φέρουσι pro φέρουσα.

72 ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ] Hoc membrum non legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. neque apud Aristotelem.

73 καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, & ἐς τὸν νεφρὸν] Caluus hîc pro νεφρὸν πολιὸν legit,

74 πλευτῶν

74 πλευτῶσι δὲ ἐς τὴν ἀρχὴν] ἐς τὴν ὄρχιν legit Aristoteles.

75 ἔπειτα ὑπὸ τοῦ βραχόνων] Libro περὶ ὀστέων φυσ. legitur, ἔπειτα ὑπὸ τοῦ βραχόνων αὐτῶν, quemadmodum in Galeni exemplaribus, nisi quòd ἔπειτα τῷ scribitur. Apud Aristot. autem legitur, ὑπὸ δὲ τείνοισι δῆλα τοῦ βραχόνων αὐτῶν εἰς τὰς καμπάς.

76 δῆλα τοῦ πτηρέων] ἔπειτα δὲ δῆλα τοῦ πτηρέων καὶ ὑπὸ τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους lego, ex pluralitate codicum, & Galeni exemplaribus, & Aldinis codicibus, quodque legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. ἔπειτα δῆλα τοῦ πτηρέων εἰς τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. Apud Aristot. scribitur, ἔπειτα δῆλα τοῦ πτηρέων ὑπὸ τοὺς καρποὺς.

77 ἔπειτα ὑπὸ τῶν δακτύλων πάλιν] Istud paulò aliter legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. & apud Aristot.

78 εἰσὶ δὲ καὶ ὑπὸ τὴν κοιλίης] Sic legunt omnia quæ licuit videre exemplaria, & sic quoque legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ. Galeni tamen exemplaria ὑπὸ τὴν κοίλης vitiosè legunt, quæ lectio ex vitiosè descripto Galeni Commentario pendet, quam tamen malè mihi secuti videntur quidam Interpretes.

79 εἰς τὸν κοιλίαν] Hîc rursus quidam εἰς τὸν κοίλιον legunt, quam lectionem ex Galeni Commentario hauriunt, omnia tamen quæ adhuc videre licuit exemplaria, κοιλίαν legunt, sicque legitur libello περὶ ὀστέων φυσ.

80 καὶ ὑπὸ τοῦ ἔξω, καὶ ὑπὸ τοῦ & καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξωπάτω, καὶ ὑπὸ τῶν ἐξωτάτω legitur.

81 κατὰ τοιοῦτος τινὰς λόγους] κατὰ τοῦδε τοὺς τρόπους legitur lib. περὶ ὀστέων φυσ.

82 ὑπὸ τῶν αὐτέου & νουσήματα γίνεται] ὑπὸ τοιουτμάτου legit Galenus.

83 καὶ χρόνον ἀναπιλύμενον πυκνὸν] Ex hoc loco ἀναπιλύμενον ἐμέμνησο mihi exposuisse videtur Erotianus, vt scripsimus in nostra OEconomia, huncq; locum subnotauimus & aperuimus. Potuimus dicere seruata dictionis translatione, quod cùm diutiùs in pectore stabuletur, illic computrescat & purulentum euadat.

84 ὑπὸ τῆς θερμότητος τῶν χωλέων] Sic legunt omnia exemplaria. At Galenus legit, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦτέων τῶν χωλέων λευκὸν γίνεται.

85 καταῤῥέον πρὸς εὐπτέραν] Hîc quid sit εὐπτεία aptissimè mihi videtur explicasse in nostra OEconomia, vt sit καταῤῥέον πρὸς εὐπτέραν, inclinata iam esse ætate, & ad exitium iam præcipitata & festinante. ἀῤῥέειν verò exponit Galenus, quòd ei opponitur πρὸς βίλιον χωρέειν.

86 ὀκόσοισι φλεγμονεδέα ὑπίσταται] Hunc locum profert Galenus Com. in aph. 5. lib. 6. Epid. sect. 1. vbi legit, φλεγμονῶν τῶν φυμῶν πῦρι σωεπιθῆ ὀκ τῶν πόνου. Ibidem quoque ἡ ἀρχὴ legit, quod multi omiserunt Interpretes.

87 αἱματώδεα μὲν & & οὐρήματα] μόνον pro μὲν legunt Galeni exemplaria, quam lectionem videtur secutus in Commentario Galenus.

88 ὁκοῖον δὲ πίνεσι ὀλιγοφέρεται] οἷον γε πίνεσι ὀκοφέρεται legit Galenus.

89 τῆσιν ἀποκεκριμένῃσιν] Ex hoc loco ἀποκεκριμένῃσιν κεχωρισμένας exponit Galenus in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia, dolores eximios & selectos exprimens, qui febres symptomaticas & ex insignis alicuius partis inflammatione comitantur. Caluus & Cornarius ἀποκεκρυμμένῃσιν legisse videntur, cùm hic occultos, ille latentes dixerit, hoc est ex latentibus & internis inflammationibus exortos. ἀποκεκριμένῃσιν tamen legisse Galenum constat.

90 περιγίνεται δὲ αὐτοῖσιν] Istud ad frigus quartanæ ob atræ bilis exuperantis copiam, referunt omnes Interpretes, ego ad difficilem quartanæ discessionem eiusque longitudinem, τὸ διαπάλακτον, rectè mihi retulisse videor, ob rationem statim consequentem. Potui tamen dicere ex mente Interpretum (quod iis ab atra bile tam cumulatè accidit, vt non nisi ægrè depelli possit.)

91 ὅπ καὶ ἡ ἡλικίη αὕτη] In Galeni exemplaribus sic legitur. ἡ δὲ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαγχολίης κατὰ μάλιστα πασέων τῶν ἡλικιῶν, ἥτις φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων.

IN LIBRVM DE GENITVRA.

Hic libellus etsi ab Erotiano tacitus prętermittitur in prooemio, inter αἰπολογικὰ tamen & φυσικὰ reponi rectè mihi posse videtur. Cuius origo quanquam ad Polybum passim reducitur, magnam tamen cum eo qui sequitur, & argumenti, & tractationis, & stili cognationem habet, ex eoque à summis artis Medicæ dictatoribus locupletissima adferuntur testimonia, vt mihi vnus & idem vtriusque author pene esse videatur.

2 ὑπὸ πάντος τοῦ ὑγροῦ] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exempl. tum manu scripta, tum publicata, huicq; lectioni consentiunt, quæ paulò post hoc in libello scribuntur, & quæ libello de aëre, loc. & aq. & quæ libello περὶ ἱερῆς νόσου. Hieronymus tamen Mercurialis pro ὑγροῦ ὑγιέος legit cap. 6. lib. 4. variarum lect. ex vetutissimo Vaticano exemplari. Caluus certè vtranque lectionem ex iisdem codicibus adhibuit.

3 καὶ τοῦ σώματα πάντα ἡδονῆ] Voluptatis huius in coitu causa affertur lib. περὶ ὀστέων φυσ. ex ipso Hippocrate.

4 τείνοισι δὲ ἐς τὰς πύας] Libello περὶ ὀστέων φυσ. ex reliquis corporis partibus semen plurimum in spinalem medullam defertur, & in ea colligitur, vt huius loci mentio illic mihi iniici videatur.

5 ἑκατὸν ἀδρὸς ἔῃ] Sic legũt omnia ferè exemplaria, prętereaquàm scripta quædam quæ ἀνὴρ pro ἀδρὸς habent.

6 ἢ αἱ ἐν νόσοισι διακρίσιες] Hunc locum in nostra OEconomia aperuimus.

7 πλείονα δὲ χρόνον ὁ ἀνὴρ] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. Mercurialis tamen ex membranis manu scriptis Vaticanis, ἢ ὁ ἀνὴρ, legendum contendit, cap. 16. lib. 4. variarum lect.

8 καὶ οὐ ξηραὶ ἐοῦσαι] καὶ ξηραὶ ἐοῦσαι lego, cum Interpretibus omnibus, contra tamen exemplarium fidem.

9 ἅτε συκαμινόεντος τὸ σώματος] Exemplaria quædam ἀπαμινόεντος simpliciter legunt. Regia etiam manu scripta ἀλιοπαμινόεντος: alia ἀκαμινόεντος. Galenus certè lib. 1. περὶ σπερματος, τῶν μήτραν ἀπασῶν ἀμφὶ τὸ σπέρμα σωεσταλμένων dicit.

10 ἐκφερέτω τὸ ἀσθενέστερον] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, eamque lectionem exigit rationis collatio. Verùm pro ἀσθενέστερον, ἰχῶρον legitur in vno exemplari Regio manu scripto, vitiosè tamen, vt apparet, etsi ἰχῶρον intelligi potest fœmineum semen quod copia superabat.

11 ὑπὸ τοῦ αὐτέου ἀμφοῖν ἰχῶρον] ἰχῶρον legunt exemplaria quædam & ad τῶν referunt, itémque ἀσθενὲς, & ἀλλοῖον.

12 καὶ τῆς γυναικὸς] Sic legunt omnia exemplaria, sed Regia manu scripta ὑπὸ γυναικὸς habent.

13 καὶ πίσι κτήνεσιν] κτήμασιν legunt exemplaria quædam, istámq; clausulam aliter distinguunt. Caluus & περὶ γονῆς ἥλεος sequenti clausulæ adiungit. Cornarius verò ἐν αὐτῇσι τῇ γονῇ ἐξέρχεται legit. Nos codicum pluralitatem cum Gorrhæo secuti sumus.

14 καὶ ὁκόθεν ὑπὸ τοῦ σώματος] καὶ ὁκόθεν αὐτοῦ σώματος legunt exemplaria quædam.

15 ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ σώματος] Quædam exemplaria, vt Vaticana, post ὑπὸ τοῦ γυναικὸς distinguunt, deinde legunt, ὁκείνου τοῦ σώματος κάλλιον &c. Quam lectionem secutus est Caluus.

16 ἢ τὸ ὀκαπόνου τόπου] Exemplaria manu scripta Regia, οὐδὲ τὸ ὀκαπόνου τόπου, οὐδὲ ἑτέρου ἐοικέναι μηδέν, legunt.

17 ἐκ τοῦ ἀπὸ ἀμφοτέρων] ἐκ τοῦ ἀεὶ ἀπὸ ἀμφοτέρων legunt Exemplaria Regia manu scripta.

18 πιοῦσιν γλίσχρα] παιδίων τιθόων legunt exemplaria Regia manu scripta & Vaticana, quæ secutus est Caluus & Gorrhœus, vt id de multis iam susceptis crassis & robustis liberis intelligatur. Cui etiam lectioni sequens postea ratio suffragatur.

19 καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς] Sic legunt omnia exemplaria quæ secuti sumus. Caluus, Cornarius & Gorrhœus ἀπὸ τοῦ μήτρας legisse videntur. Deinde μητρὸς τε τῆς αὔξης legunt exemplaria quædam manu scripta.

20 θείη ἐς ἀρυσῆεσα] Hâc dictionem in nostra OEconomia exposuimus, simúlque locum indicauimus.

21 ὅπ καὶ ὀπωπεικὰς ὅτι σίκυον χλόον] χλόον legunt exemplaria Regia quædam manu scripta.

22 λῶ δὲ φλαῦρη] ἢ δὲ φλαῦρη legunt exemplaria quædam manu scripta. Caluus & Cornarius istud ad matris collisionem referunt. Malui tamen ad puerum cum Gorrhœo & Zuinggero referre, propter ea quæ sequuntur.

21 ἢ τῇ μὲν παχὺ] τῇ μὲν παχὺ, legũt exemplaria manu scripta Regia.

24 & τὸν παιδίον γίνεται] καὶ τὸν παιδίον legunt exemplaria M.S. Regia.

25 καὶ & ὑγρὸν αὐτοῦ] αὐτοῦ legunt exempl. quædam manu scripta, sed αὐτοῦ malim. Caluus & ὑγρὸν ὀστοῦ legisse videtur. Cornarius τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ.

26 ἀθυέστερον δὲ τὸ τὸ πεπηρωμένον] Quædam exemplaria habent, ἀθυέστερον δὲ κᾷ τὸ πεπερωμένον. Regia verò manu scripta, ἀθυέστερον δὲ τὸ κᾷ τὸ πεπηρωμένον.

IN LIBRVM DE NATVRA PVERI.

Hνὶ δὲ γονὶ μένη] Hic liber in omnibus exemplaribus hanc haber inscriptionem. Galenus tamen in Exegesi vocum Hippoc. περὶ παιδίων φύσιος vocat, cùm alibi passim περὶ φύσιος παιδίου inscribat. At lib. 1. περὶ γυναικείων, φύσις τοῦ παιδίου ὃ ἐν τῇ κοιλίᾳ bis vocatur, & semel γένεσις τοῦ παιδίου ἢ ἐν τῇ κοιλίᾳ. Author vero vulgò censetur esse Hippocrates, etsi Galenus initio lib. περὶ κινημένων διαπλάσεως, incertus esse videtur, num Hippocrati, num verò Polybo eius discipulo tribuendus sit, cùm tamen sæpiùs aliàs ad Hippocratem ipsum referat, vt Com. ad aph. 37. lib. 5. & libris de Semine, & lib. 2. de fac. natur. Erotianus quoq; Hippocrati tribuit, & inter αἰτιολογικὰ καὶ φυσικὰ recenset, vt mihi sub istius nomine superiorem etiam libellum comprehendisse videatur, cùm iste superioris pars esse quædam videatur, vt ex superioris extremo satis constat, tum etiam quòd exemplaria quædam manu scripta, istius principium superioris fini adscribunt. Addendum quoq; videtur, quòd quæ hoc libro de Eunuchis scribuntur, ad ea quæ de iis superiore libro scripta sunt, referenda sint, vt mihi idem amborum author, & librorum περὶ γυναικείων esse satis probè constet. παιδίον autem cùm fœtum in vtero adhuc continentem Hippocrati indicet, libello περὶ ὀπτικοῦ νέρου, rectissimè de fœtus natura inscribi potest. Hũc autem locum adducit Galenus initio lib. 2. περὶ σπέρματος, & Definit. Medicarum author, vbi θερμαίνεσθαι, non θερμαινομένῃ legitur.

2 ἵπεται τοῦ κυήματος πνεύσεις] τῶν μὴ ἐχόντων legisse videtur Caluus.

3 δῆλα δὲ ἐστὶ] ῥαπὴ scribunt exemplaria Regia manu scripta, quæ etiam margini adscribunt, ῥαπὴ, ἀκμὴ, βίαι, ὁρμὴ, quæ videtur esse illius dictionis explicatio quædam. Quod etiam in nostra OEconomia adsc. ipsimus, vbi huius loci admonuimus.

4 πᾶν δὲ θέρμον] Calidum omne quomodo frigido moderato nutriatur, explicat Gal. lib. περὶ ὑγιεινῶν τρόφιμον.

5 ἢ τὰ εἰς πόλιν πιέεται] εἰς πόλιν πιέεται legunt exemplaria quædam, quæ mihi secutus videtur Gorrhœus.

6 ἢ οἱ αὖ φυσᾶται, κέοντο τοῦ μανῶδες γίνεται] Sic legunt ferè omnia exemplaria & omnes Interpretes, quos secutus sum. Quidam verò codices, ἢ οἱ αὖ φυσᾶται κ-νη distinguũt, vt ad genituram referant. Exemplaria etiam Regia manu scripta quædam, ἤρεται pro αἴρεται legunt.

7 γυναικὸς οἰκείης μουσοεργὸς] Hunc locum percelebrem multis locis adducit Galenus. præcipuè verò lib. de fœtuum formatione & initiò lib. 2. de Semine, vbi οἰκείης non οἰκέης legitur. Erotianum tamen οἰκείης hoc loco legisse apparet, qui δουλείας exponit vt scripsimus in nostra OEconomia. Sed nos δούλης legendum existimamus, & si mutanda est lectio, pro οἰκείης, οἰκέης legimus, quemadmodum legisse videtur Caluus, qui & Mousoergen proprium ancillæ nomen vertit, cum quibusdam aliis. οἰκείης autem legunt omnia quæ videre licuit exemplaria, quæ familiarem mulierem, aut vxorem propriam indicat. Quod etiam velle videntur Erotiani verba, οἱ ἴδιας, vitiosè scripta, pro οἱ ἰδίας, vt etiam monuimus. Meminit etiam huius loci Galenus lib. 2. de facult. Natur. & lib. aduersus Lycum, & Macrobius lib. 1. in Somnium Scipionis.

8 καὶ πως οὐκ ἤδεσε] καὶ γὰρ οὐκ ἤδεσε legũt exemplaria Regia manu scripta. Θ οὐκ ἤδεσε legit lib. de fœtuum formatione. Lib. verò 1. de Semine vulgatam scriptionem sequitur.

9 καὶ ἑκτεῖν ἤδη] Quædam exemplaria manu scripta Vaticana, ἕπλασε ἤδη ἑπτὰ ἐπεπήδησε legunt, & sic Aldini codices legunt. Galenus verò lib. de fœtuum format. ἐπὰ ἑπτὰς ἐπεπήδησε. Lib. autem de Semine, καὶ ἑπτὰ δὲ ἑπτὰς ἐπεπήδησε. Caluus verò ἑπτὰ ἐν ad diem septimum refert, vt fecisse etiam videtur Macrobius, cùm septimo die saltu eiectum conceptum dixit, & si quædam exemplaria saltum septimum ciiciendo legunt, vt mihi vtranque lectionem tueri Macrobius videatur. Istud autem numere septenario tribuit Macrobius, quale quiddam genituræ die septimo tribuitur ab Hippocrate extremo lib. περὶ ὀρκῶν vulgò inscripto, quam partem περὶ αἰῶνος inscribi quidam volunt. Animaduertendum autem est Macrobium septimo post conceptum die grauidam mulierem dixisse, cùm ἐκτείνω γονὶ Hippocrates & Galenus passim locis à nobis antea adductis perpetuò vocẽt, vt ἑπτάμηνα hîc mihi legisse videatur, aut ad septenarij numeri dignitatem respexisse.

10 κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα, ἐκεῖνο] Gal. lib. de fœtuum formatione, κἀκείνη ἐκεῖνο, καὶ ἐθαύμαζον legit. Lib. verò de semine, κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐκεῖνο αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον.

11 ὁκοῖον δὲ λύ] ὁκοῖη legit Gal. lib. de fœtuum formatione, & πελέκυ aut πέλεκυ, vt lib. de Semine. Lib. quoque de fœtuum formatione legit Gal. ἐν δὲ τῷ ἔνδον ὑμένι, τὸ ἕν ὑγρὸν διεφαίνετο. Lib. de Semine, τὸ ἔνδον ὑγρὸν διεφαίνετο.

12 εἰλημμένας ξυνὶ ἰχῶρι] Sic legunt omnia exemplaria, tum scripta, tum publicata, & Gal. lib. de fœtuum formatione. εἰλιμένας tamen, aut εἰλιμένας cum spiritu aspero videntur mihi legere Interpretes, ab εἱλίομαι, aut εἰλιμένας, cùm obuoluere & implicare dixerunt. Hunc verò locum explicat Galenus lib. de fœtuum formatione, de chorio membrana fibris illis pleno, quæ sunt venarum & arteriarum rudimenta quædam, & veluti prima delineatio.

13 αἱμάλωπες] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus, simulque indicauimus à Galeno explicari libello aduersus Lycum.

14 ὀλίγον ὅσσον τοῦτο ὕστερον ἀκφανέα] Sic legit & distinguit codicum magna pars, eamque lectionem secutus videtur Cornarius. ἀ ὀλίγῳ τοῦτο ὕστερον ἀκφανέα, legunt quædam exemplaria. ἀκφανέα verò sequentibus iungo cum reliquis Interpretibus.

15 Θ δὲ καπμόνια] Vide aph. 64. lib. 5. & Gal. Commẽtarium.

16 βύτλα ἀπὸν] Exemplaria Regia manu scripta ῥύσλω & ῥύσλω legũt, vt annotauimus in nostra OEconomia, vbi etiam istam dictionem exposuimus.

17 ζωὴν καὶ ἡ ἀνοσὶ] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Cornarius αὖτη legisse videtur, Caluus ζωὴν.

18 καὶ πῶς τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ φύσει] Istud de reditu ad statum naturalem sumunt omnes Interpretes, sed mihi ad naturæ primam & instam motionem aptissimè referri videtur. Scio aliam esse mentem Cordæo suis in lib. περὶ γυναικείων Commẽtariis, eumque hunc locum de periodica mensium permotione intelligere. Verùm is aliter hunc locum legit, quem constantissimè omnia exemplaria retinẽt, & mihi immutare magna religio est. Exemplaria tamen scripta quædam, pro Θ πῶς, ἢ πῶς legunt.

19 αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν χρόνῳ] μάλιστα λαμβάνουσιν legunt exemplaria Vaticana, & χαλῶσι paulò pòst pro χάνουσι.

20 Θ κείουσι τὴν κύστιν] Sic legimus omnia quæ vidimus exemplaria. Caluus tamen & Cornarius κλείουσι legunt.

21 Θ χρηστὸν ἴσν] Sic quidem legunt exemplaria omnia quæ videre licuit. ἔσν tamen legunt omnes Interpretes. Cornarius verò Θ οὐ χρηστὸν legisse videtur.

21 ἐπίασται] Sic quidem legunt omnia fere exemplaria. ἐπίωσται tamen quædam Vaticana habent. vt patet ex Caluo, quod etiam annotauit Mercurialis, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus & exposuimus.

23 αὐτοτομοῦται] Istud ad fœtum retulimus cum ceteris interpretibus. Gorrhœus ad articulorum cauitatem.

24 καὶ ἀμηδιῶν] Hunc locum exponimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus ἀμηδιῶν significare, consumere, conficere, tabefacere & delere, quòd illius nullum indicium appareat. Ex hoc verò loco Galenus lib. an animal sit quod vtero continetur, quem alij de vteri conceptu vocant, fœtum non tantùm spiritum attrahere, sed & alimentum ore sugere, secernere, apponere, & superfluum expellere cõfirmat, vbi paulò aliter hic locus scribitur, & pro κᾷ τὸ αὔωδεν, ὑπὸ τοῦ δέρματος ἐκπνοῆς legitur. Simile verò quiddam etiã scribitur lib. περὶ ὀρκῶν vulgò inscripto.

25 ἐς τὸ κύσταρον] κύσταρον hîc τὸ ἀρχὸν, hoc est podicem aut rectum intestinum, ex Galeno exposuimus in nostra OEconomia, simulq; κίσταρον scribi apud Erotianum admonuimus, & κωνὸν pro κιωνὸν reposuimus.

26 καὶ ἐπὰ αὐτὰ αἰωρῆται ἐάσα] Sic legunt Germanica exemplaria, reliqua omnia αὔαισθλῶσι. Quam lectionem cum Interpretibus secuti sumus. Est autem αὔαισι in stirpibus, idem quod in animantibus τὰ ἥβρας, vt scribit Galenus.

27 Θ δὲ ἡ κεφαλὴ γίνεται] Eadem omninò scribuntur lib. 1. περὶ γυναικείων. Caluus certè hîc ἐκ ἀκίνδυνος pro ἀκίνδυνος vtrobiq; legisse videtur, cõtra tamen omnium codicum fidem, & rei veritatem, cùm tamen lib. περὶ γυναικείων ἀκίνδυνος scribatur.

28 μὴ δὲ

28 μὴ δὲ τὸ παιδίον] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, quam lectionem veluti popularem secuti sumus. Caluus & Cornarius ante hæc verba ἔφεται τὸ παιδίον addidisse videntur, deinde μὴ τὸ παιδίον ἰχῶρ παχὺ &c.

29 κοῖλος ἀπλῆν κοτύλη] Eadem scribuntur lib. περὶ γυναικείων.

30 ἐν τῇ λοχίῳ καθαρσῇ ἀπόλυται] μὴ συγγενὲς ἐὸν τῇ λοχίῳ καθαρσῇ lubenter amplecterer, ex lectione Mercurialis.

31 τὸ αἱμάλωπος τὸ πιόπεπον] Hîc αἱμαλωψ totum sanguinem in se confusum ac permixtum significat, totamque sanguinis massam, ac veluti sanguinis concrementum, vt indicauimus in nostra OEconomia, vbi istum locum expressimus. Quædam verò exemplaria manu scripta, pro αἱμάλωπος αἱμάσιος legunt.

32 αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ] Sic legunt exemplaria Germanica, quæ secutus est Cornarius & Caluus. Reliqua καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ habent, quæ lubenter amplector cum Gorrhœo.

33 ἀπίχων ἀπὸ τοῦ θεῶν] ἀπέχον legunt ferè omnia exemplaria, quę secuti sunt Interpretes, & ad γένεον referunt. Zuinggerus ἀπίχων legit, eiq; ὁ χρόνος iũgit, etsi in sua versione ἀπίχων ad γένεον retulit. ἀπίχοντι non malè legi posse mihi videtur, vt τῷ ὑγρῷ respõdeat.

34 ὅτι τῷ ξύμπαντι δέρματι] Sic omnia exemplaria legunt, quædam tamen σώματι habent, quæ amplecti mauult Gorrhœus.

35 οὕτοι δὴ φλεγματώδεες εἰσί] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus.

36 αἱ ἢ πολιαὶ] Vide Alexandrum libr. 1. problematum, & Auicennam secunda primi Doctr. 3. cap. 3.

37 εἰς τὸ ἀπόλειπες] ὀπίλειπες legunt exempl. manu scripta Regia.

38 δι' αὐλίκων δὲ ὀλιῶδε] Hic locus de lactis generatione adducitur lib. 1 περὶ γυναικείων, vt idem vtriusque author esse videatur. & simile quid scribitur libello extremo περὶ ἀδένων.

39 δέρματι δὲ ὁ πάρ] πάρ τὸ λιπαρὸ πάπον καὶ νοσιμῶ πάπον apud Hippocr. ex hoc loco exponit Erotianus, vt expressimus in nostra OEconomia.

40 καὶ ὁ παιδίον ἀπ' αὐτοῦ] fœtus in vtero lacte vt alimento etsi pauco fruitur, vt etiam paulò pòst scribitur, & libello περὶ ὀρκῶν, fœtus compressis labris sugit. Exemplaria autẽ manu scripta sic legunt, καὶ ὁπόταν ἀφίκηται εἰς ὃς μήτρας τοῦ γάλακτος, τὸ παιδίον ἐπ' αὐτῷ ἐπαυλίσκεται ὀλίγον. Quam lectionem habent Vaticana exemplaria, eamque sequuntur Cornarius & Caluus.

41 μᾶλλον ἐπέχει τὴν λαγόνα] λαγόνα semen reddidi, quòd ex hoc loco ὁ ἀπόρμα significare disertis verbis testetur Galenus in Exegesi. Et Gorrhœus λαγόνα γονὶ hîc accipit. Istumque locum in OEconomia nostra expressimus.

42 ὁπόταν ἐν τῇσι μήτρησιν ἔῃ] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam ἔῃν habent.

43 ὃ ἐν φυτοτηρίοι] Hunc locum mihi subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm φυτοτηρίοιν, ἢ εἰς τὸν γλῶ φυτευόμενον ξύλον exponit, quod etiam animaduertit Gorrhœus, & nos in nostra OEconomia expressimus.

44 αὔξεται δὲ ἐς τὸ εὖρος] Hæc tota tractatio quæ παρέρχεται inseritur, alienaab hoc loco videtur Hieronymo Mercuriali, & libro de aëre, loc. & aq. affluenda. Verùm quantumuis longa sit hæc ὑφήγησις, non tamen ab authoris mente alienam esse ex his quæ postea sequuntur apparet.

45 καὶ ἐφ' ἡ κόπρος, ἰωνεκαμένη] Sic legunt exemplaria omnia, quæ adhuc videre licuit, vitiosè tamen, pro quo ἰωκεκασμένη rectè reponit Gorrhœus. Quædam etiam ἡ νευαλμένη legunt, quæ lectio non improbatur, & ἀνάστω venit, νευασμένη tamen malim, quemadmodum ἀμφορεῖς νευασμένοι dicuntur Aristophani, amphoræ ad summum vsque plenæ & pressæ. Sic simum confertum & densè pressum, ac constipatum nòn malè intelligitur, quod coactum est & densè cumulatum ac compactum, cui rectè τὸ ἀφαῦν hîc opponitur, vt τῷ νασᾷ χαῦνον Θ ἀφαῦν apud Hippocratem, vt scripsimus in nostra OEconomia.

46 εὐθερμότερα ὄντι] Sic legunt omnia exemplaria, Cornarius tamen & Zuinggerus ἐνθερμότερα legisse videntur.

47 ἰδυῶς δωεικὰ] δωεικὰ legunt omnia quæ vidimus exemplaria, eaq; secuti sumus, etsi δωεικὰ legerit Caluus & Gorrhœus, & Doricas vestes intelligere mauult Mercurialis cap. 5. lib. 5. variarum lectionum, quòd δωείδος ἐαθῆτος meminerit Herodotus. lib. 5. quæ similima erat Corinthiæ, eaque vtebantur mulieres Atticæ. A n verò ex materia ad incendium parata fieret, non satis constat.

48 πάντα δὲ πεπίεσται ὑπὸ σφῶν αὐτῶν] Sic publicata exemplaria distinguunt, scripta verò, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν θερμότερα εὐρήσει habent, quæ secuti sumus cum Caluo & Gorrhœo, etsi quæ sequuntur superioribus magis cõsentiant. Quædam etiam exemplaria πιέευται habent, scripta πεπιεῶται, quædam etiam πεπίευται.

49 οὐ γὰρ ἔστιν αὐτῆς δίψηνοῦ] δίψηνοος οὐδὲ ἐς legunt alia exemplaria, aut δίψηνοῦν οὐδεμία legendum videtur.

50 ἢ μακρῷ μείζονι] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, Gorrhœus tamen μακρῷ μείονι legisse videtur.

51 δίξ πόδε δίεισιν] Sic legunt exemplaria Germanica, alia δίνεσιν habent.

52 καὶ αὖτε ἀφίησιν ἐς ἑωυτὸ τὸ πνεῦμα] Ista suboscura verba malui ad aquam referre quàm ad spiritum, hoc sensu. Terra cùm rara sit, aëris perspirationi locum dat, qui ab aqua excitatus vndiquaque perflans, eam ipsam simulque terram refrigerat, ita tamen vt aqua ipsa sit frigidior, cùm in sese & in terram spiritum immittat. Gorrhœus & Caluus istud de spiritu in sese excitato & in aquam immisso intelligunt.

53 οὐ σκιδναμένου ἐν τῷ φρέατι] ἀφὸ τῷ φρέατι legunt exemplaria quædam.

54 καὶ πάλιν] Istud membrum non videtur legisse Caluus, aut certè omisisse.

55 τὼ χεῖρε ἔχει πρὸς τοῦς γόνυσι] πρὸς τοῦσι γόνυσι habent exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Quod facit vt τοῖσι γόνυσι aut γόνυσι cum Caluo & Gorrhœo legere malim, aut certè τῶσι γόνυσι legendum. Cæterùm libello περὶ ὀκταμήνου scribit Hippocrates, fœtus capite sursum nasci, & in caput in lucem prodire.

56 ὅτι κᾷ μέσον] Sic legunt exemplaria Germanica, reliqua omnia & manu scripta Regia: Θ κᾷ μέσον.

57 ὧδε ἔχουσιν εὑρήσεις πᾶσιν] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius tamen εὑρήσει legisse videtur.

58 ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ] Hunc locum profert Galenus Coment. in in primam sent. lib. 6. Epid. vbi sic legit. συμβαίνει τὸ δὲ ὃ παιδίον κινούμενον, καὶ ἀσκαρίζοντα, καὶ χαρεῖ καὶ ποτὶ ῥῆξαι λυκὲ ἀφ' ἡμέων ἀφ' ἑωυτόπω, ῥαγῆτε ἐνός, οἱ λοιποὶ ἀκιδνοτέρῳ δεινάμενοι ἔχουσι. καὶ ῥήγνυται πρὸς ὃ ὁ ἀκείνου ἐρόμενος. Sed pro ἀκιδνοτέρῳ, ἀκινδυνωτέρῳ vitiosè exemplaria legunt. Adscribendum etiam videtur exemplaria Regia manu scripta αἰαγκάζοντα pro ἀσκαρίζοντα legere.

59 κεῖναι δὲ κλήθρῃ] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam διεκλήθησαν, alia quoque διεκλήσιν vitiosè.

60 ἡ ὀφρὺς καὶ ἡ αὔξησις] Hunc locum profert Gal. Com. ad aph. 37. lib. 5. paulòque aliter legit.

61 καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι] Galenus loco supra adducto legit, καὶ τοὺς ὑμένας ῥηγνύον, ἀρχὸν ἀποκυήσεως παρέχει τῇ μητρί. Quod & reliqui annotarunt. Hancque lectionem secutus est Cornarius, contra tamen omnium aliorum exemplarium fidem.

62 μητρῶον σφῶν ἐστίν] Quid hîc μητρῶον significet in nostra OEconomia aperuimus.

63 καὶ πρόσθεν ἢ δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν ἐπείγεται] Sic legunt exemplaria Germanica publicata, & scripta Regia & Vaticana, vt patet ex Caluo. Quædam tamen ἐπείγεται non legunt, vt Aldina, quæ secutus est Gorrhœus.

64 ὧν μὴ τε ἀπαθ βίαιον πάθημα προσπέσῃ] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. Cornarius tamen κὦν μὴ τε legisse videtur. Quidam etiam codices αὐτὸ non ἀπαθ habent.

65 ὀφρὺν δὲ καὶ αὔξησιν ἔχει] Sic legunt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit. Gorrhœus tamen παρέχει legisse videtur. Quod facit vt quidam legant, ὀφρὺ δὲ καὶ αὔξησις ἐστὶν ὑπὸ τῇ λευκοῦ τῇ ἐν τῷ ὠοῦ ὄντος. Verùm ἔχει pro παρέχει hîc positum videtur, vt paulò pòst, ὃ ἐλάσσω ὀφρὺν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχουσι.

66 οὐκ ἔχον ἀρκέουσαν] ἔχον & ἐχτέον legunt quotquot videre licuit exemplaria, & ad τὸ ὄρνεον referunt, sed malim ἔχων & ἐχτέων legere, vt ad τὴ νεοσσὸν referatur, quod faciunt omnes Interpretes. Hac verò de re lege Aristot. cap. 3. lib. 6. de hist. animal. & Plinium cap. 53. lib. 10.

67 ὧν μὲ δὴ ὀπτικρατήσῃ] ὧν μὲ δὴ κρατήσῃ simpliciter legunt exemplaria quædam manu scripta & publicata.

68 ὧν οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ, γλυμένη ἢ ἐστὸ] Sic legit codicum magna pars, quædam etiam ὧν οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ γλυμένη.

69 τὸ χωρέον πεπαμένον ὄστι] πεπαμένον legunt exemplaria quædam manu scripta & publicata, quæ secutus videtur Caluus. χωρέον etiam scribunt codices quidam pro χωρέον, & vtraque scriptura recepta est.

70 ὑδρωψ ἔρχει αἱματώδης] Hîc ὑδρωψ αἱματώδης humorẽ aqueum cruentũ indicat, quẽ Arist. lib. 7. hist. anim. ἰχῶρα ὑδαρῆ ὑπάρχοντα, Θ αἱματώδη in partu profluere scribit, & hoc loco ἔτι ἰχῶρα vocat,

neq; malè ſaniem dici in OEconomia noſtra ſcribimus.

71 καὶ οἷπε μαζοὶ] Hic locus adducitur ab Hippocrate initio lib. 1. περὶ γυναικείων his verbis. καὶ λῶ καταῤῥαγῆ, τὸ σῶμαπας ἐπὶ πλησιάζουπα, μάλιςα τῆς κοιλίης, καὶ ἀπὸ μαζῶν καταῤῥήγνυπαι. καταῤῥήγνυπαι δὲ τὸ ἄλλο σῶμα. ὁκόπερον γίνεται, εἴρηπαί μοι ἐν τῇ φύσει τῆς παιδίου τὸ ὀπίσω. Vt ſatis appareat eundem & iſtius & illorum librorum eſſe authorem. καταῤῥήγνυσθαι verò de effuſa & confertim erumpente vacuatione intelligimus, ex Hippocratis phraſi, vt annotauimus in noſtra OEconomia, qua copioſius prodeunte, mammæ & partes humidiores concidunt, flaccеſcunt, venæ etiam fluidiores fiunt, vt ſcribitur initio lib. 1. περὶ γυναικείων.

72 δίδυμα γίνονται] Hunc locum profert Galenus libello qui inſcribitur εἰ ζῶον τὸ κῦρ χαστρός, ex eoque probat animal eſſe quod vtero continetur. Sed aliter paulò legitur, & pro χαμψὸς γόμφους vitioſè ſcribitur.

73 πρὸς τὸν ἕπερον χαλάσι] χανώσι videtur legiſſe Cornarius, aut vtranque ſcripturam complexus. Quidam etiam hîc negationem tollunt, quæ tamen in omnibus exemplaribus legitur.

74 καὶ ὑμένι δεῖ] καὶ ὑμένι δεῖ ἴωι legunt exemplaria quædam Regia manu ſcripta.

75 ἀπὸ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀποβεβόστεται] Hunc locum in noſtra OEconomia appoſuimus, & ἀποβεβόστεται indicare ſcripſimus velut per æſtum eiici ac expui, & de maris ſpuma dici, recteque ad ſeminis eiaculationem ac emiſſionem referri, quod non vnico impetu effunditur, ſed ſecunda ac tertia agitatione & eiaculatione emittitur, ac velut iterum tertioque ebullit, neque vnico æſtu, ſed ſecundo ac tertio, veluti efferuеſcendo aut ebulliendo expellitur.

IN LIBRVM DE CARNIBVS.

ΕΓΩ τὸ μὲν ἐν τῷ λόγῳ] Hic libellus in omnibus exemplaribus περὶ σαρκῶν inſcribitur, etſi nonnulli περὶ ἀρχῶν inſcribi velint, quòd ibi de corporis humani principiis, nõ vulgaribus quidem, & ex communi philoſophorum opinione petitis agatur, ſed veluti propriis, & ſecundum Hippocratis opinionem. Caro verò cùm muſculoſam corporis ſubſtantiam indicet, quæ oculis ſubiicitur, & reliquis totius corporis humani partibus velut fulcrum ſupponitur, inter præcipuas partes nominis prærogationem accepit. Atque omnem totius indicaturæ rationem rectè mihi explicare videtur Zuinggerus. Cæterùm hic libellus mihi ad Phyſiologiam ſpectare videtur, etſi ab Erotiano inter φυσικὰ reticetur.

2 δοκέει δέ μοι ὁ καλέομεν θερμὸν] Hoc calidum quò ad originem immortale, animorum noſtrorum diuinitatem atteſtatur, vnde hauſtos, aut acceptos, aut libatos eos omnes habemus. Huius officium & naturam etiam ſatis indicat, quòd omnia quæ alantur & creſcant (vt ſcribit M. Tullius lib. 2. de Nat. Deorum) contineant in ſe vim caloris, ſine qua neque ali poſſent, neque creſcere. Nam omne quod eſt calidum & igneum, cietur & agitur motu ſuo, quod autem alitur & creſcit, motu quodam vtitur certo & æquabili, qui quandiu remanet in nobis, tandiu ſenſus & vita remanet: refrigerato autem & extincto calore, occidimus ipſi, & extinguimur. Idem quoque. Omne quod viuit, ſiue animal, ſiue terra editum, id viuit propter incluſum in eo calorem. Ex quo intelligi debet, eam caloris naturam vim in ſe habere vitalem, per omnem vim pertinentem. Rurſuſq; intelligi debet calidum illud atque igneum ita in omni fuſum eſſe natura, vt in eo inſit procreandi vis, & cauſa gignendi, à quo & animantia omnia, & ea quorum ſtirpes terra continentur, & naſci ſit neceſſe & augeſcere.

3 καὶ ὀνομάζωσί μοι αὐτὸ ἀθανάτοισιν] Idem M. Tullius lib. 1. de Nat. Deorum, vltimum & altiſſimum, atque vndique circunfuſum & extremum, omnia complexum atq; cingentem ardorem, æthera vocat. Et lib. 2. ardorem cœleſtem & cœlum, ἀπὸ τοῦ αἴθειν, licet & aliam notationem alij adferant. Idem ex Euripidis Theſeo, vocat ſublime fuſum immoderatum æthera, qui terram tenero circumiectu amplectitur. Vt non malè hîc πῦρ αἰωνόπτω περιφορῶ, ſupremum circumiectum, aut ſupernum ambitum exponas, quo aërem immenſus æther complectitur, qui conſtat ex altiſſimis ignibus (vt idem loquitur) & irrequieto motu cietur.

4 κρίπωθεν αὐπῆ] Sic legunt exemplaria omnia publicata & ſcripta, αὐπὴ tamen malim.

5 θερμὸν τὸ ὄν] θερμὸν τὸ ὂν τῷ ὑγρῷ legiſſe videntur Caluus & Cornarius. Hac quoque parte vitioſiſſimus eſt Aldinus codex, & aliquot verba omittit.

6 πλῆθος πολλὰ] Sic legunt omnia exemplaria. Sed Cornarius legiſſe videtur, τὸ πλῆθος πολλὰ, & ἀπικλείαθαι pro ἀπιλείφθαι.

7 οἷον περὶ χιτῶνας] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, hoc ſenſu, vt terra temporis ſucceſſu à calore reſiccata, quæ in ea continentur circum ſe velut circum membranas quaſdam putredines excitant. Calor enim internus terræ cauernis concluſus, & in craſſiores terræ partes agens, putredinem concipit, cùm expirare nequeat. Sed οἷον περὶ χιτῶνας, & καταπλαθέντα legiſſe videtur Cornarius, Caluus καταπλαθέντα. περὶ χιτῶνας etiam vna dictione legi poſſe aliquando exiſtimaui.

8 οὐδὲ μὴν τῆς ὑγροῦ ἡγεῖται] Sic legũt omnia exemplaria, ὑγρὰ tamen cum Cornario legimus, quod etiam Zuinggerus annotauit, qui hunc locum ex Codice Romano aliôqui per ſe ſuboſcurum explicauit. Aliam tamen lectionem mihi videtur ſecutus Caluus, & pro his verbis, οὐδὲ μὴν τῆς ὑγροῦ ἡγεῖται, οὐδὲ δεῖ τῆς ψυχροῦ ψύχεσθαι legiſſe.

9 οὐδὲ γὰρ ἐνῶν τῆς ψυχροῦ αὐτῇ] αὐτὴ legunt exemplaria quædam vitioſè (vt opinor) πολὺ τῆς ψυχροῦ tamen videtur legiſſe Caluus, quem omnes Interpretes ſecuti ſunt.

10 τὸ τῆς ψυχροῦ ἐόν] ὀνεὸν habent exemplaria quædam manu ſcripta, vt frigidi pars interior intelligatur, quæ vi caloris diſſoluta & colliquata eſt. Id τὸ ὀνπὸς τῆς ψυχροῦ paulò poſt dicitur.

11 τὸ τῆς ὑγροῦ] Sic legũt quotquot vidimus exemplaria. Sed Cornarius & Zuinggerus τῆς ψυχροῦ rectè mihi legiſſe videntur, quæ ſecuti ſumus.

12 τὸ πᾶρὲξ αὐτῆς] Sic legunt exemplaria omnia, quidam tamen τὸ πᾶρὲξ omittunt, quòd de interiore frigido hîc agatur. Sed interioris frigidi ambiens ſuperficies intelligitur, non ea quę omnino exterior eſt, de qua quod ſequitur accipitur. ἀποκλαθὲν etiã, non ἀποληφθὲν videtur legiſſe Cornarius.

13 καὶ ἐριφυόπαπα] Sic legunt omnia exemplaria, cùm tamen ἐρυφώπαπα legere malim, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia, hoc ſubindicato loco. Quod tamen etiam per ι ſcribitur. Et ἐριφυὲς Heſychio σφιγκτὸς, πυκνὸς, στερεὸς, exponitur.

14 ὂν τὸ πολλὰ] ὀδὲ τὸ πολλὰ legunt exemplaria quædam.

15 ἔπι μηπρόπολις] μηπρόπολις hîc arcem, ſedem & matricem ſignificat, hoc eſt, originem, velut μηπρόπολις dicuntur Latinis matrices vrbes, ex quibus coloniæ in alias vrbes deductæ ſunt, velut parentes vrbes, & matres. Sic matricem dixit Suetonius Auguſto, eam arborem ex qua ſtolones ſunt propagati, & ex tráſlatione Plut. Symp. 8. ex † Chilone Geometria dicitur ἀρχὴ καὶ μηπρόπολις τῶν ἄλλων, origo & matrix cæterarum diſciplinarum, hoc eſt, mater & ex qua reliquæ deducuntur. † *probl. 2.*

16 καὶ αὐτῇ ἐὴν μυελὸς οὔνομα] αὐτὴ pro ἀυπῇ legunt exemplaria quædam.

17 τὸ τῆς πιότητος] παχύπατον legiſſe videtur Caluus. πιότητον autem dulciſſimum diximus. Id enim πῖον ſignificat quod in ſanguine aut alimento dulce eſt & iucundum, pingue aut ſuaue, & quod in calidioribus naturis promptiſſimè incẽditur, pinguiſſimum dixerunt Interpretes, & λιπαρὸν vnguinoſum.

18 ἐὴν τῆσι φλεψὶν] ἐὴν ἐν τῆσι φλεψὶν legunt exemplaria quædam, velut paulò poſt legitur.

19 πῦρ ἐῆς φέλα κεῖται] Hunc locum longè aliter Caluus, & ſine negatione legiſſe videtur.

20 καὶ λυχνὸς] ὁ αὐχμὸς legunt exemplaria quædam manu ſcripta & publicata, vitioſè tamen vt apparet.

21 τὸ δὲ πηλίδιον] Quod lib. de Natura pueri, & libro de Octimeſtri partu, alimentum per vmbilicum fœtui ſubminiſtrari dixit, hoc loco, ad ſpiritus calidi attractionem, cõpreſſis labris ex vtero ſugere vult.

22 ὅδε αὐπῷ ὅτιν ἀποκρίνεσθαι] ὅδε αὐτὸν ὅτιν legunt exemplaria quædam.

23 καὶ πίνει αὖ ἔτι κόπεον] κόπεου legunt exemplaria quædam. Iſtud verò totum prætermiſiſſe videtur Caluus.

24 πυκνὸν τῆς ὑγροῦ ἀποληφθὲν] ἀποκλαθὲν pro ἀποληφθὲν videtur legiſſe Cornarius.

25 ὀν τῇ πῖσι πρώτοισι] Sic quidem legunt omnia exemplaria, ſed πῆσι βωγλῆσι malim.

26 πλεῖς τῇ τῆς σώματι] Hîc vulgatam lectionem eamq; omnibus quæ vi-

quæ videre licuit exemplaribus conteſtatam ſecutus ſum. Cornarius verò, πλεῖσον τῇ τῆς ὑγροῦ ὀν τῇ σώματι legiſſe videtur, vt ad duo principia naturalia reſpexiſſe videatur.

27 καὶ τῆ ψυχροῦ πουνὸ ὀν τῇ ὑγρῷ] Iſtud videtur omiſiſſe Caluus.

28 ἀκόσον δύναται πᾶξαι τὸ ὑγρὸν] οὐ δύναται legunt exemplaria quędam, quòd in corpore frigidum à calore ſuperatum, vires ſuas exercere nequeat, eiq; eliquanti cedere cogatur, ideoq; humidum cogi aut concreſcere minimè ſit neceſſe.

29 τῆ καιομένῃ ξηραινομένῃ] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Interpretes tamẽ omnes ὁ ξηραινομένῃ legunt, quos ſecuti ſumus, etſi lubẽter cum Zuinggero, ξηραινόμενον ἐπὸ θερμοῦ lego.

30 τὸ ὑγρόπαπον αὐπέων] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius autem αὐπέων legiſſe videtur, & ad oſſa & articulos retuliſſe, ego verò ad glutinoſum. Vnguium enim materia eſt humidũ glutinoſum à calore exiccatum & arefactum, ad extremas partes emiſſum.

31 θύραζε εἰς ὄνυχας] θύραζε ὄνυχες vitioſè legunt exẽplaria quędam.

32 τῆ λιπαροῦ τὸ ὀνεόν] καὶ τὸ λιπαροῦ τὸ ὀνεόν, videtur legiſſe Cornarius. Exemplaria tamen omnia ſic legunt, ἡ αὔξησις γίνεται τῆ κολλώδεος ἢ λιπαροῦ. τὸ ὀνεόν. Pingue glutinoſum propter pinguedinem cùm facilè exuratur, & ob lentorem promptè à calido exiccetur, cùm frigidi nihil inſit, dentes facit oſſe duriores, vt ſcribit Celſus cap. 1. lib. 8.

33 καὶ ὀν τῇ κάτω κοιλίῃ] ὀν τῇ κάτω κοιλίῃς legit Cornarius, quem ſecuti ſumus, quanquam ὀν τῇ κάτω κοιλίῃ legũt omnia exemplaria.

34 καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ὀν τῆς νηδύος τῆς ὀπτέρων] Sic legunt ferè omnia exemplaria Cornarius verò legiſſe videtur, ὁ γὰρ αἱ φλέβες ὀν τῆ νηδύος τῆς ὀπτέρου, quæ lectio valde popularis eſt. Nos etiam τῆς ὀπέρων (vt paulò pòſt) legimus.

35 τὸ τῆ παχύπατον αὐτέου καὶ παλεῖπται] Sic legunt omnia exemplaria, etſi καπαπίπτει videtur legiſſe Cornarius, cùm computreſcit dixit, & vtranque lectionem complexus eſt.

36 καὶ τῆς ὀπτέρων τῆς αὖωθεν τῆς νήστος] Iſtud ita accipiendum vt τὸ αὖωθεν ſuperiorẽ & inferiorẽ inteſtinorum partem, hoc eſt hinc & hinc ſignificet, nẽpe duodenum & tenue inteſtinum, quod item vulgo dicitur, ita vt chyli diſtributionem quæ ſit in tenuibus inteſtinis per venas intelligat. Hîc verò præcipuè ieiuni inteſtini mẽtionem facit, quòd poteſſimùm ipſius chyli diſtributionem iuuet & faciat, cùm numeroſa ſobole arboris radicum modo, in ipſius ramum ex meſenterio venæ implantẽtur, hocque ſit veluti meſenterij centrum, ac propter proximam hepati poſitionem, breuiſſimo ductu ad venæ portæ ramos alimẽtum deferat, in quos plurima & citiſſima eius fit diſtributio. Quanquam καὶ τὸ αὖωθεν τῆς νηδύος legiſſe videtur Caluus, & ea quæ in ſuperiore ventriculo ſunt attrahi intelligat. Sed iſta lectio in omnibus quotquot videre licuit exemplaribus eſt conſtantiſſima. Aut certè τῆς αὖωθεν τῆς νήστος θερμαινομένων τῆ σιτίων, ſimul iungendum, tuncq; per τὸ ἔνπερα ventriculus & ἔκφυσις intelligentur.

37 καὶ πλέονα τῶν προφλῶ ἔχονται] Iſtud ad maxillas retulit Cornarius, cùm in vniuerſum de ſingulis corporis partibus dicatur.

38 ὀν ἢ νεϊωίσκος γίνεται] νεϊωίσκον hîc adoleſcentem dixi cum reliquis interpretibus, quòd adoleſcentia anno decimoquarto ac decimooctauo ad vigeſimum quintum vſq; comprehendatur, vt ſcribit Gal. Com. ad aph. 9. lib. 5. Etſi iuuenis intelligi poteſt, quòd iuuentus à vigeſimo quinto anno ad trigeſimum quintum extendatur, vt ſcribit ibidem Gal. & Com. ad aph. 30. lib. 3. νεϊωίσκος autem adoleſcentem & iuuenem comprehendit Celſo cap. 1. lib. 2. vbi Hippocratis aph. 29. lib. 3. Latinum facit. Et hoc loco iuuentutem Caluus poſuit.

39 οὕτοι καλέονται ὑφρονησῆρες] Hoc eodẽ nomine ὑφρονησῆρας appellat Rufus Ephesius ὀν τῇ περὶ αἰδοῖου μορίων quòd ἡνίκα αὖ ὀν παφρονῆν ἐπέρχονται. Eos moderatores ideo dicimus, quòd eo tempore quo moderatos aut temperatos eſſe oportet, enaſcantur. Sunt hi ex genere molariũ, duo in ſuperiore maxilla intimi atq; vltimi, & ab vtraque parte vnus. Quibuſdam à decimooctauo anno ad vigeſimum ſextum enaſcuntur, quibuſdam etiam anno octogeſimo exorti ſunt. Intimi & gemini dicũtur † M. Tullio & ‡ Plinio. Vnde geminum frangere dixit Perſius, pro clanculum alicui obtrectare, & immodeſtiùs aliquem morſu appetere. † *lib. 2. de Nat. Deorum.* ‡ *lib. 7. cap. 37.*

40 ὁ ὀν τῇ ὀπτοεῖω] ὀπτῷω habent exemplaria quædam pro ὀπτεύω quod pubem & pectinem ſignificat, & ἐφήβειον & ἥβη alio nomine dicitur.

41 εἶσιν δὲ πάνυ λόγος περὶ ζωπύου] Sic legit magna codicum pars, quod ſonat. Quibus ea de re hac ratione ſatisfactum velim. Quidam etiam, ἔστι λόγος περὶ ζωπύου ſimpliciter habent.

41 δὲ τῆ βροχίων ξηρῶν ἐόντων] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum publicata, tum manuſcripta, & Vaticana quoque, vt apparet ex Caluo. At Cornarius illud ξηρῶν ἐόντων omiſit, quòd proceſſus illi mammillares aut papillares dicti, qui ab anterioribus cerebri ventriculis ad nares pertingũt, non extra craſſam membranam proferantur, † ſed ab ea, foraminulentum operculum accipiunt ad nares productum, ideóque molliſſimæ ſint ſubſtantiæ, quò odores facillimè admittant & diiudicent, vel ad cerebrum tranſmittant. Quod cùm præcipuum ſit odoratus inſtrumentum, χονδρίον μαλακὸν Galeno dicitur, & libro de loc. in homine σαρκῶν ὀδὸν ἀπυγιὰ laxum quiddam & molle velut ſpongia. Et certè propagines illæ cauæ, ab anterioribus cerebri ventriculis erumpentes, & ad colatoria oſſa deſinentes, in quibus odorandi facultas conſtituitur, neruorum ferè ſunt ſimiles, molliores tamen, ad odoris ſenſum mouendum. Quod facit vt verba iſta [ξηρῶν ἐόντων] ſuperflua videantur Cornario & Zuinggero. At verò vt ad perfectum odorandi ſenſum mollities requiritur, ſic obſtructis iis propaginibus, aut excrementis diffluentibus, odorandi vis vitiatur, vt in grauedine apparet, vt ideo cauitatibus illis ſiccioribus, exquiſitior odorandi facultas percipiatur. Appoſitiſſimè autem additur ξωὶ τῷ ὑέει. Cùm enim odoris materia ſit vapor ex rebus odoratis promanans, hunc ab iis efferri, & aëri ambienti permiſceri, & per nares in cerebrum attrahi, ad odoratum ciendum oportet. Ac multis argumentis probat Galenus lib. περὶ ὀσφρήσεως ὀργάνου, odoratum non niſi attracto in cerebrũ ſpiritu fieri poſſe, quod hîc quoq; paulò pòſt refertur. Quædam autem exemplaria ſic hunc locum legunt, ὀσφραίνεται τῇ ὁ ἐγκέφαλος ἐγγὺς ἐὼν αὐτῆς τῆ ξηροῦ, ἕλκων &c. περιόντα etiam legunt exemplaria quædam, quæ ſecutus videtur Cornarius & Zuinggerus, reliqua περιόντα.

† *lib. 8. & 9. de vſu part.*

43 οὐ δύναται ὀσφραίνεσθαι] Sic legunt meliora exemplaria quæ ſecutus ſum, & ad cerebrum retuli. Reliqui interpretes ad nares applicant, vt & Caluus, qui aëris attractionem naribus etiam attribuit, & δύναται legunt cum aliis exemplaribus.

44 καὶ ὅταν ἀποπίκτη ὁ ἐγκέφαλος] ἀποπίκτη vitioſè pro ἀποτίκτη legunt exemplaria publicata, cùm plurima materia à calore præter naturam eliquata intelligatur, & à cerebro in palatum aut fauces & pulmones demiſſa, aut à cerebro colliquefacta.

45 καὶ ἔπι πρόπω τῆ θερμῆ] Sic legunt exemplaria omnia quæ videre licuit, quod mihi indicare videtur iſtud cũ calore quodam contingere, & modo quodam calido fieri, & materiam illam à calore præter naturam eliquari, quemadmodum lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς in grauedine contingere ſcripſit, tuncq; deſtillationem calidam ſentiri, & catarrhum calidum vocari, qui febrem habeat comitem, vt mihi ſe ad popularem vſum accommodaſſe, aut populari voce vſus Hippocrates videatur, quod illi ſæpe aliàs ſolenne eſt. Cornarius tamen, καὶ ἔπι τῆ πρόπω θερμῆ legiſſe videtur, eadem tamen propè notione. Caluus. ὁ ἔπι εὐπρεπῆ τῆ θερμῆ legit, aut ἐὐπρεπῆ, aut certè πρόπον πρεπῆ intellexit.

46 δίξῃ τῆ ὀστέου ἑκάπερον] ἑκαπέρω videtur legiſſe Caluus, aut illud ἑκάπερον ad vtriuſque oculi os retuliſſe, nos alios interpretes & valde popularem lectionem ſecuti ſumus.

47 καὶ δίξῃ τῆπο] Hunc locum breuiſſimis & nimium circunciſis verbis planè confudit Caluus. Cornarius αὐπὸ περὶ αὐτὸν θέρμα legiſſe videtur. Senſus eſt, ex glutinoſo quod eſt tenuiſſimum à cerebro in oculum propulſum, aëris externi frigidi occurſu in membranam fuiſſe denſatum, eadem planè ratione quam de reliquis membranis, paulò ſupra attulit. Hîc autem variant exemplaria. Quædam enim οἷονπερ περὶ αὐτὸ ὅτι τὸ δίαφανὲς ἢ ὀφθαλμοῦ legunt, alia, οἷονπερ αὐτὸ ὅτι, τὸ δίαφανὲς habent. Indicat autem membranã corneam factam eſſe maximè pellucidam, ac ſimilẽ oculi interno lucidiſſimo, hoc eſt humori criſtallino. Quare exiſtimaui aliquando non malè legi poſſe, οἷονπερ περὶ αὐτὸ ὅτι τὸ δίαφανὲς, hac notione, vt corneam membranam ſic pellucidam fieri intelligas, qualis eſt humor criſtallinus, toto ſuo ambitu & circumferentia. Iam verò illud τὸ περὶ τῆ κέρως, ſi ad proximum referas (quod fecit Cornarius) de membrana cornea accipiẽdum, non de pellucido interno, quod hîc δίαφανὲς αὐτοῦ καὶ ὀρέου dicitur. Sunt etiam quædam exemplaria, quæ hunc locum ſic legunt, καὶ δίξῃ τῆπο αὐτὸ τὸ δέρμα ποιεῖ ζωοῦπο.

48 πρὸς τῆ ὀρέοπος δίαφανέος] δίαφανέος legunt alia exemplaria quæ

secuti sunt Cornarius & Caluus. Siue igitur de multis tunicis, quæ cristallino humori prætěduntur, accipiatur, siue de cornea tunica, quę in multas veluti laminas secatur, eę omnes sunt pellucidæ, ὀκοῖόν περ αὐτή ἐστι, quale pellucidum ipsum existit, quanquam illud ad oculos refert Cornarius. ὀκοῖόν περ ἀμπλόειν etiam habent exemplaria quædam.

43 μὴ δὲ αὐταυγῆ] Sic legũt quotquot videre licuit exẽplaria, sed αὐταυγέα lego, vel αὐταυγῆ. Caluus ἢ τε pro ἢ τοῦτο legisse videtur.

10 καὶ λαῦτις ὀκρίσι] Procul omni dubio hic locus corruptus est, quod restatur asteriscus exemplaribus prefixus, nec nisi melio- 10 rum codicum ope restitui potest, cùm quotquot ad hunc vsq; diem exemplaria videre licuit, in hoc vitiũ conspirẽt, nisi quòd quędam pro ὀκρίσι ὀκρίσι legunt. Sensus autem & explicatio facilis eaque esse videtur, quam appositissimè adscripsit Zuinggerus. Cęterùm pro ὀκρίσι ἐρωτήσει legisse videtur Cornarius.

51 δίχα τὸ πνεῦμα ἕλκων] Sic legunt ferè omnia exemplaria, & ad hominem referunt qui in vniuersum corpus spiritum attrahit, quò etiam respicit αἱ τῆς ἑωυτοῦ. Quædam etiam ἕλκων legunt, alia quoq; ἕλκῃν.

52 οἱ κωφοὶ οἱ ὀκ ῥηξῆς] Hic κωφοὶ ὀνεοὶ & mutos significant, quòd 20 qui à primo ortu surdi sunt, ij quoque muti. Quod indicat Aristot. lib. 4. hist. animal. his verbis. ὅσοι δὲ κωφοὶ γίνονται ὀκ ῥηξῆς, παύτες καὶ ὀνεοὶ γίνοιτο. φανερὸν μὲ οὖν ἀμφοῖν, διὰ τὲ κεκτῶ τὴν ὐδεμίαν. Quod mihi videtur ex hoc loco in suum vsum transtulisse Aristoteles.

53 οὐδὲ ἕπος τὲ πνεῦμα] Istud mihi indicare videtur, ad sermonem non solùm spiritum, siue intrò attractum, siue foras redditum sufficere, sed eum oportere in faucibus cõceptum, à lingua suo ad dentes & palatum appulsu, formari & fingi. Etsi aliam esse Zuinggero mentem mihi optimè conscius sum.

54 πυκνὸ ἀκτείνοισι τὲ ὀκφρεχὼ] ὀκφρεχὼ hic spiritus emissio ac fo- 30 ras elatio in edenda voce ac intendenda dicitur. Cæterùm Caluus pro αὐτέχει αὐτηχῆ legisse videtur, & pro αὐτέχωσιν αὐτηχῶσιν.

55 ἀπέπαμον τὲ φάρυγγα] Hic φάρυγξ summum guttur significat, ideoque exemplaria quædam τὲ φάρυγγα habent.

56 ὅπ τὸ πνεῦμα οὐ δυώατα] δυώαντα videntur legisse Interpretes, aut ἕλκεσθαι.

57 ὁ δὲ αἰὼν] Hic secuti sumus exemplaria omnia, quæ hanc partem huic libello adscribunt, à quo non omninò aliena videtur, etsi propria magis tractatio ad septimestrem & octimestrem partum referatur Zuinggero. αἰὼν autem vitam aut ætatem significat, nimirum id omne spatium quo hominis vitam metimur, à primo ortu ad interitum vsque circumscribens, vt in OEconomia nostra scripsimus.

58 ἐς τὰς μοῖρας ἔλθῃ ὁ χρόνος] ἐς τὰς ἡμέρας legũt exemplaria quædam.

59 τοῦτον τὲ ὀρρὼ] Arist. hist. animal. lib. 7. cap. 3. istud abortui masculo quadraginta dierum in aquam frigidam coniecto tribuit, in eoq; discreta & distincta omnia membra conspicua esse scribit.

60 καὶ κατεσκιὸς ἔχει τὸ ἄρθρον] τὸ ἄρθρον hîc κατ' ὀξυχίω, coxæ articulum indicat. Caluus tamen & Cornarius ad totius corporis articulos extendẽrũt, præter Hippocratis mentem, vt scripsimus in nostra OEconomia. Cęterùm pro ὁκόσαι καθαραί εἰσι. ὁκόσαι καθαραί εἰσι legunt exemplaria quædam. Quædam etiam, ὁκόσαι καθαραί εἰσι, καὶ μὴ ὑγραί legunt, quæ secutus videtur Caluus, & χολώδες addidisse.

61 πόσαπερ δεκάδες ἑβδομάδων] ἑβδομήκοντα legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ secutus videtur Caluus, qui numerus exactè nouem menses cõficit, & partum perfectè nouimestrem facit. ὀγδοήκοντα tamen cum Gorrhæo & aliis legimus, cùm nouem mensium & decem dierum partum hîc faciat, & quatuor septimanarum decuriæ dies constituant ducẽtos & octoginta.

62 ἡμερέων παρεληλυθυιέων] τὴ ἥμισυ ἑβδομάδος ἢ μιᾶς addit Cornarius, contra omnium quos videre licuit codicum fidem.

63 ἢ τριπτῶοι ἐν δυοῖν ἑβδομάσιν] ἕνδεκα ἑβδομάσιν legisse videtur Caluus. Locus autem perobscurus est, neque satis constat quomodo quartana quarta periodo, aut duabus hebdomadis iudicetur, vt neq; quintana quinta periodo, aut duabus hebdomadis & dimidia.

64 ἐν δυοῖν δέουσι] δεύσησιν legunt exemplaria quædam manu scripta, quam lectionem secuti sunt omnes interpretes.

65 δυοῖν δεύσησιν] Sic legunt publicata omnia exemplaria, quædam verò scripta, ἢ ἐνέησιν δυοῖν δεύσησιν legunt, quæ secutus sum cum omnibus interpretibus.

66 λῷ δὲ ἧς ὠμακῶς ἔχει πυκνῶς] ὠμακῶς, ὀλιγοχρόνιος, καὶ ἐπιπφυλαγμένως exponit Erotianus, additq; dictionem esse Doricam: Galenus φυλακτικῶς, vt scripsimus in nostra OEconomia: eaq; vtitur Herodotus Vrania, ἢ σπέρμα ὠμακῶς ἐχέτω, & sementis diligentem curam habeat, aut sementem diligenter & sedulò curet. Est enim αἰωκῶς ἔχειν, φροντίζειν, ὀλιγοχρόνιος ἔχειν.

67 δεκάδες ἑβδομάδων ἑξήκοντα] Interpretes omnes ἑβδομάδας ἑξήκοντα legũt. Sed cùm annus Hippocrati quinquaginta hebdomadas, aut quinque hebdomadarũ decurias contineat, septem annos trecentæ & quinquaginta hebdomadas conficiunt, & hebdomadarum decuriæ quinque & triginta exeunt. Aut igitur ἑβδομάδες πεντήκοντα καὶ τριακόσιαι legendum, aut δεκάδες ἑβδομάδων πέντε ἢ τριάκοντα, vt rectè reposuit Allemantius.

IN LIBRVM DE SEPTIMESTRI PARTV.

Οἱ δὲ ἐπάμβιοι] Hic fœtus verè est Hippocratis germanus, & ab omni antiquitate in Asclepiadarũ familiã receptus, inter physica numerandus, etsi in censum Hippocraticorum scriptorum Erotiano non venit. Galenus certè Com. ad sent. 27. lib. 6. Epid. sect. 7. se in hunc librum Commentarium scripsisse testatur, qui is esse videtur, qui Galeni libellis adscribitur, quo & fusissimè huius libelli initium explicatur.

* καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ δύο] ἢ ἡμίσιος addidit Cornarius, ad anni dimidiũ habita ratione, quod diebus cẽtum & octoginta duobus ac dimidio cõstat, addita diei parte octaua, id q; tamẽ per περιόδους μορίου intelligi potest, etsi paulò post minutiùs explicatur, ἢ τὴ ἡμέρης τὴ μέρεος ὧν μέρη ποιῶ γινομένων. Cæterùm istud apertissimè explicatur libello de septimestri partu Galeno attributo.

1 ἢ ἐξέλαξε τὴ μῆδος περὶ ὧν κυύσης] Sic legunt publicata exempl. Cornarius autem ἐξῆλθε pro ἐξέλαξε legit, & exempl. scripta pro κυύσης νοσησάσης legũt. Deinde pro ἄπε ὀν ὦ ὀγδόω μηνὶ, exempl. scripta, πὲ ὀν ὀλδόω μηνὶ legunt, quędã etiam ἄπε. Sensus autem mihi is expeditus esse videtur, q̃ septimestres partus raro viuunt, permutationem sentiẽtes à matre priùs in lucem emissi, q̃ octauo mense in vtero ægrotent, in quo si permansissent, aliò qui erant ægrotaturi. Quidam autem hîc scriptorũ codicum lectionem sequuntur, & pro μητρὸς, μῆτρας legunt. Quæ etsi magis est explanata; tamen præter Hippocratis mentem esse videtur.

4 καὶ αὐτὴ τὴ ὀμφαλοῦ ἅπτεται] Sic legunt publicata omnia exemplaria: scripta tamen quædam ἀμφὶ pro αὐτὴ legunt, vt sit hæc notio. fœtus alterationem sentiunt, ob loci in quo nutriebantur permutationem, tum quia aliò migrantes, circa vmbilicum vellicantur, tum etiam propter matris labores.

5 χρῶνται δὴ πᾶσιν ἐν ὀλίγῳ χρεὶ ἐοῦτα] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Caluus χρεὶ ἐοῦτα legisse videtur. Cornarius pro χρῶνται ἀρχαίοις aut aliud quid tale legit. In totum verò suspecta mihi est lectio, & si hic sensus ferri possit, vt omnes mulieres paucis diebus febre vexentur, quæ intra dies paucos cum fœtu interimuntur, aut partu expediuntur.

6 ἀνὰ καὶ ἡμέρας πρέσσει] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. sed ἡμέρα πρέσσει cum interpretibus lego.

7 ὀπὸ δὲ ὀπὸ δὲ ὀνειάτου] ὀπὸ δὲ ὀπὸ τὲ ὀνειαῦ, his addidisse videtur Caluus.

8 πὸ τὸ αἰάλκυ γίνεσθαι] Quædam exemplaria ὅδε legunt, quæ secuti sumus cum Zuinggero. Sed pro γίνεσθαι γινώσκειν videtur legisse Caluus.

9 αἰαμφισβήτητός ἐστι] Caluus ἀμφισβήτητός ἐστι legit.

10 ὥςπε διακρίτως ἔχει] εὐκρίτως ἔχει habent quædam exemplaria manu scripta, vt & Vaticana, quod ad mẽsis octaui facilem cognitionem ex prægnantium laboribus, referri potest, vt & διακρίτως ad difficilem & prauam iudicationem. Vulgatam autem lectionem secutus est Caluus. Mercurialis Vaticana exemplaria secutus, iudicationem facilem existere dixit.

11 κατ' ἐμὲ καὶ τὸ μέρος] Hic locus propter codicum varietatem admodum perplexus est. Vulgatam lectionem & publicatam secutus sum, vt pars vndecimi mensis, in quam partio incidit, mensis rationem inire debeat, etsi id raro accidat, ideoque vix commemoratu dignum sit, vt & hîc mihi de mensis vndecimi partu, vt paulò pòst, agere videatur. Quòd si εὐμνημόνευτον legas (quod fecisse Cornarius & Caluum apparet) istud ad partionem vndecimi mensis confirmandam valeat, quæ sic satis memorabilis existat, & cuius ratio facilè & indubitatè iniri possit. Partum autem in mensem vndecimum cadere vult Hippocrates hoc

tes hoc libro, & πὲρὶ ἑκβολῶν, vt & Aristot. cap. 4. lib. 7. hist. animal. quemadmodum etiam scribit Gal. Comment. in sentent. 27. sect. 7. lib. 6. Epid. Caluus rectè hîc ὀν τοῖς δέκα μησὶ, pro ἑβδόμῳ legisse videtur, & decem mensium partum intellexisse. Qui verò δωδέκα legunt, partem duodecim mensium, hoc est anni, mensem solarem constituere volunt, ita que mensem octauum solarem efficũt, qui lunarem die vno cum triginta minutiis superat, quod tamẽ tam exiguí est momenti, vt commemorari haud debeat. Quidam etiam adscribunt in quibusdam codicibus, pro κατ' ἐμὲ, ἐν δὲ legi, & pro οὐ μνημόνευτον, εὐμένεια.

12 χρὴ δὴ ἀπιστεῖν] Caluus negationem non adscribit, aut πιστεῖν pro ἀπιστεῖν legit.

13 λέγουσι γὰ πάντα καὶ ἀεὶ λέγουσι] πάντα ἄρρ εἰδέοισι legunt Vaticana exemplaria, quæ secutus est Caluus.

14 ἀλλ' ὅλα γαῦναι] ἄλλο τι γαῦναι quædam exemplaria legunt.

15 ὅσ' ἂ βουλομένας] In quibusdam exemplaribus legitur, τῆσι δὲ βουλομένησι.

16 καὶ δεκάμηνα] Quædam exemplaria ἐνδεκάμηνα omittunt, quædam etiam δεκάμηνα, sed vtrunq; legitur in codicibus manu scriptis, & vtrunq; adhibuerunt Caluus & Cornarius.

17 τὸ ὀκτάμηνα οὐ πελεγένεσθαι] τὸ ἄλλα πελεγένεσθαι addunt exemplaria Vaticana, quæ secutus est Caluus & Mercurialis.

18 ῥηξεαλογούμενοι] ἐῤῥηξεαλογημένοι habent codices scripti, & ad octauum mensem referunt.

19 ὥςπ γὰρ μαλαχθῆ] ἢ τι γὰρ ἐμαλάχθη legũt exẽplaria quædam.

20 καὶ ὁ ὄλκος ὑποκαπέλθῃ. Quędam quoq; ὑποκαπέλθῃ, quæ ἢ τι γὰρ legũt.

21 ἐς εὐπρεπίου τὴν ὀδὴ τοῦ πόκος ἔρπει] ἢ κατὰ τὸ σωμάτιον ῥέφει legunt quædam exemplaria scripta.

22 ἀνὴ τοῦ ὀδὴ τὸ πλεῖστ] ἀνὴ τοῦδε pro ἀνὴ τοῦδε legunt exemplaria quædam.

23 ἕωτας αἱ γυναῖκες φέρουσι] ἕωτης legunt exemplaria quædam, & ad præcedentia referunt.

24 ἐσ' αὖ ὁρμάσῃ] ὁρμήσῃ legunt exemplaria quædã manu scripta.

25 αἷ τι ὠδύνες εἰσὶ] Pro εἰσὶ exemplaria quædam manu scripta legunt, ἐπ τι ἢ οἱ πόνοι &c.

26 φήσουσιν δὴ τὴν ὀυτέων ἢ παιδίου ἢ ὑγιὴν μιῶν] δὴ τοῦτέν τὴ παιδίν videtur legisse Cornarius & Zuinggerus. Quædam etiam exemplaria δὴ ὀυτέων τὴν παιδίων habent.

27 ἰῶρῶς ὀνόησεν] ὠδέησεν legũt exemplaria quædã manu scripta.

28 ὥςτε καὶ ἀπόστασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος] ἀπόστασιν ποιεῖν morbus hîc dicitur, cùm humorum impetu & illapsu in aliquam partem fecessionem facit, eamque mutilat aut vitalitate priuat, vt scripsimus in nostra OEconomia.

29 ὠ ἄλλω χρόνω] ἐν ὀλίγῳ χρόνω legunt exemplaria quædam manu scripta.

30 ἀλλὰ κὴ ἔνη ἐκ τὴ μεθόδου κακοπαθήσει] Hîc μέθοδον digressionem dicimus aut migrationem, quam facit fœtus laxatis membranis, cùm suo pondere in inferiorem vteri partem procumbit, ibiq; quadraginta diebus permanet, cum Cornario, μεταχώρησιν aut μεταβολὴν intelligentes. Caluus naturalem mẽsis octaui malignitatem accepit, qua pro natura sua ac more solito fœtum affligit, viam ac rationem communem dicere possumus.

31 πὲριγίνηται. πὲριγένεται μὲ] Sic quidem legunt ferè omnia exemplaria. Quædam verò πὲριγίνῃ μὲ semel tantùm legunt. Verùm eiusmodi repetitiones huic authori (vt omnibus Ionibus) sunt admodum familiares. Cæterùm illud (ὀλίγα ἢ ἢ τοῦτέων) de septimestribus fœtibus accipit Caluus, cùm de his qui ad nonum mensem peruenirũt, illiusq; initio editi sunt, accipi debeat.

32 οὔτε πόνοι] Sic omnia legunt exemplaria, verùm οἵτε πόνοι lego cum Interpretibus.

33 καὶ πλεῖστον ἀπέχει τὴν γνωείμων παιδίων] γνώεμα τὲ παιδία hîc dicuntur maximè vsitati & cogniti fœtus, hoc est communes & maximè familiares, qui maximè communi & vsitato partionis tempore, eduntur, hoc est, nono mense, vt scripsimus in nostra OEconomia. Hanc autem dictionem prætermisit Caluus. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ hîc ὅτε pro ὅτε legunt.

34 κὴ τὸ πλῆθος τὴ χρόνου ἐγκύνη κὴ τὸ μέγεθος] ἐγκύνη καὶ τὸ μέγεθος legũt exemplaria manu scripta. Ista autem malè distinguuntur in codicibus publicatis.

35 ὀκ νόσων κακοπαθέης ἀφιεμένης] ἀφιεμένοισιν legunt exempl. quædam, quæ secutus est Cornarius, præteriit Caluus, qui aliter hunc locum accipit, & quæ septimestribus debentur, nouimestribus fœtibus attribuit.

36 ὀνομάζεται δὲ τὰ πλακοῦντα] Hunc locum mutuatus est Arist. lib. 7. hist. animal. cap. 3.

37 ὀκοῖαι ἔλοξαι] Sic legunt omnia exemplaria, sed ὀκοῖαι ἔλεξα lego. Quædam etiam exemplaria εἴρηκω pro εἴρηκω habent.

38 θεωρεῦσι τὲ πὲὶ τοῖς πόσας] πὲὶ πόσας legunt exemplaria quædam, vt de imparibus accipiatur.

39 δύο δὲ πὲὶ δύο σωκεμένας] Sic legunt quotquot mihi licuit exemplaria videre, tum manu scripta, tum publicata, quæ certè immutare magna mihi est religio. Scio tamen Zuinggerũ & Allemãnium propter θεολογίαν hîc ἀσωκεμένας legere, & Cornarium priùs tantum membrum adhibuisse. Verùm aliud mihi videtur esse σωκάτεος & aliud συγζεύγνυσθ. vt σωκεμένα dicantur πτρόδες, quæ inter se copulatæ communi vinculo coniunctas faciunt septimanas. σωιζευγμένα verò sunt tãtùm coniugatæ neq; sunt inter se communi vinculo aut partium similitudine connexæ aut coniunctæ, sed secũdum quid, vt cùm trias suæ triadi iuncta est, in vna tantùm, aut in duabus simul septimanis. Sic enim σωιζευγμένα dici videntur, quòd vno tantùm veluti iugo contineantur, aliæ verò velut coniunctæ & vnitæ.

40 ὑποφύσιας μοῦνον ἔχουσα] ὑποφύσιας, ἕξεις exponit Hesychius, fortè hoc subindicato loco, vt scripsimus in nostra OEconomia. Sunt etiam excrescentiæ quædam carneæ in massa carnea apparentes, quasi protuberantiæ quædam, non rectæ & exactę membrorum dictinctiones.

41 καὶ ἐὸ ἕως αὐταὶ ὁρᾶ] Sic legunt omnia exemplaria quæ etiam secutus est Caluus, & ad dies referunt, vt hic diebus clariùs videant ac intueantur. αὐγὰς tamen quædam habẽt, quemadmodum legere videtur Cornarius.

42 οὐδὲ γελᾷ] οὐδὲ κλαῖ videtur addere Caluus, contra tamen omnium codicum fidem. Quod efficit vt φαυόμενα de titillatione acceperit Cornarius. Ea autem de re scribit Arist. cap. 10. lib. 7. histor. animal. Quædam etiam exemplaria hîc οὔτως pro οὕτως legunt.

43 δίχα τὴ μειείλω] Sic legunt exemplaria omnia publicata, quædam verò scripta μείρλω habent, quædam etiam μειέυλω.

44 ἕως ἑβδόμοις] Istud Caluus & Cornarius sequentibus iungũt, exemplaria tamen omnia ad præcedentia referunt, quæ non immutauimus, & secuti sumus cum Zuinggero, vt sit, κὴ λόγον τὴ χρόνου, πρὸς τὰς μοῖρας τὴ ἡμέρας ἑκάστας ἕως ἑβδόμοις. pro temporis ratione, & iudicationis facultate, quam habent menses & dies singuli ad septenarios collati, vel quæ est ad menses & dies singulos per septenarios numeratos.

IN LIBRVM DE OCTIMESTRI PARTV.

ΠΕΡΙ δὲ ὀκτωμήνου] Hic libellus minimè à superiore distingi debet, cùm vtriusque idem esse author videatur, vt & vsus & rerum tractatio satis indicant.

2 πρὸς τὸ πόκου γινόμενον] Sic Germanica legunt exemplaria, alia πρὸ τὸ πόκου, velut legit Caluus cum Cornario. Ego receptam lectionem non habeo cur mutem, si χρόνον subaudias, phrasi planè Græca.

3 ὑκτεται δὲ πολλὰ] ὑκτῇ τὰ πολλὰ legunt exemplaria quædam.

4 καὶ οἱ ὀμφαλοὶ] τὰ οἰόφθαλμοὶ legit Caluus, pudendo mendo.

5 λῷ δὲ κὴ τὸ μέσον ὀπόπτερον] Hoc sensu expeditior mihi lectio esse videtur, vt ἢ ὀμφαλοῦ φερομένε legatur, etsi φερόμενον legunt exempl. omnia, & ad fœtus inuersionem referunt Interpretes. Cornar. ἢ πὲριαγωγλὼ τὴ ὀμφαλοῦ legit, & ἢ κεφαλὴς omisit. Caluus cõtra, ἢ κεφαλῆς πὲριαγωγλὼ ποιήσῃ legit, omissis his verbis, τὴ ὀμφαλοῦ φερόμενον. Zuinggerus alium sensum secutus, vult hac magis capitis parte vmbilici circũlationem, dum puer vertitur, fieri, hoc est, iugulum aut ceruicem vmbilico intercipi & implicari.

6 λῷ δὲ κὴ τὸν ὦμον] Sic legunt omnia exemplaria, & αἰπτείνῃ, vt πύκνη repetatur. Sed αἰπτείνῃ legisse videtur Cornarius.

7 ἕξῆς τὰ μὲ ἀπόλεπ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, ὀξὲ ἧς tamen lego cum Caluo.

8 ὥςπ ἕφαῖ] αἷ τι τροφαὶ legunt exemplaria quædam M.S.

9 λῷ ὦ τὸ νοσηρὸν ἐπάρξαντα] λῷ ὦ τὸ νοσηρὸν ἢ legunt exemplaria quædam manu scripta.

10 ἤδη τὰ μὲ] πάπ τὲ μὲ legunt exemplaria manu scripta, & κὴ τὸ σῶμα τὲ καὶ τὰς ῥίνας, quę lubenter amplector cum Interpretibus omnibus. Deinde etiam πραιοῦσαι pro πρεῦσι lego.

[11] καὶ κὰ πνευμῶν] Hunc locum aliter distinguò cum Cornario, & pro ἔξω, ὀξὺ ὂν lego, cum scriptis quibusdam membranis. Quæ sanè effecerunt, vt longè aliter hunc locum sumat Caluus, & ἔξω de pueris in locum prodeuntibus intellexerit, & superiora verba de iis qui diutiùs in vteris permanserunt, perplexa admodum notione.

[12] ὡς νόσους πυέοισιν] Sic legunt omnia exemplaria. Caluus tamen ἀφαιρέοισιν legisse videtur, aut etiam vtranq; lectionem adhibuisse.

[13] μηδὲν ἓν σώματος] παιδίοισι μόνοις legunt exemplaria quædam Regia manu scripta, & προσέρχονται. Quædam etiam exemplaria manu scripta μήτρῃ pro μηνὶ habent, quæ secutus videtur Cornarius.

[14] κὰ πλὴν διάφυσιν] Hîc διάφυσις interstititium significat ac pediculum quo fructus arbori inhærescit, ex eaque dependet, quâ parte connatus est, quod quidem vmbilico in fœtu respõdet, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[15] κὰ ὡς συλλοχείας] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, sed συλλοχίαι legit Galenus in Exegesi, & ἀθροίσματα exponit, ex hoc loco, vt scripsimus in nostra OEconomia. Significatur autem pueris in lucem editis, apertas esse vias, per quas alimenta suscipiuntur, & excrementa repurgantur, quæ sensim irrepentia colliguntur, & in modum cohortis agminatim coaceruantur. Huc enim respicit quod scribit Galenus, translationem esse ductam ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς λοχοὺς συμπιπτόντων. Pueris enim iam recens editis in lucem, sensim alimenta ingeruntur, & excrementa veluti repentia coaceruantur. vt illud κὰ πὰς συλλοχίας pro coaceruationis & collectionis ratione rectè dici possit, qua notione ἀθροίσματα exponit Galenus. Quam Galeni explicationem mihi etiam Cornarius animaduertisse videtur, cùm dixit [iuxta modum quo agmina congregantur repentia.] Siue igitur de excrementis in vtero collectis, siue de his quæ extra vterum & iam editis pueris colliguntur, accipiatur, eadem erit vtrobique notio. Scio alium esse sensum Zuinggero, qui κὰ πὰς συλλοχίας, pro puerperij purgamentorum ratione sumpsit, συλλοχείας etiam Caluus συλλήψας & conceptus accepit. Sed mihi potior est Galeni explicatio & lectio.

[16] κραπεύῃ δ'.] Ista ad fœtus cum Zuinggero refero, vt validissimi fœtus videantur ad iniurias ferendas, tum externi aëris, tum peregrini victus, tum etiam ad eas quas in vtero pati coguntur affectiones, qui sole ad nos accedente in lucem prodierunt, aut qui sole connutriti sunt, hoc est, aëre ipso confirmati & corroborati. Possunt quoque de corporis partibus aut meatibus intelligi, qui iuxta partum molles & laxi, in seque subsident, aëre autem paulò post confirmantur & corroborantur, aut tumefiunt.

[17] ὧν ἡ ἡ λύσις] Variant admodum hîc exemplaria. Sic enim quædam legunt, alia post ἡ distinguunt, & ἡ λύσις sequentibus adscribunt, quædam etiam ὧν ἡ ἡ λύσις legunt, vt fit, post menstruas purgationes conceptum mulieribus fieri, cùm iis liberatæ & absolutæ fuerint, hoc est, finita purgatione menstrua, vt dixit Caluus, quemadmodum etiam liberis studendum desinentibus aut incipientibus mensibus, monet Hippocrates libris περὶ γυναικείων. Vaticana exemplaria ὧν ἡ simpliciter legunt, & ἡ λύσις omittunt, hoc sensu, post menstruas purgationes, si fluant, quoniam mulieres quædam, licet menstruas purgationes non experiantur, concipiunt tamen, in quibus purgationis ipsius tempus ad conceptum numerandum, aut ad partus dies conficiendos nullum adfert adiumentum.

[18] ὅσσον δὲ τῇ γυναικὶ] Hîc quoque admodum variant exemplaria. ὅσσον δὲ τῇ γυναικὶ Aldina legunt, Germanica δὲ omittunt, Vaticana δὲ ὅσσον τῇ γυναικὶ. Regia verò recentiora ὅσσον omittunt, & δὲ τῇ γυναικὶ habent. Quædam etiam Regia δυῶαι prætermittunt. Rursus quædam exemplaria αὐτὴ ἡ κάθαρσις legunt, quæ secuti sumus cum Interpretibus.

[19] καὶ πὰς αὐδφάσιν] τῇσι γυναιξὶ καὶ τῇσιν legũt exemplaria quædam manu scripta. Caluus vtranq; lectionem adhibuit, & τῇσι γυναιξὶ καὶ πὰς αὐδράσι legisse videtur.

[20] ὅτι ἡ νυμφεύη] Codices Regij manu scripti vitiosè legunt, ὧν οὐ μαίνη, ἡ μὴ ἡ ἡμέρη μίν. Cuius tamen lectionis vestigia retinere videtur Caluus.

[21] ὀ χαιρὶ λαβοῦσα] λαβούσῃ, legit Zuinggerus, exemplaria verò quædam manu scripta λαμβάνῳ quæ secuti sumus cum Interpretibus, & illud προτέρω, ad id quod posteriùs scribitur retulimus. Quò etiam respiciunt exemplaria quædam manu scripta, quæ pro περὶ διχομηνίου, ἀπὸ διχομηνίου legunt.

[22] πὰς ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίας] Post διακοσίας, ἡμέρας addunt exemplaria quædam manu scripta.

[23] ὅπηδὲ ὧν ἔξω] pro ὧν ἔξω, ἢν ἔξω leg. exemplaria quædam manu scripta.

[24] ἢ καθὰ ἐς πλὴν τελευταίου] Exemplaria quædam manu scripta hęc extrema verba sic legũt, ὧν καθὰ ἔχει τελευταίην περὶ ὁδὸν ἑκάστην. Quam lectionẽ secutus videtur Caluus, nisi quòd ἕκαστα pro ἑκάστην legisse videtur. Quædam etiam exemplaria habent, ὧν παρέχει πλὴν τελευταίου περὶ ὁδὸν ἑκάστη.

IN LIBRVM DE SVPERFOETATIONE.

ΟΚΟΤΑΝ ὑπικύσκηται] Hic libellus περὶ ὑπικύσιος in omnibus exemplaribus inscribitur, hoc est, de superfœtato, aut altero conceptu, etsi περὶ κυήσιος καὶ ὑπικύσιος, de fœtatione & superfœtatione indicaturam adscribat Hieronymus Mercurialis, quòd in eo de vtraque copiosè agatur, & ea quæ puerperis & prægnantibus accidunt, tractentur. Superfœtationis nobile exemplũ scribitur lib. 5. Epid. in muliere Larissæa, cui quadragesimo post partum die, præposterè conceptus fœtus eiectus est. Superfœtationem etiam luculentè probant, vno abortu duodecim egesta puerperia, & alia exempla quæ recenset Plinius lib. 7. cap. 11. Qui etiam vtrunque fœtum perferri scribit, vbi paululũ temporis inter duos conceptus intercessit. Nobilis quoq; Alcmenæ partus superfœtationẽ testatur, & quod scribit Plautus Amphytruone. Hodie illa pariet filios geminos duos. Alter decimo post mẽse nascetur puer quàm seminatu'st, alter mẽse septimo. Eorum Amphytruonis alter est, alter Iouis. Hic verò libellus, etsi ab Erotiano prætermissus est, inter θεραπευτικὰ recenseri potest, & ad libros περὶ γυναικείων annumerari, quia tamen de primis hominis exordiis & conceptione agitur, queq; ad prægnantes pertinent amplissimè exponuntur, ad reliquos physicorum libellos nõ temerè aggregari posse videtur.

[1] ὧν ὃ ἐν τῷ κέρατι] Hîc quædam de primo conceptu in altero contento addit Caluus, contra omnium codicum fidem.

[2] τὸ γονίμου ἀπολυθῆσα] Istud ad mulierem retulit Cornarius, quod mihi aptissimè ad vterum referri videtur, qui vitali fœtu priore liberatus, indeque laxatus & humectus, superfœtatum & præposterè conceptum postea etiam eiicit. Hic verò γόνιμον vitalem & maturum primum fœtum vocat.

[4] ὧν ἢ μὴ αὐτὴ κα.] ὑπικύημα pro ἀπικύημα lego cum Interpretibus, vt de superfœtato non de concepto intelligatur. Quòd si diutiùs in vtero moretur, nec confestim exeat, graues dolores, febrem, & profluuium album ac graueolens excitat, faciem, tibias & pedes tumor prehẽdit, vt in muliere Larissęa lib. 5. Epid.

[5] καὶ ὧν διέλυται] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria, verùm non sine mendi suspicione. καὶ ὧν ἀπόλυται legisse videtur Cornarius, & ad alterum conceptum retulit, qui si pereat, cibum auersatur mulier donec excidat. Caluus, si intus permaneat, dixit eodem referens, vt καὶ ὧν μὴ διέλυται, aut aliud quid, legisse videatur. Quòd si καὶ ὧν διελύθη legas, ad tumorem pedum & faciei referri potest, qui etiamsi dissoluatur, cibum tamen auersatur mulier, quoad exciderit quod præposterè conceptum fuit.

[6] ὀκπυίσκοιτ' δ'] Hic locus procul omni dubio corruptus est in omnibus exemplaribus, ξυμμεμίκη οὐ κάρτα lego cum Interpretibus omnibus. οὐ ξυμμεμίκη legi potest, deinde κάρτα ὑπεφαινομένων τῷ σημείων, aut vt in exemplarib. manu scriptis legitur, additis verbis, ἢ μὴ ὑπεφαινομένων, quam lectionem etiam secutus est Caluus. Quod sequitur legit Cornarius, συμμεμίκη δ' μᾶ τὰ ὑπικύματα τὰ ὑπικτιόμενα ὕστερον, &c. Legi etiam potest, κάρτα ὑπεφαινομένων τῷ σημείων, ἢ μὴ ὑπεφαινομένων, ὧν συμμεμίκη. τὰ δ' ὑπικύματα &c.

[7] μᾶλλον καὶ ὑπικινδυνος] ὑπικινδυνώς legisse videtur Cornarius.

[8] καὶ τὸ μὲ παιδίον] καὶ ὧν τὸ παιδίον legit Cornarius, pro δύρηφι autem οὐ ῥίμφα legũt exemplaria quædam manu scripta. Quam lectionem secutus videtur Caluus ex Vaticanis codicibus, cùm dixit, nec partus facile prodit. ῥίμφα enim εὐχερῶς significat & ῥαδίως.

[9] ὁκόταν γόνιμον ᾖ ἡνται] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, istamque lectionem secutus est Caluus. Cornarius tamen ὑ γόνιμον rectè legit, quem secuti sumus. Vngues enim cùm sint neruorum clausulæ summæ, firmitatis & soliditatis gratia à natura dati sunt, qui si deficiant, imbecillitatem summam indicant.

[10] καὶ ὁκόταν τὰ μὲ ὀν τῇσι μήρῃσι τῷ σώματος ᾖ, legunt exemplaria manu scripta.

[11] ἐλαπείω παχεῖ] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, & hîc ἐλαπέιον intelligi diximus, medicamẽtum aliquod fœtum exagitans & expellens, potiùs quàm elaterium ex cucumeris agrestis succo expressum, quod fœtum perdit, vt testatur Dioscorides. Crassum autem medicamentum aqua dilui vult, quò faciliùs illinatur, quam ad rem galbanum cum myrrha est conuenientissimum. Possunt autem multa eiusmodi medicamenta fœtus agitantia accommodari. Velut artemisias in muliebres desessus conuenienter adiici ad partus secundasque detrahendas, scribit Dioscorides. Idem anagyris folia difficulter parientibus adalligari testatur.

[12] ξηροτέρη ᾖ] Sic legunt exemplaria omnia, sed ξηρότερα lego, & ad τὰ αἰδοῖα refero.

[13] διαβοῦσας εἰς τὸ στόμα] διαβοῦσας lego. cùm tamen διαβοῦσαι legant exemplaria omnia.

[14] τὰ ὄνυχα] Hîc ὄνυξ vncum aut vncinum ferreum significat, instrumentum quo veteres εἰς τὰς ἐμβρυουλκίας τὰ ἐμβρυοτομίας vtebãtur, ἢ σιδηροῦν ὄνυχα vocat Galenus, quòd ad volucriũ adũcos vngues accedat. Alio nomine ἑλκωτὴρ καὶ ἐμβρυουλκὸς dicitur, vt scripsimus in nostra OEconomia, eumque ad fœtus immortui extractionem adhibet Hippocrates lib. 1. περὶ γυναικείων, vt ἰχθύνη libello περὶ ἑλκαπαρῶν ἐμβρύου.

[15] ἔπειτα πάλιν ἐγείσεται] Sic legunt omnia exemplaria, eamq; lectionem vt constantem, retinui, vt fit, rursus excitato opere, quod intermissum videbatur, ad ventris aut abdominis sectionem veniendum esse. Caluus in vnum cogens dixit, vt quasi distractum & diuisum sectione humerorum & capitis contusione corpusculũ, rursum in se cogi debeat. Cornarius rursus immissa manu dixit, vt πάλιν ἐνείρξαιτο aut εἴρξαιτο legisse videatur. Cęterùm lib. 1. περὶ γυναικείων, ea cautione fœtum extrahit, vt ne ventrem quidem discindi velit, aliòqui operosam nimis extractionem futuram.

[16] τὰ πὼ λέχω προεκπήδωσι] προεκκηδῶσι legunt exemplaria quædam manu scripta.

[17] ὡς περὶ ὀπὶ λασιοῦ] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, vbi lasanũ retinuimus ex Horatio, qui pueros lasanum portantes dixit, λασιοφόρους exprimẽs. Videtur autem sumi pro sella familiari, aut exonerandæ aluo idonea, aut pro tripode ollario, queadmodum sumit Caluus.

[18] ὅκως μὴ ἀποπαπαδὴν περὶ φύσιν] ἀποπαπαδὴν ὦ legunt exemplaria manu scripta quædam, quæ lectio minimè aspernanda est, etsi sic quoque rectè constat, vt ad χωλὸν referatur, vt fecimus cum Interpretibus.

[19] ἐπ' αὐακλιπτοῦ δίφρου] Sic legũt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, sed αὐακλιπτοῦ legimus, huncque locum bis expressimus in nostra OEconomia. Est autem hîc αὐακλιπὲς δίφρος, idem ferè quod αὐακλησμὸς Hippocrati lib. de artic. αὐάκλυδον aut αὐακλυπτὴλον exponũt. δίφρος simrliciter dicitur lib. περὶ γυναικείης φύσιος sella ad fotum adhibendum perforata, quæ hîc αὐακλιπὲς δίφρος, κλισμοὶ; vocat Homerus Iliad. θ, &c. καθέδρας αὐακλίσης ἐχούσας, sellas recubitorias.

[20] ὡς μάλιστα ξωεπιπαπᾶται] καὶ ξωεπιπαπᾶται legunt exemplaria manu scripta. Sic verò lib. 1. περὶ γυναικείων, ad partum accelerãdum & concussionem puerperæ moliendam, lectum à capite maximè excitatum & erectum machinatur Hippocrates.

[21] δίδοι πὼ λέχω] πὼ δὲ λέχω habent exemplaria manu scripta quædam.

[22] ἢ τὰ δίδυμα κύουσα, οὐ ὤκτε] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, verùm negationem rectè mihi videntur sustulisse Interpretes. Sensus autem est, gemellos velut eodem die concipiuntur, eodem etiam in lucem edi, cùm vno continentur inuolucro. Quod tamen non ita semper contingit, sed persæpe cuique suum est inuolucrum, idque interdum conspicitur, vt res ipsa satis indicat, ipseque Hippocrates attestari videtur extremo lib. περὶ φύσιος παιδίου.

[23] τοῦτο τὰ παιδία αἰτίζοα] ἀπίζοα ὁλιγοχρόνια exponit Galenus in Exegesi, hunc nimirum locum subindicans, vt scripsimus in nostra OEconomia, quam explicationem etiam Hesychius est secutus. Cùm primùm editos fœtus non malè intelligit Caluus, quibus non ante secandus sit vmbilicus, quàm moueri aut respirare senserimus. Cæterùm pro ἔχηται ἐνέχηται legunt exemplaria quædam manu scripta, vt sit ὦ τῇσι γονῇσιν ἐνέχηται, in partibus naturalibus hæreat, aut locellis, vt dixit Caluus. γονὰ nanque Hippocrati, τὰ γλυκυπικὰ μόρια, ἢ καὶ αὐτὴν πὼ μήτραν significant interprete Galeno, vt scribimus in nostra OEconomia.

[24] βιώσεται] Sic legunt exemplaria omnia. Caluus tamen οὐ βιώσεται, non temerè legisse videtur.

[25] κνίσσουσι γυναῖκα] Ista repetuntur lib. περὶ ἀφόρων iisdem pene verbis.

[26] ἢ τὰ χόλεια πελιδνὰ αὐτῇ] Sic distinguunt omnia exemplaria, sed αὐτὴν πιδυκόπα φέρῃ, legunt Caluus & Cornarius. Idem Cornarius ἀ πέξῃ legisse videtur: φροέπκεν autem malo cum Cornario, quàm προέπκεν, etsi τοῦτοι postea legitur, sed τοῦτο legit Cornarius.

[27] καὶ πίνῃ εὐώδεα] Post hæc verba Vaticanæ membranæ adscribunt, καὶ σιτοῖσι αἰσηρίφῳ. Quorum tamen non meminit Caluus.

[28] ὧν ὑσι κυίσκοισι] Codices quidam manu scripti legunt, ὧν ὑς κυίσκομένη γλῶ ὀδυρμὲ ἐδίῳ. Quam lectionem secutus videtur Cornarius.

[29] ὧν ἢ ἀπὸ προεδόπων] Exemplaria manu scripta ἢ ὧν legunt, & σκοτοδίνεται. Eadem quoque repetuntur lib. περὶ ἀφόρων, pene iisdem verbis, vbi tamen σκοτοδινῶται & χασμῶται legitur. Caluus etiam ἢ ἐὶ ὦ αὖ τοιέων μηδὲν legisse videtur.

[30] γωὴ ἢ ἢπς] Huc spectat aph. 46. lib. 5. vbi tamen Galenus παρὰ φύσιν τὰ ἀσφαλλόντος sumi vult, cùm præter mulieris naturam hîc accipi videatur. Caluus pro φλέγματος, πνεύματος legit, & vtranque lectionem secutus est.

[31] ὁ σίμαχος αὐτὸς] αὐτῷ legunt exemplaria quædam manu scripta, quam lectionem etiam Caluus agnoscit ex codicibus Vaticanis, etsi vtranque apposuit.

[32] ἀφικύμων] ἀεικύμων exponitur Galeno in Exegesi ἢ τὰ χόλεα εἰκύμων γινομένη. Erotiano verò μεγαλοκύμων, ex hoc loco aut libro περὶ ἀφόρων: istumq; locum expressimus in nostra OEconomia.

[33] ὧν ὧνι ὀδυῶαι] legũt exemplaria manu scripta quædam. Caluus etiam τὰ εὐώδεα ἐδίῳ καὶ πίνῃ legisse videtur.

[34] μὴ ἀλιφάσθω] καὶ μὴ ἀλιφάσθω legunt exemplaria quædam manu scripta. Hæc autem eadem repetuntur lib. περὶ ἀφόρων.

[35] ὧν ὃ μὴ, κακῶς.] ὧν ὃ μὴ, ὃν ὀῖσι κακῶς, legunt exemplaria quædam manu scripta, velut lib. περὶ ἀφόρων.

[36] ὧν μὴ προεδῆς] κλῶ μὴ προεδῆς legisse videtur Cornarius. forte verò ὧν προεδῆς, μηδὲ καθήσεις legendum videtur, vt lib. περὶ ἀφόρων. Hanc verò clausulam non videtur legisse Caluus.

[37] ὁ δ' αὖ ἡ ἀθώρηκτος] ἀθώρηκτος ὁ μὴ μεδύων exponitur Galeno apud Hippocratem, hoc subindicato loco, aut ex lib. περὶ ἀφόρων, vt scripsimus in nostra OEconomia.

[38] ἢ ἡνῖται ὑγρὴ] Sic legunt exemplaria omnia, vt & lib. περὶ ἀφόρων, vt ad mulierem referatur. Caluus verò & Cornarius ὑγρὰ legisse videntur, & ad pudenda retulisse.

[39] γωὴ ἢ ἢπς κυίσκεται μὲ] Hæc eadem repetuntur lib. περὶ ἀφόρων, eaq; de re agitur lib. 1. περὶ γυναικείων, & lib. περὶ γυναικείης φυσ. & aph. 44. & 45. lib. 5. Sic quoq; antea lib. περὶ γονῆς, fœtuum imbecillitatis & tenuitatis caulam, locellorum & vteri angustiam posuit, cùm in ampliorem magnitudinem dilatari non possent. Hîc porrò codices Regij manu scripti adscribunt veluti indicaturam quandam, περὶ γυναικὸς φθαρούσης δίμλωα.

[40] καὶ τῶπα πάτη δὶς ἢ τρὶς] Post hæc verba, quædam exemplaria manu scripta addunt, καὶ τῶπα καὶ πλέονα. Sed apparet istam lectionem desumptam esse ex lib. περὶ ἀφόρων, vbi tamen longè meliùs legitur.

[41] τοῦτοιν αἱ μῆτραι] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria. Sed lib. περὶ ἀφόρων meliùs, τοῦτης αἱ μῆτραι, legitur.

[42] ὧν ποτε αὖ ἄλλοτ] ὧν ποτ ὧν legunt exemplaria quædam manu scripta. Sed longè meliùs lib. περὶ ἀφόρων.

[43] τοῦτη χρὴ σικύλῳ ἐμπιῆσαι] Locus hic procul omni dubio mihi valde suspectus est. Exemplaria quædam manu scripta legunt, τοῦτη χρὴ ἐνῆσαι σικύλῳ ἐμπιῆσαι ἐς τὸ μήτρω. Qua certè occasione Cornarius σικύλῳ hîc de medicamento ex cucumere agresti (cucumerarium vocat) sumere videtur. Quædam etiam exemplaria manu scripta σικυῆσαι πιῆσαι legunt, queimadmodum etiam Aldina. At lib. περὶ ἀφόρων, vbi ista repetuntur, σικυῆς nulla fit

mentio, verùm sic legitur. τωτλῷ χρὴ κολόκυνθι τῷ μήτρῃ διεφυσῶντι ἢ μάλιστα προσδιδόναι, ἢ φαρμάκοισι ἔσιδε. Quæ lectio cùm rectè ferri possit, istam maximè suspectam reddit. Verùm locus iste de cucurbita Medica lata, ad vterum apponenda, quò ampliùs distendatur, & latior fiat, rectè accipi posse videtur, quomodo etiam Caluus sumpsisse intelligitur. Deinde illud ἀποπιῆσαι valdè suspectum est, etsi de cucurbita summouenda accepimus. Pro quo κύσει legitur lib. περὶ ἀφόρων. Quod tamen non legit Cornarius, sed pro ἀποπιῆσαι, διατείνῃ aut aliud quid adhibuisse videtur. Nos certè aliquando existimauimus ἐμπλῆσαι legi posse, aut πυκνῶσαι, vt de fotu per cucurbitulam, emolliendo & dilatando vtero accommodato, accipiatur, de quo agitur lib. περὶ ἀφόρων. ἐμπρήσθαι etiam legi posse aliquando suspicatus sum, vt sit ἐμφύσημα ποιῆσαι, & idem quod διεφυσῶσαι.

44 ὀκόδον προσείσαι] ὀκόδον δὲ προσείη] legunt exemplaria quædam manu scripta, & lib. περὶ ἀφόρων. ὅκως αὖ προσείσαι.

45 ὁκόταν δὲ ξηρὴ ᾖ] Sic habent omnia exemplaria, ὁκόταν δὲ ξηρὴ ᾖ, malim, vt libro περὶ ἀφόρων. Hîc verò Cornarius legisse videtur, μὴ τὸ δῆπφεα ἐῶσι δῆπρωσια, & δῆπρωσεσαν omisisse. Lib. verò περὶ ἀφόρων, & φανῆται τὰ δῆπρωσια legitur, & δῆπρωσεσαν meliùs. δῆπφαίνεσθαι verò aliàs Hippocrati de menstruis apparentibus effertur, vt & τὰ δῆπφαινόμενα dicuntur sine addito lib. 2. Epid.

46 ἐὼν εἰ ἡ μήτρη] ἢ ἔνι legunt exemplaria manu scripta quædam, & μὴ ἢ πνον. Quædam etiam διεφορῆς pro διεφθορῆς, vitiosè, vt tacuisse præstiterit.

47 καὶ μὴ ὀπτύχῃ ἑπέρως] Sic legũt quotquot licuit videre exemplaria, sed ἑπόω legit Cornarius. καὶ μὴ ὀπτύξῃ ἑπέρως videtur legisse Caluus, vt nec aliter causam consequi possis. Nos vetò peruulgatam lectionem secuti sumus, quæ etsi hoc sensu constare possit, non parum tamen mihi suspecta est. Quidam hanc lectionem adscribunt ex vetustis membranis. ἐὰν μὴ ὀπτύσθεν ἑπέρω ἐὰν χυθῶν &c. quæ ad nostram accedit. Deinde vbi τῷ πλῷ μήλῳ passim legitur, τῷπτω legunt omnes Interpretes.

48 ἧσσον δὲ δεήσοντες καύσιος] δοκεῖ καύσιος leg. exemplaria Vaticana & Aldina, quæ secutus est Caluus. κλύσιος etiam exemplaria quædam manu scripta. Quæ lectio non omninò aspernanda videtur. Vsus enim non temerè vtero adhibenda. Alia etiam exemplaria καῦσις pro καύσιος vitiosè legunt.

49 ὅσα δὲ κέγχρα ἔχοτσιν] ὅσα δὲ legunt exemplaria quædam manu scripta. Deinde pro αὐτὰ, αὐτὰ lego cũ interpretibus omnibus.

50 ἔπειτα πείσῃ] λειοτριβέειν legunt exemplaria quædam manu scripta.

51 κυήσιος δὲ παιδοποιίης] Hæc repetuntur lib. περὶ ἀφόρων, sed pro πωῦτο, ἐκεῖνο illic legitur; & σκληρὸς pro ξηρός.

52 ἢ ἀκρόπαχος] ἀκρόπλοος legunt exempl. quædam manu scripta.

53 ἢ ἐς τὸ ἐρχὸν κεκρύφῃ] κεκρύφῃ rectè legitur lib. περὶ ἀφόρων, de veteri osculo in anum procumbente & demisso.

54 ἢ τὸ χείλος δῆπδάλλει] δῆπδάλλει τῷ τραχήλῳ ἐφ' ἑωυτὸ lego, deinde ὁκόθεν σῶ ἢ τρηχὺς, ex lib. περὶ ἀφόρων. Cornarius legit, τῷ τραχήλῳ ὁκόθεν σῶ ἐφ' ἑωυτόν.

55 ἢ ἐλάσσονα] ἢ πλέονα videtur addidisse Caluus. Exemplaria verò manu scripta quædam ἢ πλέονα addunt. Sed aliter πολλὰ ἐλάσσονα legitur lib. περὶ ἀφόρων.

56 κῆ πῶ βλάβῃσι] δῆλῃ ἢ βλάβῃσι, ἥτις αὖ κωλύῃ videtur legisse Cornarius, vt scribitur lib. περὶ ἀφόρων, quæ lectio est purior, eamq; sequimur. Caluus verò aliter distinxit & legit, minimeque sensum assecutus videtur.

57 μὴ πυκνῶῃ ἢ καθάρσιος] πρόπρον ἢ καθάρσιος legunt exemplaria quædam manu scripta, velut lib. περὶ ἀφόρων, quam lectionem secuti sumus cum interpretibus. Eadem etiam exemplaria μὴ πάσσις legunt, sed μετὰ πάσαι legitur lib. περὶ ἀφόρων.

58 οὐ δοκεῖ ξυμφέρειν] ὧν οὕτω δοκεῖ ξυμφέρειν videtur legisse Cornarius, ὧν ὅτω legitur lib. περὶ ἀφόρων.

59 ἢ τὰ παχυτέρη] Sic legunt exemplaria omnia. παχυτέρη tamen malim, vt lib. περὶ ἀφόρων, & μολυβδίνη.

60 ἢ ἐσθέτω σκυτάλια ἐφθά] σκυτάλια σιδηρᾶ δὲ ἐφθὰ scribitur lib. περὶ ἀφόρων, quæ κωλῆα κρέα λιπῶν exponit Erotianus apud Hipp. Catellorum autem lactentium carnes pro cibo veteribus fuisse testatur Plin. lib. 29. cap. 4. & Oribasius Collect. 1. ex Mnesitheì Athenienſis ſententia eas collaudauit. Hippocrates quoque pluribus locis in variis affectibus in cibo non parum commendauit. Catulinam carnem esitauisse Romanos Plautus in Saturione refert, vt scribit Festus.

61 ἢ πολύποδα ὀνοῦνω ἐφθὰ] Sic legunt exemplaria omnia, ἐφθὸν tamen malim, vt legitur lib. περὶ ἀφόρων, & adscribitur ex quibusdam membranis manu scriptis.

62 καὶ μεγάλου] καὶ μεγεθικοῦ legitur lib. περὶ ἀφόρων, vt & in quibusdam membranis.

63 ὧν δέχηται διεκπείλω] ὧν δέχηται legit Caluus.

64 καὶ φύσει ἐμπιέζῃ] Hæc non leguntur in quibusdam codicibus manu scriptis vt nec lib. περὶ ἀφόρων.

65 δρίζῃ κυήσιος] δρίζῃ μὴ κυέσθαι κυήσιος legũt exemplaria quædam manu scripta, quæ secutus videtur Caluus. & aliud quid addidisse. Libro verò περὶ ἀφόρων vbi ista repetuntur, κρατίζῃ pro δρίζῃ legitur.

66 ἕως αὖ ὀκμαίνῃσι] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi & ὀκμαίνῃσι hîc legendum esse admonuimus ex Galeno in Exegesi, qui ὀκμαίνεσι legisse videtur, quod exponit ἀποκρίνει τὸ σπέρμα. Quam tamen lectionem Hieronymo Mercuriali acceptam referimus, & si vulgata lectio ὀκμαίνῃσι quodammodo ferri possit, vt per translationem desæuire dicatur, post seminis emissionem veneris impetus repressus ac remissus.

67 καὶ ἔπ δεόντων] καὶ ἔπ δὲ ὄντων, aut ἰόντων, cum Interpretibus lego & quibusdam codicibus manu scriptis, vt lib. 1. περὶ γυναικείων. Id autem in Hippiatrina à rusticis aliquando obseruatum animaduertitur, vt si quando marem generari cuperent, sinistrum admissarij equi testiculum obligarent.

68 φύλλα τῆς αὐτῆς] τῆς ἀκτῆς legunt exemplaria quædam manu scripta, sambuci folia, quorum crebra fit mentio ad suffitus in γυναικείων παρασκευαῖς.

69 κάστορος ὄρχιν] Sic castoreum dicimus, quòd scribit Plinius, Castoreum dici Medicis, eas partes, quas fibri Pontici sibi amputant periculo vrgente, ob hoc se peti gnari. † Idem castoris testes castora dici scribit. Galenus etiam κάστορον vocari scribit ὅτι ὄρχεις τοῦ κάστορος. * Cap. 30. lib. 8. † Cap. 3. lib. 32.

70 ὀπὸν σικύης] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, sed ὀπὸν συκῆς legunt omnes Interpretes, quos etiam secuti sumus, vt fici succum vel lac intelligamus, aliòqui etiam cucumeris agrestis succus sumi potest.

71 καρδαμώμου καρπὸν] καρδάμου legunt exemplaria quædam manu scripta.

72 κάστορος ὄρχιν] Post hæc verba κράδιον, ὄξος addunt exemplaria quædam manu scripta.

73 σκίλλης τὸ ὀπὸ τοῦ μέσου] Istud non legit Caluus.

74 καὶ πινέτω προσόσον χυλὸν] προσόσιον χυλὸν legit Caluus, προσόσον tamen habent omnia exemplaria.

75 ῥητίνιον. μέλι] ῥητίνιον secundo loco positum delent Interpretes, & cætera simul iungunt. Sic ramen stare possunt vt in exemplaribus omnibus leguntur, vt ea in subdititio aut pesso adhibeantur. Deinde resina & mel lana excepta per dies quatuor in subdititio apponantur.

76 καὶ λιβανωτὸ πυρώσας] Hunc mihi locum disertis verbis indicare videtur Galenus in Exegesi, cùm πυρώσας χόνδρους exponit, & addit, ἐρῃ δὲ λιβανωτὸ, thuris enim globulos, nucleos, aut granula, hîc indicari significat, vt expressimus in nostra OEconomia, etsi πυρώσας vitiosè legunt Galeni exemplaria.

77 κολοκυνθῆς ἀχείης] Sic legunt omnia exemplaria, sed πῶ ὀνπελώνιον, aut τὸ ἔνδον addunt Interpretes.

78 σμύρναν προσόντω] Myrrham primariam, hoc est probatam & Minæam, quam Troglodyticam vocant, quæ primæ est notæ, boniqúe odoris, & maximè ad Antidotos expetitur, intelligendam esse expressimus, in nostra OEconomia. Hæc eadem ἄκριπτος dicitur lib. 2. περὶ γυναικείων, & καλωνίη lib. περὶ γυναικείης φύσιος.

79 μέλιτος καὶ πάχος] ἢ πλάπς pro πάχος legunt exemplaria quædam manu scripta.

80 καὶ κράδης προσμιγνῦσαι φλοιὸν ξύων] Hanc lectionem vt minimè interruptam & valdè popularem secuti sumus cum Interpretibus, etsi Aldina exemplaria post προσμιγνῦσαι ἕτερον addunt, & lectionem disiungunt.

81 προσόντα λευκὰ] Sic legunt exemplaria omnia, sed Interpretes προσόντα λευκὰ καθαιρόντα legerunt. Aliôqui προσόντα λευκὰ dici possunt, vt ποιοῖ μέλανες lib. περὶ γυναικείης φύσιος, & lib. 2. περὶ γυναικείων, & καθαρὸς ἀρτεμισίη, artemisia pura & impermixta, hoc est, sola per se sumta, vt καθαροὶ σρόβιλοι, nucleipinei per se sumpti & repurgati, Dioscoridi.

82 ὅταν δὲ χαλάσειν αἱ μήτραι] χάνωσιν videtur legisse Cornarius.

83 φλοιὸν

83 φλοιὸν ἢ πλάσας] Sic legunt exemplaria omnia, vs sit cortice obducta, sed Interpretes omnes ἐφθὸν μέλιτι legisse videntur.

84 πῶ λευκῷ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Cornarius λευκῷ οἴνῳ legit.

85 ἡπίαλος πυρετὸς] ἡπαλὸς πυρετὸς legunt exemplaria quædam. ἡπαλῶς etiam alia manu scripta. Hunc autem locum in nostra OEconomia expressimus.

86 χῆ τῷτω γε ἀρνακίδας] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, & ἀρνακίδας pelles agninas cum villis & lana significare diximus. Galenus in Exegesi vocũ Hippocratis ἀρνακίδας ῥωῶνας exponit, hoc nimirum subindicato loco.

87 πάσσ μίξας καὶ ζέσας, ἐρηεισμένας ὁμοῦ θυμιῶ] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exẽplaria, tum scripta, tum publicata. Quod effecit vt publicatam lectionem secutus sim, & ἐρηεισμένας & ζεῶσα legerim. Sed certè mihi valde probatur Cornarij lectio, qui ζειὰς ἐρηεισμένας mihi legisse videtur, cùm (ammixta etiã zea fresa) dixerit. Ac fortè hunc mihi locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm ζειὰς ὀλύρας exponit, nisi quod ὄλυραν potiùs legendum existimo. Zeam autem (quæ frumenti genus est, & siligo Latinis dicitur) cum corticibus cõfractam, aut fresam, ad vteri fomenta adhibet Hippocr. lib. 2. περὶ γυναικείων. Istud autem rotum omisisse videtur Caluus.

88 σύκον μέλαν] Ante hæc verba καθαρτήριον pro indicatura quædam exemplaria adscribunt, quæ secutus videtur Cornarius.

89 καθαρτήριον προσθετέον] Hanc indicaturam non videtur legisse Caluus.

90 ὧν δὲ δῆπμιλια πολλὰ ῥήσσει] οὐ ῥήσσει legit Caluus.

91 ὧν δὲ μὴ καθαίρῃ τὸ ὕστερον] λεαίνει ὀν οἴνῳ legunt quotquot hactenus videre licuit exemplaria, quæ mendosa esse & corrupta satisapparet. ἐλαστέον ὀν οἴνῳ cum Cornario lego, cùm ad secundarum deturbationem elaterium sæpe adhibeat Hippocrates in muliebrium morborum tractatione, idemque oboli pondere ad puerperiorum repurgationem exhibeat, lib. περὶ γυναικείης φύσιος. Codices autem mẽdosos esse ex Caluo satis apparet, qui τὸ ὕστερον non legit.

IN LIBRVM DE DENTITIONE.

ΤΑ ΦΥΣΕΙ] Hunc περὶ ὀδοντοφυΐης libellum ad cæteros Physicos aggregauimus, quòd pueri primordia & naturæ veluti incrementa ac incunabula contineat, & ad ea referatur.

* ἢ οὕτως ὀλιγάκις] Sic legunt exemplaria omnia, quæ propter pluralitatem secuti sumus. Interpretes autem ἢ οἷσιν ὀλιγάκις legisse videntur. οὕτως autem ad dentium eruptionem refertur.

' οὐχ ἱκανῶς διακεκριμένον] Sic legunt quotquot huc vsq; videre licuit exemplaria. Caluus διακείμενον aut διακείμενα legisse videtur. Sed διωσημένον lego & διαλαμβάνῃ, vt mihi legisse videtur Interpretes.

* ἢ πολλάκις παρηθεῶσι] παρηθεῶσι lego, cùm tamen παρεκθεῶσι habeant omnia exemplaria.

' νομιζῃ ἐφίστασθαι] ὑφίστασθαι legit Cornarius, quæ lectio mihi arridet, etsi vulgatam secuti sumus.

' ἢ παλινδροκίσασι] παλινδρομήσασι ὀν ἰδιωμίοις, distinguunt omnia exemplaria, sed post παλινδρομήσασι distinguit Cornarius, & pro ὁμοίοισι νηπίοισι videtur legisse. Caluus ἢ παλινδρομήσασι initium sententiæ facit, & ὠμοῖσι pro ὁμοίοισι legit, etsi vtranq; lectionem adhibuit.

7 πολὺ δὲ χολῶδες αἱεμεῖσθαι] Exemplaria Aldina sic legũt hunc locum, πολὺ τὸ χολῶδες ἢ ἐὸν, ἢν ἀγαθὸν. ὀν ἢ οἷσιν παρεῶ μοίσιον ἕλκεσιν, ἀνεκχιῶδες κακὸν, μετὰ δὲ ἐς πρόσπις χρόνους &c. Sed vitiosa esse apparet.

' ὡς τὸ πολὺ] ὡς τὸ πολὺ malè legitur in Aldino exemplari.

IN LIBRVM DE CORDE.

ΚΑΡΔΙΗ] Hic libellus cordis substantiam & naturam perbellè exprimens, annectendus videtur libello περὶ ὀδοντοφυΐης vsus vt loquitur Plutarchus) explicatur Galeno lib. 7. de vtilitat. partiũ, & Plutarch. quæst. 1. lib. 7. Sympos. & Macrobio lib. 7. Saturnaliorum, & A. Gellio, lib. 17. cap. 11. De ea verò sic Rufus Ephesius. ἡ ἐπιγλωττίς τῆς μὲν τραχείας ἀρτηρίας πῶμα γίγνεται; τῆς δὲ εἰς τὸν σῦριγγα ἢ σιτία παραπομπῆς ὁδός. Et rursus, ὀπίσω δὲ, τὸ ἔνδον ὅθεν τοῦ βρόγχου, πῶμα γιγνόμενον τῆς ἀρτηρίας, ὅπερ καὶ πτερυγωμεν, ὑπὸ τῶ μηδὲν ἐμπίπτειν εἰς τὸν πνεύμονα. ἀναπνεόντων δὲ καὶ μετεωρόν ἐστιν, ὡς μὴ ὀπισθοκλύῃ τῶ πνεύματος ἀνῶσαι. Quod adhuc repetitur eidem. Author verò Isagoges Galeno attributæ, hunc istius vsum his verbis exprimit. ἡ δὲ ὀπιγλωττὶς οὐ μόνον τὸ σῶμα ὀπτῶματίζει. ἀλλὰ καὶ τῶ προφὶ τῶ ἀπὸ τῆς γλώττης οἷον ἀπὸ τοῦ αὐαχενίου διαπορθμεύει. ὡς γὰρ ἀφεῦσα, ὅθεν τὸν σῦριγγα ὑπὸ τὸ σῶμα τῶ βρόγχου ὑπορρεῖ αὐτῶ. Quæ quidem elegantia verba, cùm plurimùm hanc ad rem faciant, & vitiosè scripta sint nostris in codicibus, hunc in modum adscribẽda fuerunt. At verò vitiosè

1 Ἅ φύσει] Hunc περὶ ὀδοντοφυΐης libellum ad cæteros Physicos aggregauimus, quòd pueri primordia & naturæ veluti incrementa ac incunabula contineat, & ad ea referatur.

* ἢ οὕτως ὀλιγάκις] Sic legunt exemplaria omnia, quæ propter pluralitatem secuti sumus. Interpretes autem ἢ οἷσιν ὀλιγάκις legisse videntur. οὕτως autem ad dentium eruptionem refertur.

' οὐχ ἱκανῶς διακεκριμένον] Sic legunt quotquot huc vsq; videre licuit exemplaria. Caluus διακείμενον aut διακείμενα legisse videtur. Sed διωσημένον lego & διαλαμβάνῃ, vt mihi legisse videtur Interpretes.

* ἢ πολλάκις παρηθεῶσι] παρηθεῶσι lego, cùm tamen παρεκθεῶσι habeant omnia exemplaria.

' νομιζῃ ἐφίστασθαι] ὑφίστασθαι legit Cornarius, quæ lectio mihi arridet, etsi vulgatam secuti sumus.

' ἢ παλινδροκίσασι] παλινδρομήσασι ὀν ἰδιωμίοις, distinguunt omnia exemplaria, sed post παλινδρομήσασι distinguit Cornarius, & pro ὁμοίοισι νηπίοισι videtur legisse. Caluus ἢ παλινδρομήσασι initium sententiæ facit, & ὠμοῖσι pro ὁμοίοισι legit, etsi vtranq; lectionem adhibuit.

7 πολὺ δὲ χολῶδες αἱεμεῖσθαι] Exemplaria Aldina sic legũt hunc locum, πολὺ τὸ χολῶδες ἢ ἐὸν, ἢν ἀγαθὸν. ὀν ἢ οἷσιν παρεῶ μοίσιον ἕλκεσιν, ἀνεκχιῶδες κακὸν, μετὰ δὲ ἐς πρόσπις χρόνους &c. Sed vitiosa esse apparet.

' ὡς τὸ πολὺ] ὡς τὸ πολὺ malè legitur in Aldino exemplari.

1 ἢ οὕτως ὀλιγάκις] Sic legunt omnia exemplaria quæ videre licuit. Sed χῶνος legendum esse, ex χάνος crassi facta, in OEconomia nostra scriplimus. Codices verò scripti quidam pro χῶνος, βόθυνος adscribunt. Verùm glossamentum esse quoddam apparet. χῶνος enim Hesychio βόθυνος exponitur, & scrobem ac foueam significat. Hîc autem πλῆθος potus copiam cum Cornario diximus, cùm eorũ quæ assumuntur, hoc est, tam cibi quàm potus copiam intelligere possemus. Id verò quod statim subsequitur, per summum guttur sensim ac velut per rimam & latenter in arteriã aliquid potionis illabi, ad id nos induxit. Quod certè à Galeno rectè exprimitur & explicatur extremo lib. 8. de plac. Hippocr. & Plat. Vetus autem & multis argumentis agitata fuit apud antiquos quæstio Platoniq; assimulata, de potu ad pulmones peruadere. Cuius certè quæstionis authorem facit Hippocratem Plutarchus lib. περὶ Σπωϊκῶν ἀναπωμῶν, Philistione Locrensem, & Diexippum celeberrimos Medicos, eamque agitat probl. 1. lib. 7. Ἀπὸ συμποσιακῶν, ex quo desumpsit Macrobius cap. 15. lib. 7. Saturnaliorum, eaq; de re scripsit A. Gellius cap. 11. lib. 17. Noct. Attic. Author verò lib. 4. de Morbis potum ad pulmones deferri omninò negat. Istam autẽ de potu in pulmones sensim ac veluti per rorem illabente opinionem, videtur ex hoc Hippocratis loco mutuatus Plato, quam optimè explicat Galenus in fine libr. 8. de placat. Hippocrat. & Platon.

1 ὕπνον δὲ οἶνον] Hæc vulgata lectio omnibus exemplaribus cõtestata, hunc mihi sensum habere videtur, vt potus per guttur aut summam arteriam, eius parietes irrorando illabens, velut ex mamma exugi videatur, atque adeò sensim & pauca quantitate extillet, vt eius impetus paulatim influendo latere possit. Qui verò magna copia & auiditate ebibitur, in gulam & vẽtriculum demittitur. Eamq; lectionem hac ratione secutus sum. Mihi tamen etiam amplectenda videtur Cornarij *lectio, qui ἥδιον δὲ, & δίχα ῥωμῆς legisse videtur, hoc sensu, vt nimis quidem in gutur feratur, & quantam per rimam illabendo fallere possit. Caluus verò aliter mihi sumpsisse videtur, & illud ὕπνον οἶνον de exugendi voracium puerorum auiditate, ad potionem deriuasse, deinde, καὶ ὁκόσον αὖ οὐ λάθοι δίχα ῥύμης ἐστρυὲν legisse, cùm dixit quod molestat tussiculamq; mouet. ὕπνος autem Hesychio & Pollucimaeòν significat.

* *Quam & Æ. Portus sequi mauult.*

4 πῶμα γὰρ ἀστρεκὲς] Hîc οὕτως πολυπμήτου ὀπιγλωττίδος vsus vt loquitur Plutarchus) explicatur Galeno lib. 7. de vtilitat. partiũ, & Plutarch. quæst. 1. lib. 7. Sympos. & Macrobio lib. 7. Saturnaliorum, & A. Gellio, lib. 17. cap. 11. De ea verò sic Rufus Ephesius. ἡ ἐπιγλωττὶς τῆς μὲν τραχείας ἀρτηρίας πῶμα γίγνεται; τῆς δὲ εἰς τὸν σῦριγγα ἢ σιτία παραπομπῆς ὁδός. Et rursus, ὀπίσω δὲ, τὸ ἔνδον ὅθεν τοῦ βρόγχου, πῶμα γιγνόμενον τῆς ἀρτηρίας, ὅπερ καὶ πτερυγωμεν, ὑπὸ τῶ μηδὲν ἐμπίπτειν εἰς τὸν πνεύμονα. ἀναπνεόντων δὲ καὶ μετεωρόν ἐστιν, ὡς μὴ ὀπισθοκλύῃ τῶ πνεύματος ἀνῶσαι. Quod adhuc repetitur eidem. Author verò Isagoges Galeno attributæ, hunc istius vsum his verbis exprimit. ἡ δὲ ὀπιγλωττὶς οὐ μόνον τὸ σῶμα ὀπτῶματίζει. ἀλλὰ καὶ τῶ προφὶ τῶ ἀπὸ τῆς γλώττης οἷον ἀπὸ τοῦ αὐαχενίου διαπορθμεύει. ὡς γὰρ ἀφεῦσα, ὅθεν τὸν σῦριγγα ὑπὸ τὸ σῶμα τῶ βρόγχου ὑπορρεῖ αὐτῶ. Quæ quidem elegantia verba, cùm plurimùm hanc ad rem faciant, & vitiosè scripta sint nostris in codicibus, hunc in modum adscribẽda fuerunt. At verò vitiosè

in quibusdam exemplaribus πῶμα pro πῶμα legitur, quæ tamen secutus est Caluus, vt etiam vitiosè in omnibus codicibus καὶ δίψος, pro καὶ οὐ δίψος legitur.

5 ὅτι ἐστὶν ὀδοντωτὸς] Hic ὀδοντωτὸς actiuè sumi potest, vt quod curam nullã adhibeat, aut de victu parum sit solicitum. Et passiuè quoque, vt de quo cura parua sit, aut de cuius victu parua cura habeatur, velut sunt immunda animalia, quæ quouis victu vtuntur.

6 ὥσπερ ὀ] Hoc de secto iugulo exemplum mihi videtur hinc transcripsisse Galenus in fine lib. 8. de plac. Hippoc. & Plat. Cuius verba sunt, ἀλλ' εἰ καὶ ζῶον ὅ, τι οὐ ἐθέλοιας δι' ὑπομονῆς, ὡς κεκρωσμένον ὕδωρ ὑπομένειν πιεῖν εἰ δοίης, εἴτε κυκεῶ χρώμαι χρώσας, εἴτε μίλτῳ, εἴ τ' εὐθέως σφάξας αἱματίοις, εὑρήσεις κεκρωσμένον τὸ πνεῦμον. δῆλον οὖν ὅτιν ὅπερ φέρεται τοῦ πώματος εἰς αὐτόν. Quod effecit vt hîc λαιμὸς, τὸ φάρυγξ ἢ βρόγχον, hoc est guttur & arteriæ summum significare videatur, cùm propriè de gula dicatur, vt aliàs scripsimus. Ideóque λαιμὸν αἱματίμεναν, iugulare indicat. Quinetiam Plutarchus sectæ arteriæ exemplum sumit, per quam veluti per fistulam humor ebibitus, canali rupto erumpit, neque ampliùs deglutitur. Quod etiam assumit Macrobius.

7 εἰ εὐστρεπίζοι τὸν οὐρανόν] De potu quòd arteriam apparet aut instruat, ad verbum dici potest, hoc est, viam quandam pulmoni ad recipiendum potum instruat, propter id quod paulò pòst sequitur. ἀλλὰ ἴνα καὶ λείῳ ὁδὸν οἱ παρέχῃ ἡ ὀδοντωτὸς. Quod non nisi potu ad arteriam conuerso aut vergente fieri potest.

8 ὕδωρ αἰμῶδες ἔνερον] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, sed ἀνορῶδον legendum esse diximus in nostra OEconomia, vbi hũc locum subnotauimus, & istam dictionem αἰμῶδες exposuimus. Sic autem legisse Cornarium apparet, etsi ἀνόρον ὕδωρ, incidens aqua legi potest. Sic enim meliùs quàm quòd ἔνερον ὄχλον, quidam ex hoc loco molestiam in vrina annotant. Cæterùm pro ἀθεύχῃ, παρέχῃ legendum videtur, sicq; legisse videntur Interpretes, etsi vulgata lectio ferri potest.

9 τὸ δὲ δι' ὃ ὁρμᾶς] Sic quidem legunt exemplaria ferè omnia, quedam etiam δι' ὃ τὴν ῥῶμης, vt antea. Sed Cornarius δι' ὃ τῆς ῥωμῆς legisse videtur, quem secutus sum. Caluus pro ὀδοντωτὸς ὀδοντυξὶς legisse videtur.

10 ὑποπτῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, verùm ὑποπτεύῃ legisse videntur Interpretes, deinde pro χωρέῃ εἴῃ, χωρέει, vt habent exemplaria quædam.

11 τοῦτο καὶ διαίρει] ὀν τοῦτο legunt exemplaria quædam. Hic mihi verò fuliginosorum excrementorum per os progressum innuere videtur. Aër autem in pulmones attractus, cordis æstum mitigat, vt & aqua in eius inuolucro contenta, eius immoderato calori moderatur, efficitque vt ipsum continuò madeat, & ne vehementer aut assiduè exiccetur prohibet, faciliorémque illi & liberiorem motum præstat. Quare eleganter πὼ ξυμβιόεος πόθης ἐπιμφοείλω vocat, vt quæ connatæ & ingenitæ affectioni auxilium ferant.

12 ἡ καρδίη μυῶδές ἐστιν] Lib. 4. de Morb. ἡ καρδίη στερεόν τι χρῆμα καὶ πυκνόν ἐστιν, καὶ δι' ὅπτου οὐ πνεῖ. Rursus, ἡ καρδίη στερεή τε πυκνή ἐστιν, ὥστε μὴ νοσέειν ἀπὸ τῆς ἰκμάδος. Est enim cordis caro densa & dura, fibrarum quibus intexitur spissitudine compressa, solida & firma, ad robur & iniurias ferẽdas accommodata, vt scribit * Gal. quod hîc πίκνωμα σφικὸς dicitur, carnis duritatem, spissamentum, crassamentum ac spissamentum denotans. καρδίη Rufo, ἢ σύγκρισιν μυώδης ἢ καὶ νευρώδης, παλλομένη σωματικῶς σφυγμοῦ κινήματι. Cùm autem cordis caro musculosa esse videatur, in quo à musculo differat, rectè scribitur Galeno cap. 8. lib. 6. de vsu part. curque multiplices fibras nactum sit, vt & lib. 7. de Anatom. administr. vbi musculi cordisque substantiam negligentiùs inspicienti, nihil differre scribit, neque tamen musculum esse vult, sed illi actionis præstantiam, & motum ex tota sua substantia inesse.

*Cap. 8. lib. 6. de vtil. part.

13 ὁμαλέῃ τῇ ἑπόρῃ φλεβὶ] Insignem illam venæ cauæ propagineni intelligit, quæ septo superato, ad cordis basim dextrã procedens, sinistro ipsius latere adaperitur, & in dextrum eius ventriculum, ad humiliorem basis sedem, amplo patentique admodum orificio inseritur.

14 ἡ δὲ δεξιὴ φημὶ] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, atque hunc mihi sensum habere videntur. Et hic dexter, inquam, ventriculus in sinistris, vt de dextro vẽtriculo se sermonem facere innuat, quem dextrum in sinistris vocat, quòd etsi cordis situs medium thoracem occupet, dextra tamen mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protenditur, vt videatur totum cor in sinistris sedem firmasse. Cornarius tamen ἡ δὲ ἐν λαιοῖς legit, & de altero, nempe sinistro, cordis ventriculo accipit. Istud verò omisit Caluus.

15 καὶ λαχαροῤῥέστερη πολλῷ] Sic legunt exemplaria omnia, quod effecit vt λαχαροῤῥέστερον laxiorem, hoc est, molliorem dextrum ventriculũ esse dixerimus. Cornarius magis inanem dixit, hoc est, non ita distentum ac durum. Dexter enim vẽtriculus cùm pulmonis gratia conditus sit, & sanguinem contineat, mollior est sinistro & laxior, ideóque sanguineus ab Anatomicis dicitur, quod etiã scribitur Galeno cap. 11. & 16. lib. 6. de vsu part. Molliorem etiam dixit Caluus, vt λαπαρωτέρη legisse videatur. Dexter autem ventriculus sinistrum amplitudine & capacitate superat, vnde πάμπαν εὐρυκοίλιος dicitur.

16 ἀλλ' ἐξαπαλείπει τὸ οὐρανὸν] Hunc locũ in nostra OEconomia exposuimus, simúlq; indicauimus οὐρανὸν hîc sumi pro extremo cordis mucrone, nonnullósque οὐρίαχον non malè legere, mihi verò τὸ ὀξύμυρον videri rectè scribi posse, quod ἔρεμνον exponit Hesychius, vt summus cordis mucro accipiatur, caudã dixit Cornarius, vt istam etiam lectionem secutus videatur, nisi quòd pro ἐξαπαλείπει ἐξαπαλοῖ, aut ἐγκαταλαμβάνει legisse videtur. Innuitur autem his verbis, dextrum cordis ventriculum, etsi sinistro sit capacior, deorsumque magis vergat, extremum tamen mucronem non comprehendere. Sed cùm hanc formam à basi ad mucronem vsq; cor retineat, rectè ἐξαπαλαμβάνει mihi legisse videtur Cornarius.

17 πῶλεῖον ὃ ἔχει] Sinistri ventriculi septum mihi intelligere videtur, quod parem crassitiem & naturam cum cordis substantia sinistrum latus constituente nactum est. Ea verò dextri ventriculi substantiam crassitie multis modis superat, & vndique æquè crassa visitur, præter quàm in basi, vt satis constat. Septum verò illud concauum, non vt dextro latere gibbum & extuberans esse conspicitur, ideóque in scrobem excauatum esse dicitur, etsi pro ἐμβεβόθρωται, ἐμβεβέρωται legisse mihi videtur Caluus, nisi si vtranque lectionem adhibuit.

18 ἀλλὰ δὲ ἤδη] His verbis arteriæ venosæ ductum in pulmones & vsum mihi intelligere videtur, quæ ex sinistri ventriculi demissiore parte enascitur, & in duos truncos diuisa, dextro in dextrã pulmonis sedem dispergitur, sinistro etiam in sinistram pulmonis regionem protenso. μετὰ πεσσωνῖς autem ad vię promptitudinem aut facilitatem referri cùm possit, æquiùs tamen visum est ad vsum respicere, vt blandam caloris moderationem ac castigationem indicet. Aëris enim attracti & mitificati excrementa fuliginosa in cordis systole, promptè per arteriam venosam expelluntur. Atq; ex hoc loco ἡμωείν paulò antea castigationem & pœnam significare potest, cùm innatę affectionis moderationem, medelam, & auxilium indicaret.

19 ἄμφω γε μὴν δασεῖαι] Vtriusque cordis ventriculi superficies etsi perquàm inæqualis est, multisque quasi foueis in carneam substantiam insculptis obsita, ea tamen inæqualitas in sinistro ventriculo longè maior est, magisque insignis.

20 τοῦτο δὲ παχύτερον] Innuit sinistrum ventriculum crassiori substantia esse constructum ad calidi innati robur custodiendum. Sinister nanque cordis ventriculus, tantò crassiore substantia quàm dexter ventriculus constituitur, quantò materia quam continet leuior, rarior, velocior & transpiratu promptior est, quàm quæ dextro ventriculo continetur. Ita quoque hic sinister cordis ventriculus, aërem ex pulmone per arteriam venosam attractum, ad se dilatato corde allicit, eóque ad calidi innati temperationem, & spiritus vitalis substantiam vtitur, Hunc aërem concoquens & præparans, vt vnà cum sanguine in totum corpus distribuatur. *Galenus certè sinistrum vẽtriculum ex crassiore & densiore substãtia conditum esse vult, quòd spiritum leuem contineat, dextrum verò ex tenuiore & molliore, quòd sanguinem grauem quidem suo pondere complectatur, idque ad cordis æquilibrium, & ne in alterutram partem propenderet. Mirum autem subit, hîc tam appositè internam sinistri ventriculi constructionem crassam & asperam ad calidi innati robur conseruandum à natura esse conditum adscribi, simúlque ventriculorum superficiei inæqualitatem quibusdam cauis, veluti foueis multis obsitam, hîc tam elegantèr depingi cùm huius rei ne vlla quidem apud Galenum libris de vsu partium, sed leuis tantùm lib. 7. de Anatom. administr. ac velut perfunctoria fiat mentio, cùm βοθύνους vocet. Porrò cùm in omnibus

omnibus exemplaribus ἄκρα θῶμα ῥηϊδιον scribatur, eam lectionem hoc sensu retinuimus, mirum esse, cùm in sinistro cordis ventriculo non nisi aër & spiritus contineatur, eum esse à natura crassiorem & asperiorem conditum, cui tamen continendo leuis quædam substantia longè accommodatior esse videatur: Cùm tamen non parua sit suspicio, οὐ θῶμα ῥηϊδιον legendum esse, vt nemini mirum videri debeat, ad aërem inspiratum & intemperatum continendum & concoquendum, intus asperum & multis insignibus cauitatibus inæqualem, crassaque substantia à natura fuisse conditum, ne aër facilè dissiparetur aut expiraret. Atque illius rei causa subiicitur ὥστε καὶ παχύτερον &c. Sic enim Galenus cap. 10. lib. 6. de vsu part. spiritus vasa crassis & densis tunicis constare, sanguinem verò continentia, tenuibus & raris, probat.

† *Cap. 16. lib. 6. de vsu part.*

21 αὖτον πνευματικὴ φύσιος] Huic loco aptissimè conueniũt quæ scribuntur à Galeno in fine cap. 7. libr. 6. de vsu part. his verbis: ἐπεὶ δίνωμ ἡ καρδία τὸ ἐμφύτου θερμασίης ἢ δοικεῖται τὸ ζῶον, οἷον ἑστία ὑός ὅτι ὁ πνεῦμα, παῦ μὲ οὐ οὔτω μόσχον αὐτῆς εἶη κύκλου, ἀλλὰ μᾶλλον ὅσον ἡ χρεία τοῦ πυρὸ τῷ ζῴῳ διαφυλάξῃ τῷ ζῳλῳ. ἔστι δὲ δὴ ὦτα δυοῖν ἀγγείοιν σῶματα, κατὰ τὰ ἀρίστερον αὐτῆς κοιλίαν, ὧν ὅς ἱαῖοῖς ἔθος ὀνομάζειν ὅτι πνευματικόν. διὰ τὸν δὴ οὖτον τὸν τρόπον ἡ καρδία, διὰ τὸ μικροτέρου, πᾶς κατὰ τὸ πνεῦμα, διὰ δὲ τὸ μείζονος ἁπάσας τοῖς κατὰ τὸ ζῶον δεῖν ὑπηρέταις σωτεχάς.

22 ἀγχοῦ δὲ τῆς ὀκφύσιος] Vide Galenum capit. 15. lib. 6. de vsu part. vbi auricularum cordis vsum & positum describit, eíque dicuntur ὦτα νευρώδες τὲ καὶ κοῖλαι περὶ τὸν τρόπον ὀδοντωτὸς ὑπαμάροντα, χαλαεὰ μέν. Rufus ἐν τῇ περὶ αὐτῶν τρόπου μορίων, ὦτα τῆς καρδίας dici scribit, ὦτα ἐκπόρευσιν τῆς κεφαλῆς ὡς πῶρ τοῦτο κοῖλα, καὶ μαλακὰ, καὶ κινητὰ, ἐν ᾧ πᾶσα σπύζῃ ἡ καρδία.

23 πρόκματα δὲ ὅτι ἐστὶ] Gal. cap. 15. lib. 6. de vsu part. ἄκοιον μάτιω ὦτα τῆς καρδίας ὦτα γέγενεν, ἀλλ' ὀνόμασαι μάτιω. οὐ γὰ σμικρὰ ἔοικεν αὐτῷ ἡ χρεία τοῖς ζῴοις ὑπαάρχειν. Et rursus, ὀνόμασαι δ' οὕτως, ὅτι ἀπὸ χρείας, ἢ ἐνεργείας ἔνος, ἀλλ' ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος, ὅτι τῆς καρδίας ἐκκρέοθεν, ὡς πῶρ τῆς κεφαλῆς τῷ ζῴου φαίνεται τὰ ὦτα. Eadem quoq; scribuntur Galeno lib. 7. de Anatom. administrat. vbi eas esse scribit ὑποφύσεις πνευμωδεστέρας καὶ θερμοτεστέρας. Rufus quoque, ὑμένας παρ' ἑκάτερα πλατείας ἀδροειδεῖς vocat, διὰ τὸ περὶ αὐτὸν (τὸν καρδίαν) ὠοειδοῦς ἐρμαπάσαι.

24 διὰ τὸ πλατικὸν] Sic legunt omnia exemplaria, ideoque hanc lectionem retinuimus, etsi πλαστικὸν legisse videntur interpretes. Significat autem effusum extra venas sanguinem & distẽtum, visceri soliditatem exhibuisse, πλαστικὸν tamen malim.

25 παρίθηκεν αὐτέω φύσεις] Hanc etiam follium similitudinem vsurpauit Galenus, sed non eodem modo ad aures transtulit.

26 οὐλομελῆ] Illud ὑλομελῆ tam naturæ cordis propriam, quàm continuam aut perpetuam motus agitationem, quæ illi ex tota visceris substantia inest, significat, vt κατ' ἴδιον propriam cuique auri insitam, & peculiarem naturam, ex qua colligit auriculas cordi flabelli loco aut ventilabri esse attributas. Cor autem actionis suæ præstantiam, hoc est motionem, ex sua visceris natura, & toto ipsius corpore ostendit Galenus libro 7. de Anatom. administrat. ideoque thorace exemptum etiam diu moueri. Cæterùm ἴδιος αὖ, pro ἴδιος αὖ legendum.

27 διὰ τοῦτο δὲ φημὶ] Hic mihi huius subobscuri loci sensus esse videtur, vt velit cordis substantiam internam, per vasa quæ ventriculos subeunt, refrigerari, externam autem per aures veluti ventillari, cùm tamen scribat* Galenus, magnæ arteriæ propaginem cum vena quæ circa cordis ipsius caput obtuluitur, & in omnes ipsius partes, ad deferendum alimentum dispergitur, circumferri, & in omnes partes distribui; quæ & ipsius arteriæ magnæ tanta etiam ipsa est propago, quanta prædictam venam maximè sit refrigeratura, caloríque natiui externarum cordis partium temperiem probam conseruatura. Cæterùm φλεβία dicuntur, quæ ex ventriculo sinistro subeunt, ex corporis substãtia quam nacta est arteria venosa, vt & ἀρτηείλω vocat, quæ ex dextro oritur, quæ est vena arteriosa, quòd arteriæ corpus nactum sit. Quam appellationem veteribus vsurpatam fuisse scribit Gal. lib. 7. de Anatom. administr. qui sine appendicibus ea vasa vocarẽt, cùm tamen appendicibus adiectis appellare præstaret, his verbis. οἷς δ' ἀνεν πεφυθήκης ὀνομαζόντων αὐτὰ, ἅνες μὲ τῇ σώματος περὶ ἔχον οὐσία μόνη, ἅνες δ τῇ χρείᾳ. κατὰ μὲ οὖν τὸν σωματικὸν οὐσίαν, ἀρτηεία μὲν δεῖ τὸ τῆς δεξιᾶς κοιλίας ἐκφυόμενον ἀγγῖον. φλεὶ δ τὸ τῆς ἀριστερᾶς. κατὰ δ τὸν χρείαν, ἅμπαλιν ἀρτηεία μὲ τὸ τῆς ἀριστερᾶς, φλεὶ δ τὸ τῆς δεξιᾶς. Ac ibi quoque Galenus variam & dissentientem inter se horum vasorum appellationem apud veteres fuisse adscribit.

* *Cap. 17. lib. 6. de vsu part.*

28 ἔστι δὲ τὸ θερμὸν] Sic legunt exemplaria omnia quæ vidimus. Interpretes tamen omnes negationem addiderunt, quòd sinister cordis ventriculus calidi natiui fons ac sedes esse dictus sit. θερμὸν tamen in dextro ventriculo inesse dicitur, hoc est, calidus humor, nempe sanguis, vnde sanguineus dicitur; vt & sinister spirituosus.

29 ὥσπερ διὰ τοῦ πόθλου] Id videtur de vena arteriosa dici, quæ ex dextro cordis ventriculo oritur, multò minori quàm caua orificio, quę huic etiam inseritur. Minùs amplam autem habet capacitatem, quòd corpus habeat arteriosum; sufficiens tamen ad ipsius ventriculi refrigerationem, ne ampliore aëris ingressu euinceretur. πόθλον autem vocat calidam cordis naturam sibi insitam (vt antea) quæ tamen non eadem est quæ in sinistro, propter affluentem ex vena caua sanguinem.

30 κηδόνας ἐμβάλλουσιν] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, vbi κηδόνη villos & filamenta dici scripsimus. Cæterùm mihi fibras illas intelligere videtur; quæ ex inferiore sede trium illorum membranorum processuum frequenti serie enascuntur, & per ventriculi amplitudinem deorsum ductæ, eiusdem lateribus iuxta ipsius mucronem adnascũtur, & in cordis solidam substantiam inseruntur. Hæque membranarum extremitates, Herophilo neruosa corpuscula dicuntur, vt scribit Galenus cap. 6. lib. 1. de plac. Hippocr. & Plat. Ex quo fortasse effectũ est, vt huius loci authoritate ductus * Aristoteles, has fibras & neruosa corpora, neruos esse existimarit, & cor neruorum principium esse affirmarit. Porrò in quibusdam exemplaribus, ἀορτῆρσιν pro ἀορτῆσιν legitur, vt aliàs apud ᵍ Hippocratem, ambigua sanè lectione.

* *Cap. 4. lib. 3. de part. animal.*

ᵍ *Lib. de locis in homine.*

31 ἔστι δὲ αὐτῶν ζῶνες] Has membranas intelligit quæ cordis vasorum radicibus, ipsorumque exortibus adnatæ sunt, ac præcipuè eas quæ σιμοειδεῖς dicuntur, quòd dimidiati circuli imaginem repræsentent, quæ arteriæ magnæ & venæ arteriosæ orificia claudunt. Cùm autem par vnum dicit, membranarum illum arteriæ venosæ circulum intelligit, ex cordis substantia enatum, qui in duos processus diriminitur, quas duas membranulas vasis orificium claudentes dicunt Anatomici, idque non omninò exquisitè, ne fuliginosis excrementis exitũ præpediant. De quibus omnibus aptissimè scribit † Galenus lib. de vsu part. & lib. de Anatom. administrat. & lib. de plac. Hippocr. & Plat. adeò vt earum compositionem & structuram, tum etiam vsum, non sine admiratione contemplari possis, quod hic etiam apertè innuit. Cæterùm ἀθεφρὲ; cùm legãt exemplaria omnia, ἀθεφρέες tamen malo cum Cornario, & θυρῆσι lego, etsi θύρεσι passim legitur, & αὐτῶν pro αὐτέων.

† *Cap. 14. lib. 6. Lib. 7. Cap. 5. lib 6.*

32 καὶ πὼ καρδίῃ] Istud antiquum sacrificiorum ritum respicit, in quo cor eximebatur & aris imponebatur, vt de rerum euentu certior diuinatio institueretur, cuius meminit Galen. cap. 7. lib. 2. de plac. Hippocr. & Plat.

33 τοι δὲ ἐμπεχανήσασι] τῇ δὲ fortè pro τοῦτο τὸ. Quod verò sequitur ad eam opinionem refertur, quæ præcipuam animæ vim, eiusq; principatum in corde constituit, quam secuti sunt multi nobiles philosophi, imprimísque Chrysippus, & ex parte Praxagoras, ac Aristoteles, aliiq; magni nominis viri, vt scribit Galenus libris de plac. Hippocr. & Plat. 1. 2. & 3.

34 εὐπορέῃ δὲ τὸν θρέψιν] Videatur innuere cor nutriri ex spirituoso illo & defæcato sanguine, quem ex dextro ventriculo in sinistrum per latentia & cauernosa septi foramina haurit, & in totum corus per arterias cum vitali spiritu defertur, vt scribit ᵍ Galenus. Est tamen alia cor ipsum nutriens vena, quæ in id variè dispergitur, & cordis basim coronæ modo cingit; quæ ex vena caua, non à corde oritur, nec ab eo sanguinem accipit, vt testatur etiam † Galenus. Quòd autem διαβαλλουσι τὰς ἀκτῖνας dicit, id ad facultatem cordis pulsantem, aut ad spiritus vitalitatem, quam cor per arterias in totum corpus distribuit, referri debet. ᵍ *Lib. 3. de fac. natur.* † *Ibidem.*

31 ὅτι οὐ κατὰ φύσιν] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, tum scripta, tum publicata. Quod accipi hac notione potest, vt arteria magna ex ea quæ ad spinã perreptat in totum

ventrem distributa, eas partes depascitur, & vt per totum corpus, ita ad eas etiam partes alimentum non naturale distribuit. Non naturale autem alimentum vocat, vitalem spiritum & halitusum illum sanguinem, qui in totum corpus defertur, cùm membra corporis non puro & tenui, sed crasso & turbido sanguine nutriri constet, vt scribit † Galenus. Qui quidem sanguis crassus, naturale alimentum dici potest, vt sanguis alens vocatur Galeno libr. 6. de plac. Hippocr. & Platon. vti purus ille & tenuis, spirituale alimentum rectè vocari potest, vt innuere videtur Galenus lib. 2. de placit. Hippocr. & Plat. cap. 15. Caluus tamen Ὁ ἦπερ καὶ φύσιν longè aliter legisse videtur.

† *Lib. 3. de Natur. fac.*

16 ὅκως εἰ μὴ αὐξοιτο] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia. Videtur autem mihi significare membranas illas tres συμπεπεδεῖς dictas ad orificium arteriæ magnæ adnatas, prohibere ne ea quæ in arteria continentur, suo exitu sanguinis ad eam delationem remorentur aut retardent, cùm eis exitum occluserit. Earum autē membranarum causa, plus à corde accipiunt arteriæ, & reddunt quidem minùs, etsi non ita ad vnguem os magnæ arteriæ obstruere videntur, vt nihil per eam reddatur, vt scribit Galenus libello de vsu pulsuum. Alimētum autem in fluctuatione constitutum vocat, quod in motu est, & in arteriam defertur. αὐξοιτο autem lego, non vt exemplaria quædam αὐξοιτο, & ἀποκλείῃ.

17 Τροφῆς οὖν ἡγεμονικῆς] Τροφὴν ἡγεμονικὴν hîc vocat alimentum primarium ac præcipuum, naturale, & quem anteà alentem sanguinem ex Galeno diximus, hîc βλεπόμενον αἷμα vocatur aut βλεπομένη Τροφή. Arteria autem spirituoso & tenui sanguine redundat, eumque cum vitali spiritu in reliquum corpus distribuit.

38 ἀποσφαγῆτος τοῦ ζώου] ἀποπεγῆτος legisse videtur Caluus, congelato animali, hoc est, mortuo.

39 Φυσᾶν δὲ οὐδὲν τῷ ἀγγείῳ] Sic maxima pars codicum legit, etsi quidam πρὸ ἀγγείου habent.

40 ἐς πνευμονος αἷμα] Sic quidē legunt exemplaria omnia. Cornarius ἐς πνεύμονος ἀγγεῖα legisse videtur, & πεφυκόν.

41 τὸ αἷμα δὲ] Sanguis plurimùm habet aquæ terreæque substantiæ (vt scribit Galen. lib. 1. Salub.) Ideoque sua natura frigidus videtur, per accidens autem calidus, per spiritum & calidum innatum, quorum sedes esse videtur. Aliòqui ista ex comparatione dici possunt dextri ventriculi cum sinistro, qui calidi innati sedes & fons rectè nominatur, quique spiritu magis quàm sanguine abundat. Aut certè intelligendum sanguinem à corde calorem sortiri & habere, vt scribit Galenus, quòd spirituū beneficio adeò incalescat, vt dum viuit homo est feruentissimus. At naturâ esse calidum sanguinem non frigidum, testatur Galenus lib. de Tumor. præter naturam. Hanc autem de sanguine opinionem ex hoc loco mutuatus videtur Aristoteles cap. 3. lib. 2. de part animal. *Lib. 1. de Temper.*

IN LIBRVM DE GLANDVLIS.

ΠΕΡΙ δὲ ἀδένων ὑγρομελίης] Huius libelli inscriptio περὶ ἀδένων in omnibus exemplaribus scribitur, etsi libro de Artic. promittit Hippoc. se περὶ ἀδένων ὑγρομελίης scripturum, vbi tamen Galenus quamuis eam esse istius libelli indicaturam testatur, Hippocratis esse negat, & iuniori cuidam attribuit, in eoque dictionem & Hippocratis mentem requirit. Illic quoque Galenus ὑγρομελίην πᾶν ὁλόκληρον φύσιν τῆς τοῦ ἀδένων φύσεως exponit, & Erotianus apud Hippocratem ὑγρομελίης ὅλης φύσεως, etsi ὑγρομελέης apud eum vitiosè legitur, vt in OEconomia nostra admonuimus. Hîc ergo integra & absoluta glandularum natura, per omnia corporis membra exponitur, quam ὑγρομελίην vocat. Quo nomine, etsi ab Erotiano inter Hippocratis libros in procemio non accensetur, quia tamen ad corporis compositionē & structuram spectat, ad φυσικὰ referri debet. Neque tamen in dictionum explicatione ab eo esse preteritum, liquidò constat. Glandularum autem in corpore vsum duplicem exponit Galen. lib. 2. περὶ σπέρματος.

2 σπογγώδες] Glandularum genus scribit * Galenus πρᾴοπρον τε καὶ σπεγγῶδες, ὑγρότητός τε μεστὸν, ὡς καὶ σπογγιὰ δεχόμενον. εἰς πῦον γὰρ τὸ ἡδὺ καὶ ἀρετηλίας καὶ φλέβας ἐκφύεται. * *Lib. 2. de Semine.*

3 Θέειν οὔτε ὀδυνέει] Sic legunt omnes codices. Caluus tamen καὶ ἔστιν ὅτε legisse videtur.

4 Ὁ ἐδος λευκὸν] Sanguinem specie album dixi, Interpretes secutus, etsi ad glandularum carnem specie albam referri malim, & ad tactum ad instar lanæ mollem. Ex quo quędam exemplaria λευκὸν pro λευκὴν legunt.

5 καὶ αὖτε] Istud ad ὑγρὸν retuli, Cornarium secutus & exemplaria omnia, etsi ad Ὁ σῶμα τῆς ἀδένος referri malim, ideoq; quidam codices αὖτὴ legunt.

6 ἐπλωὸ ὑγρασίης πληρωθῶσι] Quidam codices sic legunt, ἐπλωὸ ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς δὴ τὰ ἄλλου σώματος ὀξὺ τοῦ φλεγῶν, αἷ δὴ αὖτε πέπαται. Quos mihi secutus videtur Caluus. Secutus tamen sum codicum pluralitatem, & aliòqui crebræ sunt huiusmodi repetitiones huic scriptori & Hippocrati.

7 ξωτόνεισιν αἱ ἀδένες] Sic codicum magna pars legit, quidam etiam οἱ ἀδένες, & paulò pòst. Etsi solenne est huic scriptori ἀδένα fœmININO genere efferre, cùm Galenus & reliqui scriptores masculino scribant.

8 ὑπὸ τοῦ πόνου ἐρχασίλω] ὑγρασίλω lego, & λοῦνα μεθίησι τὸ αἷμα.

9 καπνασιμοῦται δὲ] Hunc locum mihi subnotare videtur Galenus in Exegesi, cùm καπνασιμοῦται καπνασίσεται exponit, ex quo hoc loco καπνασιμοῦται legendum esse in nostra OEconomia admonuimus. Sic quoque apud Erotianum καπνασιμᾶται pro καπνασιμοῦται vitiosè legi scripsimus, quod καπνασίσκει exponitur, hoc est, expenditur, insumitur, absumitur, etsi Cornarius καπνασιμοῦται reflectitur dixit, & Caluus recuruatur. Vtque tamen mihi videtur vtranq; lectionem secutus, cùm consumitur & absumitur apposuit. Est autem καπνασιμοῦσθαι aut ἀνασιμοῦσθαι resimum fieri & recuruari.

10 Τροφὴ ξωότροφος] Τροφὴ ξωότροφον, alimentum familiare, assuetum & accommodatū dico cum Zuinggero, quemadmodum ξωότροφον οἰκεῖον Galeno exponitur.

11 ὥστε ὄκου πλαπτώδεα] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus cur πλαπτώδεα vligino sæ corporis partes dicerentur, nimirum quæ superfluam humorum redundantiam reciperent, sumta ab vliginosis & humectis terræ locis translatione.

12 ἀμφω χρέος ὧν τὸ λαμβανόισι] ἀμφω χρέος ὡς ὑπολαμβανόισι legunt exemplaria quædam, & ὡς τὸ δηπρρέον.

13 καὶ ἐκθερσούμενον] ἐκθερσούμενον quod cum impetu eiicitur significat, ac velut ebulliendo & æstuando reiicitur, efferuescit ac effunditur, quemadmodum exposuimus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco.

14 οὔτ' ἐδέλε αὐαδαίνειν τῆς αὔω] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam τῆς γῆς αὔω habent, alia αὐαδαίνειν ἐς αὔω.

15 καὶ οὐκ αὖ φύσει τείχας] Sic legunt exemplaria omnia, sed ἐᾷ cum Interpretibus lego.

16 δίμαδιδοῖ τῶν δὲ ἀδένων] τῶν ἀδένων legunt exempl. quædam.

17 Ὁ μέρεα αὐτοῦ] Ὁ μέρεα αὐτοῦ legunt exemplaria quædam. χρεὴ etiam lego, non χροῖ, vt omnia vitiosè.

18 καὶ τῆς τοῦ αὐτῶν] Videtur defecta esse lectio, ideoque quædam exemplaria sic legunt, καὶ πόρης τῆς τοῦ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἄλλων σώματος ὑγρασίης. Quod etiam annotauit Zuinggerus.

19 ἐπλωὸ δ' αὖ τῶν ἔλξιν] Hac parte defecta sunt & vitiosa Aldina exemplaria, & asteriscum apponunt.

20 αὖται χέροις] Sic legunt exemplaria Germanica. Aldina verò hîc quoque vitiosa sunt, & αὖ ταῖ χρεῖοι αἱ νῦσοι τραχύλου legunt, & asteriscum apponunt, vt in suspecta lectione. Exemplaria etiam quædam manu scripta χρεῖσις legunt nullo sensu. Pro quo quidam χείρων reponunt, vt nominis notatione circunspecta, χειρόδες χείρων αἱ νῦσοι dicantur, quod etiam annotauit Zuinggerus. Vitij autem suspicionem auget hoc loco Caluus, qui longè aliam lectionem mihi secutus videtur, cùm longæ ceruicis peculiare vitium dixit.

21 αὖτε τοῦ ἀπαπασιμοῦται] ἀπαπασιμοῦται hîc vt antea καπνασιμοῦται lego in nostra OEconomia.

22 οὐδὲ μὴ πῶς πλῆθος] οὐδὲ μίλω legunt exemplaria quædam vitiosè.

23 ἔχει δ' ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι] Sic magna pars codicum legit, quidam etiam, ἔχει τὸν ἐγκέφαλον ἴκελα δὲ ἀδένι.

24 ἐοῦσαν δίμα εἰρημένα] Hic mihi sensus esse videtur, vt cerebrum ea humiditate, quæ ob prædictas causas capiti inest, velut auxilium adferens, illud defraudet, & in extremitates per fluxiones foras amandet.

21 ἕως ἀποκρίσιος] ἕως ἀπὸ κρίσιος legūt exemplaria quædam, quæ secutus mihi videtur Caluus, vbi ἕως pro ὡς Ionicè poni videtur, vt tanquam per crisim aut iudicationem natura humores secernente, fluxiones fiant. Aliòqui ἕως ἀποκρίσιος, velut secretione fluxiones fieri dicuntur, de iis quæ per humoris effluuium & emissionem deponuntur, vt ἕως ἀποκρίσιος, idem quod κατ' ἔκκρισιν indicet, velut ἀποτάσιες κατ' ἔκκρισιν ἢ κατ' ὀκρολὼ Hippocrati dicuntur in Epidemiis. Alij ἕως ἀπὸ κρίσιος de humoribus intelligunt, qui cum secretione per meatus quosdam conspicuos & patentes effluunt, quibus alios minimè patentes opponunt.

26 λῶ ἐς τὸ ὕδωρ ἀπίωσι] Sic legunt exemplaria Germanica quæ secuti sumus. Alia & Vaticana, οὔτω δὲ καὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἴωνες ἐς ὕδωρ ἀπίωσι legunt, quæ secutus videtur Caluus.

27 καὶ αὐτοῖς ὄχλος] Hic locus procul omni dubio in omnibus codicibus corruptus est, quem sic lego, καὶ αὖτις ὄχλος πολὺ χανδὸν ἔλκει, καὶ δριμὺ μὲ ἐὶ ἀφεόιτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα, ὁ ὡς ὀπῤῥοὰς ἐοῖσι ἔλκει. καὶ τὸ μὲ ὀπῶν λῶ ἢ πλῆθος, κοπὼν πόνος οὐκ ἀῖ ὄχλοι ὁ ῥόος, ἐς αὖ ἀξαρύηται πῶ πληθὼ τῶ κοπόντος. Scio aliam esse huius loci notionem Zuinggero, verùm mihi hæc lectio probabilis videtur. Legi etiam potest, καὶ ἀδριμὺ μὲ ἐὶ ἀφεόιτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα. *Æ. P.* χανδὸν ἔλη, καὶ δριμὺ μένη *legendum autumat.*

28 ἄμφω δ' καπαγοῖ lego, vt in nostra OEconomia scripsimus, hoc subindicato loco, etsi καπαγοῖ habent exemplaria omnia. Rursus, καὶ λῶ πάθη δέεσθ' κακία lego.

29 καὶ ὁ νόος ἀφρονεῖ] ἀφρενεῖ habent exemplaria quædam.

30 ὦ ἑωυτοῦ σὴ οὐ φωνέῃ] φρονέει videtur legisse Caluus.

31 σεσηρόσι μηδήμασι] Sic legunt exemplaria omnia, sed μειδήμασι legendum esse apparet. Sunt enim σεσηρότα μειδήματα, effusi risus, quique diductis labris fiunt, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc subindicato loco. Quædam exemplaria pro σεσηρόσι ἐσηρόσι vitiosè legunt. Cornarius ὀφθαλμοῖσι legisse videtur.

32 καὶ τὸ οὖν ἀπὸ τῆς πυκνῶς] ἄθεσται legunt exemplaria omnia, hoc sensu, vt auris successu temporis à crebra fluxione circumscribatur, ac veluti suis limitibus & terminis definiatur, materia illic moram trahente & suppurante. Sed certè pro ἄθεσται, fortè ἀῤῥυῖ legendum, vt auris crebra fluxione fodiatur & perforetur, à pure foras manante.

33 οὕτως ἐς τὸ ἔξω δίλοι] fluxiones externas intelligit & oculis conspicuas, quales καπφανέας tres facit, in aures, nares, & oculos, lib. de loc. in homine.

34 αἰαμένοντος κάτω] Exemplaria manu scripta Regia, αἰαμένοντος δὲ κάτω legunt.

35 καὶ γίνεται τὸ πῦον τῶν] Sic legunt exemplaria Germanica, deinde, διεδίει τοὺς πνεύμονας. Alia, καὶ γίνεται τὸ πύον. τῶν διεδίει &c. Quædam etiam, καὶ γίνεται τὸ πύον τῶν, ὃ διεδίει. Exemplaria verò Regia manu scripta, ὅπῃ διεδίῃ legunt.

36 ἀλλ' ἡ νοῦς] Sic legunt exemplaria omnia, sed ἄλλη νοῦσος lego cum Interpretibus.

37 καὶ ἀναπίθεται τῆσι κοτύλησι] Post hæc verba vitiosè ἰῷδε adscribunt Aldini codices, nisi si ista dictio ad sequentia referatur, ποιέει φθίσιν, & ὦδε καὶ ὦδε vtrunque modum quo homo contabescit, indicet, nempe cùm per spinam delapsa in pectus tabem facit, aut cùm in coxendices, eam etiam per consensum inducit, etsi ὦδε καὶ ὦδε legunt exemplaria quædam.

38 καὶ οὕτω ἀπηύδηκε] καὶ οὕτως ἀπλώδηκε legisse videtur Cornarius, eamque lectionem ex vitiosa quorundam codicum scriptione hausisse, qui ἀπλώδηκε pro ἀπηύδηκε legunt. Hunc autem locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus, vbi de intabescentibus qui sensum colliquescunt, & integris viribus, sensu ac ratione constantes, moriuntur, intelligi diximus.

39 ἔχει τὸν καὶ πόνον] Sic legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Cornarius tamen πόνον legisse videtur. Hunc autem locum pucherrimè explicat Zuinggerus, & in OEconomia nostra attigimus, vt nihil necesse sit nos esse longiores.

40 καὶ διείρονται] δίμηρονται legunt exemplaria quædam, alia δὴ ἀείρονται.

41 κατὰ τοῦ ἀδένων] Sic plæraque legunt exemplaria, quædam κάρτα pro κατὰ habent, quædam etiam ἡ φύσις τοῦ ἀδένων simpliciter. ὡς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα etiam legunt quidam codices.

42 εἰ καὶ ὑφιζάνει τὸ ὀπῖ πλοῦν] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quædam etiam ἢ καὶ, quæ lectio est apertior, & quam secuti sumus cum Interpretibus. Etsi non ignoro vulgatam lectionem arridere Coræo suis in lib. 1. περὶ γυναικείων Commentariis, hoc sensu, maximè si epiploon redundabit ad partes superiores, in angustiam à puello coactum. Similia verò de lactis generatione aurea scripta sunt lib. περὶ φυσ. παιδίου, vbi & istius loci meminimus.

43 μεπαυμβάλλεται] μέγα συμβάλλεται habent quædam exemplaria manu scripta, tam benè, quàm vitiosè postea ἀσὺν pro νεῦν legunt, quod & facit Aldinus codex, qui huic loco asteriscum apponit.

44 καὶ ἀστρὲς] Sic legunt omnia exemplaria, eamque lectionem cum Interpretibus secutus sum, cùm humiditatem non desiderate dixi, hoc est, humoris parum amicum, quod pro duro, & compacto, aut denso ponitur, molliique & laxo aduersatur, vt monuimus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco & expresso. Vbi etiam scripsimus nos ἄστρον lubenter legere, quòd sit humorem non continens, vt ἄστρον σῶμα dicitur. Etsi ἀστρὲς quidam legunt, eamque lectionem Caluus & Cornarius secuti videntur.

41 ἀναγκάζει ὀδὲ λόγος] ὅπως ἀναγκάζει ὀδὲ λόγος lego cum Interpretibus.

46 ποιέοισι καὶ μαζοῖ] Hæc omittuntur apud Caluum, qui longè aliter hunc locum legisse videtur.

47 καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα] Sic legunt omnia exemplaria, quæ vocem ferocem & grauem ex molli & arguta indicant. Cornarius βραχεῖα legisse videtur, cùm asperam dixit.

48 τὸ δὲ ὀπὸ τῆ μητρὸς] *Sic legunt exemplaria Germanica & Aldina. Scripta verò quædam μήτρας, alia μήτρης habent.

IN LIBRVM DE OSSIVM NATVRA.

ΟΣΤΕΑ χηρὸς] Hic libellus περὶ ὀστέων φύσιος passim inscribitur, eiusque idem esse author videtur, qui & libri περὶ γονῆς, & libri περὶ φύσιος παιδίου. In quibusdam verò membranis manu scriptis sub hac περὶ ὀστέων φύσιος inscriptione, Mochlicus etiam continetur & describitur, quod etiam fecit Cornarius, qui nullum alium Hippocratis Mochlicum agnouit, etsi longè alium esse & iudicari à Galeno, fusissimè in χρονοῤῥυμένοις postea indicabimus. Neq; enim hunc per Mochlicum significari Galeno Comment. in lib. de fract. & Prorrhetico, multis iisque firmissimis argumentis contestatum asserimus. Et tamen à Galeno & Erotiano lectum esse, multarum dictionum explicationes testantur, etsi nulla illius ab Erotiano facta mentione. At Galenus in Exegesi (in dictione κοτυλίδα) istum sub nomine τοῦ προσκειμένου τῷ μοχλικῷ comprehendit, vt & ea quæ hîc de venis adscribuntur, in dictione πρόχοιπις. Quod certè effecit, vt in quibusdam membranis pro Mochlico haberetur. Quonam verò pertineat libellus iste, non satis constitutum videtur. Mihi certè cùm corporis structuram & compositionem respiciat, vel solo inscriptionis nomine, ad naturæ crepundia reliquosque physicos referri videtur. Quòd si ὀστολογίαν attendas, venarumque in corpus distributionem, meritò inter χρονοῤῥυμένα recenseri poterit, & ex Galeni mente Mochlico adiungi.

2 ὀστέα χηρὸς] Interpretes Caluus & Cornarius aliud habent huius libelli exordium quod etiam Mochlico est præpositum, illicque à nobis latinè expressum. Quod quia ossium naturam exponit, non abs re etiam in membranis scriptis Vaticanis, huc adscribi videtur, quemadmodum ante annos quadraginta Romæ in Bibliotheca Vaticana vidimus, in Hippocrate Græco manuscripto, qui sub numero 216. habetur, vbi hic libellus cum alio exordio post librum περὶ φυσῶν adscribitur. Quòd ideò à me dictum est, quia per mihi mirum videtur, à quibusdam scriptum esse, hoc exordium ab Interpretibus huc adscriptum, in Vaticanis membranis desideratis. Cuius certè rei vel testimonium præbet Calui versio, qui membranis Vaticanis maximè vsus videtur, & illum quem vidimus codicem sua etiam manu annotasse. Cæterùm matius summæ ossa ponuntur à Galeno 27. libro 2. de vsu part. & lib. de Ossibus, præter os nonum carpi, & ossa sesamoidea ab Anatomicis non enumerata.

3 ξύμπαντα ἑξήκοντα] Sic legūt exemplaria quædam, quæ nonaginta & vnum numerata esse ossa indicant. Alia ῥκα habent, quæ centum & vnum faciunt. Ac rursus pro ῥκα, Caluus ῥῆ legisse

videtur, cùm centum & octo posuerit. Cùm verò varius neque vnus sit ossium corporis apud Anatomicos numerus, non est quòd quis hîc à me ὀστεολογίαν expectet. Galenus certè lib. 9. de plac. Hippocrat. & Plato. corporis humani structuram plus quàm ducentis (aut vt alij volunt trecentis) ossibus constare vult. Qui verò ea de re accuratiùs scripserũt, ossium numerum ad 245. extendunt, præter os hyoeides, & cordis os cartilagineum. Alij cumulatim in vnum ossium numerum, vniuersa faciunt trecenta & tria, & si Galenum in ossis pectoris diuisione, imitari velis, trecenta & septem. Verùm ista Medicinę pars, non adeò exactè à veteribus fuit exculta aut exornata.

4 ὅσα σὺν αὐτῇ φλέβες] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Cornarius verò ὅσα σὺν αὐτῇ νεφρῶν, legisse videtur. Videntur autem venæ spermaticę indicari, quę in testes demissæ, sanguinem seminis materiam ad eas deferunt.

5 διήκεται] ἐστόκασι) habent exemplaria manu scripta. Quæ etiam ἢ pro ἡ.

6 τὰ κῶλα ἔχει] Hæc sententia repetitur aph. 6. lib. 6. Epid. sect. 4. ideoque κωλὸς vt illic cum Cornario lego. Et hic totus locus adeò vitiosè describitur in omnibus exemplaribus, vt Aldini codices asteriscum vitij indicem hîc apponãt. Lego autem cum Cornario, ἀρτηείης καρδίης κοιλίης ξυστείης.

7 δεῖ τὸν θερσὸν] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exẽplaria, ideoq; summam manum cum Cornario dixi, vt αὐτὴ τὸ μεταφρένου θερσὸς accipiatur. Sic enim Galenus in Exegesi vocũ Hippocratis, θερσὸς τοῦ τὸ πεπαυσμένον significat. Nisi si δεῖ καρπὸν pro θερσὸν legisse mihi videtur Cornarius.

8 κοτυληδόνα] Sic legunt exemplaria omnia, κοτυλίδα tamen legisse Galenum in Exegesi hoc loco satis apparet, vt scripsimus in nostra OEconomia. κοτυληδόνα verò etiam pro acetabulo summi ibidem indicauimus.

9 ὀπῖσθεν γοιάπτοιδιν] ὀπῖσθεν ὀρ' legunt exemplaria quædam.

10 ἢ ἐπλεπε τὸ ποτὸν] Galenus lib. 1. de facult. natur. contra Asclepiadem disputat renes potum attrahere, non autem per eos velut per quallum excolari, & de renum situ verissimam habet sententiam.

11 διὸ ἢ ἐρυθρόν ἐστιν] διὸ δὴ καὶ legunt exemplaria Regia manu scripta.

12 ἀπὸ ἢ τῆς παχείης] Hîc vena ἄζυγος intelligi videtur, quæ à venæ cauæ ramo insigni supra cor exoritur, & ad inferiores nouem thoracis costas defertur. Hæc autem cùm dextra feratur, factum est, vt pro ἐς τὰ ἀρίστερά, ἐς τὰ δεξιὰ legerit Caluus. Verùm ad sinistram etiam partem tendit, interdumque pro multis illis propaginibus, in signem aliquem ramum emittit, in inferiores costas similiter distribuendum, ac nonnunquam etiam nominis ἀζύγου rationem amittit. Hęc verò sæpe supra quintam thoracis vertebram ascendit, ibiq; contorquetur, & decliuis secundum dextrum vertebrarum latus porrigitur.

13 ἀλλ' ἴσας μὲ] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, hoc quidem sensu, vt licet nõ æqualis magnitudinis suas sectionis dextris ac sinistris partibus distribuat, æquas tamen, hoc est, totidem sinistris quot dextris transmittat, & ad inferiorum nouem costarum spatia intermedia vtrinq; transfundat. Cornarius tamen ἄλλ' ἴσας μὲ legit.

14 πρὸς αὐχένος μὲν] ἐκὶ πρὸς αὐχένος legunt exemplaria quædam.

15 ἡ δὲ αἱμόῤῥοις] Hîc αἱμόῤῥοις φλὲψ intelligitur, vena quæ sanguinem magna copia effundit, quæ & παχεῖα dicitur aliàs etiam Hippocrati, & pro vena caua accipi videtur.

16 πρὸς ῥάχιν παλινδρομέει] Exemplaria Regia manu scripta quædam, ἢ παλινδρομέῃ ἐς μὲ τὸ ἄνω μέρος τοῦ στόματος legunt, quam lectionem mihi secutus videtur Caluus.

17 ἄχρι οὗ θεος σωσκωχῆς] Hunc locũ expressimus in nostra OEconomia, & ab Erotiano subindicatũ & expositum admonuimus, si modo apud eum rectè scribatur.

18 ἢ ὁ τῆς ἀρτηείης πόνος] Sic legunt omnes interpretes, exemplaria tamen quædam legunt, ἢ ὁ τῆς ἀρτηείης πόνος.

19 ὁ ἢ ἕτερος ὁ πρὸς καρδίῃ] ἢ ὁ τῆς ἀρτηείης ἕτερος ὁ πρὸς καρδίῃ legisse videtur Cornarius. Ex hoc verò loco παραιωθῆσαι mihi videtur Erotianus exponere εἰς ἀμῆλας σωσύσασα, ὁς ἐκατέρου λαβῶν πόλος, vt indicauimus in nostra OEconomia.

20 ἢ μὲ ὀκ τὸ δεξιοῦ] Hoc membrum à Caluo prętermissum videtur.

21 πόσαρα ζεύγεα] Hunc de venis locum, τὸν περὶ φλεβῶν ὁ Γαλῆνος τοῦ μοχλικοῦ vocat Galenus in Exegesi, eademque repetuntur lib. περὶ φυσ. ἀνθρώπου antea, & ab Arist. lib. 3. histor. animal. Polybo tribuuntur.

22 καὶ ἰγνύων ὀκ τὸ ἔξωθεν μέρεος] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. Sed ἔσωθεν lego cum Cornario, quemadmodum legitur lib. περὶ φυσ. ἀνθρώπου, vbi etiam διὰ ἰγνύων legitur, sicque legit Cornarius, & αἱ ἢ ἕπται, pro αἱ δὲ δεύτεραι.

23 διὰ τῶν σπθέων] διὰ τῶν σπυμάων καὶ τῶν χιρῶν ἀνῶσιν legitur lib. de Nat. humana. ἑκάτερα χιρῶν autem hîc manuum volas carnosas & torulos significant, vt indicauimus in nostra OEconomia.

24 ὀπισθεύρω δὲ δῶ] Ea de re vide Celsum cap. 10. lib. 2.

25 ἡ δὲ ἤπατος] Hæc repetuntur libro 2. Epidemior. sectione 4. & à Galen. adscribitur libr. 6. de placit. Hippocrat. & Platon. & à nobis sunt excussa in Comment. nostris ad libr. 2. Epidemiorum.

26 ὀπῖσθεν μετέωρος] μετέωρος δὲ ἤπατος hîc legit Cornarius, quemadmodum lib. 2. Epid.

27 ὀπίω αὐτῆς χωρέον] Sic legitur in omnibus exemplaribus quę secutus sum. lib. 2. Epid. αὐτῇ pro αὐτῆς legitur. Galenus lib. 6. de plac Hippocr. & Plat. ταύτης legit. Cornarius verò αὐτέων legisse videtur.

28 ἄλλη ἐκατέρωθεν] Istud aliter & vitiosè admodum legitur lib. 2. Epid. vt illic ostendimus. Aliter quoque legit Galenus lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat.

29 καὶ ἔνδεν ἤρξατο μετεωιζέσθαι] ἔστ' αὖ ἀρίκηται ὅθεν ἤρξατο μετεωίζεσθαι, lego ex Galeno & Caluo velut reposuimus libro 2. Epidemiorum.

30 καὶ πῆσιν ὀπλοίσιν ἀπάσαις] πλὴν ὀπλοισιν ἀπάσαις legunt exemplaria quædam manu scripta ex Galeno:

31 ἔς' αὖ καταναλωθῇ] ἔς' αὖ καταναλωθῇ καὶ ἐλθῇ ὅθεν legunt exemplaria quædam manu scripta, idque ex Galeno & libr. 2. Epid. eamque lectionem secuti sumus cum Cornario.

32 κάτωθεν τῆς ἀρτηείης] Hîc secuti sumus lectionem lib. 2. Epid. cum Cornario & vetustissimis membranis.

33 ἐξῆς ἀφορμὴ κ' ἐς σμικρὸν] ἐξῆς ἀφορμὴκ σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν lego ex Galeno & lib. 2. Epid.

34 κὴ τὸ κοῦνδυλον τὸ κὴ τῶν πλευρέων] τὸ κάτω τῶν πλευρέων legunt exemplaria manu scripta ex Galeno & lib. 2. Epid.

35 ἀμφιβεβύκοι] ἀμφιβεβύκει lego ex lib. 2. Epid. Caluus ἀρτηείης ταύτης legisse videtur.

36 πρόσω ἔχουσι] πόνον ἔχουσι lego cum Cornario ex Galeno lib. 2. Epidemiorum. etsi illic mendosa quoque est lectio, vt monuimus.

37 ἔπεται οἱ κοῦνδυλοι] Vulgatam hîc lectionem secuti sumus, de qua diximus lib. 2. Epid. vbi & hunc de neruis locum ex Galeno probauimus.

38 ὀκ πλαγίου κοῦνδύλου] ὀκ πλαγίου κοῦνδύλων lego, vt lib. 2. Epid. cum Cornario, ad neruorum securitatem, vt illic diximus, vbi etiam hunc locum exposuimus.

39 ὥςπερ αἱ φλέβες αὗται] ὥςπερ αἱ φλέβες αὗται οὕτω lego ex lib. 2. Epid. etsi illic pro αὗται οὕτω legitur. Quædam exemplaria legunt, ὥςπερ αἱ φλέβες οὕτω, quam lectionem sequuntur Caluus & Cornarius.

40 ὅθεν δὲ αὖται ἐξέλιπον] Aliter legitur libr. 2. Epid. Hîc autem hãc lectionem secutus sum, & κὸ τοῦτο lego, & ἀπεδίδοσαν ex lib. 2. Epid.

41 ξυώσιν καὶ ξυώπαξιν] Sic lego ex codicum pluralitate, quanquam exemplaria, quædam manu scripta ξυώπασιν legunt, quæ secutus videtur Caluus. ξυώπαξιν verò intelligo connexionem, copulationem, compositionem & coagmentationem.

42 ὅθεν ἤρται] Sic legunt omnia exemplaria: ἤρκται tamen lego cum Interpretibus.

43 καὶ ὀ ὀπτίος τόπος πέπακται] Sic legunt exemplaria omnia. πέπαται autem mihi legisse videtur Cornarius.

44 ὀκποτάρσωται] Hunc locum mihi indicare videntur Erotianus & Calenus, cùm πεπάρθαται, πεπλάνται & ὀκπέπαται) exponunt, etsi Galenus in Exegesi πεπάρθαται pro πεπάρσωται legisse videtur. Ex quo ὀκπεπάρσωται legendum existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum exposuimus.

45 αὐτὴ δὲ ἀπθωσται] Sic legunt omnia exemplaria, ἀπθωσται tamen lego cum Interpretibus.

46 ἔξωθεν τοῖνυν παχεῖη] Sic habent omnia exemplaria. Cornarius tamen τείνει legisse videtur.

47 τῆς ἐπωμαίης ὀνομαζομένης] ἡ ἐπωμαίη ὀνομαζομένη legit Cornarius. Codices tamen Regij manu scripti quidam pro ἐπωμαίης ἐπωμίδης legunt.

48 τῇ δὲ τὸ αὐτέῃ] αὐτέλω νεῦρον πρὸς ἐλέ πλατυ legit Cornarius.

49 τὸ ἢ μεταξὺ αὐτῆ] τῆ pro αὐτῆ vitiosè legũt exemplaria quædam. Cæterùm hîc videtur spumosam pelliculam vocare, carneam illam membranam, qua humoraria sub cute fulcitur, cùm internum latus musculi brachium attollentis, & validum tendinem musculi brachium ad pectus adducentis, perreptat, quem neruum venam appellare mihi videtur.

50 νοῦσον παρέχει] νοῦσον καὶ πόνον παρέχει legũt exemplaria quædam manu scripta & publicata, quæ secuti sumus cum aliis interpretibus. Codices manu scripti Regij quidam legunt, νοῦσον παρέχει τὸ πόνον δίδωσι.

51 αὐτὴ νέρθεν ὑπονεμομένη] αὐτὴν νέρθεν ὑπονεμομένη legunt exemplaria quædam, quæ mihi secutus videtur Cornarius.

52 διὸ δὴ καὶ λῶιον] Hic locus quodammodo defectus videtur ideoque subobscurus. Sensus autem est. Si quid non cõsuetum in huiusmodi spiritus vias illabatur, cùm pulmo sua natura spõgiosus & rarus, suscipiendis humoribus sit comparatus, istud si non educatur, concretionem quandam callosam efficere, spirationemque difficilem inducere. Illud autem, τῶν δὲ ἐξιόντων ὑγρῶν νόμος καθεστήκειν, significat hanc legem ingredientibus humoribus à natura constitutam ac præfixam, vt facilè in locum spaciosum ac rarum subeant, quales sunt suâ naturâ pulmones. Vitiosa sunt autem exemplaria, quæ λῶιος legunt, & τῶν ἐξιόντων ὑγρῶν.

53 ἔστι ἢ κοπλοῦ] οὕτως lego cum Cornario, qui etiam ταύτη non ταύτης legit.

54 πλὴν φύσιν] πλὴν φύσιν lego cum Interpretibus, & οὐδὲ εὐπόρως.

55 ἐγκιστεύεται] Hunc locum subindicauimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi ἐγκιστεῦσθαι esse diximus, ἑλίσσεσθαι δίκλιν κισσοῦ, instar hederæ implicari, & inuolui. Ac certè si coniectura nostra valet, existimo hoc loco Erotianum & Galenum, pro ἐγκιστεύεται ἐγκίρνηται legisse, quod Galenus ἐκκαπαπέπλεκται, Erotianus verò, αἰκιῤῥοειδῶς συμπέφυκεν exponit. Hęc enim expositio huic loco optimè mihi quadrare videtur. Exemplaria autem omnia ἔνπνοα ἢ legunt, quę lectio firmiter & cum robore in spinalem medullam inuolui & inseri significat. Sed pro ἔνπνοα ὀπῖσθεν legit Cornarius, quem lubẽter sequor, etsi vulgaris lectio plurimùm mihi etiam arridet.

56 αὖτη δὲ ἡ ὀπτεπαμένη] Sic legunt plæraque exemplaria, quædam etiam ὀπτεπαχμένη, quæ secuti sumus in nostra OEconomia, vbi hunc locum expressimus ex Galeno, qui hîc πλεκπανίων, πλεξμῷ, ὃ ἀπαρτημῷ πεπλεκπκῶν exponit in Exegesi, plexus aut circumplectentes appendices intelligens, quibus vicinas partes apprehendit & implicat. ξωνάγη autem pro ξωνάγεν cum interpretibus lego.

57 καὶ οὐὶ πρηγατάπας] πρηγατάπας τὰς ὀπιδιδυμίδας ex hoc loco exponit Galenus in Exegesi, vt scripsimus in nostra OEconomia, testium tunicas proprias & intimas, duras illas & crassas, iis omni ex parte contiguas intelligẽs, in quas vasa spermatica multis anfractuosis circumuolutionibus delata inseruntur.

58 ὠρμήκασι] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. ὤρμηκε tamen lego cum Caluo, aut ὤρμησε.

59 ἐκπείρωται] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, vbi subindicauimus ἐκπείρωται sumi posse pro in spiram colligi & contrahi, aut spiras & volumina facere, hoc est circum testes conuolui. Secuti tamen sumus Interpretum fidem.

60 τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα] Sic legũt exemplaria omnia. Cornarius verò τὰ ἢ βιαζόμενα legit.

61 ἀπὸ τῆς μυελοῦ τοῦ] ἀπὸ τῆς μυελοῦ τοῦ πνεῦ videtur legisse Cornarius. Hic verò locus mihi respondere videtur his quæ scribuntur lib. περὶ γονῆς, vt mihi ferè vtriusq; idem esse author videatur. Hos autem locos in OEconomia nostra ex pessimus & exposuimus.

62 τῇ κοτυληδόνι] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria. Sed quemadmodum antea κοτυλίδα pro κοτυληδόνα reposuimus, sic hoc loco κοτυλίδι aut κοτυλίδα legimus ex Galeno in Exegesi.

63 δυσρόκηπον] Exemplaria quædam vitiosè δυσρώκηπον legunt. Cornarius ægrè transeuntem dixit, Caluus tractatu difficilem. Nos, quæ ægrè flectatur aut vertatur intelligimus. ἠρκαπλῶται enim φραφλῶται, πεπεσῶται exponit Hesychius.

64 μεμόρηκεν] Haud dubiè hũc locum exprimit Galenus in Exegesi, cùm μεμόρηκεν σωσείληκεν exponit, ἀπὸ τῶν μυελομένων ἐείων. Sed cùm μηρύειν & μηρύσασθαι, & μήρυμα dicatur, non dubium est vitiatam lectionem, & μεμήρυκεν legendum esse, & apud Galenum μηρυομένων ἐείων, quemadmodum emendauimus in nostra OEconomia.

65 οἷον σφενδόνιον] Hîc σφενδόνιον in OEconomia nostra diximus sumi pro quodam venarum ductu fundam similitudine referente, angustis extremis, & medio latiore. Ideoque petmirum videri debet, quòd hanc dictionem Galenus in Exegesi ex hoc loco non explicarit, cùm alias eius dictionis notiones, ex aliis libris apposuerit, & plurimas alias dictiones ex hoc libro expresserit.

66 τῆς ὀπτρωιαπάδος] τῆς ὀπτρωιαπάδος ὀπίκοιλον, simul iunximus cum Interpretibus. Caluus tamen ὀπὶ κοῖλον legisse videtur.

67 ἀποκεκάρπωκε] Hunc locum ab Erotiano expressum significauimus in nostra OEconomia, cùm ἀποκεκάρπωκεν, ἀποβεβλάσηκεν & ἀπορεῤῥύηκεν exposuit, simulque Galeni lectionem in Exegesi huc reduximus.

68 τῶδε ἢ γοιάπτος τὸ ὀπὶς] τὸ ὀπὶς κοῖλον, videtur legisse Cornarius. ἀνίεται verò lego pro αἰ ἵεται.

69 αὖω ὤρεκται πρὸς τὸ ἧπαρ] Sic legunt omnia exemplaria. Caluus tamen ἐρεύγεται pro ὤρεκται legisse videtur.

70 καὶ διακρέῳ ὀκφύσαι] Sic legunt exemplaria omnia quę adhuc videre licuit, sed apparet suspectam esse lectionem. διακρείῳ legit Cornarius quem secuti sumus, cùm aliter non liqueat.

71 ἢ σὺ ἀποκαθῆται] Sic legunt plæraq; exemplaria, præterquàm quòd quædam λῶιον ἀποκαθῆται legunt, quam lectionem secutus est Caluus. Cornarius verò ἢ σὺ ἀπαμφῆται legit. ἢ ὀ ἀποκαμφῆται lego.

72 ὀχεύεται] Sic legunt exemplaria omnia: ὀχεύεται tamen lego ex Galeno in Exegesi, istumq; ab eo locum subindicatum existimo, cùm ὀχεύεται exponit, ὀκρύσης τὸ διεξόδοις κέκτη). Quod etiam expressimus in nostra OEconomia. Vitiosa autem sunt exemplaria quæ διὰ τῶν ὀπὶς αὐτῶν legunt pro αὐτῆ.

73 ἠγκυροβόλησε] Hunc locum à Galeno exprimi scripsimus in nostra OEconomia, cùm ἠκυροβόλησε exponit in Exegesi, ἐκαπεπέφυκεν αἰκιῤῥοειδῶς ὁμοίως. Eundemque Erotianum indicasse, sed ἠκυροβόλησε legisse, & actiuè vsurpasse, cùm καπεπέφυκεν exposuit. Quam lectionem mihi secutus videtur Caluus. Vitiosè autem legitur in publicatis exemplaribus, λῶιον κυροβόλησε pro ἠκυροβόλησε, vt in quibusdam λῶιον κυροβόλησε.

74 ὀνεκρίκωσε] Hunc etiam locum in nostra OEconomia expressimus, & ex Erotiano exposuimus, simulq; Erotiani lectionem restituimus, vbi vitiosè ὀνεκρέκωσεν pro ὀνεκρίκωσεν, & ὀνεθησεν, aut ὀνέδυσεν, pro ὀνέδησεν legitur. Sic enim apud Hesychium ὀνεκρίκωσεν, ὀνέδησεν exponitur, nimirum hoc Hippocratis (vt opinor) subindicato loco. Annotatur quoque ex Corinthio Ionas ὀνεκρίκωσε pro ὀνέδησε efferre.

75 ὀνέφλεβοτόμησε] Hunc quoque locum subindicat Erotianus, cùm ὀνεφλεβοτόμησε exposuit apud Hippocratem ex Bacchij sententia, δεῦλεν εἰς πλείοις πόπις καὶ φλέβας, καὶ οἷον ἐμέρησεν. Quod etiam in OEconomia nostra apposuimus.

76 ἐπορεξάμενα] Sic quidem legũt exemplaria omnia, sed ἐπορεξάμενα lego ex Galeno in Exegesi, qui (hunc nimirum locum subindicans) ἐπεκτεθῆναι exponit, hoc est, extensæ & exporrectæ. Illud verò καπεπλάκησαν in OEconomia nostra, à καπαπλάκω aoristo secũdo passiuo deduximus, etsi ad καπαπλακέω, quod est diuagor aut deerro referunt interpretes, & καπαπλακῶν Hesychio exponitur διαμαρτὼν qui deerrauit aut abertauit, vt translatitiè sumatur, & dilatati venæ dicantur, quæ latè vagãtur aut deerrant, & καπαπλάκησ καπαπλατωθῆναι exponitur, quemadmodum mihi sumpsisse videtur Caluus.

77 ἀποσυεγγώσαι τὸ λῶιον] ἀποσυεγγώσασα τὸν χολιὸν, οἷον ἀπορυσήσασα, vt scripsimus in nostra OEconomia.

78 καὶ ἠεχχίωκε] Hunc quoque locum disertis verbis exponit Galenus in Exegesi ἠεχχίωκεν explicans, λεπτοῖς ἄμα τὸ πολλοῖς φλεβίοις, ὥςπερ ἀράχνης ὑφάσματα διαπεπλοχε. Quod etiam indicauimus in nostra OEconomia. Vitiosa sunt autem exemplaria, quæ ἠεάχιω pro ἠεχχίωκε legunt.

[19] ὀνομαπώματα] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, ὀνομαπώπας tamen lego cum Interpretibus, ad lienem referens.

[20] εἰχρίπουσαι] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus, vbi quid sit εἰχρίπαν exposuimus. Ac mihi videtur hunc locum expressisse Erotianus, si pro εἰχρίμπποισιν & πελάπισιν, εἰχρίμπουσαι & πελάζουσαι legatur, vt sit quæ ad spinam accedunt, aut feruntur, appellunt, aut impingunt.

[21] ἐξαμελγόμεναι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Erotianus tamen hoc loco ἐξαμελγόμεναι legisse videtur, & ἐκθηλαζόμεναι exponit, quod est, exuctæ, emunctæ, emulctæ aut exolatæ.

[22] ἐπικαλίωνται πρὸς τὰ ὦτα] Ex hoc loco Galeni Exegesim in OEconomia nostra emendauimus, istumque expressimus & exposuimus. Cornarius verò, εἰς τὴν καρδίαν ἐπικαλίωνται simul iunxisse videtur.

[23] τὰς ἰνίας ἔχουσα] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed ἶνας lego cum Caluo, aut ἰνίας, fibras intelligens. Et Erotiano apud Hippocratem ἶνες quibusdam τὰ νεῦρα significant, alij etiam τὰς συνδεσμὰς τούτων κτηδόνας accipiunt (sic enim apud eum lego) Quod ex eorum opinione pendet, qui neruorum originem ex corde petunt, velut antea author libelli περὶ καρδίης. Cornarius tamen ἰνίας legit, & cor ex omni corpore habenas habere dixit, cùm vitæ humanæ fons antea dictum sit.

[24] καὶ χαλάσεις] ἀξιοχαλάσεις legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Hoc verò membrum vitiosè prætermittitur in codice Aldino.

[25] ἐρυθρὰ τὰ χρώματα] Hîc certè facilè iis assentior qui σώματα pro χρώματα legunt, etsi hæc est omnium codicum lectio, & εὔχροα χρώματα, viuidi colores dici possunt.

IN LIBRVM DE AERE LOCIS ET AQVIS.

ΙΗΤΡΙΚΗΝ ὅστις βούλεται] Varia est huius libri inscriptio apud authores Medicos, etsi haud dubiè ad Hippocratem refertur. Galenus siquidem libro de libris propriis se hunc in librum Commentarios scripsisse fatetur, & περὶ οἰκόπεων, & ὑδάτων, καὶ ἀρῶν καὶ χωρῶν inscribit. Idem in Exegesi in dictione (ῥέφεται) hanc vulgatam indicaturam agnoscit, vt & aliàs sæpe, etsi plæruaque inuersam & commutatam. Erotianus verò περὶ τόπων καὶ ἀρῶν vocat, vt περὶ ἀρῶν καὶ τόπων, in dictione, (ὁμιλίη). Athenæus autē, περὶ ὑδάτων, & περὶ τόπων. Quidam etiam περὶ ἀέρων, τόπων, ὑδάτων, χωρῶν, ἀνέμων, ἀστέρων, ex quibusdam codicibus manu scriptis, legisse asserunt. Alij etiam περὶ ὀρέων, ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. Ad sanitatis autem tuendæ artem hunc librum spectare, & ad Gymnasticen referri, quę illius artis pars est, scribit Galenus libro ad Thrasybulum. Erotianus verò inter ἀπολογικὰ καὶ φυσικὰ refert, eumque hac in parte secuti sumus.

[2] ἢ σκληροῖσι] καὶ ὠμοῖσι videtur addidisse Caluus, aut ἀπεράνοισι. ἀπεράνοις autem paulò pòst διεκπεπλήπτοις exponit Erotianus, istumque locum mihi subindicare videtur, vt scripsimus in nostra OEconomia, ideoque coctu difficiles & quæ immutari nequeant diximus.

[3] καὶ ἐδωδοὶ] Caluus καὶ ὀκ ἐδωδοὶ τὰ ἄποτοι legisse videtur.

[4] μέλαν πίσσινα] Hunc locum adducit Galenus initiò Com. 1. in lib. 1. Epid. & paulò aliter legit.

[5] ὀκ ἐλάχιστον μέρος] Hunc locum mihi innuere videtur Galenus initio libelli ὅτι ἀρίστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος.

[6] μὴ μετέωρα] Sic quidē legunt omnia exemplaria & omnes interpretes. Caluus non altas aut profundas dixit, quæ sublimes sunt, vt mihi μετέωρα absque negatione legisse videatur, eamq; lectionem in codice Augustini Guadaldini reperiri audio. Zuinggerus pro μὴ μετέωρα, κάρτα μετέωρα legit, vt in fine libri.

[7] καὶ ὁκόσαι μὲν πρὸς πόλεων] Hac parte exemplaria omnia Græca mirum in modū vitiata sunt. Codices Germanici omnes asteriscum velut vitij notam apponunt, quod non faciunt Asulani, etsi pari vitio coniuncti. Huc tamen ab Interpretibus reponūtur quæ in librū de Capitis vulneribus irrepserunt, quæ omnia huc probè consentiunt, & ex Galeni testimonio ad ista referri debent. Hæc autem lacuna multis occasionem dedit, pro animi sententia multa reponendi & immutandi, quę cuiuis, vt volet, æstimanda & recensenda relinquam, popularem maximè & ab Interpretibus receptam lectionem secutus.

[8] καὶ φαχεδαίνας κοινῶς ἐξιόνεσι] Sic quidem legunt plurima exemplaria, & Caluus, qui communem causam comprehendit. Cornarius verò εἰκὸς legit, quem lubenter sequor. Quæ verò paulò pòst sequuntur, τῶν δὲ χρεμώδεων ψυχεοῦ, valde suspecta sunt, & huc videntur irrepsisse ex superioribus verbis, τῶν δὲ χρεμώδεων ψυχεά, neque leguntur in Augustini Guadaldini codice.

[9] ἀνομάζουσι τὸ παιδίον πυίειν] Sic legunt omnia exemplaria quæ adhuc videre licuit, eamq; lectionem ex Galeno ipso retinuimus, qui eam agnoscit Com. in sent. 4. lib. 6. Epid. sect. 1. his verbis: τὸ τῆς ὀθλιηψίας πάθος ἤτοι κατ' τὴν φυσικὴν γίνεται δυσκρασίαν, ὅταν ὑγρὸς ὁ ἐγκέφαλος ἱκανῶς ᾖ, καὶ πιωικαῦτά γε καὶ παιδίον ὀνομάζεται τὸ νόσημα, καθάπερ αὐτὸς ἐδίλωσεν ὀν τῷ περὶ ὑδάτων, καὶ ἀέρων, & τόπων, ὧν ἕνεκεν χρείας τῶν παιδίων συμπάθη ἀναισμοῦ τὰ καὶ ἄσματα. ἀνομάζουσι τὸ παιδίον πυίειν, καὶ ἱερὴν νοῦσον ἔτι). κατ' αὐτὰ τὴν ἡρῆσιν εὐδιλοῦν ὑπ' ἀναγκαίου δεῖ τὸ παιδίον πάθος, ὡς ἔτι) τὴν λέξιν ταύτην, ἀνομάζουσιν τὸ παιδίον πάθος πυιεῖν, καὶ ἱερὰν νοῦσον ἔτι). Istamq; vulgatam & Galeni lectionem mihi etiam secutus videtur Caluus. Codices Asulani asteriscum vt vitij suspicionem apponunt, & vitiosè καὶ ἀνομάζουσι legunt. Scio quosdam ex membranis scriptis alteram lectionem adscribere, τὸ παιδίον πυίειν, vel τὸ θεῖον πυίειν. Sed cùm istius lectionis Galenum testem idoneum habeam, non est cur in alia inuestiganda anxiè nimis distorqueamur. Idem quoque Com. 5. in lib. 6. Epid. Comitialem morbum παιδίον πάθος vocati scribit, huc fortè alludens. Ar certè nisi me Gal. authoritas moueret, παιδικὸν πάθος lubentiùs, aut παιδεῖον τῇ παιδίον legerem.

[10] ἔισι δ' αὐδ' ἄσι δυσενπείας] Hic videtur esse locus quem ex hoc libro adducit Galenus Com. ad aph. 2. lib. 6.

[11] οὐδ' οἶόν τι] Hunc locum ex hoc libro adducit Galen. Com. ad aph. 33. lib. 6. his verbis. ἔλεγε δὲ αὐτὸς ὀν τῷ περὶ ὑδάτων τε καὶ τόπων, καὶ ἀέρων, ὅκιστε πλευείποί τι καὶ τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν ἀλίσκεσθαι, τὸν ὑγρὰν ἔχοντας φύσιν τῶν ἀσιέρων.

[12] ἔοικε τὰ νοσήματα] Hunc etiam locum ex hoc libro adducit Galenus initio Comment. 1. in librū 1. Epid. sed paulò aliter legit.

[13] καὶ σκελιφροῖ] Hunc locum mihi subindicare videtur Erotianus, cùm σκελιφροῖ τὸς λεπτοὺς καὶ σκελετωδεῖς exponit, sed σκελφρὸς vitiosè apud eum legitur. σκελιφρὸς autem exponitur Galeno ξηρὸς, περιεσταλμένος. Sic enim dicuntur sicci, aridi, & exucci, aut emaciati, ac graciles.

[14] καὶ κοιλίας ἀπεράνοισι] Hîc ἀπεράνοις κοιλίας indomitos ventres dicimus, eos qui non facilè soluantur, aut in lubricos mutentur intelligentes, aut qui ab emollientibus minimè euincātur, sed qui semper contenti ac sicci manent, velut exposuimus in nostra OEconomia, quibus εὐροώτροι opponuntur.

[15] ὀπτήσιμοῖ τὰ πλευείπδες] Sic quidem plæraq; legunt exemplaria, meliora verò ὀπτήσιμοῖται πλευρίπδες. Alij verò legunt, νοσήματα δὲ αὐτοῖσιν ὀπτήσιμα, πλευείπδές τε πολλαί. & hîc multa immutant, sed receptam lectionem innouare magna mihi est religio.

[16] τοῖ τε ἤθεα ἀχρειότερα] Hunc locum de vrbibus quæ ad Aquilones obuersæ sunt, adducit Galenus libello, Quòd animi mores corporis temperaturam sequantur.

[17] τοῖσι μὲν αἰθρέοισι τὰ νοσήματα] Τοῦτο τὰ νοσήματα ὀπτιχόλεα ἐστὶν, lego cum Vaticanis exemplaribus, & aliis manu scriptis, etsi quædam τάδε τὰ νοσήματα habent.

[18] ῥευφναὶ πολλαὶ γίγνονται] Sic quidem legūt exemplaria omnia quæ adhuc videre licuit, nisi quòd quædam φριφναὶ legunt. Cùm verò aquis causam attribuat, mihi ῥευφναὶ γυαῖκες eadem notione dici videntur. ac ῥοῦφνόπραι dicuntur lib. περὶ γυναικείων φύσιος, acerbæ & adstrictæ, hoc est, siccæ, aridæ & contractæ, quibus molles & fluidæ ς & ῥοωδέστεραι opponuntur. Etsi mihi hîc videtur σφρφὶ legisse Galenus in Exegesi, eoque referri cùm ξηραὶ & περιεσταλμέναι exponit, velut σφρφὶς † ἰδὲ περιεσταλμένοις, σκληροῖς, καὶ ἰχῶδεσι explicat, vbi tamen ῥευφῶδεσι legunt vulgata exemplaria. Erotianus verò mihi ῥιφνὸς legisse videtur. Aliôqui certè ῥευφναὶ intelligi possunt acerbæ, durę & inflexibiles & venerem auersantes, & quæ nullis blanditiis emolliri aut tractari possunt, ideoque conceptui ineptæ & steriles, quomodo sentiunt omnes Interpretes. Quæ expositio etiam aridis & siccis conuenit, cùm siccitas & ariditas plurimùm cōceptui obsit, & quæ refrigeratæ sunt & aridæ, nullas ferè habeant purgationes menstruas.

struas. στερφνὰ etiam legi potest, vt πυκναὶ καὶ στερεαὶ indicentur, quæ sunt densæ, compactæ, aut solidæ & compressæ, qua significatione etiam στρφὶ dici possunt, sicuti legisse Galenum existimo. Eiusmodi autem naturas ad conceptum esse ineptas, feréque steriles indicat aph. 59. & 62. lib. 5.

† *Com. in lib.* περὶ ὑγιαινῆς διαίτης.

[19] ὀπτιχεῖ ὡς ὀθνὶ τὸ πολὺ] Sic legunt omnia exemplaria, hac notione, vt ipse aër semper maturinum frigus affundat, quod radiis solaribus dispergitur & discutitur, ideoque sole illustratæ aquæ salubres redduntur. κατέχει tamen aut ἐπέχει videtur legisse Cornarius, vt postea. ἐωθινὸν autem substantiuè accipi mihi videtur. Hîc autem quidam codices manu scripti legunt, πάλιν ἑδία. περὶ αὐθρώπων εὔχροά τε καὶ εἴδηεσι δεῖ μᾶλλον ἢ ἄλλα ὧν μή τις νοῦσος &c.

λαμπρόφωνοί τε οἱ αὐθρωποι] Hunc locum ex isto libro adfert Galenus libello quod animi mores &c. vbi τῷ περὶ βροχῶν legit.

[20] ἐπεὶ τὰ ὀθνὶ τῆς ἑωυτοῦ] Locus parum integer mihi videtur in vulgatis exemplaribus, hicque mihi sensus esse videtur. Siue ventos ab occasu spirantes spectes, qui ferè autumnum referunt, siue huius ciuitatis situm, quo ad diei mutationes, consideres, qui ferè similis est ei quod plurimum inter matutinum & vespertinum tempus intercedit. Ideoque probanda videtur codicum manu scriptorum lectio, quæ habet, ἅτε τὰ ὀθνὶ τῆς ἑωυτέρης πνεύματα ἔοικεν ὦ μεταπώρω μάλιστα, εἴτε ἡ θέσις ἡ πολίτη τῆς πόλιος. Probatur etiam mihi ista quorundam manu scriptorum codicum lectio, ἐπεὶ πολίτα τὰ ὀθνὶ τῆς ἑωυτέρης πνεύματα ἔοικε τι μεταπώρω μάλιστα ἡ θέσις ἡ πολίτη τῆ πόλιος.

[21] ὁκόσα μὲ οὖν ἔστι ἐλώδεα] Vide Athenæum lib. 2. vbi hunc locum ex hoc libro adducit.

[22] ἀλλὰ τῶν ὀμβρίων ὕδατος ὀθνὶ τρεφομένου] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, vt eas velut nouo accedēte semper imbre refici aut augeri velit. Cornarius ὀθνὶ φερομένου legisse videtur, cùm nouam semper aquam pluuiam inferri dixit.

[23] καὶ πθολωμένα] Vitiosa sunt exemplaria quæ πθηλωμένα pro πεθολωμένα legunt.

[24] καὶ βεβεχωδέστατα] Istud non legunt quædam exemplaria, legit tamen Caluus.

[25] καὶ μεμωωμένοις] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, plenos dixit Cornarius, molestos Caluus, haud scio qua ratione. Ego μεμωωμένοις κοπιῶσι velut μεμυκότας dici existimo & πεπυκνωμένοις, aut συνεφιγμένους, compressos, conclusos, ac condensatos, ac velut induratos, ab aquis niualibus & glaciatis: Qua ratione μεμωωμένων, μεμυκότων, & πεπυκνωμένων, ac συνεφιγμένων exponitur Hesychio. Ac certè si quid augurari mihi liceat, existimo hunc locum subindicari & explicari à Galeno, cùm μεμολυσμένοις exponit, scribitque quosdam τοὺς καπνωμένους, quosdam etiam τοὺς ἐσκιρρωμένους καὶ λιθώδεις accipere. Sed certè pro μεμολυσμένοις, μεμωωμένοις legendum apud Galenum censeo, vt lienes velut ab aquis niualibus ac glacialibus refrigeratos, aut induratos, ac lapideos indicet. Istaque à μῶω mihi deducta videntur. Cornarius autem & Zuinggerus à μῶς deduxerunt, cùm in tumorem rotundum elatos ac plenos acceperunt. Paulò pòst verò pro καταλελεπιδωμένα, quædam exemplaria manu scripta καταλεπιδῶδες legunt.

[26] καὶ τὰ κοιλίας ξηροτάτας] Sic legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen θερμοτάτας legisse videtur.

[27] πάντα μὲν τὸ νόσημα] ξωστροφοῦν νόσημα hîc accipio velut Gal. Com. 5. in lib. 6. Epid. ξωστρόφους νόσους exponit καὶ ὀκ πολλοὶ χρόνου κατ' τὸ σῶμα τῶν αὐθρώπων θεραμνοῦσας, velut vnà nobiscum educatos ac connutritos, hoc est, assuetos, familiares ac diuturnos, velut scripsimus in nostra OEconomia.

[28] πάντα δ' γίνεται ὑπὸ ὑδέρου] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria. Sed quidam codices manu scripti hanc habent lectionem, πάντα δ' γίγνεται ὁκόταν ὑδρωπικῶσιν αἱ ὑστέραι.

[29] ἐναντία ἔτι] ἔτι pro ἐστὶν habent exemplaria omnia, vt & paulò pòst, ἀγκῶνα ἔτι pro ἐστί.

[30] αἴρεται δ'] Hunc locum adducit Athenæus lib. 2. ex libro περὶ τόπων, & λόφων ξηρῶν legit, paulóque aliter.

[31] ὅ μὲ πάντα πίνει] Sic quidem legunt omnes quos vidimus codices, quidam tamen τῷ μὲ πάντι legi annotant, quod etiam fecit Cornarius.

[32] καὶ τὰ μεταξὺ θερμῆς αὐαπλῆς] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Mihi tamen valde probatur ista codicis Augustini Guadaldini lectio, quā mihi perhumanissimè communicauit Iacobus Santalbinus Collega noster amicissimus & doctissimus. φαυλότατα δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ, & τὰ μεταξὺ χειμερινῆς αὐαπλῆς καὶ δύσεως. vt eæ aquæ maximè improbentur, quę inter ortum hybernum & occasum scaturiginem habent.

[33] καὶ τὰ χαμερέστατα] Sic legunt vulgati codices, vitiosè tamen, quidam etiam manu scripti πικνότατα, alij πικνότατα legunt. Ex quibus aquæ quæ promptè & facilè liquescunt, intelliguntur, hoc est, emolliuntur, resoluuntur ac concoquuntur, neque in hypochondriis hærent. Zuinggerus tamen ista actiuè sumere mauult, vt aquas ad eliquandum & coquendum maximè opportunas intelligat. Verùm nobis esse suspectam illam lectionem in nostra OEconomia indicauimus, & χαμερέστατα legendum esse monuimus, vt aquæ maximè molles, ac velut coctione eliquatæ & emollitæ, ac delicatæ accipiantur, hoc est, quæ facilè coquantur ac resoluantur. Quibus τὰ ἀπέχεμα καὶ σκληρὰ statim opponit. Cornarius certè τὰ πικεῦς χαμερώτατα mihi legisse videtur. Caluus verò ἔψιστα καὶ χαμερώτατα.

[34] τὰ μὲ οὖν ὄμβρια] Hunc de aquis pluuiis locum affert Paulus Ægineta, & exponit. † *Cap. 50. lib. 1.*

[35] πάντα δ' ἀρχῶ] Illud πᾶν ἀρχῶ fortè ad Platonica elementorum principia referendū videtur, vt ἐκ πυρὸς ἀρχῶ dicit Theophrastus lib. περὶ πυρὸς, & Caluus aquæ principium dixit. Paulus verò vbi hunc locum explicat, τὰ λεπτότατα καὶ κουφότατα simpliciter extulit.

[36] τοῦτα μὲν ὅσον αἴρεται] Sic quidem legunt vulgata omnia exemplaria, quidam tamen ex codicibus manu scriptis, ὅσον ἔστιν legūt. Verùm aquas pluuias optimæ notæ esse scribit Paulus cap. 50. lib. 1. & Gal. ex Hippocr. Com. 4. in lib. 6. Epid.

[37] ἀπόσηπτος] ἀποσήθεος lego cum Corn. aut ἀπηθέος, etsi ἀπόσηπτος legunt omnia exemplaria, quod à putredine vindicari indicare potest. ἀπὸ enim in compositione interdū priuationem significat, vt in ἀπαυδῶ, & in ἀπόκηθεν (quod ἄφρον πρόσπορον exponit Gal. in Exegesi) item ἀπολαζαύω & ἀπεκπίζω.

[38] ὁκόταν δ' ἄπαξ πυῇ] Hæc de re vide Plinium cap. 3. lib. 31. & Paulum cap. 50. lib. 1.

[39] ὅπ τοῦ τὸ πήξιος ἀφανίζεται] ἀφανίζεται τὸ κυφότατον legunt exemplaria Aldina, Germanica verò καὶ καταξηραίνεται addunt, quod non legit Caluus.

[40] μὴ δὲ ὁ σύμαχος τὸ κύστος ξυμπέφεγκται λίθω] Sic quidem legunt publicata exempl. Germanica, reliqua ξυμπέφεγε, & asteriscum apponunt, suspectæ lectionis notam. Nec dubium est quin ξυμπέφεγε legerit Cornarius, vt vesicæ & vnà cum vesica ardescens aut igneū intelligat. Quem in sensum vnà cum ea conspirans diximus, quod per ξυμπέφεγκται indicatur, quod paulò pòst πανυπάχθη dicit, etsi de aperto ac minimè obturato, sed amplo, vesicæ osculo accipi potest. Quam in notionem valdè placet codicis Augustini Guadaldini lectio, quæ ξυμπέφεγκται habet, vt minimè occlusus sit vesicæ stomachus.

[41] καὶ συρίφεται] Sic quidem legunt omnia exemplaria, quæ lectio valdè est popularis, significatq; in vesica manere ac colligi, coaceruari, & concrescere quod in vrina est maximè crassum & returbidum ad calculum generandum. Sed Galenus in Exegesi ῥέφεται legisse videtur, cùm ex hoc libro adducit, & τὸ οἶον οἰκεῖ exponit, velut inhabitat, aut versatur, vt indicauimus & expressimus in nostra OEconomia. Quod facit vt ista quæ in vulgatis codicibus libro de Capitis vulneribus annectuntur, rectè ab interpretibus ad hūc locum sint restituta. Hîc autem παχύτατον & θολωδέστατον, vt antea lego, pro χολωδέστατον, quod etiam in codice Augustini Guadaldini legi audio.

[42] ὅσοι δ' ἥλεσιν αἰδοῖοις] Istud longè aliter mihi videtur legisse Caluus. Codex verò Augustini Guadaldini legit, ὅσοι δ' ἥλεσι λίθοι οὐ γίνονται ὁμοίως.

[43] ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξωστῆρ ἵκνεται] ξωστῆρ ἵκνεται legit codex Augustini Guadaldini, & subiūgit, οἱ δ' αὖ ἄνδρες ὀκ εὐθὺ πίσσιν), καὶ διότι οὐρητῆρες ὀκ εὐρεῖς, καὶ πίνοισι πλείου, ἢ οἱ παῖδες. Quidam tamen pro πίνοισι οὐρέοισι legunt, sed postea, οἱ οὐρητῆρες εἰσὶν εὐρεῖς legunt.

[44] ὧδε αὖ ἅς ὀνδυμούμενος] οὕτω οἱ αὖ ἅς ὀνδυμούμενος legunt exemplaria quædam manu scripta. In Regio verò vno manu scripto codice sic legitur hoc principium, οὕτω ὁ αὖ ἅς ὀνδυμούμενος δίζηνόσας. Hîc verò vbi περὶ οἱ ἐπὶ legitur, codex Augustini Guadaldini περὶ οἱ ὀρέων legit.

[45] λίθ μὲ γὰρ κρ' λόγου] Hunc locū ex hoc libro adducit Gal. Com. ad aph. 8. lib. 3. & paulò aliter legit. Quid autem sit εἴδεος χρόνων, in nostra OEconomia aperuimus.

46 ἰῶ δὲ μὴ χλμὼν] Hunc locum integrum adducit Gal. ex hoc lib. Com. ad aph. 11. lib. 3. & paulò aliter legit. Pro αὐχμηρὸς autem ξηρὸς habent exemplaria manu scripta.

47 καὶ ὀφθαλμίας ἐμποιῶν] αἰτίαν τὸ θέρος πυρετῶδες ἔχει), ὃ ὀφθαλμίας, καὶ διευπτείας ἐγίνετο, legisse videtur Galenus, vt rectè reponũt interpretes. Exemplaria verò manu scripta legunt, κ' τὸ θέρος ὀφθαλμίας γίνονται ἰσχυραὶ, ὅσοι τ' παῖδι καὶ γυναιξὶ πυρετοί.

48 εὐάλικα δὲ πλοῦτον καῦμα ἔχει] Sic legunt exemplaria publicata vitiosè pro διπλοῦν. Galenus verò διπλοῦν legit.

49 τοῦ τε κοιλιῶν μὴ ξυνεστηκυῖαν] μὴ ξυνεστηκῶν legit Galenus, etsi satis mihi conscius sum, Mercurialem & Zuinggerum summos in arte Medica viros, ista verba, alium in locum reiicere.

50 μὴ οὐ πλαδᾶν] pro πλαδᾶν, σαυτηκεῖν legit Galenus, & σαυεμπίπλη, pro ὀπτοπίπλη. Sũt verò qui pro πλαδᾶν, φυσᾶν aut μυδᾶν legũt.

51 καὶ ὅσιον ἐδέσιον τοῖς ὑγιαίνοις] καὶ ὅσιον αὐδράσι τοῖσιν ὑγιαίνοισι legit Galenus, vt & exemplaria quædam manu scripta.

52 καὶ ἰῶ μὲ ὀπὶ κυὼς] Istis etiam verbis hunc locum attribuit Galenus Com. ad aph. 11. lib. 3. etsi vitiosè paulò leguntur nostris in codicibus.

53 ἰῶ δὲ μὲ χλμὼν] Vide aph. 12. lib. 3.

54 πρὸς τὴν ἥλιον ὑπερῴσκεσθαι] Sic distinguũt omnia exemplaria, sed lego, καὶ ὀπόσοι αὐτήνσιν ἢ πρὸς τὴν ἥλιον, cum Interpretibus.

55 ὅσοι δὲ οὖν φλεγματίσει] Hæc verba ex hoc libro adducit Galenus Com. ad aph. 12. lib. 3.

56 ὀφθαλμίαι ξηραὶ] ὀφθαλμίαις ξηραὶς legit Galenus.

57 ὅσοι δὲ πρεσβύτεροι] Galenus legit, ὅσοι δὲ ἄγαν πρεσβυτέροισι, & πλὴν ἐκπτῶσιν τῶν φλεῶν. Quam lectionem sequitur Cornarius. Reliquum etiam sic legit Galenus, ὥςπ' ἐξαπίνης ὑπόλυσις, ὅθ' ἡ παραπλῆγας γίνεσθαι ἢ δέξιὰ, ἢ ἢ ἀριστερά. Quam lectionem partim secuti sumus, quòd eam bis repetat Galenus, nec horum verborum [ὑπὸ φρενίτιδος] meminerit. Vitiosa autem sunt exemplaria, quæ πλὴν ἐρμόσπα pro ἐρμόσπα scribunt.

58 ὀκόταν τὸν τῶν χλμῶνος] Cornarius τὸν χλμῶνος ἐόντος νοτίου καὶ ἐπιμελέου καὶ θερμοῦ legit. Quædam exemplaria νοτίου καὶ ἀβροχόου καὶ θερμοῦ, habent. τὸ σῶμα verò lego, pro τὸν σώματος, cum omnibus interpretibus, & ἐδὲν pro ἔλη vt legitur in Augustini Guadaldini codice manu scripto, etsi Cornarius ξωϊέλη legisse videtur, & πλωικαῦτα ἅμα ὦν πεν πήγνυ cũ Caluo. At verò in his quæ sequuntur Corn. secuti sumus, & illud, ὃ λειευπεία ὃ ὕδρωπες ἐπιγίγνονται, καὶ πλευπῶσι τοῖσι νοσυόμασι.

59 ἰῶ δὲ τὸ θέρος ἐπιμελέον] Huius loci meminit Galenus Com. ad aph. 13 lib. 3. isto quoque ordine collocat, sed vitiosè legitur nostris in codicibus Græcis.

60 καὶ τὸ μετόπωρον] καὶ φθινόπωρον ὡς αὖτως legit Galenus, quam lectionem cum omnibus Interpretibus secuti sumus. Quod sequitur, καὶ ὅσ ἐς φλεγματοποιοῦν, aliquantum suspectum videtur, quòd horum nihil omninò adscribat Galenus, tum quòd pluuiosæ & austrinæ tempestati non admodum familiares aut cõgruentes, hi morbi videantur.

61 ἰῶ δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γίγνεται] Vide aph. 13. lib. 3. vbi istius loci meminit Galenus, & θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, & τὸ φθινόπωρον ἐπιμελέον καὶ νότιον legit, quam lectionem cum Interpretibus secuti sumus. Vitiosa quoque sunt exemplaria quæ φύσας pro φθίσιας legunt, quæ tamen secutus est Caluus.

62 ἰῶ δὲ βορέου τε ἢ] Vide aph. 14. lib. 3. vbi huius etiam loci meminit Galenus.

63 ὀφθαλμίαι ξηραὶ.] Pro ξηραὶ ἰξυραὶ legunt exemplaria quædam manu scripta, sed ξηραὶ bis legit Galenus.

64 τῆς δὲ χολῆς] Istud sic legit Galenus, τῆς δὲ χολῆς τὸ μὲ ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον ὑποξηραίνεται καὶ αὐαλίσκεται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ δριμύτατον λείπεται, καὶ τὸ αἷματος κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἀφ' οὗ ξωῦ τὰ νοσήματα αὐτῆς γίνεται. Quædam etiam exemplaria manu scripta, pro ἄφνω, ἐφ' ὅ legunt.

65 ὑποξηραίνουται τὸν] Hunc locum sic legit Galenus, αὐαξηραίνουται τὸν καὶ εἰς τὸν χλμῶνα ἀφικνέουται οὐ πλαδῶντες, ἀλλὰ αὐαξηραινόμενοι, hoc sensu. Resiccantur enim & ad hyemem superflua humiditate minimè diffluentes, sed resiccati peruenium. Quam lectionem sequuntur Interpretes. Eodem tamen recidit vulgata lectio, vt similium temporum successione resiccati, ad hyemem perducantur.

66 καὶ τὰ ξῶντα ὕς] Quæ antè hæc leguntur, ἰῶ δὲ χλμὼν βόρειος, suspecta sunt, cùm paulò ante iam scripta sint, ideoque cum Interpretibus ea reiecimus. ὀνοεύμενος autem exemplaria quædam manu scripta legunt, pro ὁ νοεύμενος.

67 τὰ δὲ λίγα] λύα pro λίγα legunt exemplaria quædam manu scripta.

68 πλὴν Ἀσίλω πλῆστον] Hunc locum adducit ex hoc libro Galenus libro, Quòd animi mores corporis temperamentum sequuntur.

69 καὶ τὰ ἔθνεα ἢ αὐθρώπων] καὶ τὰ ἤθεα ἢ αὐθρώπων ἡμερώτερα legit Galenus. Exemplaria quædam manu scripta εὐερρόπεα legunt, pro ἀνερρόπεα.

70 οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη] Sic legũt omnia exemplaria. Sed Galenus lib. Quòd animi mores &c. ὑπὸ ψύχεος πίθηται legit, si modò vera est lectio.

71 τὸ δὲ αὐθρῶον] Hunc locum producit Galenus lib. Quòd animi mores &c. sed ἀλάπτωρον legit, & ἔμπνον omittit. Certum autem est interpretes omnes ἀλάπτωρον legisse, cùm ἀἀλάπτωρον habeant omnia quæ videre licuit exemplaria. Et certè ἔμπνον & ἀλάπτωρον rectè iunguntur, & Asiaticorum imbellis & delicata natura malorũ, arumnarum & laborum tolerantiam refugit.

72 μήτε ὁμόφυλον] οὔτε ὁμοφύλου, οὔτε ἀλλοφύλου legitur apud Galenum, vitiosè tamen. Idem quoque, ἀλλὰ πλὴν ἡδονῶν αὐάλικα κρατέῃ, legit. Etsi verò ea notione quam adscripsimus sensus rectè cõstare potest, hic tamẽ totus locus non parũ suspectus habetur.

73 τὸν ἡλίου ἢ αὐστηῶν ἢ χλμεινῶν] pro χλμεινῶν, θερεινῶν legit Augustini Guadaldini codex manu scriptus, quòd constet ad æstiuum Solis ortum positam esse Mæotidem paludem, non ad hybernum. Nam ortus hybernus ad Capricorni Tropicum infra Æquinoctialem, versus polũ Antarticum situs est. Mæotis autem palus ad ortum æstiuum versus Tropicum Cancri, & versus Arcticum polum, ab omnibus est posita, vt cuiuis vel in Geographia mediocriter versato manifestũ esse potest. Quod non mediocriter Cardanum torsit, qui tamẽ vulgatam lectionem retinuit.

74 εἰσὶ δὲ φύσιες] δενδρώπεσί τε καὶ ἀφύδροισιν legunt vulgata exemplaria, quæ secuti sumus cum Cornario. ἐφύδροισιν tamen habẽt exemplaria quædam manu scripta, quæ secuti sumus cum Cornario, αὐύδροις autem habẽt exemplaria quædam manu scripta, quæ secutus videtur Caluus, quædam etiam ἀφύδροις. Quæ sanè lectio non improbatur.

75 αἱ δὲ λειμακέστροις] λειμακέστροι exponuntur Erotiano λιμακώδεις. nempe hoc subindicato loco, qui etiam addit λέγονται οἱ λιμνώδεις, καὶ καπάφυτοι, ὃ ὁμαλοὶ τόποι. Ac certè existimo λιμακέστροις & λιμακώδεσι apud Erotianum legendũ esse, & huc referendum.

76 ὁ δὲ χρόνος] Hunc locum innuere videtur Gal. libello, Quòd animal sit quod vtero continetur, aut certè alium huic similem, velut lib. περὶ γονῆς. aut lib. περὶ ἱερῆς νούσου, qua de re antea scripsimus.

77 ἐπὶ πλέον] ὡς πρότερον] ἢ πρότερον legunt exẽplaria quædam.

78 ἀλλὰ μονοξύλοις] Hunc locum in OEconomia nostra expressimus.

79 αὐδρῶες εἰσὶν] Sic quidem legunt quæ omnia vidimus exemplaria, sed nos ex Erotiano & Galeno αὐδρῆες legimus, & αὐξῆς, ἄβροφοι explicamus, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam monuimus quosdam hîc αὐδρῶες legere.

80 ἠὴρ τε πουλὺ] Aërem caliginosum dicimus, cùm nomine aëris hîc qualitas indicetur, consterque Græcis sic sæpè aëris vocem sumi, deinde quòd expaludibus aër caliginosus nascatur, quodque totus Euxinus Pontus nubilosus sit.

81 καὶ ὑετοῦ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed pro ὑετοῦ Erotianum λιβρὸ hîc legisse scripsimus in nostra OEconomia, & σκοτῶδ καὶ μέλανι exponere.

82 πρὸς μὲ τὴν φύσιος] ὃ πρὸς μὲ τὴν φύσιος legunt exempl. manu scripta, Quod verò sequitur ἐν τῇ Ἀσίῃ ὃ τῇ Εὐρώπῃ, quidam vltima verba expungenda existimant, quòd nondum de Europæis verba fecerit, & Phasiani ab omnibus inter Asiaticos annumerentur, & nominatim à Xenoph. lib. 4. πρὸς αὐαλδόσιος: tum etiam quòd paulò pòst cùm ad Europæos accedit, πρὸς μὲ τὴν ἐν τῇ Ἀσίῃ solùm scribat. Deinde harum dictionum πρὸς μὲ, & πρὸς δὲ, vis inspiciẽda & coniungenda videtur.

83 πρὸς τὴν ἢ ἀθυμίης] Hunc quoq; locũ adfert Gal. libello, Quòd animi mores &c. Sed longè aliter legitur & vitiosè nostris in codicibus. ὑπολειμόπεσι etiam quædam exemplaria legunt, pro ὑπολειμόπροι.

84 ἀεί τε ἐγείρουσι] αἷ τε ἐγείρουσι legunt codices quidam manu scripti, & ἐῶσαι pro ἐῶσι, vt & Aldina exemplaria.

85 αὐδήκες ἔτι] αὐδήκες hîc αὐδοήθητον mauult significare Erotianus, ἢ αὔαυδρον aut αὐδώκητον. Quod effecit vt omni ope aut auxilio destitutum dixerim hoc est auxiliaribus aut militaribus copiis, etsi imbelle rectè dixerint omnes interpretes, quod αὔαυδρον & ἀδενὲς exponunt, vt scripsimus in nostra OEconomia.

86 ἐρημοῦσι πλὴν γῆς] Sic quidem legunt quæ adhuc videre nobis licuit exemplaria, hoc quidem sensu, vt cogantur regionem deserere propter rei militaris imperitiã ac otium, sed ὑπολειμόν καὶ ἀρχὴς lego, vt habent plæraque exemplaria & Aldina, etsi vtranque lectionem videtur secutus Caluus. Mihi tamen valdè probatur Zuinggeri lectio, ἠμεροῦσι πλὴν ὀργῆς, vt necesse sit huiusmodi hominibus mitiores esse animos, propter rei bellicæ inertiam. Quam quidem lectionem desumptam audio ex codice Augustini Guadaldini & Octauiani Ferrarij.

87 εὐρήσεις δὲ] Hunc locum adducit Galen. libello, Quod animi mores &c.

88 ἢ πρὸς τὰ ἱερὰ θύουσι] θύωσι legunt exemplaria Regia manu scripta. Caluus etiam πρὸ Νομῶν legisse videtur.

89 ἢ ἐπ' αὐτῇ ζυτέω] ὃ ἐπ' αὐτῇ, pro ἢ ἐπ' αὐτῇ legunt exemplaria quædam.

90 καὶ λειμακώδης] λιμακώδης legunt Erotianus & Galen. vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istum locum expressimus, & ad Galeni expositionem adduximus.

91 καὶ ψιλὴ] Sic legunt ferè omnia exemplaria, quæ nudam & arboribus carentem solitudinem significant. Quædam verò exemplaria vt Aldina ὑψηλὴ legunt, quam lectionem Caluus & Cornarius secuti sunt.

92 ὧν τε δὲ πλοῖς ἐφεφεγμένα] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus & Cornarius πτηνὰ legisse videntur. Erotianus autem πίλοισι legit, additque, πίλοι καλοῦνται τοῖς λάκεσι τὰ σκεπάσματα σκιᾶς χάριν πεποιημένα. Istamque lectionem secuti sumus, & πίλοις legimus, cùm coactilibus ex lana crassa compactis obductos currus diximus, etsi πτηνῶν adiectiuè ferri potest, quod πτωσὶν exponit Hesychius. Qua de re fusiùs in nostra OEconomia.

93 ζῶντα δὲ καὶ νεκρὰ] Sic quidem omnes codices legunt, eamq; lectionem secutus sum. Cornarius tamẽ θνητὰ mihi legisse videtur, quasi θνεκρὰ.

94 καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα] Hîc τὰ πρόβατα pecorum possessionem & armentorum gregem mihi significare videntur, non oues tantùm. Eoq; respexisse videtur Erotianus cùm scribit, πρόβατα, οὕτω καλεῖ κοινῶς πάντα τὰ κτηνοτρόφα νῶν. Hanc enim dictionem proximè post (πίλοισι) subiũgit. Quod significauit Caluus, cùm vaccarum, aquatum & ouium armenta dixit.

95 ὑπόκλιν τρόφοισι] Hac de re abundè scripsimus in nostra OEconomia, simulque hunc locum exposuimus. Exemplaria autem scripta hîc μετέρχονται pro ἔρχονται legunt.

96 ἀλλ' αὐαὶ τὴν ἀπὸ ὀλίγκτων αὐτῶν] Sic quidem legunt exemplaria Germanica, quæ secuti sumus cum Caluo, Cornario & reliquis Interpretibus. Qua de re vide Arist. capit. 1. libr. 2. Μετεωρολογ. Codices manu scripti ἀλλ' αὐτὴ legunt. A sulanus codex ἀλλ' ἢ ὀν τῇ, & asterisicum apponit suspectum locum faciens.

97 καὶ ἀῤῥα ὑγρά] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria ἀῤῥαφα tamen lubẽter lego, vt præ humiditate ac crassitie minimè articuli ac iunctura conspiciantur aut appareant, quod antea dixit ἀῤῥον καπάδνλον οὐδέν. Annotauit autem quidam codices quosdam νωῤῥὰ habere. ἄπνα verò, eneruatos eorum habitus & sine robore propter mollitiem indicat.

98 ὀν τῇ τὸ γόνου ξυμπήξει] ξυμπήξει aut ξυμμίξει legisse videtur Cornarius, & vtranque lectionem adscripsisse. Caluus verò ὀν τῇ τὸ σώματος ξυμπήξει legit. Vitium autem redolent exemplaria, quæ ξυμοῦ pro γόνου legunt. Quod sequitur etiam codices sic scribunt: ἰῶ μὴ ἔνος αὐάλικης βιαίῃ τύχῃ αὖ, ἢ νόσου, ac fortè meliùs, βίῃ τύχῃ αὖ.

99 ῥοϊκὰ δὲ γίνεται] ῥοϊκὰ lego cum Interpretibus omnibus, vt fluida, laxa, fluxa, & mollia Scytharum corpora significet, etsi ῥοϊκὰ legisse Galenum existimo in Exegesi, cùm καμπύλα exposuerit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Quo sensu distorta & incurua vertit Caluus, quod accidit ob eorporis proceritatem, longitudinem, & articulorum mollitiem ac laxitatem.

100 οὐδὲ νομίζουσιν] Istud de instituto patrio, aut lege ac consuetudine sumo, vt minimè illis consuetum sit pueros in cunis fasciis inuoluere, vt corpora vastiora, crassiora & carnosiora etiadant & ad insidendum aptiora & firmiora. Scio aliam esse Cornario & Caluo notionem, ista tamen ad Hippocratis mentem mihi probè accedere videtur. Codices autem manu scripti quidam, εὔεδροι pro ἔνεδροι legunt.

101 πυρὸν δὲ τὸ ἔθος] Id testatur Galenus libro 2. de Temperamentis.

102 οὐ δὲ φθείνουσι] Caluus longè aliter hunc locum legit, & pro φθείνουσι, χαίρουσι legere videtur, quod secutus videtur Cornarius, qui negationem tamen non apposuit.

103 αἰανδρίεις] αὐδρωεῖς legũt exemplaria Aldina, vitiosè vt patet, sed pro hac voce ἀνάριες ex Herodoto reponit Mercurialis, vt scripsimus in nostra OEconomia. Ac fortè corrupta illa vox ex hoc loco restituẽda, quòd ἀνάριες bellicosi Ionibus dici quibusdam existimentur.

104 κέδμασα λαμβάνει] Hunc locum expressimus in nostra OEconomia, cùm dictionem istam explicaremus. κρεμαμένοιν autem lego, non κρεμαμένων, vt habent exemplaria omnia.

105 οἱ δὲ σφόδρα νοσήσωσιν] Sic quidem legunt quotquot mihi videre exemplaria licuit, eo sensu quem expressimus. Caluus tamen ista sequentibus iungit, cum quibus aptiùs cohærent. At codex Aldinus huic loco asterisum apponit, vt vitij notam indicet, quod certè mihi vero est simile.

106 εἰσὶ δὲ πρῶτα ὧν φλέβες] Huic loco respõdet quod antea scriptũ est lib. περὶ γονῆς. ὀκόσοι δὲ παρ' οἷς πτημένοι εἰσὶν, οὔτοι λαγνεύουσι μὲ ἀφίασιν, ὀλίγον δ, καὶ ἀδενὲς, ἄκρυον, χωρὲ δὲ τὰ πλείστ' τῶ γόνου, ὀστὰ τ' κεφαλῆς πρῶτα ὀὔατα, εἰς τ' νωτιαῖον μυελόν. Ex hac autem venarum sectione nimia sanguinis profusione cerebrũ imbecillius redditum, & spiritutum vitalium influxu priuatum, ad reliquas obeũdas actiones, & generationem præcipuè minus est idoneum. Etsi istud quidam neruis præfectis tribuunt, quos post aures ex sexta neruorum coniugatione, in testes & seminaria vasa deferri asserit Vesalius.

107 ὥςπ αὐαξνοείδες] Sic quidem legunt exemplaria publicata. Scripta verò αὐαξνοειδὲς, quomodo alij omnes, & ratio etymi apud Eustathium indicat, ὁν τῶ ἀμαύρωσαι, quam dictionem in OEconomia nostra exposuimus, simulque hunc locum expressimus.

108 ἢ αὐανδρωθῶσι] Istum quoque locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia. At Caluus αὐδρωθῶσι mihi legisse videtur.

109 ἐπὶ ὀυτέων εἰκὸς αἰωδάνεσθαι ἢ γλύεσιν] εἰκὸς δὲ γίνεσθαι legunt exemplaria manu scripta quædam.

110 δύο τὰ εἴδεα διηλλάχθη νομίζω] διηλλάχθαι legunt exemplaria quædam.

111 αἱ δὲ φθοραὶ πλείονες ἐγγίγνονται] τῶ πόνε pro τῶ χρόνε legunt exemplaria quædam, quæ secutus videtur Caluus, cùm debilitari & vires perdere dixit.

112 καὶ τὰ ἀμίακτον] Sic quidem legunt omnia exemplaria, quod morum integritatem, fidem, ac constantiam & pertinaciam significat. Sed ἄμικτον lego ex Galeni libello, Quòd animi mores &c. (etsi illic ἄμικτον vitiosè legitur) quòd minimè sociabile significat, aut non coibile (vt loquitur Gellius) quodq; hominum societatem & communionẽ auersatur, quales sunt natura agrestes & feri, solitarios & sæuos dixit Caluus. Sunt tamen qui ἀμίλικτον pro ἀμίακτον legunt, quod durum & implacabile significat, cui τὸ ἤπιον opponit, vt & πρὸ ἀγρίου τὸ ἥμερον.

113 διόπ εὐψυχοτέροις] Sic lego potiùs quàm ὃ ὅπ εὐψυχοτέροις, quod legunt exemplaria Aldina vitiosè.

114 ὧν τῇ πρὶ μεταβαλλομένω] Eadem exemplaria vitiosè legunt, ὧν τῇ πρὶ καταβαλλομένων.

115 ὁκόσοι μὲ χώρλω] Hunc locum adducit Galenus libello Quòd animi mores, & paulò aliter legit, ὑψηλῶ ὃ αὔυδρον cum Galeno lego, etsi ψιλῶ καὶ ἔυυδρον legunt exemplaria plæraque.

116 οὐδὲ καυνίαι] Sic legunt omnia exemplaria, etsi Aldina asterisum apponunt, cuius dictionis vim & explicationem in nostra OEconomia adscripsimus, & Galeni & Erotiani expositionem secuti sumus. Galen. libello Quòd animi mores, & εὐδ' εὐμικίες legit; quæ videtur esse istius dictionis explicatio.

117 οὔτε αὖ ὁμοίως ἔχοιεν] legit Galenus, & νόμος ὃ περιγιγνόμενος ἐπιτήδευσε πα. Vbi νόμον exprimit, πλὴν νόμμον ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ τὸ βίου διαφορῶν, ὧν δὴ καὶ ἕοπλω, καὶ πεῖδ ἔιαν, καὶ σωήθειαν ὀνομάζομεν, vitæ institutum, educationem, viuendi modum, mores vernaculos, & patriam consuetudinem.

118 ἡ χαρὸς ἀπορία τῆ] Sic legit exemplarium magna pars, quædam etiam περὶς χαρὸς ἄπα τῆ. Ἐπιλύσεα. Cornarius verò φρεατία, pro κρωσία mihi legisse videtur. Zuinggerus autē κιμωλία. Vitiosè etiam quædam exemplaria, ἐδώδεα pro ἰδώδεα habent. Istam verò dictionem exposuimus in nostra OEconomia, simulque locum istum expressimus.

119 καὶ λείλιω] καὶ λιωσὴν legit Galenus & quædam exemplaria manu scripta, quòd læuem, planam, æquabilem, quasi λειάσιω significat vt τριχείη opponatur. Quod sequitur sic legit Galenus, εἶεν αὖ εἴδεα μεγάλοι, καὶ ἐουτῆσι ὀξεπλήσιοι καὶ αὐανδρόπραι τῆ ἐ ἡμερόπραι τούτων αἱ γνῶμαι.

120 ὀκόσοι δὲ λεπτὰ ἢ] Pro λεπτὰ λυπερὰ legisse Galenum existimo in Exegesi, cùm λυπερὰ ψιλὰ καὶ ξηρὰ χωρία exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia, hoc subnotato loco.

121 πάσῃ μεταβολῇ] Sic legit magna codicū pars, quam lectionem cum Caluo retineo, quam etiam in Augustini Guadaldini codice scriptam esse audio, etsi quædam exemplaria οὐ κέχρωται legunt. Galenus autem ἐκ εὔκρητα ἔχει legisse videtur, cùm εὔκρητα vitiosè scribant nostra exemplaria.

122 καὶ ἐς ὀργὰς αὐθαδέας ἢ] Ἐς ὁρμὰς αὐθαδείας τε legit Galenus, vt mores & animi impetus arrogantes, & nimium confidenter sibi placentes intelligas. Quòd sivulgatam lectionem retineas, mores rigidos, & animum implacabilem ac cōtumacem significat. Has autem dictiones exposuimus in nostra OEconomia.

123 καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ αἱ πνοαὶ τρέφεται] Sic legunt plæraque exemplaria quæ secutus sum cum Interpretibus. Quædam etiam ἐν ᾗ αἱ πνοαὶ τρέφεται legunt, minùs rectè (vt opinor) quæ secutus videtur Caluus.

124 εὐρύτερος δὲ ὅτι τὸ πλῆθος] ὅτι τὸ πολὺ legit Galenus, & τὰ εἴδεα.

125 ἡ γὰρ πίησις] Sic quidem legunt omnia ferè exemplaria, quædam etiam πιεσὶ, quam dictionem sæpe vsurpat lib. περὶ φύσιος παιδίου. Apud Galenum πικρὰ vitiosè legitur. Quidam etiam πικρὰ legunt, quod Ionicum est, pro ἐκκεχυ, ad quod accedit Galeni lectio, facilis enim lapsus est à πικρὰ in πικρά.

126 Ἐπὶ ὕδατα κάρτα μετέωρα] κάρτα μετέωρα ἔχουσι legit Galenus.

127 ὡς ὅτι τὸ πολὺ] Istud subsequentibus iungit Galenus, sicque legit, ὥσπερ ὅτι τὸ πολὺ τὸν χεράδυμον ἐπὶ τῆς ὑπνηρὸν ἔνεστιν ἐν αὐτῆς ἰδεῖν. Vitiosè autem in nostris Galeni codicibus χλαί πωρι pro ἀπελαί πωρι legitur.

128 καὶ αὐάχυρος] αὐάχυρος regionem non munitam aut defensam syluis significat, vt diximus in nostra OEconomia. Cornarius natura munitam dixit, quòd esset accessu difficilis, vt vertit Caluus. Sic autem legit Galenus. ὅκου δὲ ἔστιν ἡ χώρη ψιλὴ, καὶ χίονι ἐπὶ τὸ πολὺ κεκαυμένη.

129 καὶ ἰχῶνες] ἰχῶρες legit Galenus, quam lectionem secutus est Cornarius. Idem εὐπνοιαι καὶ δικαίας ἰδεῖν legit.

130 τὸ τε ἐρασικὸν] Galenus legit τὸ τῆ ἐρασικὸν ἐξὸ ὠεοῦν ἐν τῆ φύσει τῆ πιαύτη καὶ τὸ ἄχρυπνον.

131 καὶ τὰ πολέμια] Ἐς πολέμον legit Galenus.

IN LIBRVM DE FLATIBVS.

EISI ἔνιοι] Hic libellus qui περὶ φυσῶν passim inscribitur, ab Erotiano inter ἀποφθεγματικὰ & φυσικὰ meritissimè recenseturſ. φύσει autem hîc & lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, ex Erotiani mente, τὸ ἐν ἡμῖν πνεῦμα τε indicat, & flatum aut spiritum crassiorem qui in corpora nostra subit, significat, & τῆ πνεύματος nomine sæpe effertur, vt & aër qui corpora nostra ambit. Hic autē libellus etsi à multis Hippocratis authoritate diminutus censetur, plurimis tamen de causis ab artis nostrę dictatoribus, Erotiano precipuè & Galeno inter Hippocratis fœtus nō ingratis reponitur.

2 ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς] Hanc quidem sententiam Hippocrati tribuit Gregorius Nāzianzenus in Apologetico, & in Epitaphio Cæsarij, quod etiam annotauit Hieronymus Mercurialis.

3 καὶ τὰ μὲν φλαῦρα τοῖσι ἰητροῖσι] Post hæc verba, μούνοισι εὖ οἰδέναι addunt exemplaria quædam Regia manu scripta, quę etiam legisse videtur Caluus.

4 ὅσα μὲν χρηστῆται δεῖ] Hunc quidem locum subindicare videtur Galenus lib. 8. de Administrat. Anatom. & paulò aliter legere his verbis. οἱ δὲ εἰ πεισὶ τὰ πέρασιν ὑπὸ νόλας τὰ τοῦ τὴν γυμνάσιας, οὐ χρὴ τῆς τὰ βελτίονος ἐλπίδας ἀπογινώσκειν, ἀλλ' ἀκικοῦσα σι λέγοντες Ἱπποκράτης, ὁκόσα χρηστῆται δεῖ σωεδιδῶνται χρὴ πάρος.

5 κάλλιστον διδασκαλεῖον] μέγιστος διδασκαλῶν legunt exemplaria quædam manu scripta Regia. Est autem elegans sententia, qua vsus optimus docendi ludus ac magister esse significatur, non secus ac stylus optimus & præstantissimus dicendi perfector ac magister dicitur M. Tullio Oratorio primo.

6 εἰ γὰρ τις εἰδείη] πῶ αἰτίω τὰ σώματος legunt exemplaria quædam manu scripta Regia, vt & Aldina, vitiosè tamen vt opinor. Quæ etiam sequitur lectio in exemplaribus Aldinis magis est explicata hoc modo, ὅστ' αὖ εἴη τοιοῦτον ἐξυμφέροντα τῆ σώματα, ὁκ ἢν ἀναπνῶν ὀπτάμενος τὰ νουσήματα, vt ex morborum per contraria cognitione, is facilè possit exhibere quæ corpori sunt accommodata. Publicata tamen lectio quàm hîc secuti sumus, longè implicitum, eundem tamen habet sensum.

7 τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων] Huius præcepti Hippocratici multis in locis meminit Galenus in lib. Methodi medendi, & lib. 1. salubrium, Com. etiam 2. in lib. 6. Epid. & Com. 5. Com. quoq; ad aph. 34. lib. 2. & lib. 6. de Comp. Med. κῆ πόπις & lib. de Constit. artis Medicæ.

8 ἐπὶ πεκὴ τὰρ ὅτι] Hunc quoque locum ex Hippocrate adducit Galenus in Isagoge, & lib. 11. Meth. med. Sed illic legit, τοῖσθεσις μὲ ἢν ἐλλειπόντων, ἀφαίρεσις δὲ ἢν πλεοναζόντων. Similis quoque locus legitur in his quæ addita sunt ad lib. περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

9 τὰ γὰ σώματα ἢν ἀνθρώπων] Hunc locum mihi sic expressisse videtur M. Tullius lib. 2. de Nat. Deorum. Nam cùm tribus rebus animantium vita teneatur cibo, potione, spiritu, ad hæc omnia percipienda os est aptissimum, quod adiūctis naribus spiritu augetur.

10 τὰ τῆ] παρέχει] Aliter hunc locum legit Zuinggerus, sed nos contestatam omnibus codicibus lectionem secuti sumus.

11 καὶ τῆ μὲν ὅτι τοῦτον] καὶ μὲν ἤτε γῆ τοῦτον βάθρον, legunt exemplaria Regia quædam manu scripta, vt terra aëris sit sedes ac fundamentum. Hunc autem locum suspectum facit asteriscus Aldino codici præfixus.

12 ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης] ὠνέσης legunt exemplaria Regia manu scripta quædam.

13 ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ὅτι] οὐάπλεος ὅτι legunt exemplaria Regia manu scripta.

14 καὶ μεμισμισμένου] ἢ μεμισμένον legunt exemplaria manu scripta Regia. Hunc verò mihi locum conceptis verbis exprimere videtur Erotianus, & μεμασμένον legisse, cùm μεμασμένον exponit λοιμώδες γεγονὸς, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi & hunc locum expressimus, & quænam hîc μάσματα intelligantur indicauimus.

15 περὶ μὲ οὖν ὅλου ἢ πρήγματος] ὅλου τουτέου τῆ πρήγματος legunt exemplaria Regia manu scripta.

16 ὁκοῖ δὲ τὰ γινόμενα περισκόμματα] Hîc περισκόμματα mihi propriè dici videntur pedum offensiones, cùm in aliquem obicem pedes impingūt aut incurrunt, vnde phlegmone consequitur, inguium tumor ac febris. Etsi translatitiè sumi possunt consequentes offensiones, & quæ phlegmoni succedunt, velut sumsisse videntur Interpretes.

17 ὁ μὲ οὖν κοινὸς πυρετὸς] Hanc communem de peste opinionem per contagionem seminariorum ortam (quæ hîc μάσματα vocat Hippocr.) multi scriptis celebrarunt & Hieronymus Mercurialis cap. 6. lib. 3. Variarum lectionum ex Lucretio lib. 6. optimè expressit.

18 ὁμοίω τῆ ὁμοίως] ὁμοίω δὲ ὁμοίω legunt exemplaria quædam.

19 ἀλλ' ἔστι τοῦ αὐτέων ἐμπεφιπόιοισι] περιπόιοισι legunt exemplaria quædam.

20 τὰ νούσημα κεῖνα νοσέοισι] Exemplaria Aldina τὸ νόσημα κεῖνοι νοσέοισι legunt, quam lectionem sequitur Mercurialis. κεῖνα tamen malim.

21 καὶ πόνου μηδένα τῆ πλήθη ἢν ἔφθη αὐτήσι] αὐτῆτῆ legunt exemplaria Regia manu scripta.

22 οὐ διωκόμενα διελθεῖν] οὐ διωκομένου τῆ πνεύματος διεξελθῶν legunt exempl. Regia manu scripta.

23 περιστεῖται δὲ τὰ ἀναμόπατα] περὶς τὰ ἀναμόπατα legunt exemplaria Regia manu scripta.

24 τυπέων τῆ ἢν πόπων ψυχθέντων] Hunc certè totum locum de rigore optimè mihi explicare videtur Laurentius Ioubertus vir doctiss. Paradoxo. 4. Decad. 2.

25 ἥκιστα ἰσχυρὸν] αὐισχυρότερον legunt codices Regij manu scripti. Similis verò locus de rigore legitur lib. 1. de Morb. vbi rigorem magis explicat, & apertius ab horrore distinguit Hippocrates.

26 διὰ τὴν ψύξιν ἐκ ἀρτιμέοισιν] Hanc quidem lectionem omnibus exemplaribus contestatam secuti sumus. At Interpretes omnes οὐ τρεμέοισιν legunt.

27 ἀθρόον τε αὖ ωσιν] Exemplaria Regia manu scripta legunt. ἔπειτα ἀθρόως τε αὖ ωσιν διξίων, αὐξομόχλευσε τὰ διέκπνοα τὸ σῶμα. Elegans est autem oscitationis descriptio, qua crassius ex viscerum internorum incendio conceptus aut coaceruatus vapor, vi sursum erumpens, tanquam vectibus adhibitis, os diducit ac emouet, cùm per accessiones febrium os hiare faciat.

28 ὁ ἀὴρ ξωωεσραμμένος] His verbis elegantissimis optimè exprimitur vapor crassius & multa exhalatio à crudiore materia, & multa aquea humiditate, vi caloris expressa, coaceruata & condensata, ad instar turbinis conuoluta, & ad superiora erumpēs, non secus ac ex virētibus lignis, igne supposito, multus & crassus fumus, antequàm flamma erumpat, sursum subuehitur.

29 καὶ τὰ τε ἀρθρα] Hanc articulorum exolutionem pro pandiculatione ac musculorum extensione sumimus.

30 διψῶ πυρος δὲ καὶ μόθρος ἡγούμενος] Pro μόθρος ἄδρος legunt exemplaria Regia manu scripta. De calore autem febrili post rigorem succenso, eadem ferè scribuntur lib. 1. de Morb. his verbis: ἢν τῆ μὲ ῥίγος αἰ ἀξεν πυρετὸν ὀξὺ πλαθεῖν, ἢ πλέω, ἢ ἐλάσσω, ὧδε ἔχει. ὁκόταν τὸ αἷμα διαθερμαίνηται τε ὑπὸ νοῦ, ἐπὶ πάλιν ἐς τὰ ἐωυτοῦ φύσιν, σωμβιαθερμαίνει τὰ τῆ φλέγματος, καὶ ἡ χολὴ τὸ ἐν τῆ αἵματα συμμεμιγμένον, καὶ γίνεται τὸ αἷμα θερμότερον ἢ ὑπὸ ἑωυτοῦ πολλαπλασίως. τούτων οὖν διαθερμασμένων, αἰ ἀξεν πυρετὸ ὀξὺ ῥιγοῦσι τοῦ ἡ θερμασίης τὰ αἵματος μὲ ῥίγος.

31 πίνεται γὰ πυρούμενον] Quod incensum fuit & ab incendio in vaporem cōuersum & colliquatum, sudoribus materiam præbet, & per corporis meatus foras protensum, erumpit. Eadem ferè de sudoribus in febribus scribuntur lib. 1. de Morbis.

31 πεπλήρωται γὰ ἀέρος] αἱ φλέβες addunt exemplaria Regia manu scripta. Sic enim vaporoso spiritu impleta ac distenta vasa capitis dolorem inferunt. Et hoc loco φρηνῶ ἔσται ἐμφυσηθῆσαι mihi dici videntur, inflatæ & distentæ venæ, φ φρῆσαι φυσῆσαι Hesychio exponatur, & πεφρησμένοι οἱ ἐμφυσημένοι dicantur, inflati ac distēti. Etsi φρῆξαι pro φρῆσαι vitiosè apud eum scribitur. Vitiosa autem sunt Aldina exemplaria, quæ pro φρηνῶ ἔσται φεροθέσται legunt. Incensas tamen & concalefactas venas aut arterias alij sumunt, quòd φρῆσαι φλέξαι etiam significet. Aliud tamen quiddam mihi legisse videtur Cornarius.

33 βίαι γὰ τὸ αἷμα βιαζόμενον] ὠθούμενον καὶ βιαζόμενον legunt exemplaria Regia manu scripta. Eadem pro ἐμφεράματα ἐφαράματα vitiosè legunt.

34 ἢ εἰλήματα] εἰλήματα legunt exemplaria Aldina vitiosè. Regia manu scripta ὀνειλήματα legunt, velut αἰωλήματα dicūtur lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς, quæ τοῦ ἐρροῦς exponit Gal. in Exeg. Sic autem dicuntur intestinorum conuolutiones & inuolucra, aut dolores in ventris partibus inuoluti, intestinorum agitationes dixit Cornarius.

35 ἢ ἔπεται ὀπτοπελίματα] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, simulque quemadmodum suspectum haberemus scripsimus.

36 ἢ διόδευσις] ἢ διήγησις legitur vitiosè in codicibus Regiis manu scriptis, fortè pro διόδωσις. διόδευσις legunt exemplaria Aldina, fortè pro διήθησις, quæ transimissionem aut distributionem significat. διόδευσις autem dicitur, quemadmodum antea πνεύματος διέξοδος & αἵματος.

37 ἀραιεμένων γὰ] ἀραιήμενον malè legunt exemplaria Aldina. Interpretes verò perperam locum mihi distinxisse videntur, & τῆ πνευήματος τὰ πνεῦμα simul iunxisse.

38 ὅταν περὶ τὰ κεφαλὰ] ὅτι legunt exemplaiar Vaticana & Aldina.

39 ἔπειτα ὀνειλεῖται] ὀνειλεῖ legunt exemplaria Regia manu scripta, & ad caput referunt, quod flatibus grauatum, spiritus vnà cum sanguine intus cōuoluit & agitat. Quædam etiam exemplaria, pro μὲ τὸ αἷμα, καὶ τὸ αἷμα legunt.

40 τοῦτο γὰ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῆ] ἀθροισθῆ πολὺ, legūt exemplaria Regia manu scripta.

41 ὅταν γὰ ξυμβάλλη] Pro τῆ αἰνίσσοντι, κατίσσοντι legunt Vaticana & Aldina exemplaria, quæ secutus est Caluus. Cornarius legisse videtur τὸ πνεῦμα κατὸν τῆ ῥεῦμα κάτωθεν ἐόντα. Codices verò manu scripti Regij, τὸ ῥεῦμα κάτωθεν ἰὸν legunt, vt τῆ αἰνίσσοντι πνεύματα descendens pituita occurrat quæ tussim gignat & optima mihi videtur ea lectio, cùm descendens pituita ascendenti spiritui occursarit, & in eum incidérit. Eadem etiam exemplaria Regia manu scripta legunt, βηξ διάπνοια ὀπτηνέται, καὶ αἰαχρέμπεται ἄνω τὰ φλέγμα.

42 ἢ δὲ κεφαλὴ] Codices Regij manu scripti pro κεφαλὴ ἐφελκεῖ vitiosè legunt, vt ne meminisse quidem præstiterit.

43 καὶ χαεσφραθέωσιν οἱ πόροι] χαεσφρωθέωσιν hoc loco mihi videtur legisse Galenus in Exegesi, istumq; locum expressisse, cùm χαεσφρωθέωσι διέκρουσι ἔχωσι exponit. Sic enim potiùs lego, quàm διέκρουσι ἔχωσι, quomodo legunt nostra ferè omnia exemplaria, quam tamen expositionem quibusdā hîc arridere video. Hunc verò locum aptissimè mihi videor exposuisse & expressisse in dictione χαεσφρα in nostra OEconomia. χαεσφραθέωσιν autem vitiosè mihi legere videntur exemplaria Aldina.

44 ὑγρῶ πρήγματα] ὑγρῶ πρήγματα πορεύεσθαι legunt exemplaria Regia manu scripta, quàm lectionem secutus etiam videtur Cornarius. ὑγρὸν πρῆγμα autem vocat naturam humidam, velut sanguinem, & quicquid est humidum, vt φεγμὸν ἢν φρενῶν. διάφεγμα ipsum, velut præcordiorum septum ac septimentum quoddam, spiritus instrumenta à ventre discernens. Qua ratione Aureliano thoracis & ventris discrimen sæpe dicitur & discretorium.

45 δίδοι δήποτε] Hūc locum velut perobscurum sic legit Zuinggerus. διὰ δήποτε τὸ πνεῦμα τὸ αὖ εὐ ῥεύματος αἰαρρήγνυται; vt quæstionem eam proponat Hippocrates. Nos verò in tanta codicum constantia vulgatam lectionem secuti sumus. Est autem satis Hippocrati familiaris phrasis, τὸ ῥεῦμα αἰαρρήγνυμενον αἰαρρήγνυται, qua per vim erumpens fluxio, & violento quodam impetu foras educta significatur.

46 ἢ αὖ ὡς τὰ μάλιστα βαρυῶδη] ὡς τὰ μάλιστα βείσι legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ videtur esse quædam alterius dictionis explicatio, qua maximè incubuerit, inclinarit, propenderit, aut suo momento procubuerit. Ex eoque loco & eo qui postea sequitur, βείσι βαρυῶν, apud Hippocratem mihi videtur exponere Erotianus. Istumque locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus in dictione βεῖδοι. Zuingerus autē quod hîc sanguini tribuitur, spiritui qui in sanguine est, eumque agitat attribuit, vt legisse videatur τὸ πνεῦμα τὸ πνεῦμα πολὺ ἡρμόμενον.

47 τὰ τῆ ῥήματα] τὰ δὲ ῥήματα πάντα legunt exemplaria Vaticana & Aldina. Quænam autem hîc ῥήματα dicantur, exponitur lib. 1. de Morb. his verbis: ἐνίοισι δὲ ὁκόταν ἀδυνέα ἡγώνται τὰ σπόσια αἵτε ἐν τῆσι ὀφρύσιν, ἢ ἐν τῆσι φλεψὶν, ἢν ὀκπυίσκῃ. ἀλλὰ γίνεται ἀλγήματα πολυχρόνια, καὶ καλέοισι ὀνήματα.

48 ὀκλύθησιν] Istud potiùs ad morbi absolutionem & liberationem referendum mihi videtur, quàm ad exolutionem & vitium defectionem, quæ vacuata affatim aqua hydropicos consequitur. (& Aldina.

49 διὰ τὴ γίγνε] τὰ ἔωσι διὰ τὴ οὖν γίγνεται legunt exempl. Vaticana

50 ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα] καὶ ἐς τὸ σῶμα legunt exempl. Regia manu scripta & Vaticana quæ mihi etiam secutus videtur Caluus, & pro ὑποπεκνοσμένας ὑποπεξοίμενας. Sed huic dictioni tanquam suspectæ asteriscum adscribunt exemplaria Aldina.

51 ὅταν γὰ ἐπέλθῃ τῆ σώματα ὁ ὕπνος] Sic quidem rectè legunt vulgata exēplaria. Aldina verò vitiosè legūt ἐπέλθῃ τῆ σώματα νόσημα.

52 καὶ τὰ ὄμματα κείεται] συγκλείεται leg. exemplaria Regia M.S.

53 τὰ γὰ παθήματα] μαθήματα legunt exemplaria Regia manu scripta, vt cognitionem quæ per disciplinam & doctrinam excipitur, intelligant.

54 τῆ μὲ οὖν ἔσκε] ὀνέσκε legunt exemplaria Vaticana & Aldina. Cornarius pro σῶσαν, μάλιστα legisse videtur.

55 ὑπερεπιῶτες τῆ θορύβω] Hunc quidem sensum vulgatorum & Germanicorum exemplarium secutus sum, vt sanguinis inæqualis motus ad corporis perturbationē & corporis partium peruersionem opē suggerat. Cornarius verò aliter distinguit, & τῆ σώματος ὑπερεπιῶτες legit, quæ est Vaticanorum & Aldinorum codicum lectio. Membranæ etiam Regiæ manu scriptæ legunt, τὰ πτέρυγκται τὰ μέρη τῆ σώματος τὰ ὑπερεπιῶτα τῆ θορύβω καὶ τὰ ἐξω τὰ αἵματος:

56 ὑπὸ γὰ τῆ διαφορῆς] τὰ τὰ ἐσχῆς legunt exemplaria Regia M.S.

57 τὰ τῆ περέοντες χειμῶνος] Præsentem tempestatem morbi agitationem, ait accessionem accipio cum cęteris Interpretibus, etsi Corn. accedentem hyemem dixit. Sed in translatione persistere mihi author videtur, cùm paulò pòst morbi cessationem γαλήνην vocat.

58 αὖτα γὰ θερμανθῆσι] διὰ θερμανθῆσι legunt exempl. Regia M.S.

59 διὰ πάντων βύτων] διὰ πάντων βύτων lego cum Cornario. Exemplaria verò Regia manu scripta, πάντων βύτων νοσημάτων legunt.

60 ὑποτρέμω δ᾽] ἢ νοσημάτων φεύγω ἀπαστέων legunt exemplaria Regia manu scripta.

61 ἀμφὶ δ᾽ ἢν ἀῤῥωστημάτων] ἢν ἄλλων ἀῤῥωστημάτων legunt exemplaria Vaticana & Regia manu scripta, & ἀπρεπέστερος δ᾽ οὐδὲν ἂν εἴη, οὐδὲ πιστότερος, vt nihilò maiorem aut veritatem, aut fidem habitura sit oratio.

IN LIBRVM DE MORBO SACRO.

ΠΕΡΙ τῆς ἱερῆς νούσου] Hic liber περὶ ἱερῆς νούσου omnibus exemplaribus inscribitur, istamq; inscriptionem agnoscere mihi videtur Cælius Aurelianus cap. 4. libro 1. Ta. pass. cùm Hippocratem de Epilepsia communiter scribere dicit. Sic enim πρὸ ἱερολογίου νόσου καλουμένου mihi vertere videtur, simulq; ibidem multas rationes adscribere cur Epilepsia ἱερὴ νόσος dicatur antiquis. Quibus etiam addēdum videtur Aristotelem probl. 1. sect. 30. Epilepsiam morbum sacrum dictam esse ab Hercule censuisse, quemadmodum & Gal. Com. 5. in lib. 6. Epid. Herculeū morbum antiquis dictum scribit, non quòd Hercules eo morbo laborarit, sed vt hac appellatione morbi magnitudinem indicarent. Vbi huius libelli meminit Gal. vt ex Comment. 1. in Prognost. simulq; hanc opinionem confirmat, neq; sacrum morbum quòd à diis immittatur, dici probat. Morbum tamen Comitialem ἱερὸν νόσον antiquorum more sæpe vocat Hippocr. lib. de aëre loc. & aq. & lib. περὶ φυσῶν. Hunc quoque libellum περὶ ἱερῆς νόσου agnoscit Erotianus, & inter ἀπολογικὰ καὶ φυσικὰ reponit, eumq; sua expositione sæpiùs commendauit. Hanc quoq; περὶ ἱερῆς νόσου inscriptionem agnoscit Gal. Coment. 1. in lib. de Artic.

2 καὶ τί μὲ πρὸ τοῦ ὑποείλω] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Caluus tamen ἀπειείλω mihi legisse videtur, vt cognitionis imperitiam aut inscitiam intelligat. Sed ὑποείλη & εὐπείλη pulchertimè inter se sunt opposita. ὑποείλη autem hîc mentis & consilij inopiam significare videtur, & animi consternationem aut anxietatem, propter morbi difficultatē & desperationem, quòd eum minimè cognitum habeant, quam ἀμηχανίαν paulò pòst vocat, ideoque ἀπηείλη rectè dicatur.

3 μέχρις αὖ ἐξεγερέευται] ἐξεγρέωνται legunt Aldina exemplaria & Vaticana, quæ etiam paulò pòst ἄλλα & πολλὰ habēt. Hunc verò rorum locum subindicare mihi videtur Erotianus, cùm ἀλαζόνας αὐορμῶντας exponit, hoc est, assiliētes, aut sursum cum impetu irruentes. Sic enim apud eum lego.

4 καὶ ἀλαζόνες] Hunc locum in nostra OEconomia exposuimus, istumque disertis verbis indicare mihi videtur Erotianus, cùm ἀλαζόνες exponit dicique scribit παρὰ τὸ ἄλη ζῶν, quòd vagando victum quaeritent. Sic enim deducunt Grammatici. ἄλη δὲ ἡ πλάνη, & ἀλήτης ὁ πλανήτης. Inde etiam impostores, vaniloqui & mendaces dicuntur, & οἱ ψεῦται.

5 οὔτοι τοίνυν παρεμπεχόμενοι] Hunc certè locum mihi videtur exprimere Erotianus, cùm apud Hippocratem παρεμπεχόμενοι παρακαλυπτόμενοι exponit, hoc est, obducentes, obuoluētes, obtegentes. Additque idem ἐῤῥῆξε παρὰ τὸ ἀμπεχόνιον, ἥτις ἐστὶν παρακάλυψις. In quo certè mihi vitium esse videtur in nostris exemplaribus, ac lubēter παρακάλυψις pro παρακάλυμμα legerem, vt sit obuolutio aut obductio, quomodo capitis obductionem dixit M. Tullius Orat. pro C. Rabirio. Etsi tamen παρακάλυψις pro obuelamento aut indumento, ac amictu quo quis circundatur accipi potest, quod ἡ ἀμπεχόνη significat. Hic autem mihi sensus esse videtur, vt huiusmodi homines diuinitatem obuoluentes, obducentes, ac prętendentes, cùm in summa rerum inopia, non haberent quo prodesse possent, ne inscitiam suam proderent, hanc affectionem sacram esse censuisse, hoc est, diuinitatis obtentu ac prætextu, suam imperitiam aut inscitiam obduxisse & celasse, vt etiam in nostra OEconomia exposuimus, etsi paulò aliter cum Cornario legimus.

6 οὔτοι δὲ ἰχθύες] Hîc ὀπτηρόπαπι ἰχθύες mihi dici videntur, imprimis animaduertendi aut præcipuè vitandi, tanquam primarij aut insigniter notabiles, & ad inferēdum noxiam valde opportuni, quomodo ὀπτήριον βῆμα, & ὀπτήριος ἕλκος dicitur Hippocrati, & ὀπτηρόπαπι ὀπτηνεύωπαπ exponit Sudas. Quod etiam animaduertisse videtur Hieronymus Mercurialis, qui periculosissimos esse pisces dixit, in eoque à Cornarij interpretatione discessit, qui pisces qui opportunè haberi possent dixit. Hanc autem clausulam omisit Caluus.

7 ὧν πᾶσα δὲ κρεῶν] Istam quoque clausulam præteriit Caluus, credo quòd vitiatam in suis codicibus lectionem haberet. Nam pro πεφεκπκώπαπ πεφεπκώπαπ legunt exemplaria Aldina, & asteriscum apponunt, vitij notam.

8 ὠπίδος] ὀπίδος legit Galenus in Exegesi, & τὸ ὀρνέου exponit, scribitq; ab Aristotele ὠπίδα dici, & Xenophonti ὀπίδα. Quamuis Athenæus lib. 9. eundem Xenophontis locum adscribens ὠπίδας scribat. Erotianus etiam vtranq; scripturam mihi agnoscere videtur, sed apud eum vitiosè ὠπίδα καὶ ὠπίδας scribitur, pro ὀπίδος καὶ ὠπίδος, cui adiungitur ἑκατέρως δὲ γράφεται. ἔστι δὲ ὀρνέου εἶδος, ὃ πλεῖστον μάλιστα ὠν Θρᾴκη καὶ μακεδονίᾳ εὑρίσκεται. Otidas vel Auritas vocant huiusmodi volucres, Plinius aures tardas lib. 10. cap. 22. affini cum vulgo appellatione. De his agit Aristot. hist. animal. lib. 6. & 9. nosque huius loci meminimus in nostra OEconomia.

9 ἄλλο παρεβάπον οὐδὲν] Galen. Com. 1. in lib. de artic. βέβαπον hîc non παρεβάπον legit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Et παρεβάπον aut βέβαπν hîc quamuis pecudem significat generali nomine.

10 πλὴν νοῦσον αὔξει] ἕκπ τε καὶ αὔξει legunt exemplaria Vaticana.

11 εἰ δὲ σελήνῳ τὸ καθαρεῦν] Hunc locum exposuimus & expressimus in nostra OEconomia, vbi quid sit lunam deducere, aut cœlo deturbare indicauimus.

12 πιέοντες ἐνεκάς] Sic quidem legunt Germanica exemplaria. Reliqua omnia πιέοντες ad superiora referūt. Sed πιέοντας lego, hoc sensu, vt nec dij facere possint, quin homines summa mala committant, aut vt homines à summis malis abstineant, quam lectionem mihi etiam Caluus secutus videtur. Suspectam tamen lectionem faciunt Aldina exemplaria, quæ huic loco asteriscum apponunt. Vaticanæ membranæ post πιέοντες distingunt, vt & reliqua exemplaria, deinde ὧν ἕνεκά γε legunt.

13 κλὼβρύζουσι] βληχῶνται legendum existimo, vt scripsimus in nostra OEconomia, quòd βληχᾶσθαι sit ouium & caprarum balantium. Quam lectionem mihi secuti videntur omnes interpretes. βρέχουσι legunt Aldina exemplaria facili lapsu. Aliôqui βρυχᾶσθαι est dentibus frendere ac fremere, leonibusque tribuitur, quod est rugire, & βρυχῶνται legendum esset. Cornarius certè vtranque lectionem retinuit.

14 ἐνοδίῃ παρέσπεται] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus hoc esse Dianæ aut Proserpinæ epitheton, quæ Triuia aut Compitalis dicitur. Exemplaria verò Vaticana & Aldina ὠν ὁδῖτις παρέσπεται legunt, & asteriscum, vt vitij notam, apponunt. Quam lectionem etiam secutus videtur Caluus.

15 λοῦ δὲ λεπτότερον] Istud ad tenuiorem & densiorem vocem retulit Cornarius nos cum Caluo ad tenuiorem & crebriorem alui deiectionē, quòd eam propiùs respiciat. Quòd verò morbi ab antiquis ad Deos relati fuerint, testatur Celsus initio lib. 1. de Æsculapio scribēs. Eodemq; authore disci potest, morbos tum ad iram Deorum immortalium relatos esse, & ab iisdem opem posci solitam.

16 καὶ ἀθεώτατον] αὐτόθεον pro ἀθεώτατον hoc loco legisse Erotianum existimo, quem locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, αὐτόθεον autem velut Deo oppositum & aduersarium intelligit, velut αὐτάρκης θεοῦ, etsi ἡ βλάβης ὑποπτευόμενον αἴτιον ἔστιν αὐθρωπον exponit Erotianus.

17 ἢ ἀλάστορες] Hunc locū expressimus in nostra OEconomia, & ex Erotiano & Galen. exposuimus. In quo secuti sumus vulgatam omnibus codicibus lectionem, ἀμμασι καὶ τοῖσιν ἀλλοῖσι μιάσμασιν ἔχοντας, cædibus aut quibusdam aliis sceleribus inuolutos & contaminatos intelligentes, quos φονοῖς exponit Erotianus. etsi exemplaria Vaticana & Aldina, ἢ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι τοιούτοισι ὥσπερ μιάσμασιν ἔχοντας legunt. Cornarius tamen expiatos sanguine ægros accipit, & ἄμμασι superioribus iungit.

18 ἢ ὑποτυπόπαπν] Hunc locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus.

19 καὶ ἔρυμα χοῦμενον] Aldina exemplaria vitiosè ἔρημα pro ἔρυμα legunt, & hunc locum in nostra OEconomia indicauimus. ἔρυμα autem pro ἕρμα legendum, quod fulcrum & stabilimentum, & ἀσφάλισμα aut ἀσφάλεια exponitur Sudæ.

20 ὡς ὁ χόνος ἔρχεται

20 ὡς ὁ χόνος ἔρχεται] Similis locus legitur lib. de aëre locis & aquis, & adducitur à Galeno libello, Quòd animal sit quod vtero continetur, & in Definit. Medic. Exemplaria verò Vaticana legunt, λοῦ μὲ οὖν ὑπό τε ἢν ὑγιηρῶν, ὑγιηρὸς, εἰ δ᾽ ὑπό τε ἢν νοσερῶν, νοσερός.

21 μέχρις αὖ κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ φλέγματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ἄμματος pro φλέγματος legit.

22 ὃ οἱ ὀδόντες σωπήρκασι] σωπήρκασι pro σωπρείκασι positum diximus in nostra OEconomia, etsi à σωείρω aptissimè deduci potest, quod cohærere dentes rectè dixit Caluus. Hunc autem locum expressimus in dictione ξυνέρεισις ὀδόντων.

23 ὃ σφύζουται] Sic quidem legitur in omnibus codicibus, sed Caluus ἥρος ἢ σφύζοντες legit, ac fortè σφιγγοῦ legendum.

24 ἀφρὸς δ᾽ οὐκ ἢ τόματος] Galenus tamen Com. ad aph. 43. lib. 2. vaporem quēdam exhalationi similem, ex pulmone, non spumam, prodire contendit, quo quidem concitato & agitato, spuma gignitur.

25 ὃ ἢ τόμαχον ἢ μαρὸς] Hîc τόμαχος μαρὸς mihi ventriculi osculum accipi videtur, etsi hoc nomine fistula illa & angusta cervix ventriculi cauo præfixa accipi potest, pro veteri ἢ τόμαχον significatione.

26 ὁκόταν ὁ αἰὴρ ἀποκλειοῦν ὠν πῖσι μέλεσι] Pro μέλεσι, σκέλεσι vitiosè legunt exemplaria Aldina & Vaticana.

27 λοῦ δ᾽ ὀνίγον ἐὸν] Istud ad φλέγμα referunt Interpretes, mihi tamen aptissimè ῥεῦμα respicere posse videtur. Hunc autem locum in OEconomia nostra expressimus.

28 δίψῃ πάδε] Quædam exemplaria ista superioribus adiungunt, nos pluralitatem & Interpretes secuti, superioribus copulauimus.

29 ὁκόσοισι δὲ αὖ πελεόισί τε] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, quæ secuti sumus. Cornarius tamen & Galenus ἀπηλεόισί τε legerunt. Sed πέλεοι dici videntur, qui sunt extra pubertatem, & ad annum vigesimum quintum peruenerunt, aph. 7. lib. 5.

30 ὃ ἐστι γρυφνός] Hîc γρυφνὸς ἐγκέφαλος dicitur per translationem cerebrum austerum, rigidum, minimè molle, non diffluens, sed compressum & constrictum, cui ὑγρὸν postea opponit, vt scripsimus in nostra OEconomia.

31 ὥστε ὀπὸ ὀπτηκαζῤῥέει] ὀπὸ ὀπτηκαζῤῥέῃ τὸ φλέγμα legisse videtur Caluus.

32 γνοίη δὲ αὖτις] Aristot. sect. 31. Probl. 27. hominem solum morbo comitiali tentari scribit.

33 ἀλλὰ λαγανίζει παρέοπν] Hunc locum in OEconomia nostra expressimus & exposuimus.

34 μὴ οὖν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quæ locutio etsi popularis est & optimè quadrat, μετὰ οὖν tamen lego.

35 ὠν τῆσι μεταλλαγῆσιν] ὠν τῆσι μεταβολῆσι legunt exemplaria Vaticana.

36 ὃ φλυδαῦ] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed φλυδαῦ lego, existimóque istum locum à Galeno explicari ac subnotari in Exegesi, cùm φλυδαῦ, ὑγραίνεσθαι, μανδαῦ, explicat, vt scripsimus in nostra OEconomia. Sic etiam φλυδαῦ apud Erotianum legendum existimo, & δίψαχ ὕδωρ ac δίψαπίπειν scribendum.

37 ὃ ἥδιόν ἐστιν ἀπορωπέρη] Sic quidem legunt exemplaria vulgata, meliùs quidem. ἀπῤῥωπέρη tamen legunt exemplaria Aldina & Vaticana, vt nihilò reliquis sic inuentu aut explicatu difficilior, magisq; dubius aut periculosus.

38 καὶ μαυρόχθα] Eadem omninò scribuntur ὠν τῷ μανίης λόγῳ.

39 οἱ δ᾽ ὑπὸ χολῆς κεκράκται] Hîc mihi locus ab Erotiano indicari videtur, cùm κεκράκῃ φωνηλικοὶ explicantur, clamosi & vociferatores, cui ὑβοᾶν, antea opponitur, pro quo ὑβοῦται legitur ὠν τῷ μανίης λόγῳ, vbi etiam πλῆκ) pro κεκράκῃ legitur.

40 κατὰ τὰς φλέβας τὰς αἱμαπῴδας] Hîc αἱμαπῴδας φλέβας dici venas sanguinarias ac sanguinem deferentes, scripsimus in nostra OEconomia, vt ab arteriis discernantur.

41 καὶ ἀσθματῶδες καιρὸν] Hunc locum exposuimus ex Galeno in nostra OEconomia, & ad Galeni trutinam examinauimus.

42 φλεγμᾶ] Hunc locum mihi exprimere videtur Galenus in Exegesi, cùm φλεγμᾶ exponit πυρέτται μετ᾽ ἐρυθήματος.

43 καὶ ἄσθμα παρέχεισιν] ἀσθὶν habent Vaticana exemplaria, quod saltum & palpitationem indicat. Aliam tamen lectionem adhibuisse videtur Caluus, cum calorem dixit, vt ἀθέλω legisse videatur. Oppressum autem septum transuersum, magnam anxietatem, inquietámq; corporis iactationem facit.

44 κέρσεισι δὲ πίνες] Quosdam animi principatum & intelligentiam cordi tribuisse satis testatur Galenus libr. 2. de plac. Hipp. & Plat.

45 ἢ σύνασις γίνηται] σύνασις quid hîc significet exposuimus in nostra OEconomia, hoc expresso & subindicato loco.

46 ἐς αὐτὸν ἐμπίπτειν φημὶ] ἐμπίπτει φημὶ legunt exemplaria Vaticana & Aldina.

47 μεταβαλλομένων τε] Istud ad πνευμάτων mutationes retulit Caluus, nos ad omnes transmutationes vehementes non interquiescentes, vt & Cornarius, pro vulgarium exemplarium lectione.

48 ἀκεσά τε πᾶ πλῆσα] ἀκεσὰ πᾶ ἰᾶται exponit Galenus in Exegesi, πᾶ ἴασιμα Erotianus, curabiles aut sanabiles morbos.

49 τῷ δ᾽ κάκωσις] τὸ δ᾽ κάκωσις legunt Exemplaria Vaticana & Aldina.

50 ὡς αὖ τὸ μὲ ὑποδιόνος θρῆν] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria. Cornarius autem ἀπολύσῃ pro ὑποδιόνος legisse videtur.

51 χρὴ δὲ καὶ ὠν ταύτῃ τῇ νόσῳ] Vt optimi & prudentis oratoris omni ratione prodesse reo, imprudentis verò & prævaricatoris causæ nocere (quemadmodum scribit Antonius apud M. Tullium) ita circumspecti est Medici, omni ratione ægrum iuuare, aut saltem non nocere, & imperitissimi nimis multa moliendo morbos augere, non profligare aut retundere. Quod etiam scribit Hippocrates lib. 1. Epid. sect. 2.

52 φύσει ὃ ἀμαυρῶται] φύσει exponit Gal. in Exeg. σωπήκαται, ἰσχναίνεται, μειοῦται, cui hîc δάκνει ὃ αὔξεται opponitur. Vt enim quod morbo familiare & consuetum, & vigorem dat & incrementum, ita ab eo quod est aduersum corrumpitur & perit, retunditur & obscuratur.

53 ὅσις δ᾽ ὀπτήσεται] Hunc locum mihi videtur exagitare Caluus Aurelianus cap. 4. lib. 1. Tard. Passionum.

VARIÆ LECTIONES IN TERTIAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

In lib. περὶ φυσ. ἀνθρώπου.

PAg.19.vers.46.noſt. exemplar.pag.3.lin.3. ἐς ἰπειϲκλω] ἐς ἰκβὸν F.

P.20.v.7.N.p.3.l.19. πῷ δέ ὑις] τὸ δέ ὑις ex manuſc.S.

8. οἱ αὐπεὶ ἀἄδρες] ἀνθρωποι F.& S.

Ibid. ὑδέ πο ϲβῆς] πείς. S.

11. φαὶ πε ὀρθῶς γινώσκειν] poſt γινώσκειν ἐπαγγελλόμενον add.F.

17. ὀν ἐρρ ὑι ὕϊ] φασιν] poſt φασὶν ἢ ἀνθρωπον add.F.

21. ἐὺν ἐὺν] ἐὼν F.

22. ἐ ὀωῦ] ἐ ἐ ὀωῦ F.

38. ὅπ κ] ὅπου κ. F.

33. ἢ ῥέϊϲιν] poſt ῥέϊϲιν αὐτὸ add.F.

Ibid. ὑ ῥηνήσϲευ] ϲιαὖ πε ῥηνήσϲεν. F.

42. πλευτῶντες ἀνθρωπου] τὸ ἀνθρώπου ex manuſcr.S.& ſic Vatic. exempl.

42. ὑγεὸν] poſt ὑγεὸν ϲεϲεϲωῆπα add.S.ex manuſc.

46. ξωϊϲεϲι] ξωϊϲεϲη ex manuſcr.S.

P.21.v.3.N.pag.5.lin.3. ἐφ' ἑαυτῷ ϲῆ] ἐφ' ἑαυτοῦ μὴ ϲῆ ex manuſc.S.

4. ὑαφπιμπλάμενον] ὑαφπληρύμενον. F.

14. ϕαύνη] ϕαυόμενα. F.

23. ϕωαπὸϲ] εἰ ϕωαπὸϲ F.

27. ὡϲ ἐν ὀϊϲν ἀἄνθρωπος] ὁ ἄνθρωπος. S.& F.

32. ὑθεὶϲ] ὀϊϲ ἐϊϲ ex manuſcr.S.

P.22.v.5.N.p.6.l.29. φλεγματωδέϲατπν] φλεγματωδέϲτερον. F.

17. ἀδενὑϲατπν] ἀδενὑϲτερον. F.

21. ἢ πι χολη] ἢ γε χολη ex manuſc.S.

24. ὡϲπῷ] ὡϲ ῥρ. S.

27. ὑπ' ἀηήλων] ἀπ' ἀλλήλων. S.ex M.s.

31. ϕέϲτρον] ϕρέϲατπν. F.

33. φλεγματωδέϲατπ] φλεγματωδέϲτερα. F.& ὑγεόπερα & χολωδέϲτερα & μελαιόπερα.

35. ὀκόϲα μὴ αὐ πέων] ὀκόϲα δὲ. F.

40. ϕυσήματα] περὶ ϕυσήμα. F.

44. εἰδέναι ὀχρὴ] Hta fine interruptione legi in manu ſcripto teſtatur S.hoc modo: μάλιϲτ ὀχρὴ εἰδέναι ϕδε.

46. γνῶναι δὴ] δή. S.

49. ἢ τ ἤϊϲις, τὶ πί μοι δοκέϊ ἔϊ] Hæc deſiderantur in manuſc.S.

P.23.v.11.N.p.8.l.3. ϕ ὀκ ἢϕ' διαπιμ^χ μεταϕάλλεν] ϕ τῇ τ διαπιμ^χ μεταϕοιῆν ex manuſcr.S.& F.

18. ὑπόκριϲιν] ὑποκρίϲιν ex manuſcr.S.

20. ἀεϲκόπαπν] εἰοχόπαπν ex manuſcr.S.& F.

25. μεταϕαιόντα] μεταϕάλλοντα ex manuſc.S.

31. ὑπὸ ὀδ] ὑπὸ ὀδ ex manuſc.S.

34. ϕ τ ϲφυρῶν] ὀπί. S.& ϕ ἔξω] ἔξω θιν. F.

36. αἱ ἢ ἔπραι φλέϲες] αἱ ὀ δεὔπραι φλέϲες. S.& F.

39. εἴϕ θιν] ἔξω θιν. Ibidem ϕδε] ὀπί. S.

42. ὑπὸ πιϲ ὠμοπλάτας] ὀπὶ πάϊ. S.

45. ϕ τ νεφρὸν] ἐϲ τ νεφρὸν. S.

47. ὑφ' ἢϕ] ὑπὸ.

P.24.v.2.N.p.9.l.9. ὑπὸ τ πλευρέων] ὀκ ἢϕ. S.

6. ἐξω] ἐξωπάτω. & ἐϊϲω, ἐϕ τάτω. S.

8. πέμψν] ϕαμῆν. S.

11. ἐόνπϲ] ἐόνπϲ ex manuſcr.S.

12. ἀνέϊϲιν ἐϊϲι] ἀ deeſt in M.s.

18. ϕ ῥέη] ῥέῃ. S.ex manuſcr.

22. ἐϲρυῆ] ἐῤῥῦν. F.

29. περὶ βίλω] βίον S.ex manuſcr.

35. ὑαφϕαλλωϲιν] ὑαφϕάλωϲιν ex manuſcr.S.

37. περὶ ϲαγρυέϲεϲθαι] διῃγρυεϲθαι.

39. περὶ τῇ φλεϕὶ] ὀν τῇ ex manuſcr.S.& F.

40. ἀπ ὑ ϕχέως ἐκϲαχθῆπν] ἀπ αὐπέων ὑ ϕχέως leg.F.

43. ϲιωέρχεται] ἐξέρχεται ex manuſc.S.fortè ὀξέρχεται.

44. ὀπῃφέρεται] ὀπῃφαίνεται ὀπὶ τῷ ἐρήμαι ex manuſc.S.& F.

P.25.v.10.N.p.10.l.43. χρονιωτάτας πεποιῆ] χρονιωτέρας ποιέϊται. F.

In lib. περὶ γονῆς.

P.27.v.30.N.p.11.l.2. ἢ ὑγιέϊ] ἢ ὑγιέος ex manuſcr.S.

45. οἷϊν λαγνεὴν] οἷϊν πῶϲ ὀν τῇ λαγνεὴν. F.

47. νοϲήματος ὑ ὀϕῆ] ἔν τ ὀϕῆ ex manuſc.S.

Ibid. περὶ λαγνείης] μανίης. S.

P.28.v.13.N.p.12.l.9. ἀἄνὴρ] αὐὴρ ex manuſc.S.& F.

17. ἢ αἱ ὀκ νόϲων διῃκρίϲιες] Pro his verbis iſta ex manuſc.adſcribunt S.& F. διὸ λαῖ] δ' μοι ϕ περὶ ζωτίων, ϕ διόπ ὀκ ζωτίων ϕ νῦϲοι γίνοῖ ὀκ νυϲέων διῃκρίϲι, ϕ ϲῶτα μὲν &c.

19. πῆϲι ὀ γιωαικὶ ὀν τῇ μίξι] φημὶ ὀν τῇ μίξι ex manuſcr.leg.S.& F.

23. μεϲὴν] μεϲῇ ex manuſcr.S.

42. ὑπὸ τ αἄνδρὸς] ὑπὸ τ αἀνδρός. S.& F.

P.29.10.N.p.13.l.29. ὅπως] ϲϲπ. S.

13. ἐκρατέϲτο τὸ ἀδενὑϲτερον] ἐκράτϲτο τὸ ἰχυρότερον aut ἰχυρόν. S.

14. ϕῷ πε] ἄλλοτ ex manuſc.S.

21. ἢ τὸ ὀκαι πόν] ὑϕὸ τὸ ὀκαι πόν. F.

22. μιϕὶ ἑτέρω] ὑϕὸ μιϕὶ ἑτέρω. F.

Ibid. ἐὰϕ ἀϕ' ἀμϕοτέρων] ἐὰϕ ἀϕ ἀϕ' ἀμϕοτέρων. F.

24. ϕ πλέονα] χ' πλέονα. F.

29. ϕῖϊν πν ῥῆϊν] ἔν τ ϕῖϊν πν. S.ex manuſcr.

30. ϕ ὑπὸ τ μητρὸϲ] τὸ ὑπὸ τ μητρὸϲ ex manuſ.S.

33. ῥῆϊϲθαι] γίνεϲθαι. F.

36. ἴϲαι τ ἀρὑθῆπρος] ἴϲαι ἴϲος ex manuſcr.S.

37. μέζον τ φύϲιος] μέζα τ φύϲιος. S.ex manuſcr.& F.

38. τ ἄγϲος] ἀγγεῖν. F.& paulò pòſt.

41. φλεϕὶν] θλεϕὶν ex manuſcr.S.& F.

42. φλεϕῖν] θλεϕῖν ex manuſc.

44. ϕωνῆται παῖδία] ϕ παῖδία ex manuſcr.S.

48. πῶϲ ὀ] ὅπω δή. F. Ibidem, καὶ τῷ παῖδίω] κἂν τῷ παῖδίω. S. ex manuſcr.

49. ἔπρον] τὸ ἔπρον. F.

P.30.v.4.N.p.14.l.43. ϕ τὸ] χ' τὸ. S.ex manuſcr.

Ex lib. περὶ φυσ. παιδίου.

P.ead.v.9.N.p.15.l.1. λῶ ἢ γονῆ] αὐ ἢ γονῆ. F.

11. ἔπειπα τῇ μητρὸϲ] μήτρᾳϲ. F.& S.

22. ἀφ' οὗ τρέφεϕ] ὑφ' ὗ. F.& poſt τρέφεϕ] ὡς ἑαυτὸ. ἢϕ add.

33. ἢ μιπὴρ] ἢ μήτρη. F.

37. ϕ φυσώμενος] ϕ φυσώμενος ἀφ' ἧς τὸ ὑμενοειδὲς ἀέρται ex manuſcript.S.& F.

P.31.v.7.N.p.16.l.33. ὀκφαύέα] ἐμφαύέα. F.& S.

27. διῃ ϕδε] διῃ τὸδ. F.

34. μὴ χωρέει] χωρέι. S.

35. χεύωϲι] χελῶϲι. S.& F.

36. διῃ διδοῦϲιν ἄῤμαπος] τ ἄῤμαπος. F.

39. πτέζωϲι ϕ κχύοιϲι] πϲυέοιϲι ϕ κλέοιϲι. S.& F.

40. περὶ ὀϕθω] περὶ τ ὀϕθῶν. F.

41. πνὸϲ] πῦον. S.

42. ϕ ὀνίπϲι] ϕ πολλῆϲ ex manuſcr.F.& S.

46. μήτρηϲιν ἄῤμαπος] Poſt μήτρηϲιν ὠνεύνπς ἄῤμαπος. S. & F.ex manuſcr.

P.32.v.18.N.p.18.l.26. αὐαιθλῶαι ἐάϲη] αὐαιθῆναι ἐᾷ ex manuſ. S.ϲχ. αὐθλῶαι. F.

19. ἐϲ τὸ ὅμοιον] ὡϲ τὸ ὅμοιον. F.

27. τελεὴ] ϕ τελεὴν. F.

33. μέχρι πέκη] μέχρι αὖ πέκη. F.

41. ὑγιαίνη] ὑγιηρὴ ἢ. F.

42. πονηροτέρη] πονηρότερον. F.

47. ϕῶπα εἰϲενεῖκάμλω] ϕῶπα ὀ S.ex manuſcr.

P.33.v.2.N.p.19.l.25. ἐπὶ ὀ τῷ κούρω] ὀν δέ.

7. ἰϲθεῖον ϕιόνδε] πόδε. F.

14. ὁκόπαν διῃϕθαρῇ] ὁκόπαν τῷ διῃϕθαρῇ. F.

21. ἢ τῷ ἀρένι] Poſt ἀρένι γίνοῖ add.F.

32. ὀϲέα ϲμικρὰ] ϕ ϲμικρὰ. F.

49. ἀπὴχων τ ϲήθεων] ἀπὸ τ ϲήθεων add.F.

P.34.v.21.N.p.21.l.31. ὅϕε ὀδ ὅπῃ πολλῆϲιν] ὡς ὅπῃ πολλῆϲιν. F.

26. ϕ

26. ϕ ἔρχεται] ἐξέρχεται. F.

28. ϕ βρω ϕῆ] ὀϕθῶν ex manuſcr.S.

35. τὸ γλυκαιρόμενον] χ. λευκαινόμενον. F.

P.35.v.5.N.p.22.l.31. ϕ γίνονταιῥίζαι] αἱ ῥίζαι. F.

6. ἠφαίϲεται πῦ] τὸ πύρωμα add.F.

8. χρόνω δὴ] χρόνω δέ. F.

9. πῶϲ μὲ] ἄπαν πῶϲ μέν. F.ἕωϲ ex manuſcr.S.

13. ὀκζῆ] ὀκζέει vt & paulò poſt.F.

44. ἔνεϲι τὸ ἀραιὸν μέχαι] ἔνεϲι ἑωυτῇ. F.

P.36.v.3.N.p.23.l.51. αἱ ἀπὲὴν] διῃπνέὴν. F.

5. διῃπνοὴ ὑδάτος] διῃπνοος ex manuſcr.S. vt & Ald.exempl.

12. τὸ ὕδωρ ἐχώρεεν] τὸ ὕδωρ ἀεὶ ἐχώρεεν. F.

20. εἰϲ ϕ καπαὶ πα] εἰϲ τὸ κάπαπϲ ex M.s.S.

25. τὸ ὕδωρ] deeſt in manuſc.S.

30. ϕ ἰκμάδος] ἢ ἰκμάδα. F. πᾶϲ ἰκμάδεϲ ex manuſcript.S.

39. μάλα τ ῥέρει] μάλιϲτα. F.

42. ὀξαερῶπαι ὀδ] ἐξαραιῶπαι. F.

P.37.v.2.N.p.25.l.21. ὅταν ἑλκύϲωϲι] ϲχ. ὅ, τι αὖ ἑλκύϲωϲι. F.

34. ὀπὶ χ' μέπν] ϕ χ' S.ex manuſcr.

43. ὀν ὀρνθεόω] ὀν deeſt in manuſc.S.

P.38.v.9.N.p.26.l.51. διελίθηϲαν] διεελίθηϲαν. F.

10. ἐϲ ϲφᾶϲ αὐπαὶ] ἐϲ ἑωυπά. F.

11. γίνεῖ] ὀδ τῦπο] καὶ τῦπο. F.

12. ξυϲραϕῆ] ϲυϕεῆ. F.

16. ϕ φῦ ϕ ἐξῆλθε] ϕ ἢ φῦ ϕ. F.

Ibid. καὶ πολλοῖϲιν] πολλῆϲιν. S.

18. λογίζοῖ] δὲ αἱ ἄπειροι] λογίζοῖ] ὀ γιωαῖκες. F.

31. ἐπείγεϲθ] ἐπείγεται. F.

Ibid. νέων μιητρῶν] μιητέρων. F.

43. αὔθπαι] χ. ἔϲοῖ. F.

P.39.v.15.N.p.28.l.31. τῇ ἢϕ' λογίων καθαρϲῇ] ὀν τῇ. F.

30. ϕ τὸ χωεῖον αὐτῷ] καὶ ἐϲ τὸ χωεῖον. F.

Ex lib. περὶ ὀρϲῶν.

P.42.v.8.N.p.32.l.39. νηδύϲ τ ὀπτέρων] ϕ τ ὀπτέρων. S.vt & Ald. exempl.

20. πναρεϲκαιδεκαπῷος] πναρεϲκαιδεκαετέος. S.

P.43.v.7.N.p.34.l.6. μέλαν] μέλαιναι. S.

8. περὶ αὐτῇ] περὶ αὐτῷ. S.

In lib. περὶ ἐπιαμλῶν.

20. καὶ περϲόν τϲ μαείε] καὶ deſideratur in manuſcr. S.

23. ἡμέρης] ἡμέρηϲιν.

26. ἀδρωιαμένου] ἀνδρωιαμένου ex manuſc. S.

38. τῇ ἐπιαμλῶϲ] τ ἐπιαμλῶν. S.

47. ἀλλα] ἀλλ' εἰ F. Ibid. περϲόϲι] περϲίϲι. S.

Ibidem, καὶ ὑπὸ τ] ὑπὸ deſideratur in M.s.

41. χ' ϕωτο] κατ' αὐτὸ ex manuſc.S.

Ibidem γινεϲῷ] γιωϲκεται. S.

P.45.v.2.N.p.37.l.3. ὀ ὄγδοος] ὁ deeſt in manuſc.S.

4. ὑ μιημόνευπν] εἰμιημόνευπν ex manuſcr.S.& F.

20. ὑϲ' αὖ αἱμόϲιν] ὀρμόϲιν. F.

23. τὸ παῖδίω] Poſt μιῶα ſcribitur in manuſcr.S.

26. ἢ αὐπέω] αὐπέοιϲ. S.

34. ὀκτρέφῇ] ὀκφέρῇ. S.

37. ὀκπμενα] γινόμενα. S.

42. ἀφιγμένηϲ] ἀφιγμένοιϲιν ex manuſc.S.vt Ald.exempl.

P.46.v.3.N.p.38.l.26. πηλικαῦπα] πλωικαῦπα ex manuſcr.S.

9. χρηϲίμων] κριϲίμων ex manuſcr.S.

10. ἔλοξας] ἔλοξα. S.

Ibidem, ϲκοπεῖν ὀδ] καὶ pro ὀδ ex manuſc.S.

12. καὶ ποπεϲκόϲιν] ἢ π ϲν εϲκόϲιν ex manuſcr.S.

19. τῷ ὀ ϲχοῦνω] τ ὀχρόνω ex manuſcr.F.

21. καθ' ἕκαϲπ] καθἕκαϲπ ex manuſc.S.

Ibid. ϲφόδρα] Deſideratur in manuſc.S.

22. ὅμοιον] vacat S.

28. αὐπαῖ] αὐχαί. S.

In lib. περὶ ὀκταμλίου.

Poſt ὀκταμλίου παιδὸϲ ἤλιϲεωϲ add.F.

42. διοπὰϲ ἐφοξῆϲ] διῃ τ ἐφοξῆϲ ex manuſc.S.vbi magnum eſt interiectum ſpatium ad κακοπαθόϊαϲ tanquam aliquid deeſſe videatur.

P.47.v.5.N.p.40.l.8. ἢδη] δή. F.

8. τ ὁμφαλοῦ] Deſideratur in manuſcr.S.

9. ἢ περὶ τ αὐχένα] ἢ deſideratur in manuſcr.S.

14. ὀλίγῳ πολυχρονιώπερον] ὀλίγον χρονιώπερον ex manuſcr.S.

18. ἧϲ διῃκεῖπαι] ἰϲὼ διῃκεῖπαι. F.

27. περϲεϲιεχῇ] περϲιεχῇ. S. 33. ἧϲπν αἰάϲκιν] οἷϊϲ ex manuſcr.S.

40. ὅπ ἡ νυμφίη, ἡμέρη μία ἐϲὲ] ἰϲὼ ὑ μείνη ἡ μίη ἡμέρη μίη ἐϲὲ. ex manuſcr.S.

45. λαϲὲϲαι] λαϲὲὴν. S.

47. πῦπο πῶ] πάν. S.

Ibid. ἴνα ϕ ἐϲ πλευταίω περίοδον ἑκάϲτω, ex manuſcr.S.& ſic quoq; M.Cordæi exempl.leg. aſſerit.

Ex lib. περὶ ὀδπνωήσιος.

P.48.v.4.N.p.41.l.29. τὸ ὀϲπκύημα] ὠήμια ex manuſcr.S.

7. κάρπα ὀπφαυνομένων] ἢ κάρπα ex manuſc. S.

10. ἀϕ χεῶδαι] ἔρχεϲθ ex manuſcr.S.

12. εὐπκέη] εὐπκέῃ ex manuſcr.S.

21. περὶ αλεύφαϲ] περὶ ἀφαϲ ex manuſcr.S.& F.

23. παιδίῳ] παιδίον. F.

24. ἐϲέλη πὶ θνήκη] ἐϲέλει πὶ θνήκῃ ex manuſcr.S.

26. ἔλκειν] ἕλκα ex manuſcr.S.

48. ἢϕ' ἱμαπίου] ἱμαπίων ex manuſcr.S.

P.49.v.33.N.p.44.l.2. ϕ βεχμὸϲ ἔχῃ ϕ ϲκορδινέῃ] βρυχμὸϲ ἔχῃ ϕ ϲκοπεδινέῃ. S. ex manuſcr. ϲκοπεδινεῖ. F.

43. ἔχῃ] ἔχῳ. S.

45. ὀδπθεί ϕ] ὑπὸθῆ ϕ. S.

47. τ κεκρύφαλον] τὸ κεκρύφαλον. S.

P.50.v.33.N.p.45.l.24. ἄτεκνος ἢ ϕ] ἀτέκνη ϕ. S. Ibid. ἐϲὲ ϕ πίκουϲα] ἀτεκνὴϲ ϕ. F. 35. κεκρύφῃ] κεκύφη. S.

37. ἢ ἑλάϲπνα] Poſt hæc verba ἢ πλεόνως add.F.

42. τ ϲώματος] Poſt. ϲώματος ϕῶτίω add.F.

P.51.v.27.N.p.46.l.40. μεθυϲκέϲθω] μεθυϲκάπω. S.

28. ϕ σιπὰ] ϲιτεέϲθω. S.

31. διόνπνον] διόνπνον. S.

49. αἰγυπίω εὐάδει] ϕ αἰγυπίω. F.

P.52.v.3.N.p.47.l.26. καλοκωῦϲ] Ante hęc verba, διῃ add.F.

6. διῃ τὸ] ἀλλὰ τὸ βόλϲιον leg.F.

19. Poſt διωάμενα add. F. Αρτημεϲίω πόίλω ἢ ϲαφίδα.

33. μαλθακτικῶ] μαλθακτικῶ. F.

37. ϲύκον] Ante hæc verba ἄλλο καθαρτήριον add. F.

περὶ ὀκπν] Ante hæc verba add.F. ἄλλο ὀξίϲν.

Ex lib. περὶ ὀδυνηφυῖνς nullæ ſunt lectiones.

In lib. περὶ καρδίης.

P.55.v.1.N.p.50.l.18. χῶνϲ] χόανος vel χῶνος. S.

In lib. περὶ ἀδίνων.

P.57.v.24.N.p.54.l.11. καὶ φλεγμαίνεῖ] φλεγμαίνεῖ. F.

38. ἕωϲ ὑπὸκρίϲιος] ὡϲ ὑπὸκρίϲιεϲ. S.

46. καπαγυῆ] καπαγύει. S. Ibid. δύεϲτο] δύϲιϲεϲ. S.

P.58.v.1.N.p.54.l.51. ἢ φωνέει] φρονέει. S.

5. μυκπῆρεϲ] μυκπῆρεϲ. S.

19. ϕ ὕπ ἀπηύδηκε] ὕπως ἀπλώῃκε. S.

20. ῥόων ὑπὸ κεφαλῆς] περὶ ῥόων. S.

23. ϕ διείρεῖ] ἀέρεῖ. S.

27. εἰ καὶ] π καί. S.

In lib. περὶ ὀϲέων φυϲ.

46. ὅϲαιῳ ἢϕ αἱ πλευραὶ] Id deſideratur in manuſcr.S.

P.59.v.1.N.p.56.l.21. ὅπὶ ὀ τὸ πιπάρτου] ὑπὸ ὀ & ὑπὸκεῖ. S.

5. περὶ χειροκινηϲίλω] ϕ χεῖ. S.

7. διῃ μαχάλων] μαχαλέων ex manuſcr.S.

9. ϕ ὀνλω] ϕ ὀλω ex manuſcr.S.

10. ἀλλ' ὠμοπλάτω] ἐϲ ὠμοπλάτω. S.

Ibidem, ὀϲέοιϲι. ϲπωδέϲμοιϲιν] ὀϲέων ϲπωδεϲμοῖϲ. S.

12. χρώαπ ξωπαθὲν] ξωπαθὲϲ. S.

19. διῃ ἐρυθρὸν] καὶ ἐρυθρόν. F.

21. περὶ πὰϲ πλευρὰϲ] ϕ πὰϲ πλευρὰϲ. S.

Ibid. ἐκάϲη τ πλευρέων] ἐκάϲπϲ. S.

22. ἐὰν' ὑπορεύϲαϲα] ἢ ὑπ' ὑπορεύϲαπ. S

23. ἱϲκιακϲμένη] εἰϲκκιμένη. S. 34. ὅπὶ δὲ ξιά] δὲ ξιά. S.

35. ἀπῇ] ἀπῇ ex manuſcr.S.

37. πλινθρομίϲι] ἢ πλινθρομὶϲ ex manuſcr.S.

39. ϲπωκωῦϲ] ϲπωνῦϲ. F.

42. ὁ ἀ' ἔπρος] ὁ δεύπρος. S.

43. ἔκασον] ἕκασα. S.
45. ὑπὸ τῶ σήματος] σήματος. F.
P. 60. v. 3. N. p. 58. l. 6. ἀφικνέεται] ἀφικνέοντ) ex manuſc. S.
7. φέρουσι] φέρουσ). S.
9. Ⓖ ἰγνύων ὀκ ἢ ἔξω ἔκν] Ⓖ δξῃ ἰγνίων ὀκ ἢ ἔστω ἔκν. S.
10. ὀδὸν πὰ] ὑπὸ πά. S.
11. ἐς Ⓖ ἀρίστερα] Post hæc verba, ὀκ τῶ πλεύμονος add. S.
15. ὑπὸ τ βεχχίονων] ὑπὸ τ βεχχόνων. S.
17. Ⓖ τ πτηχέων τ χρῶν] Ⓖ τ χρῶν. F. Ⓖ τ χρῶν καὶ τ πτηχέων ex manuſcr. S.
18. ὀκ τ πλευρέων] ὑπὸ τ πλευρέων. S.
19. ὑπὸ τ χαγρὸς] ὑπὸ τ χαγρός. F.
20. παχέα] παχύτατα. S.
Ibid. Ⓖ ὑπὸ κοιλίης] Ⓖ αἱ ὑπὸ κοιλίης. S.
22. ἐξωτάτω & ἐσωτάτω] ἔξω & ἔσω. S.
24. ἔμπεσν ὑπὸ χωλέων] πίμπλν ὑπὸ τ χωλέων. S.
33. Ⓖ ἔν θεν ἤρξατο] Ⓖ ὁ θεν ἤρξατο ex manuſcr. S. & F.
36. καταπαλωθῆ] Post hæc verba add. S. Ⓖ ἕλκη ὄθεν ἡ ἡπατίτις.
40. ἀφορμὴ κεῖς μικρὸν] ἀφορμὴκ μικρόν. S.
43. ἀμφιβεβόηκα] ἀμφιβεβόηκεν. S.
P. 61. v. 4. N. p. 59. l. 30. αἱ φλέβες αὗται] φλέβες ὅσοι ex manuſcript. S.
9. ξωϊτάξιν] ξωϊτασιν. S. 13. πίπτουσι] πέπαυ. S.
17. καὶ δίεισι] καὶ διέπτα ex manuſcr. S.
19. πλὼ ἢ ὑπὸ τ γλῶσσαν] ἢ deſiderantur in M. S. S.
21. τ ἐπωμαίης] ἐπωμαίης ex manuſcr. F. & S.
22. αὐτέη] αὐτέω. S.
25. νῶδυ παρέχει] νῶσον Ⓖ πόνον δίδωσι ex manuſcr. F. & S.
48. δύο τ μεγάλων] τὸ deeſt in manuſc. S.
P. 62. v. 1. N. p. 60. l. 50. ἔνθα] ἔνθα vel ἐνταῦθα. S.
4. καθημένων] καθημένων ex manuſc. S.
23. διέλασε] δξῃ διέλασε. F.
28. Ⓖ διεβάπτου] δυσράπελον. ex M. S. S.
29. κτηματίν] κτηματίου. S.
41. Ⓖ καπρίζει] καὶ deeſt in manuſc. S.
42. ὀνομένων] ὠνομένων ex manuſc. S.
43. ἀνίστατο] ἀνίστατο. S. 44. ἔχουσι] ἐληθοῦσι. S.
46. ἡ αἱ ὑποκαθεῖσι] ὑποκαυθεῖσι ex manuſc. S. ſed fortè ὑποκαυληθεῖσα.
P. 63. v. 2. N. p. 62. l. 27. ἠλκυροβόλη] εἴλκυροβολεῖται ex manuſcr. F. & S.
4. Ⓖ πάσ τ ἀδεφυάδες] Ⓖ τῶν πάσ. F.
10. πεχχίονα] Hanc etiam lectionem ex manuſcr. adſcribit F. manuſcr. aut M. Cordæi πεχχίου Ⓖ τῶ habet, vt Vatic. exempl.
11. ἐνεματώσι] ἐναματώσι. S.
15. ὑπ' αὐτῆ] ὑπ' αὐτέω. F.
19. Ⓖ χαλώσης] δξῃ χαλώσης ex manuſc. F. & S.

In lib. περὶ ἀέρων, ὑδάτων.

P. 75. N. p. 64. l. 13. In cod. manuſcr. περὶ ἀέρων τε Ⓖ ὑδάτων, πόπων. F.
P. codicis Frobeniani 452. (huc enim irrepunt ad ſtellulam quæ ſcripta ſunt lib. περὶ ἱερῆς νόσου κεφ. ιγ.
P. 453. v. 8. N. p. 65. l. 4. Ⓖ πλευείπδες] Ⓖ πλευείπδες leg. F. malim αἱ.
Rurſus redeundũ ad pag. 451. v. 37. N. p. 69. l. 24. χολωδέστατον] χολωδέστατον S.
46. γίνηται] γίνηται. S. & Ⓖ σημεῖα τῶν τοῖσι ἄρροισι.
P. 452. v. 2. N. p. 69. l. 44. γινεται] γίνεται. S.
4. διπλοῦν τε καῦμα δεῖ] διπλοῦν τὸ καῦμα γίνεται. S.
Redeundum ad pag. 73. v. 34. N. p. 70. l. 30. Ⓖ λειοντείαι] ante hæc verba adſcr. F. ὅσα πολέμια αὐθρώποισιν ἐόντα νόσοις ποικίλοις ἐπφορέει. Ⓖ δ λειοντείαι. &c.
46. ἄφνω τῶν τε νοσεύματα] τῶν τε Ⓖ νοσεύματα. S.
P. 77. v. 23. N. p. 73. l. 5. πλὼ αὐτῆ] αὔρας fortè leg. S.
P. 78. v. 16. δξῃφορόπατα] δξῃφορόματα.

In lib. περὶ φυσῶν.

P. 117. v. 47. N. p. 78. l. 26. σφαῖ λυπηραῖ] ὀδὶ σφαῖ λυπηραὶ F. & S.
48. ὁ δ' ὀδὸς ἰκβόλος] ὅτως δ' ὀδὸς ἰκβόλος. S. P. 118. v. 4. N. p. 78. l. 35. ὅ Ⓖ μὴ χρηστῶσι δεῖ] ὁκόσα μὴ χρηστέα δεῖ. S.
5. διδασκαλέον] γρ. διδασκάλιον. F. & S. ex M. S.
9. αὔτη δ' ἡ ἰήσεωσι] ἡ deeſt in manuſc. S.
11. τάτα ἄρα ὁκείνο ἰητέον] ὁκεῖνο τοῦτο ἰητέον. αὖθις. F.
17. δοκέει μὴ οὖν Ⓖ νοσήματα] μὴ Ⓖ νοσήματα. F.
18. νυσέων ἀπαστῶν] ἀπαστῶν deeſt in manuſc. S.
21. Ⓖ ὀνόματα] Ⓖ deeſt in manuſcr. S.
25. περίρριξα] Deeſt in manuſcr. S.
26. τοιαῦτα μὴ οὖν] οὖν deeſt in manuſcr. S.
27. μὴν] μὲν. ex M. S. S.
29. συμπλέον] συμπίων ex manuſcr. S.
30. ἄερων] ἀέρων ex manuſcr. S.
34. μετέχειν δέ πως αὐ ἄλλως] αἱ αὐ ἄλλως. F.
35. κ' ὀκ τῶ ὕδατος] κὰκ τῶ ὕδατος ex manuſcr. S.
36. βαθρίων] βάρεθρον ex manuſcr. S. βαράθρων. F.
40. δπλαδοῖ] δπλαμβάνοι ex manuſcr. S. & F.
45. πόδιν] Deſideratur in manuſcr. S.
P. 119. v. 2. N. p. 80. l. 17. δυσπαθέα] γρ. ἀδέα. F.
5. ἕλκωσιν. S.
10. μάσμασι ἃ] μάσματος ὁ. ex manuſcr. S. & πολέμων.
12. αἱ μὲ οὖν δημόσιαι ὅσαι] pro ὅσαι εἰσί. S.
21. ὅπι οὖν] ὅταν οὖν. S.
25. δξῃ πυκνὸς ἢ σώματος] αἵματος. S. deinde ἄπυκνος ἢ τῶ αἵματος σώματος.
27. Ⓖ ῥῖγος] τὸ φέλκος ex manuſcr. S.
28. ἥσσον ἰσχυρὸν] αὐισχυρότερον ex manuſcr. S. & F.
32. Ⓖ ἀπαλάχνα ἐομένοισι καὶ αἱ σάρκες] ἐς Ⓖ ἀπαλάχνα τρέμουσι καὶ αἱ σάρκες ex manuſc. S.
34. ὀκλέλεπε] ὀκλέλοιπε ex manuſcr. S.
36. ἐξεμέγχλευσε] αὐεμέγχλευσε. F.
40. ὁκότερα ἢ σπασαλιῶν] ὁκότερα δή. S. ex manuſc.
41. Ⓖ μόδρος] καὶ vacat S.
46. ἀποπτίπλωσιν] ἐμπτίπλωσιν.
49. βία δ' βίη τάρ. S.
P. 120. v. 17. N. p. 82. l. 12. νόδος] νῦσος. S.
25. χαεφόρα θέωσιν] χαεφόρω θέωσιν. S.
37. τῶν] ὧν ex manuſcr. S.
38. φύσσιν] φύσησιν, & pro ἢς, ἢ. S.
43. δξῃπ δή] δὴ πτ. S.
P. 121. v. 15. N. p. 83. l. 33. καίεται] κλείσαι. S.
25. διεξέρχει] ἐξέρχει ex manuſcr. S.
35. ποτὶ μὲ οὖν] πότε S. ex manuſcr.
40. ῥηγνύμενης] γινομένης. S. ex manuſcr.
45. ὑπόθεσις] ἢ ὑπόθεσις ex manuſcr. S.

In lib. περὶ ἱερῆς νόσου.

P. 122. v. 20. N. p. 85. l. 48. ὥςαρ τὸ πρόσπορον] καὶ πρόσπορον. F.
22. ὧν ἕκαστον] ὧν περὶ ἑκάστου. F.
23. τοῖσπι εἶ] αὐθρωποι] αὐτοὶ τοῖσπι εἶ). F.
38. ὡς ἐκ αὖποι] ὡς ἐδὲν αὖποι. F.
39. αὖπον εἶ)] αὖποι εἶ) ex manuſcr. S.
P. 123. v. 6. N. p. 86. l. 59. εὐσεβὲς, ἀσεβὲς] Deſiderantur in manuſcr. S.
11. πτέουπες] πτέοντας ex manuſcr. S.
13. αὐθράσπυνον] αὐθράσπεινον. S.
17. μέμιλω] μεμίμιωτα. F. ſed fortè μεμίλω).
26. τοῖς μάσμασι] τοῖσπισι μάσμασι. S. ex manuſcr.
27. ἐρασμίνοις] ἐρασμίνοις. S. ex manuſcr.
36. ἀσφαίνοι] ἀσφαίνοι ex manuſcr. S. & εἰ μὴ pro ἢ μή.
38. ἀπαγκιόμενοι] ἀφαγνιόμενοι ex manuſcr. S. & Vat. exempl.
46. καὶ τ ἐγλόνων] καὶ ὀκ τ ἐγλόνων. F.
47. ὑπὸ τ τ ὑγιηρῶν] Ex manuſcr. ſic leg. S. ὧν μὲ ἔν ὑπὸ τ ὑγιηρῶν, ὑγιηρὸς, καὶ ὀκ ἢν νοσηρῶν, νοσηρός.
P. 124. v. 11. N. p. 87. l. 43. ἐς αὐτὸ τὸ δέρμα] ἐς τὸ αὐτὸ δέρμα. F.
17. ἐσαχρίθα] ἐπαχρίθα ex manuſcr. S.
20. ὅπου αὐ τῆ] Pro ὅπου καθ' ὁ leg. F.
27. ἔξ] ἔχει ex manuſcr. S.
43. ὑπὸ τ φλίγματος] πνεύματος ex manuſcr. S.
47. ἢ καρδίαν ἰν] ἔν. F.
P. 125. v. 2. N. p. 88. l. 9. ὑπ' ἀρίστερα] ἐς ἀρίστερα. F.
3. τὸ φλέγμα] τὸ πνεῦμα. F.
4. τ ἀέρα] ἡέρα. F. 13. ἀξεμίσασιν] ἀξεμήσασιν etiã ſcribitur. F.
25. σκιδνασθῆ] πνεῦσθαι. S. 27. ῥεῦμα] πνεῦμα S.
31. αὐ τὸ φλεβίον] αὐτὸ φλεβίον S. Ibid. ἀπόσχωσθῆ] γρ. ἀπόσχωσθῆ. F.
36. ὁκόσοισι σ' αὖ πελέοισι] ἢ πελέοισι. F. & Ⓖ τοῖς πυρετοῖς τοῖς μέζοις exponit. Ibid. καὶ πάν ὀλίγον] καὶ πάν ὀλίγον.
49. δξῃφθαρῆ] διεφθαρῆ. S.
P. 126. 18. N. p. 90. l. 46. τὸ αὐτὸ τῶν] Ⓖ τὸ τῶν. F.
Ibidem ἡλιωθῆ] ἡλιαθῆ. F.

P. 127. v. 4. N. p. 91. l. 48. λαγανίζει πρῶτον] ὅπ πρῶτον. F.
8. ἄπυκα ἢ πάχα] ὀδ ex manuſcr. pro δὲ S.
9. διοφερέσθαι] δυοφερέσ ex manuſcr. S.
14. καθαλλαγῆσιν] μεταβολῆσιν ex manuſcr. S.
16. ὑγιηρότερον] ὑγερότερον ex manuſcr. S.
41. ὀδὸν τὰς φλέβας] κ' τὰς φλέβας. S.
Ibidem αἰνιάται] αἰνάται F.
43. ὀκ νυκτῶν] καὶ νύκτων F.
P. 128. v. 5. N. p. 93. l. 50. γίνει) δ' πεπτ] γίνεται ex manuſcr. S.
8. καθαλιπὼν] καταλειπὼν F.
11. εἴη θερμὸς] ἴη θερμός. S.
13. νόμῳ τῶ δίνυλα] μόνα τῶ δίνυλα ὀδὲ τῆ φύσει. ex M. S. M. Cordęi. S.
15. ἄσιω] αἴρω ex manuſcr. S. & F. at pro αὐιαθέη, αὐιηθέη.
17. πρὸς λῶ] πρὸς λῶ πνα δέξασθαι χρή. F.
24. καὶ ὑπὸ χαρόνου] ὑπὸ χαρίεν ex manuſcr. S.
28. ἰσχυρότερον] ἰσχυροτέρη ex manuſcr. S.
31. ὀκ ἢν αὐ τῶν] ὑπὸ ἢν αὐ τῶν. F.
38. ὑποδῶσι] ὑποδῶ τῆ ex manuſcr. S.
μὴ τὸ φίλου] καὶ μὴ τὸ φίλου. F.

DIVERSÆ LECTIONES, CORRECTIONES, ET NOTÆ ALIQVOT IN LIBRVM HIPP. περὶ φύσεως ἀνθρώπου γνησιόβιον, excerptæ magna ex parte ex codice Medicco.

Paginas & numeros codicis Græci Baſilienſis ſequimur: vbi tamen Noſtro reſpondeant notauimus.

Pag. 19. v. 3. ab initio libri noſt. p. 3. lin. 5. τὸ πάμπαν ἡέρα τὸν ἄνθρωπον λέγω εἶ).
P. 20. v. 1. N. p. 3. l. 10. γνώμην μὲ δ' τῆ αὐτῆ πάντες χρέονται, hoc eſt, eandẽ ſentẽtiam proferunt omnes, vna & eadem eſt omnium ſententia, vnum ſcilicet omnium rerũ eſſe elementum. Et probandæ huic ſententiæ eãdem ſubiiciunt omnes rationem, quæ dicitur epilogus. Diuerſa tamen dicunt. nam hic aërem, alius ignem, alius aquam dicit, quidã interpretes Latini hic cęcutiunt. qui ὀδίλογον pro recenſione accipiunt. Omnes diuerſa dicunt, idem tamen concludunt, quæ inepta eſt verſio. Sic ergo commodè, ſententia omnium eadem eſt, vnum eſſe rerum omniũ elementum. Et huius ſententiæ idem eſt epilogus apud omnes. Illud ſcilicet eſſe principium & elementum rerum, & à quo cætera omnia ortum habent, fuſione ſcilicet & concretione, quo epilogo & eodem vtuntur omnes, diuerſa tamen dicunt. nam hic ignem, alter aërem, &c.
Quid verò ſit γνώμη, quid ὀδίλογος, docet Ariſt. 2. ad Theodectem. Explicatio hæc facilè poterit in pauca contrahi.
V. 4. φάσκων ſuperfluum.
5. μυρσύνεα, quale illud eſt Homeri Iliad. β. ὀκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.
6. ὅπ γὰρ τῆ μὲ αὐτῆ γνώμη πάντες χρεόμενοι.
7. γνοίη αἱ αὖπις πόδε μάλιστα πρόσχρημένος αὐτοῖς αὐλιλέγοισι.
8. ἢν αὐτῶν ἑκαστίον ἀκροατῶν.
9. αὔθρωπος, quibusdam expungitur, & pro ποτὶ ſcribitur ὅτι tribus vel quatuor locis.
11. τὸν φήσαντα ὀρθῶς. V. 9. δυπκρατεῖ. 12. καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνει.
14. τὸν ἢ μαλίστου λόγον ἐπαυορθίνι, περὶ μὲ ὧν τυτέων vsq; ad εἰρημένα in quibusdam cod. hæc non habentur.
17. ὀνομάσαι αὐτέων. aliis abundat αὐτέων. 22. νωὶ ἢ πολλά. hoc redundat, ſequitur πολλὰ δὲ εἴσιν. 25. ἴησις αὐτέων ὀδῶν, abeſt αὐτέων. v. 23. ἀὅπαν πρόσχρημένων.
28. φαίνεται αὐτὸ ἐφ' ἑαυτῆ ἐν ἑόν. αὐτῷ ἢ λίγῳ Ⓖ περὶ τῆ φάσκοντος.
30. πυνόμενον, ἢ φύσιν. abeſt vtrumq; ἢ & ἢ. Ariſt. 1. Ethic. Nico. cap. 3. τὸ ἢ καλὰ Ⓖ τὰ δίκαια περὶ ἢ ἡ πολιτικὴ σκέπτεται ποικίλα ἔχα δξῃφορεῶν, ὥστε δοκεῖν νόμῳ μόνον εἶ), φύσει ἢ μή. Axioma à veteribus pronunciatum, & longo annorum decurſu ab omnibus clariſſimis philoſophis & medicis comprobatũ, in legem abiiſſe dicitur: vt ei contradicere, quemadmodum & legi nefas ſit. Quid natura & ſecundum naturam, notum omnibus. 35. Ⓖ πάλιν abeſt, ſequitur εἰ ὀδ μὴ τὸ θερμὸν τῆ ψυχρῷ. v. 42. ἀποχωρεῖν. 48. διήλω, ὕδωρ alij omittunt, alij ſolum διήλω. 48. αὐτῷ, in aliis abeſt. eodem v. ὅταν μετέωις ἔχῃ ἢ πόδες, ſublato παῦτα. v. 42. τελευτῶντος ἢ ἀνθρώπου, τὸ ὑγρὸν πορεύεται πόδες τὸ ὑγρόν.
P. 21. v. 1. N. p. 5. l. 2. Ⓖ διωάμεως, ὅπαν τὸ τετέων. τύπων χωρεῖ ἢ καὶ ἐφ' ἑαυτῆ εἶ). 11. κ' νόμον Ⓖ τὸ, ὀνόμαζε διωλέξ φησὶ, καὶ ὑδενὶ αὐτῶν ἀυτὸ ὄνομα εἶ). 17. πάνΘ' ὀδῶν, ἀλλὰ ἔχει διώαμίν τε Ⓖ φύσιν ἢ αὐτὰ ἕκαστον. εἰ γὰρ πνι δίδως αὐθρώπω. ἀπμείται. 21. τρόπος ἀυτὲ τῆ σώματος μέρος τὸ. v. 25. φανερὸς ὀδ' ὁ αὔθρ. cod. v. pro ἀεὶ, in aliis ἰδεῖν habetur. 36. Ⓖ αἷμα ἐμέοισι καθαρὸν, abeſt καί. 38. εἰςέλθῃ εἰς τὸ σῶμα. 41. τὸ κ' φύσιν ἑαυτῆ ἐὸν ἐν τῆ γῆ. 48. κ' φύσιν ὀδὶ μάλιστα.
P. 22. v. 6. N. p. 6. 29. φλεγματωδέστερος. 8. Ⓖ τὸ αἷμα αὔξει). Quia εὐκρατώτατον ὀδὶ τὸ ἦαρ, ſi ſuam ſeruet temperiem. In proœmio lib. 1. epid. 12. ἔτι abeſt. 14. ἡ ὀδὸν ἡ θερμὴ καπνὸς τὸ σῶμα.
16. ὄλλον ἢ Ⓖ ἐν πῖς πυρετοῖσι. 17. φλέγμα ἢ θέρεος θερείης.
19. ξηρότερόν τε τὸν ὀδὶ τὸ φθινόπωρον. 24. ὡς ὀδὸ ὁ ἐπωπὸς. 26. δμὰ ἐὶ τὰ ὀκλείπει. 28. συγγενοῦς actiuè & passiuè; ingenita, ingenerantia: ſupra v. 24. huius pag. 29. μάλιστα abeſt. 34. ὀκόσα ferè omnibus locis mutatum in ὅσα. 34. ὀφείλει γοῦν πυπέων.
36. φεύσα ἢν ἡμερέων ſublato τοῦ. 37. χρὴ φθινοπώρῳ ἢ ὑπόκειται. ἢ Ⓖ ἢ. v. 40. Alij ſine vlla diſtinctione & continua oratione cõnectunt hanc ſectionem ſecũdum cum præcedentibus, hoc modo: κ' φύσιν ὅσαι, μάλιστα ἢ χρὴ εἰδέναι Ⓖ πάδε πρὸς, ſic etiam Caluus connectit. 44. ὅσα ἢ ὑπὸ κενώσεως.

In librum ſecundum de natura humana.

Galen. ſect. 1. lib. 6. epid. com. 6. citat ex hoc libro rextũ 18. nomine Hippocratis, & in proœmio libr. 1. epid. ſatis apertè oſtendit Hippocratem huius libri authorem.
P. 23. v. 6. N. p. 7. 50. ἐὰν σιτεύνται. 7. Ⓖ ἢν ἐλίγα καμνόντων. ὀκ αὖ ουὖ. 14. pro ποτὶ ferè ſcribitur πτί. vtp. 20. notatum eſt, & habemus in Aldino cod.
15. πρὸς ἕκαστα ἢ ἡλικιέων. 17. καὶ πῆσι διαίσιν. 17. ἐνὸς δπιδημίη καθαρῆ. v. 18. ὑπὸκρισις νοσερή. 20. ὀνογκόστατο Ⓖ ἀσθενέστερον. 24. ῥέυσις, ἡ ῥύσις in marg. 29. ὅπ τὰ ἀσθενέστερα. 32. Hanc bonorum diſtributionem Ariſtoteles Polyb. tribuit cap. 3. lib. 3. de hiſt. an.
33. πρὸ ἢ ῥάχιν. 46. φλέβες. in aliis cod. abeſt.
P. 24. v. 12. N. p. 9. 26. χρόνια ὀδῶν. 13. πεσόκυνΘ' ἕπεσι. eodem v. τάπεσι πᾶσι. v. 15. ἢν πόνων Ⓖ ὀρκωθῶμαι. v. 5. φλεῶν εἰς ἢ κοιλίαν, καὶ ὑπὸ τ ἔπτα, εἰς τὸ ἧπ. 17. ὅταν ὦν νόσιμα. 21. πολὺ χρόνῳ ὀν πρὶ ἤτρω. ὀσοισι σ'. 22. ἄπεδ ἢ καθαρσιος. 23. γίνεται πολυειδὲς. 31. ὅσαν.
38'. Galen. hunc locũ citat Hippocratis nomine agnoſcitq; Hippocratem huius libri authorem. 44. ἐμφέρε) vel ὀκφέρεται.

Periochæ & ſumma capita eorum quæ hactenus, libro Hippocratis περὶ γονῆς non multum diuerſa ab authoris contextu.

Pag. 27. N. p. 11, 1. Ad initium libr. ὅπ τὸ σπέρμα κινούμενον Ⓖ κλονούμενον θερμαίνει), Ⓖ ἀφεῶ. ἐρχε) ἢ εἰς τὸν νωθρῶν μυελόν, Ⓖ δξῃχεῖται ἐκ τῆ κεφαλὴς εἰς τὸν ὀσφῦν, καὶ εἰς πᾶν τὸ σῶμα, καὶ εἰς ἢ μυελόν. v. 37. è reg. ὅπ σπέρχε), ἡ γονὴ εἰς ἢ μυῆλον εἶτα χωρεῖται πρὸς τὰς νεφροὺς, καὶ ὅπως ὀκείνεται, ἢ δξῃ ἢ ὁδοῦ τῆ ὕρης, ἀμὰ δξῃ ἐτέρας. 46. è reg. πῶς γίνεται τὸ ἐξωνεφρώθεν. 48. è reg. δξῃ τὸ ἢ λαγνεύουσιν οἱ εὐνῶχοι.
P. 28. v. 4. è reg. N. p. 11, 38. περὶ ἢ λαγνευόντων εὐνώχων. 6. δξῃ τὸ οἱ παῖδες ἢ γονὴ ὀ πρεσίνται. 9. δξῃ τὸ ἢ παρθένας Ⓖ καθαμίλια ὀ χωρεῖ. 13. γαλῶν. εἰ ζῶον τὸ κ' γαστρός. κεφ. β. 14. ὅθι ἡ γονὴ ὑπὸ πυτὸς ἢ σώματος ἀποκείνεται. 19. ὅθι ἡ ἡδονὴ γίνεται τῆ μέζει ἢ αὐ ἀρὸς καὶ ἢ γυναικός. 13. ἐπὶ ὠ αὐρὸς ἔπ. γρ. αὐτῆρ. 31. ὅθι ἡ γωὴ ἔλαβον ἢ αὐ ἀρὸς ἢ δ') ὀν τῆ μέζει. 33. ὅθι αἱ μιγνύμεναι γυναῖκες αὐ δρᾶσι μᾶλλον ὑγιαίνουσι. 39. πυτὸ συναμφοτέρει ἡ γωὴ. καὶ πόπτ ἡ συναμφοτέρει. Et pag. 29. v. 6. Idem. 46. ὅθι ὀν τῆ γυναικὶ τὸ ἦπλον Ⓖ ἄρσεν σπέρμα. καὶ ὀν πῆ αὐ ἀρὶ ὀσπῶτος. ἰσχυρότερον μὲ ὀωῦ τὸ ἄρσεν ἢ ἦπλεως. ὧν μὲ ὀωῦ ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ ἰσχυρότερον ἔλθῃ, ἄρσεν. ὧν δ' ἀσθενὲς, ἦπλυ.
P. 29. ad initium pag. è regione, N. p. 13, 14. ἀσφαλὴς Ⓖ ἀναγκῆμα κατασκευή. 13. pro ἀσθενέστερον, γρ. ἰσχυρόν. 14. Ⓖ ὅπ ἢ γυναικός. 21. πατεῖ μηδὲν. ὠδὲ τὸ ὀκαλλίον τάτα. ὠδὲ ἑτέρρ ἐοικέναι μηδὲν. Ad v. 15. 16. 17. ὑπὸ πυτὸς ἢ σώματος ἐξέρχε) ἡ γονή. Ⓖ ὑπὸ μὲ τ ἰσχυῶν, ἰσχυρὰ, ὑπὸ δ' τ ἀσθενῶν, ἀσθενής. Ⓖ ὅθεν ἢ αὐ ἀρὸς πλέον ἕλθῃ εἰς ἢ γυνὴν, ἢ πῆς γυναικὸς τὸ πέκνον ὀκεῖνο, μᾶλλον ἔοικε τῆ πατρί. ὅθεν δ' πλέον ὑπὸ ἢ γυναικὰ ἢ σώματος τὸ πέκνον ὀκεῖνο ἔοικε τῆ μητρί. 28. πῶς πάχος μὲ ἢ πατρὸς, Ⓖ ἢ μηδὲς πέκνα γίνονται λεπτὰ Ⓖ ἀσθενῆ. 41. & 42. θλαδέν. & θλασθῆ. 44. πηρούται τὰ παῖδια.
P. 30. v. 3. N. p. 14, 43. ἀσθενέστερον δ' τὸ κ' τὸ πεπηραμένον.

IOANN. MARTINI MED. VARIÆ LECT.

Ex lib. περὶ φύσεως ἀνθρώπου.

Pag. 20. lin. 4. N. p. 3. l. 14. ὁμέν πε φάσκων. Gal. in lib. de elem. non habet φάσκων. & ſic legit. λέγε δὲ αὐτῶν ὁ μὲν πε ἡέρα. l. 26. μεταπλάσσουΘ'. Gal. in lib. de element. μεταβαλόντα. ſed idem ſenſus. l. 33. ἢν γ' ἐόν, τὴ θερμήσθεν. Gal. legit. ἐν ἐόλῳ, θερμήσθεν ὀλίγο. l. 38 ὅπ γ' ἐ. Gal. leg. ὅπτε.
P. 21. l. 21. N. p. 5. l. 30. ὥστε τρῶμα. Gal. ἕλκος. l. 28. κεχῆδαι. Gal. χῆδαι.
P. 22. l. 46. N. p. 7. l. 35. ὑπ' ἀρχῆς ἤκπεται. Gal. leg. ὑπὸ πάρη ἀρχὴ πίκτη. l. 47. καθιστῶσι. Gal. καθιστῶσι.

P.23.l.16.N.p.8.l.10.ἰδεῶν Gal.εἰδέων.l.17.καὶ θεσίκιον.Galen. καὶ θεσῖ. l.29.πυνέεσ.Gal ὀχλέεσ. l.31.ἀπαλλάσσεται.Gal.in Com. corrigit:ἀυθαλάσσεται.

P.24.l.46.N.p.10.l.24.ἀποκεκρυμένησι. omnes interpretes legerunt ἀποκεκρυμένησι, occultis.

Ex lib. περὶ γονῆς.

P.28.l.11.N.p.12.l.6.εὔρραι.leg.εὐρέαι. l.33.Θ ἐξηραί.leg.Θ αἱ ξηραί.

P.29.l 13.N.p.13.l.34.χωρέει ἀκαὶ πῶ.leg.ὅπως. l 36.ἐς κάρυσῆκα. Cornar. ἐς φυσῆκα ξενοῦ. l.37.χαδίειν leg.χαδίειν, id est, capier. scaret enim Hippocrates homilicis loquendi generib. apud quem est νῦας χαδίειν. Iliad.ξ.

Ex lib. περὶ φύσιος παιδίου.

P.32.l.12.N.p.18.l.17.κύσπαρον.Erotianus κίσκαρον.Gal.ὀνγλωσ. ἐξηνήσῃ κύρσεον. l.18.αἰαβλῶαι.leg.αἰαξηραβλῶαι. l.41.εὐρώπεα. Cornarius melius εὐρύπεα, idque leg.bis in hac linea, & semel in linea 42.

Ex lib. περὶ σαρκῶν.

Hæc inscriptio non videtur mutanda, quia est ex conformatione partium corporis humani quarum substantiam, qualis-cunq; sit, communiter Græci σάρκα vocarunt, vt Galenus docet.

P.40.l.2.N.p.29.l.29.θερμόνλιον. Corn. θερμόνλιον Θ ὑγρόν. l.10.ὀνλῶ Θ ψυχρῶ. Cornarius ὀνλῶ πολὺ Θ ψυχρῶ.

P.43 l.13.N.p.34.l.16.ὀνκρίσῃ. leg. ἐγκρίνῃ, id est, admittat, aut vt Cornarius αἰακρίνῃ, id est, interroget.

Ex lib. περὶ ὀκταμήνου.

P.47.l.22.N.p.40.l.37.ἔζω.leg.ἐξῶν.

Ex lib. περὶ δέπτυήσιος.

P.48.l.7.N.p.41.l.33.μὴ τὸ πρόσωπον κόπμα ξυμμεμόκη. legend. negatiuè μὴ ξυμμεμόκη.

P.51.l.30.N.p.46.l.46.ὀκμαίνῃ).Gal.ὀνἐξηγ.γλωσ.leg.ὀκμαίνηται.

Ex lib. περὶ ὀστέων φύσιος.

P.61.l.43.N p.60.l.40.φύσιν.leg. φύσιω.

Ex lib. περὶ αἱρων.

Hunc ego librum quindecim ab hinc annis interpretatus correxi partim ex Gal.in 3.aphor. & in libr. quod animi moris sequuntur temperamentum corporis: partim ex coniecturis, partim ex interpretum varietate, vbi multa petēda sunt, transposita in lib. περὶ τρωμάτων.

P.75.l.34.N.p.64.l.12.Vbi notatus asterisci figura locus post ψυχρὰ addendum Θ ὅσα πλέμα αὐθρώποισι ἐόντα νύσοις ποικίλυς ὀδηφορέει indicat & eo ordine collocanda & legenda quo disposuit Adrianus Aleuianus. Interim vt sequar ordinem paginarum Hippocratici libri Frobeniani eadem pagina lin. 45. αἰ ἀδοῦται. Gal.ad aph.14.lib.3.leg ἀποξηραίνῃ) Θ αἱ ἀλίσκῃ). l.46.ἄφνω Gal. ἀφ' ὧν. Ib.l.47. ἐπ' ἀήρων ἐς ἀήρα αὐ ἀξηραινόμενοι. Gal.legit ἀ πλαδῶντες, ἀήρα αὐ ἀξηραμμένοι.

P.76.l.12.N.p 71.l.18.πλὼ ἀσίλεω.Gal.in lib quod animi mores, &c.hunc locū citat ex quo legendum ἢ ἀσίλεω δὲ.l.14.καὶ πὰ ἔδνεα τῶ ἀνθρώπων ἠπώτερα.Gal.in lib.quod animi mores, Θ πὰ ἤθεα τῶ αἰθρώπων ἠμερώτερα. nec verò habet idem codex εὐεργότερα. & notandum asianos esse segnes & pigros ac proinde legendum Θ ἀεργότερα, si quid legendū. l.21 αὐ ἀξηραίνῃ). Gal. ib. αὐ ἀξηραῖ) & melius vt respondeat præcedenti verbo ὀκκάκαι). l.ead. ὑπ' ἐπὸ ψύχρος βεβιασμένη.Gal.leg,ὑπ' ἐπὸ ψύξεως βεβιασμένη πέπῃ). l.30. πλὼ ἡδυλὼ κρατέειν,Gal.habet αὐ ἀγκὴ κρατέειν.

Pag.77.N.p.72.l.28.ὁ δ' γόνος πωΘ χόδεν ἔρχεται, ὅπ τὸ ὑγρῶν ὑγρὸς, τῶ σώματος,&c. Hæc sententia repetitur in lib. περὶ ἑβδομάδος νόσου ex cuius collatione sic restituenda, ὁ δ' γόνος πωΘ χόδεν ἔρχεται τῶ σώματος ἀπὸ τὸ, &c.

P.80.l.19.N.p.77.l.8.ἀμίαν. Gal. in lib. quod animi mores ἄμκπν. l.35.ὕυδρον.leg cum Gal.αὔυδρον. Eadem l.μέγα δίφροι. Galenus post ὡρέων sententiam finit, deinde sic legit μέγα δὲ δίφορον ὀνΘῶτα. ἔκος γὰ. l.39.χρῶνται θερμοῖς Gal.χρέονται θερμοῖσιν. l.ead.ἠδὲ κακονίαι.Galen.eodem libr.ἠδὲ εὐμόκεει, sed notandum hanc vocē illius esse interpretatiuam. nam ex Gal. ὀνγλωσ κακονίαι legendum. l.ead.ἐς εὖρος.Gal.εὔρεες δί. l.41.ὁμοίως ὀνλῶν. Gal. ὁμοίως ἔχοιεν. l.42.ἀσφράσυτι αὔ. Gal.ἀσφράσῃ). prius malum propter ἔχοιεν præcedens. l.46.ἠέθεα μεγάλα.Gal.μεγάλοι. Ib.πθεκπλήσια,Gal.πθεκπλήσιοι. Ibid.Θ αἰορρόπεα. Θ ἠπώτεραι αἱ γῶμαι. Gal. distinguit post πθεκπλήσιοι. deinde sic legit, Θ αἰανδρότεραι, Θ ἠκκρότεραι αἱ τυπων γῶμαι, quibus collatis sic legi mallem, Θ ἑαυτὸν πθεκπλήσιοι Θ αἰανδρότεροι. Θ ἠπώτεραι αἱ τύπων γῶμαι. l.47.πᾶς ὁ μεταβολαῖς. Gal.πῆσι μεταβολῆσι. Ibid.ἠ κέκρηνται leg.κέχλωται.

P.81.N.p.78.l.1.αὐθαίδεις.Gal.αὐθαίδεας. l.5.Θ ἔεθεα.Gal. Θ πὰ ἔεθεα. l.6.καὶ πὰ ὕδαΘα καΘὰ μεπέωρα. Sic omnia exemplaria, sic Galen. in lib.quod animi mores, sic omnes interpretes; sed interdum est vel ex ipso Hippocrate manifestum. Etsi non me lateat μεπέωρον interdum de eo dici quod in superficie est: tamen Hippocrat.hoc toto libro μεπέωρον appellat, quod est in profundo, sic etiam hoc libro ὕδαΘα μεπέωρα, interpretatur ὀν βαΘΘα πων πηρέων. At vbi aër est mollis, & vda, aquæ sunt superficiariæ. itaque sic legendum est, καὶ πὰ ὕδαΘα μὴ καΘὰ μεπέωρα, patet ex ipsomet Hippocrate, hoc isto libro, vbi fit aër, ὕδαΘα τῶ ἀέρεως θερμὰ, Θ χεμῶνος ψυχρὰ, αὐ ἀνγκη μὴ τῶ μεπέωρα, tales autem sunt terrarum mollium. l.9.ἐστὶν ὀι αὐ πόισιν. Galen. ἐστὶν ὀν αὐ πῶι ἰδῶν, ex quorum duorum locorum collatione germana fit lectio seruato Ionismo, ἐστὶν ὀι αὐ πόισιν ἰδεῖν. l.10.καὶ ὑπὸ τῶ χεμῶνος πιεζομένη. Gal legit. καὶ χιόνι ὑπὸ τῶ, &c. l.11.καὶ ἰσχυός. Gal.ἰχυρός. l.12.δασεῖς.Gal. δασέας ἴδοις. l.ead.ἔνθεν.Gal. ὀκεῖν. l.14.καὶ πὰ πολέμια. Gal. καὶ πὰ πολέμια.

Errata.

Pag.3.περὶ φύσεως]φύσιος leg.pag.5.col.1.v.26.& 27.ὅΘι,ὅ,π leg.p.6.c.1.euomet,euomit leg.ibid.c.2.v.28.πληροῖ,πληροῦ leg.ibid.c.1. At verò, At verò leg.p.8.c.2.v.25.σῶμαΘα,l.σώματα. p.9.v.48.ὅΘι ὁ ἀνθρωπος) ὅΘι ὁ ἀνθρωπος l.ib.c.2.v.2.interiore,anteriore l.v. 44.trahere,trahens l.p.10.c.2.v.23.εἰσι,εἰσὶ l.p.12.c.1.v.6.1um puer,post puer disting. ib.c.2.v.43.πόνων,πόνου l. p.13.c.2.v.39.post generabantur l. Quæ verò mares suscipiebant,in iis quod erat debilius superabatur,& mares gignebantur.p.19.c.2.abortione,abortione l.p.24. c.1.v.47.ex parte,ex puteo leg. p.28.c.1.v.40.auibus,ouibus l.p.29.c.1.v.6.ἀποδέωσι) ἀποδεέωσι) leg. ib.c.2.v.13.vtrung$_{os}$,in vtrung$_{os}$ leg.ib.resiccata terra,a calido resiccata terra l.p.30.c.1.v.vlt.arteriū ceruicē l.p.33,c.2.v.45.membrana ad vtrung$_{os}$oculum,l.membrana vena ad vtrung$_{os}$oculum.p.34.c.2.v.20.πυέεσι ἡ κεφαλὴ ὀδ.πυέεσι ἡ κεφαλὴ ὀδ leg.p.36.c.2.v.27.πὰς ὀκωμιλύυς,πὰς ὀκωμιλύυς leg.p.41.c.1. v.39.χωρέει,χωρέειν leg.p.44.c.2.v.11.τῶ σκελέων,τῶ σκελέων leg. ibid.v.29.πρεῶδης,φρεῶδης leg. p.86.c.1.v.9.post diuinitas,(adde)sicuti docebo. ibid.v.37.facinerosos l.facinorosos. In Notis in lib.de nat.hom.p.96.c.2.v.44.πόσιν,πᾶσιν l.ibid.p.99.c.2.v.19.ἰσπαδῆς,l.ἴσπαδῆς. p.100.c.1.v.37.videtur l.videmur.p.101.c.1.v.70.numere l.numero.p.102.v.27.βύτλω l.βύζλω. ibid.v.42.legimus l.legunt.p.105.in lib.de Carnibus v.41.prarogationem l.prarogatiuam.ibid.v.64.ὀνομλωαί μοι l.ὀνομλῶαί μοι.p.106.v.3.θερμὸν πὸν l.θερμὸν πῶν. ibid.v.28. ὑγρῶ τῶ ὑγρῶ l.p.107.v.68.& 69.gemini & geminum genuini & genuinum l. p.108.v.36.retuli l.retuli.ib.v.52.ῥόπος,ῥόπος l.p.110. v.2.φυλακλυκῶν φυλακλυκῶς l.ib.v.25.ἡμίσεος ἡμίσεος l.p.111.v.37.ὄγδον ὄγδοον l.p.112.v.11.prius l.prius.ibi.v.12.συγζεύγνυδῆ συζεύγνυδῆ l.ib. v.26.hic diebus,his diebus l.p.113.v.68.αὐθρᾶσι αὐθράσι l.p.114.v.62 πῶ τῶ l. p.115.v.51.αὐακλητῶ αἰακλίτῳ l.& αὐάκλιτος & αὐάκλισμος.p. 116.v.38.ὀδῶαι ὀδῶαι l.p.118.v.5.ὦὶ δὶχῇ) ὦὶ l.ib.v.10.ὀφόρων ἀφόρων l.p.119.v.58.τὰ παλινδροκόπαΘα παλινδρομόπαΘα l.p.120.v.3.superiore libello (adde)πὰ αἰατμῆς.ib.v.49.nimis minus l.ib.v.50 gutur guttur l.& quantū.p.123.v.28.πρύγια πθρύγια l.ib.v.32.ὑπὸ ἀρχῶν ὑπὸ ἀρχῶν l.ibid.v.36.θερμα πὸ δεύτερας θέρματα πὸ δεύτερας l.ibid.v.37.ὀὐδεὶ δεῖς ὀὐπεὶ δεῖς l.ibid.v.51.post corpore(adde)habere.p.124.v. 61.videatur l.videtur.ibid.v.64.corus corpus l.p.126.v.4.ἀθένος ἀδένος l.p.127.v.59.sensum sensim l. p.128.v.73.& 74.ῥᾶ ἐξ leg.& proῥιᾶ & ῥῆ ἐιᾶ & ῥῆ.p.129.v.52.sectionis sectiones l.p.131.v.7.humoraria humeraria l.ibi.v.67. ex pessimus expressimus l.p.133.v.6. πλάτεων πλάζεσιν l.p.138.v.35.θενδρώποι l.θενδρώδεσι π.p.139.v.10.imperitia l.imperitiam.ibid.v.46.aquarum l.equarum.p.141.v. 63.ingratis l.ingratiis.ibid.v.vlt.χρηρυγῆται l.χρηρυγῆται.p.143.v 66.ἀθροιοδῆ ἀθροιοδῆ leg.bis.p.144.v.17.septimentum l.sepimentum.ibi. v.25.αὐοφρήκῃ) l.οἰναρρήκῃ).ibid.v.50.ἀποπῆξόμεναι l.ἀποπῆξάμεναι.p.145.v.25.vt ex Com.l.vt & Com.

HIPPOCRATIS COI
MEDICORVM PRINCIPIS
OPERVM OMNIVM,

Sectio IIII,

τὰ Διαιτητικά, hoc est, quæ ad victus rationem pertinent,
LIB. VII comprehendens.

Librorum Catalogum sequens pagina indicabit.

Omnia Latina interpretatione & breuibus notis illustrata,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico authore.

Sectione quarta continentur.

Περὶ διαίτης ὑγιεινῆς, *De salubri victus ratione.*
Περὶ διαίτης, *De victus ratione, Lib.* III.
Περὶ ἐνυπνίων, *De Insomniis.*
Περὶ τροφῆς, *De alimento.*
Περὶ διαίτης ὀξέων, *De victus ratione in morbis acutis.*
Περὶ τόπων τῶν κατ' ἄνθρωπον, *De locis in homine.*
Περὶ ὑγρῶν χρήσιος, *De liquidorum usu.*

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.

HIPPOCRATIS
LIBER, DE SALVBRI VICTVS RATIONE.

ΤΟΥΣ ἰδιώτας, ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι. τὸν μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα· πίνειν δὲ ὡς ἐλαχίστα. εἰ δὲ τὸ πόμα, οἶνον ὡς ἀκρητέστατον· τὰ δὲ σιτία, ἄρτον· καὶ τὰ ὄψα, ὁπόσα πεπόματα· λαχανώδεσι δὲ ὡς ἐλαχίστοισι χρῆσθαι καὶ τούτοισι τοῖσι ὥρεσι. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ σῶμα ξηρόν τε εἴη καὶ θερμόν. ὁκόταν δὲ τὸ ἔαρ ἤδη λαμβάνῃ, τότε χρὴ πόμα πλέον πίνειν οἶνον ὑδαρέστερον καὶ κατ' ὀλίγον. καὶ τοῖσι σιτίοισι μαλακωτέροισι χρέεσθαι καὶ ἐλαιοῦσι. καὶ τὸν ἄρτον ἀφαιρέοντα, μᾶζαν προστιθέναι. καὶ τὰ ὄψα καὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἀφαιρέειν. καὶ ὀλίγῳ πλείω ὀπτῶν, πεπόματα ἑψητὰ ποιέεσθαι. καὶ λαχανώδεσι ἤδη χρέεσθαι τοῖσι ὥρεσι ὀλίγοισι, ὅκως ἐς τὸν θέρεα καταστήσεται ὁ ἄνθρωπος τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι χρεώμενος, καὶ τοῖσιν ὄψοισιν ἑψητοῖσι. καὶ λαχανώδεσιν ἑψητοῖσι καὶ ὠμοῖσιν. ὡσαύτως καὶ τοῖσι πόμασιν ὡς ὑδαρεστάτοισι, καὶ πλείστοισιν. καὶ ὅκως μὴ μεγάλη ἡ μεταβολὴ ἔσται, καὶ μικρὸν μὴ ἐξαπίνης χρεωμεύω. τοῦ γὰρ θέρεος, τήνδε μάζῃ μαλακῇ χρέεσθαι. καὶ τοῦ ποτοῦ ὑδαρεῖ καὶ πολλῷ. καὶ τοῖσιν ὄψοισιν πᾶσιν ἑψητοῖσι. καὶ οὕτω δὴ χρέεσθαι τουτέοισιν, ὁκόταν ὁ θέρεος ᾖ, ὅκως ψυχρὸν εἴη τὸ σῶμα καὶ μαλακόν. καὶ γὰρ ἡ ὥρη, θερμή τε καὶ ξηρή. καὶ ποιέει τὰ σώματα καυματώδεα, καὶ αὐχμηρά. δὴ οὖν τοῖσιν ἐπιτηδεύμασι τουτέοισιν, ἀλέξασθαι. καὶ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ὥσπερ ὅκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἦρ, οὕτω καὶ ὅκ τοῦ θέρεος εἰς τὸ θέρος καταστήσεται. τοῦ μὲν σιτίων, ἀφαιρέων, τοῦ δὲ ποτοῦ προσθείς. καὶ οὕτω τὰ ὀψαρτύα ποιέοντα, καταστήσει ὅκ τοῦ θέρεος εἰς τὸ χειμῶνα. ὃν δὲ τοῦ φθινοπώρου πάλιν, τὰ μὲν σιτία, πλείω ποιεύμενον καὶ ξηρότερα, καὶ τὰ ὄψα καὶ τὸν λόγον. τὰ δὲ ποτὰ, ἐλαιοῦν τε καὶ ἀκρητέστερα. ὅκως ὅ τε χειμὼν ἀγαθὸς ἔσται καὶ ἄνθρωπος ὠφελήσεται τοῖσί τε πόμασιν ἀκρητεστέροισι καὶ ὀλίγοισι, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλείστοισί τε καὶ ξηροτάτοισιν. οὕτω γὰρ ἂν καὶ ὑγιαίνοι μάλιστα, καὶ ῥιγώσῃ ἥκιστα. ἡ γὰρ ὥρη, λίαν ψυχρή τε καὶ ὑγρή.

HAc victus ratione priuati homines vti debẽt, vt hyeme quidem quàm plurimum edant, bibant quàm minimum. Potus sit vinum quàm meracissimum; cibus, panis; opsonia, assa omnia. Oleribus autem quàm paucissimis hac tempestate vtendum. Hac siquidem ratione potissimùm corpus tum calidum, tum siccum fuerit. At verò cùm ver instat, tunc copiosius & dilutius, paulatimq; vinum bibendum, cibisque mollioribus & paucioribus vtendum. panis subtrahendus, & maza offerenda, eademque ratione opsonia detrahenda, & assa omnia cum elixis commutanda. Oleribus etiam paucis vere vtendum, donec ad æstatem homo deueniat, tum molliores omnes cibos, tum opsonia cocta sumendo, & olera cocta & cruda, similiterq; potus plurimos & quàm dilutissimos, idque sensim, vt ne magna mutatio de repente vtenti contingat. Æstate autem tum molli maza, tum potu copioso & diluto, opsonisque omnibus elixis nutriri oportet, iisque ita vtendum dum æstas fuerit, quò corpus molle sit & frigidum. Si quidem hæc tempestas calida est & sicca, & corpora æstuosa & squalida reddit. Hac igitur institutà victus ratione iis succurrendum est. Eadem verò ratione, quemadmodum ex hieme ad ver, sic etiam ex vere ad æstatem deueniendum, cibos quidem demendo, potum verò augendo, ad eumq; modum contraria adhibendo ex æstate ad hyemem perueniendum. In autumno contrà, cibi quidem maiore copia & ficciores exhibendi, & opsonia ad eundem modum, potus etiam pauciores & meraciores, vt homo commodam degat hyemem, & potibus vtatur meracioribus & paucis, cibisq; quamplurimis & ficcissimis. Ità enim cùm vel maximè valebit, tum minimè frigus sentiet, cùm hæc anni tempestas admodum sit frigida & humida.

At corporis habitus carnosos, molles & rubros, maiorem anni partem sicciore victus ratione vti conuenit, quòd eorũ natura sit humida. Duri verò, graciles, fului & nigri, humidiore victus ratione toto ferè tempore vti debent, cùm eorum corpora sicca existãt. Iunioribus corporibus mollior & humidior victus ratio vtilis est. Hæc enim ætas sicca est, & eorũ compacta sunt corpora. Senes verò sicciore victus modo plurimam temporis partem degere oportet, quod ea ætate corpora sint humida, mollia & frigida. Quare pro ætate, anni tempore, cõsuetudine, regione, loco, corporum habitu, victus ratio sic est ineunda, vt instantibus & caloribus & frigoribus nos opponamus. Nã ita demum optima valetudo consequetur. Quinetiã per hyemem quidem celeriter, & per æstatem leuiter iter faciendũ, nisi per solis ardorem via sit facienda. Corpulentos autem celerius, graciles verò leuius iter facere conuenit. Balneis etiam multis per æstatem, at per hyemem paucis vtendum. Duris verò quàm corpulentis lauari magis expedit. Et hyeme quidem vestes puras inducere conuenit, æstate verò oleo imbutas. At crassi, quique tenues fieri cupiunt, ij ieiuni omnes exercitationes subire, & adhuc ex labore anhelantes, necdùm refrigerati, cibos aggredi debent, priúsque vinum bibere dilutum, non admodum frigidum. Opsonia quoque ex sesamis, aut viridib. & siccis condimentis, aliisque id genus apparata assumere. Sint etiam pinguia, quæ admouentur opsonia, ita enim quàm paucissimis impleantur. Quin & semel cibus capiendus, & balneo abstinendum, duriter cubandum, & nuda deambulatione, quoad eius fieri possit, vtendum. Qui verò attenuato cùm sint corpore, crassiores effici volunt, tum his contraria facere, tum ieiuni nullam exercitationem subire debent. Vomitionibus autem & infusis aluum eluentibus vtendum hunc in modum. Sex hybernis mensibus vomitus ciendus, quòd tempus hoc æstiuo plus pituitæ gignat, & morbi circum caput & regionem eam, quæ est supra septum transuersum excitantur. At vbi æstas viguerit, infusis vtendum. Hæc enim anni tempestas æstuosa est, & corpus bile magis abundat, grauitates etiam lumbos & genua infestant, calores oboriuntur, & venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum, & quæ sursum attolluntur, deorsum ex istis locis deducenda. At corpulentis & humidioribus, infusa quidem salsa magis ac tenuia, siccioribus verò, gracilibus & imbecillioribus, pinguiora & crassiora conueniunt. Sunt autem infusa pinguia & crassa, quæ ex lacte parantur, & ciborum decoctum, cæteraque id genus. Tenuia verò & salsa, muria, aqua marina, & quæ sunt eiusmodi. Vomitiones autem hunc in modum faciendæ. Obesi ac mitiimè tenues, ieiuni vomant à cursu, aut celeri deambulatione circa meridiem, Hyssopi hemina dimidia in aquæ congio contriti potu exhibeatur, affuso aceto & addito sale, quò fiat iucundissima. Ac primùm quidem sensim, deinde verò celeriùs ebibatur.

τοῖς ᾽ εἴδεσι τοῖσι σαρκώδεσι· καὶ μαλθακοῖσι καὶ ἐρυθροῖσι, ξυμφέρει δὲ καὶ τὸ πλείονα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ, ξηροτέροισι διαιτήμασι χρέεσθαι. ὑγρὴ γὰρ ἡ φύσις τῶν εἰδέων τούτων. [2] τοῦς ᾽ γρυφοὺς καὶ τοῦς σεσαλμυρούς, καὶ πυῤῥοὺς καὶ μέλανας, τῇ ὑγροτέρῃ διαίτῃ χρεὼν ὀλίγον τοῦ πλείονος τοῦ χρόνου διαιτᾶσθαι. τὰ γὰρ σώματα τοιαῦτα, ἐὰν ἀῤῥαγέα ξηρὰ ἀόντα καὶ τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων ξυμφέρει, μαλακωτέροισί τε καὶ ὑγροτέροισι χρέεσθαι τοῖσι διαιτήμασιν· ἡ γὰρ ἡλικίη ξηρὴ, καὶ τὰ σώματα πέπηγε. τοῦς ᾽ γεροντοτέροις, τῷ ξηροτέρῳ χρὴ χρῆσθαι, ὁ πλείονος τοῦ χρόνου ἀραίαν. τὰ γὰρ σώματα ἐν τούτῳ τῇ ἡλικίῃ, ὑγρὰ καὶ μαλθακὰ, καὶ ψυχρὰ, διὰ δὴ τοῦτο τοῦς τῇ ἡλικίῃ, καὶ τῷ ὥρῃ, καὶ τῷ ἔθεϊ, καὶ τῷ χωρίῳ, καὶ τὰ εἴδεα, τὰ διαιτήματα ποιέεσθαι, ἐναντιούμενοι τοῖσι κρατιζομένοισι, καὶ θάλπεσι καὶ ψυχεσι· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὑγιαίνοιεν. καὶ ὁδοιπορέειν, τοῦ μὲν ψυχροῦ, ἧκιστα χρεὼν· τοῦ ᾽ θέρεος, ἡσυχῆ, ἐὰν μὴ ἀρὴ κεύματος ὁδοιπορεῖν. διὰ δὴ καὶ τοῦς σαρκώδεας, θᾶσσον ὁδοιπορέειν. τοῦς δὲ ἰσχνοὺς, ἡσυχαιότερον· λουόμενοισι ᾽ χρὴ πολλοῖσι χρῆσθαι, τοῦ θέρεος· τοῦ ᾽ χειμῶνος, ἐλάσσοσι. [10] χρὴ δὲ τοῦς γρυφοὺς μᾶλλον λούεσθαι τοῦ σαρκωδέων. ἠμφιέσθαι ᾽ χρὴ τοῦ χειμῶνος, καθαρὰ καὶ ἱμάτια· τοῦ ᾽ θέρεος, ἐλαιοπνέα. Τοῖς ᾽ παχέας χρὴ, καὶ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γενέσθαι, τὰς παλαιστικὰς ἀπάσας, ἀνίσας ποιέεσθαι. καὶ τοῖσι σιτίοισιν ὀλιγαρέοῖσι, [11] ἐπὶ ἀριστον· καὶ τὰς ἐν τοῦ κόπου, καὶ μὴ ἀναψυχομένους, καὶ τοῦ πεπωκότας οἶνον κεκρημένον καὶ μὴ σφόδρα ψυχρὸν· καὶ τὰ ὄψα σικυάζειν σησαμοισιν, [12] ἢ ἡδύσμασι, καὶ τοῖσιν ἀλμοῖσι τοῖσι διαβόροισι· καὶ πίονα ἔστω τὰ τοῦς ἀρώματα ὄψα. [13] οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ ἐλαχίστων ἐμπίμπλαιτο. ἀλλὰ καὶ μονοσιτέειν, καὶ ἀλουτέειν, καὶ σκληροκοιτέειν, καὶ γυμνὸν τοῦ ἐπιτέειν, ὅσον οἷόν τε μάλιστα ἦ. ὁκόσοι ᾽ βούλονται λεπτοὶ ἐόντες παχέες γίνεσθαι, τὰ τε ἀντία ποιέειν τῶν αὐτῶν τῶν κείνοισιν οἷσιν ἔφην. καὶ ἡνίκα μὴ δεμίζοιτο παλαιστρικὴ ποιέεσθαι. [14] Τοῖσι ᾽ ἐμέτοισι χρὴ καὶ τοῖσι καθαρσίοισι τοῖσι τῆς κοιλίης, ὧδε χρέεσθαι. ἐξ μιῶς τοὺς ἀριθμοὺς ἐμέειν. εἰ δὲ τοῦ χειμῶνος, φλεγματωδέστερος τοῦ θερινοῦ, καὶ τὰ νοσήματα γίνεται κεφαλῆς· καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ· καὶ τοῦ ὠείου τοῦτο, ὃ ὑπὸ τῶν φρενῶν· ὅταν δὲ ἡ θάλαττα, τοῖσι καταῤῥύσεσι χρέεσθαι· ἡ γὰρ ὥρη καὶ ἡ κατάστασις καὶ ὁ σῶμα, χολωδέστερον ἐστὶ, καὶ βαρύτητις ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τοῖς γόνασι, καὶ θέρμη γίνεται. καὶ ἐν γαστρὶ τρόφοι γίνονται. διὰ δὴ τοῦ σῶμα ψυχρὸν, καὶ τὰ μετεωρίζοντα καὶ κάτω ὑπάγειν ἐν τῶν χρείων τούτων. ἔστω δὲ τὰ καθαρσίματα τοῖσι μὴ παχυτέροισι καὶ ὑγροτέροισιν, ἀλμυρώτερα καὶ λεπτότερα τοῖσι ᾽ ξηροτέροισι, καὶ τοῦς σεσαλμυρούς, καὶ ἀφθονεστέροισι, λιπαρώτερα καὶ παχύτερα. ἔστι δὲ τῶν καθαρσιμάτων τὰ λιπώδη καὶ παχέα, τὰ ἀπὸ τῶν γαλάκτων, καὶ ἀπὸ ἑψήσεϊ θῶν ὕδωρ ἑφθὸν, καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων· [15] τὰ δὲ λεπτὰ καὶ ἁλμυρὰ, ἅλμη καὶ θάλασσα, καὶ τὰ τοιαῦτα. τοῦς δὲ ἐμέτους ὧδε χρὴ ποιέεσθαι. ὅσοι μὲν τῶν αὐξόντων παχέες εἰσὶ, καὶ μὴ ἰχνοὶ, ἧκιστα ἐμοῦν τῶν δραμόντες ἢ ὁδοιπορήσαντες ἀρτὶ τὰ χρεὼ, καὶ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας. ἔστω δὲ ἡμιχοτύλιον ὑδατώδες τετεμμένου ἐν ὕδατος χοῖ, καὶ τοῦτο ὀξὺ πιέτω, ὅξος τῶν δαχέων, καὶ ἄλας τῶν βαλλόντων, ὅκως αὐ μέλλῃ ἥδιστον ἔσεσθαι. πινέτω ᾽ ὁ μὲν πρῶτον, ἧκιστα χέζοι, ἔπειτα δὲ ὀλίγον ὑδατος.

οἱ δὲ

Graciliores autem & imbecilliores à cibis vomitũ cieant hunc in modum. Post balneum calidum præbibant vini meri heminam, mox cibos cuiusuis generis assumant, neq; inter cibos aut post eos bibant, sed se cõtineant quanto tẽpore quis quatuor stadia percurrat. Deinde triplex illis vinum in potum permiscebis, austerũ, dulce & acidum, primùm quidem meracius, sensim & ex magno interuallo, deinde verò dilutius, celeriùs & affatim. At verò qui singulis mensibus bis vomere consueuit, hunc præstat duob. ex ordine diebus vomitum ciere, quàm decimo quinto die. Sed alij contrarium planè faciunt. Qui autem ad cibos vomitione reiiciendos minimè sunt accõmodati, quibusq; alui non facilè prodeunt, iis omnibus crebrò die cibum sumere, & omnis generis cibariis vti cõducit, ac opsoniis variè apparatis, vinumq; duorum aut trium generum bibere. Qui verò cibos vomitione reiiciũt, & aluos habent humidos, iis omnib. ex vsu est vt huic contrariam ineant vitæ rationẽ. At pueri infantes per multum tempus aqua calida lauandi sunt, vinumq; iis aquosum in potu exhibẽdum, nec prorsus frigidum, idq; offerendũ quod minimè ventrem attollat & flatum creet. Quæ facienda sunt, quò minùs conuulsionibus tententur, magisq; adolescant, & coloratiores euadant. Mulieres autem sic victus ratione sicciore victitare oportet. Nam & sicciores cibi ad muliebrem mollitiem magis sunt accõmodati, & meraciores potus ad vteros & fœtus nutritionem magis valent. Qui exercentur, per hyemem eos currere & luctari conuenit, & æstate parum quidem luctari, currere verò minimè, sed multùm in frigore deambulare. Quicursibus defatigantur, ij luctari debent, qui verò lucta defatigantur, iis currendum est. Ita enim qui laborat, corporis parte defatigationi obnoxia calefiat, componatur, & maximè quiescat. Qui, cùm exercentur, alui profluuiis corripiuntur, & alui excrementa cibos referentia & incocta demittũt, ij de exercitationibus tertiam partem vt minimùm, & de cibis dimidiũ subtrahant. Cõstat enim sanè ventriculum ciborum copiam vt concoquat concalefacere non posse. Cibus esto panis quàm maximè tostus in vino intritus, & potus quàm paucissimi & meracissimi, neq; deambulationibus à cibo vtantur. Sub hoc verò tempus semel duntaxat cibũ sumere eos conuenit. Sic enim vel maximè cõcalefiat ventriculus, & ingestos cibos superauerit. Hoc autem alui profluuij genus corporũ habitus densiore carne præditos potissimũ exercet, quando ita naturâ comparatum est, vt quis ad carniũ esum compellatur. Venæ siquidem cõdensatæ cibos ingestos non recipiunt. Et hæc quidem natura est lubrica, & ad vtranq; partem vertitur, & in eiusmodi naturis paruo tẽpore viget bona corporis habitudo. At rationes & hirsuti magis corporis habitus, carniũ esum admittunt, laboresq; magis sustinent, diutiusq; in bona corporis hãbitudine perseuerant. Qui postridie cibos eructant, & quibus præcordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior somnus confert.

οἱ δὲ λεπτότεροι καὶ ἀσθενέστεροι, ἀπὸ σίτων ποιέεσθωσαν τὸ ἔμετον, ὅπου τοιόνδε. [16] λουσάμενος θερμῷ, πρῶτον πιέτω ἀκρήτου κοτύλιον. ἔπειτα σιτία πολυτρόπα ἐσθιέτω· καὶ μὴ πινέτω ὅτι τῷ σιτίῳ, μὴ δὲ ἀπὸ τοῦ σιτίου. ἀλλ᾽ ὅσον χρόνον ὅσον δέκα στάδια διελθεῖν. ἔπειτα ᾽ συμμίξας οἴνους τρεῖς, πίνων διδόναι· αὐστηρὸν, γλυκὺν καὶ ὀξύ. πρῶτον μὲν ἀκρητέστερον καὶ κατ᾽ ὀλίγον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου· ἔπειτα ᾽ ὑδαρέστερον καὶ θᾶσσον καὶ τοῦ πολλοῦ. ὅστις ᾽ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμεῖν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους, ἢ δυσὶν ἡμέρησι μετὰ τὸν, ἢ διὰ πεντεκαιδέκα. οἱ ᾽ πολλοὶ τοὐναντίον ποιέουσιν. [17] ὁκόσοισι δὲ ὅπωσδήποτε ἀνεμέειν τὰ σιτία, ἢ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι οὐκ εὐδιέξοδοι, τούτοισι πᾶσι ξυμφέρει, πολλάκις τῆς ἡμέρης ἐσθίειν. καὶ πολυτρόπα ποιοῖσι βρώμασι χρέεσθαι, καὶ ὄψοισι πολλοῖς τοῖσι ἐσκευασμένοισιν· οἴνοις τε πίνειν διαυτοῖς καὶ τελαυτοῖς. ὁκόσοι ᾽ μὴ ἀνεμέουσι τὰ σιτία, ἢ καὶ κοιλίας ἔχουσιν ὑγρὰς, τούτοισι πᾶσι τοὐναντίον τούτου τοῦ ἔργου ξυμφέρει ποιέειν. Τὰ δὲ παιδία χρὴ τὰ νήπια βρέχειν ἐν θερμῷ ὕδατι ὅτι πολλῷ χρόνῳ. καὶ πίνειν διδόναι ὑδαρέα τὸν οἶνον, καὶ μὴ ψυχρὸν πολυτράπασι. τοῦτον δὲ διδόναι, ὃς ἥκιστα τῷ γαστρὶ μετεωρίζει καὶ φύσαν παρέχει. ταῦτα δὲ ποιέειν, ὅκως οἵτε ἀσασμοὶ ἥκιστα ὅτι λάβωσι, καὶ μείζονα γίνηται, καὶ δυνατώτερα. Τὰς δὲ γυναῖκας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι, τοῦ ξηροτέρου τοῦ ἔργου· καὶ γὰρ τὰ σιτία τὰ ξηρὰ, ὅστις τὴν μαλθακότητα τῶν γυναικείων σαρκῶν· καὶ τὰ ἀκρητέστερα πόματα ἀμείνω πρὸς τὰς ὑστέρας, [18] καὶ τὰς κυοφορίας. Τοῖς γυμναζομένοις χρὴ τὸ χθιζὸν καὶ βέχειν καὶ παλαίειν· τὸ δὲ θέρεος, παλαίειν μὲν ὀλίγα· βέχειν δὲ, μὴ· πρῆσαι δὲ πολλὰ κατὰ ψύχος. ὁκόσοι κοπιῶσιν ἐν τοῦ δρόμῳ, τούτους παλαίειν χρὴ· ὁκόσοι δὲ παλαίοντες κοπιῶσι, τούτους χρὴ βέχειν· οὕτω γὰρ ἂν παλαιστρικὸν τοῦ κοπιῶντι τὸ σώματος διαθερμαίνοιτο καὶ σκληραίνοιτο καὶ διαναπαύοιτο μάλιστα. ὁκόσους γυμναζομένους διαῤῥοίαι λαμβάνουσι, καὶ τὰ ὑποχωρήματα σιτώδεα καὶ ἄπεπτα, τούτοισι τῶν γυμνασίων ἀφαιρέειν μὴ ἐλάσσω τὸ τρίτο μέρεος, καὶ τοῦ σιτίου τοῖσιν ἡμίσεσι χρέεσθαι. [19] δῆλον γὰρ ὅτι ἡ κοιλίη ξωθαλπὲς οὐ δύναται ὥστε πέττειν ὁ πλῆθος τοῦ σιτίου. ἔστω δὲ τούτοισι τὰ σιτία, ἄρτος ὡς ὀξυπόπατος, [20] ἐν οἴνῳ ἐντεθρυμμένος· καὶ ποτὰ, ὡς ἐλάχιστα καὶ ἀκρητέστατα· καὶ πρῆσι πότοισι μὴ χρέεσθαι ἀπὸ τοῦ σιτίου· μονοσιτέειν δὲ χρὴ, ἀπὸ τοῦ τὸν τὸν χρόνον· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ξωθαλπέοιτο ἡ κοιλίη, καὶ τὸ ἐσιόντων ὅτι κρατοῖη. τοῦ δὲ ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαῤῥοίης τοῦ σώματος τοῖσι πυκνοσαρκέοισι μάλιστα, ὁκόταν ἀναγκάζηται ὁ ἄνθρωπος κρεηφαγέειν, ἡ φύσις ὑπαρχούσης τοιαύτης. αἱ γὰρ φλέβες πυκνωθεῖσαι, οὐκ αὐτὸ λαμβάνουσι τοῦ σιτίου τὸ ἐσιόντων. ἔστι δὲ αὕτη μὲν ὀξεῖα ἡ φύσις καὶ ῥέπει ἐφ᾽ ἑκάτερα καὶ ἀκμάζει ὀλίγον χρόνον ἡ ἀνθρωπίνη, ἐν τοῖσι τοιούτοισι· τοῦ σώματος· τὰ δὲ ἀραιότερα τοῦ εἰδέων καὶ δασύτερα, [21] καὶ τῷ κρεηφαγέειν δέχεται, καὶ τὰς ταλαιπωρείας μᾶλλον ὑπομένει, καὶ χρονιώτερα γίνονται αὐτέοισιν αἱ εὐεξίαι· καὶ ὁκόσοι τὰ σιτία ἀνέρρυγον τῇ ὑστερέῃ καὶ τὰ ὑποχόνδρια μετεωρίζεται αὐτέοισιν, ὡς ἀπέπτων τοῦ σιτίων ἐόντων, τούτοισι καθεύδειν μὲν πλείονα χρόνον ξυμφέρει.

Quinetiam ad alios corporis labores cogi debent, vinumq; meracius & copiosius bibere, & sub id tempus paucioribus vti cibariis. Constat enim sanè ventriculum, præ imbecillitate & frigiditate, ciborum multitudinem concoquere non posse. At quos sitis occupat, iis cibi & labores subtrahendi, & vinũ tum aquosius, tum quàm maximè frigidum propinandũ. Quibus verò viscerum dolores, aut ab exercitatione, aut ex alio aliquo itinere suboriuntur, his quiescere & cibis abstinere confert. Potu autem vtantur, qui quàm paucissima copia plurimam vrinam ducat, vt ne venæ, naturâ visceribus insitæ, copia distendantur. Ex his etenim cæsibus tubercula & febres contingunt. Quibus morbi ex cerebro oriuntur, eos primùm capitis stupor detinet, & frequentem vrinam reddunt, eademq; quæ in vrinæ stillicidio accidunt, istaque ad dies nouem perseuerãt. Et siquidem per nares aut aures aqua vel mucus erumpat, morbo liberantur, & sedatur vrinæ stillicidium. Vrinam autem copiosam citra dolorem & albam reddunt, ad vigesimum vsque diem. Dum capitis dolor hominem deserit, sed huic oculorum aciem intendenti splendor clam subducitur. Qui verò intelligentia valet, is bene subducta ratione secum reputare debet, quàm plurimùm æstimanda sit sanitas, & ex vtilitate sui consilij fructum in morbis rectè percipere.

τῇ δὲ ἀνῇ παλαιότητι ἀνάγκαζον χρῆσθαι αὐτοῖσι τὰ σώματα. [22] καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων καὶ πλείω καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐλάσσοσι χρέεσθαι ὑπὸ τοῦ τὸν χρόνον. δηλοῖ γὰρ ὅτι ἡ κοιλίη ὑπὸ ἀσθενείης καὶ ψυχρότητος, οὐ δυνάται ὁ πλῆθος τῶν σιτίων καταπέσαι. ὀχέοντες δὲ δίψαν λάμβανοισι, τοῦτοισι τῶν τε σιτίων καὶ ταλαιπωρεόντων ἀφαιρέειν. καὶ τὸν οἶνον πινόντων ὑδαρέα τε καὶ ὅτι ψυχρότατον. ὀχέουσι δὲ ὀδυνᾶν γινόμενα οὐκ τῶν πλάγχνων, ἢ οὐκ γυμνασίης, ἢ ἐξ ἀνῇς τινὸς παλαιότητος, τοῦτοισι ξυμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσίτοισι. πόμασι δὲ χρέεσθαι, ὅ, τι ἐλάχιστον εἰς ὃ σῶμα ἐσελθόν, πλεῖστον οὖρον ἀφίῃ. ὅπως αἱ φλέβες αἱ ἀμφὶ τῶν πλάγχνων πεφυκυῖαι, μὴ κοιλατείνωνται πληρούμεναι. οὐκ γὰρ τῶν διουτέων τά τε φύματα γίνονται, καὶ οἱ πυρετοί. [23] Ὀχέουσι δὲ νοῦσοι ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου γίνονται, καρκη πρῶτον ἤδη τὸν κεφαλέω, καὶ οὐρέει θαμινά, καὶ τ' ἀνῇα παρὰ ὀχέοντα ὁκόσα ὀπὶ γραῖοι εἰν. ταῦτ' ἐφ' ἡμέρας ἐννέα τοῦτο παρὰ. καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ κατὰ ῥίνας ἢ κατὰ τὰ ὦτα ὕδωρ, ἢ βλέννα, ἀπαλλάσσεται τοῦ νόσου, καὶ τοῦ γραῖοι παύεται. οὐρέει δὲ πολύ, καὶ ἀπύνως, καὶ λόβυκον. ἔστ' ἂν εἴκοσιν ἡμέρας παρέλθῃ καὶ οὐκ τοῦ κεφαλῆς ἡ ὀδυνὴ ἐκλείπει παρ' αὐτοῦ. ἐσορέοντι δ' [24] βλέπεται οἱ ἡ αὐγή. [25] ἀῖδρα δὲ χρὴ ὅς ὅστι σπουδαῖος λογισάμενον ὅτι τοῖσιν αὐθρώποισι πλείστου ἄξιον ὅστιν ἡ ὑγιείη, ὁπῖσαθαι οὐκ τοῦ ἑωυτοῦ γνώμης οὐ τῆσι ἰήσοισιν ὠφελέεσθαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE, LIB. I.

SI quis ex his, qui antea de hominis victus ratione, quæ ad sanitatem spectat, scripserunt, omnia in totum rectè cognouisse, & quantum humanus animus complecti potest, scriptis comprehendisse mihi videretur, satis esse putarem, si aliorũ labores, quos rectè susceptos esse existimarem, ad eorum cuiusq; vtilitatem accommodarem. At verò cùm multi iam ea de re scripserint, nullus tamẽ quid scribendum fuerit rectè mihi nouisse videtur. Alij quidem aliud attigerũt, totum verò ne vnus quidem adhuc ex his, qui ante extiterunt. Neq; tamẽ eorum quisquam reprehendendus, quòd inuenire nõ potuerint, quin potiùs laudandi omnes, quòd quædã inuestigatione aggressi sunt. Neq; ergo quæ rectè dicta non sunt, arguere decreui, sed his quæ abũdè sunt cognita assentiri in animo habeo. Quæ igitur ab iis, qui ante nos fuerũt, dicta sunt, de his fieri non potest, si aliter scribatur, vt rectè scribam. Quæ verò non rectè dixerunt, si ea quidẽ quòd ita non habeant redarguero, nihil profecero. At eorum quodq; quomodo rectè habere videatur, exponere & declarare est animus. Hanc autem orationem ideo præponendam duxi, quòd plærique vbi aliquem priùs de re aliqua disserentem audierint, eum

Ἐ'ι μὲν μοι τὶς ἐδόκεε τῶν πρότερον ξυγγεγραφάντων περὶ διαίτης ἀνθρώπινης τὰ πρὸς ὑγείαν, ὀρθῶς ἐγνωκὼς ξυγγεγραφέναι πάντα ἀμφὶ πάντος, ὁκόσα δυνατὸν ἀνθρώπινον γνώμῃ παρεληφθῆναι, ἱκανῶς ἂν εἶχε μοι ἀνῆν οὐκ πονησάντων, γνῶναι ὀρθῶς ἔχοντα, [1] τοῦτοισι χρέεσθαι, καθότι ἔκαστον αὐτῶν ἐδόκεε χρήσιμον εἶναι. νῦν δὲ πολλοὶ μὲν, ἤδη ξυνέγραψαν. οὐδεὶς δὲ ἔγνω ὀρθῶς, καθότι ἂν αὐτοῖς ξυγγεγράφεον. ἄλλοι δὲ ἄλλο ἐπέτυχον· ὁ δὲ ὅλον, οὐδεὶς πω τῶν πρότερον. μεμφθῆναι μὲν οὖν οὐδενὶ αὐτῶν ἀξιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐδυνήθησαν ἐξευρεῖν· ἐπαινέσαι δὲ μᾶλλον πάντας, ὅτι ἄλλ' ἐπεχείρησαν ζητῆσαι. ἐλέγχειν μὲν οὖν τὰ μὴ ὀρθῶς εἰρημένα, οὐ παρεσκευάσμαι. πρὸς ὁμολογέειν δὲ τοῖς ἱκανῶς ἐγνωσμένοισι, ἀξιοῦμαι. ὁκόσα μὲν οὖν ὀρθῶς ὑπὸ τῶν πρότερον εἴρηται, οὐχ οἷόν τε ἄλλως ὅκως ἐμὲ συγγράψαιμι, ὀρθῶς συγγράψαι. ὁκόσα δὲ μὴ ὀρθῶς εἰρήκασιν, ἐλέγχων μὲν ταῦτα δίκαιον οὐκ οὕτως ἔχει, οὐδὲν ἀφανές. ὀξηγούμενος δὲ καθότι, αὐτῶν μοι δοκέει ἔκαστον ὀρθῶς ἔχειν, δηλῶσαι βούλομαι. ἀρχὴ τοῦ δὲ λόγου τοῦτον προσκαλεόμεθα, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὁκότου χρόνου πρότερον ἀκούσωσι περί τινος ἐξηγουμένου, οὐκ ἀποδέχονται· τὸν ὕστερον περὶ τούτων ἀμφισβητούμενον, οὐ γινώσκοντες ὅτι τῆς αὐτῆς ἀμφισβήσιός ἐστι γνῶναι τὰ ὀρθῶς εἰρημένα. ἐγὼ χρῆν ὥς φημι εἰπεῖν, τοῖσι μὲν ὀρθῶς εἰρημένοισι, προσομολογήσω· τὰ δὲ μὴ ὀρθῶς ἐγνωσμένα, δηλώσω ὁκοῖα τινά ἐστιν. ὁκόσα δὲ μὴ δὲ ἐπεχείρησε μηδεὶς τῶν πρότερον δηλῶσαι, ἐγὼ ὀπιδείξω καὶ τοῦτο ὁκοῖα ἐστί. φημὶ δὲ δεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ξυγγράψειν περὶ ἀνθρώπου φύσιος, πρῶτον μὲν, πάντος φύσιν ἀνθρώπου γνῶναι καὶ ἀμφιγνῶναι. γνῶναι μὲν, ἀπὸ τίνων συνέστηκεν ἐξ ἀρχῆς· ἀμφιγνῶναι δὲ, [4] ὑπὸ τίνων μερῶν κεκράτηται. εἰ μὴ γὰρ τὸν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν ὁπιγνώσεται, ὁ ὁπῖ χρὴ τέον οὐκ τοῦ σώματι, οὐχ οἷός τε εἴη τὰ ξυμφέροντα τοῦ ἀνθρώπου προσενεγκεῖν. ταῦτα μὲν δὴ χρὴ γινώσκειν τὸν ξυγγράφοντα. μετὰ δὲ ταῦτα, σίτων καὶ ποτῶν ἀπάντων, οἷσι διαιτώμεθα, δύναμιν τοῦ τίνα ἕκαστα ἔχει, καὶ τὸν κατὰ φύσιν, καὶ τὸν δι' ἀνάγκην, καὶ τέχνῃ ἀνθρωπίνῃ. δεῖ γὰρ ὁπῖσαθαι τῶν τε ἰσχυρῶν φύσει, ὡς χρὴ τὸν δυνάμιν ἀφαιρέεσθαι. τοῖσι δὲ ἀσθενέσιν, ὅκως χρὴ ἰσχὺν προσιστάναι διὰ τέχνης, ὅκου ἂν ὁ καιρὸς ἑκάστων τοῦδε μηνύσῃ. γινόντα δὲ καὶ εἰ ἀρκεῖ ὁ καιρὸς ἑκάστων τοῦδε μηνύσῃ. γινόντα δὲ καὶ εἰ ἀρκεῖ τὰ ἀνθρώπου ὑγιαίνειν, ὡς μὴ καὶ πονεῖν. ὑπὸ ἐναντίας μὲν γὰρ ἀλλήλοισι ἔχει τὰς δυνάμις, σίτα καὶ πόνοι. [6] ξυμφέροντα δὲ ἀλλήλοισι πρὸς ὑγείαν. πόνοι μὲν γὰρ, πεφύκασιν ἀνάλωσαι τὰ ὑπάρχοντα· σιτία δὲ καὶ ποτὰ, οὐκ πλήρωσαι τὰ κενωθέντα. δεῖ δὲ, ὡς ἔοικε, τῶν πόνων ἀμφιγνώσκειν τὸν δύναμιν, καὶ τῶν κατὰ φύσιν, καὶ τῶν ἀμφὶ βίης γινομένων. καὶ τίνες αὐτῶν ἐς αὔξησιν πρὸς δοκιμάζουσι τρόχας, καὶ τίνες ἐς ἔλλειψιν. καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ [7] τὰς συμμετρείας τὰς ἡμετέρας τῶν πόνων τῶν βίου πρὸς τὸ πλῆθος τῶν σιτίων, καὶ τὸν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὰς ἡλικίας τῶν σωμάτων, καὶ πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πνευμάτων, [8] πρὸς τὰς θέσις τῶν χωρίων ἐν οἷσι διαιτέονται, πρὸς τε τὸν κατάστασιν τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἄστρων τε ὁπῖ τὰς καὶ δύσιας γινώσκειν δεῖ, ὅκως ὁπίσηται τὰς μεταβολὰς καὶ ὑπαρβολὰς φυλάσσῃ [9] καὶ ὑετῶν, καὶ ποτῶν, καὶ πνευμάτων, καὶ τοῦ ὅλου κόσμου· ἐξ ὧν γὰρ αἱ νοῦσοι τοῖσιν αὐθρώποισι φύονται. ταῦτα ὁ πάντα ἀμφιγνώσκειν, οὐκ αὔταρκες ὁ ὁρισμός ἐστι. ὧν μὲν γὰρ ὧν ἀρετὴν ὅτι τοῖς πρὸς ἑκάστῳ φύσιν, σίτα μέζον, [10] καὶ πόνων ἀρίθμος, μὴ ἔχον ὑπαρβολὴν, μήτε ὅτι ὁ πλέων, μήτε ὅτι ὁ ἔλασσον, ὅ ἔστι μὲν ὑγιεῖν τοῖσι αὐθρώποισιν ἀκριβῶς. νῦν δὲ τὰ μὲν πρῶτα εἰρημένα πάντα ἀρίστα, ὁκοῖόν ἐστι· τοῦτο δὲ, ἀδυνάτων ἀρεῖν. εἰ μὲν οὖν παρείη τὶς καὶ ὁρῶν, γινώσκοι αὐτ' αὐθρώπων, οὐκ δύνοντά τε καὶ οὐ τοῖσι γυμνασίοισι γυμνάζομενον, ὡς τε φυλάσσῃ ὑγιαίνοντα, τῶν μὲν ἀφαιρέων, τοῖσι δὲ προσπιδίς. μὴ παρεόντι δὲ, ἀδυνάτων ὑποθέσθαι ἐς ἀκριβείῃ σίτα καὶ πόνους. ἐπεὶ ὁκόσον γε δυνατὸν ἀρεῖν, ἐμοὶ ἤδη εἴρηται. ἀλλὰ γὰρ εἰ καὶ πάνυ σμικρὸν οὐδὲ ἔστερα τῶν ἑτέρων γίνοιτο αὖ, οὐ πολλὰ χρόνῳ ἀνάγκη κρατηθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὑπαρβολῆς, καὶ ἐς νοῦσον ἀφικέσθαι. τοῖσι μὲν οὖν ἄλλοισι, μέχρι τούτου ὁπῖκε χρήσιμα ζητηθῆναι.

qui posteriùs his de rebus disceptat, non approbant, nescientes eiusdem mentis esse de his, quæ rectè dicta sunt, cognoscere. His ergo quæ rectè dicta sunt, velut dixi, assentior; quænam verò sint, quæ non rectè fuerint cognita, aperiam. Quinetiam quæ eorum nullus, qui ante me fuerunt, explicare aggressus est, qualia fuerint, demonstrabo. Qui de hominis victus ratione rectè scripturus est, eum meo quidem iudicio, primùm totius hominis naturam nosse ac dignoscere oportet. Ac nosse quidem, ex quibus ab initio constet, dignoscere verò, quænam in eo partes superent. Nisi enim primam constitutionem nouerit, quódque in corpore superet, ea, quæ homini conducant, minimè offerre poterit. Hæc igitur, qui scripturus est, cognoscere debet, deinde verò ciborum omnium ac potionum, ex quibus victus ratio constat, quam singula facultatem, tum ex natura, tum ex necessitate & arte humana obtineant. Scire nanq; conuenit, quanam ratione ex valentibus naturâ vis detrahatur, & quomodo imbecillis, vt cuiusque occasio se obtulerit, vim ex arte adhibere oporteat. Neque commemoratorum cognitio ad hominis curationem satis esse videtur, quandoquidem qui comedit, nisi etiam laboribus vtatur, sanus esse non potest. Cibi enim & labores aduersas inter se facultates, mutuò tamen ad sanitatem conferentes, obtinent. Labores nanque ea, quæ adsunt, consumere solent, cibi verò & potiones, quæ vacuata sunt, explent. Laborum autem quantum par est, facultas, tum eorum qui à naturâ, tum eorum, qui per vim contingunt, dignoscenda est, & quinam ex ipsis carnes ad incremẽtum, & qui ad defectum præparent. Neque ista tantùm, verùm etiam conueniens laborum modus, qui à nobis adhibetur, pro ciborum copia, hominis natura & corporum ætate, pro anni temporibus, & ventorum mutationibus, pro locorum situ, in quibus vitam agunt, & pro anni constitutione. Quinetiam syderum ortus & occasus noscendi sunt, vt mutationes & ciborum ac potionum redundantias, ventorúmque & totius mundi; ex quibus sanè morbi hominibus proueniunt, obseruare sciat. Neque tamen cùm hæc omnia cognouerit, satis inuenisse existimandus est. Nam si præter hæc inuentus fuerit, cuiusque naturæ conueniens cibi modus, & laborum numerus, qui neque supra, neque infra modum excedat, sanitas sanè hominibus exactè inuenta fuerit. At nunc prædicta quidẽ omnia quænam sint, inuenta sunt, hoc verò inueniri non potest. Si igitur quis præsens adsit, & inspiciat hominem exuentem se & in gymnasiis exercentem, is vtiq; nouerit, hæc quidem detrahendo, illa verò adiiciendo, vt sanum seruare oporteat. Qui verò minimè præsens adfuerit, is exactè cibos & labores præscribere non poterit, cùm quantum quidem quis inuenire possit, à me iam relatum sit. Nam etsi cæteris non multum deficiunt, temporis tamen spatio corpus ab excessu superari, & in morbum incidere necesse est. Ab aliis igitur, vt huc vsque inuestigatione prouenirent, tentatum est,

neq; verò hæc dicta ſunt. A me autē inuenta eſt morbi prænotio, antequàm quis ab exceſſu ægrotet, vtramuis in partem fiat. Neq; enim morbi de repente hominibus contingunt, ſed paulatim collecti acceruatim ſe produnt. Priùs ergo quàm quod ſanum eſt à morboſo ſuperetur, à quibus homines afficiantur, & quomodo ſanitati reſtitui debeant, à me inuēta ſunt. Quod vbi ad ea, quæ ſcripſimus, acceſſerit, ad exitum perductum eſt, quod cogitatione aggreſſi ſumus. Omnia igitur tum animantia, tum homo ipſe, ex duobus facultate quidem diuerſis, vſu verò conſentientibus, conſtant, igne inquam & aqua. Quæ duo ſimul iuncta, tum aliis omnibus, tum ſibi inuicem ſatis ſunt: vtrunque verò ſeorſim, neq; ſibi ipſi, neque cuiquam alteri ſatis eſſe poteſt. Horum igitur vtrunque hanc obtinet facultatē. Ignis ſiquidem omnia ſemper mouere, aqua verò omnia ſemper nutrire poteſt. At ſecundum partes vtrunque ſuperat & ſuperatur, ſi ad ſummum ac minimum, quoad eius fieri poteſt, conſideretur. Neutrum enim hanc ob cauſam prorſus ſuperare poteſt. Ignis ſiquidem in extremam aquam irruens, alimento deficitur, auertitur igitur vnde ali debuerat. Aqua verò in extremum ignem irrumpens, motu deficitur, qui in ea ſiſtitur, & cùm conſtiterit, non ampliùs ſuperior exiſtit, ſed ſanè ab irruente igne in alimentum conſumitur, easq; ob cauſas neutrum penitus ſuperare poteſt. Quòd ſi alterutrum aliquando etiam ſuperaretur, nihil eorum, quæ nunc exiſtũt, velut nũc ſe habet, permaneret. Cùm autem ita ſemper ſe habeant, eadem erunt & neutra, neq; ſimul deficient. Ignis igitur & aqua quemadmodum à me dictum eſt, in ſummo ac minimo ſimiliter conſiderata, omnibus in vniuerſum ſatis ſunt. Horum autem vtrique hæc adiacent, igni quidem calidum & ſiccum, aquæ verò frigidum & humidum. Habent autem à ſeinuicem, ignis quidem ab aqua humiditatem, ineſt enim ab aqua humiditas, aqua verò ab igne ſiccitatem. Ineſt enim in aqua ab igne ſiccitas. Quibus ſic ſe habentibus, multas cuiuſuis generis tum ſeminum, tum animalium formas, nihil inter ſe, neque viſu, neque facultate ſimiles, à ſeinuicem ſecernunt. Cùm enim nuſquam eodem ſtatu permaneant, ſed perpetuò permutentur, temporis tandem ſucceſſu, quæ etiam ab his prodeunt, diſſimilia oriri neceſſe eſt. Nihil quidem omninò perit, neque oritur quod priùs non erat, verùm inuicem commixta & diſcreta alterantur. At homines exiſtimant, id quidem quod ex orco in lucem augetur, oriri, quod verò ex luce ad orcum imminuitur, perire, magisq; oculis quàm rationi fidem eſſe adhibendam. Ego verò iſta ratione exponam. Animantia nanque ſunt, & illa, & iſta, neque animal interire poteſt, quin omnia intereant, neque quod non eſt, generari, cùm non ſit vnde generetur. Verùm augentur omnia & imminuuntur, ad ſummum, & ad minimum, quoad eius fieri poteſt. Quid autem generari & interire vocem, multorum gratia explicandum videtur, eaque commiſceri, & diſcerni, ſignificare declaro. Habet autem ſe res ad hunc mōdum. Generari & interire, idem, commi-

εἵρηται δέ, οὐδὲ ταῦτα· ἐμοὶ δὲ ταῦτα ὀξέα ῥήματα πρὸς τὸ κάμνειν ἀΐδηλον, ἀπὸ τ' ἐπιβολῆς ἐφ' ὁκότερον ἐὼν ῥήματα πρὸς ἀφάνωσις. οὐ γὰρ ἐξέως αἱ νοῦσοι τοῖσι ἀνθρώποισι πρὸς κενόν), [11] ἀλλὰ κατ' μικρὸν συλλεγόμενα, ἀξέως ἐκφαίνονται. πρὶν οὖν κρατέεσθαι ὑπ' τῶν ἀνθρώπω ὅ ὑγιὲς ὑπὸ τοῦ νοσεροῦ, ἃ πάσχοισιν ἐξ ἐμοῦ μοι, καὶ ὅκως χρὴ ταῦτα καθιστάναι ἐς τὸν ὑγείαν. τοῦτο δὲ προσγιγνομένου πρὸς τοῖσι γεγυμνασμένοισι τελέεται ὃ ὅπερ χέρημα τῶν ἀφανομῆν. ξυνίστα) μὲν οὖν τὰ ζῶα τά τε ἀνέμα πάντα καὶ ὁ ἀνθρωπος, ἀπὸ δυοῖν. ἀφαφόεσι μὲν, τὴ δυνάμει· συμφόεσι δὲ, τὸν χρῆσιν, πυρὸς λέγω καὶ ὕδατος. ταῦτα δὲ ξυναμφότερα αὐταρκέα ἐστὶ, τοῖσι τε ἀνθρώποισι πᾶσι, καὶ ἀλλήλοισιν. ἑκάτερον γὰρ ἐς, [12] οὔτε αὐτὰ ἑωυτὰ, οὔτε ἄλλω οὐδενί. τὸν μὲν οὖν δυνάμιν αὐτῶν ἑκάτερον ἔχει τοιόνδε· ὃ μὲν γὰρ πῦρ, δυνάται πάντα ἀφ' πάντος κινῆσαι· ὃ δὲ ὕδωρ, πάντα ἀφ' πάντος θρέψαι· ἐν μέρει δὲ ἑκάτερον κρατέει καὶ κρατέει), ἐς ὃ μήκιστον καὶ ὃ ἐλάχιστον, ὡς αὐτοῦ. οὐδέτερον γὰρ κρατῆσαι πάντελῶς δυνάται, ἀφ' τόδε· ὃ μὲν πῦρ ἐπεξιὸν ὅπῃ ὃ ἔρατον τοῦ ὕδατος, ὅπιλείπει τῇ ἐροφῇ· ἀποδέπει) οὖν ὁκόθεν μέλλει φέφεσθαι· ὃ δὲ ὕδωρ ἐπεξιὸν ὅπῃ ὃ ἔρατον τοῦ πυρὸς, ὅπιλείπει ἡ κίνησις. ἵσταται οὖν ἐν τούτῳ· ὁκότερον δὲ ἐν, οὐκ ἔτι ἐξκρατές ἐστιν, ἀλλὰ δὴ ὑπ' ἐμπίπτοντι πυρὶ ἐς τὸν ἐροφὸν καταναλίσκεται. οὐδέτερον δὲ ἀφ' τούτων, δύναται κρατῆσαι πάντελῶς· εἰ δέκοιτο κρατηθείη, καὶ ὁκότερον, οὐδὲν αὐ εἴη τῶν νῦν ἐόντων ὥσπερ ἐκ νῦν. οὕτω δὲ ἐκόντων ἀεὶ, ἔσται τὰ αὐτὰ, καὶ οὐδέτερα, καὶ οὐδὲ ἅμα ὅπιλείψει. ὃ μὲν οὖν πῦρ καὶ ὃ ὕδωρ ὥσπερ εἰρέεται μοι, αὐταρκέα ἐστὶ πᾶσι ἀφ' πάντος ἐς ὃ μήκιστον, καὶ τὸ ἐλάχιστον ὡσαύτως, τῶν τῶν ὃ τροσκέεται ἑκατέρω τάδε· τοῦ μὲν πυρὶ, ὃ θερμὸν καὶ ὃ ξηρόν· τοῦ δὲ ὕδατι, ὃ ψυχρὸν καὶ ὃ ὑγρόν· ἐκ ὃ ἀπ' ἀλλήλων· ὃ μὲν πῦρ, ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὃ ὑγρόν· ἐνὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὑγρότης· ὃ ὃ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρὸς, ὃ ξηρόν. ἐνὶ γὰρ ἐν ὕδατι ἀπὸ τοῦ πυρὸς ξηρόν. ὅτω ὃ τῶν τῶν ἐόντων, [13] πολλὰς καὶ ποικιλοδαπὰς ἰδέας ἀποκρίνον) ἀπ' ἀλλήλων καὶ σπερμῆς, καὶ ζῶον, οὐδὲν ὅμοιον ἀλλήλοισιν, οὔτε τὸν ὄψιν, οὔτε τὸν δύναμιν. ἄτε γὰρ οὔποτε κατ' ὃ αὐτὸ ἱσταμένων, ἀλλ' ἀεὶ ἀλλοιουμένων, [14] ἔπειτα καὶ ἔπειτα ἀνόμοια ἐξ ἀνάγκης γίνεται, καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀποκεινόμενα· ἀπόλλυται μὲν οὐδὲν ἀπόντων χρημάτων, οὐδὲ γίνεται, ὅτι μὴ καὶ πρόσθεν ἐών· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ ἀφικνεόμενα, ἀλλοιοῦται· νομίζεται δὲ πρὸς τῶν ἀνθρώπων, ὃ μὲν ἐξ ἀΐδου ἐς φῶς αὐξηθὲν, γηρύεται· ὃ δὲ ἐκ τοῦ φάους εἰς ἀΐδα μειωθὲν, ἀπόλεται. [15] ὀφθαλμοῖσι δὲ δὴ πιστεύεται μᾶλλον, ἢ γνώμησιν. ἐγὼ δὲ τάδε γνώμη ἐξηγέομαι. ζῶα γὰρ κἀκεῖνα, καὶ τάδε· καὶ οὔτε ὃ ζῶον ἀποθανεῖν οἴ τε μὴ μετ' πρώτων. [16] καὶ γὰρ ἀποθανεῖται. οὔτε ὃ μὴ ὂν γηρύεται [17] μὴ ὄντος ὄντων πρόσγενήσεται. ἀλλ' αὔξεται πρώτα καὶ μειοῦται ἐς ὃ μήκιστον καὶ ἐς ὃ ἐλάχιστον, τοῦ γε δυνατοῦ. ὅ, τι δ' αὖ ἀφανέγωμεν γηρύεται, καὶ ὃ ἀπολέεται τοῦ πολλῶν εἵνεκεν ἑρμηνεύω. ταῦτα δὲ καὶ ξυμμίσγεται καὶ ἀφικνέεται δηλαδὴ· ἔχει δὲ ὧδε· γηρύεται καὶ ἀπολέεται τ' αὐτό· ξυμμιγῶαι

γνῶαι καὶ ἀγκρεθῆναι τ' αὐτὸ, γηρύεται· ξυμμιγῆναι τ' αὐτὸ. ἀπολέεται, μαρανθῆναι, ἀγκριθῆναι τ' αὐτὸ ἕκαστον πρὸς πάντα, καὶ πάντα πρὸς ἕκαστον τ' αὐτό. ὁ νόμος γὰρ τῇ φύσει πρὸς τοῦτων ἐναντίος. χωρὶς ὃ πάντα καὶ θεῖα καὶ ἀνθρωπίνα. [18] ἄνω καὶ κάτω ἀμφοτέρωθεν· ἡμέρη καὶ νὺξ φύεται· ὅτι ὃ μήκιστον καὶ ἐλάχιστον· ὡς καὶ τῇ σελήνῃ, ὃ μήκιστον καὶ ὃ ἐλάχιστον· πυρὸς ἔφοδος καὶ ὕδατος· ἥλιος ὅτι ὃ μακρότατον καὶ βραχύτατον, πάλιν ταῦτα, καὶ οὐ ταῦτα· φάος ζωή, σκότος ἀΐδη· φάος ἀΐδη, σκότος ζωή· φοιτᾷ καὶ μεταχινεῖται, κεῖνα ὧδε· καὶ τάδε κεῖται πάσιν ὥρῃσι ἀφαρπαζόμενα· κεῖνα τὲ τὰ, τοῦδε· τὰ ὃ ταῦτα, κείνων· καὶ θ' ἃ μὲν φρόνησιν, οὐκ οἴδασιν. ἃ ὃ φρόνησι, δοκέουσιν εἰδέναι· καὶ θ' ἃ μὲν ὁρῶσι, οὐ γινώσκουσιν. [19] ἀλλ' ὅμως αὐτοῖσι πάντα ἐξ, δι' ἀνάγκεω θείου, καὶ ἃ βούλονται καὶ μὴ βούλονται). φοιτεόντων δ' οἰκείων ὧδε· τῶν δέ τε κεῖσε· συμμισγομένων πρὸς ἀνήκεστ' πεπρωμένῃ μοίρῃ ἕκαστον οἰκεῖοι. καὶ ὅτι ὃ μέζον, καὶ ὅτι ὃ μεῖον. [20] φθορὴ ὃ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος, καὶ τῷ μείονι, ἀπὸ τοῦ μέζονος· αὐξάνεται καὶ ὃ μέζον, ἀπὸ τοῦ ἐλάσσονος. τὰ δ' ἄλλα πάντα καὶ ψυχὴ ἀνθρώπου καὶ σῶμα, οἱοῖσι ἡ ψυχὴ ἀφικνεόμεθα· ἑτέρῳ δὲ ἐς ἀνθρωπον, μέρεα μερέων, ὅλα ὅλων ἔχοντα σύγκρησιν πυρὸς καὶ ὕδατος. τὰ μὲν, λυμαίνεται· τὰ δὲ, δώσουσι. καὶ τὰ μὲν λαμβάνοιτο, πλείον ποιέει· τὰ δὲ διδόντα, μεῖον· τοῖσιν ἀνθρωποι ξύλον. ὁ μὲν, ἕλκει, ὁ δὲ, ὠθεῖ· ὃ δ' αὐτὸ τοῦ τὸ ποιέουσι. μεῖον δὲ ποιέοντες, [21] πλεῖον ποιέουσι. [22] ὃ δ' αὐτὸ καὶ φύσις ἀνθρώπων. ὃ μὲν, ὠθεῖ· ὃ δ', ἕλκει· ὃ μὲν, διδωσι· ὃ δὲ, λαμβάνει· καὶ τῷ μὲν, διδωσι· τῷδε, λαμβάνει· καὶ ὃ μὲν διδωσι τοσούτῳ πλεῖον, [23] ὅ δ' λαμβάνει τοσούτῳ μεῖον. χώρῃ δ' ἕκαστον φυλάσσει τὸν ἑωυτοῦ. καὶ τὰ μὲν ὅτι ὃ μεῖον ἐόντα, προσκείνεται εἰς τὸν ἐλάσσονα χώρῃν· τὰ δ' ὅτι ὃ μέζον παρεόντα, συμμισγόμενα ἐξισάσει εἰς τὸ μέζω τάξιν. τὰ δ' ξεῖνα μὴ ὁμόθυμα, ὠθέεται οὐκ χώρης ἀλλοτείης. [24] ἑκάστῳ δ', τύχη μέζω καὶ ἐλάσσω ἔχουσα πρόσφοιτα τὰ μόρια τὰ ἑωυτῆς, οὐ παρεόθεος οὐδὲ ἀφαίρεσιος δεομένων τῶν μερέων. κατ' δ' αὔξησιν καὶ μείωσιν τῶν ἐπαρχόντων δεομένη. [25] χώρῃ δ' ἕκαστα προσφοιτεῖ) ἐς ἣν τινα εἰσέλθῃ καὶ δέκηται τὰ παρεόντα. οὐ γὰρ δυνατὸν) ὃ μὴ ὁμόθυμον οἰκεῖοισιν ἀσυμφόεσι χωρεόσιν μιμνῆν. πλανᾶται μὲν γὰρ ἀγνοούμενα· ξυμμισγόμενα δὲ ἀλλήλοισι, συγκινώσκεται. πρόσκειται γὰρ ὃ σύμφορον τῷ συμφόρῳ. ὃ δ' ἀσύμφορον, πολεμεῖ καὶ μάχεται καὶ ἀφελλάσσει ἀπ' ἀλλήλων. ἀφ' τοῦτο ἀνθρώπου ψυχὴ, οἰκ ἀνθρώπου αὐξάνεται· οἰκ ἄλλω δ' οὐδενί· καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν μεγάλων ὡσαύτως. [26] ὁκόσα δ' ἄλλως ἀπ' ἄλλων, ὑπὸ βίης ἀποκρίνεται. πρὸς μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων, ἐάσω· πρὸς δ' ἀνθρώπου, δηλώσω. Ἑτέρῳ δὲ ἐς ἀνθρωπον, ψυχὴ πυρὸς καὶ ὕδατος ξύχρησιν ἔχουσα· μοῖραν σώματος ἀνθρώπου. ταῦτα δὲ τὰ θήλεα καὶ ἄρσενα καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα φέρεται. φέρεται δὲ καὶ αὔξεται ἀφ' ἑκάστῃ τῇ πρὸς τ' ἀνθρωπον. ἀνάγκη δ' τὰ μέρεα ἔχειν πάντα τὰ εἰσιόντα· ἢ πνοὸς γὰρ μὴ ἐνεῖν μοῖρα ἀξ ἀρχῆς, οὐκ ἂν αὐξηθείη·

sceri & diſcerni, idem. Generari idem quod commiſceri. Interire, imminui, idem quod diſcerni. Vnumquodq; ad omnia, & omnia ad vnumquodq; idē ſunt. Lex enim naturæ in his aduerſatur, ſeorſim verò omnia & diuina & humana ſurſum & deorſum viciſſim rependens. Dies & nox ad ſummum & minimū conſiderantur, velut lunæ ſummum ac minimum accedit. Igni ſuus eſt impetus, & aquæ itē ſuus. Sol ad longiſſimum & breuiſſimum accedit. Rurſus hæc, & non hæc. Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ Ioui. Commeant & tranſmouētur illa huc, & hæc illuc, & omni quidem tempore, illa horum, hæc verò illorum res peragunt, & quæ quidem faciunt, neſciunt, quæ verò faciunt, ſcire videntur, & quæ quidem vident non cognoſcunt. Et tamen his omnia neceſſitate diuina contingunt, & quæ volunt, & quæ nolunt. Illis autem huc, his verò illuc commeantibus, & inuicem commixtis, fatalem ſuam ſortem quodque complet, & ad maius, & ad minus. Interitus autem eſt omnibus mutuo, & maiori à minore, & minori à maiore. Quinetiam maius à minore augetur, tū reliqua omnia, tum hominis animus, & corpus velut animus certo ordine deſcribitur. Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorū, quæ ignis & aquæ commixtionem habent, & partim quidem accipiūt, partim etiam exhibent. Et quæ quidem accipiunt, plus faciunt, quæ verò exhibent, minus. Lignum homines ſerra ſecant, & hic quidem trahit, alter verò trudit, idem tamen faciunt, & minus facientes, plus faciunt. Idem & hominis natura, partim quidem propellit, partim verò trahit, partim dat, partim etiam accipit, & alij quidē dat, ab alio verò accipit, & alij quidem tantò plus dat, hic verò tantò minus accipit. Locum autem ſuū quodq; tuetur, & quæ quidem ad minus tendūt, in minorem locum ſecedunt, quæ verò ad maius proficiſcuntur, commixta in maiorē claſſem tranſeunt. Externa verò neq; eiuſdem generis, ex aliena regione pelluntur. In vnoquoq; autem animus maiora & minora habens, ſuas ipſius partes circummeat, quæ nec appoſitione, nec detractione indigent, cùm tamē eorum, quæ adſunt accretione & imminutione opus habēt. Locum verò ſingula conficiunt, in quem ingrediantur, & ea, quæ incidunt, ſuſcipiant. Neq; enim poteſt quod non eſt eiuſdem generis, in loco minimè ſibi conueniente permanere. Vagantur ſiquidem non agnita, inuicem verò permixta ſimul cognoſcūtur. Conueniens enim cum cōueniente cohæret, quod autem minimè conuenit, diſſidet & pugnat, & à ſe inuicem diſcrepat. Quam ob cauſam hominis animus in homine, neque in vllo alio incrementum accipit, eodemq; modo de magnis animalibus. Quę verò aliter habēt, ea per vim ab aliis ſecernuntur. Ac vt reliqua animantia præteream, de homine tamen diſſeram. Irrepit autem in hominē animus, ignis & aquæ temperationem ſortitus, corporis humani portionem. Hæc autem fœminea & maſcula, multa & cuiuſuis generis nutriuntur. Victus autem ratione qua homo vtitur, nutriuntur, & incrementum accipiunt. Quæ verò ingrediūtur, ea omnia partes habere neceſſe eſt. Nam cuiuſcunq; pars non inerit à principio, nullo vnquā modo augeri poterit.

neque copioso, neq; pauco accedente alimento, cùm non habeat, quod incrementum accipiat. Augetur autem quodq; in suo loco, quod omnia habet. Superueniente verò alimento, ab aqua sicco, ab igne verò humido, alia quidem intro, alia verò foras vi adiguntur. Non secus ac fabri lignarij, cùm lignum serra secant, & alter quidem trahit, alter verò trudit, idem sanè facientes, & qui deorsum vrget, eum qui supra est, trahit, neque enim aliàs deorsum descenderet, sin per vim agant, penitus aberrabunt. Tale quid circa hominis alimentum contingit, aliud quidem trahit, aliud verò trudit, intrò verò vi actũ, foras repit. Quòd si alieno tempore per vim abigatur, prorsus successu frustrabitur. Eodem autem ordine singula tanto tempore procedunt, quoad locus non ampliùs suscipiat, neq; satis alimenti ad summas aquas habeant. Postea ad externam regionem transeunt, tum fœminea, tum mascula, eodem modo vi & necessitate coacta. Quæcunq; verò fatalem sortem impleuerint, hæc primùm secernuntur, & simul commiscentur. Vnumquodq; siquidem secernitur, hæc autem omnia commiscentur. Quæ vbi regionem permutauerint, & cõcentum tres consonantias rectè habentem nacta fuerint, denique per omnia penetrans, iisdem quibus etiam antea viuit, & incrementũ accipit. Quòd si prima consonantia concentum non assequatur, & grauia acutis minimè consona fuerint, & si secunda generatio adfuerit, quod per totum est, vno decedente, totus tenor vanus est. Neque enim consonantiam habent, sed à maiore ad minus, ante destinatam sortem transitio fit, eo quòd nesciunt quid faciunt. At verò cur vtrique, tum masculus, tum fœmella generentur, procedente oratione ostendam. Horũ autem quodcunque concentum sortitum, cùm humidum existat, ab igne mouetur: motum verò viuiscit, & alimentum ad se ab iis, quæ in mulierem ingrediuntur, cibo & spiritu attrahit, imprimis quidem vndiquaque æqualiter, cùm primùm earum est, motu verò & igne siccescit & solidescit, & solidum redditum circunquaq; densatur. Ignisq; inclusus non ampliùs sufficiens alimentum attrahere valet, neque spiritum propter ambientis corporis densitatem expellit. Absumit enim quicquid intus humoris inest. Quæ igitur naturâ solida sunt, in compacto & sicco, non absumuntur ab igne in alimentũ, sed valida reddũtur, & humore deficiente compinguntur, quæ quidem ossa & nerui nominantur. Ignis autem ex commixto humore commoto, corpus secundùm naturam propter hanc necessitatem componit. Neque enim per solidum & siccum diutiùs permeari potest, cùm alimentum non habeat. At per humida & mollia potest, quòd hæc ipsius sint alimentum. In his autem etiam siccitas ab igne non consumpta inest. Hæc verò mutuò inter se consistunt. Ignis igitur penitissimè conclusus, & plurimus est, & maximum exitum fecit, cùm plurimus hoc in loco humor inesset, qui venter appellatur, indeque excidit, cùm alimentum non habeat, forasq; exitum sibi parauit, quòd plurimus illic humor inesset, ad alimentum cõuehendum & concoquendum. Qui verò ad reliquũ corpus exclusus est ignis, triplices circuitus fecit. Quod erat in igne humidissimum,

οὔτε πολλῆς ὀπτούσης ξυφῆς, οὔτε ὀλίγης. οὐ γὰρ ἔχει ὃ προσαυξόμενον. ἔχει ὃ πόματα, αὔξεται ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτοῦ ἕκαστον. ξυφῆς ὀπτούσης ἀπὸ ὕδατος ξηροῦ, καὶ πυρὸς ὑγροῦ. τὰ μὲν, εἴσω βιαζόμενα, τὰ δὲ, ἔξω. ὥσπερ οἱ τέκτονες ὁ ξύλον πρίοισι. καὶ ὁ μὲν, ἕλκει, ὁ δὲ, ὠθεῖ· ὁ αὐτὸ ποιέοντες. κάτω ὃ πίεζον, [27] τ αἴω ἕρπει. οὐ γὰρ ἂν ἀνωδαδέχοιτο, κάτω ἴέναι. ἢν ὃ βιάζωνται, πολυτὸς ἀμβλυτήσονται. ὅσιοῦτον ξυφὴ ἀνθρώπου· ὁ μὲν, ἕλκει· ὁ ὃ, ὠθεῖ. εἴσω ὃ βιαζόμενον, ἔξω ἕρπει. ἢν δὲ βίῃται πολὺ κρείσσον, πολυτὸς ἀπολύξεται. χρόνον ὃ ποσοῦτον ἕκαστα τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, ἄχρι μηκέτι δέχηται ἡ χώρη, μὴ δὲ ξυφὴν ἐκμὴν ἔχῃ [28] ἐς ὃ μήκιστον τοῦ ὑδάτων. ἔπειτ' ἀναμείξει ἐς τ' ἔξω χώρην, θήλεα καὶ ἄρσενα, [29] τ ἑωυτῶν ξυφῶν ὑπὸ βίης καὶ ἀνάγκης διωκόμενα. ὁκόταν δὴ ἐν ἐμπλήσῃ τὴν πεπρωμένην μοίρην, ταῦτα διακρίνεται τε καὶ, ἅμα συμμίσγεται. ἕκαστον μὲν γὰρ, διακρίνεται· πόματα ὃ ταῦτα, ξυμμίσγεται. χώρην δὲ ἀμείψαντα καὶ τυχόντα ἁρμονίης ὀρθῶς ἐχούσης συμφωνίας τρεῖς, [30] ξυλλήβδην διεξιὼν διὰ παντὸς, ζῷά τε καὶ αὔξεται ὅσιν αὐτῶν, οἷσι καὶ πρόσθεν. [31] ἢν δὲ μὴ τύχῃ τ ἁρμονίης, μὴ ὃ ξύμφωνα βαρέα τῶν ὀξέων ἡδύνῃ ἡ πρώτη συμφωνίη. [32] ἢν ὃ δευτέρη γένεσις ἦ, τὸ διὰ πάντος ἑνὸς ἀπολωλεκότος, πᾶς ὁ τόνος μάταιος. οὐ γὰρ ἂν προσαείσαιεν· ἀλλ' ἀμείβει ἐκ τοῦ μέζονος εἰς τὸ μεῖον, πρὸς μοίρης. οὐ τοι οὐ γινώσκουσιν ὅ, τι ποιέουσιν. ἀρσένων μὲν οὖν καὶ θηλείων διότι ἑκάτερα γίνεται, πρόσθεν τοῦ λόγου δηλώσω. τούτων ὃ ὁκότερον ἢν τύχῃ τ ἁρμονίης ὑγρὸν ἐὸν, κινέεται ὑπὸ τοῦ πυρός. κινεόμενον ὃ, ζωπυρῆται, καὶ πρεσβάνει) τὴν ξυφὴν ἀπὸ τ ἐσιόντων ἐς τ' γυναῖκα σιτίων, καὶ πνεύματος. τὰ μὲν πρῶτα, πάντη ὁμοίως [33] ἕως ἀρτι ἀραιὸν ἐστιν. ὑπὸ δὲ τ κινήσιος καὶ τοῦ πυρὸς, ξηραίνει) καὶ στερεοῦται. στερεούμενον δὲ, πυκνοῦται καὶ πρίζει. καὶ ὃ πῦρ ἐγκλειόμενον, οὐκ ἔτι τὴν ξυφὴν ἰκμὴν ἔχει ἐπάγεται. οὐδὲ ὃ πνεῦμα ἀξωεῖ, διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ πρόσθεν ὄντος. αἰαλίσκει γὰρ ὃ ὑπάρχον ὑγρὸν εἴσω. τὰ μὲν οὖν στερεὰ τὴν φύσιν ἐν τοῦ ξυνεστηκότι καὶ ξηρῇ, οὐκ αἰαλίσκεται τοῦ πυρὸς ἐς τὴν ξυφήν· ἀλλ' ἐκρατέα γίνεται, καὶ ξυνίσταται τοῦ ὑγροῦ σκληίποντος, ἅπερ ὀστέα καὶ νεῦρα ἐπωνομάζεται. ὃ δὲ πῦρ ἐν τῷ συμμιγέντος κινουμένου τοῦ ὑγροῦ, διακοσμέεται ὃ σῶμα τὴν φύσιν, διὰ τοιήνδε αἰτίην. διὰ μὲν ὃ στερεοῦ καὶ ξηροῦ, οὐ δύναται τὰς διεξόδους ποιέεσθαι, ὅτι οὐκ ἔχει ξυφήν. διὰ δὲ τοῦ ὑγρῶν καὶ μαλακῶν, δύναται. ταῦτα γὰρ ἐστιν αὐτοῦ ξυφή. ἔνι δὲ καὶ ἐν τούτοισι, ξηρότης οὐκ αἰαλισκομένη ὑπὸ τοῦ πυρός. ταῦτα δὲ ξυνίσταται πρὸς ἀλλήλα. ὃ μὲν οὖν ἐσωτάτω κατεφερέστατον πῦρ, καὶ πλεῖστον ἐστὶ, καὶ μέγιστον τὸν διέξοδον ἐποιήσατο. πλεῖστον γὰρ ὃ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, ὅπερ κοιλίην καλέεται. [34] καὶ ἐξέπεσεν ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἔχει ξυφὴν ἔξω, καὶ ἐποιήσατο, πλεῖστον γὰρ ὃ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, ὃ μὲν ὃ ἐν τοῦ ἐνεστῶτος ἐκ τοῦ ὑγροῦ τοῦ πυρὸς. τοῦτο δὲ ξυνίσταται πρὸς ἀλλήλα. ὃ μὲν οὖν ἐσωτάτω κατεφερέστατον πῦρ, καὶ πλεῖστον ἐστὶ, καὶ μέγιστον τὸν διέξοδον ἐποιήσατο. πλεῖστον γὰρ ὃ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, ὅπερ κοιλίη καλέεται. [34] καὶ ἐξέπεσεν ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἔχει ξυφὴν ἔξω, καὶ ἐποιήσατο, πλεῖστον γὰρ ὃ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, καὶ ξυφῆς ἐπαγωγὴν καὶ διαπεφυκὼν. ὃ δὲ ἀποκλεισθὲν εἰς ἄλλο σῶμα, πρεσβύτερος ἐποιήσατο τελευτὰς. ὅπερ κοῖλον ὑγρότατον τοῦ πυρὸς, ἐν τοῦ-

ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισιν, αἵ τινες φλέβες καλέονται κοῖλαι. ἐς δὲ τὰ μετὰ τούτων, ὃ ἀπολειπόμενον τοῦ ὕδατος ξυνιστάμενον πήγνυται, ὅπερ καλέεται σάρκες. εἰς ὃ λόγον πόματα διεσημήνατο κατὰ ξυνεστῶτα ἑωυτῷ, τὰ ἐν σώματι ὃ πῦρ, ἀπεμίμησε τοῦ ὅλου, μικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ μεγάλα πρὸς μικρά. κοιλίῃ μὲν τὴν μεγίστῳ, ξηρῷ καὶ ὑγρῷ τὰ μεῖον, δοῦναι πᾶσι, καὶ λαβεῖν πρὸς πόματα, θαλάσσης δυνάμιν ζώων ἐν ὕδασι, ξυμφέρον· ἀσυμφόρων ὄ, φθορήν. περὶ ὃ τούτῳ ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ, σύστασις· διέξοδος, πολύματος ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ἀπεμίμησιν τ γῆς, τὰ ἐπιφανῆ πάντα καὶ πόντα ἀλλοιούσης. [35] κατεπαλίσκοντα δὲ αὔξον, σκέδασιν ὕδατος λεπτοῦ καὶ πυρὸς ἐποιήσατο, περὶ οὐκ ἀφανέος καὶ φανεροῦ, ἀπὸ τοῦ ξυνεστηκότος ἀπέκρινεν. ἐν ᾧ φερόμενα πόματα ἐς ὃ φανερὸν, ἀφικνέεται ἕκαστα μοίρη πεπρωμένη. ἐν δὲ τούτῳ ἐποιήσατο, πυρὸς περιόδους τελευτὰς, περιαινούσας πρὸς ἀλλήλας καὶ εἴσω καὶ ἔξω. αἱ μὲν πρὸς τὰ κοῖλα τοῦ ὑγρῶν, σπλείσης δυνάμιν· αἱ ὃ ἐς τὸν ἔξω περιφορὸν, πρὸς τ περιέχοντα πάντων, ἄστρων δυνάμιν. αἱ δὲ μέσαι καὶ εἴσω καὶ ἔξω περαίουσαι, ὃ θερμότατον καὶ ἰσχυρότατον πῦρ, ὅπερ πόντων ὀπτικωτέρου, δέπον ἀπόντα κατὰ φύσιν· ἄλφον καὶ ὄνομα καὶ φαῦσι, ἐν τούτῳ, ψυχὴ, νοῦς, φρόνησις, αὔξησις, κίνησις, μείωσις, [36] διαλλάξις, ὕπνος, ἐγρήγορσις. τοῦτο πόντα διὰ πόντος κυβερνᾷ, καὶ τάδε καὶ ἐκεῖνα, οὐδέκοτε παύεται. οἱ ὃ ἀνθρωποι ἐν τοῦ φανερῶν, τὰ ἀφανῆ σκέπτεται οὐκ ὀπίσαν). τέχνησιν γὰρ χρεώμενοι, ὁμοίησιν ἀνθρώπινη φύσει, οὐ γινώσκουσι. θεῶν γὰρ νοῦς ἐδίδαξε μιμέεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, γινώσκοντες ἃ ποιέουσι, καὶ οὐ γινώσκοντες ἃ μιμέονται. πόντα γὰρ ὅμοια, ἀνόμοια ἐόντα· καὶ σύμφορα πόντα, καὶ διάφορα [37] γνώμῃ ἔχοντα, ἀγνώμονα· ὑπὸ εἰωθότων ὁ τρόπος ἑκάστων [38] ὁμολογούμενος. νόμος γὰρ καὶ φύσιος, οἷσι πόντα διαπρεπόμενα, [39] ἐν ὁμολογέει) ὁμολογεόμενα. νόμον γὰρ ἔθεσαν ἀνθρωποι αὐτοὶ ἑωυτοῖσιν, οὐ γινώσκοντες περὶ ὧν ἔθεσαν. [40] φύσιν ὃ πόντες θεοὶ διεκόσμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀνθρωποι ἔθεσαν, οὐδέποτε κατὰ ὠυτὸν ἔχει. ἅτε ὀρθῶς, ἅτε μὴ ὀρθῶς. ὁκόσα ὃ θεοὶ ἔθεσαν, ἀεὶ ὀρθῶς ἔχει· καὶ τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ μὴ ὀρθὰ, δοῦναι διὰ φέρει. ἐγὼ δηλώσω τέχνας φανερὰς ἀνθρώπου, πανδήμασιν ὁμοίας οὔσας καὶ φανεροῖσι καὶ ἀφανέσι. μαντικὴν δὲ τοιήνδε· τοῖσι φανεροῖσι μὲν, τὰ ἀφανέα γινώσκειν· τοῖσι ἀφανέσι, τὰ φανερά· καὶ τοῖσι οὖσι, τὰ μέλλοντα· τοῖσι ἀποθανοῦσι, τὰ ζῶντα. καὶ τοῦ ἀσκιέπων σκιάσιν. ὁ μὲν, εἰδὼς, ἀεὶ ὀρθῶς· ὁ ὃ, μὴ εἰδὼς ἀγνοῖ τε ἀγνῶς φύσιν ἀνθρώπου, καὶ θεῖ. ταῦτα μιμέεται. ἀνὴρ γυναικὶ ξυγγιγνόμενος, παιδίον ἐποίεε τοῦ φανεροῦ ὃ ἄδηλον γινώσκειν, ὅτι ἔτως ἔσται. γνώμῃ ἀνθρώπου ἀφανὴς, γινώσκουσα τὰ φανερά, οὐκ παιδὸς εἰς ἄνδρα μεθίσταται. τοῦ ἐόντι, ὃ μέλλον γινώσκει. [41] καὶ ὁμοίον ἀπὸ θανάτου ζώντι τοῦ τεθνηκότι ὃ ζῶον οἶδε ἀσκιέτον· γὰρ ἐν τούτῳ σκιέεται, ὅτι δι-ξῆ ἡ ψυχή. ταῦτα μαντικῆς τέχνης καὶ φύσιος ἀνθρωπίνης πάθεα. τοῖσι μὲν γινώσκουσιν ἀεὶ, ὀρθῶς· τοῖσι δὲ μὴ γινώσκουσιν ἀεὶ, ἄλλοτε ἄλλως.

in iis locis remanſit, quæ venæ cauæ appellantur. In medio verò harum quod reliquum eſt aquæ denſatum conſtitit, & carnes vocantur. Ad ſummam, ignis omnia quæ ſunt in corpore ſuo modo; ad vniuerſi imitationem, parua cum magnis, & magnã cum paruis diſpoſuit. Ventrem quidem maximum, ſicci & humidi promptuarium, qui omnibus daret, & ab omnibus acciperet; maris habens facultatem, quod animalia in eo enutrita fouet, aliena verò perimit. Circum hãc eſt aquæ frigidæ & humidæ coagmentatio, tranſitus ſpiritus frigidi & calidi, ad terræ imitationem, quæ omnia, quę in eam illabuntur, alterat. Conſumens verò & augens aquæ tenuis, & ignis diſperſionem fecit, ad non obſcuri & apparentis à compacto ſecretionem, in quo delata omnia ſingula pro fatali ſorte in apertum veniunt. In hoc autem triplices ignis circuitus fecit, in ſe inuicem intrò ac foras tendentes, alios quidem ad humorum cauitates, lunæ facultate, alios verò ad exteriorem ſuperficiem, ad ambientem conſiſtentiam, ſyderum facultate, medios autem intrò & foras tendentes, calidiſſimum & validiſſimum ignem continentes, qui cunctis dominatur, omniaque ſecundum naturam moderatur, ſine ſtrepitu, tùm viſu, tum tactu. In quo animus, mens, prudentia, incrementum, motus, imminutio, permutatio, ſomnus, vigilia. Hic omnia in totum gubernat, & hæc & illa, neque vnquam quieſcit. At verò homines ex manifeſtis obſcura in conſiderationem adhibere non noluerunt. Ignorant enim quòd artibus vtantur naturæ humanæ ſimilibus. Diuina nanque mens edocuit ſua imitari, cognoſcentes, quæ faciunt, & ignorantes, quæ imitantur. Omnia enim ſimilia, quæ diſſimilia exiſtunt, & conuenientia, quæ ſunt differentia, loquentia, non loquentia, rationem habentia, ratione carentia. Singulorum modus, qui in confeſſo eſt aliquantulum aduerſatur. Lex enim & natura, quibus omnia conficiuntur, de his quæ in confeſſo ſunt, non conſentiunt. Legem ſiquidem ipſi ſibi ipſis homines ſtatuerunt, ea nunquam eodem modo ſe habent, ſiue recta, ſiue non recta ſint. Quæ verò dij ſtatuerunt, ea ſemper rectè habent. Atque recta & non recta, in tantum inter ſe differre videntur: At hominis artes manifeſtas, affectionibus tum manifeſtis, tũ obſcuris ſimiles eſſe demonſtrabo. Diuinationis hoc munus eſt, vt ex manifeſtis obſcura quidem cognoſcat, ex obſcuris manifeſta, & ex præſentibus, quæ futura ſunt, ex mortuis viuentia. Ea quoque, quæ intelligentia carent, intelligunt, ſemper quidem recte, qui doctus eſt, indoctus verò; aliàs aliter. Hominis naturam hæc quoad fieri poteſt, imitantur. Viri cum muliere congreſſus facit; vt ex re manifeſta obſcura cognoſcatur, quòd ſic puer futurus eſt. Mens humana obſcura, manifeſta cognoſcens, ex puero in virum tranſit, ex præſenti quod futurum eſt cognoſcit. Non eſt ſimile mortuum viuenti, ex mortuo animal nouit. Venter cùm intelligentia careat, ex eo intelligimus, quòd ſitit aut eſurit. Quæ artis diuinandi, & humanæ naturæ affectiones, his quidem, qui agnoſcunt ſemper rectè, ignorantibus verò aliàs aliter ſe habent.

Artis ferrariæ instrumenta ferrum colliquefaciunt, dum fabri igne vi flatus impulsi, alimentum, quod adest, detrahunt, cumq; rarefecerint, feriunt & cogunt, aquæ autem alterius alimento roboratur. Eadem homini à pædotriba contingunt, dum alimentum quod adest, igne detrahitur, & vi spiritus impellitur, rarefactus verò tunditur, fricatur, extenuatur, aquis autem aliunde inductis robustus euadit. Fullones quoque idem conficiunt, pedibus calcant, feriunt, inficiendo tundũt, trahunt, detrahendo robustiora reddunt, quæ supereminent deradendo, & adiiciendo pulchriora efficiunt. Eadem etiam homini contingunt. Sutores totis in partes diuisis, secando & pungendo, lacera integra reddunt. Idem etiam in homine contingit, tota in partes diuiduntur, & partium appositione tota fiunt, pungendo & secando marcida à Medicis ad vitam sanitati restituuntur. Ars Medica ab eo, quod molestum est, liberat, & id, ex quo quis ægrotat auferendo, sanitatem reddit. Idem & natura per se facere nouit. Qui sedet, exurgere conatur, & qui mouetur, quiescere, multaq; eiuscemodi quæ sunt artis Medicæ, natura sibi vendicat. Fabri lignarij dum serra secant, hic quidem trudit, alter verò trahit, & vt idem efficiant vterque intendit. Dum terebrant, vnus quidem trahit, alter verò impellit. Premendo alterum sursum repit, alterum deorsum, & quantum in se est minuentes, plura faciunt, humanamq́ue naturam imitantur. Spiritus hic quidem trahit, ille verò pellit, & vt idem efficiat, vterque intendit. Cibi partim quidem deorsum vrgentur, partim verò sursum repunt. Ab vno animo in partes secto, plures, maiores, minores & pauciores fiunt. Qui domos construunt ex rebus differentibus vnam conuenientem efficientes, sicca quidem humectant, humida verò siccant, & tota quidem in partes secant, secta verò coniungunt. Nisi enim ita contingeret, nihil vnquam priuatum constitui posset. In quo victus rationis, quæ homini debetur, quædam imitatio est, dum sicca quidem humectant, humida verò siccant, tota in partes secant, secta verò coniungunt. Hæc omnia cùm differentia existant, natura conueniunt. In Musica primùm organum subsistere oportet, in quo concentus, quæ vult, declarat. Compositiones ex iisdem nõ eædem, ex acuto, ex graui, nomine quidem similibus, sono verò non similibus. Quæ plurimùm differunt, maximè conueniunt, quæ minimùm differunt, minimè conueniunt. Quòd si quis omnia similia faciat, nulla aderit delectatio. Plurimæ & variæ mutationes maximè delectãt. Coqui opsonia hominibus dum apparant, cuiusuis generis differentia, non eadem ex iisdem ad hominum cibum ac potum conferunt. Quòd si omnia similia faciant, nullam habeant delectationem, neque si eodem omnia connectant, ea vtique recte se habeant. Pulsatis instrumentis musicis tum supernè, tum infernè, soni quidam eduntur. Lingua Musicam imitatur, & ex his, quæ illabuntur, quòd dulce est & acidũ dignoscit, & quæ sunt dissonantia. Pulsat autẽ sonos supra & infra, neq; quæ supra, si infra pulsentur, neq; quæ infra, si supra, recte habent. Quòd si lingua probè cõposita fuerit, cõcentus delectat, si verò incõcinna fuerit, molestia afficit.

σιδήρου ὄργανα τέχνης τ᾽ σίδηρον ἀποτήκουσι, πνεύματι αὐαίνοντες ὁ πῦρ, τῷ ὑπαρχουσαν ἐξαιρέοντες, ἀραιὸν ἐ ποιήσαντες, παχύνοισι καὶ συνελαύνουσιν· ὕδατος δὲ ἄλλου ἐπιφοιτήσαντος ἰσχυρὸν γίνεται. ὧν τὰ πάθεα αὐτὸς ἄνθρωπος ὑπὸ παιδοτρίβου· τῷ ὑπαρχουσαι ἐξαιρέοντι, πυρὶ ἀραιοῦ), ὑπὸ πνεύματος αὐαίνοντος· ἀραιούμενος δὲ, κατατείνεται, τείνεται, καθαιρέεται· [42] ὑδάτων ἐ ὑπαγωγῇ ἄλλοθεν ἰσχυὸς γίνεται. καὶ οἱ γναφέες, ὃ αὐτὸ ἀφαιρήσουσι· λακτίζουσι, παίουσι· λυμαινόμενοι, κατατείνουσιν, ἕλκουσι· [43] λυμαινόμενοι, ἰσχυότερα ποιέουσι· κείροντες τὰ ὑπερέχοντα· καὶ τὰ μὲν πλέκοντες καλλίω ποιέουσι· ὧν τὰ πάθεα ὁ αὐθρωπος. σκυτέες τὰ ὅλα κατὰ μέρεα διαιρέοντες· τέμνοντες ἐ καὶ κεντέοντες, τὰ σαθρὰ ὑγιέα ποιέουσιν. καὶ αὐθρωπος ἐ, ὃ αὐτὸ πάθεα· ἐκ τοῦ ὅλου, μέρεα διαιρεῖ· καὶ ἐκ τῶν μερέων συντιθεμένων, ὅλα γίνεται. κεντεόμενοί τε καὶ τεμνόμενοι, τὰ σαθρὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ὑγιαίνουσι· καὶ ζῶσι· ἰητρικὴ ὀλυπέον ἀπωθέουσα. καὶ ὑφ᾽ ἑ πονέει [44] ἀφαιρέοντα, ὑγιέα ποιεῖν, ἡ φύσις αὐτομάτη ὧν τὰ δεόντα). καὶ θήλυς, πονέει αὐαινομένη· καὶ ἄρρην, πονέει αὐαπαυόμενα· καὶ ἀμφότερα ἐστὶ ἡ φύσις ἰητρικῆς. τέκτονες τρίοντες, ὁ μὲν, ὠθέει· ὁ δὲ, ἕλκει· ὃ αὐτὸ ποιέουν ἀμφοτέρως φέρει. τυπτῶσι, ὁ μὲν, ἕλκει· ὁ δὲ, ὠθεῖ· [45] πιεζόντων αἴρει ἕρπει· ὃ δὲ κάτω, μεῖον· οἷοι ἐόντες, πλείω ποιέουσι, φύσιν τε αὐθρώπου μιμέονται. πνεῦμα ὃ μὲν, ἕλκει· ὃ δὲ, ὠθεῖ· ὃ δ᾽ αὖτο ποιέουν ἀμφοτέρως φέρει. σίτων, τὰ μὲν, κάτω πιέζεται· τὰ δὲ, αἴρει ἕρπει. ἀπὸ μιᾶς ψυχῆς διαιρεομένης, πλείους καὶ μείους, καὶ μέζονες καὶ ἐλάσσονες. οἰκοδόμοι ἐκ διαφόρων σύμφορον ἐργάζοντες, τὰ μὲν ξηρὰ, ὑγραίνοντες. τὰ δὲ ὑγρὰ, ξηραίνοντες· τὰ μὲν ὅλα, διαιρέοντες. τὰ δὲ διηρημένα, συντιθέντες. μὴ οὕτω δὲ ἐχόντων, οὐκ ἂν ἔχοι ἰδίως. [46] διαιτᾶν αὐθρωπίνῳ μιμέεται, τὰ μὲν ξηρὰ, ὑγραίνοντες· τὰ δὲ ὑγρὰ, ξηραίνοντες· τὰ μὲν ὅλα, διαιρέοντι· τὰ δὲ διηρημένα, συντιθέασι. ὧν τὰ πάθεα διάφορα ἐόντα, ξυμφέρει τῇ φύσει. μουσικῆς ὄργανον, ἁρμοσάμενον δεῖ πρῶτον ἐν ᾧ δηλοῖ ἃ βούλεται, ἁρμονίη. συντάξιες οὐκ τῶν αὐτῶν, οὐχ αἱ αὐταί. ἐκ τοῦ ὀξέος· οὐκ τοῦ βαρέος· ὀνόματι μὲν, ὁμοίων· φόγγῳ δὲ, οὐχ ὁμοίων. τὰ πλεῖστα διάφορα, μάλιστα ξυμφέρει· καὶ τὰ ἐλάχιστα διάφορα, ἥκιστα ξυμφέρει. εἰ δὲ ὅμοια πάντα ποιοῖεν τὶς, οὐκ ἔνι τέρψις. αἱ πλεῖσαι μεταβολαὶ καὶ πολυειδέσταται, μάλιστα τέρπουσι. μάγειροι ὄψα σκευάζουσιν αὐθρώποισι, οὐκ διαφόρων πάντοθεν ἀπὸ ξυγκρίνοντες, οὐκ τῶν αὐτῶν οὐ τὰ αὐτὰ, βρῶσιν, καὶ ποσὶν αὐθρώπων. [47] ὧν δὲ πάντα ὅμοια ποιοῖεν, οὐκ ἔχει τέρψιν. οὐδὲ εἰ ἐν αὐτῷ πάντα ξυνταξέιεν, οὐκ ἂν ἔχοι ὀρθῶς. κρούει τὰ κρούματα ἐν μουσικῇ, τὰ μὲν, ἄνω· τὰ δ᾽, κάτω. γλῶσσα μουσικὴ μιμεῖται, διαγινώσκουσα μὲν, ὃ γλυκὺ· καὶ ὃ ὀξὺ τῶν προσαιπόντων, καὶ τὰ διαφωνα· κρέεται δ᾽ τὰς φθόγγους, ἄνω καὶ κάτω. καὶ οὔτε τὰ ἄνω κάτω κρούμενα, ὀρθῶς ἔχει, οὔτε τὰ κάτω, ἄνω. καὶ ὡς δ᾽ ἡρμοσμένης γλώσσης, καὶ συμφωνίης τέρψις. ἀναρμόσου δ᾽, λύπη· σκυτ-

κυτοδέψαι, τείνουσι, τείβουσι, κτενίζουσι, πλύουσι. ὧν τὰ παιδίων θεραπήιν. πλοκέες ἀρθέντες, κύκλῳ πλέκουσιν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τελευτῶσι. τῷ τοιόδος ἐν τῷ σώματι, ὁκόθεν ἀρχέει, ἐπὶ τοῦτο τελευτᾶ. χρυσίον ἐργάζον), κόπτουσι, πλύουσι, τήκουσι πυρὶ μαλακῷ, ἰσχυρὸν ὄν, οὐ συνίσταν). ἀναγκαζόμενοι, πρὸς πόνον χρῶν). αὐθρωπος σῖτον κόπτει, πλύει, λήθει, πυρώσας, χρῆται, ἰσχυρὸν μὲν πυρὶ, ἐν ᾧ σώματι οὐ συνίσταται), μαλθακῷ ὄν. ἀνδριαντοποιοὶ, μίμησιν σώματος ποιέουσιν, πλὴν ψυχῆς. γνώμην ἔχοντα, οὐ ποιέουσιν. ἐξ ὕδατος καὶ γῆς, [48] τὰ ὑγρὰ ἐξηραίνοντες, ἀφαιρέον) ἀπὸ τῶν ὑπερεχόντων, καὶ προσιθέασι πρὸς τὰ ἐλλείποντα, ἐκ δ᾽ ἐλαχίστου πρὸς ὃ μέγιστον αὔξοντες. ὧν τὰ πάθεα ὁ αὐθρωπος. αὐξεῖ) ἀπὸ δ᾽ ἐλαχίστου ἐς ὃ μέγιστον. ἐκ τῶν ὑπερεχόντων ἀφαιρεῖ ἀθροὺς, ὅσοι ἐλλείπουσι πρὸς τὴν ἡλικίης. τὰ ξηρὰ ὑγραίνων, καὶ τὰ ὑγρὰ ξηραίνων. κεραμέες ἔχον δινέουσι, καὶ ἅτε ὀπίσω, ἅτε πρόσω χωρῇ, καὶ ἀμφοτέρωσε ἅμα δ᾽ ὅλου μιμεῖται τὴν φέρησιν. ἐν ᾧ ὃ ὧν αὐτὰ ἐργάζον), [49] εἰδὴ πρὸς φερομένων πρωτοδαπὰ, οὐδὲν ὅμοιον ὃ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. ἐκ τῶν αὐτῶν αὐθρωποι ὧν τὰ πάθεσι, καὶ τ᾽ ἀγαθὰ ἕωα ἐν τῇ αὐτῇ φέρῃ πάντα ἐργάζον). ἐκ τῶν αὐτῶν ὅμοιον οὐδὲν, οἷσι αὐλοῖσι ὀργάνοισιν. ἐξ ὑγρῶν, ξηρὰ ποιέουσι, καὶ οὐκ τῶν ξηρῶν, ὑγρά. γραμματικὴ, οἷον δὲ. σημεῖα· σύνθεσις· σημεῖα φωνῆς αὐθρωπίνης· δύναμις, τὰ παρεληλυθότα μνημονεύουσα. τὰ ποιητέα, δηλοῦσα· δι᾽ ἑπτὰ σημείων ἡ γνῶσις. ὧν τὰ πάντα αὐθρωπος ἀγραμματος), καὶ ὁ ἐπιστάμενος γράμματα, καὶ ὁ μὴ ἐπιστάμενος. δι᾽ ἑπτὰ σημείων, καὶ ἡ αἴσθησις ἡ αὐθρώπων· ἀκοὴ, φόφων· ὄψις, φανερῶν· ῥὶν, ὀδμῆς· γλῶσσα, ἡδυῆς, καὶ ἀηδίης· σῶμα, ἀγαθὸν κτᾶ· σῶμα, ψαύσιος θερμοῦ ἢ ψυχροῦ· πνεύματος διέξοδοι, ἔσω καὶ ἔξω· διὰ τούτων, γνῶσις αὐθρώποισιν, [50] ἀγωνίη· παιδοτρίβαι, οἷον διδάσκουσι· πρὸς δεινομένων κατὰ νόμον· ἀδικέων δικαίως· ἁρπαστέων, κλέπτειν, ἁρπάζειν, βιάζεσθαι τὰ κάλλιστα καὶ αἴσχιστα. ὁ μὴ ὧν τὰ ποιέων, κακός· ὁ ὃ ὧν τὰ ποιέων, ἀγαθός· ὁπόδοξις τῶν πολλῶν ἀφεστώς, θεῶνται ὧν τὰ. καὶ κρίνουσιν ἕνα δ᾽ ἀπόντων ἀγαθόν. τοὺς ὃ μὲν κακοὺς, πολλοὶ θαυμάζουσιν· ὀλίγοι γινώσκουσιν· ἐς ἀγορὴν ἐλθόντες αὐθρωποι, ὧν τὰ δεῖ πρήσσοντα· ἐξαπατῶσι πωλέοντες καὶ ὠνεόμενοι. ὁ πλεῖστα ἐξαπατήσας, δοκεῖ θαυμάζεν). πίνοντες καὶ μαινόμενοι, ὧν τὰ δεῖ πρήσσοντα· φέρουσι, παλαίουσι, μάχον· [51] τα, κλέπτουσιν, ἐξαπατῶσιν, εἷς ἐκ πάντων κρίνεται. ὑποκριτὴ, καὶ ἐξαπᾶται. πρὸς εἰδότας λέγουσιν ἄλλα, καὶ φρονέουσιν ἕτερα. οἱ αὐλοὶ ἐξέρπουσι καὶ εἰσέρπουσιν, οὐχ οἱ αὐλοί. [52] ἑνὶ ὃ αὐθρώπῳ, μὲν ἄλλα μὲν, λέγειν· μὲν ἄλλα δὲ, ποιέειν. καὶ τ᾽ αὐτὸν, μὴ εἶ) τ᾽ αὐτὸν. καὶ ποτὲ μὲν ἄλλῳ ἔχειν γνώμην. ὁ τὲ δὲ, ἄλλῳ. οὕτω μὲν αἱ τέχναι πασῃ τῇ αὐθρωπίνῃ φύσει ἐπιχειρωνέουσιν. ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ αὐθρώπου, ὥσπερ μοι καὶ πρόσθεν εἴρηται, σύγκρησιν ἔχουσα πυρὸς καὶ ὕδατος, μέρει δὲ αὐθρώπου ἑστῶτα ἐς ἄπαν ζῶον, ὅτι περ ἀναπνέει. καὶ δὴ καὶ ἐς αὐθρώπου πάντα, καὶ νεώτερον καὶ πρεσβύτερον. αὐξεται δὲ οὐκ ἐν πᾶσιν ὁμοίως. ἀλλ᾽ ἐν μὲν τοῖσι νέοισι τοῦ σώματος, ἅτε τὰ χείνης οὐσης τῆς διαφορῆς,

Qui pelles subigunt, radunt, terunt, pectunt, lauant. Eadem est, quæ circa pueros adhibetur cura. Qui nectunt aut texunt, fila in orbem ducendo plicãt, a principio in principium desinunt. Quod est circuitus in corpore, vt vnde incipit, eodem desinat. Qui aurũ ad opus adhibent, tundunt, lauant, blando igne liquant (neq; enim vehementi coit) quod vbi elaborauerunt, ad omnia vtuntur. Triticum homo tundit, lauat, molit, eoq; igne subacto vtitur, neq; vehementi quidem igne in corpore conficitur, sed leni. Statuarij corporis imitationem sectãtur, animo excepto (neq; enim mẽtem habentia fingunt) ex aqua & terra, dum quæ sunt humida, siccant, & quæ superant, demũt, & ad ea, quæ deficiunt, adiiciunt, ex minimo ad maximum incrementum peruenendo. Eadem homini contingunt, ex minimo ad maximum incrementum deducitur, dum quæ superant, detrahit, & quæ deficiũt, apponit, sicca humectando, & humida siccando. Qui figlinam exercẽt, rotam versant, quæ neq; retrorsum, neq; antrorsum procedit, sed vtranq; in partẽ simul vniuersi imitatione in orbem fertur. In ea autem cuiusuis generis opera, neq; inter se similia, circumagendo efficiunt. Ex iisdem eadem hominib. eueniunt, reliquaq; animantia in eodem circumactu omnia operãtur, ex iisdem nihil simile, iisdem instrumentis ex humidis sicca, & ex siccis humida efficiendo. In Grammatica tale quid inest, figurarũ compositio, quæ sunt humanæ vocis notæ, facultas, quæ præterierunt in memoriam reuocandi, & quæ facienda sunt demonstrandi. Per septem figuras cognitio habetur. Hæc omnia homo tum literarum gnarus, tũ earum rudis cõficit. Per septem figuras sensatio homini contingit, auditione soni percipiuntur, visione manifesta cernũtur, nasus odores, lingua suauia & insuauia discernit, os sermonẽ format, corpore calidi & frigidi tactus percipitur. Spiritus intrò & foras permeat. Et per hæc hominib. cognitio contingit. Ars palæstrica, & qui puerorũ curam habent, tale quid docent, ex instituto leges violare, iure iniuriã inferre, decipere, furari, rapere, vim pulcherrimis ac turpissimis inferre. Quæ, qui non facit, malus est, qui verò facit, bonus, hoc vulgi imprudentiam arguit, hæc spectant, & vnum præ omnibus probant, reliquos verò vituperãt. Multi admirantur, pauci cognitionem habent. Eadem homines in foro perpetrant, dum vendendo & emendo decipiũt. Qui plurimùm decepit, eum admirantur. Qui ex potu insaniunt, eadem peragunt, currunt, luctantur, pugnant, furantur, decipiunt, vnus omnibus præfertur. Histriones & deceptores coram spectatoribus alia dicunt, alia sentiunt. Iidem prorepunt & irrepunt minimè iidem. Homini verò licet alia quidem dicere, alia facere, eundemq; non esse eundem, & interdum quidem aliam habere mentem, interdum verò aliam. Ad hunc sanè modum artes omnes cum natura humana cõmunionem habent. At verò hominis animus (velut à me etiam antea dictũ est) ignis & aquæ temperationem sortitus, partes autem hominis, in omne animal quod respirationem habet, irrepit, & in omnem sanè hominem, tum iuniorem, tum seniorem, in omnibus autem non similiter increscit. Verùm in iuuenib. quidẽ corporibus, quòd cùm nimirũ velox sit circuitus,

& corpus ad incrementum aptum, velut aptatis alis euolantes & attenuatæ, in corporis incrementum absumuntur. At in senioribus, cùm tarda sit motio, corpusq; sanè frigidum, in hominis imminutionem consumuntur. Quæ verò corpora ætate sunt florente & fœcunda, ea nutrire & augere possunt. Potestate autem homines valent, & vt quisq; plurimos homines alere potest, ita virib. valet. Iis verò, quos alit, deficiētibus, imbecillior est. Eodem etiam ferè modo circa singula corpora se habet. Quæ plurimas animas alere possunt, ea sunt robustiora, his verò discedētibus, imbecilliora. Quod igitur in aliud corpus ingressũ fuerit, non increscit, quod verò in fœminam, increscit, si quæ conueniunt, nactum fuerit. Membra autē simul omnia discernuntur & augentur, neq; alterum altero prius, neq; posterius. Quæ tamen natura maiora sunt, minorib. priora conspiciuntur, cùm nihilo priora existant. Neq; verò æquali temporis spatio omnia certo ordine describuntur, verũ alia citiùs, alia tardiùs, prout quæq; ignem & alimẽtum fortita fuerint. Quidam igitur fœtus tribus ac quadraginta dieb. confirmationem habent, quidam quatuor mensibus. Eodē etiam modo vitales nascuntur, quidã citiùs, septimo mense perfectè; quidam tardiùs, nono mense perfectè in lucem prodeunt, ea coagmentatione, quam semper habituri sunt. Mares igitur & fœminę hoc modo, quoad eius fieri potest, nascũtur. Fœminæ verò ab aqua magis, & ex frigidis humidis, ac mollibus, tum cibis, tum potibus, & vitæ institutis, incrementum accipiunt. At mares ab igne magis, ex siccis scilicet & calidis cibis, reliquaq; vitæ ratione. Si igitur fœminam procreare est animus, victus ratione ad aquã tendente est vtendum. Si verò marem, victus ratio, quæ ad ignem spectet instituenda est. Ac neq; solùm hoc viro, sed etiam mulieri peragendum. Neq; enim solùm quod a viro excernitur, ad incrementum aptum est, sed etiã quod à muliere, istam sanè ob causam. Neutrum quidē per se sufficientem habet motionem, vt affluẽtem humoris copiam absumat, sed ex ignis imbecillitate cõcrescit. Cùm verò in vnũ ambo conuenerint, in sese mutuò incidũt, ignis ad ignem, & aqua eodem modo. Si quidē igitur in sicco loco circũagitur, simul illapsam aquam superat, ab eaq; ignis incrementum accipit, vt nõ ab illabẽte vnda extinguatur, sed & id, quod irruit, excipiat, & quod existit, cogat. Sin in humidũ ciderit, statim ab initio ab illabẽte vnda extinguitur, & in minorẽ ordinem dissoluitur. Vno verò cuiusq; mẽsis die, ea, quæ irruũt, cogere & superare valet, idq; si cõtigerit, vt quæ ab vtrisq; immittuntur in eundẽ locum simul conueniant. Coire autē inter se possunt, & mas & fœmina, quandoquidem animus in omnib. animatis idem est, cuiusq; verò corpus differt. Semper igitur animus tum in maiore, tum in minore similis est. Neque enim natura, neq; necessitate immutatur. Corpus verò nunquam in vllo, neq; natura, neque necessitate, idem est, cùm partim in omnia secernatur, partim per omnia cõmisceatur. Si igitur contigerit, vt ab vtrisq; mascula corpora secernantur, pro re præsenti increscũt, procreanturq; viri animo clari, & corpore

καὶ τοῦ σώματος ὄντος αὐξήμου.[12] ὁκοτερόμβρια καὶ λεπτομόρβια κατσταλίσκεται ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος. οἱ δὲ ἐόντες πρεσβυτέρισιν, αὖτε βραδείης ἐούσης τῆς κινήσιος, καὶ δὴ ψυχροῦ τοῦ σώματος, κατσταλίσκεται ἐς τὴν μείωσιν τοῦ ἀνθρώπου. ὀκόσα δὲ τῶν σωμάτων ἀκμάζοντά ἐστι, καὶ οἱ τῆσιν ἡλικίησι τῆσι γοιήμησι, δυνάται τρέφειν καὶ αὔξειν. δυνάσται δὲ ἄνθρωποι. ὅστις δυνάται πλείστους ἀνθρώπους τρέφειν, οὗτος ἰχυρός. ἀπελθόντων δὲ τῶν παρ' αὐτοῦ τρεφομένων, οὗτος ἀδυνατέστερος. τοιοῦτον καὶ ἔκαστα τῶν σωμάτων πλείστα, ὁκοῖα πλείστα δυνάται ψυχὰς τρέφειν, τοῦτο ἰχυρότερα. ἀπελθόντων δὲ τούτων, ἀδυνατέστερα.[13] ὅ, τι μὲν οὖν ἄλλοσε ἐσέλθῃ, ὁκόσα αὔξεται. ὅ, τι δ' ἐς τὸν γυναῖκα, αὔξεται ἐὰν τύχῃ τῶν προσηκόντων. ἀναγκαίνεται δὲ τὰ μέλεα, ἅμα πόντα καὶ αὔξεται. καὶ οὔτε πρότερον οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου, οὐθ' ὕστερον· τὰ δὲ μέζω, φύσει πρότερα φαίνεται τῶν ἐλαχιστόνων, οὐδὲν πρότερα γινόμενα. ὁκοῖα δὲ ἴσα δὲ χείνα πόντα ἀναγκαιόμενα.[14]· ἀλλὰ τὰ μὲν, θᾶσσον, τὰ δὲ, βραδύτερον, ὅκως ἐὰν καὶ τοῦ πυρὸς ἕκαστα τύχῃ, καὶ τῆς τροφῆς. τὰ μὲν οὖν, ἐν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶν ἡμέρησιν ἰσῇ· τὰ δ' ἐν τεσσαρακόντα καὶ ἑπτὰ μηνῶν. τὰ μὲν, θᾶσσον ἐπάμβωα τελείως· τὰ δ' βραδύτερον, ἐννέα μηνὶ τελείως ἐς φάος ἀναδείκνυται.[15] ἔστι γὰρ τὰ σύμπασιν, ἐν τῷ καὶ ἀναγκαῖον τὸ ἔτος. ἄρρεια μὲν οὖν καὶ θήλεα ἐν τῷδε τῷ τρόπῳ γίνοιτ' ἂν ὡς αἰνυσόν. τὰ δ' θήλεα, πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ μαλθακῶν αὔξεται, καὶ σίτων, καὶ ποτῶν, καὶ ὁπόσα δὲ μέλη. τὰ δ' ἄρσενα, πρὸς πυρὸς μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ξηρῶν δηλαδὴ καὶ θερμῶν, σίτων τε καὶ λοιπῆς διαίτης. ἐν οὖν θῆλυ τεκεῖν βούλοιτο, τῇ πρὸς ὕδατος διαιτήσει χρηστέον. ἐν δ' ἄρσενα, τῇ πρὸς πυρὸς ὁπόσον διαιτητέον. καὶ οὐ μόνον ἐν τῷ ἀνδρὶ τοῦτο ἀναγκαῖον ἐστι, ἀλλ' ἀ καὶ τὴν γυναῖκα. οὐ γὰρ ὅ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μοῦνον αὔξημόν ἐστιν ἀποκριθὲν, ἀλλὰ καὶ ὅ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ἀναγκαῖον δὲ τόδε. ἑκάτερον μὲν ὅ μέρος, οὐκ ἔχει ἰσχὺν τοῦ κίνησιν, ὥς πλήθει οὐ ἰσχύει, ὥστε καταβαλίσκειν ὅ ὑπαρχέον.[16] καὶ ξυμίσγεται δὲ ἀδενείειν τὸ πυρός. ὁκόταν ἐν κτῇ τοῦτο ἀμφότερα συμπεσόντα τύχῃ, πεπτῇ πρὸς ἀλλήλα. ὅ πῦρ τε πρὸς ὅ πῦρ, καὶ ὅ ὕδωρ ὡσαύτως. ἐν μὲν οὖν οἷσι οὐ ἐν ξηρῇ τῇ χώρῃ[17] πεπεκινέε), κρατέει τοῦ ξυμπεσόντος ὕδατος. καὶ ἀπὸ τούτου αὔξει ὅ πῦρ, ὡστε μὴ κατασβέννυσθαι ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος,[17] ἀλλὰ τὸ τε ὑπτιον δέχεσθαι καὶ σωιζάναι ὑπαρχον. ἐν δ' ἐς ὅ ὑγρὸν πέσοι, ἀθρόως αὖ ἀρχῆς[18] κατασβέννυται τε ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος, καὶ ἀφανίζει εἰς τὸ μείω παξιν. οὐ μὴν ἡ ἡμέρη τοῦ μηνὸς ἑκάστου, δυνάται συσσῆναι καὶ κρατῆσαι τῶν ὑπτίων, καὶ ταῦτ' ἐν τύχῃ ξυμπεσόντα παρ' ἀμφοτέρων κατὰ τόπον. ξυμίσγεται δ' δυνάται καὶ ὅ θῆλυ καὶ ὅ ἄρσεν πρὸς ἀλλήλα. ἀλλ' ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ, ὅ αὐτὸ πᾶσι οἷσι ἐμψύχοισι. ὅ δ' σῶμα, ἀναφέρει ἑκάστου. ψυχὴ μὲν οὖν αἰεὶ ὁμοίη, καὶ οὐ μείζον καὶ ἐλάσσον. καὶ δὴ ἀναγκαῖόν τε οὐ μεταβάλλει. σῶμα δ', οὐδὲ κατὰ τὸ αὐτὸ οὐδενὸς οὔτε κατὰ φύσιν, οὔτε δ' ἀνάγκην. ὅ μὲν, ἀναγκάζεται εἰς πόντα· ὅ δ', ξυμμίσγεται πρὸς ἄπαντα. ἐν μὲν οὖν ἄρσενα τὰ σώματα ἀποκριθέντα ἀμφοτέρων τύχῃ, αὔξει κατὰ τὸ ὑπάρχον, καὶ γίνοι' ὅτι ἄνδρες λαμπροὶ τὰς ψυχὰς, καὶ ὅ σῶμα ἰσχυροὶ

ἰσχυροὶ, ἐὰν μὴ ἀπὸ διαίτης βλαβῶσι τὴν ἔπαφα. ἢν δ' ὅ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἄρσεν ἀποκριθῇ· ὅ δ' ἀπὸ τῆς γυναικὸς, θῆλυ· καὶ ὁπότερα τύχῃ, πρὸς ἐμίσγεται) πρὸς τὴν ἰσχυροτέρην καὶ ἀδενεστέρην, ἢν δὲ ἔλαττον πρὸς πολὺ πλείονα, ἀποχωρίσῃ τὴν παρεόντων. πρὸς δὲ λαμβάνει δὲ ἡ μικρὴ τὴν μείζω, καὶ ἡ μείζω τὴν ἐλάσσονα. κοινῇ δ' τῶν ἐν ἀρχόντων κρατέουσι. ὅ δ' σῶμα, ὅ μὲν ἄρσεν, αὔξεται· ὅ δ' θῆλυ, μαθήσει, καὶ ὀλιγαχρίνει) εἰς ἀμφίω μοίρω. καὶ ὅ τοι μὲν ἥσσον τὴν πρότερον λαμπροὶ, ὅμως δ' ἀνδρὸς ὅ ἄρσεν οὐκ ἐκάτησεν, ἀνδρεῖοι γίνοι)· καὶ ὄνομα τοῦτο δικαίως ἔχουσιν. ἐν δὲ ἀπὸ μὲν τῆς γυναικὸς, ἄρσεν ἀποκριθῇ, ἀπὸ δ' τοῦ ἀνδρὸς, θῆλυ, κρατήσῃ δ' ὅ ἄρσεν, αὔξει) τὴν αὐτὴν τόπον ὡς πρότερον· ὅ δ' μαθήσει. γίνοι) δ' τοι ἀνδρόγυνοι καὶ καλέοι) τοῦτο ὀρθῶς. τῆς μὲν οὖν, αὐτὰ γενέσεις τὴν ἀνθρώπων. ἀναφέρει δ', πρὸς δ' μᾶλλον καὶ ἧσσον δ' οἷσι τοῦτον εἶ) ἀπὸ τὴν σύγκρησιν τοῦ ὕδατος τῶν μερέων, καὶ τροφᾶς, καὶ παιδεύσιας, καὶ συνηθείας. δηλώσω δ' περὶ οὗ πρὸ λόγω καὶ περὶ τούτων. ὅ δὲ θῆλυ χρὴ τὴν αὐτὸν τόπον. ἐν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων θῆλυ ἀποκριθῇ,[19] θηλυκάτατα καὶ δυφυέστατα γίνοι). ἐν δ', ὅ μὲν ἀπὸ τῆς γυναικὸς, θῆλυ· ὅ δ' ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἄρσεν, κρατήσῃ δ' ὅ θῆλυ, αὔξει) τὴν αὐτὸν τόπον. καὶ θρασύτερα μὲν, τῶν πρόσθεν.[20] ὅμως δ', κοσμίως καὶ αὐτά. ἐν δ' ἐν δ' μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, θῆλυ, ὅ δ' ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἄρσεν, κρατήσῃ δ' ὅ θῆλυ, αὔξεται τὴν αὐτὸν τόπον. καὶ θρασύτερα μὲν, τῶν πρόσθεν.

calidũ & ſiccũ inciderit, nulla ampliùs in vteris exiſtit humiditas, quæ ſuperillapſum ſemen ſuperet. Quam ob cauſam initio coaleſcit ac viuit, permanere autem nõ poteſt, quinetiam quod prius ineſt in ſuper corrũpit, quòd non eadem vtriſq; cõducant. At corpus humanum vbi temperationem ex tenuiſſima aqua & rariſſimo igne adeptum fuerit, ſaluberrimum habitum ideo efficit, quòd neq; in maximis anni tempeſtatum mutationibus, neq; in ætatũ tranſmutationibus, neq; in ciborum ac potuum victus ratione, aqua dẽſiſſima exiſtit in aquę acceſſionibus, neq; ignis in ignis incurſibus. Poſſunt enim ambo tum generationem, tum repletionem copioſam ſuſcipere. Æs tũ molliſſimum, tum rariſſimum, plurimum temperamentum recipit, & optimum redditur. Eadem ratione etiam quod in aqua eſt tenuiſſimum, & quod in igne eſt rariſſimum, inter ſe temperata. Qui igitur hac natura ſunt præditi, ſani omni tempore vſq; ad quadrageſimum annum perſeuerãt, quidam verò etiam vſq; ad extremam ſenectutẽ. Qui verò ſupra quadrageſimum annũ morbo aliquo correpti fuerint, vix vnquã euadunt. At verò corpora, quæ ignis validiſſimi & aquæ denſiſſimæ temperationẽ ſumpſerint, valida quidem & robuſta euadunt, verùm multa cura indigent. Magnas enim vtranq; in partẽ mutationes habẽt, & in aquæ & ignis acceſſionib. eodem modo in morbos incurrũt. Huic igitur victus ratione anni temporib. contraria vti confert. Aquę quidem acceſſione contingente, iis, quæ aquæ aduerſantur vtendũ, ſenſim quidẽ pro anni temporum ratione trãſmutatione facta. At vbi aquę craſſiſſimæ & ignis tenuiſſimi in corpore tẽperatio facta fuerit, talia contingunt, ex quibus frigidam & humidam naturam dignoſcere conuenit. Et corpora hyeme quàm æſtate, & vere quàm autumno, morboſiora exiſtunt. Inter hos, quo ad ætates attinet, pueri maximè ſani ſunt, ſecundo loco adoleſcentes, morbis verò maximè obnoxij ſenes, & qui proximè ad eos accedunt, eæq; naturæ citò ſeneſcũt. His in victus ratione conferunt quęcunq; calefaciunt & ſiccant, tum in laboribus, tum in cibis, & ad exteriores corporis partes labores adhibere magis, quàm ad interiores conuenit. Si verò quod in igne eſt humidiſſimũ, & in aqua denſiſſimum, temperaturam in corpore acceperit, ex his humidam & calidam naturam dignoſcere licet. Hi quidem vere maximè morbis tentantur, autumno verò minimè, quandoquidem vere humiditatis exceſſus eſt, autumno verò ſiccitatis commoderatio. Ex ætatibus maximè morbis obnoxiæ, quæ iuniores. Corpora verò celeriter increſcunt, iiſque deſtillationibus obnoxij euadunt. Victus autem ratio confert, quæ ficcat & refrigerat, tum in cibo, tum in potu, ac laboribus. His quoque partes corporis internas laboribus exercere maximè conducit. At ſi quod in igne eſt validiſſimum, & in aqua tenuiſſimum, temperaturam adeptum fuerit, ſicca & calida ea eſt natura, iiſque in ignis acceſſionibus morbo corripiuntur, in aquæ verò acceſſionibus, ſanitate fruuntur. Ætatibus florentibus, quo ad pleniorem corporis habitum comparãdum, morboſiſſimi ſunt,

ξηρὸν καὶ θερμὸν ἐμπέσῃ, οὐκ ἐπὶ πολὺ ὀν τῆσι μήδησιν ὑγιασίη γόνου ἐμμένει, ἥτις ὀ ἐπιφαινόμενον σπέρμα κρατήσῃ. διὰ τοῦτο ξυνίσταται ἐξ ἀρχῆς καὶ ζῴει. Ἀφαιρεῖται δὲ οὐ δύναται ἀλλὰ καὶ ὀ ὑπάρχων προσαφαιρεῖ. διόπερ οὐ τὰ αὐτὰ ξυμφέρει ἀμφοῖν. ὕδατος δὲ ὀ λεπτότατον, καὶ πυρὸς ὀ ἀραιότατον σύγκρησιν λαβόντα ἐν αἰθέρος σώματι, ὑγιεινότατον ἔξιν ἀποδεικνύει, διὰ τάδε, ὅτι ἐν τῆσι μεταβολῆσι τῶν ἐνιαυτῶν τῶν ὡρέων τῆσι μεγίστησιν, οὔτε ὀ ὕδωρ ἐς ὀ πυκνότατον ἵσταται τῆσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν. οὔτε ὀ πῦρ, ἐν τοῖς τοῦ πυρός. οὔτε τῶν μικρέων, ἐν τῆσι μεταβάσεσιν, οὔτε τῶν σιτίων καὶ ποτῶν, ἐν τοῖσι διαιτήμασι. δυνάνται γὰρ γίνεσίν τε πλείστην δέξασθαι ἀμφότερα καὶ πλησμονήν. χαλκὸς ὁ μαλακώτατός τε καὶ ἀραιότατος, πλείστην κρῆσιν δέχεται, καὶ γίνεται κάλλιστον. καὶ ὕδατος ὀ λεπτότατον, καὶ πυρὸς ὀ ἀραιότατον, σύγκρησιν λαμβάνοντα ὡσαύτως. οἱ μὲν οὖν ταύτῃ ἔχοντες τὴν φύσιν, ὑγιαίνοντες ἀφαιτέλεοι τὸ πάντα χρόνον, μέχρι τεσσεράκοντα ἐτέων. οἱ δὲ καὶ μέχρι γήρως τοῦ ἐσχάτου. ὁκόσοι δ' αὖ ληθῶσιν ὑπὸ νουσημάτος τινὸς, ὑπὸ τεσσεράκοντα ἔτεα, οὐ μάλα ἀφαιφυήσεσιν. ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων σύγκρησιν λαμβάνει πυρὸς τοῦ ἰσχυροτάτου, καὶ ὕδατος τοῦ πυκνοτάτου, ἰσχυρὰ μὲν καὶ ἐρρωμένα τὰ σώματα γίνεται, φυλακῆς δὲ πολλῆς δεόμενα. μεγάλας γὰρ τὰς μεταβολὰς ἔχει ἐπ' ἀμφότερα. καὶ ἐν τῆσι τοῦ ὕδατος ἐφοδοῖσιν, ἐς νουσήματα πίπτουσι. καὶ ἐν τῆσι τοῦ πυρὸς, ὡσαύτως. τοῖσιν οὖν διαιτήμασι ξυμφέρει χρέεσθαι τῷ τοιούτῳ πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος ἐναντιόμενον. ὕδατος μὲν ἐφόδου γινομένης, τοῖσι πρὸς ὕδατος χρέεσθαι μικρὸν μεθιστάντα. τὰ μὲν, ἀπὸ τῆς ὥρης ὕδατος τε τοῦ παχυτάτου καὶ πυρὸς τοῦ λεπτοτάτου ξυγκρηθέντων ἐν ᾧ σώματι, τοιαῦτα ξυμβαίνει. ἐξ ὧν ἀφαινώσκειν χρὴ, ψυχρὸν φύσιν καὶ ὑγρόν. ταῦτα τὰ σώματα ἐν ταῖς χιόνι, νοσερώτερα ἢ ἐν ταῖς θέρει. καὶ ἐν ταῖς ἦρι, ἢ ἐν ταῖς φθινοπώρῳ. τῶν ἡλικιέων ὑγιεινότατοι τῶν τοιούτων οἱ παῖδες, δεύτεροι νεανίσκοι. νοσερώτατοι δὲ, οἱ πρεσβύτατοι καὶ οἱ ἔσχατα. καὶ ταχέως γηρασκόντων αἱ φύσιες αὐτῶν. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει τοῖσι τοιούτοισιν, ὁκόσα θερμαίνει καὶ ξηραίνει, καὶ πόνοισι καὶ σιτίοισι. καὶ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ σώματος μᾶλλον τοῦ πόνου ποιέεσθαι, ἢ πρὸς τὰ εἴσω. εὖ δὲ λάβοι πυρὸς τὸ ὀξυότατον καὶ ὕδατος ὀ πυκνότατον, ξύγκρησιν ἐν τῷ σώματι, τοῖσι δὲ γινώσκειν ὑγρὸν καὶ θερμὸν φύσιν. κάμνουσι μὲν μάλιστα οἱ τοιοῦτοι, ἐν τῷ ἦρι. ἥκιστα δὲ, ἐν τῷ φθινοπώρῳ. ὅτι ἐν μὲν τῷ ἦρι, ὑποβολὴ τῆς ὑγρασίης. ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ, συμμετείη τὸ ξηροσίης. τῶν δὲ ἡλικιέων, νοσερώτατοι ὁκόσοι νεώτεροι εἰσιν. αὔξεται δὲ τὰ σώματα ταχέως. καὶ ἀρροώδεά τε οἱ τοιοῦτοι γίνονται. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει, ὁκόσα ξηραίνοντα ψύχει, καὶ σίτοισι, καὶ ποτῷ, καὶ πόνοιν. τοὺς δὲ πόνους τοῦτοισιν εἴσω τοῦ σώματος ποιέεσθαι ξυμφέρει μάλιστα. εἰ δὲ σύγκρησιν λάβοι πυρὸς ὀ, τε ἰσχυρότατον καὶ ὕδατος ὀ λεπτότατον, καὶ ξηρὴ ἡ φύσις καὶ θερμὴ, νόσος μὲν τοῖσι τοιούτοισιν ἐν τῆσι τοῦ πυρὸς ἐφόδοισιν. ὑγιεῖν δὲ ἐν τῆσι τοῦ ὕδατος. ἡλικίησιν, ἀκμαζούσησι πρὸς ἀρχὸς ἀνέξιλω, νοσερώτατοι. ὑγιεινότατοι δ' οἱ πρεσβύτατοι, καὶ τὰ ἔσχατα ἑκατέρων. διαιταν ὁκόσαν ψύχροισι καὶ ὑγραίνουσι, καὶ τὴ πόνων ὁκόσοι ἥκιστα ἐκθερμαίνοντες καὶ σωτήκοντες, πλείστην ψύξιν παρέχουσι. αἱ δ' διαιῶται φύσιες, μακροβιώτατοι καὶ ὑγιεινότατοι γίνονται. διὰ δ' σύγκρησιν λάβοι πυρὸς τοῦ ἀραιοτάτου καὶ ὕδατος τοῦ ξηροτάτου, ξηρὴ καὶ ψυχρὴ ἡ διαιῶτη φύσις. νοσερὴ μὲν, ἐν ταῖς φθινοπώρῳ· ὑγιηρὴ δ', ἐν ταῖς ἦρι καὶ θέρεσι ἔσχατα. ὡσαύτως ἡλικίαι πρὸς ἔτεα τεσσεράκοντα, νοσεραί· παῖδες ὑγιεινότατοι, καὶ τὰ πρεσσέχοντα ἑκατέροισι. διαῖ) ὁκόσαν θερμαίνει ἐῶσαν, ὑγραίνουσι· καὶ πόνοι ἐξ ὁλίγου πρεσσαχόμενοι, ἡσυχῇ ἀφαθερμαίνοντες, μὴ πολὺ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων φέροντες. Περὶ μὲν οὖν φύσιος ἀφαγνώσιος, οὕτω χρὴ ἀφαγνώσκειν τὴ δὲ ἀρχῆς ξυγάσιος. αἱ δ' ἡλικίαι αὗται πρὸς ἑωυτάς, ὧδε ἔχουσι. παῖς μὲν οὖν κέκρηται) ὑγροῖσι καὶ θερμοῖσι, διότι οὐκ τούτων ξυμέηκε, καὶ οὐ τοῦτοισιν ἠυξήθη. ὑγρότατα μὲν οὖν καὶ θερμότατα ὁκόσα ἔσχατα γίνεσιν, καὶ αὔξεται ὡς πλεῖστον. καὶ ἐπίδηλα ὡσαύτως· νεωτέρου δὲ, θερμὸς μὲν, ὅτι τοῦ πυρὸς ὀλιγώτερον τοῦ ὕδατος· ξηρὸς δὲ, ὅτι ὀ ὑγρὸν ἤδη κατεσκάλω) ὀ οὐκ τοῦ παιδός. ὀ μὲν, ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος· ὀ δὲ, ἐς τὴν κίνησιν τοῦ πυρός· ὀ δ', ἀπὸ τῶν πόνων. ἀνὴρ, ὁκόταν ἐν ὀ σῶμα, ξηρὸς καὶ ψυχρός. διότι τοῦ μὲν θερμοῦ ἡ ἔφοδος οὐκ ἐπὶ ὀλίγον τέῃ, ἀλλ' ἔσχεν ἀξεμέτιον ὀ σῶμα τοῦ αὐξήσιος, καὶ κατέψυκε). οὐκ δὲ τοῦ νεωτέρης ἡλικίης, ὀ ξηρὸν ἔνι. ἀπὸ δὲ τοῦ ὀλιγούσης ἡλικίης καὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἐφόδου, οὐχ ὁ ἔχων τὴν ὑγραίνω, διὰ ταῦτα ξηροῖσι καὶ ὑγροῖσι κρατέεται. οἱ δὲ πρεσβύται, ψυχροὶ καὶ ὑγροί. διότι πυρὸς μὲν ἀποχώρησις· ὕδατος δὲ, ἔφοδος· καὶ ξηρῶν μὲν, ἀπομάξις· ὑγρῶν δὲ, κατάσασις. τῶν δ' πόνων, τὰ μὲν ἀρξένα, θερμότερα καὶ ξηρότερα· τὰ δὲ θήλεα, ὑγρότερα καὶ ψυχρότερα διὰ τόδε· ὅτι τε ἀπ' ἀρχῆς ἐν τοιούτοισιν ἑκάτερα ἐθρύπτο· καὶ ὑπὸ τοιούτων αὔξεται. θρόμβοί τε τῆσι διαίτησιν· ὅθι πονωτέρησι χρέεται, ὥστε ἐκθερμαίνεσθαι καὶ ἀποξηραίνεσθαι. τὰ δ' θήλεα ὑγροτέρησι καὶ ῥαθυμοτέρησι τῆσι διαίτησι χρέονται· καὶ κάθαρσιν τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἑκάστου μίνος ποιέου). Περὶ δὲ φρονήσιος ψυχῆς καὶ ἀφροσύνης ὀνομαζομένης, ὧδε ἔχει. πυρὸς ὀ ὑγρότατον καὶ ὕδατος ὀ ξηρότατον, κρῆσιν λαβόντα ἐν τῷ σώματι, φρονιμώτατα. διότι ὀ μὲν πῦρ ἔχει, ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὀ ὑγρόν· ὀ δὲ ὕδωρ, ἀπὸ τοῦ πυρὸς ὀ ξηρόν. ἑκάτερον δὲ, οὕτως αὐλαρκέστατον. οὔτε ὀ πῦρ, τῆς ὀφῆς ἐνδεέστερον ὅτι πολὺ φοιτᾶ· οὔτε ὀ ὕδωρ, τὴ κινήσιος ὅτι πολὺ δόρμον κουφοῦται. αὐτό τε οὖν ἑκάτερον, οὕτως αὐλαρκέστατον ὅτι, πρὸς ἀμφότερα χρηστέα. ὅτι μὲν ἐλάχιστα τῶν πέλας δέεται, τοῦτο μάλιστα τοῖσι παρεοῦσι πρεσσέχει. πυρὸς τε ὀ ἥκιστα κινδύνευον, μὴ ἐπ' αὐξήσης· καὶ ὕδατος, ὀ μάλιστα μὴ ὑπὸ βίης. ἐν τούτων γὰρ ἡ ψυχὴ συγκρηθεῖσα, φρονιμωτάτη καὶ μνημονικωτάτη. εἰ δέ τινι ἐπαγωγῇ χρεομένη τούτων ὁκότερον οὖν αὐξηθείη ἢ μαραίνοι, ἀφρονέστατον αὖ γένοιτο. διότι οὕτως ἔχοντα αὐλαρκέστατα. εἰ δὲ πυρὸς τὸ εἰλικρινεστάτου καὶ ὕδατος σύγκρησιν λάβοι, ὀνδεέστερον δὲ ὀ πῦρ εἴη τοῦ ὕ-

ſenes verò, & ad vtroſq; proximè accedentes, admodum ſani. Victus ratio, quæ refrigeret & humectet, & labores minimè calefacientes & colliquantes, plurimam refrigerationem exhibebunt. Eiuſmodi naturæ longiſſimæ ſunt vitæ, & maxima ſanitate fruuntur. Quòd ſi ignis rariſſimi & aquæ ſicciſſimæ tẽperationẽ acceperit, ſicca & frigida eiuſmodi eſt natura, autumno quidem morbis obnoxia. Vere autem & proximis temporibus, ſana. Eodem modo cùm quadraginta annorũ ætatem attigerint, morboſæ, pueri maximè ſani, & cùm ad vtraſq; ætates accedunt. Victus ratio conueniens, quæ calefaciendo humectat, & labores, qui ſenſim adhibiti leniter calefaciunt, neque multũ ex his, quæ adſunt, tollunt. Quòd igitur ad naturæ cognitionẽ attinet, ea ſic ex prima corporis conſtitutione dignoſcenda eſt. Ætates autem per ſe conſiderate, hoc ſe habent modo. Puer quidem ex humidis & calidis temperationem habet, quandoquidẽ ex his conſtat, & in his incrementum accepit. Quæ igitur ortui ſunt proxima, humidiſſima & calidiſſima, & quàm plurimùm increſcunt, eodemq; modo quæ ad hæc accedunt. At adoleſcens calidus quidẽ, quoniam ignis acceſſio aquam ſuperat, ſiccus verò, quia puerile humidum iam conſumptum eſt, partim quidem in corporis incrementũ, partim verò in ignis motionẽ, partim etiam à laboribus. Vir cùm corpus conſtiterit, ſiccus & frigidus, quoniam calidi quidẽ acceſſio non ampliùs ſuperat, ſed ſiſtitur incrementum in corpore quieſcens, & perfrigeratur. Verùm ex iuuenili ætate ſiccitas adeſt, neq; ab accedente ætate, neq; aquæ acceſſione humiditatem habet, ideoq; à ſiccis & frigidis ſuperatur. Senes autem frigidi & humidi, quoniam ignis quidem deceſſio, aquæ autem acceſſio adeſt, & ſiccitatis quidem ſummotio, humidorũ verò conſtitutio. At verò inter omnes mares quidem calidiores ſunt & ſicciores, fęminæ verò humidiores & frigidiores eam ob cauſam, quòd vtriq; per exordia in talibus nati ſunt, & ex talibus increuerunt. Quinetiam in lucẽ producti maſculi, laborioſiore victus genere vtuntur, quo incaleſcunt ac reſiccantur, fœminæ verò humido magis ac otioſo, & ſingulis menſibus calidi purgationem ex corpore habent. At de ea quæ dicitur animi prudẽtia vel imprudẽtia, ſic ſe res habet. Si quod in igne eſt maximè humidum, & in aqua maximè ſiccum, in corpore temperata fuerint, prudentiſſima efficiuntur, quoniam ignis quidem ab aqua humiditatem, aqua verò ab igne ſiccitatem habet. Vtrunq; autem hoc modo ſibi maximè ſatis eſſe videtur. Neq; ignis alimẽti inopia longè proficiſcitur, neq; aqua motionis penuria admodum ſubleuatur. Vtrunq; igitur tũ hoc modo ſibi ſatis eſt, tũ inter ſe temperata. Quod enim vicinis minimè indiget, id maximè præſentia amplectitur, ignis qui minimè neq; neceſſitate mouetur, & aqua quæ maximè, nõ per vim. Ex his autem vbi contemperationẽ animus habuerit, prudentia & memoria maximè valet. Quòd ſi aliquo ſuperinducto vſus fuerit, & horũ quodcunq; increuerit aut contabuerit, imprudẽtiſſimus euadit, quòd cùm ſic ſe habeãt, ipſa ſibi maximè ſatis eſſe videtur. Quòd ſi ignis & aquæ puriſſimæ temperationẽ acceperit, & ignis a-

qua paulò inferior fuerit, ij quidem etiam prudentes
sunt, plus tamẽ illis quàm in priore temperatione de-
est, quoniam ignis ab aqua superatur, tardamq; mo-
tionem efficiens, segniùs in sensus illabitur. Eiusmodi
autem ferè stabiles sunt, quamcunq; ad rem se appli-
cuerint. Quòd si recta adhibeatur victus ratio, prudẽ-
tiores & acutiores præter naturam euadãt. His autem
cõducit, vt victus ratione, quæ ad ignem magis acce-
dat, vtantur, & neq; cibis, neq; potionibus expleãtur.
Cursibus itaq; celeribus vtendum, quò & corpus hu-
more vacuetur, & humor celeriùs sistatur. Lucta au-
tem, frictionibus, & similibus exercitationibus vti nõ
conuenit, vt ne cauiores redditi meatus expleantur.
Ab his enim animi motũ grauari necesse est. Deam-
bulationibus etiam tum à cœna, tũ matutinis, itemq;
post cursus, vtendum est. A cęna quidem, quò siccius
alimentum ab iis, quæ ingeruntur, animus accipiat.
Mane verò, vt viæ humore vacuentur, & animi mea-
tus minimè obstruãtur. Ab exercitiis autem, ne quod
à cursu excretum est, in corpore remaneat, & animo
commixtum, vias obstruat, & alimentum conturbet.
Confert etiam, vt vomitionibus vtantur, quò corpus
repurgetur, si quid negligentiùs labores effecerint.
A vomitione autem sensim adiiciẽdo, cibus offeren-
dus, per quatuor, vt minimùm, dies. Vngi verò quàm
lauari magis cõuenit. Rebus autem venereis in aquæ
accessionibus magis vtendum, minùs verò, in ignis
incursionibus. At si in aliquo inferiorem quàm aquæ
potentiam ignis sortitus sit, tardiorem eũ esse necesse
est, appellanturque eiusmodi stolidi. Nimirum enim
cùm tardus sit ambitus, paulatim sensationes allabũ-
tur, & quæ acutæ existunt, sensui etiam commiscen-
tur, propter ambitus tarditatem. Acutæ enim sunt a-
nimi sensationes, quæ visione & auditione percipiũ-
tur, quæ verò tactu, tardiores & faciliùs sentiuntur.
Has igitur non minùs ij sentiunt, quàm quæ sunt fri-
gida & calida, & eius generis. Quæ verò visione &
auditione percipienda sunt, quæ non antè sciũt, per-
cipere nequeũt. Nisi enim ab igne illabente commo-
tus animus fuerit, id qualecunq; sit, non percipiat. Id
igitur huiusmodi animus ob celeritatem non contin-
git. Quòd si recta victus ratione vtatur, is etiam me-
lior euadere queat. Eadem igitur, quæ priori victus
ratio confert, verùm cibis tum sicciori bus, tum pau-
cioribus, laboribus autem pluribus & vehementiori-
bus vtendum. Confert etiam vt fomentis, & ab iis vo-
mitionibus vtatur, & post vomitus ex longo interual-
lo cibos exhibeat, si minor vomitus contigerit. Quæ
si fecerit, magis valebit, & prudentior euadet. Quòd
si magis ab aqua ignis separetur, hos iam alij dementes,
alij attonitos appellant. Eorum autem insania tar-
dior existit. Hi plorant cùm à nemine vexentur aut
verberentur, minimè metuenda metuunt, molestia
afficiuntur vbi minimè conuenit, & sentiunt, quæ
prudentes non deceant. Iis itaque fomenta conducunt,
& à fomentis purgationes ex veratro, & victus
ratio quam antea dixi, isq; pulmonis extenuatione &
siccitate opus habet. At si aqua inferiorẽ quàm ignis
δὲ, ἐμβεβρεγμένης. ἔστι δ' ἡ μανίη τοιοῦτον· ὅτι ὃ βραδύτερον.
δεδοιάσιτε τὰ μὴ φοβερά. λυπέονται ὅτι τοῖς μὴ προσήκουσι, καὶ
ἀιδάνονται, οἷσιν οὐ προσήκει τοῖς φρενέοισι. ξυμφέρει τοιγαροῦν τούτοισι πυείηαθαι, καὶ ἐλλεβόρεσιν ἐκκαθαίρεσθαι ἐκ τῶν πυεισιῶν· καὶ διαίτῃ χρέεσθαι ἡ εἴ ποι
πρότερον. [78] ἰσχασίης δὲ πνεύμονος οὗτος δέεται, καὶ ξηρασίης. εἰ δὲ ὕδωρ ἐνδεεστέρῳ τῷ δυνάμιν λαβοῖ, τὸ πυρὸς

δατος ὀλίγον, φρένιμοι μὲν καὶ ὅτι· ἐνδεέστεροι δὲ, τὸ πρεσβυτέρης. δῆλόν κε τεκμήριον ὅ πῦρ ἐπὶ τὸ ὕδατος, καὶ βραδείῃ τῇ κίνησιν ποιεύμενον, καὶ βραδύτερον προσπίπτει πρὸς τὰς αἰσθήσιας. πολλαχόθεν δὲ εἰσὶ ὅσοι τοιαῦτα ψυχαὶ, πρὸς ὅ, τι ἂν προσέχωσιν. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῶντο καὶ φρενιμώτεροι καὶ ὀξύτεροι ἐγίνοντο πολλὸν τῇ φύσιν. [71] ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι, τοῖσι πρὸς πυρὸς διαιτήμασι μᾶλλον χρέεσθαι, καὶ μὴ πλησμονῆσι, μήτε σιτίων, μήτε πόνων. δρόμοισιν οὖν χρέεσθαι ὀξέσιν, ὅκως τῷ τε ὑγρῷ κενῶται ὁ σῶμα, [72] καὶ ὁ ὑγρὸν ὀπίσω θᾶσσον. πάλησι δὲ, καὶ τρίψεσι, καὶ τοῖσι τοιούτοισι γυμνασίοισιν, καὶ ξυμφέρει χρέεσθαι, ὅκως μὴ χειλοτέρων τῶν πόρων γινομένων, πλησμονῆς πληρῶν). βαρύνεσθαι γὰρ ἀνάγκη τὴν ψυχὴν τὴν κίνησιν ἀπὸ τῶν τοιούτων. ὅσοι τε περιπάτοισι ξυμφέρει χρέεσθαι καὶ ἀπὸ δείπνου καὶ ὀρθρίοισι, καὶ ἀπὸ τῶν δρόμων. ἀπὸ δείπνου μὲν, ὅκως ἐσφὼ ξηροτέρῳ ἡ ψυχὴ δέχῃ) ἀπὸ τῶν εἰσιόντων. ὄρθρου δ', ὅκως αἱ διέξοδοι κενῶν) τοῦ ὑγροῦ, καὶ μὴ φέρωσιν) οἱ πόροι τῆς ψυχῆς. ἀπὸ δ' τῶν γυμνασίων, ὅκως μὴ ἐγκαταλείπῃ) ἐν τῷ σώματι ὃ ἀποκριθὲν ἀπὸ τῶ δρόμου, μὴ δ' ξυμμίσγηται τῇ ψυχῇ, μὴ δὲ ἐμφέρεται διεξόδοις, μὴ δ' συμταράξῃ τὴν ἐσφώ. ξυμφέρει δ' καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι, ὅκως ἀπεκαθαίρῃ) ὃ σῶμα, εἴ τι ἐνδεέστερον [73] οἱ πόνοι δύναιντο ἀπόνοι). πρεσβύτερον δ' ἀπὸ τῶ ἐμέτων, κατὰ μικρὸν προστιθέντα ὃ σιτίον, ἐς ἡμέρας τέσσερας τὰς ἐλαχίστας. χρέεσθαι δ' ξυμφορώτερον ἢ λούεσθαι. λαγνεύειν δ', ὕδατος ἐφόδων γινομένων, πλείονα. ἐν δ' τῆσι τῶ πυρὸς ἐπιφορῆσι, μείονα. εἰ δέ τινι ἐνδεεστέρῳ τῇ δυνάμιν ὃ πῦρ λάβοι τὸ ὕδατος, [74] βεβαιοτέρῳ ἀνάγκη τούτῳ εἶ). καὶ καλέοι) οἱ τοιοῦτοι λίθιοι. ἅ τε γὰρ βραδείης ἐούσης τῆς περιόδου, κατὰ βεβαιότητα προσπίπτουσιν αἱ αἰσθήσεις. καὶ ὀξεῖαι ἐοῦσαι, ἐπ' ὀλίγον ξυμμίσγονται τε ἀλλὰ βραδύτητα τῆς περιόδου. αἱ γὰρ αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς ὁκόσαι μὲν δὴ ὄψιος καὶ ἀκοῆς εἰσὶν, ὀξεῖαι. ὁκόσαι δ' ἁφῇ καὶ γεύσιος, [71] βραδύτεραι καὶ δυναιδητότεραι. τούτων μὲν δὴ ὧν αἰσθάνονται) καὶ οἱ τοιοῦτοι ἐνδεῆ ἔασι, οἷς τῶν ψυχρῶν καὶ θερμῶν καὶ τῶ τοιούτων. ὁκόσα δ' δι' ὄψιος ἢ ἀκοῆς αἰσθέαται δῆλα, ἃ μὴ προσέστερον ἐπίσαται), ἐνδυνάμιν) αἰσθάνεται. ἢν γὰρ μὴ σφοδρὴ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῶ πυρὸς πεσόντος οὐκ ἂν αἴσθοιτο ὁκοῖόν τί ἐστιν. αἱ οὖν διαιτῶνται ψυχαὶ ἐπάγοισι τοῦτο [76] δεῖται ταυτῆτα. εἰ δ' ὀρθῶς διαιτῶντο, βέλτιον ἐγίνοιτο ἂν καὶ ὁ βίος τοῦτος. ξυμφέρει οὖν τὰ διαιτήματα ἀμφὶ ὃ προσέστερον. ξηροτέρεσι δ' χρέεσθαι καὶ ἐλάσσοισι βίοισι σιτίοισι· βίοισι δ' πόνοισι, πλείοσι καὶ ὀξυτέρεσι. συμφέρει δ' καὶ πυείηαθαι. καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι ἐκ τῶ πυεισιῶν. καὶ προσαγωγῆσιν ἐκ τῶ ἐμέτων ἐκ πλείονος χρόνου, [77] οὐ ποιέει ἐνδεέστερον, καὶ ταῦτα ποιέων, ὑγιεινότερος αὖ καὶ φρενιμώτερος εἴη. οὐ δ' κατηδείη ὅτι πλέον ὃ πῦρ ἐπὶ τὸ ἐόντος ὕδατος, τούτῳ ἤδη οἱ μὲν, ἀφρονας ὀνομάζουσιν· οἱ δὲ, ἐμβεβρεγμένοι τοῦτον ὅτι ὃ βραδύτερον. οὗτοι κλαίουσί τε, οὐδενὸς λυποῦντος, ἢ τύπτοντος. δεδοιάσιτε τὰ μὴ φοβερά. λυπέονται ὅτι τοῖς μὴ προσήκουσι, καὶ ἀιδάνονται, οἷσιν οὐ προσήκει τοῖς φρενέοισι. ξυμφέρει τοιγαροῦν τούτοισι πυείηαθαι, καὶ ἐλλεβόρεσιν ἐκκαθαίρεσθαι ἐκ τῶν πυεισιῶν· καὶ διαίτῃ χρέεσθαι ἢ εἴ ποι πρότερον. [78] ἰσχασίης δὲ πνεύμονος οὗτος δέεται, καὶ ξηρασίης. εἰ δ' ὃ ὕδωρ ἐνδεεστέρῳ τῇ δυνάμιν λάβοι, τὸ πυρὸς

εἰλικρινῆ τὴν σύγκρασιν ἐχόντων, ὑγιαίνοισι σώμασι φρενήμοις. ἡ δὲ τοιαύτη ψυχὴ ταχέως ἀιδανομένη τῇ προσπιπτόντων, καὶ ἀ μεταπίπτουσα πολλάκις ἐστὶ. φύσις μὲν οὖν ἡ τοιαύτη, ψυχῆς ἀγαθῆς. βελτίων δὲ γένοιτο, ὀρθῶς διαιτέμενος· καὶ κακίων μὴ ὀρθῶς. συμφέρει δ' ὦν τοιούτῳ, τῇ διαίτῃ χρέεσθαι τῇ πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ἐπιβολὰς φυλασσόμενον καὶ σιτίων, καὶ πομάτων, καὶ πόνων. καὶ δρόμοισι καμπτοῖσι καὶ ἀναύλοισι, καὶ πάλησι, καὶ τοῖσιν ἀγῶσι γυμνασίοισιν, ἐπιβολὴν σπουδὴς ποιέμενον. οὐ γὰρ ἔχει ὑγιηρῶς ὃ σῶμα καὶ μὴ ἐπ' ἀγῶνας ξυνταρασσόμενοι), τὴν ψυχῆς φρένιμος σύγκρησις. εἰ δ' ὅτι πλέον κεκτήσεται ἡ τῶ ὕδατος δύναμις ἐπὶ τῶ πυρὸς, ὀξυτέρῳ μὲν, βραδύτερον ἀνάγκη εἶ) τὴν ψυχὴν, ὅσον θᾶσσον κινέεται, καὶ πρὸς τὰς αἰσθήσιας θᾶσσον προσπίπτῃ. ἧσσον δ' μόνιμον τῶν πρότερον, [79] δῆλόν κρίνει) τὰ πολυγνώμενα, καὶ ὅτι πλείμονα ὁρμᾶται ἀπὸ ταχυτῆτα. συμφέρει δ' τοιούτῳ διαιτᾶσθαι, τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃ μᾶλλον, ἢ τῇ πρότερον· καὶ μάζῃ μᾶλλον, ἢ τῷ ἄρτῳ· καὶ ἰχθύσιν, ἢ κρέασι· τῷ ποτῷ, ὑδαρεστέρῳ· καὶ λαγνείοισιν ἐλασσόνως χρέεσθαι· καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα καὶ πλείοσι. τοῖσι δ' ἐπὶ βίος [80] χρέεσθαι μὲν ἀνάγκη. ἐλάσσοισι δ' καὶ ἐμέτοισιν ἐκ τῶν αὐτῶν πλησμονῶν, ὅκως κενῶται μὲν ὃ σῶμα, θερμαίνῃ) δ' ὡς ἥκιστα. συμφέρει δὲ καὶ ἀβρωχείν τοῖσι τοιούτοισι, πρὸς ὃ φρενήμοις εἶ). πρὸς γὰρ βρωχὸς δύξιλον, καὶ ὑμάτος φλεγμοιὼν ἀνάγκη γίνεσθαι, ὁκόταν δ' τοιοῦτον πάθῃ ἡ τοιαύτη ψυχὴ. ἐς μανίην καθίσταται), κρατηθέντος τῶ ὕδατος καὶ ὑπεπαθεῖσα. ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι καὶ τὰς τρήξιας τρηπάσθαι, βεβρωκόσι μᾶλλον ἢ ἀσίτοισι. κασιμωτέρη γὰρ ἡ ψυχὴ τῇ ἐσφῇ καπαμισγομένῳ συμφόρῳ μᾶλλον, ἢ ἐνδεὴς οὖσα τῆς ἐσφῆς, εἰ δὲ τι πλέον ὅπικρατήσειν ὃ ὕδωρ ἐπὶ τὸ πυρὸς, ὀξεῖαι ἢ τοιαύτη ψυχὴ ἄγαν, καὶ τούτῳ ἐνφρόνεστον. καλέουσι δ' αὐτοὺς ἐπομνημονεύοντες. ἔστι γὰρ ἔνιοι μανίης ὃ τοιοῦτον· καὶ γὰρ ἀπὸ βεβαλείης φλεγμονῆς καὶ ἀσυμφόρου μεγίστοις, καὶ ἐν τῆσι μέθησι καὶ ἐν τῆσιν ὀξέσιν ἢ βρωχὸς, καὶ ἐπὶ τῶν κρεπφαγιῶν. ἀλλὰ χρὴ τὸν τοιοῦτον, τούτων μὲν πάντων ἀπέχεσθαι, καὶ τὴν ἀνῆς πλησμονῆς, καὶ γυμνασίων τῶν ἀπὸ βίος γινομένων· μάζῃ δὲ ἀπείρῳ διαιτᾶσθαι, καὶ λαχανοίσιν ἐφθοῖσι, πλεῖν τῶν καθαρτικῶν· καὶ ἰχθυδίοισιν ἐν ἅλμῃ. καὶ ὑδροποτέειν βέλτιον, οὐ δυνάμιν· εἰ δὲ μὴ, ὅ, τι ἐγγίσεται τούτῳ. ἀπὸ μαλακοῦ οἴνου καὶ λευκοῦ· καὶ τοῖσι πρεπάτοισιν τοῖσι ὀρθρίοισι πουλλοῖσι. ἀπὸ δείπνου δὲ ὁκόσον ἔξανας οὖσαι, ὅκως τὰ μὲν σίτα μὴ ξηραίνωνται ἀπὸ τῶν ἀπὸ δείπνου πρεπάτων, ὃ δὲ σῶμα κενῶται ἐπὶ τῶ ὀρθρίου. λούεσθαι δὲ χλιαρῷ ὕδατι πρεκχύδην μᾶλλον ἢ χρέεσθαι· ξυμφέρει δὲ καὶ ἐν τῷ θέρει τὴν ἡμέρας, ὕπνοισι χρέεσθαι βεβαίοισιν [81] ἢ πολλοῖσιν, ὅκως μὴ ἀποξηραίνηται ὃ σῶμα ἐπὶ τὴν ὥρης. ἐπιτηδέον δὲ τῶ ἦρος καὶ ἐλλεβόρεσι καθαίρειν πρεπυείηθέντας· εἶτα ἐπάγειν πρὸς τὴν διαίτην ἡσυχῆ, καὶ μὴ ἄσιτον τὰς τρήξιας μὴ δὲ τῶν ποιέεσθαι. ἐν τούτῃς τῆς ἐπιμελείης ἡ τοιαύτη ψυχὴ φρενιμωτάτη αὖ εἴη. πρὶν μὲν οὖν φρένιμον καὶ ἄφρονος ψυχῆς ἡ σύγκρησις αὕτη αὐτὴ, ὥσπερ μοι καὶ γέγραπται. καὶ δυνάμιν ἐκ τῆς ἀρχαίης καὶ βελτίων καὶ χείρων γίνεσθαι.

facultatem adepta sit, cùm synceram contemperatio-
nem habeant, sanitate corporis & prudentia valent.
Eiusmodi animus citò, quæ ingruunt, percipit, neque
frequenter ad alia se transfert. Huius igitur animi na-
tura bona est, melior tamen efficiatur, si recta victus
ratione vtatur; vt deterior, si praua. Huic verò victus
ratio conducit, quæ ad aquam magis spectet, & neq;
in cibis, neque in potionibus, neque laboribus mo-
dum excedat. Cursibus flexis & circensibus, luctis, &
reliquis exercitationibus vtantur, dum in nullo mo-
dum superent. Si enim corpus bene valuerit, nullaq;
re alia perturbetur, hæc animi cõtemperatio prudens
est. Quòd si adhuc magis aquæ vis ab igne superetur,
& acutiorem quidem animum esse necesse est; quò
citiùs mouetur, & ad sensationes celeriùs incurrere,
verùm priore minùs stabilem, quoniam, quæ adiunt,
secedunt, & in pulmonem celeri impetu feruntur.
Huic conducit, vt ea victus ratione vtatur, quæ ma-
gis ad aquã spectat quàm prior, & maza potiùs quàm
pane, piscibus quàm carnibus, potione etiam dilutiore,
& venere rariore, & laboribus, qui secundum na-
turam maximè obeuntur, & quàm plurimis, iis verò,
qui per vim suscipiuntur, non nisi coactus. Vomitio-
nibus autem post ipsas repletiones paucis vtatur, quò
corpus quidem euacuetur, quàm minimè verò incale-
scat. His etiam ad prudentiam confert, vt minimè
carnosi euadant. Ad optimum enim corporis habi-
tum, ardoris inflammationem accedere necesse est.
Quòd cùm acciderit, eiusmodi animus aqua superata
in furorem agitur & adducitur. His verò confert, vt
negotia cibo sumpto potiùs quàm ieiuni obeant. Cõ-
modo enim alimento ammixto, stabilior longè ani-
mus euadit, quàm alimenti indigens. Quòd si adhuc
magis aqua ab igne superetur, eiusmodi animus val-
de acutus est, eosque somniis agitari necesse est. Hos
autem subfuriosos vocant. Hoc enim insaniæ proxi-
mum est, cum vel à leui & cõtemnenda inflammatio-
ne insaniant, & in vini potionibus, & carnis bona ha-
bitudine, & à carnium esu. Sed & hunc ab his quidem
omnibus abstinere oportet, & omni alia repletione,
& exercitationibus, quæ per vim obeuntur. In victus
autem ratione, maza non subacta vtendum, & oleri-
bus coctis, præter quàm purgantibus, & pisciculis ex
muria. Quinetiam aquã bibere optimum, si fieri pos-
sit, sin minùs, quod ad hanc proximè accedit, vinum
molle & album. Deambulationibus quoq; matutinis
multis vtatur, à cœna verò exurgat, vt ne cibi quidem
à deambulationibus post cœnam resiccentur, corpus
autem à matutinis euacuetur. A qua tepida autem cir-
cumaffusa potiùs perfundatur, quàm vngatur. Cõfert
etiã æstate interdiu somno vti breuiore quàm multo,
vti ne corpus ab anni tempore resiccetur. Cõmodum
etiam est vere, fotibus antea præparatos, potionibus
ex veratro purgare, deinde sensim ad victus ratio-
nem adducere, neq; hunc ieiunum negotia obire o-
portet. Et hac sanè cura eiusmodi animus prudentis-
simus euaserit. Prudentis igitur & imprudẽtis animi,
hæc contemperatio causa est, velut à me scriptum est,
victus tamen ratione melior & deterior fieri potest.

Ignis autem incursibus superantibus, fortè aquæ aliquid addi non potest, vt neq; aqua in contemperatione superante, ignis augeri. Ex his verò prudentiores & imprudẽtiores animi efficiuntur. At verò istorum nulla ampliùs contemperatio, cuiusmodi est ad iracundiam præceps, lentus, dolosus, simplex, infensus, beneuolus. Horum omnium meatuum natura, per quos animus fertur, causa est. Cuiusmodi enim sunt vasa per quæ secedit, & ad quæ occurrit, & quibuscunque commiscetur, eiusmodi homines sentiunt. Ideoque ista victus ratione transmoueri possunt, cùm fieri non possit, vt naturã occultam vlla ratione transformes. Eadem verò ratione, & vocis, quæcunque tandem fuerit, spiritus meatus causa sunt. Per quos enim aër mouetur, & ad quoscunque incurrit, talem esse vocem necesse est. Et hæc quidem deteriora & meliora effici possunt, quòd læuiores & asperiores spiritus meatus reddere liceat, illud verò victus ratione permutare non possis.

δρόμοισι ὑπὸ πυρὸς ὀλιγοκρατέοντος, ἢν ὕδατι προσπίπτῃ, ἐς ἀδυναμίην αὐξήσεως, καὶ ἢν ὕδατος ὀλιγοκρατέοντος, ἐν τῇ συγκρήσῃ ὁ πῦρ αὐξήσῃ. ἐκ τούτων ἡ φρονιμώτερα καὶ ἀφρονέστερα γίνονται. τῶν δὲ τοιούτων οὐκ ἔστιν ἡ σύγκρησις ἐπὶ ὀξύθυμος, ῥάθυμος· δόλιος, ἁπλοῦς· δυσμενής, εὔνους. τῶν τοιούτων ἁπάντων ἡ φύσις τῶν πόρων οἱ ὧν ἡ ψυχὴ πορεύεται, αὐτίη ἐστί· οἱ οἰκείων καὶ ἀγχοτάτω ἀποχωροῦσι, καὶ προσίασι οἰκεῖά τινα προσαπαντῶντα, καὶ ὁμίλοισι τοῖσι καὶ αὐτοῖσι τοιαῦτα φρονέουσι. [81] Ἀφ' τοῦ τοῦτο δυνατὸν τὰ τοιαῦτα οὐκ διαίτῃς μεταβιβάσαι. φύσιν γὰρ μεταπλάσαι ἀφανέα οὐκ οἷόν τε. ὡσαύτως δὲ καὶ φωνῆς οἰκείης τῆς αὐτῆς εἰ ἦν, οἱ πόροι αὐτοῖσι οἱ τοῦ πνεύματος, οἱ οἰκείων καὶ ἀν' τινων κινέοντο ὁ ἀὴρ, καὶ προσίασι οἰκείοις τινὰς προσαπαντῶν, τοιαύτην ἀνάγκη τὴν φωνὴν εἶναι. καὶ τοῦτα μὲν δυνατὸν καὶ χείρω καὶ βελτίω ποιέειν, ἢν δὲ [83] λεπτοτέροις καὶ βραχυτέροις τοῖς πόροις ἢν πνεύματι δυνατὸν ποιῆσαι, κείνο δὲ ἀδύνατον οὐκ διαίτῃς ἀλλοιῶσαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE, LIB. II.

AT verò singulatum regionum situm & naturam sic dignoscas. In vniuersum quidẽ res ita se habet. Quæ ad meridiem sita, ea quæ ad septentriones spectat calidior & siccior, quòd ad solem magis accedat. In his autem regionibus, homines & quæ è terra producuntur, sicciora, calidiora, & validiora esse necesse est, quàm quæ in contrariis, velut Libyca gens si cum Pontica conferatur, & quæ vtrisque vicina sunt. Per se autẽ si regiones spectes, ad hunc habent se modum. Alta loca & squalentia, quæque ad meridiem spectant, campestribus æqualiter sitis sunt sicciora, quòd pauciores humiditates contineant. Illa siquidem aquam pluuiam non retinent, hæc contrà. Lacustria verò & palustria humectant & calefaciũt. Calefaciunt quidem, quoniam caua sunt, vndique circundata, & ventis minimè perflata. Humectant verò, quòd è terra producuntur, & quibus homines alunturque, humidiora sunt, & spiritus, quẽ attrahimus, propter aquam non motam crassior est. Caua verò & minimè aquosa, siccant & calefaciunt. Calefaciunt quidem quòd caua sint & vndique circundata. Siccant verò, cùm propter alimenti siccitatem, tũ quòd spiritus quem attrahimus, cùm siccus existat, attractato ad sui nutritionem è corpore humido, non habet humorem, quo suo occursu nutriatur. At quibus in locis montes ad austrum vergũt, in his austri squalidi & morbosi spirant. Quibus verò ad aquilones montes vergunt, in his aquilones perturbationes & morbos pariunt. Vbi autem ob aquilonis caua loca vrbibus adhærent, ab æstiuis ventis calidus & morbosus hic locus est, quoniam neque spirans boreas

Χ' Ωείων ὑπὸ θέσιν καὶ φύσιν ἑκάστων, ὧδε χρὴ ἀφανώσκειν. κ' πάντος μὲν εἰπεῖν, ὧδε ἔχει. ἡ πρὸς μεσημβρίαν κειμένη, θερμοτέρη καὶ ξηροτέρη τῆς πρὸς τὰς ἄρκτους κειμένης, διότι ἐγγυτέρω τοῦ ἡλίου ἐστίν. ἐν δὲ τούτοισι τῆσι χώρησιν ἀνάγκη καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, ξηροτέρα καὶ θερμοτέρα καὶ ἰσχυροτέρα εἶναι, ἢ ἐν τῇ πρὸς ἀντίπασιν· ὅκου ὁ λιβυκὸν ἔθνος πρὸς τὸ ποντικόν, καὶ τὰ ἔγκλιτα ἑκατέρων. αὐτὰ δὲ καθ' ἑαυτὰς αἱ χῶραι, ὧδε ἔχουσι. τὰ ὑψηλὰ καὶ αὐχμηρὰ καὶ πρὸς μεσημβρίαν κείμενα, ξηροτέρα τῶν πεδίων τῶν ὁμοίως κειμένων, διότι ἐλάσσους ἰκμάδας ἔχει. τὰ μὲν γὰρ, οὐκ ἔχει φάσιν τοῦ ὁμβρείου ὕδατος, τὰ δὲ ἔχει. τὰ δὲ λιμναῖα καὶ ἑλώδεα, ὑγραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, διότι κοῖλα καὶ περιεχόμενα, καὶ οὐ ἀναπνέεται· ὑγραίνει δὲ, διότι τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, ὑγρότερα, οἷσιν οὐκ τρέφονται ἄνθρωποι. τό, τε πνεῦμα ὃ ἀναφέρομεν, παχύτερον ἀφ' οὗ ὕδωρ ὃ ἀπὸ τῆς ἀκινησίης. τὰ δὲ κοῖλα καὶ μὴ ἔνυδρα, ξηραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, ὅτι κοῖλα καὶ περιέχεται· ξηραίνει δὲ, ἀφ' τε τῆς τροφῆς τῶν ξηροτάτων, καὶ διότι ὁ πνεῦμα ὃ ἀναπνέομεν ξηρὸν ἐόν, ἕλκει οὐκ τῶν σωμάτων τὸ ὑγρὸν, ἐς τροφὴν ἑωυτοῦ, οὐκ ἔχον πρὸς ὅ, τι ἂν ὑγρὸν προσαπάντησον τρέφηται. ὅκου δὲ τοῖσι χωρίοισιν ὄρη προσκέεται πρὸς νότου, ἐν τούτοισιν αὐχμώδεες οἱ νότοι καὶ νοσεροὶ προσπνέουσιν. ὅκου δὲ βορέαθεν ὄρη προσκέηται, ἐν τούτοισιν οἱ βόρεαι πυρέσσουσι καὶ νόσους ποιέουσιν. ὅκου δὲ βορέαθεν κοῖλα χωρία τοῖσιν ἄστεσι προσκέεται, πρὸς τῶν θερινῶν πνευμάτων, θερμὸν καὶ νοσερὸν τοῦτο τὸ χωρίον· διότι οὔτε βορέας ἀφ'

πνέων καθαρὸν τὸ ἐπαγωγὸν τοῦ πνεύματος παρέχει, οὔτε ἐκ τῶν τῶν θερινῶν πνευμάτων ἀφαυαίνει. τῶν δὲ νήσων, αἱ μὲν ἐγγὺς ἠπείρου, δυσαμερώτεραι εἰσιν. αἱ δὲ πόντιαι, ὀλιγόνεφέστεραι τὴν ἀμίχλην. διότι αἱ χιόνες καὶ πάγοι, ἐν μὲν τῇσιν ἠπείροισιν ἔχουσι φάσιν, καὶ τὰ πνεύματα ψυχρὰ πέμπουσιν ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους. τὰ δὲ πελάγια, οὐκ ἔχει φάσιν ἐν ἀμίχλῃ. περὶ δὲ πνεύματος ἑκάστου τινὰ φύσιν ἔχει καὶ δύναμιν ἕκαστα, ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. φύσιν μὲν ἔχει τὰ πνεύματα πάντα, ὑγραίνειν καὶ ψύχειν τὰς τε σώματα τῶν ζώων, καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, ἀφ' τάδε. ἀνάγκη ἐστὶ τὰ πνεύματα ζώοντα πάντα πνέειν, ἀπὸ χιόνος, καὶ κρυστάλλου, καὶ πάγων ἰσχυρῶν, καὶ πολαμῶν, καὶ λιμνέων, καὶ γῆς ὑγραινθείσης, καὶ ψυχροτάτου. καὶ τὰ μὲν ἰσχυρότερα τῶν πνευμάτων, ἀπὸ μείζονων καὶ ἰσχυροτέρων. τὰ δὲ ἀσθενέστερα, ἀπὸ μείζονων καὶ ἀσθενεστέρων. ὡς τῶν γὰρ καὶ τοῖσι ζώοισι πνεῦμα ἔνεστιν, ὅπως καὶ τοῖσιν ἀνθρώποισι πᾶσι. τοῖσι μὲν ἔλαχιστον πνεῦμα· τοῖσι δὲ, πλεῖστον μέγεθος. φύσιν μὲν οὖν ἔχει ψύχειν καὶ ὑγραίνειν τὰ πνεύματα πάντα. ἀφ' ἧσιν δὲ χωρείων καὶ τόπων, δι' ὧν τὰ πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἑκάστας, ἀφ' ὁποίας τῆς ἄλλης· ψυχρότερα, θερμότερα, ὑγρότερα, ξηρότερα, νοσερώτερα, ὑγιεινότερα. τὸ δὲ αἰτίου ἑκάστων, ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁ μὲν βορέας, ψυχρὸς πνεῖ καὶ ὑγρὸς, ὅτι ὁρμᾶται ἀπὸ τοιούτων χωρείων, πορεύεταί τε ἀφ' τοῦ τοιούτου τόπου, ὡς λίαν ὁ ἥλιος οὐ ἕρπει, οὐδὲ ἀποξηραίνων τὸν ἀέρα, οὐκ πιεῖ τὴν ἰκμάδα. ὡς δὲ καὶ τῶν δῆλον ὅτι τὸν οἶκον μόνον, τὸν ἑωυτοῦ δύναμιν ἔχων, ὅκου μὴ ἀφ' τοῦ ἐστιν ἡ χώρης ἀφαιρεῖ. καὶ τοῖσι μὲν οἰκέοισιν ἔλκει, ψυχρότατος. τοῖσι δὲ προσωτάτω, ἥκιστα. ὁ δὲ νότος, πνεῖ μὲν ἀπὸ τῶν ὁμοίων τοῦ φύσιν, ἢ βορέας. ἀπὸ γὰρ τοῦ νοτίου πόλου πνέων, ἀπὸ χιόνος πυλλῆς, καὶ κρυστάλλου, καὶ πάγων ἰσχυρῶν ὁρμώμενος, τοῖσι μὲν οἰκεῖοι πλησίον αὐτῷ οἰκοῦσιν, ἀνάγκη τοῖον πνεῖν. ἐκείνοι δὲ ἡμῖν ὁ βορέας. διότι δὲ πᾶσα χώρη, οὐκ ἔστι ὅμοιος πρὸς τὴν. ἀφ' τοῦ ἐφόδων τοῦ ἡλίου καὶ διότι τὸν μεσημβρινὸν πνέων, ἐκπίνει ὃ ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. ἀποξηραινόμενος γὰρ, ἀφαιρεῖται. διὰ ἀνάγκη θερμὸν αὐτὸν καὶ ξηρὸν ἐνθάδε πρὸς γίνεται. ἐν μὲν οὖν τοῖσιν ἔγκλιτα χωρίοισιν, ἀνάγκη τοιαύτην δύναμιν ἀποδιδόναι θερμὸν καὶ ξηρὸν, καὶ ποιεῖ τοῦτο ἐν τῇ λιβύῃ. πότε φυόμενα ἐξαναιρεῖ), καὶ τοὺς ἀνθρώπους λαυθάνει ἀποξηραίνων. ὅτε γὰρ οὐκ ἔχων, ὅτε ἐκ θαλάσσης ἰκμάδα λαβεῖν, ὅτε ἐκ πολαμῶν, καὶ ἐκ τῶν ζώων καὶ τῶν φυομένων, ἐκπίνει ὃ ὑγρόν. ὁκόταν δὲ ὁ πέλαγος φραγῶσιν, ἅτε θερμὸς ὢν καὶ ἐρᾷ, πυλλῆς ὑγρασίης ἐμπίπλησι τὸν χῶρον ἐμπίπλων. ἀνάγκη δὲ τὸν νότον, θερμόν τε καὶ ὑγρὸν εἶναι), ὅκου μὴ τῶν χωρίων αἱ θέσιες αἴτιαι εἰσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἀνέμων πνευμάτων αἱ δυνάμεις ἔχουσιν. κατὰ δὲ χώρας ἑκάστας, τὰ πνεύματα ὧδε ἔχει. τὰ μὲν ἐκ θαλάσσης πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἐμπίπτοντα, ξηροτέρα πως ἐστί. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ πάγων, καὶ λιμνέων, καὶ πολαμῶν, ἀπόντα ὑγραίνει καὶ ψύχει, καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. καὶ ὑγιεῖν τοῖς σώμασι παρέχει ὀλίγα μὴ ἀφελόμενον ψυχροτάτου. τοῦτα δὲ βλέπε, διότι μεγάλας τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖσι σώμασι ἐμποιεῖ θερμῷ καὶ ψυχρῷ. τοῦτα δὲ πάσχουσιν ὅσοι ἐν χωρίοις οἰκέουσιν ἑλώδεσι καὶ θερμοῖς, ἐγγὺς πολαμῶν ἰσχυρῶν. τὰ δὲ ἄνω τῶν πνευμάτων ὁκόσα πνεῖ ἀπὸ τῶν προσφρηνῶν, ὠφελεῖ, τὸν λεπτὸν καθαρὸν καὶ εἰλικρινὲα παρέχει, καὶ τὴν ψυχὴν θερμῶν, ἰκμάδα διδόναι.

purum spiritum inuehit, neq; ab æstiuis ventis perfrigeratur. Quæ autem insulę continenti sunt vicinæ, eæ rigidiores habent hyemes, marinæ verò, tepidiores, propterea quòd niues & glacies in continenti perdurant. At verò ventorum quam quisq; naturam aut facultatem habeat, ad hunc modum dignoscas. Omnes quidem venti, tum animalium corpora, tum ea, quæ è terra producuntur, suapte natura ideo humectant & refrigerant, quòd ventos omnes à niue, à glacie, à vehementi gelu, à fluminib. & stagnis, & terra humecta & perfrigerata spirare necesse est, & validiores quidẽ ventos a maioribus & validioribus, debiliores verò à minorib. & debilioribus. Non secus enim ac in omnibus animãtibus spiritus inest, ita in cæteris omnibus, quibusdam minor, quibusdã verò maior pro eorum magnitudine adest. Venti igitur omnes naturâ quidẽ refrigerant & humectant. Verùm ex regionum & locorum situ, per quæ ad regiones quasq; obueniũt, inter se differunt, & frigidiores, calidiores, humidiores, sicciores, morbosiores & salubriores existunt. Quorum singulorum causa ad hunc modum cognoscẽda est. Boreas quidem frigidus & humidus spirat, quia ab eiusmodi locis fertur, & ad loca permeat, ad quæ sol nõ peruadit, neq; aëre exiccato humorem ebibit. Ideoq; ad terram habitatam sua facultate pollẽs peruenit, vbi ex regionis situ non corrumpitur, & hic proximis quidem incolis frigidissimus est, remotissimis verò minimè. At auster à locis naturâ aquiloni similibus spirat. Cùm enim ab australi axe spiret, & à niue multa, glacieq; & gelu valido prodeat, his quidẽ, qui illic prope habitãt, talis spiret, qualis nobis boreas necesse est. Neq; tamen ad totam regionem adhuc similis accedit. Nam cùm per solis accessus in meridiem spirat, exhausta à sole eius humiditate, resiccatus rarescit, ideoq; calidum & siccum ad nos peruenire necesse est. Proindeque vicinis regionibus eãdem vim calidam & siccam ex necessitate impertit Quod & in Libya facit, cùm quæ è terra nascuntur, exarescant, & homines latenter exiccet. Nam cùm neq; è mari, neq; è fluuio humorem accipere queat, ex animantibus & plantis humidum exugit. At vbi mare transierit, cùm calidus & rarus existat, multa humiditate regionem ad quam occurrit, implet, atque adeò austrum calidum & humidum esse necesse est, nisi regionum situs in causa extiterit. Ad eundem verò modum reliquorum etiam ventorum facultates se habent. Ad singulas autem regiones hoc modo venti se habent. Qui quidem venti ex maris regionibus obueniunt, ij siccio res ferè existũt. Qui verò è niue, aut glacie, aut stagnis, aut fluminibus, ij omnes, tum sata, tum animantia humectant & refrigerant, & corporibus sanitatem præstant, qui frigore modum non excedunt. Hi enim quòd magnas in corporibus caloris & frigoris mutationes faciunt, noxij sunt. Quod sanè iis contingit, qui loca palustria & calida, iuxta magna flumina incolunt. At reliqui venti, qui ex prædictis spirant, vtiles sunt, tum quòd aërem purum & sincerum præbent, tum etiam animi calori humiditatem suggerũt.

Qui autem venti è terra obueniunt, eos cùm à sole & terra reficcentur, ficciores esse necesse est. Nam cùm non habeant vnde alimentum trahant, à viuentibus humorem exugunt, fataq; & animantia omnia lædũt. Et qui quidem relictis montibus ad vrbes perueniũt, nõ solùm siccant, verumetiam spiritum quem attrahimus, turbant, & humana corpora morbis obnoxia reddunt. Horum igitur cuiusq; natura & facultas ad hunc modum cognoscenda est. Quanam autem ratione ad singula se accommodare oporteat, procedẽte oratione aperiam. At verò cibi & potionis cuiusq; vim, tum eam quam habet à natura, tum eam, quæ ab arte proficiscitur, ita cognoscere oportet. Qui igitur in vniuersum, vel de dulcium, vel pinguium, vel salsorum, vel alterius cuiusdã eiusmodi facultate dicere conati sunt, ij non rectè sentiunt. Neq; enim eandem vim habent, nec dulcia inter se, neq; amara, neq; aliorum eiusmodi quicquam. Horum enim multa & aluum deiiciunt, & sistũt, & siccant, & humectant. Eodem modo in reliquis omnibus, quædam adstringunt, & per aluum secedunt, & vrinas mouent. Sunt quæ horum neutrum faciunt. Ad hunc modum & ex calefacientibus, ac reliquis omnibus, alia aliam habent facultatem. Cùm igitur omnia qualiánam sint, declarari non possint, quam quæq; vim habeant, aperiam. Hordeum naturâ quidem frigidum & siccum. Inest & quiddam quod purget, ex palearum succo. Cuius rei hoc est indicium, quòd si hordeum cortice detracto minimè purgatũ coquere velis, vehementer purgat is succus. Quòd si corticem detraxeris, refrigerabit magis, aluumq; sistet. Vbi verò tostum fuerit, humor qui purgat igne decedit, frigiditas autem & siccitas remanet. Quòd si refrigeratione & siccitate opus sit, idipsum in pollinem redactum efficiet. Maza cuiusuis generis sic vtimur, eamq; hæc habet facultatem. Farinæ confusaneæ minùs quidem nutriũt, magis autem aluum deiiciunt. Puræ verò plus nutriunt, minùs autem per aluum secedunt. Maza iampridem subacta, conspersa, minimè intrita, leuis est, aluũ mouet, & refrigerat. Refrigerat quidem, quia frigida madefacta est, aluũ verò mouet, quia citò coquitur. Leuis est, quòd multum alimenti cum flatu foras excernitur. Cùm enim alimenti viæ angustiores sint, aliud quod superadditur, non recipiunt, & pars quidem cum spiritu attenuata foras excernitur, pars verò, quæ intus remanet, flatum inducit, partimq; per superiora eructatur, partim etiã per inferiora demittitur. Multum itaq; alimentum è corpore expirat. Quòd si mazam statim vt subacta est, exhibere velis, ea siccandi vim habet, quòd nimirũ farina cùm sicca existat, atq; ita aqua irrigata, in ventriculum calida incidat, humorem ex ipso trahit. Calidum siquidem frigidum, & frigidum calidum trahere solet. Ventriculi autem humore consumpto, vt reficcetur necesse est. Aqua verò quæ simul mazã subiit, inducta, refrigerat. Quæ igitur in alui profluuij, aut alterius eiusmodi caliditatis profusione, siccare aut refrigerare oportet, hæc maza efficiet. At sicca, intrita, exiccat quidem, non æquè tamen, propterea quod vehementer condensata est, alimentum verò plurimum corpori impertit,

ὁκόσα δὲ τῶν πνευμάτων καὶ γῆς καὶ ὕδατος, ξηρότερα ἀναγκαῖον ἐστί, ἀπό τε τοῦ ἡλίου ἀποξηραινόμενα, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς. οὐκ ἔχοντα ὑγρὸν ἐφελκόμενα παντοῖα, τὰ πνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν ζώντων ἕλκουσι τὸ ὑγρόν, βλάπτει καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα πάντα. καὶ ὁκόσα ὄρεα καταλιπόντες τὰς πόλιας, οὐ μόνον ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ παρέχει τὸ πνεῦμα, ὃ ἀναπνέομεν. καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ὁκοῖόν τι ἐμποιεῖ. φύσιν μὲν οὖν καὶ δύναμιν ἑκάστων, οὕτω χρὴ γινώσκειν. ὅκως ὑγρὴ χρὴ τὸν ἑκάστου παρεσκευάζεσθαι, τοιούτῳ τῷ λόγῳ δηλώσω. Σιτίων δὲ καὶ ποτῶν δύναμιν ἑκάστων, καὶ τὴν κατὰ φύσιν, καὶ τὴν ἀπὸ τέχνης, ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁκόσοι μὲν οὖν κατὰ πάντος ἐπεχείρησαν εἰπεῖν, ἢ περὶ τῶν γλυκέων, ἢ λιπαρῶν, ἢ ἁλικῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων τὴν δύναμιν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκουσιν. οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσιν, οὔτε τὰ γλυκέα ἀλλήλοισιν, οὔτε τὰ πικρὰ, οὔτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. πολλὰ γὰρ τῶν τοιούτων, ἃ καὶ ἀφαιρεῖ, καὶ ἴσχει, καὶ ξηραίνει· καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἔστι δὲ ὅσα τύφει καὶ ἀφαιρεῖται καὶ οὐρεῖται. τὰ γὰρ οὐθὲν ἕτερα τούτων. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν θερμαντικῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἀνάγκη ἄλλα δύναμιν ἔχειν. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων, οὐχ οἷόντε δηλωθῆναι, ὁκοῖα τινά ἐστι. κεφ' ἕκαστα γὰρ καὶ τίνα δύναμιν ἔχει, διδάξω. Κριθαὶ φύσει μὲν, ψυχρὸν καὶ ξηρόν. ἔνεστι δὲ καὶ καθαρτικόν τι, ἀπὸ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀχύρου. τεκμήριον γὰρ, εἰ μὲν θέλεις κριθὰς ἀπίστους ἑψῆσαι, καθαιρεῖ ὁ χυλὸς, ἰσχυρῶς· εἰ δὲ πιστοτέρους, ψύξει μᾶλλον καὶ συστήσει. ὁκόταν δὲ πυροῦται, τὸ μὲν ὑγρὸν καθαρὸν γίνεται, ἀπὸ τοῦ πυρὸς οἴχεται), [7] τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καταλείπει). ὁκόσα δὲ ἧσσον ψύχει καὶ ξηραίνει, [8] ἄλφιτα ἀφαιρήσεται ὧδε. Χρώμεθα μάζῃ παντοδαπῇ, δύναμιν ἔχει ἡ μάζα αὕτη, τοιήνδε. τὰ συγκεκριμένα ἄλευρα, τοῦ μὲν ἔχει ἐλάσσω· ἀφαιρεῖ δὲ, μᾶλλον. τὰ δὲ καθαρὰ, τοῦ μᾶλλον· ἧσσον δὲ ἀφαιρεῖ. μάζα παρεσκευασμένη, ῥαντὴ· ἄπειρος, κύφη· καὶ ἀφαιρεῖ, καὶ ψύχει. ψύχει μὲν, ὅτι ψυχρὸν ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο· ἀφαιρεῖ δὲ, ὅτι ταχέως πέπεται· κύφη δὲ, ὅτι πολλῆς τοῦ φῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. γενοπώτερον γὰρ αὐτὸ διέξοδον τοῦ φῆς οὖσαν, ἀναγκαῖον ἀποδοῦναι οὐ δέχεται). καὶ τὸ μὲν ἔξω τῷ πνεύματι λεπτυνόμενον, ἀποκρίνει) ἔξω· τὸ δὲ αὐτοῦ ἐμμένον, φύσαν ἐμποιεῖ. καὶ τὸ μὲν, αἴρει ἐρυγάνεται· τὸ δὲ, κάτω ἀποχωρεῖ. πολὺ οὖν τοῦ φῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποπνέεται. εὖ δὲ θέλῃς τὴν μάζαν διὰ τέως φυρήσας διδόναι, ἢ τοιαύτη ξηραινομένη. ἅτε γὰρ τὸ ἄλφιτον ξηρὸν ἐὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀφάβεσχον οὕτω γεγυμνασμένον ἐς πεσὸν ἐς τὴν κοιλίην, ἕλκει ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρὸν, [10] θερμὸν ἐόν. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν, ψυχρὸν ἕλκειν· τὸ δὲ ψυχρὸν, θερμόν. ἀναλισκομένου δὲ τοῦ ὑγροῦ οὐκ τῆς κοιλίης, ἀνάγκη ξηραίνεσθαι. [11] τοῦ δὲ ὕδατος, τοῦ συὶ τῇ μάζῃ ἐσελθόντος, ψύχει ἐπαγόμενον.

ὅσα οὖν δεῖ ξηρῆναι ἢ ψύξαι, [12] ἢ ἀφαιρεῖν χολῶδες, ἢ ἄλλο τινὶ θερμασίῃ τοιαύτῃ, μάζα ἀφαιρήσεται. [13] εὖ δὲ ξηρὴ τετάσθαι, ξηραίνει μὲν οὐχ ὁμοίως, ἀφαιρεῖ δὲ πεπλήσθαι ἰσχυρῶς. τοῦφῆ δὲ, τῷ σώματι πλείστῳ διδοῦσι,

[14] ἅτε

[14] ἅτε δὲ ἡ ἡσυχῇ τὴν κοιλίην διέρχεται, τοῦφῆν αἰ ὁδοὶ. ἀναχωρεῖ μὲν οὖν, βραδέως· φύσει δὲ, οὐκ ἐμποιεῖ, οὐδὲ ἐρυγάνει). ἡ δὲ τραφυρηθεῖσα τραπὴ, βέφει μὲν ἧσσον· ἀναχωρεῖ δὲ, καὶ ἐμποιεῖ μᾶλλον φύσει. [15] κυκεὼν δὲ μόνον, ἐφ' ὕδατι μὲν, ψύχει καὶ βέφει· ἐπ' οἴνῳ δὲ, θερμαίνει, καὶ βέφει, καὶ ἴσχει· ὅτι μέλιτι δὲ, θερμαίνει μὲν ἧσσον, καὶ βέφει· ἀναχωρεῖ δὲ μᾶλλον, εὖ μὴ ἄκρητον ἢ ὁ μέλι· εὖ δὲ μὴ, οὐ ἀναχωρεῖ, ἀλλ' ἴσχει. ὅτι δὲ γάλακτος, τοῦφιμοι μὲν πάντες, πλεῖστα δὲ καὶ ὁ μὲν οἴνος, ἴσχει· ὁ δὲ αἴγειος μᾶλλον ἀναχωρεῖ· ὁ βόειον, ἧσσον· ὁ δὲ ἵππειον καὶ ὁ ὄνειον, μᾶλλον ἀναχωρεῖ. πυροὶ, ἰσχυρότεροι κριθῶν καὶ τοῦφιμώτεροι. ἀναχωρέουσι δὲ ἧσσον, καὶ αὖθις καὶ ὁ χυλός. ἄρτος δὲ ὁ μὲν συγκομισθεὶς ξηραίνει καὶ ἀναχωρεῖ. ὁ δὲ καταφθὰς, βέφει μὲν μᾶλλον. ἀναχωρεῖ δὲ ἧσσον. αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων ὁ μὲν ζυμίτης, κοῦφος καὶ ἀναχωρεῖ. καὶ κοῦφος μὲν ἐστιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ ζύμης τοῦ ὀξέος, ὃ ὑγρὸν ἐστι σαυτὸν ἀλῶ), ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦφη. ἀναχωρεῖ δὲ, ὅτι ταχέως πέπεται). ὁ δὲ ἄζυμος, ἀναχωρεῖ μὲν ἧσσον, βέφει δὲ μᾶλλον. ὁ δὲ τῷ χυλῷ πεφυρημένος, κοῦφότερος, καὶ βέφει ἰσχυρῶς, καὶ ἀναχωρεῖ. βέφει μὲν, ὅτι καθαρός· κοῦφος δὲ ἐστιν, ὅτι τῷ κοῦφοτάτῳ πεφύρηται καὶ ἐζύμωται ἀπὸ τούτου καὶ πεφύρωται. ἀναχωρεῖ δὲ, ὅτι τῷ γλυκεῖ καὶ ἀναχωρηλικῷ τοῦ πυρὸς συμμέμικται). αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων οἱ μέγιστοι, τοῦφιμώτατοι. δεῖται ἥκιστα ἀνακάμπτοντα ἀπὸ τοῦ πυρὸς, τοῦ ὑγροῦ. [16] καὶ οἱ ἱππίτιν ἄρτοι, τοῦφιμώτεροι τῶν ἑφθῶν καὶ ὀβελιάων, δεῖται ἧσσον ἀνακάμπτοντα ἀπὸ τοῦ πυρὸς. οἱ δὲ κλιβανῖται καὶ οἱ ἐγκρυφίαι, ξηρότατοι. οἱ μὲν, ἀφαιρεῖ τὴν ἀποδόν· οἱ δὲ, ἀφαιρεῖ τὸ ὑγρότερον, οὐκ πινόμενοι τοῦ ὑγροῦ· οἱ δὲ σεμιδαλῖται, ἰσχυρότατοι πάντων τούτων. ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ οἱ ἐκ τοῦ χονδρου, καὶ τοῦφιμοι στόδορα, [17] πλεῖστα δὲ ἀφαιρεῖ ὁμοίως. ἄλιπτον καθαρὸν πινόμενον ἐν ὕδατι, ψύχει. [18] καὶ πλύμα σαπὸς ὅτι πυρεῖ. πιτύρων χυμὸς ἑφθὸς, κοῦφος ἀφαιρεῖ. τὰ δὲ ἐν γάλακτι διδόμενα ἄλικα, ἀφαιρεῖ μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὕδατι, ἀφὰ τοὺς ὀρρούς. καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀφαιρηλικῇ. ὁκόσα δὲ ἐξ μέλιτι καὶ ἐλαίῳ ἕψηται ἢ ὀπῆται ἐξ ἀλήτων, πάντα καυσώδεα, καὶ ἐρευγμώδεα. ἐρευγμώδεα μὲν, ὅτι τοῦφιμα ἐόντα, καὶ ἀφαιρηλικά ἐστι. καυσώδεα δὲ, ἀπὸ τῆς λιπαρῆς ἐόντα καὶ γλυκέα, [19] καὶ ξύμφορα ἀλλήλοις, καὶ τῆς αὐτῆς καθεψήσεος δεόμενα ἐν τῷ αὐτῷ ἐστι. σεμίδαλις καὶ χόνδρος ἑφθὸς, ἰσχυρὰ καὶ τοῦφιμα, καὶ μάλιστα ἀναχωρεῖ. ἡ πύρνις, κοιλοφοτέρα πυρῶν, [20] καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γλυκύτερα ὁμοίως, ἐν τῷ πυρῶν, καὶ ἀναχωρηλικὰ μᾶλλον. ὁ βέγμος, ὑγραίνει καὶ ψύχει ἐαθιόμενος, καὶ ῥόφημα γλυκύτερος. τὰ πρεσφατα ἄλφιτα καὶ ἄλιπτα, ξηρότερα τῶν παλαιῶν, ὅτι ἐκλύουν τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἐργασίης εἰσί. παλαιότερα δὲ, ὁ μὲν θερμὸν ἀκμάζει. ὁ δὲ ψυχρὸν ἐπάγει). ἄρτοι θερμοὶ μὲν ξηραίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἧσσον. ἰσχασίαι δέ τινα παρέχουσιν. κύαμοι, τοῦφιμόν τι, καὶ φατνῶν, καὶ φυσώδες. φυσώδες μὲν, ὅτι οὐ δέχονται οἱ πόροι τὴν τοῦφῆν ἄλλην ὅτι τάσσαν· φάσιμον δὲ, ὅτι ἄλλο ἐκ τῆς ἀποσάθμου τῆς τοῦφῆς. οἱ πιστοὶ, φυσῶσι μὲν ἧσσον· ἀναχωρέουσι δὲ, μᾶλλον. [21] ὠχροὶ δὲ καὶ δολιχοὶ, ἀναχωρηλικώτεροι τούτων. ἧσσον δὲ, φυσώδεα· τοῦφιμα δὲ.

cùm nimirum sensim eliquatæ alimentum viæ excipiant. Per aluum igitur modo demittitur, flatũ tamen minimè excitat, neq; ructus adfert. Quæ autem iampridem subacta & intrita est, nutrit quidẽ minùs, sed aluũ magis mouet & inflat. Cyceon solus aqua temperatus, refrigerat, & nutrit, cum vino autem calefacit & sistit. Cum melle, minùs quidem calefacit & nutrit, magis verò aluum subducit, si mel sincerum non fuerit, alioqui aluum nõ ciet, sed sistit. Cum lacte autem, omnes benè quidem nutriunt. veruntamen ouillum aluum sistit, caprinum verò magis aluum subducit, bubũlum minùs, equinum & asininum per aluum magis demittitur. Triticum hordeo quidem est valentius & magis nutrit, minùs autem aluum subducit, tum ipsum, tũ succus. Panis ex farina integra nec excussa, siccat & aluũ subducit. Purus verò, plus quidem nutrit, minùs verò aluum deiicit. Ex panibus autem, fermentatus quidem leuis est, & per aluum secedit. Ac leuis quidem est, quoniam fermenti acore humidum consumptum est, quod in alimentum transit. Secedit autem, quia citò coquitur. At non fermentatus, minùs quidem aluum deiicit, plus verò nutrit. Ex succo autem subactus, leuior est, abunde nutrit, & per aluum demittitur. Nutrit quidem, quia purus. Leuis verò est, quòd leuissimo subactus sit, & ab eodem fermentatus & tostus. Per aluum autem secedit, quòd dulci & aluum subducenti tritici parti commixtus sit. Ex panibus item maximi plurimum habent alimenti, quòd humidum ab igne minimè exuratur. Et furnacei panes magis nutriũt, quàm qui in foro aut veru assati sunt, quòd minùs ab igne exurãtur. Testuacei verò & subcinericij, siccissimi, hi quidem propter cinerem, illi verò propter testum, humido exucto. Similaginei autem horum omnium validissimi sunt, multoq; magis qui ex alica parantur, & admodũ nutriunt, verùm non æquè subducũt. Farina pura ex aqua potata refrigerat, & lotura farinæ aqua maceratæ & subactæ igne cocta. Furfurum succus coctus, leuis, aluum subducit. At farinæ ex lacte exhibitæ, propter serum magis per aluũ secedunt, quàm quæ ex aqua, præcipueq; si cum aluũ deiicientibus misceantur. Quæ verò cum melle aut oleo incoquũtur aut assantur, omnes flatum & ructũ excitant. Ructum quidẽ, quòd cùm multum alimentum exhibeant, per aluum minimè secedunt. Æstum verò, quòd cùm pingues & dulces existant, & inter se conueniant, neq; eiusdem cocturæ indigeant, in eodem sunt. Similago & alica cocta, validũ & multum alimentum exhibent, nõ tamen per aluum secedunt. Tragus siue olyra, tritico leuior, & quæ ex ea cõficiuntur, his similiter quæ ex tritico parantur, magis tamen per aluũ secedunt. Auena in cibo & sorbitione sumpta, humectat & refrigerat. Recentes farinæ crassiores & tenuiores, vetustis ficciores, quòd igni & operationi viciniores existunt. Quæ vbi vetustæ sunt, calor expirat, frigiditas verò inducitur. Panes calidi quidem siccant, frigidi verò minùs, gracilitatẽ tamen quandã inferunt. Fabæ alimentũ quoddam aluum sistens & flatuosum exhibẽt. Flatuosum quidem, quoniam meatus aliud superingestum alimentum non excipiunt. Aluum autem sistens, quoniam totam alimenti fecem cõtinet. Pisa minùs quidem inflant, magis autem aluum deiiciunt. Eruilia & phaseoli his magis aluum deiiciunt, minùs inflant, & probè nutriunt.

Cicer album aluum & vrinam mouet, & nutrit. Nutrit quidem quod carnosum est, dulce per vrinã redditur, salsuginosum per aluum demittitur. Milij grana & farinæ siccant, & aluum sistunt, & cum ficubus vehementibus doloribus succurrũt. Milium autem coctum nutrit, minimè tamen per aluum secedit. Lentes æstuosæ sunt & turbant, & neq; aluum deiiciunt, neq; sistunt. Eruum aluum sistit & validum est, incrassat, explet, & bonum colorem homini conciliat. Lini semen in cibo sumptum, aluum sistit & aliquantulum refrigerat. Hormini semen eadem, quæ lini semen efficit. Lupini naturâ validi & calidi, præparatione tamen leuiores & frigidiores euadunt, & per aluum secedunt. Irio humectat & aluum deiicit. Cucumeris semen, vrinam magis quàm aluum mouet, implet autem & incrassat. Aluo quidem secedit propter exterius putamen, carne verò implet & incrassat. Lotum verò aluum minùs deiicit, incrassat autem & explet magis, humectat verò & vrit, quia pingue & oleosum. Cnicus aluum deiicit. Papauer sistit, idq; nigrum præstat magis, quod etiam album facit, potenter autem nutrit. Horum omnium succus magis, quàm caro aluum mouet. Hæc igitur in præparatione adhibenda cautio, vt in quibus siccare velis, in iis succo detracto carne vtaris, in quibus verò aluũ mouere, succo plurimo, & carne pauciore, ac bene succulenta. De animalibus autem, quæ in cibũ veniunt, sic sentiendum. Carnes bubulæ validæ sunt, & aluum sistunt, nec facilè in ventriculis concoquuntur, quoniam crassi & multi sanguinis est hoc animal. Et carnes ore sumptæ graues sunt, eædemq;, & sanguis & lac. Quorum autem animalium lac tenue est, & sanguis similiter, eorum quoque carnes consimiles existũt. Caprinæ carnes his leuiores sunt, & magis aluum deiiciunt. Suillę, his quidem magis corpus roborant, & abunde aluum deiiciunt, propterea quòd tenues, paucumq; sanguinem continentes venas hoc animal habet, multam verò carnem. Agninæ ouillis sunt leuiores, & hœdinæ caprinis, quia exangues magis & humidæ. Sicca enim & valida natura animantia, cùm quidem tenera sunt, per aluum secedunt, cùm verò adoleuerint, non item. Vitulinæ carnes ad bubulas eodem se habent modo. At porcellorum carnes suillis sunt grauiores. Hoc enim animal naturâ carnosum & exangue, quãdiu tenellum est superabundantem habet humiditatem. Cùm ergo superingestũ alimentum meatus non suscipiant, id quod remanet, ventrem calefacit & turbat. Carnes asininæ per aluum secedũt, sed pullorum præsertim, & equinæ sunt leuiores. Caninæ calefaciunt & siccant, roburq; inferunt, non tamen per aluum secedunt. Catullinæ verò humectant, & aluum deiiciunt. Syluestris suis caro siccat, robur affert, & aluum deiicit. Cerui siccat, & minùs aluum deiicit, magis autem vrinam prouocat. Leporina sicca est, & aluum moratur. Vrinam tamen quodammodo ciet. Vulpina humidior est. Erinaceorum terrestrium carnes vrinam prouocant, & humidiores sunt. At verò de volucribus sic se res habet. Omnia ferè volucrum genera quadrupedibus sicciora existunt. Nam quæ vesicam non habent, neq; vrinam reddunt, neq; saliuam fundunt, prorsus sicca sunt. Ventris enim caliditate, corporis humiditas in caloris alimentum absumitur, atq; iccirco neq; vrinam reddunt, neq; saliuam fundunt. Cui autem eiusmodi humiditates desunt, id ipsum siccare necesse est. Palumbis igitur caro siccissima, deinde colũbæ, tertio loco, perdicis & galli, ac turturis, anseris verò, maximè humida. Quæ autẽ semina legunt, prioribus sicciores sunt. Anatis verò carnes, & reliquarum auium quæ in paludibus aut aquis degunt, omnes humidæ existũt. Ex piscibus siccissimi quidem scorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thrissa. Leues verò, saxatiles ferè omnes, velut turdus, phycis, elephitis, gobio. Hi oẽs & prædicti, erronibus leuiores sunt. Cùm enim quiescant, raram & leuem carnem habent. Errones autem & vndas verberãtes, laboribus attriti, solidiorem carnem obtinent. Torpedines & squatinæ, ac rhombi, & eiusdemodi, leuiores sunt. Qui verò pisces cœnosis & aquosis locis cibum capiũt, velut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui id genus, grauiores existunt, quòd ab aqua & luto, & his quæ illic producũtur, nutriũtur, ex quibus etiam spiritus haustus hominem ledit & aggrauat. Fluuiatiles autem & lacustres, his etiam grauiores sunt. Polypi verò & sepiæ, atq; eiusmodi, neq; leues sunt, vt videntur, neq; aluum deiiciunt, iccircoq; si edantur, oculos grauant, illorum tamẽ ius aluum mouet. Conchylia verò, velut pinnæ, purpuræ, patellæ, buccinæ, ostrea, ea quidem sicca sunt, horum autem succi aluum mouent. Mytuli, pectines & telinæ, his magis per aluũ secedũt. Vtricæ & qui cartilagineĩ sunt generis, maximè humectant & aluum deiiciunt. Erinaciorum oua, & locustarum humor, musculi, vrsi, cancri, præsertim fluuiatiles. sed & marini, aluum mouent, & vrinam prouocant. Sale conditi siccant & attenuant, plæriq; etiam leniter aluum deiiciunt. Ex salitis siccissimi quidem marini, deinde fluuiatiles, palustres, maximè humidi. Inter sale conditos pisces, qui percæ nominantur, potenter siccant. Ex cicuratis autem animalibus, quæ in syluis & agris pascũtur, iis quę domi nutriuntur, sunt sicciora, quia laborando à Sole & frigore reficcantur, & sicciore spiritu nutriuntur. Fera etiam animalia mansuetis sicciora, & crudiuora, quæq; syluarum materia pascuntur, & quæ parum edunt, multum edentibus sicciora, quæq; fœno ad pastum vtuntur, iis quæ herbis, item quæ fructus edunt, iis quæ minimè fructibus victitant, quæq; parum bibunt, iis quæ multum, & quæ multo sanguine abundant, exanguibus & paucum sanguinem habentibus, & quæ in ætatis vigore sunt constituta, potiùs quàm admodum vetusta & ituuencula, & mascula quàm fœminea, & castráta quàm non castrata, nigra quàm alba, & hirsuta quàm nuda. His verò contraria, humidiora. Animalium autem ipsorum carnes validissimæ quidem, quæ optimè laborant, & sanguine abundant, & supra quas recumbunt. Leuissimæ verò, quæ minimè laborant, & in vmbra latent, & in intimis animalis partibus sitæ sunt. Exanguium autem validissimæ, cerebrum & medulla. Leuissimæ quæ sunt in ventre inferiore, musculi, pectines, pedes. Piscium siccissimæ sunt partes superiores, leuissimæ ventris inferioris, & capita humidiora, propter pinguedinẽ & cerebrum. Volucrũ oua validũ q.d, & nutriens, & inflans habent. Validum quidẽ, quoniã animalis generationẽ continent.

ἐρέβινθοι λευκοί. ἀφεχωρέουσι, καὶ οὐρέουσι, καὶ βέφουσι. βέφος μὲν, ὃ Σφακῶδες· οὐρέει γὰρ, καὶ βέφουσι. ἀφεχωρέει γὰρ, καὶ ἄλμυρον. κέγχρεων χόνδροι, [12] κυβέλια, ξηρὰ καὶ σάρκα [13] μετὰ σύκων ἰσχυρῶν τοῖσι πόνοισιν. αὐτοῖ δὲ οἱ κέγχροι ἐφθοὶ εὔφιμοι, οὐ μὲν τοι ἀφεχωρέουσιν. φακοὶ δὲ καυστώδεες [14] καὶ παρρηκλιοί· καὶ οὔτε ἀφεχωρέει, οὔθ' ἵζησιν. ὄρεβοι, σάσιμον καὶ ἰσχυρὸν, καὶ παχύ, καὶ πλῆσιν, καὶ εὐχροῆ ποιεῖ τὴν ἀνθρώπων. λίνου καρπὸς ἐδόμενος, σάσιμον· ἔχει δέ τι καὶ ψυκτικόν. ὁρμίνου καρπὸς, ὁμοίως τῷ σπέρματι τοῦ λίνου ἀφεχωρέουσι). θέρμοι, φύσει μὲν ἰσχυρὸν καὶ θερμόν. ἀφεῖ δὲ τὸν ἐρασίτην, καυφότερον καὶ ψυκτικώτερόν ἐστι, καὶ ἀφεχωρεῖ. ἐρύσιμον ὑγραίνει καὶ ἐκχωρεῖ. σικύου σπέρμα, ἐξουρέεται μᾶλλον, ἢ ἐκχωρεῖ. πλῆσιν δὲ καὶ παχύνει· ἀφεχωρεῖ μὲν, ἀφεῖ δὲ ἄχυρον τὸ ἔξω. πλῆσιν δὲ καὶ παχύνει δὲ, ἀφεῖ τὸν σάρκα. πεπλυμένον δὲ ἐκχωρεῖ μὲν, ἧσσον δὲ· παχύνει δὲ καὶ πλῆσιν μᾶλλον. [25] ὑγραίνει δὲ καὶ καίει· ἀφεῖ δὲ λίπαρον καὶ πῖον. κύκνος ἀφεχωρεῖ. μήκων, σάσιμον. μᾶλλον ἢ μέλανα μήκων, ἀπὸ καὶ ἡ λευκὴ· εὔφιμον δὲ καὶ ἰσχυρόν. τουτέων δὲ ἀποδύτων, οἱ χυμοὶ [26] τὸ σάρκος ἐκχωρηλικοί· [27] ἐκ δὲ ὧν ἐργασίη φυλάσσει, ὁκόσα μὲν βούλει ξηραίνειν, τοὺς χυμοὺς ἀφαιρεῦντα, τῇ σαρκὶ χρῆται. ὁκόσα δὲ ἐκχωρεῖν, ἢν μὲν χυμῶν, πλείονι. τῇ δὲ σαρκὶ, ἐλάσσονι, καὶ ἀνχμοτέρῃ. τοῖσι δὲ ζώων τῶν ἀγριοτέρων, ὧδε χρὴ γινώσκειν. βόσκα κρέα, ἰσχυρὰ καὶ σάσιμα, καὶ δύσπεπτα τοῖσι κοιλίοισι. ἐστὶ παχύαιμον, καὶ πυλύαιμόν ἐστι τοῦτο τὸ ζῶον. [28] καὶ τὰ κρέα βαρέα ἐς τὸ σῶμα· καὶ αὐτοὶ οἱ σάρκες· καὶ τὸ αἷμα· καὶ τὸ γάλα. ὁκόσων τὸ γάλα λεπτὸν, καὶ τὸ αἷμα ὅμοιον, καὶ οἱ σάρκες τοιαῦτα πλήσιοι. τὰ δὲ ἄλλα κρέα, καυφότερα τουτέων, καὶ ἐκχωρεῖ μᾶλλον. τὰ δὲ ὕδατα, ἰσχνὰ μὲν τὸ σῶμα τοῖσι ἐμποιεῖ μᾶλλον τουτέων. ἐκχωρεῖ δὲ ἰσχνῶς, ἐστὶ λεπτὰς τὰς φλέβας ἔχει καὶ ὀλιγαίμους· σάρκα δὲ πολλὴν. τὰ δὲ ἔρυθα, καυφότερα τῶν οἴων, καὶ τὰ ἐείφθα τῶν αἰγείων, ἐστὶ αὐαιμότερα καὶ ὑγρότερα. ξηρὰ δὲ καὶ ἰσχνὰ φύσει ὄντα τὰ ζῶα, ὁκόταν μὲν ἀπαλὰ ἦ, ἀφεχωρεῖ. ὁκόταν δὲ αὐξηθῇ, οὐχ ὁμοίως. καὶ τὰ μόχθα τῶν βοείων ὡσαύτως. τὰ δὲ χοίρεια τῶν συείων, βαρύτερα. φύσει γὰρ οὐ σάρκινον τὸ ζῶον, καὶ αἵαιμον, [29] ἐπὴν βολὴν ἐρασίης ἔχει τέως ἐὼν νέον ἢ. ὁκόταν οὖν πόρον μὴ δέχῃ) τὴν τροφὴν ὀπτῶσαν, ἐμμένον θερμαίνει καὶ πάσχει τὴν κοιλίην. τὰ δὲ ὄνεια, ἐκχωρεῖ. καὶ τῶν πόλλων ἐπὶ μᾶλλον. καὶ τὰ ἵππεια καυφότερα. κύνεια δὲ, θερμαίνει, καὶ ξηραίνει, καὶ ἰσχὺν ἐμποιεῖ. ἐν μέντοι ἀφεχωρεῖ· σκυλάκια δὲ ὑγραίνει καὶ ἀφεχωρεῖ. συὸς ἀγρίου, ξηραίνει καὶ ἰσχὺν παρέχει, καὶ ἐκχωρεῖ. ἐλάφου τὸ ξηραίνει· ἧσσον δὲ, ἐκχωρεῖ· ἐρεῖ) δὲ μᾶλλον. λαγῶα, ξηρὰ καὶ σάσιμα· ὄρνιθιν δὲ ἧσσα παρέχει. ἀγωπέκων τὸ [30] ὑπόστερα καὶ ἐλάνων χερσαίων, ὀρνιθικά. ὑγραίνει δὲ. τοῖσι δὲ ὀρνίθων, ὧδε ἔχει. ἐδέσματα πάντα τὰ ὀρνίθια, ξηρότερα ἢ τὰ τετράποδα. ὁκόσα γὰρ κύστιν οὐκ ἔχει, οὔτε ὀρεῖ, οὔτε σαλαχρεῖ, πάντως ξηρά. ἐκ γὰρ θερμότητα τὴν κοιλίης, ἀναλίσκει) οὐ δύναται οὐκ τῷ σώματος ἐς τὴν τοῦ φοῖνικος θερμῶν, ὥστε οὔτε οὐρέει, οὔτε σαλαχρεῖ.

χρεῖ. ὅπου οὖν μὴ ἔνεστι τοιαῦτα ὑγρασίαν, ξηραίνει ἀνάγκη. [31] ξηρόταλον μὲν οὖν κρέας, φάσκης. δεύτερον, τρυγόνος. τέταρτον, τρόχιλος, καὶ ἀλεκτρυόνος, καὶ πυγάνου· ὑγρότατον οὖν. χλωρός. ὅτι οὖν ἀπερμολογεῖ, ξηρότερα τῶν πρότερον. νήσσης οὖν καὶ τῶν ἄλλων, ὁκόσα ἐν ἕλεσι διατῆται, ἢ ἐν ὕδασι, πάντα ὑγρά. Τῶν δὲ ἰχθύων, ξηρότατοι μὲν οὗτοι, σκορπίος. δράκων. κολιώνυμος. κόκκυς. γλαῦκος. τρόκη. θρίσσα. χοῦροι οὖν οἱ τετράποδοι ἐρεβόντι πάντες. οἷοι κίχλη. φυκίς. ἐλεφίτις. κωβιός. οἱ τοιοῦτοι οὖν καὶ οἱ τετρόρηθέντες, καυφότεροι τῶν πλανήτων. ἅτε γὰρ ἀζεμίζοντες ὀλίγοι τοῖσι ἐρεμίοῖσι τοῖσι σάρκα καὶ καυφῖν ἔχουσιν. οἱ δὲ πλανῆται καὶ κυμαστοπλήγες τε, θρυμμένοι τῷ πόνῳ, τερεωτέρῳ τῷ σάρκα ἔχουσιν. νάρκη οὖν καὶ ῥίνη, καὶ ψῆσται, καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς ἐλαφρότερα. ὁκόσοι οὖν τῶν ἰχθύων ἐν τοῖσι πηλώδεσι καὶ ὑδρηλοῖσι χωρίοισι τὰς τροφὰς ἔχουσιν. οἷοι κέφαλοι. [32] κεστρῆοι. ἐγχέλυες. καὶ οἱ λοιποὶ τοιοῦτοι, βαρύτεροι, διότι ἐκ τοῦ ὕδατος, καὶ τὸ πηλοῦ, καὶ τὰ ἐν τούτοισι φυομένων, τὰς τροφὰς ἔχουσιν. ἀφότων καὶ τὸ πνεῦμα εἰσὶν ἐς τὸν ἄνθρωπον, βλακῶδες καὶ βαρύ. οἱ δὲ ποταμιοὶ καὶ λιμναῖοι, ἔτι βαρύτεροι τούτων. πολύποδες δὲ καὶ σηπίαι καὶ τὰ τοιαῦτα, οὔτε κυφὰ ὡς δοκεῖ ἐστὶν, οὔτε ἀφεχωρητικά, διὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς βαρύοισιν ἐκ διόρυγος, πλὴν οἱ ζωμοὶ τούτων, ἀφεχωρέουσι. τὰ δὲ κοχλιάρια οἷοι πίνακες. πορφύραι. λεπάδες. κηρίκες. ὄστρεα. αὐτὰ μὲν ξηρά. οἱ δὲ χυμοὶ τούτων, ἀφεχωρητικοί. μύες δὲ καὶ κτένες, καὶ τελίναι τούτων μᾶλλον ἀφεχωρέουσιν. αἱ δὲ κνίδαι μάλιστα καὶ τὰ σελάχεα, ὑγραίνει καὶ ἀφεχωρεῖ. τὸ δ' ἐκείνων τὰ ὠά, καὶ ὁ ὑγρὸν κεφάλου. μύες. καὶ ἄρκυοι. καρκῖνοι, μᾶλλον μὲν οἱ ποτάμιοι, αὐτὰρ καὶ οἱ θαλάσσιοι· ἀφεχωρεῖ, καὶ οὐρέεται. Οἱ τοῖχοι, ξηραίνουσι, καὶ ἰσχναίνουσι. τὰ δὲ πλείονα, καὶ ἀφεχωρεῖ ὅπῃ ἐπὶ κῶς. ξηρότατοι μὲν τὸ παίχων, οἱ θαλάσσιοι. δεύτεροι, οἱ ποτάμιοι. ὑγρότατοι δὲ, οἱ λιμναῖοι· αὐτῶν δὲ τῶν παίχων, οἱ λεγόμενοι τρόχιλοι ἰχθύες, ἰσχυρῶς ξηρότατοι. Τῶν δὲ ζώων τῶν ὑδατοῦν, τὰ ἐλόνομα καὶ ἀγρόνομα τῶν ἔνδον τρεφομένων ξηρότερα. ὅτι πονοῦντα ξηραίνεται. καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους. καὶ ὁ πνεύματι ξηρότερον τρέφει). τὰ δὲ ἄγρια τῶν ἡμέρων, ξηρότερα. καὶ τὰ ὠμοφάγα καὶ τὰ ὀλοφάγα. καὶ τὰ ὀλιγοφάγα τῶν πολυφάγων. [33] καὶ τὰ καρποφάγα, τῶν ποιφάγων. καὶ τὰ καρποφάγα, τῶν μὴ καρποφάγων. καὶ τὰ ὀλιγόποτα, τῶν πολυποτῶν. καὶ τὰ πολύαιμα, τῶν αἰαίμων, καὶ ὀλιγαίμων. καὶ τὰ ἀκμάζοντα μᾶλλον, ἢ τὰ λίαν παλαιὰ καὶ τὰ νέα. καὶ τὰ κρέατα, τῶν ἡλικιῶν. καὶ τὰ ἄορχα, τῶν ἐόρχων. καὶ τὰ μέλαινα, τῶν λευκῶν. καὶ τὰ δασέα, τῶν ψιλῶν. τὰ δ' ἐναντία, ὑγρότερα. αὐτῶν δὲ τῶν ζώων, ἰσχυρότερα μὲν αἱ σάρκες αἱ κεκινήκασι πονοῦσαι καὶ ἐναιμότατα) [34] ἐν οἷσι καταπλίνεται. κυφότατα οὖν τὸ σαρκῶν, καὶ ἥκιστα πονοῦσαι, καὶ ἐν τῇ σκιῇ, καὶ ὅσαι, ἐσωτάτω) τὸ ζώου. τὸ αἰαίμων, ἐγκέφαλος καὶ μυελὸς, ἰσχυρότατα. [35] κυφότατα δὲ τὰ ὑπογάστρια. μύες. κτένες. πόδες. τῶν δὲ ἰχθύων, ξηρότατα ἐστὶ τὰ ἄνω. κυφότατα δὲ, τὰ ὑπογάστρια. καὶ κεφαλαὶ ὑγρότεραι, ἀφὸ τοῦ μελίου καὶ τὸν ἐγκέφαλον. Τὰ ὠὰ δὲ ὀρνίθων, ἰσχυρὸν μὲν τὸ ἔχουσι καὶ τρόφιμον. καὶ φυσώδες. ἰσχυρὸν μὲν, ὅτι ἡμέρης ἐστὶ ζώου.

Nutriens verò, quòd hoc in pullo lactis rationem habeat. Inflás autem, quia ex parua mole in multam diffundantur. Caseus validus est, æstuosus, & alit. Validus quidē, quòd generationi sit proximus. Alit verò, quia lactis carnosa pars in eo remanet. Æstuosus est, quia pinguis. Aluum autem sistit, quia ex succo & coagulo constat. Aqua refrigerat. Vinū calidum & siccum, habet & purgans quiddam à materia. Vina nigra & austera, sicciora sunt, neq; per aluum secedunt, neq; vrinam aut sputum mouent, sed corporis humiditatem absumendo, siccant & caliditatem inferunt. Mollia, nigra, humidiora sunt, & flatus excitant, aluumq; magis deiiciunt. Dulcia nigra, humidiora sunt, calefaciunt autem & inflant cùm humiditatem inducunt. Alba verò & austera calefaciunt, magis autem vrinam mouent, quàm aluum deiiciant. Vina recentia aluum magis mouent, quòd musto sint propiora, & nutriunt, item odora magis quàm inodora eiusdem ętatis, quia facilius concoquuntur, & crassa quàm tenuia. At tenuia dulcia vrinam magis & aluum mouēt, corpusq; humectant, & sanguinem imbecillum reddunt, cùm aduersarium corpori sanguinem augeant. Mustum flatum mouet, & subducit, turbationemq; in ventre suo feruore excitat, aluumque deiicit. Flatum quidem mouet, quòd calefaciat, è corpore autem subducit, quia purgat, cùm verò in ventriculo ferueat, turbationem excitat, & aluo secedit. Vina acida refrigerant, extenuant, & humectant. Refrigerant quidem & humectant, quòd humidum è corpore educāt. humectant autem, quòd aqua vna cum vino ingrediatur. Acetum refrigerat, quòd corporis humidum colliquando absumat, magis autem aluum sistit, quàm deiiciat, quia minimè alit & acre est. Sapa calefacit, humectat & subducit. Calefacit quidem, quia vinosa. humectat verò, quòd nutriat. subducit autem, quia dulcis. Feces vinaceæ humectant, subducūt, & flatum excitant, quòd etiam mustum idem efficiat. Mel calidum & siccum est, syncerum; ex aqua verò humectat, & biliosis aluum deiicit, pituitosis verò sistit. At verò vinum dulce, pituitosis magis per aluum secedit. De oleribus autem sic se res habet. Alliū calidum, vrinam & aluum mouet, oculis minimè bonum. Cùm enim multam corporis purgationem faciat, aciem hebetat, aluum autem & vrinam ciet, propter vim purgantem, coctum crudo imbecillius, flatum autem parit, propter spiritus vehementiam. Cepa oculorum quidem aciei commoda, corpori verò noxia, quòd calida & ęstuosa sit, & per aluum secedat. Nullum enim alimentum corpori, neq; vtilitatem præbet, calefaciendo autem exiccat, propter succum. Porrum minùs quidem calefacit, vrinam verò & aluum mouet, habetq; vim quandam purgantem, humectat autem, & ructum acidum sedat, ipsumq; post reliquos cibos comedere præstat Raphanus humectat, pituitam sua acrimonia diffundendo, folia verò minus, nisi in articularibus morbis. Radix vitiosa est, q; per summa fluitet, & ægrè concoquatur. Nasturtium calidum est, & carnem liquefacit, pituitam albam sistit, proindeque stranguriam infert. Sinapi calidum est, & aluum deiicit, sed & hoc vrinæ difficultatem parit. Quin & eadem eruca facit. Coriandrum calidum, aluū sistit, & ructum acidum sedat, somnum cōciliat, si postremo loco edatur.

Ὑγίειαν ὀξύ, ὅτι μάλα ἐστὶ τὸ ὑγιεινότατον. Φυσώδες ὀξύ, ὅτι ἐκ μικροῦ ὄγκου, εἰς πολὺ διαχέεται. Ὀ τυρὸς, ἰσχυρὸν καὶ καυσώδες. καὶ ὑγιεινόν. ἰσχυρὸν μὲν ὅτι ἔλκει τὴν γλῶσσαν. Ὑγιεινὸν μὲν ὅτι ἐστὶν ὑπόλοιπον. καυσώδες δὲ, ὅτι λιπαρόν. γάσιμον ὀξύ, ὅτι ὀπαλὸν, καὶ πιτύαν ξυνέσηκεν. Ὕδωρ, ψυκτικόν. Οἶνος, θερμὸν καὶ ξηρόν. ἔχει δέ τι καὶ καθαρτικὸν ἀπὸ τῆς ὕλης. τῶν δὲ οἴνων οἱ μέλανες, καὶ αὐστηροὶ, ξηρότεροι καὶ οὐ διαχωρεῦται, οὔτε ῥέοντα, οὔτε πτύουσι. ξηραίνουσι ὀξὺ καὶ τὴν θερμασίαν. Ὃ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματος καταναλίσκοντες. οἱ δὲ μελανοὶ μέλανες, ὑγρότεροι, καὶ φυσῶσι, καὶ διαχωρέουσι μᾶλλον. οἱ δὲ γλυκέες μέλανες, ὑγρότεροι. θερμαίνουσι δὲ καὶ φυσῶσιν, ὑγιασίαν ἐμποιεῦντες. οἱ δὲ λευκοὶ καὶ αὐστηροὶ, θερμαίνουσιν, ἐρέοντα δὲ μᾶλλον, ἢ διαχωρέουσιν. οἱ νέοι μᾶλλον τῶν οἴνων διαχωρέουσι, διότι ἐγγυτέρω τῶν γλεύκεος εἰσὶ καὶ ὀξύφυροι. καὶ οἱ ὄζοντες, τῶν αὐτόσμων τῆς αὐτῆς ἡλικίης, διότι εὐπεπέστεροί εἰσι. καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν λευκῶν. Οἱ δὲ λευκοὶ γλυκέες, ἐρέοντα μᾶλλον καὶ διαχωρέουσι. καὶ ὑγραίνουσι τὸ σῶμα. καὶ τὸ αἷμα ἀσθενὲς ποιέουσιν. αὔξοντες δὲ τὸ αὐτόπαλον τῶν σωμάτων αἷμα ἐν τῷ σώματι. Γλεῦκος. Φυσᾶ, καὶ ἐπιπάλλει, καὶ ἐκπαρέσταται ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ διαχωρέει. Φυσᾶ μὲν, ὅτι θερμαίνει. ὑπάλλει δὲ ἐκ τοῦ σώματος, ὅτι καθαίρει. Παράστασι δὲ, ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ διαχωρεῖ. Οἱ ὀξυναροὶ οἶνοι, ψύχουσι καὶ ἰσχναίνουσι καὶ ὑγραίνουσι. ψύχουσι μὲν καὶ ἰσχναίνουσι, κενοῦσι τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ τοῦ σώματος πολύμορφοι. ὑγραίνουσι δὲ, ἀπὸ τοῦ ἐπόντος ὕδατος σὺν τῷ οἴνῳ. Ὀξὺς ψυκτικόν. διότι τῆκον τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι κατὰ διάστασιν. ἴσχει δὲ μᾶλλον ἢ διαχωρεῖ διότι καὶ τρόφιμον καὶ δριμύ. Ἔψημα θερμαίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ ὑπάλλει. θερμαίνει μὲν, ὅτι οἰκῶδες. ὑγραίνει δὲ, ὅτι ἐφθίμον. ὑπάλλει δὲ, ὅτι γλυκύ. Αἱ ῥῦγες σεμφυλίπιδες, ὑγραίνουσι καὶ ὑπάλλουσι καὶ φυσῶσι. διότι καὶ τὸ γλεῦκος τὸ αὐτὸ ποιέει. Μέλι θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἄκρητον. σὺν ὕδατι δὲ, ὑγραίνει. καὶ διαχωρεῖ τοῖσι χολώδεσι, τοῖσι δὲ φλεγματώδεσιν, ἴσχησιν. Ὃ δὲ γλυκὺς οἶνος, διαχωρεῖ μᾶλλον τοῖσι φλεγματώδεσιν, Γνοῖ δὲ λαχανῶν ὧδε ἔχει. σκόροδον, θερμὸν, καὶ διαχωρεῖ καὶ οὐρεῖ), καὶ δίδοσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐκ ἀγαθόν. καθαρσιν δὲ τοῦ σώματος πολλὴν ποιεῦμενον, τὴν ὄψιν ἀπαμβλύνει. διαχωρεῖ δὲ καὶ οὐρεῖ. Ἀμβὶ δὲ καθαρτικόν. ἐφθὸν ἀσθενέστερον, ἢ ὠμόν. Φύσαν δὲ ἐμποιεῖ, διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐνθάπτασιν. Κόμμυον, τῇ μὲν ἄλφι ἀγαθὸν ἐν τῷ σώματι, καυστικόν. διότι θερμὸν καὶ καυστῶδες ἐστι, καὶ διαχωρεῖ. Τροφὴν μὲν οὐδεμίαν δίδωσι τῷ σώματι, οὐδὲ ὠφελίαν. θερμαῖνον τῷ ξηραίνει διὰ τὸ πόνον. Πράσον, θερμαίνει μὲν ἧσσον. οὐρεῖ) τῷ καὶ διαχωρεῖ. ἔχει δὲ τι καθαρτικόν. ὑγραίνει τῷ, καὶ ὀξυρεμίαν παύει. κακὸν τῷ ὕστατον τῶν ἐσθιόντων βρωμῶν ἐπὶ ἐδέσματι αὐτῷ. Ραφανὶς ὑγραίνει, διαχέει δὲ τὸ φλέγμα, τῇ δριμύτητι. τὰ τὸ φύλλα, ἧσσον. πλὴν πρὸς τοὺς ἀρθριτικούς. μαθηρὸν ἡ ῥίζη. ὀπτηθεὶς τὸν τῷ δύσπεπτον. Καρδάμιον, θερμὸν καὶ τὴν ὄρχιν τῆκον. ἴσχει τὸ φλέγμα λευκὸν, ὥς τε γραφυρίδιον ἐμποιέει. Νάπυ, θερμὸν, διαχωρητικόν δε. πρὸς τὸν δυσουρεῖ) καὶ τὸ πόνον. μὴ καὶ τὸ εὔζωμον παραπλήσια ποιεῖ. Κορίαννον, θερμὸν καὶ σαλικὸν καὶ τὴν ὀξυρεμίαν παύει, καὶ ὑπνωτικὸν, ἐὰν ὕστατον ἐσθιόμενον.

Θεί-

θεῖδαξ, ψυχρότατον, πρὶν τὸν ὀπὸν ἔχειν. ἀσθενεῖν δὲ ἔλκη ποιεῖ ἐν τοῖ σώματι. Ἄνηθον, θερμὸν καὶ σαπικόν. καὶ φαρμὸν παύει ὀσφραινόμενον. Σέλινον, οὐρεῖ μᾶλλον, ἢ διαχωρεῖ. καὶ αἱ ῥίζαι μᾶλλον ἢ αὐτὸ διαχωρέουσιν. ὤκιμον, ξηρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ σάσιμον. Γήδμον, οὐρεῖ μᾶλλον, ἢ διαχωρεῖ, καὶ συστρεπτικόν τι ἔχει, καὶ πρὸς τὰ φάρμακα τὰ βλαβερὰ, ὠφέλιμον προσπινόμενον. Ἀσπάραγος, ξηρὸν καὶ σάσιμον. Ἐλελίσφακον, ξηρὸν καὶ σαπικόν. Σρύχνος, ψυχρὸν καὶ ἐξικνεῖται οὐκ ἐᾶ. Ἀνδράχνη, ψυχρὸν ἢ ποταμίη. τεμαχισθεὶς δὲ, θερμαίνει καὶ καθαίρει. Κολαμίνθη, θερμαίνει καὶ καθαίρει. Μίνθη θερμαίνει καὶ οὐρεῖ, καὶ ἐμέτους ἴσχει. καὶ ἰῶ πολλάκις ἐάν τις τὸν σπόρον αὐτοῦ τῆκε ὥστε ῥέειν. καὶ σύντεινον κοιλίαν. καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ποιεῖ. Λάπαθον, θερμαῖνον διαχωρεῖ. Ἀνδράφαξις ὑγρὸν. οὐ μὴν τοι διαχωρεῖ. Βλῆτον θερμὸν, οὐ διαχωρητικόν. Κεφαλὴν θερμαίνει καὶ διαχωρεῖ, καὶ τὰ χολώδεα ἄγει. Τεῦτλον, ὁ μὲν χυλὸς, διαχωρεῖ. ὁ δὲ λάχανον ἐσθιόμενον, ἴσχει. αἱ δὲ ῥίζαι τῶν τεύτλων, διαχωρητικώτεραι. Κολοκυνθὶς, ψυχρὸν, καὶ ὑγραίνει, καὶ διαχωρεῖ. Γουγγυλὶς, καυσώδης. ὑγραίνει δὲ καὶ τεμαχισθὲν ὁ σῶμα, οὐ μὴν τοι διαχωρεῖ, δυσουρεῖται δέ. Γλήχων, θερμαίνει καὶ διαχωρεῖ. Θείμον θερμαίνει. ἐπιπάλλει δὲ καὶ τὰ χολώδεα. Θύμβρη. τὰ δὲ παπλήσια τοῦ θείμου διαφορήσεται. Θύμον, θερμὸν. διαχωρεῖ καὶ οὐρεῖ, ἄγει δὲ καὶ φλεγματώδεα. Ὑσσωπον, θερμὸν καὶ φλεγματῶδες. τῶν δὲ ἀγείων λαχανῶν, ὁκόσα τοῦ σώματος θερμαντικὰ καὶ δυώδεα, ταῦτα θερμαίνει καὶ οὐρεῖ μᾶλλον, ἢ διαχωρεῖ. ὁκόσα δὲ ὑγρὰ, φύσιν ἔχει καὶ ψυχρὰ, καὶ μορίω, καὶ ὀσμὰς βαρείας, ἐπιχωρεῖ μᾶλλον, ἢ οὐρεῖ. ὁκόσα δέ ἐστι καὶ τρυφερὰ καὶ αὐστηρὰ, σάσιμα. ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ εὐώδεα οὐρεῖ). ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ ξηρὰ ἐν τῷ σώματι, ταῦτα πάντα ξηραίνει. ὁκόσα δὲ ὀξέα, ψυκτικά. οἱ δὲ χυμοὶ, διουρητικοί. κρίμνα. σίκυα. σκορόδα ἀπὸ βρέγματα. κυπάρα. μαραθρα. πράσα. ἀδρόντου. τρύχα, ψυχρὰ. σκολοπένδριον, μίνθη. σέσελι. καυκαλίδες. ὑπερικὸν. κνίδαι. διαχωρητικὰ καὶ καθαρτικά. ἐρέβινθοι. φακὴ. κριθαὶ. τεῦτλα. κεφαλὴ. λινόζωστις. ἀκτὴ. κυίκος. ταῦτα πάντα ὑποχωρεῖ) μᾶλλον ἢ διαρρέεται. Γνοῖ δὲ ὁπῶρης ὧδε ἔχει. τὰ μὲν εγκάρπια, διαχωρητικώτερα. τὰ δὲ χλωρὰ, τῶν ξηρῶν. ἡ δὲ δύναμις εἰρῆ) αὐτέων. Μόρα, θερμαίνει, καὶ ὑγραίνει καὶ διαχωρεῖ. Ἄπιοι πεπτεοί, θερμαίνουσιν, καὶ ὑγραίνουσι, καὶ διαχωρέουσιν. αἱ δὲ σκληραὶ, σάσιμοι. Ἀλγάδες ἡμέριοι, πεπτεοί, διαχωρέουσι καὶ τῆς κοιλίης καθαρτικαί. αἱ δὲ ὠμαὶ, σάσιμοι. Μῆλα γλυκέα, δύστοκα. τὰ δὲ ὀξέα καὶ πέπονα, ἧσσον. Κυδώνια, στυπτικὰ, καὶ οὐ διαχωρέουσιν. οἱ δὲ χυλοὶ τῶν μήλων πρὸς τοὺς ἐμέτους σαπικοὶ, καὶ οὐρητικοί. καὶ ὀδμὴ πρὸ τοῦ ἐμέτου. τὰ δὲ ἄγρια μῆλα, σαπικά. ἐφθὰ δὲ ἐσθιόμενα, μᾶλλον διαχωρητικά. πρὸς δὲ τὸ ὀρθοπνοίειν, οἵτε χυλοὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὰ πινόμενα ὠφελέει. Οὖα δὲ καὶ μέσπιλα καὶ κρανία, καὶ ὅσα μὴ διαυτὴ ὀπώρη, σαπικὴ καὶ τρυφερή. καὶ ῥοιὴ γλυκεῖα ὁ χυλὸς, διαχωρεῖ. καυσώδες δὲ τι ἔχει. αἱ δὲ ἀνωδεῖς τῶν ῥοιῶν,

Lactuca frigidissima est priùs quàm succum habeat, imbecillitatem autem quandam corpori infert Anethum calidum, & aluum sistit, odoratumq; sternutamentum sedat. Apium vrinam magis quàm aluum mouet: radices etiam magis quàm ipsum aluum mouent: Ocimum siccum est, calidum & aluum sistit. Ruta vrinam magis quàm aluum mouet. Quandam etiam cogendi vim habet, & præpota aduersus venena valet. Asparagus siccus est, & aluum sistit. Saluia sicca est, & aluum sistit. Solanum refrigerat, & insomnis veneris ludibria prohibet. Portulaca fluuiatilis refrigerat, & sale condita calefacit, & purgat. Calamintha calefacit & purgat. Mentha calefacit, & vrinam ciet, vomitionemque sistit, ac si quis eam sæpe comedat, eius genitale semen ita colliquefacit, vt effluat, & arrigere prohibet, corpusq; imbecillum reddit. Rumex calefaciendo aluum mouet. Atriplex humida est, neq; tamen aluum deiicit. Blitum calidum, neque aluum mouet. Brassica calefacit, per aluum secedit, & biliosa educit. Betæ succus quidem aluum deiicit, olus autem ipsum cibo sumptum sistit, radices verò aluum magis mouent. Cucurbita refrigerat & humectat, aluoque secedit. Rapum æstuosum est, humectat autem & corpus conturbat, non tamen per aluum secedit, verùm vrinæ difficultatem adfert. Pulegium calefacit & aluum mouet. Origanum calefacit, biliosa tamen subducit. Thymbra eadem quæ origanum efficit. Thymum calidum, aluum & vrinam mouet, & pituitosa educit. Hyssopum calidum & pituitam ducit. Ex agrestibus autem oleribus, quæ os calefaciunt & odorata sunt, ea calefaciunt, & vrinam potiùs quàm aluū mouent. Quę verò humida sunt naturâ & frigida, ac insipida, odoreq; graui, per aluum magis secedunt quā per vrinā. Quæ acerba & austera, aluum sistunt. Quæ acria & odorata, vrinam prouocant. Quæ acria & sicca sunt in ore, ea omnia siccant, quæ acida, refrigerant. Hi succi vrinam mouent, crethmi, apij, allij cremor, cytisi, fœniculi, porri, adianthi, solani, qui & refrigerat. Scolopendrium, mentha, seseli, caucalides, hypericum, vrticæ, aluum mouent & purgant. Cicer, lens, hordeum, beta, brassica, mercurialis, sambucus, cnicus, hæc omnia aluum potiùs quàm vrinā mouent. At verò de fructibus autumnalibus, habet se res ad hunc modum. Qui semen quidem inclusum habent, ij aluum magis mouent. Virides item magis quàm succi. Horum autem facultas dicta est. Mora calefaciunt & humectant, per aluumque secedunt. Pira matura, aluum deiiciunt eamque purgant, cruda verò sistunt. Mala dulcia ægrè concoquunt, acida autem & matura, minùs. Cydonia adstringunt, neque aluum deiiciunt. Malorum autem succus vomitiones sistit & vrinam promouet, quod & odor ante vomitionē præstat. Mala sylueſtria, aluum sistunt, cocta verò cibo sumta, magis aluum deiiciunt. Ad eam autem spirandi difficultatem, cùm non nisi erecta ceruice cerui spiritus trahitur, tum eorū succus, tum ipsa quoque epota iuuant. Sorba, mespila, corna, aliiq; id genus fructus, aluum sistunt, & acerbi sunt. Mali punici dulcis succus, aluū deiicit, verùm æstuosū quiddā habet. Mala punica quę vinoso sunt succo,

minùs æstuosa sunt. Acida verò, magis refrigerant. At omnium nuclei aluum sistunt. Cucumeres crudi, frigidi, ægreque concoquuntur. Maturi verò, vrinam & aluum deiiciunt, verùm flatus excitant. Vuarum racemi, calidi & humidi, aluum deiiciũt, præcipuè quidem albi. Dulces igitur potenter calefaciunt, quòd multum iam calidi obtineant. Immaturi verò, minùs calefaciunt, potu autem magis purgant. Ficus & vuæ passæ æstuosæ sunt, aluum tamen deiiciunt. Ficus viridis humectat, aluum deiicit, & calefacit. Humectat quidem, quòd succo prægnans sit, calefacit verò, propter lac, sed aluum deiicit, propter eiusdem dulcedinem. Primæ ficus vitiosissimæ, quia lacte plenissimæ, optimæ postremæ. Ficus aridæ æstuosæ, aluum tamen deiiciunt. Amygdalæ æstuosæ sunt & nutriunt his de causis. Æstuosæ quidem, quia pingues, nutriunt autem, quia carnosæ. Et nuces rotundæ his similiter se habent. Latæ verò maturæ, nutriunt & aluum deiiciunt. Purgatæ autem etiam flatus pariunt, earum verò tunicæ aluum sistunt. Glandes iligneæ, quercineæ, & fagineæ, crudæ & tostæ aluum sistunt, coctæ verò, minùs. Carnes pingues æstuosæ, sed aluum deiiciunt. Carnes vino conditæ, siccant & nutriunt. Siccant quidem, propter vinum, nutriunt verò propter carnem. Aceto autem conditæ, calefaciũt certè, propter acetũ tamẽ, minùs, sed abundè nutriũt. At sale conditæ, minùs quidem nutriũt, humidò à sale spoliatæ, extenuant tamen & siccant, abundeq; aluũ deiiciunt. Singulorũ autem vires ad hunc modum detrahere & adiicere conuenit. Cùm ex igne & aqua cõstent cuncta tũ animantia, tum è terra nascentia, & ex his concrescant, ac in eadem resoluantur, valentium quidem cibariorum vim coquendo & refrigerando, sæpe detrahere, contraq; adiicere ad hũc modum oportet. Humidis quidẽ, torrendo & assando humiditatem detrahito, sicca verò macerato & irrigato. Salsa macerato & coquito. Amara & acria, dulcium, acerba verò pinguium mixtura temperato. Ac de reliquis omnib. ex prædictis æstimare oportet. Tosta aut assata, crudis magis aluum sistunt, quòd humidum igneũ & pingue ab igne detractum sit. Cùm igitur in ventriculum ingesta fuerint, humidũ ad se è ventre trahunt, & venarum oscula exiccando & calefaciendo occludũt, proindéq; humoris transitus coarctãt. Quæ verò locis minimè aquosis, siccis & æstuosis prouenìunt, ea omnia sicciora & calidiora sunt, & robur plurimum corpori exhibẽt, q; pari mole & copia grauiora sunt ac densiora, vberiorem q; fœtũ ferũt, quàm quę humidis, riguis & frigidis locis nascũtur. Ea autem humidiora, leuiora & frigidiora existunt. Neq; igitur solùm ipsius cibi & potus, & animãtium ipsarũ, sed & patriæ ex qua oriũtur, vim nosse oportet. Cùm ergò ex iisdem etiam cibis validum alimentũ corpori offerre voles, his quæ ex locis minimè aquosis prodeunt vtẽdum; tum cibis, tũm potionibus, tũ animãtibus. Cùm verò leuius atq; humidius, his quæ ex riguis locis nascũtur vtendum. Dulcia, acria, salsa, amara, austera, & carnosa calefacere solent, tum quæ sicca sunt, tum quæ humida.

ἥσσον καυσώδεες. αἱ δ' ὀξεῖαι, ψυκτικώτεραι. οἱ δὲ πυρῖται πεπόνων σάσιμοι. Σίκυοι ὠμοὶ ψυχροὶ, καὶ δύσπεπτοι. οἱ δ' πέπονες, ἠρέον καὶ ἀφεδρεόν), φυσώδεες δέ. Βότρυες, θερμοὶ καὶ ὑγροὶ, καὶ διαχωρητικοί, μάλιστα οἱ λευκοί. οἱ μὲν οὖν γλυκέες, θερμαίνουσιν ἰσχυρῶς, διότι πολὺ ἥδη τοῦ θερμοῦ ἔχουσιν. οἱ δ' ὀμφακώδεες, ἧσσον θερμαίνουσι· καθαίρουσι δ' μᾶλλον, πινόμενοι. Σύκα καὶ σαφίδες καυσώδεα· διαχωρητικὰ δέ. Σύκων χλωρῶν, ὑγραίνει, καὶ διαχωρεῖ, καὶ θερμαίνει. ὑγραίνει μὲν, ὅτι ἔγχυλόν ἐστι. θερμαίνει δὲ, διὰ τὸν ὀπόν. διαχωρεῖ δὲ, διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ ὀποῦ. τὰ σεσῶτα τῶν σύκων, κάκιστα, ὅτι εἰσὶν ὀπωδέστατα. βέλτιστα δὲ, τὰ ὕστατα. τὰ ξηρὰ σύκα καυσώδεα· διαχωρητικὰ δέ. Αἱ ἀμυγδάλαι καυσώδεες, εὔφιμοι δὲ εἰσι διὰ ταῦτα· καυσώδεες μὲν, διὰ τὸ λιπαρὸν. εὔφιμοι δὲ, διὰ τὸ σαρκώδες. Καὶ κάρυα τὰ στρογγύλα, τοσαυτοπλησίως τούτοις ἔχουσι. τὰ δὲ πλατέα πέπονα, εὔφιμα καὶ διαχωρητικά. καθαρὰ δὲ ἐόντα, καὶ φύσας ἐμποιέουσιν. οἱ δὲ χιτῶνες αὐτέων σάσιμοι· Ἀκυλοὶ, καὶ βάλανοι, καὶ φηγοὶ, σατικὰ ὠμὰ καὶ ὀπτά. ἑφθὰ δ', ἧσσον. Τὰ πίονα τῶν κρεῶν, καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. κρέα τὰ ἀειχηρὰ, οἷον οἶνον μὲν ὄντα, ξηραίνει καὶ βέφει. ξηραίνει μὲν, διὰ τὸν οἶνον. βέφει δὲ, διὰ τὸν σάρκα. οἷον ὀξὺ δ' τὰ τεμαχηδὸν μόνον θερμαίνει μὲν, ἧσσον δ' διὰ τὸ ὄξος. βέφει δ' ἰκανῶς. οἷον δὲ ὀξὺ δ' κρέα τὰ ἀειχηρὰ εὔφιμα μὲν ἧσσον, διὰ τὸ ὄξος, τῷ τυρεῖν ἀπεστερημένα, ἰσχναίνει δ', καὶ ξηραίνει, καὶ διαχωρεῖ ἰκανῶς. τὰς δ' δυνάμεις ἑκάστων ἀφαιρεῖν καὶ προσιστάναι ὧδε χρή. Πυεῖ καὶ ὕδατι πάντα ξυμίσγειν, καὶ ζῶα καὶ φυτὰ, καὶ ὑπὸ τουτέων αὔξεται, καὶ ἐς τοῦτο διακρίνεται. τὰ μὲν οὖν ἰσχυρῶν σιτίων, ἐψοῦντα πολλάκις καὶ διαψύχοντα, τὴν δυνάμιν ἀφαιρεῖν καὶ προσιστάναι τοῦδε χρή. τοῦ δὲ ὑγρῶν πυρωτὰ καὶ φώζοντα, τῷ ὑγρασίῳ, διαιρέεσθαι. τοῦ δὲ ξηρῶν, βρέχοντα καὶ νοτίζοντα. τοῦ δὲ ἁλμυρῶν, βρέχοντα καὶ ἐψοῦντα. τοῦ δὲ πικρῶν καὶ δριμέων, εἰσὶ γλυκέσι διακιρνῶντα. τοῦ δὲ τρυφερῶν, τοῖσι λιπαροῖσι. καὶ ὅσα τοῦ ἄλλου πάντων, ἐκ τοῦ προσφερομένων χρὴ γινώσκειν, ὁκόσα πυρούμενα ἢ φωζόμενα, σάσιμά ἐστι μᾶλλον τοῦ ὠμοῦ, διότι τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀφίρηται, καὶ ὁ πυρώδες, καὶ ὁ λιπαρὸν. ὁκόταν γὰρ ἐς τὴν κοιλίην ἐμπέσῃ, ἕλκει ὁ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης, ἐπὴν αὐτὰ συμπλείονα τὰ σώματα τὴ φλεβίων, ξηραίνουσι καὶ θερμαίνουσι, ὥστε ἴσησι τὰς διεξόδους τοῦ ὑγροῦ. τὰ δ' ἐκ τοῦ ὑδρῶν καὶ πνιγηρῶν χωρίων, ἀπόνα ἐνεότερα καὶ θερμότερα, καὶ ἰσχνὰ πλείω παρέχεται ἐς τὸ σῶμα. διότι ἐκ τοῦ ἴσου ὄγκου, βαρύτερα καὶ πυκνότερα καὶ πολύνοσά ἐστιν, ἢ τὰ ἐκ τῶν ὑγρῶν, καὶ ἀραιοτέρων καὶ ψυχρῶν. τοῦτα δ' ὑγρότερα καὶ κουφότερα, καὶ ψυχρότερα. Οὔκουν δεῖ τὴν δυνάμιν μόνον αὐτέων γινώσκειν τοῦτε σίτου καὶ τοῦ πόματος καὶ τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδος ὁπόθεν εἰσίν. ὁκόταν γὰρ οὖν βούλωνται εὐφυῶς ἰσχυρὸν τῷ σώματι παρεσκευάσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν σίτων, τοῖσι ἐκ τῶν αὐτῶν ὑδρῶν χωρέων χρηστέον, καὶ σίτοισι καὶ πόμασι καὶ ζώοισιν. ὁκόταν δὲ κουφοτέρη τῇ ἕξιν καὶ ὑγροτέρη, εἶσιν ἐκ τῶν ἀρδομένων χρηστέον. τὰ γλυκέα, καὶ τὰ θρίμεα, καὶ τὰ ἁλυκὰ, καὶ τὰ πικρὰ, καὶ τὰ αὐστηρὰ, καὶ σαρκώδεα θερμαίνειν πέφυκε. καὶ ἅπτα ξηρὰ ἐστι καὶ ὅσα ὑγρά.

ὁκόσα μὲν οὖν ξηρὸν μέρος πλεῖον ἔχει ἐν αὐτέοισιν, ταῦτα μὲν ξηραίνει, καὶ θερμαίνει. ὁκόσα δ' ὑγρὸν μέρος ἔχει πλέον, ταῦτα πάντα θερμαίνοντα ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει μᾶλλον, ἢ τὰ ξηρά. τοῦτο γὰρ μᾶλλον ἐς τὸ σῶμα διδόντα, αὐτὴ ἀπασιν ποιέει) ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ ὑγραίνοντα διαχωρέει. ὁκόσα δ' διαθερμαίνοντα ξηραίνει, ἢ σίτα, ἢ ποτὰ, ἤτε πλύσιν, ἤτε οὔρησιν, ἤτε διαχώρησιν ποιεῦντα, ξηραίνει τὸ σῶμα, διὰ τάδε. θερμαινόμενον τὸ σῶμα, κενοῦται τοῦ ὑγροῦ. τὸ μὲν, ὑπ' αὐτέων τῶν σιτίων. τὸ δὲ, εἰς τοῦτο, τοῦ τῆς ψυχῆς θερμῷ κατσμαλίσκεται. τὸ δὲ, διὰ τὸ χρωτὸς ἐξῴδεται, θερμαινόμενον καὶ λεπτυνόμενον. τὰ γλυκέα καὶ τὰ πίονα καὶ τὰ λιπώδη, πληρωτικά ἐστι, διότι ἐξ ὀλίγου ὄγκου, πολὺ χέει ἐστί. θερμαινόμενα καὶ διαχεόμενα, πληροῖ τὸ θερμὸν ἐν τοῦ σώματι, καὶ γαλήνιά ἐστιν ποιεῖ. τὰ δ' ὀξέα, καὶ δριμέα, καὶ αὐστηρὰ, καὶ τρυφερὰ, καὶ καὶ συγκομιστὰ, καὶ ξηρὰ, οὐ πληροῖ. διότι τὰ σώματα τῶν φλεβῶν ἀνέωξέ τε καὶ διεκάθηρε. καὶ τὰ μὲν, ξηραίνοντα. τὰ δ', διαχωρέα καὶ τρυφερὰ φείξαι καὶ συστῆσαι ἐς ὀλίγον ἐποίησεν ὄγκον, τὸ δ' ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ σαρκί· καὶ τὸ κενὸν, πολὺ ἐγένετο ἐν τῷ σώματι. ὁκόταν γὰρ βύλῃ ἀπ' ὀλίγων πληρῶσαι, ἢ ἀπὸ πλείόνων κενῶσαι, τοῖσι τοιούτοισι χρέεσθαι. τὰ πρόσφατα πάντα, ἰσχὺν πλείονα παρέχεται τῶν ἄλλων διὰ τόδε, ὅτι ἔγγιον τοῦ ζῶντός ἐστι· τὰ δὲ ἔωλα καὶ σαπρὰ, διαχωρέει μᾶλλον τῶν προσφάτων, διότι ἔγγιον τοῦ σπεδόνος ἐστί. τὰ δὲ ἔνωμα τοῦτο ὠδώδεα καὶ ἐρευγμιώδεα ἐστὶ, διότι δι' τοῦ πυεῖ καταπεπτωκότα. τοῦτα ἢ κοιλίη διαφορήσεται, ἀθενεστέρα ἐοῦσα τῶν ἐσιόντων. τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ὑποτείμασιν ὀπὰ σκυαζόμενα, καυσώδεα καὶ ὑγρὰ, ὅτι λιπώδη καὶ πυρώδεα, καὶ θερμὰ καὶ ἀνομοίους τὰς δυνάμιας ἀλλήλοισιν ἔχοντα, ἐν τοῦ αὐτέου ἵζει. τὰ δὲ ἐν ἅλμῃ, βέλτιστα καὶ οὐ καυσώδεα. πεῖ δὲ λουτῶν, ὧδε χρή. ὕδωρ πότιμον, ὑγραίνει καὶ ψύχει. δίδωσιν γὰρ τοῦ σώματι ὑγρασίαν. τὸ δὲ ἁλμυρὸν λουτὸν, θερμαίνει καὶ ξηραίνει. φύσει γὰρ ἐὸν θερμὸν, ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρόν. τὰ δὲ θερμὰ λουτὰ, ἵησιν μὲν, ἰσχναίνει καὶ ψύχει. φέρει γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν τῇ θερμασίᾳ. κενουμένης δὲ τοῦ σαρκὸς τοῦ ὑγροῦ, ψύχεται τὸ σῶμα. βεβρωκότα δ' θερμαίνει καὶ ὑγραίνει, διαχεόντα τὰ ὑποφόρια ἐν τοῦ σώματι, εἰς πλείονα ὄγκον. ψυχεῖ δ' λουτὰ, τὠναντίον. κενοῦ μὲν τοῦ σώματι, δίδωσι θερμόν τι ψυχρόν. βεβρωκότι δ', ἀφαιρεῖ) ὑγροῦ ἐόντος καὶ πληροῖ ψυχρὸν ἐὸν τοῦ ὑπαρχόντος ξηροῦ. ἀλοιᾶται ξηραίνει, καταμαλισκομένου τοῦ ὑγροῦ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀναλαφρίη. λίπη δ', θερμαίνει καὶ ὑγραίνει, καὶ μαλακόν. ἥλιος δ' καὶ πῦρ, ξηραίνει διὰ τάδε. θερμὰ ἐόντα καὶ ξηρὰ, ἕλκει τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν, σκιὰ δὲ καὶ ψύχει, ἢ λαμβάνει. ἱδρῶτες πάντες ἀπόντες, καὶ ξηραίνουσι καὶ ἰσχναίνουσιν, ἐκκλείοντος τοῦ ὑγροῦ ἐκ τοῦ σώματος. λαγνεῖν, ἰσχναίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, διὰ τὴν πόνον καὶ τὸν ἀπόκρισιν τοῦ ψυχροῦ. ἰσχναίνει δὲ, διὰ κένωσιν. ὑγραίνει δ', διὰ τὸ ἀπολαμπόμενον ἐν τῷ σώματι τὴ σπυρίδος ὑπὸ τοῦ πόνου. ἔμετοι, ἰσχναίνουσι διὰ τὴν κένωσιν τὴ ἕξιος. καὶ μὲν τοι ξηραίνουσιν, ὡς μήτις τῇ ὑστεραίῃ θεραπείῃ ὀρθῶς, ἀλλ' ὑγραίνουσι διὰ τὴν πλήρωσιν, καὶ διὰ τὴν σύντηξιν τὴ σαρκὸς τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου.

Quæ igitur plus ficci in se habent, ea siccant quidem & calefaciunt. Quæ verò plus humidi, hæc omnia calefaciendo humectãt, & magis quàm sicca per aluum secedunt. Nam cùm plus corpus nutriant, in ventriculum attrahunt, & humectando aluum deiiciunt. Quæ verò calefaciendo siccant, tum cibi, tum potus, neque sputum, neque vrinam, neque aluum cient, & hanc ob causam corpus siccant. Incalescens corpus humido vacuatur, partimq; ab ipsis cibis, partim etiam à calore animi in alimentum absumitur, partim verò calefactum & attenuatum, per cutim foras propellitur. Dulcia, pinguia, & oleosa iccirco implent, quia ex modica mole multum diffundunt. Calefacta verò & diffusa, calore corpus replent, & tranquillum reddunt. Acida autem, acria, austera, acerba, & ex toto collata, & sicca, non implent, ideo quòd venarum ora tum aperiunt, tum expurgant, & partim quidem siccando, partim verò incidendo & adstringẽdo horrorem inferunt, & carnis humidum in partium molem contrahunt, atq; ita vacuum multum in corpore oritur. Cùm igitur paucis implere, vel multis vacuare voles, hisce vtitor. Recentia omnia plus cæteris roborant, propterea quòd vitæ sunt propinquiora. At vetustate marcida, quòd ad putredinem magis accedant, recentibus aluum præbent & ructus excitãt, quòd quæ igne coqui oporteat, ea ventriculus, his, quæ ingeruntur, cùm debilior existat, cõficere cogatur. At verò opsonia ex intritis præparata ideo sunt æstuosa & humida, quòd pinguia, ignea & calida, & inæquales inter se vires sortita, in eodem resident. Quæ verò muria condiuntur, meliora, & minimè æstuosa. Balnea autem ad hunc se habent modũ. Aqua potabilis humectat & refrigerat, cùm corpori humiditatẽ exhibeat. Salsum verò balneũ, calefacit & siccat. Natura enim calidum, humiditatem è corpore trahit. At balnea calida, ieiunum quidem extenuant & refrigerant. Caliditate enim humidum è corpore tollunt, eoq; è carne vacuato, corpus refrigeratur. Post cibum autem calefaciunt & humectant, cùm ea, quæ in corpore supersunt, in maiorẽ molem diffundunt. Frigida verò balnea, contrà. Vacuo quidem corpori frigidũ calorem quendam impertit, at post cibum humiditatem præsentem tollit, & sua frigiditate, siccum quod adest, auget. Balnei abstinentia, consumpta humiditate siccat, eodẽ sanè modo neglecta vnctio. At verò vnctio calefacit, humectat, & emollit. Sol autẽ & ignis has ob causas siccant, quòd calida cùm sint & sicca, corporis humiditatem trahũt. Vmbra & frigus, moderatè humectant, plus enim dant, quàm accipiunt. Sudores omnes exeuntes siccant & attenuãt, cùm corpus humore destituatur. Veneris vsus extenuat, humectat, & calefacit. Calefacit quidem ob laborem & frigiditatis excretionem, attenuat autem ob vacuationem, humectat verò propter id quod ex colliquatione à labore in corpore relictum est. Vomitiones extenuant, propter alimenti euacuationem, neq; tamen siccãt, si quis postridie recta curatione vtatur, sed ꝓpter repletionem & carnis ex labore colliquationẽ humectant.

At ſi quis hæc poſtridie in alimentum à calore cõſumi ſinat, ſenſimq; ad victus rationem adiiciat, ſiccãt. Aluum autem coactam vomitio ſoluit, & plus æquo fluidam ſiſtit, illam quidem humectando, hanc verò ſiccando. Cùm igitur quis aluum celerrimè ſiſtere volet, deuoratum cibum priùs quàm humeſcat & deorſum detrahatur, euomere oportet, & acerbis ac auſteris cibariis potiùs vtitor. Vbi autem aluum ſoluere volet, diutius immorari cibis confert, & acribus ac ſalſis, & pinguibus, dulcibusq; tum cibariis, tum potionibus vtendum. Somni in ieiuno quidem extenuant & refrigerant, non nimis longi, eam, quæ adeſt humiditatem vacuando. Longiores verò, calefaciẽdo carnem colliquefaciunt, corpusque diffundendo reſoluunt, & imbecillum reddunt. Poſt cibum autem calefacientes humectant, alimentum in corpus diffundendo. Somnus poſt matutinas deambulationes, maximè ſiccat. Vigilia poſt cibos noxia, cùm cibum colliqueſcere non ſinat, ieiunos autem extenuat quidem, at minùs lædit. Ocium humectat & corpus imbecillum reddit. Quieſcens enim animus corporis humidum minimè abſumit. Labor ſiccat, corpusque validum efficit. Semel die ſumptus cibus, extenuat & ſiccat, aluumque ſiſtit, quoniam animi calore ventris & carnis humidum abſumitur. Prandium verò contraria efficit. Aquæ potus calidus extenuat, eodemque modo etiam frigidus. At verò plus æquo frigidus tum ſpiritus, tum cibus, & potus, humidum in corpore congelant, & congelatione ac frigore aluos cogunt, cùm animi humiditatem ſuperẽt. Contraq; etiam caloris exceſſus in tantum cogit, vt diffundi nequeat. Quæ verò corpus calefaciunt, neque alimentum exhibent, carnem humore vacuant, & cùm nihil excedant, frigiditatem homini præbent. Humiditate enim, quæ adeſt, agitata, quod ab ipſo ſpiritu repletur, refrigeratur. At verò de laboribus quam habeant facultatem enarrabo. Sunt enim quidam à natura, quidam violenti. Ex his, qui ſunt à natura, viſionis labor, auditionis, vocis, curæ. Ac viſionis quidem hæc eſt facultas. Cùm animus in id quod videtur intentus eſt, mouetur & incaleſcit. Calefactus verò, humido vacuato, exiccatur. Per auditionem autem irrumpente ſono, animus concutitur, & laborat, laborans verò incaleſcit & reficcatur. Ex his, quæ cum cura hominibus contingunt, animus incaleſcit & exiccatur, humidoque abſumpto laborat & carnes attenuat, hominemq; vacuat. Vocis autem labores, velut ſermo, lectio, cantus, ij omnes animum mouent, motus verò exiccatur & incaleſcit, humidumq; corporis abſumit. At deambulationes ipſæ etiam maximè præ reliquis à natura fiũt, habent tamen quid violentum. Earum hæc eſt facultas. A cœna deambulatio, aluum, corpus, & ventrem exiccat, ipſumque hãc ob cauſam amarum euadere non ſinit. Cùm homo mouetur, corpus & cibi incaleſcũt. Humiditatem igitur caro attrahit, neq; ventrem amarũ euadere ſinit. Impletur igitur corpus, venter verò extenuatur.

ἰῶ δὲ πὶς ἐάσῃ ϛῶπα κατθμαλωθῆναι, τῇ ὑςεραίῃ δὲ ἐς τὶὼ ϛοφὶὼ τᾷ θερμῷ καὶ τῇ διαίτῃ ἡσύχως πορευέσθω, ξηραίνοισι. κοιλίῃ δὲ σπωεχηκυῖαι, λύϛ ἔμετος. καὶ ἀναγκαζόσιαι μᾶλλον τῶ κοιλοῦ ἴςησι. τὶὼ μὲὼ διυγραίνων· τὶὼ δὲ ξηραίνων. [17] ὁκόταν μὲὼ οὖν ϛῆσαι βούληται τὶὼ ταχίςην, φαγόντα, χρὴ ὀξυμέλι ἐν πρῖν αὖ διυγρῆναι θῶναι ὃ σῖτον, καταπαυσαθῆναι κάτω, καὶ τοῖσι τρυφνοῖσι καὶ ϛοῖσιν αὐςηροῖσι σιτίοισι μᾶλλον χρέεσθαι. ὁκόταν δὲ λῦσαι τὸ κοιλίῃ βούληται, ἐν ἀφαιτέιδεν ἐν τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλεῖ-
10 ςον χρόνον ξυμφέρῃ, καὶ τοῖσι δριμέσι, καὶ ἁλμυροῖσι, καὶ λιπαροῖσι, καὶ γλυκέσι, καὶ τοῖσι σιτίοισι καὶ πόμασι χρέεσθαι. [18] ὕπνοι δὲ, νῆςιν μὲὼ ἰφαίνοισι καὶ ψύχροσιν, ἐὼ μὴ μακροὶ ἔωσι, κενοῶντες τὸ ὑπαρχόντος ὑγροῦ. ἐὼ δὲ μᾶλλον, ὁκθερμαίνοντες, σωτήκοισι τὶὼ ϛρῆα. καὶ ἀναλύοισι, ὃ ϛῶμα ἀφαιρέοντες, [19] καὶ ἀσθενὲς ποιέοισι. βέβρωκότα ὄ, θερμαίνοντες ὑγραίνοισι, τὶὼ ϛοφὶὼ ἐς ὃ ϛῶμα ἀφαιρέοντες. ἀπὸ δὲ τῶν ὀρθρίων πεδιπάτων ὕπνος, μάλιϛα ξηραίνῃ. ἀγρυπνίη δὲ, ἐν μὲὼ τοῖσι σιτίοισι βλάπτῃ, ὁκὸ ἐῶσα ὃ σιτίον πήκεσθαι. ἀσίτοισι δὲ, [20] ἰφαίνῃ μὲὼ· βλάπτῃ δὲ ἧσον. ῥαθυμίη, ὑγραίνῃ· καὶ ἀσθενὲς ὃ
20 ϛῶμα ποιέῃ. ἀρεμίζουσα γὰρ ἡ ψυχὴ, ὁκὸ ἀναλίσκει ὃ ὑγρὸν ὁκὸ τῶ ϛώματος. πόνος δὲ, ξηραίνῃ, καὶ ὃ ϛῶμα ἰφυρὸν ποιέῃ. [21] μονοσιτίη, ἰφαίνῃ, καὶ ξηραίνῃ, καὶ τὶὼ κοιλίῃν ἴςησι, ὅϛι τᾷ τῆ ψυχῆς θερμῷ, ὃ ὑγρὸν ὁκὸ τῆ κοιλίης καὶ τῆ ϛρκὸς καταθμαλίσκει). χρίσιον δὲ τὰ ἀναπία ἀναφρήσεται τῇ μονοσιτίῃ. ὕδωρ πόμα θερμὸν, ἰφαίνῃ. [22] ὡσαύτως ὄ καὶ ψυχρόν. ὃ δὲ ὑπόψυχον ψυχρὸν καὶ πνεῦμα, καὶ ὃ σιτίον, καὶ ὃ ποτὸν, πήγνυσι ὃ ὑγρὸν ὃ ἐν ϛόματι, καὶ ϛῆ κοιλίας ξυνίςησι τῇ πήξῃ καὶ ψύξῃ. κεκτέῃ γὰρ ὃ τῆ ψυχῆς ὑγροῦ. καὶ ὃ θερμοῦ ὄ πάλιν αὖ ὑπόθολαι, πηγνύοσι.
30 καὶ ϛοῦτον, ὡς μὴ ἀφάχυσιν ἔχῃν. ὁκόσα δὲ θερμαίνοντα ὃ ϛῶμα ϛοφὶὼ μὴ διδόντα, κενοῖ ὃ ὑγρὸν τὶὼ ϛρῆα, μὴ δὲ ὑπόθολὶὼ ποιέοντα, ψύξιν τᾷ αὖ θέρεϊ τῷ ϛαδιδόωσι. κινεῦνται γὰρ ὃ ὑπάρχοντος ὑγροῦ, [23] πνεῦματος ὑπ' αὐτῆ πλεῦμονα ψύχεται. πεῖ δὲ τὸ πόνων ἐὼ τινα ἔχῃ δύναμιν, [24] διηνήσαμεν. εἰσὶ γὰρ οἱ μὲὼ, κατὰ φύσιν· οἱ δὲ, ἀφὶ βίης. οἱ μὲὼ οὖν κατὰ φύσιν αὐτῶν εἰσιν, ὁ μὲν πόνος. αὐξῆς, φωνῆς, μελέμνης. ὁ μὲν ἓν δύναμις τοιαύτη. πορευόμενος ψυχὴ τᾷ ὀρεομένῳ, κινεῖ καὶ θερμαίνει). θερμαινομένη δὲ, ξηραίνεται κενωμένου τῆ ὑγροῦ. ἀφὶ δὲ τὸ αὐξῆς ἐςπίπτοντος τῆ φόφῳ, σείεται ἡ ψυχὴ καὶ πονέῃ. πονέουσα δὲ, θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται. ὁκόσα ὁν μελέμνη αὖθέποισι γίγ, ἡ ψυχὴ καὶ ὑπὸ τῆτέων θερμαίνει) καὶ ξηραίνει). καὶ ὃ ὑγρὸν κατθμαλίσκουσα, πονέῃ καὶ λεπτύνῃ τᾷ ϛρκᾷ καὶ κενοῖ τὸ αὖ θέρεον. ὁκόσοι δὲ πόνοι φωνῆς, ἢ λέξις, ἢ ἀναγνώσις, ἢ ὠδὴ, πάντες οὗτοι κινέοισι τὸ ψυχῆ. κινουμένη δὲ, ξηραίνει) καὶ θερμαίνει). καὶ ὃ ὁν τᾷ σώματι ὑγρὸν κατθμαλίσκῃ. οἱ δὲ πεῖπατοι κατὰ φύσιν μὲὼ εἰσὶ καὶ οὗτοι μάλιϛα τῶν λοιπῶν. ἔχοισι δὲ τὶ βίαιον. δύναμις δὲ αὐτέων, ὅϛι τοιήδε. ὁ ἀπὸ δείπνου πεῖπατος, ξηραίνῃ τὶὼ τε [25] κοιλίῃν καὶ ὃ ϛῶμα, καὶ τὶὼ γαϛέρα, καὶ ὁκὸ ἐᾶ πικρὶὼ θρύεσθαι ἀφὶ πάδε. κινουμένου τῆ αὖθέποιο, θερμαίνεται καὶ ὃ ϛῶμα καὶ τὰ σιτία. ἕλκῃ οὖν τὶὼ ἰκμάδα ἡ ϛρὶξ, καὶ ὁκὸ ἐᾶ πικρὶὼ κοιλίῃν ξυνίςασθαι. ὃ μὲὼ οὖν ϛῶμα, πλεῦνται· ἡ δὲ κοιλίη, λεπτύνεται.

ξηραίνεται δὲ, ἀφὶ πάδε· κινουμένου τῆ ϛώματος καὶ θερμαινομένου, ὃ λεπτότατον ϛοφῆς κατθμαλίσκεται. ὃ μὲὼ, ἀπὸ τῆ ξυμφύτῃ θερμοῦ· ὃ δὲ, σὺν τᾷ πνεύματι ἀποκρίνεται ἔξω· ὃ δὲ καὶ οὐρέεται. ὑπολείπεται δὲ ὃ ἐνεότατον ἀπὸ τῶν σιτίων, ὥϛτε τῇ κοιλίῃ ἀποξηραίνεσθαι τὶὼ ϛρῆα. καὶ οἱ ὀρθρίοι πεῖπατοι ἰφαίνοισι· καὶ τὰ πεῖ τὴ κεφαλὶὼ [26] κοῦφά τε καὶ ὀπαγέα, καὶ ὀξύκοα πρὸς θυμεύόζοισι· καὶ τὶὼ κοιλίῃν λύοισιν. ἰφαίνοισι μὲὼ, [27] ὅϛι κενούμενον ὃ ϛῶμα θερμαίνεται, καὶ ὃ ὑγρὸν λεπτύνεται καὶ καθαίρεται. ὃ μὲὼ, ἀπὸ τῆ πνεύματος· [28] ὃ δὲ, μύϛεται τε καὶ χρέμπτεται· ὃ δὲ ἐς τὶὼ ϛοφὶὼ, τᾷ τῆς ψυχῆς θερμῷ κατθμαλίσκεται. τὶὼ δὲ κοιλίῃν λύοισι, ὅϛι θερμὴ ἐοῦσα, [29] τῆ θερμοῦ πνεύματος ἐς πίπτοντος αὖθεν ἀπὸ τοῦ χωρέῃ ὃ θερμὸν τᾷ ψυχρᾷ. [30] κεφαλὰ δὲ τὰ πεῖ τὶὼ κεφαλὶὼ ποιέῃ, ἀφὶ τάδε. ὅταν κενωθῆ ἡ κοιλίη, ἕλκῃ ἐς ἑωυτὶὼ ὁκὸ τῆ ἄλλου ϛώματος καὶ τῆ κεφαλῆς ὃ ὑγρὸν, θερμὴ ἐοῦσα. κενουμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, ἀποκαθαίρεται ἥτε ὄψις καὶ ἡ ἀκοή. καὶ γίνονται ὀξυαγέες οἱ αὖθεφποι. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν γυμνασίων πεῖπατοι, καθαρὰ τὰ σώματα πρὸς θυμεύόζοισι· καὶ ἰφαίνουσιν, ὁκὸ ἐῶντες τὶὼ σωτῆξιν τῆ ϛρκὸς, τὶὼ ὑπὸ τῆ πόνου ξυνίςασθαι, ἀλλ' ἀποκαθαίρεσι. [31] τὰ ὄ ὁκὸ τῆ δρόμῳ γίνον), οἱ μὲὼ μακροὶ καὶ [32] κεμπτοὶ, ἐξ ὀλίγου πορευόμενοι, θερμαίνοντες τῆ ϛρκᾷ σωνφεῖν καὶ θρυχέειν δύνανται. καὶ τὰ δυνάμιν τῶν σιτίων τῆ ὑπὸ τῆ ϛρκὶ καταπέσοσι. [33] βραδύτερά τε καὶ παχύτερα τὰ σώματα πρὸς θυμεύόζοσι τῶν ἐσχῶν. τοῖσι δὲ τὰ πολλὰ ἐαθίοσι, ξυμφορώτερα, καὶ θρυμμῶδες μᾶλλον, ἢ ἥρεος. οἱ δὲ ὑπὸ ἱματίῳ δρόμοι, τὰ μὲὼ δυνάμιν, τὶὼ αὐτὶὼ ἔχοισι· μᾶλλον ὄ θερμαίνοισι, καὶ ὑγρότερα τὰ σώματα ποιέοσιν, ἀχρεώτερα ὄ, ὅϛι ὁκὸ ἀποκαθαίρῃ πρεσπίπτον ὃ πνεῦμα ὃ εἰλικρινὲς, ἀλλ' ἐν ᾧ αὐτῇ γυμνάζῃ) πνεύματι. συμφέρῃ δὲ καὶ τοῖσι ξηροῖσι καὶ τοῖσι πολυϛρκοῖσιν, ὅϛις καθαιρεῖν τὶὼ ϛρκὰ βούλῃ), καὶ ϛοῖσι πρεσβυτέροισι [34] θερμοψυχῆ τῆ ϛώματος. οἱ ὄ αὐλοὶ καὶ ἵππαροι ἵπποι, τὶὼ μὲὼ ϛρκὰ ἧσον ἀφαιρέου). ἰφαίνοισι ὄ μᾶλλον, ὅϛι τοῖς ἔξω τῆ ψυχῆς μέρεσιν οἱ πόνοι ὄντες, [35] αἰτιαπᾶσιν ὁκὸ τῆ ϛρκὸς ὃ ὑγρὸν, καὶ ὃ ϛῶμα λεπτύνοισι καὶ ξηραίνοισιν. οἱ δὲ ἐσχοὶ, τὶὼ μὲὼ ϛρκὰ ἧκιϛα ἀφαιρέοισιν. ἰφαίνοισι δὲ, καὶ ἀφαιρέλλοισι τὶὼ ϛρκὰ, καὶ τὶὼ κοιλίῃν μάλιϛα, ὅϛι ὀξυτάτῳ τᾷ πνεύματι χρώμενοι, τάχιϛα ὃ ὑγρὸν ἕλκοσιν ἐφ' ἑωυτοῦς. τὰ ὄ θορυβείσματα, ξηραίνοισι μὲὼ ὀξαπίνης. ὁκὸ ὅπι τύδλφα δὲ, καὶ ἀξύμφορα. πάσματα γὰρ ἐμποιέεται, ἀφὶ τόδε. ἀφαιτεθραυσμένου ὃ ϛῶμα, ὃ μὲὼ δέρμα, ἰφυρῶς λεπτύνῃ. τὶὼ δὲ ϛρκὰ, ἧσον ϛωνίςησι τῶν ἐσχῶν. κενοῖ δὲ τὶὼ ϛρκὰ τὸ ὑγροῦ. τὰ δὲ ἀνακινήματα καὶ ἀνακυφίματα τὶὼ μὲὼ ϛρκὰ ἧκιϛα ἀφαθερμαίνοισι. παρεξιόνῃ δὲ ὃ ϛῶμα καὶ τὶὼ ψυχὶὼ καὶ τὸ πνεύματος κενοῦσι. πάλιν δὲ καὶ τείνῃς τοῖσιν ἔξω τῆ ϛώματος, παρέχῃ μᾶλλον τὸν πόνον. θερμαίνῃ δὲ τὶὼ ϛρκὰ καὶ ϛερεοῖ, καὶ αὔξεσθαι ποιέῃ ἀφὶ τάδε. τὰ μὲὼ ϛερεὰ φύσῃ τεθόρμθια, ϛωνίςησι· τᾷ δὲ κοῖλα αὔξεται. τῆς γοῦν ϛρκὸς, ὃ μὲὼ πυκνὸν τεθόρμθον, ξυνίςαται· τᾷ δὲ κοῖλα, αὔξεται· καὶ ὁκόσα φλέβες εἰσί.

Has autem ob cauſas exiccatur, quòd agitato & incaleſcente corpore, alimenti pars tenuiſſima, partim ab inſito calore conſumitur, partim cum ſpiritu foras excernitur, partim etiam per vrinam emittitur, quod verò in cibis eſt ſicciſſimum, remanet, ita vt cum ventre ſimul etiam caro reſiccetur. Deambulationes matutinæ extenuant, & quæ circa caput ſunt, leuia, agilia & prompta efficiunt, aluumque ſoluunt. Extenuant quidem, quòd agitatum corpus incaleſcat, & humidum partim quidem à ſpiritu attenuetur & purgetur, partim verò emungatur & exſcreetur, partim etiam ab animi calore in alimentum abſumatur. Aluum autem ſoluunt, quòd cùm calida exiſtat, ſpiritu frigido ex ſuperioribus partibus irruente, frigido calidum cedit. Quæ verò circa corpus ſunt ideò leuant, quòd euacuata aluus & calida exiſtens, è reliquo corpore & capite humidum ad ſe attrahit. Vacuato autem capite, repurgatur viſio & auditio, & agiles homines redduntur. At deambulationes, quæ poſt exercitationes obeuntur, corpora pura reddunt & emaciant, neque carnis colliquationem, quæ ex labore prouenit, colligunt, ſed eam repurgant. Ex curſibus autem hæc contingunt. Longi quidem & flexi, ſenſim facti, carnem calefaciendo concoquere ac diffundere queunt, & ciborum vim in carne concoquunt, tardiora tamen & craſſiora corpora efficiunt, quàm qui in orbem fiunt. His autem, qui multum comedunt, commodiores ſunt, idque hyeme magis quàm æſtate. At qui in veſte obeuntur, eadem facultate valent, ſed magis calefaciunt, humidioraque corpora & decoloratiora reddunt, quia purus extrinſecus irruens ſpiritus ea non repurgat, ſed in eodem ſpiritu exercentur. Siccis igitur & multum carnoſis conferunt, cùm quis carnem detrahere volet, & ſenioribus propter corporis frigiditatem. Curſus autem rurſus ad carceres redeuntes, & indefiniti equeſtres, carnem quidem minùs diffundunt, ſed magis extenuant, quia cùm externis animi partibus hi labores obeantur, humidum ex carne retrahunt, corpúſque attenuant & exiccant. Qui verò in orbem fiunt, carnem quidem minimè diffundunt, ſed extenuant, carnémque & ventrem maximè deducunt, quòd cùm citiſſimo ſpiritu vtantur, humidum ad ſe promptiſſimè attrahunt. Concuſſiones autem de repente quidem ſiccant, neque tamen accommodæ, neque vtiles ſunt. Conuulſiones enim ideò intus adferunt, quòd calefactum corpus cutem vehementer tenuat, carnem verò minùs cogunt, quam curſus, qui in orbem obeuntur, eandemque humore vacuant. Commotiones & in ſublime eleuationes, carnem quidem minimè excaleſciunt, ſed corpus & animum commouent, & ſpiritu vacuant. Lucta & frictio, exterioribus corporis partibus laborem magis præbent, carnem autem calefaciunt, firmant, ideóque augent, quòd quæ natura ſolida ſunt, dum fricantur, in ſe coguntur, caua verò augeſcunt. Quod ergo in carne denſum eſt, ſi confricatur, in ſe cogitur, caua verò augeſcunt, & quæcunq; venas habent.

Excalefactæ enim & exiccatæ carnes, alimentum ad
se per venas trahunt, deinde increscunt. Volutatio in
puluere eadem, quæ lucta, facit; sed propter puluerem magis exiccat, carnemque minùs gignit. Lucta,
quæ fit consertis summis manibus, extenuat, carnesque ad superiora trahit. Ad corycum decertatio, &
manuum gesticulatio, eadem efficiunt. Spiritus retentio meatus per vim cogere, cutem tenuare, & humiditatem ad cutem propellere valet. Quæ in puluere & oleo exercitationes obeuntur, hoc differunt,
quòd puluis quidem frigidus, oleum verò est calidũ.
Oleum per hyemem ad corporis incrementum magis est accommodatum, quoniam quid de corpore
detrahere frigus non sinit. Per æstatem verò caloris
exuperantia carnem colliquat, cùm etiam ab anni
tempore, & oleo, & labore incalescat. Puluis autem
per æstatem ad corporis incrementum magis est accommodatus. Cùm enim refrigeret, vltra modũ incalescere non sinit, per hyemem verò, frigus & algorem adfert. Post exercitationes, parua in puluere per
æstatem mora, ad refrigerationem quidem iuuat,
multa verò supra modum exiccat, & corpora dura ac
lignosa reddit. Frictio ex oleo & aqua emollit, neque
vehementer incalescere sinit. At de lassitudinibus,
quæ circa corpora contingunt, ad hunc se res habet
modum. Qui quidem non exercentur, ab omni labore lassitudinem contrahunt. Nulla enim corporis
pars ad vllum aliquem laborem suscipiendum est accommodata. Quæ verò exercentur corpora, à minimè consuetis laboribus lassantur. Quædam etiam à
consuetis exercitationibus in lassitudines incidunt, si
his supra modum vtantur. Et ea quidem sunt lassitudinum genera. Earum verò facultas sic habet. Qui
non exercentur, cùm humidam carnem habeant, vbi
laborauerint, cõcalefacto corpore multam colliquationem dimittunt. Quod igitur cum sudore emissum,
aut cum corpore repurgatum fuerit, non ampliùs vexat corporis partem præter cõsuetudinem vacuatam.
Quod verò post secretionẽ intus remanet, huic molestiam exhibet, & ei parti, quæ humiditatem suscepit; cùm corpori minimè sit commodum, sed infensum. Neq; sanè in corporum carnes æquabiliter coit,
sed in carnosas partes, ita vt his quidem, donec exeat,
molestiam exhibeat. Nempe cùm ambitum non habeat & quiescat, tum ipsum, tum ea, quæ irrumpunt,
incalescunt. Cùm igitur copiosum fuerit quod secretum est, id quidem, quod sanum est, superat, ita vt totum corpus concalescat, & vehementem febrem inferat. Sanguine enim calefacto & attracto, ea, quæ in
corpore insunt, celerem ambitum faciunt, & tum reliquum corpus à spiritu purgatur, tum quod coaluit,
calefactum attenuatur, simulq; ex carne in cutem foras propellitur, idq; sudor calidus vocatur. Quo sanè
excreto, tum sanguis ad naturalem constitutionem
redit, tum febris remittit, & lassitudo sedatur, tertio
præsertim die. Hanc autem lassitudinem hũc in modum curare oportet, fomentis & balneis calidis id
quod coaluit dissoluendo, & violentis deambulationibus expurgando, ciborumq; paucitate & extenuatione carnis vacuationem cogendo, ac oleo leniter,

θερμαινόμενα γὰρ αἱ σάρκες καὶ ξηραινόμενα, ἕλκουσιν ἐφ' ἑωυτὰς τὸν ἰῶτα ἀπὸ τῶν φλεβέων, εἶτα αὔξονται. ἀλίνδησις, τὸ ἀπλήσιον τῇ πάλῃ ἀποτελεῖ. ξηραίνει δὲ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ κόνιν καὶ σάρκας ἧσσον. [76] ἀκροχειρία καὶ αἱ σάρκες ἕλκει ἄνω. καὶ κωρυκομαχίη καὶ χειρονομίη τὰ τοιαῦτα ἀποτελεῖ. [77] πνεύματος δὲ κατάσχεσις, τὴν πόρος ἀποκαθαίρει, καὶ τὸ δέρμα λεπαίνει, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπὶ τὸ δέρμα ἐξῶσαι δύναται. ἐν κόνει καὶ ἐλαίῳ γυμνάσια ἀποφέρει τοιάδε. κόνις μὲν ψυχρόν· ἔλαιον δὲ θερμόν. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι τὸ ἔλαιον, αὐξιμώτερον, διότι τὸ ψυχρὸς κωλύει φέρειν ἀπὸ τοῦ σώματος. ἐν δὲ τῷ θέρει, ἔλαιον ἐπιβολαῖον θερμασίης πεποιημένον, τήκει τὴν σάρκα. ὀκόταν καὶ ἐπὶ τῆς ὥρης θερμαίνηται, καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸ πόνου. [78] ἡ δὲ κόνις ἐν τῷ θέρει αὐξιμώτερος· ψύχουσα γὰρ τὸ σῶμα, οὐκ ἐᾷ εἰς ἐπιβολαῖον θερμαίνεσθαι. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι, ἀποψυκτικὴν καὶ κρυμώδες. ἀποτείνει δὲ ἐν τῇ κόνει μετὰ τοὺς πόνους ἐν τῷ θέρει, ὀλίγον μὲν χρόνον, ὠφελεῖ ψύχουσα· πολλὰ δὲ ἐπιξηραίνει, καὶ τὰ σώματα σκληνὰ καὶ ξυλώδεα ἀποδείκνυσι. τείβεις ἐλαίου σὺν ὕδατι μαλάσσει, καὶ οὐ δίκαιον ἐᾶν ἀποθερμαίνεσθαι. τρεῖς δὲ κόπων τῶν ἐν τοῖσι σώμασιν ἐγγινομένων, ὧδε ἔχει. οἱ μὲν ἀγύμναστοι τῶν αὐτομάτων, ἀπὸ πόνου κοπιῶσι πόνου. οὐδὲν γὰρ τοῦ σώματος ἀποπεπόνηται πρὸς οὐδένα πόνον. τὰ δὲ γεγυμνασμένα τῶν σωμάτων, ἀπὸ τῶν αὐτομάτων πόνων κοπιᾶ. τὰ δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν σκληρῶν γυμνασίων κοπιᾶ, ἐπιβολὴν ἐπιπάνθυα. τὰ μὲν οὖν εἴδεα τῶν κόπων, τοιαῦτά ἐστιν. ἡ δὲ δύναμις αὐτέων ὧδε ἔχει. οἱ μὲν γὰρ ἀγύμναστοι ὑγρὸν τὴν σάρκα ἔχοντες, ὀκόταν πονῶσι θερμαινομένου τοῦ σώματος, σύντηξιν πολλὴν ἀφιᾶσιν. ὅ, τι μὲν οὖν σύνεξιδρώσῃ, ἢ ἔξω τοῦ σώματος ἀποκαθαρθῇ, οὐ παρέχει πόνον μᾶλλον ἐν τῷ κενωθέντι τοῦ σώματος τοῦδε τὸ ἔθος. ὅ, τι δ' αὖ ἐμμένει τῷ ἀποκείσιος, [79] τοῦτο παρέχει τὸν πόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ δεξαμένῳ τὸ ὑγρόν. ἐν γὰρ ἐστι ξύμφορον τῷ σώματι, ἀλλὰ πολέμιον. εἰς μὲν δὴ τὰς σάρκας τῶν σωμάτων, οὐ ξωίσαται ὁμοίως, εἰς δὲ τὰ σαρκώδεα, ὅστε τοιούτοις πόνοις παρέχει, ἕως αὖ ἐξέλθῃ. [80] ἅτε δὴ οὖν ἔχον τὸν τρόπον, ἀθρόον θερμαίνεται αὐτό τε καὶ τὰ περὶ πολλά. ἐν μὲν οὖν πολὺ λύπαι τὸ ἀποκριθὲν, ὅκ ἐάσῃ καὶ τὸν ὑγιαίνοντος, ὥστε συνεκθερμαίνει ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἐκποιήσῃ πυρετὸν ἰσχυρόν. θερμαινόντος γὰρ τοῦ αἵματος καὶ διϊσταμένου, [81] ταχέιν ἐποίησε τὴν περίοδον τὰ ἐν τῷ σώματι. καὶ τό, τε ἀνῷ σῶμα καθαίρεται ἀπὸ τοῦ πνεύματος. καὶ τὸ συνεστηκὸς θερμαινόμενον, λεπαίνεί τε, καὶ συνεξωθέεται ὅκ τῆς σαρκὸς ἔξω ὅπῃ τὸ δέρμα, ὅπερ ἱδρὼς καλέεται θερμός. τούτου δ' ἀποκριθέντος, τό, τε αἷμα καθίσταται ἐς τὴν κατὰ φύσιν σύστασιν· καὶ ὁ πυρετὸς ἀνίησι, καὶ ὁ κόπος παύεται μάλιστα τεταρταῖος. χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον κόπον, ὧδε θεραπεύειν. πυρίσι καὶ λουτροῖσι θερμοῖσι ἀπολύοντα τὸ ξυνεστηκός. [82] καὶ πειρᾶσθαι βιαίοισιν ὡς ἀποκαθαίρωνται, τῆσιν ὀλιγοσιτίῃσι, καὶ ἰσχνασίῃσι, συνιστάναι τῆς σαρκὸς τὴν κένωσιν καὶ τείνεσθαι τὴν ἐλαίου πυκνὴν

πουλὺν χρόνον, ὅκως μὴ βιαίως ἀναθερμαίνηται. καὶ τοῖσι χρίσμασι καὶ τοῖσιν ἱδρωτικοῖσι καὶ μαλακτικοῖσι χρέεσθαι, καὶ μαλακκώδη ξυμφέρει. τοῖσι δὲ γυμναζομένοισιν ὑπὸ τοῦ ἀνεθίζων πόνων, ἀπὸ τάδε γίνεται. ὀκόταν μὲν πεπόνηκε τὸ σῶμα, ὑγρὸν δύαται τὴν σάρκα εἶναι πρὸς τὸν τόπον, πρὸς ὃν μὴ εἴθισται πονέειν. ὥσπερ καὶ τὰ γυμνάσια, πρὸς ἕκαστα. τὴν μὲν οὖν σάρκα, ξυστήκεσθαι ἀνάγκη καὶ ἀποκρίνεσθαι καὶ σκληραίνεσθαι ὥσπερ τὸ πρότερον. ξυμφέρει δὲ θεραπεύεσθαι τὰδε. τοῖσι μὲν γυμνασίοισι χρῆσθαι, τοῖσι σκληθεσιν, ὅκως τὸ ξυνεστηκὸς θερμαινόμενον λεπαίνῃ καὶ ἀποκαθαίρῃ, καὶ τὸ ἀνῷ σῶμα μὴ ὑγραίνῃ, μή δ' αὖ ἐύμμαστον γένῃ. τοῖσι δὲ λουτροῖσι τοῖσι θερμοῖσι ξυμφέρει καὶ τοῦτον χρέεσθαι. καὶ τῇ τείνει ὁμοίως, ὡς καὶ τὸν πρόσθεν. τὸ δὲ πνεύμονος ὅδε δέεται οἱ πόνοι οἱ ἰκμοὶ θερμαίνοντες, λεπαίνει καὶ ἀποκαθαίρει τὸ συστᾶν. [83] οἱ δὲ ἀπὸ τῶν σκληθῶν γυμνασίων πόνοι, τόν δε τρόπον γίνονται. ἀπὸ μὲν συμμέτρου πόνου, κόπος οὐ κινέεται. ὀκόταν δὲ πλέων τοῦ καιροῦ πόνος ἦ, ὥσπερ ἐξηραίνει τὴν σάρκα. κενωθεῖσα δὲ τοῦ ὑγροῦ, θερμαίνεται, καὶ ἀγρεῖ, καὶ φέουσι, καὶ ἐς πυρετὸν καθίσταται μακρότερον, ἢν μὴ τις ἐκθεραπεύσῃ ὀρθῶς. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν αὐτὸν τὴν λουτρὰ, μὴ σφόδρα πολλὰ, μὴ δὲ θερμὰ ἄγαν λούεσθαι. εἶτα πίσσας αὐτὸν ὀκτὼ λουτρὸν μαλακὸν οἶνον, διφῆσαι ὡς πλεῖστα καὶ πολυποδαπὰ σιτία, καὶ ποτὰ ὕδαρες. οἶνον δὲ μαλακὸν χρέεσθαι πολλὰ. [84] εἶτ' ἐπιρίπτειν χρόνον πλέω, μέχρις αὖ αἱ φλέβες πληρωθῶσιν ἀρθῶσιν. εἶτα δὴ ἐξεμεῖτω. καὶ ἀναστάντα ὀλίγον, καθεύδειν μαλακῶς. εἶτα πρὸς ἀγορὴν ἡσυχῆ, τοῖσι σιτοῖσι καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι σκληθεσιν ἡμέρας ἕξ, ἐν τούτῳ δὲ καταπίνειν ἐς τὸ σκληθὲς καὶ σίτου καὶ ποτοῦ. δύαμαι δὲ ἐκ τοῦ θεραπεῖν, τοιόνδε. ἐξηρασμένον τὸ σῶμα ἐς ὑπερβολὴν, ἐξυγραίνειν δύναται ἄτερ ὑπερβολῆς. ἐν μὲν οὖν ἢ δύναται [85] τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πόνου γνῶναι ὀκόσον τίς ἐστι τοῦ σίτου τῇ συμμετρείῃ ἀκέεσθαι, δεῖ αὖ εἶναι τοῦτο. νῦν δὲ τὸ μὲν ἀδύνατον. δεῖ δὲ ῥᾴδιον. ἐξηρασμένον γὰρ τὸ σῶμα τοῦ ἐμπεσόντων πολυποδαπῶν, ἀφ' ὧν λαμβάνει τὸ ξυμφέρον αὐτῷ ἐν ἑωυτῷ, ἕκαστον τοῦ σώματος ἑκάστου σίτου. πληρωθὲν δὲ καὶ ὑγρανθὲν κενωθείσης τῆς κοιλίης ἐπὶ τὸ ἐμέτου, ἀφίησι πάλιν τὴν ὑπερβολήν. ἡ δὲ κοιλίη κενὴ ἐοῦσα ἀπιστᾶ. τὸ μὲν οὖν ὑπερβάλλον ὑγρὸν, ἐξεραίνεται ἡ σάρξ. τὸ δὲ σύμμετρον, ὅκ ἀφίησιν, ἢν μὴ βίης, ἢ πόνος ἢ φαρμάκων, ἢ ἀνάγκης τινὸς ἀπιστάσιος. τῇ δὲ πρόσαγωγῇ χρησάμενος, κατέστησε τὸ σῶμα τῇ διαίτῃ ἡσυχῇ.

ne vehementer recalescat, cõfricando. Vnguentis etiam tum sudorem elicientibus, tum emollientibus inungere ac emollire confert. His verò qui exercẽtur, à minimè cõsuetis laboribus iccirco lassitudo contingit, quòd cùm corpus laboribus se non exercuerit, ea parte qua laborare non consueuit, carnem humidam esse necesse est, velut ad singulas exercitationes. Carnem igitur colliquefieri & secerni, ac in se se cogi, velut in priore necesse est. Hæc autem curatio confert. Exercitationibus quidem assuetis vtendum, vti quod exiit calefactum tenuetur ac detrahatur, reliquumq; corpus minimè humectetur, neque sine exercitationibus esse contingat. Huic autem conducit, vt balneis calidis ac frictione, non secus ac prior, vtatur. Fomentis autem nihil opus est, cùm labores calefaciendo, ad id quod coactum est tenuandum & detrahendum satis esse possint. At verò ex vsitatis exercitationibus labores hoc modo contingunt. Ex moderato quidem labore nulla oritur lassitudo. Cùm verò maior quàm par sit fuerit, carnem supra modum exiccat, eáque humore vacuata, incalescit, dolet, horrore cõcutitur, ac nisi quis rectam curationem adhibeat, ad diuturnam febrem deuenit. Imprimis quidem balneo neque admodum multo, neq; nimis calido vtendum, deinde à balneo epoto molli vino, in cœna quamplurima & cuiuscunque generis edulia offerenda, & potu aquoso, vino autem molli ac copioso vtendum. Postea diutius confricandum, dum venæ oppletæ turgescant. Mox vomendum, & post modicam stationem, molliter dormiendum. Postea per dies sex sensim ad cibos & potiones consuetas redeundum, & in his ad consuetum tum cibum, tum potum deueniendum. Quæ curatio hanc habet facultatem, vt supra modum resiccatum corpus, citra excessum humectare queat. Quòd si quis laboris exuperantia mentis intelligentia comprehensa, huic quantacũque foret cibi commoderatione mederi posset, id bene haberet. Nunc verò vt illud fieri nequit, ita hoc facile. Resiccatum nanque corpus, à cuiusuis generis ingestis, sibi quod confert assumit, & vnaquæque corporis pars de singulis cibis, repletum verò & humectatum, vacuato per vomitionem ventriculo, rursus id quod exundat dimittit. Ventriculus autem cùm vacuus existat, vicissim attrahit. Exuperantem igitur humiditatem caro effundit, commoderatam verò, non nisi per vim, aut labores, aut medicamẽta, aut aliud quoddam reuulsionis genus dimittit. Qui verò cibi paulatim adiectione vtetur, is corpori leniter pristinam victus rationem restituet.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE, LIB. III.

AT de victus humani ratione, ita vt ad ciborum copiam laborũ commoderatio adhibeatur, exactè quis scribere non poteſt, quemadmodum etiam antea à me dictum eſt. Multa enim ſunt quæ prohibẽt. Primùm quidem differentes inter ſe hominum naturæ. Nam & quæ ſiccæ ſunt, ipſæ inter ſe inuicem, & cum cæteris collatæ, magis & minùs ſiccæ ſunt. & humidæ, ad eundemque modum de reliquis omnibus dicendum. Deinde etiam ætates, quæ iiſdem minimè indigent. Ad hæc verò & regionum poſitiones, ventorumq; mutationes, & tempeſtatum tranſmutationes, anniq́ue conditiones. Quin & inter cibos ipſos magna eſt differentia. Triticum enim à tritico, & vinum à vino differt, reliquáque omnia ex quibus victum trahimus, cùm diuerſa exiſtant, impediunt quò minùs quis ea de re exactè ſcribere poſſit. Sed enim inuẽtæ à me ſunt eorum quæ in corpore ſuperant prænotiones, ſiue labores cibos, ſiue cibi labores ſuperẽt, & quanam ratione ſingulis mederi oporteat, tum etiam ſanis proſpicere, vti ne in morbos incidant. niſi quis valde multum ac ſæpe delinquat. Quæ ſane ipſa medicamentis iã indigent, etſi ſunt quædam quæ neq; medicamentis ſanari poſſunt. Quoad igitur fieri potuit, inuenta ſunt à nobis quæ quam maximè ad rem facerent, exactè verò à nemine. Primum quidem igitur pleriſque vulgo ſcribam, ex quibus maximam vtilitatem capiant, qui cibis quibuſlibet & laboribus neceſſariis, coactiſq́ue profectionibus vtuntur, tum qui maritimis negotiationibus ad victum parandum repertis diſtinentur, ſi plus iuſtò incaleſcant, & magis quàm expediat refrigerentur, reliquáque victus ratione inſtabili vtantur. His ſanè præſens victus ratio conducit. Annum quidem plerique in quatuor partes omnibus fere notas diuidunt, hyemem, ver, æſtatem, & autumnum. Ac hyemem quidem à Vergiliarum occaſu, ad Æquinoctium vernum. Ver autem ab Æquinoctio, ad Vergiliarum exortum. Æſtatem à Vergiliarum ortu, ad Arcturi exortum. Autumnum verò ab Arcturo, ad Vergiliarum occaſum. Per hyemem igitur, vt anni tempori frigido & conſtricto te opponas, hac victus ratione vti conuenit. Plurimùm quidem ſemel tantùm cibus ſumendus, niſi quis aluum valde ſiccam habeat. Sin minus, parum prandendum. Cibis autem vtendum ſiccis, auſteris, calefacientibus, ex toto collatis & meracis. Pane quoque magis, & obſoniis aſſis potiùs quam elixis vtendum. Potionibus item nigris, meracioribus, ac pauciori-bus. Oleribus autem quàm minimùm, præter quàm calefacientibus & ſiccis. Succis etiam ac ſorbitioni-bus quàm minimùm. Laboribus autem plurimis omnibus, curſibusq́ue flexis, ſenſim acceſſione facta,

Πεὶ διάιτης ἀνθρώπινης ὥσπερ μοι καὶ πρότερον εἰρέαται, ξυγγράψαι μὴ οὐχ οἷόντε ἐς ἀκριβείην, ὥστε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν σίτων, ἃ συμμετείλω ποιέεσθαι τῶν πόνων. πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα. πρῶτον μὲν αἱ φύσιες τῶν ἀνθρώπων, διάφορεοι ἐοῦσαι. καὶ γὰρ αἱ ξηραὶ αὐταὶ ἑωυτῶν πρὸς ἑωυτάς, καὶ πρὸς ἄλλας μᾶλλον καὶ ἧσσον, ξηραὶ καὶ ὑγραί. ὡσαύτως καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι. ἔπειτα, καὶ αἱ ἡλικίαι, μὴ τῶν αὐτῶν δεόμεναι. ἔπι δὲ καὶ τῶν χωρείων αἱ θέσιες. καὶ τῶν πνευμάτων αἱ μεταβολαί. τῶν τε ὡρέων αἱ μεταστάσιες. καὶ τῶν σιτίων αἱ καταστάσιες. αὐτῶν τε τῶν σίτων, πολλὴ διαφορή. πυρί τε γὰρ, πυρῶν καὶ οἴνος, οἴνου. καὶ τἄλλα ὅσα διαγτέομθα πάντα διάφορα ἐόντα, ἀποκωλύει δυνατὸν εἶ) ἐς ἀκριβείην ξυγγραφῆναι. ἀλλὰ γὰρ αἱ προγνώσιες ἐξευρημέναι ἔμοιγε τῶν ἰατρικεωτέων ἐν τῷ σώματι, ὥστε οἱ πόνοι κρατέωσι τῶν σιτίων, ὥστε τὰ σιτία τῶν πόνων, καὶ ὡς χρὴ ἕκαστα ἀσκέεσθαι. προγνωσταμανθάνειν τε ὑγιείας τῆς φύσης, μὴ πρὸς πελάζειν τε τῆς νόσης, εἰ μήτις μεγάλα πάμυ ἁμαρτάνοι, καὶ πολλάκις. τῶνδε δὲ φαρμάκων δέεται ἤδη. ἔστι δ' ἄνευ οὐδὲ ὑπὸ τῶν φαρμάκων δυνατὰ ὑγιάζεσθαι. ὡς μὲν οὖν δυνατὸν ἐρεθῶμαι τὲ

Ne igitur victus ratio derepentè immutetur, tempus in ſex partes, per octo dies diuidendum. In prima itaq; parte de laboribus detrahendum, reliquisque acutioribus vtendum. Cibi quoquè molliores exhibendi, & potiones aquoſiores ac calidiores, & lucta cum oleo in ſole vtendum. In ſingulis autem anni temporibus, vnaquæq; victus ratio paulatim tranſmutanda, & deambulationes à cœna plures detrahendæ, matutinæ verò pauciores. Maza quoq; panis loco apponenda, & olera cocta exhibenda, opſoniaq; elixa aſſis adæquanda. Balneis etiam vtendum, paruo prandio, & rebus venereis paucis. Vomitiones quoq; primùm quidem duobus interpoſitis diebus, deinde longiore interiecto tempore, faciendę, quò & corpus ad purã carnem reducas, & victus rationem hoc tempore mollem inſtituas, ad Vergiliarum exortum. Tunc iam adeſt æſtas, ad quam victus rationẽ accommodare oportet. Vbi ergo Vergiliæ iam exortæ ſunt, cibis mollioribus & paucioribus vtendum, deinde plus maza, quàm pane, eaq; priùs ſubacta, & minimè intrita. Potibus autem mollibus, albis, aquoſis, prandio modico, & ſomnis à prandio breuibus, & ciborum ac potionum repletionibus quàm minimis. In cibo potu quãtum ſatis eſt vtendum. Interdiu verò quàm minimùm bibendum, niſi neceſſaria aliqua ſiccitate corpus detineatur. Oleribus coctis vtendum, æſtuoſis & ſiccantibus exceptis. Crudis quoq; vtendum, calefacientibus & ſiccantibus exceptis. Ac vomitionibus, niſi ſi qua repletio inſit, minimè vtendum, rebusque venereis, omnium minimè. Balneis verò tepidis vti licet. Poma verò cùm pro natura humana valẽtiora ſint, ab his abſtinere præſtat. Quòd ſi quis cùm cibis vtatur, minimè deliquerit. Laboribus etiam & curſibus exerceri conuenit, iiſq; ad carceres redeuntibus modicis, multo tẽpore, & deambulationibus in vmbra. Lucta verò in puluere, quò minimùm incaleſcat. Nam volutatio in puluere curſib. præſtat, qui corpus humidum vacuando deſiccant. A cœna minimè deambulandum, ſed tantùm ſtandum. Mane verò deambulationibus, vtẽdum. Soles vitandi & frigora tum matutina, tum veſpertina, quæcunq; à fluminibus, aut ſtagnis, aut niuibus ſpirant. In hac autem victus ratione ad ſolſtitium æſtiuum vſq; perſeuerandum, vti hoc tempore ſicca omnia, & calida, ac nigra, & meraca, ac panes detrahas, niſi ſi paulum quid voluptatis gratia exhibeas. Tẽpore verò quod poſtea ſequitur, cibis vtatur mollibus & humidis, refrigerantibus & albis, ad Arcturi exortum & Æquinoctium, diebus nonaginta tribus. Poſt Æquinoctium autem hoc modo victus rationem inſtituere oportet, per autumnum ad hyemem accedẽdo, ita vt frigorum ac teporis mutationes veſtitu craſſo deuites. Hoc verò tempore priùs in veſte motu vtendum, frictionęq; & lucta cum oleo, ſenſim adiiciẽdo, & loco tepido deambulandum, calidaque lauandum, & ſomni diurni detrahendi. Cibi etiam aſſumẽdi calidiores, minùs humidi, & puri, potus verò nigriores, molles tamen & non aquoſi, olera autem minùs.

χρὴ δοῦναι, ὡς μὴ ἐξαπίνης τὴν διαιτὴν μεταβάλλῃ, διελὼν τὸν χρόνον ἐς μέρεα ἕξ, καὶ ἑκατὸν ἡμέρας. ἐν γοῦν τῇ πρώτῃ μοίρῃ χρὴ τῶν τε πόνων ἀφαιρέειν, καὶ τοῖσι λοιποῖσι ὀξυτέροισι χρέεσθαι. τοῖσι δὲ σιτίοισι, μαλακωτέροισί τε, καὶ πόμασιν ὑδαρεστέροισι, καὶ λουχοτέροισι. καὶ τῇ πρώτῃ σὺν ἐλαίῳ ἐν τῷ ἡλίῳ χρέεσθαι. ἐν ἑκάστῃ δὲ τῇ ὥρῃ, ἕκαστα τὴν διαιτημάτων μεθιστάναι καὶ μικρόν. καὶ τὸν περίπατον ἀφαιρέειν, τὸν ἀπὸ δείπνου, τοὺς πλείους. τὸν ὀρθρείων, ἐλάσσους. καὶ τὴν μάζης ἀντὶ τῶν ἄρτων παρεστίθεσθαι. καὶ τὰ λαχανώδεα τῶν ἑψάνων παρεσκάλλειν. καὶ τὰ ὄψα αὐανόζειν τὰ ἑφθὰ τοῖσιν ὀπτοῖσι. λεβέσι τε χρέεσθαι καὶ ἐναιειῆν μικρόν, ἀφεστίοισί τε ἐλάσσοσι, καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι. τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν δύο ποιέεσθαι. εἶτα δὲ πλείονος χρόνου. ὅκως αὖ καταστήσῃ τὸ σῶμα σεσαρκωμένον καθαρὴν σαρκί. καὶ τὴν διαιτὴν μαλακὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μέχρι πλάδων ὀπτιτοῦς. Ἐν τούτῳ, ἥδη ἡέρος, καὶ τὴν διαιτὴν ἤδη χρὴ πρὸς τοῦτο ποιέεσθαι, χρὴ δὲ ἐπιδιδοῦ πλάδας ὀπτιτοῦς, τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι καὶ ἐλάσσοσι χρέεσθαι. εἶτα τῇ μάζῃ πλέον, ἢ τοῦ ἄρτου. τοῦτον δὲ πρὸ πόμασι τοῖσι δὲ πόμασι ὑδαρέσι. ὑπνώσσειν ὀλίγον. καὶ ὕπνοισιν ἀπὸ τῶν ἀρίστων, βραχέσι. καὶ πλησμονῆσιν ὡς ἥκιστα, τοῦ σιτίου τε καὶ ποτοῦ. ἐκμυῶς ὀπτὶ τοῦ σίτου χρέεσθαι. δὶ ἡμέρης δὲ ὡς ἥκιστα πίνειν, ἢν μὴ ἀνάγκη τις ἐξηραίνῃ τὸ σῶμα χρήσασθαι. χρέεσθαι δὲ τοῖσι λαχανώδεσι τοῖσιν ἑφθοῖσι, πλὴν τῶν καυστικῶν καὶ ξηρῶν. χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσιν ὠμοῖσι, πλὴν τῶν θερμαντικῶν καὶ ξηρῶν. ἐμέτοισι δέ, ἢν μήτις πλησμονὴ ἐνεόντα, μὴ χρέεσθαι. τοῖσι δὲ ἀφροδισίοισιν, ὡς ἥκιστα. λουτροῖσι δέ, καὶ χλιεροῖσι χρέεσθαι. Ἡ δὲ ὀπώρη, ἰσχυρότερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσιος. βέλτιον οὖν, ὀπωρῶν ἀπέχεσθαι. εἰ δὲ χρῶτός τις, μὴ τῶν σιτίων χρεόμενος, ἥκιστ' ἂν ἐξαμαρτάνοι. τοῖσί τε πόνοισι τοῖσί τε ἐνεοῦσι, χρὴ γυμνάζεσθαι. καὶ διαύλοισιν ὀλίγοισι πολὺν χρόνον. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἐν σκιᾷ. τῇ τε πρώτῃ, ἐν κόνῃ, ὅκως ἥκιστα ἐκθερμαίνηται. ἡ γὰρ ἀλίνδησις βέλτιον, ἢ οἱ ἐνεοί. ψύχουσι γὰρ τὸ σῶμα, κενοῦντες τὸ ὑγρόν. ἀπὸ δείπνου τε μὴ περιπατέειν, ἀλλ' ἢ ὅσον ἐξαναστῆναι. περὶ δὲ χρέεσθαι τοῖσι περιπάτοισιν. ἡλίοις δὲ φυλάσσου καὶ τὰ ψύχεα, τά τε ἐν πρωΐ, καὶ τὰ ἐν τῇ ἑσπέρῃ, ὁκόσα ποταμοὶ ἢ λίμναι, ἢ χιόνες ἀποπνέουσι. ταύτην δὲ τὴν διαίτην πρὸς ἀνεχέτω, μέχρις ἡλίου τροπέων. ὅκως δὲ τούτου τοῦ χρόνου, ἀφαιρήσει πρῶτα, ὁκόσα ξηρά, καὶ θερμά, καὶ μέλανα, καὶ ἄκρητα, καὶ τὰς ἄρτους, πλὴν εἴ τι μικρὸν ἡδονῆς παρέχει. εἵνεκα. τὸν ἐρόμενον δὲ χρόνον διαιτήσεται τοῖσι μαλακοῖσι, καὶ ὑγροῖσι, καὶ ψυκτικοῖσι, καὶ λευκοῖσι, μέχρις ἀρκτούρου ὀπτιτοῦς καὶ ἰσημερίης, ἡμέρας ἐνενήκοντα τρεῖς. Ἀπὸ δὲ ἰσημερίης, ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι, πρὸς ἀρετὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἐν τῷ φθινοπώρῳ. φυλασσόμενον τὰς μεταβολὰς τῶν ψύχεων, καὶ τῆς ἀλέης ἐσθῆτι παχείῃ. χρέεσθαι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ἱματίῳ πρὸς κνίσσαντα τῇ τε τέχνῃ καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ ἡσυχῇ πρὸς ἀρετῆ. καὶ τοῖς περιπάτοις ποιέεσθαι ἐν ἀλέῃ. θερμολουσίη τε χρέεσθαι καὶ τὰς ἡμερινοὺς ὕπνους ἀφαιρέειν, καὶ τοῖσι σιτίοισι θερμοτέροισι, καὶ ἥσσον ὑγροῖσι καὶ καθαροῖσι. καὶ τοῖσι πόμασι μελανωτέροισι, μαλακοῖσι δὲ καὶ μὴ ὑδαρέσι. τοῖσί τε λαχάνοισιν ἥσσον. τῇ

τῇ τε δυνῇ διαίτῃ πρὸς τὰ πάσιν τὴν θερινὴν ἀφαιρεῦπα, τοῖσι χλιερέοισι χρέεσθαι μὴ ἐς ἄκρον. ὅκως καταστήσῃ ὡς ἔλασσα τὴν χλιερὴν διαίτης, ἐν ἡμέρῃν δυοῖν δεύτερον ἢ πεντήκοντα μέχρι πλάδων δύσις ἀπὸ ἰσημερίης. Ταῦτα μὲν παραινέω τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ὁκόσοισιν ἐξ ἀνάγκης, εἰκῇ τὸν βίον διαπελέειν ἔστι, μὴ ἐπιμελῆσθαι. οἷσι δὲ τοῦτο παρεσκευάσαι καὶ διέγνωσται, ὅτι οὐδὲν ὄφελος ἔστιν, οὔτε χρήματος, οὔτε σώματος, οὔτε τῶν δυνῶν οὐδενὸς, ἄτερ τῆς ὑγιείης, πρὸς τοιούτους ἐστί μοι διαιτα ἐξεύρηται μόνη, ὡς αὐτοῖσι πρὸς τὸ ἀληθέστατον τῶν δυνατῶν πρόσεστι μόνη. Ταύτην μὲν οὖν τοῖσι τῷ λόγῳ, δηλώσω. τόδε δὲ τὸ ἐξεύρημα, καλὸν μὲν ἐμοὶ τοῦ εὑρόντος. ὠφέλιμον δέ, τοῖσι μαθοῦσιν. οὐδὲ εἰς δέκα τῶν πρότερον, οὐδὲ ἐπεχείρησε ξυνθεῖναι, ὁ πρὸς ἅπαντα τὰ νοήματα πολλοῦ κρίνω ἄξιον. ἔστι πρόγνωσις μὲν πρὸς τῶν κάμνειν, πρόγνωσις δὲ τῶν σωμάτων, τί πέπονθε. πότερον τὸ σιτίον κρατεῖ τοὺς πόνους, ἢ οἱ πόνοι τὰ σιτία. ἢ μετρίως ἔχει πρὸς ἀλλήλα. ἀπὸ μὲν οὖν τῶν κρατέοντος ὁκότερον ἔσται, νοῦσοι ἐγίνοντο. ἀπὸ δὲ ἰσάζειν πρὸς ἀλλήλα, ὑγιεῖ πρόσεστιν. ὅτι ταῦτα δὴ τὰ εἴδεα ἐπεξέρχομαι, καὶ δείξω ὁκοῖα ἐστὶ τοῖσιν αὐτέοισιν ὑγιαίνειν δοκέουσι, καὶ ἐαθίουσι τε ἡδέως, πονέειν τε δυναμένοισι, καὶ σώματος καὶ χρώματος ἰκανῶς ἔχουσιν. αἱ ῥῖνες ἄτερ τοῦ φάσιος φανερῆς, ἐμπλήσαντται ἀπὸ τῶν δείπνου. καὶ δοκέουσι μὲν πλήρεες εἶναι. μύασιν δὲ οὐδέν. ὁκότον δὲ τοῦ πατέειν ἐξέλθῃ τὸ ὄρθρου καὶ γυμνάζεσθαι, τότε μύασιν καὶ πτύουσι. καὶ τοῦ ἐόντος τοῦ χρόνου, καὶ τὰ βλέφαρα βαρέα ἔχουσι. καὶ ὁ μέτωπον ξυσμὸν λαμβάνει. τῶν τε σίτων ἀπέχουσι. καὶ πίνειν ἥσσον δύνανται. ἀναγκαίη τε τοιούτοισιν ἡ χρόνοιν ἐστί. καὶ καταῤῥοοι κινέουσι, ἢ πυρετοὶ φεικώδεες, καθ' ὅ, τι αὐτύχη τῶν χρόνου ἡ πλησμονὴ κινηθεῖσα. ὅ, τι δὲ αὐτύχη ποιήσας τὸν τόπον τὸν κενεὸν, τῶν τὸ αἰτῆται ὁκόν αἴτιον εἶναι. τοιούτου δὲ κρατεῦντα τὰ σιτία τοὺς πόνους, καὶ μικρὸν ξυλλεγόμενον ἡ πλησμονὴ, ἐς νοῦσον ἤγαγε. ἀλλ' ὅ χρὴ πρόσεστι μέχρι τούτου, ἀλλ' ὁκότον γνῶ τὰ πρόσθεν τῶν τεκμηρίων, εἰδέναι ὅ, τι κρατεῖ τὰ σιτία τοὺς πόνους καὶ μικρὸν ξυλλεγόμενα, πλησμονὴ ἐστί. μύξαι δὲ καὶ σίελα, πλησμονῆς ἐστι κρίσις. ἀξεμίζοντος μὲν δὴ τῶν σώματος, φράσουσι τοὺς πόρους τοῦ πνεύματος, πολλῆς ἐνεούσης τῆς πλησμονῆς. θερμαινόμενον δὲ ὑπὸ τῶν πόνου, ἀποκρίνεται λεπτυνόμενον. χρὴ δὲ τὸ τοιοῦτον ἐκθεραπεύειν τοῦ ὧδε. ἐξεπονήσαντα ἐν τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσιν εἰθισμένοισιν ἀκόπτως, θερμῷ λουσάμενον, σιτίσαι πεπυτεδαπῶς, καὶ ποιήσαι ἐμέσαι. ἐκ δὲ τῶν ἐμέτου, κλύσαι τὸ σῶμα καὶ τὰ φάρυγα οἴνῳ αὐστηρῷ, ὅκως αὖ συστυφῇ τὰ σώματα τῶν φλεβῶν, καὶ μηδὲν ὀπτικλαστεῦσθαι, ὀκοῖα γίνεται ἀπὸ ἐμέτων. εἶτα ἀναστὰς, περιπατησάτω ἐν ἀλέῃ ὀλίγα. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην, τοῖσι μὲν περιπάτοισι χρέεσθαι. τοῖσι δὲ γυμνασίοισιν, ἐλάσσοσι καὶ κουφοτέροισιν ἢ πρόσθεν. καὶ ἀπαείριος ἐξιέτω τὸ θέρος ἢ. ἢν δὲ μὴ θέρος ἦ, μικρὸν ὀπτιφαγέτω. καὶ τὸ δείπνου ἀφελὼν ὀλίγον ἤμισυ, τῇ δὲ τέτῃ τοὺς μὲν πόνους ἀποδότω τοὺς εἰθισμένους πεπόνας καὶ τοὺς περιπάτους. τοῖσι δὲ σιτίοισι προσαγέτω ἡσυχῇ, ὅκως τῇ πέμπτῃ ἀπὸ τῶν ἐμέτου κεκμηκὼς ὁ σιτίον ὁ εἰθισμένον. κἠν μὲν ἀπὸ τουτέου ἰκανῶς ἔχῃ, θεραπευέσθω τὰ ὀπτίλοιπα. τοῖσι μὲν

R eliquaque omni victus ratione ita progrediendum, vt ab æſtiuis demas, hybernis vtaris, nõ ad ſummum, quò quàm proximè ad hybernã victus rationem deuenias, per dies duodequinquaginta, ad Vergiliarum occaſum ab Æquinoctio. Atque iſta quidem plærique hominibus ſuadeo, quibus temerè vitam degere neceſſe eſt, neque licet reliquis poſthabitis ſuæ ipſorum ſanitatis curam habere. Qui verò ita ſunt comparati, ſibique in animum induxerunt, neq; pecuniarum, neque corporis, neque vllius rei vtilitatem, citra ſanitatem æſtimãdam eſſe, iis à me inuenta eſt victus ratio, quæ quoad eius fieri poteſt maximè ad veritatem accedit, quam procedente oratione demonſtrabo. Atque iſta inuentio mihi quidem inuentori pulchra eſt, vtilis verò iis qui diſcunt, à nullo adhuc antea tentata, & quam ad alia omnia plurimi æſtimo. Eſt autem & præcognitio ante quàm ægrotent, & affectus corporum cognitio, vtrum cibi labores, an cibos labores ſuperent, an moderatè inter ſe habeant. Quodcunque enim ſuperetur, ex eo morbi contingunt, ex mutua verò inter ſe æquabilitate, ſanitas adeſt. Ad has ſanè ſpecies aggrediar, & aperiam quænam iis contingant, qui ſibi bene valere videntur, & cibis ac laboribus iucundè fruũtur, tum corporis tum coloris habent abundè. Nares à cœna citra cauſam manifeſtam implentur, & plenæ eſſe videntur, nihil tamen emungunt. Cùm verò manè deambulare & exerceri cœperint, tum mucum & ſputum reiiciunt, procedentéque tempore palpebras etiam graues habent, frontem pruritus occupat, cibis abſtinent, potũque minus appetunt, habitus color deperditur, & aut deſtillationes, aut febres cum horrore excitantur, quocumque tempore repletionem commoueri contigerit. Eo autem tempore quicquid forte fecerit, in id culpã reiicit, cùm minimè in cauſa ſit. In hoc enim ſenſim collecta repletio morbum inuexit, quòd cibi labores ſuperant. Verùm non eſt eò vſq; differendũ, ſed cùm primùm ſigna videris, noſſe oportet, quòd cùm cibi labores ſuperant, paulatim collecta repletio exiſtit. Mucus enim & ſaliua repletionem arguunt, quieſcentéque ſanè corpore, ſpiritus meatus opplent, cùm multa inſit repletio, quod verò labore incaleſcit, extenuatum excernitur. Huic curationem iſtam adhibere oportet, vt poſtquam ſe conſuetis exercitationibus citra defatigationem exercuerit, calidaq; lauerit, cibos omnis generis offerat, & vomitionem cieat. Poſt vomitionem verò os & fauces vino auſtero colluat, vti venarum oſcula conſtringantur, nihilq; conuellatur, velut ex vomitionibus contingere ſolet. Deinde vbi ſurrexerit, loco tepido modicè deambulet. Poſtridie verò deambulationibus quidem vtendum, exercitationibus tamen paucioribus & leuioribus quàm antea, & ſi æſtas fuerit, minimè prandeat, ſin minùs, parum comedat, & de cœna conſueta dimidium detrahat. Tertia autem die ad labores quidem cõſuetos omnes deambulationes redeat, ſed cibos ſenſim augeat, vti quinto die poſt vomitionẽ conſuetus cibus aſſumatur. Quod ſi inde ſatis erit, de cæterò

paucioribus quidẽ cibis, laboribus verò pluribus curetur. Si verò plenitudinis signa minimè quieuerint, duobus post cibos receptos intermissis diebus, rursus vomat, & ad eosdẽ sensim deducatur. Sin minùs, etiã tertiò idem repete, quoad plenitudine liberetur. At verò quibusdam, vbi labores à cibis superãtur, ista contingunt. Cùm plenitudo quidem incipit, somni longi & suaues ipsis obueniũt, & interdiu etiam dormiunt. Fit autem somnus humectata carne, & funditur sanguis, spiritus diffusus trãquillitatẽ habet. Cùm verò corpus plenitudinem ampliùs capere non potest, ambitus vi secretionem intrò iam remittit, quæ alimento à cibis prouenienti obuiam facta, animum perturbat. Tunc non ampliùs suaues sunt somni, sed hominem perturbari necesse est, sibiq; pugnas committere videtur. Quæ enim corpori contingunt, eadem animus cernit, oculis clausis. Cùm igitur eò quis deuenerit, prope iam ægrotat. Affuturum autẽ morbum admodum est manifestum. Qualis enim secretio ad partem venerit, & quamcunq; superauerit, eam morbo afficiet. Verùm hoc imprudenter minimè est contemnendum, sed cùm primùm signa cognoueris, curationi insistendum. Et hic sanè veluti prior curandus est, longioris autem temporis etiam inedia opus haber. Sunt autem etiam ista plenitudinis signa. Quibusdam quidem totum corpus dolet, quibusdam verò corporis pars quædam, quæcunque ea fuerit. Dolor verò est vti lassitudo, & lassitudine teneri sibi videntur, desidiaq; & repletione curationem adhibẽt, quoad in febrem incidant. Neque tamen adhuc hoc cognoscunt, sed balneis & cibis adhibitis, morbum ad pulmonis inflammationem deducunt, & in extremum periculum incidunt. Verùm antequàm in hos morbos incidant, consilio prospiciendum, & ad hunc modum curandum, præcipuè quidem mollibus fomentis hominem fouendo. sin minùs, multa calida lauando, & corpus quam maximè dissoluendo, & post exhibitos cibos, primùm quidem acres ac plurimos, deinde salsos, probè vomitum ciendo. Postea exurgendum, modicóque tempore loco tepido deambulandum, deinde dormiendum. Mane verò deambulationibus paulatim adiectione facta vtendum, exercitationibusque leuioribus, & ciborum oblationibus, velutantea. Hoc enim extenuatione plurima & deambulationibus indiget. Quòd si nulla adhibita prouidentia, in febrem incidat, per dies tres præter aquã nil offerendum. Interea igitur si sedetur, bene habet, sin minùs, ptisanæ succo curatio instituenda, & vel quarto, vel septimo die deceder, si sudauerit. Prodest vero sub indicationis tempus illitionibus sudorem mouentibus vti, cùm ad sudorem prouocent. At quibusdam etiam ex plenitudine hæc contingunt. Caput dolore tentatur & grauatur, palpebræque ipsis à cœna concidunt, & inter dormiendum turbantur, calorq; inesse videtur, & aluus interdum sistitur. Ex rerum venerearum vsu, leuior statim sibi videtur, at postea grauior. In his caput plenitudinem ad se attrahens, tum aluum supprimit, tum ipsum grauatur.

σιτίοισιν, ἐλάσσοσι. τοῖσι δὲ πόνοισι, πλείοσιν. ἢν δὲ μὴ καθεσήκῃ τὰ τεκμήρια τῆς πλησμονῆς, ἀφαιρεῖσθαι δύο ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐκμέσαιο τὰ σιτία, ἐμεσάτω πάλιν, καὶ τρεσσαγέτω τὰ αὐτά. ἢν δὲ μὴ καὶ ὧν τέλεον, μέχρις αὖ ἀπαλλαγῇ τῆς πλησμονῆς. εἰσὶ δέ τινες τῶν ἀνθρώπων, οἵ τινες ὁκόταν κρατέωνται οἱ πόνοι ἀπὸ τῶν σιτίων, τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀρχομένης μὲν τῆς πλησμονῆς, ὕπνοι μακροὶ καὶ ἡδέες αὐτοῖσιν ἐπιγίνονται, καὶ ὑπὸ τῆς ἡμέρης ὑπνοιμόλγηται. ὁ δὲ ὕπνος γίνεται τῆς σαρκὸς ὑγραινθείσης, καὶ χεῖται τὸ αἷμα, καὶ γαλκεύει ἀφαχόμενον τὸ πνεῦμα. ὁκόταν δὲ μὴ δέχηται ἔτι τὸ σῶμα τὴν πλησμονὴν, ἀπόκρισιν ἤδη ἀφίσιν εἴσω ἐπὶ τὸ βίης τῆς κοιλίης, ἥτις ἐναντιουμένη τῇ γνώμῃ, τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων, παρέχει τὴν ψυχήν. οὐκ ἔστι τοῦτον τὸν χρόνον ἡδεῖς οἱ ὕπνοι, ἀλλ' ἀνάγκη παρέχεσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ δοκεῖ μάχεσθαι. ὁκοῖα γὰρ ἂν παθῇ τὸ σῶμα, τοιαῦτα ὁρᾷ ἡ ψυχή, κρυπτομένης τῆς ὄψιος. ὁκόταν οὖν ἐς τοῦτο ἵκῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐπεὶ ἤδη τῶν νεμμῶν ἐστίν. ὅτι δὲ ἥξει τὸ νούσημα, μάλα δῆλον. ὁκοῖα γὰρ ἂν ἔλθῃ ἀπόκρισις, καὶ ὅτου ἂν κρατήσῃ, τοῦτο νοσήσει. ἀλλὰ καὶ χρὴ προέαντα τὴν ἀφροδίσια, ἀλλ' ὁκόταν ὑπνῶσι τὰ τεκμήρια τῆς πλησμονῆς, ἀφαιρεῖν τὴν ἀφροδίσιον ἔχεσθαι. ἢν δὲ μὴ ἐθέλῃ, ἀναγκαίη ἐστὶ τὴν ἀφροδίσιον οὐκ ἀφαιρεθῆναι. πλείονος γὰρ ἐόντος καὶ λυμαινομένης δέει. ἔστι γὰρ καὶ τοιάδε τὰ τεκμήρια πλησμονῆς. ἀγρὲς τὸ σῶμα, οἷς μὲν ἄπνοιον, οἷς δὲ, μέρος τι τοῦ σώματος, ὅ, τι αὖ τύχῃ. ὃ δὲ ἀγρὸς ἐστὶν, ὁκοῖον κόπος, καὶ δοκέουσι κοπτῶν. ῥαθυμίαι τε καὶ πλησμονῆσι θεραπεύουσι μέχρις αὖ ἐς πυρετὸν ἀφικνέωνται. καὶ οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο γινώσκουσιν, ἀνὴρ λεβοῖσί τε καὶ σιτίοισι χρησάμενοι, ἐς τὰς πλευμονίην κατέσης τὸ νούσημα. καὶ ἐς κίνδυνον τὸν ἔσχατον ἀφικνέονται. ἀλλὰ χρὴ προμηθέας πρὶν αὖ ἐς τὰς νούσους ἀφικνέωνται, καὶ θεραπεύειν τὰς δὲ τὰς ῥοπὰς. μάλιστα μὲν πυρεσσοῦντα μαλακῆσι πυρεσσῆσι τὸν ἄνθρωπον. εἰ δὲ μὴ λουσάμενον πολλῷ καὶ θερμῷ, ἀφαλύσαντα τὸ σῶμα, ὡς μάλιστα χρησάμενον τοῖσι σιτίοισι, πρῶτον μὲν τοῖσι ῥιμέσι καὶ πλείσταισιν. εἶτα τοῖσιν ἀλυκοῖσιν, ἀξεμέσαι δὲ. καὶ ἀξαναστάντα περιπατῆσαι ὀλίγον χρόνον ἐν ἀλέῃ. ἔπειτα καθαρθῆναι. πρῶι δὲ τοῖσι περιπάτοισιν ἀξ ὀλίγου προσάγοντα χρέεσθαι, καὶ τοῖσι γυμνασίοισι κούφοισι, καὶ τῆσι προσαγωγῆσι καθαρῇ καὶ τὸ πρότερον. ἰσχνάσῃς δὲ τοῦτο πλείσῃς δέεται καὶ περιπάτων. ἢν δὲ μὴ προνοηθεὶς ἐς πυρετὸν ἀφίκηαι, πρόφερε μηδὲν σῖτον, ἀλλ' ἢ ὕδωρ ἡμερέων τεσσάρων. ἢν μὲν οὖν ταῦτα ποιῇς, ἀπαλλαγήσῃ. εἰ δὲ μὴ, πιοτάτῃς χυλῷ θεραπεύεσθαι, καὶ ἢ τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος ὀκτήσεται, εἰ ἀξιδρώσῃ. ἀγαθὸν δὲ τοῖσι χειμῶσι χρέεσθαι τοῖσιν ἱδρωτικοῖσιν, ἐπὶ τὰς κρίσιας, ἀξαναγκάζουσι γὰρ. παρέχει δὲ τινες καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖ, καὶ βαρύνεται. καὶ τὰ βλέφαρα πίπτει αὐτοῖσιν ἀπὸ τοῦ δείπνου. ἔντε τοῖς ὕπνοις θαρσέουσι, καὶ δοκεῖ θερμὴ ἐν ἔῃ. ἤν, τε κοιλίη ἐφίσῃ ὀνίσῃ. ὁκόταν δὲ ἀφεδρισιάσῃ, δοκεῖ κεφότερος εἶ ἐς τὸ παραυτίκα. ἐὰν δὲ μὴ ἥκιστον βαρύνῃ. τοῦτοισιν ἡ κεφαλὴ τὴν πλησμονὴν αἰτιαῶται, τὴν τε κοιλίην ἐφίσησι, καὶ αὐτὴ βαρύνεται.

κίνδυνον δὲ ἐπικρέμαται, ὅκη αὖ ῥαγῇ ἡ πλησμονὴ τοῦτο ἀφαφθείρῃ. ἀλλὰ χρὴ προμηθέας ὧδε. ἢν βούληται τὴν θεραπείην παχείην ποιέεσθαι ἐλλεβόρῳ καθαρθῆναι. εἶτα προσάγειν τοῖσι σιτίοισι κούφοισι καὶ μαλακοῖσιν, ἡμέρας δέκα. τοῖσι τὸ σιτίοισι ἀφαχωρητικοῖσιν, ὅκως κρατήσῃ ἡ κάτω κοιλίη, τὴν κεφαλὴν κάτω αὐτιασάσας. καὶ τοῖσιν δρόμοισι βραδέσι, καὶ τοῖσιν ὀρθρίοισι, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἰκανοῖσι. τῆτε οὖν ἐλαίῳ πάλιν, ἀρίστῳ τε χρέεσθαι, καὶ ὕπνῳ ἀπὸ τοῦ ἀρίστου καὶ μακρῷ. ἀπὸ τοῦ δείπνου τὸ, ὁκόσον ἀξανασταῖεν ἱκανόν. καὶ τὸ μὲν λούεσθαι, τὸ τὸ χρίεσθαι. λόεσθαι τὸ χλιερῷ. λαγνείης τὸ ἀπέχεσθαι. αὕτη μὲν ἡ ἀρχὴ θεραπείη. εἰ τὸ μὴ βούλοιο φαρμακοποτέειν λουσάμενον πολλῷ, ἐμέσαι οὐκ σιτίων γλυκέων καὶ ἀλυκῶν. ἀξ ἐμέτου τὸ, ὅσον ἀξανασταῖεν. πρῶι τὸ, τοῖσι περιπάτοισι προσάγειν. καὶ τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσι προσγεγραμμένοισιν, ἐς ἡμέρας ἑξ. τῇ τὸ ἑβδόμῃ πλησμονὴν προσθέναι, ἐμέτον ποιήσασθαι, ἀπὸ τὸ ὁμοίων σιτίων. καὶ προσάγειν κατὰ αὐτό. χρέεσθαι τὸ τούτοισιν, ὀπὶ τέσσαρας ἑβδομάδας. μάλιστα γὰρ οὐ τοσούτῳ χρόνῳ καθίσταται. εἶτα προσάγειν ὅκως τὸ σῶμα κομίσηται. καθιστάναι τὸ τὴν αἰτίην ἐς τὸ σμικρόν. ἔστι τὸ καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. ὁκόσοισι μὲν ἡ κοιλίη κατὰ σιτίου, αἱ τὸ σάρκες μὴ δέχεται, ἐμμένουσα ἡ κοφὴ, φύσαν ἐμποιεῖ. ὁκόταν τὸ ἀνιήσῃσι, καθίσταται. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἰσχυροτέρου, τὸ κεφότερον ἀξελαύνει. καὶ δοκέουσιν ἀπηλλάχθαι. τὸ τὸ πολὺ πλέον, ἐς τὴν ὑστεραίην προσδαγάνει. ὁκόταν τὸ καθ' ἡμέρην ἑκάστην αὐξανόμενον ἰσχυὸν γένηται, ἐκρήσσει τὸ ἀρχὴν τοῦ ἐπφσενεχθέντων, καὶ ἀξεθέρμανε καὶ ἐπάεσξε αὖ τὸ σῶμα καὶ ἐποίησε διαῤῥοίην. τοῦτο γὰρ ὀνομάζεται, ἕως αὖ αὐτὴ μοιὴν σαπφσα ἡ κοφὴ ἀποχωρεῖ. ὁκόταν δὲ θερμανθῇ τὸ σῶμα τὸ καὶ θαρσὴς δριμέα γένηται, τὸ, τε ἔντερον ξύεται καὶ ἕλκεται, καὶ ἀφαχωρέεται αἱματώδεα, τοῦτο τὸ δυσεντερίη καλέεται, νοῦσος χαλεπή τε καὶ ἐπικίνδυνος. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι, καὶ τὸ ἄρίστον ἀφαιρέεσθαι. καὶ τὸ δεῖπνον τὸ πέμπτον μέρος. τοῖσι τὸ δρόμοισι πλείοσι, καὶ τῆσι πάλησι καὶ τοῖσι περιπάτοισι χρέεσθαι, ἀπὸ τε τὸ γυμνασίων καὶ ὀρθρου. ὁκόταν δέκα γένωνται, προσθῆναι τὸ σίτου τὸ ἥμισυ τὸ ἀφαιρεθέντος. καὶ ἐμέσαι ποιήσασθαι, καὶ προσαγαγὼν ἐς ἡμέρας τέσσαρας. ὁκόταν τὸ δὴ ἡ δεκάς γένῃ, πόλεσιτον τὸ λοιπὸν προσθέσθαι, καὶ ἐμέσαι ποιήσασθαι. καὶ προσάγων πρὸς τὸ σῖτον, ὑγιέα ποιήσῃς οὐ τούτῳ τῷ χρόνῳ. τοῖσι τὸ πόνοισι θαῤῥῆν τὸ τοιοῦτον πιέζων. Γίνεται τὸ καὶ τοιάδε πλησμονή. ἐς τὴν ὑστεραίην τὸ σῖτον ἐρυγγάνει τὸ ὠμὸν, ἄτερ ὀξυρεγμίης. καὶ τὸ ἡ κοιλίη ἀφαχωρεῖ, ἐλάσσω μὲν, ἡ πρὸς τὰ σιτία. ὅμως τὸ ἰκανῶς. πόνος τὸ οὐδεὶς ἐγίνετο, τοιούτοισιν ἡ κοιλίη ψυχεῖ ἐόσα, οὐ δυνάται καταπέσσαι τὰ σιτία οὐ τῇ νυκτί. ὁκόταν γὰρ κινηθῇ, ἐρυγγάνει τὸ σῖτον ὠμὸν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ θερμοκρασίαν τῇ κοιλίῃ θερμασίην, ἀπὸ τοῦ διαίτης, ἀπὸ τε τὸ πόνων. καὶ πρῶτον μὲν οὖν χρὴ, ἀρτῶ συγκομιστῷ χρέεσθαι ζυμίτῃ. ἀξεθρύπτοντα τὸ ἐς οἶνον μέλανα, ἢ ζωμὸν ὑείων χρεῶν. πῖσι τὸ ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν οὐ ἄμμη δριμείῃ. χρέεσθαι μὲν καὶ τοῖσι σαρκώδεσιν, οἷ ἀκροκωλίοισί τε διέφθοισι, τοῖσιν ὑείοισιν πλείοσι. καὶ τοῖσι ὑείοισι

Periculum autem imminet, ne quamcunq; in partem plenitudo erumpat, eam ipsam corrumpat. Sed hac ratione prouidendum. Si celerem curationem esse voles, veratro purgandum, deinde cibi leues & molles, ad dies decem offerendi, iiique aluum deiicientes, quò aluus inferior, deorsum reuellendo caput superet. Cursibus tardis & matutinis, ac deambulationibus, quæ satis esse possint, vtendum, luctaq; ex oleo, & prandio, somnóque, non longè à prandio, à cœna verò tantùm exurgere satis est. Et partim quidem balnea, partim verò inunctiones adhibendæ, balnea autem tepida, à coitu autem abstinẽdum. Hæc quidem expeditior est curatio. Quòd si medicamẽtorum potiones sumere nolit, post copiosum balneum, à cibis dulcibus & salsis vomat, à vomitu verò exurgat tantùm. Matutinæ autem deambulationes, & exercitationes præscriptæ, ad dies sex, sensim augendæ. Die verò septimo addita repletione, ex similibus cibis vomitus mouendus est, & ad eundem modum sensim adiectio facienda. His autem ad quatuor hebdomadas vtendum. Tanto enim ferè tempore restituitur. Deinde cibus sensim adhibendus quò corpus sese reficiat, & consueta victus ratio paulatim reducenda. Hæc quoque ex plenitudine contingũt, quibus ventriculus cibum quidem concoquit, carnes verò minimè recipiunt. Alimentum intus manens flatum infert, post prandium verò, subsidet. Leuiùs enim à valentiore expellitur, & sibi liberari videtur, sed postridie multò copiosius adest. Cùm autem in dies increscendo vires acquisierit, id quod adest quæ superingeruntur superat, corpúsque calefacit & perturbat, & alui profluuium infert. Hoc enim nomine donatur, quoad alimentum solum computrescens per aluum secedit. At vbi calefacto corpore acria purgantur, & intestinum raditur ac exulceratur, cruentáque per aluum demittuntur, hoc dysenteria, hoc est intestinorum difficultas appellatur, tum grauis, tum periculosus morbus. Verùm consilio prospiciendum est, prandiúmq; detrahendum, & cœnæ tertia pars, cursibus autem pluribus & luctis vtendum, & deambulationibus ab exercitationibus matutinis. Cùm verò dies decem præterierint, cibi detracti dimidium apponendum, & vomitus ciendus, atque quatuor diebus cibus sensim offerendus. Vbi verò alij decem dies aduenerint, tum reliquus cibus adiiciendus, tum vomitus faciendus. Et sensim ad cibum adducendo, intra hoc tempus sanitati restitues. Laboribus autem hic audacter vrgendus est. Eiusmodi autem etiam plenitudo contingit. Postridie cibum crudum, citra ructum acidum eructat. Quòd si venter deiicit, minùs quidem quàm pro ciborum ratione, satis multa tamen, dolor verò nullus adest. His cùm ventriculus frigidus existat, cibos per noctem cõcoquere nequit. Motione igitur accedente, cibum crudum eructat. In hoc itaque, tum victus ratione, tum laboribus, ventriculo calorem conciliare oportet. Ac primùm quidem pane confusaneo fermentato, in vino nigro, aut suillæ carnis iusculo intrito vtendum, piscibus verò in acri muria decoctis. Carnosis etiam vtendum, velut trunculis suillis percoctis pluribus; & carnibus suillis

coctis, poroinis verò non multum, neque catulorum, nec hœdorum carnibus. Oleribus autem, porro & allio cocto & crudo, blitoq; cocto & cucurbita, tum potionibus meracioribus, tum somnis longis, citra prandium primis diebus, tum etiam somnis post exercitationes. Cursibus etiam flexis paulatim increscētibus. Lucta item mollis ex oleo sensim adiicienda. Balneis quoq; paucis, inunctionibus pluribus, deambulationibus etiam matutinis pluribus, à cœna verò modicis vtendum. Prodest etiam ficus cũ cibis sumpta, & superbibitum merum. Ex hac quidē curatione, hi quidem citiùs, illi verò tardiùs ad sanitatem reducuntur. Sunt autem quibus ista cõtingant. Faciem pallor occupat, & paulò post cibum acida eructant, & odor acidus furium nares petit. His corpora impura sunt, cùm plus ex carne à labore colliquetur, quam ex ambitu repurgetur. Quod sanè intus remanens, alimento aduersum est, eique vim adfert, & acidum reddit. Alimentum igitur eructatur, ipsum verò sub cutem propellitur, hominiq; pallorem adfert, morbosq; aquam inter cutem referentes parit. Verùm hac ratione prospicere oportet. Celerior igitur curatio est, post epotum veratrum ad cibos deducere, quemadmodum à me scriptum est. Tutior verò per victus rationem ad hunc modum. Primùm quidem à balneo calido, vomitus ciendus, deinde septem à vomitu diebus, consuetus cibus admouendus. Decimo verò post vomitum die, rursus vomitum moueat, & eodem modo cibos assumat, idq; tertio similiter faciat. Et cursibus vtatur circularibus quidem paucis ac concitatis, & in motionibus, & frictione ac in exercitatione mora longa, & volutatione in puluere. Deambulationibus quoq; multis post exercitationes, quinetiam post cœnam, matutinis autem plurimis in puluere. Cùm autem lauare volet, calida lauet, & totum hoc tempus sine prandio transigat. Et si quidem vno mense sanitati restituitur, de cæterò conuenientem curationem adhibeat. Quòd si quid reliquum fuerit, priore curatione vtatur. Nonnullis autē postridie ructus acidi contingunt, quibus per noctem secretio fit ex plenitudine. Cùm igitur ex somno corpus motum fuerit, & crebriore spiritu vsum fuerit, vnà cum spiritu calidum & acidum foras propellit, indeque, nisi quis prouidentiam adhibeat, morbi contingunt. His autem confert, velut superiori curationem adhibere, sed pluribus laboribus vti debent. Nonnullis etiam ista contingunt. In corporis habitu denso, cùm cibi concalefiant & diffundantur, tum à primo somno, tùm à cibis carne calefacta, per somnum ex carne multa humiditas secernitur, deinde caro cùm densa existat, alimentum non suscipit. Quod verò à carne secernitur, alimento occurrens, & foras vi propulsum, hominem suffocat & calefacit, quoad vomitu eiectum fuerit, ex quo leuior euadit. Dolor autem nullus manifestus in corpore inest, sed pallidum redditur. Procedente verò tempore, & dolores, & morbi contingunt. Iis autem qui cùm non sint exercitationibus assueti, de repente laborauerunt, & violentam multamque carnis colliquationem passi sunt, similia contingunt. His hæc

ἐφθοῖσι. τοῖσί τε χειρείοισι μὴ πολλοῖσι, καὶ σκολόκων, καὶ ἐείφων. λαχάνοισι ὁμοίως, τοῖς τε ἀσσοισί τε καὶ σκορόδοισιν ἐφθοῖσι καὶ ὠμοῖσι. βλίτῳ τε ἐφθῷ καὶ κολοκύντῃ. πόμασι τε ἀκρητεστέροισιν. ὕπνοισί τε μακροῖσιν, ἀπαιείσησι τῶν τοιούτων. ὑπνοισί τε ἀπὸ τῶν γυμνασίων, τοῖσι τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου, τοῖς τε σάλαν τε πάλιν μαλακῶς καὶ ἐλαφρῶς. λύσεσί τε ὀλίγοισι. χείσμασι πλείοσι. τοῖσί τε περὶ τοῖς ἀπάτοισι πλείοσιν. ἀπὸ δείπνου τὰ ὀλίγισι. καὶ ὃ σῦκον μετὰ τῶν σιτίων ἀγαθόν. ἄκρητόν τε ἐπ' αὐτέω. ἐκ δὲ τούτης τῆς θεραπείης καθίσταται τοῖσι μὲν θᾶσσον, τοῖσι δὲ βραδύτερον. Ἄλλοι δὲ λυσι τοιάδε πάσχουσιν. ἀναρρόσι τὸν ὄψον. καὶ ὀκόταν φάγωσιν, ἐρυγόμενοι ὀλίγον ὕστερον ὀξέα. καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέρπει ὃ ὀξύ. τὸ τοῖσι τὰ σώματα ἀκάθαρτά ἐστιν. ἐπὶ πολὺ γὰρ τοῦ πόνου, πλεῖον ὃ σιτοπαχόμενον ἢ φορέει, ἢ ὃ ἀποκαθαιρόμενον. ἐπὶ τὸ πρόσω δύει. ἐμμένον δὴ τοῦτο, ἐναντιοῦται τῇ ῥοφῇ, καὶ βιάζεται, καὶ ἀποξινοῖ. ἢ μὲν οὖν ῥοφὴ, ἐρυγγάνεται. ἀνὴρ δ' ἐπὶ τὸ δέρματος ἐξωθέεται, καὶ τὴν ἀνθρώπου ἀχροίαν ἐμποιεῖ, καὶ νόσους ὑδροποιοὺς ἀποκυίσκει. ἀλλὰ χρὴ τοιαῦτα μηθέεσθαι ὧδε. ἢ μὲν οὖν πρώτη θεραπείη, ἐλλέβορον πίνειν πρῶτα τοσαῦτα, ὅσον ἂν γράψω μοι. ἢ δ' ἀσφαλεστέρη, ἐπὸ τῆς διαίτης, ὧδε. τοῦτον μὲν λουσάμενον θερμῷ, ἔμετον ποιήσασθαι. εἶτα τοσαῦτα ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἐμέτου ἑπτὰ, ὃ σιτίον ὃ εἰθισμένον. δεκάτῃ δ' ἡμέρῃ ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, αὖθις ἐμείτω. καὶ τοσαυτάκις τὸ αὐτό. καὶ ὃ τέτον ὡσαύτως ποιησάτω. καὶ δρόμοις. τοῖσι μὲν ῥοχοῖσιν ὀλίγοισι, καὶ ὀξέσι. καὶ ἐν κινήσεσι καὶ ἐν τείνεσι. καὶ ἐν ἀγῶσι πολλῇ χρήσθω ἐν ᾧ γυμνάσιω. καὶ ἀλινδήσει χρεέσθω τοῖσι πεπαίτοισι πολλοῖσιν, ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ἀνὰ μέσον καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου. πλείοσι δὲ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκκεκινωμένοισι χρεέσθω. ὁκόταν δὲ λύσεως δέλῃ, θερμῷ λουέσθω. ἀπαίεστος δ' ἀγαθὲ τελεέτω ἐστὸν τὸ χρόνον. καὶ ἐὰν μὲν ἐνὶ μιῇ καθίσῃ, θεραπεύεσθω ὃ λοιπὸν τοῖσι πρόσθεν. ἐὰν δὲ τι ἐπὶ λοιπὸν ἢ, χρεέσθω τῇ θεραπείῃ. εἰσί δὲ τινες οἷσιν ἐς τὸ ὑστεραίω ὀξυρεγμίαι γίνονται, τοῖσιν ἐν τῇ νυκτὶ ἡ ἀπόκρισις ἐπὶ τὸ πλησμονῆς γίνεται. ὁκόταν δὲ κινηθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου ὃ σῶμα, πυκνότερον τοῦ πνεύματος χρησάμενον, βιάζεται ἔξω σὺν τῷ πνεύματι, θερμόν τε καὶ ἐξὺ καὶ ἐκ τούτου νόσοι γίνονται, ἐὰν μήτε πρόσθεν χρὴ. ξυμφέρει καὶ τοῦτοισιν ὡς καὶ τῷ πρόσθεν θεραπείαν ποιήσασθαι. τοῖσι δὲ πόνοισι, πλείοσι χρὴ τούτοις χρέεσθαι. Γίνεται δέ τισι καὶ τοιάδε. ἐν τοῖσι πυκνοῖσι χρόοισι τοῦ σώματος, ὅτεν τὰ σιτία διαθερμαίνεται, καὶ ἀφικνέεται, καὶ ἀπὸ πρώτου ὕπνου θερμαινομένης τοῦ χρόος, ἐπόταν τὸ σιτίον ἀφικνέεται τὸν ὕπνον ἀπόκρισις γίνεται ἀπὸ τῆς χρόος πολλὴ ὑγρασίη. εἶτα τὸ μὲν ῥοφῶν ἢ χρὼς δὲ χρῇ, πυκνὴ ἐοῦσα. ὃ δ' ἀπὸ τῆς χρόος ἀποκρίθεν, ἐναντιούμενον τῇ ῥοφῇ καὶ βιαζόμενον ἔξω, πνίγει τὸν ἄνθρωπον, μέχρις ἂν ἐξεμέσῃ. ἔπειτα κουφότερος ἐλθέτω. πόνος δ' οὐδεὶς ἐν τῷ σώματι φανερός. ἀχροία δ' αὐτῷ ἔνεστι. τοιούτος δ' ὑγρὸς, πόνοι τε γίνονται καὶ ὀκόσοι. πάσχουσι δ' τοῦτοισι τῷ δεῖ πλησίον καὶ ὀκόσοι ἀγύμναστοι ἐόντες, ἐξαπίνης πονήσαντες, σώματος ἐξιόντος βιαίως καὶ πολλῷ ἐπιόντος. χρὴ δὲ τοῦς

τοῦς τοιούτους, ὧδε θεραπεύειν. ἀφελεῖν τὴν σίτων, ὃ τέτον μέρος. ὅσοι δ' σίτοισι χρέεται, τοῖσι δριμέσι. καὶ ξηροῖσι, καὶ αὐστηροῖσι. καὶ ἀλώδεσι. καὶ ὑρπικοῖσι. τοῖσι δ' δρόμοις, τοῖσι μὲν πλείοσι καμπτοῖσιν, ἐν ἱματίῳ, γυμνοῖσι δὲ τοῖσι διαύλοισι καὶ τοῖσι ἔξωθεν. τείνεσι δ' καὶ πάλιν ὀλίγῳ. ἀκροχειρισμοῖσιν, ἀκροχείρῃσι, πλὴν κορυκομαχίῃ, ξυμφερώτερον. τοῖσι δ' περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, πολλοῖσι. καὶ τοῖσι διὰ ὄρθρου. καὶ ἀπὸ δείπνου δ' ὁ τῶν φωνῆς πόνος, μάλα ὀπτὴ τὴν ἀδρὸς, κένωσιν δὲ τῶν ὑγροῦ ποιήσας, χρηστὸν ἔφηκε. ξυμφέρει δ' αἰάειστον ἀγαθόν. χρεέσθαι δ' τοῖσι σιτοποιοῖσι, ἐν ἡμέρησι δέκα. εἶτα πρόσθεσθαι δ' ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος ἐς ἡμέρας ἕξ. καὶ ἔμετον ποιήσασθαι, ἑκάστου ἐμέτου πρόσσαλον ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον. ὅταν δ' ἡμέραι δέκα ἐλθοῦσι ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, κομισάσθω ὃ ἀφαιρεθὲν σιτίον ἄπαν. τοῖσι δ' πόνοισι καὶ τοῖσι περιπάτοισι προσεχέτω καὶ ὑγιὴς ἔσται. ἡ δ' τοιαύτη φύσις, πόνου πλείονος δεῖται ἢ σίτου. Ἑτέρα πλησμονή. Πάθοισι δέ τινες καὶ τοιάδε. διαχωρεῖ ὃ σιτίον αὐτοῖσι ὑγρὸν, ἄπεπτον. οὐ σὺν λιεντερίῃ. καὶ πόνον οὐδένα παρέχει. πάθοισι δ' τοῦτο μάλιστα αἱ κοιλίαι, ὅσαι ὑγραὶ καὶ ψυχραί εἰσιν. ἀφὸ μὲν τῆς ψυχρότητος, ὑπὸ ξυνεφοῖ. διὰ δὲ τὴν ὑγρότητα, ἀφαιρεῖ. ὃ οὖν σῶμα ξυλῇ, ῥοφῶν ὑπὸ λαμβάνον τὴν προσήκουσαν. αὖτε κοιλίαν ἀφαιρεθείσαν, ἐς νόσους τε ἐμπίπτουσιν. ἀναγκαῖον δὲ χρὴ τοιαῦτα, ξυμφέρει δ' τοῦτο, τῶν μὲν σιτίων ἀφελεῖν ὃ τέτον μέρος. ἔστω δ' τὰ σιτία, ἄρτοι ἄζυμοι συγκομισοί. κλιβανίται. ἢ ἐκρυφίαι, θερμοὶ ἐς οἶνον αὐστηρὸν ἐμβαπτόμενοι, καὶ τῶν ἰχθύων τὰ νωτιαῖα, καὶ ὑραῖα. τὰ δ' κεφάλαια καὶ ἀπογάστρια, ἐὰν ὡς ὑγρότερα. καὶ τοῦς μὲν ἐφθοῖς, ἐν ἁλμῃ ἐλαίῳ. τοῦς δ' ὀπτοῖς, ἐν ὀξέϊ. καὶ τοῖσι κρέασι τετραείχαλμένοισιν, ἐν ἁλσὶ καὶ ὀξέϊ. καὶ τοῖσι κυνείοισιν ὁπτοῖσι. καὶ ἀπὸ φάτνης καὶ τῶν λοιπῶν τοιούτων ὀρνίθων, ὁπτοῖσι καὶ ἐφθοῖσι. λαχάνοισι δ' ὡς ἤκιστα, οἴνῳ μέλανι, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν. Ἀπὸ δ' τοῦ δείπνου, καὶ τοῖσιν ὀρθείοισιν ἐκ τοῦ περιπάτου, κοιμᾶσθαι. δρόμοισι δ' καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς. ἔστω δ' καὶ τείνεις πολλή. καὶ πάλιν βραδεῖα, καὶ ἐν τῷ ἐλαίῳ καὶ ἐν τῇ κόνῃ, ὅκως ἀναθερμαινομένη ἡ χρὼς, ἀποξηραίνηται τε, καὶ ὃ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης αὐτῶν. ἀλείφεται δ' ξυμφέρει μᾶλλον, ἢ λούεται. αἰάειστος δ' ἀναγέτω. ὅτταν δ' ἡλώνται ἡμέραι ἑπτὰ, προσθέσθω ὃ ἥμισυ τοῦ σίτου. καὶ προσγέσθω εἰς τέσσαρας ἡμέρας τὸ σῖτον. τῇ δ' ἀνῇ ἐδόθη, κομισάσθω ἄπαν ὃ σιτίον. καὶ ἔμετον πάλιν ποιησάμενος, προσγέσθω κατὰ τῶτα. ἄλλοισι δέ τισι γίνεται τοιάδε. ὃ ἀναχώρημα, ἀσηπτον διαχωρεῖ. καὶ ὃ σῶμα ξυλῇ τῶν σίτων οὐκ ἐπαυξησόμενον. ὅτοι δ' προσιόντος τοῦ χρόνου ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς νόσους. τοῦτοισιν αἱ κοιλίαι, ψυχραὶ καὶ ξηραί. ὁκόταν γένῃ, μήτε σίτοισι προσήκουσι χρέεται, μήτε γυμνασίοισι, πάθοισι τοῦτα. ξυμφέρει δ' τῷ τοιούτῳ, ἀρτοισί τε καθαροῖσιν ἰπνίτοισι χρέεται. καὶ τοῖσιν ἰχθύσιν ἐφθοῖσιν ἐπὶ ῥίμμασι. καὶ κρέασιν ἐφθοῖσιν ὑείοισι. καὶ τοῖσιν ἀκροκωλίοισι διέφθοισι. καὶ τοῖσι πλείοισιν ὀπτοῖσι καὶ τοῖς δριμέσιν καὶ τοῖς ἁλυκοῖς. τοῖσιν ὑγραίνουσι καὶ τοῖσιν ἁλμυροῖσιν. οἴνοισι δ', μέλασι μαλακοῖσι.

adhibenda curatio est. Cibi pars tertia detrahenda. Vtendum cibis acribus, siccis, austeris, odoratis, & vrinam ducentibus. Cursibus verò, flexis quidem plurimis in veste. Exutis autē vestibus, ad metam recurrentibus ac circularibus. Frictione item & lucta modica. Lucta etiam vtendum quæ fit summis tantùm manibus inter se consertis, præter quàm quòd ad corycum decertatio commodior est. Deambulationibus quoq; multis post exercitationes vtendum, iisq; matutinis. Post cœnam verò, vocis exercitatio admodum vtilis est. Cùm enim humidi vacuationē faciat, carnem rarefacit. Confert quoq; sine prandio vitam traducere. Cibis vtendum per dies decem, deindē dimidium subtracti cibi adiiciendū per dies sex, & vomitus procurādus. Post singulas vomitiones, ad quatuor dies, cibus paulatim adiiciendus. Diebus verò decem à vomitu præteritis, totum subtractum cibum recipiat, & ad labores ac deambulationes animum conuertat, & sanus euadet. Eiusmodi autem natura copiosiore labore quàm cibo indiget. Altera plenitudo. Quibusdam etiā ista contingunt, cibus per aluum ipsis secedit liquidus, incoctus, qualis in intestinorum læuitate, nullumq; dolorem affert. Hæc autem præcipuè sentiunt alui humidæ & frigidæ, quæ propter frigiditatem quidem minimè concoquunt, ac propter humiditatem deiiciunt. Corpus igitur consumitur, cùm alimentum conueniens non assumat, aluiq; corrumpuntur, & in morbos incidunt. Verùm consilio prospiciendum est. Huic quidem confert ciborum tertiam partem subtrahere. Sint autem cibi, panes nō fermentati, ex farina non excussa, clibano cocti, aut subcinericij, calidi, vino austero intincti, & piscium partes quæ ad dorsum & caudam spectant. Quæ verò caput & ventrem inferiorem respiciūt, tanquam humidiores sinendę. Et cocti quidem pisces cum muria edendi, assati verò cum aceto. Carnibus etiam sale & aceto arefactis vtendum, & catulinis assatis, palumbis autem ac reliquarum huiusmodi volucrum, assatis & elixis, oleribus etiā quàm minimùm. Vino quoque nigro & deambulationibus post cœnam, ac matutinis, & à deambulatione dormiendum. Cursibus autem inflexis vtatur, sensim accessione facta. Frictione etiam multa, & lucta tarda, tum in oleo, tum in puluere, vti cōcalefacta caro reficcetur, & ex ventriculo humiditatem retrahat. Inunctio magis quàm balneum conducit, & sine prandio transigat. Vbi autem dies septem præterierint, dimidium cibi adiiciendum, & ad dies quatuor cibus sensim adhibendus. Præteritis verò aliis septē diebus, totū cibum reiiciat, & vomitione rursus facta, ad eadem sensim reducatur. Aliis autem quibusdam hæc contingunt, alui recrementum incoctum per aluum secedit, corpusque consumitur, cùm cibis minimè fruatur. Hi verò procedente tempore in morbos delabuntur. His ventres frigidi & sicci existunt. Proinde cùm neq; cōuenientibus cibis, neq; exercitationibus vtātur, iis talia contingunt. Sic autem affecto panibus puris, furno coctis vti cōducit, & piscibus coctis cum intritis, carnibusq; suillis coctis, & animalium extremitatibus percoctis, plurimisq; assis, & ex acribus ac salsis, his quæ humectant, & salsuginosis. Vinis quoq; nigris & mollibus,

& vuis ac ficubus inter reliquos cibos abũdè vti confert. Modicum verò prandere oportet, & pluribus exercitationibus vti, cursibúsque inflexis, sensim accessione facta, circularibus autem postremis, & post cursum, lucta ex oleo, deambulationibus verò post exercitationes non multis, à cœna verò tantùm exurgere. Matutinis autem deambulationibus plurimis vtendum. Calida lauet, laboribúsque & inunctionibus vtatur, somno longiori indulgeat, & molliter cubet. Rebus autem venereis aliquantulum vtendum, & cibi quarta pars subtrahenda, diebúsque decem ad cibos paulatim reducendus. Sunt verò nonnulli, quibus alui recrementum liquidum & concoctum per aluum secedit, iisque cùm alias exerceantur, res nullam molestiam exhibet. Quibus verò conuenientia desunt, procedente tempore venter ob caliditatem carnes attrahit, sanéque dolorem exhibet, cibos fastidiunt, venter exulceratur, ipsúmque iam sistere molestum est. Verùm consilio malis imminentibus occurrẽdum est, vbi cognoueris ventrem plus quàm expediat calidum & humidum, laborúmque minimè conuenientium exuperantiam factam esse. Victus igitur ratione refrigerare & siccare oportet, & primùm quidem exercitationes dimidia ex parte detrahere, ciborumq; tertiam partem. Maza antè subacta, intrita vtatur, & piscibus siccissimis, & neque pinguibus, neque salsis. Carnibus verò volucrium vtatur assis, palumbis quidem & columbę elixis, perdicum verò & gallorum assatis, sine condimento. Leporinis autem in aqua coctis, & ferinis omnibus. Oleribus verò quæ refrigerant, velut beta cocta, aceto cõdita. Vino etiam nigro, austero. Exerceatur quoque cursibus circularibus, celeribus. Sed neque multa frictio adhibeatur, sed modica, neque etiam lucta. Concertatio quæ fit summis manibus inter se consertis, & manuum ad rythmum agitatio, & ad corycum decertatio, ac volutatio in puluere, non multa tamẽ, vtilis est. Deambulationibus post exercitationes vtatur, pro laborum ratione accommodatis, & à cœna, ad ciborum rationem, pluribus, & matutinis, pro habitus ratione, moderatis. Lauet autem tepida, & quietem agat. Hac victus ratione per decem dies adhibita, cibi dimidium, & laboris tertia pars adiiciatur, & post cibos siccos & acerbos assumptos, vomitus cieatur, neque cibo immoretur, sed quàm citissimè vomat. Post vomitum verò, ad quatuor dies cibus partitus sensim exhibeatur. Cùm autem dies decem prœterierint, reliquus cibus adiiciatur, & vini potio consueta, sed labores parciores. Vomitione facta, paulatim ad consuetam victus rationem, velut scriptum est, deducito. Semel verò tantùm cibum capere per hoc tempus confert, quoad malum conquieuerit. Aliis autem quibusdam siccum quodammodo & exustum est alui recrementum, osque siccum & progressu temporis amarum euadit, aluus vrináque supprimitur. Cùm enim intestinum humiditatem non habeat, stercus ambiẽs intumescit, viasq; obstruit, & dolorem parit, calor prehendit, & quicquid biberit aut comederit, euomit, tãdem etiam stercus vomitione reiicit. Quò cùm peruenerit, minimè hic viuere potest. ὅταν δὲ μὴ ἔχῃ ὁ ἔντερον ὑγρασίαν,[46] πρὶν τὴν ἀπόπαλον προελοιδηθῇ, ἀποφράσσει τὰς διεξόδους, ὀδυνᾶν τε παρέχει. καὶ θερμὴ λαμβάνει. καὶ ὅ, τι ἂν πίῃ ἢ φάγῃ, ἐξεμεῖ. τελευτῶν δὲ καὶ κόπρον ἐμεῖ. οὗτος ὁ βιώσιμος, ὅταν ἐς τοῦτο ἔλθῃ.

καὶ τοῦ βοείου καὶ τοῦ σύκου ἐμφορήσαι, ἔντε τοῖσι σιτίοισι. χρὴ δὲ καὶ ὀναρίζειν μικρόν. τοῖσι δὲ γυμνασίοισι, πλείοσι χρέεσθαι, δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐκ προσγωνῆς. ὑσσάτοισι δὲ ἐγχρίσι. καὶ μὴ τὸν δρόμον, πάλιν σὺν ἐλαίῳ. προπάτοισι δὲ μὴ πολλοῖσιν ἀπὸ τοῦ γυμνασίου.[43] ἀπὸ δὲ ὕπνου, ὅσον ἐξαναστῶσι. ὀρθοῖσι δὲ πλείοσι προπάτοισι χρῆσθαι. λουέσθω δὲ θερμόν. χρεέσθω δὲ πόνοισι καὶ χείσμασιν. ὕπνον δὲ πλείονα διδότω,[44] καὶ μάλα κινέεσθω. χρὴ δὲ καὶ ἀφεψησιάσαί τι. τοῦ δὲ σίτου ἀφελεῖν ὃ τέταρτον μέρος, ἐν ἡμέρησι δέκα. καὶ προσάγειν αὐτὸν πρὸς τὰ σιτία. εἰσὶ δέ τινες, οἷσι ὃ ἀμαχώρημα ὑγρὸν ἀμαχωρέει καὶ σεσηπός. τοῖσι δὲ δηλῶς ὑγιαίνουσι καὶ γυμναζομένοισιν, οὐδὲ πόνον παρέχει. οἱ δέ τινες, ἀποκλείοντα τοῦ προσηκόντου, προσιόντος τοῦ χρόνου, τὰς σάρκας ὀπτιτάσσοντα τῇ θερμασίῃ ἡ κοιλίῃ. καὶ πόνον δὴ παρέχει. καὶ τοῦ σιτίου ἀποκλείοντα. ἤτε κοιλίη ἀξηγέοντα. φῆσαι δὲ χαλεπὸν ἤδη γίνεται αὐτῷ. ἀλλὰ χρὴ προσέτεον προσμηθέεσθαι γνόντα τὴν κοιλίην θερμήν, καὶ ὑγρήν. τοῦδε ὃ προσῆκον. πόνων τε ἀφροδισίων, ἀξυμφόρων κεκτημένῳ. τῇ οὖν διαίτῃ, χρὴ ψύχειν καὶ ξηραίνειν. καὶ προσῶπον μὲν τὰ ἡμίσεα γυμνάσια ἀφελεῖν. καὶ τοῦ σιτίου, ὃ τέταρτον μέρος. χρήσθω δὲ μάζῃ προφυρητῇ τεμπῇ. καὶ τοῖσιν ἰχθύσι, τοῖσι ξηροτάτοισιν ἐφθοῖσι. καὶ μήτε λιπαροῖσι, μήτε ἁλμυροῖσι. χρήσθω δ' ὀπτοῖσι κρέασι, τοῖσιν ὀρνιθίοισιν. ἐφθοῖσι μὲν, φάτναι, πρόσιξερῆς. ὀπτοῖσι δὲ, φασιανικῶν καὶ ἀλεκτρυόνων, ἀπνευστοῖσι, λαγῴοισι δὲ, ἐφθοῖσιν ἐν ὕδατι. καὶ τοῖσιν ἀγρίοισιν ἅπασι. λαγῴοισι δὲ, ὅσα ψυκτικά, οἷον τοῖσι τεύτλοισι καθέψοισιν ὀξυόεσσι. οἴνῳ δ' μέλανι αὐσηρῷ. γυμνασίοισι δὲ, ξυστοῖσιν ὀξέσιν. ἀλλὰ τείψις μὴ πολλὴ προσαγέσθω ἀλλ' ὀλίγη, μηδὲ πάλη. ἀκροχειρησις καὶ χρεωμίη, καὶ κωρυκομαχίη, καὶ ἀλίνδησις ὀπτήσιμα, ἀλλὰ μὴ πολλή. τοῖσι δὲ προπάτοισι καὶ ἀπὸ τοῦ γυμνασίου χρήσθω ἰχθυοῖσι κατὰ τὸν πόνον. καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου, πλείοσι κατὰ σιτία. καὶ προσὲ, ξυμμέτρως πρὸς τὴν ἕξιν. λουέσθω δὲ χλιερῷ, καὶ ἀρεμεέτω. οὕτω διαιτηθεὶς ἡμέρας δέκα προσθέσθω τοῦ τε σιτίου ὃ ἥμισυ, καὶ τοῦ πόνου ὃ πέπον μέρος. καὶ ἔμετον ποιησάσθω, ἀπὸ σιτίων ξηρῶν καὶ τρυφερῶν. καὶ μὴ ἀμπελεύετω ἐν τῷ σίτῳ, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐμείτω. ἐκ τοῦ ἐμέτου, προσαγέσθω εἰς ἡμέρας τέσσαρας ὃ σιτίον καὶ τὴν πόνου μαείζω. ὅταν δὴ ἡ δεκάς τῶν ἡμερέων ᾖ, προσθέσθω τὴν σῖτον λοιπὸν, καὶ τῶν οἴνων ὃ πότιμον, πλὴν τῶν πόνων ἐνδεέστερον. καὶ ἔμετον ποιησάμενος, προσθέσθω καθάπερ γέγραπται. μονοσιτείτω δ' ἅπαξ τὴν χρόνον ξυμφέρει μέχρις ἂν καταστήσῃ.[47] Ἄλλοισι δέ τισι,[48] ξηραίνει καὶ ἀμαρεκκαυμένον ὃ ἀμαχώρημα γλῦ. καὶ ὃ σῶμα ξηρὸν. προσιόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ πικρὸν γλῦ. καὶ ἡ κοιλίη ἴσχει, καὶ ἡ οὖρησις. ἀλλὰ

ἀλλὰ χρὴ προσέτεον προσμηθέεσθαι, γνώσκοντα[47] ὅτι ξηρὴ τῇ θερμῇ κρατέεται ὁ ἄνθρωπος. διαιτᾶν δὲ οὖν χρὴ αὐτὸν, τῇ τε μάζῃ προφυρητῇ ῥαπτῇ, καὶ χρῆσθαι σιτηρῶν πυρῶν, τῷ χυλῷ τοῦ πιτύρου ἐξυμφυρῶν. λαχανοῖσί τε χρῆσθαι, πλὴν τῶν θριμέων καὶ ξηρῶν, καὶ ἑψητοῖσι. καὶ τῇ ἰχθύσι τοῖσι κουφοτάτοισιν ἐφθοῖσι. καὶ τοῖσι κεφαλαίοισι τῶν τε ἰχθύων καὶ κεγχρέων, μυσὶ καὶ ἐχίνοισι, καὶ τοῖσι καρκίνοισι, καὶ τῶν κοχύλων, τοῖσι χυλοῖσι, καὶ αὐτοῖσι ὑγροτάτοισι. κρέασι δὲ τοῖσιν ὑείοισι, ἀκροκωλίοισιν ἐμπροσθιοίσιν ἐφθοῖσιν, καὶ ἐείφων καὶ ἀρνῶν καὶ σκυλακῶν ἐφθοῖσιν. ἰχθύων δὴ τοῖσι ποταμίοισι καὶ λιμναίοισιν ἐφθοῖσιν. οἴνῳ μαλακῷ, ὑδαρεῖ. τοῖσι δὲ πόνοισι μὴ πολλοῖσι,[48] μηδὲ παχέσι, ἀλλ' ἡσύχοισι πᾶσι. τοῖσι δ' προπάτοισι περὶ μὲν χρῆσθαι, πρὸς τὴν ἕξιν ἰκνεῖσθαι, καὶ ἀπὸ γυμνασίου πόνων ξυμμέτρησιν. ἀπὸ δείπνου δὲ, μὴ προπατείτω. λουέσθω δὲ χρήσθω, καὶ ὕπνοισι μαλακοῖσι, καὶ ἀρίστω. ὕπνω τε μὴ ὃ ἄριστον, ἐμμακρῶ. ὀπώρη τε τῇ ὑγραινούσῃ, μὴ τοῦ σιτίου χρήσθω. καὶ τοῖσιν ἐρεβίνθοισι τοῖσι χλωροῖσι καὶ ξηροῖσι βρέξας ἐν ὕδατι. ἀφελέσθω δ' τοῦ πόνων τοῦ προσθεν τὸν ἡμίσεα. καὶ οὗτος δὲ ἀρχῆς, καὶ ἔμετον ποιησάσθω ἀπὸ γλυκέων καὶ λιπαρῶν καὶ ἁλμυρῶν καὶ πλαδόνων. ἐν ἀμπελεύετω δὲ τέως πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι σιτίοισι προσὲ τὸν ἐμέτοις. εἶτα προσγέγετω ὃ σιτίον εἰς ἡμέρας ἕξ.[49] καὶ μὴ μιγνύετω αἰάειρος. ὁκόταν δ' ἡ ἡμέρα δέκα γένῃ τοῦ πόνων, προσγέγετω πλείονα. κινὲ μὲν οὖν ἡ πλησμονὴ ἐν[10] καὶ ἀπὸ σιτίου ἡ τοῦ κοιλίης πλημμέλεια, ἐμεσάτω. εἰ δ' μὴ, ὅτω θεραπευέσθω τὸ ὀπτίλιπον χρόνον. Γίνεται δ' καὶ τοιάδε. φείκαι ἀπὸ τοῦ προπάτων ἐγίνοντο τοῦ τὸν ὀρθρου. καὶ τοῦ κεφαλοῦ βαρυνέ). τότε πλείονες οἱ προπάτοι τὸ ξυμμετρείας. κενούμενον δὲ ὃ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ τὸ ὑγρὸ, φείσαι καὶ βαρύνεται. προσιόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐς πυρετὸν ἀφικνέε) φεικώδεα. ἀλλ' ἢ χρὴ προσίεσθαι ἐς τὸ πο. ἀλλ' ἐκθεραπεύεσθαι προσέτεον ὧδε. ὅτεν γὰρ) πάχεα τὸ τεκμηρίων τινὰ χειρούμενον, καὶ αἰατεφαίνεται ὀλίγα, ὃ ἄριστον ποιησάσθω πλέον τὸ εἰθισμένου. καὶ πεῖν ἰκανὸν οἶνον μαλακὸν, εἶτα ὕπνω χρήσασθαι ἀπὸ τὸ ἀρίστου ἐκνῶς. ἐς τὴν ἑσπέρην δὲ κοῦφοισι χρησάμενον γυμνασίοισι θερμῷ τε λουσάμενον, δίψησα ὃ εἰθισμένον. προπάτοισι ὃ μὴ χρῆσθαι ἀπὸ δείπνου. θεραπεύεται ὃ χρόνον.[50] τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελέσθω ἐν ὃ ὕδατι. ἐν ὕπνοισί τε μαλακοῖσι θεραπεύεσθω.[51] ἡμέρησι ὃ πέντε, τὸν προσαγέσθω κατὰ μικρόν. εἰσὶ δέ τινες οἱ φείσονται ἐκ τὸ γυμνασίων. καὶ ἐπιδεῦν ἐκδύνῃ)[52] μέχρις ἂν θεραπεύσηται. ὅτεν ὃ ψύχῃ), πάλιν φείσαι. βρεγμός τε ὃ σῶμα ἔχει. ὑπνώσαι τε. ὅτεν ὃ ἐξέρχηται, χασμᾶται πολλάκις. ἐκ ὃ τὸ δείπνου τὰ βλέφαρα βαρέα αὐτῷ. προσιόντος ὃ τοῦ χρόνου, καὶ πυρετοὶ ὀπτιγίνονται φαῦλοι. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ, μὴ προσέεσθαι ἐς τοῦτο,[14] ἀνὰ θεραπεύεσθαι προσέτεον ὧδε. προσῶπον μὲν τὸ γυμνασίων ἀφελέσθω πολὺ τῶν τὰ ἡμίσεα. ποῖσι ὃ σιτίοισιν ἅπασι χρήσθω ὑγροτέροισί τε καὶ ψυχροτέροισι. καὶ τοῖσι πόμασι μιγαχοῖ ἐέρσισι καὶ ὑδαρεστέρησιν. ὅτεν ὃ παρέλθωσιν ἡμέραι πέντε, τὸ πόνων προσθέσθω ὃ ἥμισυ μέρος τὸ ἀφαιρεθέντων. τοῖσι ὃ σιτίοισι χρήσθω τοῖσιν αὐτοῖσι.

Verùm consilio malis imminentibus antè prospiciendum, vbi cognoueris quòd siccitas & caliditas in homine dominantur. Hanc igitur victus rationem huic instituere oportet, ex maza prius subacta, respersa, & pane ex tritico sitanio, furfurum succo fermentato. Oleribus quoque coctis vti, præter quàm acribus & siccis, piscibus etiam leuissimis coctis, piscíumque & locustarũ capitibus, mitulis, erinaceis, & cancris, & conchyliorum succis, iisq; liquidissimis. Carnibus verò suillis, & animalium trunculis anterioribus coctis, hœdorum etiam & agnorum ac catulorum elixis. Piscibus sanè fluuialibus & in stagnis degentibus, coctis. Vino molli, aquoso. Laboribus verò non multis, neque celeribus, sed quietis. Deambulationibus autem matutinis vtatur, quæ pro corporis habitu satis sint, & post exercitij labores moderatis, à cœna verò minimè deambulet. Balneis quoque vtatur & somnis mollibus, & prandio, somnóque à prandio non longo, fructibus etiam humectantibus cum cibis vtatur, & cicere viridi siccoque aqua macerato. De prioribus autem laboribus dimidium à principio subtrahatur, & post dulces, pingues, salsos, multósque cibos vomitum faciat, plurimóque tempore in cibis immoretur, quoad vomat. Deinde per tres dies paulatim cibus assumatur, neq; impransus maneat. Cùm verò dies decem præterierint, labores plures sensim adiiciat, & si quidem plenitudo ac ventriculi à cibo offensio adsit, vomat, sin minùs, reliquo tempore in ista curatione perseueret. Contingunt autem etiam ista. Horrores à matutinis deambulationibus proueniunt, & caput grauatur. Huic deambulationes modum excedant. Corpus enim & caput humore vacuatum, horrore & grauitate vexatur, procedente verò tempore, in febrem cum horroris sensu incidit. Verùm ad hoc deueniendum non est, sed hac curatione occurrendum. Cùm primùm signa aliqua se prodiderint, post inunctionem ac frictionem modicam, plus solito prandendum, & vinum molle abundè bibendum, deinde à prandio quod satis sit dormiendum. Sub vesperam verò, post leues exercitationes, & calidæ balneum, more solito cœnandum. A cœna deambulationibus non vtendum, sed aliquanto tempore immorãdum. Postridie verò aqua foueatur, & in mollibus somnis vitam traducat. Et per dies quinque sensim ad consueta deducatur. Nonnulli autem post exercitationes in horrorem incidunt, & vbi quis exuitur, donec prælium conferat, cùm verò refrigeratur, rursus inhorrescit, & dentium fremitus corpus occupat, somnóque grauatur, cumque expergiscitur, sæpiùs oscitat. A cœna verò ei palpebræ ingrauescunt, progressúque temporis malignæ febres succedunt. Cautione igitur vtendum, nec huc vsque res negligenda est, sed ad hunc modum curatione occurrendum. Imprimis quidem exercitationum omnium dimidium detrahatur. Cibis verò omnibus humidioribus & frigidioribus vtatur, potibusque mollioribus & dilutioribus. Vbi autem dies quinque præterierint, detractorum laborum tertia pars adiiciatur, cibis verò iisdem vtatur.

Post alios autem quinque dies, reliquorum laborum dimidium adiiciatur. Rursusque alio quinto post die, labores omnes sed leuiores pauciorésque restituito, vt ne iterum exuperantia contingat. Iis enim qui signis huiusmodi conflictantur, labores cibos excedũt. Æquales igitur reddere oportet. Ac quibusdam hæc non contingunt, sed partim quędam, partim verò minimè. In omnibus autem istis signis, labores cibos superant, euratiòque eadem est. His autem calidæ balneum, & molle cubile conducit, semelque atque iterum inebriari, sed non supra modum. Quòd si post hæc rerum venerearum vsus accesserit, a laboribus quiescendum, à deambulationibus verò in totum abstinendum.

πέμπτῃ ἡμέρῃ ἀνίῃ, τὰς ἡμίσεας τῶν λοιπῶν πόνων προσθέσθαι. αὖθις δὲ πέμπτῃ, μετὰ τοῦτο ἀπόδοσις τοῦς πόνους ποιέεται, καὶ κουφοτέρους τε καὶ ἐλάσσονας, ὡς μὴ πάλιν ἐπιβολὴν γένηται. τοῖσι γὰρ πάχεσι ταῦτα τὰ τεκμήρια, οἱ πόνοι κρέσσονες εἰσὶ τῶν σιτίων. αἰσιάζειν δὲ χρή. ἔνιοι δὲ, καὶ ταῦτα πάχεσιν. ἀλλὰ τὰ μάλ. τὰ δ' ἄ. πάντων δὲ τουτέων τῶν τεκμηρίων, οἱ πόνοι κρατέουσι τῶν σίτων. καὶ ἡ θεραπείη ἡ αὐτή. ξυμφέρει δὲ τούτοισι, θερμολουτέειν, καὶ μαλακῶς διαίζεσθαι. μεθυσθῆναι δὲ ἅπαξ ἢ δίς, πλεῖν δὲ μὴ ἐς ἐπιβολήν. ἀφροδισιάσαι τε ὅταν ἐπιγένηται, ῥαθυμήσαι πρὸς τοὺς πόνους. προσιέναι δὲ μὴ ποιῆσαι ὅλως.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΝΥΠΝΙΩΝ.

HIPPOCRATIS DE INSOMNIIS, LIBER.

QVI de his quę per somnos contingunt rectè conjectauerit, is ea per omnia magnam habere vim comperiet. Animus enim vigilat, & cùm quidem corpori subministrat, in multas partes diuisus, sui tantùm rationē non habet, sed singulis corporis partibus, partem quandam distribuit, sensibus nimirũ, ad audiendum, videndum, tangendum, ambulandum, agendũ, denique ad omne corporis obsequium, adeóque ipsa mens sui solum rationem non habet. Cùm verò corpus quiescit, animus mouetur, & in corporis partes subrepens, domũ suam regit, omnesq; corporis actiones obit. Neque enim corpus dum dormit sentit, ipse verò vigilans cognoscit, quæ sub visionem & auditionem cadunt, videt & audit, vadit, tangit, tristitia afficitur, secum cogitat, ac (vt semel dicam) quæcunque corporis aut animi officia, ea omnia per somnum animus peragit. Quisquis igitur recte ista diiudicat, is nō minimam sapientiæ partem assequitur. Quæ igitur somnia a Diis immittuntur, & quædam bona, vel mala, aut vrbibus, aut priuato populo, nulla sua culpa euentura denunciant, quidam de his exquisito artificio diiudicāt. Quas verò corporis affectiones animus ante denunciat, quæ scilicet ex repletione, vel inanitione, per rerũ a natura insitarum exuperantiam, vel consuetarum mutationem contingunt, de his quidem iudicant, & partim assequuntur, partim aberrant, neque vtriusque causam agnoscunt, neque cur assequantur, neque cur aberrent. Cúmque præcauendum esse, ne quid detrimenti contingat, adhortantur, neque tamen quomodo cautio adhibenda sit docent, sed Diis vota concipere iubent. Quod quidem etsi decorum est & optimum, oportet tamen & manus admouentem Deorum opem aduocare. De quibus se res habet ad hunc modum. Quæ insomnia de diurnis actionibus mens humana vespere sub noctem insomnis offert, & eodem modo reddit,

Περὶ μὲν τῶν τεκμηρίων τῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, ὅστις ὀρθῶς γινώσκει, μεγάλην ἔχοιεν δύναμιν εὑρήσει πρὸς ἅπαντα. ἡ γὰρ ψυχὴ ἐγρήγορεν. [1] ὅταν μὲν οὖν σῶμα ὑπηρετέῃ, διὰ πολλὰ μερίζομένη, ἐν γίγνεται αὐτὴ ἑωυτῆς, ἀλλ' ἀποδίδωσι μέρεα ἑκάστῳ τοῦ σώματος, [2] ἥρωσι οἷσιν αἰσθητηρίοισιν. ἀκοῇ ὄψει. φαύσει. ὁδοιπορείῃ. θρήξει. [4] καὶ πάσῃ τῇ τοῦ σώματος ἀξυνοίῃ. αὐτὴ ἑωυτῆς ἡ διάνοια ἐν γίγνεται. ὁκόταν δὲ τὸ σῶμα ἡσυχάσῃ, ἡ ψυχὴ κινέεται, καὶ ἐπεξέρπει τὰ μέρη τοῦ σώματος, διοικεῖ τε ἑωυτῆς οἶκον. καὶ τοῦ σώματος θρήξιας ἁπάσας, αὐτὴ ἀξυνθρήσεται. ὃ μὲν δὲ σῶμα κεκοίδηκε, οὐκ αἰσθάνεται) ἡ δὲ ἐγρηγορέουσα, γινώσκει. κεκόρηται τε τὰ ὁρατὰ, καὶ ἀξυνεῖ τὰ ἀκουστὰ. βαδίζει. φαύσει. λυπεῖται. ἐνθυμεῖται). ἐν ὀλίγῳ, ὁκόσα τοῦ σώματος ὑπηρεσίαι, ἡ τε ψυχῆς, ταῦτα πάντα ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ὕπνῳ ἀξυνθρήσεται. ὅστις οὖν ὀρθῶς) κρίνει ταῦτα ὀρθῶς, μέγα μέρος ἐπίσταται) σοφίης. ὁκόσα μὲν οὖν τῶν ἐνυπνίων θεῖά ἐστι, καὶ τοῦ σημαίνει τινὰ συμβησόμενα ἢ πόλεσιν, ἢ τῷ ἰδιώτῃ λεῴῳ, ἢ κακὰ, ἢ ἀγαθὰ, μὴ δι' αὐτῶν ἁμαρτάνει, εἰσὶν οἱ κρίνοντες τοῦ τοιούτου ἀκριβῆ τέχνῃ ἐχρῆν. ὁκόσα δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος παθήματα τοῦ σημαίνει, πλησμονῆς ἢ κενώσιος ἐπιβολὴν τῶν ξυμφύτων, ἢ μεταβολὴν τῶν ἀηθέων, κρίνουσι μὲν καὶ ταῦτα· καὶ τὰ μὲν τυγχάνουσι, τὰ δὲ ἁμαρτάνουσι, καὶ οὐδέτερα τούτων γινώσκουσι, διότι οὖν γίγνεται, οὐδ' ὅτι ἂν ἐπιτύχωσιν, οὐδ' ὅτι ἂν ἁμάρτωσι. φυλάσσεσθαι δὲ παραινοῦσι, μήτι κακὸν λάβῃ καὶ διδάσκουσιν ὡς χρὴ φυλάσσεσθαι, ἀλλὰ θεοῖσιν εὔχεσθαι κελεύουσι. καὶ τοῦ μὲν εὔχεσθαι πρέπον, καὶ λίαν ἐστὶν ἀγαθόν. δεῖ δὲ καὶ αὐτὸν ξυλλαμβάνειν, τοὺς θεοὺς ἐπικαλέεσθαι. ἔχει οὖν πρὸς τούτων ταῦτα, ὧδε. ὁκόσα τῶν ἐνυπνίων τῶν ἡμερινὰς πρήξιας τοῦ ἀνθρώπου ἡ διάνοια ἐς τὸν ἐφόρον ἐνυπνιάζεται ἑωυτῆς, καὶ ἀποδίδωσι κρίσιν τοῦ ἔπειτα γενόμενα,

ἅπερ τῇσιν ἡμέρῃσιν ἐπράχθη, ἢ ἐβουλεύθη ἐν δικαίῳ πρήγματι, ταῦτα τῷ αὐθέρπῃ ἀγαθά. ὑγείαν γὰρ σημαίνει· διότι ἡ ψυχὴ πλήρεος ἐν τοῖσιν ἡμερινοῖσι βουλεύμασιν, οὔτε πλησμονῆ τινι κρατηθεῖσα, οὔτε κενώσει, οὔτε ἀήρῳ τοιούτῳ ἐξωθεν προσιούσῃ. ὅταν δὲ πρὸς τὰς ἡμερινὰς πράξιας ἐναντίωται τὰ ἐνύπνια καὶ ἐγίνηται περὶ αὐτέων ἡ μάχη, νίκας δὲ τοῦτο συμβαίνει, τρεχεῖν σημαίνει ἐν τῷ σώματι· καὶ ἐν μὲν ἰχυρῇ ἦ, ἰχυρὸν δὲ κακὸν, ἐν δὲ φαύλῃ, ἀδυνέστερον. περὶ μὲν οὖν τῆς πράξιος, εἴτε δεῖ ἀποδέχειν, εἴτε μὴ δεῖ, οὐ χρίνω. ὃ δὲ σῶμα τοῦ αὐθέρπου θεραπεύεσθαι ξυμβουλεύω. πλησμονῆς γὰρ ἔνος ἐστὶν ἡ μάχη, ἀπόκρισις ἐγένετο τις, ἥτις ἐπέρασε τὸν ψυχεμόν. ἐν μὲν οὖν ἰχυρῇ ἢ ὃ ἐναντιωθὲν, ἐμετόν τε ξυμφέρει ποιήσασθαι, καὶ τοῖσι σιτίοισι κούφοισι προσάγειν ἐς ἡμέρας πέντε. καὶ τοῖσι περιπάτοισι πολλοῖσι καὶ ὀξέσιν ἐκ προσαγωγῆς χρέεσθαι. καὶ τοῖσι γυμνασίοισιν ἐπιγυμνάζεσθαι συμμέτροισι πρὸς τὸν προσαγωγὸν τῶν σιτίων. ἐν δὲ ἀσθενέστερον ὃ ἐναντιωθὲν λύσῃ. ἀφελὼν τὸ ἔμετον, ὃ τέταρτον μέρος ἀφελε τοῦ σιτίου. καὶ τοῦτο ἡσυχῇ προσάγου πάλιν ἐς τὰς πέντε ἡμέρας. καὶ τοῖσι περιπάτοισι πιέζειν. καὶ τοῖσι τῆς φωνῆς πόνοισι χρέεσθαι, καὶ τοῖσι θεοῖσι εὐχόσθαι. καὶ καθαίρεσθαι αὐτῷ ἡ προσχή. ἥλιον δὲ καὶ σελήνην, καὶ ἀστρα, καθαρὰ καὶ διαγέα, τὸν ἔπειτα ὁρώμενα ἔκαστα, ἀγαθά. ὑγείαν γὰρ τῷ σώματι σημαίνει, ἀπὸ πάντων τῶν ἐναρχόντων. ἀλλὰ χρὴ διαφυλάσσειν ταῦτα τὸν ἔξιν, τῇ παρούσῃ διαίτῃ. εἰ δὲ τι τούτων ἐναντίον φαίνοιτο, νοῦσόν τινα τῷ σώματι σημαίνει. ἀπὸ μὲν τῶν ἰχυρῶν, ἰχυρότερον· ἀπὸ δὲ τῶν ἀσθενέστερον, κουφοτέρον. καὶ ἄστρων μὲν οὖν ἡ ἔξω περίοδος. ἡλίου δὲ, ἡ μέση. σελήνης δ', ἡ πρὸς τὰ κοῖλα. ὅ, τι μὲν οὖν δοκεῖν τούτων τῶν ἄστρων σείνυσθαι, ἢ βλάπτεσθαι, ἢ ἀφανίζεσθαι, ἢ ἐπέχεσθαι τὴν περίοδον, κατ' αὐτὸ ὃ μέρος καὶ τὴν νοῦσον γίνεσθαι." καὶ ἐν μὲν ὑπὸ ἀέρος ὁρᾶν ἢ νεφέλης τι τῶν ἄστρων τούτων πάθον, ἀδυνέστερον. [10] ἐν δ' ὑπὸ ὕδατος ἢ χαλάζης, ἰχυρότερον. σημαίνει δὲ ἀπόκρισιν ἐν τῷ σώματι ὑγρὰν καὶ φλεγματώδεα ῥηγνυμένην, [11] ἐς τὸν ἔσω περιφορὴν ἐμπεπτωκέναι. ξυμφέρει τοιγαροῦν τοῦτο, τοῖσι τε δρόμοισιν [12] ἐν τοῖσι ἱματίοισι κεχρῆσθαι πολλοῖσιν ἐξ ὀλίγου. προσάγειν, ὅκως ἐξιδρώσει ὡς μάλιστα. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἀπὸ τοῦ γυμνασίου, πολλοῖσι καὶ ἀναείσεισι χρῆσθαι. τοῦ τε σιτίων ἀφελόμενος ὃ τέταρτον μέρος, προσάγειν ἐς πέντε ἡμέρας. εἰ δὲ δοκεῖν ἰχυρὸν εἶ), καὶ πυκινῆσαι. [13] τὸν δὲ καθαρσιν δεῖ τοῦ χρώματος ξυμφέρει ποιέεσθαι, διότι ἐν τῇ ἔξω περιφορῇ ὅστι ὃ βλάβος. τοῖσι δὲ σιτίοισι χρηστὰ ξηρεῖσι. δριμέσιν. αὐστηρεῖσιν. [14] ἀκρήτοισι. καὶ τοῖσι πόνοισι, τοῖσι ξηραίνουσι μάλιστα. εἴτε δὲ τούτων ἡ σελήνη πάθοι, εἴτε τὴν αὐτίασιν ποιεῖται ξυμφέρει, ἐμέτῳ χρησάμενον ἀπὸ τῶν δριμέων καὶ δίμυρῶν, καὶ μαλακῶν σιτίων. τοῖσι δὲ ἐχοῖσιν ὀξέσι, καὶ τοῖσι περιπάτοισι ὀξέσι. τοῖσι δὲ τῆς φωνῆς πόνοισι καὶ ἀναείσῃσι, καὶ τοῦ σίτου τῇ ἀφαιρέσει καὶ προσαγωγῇ ὡσαύτως. ἀρξὰ τοῦτο δὲ εἴτε αὐτίασιν ἔχει, διότι πρὸς τὰ κοῖλα τοῦ σώματος βλαβερὸν ἐφαίνη. εἰ δὲ ὁ ἥλιος τοιοῦτοι πάθοι ἰχυρότερον τοῦτο ἤδη καὶ δυσεξαγωγότερον.

quo per diem in re iusta, gesta aut consulta sunt, ea bona & sanitatem portendere existimanda sunt, propterea quòd animus neq; plenitudine vlla, neq; euacuatione, neq; alia re quauis extrinsecus irruente superatus, in diurnis consiliis perseuerat. At insomnia quæ diurnis actionibus aduersantur, neq; de his inter se conuenit, cùm id contigerit, perturbationē in corpore denunciāt. Et vehemens quidem, malum vehemens, leuis verò debilius indicat. De actione igitur vtrum reuocāda sit nécne, nihil statuo, corpus verò vti curetur consulo. Vbi enim plenitudo incideri, secretio quædam excitatur, quæ animum perturbat. Ac si quidem quod aduersum est vehemens fuerit, vomitum ciere conducit, & cibos leues sensim adhibere ad dies quinque. Deambulationibus quoq; multis ac concitatis, sensim adiectione facta vti, & exercitationes pro ciborum adiectione moderatas adhibere. Quòd si quod aduersum est debilius fuerit, dempta vomitione, cibi tertiam partem detrahito, eamq; sensim rursus ad dies quinq; adiicito, & deambulationes vrgeto. Sed & vocis exercitationes adhibeat, & Diis supplicationes decernat, & conquiescet perturbatio. Sol, Luna, cœlum & stellæ, pura quæque & suo motu agitata, in somnis visa, bona sunt. Sanitatem enim corporis, omniumq; eius partium significat. Atque hunc habitum præsenti victus ratione conseruare oportet. Quòd si quid contrà contingat, aliquē corporis morbum portendit, à vehementibus quidem vehementiorem, à debilioribus verò leuiorem. Et astris quidē exterior corporis ambitus respōdet, Soli medius, Lunæ verò qui ad cauitates spectat. Si quod igitur istorum siderum extingui, aut lædi, aut euanescere, aut cursum sustinere videatur, in illa ipsa parte morbum euenturum indicat, & leuiorem quidem si ab aëre aut nube huiusmodi sideribus quid contingere videat, si verò ab aqua aut grandine, grauiorem. Secretionem enim humidam & pituitosam in corpore factam, & in externum ambitum incidisse indicat. Huic igitur cōducit, vt vestibus indutus cursibus vtatur multis sensim increscentibus, vti quàm maximè sudet, & deambulationibus post exercitationem multis, etiam absque prandio, substractáq; tertia ciborum parte, paulatim ad dies quinque adiicere. Quod si vehemens morbus videatur, etiam fomētis vtendum. Nam cùm in externo corporis ambitu offensio existat, purgationem per cutim facere confert. Cibisverò vtendum siccis, acribus, austeris, meracis, & laboribus maximè exiccantibus. At si ex his aliquid Lunæ contingat, ad interna reuulsionem facere vtile est, post acres, fuliginosos & molles cibos, vomitione vtendo, cursibus verò circularibus citatis, ac deambulationibus celeribus. Vocis etiam exercitatione vtendum, & prandij abstinentia, cibique substractione, & vicissim sensim adiectione facta. Ad interiora verò ideo reuellendum, quoniam in coporis cauitatibus offensio conspicitur. Si autem quid tale Soli contingat, vehementius vtique malum est, & difficiliùs expellitur.

Vtramque verò in partem reuulsiones faciendæ, & cursibus, tum flexis, tum circularibus vtendũ, & deambulationibus, aliisq; omnis generis laboribus. Ciborum etiam subtractione, & sensim facta adiectione eodem modo. Deinde vomitu facto, rursus ad dies quinq; paulatim cibos adhibere. Quòd si sereno cœlo sidera premantur, & imbecilla esse videantur, ambitusq; siccitate detineri, imminentis morbi periculum denũciat. Sed labores subtrahẽdi, & victus ratione humidiore & molli vtendũ, & balneis, ocioq; copiosiore, & somno multo, quoad malũ conquiescat. Si verò igneum & calidũ esse videatur, quod eis aduersatur, bilis secretionem arguit. Quòd si etiam euicta dispareant, imminens ex morbo mortis periculũ est. Si verò terga vertisse, & in præsenti in fugam à persequentibus verti, ac celeriter fugere videantur, insanię periculum, nisi curetur, imminet. His verò omnibus post veratri purgationẽ, optimè instituta victus ratio conducit. Alioqui vt victus ratione ad aquam tendente vtantur expedit, neq; vinum bibant, nisi albũ, tenue, molle, & dilutum. Acribus, siccantibus, calefacientibus, salsuginosis abstineant, laboribus secundum naturam plurimis vtantur, & cursibus in veste plurimis. Frictio verò ne adsit, neq; lucta, neq; volutatio in puluere. Per somnos molliter recubet, & in ocio degat, laboribus secundũ naturã exceptis, & à cœna obambulet. Prodest etiam fomentis vti, & à fomẽto vomere. Per triginta dies minimè repleatur, vbi verò repletus fuerit, cibariis sumptis dulcibus, aquasis & lenibus, bis in mense vomat. Quæ verò ex his nulla necessitate coacta huc vel illuc oberrãt, animi perturbationem quandam ex solicitudine indicant. Huic autem confert, vt cùm animi relaxationẽ adhibeat, tum animum ad iucunda maximeq; risum mouentia spectacula conuertat. Sin minus, per biduum aut triduũ ea spectet ex quibus maximã voluptatem capiet, & malum cõquiescet, alioqui periculum est ne in morbum incidat. Quæ autem sidera pura & splendida suo ambitu excidere videntur, si prorsum ferãtur, sanitatem denunciant. Quod enim in corpore purum est, cùm secundum naturam suo ambitu excernitur, à vespera ad auroram fertur, & bene habet. Quæ enim in ventriculo secernuntur, & in carnem reiectantur, ea omnia suo ambitu excidunt. Quod verò horũ nigrum & obscurum, ad vesperam ferri videtur, si mare, aut terrã, aut sursum petat, hęc magis morbos portendũt. Et quæ quidem sursum feruntur, capitis fluxionem denotant, quę verò in mare, ventris morbos. Quæ autem in terram, tubercula potissimùm in carnem eruptura significant. His vtile est tertiam cibi partem detrahere, & post vomitum, sensim ad dies quinq; adiicere. In aliis autem quinq; diebus totum cibum reponere, & vomitu facto, rursus eodem modo sensim adiiciendo exhibere. Ex his verò quodcunq; purũ & humidũ cœlo insidero tibi videbitur, sanitatẽ denunciat, quoniam ex æthere in hominem venit, tale verò quale ingressum est, animus etiã cernit. Quod autem nigrum, impurũ, minimè perspicuũ fuerit, morbum portendit, non ob plenitudinem aut euacuationem,

δὴ δὲ ἀμφοτέρως τὰς ἀνιπαράσεις ποιεῖσθαι καὶ τοῖσι δρόμοισι, τοῖσί τε καμπτοῖσι ξυχοῖσι χρῆσθαι, καὶ τοῖσι περιπάτοισι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πόνοισι πᾶσι. τῆς δὲ σίτων τῇ ἀφαιρέσει, καὶ τῇ προσαγωγῇ ὡσαύτως. ἔπειτα δεκαμέσαιται, αὖθις προσάγειν πρὸς τὰς πέντε. εἰ δὲ αἰθρίης ἔσης θλίβεται καὶ ἀσθενέα δοκοῖη εἶ[ναι] [16] ὑπὸ τῆς ξηραίνης τῆς περιόδου κρατέεσθαι, σημήνει κίνδυνον εἰς νοῦσον πεσεῖν. ἀλλὰ χρὴ τῶν πόνων ἀφαιρέειν, τῇ τε διαίτῃ ὑγροτέρῃ καὶ μαλακῇ χρέεσθαι. καὶ λουτροῖσι καὶ ῥαδυμίῃ πλείονι. καὶ ὕπνῳ πολλῷ, μέχρις οὗ καταιῇσι. εἰ δὲ πυρετὸς δοκοῖη εἶ[ναι] ὁ ἀναντιούμενον καὶ θερμὸν, χολῆς ἀπόκρισιν σημήνει. εἰ δὲ καὶ ἀφανίζοιτο τὰ κρατούμενα, κίνδυνος ἐς θάνατον ἐκ τῆς νόσου ἐλθεῖν. εἰ δὲ περιθλῶσι δοκοῖη, βαπτῶσι ἐς φυγὴν ὁ ἀνάρχων. φεύγειν δὲ τὰ χρέως,[17] τοῦτο δὲ διώκει, κίνδυνος μανῆναι τὸν οὕτω πονεῦντα, ἢν μὴ θεραπεύῃ. ξυμφέρει δὲ τοῦτοισι πᾶσι[18] κάλλιστα μὲν, ἐλλεβόρῳ κρατηθέντας διαιτᾶσθαι. ἢν δὲ μὴ, τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃ χρῆσθαι ξυμφέρει, οἶνον δὲ μὴ πίνειν. [19] εἰ δ' οἶν, λευκὸν, λεπτὸν, μαλακὸν, ὑδαρῆ· ἀπέχεσθαι δὲ δριμέων, ξηραντικῶν, θερμαντικῶν, σμυρῶν. πόνοισι δὲ τοῖσι κατὰ φύσιν πλείοσι χρέεσθαι. καὶ δρόμοισιν ἐν ἱματίῳ πλείοσι. τρίψις δὲ μὴ ἔστω. μηδὲ πάλη. μηδὲ ἀλίνδησις. [20] ὕπνοισι μαλακοῖσι διδέετω. καὶ ῥαδυμείτω, πλὴν τῆς κατὰ φύσιν πόνου. ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου περιπατείτω. ἀγαθὸν δὲ καὶ πυρεῖσθαι. ἐμέειν δ' ἐκ τῆς πυρεῖης. τεσσαρακοντα δὲ ἡμερέων μὴ πληροῦσθαι. ὅταν δὲ πληρωθῇ δὶς ἐν τῷ μηνὶ ἐμεσάτω ἀπὸ τῶν γλυκέων, καὶ ὑδαρῶν, καὶ κυφῶν. ὁκόσα δὲ τούτων πλανᾶται ἄλλοτε ἄλλῃ μὴ ὑπὸ ἀνάγκης, ψυχῆς λύπας παρέχει σημήνει ὑπὸ μελαγχολίης. ξυμφέρει δὲ τοῦτο [21] ῥαδυμήσαί τε καὶ τὴν ψυχὴν θαρσῦναι πρὸς θωείας. μάλιστα μὲν [22] πρὸς τὰς φεροῦσας γέλωτας. εἰ δὲ μὴ, ὅτι μάλιστα ἡσθήσεται θεασάμενος, ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς, καὶ καταιῇσεται. εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος ἐς νοῦσον πίπτειν. ὅ, τι δ' αὖ ἐκ τῆς περιφορῆς ἐκπίπτειν δοκεῖ τῶν ἄστρων, ὁκόσα μὲν καθαρὰ καὶ λαμπρὰ καὶ πρόσω δοκεῖ φέρεσθαι, ὑγιείην σημήνει. ὅ, τι γὰρ ἐν τῷ σώματι καθαρὸν ἐὸν, ἐκκρίνεται ἐκ τῆς περιόδου κατὰ φύσιν [23] ἀφ' ἑαυτέρας, πρὸς ἢ ὀρθῶς ἔχει. [24] καὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ ἀποκρινόμενα, καὶ τὰ ἐς τὴν σάρκα ἀποβλητόμενα, ἄπαντα ἐκ τῆς περιόδου ἐκπίπτει. ὅ, τι δ' αὖ τούτων μέλαν καὶ ἀμυδρὸν, καὶ πρὸς ἑαυτέρην δοκεῖ φέρεσθαι, ἢ ἐς τὴν θάλασσαν, ἢ ἐς τὴν γῆν, ἢ κάτω, μᾶλλον τοῦτο σημήνει τὰς νόσους. τὰ μὲν κάτω φερόμενα, [25] ῥεῦμα κεφαλῆς ὄντα δηλοῦντα. ὁκόσα δὲ ἐς θάλασσαν, κοιλίης νουσήματα. ὁκόσα δὲ ἐς γῆν, ἐκφύματα μάλιστα σημήνει, τὰ ἐν τῇ σαρκὶ φυόμενα. τούτοισι ξυμφέρει, ὃ τέταρτον μέρος τοῦ σίτου ἀφελέσθαι. ἐμέσαιτο δὲ προσάγων ἐς ἡμέρας πέντε, ἐν δυσὶ δὲ πέντε, κομίσαι τὰ σιτία πάλιν. καὶ ἐμέειν μὲν πάλιν προσαγέσθω τοῦ τοῦ αὐτοῦ τρόπου. ὅ, τι δ' αὖ τούτων ὑγιεινοῖσιν ἐφέζεται δόξει σοι [26] καθαρὸν καὶ ὑγρὸν ἐὸν, ὑγιείην σημήνει, διότι ἐκ τοῦ αἰθέρος ἐς τὸν ἄνθρωπον κατελθὸν ὄστι. τοιοῦτον δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ὁρᾷ, οἷόν περ ἐσέλθῃ. ὅ, τι δ' αὖ μέλαν ἢ καὶ μὴ καθαρὸν, [27] μηδὲ ἀφανὲς, νοῦσον σημήνει, ὅτε δὲ πλησμονὴν, ὅτε δὲ κένωσιν,

ἀλλ' ἔξωθεν

ἀλλ' ἔξωθεν ἐπαγωγῆς. ξυμφέρει δὲ τούτοισιν ὀξέσι κεχρῆσθαι, ὅκως σεσώτης ὡς ἐλαχίστη τοῦ σώματος θλίπται. πυθμένι δὲ ὡς πυκνοτάτῳ χρησάμενος, ἐκκρίνει τὸ παρελθόν. ἀπὸ δὲ τῶν χυμῶν, περιπάτοισιν ὀξέσιν. ἡ δὲ διαιτα, μαλακὴ καὶ κούφη προσφερέτω ἐς ἡμέρας τέσσαρας. ὅ, τι δ' αὖ λαμβάνει τοῦδε τοῦ δόκη καθαρὸν, ἀγαθὸν πρὸς ὑγείαν. σημήνει γὰρ τὰ ἐσιόντα ἐς τὸ σῶμα, εἰ καθαρά. ὅ, τι δ' αὖ τούτου τὸ ἀναντίον δοκῇ ὁρᾶν, οὐκ ἀγαθὸν. νόσον γὰρ ἐς τὸ σῶμα σημήνει ἐλληλυθέναι. χρὴ δὲ ὧν ὡς τὸ πρότερον, θεραπευθῶσι καὶ τοῦτον. εἰ δὲ δοκοῖη οὐκ ἐν ὕδατι μεθθακῶ ἐν διδίῃ καὶ μὴ σφόδρα βρέχεσθαι, μηδὲ δεινῶς χαμάζιν, ἀγαθόν. σημήνει γὰρ σύμμετρον καὶ καθαρὸν τὸ πνεῦμα οὐκ τοῦ ἠέρος εἰσεληλυθέναι. εἰ δὲ τούτων τοὐναντία, σφόδρα οὐκ εἶναι καὶ χαμαῖνα καὶ ξάλιν εἶ[ναι], ὕδατι τε μὴ καθαρῶ, νόσον σημήνει ἀπὸ πνεύματος τε ἐπακτοῦ. ἀλλὰ χρὴ καὶ τοῦτον ὡσαύτως διαιτᾶσθαι σιτίοισί τε ὀλίγοισι πεφυτῶς τούτοις. πρὸς μὲν τοὺς ὑγιαίνοντας σημείων ἄκρων, οὕτω χρὴ νενόσηκότα προσμηχανᾶσθαι, καὶ οὐκ διαιτᾶσθαι, καὶ οἷς θεοῖς εὐχεσθαι. ὅτι μὲν τοῖσιν ἀγαθοῖσιν, ἡλίῳ. Διὶ ὑγιείῳ. Διὶ κλησίῳ. Ἀθηνᾶ κλησίῃ Ἑρμῇ. Ἀπόλλωνι. ὅτι δὲ τοῖσιν ἀναντίοισι [29] τοῖσιν ἀποτροπαίοισι, καὶ γῇ, καὶ ἥρωσιν ἀποτρόπαια θύειν τὰ χαλεπὰ πάντα. προσσημήνει δὲ καὶ τὰ ὀφθαλμοῖς τὰ χαλεπὰ πάντα. [30] τοῦ ὅτι γῆς ὀξὺ ὁρῶ καὶ ἀκούειν. ὁδοιπορέειν τε ἀσφαλῶς, καὶ δένδρεα ἀσφαλῶς καὶ ἄτερ φόβου. καὶ πίειν γλυκὺ ὁρῶ λείειν καὶ καλῶς εἰργασμένον. καὶ τὰ δένδρεα θαλέοντα, καὶ πολυκαρπα, καὶ ἤμερα, καὶ ποταμοὺς ῥέοντας καὶ βόπον καὶ ὕδατι καθαρῶ μήτε πλείονι μήτε ἐλάττονι τοῦ προσήκοντος. τάς τε κρήνας, καὶ τὰ φρέατα ὡσαύτως. ταῦτα πάντα ὕ-τως ὁρώμενα, σημήνει ὑγείαν τοῦ αἰθέρος. καὶ ὁ σῶμα καὶ βόπον. πάντας τε τὰς πρόοδους καὶ τὰς προσαγωγὰς καὶ τὰς ἀποκρίσεις εἶ[ναι]. εἰ δέ τι τούτων ὑπεναντίον ὁρῶ, βλάβος σημήνει τι ἐν τοῦ σώματι. [31] ὄψεως μὲν καὶ ἀκοῆς βλαπτομένων, πρὸς τὴν κεφαλὴν νόσον σημήνει τοῖσιν οὖν ὀρθρίοισι περιπάτοισι, καὶ τοῖσιν ἀπὸ δείπνου πλέοσι χρηστέον, πρὸς τῇ προτέρῃ διαίτῃ. τοῦ σκελέων ὁ βλαπτομένων, ἐμέτοισι αὐτιπαιστέον καὶ τῇ πάλῃ πλείονι χρηστέον πρὸς τῇ προτέρῃ διαίτῃ. [32] τῇ δὲ ξαχείῃ, ὡ καθαρὸν τὸν θρίξ σημήνει. τοῖσιν οὖν ἀπὸ γυμνασίων περιπάτοισι πλείοσι πονητέον. [33] Δένδρων δὲ ἡ ἀκαρπία [34] σπέρματος τε αὐθεφτίνου ἄνθος φθορὸν δηλοῖ. καὶ μὲν οὖν φυλλοροῦντα ἢ τὰ δένδρα, ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ βλάπτει. καὶ δὲ τεθηλημένα, ἄκαρπα δὲ ἢ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ ξηροῦ. τὰ μὲν οὖν, τοῖσι διαιτήμασι χρὴ ξηραίνειν καὶ θερμαίνειν. τὰ δὲ, ψύχειν καὶ ὑγραίνειν. Ποταμοὶ δὲ μὴ κατὰ βόπον γινόμενοι, αἵματος πρόοδον σημήνουσι. πλέον μὲν ῥέοντες, ὑποβολίου. ἔλαττον δὲ ῥέοντες, ἔλλειψιν. δεῖ δὲ τῇ διαίτῃ, ὃ μὲν αὐξῆσαι. ὃ δὲ μειῶσαι. μὴ καθαροὶ δὲ ῥέοντες, παρεχεῖν σημήνουσι. καθαροὶ δὲ) ὑπὸ τοῦ χυμοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, πυθμένα πυκνὸν ἀνακινούμενα. κρίνειν δὲ καὶ φρέατα θεώμενα, πυθμένα πρὸς τὸν κύκλον σημήνει. ἀλλὰ χρὴ τοῖσιν οὐρητικοῖσιν ἐκκαθαίρειν.

sed ex eo quod extrinsecus inductum est. Huic confert vt cursibus circularibus concitatis vtatur, quò quàm minima corporis colliquatio contingat & vbi spiritu quàm creberrimo vsus fuerit, id quod aduenit excernat. Post cursus autem deambulationibus concitatis vtatur. Victus autem ratio ad dies quatuor, mollis & leuis adhibeatur. Quicquid verò purum à Deo sumere sibi quis videtur, id bonum est sanitatis augurium. Ea enim quæ in corpus ingesta sunt, pura esse indicat. At verò quicquid huic contrarium videre quis putat, bonum non est. Morbum enim corpori aduenisse significat. Huic igitur, velut priori, eadem curatio adhibenda est. Si quis clementi cœlo, molli pluuia complui, & neq; vehementer, neq; cum graui tempestate demissa madefieri videatur, bonum est. Commoderatũ enim & purum spiritũ ex aëre ingressum esse significat. Quòd si his contraria contingant, vt quis vehementer complui aqua impura, & cũ tempestate ac procella videatur, morbum à spiritu inducto. Verùm huic quoq; eadem victus ratio obseruanda est, iisq; omnibus modicus cibus exhibendus. Ac de signis quidem siderum cœlestibus, sic statuere & consilio prouidere, ad idque victus rationem dirigere oportet, & Diis supplicationes decernere. Ad res quidem prosperas, Soli, Ioui cœlesti, Ioui Ctesio. Minerue Ctesię, Mercurio, Apollini. Ad aduersas verò, Diis auerruncatoribus, & Terræ, & Heroibus, vt grauia omnia auertant & auerruncent. At verò hæc quoque sanitatem portendunt, ea quæ in terra fiunt acutè cernere & audire, firmiter item iter facere, & securè ac sine metu currere, terram planam ac bene cultam videre, arbores item pullulãtes, fructibus onustas & satiuas. Flumina etiã cursu solito labentia, & aqua limpida, neq; copiosiore, neque pauciore quàm conueniat, fontesq; & puteos eodem modo. Hęc omnia visa sanitatem homini denunciant, corpusq; & ambitus omnes, ciborumq; exhibitiones, & excretiones recte habere. Quòd si quid his quodammodo aduersum videatur, noxiam aliquam in corpore significat. Visu quidem & auditu læso, capitis morbus indicatur. Matutinis igitur deambulationibus, & post cœnam pluribus vtendũ, adiecta priore victus ratione. Cruribus verò læsis, vomitibus reuellendũ, & frequentiore lucta vtendũ, seruata etiam priore victus ratione. Terra verò aspera, carnem minimè puram indicat. Plurimæ igitur deambulationes post exercitationes obeundæ. Arborum autem sterilitas, seminis humani corruptelam significat. Si igitur ab arboribus folia decidant, ab humidis & frigidis offensionẽ denotãt. Sin verò frondosæ fuerint arbores, at fructu careant, à calidis & siccis. Hæc igitur per victus rationem refrigerare atque humectare oportet; illa verò siccare & calefacere, flumina non pro more existentia, sanguinis ambitum denotant, & plus iusto quidem fluentia, exuperantiam, minùs verò defectum. Hunc autem per victus rationem augere, illũ verò imminuere oportet. Cùm verò impura defluunt, perturbationẽ indicant, quæ à cursibus circularibus ac deambulationibus, per densi spiritus agitationem expurgatur. Fontes & putei si videantur, flatus circa vesicam significant, qui medicamentis vrinam promouentibus sunt expurgandi.

Mare perturbatum, ventris morbum significat. sed aluũ deiiciẽtibus, & leuibus, & mollibus expurgare oportet. Terra aut domus si moueri videatur, sane quidem imbecillitatem, ęgro verò sanitatem, præsentisq; status immutationem portẽdit. Sano igitur victus rationem transmutare conuenit. Imprimis vomat, ac rursum paulatim cibum assumat, nimirum quòd corpus ex pręsenti victus ratione totum moueatur. At ægro eadem victus ratio confert, cùm nimirum corpus ex pręsenti statu transmutetur. Terra ab aquę aut maris diluuio inundari si videatur, morbum ob multam humiditatem in corpore existentem denunciat. Sed vomitibus, prandij abstinentia, laboribus, & victus ratione sicca vtendum, deinde ex paruis interuallis modicus cibus adiiciendus. Sed neq; nigram, neq; exustam terram videre bonum censetur, contrà verò ne vehemens ac lethalis morbus cõsequatur periculum est. Siccitatis enim in carne exuperantiam significat. Sed labores & cibos tum siccos, tum calidos & acres, vrinamq; cientes detrahere oportet, & in victus ratione ptisanæ succum decoctum, omniaq; mollia & leuia, sed pauca exhibere. Potu vtendum diluto, albo, copioso, balneis calidis, multis, verùm ne ieiunus lauet, molliter cubet ac dormiat, in ocio conquiescat, frigus Solemq; vitet. Terræ autem, Mercurio & Heroibus vota faciat. Quòd si in stagno, aut mari, aut fluminibus quis natare videatur, bonum non est, cùm humiditatis exuperantiam indicet. Huic autẽ victus ratio sicca & labores conferunt. Ac febricitanti bonũ est, quoniam calor ab humoribus extinguitur. Quod autem quis modo consueto & ad naturam suam accommodato circum se fieri videt, neque maius, neq; minus, bonę valetudinis indicium est. Veste etiam alba, & calciamento pulcherrimo indutum esse, bonũ. Quicquid verò horũ iusto maius fuerit, minimè bonum, sed neque quodcunque tandem minus fuerit. Et hoc quidem per victus rationem augere, illud verò imminuere oportet. Nigra autem morbosiora sunt & periculo proxima, verùm emollire & humectare oportet. Noua quoque transmutationem significant. Mortuos nitidos & candidatos videre bonũ est, bonũ quoq; quid purum ab ipsis sumere. Corporũ enim & eorum quæ ingeruntur salubritatem indicat, cùm à mortuis alimenta & incremẽta & semina proueniũt. Quæ si pura in corpus ingrediũtur, sanitatem denunciant. Quod si cõtrà quis nudos, aut atratos, aut sordidatos, aut aliquid accipientes, vel ædibus exportantes videat, minimè est accommodatũ. Morbũ enim indicat, quòd quę in corpus ingerantur noxia sint. Verũ cursibus circularibus & deambulationibus repurgari oportet, & vomitu facto alimentũ molle & lene sensim adhibere. Quæ verò corpora in somnis formam monstrosam ostendunt, & hominẽ perterritant, ciborum minimè assuetorũ repletionem, & secretionem, vilioſorumq; per vomitũ & secessum effusionem, ac periculosum morbũ indicãt. Verùm vomitus procurãdus, & ad dies quinq; cibi quàm leuissimi, nõ multi neq; acres, neque sicci, neque calidi sensim adhibendi, & laboribus maxime ad naturam accommodatis, vtendum, præter quàm deambulationibus à cœna.

Θάλασσα τεταραγμένη, κοιλίης νοῦσον σημαίνει. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι ἀφεδρωνικοῖσι καὶ κούφοισι καὶ μαλακοῖσιν ἐκκαθαίρειν. ἢν κινδυνεύῃ θεωρεῖν, ἢ οἰκίη, ὑγιαίνοντι μὲν ἀνδρὶ, ἀσθενείην σημαίνει. νοσεῦντι δὲ, ὑγείην καὶ μετακίνησιν τοῦ ἰσταμένου. τοῦ μὲν οὖν ὑγιαίνοντι, μεταστῆσαι τὴν διαίτην ξυμφέρει. ἐμεσάτω τεταγμένον.[35] εἰ τε σεσδέξη) αὖθις καὶ μικρόν. ἀπὸ γὰρ τῆς ἐναρχούσης κινέεται ἄνθρωπος. τοῦ δὲ ἀσθενοῦντι ξυμφέρει χρῆσθαι τῇ αὐτῇ διαίτῃ. μεθίστα) γὰρ δὴ ὁ σῶμα, ἐκ τοῦ παρεόντος. κατακλυζομένου γὰρ ἀπόπνοος ὕδασι, ἢ θαλάσσης ὁρῶν, νοῦσον σημαίνει, ὑγρασίης πολλῆς ἐνεούσης ἐν τοῦ σώματος. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι ἐμέτοισι, καὶ ἀναιρεῖσθαι, καὶ τοῖσι πόνοισι, καὶ τοῖσι ξηροῖσι διαιτήμασι χρῆσθαι. ἔπειτα τεσσάρων ἢ ἑξ ὀλίγων, καὶ ὀλίγισιν.[36] ἀλλ' οὐδὲ μέλαιναν ὁρῶν γὰρ οὐδὲ καὶ κεκαυμένον δοκεῖ ἀγαθὸν, ἀλλὰ κίνδυνος ἰσχυροῦ νοσήματος αὐτιτυχεῖν καὶ θανασίμου. ξηρασίης γὰρ ἐπιβολὴν σημαίνει εἰ) ἐν τῇ χρόι. ἀλλὰ χρὴ τοὺς τε πόνους ἀφελεῖν, τοῦ τε σίτου ὁκόσα ξηρά τε καὶ θερμὰ καὶ δριμέα καὶ ἐρευγτικά.[37] διαιτᾶσθαί τε τὴν τε πίσσαν καθέφθω τοῦ χυλοῦ. καὶ πᾶσι τοῖς μαλακοῖσι καὶ κούφοισιν ὀλίγοισι. ποτῷ χρέοντι ὑδαρεῖ λευκῷ πλείονι. λουτροῖσι πολλοῖσι θερμοῖσιν. ἀλλὰ μὴ ἀσίτοις λουέσθω. μαλακευνέσθω. ῥαδυμεέτω. ψύχος καὶ ἥλιον φυλασσέσθω. δύκεας δὲ γῆ, καὶ ἐρμῇ καὶ τοῖσιν ἤρωσιν. εἰ ὀ κολυμβεῖν ἐν λίμνῃ, ἢ ἐν θαλάσσῃ, ἢ ἐν ποταμοῖσι δοκεῖ, ἐκ ἀγαθόν. ἐπιβολὴν γὰρ ὑγρασίης σημαίνει. ξυμφέρει ὀ τόδε,[38] τῇ διαίτῃ τοῖσί τε πόνοισι χρῆσθαι. πυρέσσοντι ὀ ἀγαθόν. σβέννυ) γὰρ ὁ θερμὸν ἐπὸ τοῦ ὑγροῦ. ὁ, τι δ' αὖτις τοῦ αὐτοῦ ἐκ τόπον γινόμενον τοῦς τῇ φύσιν τῇ ἑωυτοῦ, μήτε μεῖζω, μήτε ἐλάσσω, ἀγαθὸν τοῦς ὑγείην ἔχει. καὶ ἐὰν ἔτι λευκὸν ἐνδεδύκῃ, καὶ ἐπόδεσιν τῇ καλλίστῃ, ἀγαθόν.[39] ὅ, τι δ' αὖ εἴη μεῖζον τοῦ μελαῖν, οὐκ ἀγαθόν. ἀλλ' ὅσ' ὅπερ αὖ εἴη ἔλασσον. καὶ χρὴ ὁ μὲν αὔξειν τῇ διαίτῃ. ὁ δὲ μειοῦν. τὰ ὀ μέλαινα νοσερώτερά τε καὶ ἐπικίνδυνα. ἀπαλὰ χρὴ μαλάσσειν καὶ ὑγραίνειν. καὶ τὰ καινὰ μεταλλαγὴν σημαίνει. τοὺς ἀποθανόντας ὁρῶν καθαροὺς ἐν ἱματίοισι λευκοῖσιν, ἀγαθόν. καὶ λαμβάνειν τι παρ' αὐτῶν καθαρὸν, ἀγαθόν. ὑγείην γὰρ σημαίνει καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ ἐσιόντων. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀποθανόντων, αἱ βοφαὶ καὶ αὐξήσιες καὶ σπέρματα γίνονται. ταῦτα δὲ καθαρὰ εἰσέρπει ἐς τὸ σῶμα, ὑγείην σημαίνει. εἰ δὲ τοὐναντίον τις ὁρᾶν, γυμνοὺς ἢ μελανείμονας, ἢ μὴ καθαροὺς, ἢ λαμβάνοντάς τι, ἢ φέροντας ἐκ τῆς οἰκίας, οὐκ ἐπιτήδειον. σημαίνει γὰρ νοῦσον. τὰ γὰρ ἐσιόντα ἐς τὸ σῶμα βλαβερά. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι βοχοῖσι καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἀποκαθαίρεσθαι. καὶ τῇ βοφῇ τῇ μαλακῇ τε καὶ κούφῃ τεσσάρων ἐμέειν. ὁκόσα δὲ ἀλλόμορφα σώματα φαίνεται ἐν τοῖσιν ὕπνοισι καὶ φοβέει τὸν ἄνθρωπον, σιτίων ἀστυκτίων σημαίνει πλησμονὴν καὶ ἀπόκρισιν. καὶ γελέειν, καὶ νοῦσον κινδυνώδη. ἀλλὰ χρὴ ἔμετον ποιήσασθαι, καὶ τεσσαρακοῖν ἐς ἡμέρας πέντε, σιτοῖσιν, ὡς κουφοτάτοισι μὴ πολλοῖσι, μηδὲ δριμέσι, μήτε τοῖσι ξηροῖσι, μήτε τοῖσι θερμοῖσι. καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα, πλὴν τῶν ἀπὸ δείπνου περιπάτων.

χρῆσθαι

χρῆσθαι δὲ καὶ λουτροῖσι καὶ θερμολουτίῃσι, καὶ ῥαδυμίῃσιν. ἥλιον δὲ καὶ ψύχος, φυλασσέσθω. ἢν δὲ ἐν τῷ ὕπνῳ ἐσθίειν δοκῇ, ἢ πίνειν τῶν σιτίων ἢ πομάτων, ἔνδειαν σημαίνει τροφῆς. καὶ ψυχῆς ἀθυμίην. κρέα δὲ τὰ μὲν ἰσχνότατα, μελίστης ἐπιβολῆς. τὰ δὲ ἀδιεψήματα, ἥκιστα. ὡς περ γὰρ ἐσιόμενον ἀγαθὸν, οὕτω καὶ ὁρώμενον. ἀφαιρέειν οὖν τῶν σιτίων, ξυμφέρει. τροφῆς γὰρ ἐπιβολὴν τοῦτο σημαίνει. ἀλλὰ καὶ ἄρτοι τυρῶ καὶ μέλιτι πεποιημένοι καθ' ὕπνους ἐσιόμενοι, ὡσαύτως σημαίνουσιν. ὕδωρ δὲ καθαρὸν πινόμενον, ἀγαθόν. τὰ δὲ ἀγ-10 λαὰ πεσόντα, βλαβερά. ὁκόσα δὲ δοκεῖ ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖν τῶν σωμάτων, ψυχῆς ἐπιθυμίην σημαίνει. ὁκόσα δὲ φόβῳ πεφοβημένος, [41]ἐπίτασιν τοῦ αἵματος σημαίνει ὑπὸ ξηρασίης. ξυμφέρει δὲ ψύξει καὶ ὑγραίνει τὸ σῶμα. ὁκόσα δὲ ἢ μάχεται, ἢ κεντέεται, ἢ ξυνδεῖται, ἐπ' ἄλλου, ἀπόκρισιν σημαίνει ἐναντίην τῇ πρόσθεν γενομένῃ τοῦ σώματος. συμφέρει οὖν ἐμέειν καὶ ἰσχναίνειν καὶ περιπατεῖν. καὶ σιτίοισι κούφοισι χρῆσθαι. καὶ τεσσάρων ἐν τῷ ἐμέειν, ἐς ἡμέρας πέντε. ἀλλὰ καὶ πλαίοι καὶ ἀναβάσιες ἐν φαντασμάτων, χαλεπὰ σῶματα σημαίνουσι.[20] ποταμοῦ ἀναβάσιες. καὶ ὁπλῖται καὶ πολέμοι. καὶ τέρατα ἀλλόμορφα, νοῦσον σημαίνει, ἢ μανίην. ξυμφέρει οὖν τοῖς ἐν τοιούτοισιν ἁλισκομένοισι, σιτίοισιν ὀλίγοισι, κούφοισί τε καὶ μαλακοῖσι χρέεσθαι. καὶ ἐμέτοισι τεσσάρων ἡσυχῇ, ὅτι ἡμέρας πέντε. καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι κατὰ φύσιν πολλοῖσι χρέεσθαι, πλὴν ἀπὸ δείπνου. θερμολουσίῃ δὲ, ῥαδυμίῃ, ψύχος, ἥλιον φυλάσσεσθαι. τούτοισι χρεώμενος, ὡς κάλλιστα, ὑγιαίνῃ τὸν βίον. καὶ δύρπα μοι δίαιτα, ὡς δυνατὸν δίρπειν ἄνθρωπον ὄντα ἐκ τοῖσι θεοῖσιν.

Balneis etiam & calidis lauacris vtendum, & in ocio degendum, sol & frigus vitanda. Per somnum verò si quis solitos cibos aut potus sibi edere videatur, alimenti inopiam, animique abiectionem indicat. Carnes autem validissimæ, maximæ exuperantiæ indices sunt, debilissimæ verò, minoris. Quemadmodum enim id quod editur bonum est, ità & quod cernitur. Cibos igitur subtrahere conuenit, cùm alimenti exundantis id sit indicium. Quinetiam panes ex caseo & melle confecti, per somnum comesti, eadem indicant. Aquam puram per somnum bibere, bono est indicio, reliqua verò omnia nocent. Quæcunque ex consuetis per quietem quis sibi cernere videtur, ea animi desiderium significant. Quæ verò perterritus fugit, sanguinis repressionem præ siccitate indicant. Corpus autem refrigerare & humectare conducit. Quod si quis aut pugnare, aut pungi, aut ab aliis vinciri sibi videtur, secretionem ambitui contrariam in corpore factam significat. Vomere igitur confert & attenuare, ac deambulare, cibisq; leuibus vti, & à vomitu per dies quinque, eos sensim adhibere. Quin & errores & ascensus in somnis apparentes, grauia quædam denuntiant. Fluuiorum transitus, hostes armati, monstra difformia, morbum aut furorem præsagiunt. His igitur conducit qui talibus insomniis detinentur, vt cibis paucis, leuibus ac mollibus vtantur, & vomitibus factis, ad dies quinque leniter cibos adhibeant. Laboribus quoque multis naturæ accommodatis vtendum, præterquàm à cœna. Balnea calida, ocium, frigus & sol vitanda. Qui his velut conscripta sunt vtetur, integram valetudinem sibi tota vita comparabit. Atque hæc victus ratio, quantum humano ingenio consequi licuit, Diis benè iuuantibus, à me est inuenta.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ.

HIPPOCRATIS DE ALIMENTO, LIBER.

ΤΡοφὴ καὶ τροφῆς εἶδος, μία καὶ πολλαί. μία μὲν, ἢ ἡλίου ἕν. εἶδος δ', ὑγρότητι καὶ ξηρότητι. καὶ ἐν τούτοισιν ἰδέαι, καὶ πόσον ἐστὶ, καὶ ἐς ἕνα καὶ ἐς τοσαῦτα. αὔξει δὲ, καὶ ῥώννυσι, καὶ ἀρχαῖ, καὶ ὁμοιοῖ, καὶ ἀνομοιοῖ τὰ ἐν ἑκάστοισι κατὰ φύσιν τὴν ἑκάστου, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναμιν. ὁμοιοῖ δὲ, ἐς δύναμιν.[2] ὁκόταν κρατέῃ μὲν, ἢ ἐπιοῦσα. ἐπικρατέει δ', ἢ παρεοῦσα.[3] γίνεται δὲ καὶ ἐξίσταται. ὅτε μὲν, ἢ παρεστέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπαρεστεθεῖσα. ὅτε δὲ, ἢ ὑστέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπαρεστεθεῖσα. ἀμφοῖν δὲ ἑκατέρας ἐν χρόνῳ καὶ μετὰ χρόνον ἡ ἐξωθεν σωματικὴ ἐπιφοιτήσασα, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον τερεμνῶς πᾶσι τοῖσι μέλεσι ἀναπλακεῖσα. καὶ τὴν μὲν ἰδίῃ ἰδέῃ, ἐξεβάλεσε· τὴν δὲ παρεστέρη, [4]ἔστιν ὅτε καὶ τὰς παρεστέρας ἐξημάρωσε.

ALIMENTVM & alimenti species, vnum & multæ. Vnum quidem, quatenus genus vnum, species verò humiditate & siccitate circumscribitur, in hisque formæ & quantitas inest, & ad quædam, & ad tanta referuntur. Auget autem & robur infert, carnem gignit, similitudinem & dissimilitudinem in singulis pro cuiusq; natura inducit, & ea facultate quam habet ab initio. At similitudinem pro viribus inducit, cùm quæ superuenit superat, quæ verò priùs adest principatum obtinet. Euanescit autem interdum quidem priùs, tempore dimissum aut superappositum, interdum verò posterius, tempore dimissum & superappositum. Extrinsecus verò continuò in corpus subiens, vtrunque temporis spatio, & post illud tempus abolet, & longo tempore membris omnibus firmiter adnexum, propriam quidem formam producit, priorem autem, interdum etiam priores deleri.

Alimenti verò vis ad os & omnes illius partes, pertingit, & ad neruum, ad venam, ad arteriam, ad musculum, ad membranam, ad carnem, pinguedinem, sanguinem, pituitam, medullam, cerebrum, medullam spinalem, & interanea, omnesque illorum partes, quinetiam ad caliditatem, ad spiritum, & ad humiditatem. In alimentorũ genere id quod alit alimentum est, & quod alimento est proximum, & quod alimentum futurum est. Omnium autem vnum est principium, vnusque omnium finis, idemque finis & principium. Quæque in singulas partes proba & vitiosa alimenti fit dispensatio, proba quidem vt præ-
10 dictum est, vitiosa verò, his contrarium habet ordinem. Succi coloribus & viribus variant, & qui noceant, & qui iuuent, & qui neque noceant, neque iuuent, & copia, & exuperantia, & defectu, & horum quidem commixtione, horum verò non & omnium. Caliditate lædunt & iuuant, frigore lædunt & iuuant, facultate lædunt & iuuant. Facultatis autem variæ sunt naturæ. Succi & totum, & partem corrumpentes, & extrinsecus, & intrinsecus, spontanei & minimè spontanei. Quò ad nos quidem spontanei, quo ad causam autem minimè spontanei. Causæ rursus aliæ quidem manifestæ, aliæ obscuræ, & aliæ quidem quæ
20 sciri possunt, aliæ non possunt. Natura omnia omnibus sufficit. Ad eam extrinsecus quidem accedunt, cataplasma, illitus, vnctio, nuditas & tegumentum totius & partis, calor & frigus ad eandem rationem, & vlceratio, morsus, & quod pinguefacit. Intrinsecus autem, & ex prædictis quædam, & adhæc causa occulta, & toti & parti, & cuidam etiam, cuidam verò minimè. Excretiones secundum naturam, ventris, vrinarum, sudoris, sputi, muci, vteri per ora venarum quæ sunt in ano (hæmorrhoidas vocant) thymum, lepram, tuberculum in cutem sponte erumpens (φῦμα dicitur) carcinoma, ex naribus, è pulmoni-
30 bus, ex ventre, ex ano, ex cole, secundum naturam, & præter naturam horum distinctiones, aliis iuxta aliam rationem, interdum etiam alio modo. Vna horum omnium est natura, & non vna. Multæ horum omnium naturæ, & non vna. Medicamentum purgans sursum & deorsum, & neque sursum, neque deorsum. In alimento medicamentum purgans, optimum, in alimento medicamentum purgans, malum. Malum & optimum ad aliud referuntur. Vlcus, crusta, sanguis, pus, sanies, lepra, furfur, vlcera capitis manantia impetigo, vitilligo, lentigo, interdum quidem lædit, interdum verò iuuat, est vbi neq; lædit, neq; iuuat. Alimẽtum, minimè alimentum. Nisi alere queat,
40 nomen Ἐφή. ἔργον δὲ, οὐχί. ἔργον Ἐφή, οὔνομα δὲ οὐχί. ἐς τείχας Ἐφή, καὶ ἐς ὄνυχας, καὶ ἐς τὼ ἑκάτερω ὅπι φανείω ἔνδοθεν ἀφικνέεται. [14] ἔξωθεν Ἐφὴ οὐκ ἢ ἑκάτερης ἐπιφανείης, ἐνδοτάτω ἀφικνέε). [15] ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα· κατὰ μὲν οὐλομελίω πάντα, κατὰ μέρος δ, τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς ὃ ἔργον. ἀρχὴ μεγάλη, εἰς ἕκαστον μέρος ἀφικνέε). ἐξ ἑκάτερ μέρεος εἰς ἀρχὼ μεγάλω ἀφικνέεται. [16] μία φύσις ἐστὶ καὶ μὴ ἐστί. νοῦσον ἐκφορά, οὐ Ἐφή, οὐ πυθμάτι. οὐ θερμασίη, οὐ ἅμματι. οὐ φλεγμαῖ. οὐ χολῇ. οὐ χυμοῖσιν. οὐ χροιῇ. οὐ πιμελῇ. ἐν φλεβί. ἐν ἀρτηρίῃ. ἐν νεύρῳ. μυῖ. ὀμφυῖ. ὀστέῳ. ἐγκεφάλῳ. νωτιαίῳ μυελῷ. σώματι. γλώσσῃ. στομάχῳ. κοιλίῃ.

δυνάμις δὲ Ἐφῆς, ἀφικνέεται, καὶ ἐς ὀστέον, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτῆς. καὶ ἐς νεῦρον. καὶ ἐς φλέβα. καὶ ἐς ἀρτηρίην. καὶ ἐς μυῶ. καὶ ἐς ὑμένα. καὶ σάρκα. καὶ πιμελέω. καὶ αἷμα. καὶ φλέγμα. καὶ μυελόν. καὶ ἐγκέφαλον. καὶ νωτιαῖον. καὶ τὰ ἐντοσθίδια, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτῆς. καὶ δὴ καὶ ἐς θερμασίην. καὶ πνεῦμα. καὶ ὑγρασίην. [1] Ἐφῆς ἢ ὃ τέφρη τοῦτο Ἐφὴ, καὶ ὃ οἷ Ἐφὴ, καὶ ὃ μέλλει Ἐφή. ἀρχὴ δὲ πάντων μία καὶ τελευτὴ πάντων μία. καὶ ἡ αὐτὴ τελευτὴ καὶ ἀρχή. καὶ ὅσα κατὰ μέρος ἐν Ἐφῇ καλῶς καὶ κακῶς διοικέεται, καλῶς μὲν, ὅσα προείρηται. κακῶς δὲ, ὅσα τούτοισι τοῦ ἐναντίου ἔχει τάξιν. χυλοὶ ποικίλοι καὶ χρώμασι, καὶ δυνάμεσι, καὶ ἐς βλάβην, καὶ ἐς ὠφελείην. καὶ οὔτε βλάπτει οὔτε ὠφελέει. καὶ πλήθει. καὶ ὑπερβολῇ. καὶ μείξει. καὶ ἀναπλοκῇ. ὧν μὲν, ὧν δ' οὔ. [2] καὶ πάντων ἐς θερμασίην βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς ψύξιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς δυνάμιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. δυνάμιος δὲ, ποικίλαι φύσιες. χυλοὶ φθείροντες καὶ ὅλον καὶ μέρος, καὶ ἔξωθεν καὶ ἔνδοθεν. [7] αὐτόματοι καὶ οὐκ αὐτόματοι. [8] ἡμῖν μὲν, αὐτόματοι. αὐτὴν δ', οὐκ αὐτόματοι. αὐτὴν δ' αὖ. τὰ μὲν δῆλα. τὰ δ' ἄδηλα. καὶ τὰ μὲν, δυνατά. τὰ δ' ἀδυνάτα. [9] φύσις ἐξαρκέει πάντα πᾶσιν. [10] ἐς δὲ τούτου ἔξωθεν μὲν, κατάπλασμα. καὶ ἄλειμμα. ἄλμμα. γυμνότης. [12] σκέπη ὅλου καὶ μέρεος. θερμὴ καὶ ψύξις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ τρῦψις. καὶ ἕλκωσις. καὶ δηγμός. καὶ λίπασμα. ἔνδοθεν δὲ, πινά τε τῶν εἰρημένων. καὶ ὅτι τούτοισιν, αὐτὴν ἄδηλος, καὶ μέρεϊ καὶ ὅλῳ. πινὶ τε καὶ οὐδενί. ἀποκρίσιες κατὰ φύσιν κοιλίης, οὖρεον. ἱδρῶτος, σιαλοῦ, μύξης, ὑστέρης. καθ' αἱμορροΐδα, [13] θύμον, λέπρην, φῦμα. καρκίνωμα. ἐκ ῥινῶν. ἐκ πυθμένος. ἐκ κοιλίης. ἐξ ἕδρης. ἐκ καυλοῦ. κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. αἱ ἀποκρίσιες τούτων, ἄλλοισι πρὸς ἄλλον λόγον, ἄλλοτε καὶ ἀλλοίως. μία φύσις ἐστὶ τοῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. πολλαὶ φύσιες εἰσὶ τοῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. φαρμακεῖν ἄνω καὶ κάτω. καὶ ἔτε ἄνω, οὔτε κάτω. [21] ἐν Ἐφῇ φαρμακεῖν, ἄριστον ἐν Ἐφῇ φαρμακεῖν, φλαῦρον. φλαῦρον καὶ ἄριστον πρὸς ἕλκος. ἕλκος. ἐξάρη. αἷμα. πῦον. ἰχώρ. λέπρη. πίτυρον. ἀχώρ. λεχμύ. ἀλφός. ἐφηλις. ὁτὲ μὲν, βλάπτει. ὁ τὲ δὲ, ὠφελέει. ὁτὲ δὲ, οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελέει. Ἐφὴ, ἢ Ἐφή. εὖ μὴ οἷόν τε ἢ τρέφεσθαι, οὔνομα Ἐφή. ἔργον δὲ, οὐχί. ἔργον Ἐφή, οὔνομα δὲ οὐχί. ἐς τείχας Ἐφὴ, καὶ ἐς ὄνυχας, καὶ ἐς τὼ ἑκάτερω ὅπι φανείω ἔνδοθεν ἀφικνέεται. [14] ἔξωθεν Ἐφὴ οὐκ ἢ ἑκάτερης ἐπιφανείης, ἐνδοτάτω ἀφικνέε). [15] ξύρροια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα· κατὰ μὲν οὐλομελίω πάντα, κατὰ μέρος δ, τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει μέρεα πρὸς ὃ ἔργον. ἀρχὴ μεγάλη, εἰς ἕκαστον μέρος ἀφικνέε). ἐξ ἑκάτερ μέρεος εἰς ἀρχὼ μεγάλω ἀφικνέεται. [16] μία φύσις ἐστὶ καὶ μὴ ἐστί. νοῦσον ἐκφορά, οὐ Ἐφή, οὐ πυθμάτι. οὐ θερμασίη, οὐ ἅμματι. οὐ φλεγμαῖ. οὐ χολῇ. οὐ χυμοῖσιν. οὐ χροιῇ. οὐ πιμελῇ. ἐν φλεβί. ἐν ἀρτηρίῃ. ἐν νεύρῳ. μυῖ. ὀμφυῖ. ὀστέῳ. ἐγκεφάλῳ. νωτιαίῳ μυελῷ. σώματι. γλώσσῃ. στομάχῳ. κοιλίῃ.

ἐντέρεσι. φρεσί. πλευμονίῃ. ἥπατι. σπλῆνι. νεφροῖσι. κύστει. μήτρῃ. δέρματι. τοῦτα πάντα καὶ καθ' ἓν καὶ κατὰ μέρος. μέγεθος αὐτῆς, μέγα καὶ οὐ μέγα. τεκμήρια. [17] παραλλισμός. ὀδύνη. ῥῆξις. γνώμη. ἰδρώς. ὕπνος. ὑπόστασις, ἡσυχίη. ῥιπασμός. ὄψιες. φαντασίαι. ἴκτερος. λυγμός [18] σπληνίη. αἷμα ὀλοφερές. ὕπνος. καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιουτοῦτρόπα ἐς βλάβην καὶ ἐς ὠφελείην ὁρμᾷ. πόνοι ὅλου, καὶ μέρεος. καὶ μεγέθους σημήια, τὰ μὲν, ἐς ὃ μᾶλλον, τὰ δὲ, ἐς ὃ ἧσσον. καὶ ἀπὸ ἀμφοτέρων ἐς ὃ μᾶλλον, καὶ ἀπὸ ἀμφοτέρων ἐς ὃ ἧσσον. γλυκὺ, οὐ γλυκύ. γλυκὺ, ἐς δυνάμιν. [19] οἷ ὕδωρ. γλυκὺ ἐς γλῦσιν, οἷ μέλι. σημήια ἑκατέρων ἕλκεα, ὀφθαλμοί, καὶ γλύσιες. καὶ ἐν τούτοισι ὃ μᾶλλον, καὶ ὃ ἧσσον. γλυκὺ ἐς τὼ ὄψιν, καὶ ἐν χρώμασι, καὶ ἐν ἄλλησι μίξεσι. γλυκὺ μᾶλλον καὶ ἧσσον. [20] ἀραιότης σώματος ἐς ἀκριβολὼ, οἷσι πλέον ἀφαιρέεται, ὑγιεστέρων. πυκνότης σώματος ἐς ἀκριβολὼ, οἷσι ἔλαττον ἀφαιρέε), νοσερώτερον. οἱ ἀκριβεόμενοι καλῶς, ἀσθενέστεροι, καὶ ὑγιεστέρων, καὶ δυσανάσφορητοι. οἱ ἀκριβεόμενοι κακῶς, ἧσσον νοσέουσι, ἰσχυρότεροι· νοσέοντες δὲ, δυσανάσφορητοι. τοῦτα ὅ, καὶ ὅλῳ καὶ μέρει. [21] πνεῦμα μὲν ἐναντίον σώματι Ἐφῆς ἕλκει. τὰ δ' ἀνίκα πάντα τὰ αὐτά. [22] ἀρχὴ Ἐφῆς πνεῦματος, ῥῖνες. στόμα. βρόγχος. πνεῦμον. καὶ ἡ ἄλλη ἀκριβεόν. [23] ἀρχὴ Ἐφῆς καὶ ὑγρῆς καὶ ξηρῆς, στόμα. στόμαχος. κοιλίη. [24] ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη Ἐφὴ, ἀκρὸ τοῦ ὀπισθαρίου, ὀμφαλός. [25] ῥίζωσις φλεβῶν, ἧπαρ. ῥίζωσις ἀρτηριῶν, καρδίη. ἐκ τούτων ἀποπλανᾶται ἐς πάντα αἷμα καὶ πνεῦμα. καὶ θερμασίη ἀπὸ τούτων φοιτᾷ. [26] δυνάμις μὲν καὶ οὐ μὲν, ἢ πάντα τοῦτα καὶ τὰ ἑτεροῖα διοικέεται. ἡ μὲν, ἐς ζωὼ ὅλου καὶ μέρεος. ἡ δὲ, ἐς ἀλθησιν ὅλου καὶ μέρεος. γάλα. Ἐφή. οἷσι γάλα Ἐφὴ κατὰ φύσιν. ἄλλοισι δὲ οὐχί. ἄλλοισι δὲ οἷσιν, οἶνος Ἐφή. καὶ οἷσιν οὐχὶ Ἐφή. καὶ σάρκες. καὶ ἄλλαι ἰδέαι Ἐφῆς πολλαί. καὶ κατὰ χώρην καὶ ἐθισμὸν [27] τρέφεται, τὰ μὲν, ἐς αὔξησιν, καὶ ἐς ὃ ἔστι). τὰ δὲ, ἐς ὃ ἔστι) μόνον. οἷον γέροντες. τὰ δὲ πρὸς τούτων, καὶ ἐς ῥώμην. [28] ἀράθεσις ἀθλητικὴ, οὐ φύσει. ἔξις ὑγιεστὴ κρείσσων ἐν πᾶσι. [29] μέγα ὃ ποσὸν δυστάχος ἐς δυνάμιν ξυναρμοσθέν. γάλα καὶ αἷμα, τροφῆς πλεονασμός. [30] πρόοδοι ἐς πολλὰ σύμφωνοι, ἐς ἔμβρυον καὶ ἐς τὼ τούτου τροφίω. αὖθις δὲ αὖω ῥέουσι ἐς γάλα, καὶ ἐς τροφίω, καὶ ἐς βρέφος. [31] ζωοῦται τὰ μὴ ζῶα. ζωοῦται τὰ ζῶα. ζωοῦται τὰ μέρεα τῶν ζώων. [32] φύσιες πάντων ἀδίδακτοι. αἷμα ἀλλόφυλον, ὠφέλιμον. αἷμα ἴδιον, ὠφέλιμον. αἷμα ἀνόστεον, βλαβερόν. αἷμα ἴδιον, βλαβερόν. χυμοὶ ἴδιοι, βλαβερεί. χυμοὶ ἀλλόφυλοι, βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλόφυλοι, ξυμφέροντες. χυμοὶ ἴδιοι, ξυμφέροντες. ὃ ξύμφωνον, ἀκρόφωνον. ὃ ἀκρόφωνον, ξύμφωνον. γάλα ἀνόστεον, ἀκρόφωνον. γάλα ἴδιον, βλαβερόν. γάλα ἀνόστεον, βλαβερόν. γάλα ἴδιον, ὠφέλιμον. στήθον νεοισιν. [33] ἀκροσταπές. γέρουσι ὃ ἐς τέλος μεταβεβληκόν. ἀκμάζουσιν ἀμεταβλήτον. [34] ἐς τύπωσιν, λεῖ, πέλλοι. ἐς κίνησιν, ὀ. ἐς τελειότητα, σι. ἄλλοι φασὶ ἐς μορφὼ, μέ. ἐς κίνησιν, ος. ἐς ἔξοδον σι. ἄλλοι, ν ἐς ἰδέαν.

intestinis, septo transuerso, abdomine, iecore, liene, renibus, vesica, vtero, cute, hæc omnia tum sigillatim, tum per partes. Magnitudo ipsorum magna & non magna. Indicia, titillatio, dolor, ruptio, mens, sudor, vrinarum sedimentum, quies, iactatio, visus, imaginationes, morbus regius, singultus, morbus comitialis, sanguis integer, somnus. Et ex his, & ex aliis quæ insunt à natura, & quæcunque eiusmodi ad noxam & vtilitatem tendunt. Labores totius & partis, & magnitudinis signa, alterius quidem ad maius, alterius verò ad minus, & ex vtrisque ad maius, & ex vtrisq; ad minus. Dulce non dulce. Dulce facultate, velut aqua,
10 dulce gustu, velut mel. vtrorumque signa, vlcera, oculi, & gustus, & in his magis & minus. Dulce ad aspectum, & in coloribus, & in aliis mixturis, dulce magis & minus. Corporis raritas ad perspirationem, quibus ampliùs aufertur, salubrior. Corporis densitas ad perspirationem, quibus minùs aufertur, insalubrior. Quibus corp' probè perspirat, ij imbecillioreς & salubriores existunt, promptéq; restituuntur. Quibus malè perspirat, ij priùs quàm ægrotent, robustiores sunt, cùm verò in morbum inciderint, egrius restituuntur. Hæc autem & toti & parti attribuuntur. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit, & reliqua omnia i-
20 dem. Alimenti spiritus principium nares, os, guttur, pulmo, reliquaque perspiratio. Alimenti tum humidi tum sicci principium. os, gula, ventriculus. At antiquius alimentum per abdomẽ, vmbilicus. Venarum origo tanquàm radix, hepar est; & arteriarum, cor. Ex his per omnia sanguis & spiritus peruagatur, calorq; per hæc permeat. Facultas vna & non vna, ex qua hęc omnia, & ab his diuersa administrantur. Alia quidem ad totius & partis vitam, alia verò ad sensum totius & partis. Lac, alimentũ. quibusdã pro natura lac alimentum est, aliis verò minimè. Sunt quibus vinum alimentum est, sunt quibus non est. Et carnes multæque
30 aliæ alimenti formæ, & pro regione, & pro consuetudine. Aluntur hæc quidem ad incrementum, & vt subsistant, hæc verò tantum vt subsistant, veluti senes, alia insuper ad robur. Affectio athletica non est à natura. præstat in omnibus habitus salubris. Quantitatem aptè ad vires accommodatam recta coniectura consequi, ardua res est. Lac & sanguis, alimenti redundantia. Circuitus ad multa consentiunt, ad fœtum, & ad illius alimentum. Rursus autem sursum repit, in lac & in alimẽtum, & ad infantem. Vitam habent non animantia, vitã habent animãtia, & animantiũ partes.
40 Omniũ naturæ à nullo edoctæ sunt. Sanguis alienus vtilis, sanguis, pprius vtilis. sãguis alienus noxius, sãguis pprius noxius. Humores proprij noxij, humores alieni noxij. Humores alieni conferentes, humores proprij conferentes. Consentiens, minimè consentiens. Dissentiens minimè dissentiens. Lac alienũ probũ, lac proprium noxium. Lac alienũ noxium, lac proprium vtile. Cibus iuuenibus leniter coctus, senibus extremè immutatus, in ætatis vigore constitutis minimè immutatus. Ad conformationem, Soles triginta quinque; ad motionem, septuaginta; ad perfectionem, ducenti & decem. Alij tradunt, ad formam, quadraginta quinque; ad motionem, sex & septuaginta; ad exitum ducẽtos & decẽ. Aliis ad speciem, quinquanta; gi

ad primum saltum, centum; ad perfectionem, trecenti. Ad distinctionem, quadraginta; ad transitionem, octoginta; ad elapsum, ducẽti quadraginta. Non est, & est. In his autem temporibus, & ex toto, & ex parte, plures, & pauciores nascuntur. neque verò multò plures quàm pauciores. At pauciores tot, & quæcunque alia his similia. Ossium alimentum ex fractura. Nasobis quinque dies debentur: maxillæ & clauiculæ, & costis, bis totidem: cubito, triplices: tibiæ & brachio, quadruplices: femori, quintuplices, & si quod in his plus aut minus potest. Sanguis humidus, & sanguis solidus. Sanguis humidus, probus, sanguis solidus, vitiosus. Proba omnia & vitiosa ad aliquid referri debent. Via sursum deorsum vna. Alimenti facultas mole præstantior, alimenti moles facultate præstantior, & in humidis, & in siccis. Detrahit & apponit idem, hunc quidem detrahit, illi verò apponit idem. Venarum pullationes & spiritus respiratio, pro ætate consentiunt & dissentiunt, & morbi & sanitatis sunt indicia, magisque sanitatis quàm morbi; & morbi magis quàm sanitatis. Spiritus enim etiam alimentum est. Humidius alimentum faciliùs quàm siccum immutatur. Siccum alimentum faciliùs quàm humidum immutatur. Quòd ægrè immutatur, ægrè consumitur. Quòd facile apponitur, facilè consumitur. Qui celeri appositione indigent, iis humidum medicamentum ad resumendas vires optimum. Qui verò adhuc celeriore, per odoratum. At qui tardiore appositione opus habent, iis solidus cibus exhibendus. Musculi solidiores ægriùs reliquis colliquescunt, excepto osse & neruo. Quæ exercitata sunt ægrè immutantur, ipsaque in suo genere seipsis, quàm pro natura, valentiora sunt, ideo ipsa inter se ægriùs colliquescũt. Pus ex carne, purulentum ex sanguine, & ex reliquo humore. Pus vlceris alimentum. pus venæ & arteriæ alimentum. Medulla ossis alimentum, ideò callo firmatur. Facultas omnia auget, & alit, ac propagat. Humiditas alimento vehiculum præbet.

ἐς τὸ ἄνω ἅλμα, ρ. ἐς τελειότητα, τ'. [31] ἐς ἀναχρισιν, μ'. ἐς μεταβασιν, π'. ἐς ἐκπλωσιν, σμ'. [36] ἐκ ἐστι καὶ ἐστ. [37] γίνεται δὲ ἐν τούτοισι καὶ πλέω καὶ ἐλάσσω. καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος. οὐ πολλὸν ἢ πλείω ἢ ἐλάσσω. τὰ ἢ ἐλάσσω ὁσαῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοισιν ὅμοια. [38] Ὀστέων ἐφὴ ἐκ κατήξιος ῥινὶ δὶς πέντε. γνάθω καὶ κλειδὶ καὶ πλευρῆσι δι πλάσιαι. πήχει, τε πλάσιαι. κνήμη καὶ βραχίονι, τέσσαρα πλάσιαι. μηρῷ, πέντε πλάσιαι. καὶ εἴ τι ἐν τούτοισι δυνάσται πλέον ἢ ἔλασσον. αἷμα ὑγρὸν, καὶ αἷμα στερεόν. αἷμα ὑγρὸν, ἀσθενὲς. αἷμα στερεὸν, φλεῶδες. [39] πρός τι πολύτα, φλεῶδεα καὶ ἀσθενέα. ὁδὸς ἄνω κάτω, μίη. δυνάμις ἐφῆς κρέσσων, ἢ ὀλίγος. ὀλίγος ἐφῆς κρέσσων, ἢ δυνάμις. καὶ ἐν ὑγροῖσι καὶ ἐν ξηροῖσιν ἀφαιρέει [40] καὶ πρόσθησι τὸ αὐτό. ταῦ μὲν, ἀφαιρέει. φῦ, πρόσθησι ὁ αὐτό. φλεβῶν ἁρμοσφύξιες. [41] καὶ ἀναπνοὴ πνεύματος καθ' ἡλικίαν. καὶ ξύμφωνα καὶ ἀσύμφωνα. καὶ νόσου καὶ ὑγείης σημήια. καὶ ὑγείης μᾶλλον, ἢ νόσου. καὶ νούσου μᾶλλον, ἢ ὑγείης. ἐφὴ γὰρ καὶ πνεῦμα. ὑγρὴ ἐφὴ εὐμεταβόλητος μᾶλλον, ἢ ξηρή. ξηρὴ ἐφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ὑγρή. [42] ἢ δυσαλλοίωτος, δυσεξαναλώτος, ἢ εὐπρόσδετος, εὐεξαναλώτος. καὶ ὁκόσοι τάχεος πρόσθεσιν δέονται, ὑγρὴν ἵμιν εἰς ἀνάληψιν δυνάμιος κράτιστον. ὁκόσοι δ' ἔτι τάχιλέρης, δι' ὀσφρήσιος. ὁκόσοι δὲ βραδυτέρης προσθέσιος δέονται, στερεὴ ἐφῆ. μῦες στερεώτεροι, δυσβύκτητοι τῶν ἄλλων, παρὲξ ὀστέου καὶ νεύρου. δυσμεταβόλητα τὰ γυμνασμένα, κατὰ λόγος αὐτὰ αὐτῶν ἰσχυότερα τῶ ὄντος, διὰ τοῦτο αὐτὰ ἑωυτῶν δυσκτητότερα. πῦον ὁ ἐν σαρκὸς. πυῶδες ὁ δὲ αἵματος, καὶ δὲ ἄλλης ὑγρασίης. πῦον ἐφῆ ἕλκεος. πῦον, ἐφὴ φλεβός. ἀρτηρείης. μυελὸς, ἐφὴ ὀστέου, διὰ τοῦτο ὅτι πωεῦ). δυνάμις πάντα αὔξει, καὶ βέβαιοῖ, καὶ βλαστάνει. [44] ἰσχασίη, ἐφῆς ὄχημα.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΟΞΕΩΝ.

HIPPOCRATIS DE RATIONE VICTVS IN MORBIS ACVTIS, LIBER.

QVi Cnidias appellatas sententias scriptis tradiderunt, ij sanè quæ in singulis morbis ægri patiuntur, & quomodo eorum nonnulla ipsis eueniant, rectè conscripserunt, & huc vsque quidem quæ quiuis etiam Medicinæ ignarus, rectè scribere potuerit, si probè ex vnoquoque ægro quæ patiatur intellexerit. At quæcumque Medicum non referente ægro prædixisse oportuit, ea magna ex parte prætermissa sunt, quædam in quibusdam, nonnullaque ad coniecturalem cognitionem valde accommodata. Cùm verò ad coniecturalem cognitionem referatur,

Οἱ ξυγγράψαντες τὰς κνιδίας καλεομένας γνώμας, ὁκόσα μὲν πάσχουσι οἱ κάμνοντες ὑπὸ ἑκάστοισι τῶ νουσημάτων, ὀρθῶς ἔγραψαν, καὶ ὁκόσοι ἔνεισι, ἀπέβαινεν αὐτέων, καὶ ἄλλοισι μὲν τούτων καὶ μὴ ἐνεῖσι δὲ δυνάμενοι ὀρθῶς ξυγγράψαι, εἰ δὲ τοῦ μὲν τῶν κάμνοντων ἑκάστου πυθοίατο, ὁκόσα πάσχοισιν. [2] ὁκόσα δὲ προσήκε καταμανθάνειν χρὴ τὸν ἰητρὸν μὴ λέγοντος τοῦ κάμνοντος, ξυνιέναι τὰ πολλὰ παρεῖναι, ἄλλα δὲ ἄλλοισι, καὶ ὅτι ἔχει ἕκαστα ἔνεισι ἐόντα, ἐς τεκμαρσιν. ὁκότοσι δὲ ἐς τεκμῆρσιν λέγεται, ὡς

ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, ἐν τούτοισι πολλὰ ἑτεροίως γινώσκω, ἢ ὡς οἱ νῦν ἐπεξιόντες. καὶ οὐ μόνον δὲ τοῦ τὸ ὀρθὸν ἐπαινέω, ἀλλ' ὅτι καὶ ὀλίγοισι τὸν ἀριθμὸν οἷσιν ἀκέεσιν ἐπιχρέοντο. τὰ γὰρ πλεῖστα, αὐτέοισιν εἰρέαται πλὴν τῶ ὀξέος νούσου, [4] φάρμακα ἐλατήρια διδόναι, καὶ ὄρρον, καὶ γάλα, ἐς τὴν ὥρην πιπίσκειν. ἐν μὲν δὴ ὧν τοῦτα ἀγαθὰ ἐν καὶ ἁρμόζοντα οἷσι νοσήμασιν, ἐφ' οἷσι παρήνεον διδόναι, πολὺ ἂν ἀξιώτερα ἐπαίνου ἐν, ὅτι ὀλίγα ἐόντα αὐτάρκεα ἐστί. νῦν δὲ οὐχ οὕτως ἔχει. οἱ μὲν τοι ὕστερον ὅσοι ἐπιγιγνωσκόμενοι ἐπεκώτερον δή τι ἐπῆλθον τοῖσι τῶ προσοισέων ἑκάστοισιν. [10] ἀτὰρ οὐδὲ πᾶσι διαίτης οἱ ἀρχαῖοι ξυνέγραψαν οὐδὲν ἄξιον λόγου, καὶ τοι μέγα τοῦτο παρῆκαν. τὰς μὲν τοι πολυεπείας τὰς ἐν ἑκάστοισι τῶ νούσων, καὶ τὴν πολυχρόνιον αὐτέων, οὐκ ἠνώεον ἔνιοι. τοὺς δὲ ἀριθμοὺς ἑκάστου τῶν νουσημάτων φέρειν ἐθέλοντες, οὐκ ὀρθῶς ἔγραψαν. μὴ γὰρ καὶ οὐκ διαγίνωσκον εἴη, εἰ τοῦτο τὶς σημαίνοι τὴν τῶν καμνόντων νοῦσον, ὃ, ἕτερον ἐν ἑτέρου ἐνεφέρων τί. καὶ μὴ τοῦτ' νόσημα δοκέοι εἶ), ἐν μὴ τοῦτο ὄνομα ἔχει. ἐμοὶ δὴ αὐδαμῶς μὲν ἐν πάσι τῇ τέχνῃ προσέχειν τὴν νόον. καὶ γὰρ ὁκόσα ἔργα διήκει κάρτιστα, ἔκαστα χρὴ ποιέειν καὶ ὀρθῶς. καὶ ὁκόσα ἐν τάχεος ἔργα, τάχεος. καὶ ὁκόσα καθαρείως, καθαρείως. καὶ ὁκόσα ἀνωδύνως ἀναχρείεσθαι, ὡς ἀνωδυνώτατα ποιέειν. καὶ τ' ἄλλα πολλὰ τὰ ἐν τοῦτο τῷ πεδίῳ ἀναφερόντων τῶν πέλας, ὅτι ὃ βέλτιον ποιέειν χρή. μάλιστα δὴ αὐ ἐπαινέσαιμι ἰητρὸν, ὅς τις ἐν τοῖσι ὀξέσι νουσήμασιν, ἃ τὸν πλείστους τῶ ἀνθρώπων κτείνει, ἐν τούτοισι δυνάμενον τί τῶν ἄλλων εἰδὼς ὅτι ὃ βέλτιον. ἔστι δὲ ταῦτα ὀξέα ὁκόσα ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι, πλευρῖτιν. καὶ περιπλευμονίην. καὶ φρενῖτιν. καὶ λήθαργον. καὶ καῦσον. καὶ τ' ἄλλα νουσήματα, ὁκόσα τούτεων ἐπόνυμά ἐστιν, ὧν οἱ πυρετοὶ ὃ ἐπίπαν μὲν ξυνεχέες ὄντες, κτείνουσιν. ὅτου γὰρ μὴ λοιμώδεες νόσοι ἔωσιν τοῖσι τῆς κοινὸς ὅτι δημόσιος, ἀλλὰ σποράδες ἔωσιν αἱ νόσοι, καὶ μὴ πολλοὶ πλήσιοι, ὑπὸ τούτεων τῶν νουσημάτων ἀποθνήσκουσι μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν ξυμπάντων. οἱ μὲν οὖν ἰδιῶται, οὐ κάρτα γινώσκουσι τοὺς εἰς ταῦτα διαφέρουσας τῶν πέλας, ἑτεροίων τε μᾶλλον ἢ μετὰ ἐπαινέται, ἢ ψόγου εἰσίν. ἔπεστι μέγα σημεῖον τόδε, ὅτι οἱ μὲν δημόται, ἀξυνετώτατοι αὐτοῖ ἐωυτῶν περὶ τούτεων τῶ νουσημάτων εἰσίν, ὥστε μεθετητέα εἶ). οἱ δὲ μὴ ἰητροί, ἰητροὶ δοκέουσιν εἶ) μάλιστα διὰ ταῦτας τὰς νόσους. ῥηϊδίον γὰρ τὰ ὀνόματα σκαμανδάνειν, ὁκοῖα νενόμισται προσφέρεσθαι πρὸς τοὺς τοιαῦτα κάμνοντας. εἰ γὰρ ὀνόμασι τις πισσάνης χυλὸν, καὶ οἶνον τοῖον, ἢ τοῖον, ἢ καὶ μελίκρητον, ἄπονα τοῖσι δημόταισι δοκέουσιν ἰητροὶ ταῦτα λέγειν, οἵ τε βελτίστοι, καὶ οἱ χείρεστοι. τὰ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἐν τούτοισι δὴ, καὶ πόνου μέγα διαφέρουσιν ἕτεροι ἑτέρων. δοκεῖ δέ μοι ἀξία γραφῆς εἶ) ταῦτα μάλιστα, ὁκόσα τε ἀκαταμάθητα ἐστὶ τοῖσιν ἰητροῖσιν, ὅτι ἐκεῖνα εἰδέναι, καὶ ὁκόσα μεγάλας ὠφελείας φέρει, ἢ μεγάλας βλάβας. ἀκαταμάθητα μὲν οὖν, τὰ δὲ ἐστι. διαφέρει ἐξὰ ἐν τοῖσιν ὀξείησι νούσοισιν, οἱ μὲν τῶν ἰητρῶν, ἀπόνοια τ' αἰῶνα διαφθείρουσι πολισσάνας διδόντες ἀδιψήτους, καὶ ἰσμίζουσιν ὀρθῶς ἰητρεύειν· οἱ δέ τινες περὶ πόνου τοιοῦτο-

quomodo singula curare oporteat, in iis multò aliter quàm illi disseruerint sentio. Ac neque solùm ob id non laudo, sed quòd paucis etiam numero remediis vsi sunt. Nam & plurima ab ipsis relata sunt (præterquàm in morbis acutis) medicamenta deorsum purgantia exhibenda, & serum & lac tempestiuè propinandum. Hæc igitur si bona essent, & morbis quibus exhibenda monent conuenientia, longè maiore laude digna essent, quòd pauca sufficerent. Nunc verò res aliter se habet. Qui tamen postea recognouerunt, ij medicè magis, quæ singulis exhibẽda sunt, percurrerunt. Sed neque de victus ratione quicquam effatũ dignum veteres scriptis tradiderunt, eamque, quamuis magna res sit, omiserunt. Varia tamen morborum singulorum genera, multiplicemque eorum diuisionem non ignorarunt quidam. At numeros morborum singulorum planè declarare studentes, non rectè scripserunt. Neque enim quis facilè numeret, si quis ex eo ægrotantium morbum æstimet, quòd ab altero re quadam differat, neque eundem esse morbum reputet, nisi eodem nomine nuncupetur. Mihi autem placet vt ad omnem artem animum attẽdamus. Nam quæ rectè procedunt opera, ea rectè singula facere oportet: quæ item celeritate opus habent, celeriter, quę etiam munditiem desiderant, mundè, & quę citra dolorem tractari postulant, ea quàm maximè fieri possit sine dolore facere, cœteraque omnia id genus multò aliter quàm proximi meliorem in formam commutare conuenit. Sed maximè eum Medicum probauerim, qui in morbis acutis, quorum vi plerunque homines intereunt, longè meliùs cœteris se gerat. Sunt autem hi, quãtum nominibus veteres complexi sunt, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, febris ardens, & quicunque alij morbi ad hos consequuntur, quorum febres omninò continuæ interficiunt. Cùm enim nullum pestilentis morbi commune genus popularitèr grassatum fuerit, sed dispersi morbi & non similes fuerint, ab his plures quàm ab aliis omnibus moriuntur. Populares igitur non satis discernunt eos, qui in his longè proximis excellunt, aliarumque curationum potiùs aut laudatores, aut vituperatores existunt. Deinde id magno est argumento, quòd populares huiusmodi morborum nullam prorsus habeant intelligentiam, cùm ad eam non nisi studio peruenirì possit. Nam & qui Medicinæ non profitentur scientiam, Medici maximè in eiusmodi morbis esse videntur. facile est enim nomina, quæ circa huiusmodi ægrotantes proferri solent, ediscere. Nempe si quis ptisanæ cremorem nominauerit, hocque vel illud vinum, aut etiam mulsum, eadem omnia videntur plebeiis dicere Medici tum meliores, tum deteriores. At non ita se res habet, verùm in his sanè vel maximè alij aliis præstant. Videntur autem mihi dignissima esse quæ scribantur, quæcunque Medicis ignorantur, quamuis scitu commoda existant, quæque magnas vtilitates, aut magnas noxias inferunt. Quæ igitur ignorantur hæc sunt. Quanam de causa in morbis acutis quidam Medici toto vitæ tempore in ptisana non colata exhibenda perseuerent, & rectè se curare existimẽt. Quidam etiam omni ratione contem-

dant, ne vllo modo hordeum æger deuoret, quòd inde magnum ſecuturum detrimẽtum exiſtimet. Verùm per linteum excolantes, eius ſuccum porrigunt. Horum etiam nonnulli neque ptiſanam craſſam, neque ſuccum exhibeant. Et hi quidem dum ſeptimum diem æger attigerit, alij verò dum in totum morbus iudicatus fuerit. Huiuſmodi itaque quæſtiones non admodum proponere Medici conſueuerunt, ac neque fortè ſi proponant, inueniuntur. At verò ars tota magnam quidem apud vulgum calumniam ſuſtinet, adeò vt nullam omninò Medicinam eſſe exiſtimet. Si quidem in acutis morbis in tantum inter ſe diſſentiunt artifices, vt quæ alter exhibet veluti optima reputans, ea iam mala alter exiſtimet, feréque ob id ars ipſa diuinationi ſimilis eſſe videatur. Quoniam augures eundem alitem, ſi quidem ſiniſter appareat bonum eſſe exiſtimant, ſi verò dexter, malum. Et in Aruſpicina huiuſmodi quoq; alia videntur in aliis. Sed & vaticinantium nonnulli contraria his ſentiũt. Hanc autẽ ſpeculationem tum pulcherrimam, tum quamplurimis in arte maximè commodis cognatam eſſe cenſeo. Etenim omnibus ægris ad ſanitatem magnum quidpiam facit, ſanisque ad ſanitatem tuendam, & iis qui ſeſe exercent, ad bonum habitum comparandum tum etiam ad id quod quiſque voluerit obtinendum. Ptiſana igitur rectè videtur omnibus frumentaceis eduliis præferri in his morbis acutis, eoſque qui eam prætulerunt laudo. Nam & lentorem habet læuem, continuam, & ſuauem ac lubricam, mediocriter humeſcentem, ſitim minimè inferentem, & ſi quid eiui indiget, probè abluentem, neque adſtringit, nec malam turbationem adfert, neque in ventre intumeſcit. Nempe inter coquẽdum, quoad maximè fieri potuit, intumuit. Qui ergo ptiſana in huiuſmodi morbis vtuntur, ne vna quidem die vaſorum inanitionem (vt ita dicam) fieri permittant, ſed citra intermiſſionem ea vtantur, niſi vel propter medicamentum, vel clyſterem intermittere expediat. Et his quidem qui bis die cibũ ſumere conſueuerunt, bis danda eſt, his verò qui ſemel cibum capere conſueuerunt, his primo die ſemel danda, paulatim autem progrediẽdo, ſi fieri poſſit, iis etiam bis danda, ſi quid adiiciendum videatur. Verùm inter initia neque multa copia, neque valde craſſa exhibenda, ſed vt conſuetudinis cauſſa aliquid ingeratur, & ne multa vaſorum inanitio fiat. Quòd autem ad ſorbitionis adiiciendæ quantitatem attinet, ſi quidem ſiccior quàm quis exiſtimet morbus fuerit, non magna copia exhibenda, ſed ante ſorbitionem vel multa, vel vinum, vel quodcunque magis conueniet, propinandum. In ſingulis verò generibus quodnam ſit accommodatiſſimum dicetur. Quòd ſi os humeſcat, & quæ ex pulmone efferuntur conuenientia fuerint, in ſumma, ſorbitionis quantitatem adiicere conuenit. Quæ nanque celeriùs magisq; madeſcunt, iudicationis celeritatem denuntiant, quæ verò tardiùs & minùs, tardiorem iudicationem ſignificant. Atq; hæc quidem prorſus hoc modo ſe habent. Sed & multa quoq; alia peropportuna prætermittuntur, ex quibus ſignificationem capere conuenit, quæ deinceps referentur. Quoque copioſior purgatio fuerit, eò maior quantitas ad iudicationem viſq; adiicienda,

τάν, ὅκως χριθὴ μηδεμίαν καταπίῃ ὁ κάμνων. μεγάλων γὰρ βλαβέων ἠργάσατο εἴ), ἀλλὰ δι' ὀθονίου διηθέοντες τὸν χυλὸν, διδόασιν. [7]οἱ δὲ ἕλκες αὐτέων, ὅτ' αὖ πτισάνιν παχείαν δοῖεν, ὅτε χυλὸν· οἱ μὲν, μέχρις αὖ ἑβδομαίος ᾖσιν ὁ κάμνων· ὁ δὲ, καὶ ἀφ' τέλεος ἄχρις αὖ κριθῇ ἢ ἰσῶς. μάλα μὲν οὖν οὐδὲ παραβάλλεται τὰ τοιαῦτα ζητήματα εἰθισμένοι εἰσὶν οἱ ἰητροί. [8]Ἴσως δὲ καὶ παραλόγιμα δείσεται, καὶ τοι ἀφαιρεόλιά γε ἔχει ὅλην ἡ τέχνη παρὰ τῶν δημοτέων, μεγάλα, ὡς μηδὲ δικέειν ὅλως ἰητρικά εἴ), ἐν γε τοῖσιν ὀξέσι τῶν νουσημάτων. τοσόνδε δοίσιν ἀλλήλων οἱ χρωνάκαι, ὥς τε ἀὸ ἕτερος παρεσφέρῃ ἢ μὴ μέμυος ἄρξα εἴ), τοῦτα νομίζειν ἤδη τὸν ἕτερον, κακὰ εἴ). καὶ χρεὸν αὖ κατάγε ὃ τοιόνδε, τὶω τέχνῃ φαῦεν ὁμοιοῦσθαι μαντικῇ. ὅτι οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν ὄρνιθα, εἰ μὲν ἀριστερὸς εἴη, ἀγαθὸν νομίζουσιν εἴ). εἰ δὲ δεξιὸς, κακόν. καὶ ὀνειροκριτικὴ τὰ τοιάδε ἄλλα ἐπ' ἄλλοισιν. ἀλλ' ἔνιοι τῶν μάντεων, τοὐναντία τούτων. φημὶ δὲ πάγκαλον εἴ) τοῦτο ὃ σκέμμα, καὶ ἠδελφισμένον τοῖσι πλείοισι τῶν ἐν τῇ τέχνῃ, καὶ ὀλιγαχρεστάτοισι. καὶ γὰρ τοῖσι νοσέοισι πᾶσιν ἐς ὑγείαν μέγά τι δύναται, καὶ τοῖσιν ὑγιαίνοισιν ἐς ἀσφαλείαν, καὶ τοῖσιν ἀσκέουσιν ἐς ἀξίαν, καὶ ἐς ὅ, τι αὖ ἕκαστος ἐθέλει. [9]πτισάνη μὲν οὖν δοκέει ὀρθῶς προσκεκρίσθαι τῶν σιτηρῶν γλυμάτων, ἐν τούτοισι τοῖσι νουσήμασι. καὶ ἐπαινέω γε τὸς προσκρίναντας. ὃ γὰρ γλίσχρασμα αὐτέης, λῆον, καὶ ξυνεχὲς, καὶ προσηνές ἐστι, καὶ ὀλιγαχρεὸν, καὶ πλαδαρὸν μετρίως, καὶ ἀδίψον, καὶ ἀνέκπλυτον, εἴ τι καὶ τούτου προσδέοι· καὶ οὔτε σύψιν ἔχει, οὔτε πρᾶδον κακὸν, οὔτε αἰοιδίσκεται ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀνώδωε γὰρ ἐν τῇ ἑψήσει, ὀκόσον πλῆσον ἐπεφύκει δεξασθαι. ὀκόσοι μὲν οὖν πτισάνῃσι χρέωνται ἐν τούτοισι τοῖσι νουσήμασιν, οὐδεμίν ἡμέρην κενεαγχήτεον ὡς ἔτως εἰρῆσθαι, ἀλλὰ χρηστέον καὶ οὐ ἀφαιρεταῖον, ἢν μή τι δέῃ, ἢ ἀφ' φαρμακίου, ἢ κλύσιν ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τοῖσι μὲν γε εἰθισμένοισι δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης, δὶς δοτέον· τοῖσι δ' μονοσιτέειν εἰθισμένοισιν, ἄπαξ δοτέον τὶω προσθίω, ἐκ προσαγωγῆς δέ. ἢν δὲ ἐνδέχηται, τούτοισι καὶ δὶς δοτέον, ἢν τι δοκέῃ προσδεῖν. πλῆθος δὲ ἀρχέ κατ' ἀρχὰς διδόναι μὴ πολύ, μηδὲ ὑπέρπαχυ, ἀλλ' ὀκόσον ἔνεκεν τὸ ἔτος ἐσιέναί τι, καὶ κενεαγχίου μὴ γίνεσθαι πολλοῦ. πρὸς δὲ τῆς ὀπτιδίσιος εἰς πλῆθος τὸ ῥοφήματος, ἢν μὲν ξηρότατον ᾖ ὃ νούσημα, ἢ ὡς αὖθις οἴοιτο, οὐ χρὴ ὀλίγον πλέον διδόναι, ἀλλὰ προσπίνειν πρὸ τὸ ῥοφήματος, ἢ μελίκρητον, ἢ οἶνον, ἢ ὀκότερον μὴ ἀρμόζῃ. ὃ δ' ἀρμόττον ἐφ' ἑκάστοισι τῶν ἐόντων εἰρήσεται. ἢν δὲ ὑγραίνηται ὃ τόμα, καὶ τὰ ἀπὸ τὸ πλεύμονος εἴη ὀχεῖα δῇ, ὀπτιδιδόναι χρὴ ὡς πλῆθος τὸ ῥοφήματος, ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι. τὰ μὲν γὰρ θᾶσσον καὶ μᾶλλον πλαδῶντα, ταχυτῆτα κρίσιος σημαίνει· τὰ δὲ βραδύτερον, καὶ ἧσσον, βραδυτέρην σημαίνει τὴν κρίσιν. καὶ ταῦτα αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ, τοιάδε ἐπίπαν ἐστί. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὀπίκαιρα παρεῖται, οἷσι προσσημαίνεται δῇ, ἃ εἰρήσε) ὕστερον. καὶ ὀκόσῳ αὖ πλείων ἢ κάθαρσις γίνη), τοσόνδε χρὴ πλέον ὀπτιδιδόναι ἄχρι κρίσιος· μάλιστα δὲ κρίσιος ἐπὶ πεμπταίοισιν ἢ ἑβδομαίοισιν, ἢ ἐναταίοισι δοκέει κρίνεσθαι, ὡς καὶ ὃ πρῶτον καὶ ὃ θᾶσσον προσμηδὲς ἦ. μετὰ δὲ τοῦτο τῷ μὲν ῥοφήματι ἐς ὃ πρωὶ χρεστέον, ἐς ὀψὲ δὲ ἐς σιτία μεταβάλλειν. ξυμφέρει δὲ τὰ τοιάδε ὡς ἐπιτοπολὺ τοῖσιν ὅλησι πτισάνησι αὐτίκα χρεομένοισιν. αἵ τε γὰρ ὀδυνέαι ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσιν αὐτίκα αὐτίκα παύονται, ὅτεν ἄρξωνται πτύειν τὶ ἄξιον λόγου, καὶ ἐκκαθαίρεσθαι. αἵ τε καθάρσιες, πολλῷ τελεώτεραι εἰσὶ, καὶ ἔμπυοι ἧσσον γίνονται, ἢ εἰ ἄλλοιός τις διαιτῶν. καὶ αἱ κρίσιες ἁπλούστεραι, καὶ ὀξυκριτώτεραι, καὶ ἧσσον ὑποστροφώδεες. τὰ δὲ πτισάνας χρὴ ἐν κριθέων τέως βεβρέχθαι εἴ), καὶ κάλλιστα ἑψῆσθαι. καὶ ἄλλως, ἢν μὴ τῷ χυλῷ μοιῶν μέλλῃς χρέεσθαι. μετὰ γὰρ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τῆς πτισάνης, ὃ ὀλισθηρὸν τὶω κοιλίω καταπινομένῳ ποιέει μὴ βλάπτειν. οὐδαμοῦ γὰρ προσίσταται, οὐδὲ μένει χρόνον τὶω τοῦ θώρακος ἴξιν. ὀλισθεστάτη ὄ, καὶ ἀδιαφορώτη καὶ ὑπεπτοτάτη, καὶ ἀσθενεστάτη ὄστιν, ἢ κάλλιστα ἑψῆται, ὧν πολύτων δεῖ. ἢν οὖν μὴ προσπιμφρήσῃ τὶς ὀκόσων δεῖται, εὐαρκὴς εἴ) ὁ τρόπος τῆς τοιαύτης πλισανοῤῥοφίης, πολλαχῇ βεβλαβέεται. ὀκόσοισι γὰρ σίτος αὐτίκα ἐκπαρέκλεσται, ἢν μὴ τις ὑποκενώσας ὃ ῥόφημα δῶῃ, τὴν ὀδυνέαν ἐπεοῦσαν προσπαρεξιόμενον αὖ, καὶ μὴ ἐπεοῦσαν διῄθυς ποιήσειν, καὶ πνεῦμα πυκνότερον ἐμποιεῖ αὖ. καὶ κακὸν δὲ τὸ τοῦτο ἐστι. ξηραντικὸν γὰρ πλεύμονος, καὶ κοπῶδες ὑποχονδρίων καὶ ἤτρου, καὶ φρενῶν. τὸ δὲ, ἢν ἐπὶ τῆς ὀδυνέης τὸ πλευρὸν ξυνεχὲς ἐοῦσης, καὶ πρὸς τὰ θερμάσματα μὴ χαλάσῃς, καὶ τὸ πτύελον μὴ αἰόντος, ἀλλὰ [11]καταγλιχραινομένου ἀπέπλως, ἢν μὴ λύσῃς τὴν ὀδυνέαν, ἢ κοιλίῃ, μαλθάξας ἢ φλέβα τομὴν, ἢ ὀκότερον αὖ τούτων ξυμφέρῃ. τὰ δὲ πτισάνας ἢν οὕτως ἔχωσι δίδως, ταχέως οἱ θανάτοι τῶν διουτέων γίνονται. ἀφ' τούτας οὖν τὰς προφάσιας, καὶ ἑτέρας τοιαύτας ἐπὶ μᾶλλον, οἱ ὅλησι τῆσι πτισάνῃσι χρεώμενοι, ἑβδομαῖοι καὶ ὀλιγημερώτεροι θνήσκουσιν· οἱ μὲν τοι καὶ τὴν γνώμην βλαβέντες. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς ὀρθοπνοίης τε καὶ τῶ ῥέγχους ἀποπνιγόντες. μάλα δὲ τὸς διουτέοις οἱ ἀρχαῖοι βλαπτὸς νομίζουσι εἴ), ἀφ' τόδε μάλιστα· οὐχ ἥκιστα δὲ ὅτι καὶ ἀποθνῄσκοντων αὐτέων, ἢ πλευρὴ πελίη δείσκεται, ἴκελόν τι πληγῆ. αἷμον δὲ διουτέου, τόδε ὄστιν, ὅτι πρὶν λυθῆναι τὴν ὀδυνέαν, θνήσκουσι. [12]ταχέως γὰρ πνευματίαι γίνονται. ἀπὸ δὲ τὸ πολλοῦ, καὶ πυκνοῦ πνεύματος ὡς ἤδη εἴρηται καταγλιχραινόμενον ὃ πτύελον ἀπέπλως, κωλύει τὴν ἐπάνοδον γίνεσθαι, [13]ἀλλὰ τὴν ῥέγξιν ποιέει, ἐνιχρόμενον ἐν τοῖσιν βρογχίοισι τοῦ πλεύμονος. καὶ ὀκότ' ἂν ἐς ταῦτο ἔλθῃ, θανατῶδες ἤδη ὡς ὀπτιποπουλὺ ὄστι. καὶ γὰρ αὐτὸ ὃ πτύελον ἐνιχρόμενον, κωλύει μὲν ὃ πνεῦμα εἴσω φέρεσθαι, ἀναγκάζει δὲ ταχέως ἔξω φέρεσθαι. καὶ οὕτως ἐς ὃ κακὸν ἀλλήλοισι ἐμφρέουσι. τό, τε γὰρ πτύελον ἐνιχρόμενον, πυκνὸν ὃ πνεῦμα ποιεῖ. τό, τε πνεῦμα πυκνὸν ἐὸν, ὀπτιγλιχραίνει ὃ πτύελον. καὶ κωλύει ἀπολιθαίνειν. καταλαμβάνει δὲ ταῦτα οὐ μόνον ἢν πτισάνῃ ἀκαίρως χρέωνται,

præcipuè verò duobus ab iudicatione diebus, quibus quidem, aut quinto, aut ſeptimo, aut nono iudicatio fieri videatur, vt etiam dierum paritatis & imparitatis ratio habeatur. Poſt hoc autem mane quidem ſorbitione vtendum, veſpere verò ad cibos tranſeundum. Magna autem ex parte hæc iis conferunt qui ſtatim ptiſana integra vtuntur. Nam & pleuriticorum dolores ſtatim ſponte deſinunt, vbi quid effatu dignum ſpuere & expurgari cœperint, purgationesque longè perfectiores ſunt, & minùs purulenti euadunt, quàm ſi aliam quis victus rationem inſtituat, præterea iudicationes ſimpliciores fiunt, meliusque iudicantur, & minùs reuertuntur. At ptiſanam ex hordeo quàm optimo confici & optimè coctam eſſe oportet, idque præſertim ſi non ſolo cremore vti debeas. Ad reliquas enim virtutes iſtud etiam accedit, quòd ptiſanæ lubricitas efficit vt hordeum deuoratum minimè lædat, cùm niſiquam adhæreſcat, neque ſecundum thoracis rectitudinem immoretur. Eſt autem maximè lubrica, ſitimque minimè infert, & facillimè coquitur, eſtque infirmiſſima, ſi optimè cocta fuerit, quibus omnibus opus habet. Niſi igitur quis quantum deeſt contulerit, vt idoneus eiuſmodi ptiſanæ ſorbendæ modus efficiatur, ſæpiùs lædetur. Iam primùm enim quibus cibi recrementum intercluſum eſt, ſi quis eo non vacuato ſorbitionem dederit, dolorem ſi adeſt grauiorem reddet, ſi non adeſt, ſtatim induxerit, & ſpiratio crebrior euadet. Quod certè prauum eſt, cùm pulmonem exiccet, & præcordia, tum imum ventrem, tum ſeptum tranſuerſum dolore fatiget. Quinetiam ſi lateris dolore adhuc continuo, neque ad calida fomenta remittente, ſputóque minimè prodeunte, verùm citra concoctionem extremè glutinoſo reddito, niſi quis dolorem, vel ventre emollito, vel ſecta vena ſoluerit, aut vtrum horum conducere videbitur exhibuerit, ptiſanam autem ita affectis dederit, præcipites eos in mortem adducet. Has igitur ob cauſas aliásque etiam huiuſmodi, qui tota vtuntur ptiſana, ſe ptimo die ac citiùs moriuntur, partim quidem mente læſi, partim verò erectæ ceruicis ſpiratione (orthopnœam dicimus) & ſtertore ſuffocati. Quos ſanè veteres ſyderatos vel ob id maximè exiſtimarunt, neque etiam minùs, quòd ipſis mortuis latus liuidum plagæ non abſimile deprehẽditur. Cuius rei hæc cauſa eſt, quòd priùs quàm dolor ſoluatur moriuntur. Breui ſiquidem anhelatores euadunt. Ex multa autem & crebra reſpiratione (vt iam dictum eſt) ſputum ſummè glutinoſum citra coctionem redditum, egreſſum fieri prohibet. Quinetiam cartilaginoſis aſperæ arteriæ corporibus (pulmonis bronchiis dictis) adhæreſcens, ſtertorem inducit, cumque ad hoc deuenerit, tum plerumque mortem infert. Etenim ipſum ſputum intrò retentum, ſpiritum quidem intrò ferri prohibet, celeriter autem extra ferri cogit, adeò vt ad perniciem mutuas inter ſe operas conferant. Sputum nanque adhæreſcens, crebrum ſpiritum facit, hicque creber effectus, ſputum magis glutinoſum reddit, & lubricum fieri prohibet. Neque verò ſolùm iſta prehendunt ſi ptiſana intempeſtiue vtantur,

verùm & multò magis, si quid quòd ptisana minùs conueniat aut ederint, aut biberint. Magna igitur ex parte ferè similia sunt auxilia, tum iis qui tota vtuntur ptisana, tum his qui ipsius cremore. At his qui neutro horum, aut solo potu vtuntur, interdum quoq; aliter auxiliari oportet. Hunc autem in modum omninò facere oportet. Si quem à recenti cibo, aluo nec dum subducta, febris siue cum dolore, siue sine dolore prehenderit, à sorbitione exhibenda tantisper temperãdum, dum cibum ad infernam intestini partem secessisse conieceris. Quòd si dolor affuerit, aceto mulso in potu vtendum, hyeme quidem calido, æstate verò frigido. Et si multa sitis aderit, mulsa & aqua exhibenda. Ac deinceps quidem si dolor aliquis adsit, aut periculum aliquod impendeat, sorbitio neque multa, neq; crassa exhibenda, verùm post septimum aut nonum diem, si validus æger fuerit. At si recenter sumto cibo, vetustus non subierit, si quidem validus fuerit, & ætate viguerit, infusum per clysterem exhibendum: sin debilior extiterit, glande vtendum, nisi sponte probè prodierit. Exhibẽdę autem sorbitionis tempus per initia & per totum morbum istud præcipuè obseruari debet, vt cùm frigidi pedes fuerint, tum à sorbitione exhibenda, tùm vel maximè à potu abstineamus. Cùm verò calor ad pedes descenderit, tunc dare conuenit, reputareque cùm in omnibus morbis, tùm præcipuè in acutis, potissimumque in quibus vehemẽtior febris ac maximum periculum subest, tempus hoc magnam habere facultatem. Ac primùm succo maximè vtendum. deinde ptisana, ad præscripta signa diligenti adhibita attentione. Lateris autem dolorem, siue per exordia, siue postea incidat, fomentis calidis tentare dissoluere absurdum quidem non est. Quorum quidẽ optimum est aqua calida in vtre, vel vesica, vase æneo aut testaceo adhibita. verùm molle quippiam lateri, quò lenior fotus fiat, supponere oportet. Vtiliter etiam admouetur spongia mollis & magna ex aqua calida expressa, fomentumque linteo inuoluendum vt longiore tempore sufficiat & perduret, simulque ne vapor ad laborantis spiritum efferatur, nisi fortè & id ad aliquid conuenire videatur, quod & interdum vsu venit. Ad hęc autem & hordeum & eruum in aceto ita temperato, vt paulò acidius sit quàm quis bibere queat, macerata & feruefacta sacculis consuta apponere oportet, furfuresq; eodem modo. Ad siccum autem fomentum, sales & millium torrefactum in sacculis laneis maximè accommodantur. Lene enim & blandum est milium. Sed & mollia huiusmodi fomenta dolores etiam ad iugulum pertingentes soluunt. At venæ sectio non æquè dolorem soluit, nisi dolor ad iugulũ pertingat. Quòd si ad calida fomenta dolor non remittat, non multo tempore calefacere conuenit, quòd id pulmonem exiccet, & pus intra thoracem colligat. Sed si quidem dolor ad iugulum de se significationem præbeat, ad brachium verò, vel circa mammam, vel supra septum transuersum grauitatis sensus insit, internam in cubiti flexu venam secare, & quàm citissimè copiosum sanguinem detrahere conuenit, eo vsque dum multò rumè λύπηται πρὸς τὰ θερμάσματα ἁπαξ ὁ πόνος, οὐ χρὴ πολλὸν χρόνον θερμαίνειν. καὶ γὰρ ἐνεργοτέρην τὴν πλεύμονος τῦτο ἐστι, καὶ ἐμπυητικόν. ἀλλ' ἢν μὲν σημαίνῃ ἡ ὀδυνὴ ἐς τὴν κληῖδα, ἢ ἐς τὸν βραχίονα βαρος, ἢ ἐς μαζὸν, ἢ ὑπὸ τῶν φρενῶν, πάμπαν ἀρκεῖ τὴν ἐν τῷ κάμπῃ φλέβα, τὴν εἰῶ. καὶ μὴν ὀκνῶ συχνὸν ἀφαιρέειν τὸ αἷμα, ἕως αὐ ἐρυθρότερον πολλῶ ῥυῇ. ἢ αὐτὸ καθαρὸν ἢ ἐρυθρὸν, πέλιον. ἀμφοτεροῖα γὰρ γίνεται. ἢν δὲ ὑπὸ τὰς φρένας ἢ τὸ ἄγκυρα, ἐς δὲ τὴν κληῖδα μὴ σημαίνῃ, μαλθάσσῃν δεῖ τὴν κοιλίην, ἢ μέλανι ἐλλεβόρῳ, ἢ πεπλίῳ. μέλανι μὲν δαῦκον, ἢ σέσελι, ἢ κύμινον, ἢ ἄνηθον, ἢ ἄλλο τι τῶν εὐωδέων μίσγοντα. πεπλίῳ δ', ὁπόν σιλφίου. ἀταρ καὶ μισγόμενα ἀλλήλοισιν, ὅμοιοι ἔασι τῦτα ἐστίν. ἀγαθὸ δὲ μέλας μὲν καλλίων, καὶ κρισιμώτερος πεπλίου. πέπλιον δὲ, μέλανος μᾶλλον φυσέων καὶ παρρηξικλιώτερόν ἐστιν. ἄμφω δὲ τῦτα, ὀδυνέων παύει. παύει δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἰατηλάτων, καὶ ἁπίας ὁ τῦτα ὢν ἐγὼ οἶδα ἐστὶν, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν τοῖσι ῥοφήμασι διδόμενα ἰατήλατα, ἐρήνη, ὀκόσα μὴ ἀγαθὰ εἰσὶν ἀνδέα, ἢ ἀφὸ πικροτήτος, ἢ δι' ἄλλου τινὰ ἀνδίου, ἢ ἀφὸ πλήθος, ἢ χρόιου, ἢ ὑποψίου τινά. τὰ μὲν τοιαῦτα ὀκότῳ τύχοι ὁ φάρμακον, ὅλως ῥοφεῖν αὐτὰ κὰ χρὴ διδόναι, μηδὲ ἐλάσσονος ἀξίους λόγου, ἢ ὀκόσον εἴληται. ἐπεὶ καὶ τοῦ λόγου ἐστὶ, μεσηγὺ δ' καθάρσιος, μὴ διδόναι ῥοφεῖν. ὀκότῳ δὲ λήξῃ ἡ κάθαρσις, τότε ἔλασσον ῥοφέετω, ἢ ὀκόσον εἴληται. μετὰ δὲ τῦτο ἀναγέτω αἰεὶ ὅσῳ πλέον, ἕως ἥτε ὀδυνὴ πεπαυμένη ἦ, καὶ μηδὲν ἄλλο σημαίνῃ. οὗτος δέ μοι λόγος ἐστὶ, καὶ ἐν χυλοῖ τοῖσι ἀνθρώπου δεῖ χρέεσθαι. φημὶ γὰρ ἄμφω δεῖ) αὐτίκα ἀρξάσθαι. ῥοφεῖν ὅ τι ὀπίσω μᾶλλον, ἢ τρεψεσεαι γήσεται πρὸς ἀρξασθαι τὸ ῥοφήματος, ἢ τριταῖον, ἢ τεταρταῖον, ἢ πεμπταῖον, ἢ ἑκταῖον, ἢ ἑβδομαῖον, ἐν γε μὴ τρεψκριθῇ ἡ νοῦσος ἐν τούτεω τῷ χρόνῳ. αἱ ὁ τρεψφοσεσθαι καὶ ὅτι τούτοισι τοῖσι πλήσιοι ποιητέα, ὀκοῖαι φρ εἴρηται. τοῖσι μὲν ὖν ῥοφήματος τρεψφόσιος οὕτω γινώσκω. ἀταρ καὶ τρεῖ ποτοῦ ὀκοῖον αἴ τις μέλλη πίειν τῶν γραφομένων ὀυτός μοι λόγος ὡς ὅπισθεν ἐστὶν. οἶδα δὲ καὶ τοὺς ἰηθεὶς, τὰ ἐναντιώτατα ἢ ὡς δεῖ ποιοῦσι. βούλονται γὰρ ἅπαντες ὑπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νούσων τρεψταιεχθέντες τοὺς αἰθεῶπος, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ πλείονας ἡμέρας, ἕως τρεψφέρῃ τὰ ῥοφήματα, καὶ τὰ ποτά. καὶ ἴσως τι καὶ εἰκὸς δοκεῖ αὐτοῖσιν εἶ). μεγάλης τῆς μεταβολῆς γινομένης τοῦ σώματι, μέγα τι κάρτα καὶ αὐτὴ μεταβάλλει. ὃ δὲ μεταβάλλει μὲν δεῖ ἔχει, μὴ ὀλίγον. ὀρθῶς μὲν τοι γε μεταβιβαστέον καὶ ἡ μεταβολή. καὶ ἔκ γε τῆς μεταβολῆς, ἡ τρόφησις τῆς γιγνομένων ἐπὶ μᾶλλον. μάλιστα μὲν ὖν βλάπτοιντο αὖ, ὡς μὴ ὀρθῶς μεταβάλλοιεν οἱ ὅλησι τῆσι θεραπείησι χρεόμενοι. βλάπτοιντο δ' αὖ, καὶ οἱ μούνω τοῦ χυλοῦ χρεόμενοι. βλάπτοιντο δ' αὖ, καὶ οἱ μούνω τοῦ ποτοῦ χρεόμενοι. ἤκιστα δ' οὗτοι. χρὴ δὲ καὶ τὰ μαθήματα ποιέεσθαι ἐν τῇ διαίτῃ τῶν αἰθεώπων ἐπὶ ὑγιαινόντων, οἷα ξυμφέρει. εἰ γὰρ δὴ τοῖσι γε ὑγιαίνουσι φαίνεται ἀφαφέρεσθαι μεγάλα, τὰ τοῖα ἢ τοῖα διαιτήματα, καὶ ἐν ἄλλῳ τινί που, καὶ ἐν τῆσι μεταβολῆσι, πῶς οὐχὶ καὶ ἔνεστι τῆσι νούσοισι ἀφαφέρειν μεγάλα, καὶ τούτεων ἐν τῆσιν ὀξυτάτησι μάλιστα; ἀλλὰ μὲν ὀκαταμάθητόν γε ἐστὶν, ὅτι φαῦλα διαίτα βρώσιος καὶ πόσιος, αὐτὴ ἑωυτῇ ἐμφέρης ἀεὶ ἀσφαλεστέρη ἐστὶ ὅ ὅτι ὑπὸ ἐς ὑγείειν, ἢ εἴ τις ὀξαπίνης μέγα μεταβάλλοι ἐς ἄλλο χρῆσιν. ἐπεὶ καὶ τοῖσι δὶς σιτεομένοισι τῆς ἡμέρης,

bicundior, aut pro puro & rubro luidus effluat. vtrũq; enim vtiuenit. Si verò eas quæ sunt sub septo transuerso partes dolor affligat, nullamq; ad iugulum de se significationem præbeat, aluum veratro nigro aut peplio emollire oportet, ea ratione, vt veratro quidem daucum, aut seseli, aut cuminum, aut anisum, aut aliud quippiam bene olens admisceat, peplio verò laseris succum. Quanquam etiamsi inter se misceantur, vnius sunt generis, neque dissimiliter agunt. Sed veratrum nigrum tum meliùs quàm peplium ventrem soluit, tum etiam ad iudicationem magis valet. Peplium verò flatus magis erumpere facit. Dolorem autem hæc duo sedant. Sedant etiam & alia multa quæ aluum subducunt medicamenta. Sed ex his quæ noui hæc sunt optima. Quandoquidem & quæ in sorbitionibus exhibentur aluum subducentia medicamenta, iuuant, quæcunque vel propter amaritudinem, vel aliam quandam insuauitatem, aut copiam, aut colorem, aut aliam quampiam suspicionem non admodum ingrata existunt. Ptisanam quidem, vbi e potum est medicamentum, insuper sorbendam statim dare oportet, neque admodum minore quàm consuetum est quantitate. Quandoquidem rationi consentaneum est, media in purgatione sorbitionem non exhibere. At vbi desierit purgatio, tunc minore quàm consueuerit quantitate absumatur, deindè verò paulò maiore semper adducatur copia, si & dolor sedatus fuerit, nihilque aliud aduersetur. Idem etiam mihi dicendum vbi ptisanæ cremore vti opus fuerit. Si quidem meliùs esse affero statim omninò sorbere incipere potiùs, quàm antea exinanitis vasis, aut tertio, aut quarto, aut quinto, aut sexto, aut septimo die à sorbitione inchoare, nisi quidem intra hoc tempus morbus priùs iudicatus fuerit. In hisque consimiles præparationes, quales dictæ sunt, faciendæ. De sorbitione igitur exhibenda sic sentio. Quin & de potu, qualemcumque tandem ex his qui describentur, quis sumturus sit, eadem omnino est ratio. At verò noui Medicos, qui contra omnino quàm oporteat faciunt. Etenim volunt omnes vbi sub initia morborum homines inedia præmacerarint, aut duos, aut tres, aut plures etiam dies, ita sorbitiones & potiones exhibere idque fortassis, quòd magnæ corporis mutationi, magnam etiam quandam mutationem contrà obiicere æquum ipsis videatur. Atqui mutatio quidem non parum bene habet, rectè tamen ipsa sanè transferenda venit. Quin & ciborum exhibitio mutationis rationem etiam magis obtinet. Plurimùm igitur lædentur, nisi rectè mutatio fiat, qui tota ptisana vtentur. Lædentur etiam qui solo succo vtentur, & qui solo potu, quanquam ij minimè. Oportet autem & ex hominum adhuc sanorum victus ratione, quænam conferant addiscere. Etenim si sanè in beneualentibus cibi inter se plurimùm differre videntur, cùm in aliis quibusdã, tum in mutationibus, an non in morbis multùm, maximéq; in acutissimis different? Atqui q vitiosa victus ratio, tum in potu, tum in cibo, sui semper similis, ad sanitatẽ omninò sit tutior, quàm si quis subitò ad aliã meliorem magnã mutationẽ faciat, cognitu sanè est facile. Quãdoquidem tũ eos qui bis die,

tum eos qui ſemel cibum ſumere conſueuerunt, repentinæ mutationes lædunt, & imbecillos reddunt, & qui quidem prandere non conſueti, ſi prandeant, cõfeſtim ægrè habent, & toto corpore graues, debiles, & pigri efficiuntur, quòd ſi præterea cœnauerint, acidum eructant, quibuſdam etiam aluus liquida contingit, nempe quòd præter conſuetudinem pondere grauetur ventriculus, inſuper ſiccari aſſuetus, non bis intumeſcere, neque bis cibos coquere. Iis igitur conuenit mutationẽ rependere. Dormire ſiquidem oportet, tanquàm noctem à cœna agentes, hyeme certè ſine frigore, æſtate verò citra calorem. Quòd ſi dormire nequeant, vbi multos lenta deambulatione circuitus confecerint, neque ſtent, nihilque, aut pauca & innoxia cœnent, præterea q̃que minùs, neque aquoſum bibant. Is præterea etiam magis afficietur, ſi ter die ad ſacietatem cibum capiat, ac multò magis ſi ſæpius. Quanquam multi ſunt qui ter die copioſum cibum facilè ferũt, quòd ita aſſueti ſint. Quin etiam qui bis die cibum ſumere conſueuerunt, niſi pranſi fuerint, debiles & infirmi ſunt, & ad quoduis opus timidi, & oris ventriculi dolore vexantur. Iis enim ſuſpenſa eſſe viſcera videntur, calidam & cum virore pallidam vrinam reddunt, & ſtercus exuritur, nonnullis quoque os amareſcit, oculi grauantur, tempora pulſant, & extrema perfrigerantur. Ac plurimi quidem non pranſi, cœnare nequeunt, qui ſi cœnauerint, ventriculum grauant, & difficiliùs multò decumbunt, quàm ſi pranſi fuiſſent. Cùm igitur talia ſanis contingant ob dimidiatæ diei victus à conſuetudine mutationem, neque apponere quicquam, neque detrahere vtile eſſe videtur. Qui ergo præter conſuetudinem ſemel cibum capiens, vbi tota die exinanitis vaſis pro conſuetudine cœnauerit, hunc par eſt, ſi cùm impranſus fuit doluit & debilis fuit, & cùm cœnauit, grauis fuit, multò magis grauari. Quòd ſi longiore tempore exinanitis vaſis repentè cœnauerit, adhuc vtique magis grauabitur. Qui igitur præter conſuetudinem exinanitus fuerit, eum hunc diem ſic repẽdere conuenit, vt inprimis vitet frigus, calorem & laborem, cùm hæc omnia graui er ferat, & cœnam longè ſolito minorem capiat, eamque non ſiccam, ſed quodammodo humentiorem. Deinde minimè aquoſum bibat, neque minùs quàm pro cibi ratione, poſteroque die parum prandeat, quò ſenſim acceſſione facta ad conſuetudinem redeat. Iſta tamen eorum quidam moleſtius ferunt, nempe qui ſupernis partibus copioſam amaram bilem coaceruant. Non conſuetam autem cibi abſtinentiam, faciliùs in totum ferunt, qui partibus ſuperioribus pituitoſi ſunt. Quò fit, vt ſi ſemel tantùm cibum præter conſuetudinem capiant, faciliùs eam ferre poſſint. Iſtud igitur euidenti eſt argumento, quòd eorum quæ circa naturam atque habitum noſtrum contingunt, maximæ mutationes, morbos potiſſimùm pariunt. Neque intempeſtiuas, neque vehemẽtiſſimas vaſorum inanitiones moliri fas eſt, neq; cùm morbi vigent & in inflammatione conſiſtunt, cibum offerre, neque repentè quicquam, in hanc vel illam partem, in toto negotio immutare. Multa verò eorum quæ circa ventrẽ contingunt, itemq; alia his cognata

καὶ οἷσι μονοσιτέοισιν αἱ ἐξαπιναῖοι μεταβολαὶ, βλάβας καὶ ἀῤῥωστίας παρέχουσιν, καὶ τοὺς μὴ γε μὴ μεμαθηκότας ἀρίστου, εἰ ἀρίστησουσιν, δύσεως ἀῤῥώστους ποιέει. καὶ βαρέας ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἀδυείης. καὶ ὀκνηρούς. ἢν δὲ καὶ ὀπτὰ δειπνήσωσιν, ὀξυρεγμώδεας. οἱ δὲ, [16] καὶ ἀπαπίλη γένοιτο αὖ, ὁκόταν τοῦδε τοῦ ἔθεος ἀμφορήσῃ ἡ κοιλίη, εἰθισμένη ὀπτὰ ξηραίνεσθαι καὶ μὴ δὶς ἐγκοῦσθαι, μήτε δὶς ἑψῆν τὰ σιτία. ἀρήγει οὖν τοιούτοισιν, [17] αἰασηκώσας τῶν μεταβολῶν. ἐνκοιμηθῆναι γὰρ χρὴ, ὡς νύκτα ἀγαγόντα μετ' ὀδύνων. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἀρίστεως. τοῦ δὲ θέρεος, ἀθαλπέως. ἢν δὲ μὴ δύνηται κοιμᾶσθαι, βαδιζέτω, συχνὴν ὁδόν, πλανηθέντα, μὴ ἱστάμενος, δεῖπνήσας μηδὲν, ἢ ὀλίγα, καὶ μὴ βλαβερά. ἔτι δὲ ἔλαττον πιέτω καὶ μὴ ὑδαρές. ἔτι δ' αὖ μᾶλλον, πονήσαι ὁ τοιοῦτος, εἰ τρὶς σιτέοιτο τῆς ἡμέρης ἐς κόρον. ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ πλεονάκις. καί τοι γε πολλοί εἰσιν οἱ δύφορως φέρεσιν τοῖς σιτεόμενοι τῆς ἡμέρης ἐς πλῆθος, οἱ αὖ ὅτως ἐθιζόμενοι. ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ μεμαθηκότες δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης, ἢν μὴ ξηρεσήσωσιν ἀσθενέες, καὶ ἀῤῥωστοί εἰσι. καὶ δῆλοι ἐς πόνον ἔργων. καὶ κεφαλαλγέες. κρεμᾶσθαι γὰρ δοκέει τὰ σπλάγχνα αὐτέοισι. καὶ οὐρέοισι θερμὸν καὶ χλωρόν. καὶ ἡ ἄφοδος ξυγκαίεται. ἔστι δ' οἷσι καὶ τὸ στόμα πικραίνεται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλαίνονται. καὶ οἱ κρόταφοι πάλλονται. καὶ τὰ ἄκρα ἀψυχρόνται. καὶ οἱ μὲν πλῆσαι τοῦ ἀπεμεσήσαντος, οὐ δύνανται κατεσθίειν τὸ δεῖπνον. δειπνήσαντες δὲ βαρύνονται τῷ κοιλίῃ, καὶ δυσκοιτέοισι πολὺ μᾶλλον, ἢ εἰ προσεμεσήκεσαν. ὁκόταν γοῦν τοῦτο τοιοῦτο γίνεται τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἕνεκεν ἡμίσεος ἡμέρης διαίτης μεταβολῆς τοῦδε τοῦ ἔθεος, οὔτε προσθήκη λυσιτελέειν φαίνεται, οὔτε ἀφελέειν. εἰ τοίνυν οὗτος ὁ τοῦδε τοῦ ἔθεος μονοσιτήσας ὅλην ἡμέρην κενεαγήσας δειπνήσειεν ὁκόσον εἴθισται, εἰκὸς αὖτ' εἰ τότε αὐαίνοιτο ἐών, ἐπόνεε, καὶ ῥῆρώσει, δειπνήσας δὲ τότε βαρύνοιτο, πολὺ μᾶλλον βαρύνεσθαι. εἰ δέ γε ὀλίγον πλείω χρόνον κενεαγήσας, ἐξαπίνης, μετεδείπνησεν, ἔτι μᾶλλον δὴ βαρύοιτο. τὸν γοῦν τοῦδε τοῦ ἔθεος κενεαγήσαντα, [18] ξυμφέρει τοῦτον τὴν ἡμέρην αὐτισηκώσαι ὧδε ἀρίστεως καὶ ἀθαλπέως καὶ ἀτραγαπώρως. ταῦτα γὰρ ἄπληστα βαρέως αὖ ἀνέχει καὶ τὸ δεῖπνον συχνῶ ἔλαττον ποιήσασθαι, ἢ ὅσον εἴθισται, καὶ μὴ ξηρὸν, μηδ' ἄν πλαδαρωτέρου ἔῃ πόνου. καὶ μὴ τοῦτο, πιέτω μὴ ὑδαρές, μηδ' ἔλαττον, ἢ κατὰ λόγον βρώματος. καὶ τῇ ὑστεραίῃ, ὀλίγα ἀρίστησαι, ὡς ἂν προσαγαγὼν ἀφίκηται ἐς τὸ ἔθος. αὐτοὶ μὲν τοι σφῶν αὐτῶν δυσφορώτερον δὴ τὰ τοιαῦτα φέρουσιν [19] οἱ πιχρόχολοι τὰ ἄνω, τὴν δ' ἀστίην τὴν παρὰ τοῦ ἔθεος, οἱ φλεγματίαι τὰ ἄνω εὐφορώτερον φέρουσι. τὸ δ' ἐπίπαν οὔτε καὶ τὴν μονοσιτίην, τὴν παρὰ τοῦ ἔθεος, εὐφορώτερον αὖ ἔστι ἀνέχειν. ἰσχυρὸν μὲν δὴ καὶ τοῦτο σημήιον, ὅτι αἱ μέλλουσαι μεταβολαὶ τοῦ πρὸς τὰς φύσιας ἡμῶν καὶ τὰς ἕξιας συμβαινόντων μάλιστα νοσοποιέουσιν. οὐδ' εἰ οἷόν τε τοῦδε χωρὶς, οὔτε σφοδροπάτας κενεαγείας ποιέειν. οὔτε ἀκμαζόντων τῶν νουσημάτων, καὶ ἐν φλεγμασίῃ ἐόντων προσφέρειν. οὔτε ἐξαπίνης οἷόν τε ὅλῳ τῷ πρήγματι μεταβάλλειν, οὔτε ὅπῃ τὰ, οὔτε ὅπῃ τῷ. Πολλὰ δ' αὖτις ἠδελφισμένα τοιούτοισι τῶν ἐς κοιλίην καὶ ἄλλα

εἴποι,

ἔστι, ὡς δύφορως μὲν φέρεσι τὰ βρώματα, ἃ εἰθισμένοι εἰσὶν, εἰ καὶ μὴ ἀγαθὰ ἦ φύσει. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ποτά. δυσφόρως δ' φέρεσι τὰ βρώματα ἃ μὴ εἰθισμένοι εἰσὶν, [20] εἰ καὶ καλὰ ἦ. ὡσαύτως δὴ καὶ ποτά. καὶ ὀκόσα μὲν κρεφαγίη πολλὴ τοῦδε τοῦ ἔθεος βρωθεῖα ποιέει. ἢ σκόροδα. ἢ σίλφιον. ἢ ὀπός. ἢ καυλός. ἢ ἄλλα ὀκόσα τοιουτέρεπα, μεγάλας δυνάμιας ἔχοντα ἰδίας. ἧσσον αὖ τις θαυμάσειεν, εἰ τὰ τοιαῦτα πόνους ἐμποιέει, τῆσι κοιλίῃσι μᾶλλον ἢ ἄλλων. ἀλλ' εἰ καθαμάθησι ὄκως αὖ μάζα τε ὄχλον, καὶ ὀδύνην, καὶ φύσαν, καὶ τρόφον, τῇ κοιλίῃ παρέχοι τοῦδε τοῦ ἔθεος βρωθεῖσα, τῇ μὴ μαζοφαγέειν εἰθισμένῳ. ἢ αὐτός τε ὁ ἄρτος θερμὸς βρωθείς. οἷόν δίψαν παρέχει. καὶ ἐξαπιναίῃ πληθώρῃ, ἅμα τοῦ ξηραντικόν τε καὶ βεβαρύτερον. καὶ οἱ ἄγαν καθαροί τε [21] καὶ ξυγκρισιοὶ τοῦδε τοῦ ἔθεος βρωθέντες, οἷα δυσφέρειαν ἀνθρώπων ποιέουσι. καὶ μάζα τε ξηρὴ τοῦδε τοῦ ἔθεος, ἢ ὑγρὴ, ἢ ἁλφιτὴ. καὶ τὰ ἀλφίτα οἷόν τι ποιέει ποτάμια, οἷσι μὴ εἰωθότα. καὶ τὰ ἑτεροῖα, τοῖσι τὰ ποτάμια εἰωθότα. καὶ οἰνοποσίη, καὶ ὑδροποσίη τοῦδε τοῦ ἔθεος εἰς θάτερα μεταβληθέντα ἐξαπίνης, καὶ ὑδαρὴς τε οἶνος, καὶ ἄκρητος τοῦδε τοῦ ἔθεος ἐξαπίνης ποθείς. ὁ μὲν γὰρ πλάδον τε ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ ἐμποιήσει. καὶ φύσαν ἐς τὴν κάτω. ὁ δὲ παλμὸν φλεβῶν, καὶ καρηβαρίην καὶ δίψαν. καὶ λευκόχρα καὶ μέλας οἶνος τοῦδε τοῦ ἔθεος μεταβάλλοντι εἰς καὶ ἀμφω οἰνώδεες εἶεν, ὅμως πολλὰ αὖ ἑτεροιώσαν κατὰ τοῦ σῶμα. ὡς δὴ γλυκύ τε καὶ οἰνώδεα οἶνον, ἧσσον αὖτις φαίη θαυμαστὸν εἶ), μὴ τοῦτο δυνάσθαι ἐξαπίνης μεταβληθέντα. [22] ἀμφιρητέον δὲ τοιόνδε τι μέρος, τῷ ἐναντίῳ λόγῳ, ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς διαίτης, τουτέοισι ἐγένετο, οὐ μεταβαλλόντος τοῦ σώματος, οὔτε ὅπῃ τῷ ῥώμῃ, ὥστε προσθέσθαι δεῖν σιτία, οὔτε ὅπῃ τῷ ἀῤῥωστίῃ, ὥστε ἀφαιρεθῆναι προστεκμήρτεα δὴ καὶ ἰχνὺς, [23] καὶ ὁ ἐξεπος τοῦ νοσήματος ἐκάστοισι, καὶ τῆς φύσιος τοῦ τε αἰθέρος καὶ τοῦ ἔθεος, καὶ τῆς διαίτης τοῦ κάμνοντος, οὐ μόνον σιτίων, ἀλλὰ καὶ ποτῶν. πολλῶ δὲ ἧσσον ὅπῃ τῷ προσθέσιν ἰτέον. ἐπεὶ τῷ γε ἀφαίρεσιν ὅλως ἀφελεῖν πολλαχοῦ λυσιτελέει, ὅκου δυναρκέειν μέλλει ὁ κάμνων, μέχρις αὖ τῆς νούσου ἡ ἀκμὴ πεπαυθῇ. ἐν ὀκτώσι δὲ τὸ τοιόνδε ποιητέον γεγράφεται. πολλὰ δ' αὖτις καὶ ἄλλα ἠδελφισμένα τοῖσιν εἰρημένοισι γράφοι, ὃ γε μὴ χρέων μάρτυρον. ἐν τῷ ἠδελφισμένον ὅτι ὦ πρήματι, πρὶν οὖ μοι ὁ πλῆθος λόγος εἴ. πρήματα. ἀλλ' αὖτε ὁ πρῆγμα, ὅπτιον ἐόντα τὸν ὅτι διδακτήριον. οἱ γὰρ ἀρχόμενοι τῶν ὀξέων νουσημάτων, ἔστιν ὅτε οἱ μὲν σπία ἔφαγον αὐθημερὸν, ἠρεμέοντοι ἤδη. οἱ δὲ, ἐν τῇ ὑστεραίῃ. οἱ δ', ἐν ἐῤῥόφεον ὁ πρωϊνόν. οἱ δ', ἐν κυκεῶνα ἐῤῥόφεον. ἀπόδειξις δ' τοῦτο, καὶ οἷόν μὲν ὅτιν ἢ εἰ ἑτεροῖός τίς διαιτηθείη. πολλῶ μὲν δὴ οἱ ἐλάσσω βλάβην φέρει, ἢ τὸ τῷ ὀλίγῳ ἀμφιληθέντα, ἢ εἴ τις τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς κενεαγήσῃ τελείως. τεταρταῖος δὲ ὢν, τοιάδε διαιτηθείη, ἢ ἐν πεμπταῖος. ἔτι μὲν τοι κάκιον, εἰ τοῦτας πάντας τὰς ἡμέρας προσκενεαγήσας, ἐν τῇσι ὕστερον ἡμέρῃσι, οὕτω διαιτηθείη, πρὶν ἢ πέσσειν ἡρέσθαι τὴν νοῦσον.

referre quis poſſit. veluti quòd cibos quidem leuiter ferunt quibus aſſueuerunt, etiamſi natura boni non ſint, eodemque modo potiones. Moleſtè autem ferunt cibos quibus minimè ſunt aſſueti, quamuis boni ſint, ſimiliter & potus. Et quæcunq; quidem multus præter conſuetudinem carnis eſus facit, vel allium, vel laſer, aut eius ſuccus, aut caulis aliaq; id genus peculiaribus quibuſdam inſignibus viribus prædita, minùs vtique quis miretur, ſi, quę ſunt huiuſmodi, dolores ventriculis magis quàm alia adducant. Verùm [minùs fortaſſe miraberis] ſi noueris quantam maza turbationem, & tumorem, & flatum, & tormina præter conſuetudinem ingeſta ventriculo exhibeat ei qui ea veſci minimè conſueuit. Vel qualem panis ipſe calidus ingeſtus ſitim inducat & repentinam repletionem, tum quòd exiccet, tum etiam quòd tardè deſcendat. Et quàm varia inter ſe efficiant panes puriſſimi & confuſanei, in cibo præter conſuetudinem aſſumti. Itemque maza præter morem ſicca, aut humida, aut lenta, & quale quid efficiant polentæ recentes in non aſſuetis, aliæque iis qui recentibus ſunt aſſueti. Itemque vini & aquæ potus præter conſuetudinem inuicem de repente permutatus, & aquoſum vinum & merum præter morem ſubitò epotum. Illud nanque in ſuperiore ventre redundantem humiditatem, in inferiore flatum inducet, hoc verò venarum palpitationem, capitis grauitatem & ſitim. Tum etiam vinum album & nigrum ſi quis præter conſuetudinem immutet, etiamſi ambo vitioſa fuerint, multa tamen in corpore alterarint, vt minùs quis eſſe mirum dixerit, dulce & vinoſum vinum vbi repente permutata fuerint, non idem poſſe. At contrario ſermoni quadam ex parte fauendum eſt, nempe cùm his victus ratio facta ſit, corpore neque ad robur, vt cibos adiicere, neque ad debilitatem, vt cibos demere oporteat, immutata. Inſuper in ſingulis & robur, & morbi genus coniectandum eſt, tum etiam hominis natura, tum ægri victus conſuetudo, neque in cibis ſolùm, verùm etiam in potionibus. Ad ciborum autem adiectionem multò minùs attendẽdum eſt. Nam & ſubtrahere omninò ſæpenumero expedit, dum ægro ſufficere poſſe videatur, donec morbi vigor ad maturitatem perducatur. Quod in quibus faciendum ſit, paulò pòſt ſcribetur. Multa verò etiam alia his quę dicta ſunt ſimilia quis ſcribere poſſit. Iſtud certè efficacius eſt teſtimonium. Neque enim rei quæ plurimùm in quæſtione verſatur cognatum exiſtit, ſed res ipſa valdè idoneum præbet documentum. Nam & per acutorum morborum exordia, quandoque quidem eodem quo laborare cœperunt die cibos comederunt, quidam etiam poſtridie, nonnulli quoque quiduis, alij etiam quendam potionis cinnum (cyceona dictum) ſorbendo ſumſerunt. Hæc autem omnia deteriora quidem ſunt, quàm ſi quis aliam victus rationem inſtituat. Multò tamen minùs lædunt quæ hoc tempore peccata committuntur, quàm ſi primis duobus vel tribus diebus, vaſa quis omninò exinanierit, mox quarto vel quinto die talem cibum exhibeat. Quinetiã multò deterius eſt, ſi quis totis his diebus vaſis anteà exinanitis, poſterioribus deinceps diebus ita victũ inſtituat, priùs q̃ morbus maturus euadat.

Hac enim ratione plurimis liquidò mortem inferet, nisi mitis omninò morbus extiterit. Quæ verò per initia errata committuntur, his non similiter incurabilia existunt, sed multò faciliùs sanantur. Hoc sanè maximo argumẽto esse arbitror, nulla sorbitione abstinendum in quibus paulò pòst futurum est vt his aut illis sorbitionibus vti debeant. Prorsus igitur ignorant qui hordeacea vtuntur ptisana, quòd ab ea malè habent, vbi duobus vel tribus, vel etiam pluribus diebus antea exinanitis vasis sorbere cœperint. Neque rursus qui cremore vtuntur, quòd sorbentes lædantur intelligunt, vbi non rectè sorbitionem inchoauerint. Hoc tamen cauent & agnoscunt magnam adferre læsionem, si antequam morbus ad maturitatem peruenerit, æger hordeaceam ptisanam sorbeat, cremore vti assuetus. Hæc igitur omnia magno sunt indicio, quòd Medici non rectè ægrotantes ad cibos adducũt, sed in quibus morbis vasa exinaniri non expedit, & in quibus sorbitione vtendũ sit, in iis vasa exinaniant, & in quibus ex vasorum inanitione ad sorbitiones transeundum non sit, in his transeant, idque plerunq; exquisitè. Interdum verò eo tempore ex vasorum inanitione in sorbitiones commutant, quo plærunque ex sorbitionibus ad vasorum inanitionem accedere expedit, si ita morbus ingraueſcens tulerit. Interdum etiam cruda à capite attrahuntur, & à thoracis regione biliosa, vigiliæq; iis accedunt, ob quas non coquitur morbus, valdeque tristes & amarulenti euadunt, delirio tentantur, & iis oculi vibranti splendore coruscant, aures sono implentur, extrema perfrigescunt, vrinæ incoctę, sputa tenuia fiunt, salsa, & colore sincero tincta, & pauca, sudores circa ceruicem contingũt, & anxietates, spiritus in ea quæ sursum fit latione offensans, creber & magnus valdè, supercilia quodammodo amplificantur, prauæ animi defectiones, vestium à pectore reiectiones, & manus tremulæ, atque interdum labij inferioris concussio. Quæ si initiis cõparcant, grauis delirij significationem exhibent, & plerunque moriuntur. Qui verò euadunt, ij cum abscessu, vel sanguinis ex naribus profluuio, vel puris crassi excreatione, neq; aliter euadunt. Neque certè horũ ita peritos Medicos video, vt virium infirmitates in morbis dignoscant, quæ vel ex vasorum inanitione perficiuntur, & quæ vel ob aliud quoddam irritamentum, quæq; ob dolorem & morbi vehementiam, quasque omnis generis affectuum species natura nostra & habitus in singulis pariat, quamuis hæc cognita aut ignorata salutem aut mortem afferunt. Maius siquidem malum est, si ob dolorem aut morbi vehementiam debilitato quis potum aut sorbitionem copiosiorem aut cibum exhibeat, ob vasorum inanitionem debilem esse ratus. Indecorũm autem est probroque vertitur, si quis ex vasorum inanitione ægrè habentem non agnoscat, & victus ratione opprimat. Periculum siquidem quoddam affert hoc erratum, multo tamen minùs quàm alterum, illoque longè maiore risu dignius est. Nam si quis alius Medicus aut plebeius accesserit, & quæ contigerunt cognouerit,

οὕτω μὴν γὰρ θανάτου φέρει φανερῶς δῖσι πλείοισιν, ἰὼ μὴ πεψιάσαι τις δύνηται ἡ νοῦσος εἴη. αἱ δὲ κατ' ἀρχὰς ἁμαρτάδες, οὐχ ὁμοίως τούτοισιν αἰνήκεσοί εἰσιν, ἀλλὰ πολλαῖ δυακεσότεραι. τῶτο δῶν ἡγεῦμαι μέγιστον διδακτήριον, ὅτι οὐ ξερητέαι αἱ ωεῦται ἡμέραι τῶ ῥοφήματος, ἢ τοῖς, ἢ τοῖς, δῖσι μεῖζοσιν ὀλίγον ὕστερον ῥοφήμασιν, ἢ δῖοις, ἢ δῖοις χρέεσθαι. [24] πυθμενόθεν μὲν δῶν ὁκοῖ ἰῶσιν, οὐδ' οἱ τῆσι κριθώδεσι. ωισάνησι χρεόμενοι, ὅτι αὐτέσι κακοιῶται. ὁκότεν ῥοφέῃ ἀρξῶνται, ἰὼ ωεκνεαγκῆσι, δύο ἢ τρῆς ἡμέρας ἢ καὶ πλείους. οὐτ' αὖ οἱ τῶν χυλῶν χρεόμενοι γινώσκουσιν ὅτι αὐτέοισι βλάπτονται ῥοφέοντες, ὅτεν μὴ ὀρθῶς ἀρξῶνται τῶ ῥοφήματος. τότε μὲν φυλάσσεσι καὶ γινώσκουσιν, ὅτι μεγάλιον τὼν βλαβέων φέρει. ἰὼ ωρὶν πέπειρον τὼν νόσων γενέσθαι κριθώδεα ωισάνιον ῥοφῆσαι ὁ κάμνων, εἰδισμένος χυλῶν χρέεσθαι. πεῦται δῶν ταῦτα, μεγάλα μαρτύρια, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἀγρεσιν εἰς τὰ διαιτήματα οἱ ἰῆροὶ τὼς κάμνοντας, ἀλλ' ὃν ἤσιν νούσεσιν οὐ χρὴ κεναγέειν τὼς κάμνοντας ῥοφήμασι διαπτᾶσθαι, κεναγέοισιν. ὃν ἤσι τε οὐ χρὴ μεταβάλλειν οὐκ κεναγέεις ἐς ῥοφήματα, ὃν τούτησι μεταβάλλοισι, [21] καὶ ὡς ὅτι τοπολὺ ἁμαρτάνοισιν. ὁκόταν δὲ, ὃν δῖσι κεφεῖσι μεταβάλλοισιν ἐς τὰ ῥοφήματα ὁκ τῆς κεναγέης, ὃν οἷσι πολλάκις ἀρξάμενοι ὁκ τῶν ῥοφημάτων πλησιάζῃν τῇ κεναγέῃ, ἰὼ οὕτως τύχη παρξιωμένη ἡ νοῦσος. ὁκόταν δὲ ἐν ὠμαὶ ἐπιπαντῶνται. ἀπὸ τε κεφαλῆς, καὶ τῶ ωεῖ τὸν θώρηκα τόπου χολώδεα. ἀγρυπνίαι τε σωεμπίπτοισιν αὐτέοισι, δι' ἃς οὐ πέσεται ἡ νοῦσος. ωείλυποί τε καὶ πικροὶ γίνονται. καὶ ωαραφρενέοισι. καὶ μαρμαρυγώδεα σφέων τὰ ὄμματα. καὶ αἱ ἀκραὶ ἦχοι μεσαῖαι. καὶ τὰ ἀκρωτήρια κατεψυγμένα. καὶ οὖρα ἀπεπτα. καὶ πτύσματα λεπτὰ, καὶ ἀλυκὰ, καὶ κεχρωσμένα ἀκρήτῳ χρώματι σμικρά. καὶ ἱδρῶτες ωεῖ τὸν βάχηλον. καὶ δέρματα. [26] καὶ πνεῦμα ωεσαωτᾶον ὃν τῇ ἀύω φορῇ, πυκνὸν, ἢ μέγα λίειν. ὀφρύες δεινώσιος μετέχουσαι. λεπτοψυχέδεα πολλὰ. καὶ τῶν ἱματίων ἀπορρίψιες ἀπὸ τῶ ἔνθεος. καὶ χεῖρες ἐμμόδεες. ὁκόταν δὲ καὶ χεῖλος ὃ κάτω σείεται. ταῦτα δὲ ὃν ἀρχῆσι ωαραφαινόμενα, ωαραφερσώνης δ' ἠλωτικὰ εἰσι σφοδρῆς. καὶ ὡς ὅτι τοπολὺ, ἀποθνήσκεσιν. οἱ δὲ ἀναφεύγοντες ἢ μετὰ ἀποκρίσιος, ἢ αἵματος ῥύσιος ὁκ τῆς ῥινὸς, ἢ πῦον παχὺ ωτύσαντες ἀναφεύγουσιν· ἄλλως δὲ οὔ. ὧδε γὰρ τῶν τοιουτέων ὁρέω ἐμπείρους τὼς ἰῆρούς, ὡς χρὴ ἀγνωσκέειν τὰ ἀδυνεείας ὃν τῆσι νούσησιν, οὔτε ἀγνοῦ κενεαγέειν ἀποτελοῦνται, οὔτε δὶ ἄλλον τινὰ ἐρεθισμόν, οὔτε ἀπὸ πόνου, καὶ ὑπὸ ὀξύτητος τῆς νούσου. ὁκόσα τε ἡμέων ἡ φύσις καὶ ἡ ἕξις ἑκάστοισιν ὁκτεκνοῖ πάθεα καὶ εἴδεα πεῦτοῖα. καὶ τοι θανείειν ἢ θάνατον φέρει, γινωσκόμενα ἢ ἀγνοούμενα τὰ τοιαῦτα. μέζον μὲν γὰρ κακὸν ὅστιν, ἰὼ ἀπὸ τὸν πόνον καὶ τὴν ὀξύτητα τῆ νόσου ἀδυνέειν, ωεσσοφέρη τὶς ποτὸν, ἢ ῥόφημα πλῆον, ἢ σιτίον, οἱόμενος ἀπὸ κεναγέειν ἀδυνέειν. [27] ἀγχὲς δὲ καὶ ἀπὸ κεναγέειν ἀδυνέοντα, μὴ γνῶναι καὶ πιέζειν τῇ διαίτῃ. φέρει μὲν γὰρ τινα κίνδυνον καὶ αὕτη ἡ ἁμαρτάς. πολλαῖ δὲ ἧσσον, τῆς ἑτέρης. καταγελαστοτέρη δὲ πολλαῖ αὕτη μᾶλλον ἡ ἁμαρτὰς τῆς ἑτέρης. εἰ γὰρ ἄλλος ἰατρὸς ἢ καὶ ἰδιώτης εἰσῆλθον, καὶ γνοῖ τὰ συμβεβηκότα,

δῶν

δῶν καὶ φαγεῖν, καὶ πῖεν, ἃ ὁ ἕτερος ὁκώλυσεν, ὅπτιδήλως ἂν δοκοῖη ὠφεληκέναι. τὰ δὲ τοιαῦτα μάλιστα καθυβρίζεται τῶν ἰῆρεγακτέων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. δοκεῖ γὰρ αὐτέοισιν ὁ εἰσελθὼν ἰῆρὸς, ἢ ἰδιώτης, ὡσαυτεὶ τεθνεῶτα ἀναζῆσαι. γεγράψεται δῶν καὶ ωεῖ τουτέου, σημήια οἷσι δῆ ἕκαστα τουτέων ἀγνώσκεται. ωῆμα πλήσια μὲν τοι τοῖσι κῦ κοιλίῃ καὶ ταῦτα ὅστι. καὶ γὰρ ἰὼ ὅλον ὃ σῶμα ἀναπαύσηται πουλὴ ωῆμα ὃ ἔθος, ὁκ αὐτίκα ἔρρωται μᾶλλον. ἰὼ ὁ δῆ καὶ πλείω χρόνον διελληνύσας ἐξαπίνης ἐς τὼς πόνους ἔλθῃ, φλαῦον τι ωρηξῆται ὅπτιδήλως. οὕτω ὁ καὶ ἓν ἕκαστον τῶ σώματος. καὶ γὰ ἰὼ οἱ πόδες τοιόνδε τι ωρηξῆται, καὶ τὰ ὀμμάτια ἀρῆμα μὴ εἰδισμένα πονέῃ, ἰὼ δῆ χρόνου ἐξαπίνης ωεῖς ὃ πονῆν ἔλθῃ. ταῦτα δ' αὖ καὶ οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ πάθοιεν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν. ἐπεὶ καὶ κοίτη ἡ ωῆμα ὃ ἔθος μεθῆκεν, πόνου ἐμποιέῃ. καὶ σκληρὴ ωῆμα ὃ ἔθος. καὶ ὕπαιθρος ἡ ἀνὴρ ωῆμα ὃ ἔθος, σκληρυῖῃ ὃ σῶμα. ἀπὰρ καὶ τὰ τῶν τοιῶνδε πεῦτων, ἀρκέῃ ωῆμα δείγματα γράψαι. εἰ γὰρ τις ἕλκος λαβὼν ὀν κνήμην, μήτε πολλὸν ὑπέχοιεν, μήτε λίειν δύνῃτο ὄν, καὶ μήτε ἄγαν δυσελκὴς ὤν, μήτε ἄγαν ἀνέλκης, αὐτίκα ἀρξάμενος ὁκ ωεῦτης καθαρεῖμενος ἰῆρὸς οἴοιτο, καὶ μηδαμῇ μετεωείζοι ὃ σκέλος, [28] ἀφλέγματος μὲν οὖν οὕτος εἴη, καὶ ὑγιὴς πολλῶν θᾶσσον οὕτω ἠρέοιτο, ἢ εἰ πλανώμενος ἰῆρὸς οἴοιτο. εἰ μὲν τοι πεμπαῖος, ἢ ἑκταῖος, ἢ καὶ ἔτι αὐτέρω αἰνάσας, ἐθέλοι ωεσβαίνειν, μᾶλλον αὖ πονέοι τότε, ἢ εἰ αὐτίκα ἐξ ἀρχῆς πλανώμενος ἰῆρὸς οἴοιτο. εἰ δὲ καὶ πολλὰ παλαιπωρήσειν ἐξαπίνης, πολλῶ αὖ μᾶλλον πονέσειν, ἢ ὁκείνος ἰῆρὸς οἴοιτο ταῦτα παλαιπωρήσειν ὃν τούτησι τῆσιν ἡμέρησι. ἀρξὰ τέλεος δῶν μάρτυρες ταῦτα πεῦτα ἀλλήλοισιν, ὅτι πεῦτα ἐξαπίνης μείζω πολλῶ τῶ μετείου μεταβαλόμενα ὅτι τὰ, καὶ ὅτι τὰ, βλάπτει. πολλαπλασίη μὲν δῶν κῦ κοιλίῃ ἡ βλάβη ὅστιν, ἰὼ ὁκ πολλῆς κενεαγέης, ἐξαπίνης πλέον τῶ μετείου ωεσσύρηται. ἀπὰρ καὶ κῦ ὃ ἀμῷ σῶμα ἰὼ ὁκ πολλῆς ἡσυχίης ἐξαίφνης ἐς πλείω πόνον ἔλθοι, πολλῶ πλείω βλαβείη, ἢ εἰ ὁκ πολλῆς ἐδωδῆς ἐς κενεαγείειν μεταβαλόι. [29] δῆ μὲν τοι καὶ ὃ σῶμα τουτέοισιν ἐλλινύῃν. καὶ ἰὼ ὁκ πολλῆς παλαιπωείης ἐξαπίνης ἐς ῥολλῶ τε καὶ ῥαθυμίῃ ἐμπέσῃ, δῆ δὲ καὶ τουτέοισι τῶν κοιλίῃ ἐλλινύῃν πλήθεος βρώμης. ἰὼ δὲ μὴ, πόνον ὃν τῶ σώματι ἐμποιήσῃ, καὶ βάεσι ὅλου τῶ σώματος. ὁ δὴ οὖν πλῆθος μοι λόγος γέγονε, ωεῖ τῆς μεταβολῆς τῆς ὅτι τῆς διαίτης, καὶ ὅτι τὰ, καὶ ὅτι τὰ. ἐς πεῦτα μὲν οὖν, ἀρκέσῃ ταῦτα εἰδέναι. ἀπὰρ καὶ ωεῖ ἧ ὁ λόγος ἰῶ. ὅτι καὶ ὃν τῆσιν ὀξείησι νούσοισιν ἐς τὰ ῥοφήματα μεταβαλόοισιν ὁκ τῆς κενεαγέης. μεταβλητέον γὰρ ὡς ἐγὼ κελεύω ἤδη. ἐπῆται ὑ χρεῖον ῥοφήμασι, πρὶν ἡ νοῦσος πεπανθῇ, ἢ ἀλλοῖσι σημείοισι φαίνῃ, ἢ κατ' ἔντερον κενεαγικὸν, ἢ ἐρεθιστικὸν, ἢ κῦ τὰ ὑποχονδρία ὀκοῖα γεγράψεται σημεῖα. ἀγρυπνίη ἐμμόνη, πόματα καὶ σιτία ὠμὰ καὶ ἀπεπέοτερα ποιέει. καὶ ἡ ὅτι τὰ ἕτερα αὖ μεταβολὴ, ἀρμαλὸς σῶμα, καὶ ἐφιδρότητα, καὶ καρηβαείειν ἐμποιέει. Γλυκὺ δὲ

cibumq; & potum quem alter prohibuerit exhibuerit, is proculdubio auxilium attulisse videatur. Atque ista præcipuè artifices apud homines infamant. Hic enim superueniens Medicus vel plebeius, tanquam mortuum suscitasse videtur. Horum igitur etiã signa, ex quibus singula dignoscere oporteat, scribẽtur. Sed tamen & hæc sunt his quæ circa ventrem contingunt consimilia. Etenim si totum corpus præter solitum multum quieuerit, non confestim robustius euadit. Si verò sanè ex diutino otio repente se ad labores contulerit, manifestum quoddam vitium efficiet. Eodem etiam modo de singulis corporis partibus existimandum. Nam & pedes tale quiddam efficient, & reliqui articuli laborare non assueti, vbi longo post interuallo de repente ad laborem se conuerterint. Eodemque modo & dentes, & oculi, & quæuis alia corporis pars afficietur, quandoquidem & lectus præter consuetudinem mollis laborem facit, itemque durus præter solitum. Quin & sub dio præter morem stratus corpus indurat. Sed & horum omniũ exempla scribere confert. Si quis enim accepto in tibia vlcere neque admodum insigni, neque valdè contemnendo, isque ad vlcera neque admodum difficulter, neque etiam admodum facilè se habeat, statim ab initio primo die decumbens curetur, & nequaquam crus attollat, hic quidem sine inflammatione erit, multoque citiùs hoc modo sanus euadet, quàm si sensim obambulans curaretur. Si tamen quinto, vel sexto, vel superiore adhuc aliquo die surgens progredi voluerit, magis vtiq; tunc affligetur, quàm si statim ab initio sensim oberrans curatus fuisset. Quòd si etiam multùm de repente laborauerit, multò magis affligetur, quàm si illo modo curatus, illis diebus ita laborasset. Hæc igitur omnia inter se semper attestantur, quòd omnis subita supra modum in hæc vel illa magna mutatio lædit. Varia itaque in ventre est læsio, vbi ex multa vasorum inanitione plus iusto de repẽte cibus ingeritur. Quin & reliquum corpus si ex longa quiete subitò ad maiorem laborem se verterit, multò magis lædetur, quàm si ex multo cibo ad vasorum inanitionem commutetur. His sanè toto corpore quiescere conuenit, atq; si ex multa defatigatione de repente ad ocium & ignauiam decidat. His quoque ventrem à ciborum copia quiescere oportet. Alioqui corpori dolorem afferet, & totũ corpus grauitate afficiet. Plurimus sanè mihi sermo habitus est de victus rationis in hanc vel illam partem immutatione, nempe quòd ista notiisse valde sit vtile, cùm ad omnia, tum etiam ad id de quo instituta erat oratio, quòd in morbis acutis ex vasorum inanitione, ad sorbitiones mutationem faciunt. Mutatio namque velut ego iam iubeo facienda est. Deinde sorbitionibus priùs quàm morbus ad maturitatem pertenerit, minimè est vtendum, aut signum aliquod aliud circa intestina vacuatorium aut proritatorium appareat, vel circa præcordia qualia patiò post scribentur. Vehemens vigilia potus cibósque tum crudos, tum incoctiores reddit. Ac rursus quæ in contraria fit mutatio, corpus dissoluit, & excoctionem ac capitis grauitatem inducit. At vinum

dulce & vinosum, & album, & nigrũ, & aquam mulsam, & aquam, & acetum mulsum, his notis in morbis acutis distinguere oportet. Dulce quidem vinoso minùs caput grauat, & minùs caput ferit, magisque sanè quàm alterũ intestinorũ deiectiones mouet, viscerũ tamen tumores, hepatis nempe & lienis auget. Neq; igitur his qui amarã colligunt bilem conuenit, nempe quòd his sitim facit. Quinetiam in superiore intestino flatum excitat, neq; tamẽ inferiori intestino pro flatus ratione est aduersum, & si sanè non valdè penetrat à dulci vino flatus, sed circa præcordia immoratur. Et certè hoc minùs vrinas prorsus mouet quàm vinosum albũ. Sputũ tamẽ potentiùs altero educit quod dulce est. Et quibus quidẽ epotũ sitim facit, iis minùs quàm aliud vinũ educit. Quibus verò minimè siticulosum est, alio magis educit. At verò vinũ albũ vinosum plurimùm & maxima ex parte laudatũ quidem & vituperatum est, in vini dulcis enarratione. Ad vesicã autem altero magis penetrat, & cùm vriñã prouocet, & semper perrumpat, multùm in his morbis contulerit. Quamuis enim ad alia altero sit minùs idoneum, quæ tamen ab ipso fit per vesicã purgatio, liberat, si vti debet impellatur. Bonæ hæ sunt notæ de vini vtilitate & noxa, quæ senioribus incognitæ fuerunt. Fuluo vino verò & nigro austero in his morbis ad hæc vti possis, si vtiq; capitis grauitas non insit, neq; mentis perculsio, neq; sputum sursum ferri prohibeatur, neq; etiã vrina inhibeatur, sed alui egestiones humẽtiores & ramentosiores fuerint. In his sanè vel maximè ex albo mutationem facere conuenit, & quæcunq; iis similia existũt. Istud autẽ insuper nosse oportet, si dilutius fuerit vinum superiores omnes partes & quæ circa vesicam sunt, minùs lædere, meracius verò iis quæ circa intestina magis prodesse. At aqua mulsa per totũ morbum in acutis epota, iis prorsus qui bilem amaram coaceruant, & quibus viscera intumescunt, minùs quàm nõ talibus est idonea. Sitim tamen minùs quàm dulce vinum infert. Pulmonem enim emollit, & sputum mediocriter educit, tussimq; sedat. Habet namq; detergens quiddã, quod plus quàm par est viscidũ sputum reddit. Mulsa quoq; vrinas abũdè prouocat, nisi quid ex visceribus phibeat. Quin & vitiosa magis per aluũ deiicit, interdũ laudabilia quidem, interdum etiã bile sincera plus quàm par est colorata & magis spumãtia, idq; biliosis & visceris alicuius inflammatione laborantibus potiùs contingit. Mulsa igitur dilutior sputũ magis educit & pulmonem emollit. At spumãtes alui egestiones & plus quàm conuenit sincera bile exaturatas calidioresq; sincera magis quam aquosa demittit. Talis autem deiectio & alias graues quidem habet noxias. Neq; enim præcordiorum ardorem extinguit, sed concitat, implaciditatemq; & incontinentẽ membrorũ iactationem efficit, intestinaq; & sedem exulcerat, quorum medelæ scribẽtur. In huiusmodi igitur morbis, relictis sorbitionibus, si aqua mulsa alterius potionis loco vtaris, vt multa fœliciter cõsequeris, ita nõ multùm successũ frustraberis. Quibus ergo danda sit, & quibus aut quas ob causas minimè exhibenda,

οἶνον, καὶ οἰνώδεα, καὶ λευκὸν, καὶ μέλαινα, καὶ μελίκρητον, καὶ ὕδωρ, καὶ ὀξύμελι, τοῖσι ὃ σημαινόμενον, χρὴ δι᾽ εἰδέναι ὧν τῆσιν ὀξείῃσι νούσοισιν. ὁ μὲν γλυκὺς, ἧσσον ἐστὶ καρηβαρικώτερος τοῦ οἰνώδεος. καὶ ἧσσον φρεναῦν ἀπόλυσις. καὶ δεχωρηματικώτερος δή τι τοῦ ἑτέρου κατ᾽ ἔντερον. μεγαλοσπλαγχνος ὃ σπληνὸς, καὶ ἥπατος. οὐκ ἐπιτηδείως οὖν οὐδὲ τοῖσι πικροχόλοισι. καὶ γὰρ οὖν διψώδης τοῖσι γε τοιούτοισιν ἐστὶν. ἀτὰρ καὶ φυσώδης οὐτέρου τοῦ ἀνω. καὶ μὴν πολέμιός γε αὐτῷ οὐτέρῳ τῷ κάτω, ὡς κατὰ λόγον τὴν φύσιν. καίτοι γε καὶ πολὺ ποιεῖν ἐστὶν, ἢ ἀπὸ τοῦ γλυκέος οἴνου φύσα, ἀλλ᾽ ἐξηρανίζει τοῦτο ὑποχονδρία. καὶ γὰρ οὖν ἧσσον οὗτος διαρρηκτικὸς γίνεται ὁ ἐπίπαν τοῦ οἰνώδεος λευκοῦ. πυκνότερον ὃ μᾶλλον ἀναγωγός ἐστι τοῦ ἑτέρου ὁ γλυκύς. καὶ οἷσι μὲν διψώδης ἐστὶ πινόμενος, ἧσσον αὐ τοῖσιν ἀνάγει, ἢ ὁ ἕτερος οἶνος. οἷσι ὃ μὴ διψώδης, μᾶλλον ἀνάγει αὐ τοῦ ἑτέρου. ὁ ὃ λευκὸς οἰνώδης οἶνος, ἐπιλώπτει μὲν καὶ ἔψυχε, τὰ πλάσια καὶ τὰ μέγιστα ἤδη σὺν τῇ τοῦ γλυκέος οἴνου διηνήσει. ἐς δὲ κύστιν μᾶλλον πόριμος ἐὼν τοῦ ἑτέρου, καὶ διαρρηκτικὸς καὶ καταρρηκτικὸς, αἰεὶ πολλὰ προσωφελεῖ αὐ σὺν τούτῳ τῷ νούσοισι. καὶ γὰρ εἰ πρὸς ἄλλα ἀνεπιτηδεύτερος τοῦ ἑτέρου πέφυκεν, ἀλλ᾽ ὅμως ἡ κύστιν καθαρσις ὑπ᾽ αὐτοῦ γινομένη, ῥύεται εὖ προσέπαι, ὀκῆσαι δέ. καὶ ἐν τούτῳ τεκμήρια ἐστὶ, τὸ περὶ οἴνου ὠφελίης καὶ βλάβης, ὀκόσα ἀκουσμάτων εὖ, τοῖσιν ἐμοῦ γεραιτέροισι. κιρρῷ δὲ οἴνῳ καὶ μέλανι αὐχηρῷ σὺν τούτῳ τῷ νούσοισιν, ἐς τάδε αὐ χρήσαιο, εἰ καρηβαρίη μὲν μὴ σείη, μηδὲ φρενῶν ἅψες, μηδὲ ὃ πτύελον κωλύοιτο τοῦ ἀνόδου, μηδὲ ὃ οὖρον ἴσχοιτο. τὰ δεχωρήματα ὃ πλαδαρώτερα καὶ ξυσματωδέστερα εἴη. σὺν δὴ τοῖσι τοιούτοισι πρέπει αὐ μάλιστα μεταβαίνειν σὺν τοῦ λευκοῦ. καὶ ὀκόσα τουτέοισιν ἐμφερέα. προσξυωιέναι δὲ δεῖ, ὅτι τὰ μὲν αὖ πάντα καὶ τὰ κατ᾽ κύστιν, ἧσσον βλάπτει, εὖ ὑδαρέστερος ἦ. τὰ ὃ κατ᾽ ἔντερον, καὶ μᾶλλον ὀνήσει, εὖ ἀκρατέστερος ἦ. Μελίκρητον ὃ πινόμενον δεῖ πάσης τοῦ νούσου ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισι, ὃ ἐπίπαν μὲν τοῖσι πικροχόλοισι καὶ μεγαλοσπλάγχνοισιν, ἧσσον ἐπιτηδείον, ἢ τοῖσιν οὐ τοιούτοισιν ἐστὶν. διψῶδές γε μὲν, ἧσσον τοῦ γλυκέος οἴνου. πυκνόμονός τε γὰρ, μαλακτικὸν ἐστὶ, καὶ πτύελον ἀναγωγὸν μετρίως, καὶ βηχὸς παρηγορικόν. ἔχει γὰρ σμηγματῶδες τι, ὃ μᾶλλον τοῦ μετρίου καταγλιχαίνει ὁ πτύελον. ἔστι ὃ καὶ ὑρητικὸν μελίκρητον ἱκανῶς, εὖ μετὰ τὸ ἀπὸ σπλάγχνων κωλύειν. καὶ δεχωρητικὸν ὃ, καὶ πολὺ χολωδέων. ἔστι μὲν ὅτε καλῶν. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ παχυρρεστέρων μᾶλλον τοῦ χωρῶν, καὶ ἀφρωδεστέρων. μᾶλλον ὃ ὁ τοιοῦτος τοῖσι χολώδεσί τε καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι ἢ ὁ. πτύαλε μὲν οὖν ἀναγωγὸν, καὶ πυκνόμονος μᾶλλον, ὁ ὑδαρέστερον μελίκρητον ποιεῖ μᾶλλον. τὰ μὲν οἱ ἀφρώδεα δεχωρήματα καὶ μᾶλλον τοῦ κατεστοῦ καθαρέως χολώδεα. καὶ μᾶλλον θερμὰ, ἔχει μὲν καὶ μᾶλλον σίνεα μεγάλα. οὔτε γὰρ ὀξὺ ὑποχονδρίων κοῦμα σβεννύει, ἀλλὰ ὁρμᾶ. δυσφορείῃ τε καὶ ῥιπασμὸν τῶν μελέων ποιεῖ. ἑλκώδες τε ἐστὶ καὶ σκληρὸν καὶ ἔδρης. διεξιτήια ὃ τούτων, γεγράφεται. αὐτὰ μὲν οὖν ῥοφημάτων μελικρήτου χρεὼν ἐστὶ αὐτ᾽ ἄλλου ποτοῦ σὺν τούτῳ τῇσι νούσοισι, πολλὰ αὐ δυτυχείης, καὶ οὐκ αὐ πολλὰ ἀτυχείης. οἷσι ὃ δοτέον, καὶ οἷσι μὴ δοτέον, τὰ μέ-

τὰ μέγιστα εἴρηται, καὶ δι᾽ ἃ δοτέον. κατέγνωσται ὃ μελίκρητον ὑπὸ τῶν αὐθεότατον, ὡς καταγυῖ τοὺς πίνοντας, καὶ ἀφ᾽ τοῦ ταχυθάνατον εἶ νενόμισται. ἐκλήθη ὃ τοῦτο, ἀφ᾽ τοὺς ἀποκαρτερέοντας. ἔνιοι γὰρ μελίκρητω μόνῳ χρέονται ποτῷ, ὡς τοιοῦδε δὴ θνῆν ἐόντος. ὃ ὃ, ὁ πόρρω πάσιν ὧδε ἔχει. ἀλλ᾽ ὕδατος μὲν πολλοῦ ἰσχυρότερόν ἐστι πινόμενον μοιῶν, ἢ εὖ μὴ ἐκπαρέσται τοῦ χειλίου. ἀτὰρ καὶ οἴνου λευκοῦ, καὶ λεπτοῦ, καὶ ὀλιγοφόρου, καὶ ἀνόσμου, ἢ μὲν, ἰσχυρότερον, ἢ ὃ, ἀσθενέστερον. μέγα μὲν διαφέρει καὶ οἴνου, καὶ μέλιτος ἀκρητότης ἐς ἰσχὺν ἀμφοῖν. ὅμως τοίνυν εἰ καὶ διπλάσιον μέτεστιν οἴνου καὶ ἀκρήτου πίνοι τὶς, ἢ ὀκόσον μέλι ἐκλείχοι, πολλοῦ αὖ δήπου ἰσχυρότερος εἴη ὑπὸ τοῦ μέλιτος μοιῶν, εἰ μὴ παρέοιτο τὸν χειλίου. πολλαπλάσιον γὰρ καὶ ὃ κόπριον διεξίοι αὖ αὐτέω. εἰ μὲν τοι ῥοφήσαιμι χρεὼν τοιοῦτο πίσσαν, ὅπτιπίνοι ὃ μελίκρητον ἄγαν, πλησμονῶδες αὖ εἴη, καὶ φυσῶδες. καὶ τοῖσι κατὰ ὑποχόνδρια πολλάγκοισιν, ἀξύμφορον. τοῦ πινόμενον μὲν τοῦ ῥοφήματος μελίκρητον, ὁ βλάπτει ὄκως μεταπινόμενον, ἀλλά τι καὶ ὠφελεῖ. ἐφθὸν ὃ μελίκρητον ἐπιδεῖν μὲν, πολλοῦ κάλλιον τοῦ ὠμοῦ. λαμπρὸν γὰρ καὶ λεπτὸν, καὶ λευκὸν, καὶ ἀφανὲς γίνεται. ἀρετὴν ὃ εὖ τινα αὐτέω τοῦ θέω ἀφελεῖν ἐστὶν τοῦ ὠμοῦ, οὐκ ἔχω. οὔτε γὰρ ἡδίον ἐστὶ τοῦ ὠμοῦ. εὖ τυχόντι γε ὃ μέλι καλὸν ἐόν. ἀσθενέστερον μὲν ἔστι γε τοῦ ὠμοῦ, καὶ ἀκρατοδέστερόν ἐστιν. ὧν οὐδὲ ἕτερον εἰς τὴν μεθείῃ τοῦ μελίκρητον." ἄλλῃσα ὃ χρηστέον αὐτῷ τοιῶδε ἐόντι, εἰ ὃ μέλι τυχόντι ποιεῖν ἐόν, καὶ ἀκάθαρτον, καὶ μέλαν, καὶ μὴ ἡδῶδες. ἀφέλοιτο γὰρ αὖ ἡ ἔψησις τῶν κακοτήτων αὐτέων, τὰ πλείονα τοῦ ἀγαθοῦ. Τὸ ὃ ὀξύμελι καλεόμενον ποτὸν, πολλαχοῦ μὲν ἄχρηστον ἐν τούτῳ τῇσιν νούσοισιν ἀρήσει ἐόν. καὶ γὰρ πλυάλου ἀναγωγὸν ἐστὶ, καὶ ἄπνοον. χαρὰς μὲν τοι τοιούσδε ἔχει. ὃ μὲν γὰρ κάρπα ὀξὺ, οὐδὲν αὖ μέζον ποιήσει τοῦς πτύελα τὰ μὴ ῥηϊδίως ἀνιόντα. εἰ γὰρ αὖ ἀνάγει μὲν τὰ ἐγκέφαλα, καὶ ὀλιγοθον ἐμπιπίσθαι, καὶ ὥσπερ ἀναπεράσθαι τοῦ βεόγχου, παρηγορήσθαι αὖ τοῦ πλεύμονα. μαλακτικὸν γὰρ αὐτέω. καὶ μὲν τοῦτα συγκυρήσθαι, μεγάλῳ αὖ ὠφελείῃ ποιήσθαι. ἔστι δ᾽ ὅτε ὃ κάρπα ὀξὺ, ἢν ἐκφύτησε τοῦ ἀναγωγῆς τοῦ πτύαλα, μᾶλλα τοῦ στλίβειν τε καὶ ἔβλαψε. μάλιστα ὃ ἔτο πάθοισιν, οἵπερ καὶ μᾶλλα ὀλέθριοί εἰσι καὶ ἀδυνάτοι βιοῦν τε καὶ ἀποχρέμπτειν τὰ ὀνεχόμενα. ἐς μὲν τόδε τοῦ τεκμηρέαν χρεὼν τοῦ ῥόμβου τοῦ κάμινος, κεῖ ἐλπίδα ἔχει διδόναι. διδόναι ὃ εὖ δίδως, ἀπεσχλίαεν. καὶ κατ᾽ ὀλίγον ὃ τοιόνδε, καὶ μὴ λάβρος. ὃ μὲν τοι ὀλίγον, ἔποξυ. ὑγραίνει μὲν ὃ σῶμα καὶ φάρυγα. ἀναγωγὸν ὃ πτύαλον ἐστὶ καὶ ἀδίψον. ὑποχονδρίῳ ὃ, καὶ πλάγχνοισι, καὶ τῇσι τούτῳσιν ἀνιῶν. καὶ γὰρ τὰς ἀπὸ μελίτος βλάβας τούτας κωλύει. ὃ γὰρ χολῶδες σὺν μέλιτι κολάζεται. ἔστι ὃ καὶ φυσέων καθαρρηκτικόν. καὶ ἐς οὔρησιν τοῦ βρεπτικόν. ἑτέρου μὲν τοι, τοῦ κάτω μέρους πλαδαρώτερον. καὶ ξυσμαστὸν ἐμποιεῖ. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ φλαῦρον τοῦτο σὺν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισι γίνεται, μάλιστα μὲν ὅτι φύσαν κωλύει περαιοῦσθαι, ἀνὰ πάλιν δρομεῖν ποιεῖ. ἔτι ὃ καὶ ἀνῶς γυιοῖ καὶ τὰ ἀκρωτήρια ψύχει. τούτῳ καὶ οἶδα μούνῳ δι᾽ ὀξυμέλιτος γινομένου βλάβεω, ἥτις καὶ ἀξίη γραφῆς. ὀλίγον δὲ

maxima ex parte dictum est. Damnata est autem ab hominibus aqua mulsa, quòd epota ad extremam imbecillitatem deducat, ideoque breui mortem afferre existimata est. Quod quidem propter eos qui vita per inediam discedunt dictum est. Sunt enim qui ea sola in potu vtantur, tanquam certè talis existat. Verùm non prorsus ita se res habet, sed sola epota aqua longè valentior existit, nisi aluum conturbarit. Sed & vino albo, tenui, paucifero & inodoro, quodammodo est validior, quodammodo etiam debilior. Atqui vini & mellis meracitas, si vtriusq; vires conferas, insignè habet discrimen. Nam etsi vini meri bis tantundem ad id mellis quod delingit, quis biberit, is longè certè validior à solo melle, vbi ventrem nõ turbauerit reddetur. Multis enim partibus plus stercoris ipsi prodibit. Si tamen post ptisanæ sorbitionem quis aquã mulsam superbibat, valdè repleat & inflat, præcordiorumq; visceribus est inutilis. Neq; quidem si ante sorbitionem bibatur lædit, vt postea epota, verumetiam quodammodo iuuat. Cocta autem aqua mulsa, aspectu quidem quàm cruda longè est pulchrior. Splendida siquidem & tenuis, alba & pellucida existit. Neq; verò aliquã ei virtutem quæ crudam antecellat, attribuere possum. Non enim cruda est suauior, si mel probum esse contigerit, cruda tamen est imbecillior, & minùs habet stercoris. Quorum neutro vt iuuare possit, aqua mulsa indiget. Præcipuè verò eiusmodi cocta vtendũ, si mel prauum fuerit, impurum, nigrum, & mali odoris. Coctura namq; huius prauitatis vitium magna ex parte aufertur. Acetum autem mulsum (oxymeli vocatum) epotum, multiplicem quidem in his morbis vtilitatem habere comperies. Nam & spiritũ sursum educit, & facilem reddit spirationem. Has verò habet vtendi opportunitates. Quod quidem valdè acre est, nihil moderati effecerit ad sputa quæ nõ facilè exeũt. Nam si ea educeret quæ stridulam in faucibus asperitatem faciunt, & lubricitatem induceret, ac veluti si guttur dilataret, pulmonem vtiq; leniret, cùm ipsum emolliat: Quæ siquidem contingerent, magnam vtilitatem præstarent. Interdum verò quòd valdè acre est, sputũ minimè educit, sed magis glutinosum reddit, noxiamque facit. Maximeque ita affecti sunt, qui cùm alioqui perniciosè habent, neq; tussire, neque ea quæ intus continentur excreare possunt. Ad hoc igitur ægrotantis robur coniicere oportet, & si de eo ipsẽ conceperis, exhibere. Et cùm dare volueris perquàm tepidum, paulatimq; huiusmodi, neque affatim exhibebis. Quod autem parum acre est, os quidem & fauces humectat, sputum educit & sitim sedat, præcordiis & visceribus ibi contentis est beneuolũ. Nam & mellis noxias inhibet, cùm quod in eo biliosum est corrigat, flatus etiam perrumpere facit, & vrinas promouet, intestini tamen inferiorem partem plus æquo humentem reddit, & ramenta inducit. Interdum quoque & in acutis morbis hoc prauum est, maximè quidem quod flatum penetrare vetat, quinetiam sursum recurrere facit, præter hæc autem aliàs debilitat, & extrema refrigerat. Atque hæc sola est ex aceto mulso noxa scriptione certè digna. Exiguum

autem eiusmodi potum nocte quidem & ieiuno ante sorbitionem propinare conuenit, quanquam & longo post sorbitionem interuallo nihil vetat bibere. Qui verò solo potu circa sorbitiones in victus ratione vtuntur, iis hoc vti semper & perpetuò ob id nõ conuenit, & maximè quidem propter intestini abrasionem vel exasperationem. Nam cùm stercore sit vacuũ citiùs hæc fient, idq; accedente vasorum exinanitione. Postea autem & aqua mulsa vires suas amiserit. Si tamen multum huius potus vsum ad totum morbũ conferre posse sperauerit, paulũ aceti, vt tantùm agnosci possit, affundere oportet. Ita enim & quæ lædere solet minimè lædet, & proderit quibus prodesse opus est. Vt autem in summa dicatur, aceti aciditas biliosis naturis magis confert quàm melancholicis. Amara enim dissoluuntur & in pituitam transeunt, dum ab ipso in sublime attolluntur. Nigra verò fermentãtur, in sublime attolluntur, & multis paribus augentur. Acetum namq; nigra sursum educit. Mulieribus autem quàm viris acetum longè magis est aduersum, nempe cùm vterum dolore afficiat. Ad aquam autem præter quàm quòd in morbis acutis bibitur, nullum quidem aliud munus habeo quod cõferam. Neq; enim tussim lenit in pulmonum inflammationibus, neque sputum educit, imò cæteris minùs, si quis perpetuò aquæ potione vtatur. Verùm si inter acetũ mulsum & aquam mulsam exigua aqua sorbeatur, sputum educit, propter potuum qualitatis transmutationem. Quandam enim intus inundationem facit. Alioqui neque sitim sedat, sed irritat, siquidem biliosæ naturæ biliosa est, & præcordiis mala, seipsamq; malitia superat, biliosissimaq; est, viresq; maximè labefactat, vbi in vacuitatem venerit. Lienem etiam & hepar, vbi succensum fuerit, auget, intus fluctuat & innatat. Nempe quòd frigida sit & non cocta, tardè permeat, & neque deiectiones neq; vrinas mouet. Nõnihil etiam insuper ob id lædit, quod natura stercoris expers sit. Quòd si pedibus etiã dum frigentibus aliquando ebibatur, multo maiores has noxas faciet, ad quancunq; tandem inclinauerit. In eiusmodi tamen morbis, vbi vehementem capitis grauitatem vel mentis læsionem afferre suspicatus fueris, vino omninò est abstinendũ, tuncq; aqua vtendum, aut vinum aquosum & album, & penitus inodorum prorsus dandum, & post illius potionem aquæ exiguum superbibendũ. Hac enim ratione vini robur caput mentemq; minùs feriet. In quibus autem maximè aquę potione vtendum, & quando liberaliter, & quando moderatè, & quando frigida, & quando calida, partim quidem antea dictum est, partim etiam suo dicetur tempore. At de reliquis potibus qualis est hordeaceus, & qui ex virente herba, & vua passa, & vinaceis, & tritico, & enico, & myrti baccis, & malo punico, atq; ex aliis parantur, tum quando horum aliquo vti tempestiuum fuerit, scribetur in ipso morbo, non secus ac de aliis etiam compositis medicamentis. Balneum verò in plerisque morbis ad vsum contulerit, partim quidem assiduè, partim verò minimè. Interdumque eo minùs vtendum, cùm ad id homines sint imparati. In paucis enim domibus quę sunt ad agendum necessaria aut accommodata præparata reperiuntur, neque ministri quales decet. At nisi quis perbellè lauetur, non mediocrem incurret noxam. Nam & tecto fumo carente opus est, & aqua liberali, & frequenti balneo, sed non admodum largè affuso, nisi res ita postularit. Et detersione quidẽ potiùs minimè vtendum. Quòd si detersione opus sit, calido ipso & multò copiosiore quàm fieri soleat detersorio medicamento vtendum, & nõ pauca aqua affundenda, & celeriter diffundenda. Via ad solium sit breuis, & ad facilem tum ingressum, tum exitũ. Qui lauatur moderatè se componat & taceat, nihilque ipse faciat, sed alios perfundere & detergere permittat. Multa etiam medij temperamenti mixtio paranda, & celeres fieri perfusiones debent, spongiisq; strigilis loco vtendum, neq; valdè siccum corpus inungendum. Caput tamen spongia detersum, quoad eius maximè fieri poterit resiccari oportet, neq; extremæ corporis partes, neque caput, neque reliquum corpus refrigerari debet. Et neque post recentem sorbitionem, neque post potum lauandum, neq; statim à balneo sorbendum aut bibendum. Magni tamen referre existimandum est, si æger dum valebat balnei valdè cupidus fuerit, & lauari assuetus. Tales enim appetunt magis, & loti vtilitatem sentiunt, & læduntur non loti. In totum autem conuenit inflammationibus magis quàm febribus ardentibus cõuenit. Nam lateris, pectoris & dorsi dolorem balneũ mitigat, sputum maturat, educit, & facilem spirationem reddit, & lassitudines tollit, cùm articulos & extimam cutim emolliat, vrinas prouocat, capitis grauitatem soluit, & nares humectat. Atque huiusmodi bona balneo adsunt, quibus omnibus est opus. Sin verò apparatus penuriâ in vno vel pluribus deficiat, verendum est ne magis lædat quàm conferat. Eorum namq; singula non conuenienter à ministris præparata, magnam offensionem afferunt. At quibus aluus est in morbis plus æquo humida, iis balneum minimè opportunũ est, neq; iis quibus plus iusto sistitur, neq; prius soluta est. Sed neq; eos qui viribus sunt exolutis lauare oportet, neq; stomachi fastidio labortantes, neq; vomiturientes, neq; biliosum eructantes, neque quibus sanguis ex naribus profluit, nisi parciùs quàm occasio postulet effluat. Occasiones autem nosti. Sin verò parciùs quàm expediat profluxit, lauare conuenit, siue corpus vniuersum in reliquis, siue caput dumtaxat vtilitatem sentiat. Si igitur apparatus conuenientes fuerint, ægerq; non grauatè balneum ferre posse videatur, quotidiè lauare expedit. Lauãdi autem cupidos, si bis die laueris, nihil peccabis. Cæterùm qui tota ptisana vtuntur, multò tutiùs assumere balnea possunt, quàm qui solo succo, quanquam & ij interdum vti possunt, minimè verò qui solo potu, quibus tamen partim quoque licet. Ex his autem quæ antea scripta sunt, coniiciendum est quibus in singulis victus rationis modis profuturum sit balneum, & quibus minimè. Quibus namque eorum aliquid maximè deest quæ balneum bonũ reddere & iuuare possunt, eos lauare minimè expedit.

ὁ τοιόνδε ποτὸν, νυκτὸς μὲν καὶ πρὶν ἢ τρεῦ ῥοφήματος ὀπτιτήδειον τρεπίνεσθαι. ἀπὰρ καὶ ὀκότ᾽ ἂν πολὺ μᾶλλον ῥόφημα ᾖ, οὐδὲν κωλύει πίνειν. τοῖσι δὲ ποτῶ μοιῶν διαπεπονθοῖσι αὖθι ῥοφημάτων, ἀμφὶ τόδε οὐκ ὀπτιτήδειόν ἐστιν ἀεὶ, καὶ ἀμφὶ πότητος χρέεσθαι τῶτο, μάλιστα μὲν ἀμφὶ ξύσιν, ἢ ψηχισμὸν τῶ ὀντέρου. ἀκόρεστον γὰρ ἐόντι, μᾶλλον ἐμποιεῖ αὖ. καὶ ζῶντα κενεαγγείης παρεούσης. ἔπεφται δὲ καὶ ὁ μελίχρητον τῆς ἰξύος ἀφαιρέοιτο αὖ. ἰὼ μὲν τοι ἀρὴν φαίνεται τρεὸς τὶν ξύμπασαν νῆσον, πολλῶ ποτῶ τῶτο χρέεσθαι, ὀλίγον χρὴ ὁ ὄξος τρεσχεῖν, ὅσσον μοιῶν γινώσκεσθαι. ὅπῃ γὰρ καὶ ἀ φιλεῖ βλάπτειν, ἤκιστα αὖ βλάπτοι. καὶ ἀ δῆται τρεσσωφελέει, τρεσσωφελοῖ αὖ. ὀν κεφαλαίῳ δὴ εἰρῆσθαι, αἱ ἀπὸ ὄξεος ὀξύτητες πικροχόλοισι μᾶλλον, ἢ μελαγχολικοῖσι ξυμφέρουσι. τὰ μὲν γὰρ πικρὰ ἀμφαλύεται, καὶ ἀκφλεγματῶται, μετεωρίζομενα ὑπ᾽ αὐτέων. τὰ δ᾽ μέλαινα ζυμῶται, καὶ μετεωρίζεται, καὶ πολλαπλασιῶται. ἀπαγωγὴν γὰρ μελαίνων, ὄξος. χωρεῖ δ᾽ ὀπίσω, πολεμιώτατον, ἢ ἀνδράσιν, ὄξος. ὑστερόγυιες γὰρ ἐστί. Ὕδατι δ᾽ ποτῷ ἐν τῆσιν ὀξείσι νούσοισιν ἀμῷ μὲν οὐδὲν ἔχω ἔργον ὁ, τι τρεοσθῶ. οὔτε γὰρ βηχὸς παρηγορικόν ἐστιν ἐν τοῖσι τρεπλεμονικοῖσιν, οὔτε πτύελον ἀπαγωγὸν, ἀλλ᾽ ἥκιστον τῶ ἀμῷ. εἴτις ἀμφὶ πότητος ὕδατι ποτῷ χρέοιτο. μεσηγὺ μὲν τοι ὀξυμελίτος καὶ μελιχρήτου ὕδωρ ὀπτιῤῥοφέομενον ὀλίγον, πτύελον ἀπαγωγὸν ἐστι, ἀμφὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ποιότητος τῶν ποτῶν. πλημμυρίδα γὰρ τινα ἐμποιεῖ. ἀῷος δὲ οὔτε δίψαν παύει, ἀλλ᾽ ὀπτικραίνει. χολῶδες γὰρ φύσει χολώδεϊ, καὶ ὑποχονδρίῳ κακόν. καὶ κάκιστον ἑωυτῶ, καὶ χολωδέστατον, καὶ φιλεδωμαχέοντα, ὅταν ἐς κενεότητα ἐσέλθῃ. καὶ ἀπλοῦς δὲ αὐξητικὸν, καὶ ἥπατος ἐστὶν, ὁκόταν πεπυρωμένον ᾖ· καὶ ἐγκλυδαστικόν τε καὶ ὀπτολαστικόν. βεβαρύ τοιγὰρ ἐστὶ ἀμφὶ ὁ ὑποψυχεον, καὶ ἄπεπτον ἐῇ· καὶ ὅτε ἀμφιχωρητικὸν, ὅτε δίουρητικόν. τρεσοῦλεῖπῃ δέ τι καὶ ἀμφὶ τόδε, ὅτι ἄκρατρεσόν ἐστι φύσει. ἰὼ δὲ δὴ καὶ ποδῶν ψυχρῶν ποτὲ ἐόντων ποδῆν, πτύεται ζῶντα πολλαπλασίως βλάπτῃ, ἐς ὅ, τι αὖ αὐτέων ὁρμήσῃ. ὑποπιβύσαντι μὲν τοι ἐν ζώτῃσι τῆσι νούσοισι ἢ καρηβαρίῃ ἰχωρίῃ, ἢ φρενῶν ἄψαι, πτυτάπασιν οἷ, ου ἀποχρεῖον. ὕδατι δ᾽ ἐν τῷ τοιῶδε χρηστέον, ἢ ὑδαρέα καὶ λιγκὴν πτωτελῶς δοτέον οἶνον, καὶ ἄοσμον πτωτάπασι, καὶ μὴ τὴν πόσιν αὐτῷ, ὕδωρ μεταποτέον ὀλίγον. οὕτω γὰρ αὖ ἥκιστα ὁ ἀπὸ τῶ οἴνου μθύος ἄποιζε τῆς κεφαλῆς καὶ γνώμης. ἐν οἷσι δὲ μάλιστα αὐτῶν, ὕδατι ποτῷ χρηστέον, καὶ ὁκότε πολλῷ κόρτα, καὶ ὄκου μετεῖα, καὶ ὄκου ψυχρῷ, καὶ ὄκου θερμῷ, τὰ μὲν ἔμπροσθεν εἰρέαται· τὰ δὲ ἐν αὐτέοισι τοῖσι χρηστοῖσι, ῥηθήσεται. τρεὶ δὲ τῶν ἀμῷων ποτῶν, οἷον ὁ κεδρινον· καὶ τὰ ἀπὸ χλοῆς ποιθμθμα, καὶ τὰ ἀπὸ σαρίδος, καὶ σεμφύλων, καὶ πυρῶν, καὶ κριθῆς, καὶ μύρτων, καὶ ῥοιῆς, καὶ τῶν ἀμῷων, ὅτε ὅῖω αὖ τινος αὐτέων κατρεὸς ἢ χρέεσθαι, κατρεάψεται παρ᾽ αὐτῷ τῷ νουσήματι, ὅκως τε καὶ τ᾽ ἀμῷα τῶν σκωθέντων φαρμάκων. Λουθῶν δὲ συχνοῖσι τῶν νουσημάτων ἀρήγει αὖ χρεομθοῖσιν, ἐς τὰ μὲν ξυνεχέως, ἐς τὰ δ᾽ ἢ. ἔστι δὲ ὅτε ἥκιστα χρηστέον, ἀμφὶ τὴν ἀποδεσκευασίῃ τῶν αὐ-

θεώπων. ἐν ὀλίγοισι γὰρ οἰκίοισι παρεσκευάσαται τὰ ἀρμθνα, καὶ οἱ θεραπεύοντες ὡς δεῖ. εἰ δὲ μὴ παγκάλως λουοῖτο, βλάπτοιτ᾽ αὖ ἐὼ σμικρά. καὶ γὰρ σκέπης ἀκάπνου δεῖ. καὶ ὕδατος δαψιλέος. καὶ τῶ λεβητοστυχοῦ, καὶ μὴ λίτω λάβροῦ, ἰὼ γε μὴ οὕτω δέοι. καὶ μᾶλλον μὲν μὴ σμήχεσθαι. ἰὼ δὲ σμήχηται, θερμῷ χρέεσθαι αὐτέω, καὶ πολλαπλασίω, ἢ ὡς νομίζεται, σμήγματι. καὶ τρεοσκαταχρῆσθαι μὴ ὀλίγῳ. καὶ ταχέως μεταχαλαχῆσθαι. δεῖ δ᾽ καὶ τῆς ὁδοῦ βραχείης ἐς τὸν πύελον. καὶ ἐς ἀέμβατον, καὶ ἐς ἀέκβαλον. εἶ δ᾽ καὶ τὸν λουόμθνον κόσμιον, καὶ σιγηλόν. καὶ μηδὲν αὐτὸν τρεοσπεξεργάζεσθαι. ἀλλ᾽ ἀῷοις καὶ καταχέειν, καὶ σμήχειν. καὶ μεταχέασμα πολλὸν ἢ ποιμάσθαι. καὶ τὰς ἐπωτλήσιας ταχείας ποιέεσθαι. καὶ αὐτοῖσι χρέεσθαι αὐτὶ κλεψύδος. καὶ μὴ ἄγαν ξηρὸν χρέεσθαι ὁ σῶμα. κεφαλὴν μὲν τοι αὐέξηρόνθαι χρὴ ὡς οἷόν τε μάλιστα, ὑπὸ αὐτοῦ σκιμαστοῦ. καὶ μὴ ἀμφὶ ψύχεσθαι τὰ ἄκρεα, μήτε τὴν κεφαλὴν, μήτε ὁ ἀῷο σῶμα. καὶ μήτε νεοῤῥόφητον, μήτε νεόπονον λούεσθαι, μηδὲ ῥοφέειν. μηδὲ πίνειν ταχὺ μὲν ὁ λουόμενος. μέγα μὲν τοι μέρος χρὴ νέμειν τῷ κάμνοντι, ἰὼ ὑγιαίνων ἢ φιλόλουτος ἄγαν, καὶ εἰθισμένος λούεσθαι. καὶ γὰρ ποθέοισι μᾶλλον οἱ τοιοῖδε, καὶ ὠφελέονται λουσάμθνοι, καὶ βλάπτοιτ᾽ μὴ λουσάμθνοι. χρόνῳ δὲ ἐν τρεπλεμονίῃσι μᾶλλον, ἢ ἐν καύσοισι τοιοῖσιν. καὶ γὰρ ὀδύνης τῆς κατὰ πλευρὴν, καὶ σπθεα, καὶ μετάφρενον, παρηγορικόν ἐστι ὁ λουόμενος. καὶ πτύελον πεπτωτικὸν, καὶ ἀπαγωγὸν. καὶ ὄπνοον, καὶ ἄκοπον. μαλθακτικὸν γὰρ καὶ ἀρθρῶν, καὶ τῶ ἐπιπολαίου δέρματος. καὶ οὐρητικὸν δὲ. καὶ καρηβαρέοντα λύει. καὶ ῥῖνας ὑγραίνει. ἀγαθὰ μὲν δὴ λουτρὰ τοσαῦτα πάρεστιν, ὧν πόνων δεῖ. ἰὼ μὲν τοι τῆς τρῶγασκευῆς ἔνδεια τις ἢ ἑνὸς ἢ πλείονων, κίνδυνος μὴ λειτελέῃ ὁ λουόμενος, ἀλλ᾽ μᾶλλον βλάπτῃ. ἓν γὰρ ἕκαστον αὐτέων, μεγάλω φέρει τὴν βλάβην, μὴ τρῶγασκευασθὲν ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, ὡς δεῖ. ἥκιστα ὁ λούειν καιρὸς, οἷσιν ἢ κοιλίη ὑστερέει τῶ καιροῦ ἐν τῆσι νούσοισι. ἀπὰρ τοῦδε οἷσιν ἐξῆκε μᾶλλον τῶ καιροῦ, καὶ μὴ τρῶγελκλύσῃ. ἀλλ᾽ τοῦδε τοῖς γεγυμνασμένοις χρὴ λούειν, τοῦδε δὴ τοὺς ἀπόδεας, ἢ ἐμετικοῖς. τοῦδε τοὺς ἐπωνερθυγμένοις γελῶδες. τοῦδε τοῖς ἐν ῥινῶν αἱμορραγέουσι, εἰ μὴ ἔλασσον τῶ καιροῦ ῥέοι. τοῖς δὲ καιροῖς οἶδας. ἰὼ δὲ ἔλασσον τῶ καιροῦ ῥέοι, λούειν. ἰὼ τε ὅλον ὁ σῶμα τρεὸς τὰ ἀῷα ἀρήγει, ἰὼ τε τὴν κεφαλὴν μοιῶν. ἰὼ οἷσι αἱ τῶγασκευαὶ ἔωσιν ὀπτιτήδειαι, καὶ ὁ κάμνων μέλλει ὀῦ δέξασθαι ὁ λουόμενος, λούειν χρὴ ἑκάστης ἡμέρης. τοῖς δὲ φιλολουτέουσι καὶ δὶς τῆς ἡμέρης εἰ λούοις, τοῦδεν ἁμάρτοις. χρέεσθαι δὲ λουόμενοι, τοῖσι ὅλησι πίσσησι χρεομθοῖσι τῶγασκευῆς μᾶλλον ἐνδεχέῃ, ἢ τοῖσι χυλὰ μοιῶν χρεομθοῖσι. ἐνδεχέῃ ὁ καὶ τοῖσι ἀῷοτε. ἥκιστα ὁ καὶ τοῖσι ποτῷ μοιῶν χρεομθοῖσιν. ἔστι ὁ καὶ οἷσι τοῖσιν ἐνδεχέῃ. τὴν μὲν χρέεσθαι ὁ χρὴ τοῖσι τρεσγεγραμμένοισιν οἷς τε μέλλει λουόμενος ὠφελέειν, ἐν ἑκάστοισι τῶν ἐόντων ἢ διαίτης, οἷς τε μὴ. οἷσι μθν γὰρ τρεσδέεται τινος κόρτα τουτέων, ὁκόσα λουόμενον ἀγαθὰ ποιέει, λούειν, καὶ ὅῖα αὖ λουτρὰ ὠφελέηται.

Quos autem nihil horum deficit, & quibus præsentia
sunt signa in quibus lauari conducit, hos lauare oportet.
Fit autem febris ardens cùm reficcatæ venulæ tempore æstiuo acres & biliosos tenues humores ad se attraxerint, & febris multa detinet, corpusq; ossaria lassitudine vexatum laborat ac dolet. Fit quoq; magna ex parte ex longo itinere & longa siti, vbi arefactæ venulæ acres calidasq; fluxiones ad se attraxerint. Fit etiam lingua aspera & sicca, valdeq; nigra, & ob ventris morsum dolor est, alui egestiones tum valde liquidæ, tum pallidæ fiunt, sitis adest vehemens & vigilię, interdumq; mentis alienationes. Huic aquę & mulsæ coctæ & aquosæ quantum volet potui exhibeto, & si os amarum fuerit, vomere conducit & aluum subluere. Quòd si ad hæc non soluatur, lacte asinino cocto purgato. Salsum autem nihil neq; acre exhibeto, neq; enim feret æger. Sorbitionem verò, nisi iudicationis dies excesserit, non dabis. Et si ex naribus sanguis profluxerit, soluitur affectio, atq; si sudores iudicatorij legitimi obuenerint, cum vrinis albis & crassis, & læuibus sedimentis, & si abscessus aliquis fiat. Sin verò citra hæc soluatur, reuertetur morbus, vel coxæ, vel crurum dolor continget, & si euasurus sit, crassa expuet. Febris ardentis aliud genus est, in quo aluus subit, sitis est intensa, lingua aspera, sicca, salsa, vrinæ intercipiuntur, vigiliæ torquent, & refrigerantur extrema. Huic iudicatio minimè continget, nisi sanguis ex naribus profluxerit, aut abscessus circa collum, aut crurum dolor oboriatur, & sputa crassa expuat (quæ aluo suppressa contingunt) aut coxæ dolor, aut pudendi liuor obueniat. Testiculi quoque contensio iudicationis significationem facit. Sorbitiones attractorias exhibeto. At in morbis acutis sanguinem detrahes; si vehemens fuerit morbus, & qui ægrotant ætate florenti fuerint, & virium robore valuerint. Si igitur angina, aut aliquis alius lateris morbus ægrũ diuexarit, medicamentis quæ delingũtur repurgato. Sin verò detracto copioso sanguine æger debilior videatur, infusum alui per clysterem tertio quoq; die exhibebis, donec in tuto æger fuerit, & fame opus habeat. Præcordia in tumorem sublata, non ex spirituum interceptione, septi transuersi contensiones, protensæ spirationes, cum erectæ ceruicis spiratione sicca, quibus pus minimè subest, sed quibus ex spirituum interceptione ista cõtingunt. Potissimùm verò iecoris vehementissimi dolores, & lienis grauitates, atque aliæ inflammationes, & grauissimi supra transuersum dolores, & morborũ collectiones solui nequeunt, si quis eas primùm medicamento purgante aggressus fuerit. Verùm in his venæ sectio præferenda est. Deinde ad infusa per aluum veniendũ, nisi magnus & vehemens morbus fuerit, alioqui etiã postea medicamento purgante vtendum. Quod & post venæ sectionem, securitate & moderatione indiget. Quicunq; autem statim per initia morborũ inflammationes medicamento purgante soluere tentant, ij de contenta quidem atq; inflammata parte nihil detrahũt, cùm nihil cedat quæ adhuc cruda est affectio, quæ verò morbo resistũt & sana sunt contabefaciũt. At debili reddito corpore morbus superior euadit, qui vbi corpus superaμιόν καὶ φλεγμαίνοντος, ὁθόνεν ἀφαιρέοτσιν. ἢ γὰρ σιδδοῖ, ὡμὸν ἐὸν ὁ πάθος. τὰ δ' αὐτέχοντα τῶν νουσημάτων καὶ ὑγιαινὰ σκυτήκεσιν. ἀσθενέος δ' τοῦ σώματος γιγνομένου, ὁ νόσημα ὀπτικεκατέῃ. ὁκόταν δ' ὁ νόσημα ὀπτικεκατήσῃ τοῦ σώματος,

οἷσι δ' τούτων μηδενὸς παρεόντος ἢ παρέσεσιν αὐτέοισι τοῦ σημείων, ἐφ' οἷσι λάβεται ξυμφέρει, ἢ δεῖ λούειν. Καῦσος δ' γίνεται ὁκόταν ἀναξηρανθέντα τὰ φλέβια ὑπὸ θερινῆς ὥρης, ὅπερ ἀπόσῃ) δριμέας καὶ χολώδεας ἐκ χώρας ἐς ἑωυτά. καὶ πυρετὸς πολὺς ἴσχει. ὅ, τε σῶμα ὡς ἐπὶ ὀστεοκόπῳ ἐκόμβουν, καὶ πιᾶ καὶ ἀγρέει. γίνεται δ' ὡς ὅπερ ἐπὶ πολὺ, καὶ ὁκόταν πορείης μακρῆς, καὶ δίψεος μακρῆς, ὁκόταν ἀναξηρανθέντα τὰ φλέβια, δριμέα καὶ θερμὰ ῥεύματα ὅπερ ἀπόσῃται. γίνεται δ' ἡ γλῶσσα ξηραίνεται, καὶ ξηρὴ, καὶ μέλαινα κάρτα. καὶ τὰ περὶ τὴν ὀνδρὼν δακνόμενος ἀγρέει. πάτε ἐπὶ χωρήματα ἔξυγρα καὶ ὠχρὰ γίνεται. καὶ δίψαι σφοδραὶ ἔνεισι. καὶ ἀγρυπνίη. οὐδέ τε δ' καὶ παρεμβαλλάξιες φρενῶν. τοῦ δ' ποιῶδε δ' δίδου πίνειν, ὕδωρ τε καὶ μελίκρητον ἑφθὸν, ὑδαρές, ὁκόσον ἐθέλῃ. κεῖν' πιεκρὸν δ' σῶμα γίνεται, ἐμέειν ξυμφέρει. καὶ τὴν κοιλίαν ἐπόκλυσαι. εἰν' δ' μὴ παρεόντα λύῃ, γάλα ὄνου ἐνίησας, κάθαιρε. ἀγμοῦ δ' μηδὲν μηδὲ δριμὺ παρεσφέρειν, ἢ γὰρ ἐπιστάσι. ῥοφήματα δ', ἕως ἂν ἔξω τοῦ κρισίμου ᾖσι, μὴ δίδου. κεῖν' αἷμα ἐκ τῆς ῥινῶν ῥυῇ, λύει δ' πάθος. κεῖν' ἱδρῶτες ὀπτιγίνεται κριτικοὶ γίνεσθαι μετ' ὤρων λευκῶν καὶ παχέων, καὶ λείων ὑφισταμένων. κεῖν' ἀπόσημά που γένῃ. εἰν' δ' αὖ τούτων λυθῇ, ὑποστροφὴ πάλιν ἔσται τῆς ἀῤῥωστίης, ἢ ἰσχίων, ἢ σκελέων ἄγκημα ξυμβήσῃ. καὶ πύσει παχέα, εἰν' μὴ ὑγιὴς ἔσεται. Καῦσος γίνεται ἀπὸ. Ἡ κοιλίη ὑπάρχουσα, δίψης ἐστὶ μεστή. γλῶσσα ξηραίνεται, ξηρὴ, ἀγυκώδης. οὖρον ἀπόληψις. ἀγρυπνίη. ἀκρώτηρια ἐψυγμένα. τοῦ ποιούτου εἰν' μὴ αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυῇ, ἢ ἀπόσημα πρὸς τοῦ χολὴν γίνεται, ἢ σκελέων ἄγκημα, καὶ πύσματα παχέα πύσει. Τοῦτο δ' ξυμβαίνει τῇ κοιλίῃ γίνεσθαι, ἢ ἰσχίου ὀδυνῶν, ἢ αἰδοίου πελίωμα, καὶ κρίνει). καὶ ὄρχις ἐκπαθεῖς, κριθινόν. ῥοφήματα ὅπερ ἀπασι καὶ δίδου. τὰ δὲ ὀξέα πάθεα, φλεβοτομήσας, εἰν' ἰσχυρὸν φαίνῃ) ὁ νόσημα, καὶ οἱ ἔχοντες ἀκμάζουσι τῇ ἡλικίῃ, καὶ ῥώμῃ παρῇ αὐτέοισι. εἰν' μὲν δὲ ὦσι σκυάγχες ἢ, καὶ ἐκλίκτοισιν αἰνακάθαρσε, εἶτ' ἀνὸ τὴ τῆς πλευρικῶν. εἰν' δ' ἀσθενέστεροι φαίνωνται, εἰν' καὶ πλείω τοῦ αἵματος ἀφέλῃς, κλυσμῷ χρῆ τὴν κοιλίην χρέεσθαι, ἀμφὶ τέτρης ἡμέρης, ἕως ἂν ἐν ἀσφαλείῃ ᾖσιν ὁ νοσέων. καὶ λιμοδιαιτέζοι. Φλεγμαίνοντα ὑποχόνδρια μὴ πνεύμασι ἀπολήψῃ, φρενῶν ἐντάσεις,[16] ἢ πνεύμασι παρεστάσεις, ὀρθοπνοίης ξηρῆς οἷσι μὴ πῦον ὕπεστιν, ἀλλὰ ὑπὸ πνευμάτων ἀπολήψιος τὰ παθήματα τοῦτα ὑπογίνεται. μάλιστα δ' ἥπατος παρεισωδυνίαι. καὶ ἀπλεύμονος βάρεα καὶ ἀγκῶνας φλεγμασίαι τε καὶ ὑπὸ φρενῶν παρεισωδυνίαι τε καὶ ἐξεστροφαὶ νουσημάτων, ἢ δυνάμενα λύεσθαι εἰν' τις παρῇ τὸν ὀπτιγρέον φαρμακεύειν. ἀλλὰ φλεβοτομίῃ τοῦ τοιῶνδε ἠρεμονικόν ἐστιν. ἔπεστι δ' ὅτι κλυσμῶν, εἰν' μὴ μέγα καὶ ἰσχυρὸν ὁ νόσημα ἦ. εἰ δ' μὴ καὶ ὕστερον φαρμακείης δεῖ. δεῖ δ' ἀσφαλείης καὶ μετεπότητος, μετὰ φλεβοτομίῃ φαρμακεῖν.[17] ὁκόσοι δ' τὰ φλεγμαίνοντα ἐν ἀρχῇ τοῦ νούσου ἐκ ὀξέως ὀπτιγρέοισι λύειν φαρμακεῖν. τὸ μὲν ἐξωτεταμένον καὶ φλεγμαίνοντος, ὁθόνεν ἀφαιρέοτσιν. καὶ γὰρ σιδδοῖ, ὡμὸν ἐὸν ὁ πάθος. τὰ δ' αὐτέχοντα τῶν νουσημάτων καὶ ὑγιαίνοντα σκυτήκεσιν. ἀσθενέος δ' τοῦ σώματος γιγνομένου, ὁ νόσημα ὀπτικεκατέῃ. ὁκόταν δ' ὁ νόσημα ὀπτικεκατήσῃ τοῦ σώματος.

ὁ ποιόνδε

ὁ ποιόνδε αἰτιάται ἔχει. ὁ δ' ἀφωνοῦντα ἀξαίφνης γένεσθαι,[18] φλεβῶν ἀπολήψιες λυπέοντοι, εἰν' ὑγιαίνοντι τόδε ξυμβῇ αἴδω παρεφάσιος, ἢ ἀνῆς αἰτίης ἐκχυρῆς. φλεβοτομέειν δεῖν χρὴ τὴν βραχίονα τοῦ δεξιοῦ, τοῦ εἴσω φλέβα, καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος, κεῖ τοῦ ἔξιον, καὶ τῶν ἡλικίῃ διαφερομένων ὁ πλέον καὶ ὁ ἔλασσον. ξυμπίπτει δ' τοῖσι πλείοσιν αὐτέων, διάδε. ἐρυθήματα παρεστῶτα. ὀμμάτων σάσεις. χρῶν ἀμαυρώσεις. ὀδόντων τρισμοί. σφυγμοὶ σπανίων. σπανιωτὴ καὶ κατάψυξις ἀκρωτηρίων. πνεύμασι ἀπολήψιες αἱ τῶν φλέβας. ὁκόταν δ' ἀγήματα παρεστήκῃ) μελαίνης χολῆς, καὶ δριμέων ῥεύμασι ὀπτιῤῥύσεις γίνονται). ἀγρέει δ' τὰ αὐτὸς δακνόμενος. δηλοῖ δ' καὶ λίθου ξηραὶ γενόμεναι αἱ φλέβες, αὐτείνονται τε. καὶ φλεγμαίνουσαι, ὀπτιστῶν) τὰ ὀπτιῤῥέοντα. ὅθεν ἀναφαρέηλος ἢ αἷμα, καὶ τοῦ πνεύμασι ἡ δυναμένων αὐ αὐτῷ τῶν κατὰ φύσιν ὁδοὺς βαδίζειν, καὶ καταψυξίαι τε γίνονται) ὑπὸ τοῦ σάσιος. καὶ σκοτώσεις. καὶ ἀφωνίη. καὶ κεφαλαλγίη. καὶ ἀπασμοὶ, ὡν ἤδη ὀπὶ τὴν καρδίην, ἢ ὅ ἦπαρ, ἢ ὅπῃ τὴν φλέβα διέλθῃ, ἔνθεν ὀπὶ λήθαργοι γίνονται), ἢ παραλήψιες, ὡν ἐς τὰς παρεόντας τόπους ἐμπέσῃ τὰ ῥεύματα, καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύμασι ἡ δυναμένων διεξιέναι, καταξηραθῇ. ἀλλὰ χρὴ τὰς τοιούτους παρεπιδόντας, φλεβοτομέειν ἐν ἀρχῇσιν ἀδήλως, μετεώρων ἐόντων, πολλῶν τοῦ λυπεόντων πνεύμασι, καὶ ῥεύμάτων. βόσκοιν δὴ τότε ἐρ' ὅσι, καὶ αἰναλαμβάνοντα, καὶ τὰς χρίσιας ὀπτιγεγραμμένα φαρμακεύειν, ὡν μὴ κουφίζῃ) αἴω. τοῦ δ' κάτω κοιλίαν ὡν μὴ ὑποχωρέῃ κλυσμῷ, ὄνου γάλα ἐφθὸν δίδου καὶ πινέτω μὴ ἔλασσον δώδεκα κοτυλῶν. ὡν δ' ῥῶμη αὐτὸν παρέχῃ, πλέον ἐξικνέεται δεκα.[19] Κεφάλαιος δ' γίνεται, ὁκόταν ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥεῦμα πουλὺ καὶ κοιλῶδες, ὥρῃσι χειμερινῇσι, ἢ θαερινῇσι, ἐς τὰς σφαγίτιδας φλέβας ὀπτιῤῥυῇ. καὶ ὁ ῥεῦμα πλέον, ἀφὶ τῶν ἀῤῥυτήσια ὀπτιπαράσιν). ὁκόταν δὲ ψυχρόν τε ἐὸν καὶ κοιλῶδες ἐμφεσέῃ, τοῦτε πνεύμασι τὰς διεξόδους, καὶ τοῦ αἵματος ἀποφράσιον, πήγνυσι τὰ ξυνέχεια τοῦ αἵματος, καὶ ἀκίνητον καὶ σάσιμον ποιέει, φύσει ψυχρὸν ἐὸν καὶ ἐμφερακτικόν. ἀφὶ τοῦ πυρετοῦ) τοῦ γλώττης ἀποπελιωμένης, καὶ τραχυνομένης, καὶ ἀναχαμπτομένης ἀφὶ τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τοῦ γλώσσαν. τοῦ δὲ ὑποτεμνομένης σαφυλῆς οἱ δ' κιονίδα καλοῦσιν, ἑκατέρωθεν φλέψ παχέα. ὁκόταν ἐκεῖνα πληρέα αὖται ἔωσι ἐς τὴν γλῶσσαν ἀναποχετεύουσι) ἀραιὰ ἔωσαι καὶ ἀστρόφεα, ἀφὶ τοῦ ξηρασίου. ἢ δὲ ὑπὸ βίης ὁ ἐκ τῆς φλεβὸς δεχομένη ὑγρὸν, ἐκ πλατείης μὲν, τραχεῖα γίνεται. ἐξ ὑγροῦ δ', πελιδνή. ἐκ μαλθακῆς δὲ, σκληρή. ἐξ ἀκαμπτοῦ δὲ, ἀκαμπτος. ὥς τε παχέος ἀποπνίγεσθαι, καὶ μή τις ὀξέως βοηθῇ. φλεβοτομέειν τὸ ποιούμενος ἀπὸ βραχιόνων, καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ γλώσσαν φλέβας ὑποτάμνων. καὶ φαρμακεύων τοῖσιν ἐκλικτοῖσι. καὶ αἰναγραμμείζων θερμοῖσι. καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποξυρᾶν. καὶ κήρωμα κεφαλῇ, καὶ τραχήλῳ τιθέναι. καὶ ἐλαίοις τοῖσι ἐλίασιν. καὶ ἀποῤῥοῖσι μαλθακοῖσι. καὶ ὕδατι θερμῷ ἐκπιεζοῦντα πυκνῶς. πίνειν τὸ ὕδωρ καὶ μελίκρητον, μὴ ψυχρά. χυλὸν δὲ τοῦ σφέρειν, ὁκόταν ἐκ κρίσιος ἐν ἀσφαλείῃ ἤδη ἦ. ὁκόταν ἐν θερινῇ ἢ μετοπωρινῇ ὥρῃ ἐκ κεφαλῆς θερμὸν ὁ ῥεῦμα καταῤῥυῇ. καὶ νιφάδες ἄτε ὑπὸ τῆς ὥρης ἀρίμου καὶ θερμὸν γενομένου.

rit, curationem non admittit. Cùm quis repente voce defecerit, venarũ interceptiones affligunt, vbi id bene valenti citra manifestam occasionem aut validã aliam causam cõtigerit. Venam igitur incidere oportet brachij dextri internam, & sanguinem detrahere, habita secundũ habitũ & ætatem pluris aut minoris ratione. Horum autem quamplurimis ista accedunt, faciei rubores, oculorũ immobilitates, & manuum distentiones, dentium stridores, pulsationes, maxillarũ adductio, extremorum refrigeratio, & spirituum in venis interceptiones. Cùm dolores accesserint, bilis atræ aciumq; humorum affluxiones fiũt. Demorsæ autem partes interne dolent, demorsæq; & admodum arefactæ venæ, tum intenduntur, tum inflammatione tentatæ ea quæ affluunt attrahunt. Ex quo corrupto sanguine, & spiritibus vias quæ in ipso secundũ naturam habẽt peruadere nequeuntibus, perfrigerationes fiũt ob stabilitatem, vertigines, vocis defectio, capitis grauitas, & conuulsiones, si iam ad cor aut hepar, aut ad venã peruenerint. Hinc morbi comitiales aut partiũ resolutiones fiunt, si in loca quæ eas partes ambiũt fluxiones inciderint, & spiritibus exire nequeuntibus exaruerint. His sanè priùs adhibitis fomentis statim per initia venam secare conuenit, cùm adhuc sublati sunt qui affligunt, tum spiritus, tum humores. Faciliùs enim remedia adhibentur. Et recreatis viribus & ad iudicationes adhibita consideratione, si non leuetur, ventrem superiorem medicamento purgare oportet, ad inferiorem verò aluum, nisi per infusum subducatur, lac asininum coctum exhibeto, nec minùs quàm duodecim heminas bibat, & si virium robur adfuerit, plus quàm sedecim. Angina fit cùm sub hyemem aut vernum tempus, multa & lenta fluxio ex capite ad iugulares venas defluxerit, eęq; propter amplitudinem, copiosiorem fluxionem attraxerint. Frigida autem & viscida existens, obstruit, & spiritus sanguinisque vias occludens, proximũ quemq; sanguinem condensat, eumq; immobilem & stabilem reddit, cùm natura sit frigidus & obstruere natus. Ob id suffocantur, lingua liuente & rotũda reddita ac reflexa, propter eas venas quæ linguę subsunt. Secta namq; vna, quam quidam columellam appellant, vtraq; ex parte vena crassa apparet. Plenæ igitur ipsæ existentes, in linguã quę propter siccitatẽ rara est & spongiosa, innixæ sunt. Ea verò præ violentia humorem ex venis recipiens, ex lata, rotũda efficitur, ex bene colorata, liuida, ex molli, dura, ex bene flexibili, flecti contumax. Ex quo citò suffocari cõtingit, nisi quis breui succurrat, venis in brachiis & sub lingua sectis, & medicamentis, ad delingendum exhibitis, & calidis oris collutionibus. Capite etiam abraso, ceratum tum collo, tum capiti apponi debet, & obuolutis lanis molli spongia ex aqua calida expressa fotus adhiberi. Aqua autem & mulsa minimè frigida potui exhibeatur, & ptisanę cremorem sumat, vbi iam ex iudicatione in tuto versabitur. Cùm æstate vel autumno ex capite calida, & nitrosa fluxio defluxerit, vt pote tempore acris & calida reddita,

cùm eiusmodi fuerit, mordet, exulcerat, & spiritu implet, erectę ceruicis spiratio cum siccitate multa accedit, & quæ in ore conspiciuntur gracilia apparent, & ceruicis tendones posteriores intenduntur, videntur; q; velut neruorum distentione corripi, vox est abrupta & spiratio parua, & spiritus retractio crebra est & violenta. His arteria exulceratur, pulmo incenditur, neque externum aërem admittere queunt. Quibus nisi sponte ad exteriores ceruicis partes deferatur, grauior & incuitabilior fit affectio, tum ob anni tempus, tum quòd à calidis & acribus fit humoribus. Si febris corripuerit veteri stercore non subeunte, vel recenti cibo accepto, siue cum lateris dolore, siue nõ, is quieti permittendus, dum primùm ad inferiorem aluum cibi recrementa descenderint. Potu verò aceto mulso vtendum. At cùm grauitas ad lumbos deuenerit, inferiorem aluum infusio subluere, aut medicamento purgante vti oportet. Post purgationem, primùm ex sorbitione victum instituere & aquæ mulsæ potum, deinde cibos & pisces coctos, & vitium aquosum ad noctem exiguũ, interdiu verò mulsam aquosam. Quòd si flatus graueolentes fuerint, vel glans, vel alui infusum proderit. Alioqui in aceti mulsi potu continere oportet, donec cibi ad inferiorem aluum descenderint, tunccque per infusum aluum subducere. At si liquidam alum habenti febris ardens oboriatur, si tibi medicamentum purgans idoneum videatur, id tribus primis diebus non exhibendum, sed vel quarto. Post medicamenti purgantis exhibitionem, sorbitionibus veteris, obseruatis febrium accessionibus, vt neque cùm iam præsentes sunt, neq; cùm mox adfuturæ sunt, vnquam exhibeantur, sed cùm vel cessant, vel quieuerunt, & quàm longissimè à principio recesserunt. Frigentibus autem adhuc pedibus, neq; potum, neque sorbitionem, neque aliud quippiam eiusmodi exhibebis. Verùm maximi ponderis esse existimato, si expectes dum valde incaluerint, tumq; quod vtile est exhibeas. Siquidem vt plurimùm accessionis febrilis signum est, pedum frigiditas. Quo tempore si quid exhibueris, maximè per omnia peccaueris. Morbum namque non parum auxeris. At vbi febris desinit, pedes vice versa reliquo corpore calidiores euadunt. Vbi enim pedes refrigerat, augetur, & ex thorace accensa, flammam ad caput remittit. Toto autem calore confertim sursum concurrente, & ad caput exhalante, non immeritò pedes, cùm natura ex carnes sint & neruosi, refrigerantur. Præterea etiam a calidis locis multùm distantes refrigerantur, sese colligente ad thoracem calore. Rursusque eadem ratione cùm febris soluitur, & in minutas partes dissipatur, ad pedes calor descendit. Quo tempore cùm caput ipsorum & thorax refrigeretur, ea de causa cibus exhibendus. Cùm namque frigidi pedes fuerint, ventrem calore & multo fastidio redundare necesse est, præcordiaq; intendi, & corpus variè iactari propter internã turbationẽ, mentis abalienationem & dolores, æger vellicatur, vomere affectat, & cũ praua vomuerit, dolet. At descendente calore ad pedes, vrinaque exeunte, quamuis minimè sudor erumpat,

δάκνῃ δὲ ὃ τοιόνδε ἐὸν, καὶ ἕλκει, καὶ πνεύματος ἐμπίμπλησι. καὶ ὀρθόπνοια προσγίνεται. καὶ ξηροσίη πολλή. καὶ τὰ φαρύγματα ἰσχνὰ φαίνεται. καὶ τοὺς ὄπισθεν τένοντας ἐν τῷ τραχήλῳ ξυντείνεται. καὶ δοκέει ὁ πτέρνμος ἐντετάσθαι. καὶ ἡ φωνὴ ἀπέρρωγε. καὶ ὃ πνεῦμα σμικρόν. καὶ ἡ ἀντίπασις τοῦ πνεύματος, πυκνὴ καὶ βιαίη προσγίνεται. οἱ τοιοίδε, τῷ ἀρτηρίαν ἕλκεσθαι. καὶ τὸν πνεύμονα πίμπλαται, ἐν δυσάμμοι ὃ ἔξωθεν πνεῦμα ἐπάγεσθαι. τοῖσι τοιουτέοισιν εὖ μὲν εἰς τὰ ἔξω μέρεα τοῦ τραχήλου ἐκτυσίη ἀποφέρηται, δεύτερη καὶ ἀφυκτοτέρη ἐστί, διὰ τὸν ὦρον, ὅτι ἀπὸ θερμῶν καὶ δριμέων. Ἢν πυρετὸς λάβῃ παλαιῆς κόπρου ἐν τῇ ἐνεούσης, ἢ νεοβρῶτι ἐόντι, εὖ τε ξυν ὀδυνῶν πλευρῶν, εὖ τε μὴ, ἡσυχίου ἄγειν, μέχρις ἂ καταβῇ τὰ σιτία πρῶτον ἐς τὸν κάτω κοιλίαν. πόμασι δὲ χρέεσθαι, ὀξυμέλιτι. ὁκόταν δὲ ἐς τὸν ὀσφῦν, βάρος ἥκῃ, κάτω κλύσαι κλυσμοῖσι, καθαίρειν φαρμάκοισι. ὁκόταν ὃ καθαρθῇ, διαταμῇ ῥοφήματι πρῶτον, καὶ πόμασι μελικρήτοισι. ἔπεται σιτίοισι, καὶ ἰχθύσιν ἑφθοῖσι, καὶ οἴνῳ ὕδαρεῖ, ἐς νύκτα ὀλίγα. ἡμέρη δὲ, ὕδατι μελίκρητον. ὁκόταν ὃ αἱ φύσαι δυσώδεες ἔωσιν, οὕτως ἢ βαλάνοισι, ἢ κλυσμοῖσι, εἰ δὲ μὴ, ὅπτι χεῖν ὀξύμελι πίνοντα, ἕως ἂν καταβῇ ἐς τὸν κάτω κοιλίαν. εἶθ' οὕτως κλυσμοῖσι παραγαγεῖν. εὖ δὲ λαπαρὸν ἐόντι καῦσος ὅπτιγλίσσεται, εὖ σοι δοκέῃ φαρμακεύειν, ὅπτι τηδείοις ἔχῃ εἴσω τεσσαρῶν ἡμερῶν, μὴ φαρμακεύειν, ἀλλ' ἢ τεταρταῖον. ὁκόταν ὃ φαρμακεύσῃς, τοῖσι ῥοφήμασι χρεόμενος, διαφυλάσσειν τοὺς παρεξυσμοὺς τῶν πυρετῶν, ὅκως μηδέποτε πρεσσοίσης ἐόντων, μηδὲ μελλόντων ἔσεσθαι, ἀλλὰ ληρόντων, ἢ παυσαμένων, καὶ ὡς πορρωτάτω ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Ποδῶν ὃ ψυχρῶν ἐόντων, μήτε ποτὸν, μήτε ῥόφημα, μήτ' ἄλλο μηδὲν δίδου τοιόνδε, ἀλλὰ μέχρι οὗ τοῦτ' εἶ) διαφυλάσσεσθαι ἕως ἂν διάθερμοι σφόδρα γένωνται. εἶθ' οὕτω ὃ ξυμφέρον πρεσσφερε. ὡς γὰρ ὅπτι τοῦ τοῦλο σημεῖον ὅτι μέλλοντος παρεξιώσεσθαι τοῦ πυρετοῦ, ψύξις ποδῶν. εἰ δὴ ἐν τοιούτῳ καιρῷ πρεσσοίσῃς ἄπνυτα, τὰ μέγιστα ἐξαμβλύνεις. ὃ γὰρ νούσημα αὐξήσεις ὑ μικρῶς. ὁκόταν ὃ ὁ πυρετὸς λήγῃ, τότε ἀντίον οἱ πόδες θερμότεροι γίνοι) τῆς ἀγοῦ σώματος. αὔξεται μὲν γὰρ ψύχων τοὺς πόδας. ἐξαπόλλυται ἐκ τοῦ θώρηκος, ἐς τὸν κεφαλὴν ἀναπέμπων τὴν φλόγα. συνδεδραμηκότος ὃ ἀγέος τοῦ θερμοῦ ἄπνυστος αὖω, καὶ ἀναθυμιώμενος ἐς τὸν κεφαλὴν, εἰκότως οἱ πόδες ψυχροὶ γίνονται, ἀέρκες καὶ νωθρώδεες φύσει ἐπαρτηρίαι. ἐπὶ ὃ πολὺ ἀπέχουσαι τῶν θερμοτάτων τόπων, ψύχονται, συναθροιζομένου τοῦ θερμοῦ εἰς τὴν θώρηκα. καὶ πάλιν ἀνάλογον λυομένου τοῦ πυρετοῦ, καὶ καταχερματιζομένου, ἐς τοὺς πόδας καταβαίνει. τῆς τόνδε δὴν τὴν χρόνον, ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ θώρηξ κατέψυκται αὐτέων. εἰ ἔχεν τουτέου, πρεσφερέον. ὁ-

πόταν ἐν τῷ ἐνδοθεν παρεχλύει. καὶ μέλεα ἐσιόμενον γνώμης. καὶ ἀγκήματα. καὶ ἕλκεται. καὶ ἐμέειν ἐθέλει. καὶ τὴν ποτὲ ἐμέειν, ὀδυνᾶται. θέρμης ὃ καταβάσης ἐς τοὺς πόδας, καὶ οὔρου διελθόντος, τὴν μὴ ἱδρώσῃ,

πόταν

πνεύματα λωφᾷ. κῆ τόνδε δὴν τὸν χρεόν, δεῖ ὃ ῥόφημα διδόναι. τότε δὲ, ἄλεφρος. ὁκόσοισι ὃ ἀμφὶ τέλεος ἡ κοιλίη ἐν τοῖσιν πυρετοῖσιν ὑγρὴ, τοιούτοισι ἀμφεφόβιος τοὺς πόδας θερμαίνων καὶ πρεσφέλλων, κηρώμασι καὶ ταινιδίοισι πρεσελίσσων πρεσσχε, ὅκως μὴ ἔσονται ψυχρότεροι τοῦ λοιποῦ σώματος. θερμοῖσι ὃ ἔσι, θέρμασμα μηδὲν πρόσφερε, ἀμφὶ πρωΐ, ὅκως μὴ ψυθήσονται. πόμασι ὃ χρέεσθαι, ὡς ἐλαχίστῳ ὕδατι ψυχρῷ, ἢ μελικρήτῳ. Ὁκόσοισι ὃ ἐν πυρετοῖσι, κοιλίη ὑγρὴ, καὶ γνώμη τεταραγμένη. καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ποιητέων τὰς κροκίδας ἀφαιρέοισι, καὶ τὰς ῥῖνας σκαλοῦσι. καὶ κῆ βεκχὶ μὴν ἀποκρίνοῦ) ὃ ἐρωτώμενον. αὐτοὶ δὲ ἀφ' ἑωυτῶν οὐδὲν λέγουσι κατηρτημένον. δοκέει δὴν μοι τὰ τοιάδε, μελαγχολικὰ εἶ). ὅσων ποιῶνδε ἐόντων. εὖ ἡ κοιλίη ὑγρὴ ἦ, καὶ σμυτήκη, δοκέει μοι τὰ ῥοφήματα, ψυχρότερα καὶ παχύτερα πρεσσφέρειν. καὶ τὰ πόματα σταλτικὰ, καὶ οἰνωδέστερα, ἢ γυμνικώτερα. Ὁκόσοισι ὃ τῶν πυρετῶν, δίνοι τε ἀπ' ἀρχῆς, καὶ σφυγμοὶ κεφαλῆς εἰσὶ, καὶ ἕδρα λεπτὰ, τοιούτοισι πρεσσδέχεσθαι πρὸς τὰς κρίσιας παρεξιώσεμον τῶν πυρετῶν. ἢ γαυμάσαιμι δ' αὖ, οὐδ' εἰ ἀμφεφοβήσαι. οἷσιν ἐν ἀρχῇ τὰ ἕδρα νεφελοειδέα ἢ καὶ παχέα, τοῦ τοιούδε ἀποκαθαίρειν, εὖ καὶ τὰ δύο ξυμφέρει, ὅτως θεραπεύεται τοῦ σώματος ἡσυχίου ἄγειν πάντα, ἀλείφοντά τε καὶ πρεσέλουσα, ὁμαλῶς. ποτοῦ δὲ χρέεσθαι, μελικρήτῳ ὕδατι. καὶ ῥοφήματα, χυλοῦ πίσσαιης ἐς ἑσπέρην. κοιλίη ὃ ὕπαγε κατ' ἀρχὰς κλυσμοῖ. φάρμακα ὃ μὴ πρεσσάγε τοῖσιν. εὖ γὰρ τι κινήσῃς τῆς κοιλίης, ὃ οὔεον ἐπεπαίεται, ἀλλ' ἀνίδρωός τε καὶ ἄκεστος ὁ πυρετὸς ὅτι πολὺν χρόνον ἔσται. τὰ δὲ ῥοφήματα ὁκόταν ἐπὶ τῶν κρισίων ἦ, μὴ δίδου εὖ δορυβῆται. ἀλλ' ὅταν αὖ καὶ ὅτι δίδῳ ὅτι ὃ βέλτιον. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ καὶ πάντων τῶν πυρετῶν τὰς κρίσιας, καὶ ἀφαιρέειν τὰ ῥοφήματα τῆς τοῦτον τὸν χρεόν. μεμαθήκασι δὲ μαχροὶ οἱ πυρετοὶ οἷδε γίνεσθαι, καὶ ἀποσκήμματα ἴδοιν, εὖ μὲν τὰ κάτω ψυχρὰ ἦ, τοῖσι ὦτα, καὶ φάχηλον. εὖ ὃ μὴ ψυχρὰ, ἀμφὶς ἴσχει μεταβολάς. ῥέει ὃ καὶ αἷμα ἐκ ῥινῶν. καὶ αἱ κοιλίαι τοῖσι τοιούτοισιν ἐκπεφόασονται. ὁκόσοισι ὃ πυρετοὶ ἀσώδεες εἰσι, καὶ ἐπαχρόδρια σιωτέοισι, καὶ κεκλιμένοι ἐκ ἀνέχονται ἐν τῷ αὐτέω. καὶ τὰ ἄκρεα ψύχονται πάντα, πλείστης ὅτι μελείας καὶ φυλακῆς δέονται. ἀμφὶ δὲ τούτοισι πρεσφέρειν μηδὲν ἄλλο, ἢ ὀξύμελι ὑδαρές. ῥόφημα δὲ μὴ πρεσφέρε, ἕως ἂν λήξῃ καὶ ὃ ἕδρα πεπαυθῇ. καταχλίνειν δὲ ἐς ζοφερὰ οἰκήματα καὶ κατακεκλίσθαι ὡς ὅτι μαλθακωτάτοισι χρώμασι πλέον χρόνον ὅτι τὰ αὐτὰ καρτερέοντα καὶ ὡς ἥκιστα ἐπιπάζειν. μάλιστα γὰρ τοῦτο τοὺς τοιούτους ὠφελεῖ. ὅτι ὃ ὁ ἐπαχρόδριον, λίνου σπέρμα ἐπιχρίειν ὅτι πάθῃ, φυλασσόμενος ὅκως μὴ φείξῃ πρεσστέλεμος. ἔστω ὃ ἀκέρχιλαρον, ἐφθὸν ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. τεκμήρεται ὃ ὁκόταν ἦρον, ὃ μᾶλλον ἔσεται. εὖ μὲν γὰρ παχύτερα καὶ ὠχρότερα ἦ, βέβηπω· εὖ ὃ λεπτότερα καὶ μελαίνεα, πονηρότερα. εὖ ὃ μεταβολὰς ἔχῃ, χρόνον τε σημαίνει καὶ ἀνάγκη ὃ νοσήματι μεταβαλεῖν καὶ ὅτι τὰ χείρω καὶ ὅτι τὰ βέλτιω, ἢ ἀνωμαλίαν.

sedantur omnia, eoq; tempore sorbitionem exhibere conuenit, alioqui perniciosa est. Quibus per febres aluus perpetuò est liquida, vbi pedes eximiè caleferceris, ceratis contexeris, fasciisque obuoluetis, attendere animum oportet, vt ne sint reliquo corpore frigidiores. Quod si caleant, nihil calidi adhibendum, sed videndum vt ne refrigerentur. Potus sit quàm minimus, aqua frigida, aut mulsa. At quibus per febres aluus est liquida, & mens perturbata, & ex his multi floccos vellunt, nares fodiunt, & parum quidem ad interrogata respondent, per se verò nihil compositum dicunt, iis sanè talia melancholica esse arbitror. His ita se habentibus si aluus liquida fuerit & colliquescens, sorbitiones frigidiores & crassiores exhibendæ mihi videntur, & potiones quæ aluum sistant, vinosiores potiùs quàm adstringentes. Quibus autem per febres ab initio vertigines & capitis pulsationes adsunt, & vrina tenuis, in his expectandum vt ad iudicationes febris ingraueſcat, neque mirandum si delirent. Quibus per initia vrinæ nebulosæ sunt, aut etiam crassæ existunt, hos, si alia quoq; conferant, purgare oportet. Quòd si inter initia vrinæ tenues fuerint, eos minimè purgabis, sed si visum fuerit, per infusum aluum sublues. Hos ita curate conducit, vt æger corpore quiescat, tum inungatur, tum æqualiter contegatur. Potu vtatur mulsa aquosa, & ptisanæ succo in sorbitione ad vesperam. Aluum ab initio per infusa subducito, medicamenta autem purgantia minimè exhibeto. Si quid enim circa ventrem commoueris, vrina non coquitur, sed citra sudorem & iudicationem febris diutiùs perseuerabit. Sorbitiones autem ne dederis cùm propè iudicationes fuerint, & perturbatio adfuerit, verùm vbi remiserit, & res in melius processerit. Omnium verò febrium iudicationes obseruandæ, atque eo tempore sorbitiones detrahendæ. Hæ verò febres protrahi solent, & abscessus habere circa aures & ceruicem, si quidem infernæ partes frigidæ fuerint. Quod si minimè frigidæ fuerint, alias habent mutationes. Fluit namq; sanguis ex naribus, & iis alui conturbantur. At quos febres detinent cum anxietudine & præcordiorum contentione, ij iacentes stare loco nesciunt, & extremis omnibus perfrigerantur, magnamq; tum curam, tum custodiam requirunt. Hos sic transfigere oportet, vt nihil præter acetum mulsum dilutum exhibeas, neq; sorbitionem offeras, donec febris desierit, & vrina concocta fuerit. Recumbere autem debent in domo obscura, & stratis quàm mollissimis reclinati, longo tempore eundem decubitum perferre, & quam minimè incontinenter se iactare. Id enim eos præcipuè iuuat. Ad præcordia lini semen illitum impone ea obseruatione vt ne inhorrescat is cui apponitur, sitque exactè tepidum ex aqua & oleo coctũ. Ex vrinis verò quid futurum sit coniiciendum. Crassiores namque & pallidiores, meliores; tenuiores, & nigriores, deteriores. Quod si mutationem habeant, temporis longinquitatem indicant, morbusq; necessariò tum ad peius, tum ad melius inæqualitatem commutat.

Inconstantes autem febres, donec consistant, sinere oportet, atque vbi constiterint, victu & conueniente curatione occurrendum, adhibita eorum quæ secundum naturam sunt ratione. Ægrotantium verò facies multæ sunt, ideoq; Medico aduertendũ est, vt ne eum manifesta aliqua causa lateat, tum earum quæ ratiocinatione considerãtur, tum earũ quas die pari aut impari apparere necesse est. Imprimis igitur dies impares verendi sunt, nempe quòd hi dies magnã ęgrorum in hanc vel illam partem inclinationem efficiant. Obseruare itaq; primum diem oportet, quo æger debilis esse, & vnde & quando initiũ morbi cœpit, quod certè præcipuum cognitu existimatur. Postquam autem ipsum interrogaueris, omniaq; etiam in consideratione adhibueris, primùm quidem caput quonam se habeat modo, num dolore vacet & nullam in se grauitatem sentiat, deinde pręcordia & latera num dolore careant. Circa præcordia siquidem spectandum num dolorem sentiant, aut in tumorem attollantur, vel obliquitatẽ, vel satietatem habeant, vel lateris dolor affuerit, simulq; cum dolore aut tussicula, aut tormina, aut ventris dolor affligant. Vbi namque horum quicquã in præcordiis adfuerit, præcipuè aluum per infusa toluere conuenit. In potu verò aqua mulsa calida decocta vtatur. Considerandum etiam si cùm exurgit animo linquatur, aut facilè spiritum trahat. Inspicienda quoq; alui egestio num vehementer colore nigro tincta fuerit, vel pura, quales sunt sanorum deiectiones, vel etiam num febris tertio die ingrauescat. Vbi autem huiusmodi tertianos circuitus in his morbis probè admodum inspexeris, præterea etiam alia consideranda sunt, & si quartus dies similiter in his ipsis quodammodo se habeat, æger in periculo versatur. Quòd verò ad signa attinet, nigra alui deiectio mortem significat, quæ autem sani egestioni similis est, si per omnes dies appareat, salutaris. At si glande subdita aluus nõ cesserit, & facilis spiratio adfuerit, si vbi ad desidendum exurrexerit; aut in ipso lecto animo deficiat, hęc si vel ęgro vel ægrę inter initia affuerint, delirium affore existima. Attendendum quóque ad manus, quæ si tremulæ fuerint, huic sperandum est sanguinem è naribus profluxurum. Nares quoque inspiciendæ, num ex vtrisque æqualiter spiritus ducatur, & si multus ex naribus feratur, conuulsio fieri assolet. Quæ si cõtingat, mors huic expectanda est, eamque prædicere pulchrum fuerit. At si in febre hyberna lingua aspera fuerit, & animi deliquia incidant, huic etsi febris remissio contingere consueuit, eum tamen in perfecta inedia continere, & aquæ ac mulsæ portione ptisanæque cremore conseruare oportet, neque febris remissioni fidendum est, quòd eiusmodi signa ægrũ de vita periclitari testentur. Quę vbi cognoueris, optiméq; contemplatus fueris, ita si lubet prædicere poteris. Cùm verò in febribus quinto die quid formidolosum cõtigerit, aut aluus liquida repẽtè deiecerit, aut animi deliquiũ inciderit, vel vocis defectio prehenderit, vel conuulsio, vel singultus,

Τοὺς δὲ ἀκαταστάτους τῶν πυρετῶν, ἐὰν μέζους αὐ καταστῶσιν, ὁκότεροι δὲ τῶνδε ἀπόλυσιν διαίτῃ καὶ θεραπείῃ τῇ προσηκούσῃ, καὶ φύσιν θεωρέων. εἰσὶ δὲ ὅλμες πολλαὶ τῶν καμνόντων, δι' ὃ προσεκτέον τῷ ἰωμένῳ, ὅκως μὴ λαθήσεταί τις τῶν προφασίων. μήτε τῶν καὶ λογισμόν. μήτε ὁκόσα ἐς ἀριθμὸν ἄρτιον, ἢ περισσὸν δεῖ φανεῖσαι. μάλιστα μὲν οὖν δεῖ περισσὸν ἀριθμὸν βλαβερέεσθαι, ὡς αὖται αἱ ἡμέραι ἑτεροτρόπεας ποιέουσι τοῖς κάμνουσι. φυλάσσεσθαι δεῖν δεῖ τὸν πρότον ἡμέρην, ἐν ᾗ ἤρξατο ἀσθενέειν ὁ κάμνων, ἰδόντα τὸν ἀρχμὸν, καὶ ὅτου καὶ ὅτε. ἡνίκα γὰρ τοῦτο πρῶτον εἰδῇσαι. ὁκότερον δὲ ἔρη αὐτὸν καὶ ἀφασκέψη τοῦτα πρῶτον μὲν κεφαλὴν, ὅκως ἔχει, εἰ ἀνάλγητος, καὶ μὴ βάρος ἔχει ἐν ἑωυτῇ. ἔπειτα ἀποχόνδρια καὶ τὰ πλευρὰ, εἰ ἀνάλγητα. ἀποχόνδριον μὲν γὰρ, εἰ ὀπίσω τοῦ, ἢ ἐπηρεμέον, ἢ ἔχει λινὰ σκολιότητα, ἢ κόρον, ἢ πλευρὸν ἀγκῶνδν ἐόν, καὶ ἅμα τῷ ἀγκάλῃ, ἢ βηχὸν, ἢ τρόφος, ἢ πόνος κοιλίης. ὅταν δέ τι τούτων παρῇ, ἐν ἀποχονδρίῳ μὲν, μάλιστα λύει τὴν κοιλίην, κλυσμοῖσι. πινέτω δὲ μελίκρηνον θερμὸν ἀφεψημένον. καταμανθάνει δὲ καὶ τοῖσιν ἐξαναστάσεσιν, εἰ λυπεῦμέν. καὶ εἰ τῷ πνεύματος ἐφοείη αὐτὸν ἔχει. ἰδεῖν τε καὶ ἐκχώρησιν, μήτι μέλαν διεχώρησεν ἰχῶρος χρῶμα. καὶ εἰ καθαρὸν, ὁκοῖα ὑγιαίνοντος αὐ εἴη ἀποχωρήματα. καὶ ὁ πυρετὸς ἐς τὴν τρίτην ὀπίσω παροξυνόμενος. κεφαλὴν δὲ δεῖ μάλα τοῖς τοιούσδε ἐν τούτοισι τῇσι νούσοισι τεταμένοις, πρὸς τοῦτα ἤδη καὶ τὰ ἀγκάλα, σκοπεῖν. καὶ ἐὰν ἡ τετάρτη τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ὅμοιον ἔχει τὶ τῶν αὐτῶν τούτων, κινδυνώδης ὁ κάμνων γίνεται. τὰ δὲ σημεῖα, ἢ μὲν μέλαινα ἀποχώρησις θάνατον σημαίνει. ἐὰν δὲ ὁμοίη τῷ ὑγιαίνοντι, ὁκόταν αὐτὰ πάσας τὰς ἡμέρας φαίνηται, σωτήριον. ὁκόταν δὲ μὴ ἀπαχθῇ τῇ βαλάνῳ, ἐν δὲ τῷ πνεύματος ἐφοείη, ἀφανασὰς ὀπὶ τὸν θρόνον, ἢ αὐτοῦ ἐν τῇ κλίνῃ ἐὰν ἀλιγχίη εἰσὶ. τοῦτα δὲ ὁκόταν προσῇ τῷ κάμνοντι ἢ τῇ καμούσῃ, καταρχὰς, πρὸς φρενοσκόπον οἷον ἐσεμβύω. προσέχειν δὲ χρὴ καὶ τῇσι χερσίν. ἐὰν γὰρ ἐρεμαὶ ἔωσιν προσδέχου τῷ τοιῶδε ἐπόρσασιν αἵματος ἐκ ῥινῶν ἐσεμβύω. ὁρᾶν δὲ χρὴ καὶ τοὺς μυκτῆρας ἐὰν ὁμοίως ὀ πνεῦμα δι' ἀμφοτέρων ἔλκηται. καὶ ἐὰν πολὺ φέρηται ἐκ τῶν μυκτήρων, φιλέει γίνεσθαι ἀσασμός. ἐὰν δὲ ἀσασμὸς ἤρξηται τῷ τοιῶδε, θάνατος προσδόκιμος. καὶ κακῶς ἔχει προσλέγει. εἰ δὲ ἐν πυρετῷ χρμεεινῷ ἡ γλῶσσα τρηχεῖα ἤρξηται, καὶ ἀλιγχίαι ἐνέωσι, φιλέει τῷ τοιῶδε καὶ ἐπῳδύσις εἶναι τὸ πυρετοῦ. ἀλλ' ὅμως τὸν τοιόνδε φυλάσσειν τῇ λιμοκτονίῃ. καὶ τῇ ὑδροποσίῃ. καὶ μελικρήτου πόσει. καὶ χυλοῖσι φυλάσσετε, μηδὲν πιστεύων τῇ αὐξέσει τῶν πυρετῶν. ὅσσοι δὲ παιδὲ ἔχουσι σημεῖα, ὀπτικίνδυνοί εἰσι θανάσκειν. ὁκόταν δὲ τοῦτα σκοπῇς, οὕτω προλέγειν ἐὰν δοκῇσι προσκοπήσας. ὁκόταν δὲ πυρετοῖσι φοβέεσθαι ἤρξηται πεμπταίοισιν ἐοῦσιν, ἢ κοιλίη τὸ ἐξαίφνης ὑγρὰ ἀποχωρήσῃ καὶ ἀλιγχίη ἤρξηται, ἢ ἀφωνίη ὀπιλάβῃ, ἢ ἀσασμώδης ἤρξηται, ἢ λυγμώδης,

ὀπὶ

ὀπὶ τούτοισι καὶ ἀσώδης φιλέει γίνεσθαι. ἢν δὲ ἐπιείνιον καὶ μέτωπον ἱδρῶτες, ἢ αὐχένα ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. οἱ δὲ τοῦτα πάσχοντες, θανάσκουσιν ὀλίγοι εἰς μακρὸν πνεύματος τείνοντες. ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὰ σκέλεα γίνεται φυματώδεα, καὶ ἐγκονιζόμενα, μὴ ἐκπεπαύνται ἔτι ἐόντων ἐν πυρετοῖσι, καὶ προσπέσῃ πνιγμὸς ἐν φάρυγγι, ἰχῶρ ἐόντων τῶν περὶ φάρυγγα, καὶ μὴ σβεσθῇ, φιλέει τοῖσδε, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥέειν. καὶ ἢν μὲν πολὺ ῥυῇ, λύσιν σημαίνει τῆς νούσου. ἢν δὲ μὴ, μακρόν. ὁκόσον δ' ἂν ἔλασσον ῥυῇ, τοσῶνδε χρέον καὶ μῆκος. ἢν δ' ἀλγήσῃσι ἥκιστα ἤρξηται, προσδέχεσθαι τοῖσδε, ἐς πόδας ἀγήματα. ἢν δ' ἅψηται τῶν ποδῶν, καὶ ἐπώδυνος ἡ ὀμφαλὸς ᾖ, μὴ πυκνὸς ἢ ἐξ. καὶ ἐς αὐχένα ἀγήματα, καὶ ἐς κληῖδα, καὶ ἐς ὦμον, καὶ ἐς ἦπαρ, καὶ ἐς πρῆσον. καὶ τῶν δεῖνα φυματώδες ἤρξατο. σφεννυμένων δ' τούτων ἢν αἱ χεῖρες ἐφέλκωνται, ἢ ἐρεμαὶ ἤρξωνται, ἀσασμὸς τὸν τοιόνδε ὀπιλαμβάνει, καὶ παραφροσύνη. ἀπὸ καὶ φλυζάκια ὀπὶ τὴν ὀφρύν. καὶ ἐρυθήματα ἴσα. ἢ βλέφαρον ἕτερον ἕτερον παρὰ ὀλίγον. καὶ σκληρὴ φλεγμονὴ κατέχει. καὶ οἰδέει ἰσχυρῶς ὁ ὀφθαλμός. καὶ παραφροσύνη μεγάλα ὀπιδιδοῖ. αἱ δὲ νύκτες μᾶλλον σημαίνουσιν ἢ αἱ ἡμέραι, τὰ δεῖ τὴν παραφροσύνην. τὰ δὲ σημεῖα μάλιστα γίνεται πολλὰ ὀπὶ τὸν πρότερον ἀριθμὸν, ἢ ὀπὶ τὸν ἄρτιον. ὁκοτέρῳ δ' ἂν τούτων τῶν ἀριθμῶν γίνηται, ὀλέθριοι ὀπιγίνονται. τοῖς τοιούτοις δὲ ἢν μὲν ἐξ ἀρχῆς φαρμακοῦν προσαρῇ, πρὸς τῆς πέμπτης ἢν βορβορύζῃ ἡ κοιλίη. εἰ δὲ μὴ, ἐὰν ἀφαρμάκευτον εἴῃ. ἢν δὲ ἀφεβορβορύζῃ, καὶ τὰ ἀποχρήματα χολώδεα ἦ, σκαμμωνίῳ ἀποκάθαιρε μετείως. τῇ δὲ ἀνῇ προσκρεῖν, ὡς ἐλάχιστα προσφέρῃν πόματα καὶ ῥοφήματα, ἵνα βελτίονως ἔχῃ, ἢν μὴ ἀπορρῶσι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἐπανέλθῃ. ὁκόταν πυρέσσοντι τεσσαρεσκαιδεκαταῖος ἐόντι ἀφωνίη προσγένηται, ἢ φιλέει ἥκειν λύσις παχεῖα, ἢ δι' ἀπάγχης τὸ ἀποσμάλος γίνεσθαι, ἀλλὰ χρόνον τῷ τοιῶδε σημαίνει. ὁκόταν δὲ φανῇ ὀπὶ τῇ ἡμέρῃ ταύτῃ μακρότερον ξυμπίπτῃ. ὁκόταν δ' πυρέσσοντι τεταρταῖος, ἢ γλῶσσα ἀκτεταραγμένα ἀφλέγηται, καὶ ἡ κοιλίη χολώδεα ἀποχωρέει ὑγρά, φιλέει παραληρεῖν ὁ τοιόσδε. ἀλλὰ χρὴ παραφυλάσσειν παρεπόμενον τοῖσιν ἀποβαίνουσι. δεινῆς καὶ μετοπωρινῆς ὥρης ὀπὶ τῶν ὀξέων, αἵματος ἀπόρροιαι σπανιώτερον καὶ πολλὰ φλεγμαίνει καὶ τὰς φλέβας δηλοῖ. καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν λέπρων οὐρῶν ὀπιφάσιας. καὶ ἐν ἀκμάζῃ τῇ ἡλικίῃ, καὶ ὁ σῶμα ἐκ γυμνασίων ἢ ἀφροδισίων ἔχει, ἢ μελαγχολικός. ἢ ἐν πόσιος χρῆσι ἐρεμαὶ, καὶ πάσαφροσύνη προσῇ, ἢ ἀσασμόν. καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρτήσιν ὀπιγίνηται βέλτιον. ἐν κρισίμησι δ' ὀλέθριον, ἐὰν μὴ πολὺ ἄλις ἀπόσυθεν αἷμα ἐξόδοις ποιήσηται τὸ πλεονεξίης καὶ ῥινὰς, ἢ καὶ ἕδρῃ ἢ ἐμπόνησις, ἢ μεταφάσις, ἢ ἀπόστασις, ἢ πόνοις ἐν τῷ ἀποχονδρίῳ, ἢ ἐξ ὄρχεας, ἢ ἐς σκέλεα. λυθέντων δὲ τούτων, ἔξοδοι γίνονται. πτυσμοί. τὰ χέων οὖρον. λείων. λιγνῶν. ἔξοδοι. πυρετοῦ λυτώδης, ὀπὸν σιλφίου. ὀξύμελι, δοῦναι τελίφας, πρὶν δίδου. καὶ χαλεπαίνει ἐν μέλιτι. καὶ κόμμιον ἐκκλιθέν

ex quibus anxietate æger premi consueuit, sudoresq; sub naso & circa frontem ac ceruicem posteriore capitis parte suboriri. Qui casibus conflictantur huiusmodi, suspiriosi non multò pòst moriuntur. Quibus autem per febres tubercula in cruribus oriuntur, tractuq; temporis perseuerante etiam febre, non maturantur, & circa fauces suffocatio incidit, nullo tumore in faucibus existente, neq; tubercula concoquantur, sed extincta fuerint, iis sanguis ex naribus effluere consueuit. Qui si multus quidem fluxerit, morbi solutionem portendit; sin minùs, longitudinem; quoque minùs fluxerit, eò deteriorem & longiorem. Quòd si reliqua facilima fuerint, huic dolores ad pedes expectandi sunt, qui si pedem attigerint, diuturnoq; dolore affecerint, & inflammatio circum oborta paulatim non leuetur, ad ceruicem dolores peruenient, & ad iugulum, humerum, pectus & articulum, huncq; tuberculosum fieri necesse est. His verò extinctis, si manus contrahantur, vel tremulę euadant, eum conuulsio & desipientia prehendit. Quinetiam in superciliis pustulas & rubores habet, & vna ex palpebris iuxta alteram repullulat, dura inflammatio detinet, oculus vehementer intumescit, & delirium valde increscit. At noctes magis quàm dies delirij significationẽ præbent. Multa autem signa maximè contingunt ad numerum imparem potiùs quàm parem. Vtrouis tamen numero contingant, lethales morbi succedunt. Hos si quidem ab initio medicamentis purgare volueris, id ante quintum diem faciendũ, si venter murmurauerit, alioqui à medicamentis abstinendi. Quòd si murmurauerit, aluique egestiones biliosæ fuerint, scammonio exhibito moderatè purgandum. Quod autem ad reliquam curationem attinet, quàm parcissimi potus & sorbitiones, quò meliùs se res habeat, exhibendæ, donec remissione facta decimumquartũ exegerint diem. Febricitanti sub decimumquartũ diem si vox defecerit, huic neq; cita morbi solutio, neq; liberatio venire assolet, sed temporis lõginquitas indicatur. Cùm verò hoc die apparuerit, longior morbus incidit. Febricitanti vbi quarto die lingua perturbatè loquitur, & aluus biliosa liquida deiicit, is delirare assueuit. Sed ex euentis quid consequatur obseruandũ: In acutis morbis æstiua & autumnali tempestate, repentina sanguinis stillatio, contentionem & multum circa venas feruorem significat, & postero die vrinas tenues futuras. Ac si ætate vigueritæger, fueritq; corpore exercitato, bene carnoso & melãcholico, aut ex potatione manus tremulæ fuerint, deliriũ aut cõuulsionem rectè prædixeris: Et si quidẽm paribus diebus accesserint, meliùs; iudicatoriis verò diebus pernicioſum, nisi multus irruens sanguis viam redundantiæ per nares aperuerit, aut per sedẽm fecerit, aut abscessus, aut humorum transpositus, aut pręcordiorũ dolores, aut ad testes, aut ad crura attulerit. Quibus concoctis viæ sunt sputis, & vrinæ excernuntur crassæ; læues, albæ. In febræ singultuosa laseris succum, acetum mulsum, daucum trium potui exhibeto, & galbanum ex melle cum cumino delingendum;

posteaq; ptisanæ cremore sorbendum dato. Neque is euadere potest, nisi iudicatorij sudores & somni æquales accesserint, vrinæq; crassæ & acres percurrerint, aut ad abscessum morbus se cõuerterit. Nux pinea cũ myrrha in ecligmate detur. His verò acetum mulsum quàm minimum potui exhibeatur, sed si admodum siticulosi fuerint, aqua hordei. Circa pulmonum & laterum inflammationes istud considerandũ, num febris adsit acuta, & dolores alterius lateris aut vtriusque affligant, & num laboret dum spiritus sursum fertur, tusses adsint, & sputa educantur ruffa aut liuida, vel etiam tenuia & spumosa, & florida, atque si quid discrepet ab iis quæ illis contingere consueuerunt. His hæc instituenda curatio. Si quidem dolor sursum ad iugulum tendat, vel ad mammam & brachium, internam brachij venam secare oportet, ea parte qua dolor affligit, & sanguinem detrahere pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore, plúsque & cum maiore fiducia si dolor acutus fuerit, ad animi vsque deliquium ducere, postea alui infusum per clysterem exhibere. Quòd si sub thorace dolor valde vrgeat, lateris morbo affecto aluum medicamento purgabis. At medio purgationis tempore nihil dandum, post purgationem autem acetum mulsum exhibendum. Quarto die medicamentum purgans propinato, tribusque primis diebus aluum per infusum subluito, atque si sic non leuetur, aliquantulum purgato. Custodia deinde opus est, dum æger febris sit expers & ad septimum diem peruenerit. Deinde si in tuto versari videatur, sic primùm tenuem modicúmque succum ex melle exhibeto. Quòd si facilè sputum educatur, bene spiret, & circa latera dolore careat, paulò crassiorem & copiosiorem, bisque die dato. Si verò non facilè liberetur, minorem potionem & paucam sorbitionem, cremorem tenuem & semel exhibeto, eo quo meliùs degit tempore, quod ex vrinis deprehendes. Sorbitionem autem his in morbis non priùs offerre oportet, quàm vrinas & sputa concocta videris. At si ex medicamento purgante frequenter deiecerit, minorem quidẽ & tenuiorem exhibere necesse est. Neque enim dormire ob vasorum inanitionem, neque concoquere similiter, neq; iudicationes sustinere poterit. Verùm vbi crudorum colliquationes extiterint, & quę renitũtur reiecerit, nihil repugnabit. Concocta autem sputa quidem sunt, vbi puri similia extiterint, vrinæ verò, vbi sedimenta habuerint eiusmodi similia. At ad cæteros laterum dolores tepefactoria & ceromata apponere nihil prohibet, crura etiã & lumbos oleo calido inungere, & pinguedine illinere. Ad præcordia autem lini semen cataplasmate ad mammas vsq; imponere. Pulmonis inflammatio vbi statum attigerit, nisi repurgetur, remedium non admittit, prauáque est si æger difficulter spiret, vrinæ tenues sint & acres, sudorésque circa ceruicem & caput oborti sint. Hi enim sudores mali sunt ex suffocatione, impetu, & violentia vbi superior morbus euadit contingentes, nisi vrinæ multæ & crassæ proruperint, & sputa cocta prodierint. Quicquid autem ex his sponte euenerit, morbi solutionem adferet. Ad pulmonis inflammationem medicamentum in ecligmate, nux pinea & galbanum ex melle Attico.

καὶ χυλὸν πλισάνης, ὅλῃ τουτέοισι ῥοφέῃν. ἄφυκλος ἢ ὁ ποιήτος. ἰὼ μὴ ἱδρῶτες κριτικοὶ καὶ ὕπνοι ὁμαλοὶ ἐπιγιγνώνται. καὶ ἤρεα παχέα καὶ δριμέα καταβράμη, ἢ ἐς ἀπόστασιν ἐπείξῃ. κόκκαλος καὶ σμύρνα, ἐκλικτόν. πίνειν δὲ τούτοισι διδόναι, ὀξύμελι ὡς ἐλάχιστον. ἰὼ ἢ διψώδεες ἔωσι σφόδρα, ἢ κριθίνου ὕδαλος. Τὰ ἢ περιπλευμονικὰ καὶ πλευριτικὰ ὧδε χρὴ σκέπτεσθαι, ἰὼ ἀξύς τε ὁ πυρετὸς ἦ. καὶ τὰ ὀδυνήματα τοῦ ἑτέρου πλευροῦ. ἢ ἀμφοτέρων. καὶ τοῦ πνεύματος ἢ ἀναφερομένου, ἰὼ πονέῃ. καὶ βῆχες ἐνέωσι, καὶ πτύσματα αὐτῇ πυῤῥὰ, ἢ πέλια, ἢ καὶ λεπτὰ, καὶ ἀφρώδεα, καὶ αὐθηρὰ, καὶ εἴτι ἄλλο ἀφαφρον ἔχει, τοιαῦτα μεμαθηκότα τούτοισιν, οὕτω χρὴ ἀφαιρέειν. ἰὼ μὴ ὀδυνῇ αὐτὸ περαίνῃ τοῖς κλειδὶ, ἢ τοῖς μαζοῖ, ἢ τοῖς βεγχίονα, πάμπαν χρὴ τὶ ὑπὸ τοῦ βεγχίονι φλέβα τὶ εἴσω, ἐφ' ὁκότερον αὐ ἢ τῶν μερέων, κατὰ τόδε. ἀφαιρέειν ἢ κατὰ τὶ τοῦ σώματος ἔξιν, καὶ ὥρην. καὶ ἡλικίην. καὶ χροιὴν, πλέον καὶ θαρσέων. κἠν ὀξὺ ᾖ ἄλγημα ἦ, ἄγχει τοῖς λιποψυχίῃ. ἔπειτα ὑποκλύζειν, μετὰ τοῦτο ἰὼ δὲ ὑποκαίειν τὸ θώρηκος ἢ ὁ ἄλγημα, καὶ σωτείνειν λίτρῳ, καὶ πλευριτικῶν τὶ χειλίῃ ὑποκαθαίρε. μεσηγὺ δὲ τῆς καθάρσιος, μηδὲν δίδου. μετὰ καθαρσιν δὲ ὀξύμελι. φαρμακεύειν ἢ τεταρταῖον. ἔαν ἢ ἐξ ἀρχῆς ᾖσῃ ὑποκλύζειν. καὶ ἰὼ μὴ κινδυνεύῃ ἤσσων, ὑποκαθαίρε. φυλακὴ ἢ ἔως, ἕως ἀπυρέτου καὶ ἑβδόμης. ἔπειτα ἰὼ ἀσφαλὴς ᾖσται ἐὼν, ἤστω. χυλοῦ ὀλίγῳ καὶ λεπτοῦ ὀ τοῖσιν σὺν μέλιτι μίσγων, δίδου. ἰὼ ἢ ἀνάγκαι ῥηϊδίως, καὶ ὀπνοος ἦ, καὶ ἀνώδυνος τὰ πλευρὰ κατὰ σμικρὸν, παχυτέρω τε καὶ πλείονι, καὶ δὶς τῆς ἡμέρης. ἰὼ ἢ μὴ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσῃ, ἐλαφρότερόν τε ὀ πέμα, καὶ ὀ ῥόφημα ὀλίγον χυλὸν λεπτὸν καὶ ἄπαξ. καὶ ἢν ὁποτέρη αὐ ὥρη, βέλτιον ἀγωνιῶν. γνώσῃ ἢ καὶ ἐκ τοῦ ὕρων. δεῖ ἢ ῥόφημα τοσσοφέρειν τοῖσιν ἐκ τοῦ νουσήματος μὴ τοσόσδε ἢ πέπονα τὰ οὖρα, ἢ πτύσματα ἰδῃς γεγυμνά. ἰὼ δὲ φαρμακευθεὶς συχνὰ καθαρῇ αἰαλεῶν διδόναι, ἔλασσον καὶ λεπτόπερον. ἢ γὰρ δυνήσεται ὑπὸ κενεαγείης ὑπανώσαι. οὐδὲ πέασι ὁμοίως. οὐδὲ τὰς κρίσιας ὑπομένει. ἀλλ' ἐπειδὴ ξυντήξιες ἄμφω γένωνται, καὶ τὰ αὐτέρεον ἀποδέκηται, αὐτὸ ἐξῇ οὐδέν. πέπονα δέ ἐστι τὰ μὴ πίνεται, ὁκόταν γένωνται ὅμοια τοῖς πύοι. τὰ δὲ ἤρεα τὰς ὑποστάσιας ἐπερύθεσι ἔχοντα, ὀχεῖον ὄρεος. οὐδὲν ἢ κωλύει καὶ τοῖς τὰ ἀνὰ ἀγήματα τῶν πλευρέων, καὶ χλιάσματα τοσοῦτον, καὶ κηρώματα. ἀλείφειν ἢ τὰ σκέλεα καὶ ὀσφύν, θερμῶ. καὶ λίπος ἐγκαταλείφειν. ὅτι ἢ ὑποχόνδρια λίνου σπέρμα κατεπλάσαι ἕως μαζῶν. ἀκμαζούσης δὲ τῆς περιπλευμονίης. ἀδυνατεῖν μὴ ἀναθεραπεύειν, καὶ πονηρὸν ἰὼ δύσπνοος ἦ, καὶ τὰ ἤρεα λεπτὰ καὶ δριμέα, καὶ οἱ ἱδρῶτες περὶ κεφαλὴν γίνωνται. οἱ τοιοῦτοι γὰρ ἱδρῶτες πονηροί, ὑπὸ πνιγμοῦ καὶ ῥωμβῆς καὶ βίης ἐπιχεομένων τοῦ νουσήματος. ἰὼ μὴ ἤρεα πολλὰ, καὶ παχέα ὁρμήσῃ, καὶ πτύσματα πέπονα ἔλθῃ. ἤ, ἢ δὲ αὖ τούτων αὐτομαθήσῃ, λύσις ἢ νούσημα. Γεν περιπλευμονίης ἐκλικτὸν, χιονεαίμη καὶ κόκκαλος, σὺν μέλιτι ἀπίκων.

ἀφεφόρεον σὺν ὀξυμέλιτι. τὰ δὲ ἄρτι, ἐλλέβορος μέλας, ἀποβρέξας, καὶ πλευριτικῶ σὺν ἀρχῇ τοῦ ἐιωθυῖα ἐόντι, δίδου. ἄγαθον δὲ καὶ ὁ πάνακες σὺν ὀξυμέλιτι ἀναζέσαντα καὶ διηθέοντα, διδόναι πίνειν. καὶ ἡπατικοῖσι, καὶ τῇσιν ἀπὸ τῶν φρενῶν τοιουτοισι. καὶ ὁκόσα δὲ ἐς χειλίου ἢ ἐς οὔρησιν, σὺν οἴνῳ καὶ μέλιτι. τὰ δὲ ἐς χειλίου, σὺν ὕδατι μελικρήτῳ πίνειν πλείω δίδου. δυσεντερίῃ ἀπόσημα, ἢ ἐπαρμάτι παυόμενον ποιοῦσι, ἰὼ μὴ ἐς πυρετὸς, ἢ ἱδρῶτας, καὶ οὖρα παχέα, καὶ λευκὰ καὶ λίαν ὀπτοφαῆ, ἢ ἐς τεταρταίους, ἢ ἐς κιρσὸν, ἢ ἐς ὄρχιν, ἢ ἐς σκέλεα, ἢ ἐς ἰσχία ἐπείξῃ ἢ ὀδυνῇ. σὺν πυρετῷ χολώδει τοῦ τῆς ἑβδόμης μετὰ ῥίγεος ἴκτερος ὀπτηθυόμενος, λύει τὸν πυρετόν. αὖθις δὲ ῥίγεος ἰὼ ὀπτηθύνται, ἔξω τῶν κεφῶν, ὀλέθριον. Τὰ ἐπανοῖ ὀσφύος, καὶ ἀπὸ μελαγχολικῶν δεῖ φλεβῶν, πάνυ μετὰ ἀπλήρωμες ὁκότεραν ἔωσι, φλεβοτομίῃ λύει. ὁκότεραν ὀ ἀπὸ τῶν τενόντων σφοδρῶς ἐμπεσεῖν αὐτιαστῶνται, καὶ ἱδρῶτες τοῖς ῥάχηλον καὶ τοῖς ὤμοισιν, ὑπὸ τοῦ πόνου δακνομένων, καὶ ξηραινομένων τῶν τενόντων, καὶ τῶν ὀρωδέων, οἱ παχύτεροι τὴν ῥάχιν ξυνέχουσιν, ἢ οἱ μέγιστοι σύνδεσμοι, καταπεφυκότες ἕως ἐς πόδας ἀποτελοῦσι, τῇ τοιῶδε, ἰὼ μὴ πυρετὸς καὶ ὕπνος ὀπτηθύνται καὶ τὰ ἐπόμενα οὖρα πέψιν ἔχοντα ἔλθῃ, καὶ ἱδρῶτες κριτικοὶ, πίνειν οἶνον κρητικὸν οἰνώδεα. καὶ ἄλητον ἐφθὸν ἐοῖδέν. καὶ κηρωτῇ ἀλείφειν, καὶ εἰζείειν. τὰ τε σκέλεα τοιεῖν ἐὼς τῶν ποδῶν, θερμῶ τοσοῦτον σὺν σκάφῃ. καὶ βεγχίονας ἕως δακτύλων κατειλίσσειν. καὶ ὀσφὺν ἀπὸ τοῦ ῥαχήλου ἕως τῶν ἰσχίων. σίαλον ἐγκηρώσας μαλακὸν θέρμαιν, ὅκως καὶ τὰ ἔξωθεν τοιεῖν. καὶ ἀφαλείπτων πυείαν τοῖσιν ἀσκίοισι, θερμὸν ὕδωρ εἴχεον, καὶ τοιεῖν ἀνδρεῖον σινδόνιον, ἐπαναλαμβάνειν αὐτόν. χειλίου δὲ μὴ λίτρῳ λύσης, ἰὼ μὴ βλάπῃ, ἰὼ πολὺς ὁ χρόνος ἦ, καθ' ὃν ἀδιαχώρητος μένει. καὶ ἰὼ ὀπτεύειν τί σοι ὀπτὶ ὀ βέλτιον. εἰ δὲ μὴ, τοῦ μόνου τῆς ῥίζης τείνων σὺν οἴνῳ αὐῶνε, καὶ δοῦναι, τὶ ἢν δίδου τοσοῦτον νήσῃ, τοσοῦτον τοῦ βρέχειν. καὶ ἀναχυθὶ ὀπτεῖ ἐοῦσι, ὀ ἄλλοσε ἐφθὸν χλιαρὸν, ἐαθίετω ὡς πλεῖστον. καὶ οἶνον ὁκότεραν βούληται αὐχρηστον ὀπτιπίνετω. καὶ ἰὼ μὴ σοι ὀπτεύειν ὀπτὶ ὀ βέλτιον. εἰ δὲ μὴ τοσοῦτον. τὰ δὲ νουσήματα πόνται, λύεται ἢ κατὰ σῶμα, ἢ κατὰ χειλίου, ἢ κατὰ κῦστιν, ἢ τινὸς ἄλλου τοιούτου ἀρθεῖν. ἢ δὲ τοῦ ἱδρῶτος ἰδέη, κεινὴ ἀπεμόντων. Ἐλλεβορίζειν δὲ χρὴ, οἷσιν ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται ῥεῦμα, ὁκόσοι δὲ ἐξ ἀποσημάτων, ἢ φλεβορραγίης, ἢ δι' ἀκρησίου, ἢ δι' ἄλλου τινὰ ἰχωρὶ αἰτίου ἔμπυοι γίνονται, μὴ δίδου ἐλλέβορον τοῖσι τοιουτέοισι, οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει. καὶ ἰὼ τι πάθῃ, αἴτιον δόξει εἶναι ἐλλέβορος. ἰὼ δὲ ἀφαλύνεται ὀ σῶμα, ἢ πόνος σὺν κεφαλῇ, ἢ ἐμπεπλασμένα τὰ οὐλαῖα, ἢ ῥὶς, ἢ πνευλισμὸς, ἢ γεωάτων βάρος, ἢ σώματος ὄγκος τοῦδε ὀ ἔθος, ὅτι αὐ συμβαίνῃ μήτε ἀπὸ ποτῶν, μήθ' ὑπὸ ἀφροδισίων, μήτε ὑπὸ λύπης, μήτε ὑπὸ φροντίδων. μήτε ἀγρυπνιῶν. καὶ ἰὼ μὴ τι τῶν ἐόντων ἐχνηθῇ ὕπνον, τοσοῦτον ὅ τι ποιέεσθαι τὴν θεραπείην. τὰ δὲ σὺν πορείης σήματα, πλευρέων, νότου, ὀσφῦος, ἰσχίων, καὶ ὁκόσα

Abrotanum in aceto mulso, piper, veratrum nigrum vbi decoxeris, lateris dolore affecto etiam inter initia, vbi dolor vrget, exhibeto. Confert etiam panacem ex aceto mulso decoctum & percolatum propinare, tum hepaticis, tum septi transuersi dolore plurimùm affectis. Et quæcunque per aluum aut per vrinas deducere voles, ex melle & vino exhibeto. Verùm quæ per aluum, cum aquosa mulsa copiosiore propinato. Intestinorum difficultas si cessauit, vel abscessum, vel tumorẽ aliquem pariet, nisi in febres vel sudores vertatur, & vrinæ crassæ, albæ & læues apparuerint, vel in tertianas, vel varicem, vel testem, vel crura, vel in coxendices dolor obfirmetur. In biliosa febre, morbus regius, ante diem septimum cum rigore succedens, febrem soluit, citra rigorem verò intempestiuè obortus, lethalis. Neruorum distẽtio circa lumbos, & ex atrabilariis humoribus per venas spirituum interceptiones si adfuerint, venæ sectione soluuntur. Cùm autem per tendones vehementer anteriore parte rẽuelluntur, sudorésque circa ceruicem & faciem oboriuntur, præ dolore vellicatis & resiccatis iis qui ad ossis sacri extremum pertinent tendonibus, qui crassissimi spinam continent, qua parte maxima exoriuntur ligamenta & ad pedes vsque desinunt. Huic nisi febris & somnus accesserit, & quię consequuntur vrinæ concoctæ, sudorésque iudicatorij prodierint, vinum Creticum vinosum bibendum, & farinam coctam edendam exhibeto. Cerato quoque inungere atque illinere conuenit, cruráque in pelui calida madefacta ad pedes vsq; velamentis inuoluere, & brachia & digitos vsque contegere, lumbosque à collo ad coxas molli pelle pinguedine & cera illita, ita vt anteriora etiam contineat, circundare. Ex interuallis etiam fomentis per vtriculos vtitor, calidaque affusa, & obuoluto linteo, ipsum in conclaui decumbere iubeto. Aluum verò ne nimium, nisi glande soluito, si ex longo tempore nõ deiecerit, & si quid in melius tibi processerit, bene se res habet. Alioqui modi radicem ex vino odorato tritam, & daucum mane ieiuno ante perfusionem propinato, & post hæc citò farinam coctam tepidam quàm plurimam edat, vinumque bene temperatum, cum volet, superbibat. Et si quidem tibi in melius processerit, bene res habet, aliôqui prædictione vtendum. At morbi omnes soluuntur aut per os, aut per aluum, aut per vesicam, aut alium quendam eiusmodi articulum. Sudor verò omnibus communis est. Veratrum autem exhibendum quibus à capite fluxio fertur. At iis qui ex abscessibus, aut ex venæ ruptione, aut ob intemperantiam, aut aliam validam quandam ob causam suppurati fiunt, veratrum minimè dandum, cum nihil iuuet, & si quid æger patiatur, veratrum in causa esse videatur. Si verò exoluto fuerit corpore, vel caput doluerit, aut aures, aut nares oppleantur, aut sputatio, aut genuum grauitas malè vexet, aut corpus præter consuetudinem intumescat, quicquid horum contigerit, exhibebis, dum neq; ex potibus, neque ex rebus venereis, neque ex mœrore, aut curis, neque ex vigiliis ista contingant. Et si quidem horum aliquid in causa fuerit, ad id curationem instituere oportet. Dolores laterum, dorsi, lumborum, coxarum, ex itinere contingunt, & quæcunque

inter respirandum ex occasione manifesta dolorem faciunt. Plerunque nanque ex crapulis cibisque flatulentis ad lumbos & coxas dolores venire consueuerunt. Atq; ex his casibus vrinæ difficultas accedit. Horum verò ex via defatigatio causa est, itemque grauedinis & raucedinis. Quæ autem ex victus ratione cõtingunt, horum quidem magnam partem vnusquisque pro mutata præter consuetudinem victus forma, præcipuè significationem præbet. Qui enim prandere minimè soliti pransi sunt, his magnus ventris tumor adest, & dormitatio, & plenitudo. Si verò insuper cœnauerint, aluus exturbatur. His à balneo dormire cõfert, & à somno lenta deambulatione multos conficere circuitus, & si quidem venter emollitus fuerit, cœnare, & paucum vinum, sed meracius bibere. Quod si aluum non exoneraritit, corpus oleo calido inungere, & si sitis adfuerit, epoto vino aquoso albo dulci quiescere, & si non dormierint, ampliùs quiescere. In reliquis similis iis victus ratio qualis crapula grauatis institui debet. Ex potionibus autem quæ quidem aquosiores sunt, tardiùs permeant, & veluti in orbem actæ circum præcordia fluitant, neque ad mictionem decurrunt. Quibus si quis repletus fuerit, is nullum opus ex his celeriter conficiet, quæ corporis contẽtionem, robur, aut celeritatem ad laborem requirunt. Quàm plurimum autem quiescat, donec vna cum cibis concoctæ fuerint. At verò meraciores & austeriores potiones, in corpore palpitationem, & in capite pulsationem efficiunt. Hi benè habent si insuper dormiant, & calidum aliquid ex his quæ ipsis sunt suauissima sorbeant. Ieiunium autem ad capitis dolorem & crapulam malum est. Qui semel tantùm die cibum capiunt, ij & imbecilli euadunt, & calidam vrinam reddunt præter consuetudinem vasis exinanitis, os salsum & amarum redditur, in quouis opere sunt tremuli, tempora ipsis distenduntur, neque cœnam perinde coquere possunt ac si pransi essent. Hos minùs quàm pro consuetudine bibere conuenit, mazamque liquidiorem panis loco assumere, & inter olera lapathum, aut maluam, aut ptisanam & betas. In cibo vinum bibant quantũ videatur esse moderatum & dilutius, & à cœna parum deambulent, donec vrina decurrat, eamq; reddiderint, piscibus coctis etiam vtantur. Cibi autem de se maximè indicia præbent. Allium flatum & caliditatem circa thoracem facit, capitis grauitatẽ & anxietudinem parit, & si quis alius dolor fieri consueuerit, eum grauiorem reddit. Vrinam autem ciet, eaque dote est præditum. Optimè autem editur ei qui se adcompotationem comparare volet, aut iam ebrius est. Caseus flatum & adstrictionem parit, cibos incendit, crudum & incoctum edulium existit, eiusq; esus inter potandum repletis deterrimus. Legumina omnia flatuosa sunt, & cruda, & elixa, & frixa tum etiam macerata, tum viridia. Neque his nisi cum aliis cibis vtendum. Sed horum vnumquodque sua habet vitia. Cicer flatum quidem tum crudum, tum frictum, & dolorem parit. Lens adstringit & turbationem inducit, si cum cortice fuerit. Ex his lupinus minimùm horum malorum habet. Laserpitium tum caule, tum succo, quibusdam quidem maximè,

ἀναπνέοντες ἀλγέοισι παρέφασιν ἔχοντες, πολλάκις γὰρ μεμαθήκε φοιτέων, ὁκ κραιπαλέων, καὶ βρωμάτων φυσωδέων ἀλγήματα ἐς ὀσφῦν καὶ ἐς ἰσχία, οἷσι δ' ἀν' αὐτέων ἢ τοιάδε, δυσουρέεται. Τούτων δὲ πορεῖν αἰτίη, καὶ κρυζέων καὶ βεβίχων. Ὀκόσα δὲ ἀπὸ διαιτημάτων, τὰ μὲν πολλὰ ἔκαστος ὡς ἀν ἠθέα δ' ἔθος διαιτηθῇ, μάλιστα ὑπισημαίνει. [45] καὶ γὰρ ὁκόσοι ἀν μὴ μεμαθηκότες ἄριστον, ἢν ἀρίστήσωσι, ὄγκος πολὺς ἀνίσιν τῆς γαστρὸς, καὶ νυσταγμὸς, καὶ πληθώρη. ἢν δὲ ἐπιδιφρήσωσι, κοιλίη ὀκταιρεόσεται. Ξυμφέρει δὲ τοιούτοισιν ὁκλουσαμένοισιν καθεύδειν. κοιμηθέντας δὲ πεζεπατῆσαι βραδέως συχνὴν πεῖσιν. κ' ἢν μὲν λεπαρῇ, δίψησαι καὶ πίειν οἶνον ἐλάσσονα ἀκρητέστερον. ἢν δὲ μὴ λεπαρῇ, ὑποχωρέειν τὸ σῶμα θερμαίνει. καὶ ὕδαρέα οἶνον λευκὸν, ἢ γλυκὺν, ἢν δι' ἡμέρης ὑπιόντα ἀναπαύεσθαι. ἢν δὲ μὴ ἐξοιμηθῇ, πλείω ἀναπαύεσθαι. τὰ δὲ ἄλλα ὁμοίως τοῖσιν ὁκ κραιπάλης διαιτάσθω. Τὰ δὲ ἐπὶ πορείῃ, ὁκόσα μὲν ὕδαρέα, βραδυπορώτερα ἐστι. καὶ ἐγκυκλέεται. καὶ ὅταν πολλάκις πεῖν ὑποχόνδρια. καὶ ἐς οὖρησιν οὐ καταβέβηκεν. τοιούτῳ δὲ πόματος πληρωθεὶς, μηδὲν ἔργον ὀξέως ἀναπαύσῃ, ὁκόσα τῷ σώματι ξυμφαγόντι, βίῃ, ἢ τάχα πονέει ξυμβαίνει. ὡς μάλιστα δὲ ἡσυχάζεται, ἕως ἀν καταπεφθῶσι μετὰ τῶν σιτίων. ὁκόσα δὲ τῶν πομάτων ἀκρητέστερα ἐστὶν ἢ αὐστηρότερα, παλμὸν ὀν τῷ σώματι καὶ σφυγμὸν ὀν τῇ κεφαλῇ ἐμποιεῖ, τούτοισι καλῶς ἔχει ὑπνοιμᾶσθαι, καὶ θερμόν τι ῥοφέειν, πρὸς ὅκῳ μάλιστα ἡδίστως ἔχουσι. νηστεῖν δὲ πονηρὸν πρὸς τὴν κεφαλαλγίην καὶ κραιπάλην. [46] ὁκόσοι δὲ μανοσιτέοισι, κενοὶ καὶ ἀδυνατοί εἰσι, καὶ οὐρέουσι θερμὸν ὕδωρ ὀλίγον ἄνευ κενεαγχέοντες. γίνεται δὲ καὶ ὁ σῶμα ἀλυκὸν, καὶ πικρὸν. καὶ τρέμουσιν ὀν πόνῳ ἔργων. καὶ κροτάφους ἐπιξυντείνονται. καὶ ὁ δεῖπνον οὐ δυνάμενοι πέσειν, ὅκως ὥρ ἢν νηστεύσαντες ἔωσι. τούτοις δὲ χρὴ πίειν ἔλασσον ἢ μεμαθήκασι. καὶ ὑγρότερον μάζαν αἰτεῖν χρῆσθαι. καὶ λαχανῶν λάπαθα, ἢ μαλάχην ἢ πτισάνην, ἢ σεῦτλα. πίειν δὲ κατὰ ὁ σιτίον, οἶνον, ὁκόσοι ξυμμέτρον καὶ ὑδαρέστερον. καὶ ἀπὸ δείπνου πεζεπατῆσαι ὀλίγον, ἕως οὗ σε καταδράμῃ καὶ οὐρήσῃ. χρὴ δὲ καὶ ἰχθύσιν ἐφθοῖσιν. Βρώματα δὲ μάλιστα ὑπισημαίνει. Σκόροδον φύσιν, καὶ θέρμην περὶ τὸν θώρηκα. καὶ κεφαλῆς βάρος. καὶ ἄσθμα. καὶ εἴ τι ἄλλο ἄλγημα εἴη μεμαθηκὸς πρόσθεν παροξύνει αὐ. οὐρητικὸν δὲ καὶ τὸ τοῦ ἔχει ἀγαθόν. χρῆσιν δὲ αὐτοῦ φαγόντι, εἰ μέλλοι τι ἐς πόσιν ἰέναι, ἢ μεθύειν. Τυρὸς δὲ φύσιν ἐμποιεῖ. καὶ γεγνότητα. καὶ σιτίων ἔξαψιν ποιήσει. τό, τ' ὠμὸν, καὶ ἄπεπτον. κνίσιν δὲ ὀν ποῖ φαγεῖν πεπληρωμένοισιν. Ὀσπρεα δὲ πάντα φυσώδεα, καὶ ὠμὰ, καὶ ἑφθά. καὶ πεφρυγμένα, καὶ βεβρεγμένα, ἢ χλωρά. τούτοισι δὲ μὴ χρέεσθαι, ἢν μὴ μὴ καὶ ἑτέρων σιτίων. ἔχει δὲ καὶ ἰδίας μορφὴ ἑκάστου αὐτέων. Ερέβινθος μὲν, φύσιν ὠμὸς, καὶ πεφρυγμένος, καὶ πόνον ἐμποιεῖ. Φακὸς δὲ τύφει, καὶ χρᾶσιν ἐμποιεῖ, ἢν μὴ τῶ φλοιοῦ ἦ. Θέρμος δὲ ἥκιστα τούτων κακὸν ἔχει. Σιλφίου δὲ κυλὸς καὶ ὀπὸς, ἐστὶ μὲν οἷσι μάλιστα.

τοῖσι δὲ ἀπείρεσιν οὐ διέρχεται ἡ κοιλίη. ἀλλὰ καλέεται ξηρὴ χολέρη. μάλιστα δὲ γίνεται, ἢν μετὰ πολλοῦ τυροῦ μιγῇ ἢ κρεοφαγίης βοείων κρεῶν. Τὰ μὲν γὰρ μελαγχολικὰ πάθήματα καὶ παροξυνθεῖν ἀν' ὑπὸ βοείων κρεῶν. ἀνυπόβολητος γὰρ ἡ φύσις αὐτέων, καὶ οὐ τῆς τυροῦσης κοιλίης κατάπεψαι. βέλτιστα δ' ἀν καὶ ἀπαλλάσσοιεν, εἰ διέφθοισί τε χρέοιντο, καὶ ὡς παλαιοτάτοισι. [47] Αἶγα δὲ κρέα, συμφορώτερα. πλείω ὄγκα τε βοείοισιν ἔνι κακὰ πόματα ἔχει. ἤρεμα τε ἀπεμίλα, καὶ φυσώδεστερα, καὶ ἐρεθισματώδεα. καὶ χολέρης γλυκυτικά. ἔστι δὲ τὰ μὲν ὠμὰ δεστὰ, τερεὰ, καὶ ἥδιστα, τοῦτα χρίστα δίεφθα καὶ ψυχρά. τὰ δὲ ἀνδεστὰ, καὶ δυσπέπτεα καὶ σκληρὰ, τοῦτα κάκιστα. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ πεπόσφαλτα. βέλτιστα δὲ ὅστιν ὀν θέρει κεφαλῇ. ὀν δὲ μετοπώρῳ κεφαλῇ, κάκιστα. Χοίρου δὲ πονηρὰ, ὀκόταν ἢ ὀνωμότερα, ἢ πεπιεσμένη. χολερώτερα δ' ἀν εἴη, καὶ ὀκοπαρακτικά. Ὑφαιρεῖν δὲ βέλτιστα τῶν κρεῶν ἀπόπτων. κρέμασα δὲ τὰ μήτε ἰσχυρῶς, πίονα, μήτε πάλιν ἰσχυρῶς λεπτά. [48] μήτε ἡλικίαν φέρουσα παλαιοῦ ἱερείου. ἐαδίφν δὲ ἀνὰ τῆς φοινικῆς καὶ ὑπόψυχρα. Χολέρης δὲ ξηρῆς ἡ γαστὴρ πεφύσηται. καὶ φόφοι ἔνεισι. καὶ ὀδυνῶν πλευρέων, καὶ ὀσφύος. διαχωρεῖ δὲ οὐδὲν κάτω, ἀλλ' ἀπεστέρηται. τὸν βιόνδε διαφύλαξον, ὅκως μὴ ἐμέσηται. ἀλλ' ἡ κοιλίη ὑπεκλύσηται. κλύσιν δῶν ὅτι τάχος θερμὰ, καὶ ὡς λιπαρωτάτῳ. καὶ ἐς ὕδωρ ἀλείφων ὡς πλεῖστον καὶ ἥδιστον θερμὸν, ὀν σκάφη κατακλίνων. καὶ τὸ θερμοῦ πολλάκις ἐς μικρόν. καὶ ἢν θερμαινομένῳ αὐτέων ἡ κοιλίη ὑπαίθη, λέλουται. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐγκαιμᾶσθαι τῷ βιόνδε. καὶ πίειν οἶνον λευκὸν, καὶ παλαιὸν, καὶ ἀκρητέστερον. καὶ ἔλαιον ἐλαίου, ὥστε ἠσυχίη, καὶ ἡ κοιλίη ὑπαίθη, καὶ λέλουται. σιτίων καὶ τὰ ἄλλων ἀπεχέσθω. ἢν δὲ μὴ αὐτῇ ὁ πόνος, ὀνίνα γάλα δίδα πίειν, ἕως ἀν καθαρθῇ. ἢν δὲ ὑγρὴ ἡ κοιλίη ἦ, καὶ χαλὴ ὑποχωρέῃ, καὶ φρόφοι, καὶ ἔμετοι, καὶ πνιγμοὶ, τοῦτοισιν κρίσιν ἀφεμίζειν. πίειν δὲ μελίκρητον, καὶ μὴ ἐξεμεῖν. Ὑδρώπων δύο φύσεις, ὧν ὁ μὲν ὑποβραχιόδης ἐξαφρέων γίνεται, ἄφυκτος. ὁ δ' μετ' ἐμφυσημάτων, πολλῆς δ' ἰσχίης δεόμενος. [49] μάλιστα δ' ὑποπαλαπτωείης καὶ πυείης, καὶ ἐκκαθαρτείης, ξηρὰ καὶ δριμέα ἐαδιέτω. οὕτω γὰρ οὐρητικώτατος ἀν εἴη, καὶ ἰχνοι μάλιστα. ἢν δὲ δύσπνοος ἦ καὶ ἡ ὄρη ἐαρινὴ ἐοῦσα τύχη, καὶ ἡλικίη ἄμα ἀκμάζῃ, καὶ ῥόμβῳ ἦ, ἀπὸ τοῦ βραχίονος αἷμα ἀφαιρέειν. εἶτα θερμοῖς χρῆσις ἐξ οἴνου μέλανος, καὶ ἐλαίου ἀποβάπτων, ἐαδιέτω. καὶ ὡς ἐλάχιστα πίνων, καὶ ὡς πλεῖστα πονέέτω. καὶ κρέα ὕφα βρώσεα ἐαδιέτω μετὰ ὄξους ἑφθὰ, ὅκως πρὸς τοῖς πρεσσάντεσι πεπάσεις αὐτέχῃ. Ὀκόσοι κοιλίας τὰς κάτω θερμὰς ἔχουσι καὶ δριμέα τὰ ὑποχωρήματα, καὶ δώματα διέρχεται, ὑπὸ στωμυλίος αὐτέοισιν. ἢν μὲν δυνατοὶ ἔωσιν ἐλλεβορωτὰ λευκὰ αὐτιπάσσαι. [50] ἢν δὲ μὴ, ὁ χυλὸς τῶν σιτηρίων πυρῶν, παχὺς. ψυχρός. καὶ τὸ φάκιον ἔτνος. καὶ χρῶτοι ἐκπυρφίαι. καὶ ἰχθύες, πυρέσσοντι μὲν ἑφθοί. ἀπυρέτῳ δ' ἑόντι, ὀπτοί. καὶ οἶνος μέλας ἀπυρέτῳ. ἢν δὲ μὴ, ὕδωρ ἀπὸ μεσπίλων, ἢ μύρτων, ἢ μήλων, ἢ οὔων. ἢ φοινικοβοκκάνων. ἢ οἰναίθης ἀμπελικῆς.

inexpertis verò per aluum minimè descendit, & choleram aridam nominatam parit, idq; præcipuè si cum multo caseo, aut bubularum carnium esu misceatur. Nam & melancholicæ affectiones carnium bubularum esu ingrauescunt, quòd earum natura minimè superari queat, neque quilibet ventriculus eas concoquere possit. Quo periculo optimè defungentur, qui iis percoctis & perquam vetustis vtentur. Caprinæ carnes omnia quæ bubulis insunt vitia habent, & crudi tatem, flatusque & ructus magis mouent, & choleram gignunt. Sunt autem quæ odoratissimæ, solidæ & suauissimæ, eæque optimæ percoctæ & frigidæ. Quæ verò insuauissimæ graueolentes & duræ, eæ pessimæ: quinetiam recentes. Optimæ etiam sunt æstate, autumno verò pessimæ. Porcelli carnes prauæ sunt, cùm crudiores aut perambustæ fuerint. Nempe tum choleram magis gignent, & turbationem facient. Suillæ autem carnium optimæ sunt, præstantissimæ verò, quæ neque vehementer pingues, neque contrà vehementer graciles, neque veteris victimæ ætatem assecutæ, edendæque sine pelle & subfrigidæ. In cholera sicca venter inflatur, & strepitus insunt, & laterum ac lumborum dolor, nihilque infra deiicit aluus, sed adstringitur. Ita affectus ne vomat videto, verùm vt aluus subducatur. Infuso igitur per clysterem calido & perquam pingui quàm citissimè vtitor, peruncturq; in calidam quamplurimam, in solio collocatum, calida sensim affusa, demittito. Et si cùm calefactus fuerit, aluus subducatur, morbus solutus est. Huic etiã dormire confert, & vinum tenue, vetus ac meracius bibere. Oleum quoque exhibeto, vt quiescat, & aluus subeat, ac soluitur morbus. A cibis atque omnibus aliis abstineat. Quòd si dolor minimè remiserit, lac asininum donec purgatus fuerit propinato. At si aluus liquida fuerit, & bilis subducatur, torminaq; vexent, vomitiones & suffocationes, iis optimum est quiescere, aquam mulsam bibere, ac minimè vomere. Hydropum cùm duæ sint naturæ, hic quidem qui hypofarcidios (velut sub carne) dicitur, vbi hominẽ aggreditur euitari non potest. Alter verò cum flatibus, multam fœlicitatem ad curationem requirit, præcipueq; multos labores, fotum & temperantiam. Sicca edat & acria, nempe cum hac ratione plurimam vrinam reddat, & maximè viribus valeat. Quòd si difficultate spirandi teneatur, anni tempus æstiuum fuerit, ætas vigeat, & virium robur adsit, sanguinem ex brachio detrahere conuenit. Deinde panes calidos vino nigro & oleo intinctos edat, quampaucissimo potu vtatur, quamplurimum laboret, suillaque ex aceto cocta vescatur, vt asperis obambulationibus reluctari possit. Qui ventres inferiores calidos habent, & acres inæqualesque deiectiones prodeunt, id iis ex colliquatione contingit. Quibus quidem si validæ vires fuerint, veratrum album ad reuulsionem exhibendum. Alioqui succus tritici Sitanij crassus & frigidus exhibendus, & lentis fresum, panesq; subcinericei, ac pisces, febricitanti quidem elixi, sine febre autem, assi. Vinum etiam nigrum non febricitanti dandum, alioqui aqua ex mespilis, aut myrti baccis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut vitium œnanthe.

Quòd si febris non detineat, adsintque tormina, lac asininum calidum, modicum primum, deinde sensim progressu facto ampliùs, & lini semen, ac triticeam polentam ammixa hordeacea, vel fabam Ægyptiam detracto cortice amaro inspergẽs potui exhibeto, aut oua edat semiconcreta assa, & similam milium, & alicam ex lacte coctam. Eaque cocta frigida edenda, hisque similia tum potu, tum cibo assumenda. In victus ratione maximum est operæ pretium animaduertere & obseruare tum febrium intensiones, tum remissiones, non modò in acutis morbis, verùm etiam in longis, quò temporum occasiones caueas, quibus cibito minimè offerri debent, & quando tutò offerendi sunt cognoscas, atque etiam quando plurimùm ab intensione abfuerint. Animaduertere autem eos oportet quibus caput vel ob exercitationes, vel cursus, vel iter, vel venationẽ, vel alium aliquem intempestiuum laborem dolet, vel ex rebus venereis. Decolôres etiam, raucedinosos, lienosos, sanguine defectos, spirituosos, sicca tussi laborantes, siticulosos, flatuosos, & venarum interceptiones: intenta quoque habentes præcordia, latera & dorsum, ac stupore detentos, obscurè videntes, eosq; quibus aures tinniunt, & qui vrinariam fistulam incontinentem habent, auriginosos & quorum alui cruda deiiciunt, quiq; sanguinem copiosum ex naribus aut lede profundunt, aut qui inflationibus detinentur, si eos vehemẽs dolor vexet, neq; superiores existant. Horum quidem nullos medicamento purgante vacaueris. Neq; enim res periculo caret, nihilq; profeceris, tum etiam spontaneas liberationes & iudicationes auferes. At si cui sanguinem detrahere confert; aliuum firmam reddere, atq; hoc modo detrahere oportet, & in diam imperare, vinumq; ei demere. Deinde in reliquo conuenientem victus rationẽ instituere, & fomentis humidis curare. Quòd si condensata tibi aluus videatur, molli infuso aluum sublues. At si medicamentũ purgans tibi exhibendum visum fuerit, per veratrum supra cum securitate purgabis, at deorsum eorum neminem. Optimum est autem si ad vrinas, sudores & deambulationes ægrum adducas, & leui frictione vtaris, vt ne habitum densiorem efficias. Quòd si in lecto decumbat, eum alij perfricent. Ac si quidem in thorace supra septum transuersum affectus fuerit, eũ vt plurimùm desidere conuenit, & quàm minimùm reclinari, dum vires valeant, sedentemq; longo tempore oleo multo calido perfricari. At si in inferiore aluo sub septo transuerso dolores teneant, iacẽre conducit, nulloque modo corpus moueri, præter quàm frictione. Quæ verò ex inferiore aluo per vrinas & sudores soluuntur, si mediocriter delabantur, sua sponte soluuntur quæ parua sunt, sed vehementia praua existunt. Qui enim sic habent, aut intereunt, aut non sine aliis malis consanescunt, sed quæ sunt eiuscemodi aliquò firmari solent. Potionem aquæ subter cutem laboranti concinnabis, si cantharidum trium, ablato cuiusque capite, pedibus & alis, corpora ex tribus aquæ cyathis contrita exhibueris. Vbi verò ex epoto medicamẽto laborarit, calida perfundatur, ex oleo tamen priùs inunctus, ieiunus bibat, edatque panes calidos ex oleo. Sanguinem sistes

ἰῷ δὲ πυρέτοὺς μὴ ἔχοι, καὶ τροφοὶ ἔωσι, γάλα βόϊον θερμὸν ὀλίγον ὁ πρῶτον. ἐπήν δὲ ὀλίγῳ πλέον. καὶ λίνου σπέρμα. καὶ πύρινα ἄλφιτα. καὶ τῶν αἰγυπτίων κυάμων ἐξελὼν τὰ πικρὰ, καταλέας καὶ ἑψήσας ἐπιπάσατε πινέτω. καὶ ὠὰ ἡμιπαγέα ἐσθιέτω ὀπτὰ, καὶ σεμίδαλιν. καὶ κέγχρον. καὶ χόνδρον ἑφθὸν σὺν γάλακτι, ἑφθὰ ψυχρὰ ἐσθίων. καὶ τὰ τοιαῦτα ὅμοια καὶ ποτὰ καὶ ἐδέσματα. τροφερέσθω. τὸ δὲ διαιτητικὸν ὅστι μέγιστον. τηρῶν, καὶ φυλάσσων, ὥς τε σὺν τοῖς ὀξέσι καὶ σὺν τοῖσι μακροῖσι ἀρρωστήμασι. καὶ τὰς ὀπτήσιας τῶν πυρετῶν, καὶ τὰς ἀνέσιας, ὥστε τοὺς κάμνοντας ἀναπεψυλάσσθαι, ὁκόταν τε μὴ δεῖ τὰ σιτία προσενεγκεῖν. καὶ ἀσφαλέως ὁκόταν τε δεῖ προσενεγκεῖν, εἰδέναι. ἐπὶ δὲ ὁκόσοισι πλεῖστα ἀπέχωσι τῆς ὀπτήσιος. εἰδέναι δὲ τοὺς κεφαλαλγικοὺς, σὺν γυμνασίῳ. ἢ δρόμῳ. ἢ πορείῃ. ἢ κινήσεσι. ἢ ἄλλου τινὸς πόνου ἀκαίρου. ἢ ἐξ ἀφροδισίων. τοὺς ἀχρόους. τοὺς βεβιγαλέους. τοὺς σπληνώδεας. τοὺς λεφαίμους. τοὺς πνευματώδεας. τοὺς ξηραβήσιας. καὶ διψώδεας. τοὺς φυσώδεας. φλεγμῶν ἀπολήψιας. ὀντεταμένους ὑποχόνδρια καὶ πλευρά. καὶ μετάφρενον. τοὺς ἀπονεναρκωμένους. καὶ ἀμαυρὰ βλέποντας. καὶ οἶσιν ἦχοι τῶν οὐάτων ἐμπίπτουσι. καὶ τῆς οὐρήθρης ἀκρατέως ῥεγκεμένους. τοὺς ἰκτεριώδεας, καὶ ὧν αἱ κοιλίαι ὠμὰ σκυβάλοισι. καὶ αἱμορραγέοντας σὺν ῥινὸς ἢ καθ' ἕδρην σφοδρῶς. ἢ σὺν ἐμφυσήμασιν ἐόντας ἐν πόνοις αὐτοῖσιν ὀπτήσεχη. σφοδρὸς, καὶ μὴ ὀπτικρατέοντα. τῶν τοιῶνδε μηδένα φαρμακεύειν. κίνδυνός τε γὰρ ἔξεστι καὶ οὐδὲν ὀνήσαι. ταῦτα τε ἀπὸ τουτεμάτων ἀπαλλάξιας καὶ κρίσιας ἀφαιρήσεις. ἐν ᾧ αἷμα νιν ξυμφέρει ἀφαιρέειν, τρεπέων τρόπον ποιέειν τὴν κοιλίην, καὶ οὕτως ἀφαιρέειν καὶ λιμοκτονέειν, καὶ οἶνον ἀφαιρέειν αὐτέων. ἐπήν τῇ διαίτῃ τῇ προσηκούσῃ, τὰ ὀπτίλοιπα αὐτέων, καὶ πυείησιν εἰκμοῖσιν θεραπεύειν. ἐν δὲ τοῖ καθαρτικῷ ἢ κοιλίη δοκέει εἶ, μαλθακὰ κλύσματι ὑποκλυζε. ἐν δὲ φαρμακεύσαι δόξῃ, ἢν ἐόρῳ ἀσφαλέως αὖω καθαρε. κάτω δὲ μηδενὶ τῶν τοιῶνδε κρήσιας δὲ ἐς οὔρησιν, καὶ ἐς ἱδρῶτας, καὶ ἐς φλεγμάτων ἄγειν. καὶ τεῖλφ ἡσύχῳ χρέο, ἵνα μὴ πυκνώσῃς τὴν ἕξιν. ἐν δὲ κλινοπετὴς ἦ, ἄλλοι τεκέτωσαν αὐτόν. κλῶ μὲν ἐν τῷ θώρηκι ὑπὸ τῶ φρενῶν λυτέον ὁ πάθος, αὐτὸν ἀνακαθίζειν ὡς πλεῖστα. καὶ ὡς ἥκιστα προσκλινέσθω, ἐς ὅτε δυνατοί εἰσι. καὶ κατίζοντα ἀνατείθειν μὲν πολὺν χρόνον, πολλαῖ θερμαῖ. ἐν δὲ ὑπὸ τῇ κάτω χοιλίῃ ὑπὸ φρένας ἴδῃ τὰ σήματα, ἀνακέεσθαι ξυμφέρει, καὶ μηδεμίαν κίνησιν κινέεσθαι τῶν τοιῶνδε σώματι ξυμφέρει, ἔξω τῆς ἀνατείψιος. τὰ δὲ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ λύσιμα δι' οὔρων καὶ ἱδρώτων, ἐν ὀλιγῇ μετείσω, ὑπὸ ἀθέμιστα πεσόντ λύεται, τὰ σμικρά. τὰ σφόδρα δὲ τοιαῦτα. οἱ τοιοῦτοι γὰρ ἢ ἀπόλλυται, ἢ αἴθ' ἄλλων κακῶν, οὐ γένονται ὑγιής, ἀλλ' ἀποτηείζῃ τὰ τοιουτόβεπα.[1] Πόμα ὑδρωπικῶν. κεφαλὴ εἴδεως ῥῆς, ἀφελὼν τὴν κεφαλὴν ἑκάστης, καὶ πόδας καὶ χεῖρε, τείλας ἐν τεσσὶ κυάθοις ὕδατος τὰ σώματα, ὁκόταν δὲ πονέη ὁ πίων, θερμὰ βρεχέσθω. ὑπαλείφαμενος δὲ πρότερον, ἵνησις πινέτω, ἐσθιέτω δὲ ἀζύμοις θερμοῖς ἐξ ἀλείφατος. Ἰσχαιμον.

ὁπὸν σικύης ἐν εἰείω πρεσθύνας εἶτα πρὸς τὸν φλέβα, ἢ πιτύϊνον συρρέψαντα ἐμβῆσαι ἐς τὸν μυκτῆρα. ἢ χαλκίτιδος τῷ δακτύλῳ προσεπιπασάμενος, πιέζειν. καὶ τοὺς χόνδρους ἔξωθεν προσαπιέζειν ἑκατέρωθεν. καὶ τὸν κοιλίῃ λοῦσιν, ἔνου γάλακτι ἑφθά. καὶ τὸν κεφαλὴν ξυρῶν, ψυκτικὰ προσφέρε, ἐν ὧρῃ θερμῇ γίνηται. σηαμοειδὲς αἴω καθαρά, ἢ πόσις ἡμιόλιον δραχμῆς ὁ σταθμὸς ἐν ὀξυμέλιτι τριμμένον. ξυμμίσγεται δὲ καὶ οἴσιν ἐλλεβόρεσι, καὶ ἥσσον πίνει, ὁ τείτον μέρος τῆς πόσιος. Τειχώσιος ὑποθεὶς ὁ ῥάμμα, τῇ βελόνῃ τῇ ὀκώαρ ἐχούσῃ, χῇ ὁ ὀξὺ τῆς αἴω τάσιος τοῦ βλεφάρου ἐς ὁ κάτω ἀμφικεντήσας, δίες καὶ ἄλλο ὑποκάτω τοῦτο. ἀνατείνας δὲ τὰ ῥάμματα, ῥάψον καὶ κατάδη, ἕως αὖ ὑποπέσῃ. κλῶ μὲν ἰκανῶς ἔχει, ἐν δὲ μὴ, εἰ ἐλλείπει ὁπῖσθε ποιέειν τὰ αὐτὰ. καὶ τὰς αἱμορροΐδας τὸν αὐτὸν τρόπον διώσας. τῇ βελόνῃ ὡς παχυτάτῳ εἰείῳ οἰσυπηρὸ ῥάμμα, καὶ ὡς μέγιστον ἀποδήσας, ἀσφαλεστέρη γὰρ γίνεται ἡ θεραπείη. εἶτα ἀποτείσας ὦ σπῖτα, χρέο. καὶ μὴ βρέχε πρὶν ἀποπέσῃ. καὶ αἰεὶ μίαν καταλίμπανε. καὶ μετὰ ταῦτα ἀναλαβὼν ἐλλεβορείσας. εἶτα γυμνάζεσθω καὶ διίδρουτω. γυμνασίου δὲ τέλος πολὺ ἀπὸ ὀρθρου. δρόμου δὲ ἀπεχέσθω, καὶ μέθης. καὶ τῶν δριμέων ἔξω ὀειδμου. ἐμεέτω δὲ δι' ἑπτὰ ἡμερέων, ἢ τέλος ὀν τῶν μυῖ. οὕτω γὰρ αὖ ἔχει ἀρίστα ὁ σῶμα. οἶνον δὲ κιρρὸν αὐσηρὸν, ὑδαρέα τε καὶ ὀλίγον πινέτω. Τοῖσι δὲ ἐμπύοισι, σκύλλης καταπαμῶν κυκλισμοὺς, ἐψήσας ὕδατι. καὶ ἀποζέσας δὶ μάλα ἀπόχεον. καὶ ὀπτὶ χέας ἄλλο, ἕψε, ἕως αὖ ἀποθομβῶ διέφθον καὶ μαλθακὸν φαῖνη. εἶτα τείλας λεῖον, σύμμισγε κύμινον πεφρυγμένον. καὶ λεύκα σήσαμα. καὶ ἀμυγδάλας νέας τείλας σὺ μέλιτι, σκλικπὸν δὶ ὁδου. καὶ ὀπὶ τούτῳ, οἶνον γλυκύ. ῥοφήματα δὲ μήκωνος τῆς λευκῆς ὑποτείλας ὁκόσον λεκίσκιον, ὕδατι δεὶς, σηταμίου πλύματι ἀλεύρου ἐνίσας, μέλι ὀπὶ χέας, χλιερὸν ὀπτῆρροφέων, οὕτω δαρέτω τὴν ἡμέρην, εἶτα ἐς τὰ ἀποβαίνοντα λογιζόμενος, ὁ δεῖπνον δίδου.

Δυσεντείης. Κυάμων καθαρῶν, τετάρτημόριον. καὶ ἐρυθροδάνου δυοκαίδεκα κάρφεα λεῖα συμμίξαντα, καὶ ἐψήσαντα, λιπαρὰ δὲ δίδοναι σκλείχειν. Ὀφθαλμῶν.

Σποδὸς πεπλυμένη, λιπαρῶς πεφυρημένη, ὡς τέαρ μὴ ὑγρὸν λεῖον τείλας, ὀμφακίῳ ὁ τῆς πικρῆς ὄμφακος ἀνυγρέοντας, σὺν ἡλίῳ τε δυναξηρέοντας, ὑγραίνειν ὡς σὐάλιφπον. ὁκόταν δὲ ξηρὸν ἴδῃται, τείλας λεῖον ξηρὸν, ὑπαλείφε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἀποδέπαστε τοὺς κυνόδους. Υγρῶν. Εβένου δραχμὴν. χαλκοῦ κεκαυμένου σὺν ἐπὶ ὀβολοὺς ἐπ' ἀκόνης τείβων. κρόκου τεσσαρόβολον. ταῦτα τείλας λεῖα, ἀποδέχε οἴνου γλυκέος κοτύλῃ ἀττικῇ. κάπειτα ἐς τὸν ἥλιον θεὶς, καταπαλύλας ὁκόταν σκωφθῇ, τούτῳ χρέο. Γεῶς τὰς πρεωδυνίας. Χαλκίτιδος δραχμὴ. καθυλῆς, ὁκόταν δύο μέρεα λεφθῇ, ἐκπιέσας. σμύρναν, καὶ κρόκου τείλας, συμμίξας ὁ γλυκέος, ἔψησον ἐν τῷ ἡλίῳ. καὶ τούτῳ ὑπαλείφε τοὺς πρεωδυνέοντας, ἔστω δὲ ἐν χαλκῷ ἀλείῳ. Ὑπὸ ὑστερικῶν πνιγομένων γνῶσις. πίεσον τῶν δακτύλοισι. καὶ ἐὰν αἴσθηται,

fici succo lana excepto intrò ad venam apposito. Aut coagulo intorto in nares immisso, vel si chalcitidem priùs extensam digito apprimas, & cartilagines vtraque ex parte foris comprimas, aluumque lacte asinino cocto soluas, & capiti raso refrigerantia adhibeas, si anni tempestas calida fuerit. Sesamoides sursum purgat, sesquidrachmæ pondere ex aceto mulso tritum potu exhibitum. Admiscetur etiam veratris tertia potionis parte, & ita minùs suffocat. Pilos in palpebris enascentes (trichosin vocant) curaueris, si subiectum acui foramen filum habenti, in superiore palpebræ parte acuminata & tensa perpunctione facta deorsum transmiseris, aliudq; sub hoc interiore parte traieceris, fila extensa consueris & deligaris quoad decidant. Ac si hæc quidem sufficiant, benè se res habet, aliôqui, si quid deficit, rursus eadem facienda. Eodem quoque modo ora venarum in ano sanguinem fundere solita (hæmorrhoidas vacant) intruso in acum quàm crassissimo & maximo lanę succido filo, deligabis. Securior enim euadit hæc curatio. Deinde compressas medicamento putrefacies, neque perfundes donec deciderint, vnamque perpetuò relinques. Post hæc etiam vbi vires resumpserit, medicamentum purgans ex veratro propinabis. Deinde exercitatione vtatur, & exudet, prò exercitatione sit frictio multa matutina, cursu abstineat, ebrietate, & acribus, præterquàm origano. Vomat autem septimo quoque die, aut ter in mense. Hoc enim pacto corpus optimè habebit. Vinum bibat fuluum, austerum, a quosum & paucum. Purulẽtis dissectos scyllæ orbiculos ex aqua coquito, & vbi optimè deferbuerit, diffundito, aliaq; affusa coquito, dum tactui percocti & molles appareant. Deinde vbi læuigatum triueris, cuminum perfrictum, alba sesama & amygdalas recentes tritas admisce, eaq; melle excepta in ecligmate exhibeto, postea que vinum dulce bibat. Sorbitiones sumat peplum album tritum acetabuli parui mensura, aqua loturæ farinæ setaniæ maceratum & coctum, mellcque affuso tepidum sorbeat, eoq; modo diem transigat. Deinde adhibita consequentium ratione cœnam exhibeto. Ad intestinorum difficultatem, fabarum purarum quadrantem, & duodecim rubiæ surculos tritos admisceto & coquito, & ex pingui aliquo delingendum porrigito. Oculis medeberis si spodium lotum velut farinæ massam probè subactum, non liquidum, læuiter teras, acerbo vuæ immaturæ & amaræ succo humectatum, ac in sole resiccatum, ita vt illini possit humectaueris. Vbi verò siccum extiterit, læuiter tritum siccum oculis illine, eorumque angulis insperge. Humẽtibus iisdem medetur. Ebeni drachmam, æris vsti obolos nouem, in cote terito, croci obolos tres. His tritis & lævigatis vini dulcis heminam Atticam affundito. Deinde soli exposito, & concecto, vbi concoctum fuerit, eo vtitor. Ad vehementes eorum dolores. Chalcitidis drachmam, vuæ expressæ partes duas, myrrham & crocum terito, musto admixto in sole excoquito, eoque intensos oculorum dolores illinito. Sit autem in vase æneo. Vteri strangulatum vt dignoscas, duobus digitis comprimito, & si sentit,

vteri strangulatio est, aliôqui, conuulsio. Ad aqua inter cutem laborantes. Pepli rotundi (quod meconium diciur) acetabulum paruum Atticum potui exhibeto. Squamæ æris quantum specilla lata tria capiunt, cum setaniæ farinæ tenui polline agglutina. Hæc læuiter trita in catapotia dato. Aquam deorsum purgãt, & ex aluo stercus deturbant. In caricas singulas succi tithymalli guttas septem instilla. Deinde nouo vasé repositum medicamentum & reconditum, prædicto ante cibos exhibeto. Peplum meconium dictum tritum, aqua affusa excolato, & farina subactum in placentam coque, mel coctum infundens, aqua inter cutem laborantibus edendum præbeto, & vinum dulce aquosum, aut mulsam aquosam superbibendam. At quod ab exerementis meconium collegeris, recondito, ac curato.

τὰ ὑγιεινότατόν ἐστιν. ἢν δὲ μὴ, ἀπασμωδέα. Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι, μηκώνιον. λευκίσκιον ἀττικὸν τροχύλιον. Γόμος. λεπίδος, μηλαίας τῆς πλάτης. καὶ δόμεν τὸ σπατθύλιον κολλήσαντα. ταῦτα λεῖα τρίψας καταπότια δίδου. Κάτω ὕδωρ καθαίρει. καὶ κοιλίαν ὀκνοῦσα, ἐς ἰγδάλας, ὁ πόδ τῆς θυμαλίδος ἀπόσταζε, ἑπτάκις ἐς ἑκάστην, εἶτα ἐς κυνὸν ἄγγος σκευαστὶς ταμιεύεσθαι, δίδου καὶ ἐπιπίνειν οἷον γλυκυὶ, ἀ-
10 δαρέα, ἢ μελίκρητον ὑδαρές. Ὃ δ' ἀπὸ τῶν κοπρίων μηκώνιον ξυλλέγων, ταμιεύου, καὶ θεράπευε.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ
ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΝ.

HIPPOCRATIS DE LOCIS
IN HOMINE, LIBER.

NVLLVM mea quidẽ opinione corporis est principium, sed omnes partes ex æquo & principium & finis esse videntur. Descripto nanq; circulo, principium non inuenitur. Eademq; ratio membrorum in toto corpore. Quod enim siccius est, morbis obnoxium esse, magisque dolere solet, humidum verò minùs. Morbus nanq; qui in parte sicca est, fixus est, neq; interquiescit. Qui verò in humida, diffluit, & alias aliã præcipuè corporis partem occupat, & semper commutando quietem facit, citiusq; conquiescit, cùm fixus non sit. Vnaquæq; verò corporis pars altera alteri,
30 cùm hinc vel illinc perruperit, statim morbum facit, venter capiti, & caput carnibus ac ventri, & reliquæ omnes eadem ratione, quemadmodum venter capiti, & caput carnibus ac ventri. Nisi enim venter moderatè subducatur, & si in eum cibus immittatur, ingestorum ciborum humiditate corpus irrigat, ipsa verò humiditas à ventre intersepta, magna copia ad caput viam affectat. Quò cùm peruenerit, à capitis vasis minimè contenta, quocunque datur effluit, & in capitis ambitum, & in cerebrum, per os tenue, & partim quidem os subit, partim verò circum cerebrum per os renue fertur. Quòd si ad ventrem rursus quidem per-
40 uenerit, ventri morbum inducit. Si verò in aliam quampiam partẽ inciderit, ei ipsi morbum facit. Ad eundem etiam modũ reliquę partes altera alteri morbum inducit. Hacq; ratione optimum fuerit ægrotantes partes per eas, quæ morbos faciunt ad curationem accommodare. Sic enim quàm optimè quis eius quod ægrotat principium sanauerit. Corpus autem ipsum sibiipsi idem est, & ex eisdem constat. Non eodem tamen modo se habent eius partes magnæ & partiæ, itemque infernæ & supernæ. Ac si vel minima corporis pars malo aliquo afficiatur, eam affectionem, qua-

Ἐμοὶ δοκέει ἀρχὴ μὲν οὐδὲν οὐδὲ μία εἶναι τοῦ σώματος, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως ἀρχὴ καὶ πάντα τελευτή. κύκλου γὰρ γραφέντος ἀρχὴ οὐκ εὑρέθη. καὶ τῶν νοσημάτων ὅτι πάντος ὁμοίως τοῦ σώματος. Ὃ μὲν ξηρότερον, πεφυκὼς νόσοις, λύζεσθαι, καὶ μᾶλλον πονέει· Ὃ δὲ ὑγρὸν, ἧσσον. Ὃ μὲν γὰρ ἐν τῷ ξηρῷ νόσημα πήγνυται τε καὶ ἐξαπαυδᾷ· Ὃ δ' ἐν τῷ ὑγρῷ ἀφαρπάζει καὶ τοῦ σώματος ἄλλοτ' ἄλλο μᾶλιστα ἔχει, καὶ ἀεὶ μεταλλάσσων, ἀνάπαυσιν ποιέει καὶ θᾶσσον παύεται, ὥστε οὐ πεπηγός. τοῦ δὲ σώματος τὰ μέλεα ἕκαστα Ὃ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ὁπόταν ἔνθα ἢ ἔνθα ὁρμήσῃ, νοῦσον παραυτίκα ποιέει. ἢ κοιλίαν τῇ κεφαλῇ, καὶ ἡ κεφαλὴ τῇσί τε χερσὶ καὶ τῇ κοιλίῃ. καὶ τἆλλα πάντα οὕτω κατ' λόγον, ὡς ἢν ἡ κοιλίη τῇ κεφαλῇ, καὶ ἡ κεφαλὴ τῇσί τε χερσὶ καὶ τῇ κοιλίῃ. ἡ γὰρ κοιλίη ὁπόταν ὑπεκχώρησιν μὴ ποιέῃ τῷ μετοίκῳ, καὶ ἔσιν ἐς αὐτὸν ἀρδὴ τῇ ὑγρότητι Ὃ σῶμα τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων τῶν προσφερομένων. αὐτὴ δὲ ἡ ὑγρότης ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀποφερομένη, ἐς τὸν κεφαλὸν ὠδοιπόρησεν ἀμέλει· καὶ ἐς τὸν κεφαλὸν ἐπὶ ἀφίκηται, οὐ χωρομένη ὑπὸ τῶν τοιχέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ, ῥεῖ ἢ αὐτόχυτη καὶ φέρεται τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐς τ' ἐγκέφαλον λεπτοῦ τ' ὀστέου. καὶ ἡ μὲν ἐν ὀφθαλμοῖσι ἐνδέδυκεν· ἡ δὲ τὸ ἐγκέφαλον λεπτοῦ τ' ὀστέου. καὶ ἢν μὲν ἐς τ' κοιλίαν πάλιν ἀφίκηται, τῇ κοιλίῃ νῆσον ἐποίησεν· ἢν δ' ἄλλη πῃ τύχῃ, ἄλλην νοῦσον ποιεῖ. καὶ τἆλλα οὕτως ὥσπερ τοῦτο Ὃ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ νοῦσον ποιεῖ. καὶ καλλίστη οὕτως διαφερέτω τὰ νοσήματα, ἀπὸ τῶν ἀρχέων τοῦ νοσήματος τὴς ἰῶτο. Ὃ δὲ σῶμα αὐτὸ, ἐοῦσα πανταχῇ ὅτι,
καὶ οὐκ τ' αὐτ' σύγκειται. ὁμοίως δὲ οὐκ ἔχοντος καὶ τὰ σμικρὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ μεγάλα, καὶ τὰ κάτω καὶ τὰ ἄνω· καὶ εἴτις βούλεται τοῦ σώματος ἀπολαβὼν μέρος κακῶς ποιέειν Ὃ σμικρότατον, πᾶν Ὃ σῶμα αἰσθήσεται τῷ παθήματι ὁ-
ποῖόν αὐ

ποῖόν αὐ τις ἦ, ἀφ' τόδε, ὅτι τοῦ σώματος Ὃ σμικρότατον [illegible] ἔχει, ὅτ' ἀρ καὶ Ὃ μέγιστον. τοῦτο δ' ὁπόιον ἄν τι [illegible] σμικρότατον ἐπφυαφέρῃ πρὸς τὸν ὁμοεθνέ[illegible] πρὸς τὸν ἑωυτοῦ, ἢν τε κακὸν, ἢν τε ἀ[illegible] ἦ. καὶ ἀφ' τούτου καὶ ἀλγέει καὶ ἥδεται ὑπὸ ἑ[illegible] τοῦ σμικροτάτου Ὃ σῶμα· ὅτι ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέρεα. καὶ ταῦτα ἐπφυαφέρεται ἐς τὰ σφῶν αὐτ' ἕκαστα, καὶ ἀφικνέλλεται πάντα. Φύσις δὲ τοῦ σώματος, ἀρχὴ τοῦ ἐν ἰατρικῇ λόγου, πρῶτον ἀφικτέον ἢ ἐξακουόμεθα. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα τὰ ὦτα φορέει κενεά, ἐόντα εἰσακούεται δὲ ἡ φόρον καὶ ἰαχμόν. ὅτι δ' αὖ ἀφ' τῆς μήνιγγος ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἐσέλθῃ, τοῦτο ἀφ' φεραδέος ἀκούεται ταύτῃ. καὶ μόνη ῥῆσις ἀφ' τῆς μήνιγγος ὅτι πρὸς τὸν ἐγκέφαλον πρήσσεται μόνη. κατὰ δὲ τὰς ῥῖνας ῥῆμα μὲν οὐκ ἔνεστιν, ἀναπνοὴ δ', εἰ πανυγία. καὶ ἀφ' τοῦ ἀφ' πλέονος ἀκούει ἢ ὀσφραίνεται. κατὰ πολὺ γὰρ σκίδναται ἡ ὀδμὴ τῆς ὀσφρήσιος, καὶ ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς φλέβια λεπτὰ ἐς τὸν ὄψιν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου ἀφ' τῆς μήνιγγος τῆς περιεχούσης φέρεται. ταῦτα δὲ τὰ φλέβια τὸν ὄψιν φέρουσιν τῶν ὑγρῶν τῶν καθαρωτάτων Ὃ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, ἐς ὃ ἂν ἐμφαίνῃ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ταῦτα δὲ τὰ φλέβια καὶ ἀποσβεννύασι τὰς ὄψας ὅταν ξηανθῶσιν. μήνιγγες δὲ τρεῖς εἰσιν αἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς φυλάσσουσαι. ἡ μὲν ἐπάνω, παχυτέρη· ἡ δὲ ἀφ' μέσου, λεπτοτέρη· ἡ δὲ τέτη, λεπτή, ἡ δὲ ὑγρὸν φυλάσσουσα. τούτων ἡ μὲν ἐπάνω καὶ παχυτάτη οὖσα ἢν κωφωθῇ· ἡ δ' ἀφ' μέσου ἐπικίνδυνος· αὕτη, καὶ ὅταν ῥαγῇ, ἐξίσταται κύστις. ἡ δὲ τέτη ἡ λεπτοτάτη πάμπαν ἐπικίνδυνος, ἡ δὲ ὑγρὸν φυλάσσουσα. μήνιγγες δὲ δύο εἰσὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ μὲν ἐπάνω παχυτέρη, ἡ δὲ λεπτὴ τοῦ ἐγκεφάλου ἀπομένει, οὐκέτι ἡ αὐτὴ, ἐπὶ πολὺ ῥωθῇ. φλέβες δὲ φαίνονται μὲν ἐς τὸν κορυφὸν ἀφ' τῆς κεφαλῆς ἑρπούσαι πρὸς τὸ ὀστέον. φέρονται δὲ ἀφ' τῆς κεφαλῆς, δύο μὲν ἐκ τῆς κορυφῆς κατ' ἰθὺ ἢ αἱ ὀφρύες συγκλείονται καὶ τελευτῶσιν ἐς τοὺς κροτάφους. τῶν ὀφθαλμῶν. μία δὲ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐς τὸν ῥῖνα φέρεται, καὶ ἀνίσταται ἐς τὸν χόνδρον τῆς ῥινὸς ἑκάτερον. ἄλλαι δύο φλέβες πρὸς τοὺς κροτάφους φέρονται, ἐν μέσῳ τῶν κροτάφων καὶ τῶν ὤτων, αἱ πιέζουσι τὰς ὄψας καὶ σφύζουσιν ἀεί. μόναι γὰρ αὗται οὐκ ἀρδοῦσι τῶν φλεβῶν, ἀλλ' ἀποξέπεται ἐξ αὐτῶν Ὃ αἷμα. Ὃ δ' ἀποξεπόμενον ἀποσυμβουλεύει τῷ ἐπιῤῥέοντι. καὶ Ὃ μὲν ἀποξεπόμενον βουλόμενον ἀποχωρέειν. Ὃ δ' αὖ πάλιν ἐπιῤῥέον βουλόμενον κάτω χωρέειν ἐν τῷ ὠθεῖ μεθύει τε καὶ ἀναχέομενα πρὸς ἄλληλα καὶ κυκλεύμενα, σφυγμὸν παρέχουσιν τοῖσι φλεβίοισιν. ἡ δὲ ὄψις τῷ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ὑγρῷ θέφεται. ὅταν δὲ τὸ ἀπὸ τῶν φλεβῶν λάβῃ, τῇ ῥύσει τῷ φεύγει, καὶ οὐκ ἐμφαίνεται ἐς αὐτὸ, καὶ πρὸς κινέεται δοκέει ἐν αὐτῷ τότε μὲν εἴδωλον ὀρνίθων, τότε δὲ οἷον φασὶ μέλανες· καὶ τἆλλα οὐδὲν διαφέρει κατ' ἀληθείην δυσίαται ὁρᾷν. ἄλλαι δύο φλέβες ἐν μέσῳ τῶν τε ὤτων καὶ τῶν ἄλλων φλεβῶν, αἱ φέρονται ἐς τὰ ὦτα, καὶ πιέζουσι τὰ ὦτα. ἄλλαι δύο φλέβες οὐκ ἐν συμπλοκῇ τοῦ ὀστέου ἐς τὰς ἀκοὰς φέρονται. αἱ δὲ κάτω τοῦ σώματος τεταμμέναι. δύο μὲν φλέβες πρὸς τοὺς τένοντας τοὺς ἐν τῷ παχέος,

liscunque tandem fuerit, totum corpus sentiet, quòd minima corporis pars eadem omnia habeat, quæ & maxima. Eaque minima pars quicquid tandem protulerit, ad cognationem & gentilitatem refert, quæque ad suam, siue bonum, siue malum id fuerit. Ac propterea corpus ob minimę partis cognationem dolorem aut voluptatem percipit, quòd in minima partes omnes insunt, eæque ad ea quæ sui sunt generis singula referunt, & omnia denunciant. At verò corporis natura principium in artis Medicæ speculatione obtinet, eaque primùm quâ parte audimus perforata
10 est. Vacua enim circa aures loca, nil aliud præter strepitum & clamorem inaudiunt. Quicquid verò per membranam ad cerebrum peruenerit, id planè hac parte auditur, vbi vnicum foramen per membranam circumuoluentem penetrat. Ad nares autem foramen quidem non tendit, sed laxum quiddam velut spongia, eamque ob causam per longius interuallum audit quàm olfacit. Longe enim ab olfactu odor dispergitur. Ad oculos etiam venulæ tenues ad visionem ex cerebro per ambientem membranam tendunt. Hæ venulæ humore purissimo de cerebro visionem alunt, in quo etiam rerum species in oculis apparent. Eædem quoque vbi resiccatæ fuerint, visionem extinguunt. Membranæ verò tres sunt oculos ipsos custodientes, superna quidem crassior, media verò tenuior, & tertia tenuis, quæ humorem conseruat. Ex his superior quidem & crassissima, si læsa fuerit, morbum facit. Media verò, ipsa etiam periculi plena est, & vbi rupta fuerit, foras velut vesica prominet. Tertia tenuissima, omninò periculosa, quæ humorem conseruat. Cerebri autem membranæ duæ sunt, superna quidem vna crassior, altera, quæ cerebrum contingit, tenuis, neque vbi vulnerata fuerit coalescit. Venę autem ad verticem quidem per carnem permeant, & offi cohærescunt. Ex vertice verò, duæ qui-
30 odem recta per carnem feruntur, quâ parte supercilia clauduntur, & ad oculorum angulos desinunt. Vna autem de vertice ad nares fertur, & in vtramque narium cartilaginem scinditur. Aliæ duæ venæ iuxta tempora feruntur, inter tempora & aures, quæ oculos premunt, semperque pulsant. Ex venis enim hæ solæ sanguine minimè rigantur, sed auertitur ab ipsis sanguis. Qui verò auertitur, ei qui influit motum habet contrarium, & qui quidem auertitur, cùm discedere cupiat: qui autem ex superioribus partibus affluit, infra procedere, hîc mutuò inter se propulsa ac diffusa, & in orbem agitata, venulis pulsam præbent.
40 Cùm autem visio ex cerebro humore nutriatur, si quid humoris à venis acceperit, fluxione turbatur, neque in eo apparent rerum species, sed obuersari videntur interdum quidem velut auicularum imagines, interdum verò vt lentes nigræ, nihilque de cœtero exactè re vera cernere potest. Aliæ duæ venæ per medium aurium & reliquarum venarum, ad aures tendunt iisque incumbunt. Aliæ duæ venæ ex ossis coniunctione, ad aures feruntur. Ex his autem quæ ad inferiorem corporis partem connectuntur, duæ quidem venæ iuxta ceruicis tendines,

& iuxta vertebras feruntur, ac in renes desinunt, eædemque etiam ad testes permeant, cumq; hæ malè affectæ fuerint, homo cruentum lotium reddit. Aliæ duæ venæ ex vertice ad humeros tendunt, & eæ sanè humerales appellantur. Aliæ duæ venę ex vertice iuxta aures, per anteriorem ceruicis partem, vtrinque in cauam appellatam venam deferũtur. At verò vena caua velut gula quidẽ producitur, mediaq; inter guttur & gulam existens, per septum transuersum fertur, & per cor, & inter septum. Ad inguina autem & femora interiore parte scinditur, & disparationes in cruribus facit, & ad tibiarum interiorem partem iuxta malleolos fertur. Eæ si secẽtæ fuerint, hominem infœcundum reddunt, quæ & in magnos digitos desinunt. Ex vena autem caua propago in manum sinistram deducitur, & subter lienem fertur, ad sinistri lateris inanitatem, vnde lien per omentum emergit, & ad thoracem desinit. Exoritur autem iuxta septum transuersum, & cum humerali committitur, infra cubiti articulum, ipsaq; lienis gratia secatur. Alia etiam ad dextram manum eodem modo à caua propaginem emittit. Hæ autem omnes venæ inter se communicant & mutuò confluunt. Aliæ siquidem sibi inuicem committuntur, aliæ verò per venulas, quæ à venis distenduntur, & carnes nutriunt, ea parte inter se confluunt. Quicunque autem à venis morbus oritur, is leuior est, quàm qui à neruis. Diffluit enim vnà cum humore in venis contento, neque quiescit, venarumque ea natura est, vt humorem contineant, & carnibus distribuant. Nerui verò cùm sicci sunt, tum cauitatibus carent, & ossi adhærescunt, maximamque partem ab osse nutriuntur, & si quoque ex carnibus alimentum habent, coloremque & robur inter os & carnem medium naturâ sortiti sunt, & humidiorem quidem carnosioremq; quam os, sicciorẽ verò & ad os magis accedentẽ quam carnes naturâ obtinent. Quicunq; autem morbus ad eos accesserit, eodem loco firmatur & cõsistit, nec nisi ægrè expellitur. Præcipuè verò cor apperunt distentiones, aliiq; morbi ex quib. tremor corpus prehendit, quiq; tremorẽ inducunt. Nerui autem articulos constringunt, per totum corpus distenti, potissimumq; validi & semper maximè crassi sunt, in his corporis partibus, in quibus paucissimæ carnes sunt, totumque corpus neruorum plenum est. At circa faciem & caput non sunt nerui, sed fibræ neruorum non absimiles inter os & carnem tenuiores & solidiores, partim etiam nerui cauitatem habentes. Capita suturas habent, alia quidem tres, alia quatuor. Quæ quidem quatuor habent, his sunt iuxta aures vtraque ex parte, & vna sutura anteriore, altera posteriore capitis parte. Et sic quidem se habet caput quod quatuor suturas habet. Quod verò tres ad aures vtrinque, & anteriore parte. At velut in eo quod quatuor habet, hac parte [posteriore scilicet] nulla sutura enascitur. Qui plures suturas habent, hi capite meliùs valent. Inter supercilia os intercedit & maxillarum coniunctio in medio mento, & superiore parte ad caput est. Vertebras hi quidem plures, hi verò pauciores habent. Quibus pauciores, his sunt duodeuiginti,

φέρουσι) δὲ καὶ πρὸς τοὺς κροτάφους. καὶ τελευτῶσιν ἐς τοὺς νεφροὺς. αὗται καὶ ἐς τοὺς ὄρχας φαίνονται. καὶ ὅταν αὗται ποιέωσιν, αἷμα οὐρεῖ ἀνθρωπος. διξαὶ δύο φλέβες ἀπὸ τῆς κορυφῆς φέρονται ἐς τοὺς ὤμους. καὶ δὴ καὶ ὠμιαῖαι καλέονται. διξαὶ δύο φλέβες ἀπὸ τῆς κορυφῆς πρὸς τὰ ὦτα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἑκατέρωθεν ἐς τὸν κοίλιον φλέβα, καλεομένην φέρονται. ἡ δὲ κοίλη φλὲψ διήκει μὲν ὡς ὁ οἰσοφάγος, πέφυκε δὲ μεταξὺ τοῦ τε βρόγχου καὶ τοῦ οἰσοφάγου. φέρει δὲ διξὰ τῶν φρενῶν. καὶ διξὰ τῆς καρδίης. καὶ μεταξὺ τῶν φρενῶν. καὶ κατίσχει ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἐς τοὺς μηροὺς ἐντός, καὶ τὰς διξοσφαλάς ἐν τοῖσι μηροῖσι ποιέεται, καὶ ἐς τὰ κνήμας φέρει ἐντὸς πρὸς τὰ σφυρά. αὗται καὶ ἀνάρπον ποιέουσι τὴν ἀνθρωπον ὅταν ἀπολιμηθῶσιν, αἱ καὶ ἐς τοὺς μεγάλους δακτύλους τελευτῶσιν. ἐκ δὲ τῆς κοίλης φλεβὸς ἀποπέφυκεν ἐς τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερήν. φέρει δὲ ἐκποκάτω τῶν πλευρῶς ἐς τὴν λεπτὴν τὴν ἀριστερήν, ὅθεν ὁ πλεὼν ἀποπέφυκεν διξὰ δὲ ὅτι πλέοντι. καὶ τὴν ἀποτελεύτησιν ἔχει ἐς τὸν κίναιον. ἀποπέφυκε δὲ καὶ τὰς φρένας, καὶ ξυμβαίνει τῇ ὠμιαίῃ κάτω τῆς ἀνθρώπου ἐν ἀγκῶνος, καὶ τὴν πλεὼν τέμνει) αὕτη. καὶ διξὴ ἐς τὴν δεξιὴν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποπέφυκεν ἀπὸ τῆς κοιλίης. κοινωνέουσι δὲ πᾶσαι αἱ φλέβες καὶ διαῤῥέουσιν ἐς ἐσῦτας. αἱ μὲν δὴ σφίσιν ἐσῦτας ξυμβάλλουσιν. αἱ δὲ διὰ τῶν φλεβίων τῶν διαπεπαμένων ἀπὸ τῶν φλεβῶν, αἱ δέφουσι τὰς σάρκας τὰς ὑπὸ διαῤῥέουσι πρὸς ἐσῦτας. καὶ ἀπὸ τῶν φλεβῶν ὅπ αὐτὸ ὁσόμια γίνηται, ῥᾴον ἐστὶν ἢ ἀπὸ τῶν νεύρων. διαῤῥῆξαι γὰρ αὖθις τὴν ὑγρὴν τὴν ἐνεόντι ἐν τῇσι φλεψὶ, καὶ οὐκ ἀξεμίζει. καὶ ἡ φύσις τῇσι φλεψὶν ἐν ὑγρὴ ἐστὶν ἐν τῇσι σαρξί. τὰ δὲ νεῦρα ξηρὰ τέ ἐστι καὶ ἀκίνητα, καὶ πρὸς τὸ ὀστέον πέφυκασιν, καὶ τρέφονται ἐκ τοῦ ὀστέου. τρέφονται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, καὶ τὴν χροιὴν καὶ τὴν ἰσχὺν μεταξὺ τοῦ ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς πέφυκασιν. καὶ ὑγρότερα μὲν εἰσὶ τὰ ὀστέου καὶ σαρκοειδέστερα. ξηρότερα δὲ εἰσὶν αἱ σάρκες καὶ ὀστοειδέστερα. νόσημα δὲ ὅτι αὖ ἐς αὐτὰς ἔλθῃ, ῥώννυσί τε καὶ ἀξεμίζει ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ χαλεπόν ἐστιν ἐξαγαγεῖν. μάλιστα δὲ ἐσέρχονται, τέταροί τε καὶ ἄλλα ἀφ' ὧν θόρυβος τοῦ σώματος λαμβάνει, καὶ τρέμειν ποιεῖ. τὰ δὲ νεῦρα πιέζουσι τὰ ἀρθρα, πολλὰ τέταμται τε ἐστὶ παρ' ὅλον τὸ σῶμα. ἰσχύουσι δὲ μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖσι τοῦ σώματος, καὶ ἀεὶ παχύτατά ἐστιν, ἐν οἷσι τοῦ σώματος αἱ σάρκες ἐλάχισται εἰσὶ. καὶ τὸ μὲν σῶμα πᾶν ἔμπλεον νεύρων. περὶ δὲ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν, οὐκ ἔστι νεῦρα, ἀλλὰ ἶνες παρόμοιαι νεύροις μεταξὺ τοῦ τε ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς λεπτότεραι καὶ πυκνότεραι. αἱ δὲ νευροκοίλιοι. αἱ κεφαλαὶ ῥαφὰς ἔχουσιν. αἱ μὲν, τρεῖς· αἱ δὲ, τέσσαρας. αἱ μὲν τέσσαρας ἔχουσαι, κατὰ τὰ ὦτα ἑκατέρωθεν, ῥαφὴ ἄλλη ἔμπροσθεν, ἄλλη ἐξόπισθεν τῆς κεφαλῆς, οὕτω μὲν ἡ τὰς τέσσαρας ἔχουσα. ἡ δὲ τὰς τρεῖς κατὰ τὰ ὦτα, ἑκατέρωθεν καὶ ἔμπροσθεν. ὥσπερ δὲ ἡ τὰς τέσσαρας ἔχουσα, οὐ διαπέφυκεν οὐδὲ τῶν ῥαφῶν. ὑγιεστέροι δὲ εἰσὶ τοῖσι κεφαλαῖς, οἱ τὰς πλείονας ῥαφὰς ἔχοντες. ἐν τῇσιν ὀφρύσι διήκει τὸ ὀστέον, καὶ ἡ σύγκλισις τῶν γνάθων ἔν τε τῷ γνάθῳ μέσῳ, καὶ ἄνω πρὸς τῇ κεφαλῇ. τοῦτο δὲ οἱ μὲν πλείονας ἔχουσι, δυοῖν δεόντων εἴκοσι εἰσὶ, ὧν οἱ μὲν

ὧν οἱ μὲν ἄνω πρὸς τῇ κεφαλῇ, οἱ δὲ κάτω πρὸς τῇ ἕδρῃ. πλευραὶ ἑπτά. τὰ μὲν, ὄπισθεν ἐν σώματος πρὸς τοὺς κροτάφους. τὰ δὲ, ἔμπροσθεν ἐν τῷ στέρνῳ πρὸς ἐσῦτας. κλεῖδες δύο ἔχουσιν, τὰ μὲν ἐν μέσῳ τοῦ στέρνου καὶ τοῦ βρόγχου, καὶ τὰ ὦτα ἤρθρωνται. τὰ δὲ πρὸς τὴν ὤμους κεκλιμένα πρὸς τὰς πλάτας, αἱ ὅπτι τοῖς ὤμοις ἀεὶ πέφυκασιν. αἱ δὲ πλάταις πρὸς τὰ νῶτα ἤρθρωνται, ὅπτι διήκουσαι ὅπτι τὸ ὀστέον τὸ ἐν τῷ νώτῳ. πρὸς δὲ τὸ ὀστέον πρόσω δύο παρήκουσιν, ἡ μὲν, εἴσω, ἡ δὲ, ἔκτος. αἱ πρὸς τὰς πλάτας τὸ ὀστέον πρὸς πέφυκασιν, ἤρθρωνται κάτω. αἱ δὲ ἐν τῷ ἀγκῶνι, κάτω μὲν πρόσω ἤρθρωνται, κάτω πέφυκασι, ἄνω δὲ σμικρὰ τῆς πρόσω ἐς τὴν ἀγκῶνα. τὸ τε ὀστέον καὶ ἡ πρόσω ἐς τὸ αὖθις συμβαίνουσι, κατὰ τὸ κυβίτου ποιέουσι. πρὸς δὲ τὴν πῆχυν πρόσω παρήκουσι λεπτὰ πολὺ τέσσαρες, αἱ μὲν δύο, ἄνω· αἱ δὲ δύο, κάτω. καὶ πρὸς μὲν τὴν ἀγκῶνα δύο πρόσω πέφυκασι ἄνω ἐκ τῆς ὀστέου πέφυκασιν. αὗται σὺν τῷ ὀστέῳ πέφυκασι, πρὸς τὸ τοῦ ὀστέου ἀρθρον κατὰ τὴν ἀγκῶνα) ἐς τὸ κυβίτου. αἱ δὲ κάτω κείμεναι καὶ ἐντὸς κεκλιμέναι, αὗται ἀμφότεραι ξυμβαίνουσι πρὸς τὴν πρόσω τὴν ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ γόνου φερομένου, ἐντὸς τοῦ γόνου ἤρθρωνται), καὶ πρὸς ἐσῦτω καλεομένου ποιέουσιν, αὗται ἐσῦτας ξυμβαίνουσιν ἐν τῷ κυβίτου ἐντός. κάτω δὲ πρὸς τὴν χεῖρα τὸ ὀστέον ἀρθρον ἔχει. αἱ δὲ πρόσω τοῦτο ἀπόφυσαι ἔασιν, αἱ μὲν δύο οὐκ ἐξήκουσιν ἐς τὸ ἀρθρον, ἡ δὲ ἄνω καὶ ἡ κάτω, σὺν τῷ ὀστέῳ ἤρθρωνται πρὸς τὸν χεῖρα. αἱ δὲ χεῖρες ἄρθρα ἔχουσι πολλά. ὅσα γὰρ ὀστέα πρὸς ἐσῦτας συμβάλλουσιν πολύτα ἄρθρα ποιέουσιν. δακτύλοι ἄρθρα ἔχουσιν πολλὰ, ἕκαστος τρία. ἓν μὲν ὑπὸ τῷ ὄνυχι ἐν μέσῳ τοῦ τε ὄνυχος καὶ τοῦ κονδύλου. ἄλλο ἐν τῷ κονδύλῳ, ἢ καὶ ξυγκάμπτουσιν τοὺς δακτύλους. ἄλλο τέλειον, ἢ ὁ δάκτυλος ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀποπέφυκεν. ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχίοισιν ἄρθρα δύο εἰσὶν αἱ κοτύλαι καλαμμέναι, καὶ οἱ μηροὶ ἐς τοῦτα ἐνήρθρωνται. πρὸς δὲ τοὺς μηροὺς πρόσω δύο παρήκουσιν, ἡ μὲν, ἐντὸς, ἡ δὲ ἐκτὸς, καὶ ἐς τὸ ἄρθρον καὶ ἐς τὸ οὐδετέρη ἐξήκει, οὐδὲ ἑτέρωθεν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὀστέον πρὸς πέφυκασιν πρὸς τὸ μηρός. ὁ δὲ μηρὸς, ἄνωθεν μὲν ἡ ἐς τὴν κοτύλην ἐμβάλλει, δικραής ἐστι τοιῆδε δικραής τυπῶ. ὅπτι μὲν τοῦ ἐντὸς κεκλιμένου τὸ δικραίων ὅπτι τοῦ ἄκρου ὅλη πέφυκεν τρόχιλον καὶ λεῖον, ὃ καὶ ἐς τὴν κοτύλην ἐμβάλλει, τὸ δὲ ἕτερον τὸ ἔλασσον τῶν δικραίων τὸ ἐντὸς μᾶλλον ἔξω ἐξέχει, καὶ φαίνεται ἐν τῷ πυγαίῳ κάτω, καὶ ἰσχίον καλέεται. πρὸς δὲ τὸ γόνυ τὸ ὀστέον τὸ μηροῦ τοιόν δὲ ἐστὶ δικραίον. τῷ δὲ δικραίῳ τούτῳ τὸ ὀστέον ἡ κνήμη καλεομένη ἐν γιγλύμῳ ἐνήρμοσται. ἄνωθεν δὲ τοῦ ἐνηρμοσμένου, ἡ μύλη ὀπτίκεται, ἡ ἀποκαλύπτει τὸ ἄρθρον ἀναπεπαμένων ἐσθῶσα τὴν ὑγρότητα, τὴν ἀπὸ τῆς σαρκός. παρέχει δὲ τὴν κνήμην τῷ φόνᾳ δύο παρήκουσιν, αἱ κάτωθεν μὲν, πρὸς τὸ πόδος τὰ σφυρὰ τεταμένων. ἄνωθεν δὲ πρὸς τὸ γόνατος, οὐκ ἐξήκουσι πρὸς τὸ ἄρθρον. πρὸς τὸν πόδα ἡ κνήμη κατὰ τὰ σφυρὰ ἄρθρον ἔχει, καὶ ἄνω πρὸς τῇ κεφαλῇ. τοῦτο δὲ οἱ μὲν πλείονας ἔχουσι, οἱ δὲ, ἐλάσσονας ἔχουσιν. καὶ οἱ μὲν πλείονας ἔχοντες, δυοῖν δεόντων εἴκοσι εἰσὶ, ὧν οἱ μὲν

quarum aliæ quidem sursum ad caput, alię verò deorsum ad sedem feruntur. Costę septem partim quidem posteriore corporis parte ad vertebras, partim verò anteriore in pectore inter se committuntur. Clauiculæ articulos habent, partim quidem in medio pectore iuxta guttur, eaque parte articulis connectuntur, partim verò ad humeros ad scapulas reclinatos, quæ humeris semper adhærescunt. At scapulę ad membra articulis connectuntur, super os quod in membro est incumbentes. Ab hoc osse appendices duæ protenduntur, vna quidem interiore parte, altera exteriore, quæ ad scapulas ossi cohærescentes, inferiore ex parte articulis coniunguntur. Quę verò sunt in cubiti flexu, infra quidem radio in articulum coniunguntur, iuxta os natura sua cauum, paulùm autem supra radium in cubiti gibbum, tum os, tum radius in eũdem locum committũtur, & articulationem in cubiti gibbo efficiunt. Ad vlnam verò appendices protenduntur valdè tenues quatuor, duæ quidem superiore parte, duæ verò inferiore, & ad cubiti quidem gibbum duæ appendices adnatæ, superiore parte ex osse exoriuntur. Hæ cum osse cohærescentes, ad ossis articulũm, in cubiti gibbum articulo committuntur. Quæ verò infra sitæ sunt, & intrò reclinatæ, eæ vtræque ad radium qui superiore parte ad membrum defertur, concurrentes, interiore membri parte articulo committuntur, eæque inter se interiore cubiti parte commissæ, radium appellatum efficiunt. Inferiore verò parte ad manum, os articulum habet. Cùm autẽ hac parte appendices teneræ existant, duæ quidem in articulum non tendunt, superior verò & inferior cum osse ad manum articulo committuntur. Manus multos habẽt articulos. Quæ enim ossa inter se connectuntur, omnia articulos faciunt. Digiti multos habent articulos, tres vnusquisque. Vnum quidem sub vngue, inter vnguem & tuberculum, alterum in ipso tuberculo, quâ parte etiam digitos inflectunt, tertium, quâ parte digitus ex manu emergit. In coxendicibus autem duo sunt articuli, acetabula appellata, & iis femora articulo connexa. Ad femora duæ appendices porrigũtur, vna quidem intus, altera foris, neutraque in articulum tendit, neque ex altera parte, sed ossi in ipso femore annexæ sunt. femur autem superiore quidem parte, quâ in acetabulum immittitur, hoc modo bifidum est. In ea quidem bicipitij parte, quæ intrò inclinat, in summo adnatum est rotundum acleue, quod in acetabulum ingreditur. Altera verò pars minor quæ in bifurculo protuberat, foras magis prominet, & inferiore parte ad nates apparet, coxendixque nominatur. Ad genu autem femoris os hoc modo bifidum est. Huic verò bicipitio, os quod tibia appellatur, velut in cardine adaptatur. Supra id quod adaptatum est mola incumbit, quæ ad articulum dum extenditur humiditatem à carne descendere prohibet. Ad tibiam autem pertingunt appendices duæ, quæ inferiore quidem parte ad pedis malleolos desinunt, superiore verò ad genu, non peruenũt ad articulum. Ad pedem autem tibia iuxta malleolos articulũ habet, aliumq; infra malleolos. In pedibus articuli multi quemadmodum etiam in manibus sunt. Quot enim ossa, tot sunt articuli, quorum quidem ad genu, quidem ad calcem, quibus duodeuiginti

& in pedum digitis pari numero & eodem se habent modo. Multi quoque in corpore articuli parui sunt, non simili tamen modo in omnibus, sed aliis alij, hi autem à nobis enumerati, in omnibus similiter se habent. Aliæ quinetiam sunt aliis venæ, nec tamen effatu dignæ. Mucus omnibus à natura inest, & cùm purus fuerit, bene valent articuli, ideoque facilè mouentur, cùm sint inter se lubrici. Oboritur autem labor & dolor, vbi vexauerit quæ à carne fluit humiditas. Imprimis quidem rigidus fit articulus. Neq; enim lubrica est quę ex carne affluxit humiditas. Deinde sua copia vade dispersa, neq; à carne irrigata, semper resic-
10 catur, cumq; eam ob multitudinem articulus capere possit, effluit, maleq; concrescens, neruos quibus articulus connectitur, attollit, elaxat, & dissoluit. Eamque ob causam vel magis, vel minùs claudi fiunt. At verò quæ eduntur aut bibuntur in ventrem feruntur, & ex ventre fibræ in vesicam extenduntur, quâ parte humorem transmittit. Fluxiones autem contingunt, & perfrigerata valde carne, & supertumefacta. Propter frigus quidem fluxiones fiunt, cùm capitis caro & venæ distentæ fuerint, eæque carne propter horrorem in angustum coacta & elidente, humorem exprimunt, simul etiam carnes ipsæ in angustum cõtractæ, vicissim exprimunt, & capilli velut vndique si-
20 mul vehementer compressi eriguntur. Hinc quod expressum fuerit, quocunque sors tulerit, fluit. Quin & ob caliditatem fluit, cùm carnes rarefactæ transitus præbuerint, humorque calefactus tenuior euaserit. Quicquid enim humidum concalfactum fuerit, tenuius euadit, & quicquid cedit, fluit. Potissimùm autem vbi quid valde supertumefactum fuerit, hanc ob causam fluit. Carnes admodum repletæ, cùm copiam capere nequeant, humor qui contineri non potuit effluit, fluitq; quocunque datum fuerit. Omninò autem fluidis factis fluxionibus, fluidus etiã fit locus in quem fertur, quoad fluxionis viæ præ gracilitate compressæ
30 fuerint, cùm corpus resiccatũ fuerit. Cùm enim corpus sibi ipsi communicet, quancunque in partem humor obtigerit, siccitatem in se suscipit ac deducit. Neque verò ipsam deducere est difficile, cùm corpus vacuum existat, minimeque præ gracilitate intumescat. Cùm autem inferiores partes siccę euaserint, superiores verò humidæ (superiora enim vasa magis humida sunt, cùm plures venæ sint parte superiore quàm inferiore, & capitis carnes minore indigeant humiditate) tùm sanè sicca corporis pars humorem ex capite ducit, simulque meatus ei quę ducit magis patent, quàm ei à qua ducitur. Cùm enim ipsi sicci existant, ex eo sibi quæstum parant, simulq; humores natura deorsum
40 ferri solent, vel si vis modica contingat. At verò fluxiones ex capite septem sunt. Quędam si quidẽ in carnes, quædam in aures, quædam etiam in oculos decũbit. Atq; hæ quidem ex capite fluxiones, oculis sunt conspicuæ. Vbi verò in thoracem ob frigus defluxerit bilis existit. Quod ideò ferè contingit, quòd ad guttur facilè defluat, cùm minimè sit cõtectum. Eos verò qui à frigore bile vexantur lassitudo eam ob causam detinet, quòd carnes bene habitæ minimè quiescunt,

καὶ ἐν τοῖσι δακτύλοισι τῶν ποδῶν τὸ ἀριθμὸν, ἴσα καὶ ταῦτα. ἀρθρα δὲ πολλὰ ἐν τῷ σώματι ἐστι καὶ, οὐχ ὁμοίως πᾶσιν, ἀλλὰ ἄλλοις. ταῦτα δὲ τὰ γεγραμμένα πᾶσιν ὁμοίως εἰσὶν, ἄλλα τε φλέβιά εἰσιν ἄλλοις. ἀλλ' οὐκ ἄξια λόγου. Μύξα πᾶσιν ἔστι φύσει. καὶ ὅταν αὕτη καθαρὴ ἦ, ὑγραίνουσι τὰ ἀρθρα, καὶ ἀφ' ἧς ἂν τὰ κινήματα ἦσιν, ὥστε ὀλισθαίνοντα πρὸς ἐαυτά. πόνος δὲ καὶ ὀδυνη γίνεται, ὅταν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὑγραίνῃ ῥυὴν πονηράν. ἡ γὰρ ὀλισθηρὴ ἡ ὑγρότης ἡ ἐπιῤῥυηκυῖα ἀπὸ τῆς σαρκὸς. ἐπὴν τὰ ὦσι πολλὴ λίαν νεμομένη, καὶ ἐκ ἀραιομένη ἐκ τῆς σαρκὸς, ἀεὶ ἐξηραίνεται. καὶ ὥστε πολλὴ ἐοῦσα, καὶ οὐ χωρεῦντος τοῦ ἀρθρου ἐκ τῆς σαρκὸς, καὶ κῶς τε πεπηγυῖα μετεωείζῃ τὰ νεῦρα, οἷσι ἡ ἀρθρου συνδέδεται, καὶ ἀδέλα ποιέει καὶ ἀφαλλομένα, καὶ ἀφ' ἧς ἂν τὸ χωλοὶ γίνονται. καὶ ὅταν μὲν ἧς τὸ μᾶλλον γίνῃ, μᾶλλον ὅταν δὲ ἧσσον, ἧσσον. ἐς δὲ τὰ χειλίδια καὶ τὰ ἐαυτίσματα καὶ τὰ πυόμενα χωρέουσιν. ἐκ δὲ τῆς κοιλίης, ἴνες ἐς τὴν κύστιν, ἡ διηθεῖ τὸ ὑγρὸν τε καὶ μέν εἰσιν. ῥόοι δὲ γίνονται καὶ ἀφαυχομένης τῆς σαρκὸς λίαν, καὶ ἀφαθερμαινομένης, καὶ ὑποφλεγμαινούσης. ῥόοι δὲ ἀφ' ἧς ἂν μὲν τὸ ψύχος γένῃται, ὅταν ἡ κρῆξις ἡ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ αἱ φλέβες τε καὶ μέν ἔωσιν. αὗται φείζασαι τῆς σαρκὸς καὶ ἐς μικρὸν ἀφικνουμένης καὶ ἐκφλιψάσης ἐκθλίβουσι τὴν ὑγρότητα· καὶ αἱ σαρκὲς ἅμα αὗται, αὐτεκθλίβουσιν ἐς μικρὸν ἀφικνούμεναι. καὶ αἱ τρίχες ἄνω ὀρθαὶ γίνονται, ὥστε πάντοθεν ἅμα ἰσχυρῶς πιεζόμεναι. ἐν τῷ ὅθεν ὅτι ἂν ἐκφλιβῶ, ῥεῖ ἢ αὐτύχη. ῥεῖ δὲ καὶ ἀφ' τὴν θερμότητα, ὅταν αἱ σαρκὲς ἀραιαὶ γένωνται ἐξόδους ποιήσουσιν, καὶ τὸ ὑγρὸν θερμαῖνον λεπτότερον γίνεται. πάντῃ γὰρ τὸ ὑγρὸν θερμαινόμενον, λεπτότερον γίνεται· καὶ πάντῃ τὸ ἐπιῤῥυὲν, ῥεῖ, μάλιστα δ' ὅταν λίαν ὑποφλεγμαίνῃ, ἀφ' τόδε ῥεῖ. αἱ σαρκὲς λίαν ἔμπλεαι γινόμεναι ὅτι αὖ μὴ δυνῶν) χωρέῃν, ῥεῖ τὸ ὑγρὸν τὸ μὴ δυνάμενον χωρέεσθαι. ῥεῖ δὲ, ἢ αὖ τύχη. ἐστὶν ὃ ἅπαξ ἐξόδοι αἱ ῥοίαι γίνωνται, ῥεῖ καὶ τὸ χρεῖον ἢ αὖ τύχη, ἐς τ' αὖ συμπιεζῶσιν αἱ ἐξόδοι τῶν ῥόου, δι' ἰχνότητα. ὅταν τὸ σῶμα ξηραν θῇ. ὥς τε γὰρ τὸ σῶμα κοινωνέον αὐτῷ ἐοῦσαν ἀφαλαμβάνει καὶ ἀγαθὸν, καθ' ὅτι αὖ ὑγρὸν ἐπιτύχῃ, ἐς ἑαυτὸ ξηρόν. ἀγαθὸν δὲ οὐ χαλεπὸν αὐτῷ ἐστιν. ὥστε τῶν σώματος κενοῦται καὶ οὐ σπουδέοντος ἀπὸ ἰχνότητος· ὅταν δὲ τὰ κάτω, ξηρὰ γίνωνται, τὰ δ' ἄνω, ὑγρά. (μᾶλλον δὲ τὰ ἄνω ὑγρά ἐστι τὰ ὑγρά· αἱ γὰρ φλέβες ἄνω πλέονες εἰσὶν ἢ κάτω, καὶ αἱ σαρκὲς ἐλάττονες ὑγρότητος δεόμεναι ἐν τῇ κεφαλῇ,) ἀγαθὸν δὴ τὸ ξηρὸν τῶν σώματος τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν· καὶ ἅμα καὶ ἐξόδοι εἰσὶν τῷ ἀγοντι μᾶλλον, ἢ τῷ ἀγομένῳ. καὶ γὰρ αὗται κερδαίνουσιν ὥστε ξηραὶ ἐοῦσαι· καὶ ἅμα καὶ τὰ ὑγρὰ πέφυκε κάτω χωρέειν, καὶ ἐὰν βεβιασμένη τῆς ἀνάγκη γένῃται. ῥόοι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἑπτά. ὁ εἷς μὲν τὰς ῥίνας. ὁ δὲ, κατὰ τὰ ὦτα· ὁ δὲ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοῦς· οὗτοι οἱ ῥόοι καταφανέες ἐκ τῆς κεφαλῆς εἰσιν ὁ δὲ ἑβδομος κατὰ τὴν γῆν. μᾶλλον δὲ ῥεῖ ἐς τὸν κίαθρον ἐστὶ τὸ ψύχος, ἀφ' τόδε, ὅτι ἐλαφρὸν γῆν ἐς τὸν βεβιασμένον. ὥστε οὐδὲ ξυβεκδεγομένον. ὑπὸ δὲ ψύχους καὶ κόπος ἔχει. ἀφ' ἧς τὸ τῶν ἐστὶ τὸ χολῆς ἐχομένοις, ὅτι αἱ σαρκὲς, ὅταν μὴ ἐν ἀλλὰ

ἀμφὶ σείον). καὶ σφόδρα μαρδέεσιν, καὶ κοπιῶσιν, ὥστε σφόδρα ὥσπερ ἐν τῇσιν ὁδοιποιείοισιν. καὶ ἔμπυοι γίνον) ὅταν ἐς τὸ κίθαρον ῥέῃ, καὶ φθισιῶντες. ὅταν δὴ ἐς τὸ μυῶδες ῥόος γένῃ), φθίσις ἀνῆ γῆς. ὅταν δὴ ὀπίσθεν ἐς τὰς σπονδύλους, καὶ ἐς τὰς σαρκας ῥυῇ, ὕδρωψ γῆς. καὶ ὁκόταν γνώσκειν. καὶ ξηρὰ τὰ ἔπισθεν ἦ, ἢ κεφαλὴ καὶ αἱ ῥῖνες καὶ οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐῶσιν ὀφθαλμοῖσι γῆς ἀμβλυώσαν, καὶ χλωροὶ γίνον) καὶ ὁ ἀπὸ σῶμα. καὶ οὐκ ἀποπλύσ θαι, οὐδὲ καὶ πολὺ ῥεῖ. ὅδε γὰρ ὁ ῥόος ἀφ' τὴ σαρκὸς μέσης ῥέων τὸ ὀπίσθεν καὶ τὸ ἔμπροσθεν ἀπεστραμμένος, ξηρὰ τὰ ἔπισθεν ποιεῖ. τῷ δ' ὀπίσθεν ἀρθρα σαρκα. καὶ τὸ ἐντὸς μᾶλλον πρὸς τῷ κοιλίῃν, ἢ ἐκτὸς πρὸς τῷ ῥῖνα. ἀφ' ὅτο ἐντὸς μᾶλλον ἢ ἐκτὸς τερεώτερον τὸ σῶμα, καὶ γενωτέρας ἀφ' ἧς ἔσιας ἔχει. ὥστε ἐν λεπτὰ ἐοῦσαν συμπιλέον). καὶ ἀκέεσιν αὖταν σφίσιν ἑωυτῇ. καὶ ῥόος ἐν δυνᾷ) ταύτῃ ἱέναι ἐν δεῖς. αἷσι δ' ἐν ὀρύτεραί τε εἰσιν αἱ ἐκτὸς, καὶ λεπτότερα τὰ μεταξὺ ἔχουσαι. ὁ ἐν ῥόος, ὥστε ἀφ' ὑψηλοτέρων, καὶ λεπτὰ τὰ αὐτικαλύοντα ἔχων, ῥεῖ καὶ πίμπλησιν ὑγρότητος τὰς σαρκας. καὶ ἀπὸ τῆς στίλωνες τὸ αὐτὸ χωρέουσα ἡ ὑγρότης, διέφθαρται. διεφθαρμένη δ' αὐτὴ ἀπὸ τῆς συμμιξίος, καὶ τὸ ῥέον σὺν αὐτῇ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, βέφορεσι τὸ σῶμα. λίαν δὲ πολλῷ ὑγρὰ αἱ σαρκες βεφόμεναι, καὶ νοσηλαῖ γαλλουσαι, ὕδρωπος ἔμπλεαί εἰσιν. ἐὰν δ' ὀλίγον ῥύσῃ, ἰχαράδα καὶ κέδμαλα ἐποίησεν, ἐπὴν ῥέον παύσῃται. ὥστε γὰρ ὀλίγον ἐρρωκὸς, καὶ πάντοθεν ὠθούμενον ὑπὸ πάντος κρέατος εὐίσος, ἐς τὰ ἄρθρα ἀποφυγὼ ποιέεται. γῆς δὲ κέδμαλα καὶ ἰχαράδες καὶ ἀπὸ τοιούτων νοσημάτων ὑγιῶν γιγνομένων· ὅταν τὸ μὲν νόσημα τὸ ποιέον ὑγιὲς λύηται, καταληφθῇ δὲ ἐν τῇ σαρκὶ καὶ μὴ ἢ αὐτοῦ ἡ ἔξοδος. μήτ' αὖ ἔσω, μήτε ἔξω, ἀλλ' ἐς τὸ δέρμα φῦμα ποιήσῃ, ἕξιον φεύγει ἐς τὸ ὑπόφυσιν ἐς τὰ ἄρθρα, καὶ ἢ κέδμαλα, ἢ ἰχαράδα ἐποίησεν. τοῦ δὲ σπουδὴ σαρκιν αἱ ῥῖνες, καὶ φλέγμαλος ἔμπλεαι ἐοῦσιν συμπεπηγότος τούτου, χρὴ τὸ φλέγμα τὸ συμπεπηγὸς λεπτῦναι ἢ πυείσιν, ἢ φαρμάκοις, καὶ μὴ ἀποῤῥέπειν. τοῦ γὰρ ἀποῤῥεφθὲν ἄλλη πορεύσῃ, πάντῃ τὸ ῥέεθαι μείζονα νόσον ποιέει. ὁπότ' ὅταν δὴ ἐς τὰ ὦτα ῥέῃ, τὸ πρῶτον ὀδυνᾶν παρέχει. βίη γὰρ χωρεῖ. πόνον τε παρέχει, ἔστ' αὖ ἀποσυεικνῶσι. ἐπὴν δὲ μάθῃ ῥεῖν, οὐκέτι ποιον ποιεῖ, ὦ ἐπὸ τὸ ὀδύνης ἐχομένῳ φαρμακον θερμὸν φύσει χλιαρὸν ποιήσαντα, διέντα μετὰ πόνου ἐξιέναι. καὶ ὅτι ἔσθεν σικύαν ἐμβαλεῖν. τοῦ δὲ ἀρίστερον ἀλγέει, ἐς τὸ δεξιόν. καὶ τοῦ δεξιὸν, ἐς τὸ σκαιόν. μὴ κατακαίειν δ', ἀλλ' ὡς αὖ ἕλκη μέγιστον. ἢν δὲ μὴ πρὸς ἰατὰ παύσῃται, ψύχοντα ἐξιέναι φύσει ψυχρὰ καὶ φάρμακον πίσαι, ὅ, τι αὖ κάτω ἐπιχώρησιν ποιεῖ. ἀνω δὲ μὴ, ὡς πρὶν δ' ἐν ἀρχῇ ἐμέειν, καὶ τὰ ἀνὰ ψύχειν. καὶ ἀεὶ τὸ ἐκ τῶν ὑγιὲς μὴ ποιέοντος τρόπου, μετανιάσθαι. καὶ τοῦ μὲν κάκιον ποιεῖ, ἔχου ἐς τὸ ἐναντίον. τοῦ δὲ ἥπατος ἐς τὸ ὑγιὲς, τὸ πάμπαν μὴ ἀφελῆν τὴν προσφερομένων, μὴ δ' ἀποζυήσαι μὴ τὸ προσθῆναι ἀνόμοιον. τοῦ δὲ ἐσυριγκωμένου ἢδη ἢ καὶ πεπυωμένου ῥεῖ ἰχὼρ πυελὶς, καὶ κακὸν ὀζόμενος, τὸ τοῦ ὧδε ποιέειν.

sed concutiuntur, concussæque molestia & lassitudine tentantur, nõ secus ac ex via concussæ. Quinetiam cùm in thoracem fluxio decubuerit, suppurati & tabidi fiunt. Cùm verò in medullam fluxio contigerit, tabes cœca oritur. Quòd si retrò in vertebras & carnes defluxerit, aqua inter cutem suborit ur. Inde verò dignoscas licet, quòd anteriores partes siccæ sunt, caput scilicet, nares & oculi. Quin & oculorum caligo accedit, & vna cum reliquo corpore ex virore pallescunt, neque quicquam expuitur, ne si multum quidem defluat. Fluxio enim per mediam carnem posteriore parte delapsa, & ab anteriore auersa, anteriores partes siccas reddit, carneiṁque in posteriora irrigat, eamque magis quæ ad interiora est, ad ventrem, quàm quæ ad exteriora, ad nares. Eamque ob causam corpus exteriore parte magis quàm interiore solidum existit, & foramina habet angustiora. Quę cùm tenuia sint, constipantur, ipsaque sibi ipsis medentur, nullaque hac parte fluxio ferri potest. Intra autem cùm latiora sunt, tum intermedia tenuiora habent, fluxioverò cùm ex altioribus delabatur, & tenuia contra se obiecta habeat, defluit, & carnes humiditate replet. Quin & humiditas quæ ex cibis eodem defertur, corrumpitur ipsaque ex commixtione corrupta, & quòd cum ea ex capite defluit, corpus nutriunt. Plurimoverò humore carnes nutritæ, & morboso turgidæ, aqua inter cutem replentur. Quòd si parum defluxerit, coxarium morbum & diuturnos articulorum affectus (κέδματα dicuntur) facit, si fluere cessauerit. Nam cùm exiguum sit quod affluit, & vndiquaque à potentioribus partibus depulsum, ad articulos se recipit. Diuturni quóque articulorum affectus, κέδματα dicti, & coxendicum morbi, iis qui ab eiusmodi morbis conualuerunt, contingunt, quando quod morbum facit, sanum euaserit, in carne verò quid remãserit, cui cùm neque intrò denuò, neque foras exitus pateat, sed in cute tuberculum creet, in ipso exitu confugit ad id quod cedere potest, articulos nimirum, & aut articulorum diuturnos affectus (κέδματα vocant) aut coxendicum morbum parit. Quòd si nares intumuerint, & pituita eáque concreta repleantur, ea vbi concreuerit, aut fomentis, aut medicamentis extenuanda, minimeque auertenda est. Etenim si auersa aliò feratur, omninò fluxio maiorem morbum efficiet. Cùm verò ad aures fluxerit, primùm dolorem exhibet, vi enim fertur. Dolorem autem exhibet, quoad fistula contracta fuerit. Vbi autem fluere consueuerit, non amplius infestat. At verò ei quem dolor detinet, medicamentum naturâ calidum tepefactum, & Metopio subactum infundendum, & retrò cucurbitula admouenda, ad dextram, si sinistra auris doluerit, ad sinistram verò, si dextra. Nec verò scalpello cutis pertundenda, sed vt trahat tantùm. Quòd si per hæc dolor minimè cedetur, ea quæ naturâ refrigerant, frigida infundito, & medicamẽtum quòd infra deiectionem moueat propinato. supra autem minimè, cùm vomitus nihil conferat, & in reliquo refrigerantibus vtendum. Semperque modus qui sanitatem non inducit permutandus est. Quòd si grauiùs quidem malũ reddiderit, cõtrariam viam amplectitor. Sin verò ad sanitatẽ vergat, nihil omninò ex his quæ adhibentur auferendum, neq; aliud quicquam adiungẽdum aut apponendũ. At vbi iam contracta fistula fuerit, multaq; sanies purulẽta & graueolens effluxerit, illud ita faciendum.

Spongiam ficco quodam medicamento ficcandi facultate prædito imbutam, quàm penitissimè in aurem indito, & medicamentum purgans naribus admouento, vt quod priùs ad nares defluebat, in nares feratur, neque id cùm morbosum existat, ad caput rursus redeat. At verò cùm ad oculos fluxio decubuerit, oculi inflammatione & tumore vexantur. Sic affectus medicamento aut liquido, aut sicco aspersо curãdus est. Quòd si subitò inflammationem concipiant, nihil omninò illinito, sed vel fortissimo aliquo medicamento quàm maximè infernas partes vrito, vel alio quopiam aluum subducito & attenuato, cautione adhibita ne vomitum prouoces. Quòd si velut lapilli decurrant, medicamentum quod plurimam lachrymam cieat illinito, & reliquum corpus humectum & tumidum reddito, quò oculi humidiores euadant, ac colluantur, vt concretam lachrymam decurrere facias. Cùm autem paulatim in oculos fluxerit, pruritumq; exhibuerit, sic affectum molli medicamento, quod siccare simulque modicam lachrymam ciere possit, illinito, naribusq; medicamentum admouento, aut singulis diebus, aut tertio quoq; die eodem vtens. Sit autem medicamentum eius generis, quod non ampliùs quàm acetabulum per nares educat, idque paulatim. Quod verò oculis admouetur, siccandi facultate valeat, vti quod oculorum medicamentum resiccarit & obturarit, etiam per nares deducatur. At medicamẽta caput purgantia, quæ quidem sunt valentia à toto capite deducunt, quæ verò imbecillia, ab oculis, & inde à vicinis naso partibus. Quòd si muco inter os & carnem subsistente, ex carne & osse in oculos fluxio decumbat, ex eo cognosces, quòd his ex locis defluat. Quod in capite comprimitur, cedit, & vlcera in capite erumpunt, oculiq; illachrymantur, palpebræ non exulcerantur, neq; mordet fluxio, neq; oculorum aciem heberat, sed æger acutiùs cernit. Siquidem fluxio minimè falsa est, cùm de cerebro nõ procedat, verùm mucosa magis. Sic affectus hac ratione curandus est. Caput medicamento non valenti purgandum, & corpus tum cibis, tum medicamentis infra subducentibus attenuandum, quò attenuato corpore fluxus resiccetur, aut per medicamentum naribus admotum diuertatur. Quod si ne sic quidem conualescat, caput ad os vsq; secandum, non sublimibus, neq; transuersis secturis, sed ad os ipsum pertingentibus, & crebris quidem, quò collectus humor citiùs per vlcera effluat, simulq; crebræ futuræ efficiant. vti caro ad os insistat. Eaq; curatio huiusmodi successum est habitura. Sin minùs hæc commodè præparata fuerint, non est elotus oculus, vt ista elotione acutiùs cernere possit, semperq; potiùs ab incumbente humore splendescẽs redditur, hominisq; acies extinguitur. Quòd si in ipsius visus humorem purum cruentus aliquis humor inciderit, huic pupilla intus in oculo minimè esse rotunda ob eam causam apparet, quòd in quo cruẽtum illud inest, visionem nõ recepit, huicq; quod cernitur desinit rotundũ esse, & ante oculos ei quędam obuersari videntur, nihilq; quicquam, re vera vt est, cernit.

ποσφιαν δδύνω ξηραίνοντι λινὶ φαρμάκω ξηρῷ, πρὸς τὼ ἀκρώτω ὡς πελαγιώτατα πρόσθειναι. καὶ πρὸς τὰς ῥῖνας καθαρτήριον, ὅπως τὸ ἐς τὰ ὦτα ῥέον ὅσον, πρόσθεν ἐς τὰς ῥῖνας φέρηται, καὶ μὴ ἐς τὼ κεφάλω πάλιν ἀποχωρέῃ, νοσηλὸν ἐόν. ὅταν δὲ ἐς ὀφθαλμοὺς ῥῦμα ἴῃ, φλεγμαίνουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ οἰδέουσιν. τοῦτον χρὴ φαρμάκω ἢ ταῖ ὑγραῖ ἢ ταῖ ξηραῖ ἀνιᾶν ὡ ἰᾶσθαι. ἢν δὲ αὐτέως φλεγμώσιν μὴ ἐξήκριε μηδέν, ἀλλ' ἠκαῦσαι κατωτάτω ἰσχυρότατα, ἢ διὰ πολλοῦ ἀπιόρωσαι ἀποχωρητικοῖ φαρμάκω, φυλασσόμενος μὴ ἔμετον ποιήσῃς. ἢν δὲ οἷον λίθοι ἀποδρέχωσιν, φάρμακον ἐξήκριε, ὅ,τι πλεῖστον ἀλγῆν δάκρυον μιῇ. καὶ ὃ ἄλλο σῶμα ὑγραίνοιτο καὶ φλεγμαίνειν ποιέοιτο, ὡς ὑγρότεροι οἱ ὀφθαλμοὶ ῥυώνται καὶ ἀκκεκλυσμένοι, ὡς ὃ δάκρυον συμπεπηγὸς ἀποδρέχῃ ποιέῃς. ὅταν δὲ ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς κατ' σμικρὸν ῥέῃ, καὶ κνησμόν τινα παρέχῃ, ἥν τον ἐξήκριε μαλθακώτατα, ὅ,τι μιῇ ξηραίνειν ἅμα καὶ δάκρυον ὀλίγον ἀγῆν. καὶ πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον προσφέρειν ἢ ἑκάστης ἡμέρης, ἢ διὰ τρίτης τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἷόν τε ἔστω ὃ φάρμακον, ὅ,τι μὴ πλεῖον ἢ ἐμβάφιον ἀπάγειν μέλλει κατὰ τὰς ῥῖνας. ἀπάγειν δὲ κατ' σμικρόν. ὃ δὲ κατ' τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποξηραίνει. ὡς ὅτι μὴ ὃ τῶν ὀφθαλμῶν φάρμακον ἀποξηρεῖν καὶ ἀποφρέξῃ, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας ἀποδράπηται. τὰ δὲ φάρμακα τὰ τῆς κεφαλῆς καθαρτήρια, ἃ μὲν ἀπὸ τῶν ἰσχυρά ἐστιν, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄρχεται ὅλης. ἄσσα δὲ ἀσθενέα, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ αὐτόθεν ἀπὸ τῶν πέλας τῆς ῥινός. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ ὀστέου μύξης ἀποστάσης μεταξὺ τοῦ ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς ῥῦμα ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξῆλθῃ, ὃ δὲ ὀστέον ἐστίν, ὅ,τι τὸ ἐγκέφαλόν, ἀλλὰ μυξώδες μᾶλλον τὸν ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. φαρμάκω καθαίρειν χρὴ τὴν κεφαλὴν μὴ ἰσχυρά. καὶ τὸ σῶμα ἰσχαίνειν, καὶ σιτίοισι καὶ φαρμάκοισι κατω ἀποτάσσειν, ὡς ἀποξηραινθῇ ἰσχαινόμενόν τε σώματος, ἢ ὃ σὰρξ ἀποῤῥῇ καὶ τὰς ῥῖνας πρὸς πηλοῦν φαρμάκω. πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅσον δὲ φάρμακον προσφέρειν. ἢν δὲ μὴ σὺν τοῦτο ὑγιὲς γένηται, τὴν κεφαλὴν κελεύειν ἐς αὖ πρὸς τὸ ὀστέον ἵκῃς, μὴ μετεώρους, μὴ δὲ ὀπισθοτάτους τὰς τομὰς ποιέειν. τέμνειν δὲ ἀγρεῖ τοῦτο, ἄγρεις δὲ τὸ ὀστέου δίχης. τέμνειν δὲ πυκνὰ, ὡς αὐτὸ συνεχὴς ἐξέλθῃ θᾶσσον ἀπὸ τῶν ἑλκέων ἀπορρέον. ἅμα δὲ αἱ τομαὶ πυκναὶ ἐοῦσαι πρὸς πάσιν ποιέουσιν τῇ σαρκὶ πρὸς τὸ ὀστέον. ὅπως ἰᾶσθαι δῇ, εἰ τοῦτο διάδηλον ἀποτελεύτησις γένῃ. ἢν μὴ τοῦτ' οὕτω ἔχῃ εἶναι οὐκ ἀκκεκλυσμένα, ὡς ἀκκυσμένα ὀξὺ ὁρᾶν ποιέῃς, αἰεὶ δὲ ἐφιστάμενα μορμορυγώδης μᾶλλον γίνεται, καὶ τὸ ὀξὺ ὁρᾶν τὸ αὐτὸ ἀπόδεννυται. ἢν δὲ ἐς τὸ ἦπαρ ἐς τὸ ὑγρὸν καθαρὸν, αἱματῶδες τι ἐσέλθῃ ὑγρὸν, τοῦτο ἢ ὄψις ἔνδον ἐμβαίνει τοῦ ὀφθαλμοῦ, οὐ προσιοῦσαν ἐόν δῆλον τόδε. ἐν ὧ αὐτὸ αἱματῶδες ὂν, ὅ τι οὐκ ἐμφαίνει, τοῦτο δὲ ἢ βραχύ τι φαινόμενον πρὸς τὸ φερὲς ἔῃ. καὶ πρὸς κιρκίνεσθαι αὐτοῦ δοκεῖ πρὸς τὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ὀδόντων κατ' δύνασθαι ὀφθ-

48 τοῦτο

48 τοῦτο χρὴ τὰς φλέβας ἀποτάμνειν, τὰς πιεζούσας τὰς ὀφθαλμοὺς, αἳ σφύζουσιν αἰεὶ καὶ μεταξὺ τῶν τε ὠτῶν, καὶ τῶν κροτάφων πεφύκασι. καὶ ἐπιδεῖν τοῦτο. ἀποφράξῃς, πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς φάρμακα ὅσα ὑγραίνει πρόσφερε. καὶ δάκρυον ἀπαγε ὡς πλεῖστον, ὅπως ὃ συνεστηκὼς σὺν ποιῶν ὀφθαλμοῖσιν ἀκκλυσθῇ, ὃ τῶν νοῦσον παρέχον. ἢν δὲ ὀφθαλμὸς ῥαγῇ, μαλθακοῖσι φαρμάκοισιν χρῆσθαι, καὶ τρυφνοῖσιν. ὡς συφόμενοι ὃ ἕλκος ἐς μικρὸν σωίν, καὶ ἡ οὐλὴ λεπτὴ ἦ. 49 ὅταν δὲ ἄρ' ἐπιγάμον δακρύῃ τοῦ ὀφθαλμῶ ἀρήγῃ. ὁπότερον ἢ ἐς τὸν κίβαρον ῥέῃ καὶ χολὴ ἦ, τοῦδε δῆλον ἐστιν. ὀδυνῶν ἕλῃ ἐς τὼ λαπάρω. καὶ ἐς τὼ κληίδα 50 πρὸς τὼ ἐς τὼ λαπάρω, καὶ πυρετὸς, καὶ ἡ γλῶσσα τὰ αὐτὰ χλωρὴ γίνεται. καὶ ἀποχρέμπτεται ξυμπεπηγότα. ταύτης τῆς νούσου ἑβδομαῖος ὁ κίνδυνός ἐστιν ἢ ἀναπαῖος. 51 Ὁκόταν ἀμφότερα τὰ πλευρὰ ἀγῇ. τὰ δὲ ἀνῇα ὅμοια ἢ τῇ ἑτέρῃ. αὕτη μὲν πρὸς πλευμονίη ἐστίν. ἢ δὲ ἑτέρη πλευρῖτις. αὗται γίνονται διὰ τόδε. ὅταν ἐς τὸν πλεύμονα ῥύσῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς 52 διὰ τοῦ βρόγχου καὶ τῶν ἀρτηριῶν, ὁ πνεύμων ἄτε φαφαρὸς ἐὼν καὶ ξηρὸς φύσει, ἕλκει ἐφ' ἑωυτὸν ὃ ὑγρὸν ὄ, τι αὖ ἴκηται. καὶ ἐπὶ πολὺ εἰσρύσῃ, μείζων γίνεται, καὶ ὅταν μὲν ἐς ὅλον ῥύσῃ, μείζων ὁ λοβὸς ἠνόμενος, ἀμφοτέρων ἔψαυσεν τῶν πλευρέων, καὶ πρὸς πλευμονίαν ἐποίησεν. ὅταν δὲ τῆς ἑτέρης μοῖραν, πλευρῖτις ἦ. ἡ πρὸς πλευμονίη πολὺ ὀξυτέρη ἐστὶ, καὶ ὀδυνᾶται πολὺ ἰσχυρότεραι εἰσὶν αἱ ἐς τὰς λαπάρας καὶ ἐς τὰς κληίδας. καὶ ἡ γλῶσσα πολὺ ὠχροτέρη. καὶ τὼ φάρυγγα ἀγρέῃ ἀπὸ τοῦ ῥεύματος, καὶ κόπος ἕλῃ ἰσχυρὸς, καὶ πνεῦμα ἐκτάσιον ἢ ἑβδομαῖον λάζεται. τοῦτον ἢν μὴ ἑβδομαῖον ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ἀποθνήσκει καὶ ἀποπνίγει), ἢ ἀμφότερον. ἢν δὲ ἀναπαῖον δύο ἡμέρας διαλιπὼν λάζηται ὡς τὰ πολλὰ, καὶ οὗτος ἢ ἀποθνήσκει, ἢ ἔμπυος διαφθείρει. ἢν δὲ δωδεκαταῖον, ἔμπυος γίνεται. ἢν δ' τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ὑγιὴς γίνεται. καὶ ἔμπυοι ὅσοι ἀπὸ πρὸς πλευμονίης ἢ πλευρίτιδος γίνονται, 53 οὐκ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλ' ὑγιέες γίνονται. ὡς τὰ πολλὰ ἔμπυοι γίνονται, ὅταν ῥῦμα ἐς ὃ αὖθ ὥσπερ ὅτι τῆσι χολῆσιν γίνεται. ἀλλὰ τῆσι μὲν χολῆσι, πολὺ ἀπόῤῥῃ, καὶ ἀπόῤῥυσιν παύεται. τῆσι δὲ ἐμπύοισιν ἕλκωσιν τε ῥῇ καὶ ὁ παύεται. καὶ ἔμπυοι γίνονται, ὅταν ἕλκωσιν 40 ἀποχρέμπωνται ἢ ὀπιῤῥῇ ἐς τὸν πλεύμονα. τοῦτο γὰρ ὃ ἐν τῷ πλεύμονι συνιστάμενόν τε καὶ ὀπιῤῥέον, πῦον γίνεται. ὃ δὲ πῦον συνιστάμενον ἐν τῷ πλεύμονι καὶ ἐν τῷ κιθάρῳ, ἕλκει καὶ σήπει. καὶ ἐπὶ πολὺ ἕλκωθῇ, ἀπὸ τοῦ ἡλκωμένου ὀπιῤῥῇ, καὶ ἐπιψαχρεμπόμενον. ἅμα μὲν ἡ κεφαλὴ μᾶλλον ῥῇ συιόμενη, ἅμα δὲ ἐκ τοῦ ἡλκωμένου ἐν τῷ κιθάρῳ καὶ τῷ πλεύμονι μᾶλλον ῥῇ. καὶ τὰ ἕλκεα κινδύνευεται ἐπιψαῤῥήγνυται. ὥστε καὶ εἰ παύσαιτο ὃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέον, ὃ ἀπ' αὐτέων τῶν ἑλκέων ἰχῶν ἐς αὖ νοῦσον τρέψειεν. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ ἕλκους ἔμπυος καὶ ῥάων αὕτη ἡ νοῦσος. γίνεται δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ πλεύμονος, μάλιστα μὲν ἀπὸ ῥήγματος, καὶ ἤν τι ἐκτὸς φλεγμῆνῃ, καὶ τοῦτο γὰρ πῦον ξυνίστα), καὶ συνιστάμενον εἴ τις εἴη ὃ σῶμα, κλυδάζεται, καὶ φόβον παρέχει. καὶ

Huic venas adurito, quæ videndi aciem premunt; quæque semper pulsant, & inter aurem & tempora à naturâ sitæ sunt, easque vbi occluseris, medicamenta quæ humectant oculis adhibeto, lachrymámque quamplurimam educito, vti quod in oculis consistit & morbum facit, colluatur. Quòd si rumpatur oculus, mollibus & acerbis medicamentis vtendum, vt constrictum vlcus in angustum redigatur, cicatrixque tenuis fiat. Cùm verò albugo fuerit, lachrymæ oculo conferunt. At cùm in thoracem fluxio decubuerit, bilisque fuerit, quod hinc manifestum est, dolor lateris mollitudinem prehendit, & clauiculam quæ ei è regione respondet, febris adest, linguáque superiore parte ex viridi pallescit, & concreta excreantur. In hoc morbo periculum septimo aut nono die instat. Vbi vtraque latera doluerint, reliquáque similiter vt in priore se habuerint, hæc quidem pulmonis inflammatio est, illa verò pleuritis: eámque ob causam oriuntur. Cùm de capite per guttur & arterias asperas in pulmonem fluxio incubuerit, is nimirum sua naturâ rarus & siccus cùm existat, quicquid humoris potest in se attrahit, & vbi influxerit maior redditur, & si quidem in totum fluxerit, fibræ maiores redditæ vtrunque latus attingunt, pulmonisq; inflammationem faciunt; cùm verò alterum tantùm, lateralis fit morbus, pleuritis dictus. Pulmonis inflammatio longè periculi plenior est, & dolores ad laterum mollitudinem & clauiculas multò vehementiores habet, linguáque longè est pallidior, fauces ex fluxione dolor occupat, vehemens lassitudo detinet & spirandi difficultas sexto aut septimo die prehendit. Hunc nisi febris septimo die dimiserit, moritur aut suffocatur, aut vtrunque contingit. Quòd si nono die, duobus interpositis diebus corripiat, hic etiam vt plurimùm aut moritur, aut suppuratus euadit. Si verò duodecimo die, suppuratus fit; si decimoquarto, conualescit. Et qui ex pulmonis inflammatione, aut morbo laterali pus intrò colligunt, minimè moriuntur, sed conualescunt. Purulenti verò, vt plurimùm, fiunt; cùm fluxio ad eundem locum, velut in bilis fluxionibus, decubuerit: sed in bilis quidem fluxionibus multum defluit, & vbi defluxit, sedatur, purulentis verò, tum minùs defluit, tum minimè sedatur. Purulenti quinetiam fiunt, cùm minùs excreant, quàm in pulmonem defluat. Quod enim in pulmone colligitur & defluit, in pus vertitur. Pus autem in pulmone & thorace collectum, vlcerat & putrefacit. Et vbi vlcus exiccatum fuerit, ab vlcerata parte, & ab eo quod per sputum repurgatur defluit. Ac simul quidem caput concussum magis fluit, simúlque ex vlcerato thorace & pulmone magis fluit, & vlcera motu ipso resiccantur, vt etiamsi quod à capite defluit, cesset, id tamẽ quod ab ipsis vlceribus procedit, ad morbum faciendum satis esse possit. Fit etiam ab vlcere purulentus, & leuior hic morbus est. Fit verò etiam extra pulmonem, potissimùm quidem ex rupto, & vbi caro contussa fuerit, circa quàm pus colligitur, collectúmque, si quis corpus concutiat, fluctuat, & strepitum facit. Et hæc

quidem inustione curantur. At verò tabes fit, cùm ad eundem locum, velut in purulento, fluxio fertur, per guttur & asperas arterias aortas appellatas, quæ pulmonem & guttur coniungunt. Defluit autem in pulmonem sensim assiduè, nec copiosam in pulmone humiditatem facit. Dum enim resiccatur quod defluit in gutture concrescens, nimirum cùm non eluitur, sed sensim influit ac detinetur, tussim inducit, & in asperis arteriis (aortis dictis) detentum quod influit, cùm hæ angusta foramina habeant, angustiam spiritui exhiber, eamque spirandi difficultatem facit, vt ea velut deficiente, semper respirare desideret. Quinetiam in pulmone, cùm non admodum humidus existat, pruritus exoritur. Cùm verò multum ex capite defluxerit, pruritus in pulmone non fit, cùm si quidem copiosum fit quod in ipsum defluit, & suppurati ex tabidis huiusmodi fiunt, vbi humidius corpus redditum fuerit, contráque vbi siccius, ex suppuratis tabidi. Suppuratos hac ratione dignoscas. Lateris mollitudinem ab initio dolor detinet, vbi verò iam pus collectum est, & dolor similiter vexat, cùm tussis suboritur, tum pus exscreatur, & difficultas spirandi occupat. Quòd si nondum pus eruperit, in lateris mollitudine concussum, velut in vtre strepitum edit. At si horum nihil adfuerit, suppuratio tamen adsit, ex his signis coniecturam facias. Magna spirandi difficultas adest, subraucum loquitur, pedes & genua intumescunt, magis verò ex ea lateris mollitudine in qua pus inest, thorax incuruatur, & membrorum solutio oritur, sudore etiam totum corpus perfunditur, interdum quidem sibi calidus, interdum etiam frigidus videtur, vngues circumtenduntur, & venter incalescit. Atque ex his suppurati dignoscendi sunt. Cùm verò posteriore ex parte fluxio in spinam decubuerit, huic tabes eiusmodi suboritur. Lumbos dolor occupat, & anteriores capitis partes ipsi vacuæ videntur. At verò bilis hoc modo periculi plena est, si in oculis regius morbus oboriatur, in vnguibus liuores suborti fuerint, corpus vlcera habeat, partésque circa vlcera liuidæ fuerint, cùm sudor non toto corpore, sed aliqua tantùm corporis parte erumpit, & cùm febre remanente ex pallido virescens exscreatur, aut si exscreatio cesset, cùm adhuc in pulmone remanet ex pallido virescens. Quod ipsum contineatur nécne dignoscendum. Cùm remanet, in faucibus respirantis strepitum edit, difficultas spirandi periculi plena adest, & singultus febrisq; discedit exscreatione adhuc in pulmone existente, & debili iam ægro aluus secedit. Ista sunt pulmonum inflammationis & lateralis morbi periculosa indicia. Lateralis morbi hæc instituenda curatio est. Febrem per septem dies ne sedato, potione verò aut aceto mulsa, aut aceto & aqua vtendum, eaque quàm plurima offerenda, vt quæ inde contingit madefactio, exscreationem faciat. Dolor medicamentis calefacientibus sedandus, & sorbitione exhibendum quicquid exscreationem mouere possit. Balneis etiam quarto die vtendum, quinto autem & sexto oleo illinendum. Septimo lauandum, nisi febris dimiserit, vti ex balneo sudor oboriatur.

κάμνοντα ζῶντα. φθίσις δὲ γίνεται, ὅταν ἐς ὃ αὖθ', ὥσπερ τοῦ ἐμπύου, ὁ ῥόος ῥύηται ἀφὰ τὸ βέγχεο[14] καὶ τῶν ἀορτέων αἱ ξυνέχουσι τὸν πλεύμονα καὶ τὸν βέγχον. ἐς ὃ τὸν πλεύμονα ῥέει διαμενὰ κατ' ὀλίγον,[15] καὶ ὑγρότητα ἐν τοῦ πλεύμονι μὴ ποιεῖ πολλήν. ξηραινόμενον γὰρ ὃ ἐπιῤῥέον ἐν ᾧ βέγχῳ πεπηγὸς, ὥστε οὐκ ἐκκυζόμενον, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἐπιῤῥέον[16] καὶ ἐνεχόμενον, βῆχα ποιεῖ.[17] ἐν τε τῇσιν ἀορτήσιν ἐνεχομένων ὃ ῥέον, ὥστε στενὰς ἀφαιρήσιας ἐχούσας τὰς ἀορτὰς, στενοχωρείῃ τοῦ πνεύμονος παρέχει,[18] καὶ τοῦτο ποιεῖ πνεῦμα ἔχειν. ὥστε γὰρ ἀναλιπόρθμον ἀεὶ ἐπιθυμεῖ ἀναπτῆν· καὶ ἐν τοῦ πλεύμονι, ὥστε οὐκ ἰκμῶς ὑγρὸν ἐόντι, ξυσμὸς ἐγίνεται. ὅταν δὲ πολὺ ἀπορροὴ τῆς κεφαλῆς οὐτ' ἐν τῷ πλεύμονι ξυσμὸς γίνεται. πολὺ γὰρ αὐτέων ὃ ἐπιῤῥέον ἐστὶ, καὶ ἔμπυοι ἐκ τῶν φθισιῶν τούτων γίνονται, ὅταν ὑγρότερον ὃ σῶμα ᾖσιν. καὶ ὅταν ξηρότερον ᾖσιν, ἐκ τῶν ἐμπύων φθισιῶνιες. ἔμπυοι τοῦδε δῆλοι γίνονται. τὸν λαπάρην ἀρχομένων πόνος ἔχει. ἐπὶν δὲ πῦον ξυνεστηκὲ ἤδη, ὅτε πόνος ὁμοίως ἔχει, βοὴ τε γίνεται, καὶ ἐπθυαχρέμπεται πῦον, καὶ πνεῦμα ἔχει. ἐὰν δὲ μὴ πω ἐῤῥώγει ἐν τῇ λαπάρῃ, σείεται καὶ φορέει οἷον ἐν ἀσκῷ.[19] ἐὰν δὲ τούτων μηδὲν παρεόντων, ἔμπυος ᾖ, τοῖσιδε γνῶναι τεκμαίρεσθαι. πνεῦμα πουλὺ ἔχει, φλεγματῶν τε ὑποδεεστέρου. καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι καὶ τὰ γόνατα. μᾶλλον δὲ κατὰ τὸν λαπάρην ἐν ᾖ τοῦ πόνου ἐστί. καὶ ἐν ἱδρῶς ἐξικνεόμενος ἐστί. καὶ λεσιγῦα γίνεται καὶ ἱδρὼς παρεγείται ὅλον τὸ σῶμα. καὶ ποτὲ μὲν δοκεῖ θερμὸς αὐτὸς ἑωυτῷ εἶ, ποτὲ δὲ, ψυχρός. καὶ οἱ ὄνυχες παρεστεφανωμένοι εἰσί. καὶ ἡ κοιλίη θερμὴ γίνεται. τούτοισι χρὴ γινώσκειν τοὺς ἐμπύους. ὅταν δὲ ὁκοῖόν τε τὸν ῥάχιν φθίσις γίνεται τόδε τὸν τοιόνδε τὸν ὀσφῦν ἀλγέει καὶ τὰ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς κενὰ δοκέουσιν αὐτῷ εἶ. κεφαλὴ δὲ πάσα ἐστὶν ὑπόκινδυνα. ἤκιστα μὲν ὑπὸ ῥύηται ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, καὶ ἐν τοῖσιν ὀδοῦσι πελιδνὰ ὅταν ῥύωνται. καὶ ἐς τὸ σῶμα ὅταν ἔχει ἕλκεα, καὶ τὰ περὶ τὰ ἕλκεα, πελιδνὰ ᾖ. καὶ ὁ ἱδρὼς ὁκόταν μὴ κατ' ὅλον τὸ σῶμα ἐκθυῃ, ἀλλὰ κεῖθ' ἢ μέρος τοῦ σώματος. καὶ ὅταν τὸ πυρετὸ ἐπὶ ἔντος ἐπθυαχρέμπεται χλωρὸν, ἢ ἐνεόνλος ἐν τοῦ πλεύμονι ἐπὶ τὸ χλωρὸν, ἢ ἐπθυαχρέμπεται παύσηται.[40] τοῦτο δὲ δῆ γινώσκειν ὅταν· ἐὰν μὲν ὅταν μὴ ἐᾷ. ὅταν ἐᾷ ἐμψοφῶν τῇ φάρυγγι ἀναπνέοντος, καὶ πνεῦμα ὑπόκινδυνον[41] καὶ λύζει, καὶ ὁ πυρετὸς ἀπιὼν, ἀποχρέμμαίος ἐπὶ ἐν τοῦ πλεύμονι ἐόντος. καὶ ἡ κοιλίη ἀδιάθετος ἤδη ἐόντος ὑποχωρέουσα. ζῶντα πλευρίτιδος καὶ περιπλευμονίης ὑπόκινδυνα. πλευρίτιν ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. τὸν πυρετὸν μὴ παύειν ἑπτὰ ἡμερέων. ποτῷ δὲ χρῆσθαι, ἢ ὀξυμελικράτῳ, ἢ ὄξει, καὶ ὕδατι. ζῶντα δὲ χρὴ περιστρέφειν ὡς πλεῖστα, καὶ ἐπιτέγξιν ᾖσιν ἐπθυαχρεμψιν ποιεῖν. καὶ τὴν ὀδυνῶν παύειν θερμαντηρίοισι φαρμάκοισιν, καὶ καταῤῥοφῆν διδόναι, ὅ, τι ἐπθυαχρεμψιν ποιήσει. καὶ λουτροῖσι χρῆσθαι τεταρταίοισιν. τῇ δὲ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ χρίειν ἔλαιῳ. τῇ δὲ ἑβδόμῃ λουτρὸν, ἐὰν μὴ ὁ πυρετὸς μέλλῃ ἀφιέναι, ὡς ὑπὸ τοῦ λουτροῦ ὁ ἱδρὼς ἐγείρηται. καὶ ἐπὶ

καὶ ἐπὶ τῇ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ ἰχυροτάτοισι χρῆσθαι τοῖσιν ἐπθυαχρεμπτικοῖσι φαρμάκοις, ὡς τὸν ἑβδόμον ὅτι ῥήιστα ἡμέρην ἀγάγῃ. ἐὰν δὲ μηδὲ τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρῃ παύσηται, τῇ ὀγδόῃ παύσει), ἐὰν μήτι δεῦρο τῶν ὀπισθιδυνιῶν ῥύηται.[42] ἐπὶν δὲ ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ῥοφήματα ὡς ἀδενέστατα ποιέειν παρεσφερέα.[43] ἐὰν δὲ ἰκανὸς ἐξῇ), ἐὰν μὴν ἐπὶ νεαρὸν τὸ σώματος ἐόντος, τῶν ποτῶν ἀφαιρέειν. ἐὰν δὲ τὸ πυρετὸ ἀφίκηται, πυκνοῖσι τοῖς ῥοφήμασι χρῆσθαι. καὶ τὸν πλεύμονίων τὸν αὐτὸν ἐξ πονεῖσθαι. τὰς ἐμπύους καθαίρειν τὸν κεφαλὴν, μὴ ἰχυροῖσι φαρμάκοισιν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἀποῤῥέπειν ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ ἅμα ἀφαιρεῖν ἐκ τῶν σιτίων χρῆσθαι. καὶ ἐπὶν ἡ ἀρχὴ τοῦ νοσήματος μηκέτι ᾖ, ἀλλ' ὑπαῤῥέπῃ) ὁ ῥόος ἐπθυαχρεμψιν ποιέεσθαι. καὶ βῆχα ποιεῖν.[44] καὶ ἐγκύοισι φαρμάκοισιν χρῆσθαι. καὶ σιτίοισιν ἅμα. ὁπότεν δὲ δὴ ἀποχρεμψιν ποιέεσθαι, καὶ πλέοσι σιτίοισι καὶ γλυκεῖσι χρῆσθαι καὶ λιπαροῖσι. καὶ οἴνῳ αὐστηρῷ. καὶ βῆχα ποιεῖν ὅταν ὧδε ἔχῃ. καὶ τὸν ὑπὸ τὴ φθίσιος τὸν αὐτὸν τοῦ πονεῖν πάλλα, πλεῖν τὰ σιτία μὴ πολλὰ ἅμα. καὶ τὰ ὄψα μὴ πλέοια ἢ τὰ σιτία, καὶ τῷ οἴνῳ ὑδαρῆ χρῆσθαι ὅτι τῷ σιτίῳ, ὡς μὴ θερμαίνῃ, καὶ τῷ σώματι ἀδενῆ ἐόντι θερμότητα παρέχῃ, καὶ ἅμα ἀμφότερα θερμαίνωσιν ἐν τῷ αὐτῷ χείνῳ, καὶ θερμὴν ποιέοισιν ῥεῦμα πουλύ. ὁπότεν ἀφὰ τὸ οἰσοφάγου ἐς τὴν κοιλίην ῥέῃσι[45] νῆσις κάτω. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνω. τούτῳ τῷ μὲν ὀδυνῶν ἐν τῇ καρδίῃ, ὑπεξάγειν πρῶτον φαρμάκῳ ἢ χυλῷ.[46] ἔπεστα φαρμάκῳ ἰχυροτέρῳ χρῆσθαι. τοῖσι δὲ σιτίοισι ἀφαιρετικοῖσιν ἕως ἂν ἡ ὀδυνῶν ἔχῃ. ἐπὶν δὲ παύσῃ) ἡ ὀδυνῶν, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἰχυροτέροισι χρῆσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ δὴ πολλὰς ἡμέρας ἡ νῆσις ἔχει, ἰᾶσθαι. ἐὰν δὲ ἀδενὴς ᾖ καὶ μὴ δυνῇ) πρεσφέρεσθαι ὑπὸ ἀδενείης, κλύζειν πρῶτον μὲν χρὴ χυλῷ πλισάνης. ἔπεστα ἐπὶν τούτων κεκαθάρῃς,[47] τὸ τῶν φυφόντων λινί. ὁπότε δ' ἐς τὸν βρόχον ὀπισθεν πρῶτον τὸν ἀστραγάλους ὕδρωπα ποιήσῃ, ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. κεῖνον τὸν βρόχον τὸν ἐν τῷ βραχίονι μεταξὺ τῶν φλεβῶν ἐκβάλλειν βρόχῳ. καὶ ἐπὶν καύσῃς, ξυνάγειν καὶ ποιέειν ὡς ἰχυροτάτας οὐλάς. καὶ ἐπὶν ἀποφέρῃς πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον πρόσφερε, ὡς κνήσῃ) καὶ ἀδενὲς αὖθις, ἕως ἂν ἀποῤῥεφῇ. καὶ τὰ μὲν ἔμπροσθεν τὸν κεφαλῆς, θέρμαινε· τὰ δ' ὄπισθεν, ψύχε. καὶ ἐπὶν ᾖ κατεθερμασμένος ἢ τὰ ἔμπροσθεν τὸν κεφαλῆς,[50] σιτία ἐδίδου τὰ φλεγματωδέστατα, καὶ ἥκιστα ἀφαιρετικά, ὡς ὅτι μάλιστα διδυμωθῶσιν αἱ ῥοιαὶ αἱ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς. ἔπεστα δ' ἐπὶν ἀποφεύξῃς καὶ ἀποῤῥέψῃς τὸν ὑπόῤῥησιν, ἐὰν τι πορὸν ἢ δύσῤῥεπίζῃ τὸ ῥεῦμα. ἐς τὸ σῶμα ἔλθῃ, ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. ἐὰν μὲν μᾶλλον πρὸς τὸ δέρμα κεκεχωρηκὸς ᾖ, τὰ ἔξωθεν πυριῶντα. ἐὰν δ' ἔνδον πρὸς τὸν κοιλίην, ἔξωθεν ᾖ μὴ δῆλον ἦ,[70] φάρμακον πιπτόκοιλα. ἐὰν δ' ἐπ' ἀμφότερα, ἀμφοτέρων ἀφαιρεῖν. ὑπάτην δὲ δὴ ἐν χρὴ ἐξυπάτην ἔξοδον ποιέειν, ἢν τε κάτω, ἢν τε ἄνω, ἢν τε ἀμφοῖν ὅπῃ τὸ σώματος ἔξοδοί εἰσιν. ὁπότεν ἰχμὰς ἀπὸ ῥόος ῥύῃ), σικύην χρὴ προσδεῖν, καὶ ἕλκειν ἔξω, καὶ μὴ καταῤῥοῦν,

Quinto insuper & sexto validissimis vtendum exscreationē promouentibus medicamentis, quò quàm facillimè septimum transigat diem. Quòd si neq; septimo die desierit, nono desinet, nisi aliud quiddam periculum contingat. At vbi febris dimiserit, sorbitiones quàm debilissimæ offerātur. Si verò vacuatio oboriatur, si quidem corpus adhuc iuuenile existat, potum subducito. Quòd si febris decesserit, triticeis sorbitionibus vtitor. Eodemq; modo pulmonis inflammationem curato. Suppuratis caput minimè validis medicamentis purgandum; sed sensim ad nares auertendum, cibisq; ventrem subducentibus vtendum. Et vbi morbi principium non ampliùs fuerit, sed fluxus diuertitur, exscreatio promouenda, & tussis excitanda, & tum medicamentis quæ infundunturtum cibis vtendum. Cùm autem exscreatio mouenda est, pluribus etiam cibis, tum salsis, tum pinguibus, vinoque austero vtendum, & cùm hoc modo habuerit, tussis excitanda. Tabidos quinetiam quo ad reliqua curabis ad eundem modum, præter quàm quòd cibaria nō multa simul exhibenda, neq; opsonia plura quàm cibaria, & vino diluto inter cibos, ne calefaciat, vtendum, & in corpore debili calorem exhibeat, & vtraq; simul eodem tempore calefaciant, & calore multam fluxionem inducāt. Vbi per gulam in ventrem fluxio decubuerit, infra accumulatio interdumq; supra fit. Huic quidem si dolor in ventre adfuerit, is primùm medicamento aut succo subducendus, deinde medicamento valentiore vtendum, cibis verò alium subducentibus, quamdiu dolor detinuerit. At vbi dolor sedatus fuerit, cibis roborantibus vtendum. Ad eundem verò modū etiam vbi per multos dies accumulatio detinuerit curato. Quòd si imbecillus fuerit, & præ imbecillitate ista offerri nequeant, primùm quidem ptisanę succo aluus per infusum eluenda, deinde vbi per hunc purgaris, adstringente aliquo vtendum. Cùm autem in carnem posteriore parte iuxta vertebras illapsa fluxio aquam inter cutem excitarit, hunc in modum curato. Ceruicis carnem, quæ in medio est venarum, tribus crustis inurito, inustum cōstringito, & quàm tenuissimas cicatrices facito. Et vbi viam intercluseris, medicamentum ad nares admoueto, vt eò diuertatur, & imbecillum rursus, donec aliò auertatur, ac anteriores quidem capitis partes calefacito, posteriores verò refrigerato. Et postquam partibus capitis anterioribus excalfactus tibi videbitur, cibos edat qui corpus maxime tumefaciunt, & minimè ventrem subducunt, quò fluxionis meatus anteriore capitis parte quàm maximè dilatentur. Posteaquàm verò viam intercluseris, & id quod affluit auerteris, si quid, priùs quàm fluxionem ad curationem accommodaris, ad corpus peruenerit, hoc modo curare oportet. Si quidem ad cutem magis processerit, externis partibus fomentum adhibendo, si verò intrò ad ventrem, neque foris conspicuum sit, medicamentum propinando, sin vtramque in partem, vtrimque detrahendo. Diligentia autē adhibenda est, vt quàm proximū exitum facias, siue suprà, siue infra, siue alia quauis corporis parte exitus detur. Cùm coxendicū morbus ex fluxione oritur, cucurbitula admota foras attrahere oportet, neq; cutem scalpello pertundere,

& calefacientia propinando intus calefacere, vt exitus pateat tũ extra ad cutem per cucurbitulæ tractionem, tum intra ad ventrem, per caliditatem. Vbi nanque fluxioni via intercluſa fuerit, neque habuerit quò procedat, via ad articulos facta, in id quod cedit defluit, & coxendicum morbum inducit, aut poſteriorum partium tabem. Sic affecto caput medicamento imbecillo purgandum, donec aliò auertatur fluxio, & victus ratione, velut antea, vtendum. Medicamentum autem potui exhibeto deorſum purgans, & aluum inferiorem lacte infuſo ſubluito, cætera fomentis curato. Cùm lien ex febre tumidus extiterit, quod fit cùm corpus extenuatur. Ex iiſdem enim & lien augeſcit, & corpus contabeſcit. Cùm autem corpus extenuatur, & lien turgeſcit, vnà etiam cum corpore omentum extenuatum fuerit, eius pinguedo colliqueſcit. Vbi verò partes iſtæ pinguedine vacuæ fuerint, & ex liene turgeſcente in omentum defluxerit, quod cùm nimirum valde vicinum exiſtat, & vaſa vacua habeat, id excipit, atque vbi ſemel in corpore morbus exortus fuerit, ad id quod morboſum eſt vertitur, niſi quis rectè tractet, vt etiamſi bene tractetur, periculo non careat. Hunc ſic curato. Medicamenta per quæ aqua purgetur potui exhibenda, & cibi maximè tumefacientes offerendi. Quòd ſi ne ſic quidem leuiùs habeat, quàm tenuiſſimis & leuiſſimis cruſtis, quò aquam emittere poſſis, in vmbilici ambitu inurito, & ſupra vmbilicum vnam, ſinguliſque diebus emittito. Cúmque morbus inter alios maximè periculi plenus ſit, in his periclitari oportet. Nam ſi quidem ſucceſſerit, ſanum reddes, ſin verò fruſtratus fueris, nihil grauius quàm quod euenturum erat perpetietur. At in puero aquã inter cutem ſic curato. Tumidas & aquæ plenas partes gladiolo aperito, crebroq; ac parum, & à ſingulis corporis partibus educito, fomentisque vtitor, & ſemper quod apertum eſt calefaciente medicamento illinito. Lateralis morbus ſiccus citra fluxionem oritur, cùm ex vehementi ſiti pulmo admodum reſiccatus fuerit. Pulmo enim cùm ſiccus exiſtat, vbi ampliùs quàm pro natura reſiccatus fuerit, gracilis euadit, & impotẽs redditus, ad latus præ impotentia inclinatur, ipſumq; contingit, eoque contacto, cùm humidũ exiſtat, ei adhæreſcit, & morbum lateralem facit. Tunc verò dolor ad latus & iugulum oboritur, & febris, & album exſcreat. Hic multis potionibus curandus eſt & lauandus, eiq; medicamentum quod dolorem ſedet exhibendũ, aliaq; quæ exſcreationem faciũt. Hic intra ſeptimum diem conualeſcit, neq; morbus periculoſus eſt, neq; cibos exhibere oportet. At verò febres hanc ob cauſam oriuntur. Cùm corpore tumidiore reddito carnes intumuerint, pituita biliſq; concluſę conquieuerint, nihilque refrigeretur, neq; exeat, neq; moueatur, neque aliud quid ſubeat. Cùm laſſitudo febris & plenitudo detinuerit, multa aqua lauandum, & liquido illinendum, & quàm maximè calefaciendũ, quò calor aperto per ſudorem corpore exeat, hæcq; conſequenter tribus aut quatuor diebus facienda. Quòd ſi non ſedetur, medicamentum quod bilem educat propinato, & febrem perfrigerato, priùs quàm ad quartanã deueniat.

καὶ ἔνδοθεν θερμαντήρια φάρμακα πιπίσκοντα ἀφιδρῶ-
μενον, ὅπως ἐξόδος ἡ καὶ ἔξω ἐς τὸ δέρμα ὑπὸ τῆς ἑλ-
κύσιος τῆς σικύης, καὶ ὑπὸ τῆς θερμασίης. ὁπότ' ἂν γὰρ ἀποφερᾶται, καὶ μὴ ἔχῃ ὅπῃ
ὁδοιπορέῃ, ὁδοιπορέουσα ἐς τὰ ἀρθρα ἐς τὸ ὑπάρχει, [70]
καὶ ἰχάδα ποιέει [71] ἢ ὀπισθεν φύσιν. τοῦτον τὸν κεφαλὴν
καθαρτέον ἀδενοῦ φαρμάκῳ, ἕως ἂν ἀποφεφῇ ὁ ῥόος.
καὶ τῇ διαίτῃ, ὥσπερ ἔμπροσθεν χρεὼ. [72] φάρμακον δὲ
πίσιν ἐλατήριον, καὶ κάτω γάλακτι λοῦσον. τὰ δ' ἄλλα
πυρετῷ μέγας γίνηται. ἐπὴν ὁ σπλὴν ὑπὸ πυρετοῦ μέγας γίνηται.
γίνεται ὀταν τὸ σῶμα λεπτυνθῇ. τοῖσι γὰρ αὐξῆσιν ὁ, τε
σπλὴν θάλλει [73] καὶ τὸ σῶμα φθίνει. ὅταν δὲ τὸ σῶμα λε-
πτὸν ἢ καὶ ὁ σπλὴν θάλλῃ καὶ τὸ ἐπίπλοον ἅμα τοῦ σώ-
ματι λεπτυνθῇ, ἡ πιμελὴ ἡ ἐν τοῦ ἐπιπλόου ἀκτίκεται.
ἐπὴν δὲ ταῦτα κενὰ πιμελῆς γένῃται, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς
θάλλοντος ἀπορρέει ἐς τὸ ἐπίπλοον, ὡς ἐκλυόμενα ἐὸν τὸ
ἐπίπλοον, ὥστε τὴν χέαν ἔχον, [74] καὶ ταῦτα κενεὰ ἐσδέχε-
ται. καὶ ἐπὴν τὸ νόσημα ἅπαξ ἐν τοῦ σώματος γένῃται, ἐς τὸ νο-
σέον τρέπεται, ἢν μὴ τις διαφυλάσσῃ. ὡς [75] καὶ τὸ διαφυλάσ-
σον ὑπὸ κινδυνεύει. τοῦτον ὧδε ἰᾶσθαι. φάρμακα πιπί-
σκειν ὑφ' ὧν ὕδωρ καθαρσίων καὶ σιτία τὰ φλεγματοδέστα-
τα διδόναι. ἢν δὲ μὴ σὺν τῷ ῥᾴων γένηται, καὶ ἐν ὡς λε-
πτόταται καὶ ὡς ὀλιγοτάταις, [76] ὅπως τὸ ὕδωρ ἴχειν
δυνῇ πέρξ τῆς ὀμφαλοῦ κύκλον καὶ ἐς τὸν ὀμφαλὸν μίαν,
καὶ ἀφίεναι ἑκάστης ἡμέρης. τοῦτο νοσημάτων, ὅ, τι ἂν ὀξυκιν-
δυνωτάτη ἐστὶν, ἐν τούτοισι τοῦ κινδυνεύειν χρή. ὀξυτυ-
χὴς μὲν γὰρ ὑγιὰ ποιήσῃς. ἀτυχήσας δ' ὅταν καὶ ὡς
ἔμελλε γίνεσθαι, τοῦτ' ἔπαθε. παιδίῳ δὲ χρὴ ὕδρωπα ὧ-
δε ἰᾶσθαι. τὰ οἰδήματα καὶ ὕδαλος ἔμπλεα ἀξαίνειν μα-
χαιρίῳ, [77] πυκνὰ καὶ σμικρὰ ἀξαίνειν. ἀξαίνειν δ' ἐν
μέρει ἑκάστου τοῦ σώματος. καὶ πυέσαι χρήσασθαι. καὶ αἰεὶ
τὸ ἀξαινόμενον χρείειν θερμαντηρίῳ φαρμάκῳ. πολλεί-
ης ξηρὴ αὖα ῥέοι ὅταν ὁ πλεύμων λίθῳ ξηραινθῇ
ὑπὸ δίψης αὐαλέης. ὀλίγον πλεύμων, ἅτε ξηρὸς ἐὼν,
ἐπὴν τι μᾶλλον ξηραινθῇ τῇ φύσιος, ἐγκλινὴς γίνεται καὶ ἀκρωτὴς
γινόμενος [78] καὶ κλιθεὶς ἐς τὸ πλευρὸν ὑπ' ἀκρωτίης,
φαύλῃ τοῦ πλευροῦ. καὶ ἐπὴν ἴσχῃ ὑγρὸν ἐόντος ἅπτεται,
καὶ πλευρίτιν ποιέει. τότε δὲ καὶ ὀδύνη γίνεται ἐς τὸ πλευρὸν
καὶ ἐς τὴν κλεῖδα. καὶ πυρετός. καὶ ἐπόμενα χρὲ ἐμπίπτει λευ-
κόν. τοῦτον χρὴ πολλοῖσι πότοισιν ἰᾶσθαι. καὶ λούειν. καὶ
τῆς ὀδύνης φάρμακον διδόναι. καὶ τἄλλα τὰ αὐάγρεμ-
φιν ποιεῦντα. οὗτος ἂν ἡμέρησιν ἑπτὰ ὑγιὴς γένεται. καὶ
τὸ νόσημα ἀκίνδυνόν ἐστιν. καὶ σιτία οὐ χρὴ διδόναι. πυ-
ρετοὶ δ' αὐτῷ δὲ γίνονται ὅταν τοῦ σώματος ὑπὸ φλε-
γμαίνοντος αἱ σάρκες αὐοιδήσωσιν καὶ τὸ φλέγμα καὶ ἡ
χολὴ καταπλαδεῖσα ἀτρεμίζωσι. καὶ μὴ αὐαιψύχῃται
μηδὲν μήτ' ἐξίοι, μήτε κινδύνευον, μήτ' ἄλλου
ὑπαγίοντος. ὁπότ' ἂν κόπος ἔχῃ καὶ πυρετὸς καὶ πλη-
σμονὴ λούειν χρὴ πολλῷ. καὶ χρὴ λούειν ὑγρῷ. καὶ θερμαί-
νειν ὡς μάλιστα, [79] ὡς ἡ θερμὴ ἀποιδέοντος τοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος ἐξέλθῃ. ἐξῆς δὲ τοῦ αὐτὰ ποιέειν καὶ τέσσαρας ἡμέρας. καὶ ἕως μὴ παύσῃται, φάρμακον πίσαι χολαγωγικόν. καὶ φύλλον τὸν πυρετὸν, πρὶν ἢ τεταρταῖος ἢ.

[80] μηδὲ

[80] μηδὲ ὡς αὐ ὁ σῶμα θάλλῃ πιπίσκειν φάρμακον. ἢν δὲ
χρίνου εἰ μὴ σμικρὸν, ὥστε σωοιδέοντος τοῦ σώματος. ἐπὴν
ὑγιὴς ἦ, πιπίσκειν, [81] καὶ ἰώσῃ πυρετός. σιτίον μὴ προσ-
φέρειν, μηδὲ ῥοφήμασιν ὑπεξάγειν. καὶ πιὼν ὕδωρ θερ-
μὸν καὶ μελίκρατον, καὶ ὄξος σὺν ὕδατι. ταῦτα δὲ πιπίσκειν
ὡς πλεῖστα. [82] ἢν δὲ μὴ ψυχρὸν ἐόντι ὁ ποτὸν θερμὸν ἐὸν, καὶ
μόνον, οὐ τοῦ σώματος τὸ νοσέοντος ἀφαιρέῃ, ἢν τε διαρρήσῃ,
ἢν τε διιδρώσῃ. πολύτη δὲ ἀνοιγόμενόν τε καὶ ἀναπνέον, καὶ
κινούμενον ὁ σῶμα συμφέρον ποιήσει. ἐπὴν δὲ ἰχνὸν ἐόντα
κρίνῃ, δῆλον ὅτι τὸ ἀχὲ ὁ φλεγμαίνειν ὁ πυρετὸς ἔχει. καὶ ἢν τὸ
μὴ παύσῃ βέφειν, καὶ φλεγμαίνειν ποιέειν, καὶ ἢν μὴ σοῦτο
ξυμφέρῃ, δῆλον ὅτι οὐκ ἐχρῆν τὸν πυρετὸν παρέχειν. τοῦτον
χρὴ φάρμακον πίσαι, ὡς ὑπεξάγῃ, ὅπῃ αὐ μᾶλλον ὁ πυ-
ρετὸς ἔχῃ, ἢν τε κάτω, ἢν τε ἄνω. ἢν μὲν ἄνω, ἄνω. ἢν δὲ
κάτω, κάτω. ὅθεν δ' ἥκιστα δῇ τὸν ἀδενέον ὄντα τοῦ ἰχῶρος
φαρμάκων πιπίσκειν. ἀλλ' ὁμοίως ἢ μοιῶν ὕστω. τοῖσι μὲν
ἰσχυροῖς, ἰσχυρόν. τοῖσι δ' ἀδενέσιν, ἀδενές. ὅτ' ἂν πυρώσιας
ποιοῦσι καὶ ῥοφήμασιν, ὥσπερ τὸν πυρετὸν ψυκτηρίῳ φαρμά-
κῳ ἀκλύειν, [83] καμμάρῳ, ἢ ἀμῷ τινὶ τοιούτῳ. καὶ [84] ἐπὴν ναυ-
πάσῃ τῷ ψυκτηρίῳ, θερμαντηρίοισι χρεὼ ἑξῆς. ἐπὴν δὲ
μὴ παύσῃ, ψυκτηρίοισι πάλιν χρῆσθαι. ἵκτερον ὧδε χρὴ
ἰᾶσθαι. ἐπὴν τὸ θαλάσσης βέφεα καὶ λούσῃσι καὶ πιαντηρίοις.
καὶ ποτοῖσι καὶ σιτίοισι καθυγραίνειν βῆς ἢ τέσσερας ἡμέρας.
ἐπὴν δὲ ὑγρανθῇ τὸ σῶμα, καθαιρεῖν καὶ ξηραίνειν τὸ σῶμα.
λιπόσαρκά τε ἀξαίνησι ἀξαίνουσα. πολύτη τε προσφέρων
φάρμακον, εἰ δυνατὸν ἢ ὑγρότητα ἀξαίνειν. προσὶ δὲ τὴν
κεφαλὴν καθαρτηρίῳ ἀδενοῦ. καὶ ἀρκτικὰ πιπίσκειν. καὶ
προσὶ τὸ σιτίων τοῦτον τὸν χρόνον τὴν τεταραγμένην ὑγρότητα [85]
κατὰ ποτὸν δίδου, ὡς μὴ βέφηται ἀπὸ
τούτου τὸ χρόνου τὸ σῶμα. ὅταν δὲ ἰχναίνῃ καὶ λεξῆσι κα-
θαίρειν. τὸ δὲ σικύου τὸ ἀγρίου τὸ ῥίζαν κόψας, ἐς ὕδωρ ἐμ-
βαλὼν, ἀπὸ τούτου λεῦε. χλιηναὶ δὲ φάρμακα μὴ πίπι-
σκε, ὡς μὴ παράσῃ μᾶλλον τὸ σῶμα τοῦτον. ἐπὴν δὲ ξηρὸν
ἦ τὸ τεταραγμένον, βέφε μηδενὶ ὑποχωρητικῷ φαρμά-
κῳ, μηδὲ διαρρητικῷ, [86] ἀλλ' οἴνῳ οἰνώδεϊ καὶ ἄσσα ἐρυθρότε-
ρον ποιέει τὴν αἴσθησιν τοῦτοισιν. ἢν δὲ χλωρὸς ἦ, πά-
λιν ἀξαίνουσα, ξηραίνειν δὲ μηδαμῶς, ὡς μὴ παγῇ χλωρὸς
ἐών. [87] σημεῖον ἐστὶ τοῦ ὅτι τὸ σῶμα ἀχὲ τόδε. ἐπὴν φλε-
γμαίνῃ ἡ σὰρξ ἡ πεῖρ, [88] καὶ οἱ κρημνοὶ μεγάλοι ἔωσιν τοῦ
ἕλκεος, καὶ τὸ ἕλκος ὑγρὸν, καὶ ὅτι τοῦ ἕλκεος ἀξηνασμένος
ἐπὴ ἰχὼρ, ἢ τὸ ἕλκος συμπεπηγὸς ἦ, ξυστεσηπὼς ὁ ἰχὼρ ὁ
ἀπὸ τοῦ ἕλκεος ἀπορρέων, κωλύεται ἔξω χωρεῖν ὑπὸ τοῦ
ὑπιπεπηγότος ὑπὸ τοῦ ἕλκεος πρὸς τὴν σάρκα. ἡ δὲ σὰρξ
ὑπὸ δέχεται, ὥστε μετέωρος ἐοῦσα ὑπὸ φλεγμασίης.
[89] καὶ ὅτ' αὖ ἀφίκηται ὁ ἰχὼρ ὑπορρέων σήπῃ καὶ μετεω-
ρίζῃ. τοῦτον φαρμάκοισιν ὑγραίνοντες αὖθ' τὸ ἕλκος χρεῖν,
ὡς ὑγραινομένου ἔξω τὸ ῥεῦμα ῥέῃ οὐκ τοῦ ἕλκεος, καὶ
μὴ ὑπὸ τὴν σάρκα. καὶ τὰ καταῤῥοα τοῦ ἕλκεος ψύχειν
φαρμάκοισιν, [90] ὡς χλιμοῦσα συμπέληται ἡ σὰρξ, καὶ
μὴ διαῤῥαγεῖσα αὐτεπιῤῥέῃ. καὶ τἄλλα τὰ ἕλκεα ψύ-
χοιτο προσχρεῖν, καὶ ἐπ' αὐτὰ τὰ ὑγραίνοντα ὑπιτιθέναι.

Neque tamen dum corpus turgeſcit medicamentum potui exhibendum. Non enim iudicationem niſi paruam ſubeunt, nimirum corpore intumeſcente. Cùm autem gracilis fuerit, propinandum, & expurgabitur. In febre cibus minimè offerendus, neque ſorbitionibus aluus ſubducenda. In potu exhibenda calida, aqua mulſa, & acetum cum aqua, eáque quàm plurima propinanda. Potus enim minimè frigidus in corpus ingeſtus, cùm calidus exiſtat & maneat, ex ægro corpore detrahit, ſiue vrinas deducat, ſiue ſudorem eliciat. Vndique enim apertum corpus & reſpirans ac motum, quod conducat faciet. Quòd ſi gracilem febris vrat, manifeſtum quòd non ob corporis tumorem febris detinet, ac ſi nõ ceſſet, nutrire & tumidum reddere oportet. Quòd ſi ne ſic quidem conducat, manifeſtum non oportuiſſe per oblatos cibos febrem inducere. Huic medicamentum propinandum quod educat qua parte magis febris detinet, ſiue ſuperiore, ſiue inferiore. Et ſi ſuperiore quidem, ſupra, ſi inferiore, infra. Nihilo verò minùs etiam debilibus medicamenta valentia ſunt propinanda, ſed ſimiliter, aut hoc modo tantùm, robuſtis quidem vt valens, debilibus verò debile exhibeatur. Ardores autem potionibus & ſorbitionibus, veluti febrem refrigerante medicamento exoluito, aut alio quopiam id genus. Ac vbi ex refrigerante ad nauſeam deuenerit, calefacientibus deinceps vtitor. Quòd ſi non ceſſet, refrigerantibus rurſus vtendũ. Morbum regium ad hunc modum curare oportet. Vbi in manus ſumpſeris, nutrito, lauato, & pinguefacientibus, tum potibus, tum cibis, tribus aut quatuor diebus humectato. Vbi verò corpus humectatum fuerit, purgato, ipſumq; exiccato, pinguiáque confeſtim ſubmoueto, & vndique admoto medicamento ſi fieri poſſit, humiditatem educito, ad caput imbecillo purgatorio vtitor, & quæ vrinas ducant propinato, & ante cibos eo tempore quo turbatam humiditatem repurgaris, potui exhibeto, ne poſt hoc tempus corpus nutriatur. Cùm verò extenuatum fuerit, balneis purgato, & cucumeris agreſtis radicem contuſam & in aquam coniectam, inde balneum parato. Medicamenta bilem educentia ne propinato, ne corpus ipſum magis conturbent. Vbi verò ſiccum fuerit quod conturbatum fuit, nutrito, nullo admixto aluum ſubducente, aut vrinas ciente medicamento, ſed vino generoſo, & his quæ rubicundiorem reddant. Quòd ſi colore ſit ex viridi palleſcente, rurſus exhaurito, neque vllo modo reſiccato, ne color ille defixus inhæreſcat. Vlcus ferinum hãc ob cauſam corpus inuadit. Vbi caro circumcirca inflammationẽ conceperit, & vlceris labra intumuerint, vlcúsq; in humidum & in vlcere ſanies reſiccata inerit, aut vlcus compactum fuerit, putris ab vlcere ſanies defluens, à compacto vlcere foras ad carnem prodire prohibetur, caro autem ſuſcipit, cùm nimirum ex inflammatione ſublimis exiſtit, cúmq; eo peruenerit ſubterfluẽs ſanies, putrefacit & attollit. Hunc medicamentis humectantes, vlcus ipſum illinere oportet, vti ex humectato vlcere foras fluxio neq; ſubter carnem effluat. Et quæ ad vlcus affluũt, refrigerantibus medicamentis illinenda, vti caro frigore cõdenſata coeat, & minimè diffracta rurſus fluxionẽ immittat. Quin & reliqua vlcera refrigerantibus medicamentis oblinenda ſunt, iiſq; humectantia adhibenda.

Angina à ſanguine oritur, cùm ſanguis in venis quæ in collo ſunt concreſcit. Sic affectis à venis quæ in brachiis ſunt ſanguinem detrahito, ſimulque aliuum ſubducito, vt id quod morbũ exhibet, auellatur. Linguam quoq; cùm magna vlcera habuerit ſimiliter tractato. Morbi quidem circa initia curãdi ſunt, & in his quidem qui à fluxionibus oriuntur, primùm fluxiones ſedandę. Qui verò alia ex cauſa, in his morbi principium ſedandum & curandũ. Deinde quod influxit, ſi quidem copioſum eſt, educendum, ſin modicum, victus ratione compeſcendum. In capitis fracturis, ſi os quidem fractum ſit & contritum, periculo vacat, & medicamentis humectantibus curandum. Quòd ſi fiſſum fuerit, & fiſſura intrò procedat; periculi plenum eſt. Huic ferram adhibere oportet, ne ſanies per oſſis fiſſuram affluens, membranam putrefaciat. Nam cùm per anguſtum quidem ſubeat, nec tamen exeat, moleſtia afficit, hominémque ad inſaniam adigit. Huic terebram adhibere oportet, vt latè terebrato oſſe, ſanici exitus, neque ſolùm ingreſſus pateat, & medicamentis quæ humorem ad ſe attrahant vtendum ac lauandum. Febricitanti caput ne purgato, vt ne ad inſaniam agatur. Caput ſiquidem medicamenta purgantia calefaciunt, ſanéque ad febrilem calorem medicamenti calor accedens, inſaniam excitat. Lethalium vulnerum hæc ſigna ſunt. Si quis quauis ex cauſa malè affectus, bilem atram vomitione refuderit, moritur qui vulnus habet, quique euacuatione detentus, imbecillus ac extenuatus, de repente ſiccus conſidet, moritur. Vbi caliditate detento, vlcuſcula in ambitu liuida, imbecillo exiſtenti eruperint, moritur. Cùm quopiam morbo detento, imbecillo iam exiſtenti, liuores eruperint, lethale. Cùm quis ex medicamenti potione malè affectus fuerit, & infra ſupraq; demittit, vinum primò quidem dilutum, deinde meracum frequenter ſorbendum exhibeto, & ſedabitur. Medicamentum autem neq; purgans, neq; vomitum excitans dato. Si bilis ſua ſponte, aut infra, aut ſupra proruperit, difficiliùs ſedatur. Quæ enim ſponte fertur, vi corpori illata propellitur. Quòd ſi ex medicamẽto effluat, à nulla re cognata cogitur. Cùm euacuatum & vomentem curãdum ſuſceperis, vomitum ne ſedato. Vomitus ſiquidem euacuationem ſedat, faciliùs autem poſtea vomitus ſedabitur. Quòd ſi ita affectus debilis fuerit, à vomitu medicamentũ ſomnum cõcilians exhibeto. Sanguis quidẽ cùm morbum facit, dolorẽ inducit, pituita verò, vt plurimùm grauitatem. In morbis quos quis minimè cognoſcit, medicamentum minimè vehemẽs potui exhibendum. Quòd ſi inde leuior æger euadat, demonſtrata via eſt, & extenuando curatio inſtituenda eſt. Sin verò, minimè leuiùs, ſed ægriùs habeat, cõtraria facienda. Si extenuare minimè cõducit, tumidum reddere contulerit, crebroq; permutare, hoc cõſilio vſus. Quibus in morbis robuſto ægro, quis permutatione vtetur, morbo verò debili, tunc quidem audacter valentiore quàm morbus eſt medicamento vtendum, vt quamuis quod ſanum eſt vnà cum ægroto educatur, nulla inde ſit noxia. At vbi morbum valentiorem, ægrum verò debilem nactus fueris, debilibus medicamentis curatio inſtituenda eſt, quæ morbo ſuperiora

Κυάγχος ἀπὸ αἵματος ἢν ᾖ, ὅτῳ ὁ αἷμα παγῇ ὁ ἐν τῇσι φλεψί, τῇσιν ἐν τῷ βραχήλῳ, τούτων ἀπὸ τῶν ἐν τοῖσι γύοισι φλεβῶν αἷμα ἀφαιρέῃν, καὶ αἷμα κάτω ἐπεξάγειν, ὡς ὁ τοῦ νοῦσον παρέχον ὅτι καταπαυσῇ. καὶ γλῶσσαν ὁκότοσον ἕλκεα μεγάλα ἔχῃ ὡσαύτως διαβρεπτέον. τὰ νοσήματα χρὴ ἀπ' ἀρχῆς ἰᾶσθαι· ὅσα μὲν ἀπὸ τῶν ῥόων ἢν, τοὺς ῥόους παύειν πρῶτον. ὅσα δ' ἀπ' ἀνῆν, παύειν τὴν ἀρχὴν τῶν νοσημάτων, καὶ διαβρεπτέον. ἔπειτα ὁ συμῤῥυηκὼς, ἐὰν μὲν πολὺς ᾖ, ἐξάγειν· ἐὰν δ' ὀλίγον, διαιτῶν κατασταναι. [91] Κεφαλῆς κατάγματα. ἐὰν μὲν ὀστέον καταγῇ καὶ ξυντεμεῖν, ἀκίνδυνον· καὶ ἰᾶσθαι χρὴ τοῦτον ἰσχάροισι φαρμάκοισιν. ἐὰν δ' ῥαγῇ, καὶ ῥωγμὴ εἰσήκῃ) ὀπαιδιεῦον. τοῦτον φρίειν ὡς μὴ κτείνῃ τὴν ῥωγμὴν τοῦ ὀστέου ἰχὼρ ῥέων πλείονα σήπῃ. ὥστε καὶ κτείνει εἰσιὼν μὲν, ἐξιὼν δ' οὐ, λυπέει καὶ μαίνεσθαι ποιέει τὴν ἀνθρωπον. τοῦτον χρὴ τρίειν ὡς ἔξοδος ἢ τῷ ἰχῶρι, μὴ μοῦνον ἔσοδος, διόρεος δὲ καὶ φαρμάκοισι χρῆσθαι, ἄσσα ἐφ' ἑωυτὰ ὁ ὑγρὸν ἕλκοισιν, [92] καὶ λούειν. Πυρεταίνοντι κεφαλὴν μὴ καθαίρειν, ὡς μὴ μαίνηται. θερμαίνοισι γὰρ τὴν κεφαλὴν καθαίρεσθαι φάρμακα. πρὸς δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ θερμὸν, ὁ ἀπὸ τῶν φαρμάκων προσελθὼν μανίην ποιέει. [93] Θανάσιμα τῶνδε· ἐφ' ὧν αἷμά τινι κακῶς ἔχοντι χολὴν μέλαιναν ἀπεμέσῃ, ἀποθνήσκει [94] ὁ τὸ τραῦμα ἔχων, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπου δ' ἀνεχόμενος, καὶ ἔχων ἀσθενέως, καὶ λεπτὸς ἐὼν ἀζαπτίως ξηρὸν καὶ ἀνίδρωτι, ἀποθνήσκει. ἐπὴν ἀπὸ θερμασίης ἐκρυμῇ καὶ ἐλκώσῃσι καὶ ἀνθῦσιν ἀσθενέοντι, πέριξ πελιδνὰ, ἀποθνήσκει. ἐπὴν ἀπό τινος νοσήματος ἐκρυθῇ ἀσθενέοντι, πελιδνὰ ἀνθῦσιν, θανάσιμον. ἐπὴν φάρμακόν τις πιὼν ἀφρισσῇ, καὶ κάτω καὶ ἄνω ἀπεκχωρέῃ, οἶνον καταῤῥοφῇ, ὁ μὲν πρῶτον κεκρημένον. ἔπειτα ἄκρητον θαμινὰ διδόναι καὶ παύειν. φάρμακον ὃ μήτ' ἐνθυμίῃ, μήτ' ἐμετήριον. χολὴ δὲ ἐπὴν αὐτοματίσῃ ἢ κάτω ἢ ἄνω, χαλεπωτέρη παύει. ἢ γὰρ αὐτοματίσῃ ἀπὸ βίης γινομένης τοῦ σώματος βιάσῃ. ἐὰν δὲ ἀπὸ φαρμάκου ῥέῃ, οὐκ ἀπὸ συγγενέος βιάσῃ. [95] ἐπὴν πολλαχῶς οἰνωμένου τε καὶ ἐμεῖν, μὴ παύῃ τὸν ἔμετον. ὁ γὰρ ἔμετος τὸν ἐνθυμὸν παύει. ῥᾴων δὲ ὁ ἔμετος ὑστερον παύσαι. ἐὰν δὲ αὖ ἀσθενὴς ἢ ὁ τοῦτο πάσχων, ὕπνου φάρμακον ἐμετηρίσας διδόναι. ὃ μὲν αἷμα ὁκότον νοῦσον ποιέει, ὀδυνᾶν πα-

ρέχει. ὃ δὲ φλέγμα, βάρος, ὡς τὰ πολλά. [96] τῶν νοσημάτων ὧν μὴ ἐπίσταται τις φάρμακον πίσαι μὴ ἰσχυρόν. ἢν μὲν ῥᾴων γένηται, δεδέγται ὁδὸν, διαβρεπτέον ἐστὶν ἰσχνάσαντα. ἢν δὲ μὴ ῥᾴων ᾖ, ἀλλὰ χαλεπωτέρην ἔχῃ, τἀναντία. ἢν μὴ ἰσχυόν ξυμφέρῃ, φλεγμαίνειν σπουδάσαι καὶ θαμινὰ μεταλλάσσειν, τοῦτο τῇ γνώμῃ χρώμενος. τῶν μὲν νοσημάτων ἢν τις ἰσχύοντος μὲν τοῦ ἀλγέοντος πολλαλάξεται, τοῦ δὲ νοσήματος ἀσθενέος, ἐν τούτῳ μὲν ἰσχυρότερῳ θαρσεῦντα τῷ φαρμάκῳ τοῦ νοσήματος χρῆσθαι. ὥστε καὶ ἢν τι τοῦ ὑγιαίνοντος ἢν ἀπάγῃ ὅσον ὦ ἀσθενέοντι, ὀδυνᾶ βλαβὲν ἐστὶν. ἐπὴν μὲν ὁ νοσημα ἰσχυότερον, τὸν μὲν νοσοῦντα ἀσθενέα λάβῃς, ἀσθενέσι τοῖσι φαρμάκοισιν διαβρεπτέον, ἄσσα αὐτὸ τὸ νοσήμαλος πρεσβύτερον) καὶ

ἢ ἀπάξῃσιν, ἀσθενέστερον ὂν μὴ δὲν ποιήσῃσιν τὸν ἀλγέοντα. γυμναστικὴ ὂν ἢ ἰατρικὴ ἐναντία πέφυκεν. ἡ μὲν γὰρ γυμναστικὴ ἢ δύναμιν μεταβαλοῦσα ποιέει, ἀλλ' ἡ ἰατρικὴ, ὃ μὲν γὰρ ὑγιαίνοντι, οὐκ ἀρκεῖ οὐ δ' παρεόντος μεταβάσιν. ὃ δὲ ἀλγέοντι. τῶν ὂν νοσημάτων ἄσα μὲν ἕλκεα ἔοντα ἐπιφέρεται δ' ἀνὴρ σώματος εἰσὶν, ἅμα τοῖσι φαρμάκοισιν καὶ λιμῷ χρὴ ἰᾶσθαι. ῥοὺς ξυμφέρειν οὐκ ἐκ κεφαλῆς ῥέοντος, ἔμετος. τὰ παλαιὰ νοσήματα χαλεπώτερον ἰᾶσθαι τῶν νέων. ἀλλὰ νοσήματα τὰ παλαιὰ, [97] νέα πρῶτον ποιέειν, ἕλκος πεπτωκὸς μὴ ἐν κοιλίῃ δ' σκληρὸν σπίνειν φαρμάκῳ. ἐπὴν σκυβάλλῃ δ' σκληρὸν ὄντα φλεγμαίνειν ποιέει μᾶλλον, ἢν τὰ σκυβάλοισι τὰ καθαρὰ τὰ διιχνεύοντα. ἢν τὰ καθαίρεσιν. ἐὰν δέ τις σκυβάλῃ τὰ μὴ πω ὠμὰ ἐόντα, ὃ νοσέον ἢ φῦσα σῶμα ὁ αὐ ἕλκος ἔχῃ. καὶ ἐὰν μὲν συνάγῃ δὲ ὁ ἕλκος, καὶ ἐμπλήσῃ, φλεγμαίνειν χρὴ. καὶ ἢν ἐν κεφαλῇ ὠμὰ βάλῃ. ἐπιμαλεφορμῶν γὰρ ἡ ὠμὰ ἐπὶ τὸ στίειν, ὠθεῖ τὴν ἐπὶ τὸ φαρμάκου σπουδάζειν. [98] καὶ ξυμμαχεῖ. τὴν δὲ μετέωρον ἢ λείειν ἰσχαίνειν τοῖσι σίτοισι. τὸν ἀνιωμένον, καὶ νοσέοντα, καὶ ἀπάτρεπτον βαλόμενον, μανδραγόρου ῥίζαν πρὸς πιπίσκειν ἔλαιον, ἢ ὡς μαίνεσθαι. Σπασμὸν ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. πῦρ πρόσωθεν ἑκατέρωθεν τὴν κλίνης. καὶ μανδραγόρου ῥίζαν πιπίσκειν ἔλαιον ἢ ὡς μαίνεσθαι. καὶ πρὸς τὸν τένοντα, τὸν ὀπισθίου σακκία πρὸς πιθέναι θερμά. [99] ἀπὸ σπασμοῦ πυρετὸς ἐὰν ὀπτιλαβὲν παύσῃ αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ. ἀπὸ ῥήγματος πυρετὸς καὶ λάξῃ) πλέον ἢ ἕξ ἢ τέσσαρας ἡμέρας. ἐὰν δ' λάξῃ), οἰόμενος ἀπὸ ῥήγματος ἔχειν, ἀπ' ἀνῆν τινὸς λάξοιτο αὖ, καὶ καὶ χρὴ ὡς αὖ ἀπὸ ῥήγματος διαβρεπτέον. [100] ὁκότοσον αὖ ἀθέρος στρεβλωθῇ τὸν πόδας, καὶ τὰς χεῖρας, μανίην ἐνοῦσαν ποιέει. φλέβα δ' ὧδε χρὴ καθαίρειν ὅπῃ τὴν ἀθέρα, ὥστε ὁ νόσημα ὁ αὖ καὶ ἢ νοσέων. ἐὰν κεκαυμένος ἢ αὖ ἀθέρος, [101] ῥέῃ δ' ὁ τοῦ αἵματος, ὡς μὴ ἐπικίνδυνον ἢ τοῦ τὸ αὖ τοῦ, ἀμφότερα τοῦτ' ἐστὶ ποιέειν. ἐὰν δ' ἀγκαύσῃς τοῦτο ἐν ᾧ πόνῳ ἕνεκα ἐκκαίετο, καὶ ξυμφύεῖ. ὠφέλησε δ' ὁ ῥόος. ἐὰν δ' ἀγκαῇ καὶ ῥέῃ. ἐπὴν δ' ἀγκαῇ ὁ ἄκρον, ἑκάτερον αὐαίνει ἢ φλεβὸς ἢ ἀγκαῇ, καὶ συναυαίνεται. ἐὰν δ' κατεκλελειμμένον ἢ, ἐπὶ τὸ δ' κατεκλελειμμένου ἀγκῶνος ῥέοντος τὴν ῥύμαλος, ὑγραίνεται. ἐὰν δὲ αἷμα ῥέῃ ἐκ φλεβὸς ἀγκαίνων ὀπτιαρσίῳ. ἐὰν δ' μὴ παύῃ) πρὸς τοῦτο αὖω καὶ κάτω ἑκατέρωθεν ἀγκαπάμενον ὡς ἀποῤῥεφθῇ ὁ αἷμα ῥέον. [102] ἀγκελεκμμένον γὰρ φαρμάκω ῥᾷον παύσῃ ἢ ὁ ἀθέρος. ὀδυνᾶν ἐν κεφαλῇ τοῦ αἵματος ἀφαιρέῃ ἀπὸ τῶν φλεβῶν, ἐὰν δ' μὴ παύσῃ, ἀλλὰ πολυχρόνιον ἢ, [103] ἀγκάμπτε τὰς φλέβας, καὶ ὑγιὴς γίνεται. ἐὰν δ' κεφαλὴν καθάρῃς, μάθον πονέεις. ἐπειτὴν οὐ δυνατὸν ἐστὶ παχὺ μαθεῖν ἀχρὶ τόδε, ὅτι ἀδυνάτον ἐστὶ καθεστηκὸν τι ἐν αὐτῇ σόφισμα γνώμης. οἷ ὁ τὰ γράφων ἕνα ἕκαστον μαθὼν ὃν διδάσκουσι, πάντα ἐπίστανται. καὶ οἱ ἐπιστάμενοι πάντες ὁμοίως ἀγαθοὶ τόδε, ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ ὁμοίως ποιοῦσιν νοῦν τε καὶ ἢ νοῦν, οὐκ αὖ τὸ ἐναντίον γίνονται. ἀλλ' ἀεὶ ἀνθρώπου ὅμοιόν ἐστιν: καὶ ἢ ἀγαθοῦ. ἢ ὂν ἰατρικὴ, νοῦν τε καὶ ἢ νοῦν, οὐκ αὖ τὸ ἐναντίον γίνονται. ἀλλ' ἀεὶ ἀνθρώπου ὅμοιόν ἐστιν: καὶ ἢ ἀγαθοῦ. ἢ ὂν ἰατρικὴ, νοῦν τε καὶ αὐτίκα ἢ τὸ αὐτὸ ποιέει, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ἐναντία ποιέει: καὶ τοῦτο ἐναντία σφίσιν ἑωυτοῖσιν,

sint, ipſumq; abducant, ægrum autem nihilo debiliorem efficiant. Ars corporũ exercitatrix, quæ Gymnaſtica dicitur, & Medicina cõtrariæ inter ſe eſſe ſolent. Siquidẽ quæ exercitationibus præeſt, nullis eget permutationibus, velut Medicina. Sano namq; præſentem ſtatũ permutare nihil prodeſt, ſed ægroto. Morbi quicunq; vlcerum genere cõtinentur, & reliquo corpore ſupereminent, vnà cum medicamẽtis etiã fame curandi ſunt. Fluxione ex capite manante vomitus confert. Morbi vetuſti difficiliùs quàm recentes curantur, verùm vetuſtos morbos primùm recentes facito. Vlcus calloſum, vbi quod durũ eſt medicamento putrefaciente expuleris, demùm conſtringito. Medicamenta quæ tumorem facere maximè ſolent, ea pura conſtringunt, quæ verò extenuant, ea purgant. Quòd ſi quis quæ nondum matura ſunt conſtringat, corpus morboſum nutrit quod vlcus habuerit. Et ſiquidem vlcus conſtringere ac implere opus ſit, tumefacere iuuat, vel ſi carnem in capite producere velis. Cibis enim connutrita caro, eam quæ à medicamẽto computruit, propellit, & debellat. Elatum verò in tumorem & læuem cibis extenuare oportet. Mœrore confectis & malè habentibus, mortemq; laqueo ſibi conſciſcere volentibus, mandragoræ radicem mane propinato, minore tamen pondere quàm quod furorem excitet. Conuulſionẽ hoc modo curare oportet. Ex vtraq; lecti parte ignem ſuccendito, & mandragoræ radicem propinato, minore quàm quod inſaniam excitet pondere, & ad poſteriores tendones ſacculos calidos admoueto. A conuulſione ſi febris prehendit eodem die ceſſat, aut poſtero, aut etiã tertio. Ex rupto febris nõ vltra tres aut quatuor dies prehendit. Quòd ſi prehendat, ratus quis ex rupto ea detineri, alia quapiam ex cauſa corripuit, neq; ea veluti ex rupto tractanda. Cùm homo diſtortis pedibus aut manibus fuerit, inſaniam ſibi inducit. Venam autẽ ſic inurere oportet, vt morbo quocunq; quis ægrotarit, conueniat. Si inuſtus quis fuerit, fluat autẽ ſanguis, vt ne ipſi periculum afferat, ambo hæc facere licet. Si inuſteris qua parte dolor eſt, cuius gratia vrebatur, non coaleſcit, verùm ad fluxum contulit. Si enim peruſta fuerit, miminè effluit. Tunc enim vtcunq; venæ extremum qua parte peruſtum eſt recurrit, ſimulque exiccatur. Quòd ſi quid relictum fuerit, ab ea parte quæ relicta eſt profluente, humectatur. At ſi ſanguis ex vena effluit, eam obliquam perurito. Quòd ſi non ceſſet, ad hęc ſuperiore & inferiore parte vtrimq; incidito, quò ſanguinis fluxus auertatur. Interceptus enim faciliùs quàm confertus, medicamento ſedatur. In capitis dolore ſanguinem ex venis detrahito. Quòd ſi nõ ceſſet, ſed diuturnus fit, venas inurito, & cõualeſcit. Si verò caput purgaueris, magis affliges. Ars Medica vt citò addiſcatur fieri nequit, propterea quòd in ea firma aliqua doctrina tradi non poteſt. Verbi gratia, qui vno modo quẽ docẽt pingere didicit, omnia nouit, & qui ſciunt omnes eodẽ modo, ideò quòd idẽ eſt, & eodẽ modo fit, & nunc & nõ nunc, neq; cõtrario modo fieri poteſt, ſed ſemp meritò ſimile eſt, neq; tẽporis occaſione opus eſt. Ars verò Medica, & nũc, & paulò poſt, nõ idẽ facit, & ſibi cõtraria facit, eaq; ſibi ipſis cõtraria:

Primùm aluum ſubducentia nõ ſemper hoc faciunt, eaq; vtrunq; faciunt. Neq; forte ſic ſe habent aluum ſubducentia, vt aluum ſiſtentibus ſint contraria. Aluo ſuppreſſa, ob vehementem ſuppreſſionem corpus tumidum redditur, pituita ad ventrem peruenienſe, ſic ſuppreſſio alui ſubductionem facit. Vbi enim pituita ad ventrem peruenerit, euacuatio contingit. Hoc verò modo quæ natura aluum ſubducunt, aluum remorantur. Si quidem aluum minimè ſubducentia reddideris, exoluatur autem id quod morbum facit & humectetur, poſtquã exolutum fuerit, ſanus euadit. Eaq; ratione quæ ſiſtunt ſubducentibus aluum remorantur, viciſſimq; aluum ſubducentia ſiſtentibus. Eodem modo ſe res habet circa rubicundos & ex viridi palleſcentes. Quę tumorem corporis faciunt, ex viridi palleſcentes & decolores reddunt, & quę extenuant, bene coloratos. Vtriuſq; verò remedium eſt contrarium contrario adhibitũ. Verbi gratia, cùm intumuerit qui ex viridi palleſcit, is exoluitur, niſi attenuans aliquod medicamentum adhibitum fuerit, hicq; intumeſcenti attenuans profuit. Ex his autem quod aliquãdo vtilitatem percepit, nunc ei qui profuit hîc prodeſt, ſi quãdo ex attenuatione decolor, & ex viridi palleſcẽs extiterit. Si quis enim tumorẽ inducens medicamentum adhibuerit, color ille ex viridi palleſcens ſedatur. Dolor etiã oritur ob frigus & ob calorem, & propter nimiam copiam, & propter paucitatem. Et in naturâ perfrigeratis ad cutem corporis partibus, ob nimium calorem dolor ſuboritur, & in calidis naturâ, ob frigus. Et in ſiccis quidem natura, dum humectantur, & in humidis natura, dum reſiccantur. Cùm enim cuiuſq; natura immutatur & corrumpitur, dolores fiũt, & ſanantur contrariis, idq; proprium eſt cuique morbo. Velut in natura calidis, ob ipſam frigiditatem malè habentibus, caleſiunt dolores & curantur, reliquáque eadem ratione ſe habent. Alio modo, per ſimilia morbus oritur, & per ſimilia oblata ex morbis ſanantur. Veluti ſtranguriam cùm non adeſt, idem facit, & ſi adſit, ſedat. Tuſſisq; eodem modo vt vrinæ ſtillicidium, ab iiſdem fit & ſedatur, interdum verò à contrariis. Etenim ſi quis interdum calida lauet, & copioſum potum exhibeat, ſanus euadit, & propter tumefactionem exorta febris, oblatis tumorem inducentibus ſaneſcit. Ac ſi quis medicamentum aluum ſubducens aut vomitum mouẽs propinare velit, ad eundem modum ab iis quæ excitant ſedatur, & à ſedantibus excitatur. Etenim ſi quis vomenti copioſam aquã potui exhibeat, vnà cum vomitu eluentur ea quę vomitus cauſa ſunt. Huic quidem per vomitum vomitus ſedatur, illi verò per ea quæ ſedant, quoniam ipſi per inferiora demittunt quod intus vomitum facit. Sicque vtriſque contrariis modis homo conualeſcit. Ac ſiquidem in omnibus hoc modo ſe habeat, conſtitutum quidem ſic fuerit, hæc quidem contrariis curari, quæcunque ſint, & quacunque ex cauſa fiant; illa verò ſimilibus, quæcunque tandem ſint, & à quacunque cauſa fiant. Cuius rei cauſa exiſtit corporis debilitas. Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à corpore verò cibi ſuperantur. Vbi verò plus

πρὸς τὸν ἐναντιωτικὰ ὀλίγα ἀεὶ ποιέουσιν, καὶ τὰ ὑπεκχωρητικὰ ἀμφότερα ποιέουσιν. τάχα δὲ καὶ ἄπτω ἔχοιεν τὰ ἐναντιωτικὰ τοῖσι ῥαιδίοισι ὡς ὑπεναντία.[104] διὰ ῥάσης τὴν κοιλίης ἀγαγὼν λίθῳ ῥάσιν φλεγμαίνων τὸ σῶμα, ἐς τὴν κοιλίην φλέγμαθος ἀφικομένου. ὅταν ἡ ῥάσις ὑπεκχωρήσειν ἐποίησεν. ἐπὶ μὲν γὰρ τὸ φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθῃ ἐνθμὸς γίνεται. ἐν τούτῳ δὲ τὰ ἐναντιωτικὰ φύσει ῥάσιμον ποιέουσιν ἐν τῇ κοιλίῃ.[105] ἢν μὲν μὴ ἐναντιωτικὰ ποιέῃς, ἀκλύει δὲ νοσῶν ποιέον καὶ ὑγραίνεται,[106] ἐπὴν ἀκλυνθῇ, γίνεται ὑγιής. καὶ ὅταν τά τε ῥάσιμα τοῖσι ὑπεκχωρητικοῖσιν ῥάσιν ποιέουσι τὴν κοιλίης, καὶ τοῖσι ῥασίμοισι τὰ ὑπεκχωρητικά. τὴν αὐτὴν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐρυθροὺς καὶ τοὺς χλωρούς. καὶ τὰ φλεγματώδεα χλωροὺς ποιέει[107] καὶ ἀχρόους, καὶ τὰ ἰχναινόμενα ἀχρόους. ἑκατέρου δὴ ἐστὶ φάρμακον τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων. αὐτίκα ὅτ' ἂν φλεγμήνῃ χλωρὸς ἐὼν ἀκλύεται,[108] ἢν μὴ τὶ ἰχναίνῃ φάρμακον προσενεγθὲν, ὠφελεῖ δὲ καὶ τῷ φλεγμαίνοντι τὸ ἰχναῖνον ὠφέλησεν. τούτων δὲ ποτὲ ὠφελεῖ μόνον τῷ ὠφελεῦντι νῦν ὠφελεῖν ἐν τῷ ὕστερον, ὁπόταν αὖ ἐπὶ ἰχνότητος ἀχρόος καὶ χλωρὸς ἢν. ἢν γὰρ τις φλεγματῶδες προσφέρῃ, παύει τὸ χλωρόν.[109] ὀδυνῶν τε λύει καὶ ἀχθὸ τὸ ψυχρὸν καὶ ἀχθὸ τὸ θερμόν. καὶ ἀχθὸ τὸ πλέον λίθῳ καὶ ἀχθὸ τὸ ἔλασσον.[110] καὶ ἐν μὲν τοῖσιν ἐψυγμένοισι φύσει τοῖσιν ἐν τῷ σώματος πρὸς τὸ δέρμα, ἀχθὸ τὸ θερμαινόμενον λίθῳ ὀδυνῶν γίνεται. ἐν δὲ τοῖσι θερμοῖσι φύσει, ἀχθὸ τὸ ψυχρόν. καὶ ἐν μὲν τοῖσι ξηροῖσι, φύσει ὑγραινομένοισι. ἐν δὲ τοῖσι ὑγροῖσι, φύσει ξηραινομένοισι.[111] τὴν γὰρ φύσιν ἀχθαλλασσομένοις ἑκάστοισι καὶ ἀχθαφθειρομένοις αἱ ὀδυνῶν γίνονται· ὑγραίνονταί τε αἱ ὀδύνεαι τοῖσιν ἐναντιοῖσιν. ὁδὸν ἑκάστῳ νοσήματι ἐστὶ. τοῖσι θερμοῖσι φύσει, ἀχθὸ τὸ δὲ τὸ ψυχρὸν νοσέουσι.[112] θερμαίνον καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτων κατὰ λόγον. Ἄλλος ὅδε τρόπος. Διὰ τὰ ὅμοια νοῦσος γίνεται. καὶ ἀχθὸ τὰ ὅμοια προσφερόμενα ἐν νοσεόντων, ὑγιαίνον). οἷον γραφυρείλιον τὸ αὐτὸ ποιεῖ ὅσα ἐδόσαν, καὶ ἐδόσαν τὸ αὐτὸ παύει. καὶ βῆξ κατὰ τὸ αὐτὸ ὥσπερ καὶ γραφυρεῖον ἐπὶ τὴν αὐτὴν γίνεται καὶ παύει). Ἄλλος ὅδε τρόπος. Πυρετὸς ὁ ἀχθὸ φλεγμασίου γινόμενος. τότε μὲν ἐπὶ τὴν αὐτὴν γίνεται καὶ παύει), τότε δὲ τοῖσιν ἐναντιοῖσιν ἐγένετο. τοτὲ μὲν γὰρ εἴτις βάλῃ) λούσῃν ὕδατι θερμῷ καὶ ποτὰ πολλὰ διδόναι, ὑγιὴς γίνεται ἀχθὸ τὸ φλεγμαίνον τοῖσι φλεγμαίνῃν ποιέοισιν προσφερόμενοισιν, ὁ ὢν πυρετὸς γένεται ὑγιής. καὶ εἴτις βούλεται φάρμακον πίσαι ἐναντιωτικὸν καὶ ἐμετικὸν, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖσί τε ποιέοισι παύεται, καὶ τοῖσι παύοισι γίνεται. τοῦτο μὲν γὰρ εἴτις ἐμέοντι αὐθέπτω βούλεται ὕδωρ διδοῦναι πίειν πολὺ, ἀκλυνθήσεται δι' ἃ ἐμεῖ σὺν τῷ ἐμέτῳ. οὐτῶ μὲν ἀχθὸ τὸ ἐμεῖν ὁ ἐμεῖν παύεται.[113] ὧν δὲ ἀχθὸ τὸ παύειν ὅτι κάτω ποιήσει αὖτ' ἐλθεῖν, ἀπὸ ἀκείνου ὁ ἀκεῖον ἐμέτον ποιεῖ ἀμφοτέροισι τοῖσι ἐναντιοῖσι τρόποις, ὑγιὴς γίνεται. καὶ εἰ μὲν οὕτως εἶχε πᾶσι κατεσκευάσθαι. οὕτω τὰ μὲν τοῖς ἐναντιοῖσιν, διὰ τρεπιζεσθαι οἷά τε ἐστὶ καὶ ἀφότου ἐγένετο. τὰ δὲ τοῖσιν ὁμοίοισιν οἷά τε ἐστὶ καὶ ἀφότου ἐγένετο. τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ἡ τοῦ σώματος ἀσθένεια. τὸ γὰρ σῶμα ἐπὶ μὲν τῶν σιτίων ἴσον ἴσως τρέφεται. ἐπὶ δὲ τοῦ σώματος, τὰ σιτία κρατέεται. ἐπὶ δὲ πλέον ἢ ἔλασσον

ἔλασσον προσενέγκηται, ἢ ὡς ἄλλο μεταλλάξας κρατέῃ). κρατέεται δὲ καὶ τὰ σιτία.[114] καὶ ὁπόταν κρατέηται τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν προσγιγνομένων, θάλλει ποιεῖ τοῦτο καὶ κρατεῖ ἅμα τοῦ σώματος πάντε ἐναντία ποιέουσιν αὐτίκα. τὸ λοῦσθαι θερμῷ, ἕως μὲν αὖ τὸ σῶμα κρατεῖ τοῦ προσγιγνομένου, θάλλει. ἐπὴν δὲ κρατηθῇ ἰσχνὸν ποιεῖ τὸ σῶμα. καὶ τὸ διωχέεσθαι ὁμοίως τὴν λοῦσιν ποιεῖ. τοῦτο μὲν γὰρ ἕως μὲν αὖ κρατέων), θάλλειν ποιέουσιν. ἐπὴν δὲ κρατέωσιν, ἐναντιωτικὰ θερμαίνοντες τὸ ποιέουσιν καὶ ἀνόσους καὶ ἀκμαίους.[115] ὁπότε δὲ ὁ προσφέρων τοῦτο μεταλλάσσει), αὐάγκη καὶ τὸ προσφερόμενον μεταβέπεται. τὸ γὰρ σῶμα μεταβεπόμενον νικώμενον καὶ ὀλιγοεργὲς ἐστιν. καὶ τὸν πόνον τοῦ παλιγκοτίας παρέχει. τοῦτο δὲ ποιεῖ καὶ τὰ ἐναντιωτικά. καὶ τὰ θάλλειν ποιέοντα, ἰχναίνον τοῦτο τὸ σῶμα ποιέουσιν. καὶ τὰ ἄλλα πάντα[116] τὰ ἐναντία τοῦτοισι πάσχοντα. ἢ δὲ ἐπιτεχνὴ ὀλιγόχρονός ἐστιν. καὶ ὃς τοῦτο ἐπίστασθαι) ὀκνῶν καθέστηκεν. καὶ ἐπίστασθαι)[117] τὰ εἴδεα, καὶ τὰ μὴ εἴδεα, ἃ μὴ ἐστὶν ἐν ἐπιτεχνὴ ὁ χρόνος γνῶναι.[118] ὅτι τὰ ἐναντιωτικὰ οὐχ ἐναντιωτικά. καὶ τὰ ἐναντιώματα ἐχ ὑπεναντιώτατα. ὁ δὲ χρόνος ὀλίγος ἐστί. τὰ σιτία προσφέρῃ, ὅσων μέλλει τὸ σῶμα προσφερόμενον τὸ πλῆθος κρατέειν. ὥστε ἐὰν μὲν ἄπτω ποιέῃ, πᾶσα ἀνάγκη τὸ ἐναντιωτικὸν σιτίον προσφερόμενον ὑπεκχωρητικὸν εἶναι. καὶ τὸ φλεγματῶδες, φλεγματῶδες. ἐὰν κρατέῃ τὸν τὸ σῶμα τὴν σιτίων, ἢ τε νοῦσος, ἢ τε ὑπεναντίωσις γίνεται προσφερόμενον. καὶ αὐτὸς ὁ χρόνος ἐστὶν οὐ δὴ τὴν ἐπὶ ἐν εἰδέναι. ἐπὶ δὲ τὴν χρόνον ἐπιφέρωμεν, τὸ ἐναντίον γίνεται.[119] καὶ οἱ πρὶν ἐπιφέρειν οἷον) ἔχειν καὶ τὸ θερμαίνεσθαι. ἕως μὲν αὖ τὸ σῶμα τὴν προσσιτίας κρατεῖ, βέφεται τὸ σῶμα.[120] ὅτι δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιφέρωμεν, τὸ ἐναντίον γίνεται, ἰχναίνεται γὰρ, καὶ τὰ ἄλλα πάντα δὲ τὰ φλεγμαίνειν ποιεῦντα, ἕως μὲν αὖ κρατεῖ τὸ σῶμα, ἔτι τε προὸς τὸν χρόνον, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ποιέοντα ἔχει. τὰ φλεγματῶδεα φλεγμαίνειν. ἐπὶ δὲ ἐπιφέρωμεν τὸν χρόνον, τὰ ἐναντία γίνεται. πάντα φάρμακα εἰσὶ τὰ μεταχινέοντα τὸ παρέον. πάντα δὲ τὰ ἰχνεύοντα μεταχινέοντα. ἔξεστι δὲ, ἢν μὲν βάλῃ, φάρμακα μεταχινέειν.[121] ἢν δὲ μὴ βάλῃ, σιτίον. ἀπόβολα δὲ νοσέοντι μεταχινέειν ἐκ τοῦ παρέοντος ἀρξάμενον. ἢν γὰρ μὴ μεταχινήσῃς τὸ νοσέον, αὔξει). φάρμακα δὲ χρὴ τὰ ἰσχυρὰ φύσει ὀλίγα τὴν ἀσθενέων νοσημάτων διδόναι, ὀλιγότητι τῶν φαρμάκων ἀσθενὲς ποιεῦντα. ἀμφὶ τοῖσι μὲν ἰσχυροῖσι φύσει, φαρμάκοις ἰσχυροῖσι χρῆσθαι, τοῖς δὲ ἀσθενέσι, φαρμάκοις μὴ ἰσχυροῖσι.[122] μὴ δὲ τὰ ποιεῦντα τὸ φάρμακον, ἀμφὶ τὴν φύσιν ἐκάστοισιν. τοῖσι μὲν ἀσθενέσι, ἀσθενῆ φάρμακα φύσει. τοῖσι ἰσχυροῖσι νοσήμασιν, ἰσχυρὰ φύσει τὰ φάρμακα. τὰ δὲ νοσήματα[123] ἢ πέλασά τω πέφυκεν ἐξάγειν. ἑαυτῇ δὲ ἐξάγειν ἢ ἐκάστῳ ἔξοδος ἐκπεπάτω. Τὰ ἐναντιωτικὰ τοιάδε ἐστὶν· ὅσα ὀλισθηρὰ καὶ τριβηματώδεα. καὶ ὅσα ἐν τοῖσι θερμοῖσιν λεπτομόνοι). ἢ γὰρ κοιλίη θερμὴ ἐστὶ. καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀμφὶ τοῦ τοιούτων πλείστον ἔχοντα. τὰ δὲ ἐναντιωτικὰ, ἀλλὰ ῥάσιμα, ὅσα φύσιν παρέχοντα. τὰ γὰρ ὑγρὰ ξηραινόμενα φύσιν ποιέοντα. καὶ τὰ ἀφόρητα

aut minùs ingeſſerit, aut alioqui immutatus fuerit, ſuperatur, & cibi ſuperantur, cumq; ſuperantur, vt corpus ab oblatis vigorem accipiat efficiunt, iiq; ſimul corpus ſuperant, ac ſtatim contraria efficiunt. Calida lauari, dum quidem corpus calidã admotam ſuperat, vigere corpus facit, ſin ſuperatum fuerit, gracile reddit. Et comeſſatio idem quod balneum efficiet. Hæc ſiquidem dum ſuperantur, corporis vigorem faciunt, vbi verò ſuperauerint, tum alui deiectiones, tum varia vitia adferunt. Quando verò id cui offertur immutatur, id quod offertur immutari neceſſe eſt. Immutatum enim corpus cùm euictum ſit, parum eſt efficax, & ex quouis offenſiones renouat. Hoc autem efficiũt quę aluum ſubducunt, & quę vigorem inducunt, hęc corpus extenuatum reddũt, & reliqua omnia quæ his contrario modo afficiuntur. At verò ars Medica breuem habet occaſionem, & qui hoc nouit, illud conſtitutum habet, & nouit quæ ſint rerum ſpecies, vel non; ad quas cognoſcendas occaſio nõ eſt in arte Medica, nempe quòd alui ſubductiones per aluum non ſecedunt, & reliqua quòd contrario modo ſe habent, & quòd maximè contraria, nõ ſunt maximè contraria. Hæc eſt autem ciborum offerendorum occaſio, vt ea copia exhibeantur, quã corpus ſuperare valeat. Quòd ſi cõtingat cibũ aluum ſubducentem oblatum aluum ſubducere, & corpus tumefacientem tumefacere omninò neceſſe eſt. Si igitur cibos corpus ſuperauerit, neq; morbus, neq; ex his quæ offeruntur contrarietas oritur, eaq; eſt occaſio quam Medicus cognitam habere debet. Vbi verò occaſionem prætergreſſus fuerit, contrarium accidit, & antequam eo deueniant, ſe incaleſcere exiſtimant. Quandiu enim quod offertur corpus ſuperauerit, id nutritur. Vbi verò hãc occaſionem prætergreſſum fuerit, contrariũ contingit, ſiquidem extenuatur. Quin & reliqua omnia, & quæ tumefaciunt, quoad ea corpus ſuperauerit, prætereaq; pro occaſione oblata fuerint, etiã in ſingulis, ſuam naturam ſeruant, & tumorem excitant. At vbi occaſionem exceſſerint, cõtraria contingunt. Omnia medicamentã ſunt, quæ præſentem ſtatum dimouent, valentiora autẽ omnia immutãt. Licet autem, ſi quidem velis, medicamento tranſmouere, ſin minùs, cibo: Ægrotanti verò omnia è præſenti ſtatu dimouens operam fert. Niſi enim quod morbũ facit dimoueris, augetur. In morbis debilibus medicamẽta naturâ valentia minimè ſunt exhibenda, neq; imbecillitas medicamẽti paucitate metienda eſt. Sed in valentibus naturâ, valentibus medicamentis vtendũ; debilibus verò nõ valentia medicamẽta danda. Neq; medicamentũ tranſmutandum eſt, ſed ſingulis ſecundũ ſuam naturã exhibendũ, ita vt debilibus quidem, debilia naturã medicamenta, valentibus verò morbis, valentia naturã medicamenta exhibeantur. Morbi autẽ per eam partem cui maximè vicini eſſe ſolent, educendi. Per eam autem partem qua ſingulis quàm proximus eſt exitus, educi debẽt. Hęc aluum ſubducunt, quæcunq; lubricant & incidunt, & quæcunq; in calidis attenuantur. Venter enim calidus eſt, & reliqua quæ ſalſa ſunt, & quę ex his plurimùm habent. Minimè autem aluum ſubducunt, ſed ſiſtunt, quæcunq; flatũ exhibent. Humida enim reſiccata flatũ pariunt, quæq; adſtringunt,

& quæ calore concrescũt, friabilia sunt & sicca. Quæcunq; autem foris extenuãt, ea omnia intrò assumpta tumefaciunt, eademq; roborant & tumorem inducunt, quæq; aluum subducentia extenuãt, eadem calefaciunt. Ad hęc verò etiã acida pituitosa sunt. Quæcumq; autem ventrem refrigerãt, eadem aluum subducunt, & quę frigida sunt, & humida, cùm verò aluũ minimè subducũt, calefaciunt. Calida autem in ventrem assumpta, citò etiã refrigerant. Quæ verò aluum non mouent, in ventre calida existunt. Ex his quę plenitudinem inducunt, maximè tumefaciunt. Quæ verò plurima ingesta plenitudinẽ non faciunt, ea aluum deiiciunt. Ars sanè Medica iam mihi tota inuenta esse videtur, quæ sic comparata est, vt singulas & consuetudines, & temporum occasiones doceat. Qui enim hoc pacto artis Medicæ cognitionem habet, is minimùm ex fortuna pendet, sed & citra fortunã, & cum fortuna, rectè eam administrabit. Firma enim est ars tota Medica, eiusq; præceptiones ex quibus constat pulcherrimæ, fortuna minimùm indigere videntur. Sui enim iuris est fortuna, nullius imperio paret, neq; fœlici successu caret, si quis ea instructus vti volet. Deinde quánam in re Medicina fortunæ indiget? Si quidem explorata sunt morborum medicamenta, quemadmodũ reor, ea vt morbis sanitatem adferant, minimè fortunã morantur, si quidem medicamenta sunt. Quòd si cum fortuna ea exhibere iuuat, nõ magis medicamẽta, quam quę talia nõ sunt, vnà quidem cum fortuna morbis oblata sanitatem restituunt. At verò quisquis fortunã ex arte Medica, aut quouis alio negotio penitus eiicit, negatq; eos qui probè aliquid nouerunt, fortuna vti, is mihi contra quam debet sentire videtur. Ii enim soli vel successu potiri, vel eo frustrari videntur, qui rectè quid vel malè facere nouerunt. Est enim prosperè succedere rectè facere, quod faciunt, qui sciunt. At verò successu frustrari, est cùm quis quod minimè sciat, id non recte faciat. Ignaro enim quomodo prosperè succedere queat? Quod si quid etiam ex animi sententia succedat, non magni certe faciendum successum habebit. Nam qui non rectè facit, huic ex animi sententia succedere nõ poterit, cùm reliqua quæ sunt consentanea non faciat. Morborum omnium, qui muliebres vocantur, vteri in causa sunt. Hi enim quocunq; è sede naturali moti fuerint, morbos afferunt, siue foràs processerint, siue intrò cesserint. Et quandoquidem vteri non demisso suo osculo, neq; muliebris pudendi labra attingentes, foras emoti fuerint, leuissimus est morbus. Vbi autem demisso in pudendi labra osculo, in anteriora processerint, primùm quidem ipso contactu dolorem exhibet, deinde obturato vtero & obducto, ex eo quòd in pudendi labra se immittit, profluuium menstruum non contingit, quod vbi collectum fuerit, tumorem & dolorem præbet. Ac siquidem inferiora petat, & auersus ad inguina incumbat, dolorem afferet. Quòd si sursum se recipiens, auersus & occlusus fuerit, sic quoq; propter raritatem morbum adfert, & vbi ex eo ægrotarit, ad coxendices & caput dolorem immittit. Cùm vero repleti vteri in tumorem sublati fuerint, nihil effluit, & pleni euadunt.

ἢ τὰ ἐκτὸς θερμῶ πηγνύμενα, ἢ τὰ ψαθυρά, ἢ τὰ ξηρά. πάντα δὴ τὰ ἐντὸς φλεγμαίνειν ποιέοντα τοιαῦτα, ἅσα τὰ ἐκτὸς ἰσχναίνουσι. ταῦτα δὴ καὶ ἰσχυτικά ἐστι καὶ φλεγμαντώδεα. καὶ τὰ ἐναντιοδρητικὰ ἰσχναίνοντα θερμαίνουσι τὰ τοιαῦτα. ἔτι δὲ τὰ ὀξέα καὶ φλεγματώδεα. πάντα δὲ τὰ ψύχοντα τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ. τὰ δὲ τοιαῦτα ἐναντιοδρητικά ἐστι. καὶ τὰ ψυχρὰ καὶ τὰ ὑγρά. ὁπόταν δὲ μὴ ἐναντιοδρητικὰ ἔωσι θερμαίνουσιν. ψύχουσι δὲ καὶ τὰ θερμὰ ἐς τὴν κοιλίην προσφερόμενα [124] καὶ ταχύ, διαχώρησιν δὲ μὴ ποιούμενα θερμά ἐστιν ἐν τῇ κοιλίῃ. τούτων ὅσα πλησμονὴν ποιεῖ, μάλιστα φλεγμαίνωδεά ἐστιν. ἃ δὲ πλῆστα προσφερόμενα, καὶ ποιεῖ πλησμονὴν, διαχωρητικά. ἐπειδὴ δή μοι δοκεῖ ἤδη αὐθυρπὴς ὅλη, ἥτις ἔτως ἔχει. ἥτις διδάσκει ἕκαστα καὶ τὰ ἔθνεα, καὶ τοὺς χρηστούς. ὃς γὰρ ἔτως ἐπειδὴ τοῦτο ἔχει, ἐλάχιστα τῇ τύχῃ ἐπιμέμικται. οὐδὲ γὰρ αὐτὴ τύχης δεῖται τοῦ ἐπιμέμικται. ἡ γὰρ τύχη αὐτοκρατὴς καὶ οὐκ ἀρχεῖ. καὶ δὴ ἐπὶ δὲ τῇ τέχνῃ ἐστὶν αὐτὴ ἐλθεῖν. ἡ δὲ ἐπιστήμη ἀρχεῖται τε καὶ αὐτοῦ τῆς τέχνης ἐστὶν, ὁπόταν βούλῃ ὁ ἐπιστάμενος χρῆσθαι. ἔπεται τοι καὶ δεῖται ἐπειδὴ τύχης; [125] εἰ μὲν ἔστι τῇ νοσημάτων φάρμακα ἀφῆ, εἴμαι, οὐκ ἐπιμέμικται τῇ τύχῃ, τὰ φάρμακα ὑγιᾶ ποιοῦσα τὰ νοσήματα. εἰ δὲ ἐστὶ τὰ φάρμακα. εἰ δὲ καὶ τῇ τύχῃ διδόναι ὠφελεῖ, οὐδὲν μᾶλλον τὰ φάρμακα ἢ καὶ τὰ μὴ φάρμακα καὶ γε τῇ τύχῃ ὑγιᾶ ποιέοντα προσφερόμενα τοῖσι νοσήμασιν. ὅστις δὲ τῇ τύχῃ δίδοι, ἢ δὲ καὶ ἄλλος ἀξιόλογος. φάμενος δὲ τοὺς καλῶς τι πρῆγμα ἐπιστάμενος χρῆσθαι τύχῃ, ὃ ἐναντίον δοκεῖ μοι γινώσκειν. ἐμοὶ γὰρ δοκέουσιν μοιῶοι καὶ ἐπιτυχόντες καὶ ἀτυχοῦν οἱ καλῶς τι καὶ κακῶς πρῆξαι ἐπιστάμενοι. ἐπιτυγχάνειν τε γὰρ τούτεστι, ὃ καλῶς ποιέειν. τοῦτο δὲ οἱ ἐπιστάμενοι ποιέουσιν. ἀτυχεῖν δὲ, τοῦτ' ἐστὶν, ὃ μὴ τις μὴ ἐπίστηται, τοῦτο μὴ καλῶς ποιέειν. ἀμαθὴς δὲ ἐὼν, πῶς ἂν ἐπιτύχοιεν; εἰ γὰρ τι καὶ ἐπιτύχοι οὐκ ἂν ἀξίως λόγου τοῦ ἐπιτυχίου ποιήσαιτο. ὁ γὰρ μὴ καλῶς ποιέων οὐκ ἂν ἐπιτύχοι πάλλα τὰ εἰκότα μὴ προσόντων. Τὰ γυναικεῖα νοσήματα καὶ ἄλλα ἀφ' ὑστέρας πολύτων τῶν νοσημάτων αἴτιαί εἰσιν. αὗται γὰρ ὅταν ἀπὸ τοῦ φύσιος μεταχωρήσωσι νούσας παρέχουσιν, [126] οὔτε προσέλθωσιν, οὔτε προσδεχωρήσωσιν. καὶ ὅταν μὲν μὴ βαθύουσα τὸ στόμα αἱ μῆτραι, [127] καὶ μὴ φαύωσα τοῦ κρημνοῦ μεταχεχωρηκυῖαι ἔωσιν ἔξω σμικροτάτη νοῦσός ἐστιν. ἐπεὶ δὲ προσκωρήσωσι ἐς τὸ ἔμπροσθεν καὶ ἐμβαθύνωσι τὸ στόμα ἐς τὸν κρημνόν. πρῶτον μὲν φαύουσα, πόνον παρέχει. εἶτα ἀποφραχθεῖσα ἡ μήτρη καὶ ἐπιπωμασθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐμβολῆς, τῆς ἐς τὸν κρημνὸν, ἐν τῷ ῥόος τὰ καταμήνια. [128] τοῦτο δὲ συνιστάμενον οἶδός τε καὶ ὀδυνῶν παρέχει. καὶ ἐὰν μὲν κάτω κατελθοῦσα καὶ ἀποτραφεῖσα ἐμβάθυνη ἐς τὸν βουβῶνα, ὀδυνῶν παρέχει. ἐὰν δὲ ἄνω ἐπιστραφεῖσα ἀποτραφῇ καὶ ἀποφραχθῇ, [129] καὶ οὕτω ἀφ' τῶν ἀναπνοὴν παρέχει. ὁπόταν δὲ ἀφ' τοῦτο νοσέῃ, ἐς τὰ ἰσχία καὶ τὴν κεφαλὴν ὀδυνῶν ποιεῖ. ὁπόταν δὲ αἱ μῆτραι πληθεῖσαι συνοιδήσωσιν οὐ ῥεῖ ῥόον, καὶ πλέαι γίνονται.

ἐπὶ

ἐπὶ τὸ πλέαι γίνονται, [130] φαύουσι δὲ τὴν ἰσχίων, ὀδυνῶσι παρέχουσιν καὶ ἐς τὰ ἰσχία καὶ τὸν βουβῶνα. [131] καὶ δὴ σφάραγα ἐν τῇ χαστρὶ ἐπιφέρουσιν. καὶ τὴν κεφαλὴν ποιέουσιν. ποτὲ μὲν, ἐς ὃ ἕτερον μέρος, ποτὲ δὲ, ὅλην. οἷν γίνεται καὶ ἡ νοῦσος. ὧδε δὴ ταῦτα διζήσιον. εἰ μὲν προσέλθοι μοιῶον καὶ ἡ ἀφροδίσιον, χρεὼ τῶν βουλῇ τῶν κακοδιαίτων, ἢ κέδρου, [132] ἢ μυσσωτῶ, ἢ δίκῃ τινὶ τῶν βαρυτέρων καὶ κακὸν ὀζουσῶν, καὶ κάπνιζε. καὶ μὴ πυέειν, μηδὲ σιτίον, μηδὲ πότον οὐρητικῶν χρεὼ τόπου τοῦ χρόνου, μηδὲ λοῦε θερμῷ. εἰ δὲ ἀναχεχώρηκε καὶ μὴ ἀπεστραμμένη ἦι τοῖσιν διόδμοισιν προσθετέοισι χρεὼ, ὅσα ἀναθερμαίνουσιν ἅμα. ταῦτα δὲ τοιάδε εἰσίν. σμύρνη, ἢ μύρον, εἴθ' ἑνὶ δίκῃ διόδμῳ καὶ θερμαίνοντι ἅμα. τοιούτοισι προσαθετέοισι χρεὼ. καὶ πυελῶν οἴνῳ κάτωθεν, καὶ θερμῷ ὕδατι λούειν, καὶ διαρρηκτέοισι χρεὼ. ὃ δὲ ἥλιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἀποστροφὴ ἀναχεχωρηκυῖα ῥοῦμα γίνεται. εἰ δὲ ἀπεστραμμένη ἦι, καὶ γίνεται ῥόος τὰ καταμήνια καὶ ἀλγήματα. τοῦτο δὲ νόσημα πυείν προσόν τοιῆδε χρὴ ἰᾶσθαι, ἐς οἶνον ἐκκενέα ἐμβαλόντα θερμαίνοντα τοῦτον τοῦ θερίου σικυωνίου, ἐκ δὲ τόμα τοῦ τοιούτου ἐν ᾧ αὖ θερμαίνεται ὧδε ποιῆσαι. [133] σικυωνίου μέσου διαταμὼν σκευάζας, ὃ ἄκρον ἐπιπαμὼν σμικρὸν, ὡς ἐπὶ ἀσκίων τοῦτο προσπωμάσαι. ὅπως αὖ ἡ ὁδὸς μὴ διὰ τοῦ γένους ἴσα πρὸς τὸν μήκιστα ἀφίκηται, καὶ θερμῷ ὕδατι αἰόνασι, καὶ φαρμάκοισιν θερμαίνοντι χρῆσθαι προσθετέοισι. [134] θερμαίνοντα δ' ἐστὶ τὰ ἄγοντα τῶν πρόσθεν. τὰ δὲ τοιάδε. βόλβιτον, χολὴ βοός. σμύρνα. συπαρίσιν. χαλβάνη. καὶ δίκῃ, ὃ τοιοῦτόν ἐστι. τούτων ὡς πλείστοισι καὶ ἐπεξάλφ ἐλατηρίοισιν φαρμάκοισιν κάτω ὄξος ἔμετον ποιέοντες, ἀδυνέοντες, ὅπως μὴ ἐνθμὸς ἦιπται [135] ἐκ τῆς ἐπιρρύσιος. τὰ δὲ προσθετὰ, ὧδε χρὴ ποιέειν βούλῃ ἰσχυρὰ ποιέειν. μέλι ἡμίεφθον ποιέων ἐμβαλλέων γεγραμμένων προσθετῶν τῶν ἄλλων ποιούντων. καὶ ἐπὶ ἐμβάθυνη ποιήσον ὡς πρὸς τὰς βαλάνους τὰς πρὸς τὴν ἕδρην προσιθεμένας. μαχαίρας δὲ ποιέειν καὶ λεπίδας τοιούτας. τὴν δὲ γυναῖκα ἐπὶ τῶν κλινῶν καταστορέσας ἄνω τοὺς πόδας ποιήσας τῆς κλίνης τοὺς πρὸς ποδῶν. ἔπειτα προσθεῖναι καὶ θερμαίνειν [136] ἐν ἀκμῇ δίκῃ τινὶ, ἕως ἂν καταστακῇ. εἰ δὲ ἀδυνέοιεν βούλῃ τὸ προσθετον προσιθέναι, [137] ἐς ὀθόνιον ἐνδέων. καὶ εἰ ὑγρότητος ἐμπλέαι οὖσαι αἱ μῆτραι τὸ στόμα σκυοειδήσωσιν, [138] καὶ ἀῤῥοίειν προσδέχωσι, ῥόον χρὴ ποιέειν ἰᾶσθαι προσθετοῖσι φαρμάκοισιν, καὶ πυελῶνα ὡς γεγραπται οὕτω ποιεῦντα, ὡς πρὸς καὶ τὸ προσθεν αἱμορροίειν. καὶ εἰ ἐς τὸ πρόσθεν προσχωρέουσα ἀποφραφῇ ῥόον χρὴ ποιέειν [139] ὡς πρὸς ὅτι τὸ πρότερον ἀῤῥοίης. ὅταν δὲ ῥόος ἦι λίαν, [140] οὔτε θερμαίνειν χρὴ θερμῷ ὕδατι, οὔτ' ἀναῦ ὠφελεῖ. οὔτε οὐρητικοῖσι χρῆσθαι. ὅτε σιτίοισι διαχωρητικοῖσι. τῆς γε κλίνης τὰ πρὸς ποδῶν ὑψηλότερα εἶναι, ὡς μὴ ἡ κατάκλισις διόρθος ἦι. καὶ προσθετοῖσιν ἅμα τοῖς φυφοῖσι χρεὼ. οἱ δὲ ῥόοι ὁπόταν μὲν διόρθωσις ἴκηται ἡ καθαρσις, διόρθωσις ὑφαίμονος γίνοιτο. ὁπόταν δὲ ἧσσον ἴη, πυώδεες. καὶ τῇ σι νεωτέρῃσιν ὑφαίμα μᾶλλον. αἱ δὲ πρεσβύτεραι, μυξώδεα μᾶλλον ἔχουσιν τὰ καταμήνια καὶ ἀλγήματα.

Quod vbi euenit, coxendices contingunt, & ad coxendices & inguina dolorem adferunt, ac tanquam pilæ in ventre discurrunt, caputque dolore afficiunt, modò quidem altera parte, modò verò totum, qualis etiam morbus contingit. Hæc sanè hoc modo curanda sunt. Si quidem solùm foras processerit, vt inungere liceat, quocunque voles ex graueolentium genere vtitor, aut cedro, aut pulmento ex allij aut cepæ intrito (quod μυσσωτὸν dicitur) aut alio quodam ex graueiter & malè olentibus, & suffito, minimeq; foueto, neque cibum aut potum vrinam cientem hoc tempore exhibeto, neq; calida lauato. Quòd si retro cesserit miniméq; auersus fuerit, bene olentibus subdititiis medicamentis, quæ vnà calefaciant, vtitor, veluti myrrha, aut vnguento, aut alio quodam odorato simulq; calefaciente. His ad vuluam appositis vtitor, subterq; ex vino fomẽtum adhibeto, & calida lauato, vrinamque ducentia adhibeto. Inde autem constat si auersus non fuerit cùm se sursum receperit, fluxus contingit. Quòd si auersus fuerit, fluxus non fit menstruus appellatus. Hic morbus primùm huiusmodi fomento curandus. Immissis in vinũ ficubus immaturis, ipsum calefacito, cucurbita ad os vasis in quo calefit, ad hũc modum apposita. Cucurbita media dissecta & repurgata, summáque eius parte parum rescissa, velut in vtriculis fieri afflolet, ipsum veluti cooperculo circumtegito, quò odor per angustum immissus, ad vterum pertingat, & calida perfundito medicamentisq; calidis subdititiis vtitor. Ex his autem quæ supra relata sunt, calefaciunt quæ educunt, & quæ sunt huiusmodi, stercus bubulũ, fel bubulum, myrrha, alumen, galbanum, & si quid aliud id genus. Harũ quamplurimis aluum etiam medicamentis deorsum purgantibus subducito, debilibus quæ vomitum faciunt, vt ne ex immodica purgatione euacuatio contingat. Pessos autem subdititios si valentes desideras, sic conficito. In mel semicoctum ex medicamẽtis appositiis præscriptis immitte quæ educere possunt, & cùm immiseris, glãdulas ad earũ instar quę in sedem immittuntur efformato, easq; longas & tenues fingito. Deinde mulieri supinæ, in lectuli à pedibus altius instratum reclinatæ, glandulas apponito, & panniculo illigatum aut alia re consimili calefacito, dum colliquescat. Quòd si debiliorem glandulam apponere voles, in tenue linteum obligato. At si humore plenis vteris osculum intumescat, & mensium suppressionem præbeant, fluxum medicamentis subdititiis procurando curare oportet, & fomentis (vt dictum est) sic adhibitis, vt in priore fluxus suppressione. Quinetiam si anteriorem in partem progressus vterus auersus fuerit, fluxionem cõcitare, velut in superiore mensium suppressione oportet. Cùm verò profluuiũ nimiũ fuerit, neq; calida, neq; alio quopiã calefacere oportet, neq; vrinam mouentibus, neq; aluum ducentibus cibis vtendum. Lectus à pedibus altior sterniendus, vt ne declinatio profluuio faciliorem viam præbeat, simúlque adstringentibus pessis subdititiis vtitor. Profluuia verò, si quidem subitò purgatio processerit, confestim subcruenta fiunt, si verò tardiùs prodierit, purulenta. Ex iunioribus fere subcruenta prodeunt, seniores autem, mucosos magis appellatos menses habent.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΥΓΡΩΝ ΧΡΗΣΙΟΣ.

HIPPOCRATIS DE LIQVIDORVM VSV, LIBER.

AQVA ad potum accommodata, ſalſa, mare. Potui quidem apta, ad officinam Medicam optima. Ad ferramenta enim & æramenta optima, & ad plurima inueterata medicamenta conuenientiſſima. At corpori admota, aut humectat, aut refrigerat, aut calefacit. Potu verò ad nullum alium vſum vtilis eſt aut noxia. Si potabili modica cum ſpongia vtaris, ad oculos eſt optima. Calidæ aſperſione ipſa ſumma cuticula exulceratur. Fotus corporis totius, aut partis. Cutis duræ emollitio, intenſæ relaxatio, neruorum, carnium, ſuccorum effuſio, ſudoris diſceſſus, prolutione humectare, velut nares, veſicam, flatus, carne implere, tenerũ reddere, liquefacere, imminuere, colorem reuocare, colorem diſſipare. Somnum conciliat capiti affuſa & aliis partibus. Conuulſiones, diſtentiones lenit, auris, oculorum dolores obtundit, & quæ ſunt euiſcemodi. Frigida calefacere, velut pix, vlceribus, præterquam ex quibus ſanguis effluit, aut effluxurus videtur, fractis, luxatis, reliquis quibus per lintea Medicus medetur, capitis grauitati. In vnoquoque quod moderatum, ne vltra exploremus velut calidum corpori adhibitum, exceſſu in vtramque partem vitato, vt vtraq; ex parte minimè aberret, qui coniecturam ex eo quod nocet, aut non iuuat ſumpſerit, velut in tepida. Iis enim quæ lædunt aut iuuant, & ſi ſunt eiuſmodi, eouſque vti conuenit, quoad iuuare vel lædere videantur. Madefactio igitur debile quid eſt, refrigeratio verò & calefactio validum quid, velut ex Sole. At quę calida eſt, frigida videtur, velut potabilis aqua ægrotanti. Verùm calida ne vlteriùs procedat, vt vrat. De his autem ipſi ægroto iudicium permittendum, præter quam in voce defectis, aut leuiter ſyderatis, aut ſtupore affectis, aut velut in vulneribus perfrigeratis, aut vehementi dolore conflictatis. Iis verò hæc non ſentiuntur. Neq; enim ſi aduras ſentiunt, vt nec profundas ac magnas luxationes. Iam verò etiam quibuſdam pedes perfrigerati deciderunt ex calidæ affuſione. Verùm in his eius qui affundit cutis iudex eſto, ac ſimiliter in frigida. Harum vtraque modicè adhibita, debilis, copioſè verò, blanda eſt. Verùm ſinere oportet, donec id contingat cuius gratia fiunt, priùs tamen deſinendum quàm extremũ ſuccedat. Harum autem vtraq; noxiam adfert. Et calidę copioſior vſus hæc parit incommoda, crurum effœminationem, neruorum impotentiam, mentis torporem, ſanguinis profuſiones, animi deliquia, ex quibus mors cõtingit. Frigida verò conuulſiones, diſtenſiones, nigrores, rigores febriles affert. Ac moderatus quidem horũ vſus iuuat. Reliqua autem prædicta omnia lædere vel prodeſſe conſpiciuntur, ex voluptate & tolerandi facilitate, ex dolore etiam & ferendi moleſtia, quæ ſingula pro cuiuſq; cõfeſſione ad ſalubritatem conſentire videntur.

Ὑ Δωρ ποτὸν. ἀχμυερὸν, θάλασσα. ποτὸν μὲν, κατ᾽ ἰηρῆδον κεράσιον. καὶ γὰρ σιδηρείοισι, καὶ χαλκείοσι κεράσιον. καὶ φαρμάκοισι τοῖσι πλείστοισι παλαιοῖσι χρηστόταον. ἐς ὃ χρῆσθαι γνῶναι δῆ, ὅτι τῆτο ἢ τέγξῃ, ἢ ἀυξῇ, ἢ θερμαίνῃ, ἀμῷω ὃ ὀδενὶ ὠφελεῖ, ἢ βλάπτῃ ποτόν. ὅπου ὀλίγου ποτῆ ἀποῤῥῶ χρήσῃ ἐξίσον ὀφθαλμοῖσιν. αὐτῆ ὃ δέρμα ἐφήλκωται, θερμῆ αἰωνίῃ. πυείν τῆ σώματος ἀπαθοῦς ἢ μέρεος, [2] δέρματος σπληρῆ, μάλθαξις· σωτεταμένου, χάλασις. ὑδάτων, σαρκῶν [3] ἐκχύμωσις. ἱδρῶτος ἄφοδος, ὑγραίνων [4] προσκλήσῃ οἷον ῥῖνας, κύστιν, [5] φύσας. σαρκῶσαι. [6] ἀπαλύνων. τῆξαι. μινυθίσαι. χρειὼν ἀναπαλέσαι, χρειὼν ἀνασκεδάσαι. [7] ὑπνωτικὸν καὶ κατὰ κεφαλῆς καὶ ὀμμάτων. σπασμῶν, τετάνων παρηγορικόν. [8] ὀδυνῶν κωφοῖ, ὠτὸς, ὀφθαλμῶν. ὅσα πιαῦτα. τὰ ψυχρὰ, θερμαίνων, [9] οἷον πίσσα ἕλκεσιν, πλείω τοῖσιν ἀιμορραγοῦσιν, ἢ μέλλουσι. κατήγμασιν. ἐκπλώσασι. [10] τοῖσιν ἀμβλυῶσι, οἷσιν αὐ ὀδύνας ἰήσεις. καρηβαρίν. ὃ μέτριον ἑκάστῳ μὴ ποιῆσαι, [11] οἰδάνθαι βασανίζειν, οἷον ὃ θερμὸν τῆ χρωτὶ ἐξ ὑπερβολῆς ἐφ᾽ ἑκάτερα, ὡς ἀμφοῖν μὴ ἁμαρτάνῃ, σημαινόμενος τῆς βλάβας, ἢ ἐκ ὠφελείας. οἷον χλιαρόν. δῆ γὰρ τῆσιν βλάβησιν, ἢ τῆσιν ὠφελείησιν χρῆ ὦσι, χρῆσθαι μέχρι τῆ ὠφελέοντος ἢ μέχρι τῆ βλάπτοντος. τέγξις μὲν ὑγρῆ, ἀδένες. ψύξις ὃ καὶ θάλψις, ἰχμερὸν, ὡς ἐξ ἡλίου. ὃ ὃ ψυχρὸν, θερμὸν ἐὸν ὡς ποτὸν ἀσθενέοντι. ἀλλὰ ὃ μὲν θερμὸν, μὴ ποιῆσαι κάμνῃ, κρίνῃ δ᾽ αὐτὸς, πλείω τοῖσιν ἀφώνοισιν, ἢ παραπληκτικοῖσιν, ἢ νεαρκωμένοισιν, ἢ οἷα ὅτι φῶμασι, κατεψυγμένοισιν, ἢ ὑπαφωδυνοῦσι. τούτοισι δὲ αἰσθάνεται. λάθοις γὰρ αὖ καταπαύσας. καὶ τὰ ἐκπώματα ὃ τὰ βαθέα, καὶ τὰ μεγάλα. ἤδη καὶ πόδες ἀπέπεσον καταψυχθέντες, ἐκ καταχύσιος θερμοῦ. ἀλλὰ τούτοισιν [12] ὁ τῆ καταχέοντος χρὼς, κριτὴς· καὶ ψυχροῦ ὃ ὠσαύτως. τούτων δ᾽ αὐτῆ ὃ ὀλίγον ἑκατέρου, ἀδένες· ὃ ὃ πολὺ, ἰχμερόν. [13] ἀλλὰ μὴν ἐὰν μέχρι θύνται οὗ ἕνεκα ποιέεται· ὃ ἔσχατον ποιεῖν, πρὶν θυέσθαι. τούτων δὲ ἑκατέρων βλάπτει. [14] βλάπτει δὲ ταῦτα ὃ θερμὸν πλέον χρεομένοισι· σαρκῶν ἐκθλίψεσιν, νεύρων ἀκρώτειαν, γνώμης παρακωφύσιν, ἀιμορραγίας, λειποθυμίας· ταῦτα ἐς θάνατον· [15] ὃ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὶς, τετάνοις, μελασμοῖς, ῥίγεα πυρετώδεα· αἱ μὲν μετεμότητες ἐκ τούτων· τὰ δ᾽ ὀξὺ βλάπτει καὶ ὠφελέει τὰ εἰρημένα, ἢ δοιῆσι, καὶ ἀυφοείησι, καὶ ἀχθέσι, καὶ δυσφοείησιν, [16] αἳ καθ᾽ ἓν ἕκαστον αὐτῆ ὁμολογοῦσαι φαίνονται ὑγιεῖς.

σῶμα

σῶμα ὃ μὴ ἐν σκέπῃ εἰθισμένον, ὅτι ἄκθος, ὅ, τι θερμαίνω τῆ οἰκείου θάλπεος. ἐκλύπαν δὲ τῆ ἀλλοτρίου ψύχεος, ἀφ᾽ ταῦτ᾽ ἄρα τῆ θερμῆ ἥδεται, καὶ φέρῃν δύναται. [17] ἐγκέφαλος καὶ ὅσα ἀπὸ τέτῳ, ψυχρῆ μὲν ἄχθεται. θερμῆ δ᾽ ἥδεται. καὶ ἰῶ ἄρα ἢ ψυχρότερον καὶ στερεώτερον φύσει. [18] καὶ θώρὸς ὅτῳ οἰκείῳ θάλπεος. καὶ πλεῦρα αὐτῶν. δεῖ τῆτο ὀστέοισιν, ὀδόντοισι, νεύροισι, ὃ ψυχρὸν πολέμιον. ὃ δὲ θερμὸν φίλιον. ὅτι ἀπὸ τέτου. σπασμοὶ. τέτανοι. ῥίγεα πυρετώδεα. ἀ, ὃ μὲν ψυχρὸν, ποιεῖ. ὃ δὲ θερμὸν, παύει. ἀφ᾽ τῆτο καὶ ἀπὸ τῆ θερμῆ, ἡδονὴ [19] καὶ προσκλήσεις. ἀπὸ δὲ τῆ ψυχροῦ ἀγχόνδρες, καὶ ἀποῤῥέψιες. ἀφ᾽ τῆτο ὀσφῦς. σῆθος. νῶτον, ὑποχόνδρια, μᾶλλον ψυχρῆ ἄχθεται. θερμῆ δ᾽ ἥδεται καὶ φέρῃν δύναται, ἀφ᾽ τῆτ᾽ ἄρα ὀσφῦς. νῶτον. σῆθος. ὑποχόνδρια, τὰ σπαῦλα πέπονθεν, ὅτι σπαῦλα. ἀφ᾽ τῆτ᾽ ἄρα τῆτο τῆ χωείῳ. ἀσῶδες σπαθῶδα χρωμένοισι τῆ θερμῆ. ὃ δὲ ψυχρὸν παύει. ἀφ᾽ τῆτ᾽ ἄρα ποτῆ ψυχρῆ ἥδεται. ἀφ᾽ τῆτ᾽ ἄρα βρώμασι τοῖσι θερμοῖσιν ἥδεται. ἀφ᾽ τῆτ᾽ ἄρα καὶ τῆ ἀκρέων ἐν λεπτοτυμίαις, ὃ ψυχρὸν καταχέομενον, ὠφελεῖ. ὅτι δὲ τὰ ὀπισθεν τῆ ἔμπροσθεν ὃ θερμὸν μᾶλλον λυέχθη), τὰ εἰρημένα αἴτια. [20] ὅτι δὲ καὶ τὰ ψυχρὰ ὀρθῶς. τάτε γὰρ ἄκρεα ἔμπροσθεν καὶ ὀκ ἐν σκέπῃ εἰθισμένα. [21] ὥσπερ ὃ ἔνδον τῆ ἔξω. μνησέον δὲ καὶ ὅτι ἑκάτερον ἐφ᾽ ἑκατέρου τῆ σώματος κρέαστον τῆ θερμοῦ ἢ ἔξω, ὅτι συνεχές τε ἑαυτῷ [22] καὶ νεύρῳ σπαρμῷ ἀφ᾽ ὃ ἔξω τῆ οἰκείῳ θερμῆ. ἐν τῷ ἔξω ψυχρῆ ἐῖ), ἐπ᾽ ἀμφοῖν πυκνὰ κεκατέεται, καὶ ἑκατέρων πυκνὰ δῆται. πυκνὰ δὲ μᾶλλον θερμῆ ἐς ἡδονίν. [23] πάχη δὲ καὶ ἄκρεα τοῖσδε, ὥστε τῆ χρόνῳ σπαχνῦν πολλῶν. βεβαιέων ὃ πρῶτον ἀπαείρε), καὶ φλεβῶν δῆλον αἱ πρότερον καὶ ὕστερον. ἢ τῶς πολλὰ φαίνεται, ὅκω τε ψυχῆ) ἄκρεα, ὅκω τε θερμαίνῃ). ἐν κενεαγχιῶσι. ἐν λεπτοτυμίαισι. [24] καὶ κατὰ λόγον, εἰκότως ἄρα φλέβας, καὶ τὰ ἀπὸ τέτων ἕπε), καὶ θερμαίνῃ. πρῶτον ὃ θερμὸν, οἷῖ τῆ χρῶν τὰ εἴσω. τὰ δ᾽ ἕλκεα θερμῆ ἥδε) ὁμολογουμένως ὅτι ἐν σκέπῃ εἴῃς αἱ. εἰκότως ἄρα ὦ ἑτέρω ἀχθε). εἰκότως ἄρα καὶ αὖ) αἱ φλέβες, ὅτι ἐν θερμῆ εἰσίν. εἰκότως ἄρα καὶ αὐτὸς ὁ θώρηξ. καὶ αὐτὴ ἡ κοιλίη κεκλουμένη ὑπὸ ἢ ψυχρῆ μάλιστα ἀλγυακλῆ καὶ θανατοῖ, ὅτι μάλιστα ἀνθέα. [25] ἀλλὰ πλῆσον ἀπέχῃ ἢ παθῆν. τούτου γὰρ ἐκλύπαν τῆ ὃ δῆλον. εἰκότως ἄρα ποτῆ ψυχρῆ ἥδεται. ὅτῳ ὁμολογεῖ τῆ ὃ δῆλον. εἰκότως ἄρα ποτῆ ψυχρῆ ἥδεται, ὅτι δὲ μάλιστα πόνῳ τὰ ἀπὸ ὑρμαῖα καὶ τὰ ὀπισθοῦμαῖα. ὅτι πολῆς οὐ μάλιστα εἰθισμένα ἐν σκέπῃ, μάλιστα ἐν ψυχρῆ ἀλγυακλῆ. εἰκότως. τάχιστα γὰρ κρατέεται. καὶ τὰ βαθύπαν εἰ κρεῖττο, μάλιστ᾽ αὖ ἀχθοῖτο. ἐπέχει καὶ τῆς φύσιος τῆς νεύρῳδοις μετέχῃ. ὅτι ὑποχάστριον ἥδεται δοκεῖ θερμῆ, [26] σκεπέον ὃ χωείον καὶ μετέχῃ. [27] καὶ ἄκρεα. καὶ κύστις, καὶ γόνη. καὶ ἄλλος γόνος ὁ γυμνὸς ἐστὶ τε φύσει ψυχρότερος, ἢ ὥς τῆς οἴεται. αὔω γὰρ ἐκ κάτω θερμὸν ἀίστι. ἀφ᾽ ταῦτα ἥδεται, ὅτι μὴ ὃ θερμὸν ψύχεται ὃ σῶμα ἀφαψυχθὲν μᾶλλον. μὴ δὲ ὃ ψυχρὸν, ἀναθερμαίνεται μᾶλλον συγκαλέν. οἷῖ καὶ τὰ ὕδατα ψυκτέα θερμαντέα ἀφ᾽ λεπτότητα. [28] ὅτι μὴ ὃ θερμὸν

Corpus quidem tegi ſolitum, quicquid minimè eſt aſſuetum & longiſſimè à familiari calore abeſt, alieno verò frigori eſt proximum auerſatur, ideóque calida delectatur & ferre poteſt. Cerebrum quæque ex eo oriuntur, frigida quidem offenduntur, calida verò delectantur, etiamſi natura ſit frigidius & ſolidius. Eam ob cauſam oſſibus, dentibus, neruis, frigida aduerſa eſt, calida verò grata, quoniam conuulſiones, diſtenſiones, rigores febriles, quos frigida creat, calida ſedat. Propterea etiam calida voluptates & illecebras facit, frigida verò dolores & auerſationes. Ob id lumbi, pectus, dorſum, præcordia, magis offenduntur frigida, calida verò gaudent, eámque perferunt. Eam ſanè ob cauſam lumbi, dorſum, pectus, præcordia, cõtraria perpetiuntur, quòd ſint contraria. Iccirco ſanè anxietatem hac in parte à calida obortam, frigida ſedat. Ideoque etiam frigidæ potu gaudet, & cibariis calidis delectatur. Ideoq; ſanè in animi defectionibus, frigida ſummis partibus affuſa prodeſt. Quæ autẽ dicta ſunt, in cauſa ſunt, cur partes poſteriores calidam magis ferant quàm anteriores, quodque etiam frigida rectè ferant. Extremę etiam partes anteriores ſunt, & frigori externo aſſuetæ, neque tegi ſolitæ, vt internæ. Sciendum autem quòd vtrumque in vtraque corporis parte cutem externam ſuperat, quę cùm ſibi ipſi & neruo ſanguineo ſit continua, eo quòd extra proprium calorem in frigore externo verſatur, ab vtrisque frequenter ſuperatur, & vtrorumque frequenter indiget, frequentiùs tamen calido ad voluptatem. Tale quiddam etiam partibus extremis contingit, ideóque citò multa ſentiunt, tardè autem primùm attolluntur. Ex venis etiam alias priùs, alias poſteriùs affici conſtat. Sic conſpiciuntur omnia vbi tum refrigerantur extremæ partes, tum calefiunt, in vaſorum euacuationibus, in animi defectionibus. Neque citra rationem ſanè venas ſequuntur quæ ex illis dependent, eáque primum calida calefacit, velut internas manus. At verò vlcera calida delectari, quòd tegi ſint ſolita, omnium opinione conſtat. Neque ſanè iniuria ab altera moleſtia afficiuntur. Iure ſanè ipſæ etiam venæ, quòd ſint in calido. Iure ſanè ipſe etiam thorax, ipſeque ventriculus à frigida ſuperatus vehementer ægrefert, & lethaliter afficitur, ob maximam inſolentiam. Verùm plurimùm abeſt ab eo vt patiatur, cùm ipſa indigentia huic ſit maximè propinqua. Iure itaque frigidæ potu gaudet. Sicque omnia iſta inter ſe conſentiunt. Iam verò valde conſentaneum eſt, vt omnia in ſuperficie deſquamata & ambuſta, non admodum tegi ſolita, frigidam ægerrimè ferant, cùm citiſſimè ſuperentur. Quęq; valde in profundo ſunt poſita, ſi ſuperentur, maxima vtiq; moleſtia afficientur, idq; ſanè ſi natura neruoſa conſtent. Quòd autẽ imus venter calida delectari videatur, cõſiderandus locus eſt. Quinetiã partes extremę, & veſicę, & vterus, & alię partes genitales denudatæ, ſuapte natura frigidiores ſunt quã quis exiſtimet. Surſum.n. non deorſum caliditas prorumpit. Iccirco calida delectatur, q̃ poſt calidæ vſum corpus perfrigeratũ magis frigeſcit, & poſt frigidæ vſum contractum magis recaleſcit. Velut aquam cùm refrigerare volumus calefacere oportet, vt ei tenuitatem conciliemus, cùm poſt calidi vſum

magis indurescat ac reficcetur, non aliter quàm oculi post frigidæ vsum. Illud enim aeri ambienti est simile, hoc verò minimè. Aqua marina his qui pruritum sentiunt, & ab acribus humoribus mordentur, tum lotione, tum fotu calida prodest, his quidem qui minimè assueti sunt, molestiam quandam exhibet. Vlceribus autem ex ambustione & abrasione, & reliquis huiusmodi aduersatur. Puris verò est accommodata, & valet ad probè extenuandum, & ad piscatorum vlcera, vt quæ neque suppurent, nisi attigeris, & ad prima fracturarum subligamina. Quinetiam depascentia vlcera sedat ac sistit, non secus ac sal, salsugo, & nitrum. Hæc autem omnia parciore quidem vsu, adhibita, irritant, liberaliore verò, prosunt. Præstat autem ad plurima calida. Acetum cuti & articulis ad motum eandem habet cum aqua marina facultatem, potentiorem tamen perfusione & fotu obtinet. Valet etiam ad vlcera recens vulneratis, & ad sanguinis grumos, vbi nigredines sunt in pudendis, & aurium ac dentium ardor adest. Calidum autem hæc & alia præstat. Sed & ex anni tempore coniectura facienda est. Ex eliquatione salis, etiam ad alia quæcunque impetiginibus, lepris, & vitiliginibus conducunt, & in solo calido inspissatum, præcipuè verò vnguibus scabris confert, quos temporis progressu superat, verrucas formicarias attenuat, aurium sordibus medetur, cutem etiã emollit. Multis quoque aliis modis valeret, nisi odore, præcipuéque mulieribus noceret. Valeret etiam ad pedum dolorem, nisi cutem vulneraret. Eadem aceti fęx præstat. Vinum dulce diuturnis vulneribus assiduo vsu idoneum, quinetiam ad medicamentorum purgantium potiones est accommodatum. At austerum vinum, tum album, tum nigrum, frigidum ad vlcera adhibetur, frigidum propter caliditatem. Lanæ quę refrigerationis quidem gratia, aut perfunduntur, aut induntur, aut imbuuntur, velut aqua frigidissima adhibendæ. Quę verò adstrictionis gratia, ea vino nigro cum lana irrigato, velut etiam betarum folia, aut linteola, in plurimis quæ adstrictione valent, intincta adhibentur, qualia sunt hederæ albæ folia, aut si quæ sunt magis acerba ac friabilia, velut hedera & rubus, rhus coriarius, saluia. Ad ea etiam quę emollitione indigent, quale quid farina cocta facit. Frigida pustulis rubicũdis prodest, quales latiusculę alia atq; alia parte irrumpunt, velut in iis qui lienes habent tumidos, exoriuntur. In opimo autem corporis habitu & molli carne præditis, admodum rubrę existunt, in nigris verò, veluti rotundæ (αἰγίλικας vocant) & quales in calidis lauacris excitatæ, obortiuntur, ac mulieribus ex menstruorum sub cutem recursu fiunt, & ex cutis irritatione, aut insolita asperorum vestimentorum gestatione, & ob sudoris exitum, aut cùm quis ex frigore de repente ad ignem, aut calida lauacra accesserit. Quòd si posteriùs hæc fecerit, neutiquam ampliùs erumpunt. Quandoquidem quæ ex frigore oriuntur, aut ad instar milij exasperantur, dein exulcerantur, iis quidem nocet frigida, calida verò prodest. Quibusdam autem vtraque prodest, velut sunt articulorum tumores, & pedum sine vlcere dolores, & conuulsa plæraque. Hoc constat frigidam copiosam sudoribus affusam, extenuare, & dolorẽ stupefacere. Moderatus autem stupor, dolorem tollit. Callida autem attenuat & emollit. Pedum doloribus, resolutis, distentis, conuul-

σκληρώσεται μᾶλλον ὑπὸ ξηραίνοντος. οἷς ὀφθαλμοὶ μετὰ ψυχρόν. ὃ μὲν γὰρ ὅμοιον τῷ πρότερον. ὃ δὲ ἐν. θάλασσα δὲ τοῖσι κνησμώδεσι. καὶ δακνώδεσιν. καὶ λύει καὶ πυελῶν θερμῇ. τοῖσι μὲν ἀνίησιν [29] ἐπιλιπαίνοντα. πρὸς ἕλκεα δὲ πυείκαυλα καὶ ἀποσύρματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πολέμιον. ὑπιτήδειον δὲ, τοῖσι καθαροῖσι. ἀγαθὸν καὶ ἰσχαίνει δὲ ὡς τὰ τῶν ἀγιέων ἕλκεα. ταῦτα γὰρ ἐν ὑγρῇ ἐκπυοῖ, ἢν μὴ φάυνῃ. [30] καὶ πρὸς ἐπιδεσμίδας. καὶ τὰ νεμόμενα πανοῖ καὶ ἴσχει. ὡς ἀγρῆς καὶ ἀμυελίδες. καὶ λίβον. πόνα ὃ ταῦτα σμικρὰ μὲν χρωμένῳ. ὀξέα τικά πρὸς νικῶνται δὲ, ἀγαθά. βέλτιον δὲ θέρμη πρὸς τὰ πλέκτα. ὄξος δὲ χρῶτι μὲν, καὶ ἀξιόθεισι, τῷ δὲ πλήσιον θαλάσσης. καὶ διωπάτερον. καθαρέν. καὶ πυείῳ καὶ ἕλκεσι τοῖσι νεοβρώτοισι θεμέθοισιν ἐν μέλασμα αἰδοῖων. [31] καῦσις ἐάτων, ἢ καὶ ὀδόντων. θερμαὶ δὲ ταῦτα, τάτε ἄλλα καὶ τῇ ὥρῃ σκωτεκμαίρεται [32] ἐκ τήξεως ἄλες καὶ πρὸς ἄλλα δὲ ὅσα λεχῆσιν. λέπρησιν. ἀμφοῖσι. σκωτεῖνά τα χιονῶν ἐν ἠλίῃ θερμαί. μάλιστα ὑπὸ ὀνυξὶ λεπροῖσι. κεφαλέ γὰρ μετὰ χρόνον. μυρμηκίας ἀπαμυῖ. καὶ τοὺς ἐν ὠὰν ἰᾶται ῥυπος. μαλάσσει δὲ καὶ χρῶτα. πολλαχῇ ὑπὸ ἀνῇ, εἰ μὴ ὀδμὴ ἔβλαπτε καὶ μάλιστα γυναῖκας. ἐδωάλε δὲ, αὖ καὶ πολαγεῖν, εἰ μὴ ὀχρὸς ὑπὸ βρώσκεται. ταῦτα καὶ βύξοιος ποιέει. Οἶνος ὑγλυκὺς ὅσα χρόνια βώματα σκληρέως χρωμένῳ αὐταρκὲς, ἀταρ καὶ ἐς φαρμακοποιίν. αὐστηρὸς δὲ ὁ λευκὸς καὶ μέλας οἶνος, ψυχρὸς ὑπὸ τὰ ἕλκεα ἐνδέχεται, ψυχρὸς ἀμφὶ πὼ θέρμεω. [33] εἰρία δὲ ὅσα μὲν ψύξιος ἕνεκα, ἢ καθαχῆται, ἢ ἐνίεται, ἢ ἐμβάπτῃ) ὡς ὕδωρ ψυχρότατον. [34] ὅσα δὲ ψύξιος, ἢ μέλας οἶνος καὶ εἰρία καθαρῶμαι. οἷς καὶ φύλλα τευτλίων, ἢ ὀδόνια βάπτεται ὑπὸ τὰ πλέκτα. Ὅσα δὲ ἔνι σύμφυτος. οἷς κισσοῦ φύλλα, ὁ λευκός. καὶ ὅσα τρυφώτερα, ἢ ψαυστοώτερα οἷς κισσός τε καὶ βάτος ῥοὺς σπυτοδεψικὴ. ἐλελίσφακος. [35] καὶ ὅσα μαλθακὰ ἐστι, οἷς ἀκῆπον ἔφθον, ὃ ψυχρὸν ὠφελέει. τὰ ἐρυθρὰ οἷα ἀκῆπ καὶ ἀκῆπ ὀκθὺς ὑπὸ πλάτη. οἷα οἱ [16] τοὺς πολιοὺς ὀλκηρεῖς ἀνίσχουσιν. διαρκέσει δὲ, καὶ ἀπαλεξήσεται [17] ὑπὸ ἐρρυθρα. μέλασι δὲ καὶ οἷαι τρυγόλαι ἐοῦσαι, [38] θολικὰς λέγουσι, καὶ ἐν αὐτῇσι τῇσι θερμολουτέσιν ἀνίσταται) θυόμενα. καὶ γυναῖξιν [19] ἐκ γυναικείων ἀναδρομὴ, ὑπὸ χρῶτα καὶ ὑπὸ ἐρεθισμὸν δέρματος, ἢ ἱματίων βηχείων ἀπὸ φορήσει. καὶ ἐξ ἱδρώτων ἀξόδου. ἢ ἐκ ψύχεος. ἐξαίφνης πρὸς πῦρ ἐλθόντα ἢ λυπρὰ θερμά, ταῦτα ἢν ὕστερον ποιήσῃ. Επὶ ὑδαμῶς ἐκθύῃ. ἐπεὶ ὅσα γε ἐκ ψύχεος γένεται, [40] ἢ ὁκόσα βηχμώεται, κεφχρώδεα. εἶτ' ἐφελκοῦται, ὃ μὲν ψυχρὸν, βλάπτει. ὃ δὲ θερμὸν, ὠφελέει. [41] Α δὲ, ἄμφω ὠφελέει. πὰ ἐν ἀξιόθεισιν οἰδήματα. καὶ αὖθ ἕλκεος ποδαγικὰ, [42] καὶ στόματα πλέκτα, τοῦτο ψυχρὸν πολὺν καθαρόμενος ἱδρῶσιν, ἰσχαίνει. καὶ ὀδυνῶν ἀρχεῖ. ἀρίκη δὲ μετεῖν, ὀδυνῶν λυθικὸν. καὶ ὃ θερμὸν ἰσχαίνει καὶ μαλθάσσει. [43] πόσι δὲ ποδαγικοῖσι. παρέστεσι. τετανοῖσι. σπασμοῖ-

σι. τὰ τοιαῦτα. σκωτώσεις. δόμοι, παραπληγία, τὰ τοιαῦτα χαλῶσι. ἢ χαλώσιες. ἀρχεῖ δὲ αὐαιδίαι τὰ τοιαῦτα. καὶ πόθεν ἀπολήμψιες. φυλάσσεται δὲ ἐν τῇ ψυχρᾷ χρήσῃ, ψυχροῖσι χρόμβυος μᾶλλον, ἢ παραλία. τὰ δὲ ἐς τὰ ἀρθρα. ἐσκληρυσμένα. ἢ ἐπὸ φλεγμονῆς. ὁκότε ἀμφιβίβυς ἢ ἀγκύλης, πρῶτον ἰάσασθαι ἐς ἀσκίον [44] θερμὰ ἐγχέοντα, τὴν χεῖρα ἐναποδῆσαι, καὶ ὄμματα, δακρύου παρηγορικόν. καθαλείφοντα. πρὸς τὰ δριμέα. λίπος πρεσβύτερον. ὃς τε μὴ ἄπειρος ὁ ἁλμώδες. [45] καὶ τοῖσι βαθρίοισι ἀμφήψις. καὶ πλήρωσις ἐς φύσιν ἀγουσα. ὀφθαλμοῖσι θερμόν. ὀδυνῶσιν. ἐμπυήσεσιν. δακρύων δακνωδέων ξηραίνοντα ἅπασι. ὃ ψυχρὸς, δώωδωίοισιν. ἔξερυθρος, θεῖοι. τοῖσι δὲ εἰθισμένοισι συφοφὰς κατὰ φλέβας ποιέει, [46] οἷα ἀχυρώδεα, κατὰ θώρηκα καὶ ἄλλα σκληρά. ἀρχὴ ὃ καὶ ὑστέρησιν ἐν πόνῳ ἐνδέχεται. αἷμα ἐν ψυχῇ ὀυρέοισιν. [47] ἕλκεσι δὲ μὲν ψυχρὸν δακνῶδες. δέρμα πρὸς σκληρώ. ὀδωώδεα. ἀνεκπύητα ποιέει. πολιαίνει. μελαίνει. ῥίγεα πυρετώδεα, σπασμοί. ἰατάνος. ἔστι δὲ ὅκου ὑπὸ τετανῶ αὖθ ἕλκεος νέου ἐξίσκω θέρεος μέσου ψυχρὸν πολλοῦ καθάχοις, θέρμης ἐπιφάσλησιν ποιέει. θέρμη δὲ [48] ταῦτα ῥέεται. τὰ δὲ ἐν κεφαλῇ καρηβαείας. ὃ θερμὸν ἐκπυητικὸν, ὑπὸ πωτὶ ἕλκεα. μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφάλειαν. θέρμα μαλθάσσει, ἰσχαίνει. ὠώδωιον. ῥιγέων. σπασμῶν. τεταμένων πρηγορικόν. ὃ δὲ ἐν κεφαλῇ καρηβαείας λύει. πλέκτον ὃ ἐξαφέρει ὀφέων καθήμασι. μαλθῶν ὃ τοῖσιν ἐφλεγμένοισι. τῶν ὃ μαλθάσσει τὰ ἐν κεφαλῇ φώμασιν [49] ἐκτοτοίοισι καὶ ἀκτοτοίοισι. καὶ ὅσα ὑπὸ ψυχρὸς ἢ θήσεις τὰ ἕλκεται. ἔτι ἕλκώμασι δὲ ἐκτοτοίοισιν τε καὶ ἀκτοτοίοισιν. [50] οἷσιν ἀποσύρματα ἕρπησιν ἐαθιομένοισιν. μελαινομένοισιν [51] ἢ ἐν νόσοισιν. ἢ ἐν ἀκῇ ἢ ἐν ἕδρῃ. ἢ ὑστέρῃ, τοῖσι πᾶσι ὃ θερμὸν φίλιον καὶ χρίειν. ὃ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κλῆον. πλὴν ὁκόσα αἱμορραγέοντα ἐλπὶς, οὕτω καταχύσησιν ὑγρῶν. ὑπὸ χείσησιν ἀγείπων. ὑπὸ θέσησι φύλλων. ἢ ὀδονίων [52] καταπλάσας. ὁκόσα ἢ ψύξις ἢ θέρμη ὠφελέει, ἢ βλάπτει.

sio hæc conferunt. Distentiones, tremores, leues sýderationes, eiusmodique affectiones remittunt, aut claudicationes, torpores, vocis defectiones, atque alia eiusmodi, & inferiores suppressiones. In frigido tamen vsu potiùs quàm calidæ, quatenus ea vtaris attendendum. At articulis induratis aut ob inflammationem quandoque obortam, aut ob contractionem, ante omnia mederi cõuenit, calida in vtriculũ infusa, & manu ad alligatum immissa. Oculorum lachrymas lenit, si quis acrimoniam lenialiquo vnguento illinat, ne eas salsus humor attingat. Fossulis quoq; (quæ sunt corneæ profunda vlcera) ablutio confert, & repletio ad naturalem habitum adducens. Calida oculis prodest, doloribus, suppurationibus ex lachrymis mordacibus, & quibusuis aliis ex siccitate ortis. Frigida dolore carentibus, valde rubicundis, humorum collectiones in venis facere solitis, qualia sunt acerosa circa thoracem & festuscis similia, aliáque dura. Recto verò intestino & vteris non admodum confert, neque sanguinem in frigore cum vrina reddentibus. Vlceribus frigida quidem mordax est, cutem obdurat, tumorum dolentium suppurationem impedit, liuorem & nigredinem inducit, rigores febriles, conuulsiones item ac distentiones. Interdum quoque in distentione absque vlcere, ætate iuuenili, corporis habitu carnoso, æstate media, frigidæ larga profusio, calorem reuocat. Calore autem hæc soluitur. Calida, etsi non in omni vlcere suppurationem promouet, maximo tamen est securitatis indicio, cutem emollit, attenuat, dolorem tollit, rigores, conuulsiones, distẽtiones mitigat, ipsa quoque capitis grauitatem soluit. Plurimùm autem ossium fracturis confert, præcipuè verò denudatis, ex hisq; maximè capitis vulneribus, & iis quæ à frigore aut moriuntur, aut vlcerantur. Vlcerationibus itidem tum voluntariis, tum inuoluntariis, & quibus cutis abrasa est, herpetibus exedentibus, denigratis, siue in gingiuis, siue in aure, siue in ano, siue in vtero. His omnibus calida grata est, & ad iudicationem confert, frigida verò aduersa est, & interimit, præterquam in quibus sanguinis profluuium metuimus. Atque ad hunc modum adhibendæ sunt liquidorum perfusiones, vnguentorum illitus, foliorum aut linteorum impositiones, & quæcunque in cataplasmate adhibita refrigeratione & caliditate prodesse aut nocere posse videntur.

IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE SALVBRI VICTVS RATIONE.

1 ΟΥΣ ἰδιώτας] Hic libellus in omnibus exemplaribus quæ adhuc videre licuit, adiicitur ad ea quæ adſcribuntur ad Librum de natura hominis, idq; etiam vel Galeno teſte, vt mirum ſubeat quomodo Caluus quibusdam codicibus fretus, iſta quæ hîc ſcribuntur ad extremum lib. 1. περὶ διαίτης apposuerit, niſi quòd cõſtat ex Gal. lib. 6. de Plac. Hipp. & Plat. hunc librum de natura humana, ad libros περὶ διαίτης additũ fuiſſe. Inſcribitur autem vulgò περὶ ὑγιεινῆς διαίτης, etſi Galenus Com. 1. ad lib. de natura humana ὑγιεινὸν διαίταν πρὸς τοὺς ἰδιώτας γεγραμμένον vocat.

2 οἶνον ὡς ἀκριτέραν] οἶνον ἀκριτέρου legunt exemplaria quædam manu ſcripta, vt paulò poſt ὑδαρέστερον. ὡς ἀκριτέραν tamen magis probo cum Galeno, quòd ὑδαρέσταλον æſtati attribuatur.

3 πόπα χρὴ πόμα πλέον πίνειν οἶνον ὑδαρέστερον] Sic legunt plæraque exemplaria quæ ſecuti ſumus, reliqua, πόπα πόμα χρὴ πλέον πιέεσθαι ⊖ ὑδαρέστερον. Quam lectionem ſecuti ſunt Interpretes. Et Galenus πόμα πλέον agnoſcit.

4 καὶ λαχανοῖσι ἤδη χρέεσθαι ⊖ ἦρος] καὶ λαχάνοισι δεῦχρῶ ἔσθαι habent exemplaria manu ſcripta. ἦος etiam pro ἕως legunt plæraque exemplaria, tum publicata, tum ſcripta, quæ ſecuti ſumus cum interpretibus. Quædam etiam ἐς τὼ ὥρας pro θερέλω legunt. Hunc autem locum longè aliter Caluus legit, & multa prætermittit.

5 εἰς τὸ θέρος καθεστῶτα] καθεστῶτα legunt Galeni exemplaria, vt etiam paulò poſt.

6 καὶ ὅπω τὰ ὀνειείαα πιέοντα] τὰ ὀνειεῖα πιέοντα legunt manu ſcripti codices quidam & Galeni exemplaria, quam lectionem ſequuntur interpretes quidam & Caluus, hac notione, vt anni temporibus inſtituta adhibeatur victus ratio, & velut anniverſaria fiat, ad eamq; præſcriptam iuxta anni tempora viuendi rationem, annus compleatur. Verùm Caluus mihi hîc legiſſe videtur, καθεστῶτα ἐκ ⊖ θέρεος εἰς τὸ φθινόπωρον.

7 καὶ μεθιεκοῖσι] πλέω μεθιεκοῖσι legunt alia exemplaria.

8 τὰς ⊖ ῥοφοὺς] τεέφυνς hoc loco mihi videtur legiſſe Erotianus, quos πυκνὸς exponit, vt ſcripſimus in noſtra O Economia.

9 ἢ ⊖ θέρεος ἡσυχῇ] ἡσυχῇ ἔχειν habent alia exemplaria.

10 χρὴ ⊖ τὰς ῥοφοὺς] Sic legunt omnia ferè exemplaria, quædam tamen ἰσχὺς habent, quæ ſecuti ſunt omnes interpretes. ῥοφοὺς Galenus ξηρὸς exponit, quos Erotianus πυκνὸς vocate ex hoc loco etiam poteſt. ῥοφοὺς autem & προσεσταλμένους (quos ἰσχὺς exponit Galenus) τοῖς ἀορκόδεσι paulò ante appoſuit.

11 ἐπ ἀθαμίνοντας ἐκ ⊖ κόπου] ἔπ ἀθαμίνοντας ſimpliciter legunt exemplaria quædam.

12 ἢ ἡδύσμασι] ἡδύσμασι τοῖς χλωροῖς ⊖ ξηροῖς ἀρτύμασιν mihi videtur exponere ex hoc loco Erotianus, ideóq; noſtra interpretatione expreſſimus, quod etiam Cornatio ſuboluit, qui hortenſibus condimentis præparata, dixit. Poſſunt etiam aromatibus condita intelligi, aut aliis dulcibus aut ſuauibus condimentis apparata.

13 ὅπω γὰρ αὖ ἀπὸ ἐλαχίστων ἐμπίπλαντο] Sic ferè legunt omnia exemplaria, quędam etiam, ὅπω γὰρ αὖ ἀπὸ γε ἐλαχίστων πιμμάτων ἐμπίμπλαν), habent, quæ mihi videntur ἡδύσματα, & ea quæ ex ſeſamis apparantur, intelligere, quæ parciſſima copia implent, faciléque ſubeunt. Galenus tamen legit, ὅπω γὰρ ἀπὸ ἐλαχίστων ἐπεμπίμπλαντο.

14 πῖσι ⊖ ἐμέπισι] Hîc exemplaria quædam manuſcripta, περὶ ἐμέτων, indicaturam adſcribunt.

15 τὰ ⊖ λεπτὰ ⊖ ὀμφακέα] Sic codicum maxima pars ſcribit. Sed Regij manu ſcripti quidam pro ὀμφακέα habent, vt & Vaticani, quos ſecutus eſt Caluus. At ὀμφαλὼ legiſſe Galenum conſtat.

16 λεπόμενος θερμῷ πεφτέπω] Sic legunt meliora exemplaria in ſingulari, quædam etiam in plurali πεφτέπωσιν, πτνέπωσιν & ὀπηφέπωσιν, quæ etiam ſecutus videtur Caluus, ſed tunc λεπόμενα legendum. Deinde δέκα τάδε legunt exemplaria ferè omnia, quę Caluus quoque ſecutus eſt. Nos Galenum ſecuti πάντα ἐκ cum Cornario ſcribimus, quædam etiam exemplaria δεκατέσσαρα adſcribunt, vitioſè vt opinor.

17 ὁκόσοισι ⊖ ὀπτήδειον] Plurimùm hîc variant codices tum publicati, tum manuſcripti. Quidam ὁκόσοισι ⊖ αἰεὶ ἐπτήδειον ἀπεμέειν τὰ σῖτα legunt, quibus etiam Vaticani & Aldini conſentiunt, vt patet ex Caluo. Quidam etiam ὁκόσοι κὲ αἰεὶ ἐπτήδειοι habent. Quibus omnibus procurandi vomitus conſilium eſt. At certè Galenus ὁκόσοι δὲ ὀπτήδειον legiſſe videtur, quemadmodum habent Germanici codices, vt συμβεβεληκῶς iſtud legatur, & eos quibus vomitus conducat ad corporis repurgationẽ intelligas. At in eo qđ ſequitur difficilior eſt explicatio, vbi omnia ferè exemplaria ὁκόσοισι ⊖ αἰεὶ μέοισι legunt, vt de his qui facilè vomunt intelligantur, & ſuperioribus qui minimè ad vomitum idonei aut accommodati videntur, opponantur. Exemplaria verò Germanica negationem addunt, & ὁκόσοισι μὴ αἰεὶ μέοισι legunt, vt eos quibus non expedit vomitus intelligas, & quibus ex Galeni conſilio ciborum retentio & concoctio procuranda eſt, non ſatis explicata phraſi. Quod cùm videret Cornarius, mihi cõſultò videtur (etſi Germanicis codicibus perpetuò vſus eſt) ex reliquis exemplaribus negationem prætermiſiſſe. At certè præſtiterat ſuperioribus iſta opponere, & de iis qui facilè vomunt intelligere, & non promptè vomentibus aduerſantur, vt nos ex codicum pluralitate fecimus. Vbi quędam etiam exemplaria κοιλίας ἔχοισιν υγιέας pro ὑγιεᾶς legunt.

18 πρὸς τὰς κυνόδφιας] In aliis κυνοδφίας ſcribitur, ſed manu ſcripti codices quidam σκιαγραφίας legunt, vt & Vaticani, quos ſecutus eſt Caluus. Id autem vmbratilem mulierum vitam indicat, easq; in vmbraculis vitam degentes.

19 δῆλον δὲ δὴ ὅπ ἡ κοιλίη] Hic codicum pluralitatem ſecutus ſum. Galenus tamen legiſſe videtur, δῆλον δὲ ὅπ ἡ κοιλίη ξωθθήτῶν ὁ δεῖ) τὸ πλῆθος τῶ ἐσιόντων σιτίων. Quæ lectio plurimùm mihi arridet, eámque ſecuti ſumus in noſtra O Economia, vt ξωθθήτῶν dicatur de ventriculo cibos moderato ſuo calore confouente & conficiente. Vt vitioſa videantur exemplaria Aldina quæ ξωθαλπεῖ habent. ξωθάλπειν habent reliqua exemplaria, ſed ξωθαλπῶν pro ξωθαλπέειν legiſſe Galenum apparet.

20 ὦν οἶνα ὠπτεμμένος] Sic legunt meliora exemplaria, quædam etiam ὠπτεμμένος. Vtranque lectionem complexus probè videor per panem in vino intritum, cruſta panis in vino intinctam ſignificans, aut panem in vino fractum. θρίμμα enim peculiari ſignificatione κλάσμα ἄρτυ, aut ἄρτυ μέρος Heſychio & Sudæ exponitur.

21 καὶ τὼ κρεηφαγίω δ' χρεται] Exemplaria quædam Regia manu ſcripta τὼ ἀδδηφαγίω ⊖ αὐαγκοφαγίω legunt, quod & Vaticanis contigiſſe ex Caluo patet, qui (cibum neceſſarium magis ſuſcipiunt) dixit. Iſtud verò ad id ſpectat quod ſuprà dictum eſt, ὁκόταν αὐαγκαζῇ) ὁ αὖ ὄρνιθας κρεηφαγέειν. Cæterùm quædam exemplaria hîc ὑπομένει non legunt, ſed ⊖ ἢ κρεηφαγίω δ' χρ), ⊖ τὰ παλαιπωλίας μᾶλλον, quæ mihi ſecutus videtur Galenus, & αὐ χρ) pro δ' χρ) legiſſe.

22 καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων] Sic legunt omnia ferè exemplaria, πίνειν tamen habent manu ſcripta quædam Regia.

23 ὁκόσσοισι ⊖ νοῦσοι κατὰ κεφαλῆς] Iſta repetuntur lib. 2. de Morbis, in morbis capitis, vbi βλαψυνα quod hîc βλέννα ſcribitur, vt notauimus in noſtra O Economia.

24 βλέπεται οἱ ἡ αὐγὴ] κλέπεται οἱ ἡ αὐγὴ legunt meliores codices, vt & libr. 2. de Morb. quam phraſim ſubnotauimus & aperuimus in noſtra O Economia, vt manifeſto vitio βλέπεται legatur in quibusdam manuſcriptis codicibus, quos Germanica exemplaria ſequuntur. Et Caluus vtranque lectionem adhibuiſſe mihi videtur.

25 αὔδφα δὲ χρὴ ὅς δοῖ σωτὴς] Hæc γνώμη repetitur initio libri περὶ παθῶν. Simile eſt autem Euripideum illud, μισῶ σοφιστὴ, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός; cuius meminit M. Tullius lib. 3. epiſt. & ſic vertit, Qui ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nequaquam ſapit. Quædam autem exemplaria leg. ὅς δοῖ, διωατὸς συλλογιζόμενος. Hoc verò præceptum prudenter priuatum quẽq; admonet (cùm nihil æquè æſtimandum ſit ac ſanitas) vt ſibi diligenter in morbis cauear, vt ſuæ prudentiæ fructum ipſe ſentiat, aut ſibi prodeſſe queat.

IN

IN LIBRVM PRIMVM HIPPOCRATIS

περὶ διαίτης.

E[ἰ μὲν μοι] Hi libri paſſim in omnibus exemplaribus hac inſcriptione περὶ διαίτης inſigniuntur, quos tamen Gal. Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. acut. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς vocat, & ad Hippocr. refert, etſi quoſdam Euryphonti, alios Phaonti, aut Philiſtioni, aut Ariſtoni, aut alteri cuidã ex veteribus attribuere ſcribit. Idem quoque Com. ad aph. 1. lib. 6. hos libros ὑγιεινὸν διαιτητικὸν vocat. At lib. 1. de aliment. fac. ex profeſſo hac de re ſcribens, περὶ διαίτης vocat, & quoſdam Hippocrati adſcribere innuit, quoſdam etiam Philiſtioni, Ariſtoni, Eurypho nti, aut Philetę. Idem quoque hos libros in tres diſtingui à quibuſdam innuit, tuncque περὶ διαίτης inſcribi; & ſecundum Hippocr. authoritate dignum ſibi videri, primum verò hoc cenſu omninò abdicat. Quòd ſi in vnum corpus conferantur ac per ſe conſiderentur, περὶ φύσεως ἀνθρώπου καὶ διαίτης inſcribi. Libro quoq; ad Thraſybulum, num ſanitatis tuendæ ars ad Medicum, &c. videtur horum librorum authorem Hippocratẽ agnoſcere, eóſque ad ſanitatis tuendę artem ſpectare, & ad Gymnaſticen referri vult, & cũ libello de aëre loc. & aq. coniungit, in quo maxima pars cauſarum ſalubrium tractatur, vt aëris, aquarum, locorum, ventorum, anni temporũ natura, in his verò libris reliqua ſanitatis tuendæ materia abſoluitur, in quibus de cibis, potibus, vitæ inſtitutis & exercitationibus perfectiſſimè agitur. Qua ratione mihi videntur qui Hippocratis libros in ordinem compoſuerunt, hos libros ſtatim poſt librum de aëre locis & aquis collocaſſe. His autem libris omnis victus ratio ad generalem quandam methodum reuocari videtur, vt ſcribit Gal. libr. 1. de alimentis, quam à veteribus nõ rectè deſcriptam fuiſſe ſtatim initio reprehendit.

2 πάσισι χρέεσθαι] καὶ τάσισι χρέεσθαι legunt exemplaria quædam.

3 τὸν ὕστερον περὶ τάπων διαλεγόμενον] τῷ ὕστερον περὶ τάπων διαλεγομένων legunt exemplaria quædam Regia manu ſcripta.

4 ἀπὸ πυῶν μερῶν κεκράσθαι] κέκρηται legunt exemplaria quædam manu ſcripta.

5 τὸ ὀπτεκρατέον] καὶ τὸ ὀπτεκρατέον lego cum Interpretibus omnibus.

6 ξυμφέρονται ⊖ ἀλλήλοισι πρὸς ὑγείαν] Exemplaria Regia manu ſcripta legunt, ξυμφέρονται δέ πως ἀλλήλα πρὸς ὑγείαν, quædam etiã πρὸς ἀλλήλα, vt & Aſulanus codex.

7 τὰς συμμετρίας τὰς ἡμετέρας, τῷ πόνων τὰ βίων] Sic legunt exemplaria Germanica, vt non ſolùm iſta cognoſcere oporteat, verùmetiam iuſtam laborum menſuram & vim, quam pro ciborum copia, hominis natura, corporis ætate adhibemus. Interpretes tamen omnes illud [τὰ βίων] omiſerunt, quòd redundare videatur, neque legatur in codicibus Vaticanis, neque Aldinis, & pro τὰς ἡμετέρας, τὰ μέτρα τῷ πόνων legiſſe videntur.

8 πρὸς τὰς θέσις τῷ χωρίων] ⊖ πρὸς τὰς θέσις lego cum omnibus Interpretibus.

9 ⊖ σίτων καὶ ποτῶν] Quædam exemplaria manu ſcripta pro ποτῶν πόνων legunt, alia pro πνευμάτων.

10 ⊖ πόνων ἀριθμοὶ] ἀριθμῶν vitioſè legunt exemplaria quædã.

11 ἀλλὰ κρὶ μικρὸν συμεγόμενα] Etſi iſta de morbis aut corũ cauſis intelliguntur, ſic legunt tamen omnia exemplaria. Interpretes autem συμεγόμενα legiſſe videntur.

12 ἔπ αὐτῶ ἑωυτῶ] ἔπ αὐτὸ ἑωυτῶ legunt exemplaria quædam.

13 πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ] εἰς πολλὰς ⊖ παντοδαπὰς legunt exemplaria quędam manu ſcripta. Deinde etiam κἀδὲν ὁμοίων lego cum Interpretibus.

14 ἔτειται καὶ ἔπεται] Sic legunt omnia ferè exemplaria, quibus verbis ſucceſſio temporis ad rerum naturalium generationem ſignificatur. Quædam etiam exemplaria manu ſcripta, ἔτειται ἀνόμοια legunt, & γίνεται.

15 ὀφθαλμοῖσι ⊖ δεῖ] δεῖν lego cum Zuinggero; etſi δεῖ habent exemplaria omnia.

16 καὶ τὸν ἀποδιδόντα] ὅθεν δὲ legiſſe videtur Cornarius.

17 μὴ ὄντος ὅθεν τροφὴ γένηται] γένοιτο τὸ καὶ ὅθεν τροφὴ γένηται legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ ſecutus videtur Caluus.

18 αὖ καὶ κάπω ἀμειβόμενος] ἀμείβοντα legiſſe videtur Cornarius, contra tamen omnium codicum fidem.

19 ἀλλ' ὅμως] ἀλλ' ὅκως legunt exemplaria Vaticana & Aldina; quæ ſecutus eſt Caluus.

20 φθορὴ ⊖ πᾶσιν] Iſtud longè aliter legiſſe videtur Caluus.

21 πλέον πιέεσι] πνέεσι legunt Aldini codices, & vtranque lectionem ſecutus eſt Cornarius.

22 τὸ δὴ αὐτὸ ⊖ φύσις ἀνθρώπων] ⊖ τοῦτο ⊖ legunt exemplaria Regia manu ſcripta.

23 ὃ ⊖ λαμβάνει τοσόντω μέτον] Sic legunt exemplaria Germanica. Cornarius legiſſe videtur, τῷδε λαμβάνει ὑδὲν μέτον. Aldina exemplaria habent, ὑδὲν λαμβάνει τοσόντω μέτον. Legendum tamen videtur τῷδε λαμβάνει τοσόντω μέτον, velut legit Zuinggerus.

24 ἑκάστω ⊖ σῦχῃ] ψυχὴ legò cum Cornario. Idem etiam, ὁ πρεσβύτερος ὑδὲ ἀφαιρέσιος δεομένη τῷ μερέων legit. δεομένη verò Aldina exemplaria.

25 χώρλω ⊖ ἕκαστα διαῤῥήσοντα] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius tamen & Zuinggerus, ἑκάστω legunt.

26 ὁκόσα ⊖ ἄλλως ἀπ' ἀλλήλων ἐστὶ βίης ἀποκρίνεται legunt exemplaria Regia manu ſcripta.

27 τὸν ἄνω ἔρπει.] Sic legunt omnia exemplaria & Vaticana etiam, quod dixit Caluus placidè trahit, cui poſtea βιάζεται opponitur. ἕλκει tamen codices Regij, manu ſcripti habent, vt & paulò poſt.

28 ἐς τὸ μήκιστον τῷ ὑδάτων] Eandem naturæ ordinem in attrahendo alimento in vnaquaque corporis parte ſeruari ait, quòad locus non ampliùs ſuſcipiat, nempe pars alimento ſatiata nihil ampliùs attrahere queat, & copia alimenti à partis calore concoqui non poſſit. Id τὸ μήκιστον ὑδάτων dicitur, velut antea τὸ ἔλαττον τῶ ὕδατος καὶ τῶ πυρός. Scio aliam eſſe mentem interpretibus; omnibus, ſed hic mihi ſenſus facilis videtur. Cornarius & Caluus alimentum & aquæ & ignis accipiunt, & πυρὸς addidiſſe videntur, hoc ſenſu, donec pars nihil ampliùs alimenti ſuſcipiat, & alimentum aquæ & ignis deficiat, neq; ampliùs ſuppetat.

29 τὸν ἑωυτὸν τρόπον] τὸν αὐτὸν τρόπον legunt exemplaria quędam; alia τῷ ἑωυτῶν. Vim autem & naturæ neceſſitatẽ intellige, qua alterum attrahitur, alterum pellitur ad nutritionem & accretionem, aut fatalem cuique pro ſuo modulo innatam moriendi neceſſitatem, quam πεπρωμένην μοῖραν hîc vocat.

30 ξυλλήβδην διδξιὼν] Iſtud ad hominem eiusq; ortum & generationem ac nutritionẽ referri, videtur, vt ex iiſdem ex quibus antea conſtitit augeatur & nutriatur; vbi corpus rectam partium conuenientiam & compagem nactum fuerit. Quę ſit autem iſta partium corporis conuenientia aut harmonia, & quinam concentus aut conſonantiæ intelligantur, mihi rectè explicaſſe videtur Zuinggerus.

31 ἐν τῷ μὴ πυκνῷ] Locus eſt valde obſcurus, quem tamẽ valde appoſitè mihi videtur explicare Zuinggerus de tribus corporis ſymphoniis & concoctionibus. Cornarius ἡ πρώτη συμφωνία διαφθείρεται legiſſe videtur.

32 ἐν τῷ δευτέρῃ γνώσεις ἦ] Sic legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Zuinggerus legit, ἐν τῷ δὲ δευτέρῃ γνήσιος, ἢ τὸ δεῦρ πεπτός. Caluus iſtud omninò ſubticuit, Cornarius τῷ δεῦρ πεπτὸς legiſſe videtur.

33 ἕως δὲ ἔπ ἀφαιρὸν ἐστιν] ἔπ ἀφαιρὸν ἐστιν legunt exemplaria quædam manu ſcripta.

34 ⊖ ὀξὺ ἔπεται ὀπτῶδες] Hic locus valde eſt obſcurus, ac vereor vt parum integer. Hic mihi facilis eſſe ſenſus videtur, vt ignis inde excidens, velut alimento deſtitutus, ſibi exitum paret ad alimentum conuehendum ac importandum & concoquendum. Hæc verò verba [πλέστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἀπαῦδα ἀνθῶ] etſi in omnibus codicibus repetuntur, eóque ſenſu quem appoſuimus rectè conſtare poſſunt, mihi tamen non parum ſuſpecta ſunt; quòd eorum hîc non meminerit Caluus, ac videantur in ſuis codicibus deſiderari.

35 καπνωλίσκουσα ⊖ αὖξου] καπνωλίσκου ⊖ καὶ αὖξου lego cum Cornario & Zuinggero, quanquam mihi videntur legere, ὡς μὲ καπνωλίσκον, ὡς ⊖ αὖξον. Iſtud autem de igne mihi intelligi videtur, qui in hominis conformatione, aquæ & ignis portionem à cõpacto ſecreuerit, & partes ipſas corporis in apertum produxerit & efformarit ſuas cuique pro modulo fatali ſorti deſtinatas. Atque hoc modo vulgata lectio mihi conſtare videtur, quę περὶ ἀφανέος ⊖ φανερῶ habet. Quam lectionem ſecuti ſunt omnes Interpretes præter Zuinggerum, qui τὸ ἀφανὲς legit & τὸ πῦρ ἀφανὲς καὶ φανερὸν conſtituit, quod de partium conformatio-

ne quæ in lucem prodeũt, & à natura in opertum producuntur, intelligi videtur.

36 διάκλεξις] διάπαξις habent exemplaria quædam manu scripta.

37 γνώμων ἔχοντα] Cornarius legisse videtur, νόμιμον ἔχοντα, καὶ ὁμιμα.

38 ὁμολογούμενος] τῷ ὁμολογουμένῳ legere videtur Cornarius.

39 οὐχ ὁμολογέεται ὁμολογούμενα] De his quæ arte aut natura fiũt, non idem est hominum iudicium, sed suum cuique & varium pro cuiusque opinione. Cornarius autem διαφωνοῦμεν pro διαφωνούμενα legisse videtur. φύσις etiam cum omnibus Interpretibus lego, cùm φύσιος habeant exemplaria omnia.

40 φύσιν δὲ πάντες θεοὶ] φύσιν πάντες legisse videtur Caluus.

41 οὐχ ὅμοιον] Hæc adeo sunt obscura vt variè accipiantur & distinguantur ab Interpretibus. Nos Zuinggerum hac in parte secuti sumus, qui hæc velut mysteria ex adytis in apertum satis fœliciter mihi proferre videtur.

42 ὑδάτων ὑπαγωγῆ] Hîc ὑδάτων nomine alimentum intelligi satis patet, ex Hippocratis hypothesi. ὑπαγωγὴ autem legunt exemplaria quædam manu scripta, quę secutus videtur Cornarius & Zuinggerus.

43 λυμαινόμενοι, ἰῶρόπεα πιέεσι] πλυνόμενοι legunt quidam, verum λυμαινόμενοι habent omnia exemplaria.

44 ἀφαιρέοντα] ἀφαιρέεται & πιεῖν videtur legisse Cornarius.

45 πιέζοντων] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius autẽ πιέζων τὸν ἄνω κάτω ὤρπει legisse videtur, & μέσον πιέοντες. Nos nihil immutauimus, & illud οἷοι ἐόντες sic accipimus, vt qui premunt & vrgent partim sursum impellant, partim deorsum trahant, & quantum in se est minuentes & magnitudini detrahentes, numerum augeant.

46 διαπαν αὐτοῦ πάνυ μιμέεται] μιμέοντας legisse videntur Interpretes.

47 λῶ τῷ πάντα ὁμοια ποιήσει] ποιήσωσι legunt omnes Interpretes, & ξωπαίζειαν.

48 τὰ ὑγρὰ ξηραίνοντες] Quidam codices manu scripti hîc addunt, τὰ ξηρὰ ὑγραίνοντες, vt paulò post.

49 ἤδη τὰ φερομένων παντοδαπὰ] ἤδη τὰ φερομένων legunt exemplaria Aldina, quæ mihi secutus videtur Cornarius, etsi τὰ φερομένω potiùs legisse videtur.

50 ἀγωνίη παιδοπείδεα] Istud simul iungunt Interpretes, eosq; secutus sum. Sed Caluus τὰ ἀγωνίη legisse videtur, & superioribus iunxisse.

51 ἑνὶ τῷ ἀνθρώπῳ] Sic quidem legunt omnia exemplaria & Caluus, quæ sanè lectio etiam ferri potest. Sed Cornarius ἕνι legit quem secuti sumus.

52 ἐκπερόμενα] Sic quidem legunt quotquot mihi adhuc videre licuit exemplaria. Quam lectionem mihi etiam secutus videtur Caluus, cùm [deuolantia] dixit. Cornarius ἐκπερόμενα sumpsisse videtur, de iis quæ velut expassis alis in altum subuehuntur & euolant, ac disparent, aut certè ἐκπεπαμένα legisse. Nos eadem certè notione, aptatis aut velut additis alis euolantes & in altum sublatas partes diximus, quæ iuuenilis corporis vigore & alacritate in corporis alimentũ absumuntur, istumq; locum abundè expressimus & aperuimus in nostra OEconomia. Quidam etiam πεπόμενα ex veteribus membranis legi posse annotant.

53 ὅ, τι μὲν αὖ ἀῆσστε ἐσέλθῃ] ἀῆος ἐσέλθῃ legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quam lectionem secutus est Caluus.

54 ἔχουτα πλὴν σύγκεισιν] Hîc σύγκεισις membrorum conformationem, compagem, coagmentationem ac velut concretionẽ significare mihi videtur, non secus ac συγκρίνεσθαι de maris conformatione ac concretione dicitur aph. 39. sect. 2. lib. 6. Epid. vbi σωκρίσιν ἐπαγῆ exponit Galenus. σύγκρισιν tamen Cornarius & Zuinggerus legisse mihi videntur.

55 καὶ ξωιέσαντα] Sic legunt quotquot adhuc vidimus exemplaria, quæ propter pluralitatem secuti sumus, hac notione, vt neutrum satis habeat motionis ad absumendam affluentẽ humoris copiam, quæ in molem coit aut concrescit ob ignis imbecillitatem. Caluus verò τὰ ξωιέσαντας legisse videtur, hoc sensu, vt neutrum possit affluentem humoris copiam absumere, aut efficere vt coeat aut coalescat, ob ignis impotentiam. Cornarius autem ξωιέσαντα legit.

56 θερμαινέεται] θερμαινέεται τὸ πῦρ, legisse videtur Cornarius.

57 ἀλλὰ πόνον ὁλόκληρον θέρεσθαι] Sic legunt Germanica exemplaria, quæ secuti sumus. Reliqua legunt, ἄλοπ ὁλόκληρον quæ secuti sunt Cornarius & Caluus. Exemplaria verò Regia manu scripta legunt, ἄλοτ' ὁλόκληρον θέρεσθαι, καὶ σωιεύειαν πρὸς τὸ ὑπάρχον. Quæ lectio non omninò aspernãda videtur, hac notione, vt id quod accedit, siue ignem accipias (vt Cornarius) siue alimentum intelligas, excipiat, & ad id quod intus est congreget aut cogat, & simul vt calescat efficiat. Cornarius tamen & Caluus illud [ὑπάρχον] legisse mihi non videntur.

58 καπαρθέννυται τὸ ὑπὸ τῶν ἐμπίπτοντος κλύδωνος] Exemplaria manu scripta Regia legunt, καπαρθέννυται τε καὶ διαλύεται, &c. quam lectionem secutus videtur Caluus.

59 σῶμα τῷ ἥδεκοπ] Istud omisisse videtur Caluus. Cornarius verò, τῷ μὲν διακρίνεσθαι, & τῷ δὲ ξυμμίσγεσθαι legisse videtur.

60 διηλυκάνεται καὶ εὐφύεσαι] Sic mihi dici videntur fœtus ad molliciem maximè à natura comparati aut accommodati, hoc est, mulierosissimæ, maximè molles & venustæ fœminæ. εὐφυΐη enim apposita & habilis natura dicitur.

61 ἤμως τῷ κοσμίαι] Hîc κοσμίαι dici videntur, quæ modestiam, venustatem, comitatem, & decorem muliebrem retineant, vt viraginibus opponantur.

62 καὶ ὧν αὐαίρωσιν ὁμοίως] Sic quidem legunt omnia exemplaria, quæ quidem sonant, & similiter se habeãt. Verùm cum Interpretibus omnibus, αὐαίρεσκωσιν, aut χανώσιν lego.

63 γίνουται δίδυμα] Sic quidem legunt omnia quæ videre licuit exemplaria. Interpretes tamen omnes ὑ γίνουται legũt, quos secuti sumus.

64 ὅτι ἢν μικρέων ὦ τῆσι μεταπείσεσιν] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed ἡλικιέων lubens lego cum Zuinggero, aut χωρέων cum Cornario. Aliôqui valde obscurus est locus ac non parum suspectus.

65 διώκουται δὲ ῥηϊδίον τε πλέιστω] Zuinggerus κίνησιν non ῥηϊδιον legit, quòd κίνησις igni ab Hippocrate propriè tribuatur.

66 καὶ ὀνῆσι τὰ ὕδατος ἐφοδοῖσι] ἐπωδοῖσι legunt exemplaria Regia manu scripta, ἐπωδοῖσι Aldina.

67 κῆ μικρὸν μεθιστέοντα, τὰ μὲ ἀπὸ τὴ ὥρης] Locus hic procul omni dubio corruptus est, & legendum videtur, κῆ μικρὸν μεθιστέοντα τὰ ἀπὸ τὴ ὥρης, hoc sensu, vt in aquæ incursionibus aut accessionibus, iis vtatur quæ aduersa sunt, paulatim pro anni temporum ratione, & moderatè ad contrarium inclinatione facta, μεθιστέον. τὰ μὲ, τὰ ἀπὸ τὴ ὥρης, legunt alia exemplaria, vitiosè quoq;.

68 τὸ πόνε πιέεσθ] τὸς πόνος πιέεσθ malim, vt postea.

69 ξυμφέρει μάλιστα] μᾶλλον legunt exemplaria Regia manu scripta.

70 ὅπῃ δὲ ἐλάχιστα] ὅ, τι δὲ lego cum Cornario, etsi omnia exemplaria consentiant, quæ secutus est Caluus.

71 ξυμφέρει δὲ τῆσι ποιήσισι, τῆς πρὸς πυρὸς] Exemplaria Regia manu scripta legunt, ξυμφέρει δὲ τῷ ποιήσω, τῆσι ποιήσισι πρὸς πυρὸς διαιτήμασι, &c.

72 καὶ τὸ ὑγρὸν ὀλίγιστα θέσσον] ἐφισᾶται malim quemadmodum mihi legisse videntur Interpretes.

73 οἱ πόνοι διαρρήσσουσι] διαρρήσσουσι vitiosè legunt exemplaria Regia manu scripta, vt & Aldina διαρρήσσουσι.

74 βεβαιότερον αὐάγκη] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria: βεβαιοτέρου tamen lego cum Interpretibus.

75 βεβαιότερα τὰ εὐαιωνιότερα] εὐαιωνιότερα in quibusdam exemplaribus manu scriptis legitur.

76 δὲ ταχυτῆτα] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. ταχύτατα tamen Caluus legisse videtur.

77 λῶ ποιέει ὀνδέιστερον] Sic legunt exemplaria Germanica. Cornarius λῶ ποιέει ὀνδέιστερον ἔμετον, legisse videtur, quẽ secutus sum, hoc sensu, vt si minor aut parcior vomitus contigerit, vt pluries etiam vomitus contingat, non nisi longo post vomitionis tempore, cibus exhibeatur, aut si minùs ex vomitione successerit, quo sensu λῶ ποιέει ὀνδέιστερον sumi potest. Suspecta tamen non parum mihi videtur ista lectio, tum quòd Regia exemplaria manu scripta ἔτερον pro ὀνδέιστερον legunt, tum quod Aldus λῶ ποιέει ἔμετον legat & asteriscum apponat. Scio tamen aliam esse Zuinggero mentem, quam ex suis schematibus perspicere quiuis poterit.

78 ἰσχνάσιος τὸ πνεύμονος] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, πνεύματος tamen legit Mercurialis cap. 2. lib. 4. Variarum lect. & suis Annotat. Sicciores enim & tenuiores spiritus ad prudentiam requiruntur. αὐτὴ δὲ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη κατ' ἠρέκλιτον,

ἠρέκλιτον, vt scribit Galen. lib. Quòd animi mores &c. ἰσχνάσιος πλείονος legunt quidam non malè.

79 διὸ κρίνεται τὰ θορυβούμενα] Sic legunt quotquot videre licuit exemplaria, camq; lectionem ex pluralitate secuti sumus cum Interpretibus. Sed κρίνεται pro ὀκνεύνεται sumimus. Zuinggerus autem κινεῖται legere mauult. Caluus etiam τεταχύτατα nõ ταχυτῆτα legisse videtur.

80 χρέεσθαι μὲν αὐάγκη] Hîc quoque pluralitatem codicum secutus sum. Cornarius χρέεσθαι μὴ αὐάγκη legisse videtur. Caluus verò, ὅσοι δὲ ὑπὸ βίης χρέεσθαι εἰ μὴ αὐάγκη, ἐλαθόσιτο, vt laboribus, qui per vim suscipiuntur, non nisi necessariò vtatur, iisque paucis. Eamque lectionem etiam secutus videtur Zuinggerus.

81 ἢ πολλοῖσιν] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Cornarius tamen ὑ πολλοῖσιν legit.

82 διὰ τὸ πολὺ δυνατὸν] Sic etiam legunt quotquot ad huc videre licuit exemplaria. Cornarius tamẽ & Zuinggerus ἀδυνατὸν legunt. Sed nõ video cur eiusmodi animi affectiones victus ratione immutari nequeant. Quibus videtur πλὴν φύσιν ἀφανέα opponere, per quam animi actiones ab animi substantia per se, non ex partium symmetria aut moderatione dependentes, intelligit.

83 λειοτέρας καὶ βεβαιοτέρας τὰς πόρας] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed τεταχυτέρας legendum censeo facili lapsu.

IN LIBRVM SECVNDVM, DE VICTVS RATIONE.

Χρόνιον] Huius libri duplex agnoscit principium Galenus lib. 1. de alimen. facult. istumque librum velut germanum esse Hippocratis fœtum asserit, ex eoque mihi multa mutuatus Celsus videtur. χωρέων autem etsi legunt exemplaria omnia, eamque secutus lectionem videatur Caluus, χωρέων tamen aut χωρῶν mihi legisse videntur Interpretes, quos etiã secutus sum, etsi χωρέων retineri potest. ἐκάστῳ etiam pro ἑκάστου legit Galenus.

2 καὶ τῆς ὑγραυθείσης ⊕ ψυχραυθείσης] καὶ ψυχθείσης legunt exemplaria Regia manu scripta quædam.

3 ὡς πνεῦμα ὁ ἥλιος] ὡς πνεῦ lego cum exemplaribus manu scriptis.

4 ὁκοῖον ἐν ἡμῖν] ὁκοῖόν περ ἡμῖν legunt exemplaria quædam manu scripta Regia, quædam etiam ὁκοῖον παρ' ἡμῖν. Hac verò de re lege Aristot. probl. 48. sect. 26. & Macrobium cap. 5. libro 2. in Somnium Scipionis. Itemque Aristot. cap. 7. lib. 2. Meteorologic.

5 σιτίων δὲ] Hoc alterum huius libri principium agnoscit Galenus lib. 1. de Alim. facult. vbi ἑκάστου legit.

6 ἢ τοῖσι τῶν γλυκέων] ἢ πικρῶν, videtur addidisse Caluus.

7 τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καταλείπεται] Codices Regij manu scripti legunt, τὸ δὲ καταλειπόμενον ὑδρὸν ψυχρὸν ⊕ ξηρόν.

8 ἄλφιτα διαπαρήσεται ὅδε] Sic legit codicum magna pars, eamque lectionem sequuntur Caluus & Zuinggerus. Cornarius verò ὅδε χώματα legit, quemadmodum Aldina exemplaria, quam lectionem etiam sequimur. ἄλφιτα verò hîc hordei tosti aut fricti farinam significant, vt exponuntur ab antiquo Criticо, καὶ ἢ πεφρυγμένη. Polentam Latinè vocant, præcipuè quę humore aliquo subacta est.

9 ὅπ πολλῆς θοφῆς] ὅπ πολλῆ θοφὴ lego cum Interpretibus, aut πολὺ θοφῆς.

10 θερμὸν εὖ] Istud ad mazam εὖ θερμὸν φυρηθεῖσαν & adhuc calentem referendum mihi videtur, non ad ὑγρὸν, quod tamen fecit Cornarius & Zuinggerus. Sic enim calore quem ab igne accepit, humiditatem ventriculi attrahit & exiccat.

11 ἢ τῷ ὕδατος] Sic mihi videor illud ἐπαχρόμενον non potuisse meliùs exprimere, hoc sensu, vt maza ipsa, aqua, qua farina fuit subacta addita aut inducta, refrigeret. Aliôqui si ἐπαχρόμενον ἄλφιτον intelligas, oblatam aut ingestam farinam, vi aquæ refrigerare intelligas.

12 ἢ διαρρέῃ χρόμενον] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Quę lectio etsi de alui profluuij profusione ferri potest, mihi tamen ἐρόμενον magis arridet, vt alui profluuio, aut alia quapiam caliditate detentum aut vexatum intelligas.

13 λῶ τῷ ξηρὴ] ἢ τῷ ξηρὴ legisse videtur Cornarius meliore sensu. ξηρὴ verò τῇ ῥακῇ ὑγρῇ & ὑπὸ ὕδατος διαφορέω opponitur. ὑγρὴ verò dicitur Philotimo & Athenienſibus vino dulci aut sapa macerata apud Galenum lib. 1. de fac. aliment.

14 ἄπ δὴ ἠσυχῇ πικραίνῃς] ἄπ δὲ legunt exemplaria Regia manu scripta.

15 κυκεὼν τῷ] Cyceon quid sit in OEconomia nostra satis aperuimus, simulq; hunc locum expressimus.

16 ⊕ οἱ ἐπὶ πᾶσι αὖτοι] De his omnibus panis generibus abundè scripsimus in nostra OEconomia.

17 πλὴν ὑ διαχωρέουσιν] πλὴν ὑ μέντοι διαχωρέουσιν legunt exemplaria Regia manu scripta. Istum verò locũ mihi subnotare videtur Galenus lib. 1. de alim. fac. cùm panes ex alica ⊕ φιμιώδεις μὴ εἶναι διαχωρεῖν τῷ ἥπιον scribit. Hunc quoque locum mihi subindicare videtur Galenus Com. 1. in lib. de rat. vict. in morb. ac. cùm χόνδρῳ meminisse vult Hippocratem lib. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

18 καὶ πλύμα καθὸ τῷ πυρὶ] Sic quidem legunt omnia exemplaria, vt loturam farinæ aqua maceratæ; & manibus in massam subactæ, ad ignem cocta mihi intelligi videatur, quæ ex flore farinæ fit. Cornarius καθὸ πυρῷ legisse videtur, cùm loturam pollinis tritici dixerit.

19 ⊕ ξύμφορα ἀλλήλοις] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Zuinggerus tamen ὑ ξύμφορα legit, quòd non similiter coquantur.

20 καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γινόμενα ὁμοίως] ὅμοια legunt exemplaria quædam manu scripta, quam lectionem Caluum esse secutum apparet.

21 ὠχροὶ τῷ ⊕ ὀλιγροί] Hunc locum adducit Galenus lib. 1. de fac. alim. sed pro φυσώδεα, hîc legit, ἧπαν τῷ φυσώδες, ⊕ φιμιώδεροι τῷ.

22 κυδίονα] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exẽplaria, sed κυδίονα legẽdum monuimus in nostra OEconomia, quòd κυδίονα exponat Hesychius ἢ ἢ κέγχρων ἄλφιτα, quam etiam lectionem mihi secutus videtur Caluus. Alij κυρτίονα legunt, quòd κυρτίονα exponat Galenus apud Hippocratem ⊕ ἄχυρα καὶ τὰ πίτυρα.

23 μὴ σύκων ἰῶρῶν] ἰῶρῶς habent exemplaria quædam, quemadmodum legit Caluus. Cornarius ἰῶρῶσι legisse videtur, quẽ secuti sumus.

24 ⊕ καταῤῥήκτικοὶ] Sic legunt exẽplaria omnia, sed ὀκπαγεκτικοὶ legisse videtur Cornarius, καταῤῥηκτικοὶ Caluus.

25 ὑγραίνει τῷ καίει] Sic fere legunt omnia exemplaria, sed manu scripta quædam κενοῖ pro καίει habent.

26 τῆς ὠρκὸς διαχωρητικοὶ] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, quædam manu scripta τῆς γαστρὸς διαχωρητικοὶ habent. Sed τῆς ὠρκὸς διαχωρητικώτεροι, aut μᾶλλον διαχωρητικοὶ legendum videtur.

27 δεῖ οὖν ἐργασίῃ φυλάσσειν] τῇ ἐργασίῃ φυλάσσειν legunt exemplaria manu scripta Regia & Aldina. τὸς χυλὸς ἀφαιρεῦσα etiam legũt exemplaria manu scripta.

28 καὶ ⊕ κρέα βαρέα] ⊕ κρέα mihi videntur accipi carnes sua solidiore & ficciore substantia consideratæ, & sic ore sumptæ & in os ingestæ graues sunt & duræ. Eædem liquidiore & succulentiore sui parte ὠρκὲς dicuntur; velut quæ humorem contineant, sicq; graues sunt velut sanguis & lac. Zuinggerus ⊕ κρέα carnes animalis mortui accipit, quòd ferè τὸ κρέας apud Homerum de carne animalis mortui dicatur, & quæ in cibum veniat, quod mihi etiam illud ἐς τὸ σῶμα, indicare videtur, vt carnes in os ingestas aut sumptas intelligas. At idem ille pro ἐς τὸ σῶμα, ἐν τῷ παθμῷ legere mauult, vt sit ad trutinam aut libram appensæ. Sed nos omnibus codicibus contestatam lectionem secuti sumus. ὠρκὲς verò eidem carnes viui animalis accipiantur. Caluus & Cornarius illud ἐς τὸ σῶμα, silentio prætererunt.

29 ὑποβολλῶ ἐρασίης ἔχει] Sic quidem legunt publicata exemplaria omnia, sed ὑγρασίης lego cum Interpretibus omnibus.

30 ὑγρόπαχὺν] Post hæc verba, ὑρέπει τῷ, addunt Aldina exemplaria, quæ mihi secutus videtur Cornarius, alia tamen exemplaria silent, neq; legisse videtur Caluus.

31 ξηρόπαχὺν μὲ σὺν κρέας] φαίνεται κρέας legunt exemplaria quædã Regia manu scripta.

32 κεφαλοὶ] κεφῆς legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Sed hîc κεφαλὸς videtur dici, qui κεφαλὺς aliis scriptoribus.

33 ⊕ ⊕ καρποφάγα ἢ πυροφάγον] Sic quidem legũt exemplaria omnia sed χορτοφάγα lego cũ Zuinggero potiùs quàm καρποφάγα.

34 οὐ οἶσι καταπλίνεται] ⊕ ἐν οἶσι καταπλίνεται, lego cum Cornario &

Zuinggero. Caluus verò aliud quiddam mihi legisse videtur.

35 κεφάλαιον τὸ ὑποχόνδριον] Sic legunt exemplaria Germanica, & scripta quædam quæ secuti sumus. Alia legunt, κεφάλαιον τὸ ἥλιον ὀφθαλμοῦ, κεφαλαί, καὶ τὰ ὑποχόνδρια, quam lectionem mihi secutus videtur Cornarius. Caluus verò τὰ ὑποχόνδρια non legisse. Sunt autem debilissimæ & pauci alimẽti partes capitales, ventris inferioris, & sumen, & pedes, & musculi.

36 τὸ αἷμα πολὺ τῶν σώματος αἷμα] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, hac notione, vt vina tenuia dulcia sanguinem imbecillum efficiant & minuant, quòd corpori aduersarium sanguinem, hoc est, aquosum & tenuem augeant. Zuinggerus verò, τὸ αἷμα πολὺ τῶν αἵματος legit, aduersarium sanguini humorem intelligens.

37 αἱ τρύγες συμφυσιπεῖς] Feces vinaceas dixi cum Caluo, siue loram & vinum secundarium intelligas, aqua vuarum vinaceis iam expressis affusa, quod fecit Zuinggerus, siue vinum recens torculari ex vinaceis expressum, necdum colatum, vt Cornarius.

38 τὸ φύλλον ἥσσον] Videtur innuere folia minùs acria esse, quod & res ipsa & experientia declarat. Quod sequitur de articularibus morbis, Caluus ad radicem refert, quibus noxiam esse vult, propter cruditatem. ὀπισθολάζον verò lego cum Interpretibus, quòd ὀπισθολάζειν dicatur cibus in ventriculo redundãs, & per summa fluitans, aut innatans, cruditatis comes.

39 καὶ συστρεπτικὸν πέφυκε] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria, quod vim cogendi aut cõdensandi habere significat, velut τὸ ψυχρὸν πάνυ συστρεπτικὸν dicitur aph. 10. sect. 3. lib. 6. Epid. Caluus verò ψυκτικὸν legisse videtur. Idem quoque, πρὸς τὰ φάρμακα καὶ ὀφθαλμοὺς ὠφέλιμον legisse videtur. Quædam etiam exemplaria manu scripta, pro ὠφέλιμον, ὠφελίει habent.

40 ἡ πόσις] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ποτανὴν iubentiùs lego, quod Doricum est, & recentè rutam significat, cui opponitur πεπεληγμένη.

41 τὸν σπόρον αὐξῶν πίκει] Hunc locum in OEconomia nostra subnotauimus, & de eius qui mentham comedit genitali semine intelligendum, non de mentha semine, dixit, vt fecit Cornarius, eamque in rem Aristotelis & Plinij testimonium adduximus. Adscribendum etiam videtur exemplaria quædam Regia manu scripta, pro τὸν σπόρον, πλὴν γονὴν habere, quod mihi videtur interpretamentum quoddam esse.

42 φλεγματῶδες] φλεγματῶδεα ἄγει legunt exemplaria Regia quædam manu scripta, quam lectionem mihi secuti videntur Interpretes.

43 κρίνων] Sic legunt exemplaria omnia, sed κρίθων legunt Interpretes. Sic pro πεφόνευν, πεφασίν legisse videtur Caluus.

44 τρύχει ψυχή] Interpretes omnes legunt, τρύχει, ὁ δὲ ψυχή. Exemplaria Regia manu scripta, τρύχει, ἢ αὖπα ψυχή. Aldus, τρύχει, πάλιν δὲ ψυχή. Quæ ad sequentia referri videntur.

45 διεγχωρήσιν καὶ καθαρσιά] Hîc secutus sum exemplaria omnia & vulgatam lectionem cum Caluo, qui tamen huic ordini σκορόδα ἐπιφέρεται adiicit. Aliter tamen legunt Cornarius & Zuinggerus.

46 ἢ τὸ δεύσασθαι ἔρηται αὐτέων] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, quædam etiam ἑκαστέων pro αὐτέων habent.

47 καὶ τὸ πυρῶδες] Sic quidem legunt omnia exemplaria quæ propter consensum secuti sumus, vt humidum igneum & pingue ad inflammationem aptum intelligas. Alij pro πυρῶδες πῖῶδες legunt, vt humidum dulce & suaue, quodque in alimẽto est leue & aereum accipiatur, & pingue aut oleosum per λιπαρὸν intelligatur. Cornarius verò τὸ πυρῶδες illud mihi prætermisisse videtur.

48 ἐν τῷ ἥλῳ αὐτῶν] Celsus inter siccantia reponit cibum ex siccis & æstuosis locis venientem, & inter humectantia ea esce genera quæ veniunt ex locis frigidis, pluuiis, & irriguis, cap. 3. libro 1.

49 ἐν συγκομιδῇ] Hîc συγκομιδὴ mihi dici videntur, quæ ex toto conferuntur, & confusaneè ingeruntur ac administrantur, hoc est cum succis ipsis, & à quibus nihil detractum est, quibus sicca opponi videntur, vt scripsimus in nostra OEconomia.

50 ἐν τῷ θερμὰ λουτρά] Celsus in ieiuno balneum extenuare dixit, cap. 3. lib. 1.

51 θερμὸν τὸ ψυχρὸν] Sic quidem legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria, etsi non parum suspecta sunt, vt satis indicat asteriscus Aldino codici appositus, ideoque ψυχρὸν non legit Cornarius. Hac tamen notione lectio ista ferri potest, vt frigidum caliditatem quandam impertiat, curis poris frigore constrictis, ideoque aucto calore intùs cõcluso. Quædam exemplaria ὑγρὸν τὸ ψυχρὸν legunt, vt balnea frigida ieiuno humiditatem quamdam frigidam impertiant, cibo verò sumpto exiccent.

52 ἕλκει τὸ σώμαθος τὸ ὑγρὸν] ἐκ τοῦ σώματος legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ secutus est etiam Caluus.

53 τὰ μέτεα ὑγραίνει] Sic legunt omnia exemplaria, quædam tamen, & ψύχει τὰ μέτεα habent. Et Celsus cap. 3. lib. 1. modicum frigus hyeme implere dixit.

54 καὶ τὸν ἀπόκρισιν τοῦ ψυχροῦ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, quædam tamen ὑγρῶν pro ψυχροῦ habent.

55 ἰῶ μήτε τῇ ὑστεραίῃ θεραπεύειν ὀρθῶς] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἰῶ πε cum Cornario lego.

56 πλὴν ἀπὸ τοῦ πόνου] ἀπὸ τοῦ πόνου legunt exẽplaria quædã Regia manu scripta, quẽdam etiam ὀπὶ τοῦ πόνου.

57 ὁκόταν μὴ ὦσι σῆται βόλητται πλὴν παρίσθω] Illud παρίσθω ad aluum referendum est, quæ promptissimè ac celerimè sistatur. Cornarius ad auidè & expeditissimè deuoratum cibum retulit, propterea quòd paulò post in foluenda aluo, plurimo tempore in cibis immorari consulat. Celsus verò cap. 3. li. 1. vomitum constringere dixit, qui statim post cibum est, soluere eum qui tardè superuenit. Vbi in alui solutione, cibos in ventre diutiùs vult immorari.

58 ὕπνοι ὀλίγιστον μὲν] Celso extenuat somnus nimium vel breuis vel longus. Eidem refrigerat in ieiunio & balneum & somnus, nisi nimis longus est.

59 καὶ ἀδενὲς πιέεται] πιέουσι legunt exemplaria Vaticana.

60 ἰσχαίνει μὲν] ἰσχασίλω μέν τινα σθεναδίδωσι legunt exemplaria Regia quædam manu scripta.

61 μουσικὴν] * Celsus inter extenuantia semel die assumptas epulas reponit. Additque idem semel die assumptum cibum, ab eo qui bis solet, aluum adstringere. * *Cap. 3. lib. 1.*

62 ὡσαύτως καὶ ψυχρόν] Pro ὡσαύτως, παύσας legunt exemplaria quædam Regia manu scripta. Quædam etiam, ἰσχναίνει τὸ πάντῃ ψυχρὸν ὡσαύτως, legunt.

63 πνεύματος ὑπ' αὐτοῦ πληρόμενον] πνεύματος ἐπακτῷ πληρόμενον legunt exẽplaria Vaticana, quę secutus est Caluus & Zuinggerus vt superueniente & aduentitio flatu in humoris agitatione, refrigeratio inducatur. Aliôqui humidum agitatum, in flatum conuersum, corpus inflat & refrigerat.

64 διψήσομαι] Pro διψήσομαι, ὥδε χρὴ γινώσκειν legunt exemplaria quædam Regia manu scripta.

65 πικρὸν κοιλίῃ ῥηνέσθαι] Sic quidem legunt quotquot mihi ad huc videre licuit exemplaria, quæ propter pluralitatem secuti sumus. πικρὸν κοιλίῃ tamen legit Zuinggerus.

66 κεφαλὴ τε καὶ εὐπαγέα] Sic quidem legunt omnia exemplaria. εὐαγέα tamen lego, cum Cornario, vt paulò post. κεφαλὴ καὶ εὐπαγέα legunt Aldina exemplaria.

67 διδοῦ κενούμενον τὸ σῶμα] Sic quidem etiam legunt omnia exemplaria, sed κινούμενον cum Interpretibus lego.

68 τὰ μύξητα] βήξητα τε legunt exemplaria Vaticana, quæ secutus est Caluus.

69 τὸ θερμὸν πνεύματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed Interpretes omnes ψυχρὸν legunt.

70 κεφαλὴ καὶ τὸν κεφαλὸν πιέει] Sic quidem legunt quotquot vidimus exemplaria, sed πιέεσι legendum videtur, vt ad illud [οἱ ὄρθριοι κεφάλαλοι] referatur. quomodo etiam Interpretes omnes legisse apparet.

71 τὰ δὲ ἐν τῷ ἱδρώσιν γίνονται] Sic quidem ferè omnia legunt exemplaria, quædam etiam, τῷ ἱδρώσιν γίνονται, quæ secuti sunt Cornarius & Caluus.

72 καμάτοι] Sic quidem legunt exemplaria omnia. ἄκαμπτοι tamen legunt quidam.

73 βεβαρύτερα] βαρύτερα pro βεβαρύτερα videtur legisse Caluus, & pro τῷ ἰσχῶν, οἱ ἰσχοί, sequentibusque adiunxisse. Idem verò ἰσχὺς, cursus rectos aut directos vocat. Quædam etiam exemplaria hîc πρόχυσιν pro ἰσχῶν adscribunt.

74 διψῷ ψύχειν τὸ σώματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, at διψῷ ψύξιν lego cum Cornario.

75 αὐξάνεσθαι ἐκ τῆς σαρκός] αὐξάνεσθαι legunt exẽplaria quædã.

76 ἀκροχορίῃ] ἀκροχορίῃς legunt exemplaria Vaticana & Aldina, quæ-

na, quædam etiam manu scripta ἀκροχόρισις. Est autem lucta quæ consertis aut commissis summis tantùm manibus & digitis obitur.

77 πνεύματος τῆς καρτερίας] Spiritus detentio quomodo inter corporis violentas exercitationes accẽsetur, rectè docet Hieronymus Mercurialis libris suis de arte Gymnastica, de eaque multa scribit cap. 4. lib. 3.

78 ἡ τῆς κόνις ἐν τῷ θερμῷ αὐξιμώτερος] Sic quidem ferè omnia legunt exemplaria, quæ etiam secuti sumus. Vaticana verò legunt, ἡ τῆς κόνις ἐγγυμνάζεται, ἐν τῷ θερμῷ αὐξιμώτερος &c. Quæ secuti sunt Cornarius & Caluus. Quædam etiam αὐξιμώτερον legunt.

79 πάντα παρέχει τὸν πόνον] Sic legunt exemplaria omnia publicata. Quæ lectio satis est popularis, etsi Aldina exemplaria suspectum locum faciunt, cùm asteriscum apponunt. Vaticana exemplaria, ἐν τῷ τὸν πόνον παρέχει legunt, quæ secutus est Caluus. Cornarius legit ἐν τῷ τὸν μόνον.

80 ἀπὸ δὲ ἐκ ἔχον εἶδος] Sic legunt quotquot adhuc videre licuit exemplaria. εἶδος autem intelligit, statum corporis ambitum, quo natura quod putredine aut alia qualitate molestũ est conatur expellere. πάροδον tamẽ annotat Mercurialis ex codicibus M. s. hîc legi, vt & paulò post, transitum & viam, facili & optima ratione.

81 ἐχείλω ἐποίησε τὴν εἶδος] ἐχείλω καὶ ἐποίησε legunt exemplaria Aldina.

82 καὶ εἰπάτισι βιαίοισιν ὡς ἀπαθαίρουσι] Sic quidem legunt Germanica exemplaria. Aldina verò, εἰπάτισι βιαίοισιν ὡς ἀπαθαίρουσι. Regia verò manu scripta, ἀπαθαίρουσα. In reliquo, popularem magis & codicum pluralitate contestatam lectionem sequimur.

83 οἱ δὲ ἀπὸ τῶν σιτίων γυμνασίων πόνοι] κόποι pro πόνοι legisse videntur interpretes. Sed πόνος hîc tristem ac molestum ex laboribus sensum ac corporis offensionem significat, quæ lassitudo dicitur.

84 ἐπὶ ὀνείψαι χείρω πλέω] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exẽplaria. Sed ἀπονείψαι lego cum Interpretibus. Cornarius verò de diutina in cibis mora sumpsit.

85 πλὴν ὑπερβολὴν τοῦ πόνου γνῶναι] γνόντα legunt exemplaria Regia manu scripta.

IN LIBRVM TERTIVM
DE VICTVS RATIONE.

ΠΕΡΙ διαίτης ἀνθρωπίνης] Hunc quoque librum tertium quodammodo agnoscere videtur Galenus lib. de aliment. facult. cùm istam de victus ratione tractationem in tres partes diuidi scribit. Atque idem Comm. ad aphoris. 1. libr. 6. hunc librum διαιτητικὸν τὸ ὑγιεινὸν vocat. Et Celsus sanè multa ex hoc libro in vsum suum transtulit. Neque verò τὰ παρεγκείμενα περὶ τοῦ διαίτης Gal. adscripta in dictione (κόνις) hunc librum magis suspectum reddunt, cùm illa indubitata confessione de his quæ adiecta videtur ad librum de rat. vict. in morb. ac. intelligi debeant, vt scripsimus in nostra OEconomia, & κόνις testimonium satis indicat. Etsi lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. quæ de venis scripta inueniuntur apud Hippocratem, ad lib. de Natura humana & libr. secundum τοῦ διαίτης adiecta fuisse fatetur. Et certè librum de Natura humana, ad libros περὶ διαίτης ab antiquis adiunctos fuisse testari videtur Galen. cap. 1. libr. 1. de alim. facult. quod etiam veteres membranæ retinent.

2 μᾶλλον ἢ ὅσον ξηραὶ ὑγραί] Sic quidem legunt ferè omnia exemplaria, quæ secuti sumus, cum Interpretibus. Aldina verò, ἢ πρὸς ἄλλα, μᾶλλον ἢ ὅσον ὑγραί legunt.

3 ἔγγιστα τῆς ἤρυ] τῆς ἤρχου legunt Ald. exemplaria, τῆς ὄρυ Regia M. S. quædam vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi istum locũ expressimus & aperuimus.

4 ἑκκαιδεκάνα μὲν] Hoc quidem modo diuidit annum Galenus initio Comm. 1. in lib. 3. epid. & Commentariis in lib. 3. περὶ χυμῶν.

5 ἀπὸ κούφων πεφεσαυλαίζοντα] Sic quidem legunt exemplar. omnia publicata. Regia verò manu scripta πεφεσαυλαίζῃ. Eamque vulgatam lectionem cum Caluo secuti sumus. Cornarius autem πεφεσάζοντα legisse videtur.

6 ὀρθοῖσί τε πολλοῖσιν] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vitiosè vt opinor, vt aliàs sæpe. ὀρθοῖσι enim aut ὀρθρίοισι legẽdum cum interpretibus censeo.

7 σκληροκοιτήσει] Pro σκληροκοιτήσει σκληροστήσει legunt exempl. M. S. Regia. Est autẽ σκληροκοιτέω, duro strato aut cubili vti, quod corpus fatigat, contrahit, & emaciat. eoque vtitur Hipp. in extenuandis corporibus lib. περὶ ὑγιεινῆς διαίτης.

8 ἐρεινοβασίαισι] κονιοβασίαισι legunt Aldina exemplaria, & asteriscum suspicionis notam apponunt. Caluus δεπποδρασίαισιν aut aliud quiddam legisse videtur. Lego autem κονιοβασίαισι, & κονιοδρόμοισι χρεὼν συμφέρει, vt per puluerem incedere aut currere cõferat, sic enim corpus magis reficcatur, calefit, ac fatigatur. Mercurialis autem hæc duo simul iungit, & κονιοβαθείσει δρομίσιν, legit, vt cursibus per altum puluerem vti velit. Cornarius verò ἐρεινοδρομίσι legit. Caluus etiam κανοδρομίσι, velut legunt exemplaria omnia publicata, quod de cursibus in venatione intelligi potest. κανοδρομίσιν autem legunt exemplaria Regia manu scripta.

9 χρέεται τὴν πλοίῳ] Sic quidem legunt publicata exemplaria, quæ cum Zuinggero secuti sumus. Caluus autem & Cornarius πλοῖον aut πλόῳ legisse videntur.

10 καὶ πυροειδέων] πυροειδέων lego cum Vaticanis & aliis exemplaribus, Interpretibusq; omnibus.

11 ἡμέρας πασεγκανπαίσασας] ἡμέρας πασεγκάνπα videtur legisse Caluus.

12 ἐπὶ τὸ δὲ ὕδρη] ἡ ὕδρη legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

13 φαυλοτέροισι καὶ κουφοτέροισι] μαλακωτέροισι pro φαυλοτέροισι legunt Interpretes, quos secuti sumus.

14 καὶ ἡ ὕδρη θερμὴ π] ἡ ὕδρη ὀπτοῦσα legunt exemplaria Regia manu scripta.

15 ἀφ' τότε ἤδη θέρος] ἐν τοῦτο θέρος simpliciter legunt Vaticana & Aldina exemplaria.

16 ἤκιστα αὖ ἐξαμβρατέοι] ἢ βλαβήσεται ἢ ἤκιστα αὖ ἐξαμβρατέοι, legũt exemplaria Vaticana, quæ etiam secutus est Caluus.

17 ψύχεσι γὰρ τὸ σῶμα] ξηραίνεται γὰρ lego cum Caluio, & ad cursus refero, qui humidum è corpore vacuando deficcant. Cornarius & Zuinggerus ad πάλιν & ἀλίνδησιν referunt, & volutationes in puluere, quæ propter puluerem refrigerant.

18 τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ πεφεσάγαν πάσι] πεφεσάδεν legunt Aldina exemplaria, quæ secutus est Cornarius, cùm dixit: diætam omnem sic consonam adhibere oportere. Nos communem lectionem secuti, nihil immutauimus.

19 ἐν ἡμέρῃσι δυοῖν δεόσαιν] Sic Vergiliarum occasum ab Æquinoctio autumnali diebus circiter quinquaginta constituit Galenus Comment. 1. in lib. 1. epid.

20 μὴ σὶ ὑπαάχῃ] ὑπαάχῃν vitiosè legunt Vaticana & Aldina exemplaria, quæ quidem mihi secutus videtur Caluus.

21 ἐόντη μὲ οὖν] ἐοντῶν cum omnibus Interpretibus lego.

22 καὶ ἢ καταῤῥοοι κινέοντ] οἱ καταῤῥοοι legunt exempl. quædam.

23 κατὰ μικρὸν ξυλλεγόμενη] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed cum interpretibus. κατὰ μικρὸν ξυλλεγομένη πλησμονὴ δεῖ lego.

24 καὶ μηδὲν ὀπίσω καταπαυσθῇ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ὀπίσω καταπαυσθῇ legisse videtur Caluus, quam lectionẽ amplectimur. Solet enim plærunque ex vomitionibus conuulsio contingere. Etsi retineri potest Mercurialis lectio, ἐπὶ καταπαυσθῇ, vt nihil ampliùs diuellatur.

25 ὃ ἤθελε] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Sed omnes Interpretes ἕωθεν pro ἤθελε legisse videntur. Caluus verò illam clausulam prætermisisse videtur, καὶ αἱρέσεις &c.

26 τὸ ὀρκὸς ὑγιεινὸν θείοις] Sic quidem legunt exemplaria Germanica. Aldina verò τὸ ὀρκὸς simpliciter legunt, quæ secutus videtur Cornarius. Caluus τὸ ὀρκὸς αὐξηθείσης legisse videtur.

27 ὡς μάλιστα χρησάμενον] Sic quidem legunt ferè omnia exemplaria. Vaticana tamen διεμύσαντα τὸ σῶμα ὡς μάλιστα legunt, quæ secuti sumus cum Caluo.

28 ἐν τῷ ὑστέρου δὲ] ὑστέρου δὲ legunt Vaticana exemplaria manu scripta.

29 πλὴν καφαλὴν καὶ τὰ αἰπαπῶσαι] Sic quidẽ legunt ferè omnia exemplaria. Quædam tamen manu scripta, πλὴν αὖ καφαλὴν αἰπαπῶσαι habent, quæ secutus videtur Caluus.

30 καὶ θηταὶ τὴ δὲ ἢ αἰπνῶν] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed cum interpretibus. πλὴν διαίτῃ lego cum Cornario.

31 ὁκόταν δέκα γένωνται] ὁκόταν δὲ καὶ γένωνται, legunt exemplaria Vaticana manu scripta & Aldina.

32 ἐν δὲ ἡ κοιλίη διεχωρέη] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornarius tamen ἡ τῆς κοιλίη legisse videtur.

33 καὶ ἐν κνήμασι] Sic quidē legunt exemplaria omnia. Zuinggerus tamē pro ἐν κνήμασι, ἀν' ἀκνήμασι legit, quorum antea meminit lib. 2. & parum carnes calefacere, corpus autem & animum acuere ſcripſit.

34 καὶ ἐν ἀλφιτοῖσι πολλῇ χρήσθω] χριέσθω legit Zuinggerus, & de inunctionibus accipi vult.

35 ἢν μήπτε θερμηθέειν χρέῃ] Aldina & Vaticana exemplaria legunt, καὶ ἢν μή τις θερμηθέειν.

36 ὡς καὶ τῷ πρωτέρῳ τῇ θεραπείῃ τοιήσθαι] Sic legunt Germanica exemplaria & publicata. Aldina verò, ὡς ⊕ τῷ πρωτέρῳ τοιήσθαι, ſimpliciter legunt, quæ ſecutus eſt Cornarius.

37 γίνεται δὲ ὑσι καὶ ὑιάδε] τοῖσδε legunt Aldina exemplaria, vt ad πλησμονὴν referatur.

38 ἀχρεῖα ἢ ἀπαλλάσσει] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria. Regia verò manu ſcripta habent, ἀχρεῖν δὲ δοῖ ἐν τῷ σώματι.

39 ἀκροχολεσμοῖσιν. ἀκροχόλεξις] Hæc eſt Germanicorum codicum publicatorum lectio. Aldina verò & Vaticana exemplaria ἀκροχόλεξις legunt, vt vtrunq; ἀκροχόλεξις & καρυκομαχὴν coniunctè legātur, vt fecit Caluus. Cornarius verò καρυκομαχὴς legiſſe videtur, aut ἢ καρυκομαχὴν.

40 πάροιοι δέ ἕνες] Hunc locum adducit Galenus Comment. ad aphor. 1. lib. 6. atque ita legit, πάροιοι δέ ἕνες καὶ ὑιαῦτα. δίψαι χωρέει αὐτοῖς τὸ σιτίον ὑγρὸν, ἄπεπτον. ὑ δίψα νόσημα, ᾗ λειντεῖαι, ὑδὲ πόνον ὑδένα παρέχει.

41 ὑπὸ τῇ δείπνῳ] ὑπὸ τῇ δείπνῳ κοιμᾶσθαι, legunt exemplaria manu ſcripta Regia.

42 καὶ θεραχέσθω εἰς πόσας ἡμέρας τὸν οἶνον] καὶ ἐμείτω addit Cornarius, propter ea quæ ſequuntur, contra tamen omnium codicum fidem.

43 ὑπὸ ὕπνου, ὅθεν ἐξαναστῶσι] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria, tum publicata, tum manu ſcripta. ὑπὸ δείπνου autem lego cum Interpretibus omnibus, quòd ἐξαναστῆναι verbum ſæpiùs vſurpet Hippocrates, in his qui à cœna ſurgunt, quòd recumbentes & iacentes in ſtratis cœnarent antiqui.

44 ⊕ μάλα κινείτω] Hæc eſt Germanicorum codicum lectio. Aldina verò exemplaria μαλακυείτω legunt. Sed μαλακυωείτω legendum videtur, velut legiſſe videtur Cornarius.

45 ξηρόν Ω ⊕ δίψα κεκαυμένον] σωδίψα κεκαυμένον legunt exemplaria quædam Regia M.S.

46 πρὶν ὑπόπαιον πρωϊοιδήσαι] πρωϊοιδήσαιμι legunt Vatic. exemplaria & Aldina.

47 ὅλῳ ξηρῇ τῇ θέρμῃ] ξηρῇ καὶ θέρμῃ lego cum Cornar. etſi Caluus ξηρὴ μᾶλλον ἢ θέρμη legiſſe videtur, vt ſiccitate potiùs quàm calore vexetur æger. Ad quam lectionem accedunt exemplaria Aldina, quæ ὅπ ξηρῇ ἢ θέρμῃ legunt, & aſteriſcum apponunt, vt vitium indicent.

48 μὴ ἢ παχέσι] ἰσχέσι lego cum interpretibus omnibus, etſi παχέσι legunt exemplaria omnia.

49 καὶ μὴ μενέτω αἰάρτιος] μηδὲ αἰάρτιος ἔστω. legunt exemplaria quædam manu ſcripta.

50 καὶ ὑπὸ σιτίου ἢ κοιλίης πλημμέλεια] Sic quidē lego cū Zuinggero & Germanicis exemplaribus. Cornarius verò legit, κλῶ μὲ οὖν πλησμονὴ ἐνῇ ὑπὸ σιτίου, ἢ ἢ κοιλίης πλημμέλεια. Aldina verò exemplaria & Vaticana, κλῶ μὲ οὖν πλησμονὴ ἐνῇ ὑπὸ σιτίου ἢ ἢ κοιλίης πλημμέλεια. Caluus tamen πλημμυείν aut πλημμυεία legiſſe videtur, cùm redundantiam dixit.

51 τῇ ἢ ὑστεραίῃ ἀφελέσθω ὢν τῷ ὕδατι] Sic quidem legunt exemplaria omnia vitiosè, ſed ὑπολυέσθω lego cum omnibus interpretibus.

52 ἡμέρησι ἢ πέντε τὰς θεραχέσθω] Sic legunt exemplaria omnia publicata, ſcripta verò Regia & Vaticana, τίνας θεραχέσθω. Videtur verò ad ὁίας ἀθεπάτας referendum, vt ſenſim ad deambulationes & exercitationes reducantur. Quædam etiam exemplaria ὅσα θεραχέσθω legunt, quædam etiam ἢν θεραχέσθω. Sed hæc mihi in loco ſubobſcuro hominum commenta videntur.

53 μάχεσ ἀὶ δίψησιν] Sic quidem legunt publicata exemplaria, manu verò ſcripta Regia, μάχεσ αὖ δίψαν ἢ θῶσι, quædam etiam δίψησιν legunt.

54 ἀλλὰ θεραπεύεσθαι] Pro θεραπεύεσθαι quædam exemplaria ἀνδιαιτᾶσθαι legunt.

IN LIBRVM DE INSOMNIIS.

ΠΕΡΙ ἢ ἢ πκιμνείων] Hic liber de inſomniis videtur pars eſſe quædam librorum de Diæta, vt ſatis teſtatur hoc principium in codicibus antiquis Vaticanis & Aldinis exemplaribus, libri tertij extremo adſcriptum. Ideoque mihi rite atque ordine illos ſequi videtur in omnibus ferè exemplaribus, vt eos parum ad Hippocratis mentem facere, neq; verò multum ad huius libri authoritatem, qui eum longè relegant, cùm tractatione & ſtili genere prope ſit ſimilis. Ad artis autem σημειωπκὸν ac θεραπυπκὸν pertinere videtur, non malè tamen ad δίαιπκὸν refertur.

2 ὅπεω μὲ οὖν σώμαπ ὑπηρετοῦ ἢ] ὅπεω μὲ τῷ σώμαπ ὑπηρετοῦ ἢ legunt exemplaria Vaticana & Aldina, eamque lectionem ſecutus eſt Caluus.

3 ἤρεω ὁῖσιν αὐαθπηείοισιν] ἢ ὁῖσιν legunt Vaticana exemplaria & Aldina.

4 καὶ πάσι τῇ ἢ σώμαπος δίψιοίν] δίψιοιν ex melioribus codicibus lego, etſi δίψιοίν legunt publicata & Vaticana exemplaria, quæ ſecutus eſt Caluus. Cornarius δίωάμει legiſſe videtur.

5 ὑ διδάσκοιειν ὡς χρὴ φυλάξασθαι] Vaticana & Aldina exemplaria legunt, οἱ δὲ οὖν ὑ διδάσκοιειν.

6 ἑπάρλω] Sic quidem legunt publicata exemplaria & Vaticana, quæ ſecutus eſt Caluus. Quædam tamen manu ſcripta, ὥςαρ λῶ, vt pro ἄπαρ ὥςαρ.

7 ἢ ὅις ἐπάρξῃ πῶ ψυχῶ] Sic quidem meliora legunt exemplaria. Quædam etiam ἔπαρξῃ pro ἐπάρξῃ habent.

8 ἢ ἐπήχεσ ἢ ἀθελόδου] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, itemq; Vaticana quæ ſecutus eſt Caluus. Quædam verò manu ſcripta, ἀπήχεσ ἢ ἀθελόδου habent, quomodo legit Zuinggerus, quod exorbitare, aut à curſu deflectere, aut abſtinere ſignificat. Motum igitur ſideris vitioſum, aut planè deficientem ac quieſcentem iſtud indicat.

9 καὶ λῶ μὲ ὑπὸ αἔρος ὀεᾶ] Sic legunt publicata omnia exemplaria, quæ ſecuti ſumus. Vaticana verò & manu ſcripta quædam ὀεᾶπαι legunt, quæ ſecuti ſunt Caluus & Zuinggerus.

10 λῶ ᾗ ὑπὸ ὕδατος] Sic melioria legunt exemplaria, quædam etiam ſimpliciter legunt, λῶ δὲ ὕδατος ἢ χαλάζης.

11 ἐς πῶ ἕζω θεφορῶ] Hæc eſt exemplarium omnium lectio, ſed πῶ ἕζω θεφορῶ lego cum interpretibus omnibus, quòd ſideribus exteriorem corporis ambitum, hoc eſt circunferentiam ipſam paulò antea attribuerit, qua ſenſus & motus ab animali facultate per neruos ad exteriora confertur. Cui etiam conſentit quod poſtea dicitur, vitium in externo corporis ambitu reſidere.

12 ὀν ὁῖσιν ἰμαπίοισι] Sic legunt Germanici codices. Aldini verò ὀν πᾶσιν ἰμαπίοισι, habent, quos ſecuti ſunt Caluus & Zuinggerus.

13 πῶ τὸρ κάθαρσιν δίᾳ ἢ χρώματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia publicata, ideoque hîc χρῶμα pro cutis ſuperficie diximus ſumi in noſtra OEconomia, vt χρῶμα εὔχροον de corporis colore laudabili effertur lib. 4. epidem. quòd is in externa corporis ſuperficie & cute appareat. Sed χρῶ τὸς legiſſe mihi videtur Caluus ex Vaticanis exemplaribus manu ſcriptis. Quidam etiam annotant χράμαπος hîc ſumi αὐ τῇ ἢ δέρματος.

14 ἀκρίτοισι] Caluus hîc πότοισι addidiſſe videtur. Verùm cibi meraci intelliguntur, qui ſine condimento, aut citra præparationem aliquam aſſumuntur.

15 ὑπὸ ἢ ξηρασίης ἢ ἀθελόδου κραπέεσθαι] Sic quidem legunt publicata omnia exemplaria. Vaticana verò, ⊕ ἀδυνέα δοκοῖη ἔῃ ὑπὸ ἢ ξηρασίης, ⊕ ἢ ἀθελόδου κραπέεσθαι.

16 τραπῆναι ἐς φυχῶ τὸ ὑπαάρχον] Iſtud ad præſentis ſtatus immutationem, eamq; per aſtrorum fugam portendi vult Cornarius. Mihi ſanè ea omnia aſtrorum fugam reſpicere videntur, vt violentiorem aſtrorum motum & magis coactum indicent, cùm iam terga vertiſſe, & à potentioribus in fugam celeriter verti neceſſariò videantur.

17 τὰς δὲ διόκειν] ἀπέρας δὲ διόκειν legunt exemplaria quædam manu ſcripta, ſed explicatio quædam eſſe videtur.

18 κάλλιστα μὲ, ἐλλεβόρῳ καθαρθέντας διαιτᾶσθαι] Hæc eſt publicatorum omnium codicum lectio. Verùm Vaticanæ membranæ leg. μάλιστα μὲν. ἐλλεβόρῳ καθαρθέντας διαιτᾶσθαι. Quam lectionem ſecuti

ſecuti ſunt Caluus & Cornarius. Zuinggerus verò pro κάλλιστα ὅχιστα legit, quòd libr. 3. περὶ διαίτης, ὅχυτέρῳ θεραπείῳ per veratrum, ἀσφαλεστέρῳ verò per victus rationem eſſe dixerit.

19 εἰ δ' οὖν, λευκὸν] εἰ ᾗ μὴ, λευκὸν, legunt exemplaria Regia manu ſcripta.

20 ὕπνοισι μαλακοῖσι εὐδέέτω] Sic quidem legunt exempl. Germanica. Aldina verò, ὕπνοισι μαλακυνέτω. Sed μαλακυνέτω legendum exiſtimo, vt molle cubile & ſtratum per ſomnos ſuadeatur. At exemplaria Regia manu ſcripta, ὕπνοισι μαλακοῖσι εὐνέτω, καὶ μαλακυνέτω legunt, quibus verbis & molle ſtratum, & lenis motus imperatur. Sed μαλακυνέτω magis probo, quòd eam dictionem ſæpiùs vſurpet Hipp. videaturque ſuperiorum verborum eſſe interpretatio quædam.

21 ῥαθυμῆσαί τι] Sic legunt Germanica exemplar. & Vaticana, Aldina verò ῥαθυμῆσαι, ⊕ τῷ ψυχῷ τραπῶσαι. Sed pro τραπῶσαι, θρέψαι legunt Vatic. exemplaria, vitiosè pro τρέψαι.

22 πρὸς πὰς φορὰς γέλωτας] Sic habent exempl. omnia. Sed Regia quædam M.S. pro γέλωτας γελοῖον habent, & pro ὅπ μάλιστα ἡδῆσθαι, ὅ, τι legunt.

23 ἀφ' ἑαυτέας πρὸς ἢ] πρὸς ἢ ὄρθρου ἔχει, legunt exemplaria quædam manu ſcripta Regia, pro ὀρθῶς ἔχει, ſed videtur vocis ἢ ὄ eſſe explicatio quædam. πρὸς ἢ autem, aut πρὸς ἢ ὄ, idem quod πρὸς ἕω ſignificat, & ad auroram aut ortum ferri & ſpectari ſignificat, cui ἀφ' ἑαυτέας opponitur, quod eſt ad veſperam aut occaſum, vt ſcripſimus in noſtra OEconomia.

24 καὶ τὸ ⊕ ἐν τῇ κοιλίῃ ὑπκρινόμενα] Hæc eſt publicatorum omnium codicum lectio. Vatic. verò exemplaria, ἐς ἢ κοιλίλω legunt, qua de lectione ſcripſit Zuinggerus.

25 ῥεῦμα κεφαλῆς δοῖ δηλοῦντα] δηλοῦντα legunt Vaticana exemplaria. Ald. verò δῆλον ⊕ ἐνφύματα, pro ἐνφύματα vitiosè.

26 καθαρὸν καὶ ὑγρὸν] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Cornar. verò pro ὑγρὸν λευκὸν legiſſe videtur propter μέλαν quod ſequitur.

27 μὴ δὲ ἀφανὲς] μὴ δίψαφανὲς lego cum Interpretibus.

28 πνεύματος τῷ ἐπακτοῦ] Sic quidem legunt exemplaria Germanica publicata, quam lectionem ſecuti ſumus, vt à ſpiritu in corpus inuecto aut inducto, hoc eſt extra aſcito, & in corpus recepto morbus contractus eſſe indicetur. Aldina verò exemplaria, ὑπὸ ἢ πνεύματος ἢ ἐπ' αὐτῷ legunt, quam lectionem ſecutus videtur Cornarius. Caluus autem ὑπ' ἐπ' ἀγαθοῦ legit.

29 ὁῖσιν ὑποῤῥοπέοισι] ὑποτροπέοισι potius eſſe legendum ſcripſimus in noſtra OEconomia, vbi quinam eſſent ὑποτροπέοι Dij diximus, hoc ſubnotato & explicato loco.

30 ἢ ὅπ γῆς ὄξυ ὀρλῶ] ὀθόνης pro ὀπὶ γῆς legunt M.S. exemplaria Regia quædam, vitiosè vt opinor.

31 ὕψεως καὶ ἀκοῆς] ὅπ ὕψεως μὲ ⊕ ἀκοῆς legunt exemplaria Regia manu ſcripta.

32 τῇ ἢ πραχείῃ] Sic quidem legunt publicata exemplaria, pro γῇ ἢ πραχείῃ, vt τῇ λείῃ opponatur, quemadmodum rectè vidit Cornarius.

33 ἱνδφρων ἢ ἀκαρπία] Sic exempl. Germanica rectè legunt. Aldina verò, καὶ ἀκαρπίας vitiosè.

34 σπέρματος ἢ ἀθρωπίνου] Sic ferè omnia legunt exemplaria, quædam verò M.S σωματος pro σπέρματος legunt.

35 εἰ πρὸς δὲ ἔῃ πα αὖθις] Iſtud ſubobſcurum eſt Caluus & Cornarius de repetito vomitu ſumunt, malo tamen ad repetitum & ſenſim aſſumptum cibū referre, quod περὶ δὲ χέσθαι ſignificet.

36 ἀλλ' ὑδὲ μέλανα ὀεᾶν χλῶ] ὀεᾶν deſideratur in Aldinis exemplaribus, vitiosè vt apparet.

37 διαιτᾶσθαί τι τῆς πιστιείης] διαιτᾶσθαί τι legunt Ald. exemplaria & Vaticana.

38 τῇ διαίτῃ ὅσοί τι πόνοισι χρᾶσθαι] Sic quidem legunt exempl. omnia, ſed τῇ διαίτῃ ξηρῇ cum interpretibus lego. Quædam verò exempl. πόνοισι pro πόνοισι legunt, vitiosè tamen.

39 ὅλα σ' αὖ εἴη μείζω ἢ μελῶν] Aldina exemplaria & Vaticana ſic legunt hoc membrum ὅλα σ' αὖ εἴη μείζω ἢ μελῶν, ἢ ἔλασσον, ὅπ ἀγαθὸν. ἀλλ' οὐσ' ὅσῳ αὖ εἴη ἐλάσσω. Et Caluus de membris maioribus aut minoribus accepit. Sed vulgata lectio magis probatur.

40 ἢ φέροντες ὀν ἢ οἰκίας] Vitiosè legitur in Aldinis exemplaribus, ἢ φέροντες ἢ οἰκίας.

41 δθήσασιν ἢ αἵματος] δθήσασις ἢ αἵματος hîc ſanguinis repreſſionem ſignificat, cùm ſanguis reprimitur, cohibetur ac ſiſtitur, & præ ſiccitate ad morum ineptus redditur, quem locum in noſtra OEconomia ſubnotauimus.

IN LIBRVM DE ALIMENTO.

ΤΡΟΦΗ καὶ προφῆς εἶδος] Hic libellus περὶ τῆς τροφῆς nomine paſſim inſcribitur, & ab Erotiano inter eos qui ad victus rationem pertinent reponitur, in quo eum ſequimur. A Galeno quoque multis locis Hippocrati tribuitur, etſi veteres ac primi librorum Hippocratis cenſores, huius libelli authorem Theſſalum, aut Herophilum, quidam etiam Philiſtionem & Phere-cydem ex Galeno faciunt. Sed certè etſi genere, & tractationis breuitate aut obſcuritate, at ſententiarum pondere aut authoritate, à germanis Hippocratis fœtibus non diſſidet, adeò vt multas ex eo ſententias ſuis ſcriptis paſſim aſperſerit Galen. qui etiam Commentarios in eum ſe ſcripſiſſe fatetur.

2 ὁκόσον κεφάλῃ μὲ] Iſtud ad facultatem aliunde influentem refero cum Zuinggero, vt id quod ſequitur ad inſitam & vnicuique parti propriam, etſi alij ad alimentum, velut Cornarius, qui etiam κεφάλῃ pro κραπῇ legere videtur.

3 γίνεται δὲ ⊕ ἐξίπλοος] ἐξίπλοος ἀδυνὴς exponitur Erotiano, hoc ſubnotato loco. Eſt autem ἐξίπλοος τῷ ἀλιμεντῷ ſubnotato alimentum extenuātes aut exoleſcens, quodque nullum augmentum parti confert, ex alimenti vitio aut errore, vnde pars gracileſcit aut atrophia laborat, vel quia ante tempus, hoc eſt, ante perfectam coctionem emittitur, aut excernitur, quod eſt ὑπολύεσθαι aut ὑποκρίνεσθαι, aut vbi appoſitum conſumitur ac diſſipatur, quod eſt ὑπαναλίσκεσθαι. Sic ἡ πεπτέρη hîc dicitur de ſanguinis in hepate concoctione, quæ eſt ordine ſecunda, & ἡ ὑστέρη de tertia quæ fit in ſingulis membris, etſi ſcio alios id aliter accipere.

4 ἔστι ὅτε καὶ πᾶσι πεπτέρας] πᾶσι πεπτέρας pluralitatis numero mihi dicere videtur, quod primas ſecundæ & tertiæ concoctionis formas corrumpat circa alimentum error, vel cibi, vel facultatis vitio contingens, alienaſque inducat, aut quòd ſingulis membris ſua quæque ſit propria. Etſi pro πεπτέρας ὑστέρας legere mauult Zuinggerus, qui etiam variam huius loci lectionem adfert, ex Commentariis qui Galeni nomine circumferuntur.

5 τῷφῆς τὸ τρέφον] Hunc inſignem locum multis locis ex Hippocrate ſcriptis ſuis celebrat Galenus, vt Comment. ad aphor. 39. lib. 5. & in fine lib. 1. de ſanit. tuenda. Præcipuè verò explicat libro primo de fac. Natur. & libr. 3. de Temperamentis, vbi propriè alimentum τὸ τρέφον dici ſcribit τὸ ὁμοιούμενον, & primo generi attribuit, vt ſecundo, τὸ πεπτόμενον ⊕ πεσπυρούμενον, tertio verò τὸ παῦ ὕδω ὀν ἢ φλεψὶ καὶ τῇ καρδίᾳ ἀθικόμενον, quodque foris aſſumitur. Quibus ex locis aliter etiam hunc locum Galenum legiſſe comperies.

6 καὶ πάντων] Iſtud ad ſuccorum omnium facultatis commixtionem refero cum Zuinggero, cùm quorundam facultates inter ſe proportione contemperantur, vel facultatibus commiſcentur, quæ vel inter ſe omnes concurrunt, vel quædam tantùm, etſi multò aliter ſumunt interpretes quidam, & iſta ſequentibus iungunt omnes codices.

7 αὐτόμαται] Quinam dicantur hîc ſucci αὐτόμαται aperuimus in noſtra OEconomia.

8 ἡμῶν μὲ αὐτόμαται] Hunc mihi locum ſubindicare videtur Galenus lib. 4. de placit. Hippocrat. & Platon. cùm ſcribit contra Chryſippum, nihil re vera temerè & caſu fieri, ſed ad cognitionem noſtram, his verbis: πάντ' ὦ, ὦ ἄνδρες ἀν εἰκῇ καὶ ὑπὸ τύχης πραττόμενα γίνεσθαι λέγετε, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὡς πρὸς ἡμᾶς γιγνόμενα τῷ τεχνολογεῖν, ἢ σ' ἀληθὲς εἰπεῖν οὐδὲν αὐτῶν ὅπω γίγνεται, καθάπερ καὶ ὁ Ἱππόκρατης εἶπεν. ἡμῖν μὲ αὐτόματον, αἰτία σ' ἐστὶν αὐτόματον. Vbi aliam fuiſſe Galeni lectionem agnoſcis.

9 φύσις ἐξαρκέει] Vt Naturæ ſapientiam ac prudentiam nunquam ſatis admiratus eſt Hippocrates, ita & eius poteſtatem ſemper ſummis laudibus extulit. Quam ad rem hanc ſententiam multis locis celebrat Galenus, potiſſimumq; lib. 1. de diebus decretoriis, & libr. 1. de facult. Natur. & libr. ad Thraſybulum, & lib. quòd animal eſt quod vtero continetur. Quibus in locis πανταχόθεν legit Galenus, vt & Commentariis qui in hunc librum eius nomine circumferuntur. At lib. de facult. natural. εἰς ἅπαντα ἐξαρκεῖν ὅσις ζώοις dicit.

10 ἐς ὃ τῷ πίω ἔζω θεν] Hæc in cauſis naturam impedientibus, tam internis, quàm externis, ex Medicorum erratis accenſent Gal. Commentarij. Alij in cauſis velut inſtrumentalibus naturam vel adiuuantibus, vel impedientibus annumerant. Hunc

autem locum sic legit Galenus libr. 1. de dieb. decret. εἰς δὲ τοῦτο, τὸ ἕξωθεν μὴ κατὰ πλασμα, κατὰ χρῆσμα. ἐμβροχὴ ὅλου τε καὶ μέρεος. Vbi ista in erratis quæ statos naturæ cursus ad crisim impediunt enumerat Galenus, velut in suis Commentariis ad Medicorum aut ægrorum errata refert, quæ prædictionem euariant ac prępediunt.

11 καὶ σκετὴ ὅλου] Sic quidem legunt Germanica exemplaria. Aldina verò & Vaticana reliquaque omnia omittunt, & legũt, γυμνότης τοῦ ὅλου τοῦ μέρεος. Quam lectionem etiam secutus videtur Gal in Comm. & Caluus.

12 θυμὸν] θύμον hîc legere videtur Galenus, & inter cutis eminentias & abscessus reponere, veluti formicas, clauos & tofos, vnde verrucarũ & verruculam quidam exponunt. Nos tamen Græcam appellationem retinere maluimus.

13 ὀνοῦσι φαρμακεύη] Id intelligitur de cibis qui qualitatem quãdam habent medicamentosam, velut lens, brassica, & serum lactis, & marina ferè omnia, aut de his quibus medicamentosa quædam admiscentur, vt cùm ptisanæ mel aut scammonium permiscetur. Vtisq; enim hanc sententiam accommodat Galenus lib. 1. de alim. facult. Aëtius etiam cap. 57. lib. 3. tetrab. 1. istam sententiam cibis quibus medicamenta permiscentur attribuit, vt vinis & potionibus medicatis, & conditis cæterisq; id genus. Aretæus verò sæpe ad cibos medicamentosos refert, vt in pleuriticorũ curatione cap. 10. lib. 1. de cur. ac. cùm scribit ὀνοῦσι κέστοι τε φάρμακα. εἰπὲρ τε φάρμακα ὀνοῦσι. Et rursus ibidem, σλιψικία τε πνεύματα καταπαύεται, μελίκρητον ξυὶ τῷ σκηρόνῳ, τε χυλῷ πίσσης ἐὼ ξυνεχὲς βόσκοι, ὡς ὀνοῦσι φάρμακον. Idem quoque cap. 2. lib. 2. cur. acut. ξυφαὶ ποικίλαι τε καὶ ἰσθλεῦ ὁκοῖα τε φάρμακα. εἰπὲρ τε φαρμακα ὀνοῦσι. Celsus * medicamentis stomachum lædi scribit, ideoque catharticis omnibus aloën admiscendam censet, neque iis vti consulit, nisi morbus sine febre sit. At vbi febres sunt, satius esse dicit, eius rei causa cibos potionesque assumere, qui simul & alant, & ventrem molliant.

* *cap. 12. lib. 2.*

14 ἔξωθεν ξυφῆ] Hunc locum mihi innuere videtur Galenus lib. 3. de fac. natur. cùm scribit per easdem vias ab exterioribus partibus intrò ferri alimentum, per quas priùs delatum fuerat, his verbis: οὐ δὴ θαυμαστὸν, εἰ κἀκ τῆς ἐφάπτης ὁπηφανείας τῆς τοῦ δέρματος μέχρι τῆς ἐντέρων τε καὶ τῆς καρδίας ἀφικνεῖται τὸ μεταλαμβανόμενον, ὡς καὶ πρὸτερον τοῖς Ἱπποκράτους ἡμᾶς ἐδίδαξεν, κ πνεῦμα μόνον ἢ τοιοῦτόν τι φάσκων, ἀλλὰ καὶ τῆς ξυφῆς αὐτοῦ ὀκ τῆς ἐφάπτης ὁπηφανείας, αὖθις ὅλη τῆς ἀρχῆς ὅθεν ἀπηωρεῖτο καταφέρεσθαι. Quæ ferè omnia videntur in Commentarios qui in hunc librum Galeni nomine circunferuntur esse translata.

15 ξυρρόια μία] Multis locis ista adducit Galenus indubitata ex Hippocrate, præcipueque lib. 1. de facult. natur. & lib. 3. vbi & alimenti delationi per easdem vias per quas priùs delatum fuerat, vt hîc quoque tribuitur, & corporis attractrici aut expultrici facultati. Libro quoque 2. de differ. febrium, & libr. 1. de vsu pulsuum. Lib. etiam de rigore palp. & tremore, & lib. 1. de vsu partium, vbi legit, κατὰ μὲν ὁλομελείαν πάντα ξυμπαθέα, κατὰ δὲ τὰ μέρεα, τὸ μέρεος ἑκάστου πρὸς τὸ ἔργον. Et lib. 2. de causis pulsuum, vbi legitur, πάντα πᾶσι συμπαθέα, φύσις κοινή. Hunc etiam locum ex Hippocrate adfert Alexander Trallianus libro primo. capit. de Melancholia.

16 μία φύσις] Hoc ad calorem vitæ fontem & principium refert Gal. quo præsente omnia ad vitam administrantur, eoque absente omnia deficiunt.

17 τριγαλισμὸς] τριγαλισμὸς est pruritus ac titillatio totius corporis. τριγαλιον & τριγαλίω ἐρεθισμὸν dici scribit Erotianus, à mulieribus libidine prurientibus deducto nomine, vt scripsimus in nostra Œconomia, hoc subindicato loco, quem etiam ab Erotiano denotari diximus.

18 ὀπλησίη] Sic quidem legunt omnia quæ vidimus exemplaria, sed Caluus λειπψυχίη legisse videtur.

19 ὕδωρ] Sic legunt publicata omnia exemplaria. Vaticana verò scripta, ὕδωρ γλυκὺ ὕδωρ legunt, quam lectionem secutus est Caluus. Eadem quoque paulò post legunt, τοῦ οἴσει τὸ μᾶλλον, οὐ οἴσει τὸ ἧσσον, quam etiam lectionem sequitur Caluus.

20 ἀραιότης σώματος] Hic locus adducitur à Galeno libro primo & sexto salubrium, vbi etiam paulò aliter legitur. Ex quibus locis magna pars eorum quæ in Commentariis hisce scribuntur, desumpta videtur. Et libello quoque de optima corporis constitutione, & Comment. 3. in librum sextum epidemiõn. Hunc etiam locum mihi subindicare videtur Galenus libr. de Caus. pulsuum, cùm scribit: πρόσεστι τοῖς τὸ πνεῦμα ὀξυπνοῖς ἔπιμον, οὐ μικρὸν ἀναθὸν εἰς ἐπανόρθωσιν νοσημάτων, ὡς καὶ πρὸς Ἱπποκράτους ἐλέγετο.

21 πνεύμαν ὀκανθίω σώματι] Galenus in Commentariis hanc alimenti contrarietatem ad pulmonis primam constitutionem & vasorum in eo formam refert, qua leuissimum, tenuissimum & valdè spirituosum sanguinem, quo alitur, attrahit, cùm reliquæ partes crasso & optimo sanguine nutriantur. Alij ad alimenti motionem contrarietatem istam referunt, cùm aër qui spiritus est alimentum, per corporis ambitum in pulmones & cor attrahatur, sanguis verò ab hepate veluti ex penu interiore, in extremos corporis artus & omnia membra suppeditetur.

22 ἀρχὴ ξυφῆς πνεύματος] Istum locum ex Hippocrate adfert Galenus lib. περὶ χρείας ἀναπνοῆς, vbi pro δίψαπνοῆ, ἀναπνοὴ legit. Lib. quoque secundo de plac. Hippocrat. & Plat. istam sententiam explicat, vbi & eadem ferè à Gal. scribuntur, quę in Commentariis in hanc sententiam.

23 ἀρχὴ καὶ ὑγρῆς] Hanc quoque sententiam Hippocrati adscribit Galenus libro 2. de plac. Hippocrat. & Platon. loco supra adducto.

24 ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη] Hunc locum adducit Galenus ex Hippocrate libello de Vteri conceptu, quo probat animal esse quod vtero continetur, vbi δι' ὀδηφαγίου ὀμφαλοῦ λεγόμενον τὸ ἔμβρυον τρέφεται, ὁ τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ ἐστὶ ἀρχὴ καὶ ὑγρῆς ἀναπνοῆς, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀναπνεόμενον, ὡς τὸ πρὸτερον τοῖς Ἱπποκράτους ἡμᾶς ἐδίδαξεν, κ πνεῦμα μόνον ἢ τοιοῦτόν τι φάσκων, ἀλλὰ καὶ τῆς ξυφῆς αὐτοῦ ὀκ τῆς ἐφάπτης ὁπηφανείας, αὖθις ὅλη τῆς ἀρχῆς ὅθεν ἀπηωρεῖτο καταφέρεσθαι. Quæ ferè omnia videntur in Commentarios qui in hunc librum Galeni nomine circunferuntur esse translata.

25 ῥίζωσις φλεβῶν] Hæc verba sæpiùs adfert Galenus ex Hippocrate lib. 6. de plac. Hippocr. & Plat. vbi hepar venarum originem, vt cor arteriarum esse ex Hippocrate confirmat. Vbi etiam cur ῥίζωσιν à plantis ad animalia transtulerit indicat, & ῥίζωσιν velut originem tum venarum tum arteriarum ex hepate & corde tanquam ex radice pendêre. Et quemadmodum ex plantis, radicationes deorsum aguntur, & stirps sursum exoritur, ita è corde arteriæ, & è iecinore etiam venæ in vniuersum corpus distribuuntur. Atque illæ venæ radicibus sunt similes, quæ in ventrem pertingunt, vt ex Hippocrate libr. περὶ χυμῶν confirmat. In hisque omnibus (vt ibidem eleganter scribit Galenus) ἡ ῥίζωσις ἀρχὴ τῆς πυκνότητος, ἡ τῆς ἀρχῆς ἡδύτητος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς νῦν διοικήσεως. Hunc etiam locum adfert Aretæus, vt grauissimus ita & vetustissimus author, cap. 7. lib. 1. περὶ ὀξέων & cap. 13. lib. 1. περὶ χρονίων.

26 δυνάμις μία] Hunc locum ex Hippocrate adducit Galenus Comment. ad aphorif. 16. libri secundi, his verbis: παραγγέλλει τοῦτο ἀεὶ μεγάλως ὁ Ἱπποκράτης τῆς φυλακῆς, ἐρρωμένου πάντα τὰ ζῶα διοικοῦσιν δύναμιν. ἐαὶ τε ὂν τῆς τῆς ἑνικὸν ἀριθμὸν ὀνόματι δυνάμεως, αὖθις κατὰ τὴν πληθυντικὸν δυνάμεις, οὐ δύοισ. καὶ τὸν κατὰ τὸν ἀεὶ τῆς ξυφῆς αὐτὸς εἶπε, δυνάμεις μία, καὶ οὐ μία. τῆς δὲ τὸ ῥῦθος δηλονότι ἐμφαίνων μίαν τῆς δυνάμεως, ἰδίας δὲ πλείους ἔχειν. Quam eandem expositionem adhibet in Commentariis qui eius nomine circunferuntur.

27 τρέφεται τὰ μὲ] Sic lego cum Galeno, cùm tamen exemplaria omnia τρέφεται superioribus iungant.

28 δίψα θέσις ἀθληπικὴ] Hunc locum multis libris ex Hippocrate celebrat Galenus, vt ὀν τῇ περιπατητικῇ λόγῳ πρὸς τοὺς πόνους, & libr. περὶ εὐξίας. Item lib. ad Thrasybulum num ars sanit. tuendæ ad Medicinam pertineat, vbi duobus locis hunc in modum legitur δίψα θέσιος ἀθληπικῆς οὐ φύσει, ἕξις ὑγιεινὴ κρείσσων. Eadem etiam quæ in Commentariis ad hunc locum circunferuntur, illic adscribuntur, nominatimque Platonis locus ex lib. 3. de Repub. Hîc verò iure quodam ἕξιν τῇ δίψα θέσει opponit, quòd τῆς ἕξεως nomen ad corporis mediocritatem & symmetriam naturæ referatur, & ab antiquis verè sanè corpori attributum sit, cùm sit ἕξις, ἐμμονὴς τοῦ θεραπεύοντος δίψα θέσις. Bonus autem athletarum ad summum habitus, & facilè mutabilis est, & periculosus. Nam cùm neque incrementi capax sit, siquidem ad summum peruenit, neque possit in eodem consistere, neque quiescere, reliquum est, vt in deterius ruat, vt scribit Galenus in orat. suasoria ad artes. In quibus etiam omnibus locis animaduertendum est Galenum ὀν πᾶσι non addere, sed sequentibus adscripsisse, contra tamen omnium codicum fidem.

29 μέγα τὸ ποσὸν] Quod hîc de alimentorum quantitate effertur, ad auxiliorum medicorum quantitatem transfert Galenus, initio libri ad Glauconem his verbis: καὶ μὲν δὴ καὶ ὅπερ μέγα τὸ ποσὸν εὐτάκτως συναρμοσθὲν ἐς δύναμιν, ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ ἔγραψεν.

30 πεῖόδοι] πεῖόδοις naturales intelligit, velut sanguinis & alimenti circuitus & motus, quibus à natura ad vterum, deinde ab vtero in mammas ad fœtus nutritionem defertur. Quæ tamen Galenus in Commentariis ad quatuor fœtus tempora retulit.

31 ζωοτοκεῖ τὰ μὴ ζῶα] γίνεται pro ζωοτοκεῖ legit Gal. in Comm. quemadmodum etiam libello de vteri conceptu γίνεται τὰ μέρεα legit, ex isto quoque loco probat quod vtero continetur animal esse, etsi longè aliter mihi legisse videtur.

32 φύσιες πάντων] Hanc sententiam multis locis celebrat & miris laudibus extollit Galenus, vt libr. 1. de vsu part. & libr. 6. de loc. aff. vbi hœdi statim in lucem editi naturalem industriam in obeundis naturæ muniis pro exemplo affert, cuius etiã meminit Comment. 5. in lib. 6. epid. Quibus duobus in locis φύσιες ζώων ἀδιδάκτοι legit Galenus. At libello de vteri conceptu, φύσιες πάντων ἀδιδάκτοι legit. Quod etiam scriptum est ab Hippocrate aph. 2. sect. 5. lib. 6. epid. ἀπαίδευτος ἡ φύσις ἐοῦσα, τὰ μαθοῦσα, τὰ δέοντα ποιέει. Quod est huc à Galeno adscriptum.

33 ἀκροατὴς] ἀκροατὴς ex hoc loco exponitur τὸ δὴ βραχὺ μεταβολικὸς Galen. in Exegesi, vt scripsimus in nostra Œconomia. Indicat enim hunc locum Gal. libr. περὶ αἱρέσεως αἱρέσεως, vbi aliter legitur his verbis: καὶ τοῦ ποιότητα ὀκ τῆς δυνάμων διαφορᾶς λαμβάνει δῆλος ὅστις. φησὶ γὰρ που. σίτος νέοισι τοῖς ἄκρος ἀκμαίζουσιν ἀμεταβλήτος. χρόνοισι δὲ τίνος μεταβεβληκότος. Quibus in verbis post ἄκρος distinguendum censeo, vt ἄκρος μεταβεβληκὼς intelligatur ex mente Hippocratis, idem qui ἀκροατὴς, cibus leuiter ac parum immutatus. Aliôqui si ἄκρος ἀκμάζουσι iungas (quod fecit interpres) ætates tantùm duas includas, contra Hippocr. mentem. Quod etiam mihi animaduertisse videtur Hieronymus Mercurialis cap. 7. lib. 2. variarum lectionum.

34 ἐς τύπωσιν] Omnibus est notum ista de fœtus conformatione, motione, & editionis tempore accipi, vt motionis tempus duplum conformationi respondeat, & editionis in lucem tempus triplum sit, ad id quo fœtus mouetur. Quod ex Gal. Commentariis ad hunc locum Arabum doctrina in medium protulit, & ex fragmentis Galeni à Rabi Mose Collectis ex hoc loco adscribitur.

35 ἐς δίμκρισιν] Vaticana exemplaria manuscripta legunt, ἄλλοι, ἐς δίμκρισιν. Quam etiam lectionem secuti sunt Caluus & Cornarius.

36 ἐν τῷ ἔτει τοῦ] Hunc locum aliter legisse Gellium apparet cap. 4. lib. 3. Noct. Attic. Ex quo reponendum quidam censent, ἔτεσι τοῦ ἐν τῷ ἔτει ἑκτομίου γρύνησις. Ad idque interpretationem ex Sabino quam adscribit Gellius apponunt, quæ etiam cum ea quam ex Sabino hoc loco adfert Gellius planè conuenit. Verùm ista mihi accipi videntur de non satis determinato ac Medicorum rescriptis stato gestationis fœtuum aut partus tempore, ac de varia mensium partus numerandi ratione.

37 γίνεται ὑὸ τοῦτοισι] Hunc locum certè longè aliter legit Gellius, hoc modo, γίνεται ὑὸ τούτοις καὶ πλέω καὶ ἐλάττω, καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος, τοῦ λόγου μὲν δὴ τοῦ πλείονων, τοῦ ἐλάττω ἐλαττόνων. (Sic enim apud eum legendum censeo.) Quem locum etiam de velocione ac tardiore fœtuum editione exponit. Quam certè lectionem Galen. in suos Commentarios transtulisse apparet. Nos tamen codicibus omnibus vulgatam lectionem secuti sumus, & de longiore aut breuiore fœtuum tempore cum Interpretibus accipimus, neque tamen multò productiore aut contractiore, quod tamen neque tam certum est, quin interdum euariet.

38 ὀστέων ξυφῆ] Id de ossium conformatione, aut quibus diebus consolidentur explicat Galenus. Cui conuenit quod in Rabi Mosis fragmentis collectis scribitur, ex Galeni Comment. 4. in lib. de alimento. Nasi ossa fracta, diebus decem sanantur, maxillæ, clauiculæ, pectoris, & frontis diebus viginti, humeri diebus triginta, pedis verò & brachij, diebus quadraginta, coxæ, diebus quinquaginta. Eundem sanè dierum numerum his ossibus conformandis assignat Hippocrates libr. de fractur. & artic.

39 πρός τι πάντα] Hunc locum verè Hippocraticum agnoscit Galenus lib. 1. de Compos. med. κατὰ γῆν, his verbis: ἐνὶ δὲ λόγῳ μεμνῆσθαι χρὴ τῶν ὑὸ Ἱπποκράτους γεγραμμένων καὶ τὸ πρὸς ξυφῆς, ὡς ὀν τῷ πρὸς τι, τό, τε φαῦλον, τοῦ τὸ φαῦλον λέγεται, καὶ δηλονότι τὸ βλαβερόν τε καὶ ὠφέλιμον. Rursusque libro sexto Compos. pharm. κατὰ τόπους, cùm scribit, ἅπαντα δὲ ὀν τῷ πρὸς τι τὸ γε ὠφελεῖν ἔχει, τοῦ τὸ βλάπτειν, καὶ τῶν Ἱπποκράτης οὐπώποτε ὧν οἶδα πρόσθεν παύων, οἱ μετ' αὐτὸν ἠκολούθησαν.

40 καὶ πρόσθησι τῶν αὐτῶν] Sic quidem legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria. Interpretes tamen omnes τὸ αὐτὸ legisse videntur. Quam lectionem etiam retinuit Gal. Commentarius. Zuinggerus tamen τὸ αὐτὸ legere maulit.

41 καὶ ἀναπνοὴ πνεύματος] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Sed πνεύμονος legisse videtur Caluus.

42 ἡ δυσκαποίωτος] Hunc locum ex Hippocrate adducit & explicat Gal. Com. ad aph. 18. lib. 2.

43 καὶ ὁκόσοι ἰσχέης πρόσθεσιος] Hunc etiam locum exponit Galenus Comment. ad aphorif. 11. libr. 2. vt & in Commentariis in hunc locum, aphorismum illum apponit. Et libro tertio de Caus. pulsuum. Sed in aphorismis legitur, ὁκόσοι ἰσχέης πρόσθεσιος δέουται, ὑγρὸν ἵημα ἐς ἀναλήψιν δυνάμιος δρίσον. ὅκου δὲ ἔτι ἰσχυτέρης, δεῖ ὀσφρύσεως.

44 ὑγρασίη ξυφῆς ὕγμα] Hunc locum ex Hippocrate adfert Galenus lib. 4. de Vsu partium, & Comm. 3. in libr. de rat. vict. in morbis acutis. Vbi eadem fere quæ in Commentariis in hunc locum scribuntur. Eundem etiam locum ex Hippocrate vsurpat Alexander Trallianus capite primo libro sextio. eoq; etiam alludit Aëtius capit. 165. serm. 3. Tetrab. 1. cùm ὕδωρ ξυφῆς ὕγμα vocat.

IN LIB. DE RAT. VICT. IN MORBIS ACVTIS.

30 Οἱ ξυγγράψαντες] Variam esse & multiplicem huius libri inscriptionem omnes palam fatentur, & diuersa authorum scripta clamant. Interdum nanq; περὶ πλειστάνης indicaturam præsefert, quòd prisanæ, quæ ex hordeo fit, laudes vno volumine condiderit Hippocrates, quæ omnes in alicam transierunt. Quam denominationem agnoscit * Plinius, & ** Cælius Aurelianus, eam tamen sæpiùs conuellit Galenus. Sunt etiam qui πρὸς τὰς κνιδίας γνώμας inscribi velint, quòd Cnidiorum Medicorum placita hîc insectetur Hippocrates, ideoque ad Cnidias sententias scriptum hunc librum dicit Cælius Aurelianus lib. 402. Eamque inscriptionem agnoscit Galenus lib. 3. περὶ διάτ. & Comment. 2. in lib. περὶ ἀγμῶν, & Pollux in dictione ὀξύβαφον, & Rufus Ephesius ὀν τῷ περὶ αὐστηρὸν μοιρίου. Sunt quoque qui περὶ διαίτης dici velint, quòd hîc præcipuè victus ratio intendatur. Alij etiam περὶ ὀξέων νοσημάτων, quòd præter victus rationem, reliqua etiam morborum acutorum curatio non minimùm hîc instituatur. Quas certè omnes inscriptiones agnoscit Athenæus libro secundo, qui etiam huius libri dimidium nothum & illegitimum esse scribit, non secus ac multa hoc in libro passim habet suspecta Galenus. At huius libri authorem Hippocratem Heraclidæ filium agnoscit Galenus Commentar. in hunc librum, & libro tertio περὶ διατροφίας. & libr. 3. de aliment. facult. Erotianus certè in librorum Hippocrat. recẽsione inter διαιτητικὰ reponit, & εἰς δίαιταν refert, etsi περὶ πλειστάνης vocat. Ex quo non malè διαιτητικὸν ab Hippocrate vocari scribit Cælius Aurelianus cap. 29. lib. 2. acut. etsi aliôqui non parum in hunc librum animatus apparet, in eoque sæpiùs exagitando animi morbum prodere videtur. At verò Cnidiorum Medicorum placita commemorantur à Galeno lib. 1. Meth. med. eiusque familiæ princeps Euryphon clarusse.

* *cap. 7. lib. 28. & cap. 25. lib. 22.*

** *cap. 12. lib. 1. acut. & lib. 2. cap. 19.*

2 ὁκόσα ὑὸ πρόσκαιρα παθῶν χρὴ] Quænam prætermissa sint à Cnidiis Medicis, variè à multis accipiuntur, verùm ea refert Galenus ad scopos in ratione victus ægrorum animaduertendos, quos negligenter & nimium supinè omiserant Cnidij, quales sunt, morbi natura, morbi concoctio, excrementorum vacuatio, doloris lenitio, cibi ingesti ad intestina descensus, ægri virtus & vires, consuetudo, corporis natura & temperies, morbi vigor, cæteraque id genus, quæ ad victus rationem ægris instituendam maximum habent momẽtum, & ad artis dignitatem plurimum valent, sũtque ad artificialem coniecturam peropportuna, quæ postea explicat Galenus.

3 ὡς χρὴ ἔκκαυσιν ἐπιτρεύειν] ἢ ὡς χρὴ ἔκκαυσα ἐπιτρεύειν habent membranæ Vaticanæ, vt satis patet ex Caluo, cuius lectionis etiam meminit Galenus.

4 φάρμακα ἐλατήρια διδόναι] Ex hoc loco proprio quodam modo mihi videtur Erot. ἐλατήρια apud Hipp. exponere κοινῶς ἢ κάτω κοιλίας καθαίρουσα.

5 τὰς δὲ ἀριθμοὺς ἑκάστου] Hunc locum mihi disertè exprimere videtur Erot. cùm scribit, ἀριθμοὺς, ἢ ὀνόματα ἤτοι καλεῖ. Morborum nãq; nomina intelligit, quibus in indiuiduis morbos distinguebant & numerabant Gnidij Medici.

6 δοκέει δέ μοι αἴτια γραφῆς εἶναι] Hunc totum locum fusissimè exponit Gal. lib. 9. de plac. Hipp. & Plat.

7 οἱ δὲ ἕνες αὐτέων] οἱ δ' αὖ ἕνες αὐτέων legũt scripta quædam exemplaria Regia.

8 ἴσως οὐδὲ προσδαλλόμενα εὐείσκει] ἀφίσκεται pro εὑείσκεται legũt exemplaria quædam manu scripta, satis probabili lectione, hoc sensu, fortè etiam neque si proponuntur, soluuntur aut decernuntur, hoc est, de quibus nihil statuatur aut decernatur.

9 πίσσαν μὲ οὖν] Hunc locũ mihi expressisse videtur Plin. cap. 25. libr. 22. Aretæus etiam imprimis verus & grauis author in Curat. pleuritidis, eundem sic imitari videtur, de ptisana sermonem faciens, ἰκανὴ μὲ ὑγιῆσαι καὶ θερμῆναι, διαπαῖ δὲ νοῦσι φλέγμα καὶ σκληρὰ. αὐτὸ δὲ αὐτὰ γὰρ μὲ ἀπόπνοα, ὀκόσα ἀμάγεται χρὴ, ἐπάγει δὲ ῥηϊδίας ἢ κοιλίας. προσωλὲς δὲ τὸ λεῖον αὐτῆς, καὶ ἐς κατάπασιν εὔκολον. ἀπὰρ καὶ τὸ γλίσχρον θερμασίας προσοῦνει, ὑμένας καθαίρει, πιπαίνει βῆχας, πάντα μαλθάσσει.

10 αὐτὰ ἐγκατεκέκλεισαι] αὐτὰ ἀμέλει significare ex Galeno scripsimus in nostra OEconomia, istumque locum expressimus, cuius eriam multis in locis meminit Galenus, nempe lib. 3. περὶ διαιτ. lib. 1. περὶ κρίσεων, & Comm. 2. in Prorrh. & Com. 3. in lib. 6. epid.

11 παραγλιγαινομένα ἀπίπλως] ἀφαπῶς legisse Galenum apparet, exemplar. tamen publicata ἀπίπλως habent, quædam etiam manu scripta ἀφαῤῥέως, quam lectionem ex membranis Vaticanis secutus videtur Caluus. Sed pro ἀφαπῶς positũ apparet, quam lectionem vt germanam probauimus in nostra OEconomia.

12 πνευματίαι γίνονται] πνευματίαι dicuntur ex hoc loco Galeno lib. 3. περὶ διαιτ. οἱ μέγα καὶ πυκνὸν αἰανπνέοντες, & Com. 3. in Prorrh. vt scripsimus in nostra OEconomia, anhelatores & anhelosos vocamus.

13 ἀλλὰ τὰ ῥέγξιν πτέει] In quibusdam exemplaribus hęc clausula desideratur, eam tamen adscribit Galenus libr. 3. περὶ διαιτ. & meliores codices scripti, tum etiam Vaticanæ membranæ, vt patet ex Caluo. Quem etiam locum mihi subnotare videtur Galen. in Explicatione vocum Hippocratis, cùm ῥέγχος & ῥέγξιν pro eodem agnoscit.

14 θερμάσμασι μὲ πρόσω] χλιάσμασι legunt exempl. quædam Regia manu scripta, vt tepefacientia fomenta intelligant. Sed θερμάσμασι legisse Galenum apparet.

15 ὁμοιότροπα ἐόντα ἐστὶν] ὁμοιότροπα ex hoc loco sibi similigena vertit Cælius Aurelian. lib. 2. acut. cap. 19.

16 ἀπαπίλη γλίσχρα αὖ] ἀπαπίλη ὑγρὸν διαχώρημα exponitur Galeno in Exegesi, ex hoc loco. Vnde etiam apud Erotianum ἀπαπίλη vitiosè, pro ἀπαπίλη ἢ ἄπαξ εἰρημένων scribitur, κεῖται ὁ ὅπτ διαῤῥοίης.

17 αἰσκηνῶσαι ἢ μεταβολὴν] Hic αἰσκηνώσαι ἢ μεταβολὴν mutationem rependere diximus, quod est mutationem ipsam alia quadam mutatione aut vicissitudine retaliare & compensare, ac veluti exæquare. Quod in nostra OEcon. abundè exposuisse nobis videmur.

18 ξυμφέρει τούτου ἡμέρην αἰσκηνῶσαι] αἰσκηνῶσαι τούτου ἢ ἡμέρην, hanc diem rependere diximus, quod est veluti exæquare & cõpensare, figuratè tamen pro reficere, ac noxam acceptam reponere & veluti resarcire, velut in nostra OEcon. exposuimus.

19 οἱ πικρόχολοι τὰ αὖα] Ex hoc loco οἱ πικρόχολοι τὰ αὖα, αἱ δὲ καχέκται ponuntur Erotiano, διὰ τὸ ὀξεῖς καὶ εὐκίνητοι. οἱ δὲ χολώδες ἔχοντες τὸ σῶμα κέμενον, βλάπτουσι ὑπὸ τὴν ἀσιτίαν τὸ σῶμα. Quæ verba in OEconomia nostra satis exposuisse nobis videmur.

20 εἰ τὰ καλὰ ἦ] Hic secutus sum codicum pluralitatem, etsi quædam exemplaria, διὰ μὲ καὶ κακὰ ἦ legunt. Malim tamen διὰ μὲ κακὰ ἦ legere. Quæ certè lectio non parum mihi animaduertenda videtur. velut etiam antea, διὰ καὶ μὲ ἀγαθὰ ἢ φύσει.

21 τὰ συμκομιεῖ] Ex hoc loco συγκομιεῖ ὅτι exponuntur Galeno in Exegesi περὶ τῶν, διὰ τὸ πάντα ἅμα τὰ ἄλευρα συγκομίζειν τὰ μὲ

διακρίνειν, vt scripsimus in nostra OEconomia. Etsi ferè vbique ξυγκομιεῖ scribitur.

22 ἀμφιρρηπὲς ὁ τοιόνδε μέρος] Huius loci hæc videtur esse notio, vt contrario sermoni quodammodo patrocinium adhibẽdum esse videatur, & contraria sententia vera sit existimanda. Quem in sensum accommodat Galenus libro secundo de vtil. part. corp. humani, etsi illic ἀνπιμφεπὲς legit. Nam cùm in sanis etiam in victus ratione permutatio periculosa sit, non ideo tamen prohibenda est in ægris mutatio, sed contrarium potiùs verum existimandum, quòd in sanis nulla insit mutatio, quæ aut ciborum adiectionem, aut imminutionem indicet, vt in ægris fieri videmus. In quibus mutatio quidem ritè & ordine facta & cum magna cautione etiam iuuat.

23 καὶ ὁ τρόπος τῆς νοσήματος ἑκάστοισι] Sic legunt plæraque exemplaria, τῆς νοσήματος ἑκάστου quædam tamen habent.

24 πυθμενόθεν μὲ οὖν] Hanc dictionem ex hoc loco explicat Galenus in Exegesi & Erotianus, vt docuimus in nostra OEconomia.

25 καὶ ὡς ὅτι τὸ πολὺ ἀπαρτὶ] Sic legunt exemplaria meliora manu scripta, quæ secuti sumus cum Galeno, etsi idem ἀπαρτίως legit in Exegesi, hunc etiam locum subindicans & paulò aliter scribens. Vbi & ἀπαρτίως, temerè, inconsultè significare potest, vt scripsimus in nostra OEconomia, aut non conuenienter, quemadmodum apud Galenum sumere videtur Dioscorides. Vulgata tamen exemplaria, καὶ ὡς ὅτι τὸ πολὺ ἁμαρτάνουσιν habent. Quæ lectio valdè est popularis, eamq; agnoscunt mẽbranæ Vaticanæ, vt satis constat ex Caluo.

26 καὶ πνεῦμα προσπλῶον] Huius loci sæpiùs meminit Galen. vt lib. 3. περὶ διαιτ. & Comm. ad aph. 68. lib. 4. vbi ἐν τῇ ἕξῃ φορῇ legit.

27 ἀσθμαίνει ὁ] ἀσθμαίνει ex hoc loco Erotianus apud Hippocr. ἀχρεῖον, καταφέλασιν exponit.

28 ἀφλέγματος μὲ αὖ ὀσφῦς εἴη] ἀφλέγματον αὖ τοῦ εἴη legunt exemplaria quædam, & ad ἕλκος referunt, & περιπλανώμενος, πλανώμενος tamen legisse videtur Galenus.

29 δεῖ μὲν οὖν καὶ τὸ σῶμα] Hic certè locus adeò obscurus apparet, vt multis ansam dederit literam immutandi, quod & fecit Cornarius. Caluus sanè aliud quid ex Vaticanis membranis mihi subauguratus videtur. Quotquot tamen adhuc mihi videre licuit exemplaria, in hac lectione sibi constant, quam profectò immutare mihi magna religio est, quamque secutum esse Galenum optimè mihi conscius sum, etsi valde est implicata.

30 καὶ διαχωρηματῶν δὲ] διαχωρηματῶν cum Galeno lego, etsi plæraque exemplaria, tum publicata, tum scripta, διαχωρηματῶν legunt.

31 ὡς καταγροῖ] Hunc certè locum mihi difertis verbis subodorari videtur Galenus in Exeg. καταγροῖ exponens, ἀντὶ τοῦ ἀρχηγείας ἢ ἀδυνείας ἄγει.

32 λῶ μὴ ὀκῶς εἰσιν ἢ κοιλίαι] εἰ μὴ τὰς εἰσιν legisse videtur Galenus, λῶ μὴ ὀκῶς εἰσιν tamen legunt omnia ferè exemplaria, quædam etiam εἰ μὴ ἐπεσίσιν.

33 ἄζηται δὲ χρηστὸν] Hũc certè referri potest quòd Erotianus ἄζηται αἰτὶ τῶν μάλιστα ab Hippocrate poni testatur, quod est, præcipuè, maximè, etsi frequenter etiam aut ferè non male significat.

34 τὰ μετακέρασμα πολλὸν] Hunc certè locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm μετάκερας ex hoc libro, τὸ γαλακτῶδες σύκρασμα exponit, vt satis docuisse videmur in nostra OEconomia.

35 καῦσι δὲ γίνεται] Hoc loco magna est scriptarum membranarum varietas. Exemplaria quædam Regia reconditæ vetustatis nihil eorum quæ sequuntur adscribunt, quædam etiam ἀρχὼ τῶν νόσων apponunt, nonnulla etiam ἀρχὼ τῶν νόσων. Sed tamen constat ex Caluo ea membranas Vaticanas adscripsisse, in quo Gal. iudicium & pluralitatem sequimur. Et certè τὰ προσκέμενα τῆς δὲ διαίτης, non ratò pro testimonio adducuntur à Galeno in Exegesi.

36 ἢ πνευμῷ προστάσις] Sic legunt vulgata omnia exemplaria, sed προστάσις legunt Galeni exemplaria, idemq; lib. 3. περὶ διαιτ. πνευμῷ προστάσις ex hoc loco adducit, & τὸν διαπεφυκότα ὀνόματα indicari scribit, velut hîc quoque τὰ προστεταμένα πνεύματα, τὰ δὲ ἐγκοπόμενα exponit. Etsi προστεταμένα passim legunt omnia exemplaria, quæ προστάσις etiam ferri posse declarant.

37 ὁκόσοι δὲ πὶ φλεγμαίνουσι] Hic locus in tota medicandi ratione valde communis celebratur Galeno lib. 1. περὶ κενεῶν. cap. 9. & Com. ad aphorism. 1. lib. 4. & Aëtio cap. 33. lib. 3. qui paulò etiam aliter legit. Repetitur etiam postea lib. περὶ ἑλκεσιπνοῶν & ex hoc loco περὶ πλευρίτιδος adducitur, paulùm immutata lectione.

38 φλεβῶν ἀποπλήσεις λυπέουσι] Sic quidem legunt publicata exemplaria, sed φλεβῶν ἀποπλήσεις πυιέουσι habẽt vetustissima exemplaria manu scripta, & Vaticana quoque, vt patet ex Caluo. Quinetiam Cælius Aurelianus huius libri assiduus exagitator, suffragari huic lectioni videtur cap. 10. lib. 2. Acut. Galenus tamen lib. 2. de Caus. morb. & in fine libelli περὶ εὐξίας, φλεβῶν ἀποπλήσεις τὸ σῶμα λυπέουσιν legit.

39 κώλαγγρος ὁ γίνεται] Hunc locum exagitat Cælius Aurelianus cap. 4. lib. 3. acut.

40 μεμαθήκασι ὁ] Hîc variant membranæ scriptæ. Quædam enim ὡς μεμαθήκασι scribunt, & superioribus adscribunt, deinde, οἱ ὁ μακροὶ οἱ πυρετοὶ οἱ πυῷτοι γίνονται. Quam lectionem videtur secutus Caluus ex codicibus Vaticanis. Vulgatam tamen lectionem secutus sum, quòd ea phrasis huic libro valde sit familiaris, vt multis exemplis probauimus in nostra OEconomia. ἀποσήματα quoque habent meliora exemplaria manu scripta.

41 ἀποπτυόμενον αἷμα] Hic ἀποπτυόμενον αἷμα irruens sanguis dicitur & ad eruptionem incitatus, quæ est lectio vulgaris & omnibus exemplaribus contestata. Quædam tamen exemplaria ἐπεσσυόμενον habent, quæ lectio cum impetu irruentem sanguinem, & contentione quadam erumpentem significat. Quo in loco animaduertenda quoque est membranarum varietas, quæ sic hunc locum legunt, λῶ μὴ πολὺ ἅλις ἐπεσσυόμενον αἷμα ὀξύδυς ποιήσηται τῆς πλευρεζίης κῶρίνας, ἢ καθ' ἕφρλω ἐμπυήσεις, ἢ μέλασταίσης, ἢ ἀποπαίσης. Ibidem quoque ὀξόδυι γίνοντα πλυσμῶν legitur. Quædam etiam membranę λυθέντων pro πεφθέντων habent, quædam quoque μεταστάσης omittunt.

42 ὦ ἔρεα παχέα] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exemplaria, tum manu scripta, tum publicata. Quod etsi de crassis, albis, & valde perspicuis vrinis accipit Cornarius, mihi tamen non leuem scrupulum iniicit, quòd huiusmodi vrinæ vix simul consistere videantur, etsi perspicuæ vrinę aliò humori impetum conuersum esse significant. Reliqui omnes interpretes de læuibus vrinarum sedimentis accipiunt, vt λᾶα legisse videantur. Cui etiam lectioni Vaticanas membranas suffragari, ex Caluo satis patet. Quam lectionem etsi satis probabilem duxi, neque tamen in ea mihi satisfacio. Et si quid coniectura valet, ὦ ἔρεα παχέα, ὦ λευκὰ λίαν ὀδηφανῆ legendum existimo, vt ad vrinas valde crassas & albas referatur, quæ ab abscessu liberare consueuerunt ex aphorism. 74. libro 4. Aliòqui ὦ λίαν vrinarum copiam & multitudinem significare poterit, quæ cum vrinarum crassitudine & albedine, solutionis spem ampliorem fecit. Ad hunc porro locũ optimè facit quod scribitur in Coac. Prænot. δυσουρεῖν ἀφίρας ὀδηπαῖα, ὀπόταν ὦν πλευρῶσιν, ἢ καθάγχοισιν, ἢ ὦν ἄρθροισιν πυιέει. ἅσα ἢ μὲ χολώδης, ὦν ἄρθροισιν, ἢ ὁ αἱματώδης ὦν πλευρῶσιν, ἢ καθάγχοισιν.

43 ὦ ἢ ὑρωδέων] Apparet Galenum hunc locum in Exegesi subindicare, cùm ὑρωδέων explicat, ἢ ἀχρὶ τῶν ὑρῶν ὀπτευομένων, quem hîc etiam secuti sumus, istumque locum in nostra OEconomia adduximus. Omnia tamen exemplaria, tum scripta, tum publicata. ὑρωδέων habent, & ferè omnia ὦ ἢ ὑρωδέων. Quã lectionem ex Vaticanis membranis Caluum secutum esse apparet, cùm tamen Galenus in Commentario ἢ πυόντων ἢ ὑρωδέων legat, eamque lectionem vt maximè popularem secuti sumus. Ibi quoque ferè omnia exemplaria οἱ παχύτεροι legunt, sed nos cum Caluo οἱ παχύτεροι legimus.

44 τὰ μόδυ τῆς ῥίζης] Potiones ex radice bryoniæ & daucо atque vino confectas, vertit Cælius Aurelianus cap. 7. lib. 3. acut. vbi hujus loci meminit.

45 ὦ δὲ ὀκόσοι αὖ] Eadẽ ferè elegantissimis verbis scribuntur lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς. οἱ δὲ ὁ λῶ ἀειτήσωσι μὴ ξυμφέροντες αὐτέοισιν, εὐδυς βαρέες, ὦ ναυτοροὶ τὸ σῶμα, ὦ ἢ γνάμιον, χάσκης τὸ ὦ νυστάζειν ὦ δίψης πλήρεις. λῶ δὲ ὀδηδεπτήσωσι, ὦ φύσει, καὶ ὀρόφες, καὶ ἢ κοιλίη καταῤῥήγνυται.

46 ὁκόσοι ὁ μονοσιτέουσι] Lib. περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς eandem in rem scribitur. τῶν ὁ εἰ ἀειτῶν μεμαθηκός τι, ὦ ὅτως αὐτέω ξυμφέρει μὴ ἀρκέσει, ὅταν τὰ χρῆσι παρέλθῃ ἢ ἄρη, εὐδυς ἀδυναμίη δεινὴ, τρόμος, ἀψυχίη. ὀπτὶ τὸ πισὶ ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι. ὄρον παχὺ ὦ θερμὸν. σῶμα πικρόν. ὦ τὰ καθάγχεα οἱ δοκέει κρεμάσθαι. σκοτοδίνη. δυσθυμίη.

47 αἴγεια κρέα] Hîc Galeni lectionem secuti sumus cum omnibus interpretibus, quod melior sit & lõgè plausibilior, etsi dissentiunt vulgata exemplaria.

48 μήτε ἡλικίαν φέρουσι] De iuuenilis aut veteris victimæ porcorum ætate vide Ioannis Langii doctissimam Epist. 61. lib. 1. vbi etiam hunc locum explicat.

49 μάλιστα ὁ ὑπὸ θαλαττοείης] Cælius Aurelianus in his quæ malè adscribuntur capiti 1. lib. 5. Tard. Pass. & in finem libro 3. reiicienda sunt, huius loci meminit, eumque sic vertit. Hippocrates verò libris quos ad sentẽtias Cnidias scripsit, magis vtẽdum dicit egestate atque vaporatione, & continentia, & danda sicca vel arida quæque, & acriora mandenda. In reliquis certè non parum mihi depranatus videtur.

50 λῶ μὴ, ὁ χυλὸς ἢ σιπανίου πυρῶν] Hunc etiam locum exagitare mihi videtur Cælius Aurelianus cap. 3. lib. 5. Tard. Pass. vbi φάκινον ἔτνος, quod lenticulæ fresum, aut lenticulæ fresæ decoctum significat, pulentum vertere videtur, nisi potiùs pulmentum simpliciter, scribendum videatur, quod paulò antea lenticulæ pulmentum dixit.

51 πόμα ἰσφαπῶλα] Hunc locum subindicat Cælius Aurelianus cap. 1. lib. 5. Tard. Pass. & cantharidas tres detracto capite, & pedibus, & pinnis, in tribus cyathis aquæ contritas exponit, facerè autem dictionis obscuritatem & amphibologiam, tum etiam medicamenti vim suspectam rider Galenus in Commentario.

IN LIBRVM DE LOCIS IN HOMINE.

Ἐμοὶ δοκέει] Hic liber passim hac inscriptione inscribitur ab Erotiano, Galeno, & Rufo Ephesio: & ab Erotiano inter θεραπευτικὴ διαιτητικὰ reponitur. πόθεν verò cùm corporis humani partes dicantur (vt scripsimus in nostra OEconomia) non infœliciter mihi videtur partium corporis humani indicaturam præferre, quod earum tum secundum naturam, tum præter naturam affectiones cõtineat, vt etiam ad φυσιολογίαν & παθολογίαν, aut ἀιτιολογίαν, aut etiam θεραπευτικὴν non immeritò referri possit. Atq; hunc librum ab antiquis inter Hippocraticos fœtus esse numeratũ, id testatur quòd Cælius Aurelianus ischiadis curationem quæ hoc libro continetur vellicat lib. 5. Tard. Pass. præterea quæ à Galeno ex hoc libro explicantur, & quod de splene ab eo ex Hippocrate adducitur lib. 2. de facult. Natur. Quod certè hinc esse desumptum minimè est ambiguum.

2 κύκλῳ δὲ γεγραφέντες] Sic lib. περὶ ἑβδόμων φύσιος. κύκλῳ δὲ γεγραμμένε ἀρχὴ ἐν εὑρέσθαι.

3 ὁμοίως ὁ ἐπ' ἔχοντες] Sic legunt quotquot vidimus exemplaria. Cornarius tamen, ὁμοίως ὁ ἐχόντες legisse videtur.

4 πρὸς τὸ ὁμοεθνὲς] ὁμοεθνὲς esse diximus in nostra OEconomia, gentilitatem & cognationem, mutuamque partium corporis consensionẽ, qua altera alteri affectũ cõmunicat & quadam inter se communione conspirant. In quibusdã manu scriptis Regiis codicibus ex Scholio quodam ὁμοεθνὲς explicatur ἢ τὸ σώματος σύμπνοιαν ὦ ὁμοπνοία.

5 φύσις ὁ τὸ σώματος] Hunc locum adducit Rufus Ephesius libro primo. ἢ ὀνομασία ἢ κατ' ἄνθρωπον, & Galenus initio libelli, ὅτι ἄριστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος, sed τὸ κατ' ἰατρικὴν λόγον πάντος legit.

6 τὸ διαφερόντως ἀκούεται] Hunc locum subindicauimus in nostra OEconomia, simulque scripsimus Erotianum hîc nobis videri διαφερόντως legisse, quod ἀφῆς exposuit. Secutus verò sum publicatos codices & vulgatam lectionẽ, quæ ἀκούεται πάντη habet etsi aliter legunt Interpretes.

7 ὀμφὸν, ὁ, οἷον σπόγγιά] Lib. περὶ ἀρχῶν ἀντὶ τὰ χρόνιον μαλακὸν ὥς σπόγγος dixit. σμφὸν verò Erotianus τὸ χαῦνον exponit; forte hoc subindicato loco.

8 λῶ κοφώδη] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed κοφώδη hîc mihi videtur legere Erotianus, quod ἐκλάθη, παρεμπόδιον exponit, quod est, si læsa aut impedita fuerit. Ac forte κοφωθῆ apud Erotianũ meliùs legatur, vt & idem κοφωθεῖν ὀφθαλμῶν ὅτι παρεμποδισμὸν apud Hippocratem annotat.

9 ὑποσυμβαλεῖν τῷ ὀστῷ ῥέοντι] Hîc ὑποσυμβαλεῖν occurrere vertunt Interpretes, quod est contrario motu ferri, aut motũ habere contrarium, vt mihi ὑποσυμβαλεῖν pro ὑποσυμβολὰς sumere videantur, quod Hesychius σωματᾶς exponit. Quòd verò motus ille sit contrarius, quidam pro ὑποχωρέειν, ἀνὰ χωρέειν legunt, cui κάτω χωρέειν opponitur.

10 καὶ πάλαι ἐδεῖν ἀστρεκέως] Hunc locum mihi videtur subindicare Erotianus, cùm ἀστρεκέως ἀντὶ τοῦ ἀληθῶς apud Hippocratem ex hoc libro adducit, etsi ἀκριβῶς rectè significare videatur, præsertim cùm κατ' ἀληθείαν addatur.

11 καὶ τοὺς ὀξυφαγάς] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia.

12 ἐς τὸν κίρσιον] Hunc etiam locum ex Galeno in OEconomia nostra indicauimus & exposuimus.

13 κάτω τοῦ ἀρβόνος ἀγκῶνος] Aliter hunc locũ legit Caluus, cùm tamen istam lectionem habeant exemplaria omnia.

14 ὑπὸ τῆς κοιλίης] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed ἀπὸ τῆς κοίλης lego, cum Interpretibus.

15 αἱ τῶν νευροκοίλων] Istud omittunt Interpretes Caluus & Cornarius, cùm tamen in omnibus codicibus legatur, idq; propter neruos opticos positum videatur.

16 ὀνομάζουσι ὀφθῶν] Ante hæc verba in quibusdam codicibus manu scriptis & Vaticanis hæc dictio ἀρβόνα adscribitur, quæ velut indicaturam præfefert, monetq; se deinceps de ossium coniunctionibus ac commissuris inter se sermonem habiturũ. Quam lectionem etiam secutus est Caluus.

17 καὶ οἱ μὲν πλέονες ἔχοντες] Sic legunt exemplaria omnia. ἐπόμενοι ἔχοντες tamen lego cum Cornario. Quod sequitur variè legitur in quibusdam codicibus. Nos pluralitatem secuti sumus cum Cornario. Vaticanæ membranæ legunt, ὧν ὁ μὲν ἄνω πρὸς τῇ ἕδρῃ τῆς κεφαλῆς. ὁ δὲ κάτω πρὸς τῇ ἕδρῃ. Quam lectionem secutus videtur Caluus. Exemplaria Aldina, οἱ μὲν legunt.

18 πρὸς τοὺς πλάτας] Ex hoc loco πλάτας πως ὠμοπλάτας exponere mihi videtur Erotianus. Quod verò scribitur, αἱ ὀδὸν τοῖς ὤμοις ἀνὰ πεφύκασιν, id mihi dictum videtur, propter σαύλοτητα aut firmissimam cõnexionem, quam facit ἀκρώμιον clauiculæ cum scapulis, ideoque ad clauiculas mihi referri videtur, etsi Interpretes ad articulos referunt, vt ἀ non αἱ mihi legisse existimentur.

19 ὀδηβάλλουσι] Hoc sic legunt Vaticana exemplaria manuscripta, τὰ δὲ πρὸς τοὺς ὤμους ὀδηβάλλουσι, quam lectionẽ secutus est Caluus. γῦα verò cùm τὰ κῶλα significent, & crassiora membra, hîc pro brachio accipiũtur, etsi corporis aliquem indicare possunt, qua notione sumpsit Caluus.

20 πρόναι δύο παρήκασιν] Ex hoc loco παρήκασι exponit Erotianus πρόσπτασται. πρόναι etiam hîc ὀδήφυσιν τοῦ ὀστοῦ (ex Galeno in Exegesi) sumo, vt scripsimus in nostra OEconomia.

21 κάτω πτυχαῖαι] Exemplaria Vaticana pro his verbis κατὰ τὸ πεφυκὸς κοιλαινῶδες legunt, quæ secuti sumus cum Interpretibus.

22 ἄρθρον ἐν τῷ κοΐλῳ ποιέουσι] Hic mihi videtur locus, aut qui paulò post sequitur, ex quo κοΐλῳ τῷ ἀγκῶνι apud Hippocratem exponit Erotianus, etsi apud eum κοιλῳ legitur, quemadmodũ Hesychius κοιλόν.

23 ἄρθρωσις ἐς τὸ κοΐλον] Hunc mihi locum subindicare videtur Galenus, cùm κοΐλον in Exegesi exponit τὸ ὀλέκρανον, ὅπερ καὶ ἀγκών. Idemque scribit à Dioscoride sic vocari τὸν κόνδυλον τοῦ βραχίονος medium & minimũ, vbi cauitas est trochleæ similis, circa quam cubitus mouetur. τὸ πεφυκὸς κοιλαινῶδες paulò antea dictum est, vt & lib. de fract. & lib. de artic. τὸ κοῖλον τοῦ βραχίονος.

24 αἱ δὲ χεῖρες] Hunc locum adducit Erotianus, vbi ἄρθρα exponit τὰς συμβολὰς τῶν ὀστῶν, sicque legit. ὁκόσα δὲ ὀστέοισι ξυμβάλλουσι, πάντα ἄρθρα ποιέουσι.

25 ἐν τῷ ἰσχίῳ ἰσχίοισιν] Hunc etiam locum ibidem profert Erotianus, vbi ἄρθρον impropriè accipi vult pro altera ossis parte quæ committi debet.

26 πρὸς τὸ μηρὸς] Hunc etiam locum mihi subindicare videtur Erotianus, cùm πρόναις exponit τὰς κονδυλώδεις τῶν ὀστῶν ἐπανασάσεις. Sic enim nodosæ ac tuberculosæ illæ femoris prominẽtiæ mihi intelligi videntur, quæ sunt duæ apophyses, in superiore femoris ceruice, ἰσχιαδῖτιδες dictæ.

27 τῶν δικραίων] Pro δικραίων his locis δίκρανον mihi videtur legisse Erotianus, qui ex hoc loco δίκρανα, τὰ διῃρημένα εἰς δύο, καὶ οἷον δίχηλα καὶ δικόρυφα exponit.

28 ἄνωθεν τῆς ἐνηρμοσμένης ἡμύλης ὀδήκεται] μύλη patella Celso dicitur, os femoris & tibiæ commissuram cogens, & quòd supra genu incubet, ὀδηγοναῖος dicitur vt scribit Galenus Com. 3. in lib. de fract. & lib. de Ossibus. ὀδηγωνὶς verò Hippocrati lib. περὶ ὀστέων φύσιος, & ὀδημυλὶς in Mochlico. Rufus verò Ephesius ὀδημυλίδα Hippocrati & μύλιν dici testatur, vt hunc mihi locum, aut librum κατ' ἐπιτρέψιν subindicare videatur. Toti autem genu superponitur, vt accessum firmiorem faciat, quod hîc dicit, vt humiditatem à carne prohibeat.

29 καὶ ἡ ὦν καπόπρον τῆς σφυρῶν] Astragalum intelligit, qui ab imis tibiæ & peronæ finibus (qui malleolos constituunt) vtrinque comprehenditur, & sic vndiquaque contegitur, vt ne ipsum quidem tangere possis, ac minimè appareat, ideoq; multi non paruo errore malleolos astragalos vocant, quod scribunt Galenus lib. de ossibus, & Rufus Ephesius.

30 καὶ ἐπιφλεγμαινόμενος] Hîc supertumefactam carnem diximus, propter ea quæ sequuntur, cùm φλεγμαίνειν non solum inflammare aut incendere apud Hippocratem significet, sed etiam intumescere & in molem crescere, quòd quæ inflãmantur tumidiora redduntur, & in molem attolluntur, quemadmodũ scripsimus in nostra OEconomia, eaque notione hoc toto libro sæpius sumi probauimus.

31 ῥόοι δὲ βλῆμα τὸ ψύχος γίνονται] Post hæc verba quædam exemplaria adscribũt ὁπόταν πόδε γένηται, quæ certè redundare videntur.

32 ὅταν τὸ σῶμα ξηραινθῇ] Hæc superioribus iunxi secutus codicum pluralitatem. Cornarius tamen & Caluus, ὅταν δὲ τὸ σῶμα legisse videntur.

33 ὅστε τοῦ σώματος] ὅς γε legunt exemplaria quædam, quæ secutus est Cornarius.

34 ὅπαν εὐχυμίαν ᾖ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, vt significent humorem copia magis quàm qualitate molestum esse. Verùm Cornarius ὅπαν χολὴ ᾖ aut ὀῖν legisse videtur. Caluus verò longè aliam lectionẽ secutus, & ὅταν ἐκεῖ μένῃ legisse, cùm ὅταν ἐχεμλιῶ ᾖ, legunt Vaticani codices, vt annotauit etiam Hieronymus Mercurialis.

35 φθίσις ἄλλη γίνεται] Sic sanè legunt quotquot ad huc mihi videre exemplaria licuit. Nemini tamen dubium videri debet, quin hunc locũ subindicet Galenus in Exegesi, cùm ἀλαὶς φθίσις ei exponitur, ἢ οἷον πυρλὴ ἢ ἀόρατος, velut cœca & inconspicua. Quem certè locum rectè mihi subolfecisse videtur Cornarius. ἀλαὶς autem velut ἀλαὸς dicitur & πυρλὸς exponitur. Quod etiam in nostra OEconomia adscripsimus.

36 λεπτὰ καὶ ἀνωφελοῦντα] Hunc mihi sanè locum subindicare videtur Galenus in Exegesi, cùm λεπτὰ τὰ ἀραιὰ ex hoc libro significare adscribit. Tenuia igitur & rara obiecta impedimenta, hoc est leuia, habere fluxionem significat, cùm interiore parte foramina sint ampliora quàm exteriore, ideoq; facilè carnes humiditate repleri.

37 ἐς αὖ ὑποσυεγγραθῆ] Hunc locum in OEconomia nostra expressim & exposuim monuimusq; Erotianũ ὑποσυεγγράψῃ hîc legisse, & ἀπφυσώθη exposuisse, καθάπερ αἱ πνευματούμεναι σύεγγες. Quod ad καὶ ὅπα mihi retulisse videtur, & aures flatu distentas, velut inflatas fistulas intellexisse, hoc est in fistulas versas.

38 δίψαι μετόπῳ ἐγχεῖν] μετοπῷ legendum censeo cum Mercuriali cap. 19. lib. 2. variarum lectionũ, aut νεπόπῳ quemadmodũ legunt Caluus & Cornarius. Quod etiã monuimus in nostra OEconomia. vbi Metopium vinguentũ Ægyptium esse calidũ diximus, & pro νεπόπῳ sumi apud Hippocratem, quod etiam ab eodem ad surditatem adhibetur lib. 5. Epid. Metopium autem cur dicatur, illic etiam adscripsimus.

39 καὶ τῶν ὧδε ποιέειν] Sic legunt omnia quidem exemplaria. Caluus verò τούτῳ legisse mihi videtur.

40 ἀλλ' ἢ καῦσαι καταπάσσω ἰχῶρος τοῦτο] Etsi hîc lubenter amplector Hieronymi Mercurialis lectionẽ quã ex manu scripto codice adhibet cap. 8. lib. 2. variarum lectionum, & in suis ad hunc locum annotat. exemplarium tamen fidem & Interpretum omnium consensum secutus sum, tum quòd satis sit vsu cognitũ & experientia contestatum, in oculorum morbis inferioribus partibus pyrotica admoueri, tum verò quòd etiam nominatim hîc aluum subducens medicamentum apponatur. Quòd verò in vulgatis codicibus legitur, ὧν οἱ αὐτέῳ φλεγμαίνωσι, ἐυθέως legũt exẽplaria Aldina, quæ cum Interpretibus secuti sumus. Zuinggerus tamen αὐτέῳ legit.

41 Θ ὀκκακλυσμένοι] Sic quidem legunt omnia exemplaria. Caluus tamen λελεκτισμένοι legisse videtur.

42 Θ κινέοντα παρέχει] κινέοντα καὶ κινησιῶν exponit Galenus in Exegesi ex hoc loco, additque, ἔνιοι δὲ τὴν ξηροφθαλμίαν ἤκουσαν. Quibus verbis Erotianum subintelligere videtur, qui κινέοντα ξηροφθαλμίαν exponit, vt scripsimus in nostra OEconomia. Videtur autem hæc dictio esse οὐ τοῦ ἅπαξ εἰρημένου (vt loquitur Erotianus) neq; enim aliàs apud Hippocr. legitur.

43 ὅτι ἀνέπνευσεν ῥεῖ Θ τὸ ῥεῦμα] Sic fere legunt exemplaria omnia, quædam etiam, Θ τὸ ῥεῦμα τὸ ὀδὸν τὴν κεφαλὴν φλιβόμενον, habent. Alia quòque, τὸ δέρμα τὸ ὀδὸν τῆς κεφαλῆς φλιβόμενον legunt, quam lectionem secutus videtur Cornarius. Quædam etiam καὶ non habent. Sed hæ omnes lectiones eodem recidunt.

44 Θ κατὰ τὰς ὀφθαλμοὺς διακρύουσιν] Sic legunt quotquot mihi videre licuit exemplaria: negationem tamen addit Caluus, vt fluxiò minimè ad oculos feratur, ideoque paulò post oculis nullũ medicamentum adhiberi vult.

45 ἢ ὀκτηρεφῆ] ὑποτηρεφῆ legunt exemplaria quædam, velut anteà dixit, Θ κατὰ τὰς ῥῖνας ὑποτρέπεται, vt fluxio per nares deducatur & auertatur. Quò etiam respicit vulgata lectio, cùm ad nares diuertit aut deflectit, quasi à via abducatur aut decedat, quod per ὑποτρέπειν indicatur.

46 πρόσεσιν ποιέουσιν] Hunc locum exposuimus in nostra OEconomia, simulque indicauimus πρόσεσιν veluti πρόσθιξιν accipi, & contactum ossis à carne intelligi, quo vacuatis per secturas superfluis humoribus, & muco qui intermedi exsiltit, caro naturali habitu ad ossa insistat aut adhæresca. Cornarius verò carnis ad os extensionem dixit, vt à προστείνεσθαι aut προτείνεσθαι deducere videatur.

47 αἰεὶ τοῦ ἐφιστάμενον] Sic legunt fere omnia exemplaria, pro αἰεὶ tamen quædam ἀλλὰ adscribunt, & aliò qui non parum mihi suspectus locus videtur, & illud τοῦ ἐφιστάμενον non satis est explicatum. Etsi hoc sensu intelligi potest, vt si minùs ista commodè præparata fuerint, neque rectè processerit curatio, ipso lachrymarum fluxu non eluitur oculus, quò acutiùs cernere queat, sed ab infestante humore fulgores ei potiùs obuersantur, sensimque videndi acies hebescit & extinguitur. Fluxum tamen non oculum elotum dicit Cornarius, hoc est lachrymarum efflaxu mitigatum & depositum. Caluus verò longè aliter locum istum mihi accepisse videtur.

48 τότε χὴ τοῦ φλέβας] Vide Aristot. probl. 5. sect. 31. vbi scribit in oculorum fluxionibus venas temporum ferro ardente Medicos inurere, πυκνοῦντες τὰς τοῦ ὀχῆος πόρους. Ideoque hîc τῶνδε ὑποτρεφῆς dicit, quod aliter sumpsit Zuinggerus.

49 ὅταν αἱ ἀρ' ἐπηγέμων] Hic locus in omnibus exemplaribus vitium sabolet, ideoque asterisco subnotatur. Zuinggerus vt lacunam supplet ac legit, ὅταν ἀρ' ὀδηγέμω, quædam etiam exemplaria manu scripta, ἐπηγέμων, nullo sensu, omnesque Interpretes locum de oculo humoribus pleno & turgente accipiunt. Nos in nostra OEconomia legimus, ὅταν αἱ ἀρχαιοῦν ᾖ, & huius lectionis ex Erotiani authoritate rationẽ reddidimus, locúmque περὶ ἀργέμου, & de albugine intelligendum scripsimus, quæ ex oculi ruptione contingit. Aliam etiam illic lectionem adscripsimus.

50 πρὸς τὴ καπάρλω] πρὸς τὴ καπάρλω lego, aut, τὴ ἐς τὴ καπάρλω vt in Aldino codice.

51 ὁπόταν ἀμφότερα τὰ πλευρά] Cornarius ante hæc verba αὐτὴν χολὴν, pro indicatura adscribit, vt aliam à bile fluxionem indicet, quod tamen in nullis exemplaribus comperi. Neque verò ista cum Prognostico aut Coacis Prænot. aut cum libris de Morbis consentiunt, vbi peripneumoniam altera pulmonis parte inflammata facit Hippocrates.

52 δίψῃ τὴ βρόγχῳ Θ τοῦ ἀπνεῶν] Sic quidem legunt exemplaria quæ huc vsque videre licuit, sed τοῦ ἀορτέων cum Cornario lego; vt & paulò post, & aortas dictas intelligo, ipsas asperas arterias pulmonem constituentes; velut amplissimè scripsimus in nostra OEconomia, istumq; locum ab Erotiano indicari significauimus, si modò rectè legatur. Quidam verò ἀορτῶν legisse Cornarium existimant, sed nos ἀορτῶν aut ἀορτέων legisse censemus, velut & apud Erotianum legendum esse monemus; pro ὀρτῶν.

53 ἐπὶ ὑποθυήσκουσιν] Caluus legisse videtur Θ ἐκ ὑποθυήσκουσιν, οἱ μὲν γίνονται, quemadmodum etiam habent codices quidam manu scripti, sed ἀλλὰ addunt.

54 Θ τοῦ ἀορτέων] Hunc etiam locum in nostra OEconomia expressimus & exposuimus. Quidam verò codices ἀορτρέων etiam legunt.

55 Θ ὑγρότητα ἐν τῷ πνεύμονι μὴ ποιέει] ἐ ποιέει malunt legere codices quidam scripti.

56 Θ ἐνεχόμενον] Θ ὀδηχόμενον legunt exemplaria quædam manu scripta.

57 ἔνεκα τῶνδε ἀορτῆρσιν] ἀορτῆρσιν legunt exemplaria quædam manu scripta & Aldina, quædam etiam ἀορτρῆσιν.

58 Θ τῶν ποιέει πνεῦμα ἔχειν] ποῖον videtur legisse Cornarius vt & quædam exemplaria.

59 διὰ τὴν τῶνδε πρόσεσιν] πρόσεσιν legunt exemplaria quædam pro πρόσεσιν.

60 τῶν ὀδὲ γινώσκειν] τῶν habent exemplaria quædam. Cornarius verò ὅτου legisse videtur.

61 Θ λύξ] Sic fere legunt omnia exemplaria, quædam etiam Θ λύγξ. ὑπηχέμματος autem ex hoc loco ὑπηθύσματος mihi exponere videtur Hesychius, etsi ὑπηχέματος vitiosè legunt exemplaria quædam.

62 ἐπλίω δὲ ὁ πυρετὸς ἀφῆ] ἀφῆ lego cum Interpretibus omnibus, quandoquidem de pleuritide iam inclinãte & diem septimum superante agere videtur.

63 διὰ δὲ ἰνιθμὸς γεγένηται] ἰνιθμὸς καὶ ἄπορσις κοιλίης exponitur Erotiano ex hoc libro, & Galeno κένωσις in Exegesi. Est autem alui fluor pleuritidi & peripneumoniæ succedens, periculosum aliòqui symptoma, ex aph. 16. lib. 8. ideoque potus subducendus. Variant tamen hîc exemplaria, quędam enim ἴθμος vitiosè pro ἰνιθμὸς legunt Vaticana νυμὸς, pro quo λυμὸς legisse videtur Caluus. Vulgatam tamen lectionem malo, etsi Vaticanam quidam præferunt.

64 Θ ἐγχύσισι φαρμάκοισι] Sic legunt fere omnia exemplaria; quædam verò ἐγχύλοισι habent.

65 νῆσις γίνεται κάτω] Istum locum expressimus in OEconomia nostra, & per νῆσιν morbum ex humorum collectione aut coaceruatione in intestinis aut ventre per fluxionẽ ortum intelligidiximus. Caluus verò νύσις legisse videtur, & Cornarius νοῦσος.

66 ἔπειτα φαρμάκῳ ἰσχυροτέρῳ] ἰσχυροτέλεα pro ἰσχυροτέρῳ legunt Aldina exemplaria & manu scripta, vt medicamento corroborante aut vires confirmante vti velint, post aluí deturbationem. Interpretes tamen omnes secutus sum cum peruulgata lectione.

67 τοῦ συφόνταν τοῦ] Post hæc verba membranæ quædam scriptæ hæc adscribunt. ὕστερον τότε κλυσθῆ, aut κλύσει.

68 Θ ἀδυνὴς αὖθις] Sic legunt vulgata exemplaria. Cornarius verò ἄλλο αὖθις legit. Manu verò scripti codices ἀδυνὲς ὕστερον habent. Iubet autem primò vehementiùs medicamentum adhiberi, ad fluxionem repellendam à partibus posterioribus, deinde verò leuius, quò consuescat eò fluere, vt diuertatur, & demùm omnino auertatur.

69 σίλφα ἐσθίειν Θ φλεγματωδέστατα] Hunc locum expressimus & exposuimus in nostra OEconomia, cibosque corpus maximè tumefacientes, hoc est implentes & nutrientes intelligi potiùs quàm maximè pituitosos diximus.

70 φάρμακον πιπίσκουσα] πιπίσκουσα πυκνοῦσα exponit Erotianus inter dictiones ex hoc libro expressas.

71 ἢ ὅπισθεν φθίσιν] Sic legunt meliora exemplaria, vt ex fluxione in articulos aut in posteriora, tabes oriatur, aut coxendicum morbus. Interpretes ἢ ὅπισθεν φθίσις legunt, cuius curatio sequitur. Istam autem Ischiadis curationem exagitat Cælius Aurelianus cap. 1. lib. 5. Tard. Pass.

72 φάρμακον δὲ πίσσα ἐλατήριον] Hîc incertum est num ἐλατήριον τὸ ἢ κάτω κοιλίαν καθαῖρον simpliciter significet, quemadmodum exponit Galenus apud Hippocratem, num verò ex cucumeris agrestis succo paratum Elaterium dictum, cùm aluum inferiorem lactis infuso eluat. Sic enim mihi vtraq; significatio cõuenire videtur.

73 Θ τὸ σῶμα φθίνει] Hunc certè mihi locum ἰδίως subindicare videtur Galenus, cùm φθίνει exponit σωπήκεται, ἰσχαίνεται, μειοῦται, ἀδρφῆ. Huic nanqüe loco notiones istæ omnes proprio quodã modo conueniunt, quibus τὸ θάλλειν optimè opponitur. Hunc quoq; locum differtissimis verbis subindicare mihi videtur Galenus in fine lib. 2. de fac. natural. cùm de liene agit contra Erasistratum. Verùm aliter legisse Galenum apparet, vt rectè

annotauit Hieronymus Mercurialis.

74 Ϛ παῦϛα κενεά] Ϛῶπα τὰ κενὰ legunt exemplaria quædam, vt pro παῦπα πύκα legisse videtur Cornarius.

75 Ϛ τὸ εὐπρεπῆς μενον ὀδυνηδὼν] ὀδυνιδὼν habent exemplaria manu scripta.

76 ὅπως τὸ ὕδωρ ἴχειν δυώη] Hîc ἴχειν idem quod αἰνέειν significare scripsimus in nostra OEconomia, & accipi pro emittere aut scatebram facere, quam notionem etiam ex Budæo adscripsimus. Etsi Cornarij explicationem non aspernor, cùm tenuissimis & maximè superficialibus crustis, ideoq; minimè profundis, aquam contineri vult ne affatim effluat, sicque ægro periculum adferat. Zuinggerus certè hîc κύκλον μέγαν de cucurbitula admouēda intelligit circa vmbilicum, ex libello περὶ ἑδρῶν, & circa vmbilicum & ad vmbilicum magnam cucurbitã admouet, & pro ἐς τὸ ὀμφαλὸν μέγαν, μέγαν legit, nõ contemnendo sensu. Neque enim incidendus est vmbilicus, sed circa vmbilicum incisuras faciendas, aut retro, præcipit Hippocrates lib. περὶ παθῶν, in hydropicorum sectione. Ideoque quidam Ϛ ἐς τὸν ὀμφαλὸν μὴ legunt.

77 πυκνὰ Ϛ σμικρὰ ἐξοίγοντα] Sic quidem legunt exemplaria omnia & ἐξοίγειν vt crebrò & parum, & in vnaquaque corporis parte aperire velint. Sed Interpretes secutus ἐξάγοντα & ἐξάγειν lego.

78 Ϛ κλιθεὶς ἐς τὸ πλευρὸν] κλιθεὶς etiam legunt exemplaria manu scripta.

79 ἀὴρ ἡ θερμαλή] θερμαλὴ πυρετὸς exponitur Erotiano, hoc propriè (vt opinor) expresso loco. Addit autem, μή ποτε καὶ πᾶσα θερμασία ἐπ' αὐτῷ θερμαλὴ λέγεται. Annotatur ex Corintho θερμαλοὺς πυρετὸν apud Ionas indicare. Quam notionem secutus est Caluus.

80 μὴ σὴ ἀὴς αὖ τὸ σῶμα θάλλῃ] ἕως pro ὡς legisse videtur Cornarius, aut ὡς pro ἕως sumpsisse, idemque κινοῦντα pro κρίνοντα legisse. Sed κρίνειν interdum solui, terminari & vacuari significat, quòd eiusmodi vacuationes in iudicationes incidant.

81 καὶ ἰνῶσεται] Hunc mihi locum ἰδίως ob oculos ponere videtur Erotianus, cùm ἰνώσεται καταρτήσεται exponit. Exemplaria tamen omnia ἰνώσεται πυρετῷ coniungunt. Sed Interpretes secutus sum.

82 ἰῶ γὰρ μὴ ψυχρὸν] ἰῶ γὰρ ψυχρὸν legisse videtur Caluus, & negationem omisisse.

83 κραμάρω] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exemplaria. Erotianus tamen & Galenus hîc κραμόρω legunt, vt abundè scripsimus in nostra OEconomia, vbi hunc locũ expressimus & exposuimus. Apparet autem Erotianum πυέλας pro πυράσιας legisse & ἢ κραμόρω, Cornarium verò οἶον κραμάρω. πυράσιας autem hîc καύματα, febrium ardores ac feruores exponit Galenus.

84 ἐπιῶ καυπῶτι] Erotianum sic legisse apparet, καὶ ἐπιῶ μὴ λύσις τῆς ψυκτικείας φαρμάκου, θερμαντικείας χρῶ. Quam lectionem etiã bis inculcat.

85 κῷ ποτὸν ἥδη] ἄποῶν legunt exemplaria Vaticana manu scripta, vt patet ex Caluo, quam lectionẽ sequitur & exponit Mercurialis. Nos publicatam non immutauimus.

86 ἀλλ' οἶνω οἰνώδεα] Sic quidem legunt exemplaria omnia. sed Caluus οἴνῳ ὑδατώδεα legisse videtur, aut οἰνώδη οἶνον sumpsisse ἀπαλὸν, quemadmodum quosdam apud Hippoc. accepisse testatur Erotianus, quibus tamen ipse refragatur, & εὔπνοον potiùs intelligit, & Galenus ἰχῶρῶν Com. in lib. de rat. vict. in Morb. acutis, vt abundè scripsimus in nostra OEconomia, vbi hunc etiam locum subnotauimus.

87 θηλέον ἐπέρχεται] Hunc locum disertissimis verbis profert Galenus in vocum explicatione apud Hippoc. & θηλέον τὸ ἄγγειον ἕλκος hîc exponit.

88 καὶ οἱ κρημνοὶ] Ex hoc loco κρημνοὶ exponuntur Galeno in Exeg. τὰ χείλεα τῶν ἑλκῶν, vlceris margines & labra, à similitudine quam habent cum riparum aut fossarũ marginibus, vt scripsimus in nostra OEconomia, vbi etiam subnotauimus vitiosè scribi apud Erotianum κεμνὴ pro κρημνοί.

89 καὶ ὁ τ' αὖ ἀφίκηται] Hæc verba adducit Galenus in Exegesi in dictione θηλέον, sed legit, ὁπόταν ἀφίκηται ὁ ἰχὼρ ἀπόῤῥεων.

90 ὡς χαμαὶ Ϛ συμπίλητα ἡ ὀῤῥ] Sic legũt omnia fere exẽplaria, præter quàm in manu scriptis codicibus συμπίλητα legi annotat quidam. Et nos ex hoc loco hunc sensum expressimus in nostra OEconomia, vt caro frigore condensata coëat, aut perfrigerata constringatur, cogatur, aut constipetur: & legimus, ὡς χαμαὶ Ϛ συμπλῆται ἡ ὀῤῥ, à verbo συμπλέομαι quo antea vsus est hoc libro. χαμαὶ Ϛ verò ψυχρόμενη, ῥηγοῦσα exponitur Galeno in Exegesi ex hoc loco. (Sic enim potiùs quàm χαμαὶ σταὶ apud Galenum lego.) Caluus certè longè aliam mihi lectionem secutus videtur, & κάμνουσα συμπεπιδυῶσα, aut aliud quid eiusmodi legisse. Cornarius verò συμπλῆται, pro πέληται sumpsit. Ac συμπλῆται aut συμπεπίληται, aut συμπίληται, vt ex manu scriptis codicibus adscribitur, legendum censemus.

91 κεφαλῆς κατάκαυϛα] Hæc verba quæ veluti pro indicatura habentur, in Aldinis exemplaribus desiderantur. quæ nec Caluus legisse videtur, qui etiam ἦπαρ pro ἦπαν priore loco legit, ad os referens.

92 Ϛ λόεν] Istud mihi de medicamentis detergentibus & saniem à membrana abluentibus intelligendum videtur, quæ possint (vt loquitur *Gal.) ἀποκάθαιρεν Ϛ ἀποπλύειν ἀπὸ τῆς μήνιγγος πυὸς ἰχῶρας. Sic quoque dum humectantia hîc medicamẽta præcipiuntur, dolores mitigantia, inflammationem sedantia, & emollientia mihi accipi videntur quò faciliùs os eximatur.

* *in fine lib. 6. Meth. med.*

93 θανάσιμα βάματα] Hæc quoque indicatura desideratur in Aldino exemplari. Caluus autem ad capitis lethalia vulnera retulit, quæ aliôqui in vniuersum ad quotuis etiam vulnera referri possunt, isthucque mihi respondere videtur aph. 23. lib. 4. Codices verò manu scripti ἐφ' ᾧ ἂν ἦν legunt.

94 ὁ τὸ τρῶμα ἔχων] Istud variè distinguunt exemplaria, quædam enim superioribus iungũt, quod fecimus cum Cornario: quædam hoc sententiæ initium sumunt, & reliquis iungunt. Caluus κῶμα pro τρῶμα legisse videtur, idemque ἰνηθμὸν λυγμὸν (vt antea quoque) accipit. Quod verò postea scribitur, ξηρὸν καθίζει, valde obscurum est, ac vereor vt parum integrum, etsi in eo mirè consentiunt exemplaria. ξηρὸς καθίζει legisse videtur Cornarius, & de corporis mole, ac succulentia siccitate de repente subsidente accipi potest, quod valde perniciosum est, aut καθίζειν naturaliter sumi, pro considere aut sidere.

95 ἐπιῶ ἀθροιλέης ὀνυάμενόν τε Ϛ ἐμεῦνται] Sic legunt quotquot adhuc mihi videre licuit exẽplaria, quod de vinolento accipiũt Interpretes. Sed hîc de vacuatione siue spontanea, siue per medicamentum agitur, vt satis indicat, ἐκεῖνο ἰνηθμᾶς ὁ ἐνεχόμενος, & φάρμακον ἢ μὴν ἰνηθμῶν. deinde bilis sponte effusa euacuationem promouet. Ideoque lubenter ἰνώμενον, aut ἰνωμένον lego, vt euacuatum aut purgatum, aut eum qui cum vomitu purgationem aut euacuationem habet coniunctam intelligas, vt sæpe in bilis refusione contingit. Est enim ἰνώμενος Hesychio ἠκενόμενος, πεπεστρεφιέμενος. Vnde ὑπορινωμένος Erotiano exponitur ὑπορκαθαιρόμενος, aut potiùs ὑπόρκεκα θαρμένος, idemque quod ὑπέρωος significat, τὸν κεκενωμένον καὶ ὑπόρκεκα θερμένον αὐθρωπον exponit Galenus. Cuius dictionis vim rectè mihi aperire videtur †Pollux, cùm ὑπέρινον ἐξινωμένον exponit his verbis, τὸ δὴ κενῶσαι δεῖν καθάρσεως καὶ ἐξινῶσαι λέγεσι. καὶ ἐξινωμένον ἡ κρεμωδία τὸν κεκαθαρμένον, ὡς ὃν ἥδη ἰνῶν φερομένης τῆς χολῆς. τὸν δὴ αὖ τὸν καὶ ὑπορινωμένον φασὶ καὶ ὑπέρινον. Scio hîc aliam esse Mercuriali mentem, qui pro ἰνηθμὸν μάθλω legit, sed inter se tam arctè conspirantia exemplaria temerè immutare magna mihi est religio. Certè tale quid suspicatum esse Caluium auguror, qui sic affectum vertit, hoc est, per bilis refusionem, aut per medicamentum perpurgatum & euacuatũ, nisi si ὅπω αἰνώμενον eum legisse suspicamur, qui & ῥέων ὁ ἕμαθος, pro ῥαίων postea etiam legisse videtur, cùm defluentem vomitũ dixerit. † *Cap. 35. lib. 4.*

96 ἥδη ἢ νοσημάτων] Ea intelligere videtur quæ in cutem aut superficiem corporis erumpunt, iterumque ad eorum alludere opinionem qui morbos in vlcera & alios morbos diuidebant, cuius etiam meminit Hippocrates lib. de fract.

97 νέα πρὸς τὸν ποιέειν] Vetusti morbi vt faciliùs curentur interdum nouandi & recentes faciendi. Cuius rei exemplum in vlcere calloso proponitur. Id imitatus videtur Celsus † cùm scribit, circumspecti esse hominis, & nouare interdum, & augere morbum, & febres accendere, quia curationem vbi id quod est non recipit, potest recipere id quod futurum est.

† *Cap. 9. lib. 3.*

98 καὶ ξυμμαχῇ] τῇ φύσει ξυμμαχεῖ videtur legisse Caluus, vt vnà cum natura ad debellandum conspiret, aut in propellendo adiuuet.

99 ἀπὸ

99 ἀπὸ πυρετοῦ πυρετὸς] Hæc conuulsionis medela repetitur lib. περὶ κρισίων, & in Coac. Prænot. & aphor. 26. lib. 2. & 57. libro 4.

100 ὁπόταν ἄνθρωπος] Istud videtur de conuulsione intelligendum, velut eidem adscribitur libello περὶ κρισίων, etsi parum integrum videtur, ac incertum est an huic venarum inustionem pro curatione apponat, vt volunt quidam codices & Interpretes.

101 ῥὴν δὴ τὸ τὰ αἵματος] ῥὴν δὲ τὴ αἵματος legit Caluus, qui etiam aliud quid adscripsisse videtur ex aliis codicibus, quod ἀμφότερα ταῦτα explicet, vt sanguis inustione aut alia quapiam ratione, nempe sectione detrahatur.

102 δεδαλελημμένον δὴ] δεδαλελαμμένον legũt exemplaria quædã, idque Ionicè magis. Cæterùm constat ex Caluo Vaticanos codices pro ἀῤῥόον ἀῤῥον legere, quod tamen non placet.

103 δεδίκαιται τὰ φλέβας] Venarum temporum inustio veteribus celebrata, ad inueteratos capitis dolores, cuius etiam ad oculorum fluxiones compescendas meminit Aristot. sect. 15. probl. 35. Hanc tamen damnat Aëtius. Huius etiam meminit Galenus in fine libri de Curat. per sanguinis missionem.

104 ὀδυνάσης, τῆς κοιλίης] Sic legunt meliora exemplaria, quædam etiam ὀδυνᾶσαι habent.

105 ἰῶ μὲν μὴ ὑπεκχωρηκά] Sic quidem legunt exemplaria omnia. Zuinggerus ἰῶ Ϛ μὴ legit.

106 ἐπιῶ ὀκλυοῦν] Quædam exemplaria ὀκλυοῦν habẽt, quod ad alui lubricitatem, ablutionem, & humectationem refertur, qua quod morbũ facit eluitur, ac veluti lotione absoluitur, sed nos ὀκλυῦν legimus. ὀκαῦν verò legisse videtur Caluus.

107 Ϛ ἀχρόος] Cornarius videtur legisse καὶ εὐχρόος, καὶ πὶ ἰσχαινόμενα. Secuti tamen sumus codicum pluralitatem.

108 ἰῶ μὴ πὶ ἰσχαίῃ] Sic quidem legunt quotquot videre licuit exemplaria. Interpretes tamen ἰῶ πὶ ἰσχαίῃ legunt.

109 ὀδυῶν πὶ γίνεται] Hunc locum disertis verbis adducit Galenus lib. 7. de placitis Hippocrat. & Plat. paulùm aliôqui immutata lectione, vbi ὀδυῶν γίνεται legitur, vt & codices quidam manu scripti γίνεται. δεῖ δὲ πλέον simpliciter etiam legit Galenus.

110 καὶ ἐν μὲν πῖσι ἐψυγμένοισι φύσει] Sic legit Galenus, καὶ ἐν μὲν ὁῖσιν ἐψυγμένοισι τῷ σώματος, δεῖ δὲ θερμὸν μὲν, ὦν δὴ πῖσι πεθερμασμένοισι δεῖ δὲ ψυχρόν. Cornarius verò ἐκτὸς σώματος pro ἐν τῷ σώματος legisse videtur.

111 ἢ δὲ φύσιν δεδαλλασσομένοισι] Hic locus de doloris causis celebratur multis locis apud Galenum, ex quibus etiam explicatur, vt lib. de symptom. caus. lib. 7. de Plac. Hippocr. & Plat. lib. de tremore & palpit. Comment. 6. in librũ 6. Epidem. vbi tamen vitiosè legitur in nostris exemplaribus, & libr. de Inæquali intemperie, nullibi tamen ἑκάστοισι legitur.

112 θερμαίνουσι] Sic fere legunt exemplaria omnia, quædam tamen θερμαίνουσι habent, non malè.

113 ὧν δὴ δεῖ τὸ παύειν] ὦ δὴ lego vt in manu scriptis legitur & Afulanis codicibus. Locus autẽ etsi subobscurus videtur, sic mihi accipiendus est, vt interdum per vomitum mouentia vomitus curetur, interdum verò per ea medicamenta quæ vomitum sedant, & materiam quæ vomitum facit deturbant, atque vtroq; modo, licet contrario, sanus quis euadit. Neque tamen ideo diluitur aut euertitur præceptio illa Medica, curationem per contraria procedere, vt scribitur à Galeno 11. Meth. med. vbi multa sunt huic loco conuenientia. Atque adeò quomodo ὀδυῶν ὀδυῶν παύει, ex aphor. 2. sect. 2. lib. 6. Epidem. & per similia curatio fiat, explicat Galen. Comment. in illam sententiam, vbi docet primò & per se contraria contrariorum esse remedia, planiùs edocturus si extaret libellus quem ea de re instituerat.

114 καὶ ὁπόταν κεκαπέῃται τὸ σῶμα] Hæc sic leguntur in exemplaribus omnibus publicatis, sed ea ita distinguo, καὶ ὁκόταν κεκαπέῃται [τὰ σιτία] τὸ σῶμα ὑπὸ ἥδη πεθεοισμάτων θάλλειν ποιέει. ταῦτα δὴ κεκαπέει, &c. Sic enim de cibis hæc mihi intelligi videntur, qui cùm euincuntur à corpore, efficiunt vt id bene habitum repleatur aut turgeat, cutisque viuido colore floreſcat ac vigeat. Etsi non improbo istam quorundam codicum lectionem, qui sic legunt, post μεταλλάξας, κεκαπέεται τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν πεθεοισμάτων. κεκαπέεται δὴ καὶ τὰ σιτία, καὶ ὁπόταν κεκαπέῃται, θάλλειν ποιέει ταῦτα. Istãque lectionem approbat Zuinggerus. Caluus certè longè aliã secutus lectionem videtur.

115 ὁπόθι δὴ ὁ πεθεφέρεται] Sic legunt omnia quidem exemplaria, sed ex Caluo ᾧ πεθεφέρεται lego. Cornarius verò pro τὸ πεθεφερόμενον, ᾧ πεθεφέρεται legisse videtur. Cui lectioni quod sequitur propiùs respondet.

116 τὰ ὑπεναντία τοῖσι πάροιθε] Sic quidem legunt omnia exemplaria. ποιέοντα tamen legunt Interpretes.

117 Ϛ εἴδεα, καὶ Ϛ μὴ εἴδεα] τὰ εἴδεα indicare mihi videntur rerũ species, & res ipsas natura subsistentes, quæ per se & secundum naturam aliquid efficiunt, contra verò, quæ non per se, sed per accidens, Ϛ μὴ εἴδεα. Horum autem omnium cognoscendorum in arte Medica occasio non datur, nisi valde lubrica & anceps. Cornarius τὰ ἤθεα καὶ Ϛ μὴ ἤθεα legisse videtur. Caluus quæ bona sunt & contrà dixit. Zuinggerus verò similia & dissimilia rectè mihi dixisse videtur & explicasse. Illud verò ἐκεῖνο κα θέσκεν. Cornarius & Zuinggerus ἐκεῖνω legunt, & ἃ δὴ ὅτι, pro ἃ μὴ ἔστι legit Zuinggerus.

118 ὅπ Ϛ ὑποχρήματα] Sic legunt exẽplaria omnia, sed Interpretes Ϛ ὑποχρέοντα legisse videntur. Quidam codices etiam Ϛ ὑποχωρήματα habent.

119 καὶ οἱ ἀρὴν ἀφεῖπεσθαι] Sic legunt publicata omnia exemplaria, ex quibus hic mihi elici posse sensus videtur, vt antequam ad contrarium delabantur, se incalescere existiment, nimirum ex cruditate suborta febre. Exemplaria tamen quædam manu scripta ἀφεῖπεσθαι legunt, quod est supra modum coquere. Vnde aliam amplectitur lectionem Zuinggerus. quæ mihi quoque arridet, Ϛ οἱ ἀρὴν ἀφεῖπεσθαι οἴοιτ' ὄντες, νῦν δὲ θερμαίνεσθαι, vt qui antea cibum supra modum coquere poterant, vix nunc sentiant se incalescere. Caluus in totum istud omisit, vt quod vitiũ suboleat. Illud verò ἐπιῶ τὸν καρδὸν ὑφεδάλλη, ad corpus mihi referri videtur, vt etiam paulò post.

120 δθὴ ἢ τοῦτο τὸ καρδὸν ὑφεδάλλη] ἐπιῶ ἢ legunt manu scripta exemplaria & Aldina, aut ἐπὶ legendum.

121 ἰῶ ἢ μὴ βόλη] Sic legunt omnia exemplaria. Cornarius autem Ϛ αὖθις εἰ βόλη legisse videtur.

122 μηδὲ τὰ ποιεῦϛα τὸ φάρμακον] Sic legunt exemplaria omnia, quæ ad huc videre licuit, in quo mihi tamen vitium subolere videntur, quod etiam asteriscus attestatur Aldino codici præfixus. Lego igitur, μηδὲ μεϛαποιεῦϛα τὸ φάρμακον vt ne medicamenti quidem naturam immutari velit, sed pro sua natura cuique exhiberi, ita vt neq; mixtura, neq; medicamenti paucitate, validum medicamentum imbecillum reddas, aut cõtrà, quod antea dixit, ὁκοῖόπερ ἢ φαρμάκου ἀσθενὲς ποιεῦϛαι. Cornarius tamen de partiendo medicamento intellexit.

123 ἢ πελαϛάτα πέφυκεν] ἢ πελαϛάτα lego cum Cornario, huicque loco respondet aphorismus 21. libro primo & 21. sect. 2. lib. 6. Epid.

124 καὶ παχὺ] καὶ παχὺ δεῖ χώρησιν ποιέοντα legit Cornarius, nõ malè. Nos tamen exemplaria omnia secuti sumus.

125 εἰ μὲν ἔτι ἥδη νοσημάτων] εἰ μὲν δὴ legunt exemplaria manu scripta.

126 ἰῶ πεθελθῶσιν] Sic quidem legunt vulgata exemplaria, manu verò scripta Regia πεθοελθῶσιν, quæ quidem amplector.

127 καὶ μὴ γαύοντα ἥδη κρημνῶν] Ex his locis κρημνοὶ exponuntur Galeno in Exegesi vocum Hippocratis, τὰ περιγράμματα τῶ γωνιακοῦ αἰδοίου, vt docuimus in nostra OEconomia.

128 τῶπο δὴ σωιεάμενον Sic quidem legunt meliora exemplaria, quod de menstrua sanguinis collectione, & ad descensum coacertatione intelligi debet, vt vitium mihi Aldini codices subolere videantur, qui ὁ σωιεάμενον habent, nisi effusione minimè coaceruatum aut collectum intelligas, quod retentum dixit Caluus.

129 καὶ ὅπω δεῖ τὸ ἀραιόνεται] Sic quidem legunt quotquot mihi ad hunc vsq; diem videre exemplaria licuit. Interpretes verò ἐνόνεται aut πυκνόνται addiderũt, & angustiam ac coarctationem dixerunt, compressionem quam facit vterus, sese velut sursum recipiens, intelligentes. Apud Erotianum ἀραιὸν Bacchius τὸ λεπτὸν exponit: quidam etiam πυκνὸν καὶ ἐνόν, & de tenui aut angusto ingressu dici Homerico testimonio confirmat. Aliôqui hîc ἀραιότης vteri leuitatem qua sursum ferri ac repere videtur, indicare potest, velut ἀραιὰ Ϛ σάρκες, ἢ μόρια dicuntur libro περὶ ἀρχαίης ἰητικῆς, corporis partes raræ, laxæ & molles, quæ plurimis in superficie meatibus ac cauernulis referræ sunt, ideoque spongiosæ etiam dicuntur, quemadmodum Ϛ ὀστᾶ ἀραιὰ Hippocrati, quæ Ϛ δεστῶν ἀλκόλων exponit Erotianus. Cæterùm Cornarius πόνον pro νόῦσον legisse videtur, contra tamen omnium codicum fidem.

130 ✝ αὐσοῖ δ' ἐπὶ ἰχίων] Quidam post hæc verba ex codicibus Varicanis ista adscribunt, ἐπὶ δὲ πηνδεῖται αἱ μήτραι ὑγρότητος, ⊕ διευρυνόμεναι ὑ χωρίοντες, ✝ αὐσοῖ δ' ἐπὶ ἰχίων. Verùm istorum non meminit Caluus, neque admodum necessaria videntur.

131 ⊕ οἷον σταῖραι] Istud omisit Caluus, quod permirum mihi videtur, cùm id in dies se mulieres experiri testentur, & omnibus sit exemplaribus contestatum. Lego autem ⊕ ἢ κεφαλὴν πονέσειν, non πονέσειν, quemadmodum habent exemplaria Germanica.

132 ἢ μυσπωτῶ] Sic quidem legunt exemplaria omnia, tum manu scripta, tum publicata. Sed nos μυσωτῶ, aut μυττωτῶ legẽdum esse in nostra OEconomia docuimus, vbi quid sit μυττωτὸν ex Galeno & Erotiano aliisque primæ notæ authoribus abundè aperuimus. Caluus tamen μυσωπῶ pro μυσωτῶ legisse videtur.

133 σικωνίῳ μέσῳ] Huiusmodi fomẽto vtitur lib. περὶ γυναικ. φυσ. ad strangutiã, quàm penitissimè in pudẽdum muliebre immissa cucurbitæ summa parte rescissa & pertusa, quò fumus eò perueniat. ἐμβάλλοντες verò vitiosè pro ἐμβάλλοντα legũt codices quidam.

134 θερμαίνοντα αὐ ἔξι] Hoc loco asteriscum apponit Aldinus codex, qui locum suspectum facit vt parum integrum. Quòd autem hic βόλβιον pro βόλβιτον quidam reponunt, hoc cùm sit contra omnium codicum fidem, nos publicatam lectionem retinuimus, præsertim cùm aliàs etiam nõ raro ad vteri fotum βόλβιτον adhibeatur apud Hippocratem veluti in vteri hydrope lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. περὶ γυναικείων. Item que lib. περὶ γυναικ. φυσ. & lib. 1. & 2. περὶ γυναικείων, cùm ex stercore bubulo in acerabuli aut alueoli formã efficto, suffitum paret. Quin & † Dioscorides scribit βόλβιτον, hoc est stercus bubulum, bouis præcipuè masculi, procidentes vuluas comprimere.

† *Lib. 2. cap. 98.*

135 ἐκ τῆς ὑποβεβυσμένης ὑποβρεχέσθωσαν exponitur Galeno, quem locum subindicauimus in nostra OEconomia. Hic autẽ Cornarium secutus sum, vt quamplurimis mulieribus medicamenta deorsum purgantia adhiberi velit, debilibus verò quæ vomitum moueant, etsi mihi legisse videtur, ⊕ ὄσσοισι. Caluus tamen aliter sumpsit.

136 ὀνίκηδιν] Sic quidem legunt quotquot ad huc videre licuit exemplaria. Sed locum suspectum esse in nostra OEconomia indicaui, & ὀνράκεα δέων ἢ ἄλλω πνὶ legendũ existimaui, quod in tota γυναικῶν tractatione ὀνράκῃ ἢ ἐλαίῳ illigata medicamenta ad vuluas apponantur.

137 ἐς ὀξύνου ὀνδέων] ὀ δέων pro ὀνδέων vitiosè legere mihi videntur exemplaria quædam.

138 καὶ ἀρροιλῶ ἀποβρέχοι] ἀρρὸιλῶ & ἀρροῖς legunt quidem exẽplaria omnia vt satis apparet. Hic autem ἀρροιλῶ ἐπιχρῶ ἐμμιλώων, suppressam mẽsium fluxionem ex Galeno intelligimus, simulque paulò suprascripram fluxus menstrui suppressionem accipio, ex vteri auersione & sursum progressione, in qua fomentis & suffitu, & subditiis medicamentis curationem fieri præcepit.

139 ὥσαρ ὅτι τῆς πρόπρον ἀρροῖς] Hunc certè mihi locum subindicare videtur Erotianus, cùm ἀρροῖλω ἀρρωσίαν exponit, si modò ἀρροῖς & ἀρρωσίας apud eum legatur. Hæc enim dictio inter eas quæ illi ex hoc libro explicantur, reponitur. Superiorẽ autem affectionem accipe vteri auersionem & sursum progressionem, cuius paulò ante meminit. Hoc verò totum omisisse Caluus videtur, & aliter legisse.

140 ὅπ θερμαίνειν] Vitiosa sunt exemplaria, quæ ὅτω θερμαίνειν legunt, pro ὅπ aut ὅπω.

IN LIBRVM HIPPOCRATIS DE LIQVIDORVM VSV.

ΥΔωρ πολὺ] Hic libellus valde est mutilus, & in quibusdam exemplaribus manu scriptis Vaticanis omninò desideratur, & in his quæ secutus est Caluus principium tantùm adscribitur. Et licet ex eo dictiones quasdam & testimonia depromant Galenus & Erotianus, nusquam tamen illius nomen aut inscriptionem expresserunt. Videtur autem ex multis membranis consarcinatus, inter aduersaria & ὑπομνήματα reponendus. Nobis autem hoc loco inter διατυπικὰ recensetur, quòd liquidorum materia præcipuum quoddam in victus ratione momentum habeat.

2 δέρματος σκληροῦ μάλθαξις] Hanc sententiam ex Hippocrate multis in locis adducit Galenus, vt lib. 3. Salub. & libro quinto de simpl. med. facult. & libro septimo Comp. medic. κατὰ γῆν, Comm. etiam secundo in libro de natur. hum. vbi ex libro 5. Epid. profert Galenus, vt & Com. primo in libro sexto Epid. Quibus in locis τοῦ σκληροῦ μαλακοῦ, & τοῦ σὺν πεφυκότος χαλαροῦ opponit Galenus, vt & Com. 1. in lib. 6. Epid.

3 ὀκχύμωσις] ὀκχύμωσις χυμῶν ἔκχυσις exponitur Galeno in Exegesi ex hoc loco, ideoq; vniuersalem succorum ex vasis refusionem mihi indicare videtur, vt ἐκχύμωσις alias Hippoc. πὰς ἐκ τῆς ἀγγείων ἐκχύσεις ⊕ κενώσεις vocat. sent. 6. sect. 2. lib. 6. Epid.

4 περισκλίσῃ] Sic legunt exemplaria omnia, sed περισκλύσῃ lego cum Cornario, vt calida proluendo humectare dicatur, & veluti fluidum reddere quod erat densatum ac congelatum, velut pituitam. In eoque non leuiter suspectum locum facit asteriscus Germanico codici præfixus.

5 φύσας] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed φύσας lego cum Cornario, vt calida calefaciendo flatus soluat ac dissipet. Sunt qui φύσιας ἀφικῶσαι legunt & ad corporis habitum carnosum referunt.

6 ἀπαλώσῃ] ἀπαλώσῃ hîc molle, turgidum, ac tenerum reddere mihi significare videtur, vt ad ἀφικῶσαι referatur, & ad corpus quod carne molli & tenera impleatur, calidæ prolutione, vt ἀπαλώσῃ τὰ σιπὰ dicitur lib. de artic. & ἀπαλώσειν in mochlico, cui πῖξαι & μινυθῆσαι opponit.

7 ὑπὶκὸν καὶ κῦ κεφαλῆς] Istud ad τὸ θερμὸν refero, vt capiti aliisq; partibus affusa calida, somnum humectatione conciliet.

8 ὁδῶσας κωφοῖ ὀπὸς] Hîc mihi videtur locus quem subindicat Gal. in Exeg. cùm scribit in dictione [κωφοὶ] πῶ ὦ τὸ πεῖτα συζυγίαν ῥῆμα περισσότερ πεῖτα τὸ κωφοῖ, ἀμαυροῖ ⊕ ἀμβλυώσει δηλοῖ. Pro quo κωφοῖ mihi legisse videtur Erotianus, cùm ὁδῶσας κωφοῖ, λύει, παύει τὰς ὀδῶσας exponit. Quod etiam in nostra OEconomia adscripsimus.

9 οἷον πίοτα] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed locum suspectum reddit asteriscus Aldino codici ad hunc locum adscriptus. Sunt qui φύσας legere malint, vt calida flatus suo calore tenuet & dissipet.

10 πῖσιν ἄλλοισι] Ea intelligit quibus per lintea Medicus curationem adhibet, velut vulnera, vomicæ ac tumores quibus manum admouet, quibus etiam omnibus calida leniendo & mitigando, aut resoluendo confert.

11 οἴδαμεν βασανίζειν] Hunc locum aperuimus & expressimus in nostra OEconomia.

12 ὁ τῶ καταχέοντος χρὼς] Hîc Medici qui affundit iudicium requiritur, vbi æger sensu aut mente caret. Sed Cornarius ὁ τῶ καταχεομένου χρὼς legisse videtur.

13 αἰπὰ μὰν ἐᾶν] Sic quidem legunt Aldina & Germanica exemplaria & Vaticana. Quædam tamen manu scripta μὴ ἐᾶν legunt, vt non sit desistẽdum in vtraq; adhibẽda, donec id quod volumus consequamur, priùs tamen quàm summũ succedat, cessandum esse.

14 βλάπτει δ' ταῦτα] Eadem scribuntur aph. decimosexto lib. 5.

15 τὸ δ' ψυχρὸν] Eadem repetuntur aph. decimo septimo & 20. lib. 5.

16 αἱ καθ' ἑὑ ἕκαστον] ὁμολογοῦντα φαίνονται ὑγιεῖς legunt exemplaria Vaticana & Aldina. ὑγιεῖς verò Germanica minùs rectè, hoc sensu, quæ in singulis, pro ægrorum confessione, ad sanitatem conferre videntur, vt hæc quoque pro ægrorum sensu lædere vel iuuare dicantur.

17 ἐγκέφαλος] Quædam exemplaria istud ad præcedentia referunt, & καὶ φέρειν δυνάσται ἐγκέφαλος legunt, quam lectionem secutus videtur Zuinggerus, cùm tamen hanc loquendi formulam non ferat Græcus sermo, sed ὁ ἐγκέφαλος scribendam videatur. Nos maximè popularẽ lectionem secuti sumus cum Cornario.

18 καὶ

18 ⊕ περὶ ὅτι οἰκεῖν θάλπος] Hæc etsi in codicibus omnibus adscribuntur, mihi tamen non leuiter suspecta sunt, tum quòd à Cornario sint præterita, tum quòd in codice Aldino sint asteriscо notata. Id autem sonant, & ad quemcunq; familiarem calorem admouendum eantur etiam horum plæraque. Vt præcedentia verba, ⊕ λῶ ἄρα ἢ ψυχρότερον ⊕ στερεότερον φύσει, velut parenthesi includãtur. Quidã verò pro περὶ ὅτι, περὶ ὅτω τῶ legũt, vt Zuingger".

19 ⊕ περισκλύσιες] Hunc locum expressimus & indicauimus in nostra OEconomia. περισκλήσιες etiam legunt exemplaria quædam manu scripta.

20 ὅπ δ' ⊕ τὰ ψυχρὰ ὀρθῶς] Sic lego cum exẽplaribus omnibus, & ad frigidi tolerantiam refero. Alij post ψυχρὰ distinguunt, & ὀρθῶς per se accipiũt. Cornarius etiam ⊕ ψυχρὰ ad partes posteriores frigidas retulit.

21 ὥσπερ τὸ ἔνδον τῶ ἔξω] Hæc verba valde sunt obscura. Mihi tamen significari videtur, extremas partes minimè regi solitas, vt internas quæ neq; aëri externo sunt assuetæ. Cornarius aliter, περὶς τὸ ἔξω mihi legisse videtur.

22 καὶ νεῦρον ἐναίμου] Hîc νεῦρον ἔναιμον dici panniculum carnosum, qui per subiectam carnem ab extremitatib. vasorum cuti subtenditur, eamq; constituit, adeoq; illi cohæret, vt non nisi ægrè ab ea diuelli possit, in OEconomia nostra scripsimus, istumq; locum aperuimus, vbi ab Erotiano etiam indicari admonuimus. Verùm hîc vulgatam lectionem secuti sumus, quę habet, ὅπ ἑκάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ τῶ σώματος κρέατον τῶ δέρματος τῶ ἔξω. Zuinggerus verò aliter accipit & legit. Nam post κρέατον distinguit, & τῶ δέρματος τὸ ἔξω, ὅ, τι σωειεῖ τὸ ἔσωτῶ, scribit. ἑκάτερον verò calidum & frigidum intelligo, à quo cutis externa alteratur & superatur, vt & ἄμφω paulò post. Sed ἐφ' ἑκατέρῳ τῶ σώματος, de vtriusq; corporis partibus, anterioribus & posterioribus, internis & externis accipitur, etsi pro ἐφ' ἑκατέρῳ, ἐφ' ἑκάτῳ legisse videtur Interpretes, & ὀν πῷ ἔξω ψυχρῷ εἶναι, pro ψυχρά.

23 πάσχῃ δ' καὶ ἄκρεα πᾶσι] Hic mihi sensus esse videtur, vt extremæ partes corporis, propter consensionem facilè internarum partium affectionem sentiant, etsi primùm tardè attolluntur, hoc est, priores neq; reliquo affecto corpore, ægrè vehementem alterationẽ subeunt, quòd externo aëri sint assuetæ. Eaq; notione hunc locum expressimus in nostra OEconomia, in dictione ἐπαείρεσθαι. Pro πολλῶν autem σμῶν legere mauult Zuinggerus.

24 καὶ κῦ λόγου] καὶ κῦ λοιπῶν mauult legere Zuinggerus, vt ad alias leuiores affectiones referat, in quibus idem sit consensus, idemq; iudicium. Sed ego nihil muto, & vulgatam lectionem cum interpretibus secutus sum, & de venarum consensione cum his quæ ab iis dependent aut oriuntur, intelligo.

25 ἀλλὰ πλεῖστον ἀπέχῃ] Hic certè locus mihi deploratus videtur, cùm nullam opem adferant quę ad huc videre licuit exemplaria. Scio Zuinggerum pro sua virili opem afferre voluisse, & locum quantum fieri potuit suo sensui accõmodasse. Sed eum sanè malo intactum relinquere, quàm nugas in re seria commentari. Suspectum locum facit etiam asteriscus Aldino codici appositus. Etsi hoc sensu ista accipi possunt, vt ventriculus & thorax plurimùm absint, vt aliquid noxiæ ab aëre frigido externo perpetiantur, cùm contrà is sit illis vel maximè familiaris, eoq; veluti indigeant ac delectentur, longeq; illis sit familiarissima aëris externi indigentia, quod de thorace potissimũ intelligitur, idq; frigidæ exemplo ostendit. Verùm neq; in hoc mihi ipse satisfacio.

26 σκεπτέον τὸ χωρεῖον] Siue id de consideranda loci natura intelligatur, siue de tegendo loco & muniendo à frigore, velut accepit Zuinggerus, non magni refert. Quod verò sequitur, καὶ μετὰχῃ, mihi omninò depraauatum & suspectum videtur, præsertim cùm disparatè admodum legatur in Aldino codice, asteriscо etiam præfixo, ac parũ huic loco quadret. Zuinggerus quidẽ καὶ μετὰχῃ τῆς νευρώδες φύσιος ex superiori repetit, & ad imi ventris naturam refert. Potest etiam intelligi, ⊕ μετὰχῃ θερμῶ. Sed neq; ista satis congruere videntur, & planè conclamatus mihi locus videtur. Cornarius certè vt locum suspectum habuit, ita pro μετὰχῃ μῦ ταῦτα, aut aliud quid legisse videtur.

27 ⊕ ἄκρεα] Mihi hic totus locus vt suspectus, ita valde obscurus videtur. Sed certè mihi sic accipi posse videtur, vt intelligẽdus veniat de corporis partibus quæ in alto sunt positę & velut in abscondito, atq; à caloris fonte, nẽpe thorace remotissimæ, vt quæ in inferiore ventre sitæ sunt, & quæ inter genitales partes immorantur. Quæ quidem cùm neruosæ sint naturâ, calido delectantur & gaudent, eoq; ad ventrem & ad obeunda sua munia excitantur. Scio aliam esse Zuinggero notionem, qui hunc locum totum longè aliter legit, quam habeant vulgata exemplaria. γονὴ verò hic mihi nõ malè pro γόνῳ fumi videtur, præsertim cùm ἄλλος γόνος ὁ γυμνὸς addatur, quibus verbis pudendum virile, velut denudatum ac propendulum indicatur, etsi iis verbis virilis pudendi detectam glandẽ intellexit Cornarius".

28 ὅπ μῦ τὸ θερμὸν σκληραίνεται] Istud de corpore post calidæ vsum resiccato ac indurato intelligit Cornarius. Potest etiã de aqua accipi, quæ post caliditatem tenuioribus & aëreis partib. resolutis, terrestres & crassiores retinuerit, ad conseruandam frigiditatem aptiores, à quibus incrassata ac velut resiccata, indurescit, non secus ac oculi frigidæ vsu constrictis poris robur acquirunt. Ista autem ex aph. 21. & 26. lib. 5. dependent.

29 ὑπολιπαίνονται] Sic quidem legunt omnia exemplaria, sed valde mihi est suspecta lectio, & si quidam ὑπολιπαίνονται αἱ σάρκες subintelligunt, vt minimè assuetis aqua marina carnes atterat, corrodat, & attenuet. Mercurialis etiam ὑπολιπαίνει τὶ aut ὑπολιπαίνει τὶ legere mauult. Alij etiam ὑπολιπαίνου τὶ substituũt, quòd aqua marina humores attenuet & vacuet. Quidã etiam ὑπόλυπόν τι scribũt, velut Zuinggerus, hoc est, molestiam quandam adfert. Quam lectionẽ mihi secutus videtur Cornarius, nisi pro ὑπολιπαίνονται, λυμαίνεται legisse videatur. Ac fortè pro ὑπολιπαίνονται, ὑπολυμαίνεται legi potest, vt sordes & excrementa deponat, aut etiam humores corrumpat, vt sit ὑπολυμαίνεται idẽ quod κλύμπα καὶ καθέρσια ὀνόμαζε, aut idem quod καθαρεῖ.

30 καὶ περὶς ὑποδεσμίδας] Sic quidẽ legunt exemplaria omnia, quibus verbis fasciæ primùm membris fractis iniectæ intelliguntur, quæ marina aqua imbutæ exiccare & abstergere possunt, maiusq; robur addere. Sed suspectam facit lectionẽ Cornarius, qui παὶ ὑποφορὰς, aut πὶ ὕπνῳ, aut aliud quid legisse videtur, cum cuniculosa vlcera verterit.

31 παῖσις ἐλέπων] Sic quidem legunt quotquot videre nobis exẽplaria licuit, κλύσις tamen legit Cornarius, vt ad dentium & aurium collutionem valeat.

32 ἐκ πίξεως ἅλας] Salem aceto liquatum mihi intelligere videtur, & sub Sole incrassatum aut inspissatum impetiginibus, lepris, ac vitiliginibus deterendis adhibendũ. Verùm Cornarius ἔκπιξε ὡς ἅλας, aut ἐκπίξει legisse videtur, & pro πάχωθεν, ἐκχυθὲν, etsi πάλωθεν non malè legi videatur, vt ad Solem aspersum aut mixtum acetum accipiatur.

33 ἐλέᾳ δ'] Hic locus etsi sic quidem stare potest, non parum tamen suspectus est, vt indicant asteriscі codicibus publicaris præfixi. Ideoque hanc dictionem ἐλέᾳ in contexturn irrepsisse quidam existimant.

34 ὅσα δ' ψύξιος] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed suspecta esse asteriscus appositus indicat. σύ ψιος igitur cum Cornario lego, in eoque Cornarij lectionem secutus sum, quòd ad vulgatorum codicum lectionem mihi magis accedere videatur, etsi non parum Zuinggeri lectio mihi probatur.

35 ⊕ ὅσα μαλθάσσειν δεῖ] Hic mihi videtur esse sensus, vt vinum dulce cũ farina cocta, iis quæ emollitione indigẽt adhibeatur.

36 τὰς παπλῶας ὀλκηρὰς] Sic quidem legunt exemplaria Germanica, & παπλῶνας ὀλκηρὰς splenia attractoria medicamentis attrahentibus illita accipiunt Interpretes, sed οἷα δὴ τὰς παπλῶας ὀλκηρὰς αἰσχυνεῖν legit Cornarius, pustulas quæ per splenia attractoria exurgunt ac exoriuntur accipiẽs. At Aldina exemplaria habent, οἷα οἱ τὰς παπλῶας ὀγκηρὰς αἰσχυνεῖν, hoc est, quales sustinent qui lienes habent tumidos, quam lectionem secuti sumus.

37 ὑπερύθρα] Sic quidem omnia exemplaria, Cornarius verò ὑπόρυθρα legit.

38 θολικὰς λέγουσι] Sic quidem legunt exemplaria omnia, sed αἰθολίκας lego ex Erotiano, Galeno & Hesychio, vt in nostra OEconomia scripsimus, vbi hunc locum emendauimus & expressimus. Cornarius verò δυθιλῶας legit.

39 ἐκ χωμαικείων αὐαδρομῆ] αὐαδρομῆς lego & ἐρεθισμῶ.

40 ἢ ὁκόσα περιχώνται κιγκρώδεα] κιγκρώδεα legunt Aldina exemplaria, Germanica verò κιγκρόδεα, quæ miliaceas curis aspredines, & ad instar milij exasperatæ in cute increscunt, cõprehendunt, ad quas etiam τὰ κιγκρώδεα translatione quadam accõmodari possunt. Hîc verò exemplaria vtraque, tum Aldina, tum Germanica, vt in suspecto loco asteriscum apponunt, & valde disparatè ista legunt.

41 ἀ ἢ ἄμετρα] Hic secuti sumus vulgata exemplaria, etsi non parũ mihi suspecta sunt. Cornarius verò ex aph. 29. lib. 5. hunc totum locum emendat, eiúsque illam totam lectionem non malè mihi accommodare videtur.

42 καὶ τὰ σώματα πλήσει] αὐτὰ σώματα pro σώματα cum Interpretibus lego, & καταχρόμενον pro καταχρόμενος, etsi καταχρόμενος subsistere potest, vt qui hanc frigidam copiosam sudãtibus affuderit, corpora extenuauerit, & dolorem stuporeinducto, sustulerit.

43 τῆσι θυλακωδέσι] Hæc sanè parum integra mihi videtur, eaq; suspecta facit asteriscus codici Aldino præfixus. Cornarius certè aliter ea mihi legisse videtur.

44 θερμὰ ἐγχέοντας] Hic locus omninò suspectus est, & vitiũ redolet asteriscus huic dictioni in Aldino codice appositus.

45 ἐν τῆσι βαθείοισι] Hunc certè locum ab Erotiano expressum in nostra OEconomia indicauimus, simulque locum exposuimus, & Erotiani lectionem emendauimus. δίφυψις verò legendum, cùm δίφυκτις legunt exemplaria omnia.

46 οἷα ἀχροάδεα] Sic codices Germanici legunt, neq; leuiter suspectus est locus. ἀχωρόδεα legit Cornarius, χυεωδῶτα Aldinus codex. In OEconomia nostra significari diximus tumores circa thoracem erumpentes, in superficie furfuraceam scabriem & inæqualitatem habentes, velut acerosa quædam & festucis similia, quibus an velit frigidam conferre, an verò ea gignere valde est arbitrarium, quemadmodũm an velit humorũ in venis collectionibus frigidam vtilem esse, an verò eas procreare, valde est incertum, cùm sit τὸ ψυχρὸν πάνυ συστρεπτικὸν, vt scribitur aph. 10. sect. 3. lib. 6. Epid.

47 ἕλκεσι τὸ μὲ ψυχρὸν] Eadem scribuntur aph. 20. lib. 5. δέρματα θερμαίνουσι lego, etsi θερμὰ legunt Vaticana exemplaria, vt calidi tumores intelligantur.

48 πῶτα ῥέεται] Sic legunt exemplaria omnia asterisco annotato, qui locum suspectum facit. ῥυεται autem lego cum Interpretibus ex aph. 21. lib. 5. Quæ verò sequuntur, ἢ ὁ ἐν κεφαλῇ καὶ κεφαλαιείας, cum Interpretibus aliena putamus, etsi ex omnibus codicibus adscribuntur, & ad calidam referri possunt, quæ capitis grauitates creat.

49 ἐκκοίσιοι καὶ ἀκκοίσιοι] Hæc verba etsi adscribuntur in omnibus exẽplaribus, ego primo loco cum Interpretib. deleo.

50 οἷον ἀπούρματα] οἷον ἀπούρματα videtur legisse Cornarius, vt exulcerationes aut excoriationes voluntarias declarare videatur, alòqui litera eos indicat quibus cutis desquamationes aut abrasiones adsunt.

51 ἢ ἐνυόσισιν] ἢ ἐν ὀλοισιν lego cum Interpretibus omnibus. Aliter tamen habetur aph. 22. lib. 5.

52 καπαλάσσ] καπαλάσσιν lego. Cornarius ἢ ὀδυνίων καπαλάσσεσιν legisse videtur.

VARIÆ LECTIONES IN QVARTAM HIPPOCRATIS SECTIONEM, EX DVOBVS SERVINI ET FEVREI EXEMPLARIBVS DESVMPTÆ.

Ad exemplaris Frobeniani paginas accommodatæ, nostris hinc inde vbiq; ascriptis.

In lib. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

Pag. 25. v. 17. nost. p. 3. περὶ διαίτης ὑγιεινῆς] διαιτητικὸς ὁ ὑγιεινὸς inscribitur in manuscr. S.

24. nost. p. 3. l. 8. δπτλαμβάνει] δπτεαίη ex manuscr. S.

26. ἐς πλὴ Σκείλου] Σκείλου ὥρλω. F.

27. χρεώμενος] χρεωμένης. F. Ibidem ἐφθοῖσι] ὡς ἕαλω F.

28. ὡς ὑδροεσάπισι] ὡς ἕφλω ὑδροεσέρεισι. F. Ibid. ἢ ὄκως] ἀλλ' ὄκως.

35. ἐναυλία] ἐναύσια ex manuscr. S. & F.

39. πῆς ἢ ἔδεσι] πῆς σὴ ἐν ἔδεσι ὀρκώδεσι ἢ πλείω μαλθακοῖσι. F.

42. καὶ πύρους] Post πυρὸς, καὶ ἰσχὺς add. F.

Ibidem καὶ μέλινας] μέλανας αἷς ἔχεις ex manusc. S.

47. ὕδος] ἕπς ex manuscr. S.

49. παχῶς] ἢ χύτρεν F. & ἢ σοὐχὶ ἢ σύχως.

Pag. 26. v. 1. N. p. 4. l. 18. ἢ σοὐχὶ ἔτερον] ὀλιγέτερον ex manuscr. S.

2. χρῆσθαι] χρέεσθαι. S.

6. μὴ σφόδρα ψυχρὸν] πάνυ ψυχρὸν. F.

19. ἢ ἀπὸ] ὅσα ἀπὸ. S.

Ibidem καὶ ἀπὸ ἐρεθίζθαι] ἢ ἀπὸ ἢ τῆς ἐρεθίζθαι ἐφθῶν ὑδάτων ex manuscr. S. & F.

32. ἢν εὐδιέξοδοι] ἢν εὐδιέξοδοι ἐσι. F.

38. καὶ μείζονα γίνηται] Post γίνηται, καὶ ἰχωρώδη ἐκ add. F.

40. πρὸς τὴ μαλθακότητα] εἰς τὴ μαλθακότητα] F.

46. ἢ ἄπεπα. πυτέοισι] μάλιστα πυτέοισι. F.

Pag. 27. v. 10. N. p. 6. l. 2. πινόντων] πίνειν. F. vt & paulò post.

16. ἐσελθὼν] ἐσιὼν. F.

27. ἢ τὰ φύματα γίνοντα] ἢ τὰ φύματα φύονται, καὶ οἱ πυρετὰ γίνονται F. & S.

23. σιωπῶς λογιζόμενον] καὶ σιωπῶς λογιζόμενος. S.

23. ἡ ὑγιεὴ] ἡ ὑγίη. S.

In lib. 1. περὶ διαίτης (pag. 81.)

v. 35. N. p. 7. l. 4. μὴ ὀρθῶς ἐγνωσμένα] εἰρημένα καὶ ἐγνωσμένα. F.

40. οἷος τε εἶη] ἱκανὸς ἔσται. F.

Pag. 82. v. 4. N. p. 7. l 34. πρὸς τὰ θέσις;] καὶ πρὸς τὰ θέσις. F.

29. προσγινόντα] ὑπογίνεται. F.

25. προσγιγνομένῳ] προσγινομένῳ. F.

29. ἔχαπον] ὑπὸ πρόσθεν ex manusc. S. ἔμπροσθεν. F.

43. πρὸς ἢ ἀπὸ αἰθράπων] ὑπὸ ἢ ἀπὸ αἰθρώπων. F.

44. ὀφθαλμοὶ ἢ δὲ] μὴ δὲ. S.

Pag. 83. v. 4. N. p. 9. l. 5. ἀμειβόμενος] ἀμειβόμενα. F.

Ibid. τὴ σελίνη τὰ μήκιστον] εἴη τὰ μήκιστον. F.

5. πυρὸς ἔφοδος] καὶ ἢ πυρός. F.

11. μέζον] μῆζον.

17. τὰ σὶ αὐτὰ] πιὴ πυ. F.

27. δίχα τὸ] καὶ δίχα τὸ. F.

37. κάτω ἢ πέζων] ὁ πέζων. F.

Ibid. τὰν αἶω ἕρπει] ἕλκει. F.

45. οἷσι καὶ] οἷς ὥρ. F.

48. ἀμείζει] χρ. ἀμείζει. F.

Pag. 84. v. 2. N. p. 10. l. 28. ζωπυρῆται] ζωπυρέται. F.

3. ἐως ἀρὴ ἀραιὸν] ἐως ἐὴ ἀραιὸν. F.

4. ἐγκλεισμένῳ] ἐγκαπκλειόμενον. F.

28. ἀψφον] ἄψυρον. S.

30. ψυχὴ νοός.] ψυχῆς νοός. F.

31. ἀτρεμίζον] ἀτρεμίει.

36. νόμος ἢ καὶ φύσιος] καὶ φύσις ex manusc. S.

37. νόμον ἢ] νόμον μὲ. F.

42. πῆσι ἀφανέσι] καὶ πῆσι ἀφανέσι. F.

Pag. 85. v. 7. N. p. 12. l. 13. διαρέοντες] διαρέυσι. F.

8. σαθρὰ] χρ. θραρὰ & σαπρὰ exp. F.

13. τὰ αὐτὰ] τὰ ὑπὸ. F.

18. ἢ μὲ ὅλα] τὰ μὲ ἄλλα. F. vt & paulò post.

23. καὶ ἢ ἐλάχιστα] ἢ σὶ ἐλάχιστα. F.

27. ξωπῶξειν] ξωπτεσέξειν. F.

41. χωρῶ] χωρέει. F.

47. ἡ αἰθρώπων] αἰθρωπείη. F.

Pag. 86. v. 34. N. p. 14. l. 30. διαιτηπέον] διαιτέον. F.

40. ὑπὸ τῦ] ὑπὸ τὸ. F.

46. ὅπ δίχα φύσιν] κὴ φύσιν. F.

Ibid. ὅπ δὶ αἰάγκλω] ὑπ' αἰάγκης. F.

47. ἔδὶ ὑπ' αἰάγκης] ἔπ δὶ αἰάγκλω. F.

Pag. 87. v. 1. N. p. 15. l. 1. ἀπὸ διαίτης βλαβῶσι] ἀπὸ διαίτης βλαφθῶσι. F.

15. λῶ ἢ λῶ τὰ μὲ] λῶ σὶ αὐτὰ μὲ. F.

36. ὕδατος τὰ] ὕδατος ἢ. S.

P. 88. v. 1. N. p. 16. l. 27. ὕδατος μὲ ἐφόδου γινομένης] post hæc verba add. S. πῆς πρὸς πυρὸς, πυρὸς ἢ ἐφόδου γινομένης, πῆς πρὸς ὕδατος &c.

8. τὰ πόνου] τὰς πόνους. S.

9. τὸ ὑγρόπαν] τὸ ἰῳρόπαν. S.

34. καὶ ὑγροῖσι] καὶ ψυχροῖσι. S.

41. ὑγρόπαν] ἰῳρόπαν. S. & ξηρόπαν] ὑγρόπαν. (πω. F.

P. 89. v. 4. N. p. 18. l. 6. ξυμφέρει ἢ πῆσι πιὴ πῆσι] ξυμφέρει ἢ τὰ πιὴ-

32. πῆς

32. πῆς φρονέοντα] πὴ φρονέοντας. F.

37. βελτίων ἢ χθόνιος] ἢ ὕτος χθόνιος. F.

P. 90. v. 4 N. p. 19. l. 26. ἢ ἐνδεὴς ὄσα] ἐὄσα. F.

6. ἔστι δὲ ἔγκιτα] ἔστι ἢ F.

25. φύσιν δὲ] φύσιν δὲ. S.

In lib. 2. περὶ διαίτης.

Pag. 91. v. 9. N. p. 21. l. 12. καὶ ψυχαυθέσης] ψυχθέσης. F.

16. ὡς πνεῦ] ὅς πνεῦ. F.

21. ὀκτῶν ἐν ἡμῶν] ὀκτῶν ἢ. F.

23. δὴ ἢ μεσημβρίῃ] ὑπὸ ἢ μεσημβρίῃ. F.

42. καὶ πεφόασι] καὶ φόασι F.

46. ἢ λιπαρῶν] ἢ λιπαρῶν F. & ἢ ἀρκῶν, ἢ ἀρμυρῶν.

49 καὶ ἴσησι] πάσὰ ἴσησι, ἢ πάσὰ ξηραίνει, πάσὰ ὑγραίνει. F.

P. 92. v. 11. N. p. 22. l. 35. ὑγρὴ ἐγχυθὲ] ψυχρὴ S.

22. ἔφλω αἱ δίοδοι] ἢ ἔφλω F.

41. ὡ ὕδαλα] ἐρ ὕδαλα. F.

47. γλυόμενα ὀυσίος] ὅμοια. F.

P. 93 v. 5. N. p. 23. l. 49. οἱ ποσοὶ] οἱ ἢ ποσοὶ. F.

19. τὴ ἀρτίος] τῆς χερσός. F.

30 ἐρχασίν,] ὑγρασίης S. χρ. ἐξυγρασίης. F.

35. λαχῶα] λάγεια. F.

48. ὡς ἐλαφρότερα] κυφότερα. F.

P. 94. v. 20. N. p. 25. l. 47. καὶ ἤκιστα πονοῦσι] καὶ αἱ ἤκιστα πονοῦσι. F.

22. τὰ ὑπωχάφρια] κεφάλαια. F.

24. γλύεσις] χρ. γλύσις. F.

25. ἐν μικρῷ ὄγκῳ] ἐν ἢ μικρῷ ὄγκῳ F.

48. ἢ ὑρέεται] ἢ ὑρέεται F.

40. διαχωρηλικὰ] διαχωρέει. F.

46. μάλιστα οἱ λευκοὶ] μάλιστα μὲ F.

P. 96. v. 3. N. p. 28. l. 15. πολλοπλησίων] πολλοπλήσια. F.

16. ἀφίρηται] ἀφίρηται. F.

18. συγκλείουσα τὰ σώματα] χρ. συγκλεῖον τὰ σώματα F.

30. αὐτὰ πασιν] αὐτὰ πασιν S. & πεσεχὼν exponit.

33. ὑπὸ αὐτέων ἢ σιλίων] ἀπ' αὐτέων. F.

48. ἐὸν θερμὸν] ἔχον θερμὸν. F.

P. 97. v. 2. N. p. 29. l. 38. ὑπὸ ἔρχεται] ὑπὸ ἀρχεται. S.

3. θερμὸν τ ψυχὸν] ἢ ψυχὸν F.

4. ὑπὸ ἀρχεῦς] ὑπὸ ἔχοντας. S.

9. ἢ ψυχῷ] ἢ ὑγρῷ. S.

21. λῶ ἢ] οἱ ἢ F.

22. ποιέοισι] ποιέουτες. F.

29. ἰσχναίνει ὥσπω πω] ἰσχναίνει πάντη. ὥσπαύτως. F.

31. ἢ πσῦπυ] pro his verbis ὅπως adscribit. F.

35. δυηγήσημαι] ὧδε χρὴ γινώσκειν. F.

45. καὶ ὡς εᾶ] καὶ deleto S. & pro πτερλὼ πτερλὼ legit, & paulò post.

P. 98. v. 4. N. p. 31 l. 11. μύηται] βήήεται. F.

6. ἢ θερμῷ] ἢ ψυχῷ. F.

20. διχέ νῦ] διέχουται. F.

22. διχεύσιν] χρ. διχωρίοισι. F.

27. αἰανυμία] μυήμαία. S.

40. ἐλαίῳ] ἡλίῳ. S.

Ibidem ὀν τῷ μέρει] ὀν τῷ μὲ θέρει. S.

41. κρυμῶδες] χρ. κρυμῶδες. F.

P. 99. v 2. N. p. 32. l. 34. τὰ παρέχει] ὑ παρέχει. F.

16. ὑπὸ ἢ] ὑπὸ ἢ. F.

31. αἰασάνα] ἐξαιασάνα. F.

35. γνῶναι] γνόνα. F.

Ibidem τὰ ἢ ὕπω.

In lib. 3. περὶ διαίτης.

P. 100. v. 7. N. p. 33. l. 31. ὡς μὲ ὀωῦ] ἢ μὲ leg. F.

8. ὕγιεια ἢ ἤρα] ἢ ὄυα F. & S. qui etiam ὄρα legi posse scribit pro ὄρυ, vnde ἀπὸ ὄρυος apud Homerum, & ὄμορυος Herodoto. ἔρχου etiam habent exemplaria quædam.

24. προσαναγκάζονται] προσαναγκάζεται. S.

30. πρὸς] πρὸς S

43. ὑπὸ δίδοται] ὑπὸ δίδοται. F.

47. ὅπ μάλιστα] ὡς μάλιστα. F.

P. 101. v. 2 N. p. 35. l. 44. φαυλοτέροισι] μαλακωτέροισι. F.

5. ἡ ὥρη] ἡ ὥρη ὀπτῶσα. F.

Ibidem καὶ ἢ πάρεῦσα] ἢ ἢ F.

11. σὺν ἐλαίῳ] σὺν τῷ ἐλαίῳ. F.

13. ἐλαίῳ τε] πὰ ἐλαίῳ. F.

14 λυθῆσι τε] καὶ λυθῆσι. S.

32. ἐν τῇ ἑωθρῇ] ἐς ἑωθρίω. F.

P. 102. v. 1. N. p. 37. l. 12. περιόδυ τῷ λόγῳ] τῷ χόνῳ. F.

12. ἢ χροιὴ γίνεται] καὶ ἢ χροιὴ. F.

Ibidem καὶ ἢ καθέῤῥοοι] ἢ σὺν καθέῤῥοοι. F.

18. ἢ πνεύματος] ἢ σώματος. F.

23. δὴ καθαπτωθῇ] δὴ παπτωθῇ. F.

32. ὑπὸ ἢ] ὑπὸ ἢ. F.

33. πιαῦτα πύρισιν] πιάδε πύρισιν. F.

37. ἐν ἕω χρόνῳ] ἐν ἕῳ δή. F.

45. καὶ δοκέοισι] δοκέουτες. F.

P. 103. v. 7. N. p. 38. l. 45. καὶ ἢ πταρτῶιος ἢ ἑβδομαῖος] πταρτῶιος ἢ ἑβδομαῖος. F.

16. πλὴν κεφαλῆς] ἢ αὖω κεφαλῆς. F.

23. χρὸ τὸ αὐτὸ] χρὸ τὸν τὸ. F.

24. αἰῶνα] διαιτῶν. S.

38. γίνε] ante hæc verba ἐπίεσε add. F.

45. πῆσιν ὑείοισιν] χρ. πῆσιν οἰοῖσιν, quod exponit πρεβαῖοις. F.

P. 104 v. 9 N. p. 40. l. 22. ὑπὸ τῆς διαίτης] ὑπὸ τῆς διαίτης. F.

12. καὶ ὁρόμοις] ὁρόμοις. S.

Ibidem πῆσι μὲ ἔχοῦσι] πῆσι ἢ F.

14. ἀμὰ μὲν] pro his verbis, χρέεσθαι ἢ F. sed videtur expositio quædam.

18. ὑπὸ τῆς πλησμονῆς] ὑπὸ F.

19. ὀκ ἢ ὕπνου] ὑπὸ ἢ ὕπνου. F.

29 βιάσεν] ἢ βιάσεν. F.

33. πλὴν κορυκομαχίη] κορυκομαχίης. S. pro πλὴν καὶ F.

P. 105. v. 4 N. p. 41. l. 40. εἰς πέσπασας] εἰς τὰς πέσπασας.

6. κὴ πᾶπα] κὴ πῶν τὰ F.

21. ἢ πόνου δὴ παρίχει] πόνου τ. F.

24. κεχθυμένλω] γθυμένων. F.

34. ἢ τὸ πόα] σίτα F.

39. διακεκαυμένον] συγκεκαυμένον. F.

P. 106. v. 18. N. p. 43. l. 42. διαχέω] διαχέω. F.

20. διαχωνίσηται] διαπνήσοι. F.

In lib. περὶ ὑπνίων.

P. 107. v. 7. N p. 45. l. 1. ἀπὸ] ὡς ἀπὸ F.

14. ἐγθυέπῃς] χόνος F. quæ videtur esse interpretatio quædam.

16. καὶ πῆσι πρὸς πάσι] ὀφθαλμοῖσι add. F.

18. ἀναθλωθῆν] ὑπὸ ἀναθλωθῆν. F.

19. πτίζειν] πτίζει. F.

28. λῶ ἢ ὑπὸ ὕδατος] εἰ ἢ ἢ ὕδατος. F.

30. ἐν πῆσιν ἱμαλίοισι] ἐν πο. ν. F.

49. κάλλιστα μὲ] μάλιστα. F.

P. 108. v. 3. N. p. 46. l. 21. ἐν ἱμαλίω] ἱμαλίοισι. F.

4. μαλακοῖσιν εὐδέεται] μαλακοῖσιν εὐνάεται. F.

8. τραπλῶσαι] χρ. τρέψαι F. quod exponit μεθαμυῆσαι.

19. ἢ ἐμέσαιτα] ἐμέσαις. F.

21. ἢ ἢ ψυχὴ ὀέεται] ὀρὴ ἢ ἢ ψυχή. F.

22. μὴ ἢ ἀφανεὶ] μὴ ἢ διφανείς. F.

Ibidem ὅ, τ σὶ ἢ μέλαν] ὅ, τ σὶ ἢν μέλας ἢ. F.

23. ἔχει σιώπῃς ὡς ἐλαχίστη] σιώπῃς μὲ F.

35. Αθλωα] ἀθλωαίη. F.

37. ἢ ὅπ γῆς] χρ. ὅπτῆς. F.

46. καθαρὰν] καθαρὰν F.

P. 109. v. 11. N. p. 48. l. 10. κόπνος] ὑπόπνοος.

13. ἢ ἀφαιρέσιος] τὴ ἀφαιρέσιος. F.

14. μέλαιναι ὀφθῶν χλῶ] μέλαιναι χλῶ ὀφθῶν. F.

18. χρέονται] χρέεται. S.

21. τὴ διαιτὴ] διαίτὴ ξηρῆ. S.

30. ταῦτα δὲ] ταῦτα δὲ F.

31. γυμνοὶ] ἢ γυμνοὶ. F.

41. ἀδυνέσταται] ἀδυνέσταται. F. & ἢ ὁπου pro ὅποτε.

In lib. περὶ ἐφῆς.

Pag. 110. v. 30. N. p. 50. l. 15. ἐς θερμασίλω βλάπτει] καὶ βλάπτει. F.

P.111.v.11.N.p.51.l.13.καὶ ὧν τύπωσι τὸ μᾶλλον] ὧν πῖσι ex manuscript.S.
12.καὶ τὸ ἥσσον] ⊖ ὧν πῖσι τὸ ἧσσον ex manuscript.S.
22.δήλοισι ἢ οἷσιν] ⊖ δήλοισι.F.
32.βλαβερὸν] φλαῦρον ex manuscript. S. & F. qui χεῖρον & κακὸν velut interpr. add.
35.ἐς κίνησιν σ̄.] ἐς κίνησιν ς.S.& ἐς ὀξοδον σ̄.
44.τῷ αὐτὸ] ταυτὸ.F.
Ibidem δίψαι φύξεις] δίψαι φυΐξεις ex manuscr.S.
45.πνεύματος] πνεύμονες.F.
49.κράσιον] ψῦχον.S.

In lib. περὶ διαίτης ὀξέων.

Pag.368.v.5.N.p.52.l.46.τυπέων] τυπὲν ex manuscr.S.
6.ἑκάστου] ἕκαστον ex manuscr.S.
7.χρὴ] δεῖ.F.
9.λέγηται ὡς χρὴ] ἢ ὡς χρὴ ex manuscript.S.
20.καὶ μὴ τῶν τῶν νόσημα] μὴ τῶν τῶ νόσημα ex manuscript.S.
32.ἔπειτα] ἐπεὶ ποι ex manuscr.S.
43.ἠρωῶνται] ἠρώουται.S.
P.369.v.2.N.p.54.l.13.τὸν πιόνδε] τὸ πιόνδε λόγον ex manusc.S.
4.πιάδε δῆμα ἐπ' ἀηδίοισιν] πιάδε εὕροι τὶς αὖ ex manuscript.S.& F.
12.ὁκόσον πλεῖστον ἐπιφύκει δογκεῦται] ὁκόσον αὐξάνηται.S.ex manuscr.
14.δίμλειπτῶν] δίμλιπτῶν ex manuscr.S.
37.ἀδενεστέτη] εὐδενεστέτη ex manuscr.S.& F.
39.ἐγκαθαρκεκλεισμένα] ἐγκαθαρκέκλεισμα ex manuscr.S.
41.ξηραντικῶν] ξηραντικόπτων.F.
43.ἀπεπῶς] ἀσαφῶς ex manuscr. S. sed ἀσυπῶς leg. Vaticana exempl.
45.ἴχωσι] ἔχουσι ex manuscr.S.
P.370.v.18.N.p.56.l.15.ἢ ὀνάτλω] ἢ πλὼ ὀνάτλω.F.
24.μάλα διώκεται] αἰεὶ διώκεται.F.
26.θεωρῶν] αἰεὶ θεωρῶν ex manuscript.S.
27.θερμάσμασι] χλιάσμασι ex manuscr.S.& F.
32.ὡς μὴ ἀτμὶς] ἵνα μὴ ἡ ἀτμὶς ex manuscr.S.
43.ἀμφοτεροῖα] ἀμφοτέρων F. forte pro ἀμφότερον.
P.371.v.1.N.p.57.l.13.ἄχαν εἰσὶν ἀηδίαι] post ἀηδίαι λύειν add.F.
3.μὴ ἢ ἔλασσον] μηδὲν ἔλασσον ex manuscr.S.& F.
16.μὴ ὀλίγον] ἢν μὴ ὀλίγον.S.ex manuscr.γρ.εἰ μὴ ὀλίγον.F.
25.ἐς ἡμῶν κρέσσον] κρέασσον.F.
28 ὀξυρεγμιώδεα] ὀξυρεγμίας ex manuscr.S.
29.δὶς διογκεῦσι] διογκεῦσι ὁκ δευτέρη ex manuscr.S.
32.πασιμοῖς] σισίμοις ex manuscr.S.vt & Vatic.
33.εἴν ἢ ἔλασσον πιῶν] post πιῶν ἄκρατις add.S. ex manuscr.& F.
38.ξυγκαίεται] ξυγκλείεται.S.
P.372.v.10.N.p.59.l.1. εἰ ⊖ μὴ ἀγαθὰ] ἢν καὶ F.
14.ἰδίως] ἰδίως.
23.ἐς τὴ κάτω] ἐν τῇ κάτω.F.
Ibidem ὁ ἢ παλμὸν φλεβῶν] παλμὸν τῶν φλεβῶν.
29 ἑκάστοισι] ἑκάστου.S.
38.ἀμιδοτηθεῖσα] ἀμιδοτηθεῖσα.S.
48.ὅπη αὐτέοισι] αὐτέοισι S.ex manuscr.
P.373.v.10.N.p.60.l.28.σφέων τὰ ὄμματα] τυπέων ὄμματα.F. τυπέων ὁρῶν] ex manuscr.S.
15.σφοδρῆς] πολλῆς pro σφοδρῆς ex manuscr.S.
16.οἱ ἢ διμφεύγοντες] ex manuscrip. S.ἰσοι ἢ διμφεύγοισι φθαίνοισι μὴ ἀπόσημαίος. (sed διμφεύγοντες φθαίνοισι leg. Vatic.) deinde διμφεύγοισι desideratur, pro quo φθαίνοισι.F.
18.ἀποπελῶνται] ἀδενέονται ex manuscr.S.& F.
31.καὶ ἢ δεῖ] δὴ.S.& διεμινύσας ex manuscr.
32.ἕκαστον] ἑκάστω ex manuscr.S.
40.εἰ μέν τι] καὶ μέν τι.S.
P.374.N.p.61 l.52.διμλύει σῶμα] τὸ σῶμα ex manuscr.S.
33.ματεῖν] κωφῶν ex manuscr,S.&F.
Ibidem κρηθικὸν] διρήθικὸν ex manuscr.S.& τὸ μελίκρητον.
35.καλῶν] κακῶν ex manuscr.S.
43.ἀτυχοῖς] ἀπυχήσας F.
44.ὡς καθαρμοῖ] ὅπ S.ex manuscr.
47.καὶ μὴ ὀκλαζέωσι] εἰ ὀκλαζέωσι ex manuscr.S.
P.375.v.7 N.p.63.l.22.θεραπίω] θεραφίρω.F.
9.ἀνὴ ἕτερον] ἀνὴ ἕτερον ex manuscr.S.
20 καὶ ἢ ἰδίως] κλὶ ἢ ἰδίως ἀκροχλίαρον ἢ ἐς.ex manuscr.S.& F.
25.μάλιστα μὲ] μάλιστα ἢ F.
26.ἀκρωτήρια] ἀκρώτερα F.
31.ἐμπυιέη αὖ] ἐμπυοίη αὖ.S.
40.πνευμονικοῖσι] θεὶπνευμονικοῖσιν ex manuscr.S.
44.ὑπόχονδρίω] ὧν τῷ ὑποχονδρίω. F. & βεκεδύτερον pro βεκεδύτερον.
47.θεῖς θλάσπει δέ π] δέ τι ex manuscr.S.
P.376.v.14.N.p.65.l.6.καὶ ἢ σμήχει] ⊖ σμήχει ex manuscr.S.
36.ἢ δὲν ἀμφρίοις] ὧν αὖ ἀμφρίτις ex manuscr.S.& F.
38.τύπισι] τυπίοισι ex manuscr.S.
40.ἢ τι μὴ] ἢ ἢ μὴ ex manuscr.S.
42.ἢ δεῖ λύειν] Hæc desiderantur in manuscr.S.
46.καῦσις ἢ] Ad hæc verba in margine adscribitur, ἀφὶ ἢ νόσων ex manuscr.S.& F.
47.ὡς ὑπὸ ὀστεοκόπου] ὡς ὑπὸ κόπου.F.
P.377.v.2.N.p.66.l.11.σφοδρὰ] πολλὰ ex manuscr. S. & F.& ἀκρυπτίαι.
11.ῥινῶν] ῥινὸς ex manuscr.S.& F.
20.ὑπὸ πνεύματων ἀποπλήψις] ἀπὸ πνεύματων ἀποπλήψις ex manuscript.S.
23.νόσημα ἢ] ἔη.F.
38.σύσιος] συσάσιος ex manuscr.S.
45.ῥώμη] δυώαμις ex manuscr. S. & F. sed videtur esse glossema quoddam.
Ibidem κώματχος] σώματχος ex manuscr.S.
47.⊖ τὸ ῥεῦμα] πνεῦμα.F.
P.378.v.20.N.p.68.l.10.οὐχ ὑπεύσης] οὐχ add.F. delet ex manuscr.S.
36.ἢ ὀξέος] γρ.ὀξὲς.F.
39.αὐδόγρον] αὐδόγρος ex manuscr.S.
P.379.v.5.N.p.69.l.16.σαλικὰ] σαλικά.F.
7.τυπίοισι θεῖς δὲ ἔχεσθαι] δεῖ θεῖς δὲ ἔχεσθαι ex manuscr.S.
8.οἷσιν ἢ ἀρχῇ] οἷσιν οἱ ex manuscr.S.
11.ἄγοντες, ἢ ἐφοῦσι, θεῖς ἐπέλλουσι] ἄγοντας, ἢ ἐφοῦντας, θεῖς ἐπέλλοντας ex manuscr.S.
31.δίμλιπτά τις] δίμλιπτά τι ex manuscr.S.
37.εἰ αὐδόγρῶν. ὑπόχονδριον μὲ ἢ δὲ εἰ ὀπόπνοιον λῶ, ἢ ἐπιπρημένον] ex manuscr.S.εἰ τὰ μὲ αὐδόγρῶν, τὰ ἢ ὀπόπνοα, ἢ ἐπιπρημένα.
46.ὀκόσον] deest in manuscr.S.
Ibidem σωπεῖν] ὑγιείω ex manuscr.S.& F.
49.ὑπόστασιν] ὑπόσταξιν.
P.380.v.3.N.p.70.l.42.θάνατος θεῖς δύκιμος] ἐπακολουθήσῃ θάνατος θεῖς δύκιμος.F.
6.θεραφύλασσε] θεραφυλάσσειν.S.
7.πεῦπα] πιεῦπα.F.
8,ἡ κοιλίη τι] ὧν ἡ κοιλίη.F.
10.ὑποείνιον] ὑποῤῥίνιον ex manuscr.S.
15.μῆκος] ὀπτήμηκες ex manuscr.S.& F.
21.θεραφ τῷ ἕτερον] τὸ ἕτερον ex manuscr.S.
38.ἢ ἐμπυήσῃς] κὲ ἑδρῶν ἐπυήσσεν ex manuscr.S.
44.ὑπόστασιν] ὑπόσταξιν ex manuscr.S.
47.αὐήει] αὐὴ ex manuscr.S.
P.381.v.2.N.p.72.l.17.πλεῖον ⊖ θαρσέων] τὸ πλεῖον ⊖ δίμ καὶ θαρσέων ex manuscr.S.& F.(sed fortè πλεῖον ⊖ θάσσον leg.)
7.ῥήνται] φαίνηται ex manuscr.S.& F.
8.φρενῶν τε] νεφρῶν ex manuscr.S.in margine φρενῶν.
35.ἀρωδέων] ὀῤῥωδέων ex manuscr.S.
36.ἕως ἐς πόδας] ἕως ποδῶν ex manuscr.S.
41.⊖ τὰ ἔξωθεν] τὰ ἔμπροσθεν.F.
P.332.v.22 N.p.74.l.27.πρὸς ὄπῃ] πρὸς ἄπῃ.F.
32.εἰ μέλλοι τι] μέλλοι τις ex manuscr.S.
34.πότ' ἀμὸν] τὸ σὶ ἀμὸν ex manuscr.S.
36.μὴ καὶ] ⊖ μὴ ex manuscr.S.
40.πυρῦ] πυρῦ ex manuscr.S.
41. τὰ μὲ ἢ μελαγχολικὰ παθήματα ⊖ παροξυνθείη αὖ ὑπὸ βοῶν κρεῶν. αὐὐπέρβλητος ἢ ἡ φύσις αὐτέων, ⊖ ὁ ἢ ψυχόσης κοιλίης καθαπίλας. Hæc desiderantur in manuscr.S.
49.ὕσια] ὅσια ex manuscr.S.
P.383.v.12.N.p.75.l.37.⊖ πυείης] deest in manuscr.S.
30.ἀπέχωσι] ἀπέχοισι ex manuscr.S.
31.εἰδέναι ἢ] δεῖ.S.
P.384.v.2.N.p.76.l.47.καλῶν] κακῶν ex M.S.vt & Vatic.ex.
3.τὰ πιυπέψαι] κὲ πιυπέψαι ex manuscr.S.
10.ὀσφῦμὸς] desideratur in manuscr.S.
14.λῶ ἢ μὴ] εἰ ἢ μὴ, λῶ ἐλλείπῃ ex manuscr.S.
29.ἀφθαλμῶν] ἀμῷ θεῖ ὀφθαλμῶν ex manuscr.S.

30.αὐυχελῶνα] ὀνυχελῶνας ex M S.S.
32.ὑχρῶν] ὑγρὸν θεραπεία ex M S.S.
35.θεῖς τὰ θεῖς θωλίας] θεῖς τὰ θεῖς θωλίλω ⊖ ῥεύματα. ex manuscr.S.
35.σαφυλῆς, ὁκόταν] σαφυλῆς σφηκαζίσις ex M S.S.
41.ὀκκωρεῖ] ὀκκωροῖ ex M S.S.

In librum περὶ τόπων τῶ κατ' ἄνθρωπον.

P.84.v.19.N.p.79.l.42.ἀπχωρέῃν] αἴω χωρέῃν S.
P.85.v.3. N.p.80.l.44.οἱ ἢ νευροκοίλιοι] Desideratur in manuscr.S.
9.δίπλθον] δίπλθεν S.
33.δίκραιός ἐστι] δίκρανος S.
P.66.v.13.N.p.82.l.33.ῥῆ καὶ τὸ χωρέον] ῥῆ ἐς τὸ χωρέον S.
P.67.v.5.N.p.83,l.46.ἔχου] ἐλθεῖν vel ἔχῃν,
7.ἐσνεγγωμένων] σπνεγγωμένων S.
12.λῶ ἢ αὐτέως] αὐτέκα S.
26.ὀκλῶσιν] ὀκφύοισιν S.
43.αἴ ἐπηγέμον] ἔπ γέμ S.
P.68.v.2.N.p.85.l.19.αἰτηλεῶν] ἀορτάων vel ἀορτῶν S.
29.ἀποῤῥοῆ] ἀποῤῥυῆ S.
34.ἐῤῥάγη] ἐῤῥάγη.
P.69.v.9.N.p.87.l.8.ἀφίκοντες] ἀφέυσε.

P.70.v.46.N.p.89.l.45.καὶ ὅτ' αὖ] ὁπόταν S.
Ibid.ἀπορρέων] ἀπορέων S.
P.71.v.3.N.p.90.l.4.πῶν καταπαπαδῆ] ὅπω.
P.73.v.18.N.p.93.l.30.ὀλὶ ἢ πῶν τὴ κεμρὸν] ἐπὶ ὦ S.
36.ὅπ ἢ ⊖ ὀξέα] καὶ ⊖ ὀξέα S.
P.74.v.20.N.p.95.l.7.μυσεωπῷ] μυωτωπῷ.S.

In lib. περὶ ὑγρῶν χρήσιος.

P.112.v.14. N.p.96.l.39.νεῦρον] νεῦρον συστελλομένων πάρεσις ex manuscr.S.
15.σφηκῶν] παλαιῶν σφηκῶν ὀκχρίμφσις F.
Ibid.ἰδρῶτας ἄφοδος] ἰδρῶτας πολλοὶ ἄφοδος F.
18.ὅθ ⊖ διαῦπα ⊖ ψυχρὰ] καὶ ὅθ ⊖ αὐτὰ τὰ ψυχρὰ ἐόντα. θερμῶν ἢ πάντα ὀνέλκεσιν F. & S.ex manuscr.
30.ἐκπόρων] ἐκάπρον S.
P.113.v.1.N.p.97.l.27.ψυχρὰ ἢ] ψυχρὰ S.
33.ἐλία ἢ ὅθ] ἐιείοις F.vt & paulò post.
36.ὁ λευκὸς] τῷ λευκοῦ ex M S.S.& F.
43.ἐλθόντα] ἐλθούσας ex manuscr.S.& F.
Ibid.λῶ ὕστερον] ὧν ὑστέρας ex manuscr.S.& F.
P.114.v.11.N.p.99.l.19.κατάχυσις] κατάχυσις γίνεται, ⊖ δέρμης ex manuscr. S. & F.
17.ἢ ὧν νούθεσιν] ἄλοισιν.S.

DIVERSÆ LECTIONES, CORRECTIONES, ET NOTÆ.

IN SECT. IIII. HIPP. MAGNA EX PARTE EX CODICE MEDICEO.

περὶ διαίτης ὑγιεινῆς.

PAG.25.N.p.3.δυδεκαλία θεῖς ἰδιώτας γεγραμμένη.In al.cod. 21.N.p.3.l.4.ἀκριπέστερον.
26.θεριλλω καταπτήσσει.
37.ἀκαθὸς ἔσται, εἰ ὁ αὖθρωπος.
40 τὰ πλὼ χρόνον.
41.τὰς μὲ οὖν στεφοῦ.
43.ἐόντα abest.
47.τὰ ἐδέα πιρῶσθαι τὰ διαιτήμ.
49.καύματος. γρ.ἡλίς Aldus.
Pag.26,4.N.p.4.l.23.ἀπάθ⊖ς abest.
6.κεκεραμμένον.
Ibid.σισάμοισιν ἢ ἡδύσμασι.abest ἢ.
8.ἐλαπόνων pro ἐλαχίστων.
9 συχὸν pro γυμνὸν.
11.καπνοκύσμασι.χρῆται.
24.πινέτω ἢ τὸ μὲ θεῶν. ἔπειτα ἢ πυχέτερον εἰ θᾶσσον.
39.τῷ ἔμπρωτέρω.abest τῷ.
48.δυώματα ὡς τὸ πλῆθος ἀφὶ ἐιείόντων σιτίων.
P.27.v.23. N.p.6.l.20. Hos duos postremos versus non habet vetus codex Bessarionis.

VARIÆ LECTIONES, CORRECTIONES,

ET BREVES QVÆDAM ANNOTATIONES in aliquot libros Hippocratis.

In quibus distribuēdis paginas & versus Tomi quinti librorum Galeni sequimur. qui tomus continet Comm. Gal. in Hippocr.

Pag.37. In librum περὶ διαίτης ὀξέων νοσημάτων vel περὶ πιοτάτης, vel πρὸς τὸς κνιδίους ἰαθρούς.

PAG.38,v.1. πίκμδρσις, docet quomodo singulis mederi oporteat.
33.εὐρέσται.εἴρηται.
34.θάλασσα ἐς ἢ ἄρλω.
P.39.v.1. πολυθρόπιας sic πρόπους accipit.Hipp.pro.diff.ac spec. morbi: alias πρόπυι fig.mores morbi.εὐήθεσι κακοήθεσι.
Ibid. πλυχρὸν ἐίλω.
2.ἔνιοι abest.
6.σήμανῆται.
7.τὸ ἕτερον ἢ ἑτέρω διμφέρ.νόσημα.
8.ἔχλν. ἐμοὶ ἢ εὐδοκεῖ. Galenus librum suum περὶ ὀπῆ δίσμων ab hac sententia orditur. qui liber latinè extat. sed græcè recuperauimus ex Bibliotheca Medicea.
33.ὅταν δὲ μὴ λοιμώδης. ἀλλὰ σπορεχέλω ἐῶσιν, αἱ νῦθοι, καὶ μὴ θερμ-

30 πλήσιοι θῖς πλήσεις.abest μὴ sect.3.l.3.epid.com.20. hæc eadem sententia repetitur à Gal.
35.ὑπὸ ἢ ἄλλων νοσημάτων ξυμπιπτόντων.
P.40,5.ἄπαντα in aliis cod.abest.
6.ἐν τύπῃ δὴ ⊖ παῦν διμφ.& abest μέχρι.
14.δοκεῖν δὴ μοὶ αἰτία. locus hic exponitur à Gal.lib.9.de plac. Hip p.& Plat.
22.μέχρεις αὖ & ἄχρεις αὖ.
P.41,13.εὐρέσπεῖ, γρ ἀρέσκει
Ibid.ἴσως ἢ ἡδὲ abest δὲ.
17.ὅλως ἐπεκλὼ add.ἢ.
40 25.τῶν πα δὴ νομίζιν, ἢ δεῖ τὰ ἕτερον κακά.
30.ἄλλα ἐν ἄλλοισι.
P.43,9 πιστεύη μὲ οὖν ὀρθῶς μοι δοκεῖ θεῖς κεκρίθαι.
12.εὐέκκλυτον.vel εὔκριτον vel εὐέκριτον.
P.45,19.ὀκόζοι μὲ ὅλῃσι πιστεύῃσι χρέονται.
20.⊖ ἐ μεταλειπέον.
21.ἢ κλύσιν διμλειπεῖν.
P.46,3.κατ' ἀρχὰς μὴ διδόναι.ἀλλ' ὅθεν ἕνεκα.
15.ἢ μελίκρητον
31.ὅπῃ διδόναι χρὴ εἰ πλῆθος.
50 32.ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι. Hoc non legitur in aliis exemplaribus.
33.τὸ ἢ βεκεδύτερον πλαδοῦντα ⊖ ἥσσον,βεκεδυτ.
52.ὅσῳδε πλέον χρὴ διδόναι.
55.τῷ μὲ ῥοφήμαθα τῷ ἐς θερεῖ. vbiq; τῷ abest.
P.47.27.ἢ εἰ ἄλλως ἢς vel ἄλλος ἢς διαιτῶν.
45.β εκτίσων πέως κριθ.abest πέως.
53.ὀλιθηρὸν τὴ κεφῆς καταπονομένης.
P.48,1.ἀδενεσάτη non habetur in aliis cod.vacat etiam ἢ post ἀδιψοτάτη.
60 41.πῶπ ἢ λῶ hæc non leguntur in aliis.
42.pro ἀθρόως legitur in aliis ἀπόπλως: vt in Hippocrate germanico p.369. v.43. sed ex Galeno com.37. huius lib. 1.acut. ἀθρόως debet retineri.
P.49,6.θηήσεισιν.οἱ μέν τι.
7.ὀρθοπνοίης τὴ ⊖ ῥέγχος.
27.post. ἐπιόδων γίνεται.habentur duo versus in cod.germanico p.370.v.4.&.5.qui desunt in hoc quinto tomo.
30.ἀνεῳγμένον vel potiùs ἐῳγμένον.
36.ἡμιωρεῖν ⊖ σωπιωρεῖν.τὸ βοηθεῖν, sed in malè excusis dicitur, 70 vterus pulmones & cerebrum sese mutuo iuuant: in excusis ὡς τὸ κακὸν ægroti, σωπιωρεία est.
P.50,21. ἄλγημα doloris cessamentum indicat.
49.ἐμφαίνηται.
50.μήτε πυχὺ, μήτε πολύ.

P.51,56.ἡλικίᾳ κλύσαι. sic in cod. germ. p.370, vers.20.
P.52,14.μάλιστα ὃ ⊖ τῶ πόπυ.
ibid.ἡ θέρμη κα πλάθη.
16.μᾶλλον abest.

Libri secundi acutorum.

51.τρόπις ὀδῖ. abest ὀδῖ.
52.ἢ ὀδυώδω non legitur.
P.53,22.θερμασμῷ μὲ κράπτον ὕδωρ.
23.ἢ ὀν ὀσφρακίνῳ vlr. v. ad finem λῶ ὄφα μὴ δοκεῖ.
P.54.7.καὶ ὀροβοι, abest καὶ. κεκραμένῳ ⊖ σμικρὸ.
8.μδρσύππα κα πεσὶ ψαντα. πίτωεα κ᾽ τ᾽ αὐτὸν τρ.
34 ζμῆν μὲν ζι.
46.ἀλλ᾽ ἰωὶ μὲ συμβαίνει ὀδυώη.
47.ἢ ἰσῶφ τ᾽ νεφρῶν. πίμεν χρὴ τ᾽ ὀν ἀγκῶνι.
48.τὸ αἷμα abest.
49.ἀμφότερα δὲ γένεται.
P.56,4.κηίδα μὴ συμβαίνει, μαλθάσσειν χρὴ, ἢ μέλανι abest ἢ.
8.κα πεῤῥηκτικόν. ἄμφω ὃ ζῶντα vsque ad finem sententiæ in quibusdam cod. non leguntur.
48.τ᾽ μέν ζι ἡλιασμῆς ὁκόταν πῖη.
49.ἢ ὀζῶν ἔδιστο.
P.57,11.ἐπειδὴ ⊖ κ᾽ λόγον.
12.ἔλαττον ῥοφέτω ἢ ὀζῶν ἔδιστο.
23.ἡλιασμῆς: χρὴ ⊖ δ.
39.ἀεὶ μὲ οὐῤῥοφήματος vsque ad finem sentētiæ non legitur.
43.τῶν πεγγραφῆμένων.
48.οἶδα δὲ ⊖ ζοὶ ἰπτρύς. abest καὶ.
51.ὅπως. πεσσφέρῃ.
53.αὐτὴ μεταβάλλῃ. μεταβάλλῃ δὴ, εὐ ἔχῃ.
53.μεταβέβασαῖ.
54.τῶν πνευμ᾽ κ᾽ ἐν μᾶλλον.
P.58,14.διμοίρῃ μέρα. & in fine versus ὀξυπάτησι μέρισι.
32.φαύλη διαῖτα βρώσεως ⊖ πόσεως. In quo cod. duab. lin. interceptis quasi videntur abundare.
32.μέρα abest.
43.μεμαθηκότας ἀρίζῶν.
44.ἀῤῥωστοις ποιῆσ.
P.59,24.ἀῤῥήγγ᾽ ὕν.
25.ἀναχώρησα.
26.δυώωται.
27.ἔλαττον πίνῳ. ἔπ ὃ μᾶλλον vsque ad finem sententiæ ἐδιδῶσιν leguntur hæc in quibusdam exempl.
50.σιτέεσ᾽ κ᾽ ἡμέρας.
54.διψύχουται.
P.60,23.ἐπόνει ⊖ ἠῤῥώστει.
31.κενεαγήσεται.
34.πῶν μὲ μὴ ὑδερῶς.
35.τῇ ὑστεραίῃ ὀλίγα.
P.61,22.ὥστε ⊖ τ᾽ μονοσιτίω τῶθ᾽ τὸ.
33.ὑ δὴ οὔντι τῶθ᾽ καιρόν.
42.μεταβολαῖ τ᾽ τῶθ᾽ τ᾽ φύσιν ἡμῶν. melius ἀεὶ φύσις est temperamentum: ἕξις est in crassitie & gracilitate corporis.
P.62,10.τ᾽ εἰς κοιλίω ⊖ ἄλλα εἴποι.
26.ἢ ὄπος, ἢ καρπὸς ἢ καυλός.
P.64,7.ἥσσον.
25.ποιητέον γράψαι.
40.ἠδελφισμένου μόνον ὀδῖ τῶ πρήγματα ἀεὶ ὃ πλῆσος.
45.τῶ χρόνῳ ⊖ ἀμῤῥωδέστατα.
ibid.δύο ἢ τρῖς.
46.πεμπαίος. ἔπ μὲν ζι κακίον.
49.πάμπασιν ἢ νῦζον. sublato ὡς.
P.65,6.φήματος, ἢ πόσου ἢ ὁίου.
27.⊖ ὡς δὴ τὸ πολὺ ἀκαρπί. hæc desunt.

Libri tertij ἀεὶ ὀξέων νοσημῶν.

P.71,40.κ᾽ τὶ ἔυπρον.
43.παῦν πόεμος.
Ibid.κ᾽ λόγον τ᾽ φύσης.
44.οὔυ φύζ. ἀεὶ ἰσοχόνδριον.
P.75,5.περηφερικὸν μετρίως. ἔχῃ γὰρ.
6.ὀμᾶλλον τῶ κίῤῥου.
56.καὶ διῆχωρητικὸν δὲ καὶ τ᾽ χολωδέων. sublato καπ.
P.77,4.οὐεν μὲ ὀυῶ ῥοφήματος μελικρήτω χρεόμθα.
4.καὶ μὴ αὖ πολλά.
5.καὶ δ᾽ ἀ μὴ δοτέον.
P.79,13.ὑδὲν αὖ μέσον ποιήσῃεν.
14.καὶ ὅλιθα ἐμποιήσῃε.
56.τὸ μέν ζι ὀλίγον ὀξύμελι. τὸ ὀλίγον qualitatis est nomen non quantitatis. i. parum dilutus. quod opponitur τῶ κάρπω. quod habetur etiam p. sup. v. 13.
P.81,53.κενεώματα τῶ εἰς ἐλθῆ.
P.82,44.ἢ ὑδαρέα καὶ κιῤῥὸν παντελῶς.
P.83.1.καὶ ὁκόταν πολλῶ.
2.αὐτοῖσι ζῶσι abest πῖσι.
21.κ᾽ τῶτα ὃ καὶ ἀεὶ ἢ ἄλλων τοῦ.
23.παρ᾽ αὐτ᾽ τ᾽ νοσημῶν.
vlr. v. ἐς εὐέμβατον ⊖ ἐς εὐέκβατον.
P.85,15.⊖ δὲ πα θέοισι. vltima linea ὑδὲν αὖ ἀμῤῥοῖς. βλάβοις.

Libri quarti ἢ ὀξέων.

P.87. P.92, v. penult. ἰσὸ πνεύματος ἀπολήψεος.
P.92,2.ὑ δυώωται λύεῶν.
P.95,43.φλέβος διῆῤῥυῆ.
45.πῆγνισι ⊖ ἐγγὺ τῶ αἵματος.
vlr. v. φλέβας ἀποῤῥαγῶν.
P.98, v. 8. αὔξῃ μὲ δὲ] his verbis vtitur Gal. Com. 18, lib. 1. acut. sed paulò aliter.
P.99,44.φαρμακα ὃ μὴ μᾶλλον πρέσαγε.
P.103,50.πνῖμὸς φαρυγγος.
50.πυρετῶν οἱ καὶ πρεσαῶσι.
51.πωπάνεῶν, ἀλλὰ μὴ δὲ σβεῶῆ.
P.105,1.διμελίγῃ.
2.ἰσοχωρῆ.
34 ἢ μεταφάσις. abest.
Ibid.ἢ ἐς ὄρχιν.
35.λυῶέν τῶν ὃ ζυπέων. ὕραν λευκῶν ἢ λοίων.
53 ἢ οἱ ὀπόσημα σπελίζῃ.
P.106,32.πνεύματος ὃ αὔωθεν.
33.ὀνειῶσι καὶ πίνελα πίνει πυῤῥὰ ἢ πελιδνὰ ⊖ λεπὰ sublato ἢ.
44.ζῶμῳ χρὴ φλέβα ὀν τῶ βραχίονα τ᾽ ὄζω.
P.107,7.ἰσοκαθαίρων. μεαυτῷ δέ.
P.108,4.ὀπόσημα ἢ ἢ ἔπορμα παυῶμένη.
29.οἱ παχύπαι τ᾽ ῥάχιν σωέχοισι, ἢ οἱ μέσοι σωὸ δεσμοι καταπεφυ.
P.109,6:ἢ δ᾽ ἀκεγσίλω.
8.λῶ ὃ διαλύπηται τὸ σῶμα.
28.ὀσφύος abest.
P.110,14.ἄσιλω abest.
31.ποιέει. ἔπ δ᾽ ὤμῳν καί.
56.⊖ πόνου ποιέει.
P.111,31.μελαγχολικὰ καὶ abest καί.
36.εὐωδίσταῖα μὴ τερρεά.
37.μὴ ζῶν᾽ ἀρίστα abest μή.
40.ὀδὴ τῆ θεμνῆ. abest ὀδή.
P.112,2.διαχωρῆσι.
P.113,11.ξηρὰ καὶ δριμέα sublato δέ.
12.λῶ ὃ δλίπνοον γίνηται.
13.ἐξ οἴνου μέλιτος καὶ ἐλαίυ.
P.114,52.⊖ ἀμυδρὰ βλέπουτες ἤχοι τῶν ὄτων.
53.τ᾽ κρήσεως.
v. penult. τῶν ζιούτων ὃ μηδένα.
P.116,44.λῶ ὀν ὥρη θερμῆ γίγνηται.

Errata.

Pag.4.col.1.v.49.& ciborum decoctum, cicerum decoctum leg. p.5.c.2.v.18.humidos, humidas leg. pag.6.c.1 v.21.diem. Dum diem, dum leg. p.7.c.2.v.53.Nam etsi ceteris, a ceteris leg. p.10.c.1 v.38.earum, rarum leg. ibid.v.50.permeari, permeare leg. p.11.c.2.v.11.hanc hunc leg. ibid.v.38.post statuerunt, leg. ignorantes de quibus statuerunt. Naturam vero Dij omnes certo ordine constituerunt. Quæ igitur homines statuerunt, ea nunquam &c. p.15.v.8 in commune tamen in ea, quæ existunt imperium, exercent, distinctiones tollendæ sunt. p.18.c.1.v.32 sensui etiam, sensim etiam leg. ibid.v.50.separetur, superetur leg. ibid.c.2.v.48.ἰσῶτον, ἰσόπτον leg. pag.19.c.2.v.19.& acutiorem, eo acutiorem leg. pag.20.col.1.v.57.ob aquilonis, ab aquilone leg. pag.21.c.2.v.5.post perdurant leg. & ventos frigidos ad vicinas insulas mittunt. In his verò quæ in alto sita sunt, per hyemem non perdurant. At verò &c. p.22.c.2.v.45.ἐς ποῦν, ἐαυτοῦν leg.